Materialet er digitaliseret af

ARBEJDER MUSEET
The Workers Museum

Titel: Arbejdsmændenes fagblad
Udgiver: Dansk Arbejdsmands Forbund
Udgivelsesår: 1940-1940

BRUG OG OPHAVSRET

Hele eller dele af materialet kan være beskyttet af ophavsretsloven og må kun benyttes til personlig brug. Har alle ophavere været døde i mere end 70 år, er materialet i public domain og kan anvendes frit. Husk at kreditere ophaverne.

USAGE AND COPYRIGHT

This document, or parts of this document may be copyrighted with usage limited to personal use. If all authors have been dead for at least 70 years, the document is in the public domain and may be used freely. Remember to credit the authors.

VIL DU VIDE MERE OM ARBEJDERHISTORIEN?

Besøg os på Arbejdermuseet

Søg i vores biblioteks- og arkivsamling

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

AARGANG 1940

UDGIVET AF

DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

INDHOLDSFORTEGNELSE

Afdelingsanliggender. Side

Aarhus J. B. Nyt Hus ... 90
Aars 25 Aars Jubilæum ... 10
Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling i København 10 Aars Jubilæum ... 521
Bloustrød Nyt Hus ... 264
Brabrand 40 Aars Jubilæum ... 5
Esbjerg A. 50 Aars Jubilæum ... 96
Fakse Ladeplads Nyt Hus ... 264
Herfølge 40 Aars Jubilæum ... 250
Højslev 25 Aars Jubilæum ... 122
Kuskenes Fællesforbund 50 Aars Jubilæum ... 33
Københavns Banegaards private Arbejdere 40 Aars Jubilæum ... 43
Lager- og Pakhusarbejderne 50 Aars Jubilæum ... 176
Næstelsø 25 Aars Jubilæum ... 212
Remisearbejdernes Fællesforbund 25 Aars Jubilæum ... 258
Ringsted 45 Aars Jubilæum ... 67
Struer 35 Aars Jubilæum ... 16
Varde 50 Aars Jubilæum ... 123
Ørsted, Sjælland 25 Aars Jubilæum ... 338

Agitation for Partipressen m. m.

De Unges Idræt ... 446
Folkeferie gennem 9 Maaneder ... 219
Folkeferie, Sommeren 1940 ... 175
Tidsskriftet »Socialisten« ... 168

Arbejderoplysning.

Aftenskolearbejdet er vigtigt — navnlig i en Mørketid ... 386
Arbejdernes Oplysningsforbund, Sommerplanerne ... 134
Arbejderoplysning i København ... 288
Arbejdsteknisk Skole for Arbejdsmænd ... 2, 158, 179, 341, 409
Den internationale Folkehøjskole i Helsingør ... 340
En Skole for alle (Korrespondanceskole) ... 408
En Skole, som Is og Sne ikke kan lukke ... 83
Esbjerg Arbejderhøjskole flyttet til Bramminge ... 351
Esbjerg Arbejderhøjskole, Sommerskole for unge Piger og Ungdomsledere ... 27
Folkelige Forelæsninger i Universitetsannekset ... 408
Folkeuniversitetsforeningen i København ... 51
Højskolekursus, 4. November—27. April ... 420
Højskolesæsonen er inde ... 340
Nu begynder Foredragsvirksomheden paa Landet ... 437
Og Højskolen kaldte — ... 439
Paa Højskole til Sommer ... 67
Pasning af smaa Centralvarmeanlæg ... 79
Tillidsmandsskolen i København ... 407
Traktorførerkursus ... 3-25
Ungdommen bør tage paa Højskole i Sommer ... 27
Vort Forbunds Oplysningsvirksomhed ... 68

Arbejdsløshedskassen.

Arbejdsløsheden i Maj 1940 ... 253
Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde ... 495
Meddelelser fra Arbejdsløshedskassen ... 30, 123, 275, 316, 391, 430, 456, 491
Skattebilletten ... 5
Traktorførerkursus ... 3, 25

Artikler. Side

Aarsag og Virkning ... 242
Arbejdsfordelingen ... 262
Arbejdsmarkedets Problemer i en Krigstid ... 375, 395
Beskæftigelseslovene ... 435
Boligforholdene paa Landet ... 306
Civilbeskyttelsestjenesten ... 287
Danmark som Clearingsland ... 308
Dansk Arbejde i Dag ... 282
Dansk Presse ... 371
De kan ikke tage Svingningerne med ... 363
Den engelske Krigsøkonomi ... 60
Den handelspolitiske Neutralitet ... 92, 121
Der fables — ... 374
Det daglige Brød ... 352
Det danske Hedeselskab ... 474, 492
Det sociale Boligbyggeri og Boligkooperationen ... 380
Det store Forlig (De 9 Nødlove) ... 205
Du har ikke faaet din Løn — ... 26
En eventyrlig Arbejdsmands-Skæbne ... 468
En fuldendt Forretningsfører ... 123
En storstilet Jordbrugsplan ... 93
En Tjeneste, der ikke bør agtes ringe ... 387
Finland, Borgerkrigens Modsætninger likvideret ... 31
Forbrugsafgifterne ... 455
Fra Rigsdagen ... 199, 229, 251, 269, 291, 326, 365, 385, 483, 516
Første Maj 1940 ... 154
Gammelt Jern ... 95
Har du Snekastningspligt? ... 379
Henvisning af 60-aarig til Aldersrente ikke berettiget ... 12
Jul ... 497
Kaffen, der blev en Kulturfaktor ... 322
Kampen mod Inflation ... 462
Kommune og Amtsraadsvalgene 1941 ... 519
Krigen og Danmarks Økonomi 1914—1939 ... 70
Krisetiden og dens Følger ... 286
Kul og Samfund ... 187
Kvinden i Rustningsindustrien ... 113
Landbrugets Arbejdskraft ... 350
Marionetterne igen ... 110
Michael Chr. Lyngsie — en dansk Arbejdsmand ... 271
Nogle Problemer vedr. den sociale Lovgivning ... 185
Normal Løn ved Nødhjælpsarbejderne ... 426
Nye Vilkaar for Danmarks Økonomi ... 160
Nyorientering i Forbindelse med Vejvæsenet ... 339
Paa det nye Aars Tærskel — ... 506
Priskontrollen udvides og skærpes ... 243
Prisloven skal ændres igen ... 490
Prisstigning og Prispolitik ... 50
Privat Initiativ ... 438
Reorganisation af Arbejderbevægelsen i Island ... 94
Rigtig Mad paa Arbejdspladsen ... 44
Skal Arbejderne have Moratorium ... 321
Skat eller Laan ... 92, 121
Skruen uden Ende ... 394
Skurrende Lyde i Samarbejdet ... 330
Skyggesiden ved Modtagelsen af offentlig Hjælp ... 86
Solhverv 1940 ... 482
Staten som Midtpunkt i Erhvervslivet ... 42
Tiden, der kommer efter ... 418
Tiden og vor Stilling ... 66
Tolv Maaneders Krig ... 377
Under ændrede Vilkaar ... 42

Beskæftigelsesspørgsmaal.

Side

Beskæftigelsescentralen ... 225
Beskæftigelseslovene ... 435
Brændehugsten i vore Skove ... 130
Initiativudstilling for Arbejdsledige ... 112
Kan Krigsarbejdsløsheden bekæmpes? ... 111
Nødhjælpsarbejdsloven ... 507
Optagning af Stød til Brændsel ... 206, 224
Over 10 Mill. Kroner til Ungdomsarbejdsløshedens Bekæmpelse i Norge ... 52
Produktion og Beskæftigelse i det første Krigsaar ... 451, 464
Rødby Femern Ruten ... 483
Stødbrændet i vore Skove ... 74

Boganmeldelser.

Landets lødigste Almanak ... 489
Lommebog for Arbejdere 1941 ... 485
Pasning af Centralvarmeanlæg ... 79

Dødsfald.

Alfred Carlsen, Hovedkontoret ... 147
Jens Larsen, Forretningsfører ... 4
Chr. Næsborg, Gylling ... 40
Valdemar Petersen, Forretningsfører ... 99

Den moderne Teknik.

Ajle- og Ensilagebeholdere ... 471
Aluminium — Sølvet af Ler ... 486
Bjergværket ved Fakse ... 382, 432
Danske »Tubus« Trærør ... 466
De danske Spritfabrikker ... 510
Den bornholmske Stenindustri ... 118, 139
Den danske Sukkerindustri ... 332
Den keramiske Industri ... 220
Der er atter Interesse for Tørv ... 6
Det danske Hedeselskab ... 474, 482
Etageadskillelser ... 180, 201, 310
Et Skibsværft ... 58
Eventyret om Tændstikken ... 265
Forkulning af Tørv og Træ i Miler ... 35, 46, 77
Hørdyrkningen i Danmark ... 354
Jernkonstruktionerne i det vældige Rensningsanlæg i Roskilde ... 299, 317
Kaolinindustrien paa Bornholm ... 155
Klinkebeton ... 28
Klokkestøbning ... 452
Kul og Samfund ... 187
Kulsviere og Kulsvidning gennem Tiderne ... 441
Københavns Havn og Arbejdere ... 357
Moderne Margarinefabrikation ... 421
Moler-Industri ... 398
Naar Kullene drages frem i Dagens Lys ... 162
Nye Vejbygningsformer ... 245
Revnedannelse i nystøbt Beton ... 447
Verdens Spejlglasindustri ... 137
Vinden som Kraft- og Lyskilde ... 293

Forbundsanliggender.

Arbejdsfordelingen ... 262, 296
Brændehugsten i vore Skove ... 130
De samv. Fagforbunds Generalforsamling ... 218
Fagbladet og dets Distribuering ... 478
Haandbog for Jord- og Betonarbejdere ... 76
Har du Snekastningspligt? ... 379
Kontingentrestancer — Pas paa! ... 106
Løn under Flyvervarsling ... 316
Normal Løn ved Nødhjælpsarbejderne ... 426
Nævnsafgørelser efter Forliget af 31. Oktober 1939 ... 22
Nødhjælpsarbejdsloven ... 507
Opmandskendelse ang. Lønreguleringens Ikrafttræden ... 232
Optagning af Stød til Brænde ... 206, 224
Orden i Akkordregnskabet ... 76
Skal Arbejderne have Moratorium? ... 321
Søren Sørensen, Jord- og Betonarbejderne i Københavns Indtræden i Hovedbestyrelsen ... 136

Side

Til Familier, som vil medvirke ved Statens Undersøgelse af Folkekosten under Krigen ... 356
Tørvearbejde. Overenskomst med Foreningen af Tørvefabrikanter ... 174
Vort Fagblad og Isvanskelighederne ... 79

Forsider og Digte.

Arbejdsmænd ved Fronten ... 283
Cementen ... 305
De mørke Skyer ... 329
Den danske Rigsdag ... 437
Den gamle Arbejdsmand ... 231
Den gamle Skovarbejders Farvel til Skoven ... 325
Den lyse Stjerne, den mørke Nat ... 481
Den moderne Teknik har holdt sit Indtog i Tørvemosen ... 217
Finland ... 21
Finske Børn ... 109
Folkets Hus i Narvik ... 373
Foraarshaab ved Vintertid ... 73
Forretningsfører Jens Larsen ... 1
Foto af forskellige Tilflugtsrum i København ... 197
Fotomontage fra Arbejdernes Initiativ Udstilling paa Raadhuset i København ... 173
Fremtiden ... 3
Fuglen ved Værkstedsruden ... 133
Garveriarbejderen ... 85
Har du anskaffet Haandbog for Jord- og Betonarbejdere? 129
Hesten og Bilen ... 417
Høsten ... 285
I Arbejdsdagen ... 446
Jeg er Arbejdet ... 261
Kolonihaven ... 349
Landarbejdersken ... 241
Løbebroen ... 65
»Mammuth« Gravemaskinen arbejder ved Landvindingen i Kalvebod Strand ... 461
Mod Vinter ... 411
Mørke ... 460
Nytaar 1941 ... 505
Porten aabnes ... 41
Proletarer fra alle Grevskaber ... 515
Sangen ... 345
Socialdemokratens Forside 1. Maj 1899 ... 153
Statsminister Stauning taler i Fællessalen ved Rigsdagens Aabning ... 393
Tørvemosen ... 128

Fra den faglige Voldgiftsret.

Aalborg og Nørresundby Havne ... 81
A/S Dansk Soyakagefabrik ... 80
A/S Dansk Svovlsyre og Superphosphatfabrik ... 11
A/S Dansk Svovlsyre og Superphosphatfabrik, Kalundborg 34
Dansk Tagpap- og Asfaltfabrikantforening ... 211
Entreprenørforeningen (Timeløn i 2' Zone) ... 498
Entreprenør Aasted Sørensen, Aarhus ... 100
— H. Otzen, (Kalundborg—Nostrup) ... 168
— Stenstrup Jensen, Sønderborg ... 142
— G. Susaa, Roskilde ... 523
Firmaet Wright, Thomsen & Kiers ... 431
Foreningen af danske Privatbaner (Sydfyn) ... 523
Godsejer Thorsen, Christiansminde, Falster ... 143
Ingeniør Falk ... 11
Isoleringsfabrikantforeningen ... 100, 342
Jernbetonpælestøbning i Esbjerg ... 80
Kastrup Maskinfabrik ... 169
Murermester L. Sørensen & Søn, Varde ... 498
— Søren Knudsen, Svendborg ... 143
Skovbrugets Arbejdsgiverforening for Sjælland ... 460

Fra Landarbejdernes Arbejdsmark.

Adel forpligter ... 522
Alt Sukkerarbejdet skal betales overenskomstlig ... 236
Ang. Balance ... 14
Ang. Deling af Landarbejdernes Ferie ... 415
Blokade overfor Plantør Frost er hævet ... 39
Boligforholdene paa Landet ... 5
Da man vilde have Kinesere paa Landet som Landarbejdere 368

Side

Dansk Presse ... 371
De gifte Fodermestres Ret til Feriemærker ... 103
De unges Arbejdsforhold paa Landet ... 40
En forarget Radikaler ... 127
En Landarbejder om Landarbejderkaar ... 280
En Profet stod frem ... 279
Er det Kleptomani? ... 430
Ferielovens Regler for Arbejdere i Landbrug, Skovbrug samt Dræning ... 124
Flugten fra Landbruget ... 101
Forhandlinger om Dyrtidstillæg for Landarbejdere og Skovarbejdere bristet ... 14
Forligsmanden gør op ... 126
Genrejsere eller hvad? ... 480
Husmænd og Landarbejderboliger ... 479
Høsten i Hus ... 388
Jul ... 497
Kan Strømmen vendes ... 233
Kommunisten Aksel Larsen ... 390
Kornloven og Landarbejderne ... 302
Landarbejderbladet ... 234
Landarbejderkaar ... 38
Landarbejdernes Dyrtidstillæg endnu ikke løst ... 389
Landarbejderne og Arbejdsfordelingsfonden ... 414
Landarbejderne og Forligsmandsforslaget ... 170
Landarbejdernes og Skovarbejdernes Dyrtidsordning ... 429
Landarbejderrundskue ... 324, 366, 412, 457, 499
Landbrugets Arbejdskraft ... 350
Lidt om Forespørgsler ... 82
Lidt om Forsøgsvirksomhed og Statens Forsøgsmejeri ved Hillerød ... 193, 207 ... 254, 276, 343
Lidt om Kartoflens Historie ... 257
Loven om Landarbejderboliger foreslaas udvidet .. 428, 459, 500
Overenskomstforhandlingerne, Strejkevarsel afsendt ... 103
Overenskomst for Statsskovene, Sorø Akademi og Klitplantagerne ... 39
Sagkundskab eller ? ... 346
Skal Gaardmandssønnerne gaa fri? ... 367
Store Forventninger ... 195
Sygehjælp til Arbejdere i Statsskove og Klitplantager ... 353
Voldgiftskendelse (Dyrtidstillæg til Land-, Skov- m. m.) .. 235
Ærteplukning og Konservering ... 347

Internationalt.

Side

De belgiske Fagforeninger og Krigsbekymringerne ... 12
De hollandske Fagforeningers Kamp mod Arbejdsløsheden 99
Den engelske Krigsøkonomi ... 61
Den franske Fagbevægelse, Udskillelse af Kommunister. Genopbyggelse af Organisationen ... 55
Den svenske Landsorganisations Medlemstal ... 12
En fuldendt Forretningsfører ... 123
Finland, Borgerkrigens Modsætninger likvideres ... 31
Forretningsraadsmøde i det internationale Arbejdsbureau 105
Kampen mod Arbejdsløsheden ... 138
Mertens afgaaet — ... 89
Over 10 Mill. Kr. til Ungdomsarbejdsløshedens Bekæmpelse i Norge ... 52
Reorganisation af Arbejderbevægelsen i Island ... 94
Skandinavisk faglig Gensidighed ... 403, 419
Verdens Spejlglasindustri ... 137

Personalia.

Andersen, Axel og Hustru, Sølvbryllup ... 91
Andersen, Frits og Hustru, Sølvbryllup ... 410
Angelsø, Albert, 40 Aars Jubilæum ... 326
Christensen Voldby, N. C. og Hustru, Guldbryllup ... 283
Hansen, Hans, Ørsted, Sjæll., 10 Aars Jubilæum ... 338
Jensen, Peter og Hustru, Sølvbryllup ... 524
Johannesen, I. P. og Hustru, Sølvbryllup ... 518
Levinsen, Oscar, og Hustru, Sølvbryllup ... 279
Levinsen, Oscar, 25 Aars Jubilæum ... 414
Mertens, afgaaet efter fyldt 60 Aar ... 89
Mortensen, Søren Chr. Frederikshavn, 25 Aars Jubilæum 520
Møller, Hans, Fredericia, 60 Aar ... 410
Olsen, Marius, 25 Aars Jubilæum ... 234
Pedersen, P., Brendekilde, 20 Aars Jubilæum ... 410
Pharsen, Th., 60 Aar ... 57
Sørensen, Hans Jørgen, Stenstrup, 25 Aars Jubilæum ... 135

Statistik.

Arbejdsløsheden i Januar 1940 ... 69
Krigen og Danmarks Økonomi 1914 og 1939 ... 70
Oversigt over Konflikter 1939—1940 ... 145

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 1 15.-1. 1940 45. Aarg.

Forretningsfører Jens Larsen

Født 4. Juni 1862 Død 4. Januar 1940

Vort Forbunds Oplysningsvirksomhed

Arbejdsteknisk Skole for vort Forbunds Medlemmer.

I Løbet af de sidste 8 a 9 Aar har vort Forbund udfoldet en betydelig og stedse stigende Oplysningsvirksomhed. Denne har navnlig lagt an paa Udnyttelse af de foreliggende Lønoverenskomster, og det er i Tusindvis af vore Medlemmer, der paa Arbejderhøjskolerne i Roskilde og Esbjerg har deltaget i Kursus og afgjort med det Resultat, at det almindelige Lønniveau derigennem er hævet betydeligt ude over Landet.

Ind imellem har disse Kursus været suppleret med Foredrag af politisk, økonomisk og faglig-retslig Art, og det tør nok siges, at denne Oplysningsvirksomhed har vundet almindelig Anerkendelse indenfor vort Forbund.

Vi fortsætter derfor denne specielle Virksomhed og udbygger den, hvilket vil fremgaa af den fornylig til vore Afdelinger udsendte Meddelelse om en Udvidelse af disse Kursus med et større Undervisningsmateriale (den ny Regne- og Opmaalerbog) og med et større Antal Kursusdage.

Med disse vore Erfaringer som Baggrund og for at imødekomme en naturlig Trang, som den almindelige produktive og økonomiske Udvikling efterhaanden har ført med sig hos en betydelig Del af vore Medlemmer, har vor Forbundsledelse besluttet yderligere at søge realiseret en dog ikke helt ny Tanke, nemlig at lægge et nyt Undervisningsfelt ind under Forbundets almindelige Oplysningsvirksomhed ved at starte en »arbejdsteknisk Skole for Arbejdsmænd«, og Tilfældet er her kommet os en Del til Hjælp.

Som det formentlig vil være bekendt gennem Dagspressen, blev der for nogen Tid siden paa Initiativ af forskellige Interesserede oprettet: Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse, og efter Anmodning fra Foreningen blev vort Forbund i Bestyrelsen repræsenteret ved Forbundsformanden. Under de forberedende Forhandlinger om Foreningens Virksomhed blev der fra vor Side stillet Forslag om, at en Del af Virksomheden burde gaa ud paa Oprettelse af en særlig Teknisk Skole til Undervisning for den Del af Arbejderklassen, som ikke paa anden Maade i Forbindelse med faglig Uddannelse har Lejlighed til at tilegne sig teknisk Viden, saaledes som denne opnaas gennem de tilstedeværende tekniske Skoler for Haandværkere.

Dette Forslag vandt udelt Tilslutning, og der indledes derefter et Samarbejde med Teknologisk Institut, Skoleinspektør Højlund og andre Sagkyndige, der med Velvilje har deltaget i Arbejdet med at tilrettelægge denne nye Undervisningsvirksomhed, og det er Meningen, at Kursuset skal begynde allerede i Midten af Januar Maaned 1940.

Det er ikke alene indenfor vort Forbund, at Interessen om denne Sag har været raadende, men ogsaa indenfor Arbejdsgiverforeningen har man vist Sagen saa megen Interesse, at man ihvertfald foreløbig staar halvt om Udgifterne med vort Forbund.

Det er Meningen at begynde i det Smaa. Kun i 5 Byer har vi foreløbig ment at ville starte denne særlige Undervisning, men hvis Ideen slaar an, hvad alle, der har haft med Sagen at gøre, i høj Grad haaber, vil saavel Undervisningsfagene som Skolernes Antal efterhaanden komme til at udstrække sig, saaledes at ethvert fagligteknisk Behov vil blive imødekommet, og enhver interesseret Arbejdsmand her i Landet kunne faa sin særligt fagligtekniske Undervisningstrang tilfredsstillet.

Det er saaledes en storstilet Undervisningsopgave, der nu skal startes, og hvis Forløb vi saavel fra Arbejder- som Arbejdsgiverside maa følge med den allerstørste Interesse.

Det er, som anført, den produktive Udvikling med den meget stærkt udvidede Anvendelse af tekniske Arbejdsredskaber og Arbejdsmateriel i det hele, der, sammen med en hertil forudsat naturlig Trang hos den enkelte til at gøre sig fortrolig med disse Arbejdsredskabers indre Fysik, har gjort det nødvendigt at aabne Adgang for den saakaldt ufaglærte Arbejder til at gøre sig fortrolig med disse Redskabers indre Fysik og deres Anvendelse i Arbejdsprocessen, naar han i sin daglige Virksomhed paa Arbejdspladsen staar overfor Opgaver, til hvilke saadanne Arbejdsredskaber er knyttet.

Men det er ikke alene paa det her nævnte Omraade, at Kursusene vil give Undervisning. Det er blot en lidt forsigtig Begyndelse. Senere vil en lang Række af andre Undervisningsemner indenfor Fysikkens, Kemiens og Materialelærens Omraade m. v. blive inddraget i Undervisningen, saaledes at en Arbejdsmand, der har gennemgaaet den planlagte Kursusserie, senere uddannelsesmæssigt set paa sit Arbejdsfelt vil kunne være naaet tæt op i Nærheden af Haandværkerklassens tekniske og fagmæssige Uddannelse. Og hvad det vil komme til at betyde for Arbejdsmændene og for vort Forbunds hele kulturelle og lønmæssige Virksomhed og for Samfundet, maa staa klart for Enhver.

Som foran anført vil Skolen til at begynde med ikke omspænde saa mange Fag som senere hen og man har ment at ville kalde denne Begyndelse for en Grundskole, der skal omfatte 3 ugentlige Undervisningsaftener à 2 Timer, og Undervisningsfagene er foreløbig Erhvervsfysik, Regning og Dansk, hvortil fra Tid til anden kommer Foredrag om forskellige Emner af almen Interesse, og man har ment foreløbig at nøjes med et Kursus i hver af Byerne København, Kalundborg, Odense, Sønderborg og Aarhus.

Som et kort Uddrag af ønskede Undervisningsemner har Teknologisk Institut fremsat følgende:

Hovedfaget er *Erhvervsfysik*.

Da Eleverne gennem deres Beskæftigelse i meget stor Udstrækning betjener sig af eller direkte selv betjener *tekniske Hjælpemidler* saasom *Transportapparater, Løftningsmekanismer, Pumper* og *Kraftmaskiner*, og da endvidere Forstaaelsen af disse Apparater ikke blot er ønskelig, men i visse Tilfælde kan være af vital Betydning for de paagældende Elever, og da endelig *Grundlaget for al Teknik* og altsaa ogsaa Forstaaelsen af dens Anvendelse og Begrænsning er *Fysikken*, bør dette Fag være *For-*

skolens Hovedfag, ud af hvilket de to andre Fag helt naturligt kan udvikle sig.

Erhvervsfysikken skal som Lærefag her gribes ganske særligt an.

Lærernes Udgangspunkt skal i alle Tilfælde være de Apparater, som de paagældende Elever maa antages at kende eller i hvert Fald have set. For at tage de simpleste Ting kan nævnes Koben, Sækkevogne, Trisser, Taljer, Kroge, Kæder, Tove, Wirer, Forholdene ved Løftning med Stropper, Remskiver, Remme, Transmissioner etc. Der er særdeles mange fysiske Problemer i dette ligesom ogsaa mange Regneproblemer. Det skal dog understreges, at Regneproblemerne skal og *kan* simplificeres meget.

Der kan ved næsten alle Styrkeberegninger gives visse praktiske hurtig anvendelige Regler til tilnærmelsesvis Beregning af Materialets Styrke etc.

Kraftmaskiner d. v. s. Forbrændings- og Elektromotorer, betjenes af næsten alle. Forstaaelsen af deres Behandling, f. Eks. Igangsætning etc., fører ind paa Elementerne i Varmelæren og Elektricitetslæren. For at tage det sidste er f. Eks. Forstaaelse af Igangsætningsforholdene af stor Betydning ligesom ogsaa Kendskab til *Sikringer*. Men dette opnaas kun ved elementær Kendskab til Elektricitetslære, herunder Forholdene, der gør sig gældende ved Elektricitetens Varmeegenskaber.

Af overordentlig stor almen Betydning er Kendskab til Begreberne Jævnstrøm og Vekselstrøm, Spænding og Strømstyrke, elektriske Ledere og ikke mindst elektriske Isolatorer og de Forhold, der kan foraarsage, at disse sidste svækkes. Endvidere er der Apparater, som Igangsætnings- og Reguleringsmodstande. Alt indeholder foruden fysiske ogsaa Regneproblemer af let Art.

I samme Forbindelse kan gøres opmærksom paa, at netop Elektricitetens Farer giver Anledning til et alment Foredrag med Demonstration af Livredning, der er af vidtrækkende Betydning nu, da særlig Vekselstrømsmotorer anvendes i udstrakt Grad.

I Tilslutning til ovennævnte, der særlig berører det, man vil kalde Kraftelektricitet, kan nævnes, at i visse Fabriker spiller Faren for *statisk* Elektricitet (Gnidningselektricitet) en større Rolle end tidligere.

Fysik og Regning er meget nær sammenknyttet, og *Dansk* kan faa Tilknytning gennem Tekster eller Diktat vedrørende mange af de nævnte Problemer.

Ja, saaledes vil vi nu søge at lægge Grunden til en arbejdsteknisk Skole for vore Medlemmer, og enhver indenfor vor Kreds har Pligt til at støtte denne vigtige Sag. Slaar den an, er den til Ære og Vinding for vor Stand, og vi siger Landsforeningen, Arbejdsgiverforeningen og alle, der har været med til at starte Opgaven, Tak. Senere faar vi forhaabentlig Anledning til at søge det Offentlige, Stat og Kommune interesseret for dens yderligere Udvikling.

A.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Traktorførerkursus

I Anledning af adskillige Forespørgsler om, hvorvidt der ogsaa i indeværende Vinter vil blive arrangeret Traktorførerkursus, skal det ved nærværende oplyses, at der f. T. arbejdes med Tilrettelægningen af saadanne Kursus. Arrangementet er imidlertid bleven vanskeliggjort derved, at de til Kursuset i tidligere Aar benyttede Lokaler i Aarhus er taget i Brug til Indkvartering af indkaldt Militær. Betingelsen for at opnaa Tilskud fra Arbejdsløshedsfonden er imidlertid, at 2 Kursus afholdes i Provinsen og der arbejdes derfor paa at tilvejebringe de fornødne Lokaler hertil, saaledes at der skabes Mulighed for Kursus henholdsvis i Aarhus, Odense og København.

Da det herefter kan forventes, at Indtegningsfristen til de omhandlede Kursus vil blive forholdsvis kort, henstilles det til Afdelingerne at forberede eventuelt interesserede Medlemmer paa Deltagelse. Indtegningslister vil formentlig kunne rekvireres fra Arbejdsløshedskassens Hovedkontor efter 15. Januar.

Fremtiden

Det sker, at Livet myldrer der,
hvor Jorden mest er gold og sur
— selv slog vi haardt i Livets Kamp,
og **Kampen** blev i vor Natur.
Hvor kom vi fra? Fra Dyb og Slugt.
Hvem stødte os derned engang
og gjorde os til nyttigt Kryb?
Men glemt for evig denne Sang.

For sang vi ikke altfor tidt
om svunden Trældom? Se, vi staar
med Borgerret og Tidens Magt.
Vi styrer Kursen Aar for Aar.
Hvad Verden havde skjult for os
af Aand og Viden, Drøm og Tro,
alt ligger aaben for vor Vej.
Deraf skal Verdens Lykke gro.

Vi ved, hvad vi har kæmpet for,
og ved, hvor Nederlag bær hen.
Vi husker Lænkens tunge Lod,
men staar i Dag som frie Mænd.
Derfor vor Ro i onde Aar.
Med samme Rytme, samme Takt
bær Arbejdsdage frem og spaar
om Broderaandens nye Pagt.

Det store, vi har følt og tænkt,
som bar os over Dag og Slid,
de Sange, vi med Ungdomstro
har sunget i vor glade Strid,
har tegnet os en bedre Jord:
Den stærke Drøm skal ikke dø.
En Folkets Fremtid blomstrer op
af vore Tankers gode Frø.

Evald Longfors.

JENS LARSEN DØD

Naar vort Fagblads Læsere ser denne Overskrift, er de ikke i Tvivl om, hvem der hermed menes. Det er Arbejdsmændenes gamle Forkæmper, forhenværende Forretningsfører i Forbundet, Jens Larsen, Næstved, der nu har lukket sine Øjne. Jens Larsen blev 77 Aar, og efter nogle Ugers stadig tiltagende Sygdom, hvor ogsaa en Hjertelidelse stødte til, døde han i sit Hjem Torsdag den 4. Januar tidligt om Morgenen.

Som bekendt var Jens Larsen ikke længere i Funktion i Forbundet. Paa Grund af Alder nedlagde han sit Mandat i 1932, efter at han i et Aars Tid havde fungeret som Formand efter Lyngsies Død.

Med Jens Larsen gik en af vort Forbunds bedste Medkæmpere bort. Allerede i 1894 var han Medstifter af Arbejdsmændenes Fagforening i Næstved og blev denne Forenings første Formand. Han havde ogsaa de allerbedste Betingelser herfor, thi han havde selv prøvet Fattigmandskaar, og der var medgivet ham i Vuggegave Evnen til agitatorisk at belyse de vanskelige økonomiske Tilstande, hvorunder Arbejdsmændene dengang levede, saavel overfor hans fattige Kammerater, naar det drejede sig om at faa dem indmeldt i Organisationen, som overfor Arbejdsgiverne, naar han skulde tale Kammeraternes Sag. Disse Evner bar ham fortsat frem ad Organisationsvejen, og i 1899 valgte Kammeraterne ham til Formand for det dengang eksisterende sjællandske Arbejdsmandsforbund.

Ved Sammenslutningen af de over hele Landet eksisterende Arbejdsmandsorganisationer til et fælles Forbund — Dansk Arbejdsmandsforbund — medvirkede Jens Larsen ivrigt i en klar Forstaaelse af et saadant Forbunds mægtige Betydning for de danske Arbejdsmænd. Han blev ogsaa Medlem af Forbundets Hovedbestyrelse, valgtes som Forbundets Næstformand, og maatte ofte vikariere for Forbundets daværende Formand under hans Sygdomsfraværelse i undertiden meget lange Perioder.

Det var saaledes en meget lang Arbejdsperiode, det blev Jens Larsen forundt at virke for Arbejdsmændenes Sag. Nogen dybtgaaende Skildring af hele denne resultatrige Virksomhed er der ingen Grund til at komme ind paa. Jens Larsen personlig var en landskendt Mand ikke alene indenfor hans Virkekreds blandt Arbejdsmændene, men ogsaa langt udenfor denne, og hvem, der ikke har haft Lejlighed til at stifte Bekendtskab med ham mere personlig, vil gennem de Skildringer, der er givet af Jens Larsen og hele hans Virke, have faaet en klar Forstaaelse af, at han var en god Kammerat, der paa fremragende Maade forstod at varetage den Gerning, Arbejdsmændene havde sat ham til at røgte.

Hans personlige Elskværdighed sammen med den Begrænsning, hans moderate Indstilling overfor Problemerne førte med sig, var ham en stor Styrke under de ofte vanskelige Situationer, han stod overfor. Jens Larsen var ikke Manden med Stormskridt, snarere Manden med de smaa Skridt, hvis Betydning han gennem sit lange Virke forstod at vurdere, hvor man ikke satte alt ind paa eet Kort, men hvor man Skridt for Skridt søgte fremad uden nogensinde at træde tilbage, men blot byggede videre og videre paa det opnaaede, underbyggede det solidt, saaledes at det stadig kunde holde; det var Jens Larsens Metode, og paa dette Princip har hele vort Forbunds omspændende Virksomhed i Tidens Løb bygget, saaledes at det solide, stabile Fundament altid kunde holde selv i de sværeste Storme.

Denne Linie i Forbundsvirksomheden er ikke altid lige velagtet, men er ikke desto mindre af den største Betydning og alle vi, Jens Larsens allernærmeste Medarbejdere, der har Lejlighed til at vurdere netop dette grundlæggende Synspunkt i vor hele Forbundspolitik, ved at skatte netop, hvad der her er foregaaet, og hvis Jens Larsen selv skulde udtale sig om Motiverne til netop en saadan Indstilling overfor Virksomheden, vilde vi sikkert faa at høre, at det var af Kærlighed til sin Gerning og til sit Forbund, at han netop ikke vilde vove sig længere ud for ikke at løbe nogen Risiko for at miste, hvad der alt var indvundet; dertil var det for dyrekøbt.

Jens Larsen elskede sit Forbund, han gav paa saa mange Maader og ved saa mange Lejligheder Udtryk herfor. Han værnede om Forbundet i Skrift og i Tale, og naar han i sin Tid slog ind paa den politiske Bane, ved vi, at det kun var for at han derigennem ogsaa mente at kunne gavne sine Standsfæller.

Den største Hædersbevisning, der kan gives et Medlem af vor Forbundsledelse, blev da ogsaa tildelt Jens Larsen ved hans Afgang paa Kongressen 1932, da saavel Forbundet som Arbejdsløshedskassen valgte ham som Æresmedlem af Hovedbestyrelsen, og som den interesserede Mand, han var ogsaa op i sin høje Alder, mødte han ved alle Møderne stærkt interesseret og kunde uden at sige et Ord med Taarer i Øjnene komme og trykke Forbundsformandens Haand, naar der var en eller anden glædelig Meddelelse at gøre i Hovedbestyrelsen. Det var rørende at se, hvorledes denne gamle Kammerat trods sin høje Alder stadig interesserede sig for den Sag, til hvilken han havde viet sit Liv.

Jens Larsen blev begravet Søndag den 7. ds. fra Kapellet paa Næstved Kirkegaard, og den store Tilslutning fra nær og fjern var et Vidnesbyrd om den Agtelse man vilde vise Jens Larsen og hele hans Gerning, og det var sikkert med fuld Tilslutning fra hver eneste af de mange Deltagere, at Forbundsformanden ved hans Baare kunde udtale et Ære være hans Minde.

A.

Skatteblanketten

Størrelsen af Kontingentet, der er indbetalt til Arbejdsløshedskassen i 1939.

I Lighed med tidligere Aar skal vi til Brug for den forestaaende Udfyldning af Selvangivelse til Skattevæsenet meddele, at der ikke skal betales Skat af Kontingentet, der er indbetalt til Arbejdsløshedskassen, men det skal dog paaføres Selvangivelsen i de dertil beregnede Rubrikker, som findes paa Selvangivelsen.

Vi skal samtidig oplyse, at Kontingentet til Arbejdsløshedskassen i Aaret 1939 har været følgende for 52 Uger:

Kontingentklasse	A, ikke-juleforsikrede	Kr.	124,28
»	A, juleforsikrede 4 Øre	»	126,36
	» 6 »	»	127,40
	» 10 »	»	129,48
Kontingentklasse	B, ikke-juleforsikrede	Kr.	75,92
»	B, juleforsikrede 4 Øre	»	78,00
	» 6 »	»	79,04
	» 10 »	»	81,12
Kontingentklasse	C, ikke-juleforsikrede	Kr.	46,28
»	C, juleforsikrede 4 Øre	»	48,36
	» 6 »	»	49,40
	» 10 »	»	51,48

I denne Forbindelse gør vi opmærksom paa, at Medlemmer, der har faaet udbetalt Arbejdsløshedsunderstøttelse i Aarets Løb, skal medregne denne i den skattepligtige Indtægt, der skal opgives paa Selvangivelsen.

Marius Sørensen.

Henvisende til ovenstaaende Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen kan vedrørende Selvangivelsen til Skatteansættelse gives følgende Oplysninger.

Der kan endvidere paa Selvangivelsesblanketten anføres og fradrages indbetalt Kontingent til Syge- og Begravelseskasse, Livsforsikring, Ulykkesforsikring samt eventuelt Bidrag til Pension. Fradrag kan dog kun finde Sted indenfor den i Statsskattelovens § 6 c fastsatte Grænse af 400 Kr.

I Henhold til Skattedepartementets Skrivelse af 30. Januar 1928 er Bonus af Livsforsikringer og lignende ikke skattepligtige, uanset at Forsikringspræmien kan fradrages helt eller delvis indenfor 400 Kr.s Grænsen.

Endvidere kan der i Henhold til Skattedepartementets Cirkulære af 11. Februar 1931 fradrages 75 pCt. af Kontingentet til Fagforeninger. Fradraget for Kontingenter omfattes ikke af Reglen i Statsskattelovens § 6 c, og kan altsaa fradrages udover de før nævnte 400 Kr.

For saa vidt angaar Værktøjsudgifter kan saadanne kun fradrages med det Beløb, som er afholdt til Erstatningsanskaffelse.

Det er ligeledes tilladt at foretage Fradrag forsaavidt angaar Indtægt, som hidrører fra forskudt Arbejdstid, naar en væsentlig Del af Arbejdet udføres i Tiden mellem Kl. 22—6, dog kun for faktisk afholdte Udgifter som Følge af Natarbejdet. Skatteydere, der har Natarbejde hele Aaret, kan højst fradrage 150 Kr., er der kun Natarbejde hver tredie Uge, kan der kun fradrages 75 Kr. Er der ikke Tale om regelmæssigt Natarbejde, kan der højst fradrages 1 Krone pr. Nat.

Der kan ligeledes indrømmes Fradragsret for Overarbejde, dog kun for særlige Udgifter, der fremkommer som Følge af Overarbejdet og i Almindelighed kun, naar Overarbejdet er udført uden forudgaaende Varsel.

Tærepenge kan i Almindelighed fradrages, forsaavidt de medgaar til ekstra Forplejningsudgifter, der kan dog ikke fradrages mere end 1 Kr. pr. Dag og højst 150 Kr. aarligt. Det samme gælder Skurpenge.

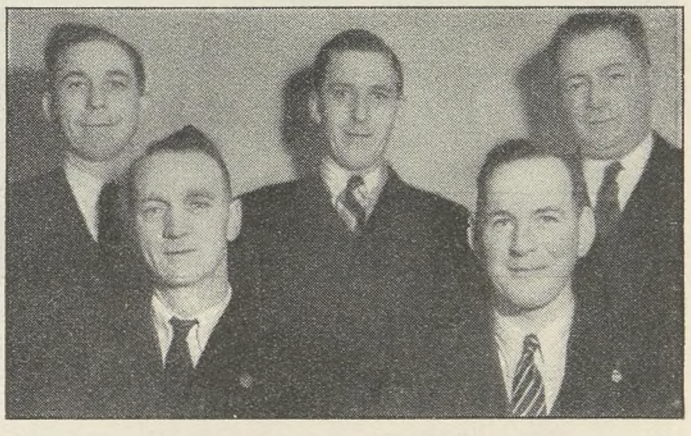
Af det Beløb, som er udbetalt i Strejkeunderstøttelse, er kun Halvdelen skattepligtigt.

For særligt smudsigt Arbejde er dels til Tøj, dels til personlig Renlighed anerkendt Fradrag, f. Eks. indtil 100 Kr. for Renovationskuske. Fradraget er tilladt, uanset om der modtages særligt Vederlag for det paagældende Arbejde eller ej.

Da der ikke paa Selvangivelsesblanketten findes Rubrikker til Anførelse af alle de forannævnte Fradrag, kan det anbefales at vedlægge en særlig Opgørelse med Angivelse af de forskellige Fradrag til Oplysning for Ligningsmyndigheden.

Brabrand Afdeling har bestaaet i 40 Aar

Den 20. Januar kan Brabrand Afdelings Medlemmer fejre 40-Aarsdagen for Afdelingens Oprettelse. Afdelingen havde i mange Aar kun en Snes Medlemmer; men ved godt Sammenhold og stærk Agitation blandt Arbejderne i Kommunen, lykkedes det

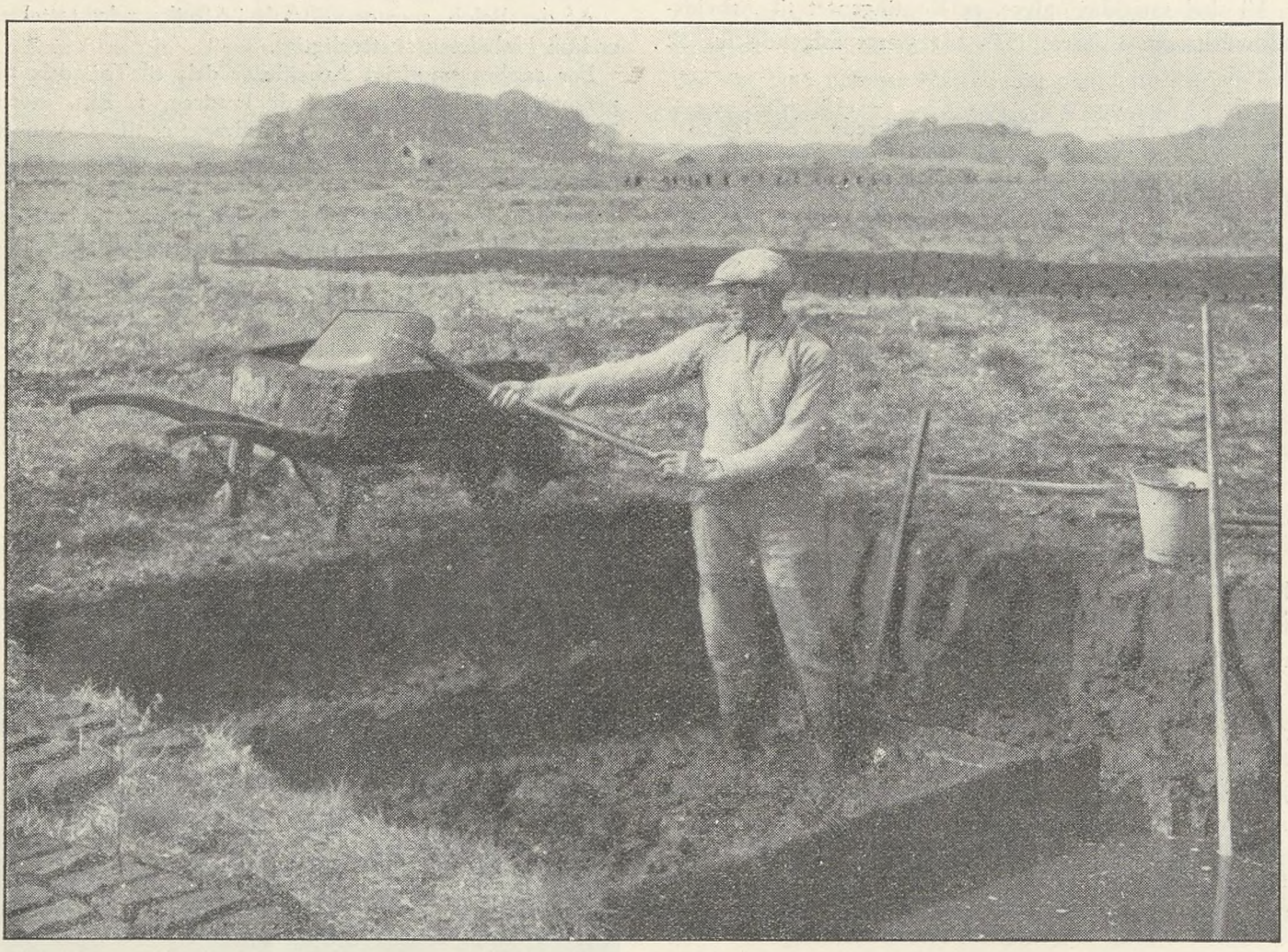
Den nuværende Bestyrelse: Forreste Række fra venstre: Ole Hansen, Formand, Børge Nielsen, Sekretær. Bageste Række, ligeledes fra venstre: Michael Kristiansen, Kasserer, Søren Rasmussen, Harry Pedersen, Næstformand.

at styrke Organisationstanken. Medlemsantallet steg langsomt men stød og samtidig øgedes Afdelingens Indflydelse og Slagkraft betydelig. Ved Afdelingens 25-Aarsdag var 200 Medlemmer naaet, men Medlemstallet er dog ofte reduceret betydelig, ved at der flere Gange er afgivet Medlemmer til Omegnens Afdelinger, efterhaanden som disse er bleven oprettet. I 1935 maatte Brabrand Afdeling saaledes afstaa 46 Medlemmer til den nyoprettede Aabyhøj-Afd. Trods Afdelingens beskedne Størrelse ved Starten, har den dog med Kraft hævdet sin Indflydelse overfor Arbejdsgiverne. Afdelingen, der nu tæller 160 Medlemmer, fejrer Dagen ved en Festlighed paa Brabrand Kro.

Der er atter Interesse for Tørv

Selv om Danmark er et lidet fattigt Land, naar Talen er om Raastoffer og Kul, har det dog været muligt i tidligere Tider at hente et efter Datidens Forhold særdeles værdifuldt Brændselsmateriale op af Landets Undergrund. Dette var Tørven, som i vore Bedsteforældres Tid var et særdeles efterstræbt Brændselssupplement baade i By og paa Land.

De øverstliggende Lag, som endnu kun bestod af halvtforraadnede Plantedele, var betydeligt mere svampet, og selv om dette nok kunde holde sammen, blev Skæretørv, fremstillet heraf, dog betydelig lettere og manglede de nederstliggende Lags Brændselsværdi. For at udnytte den mere lette Tørvesmuld mest muligt og for at fremstille en eftertragtet Salgsvare, fandt man derfor paa at sammen-

Tørveskæring paa Fyn.

Mange Beretninger om Tørveskæring er gengivet i dansk Literatur af forskellige Forfattere. Man forstaar heraf, at Fremstilling af Tørv selv under den tidligere mere primitive Form har været af betydelig Art. Det var vel mest mindre Landmænd, hvis Jordareal ikke rummede Muligheder for en intensiv Udnyttelse af landbrugsmæssig Karakter, som paa denne Maade skabte sig den til Hjemmets Opretholdelse nødvendige Indtægt ved at udnytte de paa Ejendommen til Agerbrug ubrugbare Mosearealer til Tørveskær. Der skelnes i hine Tider mellem Skære- og Ältetørv. Det var væsentlig de nederstliggende Lag, som gennem Aarhundreder havde været udsat for de øverstliggende Lags Pres og paa denne Maade gennemgaaet Forvandlingens Proces, der egnede sig til Skæretørv. Den fugtige Tørvemuld var her af en mørkebrun Konsistens, som under Indflydelse af Sol og Vind kunde blive næsten haard og sort som Kul.

blande de øverstliggende og de nederstliggende Lag. Dette skete enten i selve Tørvegraven med Haandkraft, idet man bearbejdede Tørvemulden med dertil særligt egnede Hakker, eller ved simpelthen at foretage Sammenæltningen med Fødderne. Blev Tørveproduktionen drevet i større Stil og havde man den fornødne Heste- eller Studekraft til Raadighed, fandt Æltningen Sted ovenfor Tørvegraven i en til dette Formaal fremstillet Kasse, hvori Trækdyrene blev redet eller ledet rundt. Undertiden anvendtes til dette Arbejde ogsaa Køer, væsentlig dog hvor den paagældende Landbruger manglede anden Trækkraft.

Naar Tørvemulden var behandlet som nævnt, blev »Ælten« læsset paa Trillebøre eller tohjulede Kærrer og transporteret til Udlægningsarealerne, hvor det blev lagt i Bede med regelmæssig Tykkelse, derefter »slettet« og senere »ridset« i Tørvens almindelige Størrelse. Efter nogle Dages Forløb, naar Solens og Vindens Indflydelse

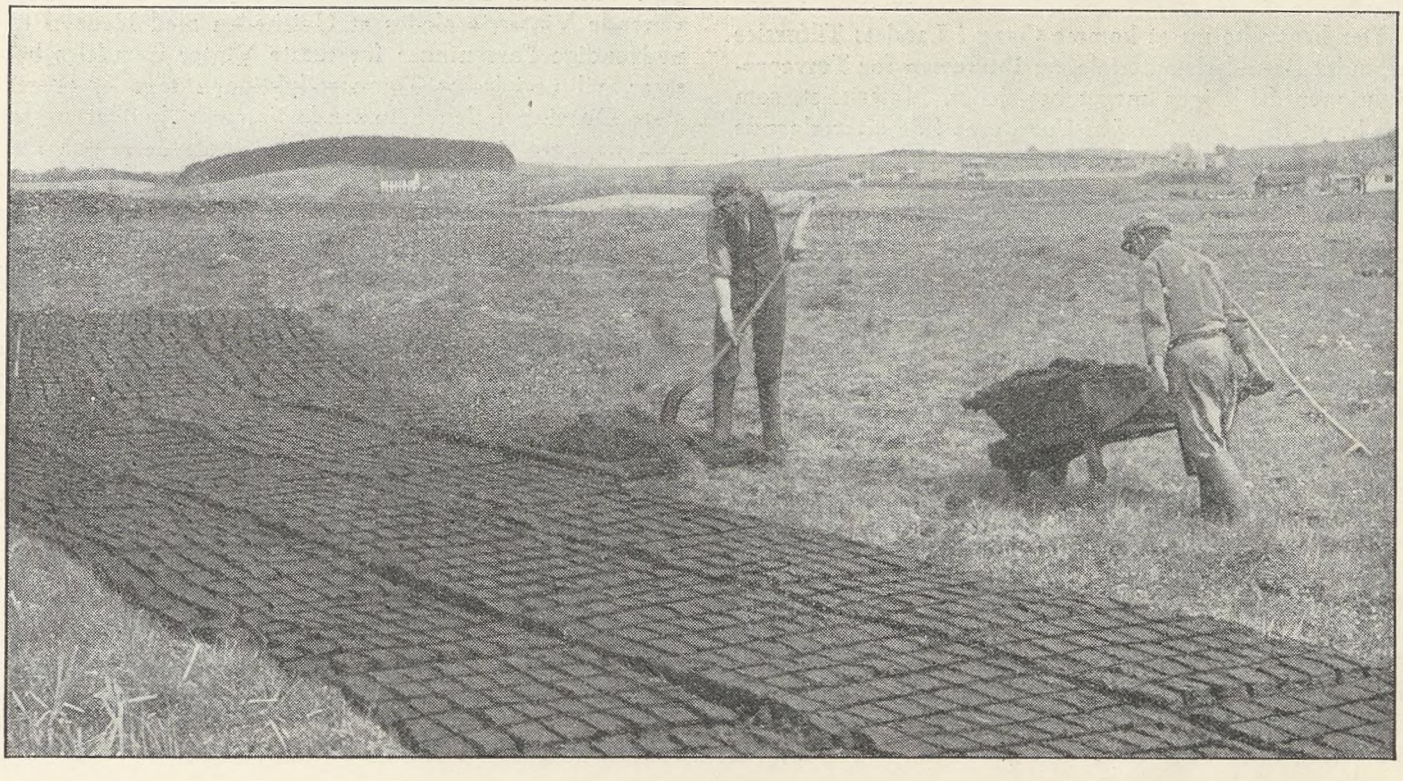
havde gjort sig gældende, og forvandlet den flydende Tørvemasse til en mere fast Konsistens, blev Tørvene »kantet«, d. v. s. at de rejstes paa Kant. Senere samledes Tørvene i mindre Stakke, de saakaldte »Skruer«.

Naar Tørvene paa denne Maade var bleven fuldkommen tørre, fandt Salget Sted og Udmaalingen skete i Tønder, i Byerne undertiden ogsaa i Snese.

Efterhaanden blev denne Fremstillingsform naturligvis forældet, og Maskinerne holdt deres Indtog ogsaa paa Tørvefabrikationens Omraade. Der forsøgtes baade med Ælte- og Pressemaskine, der blev trukket af Heste ved Hjælp af en saakaldt Hesteomgang.

Imidlertid skete der paa Brændselsforsyningens Omraade store Ændringer. Skibsfartens Udvikling førte til et livligere Handelssamkvem mellem de forskellige Lande, og der skabtes paa Basis heraf ogsaa Udførselsmuligheder for vort Land. Eksport af Landbrugsartikler til kulproducerende Lande skabte Grundlag for forøgede Tilførsler af Kul og Koks, hvis større Varmeevne og Brændselsværdi viste sig mere økonomisk og lidt efter lidt fortrængte disse Brænselsstoffer næsten ganske

Nu skal vi snart til at fyre med Tørv.

Nederst: Tørvene formes.

baade Brænde og Tørv. Ikke mindst blev dette Tilfældet efter Fremstillingen af økonomiserende Ovne og Centralvarmeanlæg.

Under den sidste Verdenskrig, hvor den uindskrænkede Blokadekrig skabte næsten uoverstigelige Vanskeligheder for Tilførsel af Brændsel til Landet, oplevede Tørveproduktionen imidlertid en Renæssance, hvilket yderligere begunstigedes ved Fremstillingens Mekanisering. Elektriciteten førtes nu ved et vidtforgrenet Ledningsnet omtrent til Landets fjerneste Kroge, og hvor der ikke forelaa Mulighed for Forbindelse med Elektriciteten blev der etableret stationære Kraftanlæg, som væsentlig bestod af Damplokomobiler af samme Type som i Almindelighed anvendes til Tærskning.

Tørveproduktionen steg derefter successivt i samme Forhold, som Krigssituationen gjorde Tilvejebringelsen af det for Landet nødvendige Brændsel mere og mere paatrængende. Den af Tyskland den 1'ste Februar 1917 iværksatte uindskrænkede Undervandsbaadskrig og deraf følgende næsten fuldstændige Blokade af Tilførselsvejene skabte exorbitante Stigninger af Priserne paa de tilførte Forsyninger af Kul, Koks og Cinders. Næsten alle vilde nu gøre Brug af det indenlandske Brændsel, og man saa ganske bort fra de Ubehageligheder, som Forbrændingen af Tørv ofte medførte.

Samtidig medførte Tørveproduktionen tillige, at der skabtes Mulighed for Beskæftigelse af en Masse Arbejdere, der ellers vilde have været henvist til Arbejdsløshed, ligesom ogsaa de til Raadighed staaende Transportmidler i stort Omfang fik Anvendelse.

I Danmark blev der i Krigsaarene produceret:

	Maskintørv Tons	Skæretørv Tons
1914	86849	
15	95145	
16	118484	166716
17	397846	909274
18	851546	1407435
19	486609	1005983
20	512636	1572575
21	235085	600000

Der begyndte nu at komme Gang i Landets Tilførsler af andet Brændselsmateriale, og Interessen for Tørveproduktionen faldt igen meget betydeligt. Materiellet, som var brugt til Fremstilling af Tørv, saas i de efterfølgende Aar ofte henliggende ganske upaaagtet. I Danmark blev der i Aaret 1922 kun fremstillet 167927 Tons Maskintørv, senere blev det endnu mindre, medens Eksperter vil paastaa, at det meget vel vilde kunne betale sig at fremstille indtil en Million Tons Tørv, hvilket vil svare til omtrent 1/8 af Landets samlede Brændselsforbrug.

Det, som væsentlig har Betydning for en rationel Udnyttelse af Landets Tørvemoser, er Fremstillingsformen, der, i Betragtning af Salgsmulighederne ogsaa under normale Forhold, naturligvis bør være af en saadan Art, at baade Tørvens Kvalitet og Pris staar i Forhold til andet Brændselsmateriale.

Saalænge man fremstillede Tørven efter de mere primitive Metoder, gik det baade ud over Moserne og Tørvens Kvalitet. Senere har der, udover den ved særlige Lejligheder stærke Opblussen af Tørveproduktionen, kun været et begrænset Antal Virksomheder beskæftiget med Tørvefremstilling. Disse Virksomheder, der ofte hver for sig anvendte forskellig Fremstillingmetoder, har dog haft Vanskeligheder ved at hævde sig.

Efter Maskinkraftens Anvendelse til Tørvefremstilling skelner man fremdeles mellem Metoderne Tørældtning og Vaadældtning. Det kan dog ubetinget fastslaas, at Vaadældtningen betragtes som den mest formaalstjenlige. Det er ikke alene Driften og Fremstillingen af vaadældtede Tørv, som er billigere, men Kvaliteten menes ogsaa at blive betydelig bedre, idet den opslemmede Tørvemasse falder mere sammen og danner en fuldstændig komprimeret Enhed, selvom det Vand, der er brugt til Opslemningen, fordamper under Indflydelse af Sol og Vind, naar Tørvemassen henligger til Tørring paa hertil velegnede, helst højtliggende, Læggepladser.

Med Henblik paa, at Tørveproduktionen i meget høj Grad er afhængig af Vejrforholdene i Oplægningssæsonen, har man foretaget omfattende Undersøgelser for om muligt at finde frem til en Metode, efter hvilken en Form for kunstig Tørring kunde tilvejebringes, men hidtil har det vist sig, at Lufttørringen, som har været anvendt gennem adskillige Slægtled, er den bedste Metode.

En med Vaadældtnings-Metoden beslægtet Form for Fremstilling af Tørv er den saakaldte Hydropeat-Metode. Her anvendes kraftige Vandstraaler, hvormed Tørvemassen løsnes og forvandles til en tynd Konsistens, som derefter pumpes gennem Rørledninger til Tørrepladsen, hvor Tørvene formes ved Anvendelse af særlige Formkonstruktioner. Ogsaa paa denne Maade kan der opnaas et særdeles stabilt Brændselsprodukt.

I Nordjylland har man endvidere gennem flere Aar haft en Virksomhed, der fremstiller Briketter ved Presning af tørt og findelt Tørvesmuld, hvorved der ligeledes tilvejebringes et særdeles fast og tæt Brændselsprodukt.

Som allerede nævnt i det foregaaende har det altid vist sig, at Interessen for Fremstilling af Tørv og denne Produktions Anvendelse er størst, naar Tilførslerne af andet Brændselsmateriale er svigtende, og Priserne af samme Grund uforholdsmæssigt stigende. Saaledes foreligger Sagen ogsaa i Øjeblikket. Krigen mellem Stormagterne har allerede paa følelig Maade indskrænket Tilførslerne af Brændselsmaterialer og gjort Udvej for Erstatningsmidler nødvendig. Bliver Krigen derfor af længere Varighed, eller strækker den sig blot udover indeværende Vinter, saaledes at Uvisheden med Hensyn til nødvendige Forsyninger for næste Vinter fremdeles bestaar, vil utvivlsomt Tørveproduktionen tage et meget stort Opsving i den kommende Sommer, hvilket ogsaa som tidligere vil have en betydelig Indflydelse paa Beskæftigelsesforholdene.

Det kan endvidere forventes, at man vil søge udnyttet en Række Forsøg, som tidligere har fundet Sted uden særlig godt Resultat, med det Formaal at fremstille et Brændselsprodukt af betydelig mere Værdi end Tørvene. Forsøgene tog Sigte paa at øge Tørvens Ydeevne ved Forkulning, men Produktet blev ved de anvendte Metoder for dyrt. Forsøgene har imidlertid været fortsat gennem Aarene, og Erfaringerne har vist, at der ogsaa herved kan fremkomme flere Biprodukter af Betydning, som der meget vel kan blive Anvendelse for i tilførselsfattige Tider.

Fra den tidligere Verdenskrig vil det kunde huskes, at bl. a. Kommunerne i udstrakt Grad supplerede Gasfremstillingen ved at iblande den almindelige Gas en vis Procentdel Tørvegas. Dette betød naturligvis ikke en Forbedring af Produktet, men var medvirkende til Gasproduktionens Opretholdelse. I den Betænkning om Erhvervsmuligheder i Danmark, som Arbejderbevægelsens

Tørvestabling i de fynske Moser.

Erhvervsraad nylig har udsendt, nævnes endvidere Muligheden af at anvende Tørv som Brændselsmateriale ved Fremstilling af Elektricitet. Der anføres i samme Forbindelse, at sagkyndige vil anse det muligt paa denne Maade at fremstille 20 Mill. kwh. aarligt, hvilket skulde svare til 3 pCt. af det aarlige Forbrug fra offentlige Værker i Øjeblikket. Der er saaledes adskillige Muligheder tilstede for Udnyttelsen af Danmarks Mosegrund, der af Naturen er skabt som naturlige Depoter til Anvendelse efter Behov, naar andre Tilførsler paa dette, ikke mindst i vort vinterbarske Klima, vigtige Omraade svigter.

R — dt.

Tørvene køres hjem.

Aars Afdeling har bestaaet i 25 Aar

Den 21. Januar kan Medlemmerne af vort Forbunds Aars Afdeling fejre 25-Aarsdagen for Afdelingens Oprettelse.

Der var paa det daværende Tidspunkt gjort flere forgæves Forsøg paa at tilvejebringe Grundlaget for en Ar-

Staaende fra venstre: Vald. Jensen, Reienholdt Rasmussen, Næstformand Annæus Jensen. — Siddende fra venstre: Marius Hansen, Kasserer, Vald. Sørensen, Formand, Chr. Jakobsen, Sekretær, og Mikael Christensen.

bejdsmændenes Organisation, og endelig lykkedes det at starte Afdelingen med en halv Snes Medlemmer. Aars Afdeling var den første Arbejdsmands-Organisation i Himmerland, og dens Oprettelse blev anset som et dristigt Eksperiment fra Arbejdsmændenes Side.

Trods det, at Organisationsretten ved Afdelingens Start i Almindelighed var anerkendt, blev Medlemmerne og navnlig Tillidsmændene gjort til Genstand for Forfølgelse og især Afdelingens Stifter og første Formand var i udsøgt Grad Genstand for Arbejdsgivernes Bevaagenhed. Der bestod øjensynligt en stiltiende Overenskomst mellem disse om, at Formanden ikke blev antaget til Arbejde ligegyldigt hvor han henvendte sig.

Ikke destomindre voksede Afdelingen dog talmæssigt og dermed Mulighederne for en organisationsmæssig Indsats. Bestyrelsen udførte et energisk Agitationsarbejde blandt Egnens Arbejdsmænd ogsaa udover Kommunens Grænser. Afdelingen havde saaledes paa et vist Tidspunkt Medlemmer i 13 Kommuner. Efterhaanden blev der dog oprettet selvstændige Afdelinger i disse Kommuner, og Aars Afdeling blev saaledes Ophavet til en hel Række nye Organisationer.

Den omfattende Agitation forblev ikke uden Virkning paa det lønmæssige Omraade. Overenskomster blev oprettet i stort Omfang, saaledes at det nu kan siges, at Afdelingens Virkefelt faktisk er dækket af Overenskomster. Er Maalet endnu ikke naaet overalt er der dog Grund til at feste og fejre Dagen for Afdelingens Oprettelse.

Ved Jubilæet har Afdelingen, uanset hvad der er afgivet af Medlemmer til andre Afdelinger, et Medlemstal paa 210.

Der har i de forløbne Aar været det bedste kammeratlige Forhold indenfor Afdelingen, der altid har været skaanet for seperatistiske Tilhængere. Resultaterne i lønmæssig Henseende er derfor med en enkelt Undtagelse opnaaet ved gensidig Forstaaelse og Forhandling og altid til Fordel for Medlemmerne.

Vi ønsker Afdelingen til Lykke med de svundne 25 Aar og ønsker fortsat Fremgang i de kommende Tider, der efter alt at dømme vil kræve betydelig Indsats af alle. Samtidig bringer vi et Billede af Afdelingens nuværende Bestyrelse.

Løbende Konflikter

Aabybro	(Tømrerm. Rasmussen, Aastrup Hjørring)
Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Børkop	(Plantageejer Frost, Børkop Planteskole)
D. A. F.	(Entreprenør Carl Sørensen, Skibby)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Hals	(Thomas Jensen, Ganderup)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Herning	(De samv. jydske Kartoffelsektioners Salgscentral)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jerslev	(Cementvarefabrikant L. Larsen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strib-Vejlby	(Strib-Vejlby Kommune)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Tønder	(Tørvefabr. P. A. Nielsen)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
18. Kreds	(Murerm. Chr. Jensen, Øster Vraa)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE

i Voldgiftssag Nr. 201:

Dansk Arbejdsmands Forbund mod *Entreprenørforeningen.*

Mellem Ingeniør Johs. Falk, der er Medlem af Entreprenørforeningen, og nogle Arbejdere, der er Medlemmer af Dansk Arbejdsmands Forbund, er der opstaaet Strid om Betalingen for Opgravning, Tilfyldning og Stampning samt Lægning og Samling af 65 og 70 cm Betonrør med Muffe til en Hovedkloakledning, og da det ikke er lykkedes at løse denne Strid i Mindelighed, er den indbragt til Afgørelse ved faglig Voldgift. I Mangel af et Flertal indenfor de af Parterne valgte Voldgiftsmænd afgøres Sagen nu af undertegnede, der af Parterne er valgt til Opmand:

Parterne har i en skriftlig Erklæring af 31. Oktober 1939 udtalt, *at* de er enige om, at Arbejdet skal udføres i Akkord, *at* Arbejderne fastholder, at Betalingen for Jordarbejdet skal betales efter § 4 i den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Hovedoverenskomst og Lægningsprisen f. Eks. efter denne Overenskomsts Pos. 737 (133 Øre pr. lb. m eller Stk.), medens Entreprenørforeningen hævder, at Jordarbejdet skal betales skønsmæssigt med ca. 10 Kr. pr. lb. m (eller Stk.), og *at* de er enige om, at en Fastsættelse efter § 4 af Betalingen for Jordarbejdet vil føre til Kr. 11,79 pr. lb. m (eller Stk.).

Forbundets Paastand gaar ud paa, at Jordarbejdet falder ind under Hovedoverenskomstens § 4, jfr. Side 29, Nr. 3 (Udgravning for Mur- og Betonledninger samt Kabler), og at Lægningsarbejdet skal fastsættes skønsmæssigt paa Grundlag af Priserne i Tabellens Side 109—112 (Ledninger af glas. Rør samt runde Beton- og Monierrør med Muffe) samt Side 114 Pos. 737 og Side 122 Pos. 785 (Nedlægning af Monier- og Betonrør uden Muffe), hvilket paastaas at ville føre til en Pris af Kr. 2,50 pr. lb. m for 65 cm Rørene og Kr. 2,75 for 70 cm Rørene.

Foreningen paastaar, at Jordarbejdet falder uden for Hovedoverenskomsten, idet Tabellens Side 109—112 kun omfatter Mufferør i Størrelsen 16—50 cm, og idet § 4, Nr. 3, kun omfatter Betonledninger, naar disse støbes paa Stedet. Akkordprisen bør derfor fastsættes skønsmæssigt efter § 1 (Side 13) paa Grundlag af Tabellen Side 109—112, hvilket vil føre til c. 10 Kr. pr. lb. m. Med Hensyn til Lægningsprisen paastaar Foreningen, at den bør fastsættes til Kr. 1,33 pr. lb. m, dels fordi dette er aftalt mellem Parterne, dels fordi en skønsmæssig fastsat Pris vil føre til samme Resultat.

Til Støtte for sin Paastand med Hensyn til Jordarbejdet gør Forbundet gældende, at Prisen i Tabellen Side 109—112 netop er fastsat paa Grundlag af § 4 (udregnet efter en Gennemsnitsbredde for Udgravningen), hvilket ogsaa bestyrkes ved, at Pos. 690 (Side 102) i Almindelige Bestemmelser vedrørende Ledningsarbejde og Brønde m. m. henviser til § 4, og at der i Overenstemmelse hermed altid for muffeløse Rør uanset deres Dimension er blevet betalt efter § 4.

Foreningen erkender dette sidste, men bestrider, at Tabellen Side 109—112 er udregnet paa Grundlag af § 4.

Der findes at maatte gives Forbundet Medhold i, at § 4, Nr. 3, efter sin Affattelse omfatter de i Sagen omhandlede Betonrør, der falder ind under Udtrykket »Betonledninger«, og at Bestemmelsen, som hævdet af Entreprenørforeningen, kun skulde omfatte Ledninger, der støbes paa Stedet, har ikke fundet noget Udtryk i Formuleringen. Forsaavidt man maatte gøre gældende, at dette dog har været en stiltiende Forudsætning, bemærkes, at dette ikke kan anses godtgjort, og iøvrigt synes uforeneligt med den ovennævnte, ubestridte Praksis, hvorefter der for muffeløse Rør altid betales efter § 4, ligesom ogsaa Bestemmelsen i Pos. 690 (Side 102) skønnes at støtte Forbundets Standpunkt.

Som Følge heraf vil Forbundets Paastand med Hensyn til Jordarbejdet være at tage til Følge.

Hvad derimod Lægningen angaar, findes det at maatte statueres, at Arbejderne ved den ovennævnte af Parterne den 31. Oktober 1939 underskrevne Erklæring er indgaaet paa at udføre dette Arbejde for en Pris af Kr. 1,33 pr. lb. m.

KENDELSE:

For det ovennævnte Hovedkloakledningsarbejde vil der være at betale for Opgravning, Tilfyldning og Stampning i Henhold til Hovedoverenskomstens § 4: Kr. 11,79 pr. lb. m og for Lægning og Stampning Kr. 1,33 pr. lb. m.

København, den 19. December 1939.

sign. *Victor Hansen.*

OPMANDSKENDELSE

Mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Industrifagene paa A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphatfabriks Vegne er der opstaaet den nedenfor fremstillede faglige Tvist, som i Mangel af Flertal indenfor de af Parterne valgte Voldgiftsmænd afgøres af undertegnede Opmand.

Ifølge § 7 i Fællesoverenskomsten mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Svovlsyrefabrikerne betales der Hjælpere hos Haandværkere, naar Haandværkerne arbejder i Akkord eller med Akkordafsavnstillæg en Timefortjeneste med samme procentvise Tillæg til Timelønnen som Haandværkerne.

Tvisten mellem Parterne drejer sig om, hvorvidt Medlemmer af Dansk Arbejdsmands Forbund, der paa Svovlsyrefabriken i Kalundborg har haft Beskæftigelse som Hjælpere hos Tømrere ved Reparationer af Beskowvogne, har Krav paa det i Fællesoverenskomstens § 7 nævnte Tillæg. Det er oplyst, at de paagældende Arbejder af Tømrerne udføres paa Timeløn med et Tillæg af 25 %, og fra Forbundets Side gøres det gældende, at dette Tillæg om ikke af Navn, saa dog i Realiteten er et Akkordafsavnstillæg. Da Timelønnen for Hjælpere hos Haandværkere, derunder Tømrere, ifølge Afsnit D. g. i den for Svovlsyrefabriken i Kalundborg gældende Overenskomst er 122 Øre, kræver Forbundet de paagældende Hjælpere hos Tømrerne aflønnede med en Timeløn af 122 Øre + 25 %.

Fra Fabrikens Side anføres det, at det omtalte Tillæg til Tømrernes Timeløn ikke er noget Akkordafsavnstillæg, men et Smudstillæg ydet dem i Henhold til § 8 i Overenskomsten af 20. Marts 1938 mellem Centralforeningen af Tømrermestre i Danmark og Dansk Tømrerforbund, idet navnlig Arbejdet med Fornyelse eller Reparation af det af Superphosphatblandinger m. m. tilsmudsede Bjælkeværk i Beskowvognens Sider er et i høj Grad smudsigt Arbejde.

Da det fra den lokale Fagforenings Side var gjort gældende, at der ved Reparation af Beskowvogne hidtil stedse skulde være betalt Tømrernes Hjælpere samme 25 % Tillæg til Timelønnen som det til Tømrerne udbetalte, er dette søgt nærmere oplyst gennem Arbejderorganisationerne og gennem Svovlsyrefabrikernes forskellige Virksomheder, men de herved fremkomne Oplysninger afgiver ikke fornøden Støtte for Eksistensen af den paaberaabte Koutume, men taler tværtimod for, at Hjælperne er blevet aflønnede uden Hensyntagen til det Tømrerne ydede Tillæg.

Opmanden kan vel give Dansk Arbejdsmands Forbund Medhold i, at det ved Fortolkningen af den citerede Bestemmelse i Fællesoverenskomstens § 7 ikke kan være afgørende, om et Tillæg til Timelønnen *betegnes som* Akkordafsavnstillæg, men at Afgørelsen maa bero paa, om Tillægget *i Realiteten* er eller maa antages at være en Godtgørelse for Akkordafsavn. Efter alt foreliggende maa Opmanden imidlertid gaa ud fra, at det under nærværende Sag omhandlede Tillæg til Tømrernes Timeløn ikke har haft denne Karakter og derfor ikke kan begrunde et tilsvarende Tillæg til Hjælpernes Timeløn. Hvorvidt der tilkommer disse Hjælpere højere Timeløn end den normale, maa herefter afgøres selvstændigt efter deres Arbejdes Beskaffenhed — f. Eks. som Tjærearbejdet — og Aflønningsbestemmelserne i Kalundborg-Overenskomsten, men nærmere at tage Stilling hertil ligger udenfor Opmandens Opgave.

Herefter afsiges følgende

KENDELSE:

Den af Dansk Arbejdsmands Forbund nedlagte Paastand om, at Hjælperne hos Tømrere ved Reparation af Beskowvogn i Kalundborg har Krav paa tilsvarende 25 % Tillæg til deres Timeløn som det, der er ydet Tømrerne, kan ikke tages til Følge.

Opmandens Honorar, 150 Kroner, bør betales med Halvdelen af hver af Parterne.

København, den 25. Oktober 1939.

sign. *Oluf H. Krabbe.*

Henvisning af 60-aarig til Aldersrente ikke berettiget

Vi har tidligere her i Fagbladet beskæftiget os med Spørgsmaalet om de sociale Udvalgs Ret til i Tilfælde, hvor 60aarige ansøger om midlertidig Hjælp at nægte saadan og i Stedet henvise paagældende Medlem til at søge Aldersrente. Samtidig henledte vi Opmærksomheden paa, at en saadan Henvisning ikke i alle Tilfælde var berettiget, men at Udvalgene maatte træffe deres Afgørelse udfra de i hvert Tilfælde foreliggende Omstændigheder. Specielt skulde der saaledes tages Hensyn til de Muligheder vedkommende Ansøger havde for at opnaa Beskæftigelse indenfor en overskuelig Tidsperiode, saaledes at han derved blev i Stand til at forsørge sig selv uden Hjælp fra det Offentlige.

Der foreligger nu et konkret Tilfælde, som er afgjort af Socialministeriet, og da de nærmere Forhold i Forbindelse hermed maa antages at være vejledende paa dette Omraade, skal vi nedenfor omtale Sagen nærmere.

Det fremgaar af Sagen, at paagældende Ansøger i Juni Maaned 1939 indgav Ansøgning til Udvalget om Kommunehjælp til Underhold i Tiden indtil 1. Oktober 1939, paa hvilket Tidspunkt han paany vilde blive berettiget til Understøttelse af Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse, hvoraf han er Medlem. Udvalget meddelte imidlertid Ansøgeren, at der fra den 1. Juli 1939 ikke vilde blive ydet ham Kommunehjælp til Underhold, idet han, der er født den 3. December 1878 og saaledes fyldt 60 Aar, vilde kunne søge Aldersrente. Ansøgeren var imidlertid ikke tilfreds med denne Afgørelse og indgav Klage til Amtet over den af Udvalget trufne Beslutning.

Over for Amtet har Udvalget derefter begrundet sit Standpunkt med, at Ansøgeren efter Udvalgets Mening ikke længere kan antages at have Mulighed for at ernære sig ved erhvervsmæssigt Arbejde og derfor maatte være henvist til at leve af Understøttelse. Udvalget har endvidere oplyst, at Ansøgeren i Regnskabsaaret 1938—39 har modtaget Kommunehjælp til et samlet Beløb af 560 Kr. 90 Øre, og at kun hans Deltagelse i kommunale Arbejder har bevirket, at Retten til Understøttelse af Arbejdsløshedskassen er bleven bevaret. Ansøgeren havde saaledes ved kommunalt Arbejde i Vinteren 1938—39 haft en Fortjeneste af 455 Kr. 78 Øre.

Amtet har imidlertid ikke kunnet godkende Udvalgets Anbringende som akceptabel Begrundelse for den stedfundne Afvisning, men har meddelt Udvalget, at det under Hensyn til, at Ansøgeren ikke selv ønsker at søge Aldersrente, og til at han fra 1. Oktober 1939 vil blive berettiget til Understøttelse af Arbejdsløshedskassen efter Amtets Mening ikke kan ses berettiget at henvise Ansøgeren til at søge Aldersrente.

Det sociale Udvalg har dog ikke villet bøje sig for Amtets Afgørelse, men har fremhævet, at Ansøgeren ikke mere er i Stand til at gøre Fyldest paa en Arbejdsplads, idet hans Helbredstilstand og Arbejdsevne ikke svarer til en 60aarigs i Almindelighed. Udvalget har endvidere anført, at den Omstændighed, at Ansøgeren i Løbet af kortere Tid atter vil blive berettiget til Understøttelse af Arbejdsløshedskassen, ikke betyder, at Ansøgeren vil kunne klare sig uden offentlig Hjælp, idet Udvalget hidtil saa godt som altid har maattet yde supplerende Hjælp i Form af Huslejetilskud o. l. I Henhold hertil har Udvalget derefter anmodet Amtet om at forelægge Sagen for Arbejdsdirektoratet eller Socialministeren.

Arbejdsdirektoratet har derefter afgivet Erklæring i Sagen og har heri henvist til fremskaffede Arbejdsattester, hvoraf det fremgaar, at Ansøgeren opfylder den i Vedtægten for Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse § 26, Stk. 1, fastsatte Betingelse for Understøttelsesret i Kassen — 26 Ugers Arbejde indenfor de sidste 3 Aar — og Direktoratet mener herefter ikke, at der for Tiden foreligger Grundlag til at unddrage Ansøgeren Medlems- og Understøttelsesret i Arbejdsløshedskassen.

Med denne Erklæring og iøvrigt henholdende sig til tidligere Afgørelse, har Amtet fremsendt Sagen til Socialministeriets Afgørelse.

Herefter har Socialministeriet tiltraadt Amtets Afgørelse og under Henvisning til Ministeriets Cirkulære af 10. Juni 1937 udtalt, at det maa anses for urigtigt i det foreliggende Tilfælde at henvise Ansøgeren til at søge Aldersrente mod sit Ønske.

Den svenske Landsorganisations Medlemstal

Den svenske Landsorganisations Medlemstal nærmer sig nu stærkt en Million. Den 31. August talte Landsorganisationen 45 tilsluttede Forbund med tilsammen 950.749 Medlemmer, det er 67.424 flere Medlemmer end ved Udgangen af August Maaned forrige Aar. Siden den 1. Januar 1939 er Medlemstallet steget med 52.802. Af Medlemmerne er 806.966 Mænd og 143.783 Kvinder.

De belgiske Fagforeninger og Krigsbekymringerne

Belgien hører til de Lande, hvor den kollektive Overenskomst og Pristalsreguleringen i vid Udstrækning danner Grundlaget for Lønningernes Fastsættelse. Krigen har bragt alle hermed sammenhængende Spørgsmaal stærkt i Forgrunden, ikke mindst af den Grund, at Detail-Pristallet er steget betydeligt (fra 103,9 den 15. September til 110,1 den 15. Oktober, d. v. s. med 6 pCt. og Engros-Pristallet er endog steget mere end i forskellige andre Lande. Fra Udgangen af August til Udgangen af September androg Stigningen 19 % (mod f. Eks. 10 % i Holland, 9 % i Svejtz og 6 % i U.S.A.).

Indenfor Regeringskredse kan der spores en Tendens til at ændre Pristallets Beregningsgrundlag, idet den nuværende Stigning navnlig skyldes Prisforhøjelser etc. for 4 Artikler med et relativt ringe Forbrug: Sæbe, tørrede Bønner, Ærter samt Ris, og beregne det efter Priserne paa færre men mere vigtige Varer. Den belgiske Landsorganisation har straks efter Krigens Udbrud taget Stilling til dette Spørgsmaal og udtalt sig imod Planen om ikke mere at offentliggøre Pristallet hver Maaned, endvidere imod den paatænkte Ændring af Beregningsgrundlaget, fordi man for Tiden endnu ikke har noget Overblik over Muligheden af Forsyningen med visse vigtige Varer. Navnlig har Fagforeningerne i denne Forbin-

delse henvist til, at Løsningen af dette Problem ikke afhænger eller ikke skal afhænge af et automatisk Forhold mellem Priser og Lønninger, men bør søges i planøkonomiske Foranstaltninger og en almindelig Forøgelse af Industriproduktionen. Mens der endnu ikke kan tales om en saadan Fremme og Udvidelse af Produktionen, er Regeringen efter Fagforeningernes Mening gaaet alt for vidt med Hensyn til Udvidelse af Landbrugsproduktionen (oprindelig 50 pCt. for Hvede, 40 pCt. for Rug, 20 pCt. for Sukkerroer og 10—30 pCt. for Kartofler). I en Resolution, som Landsorganisationens Repræsentantskab vedtog paa et i Slutningen af November Maaned afholdt Møde, hedder det, at man bør søge at udnytte de gunstige Priser paa Verdensmarkedet og samtidig bremse Prisstigningerne paa Hjemmemarkedet gennem Kontrol og Rationering af visse Produkter, og endelig gælder det om at fremme Produktion og Eksport: »Dette forudsætter fra Regeringens Side aktive Forhandlinger, saavel med de krigsførende Lande, der er i Stand til at købe vore Produkter, som med visse neutrale oversøiske Lande, der nu ikke mere kan faa leveret Varer fra de krigsførende Lande«. Hvad angaar Kontrollen med Engros- og Detail-Pristallet, som nu er meget mangelfuld, har vedkommende Ministerium fornylig faaet vidtrækkende Fuldmagter med Hensyn til at undersøge Berettigelsen af de gældende Priser og eventuelt fastsætte disse. Ministeriets Tjenestemænd skal kunne indhente alle ønskede Oplysninger vedrørende Forretningsgangen, have Indseende i Bøger og Bilag o. s. v. Hvis en Virksomhed nægter at give saadanne Oplysninger, kan Indehaveren idømmes Fængsel fra 15 Dage til 3 Maaneder samt Pengebøder fra 100 til 100.000 Frcs. I denne Forbindelse kan endvidere nævnes andre Regeringsfuldmagter: Indførelsen af Eksportlicenser, Centralisering af alle Varekøb (herunder ogsaa Civilpersoners Varekøb i Udlandet), Opgørelse af de i Landet oplagrede Varemængder etc. Som øverste Instans har Regeringen oprettet en økonomisk Koordinationskomite (Fagforeningerne er gaaet ind for Opretteles af et omfattende Ministerium for hele det nationale Erhvervsliv med Underafdelinger for Landbruget, Vareforsyningen, Industrien, Priskontrollen o. s. v.).

Med ganske særlig Styrke har den faglige Landsorganisation krævet en Forenkling og Systematisering af Administrationsapparatet. Landets økonomiske Ledelse er nu undergivet 5 Ministerier (økonomiske Spørgsmaal, Forsyning, Landbrug, Udenrigshandel og nationalt Forsvar), der enten kun opretholder løse Forbindelser eller overhovedet ingen Forbindelser har med hinanden. Allerede den 19. September har Landsorganisationen meget energisk protesteret imod Arbejdsløshedsforsikringens Overflytning fra Arbejdsministeriet til Forsyningsministeriet.

Fagforeningerne har endvidere ogsaa taget Stilling til Spørgsmaalet om Arbejdstiden henholdsvis Behandlingen af de arbejdsløse (ogsaa i Belgien har Krigen foreløbig medført en Stigning i Arbejdsløshedstallet). En Forordning af 2. Aug. har ganske vist fastsat Dispensationer fra Loven om 8 Timersdagen for saavidt angaar Virksomheder, der arbejder for Landets Forsvar. I Mellemtiden har Arbejdsministeren, Socialdemokraten Baltharzar, bekendtgjort den Beslutning, at der i det mindste skal sørges for, at der i hvert Fald skal betales Overarbejdstillæg fra den 9. Arbejdstime. Allerede den 26. September har Landsorganisationen modsat sig vilkaarlige Afvigelser fra Loven samt er gaaet ind for en Maksimalarbejdstid af 10 Timer daglig samt for et Overarbejdstillæg paa 25 % fra den 9. Time. Ved Dispensationer fra Loven skal Fagforeningerne give deres Tilslutning hertil.

Fagforeningerne har endvidere haft deres Opmærksomhed fæstnet ved en Række andre, af Krigen medførte Nødvendigheder: Tilpasning af de sociale Understøttelser efter de stigende Leveomkostninger, Vejledning af og Forsorg for de indkaldte Medlemmer, Betaling af Aldersrente. Fagforeningerne har ved forskellige Lejligheder udtalt sig for en Forhøjelse af Aldersrentesatserne, der skal muliggøres gennem højere Bidrag fra saavel Arbejdernes som Arbejdsgivernes Side. Nu har Arbejdsministeriet foretaget en Forhøjelse af Bidraget med ½ % for begge Parter. Fagforeningerne har givet deres Tilslutning hertil og krævet, at der paa Grundlag af den saaledes tilvejebragte Merindtægt skal træffes visse Foranstaltninger for at sikre de indkaldte Personers Rettigheder (Kontingentfrihed) samt »at der fra 1. Januar 1940 takket være den af Arbejdsgivere og Arbejdere udviste Solidaritet endelig ydes et mindre Tillæg til de nugældende Satser for Aldersrentenydere og deres Enker«.

Det ømme Punkt ved alle disse Bestræbelser er Arbejdsgivernes Holdning, som i Belgien netop synes at have valgt Krigens Nødstilstand til at bekæmpe Fagforeningerne paa alle Omraader, forringe de arbejdsløses Kaar o. s. v.

I Modsætning hertil staar den af Fagforeningerne udviste Ansvarsfølelse, der straks efter Krigen fik sit tydeligste Udtryk i en ledende Artikel i Landsorganisationens Tidsskrift »Le Mouvement Syndical Belge«, hvori det bl. a. hedder: »Landsorganisationens Stilling er ganske klar. Siden Mobiliseringens Begyndelse har den haft Forstaaelse af, at Arbejderne under de nuværende Forhold ikke kan regne med store Fremskridt. Den forstaar meget godt, at i disse Tider alle Borgere maa bringe Ofre. Den indtager ingen uforsonlig Holdning, men kræver paa den anden Side, at de af Nødstilstanden betingede Ofre maa fordeles paa alle Statsborgere under Hensyntagen til deres økonomiske Bæreevne«.

Paa et af Regeringen den 4. December indkaldt Møde af Repræsentanter for Arbejdsgivernes og Arbejdernes faglige Hovedorganisationer, hvor foruden den vor Retning tilhørende Landsorganisation ogsaa den kristelige og liberale Landsorganisation var repræsenteret, hilste Mertens Regeringens Initiativ og erklærede paa sin Organisations Vegne, at den er rede til »et loyalt og alvorligt Samarbejde«. Denne Beredvillighed havde man allerede givet Udtryk for i August Maaned, da en Delegation fra Landsorganisationen havde tilbudt Regeringen sin Medvirken. Arbejdsgiverne har allerede benyttet dette første Møde den 4. December til at foreslaa en »Pause« i Overenskomstforhandlingerne for at afvente Resultatet af de kommende Møder. Mertens har besvaret dette Forslag med, at Arbejderne ikke vilde forstaa, at der foretoges Ændringer i Overenskomsterne, saalænge Forhandlingerne staar paa.

(I. F. C.)

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Angaaende Balance

Endnu engang har Landbrugsraadets Præsident, Hr. Landstingsmand Hauch, lagt sin kendte Beskedenhed til Side og henledt Offentlighedens Opmærksomhed paa sin Person. Anledningen hertil var en Artikel i Venstrepressen, fabrikeret i Partiets Pressebureau.

I denne blev Statsminister Stauning angrebet paa det voldsomste for nogle Udtalelser om Oppositionspartiernes Politik, han var fremkommet med i et Nytaars-Interview. Statsministeren havde bl. a. tilladt sig at betegne denne som smaatskaaren, dette fandt Venstrepressen var dog for galt, ja det var simpelt hen en Skandale, og det antydedes, at Skandalen nødvendigvis maatte resultere i at overveje Staunings Fjernelse som Statsminister. Nu har Venstrepressen jo overvejet dette nogle Gange før, og det eneste som forhindrede, at disse Overvejelser blev til Virkelighed, var manglende Tilslutning i Befolkningen, og Sandsynligheden taler for, at det vil gaa ligesaadan denne Gang, men Venstrepressen fortsætter altsaa Overvejelserne.

Forfatteren til bemeldte Artikel i Venstrepressen har i sin Artikel ogsaa anført nogle Udtalelser af Hr. Hauch, om hans Syn paa Sagen, og han har vævet disse Udtalelser saadan sammen med sine egne Udgydelser, at Artiklen faktisk fremtræder som et Interview med Hauch. Om dette Miskmask har Statsministeren atter udtalt sig paa en Maade, som ikke behagede Venstre, han sagde noget i Retning af, at det Sprog, der anvendtes i nævnte Artikel, ikke hørte hjemme i en offentlig Diskussion. Nu fandt Hr. Hauch Anledning til at gribe ind, han rykkede ud med en Erklæring, der gaar ud paa, at han slet ikke har udtalt sig som af Venstrepressen anført. Hr. Hauch har skam ikke brugt saadanne Ord, som det fremgaar af denne Artikel, det er han virkelig altfor fin til, men Hr. Hauch tager heller ikke Afstand fra den, det er han naturligvis ogsaa for fin til.

Paa Spørgsmaal fra Venstrepressen om, hvad han mener om Statsministerens »utrolige« Udtalelser om Kortene til Landbrugerne, siger Hr. Hauch i nævnte Erklæring:

»Disse Udtalelser bærer Vidnesbyrd om, at Statsministeren paa det Tidspunkt, han har fremsat dem, har været ude af Balance«, og han slutter den udsendte Erklæring saaledes (her kommer hans sande fine Aandsdannelse atter til fuld Udfoldelse): »Og det maa haabes baade for Landets og Statsministerens Skyld, at denne Tilstand ikke skal være af længere Varighed.«

Naar Hr. Hauch taler om Balance, saa maa det billigvis erkendes, at han i hvert Fald er inde paa et Omraade, hvor han har store personlige Erfaringer at øse af. Er der noget Hr. Hauch i sin Tid har arbejdet, ja man kan godt sige haft Mas med, er det jo netop Balance, han balancerede i lang Tid mellem det store og det lille Landbrugs Interesser, ganske vist med stærk Hældning til det store, Hældningen blev tilsidst saa stærk, at han gled helt over paa Storlandbrugets og L. S.'s Linje, og nu er han som bekendt stærkt optaget af at skaffe Balance paa Storagrarernes Regnskab, ved at skabe Underbalance i Landets Økonomi, for det vilde jo uvægerligt blive Resultatet, dersom hans Brevkortaktion lykkedes. Men der er heller ikke stor Sandsynlighed for, at den lykkes, foreløbig er det jo kun lykkedes for ham at balancere Husmandsforeningerne ud af Landbrugsraadet. Den store Del af Danmarks Befolkning, ogsaa den arbejdende Del af Landbrugets Folk er Ikke-Tilhængere af den Art Balance, Hr. Hauch eksellerer i, den forstaar, at Tiden er inde, ikke til at vandre den Vej, Hr. Hauch anviser, men til at følge Statsministeren paa den Vej, han anviste i sin saa dybt alvorlige Nytaarstale.

Held for Landet, om ogsaa den Bondestand, Hr. Hauch appellerer til, forstaar det, og forstaar det, medens det endnu er Tid. M. O.

Forhandlingerne om Dyrtidstillæg for Landarbejdere og Skovarbejdere bristet.

Forbundet opsiger nu Overenskomsterne.

Som tidligere meddelt forsøgte Forbundet, saa snart Hovedorganisationernes Dyrtidsordning var vedtaget, at faa den samme Ordning tiltraadt af Landbrugets og Skovbrugets Arbejdsgiverforeninger, samt Dræningsmesterforeningerne. Dette lykkedes ikke for Arbejdsgiverforeningernes Vedkommende. Det Møde, vi endelig fik aftalt til 30. November forblev resultatløst.

Forligsmanden indkaldte derefter Organisationerne til orienterende Møde den 22. December, og paa hans Henstilling genoptoges Forhandlingerne i Arbejdsgiverforeningen Torsdag den 4. Januar.

Under disse Forhandlinger viste det sig imidlertid, at Arbejdsgiverforeningerne ikke vilde give Arbejderne ved Landbrug, Skovbrug og Dræning Dækning for Prisstigningerne, gennem en rimelig Dyrtidsregulering som den andre Arbejdere har faaet, saaledes at ogsaa disse Forhandlinger sluttede uden Resultat.

Arbejdsgivernes Holdning under disse Forhandlinger tyder ikke i mindste Maade paa, at de er villige til at give noget Dyrtidstillæg, de hævder da ogsaa, at Landarbejderne endnu ikke har mærket noget til Prisstigningerne. Derimod kan vi andre hver Dag læse i Landbrugspressen, at Landmændene selv mærker Prisstigningernes Tryk, og kræver Erstatning derfor. Men det er kun Erfaringerne fra forrige Krig om igen. Da hylede Landmændene jo ogsaa op om, at de fik meget for lidt for deres og maatte betale alt for meget for andres, og saa optagne var de af denne indbringende Beskæftigelse, at de slet ikke kunde se, at der ogsaa var Dyrtid for deres Arbejdere, saa de maatte slide Krigens første 3 Aar

uden nogen Dækning for Prisstigningerne — trods Landbrugets mægtige Fortjeneste.

Det maa erkendes, at denne Gang har Landbruget ikke saadanne Højkonjunkturer — men det har desuagtet Raad til lige saa langt som andre Erhverv at holde sine Arbejdere skadesløse for de Prisstigninger, som Landbruget ogsaa er Medaarsag til.

Naar de desuagtet ikke vil yde Arbejderne et rimeligt Dyrtidstillæg, er der andre Motiver end de rent saglige, som er afgørende.

Imidlertid maa disse Dyrtidsforhandlinger nu betragtes som definitivt afsluttede, hvorfor vi har besluttet os til at opsige Overenskomsterne og fremsende Forslag til nye Overenskomster.

De hidtidige Forhandlinger er ført med det Formaal paa Basis af en Dyrtidsregulering at opnaa Enighed om at forlænge de bestaaende Overenskomster.

Vi er i vor gode moralske Ret til at forlange Dækning for Prisstigningerne, men da Overenskomsterne er gældende til 1. April, har vi ikke nogen absolut juridisk Basis for at forlange et Dyrtidstillæg, imod at Overenskomsterne forlænges paa et Aar.

Naar vi nu opsiger, kan vi derimod paa fuldt lovlig Vis stille de Krav, vi ønsker gennemført i den nye Overenskomst.

Hvilke Overenskomster opsiges?

De Arbejdsgiverforeninger, det i første Omgang drejer sig om, er

1) Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt, for Landbrug, Skovbrug og Dræning.
2) Arbejdsgiverforeningen for Landbruget paa Sjælland og Møen.
3) Skovbrugets Arbejdsgiverforening paa Sjælland.
4) De samvirkende Sukkerroedyrkerforeninger.
5) Dræningsmesterforeningen for Frederiksborg, Gl. Roskilde og Holbæk Amter.
6) Foreningen af Arbejdsgivere for Planteskoler i Danmark.

For den sidste Forenings Vedkommende er Opsigelse fremsendt; for de andre 5 vil Opsigelse i Form af Forslag til ny Overenskomst blive fremsendt før den 20. Januar.

Herudover vil det blive nødvendigt at opsige en Række øvrige Overenskomster, hvor der ikke er opnaaet Enighed om et Dyrtidstillæg, og hvor Vilkaarene ikke automatisk reguleres efter en anden Overenskomst, men herom skal de paagældende Afdelinger høre nærmere fra Forbundet.

Hvor Afdelingerne træffer eller har truffet Dyrtidsordning med saadanne Overenskomst-Indehavere paa Basis af en Forlængelse af Overenskomsterne, udbeder vi os Meddelelse herom.

Arbejdsgiverforeningernes Urimelighed.

Det er nu 2 Maaneder siden, Hovedorganisationernes Dyrtidsregulering for Arbejderne i alle andre Erhverv traadte i Kraft. Denne Ordning gjaldt ogsaa Frijsenborg Skovdistrikt og Pajhede Skovdistrikter, som er Medlem af Dansk Arbejdsgiverforening.

At Skovbrugets Arbejdsgivere i vidt Omfang ansaa den trufne Dyrtidsordning for rimelig fremgaar af, at samtlige de Forhandlinger, vi i Dagene derefter havde med Skovdistrikterne, resulterede i, at de tiltraadte Hovedorganisationernes Dyrtidsordning, vi nævner saaledes Hedeselskabet, Lindenborg Skovdistrikt, Moesgaard Skov, Dronninglund Storskov, Ry Nørskov m. fl. foruden Statsskovene og Klitplantagerne.

Det er derfor et Spørgsmaal, om Skovejerne virkelig vil være bekendt at følge Arbejdsgiverforeningerne i deres urimelige Holdning.

Vi har ialt Fald faaet en Række Dyrtidsoverenskomster afsluttet med Skovdistrikterne, ogsaa efter at Arbejdsgiverforeningerne efter Mødet den 30. November søgte at bringe disse Forhandlinger til Standsning.

Ikke mindst Skovarbejderne ved, hvilke klækkelige Forhøjelser, Skovejerne i de sidste Maaneder har faaet paa Brændepriserne. Saa det er ikke let at forklare dem, at Priserne ikke stiger, og at Skovbruget ikke har Raad til at betale Dyrtidstillæg.

Selv om Skovbrugets Arbejdsgiverforening paa Sjælland og Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt fortsat nægter at gaa med til Dyrtidsordning, mener vi derfor, at der er Mulighed for at opnaa en saadan med mange af de Skovdistrikter, Afdelingerne har Overenskomst med. Vi henstiller derfor, at disse Afdelinger gør et nyt Forsøg, hvor der ikke allerede foreligger en Dyrtidsoverenskomst.

De fleste Steder er Brændepriserne i de sidste Maaneder steget fra 50—80 % og der er Afsætning for alt det Træ som skoves.

Skovbruget har derfor en Højkonjunktur netop paa Prisstigningerne og har derfor en første Pligt til at holde deres Arbejdere skadesløse.

For Landbrugets Vedkommende er der derimod næppe nogen Mulighed for lokalt at opnaa noget, før Grundlaget er lagt ved Forhandlingerne med Landbrugets Arbejdsgiverforening.

Oscar Levinsen.

Fra Medlemmerne

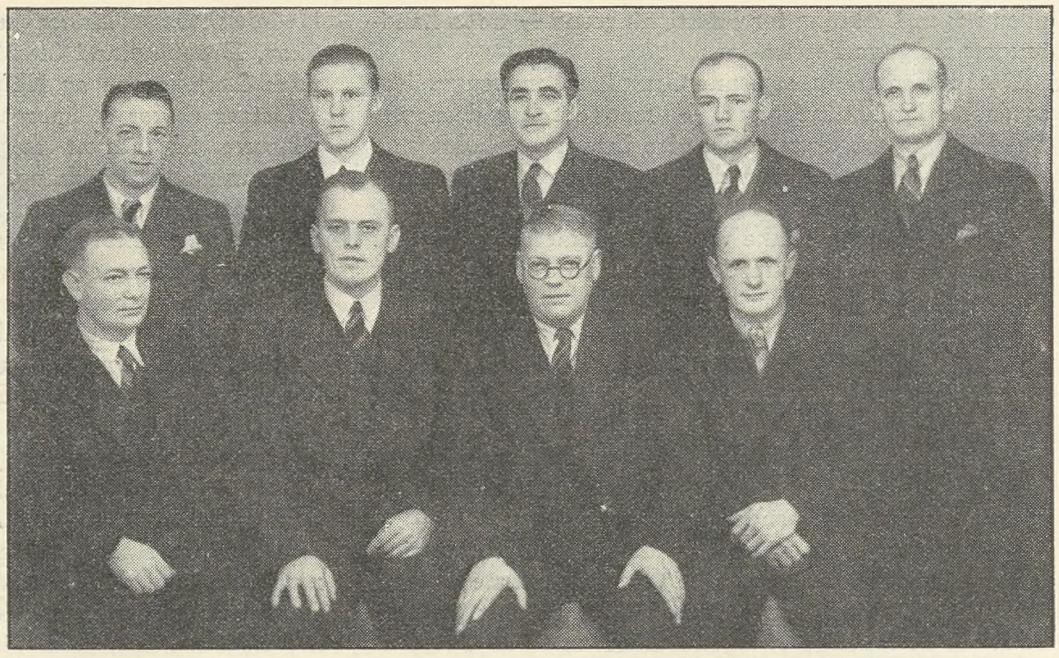
19. Kreds — Forpagter Lange, Ørbæklunde. I ovennævnte Sag havde D. A. F. krævet faglig Voldgiftskendelse angaaende Forstaaelse af den med Sukkerroedyrkerforeningerne gældende Overenskomst § 5 Stk. 1, idet Forbundet hævder, at Bestemmelsen var at forstaa saaledes, at efter Sukkerroeoverenskomstens Priser skulde alt Arbejde i Sukkerroemarken betales fra det Øjeblik Roerne var saaet, til man begyndte Saaningen af en ny Afgrøde i Marken. I dette Standpunkt har den faglige Opmandskendelse kun delsvis givet Forbundet Medhold, idet Kendelsen gaar ud paa, at Hjemkørsel af Sukkerroeblade til Fodring ogsaa skal betales efter Overenskomstens Tidlønsbestemmelser. Herefter er følgende Arbejder i Sukkerroemarken underkastet Overenskomstens Arbejdstid og Tidsbestemmelser: Saaning, Radrensning, Oppløjning, Kørsel af Blade, Roer og Roeaffald, Nedkuling af Roer, Hjemkørsel af Sukkerroeblade samt Spredning af Roebladene.

Herlufmagle Afd. — Gaardejer Hans Chr. Jensen, Geldsted. Ovennævnte Sag angaaende Betaling for det af vort Medlem udførte Tækkearbejde er afsluttet med, at vort Medlem har faaet udbetalt sit Tilgodehavende Kr. 51,84.

23. Kreds — Gaardejer Chr. Berthelsen, Ø. Nibstrup, Brønderslev. Ovennævnte Sag, der drejer sig om utidig Ophævelse af et Arbejdsforhold, er sluttet med, at vort Medlem ved Retten er tilkendt Løn til Dato Kr. 28.33 + Kr. 15,— i Sagsomkostninger.

Struer Afdeling

har bestaaet 35 Aar

Placeringen paa Billedet er følgende: Siddende fra venstre til højre Th. Schou, J. Stig, Kasserer, J. C. Jensen, Formand, H. C. Sørensen, Sekretær. Staaende fra venstre til højre P. Pedersen, Knud Christensen, Aksel Johansen, Søren Sørensen, P. Jensen.

Den 25. Januar 1905 blev vort Forbunds Struer Afdeling oprettet, og Afdelingens Medlemmer forbereder sig paa at fejre Stiftelsesdagen ved en Festlighed, der finder Sted den 27. Januar.

Som næsten alle Forbundets Afdelinger var ogsaa Struer Afdelings Start af beskeden Karakter. Kun 15 Medlemmer havde Mod til at begynde, men det varede ikke længe, forinden der kom Gang i Arbejdet med at organisere de øvrige Arbejdsmænd indenfor Afdelingens Omraade. Vanskeligheder var der nok af i Begyndelsen. Stigende Medlemstal og fremadskridende Forstaaelse for Betydningen af Organisation gav dog, efterhaanden som ogsaa Resultaterne af fælles Optræden begyndte at vise sig, den fornødne Styrke og skabte forøget Selvtillid. De lokale Arbejdsgivere, der straks viste Organisationen en kold Skulder, lærte snart, at Arbejdsmændenes Organisation ikke var til at komme uden om, naar der skulde tales om Løn og Arbejdsvilkaar, og blev som Tiden gik fortrolig hermed.

Det er derfor med Stolthed, Afdelingens Medlemmer nu ved Jubilæumsdagen kan se tilbage paa Organisationens Virksomhed og den Tilvækst, som Tilslutningen efterhaanden er bleven. De 15 Medlemmer, der lagde Grunden til Afdelingen, er i Aarenes Løb bleven til 400 Medlemmer, og Toppunktet er sikkert ikke naaet hermed. Ogsaa Fremtiden vil, om den da iøvrigt former sig som en Fortsættelse af Arbejderklassens politiske og økonomiske Rejsning, give Afdelingen gode Arbejdsaar og Vilkaar.

Hertil vil vi ønske al mulig Held og bringer samtidig vor Lykønskning i Anledning af Festdagen.

Beder-Malling Afd. — Godsejer L. Hviid, Vilhelmsborg. Ovennævnte Sag, der drejer sig om Underbetaling af 5 fra Arbejdsanvisningen i Aarhus anviste Løsarbejdere, er nu ordnet med, at Godsejeren til Forbundet har betalt, hvad han har udbetalt for lidt, nemlig ialt 30 Kr. Beløbet er tilstillet Afdelingen.

Alheden Afd. — Gaardejer Jens Chr. Bach, Lilleskov, Skelhøje. Ovennævnte Sag, der drejer sig om Udbetaling af Restløn ved et i Anledning af Sygdom lovligt ophævet Arbejdsforhold, er blevet bilagt med at vort Medlem nu har faaet sit Tilgodehavende og Sagen dermed sluttet.

Hammel Afd. — Proprietær Neergaard, Sporuplund. I ovennævnte Sag er faldet Dom, hvor vort Medlem er tilkendt 110 Kr. som Restlon + Sagens Omkostninger. Det drejer sig om en ulovlig Bortvisning.

14. Kreds — Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt. Paa Hardenborg Avlsgaard var opstaaet en Uoverensstemmelse angaaende Betaling af Høsttillæg for Froavlsarbejde. Man havde fra Arbejdsgiverforeningens Side den Opfattelse, at Høsttillæg kun kunde forlanges, hvor det drejede sig om Hjemkørsel af Frøhøst, derimod ikke for Mejning og Opstilling. Sagen har været behandlet paa et Fællesmøde mellem Organisationerne, hvor man enedes om, at der i Overensstemmelse med det fra Arbejderne fremsatte Krav skal ydes Høsttillæg saavel til løse som faste Arbejdere.

Gislev Afd. — Gaardejer H. P. Hansen, Øster Hæsinge, Højrup. I ovennævnte Sag har vort Medlem Tage Nielsen, der var antaget som Daglejerkarl, efter at Sagen har været indberettet til Fabriksdirektoratet, faaet udstedt sine Feriemærker til ialt Kr. 25.80.

Rønde Afd. — Gaardejer Th. Rasmussen, Faarup pr. Thorsager. I ovennævnte Sag har vore Medlemmer efter, at Sagen har været indbragt for Fabriksdirektoratet, modtaget de Feriemærker de havde Krav paa, hvormed Sagen er sluttet.

Odense L. Afd. — Gaardejer Jeppe Jeppesen, Søndersø. I ovennævnte Sag havde Arbejdsgiveren krævet, at Forkarlen i den Tid, Hestene var paa Græs, fortsat skulde paabegynde Morgenarbejdet Kl. 5, men nu skulde han i Stedet for Staldtjeneste, feje Gaard, klippe Hæk, knuse Korn, o. s. v. fra Kl. 5 til 6.

Ved Retten tilkendtes Karlen Løn til Bortvisningsdagen, men Dommen statuerer, at hans Vægring ved at udføre saadant Arbejde i Stedet for Staldtjeneste har været ulovligt.

Dommen støtter sig paa en Udtalelse af Fyns Stifts Landboforeninger som udtaler, at Arbejdstiden tager sin Begyndelse med Morgenarbejdets Begyndelse, hvorfor Karlen er pligtig til, naar Hestene er paa Græs, at udføre hvad andet Morgenarbejde, der paalægges ham.

Arbejdsgiveren oplyser i Retten, at hans Arbejdstid er fra Kl. 5 til 18 med 2 Timers Spise- og Hvilepause. Et Par Landmænd som Vidner erklærer, at man mange Steder begynder Arbejdsdagen før Kl. 5 Morgen.

Øster Lindet — Gaardejer Johan Nissen, Majbøl. Ovennævnte Sag, der drejer sig om en ulovlig Bortvisning er ved Dom afgjort med, at vort Medlem har faaet tilkendt 83 Kr. i Løn og 50 Kr. i Sagsomkostninger.

34. Kreds — Aarhus Amtsraad. Paa Foranledning af 5 Afdelinger indenfor Aarhus Amt har der været afholdt flere Møder i Anledning af, at Amtet udliciterede Skærveslagningsarbejder, hvorved Prisen trykkedes saa langt ned, at det er umuligt at opnaa en passende Fortjeneste. Da en Henvendelse fra Kredsens Side om at undlade Udbydelsen af Skærveslagningsarbejdet ikke frugtede, indbragtes Sagen for Forbundet. Vi har herefter korresponderet med saavel Amtet som Ministeriet for offentlige Arbejder, og efter at Sagen først afvistes af saavel Amtet som Ministeriet for offentlige Arbejder, har vi efter fornyet Forhandling med Ministeriet alligevel naaet det Resultat, at Amtsraadets Vejudvalg nu har erklæret, at der som Følge af det Røre, Sagen har vakt, ikke oftere vil blive udbudt Skærveslagning ved Licitation, og der tilføjes, at Amtet ved Køb af Skærver vilde have Opmærksomheden henvendt paa, at der ikke blev købt Skærver, som blev tilbudt til for lav en Pris.

21. Kreds: Longelse Afd. — Chr. Jensen, Spodsbjerg. Et af Afdelingens Medlemmer havde for udført Arbejde for Chr. Jensen faaet Kr. 9,50 tilgode. Efter en Del Korrespondance om Sagen har Kredsformanden meddelt os, at Medlemmet har faaet udbetalt sit Tilgodehavende.

Aarhus M. — Murermester Arthur Hansen. Ved et Bygningsarbejde foretog Mesteren selv sammen med to Lærlinge Arbejdet med Opbæring af Aftræksrør samt Overliggere til Vinduer og Døre, særlig til de underste Etager i Ejendommen. Murarbejdsmændene kom senere til at opbære Aftræksrør og Overliggere til Tagetagen.

Vi protesterede imod en saadan Tilrettelæggelse af Arbejdet samt mod, at der anvendtes Lærlinge ved Arbejdsmandsarbejde. Sagen er forelagt en faglig Voldgift, hvis Opmand bl. a. udtaler, at da det ikke er paavist, at Arbejdsmændene ved det paagældende Arbejde har lidt noget økonomisk Tab, og derfor heller ikke er paaført nogen Skade, kan der ikke i H. t. Septemberforliget tilkendes dem nogen Erstatning, og Centralforeningen frifindes derfor for Forbundets Klage.

Mariager — Murermester Simonsen. Der forelaa Uenighed om Antallet af Daglønstimer i en Kloakakkord. Mesteren havde godkendt 170 Timer, medens Arbejdsmændene mente, at der var 256½ Time. Ved et Mæglingsmøde om Sagen den 1/11 enedes man om, at Mesteren til fuld Afgørelse betaler 55 Kr.

Næstved — Sorø Amt. Ved et Vejarbejde, som Amtet lod udføre i Lille Næstved udbetaltes der kun 118 Øre i Timen. Under Henvisning til, at Arb. var akkordpligtet tilskrev vi Amtsraadet og henstillede, at Arb. blev udført i Akkord eller betalt med Akkordafsavnstillæg. Vejudvalget har derefter meddelt os, at Arbejdet vil blive afl. med 142 Øre i Timen.

Aarhus J. B. — Firmaet Christiani & Nielsen. Der forelaa mellem Parterne Uenighed angaaende Udbetaling af Forskud paa en Jernakkord. Ved et om Sagen den 1. November afholdt Mæglingsmøde er Sagen bragt ud af Verden, idet man enedes om, at det omtalte Forskud udbetales.

Køge A. — Entreprenør Rasmus Jacobsen, Haarlev. Ved Tæppebelægning paa Køge-Ringsted-Vejen og Østre Sandmarksvej aflønnede Entreprenørerne Arbejderne med 136 Øre i Timen. Da Arbejdet er beliggende indenfor det tvungne Akkordområde, skal der ifølge Overenskomsten betales et Tillæg til Timelønnen af 25 %. Entreprenøren protesterede overfor dette Krav bl. a. under Henvisning til, at der var truffet Aftale med Folkene om, at Arbejdet skulde betales med 136 Øre i Timen. Ved et Møde om Sagen er Entreprenøren indgaaet paa at betale det overenskomstmæssige Tillæg.

Gentofte-Lyngby — Statsbanerne. Der foreligger Uoverensstemmelse om, hvorvidt der for et Sporarbejde paa Strækningen Charlottenlund-Hellerup skulde betales det i København gældende Tillæg af 10 Øre pr. Time. Ved et om Sagen afholdt Møde enedes man om, at D. S. B. betaler 10 Øres Tillæg for 1676 Timer = Kr. 167,60 i H. t. § 5 A. Punkt 5. (Højdeloftning).

Haderslev A. — Bygmester N. Jürgensen. Der foreligger Uoverensstemmelse angaaende et Spørgsmaal, om et Pudsearbejde skulde afregnes som Glitpuds eller som Pudsearbejde udført i Grus og Cement. Ved et Mæglingsmøde om Sagen enedes man om, at Bygmester Jürgensen til fuld Afgørelse af Sagen betaler Kr. 100,00.

Viby, Jylland — Entreprenør Arne Jensen, Aarhus. Mellem Parterne foreligger der Uoverensstemmelse angaaende:

1) Betaling for Vulster med Traadvæv,
2) Tillæg for Nedlægning af 2 m. lange Monierrør,
3) Overskuds Udbetaling,
4) Betaling for Svumning,
5) Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste,
6) Betaling for Mangel af Gummistøvler,
7) Skred i Emserbrønd,
8) Betaling af Skurpenge,
9) Ekstrabetaling for Bygning af Skur.

Ved et Mæglingsmøde om Sagen enedes man om følgende:

ad 1) Paa Grund af særlige Forhold med Paasætning af Staalbaand til Vulsten betales 150 Øre pr. Stk. Vulst.
ad 2) Der betales intet Tillæg.
ad 3) Henvises til Forhandling mellem Parterne.
ad 4) Der betales 26 Øre pr. m².
ad 5) Der betales for 254 Timer à 118 Øre.
ad 6) Der betales intet.
ad 7) Der betales 118 Øre i Timen.
ad 8) Der betales Skurpenge for 91 Dage.
ad 9) Der betales intet Tillæg.

Odense M. — Murermester Frits Andersen. Der foreligger Klage fra Afdelingen over, at Murermesteren ikke vilde betale for Overtransport ved Indskudsmateriale. Ved et Mæglingsmøde om Sagen den 2. December d. A. enedes man om, at Mesteren betaler som af Afdelingen krævet, 4,4 Øre pr. m² i Henhold til Overenskomstens § 5 G. Stk. 10. Der er dog hertil at føje, at da Overtransporten var 7 Meter, var Arbejderne efter Overenskomsten berettiget til 2×4,4 Øre. Vi mente dog ikke ved Mæglingsmødet at ville kræve mere end Afdelingen havde paaført Akkordopgørelsen.

Odder — Firmaet Whright, Thomsen & Kier. Der foreligger Uoverensstemmelse angaaende Betalingen for et Jord- og Kloakarbejde ved Anlæg af Odder-Saxildvejen Parcel 1. Ved et om Sagen afholdt Mæglingsmøde enedes man om, at der betales for 12.250 Timer à 18 Øre for Jordarbejdet, og at der betales Kr. 100.00 for Kloakarbejdet. Hermed er Uoverensstemmelserne vedrørende denne Parcel ude af Verden.

Mariager — Entreprenør H. P. Hansen. I Anledning af en mellem Entreprenør H. P. Hansen, Aalborg, og Arbejdsmændenes Fagforening i Mariager foreliggende Uoverensstemmelse om Tillæg af 40 % for Sætning af Nedgangsbrønde samt om Antallet af plantede og nedrammede Planker til Spunsvægge er der afholdt faglig Voldgift. Entreprenøren er ved den af Opmanden afsagte Kendelse blevet dømt til at betale de 40 %'s Tillæg for Nedgangsbrønde, ligesom han ogsaa skal betale for det Antal Planker, som er anført paa Afdelingens Akkordopgørelse.

23. Kreds Hørby Afdeling — Entreprenør Halvorsen, Brønderslev. Der foreligger Uoverensstemmelse angaaende Betaling for manglende Skur samt om Betalingen for udført Overarbejde. Ved et om Sagen afholdt Mæglingsmøde enedes man om, at der betales Overtidstillæg for 86,5 Timer à 30 %, og at der betales Kr. 150 for Afsavn af Skur. Det samlede Beløb udbetales til Fagforeningsformanden i Hørby.

Helsingør A. — Murermester A. Hansen, Hørsholm. I Anledning af en Uoverensstemmelse mellem Entreprenør Alex I. Hansen, Hørsholm, og hans Jord- og Betonarbejdere paa en Bygning af Fabriken »Tretorn« i Helsingør opnaaedes Enighed om følgende:

Punkt 1. Udover den i Slutseddel af 17/6-39 fastsatte Pris af 6 Øre pr. kg. Jern betales for at holde Jernet i Stilling under Støbningen efter § 6 A., Stk. II.
Punkt 2. For Forandring af Jern betales 180 Kr.
Punkt 3. Angaaende Kravet om Betaling for Omstyrtning fra Hejsespand til Trillebør frafaldtes dette.

Skaade Afd. — Godsejer Dahl, Mosegaard Skov. Med Godsejer Dahl er opnaaet Enighed om, at han tiltræder den mellem Hovedorganisationerne oprettede Dyrtidsoverenskomst, saaledes at denne er traadt i Kraft for Mosegaard Skovdistrikt i Tilslutning til den der gældende Overenskomst.

Forbundet — Statsskovbruget og Sorø Akademi's Skovdistrikter. Med Statsskovbruget er afsluttet Dyrtidsoverenskomst i nøje Tilslutning til den mellem Hovedorganisationerne afsluttede Dyrtidsordning, hvorved Statsskovbrugsoverenskomsten er forlænget til 1. Oktober 1941.

Dyrtidsordningen er traadt i Kraft for de Regnskaber, der gøres op efter, at den paagældende Ordning er afsluttet den 22. November.

Forslag til Ændringer af Overenskomsten skal fremsendes til Statsskovbruget senest den 15. December.

Forbundet — Dræningsmestrene i Aalborg Amt. Med Dræningsmestrene i Aalborg Amt er truffet Aftale om en Dyrtidsregulering af den bestaaende Dræningsoverenskomst for Aalborg Amt. Den trufne Aftale er i det store og hele lig med den mellem Hovedorganisationerne oprettede Dyrtidsordning. Aftalen træder i Kraft for nyt Arbejdes vedkommende straks og for igangværende Arbejder fra 15. December.

Vamdrup Afd. — Gartner E. Damm, Vamdrup. Med Gartner Dam er afsluttet Overenskomst angaaende Arbejde ved Sortering af Løg m. m. Afdelingen har samtidig faaet Tilladelse til at forsøge at tilvejebringe en Ordning for saa vidt angaar Arbejdet ved Produktion af Ærter, Bønner, Gulerødder m. m.

Gl. Ry Afd. — Ry Nørskov. Mellem Gl. Ry Afdeling og Ry Nørskov er afsluttet Overenskomst om en Dyrtidsregulering i nøje Overensstemmelse med den mellem Hovedorganisationerne oprettede.

Forbundet — Tjenestekarles Ret til Løn under Militærtjeneste. I ovennævnte Sag meddeler Landsretssagfører Olesen, Horsens, os, at han har fremkaldt en Retsafgørelse i Spørgsmaalet om Medhjælperes Krav paa Løn under Indkaldelse til Militærtjeneste, Sikringsstyrken o. l. og at der nu foreligger en Dom for, at de ikke havde Ret til Løn under saadanne Indkaldelser.

Han har forespurgt Forbundet, om vi kender andre Domme. Vi har svaret, at vi hele Tiden har gaaet ud fra, at Medhjælpere ikke kunde faa Løn, naar de var indkaldt til Militærtjeneste, medmindre de paa Forhaand havde aftalt, at Lønnen skulde betales ogsaa under saadanne Forhold.

Kerte Afd. — Proprietær Niels Madsen, Nyfæste, Aarup. Vort Medlem Chr. Mouritzen var fæstet hos ovennævnte Arbejdsgiver fra 1. November 1937 til 1. November 1939. I. August 1938 blev Tjenesteforholdet afbrudt og i December s. A. fik Mouritzen ved Forbundets Hjælp en Dom for, at han hos Arbejdsgiveren tilkom 261 Kr. med Renter + 60 Kr. i Sagsomkostninger. Umiddelbart derefter, nemlig den 19. Januar blev der afholdt Tvangsauktion over Madsens Gaard. Det viste sig, at der allerede saa tidligt som den 3. Februar 1937, altsaa længe før Mouritzens Tiltrædelse af Pladsen, var foretaget en forgæves Udpantning hos Arbejdsgiveren. Denne havde imidlertid søgt Saneringslaan, hvorfor Tvangsauktionen var udsat og først da Saneringslaanet blev afslaaet, kom Gaarden til Auktion. Østifternes Landhypotekforening erhvervede som Prioritetshaver Gaarden.

Der blev nu overfor Køberen med Henhold til Bestemmelserne i Medhjælperloven rejst Krav om, at Mouritzens Tilgodehavende hos den tidligere Ejer maatte dækkes af Køberen. Landhypotekforeningen afslog imidlertid dette Krav og gjorde gældende, at Medhjælperloven kun sikrede de Folk, der er paa en Landejendom paa den Tid, da Auktionen holdes.

Der blev anlagt Sag mod Hypotekforeningen. Underretten frifandt imidlertid denne og tilpligtede Mouritzen at betale 50 Kr. i Sagsomkostninger. Denne Afgørelse blev appelleret til Østre Landsret, der har givet vort Medlem Medhold og tilpligtet Hypotekforeningen at betale 261 Kr. 69 Øre + 150 Kr. i Sagsomkostninger.

Sagen er imidlertid vundet paa en subsidiær Paastand fra Mouritzens Sagførers Side gaaende ud paa, at den oprindelige Udpantningsforretning i Februar 1937 ikke er Skæringsdagen, men en af Hypotekforeningen selv senere foretaget forgæves Udlægsforretning, der er sket alene for at sikre Hypotekforeningen Gaardens Inventar og Besætning. Denne senere Udlægsforretning er foretaget i Oktober 1939. I Henhold til Medhjælperloven sikres der Medhjælpere fortjent Løn 6 Maaneder før Udlægsforretningen finder Sted og Løn for den Maaned som følger efter den, i hvilken Udlægsforretningen er foretaget.

Hvis den af Hypotekforeningen foretagne Udlægsforretning ikke havde fundet Sted, maa det antages, at Underretsdommen var blevet stadfæstet.

Sagens Udfald viser, at det kan bero paa rene Tilfældigheder og juridiske Spidsfindigheder, om Medhjælperlovens § 22 a, saaledes som man fra Lovgivningsmagten havde forudsat, virkelig sikrer Medhjælperne den fortjente Løn paa Landejendomme, hvis Indehavere er insolvente.

Fjeldsted Harndrup Afd. — Gaardejer Laurits C. Larsen, Holse, Brenderup. Ovennævnte Sag er bilagt med, at vort Medlem har faaet udbetalt 50 Kr. som Dækning for Sagens Omkostninger. Det drejer sig om resterende Arbejdsløn ved Arbejdsforholdets Ophævelse.

Gedser Afd. — Gaardejer Alfred Jørgensen, Juelsminde, Skelby. Ovennævnte Sag angaaende Feriemærker til Medlem Ingemann Jensen er nu endelig indenretslig forligt med, at vort Medlem har faaet udstedt sine Feriemærker i Overensstemmelse med Lovens Regler, idet Gaardejeren til fuld Afgørelse har betalt 74 Kr. 50 Øre.

Øl- & Mineralvandsarb. — Forpagter J. Chr. Bendtsen, Svenstrup, Borup St. I ovennævnte Sag har Fodermester Aksel Petersen faaet udstedt de Feriemærker, han havde krævet, for et Beløb af Kr. 57,25, idet Arbejdsgiveren endelig bekvemte sig til at indgaa paa Forlig i Retten og betale overensstemmende med Direktoratets Afgørelse.

Fakse Afd. — Gaardejer Chr. Larsen, Stubberup. I ovennævnte Sag er der nu faldet Dom ved hvilken vort Medlem i Overensstemmelse med Fabriksdirektoratets Afgørelse er tilkendt Retten til Feriemærker i Tiden indtil Arbejdsforholdets Ophør 1. Oktober 1939. Arbejdsgiveren har herefter i Overensstemmelse med Dommen betalt Feriegodtgørelsen. Arbejdsgiveren havde i Sagen gjort gældende, at der mellem Parterne var truffet en Aftale om, at Feriegodtgørelse ikke skulde ydes, da det var inkluderet i den aftalte Løn, men dette Standpunkt kunde naturligvis ikke holde.

Blaahøj Afd. — Gaardejer Petersen, Askjærgaard, Brande. Ovennævnte Sag, der drejer sig om den gifte Fodermester, der var antaget et helt Aar til en kontant Løn af 1000 Kr. og med en Udbetaling af 40 Kr. om Maaneden om Vinteren og 50 Kr. om Sommeren pr. Maaned, og som forlod sin Plads i Maj Maaned med et Tilgodehavende paa over 200 Kr., er nu forliget ved Retten, idet Arbejdsgiveren efter Dommerens Henstilling betalte Fodermesteren, hvad han havde fortjent til den Dag han forlod Pladsen, ialt Kr. 217,94. Da Arbejdsgiveren saaledes indgik paa at betale efter den nedlagte Paastand, kunde der ikke blive nogen Basis for at fremkalde en principiel Afgørelse for, hvorvidt den indgaaede Aftale kunde siges at stride mod Ret og Ærbarhed, men Dommeren har altsaa ikke lagt Skjul paa, at han ansaa den paagældende Aftale for moralsk urimelig, men maaske han har været i Tvivl om, hvorvidt den juridisk var omstødelig, siden han saa kraftigt tilraadede Arbejdsgiveren at betale.

Glatved Afd. — Gaardejer Jens Andersen, Trangmosegaard pr. Hyllested. I ovennævnte Sag har vort Medlem P. Vilhelmsen i sin Egenskab af Fodermester, efter at Sagen var indanket for Fabriksdirektoratet, faaet udstedt sine Feriemærker til et Beløb af ialt 36 Kr. 67 Øre.

Nørre Vedby Afd. — Gaardejer Th. Bam, Egense pr. Nr. Alslev. Ovennævnte Sag angaaende Feriemærker for de ved en Rensemaskine beskæftigede faste Arbejder er nu afgjort med, at Folkene har faaet deres Feriemærker overensstemmende med Ferielovens Regler.

Brande — Murermestrene Andersen & Stoltenberg. Der foreligger Uoverensstemmelse vedrørende Betalingen for Murerarbejde og indvendigt Pudsearbejde. Ved et om Sagen afholdt Mæglingsmøde enedes Parterne om, at Mesteren til fuld Afgørelse betaler 80 Kr.

Gørding og Vilslev — Entreprenør Gosvig, Bramminge. Der forelaa Uoverensstemmelse angaaende Afregningen for et Vejarbejde paa Velslev-Gredstedbro-Vejen. Ved et Møde om Sagen den 6. November enedes man om, at Arbejdet aflønnes med Timeløn 118 Øre + 15 %'s Tillæg.

Frederikssund — Frederikssunds Byraads Markudvalg. Ved et Nødhjælpsarbejde, som Kommunen lader udføre, og som betales efter den gældende Overenskomst, var det ikke muligt for Arbejderne at tjene Timelønnen; som Følge af, at Jorden var saa haard og tør, var det nødvendigt at sprænge den los. Ved et i den Anledning afholdt Møde er der opnaaet Enighed om, at der betales Arbejderne et særligt Tillæg for den haarde Jord, saaledes at de sættes i Stand til at opnaa en normal Akkordfortjeneste.

Vejle M. — Murermester Chr. Hansen. I Anledning af en Uoverensstemmelse om Betaling for Hjælp ved Lægning af Fortovsfliser har der den 29. November d. A. været afholdt Mæglingsmøde. Paa Mødet enedes man om, at Mesteren til fuld Afgørelse af Sagen betaler Kr. 90.00.

Marstal — Firmaet Hans Jørgensen & Søn, Odense. Der forelaa Uoverensstemmelse angaaende Betaling af Skurpenge, 463 Dage à 96 Øre. Ved et om Sagen den 30/11 d. A. afholdt Mæglingsmøde er Sagen bragt ud af Verden, idet man enedes om, at der til fuld Afgørelse af Sagen betales 262 Dage à 94 Øre.

Vordingborg A. — Firmaet Saaby & Lerche. I Anledning af en mellem Parterne opstaaet Uoverensstemmelse angaaende Betalingen for Jernarbejder paa Haslev Højspændingsværks Kraftanlæg har der været afholdt Mæglingsmøde den 18. November. Man enedes om, at Firmaet til fuld Afgørelse af den foreliggende Strid betaler Folkene 300 Kr.

Odense M. — Murermester Frits Andersen. I Anledning af en Uoverensstemmelse om Betaling for Udpakning af Fliser har der den 2. December d. A. været afholdt Mæglingsmøde, hvor man enedes om, at Mesteren til fuld Afgørelse af Uoverensstemmelsen betaler Kr. 40,00.

Aalborg A. — Tømrermestrene Hansen & Jensen, Vejle. Der foreligger Uoverensstemmelse angaaende Udbetaling af Akkordoverskud for et udført Ramningsarbejde paa Fællesforeningen i Aalborg. Efter nogen Korrespondance om Sagen, er denne gaaet i Orden, idet Firmaet til fuld Afgørelse af Sagen har betalt Kr. 600,00.

Odense A. — Entreprenør Hans Jørgensen & Søn, Odense. Der foreligger Uoverensstemmelse om Tillæg for Løftning af Jord i Forbindelse med en Grundudgravning. Ved et om Sagen den 17. November afholdt Mæglingsmøde, er denne bragt ud af Verden, idet Firmaet indgik paa at betale Løftning efter det Tyngdepunkt, som Arbejderne havde forlangt. Differencen udgjorde ca. 400 Kr.

Kirke Stillinge — Dræningsmester Andreasen. Der foreligger Uoverensstemmelse angaaende Betaling af Tjæretillæg ved et Vejarbejde i Kirke Stillinge Kommune. Ved et om Sagen den 11/11 afholdt Møde enedes man om, at Entreprenøren betaler Kr. 75,00 til Fordeling i H. t. det Antal Timer, de paagældende Arbejdere har været beskæftiget ved Overgrusning og Udpumpning af Tjære.

Lyngby — Entreprenør Jens Due, Agerbovej 1, Lyngby. Entreprenøren er indgaaet paa at overholde den til enhver Tid mellem Entreprenørforeningen og D. A. F. gældende Overenskomst.

Lyngby — Smedemester Nielsen, Lyngby. Mesteren har underskrevet paa at ville betale efter og iøvrigt overholde den Overenskomst og Priskurant, som til enhver Tid er gældende mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Isoleringsfabrikantforeningen.

46. Kreds — Murermester Hans Rasmussen. Mesteren har underskrevet paa at ville overholde den til enhver Tid mellem D. A. F. og Centralforeningen af Murermestre i Danmark gældende Overenskomst.

Graasten — Dræningsmester Nicolai Wolff. Mesteren har underskrevet paa at ville overholde og respektere den til enhver Tid mellem D. A. F. og Entreprenørforeningen gældende Overenskomst.

Frederikshavn A. — Brøndborerne K. Sørensen og A. Christians. Mestrene har tiltraadt samme Dyrtidsordning som gældende mellem Hovedorganisationerne.

Svallerup — Svallerup Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet Enighed om en ny Overenskomst, hvorved Timelønnen er hævet fra 109 til 118 Øre. Overenskomsten indeholder Tilsagn om samme Dyrtidsordning, som der maatte opnaaes Enighed med Arts-Skippinge Herreds Sogneraadsforening om.

Frederikssund — Frederikssund Kommune. Der er oprettet en Overenskomst med Kommunen angaaende Løn- og Arbejdsforholdene ved Grusgravsarbejde. Timeløn, Arbejdstid og Tillæg for Overarbejde er fastsat i Henhold til den til enhver Tid gældende Overenskomst med Entreprenørforeningen. Desuden er der fastsat Akkordpriser for Arbejdet i Grusgraven. Arbejderne tilsikres 4 Kr. pr. Dag ved indtrædende Ulykke under Arbejdet. Overenskomsten kan med 3 Mdr.s Varsel opsiges til en 1. Marts.

Damsholte — Damsholte Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet Enighed om en ny Overenskomst, hvorved Timelønnen er fastsat til 118 Øre. For Slagning af 6 cm Skærver betales Kr. 9,25 pr. kbm. Tjæretillæg 15 %. Ved Ulykkestilfælde under Arbejdet tilsikres der Arbejderne 3 Kr. pr. Dag de første 13 Uger. Feriegodtgørelse ydes af den fulde Arbejdsfortjeneste. Overenskomsten kan opsiges med 3 Mdr.s Varsel til en 1. Oktober. — Vi har henstillet til Afdelingen om at søge en Dyrtidsregulering gennemført i Tilknytning til Overenskomsten.

6. Kreds — Løve Herreds Sogneraadsforening. Ved Forhandling med Sogneraadsforeningen er der opnaaet Enighed om Forlængelse af Overenskomsten til 1. April 1941 imod, at Sogneraadsforeningen tiltræder den almindelige Dyrtidsregulering for Timelønningernes Vedkommende, medens der til Akkordpriserne opnaaedes et Procenttillæg. Akkordpriserne skal paany reguleres efter 1. April 1940. — Da Sogneraadsforeningens Forhandlere ikke havde Mandat til at forpligte de enkelte Sogneraad, skal der fra disse foreligge Tiltrædelse af Overenskomsten. En Henvendelse til Sogneraadene om at tiltræde den er udsendt, og vi har modtaget de første Meddelelser fra forskellige Sogneraad, om at de har vedtaget Dyrtidsordningen.

Slagelse A. — Havrebjerg Kommune. Fra Sogneraadet har vi modtaget Meddelelse om, at det har tiltraadt det ved Forhandling med Løve Herreds Sogneraadsforening (se Sag Nr. 951) vedtagne Forslag om Dyrtidsordning og Forlængelse af Overenskomsten.

Stenlille — Stenlille Kommune. Fra Sogneraadet har vi modtaget Meddelelse om, at det har tiltraadt det ved Forhandling med Løve Herreds Sogneraadsforening (se Sag Nr. 951) vedtagne Forslag om Dyrtidsordning og Forlængelse af Overenskomsten

Løve — Gjerslev Kommune. Fra Sogneraadet har vi modtaget Meddelelse om, at det har tiltraadt det ved Forhandling med Løve Herreds Sogneraadsforening (se Sag Nr. 951) vedtagne Forslag om Dyrtidsordning og Forlængelse af Overenskomsten.

5. Kreds — Merløse—Tudse Herreds Sogneraadsforening. Ved Forhandling med Sogneraadsforeningens Bestyrelse er der opnaaet Enighed om at forlænge den bestaaende Overenskomst indtil 1. Marts 1941 imod, at de Sogneraadsforeninger tilsluttede Kommuner straks tiltræder den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsordning — dog med den Forskel, at Tillægget til Akkordfortjenesten sker direkte til Akkordsatserne med 1 % pr. Point. — Bestyrelsen havde ikke Mandat til at forpligte de enkelte Sogneraad, men har anbefalet disse at indgaa paa den trufne Ordning.

D. A. F. — Gl. Roskilde Amts Sogneraadsforening. Ved Forhandling med Bestyrelsen for Sogneraadsforeningen er der opnaaet Enighed om at forlænge den bestaaende Overenskomst 1 Aar frem i Tiden, altsaa til 1. Marts 1941, imod at den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsordning bliver gældende for de Sogneraadsforeningen tilsluttede Kommuner — dog med den Ændring for Akkordarbejdets Vedkommende, at Reguleringen her sker med 1 % pr. Point.

4. Kreds — de 5 Kommuner i Horns Herred. Ved en Forhandling med Repræsentanter for de 5 Sogneraad i Horns Herred er opnaaet Enighed om Dyrtidsordning og Overenskomstforlængelse paa tilsvarende Grundlag som anført under foregaaende Sag. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. April 1941.

Kellerup — Kellerup Kommune. Paa Afdelingens Foranledning har vi rettet Henvendelse til Sogneraadet om at tiltræde den mellem Hovedorganisationerne bestaaende Dyrtidsordning Sogneraadet har herefter meddelt, at det har tiltraadt Ordningen for den nuværende Regulerings Vedkommende. Naar der kommer nye Reguleringer, vil vi paany tilskrive Sogneraadet for at faa dette til at tiltræde disse.

Spjellerup-Vemmetofte — Spjellerup-Smerup Kommune. Ved en Forhandling med Sogneraadet er dette indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg efter den mellem Hovedorganisationerne bestaaende Overenskomst.

Hals — Hals Kommune. Ved en Tillægsoverenskomst til den bestaaende Overenskomst er denne forlænget indtil 1941 imod, at der ydes Arbejderne Tillæg i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne bestaaende Dyrtidsordning.

Helsinge — Ramløse-Helsinge Kommune. Paa Sogneraadets Foranledning har vi givet dette nærmere Underretning om, hvilke Ændringer i de overenskomstmæssige Lønninger det mellem Hovedorganisationerne vedtagne Forslag til Dyrtidsordning har medført.

Frørup — Frørup Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet Enighed om visse Forbedringer af den bestaaende Overenskomst, samtidig med at der i denne er optaget en Bestemmelse om, at den mellem Hovedorganisationerne bestaaende Dyrtidsordning antages. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. Marts 1941. Den kan opsiges med 3 Mdr. Varsel.

Øster Lindet Afd. — Forpagter Jens Skau, Øster Lindet. Sagen, der tidligere er refereret, drejer sig om en Arbejders Ret til at bebo den ham en Gang tildelte vederlagsfrie Tjenestebolig, naar Arbejdsforholdet er afbrudt i Utide og der ikke er oprettet Kontrakt i Henhold til Loven.

Det paagældende Medlem var fast Arbejder hos Forpagter Skau. Arbejdsforholdet blev afbrudt og Kongens Foged var derefter Forpagteren følgagtig i et Krav om at faa Arbejderen udsat af Tjenesteboligen.

Fogedforretningen blev paaanket til Underretten. Under Hensyn til, at Kongens Foged og den dømmende Underretsdommer var samme Person, er der formentlig intet forbavsende i, at Fogedforretningen blev stadfæstet ved Underretten.

Der er derefter sket Anke til Vestre Landsret, som nu har statueret, at Fogedforretningen var uberettiget og at der bør tillægges en uberettiget udsat Arbejder en Erstatning paa 150 Kr.

For saa vidt er Landsretsdommen i denne Henseende tilfredsstillende. Derimod kan man ikke være tilfreds med, at Sagsomkostningerne ved begge Retter er ophævet saa lidt som med en Pasus i Domspræmisserne, der underforstaar, at Arbejderen vil være pligtig til at betale Husleje for den Tid, han efter Arbejdsforholdets Ophør hensidder i Lejligheden. Det sidste er i hvert Fald stridende mod tidligere Domme og mod selve Lovens Ordlyd.

Sagens Omkostninger, der altsaa er ophævet, har for den paagældende Arbejder været meget betydelig og det vil være aldeles umuligt for en Arbejder, der ikke havde sin Organisation til Støtte, at gennemføre disse. Ved Underretten kostede Sagen 112 Kr. og ved Landsretten 439 Kr.

Udfaldet viser altsaa, at det i givet Fald kun er en ren teoretisk Ret Arbejderne har efter Loven, og at denne er fuldkommen værdiløs, hvor det drejer sig om en Arbejder, der ikke kan regne med sin Organisations Støtte til at føre Sagen til endelig retslig Afgørelse.

Forbundet — Arbejdsgiverforeningen for L. & Sk. i Maribo Amt. I ovennævnte Sag meddeler Arbejdsgiverforeningen, at af Godsejer Clausens tidligere Ejendomme er Gammelgaard indmeldt ved Godsejer Ingemann og Lidsø ved Ingeniør Rathsack, hvorimod Bindernæs og Myggefjed ikke er optaget i Arbejdsgiverforeningen.

Herlufmagle Afd. — Entreprenør Niels Blinge, Herlufmagle. En mellem Entreprenør Niels Blinge og vor Herlufmagle Afdeling bestaaende Overenskomst vedrørende bl. a. Brændeskæring var blevet opsagt af Entreprenøren, der ønskede en Nedsættelse af Prisen. Ved en Forhandling den 1. December enedes man om, at Overenskomsten for indeværende Sæson forlængedes uændret og at der inden næste Sæsons Begyndelse skulde optages Forhandling om Forhøjelse af Priserne.

Forbundet — Sønderjysk Dræningsmesterforening. Sønderjysk Dræningsmesterforening meddeler os, at den paa et Møde har vedtaget at henstille til Forbundet at lade den gældende Overenskomst fortsætte uforandret til 1. Juni 1940 under Hensyn til, at Dræningsoverenskomstens Arbejdspriser er højere end andre Steder i Landet, idet Dræningsmestrene dog allerede har givet Dyrtidstillægget de 5 Øre til Timelønnen, saaledes at denne er 123 Øre. Sluttelig meddeler man, at man vil indmelde sig i Jysk Dræningsmesterforening og at fremtidige Forhandlinger saa maa føres gennem denne.

Forbundet — Lindenborgs Gods' Skovdistrikt. Ved et Møde i Aalborg Mandag den 27. November mellem Lindenborg Gods og Forbundets Repræsentanter samt det tidligere Forhandlingsudvalg opnaaedes der Enighed om en Forlængelse af Overenskomsten paa 1 Aar i Forbindelse med en Dyrtidsregulering nøjagtig saaledes, som den er aftalt mellem Hovedorganisationerne. Reguleringen begynder den 13. November og fremtidige Reguleringer fra den 1. i den Maaned, i hvilke Pristallet offentliggøres.

Forbundet — Sydsjællands Dræningsmesterforening. Med Dræningsmesterforeningen for Præstø og Sorø Amter er truffet Aftale om en Dyrtidsordning ialt væsentlig svarende til den mellem Hovedorganisationerne oprettede. Dyrtidstillægget træder i Kraft paa følgende Maade: For Tidlønsarbejde fra og med den 24. November, for alt nyt Arbejde fra samme Tidspunkt, og for igangværende Arbejder gives Tillægget for Akkordarbejde først fra og med den 15. December.

Forbundet — Det danske Hedeselskab. Ved Skrivelse af 8. November meddeler Hedeselskabet, at det kan tiltræde Forbundets Forslag gaaende ud paa, at Parterne tiltræder den mellem Hovedorganisationerne afsluttede Overenskomst om Dyrtidsregulering og Overenskomsternes Forlængelse. Vi har overfor Hedeselskabet bekræftet at Dyrtidsordningen dermed er traadt i Kraft og Overenskomsten forlænget til 1. Maj 1941, idet vi har forbeholdt os at komme tilbage til Spørgsmaalet om enkelte paakrævede Ændringer af de almindelige Bestemmelser, saafremt vore Medlemmer skulde præsentere os for saadanne.

Den trufne Ordning gælder saavel for de flyvende Korps og andre ved særlige Foranstaltninger beskæftigede som for de i Plantagerne egentlig beskæftigede Arbejdere. Ordningen træder i Kraft i sidste Halvdel af November.

Forslag om Ændringer af Overenskomsten skal tilstilles Hedeselskabet inden 1. Februar.

4. Kreds — Dræningsmester Anton Petersen, Stenholt Mølle pr. Fredensborg. Med ovennævnte Dræningsmester er afsluttet Overenskomst, hvorefter han tiltræder den til enhver Tid mellem Dræningsmesterforeningen for Frederiksborg, Holbæk og Gl. Roskilde Amter og D. A. F. gældende Dræningsoverenskomst og saaledes, at han samtidig er indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg efter den mellem Hovedorganisationerne trufne Aftale.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 2 31.-1. 1940 45. Aarg.

Finland

I Nat og Mulm gaar Klodens tunge Gang
i Angst for Undertrykkelse og Tvang.
Der flammer Ild i Nordens Horisont,
hvor Helte holder Vagt ved Finlands Front.

Det gløder ved den sorte Himmelrand,
det bløder fra de tusind Søers Land,
hvis Ungdom vaager bag den frosne Sø;
før den skal bære Lænker, vil den dø!

Den hvide Sne har skjult den sorte Jord,
men i den hvide Sne staar røde Spor.
Hvert Sted, hvor Mennesket har sat sin Fod
i Finlands Sne, er Sneen rød af Blod.

Nu ligger Nordens Skove skjult af Sne,
som dækker over Vinterdød og Ve
og dem, der faldt for Kugle og for Kniv,
men ogsaa dækker Vaarens nye Liv!

Naar Isens Panser bliver sprængt itu,
et sælsomt Syn af Glæde og af Gru
vil møde os: af Livet, der forgaar
paa samme Plet, hvor Livet genopstaar.

Vi hører Raabet i den barske Nat:
Er Finlands Folk af Frænderne forladt?
Fra Nordens Lande lyder Svaret: Nej,
vor Hjælp til Broderfolket er paa Vej!

Vi vil fra Folk til Folk, fra Land til Land
berede Jer den bedste Hjælp vi kan;
i fælles Frihedstrang, i Samholds Aand
vi rækker Finlands Folk vor Broderhaand!

AAGE HERMANN

NÆVNSAFGØRELSER

efter Forliget af 31. Oktober 1939

Det nylig afsluttede Dyrtidsforlig omfattede ogsaa Nedsættelsen af et Nævn bestaaende af 7 Medlemmer, 3 fra hver af Hovedorganisationerne og Forligsinstitutionens Formand som Nævnets Formand og Opmand til Afgørelse af Tvistigheder om Forstaaelsen af Forligets forskellige Bestemmelser.

Til dette Nævn kunde Hovedorganisationerne indenfor en Frist af 14 Dage efter Overenskomstens Vedtagelse henvise saadanne enkelte Spørgsmaal om Ændring i Overenskomsternes almindelige Bestemmelser, som Parterne ønsker optaget til Forhandling som Følge af væsentligt ændrede Forhold siden sidste Overenskomstafslutning, og som er uden egentlig lønmæssig Karakter, saafremt Parterne ikke selv kan enes om en Afgørelse.

Nævnet afgør ogsaa, hvorvidt Spørgsmaalene under Hensyn til disse Bestemmelser kan nyde Fremme, og under hvilken Form dette kan ske.

Opnaas der ikke Enighed ved de saaledes fastsatte Forhandlinger, kan de uafgjorte Spørgsmaal paa Begæring af den ene af Parterne henvises til og afgøres af Nævnet, medmindre dette maatte finde det mere hensigtsmæssigt at lade Spørgsmaalet afgøre paa anden Maade, saasom ved faglig Voldgift.

Samtlige rejste Spørgsmaal skal være endelig afgjort inden den 20. December 1939.

Tvivlsspørgsmaal vedrørende den indgaaede Overenskomsts Fortolkning afgøres ogsaa af Nævnet.

Det var saaledes, som ogsaa tidligere bekendtgjort, kun en meget svag Mulighed, der forelaa for Organisationerne til at opnaa Forhandling om de Ønsker, disse maatte have med Hensyn til Ændringer i Overenskomsternes almindelige Bestemmelser, idet den i Dyrtids-Overenskomsten fastlagte Ramme for saadanne Spørgsmaals Behandling af Nævnet spærrede de allerfleste af saadanne Ønsker ude, enten fordi de havde lønmæssig Karakter, eller fordi der i Arbejdsforholdet, siden sidste Overenskomstindgaaelse, ikke var sket nogen særlig Ændring.

Desuagtet forsøgte Organisationerne alligevel at naa, hvad der her kunde naas, og en meget lang Række af Krav indbragtes til Nævnsafgørelse, ja, saa mange var disse Krav i Antal, og saa langt laa den overvejende Del af Kravene udenfor Rammen, at Nævnet maatte opfordre De samvirkende Fagforbund til at foretage en Sortering, saaledes at kun saadanne Krav om Ændringer, der *med Rette* kunde siges at ligge indenfor Rammen, blev indbragt til Nævnsafgørelse. Men selv efter denne Frasortering blev der dog alligevel adskillige Krav tilbage, som under Nævnsbehandlingen maatte afvises som liggende udenfor Nævnets Kompetence i Henhold til den indgaaede Dyrtids-Overenskomst. Men nogle blev der altsaa tilbage, der maatte og skulde nyde Fremme, og vort Forbund havde selvfølgelig ogsaa her sine Ønsker, hvoraf vi nedenfor skal gengive de af dem, der fik deres Afgørelse enten ved Nævnskendelse eller ved Forhandling, *og som maa kunde paaregne Interesse ogsaa ud over den mere direkte interesserede Gruppe af Arbejdere,* samt enkelte Afgørelser fra andre Organisationer ogsaa af mere generel Interesse.

Først og fremmest traf Nævnet den generelle Afgørelse, at alle Vedtagelser om Overenskomstændringer, der er tilvejebragt paa Grundlag af den indgaaede Dyrtids-Overenskomst, og hvor andet ikke i hvert enkelt Tilfælde er aftalt, skal have Gyldighed fra og med den 20. December 1939.

NÆVNSAFGØRELSE:

De Vedtagelser, der er truffet mellem Parterne paa Grundlag af Punkt I B i Overenskomsten af 31. Oktober 1939, og de Afgørelser, der er truffet af det i denne Bestemmelse omhandlede Nævn, træder i Kraft fra og med den 20. December 1939, for saa vidt der ikke i de enkelte Tilfælde er aftalt eller fastsat et andet Tidspunkt.

København, den 20. December 1939.

sign. *Dreyer.*

Fabrikarbejdergruppen

Forbundene, der kontraherer med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

Opnaaede Ændringer i Overenskomsternes almindelige Bestemmelser.

Ved de paa Nævnets Foranledning mellem Hovedorganisationerne optagne Forhandlinger om de generelle Uoverensstemmelser indenfor Jernindustrien har Resultatet været følgende:

Forslaget om forskudt Arbejdstid er henvist til et Udvalg, og det er dermed her bortfaldet.

Det af forskellige Forbund stillede Krav med Hensyn til Udearbejde og Rejsegodtgørelse er taget tilbage.

Det samme gælder Kravet om Ændring i Lønudbetalingen ved Arbejde i skiftende Hold, idet man fra Jernindustriens Side har givet Tilsagn om at medvirke til tilfredsstillende lokale Ordninger.

Om de tilbageværende Spørgsmaal af generel Art, nemlig

1) Kravet om særlig Betaling for Forskydning af Spisepauserne.
2) Ændring af Tidspunkterne for Skifteholdsbetalingens Ikrafttræden.
3) Kravet om Forbud mod Tidtagning i Værkstederne ved Hjælp af Stopure eller lignende.
4) Det af forskellige Organisationer fremsatte Krav om Ændring af Mindstebetalingen.

har de mellem Hovedorganisationerne førte Forhandlinger ikke ført til noget Resultat, og disse Spørgsmaal overgives herved til Nævnets Behandling.

København, den 20. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Eiler Jensen.*	sign. *Sophus Agerholm.*

OPMANDSKENDELSE
vedrørende de overfor Jern- og Metalindustriens Sammenslutning stillede generelle Krav.

1) *Krav om Betaling for Forskydning af Spisepausen:*
Naar Arbejdere tilsiges til at arbejde i Spisepausen, ydes der, naar Spisepausen forskydes udover ½ Time, dog ikke udover 2 Timer, ½ Times ansat Timeløn, udover 2 Timer 1 Times ansat Timeløn.
2) *Krav om Ændringer vedrørende Skifteholdsbetaling:*
Dette Spørgsmaal kan ikke tages under Paakendelse, da det ikke opfylder den i Hovedoverenskomsten angivne Betingelse at være uden egentlig lønmæssig Karakter.
3) *Krav om Forbud mod Anvendelse af Stopure:*
Det herunder rejste Spørgsmaal vil være at optage til Forhandling mellem de interesserede Organisationer, hvilke Forhandlinger skal være tilendebragt inden 1. April 1940. For saa vidt der ikke herved skulde opnaas et positivt Resultat, indbringes Spørgsmaalet til dette Tidspunkt paany for Nævnet.
4) *Krav vedrørende Mindstebetalingen:*
Dette Spørgsmaal kan ikke tages under Paakendelse, da det ikke opfylder den i Hovedoverenskomsten angivne Betingelse at være uden egentlig lønmæssig Karakter.

København, den 22. December 1939.
sign. *Dreyer.*

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Papirindustriarbejdernes Forbund.

Hvornaar skal Dyrtidstillæget for udført Overarbejde, der skal afspadseres, udbetales?

NÆVNSKENDELSE:
Vedrørende Dyrtidstillæget i Forhold til Overarbejdstimer, der senere afspadseres, fastslaar Nævnet, at Dyrtidstillæget for disse Timer udbetales, naar Arbejdet udføres.

København, den 21. December 1939.
sign. *Dreyer.*

Dansk Arbejdsmands Forbund. Kvindeligt Arbejderforbund.
A/S Taxamotorkompagniet, Finsensvej.

Spørgsmaal om Forstaaelsen af Overenskomsten af 31/10 1939 i Forhold til det ugentlige Antal Arbejdstimer, der var 36 Timer og derunder.

Ved et Møde i Dag i Arbejdsgiverforeningen mellem Repræsentanter for De samvirkende Fagforbund i Danmark, Dansk Arbejdsgiverforeningen, Taxamotorkompagniet, Kvindeligt Arbejderforbund og Støberi-, Special- og Maskinfabrikarbejdernes Forbund enedes man om følgende:

Med Hensyn til Beregningen af Dyrtidstillæget for de hos Taxamotorkompagniet beskæftigede Kvinder og Arbejdsmænd er man enige om at lægge en normal ugentlig Arbejdstid paa 42 Timer til Grund, saaledes at Tillæget i Øjeblikket bliver 214 Øre pr. fuld overenskomstmæssig Arbejdsuge for Mænd og 139 Øre for Kvinder.

København, den 21. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:
sign. *Eiler Jensen.*

For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *W. Elmquist.*

For A/S Taxamotorkompagniet:
sign. *Chr. Poulsen.*

For Kvindeligt Arbejderforb.:
sign. *Fanny Jensen.*

For Støberi-, Special- og Maskinfabrikarbejdernes Forbund:
sign. *Wiggo Larsen.*

NÆVNSKENDELSE
(Ovnfolk paa Kalk- og Teglværker).

For det Nævn, som er nedsat mellem Hovedorganisationerne i Henhold til Punkt I B. i den mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Organisationer under De samvirkende Fagforbund indgaaede Overenskomst af 31. Oktober 1939, og som i Medfør af Overenskomstens Punkt V. bl. a. har til Opgave endelig at afgøre Tvivlsspørgsmaal vedrørende Overenskomstens Fortolkning, er af De samvirkende Fagforbund indbragt Spørgsmaalet om Beregningen af Dyrtidstillægget for Ovnfolkene.

Efter at have hørt Repræsentanter for Parterne afsiger Nævnet enstemmigt følgende

Kendelse:
Ovnfolkene paa Kalk- og Teglværker har — selvom deres Arbejdstid under Hensyn til den i § 1, Stk. 4, i Overenskomsten af April 1938 mellem Kalk- og Teglværksforeningen af 1893 og Dansk Arbejdsmands Forbund indeholdte Bestemmelse ikke naar op til 48 Timer pr. Uge — dog Krav paa Dyrtidstillæg for 48 Timer ugentlig. Dette gælder dog ikke i Tilfælde af, at vedkommende Værks almindelige Arbejdstid — og dermed ogsaa Ovnfolkenes Arbejdstid — nedsættes for samtlige Arbejdere eller den overvejende Del af disse; i saa Fald har Ovnfolkene kun Krav paa Dyrtidstillæg for det Antal Arbejdstimer, de faktisk har arbejdet.

København, den 8. December 1939.
sign. *Dreyer.*

(Den Inkonsekvens, som 2. Punktum i Kendelsen udviser, vil vi faa rettet, da det jo i Overensstemmelse med første Punktum kun er rimeligt, at Ovnfolkene i Tilfælde af almindelig Indskrænkning af Arbejdstiden paa Værket, ihvertfald altid er sikre paa Dyrtidstillæg for samme Antal Timer som de øvrige Arbejdere). *A.*

Jord- og Bygningsarbejdergruppen

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Entreprenørforeningen.

Opnaaede Ændringer i Overenskomstens almindelige Bestemmelser.

Ved et Møde i Dag i Arbejdsgiverforeningen mellem Repræsentanter for nedenstaaende Organisationer forhandledes de af Dansk Arbejdsmands Forbund overfor Entreprenørforeningen, for saa vidt angaar Provins-Overenskomsten, rejste Spørgsmaal med følgende Resultat:

1) De i Overenskomsten mellem Entreprenørforeningen og Jord- og Betonarbejdernes Fagforening fastsatte Priser vedrørende Røselersten indføres i Provins-Overenskomsten, dog med et Fradrag af 4 pCt.
2) Om de øvrige af Dansk Arbejdsmands Forbund rejste Spørgsmaal optages snarest Forhandling mellem Parterne.

Hovedorganisationernes Repræsentanter konstaterede herefter, at der for nævnte Overenskomstforhold ikke foreligger Spørgsmaal til Nævnets Afgørelse.

København, den 18. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:
sign. *Jul. Nielsen.*

For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *V. Th. Thorbjørnsen.*

For Entreprenørforeningen:
sign. *Sv. Nørring.*

For Dansk Arbejdsmands Forb.:
sign. *Frants Petersen.*

De i ovenstaaende nævnte øvrige Spørgsmaal, hvorom der skal forhandles, var følgende:

§ 1 a tilføjes efter »Husbygningsarbejde«:
»Samt alt Ledningsarbejde, der udføres i Forbindelse med Ledningsarbejde indenfor ovennævnte Akkordomraade.«
§ 1 b tilføjes efter Sætningen: »Idet dog Jernbetonarbejder«:
»Med Undtagelse af Jernbetonveje«.
§ 3 B., Stk. 5 b, 1, tilføjes:
»Ved Opfyldninger, hvor den nødvendige Jordmængde ikke findes paa selve Pladsen, er det Paafyldningsmængden, der bliver afgørende for den 10.000 m³'s Mængde paa samme Maade, som ovenfor anført.«

Transportarbejdergruppen

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark.

Angaaende opnaaede Ændringer i Overenskomstens almindelige Bestemmelser.

Ved Forhandling efter Henstilling af Nævnet mellem Repræsentanter for Hovedorganisationerne er man enedes om følgende:

Augustenborg og Vejle:
Tonnagegrænsen paa 200 Tons d. w. nedsættes fra 1. Marts 1940 til 180 Tons d. w., jfr. Forligsforslaget af 1938.

Lille Skensved og Omegns Foderstofforening.
De almindelige Bestemmelser vedrørende Arbejdets Ophør Juleaftensdag og 1. Maj indføres straks.

København, den 20. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Eiler Jensen.*	sign. *Sophus Agerholm.*

Nævnet henstillede iøvrigt til de 2 Hovedorganisationer, at de i den løbende Overenskomstperiode optager Forhandlinger om en speciel Overenskomst omfattende Petroleums- og Benzin-Selskaberne og det kørende Personale. *A.*

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Centralorganisationen af Vognmænd i København og Omegn.

Opnaaede Ændringer i Overenskomstens almindelige Bestemmelser.

Ved en Forhandling i Dag i Arbejdsgiverforeningen mellem Repræsentanter for nedenstaaende Organisationer behandledes tilbagestaaende Uoverensstemmelser i Overenskomsterne vedrørende københavnske Kuske og Chauffører med følgende Resultat:

1) Vedrørende privat Dagrenovation enedes man om følgende:
Hvor ændrede Forhold med Hensyn til Vognenes Størrelse, Kørselsforhold eller lignende maatte afgive Basis for Krav om en ændret Betaling, kan der mellem Organisationerne optages Forhandling herom efter Regler for Behandling af faglig Strid. Kan Enighed ikke opnaas ved saadan Forhandling, kan Spørgsmaalet paa den ene Parts Begæring afgøres ved faglig Voldgift.
2) Vedrørende Brændselsafbærerne. Der opnaaedes Enighed om følgende:
Dersom der etableres Rationering af Brændsel, saaledes at Varerne udsendes i Partier paa under 4 Hektoliter, optages der lokal Forhandling til Fastsættelse af en særlig Pris i Akkord. Opnaas Enighed ikke, fastsættes Prisen ved faglig Voldgift.

Hovedorganisationernes Repræsentanter konstaterede herefter, at der vedrørende disse Overenskomstforhold ikke tilbagestod yderligere Uoverensstemmelser til Nævnets Afgørelse, idet Tillidsmandsspørgsmaalet frafaldes.

København, den 19. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Eiler Jensen.*	sign. *W. Elmquist.*
For Centralorganisationen af Vognmænd i København og Omegn:	For Dansk Arbejdsmands Forbund:
sign. *Paul Gissemann.*	sign. *Viggo Eigtved.*

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark.

Uoverensstemmelse om Tidspunktet for Dyrtidsreguleringens Ikrafttræden for Løsarbejdere.

NÆVNSKENDELSE:

Overenskomst mellem *Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark* og *Dansk Arbejdsmands Forbund.*

I de Tilfælde, der er forelagt for Nævnet i Medfør af Punkt 1 i Dansk Arbejdsmands Forbunds Skrivelse af 30. November 1939 til De samvirkende Fagforbund i Danmark, vil Dyrtidstillægget pr. November 1939 være at udbetale fra Begyndelsen af den for hvert enkelt Overenskomstforhold gældende Lønningsuge, i hvilken Hovedoverenskomsten blev vedtaget, jfr. Hovedoverenskomstens Pkt. I A, 4. Stk.

København, den 22. December 1939.
sign. *Dreyer.*

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark.

Uoverensstemmelse om Udbetaling af Dyrtidstillæg til Særoverenskomster.

NÆVNSKENDELSE:

Overenskomst mellem *Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark* og *Dansk Arbejdsmands Forbund.*

I de Overenskomstforhold, der er forelagt for Nævnet i Medfør af Punkt 2 i Dansk Arbejdsmands Forbunds Skrivelse af 30. November 1939 til De samvirkende Fagforbund i Danmark, vil der være at yde Dyrtidstillæg i Overensstemmelse med Hovedoverenskomsten af 31. Oktober 1939.

Det samme gælder i Overenskomstforholdet mellem A/S Oskar Davidsen & Co. og Lager- og Pakhusarbejdernes Forbund og i Overenskomstforholdet mellem Købmand Conrad Andersen (D. D. P. A.), Grosserer Oskar Christensen og Firmaet Dansk Olie-Import, alle af Kolding, og Arbejdsmændenes Fagforening i Kolding.

København, den 22. December 1939.
sign. *Dreyer.*

(Havnesammenslutningen mente, at der ikke skulde ydes Dyrtidstillæg til Særoverenskomster, hvor Lønnen laa over de alm. gældende Overenskomstlønninger.)
A.

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Københavns Frihavns Aktieselskab.

Vægring ved at give Dyrtidstillæg.

NÆVNSKENDELSE:

De af Selskabet til Udlevering i Pakhusene antagne Havnearbejdere har Krav paa Dyrtidstillæg i Forhold til 48 Timer pr. Uge.

København, den 22. December 1939.
sign. *Dreyer.*

(Frihavnsselskabet vilde kun betale Dyrtidstillæget for de faktiske Arbejdstimer, fordi der indenfor den 8-Timers Arbejdsdag forekom visse Pauser i Arbejdet, f. Eks. naar der ikke var Varer til Afhentning eller der manglede Vogne til Modtagelse af Varer fra Pakhusene.) *A.*

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Droskecentralen »Taxa«.

Vægring ved at betale Dyrtidstillæg.

Ved de paa Nævnets Foranledning mellem Hovedorganisationerne optagne Forhandlinger om Uoverensstemmelserne mellem Automobildroskeejerforeningen Droskecentralen »Taxa« og Droskechaufførernes Fagforening er der opnaaet Enighed om, at der betales det i Overenskomsten af 31. Oktober d. A. fastsatte Dyrtidstillæg af 5,1 Øre pr. Time, saaledes at Arbejdstiden regnes til 9 Timer daglig for fuld Arbejdstid.

Der foreligger saaledes ikke noget Spørgsmaal til Afgørelse for Nævnet i det foreliggende Tilfælde.

København, den 21. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Ernst Berg.*	sign. *Sophus Agerholm.*

Landarbejdergruppen

Dansk Arbejdsmands Forbund.
Skovbrug.

Opnaaede Ændringer i Overenskomsten.

Ved et Møde i Dag i Arbejdsgiverforeningen mellem Repræsentanter for undertegnede Organisationer behandledes de tilbagestaaende Uoverensstemmelser vedrørende Overenskomsten mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Frijsenborg Skovbrug med følgende Resultat:

Paa Side 8 i Overenskomsten under Løvtræsskovning indføjes under Satserne for Knippel en Kløvningspris, der ansættes til pr. rm Kr. 1,20.

Paa Side 10 indføjes Afmærkningstillæg for Stammer paa 10—12 cm Top, Prisen sættes til pr. kbm Kr. 1,55.

Paa Side 12 indføres efter 4. Linie fra oven: »Hvor Klipningen falder unormalt spredt, gives et Tillæg efter Aftale«.

Hermed har Hovedorganisationerne konstateret, at der vedrørende denne Overenskomst ikke tilbagestaar flere Uoverensstemmelser til Afgørelse ved Nævnet.

København, den 13. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Julius Nielsen.*	sign. *W. Elmquist.*
For Frijsenborg Skovbrug:	For Dansk Arbejdsmands Forbund:
sign. *E. Moldenhawer.*	
sign. *H. H. Biilmann.*	sign. *Lorents Petersen.*

Andre Organisationer

Træindustriarbejderforbundet i Danmark.
Træindustriens Fabrikantforeninger.

Uoverensstemmelse om Forstaaelsen af Nævnets Kendelse af 21. November om Dyrtidstillæg til mandlige og kvindelige Arbejdere under 18 Aar.

NÆVNSKENDELSE.

De hos Medlemmer af Træindustriens Fabrikantforeninger beskæftigede unge Kvinder under 18 Aar og unge Mænd under 16 Aar har Krav paa Dyrtidstillæg i Overensstemmelse med Hovedoverenskomsten af 31. Oktober 1939.

København, den 22. December 1939.

sign. *Dreyer.*

Træindustriarbejderforbundet i Danmark.
Træindustriens Fabrikantforeninger.

Opnaaede Ændringer i Overenskomstens almindelige Bestemmelser.

I Overenskomst mellem Træindustriens Fabrikantforeninger og Træindustriarbejderforbundet i Danmark af 20. Marts 1938, § 6 efter Afsnittet om Mindstelønnen for Savværksarbejdere og Maskinsnedkere og de der nævnte Satser tilføjes:

»De her nævnte Mindstelønninger er ogsaa gældende for uøvede Maskinpassere og Haandarbejdere uanset Alder (jfr. faglig Voldgiftskendelse af 26. Juni 1938).«

København, den 13. December 1939.

For De samv. Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Eiler Jensen.*	sign. *W. Elmquist.*
For Træindustriens Fabrikantforeninger:	For Træindustriarbejderforbundet:
(Navn.)	sign. *J. Jensen.*

Dansk Slagteriarbejderforbund.
Konservesfabrikerne.

Dyrtidstillæg til Betalingen ved indtruffet Ulykkestilfælde.

NÆVNSKENDELSE:

De hos A/S De danske Vin- og Konservesfabriker, A/S De forenede Conservesfabriker og Philip W. Heymanns Konservesfabrik beskæftigede Medlemmer af Dansk Slagteriarbejderforbund har Krav paa i den Periode, i hvilken de efter indtruffet Ulykkestilfælde er berettigede til i Medfør af de gældende Overenskomster at oppebære halv Ugeløn, at faa udbetalt halvt ugentligt Dyrtidstillæg efter Overenskomsten af 31. Oktober 1939.

København, den 22. December 1939.

sign. *Dreyer.*

Foranstaaende er, som nævnt, Uddrag af de Kendelser og Forhandlingsresultater, som kan tænkes at have Interesse udover den Kreds af Arbejdere, som Afgørelserne direkte angaar. Men der er ved Kendelse og ved Forhandling afgjort et betydeligt Antal Sager udover de her fremhævede af de ialt ca. 900 Spørgsmaal, der var indanket for Nævnet efter den foran omtalte Frasortering, men hvoraf dog endnu en meget stor Part maatte afvises som liggende uden for den Ramme, der efter Dyrtidsoverenskomsten af 31. Oktober 1939 kunde betinge imødekommende Nævnsafgørelser.

A.

Traktorførerkursus

Det tidligere omtalte Kursus paabegyndes paa Teknologisk Institut den 12. Februar og i Vejlby ved Aarhus den 19. Februar.

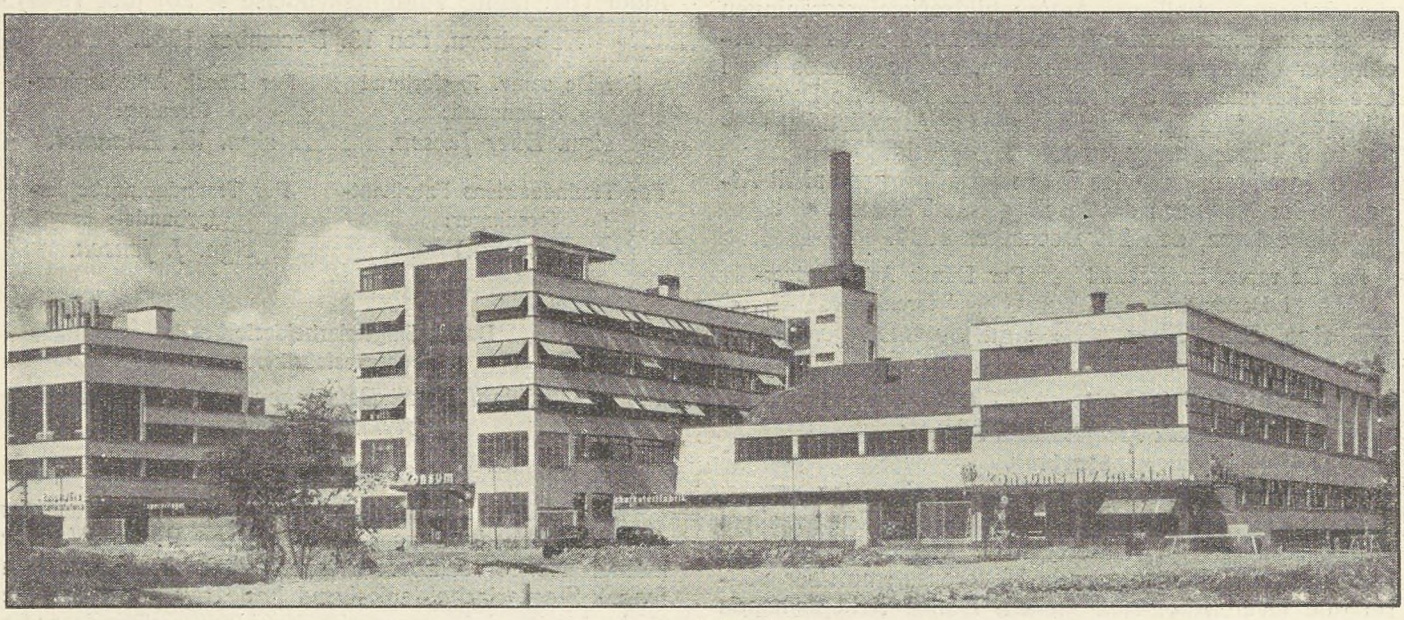
Ansøgningsskemaer, der rekvireres fra Arbejdsløshedskassens Hovedkontor, maa indsendes omgaaende.

DU HAR IKKE FAAET DIN LØN -

Der kan i Dag næppe anføres nogen Sentens mere aktuel end denne: *Du har ikke faaet din Løn, før du har givet den ud.*

Naar Krig og andre Begivenheder tvinger Prisen paa Fornødenhederne i Vejret, og Værdien af det indtjente forringes, er Kravet om Balance mellem Lønnen og Priser og saaledes vandre lige tilbage i Privatkapitalens Lommer?

Tænker vi paa, at omtalte økonomiske Kamp kan vindes blot ved de Kræfter, der udløses gennem vort Forbrug og vor egen Produktion? Ved Opretholdelsen af vore egne Butikker kan vi forkorte Vejen fra Producent

Konsumhuset i Stockholm.

sen paa Fornødenhederne det mest elementære, vi ejer og selve Grundlaget for vor faglige Kamp. Det er som et Led i denne Kamp, at Pristalsreguleringen, som Fagbevægelsen nu staar samlet om, maa ses.

Det er afgjort, at de Resultater, der paa dette Omraade er naaet, vil virke stabiliserende paa Interessen for Fagbevægelsen og dens Organisationer.

Den Situation, der opstod straks ved Krigens Begyndelse med Forsyningsvanskeligheder og Prisstigninger, maatte imidlertid skabe en videregaaende Interesse for selve det Problem, der opstaar, naar Lønnen ikke længere strækker til.

Denne Interesse er saa naturlig og ligetil, at man skulde tro, den altid har været til Stede, men det er ingenlunde Tilfældet. Vi har tværtimod ofte set en forbavsende Ligegyldighed hos Arbejderen, naar Talen var om Administration af Lønnen. Ganske vist kunde man sagtens faa os til at indrømme, at Arbejderklassens Kamp i første Række er en økonomisk Kamp, men naar Talen er om Forvaltning af vor egen lille private Økonomi — ja, saa møder vi her det uforstaaelige, at vi ganske undlader at købe billigst og fordelagtigst og gladeligt opretholder et prisfordyrende Fordelingssystem og derigennem yder vor Tribut til Privatkapitalens Opretholdelse.

Vi kæmper for højere Løn — javel, men tænker vi paa, at de Par Øres Lønforhøjelse, vi opnaaede i Dag, kan blive taget fra os igen i Morgen i Form af højere til Forbruger, kan vi bortskære den Profit af Vareprisen, som ellers vilde vandre i Privatkapitalens Lommer. Vi vil kunne organisere vor *Forbruger-Kooperation* rationelt og sælge Varerne endnu billigere, og den blotte Tilstedeværelse af vore billigere Varer vil virke yderligere prisregulerende paa hele det øvrige Vareprisniveau. Hvem ved forøvrigt, hvor Priserne paa mange af vore vigtigste Livsfornødenheder havde ligget i Dag, om ikke Arbejdernes egne kooperative Virksomheder paa saa mange Omraader havde udøvet en regulerende Virksomhed.

De Penge, der paa den Maade er sparet for Arbejderklassen, kan tælles i Millioner.

Naar vi taler om Regulering, maa vi heller ikke glemme den Fordel, der ligger i, at Fagbevægelsens Ledere — i Lønforhandlinger med Arbejdsgivere, der vægrer sig ved højere Lønninger — kan pege paa, at de kooperative Foretagender klarer sig endog udmærket med de Lønninger, som *de* udreder til deres Arbejdere.

Fordelen ved Oprettelsen af vor egen Forbruger-Kooperation er altsaa øjeblikkelig — ikke alene fordi Kooperationen, som vi kender det fra Brugsforeningerne, tilbagebetaler det Overskud, der fremkommer ved Salg af Varer — men ogsaa fordi selve *Dagsprisen er lavere.* Den daglige Besparelse, som herved fremkommer, kan mærkes — og da særligt paa de smaa Budgetter.

I Regnskab for Hovedstadens Brugsforening 1938—39 kan vi se en Sammenligning mellem Detailpriser, ud-

regnet af Statistisk Departement, og H. B.s Priser, og her forekommer en Gennemsnitsforskel paa 6,6 %. I samme Brugsforening er der i Tiden fra 1916 og til Dato udbetalt over 10 Millioner Kroner i Dividende. Det er klart, at de Penge, der paa denne Maade spares, ikke bliver stoppet i et Strømpeskaft. De vil tværtimod gennem et *forøget* Forbrug gaa tilbage i Handelsomsætningen.

Man har regnet ud, at hvis hele Danmarks Detailhandel blev organiseret paa kooperativ Basis, vilde man aarligt spare 300 Millioner Kroner, som nu maa udredes til Afholdelse af de Udgifter, der tilsammen udgør ca. ¼ af Vareprisen: Opretholdelsen af de alt for mange Butikker og et daarligt og irrationelt Fordelingssystem. Disse mange Penge vilde gaa tilbage til Forbrugerne, hvis øgede Købekraft naturligvis altid har stor Indflydelse paa *Beskæftigelsen*.

Kooperation er saaledes ikke alene praktisk Planøkonomi, Kooperation er Socialisme, og Kooperationen maa vi bygge op ved at *købe* kooperativt.

T. P.

Løbende Konflikter

Aabybro	(Tømrerm. Rasmussen, Aastrup Hjørring)
Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
D. A. F.	(Entreprenør Carl Sørensen, Skibby)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Hals	(Thomas Jensen, Ganderup)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Herning	(De samv. jydske Kartoffelsektioners Salgscentral)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jerslev	(Cementvarefabrikant L. Larsen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strib-Vejlby	(Strib-Vejlby Kommune)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune)
	(Gdr. Jørgen Nielsen, Søby)
	(Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Tønder	(Tørvefabr. P. A. Nielsen)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

OPHÆVEDE KONFLIKTER

Børkop	(Plantageejer Frost, Børkop Planteskole)

Ungdommen
bør tage paa Højskole til Sommer

Naar man er ung, skal man opleve noget, der virker stærkere og mere opløftende end Tilværelsens daglige Tromerum med dens Tilsætning af tilfældige Avis- og Radiosensationer.

Vi kender alle det unge Menneske — af begge Køn — med den snævre Horisont: Dagens Arbejde, Aftenens Biografteater eller Promenader med den udkaarne, nogle Beklædningsproblemer og lidt Kævl om Smaatterier — men ingen dybere Interesser — saa har vi Billedet. Det fører sjældent til ret meget.

Højskolen er en af de bedste Veje ud til den Oplevelse, alle unge Piger og alle unge Mænd maa have for at komme i Sving. Den giver ikke alene mange nyttige Kundskaber, der kommer en til Gode senere hen; men den lader ogsaa Eleverne opleve Tilværelsen i et større og rigere Format.

Derfor er dette baade en Appel til alle unge om at søge paa Højskole, og til alle Forældre om at støtte og opmuntre deres Ungdom dertil. Det vil man aldrig senere komme til at fortryde.

Esbjerg Arbejderhøjskoles Sommerskole for unge Piger og Ungdomsledere

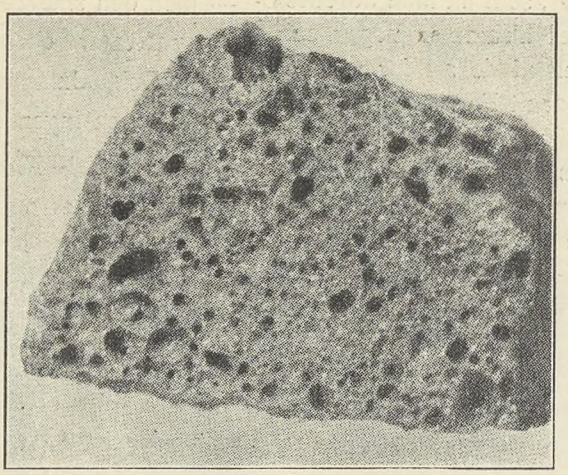
I den skønne Strandskov udenfor Esbjerg med Udsigt over Hjerting Bugt, Fanø og Skallingen ligger Højskolen. Dens Sommerskole begynder 3. Maj og varer til Udgangen af Juli. Undervisningen paa Sommerskolen for unge Piger omfatter Husholdning, Vævning, Svømmeundervisning, Dansk, Regning, Skønlitteratur o. s. v. og paa en særlig Ungdomslederafdeling for begge Køn undervises tillige i Psykologi, mundtlig Dansk, Oplæsning, Foreningsregnskab, forskellige Boldspil og andre Ting, som Ungdomsledere i f. Eks. D. s. U. og D. U. I. har Brug for.

Understøttelsesforholdene er nu saaledes, at økonomiske Hindringer kan overvindes af alle. Skolepengene for de tre Maaneder er 225 Kr. for Kost, Værelse og Undervisning. I Amtsunderstøttelse kan man opnaa 135—150 Kr., og naar denne er bevilget, kan man ansøge Højskolens Elevforening om en supplerende Understøttelse.

Amtsunderstøttelsen søges nu, og Skema dertil faas paa det nærmeste Kommunekontor. Skriver man til Højskolen i Esbjerg, faar man Skoleplan og alle yderligere Oplysninger tilsendt.

KLINKERBETON

Klinkerbeton er en Beton, i hvilken Sand og Stenmaterialer helt eller delvis er erstattet med saakaldte Betonklinker. Betonklinker fremstilles ved Opvarmning til 1200—1400°C. af Lersorter, i hvilke der ved denne Temperatur samtidig foregaar en begyndende Sintring og en Frigørelse af Luftarter, der som utallige smaa lukkede Blærer indesluttes i den sejge Lermasse og forbliver i den under Afkølingen. Betonklinker er derfor lette og fyldt med Luftceller uden dog at være vandsugende. Klinkerne er en Slags kunstig Lava.

Betonklinke (5 Gange forstørret)

Klinkerbetonen hører til en helt anden Gruppe af Letbetoner end Cellebeton og Gasbeton, i hvilke Porøsiteten frembringes henholdsvis ved Skumtilsætning og ved Luftudvikling. Moler-Let-Beton og Klinkerbeton hører derimod til samme Gruppe, idet Letheden for begges Vedkommende opnaas ved Anvendelse af lette Tilslag.

Den Tanke, der ligger til Grund for Klinkerbetonen, er oprindelig udkastet af Cellebetonens danske Opfinder, Ingeniør E. C. Bayer. Han benyttede med Held plastisk Ler fra Refsnæs til Fremstilling af meget porøse Klinker, men han fandt ikke tilstrækkelig Interesse til at føre Forsøgene videre, og den praktiske Gennemførelse af Brændingen lykkedes ikke. Den svenske Ingeniør E. Lindman arbejdede imidlertid energisk paa Løsningen af dette Spørgsmaal, og han har udviklet og patenteret den nuværende Brændeteknik.

Betonklinker fabrikeres nu i 2 Fabrikker i Sverige, 1 i Norge samt her i Landet fra 1939 paa en Fabrik i Sydhavnen.

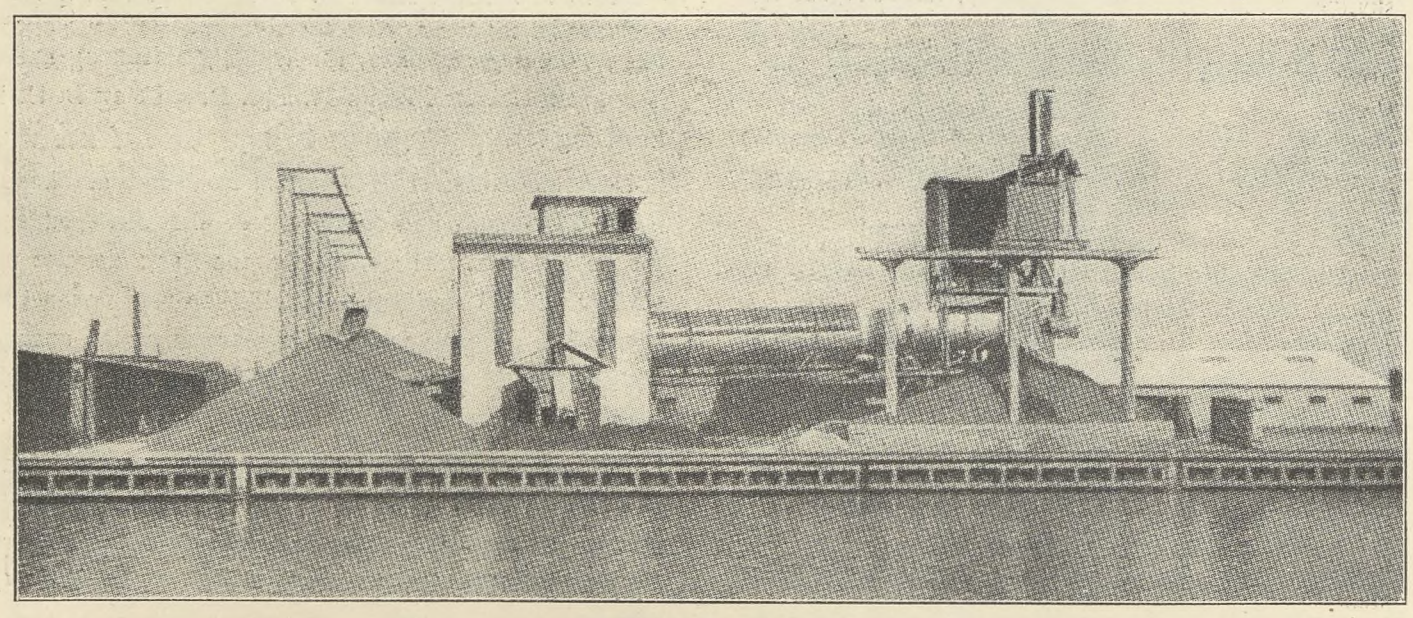
FREMSTILLING AF BETONKLINKER

Paa Billedet af Fabriken i Sydhavnen ses den svagt skraanende Roterovn, i hvilken det plastiske Ler brændes til Betonklinker. Tilhøjre ses Lageret af plastisk Ler. Leret føres med Grab til en Forælter, beliggende over Ovnens øverste Ende, og herfra fødes Ovnen kontinuerligt. Ovnen opvarmes fra den nedre Ende ved en Kulstøvflamme, under hvis Indvirkning Leret først tørres og derefter opvarmes til en saa høj Temperatur, at den før omtalte begyndende Sintring og Blæredannelse finder Sted. Ovnen roterer langsomt om sin Længdeakse, hvorved Leret bevæger sig ned mod Brændezonen og over i en i Forlængelse af Ovnen anbragt cylindrisk Rist, der skiller de færdige Klinker i Materialer af forskellige Kornstørrelser.

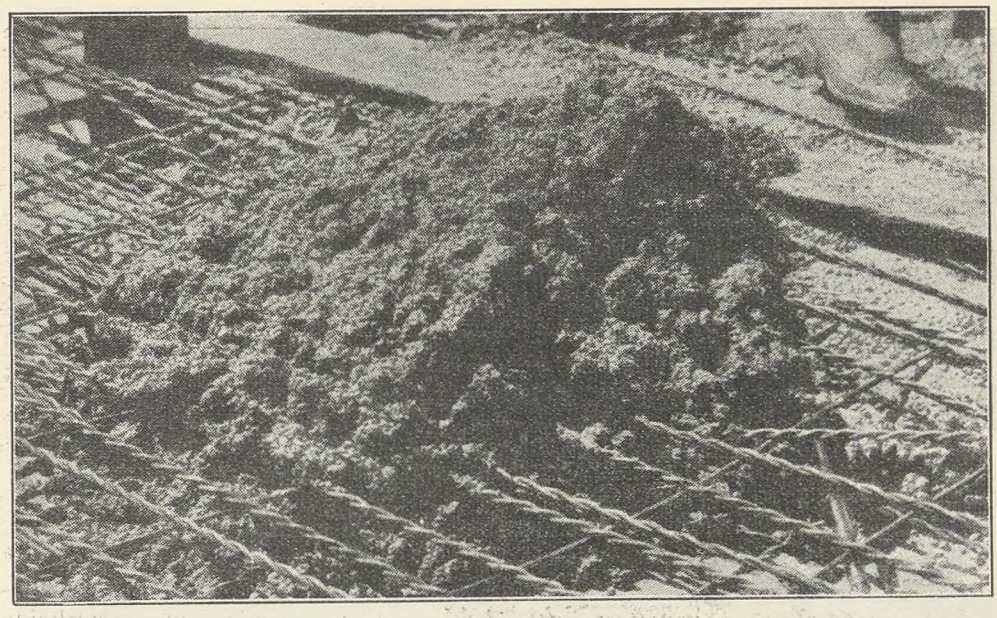
Ovnens nedre Del er indbygget i Fyrhuset. Foran det ses Kullageret og Kulsneglene, der fører Kullene til et Tørre- og Maleanlæg. Længere tilvenstre ses store Bunker af færdige Betonklinker. Der er nu bygget aabne Lagersiloer for Opbevaring af Klinkerne.

Klinkerne betegnes efter Kornstørrelsen paa følgende Maade:

	Kornstørrelse	Rumvægt
Klinker-Nøddesten	7-30 mm	ca. 500 kg/m³
Klinker-Ærtesten	3-7 -	- 550 -
Klinkergrus	0-3 -	- 600 -
Lette Klinker-Ærtesten	3-10 -	- 400 -

Klinkerfabrik, København

Klinkerbeton

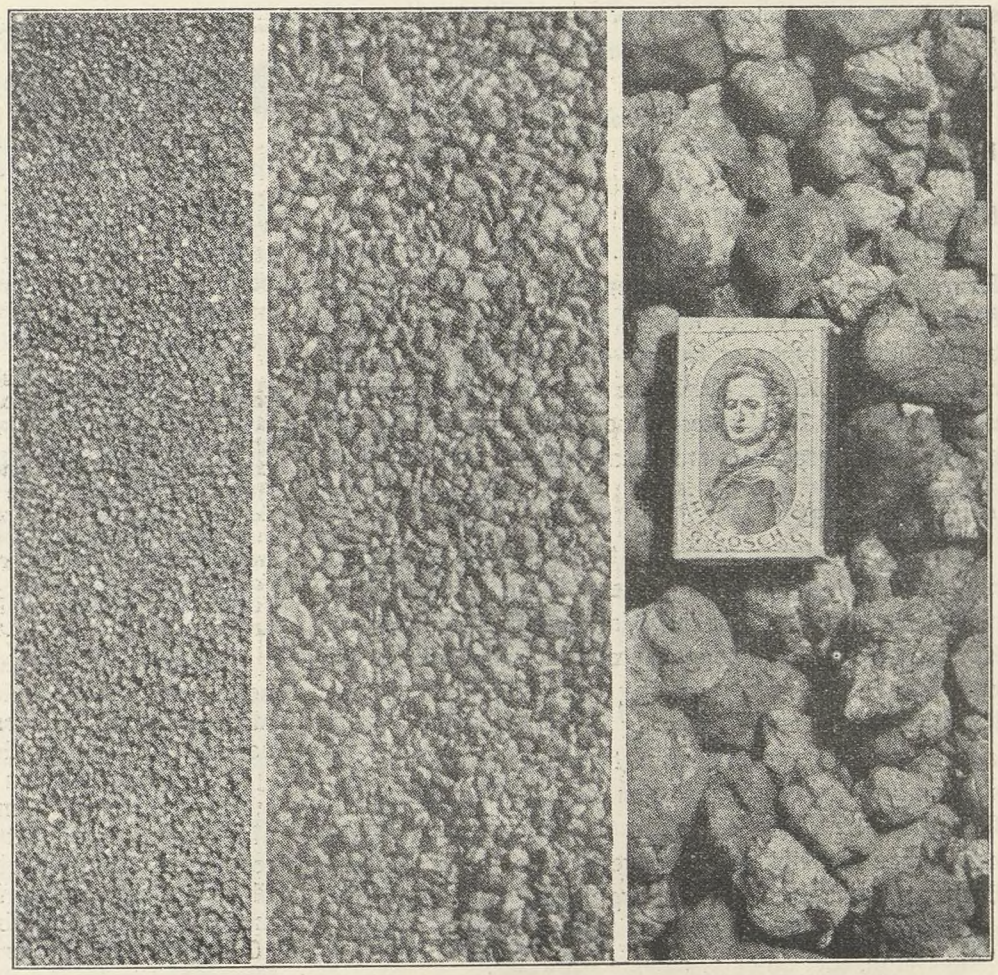
Det fremgaar af den beskrevne Fabrikation, at Betonklinkernes væsentligste Bestanddele maa være Kiselsyre (SiO_2) og Lerjord (Al_2O_3). De har — set under Mikroskop — en glasagtig Karakter. De indeholder kun saa svage Spor af Svovl, at Svovlindholdet ikke betyder nogen Fare for Armeringen. Kemisk set er Klinkerne i Besiddelse af hydrauliske Egenskaber, d. v. s., at de, om end i ringe Grad, tager Del i Hærdningsprocessen.

FREMSTILLING AF KLINKERBETON

Klinkerbeton fremstilles paa lignende Maade som almindelig Beton og altsaa helst i en Betonblander. Dog bør Klinkerbeton sammenstødes for Haanden, idet den viser Tendens til Separation ved de nu anvendte Vibreringsmaader, hvad der skyldes Klinkernes ringe Vægt. Klinkerbeton, der skal anvendes armeret til Etager, bærende Vægge o. l., fremstilles ved Anvendelse af almindeligt Grus, medens Stenmaterialet erstattes med Betonklinker. Lettere Klinkerbeton fremstilles ved udelukkende Anvendelse af Klinker i forskellig Kornstørrelse samt Cement og Vand.

Klinkerbeton kan fremstilles i forskellige Konsistenser alt efter Formaalet. Blød Konsistens kan der i ganske enkelte Tilfælde være Tale om, men kvalitetsmæssig set er denne Konsistens uheldig, da Vandcementtallet bliver højt og Styrken derfor ringe. For meget vaad Klinkerbeton risikerer man ogsaa, at en Del af de Klinker, der er lettere end Vand, flyder op.

Let Klinkerbeton bør i Almindelighed støbes paa Grænsen mellem fugtig og vaad Konsistens, medens tungere Klinkerbeton af almindeligt Grus og Klinkersten bør støbes i en Konsistens noget vaadere end jordfugtig, og med saa meget Vand, at den bliver sejg og gyngende. Skovles den op i en Bunke, skal den skride langsomt ud ved Klapning med Skovl. Klinkerbeton fremstilles i Blandingsforhold 1 Del Cement til 2½—3 Dele almindeligt Betongrus og 3—3¼ Dele Klinker-Nøddesten. Klinker-Letbeton fremstilles i forskellige Blandingsforhold, alt efter den Lethed man ønsker. Ønskes Rumvægt 6—700 kg/m³ anvendes 1 Rumdel Cement til 15 Rumdele Klinkeærtesten. Til Rumvægt 800 kg/m³ anvendes 1 Rumdel Cement til 1 Rumdel Klinkergrus til 10 Rumdele Klinkerærtesten, endelig anvendes til Rumvægt 900—1000 kg/m³ Blandingsforholdet 1 Del Cement til 1 Del Klinkergrus til 5 Dele Klinkerærtesten.

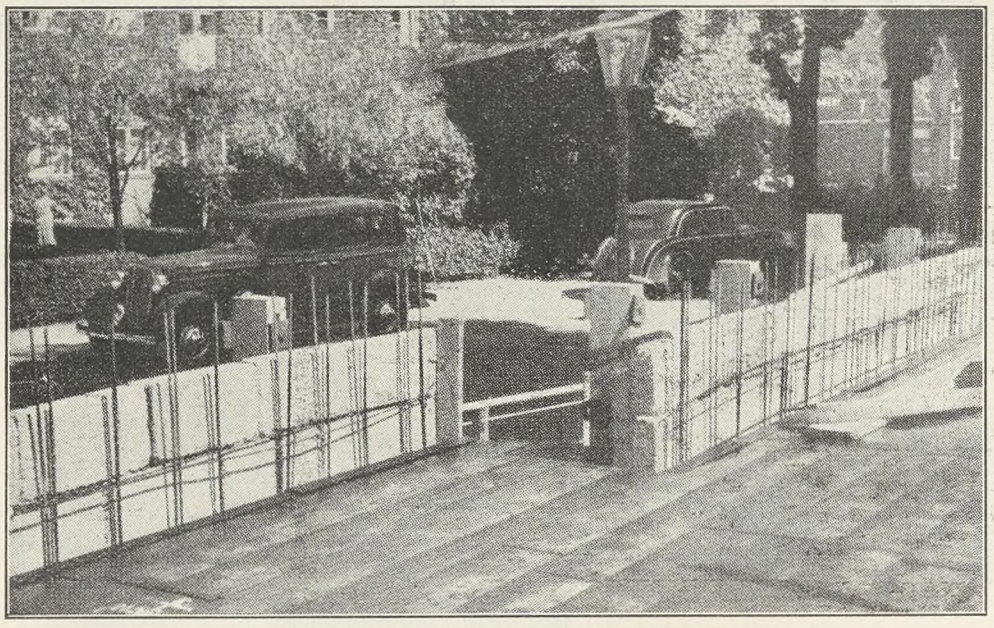

Klinkergrus Klinker-Ærtesten Klinker-Nøddesten

KLINKERBETONS EGENSKABER

Tung Klinkerbeton har i mange Retninger Egenskaber, der er analoge med almindelig Betons Egenskaber. Man kan saaledes uden Vanskelighed faa Bjælkestyrker paa 300 kg/cm² eller mere, saaledes at Materialet kan anvendes paa ganske tilsvarende Maade som almindelig Beton.

Varmeudvidelseskoefficienten angives at være noget mindre end for almindelig Beton og Svindet fra fugtig Tilstand til helt tør Tilstand er 0,4—0,5 mm/m, altsaa omtrent som for almindelig Beton. Elasticitetskoefficienten er noget større end for almindelig Beton, men man kan dog ved Dimensionering regne med det normale n=15. Trækstyrken synes ogsaa at være noget større end for almindelig Beton.

Klinkerbeton-Fliser opstillet i Forskallingen

Vandsugning, Frostbestandighed, Brandsikkerhed o. s. v. angives ligeledes at være ligesaa god som for almindelig Beton. Brandsikkerheden maa endda siges at være noget forøget, idet der jo i almindelig Beton kan være Stenmateriale, som er mindre modstandsdygtig mod Ilden end Betonklinkerne, og hertil kommer, at Klinkerbetonen i sig selv er mere varmeisolerende paa Grund af den lavere Rumvægt.

Klinkerbetonen har i Almindelighed en Rumvægt paa 1800 kg/m³.

KLINKER-LETBETON

Let Klinkerbeton fremstilles som allerede anført i Rumvægte fra 0,6—1,0. Styrken er for den tungeste Klinker-Letbeton ca. 45 kg/cm², medens den for de letteste Klinkerbetoner er ca. 15—20 kg/cm². Varmeledningstallet for Klinker-Letbeton varierer med Rumvægten fra 0,12—0,20. Klinker-Letbeton kan sømmes og angives at være bestandig mod saavel Brand som Frost.

ANVENDELSER

Tung Klinkerbeton anvendes til Jernbetonkonstruktioner, hvor man lægger Vægt paa at faa en forøget Varmeisolation og en noget forbedret Lydisolation. Selvom Klinkerbeton isolerer noget mere mod Bankelyd end almindelig Beton, maa man dog ved Udførelsen af sin Konstruktion foretage Isolering mod Bankelyd. Endvidere kan den lavere Rumvægt være af Betydning. Vi skal anføre, at alle Etager i den store Jernbetonbygning Ribershus i Malmø er udført i Klinkerbeton. Ogsaa herhjemme er Klinkerbeton anvendt i den senere Tid til Etager i forskellige Jernbetonbygninger.

Klinkerbeton kan anvendes i Forbindelse med almindelig Beton, idet de er af samme Karakter.

Let Klinkerbeton anvendes som Varmeisolering og Afretningslag for Tage og Etageadskillelser, for Gulve i Stalde o. l., endvidere til armerede Tagplader, Skillerumsplader og Sten til Mellemvægge og Ydervægge.

Hvor Klinkerbeton anvendes til Ydervægge afsluttes altid med et Pudslag, der skal være tæt mod Slagregn. Klinkerbetonens ret ujævne Overflade danner en god Pudsbasis. Ved Anvendelse af farvet Cement kan Pudsen gives ethvert ønskeligt Udseende.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Foranlediget ved, at vi jævnlig ude fra Afdelingerne modtager Forespørgsler om, hvorvidt Arbejdsstandsninger af kortere eller længere Varighed begrundet paa Vejrforholdene giver Adgang for de vedkommende Medlemmer til at møde til Kontrol og faa udbetalt Understøttelse for saadanne Dage, skal vi til Belysning af nævnte Forhold gengive en Skrivelse af 15/1-40 fra Arbejdsdirektoratet til samtlige Arbejdsløshedskasser:

»Paa dertil given Foranledning skal man herved henlede Kassernes Opmærksomhed paa, at en løbende Arbejdsperiode i Henhold til nugældende Praksis i Almindelighed anses for afbrudt, ogsaa ved enkelte Dages Standsning af Arbejdet, naar Standsningen skyldes Vejrforholdene o. lign., og der herfor foreligger Attest fra vedkommende Arbejdsgiver. Som Følge heraf vil der for saadanne Dage være Adgang for vedkommende Medlemmer til at møde til Kontrol og oppebære Understøttelse, saafremt Betingelserne herfor iøvrigt er til Stede. Derimod kan saadan Ret i k k e tilstaas et Medlem i Forbindelse med Udeblivelse, der skyldes vedkommendes subjektive Bedømmelse af Mulighederne for at arbejde den paagældende Dag.«

Der er i denne Skrivelse givet en klar Besked om det heromhandlede Forhold, og vi maa paalægge alle vore Medlemmer og Tillidsmænd at overvaage, at de paa nævnte Omraade gældende Regler nøje bliver overholdt.

N. B. Under Hensyn til, at vi herinde paa Hovedkontoret hver Uge, naar vi modtager Afdelingernes Forsendelse af Rekvisitionsblanketter og Kvitteringslister, maa udrede et betydeligt Beløb som Strafporto, maa vi henstille til vore Bestyrere at faa disse Forsendelser forsynede med det rigtige Portobeløb. Husk paa, at naar I bruger 10 Øre for lidt til Porto, maa Hovedkontoret betale 20 Øre som Strafporto. Det er jo som bekendt de mange Bække smaa o. s. v.

Marius Sørensen.

FINLAND

Borgerkrigens Modsætninger likvideret

Er det saaledes, at man i finske Arbejderkredse nu erkender, at de hvides Sejr sikrede Finlands Selvstændighed og skabte Forudsætninger for en demokratisk Udvikling, er der ingen Grund til ... at fastholde den Mening, at de rødes Nederlag var en Ulykke, der maa hævnes.«

Saadan skrev det svenske socialdemokratiske »Västerbottens Folkblad« efter de store Festligheder i Finland i Maj 1938, der fra alle Sider blev en vældig Tilkendegivelse af, at nu var Borgerkrigens Arv likvideret.

Overvindelsen af Borgerkrigen turde være det finske Folks største politiske Bedrift i de sidste 20 Aar. Finland har bygget sig en »Mannerheimlinje« til Landets Forsvar. Denne Linje vilde ikke have været meget værd nu, hvis der ikke samtidigt var blevet bygget den indre »Mannerheimlinje«, der overvandt Borgerkrigen, vandt Finland for Folket og samlede Folket for Finland. Dette er sket, og dermed byggedes et nyt Finland, som er bundforskelligt fra det Finland, der 1918 frigjorde sig fra Russeraaget.

De Opfattelser, Folk dengang fik indprentet om Finland, var yderst ensidige og historisk ukorrekte, ligemeget om de stammede fra »rød« eller »hvid« Side. De har intet med den nuværende Virkelighed at gøre. De er haabløst forældede.

Borgerkrigens blodige Arv er likvideret. Og Likvidationen var i alt væsentligt bragt til Ende, inden den Ulykke, der nu har ramt Finland, kunde øve Tryk paa Sindene. Derfor er Finland saa stærkt.

Men hvorledes kunde det ske? Den Borgerkrig, som Frigørelseskampen paa Grund af en Række sammentræffende Omstændigheder og Tilfældigheder udvikledes til, blev saa voldsom og grusom, at Saarene syntes ulægelige. Det er naturligvis altid en Præstation at vinde en Krig. Det er en større Præstation at overvinde den.

Forklaringen ligger i Finlands Historie. Det finske Folk har aldrig været livegent som Folket i Dele af Danmark, i Tyskland og Rusland o. s. v. De politiske Frihedstraditioner fra de 6—700 Aar, Finland var en Del af Sverige, fortsattes og udvikledes i Finland efter Adskillelsen. De første 70 Aar under russisk Styre — til ca. 1890 — havde Finnerne en ret vidtgaaende Frihed til at styre deres egne Sager, og selv om Regeringsformen var baseret paa den middelalderlige Stænderrepræsentation, gav den alligevel Mulighed for en demokratisk Modning af Folket. Under den revolutionære Uro i Rusland i 1905—06 ændredes den middelalderlige Stænderrepræsentation til en af Verdens mest demokratiske Rigsdage. Rigsdagen kom til at bestaa af ét Kammer med 200 Medlemmer, valgte af Folket efter lige og almindelig Valgret for Mænd og Kvinder og efter Forholdstal. Det største Parti blev straks Socialdemokratiet med 80 Repræsentanter. Omend det hurtigt følgende Omslag i Zarens Politik hindrede denne Rigsdag i at gennemføre de fleste paakrævede Reformer, blev den dog af stor Betydning for den politiske Udvikling.

For Finlandssvenskerne betød denne Reform, at den afgørende politiske Indflydelse helt maatte overgaa til Finnerne, ligesom den betød, at den gamle Adel gav Afkald paa sine politiske Privilegier. Ikke desmindre stemte den finlandssvenske Adel saa godt som enstemmigt for Reformen, et bevidst given Afkald paa en privilegeret Stilling til Fordel for Folkets Samling til en Enhed. Det var saaledes ikke noget politisk uskolet Folk, der i 1918 frigjorde sig fra Rusland. Ellers havde en saa hurtig Stabilisering af Demokratiet næppe heller været mulig i et Land, der lige havde gennemlevet et Par Aartier med ihærdige Forsøg paa Voldsrussificering af Folket og derefter en af Historiens grusomste Borgerkrige. Saadan noget opløser ellers mere eller mindre den politiske og borgerlige Moral, uden hvilken intet Demokrati kan fungere.

Det viste sig straks efter Borgerkrigen, at Flertallet af de »hvide« absolut ikke havde taget Del i Kampen for at fratage den finske Arbejderklasse de politiske Rettigheder, den før havde opnaaet, men blot fordi de frygtede, at en Sejr for de »røde« uvægerlig vilde binde Finland til fortsat Afhængighed af det forhadte Rusland. Da en Del af Finlands Overklasse vilde misbruge Sejren til at skaffe sig Privilegier og frarøve en hel Klasse dens tidligere anerkendte Ret til lige folkeligt Medborgerskab, sprængtes den »hvide« Front. Det vældige finske Bondeparti, repræsenterende Smaabønder og Mellembønder, meldte straks fra under Ledelse af Finlands nuværende Præsident *Kallio*. General *Mannerheim* stod paa samme Linje, selv om dette først langt senere kom klart frem. Mange betydelige Mænd, som f. Eks. Professor *Väinö Vaionmaa* (senere Handelsminister og Udenrigsminister) sluttede sig umiddelbart efter Krigen til Socialdemokratiet og gjorde dermed en overordentlig Indsats for Overvindelse af Borgerkrigen og for en demokratisk Stabilisering. En lige saa betydelig Indsats er gjort af Mænd som de nuværende socialdemokratiske Ministre *Tanner* og *Salovaara,* af hvilke den sidste kæmpede som Officer i den røde Hær. Der har dog været kolossale Vanskeligheder at overvinde.

Den nuværende Præsident *Kallios* Indsats for Overvindelse af Borgerkrigens Arv vejer dog vist tungest til. Straks efter Borgerkrigen stillede han sig forhandlingsvenlig overfor Socialdemokratiet, der ved Valget 1919 fik 80 Mandater af 200 i Rigsdagen. Og han søgte straks gennemført betydningsfulde sociale Reformer, særlig til Fordel for den store besiddelsesløse Bondebefolkning.

Gennem en Række Jordlove fra 1918 til 1922 blev Finlands talrige Stand af Smaalandbrugere, der før var Forpagtere under store Jordejere, paa gunstige Betingelser gjort til selvejende Bønder; Statsjord frigjordes,

og der erhvervedes en Række Storgodser, som udstykkedes til saa mange som muligt af den jordløse Bondebefolkning. Disse Befolkningslag, der ellers vilde have været ligegyldige over for Statsmagten og et let Bytte for nazistisk og kommunistisk Propaganda, er nu aktive Medborgere.

Arbejdernes og Bøndernes Interesser har ofte gaaet paa tværs af hinanden. Arbejderne har ønsket at værne Forbrugernes Interesser (Tanner er den ledende Personlighed i finsk Kooperation, der omfatter langt over Halvdelen af Befolkningen) og kom herved ofte i Modsætning til Bøndernes Interesser, der krævede Beskyttelse af Hjemmemarkedet for Landbruget. Men i Hævdelsen af Demokratiets Interesser over for snævre Godsejer- og Storindustriinteresser har de altid kunnet arbejde sammen. Ved deres Samarbejde blev i 1936 den stærkt konservative Svinhufvud slaaet, og Kallio blev Præsident. Dette førte til Dannelse af en Regering paa bred demokratisk Grund; Socialdemokratiet, Agrarpartiet (egentlig Husmandspartiet) samt det lille liberale Fremskridtsparti og det svenske Folkeparti, tilsammen med 164 af Rigsdagens 200 Medlemmer. Denne Regering blev yderligere styrket ved Valget i 1939, hvor Socialdemokratiet fik 85 Mandater, Agrarpartiet 56, Fremskridtspartiet 6 og det svenske Folkeparti 18. Ved Omdannelsen den 1. December 1939, under Truslen fra Rusland, blev samtlige Partier repræsenteret i Regeringen, undtagen det ubetydelige nazistiske Parti, som ved sidste Valg fik 8 Mandater og er paa Vej til at forsvinde fuldstændigt ligesom Kommunisterne i det sidste Tiaar.

Under den svære økonomiske Krise i Begyndelsen af 30'erne, der en kort Tid gav de fascistiske Kræfter gunstige Vilkaar, kom Arbejderbevægelsen og den demokratiske Styreform ud for en haard Belastning. Arbejderbevægelsen viste sig imidlertid tilstrækkelig stærk til at bestaa Prøven og hindre Overklassen i at herske enevældigt. Denne Belastning øgedes imidlertid skæbnesvangert af det kommunistiske Partis landsforræderiske Politik. »Den finske Kommunisme ledes fra Rusland«. »Den tog mod Direktiver og Penge fra Rusland«. »Dens Virksomhed har tilsidesat ikke blot Lov og Orden, men ogsaa Landets Interesser udadtil«. (Se Artikler i »Socialisten 1930 og 1933 af Partisekretær Wiik, Finland). Følgen blev en Ophævelse af det kommunistiske Parti. En reaktionær Klike vilde have benyttet Lejligheden til at komme Arbejderklassen til Livs. Det mislykkedes overfor Socialdemokratiets besindige og faste Politik.

Det er givet, at efter Borgerkrigen maatte Arbejderklassens Muligheder for Fremstød i lang Tid være ret ringe. Det lykkedes dog f. Eks. at gennemføre og fastholde Ottetimers-Dagen og tillige at hindre alle Tilløb til at slaa Arbejdernes økonomiske Foretagender ned (bl. a. den vældige Kooperation); Industriherreklassen hindredes ligeledes i at skaffe sig Eneret til at ordne Arbejdsforholdene. Taalmodigt fastholdt man Stillingen og arbejdede paa at samle Folkets politiske Interesse om Gennemførelse af sociale og demokratiske Reformer. Af saadanne er en lang Række gennemført de senere Aar. 1937 gennemførtes et Sæt Forsorgslove, der for Finland betyder en »Socialreform«. Arbejderbeskyttelseslovgivningen er mønsterværdig. Ferielovgivning for Arbejdere — lignende den i Danmark — er gennemført. Tvungen Ulykkesforsikring. Sundhedsvæsenet er forbedret. Kommunerne har i de senere Aar i Fællesskab rundt i Landet opført moderne Tuberkulosesanatorier (Tuberkulosen er fra gammel Tid den værste Sygdom i Finland), der er blevet verdensberømte for deres Indretning og Organisation. I 1939 traadte en ny Lov om Folkepensionering i Kraft, hvortil alle Borgere over 18 Aar skal bidrage. Af Arbejdernes Bidrag skal dog en Del udredes af Arbejdsgiverne. — Under Arbejder- og Bonderegeringen har endelig Finlands »nordiske Orientering« slaaet fuldstændig igennem i hele Folket.

Alt saadant har gjort, at hele Arbejderklassen, Smaabønderne m. v. føler sig anerkendt som ligeværdige Medborgere: Ret til at være med til at lede Folkets Anliggender, Anerkendelse af Ret til rimelig Andel i Samfundets Goder, hvormed ogsaa er fulgt Følelsen af Pligt over for den nye Stat. Paa den Maade er Borgerkrigens Arv blevet likvideret, og det indre Beredskab bragt i Orden, uden hvilket en militær »Mannerheimlinje« ikke vilde være meget værd. Den Art Beredskab synes at være ret ubegribelig for Asiatiske Despoter.

Hvis man ud fra dette vil mene, at alle Vanskeligheder i Finland nu skulde være overvundet, er det dog meget forkert. Erhvervslivet er i en rivende Udvikling — Maskinisering, Rationalisering, Kommercialisering — der fra Aar til Aar ændrer Samfundslivets materielle Grundlag og kræver stadige Reformer og vanskelige Tilpasninger. Og Finland er i det store og hele fattigt. Trods Befolkningens Dygtighed er Levestandarden endnu en Del lavere end hos os. Landbruget er karrigt; det maa virke lige i Udkanten af de Egne af Jorden, hvor Naturforholdene overhovedet tillader Landbrug. Udover Skovene og en Del Vandkraft er Finland fattigt paa Raastoffer. Og Skovene er kun en Rigdom, hvis Tømmer og andre Produkter kan afsættes til rimelige Priser ude i Verden. Her er der ikke tale blot om nogle Industriherrers Interesser. Det er Spørgsmaal om Befolkningens Eksistens. En Indlemmelse i Ruslands økonomiske System vilde betyde et frygteligt Tilbageslag for Finlands Befolkning, i Forsyningen af materielle Goder, og endnu værre i Kulturliv. Det er fuldt forstaaeligt, at hele Folket staar samlet i Kampen for sin Eksistens.

Denne Kamp er tillige en Kamp for de øvrige nordiske Folks Uafhængighed. Finland har ydet hele den civiliserede Menneskehed en Tjeneste ved den Beslutsomhed og Ro, hvormed det har rejst sig til Modstand mod voldeligt Overgreb. Sommetider kan et lille Halmstraa bedst vise os, hvorhen Strømmen gaar. Finnerne har paany givet Menneskene Tro paa, at det er nyttigt at rejse sig mod Vold og Uret, selv om Livet er Indsatsen. Derved varsler deres Kamp Voldets Nederlag. Forstaar de øvrige nordiske Lande deres Tid, da yder de Finland en reel Støtte nu, der langt maa overgaa de Tilkendegivelser om varm Sympati, der hidtil er vist.

Frode Kristensen.

Kuskenes Fællesforbund fejrer 50 Aars Jubilæum

Den 8. Februar i Aar er en Mærkedag af overordentlig Betydning for de københavnske Kuske, idet denne Dato markerer 50-Aarsdagen for Afdelingens Oprettelse.

En Indbydelse i »Social-Demokraten« paa denne Dato i 1890 kaldte alle Droske- og Vognmandskuske til Møde med det Formaal at danne en Fagforening til Varetagelse af fælles Interesser.

Indbydelsen blev efterfulgt af 260 Mand henhørende under de forskellige Kategorier af beskæftigede indenfor den paagældende Branche. Men skønt det var A. C. Meyer, der talte til de fremmødtes Solidaritetsfølelse, var der dog kun 67, som havde Mod til at melde sig ind i den nystiftede Organisation.

Man tog dog fat paa Arbejdet med godt Humør. Der blev agiteret Mand og Mand imellem, og man vovede allerede i det efterfølgende Aar at rejse Kamp mod Vognmændene, med det Resultat, at Lønnen blev sat op. Derefter fulgte en Periode, hvor det gode Resultat paavirkede Tilgangen af Medlemmer til Organisationen. I Løbet af forholdsvis kort Tid steg Medlemstallet saaledes til 900. Et efter den Tids Forhold meget anseligt Antal.

Staaende fra Venstre: Carl Mathiasen, Osvald Nielsen, Hans Nielsen, Robert Andersen.
Siddende: Peter Madsen, Formanden, Chr. Schou, Grooss Nielsen.

De efterfølgende Aar blev der arbejdet med skiftende Held, men efterhaanden lykkedes det Kuskenes Modpart, tildels ved uretmæssige Beskyldninger mod Kuskenes Formand, at nedbryde det Sammenhold, som saa smukt var indledet. Men efter en Reorganisation i Midten af 90'erne og Tilslutning til det da stiftede Dansk Arbejdsmands Forbund genopbyggede Kuskene igen deres Organisation og vandt frem paany. Tilliden til Sammenholdets Betydning voksede og tillige ogsaa Medlemstallet, der i de følgende Aar lige til 1920 var i stadig Stigen, saaledes at Kuskenes Fællesforbund paa et vist Tidspunkt var Landets næststørste Fagforening.

Den tidligere Verdenskrig kom imidlertid til at øve en væsentlig Indflydelse paa Kuskenes Forhold. Mekaniseringen af Transportmidlerne skred fremad med forrygende Hastighed. Lastbilerne formerede sig i et Tempo, der næsten truede alle andre kørende paa foruroligende Maade. Selv Statens Jernbaner har gennem Aarene faaet Konkurrencen paa dette Omraade at føle.

For Kuskenes Vedkommende gav dette Forhold sig Udslag i, at der blev Brug for stadig færre Hestevogne, og Arbejdsløsheden truede paa denne Maade mange. Men en stor Del af Kuskene forligte sig med det nye Transportmiddel og lærte at betjene Lastbilen som Chauffører. Paa denne Maade blev efterhaanden en Del af Kuskenes Afdelings Medlemmer overflyttede til andre Afdelinger.

Den nye Krig, som udbrød i afvigte Aars September Maaned, og som paa mange Maader har grebet forstyrrende ind i bestaaende Forhold, har atter givet Hestekøretøjerne en Fordel. De vanskelige Tilførselsforhold har som bekendt skabt Vanskeligheder med Hensyn til Benzin, hvilket har medført Indskrænkning i Brugen af Lastvogne. Resultatet er derefter blevet, at man atter har set sig nødsaget til at øge Hestekøretøjernes Antal. Dette har igen haft til Følge, at Kuskenes Fællesforbund har set sit Medlemstal stige med 150 nye Medlemmer siden September Maaned. Medlemstallet er hermed naaet Tallet 1200.

Ogsaa paa andre Omraader end lige netop det faglige, har Kuskenes Fællesforbund vist at have Interesse. I 1931 oprettedes saaledes »Kuskenes kooperative Flytte- og Vognmandsforretning, Atlas«. Forretningen startede som et Aktieselskab og bestaar fremdeles som saadan, dog saaledes, at Kuskenes Fællesforbund har afgørende Indflydelse paa Forretningens Ledelse.

Aaret 1931 var ikke noget godt Tidspunkt at starte nye Virksomheder paa. Det var, som de fleste vil huske, netop dette Aar, der maa betegnes som det værste Krise-

aar, hvor al Økonomi, selv den bedst funderede, blev rystet. Kuskenes nystartede Virksomhed, der naturligvis ikke havde noget at møde de store Vanskeligheder med, hvirvledes ind i Malstrømmen. Udviklingen formede sig dog saa lykkeligt, at Flytteforretningen blev reddet, men det maa indrømmes, at Starten under Krisen har paavirket Virksomhedens Konsolidering.

De 50 Aar, som er gaaet, siden Kuskenes Fællesforbund blev oprettet, har paa mange Maader været af overordentlig stor Betydning for hele Arbejderklassen i Danmark, men ikke mindst for Kuskene. Daarligt lønnede og daarligt behandlet var Kuskene næsten altid, og det var ikke ualmindeligt, at Arbejdsgiveren betegnede og omtalte Kuskene med Sprogets laveste Ord.

Sammenholdet og Solidariteten blandt Kuskene har imidlertid placeret dem paa lige Fod med alle andre Arbejdere baade i lønmæssig og anden Henseende. Der er saaledes god Grund til at fejre den foranstaaende Jubilæumsdag, hvilket ogsaa vil ske ved en festlig Sammenkomst for Afdelingens Medlemmer paa den traditionelle Stiftelsesfestdag — 1. Paaskedag.

Vi takker Afdelingen for dens Indsats i de forløbne Aar og ønsker al mulig Fremgang i den kommende Tid. Vedføjet bringer vi endvidere et Billede af Afdelingens nuværende Bestyrelse.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE
i Voldgiftssag:
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Industrifagene.

I Overenskomsten mellem A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphat-Fabrik, der er Medlem af Industrifagene, og Arbejdsmændenes Fagforening for Kalundborg og Omegn under Dansk Arbejdsmands Forbund hedder det i Afsnit C. Kranlosning, Vejning, Behandling af løse og opsækkede Varer, Sække m. m.:

»a. Kranlosning: Tapning og Udkørsel med Hængebane pr. Time Øre 118,
samt et Tillæg pr. Mand pr. Ton Øre 0,53.
Ved Losning af Fosfater, der giver under 50 Ton pr. Time Tillæg pr. Mand pr. Ton Øre 0,6.
Losning af Kolaconcentrat, Betaling til Mandskab ombord og i Land pr. Time Øre 171.«

Om Forstaaelsen af denne Bestemmelse er der opstaaet Strid mellem Parterne i Anledning af Tapning og Udkørsel med Hængebane af et ca. 7533 Tons stort Parti Chilesalpeter i løs Vare fra M/S »Tosca«.

Forbundet paastaar, at Tapning og Udkørsel med Hængebane af løs Chilesalpeter ikke omfattes af den ovenfor gengivne Overenskomstbestemmelse i Afsnit C., Litra a, og gør til Støtte herfor gældende, at Bestemmelsen ikke nævner Chilesalpeter, og at der ikke ved Bestemmelsens Vedtagelse i 1930 har været tænkt paa denne Vare. Først i Oktober 1938 fremkom der en Ladning Chilesalpeter i løs Vare. Da denne Vare ofte er saa fast i Konsistens, at den maa hakkes løs i Lasten, sinkes ogsaa Tapning og Udkørsel herved, og Arbejdernes Fortjeneste bliver derfor betydelig ringere — for »Tosca«s Vedkommende ca. 137 Øre pr. Time — end for de Raavarer, for hvilke Bestemmelsen først og fremmest er givet (Fosfat og Svovlkis, der i 1939 har givet en Gennemsnitsfortjeneste af 172 Øre pr. Time). Som Følge heraf kan Tapning og Udkørsel af Chilesalpeter i løs Vare ikke forlanges henført under Bestemmelsen.

Industrifagene paastaar, at Tapning og Udkørsel af Chilesalpeter i løs Vare henhører under Afsnit C, Litra a, idet denne Bestemmelse ifølge sin Affattelse ikke er indskrænket til at gælde bestemte Varer og derfor maa omfatte alle Varer til Fabriken. Bestemmelsen har ogsaa været anvendt siden Oktober 1938 paa ialt 5 Partier Chilesalpeter i løs Vare, ligesom den ogsaa i Tidens Løb har været anvendt paa Partier af Kali og Ammoniak, med hvilke Varer Chilesalpeter er at ligestille.

Efter de af Parterne under Sagens Forhandling givne Oplysninger maa det antages, at der ved Vedtagelsen i 1930 af Bestemmelsen i Afsnit C, Litra a, ikke er tænkt paa Chilesalpeter i løs Vare, og at de ved Tapning og Udkørsel af saadan Vare foreliggende særlige Forhold derfor ikke er taget i Betragtning ved Fastsættelsen af Priserne, der delvis er Akkordpriser Tapning og Udkørsel af Chilesalpeter i løs Vare vil som Følge heraf ikke af Fabriken kunne forlanges henført under Bestemmelsen, saafremt dette Arbejde paa Grund af de særlige Forhold giver Arbejderne en væsentlig ringere Fortjeneste, og dette maa efter det oplyste antages. En saadan Henførelse af det nævnte Arbejde under Bestemmelsen vilde medføre en væsentlig Forringelse i Akkordtillægget, som Arbejderne efter almindelige Retsregler findes at maatte være berettigede til at modsætte sig.

Forsaavidt der dernæst er henvist til, at der siden Oktober 1938 er blevet betalt efter den nævnte Bestemmelse for 5 Partier Chilesalpeter i løs Vare uden Protest fra Arbejdernes Side, bemærkes, at der ikke herved skønnes at kunne være skabt nogen Forpligtelse for Arbejderne allerede som Følge af, at det kunde være naturligt, at man, inden der rejstes Spørgsmaal om Aflønningen, indhentede de fornødne Erfaringer i Praksis med Hensyn til de nærmere Forhold ved dette Arbejde.

Forsaavidt der endelig er henvist til Praksis med Hensyn til Kali og Ammoniak, bemærkes, at denne Praksis ikke findes at kunne faa afgørende Betydning for den i denne Sag omhandlede Vare, Chilesalpeter i løs Vare, som Arbejderne ikke har haft Anledning til at tage Standpunkt til førend i Oktober 1938.

Som Følge af det anførte vil Forbundets Paastand være at tage til Følge.

K e n d e l s e:

Tapning og Udkørsel med Hængebane af Chilesalpeter i løs Vare omfattes ikke af Bestemmelsen i Afsnit C, Litra a, i Overenskomsten mellem A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphat-Fabrik og Arbejdsmændenes Fagforening for Kalundborg og Omegn.

Sagens Omkostninger, derunder Opmandens Honorar, 125 Kroner, udredes med Halvdelen af Industrifagene og Halvdelen af Dansk Arbejdsmands Forbund.

København, den 21. December 1939.

sign. V i c t o r H a n s e n.

Forkulning af Tørv og Træ i Miler

Af Laboratorieforstander Dr. tekn. TH. MADSEN

I sidste Nummer af Fagbladet omtaltes tidligere og mere moderne Former for Fremstilling af Tørv. Samtidig anførtes ligeledes, at der var foretaget Forsøg tilsigtende gennem Forkulning af Tørvene at opnaa et mere stabilt Brændselsprodukt.

Om dette Spørgsmaal har Tidsskriftet »Teknologen« bragt en særdeles interessant Omtale, som vi med Tilladelse af Forfatteren, Dr. tekn. Th. Madsen, bringer dels i dette og dels i efterfølgende Numre af Fagbladet.

INDLEDNING

Den Forsøgsrække, der her skal redegøres for, er udført i Aarene 1917—23. Formaalet var i første Linie at undersøge Metoder til Tørveforkulning og udarbejde tidssvarende Metoder herfor. Senere har det vist sig, at den fundne Fremgangsmaade ogsaa er særdeles velegnet for Forkulning af Træ. I Redegørelsen vil den største Del derfor komme til at omfatte Tørvekulsbrændingen; den endelige Metode og de tilhørende Apparater beskrives herunder. Resultaterne ved Forsøgene med Trækulsbrænding vil jeg derefter omtale i et særligt Kapitel.

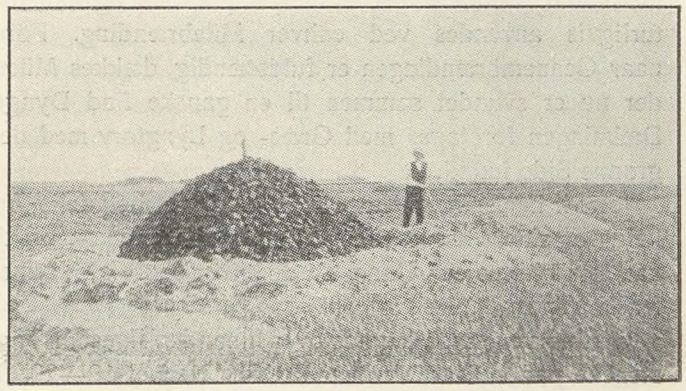
TØRVEFORKULNING

Tørveforkulning er ikke noget nyt Problem. Det har alle Dage ligget nær at forsøge at koncentrere Varmeevnen i Tørven for at tilvejebringe et i Forhold til Vægt og Rumfang stærkere varmende Brændsel. Et saadant Brændsel vilde jo baade kunne taale længere Transport og kunne anvendes til Formaal, hvor selve Tørven ikke er anvendelig, saasom til Smeltebrug, Metalsmeltning og lignende.

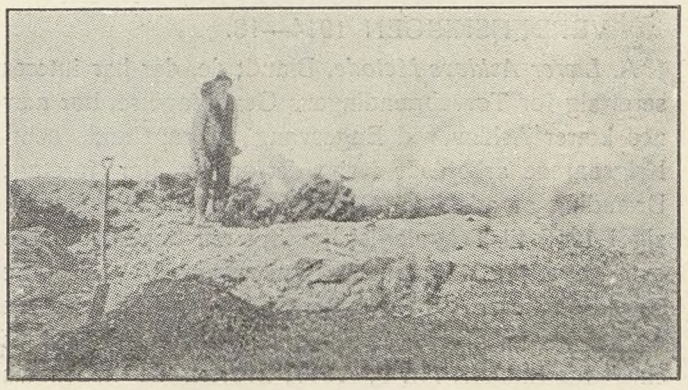
I gamle, teknisk økonomiske Tidsskrifter træffer man Anvisninger paa Tørveforkulning saalangt tilbage som til omkring Aaret 1600. Det er navnlig fra Tyskland, man har saadanne Beretninger, men ogsaa herhjemme har der været brændt Tørvekul i gamle Dage, sandsynligvis længe før den Tid, fra hvilken vi har Beskrivelse af Metoderne. Brændingen har navnlig fundet Sted i Midtjylland, Sønderjylland og Holsten, men ogsaa i Nordsjælland er der bleven brændt mange Tørvekul til Københavns Forsyning. Hvem der nærmere vil interessere sig for at undersøge de tidligere anvendte Metoder, vil kunne finde adskillige Anvisninger i ældre landøkonomiske Skrifter. Jeg skal dog her nøjes med at henvise til cand. polyt. B. S. Jørgensens Afhandling (Videnskabernes Selskabs naturvidenskabelige og matematiske Afhandling XII Del), som indeholder en udførlig Forklaring paa de ældre Maader at brænde Tørv paa, ligesaavel som omhyggeligt gennemført Forsøg med Milebrænding, udført af B. S. Jørgensen selv. Her vil man ogsaa finde Henvisninger til adskillige ældre Meddelelser om dette Emne.

Under Krigen med England i Begyndelsen af forrige Aarhundrede kom Fremstillingen af Tørvekul til at spille en ret betydelig Rolle. Paa Grund af Krigstilstanden var vi afskaaret fra Tilførsel af Stenkul, som vi hovedsagelig fik fra England, og selvom vi, hvad almindeligt Brændsel angaar, dengang endnu i det væsentligste forsynede os selv, kneb det stærkt at undvære Kullene til Smedebrug o. l. Der udviklede sig da en ret betydelig Industri af Tørvekul, som i alt væsentlig hjalp Landet udover Stenkulsnøden. Navnlig var Inspektør Schultz fra Hellebæk meget virksom for denne Fremstilling. Han konstruerede en Ovn til Forkulningen, som blev anvendt mange Steder. Efter Krigsaarene aftog Produktionen, men endnu helt hen mod Aarhundredets Slutning fandt der stadig Produktion af Tørvekul Sted. De blev bl. a. anvendt til Opvarmning af Jernbanevogne, og der er f. Eks. eksporteret en Del Tørvekul til Norge for at anvendes paa denne Maade. Forkulningen af Tørvene skete i Ovne af et ret sindrigt indrettet System og med økonomisk Anvendelse af det udviklede Gas til Opvarmning og Tørring af den friske Tørv. Et Værk af denne Art har ligget ved Lundergaards Mose, hvor ogsaa Teknisk Udvalgs Forsøg er udført.

Jeg bør her indskyde, at Forkulningen af Tørv kan ske efter to forskellige Maader, nemlig, dels i Miler,

Den stablede Mile.

Efter Antændingen.

dels i Ovne. Det er dog ikke to afgjort forskellige Anlæg. Et Ovnanlæg kan meget vel bygges saa simpelt, at det nærmest kommer til at virke som en Mile, og paa den anden Side, kan et Mileanlæg meget vel forbedres med forskellige Hjælpeindretninger. Milerne giver knapt saa stort et Udbytte af Tørvekul som Ovnene, og man har ikke nogen Mulighed for at udvinde Biprodukter, saaledes som man kan det ved Ovnforkulningen. Hertil maa dog siges, at Biprodukterne, der vindes af Tørven, er vanskelige at udnytte her i Landet, og det har vist sig at være forholdsvis vanskeligt at faa et Ovnanlæg til at betale sig. Milernes Fordel er, at de kan bygges for en Brøkdel af det Beløb, som et Ovnanlæg koster. Hertil

Græstørv kastes paa.

kommer, at Milen er hurtigt bygget og kan anvendes uden at Driften nødvendigvis maa fortsættes længere Tid. Disse Fordele vil derfor sikkert, saalænge Forbruget af Tørvekul ikke er meget almindeligt, blive de afgørende.

Da et Mileanlæg, i sin simpleste Form, som nævnt, er meget let at opstille, blev der da ogsaa under Verdenskrigen gjort Forsøg paa at fremstille Tørvekul paa denne Maade. Vi befandt os den Gang i en lignende Situation som hundrede Aar før. Vi havde i hvert Fald for lidt Stenkul, og vi tyede atter til Tørvene og Tørvekullene. Det Brændselsforraad, vi har i vore Moser, kom os atter til Hjælp. Tørvekulsfremstillingen naaede dog ikke at komme til at betyde nævneværdigt. Dels havde man glemt de gode Metoder, saa man først maatte eksperimentere sig frem igen, dels foraarsagede Krigens Afslutning i 1918, at Brændingen atter blev opgivet idet man mente, at den ikke vilde kunde svare sig.

FORSØG MED TØRVEFORKULNING UNDER VERDENSKRIGEN 1914—18.

A. *Lærer Askløvs Metode.* Blandt de, der har interesseret sig for Tørvebrændingens Genoptagelse, bør nævnes Lærer Askløv ved Engesvang i Kragelund, som i Krigsaarene arbejdede ivrigt derfor og har foretaget Brænding af adskillige Miler. Lærer Askløv henvendte sig i 1916 til Teknologisk Institut om Sagen, der blev overdraget mig til nærmere Undersøgelse. Ved et Besøg i Sommeren 1917 overværede jeg nogle Brændinger og har herom afgivet en Rapport, som er trykt i Tidsskrift for Industri Nr. 9, 1917, hvorfra de nedenstaaende Illustrationer, som viser Lærer Askløvs Metode, er laant. Denne er nærmest en Modifikation af den hos B. S. Jørgensen beskrevne Gravforkulning. Der udgraves først en kegleformet Grav, og heri anbringes et Rundholt i Midten. Omkring dette stables en Skorsten af Tørv, og derefter kastes Tørven løst i Graven. Der fyldes nu saa mange Tørv paa, at man faar en spids Stak paa ca. 1,5 m Højde over Jordoverfladen. Lærer Askløv anvendte sædvanlig en Grav paa ca. 4 m Diam. og ca. 1 m dyb i Midten. Heri fyldtes ca. 10,000 Tørv. Brændingen af en Mile af denne Art maa foretages i meget stille Vejr, da Milen ellers brænder skævt. Antændelsen sker ved at kaste nogle Tørvegløder ned gennem den Skorsten, der fremkommer, naar Rundholten trækkes op. Skorstenen lukkes derpaa straks ved, at der kastes nogle Stykker Græstørv ned i den, og Ilden breder sig da hurtigt til Siderne. I henimod et Par Timer udvikles nu en stærk Røg, hvorefter Ilden begynder at komme igennem.

De Steder, hvor Ilden er særlig tilbøjelig til at komme op, bankes sammen med en Skovl. Derved falder Tørven tættere sammen, og Ilden tvinges anden Vej. I Løbet af 2½ til 3 Timer (naar man har med veltørrede Tørv at gøre) slaar Ilden ud over hele Overfladen og udvikler en stor Hede, saa man vanskeligt kan opholde sig ved Milen. Herved gaar der naturligvis en Del Varme tabt. Man tør ikke straks lukke Milen, da Tørvene ellers vil vise sig at være utilstrækkeligt gennembrændte flere Steder. Om Brændingen er tilfredsstillende, prøves med en lang spids Granstage. Er Tørvene gennembrændte, glider Stagen glat ned, medens ubrændte Tørv gør stor

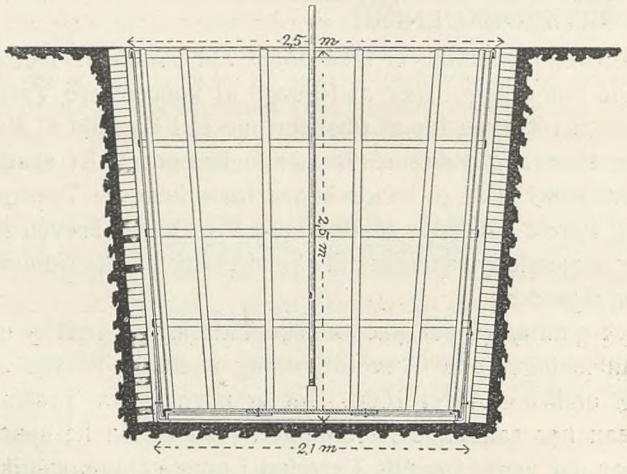

Fig. 5.

Modstand. Denne Prøve er meget praktisk og kan naturligvis anvendes ved enhver Milebrænding. Først naar Gennembrændingen er fuldstændig, dækkes Milen, der nu er svundet sammen til en ganske flad Dynge. Dækningen foretages med Græs- og Lyngtørv med den grønne Side indad.

Jeg vil her bemærke, at det er et meget betydelig Arbejde at skære disse ofte meget sejge Dæktørv, og de kan kun bruges een Gang, da de bliver skøre af Varmen fra Kullene.

Græstørvene maa lægges over hinanden ligesom Tagstenene paa et Hus, derover dækkes med et 10—20 cm tykt Lag Jord, som stampes fast. Er der Huller i Laget

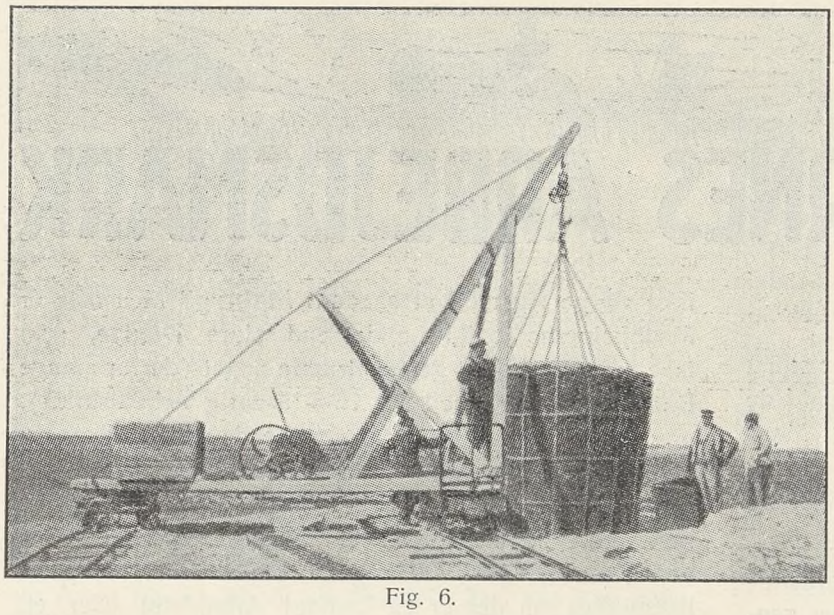

Fig. 6.

af Græstørv, vil Jorden, efterhaanden som den tørrer ved Varmen fra Milen, løbe ned i Kullene, og hvis der opstaar blot den mindste Utæthed i Dæklaget, saa Luften kan faa Adgang, kan Milen ligge i maanedsvis uden at slukke, selvom Temperaturen tilsyneladende gaar meget langt ned. Jeg har set et Tilfælde, hvor en Mile, brændt paa denne Maade, er blevet taget op et Par Maaneder efter, at den var brændt. Der var tilsyneladende intet at mærke paa Milen under Optagningen, men ikke destomindre antændtes Kullene, da de var blevet læsset paa Vogn, og det var os ikke muligt at faa Ilden slukket med Vand; vi maatte læsse Kullene af igen.

I Sommeren 1918 blev Forsøgene fortsat, idet de nødvendige Midler stilledes til Raadighed af Industriraadets Studiekommission. Der udførtes 3 Brændinger af Miler af denne Art. Udbyttet var stærkt svingende, og Brændingerne var ikke alle lige vellykkede. Udbyttet ved Metoden vil dog sikkert normalt ligge mellem 20 og 25 % i Vægt. Dette er noget under, hvad man gerne skulde opnaa, nemlig ca. 28—30 %. Optagningen er ret sen og vanskelig, da man maa fjerne Jord og Dæktørv meget forsigtigt for ikke at faa for meget Jord ned i Kullene. Naar hertil kommer, at Brændingen er vanskelig at udføre, og at Milen kræver lang Tid til Afsvalingen og megen Arbejdsløn ved Skæringen af Dæktørv og Optagning, vil det let forstaas, at denne Metode ikke egner sig for moderne Produktion.

B. *Forsøg med Gravforkulning.* Samtidig blev der foretaget et Forsøg med en Mile efter Gravkulningsmetoden, og denne syntes at give gode Løfter. Milen var her formet som en stensat Brønd, ca. 1,5 m Diam. og knap 2 m dyb. Brændingen i en Mile af denne Art er langt lettere at udføre, kræver ikke stille Vejr og mindre Pasning. Hertil kommer, at Udbyttet er stort, 31,3% (Vandindholdet i Tørven var 20,4%). Kvaliteten af Kullene var fortrinlig. Arbejdet med Dækningen reduceres meget, dels fordi Aabningen foroven kun var lille, dels fordi der ikke benyttedes Græstørv, men anvendtes gamle Jernblikplader til Dækningen. Derover anbragtes saa paa sædvanlig Maade et Lag Jord. Denne Dækningsmaade er selvfølgelig heller ikke ideel, men dog langt bedre end Dækningen af Græstørv. Af de tidligere nævnte Grunde blev der i Sommeren 1919 ikke arbejdet videre med Sagen.

FORSØG UDFØRT AF INDENRIGSMINISTERIETS TEKNISKE UDVALG

Efter Oprettelsen af Indenrigsministeriets tekniske Udvalg, fandt dette, at det var rimeligt at gennemføre de paabegyndte Forsøg og bringe dem til Afslutning for at have Spørgsmaalet gennemarbejdet og klarlagt, saafremt der atter skulde indtræde en Situation, hvor Fremstillingen af Tørvekul skulde blive en Nødvendighed.

Efter de Forsøg, som Udvalget har ladet udføre, skulde det ikke synes udelukket, at man, ogsaa under normale Forhold, vil kunne fremstille Tørvekullene saa billigt, at de med Fordel vil kunne anvendes til forskellige Øjemed, bl. a. som Erstatning for Trækul, hvoraf der importeres ret store Mængder, og, hvor Forholdene er gunstige, formentlig ogsaa som almindeligt Bændsel til Erstatning for Stenkul. (Fortsættes).

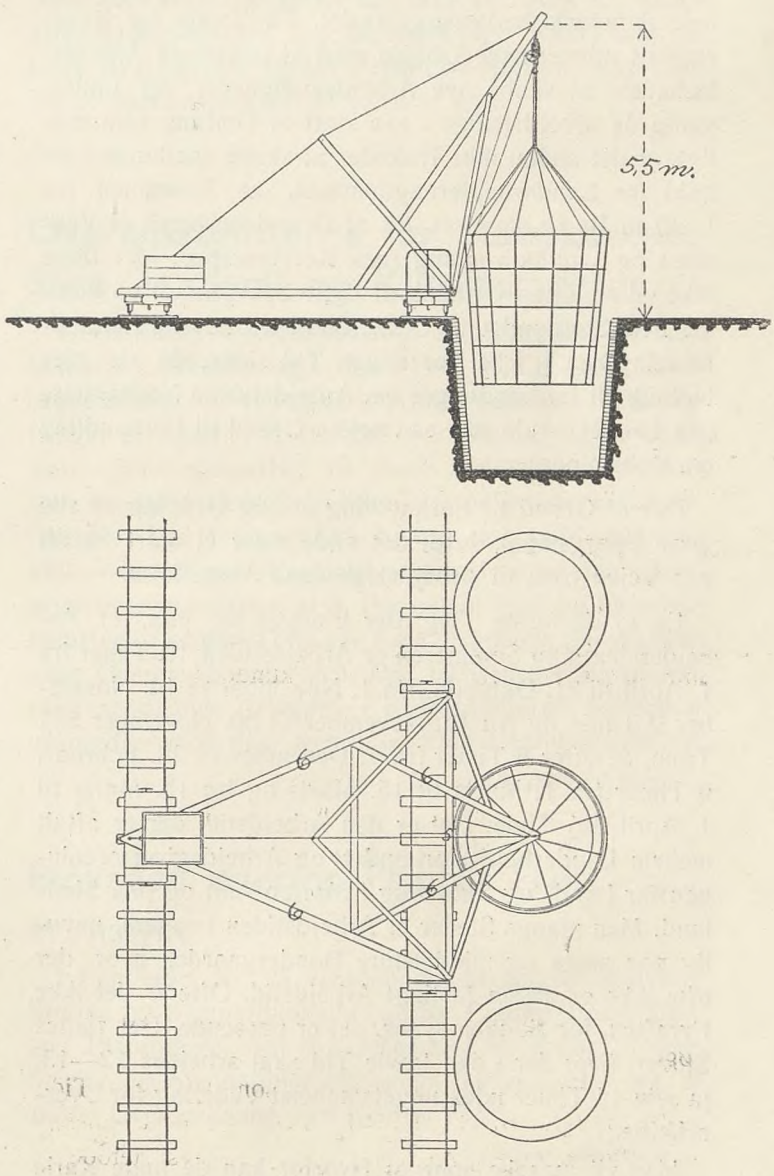

Fig. 7. Skitse af Kranen m. m.

Landarbejderkaar

I en Tid, hvor Krigen raser i Europa, bliver der stillet store Krav til de enkelte Lande. Danmark er et af de Lande, som paa Grund af Beliggenhed og Mangel paa Raastoffer er blevet haardest ramt. Derfor trænger Spørgsmaal, som altid har været alvorlige, sig endnu mere paa i denne Tid.

Det, der gennem mange Aar har været Danmarks alvorligste politiske Problem, Arbejdsløsheden, bliver gennem Forholdene ude i Verden endnu mere alvorligt. Regeringen, Udvalg og private Institutioner beskæftiger sig med Problemets Løsning. Men de støder alle paa een Kendsgerning: at ordnede Forhold for Landarbejderungdommen vilde standse Strømmen fra Land til By, og derigennem kunne der skabes en Lettelse af hele Arbejdsløshedsspørgsmaalet. Til Trods for Regeringens udmærkede Arbejde med at begrænse Arbejdsløsheden, at skabe nye Arbejdsmuligheder og understøtte de arbejdsledige i saa stort et Omfang som muligt, er det endnu ikke lykkedes at skabe saadanne Forhold for Landarbejderungdommen, at Strømmen fra Land til By er standset. En af Grundene hertil er Venstres og Landboforeningernes Kortsynethed, idet disse ikke vil se, at en Ordning af dette Spørgsmaal vil komme hele Samfundet til Gode. Saaledes udtalte Landboforeningerne f. Eks. for nogen Tid siden, da de blev indbudt til Forhandlinger om Arbejdstidens Nedsættelse paa Landet, at de ikke saa nogen Grund til Forhandling om dette Spørgsmaal.

Der *er* Grund til Forhandling om og Ordning af alle disse Spørgsmaal, fordi det vilde være et stort Skridt paa Vejen frem til Arbejdsløshedens Afskaffelse.

En af de første Ting, der trænger sig paa, er Arbejdstiden. Om Sommeren er Arbejdstiden 10 Timer fra 1. April til 31. Oktober. Fra 1. November til 14. November 9 Timer og fra 15. November til 30. November 8½ Time, derefter 8 Timer fra 1. December til 28. Februar, 9 Timer fra 1. Marts til 15. Marts og fra 15. Marts til 1. April 9½ Time. Det er den Arbejdstid, der er aftalt mellem Landarbejderforbundet og Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt og paa Sjælland. Men mange Steder er Arbejdstiden længere, navnlig paa smaa og middelstore Bøndergaarde, hvor der ofte ikke er nogen fastlagt Arbejdstid. Ofte er det ikke Fyraften, før Bonden synes, det er passende. Der findes Steder, hvor der i den travle Tid skal arbejdes 12—13, ja selv 14 Timer uden nogetsomhelst Vederlag for Overarbejde.

Man vil maaske spørge: Hvorfor kan de unge Karle ikke værge sig mod et saadant Misbrug? Men ofte er Medhjælperne jo ikke andet end store Drenge, som ikke er i Stand til at gennemtrumfe noget (derfor mange Bønders Forkærlighed for 16—18-aarig Arbejdskraft), og desuden er de unge gennemgaaende meget afhængig af Arbejdsgiveren, da »Anbefalingen« jo betyder meget for Fremtiden. Med ældre Medhjælpere er Forholdet selvfølgelig noget anderledes. Men der er et bestemt Arbejde, der altid vil forlænge Arbejdstiden yderligere, ligegyldigt om der er en fastlagt Arbejdstid eller ej. Det er *Tjenesten i Hestestalden*. Det vil sige om Morgenen før Arbejdstidens Begyndelse at fodre og strigle Hestene, at rense Stalden for Gødning fra den foregaaende Dag og Nat. Det er om Morgenen mange Steder 1 Times Ekstraarbejde. Efter Fyraften skal Hestene fodres 4—5 Gange i Løbet af Aftenen. Det er ikke nogen større Opgave, men den paagældende er bundet hele Aftenen. Nogle faa Steder udfører Ejeren selv dette Arbejde nogle Aftener, andre Steder er det Forkarlens Pligt, men de fleste Steder skiftes Medhjælperne til Tjenesten i Hestestalden og til Søndagstjenesten. I de 3—4 Sommermaaneder staar Hestene paa Græs, saa er det forskelligt med Ekstraarbejdet. Nogle Arbejdsgivere forlanger Havearbejde, andre Grøntfoderhentning til Kreaturerne om Morgenen. Hvis Hestene er tøjret, skal de flyttes nogle Gange i Løbet af Aftenen, til Tider et langt Stykke borte fra Gaarden.

Paa større Gaarde, hvor der findes en Staldkarl, indskrænker Ekstratjenesten sig til ca. ½ Times Strigletid om Morgenen.

Et andet Spørgsmaal er Kost og Logi. I Løbet af de sidste Aar er dette Forhold ganske vist forbedret noget, og visse Steder er Kosten og Opholdet upaaklagelig. Dog findes der en stor Del Gaarde, hvor Kosten er daarlig. Og endnu værre er Forholdet, hvad *Opholdsstuen og Karlekamrene* angaar. Opholds- eller Folkestuen er ofte tillige Pulterkammer eller Børnenes Legestue, naar de bliver for besværlige for Forældrene. Karlekamrene er tit mørke, fugtige og uden Mulighed for at kunne opvarmes, med en enkelt Stol ved et gammelt Bord, hvorpaa der er lagt en smudsig Klud som Borddug. Mus og Rotter paa Karlekamrene er ingen Sjældenhed. Lejligheden til at vaske sig efter Dagens Arbejde er ofte ganske minimal. Adskillige har været ude for at faa anvist Vaskeplads i en mørk Hestestald. Smaa Blikfade stilles i alt for ringe Antal til Raadighed. Der findes dog i Dag, særlig paa nogle større Gaarde gode Værelser og tilfredsstillende Vaskelejlighed (Brusebad, som det hører sig til i et Land med en saa oplyst Bondestand som i Dan-

mark), men langt den største Del lader meget tilbage at ønske, og nogle Steder er Forholdene ganske umenneskelige.

Det er den ene Del af de Ydelser, som Medhjælperen paa Landet faar for sit Arbejde.

Hvordan staar det saa til med den anden Del, *Lønnen?*

En Drengs Løn er maaske ikke saa daarlig sammenlignet med de Penge, en Læredreng i Byen har paa Lommen, og en 17—18-aarig Medhjælper kan nok naa op paa en Løn af 750—850 Kr. om Aaret. En voksen Karl kan naa op paa 900—1100 Kr. og en dygtig Forkarl maaske paa 1200—1300 Kr. om Aaret. Det er jo ikke saa daarligt, naar man regner med, at Lønningerne for 4—5 Aar tilbage var 45—50 pCt. lavere. Men det maa ikke glemmes, at Sliddet af Arbejdstøj er meget stort paa Landet. Saa vil nogen maaske sige: Ja, men naar en ung Medhjælper paa Landet tjener ca. 1000 Kr. om Aaret fra sit 20. til sit 26.—27. Aar, saa kan han, da han jo faar Kost og Logi paa Gaarden, lægge saa meget til Side, at han kan købe sig et lille Husmandssted. Dog Grundbetingelsen for at faa en Bedrift til at løbe rundt, er en Uddannelse paa Land- eller Husmandsskolen, der ikke blot koster Tid, men ogsaa Sparepenge af flere Aars Slid. Og man maa jo være klar over, at ikke enhver ung Mand paa Landet kan faa noget for sig selv.

Men er der ikke andre gode Veje frem for Landbo-ungdommen?

Selv om de ikke faar egen Bedrift, mens de er unge, vilde disse Forhold jo nok være til at finde sig i, hvis blot der senere var Fremtidsmuligheder, vil nogen mene. Det er fuldkommen rigtigt. Og mangen Karl eller Pige vilde ikke vandre til Byen, hvis de saa reelle Fremtidsmuligheder paa Landet. Men Fremtidsudsigterne for Landarbejderungdommen er saa umaadelige sørgelige. Naar en Karl er 22—24 Aar, stiger hans Løn kun ganske ubetydeligt, og naar han er lidt ældre, er det meget vanskeligt for ham at faa Arbejde ved Landbruget, da Bønderne jo vil have ung Arbejdskraft. For ældre, ugifte Karle er den eneste Udvej enten at blive Fodermester eller Staldkarl paa en større Gaard Resten af deres Tid, indtil de kan faa Aldersrente. Men hvis de er gift, rykker de automatisk ind i Staben af Arbejdsmænd paa Landet, som har Arbejde nogle Maaneder af Aaret, men er arbejdsløse det meste af Vinteren. Det er Udsigterne for en ung Mand paa Landet, hvis han ikke lige er saa heldig at kunne overtage Faderens Ejendom eller paa anden Maade faa egen Bedrift.

For en ung Pige paa Landet er Udsigten til at blive gift med en arbejdsløs Arbejdsmand heller ikke noget straalende Fremtidsperspektiv.

Dette er Ungdommens Forhold paa Landet. Hvem vil fortænke den unge Mand i at tage til Byen og prøve sin Lykke, naar han er 24—25 Aar og er klar over Fremtidsudsigterne paa Landet. Hvorfor, siger han, skal jeg arbejde paa Landet 10—12 Timer om Dagen for en ringe Løn og uden Fremtidsmuligheder. Maaske kunde jeg alligevel blive en af de heldige i Byen, som faar noget før eller senere under ordnede Arbejdsforhold, med 8 Timers Arbejdsdag, fast Fritid og Mulighed for at stifte eget Hjem.

Forholdet er endnu mere haabløst for de unge Piger paa Landet. Arbejdstiden er lang. Fra 6—7 Morgen til 19—20, maaske med et Par Fritimer om Eftermiddagen en Gang imellem, men mange Steder med Pligt til at være paa Gaarden om Aftenen. Ofte er Pigekamrene endnu mere usle end Karlekamrene. Og Lønnen er meget lavere end Karlenes. Unge Piger paa Landet kan tjene 35—55 Kr. om Maaneden, og hvis en voksen Pige er meget dygtig, kan hun maaske naa op paa 60—65 Kr. om Maaneden.

Hvem vil da fortænke den unge Pige i at tage en Plads i Byen til 60—70—80 Kr. med kortere Arbejdstid og bedre Arbejdsforhold (med Bekvemmeligheder som Gas eller elektrisk Køkken og ingen Storvask). Der er i Byen desuden Mulighed for at kunne finde en Mand med økonomiske Vilkaar til at stifte et pænt Arbejderhjem. Og de fleste er jo sikkert klar over, at der ikke kan falde en stor Gaardmandssøn paa hver Landbopige.

Saaledes er Forholdene paa Landet, og det er Grunden til, at Landarbejderungdommen forlader Landet. Strømmen fra Land til By kan ikke standses, før Landarbejderungdommen faar menneskelige Kaar som de unge Byarbejdere, og før Fremtidsudsigterne paa Landet er saadan, at Livet er værd at leve.

P. H.

Overenskomsterne for Statsskovene, Sorø Akademi og Klitplantagerne

Ovennævnte Overenskomster er forlænget til henholdsvis 1. Oktober og 1. April 1941 med den af Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering, som for længst er traadt i Kraft. Der var Adgang til at fremsætte Ændringsforslag til disse Overenskomster, dersom saadanne Ønsker fremkom fra de interesserede Afdelinger. Ved Fristens Udløb var der imidlertid ikke indkommet nogen Ændringsforslag, hvorfor Statsskovbrugsoverenskomsten af 3. December 1938 og Overenskomsten af samme Dato for Sorø Akademis Skovdistrikt samt Overenskomsten af 3. Maj 1939 med Klitinspektoratet angaaende Arbejdet i Klitplantagerne fortsætter uforandret med den ovenfor nævnte Dyrtidsregulering.

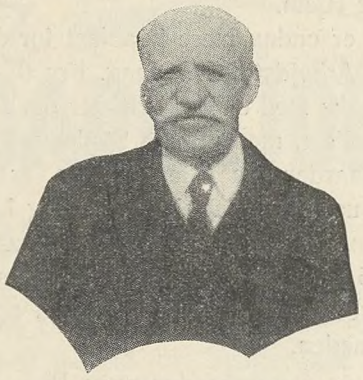
Oscar Levinsen.

Blokaden overfor Plantør Frost er hævet

I Fagbladet Nr. 23 meddelte vi, at der var etableret Strejke og Sympatiblokade overfor Plantør Frost, Børkop Planteskole, fra 16. December at regne. Denne Strejke og Sympatiblokade er nu hævet, idet der er sluttet Overenskomst med Plantør Frost.

Oscar Levinsen.

En Pioner død

En af de gamle Forkæmpere for Landarbejdernes Organisation, *Chr. Næsborg,* er nylig afgaaet ved Døden i en Alder af 80 Aar. Det er kun de ældste indenfor Landarbejdergruppen, som kendte ham, han var allerede til Aars, da han blev Medlem af Tyendeforbundet, det var straks efter dets Oprettelse. Men vi, som har kendt ham, erindrer ham som en særdeles nidkær og energisk Forkæmper for Organisationen paa sin Egn. Han er den oprindelige Stifter af en Række Afdelinger af vor Organisation i Hads Herred. Næsborg boede i mange Aar i Gylling ved Odder, de seneste Aar tilbragte han paa Gylling Aldersdomhjem.

Den Begravelse, som Egnens Arbejdere gav gamle Næsborg, viste, at de kendte det Pionerarbejde han har udført for Organisationen og højagtede ham herfor.

Vi gamle indenfor Landarbejderbevægelsen bevarer Næsborgs Minde i Taknemmelighed.

M. O.

De unges Arbejdsforhold paa Landet

At Levinsen rørte ved et ømt Punkt, da han under Finanslovsdebatten fremdrog Spørgsmaalet om Landbrugets Arbejdsforhold, det viste den Voldsomhed, for ikke at sige det Raseri, hvormed Venstres Gaardmandsrepræsentanter angreb ham, og at det ogsaa var et Ord i rette Tid om et brændende Spørgsmaal, fremgaar af den Opmærksomhed, den har vakt, og de Kommentarer den har givet Anledning til i Pressen. I Agrarpressen er den blevet fordømt som formastelig Tale, noget i Retning af Blasfemi, heri er der jo intet overraskende, det er jo nu engang denne Presses Kald og Pligt at fare i Benene paa enhver, som vover at sige Sandheden om Landarbejdernes Forhold. De Indlæg om Spørgsmaalet disse Blade har bragt fra deres Læsekreds, har da ogsaa som Regel været holdt i den rette Aand og Stil, nedenstaaende er en af de Undtagelser, som bekræfter Reglen.

I »Jydske Tidende« for 16. December har en af de unge, som Sagen drejer sig om, faaet optaget en Artikel, undertegnet en af de unge. Da Artiklen maa anses for at være Udtryk for de unge Medhjælperes Opfattelse, gengiver vi det væsentligste af dens Indhold. Under Overskriften: »De unges Arbejdsforhold paa Landet« skriver Forfatteren:

»Der har i de sidste Numre af dette Blad været skrevet Artikler om de unge Karles Forhold paa Landet, og jeg vil gerne som en af disse fremsætte et Par Bemærkninger om denne Sag.

Naar K. Ambyes og flere andres Udtalelser i Folketinget er blevet kritiseret, saa synes jeg afgjort, at dette er forkert. Det er virkelig paa Tide, at denne Sag tages til Behandling. Det vilde kun være retfærdigt, at vor nuværende Tyendelov af 1921 blev fornyet. Mon D'Herrer Gaardejere bliver henvist til en Lov af 1921? Og hvis nogen Landboer oprøres over Hr. Ambyes Udtalelse, saa er det kun fordi, at det gamle Ordsprog om »At Sandheden altid er ilde hørt« træder i Kraft. Jeg er godt klar over, at vi Unge paa Landet lever under sunde og frie Vilkaar, og jeg kunde sandelig ikke tænke mig at bytte med Byens Ungdom, men de, som bliver herude paa Landet, de kræver ogsaa, at man behandler dem med Hensynsfuldhed, og at de ikke bliver tilsidesat og betragtet som Mindreværdige. Og at der er Steder, hvor man i det daglige Liv behandler sine Tjenestefolk tarveligt, kan jeg til enhver Tid overbevise baade den ene og den anden om. Jeg har set Karlekamre, som baade en »Husmoder paa Landet« og D'Herrer Redaktører vilde væmmes ved at sove i, men hvor den Mand, som maaske udfører det mest fortjenstfulde Arbejde, *skal* sove. Nu ved jeg nok, at der er ingen Regler uden Undtagelse, og mange vil ogsaa sige, at Karlene selv er Skyld i meget. Javel, men prøv D'Herrer Gaardejere og knæk lidt af jeres Storhed og regn jeres Tjenestefolk for lidt mere, end I har gjort hidtil.

Nu har der snart i flere Aar været talt og skrevet meget om Landboungdommen, men uheldigvis har mange af disse Talere og Skribenter overhovedet ikke haft Kendskab til, hvad de skrev og talte om. Hvor mange store Herrer har ikke talt om Landboungdommen og det dejlige Liv, de levede, skønt det, at de knap nok selv kender en Ko. Og udadtil har mange Gaardejere talt Landboungdommens Sag, men indadtil deres egen. Nej, vil man have de rigtige Oplysninger om Landboungdommen, saa spørg den Mand, som er i det — Tjenestekarlen. Den ganske almindelige Arbejdersøn, der tjener sit Brød enten som Karl eller Fodermester hos en Bonde, vil kunne give en Udtalelse, som er paalidelig og ligefrem.«

M. O.

Fra Nær og Fjern

Slagelse F. — Den danske Margarinefabrik. Vestsjællands Margarinefabrik. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaerne tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne.

Aalborg F. — A/S Nordisk Vejmateriale Fabrik. Afdelingen har meddelt, at vore Medlemmer har rejst Krav om Udlevering af Overtrækstøj samt Krav om Tillæg for Arbejde i Spisetiden. Sagen har været behandlet ved Mægling, og herunder indgik Firmaet paa at anskaffe Overtrækstøj til en Mand, naar han har været beskæftiget hos Firmaet i 4 Uger og fremdeles et Sæt Tøj pr. Aar. For Arbejde i Spisetiden betales et Tillæg à 50 % ogsaa for Frokosttiden.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 3 15.-2. 1940 45. Aarg.

Porten aabnes

Naar den gamle Mand paa Værftet
slaar den tunge Port paa Gab,
ja, saa kender vi Signalet:
»Det er Morgen — kom og skab.«

Og vi kommer, Mænd i Skarer,
i et tidligt Morgengry,
mæt af Søvn og fuld af Styrke
for at ta' en Tørn paany.

Og den Gamle staar ved Porten
med sit morgenlune Blik,
hilser hver af alle Hundred
med det samme korte Nik.

Denne Port, og denne Gamle
— Slægter fødes og forgaar,
men de staar som Monumenter
over Virket, der bestaar.

Gennem Porten, frem til Virket,
frem til Dagens Strid og Sved,
frem til Kampen for at leve:
Det er Slægtens Evighed.

Og vi gaar i stille Rytme
Morgen, Aften samme Gang.
Vi, der skaber, bærer Livet,
der er Fremtid i vor Sang.

Evald Longfors.

Staten som Midtpunkt i Erhvervslivet

Arbejderbevægelsens Erhvervsraads Syn paa Statens Forhold til Erhvervslivet er kendt, og Spørgsmaalet er ofte blevet omtalt i Offentligheden. Vi har tidligere behandlet Problemet Stat og Erhvervsliv, og pegede der paa, at de Linier, dansk Erhvervsliv har rettet sig efter de sidste 10 Aar, forbinder Privat-Initiativ og statslig Kontrol, forretningsmæssig Drift og offentlig Regulering.

Imidlertid har Krigen paany aktualiseret Problemet. At selve Krigstilstanden indfører vanskeligt beregnelige Momenter i Billedet, skyder alle Forudsætninger til Side paa uberegnelig Maade, er en Sag for sig. Men Blokadesituationen har ikke forandret Erhvervspolitikkens Karakter og Formaal. Tværtimod. Blokaden har kun vist vor Tids økonomiske Problemer i en særlig skarp Belysning, hvilket har medført, at de, der aldrig har forstaaet Tidens Tendens, tror, at Problemerne er nye, og at Blokadeøkonomien er et Undtagelsestilfælde, som vil blive afløst af »normale« økonomiske Forhold. Desværre kan man ikke forklare, hvad man egentlig mener med *normale* Forhold. Sandsynligvis tænker man paa den klassiske Nationaløkonomis Forudsætninger, d. v. s. Frihandel, Priskonkurrence og lignende, naar man taler om »normale« Forhold. Vi behøver ikke at undersøge, om det overhovedet er ønskeligt, at den liberale Økonomis Principper genoprettes — det er nu engang en Kendsgerning, at den samlede erhvervspolitiske Udvikling i dette Aarhundrede har fjernet sig fra det liberale økonomiske Ideal, og at de »kritiske« Begivenheder, som omfattes som Undtagelsestilfælde, i Virkeligheden har været store Skridt paa Vejen til Erhvervslivets Regulering.

Den nuværende Blokadesituation har gjort hele Udviklingen mere synlig end tidligere. Krigens store økonomiske Problemer gjorde det endnu mere klart end i 1914—18, at det uregulerede Erhvervsliv ikke er i Stand til at løse de store økonomiske Opgaver. Partipolitiske Programmer har vist sig at være meget uelastiske selv overfor de største politiske og økonomiske Udviklinger. Partiet Venstre kæmper stadigvæk for en liberal Tanke, som forlængst har vist sig at være urealisabel, og dansk Konservatisme ved overhovedet ikke, hvilken Stilling der er den bedste at indtage. Men de Folk, som er lidt elastiske ogsaa overfor deres egne Partiprogrammer, begriber mere og mere Tidens virkelige Betydning, og i December 1939 stemte Christmas Møller for Valutaloven. Christmas Møllers Beslutning er ganske vist ikke af afgørende Betydning for den økonomiske og politiske Udvikling herhjemme, men den er alligevel en Anerkendelse af en i Virkeligheden allerede gennemført økonomisk Udvikling, som han ikke kan forhindre.

Man har længe forsøgt at opstille Problemet om Statens Forhold til Erhvervslivet paa en Maade, som viste, at man opfattede Stat og Erhvervsliv som naturlige Modsætninger til hinanden. Fra en Side krævede man, at Staten skulde tage større Andel i Erhvervslivets Udformning, og fra anden Side svarede man, at Erhvervslivet skulde være fri for Statens Indblanden. Begge Udgangspunkter er urigtige, fordi de underkender Statens Forhold til Erhvervslivet. Man kan ikke skille Stat og Erhvervsliv fra hinanden, fordi den statslige og erhvervspolitiske Organisation mere eller mindre er parallelløbende Funktioner af den samme Samfundsorganisation. Selvom Staten forholder sig passiv paa erhvervspolitisk Omraade, saa føres der alligevel en Erhvervspolitik fra Statens Side, kun er denne Politik alene til Fordel for de stærkeste kapitalistiske Kræfter i Samfundet. Handels-, Told og Skattepolitikken formes i saadanne Tilfælde til Gunst for de samme Kræfter. Det er altsaa ikke rigtigt, naar man fra visse kapitalistiske Kredse udtaler, at man vil have, at Staten fjernes fra Erhvervslivet. I Virkeligheden vil man have, at Staten garanterer en Ordning, som giver økonomisk Magt til de stærkeste.

Staten har som Midtpunkt i Erhvervslivet efter vor Mening Pligt til at *regulere Økonomien*. Hvis Tiderne er kritiske, saa anerkendes Statens Pligt fra alle Sider, hvis Tiderne er »normale«, saa protesterer de, der frygter Tab som Følge af Statens regulerende Foranstaltninger. Men vi har allerede fremhævet, at der ikke eksisterer nogen generel Forskel mellem »kritiske« og »normale« Tider, højst en Gradsforskel. I Virkeligheden er det mest saaledes, at en Mangel i Statens regulerende Foranstaltninger er mere synlig i kritiske end i normale Tider.

Statens regulerende Virksomhed kan udvikles paa 3 forskellige Omraader:

1) Reguleringen kan omfatte de almindelige erhvervspolitiske Linier, og paa denne Maade bestemme Erhvervslivet. Handelspolitikken, Valutapolitikken, Diskonto- og Kreditpolitikken, statsligt Initiativ og offentlige Arbejder skal virke paa denne Maade.
   Dette Omraade har altid været Genstand for Statens aktive Erhvervspolitik.
2) Reguleringen kan omfatte Produktionslivets Organisering. Herunder hører f. Eks. Foranstaltninger til Støtte af Landbrugsproduktionen, Valutalovgivningen, Eksport- og Importpolitik, Trafikpolitik (Godstariffer), Told- og Skattepolitik.
3) Reguleringen kan paavirke Fordelingen og Forbruget. Herunder hører Løn, Social- og Skattepolitik, men ogsaa Kredit- og Valutapolitik.

Denne Oversigt gør det klart, at enhver Stat, enten positivt eller negativt, er nødt til at træffe Ordning paa de omtalte Omraader. I Virkeligheden er det altsaa ikke et Spørgsmaal om Staten skal tage Initiativ paa eller fjerne sig fra erhvervspolitisk Omraade, men kun et Spørgsmaal om Staten skal fortsætte en Erhvervspolitik, som fremmer Storkapitalens Interesser, udvikler de sociale Modsætninger og medfører økonomisk Anarki.

Staten bliver enten paa den ene eller den anden Maade Midtpunktet i Erhvervslivet — det eneste, vi ønsker, er kun, at Staten skal benytte sin centrale Stilling paa en Maade, der er i Pagt med Udviklingen paa det sociale Omraade, d. v. s. giver den brede arbejdende Befolkning en større Indflydelse og mere sikret Stilling, og dette er kun muligt ved en økonomisk *Reguleringspolitik*.

Der er ingen Tvivl om, at man ogsaa efter denne Krig vil slaa til Lyd for, at Staten skal give Afkald paa sine Rettigheder og nøjes med at fastlægge Erhvervslivets yderste Rammer ved Handels-, Told- og Skattepolitik, og det er sikkert, at disse Bestræbelser vil vise sig at være Illusioner, der ikke har nogen økonomisk Bærekraft.

De sidste Aartiers Historie dokumenterer, at Statens passive eller halvt passive Erhvervspolitik ikke kan opretholdes i Længden. De »normale« Tider kommer aldrig igen og er faktisk blevet unormale. Den internationale økonomiske Udvikling, f. Eks. Agrarlandenes Industrialisering og Reagrarisering af europæiske Industrilande, har ogsaa forøget de økonomiske Problemer herhjemme.

Danmarks Handels- og Landbrugsproblemer, Industri og Fordelingsproblemer kræver en statslig Regulering. Samfundet som kommer til at bøde for Erhvervslivets Mangler, har ogsaa Krav paa at styre Erhvervslivet. Statens Støtte til Landbrugsproduktionen maa føre til en udvidet Kontrol med Landbrugsproduktionen, fordi man ikke i Længden kan forsvare, at Staten skal give et Tilskud til Indkøb af Oliekager uden at have Indflydelse paa Oliekagernes Anvendelse eller paa de Muligheder, som ligger i en Erstatningsproduktion for Oliekager. Det er kun en naturlig Konsekvens af det Princip, som har haft Gyldighed, saalænge der har eksisteret en økonomisk Tankegang. *Den, der har Ansvaret og skal bære med paa Byrderne, maa ogsaa have Ret til Medbestemmelse.*

Den økonomiske Udvikling har ført til, at Samfundet har Ansvaret for alt, hvad der sker paa erhvervspolitisk Omraade. Samfundet maa støtte Landbrugsproduktionen, hvis de økonomiske Forhold ude i Verden gaar mod Landbruget. Samfundet maa støtte Industrierne, hvis det gaar galt, og Samfundet maa hjælpe de arbejdsløse, naar en hensynsløs gennemført Rationalisering medfører, at Tusinder bliver kastet paa Gaden. Samfundet er villig til at tage Ansvaret og opfylde disse Pligter, men til Gengæld kræver Samfundet, at den statslige Organisation har Ret til at træffe de regulerende Foranstaltninger, som kan formindske Risikoen og nedbringe de sociale Omkostninger, idet man fører en social retfærdige Erhvervspolitik. *Staten skal som Midtpunktet i Erhvervslivet gennemføre den tiltrængte regulerende Erhvervspolitik.*

Vi vil i den kommende Tid behandle en Række økonomiske Problemer under dette Synspunkt og vise Staten i Rollen som regulerende Faktor i Erhvervsliv og Samfund.

Gengivet med Tilladelse af Arbejdernes Erhvervsraad.

Københavns Banegaardes private Arbejderes Afdeling har bestaaet i 40 Aar

Den 9. Marts kan Medlemmerne af vort Forbunds Afdeling, Københavns Banegaards private Arbejdere, fejre 40-Aarsdagen for Organisationens Oprettelse. Oprindelig stod Banegaardenes private Arbejdere tilsluttet Jernbanearbejdernes Fællesforbund, hvorfra Udskillelsen fandt Sted i 1900.

Den nuværende Bestyrelse.

I første Række fra venstre: Kasserer Emil Arvesen, Næstformand Frederik Mortensen, Formand Ole Pedersen, Sekretær Henry Petersen. I anden Række: Bestyrelsesmedlemmerne Robert Wilhelmsen, John Johansen og Carl Nielsen.

Afdelingen har foruden den organisatoriske Opgave tillige gjort et Fremstød for Kooperationen. Først oprettedes et Vognrengøringsselskab, der efterhaanden er bleven en stor Forretning. Da det viste sig, at Virksomheden havde Held og Fremgang, var Interessen for en Udbygning af Kooperationen skabt blandt Medlemmerne, og man gik videre af den med saa godt Resultat betraadte Vej.

Den 1. Juli 1931 overtog Afdelingen Losseentreprisen paa Københavns Godsbanegaard, og senere 1. Oktober 1933 overtog Afdelingen ligeledes Rengøringen af Hovedbanegaardens Haller og Perroner. Faa af vort Forbunds store Antal Tillidsmænd, der ved Midnatstid passerer Hovedbanegaarden paa Møderejser, har sikkert tænkt paa, at det er en af vore Afdelinger, der forestaar det store og omfattende Rengøringsarbejde af Hovedbanegaarden, som hver eneste Nat gennemføres overalt og i enhver Krog og som kun kan tilendebringes indenfor det til Raadighed staaende Timetal ved Hjælp af Maskiner.

Alle, baade Ind- og Udlændinge, som passerer Københavns Hovedbanegaard, er enige om, at der i enhver Henseende er tiltalende rent. Afdelingen har saaledes god Grund til at være tilfreds med sin Virksomhed, og det samme gælder de øvrige kooperative Forretninger, der ved 40-Aarsdagen beskæftiger ikke mindre end ⅔ af samtlige Afdelingens Medlemmer. Vi ønsker Afdelingen til Lykke i Anledning af Mærkedagen og knytter hertil Ønsket om fortsat Fremgang i de kommende Aar.

Rigtig Mad paa Arbejdspladsen

I den norske Landsorganisations Blad »Meddelelsesbladet« for Januar Maaned i Aar, findes en Artikel om Spørgsmaalet »Rigtig Mad paa Arbejdspladsen«.

Dette Spørgsmaal vil de fleste maaske finde overflødigt ud fra den Betragtning, at den Mad, der nydes til Frokost og for en meget stor Dels Vedkommende tillige midt paa Dagen, i Kvalitet maa svare til, hvad hver enkelt Families Økonomi kan præstere. Imidlertid kan Spørgsmaalets Betydning ikke afvises med en Skuldertrækning. Det er nemlig uomtvistelig rigtigt, at den Mad, der indtages paa Arbejdspladsen, omfatter ⅓ af Forsørgerens samlede Ernæring. Og da Forsørgerens Helbredstilstand og heraf afhængige Arbejdsevne har den allerstørste Betydning for hele Familiens Trivsel og Velbefindende kan det maaske betale sig at ofre hele denne Sag en omfattende Overvejelse. Maaske vil en saadan Overvejelse føre til en vidtgaaende Ændring af hele Arbejdspladsens Madproblem.

I Norge er man aabenbart gaaet rationelt til Værks, hvilket fremgaar af den før omtalte Artikel, som nedenstaaende gengives in extenso:

»Som vi alle er opmærksom paa i den senere Tid, er Spørgsmaalet »Rigtig Mad paa Arbejdspladsen« taget op til Drøftelse.

Man vil studse herover af to Grunde, først fordi Spørgsmaalet overhovedet er nævnt, og dernæst fordi det betegnes som en Sag.

Og mange vil maaske ovenikøbet fremsætte den Indvending, at dette Spørgsmaal ikke er noget at beskæftige sig med, udfra den Betragtning, at det kan være ligegyldigt, enten man paa Arbejdspladsen — denne være sig Fabrik, Kontor eller anden Virksomhed — spiser det ene eller andet.

Men alligevel er Sagen taget op til Behandling. Og der ligger kanske større Realitet bag ved denne, end man ved første Bedømmelse er tilbøjelig til at indrømme. Det gør der naturligvis. Men af hvilken Grund? Lad os først gøre det klart, at Madspørgsmaalet i det Hele hører med til de mest betydningsfulde Opgaver, som der arbejdes med i Dag for at bevare Helbredet. Ikke mindst derfor angaar denne Sag hvert eneste Hjem. Hele Spørgsmaalet er rigtigt placeret af Medicinaldirektør *Karl Evang*, der nylig har udtalt: »Madspørgsmaalet er den vigtigste Sag for Helbredet i vort Land i Dag.«

At det ofte er saaledes, at de færreste skænker Maden en Tanke er vel rigtigt, men desuagtet har Diskussionen om dette Spørgsmaal i den senere Tid begyndt at skabe Interesse blandt Befolkningen.

Men Maden paa Arbejdspladsen — betyder den noget?

Hvis der tænkes nærmere over dette Problem, forstaar man Betydningen; i Virkeligheden svarer den Mad, der indtages paa Arbejdspladsen til ca. ⅓ af det daglige Madbehov. Deraf følger Betydningen af den Kvalitet denne Mad har. Det betyder nemlig, at saafremt Maden paa Arbejdspladsen er rigtig, saa er ⅓ af hele Madforholdet, som det skal være.

Men betyder det, naar alt kommer til alt, noget? Er Maden ikke god, som den er?

Dette sidste Spørgsmaal er det vel ikke særligt logisk at rejse efter den Diskussion, der i den senere Tid har været om denne Sag. Det er jo netop, fordi der paa dette Omraade kan paapeges saa meget urigtigt, og fordi vort Folks Helbredsniveau endnu ikke er naaet den ideelle Standard, og Forudsætningen for at naa nærmere Maalet — 100 pCt. Sundhed for Mennesket — er netop, at Madforholdet bliver bedre.

Det maa derfor slaas fast, at for de fleste Familier er det nødvendigt at skænke de daglige Ernæringsforhold den største Opmærksomhed.

Ud fra disse Forudsætninger er det altsaa, at man er gaaet løs paa Opgaven: »Rigtig Mad paa Arbejdspladsen«.

Foreløbig er der holdt nogle større Møder om Sagen. Desuden er der nedsat en særlig Komité med den norske Medicinaldirektør Karl Evang som Formand og Erling Lian som Sekretær. Denne Komité arbejder nu videre med Sagen, og det tør forventes, at der ikke afsluttes, forinden der er naaet et tilfredsstillende Resultat.

Men hvad er rigtig Mad?

Om dette Spørgsmaal er der udsendt en kort Vejledning i Brochureform. Heri hedder det, at rigtig Mad paa Arbejdspladsen f. Eks. bestaar af følgende:

Brød, som ikke skal spises med det samme af Madpakken, bør helst være af sammenmalet Mel. Et godt Brød faas af sammenmalet Hvede. Madpakken bør endvidere ogsaa indeholde nogle Stykker Knækbrød.

Kaffedrikningen bør indskrænkes og Mælk nydes i Stedet, mindst ½ Liter. Ønskes der noget varmt derefter, bør der anvendes varm Mælk eller Kakao kogt i skummet Mælk. Paalægget bør bestaa af Ost, Æbleskiver, revet Gulerod og Kaalroe, Æg, Torskerogn, Sursild og andre Fiskeprodukter, Rester af Middagsmad kan give godt Paalæg. Har man Lyst og Smag for det, bør Maaltidet begynde med en Appelsin og afsluttes med en Gulerod eller et Æble. Maden spises først og derefter drikkes.

Virkningen paa Arbejdskraften og Udholdenheden er det bedste Argument. Prøv selv at faa Fortrolighed til denne nye Form for Mad paa Arbejdspladsen, det gælder nemlig meget. Helbredet er Arbejderens og hans Families bedste Forsikring.

En god Opskrift paa Brød.

Det er af største Vigtighed, at Brødet er sammenmalet saaledes, at Brødet ogsaa kommer til at indeholde de ydre Dele af Kornet, og ikke saaledes som fint Mel kun det indre. Det grove Brød giver ogsaa meget mindre Belægning af Tænderne. Følgende Opskrift paa Brød anbefales baade af Læger og Tandlæger; 1¼ l Kærnemælk. 2 l Hvedeklid. 1 l Hvedemel. 2 Teskefulde Salt. 50 Gr. Gær. Halvdelen af Melet, lunken Mælk og den udrørte Gær arbejdes løseligt sammen. Henstilles derefter paa et lunt Sted 1½ Time. Tilsættes saa Resten af Melet og æltes godt. Hæves ca. 1½ Time og bages til Brød i Forme, hvor Dejgen efterhæves i ca. ½ Time. Prikkes med en Gaffel og bages i en god varm Ovn ca. 1 Time. Denne Portion giver 3¼ kg Brød.

Om Mælken anføres det:

Naar der bør bruges Mælk paa Arbejdspladsen fremfor andre Drikkevarer, saa er det ikke alene, fordi Mælken er en Drik, men tillige fordi Mælken ogsaa er et

betydningsfuldt Næringsmiddel. Følgende Sammenligning konstaterer, at der i 1 Liter Mælk er lige saa meget Næring som i hver af følgende Mængder:

0,88	kg	Blod.
1,12	»	Bananer.
0,413	»	hele Æg.
0,189	»	Fladbrød.
1,1	»	Æbler.
0,2	»	Honning.
0,2	»	Sammenmalet Hvedemel.
0,528	»	Hønsekød.
3,4	»	Kaal.
0,142	»	Kakao.
0,453	»	Klipfisk.
0,489	»	Lever.
0,343	»	Oksekød (Suppe).
0,179	»	Makaroni.
0,423	»	Oksekød (midd. fedt).
0,733	»	Kartofler.
0,584	»	Rogn.
0,264	»	Groft Rugbrød.
0,471	»	Fed Sild.
0,304	»	Salt Sild.
0,296	»	Svinekød.

I Henvendelsen til Arbejderne blev det anført som følger:

Ernæringsspørgsmaalet er et af de vigtigste Samfundsspørgsmaal i Dag. Der er mange Opgaver, som knytter sig til det Spørgsmaal, men efterhaanden vil det forhaabentlig lykkes at faa de vigtigste løst. Vi henleder Opmærksomheden paa det mest nærliggende Spørgsmaal nemlig:

Rigtig Mad paa Arbejdspladsen.

Vi ved, at for alle dem, der slider haardt paa Arbejdspladserne med forholdsvis korte Spisepauser betyder Madkassemaden noget vigtigt og afgørende.

Det menneskelige Legeme er en fint arbejdende Maskine, men den maa tilsættes de Stoffer, som skal omsættes til Kraft. Jo haardere Arbejde, der forlanges af Individet, desto større Krav maa der stilles til Næringsstoffernes Værdi.

Vi ved, at det desværre er saaledes, at Økonomien stiller sig hindrende i Vejen for et helt rigtigt Ernæringsforhold, derfor skal vi efter Evne søge Forbedringer gennemført, hvor det er muligt og først og fremmest skal der slaas et Slag for: Rigtig Mad paa Arbejdspladserne.

Det fremgaar af det anførte, at det er enkle Krav, det drejer sig om, som ikke betyder en Fordyring i Forhold til de bestaaende Forhold, men mere en Omlægning af tillærte Vaner.

Spørgsmaalet er vigtigt og bør derfor tages alvorligt.«

Saavidt det norske »Meddelelsesbladet«, og vi maa som allerede nævnt i Indledningen give Bladet Ret i dets interessante Betragtninger. I Danmark er der ganske vist ikke gjort noget tilsvarende Forsøg paa i større Stil at rejse en Kampagne om selve Spørgsmaalet; men individuelt er der uden al Tvivl forlængst taget Stilling hertil. Vi behøver blot at hentyde til i hvor høj Grad, det er lykkedes Mælken at trænge ind paa Arbejdspladserne, hvor det nydes baade til Spisning og ligeledes i udstrakt Grad som Læskedrik direkte under Arbejdet.

Imidlertid drejer Spørgsmaalet »Rigtig Mad paa Arbejdspladsen« sig om andet og mere end netop det, der drikkes til Maden, ogsaa selve Madspørgsmaalet trænger utvivlsomt til en Revision efter det Kendskab, man efterhaanden har faaet til de anvendte Kostdeles Betydning i ernæringsmæssig Henseende.

Vi har gjort Dr. med. Erik Begtrup opmærksom paa det foreliggende Forhold og den i Norge iværksatte Undersøgelse af Sagen og bringer nedenstaaende Udtalelse af Dr. *Begtrup:*

Redaktionen har bedt mig knytte et Par Bemærkninger til omstaaende Artikel i »Meddelelsesbladet«. Det gør jeg meget gerne, da det omtalte Emne har min store Interesse, og da Spørgsmaalet i det hele synes mig at være af meget stor Betydning.

Maden paa Arbejdspladsen er en Sag, der har baade stor økonomisk og stor sundhedsmæssig Rækkevidde. Mad skal vi alle have, men det er langtfra ligegyldigt, hvad vi faar. I de senere Aar er det bleven klart, at hvert Menneskes Helbred først og fremmest er afhængig af, hvad han spiser. Det er ikke tilstrækkeligt at faa Mad *nok,* vi skal ogsaa have *den rigtige Mad.* Men den rigtige Mad kan faas til meget forskellig Pris. Naturligvis er det lettere at faa, hvad man skal have, naar man ikke behøver at tænke paa Prisen, men netop i disse Tider er det af yderste Vigtighed at faa afgjort, hvordan man ogsaa kan faa det for mindre Penge — og dog faa en Kost, der smager os. Vi har ikke Raad til at spilde Penge eller Sundhed paa noget unyttigt. Men *det skal regnes ud.*

En Del gamle Fordomme skal muligvis fejes ud. Vi spiser nemlig for en stor Del vor Mad efter Vaner, vi har haft gennem Slægtled. Og dog er Tiderne nu andre end før — de samme Varer kan vi ikke faa, mange er bleven ringere og for mange er der lavet Erstatningsprodukter, der i Lødighed tit staar langt under de oprindelige. Fint Brød staar f. Eks. i Lødighed langt under det gamle grove Rugbrød — og det er ikke billigere. Jeg maa ogsaa nævne vor kære Pilsner — den er baade mindre lødig og langt dyrere end Mælk, der tilmed baade er Mad og Drikke.

Det er blot et Par Eksempler, som vi alle kender. Der er mange flere Spørgsmaal vedrørende *Maden paa Arbejdspladsen,* saa mange og saa vigtige, at jeg synes hele Sagen burde tages op til en mere indgaaende Drøftelse paa bred Basis. Og det er det, jeg i denne Forbindelse vil foreslaa.

Erik Begtrup.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

Forkulning af Tørv og Træ i Miler

Af Laboratorieforstander Dr. tech. TH. MADSEN

(Fortsat).

MILENS INDRETNING OG TILBEHØR

Forsøgene blev genoptaget af Udvalget i Sommeren 1921, idet der ved Lundergaards Mose (Vendsyssel) blev bygget en Mile af samme Type som den ovennævnte stensatte Mile, men af noget større Maal. Tværmaalet forneden blev gjort lidt mindre end foroven. Milens Udseende og Maal vil iøvrigt fremgaa af hosstaaende Figur Nr. 5.

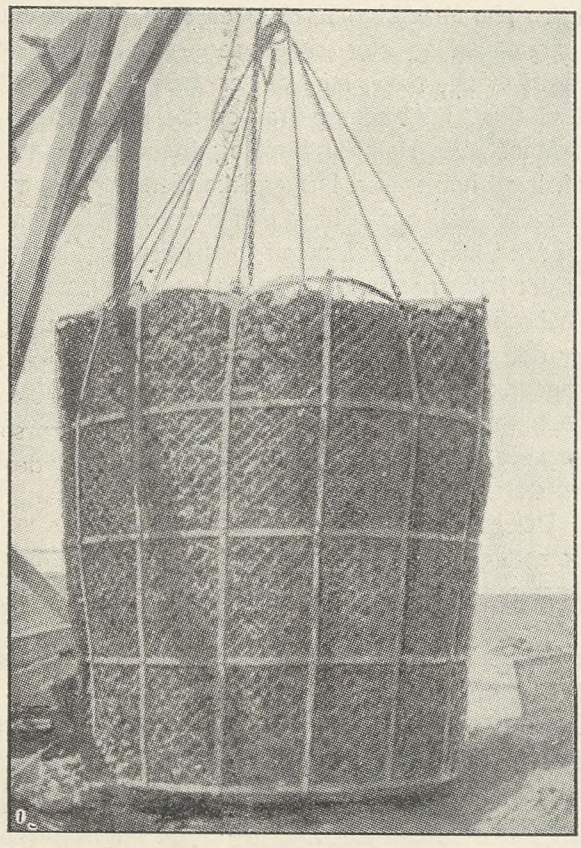

Fig. 8.

Milen blev sat med løse Sten i en halv Stens Tykkelse. Det vil dog sikkert være praktisk at mure de øverste Skifter med en Cementmørtel. Milen bør naturligvis saavidt mulig graves paa et Sted, hvor Jordbunden er tilpas løs for at lette Udgravningsarbejdet. Udgravningen og Sætningen vil normalt kunne udføres af 2 Mand paa ca. 1 Dag. Til en Gruppe som denne medgaar ca. 1800 Sten. Der er ved Forsøgene anvendt saavel Mursten som Kalksandsten; for begges Vedkommende med tilfredsstillende Resultat. Nogle af Stenene knækker vel midt over under Indvirkningen af Heden i Milen, men det synes ikke at have nogen Betydning. Bunden af Milen er ikke dækket med Sten, Jorden er blot jævnet ud.

I Sommeren 1921 blev Brændingen foretaget direkte i Gruben, og Kullene optaget ved Hjælp af Vidiekurve. Denne Maade er dog af flere Grunde mindre heldig. For det første er det et ret ubehageligt Arbejde, idet Opgravningen giver meget Støv, for det andet knuses en Del af Kullene, selv om Arbejderen sørger for ikke direkte at træde paa dem, men staar paa et Brædt. Det blev derfor i 1922 indrettet saaledes, at Milerne blev forsynet med en Jernkurv, som kunde løftes op ved Hjælp af en Kran. Se Figur 6 og 7.

Kranen er tænkt kørende paa Skinner ned langs en Række af Miler og er altsaa fælles for dem alle. Kranen er bygget af Træ med en Rundjernsstang til Afstivning. Da der var nogle gamle Underdele af Tipvogne til Raadighed og dertil svarende Spor, sattes Kranen paa disse, saaledes at den køres paa 4 Skinner. Man vil dog sikkert lige saa vel kunne nøjes med 2. Ophejsningen sker ved en Patenttalje (Maksimalbelastning 6 t).

Kurven er fremstillet af Fladjern, som er overtrukket med galvaniseret Staaltraadshegn. En Kurv ses paa Figur 8, fyldt med Tørvekul.

Maalene paa Kurven fremgaar af Fig. 5. Den har 16 lodrette Stivere samlet paa fem vandrette Ringe, alt af Stangjern, 8×40 mm. De lodrette Stivere er foroven ombøjet til Kroge beregnet til at løfte Kurven i. Kurven er senere blevet forsynet med en Vinkeljernsring baade foroven og forneden (50 mm i Flangerne), i Stedet for øverste og nederste Stangjernsring, som viste sig ikke at være stærk nok. Efter forskellige Forsøg paa at finde den mest praktiske Maade til Tømningen af Kurven, er den blevet forsynet med løs Bund. Denne har i Kanten en lidt svagere Vinkeljernsring (40×40 mm) og Diagonaler af samme Stangjern, som er anvendt i Kurven. Den fastholdes ved 16 Hager, der er anbragt forneden paa hver af de lodrette Stivere i Kurvens Overdel, som Fig. 9 viser.

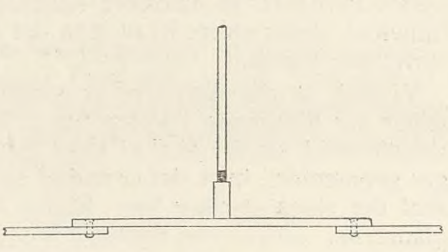

Fig. 9.

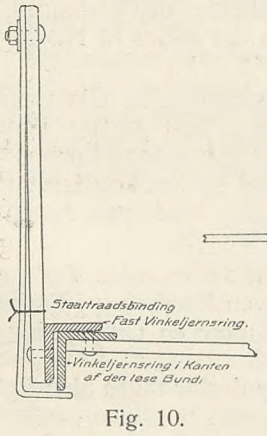

Fig. 10.

Det har været forsøgt at anvende Skruer til at holde Hagerne inde med, men Skruerne sætter sig fast under Brændingen, og det er derfor bedre blot at binde Hagerne fast med Staaltraad. I Midten af Bunden sidder en Plade, og i denne er fastgjort et Stykke Rundjern, som sidder i Midten af Kurven, og som foroven er bøjet til et Øje. Gevindet sidder helt nede ved Bunden. Se Fig. 10.

Den nærmere Forklaring vil fremgaa af Beskrivelsen af Optagningen.

Ved den første Brænding, der foretoges, viste der sig den Ulempe, at Tørvene i Nærheden af Kurvens Væg blev for stærkt brændt, i Særdeleshed foroven. Den øverste Halvdel af Kurven blev derfor beklædt med Blikplade, 0,5 mm, Sortblik, hvilket havde en tilfredsstillende Virkning. Det angribes vel noget af Ilden, navnlig naar denne, paa Grund af daarlig Pasning, faar for stærkt fat, men holder ihvertfald til mange Brændinger.*)

Det skal endelig bemærkes, at det er praktisk, naar Milen bygges, da at sætte Skelettet af Kurven ned i Udgravningen og bygge omkring dette. Rummet bag Stenene fyldes da stadig med Jord, efterhaanden som Muren hæver sig. Først bagefter beklædes Kurvens Skelet med Traadvæv. Til Beklædning er anvendt Staaltraadshegn. Traadtykkelse ca. 2,5 mm. *Vævet* ses iøvrigt paa Fig. 9.

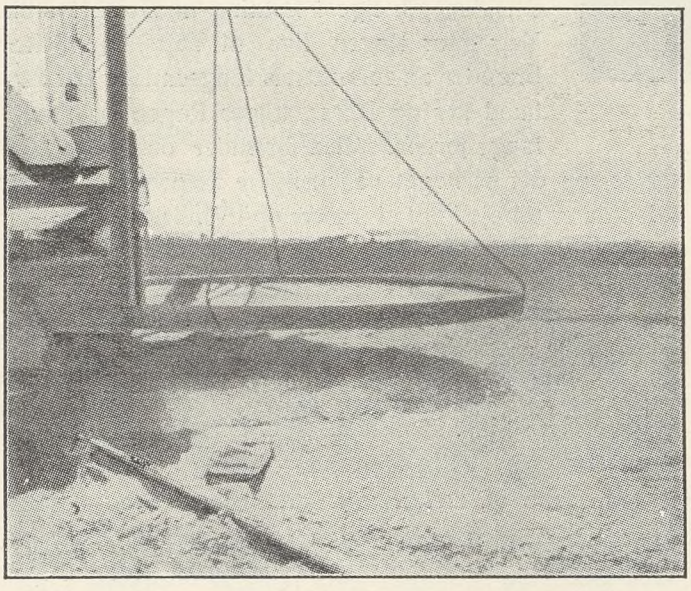

Fig. 11.

Milen er endvidere forsynet med et Laag, som kan dække over hele Aabningen. Laaget gøres 3 m i Diameter, saa det kan rage udover den øverste lidt opstaaende Kant af Murværket. Det er forsynet med en Kant, som det ses paa Fig. 11. Kanten gaar 10 cm op og 10 cm ned. Selve Laaget fremstilles af 2 mm Plade og forsynes med et Par diagonale Stivere af Vinkeljern (40 mm × 40 mm). Kanten gøres af 3 mm Plade. Laaget sammensvejses autogent, saa det er ganske tæt. I Laaget er indsat nogle Rørstutser (1" Rør), som tjener til at bortlede Gassen lige efter Milens Lukning. Lukningen sker ved Hjælp af Trætolde, som maa slutte godt og drives godt fast.

Til Mileudstyret hører endelig en Vindskærm, som laves af 4 løse Bræddeflager, Størrelse 3,1×1,5 m. Se Fig. 12. I den ene Flage er en Udskæring, gennem hvilken Fyringen sker. Hullet kan lukkes med en Laage. Denne Flage maa opstilles i Vindhjørnet, saaledes at man ikke generes af Røgen under Milens Pasning. Undertiden maa Vindskærmen drejes, hvis Vinden springer om i et andet Hjørne. Det har været forsøgt at samle Flagerne i Hjørnerne med Kroge, men det har ikke vist sig praktisk. Nu støttes Flagerne med Stivere og hviler iøvrigt mod Stoppeklodser anbragt indvendigt i Hjørne.

*) Jeg anser det dog for sandsynligt, at galvaniseret Plade paa Grund af sin større Holdbarhed i Længden vil blive billigere.

TØRVENS KVALITET

Inden vi gaar over til Omtalen af Fremgangsmaaden ved Brændingen, vil et Par Ord om Tørvenes Kvalitet være paa sin Plads, og det kan med det samme siges, at en god og *nogenlunde tør Tørv* giver de fasteste Tørvekul. Løse Tørv giver meget skøre Tørvekul, som let knuses til Støv. Paa den anden Side bør Tørvene ikke være altfor stærkt formuldede, idet en rigtig sort Tørv sædvanlig er tilbøjelig til at sprække og falde fra hinanden ved hurtig Tørring og derfor vil fremvise dette Forhold i endnu stærkere Grad ved den hurtige Opvarmning under Forkulningen. Man vil da faa Tørvekullene i smaa Stykker. Tørvekullene af saadanne Tørv er dog ikke saa tilbøjelige til at blive til rent Støv. De bedste Tørv er saadanne, som fremtræder tunge, men med tydelig Struktur af Planterester. Der har ved Forsøgene været anvendt saavel Æltetørv som Skæretørv; Æltetørv gav ubetinget det bedste Resultat. Tørvene bør ikke være hverken for store eller for tykke, da de saa er længe om at blive gennemvarmet, paa den anden Side bør de sikkert ikke være væsentlig mindre end almindelige Tørv. Der har været gjort det Forsøg at skære Tørven i ⅓ af normal Størrelse, men det viste sig, at Brændingen da tog betydelig Tid, uden at give noget større Udbytte. At det varer længere at brænde saadanne Tørv skyldes, at Luftkanalerne imellem Tørvene bliver mindre, fordi de smaa Tørv falder tættere sammen. Der har ogsaa været gjort Forsøg med at brænde ren Mostørv, Sphagnumtørv saavel i større Stykker som i mindre, men det har vist sig at være meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at gennemføre, idet Tørvene brændte udenpaa uden at varme tilstrækkeligt igennem, saaledes at det indre var ganske uforkullet. En Oparbejdning af den lette Tørv ved Forkulning synes derfor ikke at kunne gennemføres. Angaaende Vandindholdet da har dette en stor Indflydelse paa Milens Brændingstid. Med en vel tørret Tørv kan en Mile som den ovennævnte brændes paa mindre end et Døgn, hvorimod en fugtig Tørv bruger indtil 3 Døgn. Ogsaa paa Udbyttet spiller naturligvis Vandindholdet en Rolle, idet en vaad Tørv indeholder mindre Tørstof og derfor ogsaa giver mindre Kul. Udbyttet er her regnet efter Vægt, men selv efter Styktal vil Udbyttet blive mindre, idet Vandet, der skal fordampes, kræver en større Forbrænding i Milen.

FREMGANGSMAADEN VED BRÆNDINGEN

Skal man begynde en Brænding, sænkes Kurven ned i Milen, og den midterste Bærestang anbringes og afstives med 2 stærke Staaltraad paa kryds over Kurvens Aabning foroven. Derefter laver man sig et lille Baal af Papir og Pinde og kommer herpaa et Hundrede Tørv;

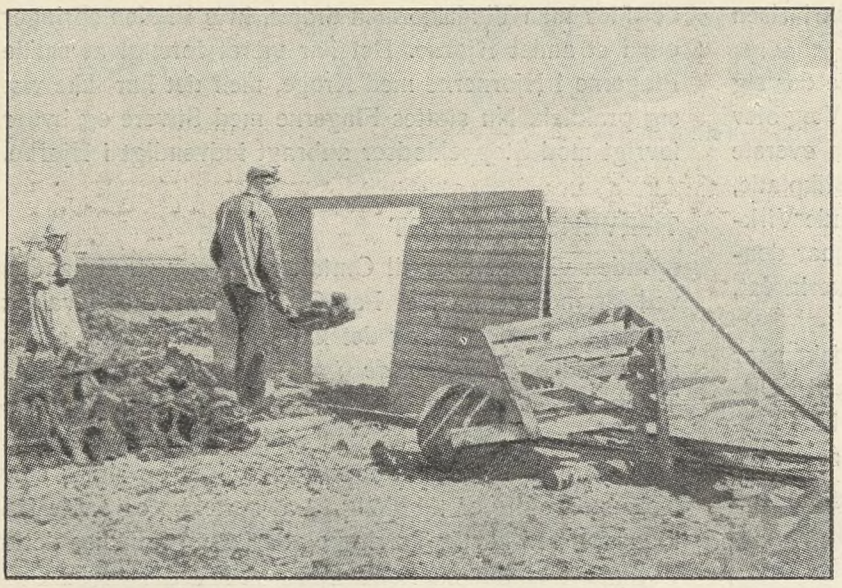

Fig. 12.

man lader det brænde godt op, saa Tørvene er i kraftig Glød, og kaster dem da ned paa Bunden af Kurven, idet man sørger for, at de spredes jævnt over denne. Derpaa fyldes et lille Lag Tørv paa, ca. 20 cm tykt; disse maa helst være godt tørre, saaledes at de nogenlunde hurtigt kommer i Brand. Man skal ikke være bange for at lade Ilden trænge godt frem, da Brændingen af Milen saa gaar hurtigere for sig. Der fyldes nu, efterhaanden som Ilden viser sig, mere Tørv paa. For at faa Brændingen udført saa hurtigt som mulig, maa man sørge for ikke at kaste for mange Tørv paa ad Gangen, højst ca. 500 Stk. Endvidere maa man for at lede Brændingen i Milen rigtigt kaste Tørvene, saa de ligger i en Top omkring Stangen. Det har nemlig vist sig, at det er vanskeligt at faa Tørvene i Midten tilstrækkeligt gennembrændt. Ved at samle dem i en Top, som angivet, kan Brændingen gennemføres uden at give Anledning til Vanskeligheder. Tørvene i Midten tørres nemlig ved Varmen fra Milen, saaledes at der i Midten stadig ligger bedre tørrede Tørv end ude ved Siderne, og derved kan de følge Trop med Brændingen af Tørvene i Yderkanterne. Iøvrigt bør naturligvis de Steder, hvor Ilden viser sig, dækkes med Tørv. Af Redskaber benytter man ved Brændingen en almindelig Tørvegreb, en Trillebør (hvis Tørvene ikke kan lægges tilstrækkeligt tæt ved Milerne) og en Granstage til at prøve, om Brændingen er tilfredsstillende. Da Arbejdet med Paafyringen ikke er særlig anstrengede, kan een Mand let passe flere Miler, formentlig 3. Han bør under Brændingen ikke forlade Milen i længere Tid, højst et Par Timer, og der maa da sørges for en ekstra Paafyring. Saasnart Milen er brændt lidt op, opstilles Vindskærmen paa den tidligere angivne Maade. Det viser sig, at Skærmen forbedrer Trækken i Milen, saaledes at denne brænder hurtigere op, og den hjælper tillige til at faa Røgen til at hæve sig. Fra en saa stor Mile som den omtalte kommer der en ret betydelig Røg, og man maa derfor sørge for ikke at brænde Miler for nær ved beboede Steder. Man bør tillige anlægge Milepladsen saavidt mulig med Henblik paa den normalt fremherskende Vindretning, der jo som Regel her i Landet er sydvest, saaledes at Milen saavidt muligt lægges nordøst for de beboede Steder. Ved Lundergaards Mose laa der et Par Smaahuse i en Afstand af et Par Hundrede Meter i sydøstlig Retning, medens Byen Kaas laa ca. 1½ Kilometer øst for Milen. Der har ikke været klaget over Røgen, til Trods for, at den undertiden gik lige i Retning af Byen. I stille Vejr gaar Røgen lige til Vejrs, og Milen brænder da forholdsvis langsomt; er det derimod kraftig Blæst, følger Røgen sædvanlig langs Jorden. Milen brænder da langt hurtigere, og det er noget vanskeligere at passe den, idet Ilden da er tilbøjelig til at trække op i Vindsiden af Milen.

Saafremt man ikke ønsker at fortsætte Brændingen Natten over, kan man lægge Laaget over Milen, idet man sørger for, at der i Læsiden er en Sprække paa et Par cm eller saa. Dette er tilstrækkeligt til at holde Milen i svag Brand; paa den anden Side maa det fraraades at give mere Luft, da Milen i saa Tilfælde brænder for kraftigt op og let brænder skævt, hvorved Udbyttet forringes. Har man dækket for Natten, bør man om Morgenen lade Milen brænde noget op, inden Paafyringen foretages. Efterhaanden som Tørvene omdannes til Kul, synker disse sammen til omtrent det halve Rumfang af det, Tørvene indtog, man kan derfor gentagne Gange fylde Kurven lige til Randen, og der vil dog stadig blive Plads til mere. Naar Ilden imidlertid er kommet godt op, og Tørvene ikke synes at synke mere, saa der ikke kan foretages yderligere Paafyring, maa man regulere Brændingen ved med en Skovl at sammenbanke de Steder, hvor Ilden tager stærkest fat. Ved de sidste Paa-

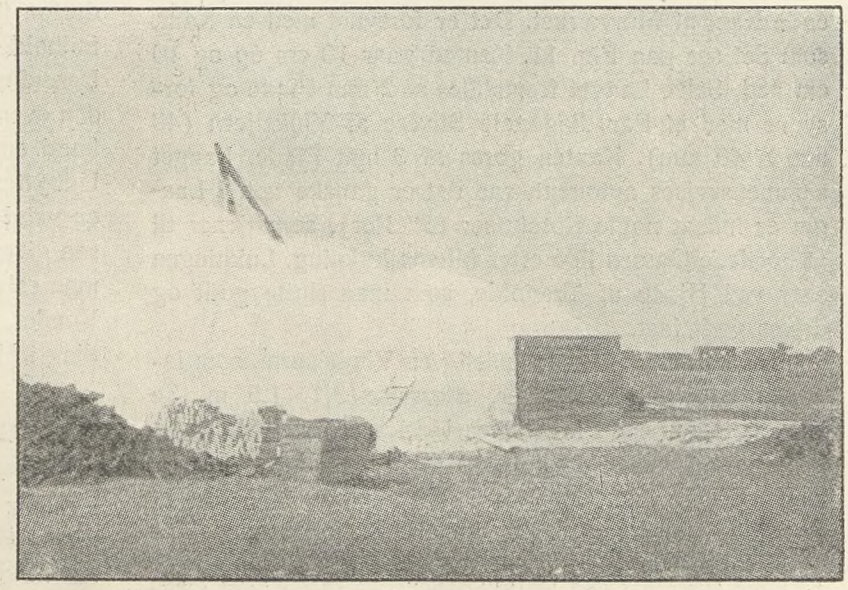

Fig. 13.

fyldninger bør man altid benytte veltørrede Tørv, ellers vil de have Vanskelighed ved at blive gennembrændte. Man kan ogsaa med en gammel Jernblikplade dække de Steder, hvor Ilden kommer op, og saaledes tvinge denne hen til andre Steder af Milen. Man maa sørge for ikke at dække Milen for tidligt med Laaget, da det øverste Tørvelag, navnlig i Midten, ellers let bliver utilfredsstillende brændt; man faar da et Arbejde med Sortering, som bør undgaaes. Man maa derfor lade Milen brænde en halv Timestid med Flamme. Mod Slutningen kan man ophænge Laaget, der tages med Kranen, over Milen, saaledes at Trækken og Flammerne dæmpes noget derved. Naar Overfladen af Tørvene er en glødende Masse, sænkes Laaget helt ned, og der lægges lidt løst Sand op omkring Randen, saaledes at Laaget lukker lufttæt i Kanten. — Der udvikles nu en Del Gas, som strømmer ud af de tidligere omtalte Huller i Laaget. Til at bære Laaget med, har vi benyttet en Holder fremstillet af 4 Jernstænger samlede i en Ring, i den anden Ende er Stængerne ombøjet til en Krog, som anbringes i 4 Ringe anbragt paa Laaget. Hvis man arbejder uden Kran, er der intet til Hinder for, at man paa et Par Stænger kan bære Laaget hen over Milen. Hertil maa Brænderen have Hjælp, men denne kan sædvanlig ydes ham af Tørvearbejdere i Nærheden.

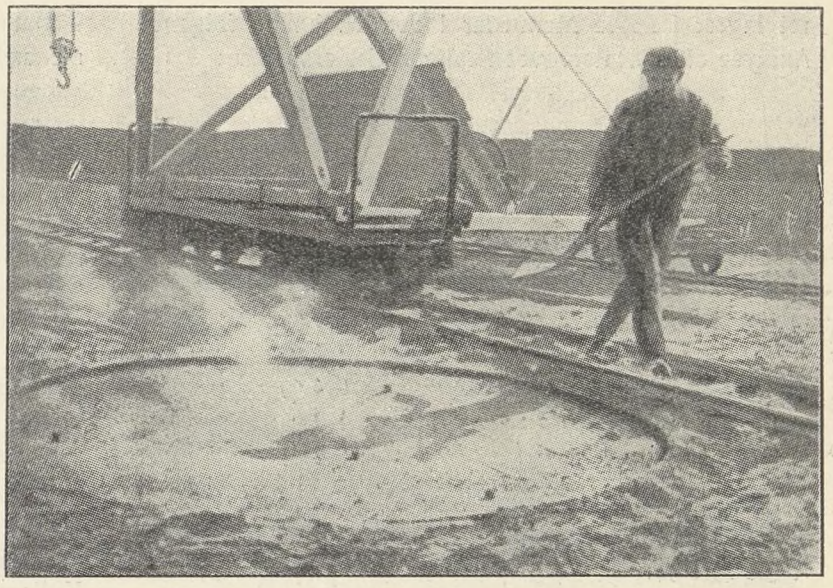

Fig. 14.

Naar Gasudviklingen, efter en Times Forløb, ophører, lukkes Rørene i Skjoldet med Trætolde, og Milen maa nu henligge 3 Dage til Afsvaling. Denne Tid har vist sig tilstrækkelig, men er ogsaa nødvendig. En Mile, som vi har forsøgt at optage tidligere, er brudt i Brand, saa vi atter har maattet sænke den i Gruben. Det har da atter været nødvendigt at lade den blive 3 Dage deri, saa det betaler sig ikke at aabne Milen for tidligt. Forsøg med at hælde Vand oven paa Laaget, der som nævnt er forsynet med den opstaaende Kant, har vist, at dette kun har en meget ringe Indflydelse paa den Hurtighed, hvorved Afsvalingen foregaar; det vil ikke betale sig at have Ulejligheden dermed. Anvendelsen af Laag betyder en stor Forøgelse af Milens Produktionsevne saavel som Besparelse af Tid ved Optagningen og maa derfor anbefales.

OPTAGNINGEN

Til at løfte Kurven med har vi anvendt en Holder bestaaende af en solid Jernring, hvori der var fastgjort 8 Jernstænger; disse var i den frie Ende forsynede med en Ring, som kunde hægtes paa de tidligere omtalte Kroge paa Kurven. Er Vinkeljernsringen foroven ikke stiv nok, kan man støtte den ved at anbringe et Par Planker overkors i den. Naar Holderen derpaa er strammet saaledes, at den begynder at løfte i Kurven, bliver der slaaet en solid Jernkæde gennem Hovedringen i Midten og gennem Øjet paa Midterstangen, saaledes at der ogsaa løftes i denne. Derpaa ophejses Kurven. Kurven bør hænge en Timestid eller saa over Milen, inden den tømmes, for at overbevise sig om, at Kullene virkelig er slukkede, før man tømmer dem ud. Kranen med Kurven køres nu hen til Enden af Milerækken, hvor Kulpladsen passende er beliggende. Det bemærkes, at man bør sørge for, at Terrainet saavidt muligt er ganske vandret, eller, saafremt dette ikke kan opnaas, at Kulpladsen da vælges saaledes, at den ligger lavest. Ellers vil Kranen vanskeligt kunne køres uden Heste. Paa Kulpladsen sættes Kurven paa Jorden, og Bæreapparatet løsnes ved at sænke Taljen lidt, saaledes at Kæden i Midten kan aftages. Derefter afskrues den lange Bærestang og trækkes op. Samtidig løsnes Staaltraadsbindingerne for de Hager, der bærer Bunden, saaledes at denne nu er fri. Derpaa løftes Kurvens Overdel ved Hjælp af Taljen, idet der samtidig køres lidt fremad med Kranen. Bunden kommer derved til at ligge yderligt i Bunken og kan, efter at lidt af Kullene er kastet bort, uden Vanskelighed trækkes frem. Kurven samles da atter og køres tilbage i Milen, som straks er rede til en ny Brænding.

UDBYTTET

Angaaende Udbyttet af Kul har det allerede været nævnt, at dette svinger efter Tørvens Art og Kvalitet. Efter de Forsøg, der er udført, og ved hvilke der er fremstillet henimod 50 ts. Kul, kan det siges, at Udbyttet, naar der anvendes en nogenlunde god og tør Tørv, vil komme til at ligge mellem 25 og 30 %. Det bemærkes, at Udbyttet er konstateret lige efter Optagningen af Kullene, inden disse har optaget Fugtighed. Ved Lagring under aaben Himmel optager Kullene, som det ses af nedenstaaende Analyse, henimod 10 % Vand. Da Udbyttet af Kul, i Forhold til Tørv, er som 1:3,5 eller 1:4, vil der altsaa blive 3,5—4 Gange saa megen Aske i Kullene som i Tørvene. Da man ikke gerne skulde højere op med Askeindholdet i Kullene end til 10 %, vil dette altsaa svare til, at man, til Forkulning, ikke bør anvende Tørv med mere end 4 % Aske beregnet paa den lufttørre Tørv.

En Kulprøve fremstillet af Skæretørv, der havde væ-

ret lagret i nogle Maaneder i det fri, havde følgende Analyse efter Statsprøveanstaltens Undersøgelse:

Fugtighed	9,4 %
Aske	16,6 %

Prøven efterlod ved Glødning i lukket Digel 81,1 % Koks.

Det vand- og askefri Stof havde følgende Sammensætning:

Kulstof	88,0 %
Ilt	7,0 %
Brint	2,4 %
Kvælstof	1,8 %
Svovl	0,8 %

Den nyttige Brændværdi var 5577 Varmeenheder.

En Kulprøve fremstillet af Æltetørv viste paa tilsvarende Maade:

Fugtighed	8,2 %
Aske	14,4 %

Det vand- og askefri Tørstof havde følgende Sammensætning:

Kulstof	86,3 %
Ilt	8,1 %
Brint	2,8 %
Kvælstof	2,0 %
Svovl	0,8 %

Den nyttige Brændværdi var 5834 Varmeenheder.

Tager man i Betragtning, at Vand- og Askeindholdet i disse Prøver er henimod 25 %, vil det ses, at man med tørre Kul af en askefattig Tørv meget vel kunde naa en Brændværdi paa henimod 7000 VE.

Kullene er ved Forsøgene lagrede under aaben Himmel og syntes ikke at tage Skade deraf. Kulstumper, der har ligget paa Milepladsen Vinteren over, synes endog at være bleven stærkere. Det synes ihvertfald givet, at Kullene er skørest i det Øjeblik, de hejses op af Milen, og de er fuldstændig vandfri.

(Sluttes).

Prisstigning og Prispolitik

I Danmarks Bevidsthed er Dyrtid og Prisstigning knyttet til Krig. Den sidste Verdenskrig medførte en uhyre Prisstigning, Vareknaphed og social Nød. Og den nuværende europæiske Storkrig lover intet bedre. Danmarks erhvervsmæssige Struktur og dets Afhængighed af den internationale Handel, særlig af Handelen med begge krigsførende Parter, dets geografiske Beliggenhed i Centraleuropa og samtidig den Kendsgerning, at det er henvist til Skibsfart, medfører at Landet bliver ramt haardere af blokademæssige Foranstaltninger end andre neutrale Lande.

Den nuværende Krig begyndte straks som en Sø- og Blokadekrig, og dette er Aarsag til, at Danmark straks fik Krigen tæt ind paa Livet af sig. Man kan næsten sige, at denne Krig — *økonomisk* set — har et andet Tempo end Krigen for 25 Aar siden, nemlig mange Gange hurtigere og mere intensiv. Dette *økonomiske Præg staar* i Modsætning til Krigens *militæriske* Udvikling, som staar langt tilbage for den forrige Krigs.

Paa denne Baggrund maa vi ogsaa se den økonomiske Udvikling herhjemme. Raastofvarernes Prisstigning, Fragtkurvens feberagtige Stigning, som delvis skyldes Søkrigsforsikringen paavirker stærkt Prisudviklingen og har ført til følgende Resultat: Fra August 1939 indtil Januar 1940 steg Pristallet (1935=100) for Importvarer fra 113 til 181 (December 1939=164). Derimod steg Pristallet for danske Eksportvarer i det samme Tidsrum kun fra 110 til 129. I Misforholdet mellem disse Tal ligger den danske Krigsøkonomis meget vanskelige Problem. Dette Misforhold betyder, at Danmark ikke mere er i Stand til at købe de samme Mængder Importvarer som før.

En saadan Udvikling maa medføre store Vanskeligheder for Landets Valutasituation, for Beskæftigelsessituationen og meget andet. Men en af de synligste Følger er *Prisstigningen*. Enhver kan af Pristallets Stigning forstaa Erhvervslivets krisepræget Udvikling. En Stigning af Prisniveauet kan ikke undgaas, naar de importerede Raastoffer stiger i Pris og naar Fragterne saa ydermere tvinger Priserne i Vejret. Naar Pristallet for Foderstoffer fra August 1939 til Januar 1940 stiger fra 107 til 171, for Brændsel og mineralske Olier fra 115 til 259 og for Jern og Metaller fra 117 til 165, saa er en tilsvarende Prisstigning under de givne Forhold ikke til at undgaa. Vi maa altsaa være klare over, at en vis Prisopgang er automatisk knyttet til en Blokadekrig.

Eftersom Priserne steg, sluttede Arbejdsgiverforeningen og Fagforeningerne en Overenskomst, som knyttede Lønningerne til Pristallet. Lønningernes Pristalsregulering er Genstand for store Angreb i den kapitalistiske Presse, som vil nægte Arbejderne den Pristalsregulering, man selv har sikret sig paa Grundlag af Bekendtgørelsen om Varepriser af den 19. Oktober 1939. I Dag omtaler hele Pressen Inflationsproblemet og peger paa Inflationen som en aktuel Fare, og den hævder, at det er Lønningernes Pristalsregulering, der medfører Inflationsfaren. Fra Fagforeningernes Side har man med Rette svaret, at Pristallet i Virkeligheden kun er en Diagnose af den Sygdom, Erhvervslivet har og ikke selve Sygdommen. Lønregulering efter Pristal er kun en automatisk Følge af denne Diagnose. Hvis der kommer Inflation, er dette ikke en Følge af Diagnosen, men af selve Sygdommen.

Men det er rigtigt, at ogsaa Arbejderne er interesseret i at undgaa en Inflation og Fagforeningerne har stadig fremhævet, at de vil yde et Bidrag til en samlet økonomisk Politik som indordner og regulerer Produktions- og Forbrugsproblemerne under det ledende Synspunkt: Opretholdelse af Produktion og Beskæftigelse. Kun en saadan Erhvervspolitik vil være i Stand til at undgaa Inflationsfaren, fordi den forbinder Kontrol med Produktion og Forbrug med en effektiv Priskontrol.

Det skal ikke nægtes, at Bekendtgørelsen om Varepriser af den 19. Oktober 1939 er et Fremskridt, idet

denne Forordning har udvidet Priskontrolraadets Bemyndigelse. Men denne Bekendtgørelse er et *politisk* Kompromis og viser et saadan Kompromis' Svagheder. En effektiv Prisregulering forudsætter Kalkulation efter Indkøbspris for alle Varer, der *ikke* er rene Importvarer. Endvidere er det en Kendsgerning, at Tider, der er præget af nedadgaaende Tilførsler og Vareknaphed medfører, at den frie Konkurrence taber sin Evne til at holde de Priser nede, som under normale Forhold er »frie«, d. v. s. ikke paavirket af monopolmæssige Forhold. Derfor er det nødvendigt at udvide Priskontrollen under Blokadeforhold ogsaa for de Varer, som hidtil var frie af Kontrollen. Priskontrollen maa ikke længere begrænses til den monopolmæssige Prisdannelse.

Det er givet, at selv en saadan mere effektiv Priskontrol, som i Enkeltheder kunde formes efter norsk Forbillede, ikke kan paavirke Prisudviklingen for de *rene Importvarer* og de Varer, som bliver fremstillet af importerede Raastoffer. Vi har allerede peget paa, at Prisstigningen af disse importerede Raavarer og særlig af Massevarerne som Kul, Koks og desl. for en væsentlig Del skyldes en Stigning af Fragterne. *Arbejderbevægelsens Erhvervsraad* fremhæver i sin sidste økonomiske Kvartalsoversigt denne Sammenhæng og peger paa, at Fragternes Stigning for Størstedelen skyldes Søfartsrisikoen og de stadig stigende Risikopræmier. Erhvervsraadet spørger nu, om det er rimeligt, at det ogsaa i Fremtiden skal være *Forbrugerne,* som alene skal bære hele Risikoen. Statens Overtagelse af denne Risiko vil give Mulighed for at fordele Byrderne paa en mere rimelig Maade. Der er ingen Tvivl om, at en saadan Ordning vilde medføre, at Fragterne gaar ned, og at Priserne for importerede Raavarer kunde paavirkes i nedadgaaende eller i det mindste prisbremsende Retning. Vi behøver i denne Forbindelse ikke paany pege paa den *beskæftigelsesmæssige* Betydning af en aktiv Prispolitik. Arbejderbevægelsens Erhvervsraad har i sin Beskæftigelsesbetænkning henvist til de private Monopoler paa Byggematerialemarkedet og har krævet Foranstaltninger, som forhindrer en Profitdannelse, som er til Skade for alle andre end den lille Gruppe Personer, der behersker Markedet og der opsuger større eller mindre Dele af Støtten til Byggeriet. En effektiv Priskontrol vil slaa de private Monopoler paa Byggematerialemarkedet i Stykker og vil paa denne Maade nedsætte Omkostningerne for Byggeriet og derved forøge Beskæftigelsesmulighederne indenfor denne vigtige Nøgleindustri.

Det er ikke muligt indenfor denne Artikels Rammer at give et afrundet Billede af en aktiv Prispolitiks Muligheder. Vi har her kun givet en lille Oversigt over prispolitiske Overvejelser, som er blevet fremsat i denne Forbindelse. Det er vigtigt at pege paa Prispolitikens Betydning indenfor Blokadeøkonomien for at imødegaa den demagogiske Propaganda, som vil gøre Lønningernes Pristalsregulering ansvarlig for Inflationsfaren.

Fagforeningerne staar paa det Standpunkt, at saa længe der her i Landet findes Grupper, hvis Levefod ligger paa et langt højere Niveau end Arbejdernes, maa disse Gruppers Forbrug nedsættes, dersom Landets samlede Forbrug skal tilpasses Indskrænkningen i Varetilførslerne. En effektiv Priskontrol og -Politik i Forbindelse med en tilsvarende Skattepolitik er den rigtige Vej. Naar Priserne paa de vigtige Varer holdes nede, bliver der heller ingen væsentlig Stigning i Pristallet og i Lønnen. *H.*

Folkeuniversitetsforeningen i København

I Foraarshalvaaret afholdes følgende 2 Forelæsningsrækker:

I. »Priskontrol«,

4 Forelæsninger med Spørgetime, af Lektor i Nationaløkonomi ved Københavns Universitet, cand. polit. H. Winding Pedersen, *Tirsdag den 20. Februar 1940 og følgende 3 Tirsdage Kl. 20.*

Lektor H. Winding Pedersen vil i sine 4 Forelæsninger gøre Rede for Aarsagerne til Prisernes Stigning under Krigsforhold og for Midlerne til at forhindre Prisstigning, Problemer, som den nuværende Situation har givet fornyet Aktualitet.

II. »Nervesystemets Lidelser, deres Aarsager og Behandling«,

4 Forelæsninger med Spørgetime, af Overlæge ved Kommunehospitalets neurologiske Afdeling, Dr. med. Knud H. Krabbe, *Torsdag den 22. Februar 1940 og følgende 3 Torsdage Kl. 20.*

Nervelægen, Dr. med. Knud H. Krabbe vil i sin Forelæsningsrække efter en Redegørelse for Nervesystemets Bygning og Funktion gennemgaa de forskellige Grupper inden for Nervesystemets Lidelser, saaledes Følgetilstande af Ulykkestilfælde, professionelle Sygdomme, Infektionssygdomme, Svulster, Aareforkalkning, arvelige Nervesygdomme, Nervesvækkelse og Hysteri.

Alle Forelæsningerne holdes i Universitetsannexet, Studiestræde 6, o. G., Auditorium B.

Adgangskort.

Medlemmer af F. U. F. har Ret til gratis Adgangskort, beregnet til Kr. 1,50 pr. Række, for deres indbetalte Kontingents Beløb. NB. Foreninger, der er Medlemmer af F. U. F., kan ud over det Antal gratis Adgangskort, som deres Kontingent giver dem Ret til, faa Kort à Kr. 1,50 til deres Medlemmer. Adgangskortene udleveres paa F. U. F.s Kontor eller tilsendes efter skriftlig Bestilling.

Ikke-Medlemmer kan løse Adgangskort *(Kr. 2,00 pr. Række)* hos Laboratoriebetjent Fr. Petersen, Universitetsannexet, Studiestræde 6, og paa F. U. F.s Kontor.

F. U. F.s Kontor, Universitetet, Frue Plads, 2. Sal tv., aabent Tirsdag og Fredag Kl. 14½—15½ samt desuden i Dagene 13.—22. Februar daglig Kl. 14½—15½. Tlf. C. 10828, Lokal 907.

Uddrag af Vedtægterne.

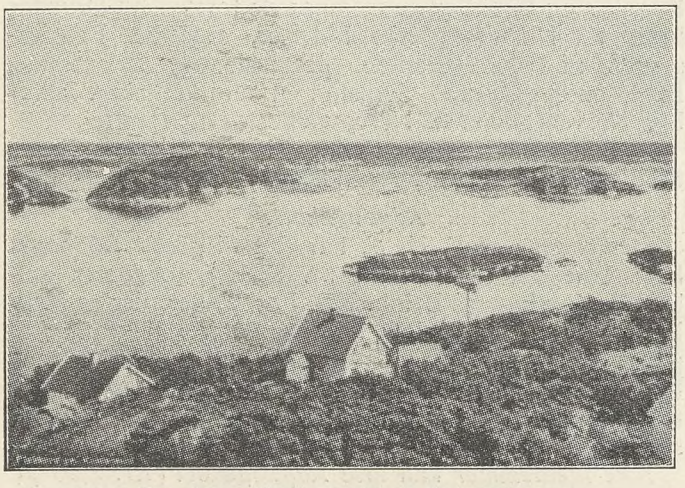
Folkeuniversitetsforeningens Formaal er: at tilvejebringe og ordne en videnskabelig Undervisning, som er tilgængelig for enhver, der ikke har Lejlighed til at deltage i Universitetets almindelige Undervisning. Medlemsbidraget er mindst 9 Kr. aarligt saavel for Medlemsforeninger som for Enkelt-Medlemmer. Livsvarigt Medlem er enhver, som betaler mindst 150 Kr. een Gang for alle.

Der er ingen Tvivl om, at begge de arrangerede Foredragsrækker vil blive af stor Værdi for de Tilhørere, som indfinder sig med Interesse for Emnerne. Der kan derfor anbefales stor Tilslutning. Deltagere i Studiekredse under »Arbejdernes Oplysningsudvalg for København« kan faa Adgangskort udleveret gennem Studiekredslederne.

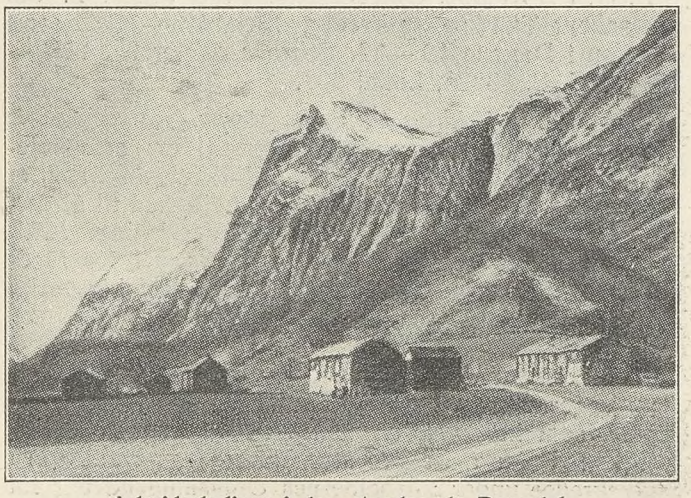
Over 10 Millioner Kroner til Ungdomsarbejdsløshedens Bekæmpelse i Norge

For et Par Aar eller tre-fire siden stod der stor Diskussion i de fleste af Europas Lande om Spørgsmaalet: Bekæmpelse af Ungdomsarbejdsløsheden. I de autoritære Stater indførte man Tvangsarbejde og Militæreksercits for de unge, der af en eller anden Grund ikke var indrulleret i de ordinære eller ekstraordinære Hærstyrker, og nu fører disse Unge en lidet misundelig Tilværelse ved Fronterne. Ungdomsarbejdet var en Forberedelse til Krigen!

For de demokratiske Staters Vedkommende maatte Sagens Løsning naturligt blive noget vanskeligere, idet man i første Række tog Hensyn til de Unges Tarv ved at give dem en Chance, først og fremmest til ekstraordinær Beskæftigelse, for dernæst at søge dem draget ind i det ordinære Produktionsliv. Alene af den Foreløbighed, der naturligt maatte præge Iværksættelsen paa Grund af den saa at sige »glidende« Arbejdsstab, rejste ikke ubetydelige Spørgsmaal, men trods dette synes man at være naaet til baade praktiske og holdbare Rammer blandt andet her i Danmark og Norge.

Fra det smilende Sørland: Østaugder.

Arbejderboliger i den storslaaede Romsdal.

Forholdene herhjemme har jo været skildret saa fortrinligt i Dagspressen, at der vel ikke kan siges synderligt Nyt. Det kan maaske derfor være af Interesse at se lidt paa, hvordan Nordmændene har grebet Sagen an.

Hidtil har den norske Stat anvendt en halv Snes Millioner Kroner til Ungdomsarbejdsløshedens Bekæmpelse, og Kommuner som Oslo og Bergen har ogsaa gjort betydelig Indsats og ofret Summer, der løber op i Millioner.

Forholdene for den norske Ungdom laa betydeligt vanskeligere end herhjemme, idet Arbejderpartiet først erobrede den politiske Magt i Foraaret 1935. Meget var forsømt af de tidligere borgerlige Regeringer med Hensyn til at hjælpe Erhvervslivet paa Fode og styrke og lette Samfundsøkonomien i det hele taget. Det var derfor saa meget mere prisværdigt, at den norske Arbejderregering under Johan Nygaardsvolds Ledelse magtede at gribe afgørende ind ogsaa i dette Spørgsmaal.

I Aarene før Regeringen Nygaardsvolds Tiltræden var der fra saavel Arbejdernes Ungdomsfylking, den faglige Landsorganisation og det norske Arbejderparti Gang paa Gang i en Række Resolutioner og konkrete Forslag peget paa Nødvendigheden af at skaffe den arbejdsløse Ungdom Arbejde, og at saavel Stat som Kommune i Fællesskab maatte gribe Sagen an.

Allerede paa det første Budget efter Arbejderregeringens Tiltræden blev der afsat en Bevilling paa 1,5 Mill. Kr. til Igangsættelse af Arbejder og Kursus af forskellig Art og til Oprettelse af et Ungdomskontor under Socialdepartementet, et Centralkontor, hvorfra man ledede de planlagte Arbejder.

Kampen mod Ungdomsarbejdsløsheden førtes paa to Hovedfronter, nemlig Iværksættelsen af Friluftsarbejder og Oprettelse af Erhvervskursus.

De Unge blev beskæftigede ved Anlæg af Sportspladser og Skibakker, mindre, men paakrævede Arbejder, der af forskellige Grunde ellers var stillet i Bero, og endelig Rydning, Planering og Dræning af Ødemark for Oprettelse af Husmandsbrug.

Med Hensyn til Oplæringskursus, der ordnedes gennem Aftenskoler og Dagskoler, blev der iværksat Redskabskursus, Motorkursus, Snedkerkursus, Samariterkursus o. m. a.

De Unge, der skulde komme i Betragtning ved disse Arbejder og Kursus, skulde være i Alderen 18—24 Aar, og, saa vidt det kan skønnes, har opimod 5000 Unge været beskæftigede gennem Stat og Landkommuner i de fire Sæsoner, der nu er gaaet siden Starten.

Og hvordan har Vilkaarene saa været?

Efter en Rundskrivelse fra Socialdepartementet i April i Fjor blev der ydet fri Bolig. Der arrangeredes enten Fælleshusholdning eller Indkvartering. Provianteringsomkostningerne maatte bæres af de Unge selv og blev

udredet ved Fradrag i Lønnen. De Unge maatte selv sørge for Renholdelse af de dem overladte Rum og for Vask. Alkoholnydelse var forbudt.

De Unge maatte medbringe Haandklæder, Sæbe, Spiseredskaber, Arbejdsstøvler og Arbejdsklæder. Madras, Skraapude, to Uldtæpper, Tallerkener og Kopper udlaantes for 1 Krone ugentlig og blev overladt Brugeren som Ejendom efter15 Ugers Forløb.

Deltagerne grupperedes i Sjak paa seks Mand af hvilke den ene skulde være en øvet Formand vant til alt forefaldende Arbejde og med Ansvar for god Tone og Orden.

Timelønnen ansattes til 45 Øre til en Begyndelse, men saasnart Deltagerne fik lidt Øvelse, blev der givet Akkord à 5 Kroner daglig og inklusive fri Bolig.

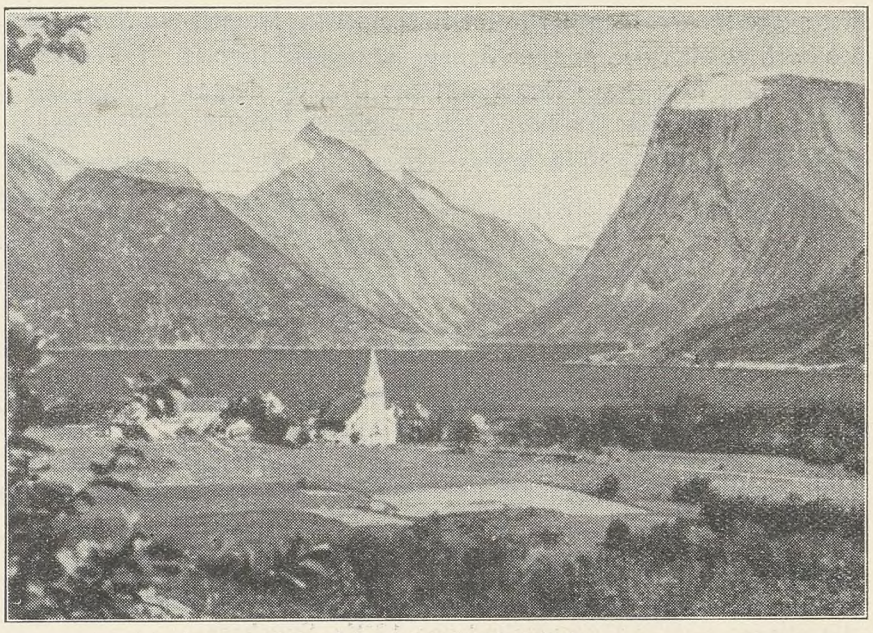
Hvis Sjakkene slog sig sammen og hvervede en Kok, kunde de faa Halvdelen af hans Løn refunderet, dog ikke med mere end 2 Kr. pr. Mand maanedlig.

Lønnen — der forøvrigt var højere i Fjor end de foregaaende Aar — udbetaltes med Halvparten paa Arbejdsstedet, mens Resten udbetaltes ved Arbejdets Ophør.

Disse Friluftsarbejder begyndte alt efter Arbejdsstedets Beliggenhed — Norge er jo et stort Land, og Temperaturen og dermed Jordforholdene i det nordlige kan afvige ikke lidt fra de sydlige Egne — fra omkring Maj til hen i November.

I disse fire Sæsoner har unge Nordmænd i Alderen 18 til 24 Aar deltaget i Tusindvis i dette Friluftsarbejde, der har været særdeles nyttigt for dem selv og givet en ganske pæn Fortjeneste. De har levet i Telte, Baraklejre eller har været indkvarterede hos Private, eftersom Forholdene nu bød sig. Lige fra Hammerfest til det sydligste Sørland har der været Arbejdslejre, og efter de Beretninger, der hidtil er fremkommet, er Arbejdet gaaet med Liv og Humør, og der har været det bedste Forhold indbyrdes.

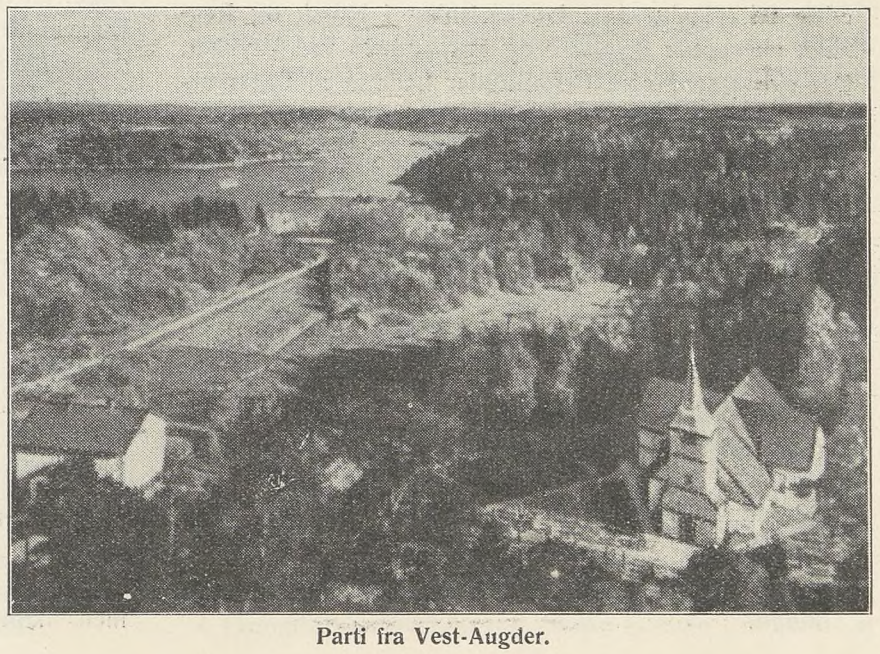
Det er givet, at de Unge interesserede sig for selv at bygge deres Skibakker, anlægge deres Sportspladser og at være med til at rydde Ødemarken, planere og dræne den, saa der kunde bygges nye Hjem. De har umiddelbart kunnet indse Nytten af deres Arbejde. Selv om det hele var ekstraordinært, saa var de dog paa en Maade ligesom »rigtig« med ... der var Plan og Fornuft i det, de havde med at gøre; det har ikke altid været Tilfæl-

Et pragtfuld Landskab i Møre.

Fra Finmarken, hvor det grønne Landskab mødes med Polarisen.

Parti fra Vest-Augder.

det andre Steder. Man har jo for Eksempel fra Marseilles hørt, at man der gav de Arbejdsløse Beskæftigelse ved at lade dem grave Huller den ene Dag og derpaa lade dem fylde efter den næste, ganske vist en Form for Motion, men nok saa overflødig.

I Norge satte man Ungdommen til at arbejde for sig selv og for Samfundet. Det samme har vi gjort herhjemme. Tænk blot paa de store Arbejder i Sydsjælland og i Nørrejylland.

Javel, men hvad tjente de saa, disse unge Nordmænd. Hvad var det økonomiske Udbytte? Det kom selvfølgelig an paa, hvor praktiske Økonomer, de var med Hensyn til Proviant. Proviantudgiften daglig pr. Mand i de to første Sæsoner laa mellem 1,10 Kr. og 1,70 Kr., og det har vel nogenlunde holdt sig, saa man kan regne med f. Eks. 1,50 Kr. i Gennemsnit. Det vil sige 10,50 Kr. ugentlig plus Vask. Sætter vi den til 1,50 Kr., har der altsaa været et Ugeoverskud paa 18 Kr. Sygekassekontingent og Ulykkesforsikring var indbefattet i Lønnen.

Naar Sæsonen var ovre, kunde de Unge drage hjem med en ret pæn Skilling, og i Vinterhalvaaret kunde de faa Fripladser paa forskellige Fagskoler, blive tildelt Stipendier til Kost og Logi m. m., saalænge Undervisningen varede. Og naar Vinteren saa var forbi, blev der gjort Udveje for at faa dem i »rigtigt« Arbejde — og det var jo egentlig det, der var Formaalet.

Hvor omfattende Arbejdet har været fremgaar blandt andet af følgende Oplysninger, som netop er modtaget fra Statens Ungdomskontor i Socialdepartementet i Oslo. Det kongelige Departement for sociale saker — hedder det meget højtideligt — oplyser paa Forespørgsel, at der i Sommeren 1939 blev arbejdet i 22 Lejre fra Finmarken til Austagder. I 1936 begyndtes der med 12 — altsaa har der været en betragtelig Fremgang. Deltagerantallet fra i Fjor var ca. 1200 foruden Formænd. De var beskæftiget med Vejbygning, Kanalgravning og Planering o. s. v. Arbejdstiden var 8 Timer, men derudover fik Deltagerne Undervisning i Norsk og Regning, elementær Hygiejne og Førstehjælp ved Ulykker. Det sidste stod som Regel under Ledelse af den nærmeste Bys Læge.

Arbejdet er, oplyser Ungdomskontoret, stadig udvidet. Det fremgaar ogsaa af den tidligere nævnte ministerielle Rundskrivelse, i hvilken man for afvigte Sommer udpegede følgende Arbejdsfelter:

Finmark: Herrederne Maasøy, Kvalsund og Kistrand. Nydyrkningsarbejde, Nybygning af en Vej og Fuldførelse af en anden. Bygning af Grundmur i et Dyrkningsfelt o. s. v. 100 Mand.

Troms: 40 Mand til Feltet Gressmyrskogen i Senja.

Nordland: Ny Jords Felt Buksnesfjord i Bjørnskinn. ca. 30 Mand. Desuden ca. 70 Mand i Fiplingdalen i Grane.

Nordtrøndelag: Et Opdyrkningsfelt i Ogndal. ca. 30 Mand.

Sørtrøndelag: Et Felt i Opdal. ca. 50 Mand. Nye Felter i Osen eller Orkdal. ca. 30 Mand.

Møre og Romsdal: Ny Jords Felt paa Smøla. ca. 50 Mand.

Rogaland: Et Felt i Avaldsnes ved Haugesund for ca. 50 Mand.

Aust Agder: Sænkning af Strengselven ved Fiane i Holt. ca. 30 Mand. Vejarbejde ved Grimstad 10 Mand.

Opland: Et Felt i Torpa for ca. 40 Mand og et Felt i Espedalen for ca. 30 Mand.

Hedmark: Et Felt i Trysil. ca. 50 Mand.

Sogn og Fjordane og Opland: Forskelligt Arbejde mellem Luster og Lom. ca. 160 Mand.

Sogn: Vik-Voss Anlæget. ca. 60 Mand.

Buskerud: Et Felt i Hemsedal for ca. 60 Mand.

Det var altsaa en Del af de Arbejdsfelter, der var udpeget i Fjor Foraar og kom til Udførelse i Somrens Løb. Der er uden Tvivl kommet flere til i Sæsonens Løb.

Man kan nok sige, det har været et ganske betydeligt Arbejde, Ungdomskontoret har haft med Kontrol og Tilsyn og Vejledning af alle disse Arbejdspladser. Helt at administrere det fra Centralkontoret har selvfølgelig kun været gørligt ved at have dygtige lokale Ledere. Man har da ogsaa ordnet det saa praktisk, at hver Arbejdsplads har haft sin Bestyrelse med en Vejingeniør eller en anden Tekniker som Formand, en interesseret Mand blandt Befolkningen samt Sjakformanden og en af de Unge. Baade praktisk og demokratisk.

»Vil Staten fortsætte, som man paa denne Maade har begyndt?« lyder Spørgsmaalet til Ungdomskontoret.

»Det er,i Betragtning af de urolige Forhold, der hersker i Europa for Tiden, vanskeligt at sige«, lyder Svaret: »men vi haaber det!«

Som nævnt i Indledningen har Oslo og Bergen grebet Sagen an lokalt. I Oslo har man gennem flere Aar bevilget en halv Million Kr. til Ungdomsarbejdsløshedens Bekæmpelse, og i hver Sæson har der været flere Hundrede Mand beskæftigede. Byen faar ikke Del i de af Staten bevilgede Midler, men har oprettet et Ungdomskontor, der har iværksat forskellige Arbejder, hvorved de Unge har haft en Fortjeneste til opimod 30—40 Kr. pr. Uge. I 1936 f. Eks. drejede det sig om 400 Mand og 40,000 Arbejdsdage. Kontoret arrangerer Kursus i Drejning, Svejsning, Husgerning o. m. a. og har tillige oprettet en billig »Grødstation«. Man har her, ligesom indenfor Statens Omraader arbejdet hen til at overflødiggøre det *ekstraordinære* Arbejde, d. v. s. undersøgt Mulighederne for en praktisk Arbejdsplan, hvorved de arbejdsløse Unge drages ind i den normale Produktion.

I Bergen har man ogsaa oprettet Ungdomskontor, der bl. a. beskæftiger sig med Erhvervsvejledning, Arbejdsanvisning og Kursus af forskellig Art. I Samarbejde med Skolemyndighederne lader man Eleverne, før de

forlader Skolen, skrive en Stil over Emnet: Hvad jeg vil være.

Skolen udarbejder paa Grundlag heraf Rapport til Ungdomskontoret, der saa i paakommende Tilfælde vejleder Eleven til Valg af Kursus o. s. v. Bergens Kommune driver forøvrigt Erhvervskursus for de Unge. Bl. a. undervises der i Elektroteknik, Maskinarbejde, Hushjælp, Kjolesyning, Vævning, Motorkursus og Havebrug. Kursusene varer i 10 Maaneder. Deltagerne faar 0,80 Kr. om Dagen og har Adgang til forskellige Stipendier til Kost og Logi.

Som man ser, er der i Norge gjort en betydelig Indsats for at hjælpe de *arbejdsløse* Unge. Staten har siden 1936 stillet ca. 10 Mill. Kr. til Raadighed, Oslo har stillet 2—3 Mill. til Raadighed, og Bergen har ofret betydelige Summer. Sagen syntes at være grebet rigtig an og grebet an ud fra den rigtige Forudsætning, at de ekstraordinære manuelle Arbejder skulde overflødiggøres af *ordinære!*

Om man nu naar dette Maal, vil Tiden vise. I Øjeblikket synes man at føle sig utryg i Norge. Man ængstes for, hvad Ruslands Overfald paa Finland kan føre med sig. Det vilde være sørgeligt, om det ogsaa skulde gaa ud over norsk Ungdom!

Tom Olufson.

DEN FRANSKE FAGBEVÆGELSE

Udskillelse af Kommunisterne.
Genopbygning af Organisationen.

Den *franske faglige Landsorganisations Repræsentantskab* har den 14. Januar for første Gang, siden Krigen udbrød, holdt Møde i Paris. Allerede denne Kendsgerning er et Bevis paa, at den franske Fagbevægelses Reorganisation nu i det væsentligste er tilendebragt. Repræsentantskabet skulde tage Stilling til de Ideer og Metoder, efter hvilke de ansvarlige Mænd havde udført dette Arbejde, og skulde tillige udtale sig om de franske Fagorganisationers Opgaver paa Bevægelsens nuværende Stadium og under de i Øjeblikket herskende Forhold i Landet.

Disse tilsyneladende simple Opgaver dækker dog over mere Arbejde, større Besværligheder og Bekymringer, end det ved første Øjekast ser ud til. Intet mindre end selve den franske Fagbevægelses Eksistens stod i disse Maaneder paa Spil. I 1935 skete der, som man vil erindre, en Sammenslutning mellem den almindelige, franske faglige Landsorganisation (Confédération Générale du Travail), forkortet: C. G. T., og den kommunistiske, faglige Landsorganisation, forkortet: C. G. T. U., som i 1920 ved Splittelsen af det socialistiske og Dannelsen af det kommunistiske Parti i Frankrig havde skilt sig ud fra den gamle Fagbevægelse. De fire Aars Samarbejde med de kommunistiske Fagorganisationer fra 1935 til 1939 var rige paa Skuffelser og Farer. Kommunisterne lagde an paa at faa et netop for den franske Fagbevægelses Tradition fremmed Element indført, nemlig politiske Synspunkter som Ledemotiv. De »koloniserede« de faglige Organisationer ved et uafbrudt underjordisk Arbejde, idet de søgte at faa deres Tilhængere ind overalt paa indflydelsesrige Poster og erobrede Flertallet i vigtige Centralorganer indenfor Organisationerne. De førte den af den samlede Fagbevægelse udfoldede antifascistiske Aktion paa en Maade, der i saa stærk Grad var afpasset efter Sovjetruslands Interesser, at selv den saa vigtige Kamp mod Fascismen derved mistede baade Sluttethed og Slagkraft.

Da de franske Kommunister ved den nationalsocialistisk-bolschevikiske Pagts Afslutning fik Stalins allierede, Hitler, som Forbundsfælle, udbrød den aabne Krise. Kommunisternes Forræderi mod alt det, de havde proklameret, udløste intet Steds saa stærk en Harme som blandt de organiserede Arbejdere, der ikke var parate til efter Stalins Diktat at give Afkald paa selvstændig Tænkning og paa den ubønhørlige Kamp mod den Nationalsocialisme, som først havde tilintetgjort den tyske Arbejderbevægelse og det tyske Demokrati, og som nu truede hele Europas Frihed. Stalins Forbund med Hitler kunde kun bidrage til, at Fagorganisationernes Holdning blev lige skarp imod *begge Diktatorerne,* særlig efter at den russiske Indmarch i Polen og Angrebet paa Finland eftertrykkeligt havde afsløret Hulheden i Stalin-Tilhængernes Retfærdiggørelsesforsøg.

Straks efter Krigens Udbrud, samtidig med at det kommunistiske Parti i Frankrig blev forbudt, har Fagbevægelsens Ledelse overfor de kommunistiske Fagforeningsfunktionærer optrukket en radikal Skillelinie. De fleste blev stillet overfor Valget mellem klart at fordømme Hitler-Stalin-Pagten eller, hvis de ikke kunde beslutte sig hertil, da at betragte sig som *ikke længere tilhørende C. G. T.* Denne klare og resolutte Holdning blev af det store Flertal af den franske Arbejderklasse mødt med Forstaaelse og Tilslutning. Saaledes som en Række af Fagforbundene var sammensat, var det dog uundgaaeligt, at nogle Industriforbund, indenfor hvilke Arbejderne tilhørende samme Industri er samlet, og ligeledes et Antal Karteller, indenfor hvilke Arbejderne i et bestemt Omraade uden Hensyn til Fag er organiseret, maatte likvideres. Det samme gælder om mange lokale Organisationer. Hvor saadanne Organisationer var kommunistisk ledet, og de krævede Erklæringer ikke blev afgivet, maatte Fagforbundene opbygges paany fra Grunden af.

Dette Arbejde har i de fire Maaneder, der er gaaet, kostet uendelig megen Møje og Sved. Vi behøver ikke nærmere at klargøre dette overfor dem, der staar midt i Organisationslivet og ved, hvilke utallige Problemer af

vanskelig personlig og saglig Art der ved en saadan Lejlighed skal løses. Genopbygningen under saadanne Forhold er sædvanligvis mere kompliceret end Nyopprettelsen af en Organisation, som man gaar i Gang med, naar Forholdene er modne dertil. Naar Genopbygningen ydermere skal gennemføres i *Krigstiden*, hvor talrige erfarne Fagforeningsfunktionærer er indkaldt under Fanerne, forvolder dette yderligere Vanskeligheder, som man næppe gør sig Forestilling om. Alligevel kunde man i Frankrig følge Rekonstruktionens Fremskridt Uge for Uge. At den har kunnet lykkes, beviser, at den gamle Landsorganisation, C. G. T., under Jouhaux' Ledelse har forstaaet at bevare sine Tilhængere og sine Tillidsmænd i alle Egne af Landet. Det vilde være meningsløst at benægte, at de franske Fagorganisationer har lidt et betydeligt Medlemstab, og at Forudsætningerne for hurtigt at genvinde det tabte ikke netop nu er gunstige. Jævnsides hermed har de franske Fagorganisationers Indflydelse paa de sociale Tildragelser ogsaa i de seneste Maaneder været ringere, end det under andre Omstændigheder vilde have været Tilfældet. Men, hvad der er det væsentligste: Reorganisationen er lykkedes; de faglige Organisationers Eksistens under de mest vanskelige Forhold er atter sikret; deres Kærne og bedste Elementer er bevaret; deres Arbejdsevne er genoprettet.

Repræsentantskabet har uforbeholdent godkendt Ledelsens Virksomhed, som den fremgaar af foranstaaende Skildring. Det har udtrykkeligt erklæret, at Billigelsen af den nationalsocialistisk-bolchevikiske Pagt vilde være ensbetydende med en fuldstændig Mangel paa Disciplin overfor Fagorganisationernes med Flertal vedtagne Beslutninger og tillige Bevis paa fuldstændig Afhængighed af et politisk Parti og en fremmed Regering. Det har erklæret sig solidarisk med den af Flertallet i Forretningsudvalget og Hovedbestyrelsen vedtagne Beslutning om at indstille Samarbejdet med dem, der ikke kunde eller vilde fordømme den tysk-russiske Pagt og de russiske Angrebshandlinger. I Resolutionen, hvori man ubarmhjertigt fælder Dom over begge de totalitære Diktaturers Politik, erklærer Fagforbundene ordret, at Sovjetunionens Aktion mod de baltiske Stater og frem for alt det fejge Angreb paa Finland »viser Sovjetunionens krigerske Ny-Imperialisme i et særlig daarligt Lys.«

I en anden Resolution »C. G. T. og Krigen« erklærer Repræsentantskabet, »at de faglige Organisationer enstemmigt og med al Kraft vil opretholde ethvert Haab om Virkeliggørelsen af en retfærdig og varig Fred. Men Repræsentantskabet forsikrer, at *de faglige Organisationers Fredsvilje ikke maa fortolkes som en Imødekommenhed overfor de totalitære og tyranniske Regeringer*, som bærer Ansvaret Krigen.« For at forstaa denne Udtalelse rigtigt og i alle dens Konsekvenser maa man endnu en Gang holde sig hele den indre Situation indenfor de franske Fagorganisationer før Krigsudbrudet for Øje. Under Indtrykket af de kommunistiske Fagforeningsfolks Moskva-Politik havde den faglige Bevægelses naturlige Fredsvilje nemlig i nogle Kredse indenfor Fagbevægelsen — netop ud fra Modviljen mod disse Ideer — udviklet sig til en usund pacifistisk Fanatisme. For Eksempel havde man indenfor visse Tjenestemandsorganisationer kunnet høre og tillige i deres Organer kunnet finde Meninger og Opfattelser tilkendegivet, hvis Virkning paa den krigslystne Nationalsocialisme maatte blive det modsatte af, hvad man tilstræbte. Den ovenfor citerede og enstemmigt vedtagne Resolution beviser, at ogsaa denne usunde Reaktion mod den kommunistiske Taktik, efter Udelukkelsen af Kommunisterne, atter er forsvundet.

Genoprettelsen af de faglige Organisationers Enighed ved Udelukkelsen af et Element, der ikke hørte hjemme indenfor de franske Fagorganisationer, maa, trods den midlertidige Formindskelse af deres Slagkraft, ogsaa set ud fra den *internationale Arbejderbevægelses Standpunkt* hilses med Glæde. Den af et godt organiseret og ikke ubetydeligt kommunistisk Mindretal paa den skildrede Maade udfoldede Aktivitet har, selv om man ikke formaaede at sætte sin Vilje igennem i den centrale Ledelse, men stræbte efter at opnaa Indrømmelser for sit Standpunkt, dog foraarsaget saadanne Skaar indenfor den franske Fagbevægelse, som man andetsteds ikke har kendt det; Kampe, som man i andre Lande havde overstaaet, rasede indenfor Rækkerne. Kommunisterne satte Demagogien i Kampen om Magten indadtil i Stedet for den fælles Varetagelse af Arbejdernes Interesser udadtil. Om det russiske Problem kom det til hidsige Diskussioner. For saa vidt er Genoprettelsen af den faglige Harmoni i den traditionelle franske Syndikalismes Betydning vigtig og heldig saa vel for den franske som for den internationale Fagbevægelse.

Internationalt betydningsfuldt er ogsaa *Samarbejdet mellem de franske og engelske Fagorganisationer* siden Krigens Udbrud. Man ved, at et Møde een Gang om Maaneden mellem ledende franske og engelske Fagforeningsfolk er planlagt og ogsaa allerede har fundet Sted. Disse Sammenkomster er i Betragtning af det snævre Samarbejde mellem de to Nationer og deres Regeringer under Krigen naturligt. De skal tjene til at holde Parterne i Føling med hinanden angaaende Tanker og Maal, Krigsøkonomien, Udviklingen af de sociale Forhold, og de skal tillige forberede eventuelt fælles Initiativ. Iøvrigt er man i franske Fagforeningskredse fuldstændig klar over, hvor grundforskellige Forholdene er i England og Frankrig baade med Hensyn til Erhvervslivets Struktur, Arbejdsmarkedsproblemerne og Forudsætningerne for Ernærings- og Levevilkaarene, ligesom man ved, at gensidigt givne Informationer maa være omhyggeligt udarbejdede, og de Slutninger, der drages, maa underkastes en kritisk Behandling under Hensyntagen til hver af de to Stater.

I hvilken Aand gaar de franske Fagorganisationer til deres praktiske Arbejde? Ogsaa herom giver deres Virksomhed i de seneste Maaneder og Repræsentantskabets Møde vigtige Oplysninger. For det første er Bevægelsen sig sin Samhørighed med Nationen fuldt bevidst. De

bebrejder netop de udelukkede Medlemmer, at de, som Jouhaux udtrykte det, paa samme Tid har forraadt baade Fredens og Nationens Sag. Men de tænker ikke under den nuværende Krigssituation paa uden Forbehold at sidestille deres egne Interesser med Nationens uden at forsøge at komme i Samvirke med andre Kredse, men undersøger ogsaa Muligheden for Samarbejde med de øvrige i Produktionen deltagende Lag.

Denne nuværende Grundindstilling er aldeles ikke ny og kun et Resultat af Krigstiden. Standpunktet er tværtimod trængt igennem Skridt for Skridt — ikke som teoretisk Dogme, men som Resultatet af de sidste Aars politiske og faglige Arbejde. Arbejdernes Anerkendelse som ligeberettigede Overenskomstpartnere med Arbejdsgiverne, Afslutningen af *kollektive Overenskomster* og Indførelsen af obligatorisk Voldgift har medført, at man er i stadig Føling og Kontakt med Regeringsorganer og Arbejdsgiverorganisationer. Vi ser nu de franske Fagorganisationer i Færd med ud af de tusind Enkeltheder i denne Udvikling at forme et *System*, idet de til de velbekendte Træk i Billedet af deres Væsen og deres Virksomhed føjer nye Træk til.

At den franske Bevægelse er paa March mod et saadant Maal, beviser samtlige de af Repræsentantskabet førte Forhandlinger, Ordlyden af den tredie Resolution og frem for alt den resumerende Slutningstale af René Belin, en interessant Personlighed blandt de yngre Fagforeningsledere, som i systematisk Vurdering opridsede Resultatet af Dagens Forhandlinger. »Interessemodsætningerne«, udtalte han, »vil nu og fremtidig vedblive at bestaa og hvile som en tung Byrde paa de sociale Forhold. Her bestaar en fundamental Modsætning. Men det er ikke mindre rigtigt, at der ogsaa bestaar en Solidaritet, som man i bestemte Øjeblikke og under visse Omstændigheder bliver sig stærkere bevidst ... Vi er stillet overfor Valget mellem det absolutte Modsætningsforhold og det daglige Arbejde for stadige Forbedringer. Alt afhænger af Magtforholdene; hvis vi vil vove Eksperimentet, maa vi gøre det i Beslutningen om at komme til Maalet. Hos os findes der endnu mange Ideer, der hverken er i Live mere og heller ikke endnu er døde. *Vi maa begrave det, der er dødt, og vende os til det, hvori der er Liv* ...«

Det er den Aand, der bestemmer den franske Fagbevægelses Handlinger.

E. H.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

60 AAR

Den 16. Februar kan *Th. Lindberg Pharsen*, der som bekendt er ansat paa vort Forbunds Hovedkassererkontor, fejre sin 60-aarige Fødselsdag.

Lindberg Pharsen er Jyde født i Otting ved Skive, og det blev naturligvis ikke sunget ved hans Vugge, at der ud i Fremtiden vilde blive tildelt ham den Opgave at

organisere de københavnske Film- og Forlystelsesarbejdere. Ikke destomindre blev Løsningen af dette Problem af omfattende Betydning for Pharsen og hans Kolleger, der gennem Pharsens Indsats efterhaanden opnaaede gode overenskomstmæssige Vilkaar og aftalte Arbejdsforhold.

Lindberg Pharsen valgtes første Gang til Formand for Film- og Forlystelsesarbejdernes Afdeling den 25. April 1914 og fungerede som saadan uafbrudt indtil Juli 1938. Afdelingen talte kun 37 Medlemmer ved Oprettelsen, men Pharsens energiske Indsats i Organisationens Virke medførte meget hurtigt, at der skabtes den fornødne Tillid til dens Betydning og Indflydelse. Medlemstallet blev derfor stadig større og ved Pharsens Fratræden som Formand var Afdelingen vokset til et Medlemstal af ca. 800.

Den 1. Marts 1933 ansattes Lindberg Pharsen paa vort Forbunds Hovedkassererkontor og har ogsaa her udført et i enhver Henseende tilfredsstillende Arbejde i Forbundets Tjeneste.

Vi ønsker Lindberg Pharsen til Lykke i Anledning af 60-Aarsdagen og tilføjer Ønsket om fortsat gode Arbejdsaar for den Organisation han trofast har tjent igennem Aarene.

ET SKIBSVÆRFT

set indenfor Murene og lidt om Skibsbygningens Historie

Alt, hvad der har med Skibsfart at gøre, er under den nuværende urolige Situation i Europa Tabu. Skibene rapporteres ikke, det gælder baade for de krigsførende og for de neutrale Magters Skibe, og deres Positioner kommer ikke til Offentlighedens Kundskab. Til Havnene ankommer Skibene uden at nogen ud over nogle faa udvalgte, ved hvorfra de kommer, og ingen aner noget om, hvor de sejler hen, naar de atter staar Havnen ud.

Skibsværfternes Reparationer, Nybygninger, Stabelafløbninger og Prøveture gøres ikke mere til Genstand for indgaaende Omtale i Dagspressen, og man er i det hele taget meget forsigtig med at lade noget »sive ud«, som kan røbe Skibenes Bevægelser i Ind- eller Udland.

Det er altsammen noget, Krigssituationen har skabt, og det maatte derfor paa Forhaand anses for haabløst at faa Adgang til et Skibsværft for paa nærmere Hold at studere dets mange Funktioner, og faa et lille Indblik i det Arbejde, der udføres af den store Arbejdsmandsstab, som her er beskæftiget.

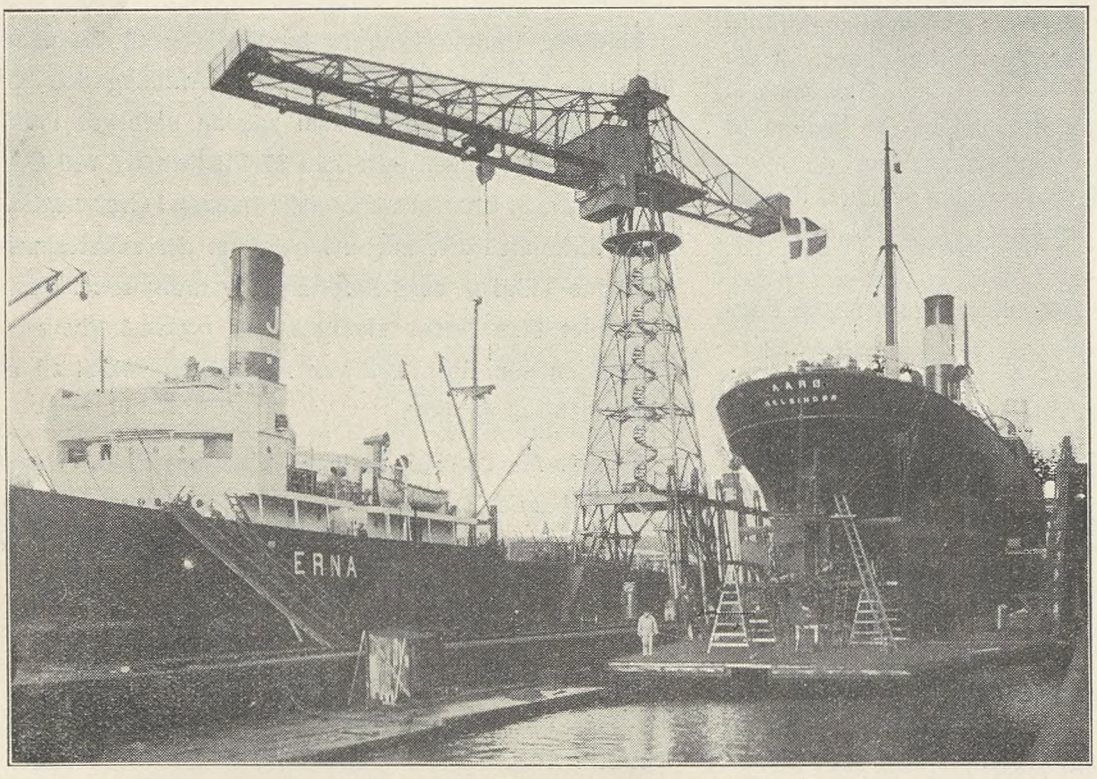
Alligevel vovede vi Forsøget og slap ind ad Porten til Danmarks næststørste Skibsværft, »Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri«, der med sine mægtige Haller og vældige Kraner konkurrerer med Kronborg Slot og dets Taarne og Tinder om at markere den gamle Sundby ved Porten til Øresund. Denne Labyrint af Bygninger, Værksteder og Haller, som rummer en Stab af Arbejdere og Funktionærer, der i Antal naar op paa Siden af Indbyggerantallet i flere af vore mindre Købstæder. Omkring 2600 Mand er der i Øjeblikket beskæftiget paa Helsingør Skibsværft, og heraf er de ca. 600 Arbejdsmænd, eller omtrent en Femtedel af samtlige Beskæftigede.

Skibsbygningskunsten har været kendt saa langt tilbage, Historien gaar. Vi kender de første primitive Fartøjer som Tømmerflaader eller en udhulet Træstamme, som vore Forfædre i Oldtiden benyttede sig af, eller Indianernes lette Kano, som var bygget af Bark. De havde det samme Formaal som Nutidens Fartøjer, nemlig at tjene som Transportmiddel paa Vandet, og i disse primitive Fartøjer blev faktisk Spiren lagt til den vældige Industri, som Skibsbygningen gennem Aartusinder har udviklet sig til.

Allerede omkring 1500 før Kristus kendte baade Ægypterne og Fønikerne til at bygge store og velkonstruerede Fartøjer, og i Norden stod Skibsbygningskunsten meget højt under Vikingetiden; herom vidner Resterne af de gamle Vikingeskibe, man bl. a. har fundet her i Landet i Moser og andre Steder. Senere blev det Spanien, Portugal og Holland, der tog Føringen paa Skibsbygningens Omraade indtil det 18. Aarhundrede, hvor det var Franskmændene, som dominerede til de i det 19. Aarhundrede maatte afgive Førerstillingen til England.

Af de vigtigste Etapper i Skibsbygningens Historie skal nævnes Dampmaskinens Anvendelse 1807, Bygning af Jernskibe 1821, Skruens Opfindelse 1836, Bygning af Staalskibe 1894 og Dieselmotorens Anvendelse 1912. Med Hensyn til den sidste Etappe saa har Danmark jo indskrevet sit Navn i Historien med Dieselmotorskibet »Selandia«, der som det første Dieselmotorskib i Verden gik sin Sejrsgang over hele Kloden og vakte uhyre Opmærksomhed overalt. Siden er det jo blevet efterfulgt af mange.

Det blev ikke Helsingør Skibsværft, der fik Æren af at bygge dette Verdens første Dieselmotorskib, men derfor er Helsingør-Værftets

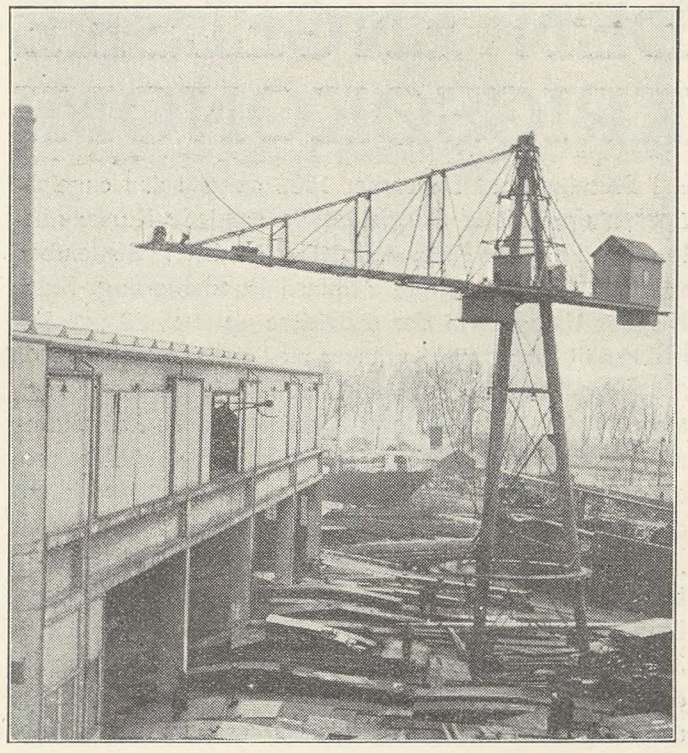

Dampere under Reparation ved Værftet.

Indsats ikke mindre. Mange store og smukke Skibe er i Aarenes Løb gaaet ud fra Værftet siden det i Begyndelsen af Firserne blev grundlagt, og i Øjeblikket er Nybygning Nr. 263 paa Stabelen.

Men, som sagt, vi slap ind.

Først fangedes Øjet ind af den store Hal, hvor Skibsbyggerne var i Færd med at overføre Konstruktørernes Tegninger til Træskabeloner, paa hvilke alle Detaljer og Enkeltheder afmærkes. Praktisk talt bygges Skibet op i Skabeloner, før disse gaar videre til den vældige Skibsbygningshal, hvor en Stab af Haandværkere og Arbejdsmænd er beskæftiget med at danne Staalet til efter Skabelonerne, til Spanter, til Plader, til Vinkeljern, til kort sagt de mange større eller mindre

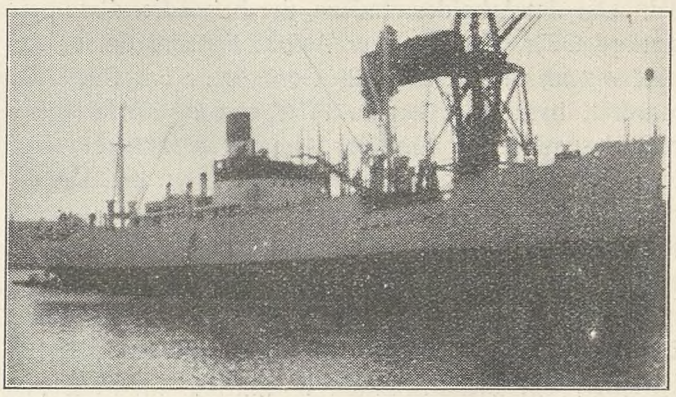

En af de store elektriske Kraner.

Stykker, hvoraf et Skib bestaar, og som skal forarbejdes med stor Nøjagtighed for senere Stykke for Stykke at kunne føjes sammen til eet Hele og danne et stolt og smukt Skib.

Det er interessant at se dette Arbejde paa nærmere Hold, men lige saa interessant er det at gaa ude paa den store Plads, hvor vældige Staalplader og Profiljern ligger i et syndigt Virvar, og hvor Kranerne kører frem og tilbage tilsyneladende bare fordi de skal være i Bevægelse for at give hele Sceneriet Liv, men der er System i det hele. Hver Arbejder kender sin Plads, og der gaas ikke et Skridt, som ikke er nødvendigt, og Kranerne kører ikke forgæves. De forarbejdede Materialer lægges i Stabler efter et bestemt System, saaledes at det, som skal bruges sidst, lægges nederst og det, som skal bruges først, kommer til at ligge øverst.

Jeg kommer ogsaa forbi Stablerne, hvor Nittehamrene knalder som Maskingeværer, saa Larmen slaar mod Trommehinderne med en saadan Kraft, at det

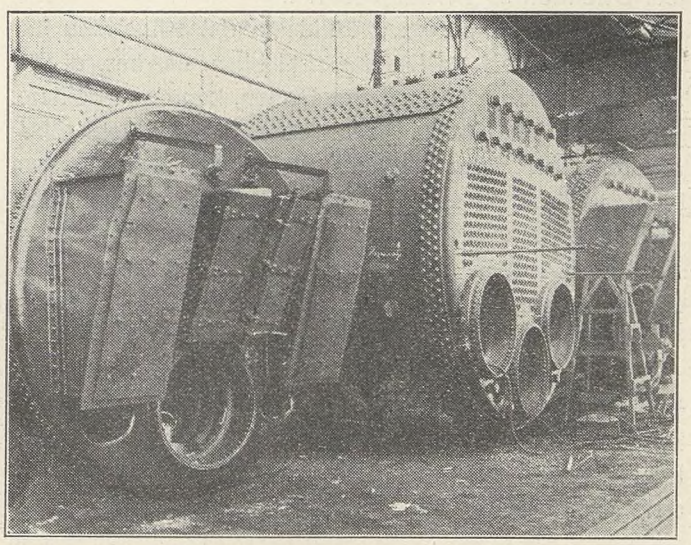
Et af de mange smukke Skibe, som er udgaaet fra Værftet.

endog er umuligt at høre, hvad man selv siger. Men Arbejderne tager tilsyneladende ingen Notits heraf. De er hærdede paa dette Omraade som paa saa mange andre.

Besøget gælder ogsaa Støberiet, hvor knitrende Baal flammer i Smelteovnene, hvorfra Staalet som en hvidglødende, flydende Masse løber ud i Sandformene for at blive til Cylindre, Stempler eller andre Maskindele, som er nødvendige for et Skibs Funktioner. Vi kommer gennem Smede- og Maskinværksteder, hvor Skibsmaskinerne forarbejdes, gennem Snedkerværksteder og en lang Række andre Værksteder, hvor man er beskæftiget med at forarbejde Ting, som har sin særlige Mission om Bord i et Skib.

Ialt er der 31 forskellige Afdelinger paa Helsingør Skibsværft og i saa godt som alle er der Arbejdsmænd beskæftiget. Deres Virkefelt er ikke afgrænset til et enkelt Omraade eller en enkelt Afdeling, det spænder praktisk talt over det hele.

De er beskæftiget i Støberiet og i Smede- og Maskinværkstederne som Hjælpere. I Skibsbygningshallen som »Klippemænd« som »Borere« og »Forsænkere«. Paa Stabelen er de beskæftiget som Hjælpere for Nitterne, som »Naglevarmere« og som »Forholdere«, og om Bord er det »Maskinriggere«, som sørger for, at Maskindelene kommer paa Plads, eller hvis det drejer sig om Reparationer, bringer dem i Land. I Skibenes

Interiør fra Kedelsmedien.

Tanke er det Arbejdsmændene, der behandler disse med særlige Oliер, Cement eller Asfalt, ligesom det er Arbejdsmænd, der udfører alt Ovnarbejde om Bord. De murer Kabysser op, lægger Flisegulve og sætter Fliser paa Væggene. De arbejder som »Rustbankere«, som Kranførere og som »Stilladsmænd«, og der er Arbejdsmænd beskæftiget ved Savmøllen, ved Losning og ved Sortering af Materialer. Kort sagt, er der Arbejdsmænd overalt, og deres Indsats ved et Skibs Tilblivelse kan i mangt og meget sidestilles med den faglærte Arbejders. Det er da heller ikke saa lige til at være Skibsværftsarbejder, det kræver baade Øvelse og Erfaring paa forskellige Felter.

Som tidligere nævnt er der paa Helsingør Skibsværft ialt 31 Afdelinger. En af Tillidsmændene fortæller, at Arbejderne i disse Afdelinger er sammensluttet i Klubber, der hver har en Tillidsmand. Arbejdsmændene har saaledes 7. Samtlige Tillidsmænd danner en Sammenslutning, som kaldes Tillidsmandsinstitutionen og har en Bestyrelse, der bestaar af en Formand og fire Repræsentanter. Denne Tillidsmandsinstitution har til Formaal gennem en fælles Repræsentation at forhandle med Værftets Ledelse om Indførelse af Regler og Bestemmelser, som maatte være i Virksomhedens og Arbejdernes Interesser, ligesom den skal søge Stridigheder mellem Fagene indbyrdes bilagte og iøvrigt værne om Arbejderne, hvor saadant er nødvendigt. Endvidere sorterer Marketenderiet, der drives af Arbejderne selv, under Tillidsmandsinstitutionen, samt et Hjælpefond oprettet af Værftets Bestyrelse. Dette Fond har til Formaal at yde Understøttelse til Arbejdere, hvis Indtægter er blevet formindsket paa Grund af Sygdom eller andre uforskyldte Forhold.

Fondet har en Bestyrelse valgt blandt Tillidsmændene, og Selskabet har en Tilforordnet, som skal føre Tilsyn med, at Fondet styres efter sin Vedtægt.

Ogsaa Marketenderiet har en Bestyrelse, som vælges af et Repræsentantskab, og denne Bestyrelse vælger igen et Forretningsudvalg paa 3 Medlemmer, der forestaar Marketenderiets daglige Drift, medens det er Tillidsmandsinstitutionen, der har Ansvaret overfor Værftets Direktion og Myndighederne.

Af de Overenskomster, Tillidsmandsinstitutionen har truffet med Værftets Ledelse skal bl. a. nævnes, at ved Ulykkestilfælde, der medfører Døden, kan de Arbejdere, som overværer Ulykken, samt de Arbejdere, som tilhører den Klub, hvoraf den Afdøde var Medlem, gaa hjem, medens de øvrige fortsætter Arbejdet, men yder 2 Timers Grundløn til de efterladte. Værftet yder et Tilskud paa 1000 Timers Grundløn, som sammen med det af Arbejderne indbetalte Beløb, udbetales de efterladte, hvad enten den forulykkede var gift eller ikke.

Der er ogsaa truffet en særlig Overenskomst i Henhold til Loven om Forbud mod Overarbejde, og der er Anledning til i denne Forbindelse at nævne, at der allerede længe før Overarbejdsloven traadte i Kraft var oprettet en Overenskomst, hvorefter Overarbejde skulde afspadseres for at skaffe Beskæftigelse til saa mange som muligt.

Der kunde være adskilligt endnu at fortælle om Arbejdet paa det store Skibsværft i Sundbyen, men lad Beretningen slutte med den Oplysning, at foruden Skibs- og Maskinbygningen, fremstilles der meget andet paa Værftet. Bl. a. er en stor Del af Staalkonstruktionerne i Kødbyen i København, fremstillet paa Helsingør Skibsværft.

Det, at Værftet med sin store Stab af Arbejdere, har uhyre Betydning for Helsingørs økonomiske Liv, turde være en overflødig Bemærkning.

I. A. Ørsted.

DEN ENGELSKE KRIGSØKONOMI

I Slutningen af December 1939 oplyste den engelske Forsyningsminister *Burgin,* at de samlede Kontraktbeløb, hvad angaar Krigsmateriel siden den 1. September, var kommet op paa ¼ Milliard Pund Sterling. Siden Krigens Udbrud var der endvidere oprettet 20 nye Fabrikker til Regeringsleverancer med en Bekostning af 45 Mill. Pund Sterling, medens i 300 Tilfælde Kontrahenternes Fabrikker var blevet udvidet med en Bekostning af 10 Mill. Pund Sterling. Disse Tal giver et lille, men ogsaa kun et lille, Indblik i, hvilke enorme Beløb en moderne Krig koster et Land som England.

Ser vi i det hele paa de Krav, der vil blive stillet til Krigsfinansieringen, findes det, at Udgifterne i forrige Krig steg fra 1914: 198 Mill. Pund Sterling til 1918: 2692 Mill., altsaa en nominel Stigning paa ikke mindre end 1360 %, under Hensyn til den stedfundne Prisstigning dog kun 596 %. Betydningen heraf fremgaar af, at medens Statsudgifterne i 1914 udgjorde 8 % af Bruttonationalindtægten, steg de til 1918: 49 %. September 1939 ligger Forholdene væsentlig anderledes. Statsudgifternes Niveau var nemlig umiddelbart før denne Krig allerede meget højere end i den tilsvarende Periode før sidste Krigs Udbrud (1913—14), idet de udgjorde 17% af Nationalindtægten i 1936—37. En af Grundene hertil er utvivlsomt, at man denne Gang i gennem længere Tid har forberedt sig paa det væbnede Sammenstød end sidst, hvad der har givet sig Udslag i Rustningsudgifterne. Ved Krigens Udbrud den 1. September bragtes de samlede Udgifter op paa over 1 900 Mill. Pund Sterling. Man maa herefter regne med, at der ikke som i 1914 vil ske en saa brat Udgiftsforøgelse, selv om der vil ske nogen Stigning. Sagkyndige regner med, at man endnu i dette Finansaar vil komme op paa et Udgiftsbeløb af godt 200 Mill. Pund pr. Maaned, et Beløb, der saa formentlig gennem nogen Tid vil holde sig konstant.

Der er en afgørende Forskel mellem Krigsfinansieringen i England under denne Krig og under Verdenskrigen 1914—18. Dengang regnede man i Almindelighed med en kortvarig Krig, hvortil kom, at Tanken om Regulering

af det økonomiske Liv efter totalitære Principper var det liberale Regimente en Vederstyggelighed, som længst muligt maatte holdes nede. Devisen var: Business as usual, hvilket kort og godt betød, at man mente, at privat Foretagsomhed med Held kunde og vilde gennemføre Tilfredsstillelsen af de enorme Behov paa Materiel og Fødevarer, som Krigen skabte, uden Indblanding af det offentlige. Ganske vist havde Regeringen allerede i August 1914 faaet vidtgaaende Bemyndigelser til allehaande Reguleringer med Henblik paa »Rigets Forsvar«, men faktisk blev i første Omgang kun Jernbanerne underkastet Regulering, de blev overtaget af Staten af Hensyn til Mobiliseringen — karakteristisk nok under de Vilkaar, at Ejerne (som er private) skulde garanteres samme Dividende som før Krigen. Omstillingen til den moderne Krigs økonomiske Regulering skete iøvrigt først efter 2—3 Aars Forløb.

I 1939 var Magtkoncentrationen straks ved Krigens Begyndelse hos det offentlige ført lige saa vidt som efter 3 Aars Verdenskrig. Som det siges i Arbejderbevægelsens Erhvervsraads Konjunktturoversigt for Juli Kvartal 1939: »I Begyndelsen af denne Krig er ogsaa de demokratiske Stormagters Erhvervsliv næsten lige saa centraliseret som Tysklands Økonomi. Forskellen i Detaillerne er kun Udtryk for den Kendsgerning, at Vestmagterne kapitalmæssigt og raastofmæssigt set er meget rigere udstyret end Tyskland. Krigens Udgang kan være uvis, men det er en Kendsgerning, at det totalitære økonomiske Princip allerede nu fejrer store Triumfer i alle Lande.«

Vi vil nu undersøge de Kilder, England raader over, og som det i større eller mindre Grad er muligt at mobilisere til Dækning af Statens Krigsudgifter. De falder i to Hovedbestanddele, der i sidste Instans er afgørende: Nettonationalindtægten og Formueforbruget. Ved den første mener man det løbende Nettoudbytte af Samfundets Anstrengelser — den Betaling, vore Produktionsfaktorer, ikke mindst Arbejdet, faar ved at stille sig til Raadighed i Produktionsprocessen — medens Formueforbruget forstaas som de Midler, der fremkommer dels ved manglende Vedligeholdelse og Amortisation af Realkapitalen, dels ved Salg af udenlandske Reserver. Der kan være Grund til at fremhæve, at uanset om Finansiering sker ved Laan eller ved Skat, maa Krigsførelsens Krav paa Goder tilfredsstilles af de nulevende, hvad enten det gaar ud over deres Indtægt, udtrykt i Goder, eller sker ved en Reduktion af deres Formue. Der maa skydes med nutidige, ikke med fremtidige Kanoner, og disse kan kun tilvejebringes ved at mindre væsentlige (fra Krigsmagtens Synspunkt mindre væsentlige) Behov tilsidesættes. Man kan dog tale om Formueforbruget som den Del af Krigsbyrden, der bæres af Eftertiden, men det maa da være ud fra den Forudsætning, at denne søger at indhente det forsømte m. H. t. Vedligeholdelse o. s. v. og at genoprette de udenlandske Reserver i deres hidtidige Omfang — men selve Ofret er sket tidligere. En Undtagelse danner udenlandske Laan.

Ved Krigsfinansiering er det altsaa Nationalindtægten, hvorom Interessen samler sig. Nationalformuen faar under Krigen kun Betydning, for saa vidt den lader sig likvidere som ved Amortisation og Vedligeholdelse, hvor de herved frigjorte Midler i et vist Omfang kan anvendes til Statens Formaal, og ved udenlandske Kapitalanbringelser, hvor disse ved Salg til andre Lande ombyttes med de ønskede Goder. I det følgende skal nu Størrelsen og den nærmere Sammensætning af Englands Nationalindtægt og dets udenlandske Reserver undersøges.

Nettonationalindtægten er for 1911 anslaaet til 2210 Mill. Pund Sterling, i 1937 5272 Mill. og i 1939 5500 Mill. (Netto er lig Brutto minus Amortisation og Vedligeholdelse). *Den reelle Nettonationalindtægt er fra 1911 til 1937 steget 45 %*, idet der er en Stigning i Leveomkostningerne paa henved 65 %. Den omtalte Stigning i den reelle Nationalindtægt paa 45 % er imidlertid fortrinsvis kommet *efter* Verdenskrigen, idet det *under* Verdenskrigen stort set ikke lykkedes mere end lige at holde den konstant — trods Befolkningstilvæksten. Det lykkedes altsaa ved den meget udvidede Kvindebeskæftigelse og længere Arbejdstid kun lige at opveje Manglerne paa Grund af Indkaldelserne.

Om Kvindebeskæftigelsen skal gøres nogle Bemærkninger i Relation til vort Emne. Anvendelsen af Kvinder i Erhvervslivet i de krigsførende Lande steg stærkt under Verdenskrigen, saaledes som det ogsaa vil gøre det under denne Krig. I 1913 arbejdede ½ Mill. Kvinder i den engelske Industri, i 1920 1,34 Mill. De var beskæftiget i Flyvemaskine- og Motorindustrien, i den optiske Industri samt først og sidst i Vaabenindustrien.*) Selv om det af Kvinderne præsterede Arbejde antagelig har været af en noget ringere Kvalitet end Mandsarbejde — det drejede sig jo om helt nye Arbejdsfelter for dem — hævdes det dog, at i Behandlingen af automatiske Maskiner var Kvinderne paa Højde med Mændene, og for saa vidt Arbejdet iøvrigt ikke gik ud over deres fysiske Kræfter, viste de sig lige saa effektive som Mændene. Men, og det er det, der er det vigtige i denne Forbindelse, Lønnen var ikke den samme som Mændenes, men langt lavere. Selv om vi forudsætter, at de fremstillede Goder var af en noget ringere Kvalitet, er der dog ingen Tvivl om, at det, naar først Kvinderne havde faaet en Tids Uddannelse, var mere givtigt for Industrien at beskæftige Mænd end Kvinder. Heller ikke i denne Krig vil der være Raad til en »Luksus« som lige Løn for lige Arbejde — det vil bare af Arbejdsgiverne blive undskyldt med endnu mere nationale Fraser denne Gang end tidligere. Resultatet er: stigende Overskud i Industrien. Dette Overskud vil nu ikke ubeskaaret tilfalde Vaabenfabrikanterne — en Del vil de naturligvis faa, men vil saa ogsaa komme til at betale mere i Skat. Vigtigere er det dog, at der er paalagt en Skat, der opkræves med 60 % af Merfortjenesten hos Regeringens store Rustningsleverandører.

*) Netop medens dette skrives har Marineminister Churchill holdt en Tale og bl. a. sagt: »Der vil blive Brug for Millioner af nye Arbejdere og over 1 Mill. Kvinder maa melde sig til Krigsindustrien.

Vi vender tilbage til Nationalindtægten. Det er her vigtigt, at det under Verdenskrigen viste sig muligt at reducere den Andel af den engelske Nationalindtægt, der levnedes private til Konsum og Investering, fra ca. 2300 Mill. Pund i 1913 til, idet der er foretaget en Omregning efter Leveomkostningerne, i 1918 1425 Mill., d. v. s. med ca. 38 %.

Forskellen mellem de 2300 Mill. og de 1425 Mill. angiver altsaa det Beløb, som Staten ved Hjælp af Skatter og Afgifter lagde Beslag paa til sine Formaal. Det Beløb, der i Dag under normale Forhold vilde være overladt Befolkningen til eget Forbrug vilde ikke være 2300 Mill. Pund, men godt og vel 5000 Mill. Reduceres dette Beløb med samme Procent, hvormed Privatkonsumen under Verdenskrigen reduceredes, nemlig med henved 40 %, frigøres der ca. 2000 Mill. Pund aarlig for Statsformaal, medens der som tidligere nævnt er Brug for godt 200 Mill. pr. Maaned i nær Fremtid.

Man vil let forstaa, at det ved enhver Krigsfinansiering vil gælde om at faa saa meget af Nyopsparingen ledet over i de Anvendelser, der tjener dens Formaal, d. v. s. det drejer sig om at faa den til at gaa i Statslaanene. I denne Henseende er Staten nu bedre stillet end i sidste Krig. Dengang optraadte Folk i stor Udstrækning selvstændigt paa Penge- og Kapitalmarkedet, de købte og solgte selv deres Værdipapirer. Disse Transaktioner foregaar nu i meget stort Omfang gennem Bygge- og Forsikringsselskaber. Vigtigst er dog Aktieselskaberne, idet 70 % af Opsparingen foregaar gennem disse Institutioners Reservehenlæggelser. Staten kan, naar den skal laane, altsaa gaa direkte til disse Institutter, hvad der letter Vilkaarene for den ikke saa lidt. Det er dog ikke blot Opsparingen, der søger nye Anbringelsesmuligheder, men ogsaa en Del af de Beløb, der aarlig frigøres til Amortisation og Vedligeholdelse. Omfanget af de i dette Afsnit nævnte Poster, som Staten vil kunne beslaglægge andrager formentlig med de ved Krigens Udbrud gældende Priser ikke under 600 Mill. aarlig.

Det er kendt, at England er en Kreditornation. Det betyder, at det er i den gunstige Stilling at kunne finansiere en betydelig Del af sine Statsudgifter, nemlig de udenlandske Betalinger, ved Midler fremskaffet ikke af Nationalindtægten, men ved Salg af dets udenlandske Investeringer. Ved Vurderingen heraf er det da af Vigtighed at kende disses Omfang, geografiske og erhvervsmæssige Fordeling og, betinget heraf, deres Salgsbarhed.

Naar bortses fra privat udenlandsk Investering var der i 1913 foretaget Kapitalanbringelser uden for Storbritannien til et Beløb af 3700 Mill. Pund Sterling, i 1936 var det 3350 Mill. I 1913 var der anbragt omtrent lige meget i Imperiet og i Udlandet. Den erhvervsmæssige Fordeling var saaledes, at i Imperiet faldt af ialt ca. 1800 Mill. 35 % paa Regeringslaan, 24 % paa Jernbaner, 15 % paa Minedrift og Resten paa det øvrige Erhvervsliv. For Udlandets ca. 1900 Mill. var de tilsvarende Procenter 15, 60 og 3. Man vil se Jernbanernes dominerende Betydning.

Under Verdenskrigen lykkedes det at mobilisere for ca. 850 Mill. Pund Sterling udenlandske Værdipapirer, hvoraf amerikanske Jernbaner udgjorde ca. 600 Mill., til Betaling af det engelske Importoverskud. I 1936 er Investeringerne i det egentlige Udland langt mindre end i Imperiet, nemlig henholdsvis ca. 1300 Mill. og 2000 Mill. De ovennævnte Procenter for Statslaan og Jernbaner bliver henholdsvis Imperium og Udland 55 og 17, og 27 og 31. For Imperiet er altsaa Betydningen af Regerings- og Kommunelaan steget yderligere, medens Jernbanernes Betydning saavel her som for Udlandet er faldet stærkt under og efter Verdenskrigen.

Som Helhed er Englands Stilling m. H. t. udenlandske Reserver da mindre gunstig end i 1914. De udgør vel i Dag et lignende Beløb som i 1914, men er under Hensyn til Prisstigningen faldet med 25 %, hvortil kommer, at dette Beløb nu ikke omfatter den enorme Post af letsælgelige amerikanske Jernbanepapirer, som Tilfældet var tidligere.

Det bør formentlig nævnes, at foruden de nævnte Kapitalreserver har England en betydelig Guld- og Valutareserve, der ogsaa kan gøre Gavn ved Importens Betaling. Det drejer sig om et Beløb, der for Guldreservens Vedkommende tangerer de 500 Mill. Pund (bortset fra Guld i privat Besiddelse). I 1914 var Beløbet 175 Mill. Hertil kan saa lægges Dominions og Indiens Guldreserver paa ca. 100 Mill. Pund, hvortil kommer deres aarlige Guldproduktion, der andrager lige saa meget.

Vi har i det foregaaende, efter indledningsvis kort at have set paa, hvilke *Krav* der vil blive stillet til den engelske Krigsfinansiering, udelukkende beskæftiget os med de *Kilder,* der i saa Henseende staar til Raadighed. Derimod har vi slet ikke været inde paa, hvilke *Metoder* af skattemæssig, pengepolitisk og anden Art, Staten vil bruge for at faa fat i Udbyttet af disse Kilder. Dette Spørgsmaal kan der maaske blive Lejlighed til at tage op til Undersøgelse senere. Det er jo ikke mindst af Betydning for den arbejdende Befolkning.

G.

Fra Medlemmerne

Nørresundby A. — Svovlsyrefabriken »Limfjorden«. Afdelingen har meddelt, at der har været optaget lokal Forhandling om Betaling for Aflæsning af Kisaske, uden at Enighed er opnaaet. Kravet har derefter været behandlet ved Mægling, hvor man enedes om, at Aflæsning af Kisaske paa Pladsen betales med 141 Øre pr. Time med Tillæg efter Dyrtidsordningen.

Fabrikarbejderne — A/S Danilbo. Afdelingen har sluttet Overenskomst med Firmaet. Arbejdstid 48 Timer, Timeløn 135 Øre. Alm. Overtidsbetaling. Parterne er enige om, at alt Arbejde, som egner sig dertil, skal udføres i Akkord. Sommerferie i Henhold til Lov om Ferie med Løn. Tillidsmandssystemet samt Regler for faglig Strid og Dyrtidsordningen. Overenskomsten gælder til en 1. Marts, men kan tidligst opsiges til Marts 1941.

Støberiarbejderne — A/S Vølund. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke overholder en foreliggende Aftale om Antagelseslønnen, og Sagen har i den Anledning været behandlet efter Reglerne for faglig Strid. Trods det, at Firmaet under Mæglingen ikke oplyste noget om, at det vilde opsige Aftalen, fremsendte det Dagen efter Mæglingsmødet en Opsigelse, og Opsigelsen sendtes til Forbundets Hovedkontor. Vi har meddelt Sammenslutningen, at vi har modtaget en saadan Opsigelse og bedt den foranledige, at Firmaet sendte den til rette vedkommende, ligesom vi samtidig henledte Opmærksomheden paa Firmaets Forpligtelse i Henhold til Overenskomstens § 6, sidste Stykke. Vi har derefter modtaget Meddelelse om, at Firmaet har taget Opsigelsen tilbage, saaledes at Aftalen om Antagelseslønnen fortsat gælder.

Alheden — Tørvefabrikant Navntoft, Mønsted. Afdelingen har klaget over, at Fabrikanten ikke vil udbetale vore Medlemmer et Tilgodehavende paa ialt Kr. 44,83 for udført Tørvearbejde. Vi har overgivet Sagen til Kredsformanden for 28. Kreds, der har henvendt sig til Fabrikanten og faaet ham til at betale Beløbet, som herefter er tilsendt vort Medlem.

Trelde — Kiselgurfabriken »Ran Dan«. Gennem Hovedbestyrelsesmedlem Hans Møller, Fredericia, har vi faaet oplyst, at vore Medlemmer, der er beskæftiget paa Virksomheden, har truffet Aftale med den om Betalingsregler for Overarbejde og Arbejde i Holddrift, hvilke Betalinger er ringere end dem, der er fastsat i Overenskomsten med Kalk- og Teglværksforeningen, som Firmaet er Medlem af. Endvidere har vi faaet oplyst, at Fabriken aflønner vore Medlemmer med en Timeløn af 105 Øre, trods det, at der ikke er nogetsomhelst Akkordarbejde paa Virksomheden. Vi har i den Anledning begæret Sagen behandlet ved Mægling, og herunder er der opnaaet Enighed om, at Betalingen for Holddriftsarbejde og Overarbejde er, som i Overenskomsten med Kalk- og Teglværksforeningen. For det allerede udførte Holddriftsarbejde betaler Firmaet 10 Kr. til de Arbejdere, der har været beskæftiget. Endvidere er Firmaet indgaaet paa fra 6. Oktober 1939 at betale en Timeløn af 111 Øre.

Aalborg F. — Firma Winther & Jensen. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke overholdt en Aftale, det havde truffet med Afdelingen, hvorefter vore Medlemmer, der beskæftiges hos det, skulde aflønnes efter Overenskomsten med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, og saaledes at de havde faaet Kr. 8,40 for lidt pr. Uge. Efter en Del Korrespondance med Firmaets Sagfører, er Sagen gaaet i Orden, saaledes at Firmaet efterbetaler for al den Tid, det har underbetalt vore Medlemmer.

Oliemøllerne — Danske Farve- og Lakfabriker. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke betaler Feriepenge af Tillægsbetalinger, Arbejderne oppebærer. Sagen er behandlet efter Reglerne for faglig Strid, og herunder er man enedes om, at Virksomheden, uden at man vilde indlade sig paa principielle Drøftelser, ogsaa beregner Ferieprocenter af de omstridte Tillæg.

Trælagerarbejderne — Firma Brdr. Christensens Metalvarefabrik. Afdelingen har meddelt, at den har haft et Medlem beskæftiget hos Firmaet, og dette har aflønnet ham med 32 Kr. pr. Uge. Sagen er behandlet ved Mægling, og her sluttedes den, idet Firmaet indgik paa at efterbetale et Beløb af 125 Kr.

Slagelse A. — Jernstøberiet »Alliance«. Afdelingen har meddelt, at vore Medlemmer har rejst Krav om højere Løn, uden at Kravet er imødekommet. Sagen har derefter været behandlet ved Mægling, hvor der opnaaedes Enighed om, at Firmaet fordeler et Beløb af 26 Øre til 7 Mand. To Maskinformere vil faa Akkord.

Nykøbing Jyll. F. — Firma N. A. Christensen. Afdelingen har meddelt, at vore Medlemmer har rejst Krav om højere Løn, uden at Kravet er imødekommet. Sagen har været behandlet ved Mægling, og her indgik Firmaet paa udover de allerede ved den lokale Forhandling tilbudte 66 Øre yderligere at fordele 50 Øre til de Arbejdere, der havde rejst Kravet.

Nørresundby A. — Nørre Uttrup Teglværk. Afdelingen har indberettet, at Teglværket har sat en Mand til Hjælp ved Læsning af Sand, og denne Mand er afregnet med Værkets Timeløn, medens Afdelingen har krævet, at han afregnes efter den fastsatte Akkord, eller at der ydes ham et Akkordafsavnstillæg. Sagen har været behandlet ved Mægling, og her enedes man om, at der for indeværende Sæson udbetales den paagældende Mand 90 Kr. til fuld Afgørelse, og at der fra næste Sæson optages Forhandling om et fast Tillæg pr. 1000 fabrikerede Mursten ved Strygemaskinen.

Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling — Firmaet Georg Voss. Afdelingen har klaget over, at Firmaet har underbetalt et af vore der beskæftigede Medlemmer. Sagen har været behandlet ved Mægling, hvor det oplystes, at det drejer sig om 2 Ungarbejdere, og Firmaet er indgaaet paa at betale det for lidt udbetalte med et Beløb af ialt Kr. 23,98.

Odense S. — A/S De danske Sukkerfabriker. Afdelingen har indberettet, at Firmaet har udvidet Mandskabsantallet ved Centrifugering af 1. Produkt Sukker samt Sækning, Vejning, Binding, Kørsel m. m. med 3 Mand. Akkorden omfatter 7 Mand. Firmaet aflønner dem med Timeløn, medens Afdelingen mener, at de skal have den samme Akkordfortjeneste, som de øvrige i Akkorden beskæftigede Arbejdere. Vi har ladet Klagen gaa videre, men har derefter modtaget Meddelelse fra Afdelingen om, at Fabriken er indgaaet paa dens Krav.

Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling — Andersen og N. Chr. Jensen. Afdelingen har klaget over, at Firmaet har underbetalt 3 af vore Medlemmer. Sagen har været behandlet ved Mægling, hvor Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse at udbetale et Beløb af Kr. 197,52. Beløbet tilsendes Dansk Arbejdsmands Forbund gennem Sammenslutningen.

Gørlev — Vognmand Karl Jensen, Gørlev. Vognmanden nægtede at underskrive Overenskomst, hvorefter der varsledes Strejke og Sympatistrejke overfor Arbejdsgiverforeningen. Forinden Konfliktens Ikrafttræden blev Overenskomst imidlertid underskrevet enslydende med den Overenskomst, der findes med de øvrige Vognmænd i Gørlev. Opsigelse: 3 Maaneder til en 1. Juli.

Sønder-Broby — Zone-Redningskorpset. Efter at det havde vist sig umuligt at faa Overenskomst oprettet for Stationen i Haarby, maatte vi varsle Strejke. I den elvte Time blev der oprettet Overenskomst, idet Zonen indgik paa at tiltræde Overenskomsten med Falck's Redningskorps. Overenskomsten gælder til 1. Januar 1940, og inden den Tid skal der optages nye Forhandlinger om Overenskomst.

Ringsted — Zone-Redningskorpset. Efter at det havde vist sig umuligt at faa Overenskomst oprettet for Stationen i Ringsted, maatte vi varsle Strejke. I den elvte Time blev der oprettet Overenskomst, idet Zonen indgik paa at tiltræde Overenskomsten med Falck's Redningskorps. Overenskomsten gælder til 1. Januar 1940, og inden den Tid skal der optages nye Forhandlinger om Overenskomst.

Gørlev — Vognmand Niels P. Madsen, Gørlev. Vognmanden nægtede at underskrive Overenskomst, hvorefter der varsledes Strejke og Sympatistrejke overfor Arbejdsgiverforeningen. Forinden Konfliktens Ikrafttræden blev Overenskomst imidlertid underskrevet enslydende med den Overenskomst, der findes med de øvrige Vognmænd i Gørlev. Opsigelse: 3 Maaneder til en 1. Juli.

Budene og Ungdomsafdelingen — Firmaet Frantz Christtreus Bogtrykkeri. Overenskomst oprettet. Lønningerne er pr. Uge:

14—16 Aar	Kr.	28,00
16—17 —	-	32,00
17—18 —	-	35,00
18—21 —	-	46,00
21—24 —	-	49,00
over 24 —	-	51,00

Der maa kun beskæftiges organiserede Bude. Iøvrigt de i den almindelige Fælles-Overenskomst for Bude og Ungarbejdere indeholdte almindelige Bestemmelser om Løn under Sygdom og Ulykkestilfælde m. m. Opsigelse: 3 Maaneder til en 1. Jan.

Budene og Ungdomsafdelingen — Firmaet Grann & Laglye. Efter at der var afsendt Strejkevarsel overfor Firmaet, der er Medlem af Arbejdsgiverforeningen (Jern- og Metalindustrien) er der direkte mellem Firmaet og Afdelingerne afsluttet Overenskomst. For Bude over 18 Aar gælder, at Firmaet har tiltraadt den til enhver Tid gældende Standard-Overenskomst og for Bude under 18 Aar er Lønnen fastsat til:

14—15 Aar	Kr. 21,00
15—16 —	- 25,00
16—17 —	- 29,00
17—18 —	- 33,00

Ungdomsafdelingen — A/S Dansk Guldlistefabrik. Firmaet nægtede at underskrive Overenskomst, og efter at der var afsendt Strejkevarsler, nægtede Arbejdsgiverforeningen at forhandle, idet Sagen tilsyneladende ikke interesserede dem. Efter 2 Dages Strejke blev der afsluttet Overenskomst direkte mellem Afdelingen og Firmaet. Arbejdstid 8 Timer. Ungarbejdere pr. Time:

14—15 Aar	Kr. 0,40
15—16 —	- 0,45
16—17 —	- 0,55
17—18 —	- 0,64

Ugeløn for unge Bude:

14—15 Aar	Kr. 21,00
15—16 Aar	- 25,00
16—17 —	- 29,00
17—18 —	- 33,00

Opsigelse jvfr. Forhandlingsreglerne.

Gørlev — Importørerne i Mullerup Havn. Under en Losning var der fremkommet flere Ventetider paa over ½ Time, som Fagforeningen krævede betalt med hele Timer sammenlagt i Dagens Løb, hvilket Importørerne nægtede, idet de hævdede, at Overenskomsten maatte forstaas saaledes, at der kun var Tale om at udbetale i hele Ventetimer. Ved et lokalt afholdt Møde, hvor Dommer Madsen, Høng, var Opmand, blev der afsagt en Kendelse, der giver Arbejderne Ret, idet Dommeren forstaar Overenskomsten saaledes, at naar der er Tale om Ventetid paa ½ Time og derover, bør disse sammenlægges og betales efter de hele Timer, som derved fremkommer.

Havnearbejderne — Foreningen af Arbejdsgivere ved Københavns Havn. I Anledning af to Uoverensstemmelser: 1) Mandskabsantal ved Losning med Kran paa Skibe paa over 180 Tons (Motorsejlere), og 2) Betaling for Spisetid om Natten ved Dampskibsselskabet »Øresund«s Baade har der, efter forgæves Mægling, været afholdt faglig Voldgift, hvor Kendelse er afsagt gaaende ud paa, at Fagforeningen har Krav paa at faa 5 Mand ombord i Skibe paa over 180 Tons ved Losning med Kran i Henhold til den i Overenskomsten fastsatte Bestemmelse om Mandskabsantal ved Kranlosning, medens Fagforeningens Krav i Sagen om Betaling for Spisetid om Natten hos Dampskibsselskabet »Øresund« ikke kunde tages til Følge, idet Opmanden fastslaar, at da der ikke har været betalt i 9 Aar for den paagældende Spisetid, maa der have udviklet sig en Kotume for Undladelse af at betale for Nat-Spisetiderne. Efter Kendelsens Afsigelse vil Afdelingen opsige sidstnævnte Kotume med 3 Maaneders Varsel.

Aarhus B. — Aarhus Brugsforening. I Anledning af, at Aarhus Brugsforening havde aflønnet et Motorcyklebud med almindelig Budeløn, har der været afholdt Møde, hvor man enedes om, at Motorcyklebudet udover de almindelige fastsatte overenskomstmæssige Satser skal have et Tillæg a Kr. 10,00 pr. Uge.

Ikast (37. Kreds) — Vognmand H. Chr. Madsen, Ikast. Overenskomst oprettet, idet Vognmanden er indgaaet paa at betale efter og iøvrigt overholde den Overenskomst og Priskurant, som til enhver Tid er gældende mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Landsforeningen af Fragt- og Vognmænd i Danmark. Gælder med 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts.

Chaufførerne — A/S Korsør Margarinefabrik. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Ugelønnen Kr. 73,50 og dækker eventuelt Overarbejde, der skal afspadseres uden Fradrag. Desuden faar Chaufførerne Sommer- og Vinteruniform. Under Sygdom fuld Løn i 4 Uger minus Sygekassepengene. Under Ulykkestilfælde fuld Løn i 4 Uger minus Sygekassepengene og derefter Kr. 4,00 pr. Dag i 9 Uger. Sommerferie i Henhold til Loven. Tillidsmandsregler. Pristalsregulering. Opsigelse: 3 Maaneder til en 1. April, tidligst 1. April 1941.

Aalborg B. — B. Bech, Salatfabrik. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer daglig. Lønnen:

14—16 Aar Kr. 31,00 pr. Uge.
16—18 Aar Kr. 33,00 pr. Uge.

Overarbejde 25, 33, 50 og 100 %. Under Sygdom fuld Løn i 1 Uge. Ferie i Henhold til Loven. Gælder med 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts.

Glumsø — Sandby Teglværk. Afdelingen har faaet Sanktion til at opsige Overenskomsten, og der har derefter været optaget Forhandling, og herunder er Teglværket indgaaet paa at tiltræde Overenskomsten af 31. Oktober f. A., mod at Overenskomsten forlænges 1 Aar til 1. Februar 1941.

Vejen — A/S Simon Brønd & Co. Firmaet har tiltraadt Overenskomsten af 31. Oktober f. A., og Overenskomsten er dermed fornyet for 1 Aar.

Viby Jyll. — Fællesforeningens Fabriker. Fællesforeningens Fabriker har tiltraadt Overenskomsten af 31. Oktober f. A., og Overenskomsten er dermed fornyet for 1 Aar.

D. A. F. — Kartoffelmelsfabrikerne. Fabrikerne har tiltraadt Overenskomsten af 31. Oktober f. A., og Overenskomsten er dermed fornyet for 1 Aar.

Glumsø m. fl. Afdelinger — Kalklejeejerne i Sydsjælland. Afdelingerne har faaet Sanktion til at opsige Overenskomsterne med disse Kalklejer. Overenskomsterne er fornyet saaledes, at Timelønnen, der var 102 Øre, fra 1. April 1940 stiger til 107 Øre og fra 1. Juli 1940 til 111 Øre. Samt Kalk- og Teglværksforeningens Overenskomst fornyet. Endvidere har Kalklejeejerne tiltraadt Overenskomsten af 31. Oktober f. A., og Overenskomsterne er fornyet 1 Aar.

Hejnsvig — Kathrinebjerg Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar mod at Teglværket tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A.

Aars — Aars Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar med Timelønnen forhøjet fra 108 til 111 Øre, ligesom Teglværket tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A.

Ringe — Ringe Tjære- og Asfaltfabrik. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaet tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A..

Oliemøllerne — Dansk Sojakagefabrik. Afdelingen har indsendt Forslag om en Tilføjelse til den lokale Overenskomst angaaende Kørsel med Solsikkefrø, Hørfrø, Perillafrø og uafskallede Bomuldsfrø med 3 Batterier. Paa Opfordring af Nævnet optoges Forhandling mellem Parterne, og herunder enedes man om, at naar der køres med disse Frøsorter med 3 Batterier, beskæftiges yderligere 1 Mand pr. Vagt, altsaa ialt 24 Mand pr. Vagt. Ved Kørsel med afskallede Jordnødder med en Pressetid under 14 Minutter beskæftiges dog 2 ekstra Mand, altsaa ialt 25 Mand pr. Vagt. For Kørsel med 2 Batterier ændres Mandskabsantallet saaledes, at der nu skal være beskæftiget 16 respektive 17 Mand.

Sukkerhusarbejderne, København — De danske Sukkerfabriker. Afdelingen har udarbejdet Ændringer til Bestemmelserne i Overenskomsten til Behandling i Nævnet. Paa Opfordring af Nævnet optoges der Forhandling mellem Parterne, og herunder enedes man om, at Fabriken indretter sig paa, at Maischepasserne (1 Mand pr. Vagt) kan forlade deres Arbejdsplads i Spisetiden. Tidspunktet for denne fastlægges dog af Fabriken under Hensyn til Arbejdets Tarv, og Spisetiden behøver ikke at ligge paa samme Tidspunkt de forskellige Dage. De øvrige Ændringsforslag, Afdelingen havde stillet, toges tilbage.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 4 29.-2. 1940 45. Aarg.

Løbebroen

Der hvor Kranen staar,
det stærke Staalskelet,
var Løbebroen før,
et smalt, uhøvlet Brædt
— vi løb den Vej saa tidt,
der gjaldt det Bør og Mand
paa Farten gennem Luften
hen over Kaj og Vand.

Kuli-Fart var det,
vi kom i Rad og Flok,
vor Pande drev af Sved,
vor Bør fik aldrig nok.
Dødtrætte saa vi ned
i Lastens dybe Hul:
Der laa en Evighed
af Kul og Kul og Kul.

Endeløse Fart
paa Løbebroens Brædt.
— Nej, engang blev det Stop.
Nu staar det Jernskelet,
hvor Løbebroen var:
En vældig Jættekrop,
som uden Sved og Støn
ta'r tusind Laster op.

Velsignet i sit Stræb,
forbandet i sit Slid,
vé den, der har betalt
Kulturens Kæmpeskridt.
Han staar ved Kranens Fod
i eftertænksom Ro
og ser i bitter Drøm
sin gamle Løbebro.

Evald Longfors.

TIDEN OG VOR STILLING

Der er Krig i Europa. Polen er knust og delt. Millioner staar væbnet til Tænderne i Maginot- og Siegfriedlinjernes Betonkamre. I Finland kæmper et enigt Folk for Landets Frihed, Selvstændighed og Ret til at leve sit eget Liv uden andres Indblanding. Paa Havene ligger Miner og lurer paa Skibe med kostbare Ladninger og levende Mennesker om Bord. Undervandsbaade sender hjerteløst og for os at se formaalsløst neutrale Skibe og deres Besætninger til Bunds. Fuldtlastede Bombemaskiner drøner hen over aabne Byer og spreder Død og Ødelæggelse. Dette er Billedet af Verden i Dag; mørkt, koldt og ubarmhjertigt.

Skønt uden for Krigen har vort Land som andre neutrale i allerhøjeste Grad faaet Virkningerne at føle. Krigsførelsen paa Havene har allerede antaget saadanne Former, at praktisk talt ethvert Skib paa Vej fra en Havn til en anden løber den frygtelige Risiko at blive sænket. For de Skibe, der slipper igennem — og hidtil har det jo da trods alt været de allerfleste — er Rejsetiden frem og tilbage over Nordsøen 4—5—6 Uger mod normalt en halv Snes Dage. Ventetid og Liggedage i fremmed Havn er betydeligt længere end normalt — altsammen paa vor Bekostning.

Disse usikre og uberegnelige Tilførselsforhold er i sig selv en uhyre Belastning for vort Land, for hvis Trivsel Samhandel med Omverdenen ikke blot er et Spørgsmaal om Hensigtsmæssighed, men om Livets Opretholdelse. Men dertil kommer yderligere det Misforhold, der er opstaaet mellem Priserne paa Import- og Eksportvarerne. Dette Misforhold betyder, at vi, selv om vi kan opretholde Udførselen for den samme Eksport, faar langt færre Importvarer hjem, og det vil igen sige færre Arbejdsmuligheder og større Fattigdom for os alle.

For ethvert tænkende Menneske staar det klart, at der i disse for os alle saa alvorlige Tilstande ligger en kraftig Opfordring til at rykke tættere sammen, at vise Kammeratskab, Solidaritet, Hjælpsomhed og Forstaaelse. Men desværre maa vi erkende, at der endnu er nogle, som ikke vil eller kan tænke; og vi har set, hvad der i den nuværende Situation er virkeligt oprørende, at ikke alene den nazi-kommunistiske Enhedsfront, men ogsaa Dele af den demokratiske Opposition spekulerer i Tankeløshed og Dumhed og end ikke har undladt at give Regeringen Skylden for de Vanskeligheder, der er opstaaet som Følge af den strenge Isvinter. Naa, de partipolitiske Kartofler, man kan faa hyppet ved saadanne Midler er vist af saare tvivlsom Beskaffenhed og Regeringen kan forsaavidt tage Situationen med Sindsro.

Og med samme Sindsro kan baade Regering, Socialdemokrati og de faglige Organisationer tage den krampagtige og hysteriske Agitation, der fra Komintern-Agenternes Side udfoldes blandt de arbejdsløse. De Folk er saa grundigt kompromitterede som foragtelige Slavesjæle, der paa Kominterns Befaling og — som Undersøgelserne i Sverige viser — for Betaling er parat til at udføre enhver nok saa modbydelig Angiver- og Forrædervirksomhed.

Vi gaar uden videre ud fra, at det maa bero paa en Misforstaaelse, at disse kommunistiske Skampletter paa vore Organisationer indenfor enkelte Fagforeninger i Kraft af et alt for ringe Fremmøde fra demokratisk Side har kunnet misbruge Generalforsamlinger til Vedtagelser af Resolutioner imod Hjælp til det finske Folk og imod den danske Regering, eller har misbrugt Kvinder og Børn til Demonstrationer, som navnlig Kommunisternes »aandelige« Brødre, Nazisterne, jublede over. Det *kan ikke* være andet, end det store Flertal i saadanne Organisationer ved allerførste Lejlighed møder op og vasker disse Pletter af.

Vi, der staar paa samme Grundlag — Demokratiets og den *danske* Arbejderbevægelses — *vi* kan roligt og sagligt diskutere Tidens Vilkaar, Problemer og tusinde Vanskeligheder med hinanden. Og vi kan, selv om vi i givne Situationer ikke altid vurderer ens, diskutere uden Bitterhed og Lidenskab — *fordi vi vil det samme,* nemlig gavne den danske Arbejder og hele det danske Samfund. Men Folk, hvis Stilling inspireres og dikteres udefra, som har vist, de er parat til politisk Snigmord paa Landsmænd, parat til det gemeneste Angiveri og til at gaa imod vore egne dyreste Interesser — de Folk har sat sig selv udenfor enhver Diskussion om danske Arbejderes Forhold.

Lad os indenfor Fagforeningerne følge De samvirkende Fagforbunds Parole: at isolere Kommunisterne og berøve dem enhver Indflydelse i dansk Arbejderbevægelse, og ved kommende Valg at fjerne dem fra alle Tillidsposter i vore Organisationer. Disse Tilhængere af Ufrihed, Uret og Vold maa ikke med mindste Skin af Ret kunne udgive sig som Repræsentanter for danske Arbejdere.

De Problemer, der skal løses — og Vanskelighederne for vort Land skal nok bevirke, at det bliver mange — skal vi andre i Fagbevægelsen nok søge løst i venskabeligt og solidarisk Samarbejde med vore Kammerater i Socialdemokratiet. Der behøves ingen Resolutioner, Demonstrationer eller uansvarlige Konferencer, saadanne bør tværtimod bandlyses som skadelige. Arbejderbevægelsen har siden Krigens Udbrud fulgt den eneste rigtige Linie: at sikre Arbejdere og Smaakaarsfolk i det hele taget i Forhold til andre Befolkningslag. De uundgaaelige Byrder skal ikke ensidigt væltes over paa Arbejderne, som det i alt for høj Grad skete under Krigen 1914—18, og de svageste skal om muligt helt skaanes for nogen Andel i Byrderne. Derfor er der gennemført Ekstrahjælp til de Gamle, Invaliderne, forhøjede Dagpenge til arbejdsløse og nu Adgang til Udbetaling af Brændselshjælp; og for de arbejdende — hvortil Flertallet af de arbejdsløse jo dog heldigvis hø-

rer Størstedelen af Aaret — er der gennemført en Pristalsregulering, hvis Betydning allerede to Gange er understreget paa haandgribelig Maade. Og endelig træffes en Række Foranstaltninger for at sikre Forsyningerne, Fordelingen og Arbejdsmulighederne i videst muligt Omfang. Kort sagt: Organisationernes ansvarlige Ledelser og de offentlige Myndigheder udfører Dag for Dag et stort og paaskønnelsesværdigt Arbejde for at føre Landet frelst gennem alle Vanskeligheder og Farer.

Dette ved alle tænkende danske Arbejdere. Der staar blot det tilbage, at hver eneste af os konsekvent *handler* derefter ved at *møde op* og lukke Bøtten paa alle nazi-kommunistiske Spekulanter og Skraalhalse, hvor de end viser sig; og ved overalt at forklare de endnu uforstaaende, at Tiden er ond, og Vilkaarene haardere end nogen Sinde tidligere kendt. En saadan Tid og saadanne Vilkaar maner til Alvor, Forstaaelse og Sammenhold. Lad os indenfor Arbejderbevægelsen vise, at vi i hvert Fald forstaar dette og sætter vor Kurs derefter.

Paa Højskole til Sommer

De unge skal ud, de skal lære noget, de skal sættes igang. Højskolen er snart den eneste Mulighed, der er tilbage. Esbjerg Arbejderhøjskole har udsendt en praktisk Vejledning for Tilrettelæggelsen af et Højskoleophold for de to Kategorier af unge, som Sommerskolen Maj—Juli særlig er beregnet for: *Unge Piger* og *Ungdomsledere*. D. v. s. Husgerningens, Kontorernes, Butikkernes og Fabrikkernes unge Piger fra Arbejderhjemmene — og desuden de virkelige Lederemner blandt Ungdommen, som har vist Lyst og Evner til at sætte sig i Spidsen for et Ungdomsarbejde inden for vore Ungdomsorganisationer.

De daarligst udstyrede slaas let ud. Ikke mindst nu er der kun Brug for en vaagen, dygtig og ansvarsbevidst Ungdom. Derfor er dette en Appel til alle unge om at tage paa Højskole — og til alle Forældre og Arbejderorganisationer om at opmuntre og støtte deres Ungdom dertil.

Understøttelsesforholdene er nu saaledes, at økonomiske Hindringer kan overvindes af alle. Skolepengene for de tre Maaneder er 225 Kr. for Kost, Logi og Undervisning. I Amtsunderstøttelse kan man opnaa 135—150 Kr., og naar denne er bevilget, kan man ansøge Højskolens Elevforening om en supplerende Understøttelse.

Det kan endnu naas at søge *Amtsunderstøttelse*, naar man skynder sig. Skema dertil faas paa ethvert Kommunekontor, i København i Magistratens 1. Afdeling og paa Arbejdernes Oplysningsudvalgs Kontor, Nørre Søgade 27. Skriver man til Højskolen i Esbjerg, faar man Skoleplan og alle yderligere Oplysninger tilsendt.

RINGSTED AFDELING HAR BESTAAET I 45 AAR

Den 1. Marts er det 45 Aar siden, vort Forbunds Ringsted Afdeling blev oprettet. De Forhold, der var tilstede ved Afdelingens Oprettelse, afviger ikke af Betydning fra lignende Forhold og Vanskeligheder, som man kan berette om vedrørende andre Afdelinger og selve Fagbevægelsens Opstaaen.

Ringe Tilslutning i Begyndelsen, fordi der endnu manglede den rette Opfattelse af Sammenholdets og Organisationens Betydning. Men den Ildhu og Energi,

der altid fødes og næres under stadig Tryk fra Modpartens Side forøgede efterhaanden Interessen for Organisationen, og Medlemstallet steg. I gennem længere Tid bevægede Medlemstallet sig omkring 60. Resultaterne af Organisationens Arbejde begyndte imidlertid at antage Form af Overenskomster og Lønaftaler paa forskellige Omraader.

Dette var i sig selv en kraftig Agitation for Tilslutning til Afdelingen, og efterhaanden lykkedes det da ogsaa at samle saa godt som alle Arbejdsmænd baade i selve Kommunen og Omegnen.

Medlemstallet er nu naaet til 560 og nødvendiggjorde for et Par Aar siden, at Afdelingsledelsen i fuld Forstaaelse med Medlemmerne søgte tilvejebragt mere tidssvarende og moderne Kontorforhold. Resultatet heraf blev, at Afdelingen opførte sit eget Hus, en smuk og velindrettet Bygning til et samlet Beløb af 28,000 Kroner. Bygningen blev indviet den 18. Februar f. A., men var allerede taget i Brug nogen Tid forinden.

Indenfor Fagbevægelsen naas det endelige Maal aldrig, der er her Tale om en fortsat Kamp for Udnyttelsen af alle de Muligheder, som Udviklingen og skiftende Tider aabner Adgang til; men derfor er der god Grund til med Mellemrum at kaste Blikket tilbage og betragte de Resultater, der er opnaaet.

Dette vil man ogsaa gøre i Ringsted Afdeling, der samler sine Medlemmer til en festlig Sammenkomst den 2. Marts paa Hotel Casino. Vi ønsker Afdelingens Medlemmer til Lykke i den festlige Anledning og bringer i samme Forbindelse et Billede af den nuværende Bestyrelse.

Vort Forbunds Oplysningsvirksomhed

Paa Kongressen i 1938 blev det under Forhandlingerne om de tidligere afholdte Kursus af forskellig Art tilkendegivet, at der var stor Tilfredshed blandt Forbundets Tillidsmænd og Medlemmer med den Anledning, der gennem disse Kursus blev givet til i stort Omfang at tilegne sig Kendskab og Viden om Enkeltheder i Priskuranter og de til Overenskomsterne knyttede almindelige Bestemmelser.

I Forbindelse med Undervisningen holdtes Foredrag over forskellige Emner og de forskellige Hold Kursister fik ligeledes forevist en Film, der var af særlig Interesse for de enkelte Grupper. Fabrikarbejdergruppens Kursister fik saaledes forevist den svenske Støberi-Film »Jernets Mænd«, Jord- og Betonarbejderne saa Filmen over Firmaet Kapsax's store og omfattende Arbejde i Udlandet, nemlig Bygningen af Jernbanen gennem Iran,

Samtidig blev der fra Forbundsledelsens Side givet Tilsagn om i den kommende Tid at udbygge og udvide Oplysningsvirksomheden paa de Omraader, der i særlig Grad havde Tilslutning til vort Forbunds Arbejdsomraade og Medlemmernes Interesse.

Dette Løfte er nu for saa vidt indfriet, som der i det forløbne og indeværende Aar, dels er afholdt og dels fortsat finder Kursus Sted.

Kursusvirksomheden paabegyndtes allerede i Oktober Maaned med Kursus henholdsvis paa Esbjerg og Roskilde Arbejderhøjskoler. Disse Kursus var af en særlig Art, idet der blev givet Oplysning om foreliggende økonomiske Problemer, der i deres Karakter havde Tilknytning til Arbejderbevægelsen. Samtidig blev der holdt Foredrag med socialt Præg, med Omtale af Kooperationen og andre Emner af kulturel Natur.

Dernæst paabegyndtes i Januar Maaned de sædvanlige Kursus med Undervisning omfattende gruppemæssige Interesser. Disse Kursus omfattede Tillidmænd og Medlemmer henhørende under Fabrik- samt Jord-, Beton- og Bygningsarbejdergruppen. De paagældende Kursus afholdtes i vort Forbunds egen Bygning, hvor der i øverste Etage er indrettet udmærkede Lokaler til Undervisningsbrug.

der var en straalende Tilkendegivelse af dansk Ingeniørkunst.

Under Opholdet i København boede de fleste Kursister paa Hotel Folke-Ferie, der paa en Gang formaaede at løse den Opgave at være et Hotel med alle et moderne Hotels Bekvemmeligheder, og samtidig et Hjem for vort Forbunds Medlemmer under deres Københavnerophold. Vort vedføjede Billede viser Kursister samlet til Frokost paa Hotel Folke-Ferie.

Foruden disse Kursus af social, kulturel og faglig Karakter paabegyndtes, ligeledes i Midten af Januar Maaned i Byerne København, Kalundborg, Odense, Aarhus og Sønderborg en arbejdsteknisk Skole for Arbejdsmænd, hvis Virksomhed maa følges af alle Arbejdsmænd med den største Interesse.

Ved denne Skole undervises i Dansk, Regning og Erhvervsfysik, og det er som bekendt Meningen, at den nu paabegyndte Undervisning skal videreføres og fortsættes til næste og følgende Vinter, saaledes at der opnaas en 3-aarig Undervisning. Bliver Resultatet af dette Forsøg som ventet, skulde dermed Grundlaget og Muligheden for Etablering af en landsomfattende arbejdsteknisk Skole for Arbejdsmænd være tilvejebragt.

Arbejdsløsheden i Januar 1940

Om Arbejdsløsheden i Januar Maaned giver »Statistiske Efterretninger« følgende Oplysninger:

Ved Udgangen af Januar Maaned 1940 var der ialt 150.080 arbejdsløse i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser mod 158.718 arbejdsløse ved Udgangen af den foregaaende Maaned. Da Antallet af Medlemmer er opgjort til 494.172, bliver Arbejdsløshedsprocenten for Januar Maaned 30,4 mod 32,1 ved Udgangen af den foregaaende Maaned.

Paa samme Tidspunkt er Antallet af personligt tilmeldte arbejdssøgende ved Arbejdsanvisningskontorerne opgjort til 16.319 mod 14.469 ved Udgangen af den foregaaende Maaned. Af de 16.319 er 9.854 tilmeldt i Hovedstaden og 6465 i Provinsen.

Det samlede Antal arbejdsløse ved Udgangen af Januar er saaledes opgjort til 166.399 mod 173.187 ved Udgangen af den foregaaende Maaned.

Ved Udgangen af den tilsvarende Maaned i det foregaaende Aar, Januar 1939, var Antallet af arbejdsløse i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser 139.907 eller 29,9 pCt. Antallet af personligt tilmeldte var 17.292, og det samlede Antal arbejdsløse var saaledes 157.199 ved Udgangen af Januar 1939.

De i det følgende opstillede Tabeller vedrører kun arbejdsløse i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser. Nedenstaaende Tabel viser Arbejdsløshedsprocenterne for samtlige organiserede Arbejdere maanedsvis siden 1932.

Samtlige Fag.

	1940	1939	1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Januar	30,4[1])	29,9	29,2	33,0	28,1	29,5	34,4	43,5	34,1
Februar		27,1	27,7	31,4	30,4	28,3	31,3	42,9	35,9
Marts		22,8	22,1	28,6	26,2	22,3	28,4	35,4	35,8
April		16,9	20,3	17,5	19,5	18,3	21,6	28,6	27,7
Maj		11,5	17,5	14,8	12,9	14,4	16,8	24,3	24,8
Juni		11,1	16,7	13,9	11,3	12,6	15,5	21,9	24,9
Juli		11,0	16,9	15,2	12,1	12,6	15,3	21,7	28,7
August		9,5	16,9	15,1	12,3	13,7	15,5	21,4	29,2
Septbr.		12,5	16,8	16,5	12,9	14,9	16,4	20,9	29,6
Oktober		16 0	18,8	19.2	16,3	17,3	18,2	23,2	31,8
Novbr.		21,3	22,7	23,5	20,0	21,7	22,3	25,7	35,1
Decbr.		32,1	31,6	34,6	30,3	31,7	30,3	37,5	42,8

[1]) Fore'obigt Tal.

I følgende Oversigt har man for November, December og Januar Maaned i de samme Aar foretaget en Deling af Arbejdsløshedsprocenten mellem Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse og de øvrige Fag.

Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse.

	1940	1939	1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Januar	43,0[1])	40,6	36,7	47,9	38,5	40,9	45,2	53,9	43,0
Decbr.		45,4	37,6	41,4	39,0	40,7	37,7	47,2	47,6
Novbr.		31,3	30,4	30,5	27,4	29,0	30,0	32,3	40,4

[1]) Foreløbigt Tal.

Øvrige Fag.

	1940	1939	1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Januar	22,0[1])	22,4	23,8	23,1	21,6	22,3	27,7	37,2	29,0
Decbr.		23,3	27,2	30,0	24,6	26,0	25,6	31,4	39,9
Novbr.		14,7	17,2	18,8	15,2	17,0	17,4	21,7	31,8

[1]) Foreløbigt Tal.

Særskilt for Hovedstaden og Provinsen og med Deling paa 6 Grupper er Antallet af arbejdsløse og Arbejdsløshedsprocenten opgjort i nedenstaaende Oversigt.

	Antal Arbejdsløse ult. Januar 1940[1])	Arbejdsløsheds pCt. ved Udgangen af			
		Jan. 1940[1])	Dec. 1939	Jan. 1939	Dec. 1938
		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Hovedstaden:					
Byggefag.....	6 643	42,3	42,2	43,5	47,0
Jernindustrien.	3 288	12,0	13,2	14,5	16,7
Anden Industri	9 341	14,6	17,9	18,5	21,9
Handel.....	1 267	8,1	6,9	8,6	7,6
Arbejdsmænd .	15 390	30,8	27,1	26,7	28,1
Andre Fag	4 914	25,5	24,7	26,0	26,1
Ialt...	40 843	21,2	21,4	22,3	24,4
Provinsen:					
Byggefag.....	18 236	61,6	59,5	50,4	65,0
Jernindustrien.	4 979	18,3	20,9	16,7	22,0
Anden Industri	11 769	18,2	21,8	21,0	28,4
Handel	1 312	6,4	5,3	6,4	5,7
Arbejdsmænd .	70 683	47,5	51,8	45,2	41,1
Andre Fag	2 258	20,7	18,7	19,1	18,3
Ialt...	109 237	36,2	38,9	34,8	36,3
Hele Landet	150 080	30,4	32,1	29,9	31,6

[1]) Foreløbige Tal.

Fag	Antal. Arbls. ult. Decbr. 1939	Arbejdsløsheds pCt ved Udgangen af			
		Dec. 1939	Nov. 1939	Dec. 1938	Nov. 1938
		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Murere	8 193	72,4	26,6	76,6	33,1
Hustømrere.....	4 979	50,7	25,3	58,7	34,2
Snedkere	4 215	37,5	19,6	45,0	24,1
Malere	5 258	60,7	45,6	62,3	46,5
Sadelm. og Tapetserere.	1 082	36,6	17,4	41,7	17,3
Blikkenslagere	824	29,8	16,7	35,8	20,6
Guld-, Sølv- og Elektropletarbejdere.....	516	39,7	14,8	36,0	12,8
Smede- og Maskinarb.	5 577	14,0	10,5	17,0	13,3
Formere	851	38,0	9,2	44,7	22,9
Elektrikere.....	707	16,8	10,0	14,8	6.5
Bageri- og Kondit.arb.	1 941	32,4	27,2	34,5	28,2
Sukkerv.- og Chokoladearbejdere	964	47,0	7,7	48,4	8,6
Bryggeriarb. m. fl.	1 098	15,2	16,0	11,5	11,3
Slagteriarbejdere	1 615	18,2	17,8	24,7	23,9
Tobaksarbejdere.....	1 247	13,9	9,3	23,6	12,7
Tekstilarbejdere.....	1 702	10,4	8,3	22,3	8,9
Skræddere	2 736	16,4	6,4	22,1	12,4
Hatte- og Buntmagere.	402	23,8	25,6	24,2	22,7
Skotøjsarbejdere	943	17,9	9,9	36,3	18,9
Træindustriarbejdere .	2 303	35,4	23,7	49,8	28,0
Karetmagere	366	30,8	23,8	27,5	16,2
Keramikere	648	29,3	4,5	26,3	7,2
Papirindustriarbejdere	34	1,9	2,0	6,5	5,7
Bogbindere	870	16,6	8,8	21,3	13,4
Typografer	799	11,0	7,9	8,9	5,4
Sømænd.....	1 384	29,6	25,4	34,3	32,0
Søfyrbødere	711	28,8	23,9	28,0	26,2
Kedel og Maskinpassere	206	8,6	5,1	8,8	5,4
Kvindelige Arbejdere.	5 680	28,3	17,5	29,1	18,8
Handels- og Kontormhj.	1 933	5,9	6,0	6,6	7,2
Arbejdsmændene	89 533	45,4	31,3	37,6	30,4
Murarbejdsm i Kbhvn	1 047	66,1	27,7	71,0	40,2
Andre Fag	8 354	20,0	15,5	23,0	16,4
Ialt...	158 718	32,1	21,3	31,6	22,7

Endvidere har man i hosstaaende Tabel opgjort Antal arbejdsløse og Arbejdsløshedsprocenten i de vigtigere Fag ved Udgangen af December 1939 samt til Sammenligning vedføjet Procenterne for den foregaaende Maaned og de tilsvarende to Maaneder i det foregaaende Aar.

Der foreligger endvidere Oplysning om, at der ved Udgangen af Januar 1940 var 996 organiserede og 222 personligt tilmeldte, ialt 1218, beskæftigede ved Nødhjælpsarbejde mod 1737 organiserede og 275 personligt tilmeldte, i alt 2012, i den foregaaende Maaned.

I den tilsvarende Maaned i det foregaaende Aar, Januar 1939, var 2226 organiserede og 152 personligt tilmeldte, i alt 2378, beskæftigede ved Nødhjælpsarbejde. Det skal bemærkes, at de saaledes beskæftigede ikke er medregnet under Antal arbejdsløse.

Krigen og Danmarks Økonomi 1914 og 1939

Allerede fra de første Septemberdage har man søgt at drage Sammenligninger mellem Verdenskrigen og den nuværende Krig. Somme har søgt at paavise, hvorledes de to store europæiske Ulykker svarer til hinanden, andre, hvorledes de afviger. Paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger søges i denne Artikel sammenlignet de økonomiske Forhold dengang og nu, saavidt det paa Grundlag af de noget mangelfulde Oplysninger lader sig gøre.

UDENRIGSHANDELEN

Millioner Kroner.

	Import	Eksport	Importoverskud
1913 (hele Aaret).....	777	637	140
1914 (—).....	718	780	÷ 62
1938 (—).....	1641	1551	90
1939 (—).....	1642	1474	168

Af praktiske Hensyn er her valgt en Sammenligning af hele 1914 og hele 1939. Hovedforskellen ligger saa afgjort i Importoverskuddets Variation, idet dette i 1914 var ÷ 62 Mill. Kr., d. v. s. at der var et Eksportoverskud paa 62 Mill. Kr., hvorimod der i 1939 vil fremkomme et Importoverskuud paa ca. 170 Mill. Kr. Denne Forskel hidrører fra følgende Forhold, dels er Importen steget i 1939, hvorimod den faldt i 1914. Stigningen er dels sket som Følge af Prisstigningen, dels fordi den indførte Mængde er steget. Dette er forsaavidt en Fordel for Landet, idet vore Lagre derved bliver forøget, saaledes at Landets Modstandskraft under daarligere Forsyningsforhold bliver større. Endvidere er denne Import købt til betydelig lavere Priser end de nuværende. Importoverskuddets Stigning skyldes ogsaa, at Landbrugsvarernes Priser ikke er steget saa meget som de indførte Varers Priser; dette hænger sammen med Fastsættelsen af Maksimalpriserne i England.

Udførselen af de to vigtigste Landbrugsvarer pr. Maaned ses af nedenstaaende Tabel.

For Landbrugseksportens Vedkommende er Flæskeudførselen steget baade i 1914 og nu, men blot meget stærkere dengang, nemlig med ca. 15 pCt. i 1914 og ca. 9 pCt. i 1939. Smørudførselen var næsten uforandret i 1914 og er i 1939 faldet en Smule, ca. 1 pCt. Forskellen bunder altsaa ikke saa meget i Mængden som i Prisen; her har det ogsaa Interesse at paapege, at Landbrugets Raavarer, Korn og Foderkager, har været ude for en stor Prisstigning. Dette har man fra Regeringens Side søgt at modvirke gennem forskellige Foranstaltninger, saaledes Maksimalpris paa dansk Korn og Tilskud til Fragterne paa Korn og Foderstoffer.

En Opstilling, der kan vise, hvorledes Landbrugets Erhvervsforhold har været før og under de to Krige, er det umuligt at udarbejde i Artikels Form. Hertil kræves ogsaa specielle Undersøgelser med Hensyn til Foderets Sammensætning, de enkelte Gaardes Kornhøst og øvrige Høst, de enkelte Gaardes Produktionsretning, d. v. s. overvejende Svinehold eller overvejende Kreaturhold, o. s. v., o. s. v. Det maa dog lige bemærkes, at det ser noget mærkeligt ud, at de kraftigste Røster om Landbrugets daarlige Rentabilitet kommer fra Repræsentanterne fra det store Landbrug, hvilket vil sige det kornsælgende Landbrug, der bedst er i Stand til at udnytte de høje Kornpriser. Dette saa meget mere, naar man ved, at det for Tiden er vanskeligt at købe Korn til Maksimalpris, idet en Del af Udbuddet holdes tilbage eller kun sælges for en højere Pris.

Ind- og Udførselen af nogle vigtigere Varer ses af følgende Tabel.

Som det fremgaar af Tabellen, er Situationen for visse Varer bedre nu end i 1914, for andre daarligere. Dette sidste gælder saaledes for Korn og Foderstoffer, hvor den Høsten i 1939 antages at være mindre end i 1938, og Kornimporten desuagtet er falde. til under det halve; her er det især Mangelen paa Skibslejlighed, der har gjort sig gældende. Lignende Forhold gør sig gældende for Oliekager og Oliefrø, hvor Forskellen paa de to Aar

	Flæsk				Smør			
	(Millioner Kilo)							
	1913	1914	1938	1939	1913	1914	1938	1939
Juli	10,11	12,43	16,5	16,6	7,3	8,4	16,2	14,8
August	11,07	10,89	14,5	15,9	8,0	7,2	13,7	13,6
September	9,93	11,29	14,2	18,7	6,7	6,9	12,8	15,6
Oktober	11,31	12,57	15,7	12,9	7,4	7,2	13,0	10,5
November	10,87	14,27	13,9	17,4	7,0	7,1	11,1	11,3
Juli—November	53,29	61,45	74,8	81,5	36,4	36,8	66,8	65,8

		(Hele Aaret)		(Januar—November)	
Import.		1913	1914	1938	1939
Korn	(1000 t)	868	582	667	342
Mel	—	82	60	20	18
Oliekager	—	602	446	718	668
Oliefrø	—	112	144	366	296
Naaletræ	(1000 m³)	987	849	733	907
Stenkul	(1000 t)	3147	3223	3855	4269
Koks	—	239	226	1388	1501
Raajern	—	44	40	45	59
Stangjern	—	64	66	103	158
Plader	—	34	35	140	164
Eksport.					
Heste	(1000 Stk.)	25	95	14	15
Hornkvæg	—	152	187	134	163
Korn	(1000 t)	89	91	121	94
Æg	(Mill. Snese)	23	23	78	86

dog er betydeligt mindre. For andre Varer som Træ, Stenkul og Jern har Importen i 1939 været meget større end i 1938, dels som Følge af Beredskabskøb, dels som Følge af rigelig Valutatildeling.

Ser man paa Eksporten, er denne kun steget for Æg og Hornkvæg, hvorimod den store Hesteeksport, som fandt Sted i 1914, ikke er indtruffet i 1939.

I hvor vidt Omfang Leveringsvanskeligheder vil spille ind i den kommende Tid kan man kun gisne om.

PRISER

For Detailprisernes Vedkommende kan man kun sammenligne Juli- og Oktober-Priserne, idet disse Oplysninger kun samles en Gang hvert Kvartal.

			Detailpriser.					
			1914		1939		Stigning fra Juli—Okt. i %	
			Juli Øre	Oktbr. Øre	Juli Øre	Oktbr. Øre	1914	1939
Rugbrød	pr. 4 kg		60	89	94	94	48	—
Sukker	pr. kg		44	47	45	46	7	2
Smør (laveste Pris)	—		225	245	310	310	9	—
Margarine do.	—		100	115	134	133	15	÷1
Æg	pr. Snes		145	267	196	255	84	30
Oksekød (laveste Pris)	pr. kg		110	110	157	168	—	7
Svinebov	—		115	120	184	190	4	3
Kartofler	—		8[1])	6	14[2])	18	÷25	29
Petroleum	pr. Liter		18	21	21	21	17	—
Gasværkskoks	pr. hl.		135	150	213	242	11	14

Tabellen viser, hvorledes Priserne var i Juli og Oktober 1914 og 1939 samt den procentvise Stigning i begge Aarene. Sammenligner man Stigningerne, vil man se, at kun een Vare er steget stærkere i 1939, nemlig Kartofler, hvor der endda har gjort sig ganske særlige Forhold gældende, idet Priserne steg abnormt i September, hvor allehaande Rygter angaaende Kartoflers Anvendelse og Høstens lille Omfang var fremme, senere har der fundet et Prisfald Sted. I Modsætning til i 1914 er Brødprisen ikke steget i Aar, idet Bestemmelserne om Maksimalpris blev gennemført saa hurtigt, at der ikke kunde ske nogen Prisstigning. — Hvad Landbrugsvarerne angaar, har Smør- og Svineordningerne medført, at Priserne har været stabile; dette Forhold er dog nu ændret, idet Smørpriserne efter den nye Smørordning er steget. Petroleumsprisen, som var konstant indtil Oktober, er senere steget; men iøvrigt maa man antage, at Gasrationeringens Ophævelse vil medføre nogen Nedgang i Forbruget. Kokspriserne har været meget paavirkede af de ugunstige Besejlingsforhold, og den allerseneste Tid har endda givet Mulighed for nye Prisstigninger.

Detailpristallet, der ikke blev beregnet i 1914, steg fra 107 i Juli Maaned til 111 i Oktober; denne Prisstigning blev kompenseret ved den af Hovedorganisationerne den 31. Oktober afsluttede Overenskomst, hvorefter eventuelle Ændringer frem i Tiden skal kompenseres hvert Kvartal. Denne Overenskomsts Betydning for Arbejderklassen er allerede saa meget belyst gennem Dagspressen og faglige Tidsskrifter, at yderligere Omtale er unødvendig.

Engrospristallet, der nærmest er Udtryk for Handelens Stilling, findes ikke opgjort pr. Maaned i 1914; i Aar steg det fra 111 i August til 143 i December. Denne Stigning falder højst uensartet paa Eksportvarer og Importvarer, idet de første kun er steget fra 110 til 126 eller med ca. 15 pCt., medens de sidste er steget fra 113 til 164 eller med ca. 45 pCt. Dette vil i Praksis sige: Vi skal eksportere 30 pCt. flere Varer for at opnaa den samme Import som før Prisstigningen.

[1]) August 1914.
[2]) April 1939.

PENGEVÆSEN

Poster fra Nationalbankens Balance.

Mill. Kr.	31. Juli 1914	31. Oktober 1914	31. August 1939	30. Novbr. 1939
Seddelomløb	156	224	452	519
Indenlandske Veksler og Laan paa Børspapirer	70	98	55	65
Guldbeholdning	ca. 78	72	117	117
Valutabeholdning, netto	ca. 22	54	69	÷42

Tabellen karakteriserer udmærket Forskellen mellem Verdenskrigen og den nuværende Krig. Dengang en stærk Stigning i Seddelomløbet paa ca. 44 pCt., nu en langt svagere paa ca. 13 pCt. Stigningen i Vekselbeholdning og Laanene er ogsaa nu langt svagere end i 1914. Begge Dele er Udtryk for, at den daværende, relativt høje Krigskonjunktur ikke er gentaget. Endnu kraftigere viser dette sig i Valutabeholdningerne, idet disse dengang steg til over det dobbelte, men denne Gang er faldet fra + 69 Mill. Kr. til ÷ 42. I 1914 faldt de store Krigsgevinster paa at sælge af de temmelig rigelige Lagre; i 1939 gælder det om at øge Landets Varebeholdninger, som det ogsaa ses af det tidligere Afsnit om Udenrigshandelen. Medvirkende til denne Udvikling har ogsaa Udlandets Krav om Forudbetaling været, idet man delvis har været nødt til at bruge Valuta to—tre Maaneder, før Varerne er hjemkommet. Der er saaledes Haab om, at Valutasituationen fremefter ikke vil forværres yderligere, omend en afgjort Bedring sikkert er usandsynlig. At der i Tallene for Valutabeholdningen indgaar Clearinggæld, ændrer for saa vidt ikke Situationen, idet denne jo ogsaa, omend senere, skal betales, og man derved bruger Varer, der maaske ellers vilde have indbragt fri Valuta. Endvidere bruges der ogsaa til Produktion af disse Varer Raastoffer, der maa indføres for fri Valuta, saaledes at man ogsaa af denne Grund maa medregne Clearinggæld.

har nedskaaret Kronen lidt i Forhold til Dollars siden September, men alligevel ikke har kunnet følge Sterlings Fald. Den fremtidige Valutasituation vil, saafremt ikke indenlandske Forhold gør sig gældende, være afhængig af Pundets Forhold til Dollars.

En Sammenligning med Aktiernes Kurssvingninger i 1914 og nu kan vanskeligt foretages, idet man dengang ikke udregnede Aktieindeks pr. Maaned som nu. Nedenstaaende Tabel giver imidlertid et Sammenlignings-grundlag.

	1914[1]) Juli	1914[1]) Novbr.	1939[2]) August	1939[2]) Novbr.	Bevægelse i Periodens Løb i pCt. 1914	Bevægelse i Periodens Løb i pCt. 1939
Banker	124	115	105	99	7	6
Rederier	95	90	121	143	5	÷18
Industri	168	161	111	108	4	3

[1]) Udregnet paa Basis af Kurserne for de 3 store Banker, 5 Rederier og 10 store Industriselskaber.

[2]) Statistisk Departements Aktieindeks 1935 = 100.

Man vil af Tabellen se, at Variationerne, d. v. s. her Nedgangen for Banker og Industriselskaber i de to Krigsaar svarer godt til hinanden. Derimod faldt Rederiaktierne i 1914 6 pCt., men steg i 1939 18 pCt. Denne Forskel i Udviklingen er sikkert en Følge af, at Søkrigen i den nuværende Krig allerede fra Begyndelsen antog omspændende Former, saaledes at de krigsførende

Københavns Vekselkurser.

		1914 Juli	1914 Oktober	1939 August	1939 November
London	£	18,25	18,83	22,40	20,34
Paris	Franc	72,50	75,50	12,80	11,70
New York	$	375,50	389,33	479,50	518,00
Berlin	R.M.	89,05	86,61	192,21	208,00

Naar man vil sammenligne Vekselkursernes Variationer i 1914 og 1939, maa man først og fremmest have Opmærksomheden henledt paa de store Forskelle i de to Førkrigstider. I 1914 før Krigen havde alle Lande fri Guldindløselighed, dette fandtes intet Steds i 1939, hvor man tværtimod i mange Aar har haft suspenderet Indløseligheden og anvendt mange Former for Begrænsning af Kapitaloverførsler mellem de enkelte Lande indbyrdes. Den Kapitalflugt fra de krigsførende til de neutrale Lande, der fandt Sted i 1914, har man ikke set i 1939. Endvidere staar Vestmagterne rent finansielt svagere i Aar end i 1914. Den Forringelse af Pund Sterling, som her i Landet har givet sig Udtryk i et Fald i Kursen fra 22,40 til 20,34, betyder et virkeligt Fald paa det internationale Marked, idet vi her i Landet endog Magter saavidt muligt har anvendt neutrale Skibe. De store Tab ved Mine- og Ubaadskrigen har ogsaa fremskyndet Fragternes Stigning og herigennem paavirket Kurserne. Regeringens Bestemmelser angaaende Børsforretningernes Gang, bl. a. højst 5 pCt. Stigning pr. Dag, har nok bidraget til at holde de meget store Svingninger borte, men kan selvfølgelig ikke virke i det lange Løb.

Hvad Obligationerne angaar er Obligationsindeks i 1939 faldet fra 99,9 i August til 92,7 i November eller ca. 7 pCt. I det tilsvarende Tidsrum i 1914 faldt Obligationskurserne med fra 3 pCt. til 6 pCt. Herefter synes Faldet noget voldsommere i 1939 end i 1914, selvom dette i nogen Grad skyldes andre Forhold end de af Krigen direkte foraarsagede.

BESKÆFTIGELSEN

Arbejdsløsheden i Procent.

	Juli		August		September		Oktober		August		September		Oktober		November	
	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939
Byggefagene	3,2	2,9	2,8	10,5	3,6	11,7	7,1	14,4	19,1	6,7	19,4	9,7	25,1	17,4	32,3	27,4
Jernindustrien.....	3,8	3,6	3,8	9,1	3,6	8,2	3,8	6,3	12,2	5,0	11,2	8,6	12,5	10,1	13,3	11,2
Anden Industri									15,3	9,8	14,9	9,9	15,3	12,0	16,4	13,0
Arbejdsmændene	4,9	5,6	4,5	12,4	4,7	13,8	6,0	14,3	20,4	11,8	20,7	16,6	23,5	21,3	30,4	31,6
Alle Fag...	3,9	3,9	3,8	10,5	3,8	10,2	5,0	9,9	16,9	9,5	16,8	12,5	18,8	16,0	22,7	21,3

Sammenligner man efter ovenstaaende Tabel Juli 1913—14 og August 1938—39, vil man se, at de to Udgangspunkter er meget forskellige. 1914 svarede beskæftigelsesmæssigt fuldstændig til 1913, hvorimod 1939 i Relation til 1938 har været et godt Aar, dette gælder især Byggeriet. I 1914 steg Arbejdsløsheden i de tre første Krigsmaaneder fra 3,9 pCt. til 9,9 pCt. eller 2½ Gange Julitallet. Stigningen faldt især paa Byggefagene, hvor Arbejdsløshedstallet blev femdoblet. I Aar steg Arbejdsløshedsprocenten imidlertid kun til det dobbelte, og det endda under Sæsonforhold, der er meget vanskeligere end i 1914 paa Grund af den ene Maaneds Forskydning. Arbejdsløsheden i 1939 naaede ikke 1938's Niveau, hvorimod den i Oktober 1914 var det dobbelte af det tilsvarende Tal i 1913. Bidragende hertil har bl. a. den gode Byggekonjunktur været, idet Byggefagene endnu ved Aarets Slutning har 5 pCt. bedre Beskæftigelse end i Fjor, medens de i Oktober 1914 havde dobbelt saa stor Arbejdsløshed som i 1913. Naar endvidere den øvrige Industri ogsaa har kunnet opretholdes bedre end i 1914, skyldes det sikkert den Strukturændring, der har fundet Sted siden dengang, idet Danmark er blevet forholdsvis mere selvforsynende med Industrivarer end før Verdenskrigen, delvis som Følge af de sidste Aars Valutapolitik. Helt uden Indflydelse har det heller ikke været, at man denne Gang har iværksat Dannelsen af Beredskabslagre bl. a. gennem Forøgelse af Raavareimporten i den forløbne Del af 1939. Her kan endvidere anføres, at Produktionsindeks for Industrien i August var 118 og i November 116 mod November 1938 110.

Fremefter vil de to største Problemer for Beskæftigelsen utvivlsomt blive Opretholdelsen af Byggeriet og Raavareforsyningen til den øvrige Industri. Under de nuværende Forhold paa Pengemarkedet (Obligationskursernes Fald, Diskontoens Stigning etc.) vil Finansieringen af Byggeriet ikke kunne foregaa uden meget stor Støtte fra Statens Side, hvorvidt dette er muligt, vil igen afhænge af Skattepolitiken og Laanemulighederne. For den øvrige Industri vil Forsyningsvanskelighederne snart vise sig store og uundgaaelige. I 1914 var der allerede faa Maaneder efter Krigens Udbrud Mangel paa de fleste Metaller og andre udenlandske Raastoffer. Det samme Forhold er nu ved at gøre sig gældende omend endnu i mindre Maalestok, men man maa med berettiget Frygt antage, at vi paa dette Punkt har store Vanskeligheder i Vente.

Efter »Socialisten«. *cand. polit.*

Foraarshaab ved Vintertid

Den længste Vinter er forbi en Gang!
En Stund kan den til Lediggang os tvinge,
men dér, hvor Plov og Skovl i Mulden klang,
skal Plov og Skovl paany i Mulden klinge,
og Lærken, som mod Himlens Hvælv sig svang,
skal sig paany mod Himmelhvælvet svinge.

Den længste Krig er dog en Gang forbi!
Hvor Krigens Jern-Hæl sine Blodspor sætter,
gaar en Gang glade Børn ved Skel og Sti,
og leende en Blomsterkrans de fletter.
Hvor tæt et Mørke Kloden svøbes i,
er Gryet klarest efter mørke Nætter.

Vort Øje spejler Himlens Farvespil,
og glade gaar vi Morgenen i Møde;
for den, der helt og fuldt og ærligt vil
og lader sig af Gryet gennemgløde,
den Morgen og den Vaar, der stunder til,
skal læge Vintertidens Brøst og Brøde.

Fra Jord til Himmel gaar en gylden Bro,
og mod den nye Vaar vor Vandring vendes,
vor Tvivl kan kun besejres af vor Tro,
er Jorden mørkelagt, skal Lyset tændes,
hvor Is og Snelag laa, skal Vaaren gro
og Livets Lovsang op mod Solen sendes!

Fabrik og Teglværk, Havn og Tørveskær
i Vinter-Dvalens Tid paa Vaaren venter,
og Hjertet hvisker: Vaaren rykker nær,
snart giver Mosens Guldskat gode Renter,
og Arbejdsmænd, en kampvant, kampglad Hær,
med haarde Hænder Dagens Brød sig henter.

En Solskinsdag skal Is og Snelag tø,
Naturen toner skønt ved Foraarstide,
saa spirer Jordens Kim og Tankens Frø,
og Vaaren fejer Frygt og Tvivl til Side,
thi Folket fødtes ikke til at dø,
men fødtes til for Livets Ret at stride.

Aage Hermann.

STØDBRÆNDET I VORE SKOVE

Verdenskrigen, Stormagtskrigen, der for 25 Aar siden hærgede Europa, og i hvilken efterhaanden blev indblandet 32 Nationer Verden over, skabte, ligesom Stormagtskrigen i Øjeblikket, store Vanskeligheder i Vareforsyningen for de smaa Lande, og allerede i Krigens første Aar kneb det herhjemme med at fremskaffe det nødvendige Brændsel. Navnlig var det galt med Kullene. Vel kom der Kul til Landet, men de var af en saadan Art, at de dels paa Grund af deres ringe Kvalitet og dels paa Grund af de fantastiske Priser, var uanvendelige. De saakaldte Smedekul maatte erstattes med Koks eller Cinders, og det samme var Tilfældet paa adskillige andre Omraader indenfor Industrien, og som Brændsel i Lokomotiverne maatte man ligeledes gaa over til at anvende Cinders, hvad der voldte ikke saa faa Bryderier i Form af stærkt forsinkede Tog o. s. v. De, der erindrer Aarene under den forrige Verdenskrig, husker sikkert ogsaa Stats- eller Privatbanernes »ordinære« Forsinkelser paa een, to eller flere Timer, eller Visen: »At finde et Tog, der til Afgangstid kør', det vil jeg prøve paa, inden jeg dør.«

Det var dog navnlig efter den uindskrænkede U-Baadskrigs Indførelse i Krigens sidste Aar og i Aarene, der fulgte umiddelbart efter Stormagtskrigens Afslutning, at Brændselsmangelen herhjemme blev alvorlig. Priserne paa Brændsel steg til uanede Højder, og Tørve- og Brændeproduktionen fik en Renæssance, eller for at bruge et af Datidens populære Udtryk, en Gullachperiode, som man ikke tidligere havde kendt Mage til. Overalt i Moserne blev der skaaret Tørv, men man tog det ikke altfor højtideligt med Kvaliteten, og det hændte, at man blev præsenteret for Tørv, hvis største Indhold bestod af Blaaler.

I Skovene blev Brændeproduktionen forøget i meget betydelig Grad, vistnok med mere end 25 pCt., forøvrigt uden at vore Skove led nogen Overlast af den Grund. Der stod den Gang overalt i Landet megen overmoden Skov, og Rydningen af denne var faktisk det, som gav Stødet til en mere rationel Skovdrift. Dog forsvandt ved samme Lejlighed adskillige karakteristiske Partier, som burde have været bevaret for Efterslægten, men Hensynet til den danske Natur var gledet i Baggrunden til Fordel for alt, hvad der kunde gøres i Penge, og Naturfredningsbevægelsen havde ikke det Tag i Befolkningen, som Tilfældet er nu. Skønt Situationen vel for Tiden er lig den, vi oplevede i de saakaldte Efterkrigsaar, vil en saa hensynsløs Rydning af karakteristiske Skovpartier, Højskov eller smaa Lunde med gamle, ærværdige Bøgetræer, som den Gang fandt Sted, næppe kunne tænkes. Men nu har vi jo ogsaa Erfaringerne fra den Gang at bygge paa.

Trods den voldsomme Forøgelse af den hjemlige Brændselsproduktion slog den dog ikke til, og saa tog man, ligesom det er sket nu forskellige Steder i Landet, fat paa at udnytte det saakaldte Rodbrænde — Træstubbene eller Stød, som de almindelig kaldes. Store Styrker blev sendt ud i Skovene for at »slaa Stød op«, og det var slet ikke saa lidt Brændsel, man paa denne Maade fremskaffede. Gran- og Fyrrestød blev anvendt paa Gasværker og i Dampkedler, medens Brændet fra Bøgestød væsentligst blev anvendt som Kakkelovnsbrænde. Da Brændselstilførslerne udefra igen blev normale, hørte dette Arbejde imidlertid op, det kunde simpelthen ikke betale sig. Men den Gang var det altsaa en lukrativ Forretning, og de »Stød«arbejdere, der var saa heldige at komme ind paa en Rydning, hvor en Del af Sikringsstyrkens Mandskab havde været anvendt ved Skovningen — det var jo almindelig at anvende Soldater den Gang som Skovarbejdere — kunde, uden at være rutinerede Skovarbejdere, tjene sig en god Dagløn. Soldaterne tog det nemlig ikke saa nøje, naar de fældede Træer. De vilde helst staa med Ryggen rank, naar de brugte Saven, og Resultatet blev Stød paa en Alen eller derover i Højden. Skovarbejderne var mere smaalige, de tog Træet saa langt nede ved Roden som overhovedet muligt. Det gav mere Brænde til dem selv, men mindre til de, der kom bag efter og skulde slaa Stødet op.

Arbejdet med Bøgestød var naturligvis langt det vanskeligste. Det skete ved Hjælp af Økse, Hammer og Ki-

Der arbejdes med godt Humør trods den megen Sne.

Stødene rager højt op af det tykke Snelag.

ler, og Betalingen var 11 Kr. pr. Rummeter. En rask Mand kunde med Lethed slaa een Rummeter op om Dagen, saa paa Grundlag af Datidens Lønninger kunde der altsaa tjenes en god Dagløn. De rutinerede Skovarbejdere, af hvilke ikke saa faa gik over til Arbejdet med at slaa Stød op, da der kunde tjenes mere ved dette Arbejde, kunde ret ofte komme op paa 8 Rummeter om Ugen. Men de kendte jo ogsaa Finesserne. De forstod til fulde Brugen af Økse og Kiler, og ikke mindst forstod de at stable Brændet op, saa det holdt det nøjagtige Maal, hverken mere eller mindre.

Gran- og Fyrrestød var betydelig lettere at tage op end Bøg. De to Træsorter har ikke Bøgens svære Pælerod, og hvis ikke Jordbunden er alt for lerholdig, er Gran- og Fyrrestød forholdsvis lettere at tage op ved Hjælp af Løftestænger, naar de sværeste Rodudløbere er hugget over. Og det var da ogsaa væsentligt Gran og Fyr, man kastede sig over den Gang. Ogsaa her kunde der tjenes en nogenlunde god Dagløn.

Men det var den Gang.

Krigen og den langvarige Isvinter har imidlertid paany skabt en Brændselssituation, der har gjort Spørgsmaalet om Stødbrænde aktuelt. Der staar rundt om i vore Skove Masser af Stødbrænde, som det under normale Forhold ikke kan betale sig at tage op. Det er værdiløst, men under en Situation, som den vi nu er inde i, stiller Sagen sig straks anderledes, og Stødene er blevet til Værdier saavel reelt som rent nationaløkonomisk set. Og disse Værdier bør udnyttes i saa stor Udstrækning, som det nu lader sig gøre.

Skovvæsenet er ikke begejstret for Stødene. De samler en stor Masse af Snyltere, som angriber Skovens Træer paa forskellig Maade, og derfor ser man gerne Stødene fjernet, naar det kan ske uden at gøre Skade paa Plantninger eller Skovens øvrige Træer.

Forskellige Steder i Landet har man da ogsaa taget fat paa at udnytte dette Brændsel, men ikke alle Steder lige rationelt. Man har givet arbejdsledige Tilladelse til mod en mindre Betaling at tage Stød op til eget Forbrug, og det er slet ikke saa faa, der paa denne Maade har klompletteret deres Brændselsbeholdning eller har lagt Grunden til det Lager, som det sikkert er nødvendigt at have i Beredskab til næste Vinter. Man maa naturligvis ikke undervurdere Betydningen heraf, men den rette Maade at gribe Sagen an paa, er det ikke. Det gælder nemlig om at slaa to Fluer med et Smæk.

Det har man gjort blandt andet i Frederiksværk Kommune. Her har Kommunen stukket Driftskapital i Foretagendet, og 40 ledige Arbejdsmænd har faaet Beskæftigelse i en Tid, hvor de ellers tvunget af Omstændighederne maa sidde med Hænderne i Skødet og tære paa deres Understøttelse, eller, hvis den er opbrugt, gaa den tunge Gang til Socialkontoret.

Arbejdet er tilrettelagt paa den Maade, at der arbejdes i to Hold med 20 Mand i hver. Det optagne Brænde stables i Bunker paa 10 Rummeter og fra Arbejdspladserne transporteres det derefter til en centralt beliggende Plads i Skoven, hvor en transportabel Rundsav er stationeret. Her bliver Brændet skaaret enten til Kak-

Der er meget Brænde i saadan en »Kammerat«.

Jorden graves bort fra Støden.

Et Par Kiler kan blive nødvendig.

Trebenet rejses før Taljen kommer i Brug.

kelovnsbrænde eller til Brug i Centralvarmekedler eller andre Kedelanlæg. Brændet sælges paa Pladsen, og det egner sig ypperlig til Brug paa forskellige Omraader.

Det er altsaa en rationel Udnyttelse af Stødbrændet, der her finder Sted, og uden Tvivl er det den rette Vej at gaa. Flere andre Kommuner har da ogsaa taget Eksemplet fra Frederiksværk op, og adskillige andre vil sikkert følge efter, saaledes at man kan forudse, at Produktionen af Stødbrænde i den kommende Tid vil komme til at spille ind som et Led i Landets Hjemmeforsyning med Brændsel, paa samme Maade som Tørveproduktionen i den tilstundende Sommer vil gøre det, saafremt Krigssituationen ikke ophører. Og det er der desværre ikke nogen Udsigt til.

Med Hensyn til Prisen for Stødbrændet, saa har man i Frederiksværk fastsat denne efter Brændselsværdien i Forhold til Kul og Koks.

»Det er ikke Hensigten at tjene Penge i bogstavelig Forstand paa dette Foretagende«, siger Frederiksværks socialdemokratiske Borgmester. For os ligger nemlig Gevinsten i, at vi skaffer Brændsel til Veje og skaber Beskæftigelse til saa mange som mulig i en Tid, der er vanskelig at komme igennem for os alle.

I. A. Ørsted.

Orden i Akkordregnskabet

Enhver af vort Forbunds Medlemmer, som har deltaget i Akkordarbejde, vil sikkert tiltræde, at der skal være Orden i Sagerne. Dette kan kun ske effektivt, naar der fra Paabegyndelsen af et Arbejde med den største Nøjagtighed føres nøje Kontrol med det Antal Timer hver enkelt Deltager i Akkorden er beskæftiget ved Arbejde enten direkte henhørende under Akkorden eller ved andet Arbejde af tilfældig Art.

Det bedste Middel til at føre effektiv Kontrol med et Arbejdes Udførelse er at føre en Skurbog efter de herom gældende Regler. Det er af Betydning, at Skurbogen føres nøjagtigt Dag for Dag enten med Blæk eller Blækstift. Anvendelse af Blyant er for det første uhensigtsmæssigt af Hensyn til Skurbogens hyppige Brug, hvilket vil medføre, at Bogens Blade ret hurtigt faar et uordentligt Udseende. Dernæst er Blyantsskrift af en ret flygtig Karakter, som let lader sig ændre.

Skurbøger er meget ofte vanskeligt at fremstille direkte af de lokale Afdelinger og vort Forbunds Hovedkontor har derfor ladet denne nødvendige Bog indgaa som et Led i det Materiale, der fremstilles til Brug for Afdelingerne. Det kan derfor henstilles, at der gøres flittigt Brug af Skurbøgerne. Rekvisition sker paa almindelig Maade ved Indsendelse af Bestillingsseddel til Hovedkontoret.

Naar det gælder om at holde Orden i Arbejdet og Regnskabsopgørelserne er det lige saa vigtigt, at der holdes Kontrol paa Arbejdspladserne med Organisationsforholdet for de beskæftigede. Det er saaledes en god Regel, at der med en Uges Mellemrum foretages Kontrol af Fagforeningsbøgerne. Til dette Brug er der fremstillet en saakaldt »Kontrolliste« til Opslag i Arbejdsskuret.

Ved hver Afkontrollering paaføres Kontrollisten Oplysning om Arbejdskammeraternes sidste Kontingentindbetaling. Derved vil i de fleste Tilfælde undgaas, at enkelte Kammerater faar en højere Restance end hjemlet i Forbundets Love. Kontrollisterne kan ligeledes rekvireres fra Hovedkontoret.

Haandbog for Jord- og Betonarbejdere

Paa vort Forbunds Foranledning udkom for kort Tid siden en omfattende Vejledning for Jord- og Betonarbejdere, der udfører Arbejde i Henhold til de indenfor dette Arbejdsomraade bestaaende Overenskomster. Bogen, der er betegnet med Hovedtitlen »Haandbog for Jord- og Betonarbejdere« er bleven til under Medvirken af Jord-, Beton- og Bygningsarbejdergruppens Medarbejdere paa Hovedkontoret, men det omfattende og store Arbejde med at bearbejde Stoffet og placere det i Bogen er udført af *Emil Tykesson,* der er Sekretær i Jord- og Betonarbejdernes Fagforening i København.

Bogen vidner gennem sit Indhold fra første til sidste Blad om Indsigt og Viden vedrørende det Arbejdsfelt og de dertil knyttede Overenskomster som omtales.

Alt er tilsyneladende taget med. Bogen indledes med vejledende Bemærkninger om Tal, Tegn og Benævnelser og fortsætter med Formler angaaende Fladers og Legemers Beregning. Derefter følger en kort Orientering om Arbejdstegninger og Maalestoksforhold. Om Koter, Afsætning, Galger og Miring.

Næste Afsnit omhandler Eksempler paa Udførelse, Opmaaling og Udregning af Arbejdet. Ogsaa paa dette Omraade er det hele taget med. Jordarbejde, Kloak, Beton, Forskalling samt Jernarbejde. Alle Eksempler er foruden skriftlig Forklaring og orienterende Beregning tillige illustreret med Billeder af netop den Situation under Arbejder, som er nødvendig for at tilvejebringe det muligt manglende Led i den fuldkomne Forstaaelse af Problemet.

Endelig giver Bogen Oplysning om Regnskabsføring og den rette Form for Føring af Skurbog. Det sidste er ikke det mindst vigtige, og der foreligger gennem de utallige Sager, som vort Forbund beskæftiger sig med gennem Aarene, Masser af Tilfælde, hvor Vanskelighederne med at skaffe vore Medlemmer deres Tilgodehavende kan føres tilbage til mangelfuldt førte Skurbøger.

Den nye Haandbog, der iøvrigt anvendes som Lærebog ved de af vort Forbund til Forstaaelse af Priskuranten arrangerede Kursus, maa derfor tillægges den allerstørste Betydning som Vejleder i det daglige Arbejde for vort Forbunds Medlemmer og bør derfor anskaffes af alle, der er beskæftiget ved Jord-, Beton- og Bygningsarbejde. Bogen kan rekvireres fra vort Hovedkontor ved Henvendelse til de lokale Afdelinger.

Forkulning af Tørv og Træ i Miler

Af Laboratorieforstander Dr. tech. TH. MADSEN

(Sluttet).

BEKOSTNINGEN VED ANLÆG OG DRIFT

Hvad angaar Bekostningen ved Anlæg og Drift retter denne sig naturligvis efter Anlægets Art og Størrelse. Det tidligere omtalte og afbildede Anlæg er beregnet paa en ret stor Produktion. Det kræver Anvendelsen af Kran, og dette forudsætter atter, at der anvendes flere Miler, ellers vil Kranen næppe være tilstrækkelig økonomisk. Vil man kun brænde enkelte Miler, vil det ikke kunne tilraades at anvende Systemet med Kurv og Kran. Der opstilles derfor nedenfor en Beregning, dels for et Mileanlæg med 6 Miler med Kurve, Laag, Kran og Spor, dels en Beregning for en enkelt Mile med Laag, men uden Kurv. Priserne for de forskellige Dele er ansatte til det, som de har kostet ved Anskaffelsen til Forsøgene 1922.

A) *Bekostning ved Mileanlæg med 6 Miler.*

12,000 Sten à 60 Kr. incl. Kørsel	720 Kr.
Udgravning og Sætning af Milerne	250 -
6 Kurve à 300 Kr.	1.800 -
6 Laag à 270 Kr.	1.620 -
Kran med Skinner og Tilbehør	2.000 -
Vindskærme	200 -
Opholdsskur, Redskaber og Diverse	1.000 -
	7.590 Kr.

Produktionsevnen af et saadant Anlæg er ret betydelig. Man vil kunne regne, at hver Mile kan brændes ca. en Gang hver Uge eller med 30 Uger aarligt, ialt 180 Brændinger. Hver Mile giver 2 til 2,25 Tons Kul, eller for hele Anlæget 350—400 Tons. Hertil svarer altsaa, efter det foregaaende, 1000—1200 Tons Tørv.

B) *Bekostning ved en enkelt Mile med Laag.*

2000 Sten à 60 Kr. incl. Kørsel	120 Kr.
Gravning og Sætning	50 -
Laag incl. Transport til Anvendelsesstedet ...	300 -
Div. Redskaber, Vindskærm...	200 -
	670 Kr.

Denne Mile vil næppe i en Sæson kunne brænde mere end 20—25 Gange, idet der hver Gang maa beregnes et Par Dage til Tømningen. Ydeevnen af Milen skulde altsaa kunne sættes til ca. 50 Tons Kul.

TRÆKULSBRÆNDING

Efter at Indenrigsministeriets tekniske Udvalg ved et Møde i Dansk Skovforening var blevet gjort opmærksom paa, at der i mange jyske Hedeplantager fremkom ret betydelige Mængder af Bjergfyrbrænde, som paa Grund af de daarlige Transportforhold var vanskelige at sælge, har man i Sommeren 1923 afholdt Forsøg med Brænding heraf. Det fornødne Materiale leveredes af Skovrider Lorentzen, Buderupholm Skovdistrikt. Der leveredes to Kvaliteter, en meget svær, som indeholdt Stykker af indtil 30 cm Tykkelse, og en Kvalitet, saaledes som den almindeligvis falder i Plantagerne med op til 20 cm Tykkelse. Begge Sorteringer var ved Anvendelsen meget friske og langtfra gennemtørre.

Der brændtes to Miler. Ved første Brænding anvendtes den svære Kvalitet. Hovedparten af dette Materiale savedes over i ca. 0,5 m Længde og en Del af de svære Stykker blev kløvet. Forsøgsvis lod jeg dog i Midten af Milen fylde en Del ukløvede Stykker for at prøve, om de kunde gennembrændes. Foroven benyttedes det tyndeste Materiale savet i Længder paa ca. 0,33 m. Dette er formaalstjenligt, da det lettere gennembrændes. Brændingen forløb særdeles normalt omtrent som med veltørrede Tørv. Røgudviklingen er noget mindre, men Røgen temmelig skarp. Da Milen forsøgsvis blev aabnet 2 Dage efter Brændingen, viste det sig, at de sværeste Stykker ikke var helt gennembrændte. Da Milen endvidere viste sig at være ufuldstændig slukket, lod jeg den brænde op og gav den en ekstra Brænding. Ved Optagelsen viste alt sig at være gennembrændte. Kullene var hele og blanke.

Den anden Mile blev brændt paa lignende Maade, kun indeholdt Materiale som opgivet ingen Tykkelser over 20 cm, hvorfor det var lettere at gennembrænde. Jeg anser det for ufornødent at kløve Materiale, der ikke overstiger denne Tykkelse. Muligvis vil det give et forøget Udbytte, hvis Materialet altsammen saves i Længder paa ikke over 0,33 m. Især vil jeg anse det for paakrævet, hvis der udelukkende er tyndt Materiale til Disposition.

Til ovennævnte to Miler blev anvendt ca. 24 rm. Brænde, og Udbyttet af Kul var 1890 kg, altsaa ca. 78,6 kg Kul pr. rm. Brænde.

Efter svenske Opgivelser regner man, at der til 1 m^3 Kul løst Maal, svarer 1 m^3 Træ fast Maal. Anvendt paa det foreliggende Forsøg fandtes, at 1 m^3 Kul svarer til 1,07 m^3 Træ fast Maal, hvilket under Hensyn til det friske Træ, der anvendtes, sikkert maa kaldes tilfredsstillende.

FORSØG MED ANVENDELSE AF TØRVEKUL I GRUDEOVN

Grudeovnen er i Tyskland meget udbredt grundet paa dens gode Egenskaber. Som Brændsel bruges Brunkulskoks (Grudekoks), der faas som et Affaldsprodukt ved Destillationen af Brunkul. Det forbrændes i Ovnen liggende i Aske. Der findes sædvanlig ingen Rist og ingen Gennemgang for Luft gennem Brændselslaget, saaledes som ved vore almindelige Ovne, men Forbrændingsluf-

ten bevæger sig henover Brændselets (Askebakkens) Overflade (se Fig.). Takket være Brændselets specielle Evne til at ligge og gløde uden nævneværdig Luftcirkulation, holder det under disse Forhold en jævn og rolig Varme selv ved meget ringe Træk, hvorved man opnaar en god Nyttevirkning. Foruden den jævne rolige Varme har Ovnen den Fordel at kunne holde Ilden me-

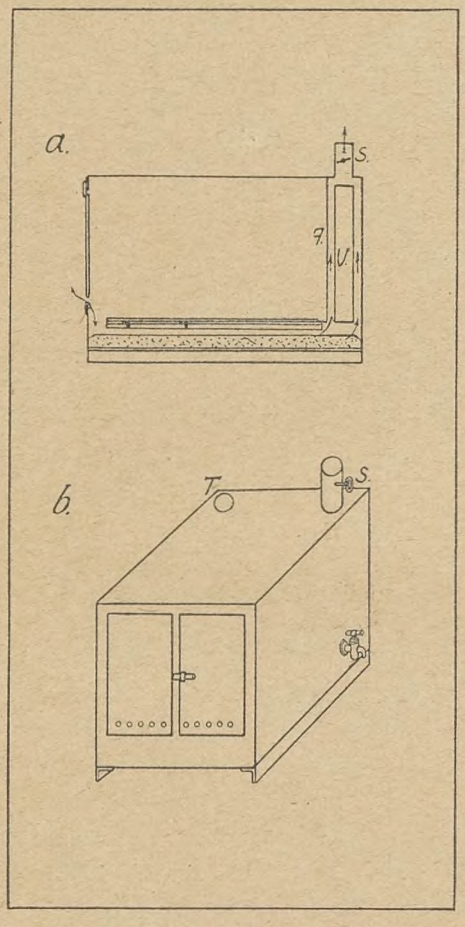

Fig. 15.

get længe, f. Eks. kan man om Aftenen paafyre nogle Skovlfulde Koks og dække med Aske og saaledes holde Ilden til næste Dag, ja, med passende Paafyring kan man godt holde Ilden i 2 Døgn, uden at Ovnen behøver at tilses. Røggassen, som ved almindelige Ovne ofte bortfører betydelige Varmemængder til Skorstenen, udnyttes i Grudeovnen sædvanlig til Opvarmning af en Vandbeholder. Ovnen benyttes meget af jævne Folk, der har den staaende i deres Stue, saaledes at den paa een Gang tjener som Kogeindretning og opvarmer Rummet. Det kan godt lade sig gøre at stille sin Mad i en Gryde i Ovnen om Morgenen, efter at denne er paafyret, og naar Ovnen da er tillukket paa passende Maade, kan den holde sig ved en saadan Temperatur, at Maden kommer i Kog og derefter henstaar og holder sig varm lige til om Aftenen, uden at der i den Tid bliver set til den.

Da Tørvekul har en lignende Evne til at kunne brænde liggende i Tørveaske, har jeg forsøgt at anvende det fraharpede Tørvekul-Smuld i tyske Grudeovne. Der blev hertil indkøbt to Ovne af det saakaldte »Immerbrand«-System. Kullene brænder i disse i en Fyrkasse paa ¼—½ m² Størrelse; Askelaget er ca. 6 cm tykt og Kullene strøs tyndt ovenpaa Asken. Fyrkassen kan ved en Mekanisme hæves og sænkes, saaledes at man kan komme til at passe Ilden. Andre Ovne er indrettet paa den Maade, at Ildstedet er anbragt i en Skuffe, som kan trækkes ud, men disse Ovne er mindre fordelagtige, da Asken er tilbøjelig til at støve under Pasningen. Iøvrigt kan ogsaa Kullene støve, saafremt de er for tørre; et mindre Vandindhold dæmper Støvet og synes ikke at skade Forbrændingen. Enkelte Ovne er forsynede med en perforeret Bølgeblikplade, som danner en Art Rist over den egentlige Askeskuffe. Naar der anbringes Brændsel herpaa, kan man lettere faa Temperaturen i Ovnen i Vejret. En saadan Rist findes ikke paa »Immerbrand«-Ovnen. Alle de tyske Ovne er forsynede med et Spjeld, som kan lukke omtrent tæt for Aftrækket til Skorstenen. Endelig findes der Ovne, som er forsynet med en lille Ventilator, som benyttes under Opfyringen. Ved Forsøgene blev anvendt Afharpning fra en ca. 8 mm Harpe, og dette viser sig ogsaa at være ganske brugbart, naar man faar lidt Øvelse i at passe Ovnen. Den ene af de ovennævnte Ovne, der specielt er indrettet til Opvarmning, har saaledes været anvendt fyret med Tørvebrændsel paa Teknologisk Institut i et Par Vintre og har virket ret tilfredsstillende. Bedre bliver Ovnen, naar man forsyner den med en passende Rist. En saadan har jeg lavet af galvaniseret Jerntraadsfletning, som er spændt udover en Jernramme, der ligger paa et Par Bukke inde i Askeskuffen, saaledes at Rammen kan skydes frem og trækkes tilbage. Den skal helst staa fremme i Ovnen, naar den skal give kraftig Varme; den maa kunne skydes tilbage, for at man om Aftenen kan komme til at gemme Ilden i Askeskuffen. Den samme Anordning har jeg anvendt paa den anden Ovn, som var indrettet som Kogeovn, og det viser sig, at man herved meget let kan opnaa en Temperatur af Ovnen svarende til den, som de tyske Grudekoks giver normalt, nemlig ca. 220°, og dette er fuldt tilstrækkeligt til al Bagning og Stegning.

Naar man vil anvende Ovnen til dette Brug, giver man den en kraftig Paafyring, ca. 1 kg, og lader den da faa kraftig Træk i f. Eks. ½ Time; der danner sig da en rigelig Mængde Gløder i Askeskuffen. Man lukker saa Skorstensspjældet og sætter den paa svagest mulig Træk. Herved opnaar man en stærk Stigning af Temperaturen, som kan holde sig i den Tid (1—1½ Time), der er nødvendig til Bagningen eller Stegningen.

De tyske Grudeovne, som nu anvendes, er ret elegant udstyrede, hvilket tyder paa, at man i Tyskland er villig til at ofre noget herpaa, idet Ovnen aabenbart betragtes som et særdeles værdifuldt Husinventar. Man kan dog ikke vente, at man i Almindelighed vil ofre de 4—500 Kr., som en god Ovn kommer til at staa i herhjemme. Jeg har derfor forsøgt at konstruere en ganske billig Ovn, idet jeg her er gaaet ud fra de ældste tyske Modeller af Grudeovne. Paa Fig. 15 ses det Resultat, der er opnaaet. Fig. 15 a viser Ovnen i Snit. Forneden ligger Asken og Brændselet, og over dette Bundpladen

i Ovnen, hvilende paa paanittede Vinkeljern langs Sider og Bagkant. Foran er Pladen paanittet et lille Vinkeljern for at gøre den mere stiv. Pladen gaar helt ud til Siderne og helt hen til Bagvæggen A, saaledes at Opvarmningen alene sker fra Bunden af Ovnen. Trækken gaar gennem Huller i Ovndørene ned forbi Forkant af Plade, der ikke gaar helt hen til Ovnens Forside, over Brændselet op forbi Varmtvandsbeholder V til Aftræk. Iøvrigt er S = Spjæld, T = Tragt til Paafyldning af Varmtvandsbeholder. Fig. 15 b viser Ovnen udefra. Ovnen kan passende gøres 50 cm bred, 40 cm høj og 40 cm dyb, dog maa Dybden gøres ca. 5 cm større, hvis Ovnen som vist forsynes med Vandbeholder. Det maa anslaas, at denne Ovn vil kunne fabrikeres og forhandles for 50—75 Kr. efter Størrelsen. Den er indvendig af galvaniserede Jernplader og udvendig beklædt med Asbestcementplader. Det bemærkes, at Beklædningen af Asbestcementplader ikke findes paa de gamle tyske Modeller og meget vel kan undværes, i Særdeleshed hvor Ovnen samtidig skal anvendes til Opvarmning. Derved vil Ovnen blive væsentlig billigere. Ogsaa uden Beklædning kan Ovnen opvarmes til Bagetemperaturen. Den har ikke nogen Skuffe, der kan trækkes ud, idet den Plade, paa hvilken Kogegrejerne sættes ind, i Stedet er indrettet saaledes, at den kan løftes op, og man kan da komme til at passe Ovnen. Den har virket særdeles tilfredsstillende og giver med Lethed fornøden Temperatur. Med et Forbrug af 3—5 kg vil man kunne holde et mindre Værelse varmt og koge en Families Mad. Det vil være forstaaeligt, at en saa simpel Ovn ikke kan være fuldt saa bekvem i Brugen som de moderne dyre Ovne, dog vil der sikkert kunne indføres smaa Forbedringer, som ikke vil fordyre den væsentlig. Af Hensyn til Beretningens Afslutning har det dog ikke været muligt at komme ind herpaa.

Anslaas Kullene at kunne leveres for 10 Øre pr. kg, vil Udgiften til Opvarmning og Kogning for en Familie andrage ca. 30—50 Øre pr. Dag, hvilket i Forbindelse med Ovnens øvrige gode Egenskaber synes at give den en Chance for at kunne finde Indpas paa Steder, hvor Økonomien maa tages i Betragtning, og da i Særdeleshed paa Steder, hvor der ikke findes Gas.

Pasning af smaa Centralvarmeanlæg

Teknologisk Instituts Forlag, 1940.

Paa Instituttets Forlag er tidligere udsendt en større Bog om Pasning af Centralvarmeanlæg, en Bog som særlig har haft Bud til Varmemestre og Fyrbødere, der har som Levevej at passe et stort Varmeanlæg. Men den, der har eget Varmeanlæg — det være sig i en Villa, Bungalow, mindre Hus eller en Gaard — maa ogsaa have Brug for en kortfattet, populær Vejledning. Denne lille Pjece har Bud til dette Publikum. Bogen er kortfattet og skrevet i populær Form, ligesom Teksten er ledsaget af Illustrationer, som forklarer de forskellige Anlægs Indretning.

Bogen giver Oplysning om smaa Centralvarmeanlægs Indretning og Virkemaade, hvilke Emner behandles i Bogens forskellige Afsnit:

Vandvarmeanlæg.
Varmtvandsforsyningsanlæg,
Brændsel,
Anlægets Drift, Fyring og Økonomi.

Navnlig er der lagt Vægt paa at give en kortfattet Vejledning i Fyring og Pasning af Anlæget. Vi henviser navnlig til Bogens sidste Afsnit, som er holdt i Formen »Gør først saadan, dernæst saadan o. s. v., o. s. v.«

Pjecen kan formentlig siges at være aktuel i Dag, men den tager ikke desto mindre Sigte paa ogsaa at kunne være til Nytte videre fremover. Forhaabentlig kommer Brændselspriserne ned igen, men ogsaa under normale Forhold har det Betydning, at man faar sit Anlæg passet paa en rigtig, økonomisk og forsvarlig Maade.

Man har altsaa holdt sig for Øje, at der skulde skrives en Pjece, som kunde have blivende Interesse, medens man paa den anden Side maatte være indstillet paa at kunne give »aktuelle Raad«, som er særlig paakrævede under den nuværende Krigssituation. Derfor vil man, saa længe Krigen varer, i hver Pjece indlægge et lille trykt Blad, som hedder »Aktuelle Raad«. Dette indeholder aktuelle Raad, der særlig tager Sigte paa de nuværende Forhold.

Vort Fagblad og Isvanskelighederne

Naar vort Fagblads Læsere denne Gang modtager Bladet, vil det bemærkes, at Papiret, hvorpaa Trykningen er udført, er af en anden Kvalitet end sædvanligt. Dette staar i direkte Forbindelse med de vanskelige Transportforhold, som Isvinteren har medført.

Det smukke hvide Papir, som Fagbladet sædvanligvis trykkes paa, fremstilles paa Dalum Papirfabrik ved Odense, hvorfra det under almindelige Forhold transporteres med Jernbane og Færge over Storebælt til Trykkerstedet i København. Men allerede ved Fremstillingen af det sidste Nummer af Bladet meldte Vanskelighederne sig. Det lykkedes imidlertid den Gang ved Initiativ af »Det grafiske Institut« ved store ekstraordinære Fragtomkostninger at transportere Papiret med Lastbiler til Aarhus og derfra med Skib til København.

Imidlertid er ogsaa denne Udvej nu paa Grund af de stigende Isvanskeligheder, der er en Følge af den vedholdende Vinter, ikke længere mulig. Det har derfor været nødvendigt af Hensyn til Fagbladets rettidige Udsendelse at entrere med en paa Sjælland beliggende Papirfabrik om det nødvendige Papir til dette Nummers Fremstilling. Vi haaber dog paa, at Vejrforholdene vil forandre sig til det bedre, saaledes at næste Nummer af Bladet vil kunne fremtræde i det sædvanlige Udstyr.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE
i Voldgiftssag:
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Industrifagene.

I den mellem Dansk Sojakagefabrik A/S, der er Medlem af Industrifagene, og Oliemøllernes Fagforening i Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Lokaloverenskomst hedder det i Afsnit H (Akkordpriser vedrørende Pladsarbejde) Nr. 8:

»For Indbæring af Salt, calc. Soda, Blegejord og Kiselgur i Forbindelse med Losning betales Kr. 101 pr. Ton, naar Varen indlægges i Pakhus, Underrum eller Stueetage, og Kr. 1,21, naar Varen oplægges i Etagerne.

For Indbæring fra Banevogn betales henholdsvis Kr. 1,16 og Kr. 1,36 pr. Ton.

Saafremt Varen skal stables højere end 7 Sække, betales et Tillæg af 5 Øre pr. Ton til det Kvantum, der stables fra 7 Sække og opefter.

For Arbejde med Blegejord og Kiselgur betales et Smudstillæg paa Kr. 0,42 pr. Time.«

Om denne Bestemmelses Anvendelse er der opstaaet Strid mellem Parterne i Anledning af, at der i Begyndelsen af September 1939 til A/S Fabriken »Noma«, der benytter en af Sojakagefabrikerne udlejet og paa dettes Areal beliggende Bygning, pr. Banevogn ankom et af »Noma« til Laan erhvervet ca. 10 Tons stort Parti Soda fra Aabenraa, og at dette Parti blev indbaaret af »Noma«s Arbejdere, som i Henhold til den mellem Foreningen af danske Sæbefabriker — hvoraf »Noma« er Medlem — og Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Hovedoverenskomst er ugelønnede.

Forbundet gør gældende, at al Indbæring af Soda, uanset om det er bestemt til Sojakagefabriken eller til »Noma«, tilkommer Sojakagefabrikens Arbejdshold, og nedlægger den Paastand, at Sojakagefabriken kendes pligtig til at overholde den ovenfor nævnte Bestemmelse i Lokaloverenskomstens Afsnit H, Nr. 8, og saaledes at det er Sojakagefabrikens Arbejdshold, der fortsat skal udføre det omstridte Arbejde.

Industrifagenes Paastand gaar ud paa, at det omhandlede Arbejde, saaledes som det er kommet til at foreligge, falder udenfor Sojakagefabrikens Lokaloverenskomsts Omraade, og at dette med Rette er udført af »Noma«s Arbejdere og skal aflønnes efter den for »Noma« gældende Overenskomst.

Forbundet gør til Støtte for sin Paastand gældende, at Afsnit H, Nr. 8, i Sojakagefabrikens Lokaloverenskomst gælder for al Indbæring af Soda, ligegyldigt om det er bestemt til Sojakagefabriken eller til »Noma«, og at denne Forstaaelse er blevet godkendt gennem en fast Praksis siden 1932. Ganske vist er denne Ordning ikke blevet fastholdt for mindre Partier (under 4 Tons) af Salt (der ogsaa omhandles i Afsnit H, Nr. 8), men dette skyldes en Imødekommenhed fra Arbejdernes Side og er uden Betydning for nærværende Sag. At den af Forbundet hævdede Forstaaelse er den rigtige, fremgaar ogsaa deraf, at Priserne i Afsnit H, Nr. 8 er Gennemsnitspriser for Arbejde, der under de forskellige Forhold er af forskelligt Besvær, idet f. Eks. Indbæring af Soda ikke er lige besværligt til Sojakagefabrikens forskellige Afdelinger og til »Noma«. Hvis Gennemsnitsprisen skal virke retfærdigt og efter de til Grund for Fastsættelsen liggende Forudsætninger, maa den derfor omfatte alt Indbæringsarbejde og ved at unddrage Sojakagefabrikens Arbejdsforhold de gunstigste Indbæringer — og hertil hører netop Indbæring til »Noma«s Rampe — forringer man derfor paa uberettiget Maade disse Arbejderes Forhold.

Sojakagefabriken gør til Støtte for sin Paastand gældende, at Indbæring af Soda, der erhverves af »Noma« og afsendes specielt til »Noma« — saaledes som i nærværende Tilfælde — ikke kan falde ind under Omraadet for Sojakagefabrikens Lokaloverenskomst, men maa henhøre under den for »Noma« gældende Overenskomst. Det er rigtigt, at Sojakagefabrikens Arbejdere siden 1932 i et vist Omfang har foretaget Indbæring til »Noma«s Rampe af Soda, bestemt til »Noma«, men dette har kun været Tilfældet, hvor Sojakagefabriken og »Noma« i Fællesskab indkøbte Sodapartier, der skulde fordeles mellem dem, og maa være uden Betydning i denne Sag, der drejer sig om specielt af »Noma« erhvervet og til »Noma« afsendt Parti.

Under Hensyn til de af Forbundet anførte Betragtninger maa det antages, at Prisen i Afsnit H, Nr. 8, er en Gennemsnitspris, ved hvis Fastsættelse der er lagt væsentlig Vægt paa de varierende Forhold, hvorunder de forskellige Varer — eller samme Slags Varer — indbæres, saaledes at de særlig besværlige Indbæringer opvejes af, at ogsaa de særlig lette Indbæringer tilfalder Arbejderne. Det er dernæst naturligt, at den særlig lette Indbæring til »Noma« er blevet medregnet blandt disse forskellige under Bestemmelsen hørende Indbæringer, idet den af »Noma« benyttede Bygning, der er udlejet til dette Selskab af Sojakagefabriken, er beliggende paa det til Sojakagefabrikens Virksomhed hørende Areal. Saaledes har Forholdet da ogsaa været ordnet i Praksis siden 1932, idet Soda til »Noma« er blevet indbaaret af Sojakagefabrikens Arbejdere, og den Omstændighed, at der i disse Tilfælde hidtil har været Tale om Partier, der skulde fordeles mellem Sojakagefabriken og »Noma« skønnes ikke i denne Forbindelse at være af afgørende Betydning. Hertil kommer, at der i Aarenes Løb, medens denne Ordning er blevet praktiseret, flere Gange har fundet Fornyelse Sted af Lokaloverenskomsten, uden at der er sket Ændring i Afsnit H, Nr. 8. Herefter findes Sojakagefabriken ikke at være berettiget til nu at unddrage dens Arbejdere Indbæringen af Soda til »Noma«s Rampe, idet der derved vilde ske en væsentlig Forringelse af Akkorden.

Forsaavidt Forbundets Paastand dernæst gaar ud paa, at det Arbejdshold, der sædvanlig udfører de i Afsnit H, Nr. 8 nævnte Indbæringer, har været berettiget til at udføre ogsaa det i denne Sag omhandlede Arbejde, bemærkes, at der ikke under Sagen foreligger Udtalelser fra Fabrikens Side om, at den, saafremt den havde anset sig forpligtet til at overdrage dette Arbejde til Fabrikens Arbejdere, vilde have sat andre Folk end det sædvanlige Arbejdshold til at udføre det. Idet der dernæst med Hensyn til dette Spørgsmaal, der saaledes ikke er blevet aktuelt, ikke af Parterne er forelagt Voldgiftsretten tilstrækkelige Oplysninger om de konkrete Forhold, skønnes der ikke at foreligge det fornødne Grundlag for i Nærværende Sag at træffe Afgørelse af det nævnte Spørgsmaal.

Kendelse:

I Henhold til Afsnit H, Nr. 8, i Dansk Sojakagefabrik A/S's Lokaloverenskomst har Fabrikens Arbejdere været berettiget til at udføre Indbæringen til A/S Fabriken »Noma«s Rampe af det ovennævnte Parti Soda.

Sagens Omkostninger, derunder Opmandens Honorar: 150 Kr. udredes med Halvdelen af Industrifagene og Halvdelen af Dansk Arbejdsmands Forbund.

København, den 31. December 1939.

sign. Victor Hansen.

OPMANDSKENDELSE
i Voldgiftssag Nr. 203:
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Entreprenørforeningen.

I den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Hovedoverenskomsts § 6, Betonarbejde, A. Støbning, I. Almindeligt Betonarbejde, hedder det efter Poss. 129 (S. 52): »Ved Betonarbejde er det en Forudsætning, at Overfladen afleveres saa plan, som de anvendte Materialer og Redskaber tillader det.«

Endvidere hedder det i Poss. 181. (S. 56):

»Hvor Overfladen forlanges aftrukket med Retholdt, betales pr. m² 6 Øre, men intet yderligere Tillæg for Afretning til Afrivning.«

Og i Poss. 185 a (S. 56): »Afrivning af Beton, hvor Stenmængden er mindre end 1,7 Gange Grusmængden, indbefattet eventuel Udligning med Mørtel (Strølag), betales pr. m² med 27 Øre«, samt i Poss. 197 (S. 58): »Hvor Pudslag efter Afrivning forlanges behandlet med Staalbrædt, tillægges yderligere pr. m² 14,4 Øre.«

Om Forstaaelsen af disse Bestemmelser er der opstaaet Strid mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Entreprenørforeningen i Anledning af et Arbejde i Esbjerg ved Jernbetonpælestøbning hos A/S Ove Christensen. Da det ikke er lykkedes at løse denne Strid i Mindelighed, er den indbragt til Afgørelse ved faglig Voldgift, og i Mangel af et Flertal indenfor de af Parterne valgte Voldgiftsmænd afgøres Sagen nu af Undertegnede, der af Parterne er valgt til Opmand.

Om det omstridte Arbejde maa der efter de i Sagen tilvejebragte Oplysninger gaas ud fra, at det har bestaaet i, at en af Arbejderne, efter at Formene med Skovl er fyldt med Beton, har behandlet Overfladen med et Brædt (Retholdt) samt med et Staalbrædt og en Monier-Ske.

Forbundet paastaar principielt, at denne Behandling er en Afrivning og derfor skal betales efter Poss. 185 a (S. 56) med 27 Øre pr. m², subsidiært, at den skal betales efter Poss. 181 (S. 56) som Aftrækning + efter Poss. 197 (S. 58) som Behandling med Staalbrædt med 6 + 14,4 = 20,4 Øre pr. m².

Foreningen paastaar, at der ikke kan kræves nogen særskilt Betaling for den omstridte Behandling, idet denne skal udføres for Grundprisen som hørende med til veludført Arbejde, jfr. Bestemmelsen efter Poss. 129 (S. 52) om, at Overfladen skal afleveres saa plan, som de anvendte Materialer og Redskaber tillader det.

Foreløbig bemærkes, at Parterne er enige om, at Kendelsen enten maa gaa ud paa, at der for den omstridte Behandling ikke skal ydes særskilt Betaling eller i modsat Fald at fastsætte denne særskilte Betaling til en af de i Priskuranten nævnte Priser, hvorimod der ikke vil kunne fastsættes en skønsmæssig Pris. Endvidere bemærkes, at der ved Sagens Afgørelse maa gaas ud fra, at Aktieselskabet gennem sin Formand har givet Arbejderne Besked paa at behandle Overfladen med de ovennævnte Redskaber.

Der findes ikke at kunne gives Foreningen Medhold i, at det skulde være en Følge af Bestemmelsen efter Poss. 129, at der ikke kan kræves særskilt Betaling for den omstridte Behandling, idet det fremgaar af de efterfølgende Bestemmelser, at der for Behandling med visse særlige Redskaber, saasom Retholdt og Afrivningsbrædt, skal ydes særskilt Betaling, og idet Behandlingen med de ovennævnte Redskaber (Træbrædt, Staalbrædt og Monierske) ifølge sin Karakter enten maa betragtes som en Afrivning efter Poss. 185 a eller i hvert Fald som en Aftrækning efter Poss. 181.

Der findes dernæst ejheller at kunne gives Forbundet Medhold i dets subsidiære Paastand om Anvendelse af Poss. 187, idet denne Bestemmelse ikke gælder for al Behandling med Staalbrædt, men kun Behandling af Pudslag eller Afrivning, og der ikke i nærværende Tilfælde er foretaget nogen saadan Behandling.

Spørgsmaalet bliver herefter alene, om den omstridte Behandling bør betales som Afrivning efter Poss. 185 a eller kun som Aftrækning efter Poss. 181. Nogen tydelig Vejledning i saa Henseende indeholdes ikke i Overenskomsten, idet denne især mangler en Definition af Begrebet Afrivning. Parterne er uenige om, hvilke Krav, der kan stilles til Afrivning og Aftrækning. Forbundet gør gældende, at der til Aftrækning kun kan kræves, at Retholdt benyttes, medens der til Afrivning fordres, at Sten, der ligger i Overfladen, bankes ned, saa at der kommer et tilstrækkeligt Lag Mørtel ovenover.

Saadan Nedbankning har fundet Sted i nærværende Tilfælde ved Hjælp af Træbrædtet, og der foreligger derfor en Afrivning. Foreningen gør derimod gældende, at der, selvom der kun foretages en Aftrækning, ikke maa ligge Sten op til Overfladen, og at en Afrivning ikke kan finde Sted umiddelbart efter Betonens Paafyldning — saaledes som det i nærværende Tilfælde er sket — men efter 3—4 Timers Forløb, naar Betonen er blevet halvtør.

Efter de foreliggende Oplysninger er der meget, der taler for, at den stedfundne Behandling hverken kan betegnes som en typisk Aftrækning eller som en typisk Afrivning. Efter Arbejdets Karakter og de efter Arbejdsgiverens Anvisning benyttede Redskaber, maa Behandlingen anses for at have været videregaaende end en egentlig Aftrækning, og Arbejderne findes derfor ikke at have været pligtige til at udføre Behandlingen som en Aftrækning efter Poss. 181, der ifølge sin udtrykkelige Affattelse kun bestaar i Anvendelse af Retholdt. Dette maatte Arbejdsgiveren være klar over, og det maatte da nærmest være hans Sag at indlede Forhandlinger med Arbejderne om Fastsættelse af en særlig Pris for den af ham anviste Behandlingsmaade.

Dette har han imidlertid ikke gjort, og under de saaledes foreliggende Omstændigheder skønnes Arbejderne ikke at være bundet til kun at kræve Betaling som for Aftrækning. Idet der dernæst som ovenfor nævnt ikke bliver Spørgsmaal om at fastsætte en særlig skønsmæssig Pris, og idet der i Priskuranten ikke ses at være nævnt — og ejheller fra Foreningens Side er paaberaabt — andre Arbejder, under hvilke den foretagne Behandling skulde kunne henføres, en Afrivning, maa det blive Afrivningsprisen, der kommer til Anvendelse, uanset om der mulig ikke maatte være udført et Arbejde, der er saa besværligt som en egentlig Afrivning under sædvanlige Forhold. Som Følge heraf vil Forbundets principielle Paastand være at tage til Følge:

K e n d e l s e :

Den ovenfor omhandlede Behandling af Overfladen af Jernbetonpæle vil være at betale med 27 Øre pr. m².

København, den 6. Januar 1940.

sign. V i c t o r H a n s e n.

V o l d g i f t s s a g
mellem
Foreningen af Arbejdsgivere ved Aalborg og Nørresundby Havne
og
Havnearbejdernes Fagforening i Nørresundby
vedrørende
Betalingen for Indladning af Superfosfat i 50 kg Papirposer.

Aar 1940 den 19. Januar afsagdes i Sagen saalydende

O P M A N D S K E N D E L S E

Under nærværende Sag, der i Mangel af Enighed mellem Voldgiftsmændene vil være at afgøre af undertegnede Opmand, drejer Tvisten sig om Uoverensstemmelse mellem Havnearbejdernes Fagforening i Nørresundby som Klagere og Foreningen af Arbejdsgivere ved Aalborg og Nørresundby Havne for Svovlsyre- og Superfosfatfabrikken »Limfjorden«, Nørresundby, som Indklagede vedrørende Betalingen for Indladning af Superfosfat i 50 kg Papirposer i Stedet for i 100 kg Sække.

Sagen har Hensyn til Indladning af ca. 45 Tons Superfosfat i M/S »Hermann« af Skive, og Besigtigelse af Mæglingsudvalget i Forbindelse med Opmanden af Arbejdet med Indladningen i ovennævnte Skib overensstemmende med § 4, 1. Stk. i de under 25. September 1935 vedtagne Regler for Behandling af faglig Strid mellem Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark og Dansk Arbejdsmands Forbund har fundet Sted den 21. December 1939.

Klagerne har paastaaet det paagældende Arbejde aflønnet med et Tillæg paa 50 % til den overenskomstmæssige Betaling, jfr. Side 10 i Overenskomsten af Juni 1936 mellem Parterne, og har til Støtte herfor gjort gældende, at det omhandlede Arbejde derved, at man er gaaet over til at benytte 50 kg Papirposer i Stedet for 100 kg Sække, er blevet væsentligt besværliggjort baade i Henseende til Indladning og til Stuvning, hvorved de tillige har henvist til at Arbejdet fordrer Specialuddannelse.

De Indklagede har erkendt, at der er noget mere Arbejde ved Benyttelsen af 50 kg Poser end ved 100 kg Sække, men idet de har gjort gældende, at Arbejdet ikke kan anses for besværliggjort ud over, hvad der maatte følge af, om man var gaaet over fra at benytte 100 kg Sække til Anvendelse af 50 kg Sække, hvorom der findes en særlig Bestemmelse i Overenskomsten Pag. 7, har de paastaaet det omhandlede Arbejde aflønnet med et Tillæg paa 10 % til det overenskomstmæssige Vederlag.

Parterne har under Sagen fra hver Side fremlagt en Del Beregninger, udvisende Arbejdernes Timefortjeneste ved Indladning og Stuvning af Gødning henholdsvis i 100 kg Sække og i 50 kg Poser. Dette Materiale, der, for saa vidt angaar Emballering i 50 kg Poser, kun omfatter et forholdsvis kort Tidsrum i December Maaned 1939, og som derfor kun kan anvendes med stor Forsigtighed, peger dog i den Retning, at Arbejdernes gennemsnitlige Timefortjeneste, hvor Emballering i 50 kg Papirposer har været anvendt, har været ikke saa lidt under 10 % af, hvad den har været, naar Varerne har været emballeret i 100 kg Sække, selv om den synes at have varieret en Del i de enkelte Tilfælde.

Overenskomsten mellem Parterne indeholder forskellige spredte Bestemmelser, der viser, at et vist Tillæg til den overenskomstmæssige Betaling er anset for rimelig, hvor der anvendes mindre eller anden Emballage end den sædvanlige, saaledes ved Chilesalpeter m. v. Pag. 7, hvor det hedder: »for Varer i 50 kg Sække betales et Tillæg af 10 %, ved Mel, Sukker m. v. Pag. 12, hvor der betales Tillæg paa 25 %, naar Sækkene ikke indeholder 100 kg, ved Stuvning af Cement, hvor det Pag. 14 hedder: »Cement i smaa Papirsække et Tillæg af 2 Øre pr. Ton pr. Mand« til den sædvanlige Betaling 11 Øre pr. Ton.

Idet det nu skønnes, at det omhandlede Arbejde, navnlig hvad Stuvning angaar, ved Benyttelse af Papiremballage udfordrer en Del mere Forsigtighed og Omhu fra Arbejdernes Side end, hvor Emballagen bestaar af Sække, og saaledes findes at berettige et højere Tillæg end det i Overenskomsten Pag. 10 ommeldte Tillæg paa 10 %, medens det paa den anden Side ikke er godtgjort, at Arbejdet er saaledes besværliggjort, at et Tillæg paa 50 %, efter de hidtil gjorte Erfaringer kan anses for rimeligt, findes det omhandlede Arbejde passende at kunne aflønnes med et Tillæg paa 30 %.

Sagens Omkostninger, derunder Honorar til Opmanden 125 Kr. udredes med Halvdelen af hver af Parterne.

T h i b e s t e m m e s :

Det omhandlede Arbejde med Indladning af Superfosfat i 50 kg Papirposer i Stedet for 100 kg Sække bør aflønnes med et Tillæg paa 30 % til den overenskomstmæssige Betaling.

A x e l N i e l s e n.

FAAR DU FAGBLADET NU?
Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Lidt om Forespørgsler

I Lande med en Forfatning, der hviler paa Folkestyre som den danske, har ogsaa de politiske Mindretal, som er repræsenteret paa Rigsdagen, Mulighed for at kunne tage Initiativet i Lovgivningsspørgsmaal, naar de finder det paakrævet, ligesom de har Adgang til at forsøge at fremtvinge et Initiativ fra Regeringens Side, hvor de anser saadant fornødent. Det sidste kan ske ved, at der f. Eks stilles en Forespørgsel til Regeringen i Folketinget, som kan foranledige en Forhandling om Spørgsmaalet. Forhandlingen kan slutte med Vedtagelse af en »Dagsorden«, der enten afviser Forespørgslen eller paalægger den vedkommende Minister, som Spørgsmaalet sorterer under, at tage det op til Undersøgelse, eventuelt fremkomme med Forslag om en Løsning. Denne Maade er naturligvis den letteste for det paagældende Oppositionsparti, idet den fritager Partiets Ledere for selv at udarbejde et Forslag, og alligevel giver det Lejlighed til at fremkomme med den Kritik af Regeringen, som i Reglen er det inderste Motiv til saadanne Forespørgslers Fremkomst. Det er sikkert ogsaa derfor, at de nuværende Oppositionspartier i Reglen vælger denne Udvej, naar de skal gøre deres Indflydelse gældende. I hvert Fald er det en Kendsgerning, at de meget hyppigt benytter den, det er i den senere Tid sket saa hyppigt, at det næsten kunde se ud til, at disse Partier opfatter den Adgang til Kritik, som Demokratiet saaledes giver dem, ikke blot som en Ret, de er berettiget til at bruge, men som en Ret de føler sig forpligtet til at misbruge, og dette synes at gælde dem alle uden Hensyn til, om de erklærer sig for Tilhængere af Folkestyret, eller de bekender sig til Diktaturet. Det gælder med andre Ord dem alle ligefra det liberalistiske Venstre til de smaa udenlandske Depotpartier for henholdsvis Nazisme og Kommunisme. »Hver Dag sin Forespørgsel« er øjensynlig den Parole, de i Fællesskab handler efter.

Den Situation, vort Land for Tiden befinder sig i, er jo heller ingenlunde ugunstig for en Opposition, der har indstillet sin Politik paa dette ene at berede den ansvarlige Regering de størst mulige Vanskeligheder. Man kan jo bare give Regeringen Skylden for alle de Besværligheder Krigen og Isvinteren medfører, saa er den klaret; det kræver hverken Fantasi eller Intelligens, til Gengæld forudsætter det fuldstændig Mangel paa Ansvarsfølelse og Sandhedskærlighed, men det er ogsaa Egenskaber, som ingen af vore Oppositionspartier er besværet af. Men det maa dog i Sandhedens Interesse erkendes, at der ogsaa indenfor Oppositionen findes Folk, som besidder tilstrækkelig Fantasi til at kunne finde paa en Forespørgsel, der ikke har direkte Tilknytning til Krigen og Kulden. Det leverede Folketingsmand *Jens Thomsen* Beviset for, da han fornylig fremsatte sin og Bondepartiets Forespørgsel i Folketinget. Avislæsere, som følger Rigsdagsforhandlingerne, vil sikkert erindre, at det Hr. Jens Thomsen i sin Forespørgsel beskæftigede sig med ikke var noget udpræget Krigsproblem, og heller ikke var noget, som hængte nøjere sammen med de Trafikvanskeligheder, Isvinteren forvolder, heri adskildte denne Forespørgsel sig altsaa fra de fleste af de talrige andre Forespørgsler, vi har været præsenteret for i den sidste Tid. Det var et gammel Stridsspørgsmaal, Hr. Thomsen havde gravet frem og iklædt Forespørgselsform. Det var Margarinefabrikationen, han var ude efter, men samtidig forsøgte han ogsaa at ramme Regeringen, heri lignede denne Forespørgsel alle de andre. I den Tale, hvormed han ledsagede sin Forespørgsel, skød han ogsaa efter bedste Evne paa Landbrugsministeren. Hr. Thomsen var meget misfornøjet med Landbrugsministeren. Han lagde slet ikke Skjul paa, at han ansaa Hr. Bording for at være en meget daarlig Landbrugsminister, ja næsten værre end ingen. Hans Motivering var bl. a. Landbrugsministerens Standpunkt overfor et Krav om skarpere Kontrol med Fabrikation og Handel med Margarine. Efter saaledes at have placeret Landbrugsministeren, gik han over til et voldsomt Angreb paa Margarineproduktionen, som han praktisk talt opløste i alle sine Bestanddele, og hvis nedbrydende Virkninger paa Folkesundheden han paaviste ved Beviser hentet fra alle Videnskaber og alle Egne af Jordkloden.

Det lykkedes ikke Hr. Thomsen at fremkalde nogen stor eller ophidsende Debat om Spørgsmaalet. Tingets Medlemmer tog hans Tale meget roligt, der var ingen, som reagerede overfor den Opfattelse, at Smør er bedre end Margarine, tværtimod, Partiordførerne var alle enige om, at de ogsaa syntes Smøret smager bedst, dette vil Hr. Thomsen sikkert ogsaa kunne faa Tilslutning til udenfor Christiansborg.

Vilde det forøvrigt ikke være mere nærliggende for ham, om han forlagde sin Aktion udenfor Rigsdagsbygningen, f. Eks. ud i Storbondebrugets Organisation, med andre Ord ud blandt hans egne Klassefæller, for der er jo ingen Tvivl om, at det største Margarineforbrug falder paa Storlandbruget. Jeg vil ikke insinuere, at Storagrarerne selv spiser den meste Margarine, det gør de naturligvis ikke, de holder ogsaa mere af Smør, men det er Storlandbrugets Arbejdere det store Forbrug falder paa, og det er først og fremmest den Del af Landbrugets Arbejdere, der faar Kosten som en Del af

sin Løn, de faar ikke andet. Margarinen hører med til Folkekosten paa Landet. Saaledes har det været siden Margarineproduktionen opstod her i Landet, og saaledes er det endnu. I gamle Dage havde man i de større Gaardes Husholdning noget, som populært kaldtes »Folkefedt«, onde Tunger paastod, det var det samme, som Farmeren i Amerika brugte til Vognsmørelse, og som smarte Importører havde opdaget, der var Forretning i at importere her til Landet og afsætte til de større Gaarde til Brug i disses Folkehusholdning. Da Margarinen kom frem her hjemme, kom den ret hurtigt til at erstatte dette Folkefedt, og det gør den den Dag i Dag. Der kunde være god Anledning til at rette følgende Forespørgsel til Folketingsmand Jens Thomsen og hans Partifæller: »Hvad agter De at foretage for at faa dette Forhold rettet?«

At der er noget vist urimeligt i, at i et Land som Danmark, der i saa høj Grad er baseret paa Smørproduktionen, spises mere Kunstsmør end Natursmør, det er ofte paapeget, og Urimeligheden bliver jo ikke mindre derved, at det er de Folk, der selv er beskæftiget med at fremstille Natursmørret, der maa nøjes med Erstatningsproduktet. Her skulde synes at være en Opgave, som maatte ligge naturligt for Folk som Hr. Jens Thomsen at tage op til en gensidig Revision.

M. O.

En Skole, som Is og Sne ikke kan lukke

Det er A. O. F.s *Korrespondanceskole,* vi tænker paa. Den faar netop øget Betydning nu, hvor flere Skoler maa lukke for Aftenundervisningen. Men de, der har meldt sig eller vil melde sig til Deltagelse i *Korrespondanceskolen* kan fortsætte Undervisningen til Gavn og Glæde for dem selv. Man kan arbejde med Undervisningsstoffet hjemme og bestemmer selv, hvornaar det skal ske, alt eftersom man har Tid og Lyst dertil.

Skolen har følgende Fag paa sit Program: *Samfundsøkonomi, Arbejdsretten, Socialreformen, Skattevæsen, Dansk, Regning, Skrivning* og *Regnskabsføring.* Det koster *15 Kr. pr. Fag,* som omfatter 10—12 Breve. Undervisningen ledes af Faglærere.

Interesserede bør skrive til *Arbejdernes Oplysningsforbund, Nr. Farimagsgade 11, København K.,* eller ringe: Central 12.887 efter Brochure med nærmere Oplysninger.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

Medlemsmeddelelser

D. A. F. (samt Chaufførerne, Kuske og Lager- og Pakhusarbejdere) — De 5 store Ægfirmaer. Overenskomsterne, baade for Provinsen og København, er fornyet til 1941, idet Firmaerne er indgaaet paa at tiltræde Dyrtidsordningen mellem Hovedorganisationerne.

Lager og Pakhusarbejderne — Siemens Elektricitets Aktieselskab. Der er oprettet Overenskomst, idet Aktieselskabet har tiltraadt den til enhver Tid gældende Overenskomst med Kjøbenhavnske Grossisters Arbejdsgiverforening.

Hornsyld — Hornsyld Ægexport. Overenskomsterne er fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen 31/10-39 er tiltraadt.

Brændselsafbærerne — Vognmand Povl Skovby. Paa et Møde under Medvirkning af Forbundet opnaaedes der Overenskomst, gaaende ud paa, at Vognmanden tiltræder den til enhver Tid gældende Overenskomst mellem Foreningen af Arbejdsgivere ved Københavns Havn og Fagforeningen.

Mælkeriarbejderne og Ungdomsafdelingen — De 3 store Mejerier. Mejerierne havde først afslaaet at give Dyrtidstillæg til Medhjælperne ved Detail-Vognene, men ved en Forhandling under Forbundets Medvirkning er Mejerierne indgaaet paa at tiltræde Dyrtidsordningen af 31/10-39.

Ivigtut — A/S Kryolith Mine og Handels Selskabet. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Graasten — Vognmand Herman Jensen, Graasten. Afdelingen havde klaget over, at Vognmanden, der er Medlem af Landsforeningen, beskæftigede en uorganiseret Chauffør og en uorganiseret Søn, som Vognmanden paastod for førstnævntes Vedkommende at være Kompagnon, medens han paastod, at Sønnen ikke behøvede at være Medlem af Fagforeningen, saaledes som Overenskomsten foreskriver. Sagen blev indbragt for den faste Voldgiftsret, hvor Vognmanden maatte indgaa paa, at begge Arbejdere, saavel Kompagnonen som Sønnen, skulde være Medlemmer af Fagforeningen, og at Overenskomsten skulde overholdes i alle dens Ord og Punkter, og at der endvidere til Dansk Arbejdsmands Forbund skulde betales en Bod paa Kr. 250,00.

Vodskov — Vognmand Viggo Hansen, Grønslet pr. Vadum. Vognmanden, der er Medlem af Landsforeningen af Fragt- og Vognmænd i Danmark, havde indgaaet Kompagniskab med sin Broder, hvilket Kompagniskabs Lovlighed Afdelingen imidlertid drog i Tvivl, hvorfor Sagen har været indbragt for Den faste Voldgiftsret. Her maatte Vognmanden indgaa paa, at Broderen skulde indmeldes i Forbundet og endvidere, at Overenskomsten skulde overholdes i alle dens Ord og Punkter, samt at der skulde betales en Bod paa Kr. 250,00 til Forbundet.

Kolding A. — Købmand J. N. Fensholdt. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 48 Timer ugentligt. Lønningerne og Overarbejdet betales efter samme Regler, som til enhver Tid er gældende mellem Foreningen af Arbejdsgivere ved Kolding Havn og Dansk Arbejdsmands Forbunds Afdeling A. Kolding. Ferie i Henhold til Loven. Ulykkesforsikring Kr. 4,00 pr. Dag i de første 13 Uger. Firmaet beskæftiger kun Medlemmer af Kolding A. Opsigelse: 3 Maaneder til en 1. April.

Ønslev-Eskildstrup — Danske Landboforeningers Frøforsyning. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Lager- og Pakhusarbejderne — Firmaet J. P. Jensens Eddikefabrik. Der er oprettet Overenskomst, idet Firmaet har tiltraadt den til enhver Tid gældende Overenskomst med Kjøbenhavnske Grossisters Arbejdsgiverforening.

Østbirk — Købmandsfirmaet A/S C. Lenler, Østbirk. Overenskomst er fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Aalborg B. — Husassistenternes Vaskeri. Magasin Skjødt og Mouritzen, Bispensgade. Kjolehuset, Nørregade. Dame-Ekviperingsforretningen, Bispensgade 3, v/ Harald Kjær. Aalborg kemisk tekniske Fabrik. Firmaet »Alliance«, Boulevarden 9. Fabriken »Westa«, v/Vestergaard Andersen. Forbrugs- og Spareforeningen af 1872. Varehuset »Borgporten«, Vesterbro. Herre-Ekviperingsforretningen, Gravensgade 3, v/ Videbæk Jensen. Firmaet L. Wornings Eftf., Østeraa 6. Firmaet Aalborg Andelsmejeri. Herre-Ekviperingsforretningen »London«-Magasinet, Østeraa. Købmand Ovesen, Hasserisvej 1. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10 39 er tiltraadt.

Vraa — Vraa Korn- og Foderstofforretning. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Vinderup — A/S Vinderup Trælasthandel. Overenskomsten er fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Lager- og Pakhusarbejderne — Frederiksberg Vinkompagni. Overenskomst oprettet, idet Firmaet har tiltraadt den mellem Kjøbenhavnske Grossisters Arbejdsgiverforening og Afdelingen til enhver Tid gældende Overenskomst.

Fredericia K. — A/S Det forenede Olie Kompagni. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Aalborg B. — Koloniallageret »Vime«. Herre-Ekviperingsforretningen, Hj. af Bispensgade og Vesteraa, v/Tage Overgaard. Budcentralen »Lynbudene«, v/ Jensen. Manufakturforretningen, Nytorv, v/ Th. Springborg. Vejgaard Brugsforening. Byens Budcentral, v/ Carl Nielsen. Dame-Konfektionsforretningen B.-S., v/ Brdr. Sørensen, Vesterbro Torv. Dame-Konfektionsforretningen, Bispensgade, v/ Rasmus Pii. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Fredericia K. — Fredericia Vognmandsforening. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Fredericia K. — Carl Hansen, »Stjernen«s Øldepot. Firmaet A. & M. Andersen. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn 59,31. Timeløn Kr. 1,25. Mindstebetaling 4 Timer. Overarbejde 50 og 70 %. Gælder med 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts og iøvrigt reguleres Lønningerne automatisk op eller ned efter samme Lønninger, der til enhver Tid er gældende mellem Havne- og Købmandsorganisationen og Kuskenes og Chaufførernes Fagforening i Fredericia.

Brændselsafbærerne — Foreningen af Arbejdsgivere ved Kobenhavns Havn. Der er mellem Afdelingen og nævnte Arbejdsgiverforening Enighed om at omregne Dyrtidstillæget, saaledes at dette ikke ydes med 5,1 Øre pr. Time, men derimod med et Procenttillæg til Akkordtaksterne, saaledes at disse tillægges 3 % i Stedet for Timelønstillæget.

Nørre Aaby — Flødefabriken »Dan«. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Aalborg K. — Benzinkompagniet »Nafta«, Jyllandsgade 10. Benzinkompagniet »Shell«, Boulevarden. Benzinfirmaet A/S Det forenede Olie Kompagni, Vesteraa. Rutebilejer Søren Henriksen, Ruten: Aalborg—Rørdal. I/S »Karlsvogne«, v. K. Carlsen. Rutebilejer Niels Smed, Ruten: Aalborg—Frederikshavn. Rutebilejer Sicker Sørensen, Ruten: Aalborg—Mou—Dokkedal. Rutebilejer Jens Krogh Sørensen, Ruten: Fjerritslev—Aalborg. Rutebilejer Markus Madsen, Ruten: Opelstrup—Aalborg. Aalborg Andelsmejeri v/ Hr. Andersen. Mejeriet »Godthaab«, v/ Hr. Simonsen. Forbrugs- og Spareforeningen af 1872. Aalborg Margarinefabrik, Fredericiagade 3-5-7. Margarinefabrikerne »Alfa« og »Axa«. Lillebilvognmand O. Hansen, Borgergade 13. Lillebilvognmand A. Hansen, Borgergade 32. Firmaet »Worning«. Grosserer Marcussen, Havnegaarden. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Frederikshavn A. — Vognmand Lars Christensen. Frederikshavn Fiskeeksportørforening. Frederikshavn Omnibil-Selskab. Vognmandsforeningen i Frederikshavn. Rutebilejer Holger Smed. Carlsberg-Depotet. Tuborg-Depotet. Frederikshavn Mælkeforsyning. »Stjernen«s Depot. Frederikshavn Jern- og Staalforretning. A/S Brdr. Justesen, Frederikshavn. Grosserer E. Wellejus. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Aaker-Aakirkeby — Lokale Arbejdsgivere. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

Lager- & Pakhusarbejderne — 1) Det Danske Petroleums Aktieselskab, 2) A/S Det forenede Olie Kompagni, og 3) A/S Dansk-Engelsk Benzin- og Petroleumskompagni. Overenskomsterne fornyet, idet Firmaerne har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsordning af 31/10-39, hvilken Ordning gælder til Opsigelsesdata, som bibeholdes.

Nykøbing Jyll. A. — Limfjordsøsters-Kompagniet. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31/10-39 er tiltraadt.

D. A. F. — Holbæk Amt. Aarhus Amt. Bornholm Amt. Haderslev Amt. Maribo Amt. Præstø Amt. Randers Amt. Gl. Roskilde Amt. Sorø Amt. Svendborg Amt. Tønder Amt. Vejle Amt. Kolding Sydbaner. Ringkøbing-Ørnhøj-Holstebro Jernbane. Jægersborg-Nærum-Banen. Køge-Ringstedbanen, Køge. Skive-Vestsalling Jernbane. Mariager-Faarup-Viborg Jernbane. Silkeborg-Kellerup-Rødkjærsbro Jernbane. Vejle-Vandel-Grindsted Jernbane. Ebeltoft-Trustrup Jernbane. Nakskov-Kragenæs Jernbane. Maribo-Torrig Jernbane. Det nordfynske Jernbaneselskab. Slangerupbanen. Nakskov-Rødby Jernbane. Amterne er indgaaet paa at udbetale Dyrtidstillæg i H. t. det mellem Hovedorganisationerne indgaaede Forlig.

Brovst — Øster Han Herreds Mesterforening. Mesterforeningen har tiltraadt den til enhver Tid mellem D. A. F. og Landhaandværkernes Hovedorganisation gældende Overenskomst, — herunder ogsaa den gældende Dyrtidsordning.

Ikast D. A. F. — Cementstøberne Martin Jensen og Kr. Nielsen. Cementstøberne er indgaaet paa at udbetale Dyrtidstillæg i H. t. det mellem Hovedorganisationerne indgaaede Forlig.

D. A. F. — Horsens Vestbaner, Horsens-Bryrup-Silkeborg Jernbaner, Horsens-Juelsminde Jernbane, Horsens-Odder Jernbane. Dansk Gasværkers Tjære Kompagni A/S. Cementstøberne er indgaaet paa at udbetale Dyrtidstillæg i H. t. det mellem Hovedorganisationerne indgaaede Forlig.

Elling — Strandby Skærvefabrik. Cementstøberne er indgaaet paa at udbetale Dyrtidstillæg i H. t. det mellem Hovedorganisationerne indgaaede Forlig.

Storvorde — Cementstøber, Fru Dorthea Petersen, Storvorde. Cementstøber Carl Jensen, Storvorde. Cementstøberne er indgaaet paa at udbetale Dyrtidstillæg i H. t. det mellem Hovedorganisationerne indgaaede Forlig.

D. A. F. Vildmosetilsynet. Landhaandværkernes Hovedorganisation. Murermestrene Jens Jensen, Th. Jensen, Sv. Aage Jørgensen, Silkjær Madsen, Niels Vad, N. Hansen, Emil Jensen, Overgaard Andersen, alle af Ikast. Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet. Fyr- og Vagervæsenet. Cementstøberne er indgaaet paa at udbetale Dyrtidstillæg i H. t. det mellem Hovedorganisationerne indgaaede Forlig.

Løkken — Entreprenør Johs. Falk, Hjørring. Ved et Vejarbejde paa Børglum Klosterbakke rettede Arbejderne under Arbejdets Udførelse Forespørgsel til Entreprenøren, om ikke Jordmængden var saa stor, at der skulde betales Tillæg til Timelønnen for større Jordarbejde i H. t. Overenskomsten. Entreprenøren svarede, at herom kunde der overhovedet ikke være Tale. Arbejderne troede naturligvis paa Entreprenørens Oplysninger og fortsatte med Arbejdet til almindelig Timeløn. Ved eller efter Arbejdets Afslutning skønnedes det imidlertid, at der i hvert Fald var visse Strækninger paa Vejen, hvor der var samlet saa store Jordmængder, at der kunde kræves Tillæg. Entreprenøren protesterede imidlertid fortsat og hævdede, at der ikke var tilstrækkelig Jord til at faa Tillæget udbetalt. Efter flere Mæglingsmøder med Entreprenørforeningen og efter foretagne Undersøgelser viste det sig, at der var ret betydelige Jordmængder, for hvilke Tillægget kunde kræves udbetalt, og det resulterede i, at Entreprenørforeningen indgik paa at efterbetale Kr. 2250, dog under Forudsætning af, at dette Forlig kunde tiltrædes af Ministeriet. Ministeriet har tiltraadt Forliget, og Sagen er dermed afsluttet.

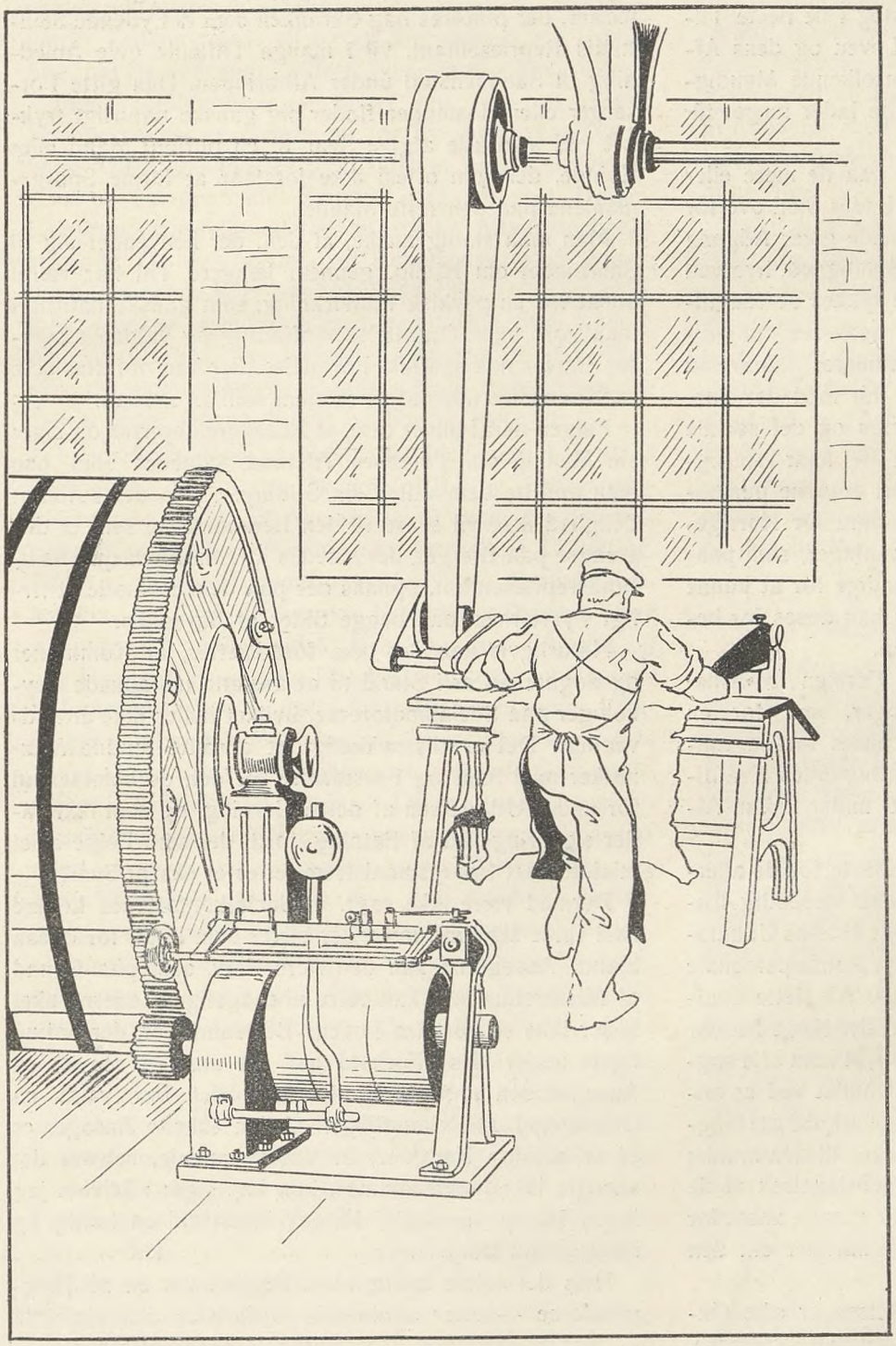
Dansk Arbejder

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 5 15.-3. 1940 45. Aarg.

GARVERI ARBEJDEREN

Silende Vand og larmende Hjul
og Huder, der flænses mod Staal,
travle Hænder, som driver af Vand
og virker mod samme Maal.

Sliddet er haardt, et Mandfolkehverv:
Forædling af Huder og Skind,
Kæmpegruber og ætsende Kalk,
men intet formørker vort Sind.

Frejdigt vi tager de tungeste Tag,
altid beredt og parat,
Huder og Skind kan tynge som Bly:
Kom, giv mig et Nap, Kammerat!

En god Kammerat, et herligt Humør!
de Lovord vi hørte saa tit,
men m e r e end Lovord har vi fortjent,
og stundom kniber det lidt.

Beskeden er vel vor daglige Færd,
men naar vi frem til det Sted,
hvor man vil vurdere vor Gernings Værd,
da ved vi, at v i tæller med.

H. C. P.

Skyggesiden ved Modtagelsen af offentlig Hjælp

Det er hævet over enhver Tvivl, at Gennemførelsen af Loven om offentlig Forsorg betød en meget væsentlig Forbedring af den forud for Lovens Vedtagelse raadende Form for Udbetaling af Hjælp til Samfundets nødlidende. Med Rette kan det danske Samfund være stolt af det med Loven opnaaede Resultat, naar Sammenligninger drages med andre Landes Lovgivning paa dette Omraade.

Ikke desto mindre maa det ved nærmere Eftertanke erkendes, at der paa mange Omraader i Forbindelse med Lovens Fortolkning kan rejses en berettiget Kritik fra de Medborgeres Side, som paa Grund af personlige Forhold ser sig nødsaget til at søge den i Loven hjemlede Understøttelse. Disse Anker vil dog i de fleste Tilfælde ikke kunde henføres til selve Loven og dens Affattelse; men i højere Grad til de fortolkende Myndigheders demokratiske Sindelag, der ofte lader meget tilbage at ønske.

Vi tænker ikke hermed saa meget paa de mere eller mindre begrundede Afvisninger, som finder Sted overfor Ansøgere; idet Loven paa dette Omraade giver Adgang til Fremsættelse af Klager til højere Myndighed, hvorved det heldigvis i mangfoldige Tilfælde lykkes at faa tilvejebragt en retfærdig Løsning, saaledes at direkte Uretfærdigheder dermed elimineres. Derimod skal vi i det følgende beskæftige os lidt med det Forhold, der kan opstaa mellem Ansøgeren og det sociale Udvalg — eller dettes Repræsentant — naar Ansøgningsskemaet skal afleveres og de heri angivne personlige Oplysninger bliver gjort til Genstand for Korrigering, eller der kræves yderligere Oplysninger, som paagældende Myndighed mener er nødvendige for at kunne skønne over, hvorvidt det efter Loven kan anses for berettiget at udbetale den ansøgte Hjælp.

Det er paa dette Omraade og om Formen for Afhøringen, der fremsættes de fleste Klager, som for en meget stor Dels vedkommende maa anses for begrundede, baade for saavidt angaar den afhørendes Kvalifikationer i dette Hverv, og de Forhold under hvilke Afhøringen finder Sted.

Socialreformens Gennemførelse medførte for de allerfleste Kommuners Vedkommende en meget væsentlig Ændring af hele Formen for den offentlige Hjælps Udbetaling, der bl. a. krævede Ansættelse af nyt Kontorpersonale og Nøvendigheden af mere Kontorplads. Alt dette medførte forøgede Administrationsudgifter, der langt fra var velkomne alle Steder. Følgen blev derfor, at man ofte søgte at lempe sig efter Forholdene, blandt andet ved at antage Kontormedhjælpere, der, som Følge af deres Ungdom og beskedne Uddannelse, kunde faas til den mindst mulige Løn, ligesom heller ikke Tilvejebringelsen af de fornødne Iokaler skete i det Omfang, der maatte anses for nødvendig til at opfylde Lovens Bestemmelser om den fornødne Diskretion.

Man hører ved Behandlingen af Retssager ofte Ønsket om Udelukkelse af Offentligheden udtalt, et Ønske, der gerne følges af Dommeren, for, som det hedder, ikke at udsætte den Paagældende, som skal afhøres, for unødig Krænkelse. Med den samme Begrundelse kan der anføres Krav om, at en Ansøger til offentlig Hjælp, som skal afhøres om personlige Forhold, ikke udsættes for den Krænkelse, det afgjort maa være, at skulle give intime Meddelelser i et Kontor, hvor enten andre paa Kontoret end den afhørende er beskæftiget samtidig eller andre Ansøgere er tilstede.

Med samme Ret kan det betegnes som en Krænkelse, at Afhøringen af Ansøgeren besørges af Personer, der absolut ikke er Opgaven voksen. Netop den Omstændighed, at det ofte er ganske unge Mennesker uden særligt personligt Kendskab til Livet og dets Foreteelser, der placeres bag Skranken som det ydende Samfunds Repræsentant, vil i mange Tilfælde give Anledning til Sammenstød under Afhøringen. Den gifte Forsørger eller Husmoder finder sig ganske naturligt trykket ved at skulle afgive Svar til en purung Mand eller Kvinde, der som oftest ikke forstaar at forme Spørgsmaalene paa den rette Maade.

Man maa stadig huske, at den, der henvender sig til Samfundet om Hjælp, gennem længere Tid har været udsat for en psykisk Paavirkning, som ganske naturligt maa gøre hans Opfattelse ømfindtlig og vagtsom overfor enhver nok saa lille Fortalelse, der kan opfattes som en Krænkelse uden at være ment som en saadan.

Følgen heraf bliver ofte, at Ansøgeren opirres og siger sin Mening om Tingenes Tilstand, saaledes som han maa opfatte dem udfra sin Stilling, og da det i Almindelighed ikke vil svare til den Bedømmelse, som er den gængse paa Bjerget, der hævdes af Afhøreren qua Samfundsrepræsentant, opnaas der paa denne Maade et livligt Fyrværkeri paa begge Sider af Skranken.

Naturligvis kan det ikke forudsættes, at Kommuner og Sogneraad er i Stand til at ansætte uddannede Psykologer paa Socialkontorerne, hvilket heller ikke er nødvendigt. Det er tilstrækkeligt at ansætte modne Mennesker med Sans og Forstaaelse for det, de kommer ud for under Udførelsen af deres Gerning, og som ikke lader sig bringe ud af Fatning, fordi der som Følge af et misforstaaet Spørgsmaal fremsættes et skarpt Svar.

Dermed være ikke sagt, at Socialkontorernes Ledere skal finde sig i alt, hvad der bliver dem budt, for ogsaa blandt Ansøgerne kan der være Folk, som paa Grund af Misforstaaelser, kan være ubehagelige. Lederne skal heller ikke se bort fra Lovens Bestemmelser, der naturligvis under visse Forhold gør det umuligt at yde en Ansøger den ansøgte Hjælp. Men det bør være en Grundregel, at Behandlingen af den enkelte Ansøger er af en saadan Karakter, at Vedkommende, selvom det ansøgte ikke imødekommes, kun kan sige: »Selvom jeg ingen Hjælp opnaaede, fik jeg ihvertfald en høflig og hensynsfuld Betjening.«

Hvis det sidste kunde blive Reglen, var en af Skyggesiderne — efter almindelig Opfattelse den vigtigste — ved Modtagelsen af offentlig Hjælp bortfalden.

R—dt.

DEN HANDELSPOLITISKE NEUTRALITET

Danmarks økonomiske Forhold er helt anderledes end under sidste Krig.

Mon ikke den Vending den økonomiske Udvikling i Danmark har taget efter Krigsudbruddet i September for mange har været noget af en Skuffelse. Uden videre er vel de fleste gaaet ud fra, at alt, hvad der skete under Verdenskrigen, nu vilde gentage sig. En ny Guldstrøm vilde vælte ind over Landet og trylle uanede Gevinstmuligheder frem for Erhvervslivet — ikke mindst for det hidtil saa betrængte Landbrug.

Som bekendt er det gaaet anderledes. Ikke alene de militære Operationer former sig paa anden Maade end ventet under denne »mærkværdige Krig« — for Danmarks Vedkommende vil ogsaa den økonomiske Udvikling, i hvert Fald indtil videre, blive ganske anderledes.

Ingen »Guldstrøm« er væltet ind over os. Ingen Kæmpechancer er dukket op for Erhvervslivet. Tværtimod. Udenrigshandelen gaar tilbage. Valutareserven er efter en galopperende Svindsot afgaaet ved Døden. Landbrugsvanskelighederne er øget. Arbejdsløsheden stigende. Og de Raastof- og Brændselsvanskeligheder, der under sidste Krig først blev aktuelle i 1917 og 1918, maa vi denne Gang slaas med fra Starten. Som Kronen paa Værket kom saa Isvinteren; paaført os af et Forsyn, der uden Hensyn til Folkerettens Blokadebestemmelser lader Havne, Sunde og Bælter fryse til.

I sidste Nummer af Fagbladet blev der i Artiklen »Krigen og Danmarks Økonomi 1914 og 1939« redegjort for en Række af Aarsagerne til denne fra den forrige Krigs Gullasch-Periode saa forskellige Udvikling. Først og fremmest fremdroges det skæve Forhold mellem Im- og Eksportprisernes Udvikling. Medens vore Eksportpriser under sidste Krig røg rask i Vejret og gav Danmark en gunstig Handelsbalance og en stigende Valutareserve med de deraf følgende stimulerende Virkninger paa Landets Økonomi, saa bliver Eksportpriserne denne Gang holdt nede gennem regulerende Foranstaltninger i Tyskland og England. Derimod stiger Importpriserne uhæmmet. Vi køber altsaa dyrere og dyrere uden at kunne faa væsentlig højere Priser for vore egne Produkter. Dette bevirker, som skildret i nævnte Artikel, at Danmark i stigende Grad rammes af Valutaknaphed. Vi faar vanskeligere og vanskeligere ved at hjemkøbe de udenlandske Raavarer, som saavel vor Industri som vort Landbrug er bygget op paa.

Hertil kommer det krigsførende Udlands Leveringsvanskeligheder. Skibsfarten holdes kun i Gang under stor Risiko for Menneskeliv, Skib og Last og under store Omkostninger og Forsinkelser. Og de krigsførende Lande er uvillige til at sælge og gør det kun til høje Priser, paa skrappe Kreditbetingelser og under slet Overholdelse af Leveringsfristerne. Væsentligheden heraf kommer tydeligt frem, naar det oplyses, at 60 % af vor Import og 70 % af vor Eksport er knyttet til England og Tyskland.

Til alle disse Vanskeligheder føjer sig imidlertid andre af næsten endnu mere prekær Karakter. Krigens Problemer er jo ikke løst for Danmark blot ved nogenlunde at klare de økonomiske Skær. Opretholdelsen af Landets Neutralitet maa anses for at være mindst lige saa vigtig — eller rettere langt vigtigere. Økonomien er trods alt kun et Spørgsmaal om en højere eller lavere Levefod (hvor afgørende denne end kan være; især for den ubemidlede Del af Befolkningen), Neutraliteten kan derimod være det afgørende for vor fortsatte Eksistens som et frit Folk. Og dette Neutralitetsproblem er paa den mest intime Maade knyttet sammen med Økonomi og Udenrigshandel. Kun ved at føre en saa elastisk og smidig Handelspolitik, at begge de krigsførende Parter stilles tilfreds, uden at dog nogen af dem bliver interesseret i ved en Besættelse af Landet at afskære os fra Forbindelse med den anden Part, kan denne Opgave løses. At dette er overmaade vanskeligt behøver næppe at nævnes.

Med de Lande, der *ikke er Deltagere i Krigen*, kan Danmark naturligvis handle som hidtil. Som Hovedregel vil der her ingen Hindringer blive lagt i Vejen. (Dette er dog, som visse ganske ubegribelige Torpederinger viser, ikke nogen Regel uden Undtagelser). *Problemerne opstaar i Forholdet til vor meget omfangsrige Handel med England og Tyskland.* Som de faste Punkter, vi i denne Forbindelse har at holde os til, staar vore Neutralitetserklæringer og de krigsførende Landes Erklæringer om at ville respektere denne Neutralitet, Handelstraktaterne og endelig Ikke-Angrebspagten med Tyskland.

TYSKLANDS-TRAKTATEN

Handelstraktaten med Tyskland gaar som bekendt ud paa, at vore Køb i Tyskland skal opveje vort Salg dertil. Disse Køb i Tyskland skal bestaa af visse bestemte Varer i bestemte Kvanta, saalede at vi ikke efter eget frit Valg kan købe ene Raastoffer, men ogsaa skal aftage visse Færdigvarer (f. Eks. Textilvarer, Skotøj og Hatte). Desuden har der hidtil været indrømmet Tyskland Ret til en lille Mereksport til Danmark, der bliver betalt i fri Valuta, medens den Del af Samhandelen, der balancerer, betales over Clearing.

Da det kun er de specielle Krigsproblemer, der skal behandles her, skal vi ikke komme nærmere ind paa en mere almindelig Bedømmelse af denne Traktats Indflydelse paa Landets Økonomi. Det skal dog bemærkes, at denne Traktat synes at have nydt en noget ufortjent Upopularitet i Arbejderkredse her i Landet. At der overhovedet eksisterer Handel tilskriver sig som bekendt den for en overfladisk Betragtning ret uforstaaelige Omstændighed, at begge Parter tjener ved at handle. Og dette gælder utvivlsomt ogsaa for det dansk-tyske Varebytte. Bortset fra Smørret bestaar vor Landsbrugseksport til Tyskland for en stor Del af »Biprodukter«

som Kød og Indvolde, som vi uundgaaeligt maa frembringe sammen med Mælken til Smørret, men som vi vanskeligt kunde afsætte andetsteds — ihvert Fald næppe til de Priser, vi opnaar i Tyskland. Til Gengæld herfor modtager vi Raastoffer og Maskiner, som vi i alle Tilfælde er nødt til at indføre. At vi samtidig maa indføre en Del Færdigvarer lader sig naturligvis ikke benægte. Heller ikke, at disse paafører dansk Arbejde en vis Konkurrence, der muligvis i Nedgangsperioder kan mærkes paa Byarbejdernes Beskæftigelse. Men det maa huskes, at Alternativet hertil er ringere Kaar og større Arbejdsløshed paa Landet. Og at et vist Hensyn til Landbruget — især til det mindre Landbrug — er en Ting Arbejderbevægelsen ikke skal være bange for, er ofte nok slaaet fast af vore politiske Organer.

Denne Handelstraktat bestaar endnu paa samme Grundlag som før Krigens Udbrud, men undgaar næppe at blive taget op til Revision. Bl. a. kan det tyske Krav om en Mereksport til Danmark, for hvilket der skal betales i fri Valuta, næppe opretholdes, dels fordi vi sikkert ikke vil være i Stand til at overholde Kravet, og dels fordi Tyskland sikkert heller ikke vil være saa interesseret i denne Mereksport, idet man maa regne med, at dette Lands Produktions- og Leveringsevne indenfor et overskueligt Tidsrum vil sløje meget stærkt af. Dette selv om Sovjet-Rusland anstrenger sig for at ile Tyskland nok saa meget til Undsætning.

DEN ENGELSKE HANDELSTRAKTAT

Ogsaa den engelske Handelstraktat stammer fra før Krigen. Denne sikrer Danmark en vis Andel i Englands Import af Fødevarer, mod at vi til Gengæld aftager en meget stor Del af vor Kulimport fra England og iøvrigt i Almindelighed er forpligtet til at øge vore Indkøb af engelske Varer. Denne Aftale er for saa vidt langt betydningsfuldere for os end den tyske, som det er i England, vi henter det store Beløb i fri Valuta, der er nødvendigt for os til Køb af oversøiske Raastoffer (især de uundværlige Korn- og Foderstoffer) fra Lande, i Forhold til hvilke vi har Overskudsimport. I Samhandelen med England har vi nemlig et stort Udførselsoverskud (1938: 300 Mill. Kr.), der indtil videre betales os med kontante Pundnoter, som vi kan anvende efter eget Tykke. Det er derfor ikke uden Bekymring, man maa se paa, at England nu har ønsket denne Traktat revideret. For Tiden forhandler en dansk Delegation, hvori ogsaa Arbejderbevægelsen er repræsenteret, med Englænderne. Udfaldet er endnu ukendt, men nogen Lettelse i Situationen vil det næppe bringe.

IKKE-ANGREBSPAGTEN

Endelig har vi saa som Slutstenen paa vort Traktatsystem den saa stærkt omdiskuterede dansk-tyske Ikke-Angrebspagt. Denne sikrer os Ret til i Krigstilfælde at opretholde vor normale Handel med alle Lande, ogsaa med Tysklands Fjender, naar samtidig den normale Handel med Tyskland opretholdes.

Hele dette Traktatsystem synes saaledes at sikre vor normale Handels Opretholdelse og dens Forenelighed med vor Neutralitet. Det gør det for saa vidt ogsaa — omend med de Indskrænkninger Blokade, Søkrig og Leveringsudygtighed maatte medføre. *Men samtidig laaser Systemet vore Eksportmængder fast.* Vi kan ikke forøge Eksporten. Øgede vi Eksporten til England, maatte vi nemlig for at overholde Pagten samtidig øge den til Tyskland. Og dette vil England sætte sig imod — rent bortset fra, at Tyskland næppe har hverken Valuta eller Varer til at betale en forøget Fødevareimport med.

Vi nævnede ovenfor Søkrig og Blokade som en Faktor, der kunde true vor normale Handel. En virkelig akut Lammelse af vor økonomiske Livsnerve kunde tænkes at forekomme ad denne Vej, hovedsagelig paa to Maader. For det første kunde man tænke sig, at Tyskland standsede vor Landsbrugseksport ved at sænke eller beslaglægge Eksportskibene til England under Paaskud af, at de sejlede med »Krigskontrabande«. For det andet kunde man tænke sig, at England, der behersker de oversøiske Farvande, bragte de oversøiske Raastoftilførsler til Standsning. Dette vilde ret hurtigt faa den danske Landbrugsproduktion til at synke katastrofalt. Naar ingen af disse to Muligheder hidtil er indtraadt, maa det formodentlig skyldes, at de neutraliserer hinanden, saa at hver af de krigsførende Parter vilde ramre sine egne Interesser indirekte, om han, for at hindre vore Forsyninger til den anden Part, bragte sin Trusel til Udførelse. Standsede nemlig Tyskerne Englandseksporten og krævede, at hele Landbrugseksporten gik til Tyskland, saa vilde Englænderne straks være interesseret i at hindre Raastoftilførslerne til Danmark; og da Tyskland ikke kan forsyne os med de nødvendige Raastoffer vilde vor Produktion hurtigt falde og Tysklands Fordel ved Indgrebet blive kortvarig, sandsynligvis mindre end dets Fordel af den nuværende normale Samhandel med Danmark. Paa samme Maade, hvis England tog Initiativet og standsede Raastoftilførslerne. Det kunde nok paa denne Maade lykkes at ramme vor Tysklandseksport føleligt, men samtidig vilde ogsaa Englands egne Forsyninger fra Danmark blive ramt.

Gennem vor geopolitiske Stilling og de af Regeringen med saa stor Forudseenhed indgaaede Traktater synes vor handelspolitiske Neutralitet saaledes nogenlunde værnet. *Forhaabentlig betyder Sænkningen af de danske Skibe »Chastine Mærsk«, »Martin Goldschmidt«, »Rhone« og »Sleipner« ikke noget Brud med disse Principper.* Ikke alene danske Søfolks Liv, men økonomiske Livsbetingelser — *og maaske mere endnu* — staar her paa Spil.

Prisudvikling, handelspolitiske Neutralitetsvanskeligheder, Isvinter m. v. har tilsammen skabt en Situation, der for det danske Samfund som Helhed maa betyde en Nedgang i Produktion, Forbrug og Beskæftigelse. De politiske Opgaver Regering, Rigsdag og Fagbevægelse herigennem stilles overfor, maa koncentrere sig om to Hovedproblemer. Nemlig for det første: Hvorledes gøres denne Produktions- og Forbrugsnedgang saa lille som

mulig; og for det andet: Hvorledes skal Byrderne fordeles mellem Befolkningsklasserne paa en rimelig Maade?

Disse to Spørgsmaal skal vi komme nærmere ind paa i en følgende Artikel om Lønpolitik, Arbejdsløshed m. v. De synes paa Forhaand at være vidt forskellige fra de Opgaver, Verdenskrigen stillede sin Tids Økonomer, Politikere og Fagforeningsledere. Men mon Forskellen for Arbejderklassens Vedkommende alligevel er saa stor? Har Rygtet ikke gjort 1914—18 mere »gylden« end berettiget er? Vel gav Udenrigshandelen og Prisudviklingen dengang anderledes gunstige Forudsætninger for det danske Erhvervsliv. Men fik Arbejderne dengang rimelig Andel i disse gode Betingelser?

J. K.

Mertens afgaaet

Arbejdets Verden uden Mertens? Arbejdets Verden omfatter alt, hvad der nationalt og internationalt udgør det arbejdende Folks Ve og Vel, den første Tids haarde Kampe, de første Resultater, den vanskelige Periode, hvor det gjaldt om at udvide de opnaaede Rettigheder, om at udføre sagligt Arbejde og til Slut om at paatage sig Statsmandens Ansvar og Pligter. Hvor disse Ting drøftedes og hvor det gjaldt praktisk Handling, var Mertens Navn altid Midtpunktet.

Ved denne Udviklings Begyndelse og Afslutning indtil den Dag i Dag har Mertens altid været den samme. Han var allerede i den første og vanskeligste Tid, i Storme og Modgang, præget af den Saglighed, som sluttelig giver Udslaget, og endnu ved Afslutningen af denne Udvikling, i de rolige Tider med Administration og Ansvar og Resultater, var han besjælet af den Begejstring, den Iver og Energi, den kompromisløse Aabenhed, uden hvilken intet stort skabes og som i Dag savnes netop hos de yngre, og som mange yngre derfor især værdsatte hos Mertens.

Mertens var Arbejderbevægelsens Hoved, Hjerte og ofte ogsaa dens Samvittighed. Hans Hoved var klart, hans Samvittighed vaagen og hans Hjerte varmt. Mange har hentet friske Impulser og nyt Mod og Begejstring hos Mertens, mens andre til Tider er blevet afvist, thi Mertens kunde, naar hans Forstand havde truffet Afgørelsen og hans Hjerte havde valgt, være ubønhørlig. Da imidlertid denne Ubønhørlighed altid udsprang af hans ærlige Aabenhed og gjaldt den store Sag, han frit havde valgt, og som han altid havde for Øje, tog man ikke hans lejlighedsvise Udfald ilde op, men var rede til med et Smil at kvittere for et Hug.

Mertens, den unge blandt de unge, den vidende blandt de gamle, forlader i denne Maaned efter at have naaet Aldersgrænsen paa 60 Aar sin Post som Generalsekretær i den belgiske Landsorganisation og gaar derefter i

Mertens.

Pension. Han har opgivet sine Hverv i Genéve, hvor han fra Begyndelsen har medvirket i førende Stilling, gennem 18 Aar har han virket som Formand for Arbejdergruppen og hvor ingen kendte Apparatet saa godt som han (uden dog nogensinde at blive Bureaukrat og uden at glemme, at man ogsaa maa interessere sig for Paragraffer og Lovforslag, saafremt de skal praktiseres i det virkelige Liv). Mertens fratræder Hvervet som Næstformand i den faglige Internationale, hvis Skæbne har ligget ham paa Hjerte lige fra Starten, og som han i vid Udstrækning har været med til at bestemme. Han forlader Internationalen netop i et Øjeblik, hvor hans Fremsyn bliver bekræftet paa mange Maader, og som paa sin videre Vej mere end nogensinde trænger til dette Fremsyn.

Vi mister en Ven, en Fører i dette Ords sande Betydning, en utrættelig Arbejdskraft og en god Kammerat, der var ligesaa ligefrem og hjertelig i sine Glæder som betænksom og alvorlig i sine Pligter.

Mertens har nedlagt Hverv, men han vil fremdeles gaa ind for vor fælles Sag. Han vil imidlertid ogsaa, det er vi sikker paa, og derom vidner hans Væsen, med aabent Hjerte nyde de Glæder, han altid har sat Pris paa: Bøger, Vennekredsen, Rejser, et lykkeligt Familieliv. Vi ønsker ham alt i rigt Maal og os selv et Gensyn nu og da.

Jord- og Betonarbejderne i Aarhus har bygget Hus

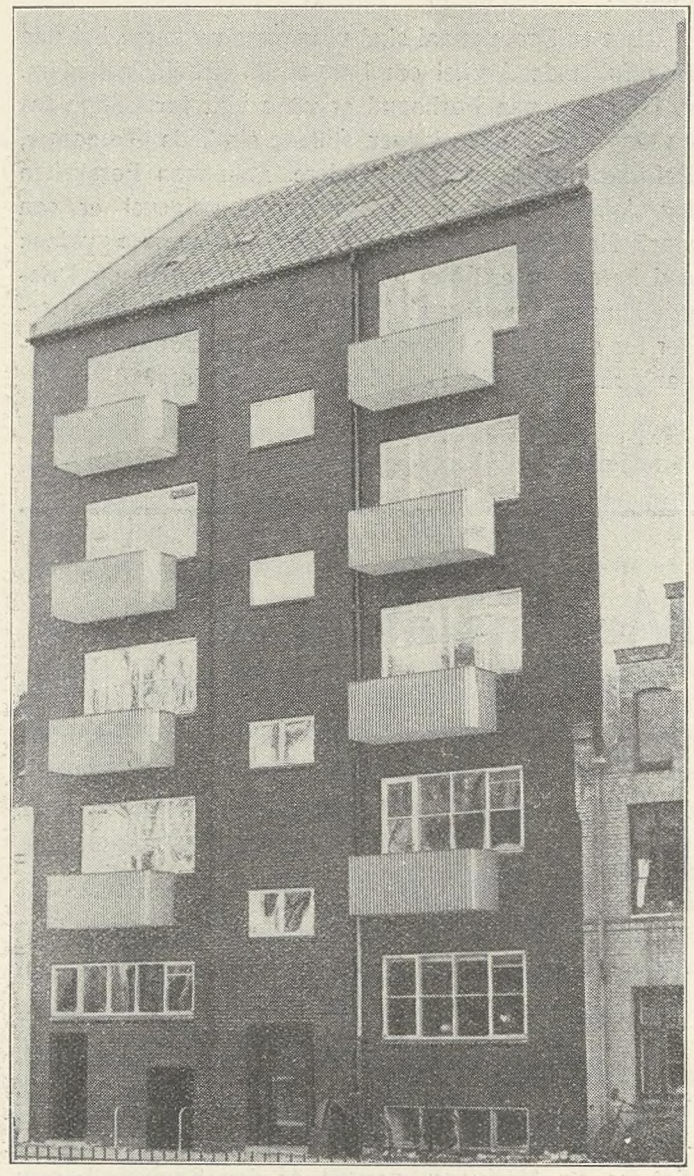
Vort Forbunds Afdeling for Jord- og Betonarbejdere i Aarhus har nu som saa mange andre Afdelinger opført eget Hus og for kort Tid siden taget dette i Brug.

Den nyopførte Ejendom er beliggende i Valdemarsgade 7—9, hvor 2 gamle Bygninger har maattet vige Pladsen for Fagforeningshuset, der med sin smukke Facade, Altaner og lyse Farver har givet Stedet et overordentlig tiltalende Præg.

Ønsket om, at Afdelingen skulde bygge, opstod allerede for 8 Aar siden, og blev den Gang indgaaende drøftet; man følte sig dog ikke da tiltalt af Planen i et saadant Omfang, at Problemet blev løst. Spørgsmaalet blev henlagt i nogle Aar, men for 5 Aar siden blev Tanken atter taget op, og det vedtoges at oprette et Byggefond, saaledes at der hvert Aar henlagdes 5000 Kr. til Realisationen.

Da Byggefonden havde naaet et samlet Beløb paa 25.000 Kr., skred man til Værket. Først erhvervedes de før omtalte gamle Bygninger, som blev nedrevet i Løbet af April Maaned i 1939. Bygningerne kostede 27.000 Kr. Derefter paabegyndte Fagforeningens egen kooperative Virksomhed Udgravning af Grunden og støbte derefter de fornødne Fundamenter. Selve Arbejdet med Husets Opførelse hvortil er anvendt mørkerøde, haandstrøgne Mursten, udførtes ialt væsentlig af kooperative Virksomheder i Aarhus.

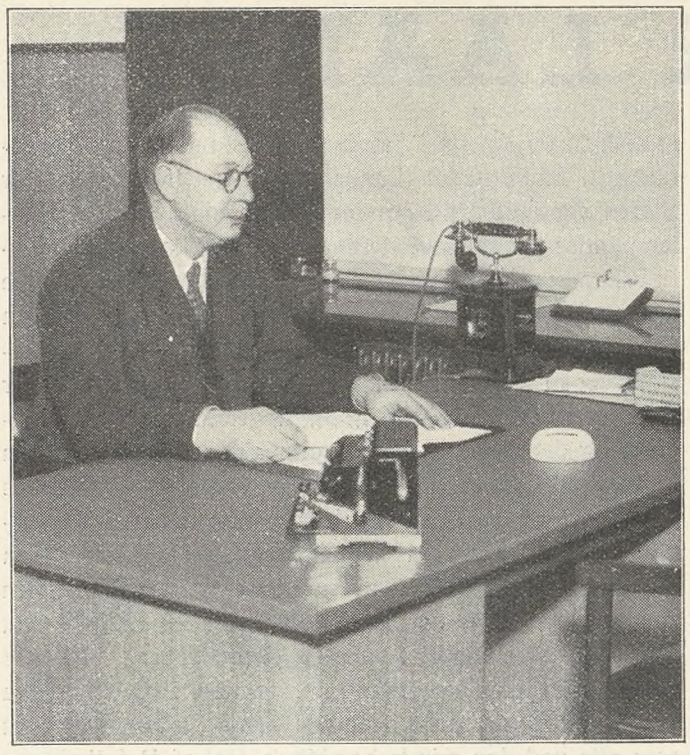
Ejendommen, der er 5 Etager høj, er for Kælderens Vedkommende indrettet til Vaskerum, Cyklestald og Viktualiekælder for Lejerne. Stueetagen benyttes udelukkende af Fagforeningen der her har faaet 3 udmærkede og hyggelige Kontorlokaler, der anvendes til Formandskontor, Bestyrelsesværelse, Ekspeditionslokale og Garderobe m. m. Kontormøblerne er alle smukt udført i nydelige efter Forholdene afstemte Farver. De øvrige Etager er forbeholdt Lejligheder til Beboelse. Der er ialt 8 2-Værelseslejligheder med al moderne Komfort.

Jord- og Betonarbejdernes nye Hus i Valdemarsgade.

Bestyrelsen fotograferet i det smukke Bestyrelsesværelse.
Fra venstre Søren Hansen, Albert Nielsen, Søren Christensen, Knud Pedersen (Kasserer), Alfred Pedersen (Formand), Rasmus Jakobsen, J. M. Bentsen (Sekretær) og Ole Svendsen.

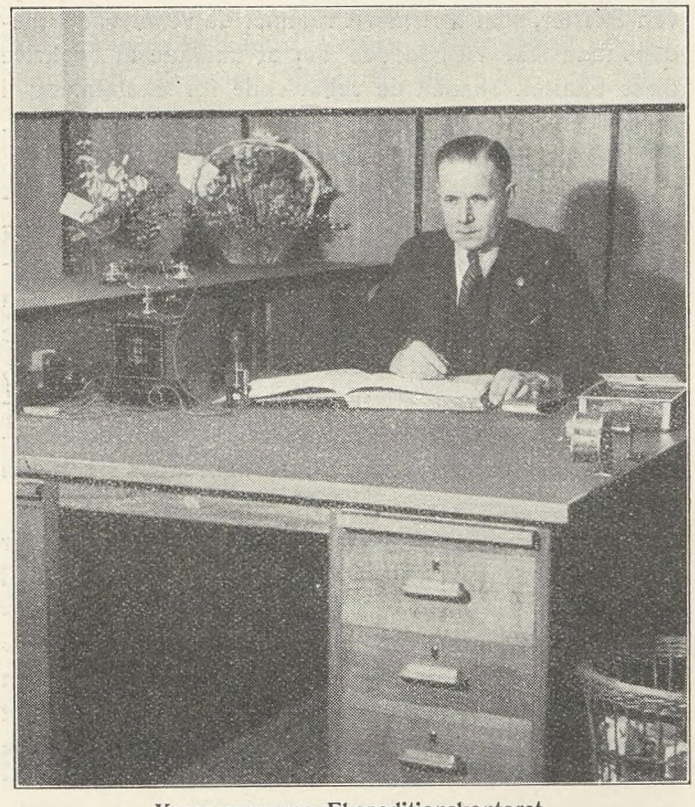

Formanden paa sit Kontor.

Bl. a. forefindes Nedstyrtningsskakt til Affald samt støjfri Radioantenner i nedlagte Kabler.

Bygningen staar Afdelingen i 110.000 Kr. De smukke Kontorer har været forevist for Afdelingens Medlemmer og andre interesserede, der alle har udtalt deres Anerkendelse af Ejendommens solide og formaalstjenlige Indretning.

Vi ønsker Afdelingen til Lykke med Nyerhvervelsen og udtaler samtidig Ønsket om, at den maa svare til Forventningerne.

Kassereren paa Ekspeditionskontoret.

SØLVBRYLLUP

Den 1. April kan vort Forbunds Bogholder *Axel Andersen* og hans Hustru *Karla* fejre deres Sølvbryllup. Axel Andersen har været ansat paa Hovedkontoret siden den 1. April 1936, da vort Forbunds Kontingentmærkesystem blev indført, først som Bogholder paa Kontingentmærkekontoret og senere, da Forbundets daværende Hovedbogholder Niels Petersen den 27. Oktober 1938 afgik ved Døden, som hans Efterfølger i Forbundets Bogholderi.

Forinden Axel Andersens Ansættelse paa Hovedkontoret var han mangeaarig Tillidsmand i den store københavnske Chaufførafdeling. Han traadte ind i Afdelingsbestyrelsen i 1920, blev den 1. Oktober 1922 valgt til Afdelingens Sekretær og senere overtog han Stillingen som Afdelingskasserer.

Saavel indenfor Chaufførernes Fagforening som indenfor Dansk Arbejdsmands Forbund har Axel Andersen kun vundet sig Venner. Han er af den fordringsløse og stilfærdige Type af Mennesker, der gør et omfattende og meget grundigt og solidt Stykke Arbejde uden at gøre noget Væsen deraf og uden at gøre Krav paa nogen som helst Anerkendelse eller Opmærksomhed. Han er den personificerede Paalidelighed og hører til den Slags Mennesker, der som Tiden gaar stadig opnaar yderligere Agtelse om sin Person.

Det er derfor ikke underligt, at Kammeraterne i Chaufførafdelingen og nu senere vort Forbund har faaet Øje paa de prisværdige Egenskaber, der kendetegner Axel Andersen, og har fundet Anvendelse for ham, netop paa Poster, der udkræver saadanne, og hvortil han paa saa udmærket en Maade er egnet.

At ogsaa hans Hustru, der har stor Interesse for den faglige Gerning, hendes Mand udøver, har sin Andel i det gode Omdømme, Axel Andersen har erhvervet sig, er udenfor al Tvivl, og alle, der kender Ægteparret, har kun Ønsker om, at Sølvbrylluppet maa forløbe for dem i Glædens og Festens Tegn, og at de ogsaa i kommende Tider maa føle sig stærkt knyttet til den Gerning, Axel Andersen nu igennem mange Aar har rygtet saa tilfredsstillende.

A.

SKAT ELLER LAAN?

I Tider som disse, hvor der stilles stadig voksende Krav til det offentlige, bliver det Spørgsmaal særlig aktuelt, hvorledes Pengene skal tilvejebringes. Hvilken Finansieringsmaade bør man anvende, Beskatning eller Optagelse af Laan?

Det er forsaavidt et gammelt Stridsspørgsmaal i den offentlige Debat, som der forlængst er skabt en politisk Delingslinie i Forbindelse med. Man behøver saaledes at erindre om de gentagne Angreb, som Partierne Venstre og Højre har sat ind over det socialdemokratiske Finansstyre, der bestandig — indtil denne Krigs Udbrud i hvert Fald — har kunnet møde med et Overskud paa Statsregnskabet. Det Aar, de Oppositionspartier sidst sad inde med Regeringsmagten, nemlig i 1928/29, mødte man derimod med en Kassebeholdning paa *minus* 10,8 Mill. Kr. For at dække dette Underskud, men ogsaa af andre Grunde, blev det nødvendigt at gaa Laanevejen, og det til Trods for, at det var lykkedes Madsen-Mygdal at forringe Kaarene for de arbejdsløse, de syge, de gamle og Invaliderne med 32 Mill. Kr., foruden at Tjenestemændenes Kaar forringedes med 20 Mill. Kr. Aarsagen til, at Optagelsen af Laan blev nødvendig, var ganske simpelt, at man af Hensyn til de besiddende udskrev for faa Skatter. Berygtet blev saaledes Nedskæringen af *Formueskatten* med ca. 13 Mill. Kr. til Fordel særlig for de rigeste Aktieselskaber og de største Formuebesiddere. Hvorom alting er, Statsgælden voksede under Venstre med henved 20 pCt., fra 1163 Mill. Kr. i 1926/27 til 1373 Mill. Kr. i 1928/29. Derimod ved vi, hvorledes det trods Verdenskrise m. m. paa den ene Side og Gennemførelse af bl. a. en enestaaende Socialreform, offentlige Arbejder — for blot at nævne lidt — paa den anden Side, er lykkedes den socialdemokratiske Regering at nedbringe Statsgælden. Den var efter Statsregnskabet for 1937/38 1255 Mill. Kr. Hertil kommer, at Aktiverne fra 1928/29 til 1937/38 er vokset fra 1612,4 Mill. Kr. til 1711,8 Mill. Kr. Det vil med andre Ord sige, at under den socialdemokratiske Regering er Aktiverne vokset med 100 Mill. Kr., og Passiverne samtidig formindsket med 125 Mill. Kr. Under Venstre voksede Aktiverne med godt 80 Mill. Kr., men Passiverne steg rigtignok samtidig med ikke mindre end 210 Mill. Kr.

Efter denne lille politiske Forsmag paa Problemets Indhold vil vi forsøge nærmere at udrede Principperne for de to Finansieringsformer: Skat — Laan.

Lad os tænke os et Samfund, hvor man bliver enige om en eller anden Nyanskaffelse. Staten paatager sig at udrede Udgifterne, og kan nu skaffe Pengene dels gennem Beskatning og dels gennem Laan, men m. H. t. den sidste Udvej drejer det sig aabenbart kun om en Udsættelse ikke en endelig Løsning, idet Laanet — som vi forudsætter er *indenlandsk* — jo skal tilbagebetales, hvorfor Midlerne ogsaa her til syvende og sidst maa tilvejebringes gennem Beskatning — direkte eller indirekte. Ved Laaneoptagelsen henvender Staten sig automatisk til de rigeste i Samfundet, der nu faar en Renteindtægt. Midlerne til Laanets Tilbagebetaling skaffer Staten sig imidlertid gennem Beskatning, der mere eller mindre progressivt rammer *alle*. Og den maa naturligvis ramme den enkelte Person ens, enten der er Tale om en Beskatning til *umiddelbar* Finansiering af den førnævnte Nyanskaffelse, eller det drejer sig om en Beskatning til Tilbagebetaling af et Laan, som finansierer den. Men ved den sidste Fremgangsmaade: Laaneoptagelse og derefter Beskatning opnaar de formuende, som har stillet Laanet til Raadighed for Staten, ganske aabenbart en positiv Fordel, idet den omtalte Beskatning formindskes med Renteindtægten (selv om ogsaa denne Indtægt beskattes i nogen Grad), medens den brede Befolkning, der ikke udlaaner Penge til Staten, forsaavidt er ens stillet i begge Tilfælde.

Ved indirekte Beskatning, der som bekendt hviler paa Forbruget og derfor vender den tunge Ende nedad, idet som alle ved den mindrebemidlede Del af Befolkningen bruger en *forholdsvis* langt større Del af Indtægten end den bedrestillede til daglige Fornødenheder, bliver Fordelen ved Laanepolitikken klart nok endnu meget større for de formuende, og Byrderne endnu tungere for den store Befolkning.

Selvom Forholdene i det foregaaende er noget simplificerede, forstaar vi nu bedre Højres og Venstres Kærlighed til Laanepolitikken — og den indirekte Beskatning. Deroverfor har Socialdemokratiet, for Statsskatternes Vedkommende senest i Efteraaret 1939 og for Kommuneskattens Vedkommende i København i disse Dage, hævdet, at Pengene maa skaffes til Veje ved Skatter, som fortrinsvis rammer de velhavende, medens man ikke vil gaa den Vej at undlade at udskrive disse Skatter, skaane de velhavende for Skatten, og i Stedet laane Penge af de velhavende og give dem f. Eks. 4 pCt. i Rente og betale dem Pengene tilbage.

Naar dette er sagt, maa vi dog straks gøre nogle modificerende Bemærkninger. Først vil der være Anledning til at rette den Misforstaaelse, at man ved at laane lægger en Del af Byrderne over paa Fremtiden. For den *private* Person gælder det, at han kan fordele Byrderne paa Fremtiden ved at finansiere Udgifterne ved Laan, idet Byrderne bæres efterhaanden som Laanet tilbagebetales. Men det gælder ikke for Staten, naar den foretager et *indenlandsk* Laan, altsaa henvender sig til sin egen Økonomikreds.

Vi er her ved et vanskeligt Punkt, som det nok er værd at ofre nogen Omtale paa. Alt hvad der findes i vort Samfund af materielle Ting kan vi kalde Socialproduktet. Dette omfatter altsaa alle Raavarer, Halvfabrikata og Færdigvarer, foruden Produktionsmidler som Bygninger, Jord, Maskiner og Transportmidler for blot at nævne noget. Naar Staten giver sig i Lag med en Anlægsvirksomhed, maa den komme i Besiddelse af en Del af Socialproduktets Enkeltdele. Deraf sammenflik-

kes der nu ved Arbejdskraftens Hjælp f. Eks. en Storstrømsbro. Som man vil se, er der jo ligefrem Tale om en Beslagiæggelse, en Beslaglæggelse, som sker ved, at Staten til Gengæld yder Penge, som den enten kan have faaet ved Beskatning eller ved Laan — der som bekendt før eller senere medfører Beskatning. En tredie Mulighed er, at Seddelpressen uden videre sættes i Gang uden nogen Tanke om Inddækning, det skal vi senere komme ind paa. Men hvad enten nu Finansieringen sker paa den ene eller den anden Maade, vil man forstaa, at det *reale* Offer kommer i selve Anvendelsesøjeblikket, ved Beslaglæggelsen af en Del af Socialproduktet. Med andre Ord: Kravet paa Goder til Bygning af en Bro maa tilfredsstilles af de nulevende, ved at der bliver færre Goder til dem, hvad enten det gaar ud over deres Indtægt i Goder eller ved en Reduktion af deres Formue. De Krav, der stilles til en Bros Bygning, tilfredsstilles ved, at andre Krav tilsidesættes. (Vi har her forudsat, at Socialproduktet har en fast uforanderlig Størrelse. Det er naturligvis en Antagelse, der kun gælder i et enkelt Øjeblik, men den har været nødvendig for Forstaaelsens Skyld. Jo flere der kommer i Beskæftigelse, jo mere vokser det.)

Forskellen mellem Laan og Skat viser sig altsaa *ikke* m. H. t. det Tidspunkt, hvor Ofret foregaar, men alene paa den ovennævnte Maade, nemlig ved Indkomstfordelingen, idet de formuende slipper billigere ved Anvendelse af Laaneudvejen. Og her er det naturligvis rigtigt, at denne Forandring i Indkomstfordelingen sker gennem den fremtidige Skattebetaling og Renteindtægt.

Der kunde maaske være Grund til at gøre opmærksom paa, at naar Staten optager et *udenlandsk* Laan er Sammenligningen med den private Økonomi — Fordeling af Byrderne paa Fremtiden ved Finansiering gennem Laan — mere paa sin Plads. Ved Laan i *Indlandet* faar Staten intet udefra. Ved et privat Laan drager Laantagerne derimod Midler til sig uden for deres egen Økonomikreds. Det samme gælder aabenbart Staten, naar den optager et *udenlandsk* Laan; her inddrager den Ressourcer udefra, og Ressourcer gaar atter ud, naar Laanet tilbagebetales. Man laaner jo nemlig normalt ikke Penge i Udlandet for disse Penges egen Skyld — de kan ikke anvendes i det indenlandske Omløb — men for dermed at skaffe sig udenlandske *Varer*, ligesom omvendt Udlandet modtager Tilbagebetaling af Laanet i Goder. Penge er, hvad enten de bruges *i* Landet eller *mellem* Landene kun Instrumenter, der bruges til Formidling af Socialproduktets Omsætning.

Det vil efter det her sagt om *udenlandske* Laan forstaas, at der ikke i Indlandet skabes en Renteindtægt, som kan gøre de velstilledes Skattebetaling lettere og derved bidrage til en Ændring i Indkomstfordelingen.

(Fortsættes). *G.*

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

EN STORSTILET JORDBRUGSPLAN

Selvom Beretninger om Forholdene i Amerika af hjemvendte Landsmænd ofte har Eventyrets Karakter og derfor undertiden ikke tages saa højtideligt, er der dog ingen Tvivl om, at de forenede Stater er de store Muligheders Land. Derom vidner blandt andet Kendsgerningerne om de store og kæmpemæssige Arbejdsprojekter, som i Tidens Løb er gennemført i dette vældige, fra Naturens Side saa rigt udrustede Land.

Før i Tiden var det som Regel Privatkapitalen, der gik i Spidsen, naar det gjaldt om at udnytte Landets enorme Rigdomskilder i Jord, Skov, Bjerg eller Vandløb. Lige indtil den nuværende Præsident, Roosevelt, blev valgt var det i Almindelighed det private Initiativ, der i enhver Henseende søgte og havde Forrangen.

Den kæmpemæssige økonomiske Krise, som antog voldsomme Former i Aaret 1929, gav imidlertid det gamle System Dødsstødet. Da Roosevelt derefter kom til at staa i Spidsen for Landets Ledelse 4 Aar senere, tog han med haard Haand fat paa den Opgave at knytte det Offentliges Interesse stærkere til Udviklingen.

Paa dette Omraade markerer Roosevelts Statsforvaltning et afgørende Vendepunkt i De forenede Staters økonomiske og sociale Historie. Fremtidens Historikere vil utvivlsomt betegne Præsidentens Regeringstid som Indledningen til de forenede Staters Kollektivisering og dermed Grundlæggelsen for et nyt og holdbart Demokrati.

Aldrig tidligere har det amerikanske Folk, der nu tæller ca. 130 Millioner Mennesker, gjort saa store Fremskridt, som under den nuværende Regerings foretagsomme Ledelse. Paa alle Beskæftigelseslivets Omraader kan der konstateres de mest iøjnefaldende Fremskridt og Forbedringer. Samtidig har Præsidentens personlige Initiativ i den internatonale Politik til Fordel for en mere fredelig og human Tilstand, skabt Respekt og kan uden Tvivl staa som et efterfølgelsesværdigt Eksempel for mange europæiske Statsmænd.

I det følgende skal vi beskæftige os med den amerikanske Regerings Indsats paa Jordbrugsomraadet — et Spørgsmaal, der som bekendt ogsaa er aktuelt i en meget stor Del af den øvrige Verden. For at skaffe 300,000 nødstedte Farmere en ordentlig Levevej har man foretaget Anlæg af 2 meget store Vandingsanlæg med det Formaal at gøre nuværende ufrugtbar og gold Jord modent til Dyrkning med Fordel.

De omtalte Farmere, hvorimellem der ogsaa findes Skandinaver, kommer fra det midterste Vesten, hvor der findes omfattende Distrikter med permanente Tørkeperioder. I de sidste 4—5 Aar er en ustandselig Strøm af disse gaaet mod Vest i Staterne mod Stillehavsegnene og Californien, hvor de har taget Ophold i det Haab her at finde tilfredsstillende Levevilkaar.

Samtidig har den amerikanske Regering søgt at foregribe Begivenhedernes Gang ved at iværksætte Anlæget

af de før nævnte Vandingsanlæg. Det ene i Grand Coulee ved Columbiafloden, det andet ved Sacramentofloden. Af disse Vandingsanlæg er det førstnævnte afgjort det største. Man har saaledes regnet ud, at dette Anlæg vil skabe Betingelser for Overrisling af ikke mindre end 6 Mill. acres Jord, der herved vil blive forvandlet til frugtbar Agerland, som kan underholde mange Tusind Mennesker.

Det kan i samme Forbindelse være interessant at se lidt nærmere paa, hvorledes de amerikanske Myndigheder har tænkt sig at gennemføre Planen praktisk i Enkeltheder.

Først er der truffet Beslutning om, at ingen Enkeltperson kan faa Ejerret over mere end 160 acre i Grand Coulee. Dog kan een Familie opnaa Ejerret til 320 acre. Naturligvis vil ikke alle i de nyskabte Kolonier komme til at beskæftige sig med Landbruget. Der vil blive bygget mindre Byer, hvis Befolkning væsentlig vil faa til Opgave at fabrikere Landbrugsredskaber og mange andre Brugsgenstande, som Farmerbefolkningen vil faa Brug for i det daglige Liv.

Betingelserne for at faa Jorden overladt til Dyrkning er fastsat i et Lovforslag, som er udarbejdet af Senatorerne Schwellenbach og Bone, og senere vedtaget af den amerikanske Kongres. Denne Lov fastsætter bl. a. en Gennemsnitspris pr. acre paa 15 Kr. Dernæst koster varig Ret til Overrisling omkring 90 Kr. pr. acre. I de første 4 Aar vil Farmeren, der paatager sig Opdyrkning, dog blive fritaget for at betale nogetsomhelst, for derved at skabe Betingelser for de bedst mulige Vilkaar og de mindst mulige Byrder for den Paagældende i den Tid, Opdyrkningen finder Sted.

I de næste 4 Aar skal Farmeren betale omkring 5 Kr. pr. acre, hvorefter Afgiften stiger betydeligt, indtil han efter 32 Aars Forløb har erhvervet sig en varig Ret til Overrisling. Overrislingsanlæget i Grand Coulee er ikke alene Verdens største Overrislingsanlæg, men tillige et storslaaet Ingeniørarbejde, som endvidere kan skaffe Driftskraft til Verdens største Kraftstation.

Det andet Overrislingsanlæg, der som allerede nævnt er beliggende ved Sacramentofloden og populært kaldes Shasta-Søen, er Verdens næststørste Anlæg af denne Art, vil i meget høj Grad bidrage til at forøge Mulighederne for Landbrugsdriften i Californien. I denne Forbindelse bør det fremhæves, at den nuværende Præsident foreslog Anlæget af de 2 Overrislingsanlæg allerede i 1920, men at der først kom Gang i Arbejdet i 1933, da han blev valgt til Præsident.

Det forventes, at Overrislingsanlægene vil blive færdigbyggede i 1941 — muligt i 1940 — saaledes at Roosevelt kan foretage Indvielsen. Det er Præsidentens Opfattelse og Haab, at Overrislingsanlæget i Grand Coulee straks vil tilvejebringe Grundlag for Eksistens af 400,000 Farmerfamilier, som nu er uden Jord og Eksistensmidler, hvilket er en Følge af de sørgelige af Tørken skabte Forhold i Midtvesten.

Det saaledes tagne Initiativ maa beundres og tillige opfattes som et Vidnesbyrd om det Fremsyn, den nuværende Regering er i Besiddelse af. Dette storslaaede Forsøg paa at komme Farmerne til Hjælp er i nøje Overensstemmelse med den nuværende amerikanske Regerings øvrige Forsøg paa at bygge Landets sociale Politik op. Roosevelt gav selv et klart Bevis herfor i sit Budskab til det amerikanske Folk, hvoraf det bl. a. er værd at fremhæve:

»De Regeringsformer, vi havde i 1933, var forældede. Vi maatte skaffe os nye Redskaber og slaa ind paa nye Veje for at sætte Regeringen i Stand til at fungere. Mange, som var imod, at vi skaffede os disse Redskaber, glæder sig i Dag over, at vi bruger dem. Det amerikanske Folk har som Helhed tilkendegivet os sit Bifald og Tilslutning.

Den første Opgave for vor Statsledelse bestaar i at føre Kapitalen og Arbejdskraften sammen. I Diktaturlandene sker dette ved Tvang. Tilsyneladende har man her opnaaet et øjeblikkeligt Resultat paa denne Maade. Selvom vi maa tage Afstand fra disse Metoder, maa vi indrømme, at der er opnaaet en bemærkelsesværdig Udnyttelse af den materielle og menneskelige Arbejdskraft. Enten man tilslutter sig dette System eller ikke, maa det erkendes, at Diktaturstaterne i det mindste har opnaaet forbigaaende at løse Spørgsmaalet om Arbejdsledighed for Mennesker og Kapital. Kan vi kappes med Diktatorerne, idet vi søger efter Metoder, som bringer arbejdsledige Mennesker og Kapitalen sammen, men som samtidig tillader os at opretholde vor amerikanske Levemaade, vor Retsorden, saaledes at vi kan bevæge os indenfor de Grænser, saa har vi bidraget til at styrke Civilisationen.«

Mere klart er det næppe muligt at formulere det Problem, som er lige brændende for alle demokratiske Stater i vor Tid. Ikke mindst Arbejderklassen, som har saa store Interesser at varetage, bør være opmærksom paa dette Problem.

Efter »Meddelelsesbladet«.

Reorganisation af Arbejderbevægelsen i Island

Den islandske Arbejderbevægelse har i længere Tid forberedt en Reorganisation af sin faglige og politiske Virksomhed. Hidtil har saavel de politiske som faglige Arbejderorganisationer staaet samlet i en fælles Landsorganisation, men det er nu Hensigten at oprette særlige Organer for Varetagelsen af Arbejdernes Interesser paa disse to Felter, og man har i den Anledning anmodet de skandinaviske Landes Arbejderbevægelser om økonomisk Støtte til Planens Gennemførelse. Derefter har den faglige Landsorganisation og Partiet i Sverige bevilget Kr. 15,000 og Fagbevægelse og Parti i henholdsvis Danmark og Norge hver Kr. 5000.

For at sikre Freden paa Arbejdsmarkedet under Krigen har det islandske Alting fornylig vedtaget et af Regeringen fremsat Lovforslag, hvorefter alle ufaglærte og lavlønnede Arbejdere skal have Ret til Dyrtidstillæg svarende til ¾ af den indtraadte Prisstigning. Dyrtidstillæget til de højere lønnede Arbejdere skal udgøre ⅔ og til de højest lønnede Arbejdere Halvdelen af den indtraadte Prisstigning. Der er saaledes gennemført en lovfæstet Lønregulering paa Grundlag af det officielle Pristal for Leveomkostningerne.

(IFC).

GAMMELT JÆRN

Den enorme tekniske Udvikling, Verden har befundet sig i siden den »forrige sidste« Verdenskrig 1914—18, medførte et stigende Krav til Raastoffer. Det kan siges, at Raastofproblemet (der i nogen Grad blev Anledningen til den Krig, vi befinder os i, og som i nogen Grad vil blive bestemmende for, hvornaar og af hvem Krigen afsluttes) hænger sammen med den Kendsgerning, at Produktionen kun med store Ofre kan drives yderligere op.

En Krig spænder Raastof-Produktionen til det yderste, maaske helt til Bristepunktet. Intet Under, at man pessimistisk spørger sig selv; Jamen hvorlænge kan dette vare? Hvor længe kan Europas Raastofkilder forsyne os med Kul, Jern, Kobber, Nikkel o. s. v. i de uhyre Mængder, som Krigstilstande fordrer?

Selv om Perspektivet langt fra er opmuntrende for vore Børne-Børns Børne-Børns Børne-Børn o. s. v., saa kan *vor* Generation og de *nærmest* følgende tage denne Side af Sagen med Ro. Europa har Raastoffer nok til mindst et Par Hundrede Aar, selv under den Forudsætning, at Teknikken stadig skulde stige, og Europa stadig med tyve-tredive Aars Mellemrum gennemgaar disse ufattelige kostbare væbnede Kriser.

Ikke desto mindre har det længe været et Diskussionsemne mellem Metallurgiens Stormænd, hvordan man kunde faa *alt gammelt Metal* tilbage i Cirkulationen. En amerikansk Ingeniør oplyser, at man allerede for en tyve Aar siden var naaet saavidt i Løsningen af *Re-Cirkulationens Problem,* at 40 pCt. af det Staal, der produceredes i Staterne, var frembragt af gammelt Jern. I 1930'erne var Procenten steget til 60, d. v. s. at *over Halvdelen af Amerikas Staalproduktion beroede paa Anvendelsen af gammelt Jern.*

Krigen ødelægger saa meget, at det ikke kan undre os, at den ogsaa bringer Kludder i Staalværkernes relativt gunstige Statistiker. Men det viser sig, at efter en første Forvirring i den almindelige Raastof-Situation, kommer der en Afklaringens Periode, hvor hvert enkelt Land søger at stramme Bæltet og klare sig saa godt som muligt. Man indleder i krigsførende Lande en formelig *Jagt paa gammelt Metal.* Kludekræmmerne har en Blomstringsperiode, alle Nationens Lossepladser og Skrammelbunker endevendes: Metal! Metal! Metal!

Ved en almindelig Efterforskning i Englands Byer, foretaget i November forrige Aar, blev det oplyst, at man med Lethed kunde fremskaffe *80.000 Tons* gammelt Jern til Staalværkerne, naar som helst Problemet blev aktuelt og Raastofmanglen akut.

80.000 Tons! Det lyder jo ganske imponerende! Det er lige saa meget som Danmarks Tonnage af eksporteret Smør *i et halvt Aar!*

Men Danmark er kun et lille Land, ogsaa hvor det gælder at finde træffende Sammenligninger.

80.000 Tons kan rummes i 12 velvoksne Damperes Last eller i 6000 Jernbanevogne. Det dækker faktisk kun *een Uges Forbrug af gammelt Jern* i de engelske Staalværker. Een Maaneds Efterforskning førte saaledes kun til $^1/_{54}$ af Behovet. Det viser sig altsaa, at Problemet ikke lader sig løse ad denne Vej.

Autoriteterne ser imidlertid mere optimistisk paa Sagen. 80.000 Tons ved en første Undersøgelse er slet ikke saa galt. En anden og tredje Efterforskning vil sikkert vise, at der ligger dobbelt saa meget gemt i Kældre og paa Pulterrum, paa Lossepladser o. s. v. Det er kun et Systemspørgsmaal at faa alt gammelt Metal rodet frem. Man maa saaledes erindre, at der i England (som er Omnibussernes Land) findes en svær Masse nedlagte Sporveje, hvis Skinnemateriel aldrig er gravet op af Gaderne, men dækkedes af Asfalt, fordi det ikke har kunnet betale sig at ofre Arbejdsløn paa at grave dem op.

En dobbeltsporet Sporvej, som jo udgøres af fire Skinnelængder, indeholder ikke mindre end *270 Tons Staal pr. Kilometer.* I København er der eksempelvis henved 100 Km dobbeltsporet Sporvognslinie, hvis samlede Skinne-Tonnage saaledes vilde komme op paa 27.000 Tons, eller ⅓ Uges Behov i de engelske Staalværker. England har med Skotland, Irland og Wales *mere end 50 Byer* paa over 100.000 Indbyggere. Begyndte man først at grave disse Byers Tonnage af Skinne-Staal op af Jorden, kan der næppe være Tvivl om, at man vilde komme op paa mange Maaneders Kvanta.

Som Situationen er nu, vil man dog foreløbig nøjes med at undersøge, hvordan det forholder sig med »Reservebeholdningerne« rundt om i England. I nær Fremtid udgaar der Spørgeskemaer til alle engelske, skotske, irske og walisiske Gaardmænd for at faa opklaret, hvad der henstaar af kasserede Redskaber. Utvivlsomt vil det vise sig, at der ligger langt over 80.000 Tons i kasserede og brækkede Harver, Hakker, Spader, Plove o. l.

Et helt andet Problem er, om man nogen Sinde vil naa saa vidt at dække et Lands Metalbehov ved at udvise den størst mulige Paapasselighed overfor kasseret Metal. Det er meget tvivlsomt, mener man. Recirkulationen vil, selv under de gunstigste Vilkaar og strengeste Regler for Indsamlingen af saakaldt »scrap«, aldrig kunne komme op over 90 Procent.

Men det kan i hvert Fald kun blive et Problem for sene Efterkommere af vor Generation, der i et og alt synes skabt til en uhensigtsmæssigt Trang til at ødsle med Værdierne.

U. F.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Esbjerg Afdeling har bestaaet 50 Aar

Den 29. Marts 1890 blev Arbejdsmændenes Afdeling i Esbjerg stiftet med det beskedne Medlemstal af 67. Var Tilslutningen ikke stor til Organisationen ved Starten, saa var der dog den Fordel, at Begyndelsen var gjort i en By som Esbjerg, hvor Udviklingen paa næsten alle Omraader, der tangerer det beskæftigelsesmæssige, i det efterfølgende Tidsrum viste stigende Tendens, hvad der ganske naturligt ogsaa har haft en betydelig Indflydelse paa Organisationslivet.

Den naturlige Konsekvens heraf har da ogsaa været, at ikke mindst Arbejdsmændenes Organisation, der gennem sin vidtforgrenede Virksomhed og Interesse paa næsten alle Felter indenfor Erhvervslivet, har draget Fordel af den intense Udvikling, der i Forhold til Landets andre Byer, paa en enestaaende Maade har givet Esbjerg et Særpræg.

Afdelingens Bestyrelse.
Siddende fra venstre til højre: Vald. Jensen, Sekretær, Chr. Pedersen, Næstformand, Jørg. Christensen, Formand, Thomas Christensen, Kasserer, Henry Jørgensen. Staaende fra venstre til højre: Chr. Mulberg, Anders Kock, Chr. Kjeldsen, F. Clausen, A. Madsen, L. Thrane, Chr. Lund, Charles Nielsen, Thorv. Olsen.

Først og fremmest har dette vist sig udslaggivende vedrørende Medlemstallet, der i de forløbne 50 Aar er steget fra det forholdsmæssige lille Antal ved Starten til det nuværende smukke Resultat af 3000 Medlemmer. Sovende er man dog ikke kommet til dette i organisationsmæssigt Henseende smukke og solide Stade. Tværtimod kan det uden Overdrivelse siges, at den forløbne Tid har været rig paa Kampe, fordi det har været nødvendig at udnytte enhver af Forholdene flydende Fordel sukcessivt. Den lokale Ledelse har uden Tvivl været nødsaget til, som man populært kalder det, at have »et Øje paa hver Finger« for at intet, der kunde udnyttes til Forbedring af Medlemmernes arbejds- og lønmæssige Vilkaar forblev upaaagtet.

Afdelingens Forhandlingsprotokol er et levende Vidnesbyrd herom, og tillige et Bevis for, at det rette Kampmod altid har været tilstede hos de skiftende Formænd og Bestyrelsesmedlemmer. Ogsaa Tillidsmændene og Banebryderne i Esbjerg Afdeling har maattet gøre de samme Erfaringer, som Tilfældet har været praktisk talt i alle vort Forbunds Afdelinger.

To ikke uvæsentlige Foreteelser har der sat sit Spor i de første vanskelige Aar, selv om Udviklingen i nogen Grad har begunstiget Arbejdet, Arbejdsgivernes defensive Modstand og Arbejdsmændenes delvis manglende Forstaaelse af Organisationens Betydning og Sammenholdets Styrke. Begge disse Vanskeligheder for et virksomt og udbytterigt Organisationsarbejde er imidlertid forlængst overvundet, som det fremgaar af det allerede anførte paa den smukkeste Maade, selvom det for saa vidt angik Arbejdsgiverne ingenlunde var nogen let Opgave, idet disse benyttede sig af den sædvanlige Strategi — Forfølgelse af Afdelingens Tillidsmænd.

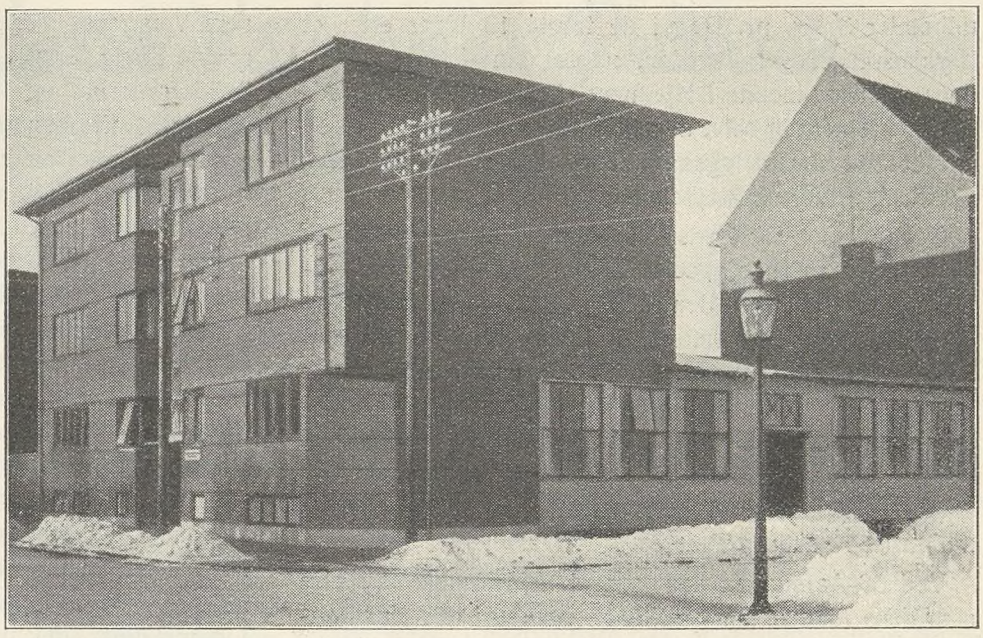
Resultatet af denne mindre tiltalende Handlemaade fra Arbejdsgivernes Side medførte, at Afdelingen i de første Aar til Stadighed maatte skifte Formænd. Denne Form for Bekæmpelse af Arbejdsmændenes Organisationer har imidlertid aldrig ført til det for Modparten ønskede Resultat; tværtimod har det været medvirkende til at tømre Organisationerne stærkere sammen derved, at Medlemmernes Troskab og Solidaritetsfølelse voksede i et saadant Omfang, at denne Kampmetode maatte opgives.

Kontrolkontoret.
Fra venstre: Andreas Andersen, Kontrolbestyrer. Chr. Pedersen, Næstformand. Arthur Madsen, Assistent. Laurits Larsen, Assistent.

Paa visse Omraader har den Forfølgelse, som Arbejdsgiverne iværksatte mod Arbejdsmændenes Tillidsmænd virket i høj Grad udviklende og været af Betydning for Arbejdsmændenes Organisation i sin Helhed. For Esbjerg Afdelings Tillidsmænd synes det sidste at være stærkt iøjnefaldende, idet ikke mindre end 3 af Afdelingens Formænd i de forløbne Aar har maattet forlade Esbjerg for at overtage Stillinger indenfor Hoved-

organisationen som Forretningsførere. Dette var Tilfældet for de nu afdøde Forretningsførere, H. M. Hansen og Carl Drejer, der hver for sig vil være erindret for deres udmærkede og fortjenstfulde Indsats i Forbundets Arbejde. Ligeledes maatte Afdelingens Formand, Peter Poulsen, forlade Afdelingens Arbejde, da Kongressen i 1938 valgte ham til Hjælpeforretningsfører i Transportgruppen. Peter Poulsen efterfulgtes af den nuværende Formand Jørgen Christensen. Der kunde iøvrigt være Grund til at nævne adskillige andre af Afdelingens Tillidsmænd i Forbindelse med det forestaaende Jubilæum, men da disse Kammerater væsentlig er kendte indenfor den lokale Kreds, skal vi undlade dette og kun understrege, at de hver for sig har ydet et godt og solidt Arbejde til Gavn for Organisationsarbejdet i Esbjerg.

Arbejdsmændenes Hus.
Hjørnet af Jyllandsgade og Rolfsgade.

Det gennem Aarene stærkt stigende Medlemstal har ganske naturligt medført et forøget Arbejde paa det økonomiske og administrative Omraade. I de første Aar krævede denne Del af Afdelingens Virksomhed ikke særlig megen Arbejdskraft. Aarsregnskabet balancerede oprindeligt med ca. 140 Kr. Men allerede i 1901 maatte Kassererens Kontortid udvides og efterhaanden maatte den fornødne Medhjælp antages. I 1929 balancerede Afdelingens Aarsregnskab med 1 Mill. Kr. og i 1939 med 2 Mill. Kr. Paa Afdelingens Kontor beskæftiges nu foruden Formanden paa Kassererkontoret 2 og paa Kontrolkontoret 3—4 Mand.

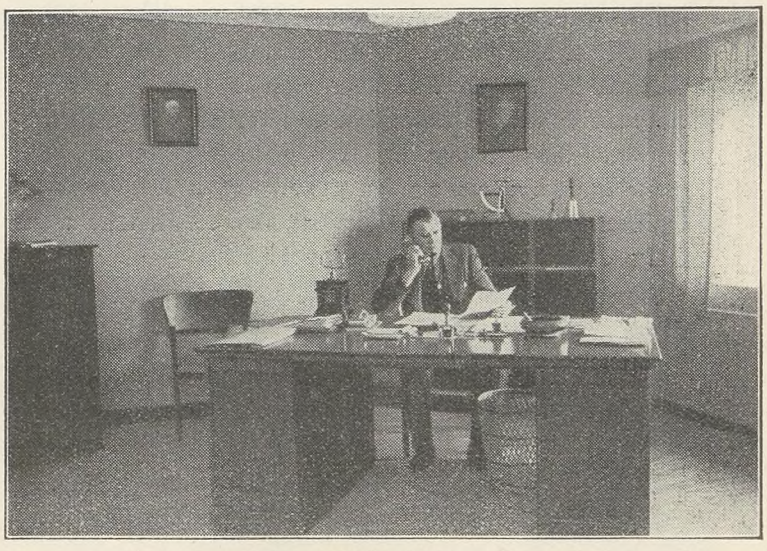

Kassererkontoret.
Fra venstre: Thomas Christensen, Kasserer. Alfred Sørensen, Incassator.

Ogsaa for Kasserernes Vedkommende kunde der være Anledning til at nævne Navne, som naturligt har været knyttet til Afdelingens Virksomhed og Udvikling; vi skal dog nøjes med at nævne Afdelingens nuværende Kasserer, Th. Christensen, der valgtes i 1933.

Derimod findes der et af Afdelingens Medlemmer, som ved denne Lejlighed bør nævnes frem for nogen, Jens Hansen, Gadeberg, der er den eneste nulevende Medstifter af Esbjerg Afdeling, og som naturligvis glæder sig til den Oplevelse det vil være for ham at deltage i Festen, der afholdes i Anledning af Afdelingens 50-Aarsdag.

Mange Opgaver udover det rent faglige har gennem Aarenes Løb beskæftiget Afdelingens Tillidsmænd, og adskillige er ogsaa bleven løst til uomtvistelig Fordel for Medlemmerne. Blandt disse skal nævnes den af Afdelingen oprettede Forsikring mod Ulykkestilfælde, der nu har sin egen Bestyrelse. Forsikringen, hvortil hvert Medlem, der ønsker det, betaler 1 Krone pr. Maaned,

Formandskontoret.
Formanden.

udbetaler 3 Kr. pr. Dag i de første 13 Uger efter et Ulykkestilfældes Indtræden, uanset om dette er overgaaet Vedkommende i Hjemmet eller paa Arbejdspladsen. Det siger sig selv, at denne Forsikringsform er udmærket og derfor ogsaa har vundet stor Tilslutning blandt Afdelingens Medlemmer.

Ogsaa i politisk Henseende har Afdelingen ydet sin Indsats ved til Stadighed at holde Medlemmerne orienteret og interesseret i den politiske Udvikling. Adskillige af Afdelingens Tillidsmænd har gennem Aarene haft Sæde i Esbjerg Byraad. For Tiden er saaledes baade Afdelingens Formand, Jørgen Christensen og Sekretæren, Valdemar Jensen, Medlem af Byraadet; men iøvrigt udfører en lang Række af Afdelingens Medlemmer og andre Tillidsmænd et stort Arbejde for det socialdemokratiske Parti og Pressen.

Ved 50-Aarsdagen kan saavel Afdelingens Ledelse som dens Medlemmer se tilbage paa en i alle Henseender rig Udvikling. Stadig flere og flere af Byens Virksomheder og andre Arbejdspladser indenfor Afdelingens Omraade, har maattet opgive deres Modstand og derefter tiltraadt Overenskomster, der sikrer de beskæftigede Medlemmer saavel tarifmæssig Løn som ordnede Arbejdsforhold.

Ogsaa Indvielse af Afdelingens nye Ejendom.

Den 29. Marts bliver ikke alene en Festdag indenfor Afdelingen for saa vidt angaar dennes Oprettelse. Paa 50-Aarsdagen vil endvidere Afdelingens nyopførte smukke Ejendom, der er beliggende paa Hjørnet af Jyllandsgade og Rolfsgade blive indviet. Ejendommen, der indeholder de for Afdelingen nødvendige Kontorer samt flere Lejligheder, blev dog allerede taget i Brug den 11. December f. A.

Ogsaa denne nye Ejendom er bleven nødvendig som Følge af Afdelingens stadige Udvikling. Afdelingen har ganske vist allerede siden 1916 haft eget Hus i Danmarksgade 45, men da Medlemstallet siden da er steget fra 1000 til 3000, blev de derværende Kontorlokaler efterhaanden utilstrækkelige. I 1939 stillede Bestyrelsen paa en ordinær Generalforsamling Forslag om at opføre en ny Ejendom paa en Grund, som Afdelingens Ledelse med vanlig Forudseenhed og paa Initiativ af den daværende Formand Peter Poulsen forlængst havde sikret sig. Forslaget blev enstemmigt vedtaget og allerede omkring 1. Maj samme Aar paabegyndtes Arbejdet med Opførelsen af den nye Ejendom, der altsaa ikke alene er færdigbygget, men tillige taget i Brug.

Den nyopførte Ejendom indeholder foruden 5 moderne 2½-Værelses Lejligheder fuldt tilfredsstillende Kontorer for Formanden, Kassereren samt Kontrolbestyreren og dennes Assistenter. I Kassererkontoret er indbygget en brand- og skærefri Box, og i Kælderen er indrettet Arkivrum.

Kontorerne er alle holdt i smukke lyse Farver. Møbler og andet Kontorinventar er udført i Teaktræ. De Arbejdsløse, der møder til Kontrol, passerer en Gang foran Kontrolkontoret. Kontrolgangen, der for saavel Gulvet som Væggenes Vedkommende er beklædt med marmorerede Fliser, er ved en lav Skillevæg delt saaledes, at Afkontrollering og Indbetaling af Kontingent kan ske sukcessivt efterhaanden som de afkontrollerede Medlemmer passerer. Paa Ejendommens store Gaardsplads er der opført en Tilbygning med fladt Tag, som staar i Forbindelse med Kontrolgangen, saaledes at de Arbejdsløse under eventuel Ventetid kan søge Ly her. I Gaarden findes endvidere anbragt Stativer med Plads til 100 Cykler. Iøvrigt er Ejendommen i enhver Henseende fuldt moderne indrettet med hygiejniske Toiletforhold, Haandvaske, varmt og koldt Vand, samt Badeværelse til Brug for Kontorpersonalet.

Der er saaledes paa forskellig Maade skabt Betingelser for, at Afdelingens 50-Aarsdag kan faa et festligt Forløb. Uden Tvivl vil ogsaa Medlemmerne i stort Tal møde op for i Fællesskab at fejre Dagen. I samme Anledning bringer ogsaa vi Afdelingen vor hjerteligste Lykønskning, idet hertil føjes Ønsket om fortsat Fremgang i de kommende Aar.

Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strib-Vejlby	(Strib-Vejlby Kommune)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune)
	(Gdr. Jørgen Nielsen, Søby)
	(Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Tønder	(Tørvefabr. P. A. Nielsen)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

OPHÆVEDE KONFLIKTER

Aabybro	(Tømrerm. Rasmussen, Aastrup Hjørring)
D. A. F.	(Entreprenør Carl Sørensen, Skibby)
Hals	(Thomas Jensen, Ganderup)
Herning	(De samv. jydske Kartoffelsektioners Salgscentral)
Jerslev	(Cementvarefabrikant L. Larsen)

Forretningsfører Valdemar Petersen død

I Gaar Middags afgik Forretningsfører i Dansk Arbejdsmands Forbund, *Valdemar Petersen* ved Døden. Han døde i sit Hjem, og det var en Hjertelidelse, der gjorde Ende paa hans Dage.

Valdemar Petersen havde i de senere Aar af og til maattet melde sig syg, men kom dog hver Gang ret hurtigt over det, og ingen havde heller denne Gang, da han for ca. 14 Dage siden blev sygemeldt, tænkt sig, at det var andet end et forbigaaende Tilfælde som tidligere, der hurtigt vilde fortage sig, saaledes at denne iøvrigt raske Mand atter kunde melde sig til Tjeneste i sit Forbund. Nu vilde Skæbnen det anderledes.

Valdemar Petersen var født i Aarhus den 18. September 1875 og har, siden han blev voksen, alle Dage tilhørt Arbejderbevægelsens Gerning med Liv og Sjæl. Hans Forældre var fattige Folk i Arbejderkaar, og som saa mange andre maatte Valdemar Petersen tidligt ud og tjene til Livets Ophold. Han begyndte som Bydreng i Aarhus og tjente fra sit 14. til 22. Aar paa Landet, men allerede i 1899 kom Valdemar Petersen ind i Fagbevægelsen i Aarhus, blev i 1906 Medlem af Bestyrelsen for Havnearbejdernes Fagforening og i 1909 denne Organisations Formand. I 1916 blev han Medlem af Dansk Arbejdsmands Forbunds Hovedbestyrelse og i 1919 valgtes han til Forretningsfører i Forbundet.

Valdemar Petersen har i Tidens Løb beklædt en Række Tillidshverv. Han har saaledes i en lang Aarrække været Medlem af Byraadet i Aarhus, i mange Aar var han Medlem af Hjælpekassens Bestyrelse og kom i denne Egenskab ind i Bestyrelsen for de fælleskommunale Hjælpekassers Forening. Han var Medlem af Bestyrelsen for Aarhus kommunale Arbejdsanvisningskontor og i Bestyrelsen for Arbejdernes Produktionsforening i Aarhus, ligesom han paa det politiske Felt i en Aarrække var Formand for den socialdemokratiske Forening i Aarhus nordre Valgkreds.

I de senere Aar havde Valdemar Petersen kastet en hel Del af disse Tillidshverv af sig for helt og holdent at hellige sig den Gerning, der var tildelt ham indenfor Transportarbejderomraadet i Dansk Arbejdsmands Forbund. Det er her hans væsentligste Indsats som Fagforeningspolitiker er udøvet, og han blev gennem den mangeaarige Virksomhedsperiode, han her har udfoldet, en landskendt Mand. Der var ikke den Detaille indenfor Forbundets store Transportarbejderomraade, Valdemar Petersen ikke var kendt med, og Forbundet har haft megen Nytte af denne Viden, Valdemar Petersen her repræsenterede.

Valdemar Petersen havde sin egen Facon, undertiden lidt kantet, men altid var han inde ved Sagens Realitet uden Hensyn til Ven eller Fjende. Det var altid med Følelsen af Tryghed, at saavel Forbundet som hans Kammerater lagde ham Sagerne i Haanden til Forvaltning, man kunde være overbevist om, at al den Sagkundskab, som Forsvarligheden af Sagernes Behandling udkrævede, var til Stede i Valdemar Petersens Person.

Det er en god Mand for dansk Arbejderbevægelse, der her er gaaet bort, alsidig og flittig, som han var, har han paa alle de Felter, hvor han stillede sin Arbejdskraft til Raadighed, ydet en væsentlig Indsats, og i Forbundsledelsen hørte man altid med Opmærksomhed paa, hvad Vald. Petersen havde at anbringe overfor de foreliggende Problemer, fordi det altid var Udtryk for en fuldkommen nøgtern Betragtning. Ad denne Vej er der i Tidens Løb tilført Dansk Arbejdsmands Forbund megen lødig Vurdering af foreliggende Opgaver, som Forbundet kun har Grund til at yde vor afdøde Kammerat sin bedste Tak for.

Nu er ogsaa han borte, og vi siger med alle de mange Kammerater og Venner, som han i Tidens Løb har staaet i Forbindelse med et Ære være hans Minde.

A.

De hollandske Fagforeningers Kamp mod Arbejdsløsheden

Den hollandske Landsorganisation afholder for Tiden en Række Møder i hele Landet til Behandling af det nuværende og fremtidige Arbejdsløshedsproblem. Mange af disse Møder har allerede fundet Sted. Det fornylig i Amsterdam afholdte Møde var særlig vellykket baade med Hensyn til Deltagelse og Debattens Grundighed. I sin Tale understregede Indlederen særlig den Alvor, med hvilken de hollandske Fagforeninger behandlede dette vor Tids store Onde: »Saafremt vi ikke kan blive Herre over Arbejdsløsheden, trues Samfundet med Undergang. Den er en af de ødelæggende Faktorer, som først og fremmest er Skyld i den nuværende Elendighed. Holland lider meget stærkt under Arbejdsløsheden; trods et mærkbart økonomisk Opsving og Mobiliseringen findes der endnu 300.000 arbejdsløse. For at undgaa det værste bør Europa tilstræbe et System af frivilligt og snævert økonomisk Samvirke. Jævnsides hermed er det nødvendigt at bremse Rationaliseringen og Mekaniseringen. Foredragsholderen gav Udtryk for den Mening, at Arbejdsløsheden efter Krigen vil antage et hidtil ukendt Omfang, saafremt der ikke i Tide gennemføres et Minimum af forebyggende Foranstaltninger. Europas Redning skal opnaas gennem Demokratiet, gennem økonomisk Samarbejde, Nedsættelse af Arbejdstiden og en almindelig Forbedring af Arbejdsforholdene.«

I Diskussionen henvistes bl. a. ogsaa til Følgerne af Prisstigningerne. Det vil være paa sin Plads, at Lønninger og Arbejdsunderstøttelser blev forhøjet i Forhold til Dyrtidsstigningen, da de arbejdsløses Stilling nu er saa prekær, at en yderligere Forringelse af deres Købekraft ikke mere kan tolereres.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

VOLDGIFTSSAG Nr. 204
om Uenighed mellem
Dansk Arbejdsmands Forbund
og
Entreprenør Aasted Sørensen, Aarhus,
om
Betaling for Erstatning for manglende Skur ved et Arbejde i Silkeborg.

Mæglingsmøde har været afholdt i Silkeborg Onsdag den 22. November 1939, men da Enighed ikke kunde opnaas, henvistes Sagen til Voldgift.

Organisationerne var enedes om at vælge Landsdommer Viktor Hansen til Opmand.

Til Voldgiftsmænd var valgte:

Entreprenør J. C. Halvorsen og Entreprenør J. Bodilsen valgt af Entreprenørforeningen.

Forretningsfører Frants Petersen og Afdelingsformand Alfr. Petersen valgt af Dansk Arbejdsmands Forbund.

Fredag den 5. Januar 1940 Kl. 10 afholdt Voldgiftsretten Møde i Haandværkerforeningen i Silkeborg.

Mødte var:

Opmanden, Voldgiftsmændene og Rettens Sekretær.

Entreprenør K. Aasted Sørensen.

For Folkene: Afdelingsformand Karl Kristiansen.

Parterne har opfyldt Betingelserne i H. t. Regler for Behandling af faglig Strid Punkt g og h.

Parterne fremstillede Sagen og nedlagde deres Paastande.

Voldgiftsretten voterede.

Og afsagde derefter enstemmigt følgende Kendelse:

Arbejderne paastaar sig tilkendt Erstatning ifølge Hovedoverenskomstens Litra o Kr. 911,68, nemlig 972 Arbejdsdage à 94 Øre. Dette Antal Arbejdsdage er samtlige Arbejdsdage i Perioden fra 23./6. til 31./10. 1939 med Fradrag af 30 Arbejdsdage i de ca. 5 Dage, i hvilket der var anvist Arbejderne passende Opholdsrum i en Rutebil.

Entreprenøren har paastaaet Frifindelse.

For Voldgiftsretten er der afgivet Forklaring af Entreprenør Aasted Sørensen, Fagforeningsformand Karl Kristiansen og Arbejdsmændene Chr. Rosengren og P. A. Clausen, der var beskæftiget ved Arbejdet, henholdsvis fra ca. 23./6.—9./12. og fra ca. 24./6.—15./12. Endvidere er der fremlagt Erklæringer fra Bygherrens tilsynsførende Ingeniør Engbergs Konstruktør Christen Jensen af 28./11.-39 (i Genpart) og fra Entreprenørens Formand A. Johansen af December 1939, endelig er der fremlagt en Skrivelse af 26./9.-39 fra Karl Kristiansen.

Paa Grundlag af samtlige foreliggende detaillerede Oplysninger bestemmes følgende:

Som Erstatning for Mangel paa passende Opholdsrum i Perioden 23./6. til 31./10 1939 tilkendes der Arbejderne et samlet Beløb paa Kr. 538.00.

sign. Victor Hansen.
sign. J. C. Halvorsen. sign. Frants Petersen.
sign. J. Bodilsen. sign. Alfred Pedersen.

OPMANDSKENDELSE
i Voldgiftssagen:
Dansk Arbejdsmands Forbund
for
Isoleringsarbejdernes Fagforening
mod
Isoleringsfabrikantforeningen
for
Firmaet V. Gundorph & Co.

Under nærværende Sag, der i Mangel af Enighed mellem Voldgiftsmændene vil være at afgøre ved Opmandens Kendelse har Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund for Isoleringsarbejdernes Fagforening, paastaaet, at et Arbejde med Isolering af Flanger, der ved nogle Arbejdere hos Firmaet V. Gundorph & Co. er udført af dette Firma for A/S Burmeister & Wain efter de Indklagede, Isoleringsfabrikantforeningens og Fagforeningens Overenskomst skal betales med 32 Kr. 92 Øre pr. Flange.

De Indklagede, der hævder, at Arbejdet ikke omfattes af nogen af Bestemmelserne i Overenskomstens Priskurant, paastaar Vederlaget for Arbejdet fastsat ved fri Forhandling mellem Firmaet og Arbejderne.

Det omstridte Arbejde bestaar i Isolering med Rockwool af Lydpotter til Brug i Dieselmotorskibe, idet Lydpottens Endebund er sat paa med en Samling eller Flange, der isoleres paa samme Maade som selve Lydpotten.

Klagerne hævder nu, at Arbejdet skal betales efter Overenskomstens § 12, hvorefter syede Flangekapper betales pr. Stk. efter en stigende Skala beregnet efter Diameteren i Tommer af det Legeme, hvorpaa Flangen er anbragt. I dette Tilfælde er Lydpottens Diameter 52 Tommer,og Skalaen foreskriver en Betaling af Kr. 2,65 for 10 Tommer og 45 Øre for hver overskydende Tomme. Hertil skal ifølge en Bestemmelse i et fra 1./4. 1938 gældende Tillæg til Overenskomsten lægges 16 % for Flanger »isoleret med Rockwool i Lighed med § 12.«

De Indklagede gør gældende, dels at det ikke her drejer sig om Flanger, dels at Bestemmelserne i § 12 kun angaar Flanger paa Rør, medens det her drejer sig om Beholdere. Endvidere har de hævdet, at den af Klagerne krævede Betaling vil give disse en uforholdsmæssig stor Fortjeneste og har i saa Henseende henvist til, at Arbejdsformanden oprindelig har beregnet Arbejdet til 9 Kr. 38 Øre pr. Flange.

Parterne er enige om ikke at tillægge det nogen Betydning, at der ikke er anvendt Syning ved det omstridte Arbejde.

Efter det for Voldgiftsretten oplyste, derunder den af Firmaets Indehaver, Ingeniør V. Gundorph, afgivne Forklaring, maa det antages at en Samling som den, det her drejer sig om, i daglig Tale benævnes Flange. Endvidere maa det antages, at Forskellen mellem det her udførte Arbejde og Arbejdet med Isolering af en almindelig paa et Rør anbragt Flange er i alt væsentlig ensartet. Overfor Klagernes Hævdelse af, at Arbejdet er fuldstændig det samme, har de Indklagede nemlig kun henvist til, at den heromhandlede »Samling« er væsentlig spinklere end almindelig Flange. Det er saaledes erkendt, at de heromhandlede Flanger eller Samlinger er isoleret særskilt ligesom almindelige Flanger paa Rør.

Paa det saaledes foreliggende Grundlag maa det statueres, at det har drejet sig om Isoleringsarbejde paa Flanger.

Klagerne har endvidere bestridt, at § 12 kun skulde handle om Flangekapper paa Rør, og har hævdet, at der ved Betalingen for Flangekapper aldrig har været sondret mellem, hvilken Art Legemer Flangen var anbragt paa.

Den heromhandlede Bestemmelse i § 12 hjemler ikke en Sondring mellem Flanger paa Rør og Flanger paa Beholdere eller andre Legemer, og de Indklagede har ikke nærmere paavist, at Overenskomsten iøvrigt giver Grundlag for en saadan Sondring.

Iøvrigt har de indklagede ikke med tilstrækkelig Bestemthed bestridt, at tilsvarende Arbejde tidligere er betalt paa den af Klagerne hævdede Maade.

Med Hensyn til den af Arbejdsformanden først foretagne Udregning fremgaar det af det for Voldgiftsretten oplyste, at den skyldes, at han henførte Arbejdet under en Bestemmelse i Overenskomsten, som begge Parter erkender, at det ikke henhører under.

Herefter findes det godtgjort, at Arbejdet omfattes af Overenskomstens § 12.

Det findes ikke godtgjort, at Betalingen for Arbejdet, udregnet som af Klagerne hævdet, er saa urimelig høj, at dette kunde hjemle en Tilsidesættelse af Overenskomstens Bestemmelser i saa Henseende. Endvidere bemærkes, at det maatte være Firmaets Sag, naar det vil hævde, at Arbejdet falder udenfor Overenskomstens Priskurant, da i Tide at optage Forhandling med Arbejderne om dets Betaling.

Undladelse heraf styrker Klagernes Paastand om Arbejdets Henførelse under den Bestemmelse i Overenskomsten, som det ialtfald nærmest henhører under.

I Henhold til alt foranførte vil Klagernes Paastand, mod hvis talmæssige Beregning ingen Indsigelse er rejst, være at tage til Følge.

Kendelse:

Det i Sagen omhandlede Arbejde, der har bestaaet i Isolering af Flanger paa Lydpotter, bør betales af Firmaet V. Gundorph & Co., som af Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund for Isoleringsarbejdernes Fagforening, paastaaet med Kr. 32,92 pr. Stk.

Den 14. Februar 1940.

sign. A. D. Bentzon.

Flugten fra Landbruget

I

Den Indvandring, som finder Sted af Landboungdom til Byerne, bliver ofte omtalt som Flugten fra Landbruget, og det er ogsaa fuldt berettiget, forsaavidt som det ubestrideligt er saaledes, at langt den største Del af Mennesker, som hvert Aar drager fra Landet til Byerne for at søge deres Udkomme, egentlig hører Landbruget til, det er kun en Brøkdel som er uddannet ved Haandværk, Handel eller Virksomhed af industriel Karakter. Det store Flertal kommer direkte fra Landbruget, de er opfødt ved og har, indtil de rejser til Byen, ernæret sig ved Landbrugserhvervet.

Denne Folkevandring fra Land til By rejser Problemer, som griber dybt ind i mange Forhold baade af økonomisk, socialt og for den Sags Skyld ogsaa psykologisk Art. Det kan derfor ikke forundre, at den følges med Opmærksomhed og ofte giver Anledning til Drøftelser i Presse og repræsentative Forsamlinger. Nu er det jo saaledes, at enhver Virkning har sin Aarsag, og det er i Overensstemmelse med al Forskning, der arbejder paa Virkelighedens Grund, at man søger at finde Aarsagen for at kunne forstaa Virkningen, og derved eventuelt at blive i Stand til at bekæmpe den. I Erkendelse heraf er det naturligt, at man i denne Forbindelse rejser Spørgsmaalet: Hvad er Aarsagen til »Flugten fra Landbruget?« Er det Ulyst til Landbrugsarbejdet og Antipati mod Livet paa Landet? Dette kan vist ikke med Rette paastaas, det modsiges i hvert Fald af den Kendsgerning, som ingen uhildet Iagttager kan undgaa at lægge Mærke til, at disse »flygtede« Landboere vedbliver at omfatte Landbruget med den største Interesse. Det viser sig paa mange Maader. Naar de sjællandske Landboforeninger f. Eks. kan se sin Fordel ved at forlægge det aarlige Dyrskue til København, saa er det bl. a. fordi saa mange af de københavnske Arbejdere er indvandrede Landarbejdere, hvis Besøg der kan regnes sikkert med. Vi gjorde i sin Tid her i Bladet opmærksom paa, hvad de organiserede københavnske Arbejderes Interesse for Landbrugsudstillingen betød for dennes Sukces. Den Udbredelse, som Kolonihavebevægelsen har faaet blandt Byarbejderne, taler ogsaa sit eget stærke Sprog om disse Menneskers Vedhængen ved Jorden, og alt hvad der staar i Forbindelse med dens Dyrkning. Det er den jordbundnes Naturglæde, der faar Industriarbejderen til Sommerhalvaaret igennem at ofre sin Fritid paa Udnyttelsen af den lille Plet Jord, han har lejet. Nej, det er ikke Ulyst, endsige Afsky overfor Landbrugsarbejdet, der er den egentlige Aarsag til Flugten fra Landbruget. Aarsagen er mere af social end af individuel Karakter. Noget udpræget Nutidsfænomen er det jo forresten ikke, det kan spores langt tilbage i Tiden. Det er den tekniske Udvikling og den stærke Industrialisering af Erhvervslivet, som har givet Vandringen fra Land til By det Omfang, den har faaet. Maskintekniken har haft en Dobbeltvirkning overfor Landbruget, den har flyttet en stor Del af det Arbejde, som tidligere var en Del af Landbrugsvirksomheden til Industrien. Til Landbrugsvirksomhed i gamle Dage hørte ikke blot at dyrke Jorden, at bearbejde og besaa Markerne og bjerge de forskellige Afgrøder samt passe den Husdyrbestand, der hørte til Bedriften. Man bearbejdede som bekendt ogsaa i stor Udstrækning selv de frembragte Landbrugsprodukter. Man bagte selv det Brød, Husstanden havde Brug for og bryggede det Øl, undertiden ogsaa det Brændevin, der blev konsumeret, man slagtede ogsaa selv de Svin og Kreaturer, som Husstandens Forsyning krævede, man kærnede selv sit Smør og vævede sit Tøj selv. Nu er disse Arbejder specialiseret ud, hver af dem er udviklet til selvstændige Industrivirksomheder.

Denne Proces var i det store og hele afsluttet hen mod Slutningen af forrige Aarhundrede, og havde fremkaldt en voldsom Befolkningsforskydning mellem By og Land. De Arbejdere, som disse nye opblomstrende Industrivirksomheder beskæftigede, hentede de jo først og fremmest fra Landbruget, hvor de var blevet overflødige.

Det var ellers ikke fordi, at de Vilkaar Industriarbejderne, dengang levede under, i nogen Henseende var tillokkende endsige misundelsesværdige. Det var i Frikonkurrencens Tidsalder, den som navnlig Venstres Aviser og Storlandbrugets Organisationsledere bestandig viser hen til som en Lykketilstand, der burde genoplives. Lønnen var ringe, Arbejdstiden lang og Forholdene paa Arbejdspladsen som Regel i enhver Henseende slette, først da Arbejdernes faglige Organisationer var blevet saa stærke, at de kunde være med at bestemme over disse Forhold, blev de bedre.

Men Maskintekniken har jo ogsaa øvet sin Indflydelse paa det egentlige Landbrug, Arbejdet i Mark og Stald er blevet mekaniseret. Det begyndte saa smaat i Slutningen af forrige Aarhundrede og foregik i Fortsættelse af Hjemmeindustriens Forvandling til Fabriksindustri. I Halvfemserne var Plejle og Le endnu kendte og anvendte Redskaber navnlig paa Bøndergaardene, men de var dog allerede dengang ved at blive fortrængt af Maskinerne. Tærskemaskiner, Hakkelsesmaskiner og Langhalmsmaskiner drevet ved den kendte Hesteomgang, som endnu kan ses paa adskillige Bøndergaarde, var blevet almindelige, ligesom de ambulante Damptærske-

værker blev stærkt benyttet, og Udviklingen fortsattes med stigende Hastighed til det Stadium, vi nu i Øjeblikket er naaet, hvor Elektricitets- og Oliemotorer har afløst næsten al anden Drivkraft og er kombineret med Arbejdsmaskinen, der kan udføre praktisk talt et hvilket som helst Arbejde indenfor Landbruget.

Saaledes er Maskintekniken gaaet sin Sejrsgang indenfor Nutidens Landbrug. Flugten fra Landbruget foregaar til Akkompagnement af klaprende og summende Maskiner, der gør det muligt at udføre det nødvendige Arbejde med Anvendelse af langt mindre menneskelig Arbejdskraft. En Statistiker vilde bevise dette med mange Tal og Tabelværker, men det er slet ikke nødvendigt at ty til Statistikken for at føre Beviset. Enhver, der er gammel nok til at have kendt Forhold i Landbruget omkring Aarhundredskiftet, kan ved en Sammenligning mellem dengang og nu bevise med konkrete Eksempler, at saaledes forholder det sig. Jeg tager et saadant konkret Tilfælde. En Bondegaard paa 80 Tdr. Land i Midtsjælland. Ejeren var en dygtig Landmand, en Foregangsmand paa Egnen. Paa denne Gaard beskæftigedes i 1895 en Forkarl, en Andenkarl, en konfirmeret Dreng, en Røgter, som om Sommeren havde en ukonfirmeret Dreng til Hjælp, to Daglejere, som havde fast Arbejde Aaret rundt, to Piger, som foruden at deltage i det almindelige huslige Arbejde besørgede Malkningen, desuden Løsarbejdere efter Omstændighederne i visse travle Perioder, som f. Eks. Tørveskær, Høslet og Høstarbejde o. s. v. Det vil altsaa sige 6 voksne mandlige og 2 kvindelige Arbejdere havde fast Arbejde Aaret igennem. Paa den samme Gaard bestaar det faste Mandskab nu af en voksen Karl, en Dreng og en Fodermester, der sammen med sin Kone besørger Besætningens Pasning, derunder naturligvis Malkningen, samt en ung Pige til Hjælp i Husholdningen. Det bemærkes, at der ikke er voksne hjemmeværende Børn. Med andre Ord har denne Landbrugsbedrift reduceret sin faste Arbejdsstab med mere end 50 pCt., dette er ikke noget grelt Tilfælde. Tværtimod kunde der fremdrages Eksempler, der endnu mere udpræget viser denne Tendens. Forholdene paa de store Gaarde viser det samme Billede. I Storlandbruget spiller Maskinerne om muligt endnu større Rolle end i Gaardmandsbedrifterne. Tidligere bestod Herregaardenes faste Arbejdsstab af gifte Daglejere, nu forekommer Daglejere snart ikke mere, de er nu erstattet af de saakaldte Landvæsenselever. Navnet er misvisende, det har intet med Undervisning eller Uddannelse at gøre, det er bare et Skalkeskjul for billig Arbejdskraft. De Elever her er Tale om, er Tjenestekarle, der betaler for Elevtitlen med en mindre Løn, længere Arbejdstid og andre lignende Emolumenter.

Landvæsenseleverne er ikke blot billigere end anden Arbejdskraft, men de er ogsaa under de givne Forhold tvungne til at finde sig i adskilligt, som andre Arbejdere eventuelt vilde gøre Vrøvl over, det er Anbefalingen, det gælder om at redde. Dette er vel ogsaa en medvirkende Aarsag til, at de er blevet saa populære i Arbejdsgiverkredse. Hvorom alting er, en Kendsgerning er det, at de i meget stor Udstrækning, som nævnt, har erstattet ikke blot de faste Daglejere, men ogsaa de rigtige Tjenestekarle. Men til Trods for, at Storlandbruget i Landvæsenselever saaledes har fundet en relativ billig Surrogatarbejdskraft, kan det konstatere en meget stærk Indskrænkning i Folkeholdet paa de store Gaarde.

Følgen af den voldsomme Indskrænkning af Folkeholdet paa saavel de store som middelstore Landbrug er blevet og maatte nødvendigvis blive, at Landbruget ikke kan beskæftige tilnærmelsesvis det Antal Mennesker, som fødes og opvokser paa Landet, hvad enten man nu vil sige, at Landbruget er blevet afskaaret herfra, eller at det selv har afskaaret sig herfra, saa er Resultatet for Størstedelen af disse Mennesker det samme triste, de kan ikke finde Beskæftigelse ved det Erhverv, de ellers naturligt hører til. De kan det i hvert Fald kun de første Ungdomsaar. Af mandlig Arbejdskraft er det, naar undtages Fodermestre paa Gaardmandsbrugene og visse Funktionærer paa de store Gaarde, kun Drenge, der efterspørges til Landbruget nu om Stunder (jævnfør Landvæsenseleverne). Dette forklarer det tilsyneladende modstridende i, at Landbruget klager over Mangel paa Arbejdskraft og den faktiske Arbejdsledighed paa Landet. Naar de unge Landarbejdere er naaet Skelsaar og Alder, og skal til at tænke paa at skabe sig et Hjem, saa er der ingen Udsigter for dem ved Landbruget. Det store Flertal vil da være i den Situation, at de har Valget imellem at blive derude og hutle sig igennem ved tilfældigt løst Arbejde, Stenslagning, kommunalt Vejarbejde og hvad der ellers kan forekomme af Beskæftigelse i en Landkommune, eller at søge til Byerne. Det er den sidste Udvej, som mange har forsøgt og stadig forsøger. Dette kunde lade sig gøre med nogenlunde Held, saa længe der endnu var store Udvidelsesmuligheder for Industrien og andre Byerhverv, og saa længe Byernes Fødselsoverskud ikke var tilstrækkeligt til at forsyne disse Erhverv med den nødvendige Arbejdskraft. Men dette er i vore Dage et overstaaet Stadium, nu er det mildest talt en tvivlsom Udvej at søge til Byerne. Naar der alligevel sadig er saa mange, der forsøger den, er det ud fra det Resonnement, at der dog maaske er en Chance.

Udtrykket Flugten fra Landbruget er et malende Udtryk; det dækker ogsaa sprogligt set den Foreteelse, der her er Tale om. Det er faktisk en Flugt, der finder Sted, de Mennesker, som talmæssigt vejer stærkest til i Vandringen fra Land til By, er at betragte som Flygtninge, der af Forholdene er fordrevet fra det Omraade, hvor de hører hjemme. Der er talt og skrevet meget om Flugten fra Landbruget, den er ofte blevet fordømt som et sørgeligt Tegn paa Dekadance hos Ungdommen. Dette er kun Udslag af en overfladisk og temmelig stupid Opfattelse af et stort socialt Problem. Indvandringen fra Land til By er fremkaldt af de samme Kræfter, som har skabt den Omvæltning i Produktionslivet, der har fundet Sted i Løbet af det sidste Aarhundrede, og som er traadt saa skarpt frem i den allersidste Tid. Den er en Følge af, at Produktivkræfterne under det kapitalistiske Samfundssystem er udviklet stærkere end Befolkningens Tilegnelsesevne.

M. O.

Overenskomstforhandlingerne ang. Landbrug, Skovbrug og Dræning

Strejkevarsler afsendt

Som det vil være Medlemmerne bekendt gennem Dagspressen, har Landbrugets Arbejdsgiverorganisationer fortsat modsat sig at indgaa paa en rimelig Dyrtidsordning, og Skovbrugets Arbejdsgiverorganisationer har fulgt samme Eksempel. Derimod er det lykkedes at opnaa Dyrtidsoverenskomster med en Række enkelte Skovdistrikter, ligesom det er lykkedes at faa oprettet Dyrtidsoverenskomster med de fleste Dræningsmesterforeninger.

Der er saaledes sluttet Dyrtidsoverenskomster omfattende 31 Skovdistrikter, hovedsagelig i Jylland. For Dræningsarbejdets vedkommende er der afsluttet Dyrtidsoverenskomster omfattende følgende Amter: Københavns Amt, Sorø og Præstø Amter, Odense og Svendborg Amter. Aalborg Amt, Hjørring Amt, Thisted Amt, Randers, Viborg, Aarhus, Skanderborg, Vejle, Ribe og Ringkøbing Amter. Derimod foreligger der kun ganske enkelte Tilfælde, hvor Landbrugere har tiltraadt en Dyrtidsregulering for Landbrugets Vedkommende.

En Række Arbejdsgivere, navnlig for Skovbrugets Vedkommende, har henvist til, at man ønskede, forinden man selv vilde tage Stilling til at give Skovarbejderne et Dyrtidstillæg, at se Resultatet af Forhandlingerne mellem Forbundet og de modstaaende Arbejdsgiverorganisationer for saa vidt angaar Skovbrug og eventuelt Landbrug.

Forhandlingerne med disse Organisationer har som allerede nævnt været resultatløse og alle Forhandlingsinstanser er gennemløbet. Den 9. Februar var Overenskomstforholdene vedrørende Landbrug, Skovbrug og Dræning til Behandling imellem Hovedorganisationerne, og den 26. Februar var de paagældende Overenskomstforhold paany til endelig Behandling i Mæglingsraadet, hvorefter D. A. F., da alle disse Forhandlinger var forblevet resultatløse, fremsendte en endelig Opsigelse af de paagældende Overenskomster til Udløb 1. April. Den 2. Marts har D. A. F. derefter afsendt 1. Strejkevarsel overfor samtlige de paagældende Organisationer, det drejer sig om følgende 9:

1. *Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt.*
   Overenskomstforhold: Landbrug, Skovbrug, Dræning og Snekastning.
2. *Arbejdsgiverforeningen for Landbruget paa Sjælland og Møn.*
   Overenskomstforhold: Landbrug og Snekastning.
3. *Foreningen af Arbejdsgivere for Planteskoler i Danmark.*
   Overenskomstforhold: Overenskomst for Planteskoler og Snekastning.
4. *Skovbrugets Arbejdsgiverforening.*
   Overenskomstforhold: Skovbrug og Snekastning.
5. *De samvirkende danske Sukkerroedyrkerforeninger:*
   Overenskomstforhold: Arbejde i Sukkerroemarkerne.
6. *Dræningsmesterforeningen for Holbæk, Frederiksborg og Gl. Roskilde Amter.*
   Overenskomstforhold: Dræningsarbejde.
7. *Dræningsmesterforeningen for Sønderjylland (Medlem af Jysk Dræningsmesterforening).*
   Overenskomstforhold: Dræningsarbejde.
8. *Fyns Ærtedyrkerforening.*
   Overenskomstforhold: Ærteplukning.
9. *Cikoriedyrkere paa Fyn.*
   Overenskomstforhold: Lugning og Optagning af Cikorierødder.

Forligsmanden har derefter taget Affære og foreløbig indkaldt Parterne til orienterende Møde.

Der skal imidlertid tilgaa Afdelingerne nærmere Meddelelse om den videre Udvikling af disse Forhandlinger, ligesom Afdelingerne ogsaa skal høre nærmere, naar Forbundets eventuelle 2. Strejkevarsel er afsendt.

Konflikt paa disse Omraader kan imidlertid ikke varsles til Ikrafttræden tidligere end 1. April.

Udover de allerede gældende Overenskomster har vi overfor de 4 første Arbejdsgiverorganisationer tillige stillet Krav om en Snekastningsoverenskomst angaaende den Snekastningspligt paa offentlig Vej, som paahviler Besiddere af Land- eller Skovejendomme, men ogsaa en saadan har Arbejdsgiverne hidtil afvist.

Oscar Levinsen.

De gifte Fodermestres Ret til Feriemærker

Arbejdsgiverne syntes fortsat i mange Tilfælde ikke at kunne begribe de gifte Fodermestres Ret til Feriemærker. Flertallet af de Klager, der indkommer over, at Landmænd nægter at udstede Feriemærker, drejer sig saaledes om de gifte Fodermestre. Derimod syntes man efterhaanden at være fortrolig med, at alle andre gifte Landarbejdere, faste Daglejere og Husmænd er Ferieloven underkastet.

Nu er de gifte Fodermestres Ret til Feriemærker efter Ferieloven imidlertid fastslaaet saa mange Gange og i saa mange Former, at der ikke længere bør herske nogen Tvivl paa dette Omraade.

Til Brug for vore Tillidsmænd og Medlemmer i deres Arbejde for at faa Ferieloven respekteret, skal vi imidlertid anføre 2 Afgørelser af stor Rækkevidde, nemlig først

Socialministeriets Skrivelse af 2. Juni 1939,

hvori det fastslaas, at en gift Fodermester med egen Husstand er underkastet Ferieloven og berettiget til Feriemærker.

Skrivelsen lyder som følger:

Under Dags Dato har man tilskrevet Landsretssagfører N. N. saaledes:

»I Skrivelse af 28. November 1939 har Hr. Landsretssagføreren for Socialministeriet indanket en af Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet under 14. November 1939 truffet Afgørelse, hvori Direktoratet med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt en gift Fodermester med egen Husstand er omfattet af Lov af

6. Maj 1921 om Retsforholdet mellem Husbond og Medhjælpere og saaledes ikke er omfattet af Lov af 13. April 1938 om Ferie med Løn, jfr. dennes § 1, Stk. 2, Nr. 3, har udtalt, at Direktoratet angaaende lignende Tilfælde har brevvekslet med Arbejdsgiverforeningen for Landbruget paa Sjælland og Møen, Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt, samt med Dansk Arbejdsmands Forbund, og at Direktoratet overensstemmende med de nævnte Organisationer har indtaget det Standpunkt, at en Fodermester som den omhandlede ikke er omfattet af Medhjælperloven og følgelig er omfattet af Ferieloven og berettiget til Ferie med Løn i Overenstemmelse med Reglerne i denne Lov.

I en herfra indhentet Erklæring af 18. Februar 1939 har Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet med Bemærkning, at det efter Direktoratets Skøn vil være vanskeligt paa Grundlag af den foreliggende Domspraksis at drage bestemte Grænser for det Omraade, indenfor hvilket Medhjælperloven finder Anvendelse, fastholdt den under 14. November 1938 trufne Afgørelse. Direktoratet har herved henvist til de af Direktoratet efter nærværende Sags Indbringelse for Socialministeriet indhentede fornyede Udtalelser fra de fornævnte Organisationer, som har fastholdt deres tidligere Standpunkt, hvorefter en gift Fodermester med egen Husstand ikke kan anses for omfattet af Medhjælperloven og derfor er omfattet af Ferieloven.

I denne Anledning skal man meddele, at Socialministeriet under Hensyn til de fra de fornævnte Organisationer foreliggende Udtalelser ikke har fundet Grundlag for at tilsidesætte den af Direktoratet trufne Afgørelse.«

Hvilket herved meddeles under Henvisning til Direktoratets Skrivelse af 18. Februar 1939 (J. Nr. G. I-132-38).

Underskrift.

I Henhold til denne Skrivelse er der faldet en Række Afgørelser for Fodermestrenes Ferieret, ogsaa ved Domstolene.

Først blev Standpunktet fastslaaet ved en Underretsdom i Haslev, men nu er der ved Retten i Bjerre-Hatting m. fl. Herreder i samme Spørgsmaal afsagt en overmaade klar og lærerig Dom.

Den lyder som følger:

Udskrift
af
Dombogen for Retskreds Nr. 47, Bjerre-Hatting m. fl. Herreder.

Aar 1940 den 9. Februar blev i Bjerre-Hatting m. fl. Herreders Ret i borgerlig Sag Nr. 50/1940

Landarbejder Marthinus Jensen, Hedensted,
mod
Gaardejer Hans L. Hansen, Overholm, Hedensted,
afsagt saalydende

DOM:

Under nærværende Sag søger Sagsøgeren, Landarbejder Martinus Jensen, Hedensted, indstævnte Gaardejer Hans L. Hansen, Overholm, Hedensted, tilpligtet principalt at betale 35 Kr. med Renter heraf 5 % p. a. fra Stævningens Dato den 12. Januar 1940 til Betaling sker, og subsidiært, at der udleveres Sagsøgeren Feriemærker, gældende for Aaret April 1939 til April 1940, for et Beløb af 35 Kr.

Indstævnte har paastaaet sig frifundet.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgeren anført, at han i Tiden 1/4—1/11 1939 har været ansat hos Indstævnte som Fodermester og i dette Tidsrum oppebaaret en kontant Løn af 875 Kr. samt fri Bolig. Ved Tjenestens Ophør anmodede Sagsøgeren Indstævnte om at faa udleveret Feriemærker til et Beløb af 35 Kr., nemlig 4 % af den kontante Løn 875 Kr., men Indstævnte nægtede at betale Feriegodtgørelse, dels under Hensyn til at Forholdet omfattedes af Medhjælperloven, og dels under Hensyn til at Sagsøgeren i Sommeren 1939 havde haft Ferie med Løn. Spørgsmaalet har herefter i Henhold til Lov Nr. 170 af 13/4 1938 § 1 Stk. 3 været forelagt Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet, og denne har i Skrivelse af 19/12 1939 udtalt, at Fodermestre fæstet paa Vilkaar som de foreliggende omfattes af Ferieloven. Da denne Afgørelse ikke indenfor den i Loven fastsatte Frist paa 14 Dage er indanket for Socialministeren, paastaas Indstævnte nu tilpligtet principalt at udbetale Sagsøgeren Feriegodtgørelsen for Tiden 1/4—1/11 1939 med 35 Kr., subsidiært at udlevere Feriemærker gældende for Tiden 1/4 til 1/11 1939 for et Beløb af 35 Kr.

Indstævnte har under Sagen oplyst, at Sagsøgeren har været i hans Tjeneste fra 1/11 1935 til 1/11 1939 og de 3 første Aar har haft 4 Feriedage med Løn og det sidste Aar 8 Feriedage med Løn, og da Indstævnte saaledes har været ansat i 4 Aar og hvert Aar har haft Ferie med Løn, kan han ikke nu ved sin Fratræden yderligere kræve Feriegodtgørelse.

Da Spørgsmaalet om Krav paa Feriegodtgørelse i Henhold til Lov Nr. 170 af 13/4 1938 § 1 Stk. 3 maa anses for endelig afgjort ved Skrivelse af 19. December 1939 fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, og da den aarlige Ferie ifølge § 3 beregnes paa Grundlag af Beskæftigelsesforholdene det foregaaende Aar fra 1. April til 31. Marts og enhver Aftale, hvorved der gives Afkald paa Retten til Ferie eller Feriegodtgørelsen, i Henhold til § 7 Stk. 2 er ugyldig, vil Sagsøgeren stadig have sit Krav paa Feriegodtgørelse for Tiden 1/4—1/11 1939 i Behold, men da Hensigten med Lov om Ferie med Løn formentlig har været ikke alene at give en Ret til Ferie, men ogsaa at sikre, at Midlerne hertil er til Stede, naar Tidspunktet for Feriens Paabegyndelse er inde, findes den af Sagsøgeren subsidiært nedlagte Paastand at maatte tages til Følge. Indstævnte betaler Sagens Omkostninger med 14 Kr.

Intet Stempelforbehold.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte Gaardejer Hans L. Hansen, Overholm, Hedensted, bør til Sagsøgeren Landarbejder Martinus Jensen, Hedensted, udlevere Feriemærker, gældende for Aaret April 1939—April 1940, for et Beløb paa 35 Kr. samt betale Sagens Omkostninger med 14 Kr.

Denne Dom kan fuldbyrdes 15 Dage fra Dato.

C. Rudbeck.

Denne Dom fastslaar i Overensstemmelse med Fabriksdirektoratets Afgørelse, at selv om Fodermesteren strengt taget har faaet nogen Ferie med Løn forud for Ferielovens Vedtagelse, og skønt han i Sommeren 1939 har faaet 8 Dages Ferie med Løn, er han alligevel berettiget til Feriemærker fra 1. April 1939 at regne ved Arbejdsforholdets Ophør, fordi hans Feriemærker for Tiden fra 1. April 1939 til 31. Marts 1940 danner Grundlag for hans Ferieret og Feriegodtgørelse i Sommeren 1940.

Det er imidlertid nødvendigt, at Arbejderne senest ved Ferieaarets Udløb den 31. Marts fremsætter deres Krav om Feriemærker, saa at de rettidigt kan faa dette Spørgsmaal løst. Sidste Sommer var der mange, som først langt hen paa Sommeren rejste Krav om de Feriemærker, de skulde have udstedt senest 31. Marts 1939. I flere Tilfælde har Fabriksdirektoratet da ogsaa erklæret, at disse Krav paa Feriemærker fra forrige Aar var rejst saa sent, at Kravet maatte bortfalde, thi ligesaa fuldt som Arbejderne har Ret til deres Feriemærker, har de ogsaa en Pligt til at fremsætte deres Krav herom rettidig, og det er senest ved Ferieaarets Udløb. For Landarbejderen gælder, at de første 6 Dage af Ferien skal tages i Tiden mellem 2. Maj og 3. September, hvorfor Feriemærkerne ogsaa maa være udstedt inden 1. Maj.

Oscar Levinsen.

Forvaltningsraadsmøde i det internationale Arbejdsbureau

I Dagene den 3.—5. Februar 1940 afholdt det internationale Arbejdsbureaus Forvaltningsraad sit første Møde efter Krigsudbrudet. Mødet fandt Sted i Genéve under Forsæde af den amerikanske Regeringsrepræsentant Carter Goodrich. Særlig Opmærksomhed vakte det, at der blandt Regeringsrepræsentanterne fandtes Delegerede fra Polen og Tjekkoslovakiet. Arbejdergruppen var næsten fuldtallig til Stede. De skandinaviske Arbejderrepræsentanter var dog forhindret i at give Møde paa Grund af Rejse- og Visumvanskeligheder.

Forud for det egentlige Forvaltningsraadsmøde afholdtes som sædvanlig et Møde i Arbejdergruppen, der tog Stilling til de forskellige Punkter paa Dagsordenen. De to vigtigste Spørgsmaal, der var til Behandling saavel i Arbejdergruppen som ogsaa i Forvaltningsraadet, var Budgetforslaget og den internationale Arbejdskonference i 1940. Med Hensyn til Budgetspørgsmaalet konstaterede baade Arbejdergruppen og Forvaltningsraadet med Tilfredshed, at det for største Delen var lykkedes at afværge de af Folkeforbundets Finansudvalg henholdsvis af et Antal Regeringer foreslaaede Sparforanstaltninger, der særlig truede Arbejdsbureauets finansielle Stilling. Skønt man fra alle Sider var enig om at beklage, at det havde været nødvendigt at gennemføre overordentlig vidtgaaende Indskrænkninger, der ogsaa havde medført Afskedigelse af et stort Antal godt indarbejdede Medarbejdere, kan det siges, at over 80 % af de budgetterede Indtægter nu er sikrede og dermed ogsaa Fortsættelsen af Arbejdsbureauets fundamentale, afgørende og under de foreliggende Omstændigheder ogsaa uundværlige Virksomhed.

Overfor Hallsworth, England, Arbejdermedlem i Arbejdsbureauets Delegation, der har ført de maanedlange Forhandlinger med Folkeforbundets Finansudvalg, udtalte saavel Arbejdergruppen som Forvaltningsraadet sin særlige Anerkendelse af hans resultatrige Bestræbelser.

Med Hensyn til de øvrige vigtige Punkter paa Dagsordenen besluttede Forvaltningsraadet enstemmigt under alle Omstændigheder at afholde dette Aars internationale Arbejdskonference i Genéve. Mødet gav enstemmigt Udtryk for den Opfattelse, at den i forrige Aar fastsatte Dagsorden for Arbejdskonferencen ikke burde fastholdes under de nuværende Forhold. Der er i denne Krigstid ikke Mulighed for at vedtage Konventioner samt ratificere og gennemføre dem i de enkelte Lande. Derimod var der i Forvaltningsraadet Enighed om, at det internationale Arbejdsbureau paa andre Omraader har paatrængende og vigtige Opgaver at løse. Dette Aars internationale Arbejdskonference skal foruden det vedtægtsmæssige Konferencearbejde, som f. Eks. Nyvalg af Forvaltningsraadet og Prøvelse af Beretningerne om Gennemførelsen af de hidtil ratificerede Konventioner navnlig behandle Direktørens Beretning, som i dette Aar utvivlsomt vil omhandle de store Verdensbegivenheder samt de Problemer, der i denne Forbindelse rejser sig i Dag og i den nærmeste Fremtid. Diskussionen herom vil derfor have større Betydning end tilsvarende Debatter paa tidligere Konferencer. Som særligt Punkt paa Dagsordenen staar desuden Spørgsmaalet om Forbindelserne og Samarbejdet mellem Staten, Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationerne. Hele Verden er enig om, at Samfundet efter Krigens Afslutning og Frihedens og Demokratiets Sejr maa reorganiseres paa et helt nyt Grundlag. De sociale og økonomiske Forhold maa nødvendigvis antage nye Former. Debatten paa Arbejdskonferencen i 1940 angaaende Samarbejdet mellem Staten, Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationerne vil givetvis ikke kunne indskrænkes til kun at behandle Forholdene i Dag, men maa nødvendigvis ogsaa tage Sigte paa den fremtidige Udformning af disse Forbindelser. Udviklingen af disse Forbindelser under de nu bestaaende Forhold i saavel krigsførende som neutrale Lande angiver for saa vidt allerede Retningen for den fremtidige Udvikling og giver saa at sige et Billede af den kommende Verden. Selv om ogsaa Arbejdskonferencen i 1940 ganske naturlig ikke vil kunne træffe en endelig Afgørelse i denne Sag, saa vil den dog kunne yde et væsentlig Bidrag til dens Løsning i den nærmeste Fremtid. Dette er den store Betydning, der maa tillægges Arbejdskonferencen i 1940.

Mødet besluttede endvidere, at de Undersøgelser og Studier, der udgør Arbejdsbureauets løbende Virksomhed, skal fortsættes ogsaa under Krigen. Blandt disse Spørgsmaal skal navnlig fremhæves følgende: Udvandring af Arbejdere, Arbejdsmarkedet under Krigen og Arbejdsløshedsproblemet efter Krigen, Spørgsmaalet om Krigsbyrden, Ret til Erstatning samt Bevarelsen af de faglige og sociale Rettigheder, Statistik vedrørende Leveomkostningerne, Husholdningsregnskaber, Levebetingelserne for Arbejderne og deres Familier, Socialforsikringens Tilpasning til Krigstilstanden og Mobiliseringen, Kvindernes Arbejdsforhold under Krigen.

Som man ser, er Forvaltningsraadet klar over de yderst vigtige Opgaver, der paahviler Arbejdsbureauet ogsaa i den nuværende Tid, d. v. s. at foruden Arbejdergruppen, der altid har været den drivende Kraft i Arbejdsbureauet, understøtter nu ogsaa Regeringsrepræsentanterne og Arbejdsgiverne uden Forbehold Virkeliggørelsen af ovenfor nævnte Maal.

Til Slut udnævnte Forvaltningsraadet enstemmigt Belgien og Holland som nye Regeringsmedlemmer i Stedet for Italien og Sovjetrusland.

(I. F. C.)

Kontingentrestancer! Pas paa!

Vi meddeler hermed vore Medlemmer, at al Restance for det forløbne Regnskabsaar skal være indbetalt til Afdelingerne saa betids, at Afregning med Hovedkontoret kan ske senest 31. Marts, hvor Regnskabsaaret slutter, og det nye begynder.

Vore Medlemmer vil forstaa, at vort Forbunds omfattende Regnskabssystem udkræver Forstaaelse for, at Orden og Akkuratesse er en meget nødvendig Forudsætning for, at Forbundets hele Regnskabsvirksomhed kan fungere, som det er bestemt, og for, at Lovens Bestemmelser om Restanceforhold kan ske Fyldest. Det er derfor absolut nødvendigt, at Medlemmerne føjer sig ind under de Krav, der i denne Henseende maa blive paalagt af Afdelingerne — ogsaa for at undgaa at komme i Vanskeligheder m. H. t. Arbejdsløshedsunderstøttelse og eventuel Strejkeunderstøttelse m. v.

Det vil blive paalagt vore Afdelinger, at Afregning for saavel det gamle Aars samtlige *overkomplette Mærker* som *Pengeafregning* maa finde Sted samtidig og i Begyndelsen af April Maaned. Ved det *gamle Aar* forstaas samtlige Maaneder indtil og *med* Marts 1940 og ved *overkomplette* Mærker forstaas Mærker, *som Afdelingen ikke skal benytte som Kvittering for Medlemmers Kontingentbetaling for Maanederne indtil og med Marts Maaned 1940.*

Paa Hovedkontoret er der truffet alle fornødne Foranstaltninger til hurtig Ekspedition, saaledes at naar behørigt Regnskab er indsendt, vil aldeles omgaaende det nye Aars Mærker — hvis Farve er forskellig fra det gamle Aars — blive tilsendt Afdelingerne, *men ingen nye Mærker vil blive afsendt, før det gamle Aars Regnskab er berigtiget.*

Vi gaar ud fra, at vore Medlemmer vil være Afdelingerne behjælpelig, saa Afdelingernes Regnskabsforhold til Forbund og Arbejdsløshedskasse løses paa den foran beskrevne Maade, ogsaa af Hensyn til deres egne organisationsmæssige Rettigheder, thi det kan ikke forventes, at Arbejdsløshedskassen eller Forbundet vil foretage Udbetalinger til Afdelinger, der ikke overholder den i det foranstaaende omtalte Frist for Afregning.

Vort Forbund og vor Arbejdsløshedskasse er to store og betydningsfulde Institutioner; men den hermed følgende Indflydelse er ene og alene afhængig af, at Medlemmerne opfylder deres Forpligtelser mod hinanden, hvorunder den ikke mindst betydningsfulde er Medlemmets rettidige Opfyldelse af hans økonomiske Forpligtelser, paa hvilket vor hele Virksomheds samlede Økonomi er baseret.

Vi er slet ikke uvidende om, at de Arbejdsløse, der jo som oftest har størst Vanskelighed ved at udrede Kontingenterne, i Hovedsagen staar uden Restance, og at det derimod ofte er de arbejdende Medlemmer, der nu og da tillader sig en uberettiget Restance, og det er ikke mindst til disse Medlemmer, at denne Henvendelse er rettet.

Vi venter Forstaaelse af, at al Kontingentrestance nu ved Regnskabets Afslutning fuldtud skal berigtiges saaledes, at ingen Restance foreligger ved det nye Regnskabsaars Begyndelse.

Det er hver Enkelts Sag her at gøre sin Pligt. Paa den beror vor hele Virksomheds heldige Forløb baade med Hensyn til de Arbejdsløse og til de Arbejdende.

Gør din Pligt — kræv din Ret!
Husk 31. Marts er sidste Frist.

For Dansk Arbejdsmands Forbunds
Hovedkassererkontor:
J. A. Nielsen.

Meddelt

Graasten — Havne- og Købmandsorganisationen i Graasten. Forbundet havde paa Afdelingens Foranledning indbragt for det mellem Hovedorganisationerne i Henhold til Forliget af 31. Oktober 1939 nedsatte Nævn Spørgsmaalet om Fastsættelse af Akkordtakster for Losning af Briketter fra Jernbanevogn, idet Afdelingen havde meddelt, at dette Arbejde havde ændret sig i Overenskomstperiodens Forløb, idet Varerne nu ankom pr. Jernbanevogn, hvor de tidligere ankom pr. Sejler. Fra Nævnets Side er Spørgsmaalet bleven afvist under Henvisning til, at der ikke er sket saadanne Ændringer i Arbejdsforholdet i Overenskomstperiodens Forløb, at Spørgsmaalet kan kræves afgjort af det nedsatte Nævn.

Havnearbejderne — Københavns Frihavns Aktieselskab. Efter Forliget af 31. Oktober 1939 opstod der en Uoverensstemmelse om, hvorvidt de paa Pakhusene i Københavns Frihavn beskæftigede Havnearbejdere skulde have deres Dyrtidstillæg beregnet efter 48 Timer pr. Uge, eller om de kun skulde have Dyrtidstillæg for de Timer, hvor de arbejder effektivt (Arbejderne er til Raadighed i 8 Timer pr. Dag, men modtager Akkordbetaling for det Arbejde, de i Dagens Løb udfører). Nævnet afsagde Kendelse gaaende ud paa, at der skal ydes Betaling i Forhold til 48 Timer pr. Uge.

Kuskene — Centralorganisationen af Vognmænd for København og Omegn. I Henhold til Forliget af 31. Oktober 1939 havde Afdelingen krævet indbragt for Nævnet Spørgsmaalet om Forhandling til Ændring af Taksterne ved Privat-Dagrenovation, hvor der i Overenskomstperiodens Forløb var anskaffet Biler til Bortkørsel af Renovationen med større Rumindhold end Hestekøretøjerne, og da Overenskomstens Betalinger var ansat pr. Læs, svarende til Hestekøretøjer, vilde man have en forholdsmæssig højere Betaling for Bilerne. Der opnaaedes Enighed om, at Fagforeningen kan kræve Forhandling om ændrede Betalingsvilkaar, naar det paavises, at der er sket ændrede Forhold med Hensyn til Bilernes Størrelse i Forhold til Hestekøretøjerne, og saafremt disse Forhandlinger ikke fører til noget Resultat, kan Spørgsmaalet endelig afgøres ved faglig Voldgift. Et andet af Afdelingen fremsat Krav om Ændring i Tillidsmandsreglerne kunde ikke tages til Følge.

D. A. F. — Biografteater-Foreningen for Provinsen. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

D. A. F. — Landsforeningen af Fragt- og Vognmænd i Danmark (Jylland og Fyns Stift). Efter at Dyrtidsordningen var vedtaget mellem Hovedorganisationerne, har Forbundet rettet Henvendelse til Landsforeningen om at tiltræde den samme Dyrtidsordning for de nørre- og sønderjydske Afdelinger samt dens Medlemmer under Fyens Stifts Fragt- og Vognmandsforening. Vi har senere modtaget blankt Afslag fra Landsforeningen. Vi har derefter udsendt Cirkulære til samtlige Afdelinger og redegjort for Sagen.

Haarby — Haarby Fjerkræslagteri. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Aars — A/S Chr. Hjortkjær & Co., Aars. Overenskomsten fornyet, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Bjerringbro — Ægeksportør N. Simonsen, Jydsk Ægeksport. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Lager- & Pakhusarbejderne og Ungdomsafdelingen — Nyt Nordisk Forlag. Efter at Strejke var iværksat, blev Overenskomst oprettet. **Lager- & Pakhusarbejderne:** Arbejdstid 8 Timer. Tillæg for Udearbejde 75 Øre og 150 Øre for henholdsvis ½ og en hel Dag. Ugelønnen Kr. 62,50. Dagløn 1/6 Ugeløn plus 1,00. Mindstebetaling 4 Timer plus Kr. 1,00. Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Løn under Sygdom. Ulykkesforsikring de første 13 Uger. Tillidsmandsregler. Dyrtidstillæg i Henhold til Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939. **Ungdomsafdelingen:** Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 21,00
15—16 »	.....	- 25,00
16—17 »	.....	- 29,00
17—18 »	.....	- 33,00

Saafremt der leveres Uniform da Kr. 2,00 mindre pr. Uge. Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Dyrtidstillæg jfr. Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939. Opsigelse 3 Maaneder til en 1. December.

Skovsgaard og 23. Kreds — Vognmand Johan Gundersen, Skovsgaard. Da Vognmanden havde gjort Brud paa Overenskomsten paa forskellige Maader, og da det var umuligt at komme til nogen forligsmæssig Ordning med ham, maatte Forbundet indklage Vognmanden for Den faste Voldgiftsret, hvor Vognmanden iøvrigt udeblev baade fra det forberedende Retsmøde og fra Proceduren. Den faste Voldgiftsret afsagde herefter Udeblivelsesdom, hvorefter Vognmanden som Bod for det begaaede Overenskomstbrud skal betale Kr. 600,00 til Forbundet.

Vejle K. — Vejle Lastbilforening. Foreningen har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsordning af 31. Oktober 1939.

Chaufførerne — A/S Falcks Redningskorps. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Budene — A/S Otto Mønsted vedr. Motorcykleførere. Firmaet har tiltraadt den almindelige Standard-Overenskomst for Bude, dog saaledes, at der ydes et Tillæg paa Kr. 6,00 pr. Uge, ligesom der i Ulykkestilfælde de første 13 Uger ydes Kr. 3,00 pr. Dag.

Hovedgaard — Hovedgaard Imprægneringsanstalt. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Aarhus A. — A/S Aarhus Rutebilstation. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Aalborg K. — Rutebilejer Lars Christensen, Ruten: Aalborg —Svendstrup. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Hasle B. — Brugsforeningen for Hasle og Omegn samt **Hasle Bryggeri.** Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Haslev — Købmændene. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

13. Kreds, Klemensker og Pedersker — Aarsballe og Pedersker Brugsforeninger. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

13. Kreds — Vognmændene: J. Arnoldus, Allinge, Villy Lund, Allinge, A. Christensen, Allinge, Aksel Skovgaard, Neksø, og Oskar Jensen, Svaneke, og **Bornholms Savskæreriforening.** Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Aalborg F. — Aalborg Andelsmejeri (Hjemmearbejdere). Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Chaufførerne — Lillebilsammenslutningen af 1926 og **Gentofte Vognmandsforening (Lillebilerne).** Overenskomsten fornyet, saaledes at Daglønnen er forhøjet med 50 Øre, hvorved der er skabt Dækning for den første Del af Dyrtidsordningen mellem Hovedorganisationerne, hvilken Ordning iøvrigt er tiltraadt.

Haderslev H. — Rederiet C. Clausen, Haderslev. Angaaende Dyrtidsordningen er der oprettet en Overenskomst, der svarer til den af 31. Oktober 1939 mellem Hovedorganisationerne vedtagne Ordning.

Als — Havne- og Købmandsorganisationen for Sønderborg Amt (vedrørende Augustenborg). Fra Afdelingens Side forelaa der Krav om at faa indbragt for det mellem Hovedorganisationerne i Henhold til Forliget af 31. Oktober 1939 nedsatte Nævn Spørgsmaalet om Ændring i Tonnagegrænsen med Hensyn til Havnearbejdernes Krav om Arbejdet ombord, hvor Afdelingen grundet paa visse Forhold fra 1938, endnu havde Tonnagegrænsen paa 200 Ton d. w. Afdelingen krævede denne Tonnagegrænse nedsat til 180 Ton d. w., og ved et Forlig i Nævnet den 20. December 1939 blev Kravet imødekommet, saaledes at der for Augustenborgs Vedkommende fra og med 1. Marts 1940 er ansat en Tonnagegrænse paa 180 Ton d. w. i Henhold til Forligsmandsforslaget af 20. Marts 1938.

Brændselsafbærerne — Centralorganisationen af Vognmænd for København og Omegn. Fra Afdelingen forelaa der Krav om at faa indbragt for det mellem Hovedorganisationerne i Henhold til Forliget af 31. Oktober 1939 nedsatte Nævn Spørgsmaalet om, at faa fastsat Takster for Udkørsel af Brændsel i mindre Partier end 12 hl. for Centralorganisationen af Vognmænd for København og Omegns Medlemmer, idet der foranlediget af Krigssituationen var foretaget Rationering af Koks fra Frederiksberg Kommune, hvilket medførte Udkørsel i mindre Partier, hvilket var i Strid med Overenskomstens Forudsætning. Under Sagens Behandling i Nævnet opnaaedes der Forlig om, at Afdelingen kan kræve Forhandlinger, naar Spørgsmaalet igen bliver aktuelt for Udkørsel af Partier paa under 4 hl, og forsaavidt der ikke opnaaes Enighed om en særlig Betaling for denne Udkørsel, skal Spørgsmaalet afgøres ved faglig Voldgift.

Brødkuskene — Københavns Bagerlaug. Fra Afdelingen forelaa Kravet om at faa indbragt for det mellem Hovedorganisationerne i Henhold til Forliget af 31. Oktober 1939 nedsatte Nævn Spørgsmaalet om at faa ændret den Regel, der er fastsat i Overenskomsten med Københavns Bagerlaug, gaaende ud paa, at den ugentlige Fridag i mindre Virksomheder ikke længere kan deles i 2 halve Dage, saaledes som Overenskomsten forudsætter. Fra Nævnets Side blev Sagen afvist under Henvisning til, at der ikke i Overenskomstperiodens Forløb er sket saadanne Ændringer, som betingede Spørgsmaalets Indbringelse for Nævnet.

Droske-Chaufførerne — »Taxa«. Da der mellem Afdelingen og »Taxa« ikke kunde opnaaes Enighed om, hvilket Dyrtidstillæg der skulde ydes i Henhold til det mellem Hovedorganisationerne vedtagne Forlig af 31. Oktober 1939, blev Spørgsmaalet indbragt for det i Henhold til samme Forlig nedsatte Nævn, og paa et Møde den 21. December 1939 blev det afgjort, at der skulde ydes Dyrtidstillæg af 5,1 Øre pr. Time beregnet pr. 9 Timer daglig.

Forbundet — Klitinspektoratet. Med Klitplantagerne er nu afsluttet Dyrtidsoverenskomst paa Basis af den mellem Hovedorganisationerne trufne Aftale. Dyrtidstillægget træder i Kraft fra 1. December 1939 og Overenskomsten forlænges til 1. April 1941. Ændringsforslag skal fremsendes senest 15. Januar 1940.

Fredericia A. Afd. — Fredericia Byraads Skovudvalg. I 1934 er afsluttet Overenskomst mellem Fredericia Kommunes Skovudvalg og Afdelingen gaaende ud paa, at Timelønnen for Skovarbejdet følger den for Kommunens Arbejdere iøvrigt gældende almindelige Timeløn uden særligt Tillæg, og at denne Ordning gælder, til den med 3 Maaneders Varsel opsiges til en 1. Februar. I Overensstemmelse hermed er den for Tiden gældende Timeløn i Kommunens Skove 136 Øre med et Tillæg i Henhold til den Dyrtidsregulering, der i November Maaned blev vedtaget mellem Hovedorganisationerne, saaledes at der i Øjeblikket udbetales 141 Øre i Timen.

Lyderslev Afd. — Planteskoleejer Korsholm-Hansen, Syd-Stevns Planteskole. Med Planteskoleejer Korsholm-Hansen er afsluttet Overenskomst, hvorefter han overholder den mellem Planteskoleejernes Arbejdsgiverforening og Forbundet i 1939 afsluttede Overenskomst.

Thirstrup Afd. — Skramsø Plantage. Med Skramsø Plantage er afsluttet Overenskomst om Dyrtidsregulering i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne afsluttede Dyrtidsoverenskomst, men saaledes at Procenter for Akkordarbejde omregnes til een Procent pr. Point. Overenskomsten er derved forlænget til 1. Oktober 1941.

Hovedgaard Afd. — Skovrider C. Lorentzen, Hovedskov. Mellem Afdelingen og Skovrider Lorentzen er angaaende samtlige Smaaskove indenfor Afdelingens Omraade afsluttet Overenskomst om Dyrtidsregulering, hvorefter Akkordpriserne for Skovarbejdet er blevet forhøjet med 6 %.

Dorf-Ørsø Afd. — Dronninglund Storskov. Med Dronninglund Storskov er der ved en Forhandling i Aalborg den 11. December opnaaet Enighed om at forlænge Overenskomsten et Aar mod en Dyrtidsregulering nøjagtig svarende til den mellem Hovedorganisationerne trufne Ordning. Ordningen begynder fra 1. December og de øvrige Reguleringer finder Sted fra Begyndelsen af den løbende Regnskabsperiode, i hvilke Pristallet offentliggøres.

3. **Kreds — Entreprenør Jacob Jacobsen, Slotsgade 63, Hillerød.** Ovennævnte Arbejdsgivers Opholdssted er ubekendt, hvorfor vi maa betragte Overenskomsten med ham som udløbet.

Nørup Afd. — Hotelejer Schmidt, Engelsholm Slot. Nærværende Overenskomst er bragt til Ophør. Ejeren er nu Fiskehandler og Slottet er omdannet til Højskole.

22. Kreds — Eskjær Teglværk. Bindslev Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaerne tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne.

Skagen — Skagens Fiskemelsfabrik. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Fabriken tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne.

Allinge Sandvig — Allinge Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaet tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne.

Galten — Snedkermester J. Skinnebak, Galten. Framlev m. fl. Herreders Elektricitetsværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Snedkermesteren og Elektricitetsværket tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne.

Aarhus O. — Firmaet P. Baunsgaard. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaet tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne.

Aarhus — H. Kjærs Sæbefabrik. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaet forhøjer Timelønnen fra 114 Øre til 122 Øre. Overenskomsten er iøvrigt saa omskrevet, saaledes at der fremtidig betales Ugeløn, og denne er fastsat til Kr. 62,40. Herudover tiltræder Firmaet Overenskomsten af 31. Oktober 1939 mellem Hovedorganisationerne.

Horsens K. — Rutebilejerne paa Rutebilstationen. Statsbanernes Vognmand, Wm. Jacobsen. Nørrebro Mølles Udsalg ved C. C. Nielsen. Bilstationen »255«. Bilstationen »1717«. Horsens Taxa. Firmaet N. Raackmann. Horsens By-Omnibusser ved Magnus Nielsen. Horsens By-Omnibusser ved Honoré Petersen. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Fakse — Vognmand Niels Larsen, Lindevej. Vognmand N. P. Olsen, Fakse. Vognmand Alfred Brock, Egedevej. Depotejer Erik Jakobsen, Vestergade. Vognmand H. C. Hansen, Nørregade. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Aalborg K. — Ringbilerne i Vejgaard. Lillebilvognmand P. Wangsgaard. Lillebilvognmand Søren Nielsen, Kastetvej 69. Lillebilvognmand N. P. Nielsen, Løkkegade 12. Lillebilvognmand Karlo Høver, Hasseris. Lillebilcentralen, Knudsgade. Lillebilvognmand K. K. Poulsen, Hadsundvej. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Svendborg T. — Svendborg Andels Frugtsalgsforening. Plantageejer Harris Weber. Grossererfirmaet Jakob Hallesen & Søn. Købmand Aksel Borch. Biografteaterejer Chr. Sørensen. A/S Det forenede Olie-Kompagni »B. P.«. Købmand A. Bøgestav. A/S Svendborg Jern- og Produktforretning. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Næsby-Tyvelse — Vognmand Knud Larsen, Tyvelse. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Allinge-Sandvig — Købmændene i Allinge. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Them Sogn — Savværksejer Simonsen, Rodelund. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Aalborg B. — Nørresundby ny Brugsforening. Aalborg Rutebilstation. Brugsforeningen »Fremtiden«, Nørresundby. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

D. A. F. — Aalborg Amt. Hjørring Amt. Assens Amt. Frederiksborg Amt. Odense Amt. Ribe Amt. Skanderborg Amt. Sønderborg Amt. Thisted Amt. Viborg Amt. Amterne er indgaaet paa samme Dyrtidsordning som gældende mellem Hovedorganisationerne.

D. A. F. — Vodskov-Østervraa Jernbane. Trolhede-Kolding-Vejen Jernbane, Kolding. Næstved-Præstø-Mern Banen. Odsherred Jernbane. Stubbeкøbing-Nykøbing-Nysted Jernbane. Gribskov-Helsinge-Banen. Tølløse-Høng-Jernbane, Tølløse. Masnedsund-Kalvehave-Banen, Masnedsund. Varde-Nørre Nebel-Tarm Jernbane, Varde. Skjern-Videbæk Jernbane, Skjern. Hjørring Privatbaner. Langelandsbanen. Randers Hadsund Jernbane. Ryomgaard-Gerrild-Grenaa Banen. Banerne har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

D. A. F. — A/S Hads-Ning-Herreds Jernbane. Firmaet er indmeldt i Arbejdsgiverforeningen og er dermed underkastet den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

D. A. F. — Frederiksberg Kommunes tekniske Forvaltning. Frederiksberg Kommunes Kirkegaarde. Direktoratet for Fængselsvæsenet. Har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

Frederikssund — De kommunale Værker. Har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

Frejlev — Grusgravejer Skjoldby, Kettinge. Har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

36. Kreds (Rønbjerg Afd.) — Gaardejer Jørgen Jensen. Gaardejeren har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

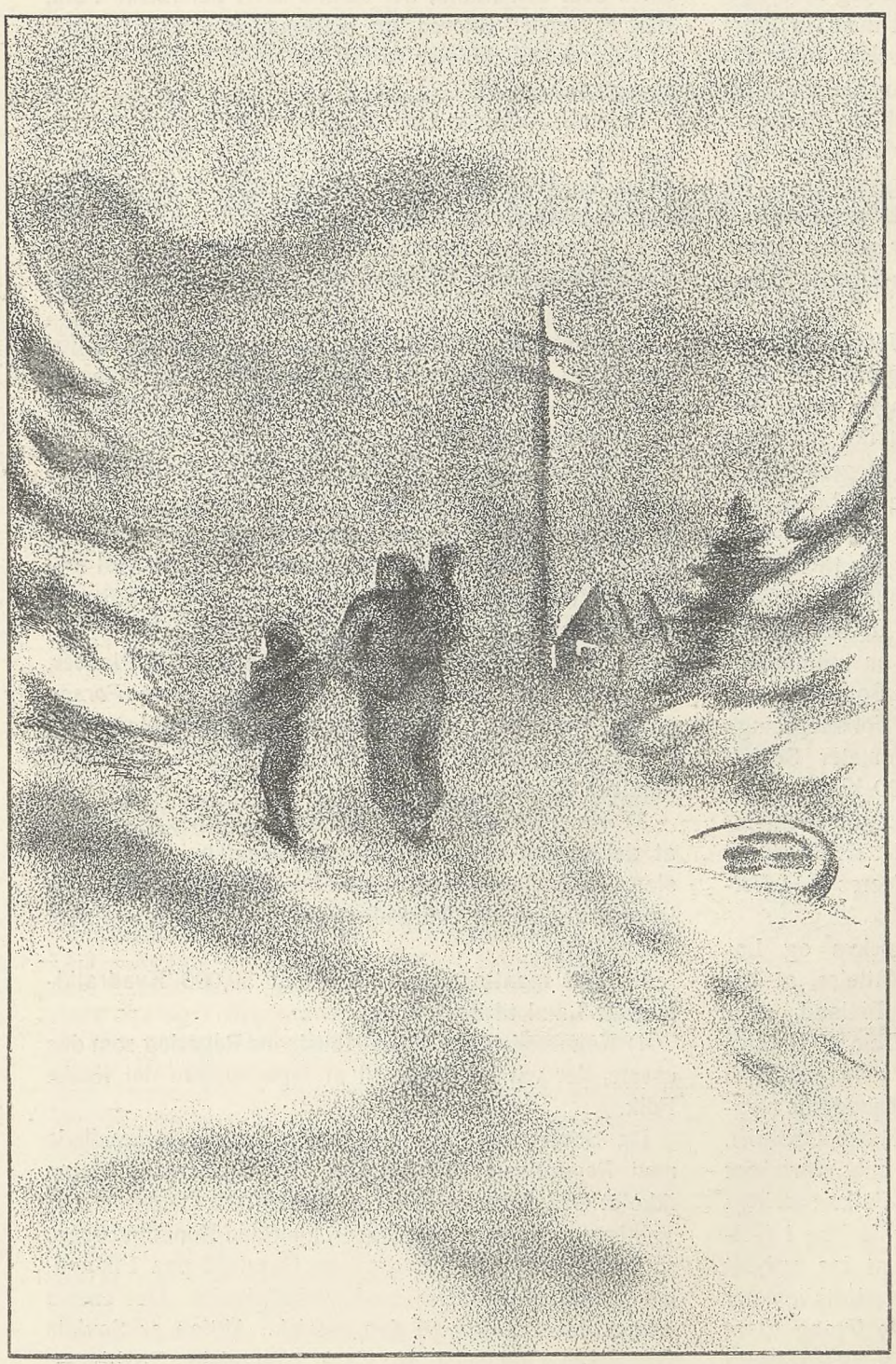
Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 6 31.-3. 1940 45. Aarg.

Finske Børn

— Mor, lille Mor, hvor er Fuglen, der sang,
Mor, hvor er Kirkernes Klokker, der klang,
hvor er vor Have, og hvor er vort Hus?
— Barn, det har Fjendernes Hær skudt i Grus.

— Mor, hvorfor græder min Bror paa dit Skød,
Mor, hvorfor tigger vi hver Dag vort Brød,
Mor, hvorfor er du saa bleg og saa træt?
— Barn, fordi Voldsmagt har krænket vor Ret.

— Mor, hvorfor taler du stundom saa vildt,
du, som kan hviske saa varsomt og mildt,
hvorfor skal store Bror snart blive Mand?
— Barn, fordi Fjenden har røvet vort Land.

— Mor, hvorfor har du hver eneste Nat
her i Ruinen en Tællepraas sat,
lyser den, Mor, aah, saa sig mig for h v e m?
— Barn, for din Far, som engang vender hjem.

— Mor, lille Mor, men du sagde en Dag,
Far han er død for vort Fædrelands Sag,
og at hans Plads skal altid staa tom.
— Barn, du maa slet ikke tale derom.

— Mor, er det sandt, at min Far han er død,
Mor, saa lad store Bror spise m i t Brød,
at han kan vokse og snart blive Mand.
— Barn, jeg kan se, du er Barn af dit Land.

A a g e H e r m a n n.

MARIONETTERNE IGEN!

Afslutningen af den finsk-russiske Krig kan endnu en Gang give Anledning til Overvejelser vedrørende den Marionet-Rolle, som de hjemlige Kommunister opfører paa Scenen, hver Gang det behager Teatrets enevældige Direktør at trække i Snorene. I denne Omgang har Iscenesættelsen dog været saa middelmaadig, at Publikum aldeles har nægtet at lade sig rive med, men tværtimod har kvitteret for Forestillingen med en kraftig Pibekoncert. Aldrig før har det saa tydeligt kunnet høres paa Tilskuerpladsen, hvem der i Virkeligheden udtalte de Replikker, som Marionetdukkerne fik lagt i Munden. Hele det russiske Propagandafelttog mod Finland har de hjemlige Kommunister gjort med fra Starten; de har gjort sig til eet med den russiske Fremstilling af Sagen, hvorefter det egentlig var Finland, som overfaldt Sovjetunionen; de har tiljublet Marionet-Kollegaen *Otto Kuusinen,* da denne blev placeret i Rollen som Chef for »den finske Folkeregering« — thi Haanden, der dirigerede Kuusinens Bevægelser og Stemmen, der udtalte hans Replikker, var samme Haand og samme Stemme som stod bag de »danske« Kommunister.

Umiddelbart efter Fjendtlighedernes Udbrud præsenterede Instruktøren Kuusinens »Folkeregering« i Manegen og nægtede pure at anerkende nogen anden Regering. Kommunisterne herhjemme fandt det var saare godt; de hilste med Begejstring den nye Regering, hvis Opgave skulde være — med nogen Hjælp af den røde Hær — at udbrede det kommunistiske Diktaturs Velsignelser over Finland. »Den røde Hær gaar til Finland ikke som Erobrer, men som Befrier«, jublede Kommunisterne, og de jublede endnu mere, da de den 3. December kunde melde om Indgaaelse af en militær Bistandspagt mellem »Folkeregeringen« og Sovjetunionen. Pagten bestemte, at »den demokratiske Folkeregering« skulde have overladt 70.000 Kvadratkilometer Sovjetjord, til Gengæld skulde Sovjet have 3900 Kvadratkilometer af det karelske Næs. Sovjet skulde yde »den finske Folkehær« Støtte med Vaaben, og det sidste Punkt bestemte, at Pagten snarest skulde ratificeres — *i Helsingfors!*

Ganske aabenbart har Herrerne i Moskva og Lakajerne i København været af den Opfattelse, at der omgaaende vilde udbryde Revolution i Finland, naar Sovjetunionen marcherede, og at store Dele af Befolkningen vilde løbe efter det Trækplaster, som hed »den demokratiske Folkeregering«. Men Begivenhederne nægtede at tage Form efter den kommunistiske Opskrift. Der kom ingen Revolte i Finland, men enig, fortvivlet Modstand; den af Russerne indsatte »Folkeregering« kom aldrig til at foretage det planlagte Indtog i Helsingfors, og den oplevede heller aldrig at faa opfyldt sit traktatmæssige Krav paa »70,000 Kvadratkilometer af Sovjetkarelen«. Ingen Mennesker følte Trang til at tilslutte sig Marionetregeringen, selv om Instruktøren lod fabrikere lange Resolutioner, ifølge hvilke »finske« Arbejdere »med største Glæde« modtog »Meddelelsen om Dannelsen af en virkelig Folkeregering med den prøvede Forkæmper for de arbejdendes Lykke, Otto Kuusinen, i Spidsen.«

Alle de forudberegnede Effekter udeblev. Derimod paabegyndte Sovjetunionen Forhandlinger med den lovlige finske Regering hen over Hovedet paa Hr. Kuusinen, hvis »Regering« hermed forsvandt i Dybet uden at blive begrædt af nogen — ikke engang af »Arbejderbladet«, der kort i Forvejen havde tiljublet Hr. Kuusinen som den Mand, der skulde befri det finske Folk. Blot et Træk i Snoren, og Marionetten vender Ryggen til den, der Øjeblikket forud blev hyldet med Begejstringsraab.

Hele det forløjede Grundlag, hvorpaa Kommunisterne har ført deres Kampagne mod Finland er nu blotlagt i al sin Ynkelighed. Lad os betragte nogle af de Punkter, som Kommunisterne hagede sig fast i:

1) Kommunisterne paastod, at den røde Hær kom til Finland »ikke som Erobrer, men som Befrier af det finske Folk!«

Maa det være tilladt at spørge, hvad eller hvem den røde Hær har befriet? Ingen har ønsket at lade sig »befri«. Tværtimod flygter Hundredtusinder af Finner fra de Omraader, der er besat af Sovjet.

2) Kommunisterne startede en hysterisk Kampagne mod Mannerheim og andre ledende Mænd. De blæste til Kamp mod »den nuværende Regeringsbande med Callio, Cajander, Erkko og Tanner« ... »Ned med den bankerotte Regeringsbande, ned med Folkets Bødler og deres Haandlangere!« skreg Kommunisterne.

Alle disse Mænd sidder stadig paa ledende Pladser. Der blev ved Fredsslutningen end ikke gjort *Forsøg* paa at fjerne dem. Fredsbetingelserne indeholder ingen Bestemmelse om Ændring i Finlands politiske eller økonomiske Struktur.

3) Kommunisterne gik ind for Molotov's Paastand, at det er »en ondsindet Bagvaskelse«, hvis man paastaar, at Sovjetunionen »tilstræber Tilegnelse eller Indlemmelse af finsk Omraade«. (»Arbejderbladet« for 2. December).

Finland maatte afstaa mere end 30,000 Kvadratkilometer Land til Sovjetunionen.

4) Kommunisterne hilste Kuusinens Regering som den eneste, der var berettiget til at repræsentere det finske Folk.

Da Sovjetregeringen til Trods herfor forhandlede med Regeringen Ryti-Tanner, havde Kommunisterne ikke et Ord tilovers for Hr. Kuusinen.

Ikke en eneste af de Fraser, hvormed Kommunisterne søgte at undskylde det russiske Overfald paa Finland, har nogen Forbindelse med Virkeligheden. Det eneste tilbageblevne Motiv til den russiske Aktion er Sovjets Ønske om Opnaaelse af visse strategiske Positioner.

Dette Motiv godtages betingelsesløst af Kommunisterne, som oven i Købet har den Frækhed at paastaa, at dette skulde være i Danmarks Interesse.

Hvornaar var det i Danmarks Interesse at levere Bifald, naar en overmægtig Stat overfaldt en lille Nation for at sikre sig militære Støttepunkter?

Som en lille og militært ringe formaaende Stat har Danmark den allerstørste Interesse i, at internationale Traktater og Retstilstande opretholdes. Hvornaar skulde det være blevet i Danmarks Interesse, at en Kæmpestat fra den ene Dag til den anden annullerer sine Aftaler med en langt mindre Nation og skrider til morderiske Angreb, der hverken skaaner Kvinder eller Børn?

Skulde det være i Danmarks Interesse, hvis den Sædvane greb om sig, at en Stormagt under Trusel om Krig naar som helst kunde tiltvinge sig Flaadestationer og Luftbaser paa smaa neutrale Landes Omraader?

Selvfølgelig ikke! Nej, det er i Danmarks Interesse som lille, militært magtesløs Nation at foretage et grundigt Opgør med de Folk, der tilkendegiver deres uskrømtede Glæde over Tilsidesættelsen af alle internationale Retsregler, som fuldt og helt stiller sig paa Retsbryderens Side, og som sympatiserer med voldelige Overfald paa smaa Nationer.

Efter den horrible Komedie, som Kommunisterne har opført, har de som Kronen paa Værket den »Frimodighed« at paapege Nødvendigheden af en Ændring i Danmarks »politiske og økonomiske Marchretning«. De er ganske paa Fejlspor. Vor Linje ændres ikke og allermindst paa de Herrers Foranledning. Danmarks Marchretning er fortsat Opretholdelse af vor statspolitiske Neutralitet og en indre Ytrings- og Bevægelsesfrihed, der bl. a. skal bruges til at rense ud inden for vore Rækker og anbringe Udlandsagenterne i den tilbagetrukne Stilling, hvor deres »Indsats« placerer dem.

Kan Krigsarbejdsløsheden bekæmpes?

Efter et halvt Aars Krig maa vi fastslaa, at Krigen har forøget Arbejdsløsheden betydeligt. Dette viser sig særlig tydeligt, fordi Sommermaanederne i 1939 var præget af overordentlig god Beskæftigelse. I Sommerens Løb gik Arbejdsløsheden stærkt ned — en Følge af Byggeriets stærke Fremgang i 1939 og de store Ordre til den danske Eksportindustri, særlig Værfterne, paa Grund af den Kendsgerning, at Stormagternes Industrier var overbelastet af Oprustningen.

Ved Krigens Udbrud var Danmarks Industri midt i en Udvikling, som lovede det bedste for Fremtiden. Arbejdsløshedsproblemet havde tabt en Del af den uhyre Aktualitet, som havde præget Aarene forud. Kun Arbejdsmændenes Arbejdsløshed var stadig betydelig. Men ogsaa denne var i Juli 1939 15,0 imod 21,2 i Juli 1938. Krigens Indflydelse paa Beskæftigelsessituationen viste sig ikke umiddelbart ved en særlig stejl Stigning af Arbejdsløshedsprocenten. Det afgørende var noget andet: hele den beskæftigelsesmæssige Udvikling, som prægede Foraaret og Sommermaanederne 1939 saa forhaabningsfuldt, standsede straks og Beskæftigelseskurven viste en nedadgaaende Tendens.

Smedenes Arbejdsløshed steg ret betydeligt (August 4,6, September 9,1). Dette staar for en stor Del i Forbindelse med de store Indskrænkninger i Automobilbranchen. Arbejdsmændenes Arbejdsløshed steg fra 11,8 i August til 16,6 i September. Under Krigens videre Forløb kom Smedenes Arbejdsløshed efter det store Spring i September igen nogenlunde i Ligevægt og blev præget af de sædvanlige sæsonmæssige Svingninger. Det samme gælder for Tekstilarbejdere og Snedkere. Derimod steg Murernes Arbejdsløshed betydeligt i Oktober Maaned og i den følgende Tid, men den forholdsvis stærkeste Stigning af Arbejdsløsheden ser vi hos Arbejdsmændene, som i Januar 1940 havde en Arbejdsløshedsprocent paa 42,1 imod 40,6 i Fjor og Februar Maaned var Arbejdsmændenes Arbejdsløshed yderligere steget. Særlig stor var Stigningen i Provinsen og her steg Arbejdsmændenes Arbejdsløshed betydeligt mere end Byggefagenes Arbejdsløshed, d. v. ikke proportionalt med Nedgangen i Byggeriet, tværtimod betydeligt mere.

Udviklingen under Krigen har vist, at Krigens beskæftigelsesmæssige Problemer vil være knyttet til *Nedgangen i Byggeriet* og *de store Vanskeligheder i Anvendelsen af ufaglært Arbejdskraft. Arbejdsmændene* rammes praktisk talt af enhver økonomisk Nedgang, lige meget om denne Nedgang gaar ud fra en nedadgaaende Landbrugsproduktion, fra en Stilstand i Byggeriet, fra en Standsning af de offentlige Arbejder eller fra en Tilbagegang i Eksportindustrierne. Denne Kendsgerning forklarer, at Arbejdsmændenes Arbejdsløshedsprocent stadig bliver større end andre Gruppers Arbejdsløshed. Under Blokaden maa vi regne med, at de omtalte fire Faktorer mere eller mindre vil virke sammen, hvilket maa føre til en meget stærk Opgang af Arbejdsløsheden hos Arbejdsmændene — hvis der ikke foretages afgørende Skridt fra det Offentliges Side. Alt tyder nu paa, at det bliver Blokadeøkonomiens store beskæftigelsesmæssige Problem at finde Anvendelsesmuligheder for det store Udbud af ufaglært Arbejdskraft, som ikke kan finde Beskæftigelse indenfor Erhvervslivets indsnævrede Rammer.

Her ligger Krigens Beskæftigelsesproblem og her vil ligge den store Opgave for det *nye Udvalg,* som er nedsat af Regeringen og som skal overveje »*Foranstaltninger til Imødegaaelse af den som Følge af de formindskede Tilførsler truende Forøgelse af Arbejdsløsheden*«. Kommissionens Opgave omfatter praktisk talt hele Krigens Arbejdsløshedsproblem, fordi Nedgangen i Byggeriet og Eksportindustrierne, Nedgangen i Landbrugsproduktionen og Formindskelsen af de offentlige Arbejder mere eller mindre er bevirket af formindskede Tilførsler.

Kommissionens Opgave er vanskelig, men der er ingen Tvivl om, at Kommissionen skulde være i Stand til at vise Veje, som kan modvirke Krigens Arbejdsløshed. Derved at Kommissionens Emne først og fremmest peger paa Tilførselsvanskelighederne, er *hele Raastofproblemet* sat i Forbindelse med Beskæftigelsesproblemet og intet vil ligge nærmere end at undersøge, om ikke den ledige Arbejdskraft kan sættes ind paa Arbejder, som forøger den hjemlige Raastofproduktion. *Arbejderbevægelsens Erhvervsraad* har i sin Beskæftigel-

sesbetænkning og ved forskellige andre Lejligheder peget paa denne Sammenhæng og har fremhævet, at *store offentlige Arbejder* burde iværksættes, som tager Sigte paa Inddæmnings- og Afvandingsarbejder, Hedeopdyrkning og lignende Foranstaltninger, alt med det ene Formaal for Øje at forøge det danske Landbrugsareal og saaledes give Grundlag for en forøget Korn- og Foderstofavl. Blokadeøkonomien stiller endnu andre vigtige Krav som f. Eks. Forøgelsen af den hjemlige Brændselsproduktion. Saadanne offentlige Arbejder er beskæftigelsesmæssigt set af betydelig større Værdi end den traditionelle Vejbygning, hvis beskæftigelsesmæssige Betydning er minimal i Forhold til den anvendte Kapital, fordi den *ikke* sikrer *fortsat* Beskæftigelse. De offentlige Arbejder, som under nogenlunde normale Forhold er et Supplement til andre økonomiske Foranstaltninger, bliver under Blokadeøkonomien den bærende Faktor i hele Beskæftigelsespolitiken. De offentlige Arbejders beskæftigelsesmæssige Funktion vil under Krigen være endnu større end i normale Tider, fordi Erhvervslivets normale Funktioner har en ringere og det Offentlige som hele Erhvervslivets bærende Faktor større Betydning. Det maa anerkendes, at Staten erkender sin Pligt til at støtte Byggeriet i de vanskelige Krigstider, idet man stiller forøgede Midler til Raadighed for det Byggeri, der allerede er i Gang og tager Sigte paa Foranstaltninger, der kan billiggøre det nye Byggeri, men alligevel maa man regne med, at Byggeriet i 1940 og 41 langt fra vil have det Omfang, det havde i 1939 (Nedgang i det private Byggeri som Følge af Obligationernes Kursudvikling og Raastofvanskeligheder). Derfor vil de *offentlige Arbejders Omfang* blive af afgørende Betydning for den danske Beskæftigelsessituation under Krigen.

Saadanne offentlige Arbejder vil paa to forskellige Maader have beskæftigelsesmæssig Betydning: 1) Ved direkte Indsats af for Størstedelen ufaglært Arbejdskraft. 2) Ved Muliggørelse af varig Beskæftigelse, fordi de forøgede Selvforsyninger vil sikre det danske Erhvervsliv. Samtidig vil de frigjorte Valutabeløb kunde anvendes til andre Formaal, som igen vil kunne tjene Beskæftigelsen.

Det træffer sig nu meget heldigt, at de omtalte offentlige Arbejders udenlandske Raastofbehov er minimal, næsten lig Nul, og at disse Arbejder praktisk talt kun anvender de Raastoffer, Danmark har i Overflod: Jord (Havbund) og ledig Arbejdskraft.

En Undersøgelse af Arbejdsløshedsproblemet under Krigen maa selvfølgelig ogsaa beskæftige sig med *Raastoføkonomien,* dette vil sige med Spørgsmaalet om, hvorvidt de til Raadighed staaende Raastoffer produktions- og beskæftigelsesmæssigt set giver det størst tænkelige Udbytte. Nedlæggelse af særlig raastofslugende Virksomheder, Indskrænkning af Spild af Materiale gennem Standardisering og Specialisering, raastofbesparende Teknik og Metoder i de enkelte Virksomheder, Fremskaffelse og Anvendelse af danske Raastoffer er her meget aktuelle Emner. Ogsaa en hensigtsmæssig Fordeling af Raastofferne mellem Brancherne og Anvendelsesmulighederne er vigtig i denne Forbindelse. Skal f. Eks. de til Raadighed staaende Valutabeløb anvendes til Brændselsolier eller til Tobak? Og kan det forsvares, at man til Trods for de stigende Raastofvanskeligheder stadig opretholder en Parallelkørsel mellem Jernbaner og Biler.

Naturligvis har hele Beskæftigelsesproblemet ogsaa en *finansiel* Side og det kan ikke nægtes, at der her ligger betydelige Vanskeligheder af politisk og teknisk Natur. Der er ingen Tvivl om, at Skatteskruen yderligere vil komme til at klemme i nærmeste Fremtid, og en Del af Skatterne vil skaffe de Midler, som er paakrævet for at gennemføre de paatænkte Foranstaltninger. En Del af den borgerlige Presse henviser til, at de her omtalte Foranstaltninger vil føre det danske Samfund ind i Inflationens Kaos. Vi tror ikke, at denne Fare er saa stor, dersom man er parat til i de velstaaende Kredse at paatage sig den Nedsættelse i Forbruget, som er tiltrængt. Offentlige Arbejder af den her omtalte Art vil skabe produktive Værdier. Det er ganske sikkert rigtigt, at arbejdsløse forbruger mindre end beskæftigede, men vi tror ikke, at det er samfundsmæssigt set rigtig, at Arbejderbefolkningen skal betale Prisen for at undgaa Inflationen med en stærkt forøget Arbejdsløshed! Denne Pris vil blive for høj! Derfor vil det i højere Grad være ansvarligt at sikre Beskæftigelsen herhjemme og samtidigt gennemføre de Foranstaltninger, som kan regulere den økonomiske Udvikling herhjemme, saaledes at de store Farer, der er knyttet til en Inflation, maa blive undgaaet.

H.

„Initiativudstilling for Arbejdsledige"

Under Motto'et »Dit Initiativ ... Dit Arbejde ... bør give Dig en Chance«, har Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse taget Initiativet til at arrangere en »Initiativ-Udstilling for Arbejdsledige« i København først i Maj Maaned, og Statsminister *Stauning* er dens Protektor.

Udstillingens Formaal er — som antydet i Motto'et — at kalde paa Initiativet hos den arbejdsledige og hjælpe det frem i Haab om at det saa vil give ham en Chance. Det gøres paa den Maade, at enhver arbejdsledig kan henvende sig paa Udstillingens Kontor: Frederiksholms Kanal 24 (Borups Højskole), hver Dag mellem 12—16, og der fremlægge sit Forslag. Ved Antagelse giver man den arbejdsledige fornøden Hjælp til Materialer for at faa Arbejdet frem. Dette Beløb fradrages dog af Entre'en ved Udstillingen, men eventuelt Overskud stilles derefter til Udstillernes frie Disposition. Under selve Udstillingen bliver der Lejlighed til for Udstilleren at tage Bestillinger paa de udstillede Varer og hele Salget tilfalder Udstilleren, der ikke selv paa noget Omraade hæfter økonomisk. Ved eventuelt Underskud er det Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse der hæfter.

Til Udstillingen kan anmeldes Forsøg med selvvalgte Opgaver, der viser Initiativ og Kvalitetsbestræbelser indenfor Haandarbejde, Husflid, Haandværk og Industri, og kan frembringes som Nytteting og Salgsvarer som f. Eks. Legetøj, Turistvarer, Forbedring og Forenkling af Brugsgenstande og Arbejdsudførelse. Opfindelser, der egner sig til Patentbeskyttelse, behandles under fuld Fortrolighed.

Forsøg indenfor den bildende Kunst modtages ikke.

Der har allerede været omkring 100 Tilmeldelser, men man ønsker fra Samraadets Side — der bestaar af Ernst Schilling, Repræsentant for Landsforeningen, Alfred Christiansen og Karl Noetzell, repræsenterende de arbejdsledige i København, August Kraft, Repræsentant for Arbejdslediges Initiativ-Udstilling i Kolding, Journalist Poul Ankjær Christiansen, Udstillingens Sekretær og Arkitekt Jens Møller-Jensen — at komme op paa det dobbelte Antal. Der er saaledes en udmærket Chance for arbejdsledige til at faa deres Ideer frem, og vi opfordrer stærkt til at benytte denne Chance, der ikke kræver andet end Vilje og personligt Arbejde.

Anmeldelsesfristen er forlænget til den 6. April.

Kvinden i Rustningsindustrien

Kvinderne i Rustningsindustrien. — De, som skænker Menneskevæsener Livet, arbejder med paa Ødelæggelsesværket; de skaber Kanoner, Granater, Bombeflyvemaskiner, Eksplosivstoffer, Krudt og giftige Gasarter. Ansvaret herfor har de, som igennem Aaringer har rettet alle deres Bestræbelser henimod Folkemyrderier, ja, som har paatvunget fredelige Folkeslag Krigen.

I Aarene 1914—18 var der i Krigsindustrien 400,000, som hjalp med til Frankrigs Sejr. Hvor mange er der denne Gang? Maskinerne er siden da gjort fuldkomnere. Det kan let haandteres af uskolede Arbejdskræfter. De er blevet lettere at manøvrere med. Fordringerne om Krigsmateriel, om Ammunition er i Sammenligning med den sidste Krig steget mangedobbelt. Det er i højere Grad nu en maskinel Krig, end det var dengang. Arbejderarméen i Landet bag Fronten har næsten samme Betydning som Arméen ved Fronten. Antallet paa de i Rustningsindustrien beskæftigede Kvinder, som maa gøre de mobiliserede Mænds Arbejde, overstiger langt de 400,000 i Krigsaarene 1914—18.

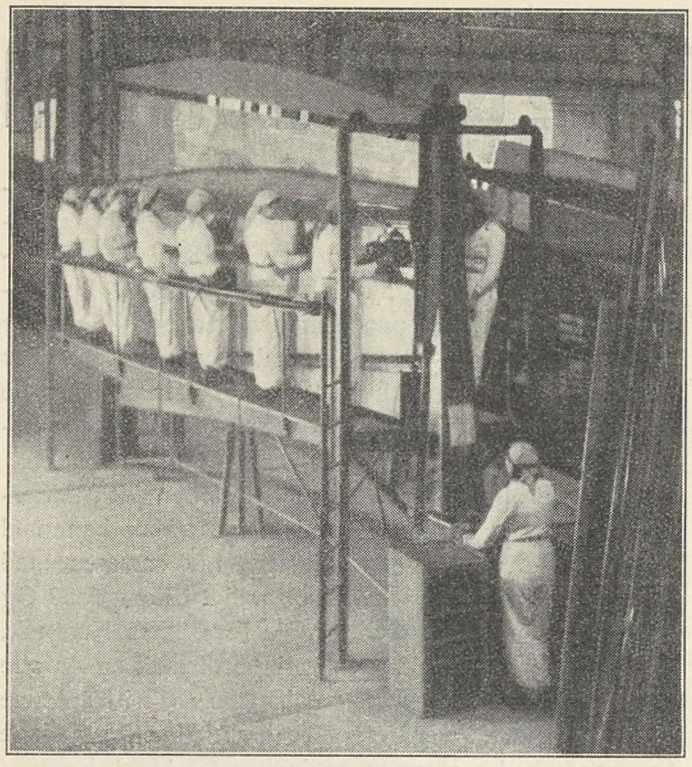
Generalmobiliseringen har i Frankrig — paa ganske faa Undtagelser nær — kaldt alle Mænd til Fronten mellem 20 og 40 Aar. Pligten til at forsvare sit Fædreland skulde i lige høj Grad være alle Franskmænds Sag; ingen skulde nyde Forrettigheder. Det var den almindelige Antagelse, at Tyskerne hurtigt vilde gaa over til Angreb. Armékorpsene, Divisionerne, Brigaderne og Regimenterne skulde oprettes hurtigst muligt og Fjenden hindres i — ved Hjælp af sine hurtige Bombemaskiner — at kunne gribe forstyrrende ind i Generalmobiliseringen. De første Øjeblikke syntes en vis Desorganisering indenfor Rustningsindustrien uundgaaelig, men den maatte tages med i Købet. Det gjaldt om saa hurtigt som muligt at erstatte den udtraadte Arbejdskraft med anden Arbejdskraft. Hvem andre end Kvinderne kunde man kalde paa for i første Omgang at faa udfyldt de tomme Pladser? Saaledes gik det til, at der appelleredes til dem.

Krigserklæringen bevirkede i mange Henseender Medlidenhedsfølelse fra Kvindernes Side. Mere end een lille Arbejdsgiver var tvunget til at adlyde Pligten imod Fædrelandet og lukke sit lille Værksted, fordi han skulde til Fronten. Hele Samfundslivet stivnede. I forskellige Industrier formindskedes Arbejdernes Antal. De større Skrædderfirmaer, Modehandlerfirmaer og Juvelerfaget, med et Ord: hele Luksusindustrien, som udgør en betydelig Del af den franske Eksport, befandt sig i en Tilstand af den største Forvirring. Vil der stadigvæk være franske Aftagere, og engelske? Vil De forenede Stater trods den Risiko, der er forbundet dermed, lade deres Indkøbere rejse over Oceanet for at studere Modeller i Paris? 20,000 Sypiger er beskæftiget indenfor Skrædderfirmaerne i Paris. Hertil kommer 5000 Funktionærer. De var alle med eet Slag gjort arbejdsløse. Man fik ganske vist en delvis Løsning. Den udenlandske Kundekreds maatte under alle Omstændigheder bevares. Et vist Antal Sypiger blev beskæftiget, og forskellige Firmaer, som hidtil havde fremstillet Luksusskrædderi, fik Ordre paa Militærskrædderi. Men der var dog stadigvæk mange Tusinde Syersker, som var truet af Arbejdsløshed. De rettede sig efter de udstødte Raab til dem fra Rustningsindustrien og ombyttede deres Naal med Værktøj, de ikke var vant til.

Og saa de Indkaldtes Hustruer. De faar lidt Militærtilskud, og det er dog allerede noget. Man kan med Nød og Næppe friste et kummerligt Liv sammen med Børnene. Men vil det ikke blive for lidt i Længden? Og saa er der jo ogsaa nogle af de Indkaldtes Hustruer, som ikke har noget Krav paa Militærtilskud, og da alle Hustruer indenfor Hjemmets 4 Vægge altid i Tankerne er hos Manden, er det da ikke bedre under saadanne Omstændigheder at være beskæftiget i hvert Fald en Del af Dagen? De Indkaldtes Hustruer og de Arbejdsløse var den hovedsagelige »Hær«, som Rustningsindustrien kunde tage af. Ifølge Arbejdsministerens Anbefaling skal disse to Kategorier nyde Forrangen under de nye Tingenes Tilstand — i Særdeleshed de Indkaldtes Hustruer.

Tilbudet var større end Efterspørgslen. De kvalificerede Arbejdere ved Fronten blev kun kaldt tilbage lidt efter lidt. Tyskerne gjorde ingen Miner til at gaa over til Angreb. Troppesamlingerne stod allerede fast der, de kunde uden Skade undvære de enkelte Folk. I Rustningsindustrien maatte der igen bringes Orden tilveje. Mangelen paa kvalificerede Arbejdere traadte hindrende i Vejen for en Indsats af Hjælpekræfter, og saaledes maatte ogsaa Kvinderne vente. Men var end i September Maaned Samfundslivet kommet ud i en Tilstand af fuldstændig Stagnation, saa blev der et Vendepunkt i Oktober Maaned med Reorganisering og Igangsættelse af Produktionen. November og December Maaned bragte Tilpasning og Stigning. I Øjeblikket, ved Begyndelsen af Aaret 1940, arbejder den franske Rustningsindustri for fuld Damp. Det gælder blot om, at den lidt efter lidt skal stige til et Maksimum. Her udgør de kvindelige Hjælpekræfter Hovedparten. Men hvorledes udvælges disse? Hvorledes kan man anvende de Arbejdskræfter, som tidligere var beskæftiget i andre Industrigrene?

Umiddelbart før Krigen har Arbejdsministeriet i Paris oprettet et »Videnskabeligt Centrum for Hjælpearbejdere«. Det skulde være et Fredsværk, men den 1. September har gjort det til et »Krigsværk«. De arbejdsløse Mænd var ilet til Fronten, tilbage var kun de gamle og de ganske unge. De mandlige Kandidater, som skulde aflægge Prøve paa deres Ydedygtighed, overlod Pladsen til Kvinderne. Saadan noget som et Hundrede Stykker meldte sig Dag for Dag i den smukke, lige fuldførte Bygning. De maatte her lade sig underkaste en Prøve,

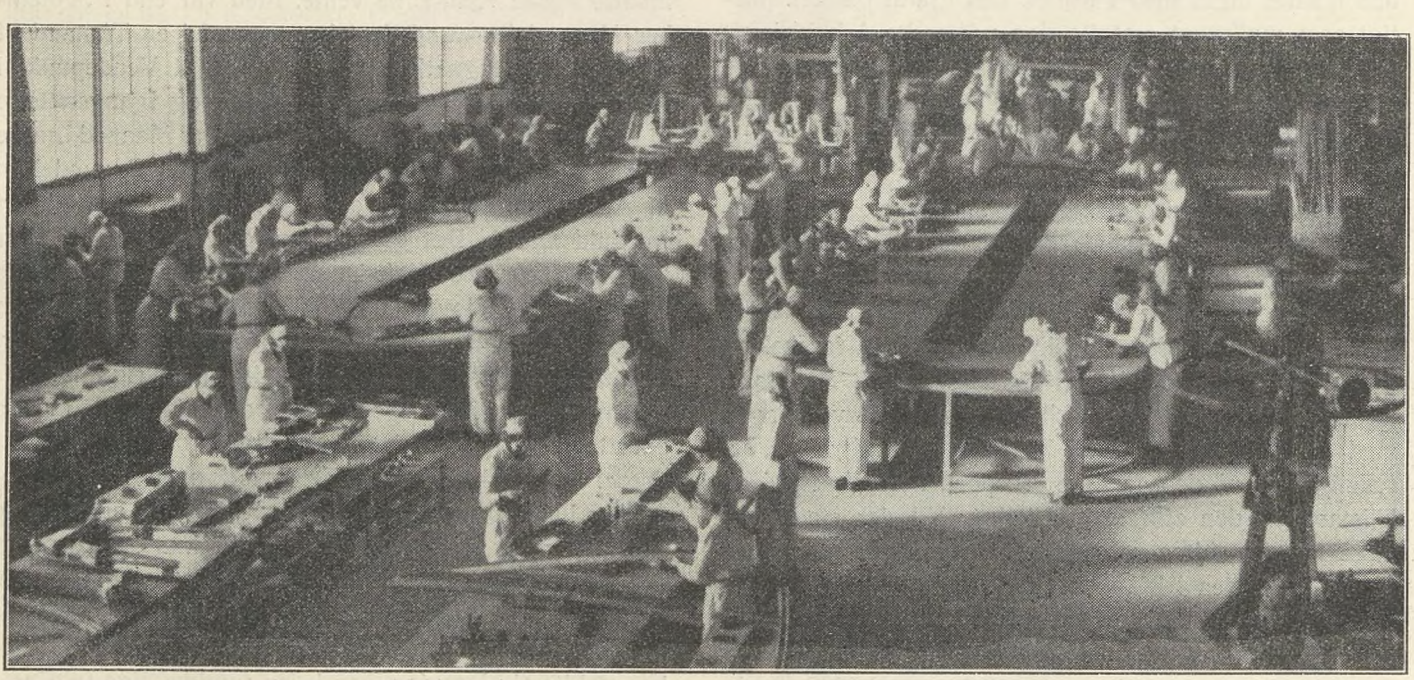
Anbringelse af Nitter.

inddelt i 3 Afdelinger. Først modtages de af en Kvinde fra den sociale Forsorg. Her spørges der om, hvorledes Aspirantindens Familieforhold er? Om hun er i Besiddelse af et Arbejdsbevis? Om hendes Mand er indkaldt? Hvor lang Tid hun har været arbejdsløs? Hvilken Art Arbejde hun kan udrette? Om hun overhovedet kan paatage sig strengt Arbejde? Hvor gammel hun er? o. s. v. De ganske unge og alt for gamle bliver udskilt.

Derefter afløses Kvinden fra den sociale Forsorg af en kvindelig Læge. Den ene og den anden Kvinde er allerede af Livet blevet for medtaget til, at hun skal kunne arbejde endnu. Og saa er der de forskellige Kvindesygdomme, som stiller sig hindrende i Vejen for, at Vedkommende kan staa op længere Tid ad Gangen, eller Hjerte og Lunger er maaske ikke helt i Orden, hvilket et Røntgenbillede giver Bevis for.

Den sidste Prøve er den psykotekniske. Forskellige Prøver foretages for at fastslaa Aspirantindens aandelige Evner og fysiske Bevægelseshurtighed samt Regelmæssigheden og Præcisionen af Opfattelsen og Bevægelserne hos Vedkommende og ligeledes Dømmekraften og Træthedsgraden. Hele dette sidste er underlagt Professor Lahy. Og efter denne psykotekniske Prøve finder saa Klassificeringen Sted. Et klogt organiseret Kartotek inddeler saaledes disse kvindelige Hjælpekræfter til at passe komplicerede Maskiner eller til at yde enkle Haandsrækninger, enhver efter de forskellige Arbejdsarters Behov. Arbejdsanvisningskontorerne og de smaa Virksomheder betjener sig gerne af dette videnskabelige Centrum i Paul Chautard-Gaden (Rue Paul Chautard). De bedste af Aspirantinderne maa derefter tage Kursus paa en Slags tekniske Skoler, hvor de kan blive uddannet som Drejere eller Fræsere. Lignende »Centre« skal ogsaa indrettes i forskellige Bydele af Paris, men her vil dog blot finde »sociale« og »medicinske« Prøvninger Sted. Den store Rustningsindustri, ligesom det ogsaa er Tilfældet med Renault og Citroën, har eget Laboratorium til samtlige disse Prøver, ogsaa de psykotekniske, og disse — saavel som ogsaa de store Virksomheder i Provinsen — foretager baade Prøver og Udvælgelse af de Arbejdersker, som søger Arbejde hos dem, uden at gaa Omvejen over Arbejdsanvisningskontorerne.

Kvindens Skoling til Erhvervsomskiftelse fuldføres dels i de store Skolings-Kursus, i hvilke tidligere de arbejdløse Mænd blev udtaget, saa de igen kunde finde Plads i Produktionsprocessen, eller den foregaar i de forskellige Virksomheder selv ved specielle hurtige Kursus. Men medens de arbejdsløse Mænd atter efter en lang Pause skulde vendes til Arbejdet, altsaa virkelig igen skulde »resocialiseres«, drejer det sig for Kvinder-

Montagehallen paa en Flyvemaskinefabrik.

nes Vedkommende kun om en blot Tillæring. Læretiden er heller ikke mere end en Maaned. I de forskellige Virksomheder foregaar ved de hurtige Kursus den specielle Udvælgning til de forskellige Arbejdsydelser.

Alle Spørgsmaalene vedrørende de nødvendige Hjælpearbejdere til Rustningsindustrien bearbejdes i en særlig Afdeling under Arbejdsministeriet. Lederen af Afdelingen er til Tjeneste med Spørgsmaal og Svar. Hjælpearbejdet indenfor Rustningsindustrien maa behandles baade ud fra et industrielt og socialt Standpunkt. Industrielt gælder det om at tilpasse Kvinderne til Arbejdsprocessen, hvorfor Værktøjet maa gøres saa let som muligt og de forskellige Haandtag (Haandgreb) gøres enklere. Socialt maa Racens Tilstand tages i Betragtning saavel som ogsaa det, at den i Rustningsindustrien beskæftigede Kvinde jo en Gang skal tilbage til sin normale Levevis i Hjemmet. Den medicinske Undersøgelse som ogsaa Skabelsen af hygiejniske Arbejdsbetingelser gjaldt det om at løse som første Problem, og den arbejdende Hustrus Tilbagevenden til den normale Levevis skulde lettes derigennem, at hendes Virksomhed blot skulde betragtes som midlertidig. Efter Krigens Afslutning skal Manden igen indtage Kvindens Plads. Og man maatte heller ikke undlade at tage Hensyn til visse Grene af den franske Industri, de store Skrædder- og Modeforretninger og Juvelerhaandværket, som ikke mindst repræsenterer Frankrigs Prestige i Udlandet, idet disse Foretagender vilde lide meget under stadigt at skulle undvære højt kvalificeret Arbejdskraft.

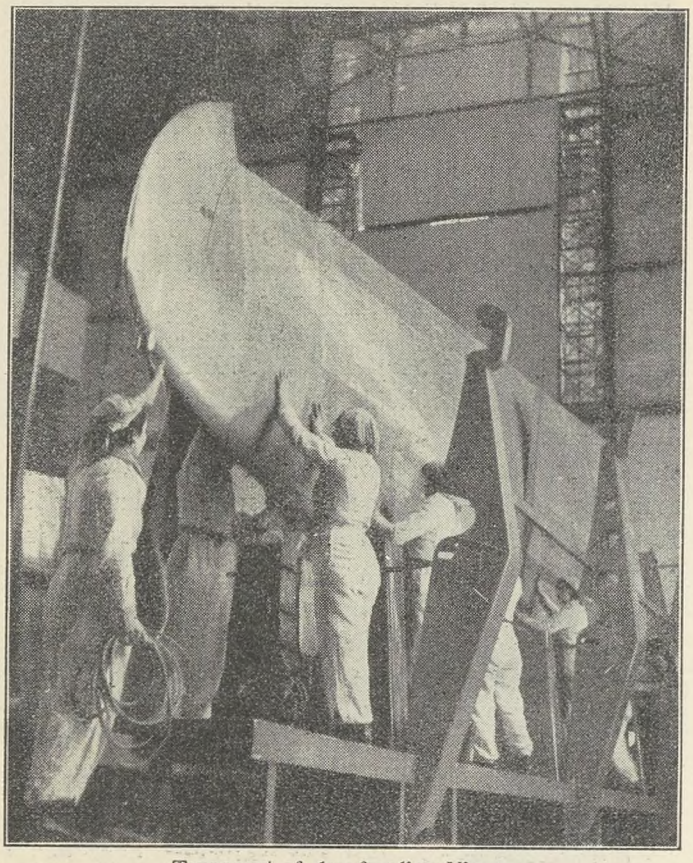
Kvinderne arbejder i talrige Virksomheder ligesom Mændene i indtil 60 Timer om Ugen. Arbejdsminister Pomaret har imidlertid i et Cikulære taget til Orde for Indførelsen af Halvdagsarbejde for den kvindelige Arbejdskrafts Vedkommende. De skal dog passe Huset og Børnene, og deres Sundhedstilstand skal ikke undergraves ved for lang Arbejdstid. Arbejdstiden varierer alt efter Beskæftigelsens Art — for de Arbejdersker, der sidder ned under Arbejdet, er Træthedsgrænsen ringere — den varierer efter Befordringsmulighederne og Virksomhedens Tarv. Kvindernes Alder ligger mellem 20—35 Aar, og Arbejdslønningerne er i Almindelighed 2½—3 frs. lavere end Mændenes; men medens disse sidste skal ernære sig selv og deres Familie, paaligger det kun Kvinderne at sørge for sig selv og deres Børn. Mændene befinder sig jo ved Fronten. Fagforeningerne er imidlertid af en anden Anskuelse. De slaar til Lyd for, at Lønningerne for Mænd og Kvinder skal være ens. De forlanger ogsaa, at Halvdagsarbejde skal være Reglen.

Det at dreje Granater var i den forrige Verdenskrig Kvindens egentlige Arbejdsomraade, og det skal det ogsaa være i Dag. I en af de større Virksomheder i en af Paris' Forstæder er der 1000 Kvinder af 3000 Arbejdere, som fremstiller Hundredtusinder af Granater. De arbejder ved 5 løbende Baand. En eneste Kvinde betjener samtidigt 3 Maskiner, de drejer sig fra det ene til det andet og gør stadigvæk de samme Haandbevægelser. Paa et andet Værksted arbejder de med Pincetter ved Luftskytsets saarbare Bestanddele. Og som det er Tilfældet her, saaledes yder de det samme Arbejde i talrige andre Virksomheder.

Af ganske ny Dato er Flyvemaskinfabrikken, hvis Arbejdshold bestaar af 4/5 Kvinder. Høje, luftige Rum, i hvis klare Lys de hvide Arbejdskitler og de 1800 Arbejderskers Bluser og Strømper synes at skinne endnu hvidere, end de er. Det blaa Hovedklæde, som enhver binder efter sin egen personlige, kunstneriske Smag, fremhæver smukt den hvide Paaklædning. Ogsaa Gruppeførerne (chef d'equipe) er Kvinder. De har Fordring paa en Krave og holder streng Arbejdsdiciplin. Kvindernes Haandbevægelser er fulde af Præcision og Hurtighed. Ved mægtige grønne Borde faar de forskellige Bestanddele Form. Paa andre Værksteder bliver de malet o. s. v. Paa en høj Tribune arbejder 4 Grupper under hverandre. Den første har næppe paabegyndt Montagen af Vingerne, den anden underneden gør dem halvt færdige — den tredie Gruppe, det er stadigvæk 20 Arbejdersker, gør dem ¾

Transport af den færdige Vinge.

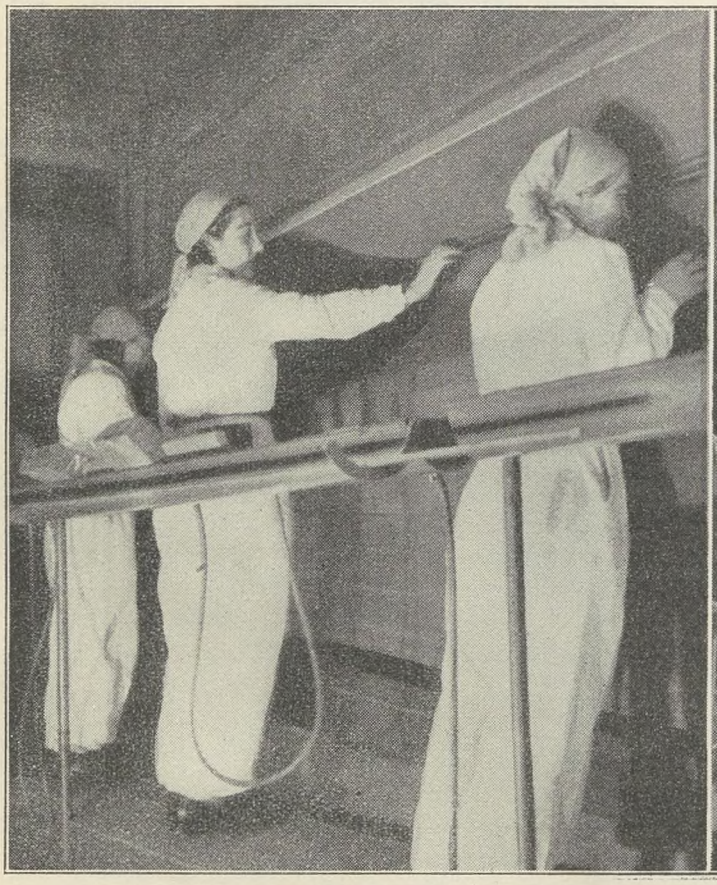

Transport af den færdige Vinge.

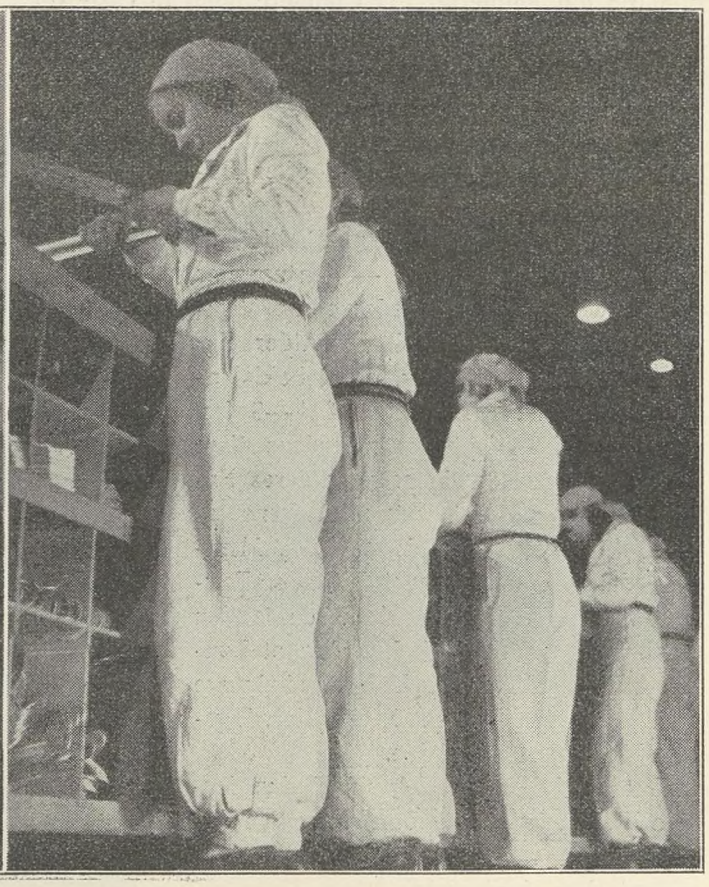
færdige, og den fjerde Gruppe, som er underst, fuldfører Værket. Løbetrappen, som betjenes elektrisk, sænker sig i Forhold til, som Arbejdsprocessen fremskrider. 200,000 Nagler skal der til hver en saadan »Bomber«s Vinger. Værktøjet, der skal bruges her, er meget haandterligt, intet af dette vejer mere end 1 kg. Mere komplicerede er de Bevægelser, som er nødvendige, naar de færdige »Vinger« skal transporteres væk.

I et Hjørne af den mægtige Hal er der indrettet en Slags Skoleklasse. Her bliver Aspirantinderne underkastet en grundig Prøve. Kursusene varer en Uge. I Løbet af disse 7 Dage finder der et virkeligt Udvalg Sted. De Kvinder, som ikke føler sig de stillede Opgaver voksne, skiller sig ud af sig selv. I Reglen er det de Yngre, som klarer sig. Af ca. 20 naar de 7 igennem. I Løbet af den ovenfor omtalte Uges Tid fastslaas hver enkelt af Kandidatindernes Færdigheder. Kandidatinderne bliver nemlig hver især anvendt i Overensstemmelse med deres særlige Anlæg, og deres Indarbejdelse sker ogsaa paa den Maade lettere. Luftfartsminister Guy La Chambre kunde med Rette efter sit Besøg paa denne Flyvemaskinefabrik erklære, at Lederne af de forskellige Virksomheder, ikke blot her, men i alle andre Industrivirksomheder, var ganske overordentlig tilfredse med, hvad Kvinderne ydede.

Over 200,000 Kvinder og 1,000,000 Arbejdere er beskæftiget i Rustningsindustrien, sagde for nylig Rustningsminister Dautry i sin Tale i den amerikanske Klub. Kvinder fra de forskellige Befolkningslag, Arbejderkvinder, Smaaborgerinder, Maskinskrivningsdamer, Husassistenter, kvindelige Tjenere, Modehandlerinder, Sypiger,

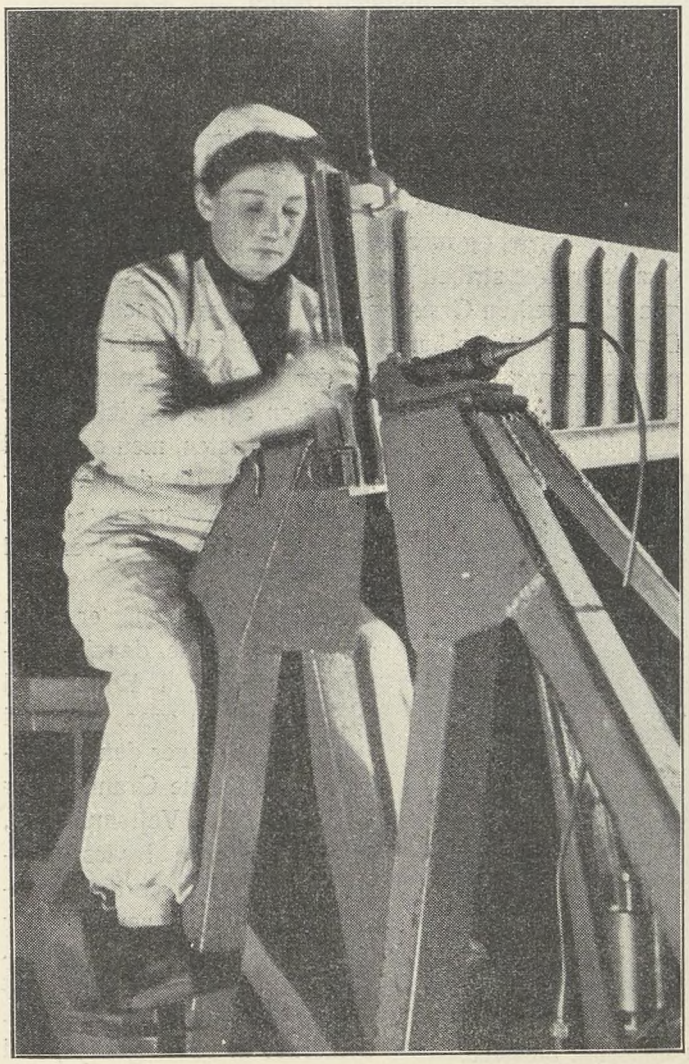
Samling af Vingen.

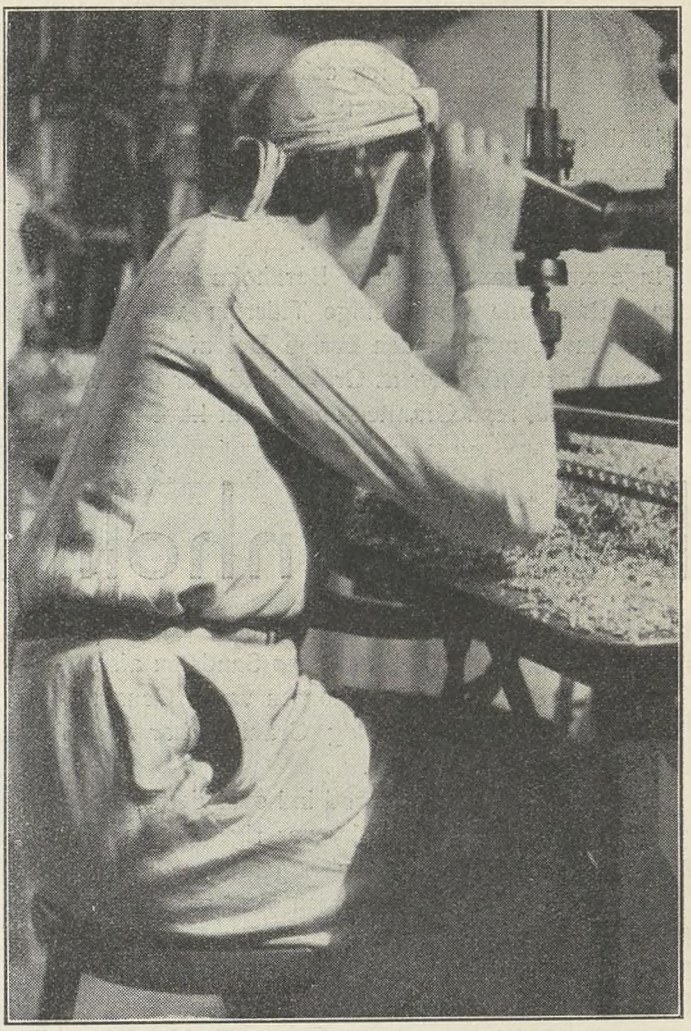
Montering af Tværribber.

ja, selv Privatlærerinder, der paa Grund af de velhavendes Afrejse er gjort brødløse osv., søger og finder Beskæftigelse i Rustningsindustrien. Bevidstheden om, at de smeder Vaabnene, som deres Mænd, Brødre og Fædre har behov ved Fronten for at bekæmpe Fjenden med saa ringe et Tab som muligt for Fædrelandet, og at de derved ogsaa forhøjer deres Chancer for at faa deres Kæreste at se igen, gør dem deres haarde Arbejde lettere. Hver af disse Kvinder har, naar »hendes« Soldat har Orlov ved Fronten, selv om det ikke drejer sig om hendes af Skæbnen tildelte Ægtefælle, Krav paa 4 Dages Orlov med Betaling. Og saaledes lever disse Kvinder i stadig Forventning om dette Øjeblik. Det holder dem ligesom skadesløs for de mange triste Uger, hvor de er overladt til sig selv.

Rustningsminister Dautry, hvis moderne Indstilling er almindelig bekendt, viser stor Forstaaelse for den arbejdende Kvinde som Moder: Vuggestuer og Børnehaver, ogsaa i Virksomhederne selv, skal der sørges for, saaledes at de i Rustningsindustrien beskæftigede Kvinder selv kan forvisse sig om og beroliges ved, at det gaar deres Børn godt. Talrige sociale Forsorgskvinder har til Opgave at tage Vare paa saavel Sundheden som de arbejdende Kvinders huslige Forhold. I en Udtalelse

Anbringelse af Forlængelsesribber.

Arbejde ved Boremaskinen.

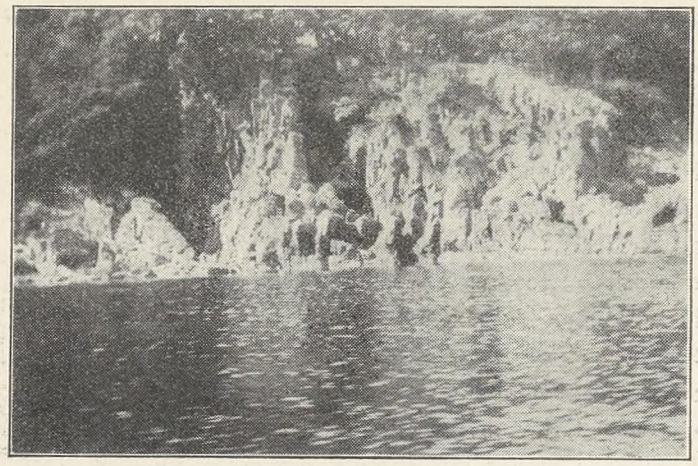
overfor de franske Presserepræsentanter i Tilslutning til deres Besøg i forskellige Rustningsindustrigrene erklærede Dautry bl. a.: »Hvad vi frem for alt vil, er, at alle skal arbejde i en Atmosfære af fuldkommen Kammeratskab. Hvad os angaar, saa gaar vore Bestræbelser ud paa at arbejde hen til at sikre alles Vel ...«

»Vi opretter talrige sociale Institutioner og har til Hensigt at regulere Kvindernes Arbejde paa en saadan Maade, at Kvinderne kan tilbringe saa meget Tid som overhovedet muligt i deres Hjem ... For at kunne byde et Land som Tyskland, som længe har forberedt Krigen, Trods, maa Frankrig arbejde tungt og intensivt, indskrænke sig paa nogle Omraader og kort sagt bringe de Ofre, som fordres af det. Da vi er nødt til at vinde Krigen for at kunne forblive frie Mennesker, maa enhver gøre sit bedste.« At den i Rustningsindustrien arbejdende Kvinde har den fulde Forstaaelse heraf, — hvem tvivler vel paa det? *L. R.*

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Den bornholmske Stenindustri

BORNHOLMS GEOLOGISKE UDVIKLING er i sine Grundtræk betinget ved, at Øen hører til den fennoskandiske Randzone, som omgiver Østersøen. Bornholm slutter sig nøje til Skaane og er ligesom denne Landsdel gennemskaaret af Brudlinier. Langs disse er der sket Forkastninger, og de har faaet en afgørende Betydning for Lagenes Bevaring og Optræden.

Ligesom Skaane har paa Bornholm visse Dele af denne Randzone i forskellige Tidsrum været sænket under Havet, medens den øvrige Del af Skandinavien laa som Fastland. Efter at Grundfjældet er dannet i den arkæiske Tid, maa Graniten antages at have ligget som tørt Land igennem hele den Tid, som derefter forløb indtil den kambriske Tid, da Nexø Sandsten afsattes.

I dette Tidsrum har Jordskorpen været Genstand for indgribende Forstyrrelser, og Graniten har ved Tryk faaet sin stribede Karakter.

Da det kambriske Hav brød ind over dette Land, traf det saaledes et Omraade, der var rigt paa kaoliniseret Materiale, opstaaet ved Forvitring af Graniten.

Ved Overgangen fra Trias til Jura sænkedes Bornholm under Havet, og der opstod Sand, Ler og Stenkulsaflejringer, der afsattes som Flodsedimenter i lavtliggende Deltaer og Sumpe.

Landforbindelsen med Sverige og Tyskland har sikkert strakt sig ind i Kvartærtiden, da Granitomraadet fik sin nuværende Overfladeform med afhøvlede, kuplede Granitklipper og lange retlinede Dale.

FORSKELLEN I GRANITSORTERNE

Den stribede Granit udgør den største Del af Graniten. Det er en graa, tydelig skifret Bjergart, hvori Glimmeren og de andre sorte Bestanddele er ordnet parallelt i meget tynde Lag. De lyse Bestanddele bestaar af en finkornet Blanding af Kvarts og Feldspat. Ved de rødlige Varieteter er Stribningen i Reglen kun lidt udpræget.

Paradisbakke-Graniten er meget mørk med rigelig Hornblende sammen med Biotite og hvid Feldspat. Graniten her har et flammet Udseende, hvad der gør den smuk og meget brugelig som Bygningssten, navnlig i Søjler og andet finthugget Arbejde.

Rønne-Graniten er meget mørk, paa poleret Flade næsten sort. Feldspat, Ortoklas og Oligoklas er ualmindelig klar og gennemsigtig, saa at den sorte Hornblende, der er temmelig rigelig til Stede, skinner igennem og giver Graniten dens Farve. Strukturen kan variere fra middelkornet, der er den almindeligste, til næsten grovkornet og næsten finkornet. Den typiske Rønne-Granit er ikke stribet, men ud mod Omraadets Udkanter gaar den med en Grænsezone over i den stribede Granit. Denne Stenart har længe været Genstand for Brydning og findes paa et Omraade, der er 8 km langt og et enkelt Sted 3 km bredt. Graniten egner sig ikke alene til Bygningssten, men ogsaa til Monumenter, da den antager en fortrinlig Politur og ogsaa med fin Behugning giver god Overflade.

Der kan paa en Sommerdag være Liv og Travlhed i et bornholmsk Stenbrud. Øverst paa Siden: Sprukken og rynket kan den bornholmske Skærgaard være.

Svaneke-Graniten er den mest grovkornede, danske Granit, som findes. I Egnen ved Svaneke er den graa, men ned mod Nexø antager den en rødlig Farve. Denne Granit bliver let Offer for Vejrsmuldring, idet Bestanddele i visse Partier af Graniten er løst sammenføjede. Grus, som opstaar herved, er groft, stridt og anvendes til Spadserestier.

Hammer-Graniten er middelkornet af en meget lys, rød Farve, der dog ikke er ens-

artet. Denne Granit forekommer kun paa et lille Omraade, Hammerknuden, men den benyttes meget, da den er en stærk Sten, der oven i Købet lettere lader sig behandle end de andre Granitvarieteter.

Tilbage er kun at nævne *Vang*-Graniten, der findes i et smalt Bælte over den nordligste Del af Bornholm mellem Hammer-Graniten og den stribede Granit og nærmest er at betragte som et Grænseled mellem disse.

FREMSKAFFELSEN AF GRANIT

Naar Feldspaten i Graniten kemisk angribes, omdannes den til et blødt, pulverformigt, hvidt Mineral, Kaolin. Glimmer og Hornblende kan optages i denne Masse, hvori dog Kvartskornene forbliver uforandret. Især ved Rønne har man Kaolin, der udvindes i stor Stil og anvendes bl. a. i Porcelænsfabrikationen.

I Bornholms Undergrund er iøvrigt konstateret Tilstedeværelsen af 5 Metaller: Mangan, Titan, Molybdæn og Kobber. I Grønskifter findes Alun, i Sandsten Blyglans og i Graniten Jernsten. Endvidere findes her Kridt, Mergel og Kalksten, der kan bruges til Cement. I stor Stil bruger man den fede Ler, der her findes, til keramiske Artikler. Paa Øen har været Jern- og Alunværker samt Kulgruber.

Runestenen maa regnes til den ældste Stenhuggerkunst. Den bornholmske Stenhugning regnes at være paabegyndt i det 17. Aarhundred. En Mand ved Navn Esper Larsen, som var født paa Bornholm, blev udskrevet til Krigstjeneste i Pommern. Her lærte han at hugge i Sten. Efter Hjemkomsten slog han sig ned i Rønne og udførte adskillige »Ligsten«, antagelig af Sandsten.

I det hele taget synes det at være denne Stenart, man først benyttede, hvilket har sin naturlige Forklaring deri, at den er mindre haard end Graniten, bortset fra særlige Lag, der nærmer sig Flint i Haardhed og derfor ikke kan anvendes til almindelige Arbejder.

Der findes forskellige Sandstensarter paa Bornholm, men det er kun Nexø Sandsten, som finder Anvendelse i Industrien. Stenen ligger 1 km Nord for Nexø og her findes Landets eneste Sandstensbrud.

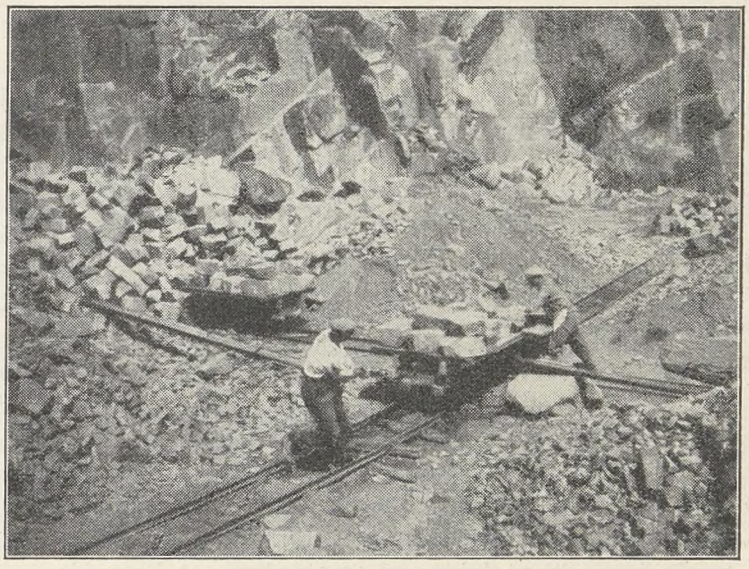
GRANIT- OG SANDSTENSINDUSTRIENS HISTORIE

Dets Historie er ikke uinteressant. Regeringen anlagde 1754 Brudet. Der produceredes Gravsten, Bygningssten, Møllesten og Kajsten. Afsætningen skete baade i København, Lübeck og Slesvig. I sin Glansperiode naaede Virksomheden et betydeligt Omfang, men det gav dog aldrig saa stort Overskud, at Anlægssummen kunde forrentes. 1852 solgte Statskassen »Frederiks Brud«, som det kaldtes, til Private. Den 13. November 1872 trængte Stormfloden ind og fyldte Brudet, hvorefter det til 1922 laa hen som en fiere Tønder Land stor Sø.

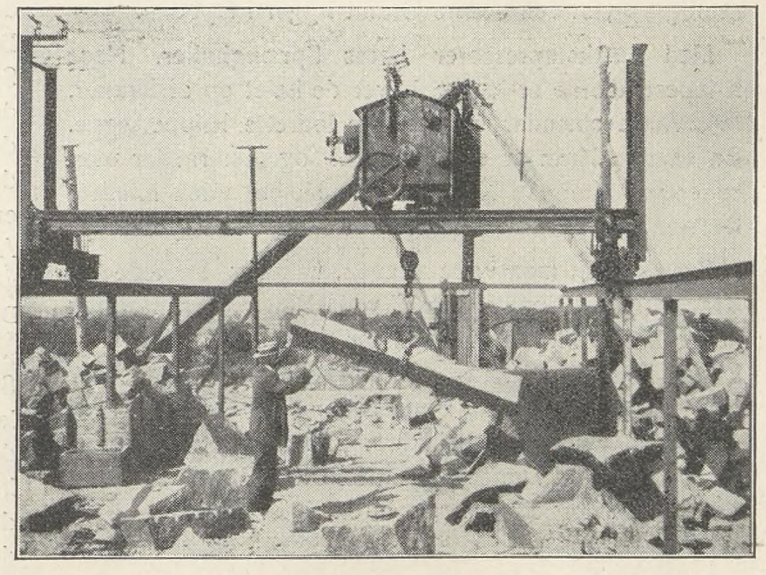
Stenhuggerne aabnede nye Brud i Paradisbakkerne, men 1922 overtog De forenede Granitbrud

Saadanne Kolosser sprænges ud af Klippen. Jernlænke slaas om, og saa besørger den elektriske Kran Ophejsningen.

Brokkerne føres pr. Bane op til Knuseværket.

Den elektriske Kran tager den tunge Granit, som om det er en Fjer. Bemærk, hvor let Manden styrer Klippestykket.

Stedet. Der blev bygget en solid Betondæmning mod Havet, hvorefter Søen blev pumpet læns og paa 50-Aarsdagen for Brudets Ødelæggelse blev det indviet til nyt Virke.

Det mest kendte af de Arbejder, der er udgaaet fra »Frederiks Brud« er Frihedsstøtten paa Vesterbro Passage i København. Iøvrigt staar der paa Assistentskirkegaarden, ligeledes i København, og rundt omkring i Landet smukke Mindesmærker af Nexø-Sandsten. Flere af dem er over 100 Aar gamle og er særdeles godt bevarede.

Den første Begyndelse til en Granitindustri blev gjort, da en Mand ved Navn Jens Hansen 1804 gav sig til at bearbejde de løse Sten, der laa i Omegnen af Rønne. 1819 oprettede Bornholms Kommandant, Oberst Hoffmann, et Stenhuggeri, der ogsaa brød den faste Klippe. Hans Virksomhed kom hurtig til at omfatte 100 Mand. Der blev leveret Sten til Søforter, Havneværker etc. Paa Hammerknuden begyndte Allinge-Sandvig Kommune at drive Stenbrud, men solgte det 1870 til en tysk Grosserer ved Navn Martens. Sænehavnen blev anlagt og der dannedes et Aktieselskab med en dansk Mand i Bestyrelsen. 1914 solgte Tyskerne Hammerværket til den danske Stat, efter at private havde skænket betydelige Beløb med det Formaal at erhverve det smukke Parti for Landet og dermed begrænse Stenbrydningen. Midt i 90'erne dannede Arbejderne et kooperativt Foretagende og brød Granit flere Steder paa Øen, men 1920 blev Selskabet overtaget af A/S De forenede Granitbrud, der om Sommeren har flere Hundrede Mand i Virksomhed.

HVORLEDES STENBRYDNINGEN FOREGAAR

Paa Kilometers Afstand kan det høres, at man er kommet i Nærheden af et Sted, hvor der foregaar Stensprængning. Detonationerne faar Ruderne i de omliggende Huse til at klirre og foranlediger et Pres for Trommehinderne.

Brudene er indtil 35—40 Meter dybe. Erfaringen har nemlig vist, at den bedste Granit ligger i Dybden.

Med Luftkompressorer bores Sprænghuller. Naar Klippestykkerne er løsnet, bliver de halet op af Kraner, hvis Arme spænder ud over de lodrette Klippevægge. En saadan Kran er solid fortøjet, og den raader over en enorm Mængde Kræfter. Den slæber uden mindste Besvær flere Tons tunge Raablokke op fra Dybet.

Kranføreren maa være vaagen. Engang styrtede en Kran ned i Klippeløkkerne ved Rønne. Kranføreren havde kun Brøkdele af Sekunder til at betænke sig i — skulde han blive i Kranen eller skulde han springe af? Han valgte det første, men senere fortalte han, at i Grunden havde han spekuleret paa at hoppe af. Det kostede ham 14 Dages Sygehusophold. Den Dag i Dag passer han dog sin Kran, som om intet er sket.

Naar Klipperne er blevet halet op paa Jorden, sorteres de, hvorefter nogle af dem sendes videre til Stenhuggeriet, medens andre forarbejdes til Brosten eller Kantsten paa Arbejdspladserne omkring Brudene.

FREMSTILLINGEN AF CHAUSSEBROSTEN

Tidligere kasserede man Affaldet i de gamle Brud, fordi det ikke kunde betale sig at udnytte dette Ros. Den Tid er forbi. Nu er der oprettet store Knuseværker. I smaa Elevatorer føres Stenene op til øverste Etage og sorteres i 7 Sorteringer efter Knusningen. Stenmel opvarmes med Asfalt til 120 Grader og Blandingen, som skabes, er et godt Vejbelægningsmateriale. De mellemfine Skærver bruges som Belægning under dette Lag. Skærverne løber fra Siloer ned i Lastbilerne, og paa Havnen losses de i Skibene ved Hjælp af Transportbaand.

Chaussebrostenen hugges til ved Hjælp af Faldhamre. Hver Faldhammer betjenes af en Mand, som sætter den i Bevægelse ved at træde paa en Pedal. Hammeren glider smidigt op og ned, prøver sig ligesom frem, indtil den med et rask Slag sønderdeler Granitblokken i smaa, fikse Terninger, som vi kender fra Chaussebrolægningen. Stenene skal være meget ensartede, Højden mellem 9 og 10 cm.

De store Raablokke køres paa Lastvogn til Stenhuggerbanen. Her løftes de af ved Hjælp af en elektrisk Kran og anbringes paa en lav Skinnevogn; den fører dem ind under Skillesaven, som bestaar af en solid Jernramme, hvori er fastspændt en Jernklinge. Rammen bringes til at svinge frem og tilbage, medens den for hver Svingning foretager et lille Hop, hvorved der bliver Plads til Vand og Staalsand (smaa, knuste Staalkugler), der virker som Tænder, saa at Klingen slider sig igennem Blokken med en Fart af 6—7 cm i Timen. Det gaar langsomt, men til Gengæld udføres Arbejdet med den allerstørste Præcision, saaledes at man til sidst staar overfor to Blokke, »Emner«, med plane Flader. »Emnerne« føres af den elektriske Kran til Sliberiet, hvor de kommer under en Poleremaskine. Det er en Støbejernsklods. Her anvendes ogsaa Staalsandkorn. De udskiftes med stadig mindre Korn efterhaanden som Slibningen skrider fremad. Derefter gaar man over til at anvende Carborundumpulver og sluttelig Polerrødt i Forbindelse med en Filtskive. Herfra gaar Turen til Kantskæremaskinen, der har Lighed med en Rundsav, dog bestaar »Tænderne« af en Carborundumbelægning. Det mekaniske Arbejde er dermed forbi. Tilbage er Stenhuggernes Arbejde, der bestaar i at finhugge Fladerne udover den polerede. Det sker ved Haandkraft og dog tager man ogsaa nu Tryklufthammeren i Anvendelse. Gravstenen eller Monumentet er færdig. Tilbage er kun Sejladsen af den kendte, bornholmske Granit til Aftageren udenfor Øen.

DEN BORNHOLMSKE STENARBEJDER

Mange Arbejdere i den bornholmske Stenindustri er Svenskere, som er indvandret i 70'erne og 80'erne. De kom i Hundredtal fra Sydsverige og paa Skiftedage var der hele Skibsladninger med Damperen fra Ystad. Omkring Aarhundredskiftet standsede Invasionen, men de daværende sociale Tilstande i Sverige fristede ikke dem, der var kommet til Øen, til at vende tilbage. Efterhaanden blev de optaget som danske Statsborgere og nu er deres Børn og Børnebørn Bornholmere som Øens egne.

(Fortsættes.) *Gunnar Fogh.*

SKAT ELLER LAAN?

Af det i sidste Nummer af Fagbladet anførte vil man have faaet det Indtryk, at fra et socialt Synspunkt maatte Skat altid være at foretrække fra et *indenlandsk* Laan. Men ikke blot er det politisk ønskeligt ikke altid foreneligt med det politiske mulige — og de Radikale har utvivlsomt Tilbøjeligheder i Retning af Laan — i mangfoldige Tilfælde, og ikke mindst i en Periode som denne, behøver det offentlige Pengene straks og kan ikke vente paa Udfaldet af en Beskatning, hvis Resultat først vil vise sig lang Tid efter, maaske flere Aar efter.

Sammenligningen mellem Beskatningen og Laanetransaktionen bør imidlertid ikke blot foretages med Henblik paa Indkomstfordelingen, som det ses nu er sket, men ogsaa m. H. t. en Paavirkning af det økonomiske Liv gennem Produktionen, og det vil til syvende og sidst igen sige Indkomstfordelingen.

Vi har tidligere været inde paa, at der ikke er en saadan Lighed mellem Staten og en privat Forretning, at Finansieringsprincipperne fra den sidste umiddelbart kan overføres til den første. Ikke desto mindre er det dette privatøkonomiske Synspunkt, der indtil de seneste Aar har været lagt til Grund ogsaa for Staten.

Dette har bl. a. givet sig Udslag i, at alle Udgifter, der ikke modsvares af et Aktiv, opføres paa Driftsbudgettet, og alle Udgifter, der modsvares af et Aktiv, paa Kapitalbudgettet. Men som den kendte svenske socialdemokratiske Rigsdagsmand og Socialøkonom Gunnar Myrdal har gjort opmærksom paa, er det ikke berettiget at anlægge et saadant rent finansielt Synspunkt. Thi en meget stor Del af Statsudgifterne er saadanne, at selv om de ikke kan siges i egentlig Forstand at være »produktive«, saa er de dog af en saadan Karakter — det gælder bl. a. Udgifterne til Børneforsorg, Undervisning, Ungdomsforanstaltninger, Arbejdsløshedsforsikring m. m. — at hvis de undlades, saa vil Realindkomsten i Landet for Fremtiden mindskes med mere, end hvad der svarer til Forrentningen og Amortiseringen af disse Udgifters Beløb. Disse Udgifter kan med andre Ord ikke betragtes som Konsumtion alene fra den nulevende Generations Side. Medfører en statslig Udgift en antagelig Stigning af Nationens Produktion og reale Kapitaldannelse, indebærer denne Udgift fra et dybere finansielt Synspunkt en Styrkelse af Statens Finanser, uanset hvordan den dækkes.

Allerede her vil man se, hvorledes vi er kommet ud over det rent finansielle Syn paa Forholdene, idet det hvad angaar Spørgsmaalet om en Udgift skal finansieres ved Skat eller Laan *ikke* kan være afgørende, om den efterlader noget, der kan opføres under Aktiver. Thi hvad det maa komme an paa, er Udgifternes samlede Virkning paa Befolkningens Velfærd.

Hvilken af de to Finansieringsmaader man bør anvende, maa da afgøres efter, hvorledes de virker paa Samfundets Velfærd. Vi er her kommet fra det finansielle Synspunkt til det *konjunkturpolitiske* Ønske om muligt at paavirke den økonomiske Tilstand i Landet i gunstig Retning, og det *socialpolitiske* Krav frem for alt at fremme Arbejdsefterspørgselen. Det bliver da vigtigt for Staten, at den ved sin Finansiering ikke hæmmer disse Kravs Opfyldelse. I Almindelighed kan man altsaa sige, at paalægges der en Skat, der formindsker Forbruget, eller optages der et Laan, der ydes af Midler, der ellers vilde gaa til Arbejdskraft og Materiale andetsteds, forøger man ikke den samlede Beskæftigelse (her forudsat, at Midlerne iøvrigt vilde være kommet Indlandet til Gode). Men man maa rigtignok tilføje, at alene en saadan Omlægning af Produktionen i den af Samfundsmagten ønskede Retning kan være i høj Grad attraaværdigt. Iøvrigt er det ikke Stedet til her at komme ind paa det vigtige Spørgsmaal om en Investeringskontrol.

Det drejer sig herefter for Staten om at beslaglægge saadanne Midler, som ikke unddrages anden Produktion. Naar Staten laaner Penge, maa der ikke drages Kredit bort andetsteds fra — for saa vidt det da ikke netop drejer sig om en Højkonjunktur, hvor det af mange Grunde kan være vigtigt at lægge en Dæmper paa Erhvervslivet. Naar Staten giver disse Penge ud, skabes der en hel ny Indtægt hos dem, der modtager Pengene. De forøger deres Udgifter og skaber dermed nye Indtægter hos andre o. s. v. Finansminister Buhl har udtrykt Forholdet i et ganske kort Slagord: »Skatter er produktive«.

Med Hensyn til Beskatning ses det let, at den ikke blot kan anvendes til at faa fat i Midler, der anvendes til ikke særlig beskæftigelsesfremmende Forbrug, men ogsaa til at raade Bod paa den Indtægtsmulighed, som eventuelt kunde fremkomme gennem Laanepolitikken, saaledes som tidligere nævnt. Dette har da ogsaa været Ledemotivet for den socialdemokratiske Finansminister, naar han som Begrundelse for den store Skattekommissions Nedsættelse angav, at de senere Aars Lovgivning om Skatter og Afgifter i overvejende Grad har haft til Formaal at tilvejebringe Midler til Dækning af Udgifter, som Kriseforholdene og Sociallovgivningen medfører, medens en gennemgribende Revision af Beskatningssystemet som Helhed ikke har fundet Sted i en Aarrække. Dette anses for ønskeligt nu.

Blandt de Reformer, der skal tilstræbes af Kommissionen, er Ophævelse eller Nedsættelse af de Skatter og Afgifter, der i særlig Grad belaster den mindrebemidlede Befolknings Forbrug. Hertil føjes i den af Arbejdernes Erhvervsraad afgivne Betænkning om Beskæftigelsesproblemet: Naar dette skal naas, maa det offentlige have Dækning paa anden Maade, thi Nedsættelserne maa frem for alt ikke give Anledning til Besparelse m. H. t. sociale og kulturelle Formaal. En stor Del af Dækningen maa formentlig komme ved en Skærpelse af Beskatningens Progression, saavel over for Personer som over for Selskaber. Kompensation kan Staten faa

ikke blot paa den direkte Beskatnings Omraade, men ogsaa paa den indirektes. Vi tænker os indført Skatter og Afgifter paa Omraader af Luksuskarakter.

Den økonomiske Ulighed i Indtægtsforholdene i Danmark er ikke saa svag, at Staten bør vige tilbage for en saadan Beskatning. Der vil kunne blive Tale om en Beskatning, der blandt de velhavende vil virke indskrænkende paa Luksusforbruget og derigennem muliggøre en kraftig Udvidelse af den offentlige Anlægsvirksomhed denne taget i saavel den snævre som i den videre produktive Betydning.

Det vilde ikke være rimeligt ved en Omtale af de Maader, paa hvilke Staten kan komme i Besiddelse af Midler, at nøjes med at sige, at det kan ske ved Paalæg af Skatter og ved Udstedelse af rentebærende Obligationer. Der eksisterer en tredie Mulighed, nemlig Forøgelse af Omløbsmidlernes Mængde gennem Udstedelse af Papirpenge. Hvis der er Tale om, at det i Løbet af en forholdsvis kort Tid vil føre til en antagelig Stigning i Priserne, staar vi over for en Inflation. Det er en Udvej, som netop med Forkærlighed er anvendt i Krigstid, i alt Fald hidtil, for denne Gang har alle ledende Statsmænd bedyret, at det gjaldt om at undgaa dette Forhold.

Inflation staar ofte i Forbindelse med Laanepolitik, idet de Statsobligationer, der kastes paa Markedet, lettere optages, naar Seddelpressen sættes i Gang. Obligationer i saadanne Mængder, som sædvanligvis udstedes under en Krig, kan umuligt absorberes af private Købere, med mindre der paa en eller anden Maade skabes en forøget Købeevne i dette Øjemed. Dette sker ved Seddeludstedelsen. Det afgørende er, at Skatter overfører Købeevne fra Skatteyderne til Staten. Pengeindkomsten hos Landets Skatteydere reduceres i nøjagtigt samme Grad, som de Midler, der stilles til Regeringens Raadighed, forøges. Ved Udstedelse af Papirpenge øges Antallet af Kroner, som tilbydes for Varerne. Staten kommer forsynet med nye Penge, som den selv har skabt, paa Markedet som konkurrerende Efterspørger efter Varerne. Derved stiger Priserne, og der bliver saaledes Tale om en tilsløret Form for Beskatning. Det er ikke selve Pengene, der overføres fra de private Indtægter til Staten. Men deres Købeevne bliver formindsket — deres Penge bliver med stigende Priser mindre værd — og paa en vis Maade overført. Folk, der lever af faste Indtægter, vil lide derunder, og Arbejdslønnen vil, selv med en Pristalsregulering, i det mindste for en Tid ikke stige stærkt nok til at holde Trit med de stigende Leveomkostninger. At denne Form for Finansiering maa undgaas er derfor et Livsspørgsmaal for den brede Befolkning. *G.*

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

Højslev Afdeling har bestaaet i 35 Aar

Den 5. April 1905 var Teglværksarbejderne i Højslev samlet til Møde med det Formaal at faa oprettet en Organisation til Varetagelse af fælles Interesser og Krav til Forbedring af de bestaaende Arbejdsvilkaar.

Den nuværende Bestyrelse.
Siddende fra venstre: Waldemar Pedersen, Kasserer. Wiggo Christensen, Formand. Alfred Jeppesen, Næstformand. Staaende fra venstre: Julius Larsen. Joiinus Andersen. Alfred Petersen. Hans Pedersen.

Dette kunde nok gøres nødigt, idet Arbejdstiden ved det paagældende Arbejde paa det daværende Tidspunkt var 10—12 Timer dagligt og Arbejdslønnen kun 20—30 Øre i Timen. Af de fremmødte Arbejdere indtraadte straks ca. 20 som Medlemmer i den nystiftede Organisation, der straks paabegyndte sin Virksomhed.

Kampen for forbedrede Vilkaar var ikke morsom. Før havde Arbejdsgiverne eneraadende kunnet bestemme baade Arbejdstid og Løn, og de havde derfor vanskeligt ved at affinde sig med Organisationens Indsats paa dette Omraade og gjorde sig derfor alle Anstrengelser for at hindre Opfyldelsen af de stillede Krav. Adskillige af Tillidsmændene maatte i Begyndelsen vige for Arbejdsgivernes Tryk, men sejg Udholdenhed overvandt efterhaanden alle Vanskeligheder og Afdelingens Virke førte fremad og gav gode Resultater. En af Afdelingens Formænd, Jens Larsen, holdt saaledes Stillingen i 22 Aar og efterfulgtes i Hvervet af den nuværende Formand, Wiggo Christensen, der har bestridt Pladsen i 7 Aar. Ogsaa Afdelingens Kasserer, Waldemar Petersen, har udført dette krævende Arbejde for Kammeraterne i 22 Aar.

Gennem den svundne Tid er en Række betydningsfulde Overenskomster bleven til, og Afdelingens Medlemstal er nu vokset til 150.

Paa Stiftelsesdagen indbyder Afdelingen sine Medlemmer til Fest paa Højslev Afholdshotel, hvor man i første Række vil hædre de Kammerater blandt Afdelingens Stiftere, som endnu er levende og fremdeles er Æresmedlemmer.

Vi ønsker Afdelingen til Lykke i Anledning af Mærkedagen.

En fuldendt Forretningsfører

En amerikansk Fagforeningsformand skriver følgende Klagesuk i sit Blad:

For at være kvalificeret som en fuldendt Forretningsfører skal en Mand være inde i alle Spørgsmaal og kunne besvare dem.

Han skal kunne lede sin Forenings Møder paa en saadan Maade, at den ikke efterlader Tvivl hos nogen af Deltagerne om, at alle har Ret og ingen Uret i deres Paastande. Han maa være i Stand til at finde Arbejde, hvor der intet Arbejde er. Han maa til enhver Tid staa i Spidsen for Strejkevagterne, mens han laver Arrangementer til Underhold af de Paarørende til de af hans Medlemmer, der deltager i Strejken. Han skal være i Stand til at afslutte en Overenskomst, der giver Fagforeningen alt undtagen første og anden Prioritet i Arbejdsgiverens Forretning. Han maa kunne ordne enhver Uoverensstemmelse mellem Arbejderne, Værkføreren, Driftslederen og Direktøren. Han skal kunne opnaa politisk Støtte i lige stor Udstrækning fra Venner og Fjender. Han maa være kendt med alle de Klager og uretfærdige Paastande, som enhver reaktionær Arbejdsgiver kan fremføre.

Endvidere skal han kunne skrive Breve til Kongresmedlemmer, Senatorer, W. P. A. Embedsmænd, Guvernøren, Repræsentanterne for Lovgivningsmagten, Generalpostmesteren o. m. a. — Breve, som faar dem til at spidse Ører og tvinger dem til Handling.

En Forretningsfører skal baade være Diplomat og Geni. Han skal være inde i alle Spørgsmaal vedrørende Aldersrente, Arbejdsløshedsunderstøttelse, Arbejdsgivernes Forpligtelser, alle Love angaaende Arbejdsforhold etc. Han skal kunne agitere for en Kandidat, der opstilles til Guvernørposten, og dersom den paagældende Kandidat ikke bliver valgt, skal han kunne gaa til den heldige Kandidat, han før opponerede imod, og opnaa de selvsamme Begunstigelser, han ventede at opnaa hos den Kandidat, som blev stemt ned. Han maa deltage aktivt i Kommunevalg, agitere for de Kandidater, som er opstillet af Arbejderpartiet, og saa bagefter forsøge at gøre Forretninger med de Fyre, som ikke blev opstillet af Arbejderpartiet, men som fik de fleste Stemmer.

En fuldendt Forretningsfører tilbringer al sin Tid med at forsøge at opnaa kortere Arbejdstid og højere Betaling for sine Medlemmer. Det er hans Arbejde at agitere for længere Ferie, Betaling for Overarbejde, Sygedage, samt Ferie med Løn. For at naa alt dette maa han arbejde fra Kl. 8 om Morgenen til Midnat, Lørdage, Søndage og Helligdage. Hans Tid er aldrig hans egen. Man venter, han er paa Kontoret, saa han kan svare paa alle Telefonopringninger. Samtidig venter man, at han kontrollerer, debaterer, tegner nye Medlemmer, opretter nye Overenskomster, foranstalter Blokader, hvor det kræves, deltager i Massemøder og Foreningsanliggender, er med i staaende Komitéer og organiserer Kvindearbejdet indenfor sin Branche. Han antages ikke at have Hustru, Familie, Hjemmeliv eller nogen Fritidsinteresse. Han kan aldrig træde ind i en Broderskabsloge, fordi der muligvis kunde være Medlemmer af denne, der staar i Opposition til hans Fagforening. Af samme Grund kan han ikke gaa i Kirke. Han kan ikke køre en stor Vogn, fordi hans Løn ikke tillader ham det, og han kan heller ikke købe saadan en Vogn brugt, fordi Folk saa vil tænke, at han er stor paa det eller tager mod Bestikkelser. Hvis han klæder sig for godt, er han »vigtig«; hvis han ikke klæder sig saa godt, som man synes, han bør, er han »nærig«.

Man skal være et Overmenneske for at blive en fuldendt Forretningsfører. Der findes ingen Overmennesker!

Varde Afdeling 50 Aar

Den 13. April 1940 er det et halvt Aarhundrede siden, Afdelingen i Varde blev stiftet.

Gennem de 50 Aar har Afdelingen formaaet at hævde Stillingen, selv om der, især i de første 5—6 Aar, mødte Afdelingen mange Vanskeligheder. Det var ikke uden personlig Risiko, at man i 1890'erne bekendte sig som Tilhænger af Fagorganisationerne. Men Sammenholdet mellem de 30—40 Medlemmer, i Forbindelse med Dygtighed og sejg Udholdenhed fra Ledelsens Side, formaaede at bære Afdelingen gennem Kriseaarene, og gøre den til en fast og solid Organisation, der i Dag tæller ca. 500 Medlemmer. Et anseligt Medlemstal i Betragtning af Byens Størrelse.

Det dygtige og uselviske Arbejde fra Ledelsens Side har ogsaa bragt et smukt Resultat, idet der i Dag foreligger ca. 60 Lokaloverenskomster, der dækker saa godt som alle Arbejdsgivere udenfor Landsoverenskomsternes Omraade.

Stærkt medvirkende til dette store Resultat er Formanden Rasmus Hansen, der har siddet i Afdelingens Bestyrelse i 22 Aar, deraf som Formand i 18 Aar.

Kontorbestyrer Nic. Toft valgtes ind i Bestyrelsen i August 1919 og har beklædt Stillingen som Kontorbestyrer og Afdelingskasserer siden Juli 1929.

Der er naaet meget i det forløbne halve Aarhundrede, og der er Vilje og Evne til at tage den kommende Tids Opgaver op, hvor store og vanskelige de end maatte blive under de nuværende urolige Forhold.

Vi ønsker Afdelingen tillykke med 50-Aars-Jubilæet og ønsker al mulig Fremgang i de kommende Aar.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Vi erindrer om, at de Underkontrolsteder, der har været godkendt for indeværende Vinterhalvaar, nemlig for Tiden indtil 31. Marts 1940, *skal ophæves fra 1. April d. A.*, og Kontrollen med de arbejdsløse Kammerater skal fra denne Dato foretages ved Afdelingens Hovedkontrolsted.

Samtidig erindrer vi om, at Ansøgninger om Underkontrolsteder, der ønskes genaabnet fra 1. Oktober 1940, maa fremsendes til Hovedkontoret i første Halvdel af September Maaned, og saafremt der ikke forinden — i Fagbladet eller paa anden Maade — er fremkommet Meddelelse om nye Betingelser, idet vi i Løbet af Sommeren skal forhandle med Direktoratet om hele denne Sag, maa Ansøgningerne indeholde de sædvanlige Oplysninger om Underkontrolstedets Navn, Afstanden, Medlemstallet og Navnet paa Lederen.

Intet Underkontrolsted maa paany tages i Brug, før Direktoratets Godkendelse heraf foreligger.

Hovedkontoret i Marts 1940.

Marius Sørensen.

Ferielovens Regler for Arbejdere i Landbrug, Skovbrug samt Dræning.

Radioforedrag ved Oscar Levinsen.

Ferieloven af 13. April 1938 har været meget omdiskuteret i Landbokredse, nogle mente, at Ferieloven slet ikke vedrørte Landbruget, og atter andre, at den kun vedrørte de Arbejdere, som ikke var fast knyttede til Bedriften.

Ferielovens Omraade.

Jeg vil derfor straks fastslaa, at Ferieloven gælder lige saa fuldt for Landbrug og Skovbrug som for et hvilket som helst andet Erhverv. Men denne Kendsgerning er ligesom blevet noget tilsløret ved, at de ugifte, faste Medhjælpere — som er Medhjælperloven underkastet — endnu skal have deres Ferie efter denne Lovs Regler, hvorfor de ikke endnu er Ferieloven underkastet. Men Forholdet er altsaa, at enhver ved Landbrug, Skovbrug eller Dræning beskæftiget Arbejder eller Funktionær — som ikke er underkastet Medhjælperloven — henhører under Ferieloven og er berettiget til Ferie efter dennes Regler.

Hvem er underkastet Medhjælperloven?

Spørgsmaalet er derfor først: Hvem er underkastet Medhjælperloven? Nogle Landmænd har ment, at det var enhver, som stod i fast Tjeneste til Husbonden. Men det er ikke rigtigt. Medhjælperloven er en Beskyttelseslov for de unge Arbejdere, der staar i fast Tjeneste. Alle dens Bestemmelser er bygget op paa, at Medhjælperen faar Kost og Logi som en Del af sin Løn og højst faar sin Løn udbetalt pr. Maaned; tilmed er Loven principielt bygget paa at gælde for de unge Medhjælpere under 18 Aar. Den naturlige Konsekvens er derfor, at Medhjælperloven kun omfatter de ugifte Medhjælpere, der som en Del af deres Løn faar Kost og Logi hos Husstanden, og som er fæstet for mindst 1 Maaned, ½ Aar eller et helt Aar. Det er da ogsaa denne Betragtning, som efterhaanden er slaaet igennem ved Domstolene, og den, der er lagt til Grund for de Afgørelser, som i dette Forhold er truffet m. H. t. Ferielovens Omraade.

Ferieloven gælder for —

Det kan derfor slaas fast, at Ferieloven gælder for alle Landbrugets gifte Arbejdere eller Arbejdere med egen Husstand, hvad enten det drejer sig om Arbejdere antaget paa Kontrakt, saasom Fodermestre, Kreaturpassere eller faste Daglejere, eller det drejer sig om løse Arbejdere, hvortil ogsaa hører Daglejerkarle eller andre ugifte Arbejdere, der vel faar Kost og Logi paa Gaarden, men som ikke er fæstede maanedsvis.

Landmændene har ofte ment, at ialt Fald Fodermestrene paa de mindre Gaarde henhørte under Medhjælperloven, selv om de var gifte med egen Husstand. Men ved Socialministeriets Skrivelse af 2. Juni 1939 er det fastslaaet, at en gift Fodermester med egen Husstand — uanset han stod i fast Tjeneste — ikke henhørte under Medhjælperloven, men derimod under Ferieloven, og dette Standpunkt er senere fastslaaet ved flere Domsafgørelser. Paa samme Maade er det fastslaaet, at Fodermestre, der tager en Besætnings Pasning i en Slags Entreprise — hvad der er meget almindeligt — ikke kan betragtes som egentlig Arbejdsgivere, hvorfor de ogsaa henhører under Ferieloven. Det samme gælder de saakaldte Funktionærer, saasom Forvaltere, Overfodermestre o. lign.

Derfor er Stillingen her ganske klar, nemlig den, at Landbrugets gifte Arbejdere og Funktionærer henhører under Ferieloven — uanset deres Stilling i Bedriften.

Ferieloven gælder endvidere baade for Kvinder og Mænd, og for alt Arbejde uden Hensyn til om det udføres i Akkord eller paa Timeløn, Dagløn eller Ugeløn, og Feriegodtgørelsen skal svares baade af den kontante Løn og af Værdien af de ydede Naturalier eller andre Emolumenter, medmindre disse sidste ogsaa gives, medens Ferien holdes. Arbejdere, der som en Del af deres Løn faar Kosten, eller Kost og Logi, gratis Mælk, Brændsel eller lignende, skal altsaa ogsaa have Feriegodtgørelse af disse Ydelsers Værdi.

Arbejderens Ret og Pligt.

Iøvrigt indfører Ferieloven ikke alene en Ret for Arbejderen, den indfører ogsaa en Pligt for Arbejderen til at kræve sin Feriegodtgørelse og holde sin Ferie. En Arbejder — som henhører under Ferieloven — kan derfor ikke retsgyldig fraskrive sig sin Ret i saa Henseende, og Arbejdsgivere, der maatte træffe Aftale med Arbejdere, om at Feriegodtgørelse ikke skal ydes, kommer desuagtet til at betale Feriepenge og kan tilmed idømmes Bod for saadan Overtrædelse af Loven. Jeg anfører dette, fordi Arbejdsgivere ofte hævder at have truffet Aftale med paagældende Arbejdere om, at Feriemærker ikke skal udstedes, eller paaberaaber sig, at de for at undgaa Feriemærker har givet en højere Løn. Men ingen af Delene fritager for Ydelse af Feriegodtgørelse. Arbejderen skal nemlig ikke alene have sin Feriegodtgørelse, han skal ogsaa holde sin Ferie, og Feriebeløbet skal være til Stede, naar Ferien holdes. Derfor maa Feriegodtgørelsen ikke udbetales kontant som et Tillæg til Lønnen. Man kan heller ikke holde en Arbejders Feriepenge tilbage under Paaberaabelse af, at man har andre og større Modkrav overfor Arbejderen. Feriepengene skal udbetales i alle Tilfælde, og saa maa Arbejdsgiverne paa normal Vis rejse de Krav, han iøvrigt mener at have paa paagældende Arbejder.

Retten til Feriegodtgørelse.

Ferielovens almindelige Regel fastsætter, at en Arbejder har Ret til Feriemærker, naar hans Arbejdsperiode strækker sig over mindst 6 følgende Arbejdsdage, der dog kan afbrydes af Sygdom, Vejrlig, driftsmæssige Hensyn etc. For de i Landbruget beskæftigede Arbejdere gælder dog, at deres Ret til Feriemærker først indtræder, naar de i Ferieaaret har haft mindst 25 Dages Arbejde hos paagældende Arbejdsgiver. Disse 25 Dage behøver imidlertid ikke at være i Sammenhæng, og de kan oparbejdes saavel ved Dagløn som ved Akkord som ved begge Dele i Forening. Det har derfor en særlig Betydning at faa fastslaaet, hvem der i Henhold hertil hen-

hører under 25 Dages Reglen, og som altsaa hos paagældende Arbejdsgiver i Ferieaaret skal have mindst 25 Dages Arbejde, før de kan kræve Feriemærker, og hvem der henhører under 6 Dages Reglen, og som altsaa kan kræve Feriemærker efter 6 Dages sammenhængende Arbejde.

25 Dages Reglen og 6 Dages Reglen.

Efter de Afgørelser, der nu foreligger, kan det fastslaas, at under 25 Dages Reglen hører samtlige de for en Landbrugsbedrift ved almindeligt Landbrugsarbejde beskæftigede Arbejdere. Hertil hører ogsaa Land- og Skovarbejdere, hvor Skovbruget drives af Landbrugsbedriften selv eller i direkte Forbindelse med denne og med væsentlig samme faste Arbejdskraft som Landbruget, og for Dræningsarbejde almindeligt Reparations- og Vedligeholdelsesarbejde ved Dræn, som paa en Landbrugsejendom kan forlanges udført til de i de gældende Landbrugsoverenskomster fastsatte Lønninger.

Under 6 Dages Reglen henhører derimod Dræningsog Skovarbejdere beskæftiget ved selvstændigt Skovbrugs- og Dræningsarbejde, det vil sige ved Skovbrugsarbejde, som drives ved egen Ledelse uafhængig af Landbrugsbedriftens Dispositioner eller uden nogen Forbindelse med en Landbrugsvirksomhed, og for Dræningsarbejde, der henhører under de for Drænings- og Grundforbedringsarbejde gældende særlige Overenskomster, hvad enten disse Arbejder udføres ved Entreprenør eller ej, idet et saadant Dræningsarbejde ikke kan siges at være et paa en Landbrugsejendom almindeligt forefaldende Arbejde. Et Landbrugsarbejde, der ikke udføres direkte for Landbrugsbedriften, henhører ogsaa under 6 Dages Reglen. Dersom f. Eks. en Entreprenør paatager sig Pasning af et Roeareal, Kartoffeloptagning o. lign., saa er han ikke af den Grund en Landbrugsbedrift, han er og bliver Entreprenør, hvorfor de Folk, han beskæftiger ved dette Landbrugsarbejde, af Entreprenøren skal have Feriemærker udstedt efter 6 Dages Reglen. Et Tærskeselskab er f. Eks. ligesaa lidt som et Svineslagteri nogen egentlig Landbrugsbedrift, hvorfor det faste Mandskab, som Tærskeselskabets Ledelse antager til at følge Værket rundt, henhører under 6 Dages Reglen. De skal have deres Feriemærker hos Tærskeselskabet, selv om de enkelte Andelshavere, hos hvem der tærskes, betaler dem deres Løn direkte. De øvrige ved Tærskningen beskæftigede Arbejdere, der antages af paagældende Landmand selv, er derimod beskæftigede i Landbrugsbedriften og henhører derfor under 25 Dages Reglen. Det samme gælder samtlige Arbejdere beskæftiget ved Tærskning paa en Ejendom, der arbejder med Gaardens eget Værk, for her er Tærskeværket et Led i Landbrugsbedriften.

Skillelinien er principielt klar og konsekvent nok, men i Praksis kan der naturligvis opstaa en Række Tvivlstilfælde, hvorfor denne særlige 25 Dages Regel, der kun er til Besvær for begge Parter, burde bortfalde, saaledes at Landarbejderen efter samme Regel som andre Arbejdere erhvervede sig Ret til Feriemærker. 25 Dages Reglen lider jo ogsaa af den Skavank, at den ligefrem opmuntrer Landbruget til hyppigt at skifte Løsarbejdere for at spare Feriemærker.

Hvad er en Arbejdsdag?

I denne Forbindelse har det ogsaa Interesse at faa klaret, hvad der er en Arbejdsdag i Ferielovens Forstand. Vi har her i Landbruget 2 Yderpunkter, nemlig:

1) Malkekonerne med en konstant Arbejdsdag paa 4—5 Timer, og
2) Roearbejderne i Akkord, hvis Arbejdsdag er temmelig ukontrolabel, men stærkt afhængig af Vejret og andre Forhold.

For Malkekonen gælder, at for hver Dag, hun malker, har hun en Arbejdsdag, og 25 Malkedage giver derfor Ret til Feriemærker.

For Roearbejderen gælder derimod, at han har en Arbejdsdag, hvor hver Gang han i Roeakkorden har tjent en overenskomstlig almindelig Løsarbejderdagløn, der for sidste Sommer var Kr. 6,85. Hvor en Landarbejder sidste Sommer har udført et Roearbejde i Akkord, finder man altsaa hans Arbejdsdage her ved at dividere 6,85 ind i den oparbejdede Akkordfortjeneste. Selv om hans Familie har deltaget mere eller mindre i Roearbejdet, regnes dog her det udførte Arbejde ham til Gode ved Beregningen af Arbejdsdagenes Antal.

Jeg skulde hermed have klarlagt, hvem der henhører under Ferieloven, og hvilke Betingelser disse skal opfylde for at faa udstedt Feriemærker.

Ferieydelsen og Feriens Afholdelse.

Hvad angaar Feriegodtgørelsen og Reglerne for Feriens Afholdelse maa dernæst bemærkes.

Feriegodtgørelsen andrager 4 pCt. af den udbetalte Arbejdsløn. Ved Feriegodtgørelsens Beregning tages foruden den almindelige Dagløn Hensyn til følgende Tillæg: Høst- og Tærsketillæg, Malketillæg til Kreaturpassere, Helligdagsbetaling for Kreaturpassere, Striglepenge, Akkordafsavnstillæg. Feriegodtgørelse ydes ved Akkordarbejde af hele det indtjente Akkordbeløb.

Princippet i Ferieloven er, at Ferieretten og Feriegodtgørelsen oparbejdes i det ene Ferieaar og herfor holdes Ferien i det næste Ferieaar. Ferieaaret gaar fra 1. April til 31. Marts, og altsaa er det det Antal Arbejdsdage, en Arbejder har haft fra 1. April 1939 til 31. Marts 1940 med Feriegodtgørelse, der afgør, hvor mange Dages Ferie paagældende Arbejder skal holde i Ferieaaret 1. April 1940 til 31. Marts 1941 og saa fremdeles. Idet der altsaa skal tages 1 Dags Ferie for hver 25 Arbejdsdage, for hvilken der er ydet Feriegodtgørelse, dog ikke over 2 Uger i et Aar. Feriedagene skal tages samlet i Tiden mellem 2. Maj og 30. September. For Arbejdere, der paa det Tidspunkt, de holder deres Ferie, er beskæftiget i en Landbrugsbedrift gælder dog, at deres Ferie kan deles med 6 Dage samlet i Tiden før 30. September og Resten i Vinterhalvaaret før 31. Marts. Men man kan ikke løse Feriespørgsmaalet ved f. Eks. at give Fodermestre og Kreaturpassere deres maanedlige Fridage samlet i 6 Fridage ad Gangen. Ferien skal naturligvis ydes saadanne Arbejdere som et Tillæg til de Fridage, de hidtil har haft, ellers var der jo ingen Mening i at indføre en Ferieregel.

Feriemærkerne.

Ferien kan ydes ved, at Arbejdsgiveren i det følgende Ferieaar giver Arbejderen en Dags Ferie med fuld Løn for hver 25 Dages Arbejde, han har udført i det forudgaaende Ferieaar. Men denne Form, der ser saa tilforladelig og enkelt ud, rejser i Praksis saa mange Problemer og Vanskeligheder, at den ikke bør anvendes, hvad Landmænd, der forsøger at praktisere den, hurtigt vil opdage.

I Stedet bør Feriemærkesystemet, som ogsaa er Ferielovens Hovedregel, anvendes. Det er da ogsaa Feriemærkesystemet, der er fastlagt i de Ferieregler, som paa Basis af Ferieloven og trufne Afgørelser er afsluttet mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Landbrugets og Skovbrugets Arbejdsgiverforeninger. Ferie-

mærkeordningen bestaar ganske enkelt i, at Arbejdsgiverne ved de ugentlige eller maanedlige Udbetalinger i Arbejdernes Feriebog indklæber Feriemærker til et Beløb, som svarer til 4 pCt. af den i paagældende Periode fortjente eller udbetalte Løn. Naar Ferieaaret er slut, har Arbejdsgiveren da ydet Arbejderen den Feriegodtgørelse, denne har Krav paa, og Arbejderen har en Feriemærkebog, der viser, hvor mange Dages Ferie han har Ret og Pligt til at holde, og paa denne Bog kan han ved Postvæsenet hæve sin Ferieløn, mod at han holder sin Ferie. Det er ligegyldigt, om Arbejdsforholdet har været langvarigt eller kortvarigt, om det ophæves Sommer eller Vinter, eller om Arbejderen i Ferieaaret har været beskæftiget hos flere Arbejdsgivere, det er altsammen løst ved, at Arbejdsgiverne har indsat de Feriemærker, de er pligtige til, i Arbejderens Feriebog. Feriemærker købes af Arbejdsgiveren paa Posthuset eller hos Landposten.

Feriebogen.

Hver Arbejder skal have sin Feriebog for paagældende Ferieaar. Den maa Arbejderne rekvirere paa Postkontoret, og hver Arbejder, som ellers er berettiget til Feriepenge, er berettiget til at kræve disse i Form af Feriemærker indklæbet i Feriebogen.

Feriemærkernes Udstedelse.

Feriemærkerne skal efter Paakrav indklæbes i Feriebogen ved de ordinære Lønudbetalinger eller ved de maanedlige Afregninger — ved Akkordarbejder senest ved disses endelige Opgørelse. Men al Feriegodtgørelse skal være opgjort for det forløbne Ferieaar og Feriemærkerne indklæbet i Feriebøgerne senest umiddelbart efter Ferieaaret Slutning den 31. Marts.

Feriemærkerne skal kræves nu.

Hertil kan føjes, hvad der ikke blev Tid til at sige i Foredraget, at Arbejderne skal fremsætte deres Krav om Feriemærker senest ved Ferieaarets Udløb. Saafremt de derefter indenfor en rimelig Tid ikke faar deres Feriemærker udstedt, saa maa de gaa til den lokale Afdeling, der da, saafremt den ikke kan bringe Sagen i Orden, maa indberette Sagen til Forbundet. Dette vil da, hvor Sagerne er tilstrækkeligt oplyst, indbringe saadanne berettiget Feriekrav til Fabriksdirektoratet, som saa afgør Sagen. Vi maa dog understrege, at Retten til Feriemærker for Ferieaaret fra 1. April 1939 til 31. Marts 1940 fortabes, hvis man venter for længe med at fremføre Kravet om Feriemærker, saaledes at dette Krav først naar frem til Direktoratets Afgørelse lang Tid efter 31. Marts. Vore Medlemmer maa derfor ikke vente til 1. Maj eller senere med at fremføre Kravet om Feriemærker, der gælder for det Ferieaar, der udløber 31. Marts i Aar. Arbejderne skal møde med Feriemærkebogen for Ferieaaret 1939—40, og heri skal disse Feriemærker indklæbes. Feriemærker, der gives for Arbejde udført efter 1. April, skal indklæbes i Feriemærkebogen 1940—41.

Nødvendige Oplysninger i

Feriemærke-Sagerne.

Naar Afdelingerne til Forbundet indberetter Klager over Arbejdsgivere, som nægter at udstede Feriemærker, er det nødvendigt, at vi faar følgende Oplysninger:

1) Arbejderens og Arbejdsgiverens Navn og Adresse.
2) Dato for Arbejdsforholdets Begyndelse og Ophør, og, dersom det er et løst Arbejdsforhold, tillige hvor mange Dage Arbejderen har udført Arbejde for paagældende Arbejdsgiver og i hvilken Tid.
3) Paa hvilken Maade Arbejderen har været beskæftiget, ved hvilket Arbejde og til hvilke Vilkaar og Løn. Foreligger der Kontrakt eller andet skriftligt Dokument, maa det indsendes til os samtidigt.
4) Hvorvidt Arbejderen er gift og har egen Husstand, om han faar Fribolig som en Del af sin Løn, eller om hans Bolig er uafhængig af Arbejdsgiveren, eller om han er ugift og faar Kost, eller Kost og Logi som en Del af sin Løn.
5) Dersom det er en fast antaget Arbejder, om han faar eller har faaet Ferie med Løn og hvor mange Feriedage aarlig, samt hvor mange Fridage han derudover har haft.
6) Hvilke Grunde Arbejdsgiveren anfører til ikke at udstede Feriemærker.
7) Hvad der iøvrigt skønnes at være af Betydning for Sagen.

Disse Oplysninger er det altsaa nødvendigt, at de paagældende Medlemmer giver Afdelingsformanden fra første Færd, dermed fremmer de Sagens Afgørelse og bidrager til, at denne bliver rigtig.

Som bekendt gælder Ferieloven ikke blot for de organiserede Arbejdere og Arbejdsgivere, den gælder ogsaa for de uorganiserede paa begge Sider, og vi har Interesse i, at Landbrugets Arbejdsgivere nu lærer at forstaa, at Feriemærkerne skal udstedes efter Reglerne uden Hensyn til, om de beskæftiger organiserede eller uorganiserede Folk.

Oscar Levinsen.

Forligsmanden gav op

Forligsforhandlingerne angaaende Land-, Skov- og Dræningsoverenskomsterne bristet.

Som meddelt i sidste Nummer af Fagbladet havde Forligsmanden efter de af Forbundet udsendte Strejkevarsler grebet ind og indkaldt til Forligsforhandlinger angaaende de opsagte Overenskomster for Landbrug, Skovbrug og Dræning m. v.

Gennem en lang Række af Forligsforhandlinger, som begyndte den 7. og sluttede den 20. Marts, forsøgte Forligsmanden at finde Basis for et Mæglingsforslag. Den 20. Marts gav han imidlertid op med en Erklæring om, at der ikke var nogen Mulighed for at stille et Mæglingsforslag, der kunde tjene til Bilæggelse af Konflikten, og dermed sendtes Parterne hjem.

Baggrunden herfor er formentlig Arbejdsgivernes afvisende Holdning, idet de afviste enhver Tale om et hvilken som helst Dyrtidstillæg i en hvilken som helst Form. Selv Skovbrugets Arbejdsgivere, der har faaet saa mægtige Forhøjelser i deres Brændepriser, erklærede kynisk og kategorisk, at de ikke vilde give en eneste Øre i Dyrtidstillæg. Landbrugets Arbejdsgivere erklærede, at efter den voldsomme Nedskæring af deres Eksport og Eksportpriser var det med største Betænkelighed, at de i det hele taget kunde tænke sig at forlænge de opsagte Overenskomster, men Tillæg af nogen Art vilde de slet ikke høre tale om. Det samme Standpunkt indtog Slagteriernes og Mejeriernes Arbejdsgivere, som ogsaa var implicerede i Mæglingen.

Saadan er Stillingen og saa haardkogte er disse Arbejdsgivere; ikke en eneste Øre vil de give deres Arbejdere som Dækning for Prisstigningerne.

Under disse Forhold besluttede Forbundet at varsle Konflikt til Ikrafttræden Mandag den 1. April ved normal Arbejdstids Begyndelse overfor følgende Arbejdsgiverforeningers Medlemmer:

1) *Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt* for Landbrugs-, Skovbrugs- og Dræningsarbejde.
2) *Landbrugets Arbejdsgiverforening for Sjælland og Møen* for Landbrugsarbejde samt *Mathiasens, Paludans, Vipperød og Hjortsøes Planteskoler.*
3) *De samvirkende Sukkerroedyrkerforeninger* for Sukkerroearbejde.
4) *Skovbrugets Arbejdsgiverforening paa Sjælland* for Skovarbejde.
5) *Dræningsmesterforeningen for Holbæk, Frederiksborg og Gl. Roskilde Amter* for Drænings- og Afvandingsarbejde.

Undtaget fra Konflikten er i alle Tilfælde Arbejdere beskæftigede ved Kreaturbesætningers Røgt og Pleje.

De i Konflikten interesserede Afdelinger er tilstillede nødvendige Informationer angaaende Omfanget og Iværksættelsen af Konflikten, og herfra vil de Medlemmer, som skal deltage i den eventuelle Konflikt, derfor modtage nærmere Meddelelse, og forinden saadan Ordre foreligger fra Afdelingen maa ingen Medlemmer gaa i Konflikt. Ingen ved, hvilken Situation der kan foreligge inden 1. April, men vi skal kunne møde enhver Situation vel forberedt; dertil hører ogsaa, at de Medlemmer, der eventuelt skal deltage i Konflikten, afventer Afdelingens, eventuelt Forbundets, endelige Besked paa, hvordan de skal forholde sig.

Oscar Levinsen.

En forarget Radikaler

En radikal Landstingsmand, Herr *Gudik Gudiksen,* har for nogen Tid siden skrevet en Artikel i »Skive Folkeblad« om Arbejdsløshedsspørgsmaalet, hvori han lægger stor Forargelse for Dagen over, at der er unge Landarbejdere, som har hævet Arbejdsløshedsunderstøttelse i Vinter. Det nordsjællandske Moderationsorgan »Frederiksborg Amts Avis« gengiver følgende Uddrag af Artiklen, hvori det hedder:

> »Naar vi indeværende Vinter har saa stærk Tilgang til Arbejdsløshedskasserne ude i Kommunerne af unge Karle, saa er dette i hvert Fald en Arbejdsløshed, som vi kunde undgaa, og som ikke er uforskyldt.
>
> Ingen ung Mand »der vil bestille noget«, og ønsker at klare sig selv, behøver at gaa ledig!
>
> Der er faktisk mange ledige Pladser, ogsaa til gode Lønninger, og derfor er det forkasteligt, at unge Mænd kan gaa og hæve Arbejdsløshedsunderstøttelse, og det er desuden fuldstændig demoraliserende for de unge selv.
>
> Der er her paa Egnen rene Landkommuner, hvor indtil 10 Karle og derover er »hjemmegaaende«, og mere end Halvdelen af dem gaar til Kontrol til Trods for, at der er flere Landmænd i Kommunen, der mangler Karle, og en Mængde ledige Pladser er averteret i Bladene.
>
> Men søger de disse Pladser? Prøver de i det hele taget at faa Arbejde?
>
> Det er oplyst for mig, at en Karl, der nu gaar til Kontrol i en Landkommune i Salling, og delvis lever af det offentlige, kunde være blevet i sin Plads for en Løn af 1150 Kr. plus Kost og Logi. Han ønskede ikke dette. Han har valgt at gaa ledig i Vinter — og det offentlige tolerer dette!
>
> En anden var tilbudt Plads i 6 Maaneder, men han forlangte »tarifmæssig Betaling«, 7½ Kr. pr. Dag plus Kost og Logi, saa var der lukket af for Arbejdet. Vedkommende har faaet 506 Kr. af Arbejdsløshedsforsikringen i 1939. Han havde faktisk ikke haft nødig at gaa en eneste Dag uden Arbejde, dersom han ikke ønskede det, og dersom han vilde gaa til den »paa Egnen gængse Løn«.
>
> Jeg mener ikke, at Kommune og Stat kan være tjent med den herskende Tilstand. Den maa høre op, og det sker kun ved at gennemføre en virkelig effektiv Kontrol.«

Det kan ikke forundre, at Venstrepressen har skyndt sig at citere den radikale Landstingsmand. Dette Forsøg paa at fremstille Kontrollen med de arbejdsløse som utilstrækkelig og mistænkeliggøre Arbejdsløshedskassernes Administration af den gældende Lovgivning falder jo godt i Traad med de talrige Angreb Venstre i Tidens Løb har rettet imod denne Lovgivning, han er altsaa helt paa Linie med Venstrepressen i denne Sag, og for saa vidt kunde man have ventet, at den havde taget ham til sig som en af sine egne. Men dersom Herr Gudiksen har haabet noget saadant, da han skrev ovenstaaende, er han blevet skuffet, det fremgaar meget tydeligt af de Bemærkninger, hvormed det nævnte Venstreblad kommenterer hans Artikel. Bladet gør ham først opmærksom paa, at ganske vist kan det være meget udmærket, at han skriver saaledes, men det er jo kun, hvad der før er sagt fra Venstres Side, og dette er jo saa sandt saa sandt, Bladet kunde saamænd godt have tilføjet, at det kun er, hvad der har været dagligt Stof i Venstrepressen i flere Aar, naar Bladet har undladt dette, er det formentlig en Forglemmelse. Men Herr Gudiksen slipper ikke med denne overlegne Bemærkning, der jo egentlig betyder, at man i Venstrekredse kun anser ham for en Eftersnakker. Nej, han faar sig en alvorlig Reprimande, han faar at vide, at det havde været mere paa sin Plads og stemmende med hans Pligt som Landstingsmand, om han i Stedet for at forsøge at konkurrere med Venstrepressen ved sit Avisskriveri, tog Ordet i Landstinget og fremførte sin Mistænkeliggørelse fra dette Tings Talerstol, og det er tydeligt, at Bladet anser det for en svær Udeladelsessynd, at han ikke har gjort det. Bladet oplyser iøvrigt, vel sagtens som en skærpende Omstændighed, at han er Svoger til Indenrigsministeren. Der er altsaa Maade med den Anerkendelse, som er blevet Herr Gudiksen til Del fra den Side; han kan i saa Henseende sige med Pigen: »Det har man for sin gode Vilje«. Men Herr Gudiksen kan med løftet Pande overfor sine moderate og andre Angribere henvise til, at han har vist sin gode Vilje, det kan hverken Frederiksborg Amts Avis eller nogen anden tage fra ham.

Herr Gudiksen har overfor en uforstaaende Samtid bevist, at der godt kan banke et reaktionært Hjerte i et radikalt Bryst, for reaktionær er unægtelig den Tankegang, han giver Udtryk for i det ovenfor citerede, den er ligesaa reaktionær overfor Arbejdsløshedsproblemet, som den er ond overfor de arbejdsløse, naar man fjerner den Emballage, som han har pakket sit Standpunkt ind i, saa finder man den gammelkapitalistiske Opfattelse af Arbejdsløshedsspørgsmaalet hel og velbevaret. Efter den skyldes Arbejdsløsheden, at Lønningerne er for høje til, at de, der raader over Produktionsmidlerne, kan opretholde Udbytningen af Arbejderne i det Omfang, de ønsker, og derfor ifølge denne Teori er den eneste probate og samfundsforsvarlige Foranstaltning overfor Arbejdsløsheden at trykke Arbejdernes Lønninger yderligere ned. Denne Teori, som Udviklingen forlængst har likvideret som stridende mod Kendsgerningerne, lever fremdeles i visse Kredse. Ja, den oplever endda for Tiden en Slags Renæsance gennem de Attentater, som rettes mod Arbejdsløshedslovgivningen, og den Klapjagt, som iværksættes overfor de arbejdsløse Landarbejdere fra Storlandbruget og dets Repræsentanters Side. Herr Gudiksens Artikel er i saa Henseende et karakteristisk Eksempel.

M. O.

Tørvemosen

Aartusinder stod Solen gul og blank
og skinnede fra Himmelhvælvets Rund
paa Rør og Siv, som visnede og sank
og faldt til Ro paa Mosens brune Bund,
men i hvert Rør og Siv, hver Blomst og Straa
en Skat af Solens Varme var gemt hen;
Aartusinder paa Mosens Bund de laa,
før de fik Lys og Sol at se igen.

En Dag tog Mænd i Gummistøvler fat,
og Spadeblade bed, og Skovle sang,
thi her laa gemt i Danmarks Jord en Skat,
de sled og stred til Sved fra Panden sprang,
og brune Næver blev om Skaftet spændt,
og der lød muntre Raab og djærve Ord,
i Lyset laa, naar deres Dag var endt,
en vældig Dynge vaad og brunsort Jord.

Og siden hen blev Tørven sat i Stak;
aartusindgamle Straa og Siv og Rør,
som blev til Tørvejord, fornam med Tak
det samme Varme-Væld som een Gang før.
En Dag laa Mose-Tørven tør og sort,
og Arbejdsmænd tog fat fra Morgengry;
den jydske Tørv blev læsset og kørt bort
paa Tipvognsbanen til den nære By.

Da var paany Europa stedt i Strid,
om Danmark spændte Frostens kolde Klo,
og Krig og Kulde kom paa samme Tid,
ud over Vand og Land laa Dødens Ro;
Kulskibe kunde ikke komme løs,
i Minerne forliste Baad paa Baad;
i Hus og Hytte Børn og Kvinder frøs,
men se, da vidste Tørvemosen Raad!

Her skal det ærligt være rent ud sagt,
at sammenlignet med de dyre Kul,
saa man paa Danmarks Tørv med Ringeagt,
Værdien regnedes for nærmest Nul;
men nu blev det en ganske anden Sag,
hen over Tind og Tag og Dal og Høj
fornam vi paa en iskold Vinterdag
den gode, gamle Duft af Tørverøg.

Et Sus fra Sivet former sig til Ord,
det er en gammel Mands erfarne Mund:
»Vogt paa den Skat, I har i Danmarks Jord,
der ligger Guld paa Tørvemosens Bund,
den Urt, som i Aartusinder var død,
faar sin Opstandelse, sit Morgengry;
hvad den har gemt af Solens Ild og Glød,
kan een Gang blive Ild og Glød paany.

Aage Hermann.

Medlem vidst

Brønderslev Afd. — Proprietær Knudsen, Kornumgaard, Brønderslev. I ovennævnte Sag, hvor vi har klaget til Fabrikdirektoratet over, at Proprietær Knudsen nægter at udstede Feriemærker til vort Medlem, der i længere Tid i Sommer har været beskæftiget paa en Dagløn af Kr. 3,50 plus Middagsmaden hos Proprietær Knudsen, har Proprietæren faaet Brønderslev og Omegns Landboforeningers Medhold i Sagen, idet Landboforeningen efter de af Proprietæren givne Oplysninger iøvrigt mente, at vort Medlem intet som helst Krav har paa Feriemærker. Proprietæren oplyser for sit Vedkommende, at vort Medlem i Tiden fra April Maaned til omkring 1. Oktober har været beskæftiget ved Daglønsarbejde og Akkordarbejde i Roerne. Nu hævder Proprietæren, at vort Medlem gentagne Gange har været uden Beskæftigelse, da han ikke ønskede Arbejde flere Dage om Ugen, end at han kunde hæve Socialhjælp ved Siden af sit Arbejde, og det er vist nok den egentlige Grund til, at Proprietæren mener, at vort Medlem ikke har Krav paa Feriemærker. Vi har svaret, at dette kun understreger, at der er Tale om et løst Arbejdsforhold, og dermed understreger det Kravet om Feriemærker, og for saa vidt der er noget moralsk eller juridisk forkasteligt i det passerede, er Proprietæren som Medvider ansvarlig derfor, men iøvrigt dejer det sig formentlig kun om, at vort Medlem, der er gift og har egen Husstand, har faaet Socialhjælp som Supplement til den altfor ringe Dagløn, hvilket dog ikke kan berettige Proprietæren til yderligere at spare Feriemærkerne.

Sdr. Kirkeby Afd. — Bestyrer Myssen, Sdr. Kirkeby. Efter Sagens Indbringelse for Fabrikdirektoratet har vort Medlem Osvald Petersen faaet udstedt sine Feriemærker.

32. Kreds — Dræningsmester Carl Zanko, Nimtofte. Det i ovennævnte Sag rejste Krav om Feriemærker er nu ordnet i Overensstemmelse med Fabrikdirektoratets Afgørelse.

Tønning-Træden Afd. — Gaardejerske Ane Christiansen. I ovennævnte Sag har vort Medlem Chr. Jørgensen efter, at Sagen har været paatalt af Forbundet, faaet udbetalt sit Tilgodehavende Kr. 95,00.

Søllerød Afd. — Bestyrer Cortfeldt-Jensen. Ovennævnte Sag, der drejede sig om Feriemærker til vort Medlem Søren Gaarsdal Jensen, er, efter at Sagen har været indklaget til Fabrikdirektoratet, afgjort ved, at vort Medlem har faaet sine Feriemærker.

Skejby Afd. — Hasle-Skejby-Lisbjerg Sogneraad. Det i ovennævnte Sag rejste Spørgsmaal om Feriemærker for Ejner Holm for udført Dræningsarbejde er afsluttet med, at vort Medlem har faaet sine Feriemærker.

Thirstrup Afd. — Inspektør Schmidt, Høegholm pr. Trustrup. I ovennævnte Sag har Fabrikdirektoratet givet os Kendelse for, at de paa Høegholm beskæftigede gifte Arbejdere henhører under Ferieloven og skal have Feriemærker efter dennes Regler.

Løgten Afd. — Forpagter Krarup. I ovennævnte Sag har vort Medlem Fodermester F. Rasmussen ved Fabrikdirektoratet faaet tilkendt sin Ret til Feriemærker efter Ferielovens Regler.

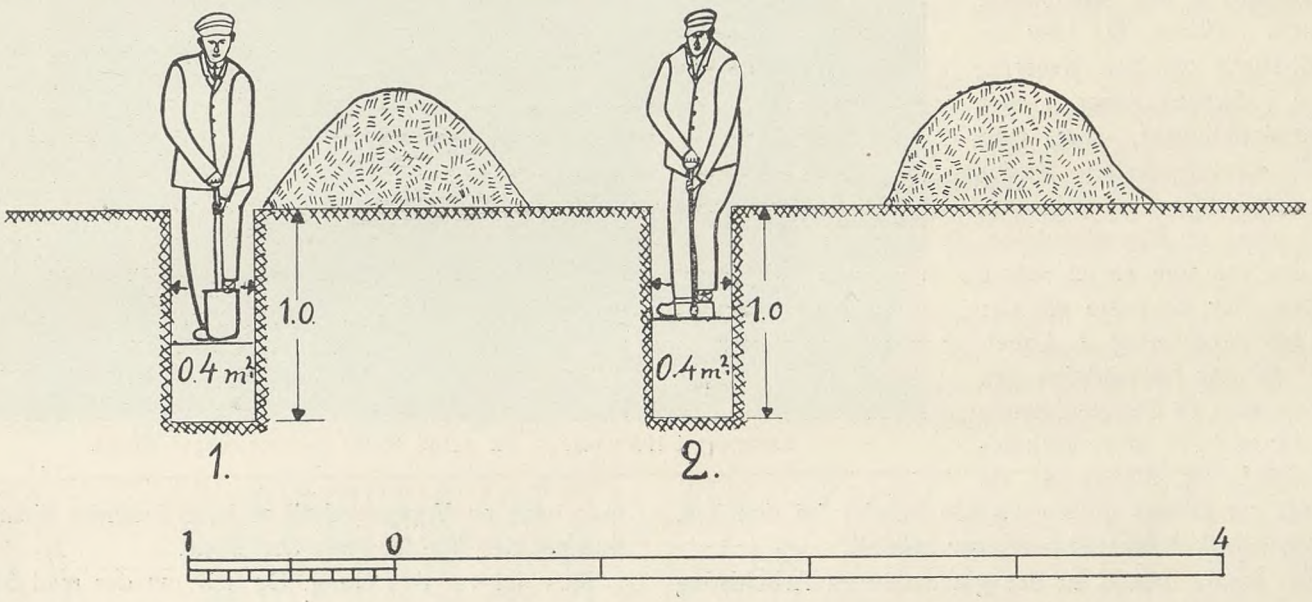
Marstrup Afd. — Gdr. August Carstensen, Bræraa, Hoptrup. I ovennævnte Sag har Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet underkendt det af Forbundet indtagne Standpunkt, i hvilket vi fremhæver, at vort Medlem var Daglejerkarl, og derfor henhørte under Ferieloven. Som Motivering for sit Standpunkt anfører Direktoratet, at vort Medlem var antaget til 1. November, men dog saaledes, at begge Parter kunde opsige Forholdet med 14 Dages Varsel, og at vort Medlem foruden sin Løn har faaet Kost og Logi og skulde udføre almindelig Staldtjeneste om Søndagen.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

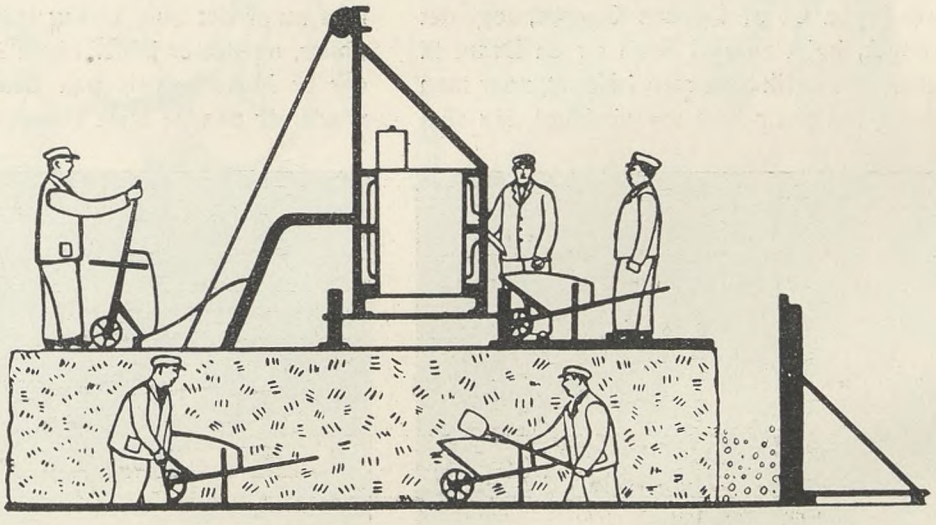
UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 7 15.-4. 1940 45. Aarg.

Har Du anskaffet

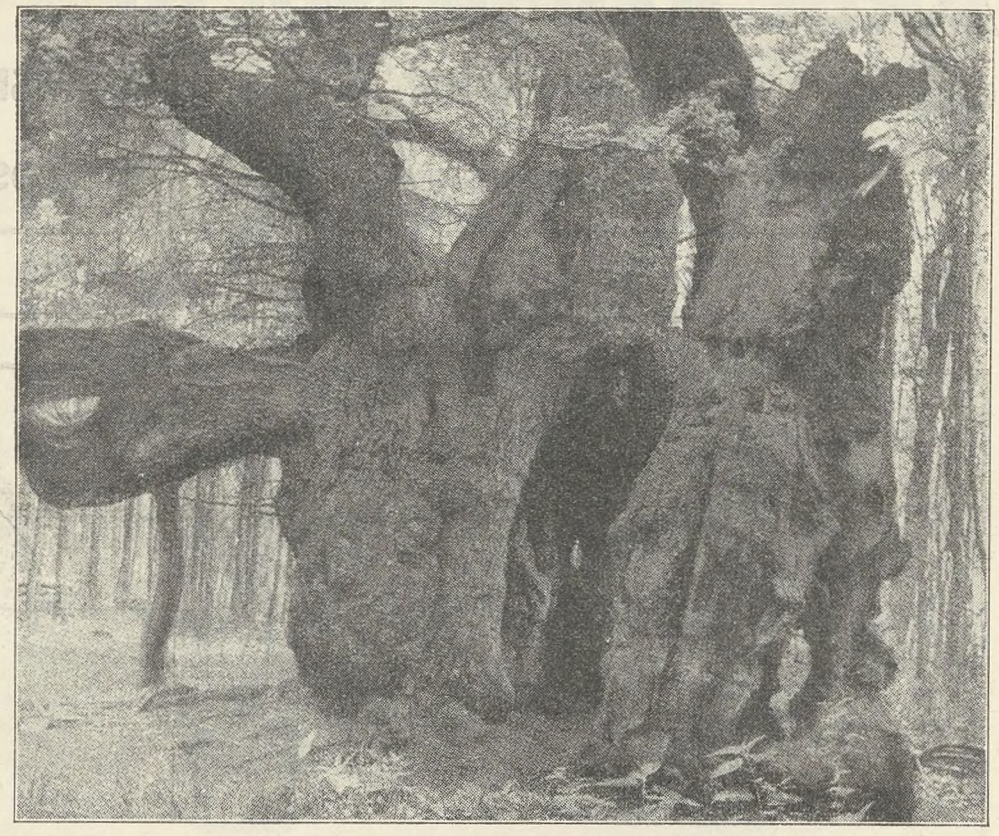
Haandbog for Jord- og Betonarbejdere

— gør det i Dag!

Brændehugsten i vore Skove

Hvor meget Brændsel kan vi fremskaffe uden at gaa de æstetiske Hensyn for nær?

Kæmpeeg i Hornsherred, der gerne skulde bevares længst muligt.

I »Gamle Dage« var der noget, der hed Skovauktioner, Auktioner, hvor forskellige Skoveffekter blev faldbudt til Salg, og hvor Egnens Befolkning mødte op for at købe Brændsel til den kommende Vinters Forbrug. De blev afholdt rundt om paa Kroerne, disse Skovauktioner, eller »Brandauktioner«, som man kaldte dem forskellige Steder paa Sjælland, en sproglig Forfladigelse af Brændeauktion, og det var som Regel »store Dage«. For de fleste gik der en hel Arbejdsdag i Løbet, naar der var Skovauktion paa Kroen, men til Gengæld kunde det ogsaa blive til en fornøjelig Dag, og mange af de Ældre har sikkert gode og glade Minder fra den Tid, da de rigtige Skovauktioner blev afholdt.

Det kunde hænde, at der gik endnu en Arbejdsdag tabt, naar Brændet skulde betales paa Amtsstuen, men saa fik man da ogsaa Turen til Købstaden, og disse tabte Arbejdsdage blev simpelthen regnet med til de faste Udgifter. Derimod var det sjældent, at man paa Landet gav noget for at faa Brændet kørt hjem. Man laante et Køretøj paa en af Egnens Gaarde, og det kostede ikke noget, højst en Bid Brød og en Dram til Kusken, hvis man ogsaa fik ham med i Købet, naar man laante Køretøj, og det skete ikke saa sjældent. Nu skal man have en Vognmand til at køre Brændet hjem, og han gør det ikke for gode Ord alene.

Men det var den Gang. Og selv om der med Skovauktioner er gaaet et hyggeligt Stykke Tid i Graven, er der næppe nogen Grund til at ønske sig den Tid tilbage. Og der er da heller ingen Sandsynlighed for, at det skal ske, i hvert Fald ikke som Situationen ligger. Vel var Skovauktionerne i de senere Aar genopstaaet rundt om, men nu er det Slut. Det er forbudt at afholde Skovauktioner, og der er heller ingen Anledning dertil, eftersom der er Maksimalpris paa Brændet. Nu kan man henvende sig paa de faste Udsalgssteder i Skovene — hvis

Skoven ligner en Valplads.

Paa Vej til Skovs efter Brænde.

der da ikke er lukket — og købe sit Brænde, hvis man da kan faa noget, og det er for Tiden saare vanskeligt, navnlig hvis man ikke tidligere har været Kunde i Skoven, da Skovene først og fremmest sørger for at være leveringsdygtige til deres gamle, ofte mangeaarige Kunder.

Men lad det ligge, der kommer vel en Ordning, hvorefter vi alle kan sikre os det nødvendige Brændsel til den kommende Vinter, enten det nu bliver af den ene eller den anden Slags.

Som under den forrige Krig stiller ogsaa den nuværende Situation, paa Grund af de begrænsede Tilførsler af Brændsel, ekstraordinære Krav til Brændselsproduktionen i vore Skove. Vinteren igennem har der været arbejdet med stor Kraft rundt om i Danmarks Skove, og Arbejdsstyrken har været større end under normale Forhold. Noget misundelsværdigt Job har det ikke været at være Skovarbejder i den nu afvigte Vinter. Sneen har ligget alenhøjt mellem Stammerne, Kulden har været bidende og har indvirket paa Værktøjet og dermed paa Arbejdets naturlige Gang og normale Forløb. Vel har Skovarbejderne deres smaa Finesser, naar det gælder Værktøjet, og ved hvorledes det skal behandles, enten det er Frostvejr eller Tøvejr, men trods dette har den langvarige og strenge Vinter bragt mange Vanskeligheder med sig for Skovens Folk, Vanskeligheder, som ikke ret mange udenforstaaende har Forudsætninger for at kunne forstaa. Dertil kommer den rent fysiske Lidelse, som Vinteren har bragt Skovarbejderne — men den tæller jo ikke med, naar Arbejdets Resultat skal gøres op. Men der har som sagt været arbejdet paa Kraft. Skovene har genlydt af Øksehug og Hammerslag og gør det endnu, og næsten overalt, hvor der blot er en Anelse af Skov, er der Folk beskæftiget. Nogle med at slaa Stød op, et Arbejde, som har været omtalt i en tidligere Artikel her i Bladet, andre med at sanke Kvas eller halvtykke Grene, som hidtil har faaet Lov at ligge upaaagtede paa Skovbunden, og atter andre er maaske beskæftiget med at fjerne Resterne af en gammel Kæmpe, som paa Grund af Alderdom ikke har kunnet modstaa Stormens Voldsomhed og er knækket tre-fire Alen fra Roden. Den har hidtil faaet Lov at staa upaaagtet, fordi det ikke kunde betale sig at fjerne den, eller maaske fordi man syntes, at den gav det paagældende Sted et malerisk Udseende. Men nu skal den altsaa væk, og nægtes kan det jo ikke, at den sammen med Kvasset, de halvtykke Grene og Stødene, danner en Brændselsreserve, man ikke kan se bort fra i en brændselsknap Tid.

Heller ikke maa underkendes det Arbejde, som talrige arbejdsløse har udrettet i Vinterens Løb med at fremskaffe Brændsel. Hvor man end færdedes i Skovene kunde man møde arbejdsløse, der benyttede deres Lediggang til at sanke Brændsel, som ellers ikke vilde være blevet udnyttet. Møjsommeligt er Brændet fundet frem under det tykke Snelag, samlet i smaa beskedne Bunker og derefter baaret hjem paa Ryggen, kørt paa en Trillebør eller en lille Trækvogn, ja, endog Barnevogne har været benyttet eil Transport af dette Brændsel. Tusinder af arbejdsløse Landet over har i Vinterens

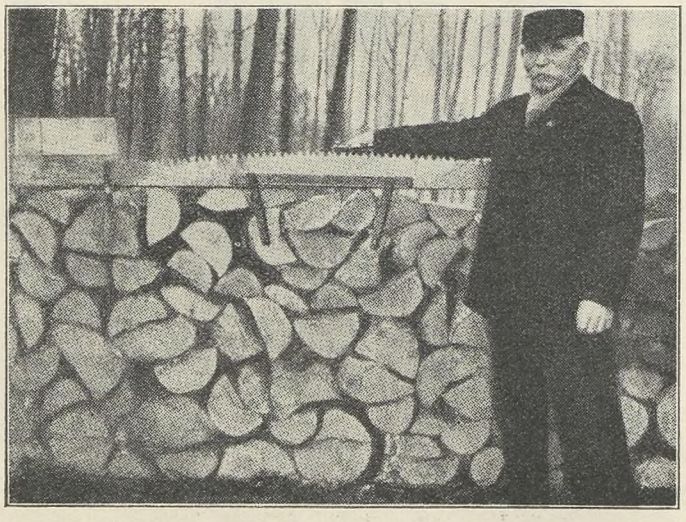
Brændet køres hjem.

Et Kig fra neden og opefter.

Løb, foruden at dække det daglige Forbrug, ved sejg Udholdenhed og ved at lægge Pind til Pind endog drevet det saa vidt, at næste Vinters Forbrug af Brændsel vil være delvis dækket. Det er en Indsats til Gavn for det danske Samfund i Almindelighed, der er gjort her, en Indsats som maa værdsættes. Det er muligt, at enkelte Nationaløkonomer, der er vant til at tumle med de store Tal, vil trække paa Skuldrene, naar dette nævnes, men nægtes kan det dog ikke, at for hver Gang en Husstand har sikret sit Forbrug med hjemligt Brændsel er der sparet saa og saa mange Kroner, som ellers skulde have været sendt ud af Landet til Indkøb af udenlandsk Brændsel. Derfor maa man tage Hatten af for de arbejdsløse, der har benyttet deres tvungne Lediggang til at sikre sig det nødvendige Brændsel, og i en trang Tid har ydet deres Indsats til Samfundshusholdningen. Lad os haabe, at de faar deres Belønning, naar der atter oprinder normale Tilstande i Danmark, og det ske snart!

Som allerede nævnt har der været større Arbejdsstyrker beskæftiget i vore Skove end under normale Forhold. Hugsten har været forceret, og der er vel Sandsynlighed for, at den vil blive fortsat Sommeren igennem, i alt Fald paa de Steder, hvor der er noget at hugge af. Men Spørgsmaalet er: hvor meget Brænde kan vore Skove skaffe os. Nogle vil maaske sige, at vi bare kan hugge væk, der er mere end nok at tage af. Og det er jo forsaavidt rigtigt. Der kan fremskaffes uhyre Mængder af Brændsel, hvis vi bare huggede væk, men saaledes gaar det ikke. De danske Skove rummer andre Værdier end Gavntræ og Brænde, og derfor maa der gaas lempeligt til Værks.

Skovarbejder fra Jylland med en af ham selv konstrueret Fileklemme.

Skovene yder deres Tilskud til det Brændsel, Befolkningen har Behov i normale Tider, og i en kritisk Tid maa dette Tilskud forøges, hvilket jo allerede er sket, idet Landbrugsminister *Bording* har beordret, at Hugsten skal forøges med 25 pCt. Men det maa ske paa en saadan Maade, at de danske Skove ikke ødelægges hverken for nuværende eller kommende Slægter. Skovene er et Rigsklenodie, der maa værnes om det længst mulige.

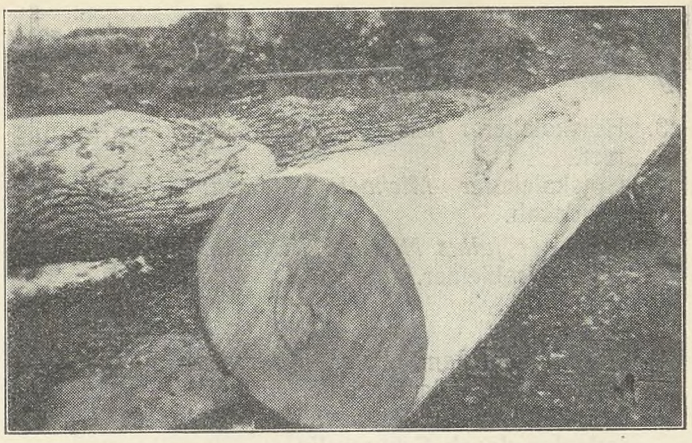

Den tvungne Lediggang maa udnyttes.

Den normale Gennemsnitshugst af Brænde i de danske Skove og Plantager i de sidste tre Aar, fordelt paa de forskellige Træsorter, fremgaar af nedenstaaende Tabel, hvor tillige er anført Størrelsen af den ekstraordinære Hugst man regner med i indeværende Vinter.

	Gennemsnitshugst i Aarene 1936-39 rm	Ekstraordinær Hugst i Vinteren 1939-40 rm
Klov	365,133	39,875
Fagot	140,950	15,692
Knippel	281,751	41,572
Fagot og Knippel	55,435	300
Stort Naaletræ	75,315	20,393
Smaat Naaletræ	210,930	51,310
Stort og smaat Naaletræ	81,161	6,434
Andet Brænde	289,429	58,406
	1,500,104	233,982

Man maa dog regne med, at Brændehugsten kan udvides mere end det fremgaar af Tallene for den ekstraordinære Hugst i afvigte Vinter, men det er næppe sandsynligt, at der vil kunne naas saa vidt som under den forrige Krig, hvor man naaede op paa en Fordobling. Den Gang gjorde andre Forhold sig gældende. Der stod betydelige Mængder af overmoden Skov, som man uden at gøre Skade kunde lade falde for Øksen, ja, det var vel endog gavnligt, selv om det maa erkendes, at der burde være taget visse æstetiske Hensyn ogsaa den Gang. Siden da er der tillige sket en Udvikling i Ret-

Der er Masser af Brænde i et saadant Par.

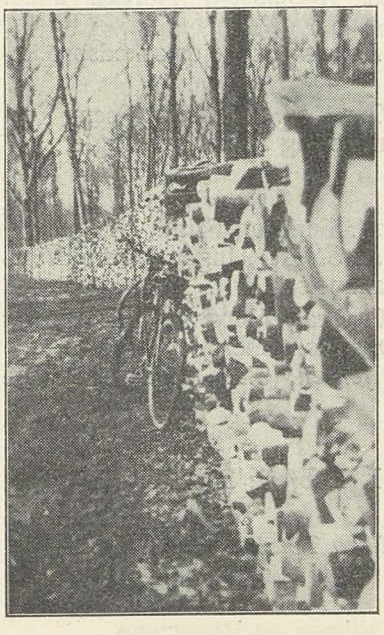

Ogsaa Birken maa holde for.

ning af forøget Produktion af Gavntræ, og meget af det Træ, der blot for faa Aar siden kun anvendtes til Brænde, finder nu Anvendelse paa forskellige Omraader, bl. a. til Sveller, Parket og Isoleringsplader.

Den Brændeproduktion, som efter omstaaende Tabel fremkommer, skulde svare til omtrent 350,000 Tons Kul. Dertil kommer, at der ved Udnyttelse af Stødene, som efter sagkyndiges Udsagn skulde kunne give 300—400,000 Rummeter Brænde — der dog næppe kan produceres paa eet Aar — vil komme op paa et endnu højere Tal, saaledes at man løseligt kan anslaa de Brændselsmængder, Skovene er i Stand til at fremskaffe, som svarende til ca. 400,000 Tons Kul. Det vil omsat i Skibsladninger sige omkring et Par Hundrede Ladninger, og det er jo ikke nogen ringe Post.

Men ogsaa uden for de egentlige Skove kan der skaffes en ikke ubetydelig Mængde Brænde tilveje. Ved en rationel Udnyttelse af en Masse Smaaplantager og Smaaskove vil der skaffes store Brændemængder tilveje, hvilket er formaalstjenligt ogsaa paa anden Maade, da saadanne Plantager og Smaaskove meget ofte trænger til en grundig Udtynding. Endvidere er der Mulighed for fra gamle, tætte Haver, fra Hegn- og Vejplantninger, at faa en Del Brænde, og det hele maa tages med i en vanskelig Situation.

I lange Stabler staar Rummeter ved Rummeter.

Men det maa som sagt ske med Nænsomhed. Hvor meget vi end ønsker at faa ledige sat i Arbejde, og hvor meget Brænde vi end ønsker at fremskaffe, saa maa vi dog saalænge det paa nogen Maade er muligt, værne om vore Skove, at de ikke skal blive udsat for en hensynsløs og ødelæggende Hugst, som det vil tage Menneskealdre at oprette. I Skovene arbejdes der jo paa langt Sigt. Man saar ikke i Aar og høster til næste Aar, men maa overlade til andre Slægtled at nyde Frugten af det forberedende Arbejde.

Den lysegrønne Bøgeskov, vi om kort Tid kan fryde os over, er plantet for Sekler tilbage, og de spæde Spirer, som Skovarbejderen i Dag planter i sirlige Rækker, vil kommende Generationer kunne glædes over og nyde Frugten af.

Saaledes er Udviklingen i vore Skove, og saaledes har den været gennem Aarhundreder. Og lad os haabe, at denne Udviklingslinie, trods Tidens Vanskeligheder, kan følges her i vort lille Land, til Glæde for os selv og til Gavn og Glæde for kommende Slægter.

I. A. Ørsted.

Fuglen ved Værkstedsruden —

Der sidder en Fugl og synger
paa Gesimsen ved Værkstedets Rude,
og det er det lyse Foraar,
der nu nynner sin Sang derude,
det fløjter og triller og traller,
det stilner, det stiger og falder,
men det vokser paany
som en Sang under Sky,
om et Foraar, der aander og lever derude
og banker paa Værkstedets Rude.

Der sidder en Fugl og synger,
det er bittesmaa trallende Toner,
men ind i vi sælsomt sanser
som Bruset i grønnende Kroner,
og ind i den kvidrende Vise
gaar Blomst og gaar Blæst og gaar Brise,
og gaar Bølger i Brus,
og gaar Kornet i Sus,
det er selveste Vaaren, der synger derude
og banker paa Værkstedets Rude.

Oskar Hansen.

Arbejdernes Oplysningsforbund

Sommerplanerne.

Vi bringer nedenstaaende den af Oplysningsforbundet tilrettelagte foreløbige Sommerplan vedrørende Kursus. Prisen for Deltagelse i et 8 Dages Kursus vil blive 40 à 45 Kr., men den bestemte Pris er endnu ikke fastsat. Indmeldelsesfristen er ansat til 15. Juni, men der tages imod Indmeldelser, saa længe der er Plads paa de forskellige Kursus.

Fagforeningskursus I. Roskilde 7.–13. Juli.

Gruppearbejde:

1. Forstander *Hj. Gammelgaard:* Aktuelle økonomiske Problemer.
2. Højskolelærer *Frode Kristensen:* Norden og Danmark, politisk og økonomisk.
3. Sekretær *Ernst Berg:* Arbejdsretten i Danmark.
4. Højskolelærer *Kaj Bundvad:* Danmarks Erhvervsliv.
5. Højskolelærer *Jens Eriksen:* Gennemgang af Bogen Fagforeningskundskab.

Foredrag:

1. Formand f. D. s. F. *Laur. Hansen:* Aktuelle Opgaver i den danske Fagbevægelse.
2. Handelsminister *Johs. Kjærbøl:* Erhvervenes Stilling i Tiden, der kommer.
3. Direktør *Erik Dreyer:* Hvorfor en Revision af Arbejderbeskyttelsesloven.
4. Kontorchef *K. Korsgaard* eller Forretningsfører *F. Trier:* Staten og Boligspørgsmaalet.

Fagforeningskursus II. Roskilde 21.–27. Juli

Gruppearbejde:

1. Forstander *Hj. Gammelgaard:* Fagbevægelsens aktuelle økonomiske Problemer.
2. Højskolelærer *Frode Kristensen:* Norden og Danmark, politisk og økonomisk.
3. Sekretær *Einar Nielsen:* Fagbevægelsens Lønproblemer.
4. Højskolelærer *Kaj Bundvad:* Fagbevægelsen og det danske Erhvervsliv.
5. Højskolelærer *Jens Eriksen:* Fagligt og politisk Samarbejde.

Foredrag:

1. Kontorchef *Niels Lindberg:* Beskæftigelsespolitik og Erhvervsmuligheder.
2. Forbundsformand *Axel Olsen:* Lønpolitik og Samfundspolitik.
3. Folketingsmand *Hedtoft-Hansen:* Socialdemokratiets Opgaver for Dagen og Fremtiden.
4. Socialminister *Ludv. Christensen:* Arbejdsløshedsforsikring eller Arbejdsløshedsforsorg.

Fagforeningskursus III. Esbjerg 4.–10. August.

Gruppearbejde:

1. Forstander *Poul Hansen:* Fagbevægelsens aktuelle Problemer.
2. Sekretær *Stecher-Christensen:* Arbejdsretten i Danmark.
3. Højskolelærer *Jens Eriksen:* Arbejdsløshedsproblemet.
4. Højskolelærer *Michael Andersen:* Fagforeningskundskab.
5. Sekretær *Julius Nielsen:* Fagbevægelsens Organisationsproblemer.

Foredrag:

1. Forbundsformand *Peter Andersen:* Fagbevægelsens nordiske Samarbejde.
2. Forstander *Poul Hansen:* Kooperationens Opgave indenfor dansk Erhvervsliv.
3. Professor, Dr. med. *Sk. V. Gudjonsson:* Folkeernæring og Folkesundhed.
4. Dr. *Knud Illum:* Arbejdsretten i de nordiske Lande.

Fagforeningskursus IV. Esbjerg 11.–17. August.

Gruppearbejde:

1. Sekretær *Oluf Bertolt:* Arbejdslivets Problemer.
2. Forstander *Poul Hansen:* Fagbevægelsens aktuelle økonomiske Problemer.
3. Højskolelærer *Kaj Bundvad:* Arbejdsretten i Danmark.
4. Højskolelærer *Michael Andersen:* Fagforeningskundskab.

Foredrag:

1. Folketingsmand *M. K. Sørensen:* Arbejderne og Skattespørgsmaalet.
2. Folketingsmand *Jul. Bomholt:* Staten og Ungdomsarbejdsløsheden.
3. Folketingsmand *Peder Nørgaard:* Kooperationens Plads i Arbejderbevægelsens Virksomhed.
4. Direktør *Erik Dreyer:* Hvorfor en Revision af Arbejderbeskyttelsesloven?

Aktuelle faglige Problemer. Roskilde 30. Juni–6. Juli.

Gruppearbejde:

1. Højskolelærer *Frode Kristensen:* Norden under Krise og Krig.
2. Højskolelærer *Jens Eriksen:* Arbejdsløshedsproblemet.
3. Højskolelærer *Kaj Bundvad:* Fagbevægelsens Forhandlings-, Afstemnings- og Samarbejdsregler.

Foredrag:

1. Sekretær *Oluf Bertolt:* Ferie og Fritid.
2. Folketingsmand *Johan Strøm:* Ungdomsarbejdsløsheden og dens Bekæmpelse.
3. Formand f. D. s. F. *Laur. Hansen:* Samarbejdet mellem de faglige Organisationer.
4. Næstformand *Eiler Jensen:* Skal Arbejderne have Week-end?

Socialt Kvindekursus I. Esbjerg 30. Juni–6. Juli.

Gruppearbejde:

Nina Andersen og *Thea Tønder:* Kvindeproblemer.

Foredrag:

1. Fru *Bodil Begtrup:* Filmen og Hjemmene.
2. Forstander *Poul Hansen:* Hvilke Fordele byder Kooperationen Hjemmenes Økonomi?

3. Borgerrepræsentant, Fru *Margrethe Høst Neerup:* 10 Aars Kvindeudvalgs Virksomhed.
4. Fru *Fanny Jensen:* Kvinderne paa Arbejdsmarkedet.

Socialt Kvindekursus II. Esbjerg 7.–13. Juli.

Gruppearbejde:

Nina Andersen og *Thea Tønder:* Kvindeproblemer.

Foredrag:

1. Fru *Viola Nørløv:* Kvindernes Opgave indenfor Partiet.
2. Højskolelærer *Johs. Bjerre:* Arvelighed og Racehygiejne.
3. Fru *Ingeborg Hansen,* M. L.: Kvindernes Retsforhold i den demokratiske Stat.
4. Fru *Ninna Andersen,* M. F.: Kvinderne og Krigen.

Studielederkursus. Esbjerg 18.–24. August.

Gruppearbejde:

1. Sekretær *Oluf Bertolt:* Instruktion i Emner vedrørende Samfundskundskab.
2. Højskolelærer *Jens Eriksen:* Instruktion i Emner vedrørende faglige Spørgsmaal.
3. Højskolelærer *Michael Andersen:* Instruktion i Danmarks politiske Historie.

Foredrag:

1. Kommunelærer *Otto V. Nielsen:* Sang og Musik.
2. Overbibliotekar *Carl Thomsen:* Bogstudier eller Studier i Marken?
3. Sekretær *Oluf Bertolt:* Studiekredsarbejdet og Skønlitteraturen eller Tidsskriftlitteraturen og Studiekredsarbejdet.
4. Folketingsmand *Chr. Christiansen:* Mødeformer og Mødeteknik.

Udvidet Fagforeningskursus.
Roskilde 8.–21. September.

1. Aars Hold:

1. Statistik og Bedriftsøkonomi. Forstander, cand. polit. *Hj. Gammelgaard.*
2. Erhvervsgeografisk Oversigt. Højskolelærer *Frode Kristensen.*
3. Arbejderbevægelsens Historie. Højskolelærer *Kaj Bundvad.*
4. Regning og Regnskabsvæsen. Højskolelærer *Ib Koch Olsen.*

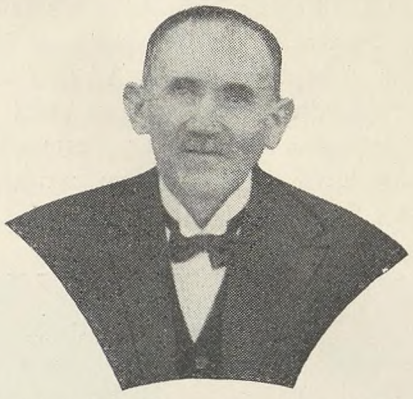
2. Aars Hold:

1. Nutidens Befolknings-Problemer. Forstander, cand. polit. *Hj. Gammelgaard.*
2. Statskapitalisme. Protektionisme. Valuta-Spørgsmalet. Højskolelærer *Frode Kristensen.*
3. Organisationerne og den demokratiske Stat. Højskolelærer *Ib Koch Olsen.*
4. Fagretslige Forhold I. Næstformand i D. s. F. *Eiler Jensen.*
5. Internationale. Hovedkasserer *Hans Jacobsen.*

3. Aars Hold:

1. Nutidens og den nærmeste Fremtids Opgaver. Erhvervsomlægning og Erhvervsudvidelse i Danmark.
2. Fagretslige Forhold II. Næstformand i D. s. F. *Eiler Jensen.*
3. Internationale. Hovedkasserer *Hans Jacobsen.*
4. Fagforeningerne og de kulturelle Problemer. Højskolelærer *Ib Koch Olsen.*

25 Aars Jubilæum

Den 28. April kan Kontrolbestyrer *Hans Jørgen Sørensen,* Egebjerg Hede, fejre 25 Aars Jubilæum som Kontrolbestyrer for Afdelingen i Stenstrup. Det er en stor Udvikling, der er foregaaet indenfor Arbejdsmændene i Stenstrup i de 25 Aar; fra nogle faa Stykker er Medlemstallet gaaet fremad til i Dag, da Afdelingen tæller over 300 Medlemmer. Hans Jørgen Sørensen har fulgt med i hele denne Udvikling, og det skyldes ikke mindst ham, at Afdelingen gennem de 25 Aar har forøget sit Medlemstal saa stærkt.

Han har altid været en god Agitator for Organisationen. Indtil for faa Aar siden var Hans Jørgen Sørensen ogsaa Kasserer for Afdelingen, men Arbejdet som Kontrolbestyrer tog efterhaanden hans fulde Arbejdskraft i den Fritid, han havde til Raadighed, idet han stadig passer sit Arbejde som Teglbrænder. Det er et stort og fortjenstfuldt Arbejde Hans Jørgen Sørensen har udført for Arbejdsmændene i Stenstrup igennem de svundne Aar. Medlemmerne benytter da ogsaa Lejligheden til at sige Hans Jørgen Sørensen Tak for mange Aars trofast Arbejde ved en Fest, Afdelingen holder for ham Lørdag den 27. April i Kirkeby Forsamlingshus.

Skriv rigtig Adresse

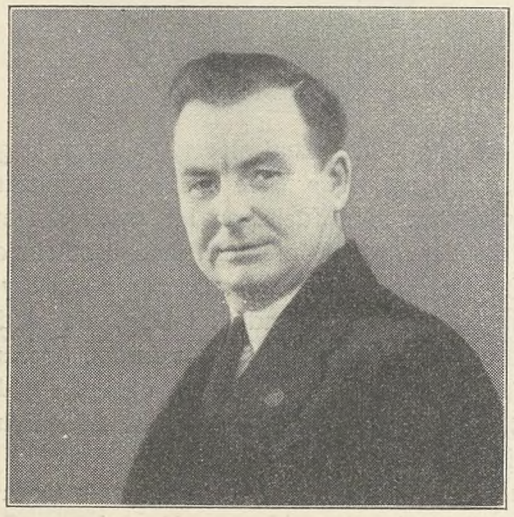
Den Omstændighed, at baade vort Forbund og Arbejdsløshedskasse har Kontorer i samme Ejendom, har aabenbart bibragt Afdelingsledelserne ude i Landet den Opfattelse, at det er tilstrækkeligt at anvende Adressen Nyropsgade 25 paa samtlige Breve, uanset om disse efter deres Indhold henhører under Arbejdsløshedskassen.

Denne Fejltagelse medfører dagligt et Omekspederingsarbejde paa Forbundets Hovedkontor og kan muligt ogsaa i visse Tilfælde afstedkomme Forsinkelse af Svaret. Vi gør derfor opmærksom paa, at Breve, der er bestemt for Forbundets Hovedkontor, bør sendes efter Adressen Nyropsgade 25, medens Breve, som omhandler Arbejdsløshedsspørgsmaal, Rekvisition af Understøttelse og iøvrigt Korrespondance vedrørende Arbejdsløshedskassen, sendes efter Adressen Nyropsgade 27.

Ved at følge denne Regel opnaar Afdelingerne den hurtigst mulige Ekspedition, og Muligheden for Fejltagelser indskrænkes til et Minimum.

Nyt Hovedbestyrelsesmedlem

Som bekendt tiltraadte Hovedbestyrelsesmedlem *Jens Chr. Jensen,* Struer, for en Tid siden en Stilling som Sekretær paa Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasses Hovedkontor og udtraadte som Følge heraf af Forbundets Hovedbestyrelse. Suppleanten, Formanden for den københavnske Jord- og Betonarbejderafdeling, *Søren Sørensen,* blev derefter indkaldt.

Søren Sørensen er født den 1. Maj 1893 i Fjelling ved Grenaa. Forældrene flyttede senere til Aakjær Gaard ved Falling. Faderen fiskede i Horsens Fjord, og Søren, der da var 7 Aar gammel, maatte bringe Fisken til Herregaarden. Foruden dette Hverv maatte han ligeledes vogte Gaardens Faar. Senere i 9-Aarsalderen blev Søren Sørensen fæstet som Hjorddreng og arbejdede derefter i Landbrugets Tjeneste til 18-Aarsalderen.

Som voksen rejste Søren Sørensen til Sønderjylland, der da tilhørte Tyskland, og arbejdede her dels ved Merglings- og dels ved Banearbejder.

I 1914 kom Søren Sørensen til København og opnaaede Arbejde paa Carlsberg Bryggerierne. Senere i Tiden fra 1917—18 var han beskæftiget ved Tørvearbejde i Veksø Tørvemose, hvor der under Krigen var iværksat en meget stor Tørveproduktion.

I 1919 blev Søren Sørensen Jord- og Betonarbejder og valgtes i 1930 til Mæglingsmand. Dette stod naturligvis i Forbindelse med, at Søren Sørensen i den mellemliggende Periode i stor Udstrækning havde været sine Kammeraters Tillidsmand paa forskellige Arbejdspladser og havde forestaaet Skurbogsføring og Regnskabsaffatning m. m., et Arbejde han havde dygtiggjort sig til ved Deltagelse i Jord- og Betonarbejdernes Kursus paa Teknologisk Institut allerede i Aarene 1919—20.

Hvervet som Mæglingsmand blev hurtigt efterfulgt af en Ansættelse paa Jord- og Betonarbejderafdelingens Kontor som Opmaaler og Kassererassistent, hvilket skete i 1934. Derefter valgtes Søren Sørensen til Formand for Afdelingen den 1. November 1938, da den tidligere Formand, Peder Andersen, tiltraadte Forbundets Hovedkontor som Hjælpeforretningsfører ved Jord-, Beton- og Bygningsgruppen.

Vort Forbunds Medlemmer vil iøvrigt i stort Tal kende Søren Sørensen fra dennes Virksomhed som Lærer ved de i Kendskab til Jord- og Betonpriskuranten arrangerede Kursus paa Roskilde Højskole i Aarene 1934—35 og 36 samt paa Esbjerg Højskole 1937—38.

Ogsaa udenfor vort Forbunds Omraade har man lagt Beslag paa Søren Sørensens Arbejdskraft, idet han er Medlem af Bestyrelsen for Arbejdernes Livsforsikring siden 1939.

Søren Sørensen møder, som det fremgaar af foranstaaende, i enhver Henseende med de bedste Forudsætninger til Arbejdet i vort Forbunds Hovedledelse. Vi ønsker Søren Sørensen Lykke og Held til dette Arbejde og haaber, at dette Arbejde maa blive til Glæde for ham selv og til Gavn for vort Forbunds Virksomhed.

Fagforeninger, Priser og Lønninger i USA

Ligesom i alle andre Lande, som direkte eller indirekte er ramt af Krigen, stiger Priserne ogsaa i De forenede Stater. I Tiden fra Midten af August til Midten af September er Engrospriserne for Levnedsmidler gennemsnitlig steget med 13 %. I Detailhandelen steg Levnedsmiddelpriserne i samme Tidsrum med ca. 5%. Tager man de enkelte Varer, kan der konstateres endnu større Prisstigninger. For Uldvarer andrager Prisstigningen saaledes ikke mindre end 50 %. Med Henblik herpaa har Formanden for den amerikanske Landsorganisation, William Green, fornylig udsendt en Skrivelse til de tilsluttede Forbund og opfordret dem til opmærksomt at følge Prisbevægelsen. Han understreger, at »pludselige stærke Prisstigninger er et Tegn paa en Forstyrrelse af den normale Udvikling og en uregelmæssig Produktion«. Da Lønnen er Betaling for Arbejdernes Indsats i Produktionslivet, maa der føres en skarp Kontrol med Priser og Udbytte og tilvejebringes en Udligning mellem disse og Lønningerne.« De »organiserede Arbejdere vilde gøre klogt i at tilslutte sig en bestaaende Forbrugerbevægelse for at forsvare sig mod Aagerpriser, eventuelt selv starte Brugsforeninger.« Lignende Bestræbelser er som bekendt ogsaa i Gang i Storbritannien, Frankrig og andre Lande, hvor Fagforeningernes Bestræbelser tager Sigte paa en skarp Kontrol med Priserne for at holde disse nede og paa denne Maade stabilisere Forholdene i den størst mulige Udstrækning.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

VERDENS SPEJLGLASINDUSTRI

En af Hovedgrupperne indenfor Vinduesglasfabrikationen er Spejlglasindustrien med dens Underafdelinger Ornament-, Støbe- og Opakglas. Ogsaa Spejlglas fremstilledes tidligere ved Haandkraft gennem Blæsemetoden. De sidste Foretagender i Bayern, hvor Tilvirkningen foregik ved Haandkraft, nedlagdes 1927 som Følge af den fremadskridende Mekanisering.

Oprindelseslandet for støbt og valset Spejlglas er Frankrig. Aar 1688 forsøgte Lucas de Nehon at frembringe større og tykkere Glasskiver, end det er muligt gennem Blæsemetoden, idet han lod den smeltede Glasmasse løbe ud over et Underlag og valsede den. I Princippet benyttes denne Metode endnu i Dag. Det fordrer to fra hinanden adskilte Arbejdsprocesser, nemlig først Fremstillingen af Raaglasset til Pladen og derefter Slibning og Polering. Til Spejlglas regnes alle Glassorter med en Tykkelse af 4—12 mm. Glas, der er bestemt til Butiksruder, støbes i 8 mm Tykkelse. Paa den Maade Spejlglas endnu støbes i Digelovne, hvilket hovedsageligt er Tilfældet i Europa, kunde fremstilles Plader paa 7—9 m Længde og 3—4 m Bredde. Pladens Størrelse beror paa Kvantiteten af smeltet Glas i Digelovnen samt den foreskrevne Tykkelse af Glasset.

De Forbedringer i Spørgsmaalet om Støbefabrikationen, som efter Verdenskrigen indførtes indenfor den tyske Spejlglasindustri, er beskyttet gennem Bicheroux-Patentet. Denne Fabrikation foregaar paa den Maade, at den flydende Glasmasse presses gennem to Staalvalser. For Støbeglastilvirkningen har St. Gobainkoncernen Patent paa en ny Metode, som anvendes siden 1930, og ifølge hvilke Støbningen kan finde Sted stadigvæk.

En anden Metode til vedvarende Støbning, der foregaar paa den Maade, at Glasmassen uden Afbrydelse løber ned paa Støbebordet, har hidtil endog været praktiseret i tre Spejlglasværker med Fordmaskiner og i et af Pittsburgh Plate Glas Co.s Værker i U. S. A. Et i Altwasser i Schlesien beliggende Værk, der arbejder efter samme Mønster, befinder sig stadig paa Forsøgsstadiet. Denne Metode har den Ulempe, at man ikke kan komme op til større Bredde end 180 cm. Glas indtil 8 mm Tykkelse kan ogsaa fremstilles i Vinduesglasværker, der arbejder efter Libbey-Owen eller Pittsburghsmetoden. Større Betydning end den vedvarende Støbningsfabrikation maa man imidlertid tillægge den vedvarende Slibningsfabrikation, for hvilket man begynder at gaa ind for i den amerikanske og for en stor Del ogsaa i den europæiske Industri. Det løbende Baand af Pilkington-Typen har en Længde af 60 m og ved den Ford'ske vedvarende Slipningsfabrikation af 200—250 m.

Karakteristisk for Spejlglasindustrien er, at den koncentrerer sig om nogle faa Produktionssorter, og at den i økonomisk Henseende beherskes internationalt af faa Koncerner. I den internationale Spejlglaskartels Statistik findes nogle Oplysninger om Produktion og Omsætning. Verdensproduktionen af Spejlglas steg i Aarene 1925—1928 til ca. 25 Millioner m² pr. Aar, hvoraf omkring Halvdelen fabrikeredes i U. S. A. Hertil kommer Produktionen af Tykglas med Libbey-Owen og Pittsburghmaskiner. I Aaret 1937 steg den sammenlagte Produktion til 36 Millioner m². Nedenstaaende Tabel viser Spejlglasindustriens Størrelse Aar 1937.

Verdensproduktionen af Spejlglas inklusive Produktionen af Tykglas med Libbey-Owen og Pittsburghmaskiner.

Land	Foretagende	Arbejderantal	Produktionsmængde i 1000 km²		Produktionsværdi i Mill. Rmk.	Export
	1937	1937	1913	1937	1937	1937
Tyskland	9	3800	1730	2800	44	12,4%
	+ 3	400	—	480	6	32 %
Belgien	8	7600	2450	5200	70	58,8%
	+ 4	550	—	560	6,7	76 %
England	1	?	1000	1400	25	15,6%
Frankrig	6	3200	?	2000	40	6 %
	+ 2	320	—	280	3,8	56 %
Tjekoslovakiet	2	1200	400	250	i 1 Foretagende er Driften nedlagt	5 %
Italien	3	1000	400	400		4 %
Holland	1	ca. 1000	440	300	Korttidsarbejde	?
Spanien	3	1000	400	200	–	
Rusland	4	1000	—	450		
Europa	46	21070	6780	14320	inkl. Tykglas	
U. S. A.	16	18000	4750	21680		
	+12	—	—	—		
Verdensproduktion af Spejlglas			11530	36000	inkl. Tykglas	

+ = Tykglasproduktion.

Af ovenstaaende Statistik fremgaar det, at Spejlglasproduktionen siden 1913 er mere end tredoblet. Særligt fremtrædende er Produktionens Overflyttelse fra Europa til Amerika, hvilket i høj Grad turde bero paa Udviklingen indenfor Bilindustrien, men ogsaa paa det Forhold, at Spejlglasindustrien i U. S. A. stadig nyder stærk Toldbeskyttelse. Europa har hovedsageligt koncentreret sig om Produktionen af Glas til Butiksvinduer etc., medens U. S. A. til Gengæld ved Hjælp af den kontinuerlige Metode tilvirker større Kvantiteter, der imidlertid udelukkende anvendes indenfor Bilindustrien.

Da der af Tabellen imidlertid kan læses i hvilke Forhold den tekniske Udvikling skrider frem i de forskellige Foretagender, finder vi det hensigtsmæssigt nedenfor at give en Del Oplysninger om Produktionen af Spejlglas i de forskellige Lande.

Den tyske Spejlglasindustri grundlagdes omkring Midten af 1800. Den franske Koncern St. Gobain har efter Starten af sit eget Værk og gennem Indflydelse i yderligere fire Værker allerede fra Begyndelsen indtaget en ledende Stilling. Spejlglasværket i Bayern er fri for udenlandsk Kapital, og da de selv foretager Forædlingen af saa godt som hele dets Produktion af Spejlglas samt Fabrikation af Spejle, saa har de indenfor denne Produktion tilkæmpet sig en ledende Stilling paa Verdensmarkedet.

I indeværende Aar er dog den til 90 % stigende Eksport sunket med mere end Halvdelen.

De belgiske Fabriker er ligesom de tyske startede efter Midten af det 18. Aarhundrede og ligger fortrinsvis i Kulbækkenet ved Charleroi og Namur. Den fordelagtige Beliggenhed og en dygtig Arbejderskare har medvirket til, at denne Industri allerede fra Begyndelsen formaaede at skaffe sig en fremtrædende Stilling paa Verdensmarkedet, hvilket ogsaa fremgaar af Eksportcifrene. Den belgiske Spejlglasindustri beherskes af de tre Koncerner Glaceries de St. Roch, St. Gobain og det amerikanske Selskab Pittsburgh Plate Glass Co.

Spejlglasindustriens Oprindelsesland Frankrig har tre Foretagender indenfor Branchen kontrolleret af St. Gobain-Koncernen. Aktiemajoriteten i et fjerde Foretagende indehaves ligeledes af St. Gobain. I det femte Værk i Boussois er to belgiske Spejlglasværk Medejere. Det sjette Værk, Glaces de Maubeuge, ejes af det engelske Firma Pilkington. Ogsaa her behersker St. Gobain sammenlagt 60 % af den franske Produktion.

I England fabrikeredes Spejlglas siden 1770 af Firmaet Pilkington i St. Helen. Dette Foretagende har under Efterkrigstiden mere end noget andet benyttet sig af Teknikens Fremskridt. Dets Produktionsciffer naas næppe af noget amerikansk Foretagende.

Af de to Foretagender indenfor den tjekkiske Spejlglasindustri er det ene siden 1930 nedlagt. I det andet er tjekkisk, tysk og belgisk Kapital investeret i omtrent lige store Mængder.

Indenfor den rene Spejlglasindustri udgjorde den aarlige Arbejdspræstation pr. Arbejder i 1913 ca. 575 m² og 1937 ca. 600 m². Disse Cifre har man faaet frem ved Kontrol af Raaglasproduktionen, derimod ikke ved Forædlingen, ved hvilket Hovedparten af Arbejderne er beskæftigede. For U. S. A. angives for 1937 en Aarspræstation af 970 m² Raaglas. Paa Trods af denne Difference viser det sig som allerede paapeget, at Spejlglasproduktionen i U. S. A. drives næsten udelukkende kontinuerligt og sammen med Tykglastilvirkningen og kun er muligt, da Afsætningen beror paa de store standardiserede Kvantiteter.

Til Spejlglasindustrien hører endelig ogsaa Støbe-, Ornament- og Opakglastilvirkningen. Fremstillingen af disse Sorter er betydelig enklere end Fremstillingen af Spejlkrystalglas, hvorfor foruden Spejlglasværker ogsaa mindre selvstændige Foretagender arbejder med saadan Fabrikation. Da der hertil bruges samme Raamaterialer som ved Flaskeglasfabrikationen forekommer Støbe- og Ornament-Fabrikationen ofte i særskilte Afdelinger ved større Flaskeglasværker. Fremstillingen af farvet Støbeglas, det saakaldte Alabast, og Opakglas er af den europæiske Spejlglasindustri blevet koncentreret efter Freden i Hannover.

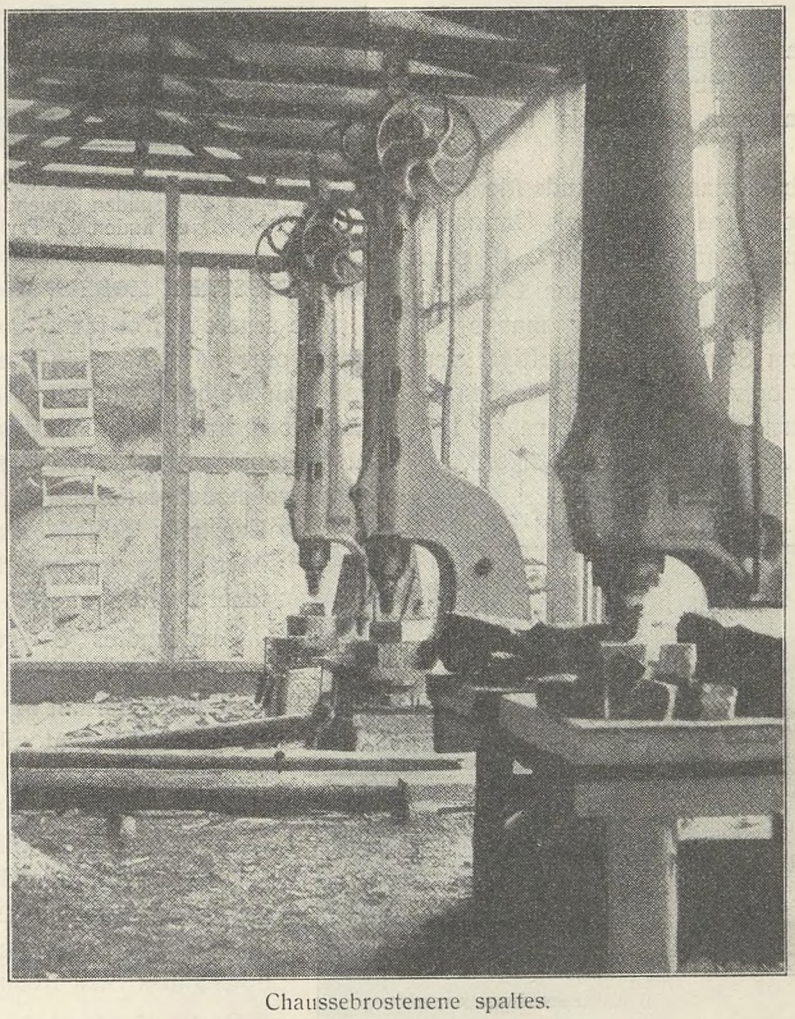
Der findes ingen Industri i Verden, som siden Aarhundredets Begyndelse i økonomisk Henseende har været saa stærkt internationalt behersket som Spejlglasindustrien med dens Underafdelinger. Da Kapitalforgreningerne endog naar ind i de Kemikalier- og Kulkoncerner, staar Arbejderne her overfor et Bolværk, der næppe eksisterer i nogen anden Industri. Spejlglasindustrien maa derfor ogsaa fra Arbejderside internationalt overvaages i højere Grad end Glasindustriens øvrige Grupper.

Kampen mod Arbejdsløsheden

Skønt Produktionen i U. S. A. allerede i November havde naaet samme Rekordtal som i Maj 1929 og Arbejdsløsheden viser Nedgang siden Juli 1939, findes der endnu stadig 9 Millioner arbejdsløse (mod 10 Mill. i Juli 1939). Arbejdsløshedsprocenten i de under den amerikanske Landsorganisation hørende Organisationer er fra Juli til November sunket fra 12 til 11 %. Det fornylig afholdte Bestyrelsesmøde i A. F. of L. har taget Stilling til Arbejdsløshedsproblemet og givet Udtryk for, at »det maatte betragtes som Demokratiets Bankerot, dersom man vilde tilslutte sig Tanken om en permanent Arbejdsløshed af dette Omfang«. Det vilde være »Selvmord for Nationen, saafremt der ikke kan findes frem til Afskaffelse af Arbejdsløsheden«. Der foreslaas nedsat en national raadgivende Kommission, der skal sammenfatte alle Bestræbelser til Bekæmpelse af dette Onde. Der foreslaas gennemført en landsomfattende Tælling af alle arbejdsløse for at konstatere, i hvilken Udstrækning de enkelte Arbejderkategorier (Unge, ældre etc.) rammes af Arbejdsløsheden. Bestyrelsen udtalte sig imod enhver Regeringsforanstaltning, der kan bidrage til at indskrænke Forretningsgangen. Der skal gøres alt for at fremme Beskæftigelsen i den private Industri.

Den bornholmske Stenindustri

Det var dengang haarde Tider for Arbejderne paa Bornholm. De faglige Organisationer var ikke, som Helhed taget, ret meget bevendt. Mange var blevet arbejdsløse under den store Lock-out 1899, fordi Arbejdsgiverne paa Bornholm stod udenfor Arbejdsgiverforeningen. De bornholmske Arbejdere havde naturligvis maattet yde deres Bidrag til Kammeraterne i det øvrige Land, og dette havde Arbejdsgiverne udnyttet agitatorisk overfor deres Arbejdere og bildt mange ind, at det var helt urimeligt, at de skulde ofre Penge paa en Konflikt, som var dem uvedkommende.

Chaussebrostenene spaltes.

Af Dansk Arbejdsmands Forbunds Rønneafdeling, hvori nu er over 1000 Medlemmer, var kun Bestyrelsen tilbage, da fhv. Handelsminister *N. C. Hauge,* som da blev Redaktør af Bornholms Socialdemokrat, fik afværget, at Foreningen blev opløst.

Arbejdsmændene paa Bornholm havde lang Vej til deres Arbejdsplads og havde ikke anden Befordring end deres egne Ben. Tidlig Morgen kunde man, skriver Hauge i sine Erindringer, se disse Mennesker, hvoraf mange var udslidt i en forholdsvis ung Alder, tungt vandre med en Træmadkasse paa Ryggen til Arbejdspladsen. Ved Aftentid kom de trætte, snavsede tilbage til Hjemmet for at hvile ud og for at nyde den sparsomme, varme Mad, som de havde maattet undvære hele den lange, trælse Arbejdsdag fra seks Morgen til seks Aften.

UGELØNNEN VAR KUN 9 KRONER

Det var umuligt at holde Fattigdommen udenfor Dørene, hvor Børneflokken var stor, og Børneflokken var i disse Tider stor i næsten alle Arbejderhjem. Arbejderne blev forkuet af det strenge Slid og af Haabløsheden i deres Tilværelse. Kristeligt Fællesforbund søgte at vinde Proselytter og mødte Arbejdsgivernes Velvilje, men de bornholmske Arbejdere indsaa hurtigt, at de ikke kunde vinde noget ved sammen med Arbejdsgiverne at gøre Front mod deres egen Klasses Bestræbelser for at vinde bedre Levevilkaar. Martin Andersen-Nexø tegner i »Lotterisvensken« et meget grelt Billede af den bornholmske Stenflækker omkring Aarhundredskiftet. Ugelønnen var 9 Kroner. Menuen stod Ugen rundt paa Mælk-og-Grød samt Spegesild og Kartofler. Træskoene var med Halmvisker og Jernkramper over Revnerne og paa Hænderne havde de Sejldugsvanter.

Hele Dagen sad Stenflækkerne paa den kolde Sten selv i den haardeste Frost og havde Overkroppen i uafbrudt Bevægelse, medens Kulden fra neden af sneg sig op i Underlivet. De fik krogede Knæ og gik med stive Skridt. Selv Hvidtøllet i Flasken frøs, og Brændevinen, som kostede 50 Øre pr. Pot, var det eneste, som kunde varme, for det var ikke hver Dag, at Børnene havde Tid til at løbe op i Løkkerne med Kaffe i Sodavandsflaske med en Avis eller Strømpeskaft om. De store Drenge maatte hugge Kilehuller og de mindreaarige samle de harpiksfyldte Grankogler i Skovene, saa man havde noget at putte i Kakkelovnen.

10 % AF STENINDUSTRIENS FOLK ER ARBEJDSMÆND

Siden er Lønnen forbedret betydelig. De bornholmske Arbejdere har nu næsten alle deres eget, lille Hus (Rønne har 132 Gader). Det er 3 eller 4 Fags Huse med 2—3 Værelser og et Par Loftskamre. Husene er velholdte baade ind- og udvendig, saaledes ser man nu ved Foraarstid Arbejderne afvaske de oliefarvede Facader med Sæbevand.

Men Arbejdet i Stenbrudene er ikke blevet mindre farefuldt. Tværtimod! Man ser i Dag Arbejderne klatre dristigt op ad Brudets Sider, tage Fodfæste paa en Klippeafsats og give sig enten til at vælte Klippestykker ned ved Hjælp af Løftestænger eller bore Huller, som fyldes med Sprængstof, hvorefter en lillebitte

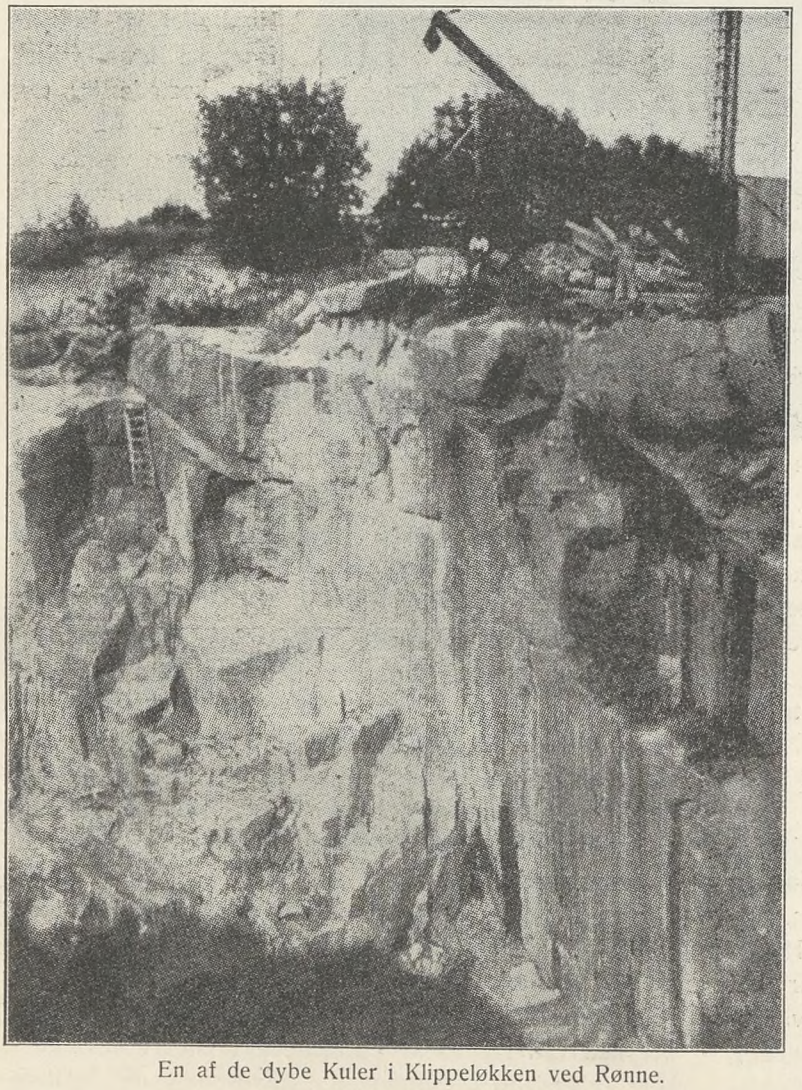
Gnist ordner Resten. Der lyder et Varsko! og Brokker og store Sten skyder i Luften som et mægtigt Springvand. Desværre er det ikke nogen Sjældenhed, at Ulykken rammer Arbejderen.

Hertil kommer Silicosen. Der ophober sig Kiselstøv i Lungevævet. Symptomerne er: Hoste, Stakaandethed og grumset Opspyt.

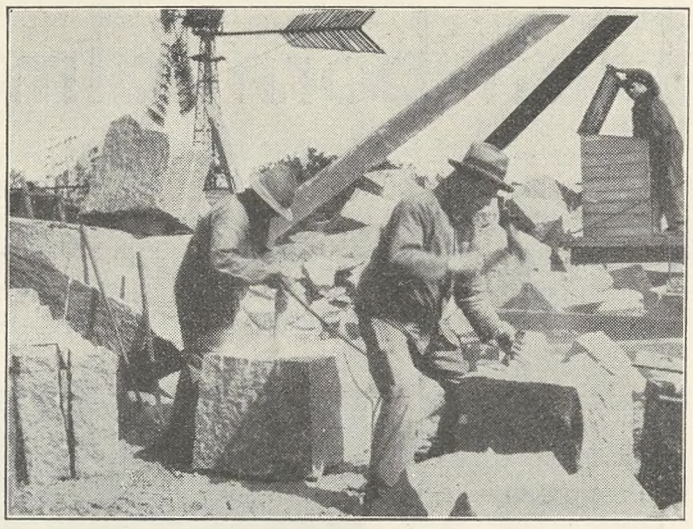
Staar man nede under de store Knuseværker og ser op mod Sorteringstromlen, skimter man af og til en Arbejder gennem den tætte Sky af Stenmel. Arbejderen kan vogte sig for Dynamitten, finde Fodfæste, naar han klatrer op ad Brudets stejle Sider, men Silicosen er hans Overmand. Den sniger sig ind paa ham. Den bornholmske Stenarbejder faar sit daglige Brød i Brudene, men han maa ofte betale med Helbredet derfor.

Af samtlige Dansk Arbejdsmands Forbunds Medlemmer, som tilhører de Afdelinger indenfor hvis Omraade, der findes Stenindustri paa Bornholm, er ca. 10 pCt. beskæftiget direkte her. Dertil kommer saa Chauffører, Havnearbejdere m. fl. Endvidere er mange af D. A. F.s Medlemmer om Sommeren beskæftiget ved de store Vejanlæg, der er og vil blive udført paa Øen.

Timelønnen i Stenindustrien for Arbejderne er 118 Øre, men en stor Del af Arbejdet udføres i Akkord, og denne ligger 20—30 pCt. over Timelønnen.

En af de dybe Kuler i Klippeløkken ved Rønne.

Granitsten hejses op af Brudet. Møllen i Baggrunden pumper Vandet op. I Forgrunden anvender en Stenhugger Mejsel og en anden en Tryklufthammer.

STENINDUSTRIEN MODERNISERES

I de senere Aar er man i det øvrige Land i høj Grad gaaet over til at anvende Cementbeton, Tjære og Asfalt som Vejbelægningsmaterialer. Dertil kommer Konkurrencen fra Sverige. Den svenske Granit er lettere at bearbejde, Arbejdslønnen er lavere og Transporten til Hovedstaden lettere. (Der er over et Hundrede Kvartmils Sejlads mellem Rønne og København). Og dog har Bornholm i flere Tilfælde faaet overdraget store Granitarbejder i Sverige.

Der fandtes en gammel Toldlov af 1863, men dens Beskyttelse gjaldt kun den bearbejdede finere Granit og var desuden meget ringe. Lovens Ord lød, at »alle ikke-forarbejdede Sten samt ikke slebne eller polerede Blok-, Kampeller Graasten var toldfri. De øvrige skulde fortoldes med 0,005 Skilling pr. Pund.« 1890 vedtoges efter Andragende til Folketinget af Stenværksejere, Stenhuggere, Vognmænd og Skippere et nyt Lovforslag, hvorefter Tolden paa udenlandsk Sten tredobledes.

Under Verdenskrigen var den bornholmske Granitindustri ude for store Vanskeligheder med deraf følgende Arbejdsløshed. Krisen var foranlediget ved de stærkt stigende Skibsfragter. I 1921 søgte de bornholmske Granitvirksomheder Staten om Fragttilskud, hvilket blev bevilget i en Udstrækning, der dækkede hele Udgiften. Tillige blev der givet Statstilskud og Laan til Køb af de moderne Maskiner, som nu findes. Denne Hjælp bevirkede et betydeligt Opsving. Efter at have fungeret en halv Snes Aar efter sin Hensigt fandt der en gradvis Likvidation Sted, indtil det omkring 1930 var afviklet.

Fra Sommeren 1936 til sidst i 1938 var der en ikke ubetydelig Eksport til Belgien, men det er ophørt paa Grund af de urolige Forhold og Pengevanskelighederne. Naar normale Forhold

indtræder igen i Europa, haaber man paa Bornholm at kunne genoptage Eksporten. I de Aar, der fulgte efter Valutacentralens Oprettelse, har den bornholmske Stenindustri været begunstiget af en fin Medbør, som medførte en Forøgelse af Beskæftigelsesgraden, men ogsaa en stigende Trang til endnu større Modernisering af de forskellige Virksomheder.

HANDICAPPET PAA GRUND AF MINEFELTET

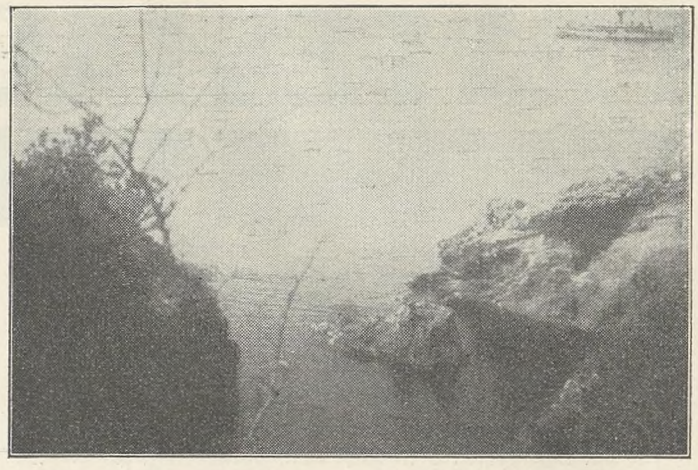
I Norge har man i 1939 bevilget 1,5 Millioner Kroner til Stensætningsarbejder. I Sverige har Staten fra 1931 maattet træde til og har aarlig opkøbt indtil for 4 Millioner Kr. Sten, der anvendes til Vejbelægning. Man har derovre draget den Slutning, at enhver rationel Vejpolitik maa lægges an paa at anvende de solideste Vejbelægninger, og at det Fortrin, som de lettere Belægninger med Asfalt og Tjære har haft i Automobilismens første Aar, vil forsvinde, medens Brostensbelægningen, der hører til de allersolideste Belægninger, der findes, i de kommende Aar vil faa forøgede Chancer for at gøre sig gældende.

Interessant er det ogsaa, at en lang Række svenske Fagforbund af Erhvervskørere paa Forespørgsel har afgivet Erklæring om, at man m. H. t. Sikkerhed anser Chaussebrostensbelægningen for den mest betryggende. Man har endvidere peget paa, at vel er de tyske Autostradaer Cementbaner, men ved Tilslutningen til Sidevejene, de berømte »Kløverblade«, anvendes Stenbro.

1939 blev der her i Landet udsendt Cirkulærer til Kommunerne om at gøre, hvad de kan for at benytte den bornholmske Stenindustris Produkter.

Ved Krigens Udbrud i Efteraaret 1939 blev Bornholm atter stærkt handicappet, da Stenindustriens Produkter til det øvrige Danmark skal passere Minefeltet, hvorved Fragttaksterne steg ganske betydelig. Dette skærpede Konkurrencen med andre Vejbelægnings - Materialer yderligere, hvorfor Stenindustrien, Arbejderne og Arbejdsgiverne, i Fællesskab saa sig nødsaget til at henvende sig til Staten for at faa en Fragtlettelse, som skulde komme Forbrugerne tilgode. Man ønsker endvidere ophævet visse Betingelser, der anvendes ved Uddelingen af Tilskud fra Vejfondene og Beskæftigelsesmidler og som i Praksis virker hæmmende paa Afsætningen af Stenmaterialer til disse Vejarbejder. Hvis Støtte til den bornholmske Stenindustri ikke opnaas, vil det ikke alene gaa ud over Arbejderne, men ogsaa Kommunerne, hvori de er bosat, især Allinge-Sandvig og Rønne.

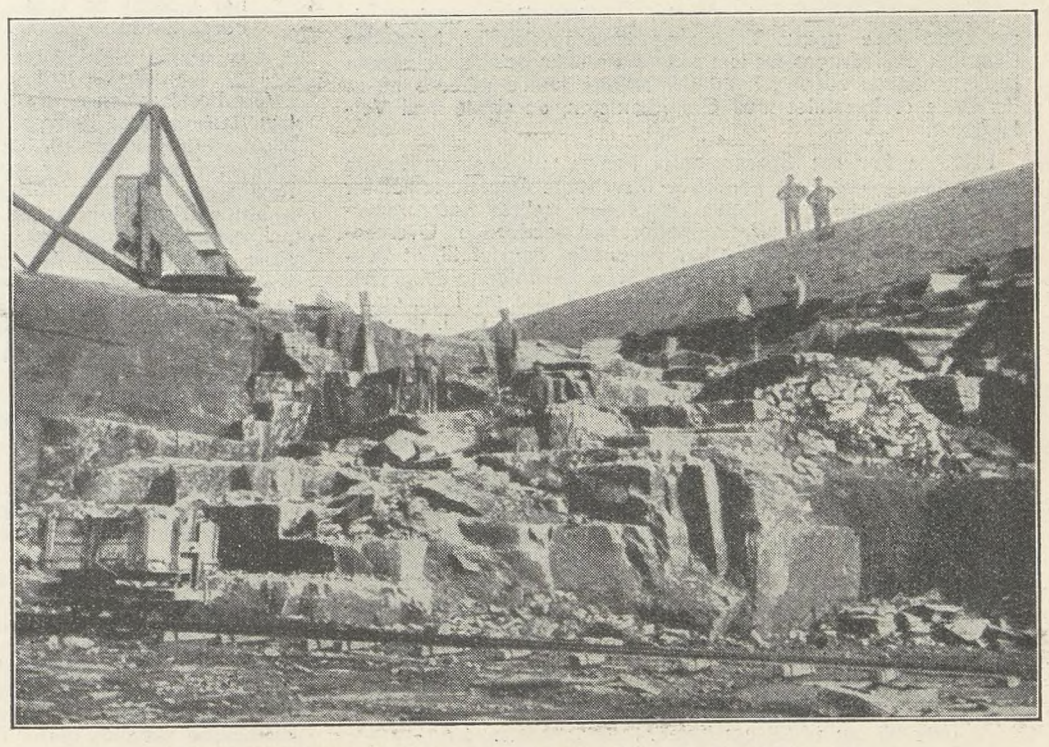
Gunnar Fogh.

Skønne og gigantiske er de bornholmske Klippeformationer. Damperen bliver i Maalestok helt lilleputagtig.

Her gøres Halvfabrikataen klar til Udskibningen.

Sandstensbrudet ved Nexø, det eneste af sin Art her i Landet.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE

i Voldgiftssag Nr. 206:

Dansk Arbejdsmands Forbund

mod

Entreprenørforeningen.

Mellem Entreprenør Stenrup-Jensen, Sønderborg, der er Medlem af Entreprenørforeningen, og nogle Arbejdere, der er Medlemmer af Dansk Arbejdsmands Forbund, er der opstaaet Strid paa to Punkter om Betalingen for noget Brolægningsarbejde i Sønderborg Amt. Da det ikke er lykkedes at løse denne Strid i Mindelighed, er den indbragt til Afgørelse ved faglig Voldgift, og i Mangel af et Flertal indenfor de af Parterne valgte Voldgiftsmænd afgøres Sagen nu af undertegnede, der af Parterne er valgt til Opmand.

Punkt 1: I den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Overenskomst angaaende Arbejdsmandsarbejde ved Brolægning i Provinsen hedder det i § 5, Litra F., Kantsten:

»1.	For Medhjælp ved Sætning af Granitkantsten eller store Betonkantsten betales pr. l. m.	28 Øre
2.	For Medhjælp ved Sætning af Vejkantsten eller smaa Betonkantsten betales pr. l. m.	19 -
3.	For Medhjælp ved Sætning af Betonkantsten indtil 20 cm høje betales pr. l. m	14,8 -«

Om Forstaaelsen af disse Bestemmelser er der Uenighed mellem Parterne med Hensyn til nogle Betonkantsten, som er 30 cm høje, 13 cm brede forneden og 80 cm lange, og som vejer ca. 65 kg.

Forbundet paastaar, at Medhjælp ved Sætning af disse Sten skal betales med 28 Øre pr. l. m., idet de maa betragtes som »store Betonkantsten« under Nr. 1 paa Grund af deres Dimensioner, der medfører, at de ikke kan sættes af een Mand (Brolæggeren).

Entreprenørforeningen paastaar, at der kun skal betales 19 Øre pr. lb. m, idet de omhandlede Kantsten er at betragte som »smaa Betonkantsten« i Nr. 2.

Som det fremgaar af de ovenfor gengivne Bestemmelser, giver disse ikke nogen Vejledning til Afgørelse af, hvorledes Grænsen skal drages mellem »store Betonkantsten« og »smaa Betonkantsten« udover, hvad der maatte kunne udledes af, at de første er ligestillet med Granitkantsten, de sidste med Vejkantsten.

Parterne har om Spørgsmaalet henvist til Bestemmelserne dels i den mellem dem gældende tilsvarende Overenskomst for Nordsjællands 1. og 2. Zone, dels i den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Brolæggerforbund gældende Overenskomst for Provinsen. Særlig har Forbundet henvist til, at Brolæggerne for det heromhandlede Arbejde ifølge sidstnævnte Overenskomst faar 31 Øre plus 6 % = 33 Øre pr. l. m, og at en Betaling for Arbejdsmændene af kun 19 Øre pr. l. m vilde medføre et Misforhold, medens en Betaling af 28 Øre pr. l. m vilde staa i omtrentlig samme Forhold til de 33 Øre, som foreligger paa andre Punkter mellem Arbejdsmændenes og Brolæggernes Priser.

Da Overenskomsten ikke indeholder nogen Fastsættelse af Grænsen mellem store og smaa Betonkantsten, ligger det nær at se hen til Bestemmelserne for Brolæggernes tilsvarende Arbejde i den ovennævnte mellem Brolæggerforbundet og Entreprenørforeningen gældende Overenskomst for Provinsen. Denne fastsætter i § 4, Litra A, Nr. 5, for Sætning af Granitkantsten af 1. Sort 34 Øre pr. l. m og af anden Sort 29 Øre pr. l. m, i Nr. 7 for Vejkantsten 23 Øre pr. l. m og i Nr. 8 for Betonkantsten:

	pr. l. m:
for indtil 20 cm høje	18 Øre
over 20 cm til 25 cm høje	23 -
over 25 cm til 28 cm høje	27 -
over 28 cm til 33 cm høje	31 -

Til alle disse Priser kommer et Tillæg af 6 %.

Ifølge disse Bestemmelser vil saaledes Betonkantsten, saa snart de er over 25 cm høje, blive betalt med en Pris, der er højere end Prisen for Vejkantsten, medens kun Betonkantsten med en Højde af over 20 indtil 25 cm er ligestillet med Vejkantsten.

Herefter findes det, da den mellem Parterne gældende Overenskomst ligestiller de »smaa Betonkantsten« med Vejkantsten, og under Hensyn til, at Prisforskellen mellem de i Nr. 3 nævnte Betonkantsten under 20 cm's Højde og de »smaa Betonkantsten« under Nr. 2 kun er 4,2 Øre, medens Prisforskellen mellem disse og de »store Betonkantsten« under Nr. 1 er 9 Øre, at de i denne Sag omhandlede Betonkantsten, der er 30 cm høje, ikke kan henføres under Nr. 2, men maa henhøre under Nr. 1, og Forbundets Paastand vil derfor være at tage til Følge.

Punkt 2: I den ovennævnte mellem Parterne gældende Overenskomst hedder det i § 5, Litra E, Fortovsarbejde:

»1.	For Medhjælp ved Lægning af Fliser betales pr. m²	34 Øre
2.	For Medhjælp ved Lægning af Klinker paa Fladen, Ironbricks og desl. betales pr. m²	34 -
	For Klinker paa Kant tillægges	100 %
3.	For Aflæsning af Fliser (eventuelt Sand) betales pr. m²	8,5 Øre
4.	For Medhjælp ved Brolægning med Chaussé — eller Fortovssten i Fortov, Stenenes og Sandets eventuelle Aflæsning og Fremtrilning, Sandets Udjævning samt for Overgrusning betales pr. m² ...	32 -
5.	For Afretning af Klinker eller for Stødning af Brolægning i Fortov indtil 2 cm betales pr. m²	19 -
	For Stødning af Brolægning i Fortov indtil 3 cm betales pr. m²	23 -
	For Stødning af Brolægning i Fortov indtil 4 cm betales pr. m²	24 -
6.	Stenfremlægning, Stødning samt Regulering af Sand, Aflæsning og Fremtrilning af Materialer for Fortovsskifter paa langs mellem Betonfliser og mellem Fliser og Kantsten, naar Skifterne udføres af Fortovssten, betales:	
	For 1 Skifte pr. l. m	10,6 -
	For 2 Skifte pr. l. m	18 -
	Samme Arbejde, men hvor Skifterne udføres af Chaussébrosten, betales:	
	For 1 Skifte pr. l. m	8,5 -
	For 2 Skifte pr. l. m	15 -
	... ... «	

Om Forstaaelsen af disse Bestemmelser er der Uenighed mellem Parterne med Hensyn til Fortovsarbejde, hvor der er lagt 2 Rækker store Fliser (62,5×80 cm) med et Mellemrum mellem Rækkerne af 15 cm og derefter i dette Mellemrum er lagt en Række smaa Fliser i Størrelse 15×40 cm.

Striden drejer sig om de smaa Fliser.

Forbundet paastaar pincipalt, at der her er Tale om Langskift, og derfor skal betales 10,6 Øre pr. l. m i Følge Nr. 6. Subsidiært gør man gældende, at da det ikke ved Fastsættelsen af Prisen 34 Øre pr. m² i Nr. 1 for Medhjælp ved Lægning af Fliser har været forudsat, at disse Fliser lægges som Langskift, er der Tale om et Arbejde, for hvilket der ingen Akkordpris er fastsat i Overenskomsten.

Foreningen paastaar, at der kun skal betales 34 Øre pr. m² ifølge Nr. 1, idet denne Bestemmelse omfatter Fliser uafhængigt af deres Størrelse, og idet der ikke er Tale om Langskift, da dette kræver Anvendelse af Fortovssten eller Chausséebrosten.

Foreløbig bemærkes, at der ikke af Entreprenøren har været stillet noget Krav om, at de to Rækker store Fliser skulde lægges, inden Rækken af Smaafliser blev lagt, eller om, at Arbejdsmændene skulde foretage Afretning af Fliserne, samt at det ikke kan antages, at Arbejdsmændene har udført noget Arbejde vedrørende Smaaflisernes Afretning, der gaar ud over, hvad der almindeligvis sker i sædvanligt Samarbejde mellem Brolæggerne og Arbejdsmændene.

Det fremgaar udtrykkeligt, at Affattelsen af Nr. 6, at den her fastsatte Pris for Langskifter kun kommer til Anvendelse, naar der benyttes Fortovssten eller Chausséebrosten, og denne Bestemmelse skønnes derfor ikke at kunne komme i Betragtning i det foreliggende Tilfælde. Der er dernæst i Nr. 1 om Fliser ikke fastsat nogen Begrænsning med Hensyn til Flisernes Stør-

relse, og det er da ogsaa erkendt af Forbundet, at der for en Belægning af et Fortov i dets fulde Bredde med Smaafliser næppe vil kunne kræves mere end 34 Øre pr. m². Ejheller indeholder Nr. 1 noget Forbehold med Hensyn til samtidig Anvendelse af Fliser i flere forskellige Størrelser. Herefter skønnes det i nærværende Tilfælde anvendte smaa Fliser at falde direkte ind under Nr. 1, og Foreningens Paastand vil derfor være at tage til Følge.

Kendelse:

1. For Medhjælp ved Sætning af de ovennævnte Betonkantsten vil der være at betale 28 Øre pr. l. m.
2. For Medhjælp ved Lægning af de ovennævnte smaa Fliser vil der være at betale 34 Øre pr. m².

København, den 8. Januar 1940.

sign. Victor Hansen.

OPMANDSKENDELSE

Nærværende Sag drejer sig om en Uoverensstemmelse mellem Murermester Søren Knudsen i Svendborg og Murerarbejdsmændenes Fagforening sammesteds om Betaling for Vandbæring ved en Aldersrentebygning. Efter afholdt Mægling foretoges Sagen i en faglig Voldgift i Svendborg den 12. ds., hvor Parterne mødte ved henholdsvis Centralforeningen af Murermestre i Danmark og Dansk Arbejdsmands Forbund, og da der ikke i Voldgiften kunde opnaas Flertal for en Afgørelse, blev Sagen optaget til Kendelse af den valgte Opmand Dommer Roepstorff i Odense.

De nærmere Omstændigheder ved Uoverensstemmelsen er følgende:

Ifølge Overenskomstens S. 29 under »C Vandbæring ved Murerarbejde« skal Mesteren efter Stk. 1 »oplægge Vandet paa Bjælkelag og udvendige Stilladser.« Forbundet gør gældende, at det her drejer sig om Opførelse af en Bygning 45 Meter lang, 10 Meter bred og 10 Meter høj, og at der kun var een Vandopstander paa hver Side af Bygningen, samt at Arbejdsmændene af Mesteren har faaet udleveret en 30 Meter lang Vandslange, som de har været henvist til at benytte, saaledes at de altsaa maatte flytte den fra den ene Side af Bygningen til den anden. Da denne Form for Vandinstallation ikke af Arbejdsmændene skønnedes overenskomstmæssig, og da Vandslangen ikke var lang nok og ydermere ikke som paabudt i Stk. 3 var forsynet med Hane, fandt Arbejdsmændene det mest hensigtsmæssigt at oprøre Mørtelen nede i Bænken i brugelig Stand i Stedet for som normalt at opbære den i tør Tilstand og foretage Oprøringen og Tilførslen af Vandet paa Stilladserne.

Da Mesteren saaledes ikke har opfyldt sin Forpligtelse efter Stk. 1 og da der heller ikke var indvendig Vandoplægning, og da Arbejdsmændene faktisk har opbaaret Vandet, paastaar Forbundet Mesteren kendt pligtig til at betale for Vandbæring efter Stk. 2 med 243 Kr.

Centralforeningen protesterer herimod og paastaar Mesteren frifundet under Anbringende af følgende:

Ved Arbejdets Paabegyndelse traf Mesteren Aftale med Akkordformanden om, at Mesteren leverede Vandslanger paa samme Maade som ved andre Byggeforetagender i Svendborg, og at Betaling for Opbæring af Vand som Følge heraf ikke kunde kræves. Saadan er det Kotume i Svendborg, og da der i nærværende Tilfælde var en Klemme paa Vandslangen i Stedet for en Hane, som det ogsaa er Kotume i Svendborg, samt da Arbejdsmændene ikke under Arbejdet har klaget over Vandoplægningen, over Vandslangen eller over Klemmen, men udtalt sig med, at det var lettere at bære Mørtelen op som de gjorde end at bruge Slangen, har der været al Grund for Mesteren til at gaa ud fra, at Arbejdsmændene holdt sig til Aftalen og var tilfreds med denne. Det er ikke rigtigt, at alt Vandet er baaret op. Mørtelen er vel baaret op med Tilførsel af Vand, men Oprøring er sket paa Stilladset.

Centralforeningen hævder, at Arbejdsmændene paa Grund af det anførte har været uberettigede til, efter at hele Arbejdet er færdigt, at paaføre Regnskabet Betaling for Vandopbæring, og Mesteren paastaas derfor frifundet.

Forbundet benægter, at der er truffet Aftale om Brug af Vandslangen, som den var, og Afkald paa Vandbæringsbetaling. Akkordformanden forklarer i Voldgiften, at der vel mellem Mesteren og ham har været talt herom, men at der ikke blev truffet nogen endelig bindende Aftale. Med Hensyn til Brugen af Rør eller Vandslange ved Vandoplægning er det i sin Orden at bruge Slange ved Villaer og mindre lignende Huse, men dette er ikke praktisk ved store Bygninger eller høje Huse, og i nærværende Tilfælde burde der have været flere Opstandere, f. Eks. 5 saadanne. Faktum er, at Arbejdsmændene har baaret Vandet op paa deres Nakke, og det skal de ogsaa have Betaling for.

Mod Forbundets Benægtelse er der ikke ført fuldt Bevis for Paastanden om Aftalen. Der har været ført en Forhandling mellem Mesteren og Akkordformanden, men det kan ikke statueres, at der er truffet en endelig bindende Aftale.

Det bemærkes, at det ikke nok som kan anbefales, at der i slige Tilfælde for Liv og Døds Skyld tilvejebringes et Par skrevne Ord f. Eks. blot en Tilførsel til Skurbogen. Selv om dette i Almindelighed er ufornødent, viser det sig Gang paa Gang, at det vilde være det mest praktiske.

Medens man altsaa ved Paadømmelsen maa se bort fra Aftalepaastanden, maa det pointeres paa den ene Side, at Arbejdsmændene, da der faktisk har været Forhandling mellem Mesteren og Formanden om Vandslangen, burde have paatalt Manglerne ved denne og ved hele Vandoplægningen, inden de paabegyndte Opbæringen uden at bruge Vandslangen. Og paa den anden Side kunde Mesteren for at tilvejebringe fornøden Klarhed, da Opbæringen var paabegyndt, have afæsket Arbejdsformanden en udtrykkelig bindende Erklæring om Arbejdernes Stilling til Vandoplægningen og Betaling for Vandopbæring.

Under disse Omstændigheder bør Sagen afgøres paa følgende Maade:

Da der maa gives Forbundet Medhold i, at Vandet ikke fra Mesterens Side har været oplagt fuldt overenskomstmæssigt i Henhold til Stk. 1, og da der ikke som udtrykkeligt paabudt i Stk. 3 paa Vandslangen har været anbragt Hane, samt da Arbejdsmændene faktisk har baaret det Vand op, som var tilført Mørtelen i Bænken, maa der ydes Arbejdsmændene et Vederlag herfor. Hvad Størrelsen af dette angaar, maa der tages Hensyn til, at Mesteren har leveret en Slange med Klemme og har haft nogen Grund til at gaa ud fra, at Arbejdsmændene har været tilfreds hermed og ikke vilde forlange Vandbæringsbetaling.

Det findes efter det foranførte og under samtlige foreliggende Omstændigheder det retteste at nedskære Betalingen til det halve af det paastaaede Beløb.

Herefter afsiges følgende

Kendelse:

Mesteren betaler Arbejdsmændene 121 Kr. 50 Øre, men bør iøvrigt for deres Tiltale fri at være i denne Sag.

Odense, den 17. December 1939.

sign. A. S. Roepstorff.

Voldgiftssagen:
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt.

KENDELSE

Imellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt er der opstaaet Tvist om Aflønningen af 2 Medlemmer af Forbundets Nykøbing F. Afdeling, der i Efteraaret 1939 fik Arbejde hos Godsejer Thorsen, Christiansminde paa Falster, med Optagning af Sukkerroer, og efter at Spørgsmaalet først forgæves har været behandlet paa et Mæglingsmøde og senere paa et Fællesmøde mellem de to Organisationer, er Parterne enedes om at søge Tvisten afgjort ved faglig Voldgift. Til Medlemmer af Voldgiftsretten har Dansk Arbejdsmands Forbund valgt Forretningsførerne Vilh. Rasmussen og Lorents Petersen, medens Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt har valgt Kontorchef Elmquist og Sekretær Skov. Parterne er derhos enedes om at vælge undertegnede Landsdommer H. Preisler Knudsen som Formand for og Opmand i Voldgiftsretten.

Voldgiftsretten afholdt Møde den 6. Marts d. A.; paa dette Møde forelagde Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, Sagen og paastod de to Arbejdere, Oluf Persson og Peter Ellegaard Andersen, tillagt en samlet Tillægsbetaling paa Kr. 49,14.

De Indklagede, Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt, havde derefter Lejlighed til at gøre Rede for deres Standpunkt til Sagen og nedlagde for deres Vedkommende Paastand paa Frifindelse.

Efter at begge Parter havde haft Lejlighed til at fremkomme med yderligere Bemærkninger, blev Sagen optaget til Kendelse, og da det under den efterfølgende Votering ikke viste sig muligt at opnaa Stemmeflerhed for en Afgørelse mellem Voldgiftsmændene, afgøres Sagen nu af Opmanden.

Af Sagens Oplysninger fremgaar det, at Godsejer Thorsen efter Anmodning fik anvist de to ovennævnte Medlemmer af Forbundets Nykøbing F. Afdeling til Optagning af Sukkerroer paa et Tidspunkt, da Roeoptagningen paa Gaarden allerede var paabegyndt med Gaardens faste Arbejdere. De 2 Nykøbing-Arbejdere kom meget snart til den Opfattelse, at Plantebestanden var over 38,000 Planter pr. Td. Land, og under Henvisning til Punkt 8 i § 41 i den gældende Overenskomst mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt angaaende Løn- og Arbejdsforhold for Landbrugsarbejdere forlangte de derfor en Optælling af Plan-

terne. En saadan Optælling nægtede Arbejdsgiveren imidlertid at gaa med til, og til Støtte for denne sin Vægring henviste han til en Bestemmelse i Overenskomsten om, at denne Optælling skal foregaa i Tiden mellem 3' Lugning og Optagningens Paabegyndelse. En Henvendelse fra Afdelingen i Nykøbing F. saavel til Arbejdsgiveren som til Arbejdsgiverforeningen førte heller ikke til andet Resultat. De 2 Arbejdere foretog derefter sammen med deres Afdelingsformand nogle Prøveoptællinger og kom derved til det Resultat, at Plantebestanden androg ca. 44,000 Planter pr. Td. Land; de forlangte derefter — stadig under Henvisning til Overenskomstens § 41, Punkt 8 — en Tillægsbetaling; men heller ikke et saadant Tillæg vilde Arbejdsgiveren yde. Efter Paalæg af Afdelingen fortsatte og fuldendte de 2 Arbejdere desuagtet det Arbejde, der blev krævet af dem.

I Overenskomsten er der i § 41 fastsat Priser for Pasning og Optagning af Sukkerroer beregnet pr. Td. Land eller pr. 100 løbende Favne, det hedder herunder bl. a. i Punkt 5:

»Er intet andet aftalt ved Paatagelsen af Arbejdet, er Arbejderen berettiget og forpligtet til saavel Lugning som Optagning af de akkorderede Roer eller et tilsvarende Areal og Betalingen herfor;«

længere fremme i samme §, Punkt 6 i Slutningen, hedder det derhos:

»Optagning af Sukkerroer, der falder udenfor den i Afsnit 5 anførte Ret og Pligt (jfr. ovenfor), og som ikke foregaar efter gensidig Aftale, kan ikke, for Folk, der ikke har luget Roer, kræves udført til de i Overenskomsten anførte Priser.«

Endelig udtales det i samme §, Punkt 8:

»Priserne er beregnede for en Bestand af 38,000 Planter pr. Tønde Land à 6200 løbende Favne.

Er Bestanden ved Optagningen over 38,000, betales der for Optagningen et Tillæg paa 117 Øre pr. Td. Land for hver fulde Tusind Planter, der er mere end 38,000. Paa samme Maade fradrages 117 Øre i Optagningsprisen pr. Td. Land for hver fulde Tusind Planter, der er mindre end 38,000; i begge Tilfælde forudsat, at Planteoptællingen er foretaget i Overensstemmelse med de følgende Regler og før Optagningen begynder.

Optælling af Planterne, der foretages i Fællesskab af Parterne, sker i Tiden mellem 1. September og Optagningens Begyndelse paa paagældende Ejendom og saaledes at der tælles 4×31 løb. Favne pr. Td. Land; mellem hvert Optællingssted skal der være 1500 løb. Favne. For større samlede Arealer kan denne Afstand dog udvides saaledes, at Optællingen finder Sted paa den mest praktiske Maade. Denne Optælling finder dog kun Sted, hvis Parterne ikke bliver enige om en anden Fremgangsmaade.«

Til Støtte for sin Paastand gør Forbundet gældende, at den Omstændighed, at de faste Arbejdere paa en Gaard af en eller anden Grund har undladt at kræve Optælling — saaledes som sket i det foreliggende Tilfælde — ikke skal kunne afskære senere tilkommende Arbejdere fra at stille et saadant Krav, og at Godsejer Thorsen derfor ikke har haft Føje til at vægre sig ved at deltage i en Planteoptælling sammen med de to nyantagne Arbejdere, der ikke havde haft nogensomhelst Mulighed for paa et tidligere Tidspunkt at kræve Optælling, og Forbundet henviser i denne Forbindelse til, at det i den foran citerede Del af Paragrafens Punkt 5 forudsættes som normalt, at det er de samme Arbejdere, der udfører saavel Lugningen som Optagningen af Roer; Forbundet hævder, at Bestemmelserne om Optællingen maa ses i nøje Relation til denne Bestemmelse og derfor ogsaa maa antages at forudsætte, at samtlige Arbejdere har haft Lejlighed til at fremsætte Krav om Optælling før Optagningens Begyndelse. Endelig henviser Forbundet ogsaa til den ligeledes foran citerede Bestemmelse om, at Optagning af Roer ikke, for Folk, der ikke har deltaget i Lugning af Roerne, kan kræves udført til de i Overenskomsten anførte Priser, og at de to senere antagne Folk derfor allerede i Medfør af denne Bestemmelse maatte kunne kræve et Tillæg til den dem udbetalte Løn.

Heroverfor gør Arbejdsgiverforeningen gældende, at det er i aabenbar Strid med Overenskomstens klare Ord og Forudsætninger at kræve Optælling paa et Tidspunkt, hvor Optagningen allerede forlængst er paabegyndt; Foreningen gør videre gældende, at det under alle Omstændigheder maa falde udenfor den faglige Voldgiftsrets Kompetence at fastsætte, hvilken Betaling Arbejderne i Medfør af Punkt 6 i Slutningen skulde kunne gøre Krav paa. Iøvrigt er det Foreningens Standpunkt, at de to heromhandlede Arbejdere, saafremt de ikke vilde godkende den mellem Godsejer Thorsen og Gaardens faste Arbejdere trufne Aftale om, at Optælling ikke skulde finde Sted, vilde have været berettiget til at ophæve Arbejdsforholdet.

Til det af Parterne saaledes anførte skal nu for det første bemærkes, at der ved Sagens Afgørelse ikke kan ses bort fra den Mulighed, at de to Arbejdere, der, da de fik anvist Arbejdet paa Christiansminde, var arbejdsløse, vilde have udsat sig for at fortabe Retten til Arbejdsløshedsunderstøttelse, saaledes som af Forbundet anført, hvis de havde forladt det dem anviste Arbejde, og da der maa gives Arbejdsgiverforeningen Medhold i, at det falder udenfor denne Voldgiftsrets Kompetence at fastsætte den Betaling, disse Arbejdere eventuelt maatte kunne kræve i Medfør af den foran gentagne Gange omtalte Bestemmelse i Punkt 6 i Slutningen, ses det ikke hvorledes disse to Arbejdere overhovedet skulde have Mulighed for i Medfør af denne Bestemmelse at kræve nogen Betaling udover den tarifmæssige. Imidlertid synes dette Resultat i nogen Grad stridende mod de i denne Del af Overenskomsten nedlagte Principer, hvorefter der — for at sikre Arbejderne den Betaling, de i Virkeligheden bør have for det af dem udførte Arbejde — dels er hjemlet dem Ret til at kræve Optælling, dels, naar de ikke har været med til Lugningen, yderligere er hjemlet dem Ret til en Betaling udover den tarifmæssige, en Bestemmelse der — netop for denne sidste Dels Vedkommende — ogsaa særlig maa antages at kunne faa Betydning for saadanne senere tilkommende Arbejdere, der ikke har haft Lejlighed til at tage Standpunkt til Spørgsmaalet om Optælling. Herefter ses ikke rettere end at Arbejdsgiveren i det foreliggende Tilfælde burde have givet de to Arbejdere — der i modsat Fald vilde staa retsløse — Adgang til Optælling og derefter betale dem i Overensstemmelse med Udfaldet af denne Optælling. Da Arbejdsgiveren imidlertid har undladt dette, findes den af Arbejderne selv foretagne Optælling at maatte lægges til Grund, og det skal i denne Forbindelse bemærkes, at der ikke fra Arbejdsgiverens Side er fremkommet Oplysninger af nogen Art til Paavisning af, at denne Optælling paa nogen Maade skulde være urigtig.

Herefter og da selve Udregningen af det omtalte Beløb er ubestridt, findes der at burde tillægges de to Arbejdere en Tillægsbetaling paa ialt Kr. 49,14.

Thi bestemmes:

Der tillægges de to ovennævnte Arbejdere en Tillægsbetaling paa tilsammen Kr. 49,14.

Sagens Omkostninger, herunder Honorar til Opmanden, Landsdommer H. Preisler Knudsen, Kr. 150,00, udredes med Halvdelen af hver af Parterne, henholdsvis Dansk Arbejdsmands Forbund og Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt.

Ordrup, den 10. Marts 1940.

H. Preisler Knudsen.

Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsmester, Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune)
	(Gdr. Jørgen Nielsen, Søby)
	(Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

OPHÆVEDE KONFLIKTER

Strib-Vejlby	(Strib-Vejlby Kommune)
Tønder	(Tørvefabr. P. A. Nielsen)

OVERSIGT

over Konflikter, til hvilke Forbundet i Tidsrummet fra 30/3 1939 til 2/4 1940 har udbetalt Understøttelse – jvf. de kvitterede Strejkelister – det Antal Mand Konflikterne omfattede, Konflikternes Varighed samt den udbetalte Understøttelses Størrelse i det nævnte Regnskabsaar.

Udarbejdet af Dansk Arbejdsmands Forbund, Statistisk Kontor, April 1940.

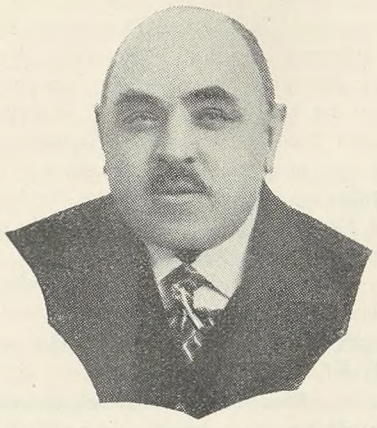
Afdeling	Arbejdsgiver	Udbetaling af Understøttelse		Ordinær Udbetaling			Ekstraordinær Udbetaling			Tilsammen		
		begyndt	afsluttet	Mand	Dage	Kr.	Mand	Dage	Kr.	Mand	Dage	Kr.
Aarhus B.	Mineralvandsfabr. »Marselis« (Se endvidere senere under: Ungarbejdere)	20/9 39	26/9 39	1	6	24.00				1	6	24.00
Aars	Chr. Hjortkær & Co.	25/3 39	8/4 39	5	50	197.50				5	50	197.50
do.	Aars Kommune (Friluftsbad)	5/6 39	15/6 39	18	150	784.00				18	150	784.00
Brahetrolleborg	Brahetrolleborg Kommune	19/1 38	19/6 39	1	42	273.00				1	42	273.00
Brovst	C. O. Jensens Maskinfabr.	25/9 36	18/4 39	1	18	112.50				1	18	112.50
Brøndum Hvidbjerg	Brøndum-Hvidbjerg Kommune	6/4 39	2/5 39	3	42	204.50				3	42	204.50
Bryrup	Lystrupminde Savværk	12/8 39	20/9 39	2	66	356.50				2	66	356.50
Børkop Gaarslev Skibet	Frosts Planteskole	22/3 39	23/1 40	20	2254	7803.95				20	2254	7803.95
Feldsted	Varnæs Kommune	13/3 39	25/7 39	4	233	1028.25				6	267	1221.75
Avnbøl		3/5 39	30/5 39	2	34	193.50						
Frederikssund	Entrpr. Carl Sørensen, Skibby.	31/8 39	6/9 39	2	11	61.75				2	11	61.75
Gelsted	Dansk Frugttørreri	4/11 39	5/12 39	12	318	1041.45				12	318	1041.45
Gern	Gern-Skannerup Kommune	8/5 39	10/7 39	6	194	1012.00				6	194	1012.00
Givskud	Grusgravejer M. Bertelsen	17/2 37	23/8 39	2	156	640.25				2	156	640.25
Grenaa	Vognm. A. Bilde, O. Ekstrand og Jens Olsen	1/6 39	13/6 39	3	22	95.25				3	22	95.25
Hellested	Hellested Kommune	23/11 38	17/5 39	2	79	369.25				2	79	369.25
Herning	De samvirkende jydske Kartoffelcentraler	4/2 38	7/2 40	7	612	2802.00				7	612	2802.00
Horne	Horne Teglværk	16/3 39	2/5 39	11	318	1590.75				11	318	1590.75
Hover	Lerbæk Gods	28/7 38	8/8 39	8	712	3186.55				8	712	3186.55
Jerslev	Cementvarefabr. Laur. Larsen	13/7 39	19/1 40	2	233	1043.50				2	233	1043.50
Jord- og Betonarb. Kbh.	Tømrermester Albert Jensen, Ørholm	17/5 39	23/5 39	1	5	21.25				8	34	146.25
Kastrup				1	4	16.00						
Lyngby A.				3	12	51.00						
Lynge				1	5	20.00						
Søllerød				1	4	17.00						
Værløse				1	4	21.00						
Karlby	Mygind-Krogsbæk Kommune	27/3 39	11/9 39	4	387	1864.50				4	387	1864.50
Kellerup	Kellerup Kommune	16/8 39	29/8 39	16	73	332.25				16	73	332.25
Laven	Linaa Kommune	14/4 39	31/8 39	3	179	782.75				3	179	782.75
Mammen	Bjerring-Mammen Kommune (Efterbetaling)	2/1 39	14/1 39				1	11	33.00	1	11	33.00
Odense C.	Købm. H. Nielsen, Seden	25/8 39	25/9 39	3	57	186.15				3	57	186.15
Pandrup-Kaas	Tørvefabr. Villadsen	19/4 39	21/4 39	2	6	28.25				2	6	28.25
do.	Tørvefabr. J. Chr. Nielsen	7/6 39	9/6 39	4	12	60.25				4	12	60.25

Afdeling	Arbejdsgiver	Udbetaling af Understøttelse		Ordinær Udbetaling			Ekstraordinær Udbetaling			Tilsammen		
		begyndt	afsluttet	Mand	Dage	Kr.	Mand	Dage	Kr.	Mand	Dage	Kr.
Ravnkilde	Ravnkilde Kommune	3/5 39	16/5 39	1	9	42.75				1	9	42.75
Roskilde	Skov Nielsens Skotøjsfabrik	14/3 39	1/8 39	1	108	567.00				1	108	567.00
Sorø	Vognm. Olsens Grusgrav	13/9 39	14/9 39	3	6	26.00				3	6	26.00
Strib-Vejlby	Vejlby-Strib Kommune	21/7 37	forts.	10	2542	13645.00				10	2542	13645.00
Søllerød	Holte Taxa (undtagen Vognm. Baandsgaard)	17/12 38	2/5 39	2	48	174.00				2	48	174.00
Tandslet	Købm. Perregaard	3/10 37	11/4 39	1	12	51.00				1	12	51.00
Tjæreby	De forenede Cikorietørrerier	4/3 39	19/6 39	3	141	767.25				3	141	767.25
Trustrup	Cementvarefabr. Anton Møller	10/5 39	16/5 39	1	4	20.00				1	4	20.00
Turup	Grusgravejer P. Hansen	4/3 39	forts.	4	829	3689.75				4	829	3689.75
Tvis	Tørvefabr. Karl Bjergaard	28/6 39	5/9 39	1	55	220.00				1	55	220.00
Ørting	Ørting-Falling Kommune	8/8 38	31/3 39	12	36	182.25				12	36	182.25
Øster-Vester Hassing	Propr. Kaasgaard	16/8 39	5/9 39	4	45	259.25				4	45	259.25
Udbetalt til voksne ialt:		39 Konflikter		195	10133	45865.10	1	11	33.00	196	10144	45898.10
Ungarbejdere:												
Aarhus B.	Mineralvandsfabr. »Marselis« (Se ogsaa under de voksne Arbejdere)	20/9 39	26/9 39	1	6	9.00				1	6	9.00
Københavns Ungd.	A/S Dansk Guldlistefabrik	21/10 39	23/10 39	6	11	22.00				6	11	22.00
Lager- & Pakh., Kbh.	A/S Øtker	13/5 39	8/6 39	2	46	138.00				2	46	138.00
Udbetalt til Ungarbejdere ialt:		3 Konflikter		9	63	169.00				9	63	169.00
Udbetalt til voksne og Unge tilsammen:		41 Konflikter		204	10196	46034.10	1	11	33.00	205	10207	46067.10

Ved Oprettelse af nye Overenskomster eller ved Oprettelse af Tillægsdokumenter, f. Eks. vedrørende Dyrtidsordninger, beder vi Afdelingerne altid huske, at vi af Hensyn til vort statistiske Arbejde maa have tilsendt mindst 3 Eksemplarer. Korrespondance om nye Overenskomster eller Tillæg til allerede bestaaende sendes til den *paagældende Gruppes Kontor*.

Hvis en Overenskomst af en eller anden Aarsag ophører med at bestaa — f. Eks. paa Grund af en Arbejdsgivers Død eller Bortrejse fra Egnen, eller hvis Arbejdsgiveren indmelder sig i Arbejdsgiverforeningen — beder vi Eder ogsaa give os Meddelelse herom. Det drejer sig her navnlig om Tiltrædelse af Bygge- og Entreprenørfagenes Overenskomster, Standardoverenskomster og lignende, og vi beder de Afdelinger, der har saadanne Overenskomster, om at gaa dem igennem og meddele os, hvilke der er fortsat løbende, og hvilke der eventuelt maatte være uden Interesse, saaledes at vi kan foretage en effektiv Kontrol af dette Materiale. Korrespondancen herom mærkes: *Statistisk Kontor*.

Alfred Carlsen død

Mangeaarig Medarbejder paa Landarbejderforbundets Kontor, senere i vort Forbunds Ekspeditions Afdeling, *Alfred Carlsen,* er afgaaet ved Døden. Alfred Carlsen var født 21. Marts 1882 i Nordrup ved Slagelse, hans Forældre var Landarbejderfolk af den gode gamle Slags, som trods smaa og fattige Indtægter formaaede at byde deres Børn et godt Hjem. Efter sin Konfirmation kom han i Skomagerlære, men det passede ikke Alfred rigtigt, han foretrak at træde i Faderens Fodspor. Han fik Plads paa Herregaarden Nordruplund, hvor han efter at være blevet gift fortsatte som Daglejer, senere fulgte nogle Aar som Løsarbejder ved tilfældigt Arbejde om Sommeren og Skovarbejde om Vinteren. Alfred Carlsen havde saaledes lært Landarbejderens Kaar at kende bogstaveligt fra Bunden af, han var fuldt fortrolig med saavel Tjenestekarlenes som de faste Herregaardsdaglejeres og Løsarbejdernes Forhold, for han havde selv oplevet dem, og da han var et Menneske med stærk Selvopholdelsesdrift og Frihedstrang, i Besiddelse af en god Begavelse og ikke ringe Kundskaber, takket være en efter Forholdene god Skoleundervisning, er det ikke underligt, at han, da han var naaet Skelsaar og Alder straks fandt sig Plads indenfor Arbejderbevægelsen; han hørte til fhv. Finansminister H. P. Hansens faste, sikre Vælgerstab fra den første Gang, han kunde afgive sin Stemme til Folketinget. Det var derfor ogsaa nærmest en Selvfølgelighed, at han var blandt de første paa sin Egn, som sluttede sig til Landarbejdernes Organisation. Han var saaledes Medstifter af en Afdeling i Havrebjerg, og da der blev oprettet en Afdeling i Nordrup var det nærmest paa hans Initiativ, han blev ogsaa den første Formand for denne Afdeling. Han var endvidere Medlem af den første Bestyrelse for den daværende Vestsjællands Kredsorganisation. Han var i det hele taget meget aktiv indenfor Landarbejderbevægelsen i Vestsjælland i disse Gennembrudsaar. At Kammeraterne værdsatte hans Arbejde fremgaar bl. a. ogsaa af, at han blev valgt ind i det lokale Sogneraad som første og eneste Socialdemokrat. Alfred Carlsen blev ansat paa Landarbejderforbundets Kontor i Januar 1919, hvor han bl. a. forestod Ekspeditionen af Afdelingsmateriale. Efter Sammenslutningen har han ligeledes været ansat i Forbundets Ekspeditionsafdeling; i denne Egenskab er han blevet velkendt, og vi kan godt tilføje vellidt af Kammeraterne Landet over, som han i Tidens Løb er kommet i Forbindelse med.

Vi, som har kendt ham og arbejdet sammen med ham gennem de mange Aar, satte Pris paa ham for hans Pligttroskab, hans Tjenstvillighed og hans gode Humør og ofte noget barokke, men altid godmodige Lune. Vi har mistet en Ven og Kammerat.

M. O.

Medlem udelukket

Næsby-Tyvelse Afd. — Forpagter Oluf Andersen, Skibby. I ovennævnte Sag har vort Medlem Arthur Kabuse efter Fabriksdirektoratets Afgørelse faaet udstedt sine Feriemærker med 60 Kr.

Finderup-Ørslev-Solbjerg Afd. — Godsejer Dinesen, Rugskov. Gennem sin Organisation har ovennævnte Arbejdsgiver paaklaget, at en fast Arbejder har afbrudt sit Arbejdsforhold 2 Dage før dette efter Opsigelse udløb med den Begrundelse, at han skulde bruge disse Dage til at pakke sit Tøj. Kontrolbestyreren i Afdelingen havde forsynet Medlemmet med en skriftlig Erklæring om, at Afdelingen paatog sig Ansvaret for de mulige retslige Følger heraf. Ved et Mæglingsmøde, hvor Arbejdsgiverforeningen stillede Krav om en betragtelig Bod fra Afdelingens Side for det refererede Forhold, bilagdes Sagen efter, at det var oplyst, at den øvrige Afdelingsbestyrelse var ukendt med den udstedte Skrivelse og misbilligede denne, saaledes at Forbundets Repræsentant udtaler, at Kontrolbestyrerens Handlemaade ikke kan anses for at være stemmende med den bestaaende Overenskomst og beklager dette.

Randbøl Afd. — Gdr. Skjoldborg Sørensen, Rostrup, Gadbjerg. Ovennævnte Sag, der drejede sig om en utidig Ophævelse af et Arbejdsforhold, er nu sluttet med, at vort Medlem har faaet udbetalt Løn til Dato, ialt Kr. 96,92.

Østermarie Afdeling — Gaardejer Svendsen, Østermarie. I ovennævnte Sag har vort Medlem, Fodermester Charles Tranberg, efter at Sagen er blevet paatalt ved Fabriksdirektoratet, faaet udstedt sine Feriemærker.

Aalbæk Afd. — Klitinspektoratet. I ovennævnte Sag er Aalbæk Klitplantage efter Forbundets Henvendelse blevet inddelt i henholdsvis produktivt Areal og Værnskovsareal.

Korup-Paarup Afd. — Proprietær Plougheld. I ovennævnte Sag havde vort Medlem Kaj Rasmussen kort forinden Udløbet af et Aars Fæstemaal ikke faaet sin Ferie i Henhold til Medhjælperlovens Regler. Vi svarede ham, at han maatte kræve sin Ferie for saa vidt han ikke havde faaet denne senest 6 Dage før Fæstemaalets Udløb, maatte han være berettiget til at tage sin Ferie i disse 6 Dage. Herom har vi konfereret med Landsretssagfører Robert Nielsen, Odense, der har været enig med os i dette Synspunkt. Vort Medlem har derefter faaet sin Ferie efter Loven.

6. Kreds — Dræningsmester Johs. Nielsen, Jyderup. En mellem Medlemmer af Ubby Afdeling og Dræningsmester Johs. Nielsen opstaaet Uoverensstemmelse angaaende Jordbundsgruppering ved et paa Saltofte stedfindende Dræningsarbejde er afgjort ved en faglig Voldgift. Da der opnaaedes en forligsmæssig Afgørelse i Voldgiftsretten, kom Opmanden Konsulent Th. Vesterby ikke til at afsige Kendelse. Ved Forliget blev en Del af Arbejdet, der hidtil var aflønnet efter Gruppe 2, aflønnet efter Gruppe 1 (højeste Betalingssats), og der gives til en anden Del af Arbejdet, der ogsaa var afregnet efter Gruppe 2, et Tørketillæg paa 10 % til Gruppe 2.

Sneslev Afd. — Gdr. Ejler Jensen, Kirkeløvsgaard, Sneslev. Ovennævnte Sag, der drejede sig om Feriemærker til Fodermester Ejner Petersen, er af Fabrikdirektoratet afgjort med, at vort Medlem skulde have udstedt sine Feriemærker efter Ferieloven.

Gørding Afd. — Godsejer Brüel, Brørup. Godsejer Brüel, tidl. Sønderskov Hovedgaard, nægtede at udlevere Feriemærker til Medlem af Gørding Afdeling Jens Johansen, der har arbejdet for ham fra 1. Maj 1938 til først i Marts 1939. Ogsaa efter, at Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet havde afgjort Johansens Ret til Feriemærker, nægtede Godsejeren at betale. Sagen blev derefter overgivet til en Sagfører, som uden Udgift for Forbundet eller vort Medlem og uden Retssag har indkasseret det paastaaede Beløb 17 Kr.

Bjerringbro Afd. — Dræningsmester Niels Tind Andersen, Hjorthede pr. Bjerringbro. I ovennævnte Sag har Dræningsmester Niels Tind Andersen udstedt Feriemærker til et samlet Beløb af Kr. 91,60, hvorefter Sagen er afsluttet.

Voldum Rud Afd. — Godsejer Iskov, Gl. Estrup. I ovennævnte Sag har vore Medlemmer Georg Madsen og Viggo Nygaard efter Afgørelse i Fabrikdirektoratet faaet tilkendt Retten til Feriemærker for deres Arbejde hos Gdr. Iskov, Gl. Estrup.

Sdr. Stenderup Afd. — Propr. E. Stenderup, Catrinebjerg, Varmark. Proprietær Stenderup har den 1. Maj 1939 afhændet sin Gaad, Catrinebjerg, til et Konsortium, og har nægtet at udstede Feriemærker til 4 paa Gaarden indtil Afstaaelsen beskæftigede Arbejdere. Han har begrundet sin Vægring ved med Henvisning til, at hans Aftale med Konsortiet gik ud paa, at disse skulde skadeløsholde Arbejderne i enhver Henseende. Konsortiet har nægtet at paatage sig Forpligtelsen med Hensyn til Feriemærker for Tiden før Gaardens Overtagelse. Der er derefter anlagt Sag imod Proprietæren, og der er faldet en Udeblivelsesdom, idet han ikke mødte hverken til Forligs- eller Domsforhandlingen. Da Proprietæren ej heller har svaret paa Sagførerens Henvendelse, har man maattet foretage Udlæg, og først da saadant var foretaget, er Pengene nu indgaaet. Det drejer sig om ialt Kr. 80,18. Sagen er ordnet uden Udgift for Forbundet og Afdelingen, ved at Kreditor ogsaa har maattet betale fuldt Salær til vor Sagfører.

Haarby — Haarby Lucernemelstørreri. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar mod, at Firmaet tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne vedrørende Dyrtidstillæg.

Oliemøllerne — Vilh. Krauses Farvefabrik. Afdelingen har klaget over, at Firmaet underbetalte de hos det beskæftigede Arbejdere. Klagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, hvor det oplystes, at Underbetalingen androg noget over Kr. 1300,00. Firmaet indgik paa at efterbetale Arbejderne, hvad de havde tilgode og for Fremtiden overholde Overenskomsten.

Sønder Broby Afd. — Entreprenør Ambrosius Madsen, Staaby. I ovennævnte Sag har vort Medlem Stephansen nu faaet udstedt de Feriemærker, han havde Krav paa for udført Roearbejde for Roeentreprenøren.

Vordingborg Afd. — Gdr. Hans A. Hansen, Kastrup pr. Vordingborg. I ovennævnte Sag har vort Medlem Jacob Reno efter Afgørelse fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet faaet udstedt Feriemærker til et Beløb af Kr. 63,84, hvormed Sagen er afsluttet.

Stenløse Fangel Afd. — Gdr. E. P. Nielsen, Fangel. Ovennævnte Sag angaaende en utidig Ophævelse af Arbejdsforholdet for 2 Medhjælpere Holger Flink og Svend Larsen er bilagt med, at der er udbetalt dem ialt 175 Kr.

Aars Afd. — Gdr. Anders Bach, Bakkegaarden, Aars. I ovennævnte Sag har vort Medlem Alfred Pedersen i Henhold til Afgørelse fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet faaet udstedt sine Feriemærker. Vort Medlem var antaget som fast Daglejer.

Karlby Afd. — Tærskeværksejer Th. Rasmussen, Faarup pr. Thorsager. I ovennævnte Sag, der drejer sig om Feriemærker til de faste Folk ved Tærskeselskabet i Faarup, har Arbejdsdirektoratet givet os Medhold i, at de omklagede Folk var berettiget til at faa udstedt deres Feriemærker. Om Tærskeværket mener at kunne afvise Sagen med Henvisning til, at disse Arbejdere dels var lønnet i Forhold til de Antal Tønder Korn, der blev tærsket, og dels blev betalt hos de Gaardmænd, hos hvem der blev tærsket og hos hvem de i intet Tilfælde havde mere end et Par Dages Tærskearbejde. Direktoratets Afgørelse gaar ud paa, at det fast antagne Mandskab staar i Tjenesteforhold til Tærskeselskabet og det derfor er dette, der har Ansvaret for Udstedelsen af Feriemærker. I Henhold hertil har vore Medlemmer faaet deres Feriemærker udstedt.

Fakse Afd. — Gaardejer Chr. Larsen, Værløse pr. Fakse. Ovennævnte Sag er afsluttet med, at vort Medlem har faaet udstedt sine Feriemærker med 11 Kr. 50 Øre samt Afregning til Dato med 17 Kr. 86 Øre.

Sneslev Afd. — Proprietær A. Brock-Petersen, Vigerdalsgaard. Ovennævnte Sag, der drejede sig om en formentlig ulovlig Bortvisning af vort Medlem den 1. November 1939, har vort Medlem tabt ved Retten. Sagen var karakteristisk derigennem, at Parterne i September Maaned havde haft en Uoverensstemmelse, hvorunder der var Tale om Ophævelse af Arbejdsforholdet til 1. November under bestemte Forudsætninger. Imidlertid bringer ingen af Parterne Forholdet paa det rene, men hver af dem søger henholdsvis en ny Fodermester og en ny Plads. I sidste Instans kunde vort Medlem, som ikke alligevel havde turdet tage nogen ny Plads til November, paaberaabe sig, at Fæstemaalet gjaldt til 1. Maj 1940, uden at der forelaa noget afgjort Bevis herfor.

Afgørende for Sagens Udfald var imidlertid, at det under Domsforhandlingerne blev fastslaaet, at vort Medlem i September Maaned, da han var vidende om, at Arbejdsgiveren søgte en ny Fodermester, anmodede om en Anbefaling, hvad han mener Arbejdsgiveren maatte kunne tage som Udtryk for, at ogsaa Fodermesteren var indforstaaet med, at Arbejdsforholdet blev ophævet til 1. November.

Hinnerup Afd. — Gaardejer D. Thilma, Norring, Hinnerup. I ovennævnte Sag har vort Medlem Fodermester Julius Madsen i Overensstemmelse med Afgørelse fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet faaet udstedt sine Feriemærker til et samlet Beløb af 34 Kr.

Pindstrup Afd. — Gdr. Jensen, Kaalø, Ringsø. Ovennævnte Sag er forligt ved, at vort Medlem har modtaget 25 Kr. til fuld Afgørelse af det omstridte Mellemværende.

Veggerløse Afd. — Gdr. H. P. Petersen, Bruserup. I ovennævnte Sag er vort Medlem ved Dom tilkendt Kr. 126,50 som Restløn. Gaardejeren havde tilbageholdt Beløbet under Henvisning til, at hans Søn ved et Sammenstød med Karlen havde paadraget sig forskellige Skrammer, der skulde have affødt nogen Tids Arbejdsudygtighed, for hvilket Gaardejeren havde opstillet et Erstatningskrav nøjagtigt paa Kr. 126,50. Dommen fastslaar, at der ikke er Hjemmel for et saadant Erstatningskrav, idet der ikke foreligger noget Bevis for, at det er vort Medlem, der har foranlediget det paagældende Sammenstød, ligesom der heller ikke er ført noget Bevis paa, at Gaardejersønnen havde lidt nogen Skade.

Langaa Afd. — Landmand Secher, Langaa Søgaard. Medlem af ovennævnte Afdeling Sinding Johnsen har været beskæftiget for Landmand Secher, Langaa Søgaard, i mere end 25 Dage. Secher har nægtet at udstede Feriemærker og Sagen har været indberettet til Direktoratet, der har afgjort, at Johnsen har Krav paa Feriegodtgørelse. Herefter er den paagældende Arbejdsgiver overfor Afdelingen indgaaet paa at yde Feriegodtgørelse.

28. Kreds — Proprietær Mehlsen Madsen, Nr. Andrup. Ovennævnte Sag, der drejede sig om Beregning for tilbageholdt Sommerløn under Indkaldelse til Militærtjeneste, er hævet uden Resultat. Det viste sig, at det ikke drejede sig om Indkaldelse til Sikringsstyrken, men kun om Indkaldelse til Efteraarsmanøvre, som vort Medlem havde Kendskab til skulde finde Sted allerede i December 1938.

38. Kreds — **Dræningsmester Niels Christensen, Engom.** Mellem Medlemmer af Engom og Daugaard Afdelinger og Dræningsmester Niels Christensen, Engom, var opstaaet Uoverensstemmelse om Betalingen for et Dræningsarbejde. Ved en den 12. December afholdt Mægling med Besigtigelse af Arbejdet enedes man om, at for det udførte Arbejde afregnedes der efter Gruppe 6 med et Tillæg af 20 %, medens der for det tilbagestaaende Arbejde betales Timeløn.

Forbundet — Det erhvervsøkonomiske Raad. I ovennævnte Sag har vi indstillet til Det erhvervsøkonomiske Raad, at Forbundet til de indenlandske Brændselsnævn udpeger en Repræsentant og en Suppleant, og som saadanne har vi indstillet henholdsvis Forretningsfører Lorents Petersen og Forretningsfører Martin Nielsen.

43. Agitationskreds — Entreprenør Johs. Pagaard, Brørup. Entreprenøren har tiltraadt den til enhver Tid mellem D. A. F. og Entreprenørforeningen gældende Overenskomst.

Gadbjerg — Statsbanerne. Der er oprettet Overenskomst om Akkordbetaling for Sporudvekslingen Jelling—Gadbjerg. Der ydes Arbejderne en Betaling af Kr. 3.58 pr. 1 m Spor.

D. A. F. — Entreprenørforeningen. Ved et Møde i Arbejdsgiverforeningen mellem Repræsentanter for De samvirkende Fagforbund, Dansk Arbejdsmands Forbund, Dansk Arbejdsgiverforening og Entreprenørforeningen forhandledes de af D. A. F. overfor Entreprenørforeningen, for saa vidt angaar Provinsoverenskomsten, rejste Spørgsmaal med følgende Resultat.

1) De i Overenskomsten mellem Entreprenørforeningen og Jord- og Betonarbejdernes Fagforening fastsatte Priser vedrørende Røselersten indføres i Provinsoverenskomsten, dog med et Fradrag af 4 %.

2) Om de øvrige af Dansk Arbejdsmands Forbund rejste Spørgsmaal optages snarest Forhandling mellem Parterne. Hovedorganisationernes Repræsentanter konstaterede herefter, at der for nævnte Overenskomstforhold ikke foreligger Spørgsmaal til Nævnets Afgørelse.

Svendborg A. — Murermester Søren Knudsen. Ved Bygning af Aldersrenteboliger i Svendborg opstod Uenighed om Betaling for Vandbæring. Bygningen var 45 m lang, 10 m bred og 10 m høj. Mesteren leverede en 30 m lang Vandslange uden Hane. Som Følge heraf, og da Vandslangen ikke var lang nok til at føre Vandet rundt paa Bygningen, blev Mørtelen tilsat det nødvendige Vand nede i Banken og opbaaret i færdigoprørt Tilstand. Ved Akkordopgørelsen paaførtes Vandbæringstillæg. Dette nægtede Mesteren at betale under Henvisning til, den leverede Slange samt en Paastand om, at der ved Arbejdets Begyndelse var truffet Aftale med Akkordformanden om, at der ikke skulde betales for Vandbæring, naar Mesteren leverede den nævnte Slange. Ved det herom afholdte Mæglingsmøde opnaaedes ikke Enighed, og Sagen gik derfor til faglig Voldgift. Opmanden udtaler bl. a. i sin Kendelse, at da der ikke er leveret Haner til Slangen, som foreskrevet i Overenskomsten, og da der ogsaa har været for faa Opstandere, er Overenskomstens Forskrifter ikke overholdt, hvad angaar Levering af Vandslange. Paastanden fra Mesterens Side om, at der er truffet Aftale med Akkordformanden, bestrides fra sidstnævntes Side, og Mesterens Paastand kan derfor ikke helt tages til Følge. Arbejdsmændene burde imidlertid ved Arbejdets Begyndelse eller under dets Udførelse have gjort Mesteren opmærksom paa, at de vilde forlange for Vandbæring, men da de ikke har gjort det, kan de ikke faa det fulde Vandbæringstillæg, men maa nøjes med det halve, hvilket udgør Kroner 121.50.

Kolding A. — Murermester Johs. Jeppesen. Angaaende en Uoverensstemmelse om Betaling for Afrivning af Molerlag paa Biblioteksbygningen i Kolding, er der afholdt faglig Voldgift. Der opnaaedes Forlig i Voldgiftsretten om, at Mesteren til fuld Afgørelse af Sagen betaler 100 Kroner.

Aarhus M. — Murermester Klostergaard Sørensen & Søn. Ved Bygning af Aldersrenteboliger i Aarhus lod Murarbejdsmændene Stilladsbrædder samt Bukke og Ballier og andet Materiale blive staaende i Etagerne, indtil de skulde bruge det i den ovenfor liggende Etage. Dette bevirkede, at der ved Opstilling af Forskalling blev lagt Hindringer i Vejen for at faa Stilladsbrædderne m. v. ud af Etagerne, og de maatte derfor hente nye Materialer ned paa Jorden til de ovenfor liggende Etager. For dette Merarbejde saavel med det ny Stillads som med det indeklemte, forlangte Afdelingen et yderligere Tillæg af 27 Øre pr. 1000 Sten. Dette Tillæg vilde Mesteren ikke betale, og Sagen er forelagt en faglig Voldgift, hvis Opmand bl. a. udtaler, at de Ekstraarbejder, der er paaført Murarbejdsmændene ved at bringe det først benyttede Stillads ud af Bygningen, maa betales ekstra med almindelig Timeløn.

Aalborg A. — Murermester Emil Knudsen. En Uoverensstemmelse ang. Betaling for Indsætning af Raaglas i Vinduer er ved et afholdt Mæglingsmøde forligt saaledes, at Mesteren betaler som af Afdelingen forlangt Procenter af Svendenes Fortjeneste.

Aalborg — Firmaet Stenstrop & Søn. En mellem Organisationerne foreliggende Uoverensstemmelse om Betaling for Ophugning af Makadam i Hasserisgade er ved et afholdt Mæglingsmøde blevet forligt mod, at Mesteren til fuld Afgørelse betaler Kroner 125.00.

Brønderslev — Entreprenør Falk. Ved et Kloakledningsarbejde, hvor der anvendtes 65 og 70 cm. Betonrør med Muffer, opstod Uenighed om Betalingen for saavel Opgravningen og Tilfyldningen som Nedlægning af Rørene. Entreprenørforeningen paastod, at Jordarbejdet faldt udenfor Akkordpriskuranten, da Rørstørrelsen var over den i Tabellen fastsatte 50 cm. For Nedlægning af Rørene vilde de forhøje Prisen proportionelt. Sagen er forelagt en faglig Voldgift og afgjort ved en Kendelse gaaende ud paa, at Opgravning og Tilfyldning og Stampning skal betales efter Overenskomstens § 4, hvilket bliver Kr. 11.79 pr. 1 m., og for Lægning og Samling af Rørene skal der betales 1,33 Kr. pr. 1 m. bl. a. under Henvisning til et under et lokalt Mæglingsmøde fremsat Tilbud fra Organisationens Side.

Mariager — Entreprenør C. Carlsen, Randers. Der forelaa Uoverensstemmelse angaaende Afregning for et Vejarbejde. Ved et Mæglingsmøde den 7/12 1939 om Sagen indgik Entreprenøren paa at afregne Arbejdet efter Akkordprislisten, og Akkorden blev gjort op, og man enedes om, at Entreprenøren udbetaler Kr. 200.00 udover de 142 Øre pr. Time, som var udbetalt.

Horsens A. — Entreprenør Max Møller & Søn. Ved et Mæglingsmøde i Horsens den 21/12 1939 angaaende Uoverensstemmelser vedrørende et Regnskab over et Drænings- og Jordarbejde enedes man om, at der til fuld og endelig Afgørelse betales Kroner 950,44.

Hillerød — Murermestrene Madsen & Nielsen. Ved et Bygningsarbejde forelaa der Uenighed om Prisen for Ophugning m. v. af Beton til Etageadskillelser. Ved et om Sagen afh. Mæglingsmøde d. 11/12 1939 er Sagen blevet forligt, saaledes at Firmaet betaler 73 Øre pr. m^3 + 3,2 Øre i Højdetillæg.

2. Agitationskreds — Murermester Ove Petersen, Viby. Ved Opførelsen af en Skole i Viby, hvor Arbejdet blev udført paa Akkord i Henhold til Overenskomsten, nægtede Mesteren at betale Arbejdet ved Tildannelsen af Jern til Røselerdæk i Akkord. Ved et Mæglingsmøde om Sagen den 14. December opnaaedes Enighed om, at det nævnte Arbejde skal betales i Akkord i H. t. den af Afd. foretagne Opgørelse. Det drejede sig om et Beløb paa ca. 41 Kroner.

Vejen — Murerm. Knudsen & Nielsen, Vejen. Der forelaa Uoverensstemmelse ang. Betalingen for et Akkordarbejde. Ved et om Sagen den 18/12 afholdt Mæglingsmøde gik Sagen i Orden, idet Mesteren indgik paa at betale ialt Kr. 563, som fordeles efter præsterede Arbejdstimer.

Lynge — Brd. Ryø, København. Der forelaa Uoverensstemmelse angaaende Betalingen for et Ledningsarbejde. Ved et Møde den 9/12 enedes man om, at saavel Hovedledning som Stikledning betales med 140 Øre pr. 1. Meter, heri indbefattet eventuelle Gener af Rødder og Sten, hvorimod Udskridning af Graven betales ekstra. Der blev ikke underskrevet noget Dokument.

Skejby — Entreprenør J. Bodilsen, Kongsvang pr. Aarhus. Der forelaa Uoverensstemmelse ang. en Regnskabsopgørelse over et Jord-, Kloak- og Betonarbejde udført i Hasle. Ved et om Sagen den 9/12 1939 afholdt Mæglingsmøde enedes man om, at der til endelig Afgørelse af Regnskabet betales Kr. 110,00.

Nakskov — Murermestrene Chr. Sand og N. Hansen. Uoverensstemmelse ang. en Regnskabsopgørelse over Jordudgravning v. Elektricitetsværket. Afd. hævdede, at der var truffet Aftale, at der skulde betales 50 % Tillæg til samtlige Jordpriser p. Gr. af, at der skulde udgraves mellem nedrammede Pæle, medens Firmaet hævdede, at Tillægget kun omfattede Løsningsprisen. Afdelingen havde anlagt Sag mod Firmaet ved Retten i Nakskov, men forinden Sagen kom for Retten, blev der afholdt et Mæglingsmøde mellem Organisationerne, hvor Firmaet indgik paa at betale det omstridte Beløb Kroner 780.00.

Entreprenør M. Rasmussen, Skaade Bakker. Mesteren er indgaaet paa at overholde den til enhver Tid mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Entreprenørforeningen gældende Overenskomst.

Entreprenør O. Bendtsen, Svaneke. Overenskomsten forl. til April 1941 i H. t. Overenskomsten mellem Dansk Arbejdsgiverforening og De samv. Fagforbund.

13. Agitationskreds — Foreningen af Cementvarefabr. Overenskomsten forl. til April 1941 i H. t. Overenskomsten mellem Dansk Arbejdsgiverforening og De samv. Fagforbund.

Laven — Cementvarefabr. M. J. Mathiassen, Rosenbro. Cementvarefabr. har tiltraadt den mellem Hovedorg. gældende Dyrtidsordning.

13. Agitationskreds — A/S Bornholms Telefonselskab. Telefonselskabet har tiltraadt den mellem Hovedorg. gældende Dyrtidsordning.

Nykøbing Sj — Nykøbing Sj. Kommune.

Efter længere Tids Forhandling med Byraadet er dette indgaaet paa som gældende Overenskomst at respektere den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund til enhver Tid gældende Overenskomst. — Opsigelse 2 Mdr. til en 1. Marts, dog tidligst 1. Marts 1941.

Nørholm — Nørholm Kommune.

Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet Enighed om en ny Overenskomst. Arbejdstid 8 Timer daglig. Timeløn i H. t. Entreprenøroverenskomsten. Tjæretillæg 15 %. Skærveslagning 7 Kr. pr. kbm. Faglig Strid skal behandles efter den alm. gældende Norm. Overenskomsten med deraf følgende Dyrtidsordning træder i Kraft 1. April 1940 og kan opsiges med 3 Mdr. Varsel til en 1. April.

5. Kreds — Ods Herreds Sogneraadsforening. Ved Forhandling med Sogneraadsforeningen er der opnaaet Enighed om Forlængelse af Overenskomsten til dens normale Udløbstid den 1. November 1940 imod, at der er indført Bestemmelse om Dyrtidstillæg, for Timelønnens Vedkommende svarende til den mellem Hovedorganisationerne gældende Ordning; for Akkordlønningernes Vedkommende sker Reguleringen med 1 % pr. Point paa selve Akkordsatserne. Ordningen er gældende fra 9. December 1939 og omfatter 11 Kommuner.

6. Kreds — Arts-Skippinge Herreds Sogneraadsforening. Ved Forhandling med Sogneraadsforeningen er der opnaaet Enighed om at forlænge Overenskomsten indtil 1. April 1941 imod, at nævnte Forenings Bestyrelse for de under Sogneraadsforeningen hørende Kommuner har tiltraadt en Dyrtidsordning svarende til den under forrige Sag omtalte. Dyrtidsoverenskomsten træder i Kraft d. 1. Januar 1940 under Forudsætning af de enkelte Kommuners Godkendelse. Den omfatter 13 Kommuner.

10. Kreds — Sydsjællands Sogneraadsforening. Med nævnte Sogneraadsforenings Bestyrelse er der under Forudsætning af de enkelte Sogneraads Godkendelse opnaaet Enighed om en Dyrtidsordning af tilsvarende Indhold som de under de to foregaaende Sager nævnte. Overenskomsten træder i Kraft den 1. December 1939, og med Dyrtidsordningens Vedtagelse er den almindelige Overenskomst med Sogneraadsforeningen forlænget indtil 1. November 1941. Overenskomsten omfatter 34 Kommuner.

Karrebæksminde — Karrebæk Sogneraad. Sogneraadet er indgaaet paa at yde Pristalsregulering i Henhold til den mellem Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund trufne Dyrtidsoverenskomst. Samtidig er den mellem Parterne gældende Overenskomst forlænget 1 Aar frem i Tiden fra dens normale Udløbstid.

Dalby — Kyndby-Krogstrup Kommune. Sogneraadet har tiltraadt en ved Forhandling med Repræsentanter for de 5 Kommuner i Horns Herred afsluttet Overenskomst, hvorved Timelønnen i den bestaaende Overenskomst reguleres efter Pristallet paa Grundlag af den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Overenskomst, medens Reguleringen for Akkordarbejdets Vedkommende sker med 1 % pr. Point paa selve Akkordsatserne. Overenskomsten er dermed forlænget 1 Aar frem i Tiden fra dens Udløbstid.

Ferslev-Vellerup — Ferslev-Vellerup Kommune. Sogneraadet har tiltraadt en ved Forhandling med Repræsentanter for de 5 Kommuner i Horns Herred afsluttet Overenskomst, hvorved Timelønnen i den bestaaende Overenskomst reguleres efter Pristallet paa Grundlag af den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Overenskomst, medens Reguleringen for Akkordarbejdets Vedkommende sker med 1 % pr. Point paa selve Akkordsatserne. Overenskomsten er dermed forlænget 1 Aar frem i Tiden fra dens Udløbstid.

Jægerspris — Gerlev-Draaby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt en ved Forhandling med Repræsentanter for de 5 Kommuner i Horns Herred afsluttet Overenskomst, hvorved Timelønnen i den bestaaende Overenskomst reguleres efter Pristallet paa Grundlag af den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Overenskomst, medens Reguleringen for Akkordarbejdets Vedkommende sker med 1 % pr. Point paa selve Akkordsatserne. Overenskomsten er dermed forlænget 1 Aar frem i Tiden fra dens Udløbstid.

Karlby — Mygind-Krogsbæk-Skørring Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er dette indgaaet paa at give 5 % Tillæg til saavel Timelønninger som Akkordpriser samt at regulere disse i Henhold til Pristallets Udsving. Tillægget gælder fra 1. December 1939.

Glud — Glud-Hjarnø Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet Enighed om en Dyrtidsordning af tilsvarende Indhold som nævnt under Sag Nr. 981. Overenskomsten er dermed forlænget 1 Aar frem i Tiden fra dens Udløbstid.

Gørding — Gørding Kommune. Sogneraadet er indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne trufne Overenskomst. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. Marts 1941.

Tinning — Søften-Foldby Kommune. Sogneraadet er indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne trufne Overenskomst. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. April 1941.

Laven — Linaa Kommune. Sogneraadet er indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne trufne Overenskomst. Overenskomsten er ligeledes forlænget 1 Aar.

Sorø — Lynge Sogneraad. Der er med Sogneraadet opnaaet Enighed om en Overenskomst, hvorved den i Entreprenøroverenskomsten fastsatte Timeløn er gældende. Skærveslagning betales med Kr. 8,50 pr. kbm. Der beskæftiges fortrinsvis arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere. For Afgørelse af faglig Strid gælder den alm. Norm. Opsigelse 3 Mdr. til en 1. April, dog tidligst 1941.

Desuden er der for Skærveslagningsprisen truffet den Dyrtidsordning, at for hvert Point, Pristallet stiger ud over 184 Points, tillægges der Skærveslagningsprisen 7 Øre pr. kbm. — Timelønnen følger jo Entreprenøroverenskomsten og dermed den almindelige Regulering.

Vodskov — Vodskov Kommune. Den mellem Parterne bestaaende Overenskomst er forlænget til 1. April 1941 imod, at Sogneraadet har tiltraadt den almindelige Dyrtidsregulering fra 1. December 1939.

Haslev — Haslev Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige Dyrtidsregulering, hvormed Overenskomsten er forlænget til 1941.

4. Kreds — Græse-Sigerslevvester Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige Dyrtidsregulering, hvormed Overenskomsten er forlænget til 1941.

4. Kreds — Strø Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige Dyrtidsregulering, hvormed Overenskomsten er forlænget til 1941.

Boeslunde — Boeslunde Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er opnaaet almindelig Dyrtidsregulering af Timelønnen. Skærveslagningsprisen reguleres med 7 Øre pr. kbm. pr. Point Pristalsudsving. — Samtidig er opnaaet en Forhøjelse af Grundlønnen paa 3 Øre i Timen til 112 Øre. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. April 1941.

Nr. Broby — Nr. Broby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

Korup-Paarup Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

Gl. Ry — Ry Sogneraad. Sogneraadet har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

Kværkeby — Kværkeby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

D. A. F. — Maribo Amts Sogneraadsforening. Den med Sogneraadsforeningen bestaaende Overenskomst er forlænget til 1. April 1941 imod, at Timelønnen reguleres i Henhold til den alm. gældende Dyrtidsordning. Paa Akkordpriserne sker Reguleringen med 1 % paa selve Akkordsatserne. Overenskomsten om Dyrtidsregulering traadte i Kraft den 1. December 1939 og omfatter 68 Kommuner.

8. Kreds — Ringstedegnens Sogneraadsforening. Med Forbehold af de enkelte Sogneraads Godkendelse er der med Sogneraadsforeningens Bestyrelse opnaaet Enighed om en Dyrtidsoverenskomst af tilsvarende Indhold som nævnt under foregaaende Sag. Overenskomsten omfatter 13 Kommuner.

Gørlev — Gørlev-Bakkendrup Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den ved Forhandling med Repræsentanter for Løve Herreds Sogneraadsforening afsluttede Dyrtidsordning. (Sag 951).

Rerslev — Rerslev Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den ved Forhandling med Repræsentanter for Løve Herreds Sogneraadsforening afsluttede Dyrtidsordning. (Sag 951).

Finderup-Ørslev-Solbjerg — Finderup Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den ved Forhandling med Repræsentanter for Løve Herreds Sogneraadsforening afsluttede Dyrtidsordning. (Sag 951).

Ruds Vedby — Ruds Vedby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den ved Forhandling med Repræsentanter for Løve Herreds Sogneraadsforening afsluttede Dyrtidsordning. (Sag 951).

Vigersted — Vigersted Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den med Ringstedegnens Sogneraadsforening afsluttede Dyrtidsoverenskomst.

Skiby — Skiby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den samme Dyrtidsregulering, som er vedtaget for de øvrige Kommuner i Horns Herred (se Pag. Nr. 981).

Helsinge — Helsinge-Valby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse.

Thestrup — Thestrup Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse.

Haarby — Haarby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse.

Aabyhøj — Aaby Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse, dog med den Undtagelse, at Reguleringen for Akkordarbejdets Vedkommende sker med 1 % pr. Point direkte paa de gældende Akkordsatser.

Mammen — Mammen Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse, dog med Procentregulering: 1 % pr. Point for Akkordsatsernes Vedkommende.

Vadum — Vadum Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse.

Allinge-Sandvig — Allinge-Sandvig Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse.

Fakse — Fakse Kommune. Sogneraadet har tiltraadt den almindelige, mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsregulering og Overenskomstforlængelse.

Bredebro — Brede Kommune. Sogneraadet er efter en stedfunden Arbejdsvægring indgaaet paa at betale den i Henhold til Entreprenøroverenskomsten til enhver Tid gældende Løn. Beslutningen herom er tilført Sogneraadets Forhandlingsprotokol.

Aars — Aars Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet en Lønaftale vedrørende Arbejdet i Grusgraven. Akkordpriserne er derved forhøjet med ca. 12 %. — Sogneraadet betaler det almindelige Dyrtidstillæg til Timelønnen, som er den i H. t. Entreprenøroverenskomsten gældende.

Sorø — Pedersborg Kommune. Overenskomsten er fornyet til 1. April 1941 imod, at Stenslagningspriserne er forhøjet, Skærveslagningsprisen er saaledes fra Kr. 8,00 til Kr. 8,50 pr. kbm, Flækning af store Sten fra Kr. 3,00 til Kr. 3,50 pr. kbm. — Samtidig er der gennemført Dyrtidsregulering, saaledes at Skærveslagningsprisen forhøjes med 7 Øre pr. kbm for hvert Point, Pristallet stiger over 184.

Aars — Hornum-Ulstrup Kommune. Uden Opsigelse af den gældende Overenskomst er der ved Forhandling med Sogneraadet opnaaet visse Forhøjelser af Akkordpriserne, samtidig med at Sogneraadet har tiltraadt den almindelige Dyrtidsregulering.

Øster Starup — Øster Starup Kommune. Der er ved Forhandling med Sogneraadet opnaaet Enighed om en Overenskomst, hvorved Kommunen forpligter sig til at respektere den til enhver Tid mellem Entreprenørforeningen og D. A. F. gældende Overenskomst, hvad angaar Timeløn, Akkord og almindelige Bestemmelser. Der beskæftiges kun Medlemmer af D.A.F. Ved Ulykkestilfælde erholder Arbejderne 3 Kr. daglig fra det Tidspunkt, Ulykken indtræder. Faglig Strid afgøres efter den alm. Norm. Opsigelse 3 Mdr. til en 1. Februar.

Fræer — Fræer Kommune. Der er mellem Parterne oprettet en Overenskomst om Dyrtidsregulering og Forlængelse af den bestaaende Overenskomst til 1. Maj 1941 paa Grundlag af en til den mellem Hovedorganisationerne vedtagne svarende Ordning.

Borre — Borre Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet ny Overenskomst. Timelønnen følger Entreprenøroverenskomsten. Tromleførere og Vejformænd erholder dog 143 Øre i Timen. For Vejmændene er fastsat særlig Løn. Skærveslagning Kr. 10,50 for 6—7 cm Skærver. For Arbejde ud over normal Arbejdstid betales de alm. Tillæg. Tjæretillæg 15 %. Ved Ulykkestilfælde erholder Arbejderne 3 Kr. pr. Dag fra den Dag, Ulykkestilfældet indtræder. Der beskæftiges fortrinsvis arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere. Faglig Strid afgøres efter den alm. Norm. Overenskomsten træder i Kraft 1. Jan. 1940 og kan opsiges med 2 Mdr. Varsel til en Januar. — Overenskomsten indeholder en Tillægsbestemmelse om Dyrtidsregulering.

Beder-Malling — Beder-Malling Kommune. Der er ved Forhandling opnaaet Overenskomst med Sogneraadet, hvorefter Timelønnen følger Entreprenøroverenskomsten med dennes Dyrtidsregulering. Skærveslagning 8 Kr. pr. kbm. Tjæretillæg 15 %. Opsigelse 3 Mdr. til en 1. Marts, tidligst 1941.

Øster Lindet Afd. — Forpagter Jens Skau, Øster Lindet. — I ovennævnte Sag er de 150 Kr., vort Medlem blev tilkendt som Erstatning ved den afsagte Landsretsdom, nu endelig indgaaet og udbetalt til Medlemmet.

Forbundet — Entreprenør Carl Sørensen, Skibby. Den overfor Carl Sørensen i nærværende Sag etablerede Blokade er hæ-

vet, idet der i Forbindelse med Forhandlingerne om Fornyelse af Dræningsoverenskomsten for Frederiksborg, Holbæk og Gl. Roskilde Amter er opnaaet Enighed om, at Carl Sørensen underskriver paa Overenskomsten om Jord- og Entreprenørarbejdet og forpligter sig til at respektere Dræningsoverenskomsten for Københavns Amt for Arbejde indenfor dette Omraade.

Forbundet — Jysk Dræningsmesterforening. Med Jysk Dræningsmesterforening har der, siden der mellem Hovedorganisationerne oprettedes Overenskomst om en Dyrtidsordning, flere Gange været ført Forhandlinger tilsigtende at opnaa en tilsvarende Dyrtidsordning for de hos Jysk Dræningsmesterforening beskæftigede Medlemmer. Dette er nu lykkedes, idet man ved en Forhandling den 8. Januar i Aarhus opnaaede Enighed om, at Jysk Dræningsmesterforening tiltræder den gældende Dyrtidsordning saaledes, at der i Fremtiden gives et Tillæg paa 0,85 Øre pr. Time pr. Point Pristallet stiger over 184, og som i Hovedoverenskomsten forlænges samtidig for 1 Aar til 1. Maj 1941.

Samtidig hermed foretoges nogle Ændringer i Overenskomsten, idet f. Eks. det opstillede Skema blev gjort noget klarere, ligesom en Hovedaftale, hvorefter Dræningsmestrene, selv om de meldte sig ud af Organisationen, dog var bundet til Overenskomsten, oprettedes.

Man klarede ligeledes Forholdet til de udenforstaaende Mestre derhen, at der kun kunde sluttes Aftaler med dem som Mestre, hvis de opfyldte visse kvalifikationsmæssige Betingelser. I modsat Fald kan Arbejdet kun udføres for Timeløn.

Endvidere udvidedes Overenskomsten til ogsaa at omfatte Hjørring Amt, medens Spørgsmaalet om, hvorvidt den ogsaa skal omfatte de sønderjyske Amter, idet Dræningsmestrene dersteds nu er Medlemmer af jysk Dræningsmesterforening, udsattes til nærmere Forhandling med Arbejderne i Sønderjylland.

Forbundet — Aalborg Byraads Markudvalg. Med Aalborg Byraads Markudvalg er opnaaet Enighed om, at man for Sohngaardsholms vedkommende tiltræder den mellem Hovedorganisationerne afsluttede Dyrtidsoverenskomst fra 1. Jan. 1940. Den gældende Overenskomst er dermed forlænget til 1. Maj 1941. For de Folk, der faar Kosten som en Del af Lønnen, udbetales Dyrtidstillæg med $^3/_5$.

Solbjerg Østjyll. Afd. — Solbjerg Sønderskov, Ravnborg og Fredenslund Skovdistrikter. Med ovennævnte Skovdistrikter er afsluttet Dyrtidsoverenskomst paa Basis af den mellem Hovedorganisationerne trufne Ordning gældende fra 9. December 1939, og hvorved Overenskomsten med Skovdistriktet er forlænget til 1. November 1941.

Thirtrup Afd. — Propr. Herm. Frigaard, Nøruplund Skovdistrikt. Med Propr. Herm. Frigaard er afsluttet Overenskomst, hvorefter han tiltræder den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsregulering, saaledes at Timelønnen er forhøjet med 5 Øre og Akkordpriserne med 6 % og fremtidig reguleres til og med Juli Kvartal 1941. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. Oktober 1941.

Bregninge-Bjergsted Afd. — Insp. P. Bennetsen, »Algistrup«. Ved en Forhandling den 6. Januar paa »Algistrup« ved Føllenslev mellem Repræsentanter fra Forbundet, Kredsen og Bregninge—Bjergsted Afd. og Inspektør Bennetsen, opnaaedes der Enighed om, at Gaarden »Algistrup« straks tiltræder den mellem Arbejdsgiverforeningen for Landbruget paa Sjælland og D.A.F. til enhver Tid bestaaende Overenskomst.

Harridslev Albæk Afd. — Gjessinggaard, Randers. I ovennævnte Sag meddeler Afdelingen, at den med Kammerherre Folsach har truffet Aftale om, at Overenskomsten med Dronninglund Storskov følges i Gjessinggaard Skovdistrikt, derunder ogsaa den i Forbindelse hermed trufne Dyrtidsregulering, ligesom Arbejderne faar udbetalt Huslejegodtgørelse.

Havndal Afd. — Godsejer Juncher, Overgaard. Under Forbundets Medvirkning forhandlede Havndal Afdeling den 20. Jan. med Godsejer Juncher, Overgaard, om en Dyrtidsordning. Afdelingens tidligere Aftale med Godsejeren er mundtlig og man enedes om, at denne Aftale forlænges med en enkelt Ændring mod, at Juncher baade for Skovbruget og Landbruget følger de Dyrtidsordninger, der maatte blive truffet mellem Arbejdsgiverorganisationerne og os.

Ørum—Ramten Afd. — Skovrider P. Gøtzsche, Ørbæk Skov. Med Skovrider P. Gøtzsche er oprettet en Dyrtidsordning i Overensstemmelse med den mellem Hovedorganisationerne oprettede, og hvorved Overenskomsten med Ørbæk Skov er forlænget til 1. Maj 1941. Dyrtidsordningen er traadt i Kraft fra 8. December at regne.

Magleby Møn Afd. — Forpagter Viggo Jensen, Langebjerggaard, Borre. I ovennævnte Sag har vort Medlem Hans Herman Eriksen, først ved Direktoratet for Arbejds- og Fabrikstilsynet og senere — da Forpagteren nægtede at respektere Direktoratets Afgørelse — ved Civilretten faaet tilkendt Ret til Feriemærker med et Beløb af Kr. 12,49. Arbejdsgiveren havde af principielle Grunde nægtet at udstede Feriemærkerne. Vort Medlem var iøvrigt beskæftiget som Fodermester.

Vindeby Afd. — Godsejer Kjær, Helgenæs. I Landbrugsoverenskomstens § 5 er fastsat, at faste Arbejdere, der under deres Arbejde kommer til Skade, er sikret Dagpenge ogsaa i de første 13 Uger. Hos ovennævnte Medlem af Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt var en Arbejder Frants Skupien kommet til Skade ved et Fald fra Høloftet og var ifølge Lægeerklæring arbejdsudygtig og sengeliggende i 18 Dage.

Godsejeren, der ikke havde tegnet frivillig Forsikring, undlod at betale Skupien og henviste ham til, at han fik, hvad han skulde have direkte fra Ulykkesforsikringen. Arbejderen stillede derfor Sagen i Bero og først da der omtrent et Aar senere fra Direktoratet for Ulykkesforsikringen kom Afgørelse for, at da Tilskadekomsten ikke havde medført blivende Forringelse af Erhvervsevnen og ikke havde varet i 13 Uger, tilkom der ham intet fra Ulykkesforsikringen, rejste han Sagen overfor sin Afdeling. Sagen blev derefter paaklaget overfor Arbejdsgiverforeningen, hvor det imidlertid ikke lykkedes hverken ved Mægling eller Fællesmøde at bringe Sagen til Afslutning, idet Godsejeren stillede sig overordentlig kontrær. Først nægtede han, at Skupien overhovedet havde været beskæftiget hos ham, siden, at han overhovedet intet kendte til Ulykkestilfældet og senere, da al fornøden Dokumentation herfor var tilvejebragt, mødte han frem med en Regnskabsbog, der skulde bevise, at Skupien i hvert Fald havde været paa Arbejde nogle af de Dage, i hvilke han efter Lægeerklæringen skulde have været sengeliggende og arbejdsudygtig.

Spørgsmaalet maatte derfor indbringes for den faste Voldgiftsret. Først her blev Sagen forligt, saaledes at Skupien til fuld Afgørelse faar 67 Kr. 50 Øre. Det i Klagen rejste Krav gik paa 85 Kr. 50 Øre.

I Forliget hedder det, at hver af Parterne forbeholder deres principielle Synspunkter i Sagen, men under Hensyn til det Misforhold, der foreligger mellem Sagens økonomiske og fagretslige Betydning og Omkostningerne ved Sagens fulde Opklaring, er man enedes om at afslutte Sagen som ovenfor nævnt.

Horsens A. — Proprietær Chr. Winther, Aarupgaard, Lund St. Proprietær Winther har nægtet at udstede Feriemærker til Medlem Magnus Andersen, der i flere Aar har været ansat hos ham som Fodermester. Sagen blev indanket for Direktoratet for Arbejds- og Fabrikstilsynet, der udtalte, at Magnus Andersen maa formenes at have Ret til Feriemærker for Arbejdsperioden fra 1. Juli til 3. November f. A. Ikke desto mindre nægtede Proprietær Winther stadig at yde Feriemærker og der blev derfor gjort Skridt til Søgsmaal. Nu meddeler Afdelingen imidlertid, at Winther har betalt det omstridte Beløb til den af os antagne Sagfører, idet Winther ikke kunde faa nogen Sagfører til at paatage sig Forsvaret. Han har ligeledes betalt de paaløbne Sagføreromkostninger.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

Dansk Arbejdsmandsblad

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

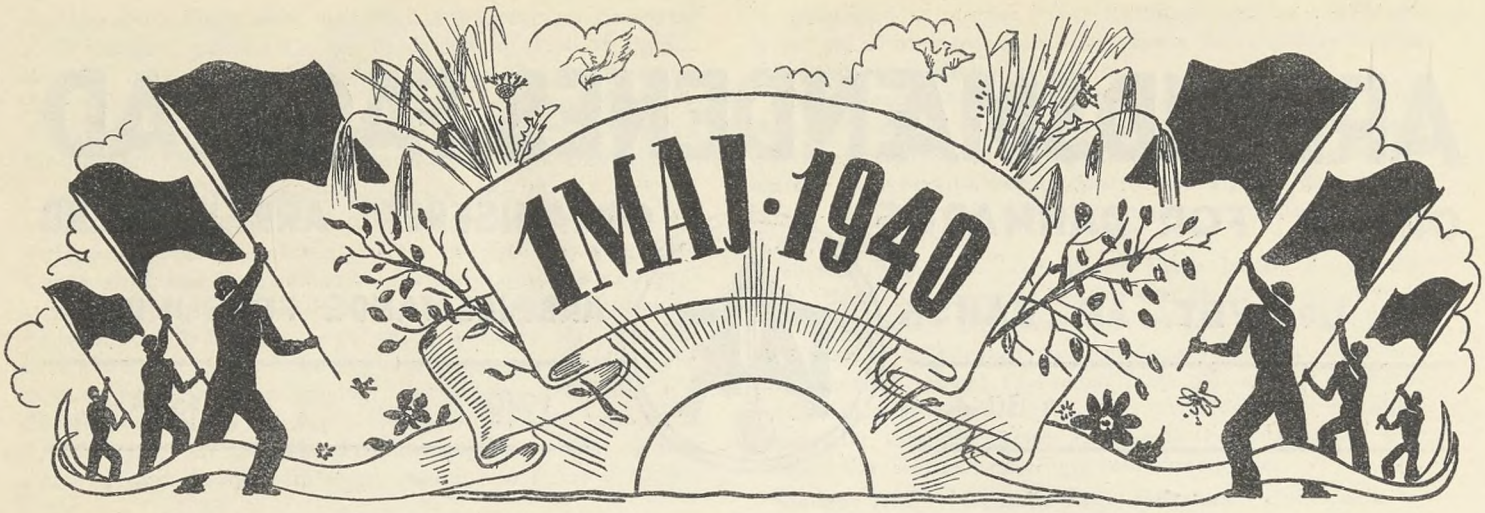
ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 8 30.-4. 1940 45. Aarg.

Social-Demokratens Forside 1. Maj 1899

Det er under særlige Forhold danske Arbejdere fejrer 1ste Majdagen i Aar. De mange Faner med den smukke røde Farve vil forblive sammenrullede i deres Hylstre, og der vil ikke lyde Toner af de sædvanlige Melodier, der knytter sig til denne Festlighed. Tale og Sang er forstummet. Forhold, som vort lille Land er uden Indflydelse paa, har bevirket, at 1ste Majdagen i Aar bliver en stille Dag.

Til Gengæld vil der sikkert være mange blandt danske Arbejdere, som vil benytte Dagen til Eftertanke, og maaske vil der hos en Del vaagne Forstaaelsen af, at de ikke altid har omfattet denne Arbejdernes Festdag med den Interesse, som med Rette kunne kræves i en Tid, hvor Udviklingen skred fremad fra Aar til Aar. For let har Fremskridt og bedre Vilkaar været betragtet som noget selvfølgeligt. Noget, der ligesom laa i Luften. Det har ikke altid staaet klart for de lunkne, at der blev arbejdet og kæmpet af de mere aktive, ogsaa til Fordel for dem, der ydede mindre. Nu vil det maaske, under Indflydelse af Tidens haarde Lære, gaa op for de Paagældende, at de alt for længe har ladet haant om Kaldet, der lød og som krævede fælles Arbejde til Opnaaelse af fælles Maal.

Vi bringer paa Bladets Forside en Gengivelse af et symbolsk Billede, som Socialdemokraten bragte den 1ste Maj 1899. En hel Række af Krav er paa dette Billede anført som ønskelige fra Arbejderklassens Side. Den Gang sikkert opfattet som et Maksimum, hvis Opfyldelse maaske laa langt ude i en uklar Fremtid. Ikke desto mindre vil et nøje Studium af de gengivne Krav sammenholdt med foreliggende Kendsgerninger give som Resultat, at de alle i den mellemliggende Periode er bleven gennemført.

Saaledes maa det da staa os alle klart, hvilken Betydning Arbejderklassens Indsats, Sammenhold og Virkeevne har haft paa den hidtidige Udvikling, og der er dem, der i Dag maa indrømme overfor sig selv, at der kunde have været naaet endnu videre, hvis ogsaa de havde ydet deres fulde Indsats.

Nu har Forholdene imidlertid formet sig saaledes, at det er faldet i den nulevende Generations Lod, at se alle de vundne Fordele truet. Det vil derfor være rimeligt i Forbindelse med 1ste Majdagen at give sig selv det Løfte, at Fremtiden ikke skal kende nogen ligegyldig eller lunken indenfor den danske Arbejderbevægelse.

I Øjeblikket er det ikke muligt at se ret langt ud i Fremtiden. Det er Ufredstider, vi oplever, og ingen ved, hvornaar Forholdene trækker sig saaledes i Lave, at der atter bliver Plads for frit og ubundet politisk Liv. Men vi har under alle Omstændigheder et Løfte om en Gang at kunne vende tilbage til Udøvelsen af en Gerning, der er betinget af Friheden.

Indtil denne Dag oprinder, vil vi hver for sig afgive det Løfte, at der til den Tid som altid skal findes en enig og handlekraftig — af den evige Majtanke grebet — Arbejderklasse i Danmark.

R—dt.

Strejftog paa vort Forbunds Arbejdsomraade.

Kaolinindustrien paa Bornholm

Kaolinindustrien paa Bornholm indtager en ejendommelig Stilling, idet den er en Industri for sig selv, men danner Grundlaget for andre Industrier, som vanskelig kunde trives, hvis Raastoffet ikke var til Stede og skulde indføres fra Udlandet.

Kaolin eller, som man ogsaa paa Bornholm kalder den, Porcelænsjord, er en vandholdig Forbindelse af Lerjord (Aluminium) og Kiselsyre, et fint, hvidt ved Jern farvet Pulver af smaa Krystalskæl. Af den bornholmske Granit opstaar Kaolinen, der desuden kun er kendt i Sverige (Skaane), Tyskland, England, Frankrig, Kina og Japan. Ordet Kaolin stammer fra det kinesiske Ord Kao-ling, Betegnelsen for Dekompositionsproduktet. Kaolinen, der her i Landet kun findes paa Bornholm, og som med Sikkerhed er konstateret kun dannes af Granitten ved Rønne, er opstaaet ved Smuldring af feldspatholdige Stenarter. Feldspaten, der er et Dobbeltsilikat af Jernjord med Kali, Natron eller Kalk, angribes kemisk og omdannes til Mineralet. Herunder optages Vand og Dobbeltsilikatet spaltes igen, saaledes at en Del Kiselsyre samt Kali, Natron og Kalk gaar over i opløselige Form og føres bort af Vandet, medens et vandholdigt Lerjordsilikat, Kaolin, bliver tilbage. Ogsaa Glimmer og Hornblende omdannes til Kaolin eller lignende Forbindelser, medens Kvartskornene ligger uforandrede, ligesom de laa i den friske Granit.

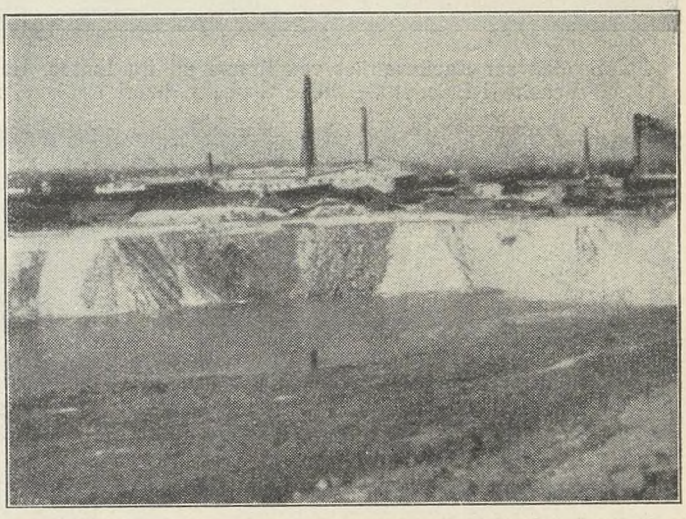
Paa Øen findes ogsaa uren Kalksten med 10—15 pCt.s Ler. Ved Brændingen faas en mager Kalk, der er hydraulisk. Denne Kalk kaldes »Bornholmsk Cement«. Der er efter Øens Forhold stor Cementfabrikation med 7 Kalkbrud.

Omdannelsen af Granitten til Kaolin lader sig let paavise, idet man i Kaolinen jævnlig finder Klumper af Granit, der ikke er forvitret og viser en jævn Overgang til Kaolin. I Massen kan man iagttage Granittens oprindelige Struktur. Af Pegmatitgange i Kaolinen kan konstateres, at den dannes af en Bjergart, som i Tidens Løb ikke er undergaaet nogen Flytning. Man ved, at den stammer fra Ræt-Lias-Alderen, men derimod kan man ikke sige, om Forvitringen er kommet fra oven eller nedefra.

KINESERNE OPDAGEDE FØRST KAOLINEN

I Kina har Porcelænsfabrikationen været kendt meget langt tilbage i Tiden og drives der og i Japan til højeste Fuldkommenhed.

Det første porcelænslignende Fabrikat, som fremstilledes i Europa, stammer fra Florenz, hvor Storhertug Frans I 1581 lod oprette et Laboratorium. Han gav dog ikke Fabrikshemmeligheden fra sig, og det kinesiske Porcelæn var paa Grund af Transporten meget dyrt. 1708 lærte en tysk Apoteker ved Navn Fr. Böttiger at fremstille Porcelæn. Han pralede med, at han kunde lave Guld, og da en Kurfyrste hørte herom, sikrede han sig øjeblikkelig hans Person og befalede ham at vise sin Kunst med Trusel om, at Apotekeren ellers vilde blive hængt. Böttiger vidste ikke sine levende Raad. Lave Guld kunde han ikke, men saa fandt han paa, at han maaske kunde lave Porcelæn. Han gav sig til at eksperimentere, men uden Held. Saa en Dag syntes han, at hans Paryk var blevet saa tung, og han fik opklaret, at Pudderet, som dengang anvendtes i Parykkerne, ikke, som man brugte det, var af Hvedemel, men af et hvidt Stof. En Jernværksejer havde under en

Kaolingraven med Fabriksanlægget i Baggrunden.

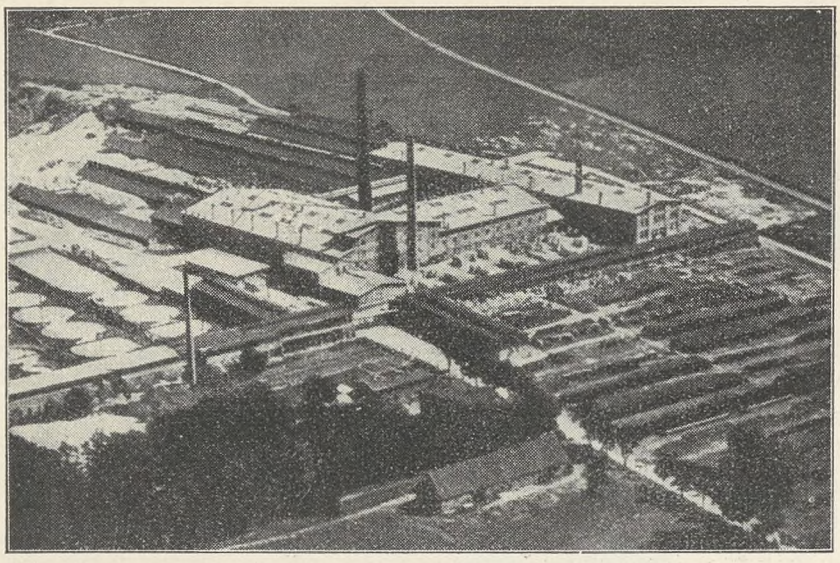
Ridetur i Erzgebirge fundet et Kaolinleje og havde bragt Stoffet i Handelen som Surrogat for det dyre Mel-Pudder.

Af Kaolinen fra Erzgebirge fremstilles i Dag det berømte Meissenerporcelæn. De bedste Kaolinlejer i Europa findes dog ved Yrieux i Frankrig og herfra leveres Materialet til det kendte S'evres-Porcelæn. Ogsaa i Ivö i Skaane findes Kaolinlejer, men af ringe Betydning.

DANSK PORCELÆN AF BORNHOLMSK KAOLIN

1721 tilkaldtes en Porcelænsmager til Danmark, men først under Frederik den V lykkedes det at fremstille dansk Porcelæn. Man brugte dengang selv til Kunstgenstande bornholmsk Kaolin.

Det var Fundet af den bornholmske Kaolin, der dannede Grundlaget for den første Porcelænsfabrikation, og det dokumenteres ved, at »Porselins-Værket« i København, som startedes 1775 og som 1779 overtoges af Kongen og fik Navnet »Den kongelige danske Porcelaine-Fabrik«, paa den Tid købte Porcelænsgaard ved Rønne, hvor Kaolinen blev hentet. Først 1873 begyndte en rationel Udnyttelse af Kaolinen paa Bornholm. Denne findes kun paa et begrænset Omraade, nemlig i et 4 km langt, 300 m bredt og 30 m dybt Bælte 3 km Øst for Rønne. Man kan her vanskelig foretage en Boring, uden at man i større eller mindre Dybde støder paa

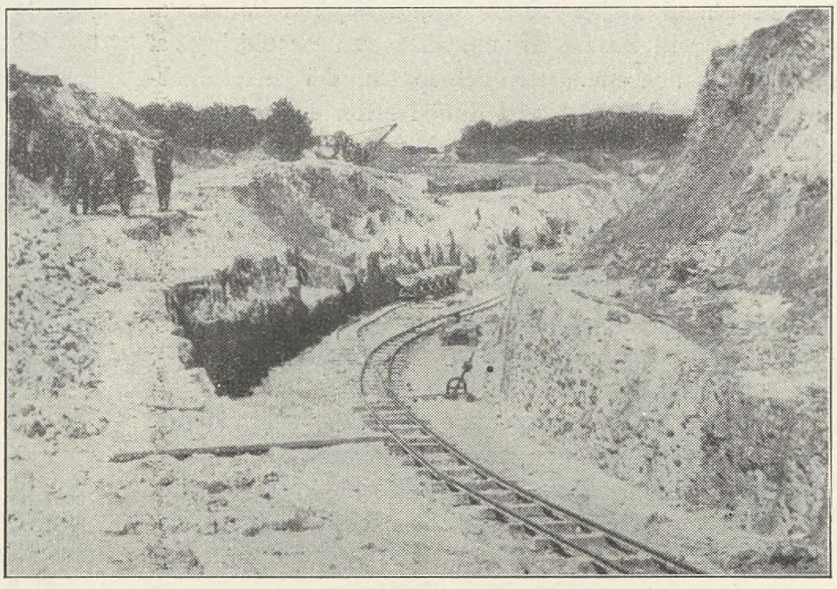
Saadan ser Kaolinværket ved Rønne ud fra Luften. Bemærk til Venstre i Billedet de runde Slemkar, hvori Kaolinen renses.

Kaolin. Det er næppe nogen Tilfældighed, Kaolinen ligger her, idet Arealet gennemskæres af Byaaen, det største Aaløb paa Vestbornholm og som har sit Udløb Nord for Rønne.

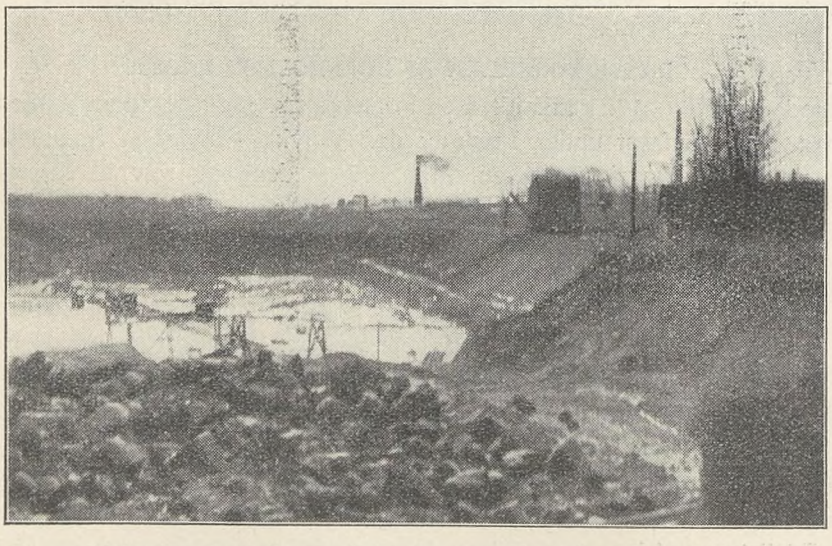
Porcelæn fremstilles af Mineralerne Kaolin, Feldspat og Kvarts. Paa Grund af manglende Plasticitet og ringe Indhold af Titansyre har den bornholmske Kaolin desværre ikke vist sig særlig anvendelig til finere Porcelænssager. Derimod egner den sig ganske godt til tekniske Porcelænsartikler.

Nu bliver Kaolinen for en stor Del anvendt til Fremstilling af Papir, Chamottesten samt i Farve- og Gummiindustrien.

Papiret, der er opfundet i Kina, fremstilledes dengang kun af Plantetaver. I Danmark anlagdes de første Papirmøller i Slutningen af det 16. Aarhundrede (Tycho Brahe). Der bruges Træ, Klude, Halm og Lim. Senere er man paa Grund af den enorme Produktion, der efterhaanden har fundet Sted, været nødt til at komme Fyldstoffer som Kaolin, Gibs, Talkum, Asbest o. s. v. i Papiret. Disse Stoffer fylder op i Porerne mellem Papirets Taver og giver det derved større Tæthed, jævnere Overflade og bedre Glans efter Glitning i Kalanderen samt gør det mindre transparent. Kaolinen medfører endvidere, at Papiret tager bedre mod Bogtrykkersværte. Da Papiret sælges efter Vægt og Kaolin er en billig Vare, giver et stort Kaolinindhold billigt Papir, men det gaar let ud over Papirets Styrkeegenskaber, og det bliver mindre stift og klangfuldt. Kaolin, der kan benyttes i Papir op til 25 pCt. af Papirets Vægt, blandes med Limmælk i Træmassen.

Kaolinen opgraves af Arbejdsmænd og føres i Tipvogne til Slemmeriet, hvor Rensningen finder Sted.

Omdannelsen af Granit til Kaolin lader sig let paavise, idet der i Kaolinen jævnlig — som i Forgrunden ses — findes »Granitklumper«.

I Kalk- og Silikatfarver, der er Facadefarver i Pulverform, bruges Kaolin, Kalk og Cement som Bindemiddel.

Paa Grund af sin store Blødhed, Elasticitet og i nogen Grad sin uanseelige Farve egner den rene Gummi sig ikke til ret mange Brugsøjemed. For at nedbringe disse Egenskaber sker Indvalsning af Kaolin, Kridt, Tjære, Zinkhvidt etc.

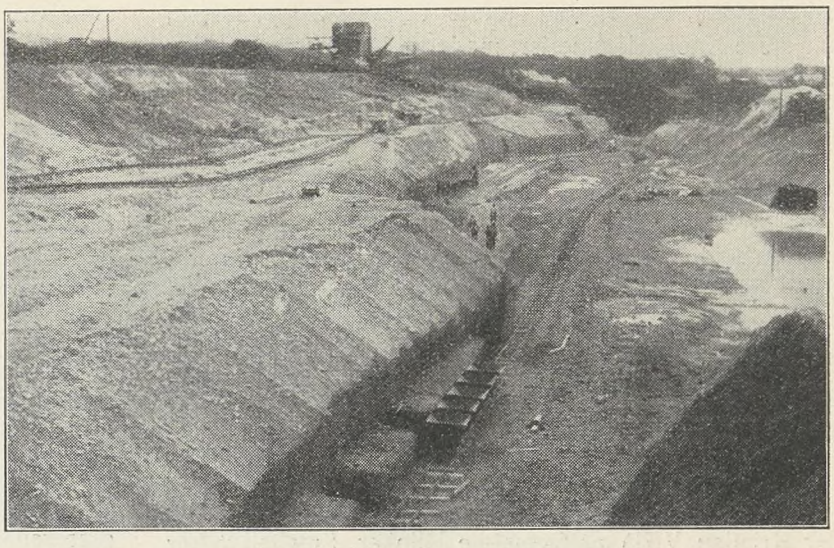
FREMSTILLINGEN AF KAOLIN

Ligesom Stenindustrien paa Bornholm er Kaolin-Fabrikerne blevet centraliseret. Et Aktieselskab ejer ikke alene disse Værker, men ogsaa Chamotte- og Klinkerfabriken ved Hasle. Selskabet stiftedes 1889 og blev drevet som Kulværk og Teglstensfabrik. Det kom paa tyske Hænder, men gik hurtig atter tilbage til dansk Industri.

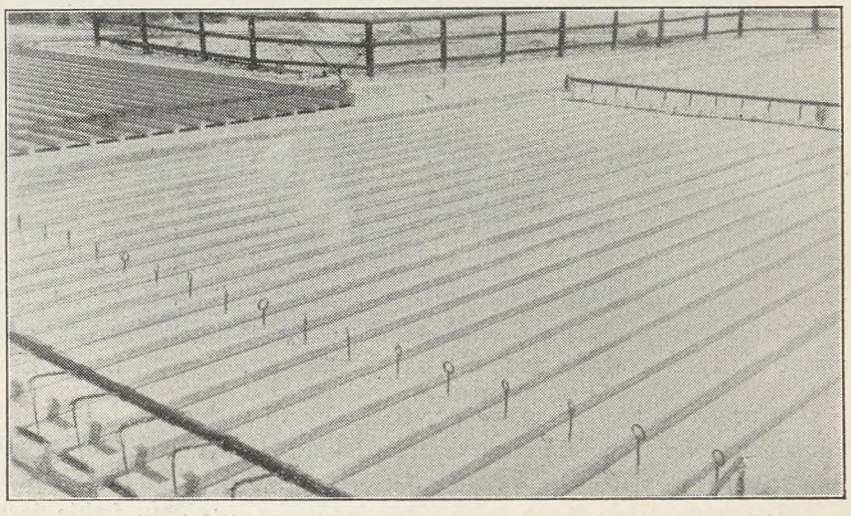
1924 overtog Virksomheden to Gaarde og anlagde paa disse Torneværket og Buskeværket, udvidede Slemmerierne. Paa disse to Gaarde havde 1916 været en samlet Aarsproduktion paa 20,000 Tons. Før Verdenskrigen var der Eksport af bornholmsk Kaolin til Sverige, Tyskland, Rusland, Holland, Frankrig, Italien, ja, selv til Kina og Nordamerika. I 1936 var den samlede bornholmske Produktion paa 28,100 Tons, i 1937 paa 32,800 Tons og i 1938 38,000 Tons.

Da Kaolinudvindingen begyndte paa Bornholm, nøjedes man med at grave Kuler. Man borttog Jorden og tog saa megen Kaolin op, som man uden for store Omkostninger kunde og kastede derpaa Kulen til igen og begyndte paa en ny. Der var ikke Tale om at slemme Kaolinen, idet man solgte den »raa« Kaolin, som den var og saa at sige kun til København. Da Kaolinselskabet startede, anlagde man for at undgaa det store Arbejde med at fjerne Jordlaget en Stolle som i Kulgruberne eller vandret Gang ud fra det da allerede udgravede Bassin og skar saa fra denne Gang Straaler til de forskellige Sider. Det var selvfølgelig nødvendigt at stive Loftet og Siderne paa disse Gange og Straaler med Tømmer og Planker, thi Kaolin er en meget »levende« Masse, som udsat for Luftens Indvirkning, hurtig løsnes og saa pludselig styrter ned.

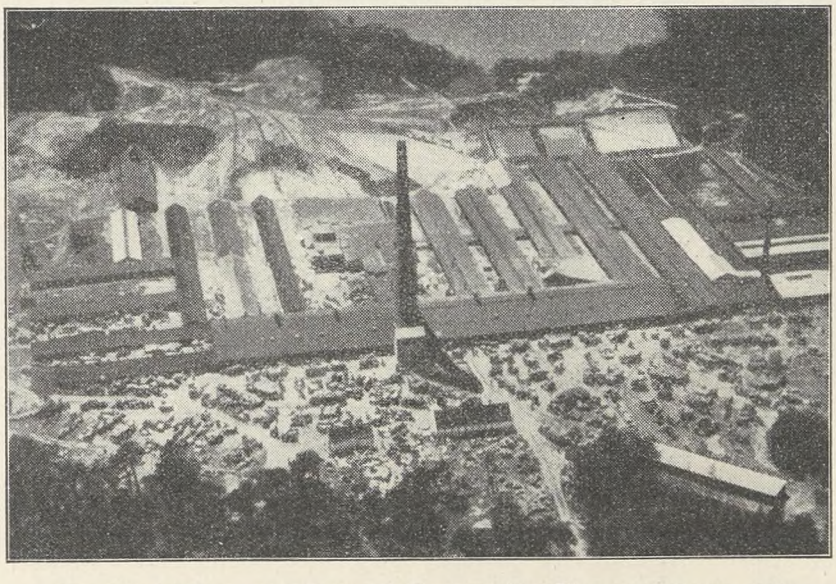
Dels begrundet i det farlige og dyre i denne Maade, dels i, at den ovenliggende Jord viste sig ikke at ville blive staaende men styrtede ned, maatte man opgive dette Forsøg. Nu er der paa Terrænet lagt Tipvognsspor. Arbejdsmænd hakker Kaolinen løs, og den føres i Vognene til en Mølle. Denne bestaar af et rundt i Cement muret Bassin. I Midten er anbragt en lodret Aksel, hvorpaa der sidder seks vandrette, stærke Træarme, paa hvilke er anbragt 14 lodrette Jernknive af flad Form. Denne Aksel sættes i roterende Bevægelse og Knivene skærer Kaolinklumperne i Stykker. Kaolinen opløses i tilstrømmende Vand og danner en hvid Vælling, medens Sten og Grus falder til Bunds. Vællingen løber ud fra Siden i de saakaldte Slemmerender. Herfra løber den videre ned i et Bassin. Den vægtfyldige Kaolin bundfælder sig. Der er i Bassinets Sider anbragt Zinkrør, som er indrettet til at hæves og sænkes og Vandet tappes saa ud herigennem efter at have staaet nogen Tid, til Kaolinen har »sat sig«. Hovedparten af det resterende Vandindhold presses fra i Filterpresserne. Derefter tørres Kaolinen i Skure, som paa Siderne er forsynede med bevægelige Tremme-Jalousier. Ved Lufttørringen fordamper 25—40 pCt. Vand. Derefter er Kaolinen tjenlig til Levering. Ra-

Det eneste Sted i Danmark, hvor der finder Kaolin-Brydning Sted, er i et smalt Bælte ved Rønne. Det hvide, pulverformige Mineral er forvitret Granit.

Kaolinen henstaar i Renderne, hvorfra Vandet tages efter nogen Tids Forløb.

Chamottefabriken ved Hasle. I Baggrunden Tipvognssporene, som fører til Lejerne med ildfast Ler, som kun findes paa Bornholm.

bekkeværket, der er den største Virksomhed paa Øen, har store Kaolinslemmerier, moderne Bygninger, og den store Dampskorsten til Maskinanlæget, som driver Filterpresserne, kan ses viden om.

For Arbejdsmændene paa Bornholm har Kaolin-Virksomhederne sin store Betydning, idet der i Gravene gennem Aarene har været stadig Beskæftigelse for en stor Arbejdsstyrke. Desuden er mange Chaufførere i Virksomhed med at transportere Kaolinen til Havnen.

Kaolinlastningen paa Rønne Havn foregaar ved en bestemt Kaj. Kommer man en Regnvejrsdag til denne, er her næsten umuligt at gaa. Den hvide, klæbrige Masse ligefrem limer Fodtøjet til Stenbroen.

Paa Grund af de specielle ildfaste Lerarter, der kun findes paa Bornholm, begyndte man allerede 1844 (under Kristian VIII) at fremstille Klinker. Smelteligt Ler opvarmes, saa det er ved Sintringspunktet. Bestanddelene bliver bløde og sammenkittes af Kaolin og Sand. Genstandens Form bevarer Sandet, men Rumfanget formindskes. Lervaren bliver herved uigennemtrængelig for Vand.

1889 begyndte Chamottestensfabrikationen. Denne frembringes af ildfaste, kalkfri Lerarter, som her i Landet kun findes paa Bornholm. Ved Fremstillingen af Chamottesten bekæmpes Svindet ved, at man blander Chamotte (Korn af brændte, ildfaste meget urene Sten) i Ler og Kaolin. Massen formes, tørres og brændes ved 1400 Grader. Chamottesten anvendes i Lokomotiver, Kedler, Kakkelovne samt paa Steder, hvor Murværk skal værge sig mod Ild. Klinker, som ofte syrefarves, bruges derimod til Belægning af Fortove og Gange i Villahaver. Kaolinselskabet optog endvidere 1926 som eneste Virksomhed her i Landet Fabrikationen af saltglaserede Rør. Ogsaa Tyskland forsynes hermed.

Virksomheden beskæftiger i Dag 450 Arbejdere, hovedsagelig Arbejdsmænd. *Gunnar Fogh.*

Arbejdsteknisk Skole for Arbejdsmænd

Som tidligere omtalt her i Bladet blev der i Begyndelsen af Januar Maaned paabegyndt en Arbejdsteknisk Skole for Arbejdsmænd i Byerne Aarhus, Sønderborg, Odense, Kalundborg og København. Undervisningen omfattede Erhvervsfysik samt Dansk og Regning.

Den paabegyndte Undervisning, som blev til ved et Samvirke mellem forskellige interesserede, skulde i Aar foretages som en Prøve, hvorefter det er Meningen senere at udvide denne Form for Undervisning af ufaglærte til at omfatte hele Landet samt at gøre Skolen treaarig, saaledes at de deltagende Arbejdsmænd derved faar en langt mere dybtgaaende og omfattende Undervisning end der kan opnaas paa et enkelt og etaarigt Kursus. Dermed bliver Arbejdsmændene naturligvis ikke faglærte i dette Ords egentlige Forstand, men der opnaas gennem Undervisningen i Erhvervsfysik, og ved de dertil knyttede Forklaringer om Naturlovene og deres Formidling gennem Arbejdsredskaberne, et Kendskab til saadanne Redskabers Anvendelse som rækker langt videre end den ofte mere primitive i Forbindelse med Arbejdets Udførelse tillærte Brugsteknik. Et saadant udvidet Kendskab vil, selv om det drejer sig om Redskaber og Værktøj, Materialer og lignende, der anvendes i det daglige Arbejde, betyde overordentlig meget.

Det store Krav, som Arbejdets Udførelse i et moderne Samfund stiller til den enkeltes fysiske Konstitution, gør det nødvendigt, at der i videste Omfang økonomiseres med den menneskelige Indsats. Ganske vist er der efterhaanden skabt en Betryggelse for den arbejdende gennem Invalide- og Ulykkesforsikringslove, hvis Understøttelsessatser bringes i Anvendelse til Fordel for dem, der maa give op i det daglige Slid som Følge af Overanstrengelse eller Ulykke; men det er ikke en Udgang, som paa nogen Maade er tilfredsstillende, hverken for den, der mister sin Arbejdsevne, eller for Samfundet, som taber den paagældendes Arbejdskraft. For begge Parter er det et Tab, der i Virkeligheden ikke kan ydes nogen Erstatning for.

Den nedsatte Arbejdstid, som Arbejderne gennem aarelang Kamp opnaaede, bragte en betydelig Nedgang i Arbejdsinvalidernes Tal for saavidt angik Ulykkestilfælde foraarsaget som Følge af Træthed og deraf følgende afstumpet Paapasselighed; men til Gengæld medførte det forøgede Tempo, der blev animeret ved nye tekniske Hjælpemidler et stærkt psykisk Pres paa den menneskelige Organisme. Mange Speciallæger vilde kunne bekræfte dette gennem Beretning om et meget stort Tal af arbejdende Individer, som efterhaanden er bleven angrebet af Angstneurose, der uforklarligt, men paaviseligt, indfandt sig netop i det Øjeblik de paagældende stod overfor et eller andet Arbejdsredskab, med hvilket de udførte det daglige Arbejde.

Fortrolighed og nøje Kendskab til saadanne Apparater og deres Virkning vil i meget høj Grad være medvirkende til at eliminere abnorme Følelser hos ellers sunde Mennesker og samtidig skabe Tryghed under deres Anvendelse. Paa samme Maade vil dette Kendskab skabe Mulighed for en formaalstjenlig Udnyttelse af de mekaniske Hjælpemidler i produktionsmæssig Henseende og en i samfundsmæssig og menneskelig Henseende højst fornøden Økonomi med den arbejdsmæssige Indsats.

Men skal et saadant Resultat naas, maa den i indeværende Aar paabegyndte Undervisning for Arbejdsmændenes Vedkommende ikke alene fortsættes, men yderligere udbygges i de kommende Tider. Som alle-

rede anført har den Arbejdstekniske Skole for Arbejdsmænd forsøgsvis været i Virksomhed i de førnævnte større Byer. Det siger sig selv, at der kunne være nogen Betænkelighed tilstede med Hensyn til Resultatet. Det var i dette Tilfælde ikke det samme Elevmateriale, som ellers frekventerer de almindelige tekniske Skoler, der underviser unge Arbejdere som tilstræber at lære et enkelt Fag fra Grunden og i sin Helhed, saavidt som dette nu en Gang kan læres under de givne Forhold, og som altsaa maa betragtes som en Art Specialisering.

Deltagerne i Arbejdsteknisk Kursus i Aarhus.

Det kan dog heldigvis allerede efter Afslutningen af de forsøgsvise Kursus konstateres, at der blandt de deltagende Elever, trods Afvigelser i Alder, blev tilkendegivet den allerstørste Interesse, saavel for Undervisningens forskellige Fag, som for Skolen i sin Helhed. Det sidste fremgaar ikke mindst deraf, at Forsømmelser eller Frafald har været yderst minimale. Der er derfor Grund til at forvente, at alle i Aar deltagende Elever med Glæde afventer det Tidspunkt, da næste Aars fortsatte Undervisning kan paabegyndes.

De hidtil indhøstede Erfaringer godtgør, at den Arbejdstekniske Skole for Arbejdsmænd opfylder et hos de saakaldte ufaglærte Arbejdere tilstedeværende Ønske om Adgang til en videre Uddannelse, som hidtil kun et meget begrænset Antal har haft Lejlighed til at erhverve sig paa et meget specifikt Omraade. For Jord- og Betonarbejderne i København paa det af denne Organisation arrangerede fleraarige Kursus paa Teknologisk Institut, og for Arbejdsmænd beskæftiget ved lignende Arbejde i Provinsen ved lokalt arrangerede, som Regel kun etaarige Kursus.

Ved den Arbejdstekniske Skole aabnede der sig ogsaa Adgang til Udvidelse af Begreberne vedrørende Anvendelse af tekniske Midler i Forbindelse med Arbejdets Udførelse for andre Grupper af vort Forbunds Medlemmer, og Tilstrømningen var i flere Byer saa stor, at der uden Vanskelighed vilde kunne være oprettet Parallelklasser. Dette blev dog undgaaet, fordi man vilde være sikker paa, at den første Undervisning af denne Art fandt Sted paa en saadan Maade, at Resultatet kunne overses og give det rette Grundlag for en videre Udbygning, der ikke maatte forflygtiges af en øjeblikkelig opstaaet Stemning.

Nu kan der imidlertid uden Skepsis arbejdes videre med Problemerne. Resultaterne fra den første Prøveundervisning har i tilstrækkeligt Omfang understreget, at her er et nyt Felt for Undervisning og Dygtiggørelse tilvejebragt i en Udstrækning, som rigtigt udnyttet vil betyde en Værdiforøgelse for vort Samfund, saavel som for den enkelte,af hidtil uanet Betydning.

Maalet maa derfor ikke alene være en Fortsættelse af de allerede paabegyndte Kursus i de enkelte Byer. Nye Begynderkursus maa følge, saavel her som i andre Byer, hvor Mulighed herfor er tilstede. Det Offentliges Interesse maa paakaldes til Støtte enten ved Udnyttelse af allerede bestaaende Love eller ved Tilvejebringelse af Tillæg til saadanne, som gør det muligt at skabe et økonomisk Grundlag for en arbejdsteknisk Undervisning paa de ufaglærtes Arbejdsomraade. Maatte Fremtiden forme sig saadan for vort Land og Folk, at der ingen Hindringer opstaar for Løsningen af dette Problem.

R—dt.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Nye Vilkaar for Danmarks Økonomi

Mindst 60 pCt. af Exporten og 50 pCt. af Importen knyttet til Lande, der nu er lukket for os.

Med den Tilpasningsevne, der er betegnende for dansk Mentalitet, var det efterhaanden lykkedes os at kante dansk Erhvervsliv ind i et System, der nogenlunde tillod os at eksistere trods de Vanskeligheder, Krigen taarnede op for os. Danmarks Neutralitetsøkonomi indebar vel stadig Usikkerhedsmomenter, og Velstanden var i Nedgang. Men de økonomiske Vanskeligheder syntes ved Indgangen til April paa flere Felter at have kulmineret. Raastofprisstigningen viste Symptomer paa Standsning, og den dansk-engelske Handels- og Betalingsoverenskomst var endelig efter maanedlange Forhandlinger halet i Land. Hermed skulde der indtil videre være lukket af for flere Lussinger fra den Del af Eksportmarkedet. Endelig kom i Forbindelse hermed den nye Landbrugsordning i Stand. Og bortset fra en optrækkende Uenighed om Pristalsreguleringens større eller mindre Udstrækning skulde hermed alle principielle Spørgsmaal om Byrdernes Fordeling være løst i ægte dansk Fred og Fordragelighed.

Krigstid betød ogsaa før den 9. April Afsavn og Dyrtid. Prisudvikling, Transport- og Leveringsvanskeligheder, ja, endog Vinterens Vejrlig var gaaet os imod, men der var draget Omsorg for, at de stærkeste Skuldre kom til at bære deres Part.

Da den tyske Værnemagt om Morgenen den 9. April lod sine Tropper betræde dansk Territorium, brød dette økonomiske System totalt sammen. Fra da af var Danmark underkastet de engelsk-franske Blokadebestemmelser i disses videste Omfang. Den dansk-engelske Handelsoverenskomst er herefter ikke det Papir værd, den er skrevet paa, og den nye Landbrugsordning er næppe meget mere værd. En Række ældre Handels- og Kreditoverenskomster vil dele fælles Skæbne med den engelske. Fra Verdenshavene vil der foreløbig ikke mere stævne store Skibe ind i danske Havne tungt lastet med vigtige Raastoffer til Viderebearbejdelse af danske Arbejderes og danske Bønders kyndige Hænder.

Hvor meget denne økonomiske Omvæltning vil betyde i tørre Tal lader sig ikke nøjagtig angive, idet det ikke er fuldstændig afklaret, hvilke Lande vi fortsat kan handle med og hvilke ikke. Saa meget er dog sikkert, at enhver Handel med fransk og britisk Omraade samt Handel i større Omfang med nord- og sydamerikanske Lande, der kræver Tilførsel pr. Skib vestfra, maa være udelukket. Til disse Omraader er hidtil gaaet godt 60% af vor Eksport, og herfra har vi faaet ca. 50% af vor Import.

Dette betyder imidlertid ikke, at al Import for Fremtiden vil indgaa med de halve Kvantiteter. Det betyder derimod, at visse meget vigtige Raastoffer i meget væsentligt Omfang kommer til at mangle. Netop de Nøgleraastoffer, uden hvilke dansk Erhvervsliv ikke kan arbejde i blot tilnærmelsesvis samme Omfang som før, hører ind herunder. Saaledes Foderstoffer til Landbruget, Raastof til Olie- og Margarineindustri, Brødkorn, Uld og Bomuld, Jern og Staal (bl. a. til Byggeri og Skibsværfter), sidst men ikke mindst Kul, Koks, Olie, Benzin og Petroleum.

EN NY HANDELSPOLITIK

Hvilke Muligheder, der bliver for at erstatte en Del af den nu bortskaarne Udenrigshandel med Vareudveksling med Tyskland og andre Lande paa det europæiske og eventuelt ogsaa paa det asiatiske Kontinent, kan der intet siges om i Øjeblikket. Holland, Belgien, Svejts, Spanien, Portugal, Italien og Sydøsteuropa kan vi vel stadig handle med. Det samme maa formodentlig gælde Skandinavien og Baltikum. Og dansk-russisk Samhandel faar nu sin store Chance. Saa meget er imidlertid sikkert, at en fuldstændig Opretholdelse af Produktion og Forbrug paa det hidtidige Grundlag ikke bliver mulig. Foreløbig produceres der videre paa den meget ringe Raastofbasis, som vore Lagre efter 6 Maaneders Krig og en arktisk Vinter kan frembyde. Men efterhaanden som disse Lagre opbruges, maa Produktionen gaa i Staa, om ikke nye Muligheder viser sig. Med andre Ord: Nødvendigheden byder en Omlægning ikke alene af vor Handelspolitik, men af store Dele af Erhvervslivet. Denne Omlægning vil medføre en meget vanskelig Overgangsperiode.

Blandt de Muligheder, der staar til vor Raadighed for at lette denne Overgang, kan Forsøg i Retning af Erstatningsproduktion for udenlandske Raastoffer utvivlsomt nævnes som en af de betydeligste. Der har paa dette Omraade været talrige Forslag fremme i de senere Aar paa vidt forskellige Felter. Idérigdommen og de tekniske Muligheder har dog i de fleste Tilfælde været større end Rentabilitetsudsigterne, og det er de færreste Planer, der er blevet ført ud i Livet. Nu vil Forholdene formodentlig have ændret sig. Vort nye økonomiske Grundlag vil uvægerlig betyde større Knaphed og mindre Konkurrence udefra, og hermed vil de økonomiske Muligheder for Selvforsyning være forøget, saa de i højere Grad svarer til de tekniske.

SELVFORSYNINGEN FAAR FORNYET AKTUALITET

Det er naturligvis ikke gørligt her at referere alle de fremsatte Planer, men vi skal ganske kort resumere nogle af de væsentligste Nyproduktioner, der har været fornuftige Forslag fremme om at slaa ind paa. Det skal straks bemærkes, at Planerne tidligere især har faaet Støtte fra Foreningen Dansk Arbejde og fra Byerhvervenes Organisationer — ikke mindst Arbejdernes — hvorimod den Erhvervsgruppe, der mest direkte vil blive berørt af Projekterne, om de blev virkeliggjort, nemlig Landbrugerne, hidtil gennemgaaende har været mest forbeholden overfor dem. Ogsaa dette har formodentlig ændret sig nu. Arbejderbevægelsens Erhvervs-

raad har Æren af at være det eneste Organ her i Landet, der har faaet den Ide at give en samlet Fremstilling af disse Planer. Dette er sket i Raadets Betænkning om Beskæftigelsespolitik. Først og fremmest kredser Forslagene naturligvis om *Landbruget*. Dansk Landbrugs Ensidighed i Forhold til den Mangfoldighed af Muligheder, Planteavl og Kvægdrift frembyder i vort Klima, giver her Projekterne det største Spillerum. Mest omfattende paa dette Omraade er vel de Forslag, Ingeniørerne Ulrik Pedersen, Markersen m. fl. er gaaet ind for, om at inddæmme og opdyrke store Omraader, der nu er Havbund, Mosebund eller lignende. Saaledes foreslaas i Farvandet mellem Sjælland, Bogø og Møen 11,500 ha tørlagt, ved Ringkøbing Fjord 22,000 ha og ved Nissum Fjord 9000 ha. Det drejer sig altsaa om meget store Arealer (Bornholm er 58,000 ha). De herved nyindvundne Arealer — en Slags Marsk — formodes at være meget frugtbare og yderst velegnede til Dyrkning af Lucerne, Foderroer, Hvede og andre Korn og Foderstoffer til Erstatning for den Import af Landbrugsraastoffer, der nu er standset. Yderligere anføres det til Fordel for Projektet, at de paagældende Jordarbejder næsten udelukkende anvender ufaglært Arbejdskraft — paa hvilken der som bekendt er stor Ledighed — og næppe behøver udenlandske blokerede Hjælpemidler i større Udstrækning.

Af andre Landbrugsforanstaltninger til Forøgelse af Selvforsyningen med Landbrugsraastoffer kan nævnes en Fortsættelse af Grundforbedringsarbejdet og endelig det nu i mange Aar diskuterede Forslag om at dyrke mindre Brødkorn (Behovet kan eventuelt nedsættes ved Rationering), og til Gengæld flere Sukkerroer og Kartofler, og eventuelt ogsaa mere Majs og Havre. Der skulde herigennem opnaas Afgrøder af langt større Foderværdi. Det er saaledes beregnet, at medens Kornavl gennemsnitlig giver 28 Afgrødeenheder pr. ha., giver Rodfrugter 64 Afgrødeenheder pr. ha. (1 Afgrødeenhed er lig 100 Foderenheder lig Foderværdien af 100 kg Byg). Baade Grundforbedringen og Omlægning til Rodfrugtdyrkning giver rigeligt med Arbejdsmandsarbejde.

Betydelig Interesse maa der endelig nu knytte sig til Forslaget om Ensilering af grønne Afgrøder til Erstatning af det udenlandske Kraftfoder om Vinteren. Denne kræver dog Opstilling af dyre Anlæg, som maaske ikke kan fremskaffes nu.

Foruden Fremstilling af nye Produkter til direkte Erstatning for udenlandske Stoffer, som Blokaden hindrer os i at faa, vil ogsaa alle Foranstaltninger med Henblik paa *Besparelse af udenlandsk Valuta* faa fornyet Interesse. Vi behøver blot her at minde om de tidligere fremsatte Planer om ved Nedlægningen af de mindste og dyrest arbejdende Mejerier og Slagterier og ved Koncentrationen af Produktionen paa et færre Antal Virksomheder at opnaa betydelige Raastofbesparelser. Tilsvarende Muligheder frembyder sig med Hensyn til en Udskillelse af de mindst ydedygtige Køer fra Besætningerne og med Hensyn til Destruktion af alle sygdomsramte Besætninger. Da Danmarks Kvægbestand alligevel nu staar overfor en Reduktion (vi kan ikke skaffe Foder til alt det Kvæg, vi har nu), vil meget være vundet ved, at denne sker planmæssigt efter rationelle Linier. Baade Ydedygtighed og Gennemsnitslevetid kunde herved forøges betydeligt.

Endelig maa nævnes Dyrkningen af *Hør* til Presning af Olie og Kager og af *Hamp* til Fremstilling af Høstbindegarn, Sejlgarn og Tovværk. Paa disse to Omraader er man allerede — under Medvirkning af Landbrugsministeriet — skredet til Virkeliggørelse af Planerne. Alene til Dyrkning af Hør har Regeringen, Oliefabrikerne og Landbrugsorganisationerne truffet Aftale om, at der i indeværende Foraar kan tegnes Kontrakter om Tilsaaning af et Areal paa 2000 ha.

Dansk *Tobaksdyrkning* staar vel endnu for de fleste som noget i Retning af en daarlig Vittighed. Men faktisk dyrkes der rygelig Tobak baade i Sverige og i Nordtyskland. Og desuden kommer den Tid nok, hvor Alternativet bliver: dansk Tobak eller ingen Tobak.

Tørve- og Brunkulsproduktion, mere Skovhugst, Udnyttelse af Stødbrænde m. v. har der været skrevet saa meget om, at vi kun behøver at nævne det.

Ogsaa paa *Industriens* Omraade er der store Muligheder for Fremstilling af Erstatningsraastoffer. Men her kræves der rigtignok saa store Kapitalanlæg og ofte — ved nye Produktioner — saa store Brændselsmængder, at Planerne herved umuliggøres. Som Eksempel herpaa kan anføres Planerne om et *dansk Staalværk*, der skulde baseres paa vort hjemlige Affaldsjern (der nu i stor Udstrækning eksporteres), eller Planerne om dansk Fremstilling af Cellulose (bl. a. til en eventuel dansk Kunstsilkeproduktion).

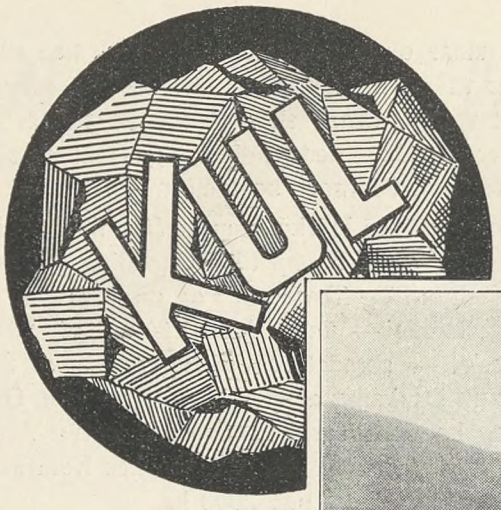
Derimod maa Mulighederne for Iblanding af dansk Fedt og Talg i Margarine have faaet stærk øget Interesse. Ligeledes burde den nu stærkt reducerede Margarineproduktion koncentreres om nogle faa Fabriker, saaledes at den bedste Udnyttelse af Brændsels- og Hjælpestoffer opnaaedes.

Vi skal ikke fortsætte denne Opremsning. Men det vil ses, at selv om Stormagtskrigen har paaført os en tung Skæbne, og selv om Landets Fremtid vel paa mange Punkter er afhængig af Kræfter, vi ikke behersker, saa behøver vi dog ikke at sidde passivt hen med Hænderne i Skødet. Noget andet er, at man ikke maa gøre sig nogen Illusioner om, at Produktion og Forbrug helt lader sig opretholde paa det gamle Niveau. En økonomisk Politik, som kan udvirke det, eksisterer ikke.

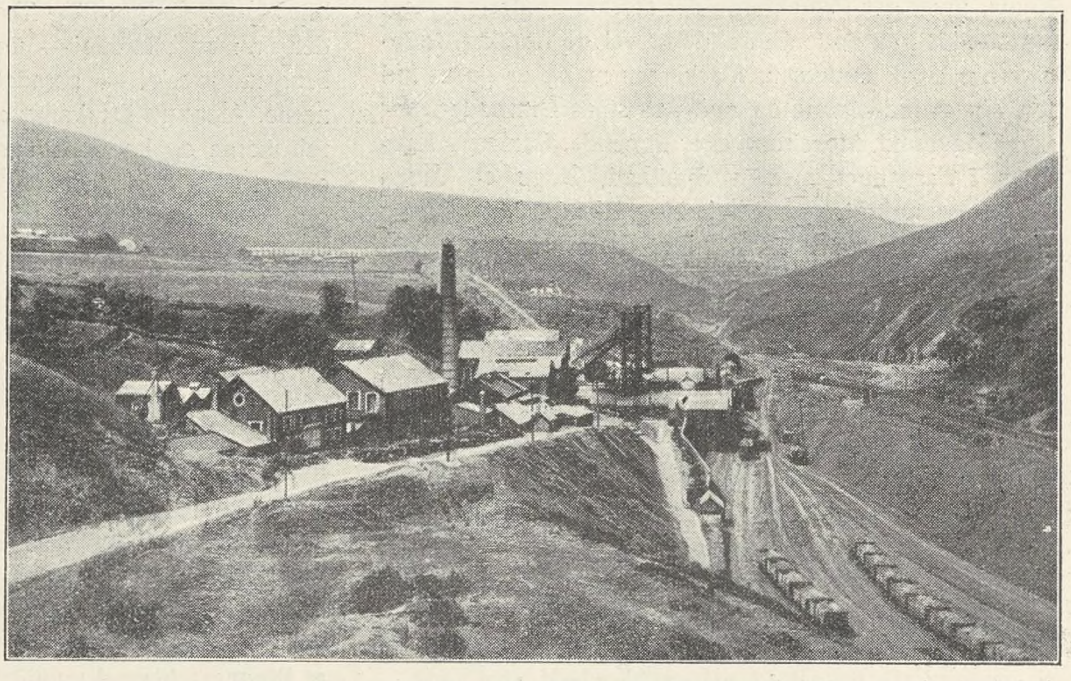
J. O. K.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Naar Kullene drages frem i Dagens Lys

Et Mineanlæg. Jernbanevognene fyldes fra en Styrtskakt.

Hvilket Eventyr ligger der ikke bag de Kul, som vi i Dag i Mangel af Koks putter i vore Kakkelovne! Jordklodens Historie gennem Millioner af Aar er skrevet i dem. Videnskabsmanden kender Skriften og læser den for os. Kullene er sorte og snavsede, og de kan ogsaa være vanskelige at fyre med i vore Koksovne, og dog er vi glade for dem. Det er et haardt og farefuldt Liv at bryde Kul, og derfor maa vi være de Mænd taknemmelige, der drager dem frem i Dagens Lys for os. Vi vil nu foretage en Tur ned i en Mine, hvor de gamle Skove ligger i deres Evighedssøvn og se, hvordan Minearbejderen hamrer og gnaver sig længere og længere ned og længere og længere ind.

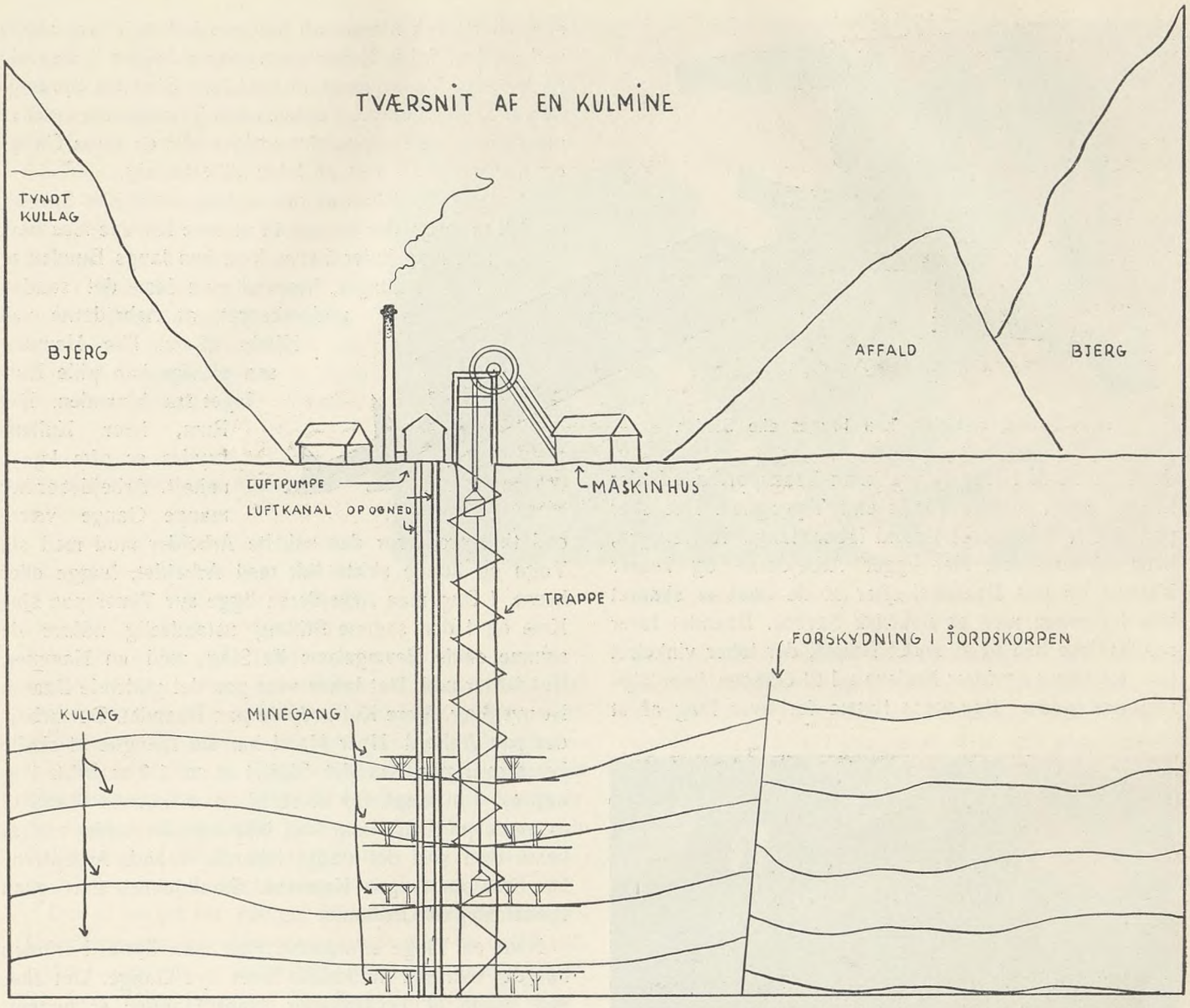
Der er Historie i Kullene. De stammer fra Tidernes Morgen, da Øgler gik om i Bregneskove af en Frodighed og Størrelse, der for os vilde tage sig ud, som en Storskov i vore Dage maa tage sig ud for en Myre. Naar de store bregnelignende Træer væltede og faldt i Vandet, var de straks isolerede fra Luften og undgik Forraadnelse. Millioner af Aar gik hen paa den Maade. Træer hobedes op, kom under et stærkt Pres, medens Flodbølger førte Sand og Dynd med sig, som lejrede sig ovenpaa. Træerne blev til Kul, og Sandet og Dyndet blev til de Sandsten og Skiffer, der findes mellem Kullagene. Store Omvæltninger i Jordskorpen førte med sig, at Kullagene nogle Steder sank ned i Jorden, medens Bjergmasserne væltede sig ovenpaa.

Derfor ligger Stenkullene gerne dybt, og jo dybere, man skal ned, desto større bliver Omkostningerne ved at bryde dem. En ret almindelig Dybde at hente Kullene i er 500 m. De findes i Lag med Stenmasser imellem. Lagene er som store Pandekager, der — undertiden brudte paa Grund af Forskydninger i Jordskorpen — fra Dalen, hvor man gaar ned og søger dem, strækker sig langt ind under Bjergene til begge Sider. Der kan være faa eller mange Lag. I Wales findes der indtil 76 Lag, hvoraf 26 paa ialt 32 Meters Tykkelse er anvendelige og tilstrækkelig økonomiske at bryde.

Lagenes Tykkelse varierer fra under 1 m til 12 m. Brunkullene kan ligge i Lag op til 105 m, hvilket er det meste, man endnu har fundet. Brunkullene, hvis Varmeevne kun er ca. $^2/_5$ af Stenkullenes, ligger ofte helt oppe i Jordoverfladen og kan brydes i aabne Miner med Gravemaskine.

Da Kullene er Planterester, der har sin Kraft fra Solen som alt andet paa Jorden, er Kullene ikke andet end Aarsmillioners opsparet Solenergi, som vi i Dag har taget i vor Tjeneste. Der er nogle, der vil mene, at det er umoralsk, og at vi driver Rovdrift paa vor Moder Jord og dens Kapital, men vi kan trøste os med, at selvom Verdensproduktionen er stor og 100 Gange større end omkring Aar 1800, er Verdensforraadene enorme. Vi har i Øjeblikket Kendskab til Forraad, der vil strække til i det mindste i 3000 Aar. Og naar det er brugt op, vil nye Muligheder vise sig, hvis man da nogen Sinde skulde naa til at faa brugt Forraadene op, før nye Energikilder er taget i Menneskenes Tjeneste og fuldstændig overflødiggjort Kullene.

Selve Brydningen er et yderst interessant Arbejde, der kræver stor faglig Dygtighed. Engelske Minearbejdere, der har gaaet arbejdsløse i Aarevis, gaar gerne ned i Minerne, hvilken Stand de end er i, blot for at faa Lov til at virke. Trangen til at udvikle de faglige Færdigheder, de som Minearbejdere har, er en stærk og evig Urostifter i deres Ledighed. Den arbejdsløse Mine-

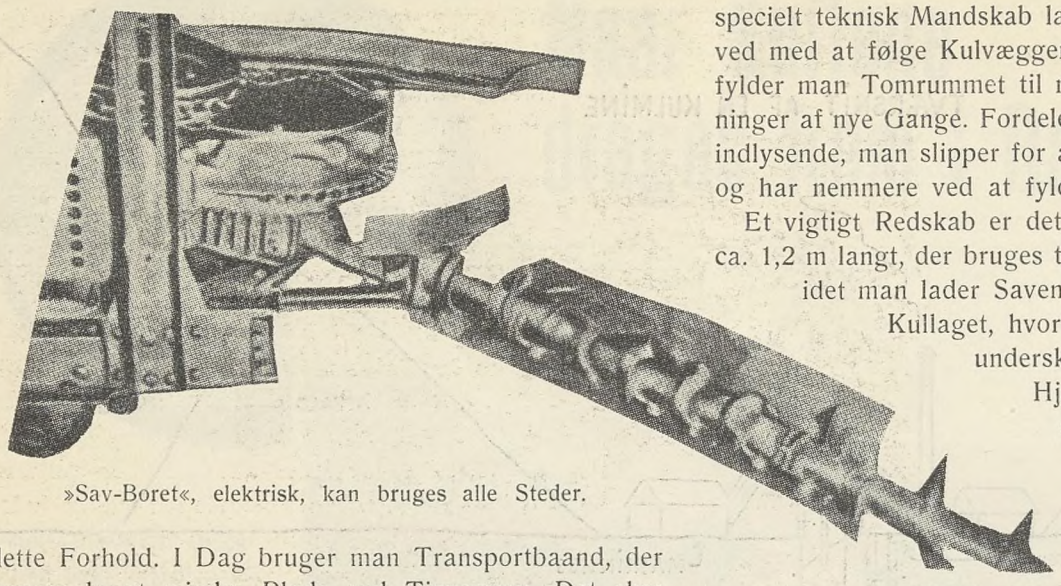
arbejder er aldrig mere lykkelig, end naar han kan komme til at fortælle en interesseret Tilhører, hvordan hele Processen foregaar.

Vi henviser nu til ovenstaaende Skitse. Vi starter ved Skakten. Ovenover den staar Skakttaarnet med de to store Hjul, over hvilke Staalvirerne til de to Elevatorer, der er saaledes forbundne, at den ene er oppe, naar den anden er nede, hænger. Skakten er enten muret op eller beklædt med Jernplader, saa den har faste Sider. Foruden Elevatorerne føres her Luftkanaler og Vandledning, Telefon- og ellektriske Ledninger ned. Langs Væggen løber en Jerntrappe, ad hvilken Mændene kan redde sig op, skulde Elevatoren under Ulykkestilfælde gaa i Staa.

Det første, man løber paa nede i Minen, er et stort Maskinanlæg, hvorfra Kraften til de mekaniske Redskaber, Lufttrykspumper og Ventilation, kommer. Mange Steder hives Kulvognene fra Bruddet hen til Skakten ved Hjælp af Staaltove, der ogsaa trækkes herfra. Ellers har man elektriske Lokomotiver. Mange Steder findes dog stadig underjordiske Hestestalde med nogle faa tiloversblevne Ponnier. Nu er de velnærede og har det godt, men tidligere har de maattet tage deres Tag sammen med Mændene. Minegangene ligger ikke altid vandret, men følger mere eller mindre Kullagene, der ifølge Skitsen kan tage alle tænkelige Retninger, saa Vognene har til Tider været tunge at trække, hvor det gik opad. Hernede ligger ogsaa Arbejdernes Frokoststue.

Fra Skakten — i en ordentlig Mine er der gerne to Skakter, saaledes at den ene kan virke som Nødudgang i Tilfælde af Ildebrand — udgaar en Del Hovedgange, der undertiden kaldes for Gallerier. Det er store Hovedfærdselsaarer, der understøttes af Staalbuer, saa de danner en Hvælving. Der er to Spor, og langs Væggen løber elektriske Kabler og Telefontraade. Fra Hovedgangen løber Sidegange ud til alle Sider og forgrener sig i et fint Net. Der er et Utal af Gange hernede som Gader i en Storby. Minearbejderne færdes dog her med samme Sikkerhed som Budene paa Københavns Gader.

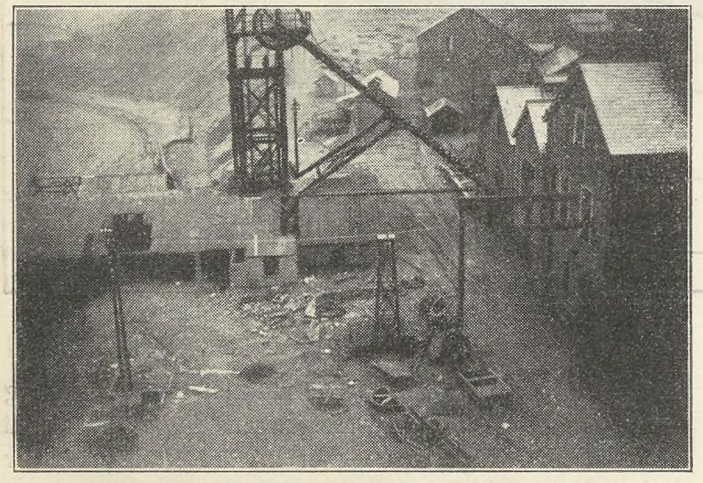
Tidligere brugte man at føre Tipvogne helt ind til, hvor Minearbejderen med sin Hakke stod og huggede Kullene løse. Hver Arbejder havde sin Vogn at hakke løs til og fylde. Moderne teknisk Maskineri har ændret

»Sav-Boret«, elektrisk, kan bruges alle Steder.

dette Forhold. I Dag bruger man Transportbaand, der kræver langt mindre Plads end Tipvognen. Det sker paa den Maade, at et Baand løber langs Kulvæggen, hvor der arbejdes. Her ligger Arbejderne og læsser Kullene op paa Baandet, efter at de først er skaaret løse i Bunden med et elektrisk Savbor. Baandet fører saa Kullene hen til et andet Baand, der løber vinkelret paa det første og fører Kullene ud til Gangen, hvor Tipvognene holder. Baandene flyttes for hver Dag af et specielt teknisk Mandskab længere ind og bliver altsaa ved med at følge Kulvæggen, man arbejder i. Bag sig fylder man Tomrummet til med løse Sten fra Sprængninger af nye Gange. Fordelen ved Transportbaandet er indlysende, man slipper for at lave alle de smaa Gange og har nemmere ved at fylde til efter sig.

Et vigtigt Redskab er det omtalte elektriske Savbor, ca. 1,2 m langt, der bruges til at save Kullene løse med, idet man lader Saven løbe hen langs Bunden af Kullaget, hvorved man faar det saadan underskaaret, at Arbejderne ved Hjælp af en lille Hammer saa at sige kan pille Kullaget fra hinanden. Det Rum, hvor Kullene brydes, er ofte kun 1 m højt. Arbejdet er her mange Gange værre end tidligere, hvor den enkelte Arbejder stod med sin Vogn og kunde skifte lidt med Arbejdet, hugge eller læsse. I Dag maa Arbejderen ligge syv Timer paa sine Knæ og i den samme Stilling ustandselig udføre de samme enkle Bevægelser: Et Slag med en Hammer, Kul falder ned. Det læses over paa det glidende Baand. Et nyt Slag. Mere Kul at fylde paa Baandet. Der arbejdes paa Akkord. Hver Mand har sin Længde at skulle læsse over paa Baandet. Skiftet er ca. 1,2 m dybt, 1 m højt og 6 m langt. Op til 90 hl. er en Mand i Stand til at bryde pr. Dag, naar han ikke bestiller andet end at læsse over paa det stadig løbende Baand. Arbejderne har Staalplader paa Knæerne. Staalhjelmen har ogsaa fundet Vej til Gruberne.

Forfalden Mine.

Skal man kravle, maa Hænderne være fri. Lygten hænger om Halsen.

Naar en Vinge er udtømt, maa man flytte. Forinden har det tekniske Mandskab lavet nye Gange. Det sker ved Hjælp af Trykluftsbor. Naar Gangen er hugget, maa den stives af. Overalt, hvor der er Hulrum, maa der stives af for at forhindre, at Loftet falder ned. Hertil bruges nogle korte, ensartede Tømmerstokke, de saakaldte »props«, der er en meget stor Eksportartikel for Sverige og Finland.

Det var en Mine med et Kullag paa 1 m og deromkring. Besøger vi derefter en Mine, hvor man har 4—6 op til 12 m ren Kul, vil vi finde, at her gaar det anderledes nemt. Lufttryksboret, der kræver en vis Albueplads, er taget i Brug, og Tipvognene kan bringes helt hen til Bruddet, saa Kullene ikke behøver at læsses om. Her er Arbejdet baade lettere og bedre betalt end hvor Kullene er vanskeligere tilgængelige. Et Job i en saadan Mine regnes for godt.

Af Vanskeligheder har man de underjordiske Vandaarer. Denne er dog blevet overvundet med den kuldrevne Dampmaskine, hvis første Anvendelse skete i Forbindelse med Vandpumpning i Kulminerne.

Til Forstaaelse af, hvad Vandet i Gruberne betyder, kan nævnes, at man i de skaanske Miner maa pumpe 35 hl Vand for hver hl Kul, der brydes.

Naar Kullene er brudt og læsset paa Vognene, køres de fyldte Vogne hen til Elevatoren, der paa faa Sekun-

der gaa de 500 m op med baade Kul og Vogn. Oppe bliver Kullene sorteret og renset, hvorefter de læsses paa Jernbanevogne og er klar til at blive kørt til deres Bestemmelsessted. Er det i England, vil Jernbanevognene være smaa. Det har den Fordel, at Kullene ikke behøver at læsses om i Udskibsningshavnen. Af store Kraner løftes Jernbanevognene i Vejret, hvorefter den ene Ende af Vognen aabnes, og hele Indholdet rutscher ned i Skibets Bug.

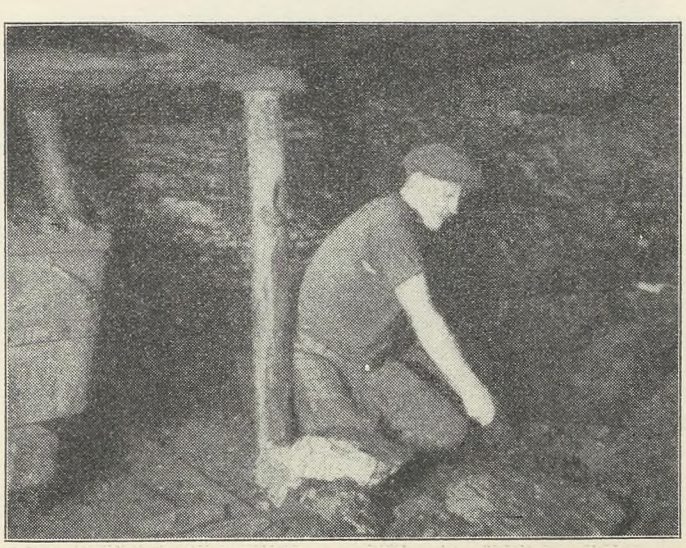
Arbejdsløse Minearbejdere samler Kul.

Eksplosionsfare og Redningsstation.

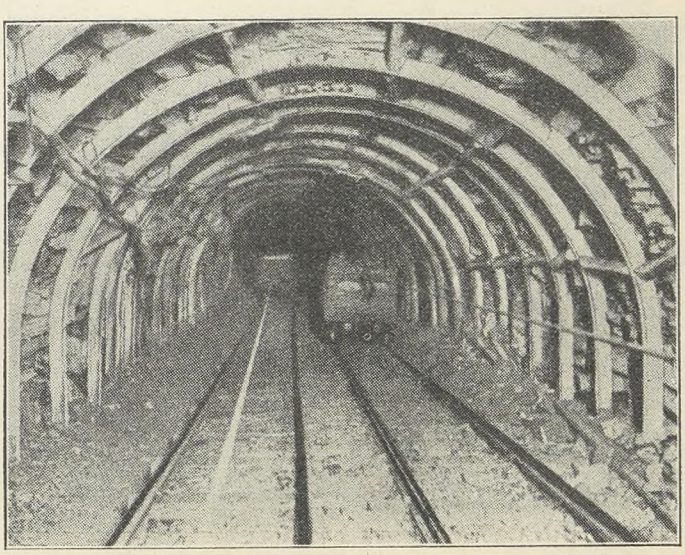
Ingen af Mændene tænker paa, at de lever som paa Bunden af et Ocean. De staar i stadig Forbindelse med Jordens Overflade gennem et godt Telefonsystem. Der er ingen Nervøsitet at spore, men Erkendelsen af, at det kan gaa galt, behersker alle. Enhver ved, hvad det gælder. Lufttilførslen er af yderste Vigtighed. Et godt Ventilatorsystem forhindrer, at Gassen samler sig og foraarsager Eksplosioner. Til det Formaal forefindes der Luftpumper baade over og under Jorden. Nede i Minen kan man ved Hjælp af Døre, der slutter tæt, lede Luften ind i de Gange, hvor Luftfornyelse er paakrævet.

Der er sørget for mange Sikkerhedsforanstaltninger. Hver Dag gaar en »fire-man« rundt med en dertil indrettet Lampe for at undersøge, om der er Gas i Minen. Til hver Mine hører en Samling Kanariefugle, som i Ulykkestilfælde kan tages med ned i Minen. I Gastilfælde vil Fuglene snart begynde at hænge med Næbbet eller dø. Arbejderne har de fleste Steder elektriske Lamper, som det ikke er tilladt Arbejderne at aabne nede i Minen. Lamperne er blomberede, naar Arbejderne faar dem udleverede af det specielle Lampemandskab. En af Grundene til at Hulrummet, der fremkommer ved Kulbrydningen, fyldes op, efter at Kullene er fjernet, er at forhindre, at der paa et vist Tidspunkt samler sig Gas i Tomrummet. Det kan eksplodere og foraarsage Brand. Farligere end Gassen er dog Kulstøvet, der er meget eksplosivt. Til at neutralisere det farlige Støv bruges et hvidt Pulver, der strøs rundt i Gangene.

Det er ikke altid, at Sikkerhedsforanstaltningerne slaar til. Brande og Grubeulykker har krævet mange Menneskeliv. Seks Mand af hver 1000, der arbejder i Minerne, er dødsdømte, naar de gaar ned. Sker en Ulykke, findes i hvert Grubedistrikt en Redningsstation med et fast, vellønnet Redningsmandskab, som bor i Tjenesteboliger. De maa ikke forlade Stationen uden Tilladelse. Paa Stationen findes Ambulancer, Oplivnings- og andre Redningsapparater. Mandskabet maa jævnlig træne i en interimistisk Minegang, hvor de maa arbejde haardt i Timevis, ofte i tæt Røg. Der kan fin-

Paa Knæ for »Kong Kul«.

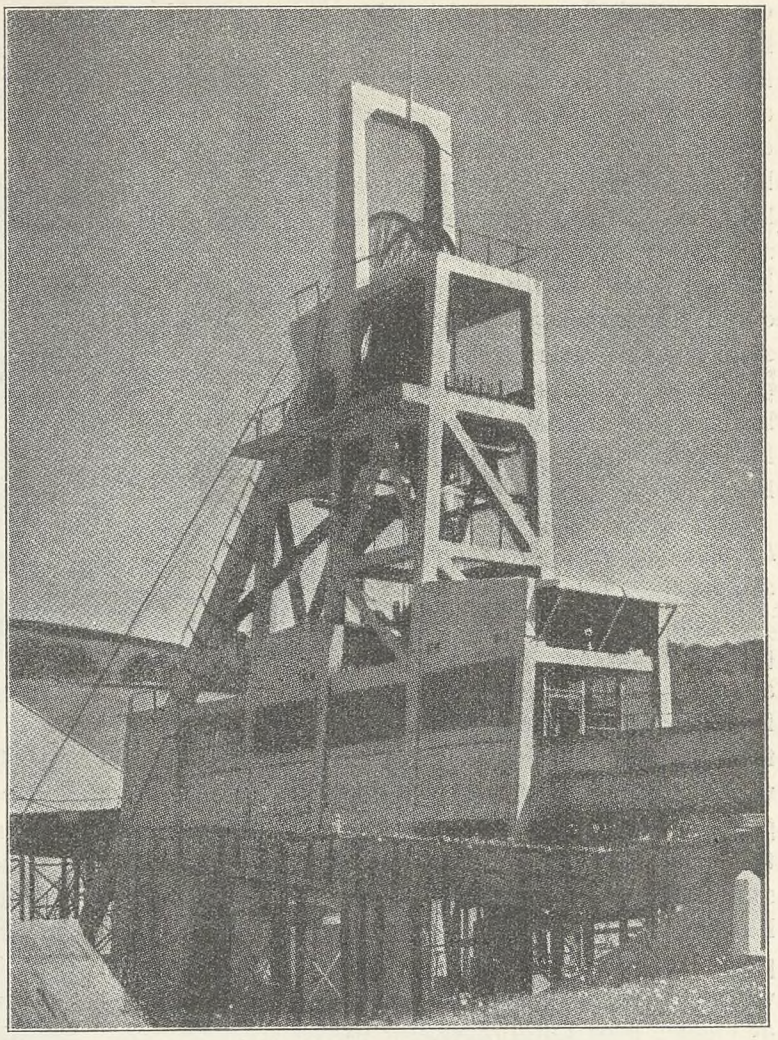
En af Hovedgangene. Bemærk Staalviren, der trækker Vognene.

des Tilfælde, hvor Redningen af Arbejdere i en brændende Mine maa opgives. For at forhindre Ilden i at brede sig maa Redningsmandskabet mure Minen til og overlade Kammeraterne til deres egen Skæbne, hvilket er det tungeste, et Redningsmandskab kan komme ud for.

Moderne Miner — Badeanstalt.

Den interesserede Læser vil af det fremførte muligvis nu have dannet sig den Mening, at alt Arbejde i Tilknytning til Kuludvinding er det værste, en Mand kan komme til. Det er dog forkert. Men det er saadan, at de daarlige Sider ved Beskæftigelsen vejer tungest. I de moderne Miner er Ulykkesfaren betydelig nedsat, Redskaberne er gode, og Lønnen af en saadan Størrelse, at der kan leves af den. Der er ogsaa flere Bekvemmeligheder til Raadighed for Arbejderne.

Tidligere var det saadan, at Minearbejderen efter endt Arbejdsdag søgte hjem i Dagligstuen, sort, snavset og træt, som han var, for foran Ildstedet at vaske sig. Snavset kom lige ind i Stuen til Kone og Børn, der var ufrivillige Tilskuere til Rengøringsprocessen, da Stuen ofte var Familiens eneste. Det foregaar i vid Udstrækning endnu, hvor Minerne er gamle. Men samtidig findes der nu mange Steder ved Minerne store komfortable Badeanstalter med Omklædningsrum for Arbejderne, saa Arbejderne kan bade og gaa renvaskede og barberede hjem fra Arbejdet, tilmed i deres pæne Tøj, som de opbevarer i aflaasede Skabe, medens de arbejder. Men Selskabet trækker ogsaa et vist Beløb fra Ugelønnen som Arbejdernes Andel i Omkostningerne ved Badeanstalten.

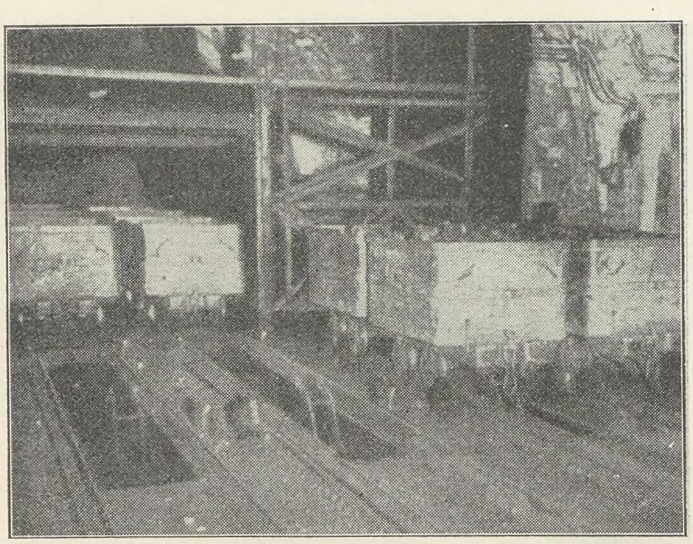

Moderne Skakttaarn.

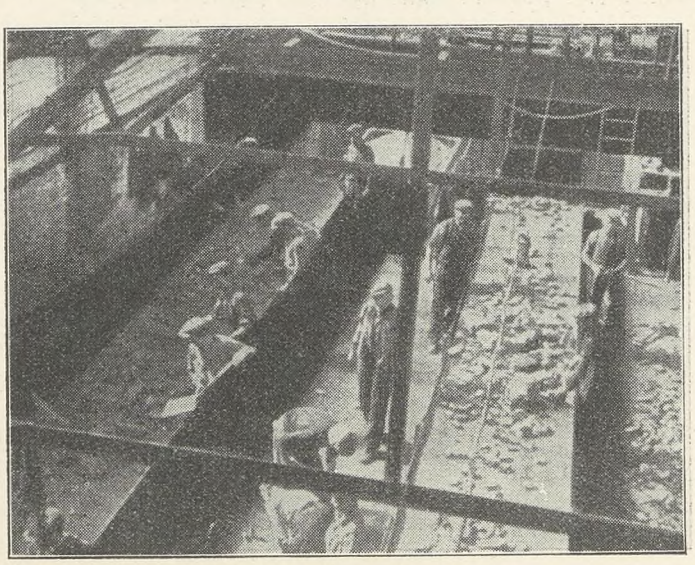
Minearbejderne samler Kul.

To Ting vil altid henlede ens Opmærksomhed paa, at man befinder sig i et Minedistrikt, Skakttaarnet med de store drejende Hjul og Affaldsbunkerne, der rager op som hele Bjerge. Bunkerne bestaar dels af Affald fra den Rensningsproces, som Kullene gennemgaar, og dels af Fyld nede fra Minen. Ustandselig ser man Tipvogne gaa til Tops paa Affaldsbunken for at blive tippet, hvorved Bunken gerne faar en temmelig spids Top. Ved disse Affaldsbunker ligger de arbejdsløse med deres Børn og samler oversete Kul til eget Forbrug.

Det foregaar paa Affaldsbunkerne i Alverdens Kullande. I England samler de arbejdsløse Mænd, i Bel-

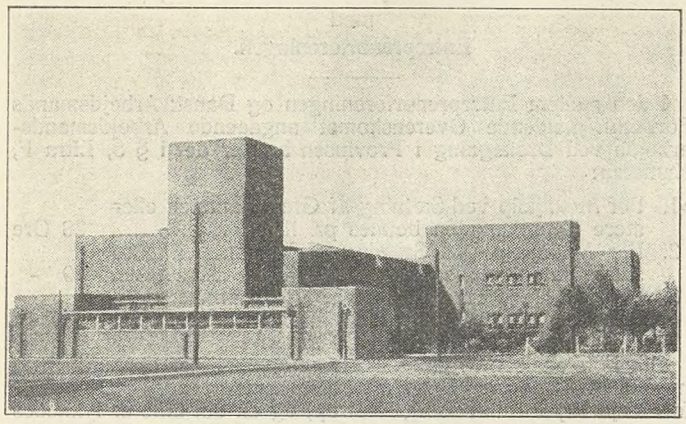

Vogne i Bunden af Minen parat til at køre op.

Første Sortering sker med Haanden.

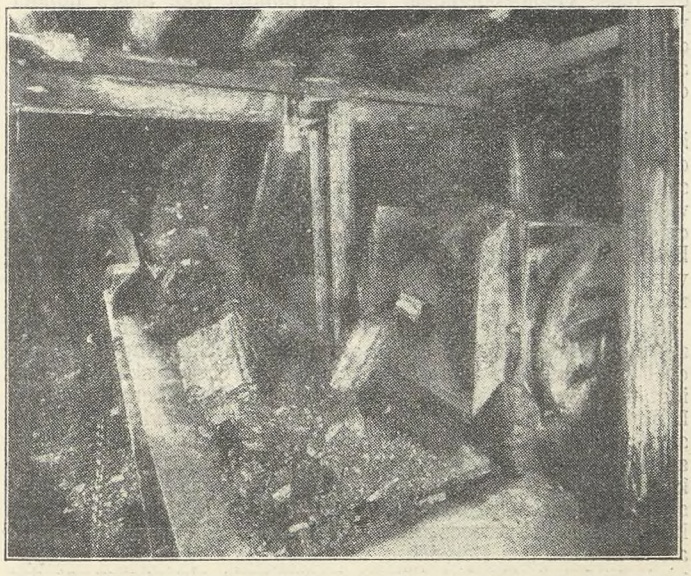
gien og Frankrig, hvor Lønnen kan være saa lav, at selv arbejdende Familier ikke har Raad til at købe de Kul, de selv med Fare for Livet og i deres Ansigts Sved har brudt, er det Kvinderne og Børnene, der maa

Moderne Badeanstalt ved en Mine.

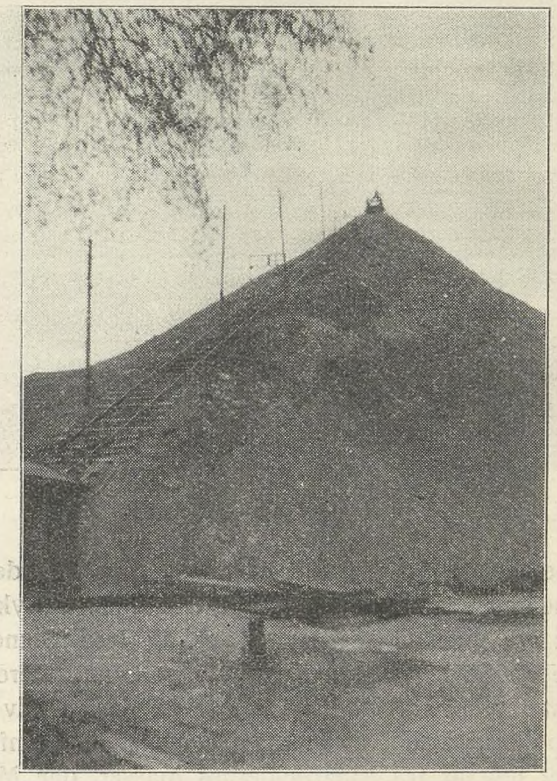
samle Kul. Ingen Steder kommer det socialt ansvarsløse i Kapitalismen vel bedre til Orde end netop her. Det er Resultatet af, at Behovssynspunktet er veget for Profitsynspunktet.

I England gaar de arbejdsløse Minearbejdere systematisk til Værks. De er jo Fagfolk. Ved Hjælp af nogle kasserede Tipvognsspor og nogle sammenlappede Tipvogne kan det lade sig gøre i Løbet af nogle Timer at samle en Sæk Kul til hver Mand, naar de arbejder flere sammen. Det er ikke uden Fare at samle i de Bunker, hvor der stadigvæk køres paa, det er da ogsaa forbudt, men Nøden trodser et hvert Forbud. Arbejderne maa transportere deres Slump Kul paa Ryggen hjem til deres Boliger, da de gerne skal over et ujævnt Terræn med brede Bække og Slugter. Eller ogsaa kører de Sækken det sidste Stykke Vej paa en gammel Sækkevogn eller lignende. Midt i et Distrikt, hvor alt er Kul og sort af Kul, ser man Arbejderne komme slæbende med deres Sæk Kul, som de møjsommeligt har bjerget sig.

Transportbaandet fører Kullene fra Kulvæggen ud til Vognene.

De egentlige Kullag findes som nævnt dybt nede i Jorden. Visse Steder er der ogsaa Kul oppe i Bjergene, omend i meget tynde Lag, 10—30 cm, og af en daarlig Kvalitet. Saadanne Kulforekomster findes i Sydwales. Disse Kul er de arbejdsløse Arbejdere begyndt at bryde til eget Husbehov og en enkelt Sæk til at bytte bort for lidt Varer. Ogsaa her betjener man sig af kasserede

Affaldsbjerget.

Spor og hjemmelavede Tipvogne. Ved Hjælp af et Tællelys bliver man vist derind og finder Gange, der er op til hundred Meter og mere. Det er Fagfolk, der arbejder her. Det ser man straks. Materialet er daarligt, det er hentet paa Lossepladserne, men Gangen er solidt understøttet. I et lille Indhug ved Indgangen findes et Ildsted. Her kan Arbejderne koge sig en Kop Te og faa Lejlighed til at prøve Kullene. Minearbejderne med Kasketten skødeløst trukket ned i den ene Side er nemme at faa i Tale ved en saadan Lejlighed. De er glade for deres »Mine«. Ind imellem kan de ogsaa vise Mistænksomhed. Hvem er man?

Det er betegnende, at Mineejerne mange Steder har udvirket, at det er forbudt at bryde Kul i de ellers øde og forladte Bjerge, hvor erhvervsmæssig Produktion aldrig vil finde Sted. Det er for at bevare Salget, man sørger for saadanne Forholdsregler.

Naar vi her prøver at paavise Kullenes Betydning i Samfundslivet, maa vi samtidig tilføje, at Europas socialt set mest hærgede Egne ogsaa er et Produkt af Kullenes Indtrængen i Menneskenes Liv. Bagsiden af Medaljen af den industrielle Kultur, af hvilken vi ofte er saa stolt og tror, at den overstiger alt, hvad der tidligere er ydet i Historien, er tidligere skønne Landskaber, der er forvandlet til hæslige Industricentre, eller smukke, gamle Byer, der er forvandlet til en Ørken af

snavsede Mure og skidne Gader. Til dette triste Billede kommer saa de fattige, hærgede Arbejdere, der er blevet denne Industrikulturs Slaver. I det fjerne Østen bruges stadigvæk Kvinder og Børn i Kulindustrien. Da den nye Tid for 100—150 Aar siden brød igennem, havde

Weekend-Familieidyl.

Arbejderne intet Valg. Kullene og Industrien blev deres Liv. Men se paa dem! Deres hele Udseende udtrykker ofte et Liv uden Glæder, uden Sol og lyse Stunder. Stærke maa de være af Natur for at kunne bære et saadant Liv. At forbedre sine Kaar er derfor Liv og Død for dem. Det Krav om en Nyordning af Samfundet, der udgaar fra Kularbejdernes Masser, den Magt deres faglige og politiske Organisationer repræsenterer, har den samme Rod som Industrikulturens stolte Resultater, Dampskibet, Jernbanen og al den moderne Komfort, Kullene.

Svend Nielsen.

Tidsskriftet »Socialisten«

»Socialisten«s Nr. 4, April 1940, er nu udkommet.

Kurt Heinig redegør for, hvad der ligger i Ordet: Krigsfinansiering. Artiklen giver baade historiske og aktuelle Eksempler, og det paavises, hvorledes Krigsøkonomien selv efter Fredsslutningen vil fortsætte i en statskontrolleret Planøkonomi.

Hartvig Frisch gør i et kort Indlæg op med den »Bekæmpelse af Materialismen«, som *Steincke* har igangsat. Her er Optakt til en Diskussion, og Steinckes Svar vil fremkomme i næste Nummer.

Oluf Bertolt afslutter sin interessante Artikelserie »Pionerer før Pionererne« om den danske Arbejderbevægelses første Mænd.

»Socialisten« indeholder desuden inden- og udenrigspolitiske Oversigter, *Kommunaltidende* med værdifulde Oplysninger samt *Arbejderoplysning* med Oversigter over A. O. F.s Arbejde i den kommende Sommer.

Abonnement, 4 Kr. aarlig, tegnes paa Postkontorerne, i de socialdemokratiske Foreninger eller ved Henvendelse til »Socialisten«s Ekspedition, *Rosenørns Allé 14, 1.*, København V. Tlf. C. 8007.

Den faglige Voldgiftsret

OPMANDSKENDELSE
i Voldgiftssag Nr. 209:
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Entreprenørforeningen.

I den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Overenskomst angaaende Arbejdsmandsarbejde ved Brolægning i Provinsen hedder det i § 5, Litra F, Kantsten:

»1. For Medhjælp ved Sætning af Granitkantsten eller store Betonkantsten betales pr. lb. m ..... 28 Øre
2. For Medhjælp ved Sætning af Vejkantsten eller smaa Betonkantsten betales pr. lb. m ..... 19 -
3. For Medhjælp ved Sætning af Betonkantsten indtil 20 cm høje betales pr. lb. m ..... 14,8 - «

Om Forstaaelsen af disse Bestemmelser er der opstaaet Strid mellem Parterne med Hensyn til et af Entreprenør H. Otzen udført Vejarbejde Kalundborg-Nostrup, og da det ikke er lykkedes at løse denne Strid i Mindelighed, er den indbragt til Afgørelse ved faglig Voldgift. I Mangel af et Flertal indenfor de af Parterne valgte Voldgiftsmænd afgøres Sagen nu af undertegnede, der af Parterne er valgt til Opmand.

Voldgiftsretten har foretaget en Besigtigelse paa Stedet. De omhandlede Kantsten er Granitkantsten af en Bredde foroven paa ca. 11—13 cm, af en Højde paa ca. 27—33 cm og af en Længde paa ca. 50—110 cm, ganske enkelte noget længere.

Forbundet paastaar, at der for Medhjælp ved Sætning af disse Kantsten skal betales 28 Øre pr. lb. m efter Nr. 1, fordi de er af saa store Dimensioner, at de ikke kan sættes af een Mand (Brolæggeren).

Foreningen paastaar, at der kun skal betales 19 Øre pr. lb. m efter Nr. 2 for de omhandlede Kantsten, da de er at betragte som »Vejkantsten«. Til Støtte herfor gør Foreningen gældende, at Sondringen mellem »Granitkansten« i Nr. 1 og »Vejkantsten« i Nr. 2 skal forstaas paa Grundlag af »Dansk Ingeniørforenings Betingelser for Levering af Sten, Grus og Sand til Vejbygning« af 26. April 1921, saaledes at der med Udtrykket »Granitkantsten« alene sigtes til »hugne Kantsten« i Betingelserne af 1921, medens »Vejkantsten« betyder »ukløvede Kantsten« i Betingelserne af 1921, der om disse »ukløvede Kantsten« foreskriver, at »Højden skal være mindst 30 cm, Tykkelsen 10—13 cm og Længden ikke under 50 cm.«

Der findes ikke at kunne gives Entreprenørforeningen Medhold i, at Overenskomsten skal forstaas i Overensstemmelse med Dansk Ingeniørforenings Betingelser af 1921. Saafremt dette havde været Meningen, vilde det have været naturligt, at der i Teksten til Litra F Nr. 1 og 2, der stammer fra 1930, var indføjet en Henvisning til de allerede da eksisterende »Betingelser« af 1921, ligesom det, dersom disse Betingelser skulde lægges til Grund, er uforstaaeligt, at man har anvendt Udtrykkene »Granitkantsten« og »Vejkantsten« i Stedet for Betingelsernes Udtryk »hugne Kantsten« og »ukløvede Kantsten«. Under disse Omstændigheder kan Forbundet ikke anses bundet ved Bestemmelserne i »Betingelserne« af 1921, som Forbundet ikke kan antages at have Kendskab til i Enkeltheder eller at have haft Anledning til at gøre sig bekendt med, saafremt de overhovedet var tilgængelige for Forbundet.

Paa den anden Side ses Bestemmelserne i Litra F. ejheller at indeholde tydelig Hjemmel for at lægge afgørende Vægt paa det af Forbundet fremhævede Kendemærke, i hvilken Henseende yderligere bemærkes, at dette Kendemærke i Praksis vil kunne blive vanskeligt at anvende som Følge af, at de til et Vejarbejde anvendte Kantsten, selvom de er af ens Højde og Bredde, ofte er meget varierende i Længde, saaledes som i nærværende Sag fra ca. 50 cm til ca. 110 cm eller endog noget mere.

Selve Indholdet af Bestemmelserne i Litra F giver ingen direkte Vejledning til Afgørelse af, hvorledes Sondringen mellem de i Nr. 1 og Nr. 2 nævnte Kantsten af Granit skal forstaas, idet der ganske mangler en Defination af Begreberne »Granitkantsten« og »Vejkantsten«, ligesom disse Udtryk som Modsætninger er ganske uklare, da Granitkantsten er anvendelige som Vejkant, og Vejkantsten er tildannet af Granit. I Praksis kan der efter Sagens Oplysninger ejheller siges at have dannet sig nogen fast Opfattelse af, hvad de to Udtryk betyder, og hvorledes de afgrænses indbyrdes, og Praksis skønnes herefter alene at have den Betydning, at det i Provinsen har været hyppigt, og for nogle Aar tilbage overvejende almindeligt, at der som Kantsten ved Vejanlæg under Betegnelsen »Vejkantsten«

anvendtes Sten, der er betydelig mindre end de i nærværende Sag omhandlede, f. Eks. 10 cm brede, 25 cm høje og 30—60 cm lange.

Spørgsmaalet bliver herefter, om der lader sig udlede noget af den Omstændighed, at man i Litra F har ligestillet »Granitkantsten« med »store Betonkantsten« i Nr. 1 og »Vejkantsten« med »smaa Betonkantsten« i Nr. 2. Man støder her paa den Vanskelighed, at der i Litra F ejheller findes nogensomhelst Angivelse af, hvorledes Grænsen mellem »store« og »smaa« Betonkantsten skal drages. I en Opmandskendelse af 8. Januar 1940 i Sag Nr. 206 er det imidlertid statueret, at Betonkantsten, der var 30 cm høje, 13 cm brede forneden og 80 cm lange, maatte anses som »store Betonkantsten« og saaledes henføres under Nr. 1, hvilket Resultat dels er støttet paa en Sammenligning med de i Provinsoverenskomsten mellem Entreprenørforeningen og Dansk Brolægger Forbund givne Bestemmelser, dels paa, at Prisforskellen mellem Litra F Nr. 1 og Nr. 2 er 9 Øre, medens Forskellen mellem Nr. 2 og Nr. 3 (Betonkantsten, der højst er 20 cm høje) kun er 4,2 Øre.

Selvom der ikke kan drages nogen aldeles sikker Slutning fra Reglerne om Kantsten af Beton til Reglerne om Kantsten af Granit, findes der dog i Mangel af andre Holdepunkter for en Fortolkning af de uklare og ufuldstændige Regler i Litra F at maatte lægges Vægt paa det omtalte Forhold. Under Hensyn hertil og til det ovenfor nævnte om Dimensionerne af de i Praksis hyppigt i Provinsen under Betegnelsen »Vejkantsten« anvendte Kantsten, findes det ikke med tilstrækkelig Sikkerhed at kunne statueres, at Medhjælp ved Sætning af de i denne Sag omhandlde Kantsten kan kræves udført for 19 Øre pr. lb. m efter Nr. 2, og idet der ikke ses at være — og ejheller af Entreprenørforeningen er paastaaet at være — Hjemmel for at fastsætte nogen ny Pris, vil Forbundets Paastand om Betaling efter Nr. 1 med 28 Øre pr. lb. m være at tage til Følge.

K e n d e l s e:

For Medhjælp ved Sætning af de ovennævnte Kantsten af Granit, 11—13 cm brede, 27—33 cm høje og 60—110 cm lange vil der være at betale 28 Øre pr. lb. m efter § 5, Litra F, Nr. 1, i den mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund gældende Overenskomst angaaende Arbejdsmandsarbejde ved Brolægning i Provinsen.

Sagens Omkostninger, derunder Opmandens Honorar: 150 Kroner, udredes med Halvdelen af hver af Parterne.

København, den 26. Marts 1940.

sign. V i c t o r H a n s e n.

VOLDGIFTSKENDELSE

Imellem A/S Kastrup Maskinfabrik, Kastrup, og Dansk Arbejdsmands Forbund er der opstaaet Uenighed om Beregningen af Montagetillæg, og da Uenigheden ikke har kunnet bilægges ved Forhandling mellem Parterne, er Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark og Dansk Arbejdsmands Forbund enedes om til Sagens Afgørelse at nedsætte en faglig Voldgiftsret med undertegnede som Formand og Opmand.

Ved Forligsinstitutionens Mæglingsforslag af 17. Marts 1936 blev det fastsat, at der i Overenskomsten mellem Jernindustriens Sammenslutning og Dansk Arbejdsmands Forbund skulde tilføjes følgende Bestemmelse: »Ved Bygnings- og Jernkonstruktionsarbejde ydes et Montagetillæg af 25 Øre pr. Time.« Bestemmelsen, der blev stadfæstet af den i Henhold til Lov Nr. 66 af 29. Marts 1936 nedsatte Voldgiftsret, blev af Parterne indføjet som et nyt 3. Stykke i Overenskomstens § 13.

Uenigheden mellem Parterne drejer sig nu om, hvorvidt det paagældende Tillæg, der senere er forhøjet til 27 Øre pr. Time, skal tillægges Arbejdsmændenes overenskomstmæssige Mindstebetaling eller vedkommende Arbejderes personlige Timelønninger.

Det første hævdes af Sammenslutningen under Henvisning til, d e l s at den højere personlige Timeløn, som en Arbejder maatte have opnaaet, kan være betinget af særlige personlige Kvalifikationer, som han ikke besidder for Montagearbejdets Vedkommende, d e l s at Bestemmelsens Placering som et nyt Stk. 3 i Overenskomstens § 13 sætter den i Relation til samme Paragrafs Stk. 2 — og iøvrigt ogsaa til § 12 — hvor det fastsættes, at de der omhandlede Tillæg skal tillægges den overenskomstmæssige Mindstebetaling. Man henviser videre til, at der i en tidligere Sag vedrørende samme Firma paa Timandsmøde i September 1939 opnaaedes Enighed med Dansk Arbejdsmands Forbund om, at de ved det paagældende Montagearbejde beskæftigede Arbejdsmænd skulde have en Timeløn af 132 Øre (nemlig Virksomhedens kotumemæssige Antagelsesløn 105 Øre + 27 Øre). Ogsaa i det foreliggende Tilfælde er man fra Sammenslutningens Side villig til at benytte den nævnte kotumemæssige Antagelsesløn af 105 Øre i Stedet for Mindstebetalingen 101 Øre som Basis, og der er derfor ved Montagearbejdet tilbudt vedkommende Arbejdere en Timeløn af 132 Øre.

Fra Dansk Arbejdsmands Forbunds Side anføres det, at de paagældende 2 Arbejdere, der har været beskæftiget i lang Tid paa Fabriken, efterhaanden gennem Reguleringer har opnaaet en personlig Timeløn af henholdsvis 122 Øre og 124 Øre, som de maa have Krav paa at faa benyttet som Udgangspunkt for Montagetillægget. Forbundet erkender, at forsaavidt en højere personlig Timeløn alene fremkommer i Kraft af et af de i Overenskomstens §§ 12 og 13 hjemlede Tillæg for særligt Arbejde, som ophører i det Øjeblik, vedkommende Arbejder overgaar til Arbejde, der kvalificerer til Montagetillægget, kan dette ikke kræves tillagt vedkommendes, ved det hidtil særlige Arbejde, betingede personlige Timeløn. Det samme gælder i Tilfælde af, at den højere personlige Timeløn skyldes Udførelsen af et bestemt, særligt kvalificeret Arbejde, der nu ophører. Ingen af Delene er imidlertid Tilfældet i den foreliggende Sag, og da Bestemmelsen om Montagetillæg ikke fastsætter, at Tillægget skal ydes til den overenskomstmæssige Mindstebetaling, og da der ikke af Bestemmelsens Placering som et nyt Stykke 3 i Overenskomstens § 13 kan drages den Slutning, som Sammenslutningen anlægger, paastaar Forbundet Fabriken dømt til at anvende de paagældende Arbejderes personlige Timelønninger som Basis for Montagetillægget. I modsat Fald vil Arbejderne ved at udføre det Arbejde, der kvalificerer til Montagetillæg, i Realiteten kun opnaa en Merbetaling pr. Time af henholdsvis 10 Øre og 8 Øre i Stedet for 25 Øre.

I den af Sammenslutningen omtalte, ved Forlig afsluttede Sag drejede det sig om nyantagne Arbejdere, og der kan allerede af denne Grund ikke fra denne Sag drages nogen Slutning med Hensyn til det foreliggende Tvivlsspørgsmaal, saa meget mindre som det i den tidligere Sag ogsaa blev aftalt, at »de for Tiden beskæftigede Arbejdsmænd, som har en højere Løn, oppebærer vedblivende denne.«

Da der ikke mellem de faglige Voldgiftsdommere har kunnet opnaas Enighed om Sagens Afgørelse, vil denne være at træffe af Opmanden, som derfor bemærker følgende:

Naar det fastsættes, at der ved Bygnings- og Jernkonstruktionsarbejde skal ydes Arbejderne et Montagetillæg af 25 Øre pr. Time, maa det paa Forhaand have Sandsynligheden for sig, at det hermed har været Tanken at sikre dem et Tillæg, der ogsaa i Realiteten udgør 25 Øre pr. Time, og derfor maa lægges til den personlige Timeløn, som vedkommende Arbejdere oppebærer i det Øjeblik, de paabegynder Bygnings- eller Jernkonstruktionsarbejdet. Hvis et andet Udgangspunkt skulde benyttes ved Ydelsen af Tillægget, maatte dette udtrykkeligt være fastsat, f. Eks. ved, at det var udtalt, at Tillægget skulde ydes til den overenskomstmæssige Mindstebetaling eller den kotumemæssige Antagelsesløn paa vedkommende Virksomhed. En saadan Begrænsning har imidlertid ikke fundet Udtryk i fornævnte Bestemmelse i Forligsinstitutionens Mæglingsforslag og kan heller ikke udledes af den af Parterne foretagne Placering af Bestemmelsen i Overenskomsten; en Modsætningsslutning ligger i og for sig nærmere end en Analogiseren.

Det bemærkes imidlertid, at der — som anført af Dansk Arbejdsmands Forbund — ved Beregningen af vedkommende Arbejders personlige Timeløn ikke i den foreliggende Forbindelse kan tages Hensyn til overenskomstmæssige Tillæg, der er ydet vedkommende Arbejdere for Beskæftigelse ved særligt Arbejde, eller til andre Tillæg af tilsvarende Art.

Da den personlige Timeløn for de Arbejdere, der beskæftigedes ved det i nærværende Sag omhandlede Arbejde, imidlertid efter det for Voldgiftsretten oplyste ikke indeholder Tillæg af en saadan Art, maa Opmanden give Forbundet Medhold i, at disse Arbejdere har haft Krav paa at faa Montagetillægget lagt til deres personlige Timelønninger paa henholdsvis 122 og 124 Øre.

Herefter afsiges følgende

K e n d e l s e:

De i nærværende Sag omhandlede Medlemmer af Dansk Arbejdsmands Forbund har overfor A/S Kastrup Maskinfabrik, Kastrup, Krav paa at faa det dem tilkommende Montagetillæg tillagt deres personlige Timelønninger.

København, den 28. Februar 1940.

sign. D r e y e r.

Landarbejderne og Forligsmandsforslaget

Det maa siges, at en tung Skæbne har ramt Landarbejderne og Skovarbejderne under dette Aars Dyrtidsforhandlinger. Da vi endelig i Kraft af lovlig Frigørelse for de bestaaende Overenskomster naaede til de afgørende Forhandlinger hos Forligsmanden, var Landbrugets Økonomi stærkt rystet ved de engelske Nedskæringer af vor Landbrugseksport i Pris og Mængde. Dette prægede naturligvis Forhandlingerne og gav os mindre Resultater end ventet. Da Parterne endelig var midt i Afstemningen, indtraf der Begivenheder saa alvorlige for vort Samfund, at alt andet blev stillet i Baggrunden. Arbejderne vedtog Forslaget, Arbejdsgiverne forkastede det, og under Tryk af de alvorlige Begivenheder og den nye voldsomme Rystelse, Landbrugserhvervet igen var ude for, maatte Parterne finde hinanden der, hvor det var muligt midlertidigt at finde en Ordning, der hindrede almindeligt Kaos i disse Arbejdsforhold, og det blev den midlertidige Forlængelse af de omhandlede Overenskomstforhold.

Andet og bedre Resultat kunde vi ikke opnaa.

At denne Meddelelse har vakt Skuffelse og Sorg hos vore fattige Kammerater, som nu med Rette havde ventet nogen Dækning for de alvorlige Prisstigninger, de i et halvt Aar har maattet bære, er vi klar paa. Sagens Udfald har ogsaa smertet vort Forbunds Ledelse paa det alvorligste. Men vi tror ogsaa, at vore Kammerater i Landbruget forstaar de alvorlige Bevæggrunde, der har været bestemmende for denne midlertidige Ordning. Vi ved, at det er en fattig Trøst for dem, som intet fik, men vi har heller ikke tabt Sagen af Sigte, og vi haaber fortsat, at det, naar de økonmiske Forhold trækker sig i Lave under de nye Vilkaar, skal blive muligt at skaffe vore Kammerater dette haardt tiltrængte Dyrtidstillæg.

Det er naturligt, at vi i disse for Landet saa alvorlige Tider skal søge at mildne Modsætningsforhold Samfundsklasser imellem og handle som danske Mænd i en skæbnetung Tid. Netop derfor burde denne Sag have faaet et andet Udfald.

Skovbruget havde ingen saglig Grund til at nægte deres Arbejdere Dyrtidstillæg med de Priser, der er paa Brænde. Tilbudene til Dræningsarbejde var nogle Dage forinden blevet forhøjet med 50 pCt., saa her var heller ikke saglig Begrundelse for Nægtelsen.

Landbruget var ubestrideligt ude i en meget alvorlig Situation med delvis lukket Eksport, men vi synes, at denne Situation burde foranledige Arbejdsgiverne til at gaa i Forhandling med os om som Dyrtidstillæg at give Arbejderne en Del af de fortrinlige Landbrugsprodukter, som Landarbejderne ønsker, og Arbejdsgiverne endnu ikke er klar paa, om de kan afsætte til rimelige Priser. Det er et Forslag, vi gentagne Gange har fremsat under Forligsforhandlingerne, netop fordi vi fandt, at under de usikre Afsætningsforhold, vi har haft siden sidst i Februar, var det den lempeligste Form for Landbruget at yde dets gifte Arbejdere rimelig Dækning for Dyrtidens Tryk. Vi ved ogsaa, at disse Tanker har Sympati i store Kredse blandt Arbejdsgiverne. Det vil derfor være at ønske, at der snarest vil være Mulighed for, at begge Parter som danske Mænd kan løse denne Sag i Forstaaelse af, at det er en Retfærdssag overfor Landbrugets Arbejdere.

Iøvrigt kan der ogsaa fra Regeringens Side forventes Foranstaltninger, der afbøder noget af Tidens haarde Tryk for de Samfundslag, som ingen Dækning har faaet for de hidtidige Prisstigninger.

Oscar Levinsen.

Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Sdr. Vissing-Voer Ladegaard	(Sdr. Vissing-Voer Ladegaard Kommune)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsmester, Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune)
	(Gdr. Jørgen Nielsen, Søby)
	(Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

Fra den nordlige Del

Ilbro Afd. — Gdr. Chr. Jørgensen, Hedegaard, Ilbro. I ovennævnte Sag har vort Medlem Henry Hansen i Henhold til Afgørelse fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet faaet udstedt sine Feriemærker.

Torped Sigersted Afd. — Gdr. Chr. Christensen, Torped. I ovennævnte Sag har vort Medlem, Fodermester Søren Larsen, i Henhold til Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynets Afgørelse faaet udstedt sine Feriemærker.

Kongsted Afd. — Gdr. Jakob Larsen, Haslev. Ovennævnte Sag er afsluttet med, at vort Medlem Chr. Nielsen efter, at Sagen har været indbragt for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, har faaet udstedt sine Feriemærker. Vort Medlem havde været beskæftiget som Daglejerkarl og havde saaledes udover den kontante Løn faaet Kost og Logi.

Ikast — Højris Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Teglværket tiltræder den mellem Hovedorganisationerne aftalte Dyrtidsordning af 31. Oktober f. A.

Ringsted — Sigersted Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Teglværket tiltræder den mellem Hovedorganisationerne aftalte Dyrtidsordning af 31. Oktober f. A.

Vester Hornum Gatten Afd. — Hedeselskabets 14. Distrikt. Fra ovennævnte Afdeling var der klaget over, at et af vore Medlemmer, som havde skovet for Hedeselskabet, ikke havde faaet den Betaling, han kunde tilkomme for dette Arbejde. Ved en Henvendelse til Hedeselskabet blev Forholdet opgjort og den paagældende fik efterbetalt, hvad han havde faaet for lidt, ialt 875 Øre.

Buerup Afd. — Gdr. Aage Eriksen, Buerupgaard, Jyderup. Mellem Medlem af ovennævnte Afdeling Hans Jensen og Gdr. Aage Eriksen var opstaaet en Uoverensstemmelse angaaende Feriemærker. Gaardejeren nægtede at udstede saadanne under Paaberaabelse af, at der mellem ham og Fodermesteren var aftalt, at der ikke skulde ydes Feriemærker, og tillige har han anført, at Fodermesteren uden Grund har ophævet Arbejdsforholdet. Sagen blev paaklaget til Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, som afgjorde, at Fodermesteren var berettiget til Feriemærker og at den Omstændighed, at han eventuelt havde forladt sin Plads i Utide, ikke berører hans Ret til Feriegodtgørelse, men maa afgøres som selvstændig Sag. Trods denne Afgørelse fastholdt Gaardejeren sin Nægtelse. Kravet blev derefter overgivet til Sagførerinkassation, og det er ved denne lykkedes at faa det afkrævede Beløb Kr. 26,27 plus Sagsomkostningerne betalt uden Sagsanlæg.

Tinning Afd. — Gaardejer Niels Gam Jensen, Foldby. Medlem af Tinning Afdeling Fodermester Sofus Sørensen har været beskæftiget hos ovennævnte Arbejdsgiver i 5 Aar. Arbejdsforholdet ophørte 1. November 1939. Ved Opgørelsen trak Gaardejeren 100 Kr. fra Fodermesterens Tilgodehavende under Paaberaabelse af, at dette skulde udgøre Husleje, og det endskønt Arbejdsforholdet i hele den forløbne Periode var baseret paa, at der ydedes fri Tjenestebolig. Endvidere nægtede Gaardejeren at betale Feriemærker. Der blev ydet vort paagældende Medlem juridisk Assistance og Sagen er derefter forligt med, at Gaardejeren til fuld Afgørelse har betalt Sofus Sørensen 150 Kr. plus 53 Kr. i Feriemærker og de paaløbne Sagføreromkostninger.

Maarslet Afd. — Proprietær Thyge Nielsen, Tandesgaard. I ovennævnte Sag har vort Medlem Hans Hansen efter, at Sagen var indanket for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, faaet udstedt sine Feriemærker med ialt 10 Kr.

Spjellerup-Vemtofte Afd. — Vemmetofte Skovdistrikt. Fra vor Spjellerup-Vemmetofte Afdeling var der indgaaet en Klage over, at der ikke afregnedes overenskomstligt ved Hugst af mindre Naaletræseffekter i Vemmetofte Skovdistrikt. Saaledes som Afdelingen i sin Redegørelse fremstillede Sagen, saa det ud til, at der var Tale om en Sortimentshugst, medens en nøjere Undersøgelse har vist, at det, der er Tale om, er en ganske almindelig Udhugning i Afdelingerne. Sagen er derefter hævet.

Odense L. — Gaardejer Chr. Søndergaard, Ejby, Odense. En paa Medlem Svend Hansens Vegne rejst Klage til Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet over, at Gaardejeren nægtede at udstede Feriemærker, har vi taget tilbage, efter at det er dokumenteret, at Svend Hansen højst havde haft Arbejde i 16—17 Dage og i disse indtjent et Beløb af 141 Kr. Han havde oprindelig overfor Afdelingen og den overfor os paastaaet, at han havde tjent 200 Kr., og da hans Gennemsnitsfortjeneste skulde have været 750 Øre pr. Dag, vilde han derved have haft mere end 25 Dages Beskæftigelse. Gaardejerens Regnskab viste en samlet Fortjeneste af Kr. 102,78. Det er meddelt Afdelingen, at man efter det oplyste har taget Sagen tilbage fra Direktoratet.

Svendstrup Afd. — Gaardejer Anton Rytter, Ferslev, Svendstrup. Efter at vi overfor Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet har paaklaget, at ovennævnte Gaardejer Rytter har nægtet at udstede Feriemærker til Medlem Niels Madsen, der har arbejdet for ham som Daglejerkarl, har vi fra Afdelingen modtaget Meddelelse om, at Gdr. Rytter er gaaet i sig selv og har udstedt de krævede Feriemærker.

Silkeborg Afd. — Silkeborg Statsskovdistrikt. Fra et Medlem af Silkeborg Afdeling, der igennem mange Aar har været beskæftiget som Skovarbejder i Silkeborg Distrikt, havde vi gennem Afdelingen modtaget Klage over, at han ikke nu kunde faa Arbejde i Skoven. Oprindelig mente han, at det var fordi der beskæftigedes nogle Aspiranter i Skoven, men efterhaanden blev man klar over, at det sandsynligvis skyldtes, at Skovfogeden i det Distrikt, hvor Medlemmet arbejdede, ikke kunde lide ham. Ved en Henvendelse til Statsskovdirektoratet er Sagen nu bragt i Orden, saaledes at det paagældende Medlem igen er kommen i Arbejde i Statsskoven.

Skelund Afd. — Forpagter Boserup, Visborggaard Skovridergaard. Med Forpagter Boserup er der for Visborggaard Skovridergaards Landbrugs vedkommende afsluttet Overenskomst, hvorefter den med Høgholt Landbrug gældende Overenskomst og derunder Landbrugsoverenskomsten for Sjælland tiltrædes og saaledes, at der gives et Dyrtidstillæg til alle Lønninger paa 0,85 Øre pr. Time pr. Point Pristallet er over 184. Reguleringen træder i Kraft fra 1. Januar og foretages hvert Kvartal, naar det offentlige Pristal foreligger, dog ikke for mindre Udsving end 3 Point. Overenskomsten kan opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. April.

Skelund Afd. — Havnø Skovdistrikt. Med Professor Møller, Havnø Skovdistrikt, er aftalt, at han, indtil der foreligger en overenskomstmæssig Dyrtidsordning med Skovbrugets Arbejdsgiverorganisationer, betaler Dyrtidstillæg i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne trufne Dyrtidsaftale, men med 0,85 % pr. Point. Naar Ordningen med Skovbrugets Arbejdsgiverorganisationer foreligger, er han rede til at tiltræde denne.

Skelund Afd. — Dr. Thomsen, Launkjær Skovdistrikt. Med Dr. Thomsen, Launkjær Skov, er afsluttet Overenskomst, hvorefter han tiltræder den med Havnø Skovdistrikt under 19. Oktober 1938 afsluttede Overenskomst, idet han samtidig er indgaaet paa en Dyrtidsordning, hvorefter Arbejdspriserne hæves med 0,85 % for hvert Point Pristallet er over 184. Reguleringen finder Sted engang hvert Kvartal og træder i Kraft fra 1. Januar 1940. Overenskomsten kan herefter opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. Oktober 1941.

Bælum Afd. — Skovejer Jørgensen, Halskov. Med Skovejer Jørgensen er afsluttet Dyrtidsregulering saaledes, at alle Lønninger reguleres med 0,85 % pr. Time for hvert Point Pristallet er over 184. Reguleringen finder Sted kvartaarlig, naar det offentlige Pristal foreligger. Overenskomsten er dermed forlænget til 1. November 1941.

Skelund Afd. — Høgholt og Visborggaard Skovdistrikter. Med Høgholt og Visborggaard Skovdistrikter er opnaaet Enighed om at forlænge de gældende Overenskomster til 1. November 1941 mod, at der til alle Lønninger betales et Dyrtidstillæg svarende til 0,85 % for hvert Point Pristallet er over 184. Regulering finder iøvrigt Sted hvert Kvartal, men ikke for mindre Udsving end 3 Point. Reguleringen er traadt i Kraft fra 1. Januar 1940.

Skelund Afd. — Godsejer C. Jørgensen, Høgholt. Med Godsejer Jørgensen, Høgholt, er afsluttet Overenskomst for Landbruget, hvorefter Overenskomsten forlænges til 1. April 1941 med en Dyrtidsregulering, hvorefter der betales et Tillæg paa 0,85 % til de gifte Arbejdere for hvert Point Pristallet er over 184. Reguleringen finder Sted hver Gang det offentlige Pristal foreligger, dog skal der ikke reguleres for mindre Udsving end 3 Point.

6. Kreds — Gdr. Thaulow, Svinninge. I ovennævnte Sag, der drejede sig om, hvorvidt der forelaa ulovlig Bortvisning eller ulovlig Bortgang, er vort Medlem blevet dømt for ulovlig Bortgang af Tjenesten og til i den Anledning at betale Arbejdsgiveren en Erstatning paa 263 Kr. 50 Øre samt Sagens Omkostninger med 200 Kroner. Parternes Uoverensstemmelse var hovedsagelig Spørgsmaalet om den Kost, der blev ydet, men Domstolene resolverer, at den ydede Kost ikke gav Basis for lovlig Ophævelse af Arbejdsforholdet, idet der, selv om der kunde kritiseres over nogle Frikadeller, var tilstrækkeligt af anden upaaklagelig Mad til Medhjælperne.

Flensted-Laasby Afd. — Gdr. Ingvar Laursen, Petersminde. Ovennævnte Sag er sluttet med, at vort Medlem Fodermester Mylius Jørgensen har faaet udstedt Feriemærker til et Paalydende af 40 Kr.

Vejle K. — Zone-Redningskorpset. Overenskomst oprettet, idet Zone-Redningskorpset er indgaaet paa at rette sig efter den til enhver Tid mellem Falck's Redningskorps og Forbundet gældende Landsoverenskomst, ligesom der ydes Dyrtidstillæg paa samme Maade som til Falck-Overenskomsten.

Ungdomsafdelingen — »Buldog«. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 19,00
15—16 »	.....	» 23,00
16—17 »	.....	» 27,00
17—18 »	.....	» 31,00

Ungarbejderne skal være Medlemmer af Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling. Firmaet har tiltraadt Dyrtidsordningen, der er gældende mellem Hovedorganisationerne (31. Oktober 1939). Opsigelse: 3 Maaneders Varsel til en 1. Januar.

Fredericia K. — Arbejdernes Aktiebageri. Auto-Droskeejere, der benytter Chauffører. Auto-Droskeejere, der kun lejlighedsvis benytter Chauffører. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Ubby — Vognmand Poul Birk. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Horsens A. — A/S Den danske Mælkekondenseringsfabrik. Afdelingen har sluttet Overenskomst med Aktieselskabet for de paa Virksomheden beskæftigede Ungarbejdere fra 14 til 18 Aar. Arbejdstiden er 8 Timer. Timelønnen er

fra 14—15 Aar	.....	35 Øre
» 15—16 »	.....	42 -
» 16—17 »	.....	50 -
» 17—18 »	.....	60 -

Der afregnes for mindst 4 Timer. Udover den fastsatte Løn betaler Fabriken Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten af 31. Oktober f. A. mellem Hovedorganisationerne. Sommerferie i H. t. Lov om Ferie med Løn. Kr. 2,00 pr. Dag ved indtrædende Ulykkestilfælde. Regler for Behandling af faglig Strid. Overenskomsten gælder til en 1. Marts.

Horne — Horne Teglværk. Afdelingen har forlænget Overenskomsten med Teglværket 1 Aar, mod at Teglværket tiltræder den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsordning af 31. Oktober f. A.

Aalborg F. — Dansk Litografilaug. (3 Virksomheder i Aalborg). Aalborg Afdeling har oprettet Fællesoverenskomst med Lauget omfattende de 3 i Aalborg værende Litografvirksomheder, hvor man tidligere havde Overenskomst for hver enkelt. Arbejdstiden er 48 Timer pr. Uge. Lønnen er henholdsvis Kr. 55,50 pr. Uge og 120 Øre pr. Time. Alm. Overtidstillæg. Personlige Tillæg bibeholdes. Naar Arbejdet fortsættes udover 1 Time efter Fyraften, og det ikke er varslet inden Kl. 12, betales 136 Øre ekstra. Er en Arbejder beordret til Overarbejde og intet erholder, betales der ham 1 Times almindelig Timeløn. Ferie i H. t. Ferieloven. Efter 14 Dages Beskæftigelse er det gensidige Opsigelsesvarsel 1 Uge til en Lønningsdag. Margarineindustriens Tillidsmandsregler er gældende. Regler for Behandling af faglig Strid. Fra næste Overenskomstperiode skal der indføres Ugeløn hos alle tre Firmaer. Udover de fastsatte Lønninger faar Arbejderne Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne af 31. Oktober.

Horsens K. — A/S Arbejdernes Fællesbageri, Horsens. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Ungdomsafdelingen — Firmaet N. L. Dehns Dampvaskeri. Afdelingen havde forsøgt paa at faa oprettet Overenskomst, men fra Firmaets Side blev det meddelt, at en saadan Overenskomst kun kunde afsluttes under Medvirkning af Dansk Arbejdsmands Forbund, og da Forbundet ikke vilde anerkende denne Fremgangsmaade, idet Ungdomsafdelingen er selvstændig Afdeling og derfor selv kan afslutte Overenskomster, blev der fremsendt Strejkevarsler og Sympatistrejkevarsler, hvilket resulterede i et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen. Her gik Sagen i Orden, idet Arbejdsgiverforeningen maatte indgaa paa at lade Aktieselskabet selv afslutte Overenskomst med Ungdomsafdelingen direkte, og dette resulterede i, at der den 29. December 1939 er afsluttet følgende Overenskomst: Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 21,00
15—16 »	.....	» 25,00
16—17 »	.....	» 29,00
17—18 »	.....	» 33,00

Leveres Uniform fradrages for alle Satser Kr. 2,00 pr. Uge. Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Ferie i Henhold til Loven. Iøvrigt er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. Tillidsmandsregler. Opsigelse: 3 Maaneder jfr. Forhandlingsreglerne til en 1. Marts.

Ungdomsafdelingen — A/S De forenede Protokolfabriker. Overenskomst afsluttet. Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 21,00
15—16 »	.....	» 25,00
16—17 »	.....	» 29,00
17—18 »	.....	» 33,00

Leveres Uniform fradrages for alle Satser Kr. 2,00 pr. Uge. Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Ferie i Henhold til Loven. Iøvrigt er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. Tillidsmandsregler. Opsigelse: 3 Maaneder jfr. Forhandlingsreglerne til en 1. Marts.

Ungdomsafdelingen — Danske Købmænds Handels-Aktieselskab. Overenskomst afsluttet. Arbejdstid 8 Timer. Ugelønnen ansat til for unge Arbejdere, der beskæftiges paa Lageret:

14—15 Aar	.....	Kr. 19,00
15—16 »	.....	» 23,00
16—17 »	.....	» 27,00
17—18 »	.....	» 31,00

Leveres Uniform fradrages for alle Satser Kr. 2,00 pr. Uge. Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Ferie i Henhold til Loven. Iøvrigt er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. Tillidsmandsregler. Opsigelse: 3 Maaneder jfr. Forhandlingsreglerne til en 1. Marts.

Ungdomsafdelingen — A/S Brdr. Dahl, Industribygningen. Overenskomst afsluttet. Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 21,00
15—16 »	.....	» 25,00
16—17 »	.....	» 29,00
17—18 »	.....	» 33,00

Leveres Uniform fradrages for alle Satser Kr. 2,00 pr. Uge. Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Ferie i Henhold til Loven. Iøvrigt er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. Tillidsmandsregler. Opsigelse: 3 Maaneder jfr. Forhandlingsreglerne til en 1. Marts.

Svendstrup Afd. — Proprietær A. Vinther, Skudshale. Ovennævnte Sag angaaende Feriemærker til vort Medlem Kresten Andersen er, efter at Sagen har været indklaget for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, ordnet med, at vort Medlem har faaet sine Feriemærker. Medlemmet var en Daglejerkarl.

Herfølge Afd. — Forpagter Boserup, Billesborg. Ved en Mægling den 27. December paa Billesborg ved Køge i Anledning af et Grundudgravningsarbejde ved Opførelse af et Beboelseshus til Forpagteren, opnaaedes der Enighed om, at der til Arbejderne efterbetales 60 Kr. til fuld Afgørelse af Sagen, og dette Beløb var praktisk talt det, der i Henhold til Arbejdernes Opmaaling kunde kræves, men der var en lille Smule Divergens om Opmaalingen, hvorfor dette Beløb blev fastsat.

22. Kreds — Dræningsmester Alf. Winther, Bindslev. Ovennævnte Sag, der drejede sig om nogle af Tversted Afdelings Medlemmers Ret til at fuldføre paabegyndt Dækningsarbejde, er bilagt med, at de for det Dækningsarbejde, de har udført, betales med 20 % af den Pris, der er givet for Opgravningen, idet der ogsaa er betalt et Tillæg til Gravearbejdet, samt at de for det Dækningsarbejde, de ikke har faaet, faar en Erstatning paa 75 Kr.

Skuldelev Afd. — Proprietær Axel Nielsen, Tvinnemosegaard. I ovennævnte Sag har vort Medlem Laurits Jensen i Henhold til Fabrikdirektoratets Afgørelse faaet udstedt sine Feriemærker til et Beløb af 49 Kr. 80 Øre.

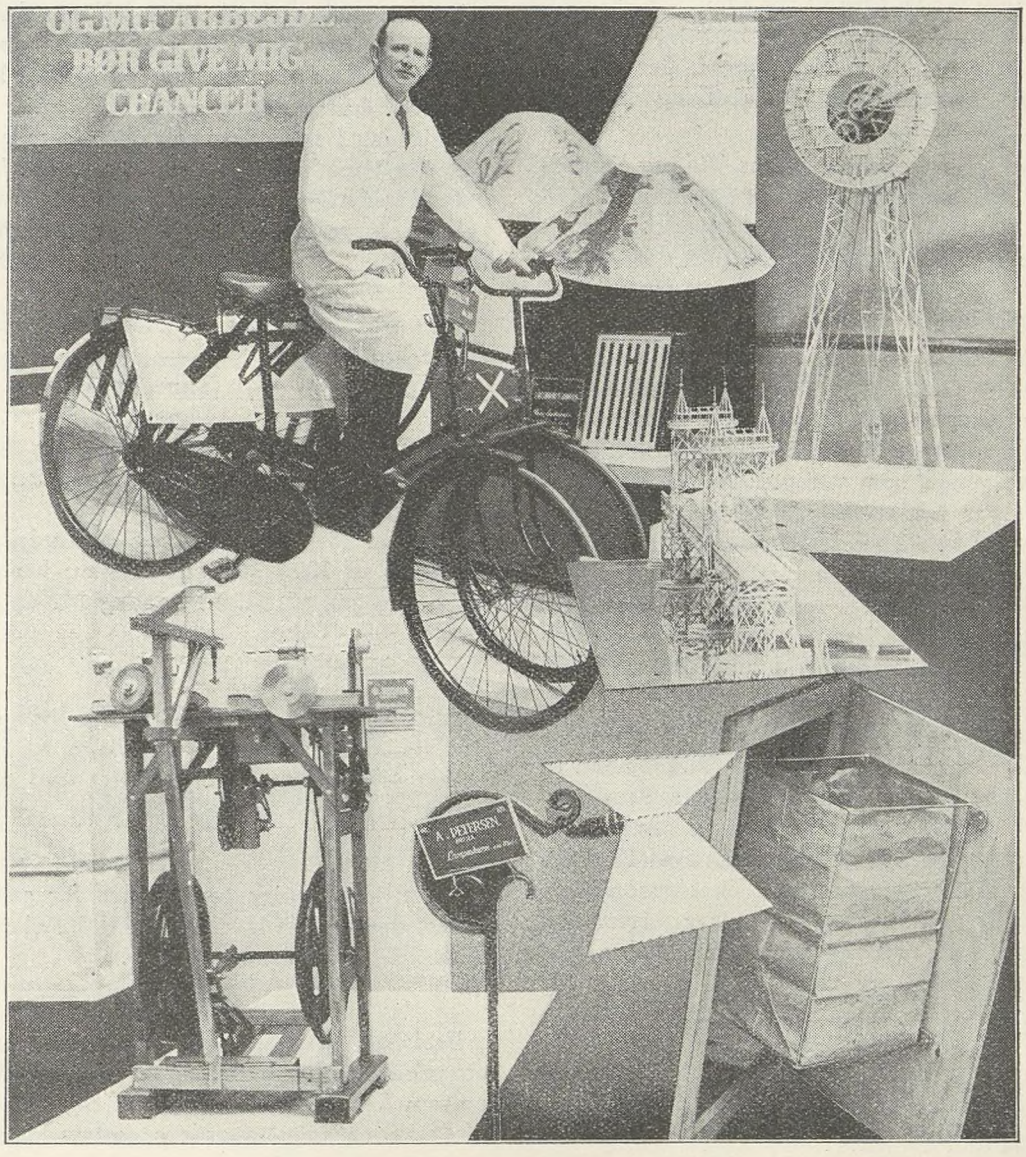
Dansk Blad

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 9 15.-5. 1940 45. Aarg.

Fotomontage fra Arbejdsløses Initiativ-Udstilling paa Raadhuset, København.

TØRVEARBEJDE

Der er Konjunktur i Tørv for Tiden.

Det er Landets Brændselsnød, der gør sig gældende, efter at Brændselstilførslerne Vest fra er standset.

Rigsdagen støtter Sagen ved Laan til Anskaffelse af Materiel ved Tørveproduktionen, og de hidtil bestaaende 6—7 Tørvevirksomheder, hovedsagelig beliggende i Midtjylland, har sluttet sig sammen i en Arbejdsgiverforening ved Navn »Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien«, og denne Forening har igen faaet Optagelse i Dansk Arbejdsgiverforening.

Disse 6—7 Tørvevirksomheder arbejder hovedsagelig i Akkord, alene med Undtagelse af een, Tørvebriketfabriken i Pandrup Kaas, hvor Staten forøvrigt har investeret en betydelig Del af den Kapital, hvormed Virksomheden drives, men Timelønnen var ikke ens paa disse Virksomheder, den varierede fra 96 Øre til 104 Øre.

Forbundet havde opsagt disse Overenskomster til Udløb den 1' Marts i Aar, og de Forhandlinger, der var en Følge heraf, førte ikke til noget Resultat, og det blev nødvendigt at iværksætte Strejke.

Da denne Strejke havde løbet i nogen Tid, og Brændselsspørgsmaalet blev mere og mere aktuelt, efterhaanden som vi naaede ind i April Maaned, begyndte man at skrive i Bladene, og fra forskellig Side blev der presset paa for at faa Forhandlingerne genoptaget, saaledes at Tørveproduktionen kunde komme i Gang.

Vort Forbund havde overfor Arbejdsgiverne stillet Forlangende om, at Timelønnen ved Tørvearbejde, som naturligt er, af Hensyn til Arbejdets hele Karakter og herunder ogsaa dets ringe sæsonmæssige Udstrækning skulde være den samme, som var gældende i Entreprenørfaget, og det var i Hovedsagen herom, Konflikten drejede sig, thi efter foreliggende Oplysninger synes det som de gældende Akkorder stod i et vist rimeligt Forhold til den gældende Timeløn, men det var naturligvis en Forudsætning, at de i Almindelighed gældende Dyrtidstillæg ogsaa skulde tillægges de Lønninger, man iøvrigt blev enige om med Tørvefabrikanterne.

I den Tid, Sagen havde staaet paa, udfoldede vore Afdelinger paa Opfordring af Forbundet en Virksomhed til Gunst for Gennemførelsen af de Lønninger, som Forbundet mente, der skulde betales, altsaa de almindelige Entreprenørlønninger, og i et ret betydeligt Antal Tilfælde opnaaede vore Afdelinger ogsaa en Timelønsordning, der svarede hertil, og disse Lønninger staar selvfølgelig stadig ved Magt. Men efterhaanden som Tiden gik, pressede Spørgsmaalets mere almindelige Løsning sig stadig stærkere paa, og Forligsmanden indkaldte Parterne til et Møde den $^{18}/_{4}$ for at søge Parterne forligt.

Man enedes her om at nedsætte et Nævn med voldgiftsmæssig Bemyndigelse til fuldstændig at afgøre Sagen, og Resultatet blev følgende:

Nævnskendelse vedrørende Tørvearbejde.

Ved et Møde i Forligsinstitutionen den 18. April 1940 mellem Foreningen af Tørvefabrikanter og Dansk Arbejdsmands Forbund forpligtede begge Parter sig til med Hensyn til den mellem Parterne værende Konflikt at overlade Afgørelsen til et Nævn bestaaende af Forligsmand, Rigsadvokat F. Pihl som Formand, Ingeniør T. K. Thomsen og Ingeniør Damgaard som Repræsentanter for Arbejdsgiverne og Forbundsformand Axel Olsen og Forretningsfører Jespersen som Repræsentanter for Dansk Arbejdsmands Forbund.

I Mangel af Stemmeflerhed indenfor Nævnet afgøres Sagen ved følgende Kendelse:

OVERENSKOMST
mellem
Foreningen af Tørvefabrikanter
og
Dansk Arbejdsmands Forbund.

§ 1.

Den normale Arbejdstid er 8 Timer daglig, som lægges i Tiden mellem Kl. 6—18. Dog er Forbundet indforstaaet med i Henhold til gældende Lov af 7. Maj 1937 at medvirke ved Ansøgning igennem Ministeriet om en 9 Timers Arbejdsdag i selve Tørvesæsonen, som efter dennes Afslutning afspadseres. *Timelønnen er Kr. 1,10.*

I 2-Holds-Drift, der skal etableres, saa vidt det kan lade sig gøre, betales Tillæg efter Nævnskendelsen af 1922.

§ 2.

Overarbejde betales med følgende Tillæg til den gældende Timeløn:

1. Time 25 %
2. Time 33⅓ %

og for Arbejde, der falder derudover fra Kl. 6 til Arbejdstids Begyndelse samt fra Arbejdstids Ophør til Kl. 22 Aften 50 %.

Derefter for Nat-, Søn- og Helligdagsarbejde betales et Tillæg af 100 % til Timelønnen; herfra undtages fra Kl. 6 Morgen til Kl. 12 Søndag Middag, hvor der kun betales 50% Tillæg.

§ 3.

Parterne er enige om, at der for hver enkelt Virksomhed aftales en særskilt Akkordliste, og at Akkordpriserne saa vidt muligt bliver ensartet med Akkordpriserne i andre Virksomheder for tilsvarende Arbejde.

§ 4.

Parterne er enige om, at der for samtlige Virksomheder, der beskæftiger mere end 5 Arbejdere, gælder de almindelige Tillidsmandsregler.

§ 5.

Parterne tiltræder Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne, hvad angaar Septemberforliget af 1899, og som Regel for Behandling af faglig Strid tiltrædes den af Hovedorganisationerne senest vedtagne Norm.

§ 6.

Paa Grundlag af det af Det statistiske Departement for Januar 1940 beregnede Pristal foretages en Regulering af Time-, Dag-, Uge-, Maaneds- og Akkordlønninger, saaledes at for hvert Point, som Pristallet er højere eller lavere end det Pristal, paa Grundlag af hvilket Lønnin-

gerne sidst er fastsat, vil Lønningerne være at forhøje eller formindske for mandlige Arbejdere med 0,85 Øre pr. Time, for kvindelige Arbejdere med 0,55 Øre pr. Time og for Ungarbejdere med 0,35 Øre pr. Time.

En tilsvarende Regulering op eller ned foretages paa Grundlag af de af Det statistiske Departement for April, Juli og Oktober 1940 samt for Januar 1941 beregnede Pristal.

Reguleringerne skal dog kun finde Sted, dersom Pristallet er mindst 3 Points højere eller lavere end det Pristal, der var gældende, da Lønningerne sidst blev reguleret.

Den i 1. Stk. omhandlede Regulering regnes fra 1. April 1940, medens de øvrige Reguleringer regnes fra Begyndelsen af den Lønningsuge, i hvilken Pristallet offentliggøres.

De ovennævnte Tillæg til Lønningerne er at betragte som Dyrtidstillæg.

§ 7.

Tvivlsspørgsmaal vedrørende nærværende Overenskomsts Fortolkning afgøres, for saa vidt Enighed ikke opnaas mellem Parterne, endeligt af det paa Mødet i Forligsinstitutionen den 18. April 1940 nedsatte Nævn.

§ 8.

Denne Overenskomst gælder, til den af en af Parterne og i Overensstemmelse med de mellem Hovedorganisationerne gældende Forhandlingsregler opsiges til Ophør en 1. Marts, tidligst 1. Marts 1941.

F. Pihl.

Som det vil ses, er den anførte 110 Øres Timeløn ikke paa Højde med den Timeløn, som er gældende i Entreprenørfaget, hvor Timelønnen for Tiden er 118 Øre, men det var maaske ogsaa nok, ret beset, et temmeligt langt Hop paa een Gang fra 96—100 og 104 Øre op til 118 Øre, selvom det maaske nok kan siges, at de 110 Øre ligger helt i Underkanten af det, man mente at have kunnet vente sig. Men helt galt maatte det naturligvis blive de Steder, hvor den almindelige Entreprenørtimeløn ikke er 118 Øre, men højere, nemlig i Københavns 1' og 2' Zone, i Nordsjælland, hvor Timelønnen er henholdsvis 146 og 124 Øre, og da det ikke af Overenskomsten fremgik, hvilken *territorial* Rækkevidde denne havde, maatte vort Forbund rejse Paastand paa, at de 110 Øre i hvert Fald kun var gældende de Steder, hvor Entreprenørtimelønnen ikke var højere end 118 Øre, og det i Tørvekendelsen fastsatte Nævn fik derfor denne Sag til Afgørelse og bestemte i et Møde den 4. Maj, at Timelønnen ved Tørvearbejde i 1' Zone skulde være 138 Øre og i 2' Zone 126 Øre, altsaa som i det øvrige Land 8 Øre lavere end den almindeligt gældende Timeløn i Entreprenørfaget — *men overalt naturligvis med Tillæg af samtlige de mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidstillæg, der indbefattet Dyrtidstillægget af 1. Maj ialt udgør 28,9 Øre pr. Time ogsaa de Steder, hvor Tørvetimelønnen er 110 Øre. Disse Dyrtidstillæg skal ogsaa tillægges Akkordtimerne.*

Nu spiller Timelønnen jo ikke nogen fremtrædende Rolle ved Tørvefabrikationen, da Arbejdet i Hovedsagen er Akkord, men af mange Grunde er det naturligvis af Interesse og Betydning, at Lønningerne ved Arbejde, der er beslægtet med Entreprenørarbejde, ikke er særlig afvigende fra hinanden.

Hvor mange Arbejdsgivere, der rundt om i Landet starter Tørvevirksomhed, er vi ikke helt bekendt med, — en lang Række Steder, hvor der ikke har været særlig Tørvevirksomhed tidligere, vil jo nok dukke op, og saaledes, som vi har sagt det i Meddelelser til vore Afdelinger herom, ligger Sagen jo paa den Maade, *at der ikke er nogen Forpligtelse til* at gaa ind paa andre Timelønninger end dem, der er gældende i Entreprenørfaget, overfor Arbejdsgivere, der *ikke* er Medlem af den før omtalte Moseforening.

Iøvrigt er Spørgsmaalet om Akkorderne i H. t. Tørveoverenskomsten henvist til fri Forhandling, og af Hensyn til Arbejdets korte Varighed, særlige Karakter m. v. er det kun rimeligt, at Arbejderne, saavidt gørligt, her sikrer sig en ordentlig Arbejdsfortjeneste.

Det skal nok vise sig, at Arbejdsgiverne for deres eget Vedkommende ikke holder sig tilbage med Hensyn til, hvad de mener at have Krav paa, ud af den foreliggende Brændselssituation. Foreløbig har de i Kraft af de fastsatte Maximalpriser opnaaet en Forhøjelse paa de gamle Priser fra 75 til 110 %.

A.

Folke-Ferie, Sommeren 1940

Indtegning til Turene bør ske tidligt i Aar.

Under de for Tiden herskende Forhold er Rejseliv og Feriearbejde givetvis meget indskrænket. Folke-Ferie har netop udsendt sit Sommerprogram for 1940, men en kort Gennemgang af Programmet viser, at adskillige af de planlagte Ture sikkert maa annulleres. Dette gælder saaledes en Række Norges- og Sverigesture. Tilbage bliver der imidlertid ikke saa faa indenlandske Feriearrangementer.

Vi nævner kort:

De populære Ophold med Udflugter paa Hotellerne Helligdommen og Salene paa Bornholm.

Ugeophold og Weekendturene til Karlslunde Strandhus.

Ugeophold paa F. F.'s Nordstrandhus ved Nykøbing Sj. og i Kosmos-Feriekoloni.

Ugeopholdene paa Hoteller og Pensionater paa Langeland.

En hel Række Muligheder for Ophold paa andre Hoteller og Pensionater.

Leje af Sommerhuse m. m.

Men, tilføjer Folke-Ferie, man bør i Aar hurtigere end ellers søge at finde den Form for Ferie, der passer til Tid og Pengepung, og sørge for at reservere Plads snarest.

I Folke-Feries Bureau, Frederiksborggade 42, vil enhver faa Raad og Bistand til at finde netop det Ferieophold, der i Aar passer bedst — og gælder det Skovture i Aar, da prøv at tale med F.-F om de udarbejdede Forslag til Skovture pr. Bane, Baad eller Cykle.

Netop nu trænger mange til et Ophold ved Skov, Sø eller Strand, — og i det Omfang, saadanne Ophold kan skaffes, er Folke-Ferie gerne Raadgiver.

Lager og Pakhusarbejdernes

Afdeling i København har bestaaet i 50 Aar

Den 13. Maj 1890 samledes de københavnske Lager- og Pakhusarbejdere til et Møde i det da særligt kendte Forsamlingslokale i Tømrerkroen. Hensigten med det omtalte Møde var at faa dannet en Fagforening til Varetagelse af fælles Interesser. Dette lykkedes og en Bestyrelse paa 7 Medlemmer valgtes. Kort Tid efter vedtoges de for Fagforeningen udarbejdede Love og Vedtægter.

Det er nu 50 Aar siden denne for de københavnske Lager- og Pakhusarbejdere saa betydningsfulde Begivenhed fandt Sted. De mellemliggende Aar har medført en rivende Udvikling indenfor Organisationens Virke, og herom foreligger udarbejdet Beretning i Form af et digert Festskrift paa ca. 200 Sider.

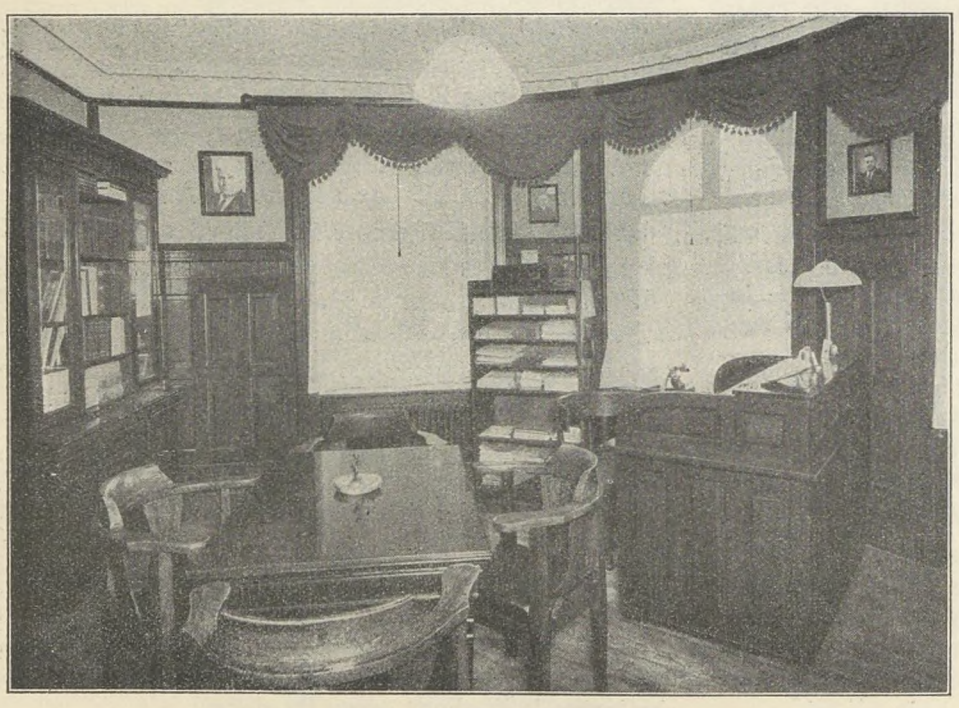
Fristende kunde det være at fordybe sig i Beretningen og lade en Del af denne gengive Billedet af en stor københavnsk Organisations Fødsel og Virksomhed fra Aar til Aar, men det vil føre for vidt. Vi maa nøjes med at gengive nogle Smaatræk, som i Festskriftet er fortalt af Afdelingens tidligere Formand, Forbundets nuværende Næstformand, *Robert Nielsen,* der udtaler følgende:

»Med virkelig Glæde modtog jeg Opfordringen til at skrive et Par af mine Erindringer fra min Tid som Tillidsmand indenfor Lager- og Pakhusarbejdernes Forbund, og i en stille Time sidder jeg nu og lader Tanken flyve tilbage til de Aar, hvor jeg havde min Gerning indenfor dette store Forbunds Rammer, og ind paa mig stormer et Væld af Erindringer af baade vemodig, men ogsaa, og mest, af lys og festlig Karakter.

Jeg anfører her nogle enkelte af disse, og vil begynde med en Episode fra F. D. B.s store Virksomhed. Her havde vi paa et vist Tidspunkt ikke saa faa Organisationsvanskeligheder. Forskellige Ting spillede ind og havde medført en vis Splittelse iblandt Kammeraterne paa denne store Arbejdsplads, noget, som dog senere heledes til Bedste for alle Parter, men under den svære Tid fik vi bl. a. Beviset for, at man fra Virksomhedens daværende Ledelses Side ikke saa med større Sympati paa vort Forbunds Virksomhed, og dette gav sig Udslag i, at man uden Varsel en skønne Dag afskedigede samtlige paa Frøafdelingen beskæftigede Arbejdere, der alle stod som Medlemmer af Fagforeningen.

Her havde jeg en af mit Livs mærkeligste Oplevelser, idet Pladserne umiddelbart efter, at vore Folk var smidt paa Gaden, blev besat med Medlemmer af et andet herværende Forbund. Da dette kom til min Kundskab, satte jeg mig i Forbindelse med nævnte Forbunds Ledelse, og vi fik arrangeret et Besøg paa Pladsen, hvor en Repræsentant fra dette Forbund og jeg kom til Stede for at se paa Tingene. Unægteligt overraskede det mig ikke lidt, at denne Tillidsmand vilde mene, at det Arbejde, der her udførtes, var deres Arbejde, og at man ikke kunde indse, at der var sket noget forkert ved at optage dette, selv ikke under de Forhold, der var paa Stedet. Vi enedes imidlertid om at gaa op paa De samvirkende Fagforbunds Kontor og lade en af dettes Tillidsmænd afgøre Spørgsmaalet, og vi drog begge to op paa De samvirkende Fagforbunds Kontor i Nørre Farimagsgade og traf nu afdøde Alfr. Christiansen og forelagde ham Sagen.

Han svarede naturligvis ubetinget, at den Fremfærd, det andet Forbund havde udvist, var forkert, og at man naturligvis burde fjerne sine Medlemmer fra dette Arbejde. Til Trods for, at vi havde været enige om, at hvad De samvirkende Fagforbund sagde, skulde være afgørende, tog det andet Forbunds Repræsentant dog Afstand, men nu skulde de snakke om det indenfor dette Forbunds Ledelse. Resultatet af Overvejelserne blev dog det selvfølgelige, at man trak sine Folk ud fra Pladsen.

Formandens Kontor.

Vort Forbund havde anlagt Sag ved Den faste Voldgiftsret mod Fællesforeningens Ledelse for Brud paa Septemberforliget ved Etablering af uvarslet Lockout. Denne Sag vandt vi med Glans ved Den faste Voldgiftsret, og Fællesforeningen maatte forpligte sig til at antage alle de afskedigede Arbejdere igen.

Det var selvfølgelig med en ikke ringe Tilfredsstillelse, at vi noterede denne, det kan man vel nok kalde det, Sejr, naar Hensyn tages til, hvor splittede Organisationsforholdene i Virkeligheden var i Fællesforeningen, og de udelukkede Kammerater mødtes da ogsaa med Undertegnede den Morgen, hvor Arbejdet skulde genoptages, noget fra Virksom-

Forbundets nuværende Bestyrelse.

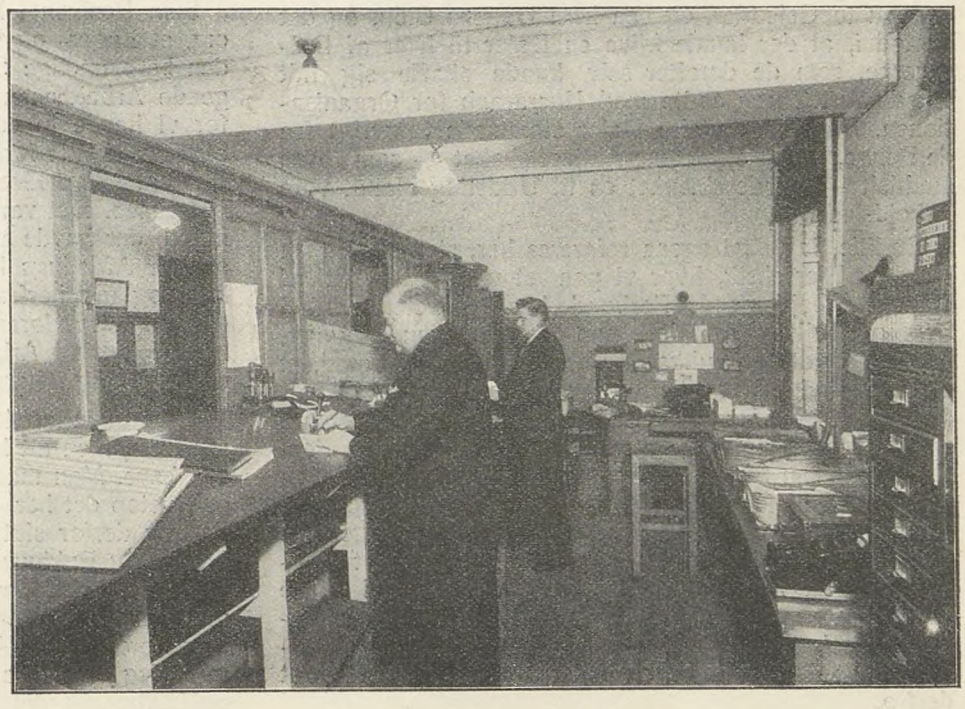
heden, og vi marcherede derfra i sluttet Trop og gik til Arbejdet paa Fællesforeningens Frø-Afdeling.

En anden Oplevelse fra min Formandstid. I 1917 havde den uindskrænkede Undervandsbaadskrig sat ind, og Arbejdsløsheden var steget temmelig kraftigt samtidig med, at Priserne var naaet til store Højder. De saakaldte ekstraordinære Arbejdsløshedslove vedtoges da, og de gav de Arbejdsløse en Del Forhøjelse af Understøttelserne, og en Række Tillæg af forskellig Art, ligesom den i Loven værende Bestemmelse om et Aars Medlemsskab, forinden man kunde faa Understøttelse, sattes ud af Kraft midlertidigt. Dette sidste betød naturligvis, at der blev en Tilgang af Folk, der vilde i Fagforeningen, for nu kunde de jo faa Understøttelse med det samme. Vi indenfor Lager- og Pakhusarbejdernes Ledelse forudsaa, hvad en uhindret Adgang til Medlemsskab i vor Organisation kunde tænkes at føre med sig af Storm paa vort Forbunds forholdsvis beskedne Midler, og vi var ogsaa paa det rene med, at de fleste af de Medlemmer, vi vilde faa paa denne Maade, vilde forlade os igen, saa snart Understøttelserne kom nedad mod det normale igen. Vi udarbejdede derfor en Erklæring, som alle de ny tiltrædende Medlemmer maatte underskrive. I den stod der bl. a., at man ved sit Navns Underskrift og paa Tro og Love erklærede at have haft mindst 26 Ugers Arbejde i de 12 Maaneder umiddelbart forud for Optagelsen, at man intet Udestaaende havde med andre Organisationer, og at man ikke havde arbejdet under Konflikter o. l., samt at man var paa det rene med, at kunne dette til sin Tid ikke bevises, var Fagforeningen berettiget til at slette Paagældende, og han skulde uden noget som helst Krav paa indbetalte Penge tilbagelevere sin Medlemsbog.

At det var en god Foranstaltning, og som sikkert har reddet vort Forbund for en Masse Kvaler og Attentater af forskellig Art, er ret indlysende, og det viste sig da ogsaa, at da de saaledes indmeldte Medlemmer skulde præstere Beviserne paa Rigtigheden af, hvad de havde skrevet under paa, var det kun muligt for en meget ringe Procentdel af dem, og det gav da ogsaa Anledning til, at man beklagede sig til de daværende Oppositionsorganer »Solidaritet« m. fl., og en skønne Dag mødte der ogsaa en større Deputation fra »Solidaritet«s saakaldte Redaktion paa vort Kontor paa Solitudevej, og de truede med Død og Djævel, hvis ikke man udleverede de omtalte deres Medlemsbøger og aabnede dem Adgang til Understøttelse. Vi var jo nemlig i Stand til at holde Kontrol med, hvornaar disse Nyindmeldte skulde gaa til Kontrol, idet vi ved Indmeldelsen kun gav dem Medlemsnummer i Forbundet, men holdt Arbejdsløshedskassenumret tilbage, og de maatte jo derfor, saa snart de havde henvendt sig paa »Gaarden«, som vi dengang kaldte Kontrolstedet, tilbage til Kontoret og have Arbejdsløshedskassenumret, og saa forlangte vi de foran omtalte Bevisligheder, som kun de færreste kunde præstere.

»Solidaritet«s Aktion løb dog ud i Sandet, idet man fra alle Sider erkendte, at vi var berettiget til at stille disse Krav ved Optagelsen af nye Medlemmer.

Det er mig en Glæde at kunne konstatere, at der blandt Lager- og Pakhusarbejderne altid har hersket et godt og fordrageligt Kammeratskab, som ikke mindst til Tider har givet sig Udslag i Hjælpsomhed overfor vore Arbejdsløse. Jeg husker saaledes, at gennem nogen Tid,

Kassererkontoret.

inden alle de ekstraordinære Tillæg til Arbejdsløshedsunderstøttelsen var vedtaget paa Rigsdagen, betalte vore arbejdende Medlemmer et Ekstrabidrag af, saavidt jeg husker, 5 Kr. om Maaneden, for hvilke Bidrag vi igennem længere Tid blev i Stand til at give de arbejdsløse Medlemmer en Huslejehjælp paa 15 Kr. pr. Maaned.

Det var et smukt Udslag af Kammeratskab, der her manifesteredes. Ekstrabidraget hørte dog naturligvis op, da de ekstraordinære Tillæg blev gennemført.

I denne Periode, hvor der jo var mange Arbejdsløse, og hvor en Masse af Virksomhederne indskrænkede Driften og satte deres — for manges Vedkommende — gennem mange Aar beskæftigede Arbejdere paa Gaden, havde vi sammen med en Række andre Organisationer, der kontraherede med Det danske Petroleumsaktieselskab (D. D. P. A.) den Glæde at faa stillet et Beløb paa nogle Tusinde Kroner til Raadighed til Uddeling blandt vore Arbejdsløse, fortrinsvis saadanne, der var afskediget fra Petroleums-Aktieselskabet, men dernæst til Gifte med Børn. Understøttelserne blev udbetalt efter en vis Skala, og vi tør nok sige, at dem, der fik dem, og det var ikke saa faa, var særdeles glade for denne kærkomne Hjælp. At vi ogsaa skylder Petroleumsselskabets Ledelse dengang en Tak for denne kærkomne Hjælp, synes jeg er rimeligt at omtale ved en Lejlighed som denne, hvor vi mindes vor Organisations Virke gennem Aarene.

Paa det Tidspunkt arrangerede vi ogsaa en Skovtur, og vi er vistnok et af de første — om ikke det første — Forbund, der arrangerede en Skovtur for Arbejdsløse. Vi samledes udenfor Forbundets Kontor i Skt. Hansgade og marcherede derfra med Musikken i Spidsen og med Hestekøretøj med Øl og Madpakken paa bag Kolonnen ud til Grøndalssletten. Jeg tør nok paastaa, at trods den trykkende Arbejdsløshed var Kammeraterne, der var med paa denne Skovtur, glade, i hvert Fald morede de sig af Hjertens Lyst.

At vi var praktiske Folk og vilde gøre det saa godt, men alligevel saa økonomisk som muligt, bevises bl. a. derigennem, at vi havde Kaffebønner med selv, iøvrigt skænket os af et af vore gamle Medlemmer, Kaffebrænder Vilh. Andersen. Efter nogle Timers kammeratligt Samvær paa Grøndalssletten blev Kammeraterne stillet op paa to Geledder, og saa kom Dagens Clou, og det bestod i, at der kunde blive en Daler til hver af Deltagerne, som de derefter selv kunde skaffe sig lidt Glæde for. Turen endte med Hurraraab for Organisationen. Den her omtalte Daler stammede forøvrigt fra de Penge, som Petroleums-Aktieselskabet — som foran meddelt — havde skænket os til Uddeling blandt vore Arbejdsløse.

En lille Sag skal ogsaa refereres her, stammende fra Nordisk Fjerfabrik, hvor vi paa et vist Tidspunkt af Dansk Arbejdsmands Forbund blev dekreteret ud i Sympatistrejke. Vore Folk paa Fjerfabrikken dengang, der saa sandt var radikale nok, var misfornøjet med, at de skulde ud i Sympatistrejke, og et lyst Hoved iblandt dem fandt ud af, at man skulde sagsøge vort Forbund og forlange Erstatning for tabt Fortjeneste, d. v. s. Forskellen mellem Strejkeunderstøttelsen og Lønnen. Sagen kom ogsaa til Østre Landsret, men her blev Forbundet frifundet, og vi fik endda tilkendt Sagsomkostninger hos Modparten, og der er det interessante ved det, at vi — grundet paa forskellige Omstændigheder — i sidste Øjeblik selv maatte agere Sagførere, d. v. s. at jeg forsvarede selv vort Forbunds Sag i Retten og slap jo altsaa — at dømme efter Udfaldet — nogenlunde godt derfra.

Af en af de Foranstaltninger, som man fra offentlig Side under Krigen bl. a. betroede os at arrangere, skal nævnes Aftapningen af den af Københavns Kommune indkøbte galiziske Petroleum. Der var Petroleumsmangel i København, og dengang kendte man jo ikke saa forfærdelig meget til elektrisk Lys, og man vil kunne forstaa, at Karbidlamper og anden Ersatz-Belysning var i høj Kurs. De Handlende, der havde Aftapningsmateriel, turde ikke paatage sig Aftapningen, fordi de troede, at man fra de herværende Petroleums-Aktieselskabers Side vilde hævne sig paa dem bagefter, og her henvendte Kommunen sig saa til os, og vi var Kommunen behjælpelig med at faa etableret en Aftapningsanstalt paa det gamle Tvedes Bryggeri paa Vesterbrogade.

Aftapningen foregik naturligvis ikke paa den moderne Maade som paa de store Petroleumsvirksomheders Aftapningsanstalter, men vi klarede os ganske godt med de saakaldte Pindstoftes Aftapningsapparater, og de Mennesker, der fik denne Petroleum, sagde selv, at de var glade derfor, hvilket der heller ikke er nogen Tvivl om.

Lad mig saa lige anføre et Par Oplevelser fra Storstrejken i 1925. Her blev jo i sidste Omgang Omfanget paa Konflikten udvidet til at omfatte Transportarbejdergruppen indenfor vort Hovedforbund, en hel Masse af vore Medlemmer kom derved ud i Strejke. Vi søgte at sysselsætte dem saa godt, det nu var muligt, og bl. a. havde vi den Glæde, at man fra Etablissementet »Lorry« etablerede en Eftermiddagsunderholdning ude i Etablissementets store Have, og her morede vore strejkende Kammerater sig fortræffeligt.

Vi arrangerede ogsaa bl. a. Besøg paa Tuborgs Bryggerier, hvor vi, som Lager- og Pak- har for Skik, kom i samlet Formation med vore Faner i Spidsen, og jeg tør nok sige, at man paa Tuborg var imponeret over vor Opmarch og ikke mindst af vor Afmarch derfra efter endt Besøg og Beværtning med Bryggeriets Øl. Vi har faaet mange rosende Ord fra Bryggeriets Ledelse for den smukke og disciplinerede Optræden, vore mange strejkende Kammerater udviste ved denne Lejlighed. Vi kom, som vi plejer, samlet dertil, og vi gik ogsaa samlet derfra.

Som Rosinen i Pølseenden skal vi saa lige erindre om, at Lager- og Pak- ogsaa i denne Periode deltog i den berømmelige Skovtur for de i Storstrejken deltagende Arbejdsmænd. Det var strengt for nogle af os, for vi havde jo vor Jubilæumsfest Aftenen, før denne Skovtur skulde foregaa, og vore Bestyrelsesmedlemmer fik forskellige Hverv tildelt, som de skulde klare om Morgenen. Det var Lyngsie, vor afdøde Forbunds-Formand, der havde sat dette i System. Alt klappede dog, og vor Afdelings konfliktberørte stillede i Charlottenlund og gik herfra sammen med Kuske, Havnearbejdere og Chauffører samlet til Eremitagesletten, hvor de mange Tusind Arbejdsmænd og deres Hustruer havde en fornøjelig Eftermiddag.

Ja, saadan kunde jeg jo trække Masser af Tildragelser frem, men alt har jo en Ende, og det maa dette ogsaa have. Man maa jo begrænse sig, saa andet Stof — end netop det her — kan faa den Plads, der tilkommer det, og derfor slutter jeg med at udtale min Tak til Lager- og Pakhusarbejderne for de Aar, jeg arbejdede direkte i deres Tjeneste, og jeg takker for godt Kammeratskab og Venskab igennem de mange Aar og adresserer den til Lager- og Paks Tusinde af Medlemmer. Jeg ønsker alt godt for min gamle Organisation og haaber, at det Sammenhold og Kammeratskab, der

har kendetegnet Lager- og Pakhusarbejderne gennem den svundne Tid, stadig maa holdes i Hævd og Ære indenfor Lager- og Pakhusarbejdernes Rækker i den kommende Tid.«

Medlemstallet har naturligvis ligesom alt andet vedrørende Afdelingen været i Udvikling og Stigen gennem Aarene. Ved Jubilæet er Medlemstallet saaledes ca. 4500. Tiderne er ikke til Afholdelse af Festligheder, og saadan vil heller ikke finde Sted, men samtlige Medlemmer vil utvivlsomt ved Gennemlæsningen af det før omtalte Festskrift opnaa en festlig Stemning og Glæde over, at det er gaaet deres Organisation saa godt gennem det halve Aarhundrede. Vi ønsker til Lykke i Anledning af Mærkedagen.

Arbejdsteknisk Skole

EN LÆRERS BEMÆRKNINGER

De to første Timer i Arbejdsteknisk Skole i Kalundborg blev meget lange. De begyndte Kl. 20,10 og skulde have standset Kl. 21,50, men ingen opdagede, at Klokken blev 22, og først, da Tiden nærmede sig 22,30, kom man i Tanker om, at man maaske burde afbryde og gemme noget af Stoffet til de følgende Gange. Og af Hensyn til Pedellens Nattesøvn maatte vi bede ham om for Fremtiden at ringe med Skoleklokken, naar Tiden var ude.

Det var en mægtig Opmuntring for Lærerne at staa over for en saadan Interesse ved Skolens Begyndelse. Interessen holdt sig, og vi Lærere vænnede os hurtigt til at glæde os til den ugentlige Oplevelse, det blev for os, naar vi sammen med Eleverne skulde til at finde og bygge det Pensum op, som forhaabentlig skal være en Del af Grundlaget for Fremtidens Arbejdstekniske Skole.

Da Skolen begyndte, stod vi nogenlunde paa bar Bund. Ingen kunde nemlig vide, hvordan Undervisningen skulde være, for at den kunde blive netop det, som den moderne Arbejder har Brug for. Gennem Lærere paa Teknologisk Institut og Skoleinspektøren for de københavnske Aftenskoler havde vi faaet en meget værdifuld Instruktion, ogsaa et vist sagligt Materiale, men den kloge Vejledning havde hele Tiden sigtet paa at befri os fra gamle Undervisningsformer; der skulde virkelig bygges noget helt nyt op, og det skulde Eleverne hjælpe med.

Og det gjorde de ogsaa. Vi gik hele Tiden ud fra de Ting, som kendes fra Arbejdspladsen: Reb, Taljer, Treben, Ophejsning, Pumper, Dampmaskiner o. s. v. Og her var det morsomt at konstatere, at Eleverne i Tidens Løb paa de forskellige Arbejdspladser havde gjort mange Iagttagelser, virkelig spekuleret over den Teknik, de mødte, og været vaagen over for Tallene.

Da Læreren f. Eks. forklarede, at en Pumpe allerhøjst kan suge Vandet 10 m op fra en Brønd, oplyste en Elev straks, at han havde arbejdet paa en Fabrik, hvor en Pumpe havde arbejdet med 16 Meters Sugehøjde. Det maatte naturligvis passe, naar han selv havde set det, og det gjorde det ogsaa — vi fandt ogsaa ud af, at den paagældende Fabrik blæste Luft ned i Brønden og derved gjorde Vandet lettere og Sugehøjden større. Og Resultatet af hans Iagttagelse var, at vi fik uddybet Forstaaelsen af den Teknik, som indgaar i Arbejderens daglige Liv paa Arbejdspladsen.

Og saaledes mødte vi mange Eksempler. Og for at trænge ind i Tingene maatte vi tage Regnekunsten til Hjælp. Vi gennemregnede Bæreevnen for et Reb, en Pumpes Ydeevne og Kraftforbrug, Udregning af Jordmængden ved Gravearbejde — ogsaa Finansieringsplanen for et »Socialt Boligbyggeri« blev opstillet. Tons og Meter, Hestekræfter og Kilowatttimer, Brændselets Brændværdi i Kalorier og lignende Størrelser, der bruges i det daglige Liv, blev indøvet.

For de fleste Elever var det vist noget nyt, at man i mange af det praktiske Livs Opgaver slet ikke behøver at gøre Regnestykkerne saa omstændelige og nøjagtige, som vi lærte det som Børn, og som f. Eks. en Bankkasserer maa gøre dem. I nogle af Regneeksemplerne var der nogle af de dygtigste Elever, der kom til et rigtigt Resultat ved at skrive en Masse Tal og Decimaler og gange dem med hinanden. Og bagefter saa vi, at vi kunde »slægge lidt af« paa Nøjagtigheden, og saa kunde vi ganske roligt ved simpel Hovedregning komme til et Resultat, der i Praksis var lige saa godt.

Ogsaa Danskundervisningen blev hele Tiden sat i Tilknytning til det praktiske Arbejde. Retskrivningsterperi var ikke Meningen — det er vigtigere at indøve Evnen til at udtrykke sig kort og klart. Der blev givet smaa Opgaver i at beskrive Risikomomenter eller en Oplevelse. Eller man skulde foreslaa et Raad til at undgaa en bestemt Ulykke o. s. v. Opgaven skulde først besvares mundtligt, senere skriftligt. Og Retskrivningsordbøger var til Disposition og blev flittigt brugt.

Om vi saa har fundet frem til det rigtige i Undervisningen, maa andre bedømme. Men een Ting tør vi — Elever og Lærere — udtale os om med stor Sikkerhed: Den naturlige Trang, vi alle har til at kende og forstaa de Ting, vi arbejder med, er hos Arbejderen saa levende til Stede, at han først opnaar den fulde Arbejdsglæde, naar denne Trang kan tilfredsstilles.

Vi Lærere har gennem dette Kursus set, at der hos Arbejderen bor saa mange Muligheder, som kan komme frem netop gennem en dybere Forstaaelse af Arbejdets Teknik. Og derfor er Arbejdsteknisk Skole ikke blot til Fordel for Arbejderne, men for hele Samfundet.

Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse, hvorfra Ideen er udsprunget, er baseret paa intimt Samarbejde mellem alle de forskellige Samfundsklasser, og om det skal lykkes i disse Tider at gøre en Arbejdsteknisk Skole tilgængelig for Arbejdere i enhver By, maa det ske i Samvirke fra mange forskellige Sider. Mit Arbejde som Lærer ved Arbejdsteknisk Skole har overbevist mig om, at Arbejderne er villige til at løfte sin Del af Opgaven.

P. Waidtløw,
Civilingeniør.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

ETAGEADSKILLELSER

Af Professor E. Suenson

Med Tilladelse af Cementfabrikernes Oplysningskontor bringer vi nedenstaaende Artikel efter Bladet »Beton-Teknik«. Enkelte Afsnit omhandlende specielle matematiske Beregningsformler er dog udeladt.

Tegldækkenes Fremkomst var en naturlig Følge af Jernbetonens Indtrængen i Boligbyggeriet. De almindelige Jernbetondæk med synlige Bjælker egner sig ikke for Boliger; man ønsker bjælkeløse Lofter, saa Væggene kan stilles hvor som helst. Erstattes Bjælkelofterne med massive Jernbetonplader, bliver Egenvægten ofte urimelig stor, og det laa derfor nær at formindske Egenvægten ved Indlæg af lette, hule Blokke.

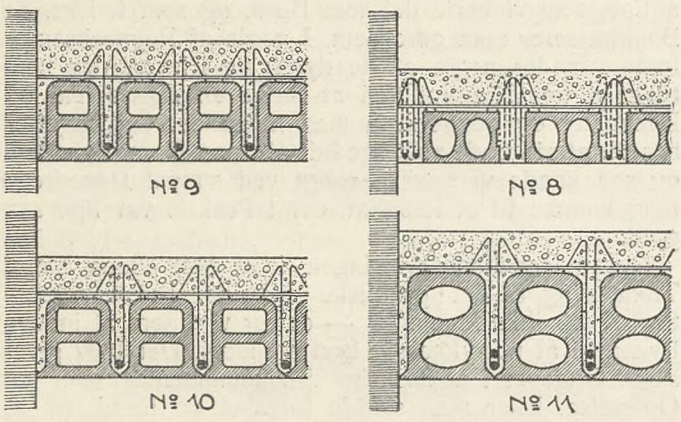

Fig. 1. Gamle Former af Molerdæk.

Ved de første Former af disse Cellepladedæk dannede Blokkenes Vægge kun Begrænsning for Cellerne uden at bære med; paa denne Maade fungerer Molerblokkene og Blokke fremstillede af lignende svage Stoffer som Slaggebeton og Bimsbeton. Først senere gik man over til at bruge Blokke af saa haardt brændt Ler, at Blokkenes Styrke kom paa Højde med Betonens, og at lade Blokkene bære med; til denne Type hører Røseler-, Sperle-, Bauma- og Skandiablokkene.

Tegldæks Former.

1. Molerdæk.

I Danmark har hule Blokke brændt af Moler været brugt i Betondæk siden 1910. Da det brændte Lers Rumvægt kun er 800 kg/m³, vejer Blokkene meget lidt, 50—90 kg pr. m² Dæk. Men deres Styrke er ringe, saa Blokkene kan kun bruges i Forbindelse med Overbeton. De er heller ikke frostfaste.

Nogle af de første Blokformer er vist paa Fig. 1. Formen Nr. 8 (Fig. 2), der lod Betonribberne være synlige paa Dækkets Underside, viste sig uheldig, og man gik derfor over til de andre Former, der har en bred Fod, som dækker Betonen. Begge Former blev i betydelig Udstrækning brugt ved Genopførelsen af Christiansborg.

Manglen ved Formen Nr. 8 viste sig ved nogle flade Tage over Christiansborgs Pavilloner. Fig. 3 viser et Snit i Taget, og Fig. 4 den pudsede Loftsplades Udseende efter nogle Aars Forløb; de mørke Striber skyldes Støv, der har fæstnet sig under Betonribberne. Straks efter Pudsningen var Forholdet omvendt; Pudsen blev hurtig hvidtør under Betonribberne, men holdt sig vaad og graa under Blokrækkerne, fordi disse havde suget Vand ved Pudsningen. Først efter nogen Tids Forløb blev Fladen ensfarvet, og derefter begyndte Sværtningen under Betonribberne at vise sig. Da Betonens Varmeledningsevne er langt større end Molerblokkenes, er Loftsfladen delt i kolde og varme Striber, og Luftens Støvpartikler afsætter sig fortrinsvis paa de kolde. Dette skyldes Stød fra Luftmolekylerne, der som bekendt bevæger sig med stor Hastighed og derved rammer Støvpartiklerne. Naar en Støvpartikel er omgivet af lige varm Luft paa alle Sider, faar den lige mange Stød fra alle Sider og svinger kun om sin Hvilestilling. Er der derimod kold Luft paa Partiklens ene Side, vil Partiklen faa færre Stød fra denne Side, da Luftmolekylernes Hastighed aftager med Temperaturen, og Partiklen drives derved langsomt ind mod den kolde Flade. Særlig stærk bliver Sværtningen, hvis Fladerne er saa

Fig. 2. Blok Nr. 8 i Plader mellem T-Bjælker. Loft over Gymnastiksal i La Cour Vejens Skole. Foraar 1910.

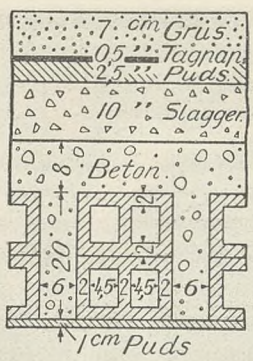

Fig. 3. Snit i Tag over Pavillon paa Christiansborg.

kolde, at der kan fortætte sig Vand paa dem, hvorved Fladernes Evne til at binde Støvet vokser.

Ved Blokke med Fodflanger viste dette Fænomen sig ikke, men til Gengæld blev Flangerne ofte beskadigede under Blokkenes Forsendelse, og siden 1923 har man anvendt en bedre Blokform. Dels gjorde man Blokkene større, dels erstattede man Fodflangerne med selvstændige Bjælkeplader, 10 cm brede, som Fig. 5 viser. Der er 6 Blokhøjder, og de ligger mellem 10 og 25 cm.

Da Blokkene er store, kan de som Understøtning nøjes med en Brædderist.

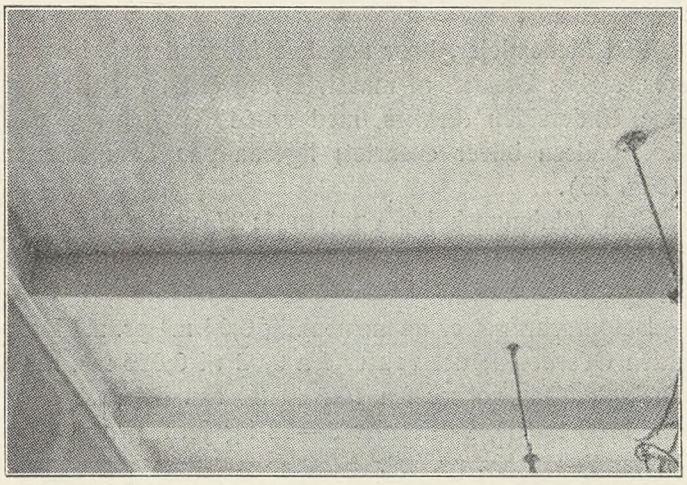

Fig. 4. Samme Tags Underside nogle Aar efter Opførelsen.

Til krydsarmerede Plader bruger man de samme Blokke og stopper blot Papir i Kanalerne. Man har tidligere fremstillet nogle trugformede Plader, der lukkede for Kanalerne, men dem har man forladt til Fordel for Papiret. Krydsarmerede Plader er udført indtil 10 m i Kvadrat.

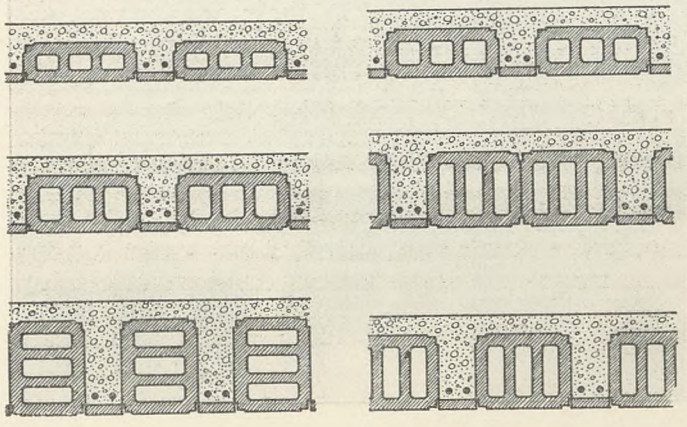

Fig. 5. De moderne Molerblokke.

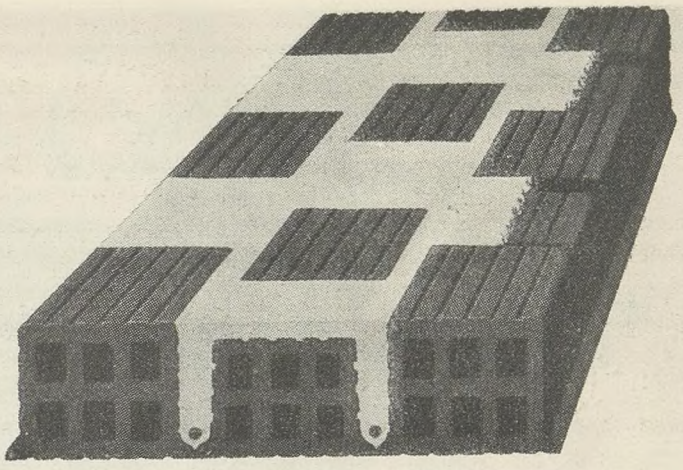

Fig. 6. Røselerdæk.

2. Andre Tegldæk.

En større Udbredelse fik Tegldækkene i Danmark, da Røselersystemet (Fig. 6) blev indført. Det blev ført frem med stor Dygtighed og i et særlig gunstigt Øjeblik. Importen af udenlandsk Bygningstømmer var standset, og Efterspørgslen efter dansk Gran blev derved saa stor, at man maatte tage til Takke med grønt Træ, og et Utal af Svampeskader og deraf følgende Retssager blev Resultatet. Nogle Arkitekter blev dømt for manglende Paapasselighed, og Trægulvene blev upopulære i Arkitektkredse. Dertil kom den meget dramatiske og uhyggelige Brand i Helsingør, der paa drastisk Maade afslørede Trægulvenes Brandfarlighed. Under disse Forhold blev Røselerdækkene modtaget med aabne Arme, og den Sukces, de havde, lokkede andre Systemer frem, først Sperle, saa Bauma, Lind og senest Skandia.

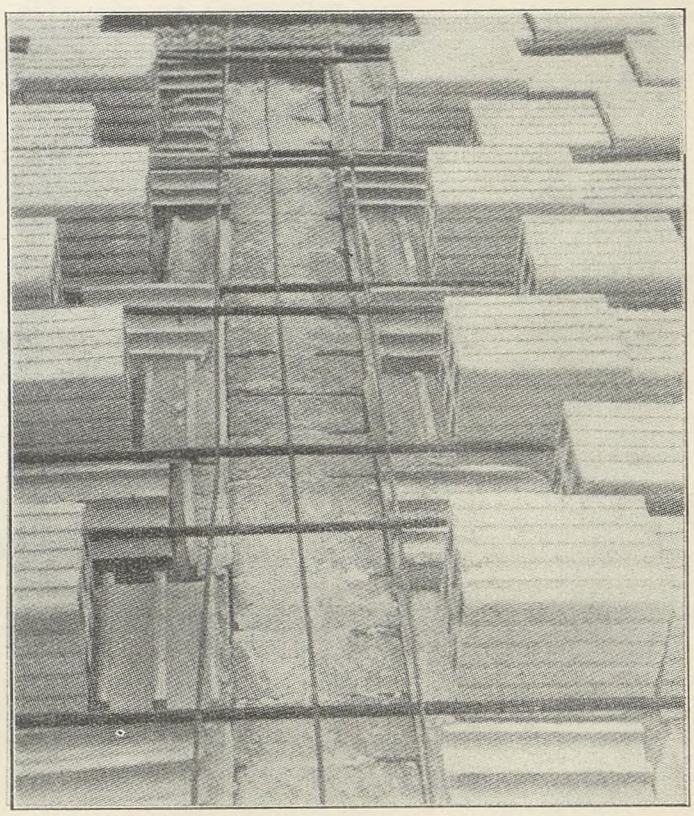

Fig. 7. Røselerdækkets Udformning over en bærende Mellemmur.

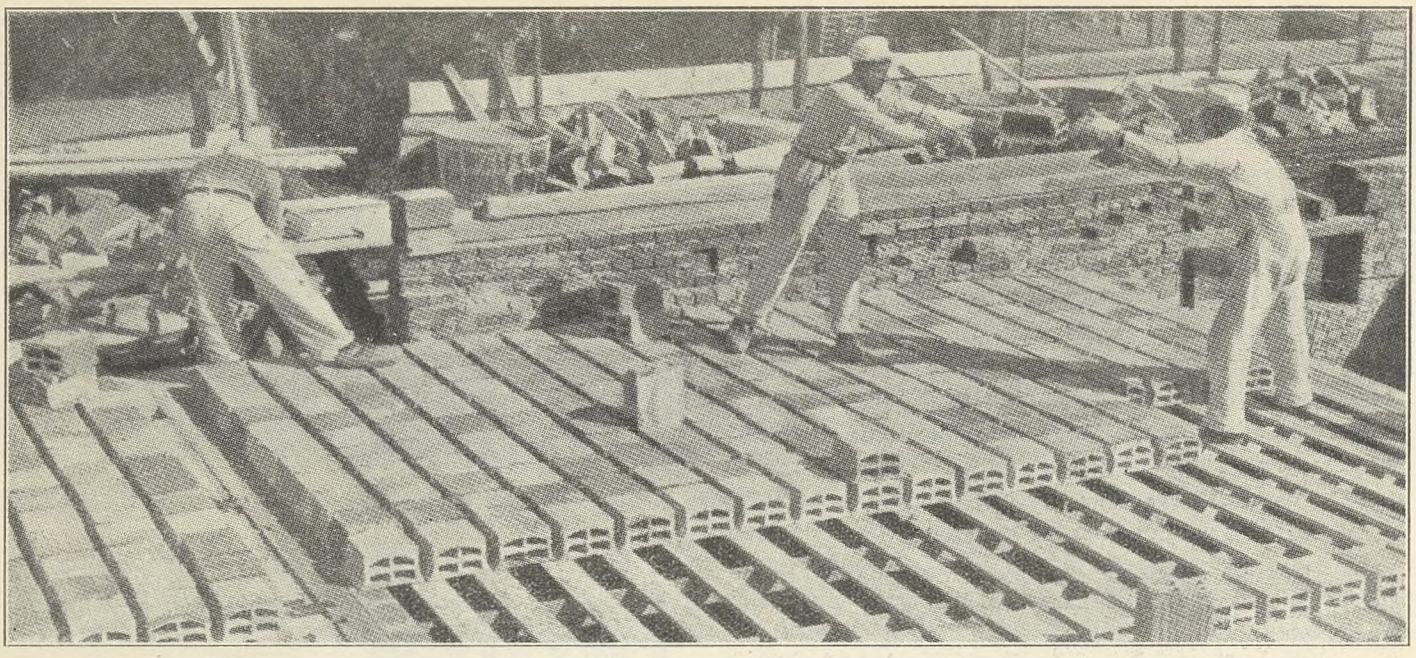

Fig. 9. Sperleblokkes Oplægning.

Til de fleste af disse Dæk leveres Blokkene med Grundflade ca. 25×25 cm og med Højder, der varierer fra ca. 10 cm til ca. 24 cm i Spring paa ca. 2 cm.

Røselerdækket (Fig. 6) indeholder to Bloktyper, af hvilke den ene er 2 cm lavere end den anden og desuden lidt smallere foroven. Hveranden Blok i en Række er lav, og Højdeforskellen udlignes med Beton, der overfører den vandrette Trykkraft fra høj Blok til høj Blok. Blokkene lægges som Regel i Forbandt, og ved Lejerne bliver der derfor Brug for halve Blokke, men man foretrækker at udlægge Bundplader (jævnfør Fig. 7) da dette er simplere.

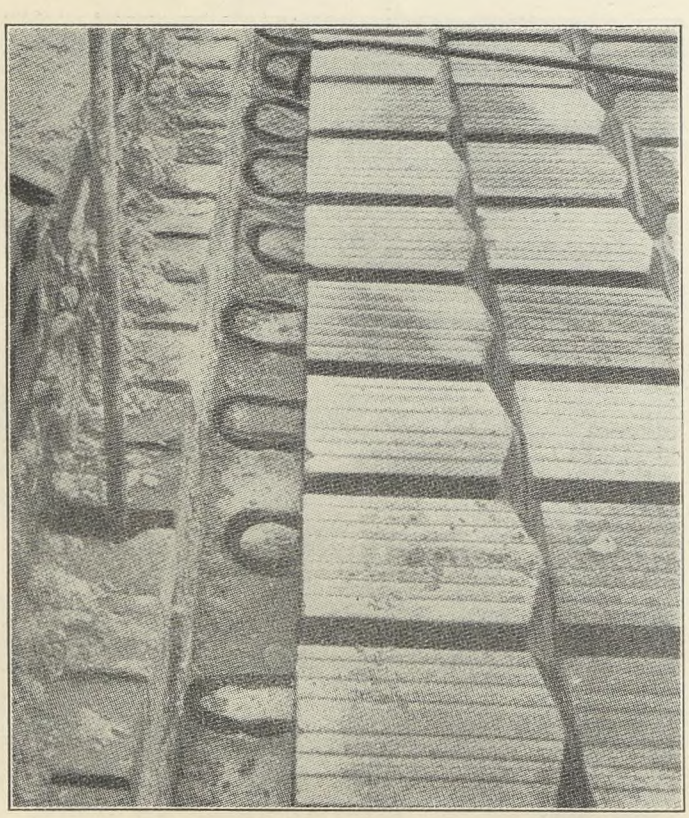

Fig. 8. Sperledæk.

Ved Mellemlejer, hvor negative Momenter skal optages, støbes Dækket af massiv Beton (Fig. 7), der dog paa Undersiden dækkes med tynde Teglplader, saa Loftspudsen bliver ensartet; ligesaa paa Lampesteder (Fig. 25).

Som Minimumshøjde opgives 1: 27 ved simpel Understøtning og 1: 35 ved Kontinuitet, som største Spændvidde 8,50 m.

Betonforbruget er gennemsnitlig 0,04 m^3 pr. m^2 Dæk uden Overbeton; det vokser fra 0,02 til 0,055 m^3, naar Dæktykkelsen vokser fra 10,5 til 24 cm. Dækket vejer ca. 1100 kg/m^3, indeholder 3—12 kg Jern pr. m^2 og koster 7—17 Kr. pr. m^2.

Sperledækket (Fig. 8) udføres med samme Blokhøjder som Røselerdækket, men Blokkene er ens høje og lægges ikke i Forbandt. Blokkens ene Ende er foroven afskaaret paa en saadan Maade, at der bliver Plads for en Tværstreng af Beton, der overfører Trykket fra Blok til Blok.

Paa Strækninger med negative Momenter støbes ikke

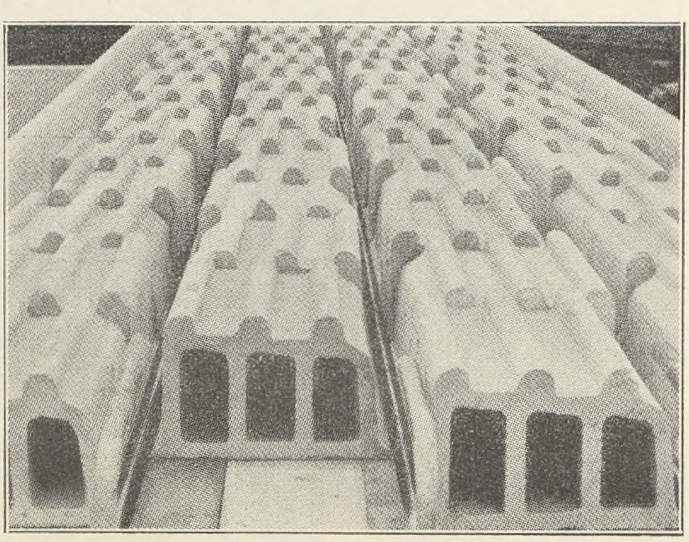

Fig. 10. Oplagte Baumablokke.

altid massivt, undertiden bruges særlige Blokke med nedadvendt Trykzone; baade saadanne Blokke og de almindelige kan ses paa Fig. 9. Paa Grund af Teglets Sugning kan Fyldningen af de nedre Tværriller volde Vanskeligheder, idet Betonen mister sin Flydeevne, inden den er trængt til Bunds i dem; disse Rillers Munding bør gøres saa vid som muligt.

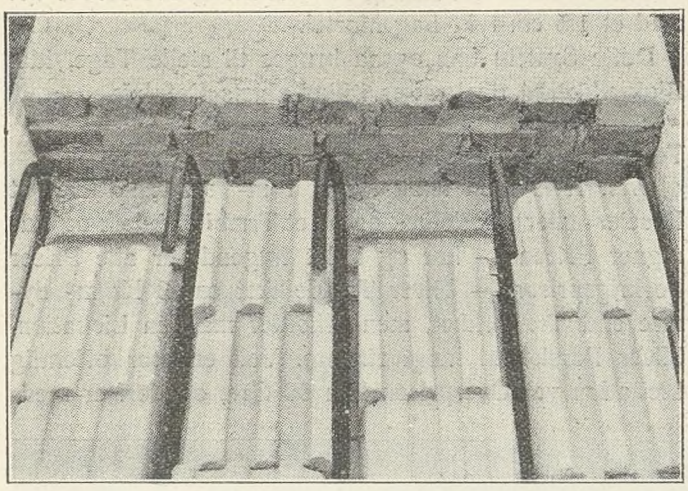

Fig. 11. Baumablokke ved Leje.

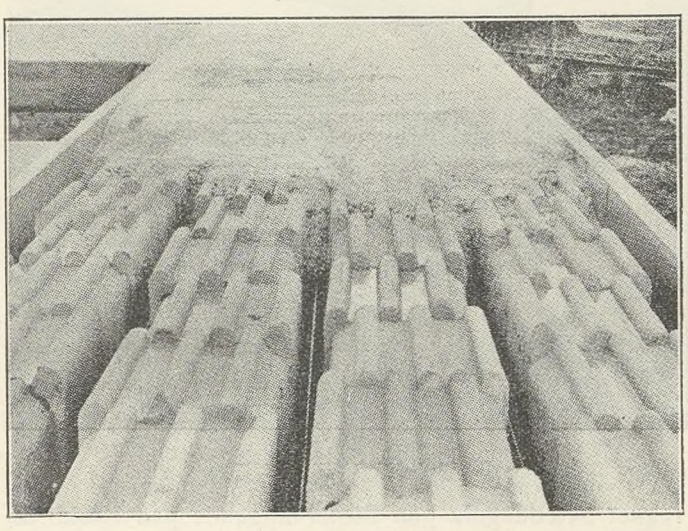

Fig. 12. Baumadæk under Støbning.

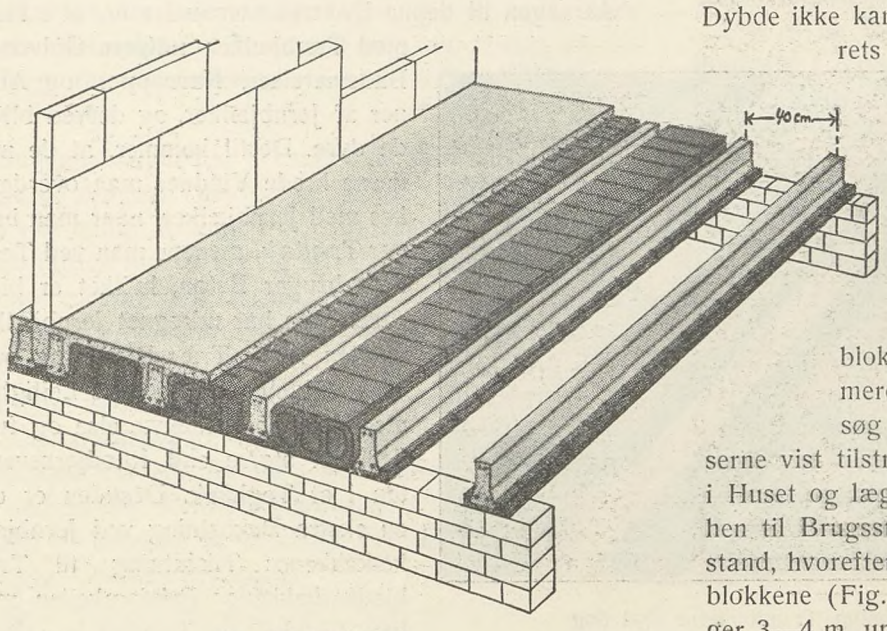

Fig. 13. Lindsdæk.

Paa de normale Blokkes Fod findes en lille Knast, der sikrer, at Armeringsjernet faar Beton under sig.

Fig. 9 viser Blokkenes Oplægning. De forreste to Blokrækker ligger langs en bærende Mellemmur og har derfor nedadvendende Trykzone.

Langs de bærende Mure har man tidligere indlagt vinkelformede Plader for at kunne støbe massivt over Muren, uden at Betonen løber ind i Blokkenes Kanaler; ligesaa i krydsarmerede Dæk til Begrænsning af Tværribberne, men de har vist sig overflødige; heller ikke Aviser behøves; Blokkenes Endeflader suger saa stærkt, at Betonen ikke løber ind i Kanalerne.

Betonforbruget angives at være ca. 10 Liter pr. m² mindre end Røselerdækkets og Egenvægten 17,5 kg/m² mindre, medens Modstandsmomentet for en given Dæktykkelse er 6 % større. Dette er Middeltal for alle 8 Dæktykkelser. Det er navnlig i Tykkelserne 10,5 og 12 cm, at Sperledækkets Modstandsmoment er større, nemlig henholdsvis 13,5 og 21 %.

Baumadækket adskiller sig fra de andre ved, at Blokkene er skæve; den ene Sideflade er lodret, den anden er hældende og desuden indadbøjet foroven. Alle Blokkene er ens, men den lodrette Flade vendes skiftesvis til venstre og til højre, hvorved Betonribbernes Begrænsningsflader bliver savtakket.

Dette ses tydeligt paa Fig. 10 og 11, som ogsaa viser, at Blokkene lægges i Forbandt, saa der i hveranden Række er Brug for en halv Sten ved Lejet. For at spare denne ekstra Blokstørrelse, nøjes man med en Bundplade, ganske som ved Røselerdækket.

Der støbes Beton i Rillerne til Overkant af Vulsterne (Fig. 12), og Trykkraften i en Lervulst afgives altsaa ved begge Ender til en Betonstreng og omvendt.

Der fremkommer paa denne Maade en meget solid Trykzone, der sætter Dækket i Stand til at udnytte en kraftigere Armering, end de øvrige Dæk er i Stand til.

Der er det tiltalende ved Rillesystemet, at Rillernes Dybde ikke kan antages at paavirkes væsentligt af Lerets Tørrings- og Brændingssvind. Man er derfor sikker paa, at Rilledybden og dermed Betontykkelsen aldrig kan blive mindre end antaget.

Lindsdæk (Fig. 13) er en dansk Opfindelse. Bjælkerne leveres færdige fra Fabrik med Teglplader paa Undersiden. Teglpladerne har udragende Næser, og paa disse udlægges hule Teglblokke, der overstøbes med 3 cm Beton, armeret med 4 à 5 Rj. 5 mm pr. m. Ved Forsøg i Laboratoriet for Byggeteknik har Næserne vist tilstrækkelig Bæreevne. Bjælkerne hejses op i Huset og lægges paa en lille Vogn, der bringer dem hen til Brugsstedet. Her udlægges de med 40 cm Afstand, hvorefter Mellemrummene overdækkes med Teglblokkene (Fig. 14 og 15). Hvis Spændvidden overstiger 3—4 m, understøttes Bjælkerne midlertidigt paa en

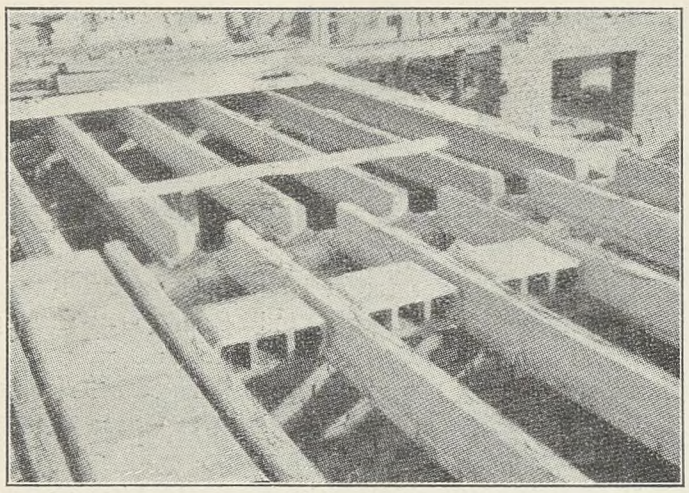

Fig. 14. Lindsdæk. Bjælker og Hulsten udlagt.

Rideplanke midtvejs. Dækket udføres i Tykkelserne 12, 15, 19 og 23 cm. Til hver af disse Tykkelser leveres Bjælker med 12 forskellige Jernindlæg. Dækket egner sig for Spændvidder indtil 8 m og Nyttelaster indtil 500 kg/m². Koncentrerede Laster kan optages ved, at to eller flere Bjælker lægges tæt.

Skandiadækket (Leipzigerdæk) adskiller sig fra de andre ved ikke at være et støbt, men et muret Dæk. Ligesom Lindsdæk kræver det ingen Underbygning under Oplægningen. Midt i Blokkenes Overside findes en Rille (Fig. 16) med en Næse, ved Hjælp af hvilken Blokkene een for een hænges op paa et Vinkeljerns nedre Flange som Perler paa en Snor. Vinkeljernet er Nr. 4½. Inden Ophængningen lægges der Mørtel paa Blokkenes Endeflader, og naar en Blokrække er muret færdig, klaskes der Mørtel paa Siden, og Armeringsjernet trykkes fra Siden ind i Mørtlen. Derefter oplægges et nyt Vinkeljern, i hvilket den næste Blokrække ophænges, og disse Blokke forsynes med Mørtel, ikke blot paa Endefladerne, men ogsaa paa den Flade, der vender mod den 1. Blokrække, saa Rundjernet dækkes. Renden mellem de to Blokrækker efterfyldes fra oven. Paa denne Maade fortsættes. Blokkene opsættes i Forbandt.

Vinkeljernene hviler paa Blokke, der er opstillet paa de bærende Mure. Er Spændvidden for stor, opstilles Træbukke, der danner midlertidige Mellemlejer.

Sammenmuringen foretages med en kalkholdig Cementmørtel. Efter at Dækket har hængt til Hærdning i en Uge, fjernes Vinkeljernene for at bruges paany, og Dækket bærer derefter sig selv. Sluttelig overstøbes det med et 1,5 cm tykt Lag Mørtel.

Dette System kan ogsaa bruges til stejle Tage, idet Blokrækkerne da lægges i Tagfaldets Retning.

Tegldæks Egenskaber.

Pris. Hvis man tænker sig 1 m² udskaaret af et Røseler- eller Sperledæk og af et Træbjælkedæk og udregner Prisen — her og i det følgende er alle Priser Førkrigspriser — bliver Tegldækket ca. 2 Kr./m² dyrere end Trædækket, men afholder man en Licitation, bliver Forskellen langt ringere. Ved en stor offentlig Licitation var Overprisen kun 90 Øre, og deri er medregnet Bræddegulv paa Strøer liggende paa Korkbrikker; i andre Tilfælde har Overprisen været Nul eller endog negativ.

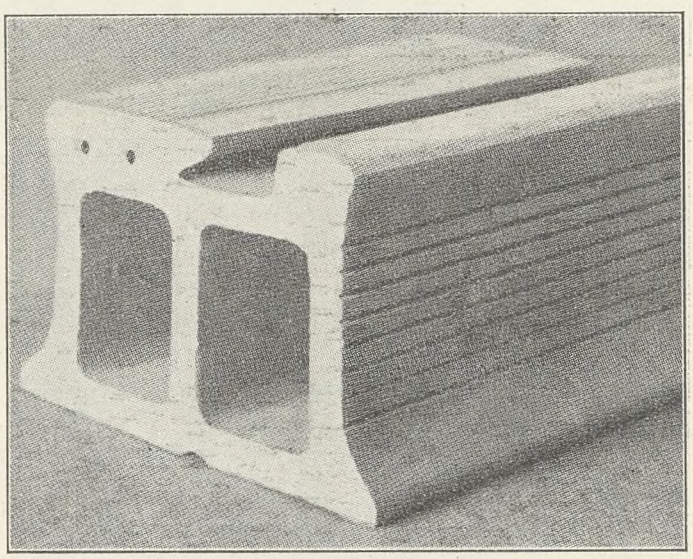

Fig. 16. Skandiablok.

Aarsagen til denne Uoverensstemmelse er, at i Huse med Træbjælker udføres Gulvene i Badeværelser, Karnapper og Altaner af Jernbjælker, og derved bliver de dyre. Dertil kommer, at de moderne brede Vinduer maa overdækkes med Jernbjælker, naar man bruger Trædæk, medens man ved Tegldæk bruger Beton, hvilket er billigere. Man har udregnet Jernbjælkevægten i et »Træ«-Bjælkelag over en almindelig 2 Værelsers Lejlighed med Altan og Badeværelse og fundet den større end Rundjernsvægten i et Tegldæk. Desuden er der en ekstra Bekostning ved Jernbjælkedækkenes Tilslutning til Træbjælkedækkene. Prisforskellen mellem Tegldæk og Trædæk er altsaa

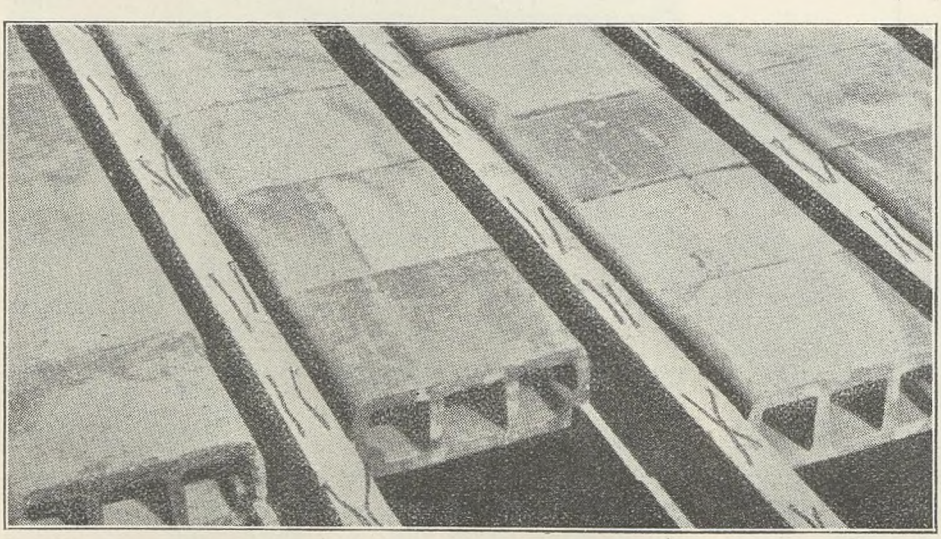

Fig. 15. Lindsdæk færdigt til Støbning. Traadbøjlerne skal dog først bøjes ud paa tværs af Bjælken, og Pladen skal krydsarmeres.

uvæsentlig. Prisen for Røseler-, Sperle- og Trædæk, indbefattet Slidlag (Fyrrebrædder), men uden Loftspuds fandtes ved en Licitation, der omfattede 13000 m², at være omtrent ens, nemlig ca. 17,0 Kr. pr. m², medens almindelige Jernbetondæk laa 1 Kr. højere.

De nævnte Priser stammer fra Huse med Smaalejligheder. Jo større Spændvidden er, des større er Bespareisen ved Tegldæk, saavel i Forhold til Trædæk som i Forhold til massive Jernbetonplader.

Vedligeholdelsesarbejderne koster mindre ved Tegldæk end ved Trædæk, idet Pudsen paa Tegldækkene efter alt at dømme holder sig fri for Revner, medens Pudsen paa Trædækkene idelig revner.

(Fortsættes i næste Nr.)

NOGLE PROBLEMER
vedrørende den sociale Lovgivning

I det københavnske Borgerrepræsentationsudvalg, der i Vinter har behandlet Forslaget til Københavns Kommunes Budget for 1940—41, har man vedrørende Forsørgelsesvæsenet bl. a. beskæftiget sig med Forhold i Tilknytning til den offentlige Huslejehjælp. Af en Undersøgelse fremgaar det, at der i forskellige Distrikter i Byen finder en stærk Koncentration Sted af Familier, der faar deres Husleje helt eller delvis betalt af Kommunen. Om adskillige af Ejendommene i disse Kvarterer gælder det, at de fra Kælder til Kvist beboes af Familier, der modtager offentlig Hjælp.

Det fremhæves om forskellige af de nævnte Ejendomme, at Ejerne ikke kan være uvidende om, at de fleste af deres Lejere modtager offentlig Hjælp, og at de maa være interesserede i at have saadanne Lejere, idet de næppe vil kunne forvente, at Lejere, der ved eget Arbejde skal tjene til Huslejen, vil betale 38—50 Kr. mdl. for en Lejlighed i saadanne Ejendomme, der alle er daarlig vedligeholdt og for de flestes Vedkommende mørke, fugtige og befængt med Væggetøj. Man har tillige faaet Oplysning om et bestemt Tilfælde, i hvilket Husejeren ved Indgaaelsen af Lejemaal har lagt ekstra 2 Kr. mdl. paa Huslejen, naar det var Forsørgelsesvæsenet, der indestod for Lejen. Om en anden Husvært er det oplyst, at de Lejere, som faar Hjælp fra Socialkontoret, foretrækkes, »for saa er hun sikker paa sine Penge.«

Budgetudvalget har henstillet til Magistraten nøje at følge de oplyste Tilfælde, at udvide Undersøgelsen og saa vidt muligt forhindre private Husværter i at udnytte disse fattige Mennesker og iøvrigt arbejde for, at de understøttede saa vidt gørligt flyttes bort fra de meget daarlige Lejligheder, hvori de bor, hen til bedre Boligforhold.

Paa et bestemt Omraade, nemlig for saa vidt Hjælpen til Aldersrentenydere angaar, er man nu i Københavns Kommune allerede for flere Aar siden kommet ind paa at undgaa de uheldige Virkninger af det offentliges Støtte til Betaling af Huslejen ved Indrettelsen af de særlige Aldersrenteboliger.

Naar Hjælpen bevilges uden Hensyn til, hvor de paagældende socialunderstøttede bor, vil det sige, at det offentlige Tilskud bidrager til at holde Lejeniveauet oppe i en Mængde gamle Ejendomme, særlig i de indre Bydele, som forlængst er modne til Nedrivning. Hertil kommer, at man som Regel ikke interesserer sig for hver Families særlige Boligbehov, idet Støtten gives efter samme Takst uden synderlig Hensyntagen til Familiens Størrelse eller Sammensætning. Hvor grelt denne Tilskudsordning kan virke, kan bedst illustreres med nogle Tal fra en Undersøgelse af Boligforholdene, der foretoges i 1936 i Forbindelse med Socialistisk Medicinergruppes Undersøgelse af Ernæringsforholdene i arbejdsløses Familier. Undersøgelsen omfattede 98 Familier, der var tilfældigt udvalgt inden for de større Arbejdsløshedskasser i København. Af disse 98 Familier modtog 75 hele Huslejen eller en Del af den fra Socialkontoret. Af disse 75 Familier boede 5 i 1-Værelsers Lejligheder, 59 i 2-Værelsers Lejligheder og 11 i 3-Værelsers Lejligheder. De 59 Familier, der af det offentlige fik Støtte til at bo i 2-Værelsers Lejligheder, bestod gennemsnitlig af over 5 Personer hver, deraf de 17 Familier paa mellem 7 og 12 Personer. Af de 75 Lejligheder var 32 »mindre egnede til Beboelse« paa Grund af Fugt og Kulde. Støtten androg i næsten alle Tilfælde Størstedelen af Huslejen, gennemsnitlig 37 Kr. pr. Maaned.

Det er nu indlysende, at med en Forøgelse af det kontante Tilskud sikrer man ikke derved uden videre de paagældende Mennesker bedre Forhold. Det at have forøgede Midler til Raadighed *behøver* jo ikke at betyde, at man faar flere Værdier for dem. Som det allerede er fremgaaet af den Undersøgelse, Københavns Magistrat har foretaget, betyder forøgede Tillæg Mulighed for at betale mere i Husleje, men det betyder ikke i sig selv bedre Boligforhold. Eller, som det siges i en af Arbejdernes Erhvervsraad i 1938 udgiven Pjece: Byggeriet og Samfundet »... saa er det alene ud fra et sundhedsmæssigt Synspunkt ganske uforsvarligt at fortsætte med denne Form for Støtte. Og naar det offentliges Støtte saaledes bidrager til at stabilisere Ejendomsværdierne i de ældgamle Kvarterer i den indre By, saa modarbejder den de Formaal, der søges fremmet gennem det offentliges Ernæringspolitik. De Penge, som det offentlige ad denne Vej anvender til at hjælpe de daarligst stillede med Betaling af deres Husleje,

burde i Stedet anvendes til Nedsættelse af Lejen i nyt Byggeri, som særligt beregnes paa at tilfredsstille disse Familiers Boligbehov.« I Forbindelse hermed foreslaar man den Ordning, der allerede praktiseres for børnerige Familier og Aldersrentenydere, udvidet til at omfatte andre Kredse af Medborgere, f. Eks. Invalider, saaledes at disse kom til at bo i nogle for dem særlig indrettede Boliger.

Man er allerede paa forskellige Omraader kommet meget vidt i Løsningen af disse Spørgsmaal. Som allerede nævnt har man nu de særlige Aldersrenteboliger.

Hermed forholder det sig saaledes. I det socialministerielle Udvalg, som i 1935—36 overvejede visse Ændringer i Reglerne i Folkeforsikringsloven angaaende Aldersrente, og særlig Reglerne om det personlige Tillæg, som Kommunalbestyrelsen i særlige Tilfælde kan yde efter Skøn, naar en Rentenyder lever under særlig vanskelige Forhold, fremsattes fra socialdemokratisk Side (nemlig af Københavns nuværende Overborgmester) den Tanke, om det ikke vilde være det mest fornuftige at søge Spørgsmaalet om Hjælp til Aldersrentenydere løst paa den Maade, at der under en eller anden Form kunde gives Tilskud til Kommunerne til kommunalt Boligbyggeri med det Formaal at nedbringe Huslejen for Aldersrentenydere. I København havde Spørgsmaalet i længere Tid trængt sig paa. Det er jo saaledes, at de gamle Kvarterer mere og mere forsvinder — den sidste Aar vedtagne Saneringslov fremskynder naturligvis yderligere denne Udvikling, men derved forsvinder jo ogsaa en Række Lejligheder, der, som vi indledningsvis har nævnt, fortrinsvis giver Husly for økonomisk daarligt stillede Personer, og de tvinges til at flytte til andre og oftest dyrere Lejligheder. Overvejelser paa Grundlag af disse Forhold førte i København til Opførelse af de landskendte Aldersrenteboliger »Guldbergs Have«. Nu er der som bekendt gennemført Lovbestemmelser om statsligt Tilskud til kommunale Aldersrenteboliger, og den sociale Lovgivning forenes her med vidtgaaende beskæftigelsesmæssige Interesser.

Det samme kan siges om Loven om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede, børnerige Familier (vedtaget af Rigsdagen den 13. April 1938), efter hvilken der som bekendt stilledes et aarligt Beløb af 10 Mill. Kr. i 6 Aar til Raadighed til Kommuner og *sociale* Boligforeninger (med hvilke der som naturligt er føres en effektiv Kontrol) til dette Formaal. Det er her interessant at bemærke, at Venstre og de Konservative ønskede, at ogsaa private Byggeforetagender uden videre skulde have Støtte, hvad Flertallet modsatte sig, ikke fordi man var imod, at det private Byggeri var af et stort Omfang, naturligvis ikke, men fordi man her, hvor det drejede sig om en vigtig Forsøgslovgivning af social Karakter, ønskede saadanne Former for den offentlige Støtte, at man havde Sikkerhed for, at de Ofre, det offentlige yder, virkelig kommer de Grupper af Befolkningen til Gode, som man tilsigter at hjælpe til forbedrede Boligforhold. Denne Lovgivning har vist sig at være af meget stor Betydning.

At Forhold som de i Indledningen anførte endnu er at finde, hvor Personer udnytter den sociale Lovgivning ved f. Eks. at spekulere i og skaffe sig ekstra Gevinst paa Huslejehjælpen, er ikke at undres over — det drejer sig jo forøvrigt om en Kreds af Personer, der sædvanligvis ikke har Haansord nok til overs for de understøttede, og som betragter den enestaaende danske Sociallovgivning som et Ødsleri af den anden Verden. Paa den anden Side vil det af det foregaaende være fremgaaet, at der allerede paa adskillige Omraader er sat et meget stort Arbejde ind paa at gøre den sociale Lovgivning saa effektiv som mulig, saaledes at dens Formaal virkelig sker Fyldest for de Personer, med Henblik paa hvem den er skabt.

G—n.

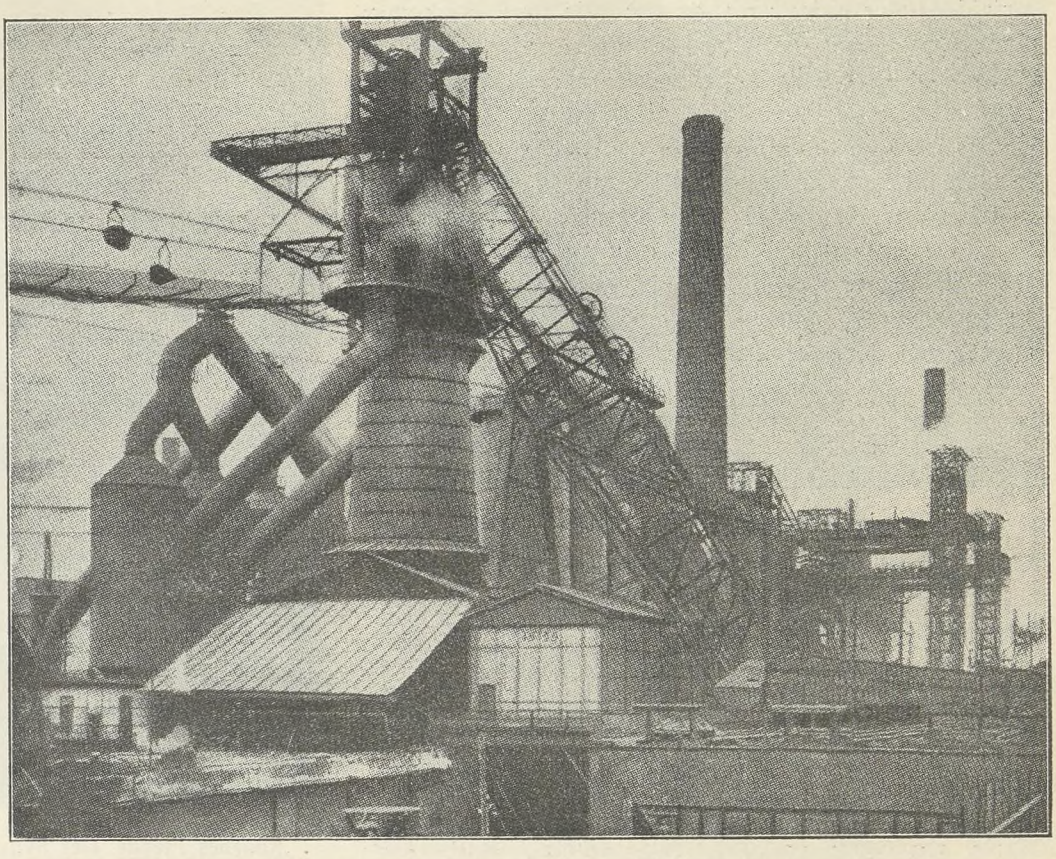
Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Hejsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Sdr. Vissing-Voer Ladegaard	(Sdr. Vissing-Voer Ladegaard Kommune)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsmester, Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

KUL OG SAMFUND

Man har kendt Kullene meget langt tilbage i Historien. Romerne brugte dem til at opvarme deres Badeanstalter med, og i Middelalderen havde Munkene Forstaaelse af Kullenes Værdi. Munkene var Pionerer, og da Kullene blev almindelig anerkendt, søgte de at faa Monopol paa Udvindingen. Betydning fik Kullene dog først i det 18. Aarhundrede i Forbindelse med den tiltagende Jernfremstilling.

Højovn i Rusland. Kullenes Følgesvend.

I Dag præger Kullene som ingen anden Ting Menneskenes hele Tilværelse. Vore Byer, Jernbaner, Dampskibe og Fabrikker er opstaaet med Kullene som Baggrund. I Dag kører vi paa Veje, der altid er jævne og glatte som et Gulv, fordi de er belagte med et Materiale, der er udvundet af Kul. Ja, selv den Tablet, vi i et koldt Foraar stiller vor Hovedpine med, er et Produkt af Kul.

I Løbet af en historisk set kort Periode skulde Kullene omforme saa at sige alle Menneskenes Liv Kloden over. Det var en Englænder, der fandt paa at gløde Kullene, hvorved han fik Koks, der var befriet for Svovlet — den fede gule Røg, vi kan se i vore Kakkelovne, naar vi fyrer med Kul — og det var nødvendigt, da Svovlet ødelagde Jernet. Dermed var Vejen ogsaa banet for Kullene som afgørende Faktor i Erhvervslivet. Fra man for 150 Aar siden tog Kullene i sin Tjeneste til i Dag, er Europas Befolkning tredoblet, og Europa har vundet sig et Overherredømme over den øvrige Verden samtidig med, at Industrien fik sit Centre i de Lande, hvor man havde Kul, nemlig England, U. S. A. og Tyskland.

Naar Kullandene kom først med i Udviklingen, skyldes det, at der bruges mere Kul end Jernmalm ved Jernudsmeltningen, og at det er billigere at fragte Jernet til Kullene end omvendt. Hvor der er Kul, er der Højovne.

I Dag er der andre vigtige Energikilder, der giver Landene en Førerstilling. Elektriciteten, »de hvide Kul«, har saaledes givet Italien dets Chance. Dette gælder ogsaa det industrielle Norge, Sverige og Finland. Olien er et andet nyt Brændselsmiddel.

Kullene har ogsaa øvet stor Indflydelse paa Verdenspolitiken, men da de er mere jævnt fordelt Jorden over, er Kampen om dem ikke saa tilspidset som for Oliens Vedkommende.

Husmandsbrug i den engelske Kulindustri.

Englænderne var de første, der begyndte at bryde Kul i større Stil, og i Dag kan vi ikke nævne England uden at forbinde det med Kuleksport, tilsodede Byer og fattige Minearbejdere.

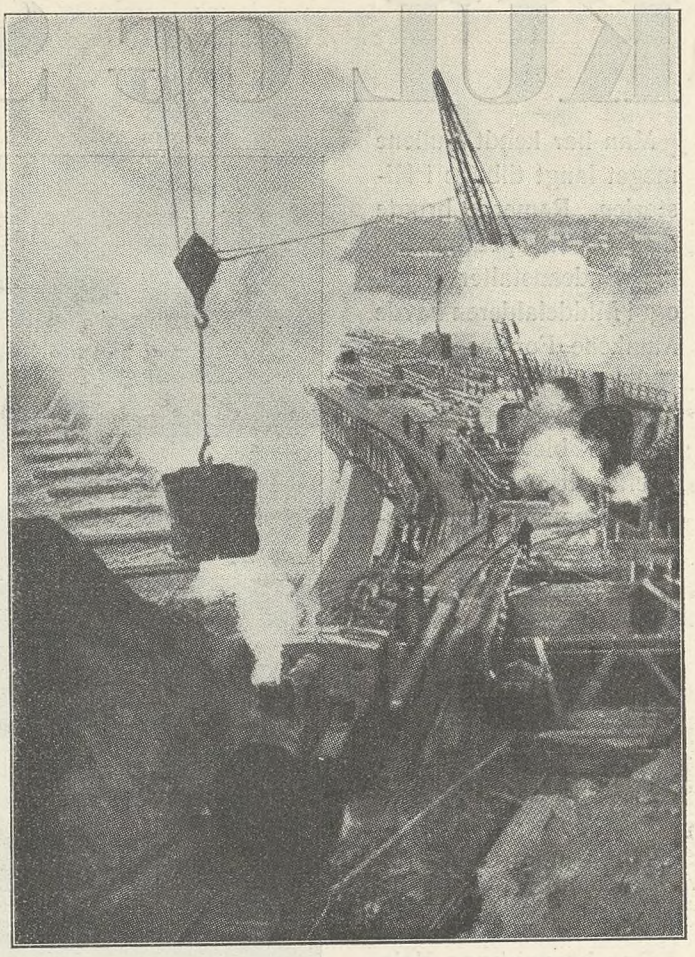
England, hvis Indflydelse i høj Grad skyldes Kullene, er saa heldigt stillet, at det har Kulminer og Malmlejer, der ligger Dør om Dør, saa næsten ingen Transport er nødvendig. Saaledes er den engelske Jernindustri fra Naturens Side meget heldigt stillet. Kullene findes baade i Sydengland (Wales, hvor Byen Cardiff er Verdens største Kuludskibningshavn), Mellemengland (Birminghan-Manchester Omraaderne, ogsaa kaldet »Det sorte Land«) og Nordengland.

Der har i tidligere Tider været drevet Rovdrift paa de engelske Kulminer som intet andet Sted. Til at begynde med tog man kun de lettest tilgængelige Kul og svinede forøvrigt med Minerne uden at bryde sig om Fremtiden. Nu bagefter maa man dels gaa dybere og dels rydde op og tage rent med, hvor man tidligere kun havde skummet Fløden.

Lykken er en lunefuld Herre. Under Napoleonskrigene tredoblede England sin Kul- og Koksproduktion, medens det gik tilbage for det øvrige Europa. Verdenskrigen blev Indledningen til den engelske Kulindustris Forfald. Under Krigen maatte det lade flere Markeder gaa, og da Krigen hørte op, satte den da nyoprettede polske Stat en vældig konkurrencedygtig Kulindustri i Gang, og da de engelske Minearbejdere i 1926 blev tvunget ind i en Storstrejke, fik den polske Kulindustri sin store Chance. England mistede mange af sine Markeder og har ikke siden kunnet generhverve dem. Til denne Elendighed for England fulgte, at Brugen af Olie i Stedet for Kul og Vandkraftens Udnyttelse til Elektriciteten i en Mængde Lande, rigtig tager fat og rammer den engelske Kulindustri haardt.

En af Vanskelighederne for den engelske Kulindustri har den kun sig selv at takke for, nemlig dens fuldstændige Mangel paa Organisation. Landets 3600 Miner tilhører 1400 Selskaber eller Enkeltpersoner, der intet vil høre om Sammenslutning. Ved Lov kan Staten nu tvangssammenslutte Minerne, men kun indenfor visse meget snævert trukne Grænser. Staten kan saaledes ikke selv drive Minerne. En anden Vanskelighed er den, at Retten til Mineralierne i Jorden ikke tilhører Mineejeren, der kun ejer selve Anlægget til Udnyttelse af Kullene. Undergrunden ejes af de store Grundejere, der ejer Jorden ovenover. Disse store Landbesiddere, Landlorderne, faar en vis Afgift af hver Tons Kul, der bringes op til Jordens Overflade, hvilket ogsaa tynger paa den engelske Kulindustri. De indkasserer hvert Aar ca. 90 Mill. Kr. Nemmere til Penge kan ingen komme. De har aldrig set de Kul, hvorfra de har deres Penge, har aldrig rørt ved dem, og kan dog vedblive at skovle Penge ind fra dem.

Efter Landlorderne skal Mineejerne eller den Mand, der driver en Mine for eget Navn, tjene. Naar vi saa samtidig ved, at gode og daarlige Miner drives i Flæng, og at der ikke er Mulighed for en rationel Udnyttelse af Kulforekomsterne takket være Ejernes Fastholden ved det lille individuelle Selskab, saa forstaar vi ogsaa, at

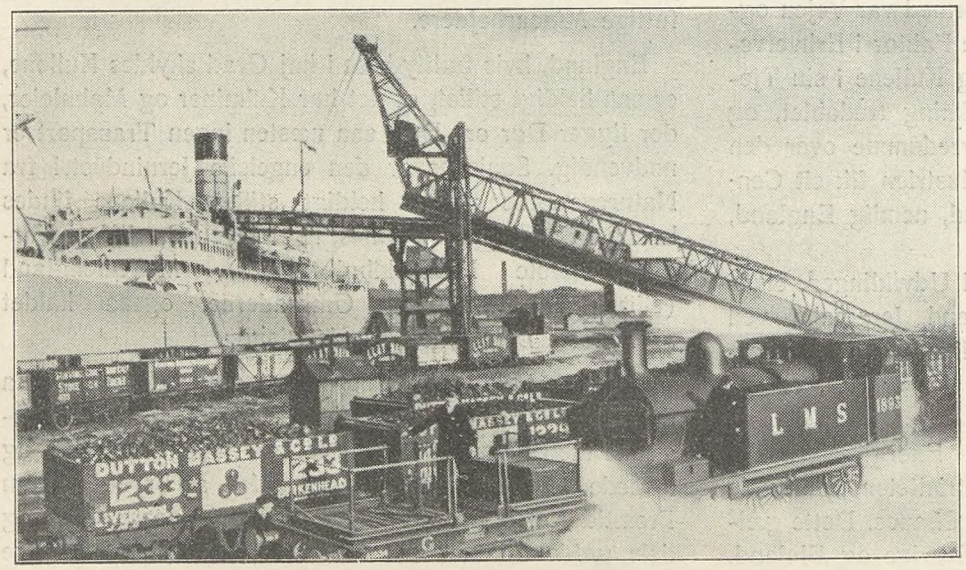
Kullenes Fjende. Der bygges Dæmning til Udnyttelse af Vandkraften (Rusland).

Landet ikke kan konkurrere med Udlandets store Syndikater og Truster. 1942 vil Staten overtage Grundejernes Mineralrettigheder — men mod en klækkelig Erstatning; der har været talt om en Sum paa 1,4 Milliard Kr.

Slaveri i de amerikanske Miner.

U. S. A. er Verdens største Kulproducent, det aarlige Udbytte er 450 Mill. Tons, hvilket er henved Halvdelen af Verdensproduktionen. Men Landets vældige Industrier, Lokomotiver o. s. v. forbruger selv Størsteparten heraf, saaledes at U. S. A.s store Produktion er mindre generende for den engelske Eksport end det tidligere Polens aarlige Produktion paa 36 Mill. Tons, hvoraf en Trediedel bliver eksporteret. U. S. A.s samlede Eksport gaar næsten lige op med Kanadas Import, der gaar dog noget til Sydamerika. Men da Kullene ligger for langt fra Vandet, kan det daarligt betale sig at eksportere dem. Søtransporten er langt billigere end Landtransporten.

U. S. A.s betydeligste Kullejer

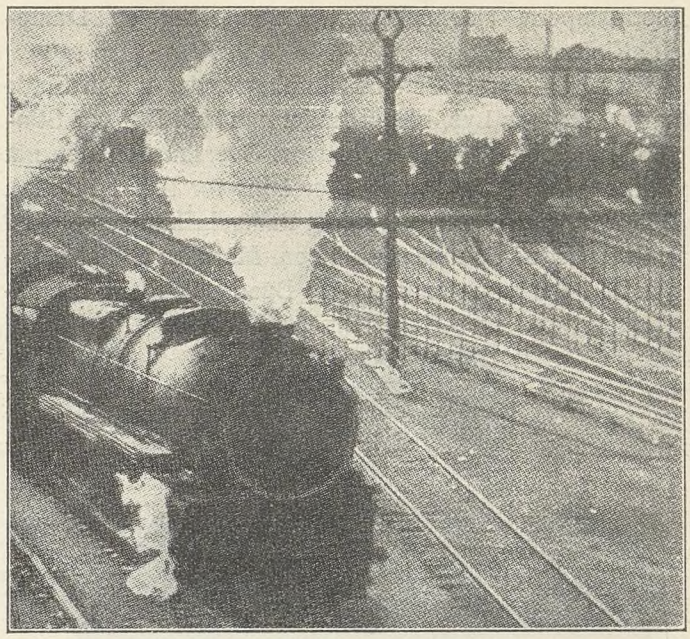
Oceandamper indtager Kul ved Hjælp af et elektrisk Transportbaand.

ligger i Staten Pensylvanien, hvor Kullene findes i meget tykke Lag samtidig med, at de er af meget fin Kvalitet. U. S. A. er det typiske Skoleeksempel paa, hvorledes Kullene er i Stand til at trække Malmen og dermed Industrien til sig. Kullene i Pensylvanien ligger i Nærheden af de vældige Søer. I den anden Ende af Søerne, der er indbyrdes forbundne, findes Landets rige Malmlejer. Afstanden er dog saa lang som fra Danmark til Sortehavet eller Spanien. Denne lange Afstand maa Malmen transporteres, først pr. Damper og siden pr. Jernbane til de store Højovnsanlæg i Pittsburg, hvor Kul og Malm mødes i et af Verdens største industrielle Centre.

U. S. A.s Kulindustri er i høj Grad centraliseret. Minerne drives af store Selskaber, hvis Behandling af Arbejderne er noget af det brutaleste, Historien kan opvise. Ingen Slave i Fortidens Rom har haft det værre. Arbejderne var indtil for nylig helt i Selskabernes Magt. De boede i Selskabernes Huse, handlede i Selskabernes Butikker og læste de af Selskaberne underkøbte Aviser. Penge saa de aldrig. Naar Ugen var omme, fik de kun en Kvittering paa Huslejen og de Varer, de havde købt i Selskabernes Butikker. Ofte sørgede Selskaberne for, at Arbejderne kom i en bundløs Gæld til dem, hvorved de fik en meget udstrakt Magt over Arbejderne. Unge, dygtige Mænd, der nok kunde ønske at flytte andetsteds hen og finde et friere Arbejde, bandt man med Kreditten til Minerne for Livet. Som Aviserne saaledes var Politiet og Politikere underkøbt. Mange farlige Fagforeningsfolk har Selskaberne under forskellige Paaskud faaet fængslede. Roosevelts NIRA-Love gav Arbejderne Organisationsret og knæsatte de kollektive Aftaler, og de fængslede Fagforeningsledere blev løsladt. Med Lovene opnaaede Arbejderne ogsaa at faa en Repræsentant i Vejerboden, hvor Arbejdernes Produktion vejes, og hvorefter de lønnes. Tidligere var det saadan, at Selskaberne vejede for lidt. Denne Bestemmelse er af stor Betydning for Arbejderne. De store Kultrusters Behandling af Arbejderne har den amerikanske Forfatter Upton Sinclair beskrevet i en meget gribende Bog, som han kalder »Kong Kul«.

Tysklands Kul — ogsaa en Slags Socialisering.

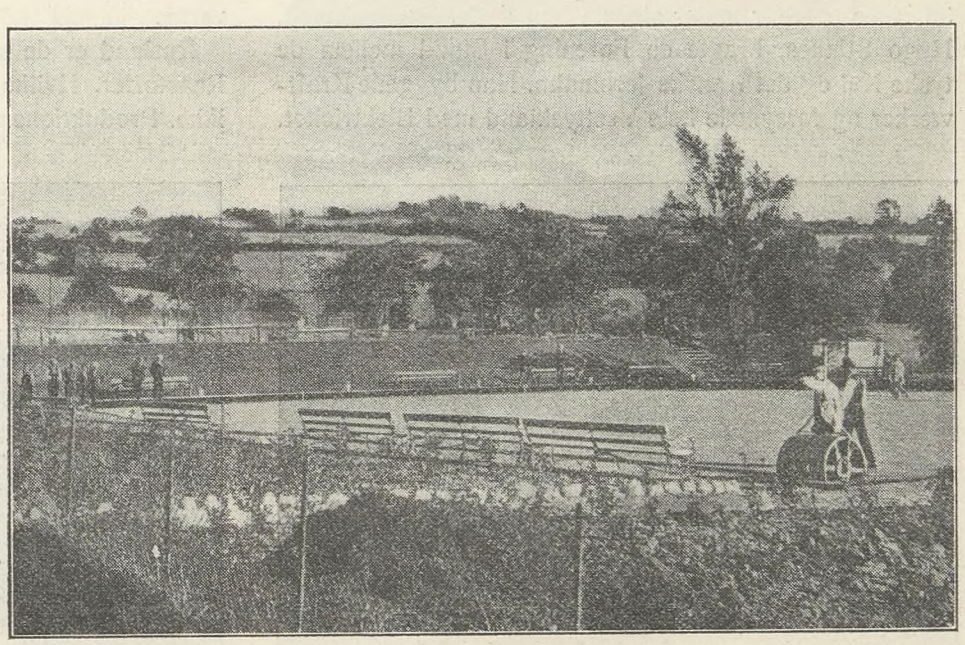
Hvis man lægger Tysklands Sten- og Brunkulsudvinding sammen, vil Tyskland være Verdens næststørste Kulproducent. Tager vi kun Stenkullene, maa Landet nøjes med Tredjepladsen. Eksporten er meget betydningsfuld, henved 40 Mill. Tons. Landet er Nummer to i Rækken af Kuleksportører, og dets Eksport andrager fire Femtedele af Storbritanniens, der saaledes er haardt trængt.

Hele den tekniske Udvikling hviler paa Kullene.

Tysklands Stenkulslejer findes i Omraaderne ved den franske Grænse. Brunkullene forefindes især ved Østgrænsen. Hvad Tyskland mistede af Kulomraader efter Krigen i Polen og andre Steder, har det siden erhvervet sig og meget mere. Østrigs og Sudeterlandets store Brunkulslejer er nu under Tyskland, der raader over næsten alt Brunkul i Verden. Men er Tyskland end Storeksportør af Kul, har Landet forstaaet paa samme Maade som U. S. A. at gøre Brug af Kullene selv. Tysklands Sværindustri og kemiske Fabriker er enestaaende i Verden.

Tysklands Kuludvinding er velorganiseret. Nogle faa Syndikater og Truster raader over Størstedelen af hele Udvindingen. Megen Dygtighed er udvist for at skabe de mægtige Sammenslutninger, der i Dag spænder over Kulminer, Kraftstationer, Højovne, kemiske Fabriker,

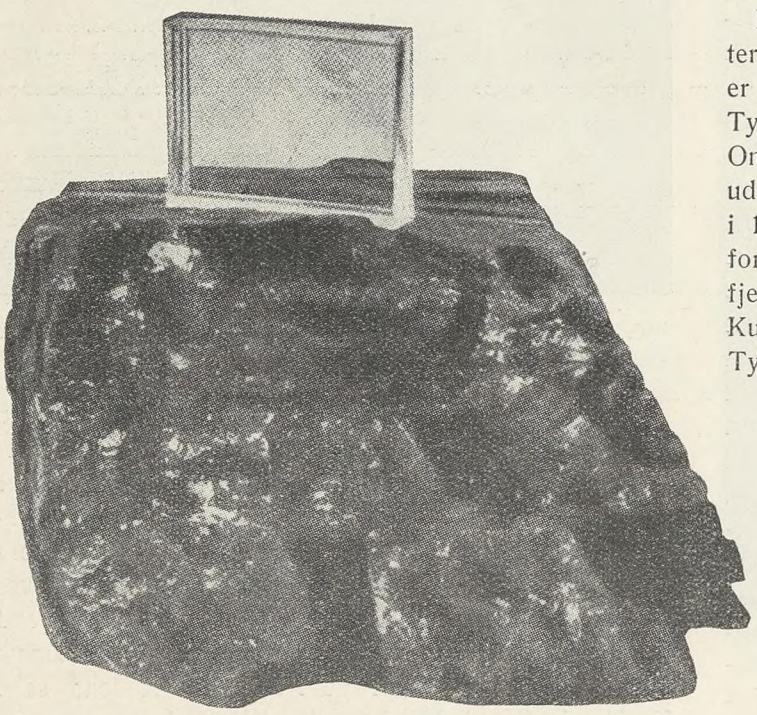

Sportsplads og Anlæg, betalt af Arbejdernes Hjælpefond, Arbejdsgiverne og Staten og lavet af de arbejdsløse (England).

Floddampere, Havnepladser, Skibsværfter og Dampskibslinier.

En af de største Sammenslutninger, der nogen Sinde har set Dagens Lys, blev grundet paa Kul. Det var Stinnes-Koncernen. Den blev *for* stor. Overskueligheden gik tabt, man forkøbte sig og blev læns for likvid Kapital. Den faldt som saa meget andet under Inflationen.

Stifteren af Sammenslutningen, Matthias Stinnes, begyndte i det smaa med en lille Baad paa Rhinen, trukket af en Hest. Det nye i Foretagendet var, at han transporterede Kul fra sin egen Mine til Aftagerne i Holland. Den ene Baad blev til flere. De hestetrukne Baade blev til Floddampere med mange Pramme efter sig. Allerede den første Stinnes ejede Dampere og havde 38 Kulkonsortier under sig, da han døde. Sønnesønnen, Hugo Stinnes, bragte en Forening i Stand mellem de tyske Kul og det franske Jernmalm. Han byggede Kraftværker og forsynede hele Vesttyskland med Elektricitet.

Linse lavet af Kul.

Han udvidede Koncernen til at omfatte Skove, Maskiner, Landgodser, Banker og Aviser. Selv blev han Politiker, og Koncernen beherskede en Overgang hele Tysklands Økonomi.

Hvis Stordrift og rationel Udnyttelse af Naturrigdommene dækker, hvad man forstaar med Socialisme, saa kan man sige, at der i Tyskland er skabt Socialisme ad kapitalistisk Vej.

Frankrig mangler Kul.

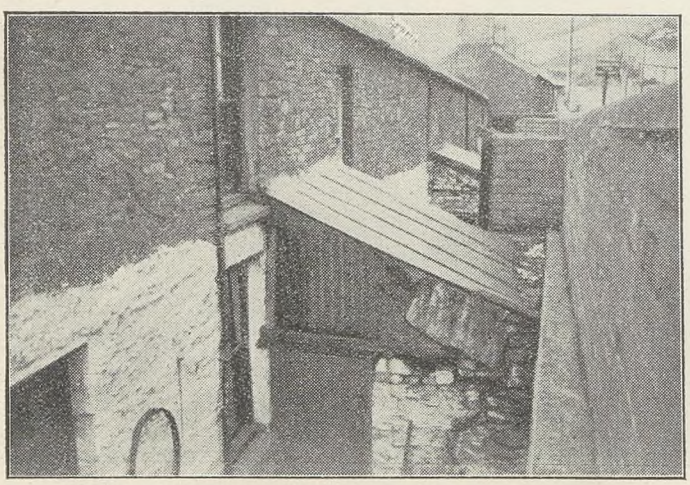
Det franske Elsace-Lorraine med dets rige Malmfelter og Tysklands Kul udgør en økonomisk Helhed. De er nu splittede. Malmfelterne, der skiftevis har tilhørt Tyskland og Frankrig, blev efter Verdenskrigen fransk Omraade. Samtidig fik Frankrig Ret til i 15 Aar frit at udnytte Kulforekomsterne i det rige Saardistrikt. Men i 1935 stemte Saar sig tilbage til Tyskland. Stillingen for Frankrig er nu den, at til Trods for at være den fjerdestørste Kulproducent i Verden, maa det indføre Kul i Mængder, der beløber sig til tre Fjerdedele af hele Tysklands Eksport og er den største Import, et Land har. Afbrydelsen af den tysk-franske Samhandel, der er kommet de engelske Kulminer til Gode, betyder en Omorganisering af hele Økonomien, som det vil blive meget svært at føre tilbage til den almindelige Udveksling af Varer og Tjenesteydelser, naar Krigen hører op.

Resten af Verden.

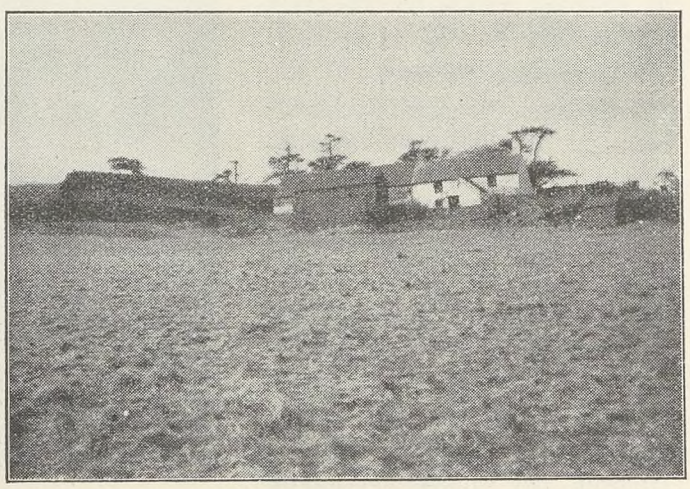
Til Europas kulinteresserede Lande hører ogsaa Italien, der hører med til Industristaterne. Desuagtet findes der ikke Kul i Italien, og det er derfor Verdens næststørste Importør af Kul, ca. 13 Millioner Tons, hvilket er en Trediedel af, hvad Tyskland udfører.

Holland og Belgien er begge selvforsynende med Kul, der finder dog baade Eksport og Import Sted. Kuludvindingen havde især et Opsving i Tiden mellem Verdenskrigen og Verdenskrisen i Begyndelsen af Trediverne.

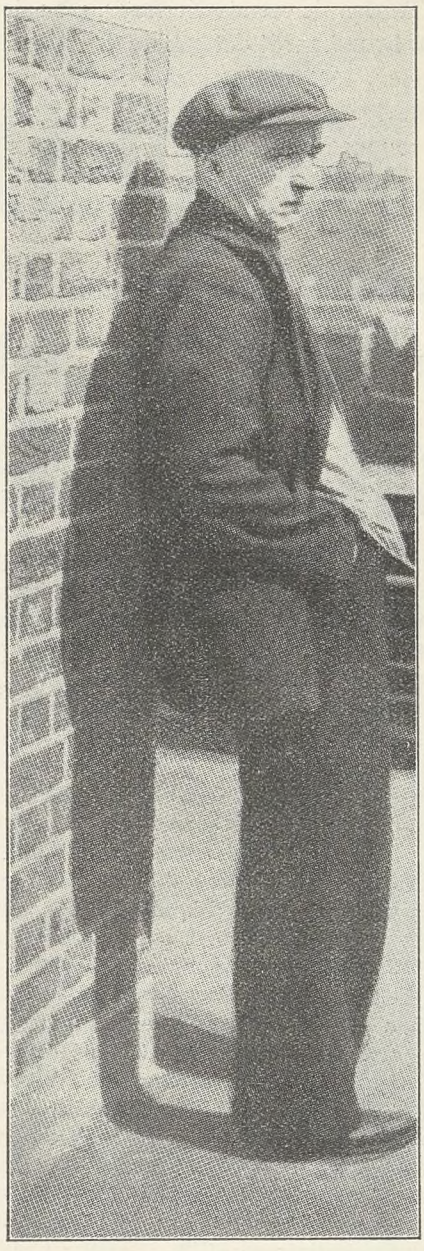
Rusland er de store Muligheders Land, hvad angaar Raastoffer. Hvilke Forraad af Kul Landet ejer, vides ikke. Produktionen er i Dag oppe paa Halvdelen af den

Boligerne er gamle og skumle.

Hvor Kullene sejrer forfalder Landbruget (Wales).

Arbejdsløs.

engelske. Ruslands gamle Industricentre findes i det sydlige europæiske Rusland mellem Floderne Dnepr og Don, hvor Kullene findes. Et nyt Kulfelt med meget store Forraad er fundet midt inde i Sibirien, hvor man straks laver Kullene til Koks, før de transporteres til de uralske Malmfelter, hvor de bruges i Staalproduktionen.

I en Mængde Lande: New Zeeland, Australien, fransk Indien, Indokina, Alaska findes der ligeledes Kul. I Kina findes der meget rige, lettilgængelige Kullejer. Japan kæmper en haard Kamp for at sikre sig Kul. I de manchuriske Nordprovinser, som Japan har Overhøjhed over, findes et af Verdens største Minefelter. Japan venter ifølge Femaarsplanen af 1938 at komme op paa en Produktion af 35 Tons i disse Aar, altsaa op i Nærheden af Frankrigs Produktion.

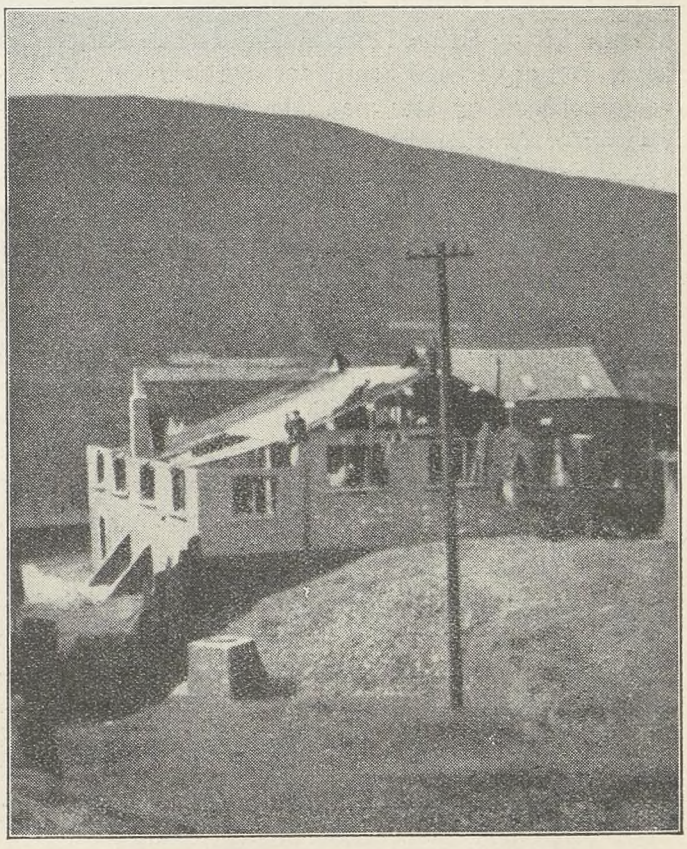
Norge sikrede sig i 1920 Svalbard (Spitsbergen) med dets betydningsfulde Forekomster af Kul. I Skaane, gammelt dansk Land, findes der mindre Forekomster. Kullene her er af en yngre Dato og derfor mindre gode. De ligger i en Dybde af 90 m. De findes kun i tre Lag, hvoraf det tykkeste er 90 cm. Hele Omraadet er 8 km langt og 3 km bredt. Forekomsten er ikke større, end at Sverige i Løbet af 20 Aar kunde tømme den, hvis man udelukkende brugte Kul derfra. Men Kullenes daarlige Kvalitet gør, at det daarligt kan betale sig at transportere dem over ret lange Afstande. De brydes til Stadighed. Et stort Kraftværk er bygget i Forbindelse med Minerne, men ellers maa Sveriges Kul kun betragtes som en Nødreserve.

Danmark har ingen Kul bortset fra de Ubetydeligheder, der findes paa Færøerne. Vi er derfor henvist til Indførsel fra andre Lande. Vor Indførsel af faste Brændselsstoffer har i de senere Aar ligget paa ca. 6 Mill. Tons til en Værdi af 140 Mill. Kr. Dette Tal vil under de nuværende Forhold blive baade to- og tredoblet, medens Kvantummet vil blive mindre. Vor Brændselsindførsel er Forudsætningen for det Danmark, vi kender i Dag. Den Energimængde, vi selv kan forskaffe os gennem Vandkraft, Vindkraft, Brunkul og Tørv, er ikke meget sammenlignet med vort nuværende Forbrug. Industri og Skibsfart bruger af vor Indførsel 1,8 Mill. Tons, offentlige Virksomheder 1,7 Mill. og Opvarmning af vore Huse og offentlige Bygninger 2,5. Det sidste Tal var 1913 0,8 Mill. Det øgede Forbrug maa delvis tilskrives Befolkningstilvæksten og delvis en højere Levestandard.

De overflødige Kul.

Kullene hidførte i sin Tid en økonomisk Verdensrevolution. Med dem blev det muligt at besejle Havene i større Stil, Verden blev mindre i den almene Bevidsthed og Kullandene blev Verdensbeherskere — England frem for alt. Men hvad vilde der ske, hvis Kullene pludselig blev overflødige?

Vi behøver ikke at spørge. De første Erfaringer kan vi allerede notere os. Der er for mange Kul i Verden. Man har nu Brændselsstoffer, der er mere fordelagtige i Brug end Kul, der har den Fejl, at de er tunge og optager meget Lasterum i Skibe o. s. v., hvor de bruges i Transporten, ligesom de ogsaa er dyrere at transportere. Olien er et meget mere koncentreret Brændselsmiddel, der tilmed er let at haandtere, da det ved Hjælp af en Pumpe selv kan løbe derhen, hvor man har Brug for den. Olien har ogsaa den Fordel, at den, hvor det

De arbejdsløse bygger Klubhus i Wales.

bruges som Brændstof til et Skib, kan stuves ned, hvor man ikke kunde stuve Kullene ned uden med helt vanvittige Lemperomkostninger. I de store Oceanfarere er man derfor gaaet over til Oliefyring. 120 Mands Arbejde ved Fyrene i et Dampskib erstattes i Dag af tre Mands i et oliefyret Skib, og hvor de første maatte arbejde haardt og lide Hede og Kulstøv, gaar de tre Mand omkring ved deres Fyr i hvide Kitler.

Nye Trafikmidler, der udelukkende bruger Olie, er kommet til. Og selvom man vilde indvende, at de Rejsendes Tal og Fragternes Mængde er steget, saa maa det huskes, at en Industri maa arbejde med stigende Produktion for at holde alle Mand i Arbejde.

I den nye af Elektricitet og Kemi prægede Tidsalder, som vi allerede nu er ved at opleve, spiller Kullene en stor Rolle som Brændselsstof til Kraftstationer og Raastof til den kemiske Industri. Mange Lægemidler er udvundet af Kul, Tjære, Vejmateriale, et Utal af Farvestoffer, Benzin, Naftalin og mange Eksplosionsstoffer laves ligeledes af Kullene. Vi kan gaa endnu videre: Bakelit, alle de mange elektriske Knapper, vi har i vore Hjem, Parfumer, Bukseknapper, Desinfektionsstoffer, ja, selv fine Linser udvindes af Kullene som Hoved- eller Biprodukter.

Mange er arbejdsløse.

Men trods denne Udvikling er der stadig mange arbejdsløse Minearbejdere i Verden. Efterhaanden som bedre Redskaber og Arbejdsmetoder erstatter ældre og mindre effektive, bliver det Mandskab, der kræves for at bryde selv et større Kvantum Kul, mindre. I sig selv er det vel ingen Ulykke, at færre Mennesker behøver at udsætte Liv og Helbred paa at skaffe os de Kul, vi behøver. Det er derimod haardt for den Arbejder, der bliver arbejdsløs, og som man ikke er i Stand til at anvise andet Arbejde. Som Aarene gaar, vil Forholdene udjævnes, en Del af Minearbejderne vil udvandre fra Kuldistrikterne, men Overgangen vil blive haard og mange vil være for gamle baade til at udvandre og faa Arbejde, hvor de er. En rigtig Prøve paa, hvad dette vil sige, har man i de saakaldte »haardt ramte Distrikter« i England, Egne, hvor man har haft Kulbrydning som eneste Erhverv. Byerne forfalder, Flertallet af Beboerne er arbejdsløse og bestaar af ældre Folk, der er ingen Børn, som der har været tidligere, og Ungdom mangler der helt. De unge søger ud, kommer tilbage for en Tid, da det kan være svært at tilpasse sig det nye, men rejser saa ud igen og bliver.

De amerikanske Arbejdere har ogsaa faaet Arbejdsløsheden at mærke, og det samme har Arbejderne i en Række andre Lande. Mellem 1929 og 1936 gik Kulindustrien ned med i

U. S. A.	38 %
Polen	41 %
Tyskland	30 %
England	20 %

Det er ganske vist Tal fra de værste Kriseaar, men de fortæller os noget om, hvor haardt det gik ud over denne Industri under Krisen. Det var et Knæk for mange Virksomheder, som aldrig er forvundet. Men det er Minearbejderne, der rammes haardest. Det er jo dem, der skal leve af Kulproduktionen.

Svend Nielsen.

Medlem siellt

Brønderslev Afd. — Proprietær Knudsen, Kornumgaard. I ovennævnte Sag har vort Medlem Poul Poulsen nu i Henhold til Afgørelse fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet faaet udstedt sine Feriemærker. Sagen havde en særlig Interesse derved, at Brønderslev og Omegns Landboforening havde assisteret Arbejdsgiveren, der ikke mente, at han var forpligtet til at udstede Feriemærker, hvilket bl. a. begrundedes med, at vort Medlems Beskæftigelse for Arbejdsgiveren havde været temmelig uregelmæssig, hvilket naturligvis ikke var nogen Undskyldning.

Fabrikarbejderne — A/S Emil Halvorsen. A/S Dansk Skinkekogeri. Firmaet Automatic. Firmaet Fhv. Levin & Sønners Eftf. Firmaet Osto-Fabriken. Firmaet Brich & Spehr. A/S Skandinavisk Gummifabrik. A/S Den elektriske Staalrørsfabrik. Aarup & Co. A/S De borgersenske Fabriker. Firmaet Poul Bergsøe & Søn. A/S Dansk Snørebaand og Kemikaliefabrik. A/S Dansk Knapindustri. Georg Larsens Hospitalsinventarfabrik. N. Ekbloms Cyklesaddelfabrik. Akkumulatorfabirken Nestor. Firmaet A/S Flava. Firmaet Berleme-Nix. Vibe-Hastrups kemiske Fabriker. Firmaet C. V. Messerschmidt. Fabriken Cara. A/S Soigneringsanstalten Apollos. R. H. Vinding chem. tekn. Fabrik. Baltisk Lynlaas- og Fjederfabrik A/S. De danske Eddikebryggerier. A/S Richter & Schmidt. Margarinefabriken Kronen. Overenskomsten fornyet 1 Aar, idet Dyrtidsordningen mellem Hovedorganisationerne af. 31. Oktober f. A. er tiltraadt.

Hjørring — A/S Jensen & Kjærsgaard, Hjørring. A/S Hjørring Jern- og Staalforretning. Købmand Ole Nielsen, Hjørring. A/S Otto Jakobsen, Hjørring. A/S Chr. Nielsen, jun., Hjørring. A/S Hjørring Korn- og Trælasthandel. Grosserer Møller Lee (Trælasthandel). Firmaet Rud. Hansens Kulimport, Hjørring. A/S Jørgen Storm's Eftf., Hjørring. A/S Chr. Holmen, Hjørring. A/S Otto Heerfordt, Hjørring. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Skamstrup (6. Kreds) — Mørkøv Brugsforening. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Ugelønnen for Chauffører Kr. 58,21 og for Lagerarbejdere Kr. 55,68. Timelønnen henholdsvis 124 og 119 Øre. Mindstebetaling 4 Timer. Overarbejde 25, 33, 50 og 100 %. Kun Medlemmer af Dansk Arbejdsmands Forbund. Firmaet har tiltraadt Dyrtidsordningen, som er gældende mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten gælder med 3 Maaneders Opsigelse til en 1. Marts.

Frederikssund — Vognmændene. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Ringsted. — Købmændene og Grosserne. Vognmændene og Fragtmændene. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

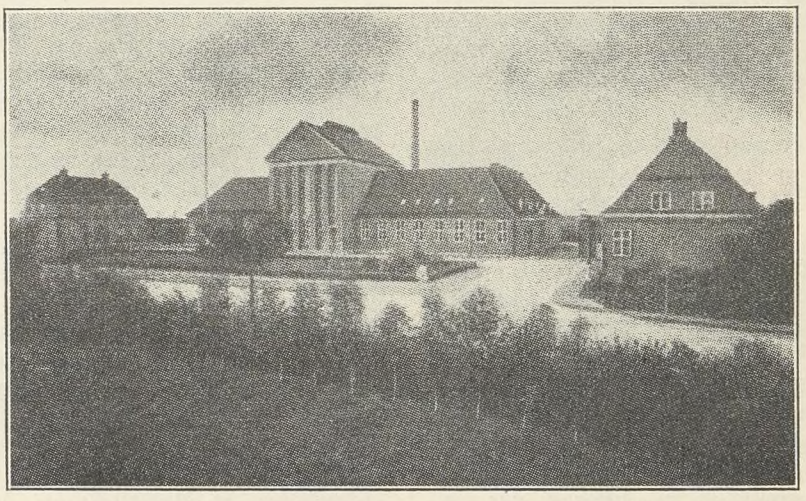
Grenaa — Vognmand Jens Olsen, Storegade, Grenaa. Overenskomsten fornyet til 1941, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Hvor Videnskaben og det praktiske Erhvervs Udøvere arbejder Haand i Haand

Lidt om Forsøgsvirksomhed og Statens Forsøgsmejeri ved Hillerød

Det er ofte saaledes, at før en Vare sendes paa Markedet, har den været Genstand for omfattende Forsøg og Eksperimenter. Det kan dreje sig om en Maskine, et Redskab eller andre Ting, og undertiden har saadanne Forsøg strakt sig over et Aaremaal og har været ret kostbare, før det lykkedes at naa det endelige og mest fuldkomne Resultat. Det er yderst sjældent, at den store Offentlighed faar noget at vide om saadanne Forsøg, og det er vel en af Aarsagerne til, at man, navnlig naar der er Tale om Forsøg som Staten financierer, ofte hører fremsat en Bemærkning som: »Naa ja, det er jo noget af det, Staten smider Penge ud til.« Bemærkningen bliver som Regel fremsat i en ringeagtende og ironisk Tone, og man faar Indtrykket af, at den paagældende regner saadanne Forsøg for ganske uden Værdi, og at de i det højeste kun er sat i Scene for at tilfredsstille visse Menneskers Trang til at eksperimentere. Aarsagen hertil maa vel først og fremmest søges i manglende Kendskab til de faktiske Forhold, men vel ogsaa i nogen Grad, fordi den store Offentlighed savner de fornødne Forudsætninger for at kunne bedømme de videnskabelige og praktiske Eksperimenter, som udføres under Forsøgene, og endelig vel ogsaa deri, at de Meddelelser om Forsøgenes Afslutning, der tilgaar Offentligheden, som Regel er meget kortfattede og ikke fortæller noget om det maaske aarelange og brydsomme Arbejde, der er gaaet forud for det endelige Resultat. Det er maaske ogsaa unødvendigt og vil muligvis ikke bidrage til at skabe mere Forstaaelse af Forsøgsvirksomheden, saa det skal vi ikke komme nærmere ind paa her, men det kan sikkert fastslaas, at den nationaløkonomiske Betydning, eller den rent praktiske Værdi af de anstillede Forsøg, først viser sig lidt efter lidt. Drejer det sig om en Landbrugsmaskine, en Mejerimaskine eller blot et simpelt Redskab, saa er det jo saaledes, at saadanne Maskiner eller Redskaber som Regel først gaar ind i Bedrifterne, efterhaanden som normal Udskiftning finder Sted. Men nok om det.

Statens Forsøgsmejeri ved Hillerød.

MEJERIBRUGETS UDVIKLING

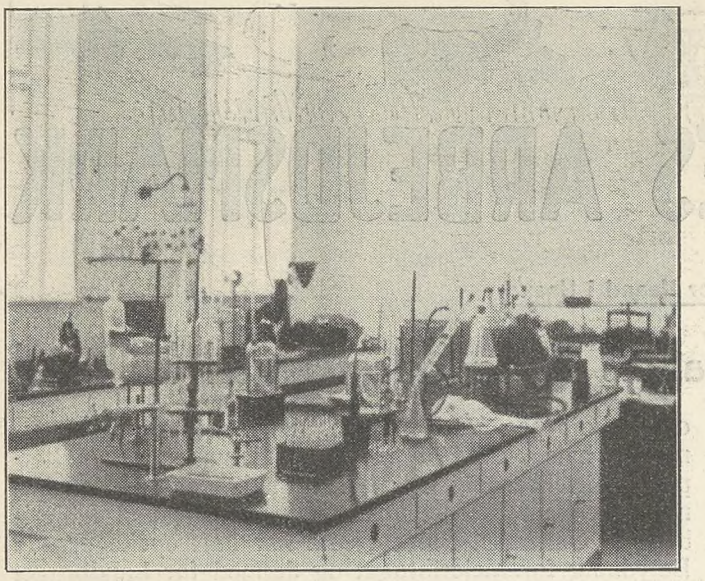
Lidt uden for Hillerød ligger Statens to store Forsøgsgaarde Faurholm og Trollesminde. Midt imellem disse, højt paa en Bakketop, ligger Statens Forsøgsmejeri, hvis Hovedfløj med det monumentale Midterparti tiltrækker sig Opmærksomhed. Her er der gennem Aarene foretaget omfattende Forsøg paa Mejeribrugets Omraade, Forsøg, som har haft epokegørende Betydning for Mejeribruget og dermed for Landbruget og Danmark i sin Helhed, og som har spillet en overordentlig stor Rolle for Udviklingen indenfor dansk Mejeribrug og dansk Landbrug.

Men lad os begynde med Begyndelsen.

Siden dansk Mejeribrugs første Dage har alle Bestræbelser koncentreret sig om at fremstille Produkter af højeste Kvalitet. Indenfor Mejeribruget har den videnskabelige Forskning derfor altid været aktuel, og gaar vi tilbage i Historien, træffer vi paa Mænd som *Tesdorp,* der i forrige Aarhundrede ejede Ourupgaard paa Falster samt en Række andre Gaarde, og som paa sin Tid var Landbrugets førende Praktiker, Docent *Fjord,* der, ligeledes i forrige Aarhundrede, grundlagde det danske landøkonomiske Forsøgsvæsen, *Segelcke,* der var Professor i Mejeribrug ved Landbohøjskolen, og ydede en værdifuld Indsats, *Storch,* hvis Arbejder over Smørrets Kemi og Bakteriologi blev af afgørende Betydning for det danske Smørs høje Kvalitet, *Niels Pedersen* m. fl., Mænd, som for stedse har indskrevet deres Navne i dansk Mejeribrugs Historie. Deres Pionerarbejde har haft umaadelig Betydning for dansk Mejeribrug. De tog den fysiske, kemiske og bakteriologiske Videnskab i Mejeribrugets Tjeneste og bidrog derved til, at Mejeribruget fra at være et med primitive Hjælpemidler opbygget Hjemmeerhverv, gennem Aarene har udviklet sig til en storindustriel Virksomhed, hvor de mest moderne tekniske Hjælpemidler er taget i Brug for stadig at kunne fremstille Produkter af fineste Kvalitet.

KRAV OM ET FAST FORSØGSSTED

Samtidig med at Videnskaben blev taget i Mejeribrugets Tjeneste voksede imidlertid ogsaa Opgaverne, hvorfor Kravet om Indførelse af rationelle Undersøgelser og Forsøg meldte sig ret hurtigt, og omkring 1870 paabegyndte Docent *Fjord* de Forsøg, der blev grundlæggende for alle følgende Mejeriforsøg gennem et halvt Aarhundrede.

Bakteriologisk Laboratorium.

Indtil 1923 var Mejeribrugets Forsøgsvirksomhed henlagt under det landøkonomiske Forsøgslaboratorium i København, og Forsøgene blev udført ambulant paa veldrevne Mejerier rundt om i Landet. Disse ambulante Forsøg var til overordentlig stor Nytte, men forskellige Mangler paa Forsøgsstederne, bl. a. af Laboratorier til de nødvendige kemiske og bakteriologiske Undersøgelser, medførte, at der opstod Ønsker om at faa et fast Forsøgssted, hvor den fornødne Mælkemængde var til Raadighed for Gennemførelsen af et normalt Mejeris daglige Drift, og hvor man samtidig kunde foretage mere dybtgaaende Forsøg vedrørende Mælkens Beskaffenhed, dens Skumning, Flødens Afkøling, Syrning og Kærning og Smørrets Behandling og Opbevaring. Desuden skulde der vedrørende Osteproduktionen kunde foretages Forsøg over Ostemælkens Sammensætning, Varmebehandling af Ostemælk, Teknik ved Produktion og Lagring m. m., ligesom der ogsaa var Ønsker om, at der paa et saadant fast Forsøgssted tillige skulde kunne foretages Prøver af alle nye Maskiner og Apparater til Mejeribruget. Ikke mindst det sidste var af Betydning. Udviklingen paa de maskinelle Hjælpemidlers Omraade skred hurtigt frem. Maskinerne blev mere fuldkomne, men ogsaa mere komplicerede og kostbare.

FORSØGSMEJERIETS OPRETTELSE

Alle disse Ønsker gav Stødet til, at Statens Forsøgsmejeri blev opført. Grundstenen blev lagt den 21. Juni 1922, og den 27. Juli 1923 stod Mejeriet færdigt til at tages i Brug.

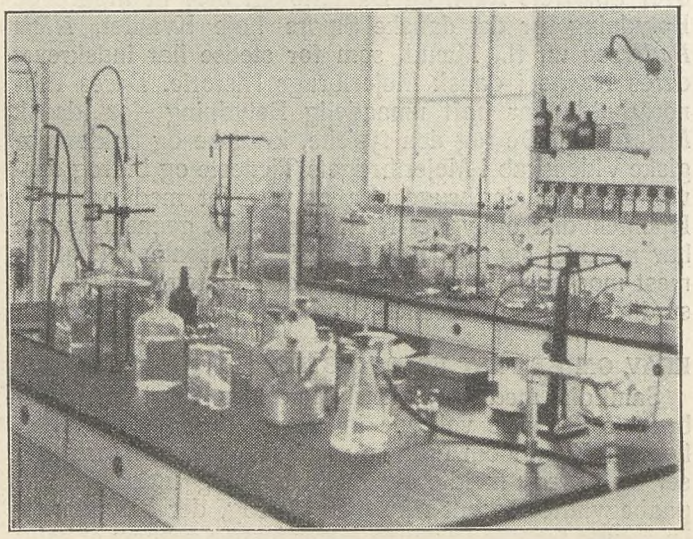
Af Hensyn til de særlige Krav til Forsøgsvirksomheden blev Lokalerne indrettet noget mere rummelige end paa Mejerier i Almindelighed, og det siger sig selv, at Mejeriet blev forsynet med Datidens mest moderne Maskiner og Hjælpemidler, Laboratorier m. m., saaledes at det fuldt og helt kunde svare til de Krav, man stillede til en saadan Forsøgsvirksomhed. Og Udviklingen er naturligvis blevet fulgt gennem Aarene. Der er sket mangt og meget paa Mejeribrugets Omraade, siden Statens Forsøgsmejeri blev oprettet, men denne Udvikling er blevet fulgt saaledes, at Mejeriet i Dag er fuldt paa Højde med Tidens Krav. Uden dette vilde det jo heller ikke kunde løse de Opgaver og de Krav, der stilles til det.

SAMARBEJDE MED ANDEN FORSØGSVIRKSOMHED

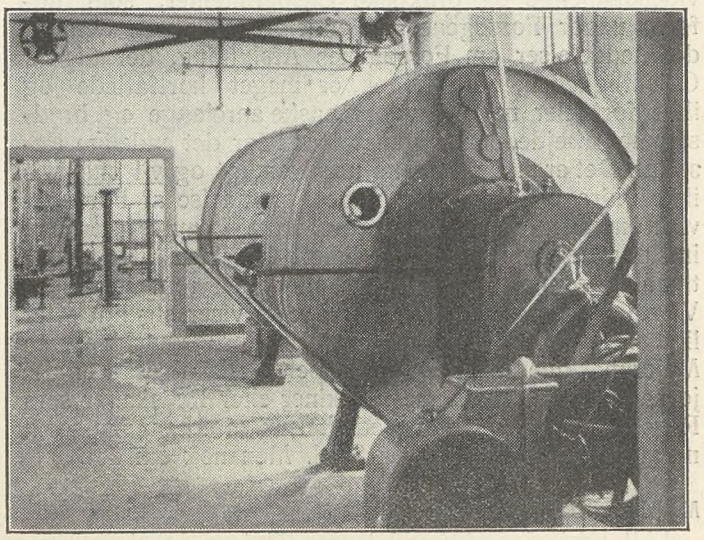
Som omtalt er Statens Forsøgsmejeri beliggende i umiddelbar Nærhed af Statens store Forsøgsgaarde. Denne Beliggenhed har gjort det muligt at udvide Mejeriforsøgene til ogsaa at omfatte Fodringsforsøg med Malkekøer med det Formaal at fastslaa saavel de enkelte Fodermidlers som forskellige Foderblandingers Indflydelse paa Mejeriprodukternes Kvalitet og Holdbarhed. Dette har sin store Betydning, idet, for blot at nævne et Eksempel, et Fodermiddel kan bevirke, at Smørrets Konsistens bliver for fast, medens et andet kan bevirke lige det stik modsatte. Ved derefter at anstille Forsøg bliver det muligt med ret stor Nøjagtighed at fastslaa, hvilket Fodermiddel eller Foderblanding, der giver Smørret den Konsistens, som er ønskelig baade af praktiske og økonomiske Grunde.

Paa Forsøgsgaardene udføres endvidere forskellige hygiejniske Undersøgelser i Forbindelse med Mælkens Produktion, ligesom der ogsaa i Forbindelse med de to Forsøgsgaarde er rige Muligheder for Gennemførelsen af Forsøg, der tager Sigte paa den mest økonomiske Udnyttelse af Mejeribrugets Affaldsprodukter; Skummetmælken og Vallen.

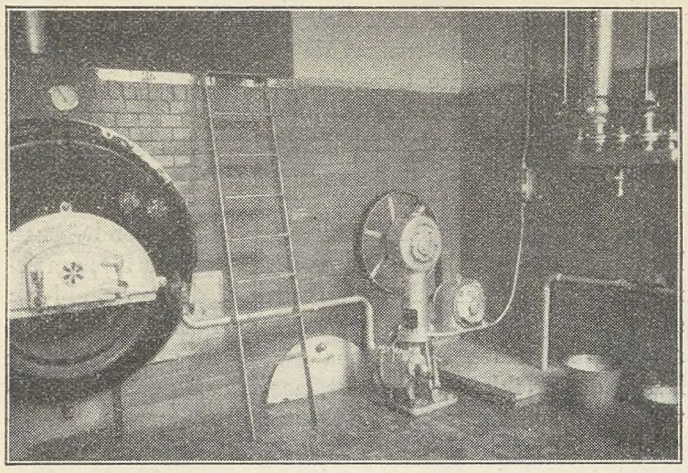
Forudsætningen for et gensidigt frugtbringende Forsøgsarbejde har altsaa været tilstede, og det tør nok siges, at Mulighederne for dette Samarbejde er blevet udnyttet i de Aar, der er gaaet siden Forsøgsmejeriets Oprettelse. Mange værdifulde Beretninger om Køernes rette Fodring, Mælkens Behandling paa Produktions-

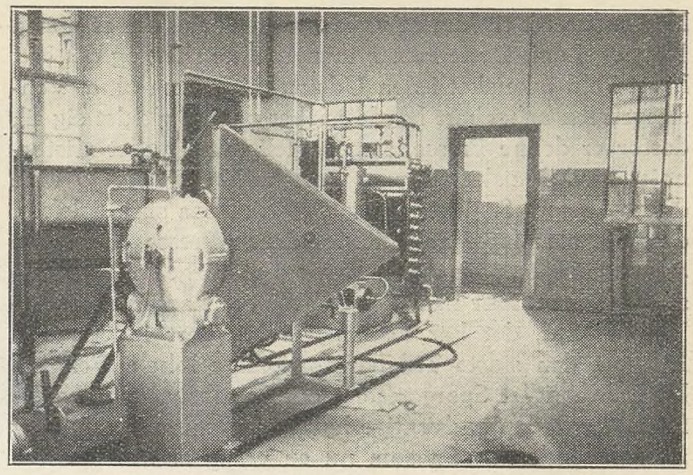
Kemisk Laboratorium.

Kærnesalen med de gamle Trækærner.

Mejeriets Kedelrum. Damp anvendes kun til Opvarmning og Rengøring.

Maskinlaboratoriet med en Staalkærne paa Prøve.

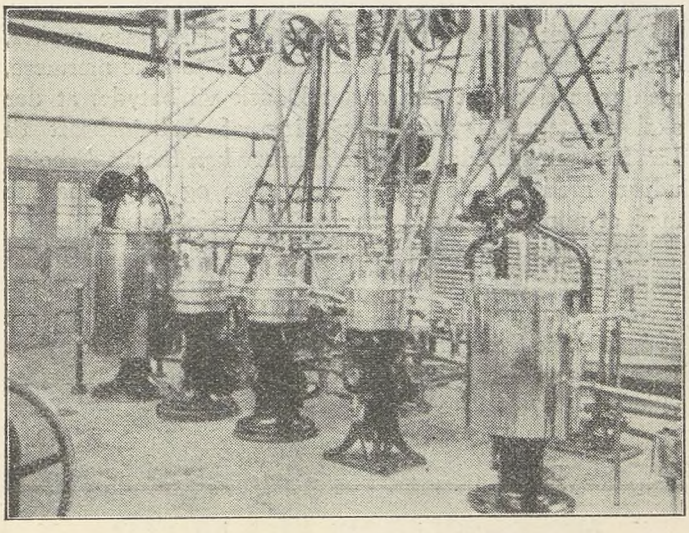
stedet, Biprodukternes Udnyttelse m. m. har set Dagens Lys og har bekræftet, at det er af stor Betydning, at Mejeribrug og Husdyrbrug arbejder intimt sammen paa Forsøgsvæsenets Omraade.

MEJERIETS OPGAVER

Den forsøgstekniske og mejerifaglige Ledelse af Statens Forsøgsmejeri varetages af Professor *Kjærgaard-Jensen* samt en Inspektør, en Forvalter og syv videnskabeligt uddannede Assistenter. Endvidere er 12 Mejerister beskæftiget paa Mejeriet. Grundlaget for Mejeriets Forsøgsvirksomhed er af praktisk videnskabelig Karakter, idet Mejeriet ved Siden af det videnskabelige Forskningsarbejde, arbejder ganske som et almindeligt dansk Mejeri af Gennemsnitsstørrelse. Derved opnaar man, at de indvundne Erfaringer og Resultater af Forsøgene faar fuld praktisk Gyldighed, saaledes at de ikke blot er af teoretisk Art og Værdi.

Paa Forsøgsmejeriet behandles aarlig ca. 4 Mill. kg Mælk. Smørproduktionen ligger paa ca. 400 kg daglig og Osteproduktionen paa 500 kg. Produktionen af Ost omfatter en Række af de mest kendte Ostesorter, som har størst Betydning for Mejerierne i Almindelighed, men tillige fremstilles ogsaa visse Specialiteter som Port Salut, Emmenthaler, Roquefort, Camembert m. fl.

Selve Forsøgsvirksomheden bestaar i, at der gennem Forsøg og Undersøgelser saavel i Mejeri som i de til Mejeriet knyttede kemiske og bakteriologiske Laboratorier, søges at finde frem til de bedste praktisk anvendelige Metoder, dels til en Forbedring af Mejeriprodukternes Kvalitet, og dels til en økonomisk Udnyttelse af Sødmælken.

Skummesalen med Centrifugerne fra Mejeriets første Aar.

Endvidere er Mejeriet officiel Prøvestation for Mejerimaskiner og Redskaber og udøver her en raadgivende Virksomhed saavel i bygningstekniske som i maskintekniske Spørgsmaal, overfor andre Mejerier, der søger Forsøgsmejeriets Bistand.

FØR OG NU

Som tidligere nævnt er Forsøgsmejeriet stadig fulgt med Udviklingen, saaledes at det altid har de mest moderne tekniske Hjælpemidler i Brug. Denne Artikel er illustreret med Billeder, hvoraf et Par er Interiør fra Mejeriets første Aar, bl. a. Billedet, som viser Skummesalen. Her lægger man Mærke til de mange Remme og Remskiver, men de findes ikke mere. De tidligere remtrukne Centrifuger er afløst af moderne Centrifuger, der enkeltvis drives af en paamonteret Elektromotor og derfor staar frit paa Gulvet uden at være afhængige af Remme og Remskiver. Paa Billedet fra Kærnesalen ser man de tidligere anvendte Trækerner. Heller ikke disse er i Brug mere, men er afløst af Metalkærner, som har betydelige Fordele for Trækærnerne, men herom, og om forskellige interessante Detailler i Mejeriets Virksomhed, skal jeg fortælle i en senere Artikel, ligesom jeg i korte Træk skal omtale enkelte Forsøg, som har haft og vil faa vidtrækkende Betydning, og gennem hvilke det kort og klart kan fastslaas, hvilken uhyre Betydning denne Forsøgsvirksomhed har for dansk Mejeribrug, dansk Landbrug og derigennem for Landet som Helhed.

I. A. Ørsted.

Store Forventninger

Det synes som Skiftedagens Forløb har bragt dyb Skuffelse og vakt stor Vrede i visse Kredse her i Landet, den har ikke opfyldt de Forventninger, som man i disse Kredse har ment at kunne og burde stille i den vanskelige for ikke at sige ulykkelige Situation, vort lille Land og Folk befinder sig i. Hvad det er for Haab og Forventninger, man havde ønsket og ventet skulde gaa i Opfyldelse ved denne Skiftedag, kan ingen være i Tvivl om, de bestaar tydeligt nok deri, at Situationen skulde medføre et saa voldsomt Udbud af Arbejdskraft til Landbruget, saa Lønnen for de paagældende Arbejdere

blev reduceret til kun at være Spørgsmaalet om at opnaa Kost og Logi. Dette mener man er ikke sket, og det er i hvert Fald ikke sket i den Udstrækning, som bl. a. Venstrepressen aabenbart havde haabet paa og glædet sig til, derfor er denne Presse, som ventelig var, meget misfornøjet med Majskiftedagens Forløb. Nu er det jo ikke denne Presses Sædvane at lægge Skjul paa sine Følelser, de Folk, som fører an indenfor denne Presse, lider ikke af Hæmninger, naar det gælder om at lægge Misfornøjelse for Dagen, især naar der er Tale om Landbrugets Arbejdsforhold, det har de heller ikke gjort i dette Tilfælde. I den sidste Tid har forskellige lokale Venstreblade behandlet Spørgsmaalet om Landbrugets Arbejdsforhold paa den sædvanlige hykleriske, moraliserende og forvrængende Maade, som nu en Gang er særegen for Venstrepressen, her skal anføres et Eksempel hentet fra »Frederiksborg Amts-Avis«, et Blad, der kommer paa Siden af saadanne Blade som »Sorø Amtstidende«, »Fyns Tidende«, »Aalborg Amtstidende« med Hensyn til reaktionære og storbondeperfide Skriverier. Dette Blad bringer i sit Nummer for 4. Maj en Artikel betitlet: »Uholdbare Tilstande«, hvori det slaas fast, at Strømmen af Arbejdere fra Land til By i hvert Fald ikke er vendt for Nordsjællands Vedkommende. Paa denne Egn har man, skriver Bladet, ikke observeret, at Strømmen nu gaar fra By til Land. »Som et Vidnesbyrd om de Tanker, der i den Anledning bevæger sig ude i Befolkningen«, bringer Bladet en indsendt Artikel, der er saadan et Slags Hjertesuk fra en bekymret Samfundsborger med det rette Samfunds- og Fædrelandssind; det hedder heri bl. a.:

> »Der har i en Del Blade været meddelt, at nu gik Strømmen fra By til Land, saa nu vilde der langt om længe blive raadet Bod paa den manglende Arbejdskraft til Landbruget. Enhver samfundsinteresseret Borger har glædet sig over at erfare dette, men desværre ser det ikke ud til at være ganske i Overensstemmelse med de faktiske Forhold«.

Der henvises derefter til nogle Udtalelser af Bestyreren for det lokale Anvisningskontor, der af Indsenderen udlægges som Bevis paa, at de omtalte Artikler »mere er Udtryk for skønne Drømme end for den nøgne Virkelighed«. Som yderligere Bevis for sin Opfattelse fortsætter han saaledes:

> »En Mand fortalte mig i Gaar følgende, som desværre synes at bekræfte, at »alt er ved det gamle« med Hensyn til manglende Arbejdskraft paa Landet. Han havde gennem en lille Annonce søgt Plads paa Landet til sin Søn paa 15 Aar, og Annoncen var under Billet mrkt., og Resultatet var ikke færre end 36 Billetter. Saa mange Mennesker havde gjort sig den Ulejlighed at skrive et Brev for at faa fat i denne unge Medhjælper. »Det var da godt, jeg ikke satte Telefonnummer under,« sagde Manden, »for saa var det vel blevet til flere Hundrede Opringninger.« Jeg skylder maaske at oplyse, at den unge Mand valgte en Plads til 300 Kr. for Sommerhalvaaret. Naar hertil lægges Kost og Logi, synes det at være en god Betaling. I Byen kunde han maaske tjene den samme Løn, men uden Kost og Logi og uden at lære noget. Saadan tegner de virkelige Forhold sig i Dag. Alle vi, der er uden direkte Indflydelse med Hensyn til Samfundets Udvikling, spørger med Bekymring om, hvad vi skal gøre for at faa ændret de bestaaende Forhold paa det her nævnte Omraade. Hvorfor skal vi vente, til det bliver for sent? Hvorfor kan vi i det mindste ikke faa dette betydningsfulde Spørgsmaal ordnet nu?«

Det er selvfølgelig ikke muligt for andre, der hverken kender den paagældende Indsender eller hans Hjemmelsmand, at kunne bestride Rigtigheden af det anførte. Man skal nu alligevel under de nuværende Forhold være forsigtig med at tro blindt paa alt, hvad man eventuelt hører, det er ikke ubegrundet, naar der i denne Tid advares imod at fæste Lid til Rygter. Jeg tager et nærliggende Eksempel. Det blev for nylig fortalt mig af en Mand, jeg kender som en paalidelig og sandru Mand, at en Bonde overfor en pladssøgende Karl havde udtalt, da Lønspørgsmaalet kom paa Tale, at efter hans Mening maatte Tjenestefolk under de nuværende Forhold være godt tilfreds, naar de fik, hvad de kunde spise, og saa en Seng at ligge i om Natten. Da jeg ikke selv har overværet Samtalen, tør jeg ikke garantere for noget, det er en »von Hørensagen«, ligesom det Indsenderen i Frederiksborg Amts-Avis har publiceret, men lyder det egentlig mindre sandsynligt? Mon det ikke er et godt og sandt Udtryk for den Forventning, som Venstrepressen havde knyttet til Skiftedagen, og som »Frederiksborg Amts Avis« nu er saa forarget over, ikke er gaaet i Opfyldelse. Det falder da i hvert Fald godt i Traad med dette Blads egne Slutningskommentarer til den bekymrede Indsenders Artikel; de lyder saaledes:

> »Det kan oplyses, at det foreliggende fuldkommen uholdbare Misforhold mellem Arbejdsløshed og Arbejdsmangel ikke i det lokale Tilfælde skyldes, at Haanden uberettiget holdes over de unge ugifte arbejdsløse. Praktisk talt er Forholdet baade i Slotssognet og i Hillerød det, at der ikke længere udbetales Arbejdsløshedsunderstøttelse til unge ugifte arbejdsløse, medmindre de er syge. Men denne Foranstaltning er altsaa ikke længere tilstrækkelig. Der maa gribes til endnu mere omfattende Foranstaltninger; thi Samfundet kan ikke vedvarende være tjent med eller finde sig i, at en vældig Arbejdsløshed trives Side om Side med Mangel paa Arbejdskraft indenfor Landbruget.«

Hvad det er for andre Foranstaltninger, man mener, der skal bringes i Anvendelse, uddybes jo ikke nærmere, men mon det ikke paa andet Dansk vil betyde, at der skal foretages Tvangsudskrivning af Arbejdskraft til Landbruget, saaledes at dette Erhverv kan faa sit Arbejde udført mod at yde Arbejderne Kost og Logi, maaske med et mindre Tilskud fra Stat eller Kommune.

Det turde dog være tvivlsomt, om der opnaas noget positivt Resultat ved den Slags Skriverier, som Frb. Amts Avis her har praktiseret. En effektiv og holdbar Løsning af hele dette Spørgsmaal kan kun naas ved, at der bydes Landbrugets Arbejdere ordentlige og rimelige Arbejdsvilkaar.

M. O.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

Dansk Arbejder

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 10 31.-5. 1940 45. Aarg.

Foto af forskellige Tilflugtsrum i København.

UNDER ÆNDREDE VILKAAR

Med stigende Bekymring har vort Lands Befolkning fulgt den Udvikling, som i de senere Aar fandt Sted mellem de store Nationers Magtkonstellationer. Efterhaanden som Begivenhederne tog fastere Form og Ufreden bredte sig, stod det alle klart, at Nordens Lande trods en af Befolkningerne — med faatallige partielle Undtagelser — enigt tilkendegivet Fredsvilje og Ønske om at blive holdt uden for de opstaaede Stridigheder, befandt sig i Farezonen og før eller senere vilde blive draget ind i Vanskelighederne paa skæbnesvanger Maade.

Uenigheden mellem Finland og Rusland om Territorialgrænsen var Indledningen til det efterfølgende, selv om der ikke for de andre nordiske Lande, efter alt foreliggende at dømme, forelaa et lignende Spørgsmaal.

Den 9. April blev imidlertid saavel Danmark som Norge stillet overfor den Kendsgerning, at den tyske Værnemagt saa sin Interessesfære udvidet til disse Landes Omraade. Norge foretrak at kæmpe sig gennem de dermed opstaaede Vanskeligheder, medens Danmark under Protest — med Løfte fra den besættende Magt om, at Landets Integritet og politiske Frihed fortsat vilde blive bevaret — lod Besættelsen ske, hvorved danske Ejendom og Tusinder af Menneskeliv blev sparet for Tilintetgørelse.

At der rent øjeblikkeligt var divergerende Opfattelser blandt Befolkningen om Regeringens Handlemaade er forstaaeligt; men til Gengæld har Begivenhedernes Udvikling andet Steds sikkert med tilstrækkelig Tydelighed vist, at den trufne Beslutning uden Tvivl var den klogeste. Har man med Rette kunnet bebrejde tidligere danske Regeringer manglende Fremsyn af diplomatisk Karakter, saa maa det i hvert Fald indrømmes, at de Begivenheder, der fandt Sted ved Afslutningen af den tidligere Verdenskrigsfase og de sidste Dages Oplevelser, der saa stærkt har berørt vort Land og dets Interesser, ikke har efterladt noget Irritationsmoment mellem Danmark og dets store Nabo mod Syd. Der er derfor al mulig Grund til paa det nuværende Tidspunkt at forvente de ved Besættelsen givne Løfter om Bevarelsen af vort Lands Selvstændighed opfyldt, naar Forholdene atter bliver normale eller ændrede.

Indtil dette sker, er det nødvendigt for alle at indstille den daglige Levevis efter de ændrede Vilkaar. Øjeblikkeligt maatte det føles som en uoprettelig Ulykke, men den Tid, der er forløbet siden Besættelsen, har vist, at en Tilpasning saa nogenlunde har kunnet lade sig gøre.

Der er vel nok en eller anden, der ikke forstaar at bedømme Situationen paa Grundlag af de foreliggende Kendsgerninger, som ligger indenfor Erkendelseskredsen, og maaske derfor er tilbøjelig til at betragte sig selv som hørende til en Nation andre udenfor Landets Grænser kan se ned paa.

Det er imidlertid ganske forkert, hvis Regeringens Stilling til Besættelsen betragtes som et Udslag af Fejghed eller Svaghed. Svagt var Danmark ganske vist militært set, men dette var ikke en Svaghed groet frem af den anden ringe Egenskab. Tværtimod havde vor Nation Kultur og Mod nok til at tro paa givne Løfter og afsluttede Traktater vilde blive overholdt, naar Landet selv opfyldte disse.

Paa nuværende Tidspunkt vilde det imidlertid være ganske ørkesløst i Enkeltheder at definere de foreliggende Kendsgerninger. Der kommer sikkert en Tid for vort Land og dets Befolkning, hvor dette vil være mere belejligt.

Indtil dette Tidspunkt indtræffer, vil det fortsat være af Betydning, at enhver iagttager en saadan Holdning, som maa anses for svarende til dansk Mentalitet. Dette maa i Almindelighed ogsaa siges at være Tilfældet, men det kan ikke fragaas, at der blandt dem, som uanset deres private Meninger tidligere blev betragtet som danske, under de nu givne Forhold er tilkendegivet Synspunkter, der afgjort ikke har noget som helst med dansk Opfattelse som Helhed at gøre.

Overfor saadanne Opfattelser, der kun kan virke til Skade for vort Lands Interesser, bør enhver dansk, hvad enten det drejer sig om Mand eller Kvinde tage Afstand. Nu gælder det om gennem det daglige Liv at føre Beviset for det danske Folks høje Kultur og derigennem værne om det Sammenhold, der skal bære over alle Vanskeligheder, og en Gang, naar Freden bliver en Kendsgerning — det ske snart — danne Grundlaget for en Videreførelse af dansk Aandsliv og Genopbygning, hvor det viser sig nødvendigt, af nordisk Samvirke.

Det er klart, at de nu herskende abnorme Forhold ude i Verden maa sætte sit Spor paa alle ellers normalt virkende Efterretningsforhold. Spørgsmaal almindelige Mennesker ellers betragter som naturlige Foreteelser og ikke hæfter sig særligt ved, tillægges nu af de specielt Interesserede udvidet Betydning og bliver derfor ikke bekendt for større Kredse. Deraf følger ganske naturligt Tomrum i den sædvanlige Viden om mange Ting, og Fantasien faar saa meget desto større Spillerum. Fantastiske Beretninger bygget over ukontrolable Kilder og efterhaanden tilsat mere interessante Enkeltheder tager Fart ofte med den Virkning, at ellers rolige Naturer faar en Følelse af stigende Nervøsitet for Fremtiden.

Saadanne Rygter bør der naturligvis ikke fæstes Lid til. Man bør alle tillægge sig den Vane at tage een Dag ad Gangen og konstatere Faktum, der næsten aldrig indeholder blot en Brøkdel af det forventede og i Reglen altid afslører, at det man hørte fortælle fra den ene til den anden intet havde paa sig.

Overfor dem, der i Ly af stedfundne Begivenheder har afsløret deres udanske Sindelag, bør den danske Befolkning, uanset hvad der ellers skiller i daglig Sind- og Tankeudveksling, enigt tage Afstand for derigennem at give de paagældende den Lære, at intet Anslag paa dansk Sammenhold vil blive taalt. Netop nu i Modgangstiderne maa alle holde Konturerne af Fremtidens Danmark fast.

R—dt.

FRA RIGSDAGEN

Naar Nationalindtægten, forstaaet som den Mængde Goder, der staar til Samfundets Raadighed, formindskes, samtidig med at Købekraften i Penge forøges, vil Udviklingen føre til Inflation, dersom ikke bremsende Faktorer bringes i Anvendelse. Det er klart, at de Indgreb, der kan være Tale om at anvende, falder i to Grupper: Indgreb, der tilsigter at forøge Godemængden, og Indgreb, der formindsker den Sum af Indtægter, der konkurrerer om Godemængden. Før den 9. April var Situationen ikke værre, end at man ved store direkte Skatter og Omsætningsafgifter kunde lægge en Dæmper paa Købelysten. Men efter denne Dato har vi mistet Halvdelen af vore Eksport- og Importmarkeder. Der maa gaa nogen Tid, inden Landets Økonomi indstiller sig paa denne Kendsgerning, men imens vil Blokadeforholdene udøve deres Virkning og fremkalde et Løn- og Prisniveau, som ingen i Samfundet kan være tjent med.

Det er de Hovedsynspunkter, som har været vejledende for Regeringen ved dens Fremsættelse af Kriselovskomplekset den 21. Maj. Ved Siden heraf har Ønsket om en midlertidig Fordeling af det forhaandenværende Arbejde samt Opretholdelse og Udvidelse af Beskæftigelsen spillet en Rolle.

Alle Lønninger, der pristalreguleres, skal foreløbig fastsømmes ved Januarpristallet. Denne Lovbestemmelse er let overskuelig. Den maa ses i Forbindelse med den nye Prislov, som bemyndiger Handelsministeren til at træffe Foranstaltninger til fornøden Regulering af Priser. Der kan bl. a. fastsættes Maksimalpriser og forbydes unødvendig Mellemhandel. Særlig bemærkes det, at Nettoavancen hverken procentvis eller absolut maa overstige Nettoavancen paa Lovens Ikrafttrædelsesdato. Fremdeles er næringsdrivende alene berettiget til at foretage Prisforhøjelser, for saa vidt de til enhver Tid paa fyldestgørende Maade kan godtgøre, at de Betingelser, som Loven herfor sætter, er opfyldt. Det er Meningen at administrere Loven, saaledes at der i videst muligt Omfang fastsættes Maksimalpriser og bindende Prisnoteringer, idet Priskontrolraadet for saadanne Varer og disses Ydelser, for hvilket det skønnes ønskeligt og muligt, kan offentliggøre Priser, der ikke maa overskrides. Ligeledes kan der offentliggøres Avancer, der ikke maa overskrides. Vi maa ogsaa lægge Mærke til, at Varepriser nu skal beregnes paa Grundlag af det Beløb, den paagældende Vare staar Sælgeren i, men derimod ikke med Hensyntagen til de Omkostninger, Indkøb af en ny Vare af samme Art vil medføre for Sælgeren. Den faktiske Indkøbspris har sejret over Genindkøbsprisen, hvad der navnlig kan være betydningsfuldt i en Tid, hvor det for hver Dag i mange Tilfælde kan blive mere og mere vanskeligt at skaffe Varen selv eller Erstatningsstoffer hjem.

Vi kommer til en tredie Lov. Sideløbende med Loven om Lønningers Pristalsregulering er Loven om Begrænsning af Adgangen til Udbetaling af Udbytte og Tantième i Aktieselskaber. Der maa ikke udbetales mere end 5 pCt. af den indbetalte Aktiekapital plus et Tillæg svarende til to Trediedele af den gennemsnitlige Dividende for de 3 sidste Regnskabsaar før 1. September 1939 ud over 5 pCt. Man ser, at Dividenden skal beregnes af den *indbetalte* Aktiekapital. Et Selskab praler f. Eks. med at have en Aktiekapital paa 1 Mill. Kr., mens der f. Eks. i Virkeligheden kun er indbetalt Halvdelen af Aktionærerne. Maatte man nu give 6 pCt. af Aktiekapitalen, vilde Dividenden blive 60.000 Kr., men naar Udbyttet skal sættes i Forhold, hvad Aktionærerne virkelig har indbetalt, virkelig har investeret i Firmaet, bliver det i dette Tilfælde kun til 30.000 Kr. Lovbestemmelsen hindrer altsaa, at et stort Udbytte kamoufleres ved at sættes i Forhold til en oppustet, ikke tilstedeværende Aktiekapital. Ogsaa Tantiemer kan begrænses.

Herudover inddrager Loven en Del af Selskabernes Overskud — og det allerede en Del af det, der er fremkommet siden den 1. Januar — til almene, samfundsgavnlige Øjemed, i første Række til Opretholdelse af eller Udvidelse af Beskæftigelsen. Nu er Byggeriet jo en vigtig Nøgleindustri, og de paagældende Penge indskydes derfor som Laan til en Byggefond, der atter giver Laan til Byggeriet. De Laanebeviser, Selskaberne til Gengæld faar, maa ikke komme paa Markedet, ellers vilde de jo blot virke trykkende paa Obligationskurserne, og Helhedsresultatet for Byggeriet vilde ikke være blevet bedre.

Vi vil i denne Forbindelse nævne en fjerde Lov, omhandlende en Kreditfond. Det er jo saaledes, at der for Tiden kommer store Forskydninger i mange Erhvervsomraaders Produktions- og Afsætningsvilkaar. Bestaaende Virksomheder stilles derved i betydeligt Omfang over for nye Opgaver, som fremkalder et Kredit- og Finansieringsbehov, for hvilket det i hvert Fald for Tiden vil være vanskeligt at skaffe fuld Dækning ad sædvanlig Vej, selv om Diskontoens Nedsættelse fra og med 22. Maj tyder paa mindre stramme Pengeforhold. Tilsvarende gælder med Hensyn til den af produktions- og beskæftigelsesmæssige Grunde paakrævede Etablering af nye Erhvervsvirksomheder og Igangsættelse af Byggeri og andre nye Arbejder. Det er da Meningen, at naar Banker og Sparekasser yder Laan til bestaaende Erhvervsvirksomheder eller til Igangsættelse af nye Virksomheder eller nye Arbejder, skal de have Garanti fra Kreditfonden mod Tab paa Laan af saadan Art. Det er klart, at naar Pengeinstitutterne har en saadan Garanti i Ryggen, vil de være mere villige til at udlaane paa billige Betingelser. Kreditfonden kan ogsaa ligefrem selv yde direkte Laan til Virksomheder af den heromhandlede Art, naar der af et Pengeinstitut ydes et tilsvarende Laan. Yderligere skal Kreditfonden kunne anbringe nogle af de 100 Mill. Kr., som den kommer til at raade over, til at købe Obligationer af den føromtalte Byggefond. Derved støttes Kurserne til Gavn for Byggeriet.

En femte Lov forhøjer det Beløb, som Kommunerne gennem den kommunale Laanefond kan disponere over, fra 75 Mill. Kr. til 100 Mill. Kr. Man imødekommer herved Laanebehovet for Iværksættelse af presserende Arbejder.

Vi kommer derefter til nogle Love, der har Tilknytning til Arbejdsmarkedet.

Den i Skov- og Landbrug løbende Uoverensstemmelse angaaende Arbejdsforholdene skal ordnes ved Voldgift.

Principielt mere bemærkelsesværdigt er Forslaget om

Arbejdsregulering og -fordeling med det Formaal at holde et saa stort Antal Personer som muligt knyttet til Erhvervslivet, idet Reguleringen først og fremmest er tænkt at skulle være frivillig. Loven er iøvrigt kun midlertidig. Der skal ydes en Godtgørelse — ikke Arbejdsløshedsunderstøttelse — til de Personer, der faar deres Arbejdstid nedsat, og den skal dækkes gennem Bidrag fra samtlige Løntagere og gennem Tilskud fra Staten. Loven omfatter ikke Folk beskæftiget ved Landbrug og Fiskeri samt Husassistenter. Det er jo saaledes, at for disse Kategorier vil Lønnen hyppigt for en Del bestaa af Kost og Logi, hvorfor det allerede af den Grund vil være vanskeligt at forøge Antallet af beskæftigede. Man har ogsaa ment, at der inden for disse Omraader er et saadant Behov for Arbejdskraft, at en Fordeling for Tiden maa fraraades.

Som Eksempel paa Størrelsen af Godtgørelsen ved Nedsættelsen af Arbejdstiden kan nævnes, at nedsættes Arbejdstiden, idet vi gaar ud fra en 48 Timers Uge, med 13—16 Timer pr. Uge, er Godtgørelsen pr. Uge saa stor som en Dags Understøttelse i Henhold til Arbejdsløshedsforsikringens Satser. Nedsættes Arbejdstiden indtil 24 Timer, altsaa 3 Dage, pr. Uge, ydes et Beløb svarende til 2 Dages Understøttelse. Udgiften dækkes dels af Staten og dels af et Lønmodtagerbidrag, der tilbageholdes i Lønnen, idet det indbetales videre til Arbejdsløshedsfonden. Regnes med 48 Timers Ugen, tilbageholdes ved en gennemsnitlig Timefortjeneste af

75 Øre	¾ Øre	pr. Time
76—100 Øre	1 -	- -
101—150 -	2 -	- -
151—250 -	5 -	- -
Over 251 -	8 -	- -

Den Byrde, der ved dette Bidrag paalægges blandt andre Arbejderne (pensionsberettigede Folk, derunder Tjenestemænd, skal betale 50 pCt. mere) vil være tyngende for Medlemmerne af en Række vanskeligt stillede Arbejdsløshedskasser, hvis Økonomi er haardt nok anspændt i Forvejen, og Byrden kan ikke ventes modsvaret af en *samtidig* Nedsættelse af Kontingentet til den ordinære Arbejdsløshedsforsikring, idet der maa antages at ville hengaa nogen Tid, inden den Aflastning af den ordinære Forsikring, som vil blive Følgen af de foreslaaede Foranstaltninger til Fordeling af Arbejdet og Udvidelse af Beskæftigelsen, som i det hele skal give sig Udslag i en mindre Arbejdsløshed, kan gøre sig gældende og danne Grundlag for en Kontingentnedsættelse. For at undgaa Kontingentforhøjelse skal der fordeles 20 Mill. Kr. mellem vanskeligt stillede Arbejdsløshedskasser. En særskilt Lov handler herom. Vi bør i denne Forbindelse nævne et Lovforslag, som ganske vist er uden for det her omhandlede Kompleks. Det drejer sig om Forslag til Lov om Uddeling af Smørrabatkort til trængende. Til dette Formaal skal der i Maj og Juni anvendes 1.150.000 Kr. bl. a. til arbejdsløse Medlemmer af Arbejdsløshedskasser og dermed økonomisk ligestillede, men iøvrigt ogsaa til Alders- og Invalidérentenydere o. s. v. Der skal fordeles Smørrabatkort, der hver især giver Ret til 50 Øres Rabat ved Køb af ½ kg Smør.

Vi vender et Øjeblik tilbage til Arbejdsfordelingsloven. Den indeholder nemlig nogle Bestemmelser, som har principiel Betydning ud over de herskende Forhold. Det hedder, at der ved Inddragning af arbejdsløse Personer fra andre Fag eller Omraader skal kunne stilles fornøden egnet Arbejdskraft til Raadighed. Der skal ligefrem kunne uddannes Arbejdskraft til dette Formaal. Hvad man ønsker er aabenbart, at en Arbejdsfordeling som Hovedregel ikke maa gennemføres i et saadant Omfang, at der ved Fag fastholdes Personer, der ikke under normale Forhold vil kunne forvente Beskæftigelse i Faget. Der skal altsaa ikke alene tages Hensyn til den øjeblikkelige Beskæftigelsesgrad. Det fremgaar nu ikke af Lovforslaget, om der er Tale om nogen Løsning af det Problem, man fra Fagbevægelsens Side har været inde paa, og som bl. a. er kommet til Udtryk i Forbundsformand Axel Olsens Udtalelser om den faglige Uddannelse, som de saakaldt faglærte Arbejdere som Lærlinge og senere har Adgang til, idet han ønsker en tilsvarende Adgang til Undervisning for de mere eller mindre ufaglærte Arbejdere.

Et Arbejdsfordelingsnævn skal administrere Loven.

Vi kommer endelig til den sidste Lov. Den handler om Foranstaltninger til Fremme af Beskæftigelsen og Arbejdsanvisningen paa Landet. I Landkommunerne skal der nedsættes Udvalg, hvor bl. a. Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse skal repræsenteres. Udvalgene skal holde sig underrettet om ledigt Arbejde og ledige Arbejdere i Kommunen og saa vidt muligt bringe de to Parter, Arbejder og Arbejdsgiver, i Forbindelse med hinanden. Det skal være saaledes, at det bedst lønnede Arbejde fortrinsvis skal tilfalde gifte Personer og Forsørgere. Det er i denne Lov, at den meget omtalte Bestemmelse om, at Ikke-Forsørgere under 25 Aar i Landkommunerne ikke vil kunne oppebære Understøttelse fra Arbejdsløshedsforsikringen eller almindelig Hjælp til Underhold fra Kommunen, medmindre det føromtalte Udvalg har meddelt ham Attest for, at Udvalget ikke har kunnet skaffe ham egnet Arbejde i Kommunen eller paa Egnen.

Til Sammenfatning skal det siges, at to Lovforslag altsaa tager direkte Sigte paa Arbejdsforholdenes Ordning (Forslaget om Ophævelse af Pristalsreguleringen og Forslaget om Bilæggelse af Uoverensstemmelser i Land- og Skovbrug m. v.). Man søger at standse Lønstigning for at undgaa fortsat Stigning i Produktionsomkostninger og Varepriser. Samtidig vil man imidlertid søge at fastlægge Priserne i saa høj Grad, som det er muligt, idet Loven om Priser skal tage Sigte paa at befæste Prisniveauet. Disse tre Love ledsages af andre, der vil formindske Arbejdsløsheden, som det i det foregaaende er omtalt.

Man kan med Statsminister Stauning sige, at ved dette Kompleks af Love vil baade Arbejdere og Arbejdsgivere blive ledet ind i en for Tiden nødvendig Tilpasningsproces. Det kan ikke undgaas, at denne Proces vil medføre Smerter, men den vil antagelig ogsaa, hvis Formaalet opnaas, medføre den Tilfredsstillelse, at Arbejdsløsheden vil blive stærkt formindsket, og efterhaanden som man kommer ind paa Erstatningsproduktioner og nye Produktioner, kan man antagelig igen komme bort fra den foreslaaede Arbejdsdeling, der kun kan være en midlertidig Hjælpeforanstaltning.

Sluttelig skal vi sige, at Lovkomplekset, mens dette skrives, er til Behandling i Rigsdagen. Saaledes som Stillingen er efter første Behandling, synes der ikke at være Grund til at antage, at Hovedprincipperne i Lovkomplekset ikke vil være saadanne, som der her er gjort Rede for. Og naar dette læses, er formentlig de mest omfattende og indgribende Lovforslag, der nogen Sinde er behandlet i den danske Rigsdag, allerede ophøjet til Lov.

G.

ETAGEADSKILLELSER

Af Professor E. Suenson

(Fortsat).

I Danmark bruges ofte udenlandsk Tømmer, og i saa fald Fald betyder Overgangen fra Trædæk til Tegldæk en Importbesparelse, som man har udregnet til ca. 4 Kr. pr. m².

Det nye Krav, at det øverste Dæk i Bygninger med

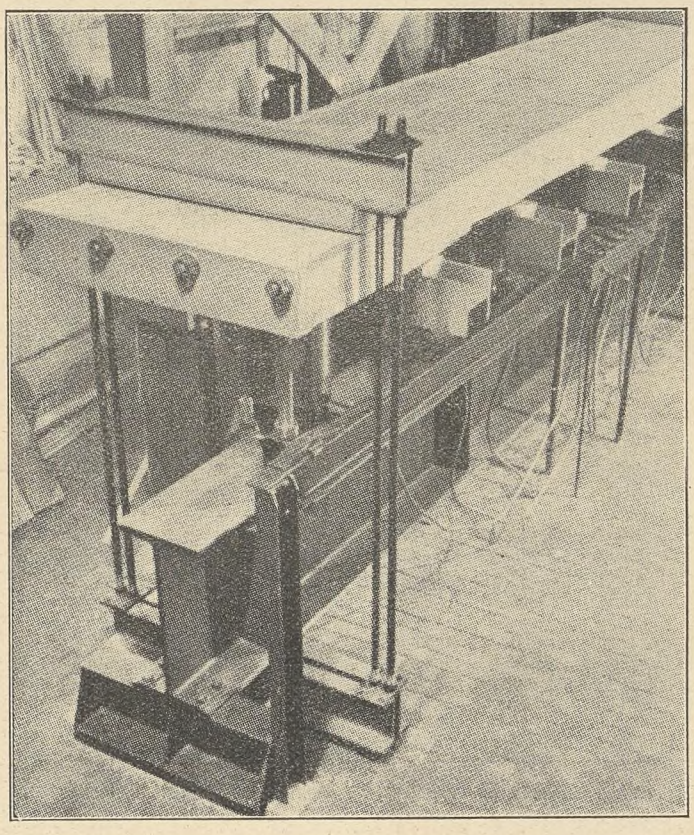

Fig. 17. Røselerdæk i Prøvemaskinen. Dækket er i Oversiden (Træksiden) armeret med 4 Rj. 32 mm af haardt Staal (0,7 % C).

4 eller flere fulde Etager skal kunne taale Brandbomber og altsaa udføres af Jernbeton med eller uden Teglblokke, vil yderligere fordyre Brugen af Trædæk i den øvrige Del af Bygningen. Før eller senere vil Trædækkene vel nok blive helt forbudt i København i store Bygninger, som Tilfældet allerede nu er i Oslo, Stockholm, Göteborg og Helsingfors.

Som tidligere nævnt har Tegldækkene vist sig ca. 1 Kr. billigere pr. m² end rene Jernbetondæk. For jernimporterende Lande som Danmark er det en yderligere Fordel, at Tegldækkene kræver mindre Jern end massive Dæk.

Styrken overfor bøjende Momenter er ved god Udførelse bestemt af Jernets Mængde og Flydegrænse, saaledes at Dækkene ved et Brudforsøg maa antages at vise sig lige stærke. Brud i Trykzonen og Forskydningsbrud vil næppe forekomme, hvis man ved Dimensioneringen overholder de almindelige tilladelige Spændinger. Noget andet er, at Sikkerheden overfor Trykbrud kan være forskellig.

Trykzonens Styrke er formentlig lig med Summen af Betonribbernes og Teglblokkenes, i alt Fald næppe lig med Styrken af det svageste af de to Elementer. Blokkenes Styrke omtales i Afsnit C.

Styrken overfor Forskydning er utvivlsomt rigelig stor. De Iagttagelser, jeg har haft Lejlighed til at gøre, viser en saa god Adhæsion mellem Betonen og Blokkene, at disse maa antages at optage en væsentlig Del af de forskydende Kræfter.

Snarere kunde man tvivle om Styrken overfor et vandret Træk virkende vinkelret paa Blokrækkerne, thi i denne Retning er der ingen Armering, saafremt Dækket er uden Overbeton, men jeg kender intet Tilfælde, i hvilket Dækkene har faaet Længderevner, og ogsaa dette skyldes vel den gode Adhæsion mellem Beton og Tegl. Desuden kan Kraften overføres paa følgende Maader:

I Sperledækket: Gennem de smaa tværgaaende Betonstrenge.

I Røselerdækket: Dels gennem de tynde Betonplader over de lave Blokke, dels gennem de høje Blokke,

Fig. 18. Træksiden, efter at Bruddet i Tryksiden er sket. Nogle Blokke er revnede paa langs, andre paa tværs i Forlængelse af Naborækkens Tværfuger. Revnerne er fine paa Grund af den stærke Armering.

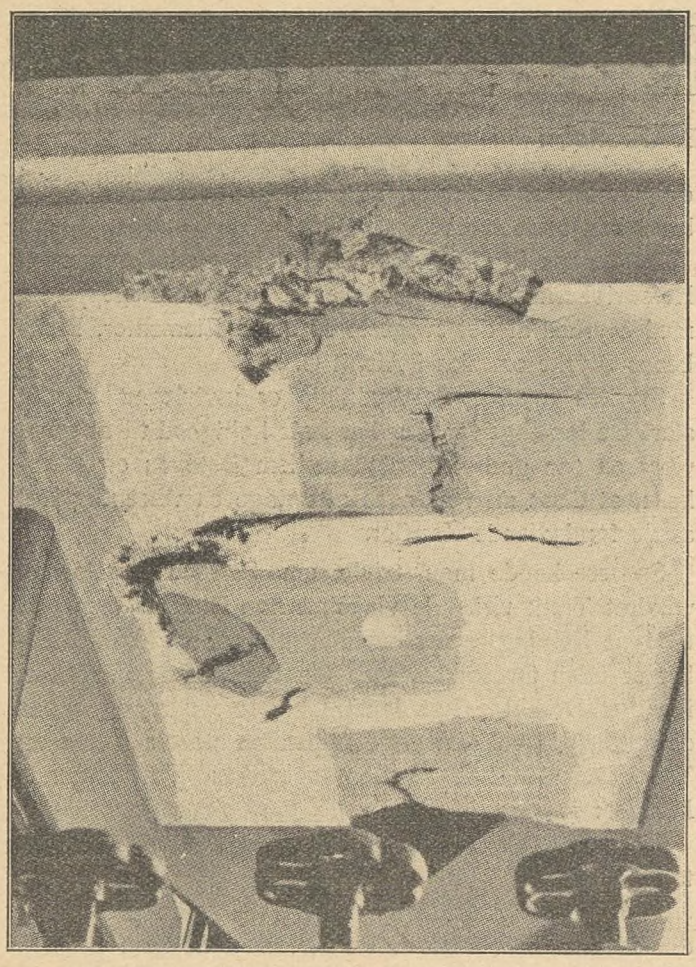

Fig. 19. Brudstedet i Tryksiden. Bruddet skete midt paa Spændvidden, hvor der laa 3 høje Blokke, som alle knustes.

som griber ind i to Betonribber og derfor enten maa rives over eller ud af Betonen, for at Dækket skal faa en Længderevne.

I Baumadækket vil — naar man ser bort fra Normaladhæsionen — hveranden Blok følge med den ene Betonribbe og hveranden Blok med den anden Ribbe, og til at hindre en saadan Bevægelse har man Forskydningsmodstanden i de Betonvulster, der overdækker Blokkenes Stødfuger.

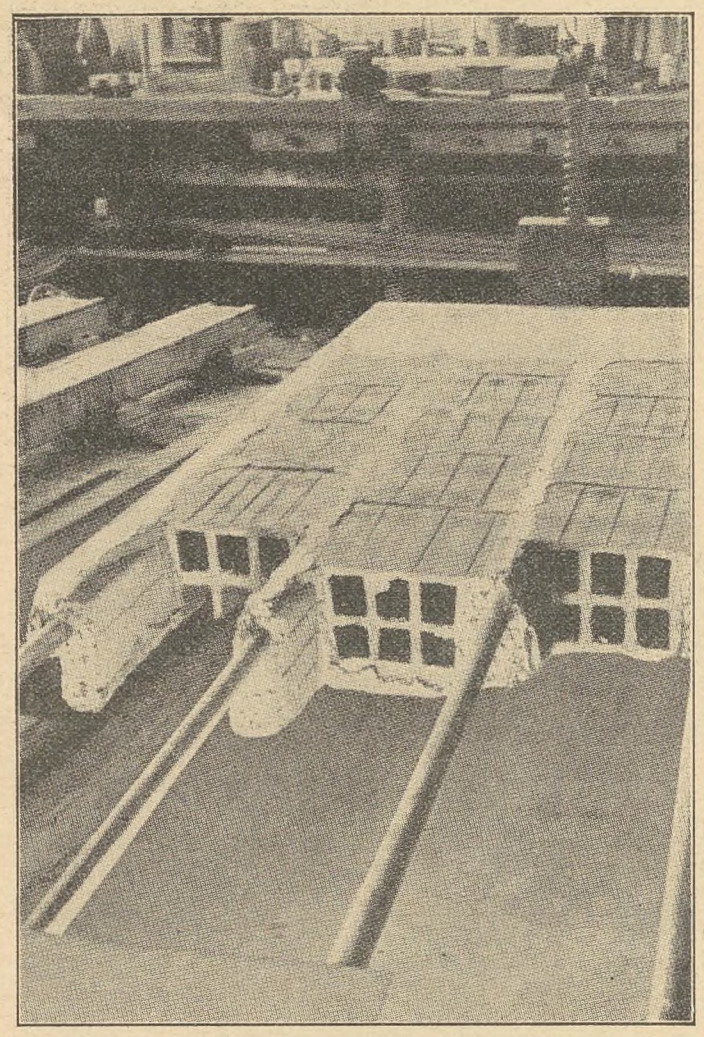

Fig. 20. Dækkets Ende, efter at Midterpartiet er hugget bort.

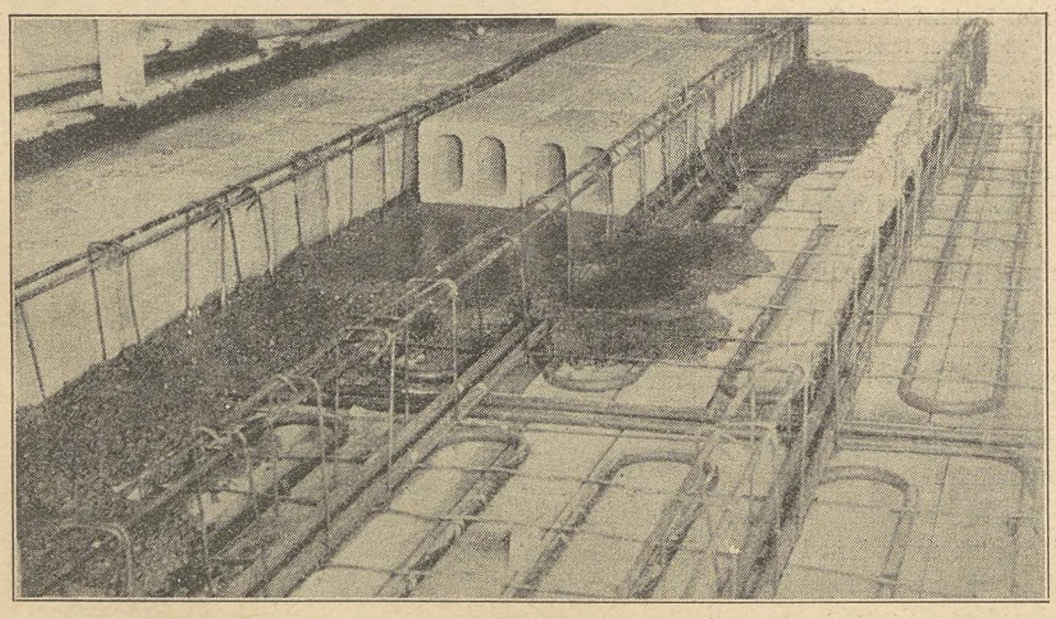

Fig. 21. Molerdæk med Varmeslanger i Undersiden under Udførelse. Varmeslangerne er udlagt og dækket med Fordelingsjern. Ovenpaa disse ligger Betonribbernes Armering. En Del af Slangerne er dækket med et Betonlag, hvis Tykkelse (5 cm) sikres ved Brug af Højdeklodser. I Baggrunden og til venstre er der lagt Molerblokke paa Betonlaget. Den yderste Betonribbe til venstre er færdigstøbt.

Krybning. Da Teglet næppe kryber i nævneværdig Grad under de Spændinger, det udsættes for, maa Betonens Krybning medføre, at en Del af Betonens Tryk-spændinger i Tidens Løb overføres til Teglet. Denne Aflastning af Betonen maa medføre, at de ekstra Nedbøjninger, som Krybningen af Betonen foraarsager, bliver mindre for Tegldæk end for rene Jernbetondæk; navnlig maa de blive smaa for Dæk uden Overbeton, men ogsaa for Dæk med et ikke alt for tykt Lag Overbeton vil de under-

liggende Blokke, hvis de er af haardt brændt Ler, begrænse Nedbøjningerne.

Stivheden er langt større end Trædæks og er saa stor, at Færdselen paa Gulvene ikke medfører mærkbare Rystelser. Man er fri for klirrende Glas paa Servanter og i Skabe, en Fordel, som mange Mennesker vurderer højt.

Huller for lodrette Rørledninger hugges lettere i Tegldæk end i massive Dæk, og vandrette Ledninger skjules lettere (Fig. 24 og 27).

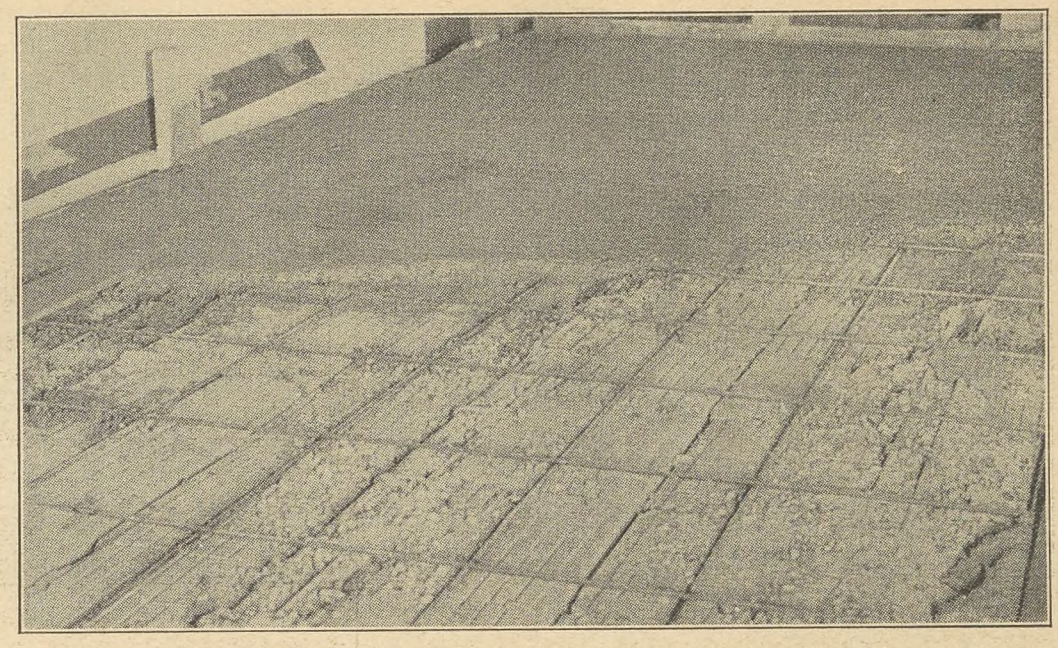

Fig. 22. Alle Ribber er færdigstøbt, et Rundjernsnæt er udlagt, og Overbetonen er under Udstøbning.

Brandsikkerheden er utvivlsomt mindre end massiv Betons, men i Forhold til Træbjælkedæk betyder Tegldækkene en stor Forbedring.

Lydtætheden er ikke særlig stor. Det maa anbefales at indskyde et lydblødt Stof mellem Dækket og Slidlaget. Derved opnaas en fortræffelig Lydtæthed, og jeg vil antage, at de Forskelle, der muligvis er mellem de forskellige Typer i bar Tilstand, forsvinder, naar de forsynes med et saadant svømmende Slidlag. I Huse med Røselerdæk og Trægulve paa Strøer paa Korkbrikker har jeg haft Lejlighed til at konstatere, at Tætheden overfor saavel Raaben som Trin var fuldt ud tilfredsstillende, og denne umiddelbare Iagttagelse stemmer godt med Maalinger.

Teknologisk Institut har prøvet et Røselerdæk af 16 cm høje Blokke med 1 cm Kalkpuds paa Undersiden. Slidlaget bestod af 2,2 cm Bøgebrædder paa 6,25×5 cm Strøer hvilende paa Korkbrikker. Samlet Tykkelse 25,2 cm, Vægt 170 kg pr. m². Ved Brug af et Hammerapparat, svarende til det af Professor Holtsmark anvendte, fandtes Lydstyrken i Rummet underneden at være 14 phon lavere end under et almindeligt Trægulv, 30 cm tykt og vejende 250 kg pr. m².

I Berlin har man prøvet et Røselerdæk af 22 cm høje Blokke med 1,5 cm Loftspuds (Bastardmørtel). Slidlaget bestod af 2,3 cm Bøgebrædder paa 6×6 cm Strøer lagt direkte paa det bærende Dæk. Mellem Strøerne var udlagt 5 cm Koksaske. Den samlede Tykkelse var 31,8 cm, Vægten 325 kg pr. m². Overfor Trinstøj virkede dette Dæk som det i København prøvede. Dets Evne til at dæmpe Luftlyd var 53 db, hvilket svarer til Trægulvets.

Varmetætheden er større end massiv Betons, navnlig naar man bruger Molerblokke.

Straaleopvarmning kan bruges i Forbindelse med Molerblokke. Man udelader da Bjælkepladerne og stø-

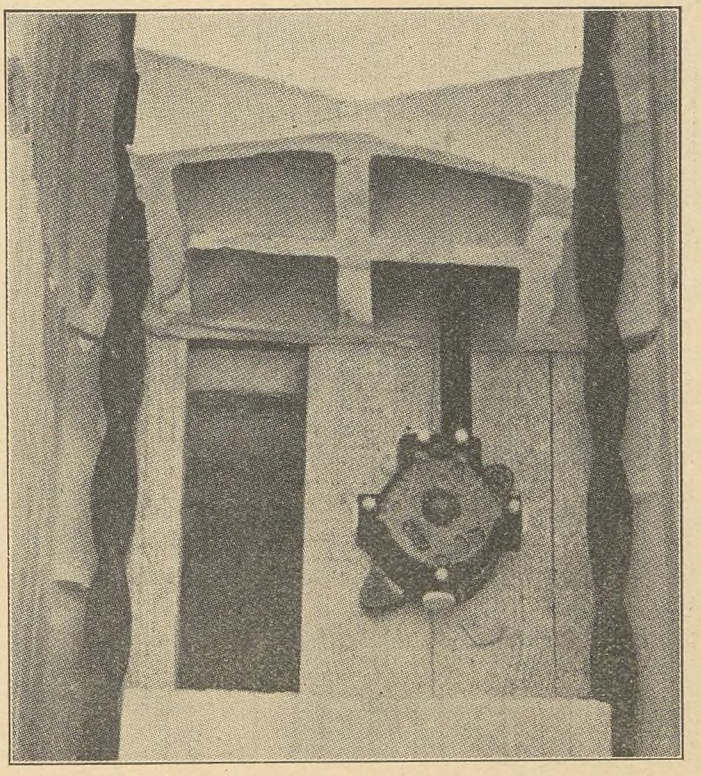

Fig. 24. Elektrikerrør i Sperledæks Kanaler.

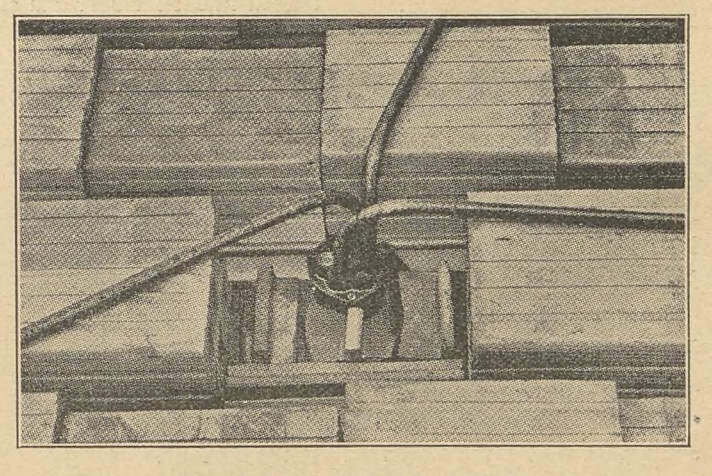

Fig. 25. Lampested i Røselerdæk.

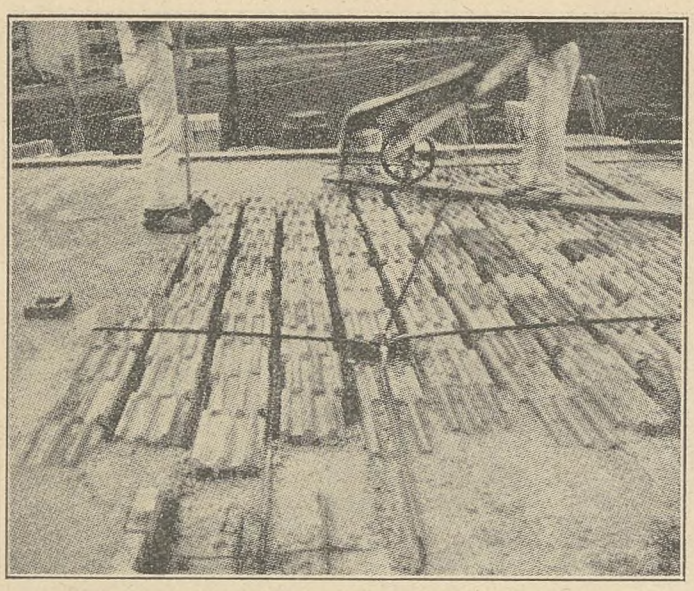

Fig. 26. Lampested i Baumadæk.

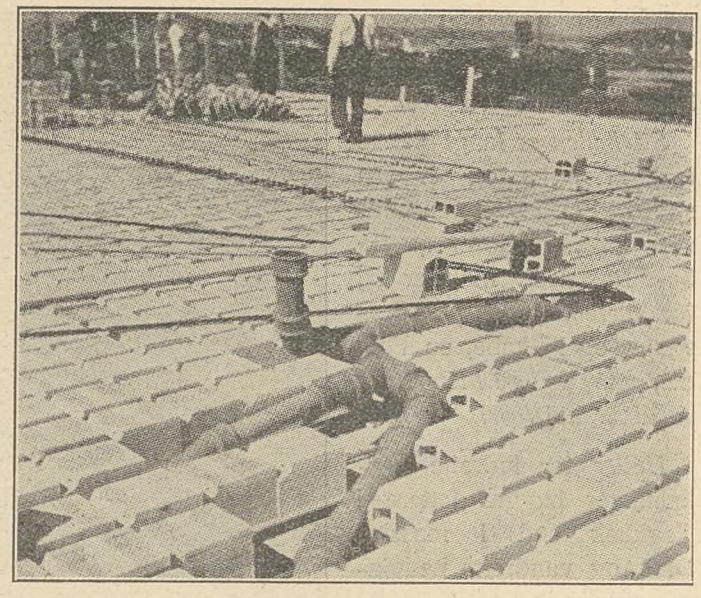

Fig. 27. Afløbsrør i Sperledæk.

ber paa en tæt Formbund. Først udlægges Varmeslangerne (Fig. 21) og ovenpaa disse noget Fordelingsjern; derefter anbringes Betonribbernes Armering, og Højdeklodser opstilles. Slangerne dækkes saa med et Betonlag (Fig. 21). og paa dette lægges Molerblokkene. Naar ogsaa Betonribberne er støbt (Fig. 22), udlægges en Krydsarmering og derefter Overbetonen.

Tegldæks Udførelse.

Betonen skal, hvis der er regnet med Bøjningsstyrke lig 66 Atmosfære pr. cm², have 28 Døgns Tærningestyrken 250 Atmosfære pr. cm², og skal altsaa være af en lignende Kvalitet som ved rene Jernbetondæk (ca. 1:2:3). Der bør dog bruges mindre Sten; de bør alle kunne passere et cirkulært Hul med d= 12 mm.

Blokkene skal være rigeligt vaade ved Indstøbningen. Undertiden opstilles Plænevandere paa de udlagte Blokke, som derved holdes vaade indtil umiddelbart før Indstøbningen. I Frostvejr kan man ikke arbejde med Molerblokke.

Forbandt mellem Blokkene kræves ikke, men medfører den Fordel, at Blokrækkerne lettere kan udlægges snorlige og holde sig snorlige under det videre Arbejde.

Murankre kræves i København indlagt for hver ca. 3 m, saafremt Dækket hviler paa Ydermur.

Loftspuds fremstilles af Kalkmørtel; til 1. Udkast anbefales en svag Bastardmørtel.

Elektrikerrør kan indlægges i Blokkenes Kanaler (Fig. 24) eller indstøbes i Betonribberne eller i Overbetonen, hvis en saadan forefindes. Ogsaa i sidste Fald bør de lægges parallelt med Ribberne for ikke at svække Trykzonen; lægges de paa tværs af disse (Fig. 25 og 26), bør Overbetonen regnes tilsvarende svækket.

Rørene kan ogsaa udlægges senere, efter at Dækket er hærdnet, og da ovenpaa dette. Bestaar Slidlaget af Brædder paa Strøer, lægges de mellem disse eller paa tværs af dem, idet der da udskæres for Rørene i Strøernes Underside. Bestaar Slidlaget af Korkparket, Gummi eller Linoleum, maa Rørene dækkes med et cement- eller asfaltholdigt Afretningslag, der hindrer Rustdannelse.

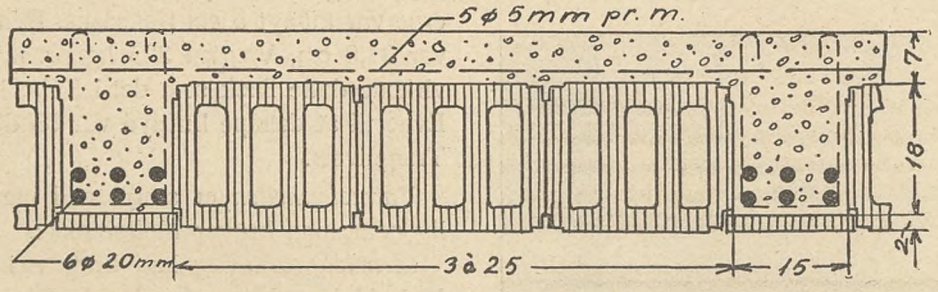

Fig. 28. Molerdæk med 3 Blokrækker tæt paa hinanden. Trækning af Afløbsledninger kan ske ved Udhugning i Blokkene.

Afløbsrør kan skjules i Dækket, idet man udelader de Blokke, som er i Vejen (Fig. 27), hvorved man naturligvis maa være opmærksom paa, at Dækket ikke svækkes. Ved Brug af Molerblokke har jeg med Held lagt 3 Blokrækker tæt paa hinanden og til Gengæld gjort Betonribberne bredere (Fig. 28); man staar da friere, hvis Afløbsrør skal trækkes i Dækket.

DET STORE FORLIG

Nogle Kommentarer til de 9 Nødlove

Det mest karakteristiske ved det Kriseforlig, Statsminister Stauning den 21. Maj forelagde Rigsdagen, er, at alle ni Love er Nødlove. Lovkomplekset er meget omfattende og indgribende, men næppe een af Bestemmelserne er beregnet paa at faa Varighed ud over netop den Nødsituation, hvori de er givet. Heri adskiller Kriseforliget fra Maj 1940 sig væsentlig fra det berømte Kanslergadeforlig fra Januar 1933. Heraf resulterede som bekendt bl. a. Socialreformen — en Lov, der har bevaret sin fulde Indflydelse længe efter, at den økonomiske Krise, der laa bag Kanslergadeforliget, var forsvundet.

Det er naturligvis ikke muligt i en enkelt Fagbladsartikel at give en udtømmende Redegørelse for de økonomiske og politiske Virkninger af de mange indviklede Bestemmelser og heller ikke for den Baggrund, der gjorde en saadan Lovgivning nødvendig. Det skal dog forsøges at ridse nogle Kommentarer op til de principielle Hovedlinier i de ni Nødlove.

Loft over Lønningerne.

Kernen i Forliget er utvivlsomt Bestemmelsen om Ophør af Lønningernes Regulering efter Pristal. For Arbejderne vil dette i hvert Fald staa som Hovedbestemmelsen. Det maa straks slaas fast, at vi her staar overfor noget principielt nyt med Hensyn til Statsmagtens Indgreb overfor Arbejdsmarkedets Hovedorganisationer. Det er allerede adskillige Gange sket, at Regeringen i Tilfælde, hvor Arbejdere og Arbejdsgivere ikke har kunnet blive enige, har grebet ind og fastsat Vilkaarene for en ny Overenskomstperiode eller har henvist Afgørelsen af disse Vilkaar til en tvungen Voldgift. Et saadant Indgreb foretoges f. Eks. ved Kanslergadeforliget. Men det er her første Gang det sker, at Statsmagten, hvor Hovedorganisationerne er enige, griber ind midt i en Overenskomstperiode og ændrer Indholdet af en truffet Aftale. Dog kan man sige, at Begyndelsen hertil allerede var gjort, da Omsætningsafgiften i Marts toges ud af Pristallet.

Hovedformaalet med denne Bestemmelse er at hindre Inflation. Som Stauning udtrykte det: »Skruen uden Ende maa standses«. Man maa i den Forbindelse spørge, om det for at opnaa det Formaal var *nødvendigt* at sætte Loft over Lønningerne, og paa den anden Side om denne Foranstaltning er *tilstrækkelig*. Paa begge disse Spørgsmaal maa der i og for sig svares nej.

Rent teoretisk økonomisk kan man udmærket tænke sig en Ordning, hvorunder Pristalsreguleringen af Lønningerne bibeholdtes og Inflation alligevel hindredes. Fortsat stadig *Inflation* er som bekendt Betegnelsen for en stærkere Prisstigning. En saadan fremkommer, naar den Pengemængde, Forbrugerne i Samfundet giver ud, vokser hurtigere end den Varemængde, Samfundet stiller til Raadighed. Det vil vides, at Varemængden under Krigen ikke netop har Tendens til at vokse — tværtimod. Lønstigning giver derimod en Tendens i Retning af større Pengemængde. Resultatet skulde altsaa blive, at de færre Varer let kunde afsættes til højere Priser overfor den udvidede Købekraft — det vil sige, at Lønstigning omsætter sig i Prisstigning, der igen bliver til ny Lønstigning — altsaa Inflation.

Teoretisk set kunde denne Udvikling imidlertid hindres ved, at Staten drog Omsorg for, at lige saa mange Penge, der flød ud til Forbrugerne ved en Lønstigning, samtidig blev trukket ud af Omsætningen paa et andet Punkt. Dette kunde gøres paa forskellige Maader, der alle har det til fælles, at de, i hvert Fald i Øjeblikket, er uigennemførlige. For Eks. kunde det gøres ved en *Kreditindskrænkning*. Dette er umuligt, fordi det betyder mindre Produktion og Beskæftigelse. Man vil da ogsaa se, at Nødlovene tværtimod indebærer en Kreditudvidelse. Det kunde ogsaa gøres ved en *Skatteforhøjelse*. At foretage en saadan i tilstrækkeligt Omfang vil ogsaa være umuligt i Øjeblikket. Landbruget maatte jo helt skaanes. Dets Indtægter svinder i Forvejen stærkt ind, nu da Englandseksporten og dermed den nye Landbrugsordning er fordampet, samtidig med at Produktionen maa indskrænkes paa Grund af Fodermangel. Og Haandværk og Industri vilde sikkert faa vanskeligt ved at bære mere. I hvert Fald vilde det blive politisk vanskeligt at faa det gennemført, og i hvert Fald maatte Arbejderne selv betale en god Del, hvorved jo Formaalet med det hele — at lette Byrderne for de mindst bemidlede — delvis faldt bort. Endelig havde man den Mulighed at trække Pengene ud af Omsætningen ved et stort *Statslaan*, som man ikke anvendte til noget. Rent bortset fra Mulighederne for at faa Folk til at tegne sig for saadan et Laan, tør man nok gaa ud fra, at Pengene til Laanet vilde komme ikke alene af de Midler, der ellers vilde blive anvendt til Forbrug, men ogsaa af de Penge, der ellers vilde blive anvendt til Byggeri og anden Erhvervsvirksomhed. Heller ikke det lod sig gøre i den indeværende Situation.

Vilde man undgaa Inflationen, var der aabenbart ikke andet at gøre end at standse Pristalsreguleringen. Tilbage er da kun Spørgsmaalet, om det saa ogsaa er saa farligt med en lille Smule Inflation. Svaret maa vel blive, at en let Inflation kun vil mærkes som en økonomisk Stimulans — men at det farlige ved saadan en Snaps er, at Følgerne ikke er til at kontrollere. Ruller Snebolden først, er Farten næsten umulig at beherske. Det maa dog anføres, at det af det lidt, der er sivet ud om Forhandlingerne før Forliget, synes at fremgaa, at Socialdemokratiets første Forslag gav Arbejderne noget af April-Pristallets Lønstigning, men Venstre stillede Krav om noget andet, og skulde Regeringen sprænges paa det Spørgsmaal, vilde Fordelen være for dyrt købt.

Loft over Priser og Udbytter.

Men Indgrebet overfor Pristalsreguleringen er naturligvis ikke tilstrækkelig til at hindre Inflation. Priserne kan jo ogsaa stige af andre Grunde. Saaledes maa Seddelmængden begrænses. Herom staar der intet i Nødlovene, men det maa være en stiltiende Forudsætning for disse. Videre maa det ogsaa hindres, at det private Erhvervsliv skruer Priserne op, og saaledes med den Kreditudvidelse, Nødlovene indebærer, som Baggrund kaster Landet ud i en Profitinflation i Stedet for en Lønninflation. Derfor er Loven om Udvidelse af *Priskontrollen* og om *Udbyttebegrænsning* kommet.

Af disse to Love er den første langt den vigtigste. Der er ved den sket en meget væsentlig principiel Ændring i dansk Prislovgivning. Medens man hidtil har lagt den

meget svært bestemmelige Genanskaffelsespris til Grundlag for Kontrollen (Læserne vil sikkert erindre den megen Avispolemik, der er ført herom), har man resolut taget det Skridt i Stedet at lægge Kost-Prisen til Grund, d. v. s de faktisk afholdte Produktionsomkostninger. Dette er lettere at administrere og vil sinke enhver Prisstigningsbevægelse. De videre økonomiske Virkninger heraf er saa en anden Historie. Endelig er Prisnoteringskomiteens Bemyndigelse i skærpet Form overført til Priskontrolraadet.

Udbyttebegrænsningsloven er vist den længste og mest indviklede af de ni Love. Hovedreglen: kun 5 pCt. plus to Trediedele af, hvad der gennemsnitlig i de sidste tre Aar er betalt over 5 pCt., er dog klar nok. Hovedfejlen er, at Loven kommer for sent for i Aar, hvor de fleste Selskaber allerede har deklareret og udbetalt Udbytter og Tantiemer. Først til næste Aar vil den faa Betydning.

Arbejdsfordelingsloven bliver det først muligt at bedømme, naar Fordelingsnævnet faar paabegyndt Arbejdet. Kun maa det huskes, at den kun udgør den ene Del af Regeringens Beskæftigelsesforanstaltninger. Den anden Del er Byggeriet og de nye Produktioner, som Regeringen paa forskellig Vis støtter.

Endelig omfatter Lovkomplekset et Tilskud til Arbejdsløshedskasserne paa 20 Mill. Kr., et Tilskud til Kommunerne paa 25 Mill. Kr. og en Lov om Voldgift, der ikke nærmere skal kommenteres her, samt endelig Bestemmelsen om Oprettelse af en Kreditfond paa 100 Mill. Kr. Formaalet med denne Fond, der minder en Del om Kanslergadeforligets Krisefond, er at fremme Beskæftigelsen. Fonden, der financieres ved Laan, staar iøvrigt noget i Modstrid med Lovkompleksets Deflationsformaal.

Der er ingen Grund til at misunde hverken den Regering, der overrækker denne Buket Roser, eller den Befolkning, der skal modtage den. Men forstaar man den økonomiske og politiske Baggrund, maa Hovedlinierne i denne Nødlovgivning vist anerkendes som uomgængelige. Sit Kampmod og sin Kampkraft bør Arbejderne gemme til en senere Lejlighed. Der skal nok blive Brug for den. *J. O. K.*

Optagning af Stød til Brændsel

Som bekendt har Forholdene medført, at Landets Forsyning med Brændsel fra Udlandet kun kan forventes i betydelig mindre Omfang end tidligere. I den Anledning er der derfor søgt tilvejebragt en effektiv Udnyttelse af Landets egne naturlige Brændselskilder, hvilket væsentlig sker ved omfattende Tørveproduktion. Da det imidlertid kan forventes, at disse Muligheder ikke i fuldt Omfang vil blive udnyttet, saaledes at Brændselsproblemet derved ganske løses, har man fra kompetent Sted haft sin Opmærksomhed henvendt paa Udnyttelsen af andre Brændselskilder, hvorfra der ogsaa under den tidligere Krigssituation blev hentet betydelige Brændselsforsyninger som Supplement til Tørvene og de mindre udenlandske Forsyninger, nemlig Optagning af Stød i Skovene, hvilket ogsaa vil bidrage til at øge Beskæftigelsen.

I den Anledning har Socialministeriets Beskæftigelsesudvalg den 7. Maj d. A. udsendt et Cirkulære til Autoriteterne, hvori der under Henvisning til Lov af 13. April 1938 gøres opmærksom paa, at Beskæftigelsesudvalget har besluttet som Tilskud til Arbejde ved Optagning af Stød i Skovene, der iværksættes af Kommunerne, at yde 40 % af den Arbejdsløn, der udbetales til de Arbejdere, som er henvist til Udførelse af dette Arbejde. Tilskudet ydes af Arbejdsløshedsfonden. Kommunernes Opmærksomhed henledes videre paa, at selv om Statsskovene allerede har iværksat saadanne Arbejder, vil der fremdeles være Arealer til Raadighed for yderligere Udnyttelse.

I Cirkulæret gives forskellige Anvisninger til Vejledning for Kommunerne saavel med Hensyn til Fremstilling af Brændslet som Salget. Det anføres endvidere, at de i Socialministeriets Cirkulære af 25. Maj 1938 angivne Bestemmelser vedrørende Nødhjælpsarbejder som Hovedregel vil finde uændret Anvendelse ved Arbejdet med Optagning af Stød.

Af Hensyn til det ønskelige i at Arbejdet iværksættes snarest vil det ikke være nødvendig forud for Arbejdets Paabegyndelse at søge Socialministeriets Godkendelse. Der skal efter de almindelige Regler fortrinsvis anvendes arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere, og Henvisning til Arbejdet kan ske direkte af Kommunen i Samraad med de lokale Afdelinger af de anerkendte Arbejdsløshedskasser.

Arbejdstiden skal i Almindelighed sættes til 36 Timer ugentlig, men der er intet til Hinder for, at Arbejdstidsordningen kan tilrettelægges saaledes, saa Spildetid kan undgaas.

Som Løn for det paagældende Arbejde fastsættes den mellem Arbejdere og Arbejdsgivere ved almindelig Overenskomst aftalte for tilsvarende Arbejde, eller hvis en saadan ikke findes paa Stedet efter Særoverenskomst. I alle saadanne Tilfælde maa det dog tilraades de enkelte Afdelinger at konferere nærmere med vort Forbunds Hovedkontor forinden Aftale træffes.

I samme Cirkulære anføres det, at hvor særlige Forhold gør et samlet Nødhjælpsarbejdes Iværksættelse vanskeligt, enten fordi man kun ønsker at beskæftige ganske enkelte arbejdsløse, eller de tilstedeværende Arealer kun indeholder Mulighed for Fremskaffelse af mindre værdifuldt Brændsel — dette gælder baade Brænde og Tørv — kan der gives arbejdsløse Adgang til med Bibeholdelse af deres Understøttelse at oparbejde Brændsel til eget Forbrug; men at saadant Brændsel ikke maa gøres til Genstand for Salg til andre. For Bibeholdelsen af Understøttelse under saadant Arbejde er det yderligere en Betingelse, at den arbejdsløse fortsat møder til Kontrol samt iøvrigt opfylder Betingelserne for at oppebære Understøttelse.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Hvor Videnskaben og det praktiske Erhvervs Udøvere arbejder Haand i Haand

Lidt om Forsøgsvirksomhed og Statens Forsøgsmejeri ved Hillerød

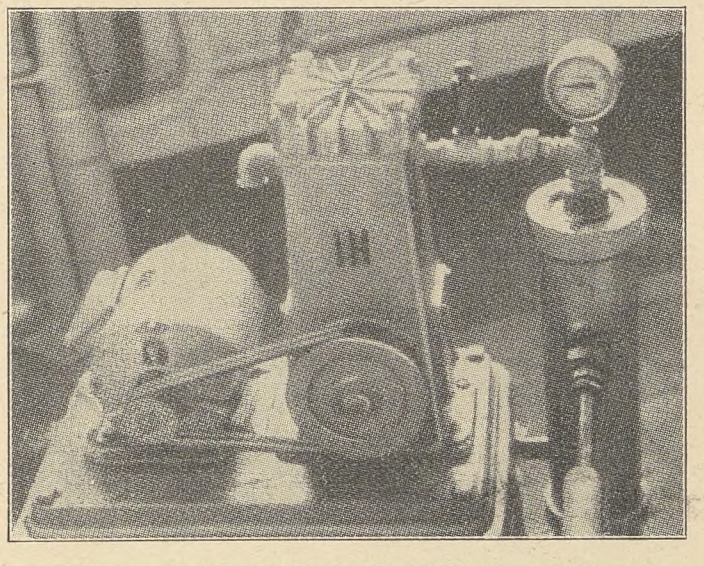
I ældre Tid var Mejeribruget et Hjemmeerhverv, hvor primitive Hjælpemidler blev bragt i Anvendelse. De enkelte Landejendommes Mælk blev behandlet paa Produktionsstedet, enten efter det hollandske Bøttesystem, hvor Mælken blev hældt op i flade Træbøtter og derefter hensat til Flødeafsætning, eller efter Vand- eller Issystemet, hvor Flødeafsætningen foregik i høje, cylindriske Metalbeholdere, der stod i Vandbassiner eller Kar med Vand og knust Is. Hvilket System, der var mest anvendt, skal ikke kunne siges, men det var vist saaledes, at Bøttesystemet var meget anvendt paa mindre Ejendomme.

Naar Fløden havde afsat sig som et mere eller mindre tykt Lag, blev den skummet med særlig dertil konstruerede store Skeer og anvendt til Smør- eller Osteproduktion.

Smørrets Kærning var et yderst omstændeligt Arbejde, og mange af de Ældre kan sikkert endnu huske Smørkærnen, der bestod af en Træbøtte, der var lidt smallere for oven. Paa Enden af en Stang sad en gennemhullet Træplade, og ved stadig i langsomt Tempo at føre Stangen op og ned, skyllede Fløden gennem Hullerne i Træpladen og bevirkede, at den Proces fandt Sted, der efterhaanden forvandlede Flødens Fedtstof til Smør.

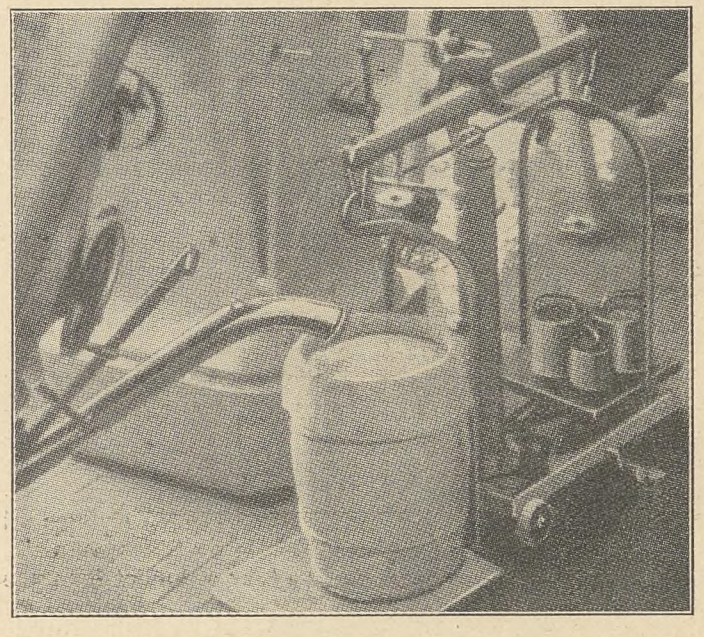
Bag efter kom Æltningsprocessen. Smørret blev bearbejdet med de bare Næver, indtil det havde den Konsistens, man ønskede.

Saa blev Smørret afvejet i eet, to eller fem Punds Pakker, og man erindrer, hvorledes Bondekonerne efter Afvejningen med den rillede Ske klappede og klaskede Smørklumpen, saa den kunde fremtræde saa fiks og tiltalende som vel mulig. Og saa blev der endelig tilsidst med Skeen trykket et Kors i Smørret, naar det drejede sig om eet Punds Pakker, et dobbelt Kors, naar det var to Punds Pakker o. s. v. Denne Foranstaltning blev aldrig glemt og havde velsagtens sin Betydning.

Kompressor til Udpresning af Smør fra Metalkærnen.

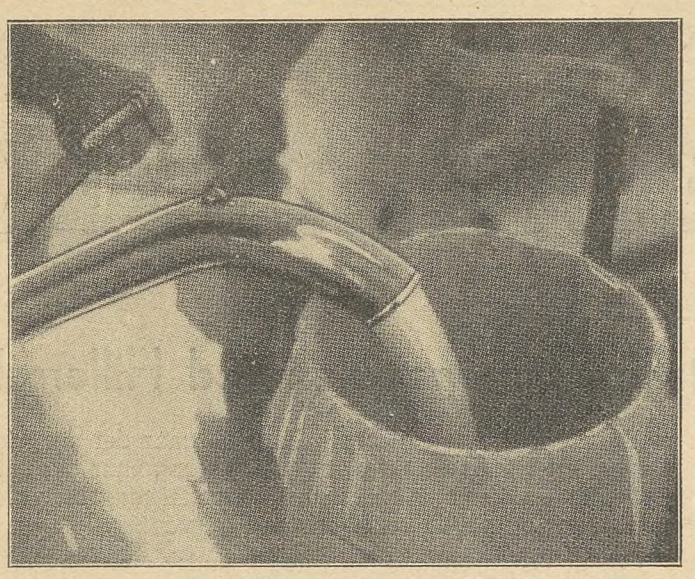
Ogsaa Osteproduktionen foregik under meget primitive Former, og Hygiejnen var det smaat med, selv om det maa erkendes, at der paa mange Landejendomme

Det »aftappede« Smør afvejes.

var en efter Forholdene gennemført Renlighed, naar det drejede sig om Mælkens og Smørrets Behandling. Forsømmelse heraf medførte den Gang som nu nedsat Kvalitet og mindre Holdbarhed. Alligevel var der jo de Steder, hvor der foregik noget værre Svineri, for at sige det rent ud, hvor Kvinderne ikke tog det saa højtideligt, hvor de sidst havde haft deres Hænder, naar de gik til Malkningen, eller naar de gav sig i Lag med at ælte Smør eller lave Ost.

Men det var vist i det store og hele kun Undtagelser, og dem finder vi jo ogsaa i vor moderne, hygiejniske Tidsalder, hvor der stilles meget store Krav til Hygiejnen paa Mejeribrugets Omraade. Paa mange Landejendomme finder vi nu Kostalde saa fine og rene som Bondens egne Stuer, og Køerne plejes med Nænsomhed og efter alle Kunstens Regler, for i saa vidtstrakt Grad som vel muligt at undgaa Infektion af Mælken. Malkepigerne — hvis man da ikke anvender Malkemaskiner — er iført rene, hvide Kitler og deres Hænder maa, forinden de giver sig i Lag med Køernes Patter, gennemgaa en Desinfektion, der omtrent svarer til den

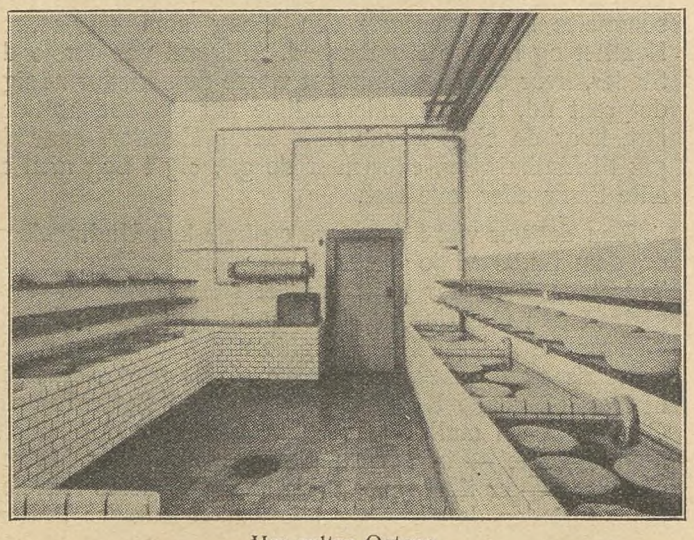
Smørret »tappes« direkte i Dritlen. Med Haandtaget øverst tilvenstre kan Smør»strømmen« nøjagtig reguleres.

Desinfektion, en Kirurg maa underkaste sine Hænder, forinden han skrider til en Operation.

Paa Mejerierne er der ligeledes en gennemført Renlighed. Mejeristernes hvide Dragter skinner omkap med Porcelænsfliserne paa Væggene, og paa Maskinerne findes ikke en Olieplet. I Æltningshallerne paa moderne Mejerier cirkulerer filtreret Luft for at undgaa enhver Infektion, der som nævnt kan indvirke paa Kvalitet og Holdbarhed.

CENTRIFUGENS OPFINDELSE

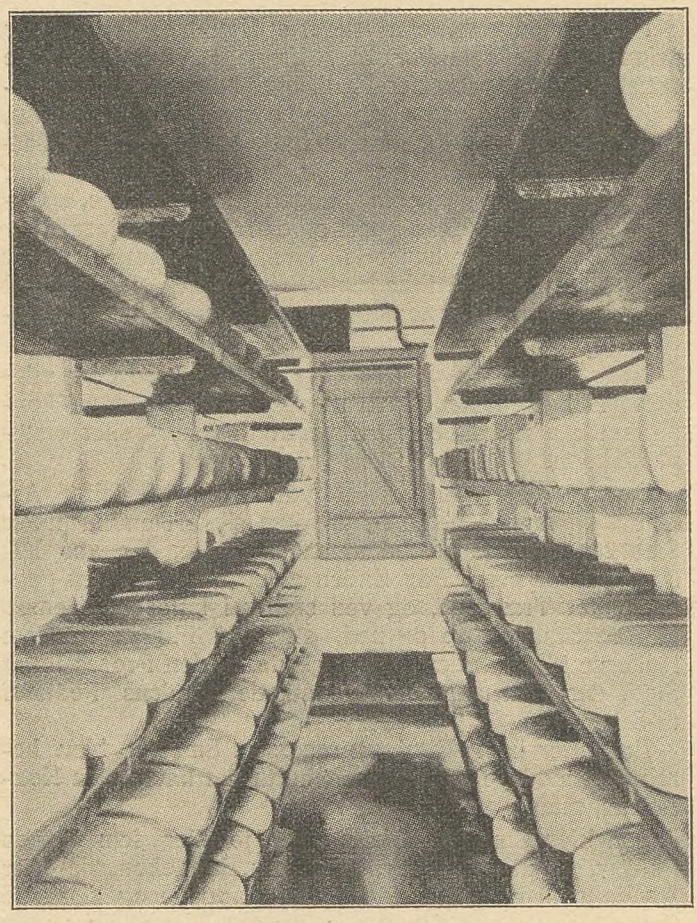
Centrifugens Opfindelse i 1878 betød en Revolution paa Mejeribrugets Omraade. Ved dens Hjælp blev man i Stand til at foretage en virkelig rationel Behandling af Mælken, og den medførte da ogsaa den rivende Udvikling, der siden er sket. Ogsaa Centrifugen har naturligvis i Aarene, der er gaaet siden dens Opfindelse, gennemgaaet en Udvikling, selv om Systemet, Udnyttelsen af Centrifugalkraften, hvorved Fløden slynges ud og Mælken spaltes i Fedtstof, Fløde og Skummetmælk, er det samme i Dag, som da den blev opfundet for mere end 70 Aar siden. Kort efter Centrifugens Opfindelse, nemlig i 1882, oprettedes forøvrigt det første Andelsmejeri her i Landet, som jo siden er efterfulgt af mange andre, saaledes at Tallet nu nærmer sig 1400. Hertil kommer ca. 300 Privatmejerier.

Her saltes Ostene.

TRÆKÆRNER OG MODERNE METALKÆRNER

Som tidligere omtalt arbejder Statens Forsøgsmejeri paa samme Maade som et almindeligt Mejeri af lignende Størrelse. Det er ogsaa indrettet paa samme Maade, men — som jeg nævnte i min første Artikel — er man stadig fulgt med Udviklingen, saaledes at man altid har de mest moderne, tekniske Hjælpemidler i Brug. Det gælder ikke mindst, naar der er Tale om at kærne Smør. Det skete tidligere i Trækærner, som endnu opbevares i Mejeriet, men disse Trækærner frembød en ikke ringe Fare for Infektion af Smørret med Bakterier og med Gær og Skimmel, hvorfor de er erstattet af moderne Metalkærner, med hvilke der er foretaget

Ostene ligger paa Rad og Række til Lagring.

omfattende Forsøg, før man naaede til det endelige Resultat. Paa Grund af den nævnte Fare for Infektion ved Benyttelse af Trækærner, var det nødvendigt at skylle Smørret. Det kræver Tid og megen Vand, og det har tillige vist sig, at ogsaa Skyllevandet kunde være en Infektionskilde, hvorved Smørrets Holdbarhed blev nedsat. Det samme kan gøre sig gældende, hvor Vandet indeholder Jern eller Mangan, og endelig betyder Skylningen, at Smørudbyttet forringes jo mere effektiv Skylningen er. Ved Forsøg foretaget paa Statens Forsøgsmejeri har man fastslaaet, at der ved Fremstilling af uskyllet Smør kan naas et Merudbytte paa een Procent i Forhold til det skyllede, og hvad det betyder for Landbruget som Helhed turde være overflødigt at omtale.

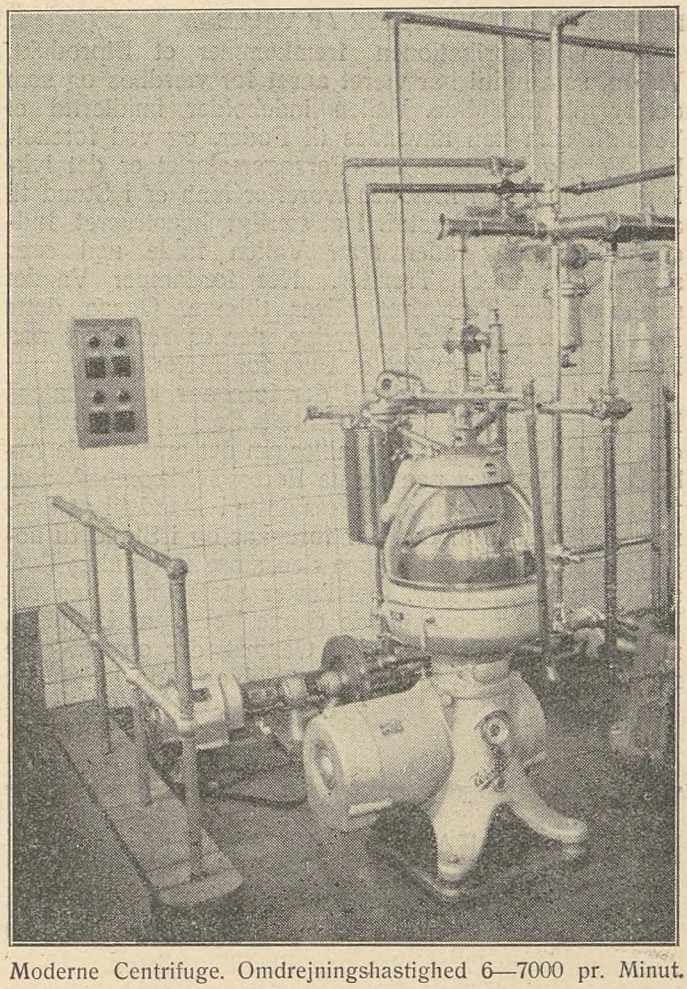
SMØRRETS KVALITET FORBEDRES OG HOLDBARHEDEN FORØGES

I Metalkærnen er Faren for Infektion minimal. Det er derfor ikke nødvendigt at skylle Smørret, og da Kærnen

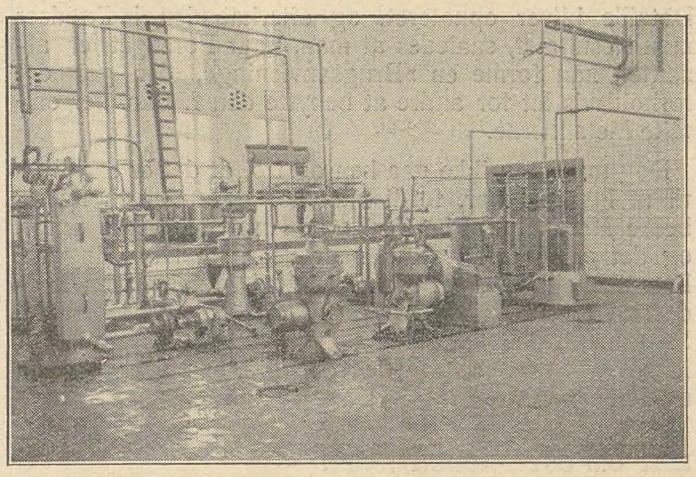
desuden er forsynet med et Overrislingsanlæg, hvorved det bliver muligt at give Smøret nøjagtig den Temperatur, som er nødvendig dels under Kærningen og dels under Æltningen, kan Smørret i Metalkærnen gøres helt færdig til Afvejning. Man opnaar endvidere den Fordel, at man uden Ulemper af nogen Art kan lade Smørret indeholde den højest tilladte Vandprocent, hvilket naturligvis ogsaa er et økonomisk Plus.

Under Forsøgene med Metalkærnen, hvis Navn er »Victoria Kubus Kærneælter«, naaede man et Stykke videre, end man egentlig fra første Færd havde tænkt sig. Man kom til det Resultat, at det af Hensyn til en fin Smørkvalitet, og særlig til en fin Smørkonsistens, var bedst at udtage Smørret af Kærnen ved en Temperatur, der ligger over det almindelig anvendte. Det var imidlertid noget besværligt, for jo blødere Smørret er desto vanskeligere er det at tage det ud af Kærnen paa den almindelig anvendte Maade, og det laa derfor nær at forsøge paa at finde Vej frem til en Metode, hvorefter man kunde presse Smørret ud i Dritlerne direkte fra Kærnen. Og man fandt Vejen frem til denne Metode. Ved Hjælp af et særligt konstrueret Apparat kan man nu ved komprimeret Luft presse Smørret direkte fra Kærnen ud i Dritlerne, og desuden har man foretaget meget lovende Forsøg med en særlig Pakkemetode, hvorefter man paa samme Maade kan afmaale det bløde Smør fra Metalkærnen direkte i Detailemballagen, altsaa i kvart Kilo Pakker, halv Kilo Pakker o. s. v.

Denne Pakkemetode har iøvrigt ogsaa Betydning for Smørrets Holdbarhed. Naar Smørret skal pakkes med de almindelig anvendte Smørpakkemaskiner, hvor det ved Hjælp af en roterende Snegl presses ud i en Streg af et bestemt Tværmaal, skal det have en ret betydelig

Moderne Centrifuge. Omdrejningshastighed 6—7000 pr. Minut.

Skummesalen med de fritstaaende Centrifuger.

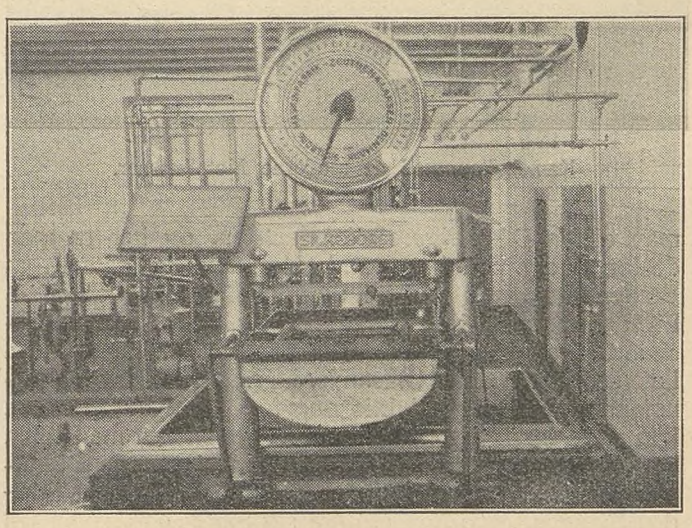
Fasthed. Det bevirker, at en Del af Smørrets Vandindhold presses ud paa Overfladen af Smørret og danner her Betingelser for skadelige Bakteriers Trivsel. Det sker ikke ved den nye Pakkemetode, her findeles Smørrets Vandindhold.

Det vilde maaske i denne Forbindelse være paa sin Plads at oplyse, at de Bakterier, som virker til Skade paa Smørret, ikke kan leve i Fedtstof, men kun i Vand. Naar et Stykke Smør skæres igennem, og de fremkomne Flader derefter betragtes gennem et Mikroskop, fremtræder disse som et Landskab med utallige større eller mindre »Indsøer«, og i disse »Søer« lever de skadelige Bakterier. Ved derfor at gøre »Indsøerne« saa smaa som muligt formindsker man Bakteriernes Livsbetingelser, og Følgen deraf er, at Smørrets Holdbarhed stiger.

DET ER STADIG EN KUNST AT KÆRNE SMØR

Det vil af det foregaaende ses, at de omtalte Forsøg med Metalkærnen og Pakkemetoden har givet Resultater af økonomisk Betydning. For det første at Smørudbyttet stiger og for det andet, at Smørrets Holdbarhed forøges. Det er to væsentlige Ting, som betyder uhyre meget, hvis man prøver paa at beregne det efter Landets samlede Smørforbrug.

Desværre er det umuligt blot tilnærmelsesvis at give et Billede af det Arbejde, der er gaaet forud for Resultaterne, men det kan dog siges, at Forsøgene kræver baade Taalmodighed og Ansvarsbevidsthed hos de, der faar Forsøgenes Ledelse overdraget. Hver eneste lille

Vægten i Skummesalen.

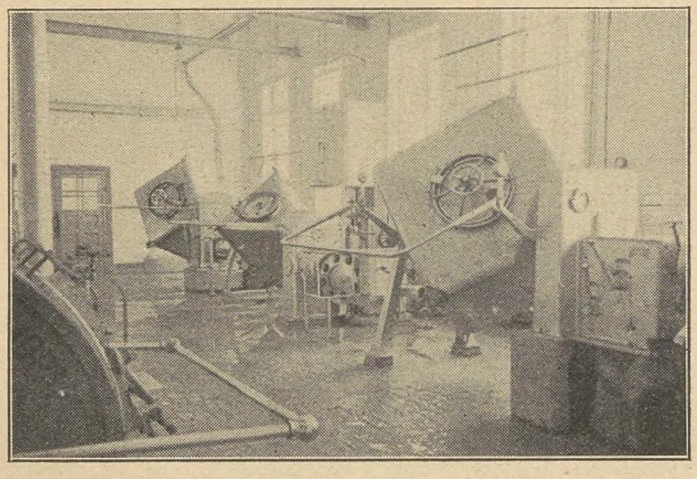
Detaille bliver opnoteret, og efterhaanden indkredser man Resultatet, saaledes at man, naar Forsøget er afsluttet, kan forme en »Brugsanvisning«, der gør det forholdsvis let for andre at benytte den f. Eks. her omtalte Metalkærne.

Dog maa man ikke gaa hen og tro, at det er saa ligetil at kærne Smør, fordi man har opfundet en ny og bedre Metode. Det er stadig en Kunst at kærne Smør, og det er sikkert rigtigt, naar det i en Beretning fra Forsøgsmejeriet om Forsøgene med Metalkærnen hedder: »Det var en Kunst at spille virkelig godt paa det Instrument, de gamle Trækærner var, men Kunsten er ikke blevet mindre, fordi Instrumentet er blevet et andet og Strengene flere.«

LIDT OM OSTEPRODUKTIONEN

Et andet Omraade af Forsøgsmejeriets Virksomhed, som ogsaa har stor Betydning for Mejeribruget, er Osteproduktionen. Her er der foretaget og foretages stadigt omfattende Forsøg, dels ved Tilberedningen af Ost og dels ved Lagring m. m. for stadig at kunne forbedre Kvaliteten og forhøje Holdbarheden. Og det har stor Betydning for, som det sikkert ikke er ret mange bekendt, beror Osteproduktionen endnu paa en Følelses- og en Smagssag og egentlig ikke paa Teknik.

Som bekendt skal Mælken, naar man skal lave Ost af den, tilsættes Mælkesyrebakterier, og disse Bakterier er nogle mærkelige Væsener. Man ved aldrig, hvor man har dem. De kan nemlig uden, at man kan paavise nogen som helst Grund, fuldstændig skifte Karakter, saaledes at de bliver ubrugelige til deres oprindelige Formaal. Til de forskellige Ostesorter anvendes Mælkesyrebakterier af forskellig Slags. De er af samme Race, men er forskellige i deres Væsen ligesom Menneskene, men fremfor Menneskene har de den Evne, at de pludselig kan forandre Væsen. Men hvorfor de gør det, kan

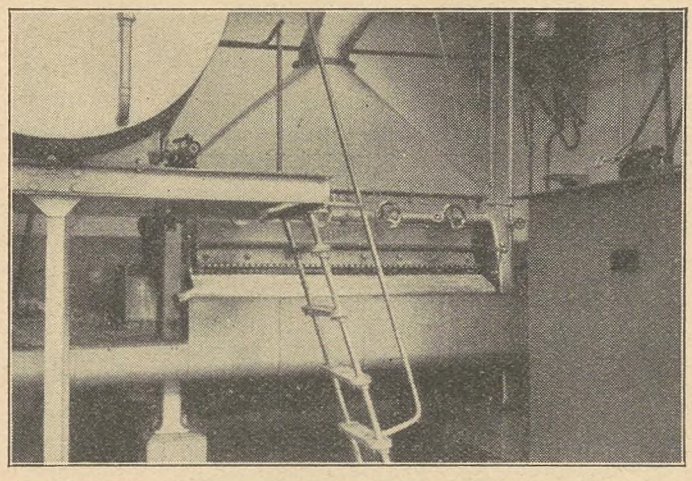

Kænehallen med de moderne Metalkærner.

man altsaa ikke afgøre eller fastslaa, og her er man derfor stadig paa bar Bund. Man har konstateret, at Bakterierne trives bedst i uren Mælk, hvorimod deres Livsbetingelser bliver minimale, hvis de kommer i fuldstændig ren Mælk. Men stort længere er man altsaa ikke naaet paa dette Omraade. Derfor kan der intet opnoteres om Osteproduktionen, for Fremgangsmaaden kan være forskellig fra Dag til Dag, selv om man til en bestemt Slags Ost anvender Mælk fra samme Besætning, og den eneste Rettesnor, man har, er i Virkeligheden Smagen. Man kan erindre sig Smag og Aroma fra en Dag, da Osten var særlig god, og saa kan man paa Grundlag heraf forsøge at naa til det samme Resultat. Men garantere for noget kan man ikke.

Derimod kan der naturligvis indvindes meget gennem Forsøg med Saltning, Lagring og Opbevaring, og der er da ogsaa paa dette Omraade opnaaet gode Resultater.

Som et lille Sidespring skal jeg til Slut oplyse lidt om, hvorledes Hullerne i Svejtserosten bliver til. Der cirkulerer jo utallige Historier herom, men ingen af dem

Inddampningsanlæg til Udskilning af Vallens Tørstof.

er rigtige. Oprindelig, altsaa naar Osten er færdig i første Omgang, er der ingen Huller i den. Den bestaar af en fast Masse, men under Lagringen udvikler Mælkesyrebakterierne sig og udvikler herunder Kulsyre, der danner Blærer eller Huller i Osten.

FORSØG MED UDNYTTELSE AF VALLE

Ved Ostefabrikationen fremkommer et Biprodukt, Vallen, som hidtil har været anset for værdiløs og som derfor gik til Spilde. Vallen indeholder imidlertid et Tørstof, som kan anvendes til Foder, og ved forskellige Forsøg foretaget paa Forsøgsmejeriet er det lykkedes at finde en Metode, hvorefter man er i Stand til at udskille dette Tørstof. I et særligt konstrueret Inddampningsanlæg lader man Vallen falde ned over stærkt opvarmede Tromler. Her fordamper Vandet straks og kun Tørstoffet bliver tilbage. Ogsaa dette Forsøg har, som alle de øvrige, der er foretaget paa Forsøgsmejeriet, betydet et Plus for Mejeribruget.

Ja, det var lidt om, hvad der foregaar paa Statens Forsøgsmejeri. Men ogsaa kun lidt. Som allerede nævnt er det umuligt at gaa i Detailler om det omfattende Arbejde, der udføres paa denne Forsøgsvirksomhed, men forhaabentlig er man dog efter dette i Stand til at danne sig et Billede af det, der foregaar og i Stand til nogenlunde at kunne bedømme den store Betydning Forsøgsvirksomheden har. Det koster Staten ikke saa faa Penge aarligt at opretholde denne Forsøgsvirksomhed, men den nationaløkonomiske Gevinst, der opnaas gennem dens Arbejde, bliver mangedoblet dette Beløb.

I. A. Ørsted.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE

i

Voldgiftssag

mellem

Dansk Arbejdsmands Forbund

og

Dansk Tagpap- og Asfaltfabrikantforening.

Nedenfor omhandlede Uoverensstemmelse mellem Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, og de Indklagede, Dansk Tagpap- og Asfaltfabrikantforening, er henvist til faglig Voldgift, og da der ikke blandt Voldgiftsmændene har kunnet blive Flertal for en Afgørelse, paahviler det undertegnede, af Parterne valgte Opmand at afgøre Tvisten ved Kendelse.

Frisenborg Fabriker A/S udfører en Tagpaptækning — saakaldt »Rekordtækning« — paa den Maade, at Papbanerne lægges løbende fra Rygning til Tagrende med Kant mod Kant, og at der brændes en Papstrimmel paa for at lukke, hvor Papbanernes Kant støder sammen. Ved Gavl og Tagrende bukkes Papbanerne ikke paa sædvanlig Maade om for at sømmes til Kant eller Underflade, men der paasømmes langs Tagskægget en Metalstrimmel, som er bøjet ind om Bræddekanten, og langs Kanten ved Gavlene paasømmes ligeledes en Metalstrimmel, der foruden at bøje om og dække Bræddekanten er tildannet med Kant, som hæver sig ca. et Par Centimeter over Tagfladen. Papbanerne kan nu lægges langs den nævnte Kant og de skæres af langs Tagskægget; de fæstnes til Metalstrimlerne ved Klæbemiddel. Selskabet, som har Eneret paa denne Tækkemetode, har aflønnet det under Sagen omtvistede Arbejde med de Akkordsatser pr. m², som ifølge derom gældende Vedtagelse betales for »Vilfatækning«. De under denne Sag til Afgørelse foreliggende Tvistigheder angaar, hvorvidt der yderligere skal betales dels et Tillæg paa 20%, fordi Papbanerne paalægges lodret, og dels Betaling som for Vindskeder for Paalægning af de ovenommeldte Metalstrimler.

Klagerne finder de nævnte Krav hjemlede i den mellem Parterne bestaaende almindelige Priskurant og paastaar Pligten til at yde Betaling efter Overenskomsten fastslaaet ved Kendelse.

De Indklagede, der hævder, at Selskabet har betalt, hvad det er pligtigt at betale, paastaar Frifindelse.

De Bestemmelser i den almindelige Priskurant, som Klagerne paaberaaber sig, er saalydende:

»Inddækning af ..... Vindskeder betales med 29 Øre pr. m.«
.....

»Naar Glatdækning udføres med Papbanen løbende fra Rygning til Tagrende, betales 20% til Akkordprisen.«

Det er oplyst, at Aktieselskabet, som først for ca. ½ Aar siden blev Medlem af Arbejdsgiverforeningen, har anvendt den omhandlede Tækkemetode aflønnet Arbejdet med Vilfaprislistens Akkordsatser, idet man fandt, at Arbejdet laa nærmest ved Vilfaarbejde. De under Sagen krævede Betalinger er ikke erlagt, men Opmaalingen er foretaget, som om Pappet ogsaa dækkede Kanten ved Tagrende og Gavl. Nogen skriftlig Overenskomst har ikke foreligget. Vilfaprislisten er kun aftalt kollektivt for Vilfatækning, en Tækkemetode, som et andet Firma har Eneret paa.

Klagerne anfører til Støtte for Paastanden, at efter Vilfaoverenskomsten skal ifølge Opmandskendelse af 7. November 1938 Tillægget paa 20% efter den citerede Bestemmelse i den almindelige Overenskomst betales, naar Papbanen som her løber fra Rygning til Tagrende. Naar nu Aktieselskabet aflønner efter Vilfaprislisten, hvad Klagerne ikke gør Indvending imod, maa de følge den fuldt ud, og altsaa ogsaa betale de 20%. At Arbejderne ikke har krævet de 20%, hævder Klagerne er uden retlig Betydning, idet Arbejderne ikke har Beføjelse til at træffe Aftaler med forbindende Virkning for Organisationen. Hvad dernæst de ovennævnte Metalkanter angaar, hævder Klagerne, at de svarer til Vindskeder eller træder i Stedet for saadanne, og da de ikke falder ind under anden Bestemmelse i Priskuranten, maa Paalægningen aflønnes med Akkordsatsen for Vindskeder.

De Indklagede henviser til, at den af Aktieselskabet anvendte Tækkemetode ikke var kendt, da Overenskomsten blev vedtaget, og dennes Bestemmelser har derfor ikke kunnet tage Hensyn til denne særlige Metode. De 20% gælder Glatdækning, men denne Metode er ingen Glatdækning, og der er desuden det særlige ved den, at Papbanen kun kan lægges lodret (fra Rygning til Tagskæg), medens den som i Bestemmelsen forudsat ved Glatdækning og Vilfadækning kan lægges saavel lodret som vandret; den citerede Bestemmelse omfatter derfor ikke denne nye Metode. Da der, da de indførte den nye Tækkemetode, ingen Priskurantbestemmelser var for den, og da der ligesom ved Vilfametoden anvendes Klæbning ved Hjælp af Blæselampe, har de i Forstaaelse med Arbejderne aflønnet med Akkordsatser gældende for Vilfatækning, men uden de nu krævede Tillæg. Den saaledes hidtil bestaaende Aflønningspraksis maa nu være bindende for alle vedkommende. Hvad Metalkanterne angaar, bestrider de Indklagede, at de arbejdsmæssigt kan sammenlignes med Vindskeder; de er lette at paasømme, de fritager Arbejderne for en Sømrække i Kanten, som var nødvendig, hvis Pappet skulde bøjes om, og de simplificerer Paalægning af Papbanen langs Kanten og Afskæring deraf langs Tagskægget. Arbejderne anser deres Anvendelse for en Lettelse, og Kanterne indgaar forøvrigt til Dels i Opmaalingen ved Akkordens Beregning. De hævder herefter, at der ikke kan være Tale om at sammenligne Arbejdet med Inddækning af Vindskeder, saa hvis der skal betales noget, maa det i hvert Fald ske gennem Fastsættelse af en ny Pris.

Idet Aktieselskabet som anført nu er tilsluttet den indklagede Forening, er de mellem Foreningen og Klagerne bestaaende kollektive Overenskomster og gældende Regler bindende for det. Som Sagen foreligger, er det fra alle Sider akcepteret, at det omtvistede Tækkearbejde — »Rekordtækning« — er aflønnet med Akkordsatser i den særlige Overenskomst angaaende Vilfatækning, skønt der ikke foreligger udtrykkelig organisationsmæssig Aftale om Vilfaoverenskomstens Overførelse paa »Rekordtækning«. Det er ved den ovenommeldte Voldgiftskendelse af 7. November 1938 fastslaaet, at den ovenciterede Bestemmelse i den almindelige Overenskomst om 20%'s Tillæg, naar Glatdækning udføres med Papbanen løbende fra Rygning til Tagrende, ogsaa gælder ved Aflønning af »Vilfatækning« efter den særlige Vilfaoverenskomst, og man kan derfor ikke uden særlig Hjemmel undlade at betale Tillægget, naar Vilfaoverenskomsten anvendes. Man kan ikke betragte Selskabets omtvistede Aflønning som Anvendelse af en for dets specielle Tækkemetode gældende Prisaftale, thi en saadan Særoverenskomst med organisationsmæssig Bekræftelse foreligger ikke. For saa vidt de Indklagede som særlig Hjemmel har henvist til en fleraarig »Betalingspraksis«, godtgjort ved Erklæring fra Arbejdere hos Selskabet, skal bemærkes, at Særordninger er trufne af Arbejdsgivere og Arbejdere paa den enkelte Arbejdsplads ikke er bindende for Organisationerne, medmindre det godtgøres, at disse udtrykkeligt eller stiltiende har godkendt dem. Nogen udtrykkelig Godkendelse fra Klagernes Side af den paaberaabte Betalingspraksis foreligger ikke, og det kan ejheller anses for godtgjort, at Klagerne har haft saadant Kendskab til Arbejdets Afregning hos Selskabet, at dette som Følge heraf har haft Føje til at anse Afvigelsen fra Vilfaoverenskomsten for billiget af Klagerne. Henvisningen til, at »Rekordtækning« kun kan udføres med Papbanen løbende fra Rygning til Tagrende, skønnes ikke at kunne være afgørende, thi ogsaa under disse Omstændigheder maa det Merarbejde, som har begrundet Tillæggets Vedtagelse, antages at være forbundet med den lodrette Paalægning. Herefter findes Klagernes Paastand om Tillægget paa 20% at maatte tages til Følge. Hvad dernæst Paalægning af Metalskinnerne angaar, bemærkes, at saadannes Anvendelse hverken ses omtalt i den almindelige Overenskomst eller i den særlige Vilfaoverenskomst, og nogen speciel for Klagerne bindende Aftale vedrørende den foreligger ikke, idet den paaberaabte »Aflønningspraksis« som ovenfor anført ikke kan anses bindende. Selvom der nu maatte gives Klagerne Medhold i, at Metalkanten ved Gavl erstatter Vindskeder, skønnes Paalægning af den hverken der eller langs Tagrende at kunne arbejdsmæssigt betragtes som »Inddækning af Vindskeder« og Arbejdet vil derfor ikke kunne henføres under den herom gældende Bestemmelse. Da paa den anden Side Arbejderne findes at maatte have Krav paa Vederlag for Paalægningen, vil de Indklagedes Frifindelsespaastand ikke kunne følges, men Aflønnin-

gen maa fastsættes efter Reglerne for Arbejde med hidtil ikke anvendte Materialer.

Voldgiftssagens Omkostninger, herunder Honorar til Opmanden, findes Parterne at burde udrede med Halvdelen hver.

Kendelse:

Det i Priskuranten mellem Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund og de Indklagede, Dansk Tagpap- og Asfaltfabrikantforening, fastsatte Tillæg paa 20% for Glatdækning udført med Papbanen løbende fra Rygning til Tagrende bør ogsaa betales ved »Rekordtækning«.

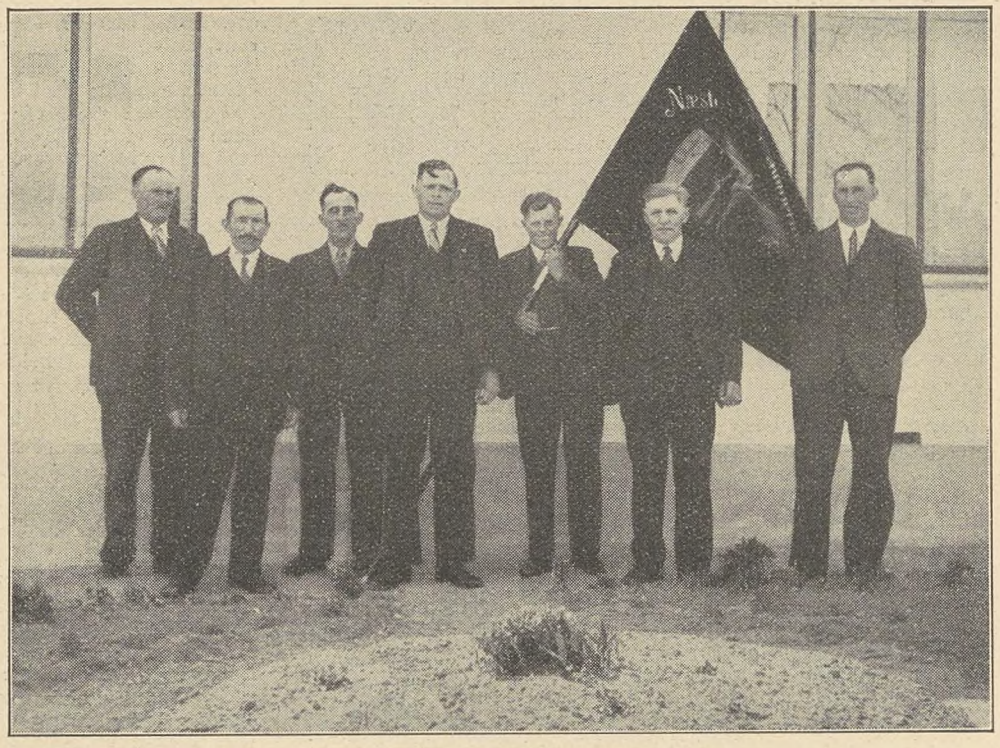
Betalingen for Paalægning af de ovenommeldte Metalstrimler bør fastsættes efter Reglerne for Arbejde med hidtil ikke anvendte Materialer.

Voldgiftssagens Omkostninger betaler Klagerne og de Indklagede med Halvdelen hver.

København, den 12. Maj 1940.

sign. Jesper Simonsen.

Næstelsø Afdeling har bestaaet i 25 Aar

Den 7. Juni 1915 var Arbejdsmændene i Næstelsø-Mogenstrup Kommune sammenkaldt til Møde med det Formaal at faa oprettet en Organisation, som var i Stand til at varetage deres Interesser. At Oplysningen ikke indtil dette Tidspunkt var gaaet frem over Kommunen og dens Indvaanere med Stormskridt fremgaar deraf, at det trods Henvendelse til forskellige ikke var lykkedes Arbejdsmændene at opnaa Leje af Lokale til Mødets Afholdelse. Man maatte ganske simpelt holde dette for Arbejdsmændene betydningsfulde Møde paa Næstelsø Gadeplads. Mødet fik saaledes Karakter af en Art Bystævne, og sikkert har adskillige aarvaagne Blikke hvilet paa de formastelige Deltagere, som midt for Øjnene af hele Sognet gav sig til at drøfte Spørgsmaalet om Oprettelse af en Fagforening.

Men de paagældende Mødedeltagere har aabenbart ikke ladet sig paavirke af den ejendommelige Situation. Forhandlingerne om Spørgsmaalet blev tilendebragt med det Resultat, at vort Forbunds Afdeling i Næstelsø blev dannet.

Naturligvis maatte de vanskelige Vilkaar, hvorunder Arbejdet med at organisere de stedlige Arbejdsmænd blev indledet, ogsaa manifestere sig i det efterfølgende Organisationsarbejde. Det kneb i Begyndelsen navnlig med Forstaaelsen af Sammenholdets Betydning. Bestyrelserne skiftede i de første Aar med korte Mellemrum; men efterhaanden gik det op for Afdelingens Medlemmer, at kun Fællesskabsfølelsen var i Stand til at gøre Organisationen til et virkeligt Værn for Arbejdsmændenes Interesser, og derefter blev Organisationen stærkere Aar for Aar.

Medlemstallet er gennem Aarene vokset til 130. Sammenholdet har skabt Respekt for Arbejdsmændene og deres Organisation, der nu er velsete Gæster, som ingen Vanskeligheder har med at skaffe de fornødne Lokaliteter. 25-Aars Dagen fejres med en festlig Sammenkomst paa Mogenstrup Kro.

Vi ønsker til Lykke med Jubilæet og bringer i samme Anledning et Billede af Afdelingens nuværende Bestyrelse.

Medlem vidst

Lager- & Pakhusarbejderne — Firmaet H. Pens. Firmaet nægtede at betale Dyrtidstillæg for Søgne-Helligdage, hvorfor Spørgsmaalet blev indbragt til Behandling i det nedsatte Nævn. Før Mødet trak Arbejdsgiverforeningen Sagen tilbage, idet de indgik paa at betale, som af Afdelingen krævet, nemlig for alle Ugens 6 Dage, uanset om der faldt Helligdage ind i Ugen.

Glumsø Afd. — Inspektør Eriksen, Bavelsegaard, Glumsø. I ovennævnte Sag havde Bestyrer Eriksen nægtet at betale vore Medlemmer de Tillæg de kunde tilkomme for Optagning af ikke-løspløjede Siø-Roer. Sagen er nu imidlertid afsluttet med, at Inspektøren har betalt vore Medlemmer deres Tilgodehavende 32 Kr. 50 Øre.

Horsens A. — A/S Skandinavisk Rørfabrik. Afdelingen klager over, 1) at Firmaet har ændret Arbejdstiden for de hos det beskæftigede Svejsere, saaledes at de arbejdede 9½ Time pr. Dag i 5 Dage om Ugen. Arbejdstiden blev herefter 47½ Time pr. Uge. Arbejderne har krævet de 1½ Time, de arbejdede udover den normale Arbejdstid, betalt som Overarbejde, hvad Firmaet ikke vilde gaa med til. 2) Efter en af en faglig Voldgift afsagt Kendelse skulde Firmaet aflønne 3 ældre Arbejdere efter den gældende Overenskomst. De havde hidtil faaet mindre Løn under Hensyn til, at de var ældre og svagelige Arbejdere. Firmaet har imidlertid ikke overholdt Kendelsen for den ene af de paagældendes Vedkommende. Vi har fremsendt Klage over Forholdene til Sammenslutningen, og Klagerne er behandlet efter Reglerne for faglig Strid. Herunder er det første Spørgsmaal bilagt saaledes, at Firmaet indgaar paa at betale de 1½ Time, Arbejderne arbejdede udover normal Arbejdstid pr. Dag, efter Reglerne for Overarbejde. For den ældre Arbejder er Firmaet indgaaet paa at efterbetale et Beløb af 150 Kr.

Aalborg F. — Aalborg Værft A/S. Afdelingen har indberettet om en opstaaet Strid om Betalingen for et Fundamenteringsarbejde samt for Opgravning og Nedlægning af en Kloak. Endvidere har der været Strid om Betalingen for Rensning af en oliesmurt Tank, og endelig har Arbejderne paa Vinkellageret og dem, der er beskæftiget ved Kranerne, rejst Krav om højere Løn. Sagen er behandlet efter Reglerne for faglig Strid, hvor nogle af Spørgsmaalene sluttedes med de faldne Udtalelser. Tilbage var Spørgsmaalene om Betaling for Fundamenterings- og Kloakarbejdet, og disse Spørgsmaal er behandlet og afgjort af en faglig Voldgift. Her opnaaedes et Forlig, hvorefter Værftet indgik paa at betale 180 Kr. til fuld Afgørelse af de to Spørgsmaal.

Fakse — A/S Fakse Kalkbrud. Afdelingen har klaget over, at Tillidsmanden er blevet afskediget paa Trods af, at der nu beskæftiges ca. 30 Mand ved det Arbejde, Tillidsmanden var beskæftiget ved. Klagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, uden at Enighed er opnaaet, og den er derefter forelagt en faglig Voldgift til Behandling og Afgørelse, og her opnaaedes et Forlig, hvorefter Tillidsmanden skulde genantages, og derudover skulde han have en Erstatning paa Kr. 500,00.

Haslev — Sydøstsjællands Elektricitetsværk. Afdelingen har indberettet om en opstaaet Strid om Betalingen for Kost og Logi, naar vore Medlemmer er paa Rejsearbejde. Sagen er behandlet ved Mægling, hvor man enedes om, at forsaavidt der kræves Overnatning af Arbejdsmænd paa Linieafdelingen, betaler Værket Kost og Logi efter godkendt Regning. Det samme gælder ved andre Arbejder, som kræver til og med 4 Overnatninger paa samme Sted. Ved Arbejder af længere Varighed end 4 Overnatninger paa samme Sted betales Overnatning med samme Kostpengetillæg, som ved Værkets Anlægsafdeling.

Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling — Firmaet Alfred Fischer & Co. Afdelingen har klaget over, at Firmaet underbetalte to hos det beskæftigede Ungarbejdere. Klagen har været behandlet ved Mægling, hvor Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse af Sagen at udbetale til D. A. F. Kr. 124,92.

Dybvad — Dybvad Teglværk. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke vil overholde en Bestemmelse i den lokale Overenskomst, der fastsætter, at Tagstensstrygerne, naar de tager Stenene fra Hylderne og sætter dem i Laden, skal have en Betaling af Kr. 4,20 pr. 1000 Stk. Vi har ladet Klagen gaa videre, men har derefter modtaget Brev fra Afdelingen, hvori den meddeler, at Sagen er gaaet i Orden, idet Teglværket har betalt efter Afdelingens Krav.

Esbjerg — Aarhus Oliefabriks Filial. Afdelingen meddeler, at Firmaet har paabegyndt Fabrikation af Levertran og Fiskemel, og de Arbejdere, der er beskæftiget ved dette Arbejde, har rejst Krav om Akkord eller Tillæg for Arbejdet. De aflønnes med den i Olieindustrien gældende Timeløn. Sagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, hvor man enedes om, at de paagældende Arbejdere aflønnes med den for Olieindustrien fastsatte Timeløn plus Akkordafsavnstillæg og med de til enhver Tid gældende Dyrtidstillæg. Til Arbejderne ved Levertranfremstillingen udleveres Træskostøvler, Forklæder, Ærmer og Vanter samt for de Arbejdere, der er direkte beskæftigede ved Behandlingen af raa Lever, to Sæt Overtrækstøj pr. Aar. Denne Aftale er gældende sammen med Olieindustriens Overenskomst og udløber sammen med denne.

Faaborg — Købmændenes Arbejdsgiverforening i Faaborg. Umiddelbart efter Forligsmandsforslaget af 20. Marts 1938's Vedtagelse opstod der i Faaborg en Uoverensstemmelse om Forstaaelsen af den i Forliget optagne generelle Bestemmelse vedrørende Kuskes- og Chaufførers Deltagelse i Af- og Paalæsning. Sagen blev sammen med en lang Række andre Uoverensstemmelser indbragt for et mellem Havnesammenslutningen og Forbundet nedsat Nævn med Professor Krabbe som Opmand, og ved Opmandskendelse blev det fastslaaet, at Chaufførerne i Faaborg ikke var pligtige at udføre Arbejdet med at lægge Sække i Stropper. Nogen Tid efter opstod der igen en Uoverensstemmelse, idet Arbejdet med Sækkegods blev udført paa den Maade, at Chaufførerne skulde slaa Sækkekniber om Sækkene. Dette Arbejde mente Arbejdsgiverne, Chaufførerne var pligtige at udføre. Der blev etableret faglig Voldgift, og i Kendelsen fastslog Opmanden, at Chaufførerne ikke var pligtige til heller at udføre Arbejdet med at slaa Sækkekniber paa Sækkene, men i Præmisserne anfører Opmanden, at dette kun gælder for Medlemmer af Fagforeningen, idet han fortolkede Ordet Pligt saaledes, at Fagforeningen ikke kunde forbyde f. Eks. Vognmænd eller uorganiserede Chauffører at udføre Arbejdet. Da dette er i Strid med den almindelige Praksis, indklagede Forbundet Arbejdsgiverne for Den faste Voldgiftsret og nedlagde her Paastand om, at Kendelsen blev erklæret for ugyldig, idet Opmanden var gaaet udenfor sin Kompetence, da Spørgsmaalet om Bestemmelsens Rækkevidde ikke havde været forelagt den faglige Voldgift. Paa det forberende Møde i Den faste Voldgiftsret blev Sagen forligt paa den Maade, at Parterne skulde tilstille Opmanden i den faglige Voldgift Klage og Tilsvar og anmode ham om at afgive et Responsum om den afsagte faglige Voldgiftskendelse. I sit Responsum fastslaar Opmanden, at han kun har haft til Opgave at fortolke Forligsmandsforslaget og ikke Spørgsmaalet om Rækkevidden af Bestemmelsen, og han henholder sig derfor til, at hans Kendelse skal forstaas saaledes, at det kun er de organiserede Chauffører, som ikke har Pligt til at udføre det omstridte Arbejde.

Kuskene — Fragtmand A. Husum, Asminderød. I Anledning af, at Afdelingen havde konstateret en Underbetaling, gjorde vi Skridt til Sagens Indbringelse for Retten. Paa et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen gik Sagen i Orden, idet Vognmanden indgik paa til hel og fuld Afgørelse at betale til Dansk Arbejdsmands Forbund senest 6. Februar 1940 Kr. 150,00.

Brædstrup — Brædstrup Ægeksport (Herlev Herlevsen). Da der var konstateret Underbetaling hos Firmaet, og dette ikke besvarede vore Henvendelser om Møde, indbragtes Sagen for Den faste Voldgiftsret, hvor Firmaet paa det forberedende Møde maatte indgaa paa at betale en Bod paa Kr. 850,00.

Chaufførerne — Vognmand Frede Garly, »Aabac«. I Anledning af Afdelingens Klage over, at Vognmandsfirmaet ikke overholdt den bestaaende Overenskomst, afholdtes der, under Forbundets Medvirkning, et Mæglingsmøde, hvor Sagen gik i Orden, idet Vognmandsfirmaet erklærede sig indforstaaet med at overholde Overenskomsten i alle dens Ord og Punkter, medens man til hel og fuld Afgørelse af den rejste Sag indgik paa at betale Kr. 500,00 til Chaufførernes Fagforening.

Maribo — Odense Ægforretning. I Anledning af Afdelingens Klage over, at Firmaet havde beskæftiget Ungarbejdere ved Udførelse af Arbejdsmandsarbejde, afholdtes der Mæglingsmøde i Maribo, hvor Sagen gik i Orden, idet Firmaet erkendte, at Ungarbejdere ikke maatte beskæftiges ved det Arbejde, som skal udføres af Arbejdsmænd, men kun ved egentligt Budearbejde. Endvidere indgik man paa, at et Medlem, der var beskæftiget ved Sammenslaaning af Kasser paa Akkord, skulde være garanteret den overenskomstmæssige Betaling. Til hel og fuld Afgørelse af de rejste Klager betalte Firmaet Kr. 300,00 til Afdelingen.

Lerup-Tranum Afd. — Langdalens Plantage. Med Langdalens Plantage er afsluttet Overenskomst om Dyrtidsregulering paa Basis af den mellem Hovedorganisationerne gældende. Reguleringen træder i Kraft 1. Januar og Overenskomsten er dermed forlænget til 1. Maj 1941.

Øland Afd. — Oksholm Skovdistrikt. Overenskomsten med Oksholm Skovdistrikt er forlænget til 1. Maj 1941 med Tiltrædelse af den almindelige Dyrtidsregulering, dog saaledes, at Akkordpriserne forhøjes med det Procenttal, der for Akkorderne gennemsnitlig giver samme Forhøjelse som den, der i Henhold til Pristalsreguleringen skal ske for Timelønnen. Første Gang er Akkorderne forhøjet med 15 %, iøvrigt reguleres der kvartaarlig.

Raunholt Afd. — Gdr. Viggo Jensen, Raunholt pr. Tranbjerg. I ovennævnte Sag har vort Medlem Ole Braad Andersen efter, at Sagen har været indanket for Fabrikdirektoratet, faaet udstedt sine Feriemærker. Arbejdsgiveren har paaberaabt sig, at vort Medlem, der iøvrigt var gift, var fast antaget under saadanne Forhold, at han henhørte under Medhjælperloven, men dette Standpunkt har Fabrikdirektoratet underkendt.

Præstbro Afd. — Greve Ahlefeldt-Laurvig, Tveden, Agersted. Ovennævnte Sag, der drejer sig om Feriemærker til vort Medlem, Fodermester Ole Jensen, er i Henhold til Fabrikdirektoratets Afgørelse nu bilagt med, at vort Medlem har faaet udstedt i Feriemærker 62 Kr., hvormed Sagen er sluttet.

Hedensted Afd. — Gdr. Hans L. Hansen, Overholm. I ovennævnte Sag er afsagt Dom for, at vort Medlem Fodermester Marthinus Nielsen skal have udstedt sine Feriemærker til et Beløb af 35 Kr. i Overenstemmelse med herom truffen Afgørelse af Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet. Dommen har sin særlige Interesse derved, at Arbejdsgiveren har anført, at vort Medlem i de første 3 Aar, han var beskæftiget, fik 4 Dages Ferie med Løn pr. Aar, og at han i Sommeren 1939 har faaet 8 Dages Ferie med Løn, hvorfor Arbejdsgiveren mente, at han ikke tillige kunde kræve Feriemærker. Denne Opfattelse er Direktoratet gaaet imod, idet man anførte, at hans Fortjeneste for Aaret 1. April 1939 til 1. April 1940 skal give Basis for hans Ferie i det følgende Aar, hvorfor han, da Arbejdsforholdet er ophævet pr. 1. November 1939, maa have sine Feriemærker udstedt for de 7 forløbne Maaneder af det nye Ferieaar, endskønt han har faaet Ferie med Løn, og denne Betragtning er tiltraadt af Bjerre-Hatting m. fl. Herreders Ret.

Skelby-Gunderslev Afd. — Gaardejerske Hansigne Jensen, Rejnstrup. Nævnte Gaardejerske har nægtet at yde Medlem Alfred Petersen, der har været fæstet som Fodermester hos hende, Feriegodtgørelse i Henhold til Loven, idet hun vel har ydet fra 1. April 1939 en kontant Feriegodtgørelse svarende til 4 % af Fodermesterens Arbejdsløn, men i den saaledes udregnede Feriegodtgørelse har fradraget Lønnen for de af Fodermesteren i samme Tidsrum holdte Fridage, som han ifølge sin Kontrakt havde Krav paa. Sagen har været forelagt Direktoratet, som naturligvis gør gældende, at de maanedlige Fridage, som Fodermesteren jo ifølge Kontrakt eller Sædvane maatte have Ret til, ikke kan influere paa hans Ret til Ferie og Godtgørelse i Medfør af Ferieloven. Herefter har Gaardejersken udstedt Feriemærker uden Fradrag.

Thirstrup Afd. — Gdr. Jens Møller, Ørup pr. Trustrup. I ovennævnte Sag har vort Medlem Chr. Olsen, efter at Sagen har været indberettet til Fabrikdirektoratet, faaet tilstillet sine Feriemærker.

12. Kreds — Proprietær Peter Madsen, Katrinedal. Ovennævnte Sag er efter Henvendelse til Fabrikdirektoratet bilagt med, at vort Medlem Fodermester Hans Jensen har faaet udstedt sine Feriemærker til et Beløb af 59 Kr. 75 Øre.

Borup Sj. Afd. — Gdr. Chr. Andersen, Regnemark Bakke. Ovennævnte Sag, der drejer sig om en Uoverensstemmelse mellem Gdr. Chr. Andersen og vort Medlem Jens Pedersen ang. Betaling for Tørvearbejde, Pedersen i Sommeren 1939 havde udført for Gaardejeren, er nu bilagt med, at vort Medlem har faaet den af ham oprindelig krævede Betaling for Tørvearbejdet i den Form, at han for Sommeren 1940 bor husfrit i den af ham hos Gaardejeren lejede Bolig.

Bregninge-Bjergsted Afd. — Gdr. Ulrik Olsen, Føllenslev. Ovennævnte Sag, der drejede sig om en formentlig ulovlig Bortvisning, er blevet bilagt med, at vort Medlem har faaet udbetalt 17 Kr. 50 Øre, hvormed Sagen er afsluttet.

Raunholt Afd. — Proprietær Jensen, Legaardslyst, Skanderborg. I ovennævnte Sag havde vort Medlem Fodermester Morten Christensen krævet Feriemærker for Tiden fra 1. Juli 1938 til 1. Maj 1939. Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet har givet ham Medhold i, at han er berettiget til Feriemærker, men da Kravet om Feriegodtgørelse først er rejst saa sent som den 28. November 1939, erklærer Direktoratet, at Retten til Feriemærker for Tiden forud for 1. April 1939 er fortabt, hvorimod vort Medlem er berettiget til Feriemærker fra 1. April 1939.

Lundby Afd. — Lundbygaard. Paa Lundbygaard, der ikke er Medlem af Arbejdsgiverforeningen, var der opstaaet en Uoverensstemmelse mellem et af vore Medlemmer Kreaturpasser Wormbak og Fodermesteren paa Lundbygaard, hvilken Uoverensstemmelse var resulteret i, at Arbejdsforholdet var blevet afbrudt. Trods dette, at Gaarden ikke var Medlem af Arbejdsgiverforeningen, kom der et Mæglingsmøde i Stand, men det viste sig umuligt ved dette Møde at genetablere Arbejdsforholdet, men man enedes om en Afvikling saaledes, at Kreaturpasseren bliver siddende i Lejligheden til 1. April og det økonomiske Mellemværende, der drejer sig om ca. 4 Dages Arbejdsløn, opgøres ved samme Lejlighed.

6. Kreds — Inspektør Poulsen. Paa Lerchenborg var opstaaet en Uoverensstemmelse mellem en fast Arbejder og Godsets Inspektør. Uoverensstemmelsen har medført, at Arbejdsforholdet midlertidig var blevet ophævet og Godset havde nu gjort Skridt til, uden at Sagen iøvrigt var blevet behandlet i de faglige Instanser, at faa sat denne Mand ud af sin Bolig. Ved Indgriben fra Organisationens Side lykkedes det at forhindre Udsættelsen, og Arbejdsforholdet blev herefter genetableret.

Fabrikarbejderne — Cyklefabriken »Codan«. Staalmøbelfabriken »Svea«. Afdelingen har fornyet Overenskomsten til 1. Februar 1941 paa Grundlag af den mellem Hovedorganisationerne aftalte Dyrtidsordning af 31. Oktober 1939.

Sdr. Vissing-Voerladegaard — Pap- og Træmassefabrikerne Klostermølle & Vilholt. Under Forbundsledelsens Medvirken har der været optaget Forhandling om Vilkaarene for Forlængelse af Overenskomsten, og herunder er man enedes om, at Overenskomsten forlænges til 1. Maj 1942, mod at Firmaet tiltræder Overenskomsten af 31. Oktober 1939 angaaende Dyrtidstillæg. Ordningen træder i Kraft fra 13. November 1939.

Balslev Ejby — Ejby Teglværk. Efter at der paa Afdelingens Anmodning har været korresponderet en Del med Teglværket om Vilkaarene for Fornyelsen af den opsagte Overenskomst, og der har været optaget Forhandling under vor Medvirken, er der nu opnaaet Enighed om at forny Overenskomsten til Ophør en 1. Marts med Timelønnen forhøjet fra 105 til 111 Øre og Akkordpriserne forhøjet med 15 %. Endvidere er Teglværket indgaaet paa at tiltræde den mellem Hovedorganisationerne indgaaede Dyrtidsordning af 31. Oktober f. A.

Tagpaparbejderne — Tagpapfabrikantforeningen. Afdelingen har i en Skrivelse til os henvist til en faglig Voldgift, der er afholdt angaaende Betaling for Arbejde ved saakaldte sømløse Tage. Ifølge Kendelsen skulde der optages Forhandling om Betalingen for saadant Arbejde. Der har været afholdt Fællesmøde om Sagen, og herunder er man enedes om, at der for sømløse Tækninger med kold Klæbemasse betales

1. for flade Tage 21 Øre for Dimensionen 60—63
2. for stejle Tage 26 Øre for Dimensionen 60—63

Alle Tillæg som tidligere i Henhold til Priskuranten.

Arbejdsmændenes Ungdom — Smedemester H. P. Sørensen. Afdelingen har klaget over, at Firmaet underbetaler en hos det beskæftiget Ungarbejder. Klagen har været behandlet ved Mægling, hvor Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse af Sagen at udbetale til D. A. F. Kr. 20,19.

Odense St. — Maskinfabriken »Phønix«. Afdelingen har klaget over, at Firmaet, der hidtil har betalt for Rensning af Støbegods, ogsaa det kasserede, nu pludselig fradrager for det, der gaar i Brokkassen, og da dette andrager ca. 300 kg daglig, bliver det en Nedsættelse af Fællesakkorden paa Kr. 22,50 pr. Uge. Vi har ladet Klagen gaa videre, og efter en Del Korrespondance med Sammenslutningen og Afdelingen, har denne meddelt, at Sagen er gaaet i Orden, idet Firmaet nu fortsat betaler ogsaa for det kasserede Støbegods.

25. Kreds — 2 Tørvefabrikanter. Kredsen har sluttet Overenskomst med Tørvefabrikanterne Mandrup Christensen og Oskar Andersen, hvorefter den til enhver Tid mellem Tørvefabrikantforeningen og D. A. F. gældende Overenskomst, ogsaa bliver gældende for disse Fabrikanter. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser.

Glumsø m. fl. Afdelinger — Kalklejeejer Oluf Christiansen, Træløse. Afdelingen har sluttet Overenskomst med Kalklejeejeren, hvorefter Arbejdstiden er 8 Timer daglig, Timelønnen 111 Øre plus Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Alm. Overtidsbetaling. Der er Enighed om, at Arbejdet saa vidt muligt udføres i Akkord, og at Akkordpriserne fastsættes ved lokal Forhandling. Ved Arbejde i Akkord er Timelønnen garanteret. Parterne er enige om at tiltræde Ferieloven og Lov om Forbud mod Overarbejde. De almindelige Regler for faglig Strid er gældende. Arbejdsmændene skal være Medlemmer af D. A. F., Overenskomsten gælder til en 1. April.

Pandrup Kaas — Kaas Tørvefabrik. Afdelingen har sluttet Overenskomst. Arbejdstiden er 8 Timer. Timeløn 118 Øre. Almindelig Overtidsbetalng. Der er fastsat en Række Akkordpriser. Regler for Behandling af faglig Strid. Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten gælder til en 1. Marts.

Støberiarbejderne — Firmaet Autoparken »Vesterport«. Dansk Chrysler Service. A/S Ginge Fabriker. Firmaet Kakkelovnskompagniet. Firmaet K. A. Hartmann. Firmaet Th. F. Mauritsen, Raadmandsgade. Firmaet »Ambi«, Ryesgade. Den kgl. Mønt. Firmaet Københavns Sprøjtefabrik. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaerne tiltræder den mellem Hovedorganisatonerne vedtagne Dyrtidsordning af 31. Oktober f. A.

Brande — Brande Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar, mod at Firmaet tiltræder den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Dyrtidsordning af 31. Oktober f. A.

Brande — Brande Brunkuls Kompagni. Afdelingen har sluttet Overenskomst med Firmaet, hvorefter dette tiltræder Overenskomsten mellem D. A. F. og Entrepprenørforeningen. Endvidere tiltrædes den almindelige Dyrtidsordning. Der beskæftiges fortrinsvis Medlemmer af D. A. F. Afdelingen oplyser, at gennem de fastsatte Akkordpriser kan Arbejderne tjene fra 145 til 147 Øre i Timen plus Dyrtidstillæg.

Hirtshals — Fiskeeksportørerne i Hirtshals. Efter at Overenskomsten var opsagt, nægtede Fiskeeksportørerne at tiltræde Dyrtidsordningen, hvorfor der varsledes Strejke. Overenskomsten er fornyet, idet enkelte Satser er hævet, og Dyrtidsordningen er tiltraadt.

Chaufførerne — Lillebilsammenslutningen af 1926. Efter at Sammenslutningen havde tiltraadt Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 opstod der ved den anden Regulering Strid om, hvor mange Timer Chaufførerne skulde have beregnet deres Dyrtidstillæg pr. Dag, og da der ikke kunde opnaas Enighed, blev Uoverensstemmelsen indbragt for det af Hovedorganisationerne nedsatte Overenskomst-Nævn, hvor Sagen blev afgjort ved Kendelse af 5. Marts 1940, hvorved det statueredes, at Dyrtidstillæget skulde ydes for 10 Timer pr. Døgn pr. Chauffør.

Øl- & Mineralvandsarbejderne — Amager Mineralvandsfabrik. Foranlediget af 8 af Fabrikens Arbejderes Indmeldelse i Bryggeriarbejderforbundet opstod der en Konflikt, der medførte, at de 8 Arbejdere forlod Arbejdspladsen paa Trods af, at der i Overenskomsten stod anført, at Fabriken var forpligtet til kun at beskæftige Arbejdere, der var Medlemmer af vort Forbund. Der blev om Sagen afholdt en lang Række Møder, uden at det dog var muligt at faa de 8 Arbejdere til at fravige deres Indmeldelse i Bryggeriarbejderforbundet, og Resultatet blev, at Sagen blev indbragt for Den faste Voldgiftsret, hvor Fabriken nedlagde Paastand om, at de 8 Arbejderes Handlemaade kendtes ulovlig, og at Bryggeriarbejderforbundet idømtes en Bod, der kunde være Erstatning for det Tab, som Fabriken havde lidt ved Arbejdernes Handlemaade, som efter Fabrikens Opfattelse var planlagt af Bryggeriarbejderforbundets københavnske Mineralvandsarbejder-Afdeling. — I Den faste Voldgiftsrets Kendelse blev det fastslaaet, at de 8 Arbejdere havde optraadt ukorrekt, hvorfor hver af dem idømtes en Bod paa Kr. 50,00, medens Bryggeriarbejderforbundet blev frifundet, da Retten ikke kunde statuere, at der forelaa noget Overenskomstforhold mellem dette Forbund og Virksomheden, selv om Retten i sin Kendelse fastslaar, at Bryggeriarbejderforbundets Optræden har været retsstridig. Dansk Arbejdsmands Forbund og vor Afdeling blev pure frifundet, men ejendommelig nok har Retten alligevel fastslaaet, at De samvirkende Fagforbund paa vort Forbunds Vegne skal betale Sagens Omkostninger. Vi har om det sidste sendt De samvirkende Fagforbund en Forespørgsel.

Brødkuskene — Biscuitfabriken »Dan«. (Medlem af Arbejdsgiverforeningen). Under Henvisning til, at Brødkuskene hos Firmaet var procentlønnede, nægtede Arbejdsgiveren at yde Dyrtidstillæg i Henhold til Hovedoverenskomsten af 31. Oktober 1939, hvorfor Forbundet indbragte Spørgsmaalet til det af Hovedorganisationerne nedsatte Nævn, der i en Kendelse af 5. Marts 1940 fastslog, at Firmaet skulde yde Dyrtidstillæg til de indtjente Lønninger, saaledes som fastsat i den foran nævnte Hovedoverenskomst.

Aalborg B. — Grosserer Magnus Pedersen, Hasserisvej 17. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 48 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 18,00
15—16 »	.....	» 21,00
16—17 »	.....	» 25,00
17—18 »	.....	» 30,00

Desuden er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. organiserede Bude. For enkelte Dage ⅙ Ugeløn plus 25 Øre pr. Dag. Overarbejde 50 og 100 %. Under Sygdom fuld Løn i 8 Arbejdsdage minus Kr. 1,00 pr. Dag. Under Ulykkestilfælde fuld Løn i 13 Uger minus Kr. 1,00 pr. Dag. Bude over 18 Aar aflønnes i Henhold til Overenskomsten for Arbejdsmændenes Overenskomst med Foreningen af Arbejdsgivere ved Aalborg og Nørresundby Havne. Opsigelse: 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts.

Aggersund (23. Kreds) — Hanherreds Aktietømmerhandel. Overenskomsten fornyet, idet Firmaet har tiltraadt Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939.

Aalborg K. — A/S Aalborg Olie- og Benzinkompagni. Overenskomsten fornyet, idet Firmaet har tiltraadt Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939.

Tønder — Arbejdsgiverne i Tønder. Samtlige Arbejdsgivere i Tønder, med hvilke Afdelingen har Overenskomst, har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsoverenskomst.

Isoleringsarbejderne — Fa. Gundorp. I Anledning af en mellem Parterne opstaaet Uoverensstemmelse for Isolering af Flanger paa Beholdere er der afholdt faglig Voldgift. Firmaet vilde ikke betale den i Overenskomsten fastsatte Pris for Isolering af Flanger under Henvisning til, at denne Pris kun tog Sigte paa Isolering af Flanger paa Rør. Endvidere blev det hævdet, at den anførte Pris vilde give en alt for uforholdsmæssig stor Fortjeneste. Om Sagen udtaler Opmanden bl. a., at Bestemmelsen i Overenskomstens § 12 om Isolering af Flanger ikke giver Grundlag for at følge Firmaets Paastand, og Kendelsen gaar derfor ud paa, at Firmaet skal betale Isoleringsarbejdet som af Forbundet paastaaet med Kroner 32,92 pr. Stk.

Frederiksværk — Lynæs Cementvarefabrik. Fabriken er indgaaet paa at overholde den til enhver Tid mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Cementvareindustriens Arbejdsgiverforeningen gældende Overenskomst.

Møen — Statens Forsøgsstation paa Lindholm. Overenskomsten er fornyet, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Odense L. P. — Slagtermesterforeningerne i Odense (vedr. Bude). Fyens Social-Demokrat (vedr. Bude). A/S Paasch & Larsen Petersen (vedr. Bude). I. L. Christensen Kaffe Import vedr. Bude). Heini Storm, Albanigade (vedr. Bude). Fyens Luftringefabrik (vedr. Bude). Poul Hansen, Kongensgade (vedr. Bude). Fyens Venstreblad (vedr. Bude). Koloniallageret »Wima« (vedr. Bude). Odense Brugsforening (vedr. Bude). Tøjrensnings-Firmaet Perevin (vedr. Bude). Carl Nielsen, Kongensgade (vedr. Bude). A/S Albani Bryggerierne (vedr. Bude). Othello H. Hermansen (vedr. Bude). Odense Manufakturhandlere (vedr. Bude). Nordisk Kaffe Import (vedr. Bude). Haarby Fjerkræslagteris Udsalg (vedr. Bude). City Telegramhal (vedr. Bude). Fyens Stiftstidende (vedr. Bude). Fyens Tidende (vedr. Bude). Odense Eksportslagteri (vedr. Bude). Aktiebageriet (vedr. Bude). E. Bondo & Co. (vedr. Bude). Smidt & Co. A/S (vedr. Bude). Arbejdernes Brændselsforsyning (vedr. Bude). Dalum Brugsforening. Dansk Andels Gødningsforretning. A/S Fyens Forum. Landboforeningernes Frøforsyning. De 4 Eksport-Smørforretninger. Vinhandler Rasmussen. Bolbro Brugsforening. A/S Den nye Forsamlingsbygning. A/S Fyens Sækkekompagni. Gartnernes Salgsforening. Nielsen & Kemp Skalleeksport. Stenløse Mølles Hønsefoderfabrik. A/S Odense Fjerkræ-Slagteri. Overenskomsten er fornyet, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Randers A. — Jydsk Andels Foderstofforretning. Dansk Andels Kulforretning. Randers Arbejderforening (Brændselsforretningen). Randers Arbejderforening (Budene). Bartholdy's Kulimport. Løgstrups Jernforretning. Randers Byraads Havneudvalg. Randers Byraads Kvægtorvsudvalg. Dansk Andels Gødningsforretning. Randers Rutebilstation. Det store Koloniallager (Budene). Overenskomsten er fornyet, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Bække (42. Kreds) — Tørvefabrikant Jørgen N. Legardt. Kredsen har i Forbindelse med Afdelingen sluttet Overenskomst med en Del Tørvefabrikanter bl. a. ovennævnte, hvorefter Arbejdstiden er fastsat til 8 Timer og Timelønnen til 118 Øre. Iøvrigt er optaget de almindelige Bestemmelser, som vi har fremsat i vort Overenskomstforslag til Tørvefabrikanterne. Med Hensyn til Akkorderne er der fastsat en Række Bestemmelser om disse, og herunder er man enedes om, at der forskudsvis udbetales 12 Kr. pr. Arbejdsdag for Arbejdet i Akkord. Afdelingen regner med, at der kan tjenes fra 16 til 22 Kroner pr. Dag efter de fastsatte Akkordpriser. Udover Timeløn og Akkordpriser skal der betales Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten kan opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts.

Kappel — A/S Dansk Arki. Afdelingen har faaet Sanktion til at opsige Overenskomsten, da Firmaet ikke vil tiltræde den gældende Dyrtidsordning. Der har derefter været optaget Forhandling under Forbundets Medvirken, og herunder er Firmaet indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg efter denne Overenskomst. Den gældende Overenskomst er dermed forlænget til 1. Maj 1941.

Holbæk — A/S Hotaco (Tagpapfabriken). Afdelingen har hidtil haft en Overenskomst med Firmaet, der ogsaa omfattede Firmaets Cementvareafdeling. Afdelingen ønskede imidlertid at faa disse Overenskomstforhold skilt og har derfor anmodet os om at foranledige en Forhandling optaget med Firmaet herom. En saadan Forhandling har været optaget, og herunder er Firmaet gaaet med til at skille Overenskomsterne, saaledes at der bliver en selvstændig Overenskomst for hver af disse 2 Brancher, og for Tagpapfabrikens Vedkommende er Firmaet indgaaet paa at tiltræde Overenskomsten mellem Tagpapfabrikantforeningen og vore Afdelinger i København og Kastrup. Timelønnen er herefter 122 Øre, tidligere 114 Øre, plus Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Hadsund — Proprietær Mygind, Kildegaard. Afdelingen har oprettet Overenskomst. Arbejdstiden er 8 Timer daglig. Ved Holddriftsarbejde betales et Skifteholdstillæg af 15 Øre pr. Time i Tiden Kl. 18—23, og 25 Øre pr. Time i Tiden Kl. 23—6. Timelønnen er 118 Øre plus Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Alm. Overtidsbetaling. Der er Enighed om, at der aftales Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne faar tilbagevirkende Kraft. Fabrikanten tiltræder Ferieloven og Lov om Forbud mod Overarbejde, ligesom han tiltræder Septemberforliget af 1899 samt Regler for Behandling af faglig Strid. Overenskomsten træder i Kraft straks og er gældende, til den med 3 Maaneders Varsel opsiges til 1. Marts 1941.

Nørresundby A. — Svovlsyrefabriken »Limfjorden«. Afdelingen har indberettet, at man ved lokal Forhandling ikke har kunnet komme til Enighed om Betalingen for Opsækning af 50 kg Sække Superfosfat med Ekspeditionsmaskiner. Der er derfor afholdt Mæglingsmøde, hvor man enedes om en Betaling af henholdsvis for 2 Mand 25 Øre pr. Ton og for 3 Mand 31 Øre pr. Ton. Ved Arbejde med Ekspeditionsmaskiner og tilhørende Syning af La Plata- og Hessiansække til 75 og 50 kg. Superfosfat betales en Timeløn af Kr. 1,75, saa længe Sækkenes Kvalitet og Uensartethed ikke tillader Fastsættelse af Akkorder for dette Arbejde. For Læsning til Vejvogn betales Timeløn plus 1 Øre pr. Sæk uanset Vægten af Sækkene.

Selde — Branden Teglværk. Afdelingen har indberettet, at et af dens Medlemmer er kommet til Skade ved sit Arbejde, og derfor har krævet sig udbetalt Dagpenge efter Overenskomsten for de første 13 Uger. Forsikringsselskabet vil imidlertid ikke betale under Henvisning til, at Tilskadekomsten ikke falder ind under Ulykkesforsikringsloven. Vi har i den Anledning korresponderet med Forsikringsselskabet »National«, hvorunder vi har foreslaaet, at man i Henhold til § 12 i Ulykkesforsikringsloven anmoder Direktoratet for Ulykkesforsikringen om en Udtalelse. Dette er Forsikringsselskabet gaaet med til, og da Direktoratet har anerkendt, at vort Medlems Tilskadekomst falder ind under Ulykkesforsikringsloven, er Selskabet gaaet med til at udbetale ham Dagpenge.

Korsør A. — Korsør Jernstøberi. Afdelingen har klaget over, 1) at Firmaet fradrager for den Tid, Arbejderne paa en Støbedag er færdige med Arbejdet før den normale Arbejdstids Ophør, og 2) at Virksomhedens Portner, hvis Arbejdstid er 8½ Time, kun faar Dyrtidstillæg for 8 Timer. Sagen er behandlet ved Mægling, hvorunder det vedrørende 1) oplystes, at de paagældende Arbejdsmænd praktisk talt alle var akkordlønnede, hvorfor vi frafaldt Kravet om Dyrtidstillæg for de Timer, der maatte mangle i fuld Arbejdstid, idet man iøvrigt var enige om, at de timelønnede Arbejdsmænd ikke berørtes af denne Ordning. Vedrørende 2) enedes man om, at Portneren skal have fuldt Dyrtidstillæg ogsaa for den daglige halve Times anerkendte Overtid.

Lyngby F. — Raadvad Knivfabrik. Afdelingen har klaget over, at et af vore Medlemmer, der er sat til at udføre Portnerens Arbejde under dennes Sygdom, har faaet et Beløb af Kr. 312,83 tilgode for Arbejdet ved denne Portnergerning. Sagen er behandlet ved Mægling, hvorfra den vistes tilbage til ny lokal Forhandling, og herunder er man enedes om at slutte den, mod at vort Medlem til fuld Afgørelse modtager Kr. 200,00.

25. Kreds — 3 Tørvefabrikanter. Kredsen har sluttet Overenskomst med Tørvefabrikanterne A. Nørgaard, Valdemar Jensen og M. Christensen, hvorefter disse Fabrikanter tiltræder vort Forslag til Overenskomst med Tørvefabrikanterne. Arbejdstiden bliver herefter 8 Timer daglig. Timeløn 118 Øre. 10 % Tillæg til begge Hold i 2-Holds-Drift og 12½ % Tillæg til alle 3 Hold i 3-Holds-Drift. Alm. Overtidsbetaling. For hver enkelt Virksomhed aftales Akkordpriser. Regler for Behandling af faglig Strid. 4 Kr. i Dagpenge de første 13 Uger ved Ulykkestilfælde. Ferie efter Ferieloven og Afspadsering af Overarbejde efter den gældende Lov. Til Lønningerne ydes Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

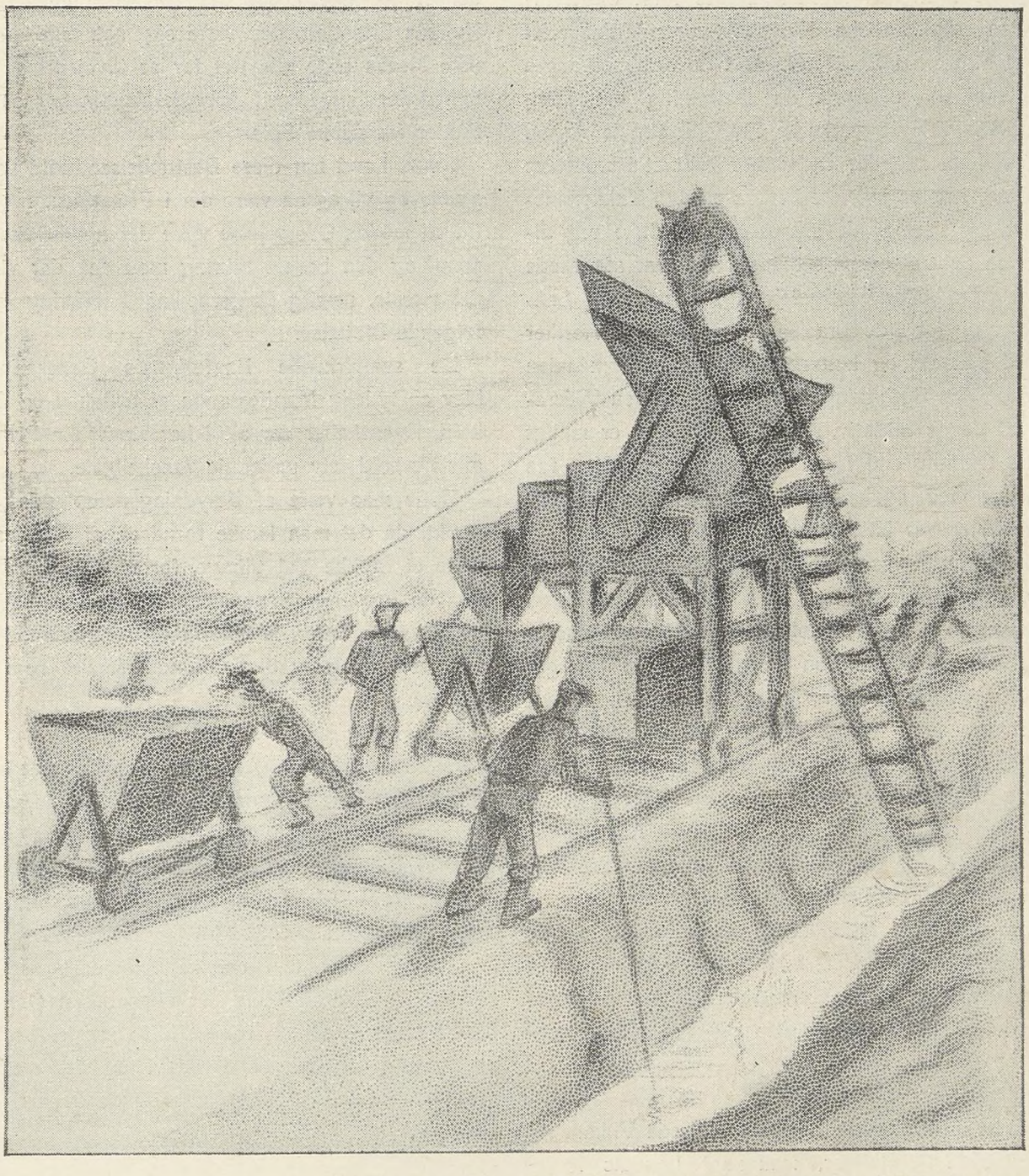
Dansk Arbejder

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 11 15.-6. 1940 45. Aarg.

Den moderne Teknik har holdt sit Indtog i Tørvemosen.

De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling

Der er Verdenskrig, og vort lille Land har, trods det ofte gentagne og med tilstrækkelig Tydelighed manifesterede Ønske om at forblive neutralt, faaet den dystre Alvor at føle gennem Besættelsen af en fremmed Nations Militærmagt, desuagtet kunde de danske Arbejderes Centralorganisation, De samvirkende Fagforbund, alligevel holde ordinær Generalforsamling, saaledes som denne var fastlagt i Henhold til Organisationens Vedtægter og med en Tilslutning, der ikke paa nogen Maade var paavirket af Forholdene.

At denne Mulighed forelaa skyldes først og fremmest den diplomatiske Klogskab, som Ministeriet viste sig at være i Besiddelse af i de skæbnesvangre Morgentimer den 9. April, da Beslutning om Danmarks Stilling til de ændrede Forhold skulde tages. Uden Tvivl vil alle, der endnu har bevaret Fornuftens fulde Brug, i deres inderste bevare en dyb Taknemmelighedsfølelse overfor de ansvarlige, der ikke veg tilbage i den dybt alvorlige Situation, som var afgørende for Liv og Død eller Lemlæstelse for Tusinder af Landets Unge og for Ødelæggelse af uerstattelige Værdier baade af materiel og kulturel Værdi, men som uden Vaklen tog den Beslutning, der muliggjorde en Videreførelse af dansk Initiativ, selv om dette kun er muligt i mindre Omfang end forud for Besættelsen. Kun faa uansvarlige med egoistiske Synspunkter vil reagere anderledes overfor Kendsgerningerne.

Denne fornuftmæssige Indstilling fik da ogsaa sit klare og utvetydige Udtryk under de Forhandlinger, der førtes paa Centralorganisationens Generalforsamling og som naturligvis kun drejede sig om Spørgsmaal af organisationsmæssig og økonomisk Natur, saaledes som disse forelaa affødt af den foreliggende Situation. Nogen anden Stilling var heller ikke ventet. Rolig og nøgtern Vurdering af enhver foreliggende Kendsgerning har altid kendetegnet dansk Arbejderbevægelse baade i de daglige Foreteelser, og naar Alvoren var det mest fremherskende Moment. Derfor er vi naaet saa vidt, som Tilfældet er, og derfor har vi alle Muligheder i Behold for at sikre dansk Arbejderbevægelses Virke ogsaa i den kommende Tid selv om Vanskelighederne vil blive stigende og Forholdene ændrede.

Naturligvis er der ingen, der ligefrem føler sig animeret til at udtale Glæde over de ændrede Vilkaar og deraf følgende Foreteelser, men naar Landets Regering direkte følgende Fornuftens Bud til Folkets Gavn valgte det mindste af to meget store Onder, saa er det kun naturligt at ogsaa Flertallet af Befolkningen stiller sig paa dette Standpunkt og medvirker til, at den trange Tid maa faa det bedste Forløb.

Der var dog paa De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling et Par enkelte Røster, der hævede sig op til Udsagn af kritisk Karakter under en saadan Form, at de med deres Udtalelser førte Bevis for overhovedet intet at have opfattet af det foreliggende; men det er jo ikke noget nyt fra Kommunisternes Side. Hvilken Situation, den være sig nok saa prekær, er ikke bleven søgt udnyttet for at tilvejebringe en Mulighed for Splittelse i Arbejderklassen her som andre Steder fra denne Side.

I vort Land har disse Bestræbelser hidtil været forgæves og vil ogsaa være det i Fremtiden. Nu som altid vil moden Overvejelse være det fremherskende Moment, og den bedste Sikring mod det, der vilde være det værste, nemlig Følgerne af Forvirring og deraf følgende Blottelse.

De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling blev en tydelig Manifestation af Enighed og Sammenhold, Egenskaber der altid har staaet sin Prøve under alle Forhold selv under de vanskeligste.

Dette maa være af Betydning netop paa et Tidspunkt, da det maa kunne forudses, at der endnu vil være et Stykke Vej tilbage, forinden Enden kan ses paa de Prøvelser Sammenholdet kan komme ud for i de abnorme Tider, vi oplever og som allerede har stillet saa store Krav til Samfundet saavel som til den enkelte.

Det gælder om, at enhver, der føler sig som en Ener i den store Arbejdets Armé, gør sig klart, at en March paa Stedet ikke betyder Tilbagegang — ja, at selv en mindre øjeblikkelig Tilbagegang ikke maa forveksles med Nederlag for en kæmpende Part, der bevarer den intakte Frontlinje og dermed sin Slagkraft, naar det rette Tidspunkt er inde til Udøvelse heraf.

Saadan staar den danske Arbejderklasse i Dag. Fremtiden er uklar paa det økonomiske Omraade og Svingningerne vil utvivlsomt blive stærke beskæftigelsesmæssigt set. Alt dette ved vi og forbereder os i Enighed til i Fællesskab at bære de dermed følgende Byrder.

R—dt.

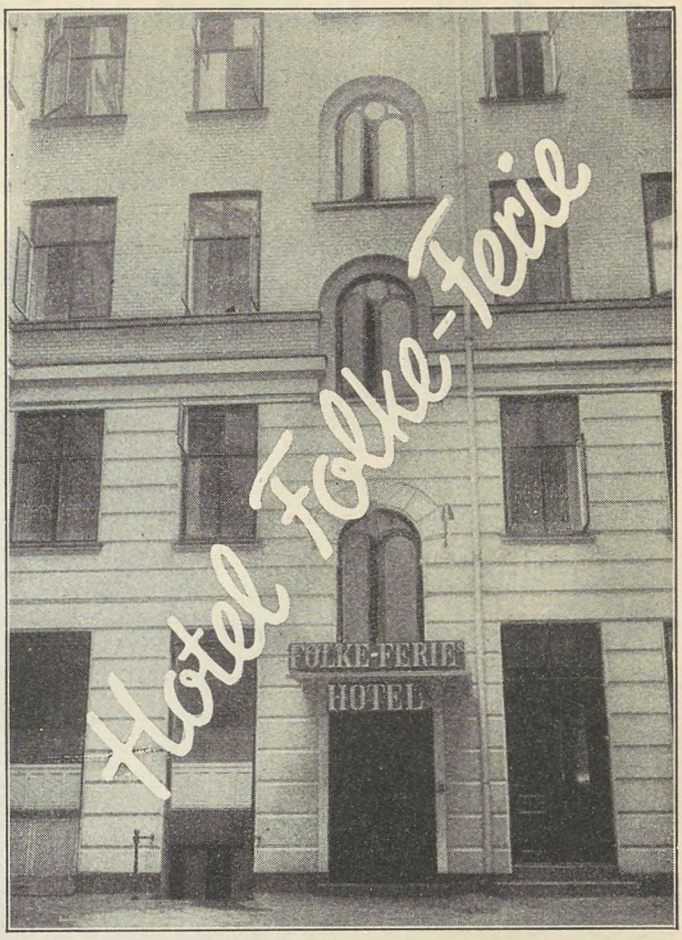
Folke-Ferie gennem 9 Maaneder

Med næsten usædvanlig Hurtighed tilvejebragtes efter Rigsdagens Vedtagelse af Loven om Ferie med Løn det Organ, som havde til Formaal at tilvejebringe Grundlag for Arbejdernes rigtige Udnyttelse af det nyvundne Gode. Dansk Folke-Ferie paabegyndte sin Virksomhed medio Oktober 1938, og der arbejdedes fra første Færd under Højtryk, for at allerede 1ste Aars Feriedage kunde blive udnyttet paa den rigtige Maade.

Det maatte forudses, at der vilde blive mange, som kun med Vanskelighed kunde faa noget ud af Ferien, fordi det opsparede Feriebeløb alt taget i Betragtning kun afgav en ringe Margin for Behageligheder, uden hvilke et Ferieophold trods alt mister en Del af den sædvanlige tillokkende Egenskab. Det blev en af Folke-Feries Opgaver at tilrettelægge Ferieplaner saaledes, at det størst mulige Antal Arbejdere og deres Familier kunde nyde Ferien uden for mange Bekymringer med Hensyn til det økonomiske. Og Folke-Ferie løste denne Opgave paa bedste Maade gennem en Række udmærkede Arrangementer.

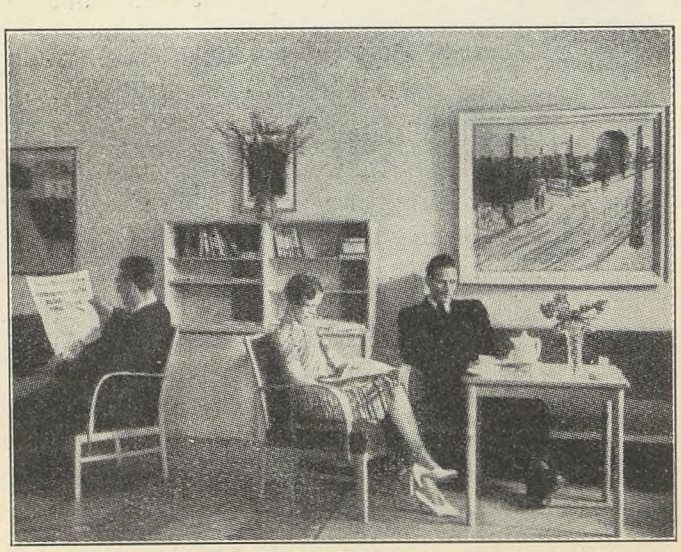
Det har dog ikke alene været Ferieophold begrænset til vort Lands Omraade, Folke-Ferie har beskæftiget sig med. Ogsaa Rejser til Udlandet har været paa Programmet. Italien og Grækenland er paa denne Maade besøgt, og et Krydstogt gennem Østersøen med Besøg i en Række Byer saavel i de baltiske som i de nordiske Lande er ligeledes gennemført. Udflugtsture, Rund- og Cykleture og meget andet markerer gennem Beretningen, at Folke-Feries første Virksomhedsaar har været præget af et meget omfattende Initiativ fra Ledelsens Side.

Foruden Virksomheden med at tilrettelægge Ferie har Organisationen ogsaa løst et andet Spørgsmaal, nemlig Tilvejebringelsen af et Folke-Ferie Hotel i selve København. Dette Hotel er allerede særdeles godt kendt ikke mindst blandt Provinsens Arbejdertillidsmænd, der med Fordel har benyttet en Rejse til København i Embeds Medfør til at stifte Bekendtskab med Behandlingsformen og øvrige Bekvemmeligheder paa Folke-Feries Hotel. Fra alle Sider tilkendegives Tilfredshed. Det samme skete paa Folke-Feries Generalforsamling, hvor Virksomhedens

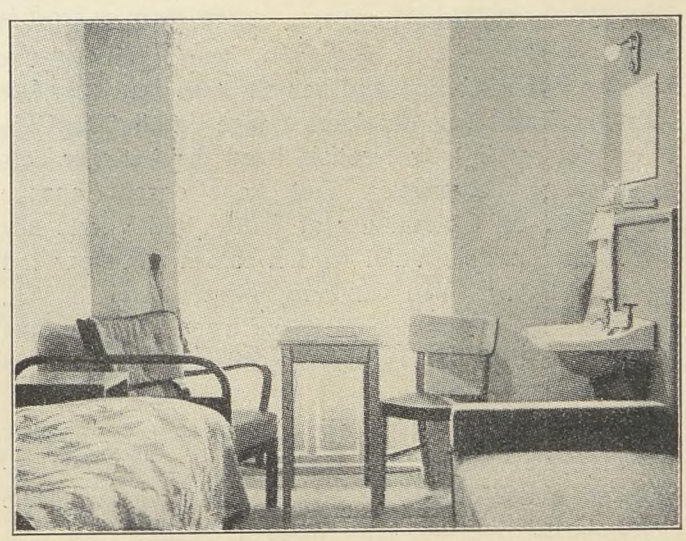

energiske Direktør, Johs. Sperling, aflagde en meget fyldig og interessant Beretning.

Direktøren lagde ikke Skjul paa, at de med Verdenskrigen indtraadte Forhold betød et meget væsentligt Indgreb i Folke-Feries Bevægelses- og Handlefrihed, ligesom ogsaa Evnen til at disponere naturligvis maa paavirkes i betydelig Grad. Med Henblik paa hele dette Forhold stillede Bestyrelsen et nærmere formuleret Forslag vedrørende Virksomheden i det kommende Aar. Dette Forslag godkendtes som Beretningen eenstemmigt af Forsamlingen. Samtlige Valg var Genvalg.

Interiør fra et af Hotellets Klub- og Restaurationslokaler

Et af Hotellets Enkeltværelser

Strejftog paa vort Forbunds Arbejdsomraade.

Den keramiske Industri

Det bornholmske Ler, som findes flere Steder paa Øen og i forskellige Farver, er kendt langt ud over Landets Grænser for sin enestaaende gode Kvalitet, saa det er ikke for intet, at Klippeøen er blevet et Centrum for den keramiske Industri.

Om Lerets Forekomst kan oplyses, at Ler er et Forvitringsprodukt af feldspatholdige Sten og har derfor ligesom disse en meget forskellig Sammensætning, idet det ved Siden af det egentlige Ler, Aluminiumsilikat, i større eller mindre Mængder indeholder uforvitrede Dele som Sand, Jernilter, Svovlkis og organiske Rester. Leret opgraves langs Aaløb eller i Havbrinker, hvor det er let tilgængeligt. Eller man gaar lodret ned i Skakter paa flad Mark, hvor man ved, at Leret findes i Dybet. Arbejdet med Optagningen udføres ved Haandkraft og er ofte ret omstændeligt, men giver Beskæftigelse til mange Arbejdsmænd. I tør Tilstand kan Ler let gnides ud til et fint Pulver. Ved at fugte det, giver det en ejendommelig »Lerlugt«. Ler har den Egenskab, at Sand kan slemmes fra. Naar Ler indsuger Vand (og det kan optage indtil 70 pCt.), bliver det smidigt og plastisk, hvad der betinger dets mangesidige Anvendelse. Det kan ogsaa opsuge Fedt, Olier og Opløsninger af Salte. Ved Varme uddrives det optagne Vand og Lermassen skrumper ind og slaar Revner. Ved Glødning bliver Leret haardt, klingende og mister sine plastiske Egenskaber og kan under visse Forhold med særlige Tilblandinger bringes til at smelte.

Leret spiller en vigtig Rolle i Jordmonnet'et, navnlig ved at samle Vand og ved Dannelsen af en for Plantevæksten passende Jordbund. Foruden de specielle bornholmske Lerarter, der findes i Onsbæk Syd for Rønne, og som her skal omtales, anvendes i Almindelighed i det øvrige Land foruden i Teglindustrien Ler ogsaa til Valkning af Klæder, Gødningsmateriale etc.

Leret optages om Efteraaret, og det faar Lov til i lange Bede at overvintre paa Findestedet, hvor Regn og Frost i Forening skørner og udbløder Leret, som hjembringes til videre Behandling, før Foraarstørken kommer i Luften. Før Leret kan bruges, maa det først slemmes og renses for alle Urenheder, saa Varen efter Brændingen kan fremtræde med en jævn, ensartet og glat Overflade. Leret kommes i Slemmerier og renses gennem en Sigte. Slemningen sker med Vand, hvorved de grovere Bestanddele forsvinder. Det sker i en Grube med en lodret, roterende Aksel, hvis vandrette Arme er forsynede med Harver, saa at Leret stadig holdes opslemmet, medens Stenene synker til Bunds, hvorfra de fra Tid til anden fjernes ved at aabne Lemme i Bunden. Lervællingen løber af gennem et Udløb foroven og ledes hen til store, flade Grave, hvor Leret bundfælder sig, medens Størsteparten af Vandet løber ud i Grøfter.

Fiskergruppen, som ovenstaaende præsenteres, er et meget yndet Motiv og kendt langt ud over Landets Grænser.

I Pottemageriet foregaar Æltningen paa Maskine, hvorefter den smidiggjorte Masse bliver hengemt i fugtige Kældre til Lagring. Af det græske Ord for Ler, keramos, hidrører Betegnelsen Keramik. Den keramiske Industri er en af de ældste Industriformer, idet vi ved Fund af Stumper af brændte Lerkar i Nildyndet har kunnet føre den ca. 13 Aartusinder tilbage i Tiden.

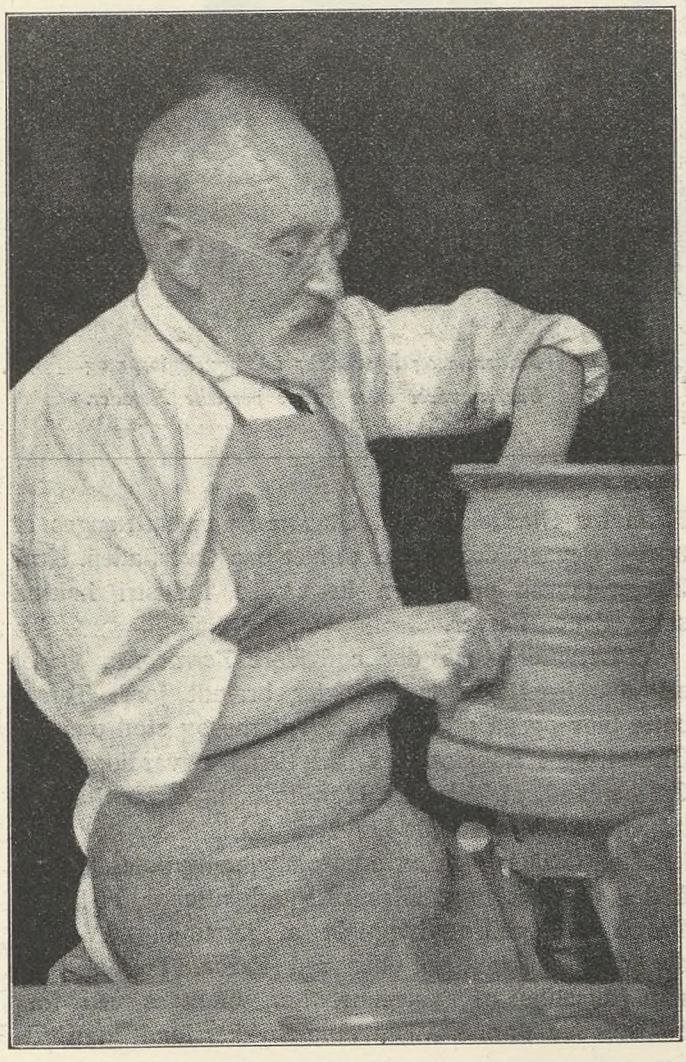
Endnu den Dag i Dag anvendes den tusindaargamle Arbejdsmetode ved Drejeskiven. Denne bestaar af et stort Svinghjul forneden, en Aksel og en mindre Skive foroven. Herpaa anbringer Pottemageren Leret, klemmer det kraftigt, medens Drejeskiven eller Spar-

keskiven, som den ogsaa kaldes, snurrer. En Finger eller flere, bestandig vandfugtet, trykkes ned i Overfladen og danner den ønskede Form af Leret ved at udtynde Materialet til en passende Tykkelse (kaldet Skærv) paa ca. 4—5 mm. Han lader Hænderne glide opefter, udefter og indefter. Leret slanger sig i Vejret. Fod og Haand standser, Skive og Ler skilles med en Kniv og Genstanden er færdig. Haandens Følsomhed bevarer det personlige Præg, som Maskinen vilde udslette. Ganske vist har man ogsaa maskindrevne Drejninger, men det er ikke meget anvendt.

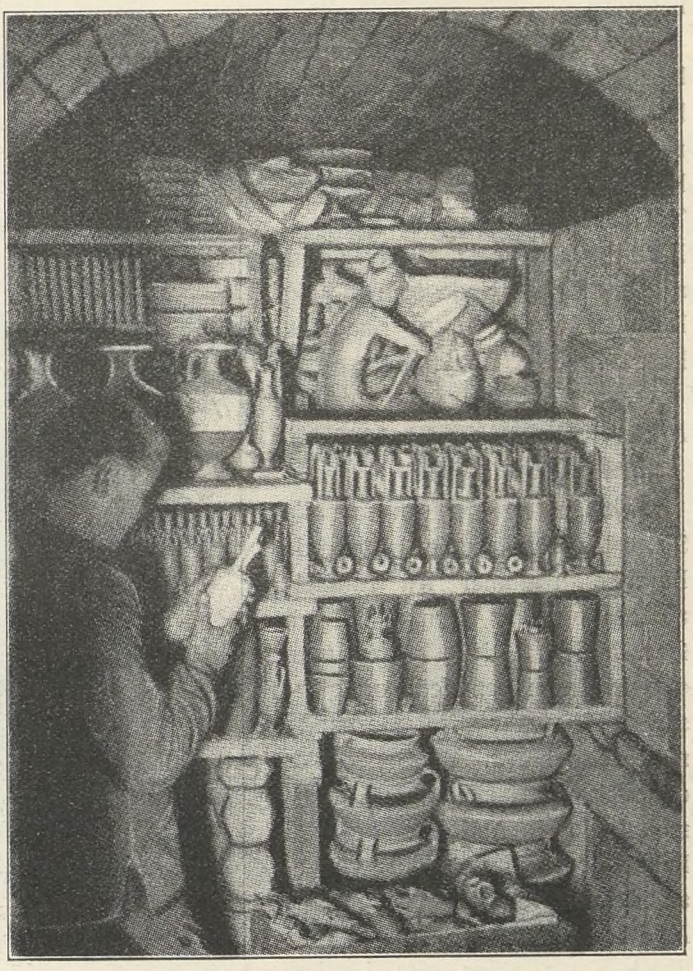
De formede Vaser, Skaale, Skulpturer i skønneste Former, Farver og Forarbejdninger forsynes med Hanke, »Tude« eller »Ben«, og stilles til Tørre i Lufttræk eller i Nærheden af den lune Ovn. Den afsluttende Proces er Brændingen, men før Genstanden kommer i Ovnen første Gang, maa den være fuldstændig tør, ellers springer den i Stykker under Brændingen.

BRÆNDINGEN AF LERVARER

Under Brændingen uddrives det kemisk bundne Vand. Efter første Brænding kommer Varen ud af Ovnen porøs og med lysegul Skærv. Den gule Farve opstaar igennem Jern som der findes 1—2 pCt. af i Leret. Glaseringen kan saa foregaa; det sker paa den Maade, at Genstandene dyppes ned i Glasuren eller denne paasprøjtes i et tyndt Lag. Genstandene dekoreres med Blomster eller figurale Motiver samt ganske enkle, geometriske Motiver med ibrændte Farver enten oven paa Glasuren eller under Glasuren med et Overtræk af en transparant, gennemsigtig Glasur. Iøvrigt er Glasurer et saa stort og omfattende Felt, som vi ikke skal komme nærmere ind paa, men blot nævne, at de farvede Glasurer skyldes Iblandinger i den ellers farveløse Glasur af Oxyder af forskellige Metaller. Den sidste Brænding er altid den mest interessante og spændende, da Resultatet først kendes ved Ovnens Aabning.

Hjulet snurrer og Pottemageren modellerer med de bare Hænder.

Det indre af Ovnen.

I Ovnen, der er enkelt konstrueret, enten klinket eller muret af Raasten, foroven indsnævret til en Skorsten, der lige naar op paa Tagryggen, stables de skrøbelige Varer oven paa hinanden. Ovnen mures til og i Bunden fyres med harpiksduftende Brænde. Dette, der i Forvejen er godt tørret ovenpaa Ovnen, giver en kraftig Flamme og fylder hele Rummet. I sene Nattetimer kan man, naar der brændes i Fabrikkerne i Rønne, se Flammerne gennem Skorstenen staa højt i Vejret.

Med en lang Jernkrog tages Prøver ud af Ovnens Indre og kun særlig øvede Folk betros Pasningen af Ovnen. Denne holdes der Ild i Dag og Nat til Brændingen er afsluttet. Fedt Ler, der er mættet med Vand, holder stærkt paa dette og er vanskelig at gennembrænde, hvorimod mager Ler hurtig brændes.

De Varer, som fremstilles i den bornholmske, keramiske Industri, har gennem Tiden skiftet Karakter. Brugsgenstande: Vandkølere, Smørkølere, Urtepotter, Tobakskasser etc. er gledet i Baggrunden og er blevet afløst af Smykkegenstande og samtidig lægges nu stor Vægt paa den kunstneriske Udsmykning.

Madonna og Lyseholder i Craqueleglasur og Farvenuancer efter gamle persiske Metoder.

BRÆNDING UNDER 1400 GRADERS VARME

Majolika, Betegnelsen for alle Slags blanke, farvede, glasserede Fajancer, stammer fra Middelalderen og blev fremstillet paa Øen Majorka. Nu kalder man ofte moderne bemalede og glasserede Lervarer fra Bornholm med dette Navn. De Sager, der endnu haves i Behold af gammel, italiensk Majolika og ved hvilke nogle af den Tids ypperste Kunstnere har ydet deres Medvirken, søges iøvrigt af Samlere og staar ofte i svimlende Priser.

Ordet *Fajance* udledes af Navnet Faenza, en italiensk By i det 15. Aarhundrede, som var berømt for sin Lervareindustri. Fajance fremstilles her i Landet af et hvidtbrændende, plastisk Ler tilsat Kaolin. Til de billige Sorter anvendes yderligere Kridt og Kalksten. Brændingen af Fajance paa Bornholm foregaar under en Temperatur af 1400 Grader. En Del af Glasuren indsuges undes Brændingen, Resten af den tyktflydende Masse lægger sig som et glat, passende tykt Lag paa Overfladen. Kompositionen, der skabes, er mindre haard end Porcelæn. Slaar man en Fajance-Genstand i Stykker og sætter Skaaret op til Tungen, vil man mærke, at Massen er porøs, trækker Vand og klæber ved Tungen. Selve Malingen af Glasuren er en Fabrikshemmelighed, og da man startede hermed paa Øen, foretog Fabrikanten Arbejdet om Natten for laasede Døre.

Krakelering, som er indført fra Kina og Japan, er en Form for Glasdekoration. Glasuren gennemtrænges af talrige Revner, der danner et Net paa Overfladen. Krakeleret Glasur er i den keramiske Industri holdt i sarte, douce Farver.

Af Lervarer gives der endvidere *Terracotta.* Ordet stammer fra Italien og betyder brændt Jord. Terracotta blev ogsaa udført af Ægypterne og stod ogsaa i Blomstring i Babylonien og Asyrien. Det var dog først i Grækenland, at Tekniken blev forfinet. Terracotta skiller sig fra andre kendte Lervarer ved ikke at være dækket med Glasur, men have en omhyggelig poleret Overflade, der erstatter Glasurens udglattende Virkning. Denne Vare udføres hyppigst af jernholdigt Mergel, der giver en smuk gul eller rød Farve. Terracottaen, som fremstilles af finslemmet Ler, brændes ved forholdsvis lav Varme. Misfarvede Stykker fandt man tidligere paa at lakere sorte og live dem op med trykte Overføringsbilleder. Den sorte Farve fremskaffedes

senere ved, at der, naar den tilstoppede Ovn er hvidglødende, indføres et stærkt røggivende Brændstof, som Regel Tjære. Med den herskende Temperatur og Mangel paa Ilt, indtræder der en ufuldstændig Forbrænding og Ovnen fyldes med en tæt Røg af finfordelt Kulstof, som slaar sig i de glødende Lervarers Porer. Samtidig afiltes Lerets Jernilter.

STENTØJ, DER ER HAARDT OG TUNGT

For under Brændingen at beskytte Genstandene mod direkte Berøring af Flammer, hvorved der let opstaar Skjolder eller Pletter, brænder man Lervarerne i cylindriske Beholdere med Laag. Det »sortbrændte« Terracotta havde sin Blomstringstid i Begyndelsen af dette Aarhundrede, men er blevet fortrængt af billige Efterligninger i Gibs og letbrændt Ler. Nu bruges bornholmsk Terracotta som Klinker og er bl. a. anvendt paa Tivolis Facadebygning.

Det blev afløst af »bornholmsk *Stentøj*«. Ved Stentøj, som først i Verden blev fremstillet paa Bornholm, forstaas en Lervare, der er haard som Sten, tung og kold at føle paa, som har en behagelig halvmat Overflade og som er fuldstændig uporøs og modstandsdygtig mod al kemisk Paavirkning.

Stentøj brændes saa haardt, at Lerets enkelte Partikler indgaar en fuldstændig Forbindelse med hinanden. Herved forsvinder alle Porer i Massen. Genstanden svinder i Maal, faar større Vægtfylde og bliver stenhaard.

Glasurerne faar paa Grund af den stærke Varme en ædlere Karakter. Stentøj med Marmorglasur fremstilles ved, at Lervaren efter første Brænding dyppes i en kalklignende Vædske, en flydende Glasur, der er sammensat af forskellige Mineraler, bl. a. Marmor. Der lægger sig en tyk, hvid Hinde over hele Genstanden, men efter anden Brænding fremtræder denne med et graaligt, blankt Ydre og de paamalede Ornamenter er slaaet gennem Glasuren. Det er morsomt med disse Farver, idet Keramikeren aldrig ved, hvordan de kommer til at tage sig ud. En helt rød Farve slaar saaledes ofte under Brændingen over i det grønlige.

Den allernyeste Slags Lervarer hedder *Persia*. Glasuren blandes efter en Teknik, som Perserne benyttede i det 8. Aarhundrede, og som oprindelig var opstaaet ved Fejlbrændinger, men desværre tog Perserne denne keramiske Hemmelighed med sig i Graven. Udførelsen, som brændes *fire* Gange, er der arbejdet med i mange Aar og opnaaet store og smukke Resultater, bl. a. høstede man stor Anerkendelse paa Verdensudstillingen i New York.

Helt fra Rusland kom Kunstnerne i gamle Dage. Her Model af ung Kvinde.

ALLEREDE I 1909 FERIE MED FULD LØN!

Saa tidligt som i 1629 eksporteredes Ler af den Art, som nu anvendes i den keramiske Industri, fra Øen til Lybæk og 1669 hentede Kongen 500 Tønder af den bedste Ler ved Rønne til København.

En Englænder, tidligere Farvemester James Dawenport, hørte i København om det udmærkede bornholmske Ler og fik Lyst til ved Selvsyn at undersøge Muligheden for dets Udnyttelse. Han kom 1789 til Øen og fik en kgl. Bevilling til Leroptagning, men rejste 1793 ret pludselig fra Bornholm.

Lermængderne paa Øen synes at være uudtømmelige, men Produktionen har efterhaanden taget et saadant Omfang, at det bliver nødvendigt at gaa dybere i Jorden for at hente Leret op. Under Verdenskrigen klagede de keramiske Virksomheder over Lermanglen og Rønne Kommune besluttede at sætte en storstilet Opgravning i Gang.

Ved Boringer indtil 15 Meters Dybde fandt man et særlig fint Produkt og Stentøjs- og Fajancefabrikkerne fik her et Lerdepot for en længere Aarrække.

Grundlæggeren af den bornholmske, keramiske Industri, L. Hjorth, begyndte meget beskedent 1859 i en Stue, hvor han anbragte en Drejeskive og i et Hjørne af Haven indrettede han Slemmeri, der bestod af en Trækasse med Sigte og to i Jorden nedgravede Sukkerfade. I Bryggerset opførtes en lille Brændeovn. Senere fulgte for den bormholmske Industri før Aarhundredskiftet en Blomstringstid. Man fandt Aftagere i London, Berlin, Wien, Stockholm, St. Petersborg, Hamburg, New York, St. Thomas og Sydney. Fortjenesten var dog begrænset, da der var en stor Procent af Fejlbrændinger.

Omkring 1900 var Arbejdsmændene beskæftiget i denne Industrigren forfærdelig slet stillet. Deres Timeløn var under 20 Øre for det haarde Arbejde. Mestrene

indstiftede og administrerede Sygekasser og en Alderdomsunderstøttelse, ligesom den bornholmske Lervarefabrikation var et af de første Fag, som indførte lønnet Sommerferie. Det skete 1909. Nu er Arbejdsforholdene derovre tidssvarende.

Skal man give Produktionen i Tal, kan det oplyses, at der i 1936 af bornholmsk Fajance og Majolika blev solgt for 494,000 Kroner, af Terracotta og Keramik for 1,119,000 Kroner. I 1937 var Tallene: 461,000 Kroner og 952,000 Kroner og i 1938: 432,000 Kroner og 1,015,000 Kroner. I 1937 var der 15 Virksomheder med 253 Arbejdere og i 1938 var Tallet paa Arbejderne steget til 273.

Der kræves i den keramiske Industri en uendelig Omhu, Viden og Eksperimenteren, men faa Haandværk er saa tilfredsstillende for Udøveren — saa skabende — som med Lermaterialet.

Gunnar Fogh.

Ved Brændingen svinder »Bornholmsk Stentøj« i Maal, faar større Vægtfylde og bliver stenhaard.

Optagning af Stød til Brænde

Idet vi henviser til tidligere Artikler her i Fagbladet om Spørgsmaalet, Optagning af Stød, gøres vore interesserede Medlemmer opmærksom paa, at der ved en Forhandling med Statsskovene er opnaaet Enighed om følgende Overenskomst for det paagældende Arbejde:

1.

Stødbrænde omfatter Løvtræ (alm. Bøg, Eg og Ask), Fyr (Skovfyr og østrigsk Fyr), Gran (friske Stød).

Stødbrænde af Bøg og Ask af de to sidste Sæsoners Skovning.

2.

Prisen er for: Løvtræ 13,00 Kr. pr. rm.
Fyr 9,50 » » »
Gran 8,50 » » »

I disse Priser er medregnet Dyrtidstillæg i Henhold til Februarreguleringen 1940, men ikke Feriegodtgørelse. Ændres Arbejdsprisforholdene, optages ny Forhandling.

3.

Brændet lægges i Smaabunker ved hvert Stød, udkøres af Skoven til fast Vej og stables der af Arbejderne i Bunker paa 1×1×1,05 m. Største Længde af Brændet 50 cm, største Tykkelse 20 cm.

Aftalen træder i Kraft den 15. Maj 1940, og gælder til den med 14 Dages Varsel opsiges til den 1. i en Maaned, dog tidligst til 1. Oktober 1940.

I Tilknytning til den første Sats, der omhandler Løvtræ, er der for at undgaa Misforstaaelser truffet Aftale om, at der ved Løvtræ forstaas almindelig Bøg, Eg og Ask, saaledes at Avnbøg, der erfaringsmæssigt er en vanskelig Træsort at arbejde i, er undtagen. Det er ligeledes fastslaaet, at Bøg og Askestød skal være friske, medens dette ikke behøver at være Tilfældet med Egestød, der afgiver et fortrinligt Brændselsmateriale selvom Stødene er af ældre Dato. For Granstød er der kun truffet Aftale om, at de skal være friske.

Da det er en Forudsætning, at Statsskovene til dette Arbejde kun agter at benytte de sædvanlige Skovarbejdere, som maa forudsættes at være i Besiddelse af det til Arbejdets Udførelse nødvendige Værktøj, er der ikke i Overenskomsten optaget Bestemmelser angaaende Anskaffelse af Værktøj. Men da der sandsynligvis vil komme til at foreligge Tilfælde, hvor Kommunerne vil anvise Arbejdere til samme Art Arbejde, som kan forudsættes ikke at være i Besiddelse af Værktøj og heller ikke ser sig i Stand til at afse Penge til saadant Værktøjs Anskaffelse, maa Kommunerne naturligvis stille Værktøjet til Raadighed. Hvis der noget Sted skulde forekomme Arbejde paa nedsat Arbejdstid maa der optages Forhandling om en tilsvarende Dækning herfor.

Paa det Tidspunkt, Forhandlingerne om Overenskomsten fandt Sted, var det uklart, hvorvidt der kunne gives Tilladelse til Anvendelse af Sprængstof og nogen Bestemmelse herom er derfor ikke truffet i selve Overenskomsten. Siden er der imidlertid fra Justitsministeriet ved et Cirkulære til samtlige Politimestre givet Direktiver herom. Det er herefter tilladt Politiet paa nærmere angivne Vilkaar at give Tilladelse til Anvendelse af Sprængstof til Brug ved Arbejder af samfundsmæssig Betydning, hvilken Bestemmelse vel nok kan siges at kunne finde Anvendelse ved det her omtalte Arbejde, der udføres for at tilfredsstille Behovet af Brændsel.

Skulde det derfor vise sig under Arbejdets Udførelse at Sprængstof med Fordel kan anvendes, maa der optages lokale Forhandlinger om Anskaffelse af saadant. Ved Uenighed herom er Hovedkontoret naturligvis som sædvanligt villig til at medvirke.

Beskæftigelsescentralen

Den 13. December f. A. holdt Civilingeniør H. E. Raun i Dansk Ingeniørforening et Foredrag om Beskæftigelsescentralen og den dertil knyttede Virksomhed. Foredraget indeholder saa meget af Interesse for vore Medlemmer, at vi finder Anledning til at gengive en Del af Ingeniørens Udtalelser efter Referat i Tidsskriftet »Ingeniør og Samfund«, hvor det først nylig er omtalt.

Civilingeniør H. E. Raun indledede sit Foredrag med en Omtale af Loven og de dertil knyttede ministerielle Cirkulærer, i Henhold til hvilke Beskæftigelsescentralen blev til og Virksomheden iøvrigt har formet sig, og fortsatte derefter:

»Straks efter den første Lovs Vedtagelse blev der iværksat en Tælling for hele Landet for at faa Arbejdsløshedens Omfang og Fordeling fastslaaet, og siden har man med 3 Maaneders Mellemrum gentaget disse Tællinger. Der har i de forløbne 2½ Aar været et gennemsnitligt aarligt Antal langvarigt arbejdsløse stigende fra ca. 23.000 i 1937 til 26.000 i 1939, idet Arbejdsløsheden indenfor et Aar stiger med knap 45 pCt. i Vintermaanederne i Forhold til Sommerarbejdsløsheden. Antallet af samtlige arbejdsløse var gennemsnitligt i 1937 89.900 og gennemsnitligt i 1939 89.000 med en Stigning i Vintermaanederne paa over 100 pCt. i Forhold til Sommerarbejdsløsheden.

Det ses saaledes, at Antallet af langvarigt arbejdsløse er forholdsvis upaavirket af Svingningerne i den almindelige Arbejdsløshed, hvilket formentlig bestyrker Antagelsen af, at de langvarigt arbejdsløse danner en Gruppe arbejdsløse, for hvem det er særlig vanskeligt at faa Arbejde i det almindelige Erhvervsliv, medmindre der fra det offentliges Side gøres en positiv Indsats for paany at vænne dem til Produktionens Vilkaar.

De langvarigt arbejdsløses Fordeling i Landet er saaledes: 38 % er bosiddende i København, 49 % i de øvrige Købstæder og 13 % er fordelt i Landkommuner og Flækker. Disse Tal er Gennemsnitstal af de udførte Tællinger, men der er kun meget ringe Variation fra Tælling til Tælling. Det gennemsnitlige aarlige Antal af unge arbejdsløse under 22 Aar har i samme Periode varieret saaledes: I 1937 5700, i 1938 6850, i 1939 5900 en relativ Nedgang i 1939, der bl. a. skyldes Indkaldelserne. Tilvæksten i Vintermaanederne er paa over 100 % i Forhold til Sommerarbejdsløsheden. Fordelingen i Landet er saaledes: 44 % i København, 39 % i Købstæderne og 17 % i Landkommuner og Flækker.

Efter at der i Sommeren 1937 var blevet udsendt Bekendtgørelse fra Socialministeriet om den første Beskæftigelseslovs Bestemmelser, og efter at Loven havde været omtalt i Pressen, begyndte der at komme Andragender ind fra forskellige Egne af Landet om Tilskud til forskellige Arbejder, dog i langt overvejende Grad Vejarbejder.

For Godkendelse af et Vejarbejde som Beskæftigelsesforanstaltning blev det gjort til en Betingelse, at de paagældende Arbejder godkendtes af Ministeriet for offentlige Arbejder, og Størrelsen af Socialministeriets Tilskud blev fastsat paa Linie med de for Vejfondsarbejder gældende Regler. For at bremse lidt op for Brugen af arbejdsbesparende Maskiner blev Tilskudets Størrelse fastsat i Relation til den ved Arbejdet udbetalte Arbejdsløn, saaledes at Socialministeriets Tilskudstilsagn i Reglen kom til at lyde paa 100 % af den til henviste arbejdsløse udbetalte Løn + et Tilskud til de øvrige Udgifter svarende til 50 % af Arbejdslønnen — med andre Ord ialt 150 % af Arbejdslønnen til arbejdsløse, dog højst 80 % af de samlede Omkostninger. Størrelsen af Tilskudet til andre Arter af Arbejder blev saa af Beskæftigelsesudvalget fastsat til varierende Procentsatser i Forhold til Arbejdslønnen alt efter den samfundsmæssige Nytte, man i Udvalget tillagde det paagældende Arbejde, dog altid lavere end til Vejarbejder, der fik en vis Fortrinsstilling.

Ved Loven af April 1938 fik imidlertid Amts- og Sognekommuner Ret til at medregne hele Udgiften ved et Vejarbejde udført som Beskæftigelsesforanstaltning blandt de regnskabsmæssige Vejudgifter, i Forhold til hvilke Andelene i de almindelige Motorafgifter beregnes. Som en Følge heraf blev Socialministeriets Tilskud nedsat til 100 % af Arbejdslønnen, dog højst 50 % af de samlede Udgifter. Siden er der heller ikke til andre Arbejder udover Statsarbejde blevet ydet Tilskud paa over 100 % af Arbejdslønnen.

Ud fra Forudsætninger, der blev gjort paa Grundlag af indkomne Andragender om den forventelige Fordeling af Beskæftigelsesforanstaltningerne mellem Statsarbejder, hvor Socialministeriet afholder hele Udgiften, Vejarbejder med Tilskud paa højst 80 % af Udgifterne, efter April 1938 — Vejarbejder med Tilskud paa højst 50 % af Udgifterne og endelig andre Arbejder med varierende Tilskud, blev der udført en Beregning over, hvilken Beskæftigelse for langvarigt arbejdsløse man kunde forvente at faa skabt med de Midler, der var stillet til Raadighed for Socialministeriet. Efterhaanden som flere og flere Arbejder blev godkendt, og man høstede Erfaringer fra de allerede iværksatte, blev denne Beregning korrigeret, og med det Overblik, man har nu, kan det fastslaas at der med de til Raadighed stillede 50 Mill. Kr. kan skaffes 6—8 Maaneders Arbejde til hver af de ca. 26.000 langvarigt arbejdsløse, der i Gennemsnit har været i Landet i Aaret 1939.

Denne Kvota paa 6—8 Maaneder har været retningsgivende for Godkendelsen af Beskæftigelsesforanstaltninger, saaledes at man ikke placerede en uforholdsmæssig stor Del af de til Raadighed staaende Penge i en Egn, hvor der udvistes meget Initiativ med Hensyn til Indsendelse af Andragender, men reserverede Midler til Igangsættelse af Arbejder ogsaa i andre Egne.

Det er da ogsaa paa enkelte Undtagelser nær lykkedes at fordele Beskæftigelsesforanstaltningerne saaledes ud over Landet, at de allerfleste langvarigt arbejdsløse enten har faaet eller i den kommende Tid vil faa mindst 6 Maaneders Beskæftigelse.

Inden for 2 Omraader har det knebet dels for den Del af de tidligere nævnte 13 % langvarigt arbejdsløse i Landkommunerne, der bor i afsides liggende Egne af Landet, hvor det er vanskeligt til det ringe Antal arbejdsløse at finde Arbejdsobjekter af en passende Størrelse, som har den nødvendige almene samfundsmæssige Interesse, dels for de (38 %) københavnske langvarigt arbejdsløse, hvor det store Antal af disse koncentreret paa et enkelt Sted skaber særlige Vanskeligheder. Skønt der i Omegnen af København er iværksat flere store Arbejder, der i overvejende Grad beskæftiger langvarige arbejdsløse fra København, er der kun ialt godkendt Arbejder svarende til ca. 3 Maaneders Beskæftigelse til hver langvarigt arbejdsløs i Omraadet. Da det imidlertid skønnes, at 6 Maaneders Beskæfti-

gelse er det mindste, der skal til for at bringe en Mand i Arbejdstrit igen, og der derfor ikke udskiftes Folk ved Beskæftigelsesforanstaltningerne, før de har været der i 6 Maaneder, vil det sige, at Halvdelen af de københavnske langvarigt arbejdsløse efter det i Øjeblikket foreliggende ikke faar nogen Beskæftigelse ved en Beskæftigelsesforanstaltning.

Pr. 1. December 1939 har der ialt været indsendt Andragender til Socialministeriet om Tilskud til Beskæftigelsesforanstaltninger til et samlet Beløb paa over 110 Mill. Kr. Af disse er der godkendt 210 Arbejder til Udførelse til et samlet Beløb paa ca. 65 Mill. Kr., hvoraf Arbejdslønnen er skønnet til ca. 32 Mill. Kr. svarende til ca. 160.000 Arbejdsmaaneder. Socialministeriets Tilskud til disse Arbejder kan ikke opgives nøjagtigt, da dette jo er stillet i Relation til den Arbejdsløn, der vil blive udbetalt ved Arbejderne. Men paa Grundlag af de fremsendte Overslag kan det skønnes, at det samlede Tilskud vil komme til at ligge mellem 37 Mill. og 41 Mill. Kr.

Af de 210 godkendte Arbejder er 74 afsluttede, 14 endnu ikke igangsat, og af Resten, der er løbende, vil adskillige vare over 2 Aar frem i Tiden.

Jeg vil nu gerne kort omtale nogle af de større Beskæftigelsesforanstaltninger. Disse Arbejder vil være mange af de tilstedeværende bekendt, men sikkert kun et Faatal er klar over, at disse meget betydelige Arbejder udføres i Henhold til Loven om Beskæftigelse af arbejdsløse. Til Udførelse som Statsarbejder, hvor Socialministeriet bærer hele Udgiften, blev allerede i Efteraaret 1937 godkendt og igangsat følgende Statsbanearbejder.

Jordarbejdet ved 2. Spor Randers—Aalborg, med projekterede samlede Udgifter paa 5,8 Mill. Kr., hvoraf 4 Mill. Kr. skønnedes at være Arbejdsløn, saaledes at ca. 500 Mand skulde kunne beskæftiges i godt 3 Aar eller saaledes at 3000 Mand skulde kunne faa 6 Maaneders Beskæftigelse hver. Der beskæftiges hovedsagelig langvarigt arbejdsløse fra Randers, Hobro og Aalborg, men ogsaa fra de langs Linien i Landkommunerne bosiddende.

Jordarbejdet ved Sporudfletning ved Roskilde, som er projekteret til 1,4 Mill. Kr., hvoraf 900.000 Kr. skønnes at være Arbejdsløn. Ved dette Arbejde beskæftiges hovedsagelig københavnske arbejdsløse, der transporteres frem og tilbage af Statsbanerne.

For Statsskovene er der rundt om i Landet udført Vejarbejder som Statsarbejder til et samlet Beløb paa 1,5 Mill. Kr., hvoraf godt Halvdelen har været Arbejdsløn til langvarigt arbejdsløse.

Som alm. amtskommunal Beskæftigelsesforanstaltning har Københavns Amt med et Tilskud fra Socialministeriet paa 100 % af Arbejdslønnen paabegyndt Anlægget af den nye Hørsholmvej fra Jægersborg til Amtsgrænsen. Dette Vejanlæg, der vel nok bliver Landets mest moderne, er projekteret til en samlet Udgift paa 5.005.000 Kr., hvoraf Arbejdslønnen er skønnet til 2.470.000 Kr. svarende til en Beskæftigelse af 250 Mand i 3 Aar. I det Omfang, der ikke er et tilstrækkeligt Antal lokale arbejdsløse, beskæftiges der arbejdsløse fra København ved dette Arbejde. I selve København er der godkendt og delvis igangsat ekstraordinære Gade-, Viadukt- og Parkarbejder til et samlet Beløb paa ialt 4,7 Mill. Kr. med en Arbejdsløn paa 1,4 Mill. Kroner.

I Aarhus og Aalborg er der iværksat og delvis afsluttet Arbejder til et samlet Beløb paa henholdsvis 2 og 2,8 Mill. Kr. væsentligst bestaaende i Gade- og Vejarbejder, men i begge Byer ogsaa omfattende Overdækning af de spildevandsførende Aaer.

Uden for Aarhus har en Række Kommuner sluttet sig sammen om Bygningen af et System af Rensningsanlæg med det Formaal at forhindre Forurening af Brabrand Sø. De samlede Udgifter er paa 895.000 Kr. med en projekteret Arbejdsløn paa 365.000 Kr. Tilskudet til dette Arbejde er paa 120% af Arbejdslønnen. Dette Arbejde er godkendt paa et Tidspunkt, da Tilskudet til Vejarbejder endnu blev fastsat til 150 % af Arbejdslønnen, og Tilskudets Størrelse paa 120 % er saaledes Udtryk for at Beskæftigelsesudvalget har skønnet, at dette Rensningsanlægs almene Samfundsnytte er noget mindre end et Vejanlægs.

I Odense er det godkendt at yde Tilskud til Jordarbejderne ved en betydelig ekstraordinær Havneudvidelse og dertil knyttede Vejarbejder til et samlet Beløb paa 3,7 Mill. Kr.

Hvert af de følgende 5 store Vejarbejder, der er godkendt og delvis igangsat som Beskæftigelsesforanstaltninger, er projekteret til en samlet Udgift paa mellem 1¼ og 1½ Mill. Kr., hvoraf ca. Halvdelen er Arbejdsløn til arbejdsløse.

Munkholmvejen fra Holbæk Syd paa over Bramsnæsbugt og Dejligheden,
Cykle- & Gangstier langs Landevejen Sorø-Slagelse,
Landevejen Hvirring—Østbirk—Yding i Nærheden af Horsens,
Juelsmindevejen langs Nordsiden af Vejle Fjord, og
Tarphagevejen fra Esbjerg mod Nord krydsende Varde Aa og til Billum.

Langt den overvejende Del af navnlig de større Beskæftigelsesforanstaltninger har bestaaet i Vejarbejder. For imidlertid at give et Indtryk af, at der ogsaa er udført mange andre Arter af Arbejde, skal jeg ogsaa lige nævne en Række mindre Arbejder:

Digeanlæg paa Aarø, Havneanlæg paa Læsø, Flyveplads paa Bornholm, Oprensning af Mølleaaen, Oprensning af Kastelsgraven, Afvandingsarbejder i Sønderjylland, Robane paa Bagsværd Sø, Billedskærerarbejde i Kirker, Restaurering af Oltidsmindesmærker, Tilrigning af Fregatten Jylland.

De samlede Udgifter paa 65 Mill. Kr. ved de hidtil godkendte Beskæftigelsesforanstaltninger fordeler sig saaledes paa de forskellige Arter af Arbejde: Almindelige Vejanlæg ca. 58 %, Skovveje for Statsskovvæsenet ca. 2 %, Arbejder for Statsbanerne ca. 12 %, Rensningsanlæg og Kanalisering af Aaer ca. 9 %, Plantage- og Læplantningsarbejder ca. 3 %, og en Række forskellige Arbejder ca. 16 %.

Til Slut vil jeg gerne omtale nærmere 2 Beskæftigelsesforanstaltninger, der indtager en Særstilling, idet der kun beskæftiges enten unge, der paa tilfredsstillende Vis har deltaget i en Ungdomsforanstaltning eller langvarigt arbejdsløse Ikke-Forsørgere i Alderen 22—25 Aar.

Det er det Arbejde bestaaende i Udhugst og Genplantning i private Smaaplantager, der under Hedeselskabets Ledelse og med Tilskud fra Socialministeriet udføres af det saakaldte Flyvende Korps samt Læplantningsarbejderne.

Det flyvende Korps er en Institution, der saa smaat var startet ved et Samarbejde mellem Hedeselskabet og Esbjerg Kommune kort før den første Lov om Beskæftigelse af arbejdsløse var vedtaget. Ved Hjælp af en lille Statsbevilling har Hedeselskabet i nogle Aar haft unge Forstmænd udsendt med den Opgave at vejlede Plantageejere og animere dem til at foretage den Udtynding, der er en Betingelse for Plantagens fortsatte Trivsel, Resultaterne af denne Konsulentvirksomhed har været ringe, idet Plantageejernes direkte Udgifter ved Udtyndingen ofte overstiger Værdien af de ved Ud-

tyndingen oparbejdede Skoveffekter. Efter at det flyvende Korps er blevet oprettet, er det blevet muligt at faa Arbejdet udført paa saadanne Vilkaar, at Plantageejerne er blevet interesserede, idet Socialministeriet betaler Tilskud til Driftsomkostningerne, omfattende Udgifterne til Administration, Logis for Skovhuggerne og visse mindre Tillæg til Arbejdslønnen i de første Arbejdsmaaneder og derved at Hedeselskabet straks overtager de oparbejdede Skoveffekter og sørger for det fordelagtigst mulige Salg. Det sidste Aar har der gennemsnitlig været 70 unge Skovhuggere beskæftiget ved dette Arbejde.

I Tilknytning til det flyvende Korps er der efterhaanden under Hedeselskabets Ledelse vokset en Del Bivirksomhed op bestaaende i Pindebrændehugning, Forarbejdning af Hegnspæle og lignende, samt Kulsvidning, hvorved en Del af de henviste har faaet Beskæftigelse paa normale Vilkaar.

Læplantningsarbejdet med Tilskud fra Socialministeriet og udført af unge arbejdsløse kom i Gang efter, at Sandflugten i Foraaret 1938 anrettede saa megen Skade. Arbejdet ledes ligeledes af Hedeselskabet, der medvirker til, at der dannes Læplantningslag omfattende tilstrækkeligt store sammenhængende Omraader, planlægger Plantningerne og fører Tilsyn med Arbejdet. Socialministeriet refunderer Arbejdslønnen til henviste arbejdsløse og Omkostningerne ved deres Underbringelse og Rejser. Landbrugsministeriet ydes desuden et Tilskud til Administrationsudgifter og et Tilskud paa Halvdelen af Udgifterne til Planter, medens Landboerne selv betaler den anden Halvdel. Det sidste Aar har der gennemsnitlig været beskæftiget 150 unge arbejdsløse ved Læplantninger og i det kommende Aar venter man at komme op paa ca. 250.

De unge ved begge Foranstaltninger bor i Almindelighed i særligt dertil byggede 6-Mands Barakker, der let kan flyttes fra Sted til Sted, men en Del indkvarteres ogsaa hos Landboerne, idet man fra Hedeselskabets Side ønsker at udnytte den foreliggende Mulighed for at hidføre en vis Kontakt og Forstaaelse mellem Byungdom og Landboerne, ligesom der udfoldes Bestræbelser for at vække de unge arbejdsløses Interesse for Livet og Arbejdet paa Landet, og man er behjælpelig med at skaffe dem Pladser, dersom de efter endt Deltagelse i Læplantningsarbejdet har faaet Lyst til Arbejde i Landbruget.

For Nødhjælpsarbejdernes Vedkommende har man ikke opstillet nogen Kvotaberegning, men har under Hensyn til, at Kommunerne selv bærer langt den væsentligste Del af Udgiften (Tilskudet fra Arbejdsløshedsfonden beløber sig som tidligere nævnt kun til 40—50 % af Arbejdslønnen) i Virkeligheden godkendt alle Andragender, der drejede sig om Arbejder, som Beskæftigelsesudvalget skønnede kunde falde ind under Loven.

Der er ialt godkendt 181 Nødhjælpsarbejder med en samlet Udgift paa 11,5 Mill. Kr., hvoraf Arbejdslønnen er skønnet til 6,5 Mill. Kr., og til hvilke Tilskudet fra Arbejdsløshedsfonden beløber sig til ca. 3 Mill. Kr. Det drejer sig mest om Sports- og Parkanlæg, Gade- og Vejanlæg af lokal Betydning, ekstraordinære Kloakeringsanlæg, mindre Havneanlæg og Anløbsbroer o. lign.

De fleste Nødhjælpsarbejder har været Smaaarbejder, men der er dog i København udført nogle meget betydelige Nødhjælpsarbejder: Reguleringen af Valby Fælled med samlede Udgifter paa 262,000 Kr. og forskellige Jordarbejder i Tilknytning til Idrætsanlæg paa Valby Fælled med en Udgift af 670.000 Kr.

I Henhold til Bestemmelserne i den nye Lov om Ungdomsforanstaltninger, til hvis Gennemførelse der aarligt stilles et Beløb paa 2 Mill. Kr. til Raadighed, er der godkendt 25 Ungdomsforanstaltninger beregnet paa et samlet Deltagerantal af ca. 1500.

Endnu er ikke samtlige godkendte Ungdomsforanstaltninger paabegyndt, et Forhold der i nogen Grad hænger sammen med den Nedgang i de henvisningsberettigedes Antal, der har fundet Sted det sidste halve Aar, formentlig væsentligst paa Grund af Indkaldelserne. I Øjeblikket beskæftiges saaledes ca. 930 paa Ungdomsforanstaltningerne.

Af de 25 godkendte Foranstaltninger er 7 Statsungdomslejre, der ialt kan rumme 500 unge arbejdsløse. Arbejdet ved disse Ungdomslejre bestaar i Almindelighed i Hedeopdyrkning, Skovkultivering, Afvandingsarbejder, almindeligt Landbrug og iøvrigt almindeligt forefaldende Arbejde ved Foranstaltningens Drift.

Paa Statsungdomslejren Vitskøl Kloster, der er blevet paabegyndt under Ledelse af Aalborg Kommune under den tidligere Lovgivning, men ved Loven af 1938 er blevet overtaget af Staten, beskæftiges Halvdelen af de unge arbejdsløse, der er faglærte Tømrere, Snedkere, Malere og Smede ved Forarbejdning af Barakker og Inventar til de øvrige Ungdomsforanstaltninger.

Unge arbejdsløse, der kan henvises til en Ungdomsforanstaltning, er:

dels arbejdsløse i Alderen 18—22 Aar, der er langvarigt arbejdsløse,

dels arbejdsløse i Alderen 18—22 Aar, der har været uafbrudt arbejdsløse i 4 Maaneder,

samt af de øvrige almindeligt arbejdsløse i Alderen 18—22 Aar, saadanne, der selv har rettet Henvendelse til et Anvisningskontor for at blive henvist.

Af det samlede Antal henvisningsberettigede pr. 1. December: 1115 Mand har 930 været beskæftiget paa en Ungdomsforanstaltning.

Paa Grundlag af den Erfaring, som Beskæftigelsescentralen efter 2 Aars Virksomhed sidder inde med, vil det være naturligt at søge besvaret en Række Spørgsmaal om de Mennesker — de langvarigt arbejdsløse — i hvis personlige Forhold, der fra Statens Side for en Tid er grebet ind, nemlig:

I hvilket Omfang kan det skønnes, at Loven har opnaaet sin Hensigt og skabt nyt Arbejdsmod og forøget Arbejdsevne. Hvorledes har Arbejdskraften, der altsaa er blevet rekrutteret fra en afgrænset Gruppe af arbejdsløse, været ud fra rent arbejdstekniske Synspunkter. Hvorledes har de beskæftigede reageret.

Det er af Hensyn til hele Arbejdsløshedsproblemets Løsning af Vigtighed at faa disse Spørgsmaal besvaret saa rigtigt og fyldestgørende som muligt.

Ved en Foranstaltnings Afslutning forlanges der tilsendt Beskæftigelsescentralen foruden et fuldstændigt Regnskab ogsaa en Redegørelse for de beskæftigedes Arbejdsevne og Arbejdsvilje. Det er naturligvis begrænset, hvilke Slutninger man kan drage af saadanne Oplysninger, der gives, naar Arbejdet er forbi og hver gaar til sit. Disse Redegørelser indskrænker sig oftest til Erklæringer om, at Arbejdsevnen og -viljen paa ganske enkelte Undtagelser nær har været god.

Væsentlig mere Oplysning kan hentes i det Kartotek over alle til Foranstaltningerne henviste Folk, der er oprettet i Beskæftigelsescentralen. Dette Kartotek indeholder Oplysninger om de beskæftigede vedrørende deres Henvisning og vedrørende Beskæftigelsens Forløb.

Ifølge Tallene fra Kartoteket var der pr. 1. November 1939 ialt blevet henvist ca. 17.500 Personer til Beskæftigelse enten ved en Beskæftigelsesforanstaltning eller et Nødhjælpsarbejde. Der er saaledes i dette Tal indbefattet en Del almindelige arbejdsløse, men ingen unge. Af disse 17.500 Mand var 4500 endnu i Arbejde, 6100 var

afskediget, fordi det Arbejde, de havde været beskæftiget ved, var afsluttet, 2200 er blevet afskediget, fordi de har haft 6—8 Maaneders Beskæftigelse, 2800 eller 16,0 % af samtlige de henviste var afgaaet, fordi de havde opnaaet normalt Arbejde. Endelig har 600 Mand — 3,4 % ikke efterkommet Henvisningen, 400 — 2,3 % er blevet bortvist og 900 er afgaaet paa Grund af Sygdom, Flytning eller anden lovlig Aarsag. Af samtlige beskæftigede har saaledes 89,2 % efterkommet Henvisningen og har passet deres Arbejde uden at give Anledning til andre Vanskeligheder end de paa en Arbejdsplads almindeligt forekommende. Af de resterende 10,8 % er de 5,1 % afgaaet paa Grund af Sygdom eller anden lovlig Aarsag.

For at danne sig et Skøn over Arbejdsevnen hos de langvarigt arbejdsløse har man paa Grundlag af en lang Række Indberetninger udregnet den gennemsnitlige Timefortjeneste, som er opnaaet ved Akkorder, der som foreskrevet i Loven, er fastsat ganske som ved normale Arbejder.

Det viser sig, at den gennemsnitlige Timefortjeneste ved Akkordarbejde har været 1,73 i København og 1,55 i Provinsen. Dette er for begge Tals Vedkommende 11 % under de af Statistisk Departement udregnede Timelønninger ved normalt Akkordarbejde i 1938.

Deraf at drage den Slutning, at langvarigt arbejdsløses Arbejdsevne kun ligger 11 % under normale Arbejderes, er næppe helt rigtigt. Dels sætter Arbejdsledere og Entreprenører i Reglen de Folk, der nok har Arbejdslyst og Vilje, men mindre Evne maaske paa Grund af, at de aldrig har givet sig af med Arbejdsmandsarbejde, til det lettere timelønnede Arbejde, der altid findes noget af paa en Arbejdsplads, dels er de 11 % en Gennemsnitsprocent gældende baade for de nylig henviste med Arbejdsevnen mest svækket og for dem, der efter flere Maaneders Beskæftigelse har rettet sig.

Spørgsmaalet om, hvorledes de langvarigt arbejdsløse har reageret, er i nogen Grad besvaret ved de nævnte Tal, og en mere fyldestgørende Besvarelse maa nok vente til det Materiale, Beskæftigelsescentralen ligger inde med, er blevet bearbejdet med en saadan Redegørelse for Øje. Skal man sige mere, vil dette mere eller mindre bero paa et Skøn, og jeg skal ud fra det Indtryk, jeg har faaet ved at komme rundt paa Arbejdspladserne som mit personlige Skøn udtale, at nogen Arbejdsuvilje har der ikke været Tale om ud over det, de 6 % udeblevne og bortviste er Udtryk for. Det store Flertal har trods den nedsatte Arbejdstid og deraf følgende nedsatte Fortjenstmulighed og trods de særlige tvangsmæssige Foranstaltninger være tilfredse ved at komme i Arbejde. Derom vidner ogsaa de mange Skrivelser, Beskæftigelsescentralen faar fra Folk med Anmodning om ikke at blive udskiftet. Og mange har uden Tvivl gennem Arbejdet og den derved genvundne Selvtillid faaet den Impuls, der bevirker, at de skaffer sig normalt Arbejde.

Som det er fremgaaet af min Redegørelse, kom Beskæftigelsesforanstaltningerne i Beskæftigelsescentralens første Levetid, da det drejede sig om hurtigt at faa igangsat nogle Arbejder, i overvejende Grad til at bestaa i Vejanlæg, hvis Gennemførelse ikke frembyder administrative Problemer, men allerede i Socialministeriets Cirkulære af 25. Maj 1938 meddeles om Arten af Beskæftigelsesforanstaltninger bl. a. følgende:

> »Saavel af Hensyn til i videste Omfang at skabe Beskæftigelse som af Hensyn til de arbejdsløse selv maa det imidlertid tilstræbes i det Omfang, det er gørligt, at iværksætte produktivt Arbejde af en saadan Karakter, at Arbejdet, een Gang iværksat, fortsat giver Beskæftigelse. Der kan her nævnes Arbejder som Inddæmningsarbejder, Kultiveringsarbejder og Plantningsarbejder, ligesom overhovedet Arbejder af enhver Art, der igennem Inddragning af nye Arealer eller Omraader under rationel Drift vil give Beskæftigelse udover Tilskudsperioden, hvad enten denne fortsatte Beskæftigelse vil komme den almindeligt arbejdende Befolkning til Gode eller i første Række vil give Arbejde til langvarigt eller unge arbejdsløse.«

Bag disse Bemærkninger ligger der et Ønske om at komme bort fra de mere uproduktive Arbejder og søge at fremme Arbejder af en saadan Karakter, at de foruden for en Tid at give Beskæftigelse til langvarigt arbejdsløse ved deres Gennemførelse skaber nye Beskæftigelsesmuligheder, der kommer alle de arbejdsløse til Gode.

Naar man paa et saa forholdsvis tidligt Tidspunkt af Beskæftigelsescentralens Virkomhed rejste dette Problem, skyldtes det først og fremmest Erkendelsen af, at der vel ligger en meget stor Værdi i gennem Beskæftigelse i en vis Tid af langvarigt arbejdsløse at gengive disse arbejdsløse den tabte Arbejdsevne og det tabte Arbejdsmod, men at dette dog ikke er af blivende Værdi, hvis de paagældende efter det midlertidige Arbejdes Ophør maa vandre tilbage til Arbejdsløsheden. Man vilde derfor, dels paa Grundlag af den bestaaende Lov fremme saadanne Arbejder, der kan forventes at skabe nye Arbejdsomraader, dels gennem de derved indhøstede Erfaringer undersøge Muligheden for Støtte fra det offentliges Side — muligvis paa et noget ændret Grundlag — til Iværksættelse af Arbejder, der kan føre til nye produktive Virksomheder eller Udvidelse af bestaaende.

Man var i Beskæftigelsescentralen klar over, at man for at komme videre maatte i Forbindelse med Personer og Institutioner, der har nær Føling med Erhvervslivet, og som raader over den nødvendige Sagkundskab. Da det var bekendt, at flere Institutioner i Tidens Løb havde haft forskellige Sider af Beskæftigelsesproblemet under Behandling og laa inde med mere eller mindre gennemarbejdet Materiale, blev der efter en Række Underhaandsundersøgelser med Tilslutning fra Beskæftigelsesudvalget rettet en officiel Henvendelse til en Række Institutioner og Raad med Tilknytning til Erhvervslivet for at fremkalde egnede Planer.

En Del af de adspurgte er allerede fremkommet med et Svar, medens andre har meddelt, at det i Henvendelsen rejste Problem er af stor Interesse og vil blive gjort til Genstand for nærmere Drøftelse, forinden et Svar vil fremkomme.

Det er derfor for tidligt at komme ind paa en nærmere Omtale af de Arbejdsomraader, der kan blive Tale om at opdyrke, men som Illustration paa de stedfundne Overvejelser kan nævnes Besvarelserne fra Elektricitetsraadet, Geodætisk Institut og Arb. Erhvervsraad.

Elektricitetsraadet henviser til en Betænkning af 1921 om Udnyttelse af den danske Vandkraft, i hvilken det anbefales at anlægge Vandkraftcentraler med en samlet Anlægssum paa ca. 30 Millioner Kr., eventuelt i Tilknytning til Opførelse af Kraftcentraler i de store Tørvemoser med et videre Perspektiv i en almindelig Rationalisering og Billiggørelse af Elektricitetsproduktionen her i Landet for Øje. Paa nær en af de i Betænkningen nævnte Kraftcentraler, der er blevet anlagt, kom Planerne aldrig ud over Overvejelsernes Stadium.

Svaret fra Geodætisk Institut gaar ud paa følgende:

Ved Byplanloven af 1938 er det blevet paalagt samtlige Købstæder og en Række bymæssige Bebyggelser i Løbet af 5 Aar at udarbejde en Byplan, en Opgave, der, saafremt den løses rationelt og til Bunds, utvivlsomt vil hidføre forøget Virksomhed med Anlæg af Veje, Gader,

Torve og Lystanlæg og deraf følgende Nedrivning af forældede og Opførelse af nye Bygninger. Grundet paa Forhold, der ikke er Anledning til at komme nærmere ind paa her, er det i Øjeblikket foreliggende System af trigonometriske Fikspunkter ikke tilstrækkeligt udbygget til at kunne danne Grundlaget for de til Løsning af ovennævnte Opgave nødvendige Detailopmaalinger. Denne Udbygning er en speciel Virksomhed, der normalt af Geodætisk Institut fremmes i det Tempo, Institutets Budget tillader. Det er Instituttets Anskuelse, at man ved en fremskyndet Udførelse af det nævnte grundlæggende Arbejde paa afgørende Maade vil medvirke til Byplanproblemernes Løsning inden for den fastsatte Tidsfrist. En saadan Fremskyndelse kan imidlertid ikke opnaas ved Institutets normale Budget, men kan, da man raader over den fornødne tekniske Stab, gennemføres derved, at alt Medhjælperarbejde ved Opmaalingsarbejderne udføres af arbejdsløse, hvis Løn refunderes af Socialministeriet. Det er allerede godkendt at yde Geodætisk Institut et Tilskud til dette Arbejde, om hvilket det i nogen Grad kan siges, at det indtager en beskæftigelsesmæssig Nøglestilling.

Fra Arbejdernes Erhvervsraad har man modtaget en meget omfattende Betænkning om Beskæftigelsespolitiken og Erhvervsmuligheder i Danmark. Blandt meget andet peges paa den beskæftigelsesmæssige Betydning ved Rationalisering og Billiggørelse af Produktionen af Kraft og Varme, men desuden behandles en Række industrielle Produktioner, som man mener med Fordel kan iværksættes her i Landet.

De i de første 2 Besvarelser nævnte Arbejder kan nok fremmes paa Grundlag af den bestaaende Lov, men i Betænkningen fra Arbejdernes Erhvervsraad er man, som det sikkert ogsaa vil være Tilfældet med flere af de andre i Udsigt stillede Besvarelser, inde paa Problemer, der ikke kan løses ad den Vej, og det vil da være naturligt paa Grundlag af det indsendte Materiale at tage op til Overvejelse, hvilke nye Veje, der kan betrædes til Støtte for en Udvidelse af Beskæftigelsen.

Hele dette Problem er i Støbeskeen, og man kan vist ikke overvurdere den Betydning, det har for det danske Samfund, at de rette Kræfter maa mødes for at opnaa den bedst mulige Løsning.«

FRA RIGSDAGEN

I de sidste Gang omtalte Kriselove blev der foretaget enkelte Ændringer inden deres endelige Vedtagelse, uden at Karakteren af Kriselovskomplekset dog er blevet en anden. Nogle af Ændringerne skal kort berøres her, idet man iøvrigt kan sammenholde det med Artiklen i forrige Nummer. Hvad angaar Loven om Arbejdsdeling er der bl. a. sket en Forskydning i Lønafgiftsskalaen, saa at de mindste Indtægter — under 1800 Kr.s aarlig Indtægt ved fuld Arbejdstid — fritages for Afgift. Iøvrigt skal Arbejdsdeling nu helt hvile paa Frivillighed, men dog saaledes at hvis den ikke i Løbet af 3—4 Maaneder er gennemført i det ønskede Omfang, skal Loven tages op til Revision, og under hvilke Former den saa vil fremkomme, kan ingen vist være i Tvivl om. Ikke mindst Arbejdsgiverne er jo gaaet ind for Frivillighed, og ønsker de fortsat det, maa de være sig deres Ansvar bevidst, om der ikke ad anden Vej skal gennemføres en rimelig Arbejdsfordeling.

Loven om Arbejdsanvisning og Beskæftigelse kom ikke alene til at gælde for Landet, men ogsaa for Byerne, og Aldersgrænsen for Oppebærelse af Understøttelse blev sat til ca. 30 Aar.

Rigsdagen har imidlertid ogsaa haft Tid til at beskæftige sig med andet end dette Lovkompleks. Saaledes vedtog den i Slutningen af Maj en væsentlig Udvidelse af den bekendte Lov af 1938 om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede Familier med mange Børn. Denne 1938 vedtagne Lov stillede hvert Aar i 6 Aar 10 Mill. Kr. til Raadighed for Etagebyggeriet og 4 Mill. Kr. til Raadighed for Parcel- og Rækkehusbyggeriet. Saadanne Tal ser meget imponerende ud, men hvad betyder de i Lejligheder? Ja, fra Midten af 1938 til Slutningen af 1939 er der givet Laanebevillinger til Opførelse af ialt 4350 Etagelejligheder, hvoraf de 2100 er bestemt for børnerige Familier. Hvad Rækkehusbyggeriet angaar, er der i de samme 1½ Aar opført 1059 Huse med 1200 Lejligheder.

Under de nuværende Vilkaar med stigende Materialepriser og ugunstige Financieringsforhold har man maattet frygte en Stagnering af Byggeriet. Det offentlige søger da ved en betydelig Udvidelse af 1938-Loven at fremme Byggeriet mest muligt, dels til Fremhjælpning af Beskæftigelsen, dels for at fremskaffe de flest mulige gode og sunde Lejligheder til den brede Befolkning over hele Landet til en rimelig og overkommelig Pris. For det sociale Etagebyggeris Vedkommende forhøjes i indeværende Finansaar Laanebeløbet med 8 Mill. Kr. til ialt 18 Mill. Kr. At Byggeriet er socialt betyder, at det iværksættes af Kommuner eller (kooperative) Boligforeninger, kontrolleret af det offentlige. Desuden har man tilstaaet dette Byggeri en 22 Aars Skattefrihed, ligesom det kan faa en 10 Aars Rentenedsættelse paa 1 pCt. (fra 5½ til 4½ pCt.) og Udsættelse med Afbetaling af Statens Laan. Det er og-

Fradragene fordeler sig saaledes:

Aarsløn Kr.	Svarende til en Lønudbetaling pr. fuld Arbejdsmaaned	pr. fuld Arbejdsuge	pr. fuld Arbejdsdag	pr. Time	Bidrag tilbageh. med pr. Md.	pr. Uge	pr. Dag	pr. Time
1 801 Kr. til 2 400 Kr.	151 Kr. til 200 Kr.	36,01 Kr. til 48,00 Kr.	6,01 Kr. til 8,00 Kr.	0,76 Kr. til 1,00 Kr.	1 Kr.	24 Ø.	4 Ø.	½ Ø.
2 401 Kr. til 3 600 Kr.	201 Kr. til 300 Kr.	48,01 Kr. til 72,00 Kr.	8,01 Kr. til 12,00 Kr.	1,01 Kr. til 1,50 Kr.	3 Kr.	72 Ø.	12 Ø.	1½ Ø.
3 601 Kr. til 4 800 Kr.	301 Kr. til 400 Kr.	72,01 Kr. til 96,00 Kr.	12,01 Kr. til 16,00 Kr.	1,51 Kr. til 2,00 Kr.	7 Kr.	168 Ø.	28 Ø.	3½ Ø.
4 801 Kr. til 6 000 Kr.	401 Kr. til 500 Kr.	96,01 Kr. til 120,00 Kr.	16,01 Kr. til 20,00 Kr.	2,01 Kr. til 2,50 Kr.	10 Kr.	240 Ø.	40 Ø.	5 Ø.
6 001 Kr. og derover	501 Kr. og derover	120,01 Kr. og derover	20,01 Kr. og derover	2,51 Kr. og derover	16 Kr.	384 Ø.	64 Ø.	8 Ø.

saa en Favorisering af dette Byggeri, naar Kommunerne kan betale Indskud for Familier med uforsørgede Børn — der kræves nu ikke i og for sig, at disse Familier skal være mindrebemidlede.

For Rækkehusbyggeriet fordobler man i 1940—41 Udlaansbeløbene fra 4 Mill. Kr. til 5 Mill. Kr. Her kan ikke alene Boligforeninger, men ogsaa det private Byggeri komme i Betragtning. Man nedsætter Renten med 2 pCt. (fra 5½ til 3½ pCt.), en betydelig Nedsættelse, der ligesom for det sociale Etagebyggeris Vedkommende vil betyde, at man kan holde Lejen nede paa Førkrigsniveauet.

Alt socialt Byggeri — saavel Etage- som Rækkehusbyggeriet — faar foruden den her omtalte Hjælp den Støtte, som ligger i, at der gives Mulighed for Tredieprioritetslaan til en billig Rente.

Man vil forstaa, at Loven først og fremmest tilsigter at fremhjælpe det sociale Byggeri, hvad der saa afgjort maa hilses med Tilfredshed, da det offentlige her har den mest effektive Garanti for, at Pengene bliver brugt efter deres Hensigt. Det kan ikke siges at være noget Brud paa dette Princip, naar der nu gives det private Byggeri en Skattefrihed paa 12 Aar (Skattefriheden gælder naturligvis i alle Tilfælde kun Nybyggeri), ej heller at der som en udmærket beskæftigelsesmæssig Foranstaltning gives denne Kategori et Laan paa 2 Mill. Kr. til Ombygning af ældre Ejendomme, hvor vel at mærke større Lejligheder ombygges til mindre.

Der er endelig sket en principielt set meget vigtig Nydannelse i denne Lovgivning. For saa vidt angaar Byggeforetagender, til hvis Opførelse der ydes Statsstøtte, er Indenrigsministeren (det er under ham Boliglovgivningen sorterer) nemlig beføjet til at træffe Godkendelse om Licitationsbetingelserne. Man søger herved at hindre eventuelle Aftaler, bl. a. de saakaldte Mestergrise, idet Staten naturligvis maa sikre sig, at der ikke ved de af denne støttede Foretagender skal kunne tjenes særlige Avancer, saaledes at Fordelen ved de billige Laan, Skattefriheden o. s. v. ikke kommer Lejeren til Gode i Form af en lavere Leje, men gaar til Haandværkerne eller Leverandørerne. Nu har man faaet et Værn herimod. Derfor kan der heller ikke være de samme Betænkeligheder ved at hjælpe det private Byggeri som tidligere.

Endnu et Stykke Lovgivningsarbejde skal omtales i denne Omgang. Valutaloven er blevet udvidet, idet Handelsministeren kan træffe Bestemmelse om, at Guld, udenlandske Tilgodehavender, Værdipapirer, Veksler, Checks og den Slags Ting, naar de er udenlandske, og ejes af Personer eller Firmaer, der hører hjemme eller driver Virksomhed her i Landet skal afleveres til Nationalbanken til Købs. Nationalbanken faar derigennem Raadighed over alle vore Valutareserver, som nu kan mobiliseres til Indkøb i Udlandet af nødvendige Varer, f. Eks. Raastoffer. Dermed er alt sagt om denne Lovs Betydning.

G.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Den gamle Arbejdsmand

Han hører til de Veteraner,
som kender Arbejdsmandens Kaar,
og af hans tunge Gang man aner,
at han har slidt i mange Aar.
Nu er han graanet og bedaget,
en Aldersrente er hans Alt,
men dog har Manden aldrig klaget,
han tog sin Skæbne, som det faldt.

Jeg traf ham paa en Bænk forleden
ved Byens brede Boulevard,
hans Sommerudflugt er beskeden,
dog synes han, han har det rart;
naar bare Sommersolen skinner,
saa spejles Guldet i hans Blik,
og der var ingen Ting til Hinder
for, at jeg Plads paa Bænken fik.

Han sagde: »Det er svært at komme,
for jeg har Gigt i mine Ben!«
Jeg fandt Cigarer i min Lomme
og tændte selv og bød ham en.
Vi røg i Tavshed, men omsider,
blot for at faa vor Snak i Gang,
jeg sagde: »Det er triste Tider
for den, der frygter Tvang og Trang!«

Han svared: »Tiderne er triste,
javel, men Himlen er dog blaa,
og Haabet maa vi ikke miste,
men bygge Troen op derpaa.
Vi bliver stærke af at haabe,
at efter Nat det bliver Dag,
men bliver svage af at raabe
om Nedgangstid og Nederlag.

Det var en lang og iskold Vinter,
men Vintergækken sprang dog ud,
saa kom de første Hyacinter,
og n u staar Bøgeskoven Brud.
Jeg frøs, saa Gud maa sig forbarme,
det kneb med Kul og Koks i Aar;
men hvor jeg n y d e r Sol og Varme
i D a g, fordi jeg frøs i G a a r.

Jeg nyder ogsaa disse Nætter,
hvor Land og By er mørkelagt;
saa faar de Stjerner, Haabet sætter
paa Himlen, dobbelt Magt og Pragt;
thi dem kan ingen mørkelægge,
de lyser op trods Tvivl og Tugt,
og ser jeg d e m, kan intet stække
min Længsel paa dens frie Flugt.

Vil nu I unge ogsaa klage
og gaa og jamre jer« — han lo —
»hvordan skal saa vi graa af Dage
paa Folket og dets Fremtid tro?
Vi uden Kny maa Byrden bære
paa Vejen mod vor Fremtids Land!«
D e t vil jeg prøve paa at lære
af ham, den gamle Arbejdsmand!

A a g e H e r m a n n.

OPMANDSKENDELSE

(Maj-Lønreguleringens Ikrafttræden)

Nedenfor aftrykker vi en Opmandskendelse afsagt af Opmanden i det i Henhold til Overenskomsten af 31. Oktober 1939 mellem Hovedorganisationerne nedsatte Nævn.

Kendelsen angaar, som det vil ses, Spørgsmaalet om, hvorvidt et Firma, hos hvilket Lønningsugen slutter en Onsdag, har Ret til at nægte at regulere Lønningerne i Henhold til det af Det statistiske Departement den 1. Maj d. A. offentliggjorte Pristal under Henvisning til, at 1. Maj var Helligdag.

Kendelsen fastslaar, som det vil ses, at Firmaet er forpligtet til at betale Dyrtidstillæg i Overensstemmelse med det den 1. Maj d. A. offentliggjorte Pristal fra og med Torsdag den 25. April 1940.

Denne Afgørelse har naturligvis præjudicerende Betydning for alle Virksomheder, hvor Lønningsugen slutter om Onsdagen, og vi opfordrer vore Afdelinger til overfor Firmaer, der har tiltraadt Overenskomsten af 31. Oktober 1939, og hvor Lønningsugen slutter om Onsdagen, under Henvisning til Nævnskendelsen at rejse Krav om Dyrtidstillæggets Betaling fra og med Torsdag den 25. April, forsaavidt de paagældende Firmaer ikke har betalt Tillægget fra denne Dato.

For det Nævn, som er nedsat mellem Hovedorganisationerne i Henhold til Punkt 1 B i den mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Organisationer under De samvirkende Fagforbund indgaaede Overenskomst af 31. Oktober 1939, og som i Medfør af Overenskomstens Punkt V, bl. a. har til Opgave endelig at afgøre Tvivlsspørgsmaal vedrørende Overenskomstens Fortolkning, er af De samvirkende Fagforbund for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund indbragt Spørgsmaalet om, hvorvidt Firmaer inden for Jern- og Metalindustriens Sammenslutning har været berettiget til ikke at lade den Lønregulering, der skal foretages i Henhold til det af Det statistiske Departement den 1. Maj 1940 offentliggjorte Pristal, omfatter den Uge, der afsluttedes Onsdag den 1. Maj om Aftenen.

For Nævnet er som Eksempel anvendt Forholdene hos A/S Recks Opvarmnings Comp. Dette Firmas Lønningsuge afsluttes Aaret igennem Onsdag Aften, og Lønningerne udbetales den derefter følgende Fredag Aften. Den 26. April 1940 opslog Firmaet imidlertid ved Fabrikens Kontrolur og i Arbejdernes Spisestue følgende Meddelelse til Arbejderne:

»I Anledning af, at førstkommende Onsdag er 1. Maj og paafølgende Torsdag er Helligdag, *slutter Lønningsugen Tirsdag Aften* (d. 30. April).

Akkordsedler indleveres til Værkføreren *inden Tirsdag Kl. 10.*

Arbejdssedler for Tirsdag indleveres til Værkføreren *samme Dag inden Kl. 15.*

Udbetaling Fredag Kl. 16.«

Herefter mener Firmaet og dets Organisation, at det i Medfør af Hovedoverenskomstens Bestemmelse om, at »... de øvrige Reguleringer regnes fra Begyndelsen af den Lønningsuge, i hvilken Pristallet offentliggøres, ikke er forpligtet til at foretage den ved Maj-Pristallet foranledigede Lønregulering med Virkning for Lønningsugen fra Torsdag den 25. April til Tirsdag den 30. April 1940.

Heroverfor anfører man fra Arbejderside, at naar Firmaet Aaret igennem benytter en Lønningsuge, der løber fra Torsdag Morgen til Onsdag Aften, maa det ogsaa være denne normale Lønningsuge, der skal regnes med ved Gennemførelsen af den foran citerede Bestemmelse i Hovedoverenskomsten. Den tilfældige Omstændighed, at den sidste Dag i den normale Lønningsuge er en Fredag — den 1. Maj — kan ikke ændre noget heri med den Retsvirkning, at Arbejderne mister det højere Dyrtidstillæg for en Uge.

Jern- og Metalindustriens Sammenslutning anfører herimod, at det ikke var den Omstændighed, at den 1. Maj faldt om Onsdagen, der var Anledning til den af Firmaet foretagne Ændring af Lønningsugen, som derimod skete af Hensyn til Kristi Himmelfartsdag, der faldt Torsdag den 2. Maj 1940. Firmaet har iaar ikke foretaget andet, end hvad det altid foretager i den Uge, hvor Kristi Himmelfartsdag falder, og hvor det for at give Administrationskontoret den fornødne Tid til at udregne Lønningerne, saaledes at de kan være klar til Udbetaling Fredag Aften, er tvunget til at afslutte Lønningsugen Tirsdag Aften i Stedet for Onsdag Aften. Da Dagen for Pristallets Offentliggørelse derfor ikke indgik i den Torsdag d. 25. April 1940 paabegyndte Lønningsuge, har Firmaet ikke været forpligtet til i Medfør af den citerede Bestemmelse i Hovedoverenskomsten at yde det forhøjede Dyrtidstillæg allerede i denne Lønningsuge. Sammenslutningen paastaar derfor Firmaet frikendt for Forbundets Klage i denne Sag.

Da der ikke indenfor Nævnets Organisationsrepræsentanter har kunnet opnaas et Flertal for Sagens Afgørelse, vil denne være at træffe af Opmanden, som derfor bemærker følgende:

Allerede af den Omstændighed, at Firmaets Meddelelse til Arbejderne blev afgivet allerede den 26. April 1940, fremgaar det, at der ikke med Ændringen af den Torsdag den 25. April paabegyndte Lønningsuge fra Firmaets Side har været tilsigtet at forrykke Begyndelsestidspunktet for den ved Maj-Pristallet foranledigede Lønregulering til Ugunst for Arbejderne.

Det synes imidlertid at være naturligst at forstaa Hovedoverenskomstens Bestemmelse om, at Reguleringerne regnes fra Begyndelsen af den Lønningsuge, i hvilken Pristallet offentliggøres, som tagende Sigte paa den af vedkommende Virksomhed Aaret igennem benyttede Lønningsuge, saaledes at Lønreguleringens Ikrafttræden ikke paavirkes af, at Firmaet tilfældigt i den Uge, i hvilken Pristallet offentliggøres, regner med en Lønningsuge, der ikke er nogen Uge, men kun 5 Dage. Det synes saa meget naturligere at naa til dette Resultat, som det i 1940 i Modsætning til andre Aar — overhovedet ikke ses at have været nødvendigt for Firmaet at forskyde Lønningsugen af Hensyn til Kristi Himmelfartsdag, idet den 1. Maj, der er Fredag for Arbejderne i Virksomheden, dette Aar faldt Dagen forud for Kristi Himmelfartsdag, og Arbejdet indenfor Lønningsugen saaledes faktisk ophørte Tirsdag Aften. Virksomhedens Administrationskontor fik saaledes i 1940, som sædvanlig, 2 Da-

ge — nemlig Onsdag og Fredag — til at udregne Lønningerne, saaledes at de kunde udbetales til sædvanlig Tid Fredag. Realiteten i Firmaets Meddelelse af 26. April 1940 til Arbejderne er derfor alene at kræve Akkord- og Arbejdssedler afleveret Tirsdag i Stedet for som sædvanlig Onsdag, og der kan ikke tillægges den Omstændighed, at Virksomheden i Meddelelsen tillige bruger det i andre Aar nødvendige, men i 1940 overflødige Udtryk, at Lønningsugen sluttes Tirsdag Aften, en saadan Betydning, at Arbejderne som Følge deraf skulde miste en Uges Regulering efter det højere April-Pristal.

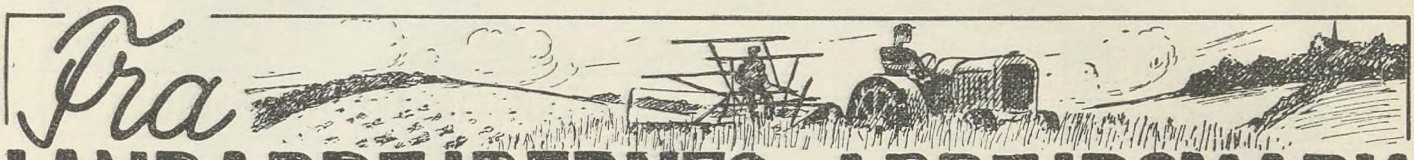
Herefter afsiges følgende

Kendelse:

A/S Recks Opvarmnings Comp. er forpligtet til at betale sine Arbejdere Dyrtidstillæg i Overensstemmelse med det den 1. Maj 1940 offentliggjorte Pristal fra og med Torsdag den 25. April 1940.

København, den 1. Juni 1940.

(sign.) *Dreyer.*

Kan Strømmen vendes?

Der har i Tidens Løb været udfoldet Bestræbelser for at standse eller dog formindske den Indvandring af Arbejdere fra Landet til Byerne, der i mange Aar er forekommet. Disse Bestræbelser har været fremme i alle Lande, i hvert Fald i de europæiske, det vil sige overalt, hvor denne Vandring af Arbejdskraft fra Land til By har spillet en betydende Rolle. Det kan vist ikke med Rette paastaas, at de nogen Steder hidtil helt har haft den tilsigtede Virkning. Vandringen er fortsat ustandseligt i Kraft af den Omvæltning, som Teknikkens Udvikling medførte indenfor Erhvervslivet, og hvis nærmeste Virkning var, at der paa Grundlag af en stor Del af det Arbejde, som tidligere blev udført indenfor den oprindelige Landbrugsvirksomhed, opstod store selvstændige Industrivirksomheder, Væveri, Bageri, Bryggeriindustrien o. s. v. I denne Forbindelse spiller for vort Lands Vedkommende Landbrugets Omlægning fra Korn- til Forædlingsproduktion ogsaa stærkt ind. — Det er nu ingenlunde saaledes, at de Foranstaltninger, der blev foreslaaet og i mange Tilfælde ogsaa bragt i Anvendelse, altid var udsprunget af samfundsmæssige Hensyn, meget ofte var de dikteret af rent klasseegoistiske Hensyn, Storlandbrugets Ønske om at sikre sig en Arbejdskraft, som paa samme Tid var billig og afhængig af Arbejdsgiverne, var i adskillige Tilfælde det afgørende, og for at opnaa dette har man søgt Statens Støtte til at faa oprettet Jordlodder til Landarbejderne, der vel var store nok til at kunne give lidt Bifortjeneste, og samtidig tilfredsstille den Trang til og Glæde ved at arbejde med Jorden og den levende Natur, som bor i enhver, der er født og opvokset paa Landet.

Men paa den anden Side sørgede man for, at Lodderne ikke blev saa store, at en Familie kunde leve af at dyrke dem. Indehaverne skulde være henvist til at søge Arbejde paa Egnens større og middelstore Gaarde. Den Arbejdskraft, Storlandbruget havde Brug for, skulde paa denne Maade stedbindes. Dette er Tendensen i den Jordlovgivning, der i Løbet af det sidste halvhundrede Aar er gennemført i adskillige af Europas Stater, den præges af storagrarisk Klassehensyn. Den samme Tendens gjorde sig ogsaa gældende i de første Forslag om en Jordlovgivning paa dette Omraade, som kom frem her i Landet, lykkeligvis var Demokratiet her i Landet stærkt nok til allerede i første Omgang at fjerne de værste Pletter af den, og den sidste Tids Jordudstykningspolitik bygger jo helt paa den Opfattelse, at de Brug, der oprettes, skal være store nok til helt at føde en Familie. Manden skal ikke behøve blot lejlighedsvis at søge Arbejde for andre.

Danmark er vistnok det Land, hvor Smaabrugsbevægelsen har naaet den højeste Udvikling. Indtil 1937 er der efter Jordlovene af 1919 paa Jord i offentlig Eje oprettet ialt 4,102 Statshusmandsbrug. Ligeledes indtil 1937 er der efter Loven af 1899 om Jord i privat Eje oprettet ialt 13,452 Statshusmandsbrug, altsaa ialt 17,554 Statshusmandsbrug. At vor Tids danske Jordlovgivning har bidraget til at dæmme op overfor en endnu voldsommere Indvandring fra Land til By, er sikkert nok. Men det er lige saa sikkert, at den ikke har været i Stand til at standse denne Indvandring, og den vil heller ikke under de nuværende Samfundsforhold være tilstrækkelig til at kunne gøre det i Fremtiden.

I denne Tid lyder Kravet om at standse Vandringen fra Land til By stærkere end nogensinde, ja, nu er det skærpet til, at Strømmen skal vendes, og nægtes kan det ikke, at den øjeblikkelige Situation giver dette Krav en vis Berettigelse. — Kan dette Krav føres igennem, og er det muligt at gennemføre det paa en saadan Maade, at det bliver til virkelig Gavn og Lykke for Land og Folk? Dette er Spørgsmaalet, som nu trænger sig paa, og som maa besvares med positiv Handling. Det er ikke nok, at der raabes op om, at Strømmen skal vendes, ja, det vilde ikke engang være nok, selv om den virkelig blev vendt, dersom det ikke sker paa rette Maade og med de rette Midler.

I denne Sommer har mange Arbejdere fundet Beskæftigelse paa Landet ved Tørveskæring, forøget Skovhugst, Brunkulsbrydning o. s. v., langt flere end normalt er beskæftiget paa disse Felter, men dette er ikke en Tilstand, som kan formodes at blive varig, fremkaldt som den er af ganske ekstraordinære Forhold, og det er jo slet ikke Udtryk for, at Situationen nu er en saadan, at det med Rette kan siges, det er bevist, at Landbruget kan fastholde den Arbejdskraft, som vokser op derude, endsige drage den til sig, der vel er vokset op derude, men har forladt det. Forudsætningen for at dette kan ske, maa uvægerligt først og fremmest være, at Landbruget byder Beskæftigelsesmuligheder ogsaa for andre end Drenge og ganske unge Mennesker; hvorledes det vil komme til at stille sig i Fremtiden i saa Henseende, kan ingen i Øjeblikket vide noget om.

En anden Ting, der ogsaa maa regnes med som en

Hvad vi vil —

Som Klokken i Kirketaarnet bruges for at kalde Byens Folk sammen for at udøve en Pligt, hvad enten det er til Forsvar for Landet eller ved opstaaet Ildebrand, saaledes vil Landarbejderbladet blive brugt i den kommende Tid, som det Middel, hvormed Tjenestefolkenes og Landarbejdernes Hærskare skal kaldes sammen til [illegible]dørelse af en Pligt.

[illegible] rejse vor Stand, rejse den [illegible] af dens Menneske- [illegible] Kamp for dens [illegible]ske Fri- sere oplyde, og naar det sker, vil vor Kraft vokse i samme Grad, som Medlemshæren vokser.

Saa optager vi vor Oplysningsgærning for at højne Standen. — Oplysning giver Styrke, Uvidenhed er altid den bedste Basis for Trældom. — Vi vil Uvidenheden til Livs, thi vi vil Trældommen til Livs. Tjenestefolkene og Landarbejderne har lige saa stor Berettigelse i Samfundet som andre, og derom skal vi i kommende Dage belære den Del af Samfundets Medlemmer, som holder os i Ufrihed og slette Livsvilkaar.

Vi vil bringe Bud om [illegible] Strømninger, om økonomiske og politiske [illegible]

Landarbejderforbundets Program.

Vedtaget enstemmig paa Kongressen i Odense Paasken 1914.

I. Indledning.

Landarbejderforbundets Formaal er at samle alle Tjenestefolk og Dagliejere ved Landarbejde til Varetagelse af fælles økonomiske og sociale Interesser.

Som Midler hertil tjener Oplysning om alle de Spørgsmaal af faglig, økonomisk, kulturel [illegible] politisk Art, der kan [illegible] og Dygtiggørelse [illegible] her- [illegible]

stebørn og Umyndige imod slet Behandling og Misbrug.

4) Lige og almindelig Valgret for Mænd og Kvinder fra 21 Aars Alderen. Ophævelse af den kommunale Valglovs privilegerede Valgret og Opholdsbestemmelse. Adgang til at benytte Valgretten.

Offenlig Understøttelse, der er ydet paa Grund af uforskyldt Nød, maa ikke medføre Fortabelse af Valgretten.

5) Forbedret Skolevæsen. Fortsættelsesskoler for Ungdommen. Let Adgang til Landbrugsskoler, Folkehøjskoler [illegible].

6) Human Lovgivning til Støtte for Syge, Gamle og Arbejdsinvalider. Forbedret offenlig Forsorg for forsømte og værgeløse Børn.

7) Udvidet Arbejderbeskyttelse [illegible]

nødvendig Forudsætning for at vende Strømmen fra Land til By er, at de, der har Dispositionsretten over Landbrugsjorden her i Landet, vænner sig til at betragte deres Arbejdere, som de ogsaa var en Slags Mennesker, og at de behandler dem derefter. Men kan man paastaa, at dette er Tilfældet nu? Efter den Stilling, som Storlandbrugets Arbejdsgivere og deres Organisationer stedse har indtaget, sidst nu i Foraar og Forsommer, berettiger til at spørge herom. Det Samfundssind, der her er lagt for Dagen, er saa aabenbart inspireret af de Synspunkter, Venstrepressen og de øvrige Storbondeblade daglig forkynder. I denne Forbindelse kan der forøvrigt ogsaa være Grund til at spørge, hvorlænge vil Arbejderne paa Landet vedblive at være med at støtte denne Presse?

De behøver saavist ikke at læse disse Blade for at lære den Ringeagt overfor Landarbejdernes og Medhjælpernes Betydning at kende, der hersker indenfor de Landbrugskredse, som bilder sig ind at være Bærere af det bærende Erhverv. Det er Annoncer, bliver der undertiden sagt som Undskyldning; man fristes til at spørge: hvad vedkommer det egentlig Arbejderne, at Sognefoged Per Jensen har en Præmiehingst eller ditto Tyr, som staar til Bedækning. Jeg siger til de bosiddende Arbejdere og iøvrigt alle Smaakaarsfolk paa Landet: Rens jeres Hjem for disse asociale Smittebærere.

M. O.

25 Aars Jubilæum

Den 2. Juli 1915 udkom første Nummer af *»Landarbejderbladet«*. Som ansvarhavende staar anført Tjenestekarl *Marius Olsen*, Fuglevad, Lyngby.

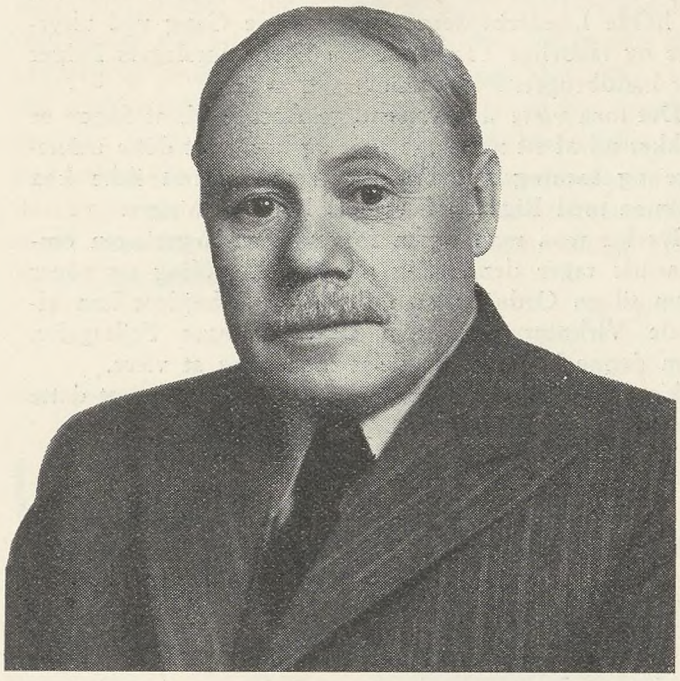
Den samme snart gamle Tjenestekarl har siden arbejdet og arbejder stadig ved Landarbejdernes faglige Presse og kan altsaa den 2. Juli i Aar fejre sit 25-Aars Jubilæum som Redaktør i Landarbejderorganisationens Tjeneste.

»Landarbejderbladet« var ikke det første danske Organ for Landarbejdernes organisatoriske Rejsning, men det blev fra sin Start og til Sammenslutningen med »Arbejdsmændenes Fagblad« det eneste. Det første specielle Organ for Landarbejderinteresse var gamle Harald Jensens jyske »Landarbejderen«, en Aflægger af »Demokraten« i Aarhus. Senere kom »Tyendebladet«, »Arbejdervennen«, en nyere »Landarbejderen« og maaske andre. Ved den Sammenslutnings- og Reorganisationskongres i Paasken 1915, hvorfra det senere Landarbejderforbundet regner sin Grundlæggelse, gav Socialdemokratiet den unge og svage Organisation Løfte om Støtte bl. a. ved indtil videre at financiere et Agitations- og Medlemsorgan.

Løftet blev indfriet fra Begyndelsen af det kommende Kvartal, og som Redaktør ansattes altsaa Marius Olsen. Det var et godt Valg. Tjenestekarlen fra Fuglevad var ingenlunde ukendt med Omgangen med Pen og Blæk. Allerede fra sit 16. Aar havde han jævnlig været Bidragyder til »Landarbejderen« fra Aarhus og havde senere skrevet til de andre derefter opdukkende Landarbejderorganer. Sjællandsk Lune og bidende Ironi forenet med

glødende og ægte socialistisk Overbevisning prægede og præger stadig Marius Olsens Stil, hvad ikke mindst Læserne af dette Blad ved god Besked om.

Men ikke alene som Skribent prægede Marius Olsen det nye Blad. Han fyldte i Redaktørstolen og forstod

eller var født med den svære Kunst at faa andre til at arbejde paa Linie med sig. »Landarbejderbladet« fik sit eget karakteristiske Ansigt og blev en kærkommen ugentlig Gæst i Tusinder af Landarbejderhjem. Tjenestekarle-Redaktøren og hans Medarbejderstab var gennem 20 Aar med til at ændre det landlige Danmarks politiske Indstilling og har sin store Andel i Socialdemokratiets Udbredelse i de danske Landdistrikter og -kommuner, saavel som i den voksende fagorganisatoriske Forstaaelse og Indsigt blandt Landarbejderne.

Den Bevægelse, som »Landarbejderbladet« var Organ for, voksede sig meget snart saa stærkt, at den selv kunde overtage Finansieringen og Udsendelsen af Bladet, og det tør nok uden Overdrivelse fastslaas, at Marius Olsen og hans Blad i de følgende mange Aar paa værdig Maade sagde Partiet Tak for Hjælpen ved Starten.

Fra mangeaarige Medkæmpere og Meningsfæller Landet over vil der utvivlsomt paa Jubilæumsdagen blive sendt mange venlige Tanker og Hilsener til Jubilaren.

V. R.

Voldgiftskendelsen

i Sagen ang. Dyrtidstillæg til Land-, Skov-, Dræning- og Planteskolearbejderne.

Det vil være Medlemmerne bekendt, at Rigsdagen nedsatte en Voldgift, som skulde afgøre de Uoverensstemmelser, der forelaa om de i Forligsmandens Forslag af 3. April foreslaaede Dyrtidstillæg for Arbejdere ved Landbrug, Skovbrug, Dræning m. m.

Denne Voldgift har nu afsagt sin Kendelse, som slet og ret gaar ud paa, at vore paagældende Overenskomster fornyes med de Ændringer, Parterne har opnaaet Enighed om, men iøvrigt uden een eneste Øres Dyrtidstillæg, idet Voldgiftskendelsen om vore Overenskomster siger:

»Efter at Sagen har været behandlet ved Retten træffes herved følgende Bestemmelser:

Overenskomsterne mellem:

1) Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt og Dansk Arbejdsmandsforbund angaaende Dræningsarbejde,
2) Dræningsmesterforeningerne for Holbæk, Frederiksborg og Gl. Roskilde Amter og Dansk Arbejdsmandsforbund,
3) Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt og Dansk Arbejdsmandsforbund angaaende Skovarbejde,
4) Skovbrugets Arbejdsgiverforening for Sjælland og Dansk Arbejdsmandsforbund,
5) Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt og Dansk Arbejdsmandsforbund angaaende Landbrugsarbejde,
6) De samvirkende danske Sukkerroedyrkerforeninger og Dansk Arbejdsmandsforbund,
7) Arbejdsgiverforeningen for Landbrug paa Sjælland og Møen og Dansk Arbejdsmandsforbund, gældende for Sjælland og Møen, og
8) Arbejdsgiverforeningen for Landbrug paa Sjælland og Møen og Dansk Arbejdsmandsforbund vedrørende Planteskoler,

fornyes med den Ændring, hvorom der er opnaaet Enighed mellem Parterne.«

Dette nedslaaende Resultat maa siges at være ligesaa ubegribeligt som det er urimeligt.

For Voldgiftsretten har vi principielt nedlagt Paastand paa, at de Krav, vi har rejst overfor Forligsmanden, nemlig et Dyrtidstillæg svarende til, hvad andre Arbejdere i Landet havde faaet, skulde tages til Følge, og subsidiært har vi nedlagt Paastand paa, at Forligsmandens Mæglingsforslag skulde sættes i Kraft, og saaledes at det kom til at omfatte alt Roearbejde i Aar uden Hensyn til Tidspunktet for Arbejdets Begyndelse.

Arbejdsgiverne har nedlagt Paastand paa, at de hidtidige Overenskomster med de Ændringer, vi var enige om, skulde forlænges uden Dyrtidstillæg af nogensomhelst Art, og denne Paastand har Voldgiften altsaa i enhver Henseende taget til Følge.

Vi har overfor Voldgiften dokumenteret den voldsomme Prisstigning af alle Livsfornødenheder paa Landet, den Forøgelse i Udgifterne det medfører for Arbejderne paa Landet at skulle ombytte deres Margarineforbrug med Smør, og det Indtægtstab Arbejderne paa Landet paaføres ved, at de ikke længere som hidtil kan faa Korn til Grise og Høns, og i alle Tilfælde da kun til de stærkt forhøjede Priser, som Landbruget tager Indtægten af. Vi har paavist Stigningen paa Landbrugets Salgsprodukter, den voldsomme Stigning af Brændselspriserne, der har givet Skovbruget saa mægtige Merfortjeneste; vi har paavist, at et meget stort Antal Skovdistrikter i Jylland er indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg, vi har paavist, at vi for Dræningsarbejde havde faaet gennemført Dyrtidstillæg for hele Landet med Undtagelse af Maribo, Frederiksborg, Holbæk og Gl. Roskilde Amter samt Bornholm Amt, der plejer at følge Maribo Amt, men der er ikke taget Hensyn til disse vore Anbringender.

Vi maa tilstaa, vi forstaar det ikke. Vi forstaar ikke Begrundelsen for den afsagte Kendelse. For Arbejdsgivernes Paastand om, at de gerne vilde betale, men

ikke havde Raad, mener vi meget eftertrykkeligt at have tilbagevist under Proceduren.

Tilbage har vi Resultatet: En Kendelse, som ubetinget maa føles urimelig og uretfærdig, men som vi desuagtet er nødsaget til at respektere overfor de Arbejdsgivere, der er Medlemmer af en af ovennævnte Arbejdsgiverorganisationer, eller med hvem vi har en Overenskomst, der bringer en af disse Organisationers Overenskomster i Anvendelse.

Til den anden Side har Kendelsen kun Gyldighed for disse Overenskomster. Den berører ikke de Overenskomster, vi har afsluttet for Skovbrug, Dræning eller Landbrug, som giver Dyrtidstillæg, og den forbyder os ejheller at kræve Dyrtidstillæg hos de Arbejdsgivere, med hvem vi ikke har Overenskomster gældende til Foraaret 1941.

Saaledes griber den ejheller ind i de Priskuranter for Landbrugsarbejde for 1940, som vi enten har udsendt eller som vil blive udsendt i nær Fremtid.

Til Kendelsen føler vi Trang til at bemærke, at den i alle interesserede Lejre virkede lige overraskende.

Arbejdsgiverne blev afgjort lige saa overraskede som vi, om end paa en anden Maade, for de har ikke i Deres vildeste Fantasi turdet vente sig et saadant Resultat. Netop derfor er Kendelsen meget mere ubegribelig. Kendelsen giver ikke Antydning af Forklaring paa, hvordan Voldgiften er naaet til det Resultat, at vort Lands fattigste Arbejdere i Modsætning til alle andre Arbejdere, ingen Dækning skal have for de stedfindende Prisstigninger, som ikke mindst er begrundet i Prisforhøjelser, som vore Arbejdsgivere indkasserer for Fødevarer og Brænde.

Særlig grelt virker det for Skovarbejderne, som kan se deres Arbejdsgivere indkassere mægtige Summer paa de høje Brændepriser, som ogsaa Skovarbejderne maa betale.

I det hele taget virker det baade overraskende og nedslaaende, at Arbejdsgiverne virkelig vilde være bekendt at procedere paa, at Arbejderne skulde berøves den beskedne Dækning for Dyrtiden, som Forligsmandens Forslag bød.

Det synes ikke at være noget godt Udtryk for det Brodersind, man ellers paaberaaber sig at danske Mænd skal udvise i denne vanskelige Tid.

Voldgiften var et Led i de 9 Kriselove, hvor den midlertidige Afskaffelse af Pristalsreguleringen var den drivende Aarsag.

Som delvis Modvægt her overfor stod Kravet om, at saa skulde de Arbejdere, der intet Dyrtidstillæg havde faaet, saa ogsaa have deres Dyrtidstillæg bragt i Orden.

Skar man noget fra de bedre lønnede, maatte man til Gengæld ogsaa give et Tillæg til de daarligst lønnede. Det var den naturlige Tanke, som laa til Grund for, at vor Rigsdagsgruppe krævede Landarbejdernes Dyrtidstillæg løst.

Det maatte logisk føre til, at Forligsmandens Forslag blev ophøjet til Lov, saaledes som det ogsaa har været drøftet indgaaende, men grundet paa forskellige Forhold enedes Regeringen om at henvise Sagen til voldgiftsmæssig Afgørelse.

Den afsagte Kendelse er derfor ikke i Overensstemmelse med de Forudsætninger, hvorunder Voldgiftens Indsættelse er vedtaget, for Meningen hermed var netop at Landarbejderne skulde have et Dyrtidstillæg, og den almindelige Antagelse var, at det i det væsentlige maatte blive Forligsforslaget, som blev lagt til Grund herfor.

Men Venstrepartiets sædvanlige smaatskaarne Obstruktionspolitik overfor sociale Foranstaltninger fornægtede sig ikke heller denne Gang, ligesom Landboorganisationerne har ydet deres sædvanlige Indsats for at holde Landarbejderne nede, denne Gang ved uhyrlige og taabelige Paastande om Forligsforslagets Følger for Landbrugets Økonomi.

Det maa være den væsentlige Aarsag til, at Sagen er rykket ud af sit naturlige Leje og har givet dette urimelige og meningsløse Resultat, som bestemt ikke kan stemme med Rigsdagsflertallets Forudsætninger.

Derfor maa man ogsaa forvente, at Regeringen omgaaende tager denne Sag op til Behandling og søger frem til en Ordning, som for disse Arbejdere kan afbøde Virkningen af den skæbnesvangre Fejltagelse, som denne Voldgiftskendelse maa siges at være.

Vort Forbund agter at yde sin Medvirken til at dette sker.

Oscar Levinsen.

Alt Sukkerarbejde skal betales overenskomstligt

Overenskomsten angaaende Sukkerroearbejde indeholder en Bestemmelse om, at 3 Ganges Lugning er obligatorisk, og at Arbejdsgiveren er forpligtet til at betale den herfor fastsatte Pris, hvad enten han ønsker Arbejdet udført eller ikke. Bestemmelsen har sin Begrundelse bl. a. deri, at Betaling for Sukkerroearbejde er fastsat som en Andelspris, nemlig Værdien af 65 Centner Sukkerroer i samlet Arbejdsløn pr. Td. Land (dog med en garanteret Mindstepris), og at det forudsættes som normalt, at den samme Arbejder udfører det gennemgaaende Lugnings- og Optagningsarbejde af det Areal, han har paataget sig.

I det store Hele bliver Bestemmelsen om Arbejderens Ret og Pligt til saavel 3. Gangs Lugning som Optagningsarbejdet respekteret overalt, ikke mindst efter at der saavel ved de faglige som de almindelige Domstole er faldet adskillige Domme som statuerer dette. Endnu kan der dog træffes Arbejdsgivere, der ikke er Medlem af hverken Sukkerroedyrkerforeningen eller Arbejdsgiverforeningen, og som forsøger at tjene en ekstra Skilling ved at stryge 3. Gangs Lugning, naar Arbejdet med de to første Lugninger har været samvittighedsfuldt og vel udført.

Gaardejerske Fru Westergaard, Disagergaard ved Slagelse, er en af disse. To Medlemmer af Kirke-Stillinge Afdeling havde i Sommeren 1939 Sukkerroearbejde paa Disagergaard. Der blev ikke ved Arbejdets Indgaaelse truffet nogen speciel Aftale om Betingelserne, da Arbejderne som en Selvfølge gik ud fra, at disse var de overenskomstlige. De blev imidlertid nægtet 3. Lugning og maatte med Forbundets Assistance gaa til Domstolene for at faa deres Betaling herfor.

Ved Underretten i Slagelse blev Fru Westergaard frifundet bl. a. fordi hun ikke er Medlem af Roedyrkerforeningen og med Henvisning til, at 3. Gangs

Lugning ikke af Arbejderne blev omtalt ved Antagelsen. Denne Dom blev appelleret til Østre Landsret og her helt omstødt. Landsretten siger, at Fru Westergaard, der lige som alle andre Sukkerroedyrkere i Aaret 1937 udtrykkelig var indgaaet paa i sin Kontrakt med Gørlev Sukkerfabrik at betale overenskomstligt, hvilke var i Overensstemmelse med Loven om en midlertidig Sukkerordning, maatte være klar over, at det vedblivende var en Forudsætning for at hun kunde faa den lovgaranterede Betaling for Sukkerroerne, at hun aflønnede sine Folk i fuld Overensstemmelse med den gældende Tarif. De to Arbejdere blev herefter tilkendt henholdsvis 48 Kr. og 40 Kr. samt tillagt 175 Kr. i Sagsomkostninger.

V. R.

Løbende Konflikter

Arbejdsm. Ungdoms Afd. København	(Skotøjsfirmaet »Hector«)
Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Sdr. Vissing-Voer Ladegaard	(Sdr. Vissing-Voer Ladegaard Kommune)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsmester, Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

Fredet

Hillerød — Tørvefabrikant Emil Olsen, Slotsgade 40, Hillerød. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer daglig. Timeløn 132 Øre plus Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Alm. Overtidsbetaling. Der aftales Akkordpriser, saasnart Maskinerne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkorderne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie efter Loven. Paa Arbejdspladsen skal der findes passende Opholdsrum til de der beskæftigede Arbejdere. Til Akkordpriserne ydes ogsaa Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Der benyttes kun Medlemmer af Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse. Overenskomsten gælder til 1. Marts 1941.

Skelskør — Entreprenørerne Valdemar Hansen og Peder Pedersen, Hesselbjerg, og Anton Sørensen, Smidstrup. Afdelingen har sluttet Overenskomst med Entreprenørerne angaaende Tørvearbejdet. Arbejdstid 8 Timer daglig. Timeløn 118 Øre. Der er Enighed om, at der aftales Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse. Almindelig Overtidsbetaling. 10% Tillæg til begge Holdene ved 2-Holds-Drift og 12½ % til alle 3 Hold ved 3-Holds-Drift. Der betales Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Ferie i Henhold til den gældende Lov. Ved indtrædende Ulykkestilfælde udbetales der Arbejderne 4 Kr. i Dagpenge de første 13 Uger. Overenskomsten gælder til 1. Marts 1941.

Ørslev ved Ringsted Afd. — Arkitekt, Gdr. Aage Rafn, Fællesskiftegaard. Afdelingens Medlem Verner Larsen var oprindelig antaget af Fællesskiftegaards tidligere Ejer. Da Gaarden 4 Maaneder efter Arbejdsforholdets Oprettelse blev overtaget af Arkitekt Rafn, fortsattes Arbejdsforholdet paa Grundlag af den med den tidligere Ejer trufne Aftale. Efter nogen Tids Forløb vilde den nye Ejer imidlertid ikke vedstaa dette og bl. a. ikke betale et aftalt Tillæg for opdrættede Grise. Vort Medlem fik herved 104 Kr. tilgode. Efter at Forholdet var overdraget en Sagfører til retslig Forfølgelse, blev Sagen dog afsluttet uden Retssag, idet Debitor betalte det afkrævede Beløb plus Omkostninger.

Oreby Afd. — Orebygaard og Rodsnæsgaard. Ovennævnte 2 Gaarde drives i Fællesskab og Egnens Løsarbejdere anvendes snart paa den ene Gaard og snart paa den anden. Ejeren havde nu fortolket Ferielovens Bestemmelser saaledes, at en Arbejder skulde have mindst 25 Dages Arbejde pr. Aar paa en af Arbejdspladserne for at opnaa Ferieret paa denne. Ved Forhandling med Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt, af hvilke de paagældende Landejendomme er Medlemmer, er man imidlertid enedes om, at Arbejderne faar Feriemærker for det samlede Antal Dage, de har været beskæftiget paa de nævnte Gaarde, naar dette Antal udgør mindst 25 Dage paa et Aar.

Skamstrup Afd. — Dræningsmester Helmer Henriksen, Mørkøv. Ved et hos Gdr. Chr. Hjortvad, Konradgaarden, stedfindende Dræningsarbejde var opstaaet Uoverensstemmelse angaaende Jordbundsgrupperingen. Ved en derom afholdt Mægling er opnaaet Enighed, idet en Del af Grøfterne er klassificeret som Haardjord og Resten som Middeljord.

Taarnborg — Taarnborg Kommune. Overenskomsten med Sogneraadet er forlænget paa Grundlag af, at der er opnaaet den alm. Dyrtidsregulering.

Vraa — Vraa Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar med Forhøjelse paa indtil 6 % af forskellige Akkordsatser. Derudover er Teglværket indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Haslev Afd. — Haslev-Frerslev Sogneraad. Vor Haslev Afdeling har med Sogneraadet afsluttet en Overenskomst om Optagning af Stødbrænde i Bregentved og Gisselfeld Skovdistrikter. For dette Arbejde skal der betales 11 Kr. pr. rm. plus Dyrtidstillæg samt betales der 1 Kr. ekstra pr. rm for de første 12 Dage en Mand tager Stødbrænde op. Aftalen gælder for Sæsonen 1940.

Vig og Asminderup Afd. — Odsherreds Statsskovdistrikt. Paa Foranledning af Statsskovdirektoratet fandt der i Marts Maaned en Forhandling Sted paa Odsherreds Skovdistrikt om Prisen for Optagning af Stødbrænde. I Forhandlingerne deltog Repræsentanter for Vig og Asminderup Afdelinger. Man enedes med Skovdistriktet om en foreløbig Aftale, hvorefter der betales 12 Kr. pr. rm Stødbrænde af Løvtræ og 6 Kr. pr. rm af Naaletræ. Aftalen skal revideres efter den 15. Maj.

Borup Sj. Afd. — Borup-Kimmerslev Kommune. Afdelingen meddeler, at den med ovennævnte Kommune har oprettet en Overenskomst om Optagning af Stødbrænde i Svendstrup Skovdistrikt. Prisen er pr. rm sat til 11 Kr. for Bøgestød plus Udbæring 50 Øre. Arbejdere, som ikke har Værktøj, kan faa dette udleveret hos Kommunen mod, at de efterhaanden betaler det efter særlige derom fastsatte Regler. Overenskomsten har ingen Udløbstid, men maa formodes at omfatte indeværende Sæson.

Tofterup Afd. — A/S Starup Plantage. Mellem Afdelingen og A/S Starup Plantage er oprettet Overenskomst, hvorefter Overenskomsten mellem Det danske Hedeselskab og D. A. F. tiltrædes.For Hugst for Fode betales dog 3 Kr. pr. rm. Overenskomsten kan opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. Maj, tidligst 1. Maj 1941.

13. Kreds — Rutsker Udmark Plantage. Med Rutsker Kommunes Udmarks Plantage er afsluttet Overenskomst, hvorefter begge Parter tiltræder Statsskovbrugsoverenskomsten af 1938 og den for Statsskovbruget gældende Dyrtidsregulering.

Løgten Afd. — Vosnæsgaard og Studstrupgaard. Den til 1. April med ovennævnte Arbejdspladser opsagte Overenskomst er fornyet ved Forhandling mellem Afdelingen og Gaardenes Inspektør. Arbejdslønningerne er forhøjet for faste Arbejdere med fra 80 Øre til 1 Kr. pr. Dag og ligger nu paa det nærmeste paa Linie med Maribo Overenskomsten. Der er aftalt, at eventuelle Reguleringer i Maribo Overenskomsten ogsaa skal gælde for den her omhandlede Overenskomst.

Onsild Afd. — Gaardejerske Kristiane Balle, Ulstrup, Onsild. I ovennævnte Sag havde Underretten i Hobro frifundet Gaardejersken for at udstede Feriemærker for Værdien af den Kost, der var ydet vort Medlem som en Del af Lønnen. Ved Landsretten er dette Standpunkt underkendt, men samtidig har Landsretten i Viborg ligesom Underretten i Hobro ophævet Sagsomkostningerne for begge Retter, hvad der i enhver Henseende maatte synes urimeligt, da Gaardejersken ikke har haft nogen saglig Grund til at nægte at udstede Feriemærker i det hele taget. Vi har imidlertid gjort Socialministeriet og Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet bekendt med de saaledes afsagte Domme.

Rø Afd. — Røe nye Tærskeselskab. Ovennævnte Sag er afsluttet ved en Underretsdom, hvorefter Traktorfører Chr. Petersen og Ilægger Karl Petersen er kendt berettiget til at faa udstedt Feriemærker i Overensstemmelse med Ferielovens § 2, Stk. 1 og 2 for det Tærskearbejde, de har udført for Tærskeselskabet. Feriemærkerne skal betales af Tærskeselskabet. De enkelte Andelshavende har selv, da Tærskearbejdet blev udført, aflønnet de paagældende 2 Mand, men de har været antaget af Tærskeselskabet og det er det afgørende.

Kværndrup Afd. — Gartner Nielsen, Brahetrolleborg. I ovennævnte Sag er vort Medlem blevet tilkendt 500 Kr. i Erstatning for Aftalebrud samt 100 Kr. i Sagsomkostninger.

6. Kreds — Godsejer Frode Strand, Frihedslund. Mellem Medlem Ejnar Marcher og ovennævnte Arbejdsgiver opstod i November f. A. en Uoverensstemmelse, der resulterede i, at Marcher uden Opsigelse afbrød Arbejdsforholdet, og Arbejdsgiveren forsøgte nu at faa Marcher til at fravige den ham overladte Tjenestebolig, angaaende hvis Benyttelse ikke var oprettet Kontrakt. Godsejerens Sagfører har vist ikke været særlig varm paa at fremme Sagen, i hvert Fald skete der intet, indtil Marcher 2. Paaskedag døde. Ved Kredsformandens Assistance blev der derefter med Godsejerens Sagfører indgaaet et Forlig, hvorefter Marchers efterladte Hustru fik Mandens Arbejdstilgodehavende Kr. 61,60 samt Feriegodtgørelse for den forløbne Tid 23 Kr. 75 udbetalt. Samtidig gav Enken Tilsagn om at ville fravige Tjenesteboligen 1. Maj d. A. og Parterne er enige om, at der ikke kan rejses Krav om, at Marchers skal betale Husleje for Tiden fra Arbejdets Afbrydelse og indtil 1. Maj.

Ganløse Afd. — Forpagter H. Klausen, Knardrup pr. Maaløv. I ovennævnte Sag er der nu faldet Dom, hvorved Forpagter Klausen er kendt pligtig til at udstede Feriemærker til vort Medlem Arthur Larsen i Overensstemmelse med den af Fabrikdirektoratet i Sagen tidligere trufne Afgørelse.

Aarhus Kommunale — Aarhus Havneudvalg. Den af Fagforeningen opsagte Overenskomst er efter flere stedfundne Forhandlinger under Medvirkning af Forbundet fornyet. Der er opnaaet en Forbedring af de hidtil gældende Lønninger, saaledes at Timelønningerne nu er henholdsvis 142, 150 og 160 Øre plus Tillæg for forskellige særlige Arbejder.

D. A. F. — Københavns Amt. Amtet har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning.

D. A. F. — Københavns Kommune. En Uoverensstemmelse mellem Parterne om, hvilke overenskomstmæssige Tillæg, der skulde betales Feriepenge af, er ved flere Forhandlinger bragt ud af Verden, idet der nu er Enighed om, hvilke Tillæg, Ferieprocenten skal beregnes efter.

Aarhus J. B. — Christiani & Nielsen. For Arbejde med Henlægning af Rockwool-Maatter paa Aarhus Oliemølles nye Pakhus opstod Uoverensstemmelse om, hvorvidt Tillægget paa 7,2 Øre for at holde Jern i Stilling skulde betales. Henlægning af Maatterne betales med en Grundpris af 15 Øre pr. Kvadratmeter plus 15 Øre, hvis der skal udstøbes armeret Beton. Entreprenørforeningen paastod, at der i de 15 Øre var includeret Tillægget paa de 7,2 Øre. Denne Uoverensstemmelse er afgjort ved faglig Voldgiftsret, og Kendelsen gaar ud paa, at Arbejderne har Krav paa at faa udbetalt Tillægget paa de 7,2 Øre for at holde Jernet i Stilling.

Aarhus J. B. — Entreprenør Oscar M. Hougaard, Aarhus. Et af Afdelingen rejst Krav om at faa udbetalt Tillæg for Udstøbning af Marmorbeton paa det nye Raadhus i Aarhus, er ved en faglig Voldgiftsret blevet afgjort derhen, at Firmaet udbetaler til fuld Afgørelse Kroner 300.

23. Agitationskreds — Murermester Carl Poulsen, Gjøl. Mesteren har tiltraadt den til enhver Tid mellem D. A. F. og Landhaandværkernes Hovedorganisation gældende Overenskomst.

Rold Vebbestrup — Statsbanerne. Der er oprettet Akkordoverenskomst vedrørende Lægning af et nyt Spor paa den forlagte Banestrækning St. 76—82.

Taulov — Vognmand Kaj Enevoldsen. Vognmand M. Sørensen. Overenskomst oprettet. Timeløn 118 Øre plus Dyrtidstillæg. Arbejdstid 8 Timer. Alm. Overarbejdsbetaling. Mindstebetaling 4 Timer pr. Dag. Sommerferie i H. t. Loven.

44. Agitationskreds — Entr. Niels H. Wilkenskjeld, Boldersl. Entreprenøren har tiltraadt den til enhver Tid mellem D. A. F. og Entreprenørforeningen gældende Overenskomst.

Skelskør og Omegn — Murermester Erik Schollert. Mesteren har tiltraadt den mellem D. A. F. og Centralforf. af Murermestre i Danmark gældende Overenskomst.

Kolding A. — Kolding Byraad. Overenskomsten med Byraadet vedrørende Arbejderne paa Gasværket samt vedrørende Gade- og Vejarbejdet er fornyet, hvorved der er opnaaet forskellige Forbedringer.

Hellested — Hellested Kommune. Sogneraadet er indgaaet paa at regulere Lønningerne i Henhold til den Overenskomst om Dyrtidsregulering, som er vedtaget mellem Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund.

Aalborg C. — Cementfabriken »Rørdal«. Afdelingen har klaget over, at Fabriken ikke vil give dobbelt Betaling for Udbrydning af dobbelt Ovnforing. Endvidere er der Strid om Betalingen for Snekastning, idet nogle Folk har været beskæftiget ved dette Arbejde og har faaet udbetalt Overtidsprocenter, medens Fabriken mener, at de kun skulde have almindeligt Nattillæg af 20 Øre pr. Time. Spørgsmaalene har været behandlet efter Reglerne for faglig Stid, og med Hensyn til Ovnforingen enedes man om, at i alle Tilfælde, hvor der i Opstuvningen i Ovnsudløbet var Tale om dobbelt For, skulde der betales for begge Lag, hvis disse skulde udhugges, men saafremt Foret ikke skal fjernes, betales dog kun for et Lag. Angaaende Betalingen for Snekastningen frafaldt Fabriken Kravet om at faa tilbagebetalt Differencen.

Fabrikarbejderne — A/S Glud & Marstrands Fabriker, Uplandsgade. Afdelingen indberetter, at man ikke lokalt har kunnet komme til Enighed om Betalingen for noget Centrifugearbejde, om Fastsættelsen af Akkordpris ved en Maskine i Presseværkstedet og om Betalingen for Afkogning af Tingrød. Sagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, hvorfra den vistes tilbage til ny lokal Forhandling, og vi har nu fra Afdelingen modtaget Meddelelse om, at der ved denne er opnaaet Enighed om Betalingssatser for de omstridte Arbejder.

Dreslette Afd. — Proprietær Andersen, Brydegaard, Ebberup. I ovennævnte Sag har vort Medlem Fodermester Jørgen Knudsen efter, at Sagen har været afgjort ved Fabrikdirektoratet og Socialministeriet, faaet udstedt sine Feriemærker med ialt Kr. 43,65.

Hadsten Afd. — Hestehandler P. Petersen, Hadsten Mark. I ovennævnte Sag har vort Medlem Søren P. Sørensen efter, at Sagen har været indbragt for Civilretten, faaet udstedt sine Feriemærker til et Beløb af 25 Kr. 42 Øre.

Odder — Christianslund Teglværk. Afdelingen har klaget over, at Teglværket ikke aflønner en paa Teglværket beskæftiget Kusk efter den gældende Overenskomst. Sagen har været behandlet ved Mægling, og herunder oplystes det, at vedkommende Kusk delvis beskæftiges paa Teglværket og delvis paa den til Teglværket hørende Avlsgaard. Man enedes om, at vedkommende Arbejder for Eftertiden lønnes efter den til enhver Tid paa Egnen gældende Løn og Arbejdstid for Staldkarle, og i den Tid, han arbejder paa Teglværket, betales han med Teglværkets Timeløn eller Akkordpriser plus Dyrtidstillæg. Til fuld Afgørelse for manglende Timebetaling for Tiden siden Sagens Rejsning betaler Teglværket ham 25 Kr.

Helsingør S. — Gummifabriken »Tretorn«. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke vil betale et af vore Medlemmer for en Dags Arbejde, fordi han havde mistet de Kuponer, som Arbejderne faar udleveret hver Dag, og paa hvilke de skal opgøre det udførte Arbejde samt den fastsatte Akkordpris. Vi har ladet Klagen gaa videre, men har nu fra vor Afdeling modtaget Meddelelse om, at Sagen er gaaet i Orden, idet Firmaet har udbetalt det af vedkommende Arbejder krævede Beløb.

Korsør A. Firmaet Kähler & Breum. Afdelingen klager over, at Firmaet ikke vil betale den sædvanlige Timeløn à 164 Øre for et Kedelrensningsarbejde paa S/S »Avanca«, men i Stedet har betalt Arbejdet med 146 Øre. Vi har ladet Klagen gaa videre, men har fra Sammenslutningen modtaget Meddelelse om, at Firmaet er indgaaet paa at betale den af Arbejderne krævede Timeløn.

Fredericia F. — Svovlsyrefabriken. Afdelingen har indberettet, at der har været optaget Forhandling om Betaling for Læsning af Kisaske i Kisaskevogne, uden at Enighed er opnaaet. Vi har begæret Mægling, men derefter modtaget Meddelelse fra Afdelingen om, at der har været optaget ny lokal Forhandling, hvorunder der er opnaaet en for Arbejderne tilfredsstillende Ordning.

Fabrikarbejderne — A/S Frederiksberg Metalvarefabrik. Afdelingen har indberettet, at vore Medlemmer overfor Firmaet har rejst Krav om en Specification af Lønningerne paa Lønningsposerne, saaledes at de kunde se, paa hvilken Maade den indtjente Løn er fremkommet. Det vil Firmaet imidlertid ikke indgaa paa, og vi har ladet Sagen gaa videre til Sammenslutningen, men derefter modtaget Meddelelse fra Afdelingen om, at den nu er gaaet i Orden ved en ny lokal Forhandling, idet Firmaet herunder er indgaaet paa at specificere Lønningsposerne, som af Arbejderne ønsket.

Odense S. — A/S De danske Sukkerfabriker. Afdelingen indberetter, at Firmaet for Tiden foretager et større Ombygningsarbejde, og de Arbejdere, der er beskæftiget ved dette, lønnes efter den paa Fabriken gældende Timeløn, 131 Øre. Arbejderne har imidlertid krævet Arbejdet aflønnet efter Entreprenøroverenskomsten, hvad Firmaet ikke vil indgaa paa. Vi har begæret Mægling, men derefter modtaget Meddelelse fra Afdelingen om, at der har været optaget ny lokal Forhandling, hvorunder Sagen er gaaet i Orden, idet Firmaet har bøjet sig for Arbejdernes Krav.

Skibsværftsarbejderne — A/S Burmeister & Wain, Refshaleøen. I Anledning af Mørkelægningen har der været optaget Forhandling om Ændring i Arbejdstiden, og herunder er man enedes om, at Arbejdstiden inddeles til 2 Hold med 7 Timer pr. Hold, dog saaledes at efterhaanden som Dagene længes, vil Arbejdstiden blive udvidet til 8 Timer pr. Hold. Der ydes Skifteholdstillæg efter Fælles Værkstedsregler, og der betales kun Overarbejde udover 8 Timer pr. Døgn.

Aarhus O. — Aarhus Oliefabrik. I Anledning af Mørkelægningen har der været optaget Forhandling om Indskrænkning af Arbejdstiden, og da Firmaet kun har Raavarer i begrænset Mængde, er man enedes om, at der køres i 3 Vagter fra Kl. 6 til Kl. 18 med 4 Timer i hver Vagt. Dagfolkene arbejder i 2 Hold fra 8—12 og fra 13—17. Brandvagterne inddeles i 6 Hold. Arbejderne faar derved 4 Timers dagligt Arbejde, og Fabriken kan beskæftige samtlige Arbejdere i alt 870, hvoraf de ca. 700 er Arbejdsmænd, og Produktionen kan derved udstrækkes til 16 Uger. For disse 24 Timers Arbejde pr. Mand betaler Fabriken 54 Kr. pr. Uge uanset Helligdage. Akkorder o. l. er midlertidigt traadt ud af Kraft.

Nr. Lyndelse — »Søbysøgaard« Avlsgaard under Fængselsdirektoratet. Afdelingen har fornyet Overenskomsten vedrørende Tørvearbejdet. Timeløn 118 Øre. For Pumpearbejde betales 130 Øre. Sporflytning udover 2 Gange pr. Uge betales med Timeløn. Akkordprisen for Fabrikation af Tørv 23 Øre pr. 1000 Stk. pr. Mand. For Stabling af Tørv 45 Øre pr. 1000 pr. Mand, (heri indbefattet Dyrtidstillæg). Iøvrigt betales der til de fastsatte Timelønninger og Akkordpriser Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten gælder til en 1. Maj.

Fuglse Holeby — Tørvefabrikant R. Høj. Afdelingen har sluttet Overenskomst med Tørvefabrikanten. Arbejdstid 8 Timer. Alt Arbejde udføres i Akkord. Der er fastsat en Række Akkordpriser. Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Ferie og Ulykkesforsikring efter Lovene herom.

Gesten Afd. — Forpagter Laurits Knudsen, »Lihegaard«, Egtved. Ovennævnte Arbejdsgiver har nægtet at yde Feriegodtgørelse til et Medlem Martin Jensen, der har været beskæftiget hos ham ved Træhugst i Ferieaaret 1939—40. Efter at Sagen har været paaklaget til Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, er Forholdet nu berigtiget ved, at Arbejdsgiveren har udbetalt den lovpligtige Feriegodtgørelse.

Sneslev Afd. — Gaardejer Fr. Jensen, Kallehavegaard pr. Sneslev. Gdr. Fr. Jensen havde nægtet at udlevere Feriemærker til Medlem Carlo Rasmussen, der i Tiden fra 1. November 1939 til 1. Maj 1940 har været Fodermester hos ham. Efter at Sagen var indberettet til Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, er Gaardejeren imidlertid gaaet i sig selv og har udleveret Carlo Rasmussen Feriemærkerne for den forløbne Tid.

Odense M. — Murerm. Jens J. Madsen, Odense. Mesteren har tiltraadt den mellem D. A. F. og Centralforeningen af Murermestre i Danmark gældende Overenskomst.

Nørholm — Nørholm Kommune. Foranlediget af, at Sogneraadet havde nægtet at betale Tillæg til Timelønnen for Snekastningsarbejde udført om Søndagen, krævede vi den saaledes foreliggende Uoverensstemmelse behandlet ved Mægling og Voldgift. Sagen er dog, forinden det kom til Mægling i den, blevet ordnet ved lokal Forhandling.

Odense L. P. — A/S »Odinstaarn«. Aktieselskabet har tiltraadt Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 forsaavidt angaar Overenskomsten af 15. September 1938.

Aalborg A. — Gartnernes Salgsforening. Overenskomsten fornyet for et Aar, idet Gartnernes Salgsforening har tiltraadt Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939.

Kværkeby — Kværkeby Kommune. Fra Afdelingen forelaa Klage over, at Sogneraadet i nogle Tilfælde havde afkrævet Arbejdere, der i Henhold til Loven kun var forpligtet til som Ejere af mindre Huse at yde 1 Snekastningsdag uden Vederlag, helt op til 5 Dages Snekastning uden Betaling, ligesom man — i Tilfælde, hvor Arbejderne har udført Snekastningsarbejde for større Grundejere, som mod at yde den af Amtet fastsatte Godtgørelse, her 8 Kr. pr. Dag, har anmodet Kommunen om at faa afløst deres Snekastningspligt jfr. Snekastningslovens Bestemmelser herom — kun har villet give Arbejderne disse 8 Kr. pr. Dag for Arbejdet. Efter at vi har vejledet Afdelingen om Snekastningslovens nærmere Bestemmelser vedr. de nævnte Tilfælde, har denne ved Forhandling med Sogneraadet opnaaet, at de paagældende Arbejdere har faaet udbetalt 134 Øre i Timen for det Snekastningsarbejde, de har udført ud over deres Snekastningspligt, ligesom der ogsaa er udbetalt de Arbejdere, som Sogneraadet kun havde villet yde de nævnte 8 Kr. pr. Dag, den tarifmæssige Timeløn, 134 Øre.

Hedensted — Hedensted Kommune. Sogneraadet havde ikke villet betale det sidste Dyrtidstillæg paa 11 Øre for Snekastningsarbejde udført efter den 26. Januar, men efter at vi har tilstillet Sogneraadet en Skrivelse og henstillet at betale Arbejdet som forlangt, har Arbejderne modtaget den ønskede Efterbetaling, saaledes at der for Snekastningsarbejdet er betalt 134 Øre.

Ny Gesing — Fruering-Vitved Kommune. En mellem Afdelingen og Sogneraadet opstaaet Uoverensstemmelse om Betalingen for Snekastningsarbejde udført i afvigte Vinter har ikke kunnet bilægges ved Mægling, hvorfor den er afgjort ved faglig Voldgift. Sogneraadet vilde kun betale det udførte Snekastningsarbejde med den i den lokale Overenskomst for det almindelige kommunale Arbejde fastsatte Timeløn, 105 Øre, medens vi forlangte Arbejdet betalt med den for Arbejde med særligt Tilskud fastsatte Timeløn, 118 Øre. I sin Kendelse giver Opmanden os Medhold i, at Arbejdet er at betragte som Arbejde med særligt Tilskud og derfor skal betales med 118 Øre i Timen.

Sejrø — Sejrø Kommune. Sogneraadet havde betalt det i Vinter udførte Snekastningsarbejde med Entreprenøroverenskomstens Grundløn, 118 Øre i Timen, men havde ikke betalt noget Dyrtidstillæg. Efter at vi herfra havde henstillet til Sogneraadet om ogsaa at betale Dyrtidstillæg i Henhold til Pristalsordningen, har Afdelingens Medlemmer modtaget dette Tillæg.

Terslev — Terslev Kommune. Sogneraadet havde for det i Vinter udførte Snekastningsarbejde kun betalt 110 Øre plus Dyrtidstillæg, hvilket er Timelønnen for det alm. kommunale Arbejde. Efter at vi havde gjort opmærksom paa, at Arbejdet skulde betales med den for Tilskudsarbejde fastsatte Timeløn, 118 Øre plus Dyrtidstillæg, har Arbejderne faaet efterbetalt de manglende 8 Øre, altsaa ialt 134 Øre i Timen.

Budene og Ungdomsafdelingen — 23 forskellige Budcentraler (Ikke-Medlemmer af Budcentralindehaverforeningen). Overenskomst oprettet, idet de 23 Budcentraler har tiltraadt Overenskomsten med Budcentralindehaverforeningen.

Lager- & Pakhusarbejderne — Firmaet Duzaine Hansen, Gothersgade 8. Overenskomst oprettet, idet Firmaet har tiltraadt den mellem Afdelingen og Kjøbenhavnske Grossisters Arbejdsgiverforening gældende Overenskomst og desuden er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende.

Budene — Firmaet »Agir« (Jernindustrien). Overenskomst oprettet, idet Firmaet har tiltraadt Overenskomsten for Bude over 18 Aar mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Budenes Afdeling.

Ungdomsafdelingen — Firmaet P. C. Holm, Brolæggerstræde 5. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 21,00
15—16 »	.....	» 25,00
16—17 »	.....	» 29,00
17—18 »	.....	» 33,00

Leveres Uniform af Firmaet, formindskes Ugelønnen for alle Satser med Kr. 2,00. Overarbejde: 25, 33⅓, 50 og 100%. Desuden er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. Opsigelse: jvfr. Forhandlingsreglerne.

Skuldelev — Selsø Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar med Timelønnen forhøjet fra 95 til 105 Øre og en Del af Akkordpriserne forhøjet med indtil 5 %. Endvidere er Teglværket indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Hvalpsund — Hvalpsund Teglværker. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar med Timelønnen forhøjet fra 105 til 111 Øre, ligesom Teglværket har tiltraadt Dyrtidsordningen mellem Hovedorganisationerne.

Fabrikarbejderne — Dansk Staalmøbelfabrik. Afdelingen har anmodet os om at være den behjælpelig med at faa oprettet Overenskomst. Der har i den Anledning været optaget Forhandling under vor Medvirken, og herunder er man enedes om en Overenskomst med en Arbejdstid af 48 Timer pr. Uge, en Timeløn af 120 Øre de første 6 Maaneder, derefter 130 Øre. Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Alm. Overtidsbetaling. Bestaaende Goder bibeholdes. Sommerferie i H. t. Loven. Regler for Behandling af faglig Strid. De almindelige Tillidsmandsregler er gældende. Overenskomsten kan opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts.

D. A. F. — Jern- og Metalindustriens Sammenslutning. I Henhold til Vedtagelse under Hovedorganisationernes Overenskomstforhandling i Efteraaret 1939 har der nu været ført en Række Forhandlinger angaaende Ændringer i Bestemmelsen i Fælles Værkstedsreglers § 4 om Betaling for forskudt Arbejdstid. Forhandlingen er endt med, at Enighed er opnaaet om nye Regler, der træder i Kraft den 1. Maj d. A. De nye Regler betyder i det store og hele en redaktionel Tydeliggørelse af den hidtidige Formulering; dog er Bestemmelsen for Varsling af forskudt Arbejdstid ændret til 3 Dage i Stedet for som hidtil 10 Dage, og Varigheden er fastsat til mindst 6 Dage, medens Arbejdstiden tidligere kunde forskydes fra den ene Dag til den anden.

Rold-Vebbestrup — Gandrup Tørvefabrik. Afdelingen har sluttet Overenskomst gældende for Sommeren 1940. Arbejdstiden er 8 Timer. Timelønnen 150 Øre. Endvidere er fastsat en Række Akkordpriser for forskellige Arbejder. Ferie og Ulykkesforsikring efter Lovene. Regler for Behandling af faglig Strid.

Vedsted Afd. — Vildmosetilsynet. En Uoverensstemmelse angaaende Jordbundsgrupperingen ved det i Søengene stedfindende Dræningsarbejde er afgjort ved faglig Voldgift. Opmanden, Amtvandinspektør Tylvad, har afgjort, at der for det besigtigede Areal skal betales efter Gruppe 1 med et Tillæg af 3 Øre pr. løb. Meter. Heri er indbefattet et tidligere aftalt Tillæg paa 2 Øre for øverste Stik og for Fin-Tildækning.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 12 30.-6. 1940 45. Aarg.

Landarbejdersken

Se til Konen i det gamle Hus,
den stærke Kvinde med de mange Børn,
karrig giver Livet Sang og Smil,
og altfor haard er hendes Arbejdstørn.
Hver Morgen ved det første Hanegal,
mens du i Søvn forglemmer Brødets Kamp,
genlyder over Bondens Brostens-Gaard
det skarpe Smeld af hendes Træsko-Tramp.

Morgenmalkning i den lumre Stald,
ja, se til hende, vaagen knap endnu
for Redens Unger ta'r hun slidsom fat
med røde Hænder, senede og ru.
Før Landsbykirken toner Morgensang
med tunge Klokker gennem Glug og Lem
er hun tilbage for at purre ud
sin Puslingskare i det arme Hjem.

Arme Hjem — ja, Landsbygadens Vraa,
med sunkne Mure, raaddent Bindingsværk.
Men hendes Stue, hvor hver Barnemund
skal daglig mættes. Hun skal være stærk,
ja, rank i Slidet, stolt i Sind og Sjæl
om alt skal lykkes, hun skal svare til:
Et Moderkald i haarde Arbejdskaar.
Ja, se til hendes endnu tapre Smil.

Saa tør end Solen brænder Ler og Muld,
hun trodser Heden fra Guds Himmelovn,
med Lugekniv og Hakke gaar hun støt
sin Arbejdsdag i rige Bondesogn.
Slid, Slid og Slid til Staldens Aftenbrøl
og Spandevask i Solens Nedgangsskær.
Til sidste Draabe Sved er alt betalt,
hver Krumme købt for yderste Besvær.

Se til hende, Landsbybarnets Mor,
Trælkvinden i vor frihedsglade Tid.
Vi glemte hende, da vi bragte Lys
og løste Lænker i vor Rejsnings Strid.
Men vi vil standse Trædemøllens Hjul
og give Ret til Moderkald og Hjem:
Vi ser til hende. Der er Maal endnu,
og hendes Kamp skal ikke gaa i Glem.

Evald Longfors.

AARSAG OG VIRKNING

Kendsgerningernes stærke Tale lader intet tilbage i Tydelighed. Selv for de langsomt opfattende vil det lidt efter lidt blive klargjort, at et Opgør mellem store Nationer af saa kæmpemæssigt Omfang, som det gennem de sidste Maaneder er oplevet af vor Generation, naturligvis maa paavirke Forholdene i de smaa Lande og i Særdeleshed i et Land som Danmark, der for samtlige Raastoffers Vedkommende og andre nødvendige Fornødenheder er henvist til Import. Særligt maa dette Afhængighedsforhold for Tilførslernes Vedkommende naturligvis føles, naar Landet besættes af den ene krigsførende Part. Herved forøges Vanskelighederne føleligt, fordi Forbindelsen mistes med den anden Part.

Derfor er det ingen Overdrivelse, at den 9. April i Aar nævnes som et foreløbig Skæringspunkt, der deler det daglige Liv i Danmark næsten paa alle Omraader. Der opstaar saaledes en Fortid og en Nutid uden den mellem saadanne Foreteelser sædvanlige formildende Overgangstid. Knivskarpt er Linjen draget, og dette er Aarsagen til, at de med Forholdet iøvrigt stedfindende Begivenheder griber saa stærkt ind i de enkelte Statsborgeres private Dispositioner.

Der er baade skriftligt og mundtligt saavel som paa anden tænkelig Maade tilkendegivet, at Vanskeligheder, Byrder og andre Forhold af indgribende Karakter det være sig af økonomisk eller anden Art ikke skal bæres af enkelte Klasser, men ligelig fordeles, og der er, som Skik ved slige Lejligheder, appelleret til samtlige danske Statsborgere om at vise Samfundssind og Fællesfølelse, saaledes at Byrderne ligelig fordeles. Samtidig er der offentlig givet Tilsagn om, at den danske Arbejderklasse for sit Vedkommende er villig til at bære sin Del af de Vanskeligheder, Øjeblikkets Alvor maatte medføre.

Desværre synes de stedfundne Begivenheder ikke til fulde at føre noget afgørende Bevis for, at den rette Samfølelse er tilstede i det Omfang, som maatte forventes under de givne Forhold. Det kan saaledes ikke undgaa at vække en overvældende Opmærksomhed, at en væsentlig Del af den arbejdende Befolkning, Landarbejdere, Skovarbejdere og Dræningsarbejdere, der tillidsfuldt indlod deres Sag i lønmæssig Henseende til en voldgiftsmæssig Afgørelse modtog en Kendelse, der ganske unddrog dem et Løntillæg, som alle andre Arbejdere i dette Land uanset Forholdene fremdeles oppebærer, og som, naar Hensyn tages til de paagældende Arbejderes hidtidige Lønstandard og Fortjeneste, maatte siges at være overordentlig velfortjent, ikke mindst naar det tages i Betragtning, at særlig Landarbejdernes Arbejdsgivere i meget stort Omfang gentagne Gange har modtaget store offentlige Tilskud for at opretholde en Levestandard, der ligger betydeligt over, hvad Arbejderne nogen Sinde hidtil har opnaaet.

Samtidig hermed er det endvidere iøjnefaldende, at den konservative og venstreprægede Presse, uanset de tilstedeværende Forhold og den stedfundne Appel til Fællesfølelsen stadig fremturer med mere eller mindre perfide og ganske usandfærdige Angreb paa den danske Arbejderbevægelse. Disse Angreb, der under almindelige Forhold er blevet tolereret som et Led i den indrepolitiske Kamp om Indflydelsen i det danske Samfund, er under de nuværende Forhold ganske uanstændige og ærlige Kampfæller uværdige, og det maa derfor nu kræves, at disse usmagelige Angreb ophører, hvis man fremdeles vil forvente, at Arbejderklassen loyalt skal medvirke til at føre det danske Samfund frelst gennem Tidens mange Vanskeligheder, der ikke i en overskuelig Fremtid kan tænkes at blive mindre. Sandsynligheden taler endda for, at disse vil blive endnu mere fremtrædende.

Det vilde i samme Forbindelse være urigtigt at paastaa som et Faktum, at den samlede Arbejderklasse føler sig tilfredsstillet ved de foreliggende Kendsgerninger med Hensyn til de øvrige Byrders Fordeling, saaledes som Forholdet er klaret ved Rigsdagens Vedtagelse af Kriselovene. Det er ikke for meget sagt, at enkelte Loves Indhold har skabt en betydelig Skuffelse i vide Kredse, fordi Arbejderklassens Indflydelse i Kraft af den øjeblikkelige politiske Magtstilling efter en objektiv Bedømmelse maatte have afgivet Muligheder for større Retfærdighed ved Byrdernes Fordeling.

Ved Bedømmelsen af det foreliggende maa imidlertid i højeste Grad medtages, at Tiden, der krævede en hurtig Løsning, hvis ikke uvedkommende skulde føle sig foranlediget til Indblanding, gjorde det formaalstjenligt for alle Parter — Arbejderklassen ikke mindst — at en Ordning tilvejebragtes uden det sædvanlige Tovtrækkeri, som normale Tilstande kan forene.

Det foreliggende indeholder imidlertid en alvorlig Lære til alle dem, som i Kraft af deres sociale Stilling maa siges at henhøre under Arbejderklassens Interessesfære, men som hidtil i Ly af bedre opnaaede Forhold end de fleste har ment det foreneligt med deres egen Opfattelse at betragte direkte Deltagelse i den fælles Kamp for bedre Vilkaar som noget fjerntliggende, der uden Tab for dem selv kunde overlades til andre. Disse Standsfæller er nu de første til at fremsætte kritiske Bemærkninger om det forefaldne og til i fordømmende Ord at omtale Ministeriets Handlinger, der af dem betragtes som Svig overfor Arbejderbevægelsen. Bedre og mere formaalstjenligt vilde det være, om man lagde en Smule Selverkendelse til Grund for Bedømmelsen af Forholdene og gjorde op med sig selv, hvilken Indsats man selv havde gjort til Konsolidering af den Indflydelse, der er uomgængelig nødvendig, ikke mindst naar Begivenhedernes

Udvikling fjerner Skæbnens Tilskikkelse fra det normale.

Det er muligt, at ikke den mest underbyggede Magtstilling fra Arbejdernes Side vilde have ændret Vilkaarene væsentligt fra de foreliggende, men nægtes kan det ikke, at de sidste Aars politiske Udvikling har vist, at den helstøbte Begejstring og Offervilje for Demokratiet har manglet. En Kendsgerning som utvivlsomt er bleven udnyttet med Held af den arbejderfjendske Opposition, som Tilfældighedernes Spil har givet Indflydelse paa en Række afgørende Omraader i den nuværende Krisetid.

For disse Kræfter, der gennem Aarene har maattet føre en hensygnende Tilværelse, er de nuværende Forhold om ikke ønsket saa dog en kærkommen Lejlighed til at øve en Indflydelse paa Forhold, der ellers var udenfor deres Rækkevidde.

Alle tidligere Forsøg paa at drive en Kile ind i den enige danske Arbejderbevægelse har været forgæves og er bleven mødt med Afvisning, saa meget desto større vilde Kalamiteten være om Forhold, som ingen ansvarlige paa dansk Omraade har haft Indflydelse paa, skulde give Anledning til en for Arbejderklassens Modstandere kærkommen og mere heldig Lejlighed, hvis Udnyttelse skulde følges med Held, saaledes at Efterkrigstiden, naar denne før eller senere indtræffer, skulde afsløre en i Sammenholdets Betydning svækket faglig og politisk Arbejderbevægelse i Danmark.

Derfor er der al mulig Grund til nøje at overvaage baade Tale og Handlinger saavel som enhver Tilkendegivelse, hvoraf der kan udledes Utilfredshed i en saadan Form, at den maatte svække Tilliden til Landets Regering, som er udgaaet af Arbejderklassen og dermed Styrken af Arbejderbevægelsens Kunnen og Villen. Det er som bekendt først i Modgangstider, man kan maale Styrken af den enkeltes Tro og Solidaritetstilkendegivelse.

R—dt.

Priskontrollen udvides og skærpes

Blandt de ni Nødlove, der fremgik af det store Kriseforlig i Maj, indtager den nye Prislov en meget fremtrædende Plads, og der er ingen Tvivl om, at den Priskontrol, der i Kraft af denne Lov skal udøves gennem Priskontrolraadet, i den kommende Tid vil faa en langt mere central Stilling i dansk økonomisk Politik, end den tidligere har haft.

For det første er en effektiv Priskontrol nu i langt højere Grad end før *en social Nødvendighed.* Saa længe Arbejdslønningerne blev reguleret efter Pristallet, var Priskontrollen ganske vist et vigtigt Led i Bekæmpelsen af Indflationen, men bortset herfra var Problemet fra Arbejdernes Synspunkt knap saa paatrængende, idet Reallønnen jo holdtes nogenlunde fast. Nu er det totalt ændret, og kun gennem en Bremsning i Prisstigningerne kan en Sænkning i Arbejdernes Levefod hindres — en Sænkning, der for de lavest lønnede Arbejdere vil føles meget haardt. En effektiv Priskontrol maa derfor fra Arbejdernes Side betragtes som en Slags Forudsætning for hele Forliget.

For det andet er Mulighederne for gennem Priskontrolraadet at udøve en effektiv Kontrol med Priserne nu blevet betydeligt større end før. Aarsagerne hertil ligger dels i de Ændringer, der er indtraadt i den økonomiske Situation, og dels i den nye Lov, der byder paa væsentlige Fremskridt i Forhold til den gamle.

*

En af Hovedindvendingerne mod, at en direkte Priskontrol nogen Sinde kunde faa større Indflydelse paa det danske Prisniveau, har, som bekendt, altid været, at dertil var Udenrigshandleden altfor stor. Næsten alle Varer var paa en eller anden Maade prispaavirket af Eksportvarer eller Importvarer — og da disses Priser blev bestemt i Udlandet, delvis paa Verdensmarkedet, og dermed laa udenfor det Omraade, en dansk Priskontrol kunde indflyde paa, ja, saa blev der kun et meget lille Spillerum tilbage for Regeringens Organer at kontrollere paa. Kun overfor grelle Misbrug var der Mulighed for at skride ind fra Priskontrollens Side. Konjunkturernes Udvikling i Udlandet og Valutakurs- og Kreditpolitiken maatte spille den afgørende Rolle for Prislejet.

Disse Synspunkter har vel stadig en vis Berettigelse, men efterhaanden som Udenrigshandelen skrumper ind, og Selvforsyningen vinder frem paa stadig flere Omraader, maa ogsaa Priskontrolraadets Virksomhed faa større Betydning, dets Virkefelt blive større.

*

Samtidig hermed er som sagt Loven blevet forbedret. Dens Omraade er blevet udvidet og dens Regler skærpet. Vi skal i det følgende se lidt nærmere paa disse Forandringer og de Virkninger, der kan ventes at ville følge heraf.

Mest iøjnefaldende er de Ændringer, der fremgaar af den nye Lovs § 8. Medens den gamle Lov fastsatte, at Bestemmelser og Aftaler, der medførte urimelige Priser, var forbudt, fastsætter denne Lov direkte, at »*urimelige Priser og Forretningsbestemmelser er forbudt*«. Som Stauning udtrykte det: »I Stedet for en Prisaftalelov har vi faaet en Prislov«.

Allerede dette er en Udvidelse. Men hvad er en rimelig Pris? Ja, dette giver den nye Lov i Modsætning til den gamle nogle vejledende Bestemmelser for. Der fastsættes saaledes, at »ingen Varepris maa ansættes højere end, hvad der for vedkommende Vare svarer til virkelig medgaaede nødvendige Omkostninger«. Man skal her for det første bemærke, at det er Kostprisen, d. v. s. den Pris, der dækker de virkeligt afholdte Omkostninger for Varen, der betragtes som rimelig Pris — og *ikke* den Pris, det vil koste at genkøbe eller nyproducere Varen. Dette er i Modsætning til den hidtidige Praksis, der nærmest har fulgt Genanskaffelsesprisprincippet. Vi skal ikke her komme ind paa en nærmere Diskussion af de to Prisprincipper, men det er givet, at Kostprisen er mere egnet til at sinke Prisstigningen end Genanskaffelsesprisen vilde være, og desuden er Kostprisen den eneste mulige Pris i den forhaandenværende Situation, hvor mange Varer enten slet ikke kan genanskaffes eller i hvert Fald kun til Fantasipriser, som ingen vil betale.

Den anden Passus i den citerede Paragraf, man skal lægge Mærke til, er Bestemmelsen om, at det kun er »*nødvendige Omkostninger*«, det er rimeligt at dække ind gennem Prisen. Dette er en Ændring af stor Betydning. For Fremtiden er det altsaa ikke nok, at en Købmand eller Fabrikant kan paavise, at der ligger Omkostninger bag den Pris, han forlanger; thi Priskontrollen behøver ikke at anerkende enhver Omkostning, men kan skønne over, hvorvidt de paagældende Udgifter er nødvendige. Og her bliver der et stort Arbejdsfelt. Høje Priser paa Grund af for høje Omkostninger (som for Eks. i Mælkedistributionen og Brændselshandelen) er mindst lige saa udbredt som høje Priser paa Grund af urimelig Fortjeneste.

*

Af størst Betydning er dog utvivlsomt den Ændring, der er sket i den erhvervsdrivendes Muligheder for at unddrage sig at efterkomme et Paalæg fra Priskontrolraadet. Efter den gamle Lov var hans Muligheder herfor temmelig gode. Hvis Priskontrollen paalagde ham at sætte Prisen ned, behøvede han blot at indanke Sagen for Domstolene, og derefter behøvede han ikke at efterkomme Paabudet, før Dom var faldet ved højeste Instans, hvilket som bekendt tager temmelig lang Tid. Dette er nu ændret paa afgørende Maade. Raadets Afgørelse kan overhovedet ikke længere indankes for Domstolene, men kun for et Ankenævn, og det fastsættes udtrykkeligt i Loven, at saadanne Besværinger ikke har opsættende Virkning. For Fremtiden har Paalæg fra Priskontrollen altsaa Gyldighed fra den Dag, de udstedes.

Vi skal ikke yderligere citere Paragrafer, men man vil forstaa, at samtidig med at den sociale Nødvendighed for Prisindgreb er blevet større, er Loven paa afgørende Punkter blevet forbedret. Priskontrollens Effektivitet afhænger imidlertid ikke af Loven alene. Ogsaa de erhvervsdrivendes Loyalitet og Embedsmændenes Nidkærhed vil spille en Rolle. Her maa man haabe paa det bedste. Der er imidlertid en Faktor til, der kan bidrage til Priskontrollens Effektivitet; en Faktor Arbejderne selv har stor Indflydelse paa og en Faktor, der hidtil har været meget forsømt. Jeg tænker hermed paa *Befolkningens Aarvaagenhed*. Loven giver nemlig Folk, der mener at kunne paavise urimelige Priser, Ret til at indgive Klager herom til Raadet. Spørgsmaalet er, om der ikke ad den Vej ved Forbrugernes direkte Hjælp og eventuelt gennem Fagforeningerne kunde skabes en virkelig Sikring af Lovgivningens Effektivitet. Med det Organisationsapparat Fagforeningerne besidder vilde det sikkert paa en billig og overkommelig Maade kunne lade sig gøre at indrette et Organ, der indsamlede Klager fra hele Landet, foretog en vis Sortering af dem og sendte de mest oplagte Sager videre til Priskontrollen bilagt Dokumentation i Form af Kvitteringer o. lign. Kontrolraadet vilde herigennem faa et Materiale fra dem, der er nærmest til at indsamle det: Forbrugerne, og der vilde være opnaaet en direkte Kontakt mellem Kontrolraadet og Detailsalget, som ellers vanskeligt kommer i Stand. Her ligger utvivlsomt en Opgave. Spørgsmaalet er kun, hvem der skal tage den op.

*

Til Slut skal vi kun anføre, at man ved Bedømmelse af Priskontrollens Betydning maa erindre, at en effektiv Priskontrol *ikke alene er et Forbrugerproblem, men ogsaa et Beskæftigelsesproblem*. Højere Priser betyder mindre Afsætning og dermed mindre Produktion. En effektiv Priskontrol vil forøge Samfundsproduktet og dermed den samlede Sum af Arbejde.

J. O. K.

NYE VEJBYGNINGSFORMER

Som det vil være enhver, der har iagttaget Udviklingen af den moderne Trafik og deraf følgende Ændringer i Vejbygningen, bekendt, er der gennem den sidste Menneskealder sket meget store Ændringer paa dette Omraade. Den oprindelige Vejbygning, Macadamiseringen, afløstes af Chaussebrolægningen, som

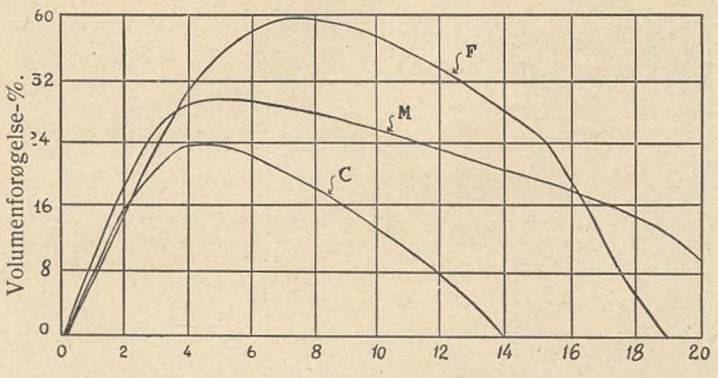

Fig. 1. Sammenhæng mellem Fugtighedsindhold og Volumen for 3 forskellige Sandsorter.

dels udførtes paa macadamiseret Underlag og dels paa Beton, men som nu paa særlig trafikerede Hovedlandeveje er bleven forladt til Fordel for henholdsvis Anvendelse af bituminøse Bindemidler sammen med Macadamisering eller Veje fremstillet af Beton.

Om dette meget vigtige Spørgsmaal har Civilingeniør *Niels M. Plum* givet interessante Oplysninger i Tidsskriftet »Ingeniøren«. Betonvejene fremstilles som det ligeledes er kendt af saakaldt vibreret Beton, med hvilket der specielt er eksperimenteret saavel i Amerika som England.

Disse Eksperimenter gaar efter det oplyste ca. 40 Aar tilbage og har sin Oprindelse i den da ganske ny praktiserede Anvendelse af Jernbeton. Det stod allerede den Gang klart, at Beton udstøbt i Tørform opnaaede den bedste Styrke, og dette førte meget tidlig til Eksperimenter ved Anvendelse af Vibrering, som i sin Udførelse meget stærkt tangerede den Fremgangsmaade, der anvendes i Dag. De opnaaede Resultater var særdeles gode, men fik ikke særlig Udbredelse. Forsøgene var ikke omfattende nok til at understrege Værdien af den tilstræbte Forbedring og de anvendte Maskiner og Værktøj ikke hensigtsmæssige og driftssikre i det Omfang, der maatte kræves for at skabe Overblik med Hensyn til Økonomien. Vibreringsmetoden blev forladt til Fordel for Anvendelsen af den almindelige vaade Beton. 20 Aar senere fik man imidlertid Erfaring for Ulemperne ved den vaade Beton, og der kom atter Fart i Eksperimenterne med den mere tørre Beton, ved hvis Anvendelse Vibreringen er en uundværlig Hjælper.

I meget stort Tal optog Laboratorierne Verden over de tidligere forladte Forsøg med Vibrering af Beton og Anvendelsen heraf ved Vejbygning fik større og større Udbredelse. Ikke mindst er dette Tilfældet i U. S. A., hvor praktisk talt samtlige offentlige Institutioner kræver Vibrering af alle Slags Betonarbejder. Vibreringsmetoden har endvidere vundet stærkt Terræn i England og endnu mere i Frankrig, medens Tyskland ligger noget tilbage paa dette Omraade. I Danmark anvendes Vibrering kun i mindre Omfang til Betonveje og til større Konstruktioner, hvor de største Forbedringer og Besparelser paa dette Omraade er konstateret, er Vibreringen fremdeles næsten ukendt.

Om Fremgangsmaaden og det Materiel, der anvendes ved Fremstilling af vibreret Cementkonstruktioner, anfører Herr Ingeniør Plum følgende, som gengives efter »Ingeniøren«:

MATERIEL

I U. S. A. anvendes nu udelukkende Nedstikningsvibratorer (Pervibratorer), medens man i England endnu staar fast paa Anvendelsen af Forskallingsvibratorer til Bro- og Husbygning m. m.

Begge Steder har man indtil for nylig anvendt Overfladevibratorer til Veje og lignende, men det er man nu ved at forlade i U. S. A. til Fordel for Pervibrationen, som man finder mere effektiv.

Det er min Erfaring, at til alle Formaal — med

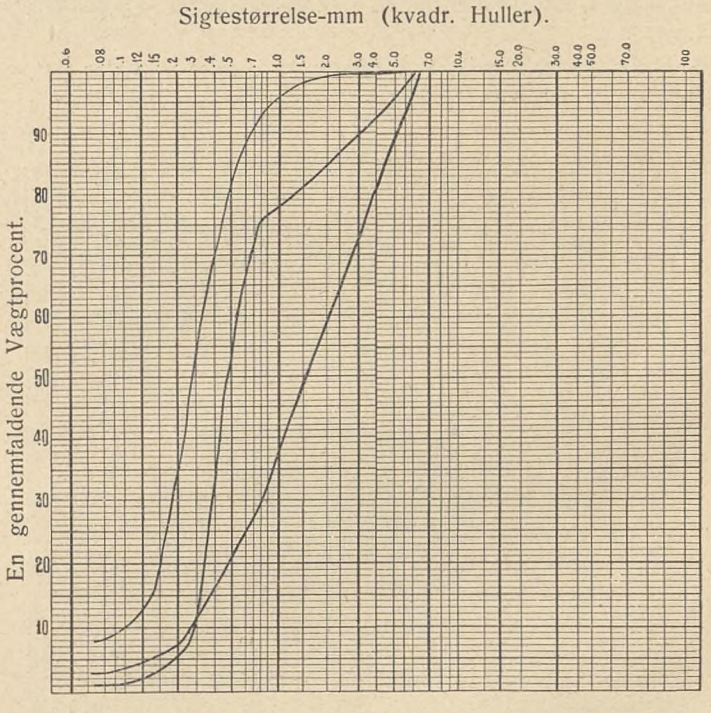

Fig. 2. Sigtekurven for de i Fig. 1 omhandlede Sandsorter.

Undtagelse af ganske tynde Vægge (mindre end 15 cm) — er Pervibreringen det eneste hensigtsmæssige. Nok er Pervibratorer (incl. bevægelig Aksel og Motor) noget dyrere end en Forskallingsvibrator, hvor hele Mekanikken sidder samlet paa eet Sted, men denne Forskel opvejes rigeligt af den langt større Let-

Fig. 3. Lastbil med adskilte Rum for Materialer til 4 Blandinger.

hed, hvormed Pervibratorerne kan flyttes rundt paa Byggepladsen til de Steder, hvor der efterhaanden er Brug for dem. Endvidere har Forskallingsvibratorerne de Ulemper, at de kræver en kraftigere Forstærkning af Formene, samtidig med at en betydelig Del af Effekten gaar tabt i Formen.

Hvor der er tæt Armering, som Betonen normalt daarligt kan passere, vil en Berøring af Jernene med Vibratoren have en meget gavnlig Virkning, og dette kan selvfølgelig kun opnaas med Pervibratorer. Kun ved tynde Vægge, hvor Pervibratorerne daarligt kan faa Plads, og hvor Forskallingsvibratorernes ringe »Aktions-Radius« ikke er til Skade, bør disse sidste anvendes.

Pervibratorerne kan deles i 2 Grupper:

1) Med Motor og Excentrik sammenbyggede.

2) Med Motor og Excentrik hver for sig og forbundet ved en bøjelig Aksel.

Type 1 bygges baade for Trykluft og Elektricitet, men har man ikke paa Arbejdspladsen Trykluft installeret til andre Formaal, vil den elektriske Drift være at fortrække, da den kun koster ca. 10 % af Trykluft-Drift.

Naar Trykluft alligevel anvendes meget, skyldes det, dels at Prisforholdet stiller sig noget gunstigere, hvis Kompressoranlægget ogsaa kan afskrives paa andre Formaal, og dels at Trykluft-Værktøjet er mere robust end det elektriske, samtidig med at de forskellige Farer, der kan være i Forbindelse med Elektricitet, er elimineret.

Type 2 bygges baade med Benzin- og elektriske Motorer. Driften ved de to Metoder koster næsten det samme, saa de anvendes begge i vid Udstrækning.

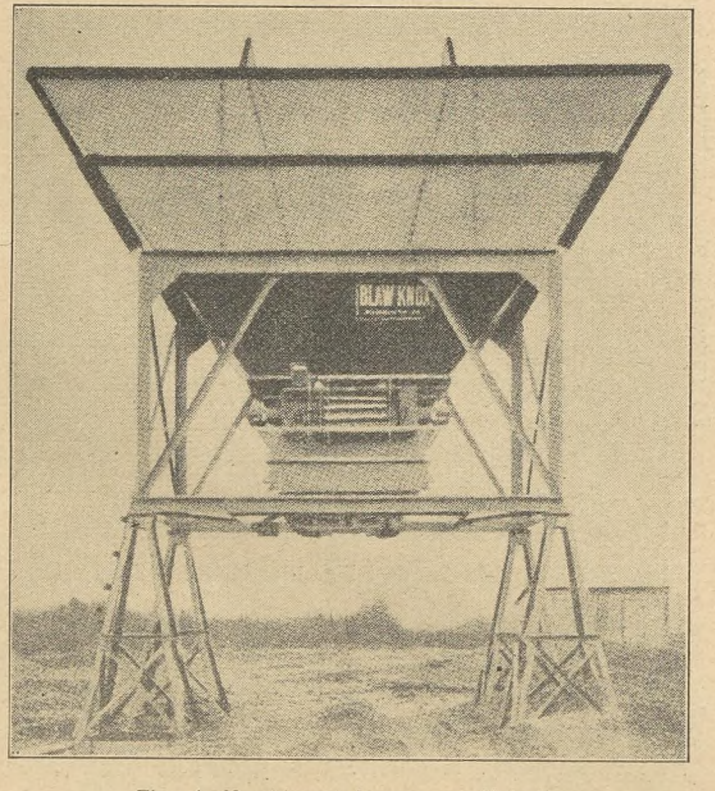

Fig. 4. Kombineret Lager- og Vejesilo.

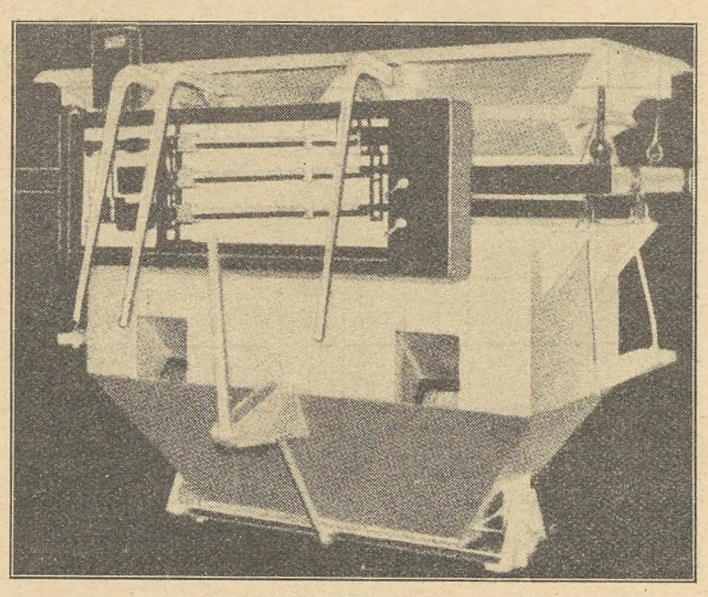

Fig. 5. Detail af Vejesilo.

Forskallingsvibratorerne fremstilles til Trykluft og Elektricitet. Ogsaa her gælder det ovenfor under 1 sagte.

Overfladevibratorer fremstilles næsten udelukkende med Motor og Excentrik i eet, monteret paa en større eller mindre Plade, og til elektrisk Drift.

Naar Amerikanerne, ved Betonveje, nu er ved at forlade Overflade-Vibrationen, skyldes det, at denne ved de store March-Hastigheder, der kræves af Vejmaskinerne (indtil 2000 Kvadratmeter pr. 8 Ton), daarligt kan komprimere mere end ca. 15 cm Tykkelse tilstrækkeligt. Endvidere, at man med disse store Maskiner formaar at bevæge Pervibratorer frem nede midt i Betonen, umiddelbart ovenover eventuel Armering.

Ved mindre Tykkelser og hvor der ikke kan anvendes Maskiner til Vibratorernes Bevægelse gennem Betonen, som f. Eks. ved Etageadskillelser og lignende, vil jeg stadig anse Overfladevibrering for den bedste Løsning.

Under denne Omtale af Materiel til Vibrering vil det ogsaa være paa sin Plads at nævne, at de alm. anvendte Frifalds-Blandemaskiner ikke er egnede til den tørre Beton, men at Tvangsblandere maa anbefales.

Indførelsen af den meget tørre Beton vil have endnu en Række Konsekvenser vedrørende Materiellet, som f. Eks. stejlere Render, andre Trillebørsformer etc., men man maa ikke paa Grund af disse Smaating, der kan volde en Del Vanskeligheder i Begyndelsen, tabe Troen paa den gode Sag: Bedre og billigere Beton-Konstruktioner.

AFMAALING, BLANDING OG TRANSPORT

For at opnaa et godt og ensartet Resultat, er det meget væsentligt, at Blandingsforholdet (Kornkurven) holdes saa vidt muligt konstant, og dette kan kun gøres tilfredsstillende ved Vejning. Tilslagsmaterialerne indeholder jo nemlig altid en Del Vand, som komplicerer Sagen for Sandets vedkommende, idet Rumfanget ikke stiger proportionalt med Vandprocenten (se Fig. 1 & 2), og man kan saaledes ikke, selv om man paa Forhaand kender det procentiske Vandindhold ad anden Vej, vide, hvor meget Sand man har i Rummaalet. Ved at anvende Vejning, hvor Vand- og Vægttilvækst selvfølgelig er proportionale, undgaas denne Kilde til Unøjagtighed.

De fleste Grus- og Stenleverandører i de større Byer er derfor nu begyndt at levere Materialerne afvejede i de ønskede Blandingsforhold i særlige Lastbiler med flere Rum, hvert i Indhold svarende til een Blanding. Den nyeste Konstruktion fremgaar af Fig. 3, hvor det ses, hvorledes de afmaalte Materialer successivt kan udtømmes direkte i Blandemaskinens Elevatorspand. Til Udvejning i Lastbiler og til Brug ved stationære Blandeanlæg er den paa Fig. 4 viste kombinerede Lagersilo med Veje-Silo, Fig. 5, underneden, af Fabrikat »Blaw-Knox« den mest anvendte. Selv ved ganske smaa Arbejder, hvor vi herhjemme ikke vilde drømme om at veje Materialerne, ser man alligevel ofte dette gennemført ved Hjælp af smaa praktiske Vægte som f. Eks. den paa Fig. 6 viste af Fabrikat »Fairbanks-Morse«.

Det er den almindelige Opfattelse, at Tvangsblandere er bedre egnede til den tørre Beton, som Vibreringen kræver, end Frifaldsblandere, og de fleste Laboratorier Amerika over arbejder da ogsaa med denne Type. I Praksis er denne Indstilling imidlertid endnu ikke trængt igennem, og de Blandemaskiner, der anvendes, ligner ganske vore.

Til Transport af færdigblandet Beton over kortere Afstande anvendes den her kendte »Betonkanon« med

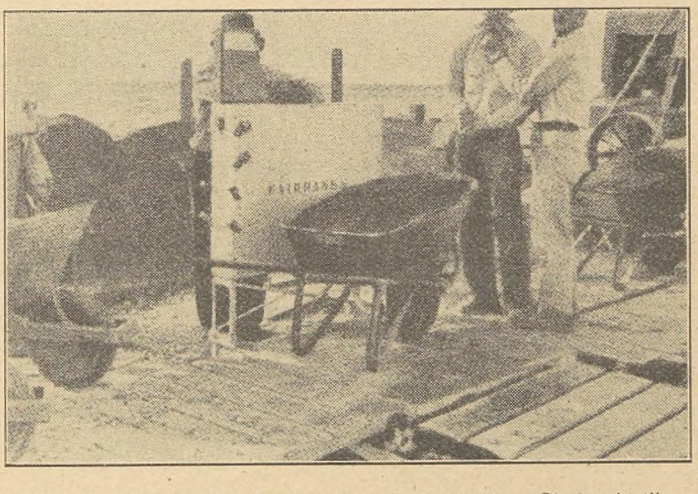

Fig. 6. Transportabel Vægt (med forskellige Skalaer) til Trillebøre.

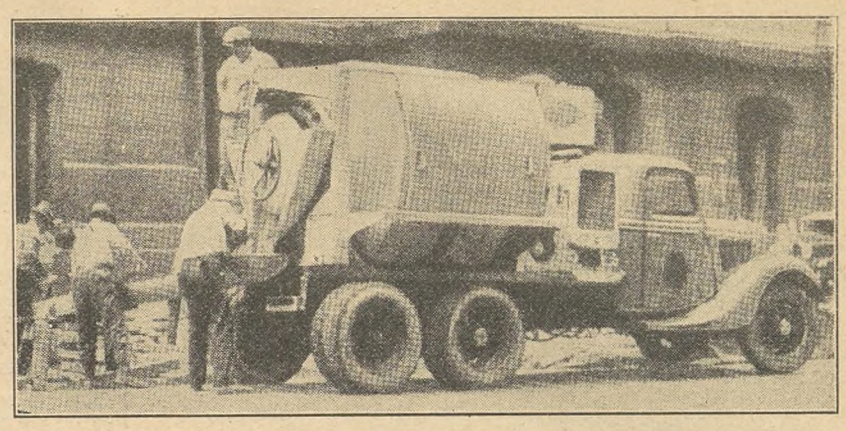

Fig. 7. 5 cub. yd »truck-mixer«. Vægt med fuld Last c. 15 t.

roterende Tromle en Del. Paa de længere Transportafstande er den imidlertid ved at blive fortrængt af kørende Blandemaskiner, i hvilke Materialerne indfyldes tørre, medens det tilsvarende Kvantum Vand fyldes i en særlig Beholder. Naar Maskinen naar frem i umiddelbar Nærhed af Byggepladsen, starter Chaufføren Tromlen og tilsætter Vandet, saaledes at Betonen — hvad der har overordentlig stor Betydning ved Vibrering — er friskblandet, naar den udstøbes. Disse

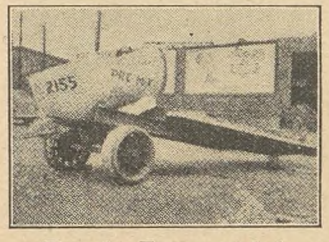

Fig. 8. Transportabel Betonsilo.

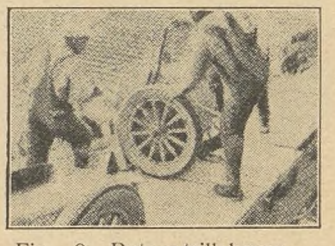

Fig. 9. Beton»trillebøre« med Bilhjul.

Blandemaskine-Biler fremstilles p. t. i Størrelse op til 5 cub.yd. = ca. 4 Kubikmeter (se Fig. 7).

Paa Arbejdspladsen afleveres Betonen som Regel i en lille Silo, der, som Fig. 8 viser, kan udføres transportabel. Betonens Vandring fra Blandemaskine resp. Silo til Udstøbningsstedet foregaar oftest i en Spand (med Bundlukke) hængende i en Kran. I de øvre Etager af høje Bygninger samt andre Steder, hvor disse Kraner ikke kan anvendes, bruges endnu Trillebøre, men som Regel med Gummihjul af den paa Fig. 9 angivne Form. Efter Vibreringens — og den tørre Betons — Indførelse anvendes »Rendebeton« af letforstaaelige Grunde nu næsten ikke mere. En Overgang var man inde paa at vibrere Renderne for herved at bevæge Betonen i disse, dette lykkedes for saa vidt ogsaa, men havde den farlige Fejl, at Betonen rystedes fra hinanden i sine Bestanddele, saa Metoden maa altsaa meget alvorligt fraraades.

UDSTØBNINGEN

Fremgangsmaaden ved Udstøbning i de forskellige Konstruktionsdele, hvoraf en Jernbetonkonstruktion almindeligvis bestaar, er noget varierende og skal derfor nedenfor behandles for hver Del for sig.

Udstøbning i Plader og Bjælker.

Til Husbygning anvendes næsten overalt Nedstikningsvibratorer (Pervibratorer) (se Fig. 13, 14 & 15). Støbningen paabegyndes bedst i et Hjørne med en passende Betonbunke, som man lader Vibratoren bearbejde, til den er flydt ud og sunket sammen til den ønskede Tykkelse. Over »Fronten« af den først bearbejdede Beton anbringes nu den næste, der behandles paa samme Maade og saa fremdeles i koncentriske Ringe om Begyndelsespunktet, idet man gaar metodisk frem efter en bestemt Plan og i en bestemt Retning for at sikre, at intet bliver glemt ved Vibreringen og intet bliver overvibreret.

Fig. 10. Overfladevibrator.

Det maa tilraades i saa vidt Omfang som muligt at berøre Jernene med Vibratorerne og saaledes nyttiggøre disse til Vibreringens Forplantning. Herved opnaas ogsaa Sikkerhed for, at ellers vanskeligt tilgængelige Kroge bag og under Jernene er fyldt. Ved udragende Jern fra tidligere Konstruktionselementer bør der dog udvises nogen Forsigtighed.

Det er af Betydning, at der stadig paa »Fronten« tilføres saa rigelig Beton, at Tykkelsen her er mindst lig den for den færdige Plade, idet den allerede færdigbehandlede Beton bag »Fronten« ellers nemt flyder ud, eller løsner sig ved Væggene. Der maa endvidere sørges for, at »Fronten«s Bevægelse altid foregaar ud ad Radierne for en Cirkel med Centrum i Begyndelseshjørnet, saa det eventuelt overflødige Vand stadig skydes foran og ikke samler sig bagved. Støbningen maa ikke foregaa fra mere end eet Centrum ad Gangen, da dette nemt medfører Uorden i den metodiske Behandling og Indespærring af det omtalte Vand. Med nogen Øvelse kan man med denne Fremgangsmaade frembringe en saa god Afretning af Overfladen, at en ret tilfredsstillende Afretning kan foretages med det forhaandenværende Mørteloverskud.

Fig. 11 & 12. Pervibrering i tykke Vægge.

Hvor stor Jævnhed er paakrævet, anvendes smaa Planvibratorer, der slæbes paa Overfladen (se Fig. 10), medens de fra Vejbygningen kendte større Vibrationsbjælker normalt ikke kan komme paa tale, da de stiller uøkonomiske store Krav til Forskallingen.

Udstøbning i lodrette Konstruktioner b større end 15 cm.

Betonen udlægges i Lag paa 40—60 cm Tykkelse, der færdigvibreres hver for sig (se Fig. 11—12). Indenfor hvert Lag er Fremgangsmaaden den samme som ovenfor under Plader angivne. Vibratoren føres i hvert Lag straks saa langt ned som muligt — som nærmere beskrevet i ovennævnte Artikel — og holdes roligt der, til al Beton indenfor dens Aktionsradius er færdigvibreret. Herefter trækkes den langsomt op — hvis det gaar for hurtigt, efterlader den let et Hulrum i Betonen — og flyttes til næste Nedstikningssted. Der hersker en Del Uenighed om, hvorvidt det er farligt at lade Vibratoren komme i Berøring med underliggende Lag, der allerede er delvis afbundne, eller ej. Næsten alle Laboratorieundersøgelser peger i Retning af, at Genvibrering indenfor en halv Snes Timer er uskadelig, og nogle finder endda, at Betonen forbedres herved.

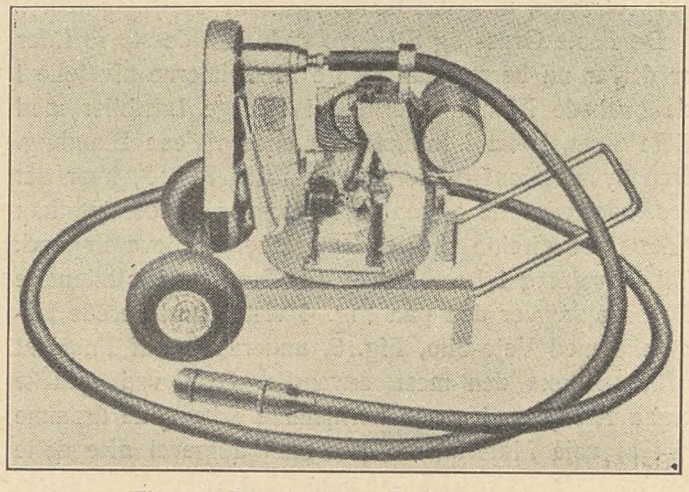

Fig. 13. Pervibrator med Benzinmotor.

Ved Bedømmelsen af disse Resultater maa imidlertid erindres følgende:

Naar en Beton, der er faldet til Ro, pludselig bliver udsat for en ny Vibrering (med anden Acceleration) vil det i første Øjeblik bevirke en Forstyrrelse i den fundne Ligevægtsstilling, saa Partiklerne paany et Øjeblik kastes rundt mellem hinanden, hvorefter de atter finder et nyt Leje. Hele denne Proces gennemløbes helt i de ovenomtalte Laboratorieforsøg, og Resultatet bliver altsaa, at man efter dens Afslutning atter finder en tæt Lejring.

Kommer man i Praksis med Vibratoren i kort Berøring med tidligere færdigvibreret Beton, kan man godt tænke sig, at Partiklerne kun naar at komme i »Uorden«, inden man fjerner Vibratoren igen, saaledes at den nye Fastlejring ikke kommer i Stand, og dette forklarer maaske de daarlige Erfaringer. Det maa derfor nok tilraades saa vidt muligt at undgaa Berøring med underliggende Lag samt overalt at bevæge Vibratorerne meget langsomt, saaledes at de kan naa at »udbedre« eventuelle Skader efter sig.

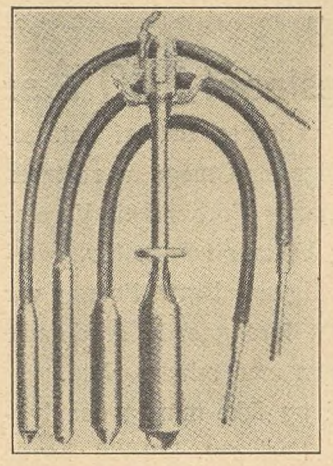

Fig. 14. Trykluftpervibratorer.

Udstøbning i lodrette Konstruktioner b lig eller mindre end 15 cm.

Selv med ringe Armering egner disse Konstruktioner sig kun daarligt for Pervibrering paa Grund af deres Snæverhed, der uforholdsmæssigt vanskeliggør Haandteringen af Vibratoren. Almindeligvis vil det endvidere være vanskeligt at opnaa nogen økonomisk Fordel ved at vibrere saadanne tynde Konstruktioner, idet deres Dimensioner (der ofte er bestemt af andre Grunde end de styrkemæssige) ikke vil kunne reduceres nævneværdigt.

I specielle Tilfælde — hvor f. Eks. Vandtæthed har Betydning — stiller Sagen sig selvfølgelig anderledes, og her vil man med Held kunne anvende Vibrering af Formen. De nærmere Detailler herved hænger nøje sammen med Forskallingsarbejdet og skal derfor omtales udførligere under dette nedenfor. Selve Udstøbningen i disse Konstruktioner foregaar som ovenfor (under b større end 15 cm) beskrevet successivt i 40—60 cm Lag, der hver for sig færdigvibreres.

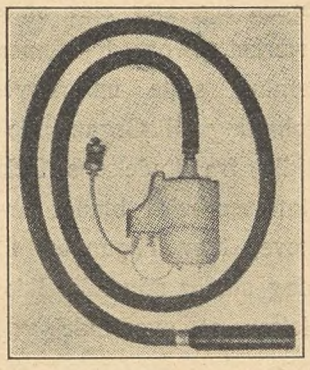

Fig. 15. Elektrisk Pervibrator.

I Henhold til det ovenfor om Genvibrering sagte bør der nok iagttages nogen Forsigtighed med Hensyn til Vibratorens Berøring med Jern, der stikker op af allerede afbundne — men endnu ikke hærdnede — Konstruktioner.

FORSKALLINGEN

Lodrette Flager.

Ved Anvendelse af Pervibratorer vil Betonen lige i Vibratorens Omegn blive næsten flydende og praktisk talt udøve fuldt Vædsketryk paa Formen. Da Vibratorernes Aktionsradius imidlertid er ret begrænset er det dog alt i alt kun smaa Kræfter, der bliver tale om, idet saavel den overliggende tørre Beton som den underliggende færdig komprimerede ikke udøver noget Sidetryk af Betydning.

Der vil derfor ikke være nogen Aarsag til at forstærke Forskallingskonstruktionen som Helhed, men af Hensyn til de ret store »Enkeltkræfter« bør der lægges megen Vægt paa en omhyggelig og konstruktiv rigtig Udførelse af alle Detailler. Om noget egentlig Merforbrug af Forskallingsmateriale vil der saaledes ikke blive tale, men m. h. t. Arbejdslønnen vil der nok være en mindre Forøgelse.

Ved Anvendelse af Formvibrering er Forholdet et andet, idet Forskallingen her maa forstærkes væsentligt for at kunne modstaa de mekaniske Paavirkninger. Denne Stivhedsforøgelse kan dog kun drives til en vis Grænse, idet Formen ellers vil absorbere for meget af Vibrationsenergien, men Praksis lærer hurtigt den rette Mellemting.

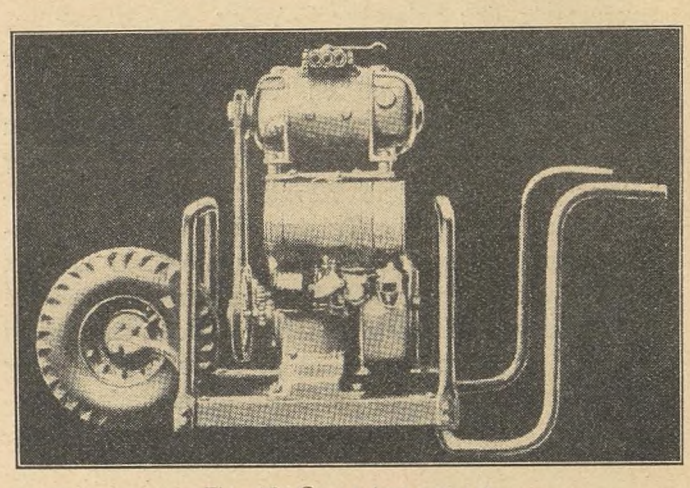

Fig. 16. Generatoraggregat.

Vandrette Flager.

Der vil ligesom ovenfor beskrevet være Anledning til at forstærke enkelte Detailler, men som Helhed er der selvfølgelig ikke tale om nogen Belastningsforøgelse.

VIBRATIONSMATERIEL

Fig. 13 viser en Pervibrator med bøjelig Aksel og transportabel Benzinmotor (Fabrikat »Viber«, Los Angeles, Calif.). Motorkraft ca. 3 HK., Omdrejningstal 3—4000. Forbrug 6—7 Liter pr. Dag.

Fig. 14 viser fire forskellige Størrelser af Pervibratorer med Trykluft Turbiner (Fabrikat Chicago pneumatic Tool, Cleveland, Ohio). Omdrejningstal 7—8000, Arbejdstryk 6—7 atm. Forbrug henholdsvis 35—50—65—80 cu.f. pr. Meter.

Fig. 15 viser en Pervibrator med bøjelig Aksel og Elektromotor. Motorkraft 1,3 HK. Omdrejningstal 9500 (Fabrikat »Viber«).

Fig. 16 viser en transportabel Generator (Fabrikat »Jackson«, Ludingston, Mich), der producerer ¾ KVA til Anvendelse i Forbindelse med Vibratorer af den paa Fig. 15 viste Type m. m. Motorkraft 1,5 HK.

De her viste Typer udgør naturligvis kun en Brøkdel af, hvad der kan faas paa det amerikanske Marked, og der er Grund til at nævne, at nu ogsaa flere Maskinfabriker her og i Sverige fremstiller flere gode og gennemeksperimenterede Typer.

Vibratoren maa (da den jo er en meget hurtiggaaende eksentrisk belastet Motor) ifølge sin Natur være en Maskine, der er stærkt udsat for Slid, og en meget omhyggelig Pasning er derfor nødvendig. Dette gælder ikke mindre den bøjelige Aksel, som de fleste motordrevne Typer er forsynet med. Det maa derfor tilraades at kalkulere yderst forsigtigt ved Anskaffelsen af disse Maskiner, d. v. s. forudse rigelige Reparationsudgifter og kort Afskrivningstid, indtil man har erhvervet sig den nøjagtige Erfaring.

At angive blot nogenlunde nøjagtige Tal for, hvor mange Kubikmeter Beton en Vibrator kan komprimere pr. Time, er selvsagt vanskeligt, da det foruden alle de ydre Omstændigheder bl. a. ogsaa afhænger af, hvor godt den valgte Vibrator egner sig til Formaalet. De efterfølgende Tal for en middelstor Pervibrator, der stammer fra American Portland Cement Ass., angiver derfor ret vide Grænser svarende til ugunstigste og gunstigste Omstændigheder, saa de kan ikke uden videre anvendes til at skønne over en ny Opgave, men de er dog egnede til en almindelig Orientering:

Massive Dæmninger 12—30 Kubikmeter pr. Time pr. Stk.

Fundamenter etc. 8—15 Kubikmeter pr. Time pr. Stk.

Alm. Husbygning 3—8 Kubikmeter pr. Time pr. Stk.

ØKONOMI

Da det antagelig maa forudses, at Vibrering af Beton i Husbygning efterhaanden vil blive almindelig herhjemme, vil det nok være paa sin Plads at fremdrage følgende:

Det er almindelig anerkendt i U. S. A. (som ogsaa i den ovennævnte tidligere Artikel paavist), at Anvendelsen af Vibrering fører til billigere Konstruktioner, først og fremmest fordi de større tilladelige Spændinger muliggør en Reduktion af Dimensionerne og den dermed følgende Besparelse ikke tilnærmelsesvis sluges af de ekstra Omkostninger. Hvor stor denne Besparelse vil blive herhjemme er ikke helt nemt at sige, da vor økonomiske »Mekaniseringsgrad« (se Indledningen) jo er væsentlig lavere end den amerikanske, men det maa dog skønnes, at Metoden absolut ogsaa vil være fordelagtig her.

Af Hensyn til Modsætningsforholdet mellem Bygherre og Entreprenør skal det her fremhæves, *at det er Bygherren, der under Projekteringen indkasserer hele denne Besparelse ved en Reduktion af Mængderne, medens Entreprenøren intet ser til den,* men tværtimod ofte vil komme til højere Enhedspriser.

Selv om altsaa Omstændighederne, som flere Gange nævnt, ikke paa samme Maade stiller sig til Gunst for Vibreringens Økonomi, hvad angaar Betonens Blanding og Støbning, som i U. S. A., maa der dog i høj Grad siges at være Basis for dens Indførelse her i Landet.

Herfølge Afdeling har den 1. Juli bestaaet i 40 Aar

Den 1. Juli i Aaret 1900 vedtoges det af interesserede Arbejdsmænd i Herfølge og Omegn at stifte en Afdeling af Dansk Arbejdsmands Forbund til Varetagelse af fælles Interesser og Vilkaar i Forholdet overfor Arbejdsgiverne der paa Egnen. Dette Forsøg var ikke det første, der efter det foreliggende at dømme allerede blev gjort i 1897, men med mindre Held.

Mange forskellige Forhold og ikke mindst den lykkelige Udgang af den store Lock-out i 1899 havde tilfulde bevist det formaalstjenlige i, at Arbejderklassen stod sammen i stærke Organisationer, som kunde danne en Modvægt mod Arbejdsgivernes paa daværende Tidspunkt stærkt udviklede diktatoriske Tilbøjeligheder.

Det var væsentlig de paa det derliggende Hegnetslund Teglværk beskæftigede Arbejdere, der tog Initiativet til den nye Organisations Oprettelse. Starten var ikke imponerende, kun ca. 15 Medlemmer indtegnede sig, men disse var til Gengæld besjælet af den fornødne Energi, saaledes at Resultaterne af Organisationens Virke snart manifesterede sig. Der blev sluttet Overenskomst med Teglværket, hvorved Lønnen blev hævet. Denne Kendsgerning satte naturligvis yderligere Interessen for Tilslutning til Organisationen i Vejret, og da der samtidig fra Ledelsens Side blev gjort et omfattende Agitationsarbejde blandt Arbejderne i de omliggende Skove, blev Tilgangen til Afdelingen om end langsom dog stadig stigende. Ikke mindst var der mange Skuffelser at overvinde ved Paavirkningen af Skovarbejderne, der daglig var under de stedlige meget organisationsfjendtlige Forstmænds Indflydelse. Men tilsidst faldt ogsaa denne Skanse, og nu er alle Skovarbejderne forlængst organiseret, og dette har været til stor Fordel for de paagældende Arbejderes Vilkaar.

Ogsaa paa andre Omraader har Afdelingen og dens gennem de svundne 40 Aar skiftende Ledelse øvet stor Indflydelse og har derved hævdet sig smukt mellem Forbundets andre Afdelinger. Vi ønsker Afdelingen og dens Medlemmer et hjerteligt til Lykke i Anledning af Mærkedagen.

FRA RIGSDAGEN

De Love, der i denne Omgang skal gøres til Genstand for Omtale er først og fremmest Loven om Statsbanernes Takster, endvidere nogle Krigsforsikringslove af mere almindelig Interesse, fremdeles skal der redegøres for en Del Ændringer i Folkeforsikringsloven, og endelig vil vi kort berøre den nye Ordning vedrørende C.-B.-Mandskabet.

Statsbanernes Takstforhøjelse.

Saavel Persontaksten som Taksten for Gods og levende Dyr forhøjes med 25 pCt. Forhøjelserne er motiveret ved Stigninger i Banernes Udgifter paa en Række Omraader. I Aarene fra 1931 indtil Krigens Udbrud er som Følge af Lønningslov, Stigning i Arbejderlønninger, Regulering af Tjenestetid og Ferie samt Stigning i Kul- og Materialepriser indtraadt Udgiftsstigninger paa 14—15 Mill. Kr. Siden 1. September 1939 vil der komme en aarlig Merudgift paa 35 Mill. Kr., hvoraf alene de 4/5 hidrører fra Brændselspriser, mens Resten er at henføre til Lønkontoens Vækst. Ganske vist har der, siden Grundlaget for de nugældende Takster blev fastlagt i Midten af Tyverne, fundet enkelte Reguleringer i opadgaaende Retning Sted, men de er dog blevet opvejet af Udvidelser paa andre Omraader, som reelt har betydet Takstnedsættelser[1]), f. Eks. kan man tænke paa Udvidelsen af Dobbeltbilletternes Gyldighedstid fra 2 à 3 til 8 Dage, og de, der er gamle nok, ved at fortælle, at den nuværende Fællesklasse meget vel taaler Sammenligning med 2. Klasse fra Verdenskrigen. Ogsaa Hastigheden skal være blevet en helt anden. Hvor om alting er, Kvaliteten af Ydelsen er steget ulige stærkere end Priserne.

Hvordan vi vender og drejer Sagen, saa bliver der kun to Maader at dække Statsbanernes Udgifter paa, gennem Taksten eller gennem Skatter. Men det er ikke ligegyldigt, hvilke af disse Fremgangsmaader man foretrækker. Taksterne er ens for alle for samme Ydelse, mens Skatterne gennem Progressionen fortrinsvis ligger paa de store Indtægter. At dække Udgifterne gennem Skatter er derfor utvivlsomt det mest demokratiske. Nu kan der selvsagt ikke være Tale om udelukkende at basere Statsbanernes Eksistens paa Skatter, saaledes at vi iøvrigt gratis kunde sætte os op i et Tog og blive befordret. Det er ikke svært at forestille sig, hvilket run, der saa vilde blive paa Banerne, og hvilke Krav til Udvidelser, der vilde blive stillet, om Rejselysten fuldtud skulde efterkommes. Rent bortset fra, at Skatterne til Dækning af Udgifterne jo maatte stige anseeligt og derigennem lægge en Dæmper paa Trangen til at komme ud og se med D. S. B., gælder det ogsaa her om at finde en gylden Middelvej. Takster maa der til for at tynde ud i Køen, men herfra og til at kræve fuld Dækning gennem Billetpriser er der et langt Spring. Banerne skal ikke drives efter saadanne saakaldte strengt forretningsmæssige Principper. At Samfundet gennem Skatter skyder noget til er ikke mere end rimeligt.

Spørgsmaalet om Taksterne refererer sig altsaa for en stor Del til Problemet om direkte og indirekte Skatter. Men ogsaa andre Hensyn end de rent skattemæssige dikterer en Takstpolitik, der ikke stiler efter fuld Udgiftsdækning bl. a. Forholdet til konkurrerende Trafikmidler. I Ly af høje Takster vil der uden Regulering fra det offentliges Side let opstaa en Masse »Frie« Vognmænd, som ikke har nok Arbejde til at beskæftige andre end sig selv, og som fremkalder en Slags Smudskonkurrence til de Transportforetagender, der byder Personalet forsvarlige Arbejdsforhold. Fremfor alt har jo Bilen drevet en Slags social Dumping mod Jernbanerne, og det har navnlig, for saa vidt det drejede sig om de smaa Enkeltmandsforetagender, betydet en Fremtrængen af et socialt daarligt betalt Arbejde paa Bekostning af det socialt bedreløndede Arbejde. Et effektiv Transportvæsen forudsætter et Samarbejde mellem alle Grene, og dette vil ogsaa være Garantien for et højt socialt Budget for de beskæftigede. I denne Forbindelse er det interessant at de koncessionerede Rutebilejere har Forbindelse med Arbejdsmandsforbundet og Aftale om overenskomstmæssig Løn.

Dette er Baggrunden for de Angreb, der fra bestemt politisk Side rejser sig mod Statsbanernes Regnskab Aar efter Aar. Ved at rejse Kravet om fuld Dækning tilsigter man at naa to Ting, som i Virkeligheden er forbundet paa det nøjeste: Dels at faa indirekte Skatter, nemlig Takster, i Stedet for direkte (hvorved de kommer til at betale, som har bedst Raad), dels vel vidende om, at dette maa indskrænke Banernes Budget, idet det store Publikum simpelthen maatte rejse mindre, at ramme Jernbanefolkene socialt.

Noget andet end at opstille, hvad der fra demokratisk Synspunkt er mest ønskeligt, er at tage Stilling til, hvad der er politisk muligt, og her kommer man ikke udenom, at Takstvejen i Øjeblikket er den eneste farbare, selvom det kan siges at være højst uheldigt at skride til en Forhøjelse netop efter, at man har sat sig for at undgaa Prisstigninger. For at Forhøjelserne vil medføre Prisstigninger, kan der naturligvis ingen Tvivl være om. Men det kan selvfølgelig siges, at naar der for Tiden kun er en Mulighed at faa Dækning paa,

[1]) Ogsaa denne Gang kommer der Lempelser: Dobbeltbilletter faar 16 Dages Gyldighed, Børn kører for halv Pris til de er 12 Aar (i Stedet for 10), Billigbilletter om Søndagen bliver til billige Weekend-Billetter o .s. v.

nemlig ved Takstforhøjelse, idet Skattevejen er lukket, saa maa man gaa til Forhøjelser med det samme. Venter man, maa Takststigningerne naturligvis blot blive saa meget højere.

Naturligvis var der ved et saa prekært Lovforslags Behandling i Rigsdagen Folk, som maatte indtage Særstandpunkter uden egentlig at kunne fremføre nogle saglige Argumenter herfor. En konservativ, som hedder Prieme, tog sig ømt af den københavnske Nærtrafik. Han sagde, at den blev uretfærdigt behandlet ved at faa en Forhøjelse igen, efter at have faaet det for et Aars Tid siden. Det maa imidlertid fastslaas, at der dergang kun var Tale om en Regulering af Tarifafstanden, saa at den kom i Overensstemmelse med, hvad der gælder andre Steder i Landet. Men Sagen er, at Hr. Prieme ved sidste Valg var lige ved at blive slaaet i sin Kreds, ganske vist af en Partifælle, men alligevel, det gælder om at konsolidere sin Stilling. Og hvad — Aftenberlingeren skal jo have Stof. En Radikal, V. Sørensen, maatte naturligvis saa hjælpe Ekstrabladet og slaa en lille politisk Fedtskilling af Forslaget.

Krigsforsikringsordningerne.

Efter at nu paa det sidste ogsaa Lystfartøjer bliver krigsforsikret, kan der være Grund til at omtale kort samtlige Krigsforsikringslove.

Enhver, der har en Brandforsikring f. Eks., vil vide, at der i Policens Opremsning af Forsikringsvilkaarene staar: Forsikringen dækker ikke Skader, der direkte eller indirekte skyldes Krig, Oprør, borgerlige Uroligheder o. s. v. Den Slags Katastrofer er jo ikke almindeligt forekommende, og det er derved faktisk umuligt at beregne deres Indtræden og derigennem at dække sig mod en Risiko. Paa Frivillighedens Grundlag har man derfor ikke kunnet vente nogen Løsning af Spørgsmaalet, men Staten har maattet ordne det.

Allerede i Maj 1939 fik man Krigsforsikring for Skibe samt deres Ladning og Fragt. Det er dog kun mod Krigsfare i Udlandet, at Forsikringen gælder. Kommer Danmark i Krig ophører Forsikringen. Vi skal imidlertid navnlig omtale Krigsforsikringen af Bygninger, Løsøre og privat Indbo, for hvilke den nævnte Begrænsning naturligvis ikke gælder — ellers havde Forsikringen overhovedet ingen Mening. Løsøre- og Indboforsikringen er særskilt for Landbrug og Ikke-Landbrug.

Med Hensyn til Lovenes Hovedprincipper gælder det, at man har tilsigtet at skabe en Ordning paa gensidigt Grundlag, hvilende paa Forsikringsselskabernes Organisation, idet man derved undgaar at skabe et administrativt Apparat med deraf følgende Etablerings- og Driftsomkostninger. Medlem af Krigsforsikringen er man tvunget til at være, naar man i Forvejen har forsikret paa det paagældende Omraade. For samtlige Forsikringsbidrag, er det saaledes, at Bidrag først paalignes, efter at Krigen er ophørt. Saa vurderer man Skaderne og fordeler dem paa Medlemmerne, saaledes at enhver betaler omkring ½ pCt. aarlig af den Sum, ens Forsikring lyder paa. Indtræder ingen Skader, er det hele gratis.

Efter Loven om Krigsforsikring af Løsøre i og uden for Landbruget er Adgang til at opkræve foreløbige Forsikringsbidrag for at muliggøre hurtig Udbetaling af Erstatning til Genanskaffelse af de tabte Genstande, der kan være nødvendige for den paagældende Erhvervsvirksomheds fortsatte Drift. Ved Krigsforsikring af privat Indbo og Bygninger udbetales Erstatning derimod først efter Krigens Afslutning og først til den Tid opkræves derfor Bidrag.

Ændringer i Folkeforsikringsloven.

Disse gaar stort set ud paa to Ting, nemlig for det første at indføre tvungen Begravelsesforsikring for Sygekassernes nydende Medlemmer og for det andet at indføre ændrede Regler om Kontrollen med Sygeforsikringspligtens Opfyldelse. Hertil kommer, at der i Lighed med, hvad Tilfældet er for forældreløse Børn, giver Børn anbragte paa godkendte Børnehjem Adgang til at blive selvstændige Medlemmer af de anerkendte Sygekasser.

Lov om Civilbeskyttelsestjenesten.

Siden Landet den 9. April blev mørkelagt har et stort Antal af Beskyttelsesmandskabet været indkaldt til Tjeneste. Denne Tjeneste har været meget byrdefuld, og det vil derfor være nødvendigt, at der er Mulighed for en Lettelse af disse personlige Byrder, herunder ogsaa Mulighed for en Afløsning af Mandskabet.

Enhver værnepligtig, som ikke er blevet indkaldt til Aftjening af Værnepligt, kan indkaldes til Civilbeskyttelsestjenesten i et ti-aarigt Tidsrum efter Fremstilling paa Sessionen, dette gælder ogsaa Militærnægtere. Der kan antages frivillige. Staten skal udrede Sygekássekontingent, og man fritages for Invalidepræmie og Kontingent til Arbejdsløshedsforsikring.

I det hele taget ved de indkaldte nu, hvad de har at rette sig efter, ligesom Tilfældet er for de til Hæren indkaldte, saaledes at man endelig kommer bort fra den Uvished, som hidtil har præget hele Ordningen, hvor Sygekassen sagde: I skal betale Kontingent, I er ikke indkaldt, mens Fagforeningerne med samme Ret kunde sige: I kan ikke faa Understøttelse, I er indkaldt. Loven sætter nu faste Rammer for Tjenesten.

24/6. *G.*

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

ARBEJDSLØSHEDEN I MAJ 1940

Ved Udgangen af Maj Maaned 1940 var der ialt 102508 arbejdsløse i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser mod 129972 arbejdsløse ved Udgangen af den foregaaende Maaned. Da Antallet af Medlemmer er opgjort til 499919, bliver Arbejdsløshedsprocenten for Maj 20,5 mod 26,0 ved Udgangen af den foregaaende Maaned.

Paa samme Tidspunkt er Antallet af personligt tilmeldte arbejdssøgende ved Arbejdsanvisningskontorerne opgjort til 14434 mod 15985 ved Udgangen af den foregaaende Maaned. Af de 14434 er 10454 tilmeldt i Hovedstaden og 3980 i Provinsen.

Det samlede Antal arbejdsløse ved Udgangen af Maj er saaledes opgjort til 116942 mod 145957 ved Udgangen af den foregaaende Maaned.

Ved Udgangen af den tilsvarende Maaned i det foregaaende Aar, Maj 1939, var Antallet af arbejdsløse i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser 55180 eller 11,5 pCt. Antallet af personligt tilmeldte var 11961, og det samlede Antal arbejdsløse var saaledes 67141 ved Udgangen af Maj 1939.

De i det følgende opstillede Tabeller vedrører kun arbejdsløse i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser. Nedenstaaende Tabel viser Arbejdsløshedsprocenterne for samtlige organiserede Arbejdere maanedsvis siden 1932.

Samtlige Fag.

	1940	1939	1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Januar	30,1	29,7	29,2	33,0	28,1	29,5	34,4	43,5	34,1
Februar	32,9	26,8	27,7	31,4	30,4	28,3	31,3	42,9	35,9
Marts	30,6	22,8	22,1	28,6	26,2	22,3	28,4	35,4	35,8
April	26,0	16,9	20,3	17,5	19,5	18,3	21,6	28,6	27,7
Maj	20,5[1])	11,5	17,5	14,8	12,9	14,4	16,8	24,3	24,8
Juni		11,1	16,7	13,9	11,5	12,6	15,5	21,9	24,9
Juli		11,0	16,9	15,2	12,1	12,6	15,3	21,7	28,7
August		9,5	16,9	15,1	12,3	13,7	15,5	21,4	29,2
Septbr.		12,5	16,8	16,5	12,9	14,9	16,4	20,9	29,6
Oktober		16,0	18,8	19,2	16,3	17,3	18,2	23,2	31,8
Novbr.		21,3	22,7	23,5	20,0	21,7	22,3	25,7	35,1
Decbr.		32,2	31,6	34,6	30,3	31,7	30,3	37,5	42,8

[1]) Foreløbigt Tal.

I følgende Oversigt har man for Marts, April og Maj Maaned i de samme Aar foretaget en Deling af Arbejdsløshedsprocenten mellem Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse og de øvrige Fag.

Arbejdmændenes Arbejdsløshedskasse.

	1940	1939	1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Marts	43,4	33,0	27,7	43,6	35,1	31,7	39,2	43,8	48,0
April	31,3	23,5	26,9	24,5	28,6	24,6	28,4	35,2	33,7
Maj	20,1[1])	14,7	22,5	19,8	17,7	19,2	20,4	29,5	26,3

[1]) Foreløbigt Tal.

Øvrige Fag.

	1940	1939	1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Marts	22,1	16,0	18,2	18,7	20,8	16,3	21,7	30,2	28,8
April	22,5	12,4	15,8	12,9	13,8	14,1	17,0	24,5	24,0
Maj	20,8[1])	9,5	14,0	11,4	9,8	11,2	14,4	21,0	23,8

[1]) Foreløbigt Tal.

Særskilt for Hovedstaden og Provinsen og med Deling paa 6 Grupper er Antallet af arbejdsløse og Arbejdsløshedsprocenten opgjort i nedenstaaende Oversigt.

	Antal Arbejdsløse ult. Maj 1940[1])	Arbejdsløsheds pCt. ved Udgangen af			
		Maj 1940[1])	April 1940	Maj 1939	April 1939
		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Hovedstaden:					
Byggefag.....	4 797	30,4	37,1	12,0	18,1
Jernindustrien.	6 477	23,4	21,3	7,3	9,9
Anden Industri	13 956	21,9	20,5	11,0	13,2
Handel.....	1 594	9,6	8,9	6,5	7,4
Arbejdsmænd .	14 393	28,6	30,0	16,1	20,3
Andre Fag	4 592	23,8	27,0	15,7	19,4
Ialt...	45 809	23,7	24,1	12,0	15,1
Provinsen:					
Byggefag.....	6 870	23,0	35,2	5,3	10,2
Jernindustrien.	6 924	25,2	23,9	6,0	9,0
Anden Industri	12 960	19,9	22,1	11,3	14,1
Handel	1 832	8,5	8,1	5,2	6,3
Arbejdsmænd .	26 458	17,5	31,8	14,3	24,6
Andre Fag	1 655	15,0	18,6	10,5	13,3
Ialt...	56 699	18,5	27,2	11,3	17,9
Hele Landet	102 508	20,5	26,0	11,5	16,9

[1]) Foreløbige Tal.

Der foreligger endvidere Oplysning om, at der ved Udgangen af Maj 1940 var 4062 organiserede og 454 personligt tilmeldte, i alt 4516 beskæftigede ved Nødhjælpsarbejde mod 3082 organiserede og 362 personligt tilmeldte, i alt 3444, i den foregaaende Maaned. I den tilsvarende Maaned i det foregaaende Aar, Maj 1939, var 4731 organiserede og 477 personligt tilmeldte, ialt 5208, beskæftigede ved Nødhjælpsarbejde. Det skal bemærkes, at de saaledes beskæftigede ikke er medregnet under Antal arbejdsløse.

Juridisk Spørgetime

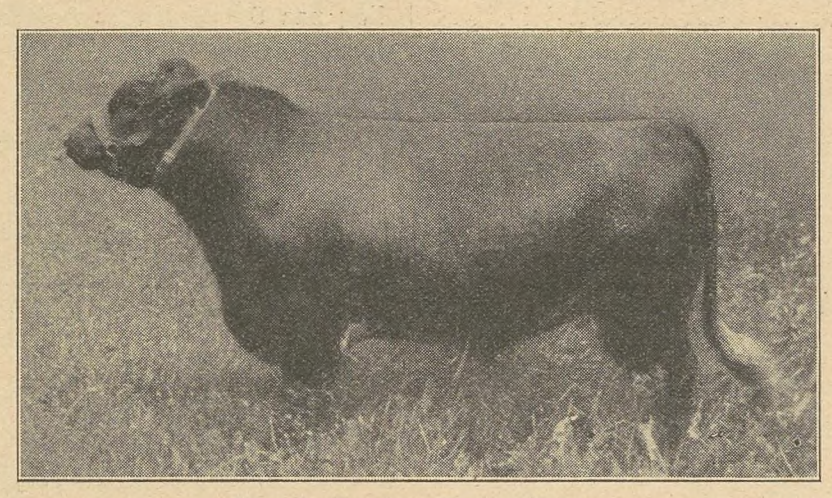
Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Hvor Videnskaben og det praktiske Erhvervs Udøvere arbejder Haand i Haand.

Statens Forsøgsgaarde ved Hillerød

I et Par Artikler har været omtalt Statens Forsøgsmejeri ved Hillerød og det betydningsfulde Arbejde, der udføres her, og i det efterfølgende skal det forsøges at danne et Billede af det ikke mindre betydningsfulde Arbejde, der udføres paa Statens Forsøgsgaarde, »Faurholm« og »Trollesminde«, paa hvis Jorder Forsøgsmejeriet er opført.

Prægtig Tyr fra »Trollesminde«.

Som allerede omtalt er de to Forsøgsvirksomheder knyttet til hinanden i et nært Samarbejde, idet der udføres kombinerede Kvægavls- og Mejeriforsøg, og det vil sikkert derfor som en Fortsættelse af Artiklerne om Forsøgsmejeriet være af stor Interesse at høre lidt om det Arbejde, der udføres paa disse Forsøgsgaarde og den Betydning, det har for det danske Landbrug.

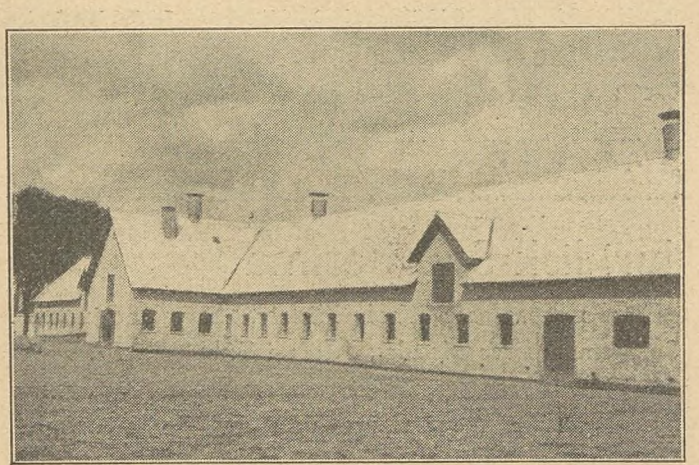
LIDT HISTORIE

»Faurholm« og »Trollesminde« er beliggende henholdsvis 4 km og 2 km Syd for Hillerød. Til »Faurholm« hører et Tilliggende paa 311 ha og til »Trollesminde« 236,5 ha.

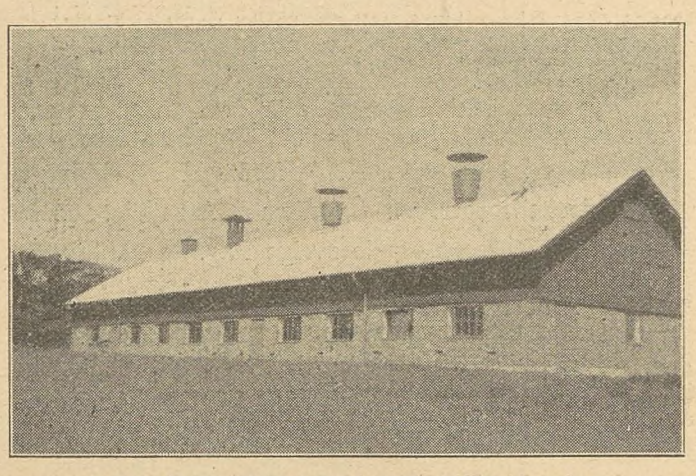
»Faurholm« er langt den ældste af de to Gaarde. Den nævnes allerede i 1366, da dens daværende Ejer pantsatte den til Valdemar Atterdag. I de derefter forløbne ca. 200 Aar skiftede Gaarden stadig Ejer, indtil den i 1558 blev købt af daværende Prins, senere Frederik den Anden. I ca. 150 Aar var den saa i Kongehusets Eje, indtil Frederik den Fjerde henlagde Jordene under det daværende Frederiksborg Stutteri, til hvilket ogsaa hørte det nu nedlagte Hillerødsholm og Jordene til det nuværende »Trollesminde«. I de følgende ca. 150 Aar udgjorde de udstrakte Arealer en Del af Stutteriet, og der blev opført Bygninger paa »Faurholm« og Hillerødsholm til Formaalet. Jordene afgav naturligvis en glimrende Tumleplads og udmærket Græsgang for de mange Heste, og Stutteriet var da ogsaa i det 18. Aarhundrede i stadig Fremgang og anset for et af Europas, maaske Verdens bedste Hestestutterier.

I 1839—40 blev Stutteriet reduceret, hvorefter »Trollesminde« blev udlagt og opbygget. Ca. 30 Aar senere, nemlig i 1871, ophævede Staten Stutteriet, solgte Hillerødsholm, hvor indtil for kort Tid siden endnu det pragtfulde Ridehus stod, som havde hørt til Stutteriet, og bortforpagtede »Faurholm« og »Trollesminde«. Siden da er en Del af de fjernestliggende Jorder bortsolgt til Udstykning, men det samlede Areal er dog som nævnt endnu ca. 550 ha eller ca. 1000 Tønder Land.

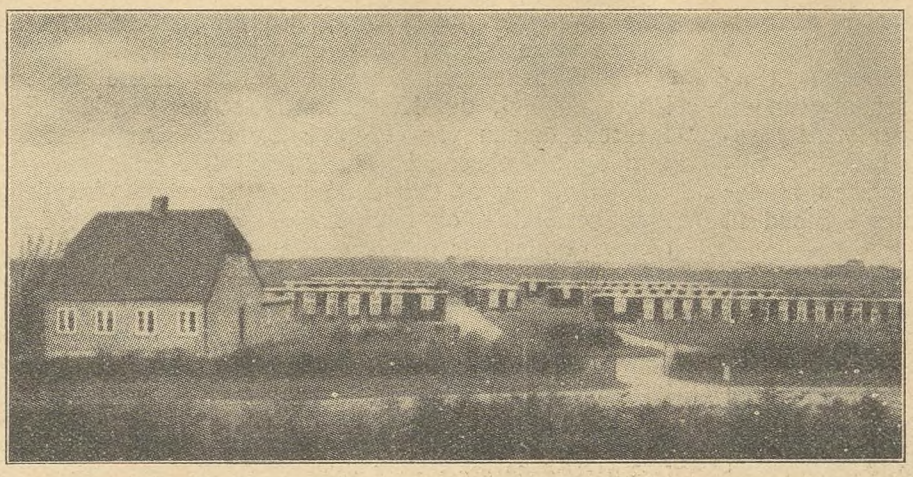
Den 1. April 1917 overtog Staten selv Driften af »Faurholm« og »Trollesminde«. Naar dette skete, saa skyldtes det dels et Ønske fra Dansk Mejeribrug om

Den store Kostaldlænge paa »Trollesminde«.

En af Svinestaldene med særlige Trækkanaler.

Kontrolstationen for Høns paa »Faurholm«.

Oprettelse af et Forsøgsmejeri og dels Ønsket om at faa tilstrækkelig store og faste Forsøgsgaarde stillet til Raadighed for Forsøgsvirksomhed paa Husdyrbrugets Omraade. Disse Forsøg blev paabegyndt af »Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium« i 1883 under Ledelse af Docent N. J. Fjord, og blev udført ambulant rundt om i Landet, ligesom det var Tilfældet med de Forsøg paa Mejeribrugets Omraade, der blev udført før Forsøgsmejeriets Oprettelse. En Række af vore den Gang store Godsejere stillede sig beredvillig til Raadighed for disse Forsøg — og ikke uden økonomiske Ofre, men efterhaanden stod Evnen ikke i Forhold til Viljen, og man maatte derfor se sig om efter andre Muligheder for at fortsætte Forsøgene. Det er nemlig saadan, at en Del af disse Forsøg er meget langvarige og griber stærkt ind i en Landbrugsvirksomheds almindelige Drift og Økonomi, hvorfor det bliver en for stor Byrde for den enkelte Landbrugsvirksomhed, og da Kravene til Forsøgene tillige steg, var det, at man i 1917 skred til Oprettelse af Statens Forsøgsgaarde.

I Aarene, der fulgte umiddelbart efter, blev forskellige af Bygningerne paa de to Gaarde restaurerede, enkelte blev nedrevet for at give Plads for andre, der var egnede til Forsøg, og efterhaanden, efter at man ogsaa havde faaet Besætningerne i Overensstemmelse med de foreløbige Krav, der stilledes fra Forsøgsledelsens Side, naaede man saa vidt, at man blev i Stand til at udføre Forsøg med baade Kreaturer, Svin og Høns, og det er senere blevet udvidet til ogsaa at omfatte Heste og Kaniner.

Det er dog ikke saaledes, at de ambulante Forsøg fuldstændig er bortfaldet. De gennemføres stadig paa en Række store Gaarde rundt om i Landet og har deres store Betydning. Men som nævnt kan Forsøgene være meget langvarige, de kan strække sig over en lang Aarrække, eller de kan gribe for dybt ind i en Virksomheds Drift og Økonomi, og saadanne Forsøg bliver naturligvis altid henlagt til Forsøgsgaardene.

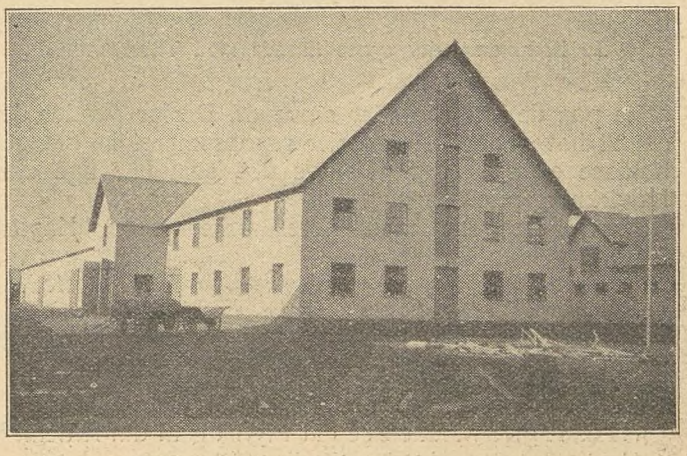
GAARDENES LEDELSE

Fra 1917 til 1934 var Gaardenes Drift overdraget et af Landbrugsministeriet nedsat Administrationsudvalg og den daglige Ledelse blev forestaaet af en Inspektør. I 1934 blev dette Administrationsudvalg ophævet og Gaardene blev underlagt Statens Husdyrbrugsudvalg, der tillige har Ansvaret for Ledelsen af »Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium« i København. Selve Forsøgsarbejdet ledes af »Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium«, saaledes at Forsøgene med Kvæg ledes af Professor Hansen-Larsen, Forsøgene med Heste, Svin og Kaniner af Professor Johs. Jespersen og Hønseforsøgene af Forsøgsleder Bælum. Det daglige Arbejde og Tilsyn med Forsøgene varetages af 7 specialuddannede Assistenter.

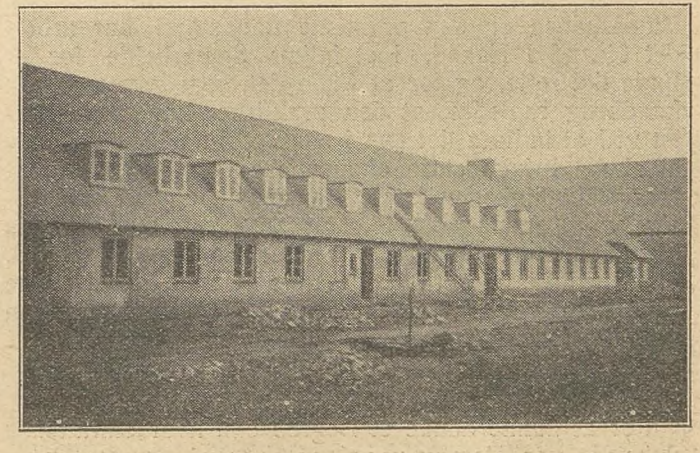
LANDBRUGSVIRKSOMHEDEN

Det er vistnok en almindelig Opfattelse, at Forsøgsvirksomheden paa Statens Gaarde ogsaa omfatter Markbruget. Det er imidlertid en forkert Opfattelse, idet man paa Statens Forsøgsgaarde overhovedet ikke beskæftiger sig med Planteavlsforsøg ud over ganske enkelte. Gaardene drives som almindeligt Landbrug, tilpasset dels efter de specielle Krav fra Forsøgsvirksomheden og dels efter Konjunkturerne paa Landbrugets Produkter, og man tilstræber iøvrigt en Driftsform, der er typisk for det moderne Vekselbrug.

Men hvorfor saa disse vældige Arealer, vil man maaske spørge. Ja, der har jo ogsaa fra enkelte Sider indenfor Husmandsbevægelsen været Røster fremme om, at man burde udstykke dem til Husmandsbrug. Man fandt det meningsløst, at Staten laa inde med saa store Arealer for at foretage Forsøg med Husdyr m. m. og fandt, at de vilde gøre langt større Nytte, saafremt de blev udstykket i mindre Brug. Disse Røster er dog vist forstummet igen, og Aarsagen til, at de i det hele taget er fremkommet, maa vist søges i,

Laden paa »Trollesminde«.

Beboelseslænge for Assistenter og Landvæsenselever.

at man ikke har haft den rette Forstaaelse af Forsøgsvirksomheden. Vel foretages der paa Statens Forsøgsgaarde kun Forsøg paa Husdyrbrugets Omraade, men man maa huske paa, at der for at gennemføre saadanne Forsøg til de mindste Enkeltheder, ogsaa maa raades over de nødvendige Virkemidler, altsaa alt det som en stor Landbrugsvirksomhed raader over. Uden det vil man nemlig ikke være i Stand til

»Sommerhus« for Kyllinger.

at gennemføre Forsøgene paa rette Maade og saaledes, at de faar den Betydning som de bør og skal have for det danske Landbrug og dermed for det danske Samfund.

Og lad det være sagt med det samme, at saavel som paa Statens Forsøgsmejeri, er der paa Statens Forsøgsgaarde i de Aar, der er gaaet siden Forsøgsvirksomheden blev oprettet, gennemført Forsøg, som har haft umaadelig Betydning for dansk Landbrug og som i meget høj Grad har bidraget til, at Danmark i Dag indtager en førende Plads blandt Verdens Landbrugslande.

Men her som paa saa mange andre Omraader: Resultaterne af Forsøgene naar ikke ud til den store Offentlighed, og naar det endelig sker da kun i stærkt sammentrængt Form. Det hedder maaske, at der paa Statens Forsøgsgaarde er foretaget Forsøg med dette eller hint, og det har vist sig at svare til Formaalet. Basta! Ikke mere om det. Og maaske er Resultatet først fremkommet efter aarelange Forsøg. Dag ud og Dag ind, Maaned efter Maaned, Aar efter Aar har man kontrolleret og opnoteret hver eneste lille Detalje, gentaget Forsøgene atter og atter under forskellige skiftende Forhold, indtil man tilsidst har indkredset Resultatet og har kunnet sige god for det. Videnskaben og den praktiske Landmand har arbejdet Haand i Haand, i et intimt Samarbejde for at finde det rette, og for at finde det, som gavner dansk Landbrug saaledes, at den praktiske Landmand har let ved at indføre det nye i sin Bedrift uden først selv at skulle bringe store økonomiske Ofre. Men alt det faar Offentligheden intet at vide om, og det er maaske en af Aarsagerne til, at mange ser med en vis Skepsis paa alt, hvad der hedder Forsøgsvirksomhed. Man kender intet til det mange Gange brydsomme Arbejde, der gaar forud, men Resultaterne tager man som en Selvfølgelighed.

STORE KVÆGBESÆTNINGER

For at kunne danne et Begreb om, hvor omfattende Arbejdet paa Forsøgsgaardene er, skal nævnes nogle Tal, som stammer fra Aaret 1938—39, idet der endnu ikke foreligger nogen Opgørelse for det sidste Aar. Nogen væsentlig Afvigelse er der dog ikke.

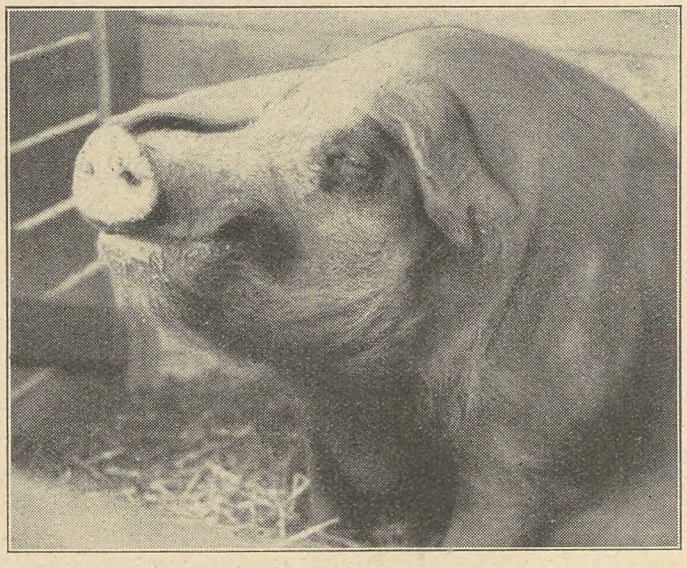
Hestebesætningerne bestod af 44 Heste og 19 Plage og Føl, og Kvægbesætningerne af 503 Stk. Hønsebestanden var 1240 Stk., Kaninbestanden 42 Stk. og Svinebesætningerne af ialt 216 Stk.

Man vil se, at Gaardene har en meget betydelig Kvægbesætning, og mange vil maaske spørge om det er nødvendigt for at udføre Forsøg. Kunde man ikke nøjes med et meget, meget mindre Antal og alligevel opnaa samme Resultater ved Forsøgene?

Svaret maa blive et absolut Nej. For at kunne gennemføre Forsøgene saa de virkelig faar nogen Betydning, maa man nemlig have saa mange Dyr at vælge imellem som vel muligt. Man maa have Individer i forskellige Aldre, af forskellig Race, af forskellig Afstamning og af forskellig Konstitution for at Forsøgene skal kunne overføres paa de Besætninger, der staar rundt om paa Gaardene i Landet, idet det jo nemlig er dem Forsøgene er baseret paa.

Ligesom Menneskene har ogsaa Dyrene forskellig Konstitution. De kan være født paa samme Tid, opvokset under samme Vilkaar og alligevel viser det sig, at den ene har en langt kraftigere Konstitution end den anden, hvorfor ogsaa Ydeevnen er langt større.

I enhver Besætning har man kraftige og mindre kraftige Individer, og derfor gælder det om ved Forsøgene netop at tage Hensyn hertil. Tænker man sig f. Eks., at man anstillede Forsøg med en halv Snes Dyr af kraftig Konstitution og samtidig et tilsvarende Hold af mindre kraftig Konstitution, vilde man maaske se det Særsyn, at det, som havde en heldig Indvirkning paa de svage Individer, havde lige den mod-

En Kammerat, der synes tilfreds med Tilværelsen.

satte paa de kraftige eller omvendt. Derfor gælder det om at have begge Kategorier repræsenteret i Forsøgsholdene og saa søge at finde det, som har lige stor Indvirkning paa begge.

Men Forsøgene med Kreaturerne er et Kapitel for sig.

I. A. Ørsted.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Lidt om Kartoflens Historie

Dersom Vejret ellers skikker sig nogenlunde, skulde det blive et Kartoffelaar i Aar; der er i hvert Fald i det forløbne Foraar udfoldet store Anstrengelser for at forøge Kartoffelproduktionen det mest mulige. Disse Bestræbelser har været særdeles vel begrundet, saavel i den øjeblikkelige Situation som i de Udsigter, der tegner sig for vort Land i den nærmeste Fremtid. Det første fornødne for vort Land, saaledes som Stillingen er, maa nødvendigvis være, at sikre Befolkningen de nødvendigste Livsfornødenheder ved vor egen Produktion, og til de vigtigste Fornødenheder hører i vore Dage her i Landet Kartoflerne, de udgør sammen med Rugbrødet den væsentligste Del af den jævne Befolknings, for ikke at tale om den fattigste Del af Befolkningens daglige Kost.

Kartoflen hører til det Hold af Nytteplanter, som er kommet til Europa fra Amerika, i dette Tilfælde nærmere bestemt Sydamerika. Da de spanske Erobrere i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede kom til Sydamerika, forefandt de her en i mange Henseender højtstaaende Kultur, navnlig var Agerdyrkningen efter sin Tid højt udviklet. Blandt de Kulturplanter, den indfødte Befolkning dyrkede og udnyttede, var Kartoflen. Det var ganske vist ikke den Slags Varer disse spanske Erobrere var ude efter, det var først og fremmest Begærlighed efter Rigdomme i Form af Guld og Sølv og andre Kostbarheder, der drev dem over Havet, de var mere Skattejægere end enten Kultursøgere eller Kulturspredere. Men nu vilde Tilfældet, at det alligevel var ved deres Røvertogter, at Europa fik Kendskabet til en Vare, der er kommet til at spille en saa fremtrædende Rolle for Befolkningens mest elementære Behov, som Kartoflen nu gør.

Til at begynde med blev den fortræffelige Kulturplantes Værdi nu slet ikke vurderet efter Fortjeneste i de europæiske Lande.

For Nutidsmennesker lyder det saa mærkeligt, at man knapt vil tro det, at Kartoflen i sin Tid var en Luksusspise, der kun fandtes som Delikatesse paa de riges Bord, men historiske Beretninger samstemmer i, at saaledes var det i lange Tider overalt i Europa. Datidens Nationaløkonomer og Statsmænd forstod ikke, hvad det egentligt var for et glimrende Folkeernæringsmiddel, vor Verdensdel her var kommet i Besiddelse af. At det kunde faa den allerstørste Betydning for hele Samfundets Økonomi, faldt dem ikke ind, de levede i glad Uvidenhed i den Opfattelse, at Kartoflen var en sjælden Plante, som hørte hjemme i Slotshaverne, og i tilberedt Tilstand paa Fyrsternes og Adelsmændenes Borde. Det var Maskinindustriens Opstaaen og Udvikling, som for Alvor først vakte de styrendes Interesser for Kartoflen.

Man begyndte at beskæftige sig med den i to forskellige Egenskaber, dels som Raastof til Fremstilling af andre Varer, og dels indirekte som Ernæringsmiddel for den voksende Arbejderbefolkning. Der blev anstillet en Uendelighed af Forsøg af Kemikere, saavel som af praktiske Industridrivende med det Formaal at udfinde, hvad der kunde fremstilles af Kartoflen. Man stillede store Forventninger til, hvad der kunde opnaas i saa Henseende, Forventninger, som ganske vist for en stor Del blev skuffet; men dog ikke forblev uden videre Resultat, det blev konstateret, at Kartoflen med Fordel lod sig forarbejde til Mel, Stivelse, Sprit o. s. v. Af de Ting, hvortil Kartoflen kunde anvendes som Raavare, var bl. a. Pudder, som der i Paryktiden var et stort Marked for. Men det, der frem for noget andet ansporede den regerende Overklasse til at sætte stærkt ind for Kartoflens Udbredelse, var naturligvis, at man indsaa en Forøgelse i Produktionen af de aller nødvendigste og billigste Livsfornødenheder var nødvendig, dersom Arbejderbefolkningen skulde blive i Stand til fremdeles at opretholde Livet, forplante Slægten og saaledes afgive Udbytningsobjekter i det Omfang, Overklassen var interesseret i. Alle Midler blev derfor bragt i Anvendelse for at faa Bønderne til at dyrke Kartoflen i saa stor Udstrækning som muligt, der udsendtes i det Øjemed Kartoffelagitatorer, som søgte at overbevise Folk om Kartoflens vidunderlige Egenskaber, og de baade nationaløkonomiske og privatøkonomiske Velsignelser, dens Dyrkning og Udnyttelse vilde medføre. Der blev uddelt gratis Læggekartofler og udsat Præmier for Dyrkningen. Præsterne forkyndte Kartoflens Evangelium fra Prædikestolen (den Tids bedste Propagandamiddel) og for de faa, der kunde læse, forelaa en sand Syndflod af Agitationsskrifter til Fordel for Kartoffelavlen; men det gik hverken let eller gnidningsløst at faa Befolkningen vænnet til Kartoflen, den blev mødt med Skepsis baade af dem, der skulde dyrke den, og dem, der skulde spise den. Enkelte Steder greb Myndighederne til Tvangsforanstaltninger overfor Bønderne, for at faa dem til at dyrke Kartofler, ligesom der blev meddelt, at Tjenestefolk, som viste den »Halstarrighed« ikke at ville spise Kartofler, skulde drages alvorligt til Ansvar herfor, men trods alt vedblev der længe at gøre sig en stærk passiv Modstand gældende. Det synes som om, der hos den jævne Befolkning findes, eller i hvert Fald fandtes, en vis medfødt Mistro overfor de Planter, hvis Frugter ikke modnes over Jorden direkte i Solens Lys. Der gik ikke blot Aartier, men Aarhundreder før denne Mistro blev overvundet for Kartoffeldyrkningens vedkommende, men overvundet blev den, og lidt ind i det 19. Aarhundrede var Kartoflen blevet til et af de almindeligste Næringsmidler for Arbejderbefolkningen i de mest fremskredne Industrilande. For vort Lands vedkommende skete det langt senere, men ogsaa her er Kartoflen kommet til at spille en afgørende Rolle i den brede Befolknings Husholdning, derom vidner de Anstrengelser, der som nævnt er udfoldet for at fremme Kartoffelavlen og faa Folk, som ellers ikke lægger Vægt paa Kartoffelavl, til at gøre det i Aar. Det maa oprigtigt haabes, at det resulterer i, at der bliver tilstrækkeligt til at kunne forsyne Befolkningen med dette vigtige Næringsmiddel til en Pris, som ligger saaledes, at det stadig kan siges, at Kartoflen er et billigt Næringsmiddel.

M. O.

Remisearbejdernes Fællesforbund D. S. B. fylder 25 Aar

Staaende fra venstre: Vilhelm Jensen, Fredericia, C. C. Hansen, Fredericia, C. Bolderslev, Tønder, G. Hussted, Struer. Siddende fra venstre: J. C. Christensen, Aarhus, Næstformand, O. Heintze, København, Formand, C. Rasmussen, København, Kasserer.

En af Dansk Arbejdsmands Forbunds Afdelinger, Remisearbejdernes Fællesforbund D. S. B., kan den 3. Juli fejre sit 25 Aars Jubilæum.

Organisationen bestaar af timelønnede, fast ansatte Remisearbejdere og de med Ansættelse for Øje antagne Ekstraarbejdere. Fællesforbundet bestaar af 23 Afdelinger med 1016 Medlemmer spredt over hele Landet. Disse Afdelinger er ikke tilsluttet de lokale Afdelinger af D. A. F., men er gennem Fællesforbundet tilsluttet Dansk Arbejdsmands Forbund.

Denne særlige Organisationsform har sin egen Historie. Før Fællesforbundet blev stiftet i 1915 bestod der Organisationer af Remisearbejdere i en Række Byer, men kun København, Aarhus, Frederikshavn og Struer Afdelinger var Medlemmer af de lokale Afdelinger under D. A. F. De andre Afdelinger var organiseret i et Landsforbund, der ikke ønskede at have noget at gøre med Arbejdsmænd, »de Gule« kaldte man dem. Denne Tilstand var naturligvis uholdbar, fordi de to Grupper ofte kom til at modarbejde hinanden, noget Administrationen ingenlunde beklagede, men det gik ud over de ønskede Resultater. Derfor blev der i nogle Aar gjort et særligt Arbejde for at nærme Parterne til hinanden, og som sit Bidrag gav D. A. F. Tilladelse til, at der dannedes et Landsforbund af Remisearbejdere med Tilslutning til Forbund og Arbejdsløshedskasse.

Da Fællesforbundet i 1915 først var en Kendsgerning, var der ingen »Slinger i Valsen«, Medlemstallet steg stærkt de første Aar, da det lykkedes at indagitere de, der endnu stod som uorganiserede, og i Dag kendes Begrebet »uorganiseret« ikke hos Remisearbejderne. Som Følge af Statsbanernes særlige Udvikling og Administration blev Organisationsarbejdet og Forhandlingsformen anderledes end i det frie Erhverv. Ved Statsbanerne danner alle timelønnede, fast ansatte Arbejdere, d. v. s. Værksteds- og Remisearbejderne, en Fællesorganisation, der har Forhandlingsret med Administrationen, dog forstaaet saaledes, at de enkelte Grupper har Ret til at lade sig repræsentere ved en Forbundsrepræsentant. Denne Forhandlingsret til Fællesorganisationen fører naturligvis med sig, at Arbejdet for bedre Løn- og Arbejdsvilkaar er koncentreret her, og det er da ogsaa lykkedes ved dette Samarbejde at naa betydelige Resultater.

Et Par Gange har Remisearbejdernes Fællesforbund gjort Brug af den Ret, det har til at lade Forbundet træde til i Forhandlinger, det var, naar Vejen frem gennem Fællesorganisationen synes lukket. I et saadant Tilfælde i 1931 tilspidsedes Situationen saa voldsomt, at *Lyngsie* maatte tage det svære Skyts frem og varsle Strejke overfor Statsbanerne. Remisearbejderne har i Følge Bestemmelser for fast ansatte ikke Strejkeret, saa da *Lyngsie* truede med at trække disse Folk ud, vakte det nogen Bestyrtelse. Administrationen var derefter til at faa i Tale, og et Resultat blev naaet.

Da Fællesforbundet blev stiftet i 1915 var Løn- og Arbejdsvilkaar elendige. Timelønnen var 38 Øre. Arbejdstiden 60 Timer den ene og 70 Timer den anden Uge. For at bøde lidt paa den ringe Fortjeneste præsteredes der meget Overarbejde. Det er kendt, at en enkelt havde haft 3900 Arbejdstimer paa et Aar. Overtidsbetalingen var 15 Øre pr. Time. Set paa denne Baggrund kan Fællesforbundet konstatere gode Resultater af dets Virksomhed, idet ikke alene Lønnen er stærkt forbedret, men store Fremskridt er naaet paa Arbejdsforholdets andre Omraader.

Det har ikke altid været let for Fællesforbundet at se Vej frem. Den almindelige Opfattelse, at naar bare man arbejder for Staten er det ingen Sag, er stærkt misvisende. Statsbanerne er Arbejdsgiver overfor sine Folk paa samme Maade som en privat Arbejdsgiver, dertil den Bureaukratisme og ophøjede »Vi alene vide«, der tidligere har præget Administrationen. Forhandlingsret var det svært at opnaa, og da det endelig lykkedes at faa Forhandlingsretten, fandtes den Slutbemærkning, at hvis Enighed ikke opnaaedes, var Ministeren bestemmende. Hvad det har betydet

under reaktionære Regeringer, behøver ingen nærmere Forklaring. Bureaukratismen var udbredt. En Sags Behandling kunde trækkes i Langdrag. Den skulde undersøges, prøves, vurderes, mange Mennesker skulde sige deres Mening, alt mens Tiden gik. I et Tilfælde gik der halvandet Aar med en ganske enkelt Lønsags Behandling. Er der noget at sige til, at en Mand med *Lyngsies* Tempo satte haardt ind. Forholdene har bedret sig. Den Demokratisering, der foregaar i Samfundet, virker ogsaa ind paa Statsbaneadministrationen og giver Mulighed for bedre Samarbejde Parterne imellem.

Det er ikke muligt her at gaa ind paa en nærmere Omtale af Fællesforbundets Udvikling og indre Arbejde, men her kan henvises til et Festskrift, der udsendes i Anledning af Jubilæet.

Som allerede sagt har Forholdet til Forbundet været det bedste. Remisearbejderne har indset, at de, trods deres faste Ansættelse, har den største Interesse i, hvorledes Løn- og Arbejdsvilkaar er i Privatindustrien. Herefter vil deres egne Forhold før eller senere blive bestemt. Enhver Støtte til Privatindustriens Folk gennem Forbundet, det være sig økonomisk eller moralsk, vil derfor indirekte komme dem selv til Gode.

Fællesforbundet er ude for det ret enestaaende, at saavel Formanden *O. Heintze* som Kassereren *Carl Rasmussen* har gjort hele Felttoget med, idet de ikke alene har beklædt deres Tillidsposter i 25 Aar, men ogsaa været med i Pionerarbejdet for Stiftelsen af Fællesforbundet. Det er en Præstation, der ikke blot viser de to Mænds Evner som Organisationsledere, men ogsaa giver Udtryk for en indre Stabilitet. Tiden er ikke til store Festligheder, men Fællesforbundet afholder det ordinære Delegeretmøde i Vejle paa Jubilæumsdagen. Der er ingen Tvivl om, at Repræsentanterne her vil samles i Glæde over de opnaaede Resultater og i Hyldest til de Mænd, der rejste Organisationen.

Til Lykke med Mærkedagen.

Fra Fællesforbundet

Tikøb — Tikøb Kommune. Vedrørende Betalingen til timelønnede Tromle- og Traktorførere er der opnaaet særlig Overenskomst. Til den normale Timeløn betales 20 % i Akkordafsavnstillæg og 20 Øre i Maskintillæg foruden Dyrtidstillæg. Opsigelse som for de øvrige med D. A. F. gældende Overenskomster.

Øster Lindet — Øster Lindet Kommune. Foranlediget af en Indberetning fra vor Afdeling har vi overfor Sogneraadet paaklaget, at Kommunens 3 Vejmænd i Vinter har været anvendt til Snekastningsarbejde uden at faa anden Betaling herfor end den alm. Vejmandsbetaling og uden at faa særligt Tillæg for Natarbejde. Vi har forlangt, at de paagældende Vejmænd for det udførte Snekastningsarbejde fik fuld tarifmæssig Betaling plus det alm. gældende Dyrtidstillæg samt Tillæg 100% for Natarbejde, ligesom vi har gjort opmærksom paa, at disse Kravs Opfyldelse var nødvendig for at opnaa det særlige Statstilskud til Arbejdet. Herefter har vi modtaget Meddelelse om, at Vejmændene nu har faaet afregnet efter tarifmæssig Løn i hele Snekastningsperioden.

Aarhus K. — Travtrænerne i Aarhus. Overenskomsten fornyet, idet der til Ugelønnen er lagt Kr. 1,00, samt at Travtrænerne har tiltraadt den mellem Hovedorganisationerne gældende Dyrtidsordning af 31. Oktober 1939.

Nørresundby H. — Foreningen af Arbejdsgivere ved Aalborg og Nørresundby Havne. Der opstod Uoverensstemmelse om Betalingen for Indladning af Superfosfat emballeret i 50 kg Sække (Papir), mod tidligere Emballering i 100 kg Jutesække. Der har været afholdt Besigtigelse og senere Voldgift med Dommer Axel Nielsen som Opmand, og Kendelsen gaar ud paa, at det paagældende Arbejde skal aflønnes med et Tillæg af 30 pCt. til den overenskomstmæssige Betaling.

Jelling Afd. — Gdr. P. Hougaard. I ovennævnte Sag har vort Medlem Fodermester Hartvig Laursen efter Fabrikdirektoratets Afgørelse faaet udstedt sine Feriemærker for ialt 40 Kr.

D. A. F. — Havnesammenslutningen. Foranlediget af, at Gødning og andre Varer nu fremkommer i Papiremballage a 50 kg Poser opstod der rundt om i Havnebyerne Krav om Tillægsbetaling for disse Varer, da Overenskomsterne i Almindelighed forudsatte Varens Fremkomst i Sække paa ca. 100 kg. Paa Grund af de vanskelige Forhold enedes Forbundet med Havnesammenslutningen om at træffe en midlertidig generel Afgørelse af Spørgsmaalet, saaledes at der, uden Præcedens, af nogen Art for nogen af Parterne, ydes et Tillæg af 10 pCt., hvilken Tillægsbetaling faar tilbagevirkende Kraft fra 3. Januar 1940.

Droske-Chaufførerne — Droskecentralen »Taxa«. For Overenskomstnævnet indbragtes Spørgsmaalet om Beregningen af Dyrtidstillæget for Værkstedsdage. Ved Kendelse af 24. Maj 1940 har Nævnet fastslaaet, at Chaufførerne skal have Dyrtidstillæget beregnet i Forhold til Differencen mellem 2 Beløb i Overenskomsten, nemlig Kr. 5,80, der er Erstatning for Vognens Standsning paa Grund af Reparation eller lignende Aarsager, og Kr. 12,50, der er Betaling, saafremt Chaufføren i et saadant Tilfælde skal deltage i Vognens Reparation paa Værkstedet.

Odense L. P. — Odense Kafferisteri- og The-Import. Arbejdsgiveren havde, støttet af Havnesammenslutningen, vægret sig ved at ubetale Dyrtidstillæg til Budene under Henvisning til, at Firmaet havde lokal Overenskomst med Fagforeningen, hvilken Overenskomst var gældende indtil 1. Marts 1941, hvilket maatte medføre, at man ikke var bundet af Arbejdsgiverforeningens Dyrtids-Overenskomst af 31. Oktober 1939. Sagen blev indbragt for Overenskomst-Nævnet, der i Kendelse af 24. Maj 1940 har fastslaaet, at Firmaet er pligtig at yde Budene Dyrtidstillæg i Henhold til Hoved-Overenskomsten om Dyrtidsregulering.

Ungdomsafdelingen — Danske Tapetfabriker A/S's Virksomheder. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Ugeløn: a) Budene:

14-aarige	Kr.	21,00
15-aarige	»	25,00
16-aarige	»	29,00
17-aarige	»	33,00

Leveres Uniform, formindskes Ugelønnen for alle Satser med Kr. 2,00.

b) Arbejdsdrenge:

14-aarige	Kr.	19,00
15-aarige	»	23,00
16-aarige	»	27,00
17-aarige	»	31,00

Overarbejde 25, 33⅓, 50 og 100 %. Ferie i Henhold til Loven. Tillidsmanden for de voksne er ogsaa Tillidsmand for Ungarbejderne. Desuden er Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 gældende. Opsigelse: jvfr. Forhandlingsreglerne.

Skjern — A/S Hans Banks Eftf. Overenskomsten fornyet, idet Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939 er tiltraadt.

Vejle F. — A/S C. M. Hess' Fabriker. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke vil betale efter Overenskomstens § 6, 3. Stk. for Arbejde ved Slibning og Polering af forskelligt Støbegods. Sagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, hvor man enedes om, at de lokale Forhandlinger om nye Priser genoptages, og forsaavidt Enighed opnaas, afregnes det udførte Arbejde efter de nye Priser. Opnaas der ikke Enighed aflønnes efter Overenskomstens § 6, 3. Stk.

Rønne — Rahbekkeværket. Afdelingen har indberettet, at Arbejderne der er beskæftiget ved Kaolinpresserne, har krævet et Tillæg til Timelønnen grundet paa daarlige Materialer. Kravet har været behandlet efter Reglerne og herunder er Firmaet indgaaet paa at efterbetale 140 Kroner som Erstatning for svigtende Materialeforhold i November 1939.

Nakskov Sk. — Nakskov Skibsværft. Afdelingen har indberettet om en opstaaet Strid om Tillæg for Rensning af Olietanke, idet Værftet har nægtet at udbetale det i den lokale Overenskomst fastsatte Tillæg for saadant Arbejde ved Rensning af Olietanken i M/S »Danmark«. Sagen har været behandlet efter Reglerne, hvor den diskuteredes og sluttedes, idet Firmaet til fuld Afgørelse er indgaaet paa at betale Kr. 95,00. Endvidere er man enige om, at Arbejderne, hvor de mener at have Krav paa Tillæg for 2. Gangs Rensning af Olietanke, straks ved Arbejdets Paabegyndelse træffer Aftale med den paagældende Arbejdsleder.

Skagen — Fiskemelsfabriken »Nordjylland«. Afdelingen har klaget over, at Arbejderne ikke faar Overtidstillæg, ligesom de har Vanskelighed med at faa Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Sagen har været behandlet ved Mægling, og herunder enedes man om, at der til fuld Afgørelse udbetales 2 Mand 15 Kroner hver, og at der efterbetales de samme Mænd 5 Gange 2,75 Kr. hver, som var betalt for lidt i Dyrtidstillæg. Ialt er der præsteret en Efterbetaling paa Kr. 57,50. Endelig enedes man om, at Timelønnen er 135 Øre.

Skibsværftsarbejderne — A/S Burmeister & Wain, Refshaleøen. Afdelingen har indberettet, at der er opstaaet Strid om Betaling af dobbelt Skifteholdstillæg ved Reparationsarbejde i Henhold til Overenskomsten. Endvidere er der opstaaet Strid om Forskydning af Spisepavserne. Sagen har været behandlet efter Reglerne, og herunder er man enedes om, at der ved Reparationsarbejdet betales Kranførere dobbelt Skifteholdstillæg for alle Timer mellem Kl. 18 og Kl. 6, Kranførere, der dels beskæftiges ved Reparationsarbejde i Skibe, dels ved Nybygningsarbejde, faar dobbelt Skifteholdstillæg for Halvdelen af Timerne mellem Kl. 18 og Kl. 6. Med Hensyn til Forskydning af Spisetiderne erklærede Virksomheden sig indforstaaet med, at Omlægning af Spisetiderne krævede 10 Dages Varsel, og at der i Varselstiden betales Tillæg efter Overenskomsten.

Korsør A. — Korsør Jernstøberi. Afdelingen har klaget over, at Firmaet har nægtet at betale for 72 Ruller fremstillet til en Ophalerbedding, men som indeholdt Fejl. Da vort paagældende Medlem ikke mener, at Fejlen skyldes ham, er der rejst Krav om, at Firmaet betaler for disse 72 Ruller, hvad Firmaet ikke vil indgaa paa. Sagen har været behandlet efter Reglerne, og herunder er Firmaet indgaaet paa at betale vedkommende Arbejder et Beløb af Kr. 12,22 til fuld Afgørelse af Sagen.

Fabrikarbejderne — Firma Petersen & Albeck, Store Plads. Afdelingen har klaget over, at Firmaet har nedsat den gældende Akkordpris for Skæring af Hjulsæt. Klagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, og herunder enedes man om, at Firmaet til fuld Afgørelse af det omhandlede Parti betaler Arbejderne et Beløb af Kr. 160,00. Naar saadant Arbejde næste Gang forekommer, behandles eventuelle Stridsspørgsmaal efter Overenskomstens § 4.

Støberiarbejderne — Firmaet L. Lange & Co. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke lader Overarbejde afspadsere og endvidere over, at Firmaet boycotter et af vore Medlemmer. Sagen har været behandlet efter Reglerne for faglig Strid, og med Hensyn til det første Spørgsmaal sluttedes dette efter de paa Mødet fremsatte Oplysninger. For det 2. Spørgsmaals vedkommende trak Forbundets Repræsentant Klagen tilbage.

Odense F. — Odense Vinkompagni. Afdelingen har klaget over, at Firmaet har afskediget Tillidsmanden. Vi har ladet Klagen gaa videre til Firmaet med Anmodning om Sagens Behandling ved Mægling. Vi har derefter fra Afdelingen modtaget Meddelelse om, at der har været optaget lokal Forhandling om Sagen, og herunder er Firmaet indgaaet paa at genantage Tillidsmanden straks og give ham en Ugeløn i Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste.

5. Kreds — A/S Mosegaardens Tørvefabrik. Kredsen har sluttet Overenskomst med Virksomheden vedrørende Tørvearbejdet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 118 Øre. Alm. Overtidsbetaling. 10% Tillæg til begge Hold i 2-Holds-Drift og 12½% til alle 3 Hold i 3-Holds-Drift. Der skal aftales Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft fra Arbejdets Paabegyndelse. Til Timeløn og Akkordpriser gives Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Hvalpsund — Tørvefabrikant J. F. Riss, Hvalpsund.

Ringsted — Proprietær Kiersgaard, Ske.

Viksø — Ejner Jensen, Gdr. Jens Hansen og Peter Hansen, Græsted, og Proprietær Husted Andersen.

Ballerup — Entreprenørerne Bohnsen & Christensen og R. M. Petersen og H. Wagner.

Hadsund — Firmaet Nørgaard & Taul, Hadsund.

Munkebjergby — Firmaet Nielsen & Svendsen, Slagelse og Entreprenør Andreasen, Slagelse.

Asaa Afdeling (23. Kreds) — Firmaet Hartvig Nielsen.

Nykøbing Fl. — Tørvefabriken Taaderup.

Vordingborg — Gaardejer Hans Hansen, Næs ved Vordingborg.

10. Kreds — Entreprenørerne Rasmussen & Hesche og Proprietær Vilh. Nielsen, Vallebogaard.

Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 118 Øre plus Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. 10% Tillæg til begge Hold i 2-Holds-Drift og 12½% til alle Holdene i 3-Holds-Drift. Almindelig Overtidsbetaling. Der træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie i Henhold til Loven. 4 Kroner i Dagpenge de første 13 Uger efter Ulykkestilfælde. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

Rønne — Bornholms Filetfabrik. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 120 Øre. Sædv. Overtidsbetaling. Holddriftsarbejde betales med et Tillæg af 10 Øre pr. Time til alle Holdene. Endvidere er fastsat en Række Akkordpriser. Arbejdsgiveren holder Arbejderne ulykkesforsikrede for de første 13 Uger med en Dagpenge af Kr. 3,00. Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten gælder til en 1. Januar.

Arbejdsmændenes Ungdom — Danske Tapetfabriker A/S. Afdelingen har sluttet Overenskomst. Arbejdstid 8 Timer. Ugelønnen er for 14-aarige Kr. 19,00, 15-aarige Kr. 23,00, 16-aarige Kr. 27,00, 17-aarige Kr. 31,00. Alm. Overtidsbetaling. Ferie i Henhold til Loven. Den af de voksne Arbejdere valgte Tillidsmand fungerer ogsaa som Tillidsmand for Ungarbejderne. Regler for Behandling af faglig Strid. Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Nyborg — Entreprenør N. P. Nielsen, Nyborg Skærvefabrik. En tidligere Overenskomst er, efter Firmaets Indmeldelse i Entreprenørforeningen, bortfaldet, og herefter er der oprettet Overenskomst for de i Virksomheden beskæftigede Chauffører og Kuske, idet Firmaet har tiltraadt Overenskomsten mellem Købmændenes Arbejdsgiverforening i Nyborg og Afdelingen i Nyborg med dertil hørende Dyrtidsregulering.

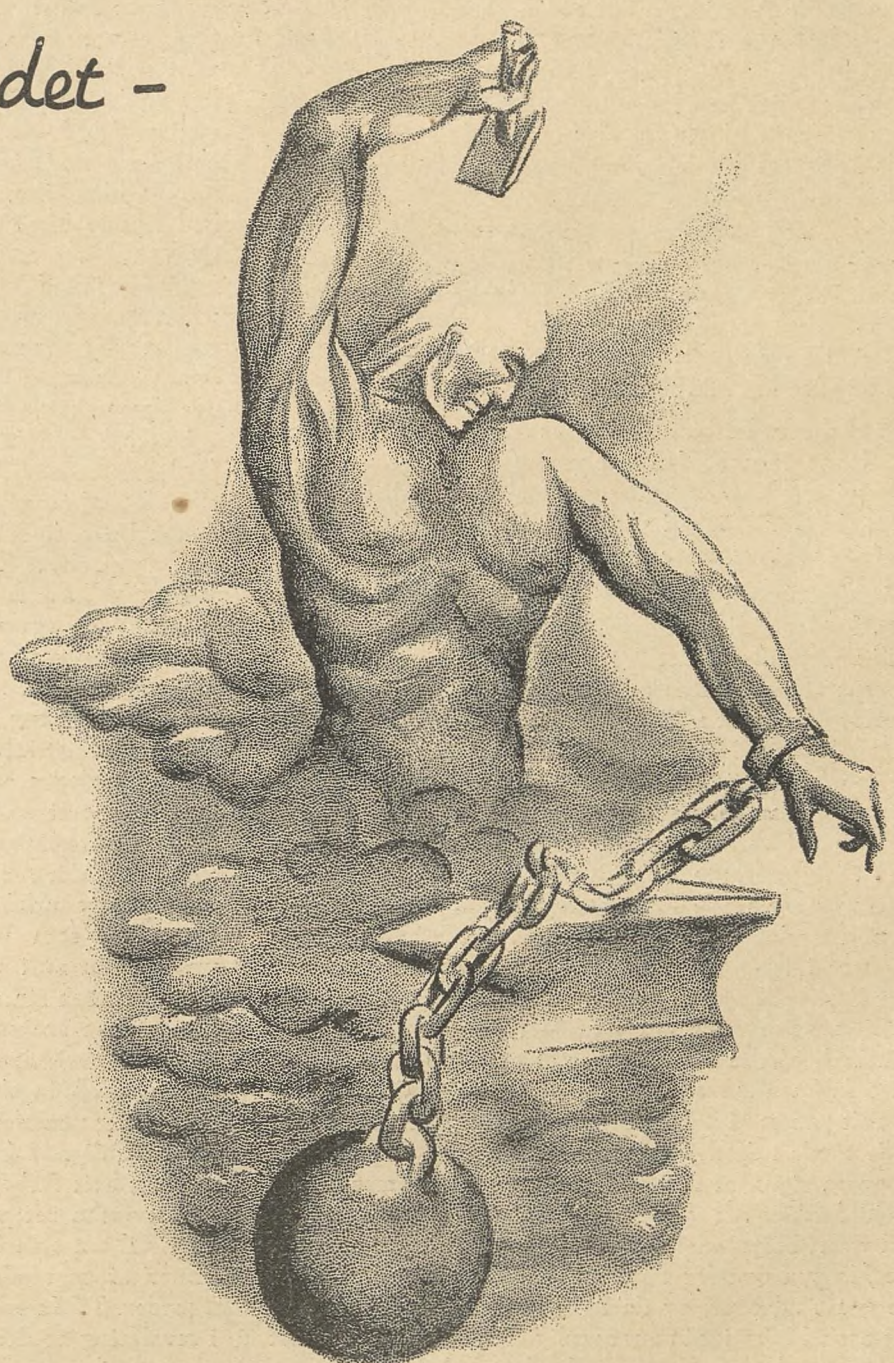
ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 13 15.-7. 1940 45. Aarg.

Jeg er Arbejdet -

Aartusinder har jeg tjent Menneskeheden —

Jeg har hakket og pløjet Jorden, Nord og Syd, Øst og Vest, jeg har overalt frembragt større og rigere Jorder —

Jeg har spredt Blomster og forvandlet Vildnis.

Jeg har forstrakt Menneskene med Føde, jeg har tæmmet de vilde Dyr og gjort dem til Menneskets Tjenere.

Jeg har spundet Traadene til Væv, jeg har skaffet Klæder til Menneskene; jeg har givet dem et Skjold mod Klimaets Omskiftelser.

Jeg har betvunget Klipperne, og af dem bygget Menneskets Boliger.

Jeg har trængt ned i Jordens Indre og fratvunget den sine Skatte. Jeg har udført det ved Smeltekedlens glødende Varme og Staalets spruttende Gnister.

Jeg har gjort Nationerne rige. Jeg har givet Velstand til Verdens Indvaanere.

Men under alt dette er mine Øjne blevet blinde og mine Hænder bundne, jeg sagde ikke, at al den Velstand jeg skabte var mit; at alt det gode jeg tilførte Menneskeheden tilhørte mig.

Men nu falder Sløret fra mine Øjne, og jeg begynder at se; jeg vil optræde i al min Kraft; jeg vil sønderlemme mine Lænker.

Jeg vil have alt, som er mit, jeg vil sætte mig i Besiddelse af min Ejendom; jeg vil give alle Menneskene Velstand og Lykke — jeg vil bringe Tro, Frihed, Glæde til alle.

Jeg er større end Begæret, Gerrighed.
Jeg er større end Mammon

for jeg er Arbejdet!

Ved Knud Aage Rasmussen.

ARBEJDSFORDELINGEN

Vore Medlemmer maa sikkert nu alle efterhaanden paa en eller anden Maade være kommet i Forbindelse med Loven om Arbejdsfordeling og de derhen hørende Spørgsmaal. Arbejdsfordeling stammer fra *Lov Nr. 280/1940 om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejdet,* og som er stadfæstet af Kongen den 30/5-40. Loven har vi i sin Helhed ladet optrykke andetsteds i Bladet, for at Bladets Læsere derigennem kan blive bekendtgjort med Lovens nærmere Enkeltheder. Loven er forlængst sendt ud til Forbundets Afdelinger med en foreløbig, omend ikke helt tilbundsgaaende Vejledning om Lovens Benyttelse.

Loven om Arbejdsfordeling er sikkert ikke videre populær blandt Arbejderne, idet den skærer bort af den normale og overenskomstmæssige Arbejdstid og derigennem af Arbejdsfortjenesten, hvilken sidste dog faar et højst nødtørftigt Supplement gennem Arbejdsfordelingskassen svarende til den for vedkommende Medlem berettigede ordinære Understøttelse af den almindelig gældende Arbejdsløshedsforsikring.

Sammen med en Del andre Indgreb i Arbejdernes Fortjenstmuligheder har vi maattet tage denne Lov som et Barn af Tidens Vanskeligheder, der, naar alt kommer til alt, ogsaa har et velmenende Bud til vore arbejdsløse Kammerater og til alle dem, som, hvis Loven ikke var, vilde blive ramt af Arbejdsløshed.

Det er derfor Forbundsledelsens Mening, nu da vi har faaet denne Lov, at den bør praktiseres efter sin Hensigt og i sin Forudsætning og i al den Udstrækning, som et rimeligt Hensyn saavel til de arbejdsløse som de arbejdende Kammerater maatte kræve.

Forinden Loven kom, har der paa mange Virksomheder fundet Arbejdsfordeling Sted paa fuldkommen frivillig Grundlag, idet Virksomheden og Arbejderne har ment at burde foretrække en Arbejdsfordeling, der fastholdt det størst mulige Antal af Virksomhedens Arbejderstab ved Nedsættelse af Arbejdstiden timevis, dagevis eller ugevis, ligesom man nu har kunnet enes om det, og selv om det naturligvis er uomtvisteligt, at det i høj Grad er i Virksomhedens egen Interesse at fastholde sin en Gang tilvante Arbejderstab for at have den ved Haanden, naar bedre Tider atter indtræffer, og det maaske nok saaledes kan siges, at Virksomhedens egne Interesser i ikke ringe Grad har været udslaggivende under Forhandlingerne med Arbejderne om en Arbejdsfordeling, og selv om det vel heller ikke kan skjules, at ogsaa Arbejderne i Spørgsmaalet om Arbejdsfordeling af det forhaandenværende Arbejde paa Virksomheden har følt deres Interesser truede, hvis Afskedigelser skulde træde i Stedet for Arbejdsfordeling, saa skal det dog ogsaa siges, at for Arbejdernes Vedkommende har Arbejdsfordelingen paa en Virksomhed i meget høj Grad været bestemmende ud fra kammeratlige og solidariske Hensyn overfor dem, en Afskedigelse ellers vilde være gaaet ud over, og da Arbejdsfordelingsloven ikke alene har til Hensigt i størst mulig Grad at fastholde det paa Virksomheden foreliggende Antal Arbejdere, men ogsaa, saa vidt gørligt, at tage nye Arbejdere, altsaa arbejdsløse, ind i Virksomheden under en Arbejdsfordeling, saa er Loven paa dette Punkt kun i Overensstemmelse med den foran nævnte solidariske Følelse blandt Arbejderne ved at den ogsaa rækker en Haand ud til dem, der maa døje Arbejdsløshedens Byrde, der jo dog, naar alt kommer til alt, er sværere at bære end de Afsavn, der følger med en nogenlunde moderat Nedsættelse af Arbejdstiden.

Det er derfor, at vort Forbunds Hovedledelse ved sin Henvendelse til Afdelingerne har sat ind for, at Loven bør efterkommes i videst mulig Udstrækning og efter dens Forudsætning, thi selv om Loven bygger paa Frivilligheden med Hensyn til Arbejdsfordeling, saa indebærer den med Hensyn til Formaal en saadan indre Kraft, at Arbejdsfordeling af sig selv vil trænge igennem i stort Omfang. Og efterhaanden som Tiden gaar, vil der vel heller ikke være ret mange Virksomheder, der vil komme til at ligge udenfor Arbejdsfordelingen, medmindre, hvad der selvfølgelig var ønskeligt — omend ikke umiddelbart forestaaende — at Konjunkturerne vilde skifte, saaledes at den knugende Arbejdsløshed kunde blive afløst af mere Liv i Produktion og Omsætning.

Saaledes maa Arbejderne tage denne Sag, frivillig eller ufrivillig, men med en god Portion af deres tilvante Solidaritet mod Kammeraterne, men ikke uden et Sideblik til Spørgsmaalet om *Fordelingen af Arbejdets Resultat:* Mon der ogsaa skulde komme en Lov herom!

Loven har Gyldighed fra 1' Juni, og enhver Arbejdsfordelingsordning, der har fundet Sted fra denne Dato eller forinden, vil falde ind under Loven fra og med denne Dato, hvis Lovens Forudsætninger iøvrigt opfyldes, og enhver Arbejdsfordelingsordning, der under samme Vilkaar træffes efter 1' Juni, vil fra Ordningens Ikrafttræden ogsaa falde ind under Loven.

Vore Medlemmer vil nu kunne forstaa, hvilken Betydning det vil have saavel for den enkelte som for vor Arbejdsløshedskasse, at de til Arbejdsfordelingen hørende mere administrative Forhold bringes i Orden hurtigst muligt, saaledes at Udbetalingen af Arbejdsfordelingskassen snarest muligt kommer i Stand og afløser eventuelle Udbetalinger fra den almindelige Arbejdsløshedsforsikring, der saa sandt nok kan have en saadan Aflastning behov under Hensyn til den haardt anspændte Økonomi, som vor Arbejdsløshedskasse har maattet virke under nu i mange Maaneder, ligesom det naturligvis ogsaa har sin store Betydning for det enkelte Medlem, at han snarest ombytter Udbetaling af den almindelige Arbejdsløshedsforsikring med Udbetaling fra Arbejdsfordelingskassen, idet han jo paa denne Maade ikke slider unødvendigt paa de Udbetalinger, der staar til hans Raadighed fra den almindelige Arbejdsløshedsforsikring, hvis Arbejdsløsheden skulde ramme ham.

Naar man ser paa Loven og tænker Sagen lidt igennem, vil det staa klart for de allerfleste, at Administrationen af en saadan Lov frembyder adskillige Vanskeligheder. Til Imødegaaelse af disse og iøvrigt til Lovens Forvaltning er der nedsat et *Arbejdsfordelingsnævn,* som søger at bringe Lovens Forvaltning ind i nogenlunde holdbare Baner. Nogen Vanskeligheder har det jo allerede forvoldt, at Loven hviler paa Frivillighedens Princip, endskønt alle — saavel Arbejdsgivere som Ar-

bejdere — indenfor Nævnet er enige om, at en stærk udtalt Frivillighed med Hensyn til Lovens Praktisering kun vil volde Loven Skade og skabe Forvirring og Planløshed paa Arbejdsmarkedet, der jo maa siges at ville blive betydeligt paavirket af Arbejdsfordelingen.

Man har derfor i Arbejdsfordelingsnævnet ment, at det vilde være rimeligt, om Organisationerne som saadan indenfor de forskellige Virksomhedsomraader paa Medlemmernes Vegne gik ind for en Arbejdsfordeling, som Medlemmerne skulde bøje sig for, og det har herunder været om at gøre, for at imødekomme Frivilligheden mest mulig, at disse Overenskomster (Rammeoverenskomster), der paa denne Maade skulde træffes, i saa høj Grad som overhovedet muligt affattedes med vide Rammer for en Arbejdsfordeling, indenfor hvilke Parterne kunde vælge den Form for Arbejdsfordeling, der passede bedst for Virksomheden og dens Arbejdere.

Saadanne industrimæssige Rammeoverenskomster og Arbejdsfordelinger er der nu etableret en Række af indenfor vort Forbund, og flere vil følge efter.

Saaledes som Loven er affattet, har det ikke været muligt at lægge Sagen op i et højere Organisationsplan, hvor Aftaler kunde træffes ligefrem mellem Arbejdernes og Arbejdsgivernes Hovedorganisationer. Det maa dog her bemærkes, at de to Hovedorganisationer har sluttet Aftale om Formen for en Rammeoverenskomst, hvis Anvendelse er møntet paa Enkeltvirksomheder under Arbejdsgiverforeningen, og som ikke er henhørende under en under Arbejdsgiverforeningen hørende Industriorganisation. Denne Aftale har følgende Indhold:

Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund i Danmark er enige om, at der indenfor Enkeltvirksomheder, der er Medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, og som beskæftiger Medlemmer af De samvirkende Fagforbund, der ikke er eller kan være omfattet af en af Arbejdsfordelingsnævnet godkendt almindelig Overenskomst, saa vidt muligt bør finde Arbejdsfordeling Sted; idet der endvidere er Enighed om, at en generel Overenskomst, der fastsætter ensartede Regler for en frivillig Arbejdsfordeling for alle Virksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening, ikke kan lade sig gennemføre, opfordrer man samtlige Virksombeder til, for derved at undgaa Afskedigelser og for om muligt at skaffe egnet Arbejdskraft i Beskæftigelse, snarest at forhandle med deres Arbejdere eller disses Tillidsmænd om den Fremgangsmaade, der, alle Forhold indenfor Virksomheden taget i Betragtning, tjener dette Formaal bedst.

Meddelelse om den herefter trufne Aftale eller allerede gennemførte Ordning skal af begge Parter indsendes til Organisationerne til Godkendelse.

Finder Organisationerne, at den trufne Aftale kan godkendes, drager De samvirkende Fagforbund gennem det eller de Fagforbund, hvoraf paagældende Arbejdere er Medlemmer, Omsorg for, at der aabnes Adgang til Udbetaling af den i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejde omhandlede Godtgørelse.

Kan der ikke mellem Virksomheden og dens Arbejdere opnaas Enighed om en Arbejdsfordeling eller Maaden for den nedsatte Arbejdstids Lægning, maa begge Parter meddele Hovedorganisationerne — henholdsvis De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening — dette, og Forhandlingerne fortsættes derefter under disses Medvirken, for at et saadant Resultat kan søges opnaaet, at Adgang til Godtgørelse kan aabnes.

Parterne er derhos enige om, at Arbejdsfordeling saa vidt muligt bør ske efter følgende Hovedretningslinier:

1. Ved Nedsættelse af den ugentlige eller daglige Arbejdstid.
2. Inddeling af Arbejderne i Hold eller ved hel Standsning af Virksomheden periodevis,

hvorved det bør paases, at Enkeltvirksomheder saavidt muligt gennemfører en Arbejdsfordeling, der svarer til, hvad der iøvrigt er gældende for tilsvarende — eventuelt af mere generelle Overenskomster omfattede — Virksomheder.

Overenskomstparterne forpligter sig endelig til at afgive maanedlige Indberetninger til Arbejdsfordelingsnævnet om Omfanget af de i Medfør af denne Overenskomst gennemførte Arbejdsfordelinger.

København, den 4. Juli 1940.

For de samvirkende Fagforbund i Danmark:	For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Laur. Hansen.*	sign. *Esper Eising.*

Tilbage bliver stort set kun de uorganiserede Arbejdsgivere, overfor hvem det ikke i dette Øjeblik synes muligt at faa tilvejebragt en almindelig gældende Formular for en Arbejdsfordeling, men hvor man indtil videre bliver nødt til at gaa frem enkeltvis fra vore Afdelingers Side.

Det kan jo nok siges at være uheldigt, hvis man ikke paa dette ganske vist uensartede Arbejdsomraade med et vist Spillerum for Arbejdsfordelingen skulde kunne standardisere Aftaler om Arbejdsfordeling, men Ønsket om en saadan Standardisering er nu ogsaa i sig selv saa vel motiveret, at det vel nok alligevel til syvende og sidst bliver muligt at finde en Form og føre en saadan igennem, men herom vil vore Afdelinger faa fornøden Underretning, saaledes at vore Medlemmer ved Henvendelse dér altid vil kunne faa den nødvendige Vejledning.

Det ovenfor anførte skal kun betragtes som nogle mere almindelige Bemærkninger til vore Medlemmers Forstaaelse af Arbejdsfordelingslovens Indhold og Hensigt, saaledes at det Samarbejde, der paa dette Omraade maa finde Sted mellem en Virksomheds Arbejdere og deres Afdeling, kan foregaa under gensidig Forstaaelse af Loven og dens Forudsætninger.

Arbejdsfordelingsloven er jo noget helt for sig selv, noget tilsvarende er ikke tidligere kendt, og man staar nogenlunde paa bar Bund med Hensyn til Lovens Praktisering. Men efterhaanden som flere og flere bliver inddraget under Arbejdsfordelingen, opnaas der selvfølgelig ogsaa større Sikkerhed med Lovens Forvaltning og mere Fortrolighed med dens Hensigt, saaledes at foreliggende Vanskeligheder efterhaanden udjævnes. Indtil dette Øjeblik er omkring 150 Tusinde Arbejdere under Arbejdsfordelingen, og det synes allerede nu som om det Beløb, der er kalkuleret med til Bestridelse af Udgifterne fra Arbejdsfordelingskassen, 50 Mill. Kroner, paa langt nær ikke vil kunne strække til.

Til yderligere Vejledning giver vi et lille Uddrag af en Udsendelse af 13' Juni fra Arbejdsfordelingsnævnet, og som har Adresse til samtlige Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationer samt Enkeltvirksomheder, saaledes at man ogsaa af denne Vej kan faa et Indblik i, hvad der er Lovens Mening:

»Maalet for en Arbejdsfordeling maa være at *fastholde og saa vidt muligt forøge* Antallet af beskæftigede Personer. Hvor en Virksomheds Produktion er nedadgaaende, vil det i de fleste Tilfælde være praktisk at nedsætte det daglige Antal Arbejdstimer, men hvor Brændselshensyn eller rent tekniske Hensyn gør sig gældende, vil Arbejdstiden kunne nedsættes fra 6 Dage ugentlig til et færre Antal Arbejdsdage, eventuelt et færre Antal Arbejdsdage med kortere Arbejdstid.

Ogsaa hos Virksomheder, som i Øjeblikket er i Stand til at opretholde fuld Beskæftigelse, vil en Arbejdsfordeling kunne ske derved, at man f. Eks. i Stedet for at arbejde med 1 Hold i 8 Timer gaar over til at arbejde i 2 Hold à 6 Timer daglig.

Indenfor Haandværket, f. Eks. ved Byggeforetagender, kan en Arbejdsfordeling ved Fællesakkorder eventuelt etableres saaledes, at Arbejdet holdes i Gang i 48 Timer eller mere pr. Uge, men saaledes at de ved Arbejdet beskæftigede Arbejdere faar en kortere Arbejdstid. Dette kan f. Eks. praktiseres saaledes, at man, hvor man nu beskæftiger 10 Arbejdere, antager 12 og lader dem arbejde i 5 Dage ugentlig skiftevis, saaledes at der hver Dag er 2 Mand, der holder fri. En saadan Arbejdsordning giver 40 Timer pr. Mand pr. Uge. Nedsættes den individuelle Arbejdstid til 32 Timer, skulde i det nævnte Eksempel 15 Mand arbejde hver 4 Dage ugentlig for at fremskaffe en Arbejdspræstation, der svarede til 10 Mand i 48 Timer.

Ved Enkeltakkorder kan en Arbejdsfordeling eventuelt etableres gennem Tildeling af mindre Akkorder til et større Antal Arbejdere med en nedsat ugentlig Arbejdstid, f. Eks. 5 Dage à 7 eller 8 Timer, eller i 6 Dage à 6 Timer.

For time-, dag-, uge- og maanedslønnede Arbejdere kan Arbejdsfordeling etableres paa den Maade, at samtlige Arbejdere paa Skift er arbejdsledige hver 3., 4. eller 5. Uge, saaledes at der eventuelt antages nye Arbejdere.

Bestemmelser i kollektive Overenskomster, hvorefter Lønninger er fastsat som Uge-, Maaneds- eller Aarsløn, er ikke til Hinder for, at der kan foretages en til en Arbejdsfordeling svarende Lønregulering«.

Som foran berørt giver Loven Adgang til Supplement til Arbejdsfortjenester af Arbejdsfordelingskassen, og da denne Del af Opgaven falder udenfor Arbejdsfordelingsnævnet, men indenfor Arbejdsdirektoratet og vor Arbejdsløshedskasse, har Arbejdsdirektoratet udsendt et vejledende Cirkulære bl. a. til Forstaaelse af, hvilke Tilfælde af Arbejdsmangel *udenfor* den overenskomstmæssige Arbejdsfordeling, der er godtgørelsesberettiget efter Loven; dette Afsnit af Arbejdsdirektoratets Cirkulære gengives nedenfor:

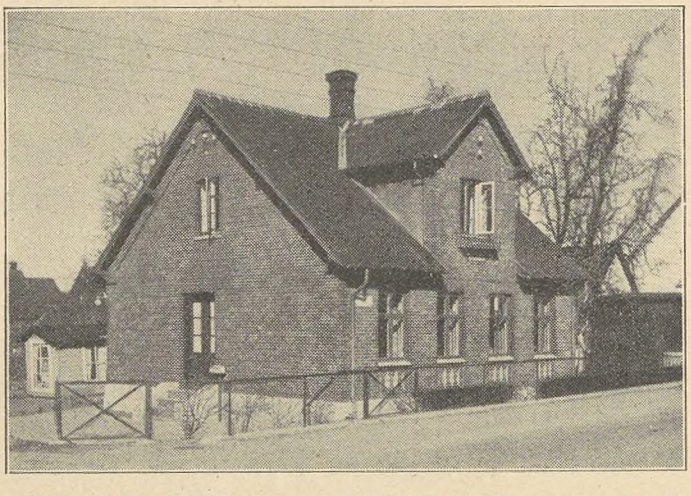
»Imidlertid kan den faktiske Arbejdstidsbegrænsning i visse Tilfælde blive *større* end den planmæssige Arbejdstidsnedsættelse, f. Eks. paa Grund af Arbejderens Sygdom eller som Følge af ekstra Helligdage eller en uforudset *forbigaaende* Standsning af Arbejdsgiverens Bedrift, f. Eks. hidrørende fra Vejrforholdene, Materialemangel o. lign., *der ikke kan sidestilles med en egentlig Arbejdsstandsning.* Paa den anden Side kan den planmæssige Ledighed blive formindsket ved Sygdom eller andre Aarsager, f. Eks. ved Helligdage udenfor Søndage eller som Følge af, at vedkommende opnaar enkelte Dages andet Arbejde.

Med Hensyn til saadanne Forhold bemærkes, at Indskrænkninger i den planmæssigt nedsatte Arbejdstid, der skyldes til Eksempel Vejrliget eller Arbejdsgiverens Forhold, ligestilles med ledige Dage, naar Godtgørelsen skal beregnes, hvorimod Arbejderens Sygedage o. lign., hvad enten de falder indenfor den planmæssige Arbejdsperiode eller den planmæssige Ledighedsperiode, ikke kan betragtes som ledige Dage med Adgang til Udbetaling af Godtgørelse efter Loven, med sidestilles med faktiske Arbejdsdage. Tilsvarende Regler gælder for ekstra Helligdage, dog at uge- og maanedslønnede Arbejdere er berettigede til Godtgørelse for disse Dage, saafremt de ligger indenfor den planmæssige Ledighedsperiode.

Arbejdsdage hos andre Arbejdsgivere, der falder inden for den planmæssige Ledighedsperiode, fragaar som godtgørelsesberettigede Dage. Har paagældende, bortset fra hele Arbejdsdage, der paa Forhaand fragaar ved Beregning af godtgørelsesberettigede Dage, anden lønnet Beskæftigelse, d. v. s. Beskæftigelse som Lønarbejder, skal denne tages i Betragtning paa den Maade, at Fortjenesten herved omsættes til Dagløn efter de almindelige Omregningsregler i Kassens Vedtægts § 23, med Anvendelse af den for Kassen almindeligt gældende Omregningssats. For hver saaledes udregnet Dagløn fragaar ved Godtgørelsesudbetalingen Dagpenge for en Dag.«

Det er givet, at denne Vejledning nøje maa følges, og ligesaavel, som der skal tages Hensyn til den *ikke godtgørelsesberettigede* Tid, skal der naturligvis ogsaa tages Hensyn til den **godtgørelsesberettigede,** »f. Eks. Vejrliget eller Arbejdsgiverens Forhold«. *A.*

Faxe Ladeplads Afdeling har købt Hus

Faxe Ldpl. Afdeling er stiftet 1913 med et ringe Antal Medlemmer, men med Aarene er Afd. vokset og tæller nu 203 Medlemmer.

Den store Arbejdsløshed, der maatte kontroleres i en privat Lejlighed, og hvor Pladsen var lille, gav Anledning til Drøftelse om at købe et Hus, som var egnet til Afdelingens Brug.

Huset, som er beliggende paa Faxevej, og velindrettet med udmærket Plads til Afkontrolering af Afdelingens arbejdsløse Medlemmer, har givet god Tilfredshed. Foruden Afdelingens Lokale er der Lejlighed til Kontrolbestyreren. Ved en lille Indvielsesfest, som afholdtes, talte Kredsformand J. Larsen, Herfølge.

Strejftog paa vort Forbunds Arbejdsomraade.

Eventyret om Tændstikken

En Tændstik, ja, hvad er vel en Tændstik? En Træpind, som man tænder og smider bort uden Tanke for, hvad Arbejde der ligger bag hver eneste Tændstiks Tilblivelse. Den Træstump, som vi saa tankeløst kaster bort, var engang en Del af et stort Aspetræ, der blev fældet i Nordens Skove midt i Vinterens Hjerte. Træet blev i dagevis kørt paa Slæde til en Udskibningshavn, hvorfra Turen gik til Fabrikerne i Danmark.

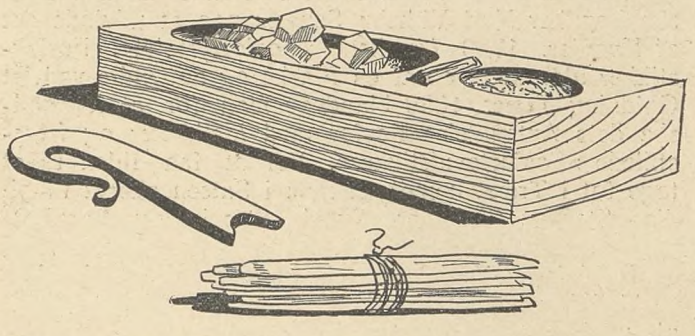
Alene dette lyder som et Eventyrs Begyndelse og Fortsættelsen fuldender Eventyret. Stammerne afbarkes og sendes ind i Maskinerne, der paa et Øjeblik forvandler den stolte Stamme til en fygende Snestorm af Tændstikker. Og hvad der ikke skal være Stikker, bliver Æsker. Maskiner skærer, høvler, svovler og klistrer, bundter, pakker og etiketterer, og naar endelig Resultatet fra de forskellige Maskiner mødes, er det i Form af de store en gros-Pakker til Købmændene.

Efter Krigens Udbrud i September har man gjort de engelske Tændstikker kortere og tyndere, idet man ikke kan faa Træ som tidligere fra Finland. En saadan Foranstaltning er dog ikke paatænkt herhjemme.

Dansk Teknik har i de sidste 50 Aar gennemgaaet en rig og frugtbar Udvikling og har paa en Række Omraader, bl. a. indenfor Tændstikproduktionen, indtaget en ærefuld Stilling indenfor Verdenstekniken. Absolut taget er Danmarks Andel i Teknikens mægtige Fremgang vel kun beskeden, men set i Forhold til Landets Størrelse og dets naturlige Betingelser har den i alt Fald i det nye Aarhundrede været meget betydelig.

Svovlpinde og Fyrtøj.

Det er ikke helt let at forstaa, hvorledes Menneskene oprindelig har fundet paa at tage Ilden i deres Tjeneste og hvorledes de har lært selv at frembringe den, naar de havde Brug for den, thi ude i Naturen optræder Ilden som en ødelæggende, livsfjendtlig Magt, som opstaar ved f. Eks. vulkansk Udbrud eller Lynnedslag. Kunsten at gøre Ild har været kendt fra ældgammel

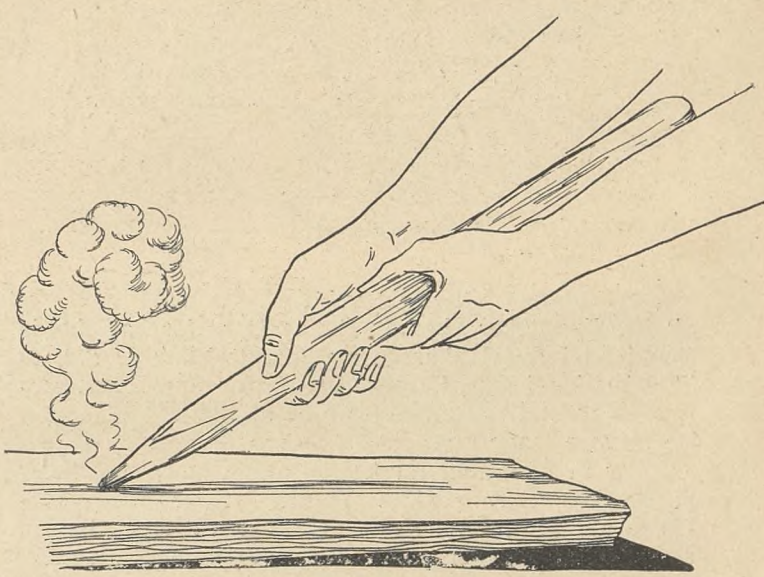

Fyrtøj: Staal, Svovlpinde og Kasse til Tønde og Flintesten.

Tid. Til Trods for, at der krævedes en betydelig Øvelse og Behændighed, var den kendt af selv de lavest staaende Folkeslag. Først da Menneskene lærte naar som helst at kalde Ilden frem, følte de sig trygge i deres Herredømme over den. Naturfolkene fremkaldte Ild ved Trægnidning. Pinden var af haardere Træsort end Underlaget, som antændtes ved Varmen, der udfoldedes under Gnidningsmodstanden.

Efter Mennesket har lært Jernet at kende, kan det ikke have varet længe, inden man iagttog, at et haardt Slag af Jern mod Sten frembragte Gnister og herpaa kunde grundes en lettere Metode til Ildfrembringelse, nemlig Gnistslagning ved Hjælp af Flintesten og Svovlkis. Antændelsen skete i tørt Mos, Fyrsvamp, trøsket Træ — i det hele taget brandbart Stof, der ved fin Forgrening eller pulveragtig Fordeling bød Luften en stor Overflade.

Fyrtøjet blev efterhaanden det almindelige Middel til Ildfrembringelse hos Europas Nationer og holdt sig som saadant langt ind i forrige Aarhundred. Mindelser om Trægnidning som den ærværdige, oprindelige Me-

Ildfrembringelse ved Gnidning.

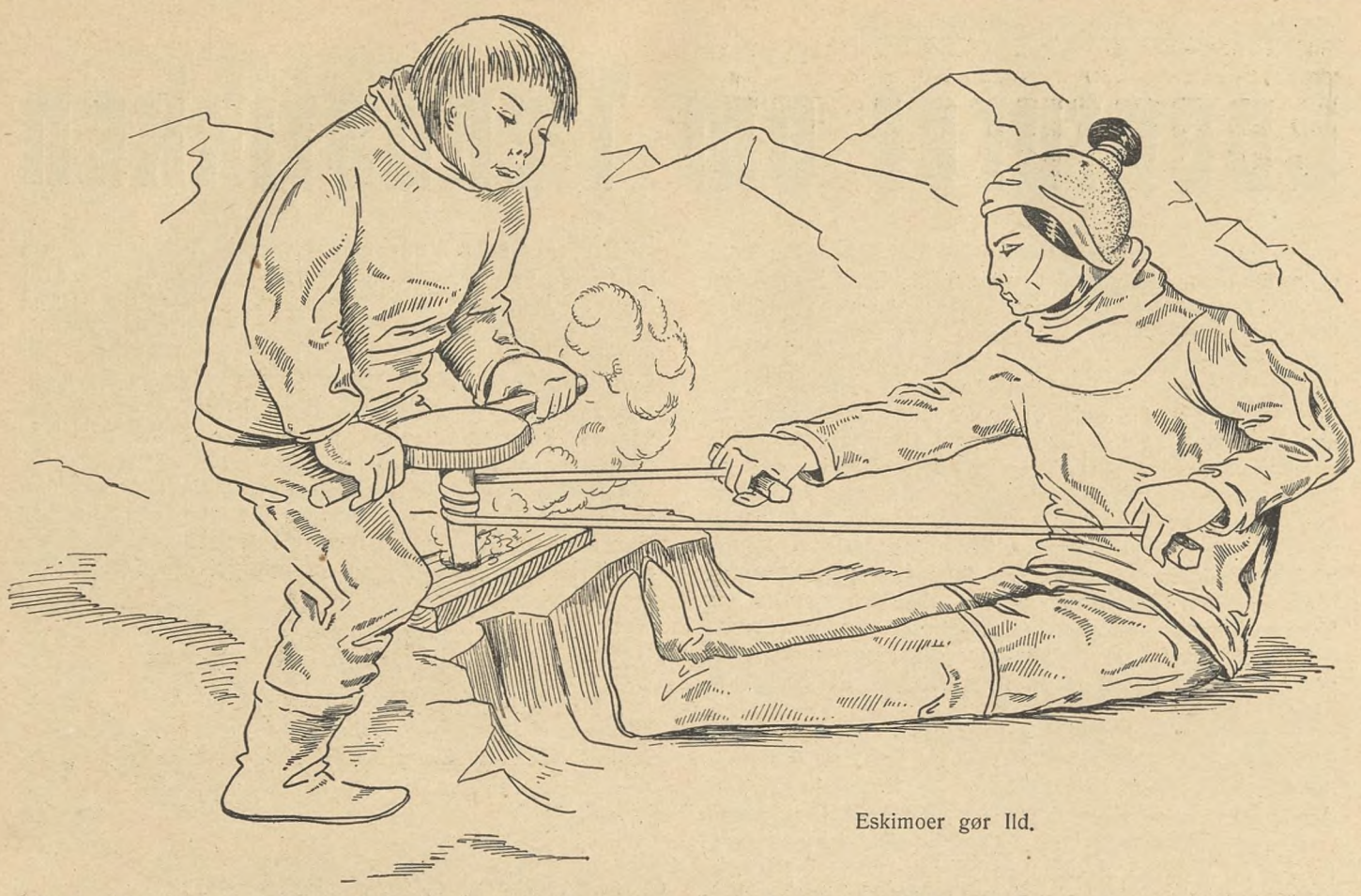
tode bevaredes dog gennem Tiderne og gav sig i Norden bl. a. Udtryk i den Skik at gøre »Nødild«, naar Kvægsygen truede Bøndernes Velfærd.

I Reglen søgte man i ældre Tid at indskrænke Optændingen saa meget som mulig ved at føre Gløder fra det ene Ildsted til det andet — ofte endog fra Nabohuse. Ret tidlig tog man harpiksholdige Fyrre-, Asp- eller Granpinde i Anvendelse. De fik Betegnelsen »Fyrstik«, og første Stavelse menes at stamme fra det tyske »Feuer«, der betyder Ild. Et godt Hjælpemiddel ved Optænding fik man i Svovlpinde, Træpinde med Svovl i den ene Ende. Svovlet blev nogenlunde let antændt ved Hjælp af Fyrtøj og fra Svovlet forplantede Ilden sig til Træet.

Men der er et langt Spring fra disse Svovlstikker til Strygetændstikkerne, vi kender i Dag og i hvilke Fyrtøjet og Træpinden, der skal antændes, er forenet til et eneste simpelt lille Redskab.

Det elektriske Fyrtøj.

Allerede i Oldtiden benyttede man sig paa forskellig Maade af Svovlets Letantændelighed og i Tyskland skal egentlig Tændstikkerne være kendt allerede i det 14. Aarhundrede. I Norden har Svovlstikkerne, som blev betragtet som en Luksus, først langt senere fundet Indpas. I Norge gav den lette Adgang til at

Eskimoer gør Ild.

skaffe Fyrstikker bedre Betingelser for at holde Stand mod Svovlstikkerne og karakteristisk er det, at Tændstikker i Dag i Norge kaldes for Fyrstikker, medens Navnet Svovlstikker har holdt Stand i Danmark op til vore Dage.

Naar vi Mandfolk nu tænder vor Cigar, spekulerer vi ikke over, hvor store Vanskeligheder vore Forfædre har haft, før de naaede frem til Tændstikken, som den er kommet til at se ud.

Efter Svovlstikkerne kom »det kemiske Fyrtøj«. Det bestod af Træstikker med Svovl, Sukker og klorsurt Kali samt en lille Flaske med stærk Svovlsyre. Sukkeret fugtedes med Svovlsyren og Stikken antændtes, men Syren sprøjtede ofte over paa Huden eller Tøjet og ætsede. Man raadede Bod herpaa ved, at Syren blev anbragt i smaa Glasrør, som knustes med en Tang, naar man skulde have Ild paa en Pind. Det var en besværlig og dyr Fremgangsmaade, som ikke vandt større Udbredelse. Derefter fulgte »det pneumatiske Fyrtøj« — Kompressionsfyrtøjet, hvor et Stempel med en Fyrsvamp blev drevet ned i en Metalcylinder. Ved Kompressionen af Luften antændtes Svampen. En Mand ved Navn Döbereiner opfandt 1823 »Platinfyrtøjet«. Her frembringes i en Glasbeholder Brint ved Indvirkning af fortyndet Svovlsyre paa Zink. Brinten ledes hen til en Platin»svamp«, hvorved Luftarten antændes. Saa var der »det elektriske Fyrtøj«, hvorunder en Plade af isoleret Stof ved at blive elektriceret kan afgive Gnister.

Tekniken stod ikke stille.

Alle disse Forsøg var Eksperimenter, der ingen Fremtid havde for sig. Tekniken stod ikke stille. De kloge Hoveder fandt paa Raad. Man vendte tilbage til Ildgnidningen og indførte Gnidnings- eller Friktionstændstikkerne. En af de ældste Typer er Congreve's Strygetændstikker (1827), hvor en Sats bestaaende af klorsurt Kali og Svovlantimon og Lim anbragt paa Enden af en Tændstik tændtes, naar man trak den mellem to Stykker Sandpapir, der blev klemt sammen med Fingrene. Det var dengang ganske bekvemt, men medens vi nu efter Krigsudbrudet herhjemme faar Tændstikker, der let knækker, tabte »Stikkerne« dengang ofte »Hovedet« ved den haarde Gnidning. Sir William Congreve var iøvrigt engelsk Ingeniør og var Mester for Ild-Raketterne, der under Englændernes Bombardement 1807 stak København i Brand.

Under Forsøg paa Fremstilling af Guld fandt den hamburgske Købmand Brand ved at eksperimentere med et Stof af organisk Oprindelse, nemlig Urinen, 1669 Fosfor (Lysbæreren), der havde den ejendommelige Egenskab, at det ved Haandens Varme kunde antændes. I et varmt Rum bryder det i Brand, selvom det bevares under Vand. 100 Aar efter fandt den svenske Kemiker Karl Vilhelm Scheele paa at udvinde det af Knogler. 1780 fremkom »Fosforfyrtøjet«. Fosforstikker blev taget op af en Flaske og antændte ved let Gnidning Træet. 1830 blandede man for at formindske dets Antændelse Fosfor med Melklister og fremstillede »Fosfortændstikker«. For at faa Ilden til at tage fat i Træet benyttede man i Satsen stærkt iltholdige Stoffer (Salpeter, Svovl, Stearin og Parafin). Disse Tændstikker stryges under en Sko, paa en Væg, en Boldplade, Trøjeærme og fænger straks. Fosfortændstikker havde den Ulempe, at de ved let Gnidning i Lommen antændtes og var desuden meget giftige. Værst gik det ud over Arbejderne i Tændstikfabrikerne. De blev angrebet af en Sygdom, som ødelagde deres Kæber og Tandkød og medførte Døden under store Lidelser.

Da Fosfortændstikkerne blev forbudt i Danmark, vendte man tilbage til Tændstikker af Congreves Type — dog ofte med andre brændbare Stoffer end Svovlantimon. Der indførtes desuden i Stedet for Sandpapir-Strygefladen, et Overtræk paa Strygefladen af »rødt eller amorft Fosfor«. Dette Fosfor blev opdaget

1847 af det østrigske Hofraad Schrötter i Wien og er ikke giftigt og mindre letantændeligt end det gule. Aaret efter bragte Kemikeren R. C. Böttger »Antifosfor-Tændstikkerne« i Handelen. Tændmassen var bl. a. opblandet med Glaspulver.

Sikkerhedstændstikkerne.

Dermed var man naaet frem til »Sikkerhedstændstikkerne«, og det blev en Fabrik i Jönköping, som først overvandt de praktiske Vanskeligheder og kastede 1860 disse Tændstikker ud paa Verdensmarkedet under Navnet »Säkerhets-Tändstickor utan svafvel och fosfor«. Der begyndte derefter ogsaa i Tyskland, Østrig og Frankrig en større Produktion. Herhjemme lykkedes det 1868 en farmaceutisk Kandidat ved Navn O. Chr. Green at lave en Satsmasse, som bl. a. indeholdt svovlundersyrligt Bly. Som »de røde Tændstikker« vandt disse Udbredelse ikke blot her i Landet, men ogsaa i Udlandet, men Sikkerhedstændstikkerne, der krævede særlig Strygeflade, blev foretrukket og ved Lov af 1874 vedtoges det, at man ikke maa fremstille andre Slags Tændstikker her i Landet.

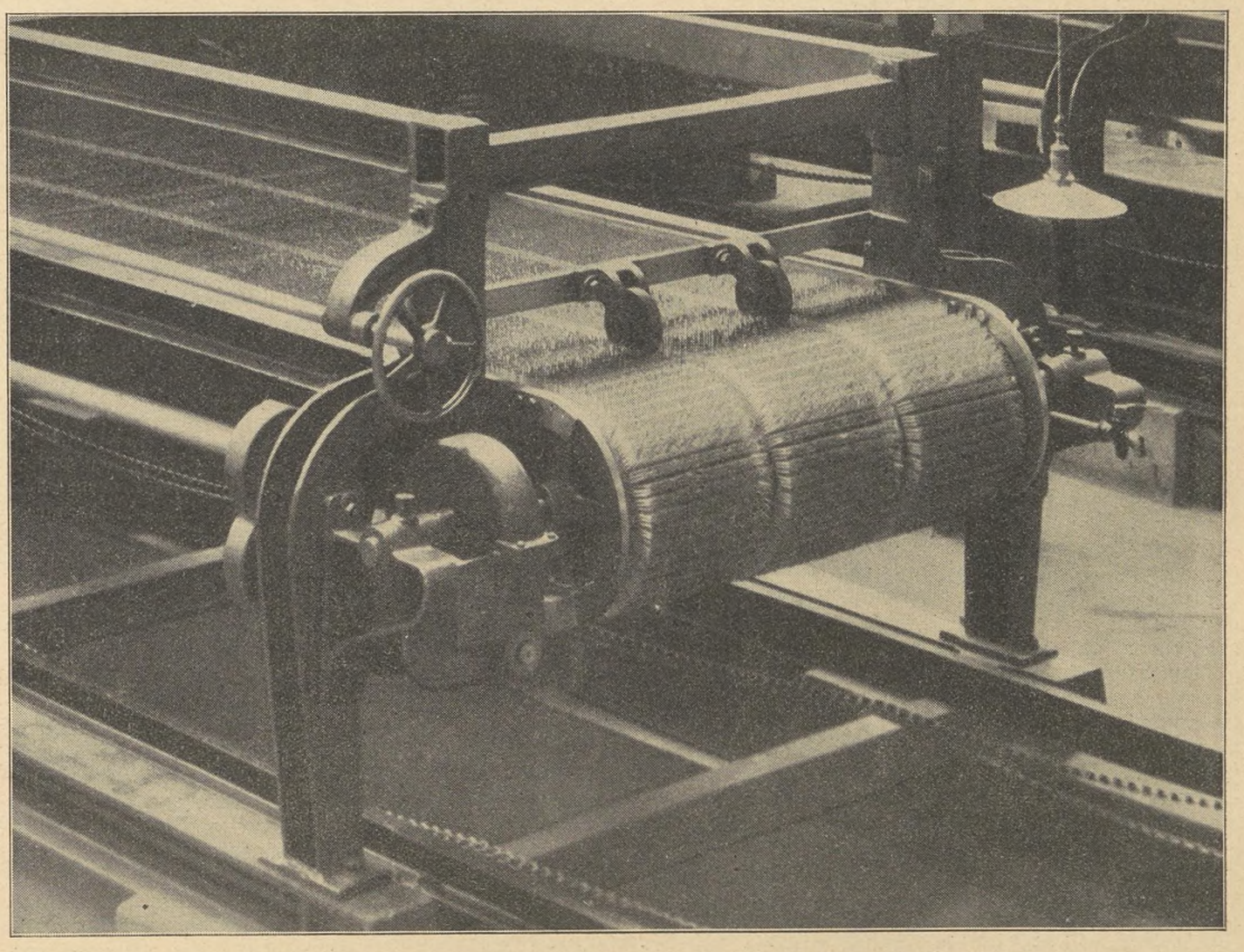
Senere er kun gjort ganske enkelte Forbedringer. Satsen er blevet tilsat Gummi samt Farve og andre Fyldstoffer. Den mest interessante Forbedring er, at Tændstikkerne er blevet gjort »glødefri«. Det er sket ved, at man ved Tilsætning af wolframsurt Natron formindsker Brændbarheden. Træet forkulles, men gløder ikke videre efter Forbrændingen af Parafinen. Den forbrændte Tændmasse falder heller ikke af Tændstikken.

Ivar Kreuger-Eventyret.

I 1903 lykkedes det den engelske Eksportagent Löwenadler at slaa de to største svenske Tændstikfabriker sammen i en Koncern, der kort efter kom til at omfatte otte Virksomheder. Dermed var der gjort Skridt til at forhøje det svenske Fabrikats Konkurrencekraft paa Verdensmarkedet. 1913 blev endnu flere svenske Fabriker slaaet sammen i Aktieselskabet Förenade Svenska Tändsticksfabriker, der blev ledet af den senere saa berømte Tændstikkonge Ivar Kreuger, som havde Handelsselskabet Kreuger & Toll.

Tre andre europæiske Lande var alvorlige Konkurrenter til Sverige, nemlig Østrig, Belgien og Norge. Desuden optraadte en Række andre Lande paa Eksportmarkedet: Finland, Danmark, Holland, Italien og Schweiz. Hvad Tyskland angik, da var det ikke udelukket, at dette Land kunde udvikle sig til Konkurrent.

Kreuger fik hurtig Monopol i Frankrig, Spanien og Portugal. Udenfor Europa havde Japan lige saa stor Eksport som Sverige, medens England og U. S. A. kun kunde dække Hjemmeforbruget. Ved Krigens Udbrud i 1914 faldt Produktionen i Sverige, men Aaret efter blev den øget med 45 pCt. Landet havde Fabrikerne, som fremstillede klorsurt Kali og amorf Fosfor. England nedlagde Importforbud, men den svenske Afsætning skete i Stedet til Rusland, U. S. A. og Canada,

Stikkerne bliver af Naale skudt ind i smalle, med smaa Huller forsynede Staalskinner.

hvor Kreuger opnaaede Eneforhandling. Senere erobrede han Tændstikhandelen i Konkurrencelandene samt i de andre Eksportlande samt Markedet i Polen, Rumænien, Tyrkiet, Ungarn, Czekoslovakiet, Jugoslavien, Letland, Litauen etc.

I Belgien slog han f. Eks. seks uafhængige Fabriker sammen og i Schweiz to. Kreuger skaffede sig Kontrol over Produktionen i Norge, Finland og Danmark. I England kom han i venskabeligt Forhold til det største Foretagende, der havde Kontrol over den næststørste, engelske Fabrik samt erhvervede Verdens største Salgsfirma i Branchen. Hvad Japan angaar, var det lykkedes dette Land at fortrænge de svenske

Meksikansk Billede af en Ildgnider.

Tændstikker fra Britisk og Hollandsk Indien, men disse Markeder blev efter en haard Kamp generobret. I Kina havde Kreuger Kontor, men ingen Fabrik.

Som man sætter Ild til en Æske Tændstikker, blussede hele dette Tændstik-Eventyr den 12. Marts 1932 op i et hektisk Baal, hvis Kæmpe-Flammeskrift lyste paa Verdenspressens Forsider. Ivar Kreuger havde skudt sig og havde efterladt sig en Milliardgæld. I de første fem Dage efter Dødsfaldet skete i Stockholm et Kursfald paa 856 Millioner Kroner og den 24. Marts blev Kreuger & Toll erklæret konkurs. Firmaet var blevet grundlagt 1908 af Kreuger og Ingeniør Paul Toll. Det var et Byggefirma, som efter amerikansk Mønster i Skandinavien og Rusland rejste den ene skyskraberlignende Bygning efter den anden og som tjente styrtende med Penge. Man bad imidlertid Kreuger overtage Faderens Tændstikfabrik i Kalmar, idet den gik mindre godt. Det gjorde Ivar Kreuger og skabte paa faa Aar Trusten.

Man havde i Aarevis vænnet sig til at betragte Kreuger som et Verdensøkonomiens Barometer, men nu styrtede det kunstfærdige Tændstikpalads sammen. Finansskandalen efterfulgtes af tiltagende Arbejdsløshed, Nød, Forfald og aandelig og økonomisk Tilfrysning.

Fremstillingen af Tændstikker.

Danmark har indført Tændstikker, men Mængden blev stadig reduceret, saaledes i 1926 fra 1,168,000 kg til 800,000 kg i 1927 og efterhaanden har det hjemlige Marked kunnet tilfredsstille Behovet.

Medens Tændstikkerne rent videnskabelig set har staaet i Stampe de sidste 80 Aar, er der paa det tekniske Omraade gjort kolossale Fremskridt. De første Tændstikker blev paa Strygefabrikerne for 100 Aar siden pindet ud af Træet ved Hjælp af en Haandsav og Kløvning. Tændstikkerne blev en for en dyppet i Satsmassen, lagt til Tørre i Sand o. s. v., altsammen med Haandkraft. Saa opfandt man Høvle- og Hakkemaskiner for Udpindingen, Listerammer, hvori Pindene kunde samles, dyppes og tørres paa een Gang. Der kom Æske- og Hylstermaskiner, som kunde fremstille Titusinder af Æsker til den daglige Millionproduktion af Tændstikker. Tekniken greb videre om sig. Der blev opfundet Fyldemaskiner, som lægger de færdige Stikker i de færdige Æsker og endelig kom Kompletmaskiner, hvorved man i Dag blot behøver at fodre Maskinen med Træstykker, Parafin, Satsmasse, Papir og Strygemasse og tilføre den mekaniske Drivkraft, saa kommer Æskerne fiks og færdige og fremstillet til en saadan Pris, at vi næppe ænser deres Værdi.

Træsorten, der nu anvendes, er Asp, som har hvidt Ved, er regelmæssigt, letspalteligt og harpiksfrit. Stammerne føres af Arbejdsmænd til en stadig omløbende Baandsav, der skærer dem i Klodser af passende Længde. Derfra fastspændes de i Finérmaskiner, hvor de drejes rundt mod Knive, som føres saaledes ind i Klodsen, at der stadig afskæres en tyk Finér, der derpaa atter deles af en op- og nedadgaaende Kniv i tynde Strimler. Samtidig med at Finéret skæres, bliver dette ved Knive delt i smallere Skiver, som har en Bredde, der svarer til den færdige Tændstiks Længde eller en tyndere til Æskerne.

De tykkere Spaaner føres i Bundter paa 100 til en Hakkelsemaskine. Her farer Knive op og ned og hakker Spaanerne til Stikker, som farer ud i Luften og opfanges af en stor Beholder.

Det danske Samlebaand.

Træet maa under den nævnte Behandling være fugtig, men derefter imprægneres og tørres Stikkerne, idet de føres automatisk gennem store Skabe, hvor de møder en Strøm af varm og tør Luft. Saa renses de for Støv og Affald og afpudses i lange Polermaskiner. Derpaa bringes de til at ligge parallelt, idet de rystes i en Oprettemaskine og føres videre paa Vandringen til Kompletmaskinen. Her bliver Stikkerne af Naal skudt ind i smalle, med smaa Huller forsynede Staalskinner. De bringes i Berøring med varme Jernplader, hvorved Porerne udvides og Skinnerne glider videre til Parafinbeholderne, som hæves op om Stikkerne, der indsuger smeltet Parafin.

I Amerika fremstiller man delvis Automobiler paa Samlerbaand. I de danske Tændstikfabriker er man naaet lige saa langt i menneskelig Snille. Paa den videre Vej sænkes Stikkerne i et tyndt Lag (1,5 cm) af den med Vand udrørte Sats, der er udbredt paa et roterende Bord. Tændstikkerne tørres og skydes til Udgangspunktet.

I en anden Afdeling fremstilles Æskerne. Allerede i Finérmaskinen forsynes de med Ridser paa de Steder, hvor de skal bøjes. Afskaarne i Stykker føres de til Hylster- og Skuffemaskinerne, der automatisk bøjer Spaanerne og klister Papir paa dem, saa de kommer ud som færdige Hylstre og Skuffer. Fra Tørreskabet føres de til Sammenskydningsmaskiner, hvor Skufferne anbringes i Hystrene samt forsynes med Etiketterne. Æskerne slutter i Fyldemaskinerne, hvor de automatisk aabnes, fyldes efter bestemt Maal, føres for Kontrollens Skyld hen ad en aaben Bane og afleveres sluttelig i lige Rækker i en Bakke. Efter en ny Kon-

trol passerer de Strygemaskinen, hvor Strygemassen paaføres af Børster, og de ender i Pakkemaskinerne. Og saa kan Menneskehænder atter faa fat i dem. Man har iøvrigt ogsaa i de sidste 50 Aar forsøgt at fremstille hovedløse Tændstikker, d. v. s. Tændstikker, hvis ene Ende ikke er forsynet med et egentlig Hoved, men kun imprægneret med en Saltopløsning, der ligesom Satsen i Hovedet kan antændes ved Gnidning, idet man herved har ment at faa en billigere Fremstillingsmaade. Der opstaar imidlertid ved Antændelsen en meget ilde Lugt og dels har disse Tændstikker den Ulempe, at det til Imprægneringen benyttede Salt ved Lagring i ikke fuldstændig tør Luft efterhaanden trænger op gennem hele Tændstikkens Længde og de hovedløse Tændstikker har derfor ingen Udbredelse fundet.

Statistiken viser, at der i 1938 var 246 Tændstikarbejdere her i Landet, deraf 133 Kvinder. Produktionsværdien var 3,414,000 Kroner. I 1937 var Tallet paa Arbejdere 255 og Produktionsværdien 3,718,000 Kroner.

Gunnar Fogh.

FRA RIGSDAGEN

Inden vi gaar til en Gennemgang af de vigtigste Love, der siden sidst er blevet vedtaget af Rigsdagen, skal vi omtale det vigtige Forslag til *Lov om erhvervsøkonomiske Foranstaltninger, Vareforsyning m. v.,* en Lov der skal afløse bl. a. Valutaloven.

Valutaloven blev gennemført i 1932 paa et Tidspunkt, da Priserne paa vore Eksportvarer var faldet enormt, medens det samme ikke i saa udpræget Grad var Tilfældet med Importvarer. Denne Udvikling gav naturligvis Landet færre udenlandske Penge at raade over, altsaa ringere Mulighed for at skaffe os Varer udefra, og Forholdet blev yderligere værre ved, at Udlandet i nogle Tilfælde faktisk lukkede for Indførselen af danske Varer. Det gjaldt da om ved at lægge en Dæmper paa den danske Efterspørgsel efter udenlandske Varer at hindre en altfor stor Stigning i Prisen paa de fremmede Penge, altsaa et Fald i Kronens Værdi, samtidig med at Samfundet sikrede sig, at der her til Landet først og fremmest indførtes saadanne Varer, der gav den mest mulige Beskæftigelse. Et Formaal, der ogsaa maatte tilgodeses, var det handelspolitiske, at Danmark handlede med de Lande, der købte hos os. Efter disse Principper er Danmarks Udenrigshandel siden foregaaet. Det skal tilføjes, at hvad man fra Modstanderes Side navnlig har beskyldt Valutacentralen for er, at den har virket varefordyrende. Sammenhængen er den, at den omtalte Valutamangel har medført, at Varer, som fra et beskæftigelsesmæssigt Synspunkt er mindre betydningsfulde, ikke i saa høj Grad er kommet ind i Landet, at Mængden af dem har svaret til Forbrugernes Efterspørgsel. Regeringens Synspunkt har altsaa været, at hellere end at Folk uden Beskæftigelse gaar og ser paa billige indførte Æbler i Forretningerne, maa man i Stedet for for disse Penge købe Raastoffer, der kan give Arbejde, saa skal Folk ogsaa nok faa Raad til at købe Æblerne, selvom de skulde være meget dyrere.

Siden den 9. April, da Danmark mistede Forbindelsen vestpaa, er der ingen Tilgang af frie Deviser, d. v. s. saadanne fremmede Penge, som vi selv kan disponere over ganske frit. Danmarks Samhandel med Udlandet sker nu paa Clearingbasis, d. v. s. efter Princippet Varer for Varer. Det er derfor fortsat nødvendigt at have et Organ, der kan overvaage, at vore Handelsaftaler overholdes, i hvilke Handelsaftaler der er fastsat bestemte Grænser for, hvad vi kan importere af de enkelte Varer, afvejret under Hensyntagen til de enkelte Varesorters Vigtighed for Landets Økonomi. Ved Reguleringen af Indførselen bør der iøvrigt tages Hensyn til Opretholdelsen af dansk Produktion i det Omfang, det er foreneligt med andre for Landets samlede Økonomi betydningsfulde Interesser.

Princippet for Samhandelen bliver da det, som det allerede er kendt fra Tysklandshandelen, at der gives Mulighed for fri Import, undtagen for saadanne Varer, hvor vi kun kan faa bestemte Mængder, her sker der stadig en Fordeling mellem Importørerne. Det er meget vigtigt, at Regeringen fortsat har Mulighed for at træffe regulerende Foranstaltninger, saaledes at man stadig kan afveje de forskellige Hensyn mod hinanden, det er ikke mindst vigtigt fra et beskæftigelsesmæssigt Synspunkt. Ved fuldstændig fri Import vilde man for de Varers Vedkommende, hvor der i Udlandet er Leveringsvanskeligheder, risikere, at det, at flere Importører end sædvanligt søger Tilbud om Leveringer, blot vilde medføre, at *Priserne* paa disse Varer blev højere, uden at Danmark faar større Mængder.

Handelsministerens Bemyndigelse vedrørende Landets Vareforsyning fremgaar iøvrigt af følgende Bestemmelser:

»Ministeren for Handel, Industri og Søfart bemyndiges til at træffe midlertidige Foranstaltninger med Henblik paa Landets Forsyning med nødvendige Varer, Forbrugsbegrænsning, hensigtsmæssig Fordeling af Landets Varebeholdninger samt Fremme eller Regulering af Vareproduktion.

Ministeren bemyndiges endvidere til at træffe midlertidige Foranstaltninger til Fremme eller Regulering af Udførselen af Varer her fra Landet. Ministeren kan herunder forbyde Omdestination til fremmed Territorium af Varer, som er under Befordring til dansk Territorium paa dansk eller fremmed Skib, Luftfartøj eller andet Befordringsmiddel, og Salg til Udlandet af saadanne under Befordring værende Varer.«

Vi tager derefter Sagerne i den rigtige tidsmæssige Rækkefølge og skal først omtale, at Gyldigheden af Loven fra November 1939 om en midlertidig *Forhøjelaf Benzinafgiften* er blevet forlænget.

Igennem længere Tid har man opkrævet en *ekstra* Benzinafgift til Fordel for Kommunerne og nogle Formaal, som er omhandlet i Motorafgiftsloven (Vejkrydsfond, Lillebæltsbroen m. v.). Sammen med den ordinære Afgift paa Benzin var man herved kommet op paa 13 Øre pr. Liter. Denne Benzinafgift indbragte i Aaret 1938/39 ikke mindre end 94,5 Mill. Kr., hvoraf 20,5 gik i Statskassen, ca. 4 Mill. Kr. til Storstrømsbroen, medens der var ca. 70 Mill. Kr. til Raadighed for Vejformaal m. v.. Da Benzinrationeringen kom, maatte man selvfølgelig regne med, at Benzinafgiften vilde indbringe mindre, af den simple Grund, at der var mindre at sælge. En saadan Indtægtsnedgang for det Offentlige maatte faa flere Følger, bl. a. den, at der vilde blive færre Penge til Vejarbejder. Derfor gennemførtes der i Efteraaret en yderligere Afgift udover den allerede eksisterende ordinære og ekstraordinære paa Benzinen, saa at man naaede 23 Øre pr. Liter. Med den yderligere Indskrænkning i Benzinlagrene, der siden er sket, vil enhver forstaa, at nogen rimelig Begrundelse for at ophæve Afgiften har der ikke været, derfor er Loven nu blevet forlænget.

En anden *Motorafgiftslov* skal omtales i denne Sammenhæng. Ifølge en eller anden Lovbestemmelse skal der svares dobbelt Vægtafgift af Motorkøretøjer, som ikke udelukkende benytter Benzin, men som ogsaa er i Stand til at komme frem paa anden Maade — dog at de skal drives af en Motor, og ikke ved Haand- eller Benkraft. Naar saadan ikke-benzindrevne Vogne hidtil har skullet betale dobbelt Vægtafgift, er det naturligvis, fordi de ingen Benzinafgift betaler. Nu er denne jo ganske vist, saaledes som det er omtalt, forhøjet til 23 Øre pr. Liter, og dette skulde altsaa herefter begrunde, at de Vogne, som er saa heldige at kunne klare sig uden de kostbare Draaber, skulde betale mere end dobbelt Vægtafgift. Man er imidlertid gaaet den stik modsatte Vej, idet ikke-benzindrevne Vogne herefter kun skal betale Enkeltafgift. Sagen er, at Hensynet til at faa saa mange Penge i den anspændte Statskasse som muligt har maattet vige for Nødvendigheden af at opretholde Person- og Godstrafikken i videst mulig Udstrækning, hvortil kommer, at Transporterhvervet med de nuværende begrænsede Transportmuligheder og forøgede Udgifter til Nyanskaffelser m. v. ved Motorkøretøjernes Overgang til anden Driftkraft vanskeligt vilde være i Stand til at udrede den dobbelte Afgift. Det huskes, at Folketingets Finansudvalg har bevilget 3 Mill. Kr. til Laan til Anskaffelse af Gasgeneratorer til Automobiler.

Loven om Stempelafgift ved Overdragelse af offentlige Værdipapirer er blevet forlænget. I September Maaned i Fjor gennemførte man en Forhøjelse af Stempelafgiften ved Omsætning af Aktier og lignende Værdipapirer. Lovens Formaal var og er at bidrage til at hindre Børsspekulation, saa vidt det er muligt.

I *Bageriloven* af 1920 er det bestemt, at Arbejde i Bagerier og Brødfabrikker ikke maa finde Sted fra Kl. 20 til Kl. 4 Morgen. Fællesbagerierne har imidlertid nu henvist til, at de gældende Benzinrestriktioner ikke gør det muligt for Fællesbagerierne, der omfatter ca. 40 store Bagerier, at forsyne Befolkningen med det nødvendige Brød med de til Raadighed staaende Distributionsmidler. Man har endvidere henvist til dels, at Bagerierne i den kommende Tid i vidt Omfang vil blive nødt til at anvende indenlandsk Brændsel — Brænde, Tørv, eventuelt Brunkul — der nødvendiggør en tidligere Opfyring af Ovnene, dels at Bagerierne allerede er og i højere Grad vil blive tvunget til at anvende dansk Mel i Stedet for udenlandsk og Smør i Stedet for Margarine, og at Erfaringerne har vist, at Brødfremstilling herefter tager længere Tid.

Sagen har været drøftet mellem Arbejdere og Arbejdsgivere i Faget. Man er enig om, at der i Kraft af de gældende Overenskomster mellem Parterne skal ydes overenskomstmæssig Tillæg. Unge Mennesker under 18 Aar omfattes af beskyttelsesmæssige Grunde ikke af Undtagelsesbestemmelsen.

En anden Lov angaaende Arbejdmarkedet er den, der refererer sig til *Retsforholdet mellem Arbejdsgivere og Funktionærer i private Erhvervsvirksomheder*. For nogle Aar siden lovfæstede man Bestemmelsen om 3 og 6 Maaneders Opsigelsesvarsel for disse Mennesker, idet Loven fremtraadte som en social Beskyttelseslov. Nu sletter man imidlertid Bestemmelsen om dette lange Opsigelsesvarsel og siger i Stedet for, at det skal være 1 Maaned. Ogsaa denne Lovbestemmelse fremtræder, saa mærkeligt det end kan lyde, som en beskyttelsesmæssig Forholdsregel for de paagældende Funktionærer. Ikke desto mindre er den det. Sagen er den, at i Tider saa usikre som disse vil Virksomhederne frigøre sig for deres Forpligtelser og opsige Personalet, og de vil ikke genansætte Folk, hvis de stadig skal hænge paa den lange Opsigelse, thi ingen ved, hvad der kan være sket om 6 Maaneder. I denne Situation har Lovgivningsmagten slettet den lange Opsigelse, idet man herefter kan forvente, at med 1 Maaneds Varsel kan man lettere overse Forholdene og vil derfor ikke gaa til Masseafskedigelser. Loven gælder kun med den Modification, at en Virksomhed for at kunne bruge den korte Opsigelse skal være kriseramt, et Spørgsmaal, som Domstolene eventuelt maa tage sig af.

Fra Dagspressen vil det være bekendt, at der »som et Udtryk for Danmarks Anerkendelse overfor de Personer af den danske Hær og det danske Grænsegendarmeri, der ved Begivenhederne den 9. April gav deres Liv eller blev saarede under Udøvelsen af Tjeneste som Værn for deres Fædreland« kan udbetales de efterladte efter de faldne saavel de saarede en *Hædersgave* af Statskassen. Enken faar 800 Kr. aarlig, Børnene desuden 200 Kr. aarlig, indtil de bliver 18 Aar, og de saarede faar 800 Kr. engang for alle, dog hvis de er blevet Invalider i højere Grad 800 Kr. aarlig plus Børnetillæg. Hædersgaven skal ikke medregnes ved Fastsættelsen af Renter i Folkeforsikrings- eller Forsorgsloven. *G.*

Radio-Foredrag holdt 17. Juni 1940 af Oluf Bertolt:

Michael Christian Lyngsie – en dansk Arbejdsmand

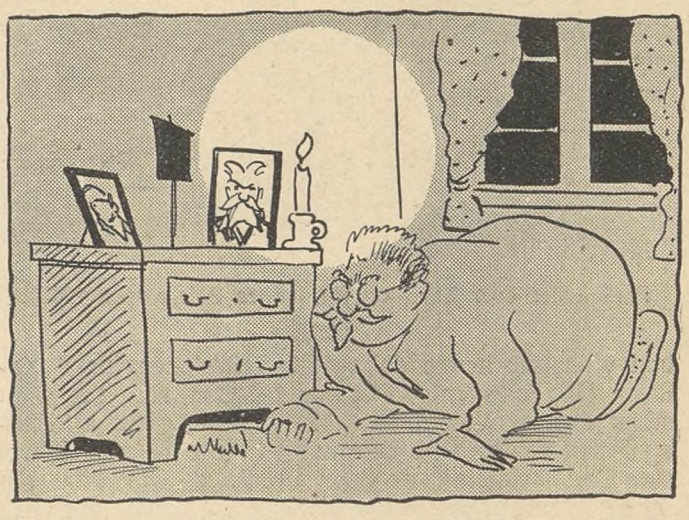
Ude paa Vestre Kirkegaard her i København er der langs Bredden og i Skraaningerne rundtom en lille Sø stedet en Række af Danmarks store Sønner til Hvile. Skønnere Gravplads findes næppe nogetsteds i Verden. Det er et Frilufts-Panthéon, et Westminster Abbedi med den blaa Himmel til Hvælving og de høje Træer som Kirkepiller. Solen lyser gennem Bladene, og Blomsterne myldrer frem friske og brogede og minder om, at her ligger nogle Døde, hvis Navn og Gerning vil blive ved at leve. Maleren Kristian Zahrtmann, Digteren Thor Lange, Københavns Overpræsident Jens Jensen, Grønlandsfareren Knud Rasmussen, Komponisten Carl Nielsen og mange flere. Her hviler ogsaa under en stor Kampesten *Arbejdsmand Michael Christian Lyngsie.*

Ogsaa han har skabt et Stykke Danmark, været med til at forme dets Træk, gøre det danske Samfund bedre, mere værd at leve i. Nogle hugger i Sten, andre maler i Farver eller forskønner Tilværelsen med Toner og Digt. *Hans* Livsgerning bestod i at rejse de allerringeste, de daarligst stillede Samfundslag op fra Underkuelse og Haabløshed til en menneskeværdig Eksistens og Delagtighed i *de* Goder og *den* Kultur, som de før var lukket ude fra.

For et Par Menneskealdre siden herskede der Tilstande her i Landet, som de fleste af os ikke har kendt eller siden har glemt. Da var de ufaglærte Arbejdere, Daglejere, Arbejdskarle, Lastdragere, Løsarbejdere af forskellige Slags næsten for Samfundets Bundfald at regne. »Sjovere« var en almindelig Betegnelse for Havnearbejdere. De var usselt lønnet, nogle af dem behandlet som retsløst Tyende. De fleste af dem trælled Livet igennem i Skyggen af Fattiggaarden. Denne Femtestand af uensartede, usammenhængende, forsvarsløse Proletarer lærte han at staa paa egne Ben, bankede Forstaaelsen af Sammenholdets Betydning ind i Skallen paa dem, og sammentømrede til Skærm i deres Nød de ufaglærtes store, enestaaende Organisation Dansk Arbejdsmands Forbund.

Nu skal jeg vel vogte mig for at male noget Glansbillede af Lyngsie. Det var han ikke nogen velegnet Model til. Vi ved nok — det er jo kun en halv Snes Aar siden han faldt paa Valen — at Lyngsie var en omstridt Mand. Hans Vanter var ikke Fløjlsvanter. Det er ikke glemt, at han kunde være haard og hensynsløs, uberegnelig og uligevægtig, ja, at han formelig kunde faa Bersærkergang og lange ud, saa Venner og Fjender blev ramt i Flæng. Alt det, og mere til, blev opfrisket ved hans Død. Men Historien vil erkende hans rene Motiver, at han kun havde sit store Maal for Øje. Mange *andre* har bidraget til Arbejderklassens Fremgang og Højnelse — og der er mange særprægede Skikkelser blandt Arbejderbevægelsens Førere og Organisatorer, P. Knudsen, A. C. Meyer, Jens Jensen, Sabro — for blot at nævne nogle — men *hans* Livs Bedrift var noget *helt* for sig selv, og han selv en Førerbegavelse af usædvanlige Dimensioner.

Vil man spørge efter, *hvor* og *naar* hans Maal blev sat, hans Higen vakt, hvad det var for Kilder, han øste sin Styrke af, saa maa man søge tilbage til hans Barndom paa Kristianshavn, hvor han voksede op for trekvart Aarhundrede siden. Han kom til Verden paa Fødselsstiftelsen midt under Krigen 1864, den 6. Juli. Far'en ved man ikke noget videre om. Ligesom om andre forsvundne Fædre paa den Tid hed det undskyldende om ham, at han var faldet i Krigen. Mor'en, som var kommen til Hovedstaden fra Nordjylland, var en stræbsom Kvinde, som ernærede — eller snarere underernærede — sig selv og sin Dreng ved at sy for

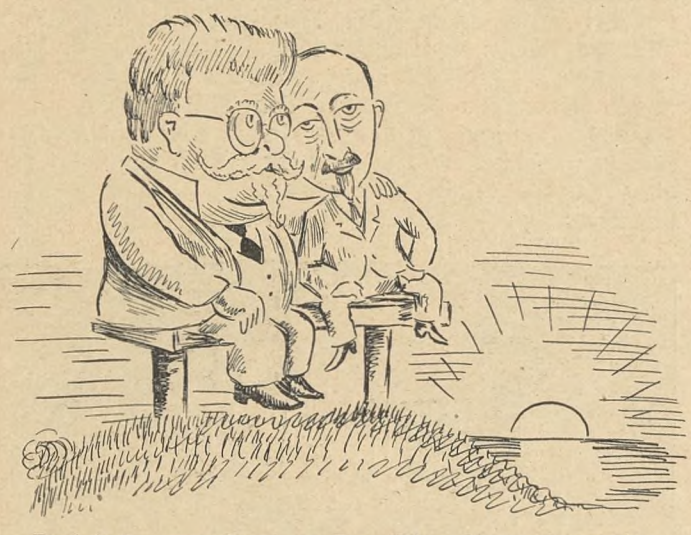

Hr. Lyngsie vil ikke forhandle med Arbejdsgiverne, før han har skiftet Skjorte. — Bare han nu ikke skal lede for længe efter Skjorteknapper. (1925).

Folk, for selv om hun sled sig Øjnene ud af Hovedet, blev det i Reglen kun til Sulteføde. Derfor maatte Drengen ogsaa snarest muligt selv hjælpe til med at bjærge Udkommet. 8 Aar gammel fik han Plads som Bydreng hos en Blikkenslager, og 13 Aar gammel var han saa heldig at komme ind paa Hærens Geværfabrik eller Laboratorium, som det kaldes, og her arbejdede han under hele sin Opvækst fra Dreng til Mand. Han kunde maaske med Tiden være gaaet af som pensioneret Statsarbejder, om han havde føjet sig pænt i den Baas, han havde faaet anvist. Men det kunde han bare ikke. Hans Harme blev vakt ved at se de Tilstande, som den Gang herskede i et Arbejderkvarter som Kristianshavn. Sammenstuvningen og Elendigheden i de overfyldte Lejekaserner derude. »Loppekroen«, »Kræmmerhuset« og lignende Kælenavne var hæftet paa de værste af dem. Sult og Nedværdigelse og Fortrykthed satte Mærke paa de Mennesker, han saa rundt om sig. Hans egen Mor visnede hen og døde, da han endnu var ung. Maaske har Lyngsie allerede som Dreng hørt den tuberkuløse Cigarmager P. C. Johnsen tale paa Kristianshavn om den bedre Tid, der skulde komme, naar Arbejderne lærte at slutte sig sammen og stole paa sig selv. I hvert Fald blev han op gennem Firserne grebet af det Røre, der stod om Arbejdernes begyndende Samling, fagligt og politisk, og her var det klart, at han maatte være med.

Det var i Estrup-Styrets Tid, i Provisoriernes Tid.

Luften var ladet med Spænding. Lyngsie mødte hver Dag paa Fabrikken med »Social-Demokraten« i Lommen og læste sommetider op for Kammeraterne af den. Engang fik han dem til at vedtage en Protest-Resolution mod Estrups Forslag om billig Alderdomsforsørgelse med Tvangsforsikring, selv af de allerfattigste. Da var han lige ved at ryge ud. En *anden* Advarsel fik han, da han engang havde været Dirigent ved et af Krigsminister Bahnsons Møder. Men endelig fandt hans militære Overordnede, at Maalet var fuldt, da

Fred hviler over Land og By. (Efter Storkampen 1925).

han vidnefast havde deltaget i Agitationen for Socialisten Hørdums Valg. Det var i 1890. Nu blev han stillet overfor Valget enten at melde sig ud af Fag- og Partiforening eller at miste sit Arbejde. Men Lyngsies Overbevisning var ikke til Salg. Om han saa skulde *staa* paa Gaden med Kone og Børn, var han mere end *nogen Sinde* besluttet paa at hævde *sin* og sine Fællers *Ret* til Sammenslutning og til at arbejde for bedre Kaar. Selv om det endnu, og længe efter, var temmelig almindeligt, at Arbejdernes Talsmænd blev sat paa den sorte Tavle og spærret ude fra Arbejdet, var de faglærtes Organisationer alligevel ved at faa Fodfæste. Det Hovedslag med Organisationsretten, som blev leveret i 1885 med den store Smedelockout, havde nok hæmmet, men ikke hindret Fremgangen. Derimod fik f. Eks. Orlogsværftets og Gasværkets Arbejdere at føle, at der gjaldt andre Regler for Stats- og Kommunalarbejdere. Og hvad de Ufaglærte angik, var det en almindelig Opfattelse, at Fagforeninger for deres Vedkommende var en Formastelighed, en Urimelighed, ligefrem en Selvmodsigelse, for de havde jo ingen Fag. Saadan noget burde forbydes. Man maa huske, det var Tider, hvor endnu Henvendelser eller Meddelelser om Arbejdsforhold blev betragtet — ogsaa af Domstolene — som Indblanding i Privatlivets Fred. En enlig Skomagersvend, som havde skelet efter nogle daarlige Kolleger under en Strejke, blev noteret og tiltalt for »Sammenstimlen«. Og tidt maatte Arbejdere fraskrive sig deres Organisationsret for overhovedet at faa Arbejde.

Fr. Hertz og V. T. Holts havde oprindelig begyndt paa at samle Arbejdsmændene. Men de første Sammenslutninger var forlængst gaaet i Stykker. Omkring Midten af Firserne var der igen dannet en Række smaa Fagforeninger af Murarbejdsmænd, Kularbejdere, Stykgods- og Støberimænd. Og desuden var der en Forening, som kaldtes Københavns Arbejdsmands Forbund med en mere blandet Medlemskreds, vist flest Jord- og Betonarbejdere, ialt en halvfjerde Hundrede Mand. Det var Lyngsie Medlem af. Gennem 7—8 Aar havde man kæmpet og agiteret uden synderlig Fremgang. Syv Formænd havde allerede opgivet Ævret. Det var en temmelig mismodig Flok, som i April 1891 mødte paa Forbundets Generalforsamling. Men her var der nogle, der pegede paa Lyngsie som Manden, der kunde løfte Vognen i Furen. Saa ung han var, 27 Aar, havde man Tillid til *ham*. Og paa den Generalforsamling blev Lyngsie valgt til Formand for en Organisation.

Han tog fat med en brændende Tro paa Sagen og al sin Energi. Han gik saa at sige som Vækkelsesprædikant fra Arbejdsplads til Arbejdsplads. Det var ikke blot Arbejdsgivernes Modstand, det gjaldt at overvinde. Det var ogsaa de paagældende Arbejderes egen Ligegyldighed eller Frygt eller Nid og Mistænksomhed. Mange Gange var han ved at tabe Modet og opgi' det hele. Men han fik paa et Aars Tid samlet ikke saa faa Medlemmer. 2000, 3000, stadig flere. Og saa begyndte de Aktioner her og der for højere Løn. Der blev sat haardt imod haardt. Men fra Venstrekredse og liberale Borgere fik han Opmuntring og Støtte. Man husker, at Chr. Berg under Storlockouten havde støttet Smedene, fordi han i Kampen mod deres Organisation saa et Angreb paa deres grundlovshjemlede Rettigheder. Bagermester Marstrand skænkede hver Uge Brød til de strejkende. Gustav Philipsen og andre velstaaende Mænd lagde Penge i Strejkekassen. Og ved Savn og Udholdenhed blev smaa Sejre vundet, Arbejdsmændenes Selvtillid voksede, og Lyngsies Anseelse steg.

Man gør sig knap nogen Forestilling om de uhyre beskedne Forhold Arbejdet foregik under. Lyngsie havde lejet en Lejlighed i Todesgade, midt i Nørre-

TILFREDS OG GLAD

Hr. Lyngsie har puttet en ny Skrivelse til Arbejdsgiverforeningen i Postkassen. (»Politiken« 1928).

bros udprægede Arbejderkvarter, og Fagforeningskontoret var hans egne Stuer. Sommetider kneb det med at faa saa mange Kontingenter ind, at der var til Brændsel og Belysning. Til Tider maatte han føre Bøgerne ved Tællelys. Men Arbejdsmændene glemmer heller ikke, at Lyngsie bragte med sig en Sekretær og Kasserer — en utrættelig Medhjælper stod ved hans Side i de trange som i mere lyse Dage — nemlig Nielsine, hans udmærkede Kone. Sjældent har vist en Hustru saa personligt og direkte sat sin Arbejdskraft ind ved Siden af Mandens i hans offentlige Virksomhed, som man saa her. Uden hendes Hjælp vilde Lyngsie næppe ha' overkommet det Kæmpearbejde, han kastede sig ud i. Snart blev der kaldt paa ham fra Provinsen. Han drog paa Agitationsrejser i Jylland, Uger ad Gangen. Men imens maatte Sagerne i København ikke forsømmes. I Fagbladet har Robert Nielsen aftrykt nogle af de Breve, som Lyngsie i de første Aar sendte sin Kone fra sine Rejser. De indeholder foruden oprømte Meddelelser til »min kære Sine« om vellykkede Møder og ondsindet Omtale i Bladene Instrukser om Besked, hun skal sende Bestyrelsen, Møder hun skal indkalde til, Lister og Papirer, hun skal udlevere til den og den — ja, selv møde i Gældskommissionen paa Fagforeningens Vegne maa hun. Og saa kærlige Hilsener til hende selv og Børnene fra »din Christian«.

Lyngsie blev snart den førende i Kredsen af Tillidsmænd for de forskellige Arbejdsmandsorganisationer, der fandtes. Han blev Redaktør af Fagbladet. Han fik efter adskillig Broderstrid de københavnske Arbejdsmænd forenet i en Fællesorganisation. Det afgørende Vendepunkt i Udviklingen var dog Sammenslutningen af de tre eksisterende større Arbejdsmandsforbund, for Jylland og Fyn, for Sjælland og omliggende Øer, og for København og Omegn. De gik fra 1897 op i den højere Enhed Dansk Arbejdsmands Forbund, 14000 Mand stærk. Og Lyngsie blev Forbundets øverste Leder.

Nu begyndte den egentlige Vandring fremad. Ikke just i Stormskridt til at begynde med. Efter den store Lockout i 1899 satte Arbejdsgiverne ind med en hæftig Modoffensiv. En hel Lavine af Konflikter maatte man igennem. Efter Sømands- og Havnestrejken 1902 var Havnearbejdernes Organisationer ved at bukke under for nogle saakaldte Havnelav, der var lavet for at bekæmpe dem. Og det tragiske Eksperiment med Købet af Svendborg Margarinefabrik, som Lyngsie lovede sig og Medlemmerne store Fordele af, men som i Aarenes Løb kom til at koste Organisationen Hundredetusinder, bragte ogsaa en Tid indre Svækkelse og Splid. Allehaande »Korsarer« forsøgte at fiske i de rørte Vande, et Par Afdelinger meldte sig ud og dannede et konkurrende Arbejdsmandsforbund. Syndikalister og Kommunister — men ogsaa anden Opposition — maatte han med Mellemrum ta' en Storvask med. Men Lyngsie var parat og oplagt til en Dyst naar som helst, ogsaa med sine egne. Han var et helt Geni til at manøvrere en Generalforsamling eller en Kongres derhen, hvor han vilde ha' den. Han kunde da ogsaa Aar for Aar lægge Resultater frem, der uigendriveligt viste, at han førte Arbejdsmændene frem til bedre Løn- og Levevilkaar, til større Medbestemmelsesret over Arbejdsforholdene, og til Indflydelse i hele Fagbevægelsen Side om Side med de faglærte. Ja, man siger vist ikke for meget, naar man paastaar, at den Udvikling, som her var sat i Gang, i sig selv og i sine Virkninger har bidraget afgørende til de Ændringer, som er foregaaet i de sociale og kulturelle Tilstande, og i de økonomiske og politiske Magtforhold i hele Landet i den Tid, vi kan huske tilbage. Paa de første 25 Aar blev de 17000 kun til 40000. Da Lyngsie døde — paa Aarets sidste Dag 1931 — talte Arbejdsmandsforbundet, som allerede længe havde været Landets største Fagorganisation, op mod 100000 Medlemmer. I Dag er Tallet oppe paa omkring 200000.

Mange af dem, store Grupper, har endnu langtfra gode Kaar, og de samme Grupper har faaet en uforholdsmæssig Del af Tidens Tryk at bære. Men med deres store Forbund i Ryggen staar de ufaglærte Arbejdere i Danmark, trods alt, i lønmæssig og organisationsmæssig Henseende paa et højere Stade end deres Fæller andre Steder i Verden.

En gammel Rødhud paa Krigsstien. (»Nationaltidende« 11. Juni 1928).

Uendelig mange Gange vendte Lyngsie tilbage til det Misforhold, at naar en Arbejdsmands Løn skal fastsættes, saa spørges der almindeligvis ikke om, hvad et Menneske behøver at leve ordentligt af, eller om, hvad vedkommendes Arbejde er værd. Der spørges bare om: Hvad faar Haandværkeren, den faglærte, og hvor meget *mindre* skal Arbejdsmanden saa have. Han gik med Næb og Klør ind for den »sociale Linie« i Lønpolitikken, som nu er trukket langt stærkere op end i hans Tid, og krævede Arbejdsmændene ligestillet med de faglærte. 1898 var han med til at stifte De samvirkende Fagforbund, og havde ved Siden af Smedenes Formand I. A. Hansen en dominerende Indflydelse i Fagenes Hovedledelse. Men det er almindeligt kendt, at de to stærke Mænd sjældent saa paa Problemerne med de samme Øjne. Skønt Lyngsie naturligvis var for den mest omfattende Samling og Centralisation, saa han tit paa de faglige Situationer udfra et ensidigt Arbejdsmandssynspunkt, og han trak store Veksler paa de øvrige Fags Solidaritet. 1925 kom det til et Brud, som der stod store Dønninger efter. Under

det Aars store Arbejdskamp gik han paa tværs af De samvirkende Fagforbunds Taktik, og iværksatte paa egen Haand en skæbnesvanger Transportstrejke, og rettede samtidig fnysende Angreb mod Arbejderbevægelsens øvrige faglige og politiske Ledere. I nogle Aar var Arbejdsmændene derefter udmeldt af Landsorganisationen, men gik 1929 ind igen. Lyngsie var ogsaa Folketingsmand fra Horsenskredsen et Par Perioder og sad 14 Aar i Københavns Borgerrepræsentation. 1925 fik han Sæde i Landstinget og var Medlem af adskillige Bestyrelser og Raad. Men først og fremmest var han Arbejdsmændenes Førstemand og Fører, og det er i den Egenskab, han vil blive husket og hans Navn blive optegnet i Historiens Bog.

I mange Aar blev han opfattet som den store Urostifter, og ret naturligt var Offensiven mange Gange hans. Men man tog ikke i Betragtning, at naar Forbundet omfattede Arbejdsmænd af saa mange Brancher, der arbejdede indenfor snart sagt alle Industrier, saa maatte Arbejdsmandsforbundet og dermed Lyngsie nødvendigvis af Forholdene blive inddraget i mange Konflikter. Næsten uafladeligt stod han i Kampens Tummel. Han gik frem efter Recepten: Der skal stærk Lud til skurvede Hoveder. Og han lod tit Maalet hellige de drastiske Midler, han kunde gribe til i en snæver Vending. At han var hadet og forkætret i Modstandernes Lejr, er der vel ikke saa meget at sige til. Den som saar Vind høster Storm. Men til Tider var Angrebene paa ham af en saa tarvelig Karakter, at det vist er uden Sidestykke. Ingen Arbejderfører har været smædet, bagvasket, æreskændt, som han. Han var et Skadedyr, sa' man, en Nedbryder, en Ødelægger. De mest gemene Motiver blev tillagt ham. Man anklagede ham for kriminelle Transaktioner og fortalte, at han ved sit Organisationstyranni drev Folk i Døden. Man søgte at mistænkeliggøre ham ved at opdigte Historier om, at han lønnede sig selv med Kæmpegager, at han privat holdt Herregaard paa de fattige Arbejderes Bekostning og mere af samme Tønde. Mere uskyldige var de mange Karrikaturer, hvor han blev fremstillet som en Bussemand med Øjne som Tintallerkener, »Trolden vaagner« eller den Slags.

De, som kendte ham rigtigt, og ikke blot fra Vrængbillederne, vidste, at med sine Dyder og Fejl var Lyngsie en herlig, overdaadig, frodig Natur og et rigtigt Hjertemenneske. Han var ingen Ødeland, men tværtimod en skabende Aand, en Mand, der vilde se det gro — gro og grønnes. Af Krop var han en lille Knort — firskaaren, tæt og bred. Men som Personlighed af virkeligt Format. Det har ogsaa været med et Blink bag de tykke Brilleglas, han engang kaldte sig selv »mig lille Mand«. Nej, Michael Christian Lyngsie kendte nok sin egen Størrelse. Med Aarene blev han en hel »Patriark« for sine Snese Tusinder af Arbejdsmænd. Man skulde ha' set ham i deres Kreds, som f. Eks. i 1925, da han mod Slutningen af den store Arbejdskonflikt med dens Brag og Bitterhed drog paa Skovtur til Dyrehaven med Københavns Arbejdsmænd. »Skoven er grøn« lød Opraabet — »og ta' Konerne med«. Paa Eremitagesletten lavede han saa Fest med Horn og Flag; selv gik han i Spidsen i Skjorteærmer og tryllede Fetaljer frem, Brød og Boller, Mælk fra Arbejdsmændenes eget Mejeri »Enigheden«, Øl fra Arbejdernes eget Bryggeri »Stjernen« — og hans Tale mundede ud i, at »Far er hos jer«, hvorfor saa hænge med Hovedet.

Han forstod altid at finde den rigtige Bølgelængde, naar han talte til en Forsamling. Hans Sprog var fuldt af fyndige Udtryk og drøje Billeder, født af en levende Fantasi. Nogle af hans Gloser gik Landet rundt, som da han engang sagde om Arbejdsgiverforeningens Formand — ham gik det jo tit ud over —: »Jeg skal danse med ham, til hans Skanker blaaner«. Om en Artikel samme Langkjær havde skrevet sagde han: »Den passer til Situationen, som en Kartoffel til et Nøglehul«. Lyngsie kunde være blevet, ja *var* faktisk en fremragende Journalist. Selv hans allersidste Artikel, saa at sige skrevet, mens han ventede paa Døden, er et Stykke djærvt og dansk Prosa, som end ikke Hørup havde behøvet at skamme sig ved. Den hedder »Social Aager« og dens Udgangspunkt er, at det derude, nemlig ude paa Landet, hvor der blev budt altfor lave Lønninger ved Grusgrave, Tørvehistorier, Smaateglværker. — »Derude er det blevet en Mani«, skriver han, »tilmed en indbringende Forretning, *at drive Aager med Nøglen til Arbejdspladsen*«. En dyb Tanke, som ikke kunde udtrykkes mere rammende og aandfuldt.

HAVNENS BEHERSKER

Voldgiftsretten kendte Dansk Arbejdsmands Forbund berettiget til at erklære Blokade. (»Nationaltidende« 19. Juli 1928).

Man bruger sommetider Udtrykket »*helstøbt*« om en Personlighed. Lyngsie maa man kalde en *sammensat* Natur. Det er vist noget af Forklaringen paa de forskellige Opfattelser, man har faaet af ham. Men dertil kommer naturligvis, at den Lyngsie, som paa de ældre Dage i lange Perioder var svækket af Sygdom

ogsaa frembød et andet Billede end Agitatoren og Organisatoren, der stod i sin fulde Kraft. Jeg tror, en Side af hans Sind og Væsen ofte i Stridens Dage blev overset, ihvert Fald af dem, der vilde gøre ham til en rød Revolutionær og en Samfundsfordærver. Lyngsie var en kærnedansk Mand. Bag alt det, der maatte tage Form af Klassekamp, laa for Lyngsie et stort Ideal af folkelig Samling og godt Landsmandsskab. Kristianshavnerdrengen, som var vokset op paa Brostenene, følte sig draget mod det grønne Land. Ikke saa sjældent fremhævede han Lykken ved at være Dansk. Han kunde i en Tale henvise til Arbejdernes Lod i andre Lande, hvor mange maatte tilbringe en stor Del af Livet i dybe Gruber og mørke Skakter, blandt Kul og Svovl og Sod, hvor aldrig en Solstraale naaede ned, mens den friske Luft og grønne Haver svøber sig om os og vore Byer. Under Kampen for bedre og sundere Samfundsforhold burde ingen forsømme at glæde sig over det danske Land. Lyngsie var ikke af den Opfattelse, at Sansen for Hjem og Børn var nogen Hindring for faglig og social Interesse. Tværtimod. Jeg har før nævnt det Kammeratskab, der bestod mellem Lyngsie og Nielsine, som han giftede sig med, da han var 21 og hun 20. Da han fik Hovedet oven Vande, byggede han sig et Hus ude ved Bagsværd, og der var han mellem Slagene en sprudlende Familiefar, glad over sit Hjem, stolt over sin Have, hvor han puslede med Planter og Ænder og fremmede Fugle, og var stolt over, at han paa Festdage kunde hejse, hvad han — maaske lidt overdrevent — kaldte Landets største Dannebrog paa Landets næsthøjeste Flagstang. Ogsaa paa Lautrupgaard, Mejeriet »Enigheden«s Mønsterbrug ved Ballerup, dekreterede han, at Dannebrog skulde hejses, hver Gang der var Anledning til det.

Lyngsies Gerning, at samle og organisere de daarligst stillede i Landet, har ogsaa været en national Indsats, forsaavidt som den Omvæltning, han har været med til at berede og set foregaa, den har styrket Land og Folk med et helt Samfundslag, som for en eller to Menneskealdre siden maatte føle sig sat udenfor Fællesskabet; i Begrebet de Elendige ligger jo egentlig: de uden Fædreland.

— Det taler til begge de to Mænds Ære, at én af dem, der ved Lyngsies Død kunde yde ham den mest uforbeholdne Værdsættelse og give den knappeste og mest præcise Karakteristik af ham, det var hans fornemste Modstander gennem en Aarrække, Arbejdsgiverforeningens daværende Formand, Bogtrykker H. Langkjær. Han udtalte dengang: »Lyngsie havde sat som sit Maal: *bedre Livsvilkaar for den Stand, han tilhørte,* og han arbejdede hensynsløst for at naa til dette Maal. Han viste sjældent Forsigtighed ved sine Kravs Fremsættelse og tog ikke iøjnefaldende Hensyn til de økonomiske Muligheder for deres Gennemførelse og han har derved ofte udsat Erhvervslivet for meget alvorlige Belastningsprøver. *Men hvis det danske Samfund trods alt glæder sig over, at der her i Danmark ikke findes noget egentligt Proletariat, saa maa man først og fremmest rette Takken til den nu afdøde Mand.*«

— Gid et Frisind, som det, der her kommer til Orde, en Respekt for anderledes tænkende og for den ærlige Modstander, altid maa have hjemme i Danmark. Erkendelsen af, som Grundtvig siger, at »slagne vi er over hver sin Læst«, men Ret og Frihed til at arbejde for den Sag, vi hver især finder god, det er, hvad der tjener os bedst.

Oluf Bertolt.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Efter fornyet Anmodning fra Arbejdsdirektoratet skal vi, idet vi iøvrigt henviser til vore tidligere udsendte Meddelelser, senest vor Rundskrivelse Nr. 13/1940, erindre vore Afdelingsbestyrelser om, at I maa drage Omsorg for, at Bestemmelsen i Vedtægtens § 5, Stk. 8, nøje overholdes. Nævnte Stykke lyder saaledes:

»Ingen kan forsikre sig for en større daglig Understøttelse, end hvad der svarer til to Trediedele af den gennemsnitlige Arbejdsfortjeneste i Faget, jfr. Arbejdsløshedslovens § 15, Stk. 3. Det paahviler derfor Afdelingerne at paase, at denne Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde nøje overholdes, og i Tvivlstilfælde at indberette Sagen for Hovedledelsen.«

I maa derfor nøje paase, at der ikke foregaar Flytning til en højere Kontingent- og Understøttelsesgruppe undtagen i de Tilfælde, hvor de vedkommende Medlemmer erholder Arbejde af udover midlertidigt Arbejdes Varighed indenfor en Lønningsgruppe, som giver Pligt og Ret til Opflytning i den højere Kontingentklasse.

Marius Sørensen.

FRADRAGSREGLER

Efter at have afsluttet Forhandlinger med Direktoratet angaaende Størrelsen af Gennemsnitsdaglønnen skal vi meddele, at Direktoratet har godkendt, at Gennemsnitsdaglønnen fremdeles fastsættes til at være *11 Kr.* for egentlige Arbejdsmænd.

Denne Godkendelse gælder dog foreløbig kun *indtil 1. Juni 1941.*

Vi kan derfor vedrørende Fradragsreglerne stadig henholde os til de i vor Rundskrivelse Nr. 9/1938 meddelte Regler.

Marius Sørensen.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Hvor Videnskaben og det praktiske Erhvervs Udøvere arbejder Haand i Haand.

Statens Forsøgsgaarde ved Hillerød

Ligesom Statens Forsøgsmejeri arbejder som et almindeligt Mejeri af normal Størrelse blot med den Forskel, at Lokaleforholdene er saa rummelige, at de kan afgive Raaderum til Forsøgslokaler, Laboratorier m. m., saaledes gør noget lignende sig ogsaa gældende paa Statens Forsøgsgaarde. Her tilstræber man en Drift som paa en almindelig Bondegaard, men ogsaa her maa der naturligvis være de nødvendige Lokaliteter, Forsøgsstalde m. m., saaledes, at der kan foretages Forsøg i større eller mindre Stil alt eftersom Forholdene kræver det. Endvidere er det jo nødvendigt at træffe forskellige Foranstaltninger med Hensyn til Stalde, Krybber og meget andet, Foranstaltninger, som ikke er nødvendige under almindelige Forhold.

EN GENNEMGANG AF GAARDENE ER INTERESSANT

En Gennemgang af Statens Forsøgsgaarde er i sig selv meget interessant. Det giver selv Ikke-Fagmanden et interessant Indblik i, hvor nøjagtigt og omhyggeligt der arbejdes, saa snart der er Tale om Forsøg. Baasene til Køerne er indrettet paa en særlig Maade og Krybberne er med svære Jernplader til at inddele i Afsnit, saaledes at hver Ko faar sin bestemte Del af Krybben og er afskaaret fra at stjæle fra sin Sidemand. Det er nødvendigt af Hensyn til Forsøg, hvor Foderet til hver enkelt Ko afvejes nøjagtigt, hvorfor den enkelte ikke maa tilegne sig Foder, som ikke er bestemt for den.

I en Forsøgsstald ser man tre Køer staa uden Strøelse af nogen Art. Kun den bare, men rene Cement har de under sig, og ogsaa her er det Kravene til

Ungkvægsstald paa »Faurholm«.

Forsøgenes Nøjagtighed, der gør sig gældende. De paagældende Køer fodres med et bestemt Fodermiddel, i dette Tilfælde hakket Lucerne, og Køerne maa derfor under ingen Omstændigheder kunne tilegne sig saa meget som et Halmstraa. Forsøget strækker sig over et bestemt Tidsrum, og Køerne fodres med den grønne, hakkede Lucerne paa tre Stadier af Lucernens Vækstperiode. Køernes Afføring opsamles omhyggeligt og indsendes til Forsøgslaboratoriet i København, hvor man ved Analyse med stor Nøjagtighed er i Stand til at fastslaa, hvor meget af Lucernens Foderkraft paa de tre Stadier, Køerne er i Stand til at tilegne sig. Samtidig med at man høster Lucernen til de tre Køer, høster man et lignende Kvantum til Ensilering og atter et lignende til Hø. Senere fortsættes Forsøgene ved udelukkende at fodre med ensileret Lucerne og senere igen ved at fodre med Hø. Ved at sammenholde de opnaaede Resultater er man derefter

Korthornsko paa »Faurholm«.

i Stand til at afgøre, hvilket af de Arter Foder Køerne faar størst Gavn af. Senere fortsættes Forsøgene maaske ved at blande de tre Fodermidler i et bestemt Forhold eller de blandes med andre Fodermidler for der igennem at finde det helt igennem rigtige og mest hensigtsmæssige Foder.

Det være ikke dermed sagt, at man er ved Vejs Ende. Man arbejder maaske videre paa de opnaaede Resultater, eller de Enkeltheder man er stødt paa under Forsøgene. Disse kan nemlig meget vel give Anledning til at anstille Forsøg paa andre Omraader, med andre Ord: Forsøgene afføder nye Forsøg og disse igen andre nye Forsøg o. s. v., o. s. v., saaledes at Forsøgsvirksomheden er under stadig Udvikling. Man slaar sig ikke til Ro med et enkelt opnaaet Resultat, men arbejder ufortrødent videre og stadig med Fremtiden for Øje.

LIDT OM FORSØGENE

Som det vil erindres fra den første Artikel bestod Forsøgsgaardenes Kvægbesætninger af ialt 503 Stk. Af disse blev til Fodringsforsøg i Aarets Løb anvendt 92 Stk. Malkekøer, til Afgræsningsforsøg 36 Køer, til Fordøjelighedsforsøg 14 Køer, til Undersøgelse af forskellig Behandling og Fodring under og efter Mund- og Klovesygen 96 Køer, og til Malkemaskinforsøg 16 Køer.

Som man vil se, har man haft Køer med Mund- og Klovesyge under Forsøg. Der opstod nemlig det paagældende Aar Mund- og Klovesyge i Besætningen, men man lod ikke af den Grund Forsøgene ligge stille. Man anstillede straks Forsøg for at finde frem til den rigtige Behandlingsmaade af de syge Køer og deres

Fodring saavel under som efter Sygdomsperioden. Hvilke Resultater man opnaaede, foreligger der saa vidt bekendt endnu ikke noget om, men enhver er sikkert i Stand til at forstaa, at blot den ringeste Fremgang paa dette Omraade betyder uhyre meget for Landbruget som Helhed. Staten har maattet betale vældige Summer i Erstatning til Landmænd, hvis Besætninger har været angrebet af Mund- og Klovesygen, og den enkelte Landmand har selv maattet bringe store økonomiske Ofre. Hvis man derfor ved Forsøgene paa Statens Forsøgsgaarde, f. Eks. blot finder frem til en Metode, hvorefter man paa kortere Tid end nu er almindelig, kan faa en angrebet Besætning op paa normal Ydeevne igen, vil der under en ny Epidemi af den frygtede Kvægsygdom, paa Forhaand være indtjent store Summer. Ikke alene for den enkelte Landmand, men for Samfundet som saadant.

Det vilde føre for vidt her at komme ind paa en detailleret Beskrivelse af de Forsøg, der foretages paa disse Forsøgsgaarde, men nedenstaaende skematiske Fremstilling af Resultaterne af et Forsøg med normalfodrede, svagtfodrede og stærktfodrede Køer har sikkert Interesse.

De med *A* betegnede er normalfodrede, med *B* svagtfodrede og *C* stærktfodrede.

Fodringsklasse	Fødselsdag og Aar	kg Smør
A	23— 4 —33	277
B	30— 3 —34	298
B	1—12—34	169
C	3— 1 —34	324
A	2— 4 —35	213
C	11— 4 —34	178
A	11— 2 —33	176
B	9— 2 —30	280
C	28— 5 —35	157
C	20—11—34	143
C	2— 1 —36	203
C	16— 4 —35	243
C	14— 9 —35	149
A	4— 8 —32	267
C	29—11—33	289
A	26— 5 —33	261
B	18— 9 —33	313
C	6— 2 —35	207
B	15— 9 —34	170
A	4—12—33	202
A	26— 8 —34	241
A	18— 4 —34	299
C	18—11—35	111
C	29—11—33	166
A	11—11—31	285
B	25— 8 —34	222
C	21— 8 —34	232
B	13— 2 —32	382
B	27—11—33	345
B	1— 2 —33	237
B	30— 7 —29	290
A	30— 6 —32	246
B	3— 2 —33	325
B	5— 3 —34	299
B		334
B	22—12—33	205

Det vil ses af ovenstaaende, at der er ret stor Forskel i paagældende Forsøgskøers Ydeevne. Ser man nærmere til, vil man dog hurtig opdage, at Forskellen paa det nærmeste er lige stor for alle tre Gruppers Vedkommende og endvidere, at det endog er svagtfodrede Individer, som er kommet op paa den højeste Ydeevne. Altsaa kan man slaa fast, at Køernes individuelle Anlæg, Konstitutionen, spiller en betydelig Rolle for Ydeevnes Vedkommende, men tillige har Forsøgene vist, at Dyret med den stærke Konstitution langt hurtigere naar op paa normal Ydeevne efter en Svaghedsperiode, end Dyret med den mindre stærke Konstitution. Har et Dyr saaledes været udsat for en Sygdomsperiode, daarlige Forhold eller en svagtfodret Periode — hvilket jo kan fremkomme, vil altsaa Dyret med den stærke Konstitution langt hurtigere overvinde dette og atter blive fuldt ydedygtigt end maaske Sidemanden med den mindre gode Konstitution.

Svinestald paa »Faurholm«.

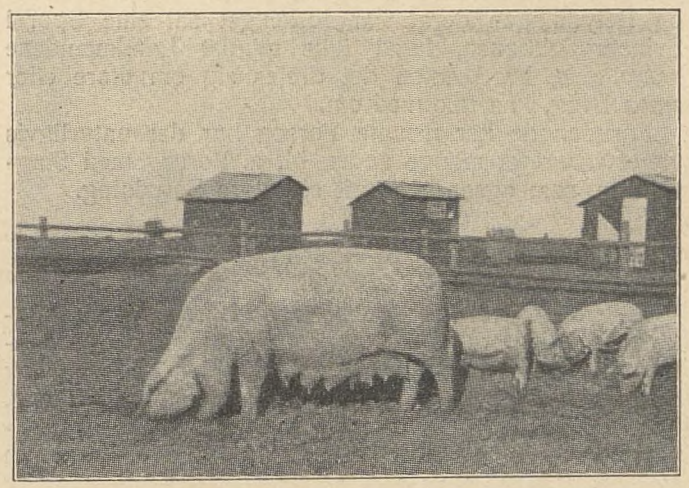
Det er altid rart at vide noget saadant. Det kan nemlig spille en ret stor Rolle for den enkelte Besætning, hvilket enhver sikkert vil kunne forstaa, og en meget betydelig Rolle, naar der er Tale om Landbruget i sin Helhed.

Endelig fastslaar et saadant Forsøg jo med al ønskelig Tydelighed, at det er nødvendigt at have en stor Besætning paa Forsøgsgaardene. At gennemføre et saadant Forsøg med ganske faa Dyr vilde være uden Betydning, idet man ikke vilde kunne opnaa virkelige faste Holdepunkter.

LIDT OM SVINEFORSØGENE

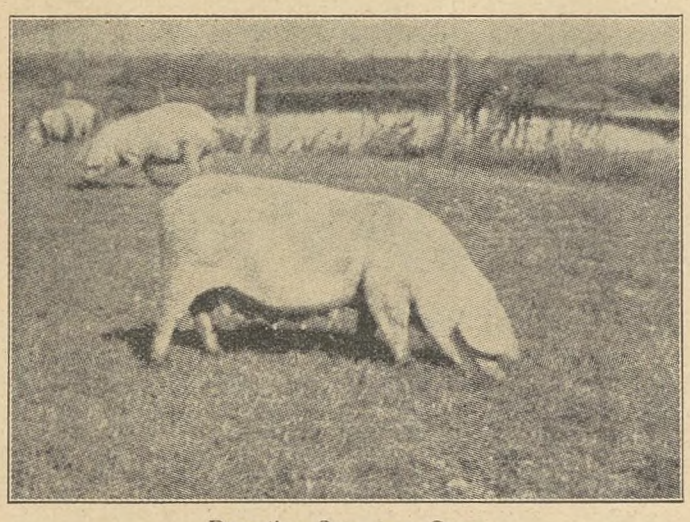
Med Hensyn til de Forsøg, der er foretaget med Svin, har Forsøgslaboratoriet udsendt en Beretning, der fylder ikke mindre end 154 tættrykte Sider. Og saa siges det endda i et Forord til denne Beretning, at den har faaet en sammentrængt Form, fordi det ikke vil kunne lade sig gøre at bilægge den med de Hovedsummer og detaillerede Hovedtabeller, der danner Grundlaget for Beretningen. Det vilde i saa Fald blive et meget digert Værk.

Derfor er det ogsaa umuligt i en Artikel som denne at gaa i Detailler blot med et enkelt Svineforsøg, og vi skal derfor nøjes med at opridse Hovedtrækkene, saaledes at der derigennem kan dannes et Skøn over, hvor uhyre og hvor omfattende dette Forsøgsarbejde er.

En So, der af Sagkyndige betegnes som meget smuk.

Forsøgene er gennemført dels paa »Faurholm« og dels paa »Grauballegaard« og »Serridslevgaard«. Paa »Faurholm« har Forsøgene haft til Formaal at fremskaffe særlig indgaaende Oplysninger om Pattegrisenes Levedygtighed og Vækstevne og forskellige Fodrings- og Staldforholds Indflydelse herpaa. Inspektøren for Statens Forsøgsgaarde, Inspektør K. Lassen, har udvist meget stor Interesse for disse Forsøg — som for øvrigt for alle andre Forsøg, der foretages paa Statens Forsøgsgaarde — saaledes at der yderligere har kunnet foretages vidtgaaende avlsmæssige Dispo-

Drægtige Søer paa Græs.

sitioner, som i høj Grad er kommet Forsøgene tilgode.

Paa »Grauballegaard« har Forsøgene været knyttet til fastlagte Planer paa langt Sigt, og paa »Serridslevgaard« har der været iværksat Forsøg for at faa Yderpunkterne vedrørende Søernes Fodring klart belyst.

Beretningen omfatter »Forsøg vedrørende Søernes Foderbehov«, »Svinenes Vedligeholdelses- og Produktionsfoder« og »En statistisk Opgørelse over Pattegrisenes Levedygtighed og Vækstevne«.

Forsøgene har strakt sig over et ret langt Aaremaal, og der er i disse Aar indsamlet et meget stort Materiale vedrørende Søernes Næringsbehov og Søernes Produktionsevne m. m. Til Tider har man haft ca. 400 Søer i Forsøg paa een Gang. Der foreligger endvidere nøjagtig Kontrol ikke blot med Tilvækst og Vægt, men ogsaa med det dertil svarende Foderforbrug for ikke færre end 3235 Kuld omfattende 38,000 Grise.

Det er et uhyre Arbejde, der har været udført her, og Betydningen deraf har forlængst sat sine Spor i Svineproduktionen, hvad ikke mindst Landmændene naturligvis, hvad enten det drejer sig om store eller smaa Brug, kan tale med om.

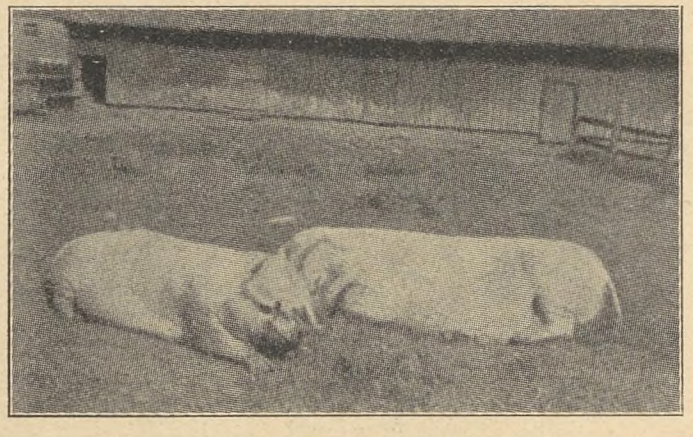
Foruden de her nævnte Forsøg har der naturligvis været foretaget mange andre, bl. a. Forsøg med Slagterisvin, som ogsaa har haft sin store Betydning.

STÆRK KONTROL OG STOR INTERESSE FOR FORSØGSARBEJDET

Hele Forsøgsvirksomheden maa foregaa under betryggende Kontrol. I det store Fodermagasin paa Statens Forsøgsgaarde har man forskellige Fodermidler opmagasinerede til Brug ved de forskellige Forsøg. Det er et Slags Apotek, hvor hver enkelt Forsøgsindivids »Recept« indleveres. Her afvejes nøjagtig den Portion af dette eller hint, som af de, der forestaar og leder Forsøgene, er foreskrevet det enkelte Forsøgsdyr. Og det skal naturligvis være nøjagtigt. Der maa ikke være nogen Slinger i Valsen, vises Efterladenskab eller Ligegyldighed, thi hvis ikke det hele klapper nøjagtigt er Forsøgene ganske illusoriske. Blot en enkelt Fejltagelse kan bevirke, at Forsøget maa begynde helt forfra, maaske et Forsøg, som allerede har strakt sig over et længere Tidsrum. Men der passes meget omhyggeligt paa. Man er omtrent lige saa forsigtige og omhyggelige som paa et Apotek, og alle, der har det mindste at gøre med Forsøgene, er lige interesserede i disses Forløb og Resultat. Uden det vilde det ogsaa være vanskeligt at gennemføre disse omfattende Forsøg.

FORSØG MED HØNS

Hvad der gælder for Køer og Svin gælder ogsaa for de øvrige Husdyr. Hønsene f. Eks. afkontrolleres meget nøje. Hvert Hold af denne eller hin Race, eller maaske blandede Racer, har sit bestemte Rumfang Hus og Gaard. Hver Høne er mærket med et Nummer og naar den i Kontrolreden har lagt et Æg bliver dette omhyggeligt vejet, hvorefter Nummer, Dato, Æggets Vægt m. m. opnoteres paa et Skema. Siden bliver Æggene prøvet paa forskellig Maade. Skallen styrkeprøves, Ægget gennemlyses o. m. m. for at fastslaa dets Kvalitet. Det er nemlig ikke nok, at en bestemt Race kan være gode Æglæggere, hvis ikke Kvaliteten samtidig er saa god, som den skal være for at opfylde Tidens Krav, men paa den anden Side er det heller ikke tilstrækkeligt, at en Race lægger Kvalitetsæg, hvis ikke Kvantiteten staar i Forhold dertil. Derfor forsøger man stadig, forsøger at finde ud af, hvorledes Hønsenes indendørs og udendørs Forhold bør være, hvorledes Belysningen paa de forskellige Aarstider indvirker paa Æggenes Mængde og Kvalitet, Foderets Indvirkning o. m. a., og ogsaa her gælder, at Forsøgene er under stadig Udvikling, altsaa det ene Forsøg afføder det næste o. s. v.

Et Par, der nyder Livet.

Endelig skal til Slut nævnes, at der ogsaa paa Statens Forsøgsgaarde foretages Forsøg med Markredskaber, som sorterer under Statens Redskabsudvalg. For Tiden er det Trægasgeneratorer til Landbrugstraktorer, der er under Forsøg.

— — —

Som allerede omtalt er det ganske umuligt at gaa i Detailler om det meget store Arbejde, der udføres paa Statens Gaarde, ligesom det naturligvis med Tal er umuligt at fastslaa Betydningen deraf. Udviklingen sker gradvis, og selv om man opnaar et epokegørende Resultat ved de afholdte Forsøg, saa vil Resultatet først vise sig lidt efter lidt, idet det naturligvis er ugørligt med et Slag at omlægge en Landbrugsvirk-

somheds Drift. Det maa ske efterhaanden som der finder en naturlig Udskiftning Sted.

Forhaabentlig er det dog lykkedes alligevel at skabe lidt mere Forstaaelse om det Arbejde, der udføres indenfor denne Gren af Forsøgsvirksomheden, et Arbejde, der kommer hele Samfundet tilgode.

Det koster Staten en Del Penge at opretholde Statens Forsøgsgaarde, men de er givet godt ud. De kommer mangefold ind igen gennem de Resultater og Forbedringer, der opnaas indenfor Landbruget, Danmarks Hovederhverv.

I. A. Ørsted.

Levinsens Sølvbryllup

Den 31. Juli kan Forretningsfører Levinsen og Hustru fejre deres Sølvbryllup.

Det var under yderst beskedne, for ikke at sige trange Vilkaar, at Levinsen og hans Hustru, Augusta, for 25 Aar siden stiftede deres Hjem, men Levinsen var ikke ukendt med trange og smaa Forhold økonomisk set, han var tværtimod vant til dem fra sin tidligste Barndom. Levinsen er udgaaet fra et mønsk Arbejderhjem, hans Fader var i mange Aar Teglværksarbejder i Hegnede, det gælder for dette Hjem, som det gælder for saa mange Arbejderhjem, at dets eneste Rigdom var en stor Børneflok. Hans Barndom og Ungdom blev Landproletarens Liv. Facerne heri er de sædvanlige, Vogterdreng, Tjenestekarl, Løsarbejder, fast Herregaardsarbejder blev han ikke, det er dog ikke ensbetydende med, at han ikke har lært ogsaa deres Forhold at kende, han har netop haft Lejlighed til at stifte Bekendtskab med disse gennem sin mangeaarige Virksomhed indenfor Landarbejdernes Organisation, den han i en ung Alder blev den egentlige Leder af. Det var ikke tilfældigt, at det blev ham, som kom til at staa i Spidsen for denne Organisation, det kunde næsten se ud, som det var forudbestemt, at han skulde være det, han var med i Landarbejderbevægelsen saa at sige fra Barnsben.

Da Tyendeforbundet blev stiftet, var Levinsen kun en Dreng, men der gik ikke lang Tid, før han var Medlem, og et meget aktivt Medlem. Jeg erindrer endnu meget tydeligt første Gang, jeg saa Levinsen, det var netop i Tyendeforbundets Tid ved et Møde i Ringsted, hvor Repræsentanter for forskellige Egne, tildels ogsaa Landsdele var samlet. Den Gang var det almindeligt, naar Landboungdommen var i Stadstøjet, saa hørte der til Paaklædningen en stor Urkæde med mange og svære Led af et eller andet billigt Metal, og en bred broderet Bukserem med et stort bredt Spænde foran, der skulde sidde, saa det kunde ses nedenfor Vesten. Reglen gjaldt dog ikke Gaardmandssønner og hermed ligestillede, dem var der allerede forlængst gaaet »Kultur« i, men for Tjenestekarle, navnlig fra Bøndergaardene, var det i hvert Fald paa visse Egne næsten blevet en Slags Nationaldragt. Levinsen var ved nævnte Lejlighed i fuld Krigsmaling, det var han forresten ogsaa med Hensyn til hans Anskuelser om Organisationen, hvilket han tydeligt afslørede under Mødet. Nogen stor Taler var han ikke paa det Tidspunkt, han var ikke fri for at hakke lidt i det, men i Debatten var han skrap, klar og slagfærdig.

Der gik en Del Aar, før jeg fik Levinsen paa saa nært Hold, at jeg lærte ham rigtigt at kende som den fremragende Organisationsleder og udmærkede Kammerat, han er. Det skete først, da han var blevet Formand for Landarbejderforbundet. I April 1915, da Landarbejderforbundet blev stiftet, blev Levinsen valgt ind i Hovedbestyrelsen, og Aaret efter afløste han Sofus Westergaard som Formand.

Dette er ingen Nekrolog. Levinsen har ikke passeret de 50 Aar, og er altsaa en ung Mand endnu, efter menneskelig Beregning har han mange og forhaabentlig gode Arbejdsaar for sig. Hensigten med denne Sølvbryllupshilsen er naturligvis heller ikke, at give Beretning over, hvad han har været og virket specielt for Landarbejdernes Organisation, det vilde være det samme som at skrive denne Organisations sidste 25 Aars Historie, i den Grad er hans Virksomhed gennem disse 25 Aar og Organisationens Udvikling i dette Tidsrum kædet sammen. Men det skal siges ved denne Lejlighed overfor de Kritikere, som han naturligvis heller ikke har undgaaet at faa. Det er Levinsen mere end nogen anden Enkeltperson, der tilkommer Æren for, at de kollektive Arbejdsaftaler har vundet Indpas ogsaa indenfor store og betydende Dele af Landbruget. Det er hans Energi, Arbejdsevne og Organisationstalent, vi for en væsentlig Del kan takke for de opnaaede Resultater, og de er nu slet ikke saa smaa, som visse Folk undertiden forsøger at gøre dem til, det kan bedst og rigtigst siges herom, at de har skabt Betingelser for, at Landbrugets Arbejdere kan øve den Indflydelse paa deres økonomiske Vilkaar og hele sociale Stilling, som de rettelig tilkommer. Det siger vi Levinsen Tak for, idet vi bringer ham og hans Hustru, som har staaet trofast ved hans Side i Med- og Modgang, de bedste Lykønskninger paa Højtidsdagen.

M. O.

En Profet stod frem —

Folketingsmand Hans Pinstrup har et Sted i Nordjylland holdt en Tale, som er blevet gengivet om ikke efter Talerens Manuskript, saa i hvert Fald i et udførligt Referat; efter dette Referat at dømme har det været en lang Tale, og alt tyder paa, at det ogsaa har været Hensigten, at det skulde være en stor Tale.

Hr. Pinstrup tilbageviste skarpt de Beskyldninger, som L. S. har rettet navnlig mod de Landbrugsrepræsentanter, som deltog i Forhandlingerne om den Overenskomst, som er afsluttet med Tyskland angaaende vor Landbrugseksport. Beskyldningerne gaar som bekendt ud paa, at Regeringen og Landbrugsraadet skulde have borthandlet Landbrugets Produkter til betydelig lavere Priser end L. S. mener kunde være opnaaet. Det kan vist

ikke med rette paastaas, at Hr. Pinstrups Defensorat egentlig var paakrævet, der er ikke mange Mennesker her i Landet, som tror paa disse Beskyldninger, men Hr. Pinstrup har altsaa været af en anden Mening, og han skal ikke høre Bebrejdelser fra Arbejderhold for sin Nidkærhed i saa Henseende. Hr. P. indskrænkede sig imidlertid ikke til at forsvare Hr. Hauch og Landbrugsraadet, han benyttede Lejligheden til at lufte de reaktionære Tilbøjeligheder, som han sammen men meget andet har taget i Arv efter Faderen.

Ifølge Referatet udtalte han bl. a.:

Det er min sikre Opfattelse, at den Dag, vi atter kan tage fat paa at ordne vore Forhold, vil en stor Samling indenfor det danske Vælgerfolk med fast og sikker Haand sætte Tingene paa Plads og bortrydde alt det i Lovgivningen, der ødelægger og bryder Folket og dansk Ungdom ned. Radikalismens og Fagforeningernes Tid vil være forbi.

Det er Storagrarernes mangeaarigt brændende Ønsker, Hr. P. her i en Slags profetisk Syn lader gaa i Opfyldelse.

Vi ved ikke, hvor store profetiske Evner Hr. Pinstrup selv anser sig for at være i Besiddelse af, men vi tror dog at kunne spaa, at med Hensyn til Spørgsmaalet om Fagforeningernes Tid skal være forbi, der vil Arbejderne her i Landet ogsaa tale et Ord med.

M. O.

En Landarbejder om Landarbejderkaar

De saa at sige daglige politiske Angreb paa Regeringen for Mangelen paa Arbejdskraft til Landbruget og den lette Adgang til Socialhjælp giver mig Lyst til for en Gangs Skyld at tage Bladet fra Munden og vise Kendsgerningerne, som de nu former sig for en Landarbejder i Almindelighed. Men medens disse Skribenter i Oppositionspressen lader haant om de foreliggende Kendsgerninger og aabent appellerer til den menneskelige Dumhed, der som bekendt er ubegrænset, skal jeg i denne Artikel forsøge at tale til Folks Fornuft med de Forudsætninger, der staar til min Raadighed.

I Maj Maaned 1938 flyttede jeg med Kone og Barn fra København til en mindre By i Nordsjælland for at prøve, om dér var Mulighed for at faa Arbejde. I Hovedstaden var der ikke andre Muligheder end Socialkontoret, denne Institution, der trods Oppositionspressens ivrige Forsikringer om det modsatte, absolut er den allersidste Redningsplanke for normale Mennesker, hvilket forøvrigt ogsaa er Sociallovens inderste Mening. Den lille Lejlighed med Centralvarme og Bad var en Saga blot, og ligesaa med de herlige Socialkontorer, hvor man saa let — ak saa let kan faa næsten alt, hvad man peger paa. Tilbage blev en fugtig og kold Lejlighed og et ukultiveret Socialudvalg, der læser Socialloven paa samme Maade som en vis Mand Bibelen. Men pyt med det; jeg skulde jo ikke have Hjælp, men noget af det Arbejde, som Bønderne efter Pressens Mening var saa overlæsset med.

Der gik et Par Uger; jeg travede troligt i Omegnen hver Dag efter Arbejde, men alle Steder det samme: Vi har lovet Arbejdet bort for Maaneder siden, kom igen senere. — Ikke engang hos min tidligere Arbejdsgiver kunde jeg faa Arbejde; det var forlængst lovet bort.

Efter ca. tre Ugers Forløb saa jeg en Annonce om Roearbejde, og jeg styrtede derud. Forvalteren gik i Roemarken; da han saa mig, vendte han Ryggen til og fortsatte ud i det yderste Hjørne af Marken. Jeg naaede ham og fremførte mit Ærinde. Han tyggede paa et Straa og sagde, at der havde været mindst halvtreds Opringninger om Formiddagen, og han skulde kun bruge 8—10 Mand. Efter en Del Snakken, under hvilket vi begge tyggede Græsstraa (der var nemlig nok af dem i Roemarken) fik jeg Lov til at møde Dagen efter, og vi blev alle lønnet efter Tariffen. Daglønnen blev gennemsnitlig mellem 5 og 6 Kroner Sæsonen igennem. Nogle stak af til andre Græsmarker, men jeg holdt ud og blev som Følge heraf tilbudt Arbejde i Høsten til 6 Kroner om Dagen for 10 Timers Arbejde. Efter Overenskomsten skulde vi ganske vist have 8 Kroner, men Godsejeren paastod, at han ikke vilde eller kunde give mere, skønt han fik Landets højeste Pris for sin Mælk til København (Børnemælk). Ikke saa meget fordi vi frygtede at ruinere Godsejeren, men mere fordi omliggende Gaarde gav en Krone mindre om Dagen, slog vi til. For hvad hjælper en Overenskomst paa en Egn, hvor ikke én Bonde har underskrevet den? Kræver man Overenskomsten overholdt, opnaar man udelukkende at holde Ferie hele Aaret.

— — Uden Feriemærker! —

Før Høsten lugede vi Kartofler, men da et Par Mand opnaaede en Ugeløn af fyrretyve Kroner, blev Akkorden sat ned, saa vi maatte nøjes med knap tredive. Vi lavede Vrøvl, men fik omgaaende den Besked, at vi blot kunde forlange vor Afregning. »Men er der da slet ingen Mangel paa Arbejdskraft her lige før Høst?« spurgte jeg forundret. Forvalteren blottede Tænderne i et bredt Grin. »Politisk Vrøvl! Jeg kan faa rigeligt med Folk under Tariffen, blot jeg ringer til Fæstekontoret!« — Altsaa, vi gifte fortsatte Arbejdet; de unge fik deres Afregning samme Aften. Forvalteren havde altid noget tilovers for os gifte Arbejdere. Skønt han kunde faa nok af unge Høstarbejdere til 3 Kroner om Dagen og Kosten, foretrak han os, for som han sagde, de gifte har man aldrig saa meget Vrøvl med! Forvalteren har Ret; en gift Mand tør ikke mukke ret meget. Hans Radius med Hensyn til Arbejdspladser er stærkt begrænsede i Modsætning til den unge Arbejder, der med største Lethed og uden nævneværdig Bekostning kan flytte fra den ene Ende af Landet til den anden.

Forvalteren, denne moderne Slavefoged, hvor tit har vi ikke følt hans Magt! Saasnart een af os rettede Ryggen, hvilede hans Øjne paa ham, bebrejdende, hvast. Hvor mange Gange har vi ikke i et saadant Øjeblik hørt denne Udtalelse: »Hva' Fanden i Helvede staar De der og glor efter? Se at faa noget bestilt!« Og vi har bøjet Ryggen og Hovedet en Kende dybere i Tavshed, i Bevidstheden om denne Magt, der er uforenelig med de politiske Raab om Mangelen paa Arbejdskraft ved Landbruget.

— Da Høsten næsten var forbi, begyndte Tærskningen af Frøet. Først Frøroerne, der blev tærsket ude. En gift Daglejer, der var særlig bange for at blive fyret (han var nemlig uorganiseret) fik den værste Plads det meste af Sæsonen. Det var ogsaa ham, der Aaret tidligere blev forgiftet ved at sprøjte med Nikotin. Det kostede ham en Uge i Sengen og fjorten Dages tabt Arbejdsfortjeneste. Denne glade Mand, der mødte frisk og renvasket

hver Morgen efter en tre Mils Cykletur, vaklede næsten ukendelig fra Tærskeværket om Aftenen, hostende og næsten kvalt i Støv og Avner, — ukuelig og glad, fordi Konen og Barnet om lidt vinkede til hans Hjemkomst.

Man maatte holde sig til Vens med Forvalteren i denne Tid. Mukkeri straffedes ikke med Træhest som i gamle Dage, men med noget meget mere raffineret. En Dag ved Avnblæseren skal nok tæmme selv den mest genstridige, særlig naar Tærskningen foregaar inde med alle Porte og Vinduer tæt lukkede, saa Støvet staar som en Mur omkring én. Støvet lægger sig i Tommelag paa den ulykkeliges Tøj og Skuldre. Lunger og Øjne, Næse og Mund fyldes uvægerligt med Støv, saa Staklen hverken kan høre eller se og knapt faa Vejret. Snue og Hovedpine er de mildeste Følger efter en saadan Dag; ofte giver det betændte Øjne, og mange Gange sker det ogsaa, at Manden paa denne Uriaspost maa styrte ud midt under det hele og kaste op. Forøvrigt er Støvplagen ved Landbruget af en saa uhyggelig Art, at den fortjener et Kapitel for sig selv.

Vi var ved at blive for mange Arbejdere i Slutningen af Høsten, men da Frøtærskningen begyndte for lukkede Porte, skønnede Forvalteren, at han ikke behøvede at fyre Folk. En Del af dem skulde nok selv gaa; det viste tidligere Aars Erfaringer. En Dag fik en ung Mand Ordre til at afløse ved Avnblæseren, men nægtede pure. Han fik omgaaende sin Afregning. Vi andre talte om det; hvem der blot turde, men Ansvaret for Kone og Børn afholdt os gifte fra at begaa denne Letsindighed. Vi maatte i det mindste først sikre os bedre Arbejde.

En Dag blev det særlig slemt; vi rensede op under Tærskeværket. Støvet stod som en Mur om os, og vi kunde ikke kende hverandre bag Støvtaagen. Ved Middagstid skiftedes vi til at hænge ud af Vinduerne og kaste op. Jeg tænkte med Bitterhed paa de forhadte Socialkontorer i København, hvor man trods alt fik Lov at beholde Helbredet. Jeg spekulerede for Alvor paa, om min Rejse ud paa Landet alligevel ikke var en Dumhed, og om det under de foreliggende Omstændigheder ikke kunde forsvares at leve paa Socialhjælp og lade Landbruget mangle sin Arbejdskraft. Efter Middag blev vi sat til at køre Korn ind. Arbejdet gik for en Gangs Skyld paa halv Kraft; vi var alle syge og belavede os til at ligge i Sengen den følgende Dag, der var Søndag.

Om Mandagen regnede det, og en Kammerat og jeg søgte og fik Arbejde hos en Entreprenør i Kartoflerne. Fredagen efter mødte vi paa Gaarden for at faa vor Afregning. Forvalteren hilste os ikke, men smed Pengene hen ad Bordet og sagde vredt: »Kan I saa huske, at I ikke skal søge Arbejde paa Gaarden mere!« Borte var al hans Flinkhed. Vi havde tilladt os at vrage Gaardens Arbejde for noget bedre. Som et Par Forbrydere blev vi vist ud af Gaarden, da vi kom for at faa vort i Sandhed veltjente Tilgodehavende.

— — — En Tugthusfange kan ikke have nydt den friske Luft med større Velbehag end os, da vi blev løsladt fra Tærskeladen. Arbejdet efter Kartoffeloptageren er ualmindelig haard ved Ryggen, da man skal gaa bøjet hele Dagen, men frisk Luft var der nok af. Vi tjente ca. 7 Kroner paa en 8½ Times Arbejdsdag paa Akkord efter Overenskomsten, og vi sørgede selv for at holde Tempoet oppe uden kunstige Hjælpemidler som Slavefogeder eller lignende. Flere af Landarbejderkonerne tog et Tag med for at supplere Mandens mangelfulde Indtægter.

Sæsonen i Kartoflerne sluttede for de sidstes Vedkommende først i November Maaned. Fra denne Tid og til hen i Foraaret maa vi leve af Arbejdsløshedskassen. Vi er ca. 20 arbejdsledige i vor Fagforening; dertil kommer saa de uorganiserede.

De velkendte paradoksale Fyraab i Bondepressen mod Fagforeningsdiktaturet, samtidig med, at man højt og lydeligt slaar til Lyd for Bondefagforeninger med Arbejdsgiverdiktatur, vidner om en rent ud sagt frejdig Spekulation i Folks Uvidenhed gennem en traditionel Presse. Intet Menneske, der forstaar en Arbejders Kaar, tør benægte, at Fagforeningen og den tilsluttede Arbejdsløshedskasse er nødvendig og paakrævet til Højnelse af Arbejderens Kaar. Organisationen og Stemmesedlen er de Grundpiller, enhver oplyst Arbejder bygger sin Fremtid paa. En ikke-organiseret Arbejder stiller sig selv ned i en Klasse, der i en Arbejdsløshedsperiode er overladt til et mer eller mindre karrigt Socialudvalgs Forgodtbefindende. Han maa tage det Arbejde, der tilbydes, saafremt Socialudvalget skønner, at Prisen er i Overensstemmelse med Egnens almindelige Pris. Og han maa nøjes med den Understøttelse, Udvalget mener er tilstrækkeligt, for ikke ligefrem at sulte ihjel. Forrige Vinter var der en Familie her i Byen, der »nød« Socialhjælp. Man sad omkring en kold Kakkelovn uden Midler til Brændsel, og da det var Juleaften, brækkede man de fattige Stole i Stykker og brændte dem for dog at holde Varmen denne ene Aften.

Ikke underligt, at den før omtalte gifte Daglejer paa Gaarden var bange for at blive fyret. Han cykler med godt Humør de tre Mil frem og tilbage hver Dag for at tjene Vinterdaglønnen, 4½ Krone om Dagen. Længe før Dag maa han hjemmefra og kommer først afsted igen efter Mørkets Frembrud. I Mørke og Blæst og Regn, ja, selv under sidste Vinters Sne cyklede han den lange Vej for dog at slippe fri for Socialkontoret.

Men det er kun de færreste, der er saa heldige at faa Arbejde om Vinteren. En Kammerat sagde forleden til mig: — Man maa slide som et Bæst hele Sommeren og saa have offentlig Hjælp om Vinteren. Man kan slide aldrig saa haardt paa de daarlige Akkorder, man naar dog aldrig videre end at faa sin Gæld til Kommunen forhøjet fra Aar til Aar. Derfor foretrækker jeg ogsaa Landevejen om Vinteren, men naar Foraaret kommer, tager jeg fat igen med godt Humør. — For at arbejde er nu alligevel det mest tilfredsstillende, føjede han til.

Der findes mange Bønder, som deler Forvalterens Syn paa Sagen: — Politisk Vrøvl! Vi ringer blot til Fæstekontoret, dèr er rigeligt med Folk, som vil arbejde under Tariffen! Men I Demagoger, der dagligt søger at føre Læserne bag Lyset med Fraserne »Mangelen paa Arbejdskraft ved Landbruget« og »den lette Adgang til Socialhjælp« — — tænk paa Manden med de 4½ Krone om Dagen og paa den anden, der dagligt slider Landevejen for at undgaa at komme i Gæld til Kommunen. Og tænk paa vi arbejdsledige her i Kommunen. — Hvad vover I?

Harry Højland.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

„DANSK ARBEJDE“ I DAG

Lidt om, hvad Landsforeningen »Dansk Arbejde«, hvoraf de fleste Fagforeninger er Medlemmer, udretter under de nuværende vanskelige Forhold.

Vi skal klare os selv — det er Vilkaaret, som det danske Samfund maa indstille sig paa i den Tid, vi er inde i. Jo bedre vi kan faa Fodslag paa Selvforsyningens Vej, des sikrere gaar vi. Helt uforberedt til Færden er vi ikke. Taktfast er Marchmelodien blæst for os gennem adskillige Aar. Snart var »Køb Dansk!« det iørefaldende Tema, snart var det dybere, mere krævende Toner: »Vi maa bringe vort produktionsmæssige Beredskab i Orden! Dansk Erhvervsliv maa gøres stærkt og alsidigt!«

Det er Landsforeningen »Dansk Arbejde«, der har spillet denne Symfoni for os — og vundet Lydhørhed for den. Som en anset Nationaløkonom skrev efter »Dansk Arbejde«s Generalforsamling for nylig: »Ad frivillig Vej er gennem en lang Aarrække gode Resultater naaet, og dog er det, som om Arbejdet først nu skal komme til fuld Udfoldelse. Bevægelsen har faaet et næsten ubegrænset Virkefelt. »Dansk Arbejde« er et vigtigt Led i Bestræbelserne for at bygge et nyt Danmark op«.

I disse Betragtninger har denne objektive Iagttager afgjort Ret. Den Viden og den Erfaring, som »Dansk Arbejde« har samlet gennem de mange Aars nøje Føling med vort Lands Produktionsliv paa dets forskellige Omraader, er en Værdi af Betydning ikke mindst i Tider som disse, og »Dansk Arbejde« gemmer ikke denne »Kapital« i Strømpeskafterne. Der arbejdes med den. Alene hvis man ser igennem, hvad Foreningens Beretning fortæller om Virksomheden siden September, passerer man en anselig Række Opgaver, som »Dansk Arbejde« har givet sig i Kast med — og faaet positive Rseultater ud af. Samme Dag Storkrigen var en Kendsgerning, nedsatte »Dansk Arbejde« et Udvalg til at forberede de Erstatningsproduktioner, som Tiden og Forholdene maatte kræve iværksat. Erstatninger, Surrogater, er Ord, som fra sidste Krig har bevaret en ilde Klang, men »Dansk Arbejde« lod sig ikke anfægte heraf. Foreningen havde nemlig den grundfæstede Overbevisning, at Arbejdspladser ikke maa lukkes, hvis det paa nogen optænkelig Maade kan undgaas, og at der udfra en almen Betragtning er mere Ære ved at fremstille et brugbart Erstatningsprodukt end ved slet ingenting at fremstille.

Blandt de mange Spørgsmaal, Erstatningsvareudvalget har beskæftiget sig med, indtager Raavareproblemet en central Plads. Af Resultaterne nævner vi blot, at der ved Udvalgets Formidling kom en rationel Planlægning af hele Hørdyrkningen, saaledes at vi i Aar kan avle og spinde alt det Hørgarn, vi normalt plejer at importere. Men man er langt videre inde i Spindestofplaner med Henblik paa yderligere at kunne skaffe Bomuldsindustrien hjemlige Raavarer til næste Aar ved at »cottonisere« Hør og Hamp m. v. Der er ogsaa gjort en Begyndelse til at skaffe Olieindustrien Frø fra dansk Jord til Oliepresning. Landbrugets Selvforsyning med Kraftfoder til Erstatning for de importerede Foderkager er ligeledes fremmet paa forskellig Vis.

Et særligt Benzinerstatningsudvalg har gennem en Beretning, hvis Indhold er blevet anerkendt og værdsat fra alle Sider, tilvejebragt et sagligt, stærkt Grundlag for Løsning af de Vanskeligheder, som de svigtende Brændstoftilførsler bereder Motordriften og Tilfredsstillelsen af Samfundets vitale Transportbehov.

Vi maa give Afkald paa at fremdrage flere af de interessante Detailler herom, men vi finder Anledning til at nævne den særlige Erstatningsvare-Institution, som »Dansk Arbejde« har skabt under Navnet »Arbejdsbørsen«. Her mødes Tilbud og Efterspørgsel, her skaffes Forbindelse mellem dem, der har Varer at tilbyde, og dem, som efterspørger Varer, her foreslaas Produktionsopgaver og søges ny Ideer til Afløsning for gamle, som Forholdene har »slaaet ud«, her faar Handlende og Fabrikanter anvist danske Leverandører af de forskelligste Ting til Erstatning for savnede udenlandske — en livlig »Børs«, som har »Kunder« saavel blandt de største Erhvervsvirksomheder som blandt de arbejdsløse ved Kontrollen i Suhmsgade; og alle er aabenbart lige velkomne. Denne Institution har »Filialer« i »Dansk Arbejde«s 100 Afdelinger Landet over, og ogsaa her søges den flittigt og gør væsentlig praktisk Nytte for sine »Kunder«.

Saaledes udfoldes der fra »Dansk Arbejde« en omfattende Virksomhed for at holde Erhvervslivets Hjul i Gang, for at enhver Mulighed for øget Produktion bliver taget i Agt og for at skabe Samling om det danske Arbejde og gøre dansk Produktionsliv i Stand til i videst mulig Grad at udfylde de Krav, Tiden og Forholdene stiller. Derigennem gør »Dansk Arbejde« sit til at berede en Fremtid for et uafhnægigt, frit og fredeligt Danmark.

Arbejdsmænd ved Fronten

Der staar en Arbejdsmand i Øst,
en Arbejdsmand i Vest,
den ene drev Maskinens Hjul,
den anden gik bag Hest
og pløjed Fredens Bondejord:
nu staar de begge her
og løfter mod hinandens Bryst
det tunge Krigens Sværd.

Og der staar Arbejdsmænd i Nord,
de staar i Tusindtal
og driver Fredens gyldne Kværn
tæt under Krigens Brand.
Men Tanker gaar i evig Fart
fra Nord til Vest og Øst:
hvem raaber ud om Død og Grav
med Krigens Fortidsrøst?

Hvem kalder os fra Fredens Dont,
fra Børn, fra Hjem og Jord?
Hvem byder os at løfte Staal
til skændigt Brodermord?
Hvem nævner det som Daad for os
at hærge fremmed Land?
Hvem klæder os i Drabets Dragt
til Had og Vold og Brand?

»Til Fronten, hver en Arbejdsmand,
for Fædreland og Gud.«
Hvem slynger vel den bedske Haan
i Tidens Mørke ud?
Nej, aldrig os, hvis Vej og Stræb
har baaret Livet frem,
hvis stride Kamp gav Frugt og Blomst
i Tusind skønne Hjem.

En Hilsen til hver Arbejdsmand
i Krigens bitre Sold.
Vort Had til Krigens glubske Sværd
er endnu i Behold.
Ja, lad det endnu blive sandt:
vi bygger Verdensfred
og knuser med almægtig Kraft
Krigsgudens Hellighed.

Evald Longfors.

Guldbryllup

Den 15. Juli kan tidligere Sekretær N. C. Christensen Voldby og Hustru fejre deres Guldbryllup. Christensen Voldby, der fratraadte Stillingen som Sekretær paa Hovedkontoret ved Kongressen 1932, vil være husket af en stor Kreds Kammerater Landet over specielt indenfor Skovarbejderne, hvis Interesser i en Aarrække væsentlig blev varetaget af »Voldby«, som han populært blev omtalt til daglig.

Det var sikkert med Vemod, Christensen Voldby forlod det faglige Arbejde, der utvivlsomt havde hans dybe Interesse og Kærlighed. I de første Aar efter sin Fratræden kunde Christensen Voldby fortsat glæde sig ved et godt Helbred, senere derimod har dette været noget svigtende.

I Forbindelse med Guldbryllupsdagen bringer vi vor gamle Kollega og hans trofaste Hustru de bedste Ønsker, som sikkert bifaldes af alle, der har kendt Christensen Voldby. Utvivlsomt vil dette ogsaa give sig synligt Udslag paa Festdagen gennem Hilsener fra nær og fjern til Hjemmet, Nansensgade 50.

Sidst nyt

Odense A. — Murermester Forné, København. I Anledning af en Uoverensstemmelse om Isoleringsarbejde paa Odense Staalskibsværft, har vi indklaget Mesteren for Den faste Voldgiftsret. Sagen forligtes ved det forberedende Møde, idet Mesteren indgik paa til fuld Afgørelse af Sagen at betale Kroner 1363 plus Feriepenge.

Aarhus J. B. — Murermester Georg Knudsen. En Uoverensstemmelse om et Tillæg paa 100 pCt. for Forskallingsarbejde til Altaner er afgjort ved faglig Voldgift, saaledes at Tillægget ydes med Undtagelse af Altanerne i Stueetagen.

Aarhus J. B. — Murermester Klostergaard, Aarhus.

1) Ved Udlægning af spærret Forskalling til Baumadæk blev der af Mesteren fradraget den overenskomstmæssige Pris 20 pCt.

2) For Udlægning af Arkimaatter forlange Arbejderne 30 Øre pr. Kvadratmeter, Mesteren bød 10 Øre.
3) Ved Udstøbning af Baumadæk nægtede Mesteren at betale de 30 pCt. til Støbepriserne for Ophejsning af Jern m. v.
4) For at holde Jern i Stilling paa Arkimaatter forlangtes Tillæg som for Jern paa Forskalling.
5) For Støbning paa Arkimaatter forlangtes Tillæg som for Støbning paa Forskalling.

Afdelingen forlangte Betonstøbningen afregnet med Grundprisen, som er fastsat i Overenskomsten med Entreprenørforeningen, medens Mesteren kun vilde betale den Pris, som er fastsat i Overenskomsten med Centralforeningen.

Disse Uoverensstemmelser er afgjort af Opmanden for den faglige Voldgiftsret, saaledes:

ad 1) Forskallingsarbejdet ved spærret Forskalling ved Baumadæk betales som almindelig Forskalling med Fradrag af 10 pCt., naar Arbejdet foregaar over Kælder og Stue, 15 pCt., naar Arbejdet foregaar over 1. Sal, og 20 pCt., naar Arbejdet foregaar over højere Etager.

ad 2) For Udlægning af Arkimaatter paa Beton betales 12 Øre pr. Kvadratmeter med et Tillæg af 10 Øre pr. Kvadratmeter, naar der armeres og støbes paa Maatterne.

ad 3) Det i Overenskomstens Poss. 363 fastsatte Tillæg paa 30 pCt. til Støbepriserne vil være at anvende ogsaa paa Pos. 219 (Jern i Stilling), men ikke paa Priserne for Overtril, Hejsning og Løftning.

ad 4) Arbejdet med Jernet ved Støbning paa Arkimaatter vil være at betale efter Pos. 219 med 7,2 Øre pr. Kvadratmeter.

ad 5) Bestemmelsen i Poss. 177 kan ikke komme til Anvendelse ved Støbning paa Arkimaatter, henlagt paa Beton.

ad 6) Grundprisen for Støbning af Jernbeton er den i Overenskomsten mellem Dansk Arbejdsmands Forbund og Centralforeningen af Murermestre i Danmark fastsatte.

Aarhus J. B. — A/S »Danalith«, Aarhus. Ved Anlæg af Flyveplads for den tyske Værnemagt undlod Aktieselskabet at opstille Skur til Arbejderne. Da Aktieselskabet heller ikke betalte Erstatning for Afsavn af Skur, klagede vi til Entreprenørforeningen. Erstatning er, efter at der i en anden lignende Sag er faldet Voldgiftskendelse blevet udbetalt.

Graasten — Murermester Heinrich Dam, Kliplev. Paa Akkordopgørelsen over Bygningsarbejde var paaført det overenskomstmæssige Tillæg for røde Facadesten samt Betaling for Vandbæring. Mesteren hævdede, at han ikke vilde betale de to Poster. Ved et Mæglingsmøde er Sagen blevet forligt, idet Mesteren indgik paa at betale i H. t. Opgørelsen, ialt Kroner 134,69.

Glostrup — Murermester Chr. Brandt, Glostrup. I den med Centralforeningen gældende Overenskomst staar for 2. Zones Vedkommende bl. a., at der ydes et Tillæg til Akkordfortjenesten for de under Paragraf 5, Afsnittene A—G anførte Satser. Denne Bestemmelse har været gældende siden Landsoverenskomsten oprettedes i 1930, og der er hidtil ogsaa afregnet i H. t. denne Bestemmelse. Efter saa mange Aars Forløb fandt Murermester Brandt paa, at han ikke vilde betale disse 5 pCt. til Arbejdsmændene, hvor disse aflønnedes med Procenter af Svendenes Fortjeneste. Centralforeningen støttede Mesteren i dette Standpunkt, og vi saa os nødsaget til at lade Sagen afgøre ved faglig Voldgift. Ved den af Opmanden afsagte Kendelse blev Mesteren kendt pligtig til at betale de 5 pCt.

Skjern — Entreprenørfirmaet Wright, Thomsen & Kier. Ved Anlæg af en Flyveplads ved Borris, hvor der var beskæftiget ca. 1500 Arbejdere, blev der ikke anvist Arbejderne Skur eller Opholdsrum. Der blev som Følge heraf rejst Krav om Erstatning for manglende Skur, men dette Krav nægtede Firmaet at imødekomme med den Motivering, at der her forelaa saadanne særlige Omstændigheder, at de ansaa Overenskomstens Bestemmelse om Skur eller Skurpenge for at være sat ud af Kraft i et Forhold som det foreliggende. Sagen blev indbragt for faglig Voldgift, hvor Firmaet blev dømt efter Forbundets Paastand. Da det, som allerede nævnt, drejede sig om 1500 Mand, maaske flere, og over et længere Tidsrum, er det selvsagt et anseligt Beløb, som Firmaet herefter skal efterbetale.

Lyngby — Murermester Evald Hansen, Frosings Alle 20, Søborg. En Uoverensstemmelse om Betaling for Opstilling til Støbning af Mellemreposer er behandlet ved et Mæglingsmøde, hvor der opnaaedes Enighed om, at Arbejdet betales i H. t. Overenskomsten, hvilket vil sige, at Afdelingens Krav er imødekommet.

Holbæk — Entreprenør Otzen. Ved et Jord- og Vejarbejde rejste Afdelingen Krav om et Tillæg grundet paa særlige foreliggende Forhold. Mæglingsmøde afholdt, hvor Sagen henvistes til fornyet lokal Behandling, og her er opnaaet Enighed om, at der til fuld Afgørelse betales Arbejderne Kroner 150,00.

Aarhus A. — A/S Aarhus Stevedoreklub. Der er oprettet Overenskomst vedrørende Betaling for Læsning af Kul og Briketter fra Statens Beredskabslager i Mølleengen. Læsning af Kul paa Banevogn betales med Kr. 1,50 pr. Ton. Al Trilning er indbefattet i Prisen. Læsning af Briketter paa Banevogn betales med Kr. 1,25 pr. Ton. Briketterne hentes i en Afstand af højst 10 Meter fra Sporet.

Til ovenstaaende Priser betales Feriegodtgørelse jfr. Loven, samt det til enhver Tid gældende Dyrtidstillæg i H. t. den mellem Hovedorganisationerne vedtagne Overenskomst af 31. Oktober 1939.

Dover og Ry St. — Dover Kommune. Ved Forhandling med Sogneraadet er der opnaaet Enighed om en ny Overenskomst, der fastsætter tarifmæssig Timeløn for alt Arbejde. Arbejdstid 8 Timer daglig. Der beskæftiges fortrinsvis arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere. Skærveslagning betales med Kr. 7,90 pr. kbm. plus Dyrtidstillæg. Tjæretillæg 15 pCt. Faglig Strid afgøres efter den alm. Norm. Opsigelse 3 Mdr. til en 1. April.

Chaufførerne — Centralorganisationen af Vognmænd i København. Afdelingen havde klaget over, at Vongmand G. Olsen, Wildersgade, havde afskediget sine Chauffører op til Paaskehelligdage uden at betale for disse, hvilket Afdelingen mente var i Strid med Overenskomstens Forudsætninger for ugelønnede Arbejdere. Sagen gik til faglig Voldgift, hvor Opmanden fastslog, at Afskedigelserne havde været uberettigede, under Henvisning til, at Vognmanden umiddelbart efter Paasken havde genantaget Chaufførerne, hvorfor Vognmanden blev dømt til at betale samtlige ugelønnede Chauffører for Dagene fra 21. og til med 25. Marts.

Chaufførerne — Dansk Arbejdsgiverforening. I Anledning af de ny Benzinrestriktioner som skulde træde i Kraft den 1. Juni, formente Dansk Arbejdsgiverforening, at der dermed var indtraadt en force majeure Situation, som maatte give Arbejdsgiverne Ret til at foretage Afskedigelse af ugelønnede Chauffører uden det i Overenskomsten anførte Opsigelsesvarsel. Afdelingen protesterede herimod, og Sagen blev behandlet ved faglig Voldgift, hvor Opmanden slog fast, at der ikke ved Benzinrestriktionerne kunde siges at foreligge den af Arbejdsgiverne paastaaede uforudsete Situation, hvorfor Chaufførerne har Krav paa at faa Opsigelse i Henhold til Overenskomsten.

Ungdomsafdelingen — Danmarks Ægexport (Kbhvn.). Overenskomst afsluttet for Ungarbejdere. Ugeløn:

14—15 Aar	.....	Kr. 19,00
15—16 »	.....	» 23,00
16—17 »	.....	» 27,00
17—18 »	.....	» 31,00

De almindelige Bestemmelser for voksne Arbejdere, herunder Dyrtidsordningen af 31. Oktober 1939, er iøvrigt gældende.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 14 31.-7. 1940 45. Aarg.

Høsten

v/ Aage Hermann.

Trods Tidens tragiske Mine
kan glad jeg mod Solen se,
jeg hører en Høstmaskine
og ser en blinkende Le
og hører Høstvognen rumle
med Hjulpar og løse Lad,
og snart skal Forspandet gumle
paa Muleposernes Mad.

Der kommer de, Karl og Pige,
der kommer de, Dreng og Tøs,
og muntre Ord kan de sige
og drikke af samme Pøs.
Den gamle er vejrbidt og kroget
af Slid gennem mange Aar,
hans Kone bærer et broget
Sjal om sit graanede Haar.

Og Kornet skal sættes i Stakke,
og Høet skal hobes i Hæs,
i Høstens Tid vil vi takke
vor Jord for hvert topfuldt Læs.
Vi slider Livet til Ære,
og ingen skal lide Nød,
naar blot vi alle vil lære
retfærdigt at dele vort Brød.

Snart gulnes Skove og Lunde
og Græsset paa Grøft og Grav,
vi mætter de sultne Munde
med Gaver, som Mulden gav.
Vi kender til strenge Tider,
men det er vort Krav og vor Bøn:
hver flittig og ærlig Slider,
skal have sin Gernings Løn.

Til Landarbejderen lyder
min Hyldest i dette Digt,
hav Tak for alt, hvad du yder
for Danmark af Trang og Pligt.
Du sled, indtil Maane-Hornet
stod spejlet i Sø og Fjord,
du hægede kærligt om Kornet,
som gror paa den danske Jord.

Du slider, fra Hanen galer,
for Velstand til Folk og Land.
Ve over den, der taler
ondt om dig og din Stand.
Ve over Spot og Skose;
jeg hylder hver gammel Knark
og Yngling fra Muld og Mose,
fra Enge og Ager og Mark.

KRISETIDEN - og dens Følger

Det er gennem den sidste Tid sagt meget ofte, at den danske Befolkning under de foreliggende Forhold maatte indstille sig paa at spænde Livremmen ind. En Forudsigelse, som allerede tilstedeværende Kendsgerninger tilfulde har bekræftet.

Som en Lavine har Begivenhederne ført Indskrænkninger med sig paa snart sagt alle Omraader. Den stærkt begrænsede og i mange Forhold fuldstændig standsede Eksport har ganske forrykket det økonomiske Grundlag, paa hvilket det danske Samfund hidtil byggede sin Eksistens. Dette har medført, at den ansvarlige Statsledelse har set sig nødsaget til paa indgribende Maade at tilvejebringe et nyt Grundlag for en fremtidig Samfundsfunktion. En Række nye Love har hver for sig paa følelig Maade medvirket til at forbitre Tilværelsen for vort lille Samfunds Indvaanere. Og vi er, hvis Udviklingen uden for vort Lands Grænser skal fortsætte, saa langt fra ved Enden endnu. Ogsaa denne Fremtidsmulighed gentages Gang paa Gang af de ansvarlige, som har Begivenhedernes Udvikling paa nærmere Hold og derfor ser sig i Stand til at løfte en Flig i det skjulende Dække bag hvilket Udviklingens Overraskelser er gemt for store Dele af Befolkningen.

Det sker ganske vist undertiden for den enkelte, at Overraskelser kan have en behagelig Karakter; men noget saadant kan ikke ventes af den Udvikling, vi nu er inde i. Den fremtidige Lovgivning maa forventes at blive præget af samme Karakter, som har kendetegnet de Kriselove, vi allerede er bleven præsenteret for.

Uagtet den danske Befolkning, som allerede nævnt, var og er adviseret om det, der kan forventes at vilde ske, kan det dog ikke skjules, at Bekendtgørelsen om Muligheden for Tvangsflytningen af Arbejdere fra en Beskæftigelse, som de selv havde erhvervet sig og som de er tilfreds med, til Landbrugserhvervet, hvor det maa forudsættes, at Arbejdsfortjenesten er betydelig mindre end den, de paagældende oppebærer i deres nuværende Beskæftigelse, var en Overraskelse, der i sin Karakter ganske fik alle forudgaaende til at blegne. Vi ser ganske bort fra de Følelser, som har meldt sig hos dem, der kunne komme ud for denne meget ubehagelige Overflytning med paafølgende Tab i lønmæssig Henseende. Ingen, ligegyldig hvilken Samfundsklasse Vedkommende tilhører, vil kunde frakende de paagældende Ret til harmfuld Reaktion overfor disse Udsigter. Det vil derimod være af Interesse at se lidt nærmere paa, hvorledes Cirkulærets Indhold har virket paa andre Faktorer, hvis Omsorg for Landbrugets Arbejdskraft gennem de senere Aar har givet sig stærkt Udslag.

Den konservative og Venstres Presse har hver for sig i ledende Artikler hilst den magtfulde Form, som Cirkulæret uomtvistelig har. Man har ikke lagt Skjul paa, at den derved aabnede Udvej for Arbejdskraft til det betrængte Landbrug er den eneste rigtige og burde være tilvejebragt allerede for lang Tid siden. Dermed har disse politiske Talerør afsløret en paafaldende Mangel paa Logik. I den forudgaaende Kampagne for Arbejdskraft til Landbruget er det Gang paa Gang fremhævet, at Manglen paa Arbejdskraft i visse Perioder betød mindre Udbytte af Landbrugets samfundsmæssige Indsats til Fare for Almenvellet og økonomisk Tab for Landmændene. At lave Lønninger, slet Behandling, elendige Boliger og Karlekamre samt ringe Udsigt til nogenlunde betryggende Fremtid indenfor Landbruget vilde give samme Resultat, kun med den Forskel, at det i økonomisk Henseende blev de i forvejen fattige Landarbejdere, det gik udover, har man øjensynligt ikke bemærket. Der foreligger ganske vist den Mulighed, at der i dette, som i saa meget andet, er set bort fra Læren om Tænkningens Love og Former og i Stedet draget den Slutning, at dem, der sædvanligt bar de tungeste Byrder, fremdeles burde gøre dette uden Modsigelse.

Der kunde siges betydeligt mere om dette Spørgsmaal, men Tiden og Udviklingen danner intet Grundlag for videnskabelige Drøftelser eller Fortolkninger af Logikens Love. Høsten staar for Døren. Markernes Afgrøde, der skal sikre den danske Husholdning i den kommende Tid til næste Høst, skal bjerges. Efter Cirkulærets Udsendelse er man nu ved Spørgekort med Arbejdsgiverne som Mellemmænd i Færd med at faa konstateret hvor mange af de nu beskæftigede Arbejdere, der tidligere har været beskæftiget ved Landbruget.

Efter Indregistreringens Afslutning kan det derefter forventes, at Mangel paa Arbejdskraft i Landbruget vil blive dækket ved Henvisning af kvalificerede Arbejdere, selv om disse paa nuværende Tidspunkt har erhvervet sig Beskæftigelse paa andet Omraade.

I det foregaaende er det allerede skitseret, at en saadan Ordning naturligvis ikke kan forvenes at blive modtaget med Begejstring fra Arbejdernes Side, hvad der kun er rimeligt. Derimod vilde det være naturligt, at der indenfor Landbrugskredse blev tilkendegivet Tilfredshed ved den Ordning, der er stillet i Udsigt. Det ministerielle Cirkulære maa formodes med et Slag at opfylde alle de Krav, Landbrugets Talsmænd med Anvendelse af alle det danske Sprogs Udtryksformer har stillet utallige Gange.

Ikke destomindre kan det af den Række Udtalelser, som forskellige Landmænd har fremsat til Dagbladene, konstateres, at Tilfredshed, endsige Begejstring, med det opnaaede Tilsagn, er der ikke. Det gaar som en rød Traad gennem samtlige Udtalelser, at Landbruget ikke savner Arbejdskraft til Høstens Bjergning, der foreligger ingen katastrofal Situation i Øjeblikket.

Maaske vil der nok et eller andet Sted i Landet kunde konstateres Mangel paa enkelte Arbejdere, men som Helhed bekræftes det, at Landbruget raader over det fornødne Mandskab.

Det anføres ganske vist, at Landbruget paa andre Tider, f. Eks. i de Perioder, hvor Roemarkerne skal passes, har større Brug for ekstra Arbejdskraft. Men iøvrigt tilføjes det, at Cirkulæret er et Skridt i den rigtige Retning. Et Skridt. Man fristes uvilkaarligt til at frygte Rækkevidden af yderligere Skridt.

Den Kulde, hvormed det overfor Landbruget givne Tilsagn om Arbejdskraft er modtaget af den mest interesserede Part, giver uvilkaarligt større Grundlag for den Opfattelse, at Landbruget overhovedet aldrig har savnet den Arbejdskraft, det saa kraftigt har paaberaabt sig. At Kravet herom ofte er fremsat understøttet af grove Beskyldninger mod Arbejderne for hellere at ville hæve Understøttelser end udføre Arbejde bidrager ikke til at højne Agtelsen for Landbrugets Udøvere indenfor Arbejderklassen. *R—dt.*

CIVILBESKYTTELSESTJENESTEN

I Henhold til Lov Nr. 336 af 25. Juni 1940 er enhver værnepligtig, som ikke er bleven indkaldt til Aftjening af Værnepligt, indenfor et Tidsrum af 10 Aar, regnet fra den efter Sessionen følgende 1. Januar, pligtig at deltage i Civilbeskyttelsestjeneste i Overensstemmelse med de i ovennævnte Lov herom givne Regler. Samme Pligt paahviler ogsaa værnepligtige, som af en Session eller Kassationskommission er betegnet som stedse uskikket til Krigstjeneste. En Forudsætning herfor er dog, at deres Helbredstilstand ikke maa anses for en Hindring.

Paa samme Maade kan de værnepligtige, som i Henhold til Lov Nr. 187 af 20. Maj 1933 er indkaldt til Udførelse af civilt Statsarbejde, efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse anvendes til Civilbeskyttelsestjeneste. Til Civilbeskyttelsestjeneste kan endvidere efter Forholdene antages frivillige efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse.

Indenrigsministeren fastsætter efter indhentet Tilslutning fra Finansministeren og Rigsdagens Finansudvalg det Vederlag, der ydes de til Civilbeskyttelsestjeneste indkaldte. De Mandskabet paahvilende Forpligtelser fastsættes ligeledes af Indenrigsministeren.

Foruden det fastsatte Vederlag betaler Statskassen Sygekassekontingentet for de af de indkaldte, der udfører Tjeneste til Stadighed. For saa vidt angaar Invalidepræmie forholder det sig som angivet i Folkeforsikringsloven § 43, Stk. 3, hvorefter ubemidlede Sygekassemedlemmer er fritaget for at betale Invalidepræmie. Paa samme Maade forholdes vedrørende Kontingentet til Arbejdsløshedskasser i Henhold til Arbejdsløshedslovens § 16, Stk. 4, hvorefter en værnepligtig under Indkaldelse er fritaget for at erlægge Medlemsbidrag, men desuagtet er berettiget til efter Indkaldelsens Ophør at faa Understøttelse, hvis Vedkommende paa dette Tidspunkt har været Medlem af Kassen i 12 Maaneder og indenfor dette Tidsrum har erlagt det for nydende Medlemmer skyldige Medlemsbidrag for mindst 3 Maaneder.

Efter Lovens § 6 kan Socialministeren efter Forhandling med Indenrigsministeren og Finansministeren fastsætte nærmere Bestemmelser med Virkning fra 10. April 1940 om Ydelse af Særhjælp i Trangstilfælde til indkaldte, som har Forsørgerpligt, efter Regler svarende til de i Lov om offentlig Forsorg § 281 Stk. 1 og 3 indeholdte. Som Følge heraf har Arbejds- og Socialministeren ved Bekendtgørelse af 9. Juli 1940 fastsat følgende Regler:

§ 1. Stk. 1. Naar en værnepligtig, som har Forsørgerpligter, indkaldes til Civilbeskyttelsestjeneste, er det sociale Udvalg i det paagældende Tidsrum forpligtet til at afhjælpe vedkommendes egen eller hans Families Trang. Der vil herunder kunne ydes Hjælp til Fortsættelse af Lejemaal af Lejlighed eller Butik, til Afdrag paa Gæld stiftet til Erhvervelse af Genstande anskaffet til vedkommendes Husførelse eller erhvervsmæssig Brug, samt til Betaling af Underholdsbidrag, der ikke kan udbetales forskudsvis af det offentlige, alt i det Omfang, det sociale Udvalg skønner, at vedkommende vilde have afholdt disse Udgifter, hvis han ikke var bleven indkaldt.

Den saaledes ydede Hjælp betragtes som en den indkaldte i Henhold til Forsorgsloven ydet Særhjælp, og det sociale Udvalg er berettiget til at bestemme, at de i nævnte Lovs §§ 205—207 omhandlede Retsvirkninger af forskudsvis udbetalte Underholdsbidrag for hele Bidraget eller en Del af dette bortfalder.

Stk. 2. Hvis den indkaldte har nærstaaende, som han vel ikke har legal Forsørgerpligt overfor, men som han faktisk har forsørget, eller til hvis Forsørgelse han mere end varigt har ydet et væsentlig Bidrag, kan den i Stk. 1 omhandlede Hjælp ogsaa ydes til Forsørgelse af disse.

Stk. 3. Den i Stk. 1 og 2 omhandlede Hjælp kan kun ydes til Personer, som modtager Lønning under deres Indkaldelse til Civilbeskyttelsestjeneste.

Stk. 4. Personer, der som frivillige deltager i Civilbeskyttelsestjeneste i Medfør af § 1, Stk. 3, i Lov Nr. 336 af 25. Juni 1940, omfattes ikke af Bestemmelsen i nærværende Bekendtgørelse.

Forsorgslovens almindelige Bestemmelser finder Anvendelse i tilsvarende Omfang som ved Hjælp i Henhold til nævnte Lovs § 281, Stk. 1.

Ovenstaaende er traadt i Kraft og har Gyldighed fra 10. April d. A.

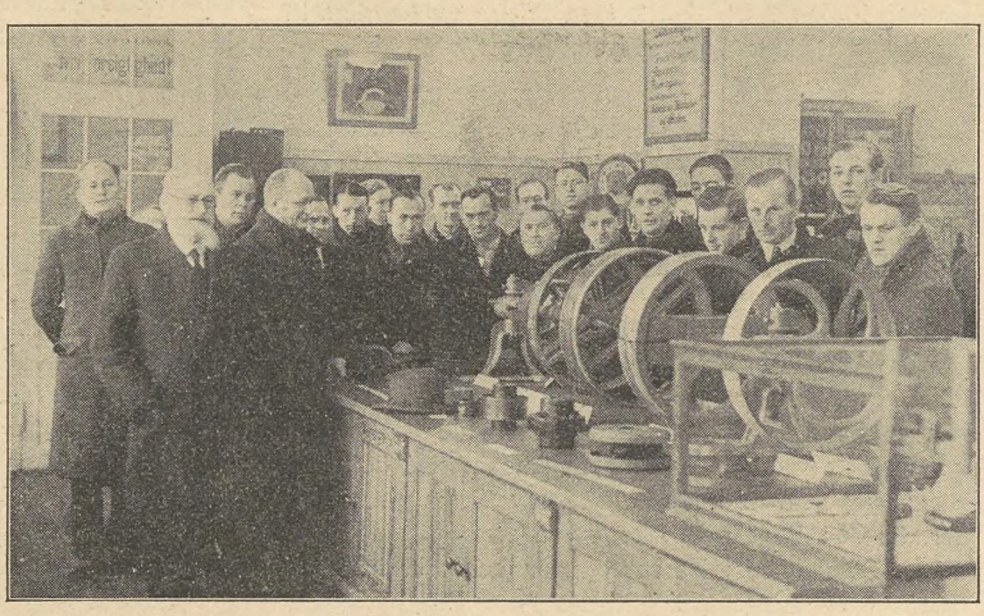
Arbeideroplysning i København

Med Regelmæssighed, der karakteriserer den københavnske Fællesledelses Arbejde vedrørende Oplysningsarbejdet, fremkommer hvert Aar en meget fyldig Beretning om iværksatte Kursus og deres Forløb. Af den sidst modtagne Beretning, der omfatter Skolearbejdet i 1939—40, gengiver vi følgende, der maa antages at have Interesse for alle vort Forbunds Medlemmer.

Højskolearbejdet.

Naar Højskolerne udsender deres Vinterplaner, er det naturligt, at unge arbejdsløse Arbejdere overvejer, om de ikke skulde bytte en Vinters Ensformighed i Byen med et Kursus paa en af Landets Højskoler. Som Regel bliver Resultatet, som i mange Tilfælde skyldes Samtale med Kammerater, der har været paa Højskole, at de søger Arbejdsløshedsfonden om Understøttelse til Ophold paa en anerkendt Højskole.

Understøttelsen fra Arbejdsløshedsfonden dækker Udgifterne til Ophold, Forplejning og Undervisning, medens de øvrige Udgifter maa søges dækket ved Suppleringshjælp fra Opholdskommunen.

Elever fra Dagskolerne aflægger Besøg paa »Udstillingen for Arbejderbeskyttelse«.

Københavns Kommune har i dette Forhold en særlig Ordning, der administreres af Arbejdernes Oplysningsudvalg for København, som betyder en stor Lettelse og Hjælp for dem, der søger Suppleringshjælp.

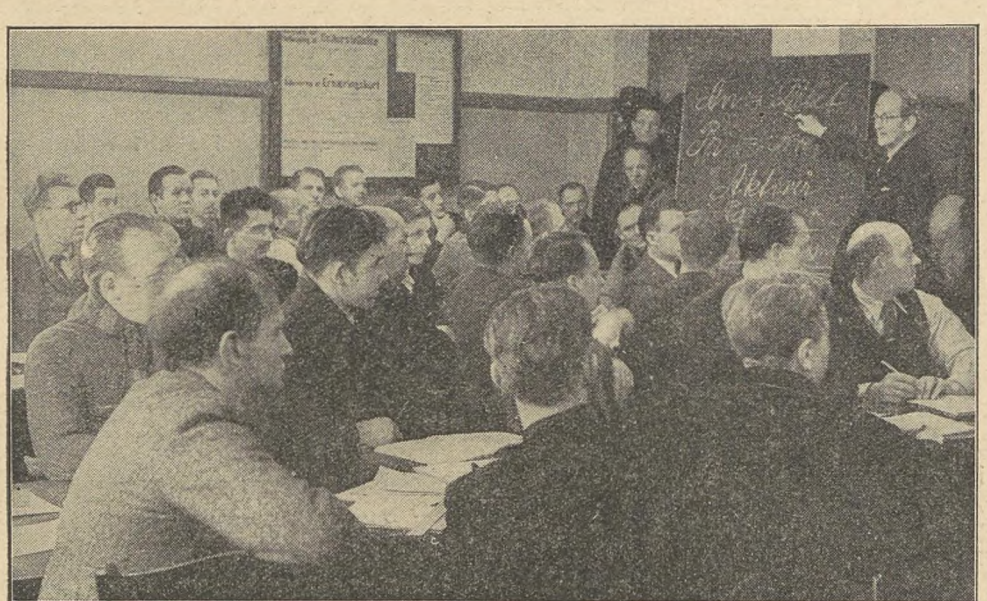
Den alsidige Undervisning, Højskolerne byder Deltagerne, Mødet med Folk fra alle Enge af Landet, og det kammeratlige Samvær der udfolder sig paa Skolerne, skaber Værdier, der fuldt ud svarer til de økonomiske Tilskud, de forskellige Institutioner yder.

Ialt har 96 Medlemmer ansøgt og faaet Bevilling, hvoraf 4 Medlemmer fik Arbejde inden Skolerne begyndte, saaledes at 92 Medlemmer har deltaget i forskellige Kursus.

Dagskolerne.

For alle Medlemmer, der af særlige Grunde er forhindret i at tage paa Højskole, er der Lejlighed til at faa Undervisning i elementære Fag og fagteknisk Undervisning, samt Deltagelse i Museumsbesøg og Fabrikbesøg, der er et Led i Dagskolernes Undervisning. I Tilknytning til den fagtekniske Undervisning forevises et stort Antal Film, der giver Indblik i Arbejdsprocesserne indenfor de forskellige Industrier og viser de nye Ting, dansk Industri beskæftiger sig med.

Foruden Dagskolernes Deltagere er der ogsaa givet andre Medlemmer Adgang til disse Filmforevisninger, i den Udstrækning Pladsen tillod, hvilket har betydet, at ca. 400 Medlemmer hver Gang har faaet opfyldt deres Ønske om Adgang til at se disse interessante Film.

Fra en Undervisningstime paa Dagskolerne.

Tilrettelæggelsen og Ledelsen af Dagskolernes Arbejde er foretaget af Fællesledelsens Skoleudvalg og Skolens Lærere, der ligesom tidligere har været d'Hr. Kommunelærere *Hjalmar Christensen, Alfred Lauritsen* og *N. K. Johansen,* der har undervist i de elementære Fag, og Ingeniør, cand. polyt., Sekretær i Industriraadet *Niels Lichtenberg,* samt Ingeniør, cand. polyt., Turistdirektør *Mogens Lichtenberg,* der har haft den fagtekniske Undervisning.

Dagskolerne blev aabnet den 13. November ved en Sammen-

komst i Overværelse af Repræsentanter fra de interesserede Myndigheder og Institutioner, og sluttede den 9. Marts 1940.

I de benyttede Undervisningslokaler i Suhmsgade 4 har der i ovennævnte Periode været afholdt 3 Kursus med 5 Ugers samlet Undervisning paa hvert Kursus, der har bestaaet af 3 Undervisningshold med 60 Deltagere paa hvert Hold, saaledes at der i hele Skoleperioden har været 9 Undervisningshold, hvor der ialt har deltaget 621 Medlemmer.

Et Gymnastikhold fra »Idræt med Arbejdsløse«.

I den forløbne Undervisningsperiode har der, som tidligere omtalt, været arrangeret Besøg paa Museer og Fabrikvirksomheder i Forbindelse med den daglige Undervisning. De forskellige industrielle Virksomheders Ledelser har gjort alt, for at Deltagerne kunde faa det bedste Indblik i Virksomhedernes Arbejde og endvidere trakteret Dagskolernes Elever med Kaffe, Cigarer og lignende. Ogsaa fra Arbejdernes Klubber har man bestræbt sig for, at disse Besøg kunde blive en Opmuntring for Kammeraterne, og alt i Forening er den Popularitet, disse Besøg herved opnaar, medvirkende til at præge det daglige Arbejde og Humør.

Følgende Besøg har været aflagt paa nævnte Museer: Bymuseet, Christiansborg Slot, Danmarks Akvarium, Glyptoteket, Hirschsprungske Samling, Nationalmuseet, Postmuseet, Rosenborg Slot, Statens Museum for Kunst, Thorvaldsens Museum, Tøjhuset, Udstillingen for Arbejderbeskyttelse og Zoologisk Museum.

Hertil kommer Filmforevisninger og Fabrikbesøg som følger: Filmforevisninger, Arbejdernes Bryggeri »Stjernen«, Den kgl. Porcelainsfabrik, Glud & Marstrands Fabrikker, Gutenberghus, Schiønning & Arvé's Fabrikker, Statens Seruminstitut, Telefonhuset, Wessel & Vetts Fabrikker.

Tilsammen 83 Besøg, paa hvilke der har deltaget 3964 Elever.

Et Arrangement med »Nora Bio« har ialt givet 1407 Elever og Hustruer Adgang til Teatrets normale Forestillinger, og hver Elev har været 2 Gange i »Det kgl. Teater« og 2 Gange i »Folketeatret«.

Skolens Opgave, at yde Deltagerne alsidig og grundig Undervisning, samt forsøge paa at skabe lidt Adspredelse og Glæde for arbejdsløse Medlemmer, er forsøgt løst paa bedste Maade. Den Interesse og Flid, Deltagerne har udvist, er for manges Vedkommende resulteret i Erhvervelse af Skolens Bevis, der kun uddeles til særlige flittige og interesserede Elever, hvilket samtidig giver Bevis for Arbejdets rette Planlæggelse.

Sprogkursus

Da en Del af Dagskolernes Elever fremsatte Ønske om Begynderundervisning i fremmede Sprog, besluttede Fællesledelsen at oprette Kursus i Engelsk og Tysk, selv om der ikke kunde ydes Tilskud fra Arbejdsløshedsfonden, og afholde Udgifterne ved disse Kursus.

Tilslutningen hertil viser, at ikke saa faa Medlemmer søger at tilegne sig Færdighed i et af Hovedsprogene, og benytter Adgangen til særlige Sprogkursus, Radio o. s. v. for at opnaa det bedst mulige Udbytte, og selv om disse Sprogkursus kun strækker sig over en kortere Periode, er den Begyndelsesundervisning, der her gives, tilstrækkelig til videre Selvstudium.

Ialt har der deltaget 87 Elever fordelt paa 2 Engelsk Hold med henholdsvis 22 og 30 Deltagere og 1 Tysk Hold med 35 Deltagere.

Sløjdkursus.

Hvor der tilbyder sig en Lejlighed til at fremstille mindre Genstande til Brug i Hjemmet, vil der altid melde sig mange Ansøgere, der ønsker at nyde godt af et saadant Tilbud.

Elever fra Dagskolerne aflægger Besøg paa Telefonhuset.

Saaledes er det med Indtegningen til Sløjdkursusene. I Løbet af ganske kort Tid er disse Kursus overtegnet, og en Del Medlemmer maa affinde sig med at blive optaget paa Venteliste for at rykke ind paa et af Holdene, naar der bliver en ledig Plads.

Foruden Sløjdundervisningen, der ogsaa omfatter Dansk og Regning, bliver der serveret varm Middagsmad, ligesom de færdige Genstande, hvortil Materialet leveres gratis, bliver Deltagernes Ejendom.

Planlæggelsen og Tilsynet med disse Kursus foretages af Foreningen »Sløjd for Arbejdsløse«, og Udgifterne afholdes af Foreningen ved Tilskud fra forskellige Institutioner og Organisationer.

Idræt med Arbejdsløse.

Den grundlæggende Idé i dette Arbejde er, at udnytte Idrættens Muligheder for at støtte og udvikle den enkeltes Fysik. Gennem Aarene har denne Institution, hvis Arbejde har stor Værdi for de Arbejdsløse, arbejdet sig godt frem og opnaaet en sikker Position.

Ved Samarbejde mellem Dansk Idræts Forbund og Dansk Forening for Rosport foretoges en Udvidelse af Idrætten, idet der som nyt Led i Undervisningen indførtes Roning. Disse Øvelser har fundet Sted i Danske Studenters Roklubs Klubhus i Svanemøllebugten, og interesserede Idrætsfolk har ydet økonomisk Støtte til Planens Gennemførelse.

De paabudte Brændselsrestriktioner medførte Lukning af Kommuneskolernes Gymnastiksale, der var stillet til Disposition for Undervisningen i Idræt, hvilket medførte Flytning til andre Lokaler, saaledes at disse Kursus kunde fortsættes uden nævneværdige Afbrydelser.

Der er ialt gennem Fællesledelsens Skolekontor, indtegnet 390 Mand og i Arbejdernes Oplysningsudvalg 29 Mand, tilsammen 419 Arbejdsmænd.

Tillidsmandskolen.

Indenfor de mange Afdelinger under Arbejdsmændenes Fællesledelse virker en stor Stab af Tillidsmænd som Bindeled mellem Afdelingerne og Medlemmerne paa Arbejdspladserne. Det er ikke smaa Krav, der stilles til en Tillidsmand, saafremt han skal kunne udfylde den Plads, Kammeraterne har valgt ham til. Foruden at have Kendskab og Indsigt i de rent interne Organisationsforhold, er det paakrævet at kende de forskellige Love, der vedrører Arbejdsforholdene, ligesom Kendskab til de almindelige Samfundsforhold er vigtigt.

Undervisningen paa Tillidsmandsskolen, hvortil der er Adgang for Pladsrepræsentanter, Bestyrelsesmedlemmer fra Afdelinger og de faglige Klubber, er tilrettelagt med særlig Hensyntagen til disse Forhold og strækker sig over 2 Aar. Det første Aar holdes der Foredrag, og i Forbindelse hermed kan de enkelte Deltagere ved Samtale og Spørgsmaal faa Emnerne klarlagt og faa Besked paa de Forhold, der har den enkeltes særlige Interesse. Der skabes herved et Grundlag for det personlige Medarbejde, der er Fundamentet i det følgende Aars Skolearbejde, idet Undervisningen paa 2. Aars Hold bygger paa Deltagerne selv. Indenfor hvert Emne, der behandles, deles Deltagerne op i Grupper, der hjemme foretager Bearbejdelse af Stoffet til næste Mødeaften, hvor Deltagerne selv behandler deres Del af Emnet, hvorefter der finder almindelig Drøftelse Sted med Afslutning og Korrigering af den fungerende Lærer.

I særlige Forhold har der, for at faa det bedst mulige Udbytte, været arrangeret Demonstrationer. Der er bl. a. foretaget Gennemgang af en Sags Behandling ved en »Faglig Voldgift«, og Demonstration af »Den faste Voldgiftsret« i Arbejde, og her har Deltagerne selv haft Lejlighed til at medvirke.

Paa de 2 Undervisningshold, der har været i Gang i Vinter, har der fra Afdelingerne været anmeldt 188 Medlemmer.

Studiekreds.

De senere Aars Udbredelse af overenskomstmæssige Forhold for unge Arbejdere giver større Tilslutning til Organisationerne og derved Anledning til et systematisk Oplysningsarbejde. Indenfor Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling har der i Fortrolighed med den Opgave, Ungdomsafdelingen har paa dette Omraade at lære de Unge de faglige Organisationers Betydning og Virke i Samfundet, ligesom tidligere Aar været Studiekredse med Gennemgang af Fagbevægelsens Historie og Praksis som Hovedopgave.

Fordelt i 2 Kredse har 35 Deltagere i den forløbne Vinter hentet et solidt og rigtigt Kendskab om faglige Forhold til Brug ved Vejledning og i Samtale med Kammerater, der er uden Viden om Ungarbejderes og de faglige Organisationers Forhold.

Faglig Kursus.

Til dette Kursus har der været anmeldt 10 Medlemmer fra Ungdomsafdelingen, Medlemmer, der ønskede at tilbringe Sommerferien i et kammeratlig Samvær og samtidig drage Nytte af Tilbudet om at benytte Ferien til at skaffe sig mere Viden om Samfundsforholdene og de faglige Organisationers fremtidige Opgaver. Kursuset afholdtes paa Roskilde Højskole.

Oplysningsarbejdet indenfor de københavnske Arbejdsmænd har i Vinteren 1939—40 omfattet følgende:

Højskolearbejdet	92	Mand
Dagskolerne	621	»
Sprogkursus	87	»
Sløjdkursus	249	»
Idræt med Arbejdsløse	419	»
Tillidsmandsskolen	188	»
Studiekreds	35	»
Fagligt Kursus	10	»
Tilsammen...	1701	Mand

Foruden det Oplysningsarbejde Fællesledelsen iværksætter, opretter flere af Afdelingerne særlige, specielle Kursus for deres Medlemmer. Saa godt som alle Afdelinger opretter Studiekredse eller afholder Foredragsaftener og Filmforvisninger, hvortil der ogsaa er Adgang for Medlemmernes Hustruer.

Tak!

Til alle, der ved Gaver, Blomster og venlige Hilsner glædede os paa vor Guldbryllupsdag, bringer vi hermed vor bedste Tak.

N. C. CHRISTENSEN VOLDBY og HUSTRU

Fra Rigsdagen

»Nu under de ændrede Betingelser maa vi paa mange Maader begynde forfra. Vi lægger Skulderen til Hjulet og vil i Fællesskab sætte alt ind paa Øjeblikkets vigtigste Opgave: Arbejde, Haandens Arbejde og Aandens Arbejde, Arbejde til de Tusinder, som ved Teknikkens Omlægninger var sat udenfor, Arbejde til Erstatning for de Raastoffer, hvis Kilder vi er afskaaret fra. Og for hvert Hjul, der kommer til at snurre, og for hver Plovfure, der bliver trukket gennem nyindvunden Jord, bør Sangen om Danmark lyde i vort Indre, den tusindaarige danske Kultur, som er det Mærke, vi har sat paa denne Plet af Kloden.«

(Hartvig Frisch i Folketinget den 4. Juli 1940).

Den 17. Juli blev der paa Rigsdagen fremsat to Lovforslag, som kan paaregne mere end almindelig Interesse. Det ene angaar Bybefolkningens Forsyning med Mælk og Fløde det andet en Kornordning for Høstaaret 1940—41.

Mælk. Man har nu gennem mange Aar baade fra Producents og Konsuments Side hæftet sig ved den store Forskel mellem Mælkens Leverandørpris paa Produktionsstedet og Detailprisen i Byerne. Der er i hvert Fald for den Mælk, der leveres i København, en Prisforskel, der kan løbe op til 150 pCt. En Kommission, der har undersøgt Problemet, er kommet til det Resultat, at der vilde kunne gennemføres en Prisnedsættelse for Mælk og Fløde i to Tempi. En øjeblikkelig Nedsættelse — paa 3—4 Øre — tænkes tilvejebragt gennem en Begrænsning af Adgangen til at forhandle Mælk og Fløde i Byerne, Forbud mod Oprettelse af nye Udsalgssteder o. l. Den egentlige Rationalisering — som skulde bringe en Prisnedsættelse paa 6—7 Øre — bliver gennemført paa længere Sigt.

I den sidste Tid er en Løsning, der hurtigt kan reducere Forskellen mellem Mælkeprisen ved Stalddør og den Pris, Forbrugerne maa betale, blevet meget paakrævet. Regeringen vil derfor ikke gennemføre Kommissionens langsigtige Forslag, men gør i Stedet for simpelthen Handelsministeren til Mælkediktator. Han skal med Kommunerne som Mellemled skaffe os billig Mælk. Man tænker sig en Koncessionering af Mælkehandelen, idet der skal kommunal Tilladelse til at forhandle Mælk. Endvidere tænker man paa at oprette Udsalg i Kommunerne, hvor Befolkningen kan afhente Mælk i Løssalg til særlig billige Priser. Man taler om paa denne Maade at faa en Prisnedsættelse paa omkring 8 Øre pr. Liter. For en socialdemokratisk Tankegang er Ordningen meget naturlig. Naar man for saadanne Ydelser som Gas, Elektricitet — iøvrigt uden Sammenligning — fra alle Sider er enige om, at det er det offentlige, der kan sørge for den billigste Levering, hvorfor skulde man saa ikke ogsaa lade Samfundet sørge for en rationel Mælkeforsyning. Vi maa være interesserede i at gaa videre ad denne Vej. Det er Skæbnens Ironi, at det bliver under Ansvar af en konservativ Minister — Christmas Møller — at denne Ordning bliver ført ud i Livet.

Korn. Kornordningen faar sin særlige Betydning derved, at Danmark for det kommende Høstaar skal klare sig igennem med sin egen Kornavl. Naar man ved, at Landet plejer at indføre ca. 600.000 Tons Korn og lige saa meget i Foderstoffer, forstaar man, at der skal en drastisk Omlægning af Landbrugets Produktionsforhold til, og at Besætningerne maa reduceres betydeligt — man anslaar i Dag Svineholdet til at være 50 pCt. for stort. Der kan her være Grund til at fremhæve, hvor meget bedre vort Samfund i Dag havde været stillet, om Landbruget havde fulgt den Linie, Arbejderbevægelsens Erhvervsraad har angivet ved at opfordre til at forstærke de løbende Tendenser til Selvforsyning i Landbruget. Nu bliver man tvunget til at gaa den Vej, som indebærer Inddæmning af nye Arealer til Dyrkning navnlig af Hvede. I det hele taget vil det danske Erhvervslivs Tilpasning til Blokadeøkonomien antagelig i flere Tilfælde komme til at følge de Linier, der omtales i Erhvervsraadets Beskæftigelsesbetænkning af 1939: Forøgelse af Produktionen af danske Raastoffer. Hvedeavl, Lucerne, Foderkartofler og -roer vil faa en større Betydning. Betænkningens Henvisning til Ensileringsforanstaltninger, Grundforbedringsarbejder o. l., som alle er Forudsætninger for Erstatning af de importerede Foderstoffer — Oliekager — og for en Udvidelse af Kornavlen, vil være vigtige Emner for Blokadeøkonomien.

Men en saadan Omlægning kan ikke ske fra Dag til Dag, ja knapt nok fra det ene Aar til det andet. Nu maa vi foreløbig holde Hus med det, vi har, og faa det rigtigt anvendt. Det er det, Kornordningen tilsigter. Det vigtigste Problem, vi staar over for, er at sikre Befolkningen det nødvendige Brødkorn — Rug og Hvede —, derfor skal dette *altsammen* afleveres og forbeholdes Brødkornsforsyningen. Vi plejer at avle 230.000 Tons Rug, heraf gaar ca. 30.000 til Saasæd, 180.000 til Menneskeføde, og saa er der en lille Rest paa ca. 20.000 Tons. Nu vil Forbruget af Rugbrød med de Prisstigninger, der har været paa Levnedsmidler, paa trods af, at Rugbrødsprisen selv vil stige, sikkert vokse, saa der bliver ikke meget at give væk af. For Hveden er Brødkornsforsyningen noget bedre. Af en Avl paa 353.000 Tons vil 20.000 Tons være Sædekorn, 230.000 Tons gaa til Menneskeføde, til Rest bliver der 103.000 Tons.

Ogsaa Foderkorn er undergivet Afleveringspligt, men selvfølgelig skal Landmændene ikke af med det altsammen. Brugerne beholder saa meget, at de kan holde Liv i en stærkt reduceret Dyrebestand. Nu er det jo saadan, at der er en meget stor Forskel mellem

de enkelte Landmænds Udbytte af de forskellige Grene af Husdyrbruget. Nogle faar mest ud af Kvægholdet, andre af Svineholdet, og atter andre af Hønsebesætningen. Regeringen har derfor valgt at fordele det forhaandenværende Korn og saa overlade til Landmanden selv at bestemme, hvor i Husdyrbruget han vil anvende det.

Det er kun Gaarde, som har en Grundværdi paa over 10.000 Kr., der skal aflevere Foderkorn, og Afleveringen er progressiv. Eksempelvis skal en Gaard med 15.000 Kroners Grundværdi af med 3000 kg, men en Gaard paa 15.000 Kr. gange 3 skal ikke af med 3000 kg gange 3, altsaa 9000 kg, men med 19,500 kg. Ialt skal ca. 8000 af de største Ejendomme — der findes ialt over 200.000 Landejendomme her i Landet — præstere 45 pCt. af den Mængde Korn, der i alt skal afleveres til Staten. Sagen er jo, at jo større et Brug er, jo mindre Rolle spiller Husdyrbruget, navnlig Svineavlen, og jo større Rolle spiller Kornavlen, eller omvendt jo mindre Bruget er, jo vigtigere er Husdyrbruget, navnlig Svineavlen. At reducere Husdyrbruget med en bestemt Procent overalt, vilde derfor ramme Husmændene, hvis vigtigste Levevej det er, idet disse ikke, som de større Brug, har nogen Kornavl af Betydning, der kan give Penge i Kassen, naar det andet svigter. Man skal jo ikke levere Kornet gratis, Priserne sættes saaledes, at de rundt regnet bliver dobbelt saa høje, som de har været de sidste Par Aar. Vi kommer da heller ikke uden om en klækkelig Forhøjelse af Brødprisen. Det vil vides, at vi for Tiden har en Rugpris, der, hvis den skulde faa Virkning paa Brødet, vilde betinge en Brødpris, der ligger ca. 20 pCt. over, hvad den faktisk er, men Rugbrødsprisen holdes som bekendt nede ved et Tilskud, der finansieres ved Afgift paa Hvede. For at undgaa en Forhøjelse af Brødprisen, svarende til de Kornpriser, der efter den nye Ordning kommer til at gælde, og som vil ligge i hvert Fald 25 pCt. over den nuværende Brødpris, kan man finansiere Brødfremstillingen ved Tilskud, der bliver i saa Fald Tale om et Beløb paa 25 Mill. Kr. Saa vidt man forstaar, er der ikke nogen Udsigt til at faa dækket dette Beløb ad Skattevejen, og Brødprisen vil altsaa stige.

Naar man imidlertid har dekreteret Lønstop, vil man forstaa, at en saadan voldsom Stigning er fuldkommen stridende mod de Forudsætninger, efter hvilke Arbejderne akcepterede Kriselovskomplekset, og Arbejderne har derfor et rimeligt Krav paa at faa Kompensation; der bliver sikkert Tale om, at Rugbrødet skal virke som Lønregulator. I denne Forbindelse maa det ikke glemmes, at der er en Gruppe Arbejdere, som vil blive særlig haardt ramt, hvis ikke de faar en Udligning paa anden Maade, og det er Landarbejderne. De har ikke faaet noget Dyrtidstillæg, skønt Leveomkostningerne er steget lige saa meget for dem som for andre Arbejdere, ja, endda meget mere. Det er saaledes en kendt Sag, at Landarbejderne bruger meget mere Margarine end Byarbejderne — 91 kg om Aaret pr. Mand mod 48 kg — saaledes at Margarinerationeringen, der har betydet, at man har maattet lægge sit Forbrug over paa det langt dyrere Smør, navnlig har ramt Arbejderne paa Landet. Det kan ogsaa nævnes, at de efter den nye Kornordning vil faa meget ringe Muligheder — hvis der overhovedet bliver nogen — for at selvforsyne sig med Flæsk. Statsmagten er derfor forpligtet til at komme dem til Hjælp, saa meget mere som Stigningen i Smørprisen og nu for det kommende Høstaar Kornprisen i hvert Fald for det kornsælgende Landbrug vil betyde en Indtægtsstigning paa ca. 170 Mill. Kr. aarlig, heraf falder 100 Mill. Kr. paa Smørret. Efter Udtalelser fra Landbrugsminister Bording kan man nu ogsaa vente en Dyrtidsregulering for Landarbejderne.

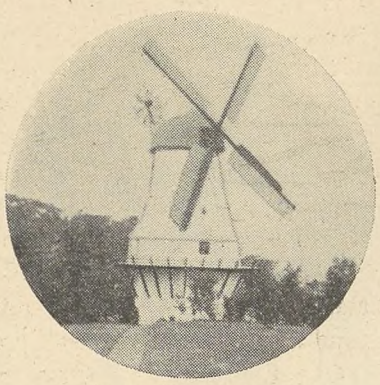
De høje Priser, som absolut ligger i Overkanten af, hvad der er rimeligt, har man anset nødvendige for at opmuntre Landmændene til at dyrke de Raastoffer, som Samfundet anser for nødvendigt, og det maa man vel bøje sig for. Husmændene — Brug paa under 10.000 Kr. Grundværdi — skal ikke aflevere Foderkorn — de har nemlig sædvanligvis heller ikke noget. Husmændene, som i deres Produktion er saa afhængige af Kornkøb, skal tværtimod i Stedet for det afleverede Brødkorn have Ret til et tilsvarende Kvantum Foderkorn, og dette skaffes saa ved Udskrivning paa de større Ejendomme. Af den udskrevne Del vil endvidere en bestemt Del gaa til Fremstilling af Havre- og Byggryn, noget til særlig smaa Husmandsbrug, og en Del til Hønse- og Svinehold uden for Landbruget.

Det er værd at bemærke, at der i vid Udstrækning er Adgang for Landbrugsministeren til at kontrollere Prisforholdene.

*

Siden sidste Rigsdagsoversigt er der blevet vedtaget to Love af social Karakter, som vi lige skal omtale her. Den ene refererer sig til Sygekassernes Medicinydelser. Den skal i de senere Aar være vokset for stærkt — den udgør dog kun 11,5 pCt. af Sygekassernes samlede Ydelser. Man inddeler nu Medicinen i tre Grupper: 1) særlig betydningsfuld Medicin, 2) almindelig brugt Medicin og 3) Frihandelsvarer, det vil sige saadanne Midler, som ogsaa andre end Apotekerne forhandler. Tilskuddet til Gruppe 1-Medicinen maa, som det er Tilfældet nu, stadig udgøre ¾ af Udgiften, Tilskuddet til anden Medicin (ikke Frihandelsvarer) ⅔ af det Tilskud, som ydes til Gruppe 1.

Den anden Lov vedrører det personlige Tillæg til Alders- og Invaliderentenyderne. Efter Folkeforsikringsloven kan der raades over et Beløb svarende til 7½ pCt. af Grundbeløbene til Rentenyderne, et Tillæg, som kan udbetales, naar Nydernes økonomiske Stilling gør det nødvendigt. Det kan f. Eks. bruges, naar Brændselspriserne er særlig høje. Det er netop Meningen efter denne Lov, at der skal ydes Rentenyderne Hjælp til Indkøb af det dyre Brændsel til Vinter. Derfor forhøjes Tillæggene til 12 pCt. af Grundbeløbene. Der bliver Tale om en Udgift for Samfundet paa ca. 5 Mill. Kr. *G.*

VINDEN

som Kraft- og Lyskilde

Ved de af Krigen saa totalt ændrede Brændselsforhold har man, som bekendt, paa en lang Række Omraader taget gamle Problemer op til ny Vurdering. Det gælder blandt andet ogsaa Vinden som Kraft- og Lyskilde. Allerede for tre Tusinde Aar siden byggede de gamle Ægyptere Vindmøller, og man antager, at de har været de første i Verden. Senere lærte Persere, Russere, Spanioler, Portugisere, Hollændere, Kinesere og ogsaa vi herhjemme at drage Nytte af Vindkraften ved Hjælp af Mølle-Princippet.

Fra første Begyndelse benyttedes Møllen til Formaling af Korn og til Opstemning af Vand ved Hjælp af et enkelt Træk paa en Vandsnegl, men mest dog til det første. Møllens Sejrsgang over Verden og dens Betydning findes omtalt i historiske Beretninger og Digte, lige fra persiske Kildeskrifter, det udødelige spanske Digt om Don Quijote til hyggelige danske Romaner om smukke, rige Møllerdøtre og Digter-Æstetikernes Mølle-Nocturner.

Møllen har haft en fremtrædende Plads i Folkenes Historie, den var uden Tvivl den første Maskine, Menneskene har opfundet, og den havde faktisk en dominerende Nytteplads til Dampmaskinen, ja, til Eksplosionsmotoren blev opfundet.

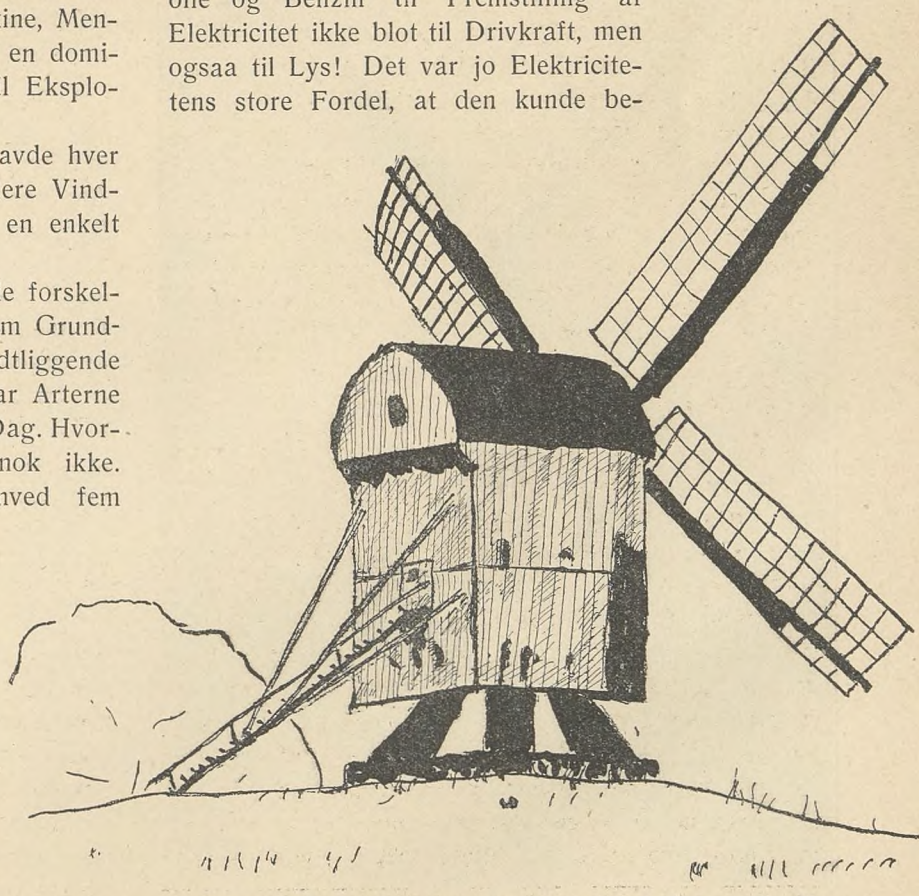
Endnu i dette Aarhundredes Begyndelse havde hver By og hvert Sogn i vort Land een eller flere Vindmøller. København har for den Sags Skyld en enkelt tilbage endnu.

Vindmøllens Form har været forskellig i de forskellige Tider og i de forskellige Egne. Selv om Grundprincippet — naar lige undtages den fladtliggende kinesiske Mølle — har været det samme, har Arterne været vidt forskellige og er det den Dag i Dag. Hvordan Ægypternes Model saa ud, vides vistnok ikke. Derimod ved vi, at Portugiserne for henved fem Hundrede Aar siden byggede Vindmøller bestaaende af en Slags Kors-Rose, hvis Akse var fastmuret i et Stentaarn. Møllen kunde altsaa ikke »krøjes« op i Vinden, og dens Værdi var derfor ikke overdreven. Senere opstod Stubmøllen, af hvilken blandt andet ses Eksemplarer paa Landbrugsmuseet i Lyngby og i den gamle By i Aarhus og enkelte andre Steder herhjemme. Denne Mølle kunde drejes om en Tap, der var fastgjort paa en Stub, og dens Effektivitet var ikke helt ringe. Den absolut bedste Mølletype, den hollandske med den drejelige Hat, blev efterhaanden den dominerende herhjemme, og den har indtil for en tyve-tredive Aar siden holdt Førstepladsen som Kornmølle.

Endnu er der en Del hollandske Møller i Brug, men de er dog som Regel suppleret enten med en Olie- eller Elektromotor.

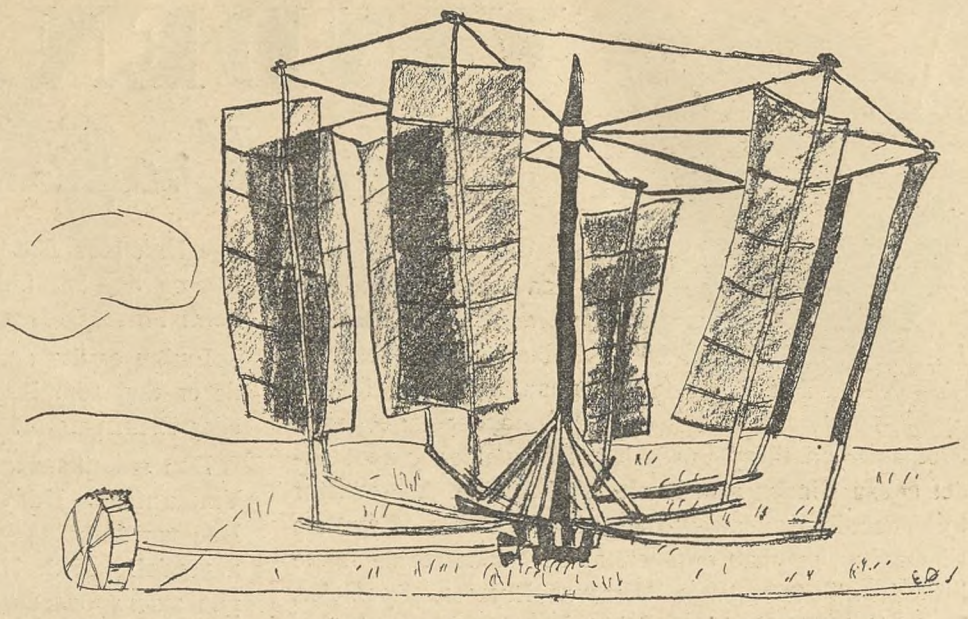
Den amerikanske Vindmotor betød en Renaissance i Vindkraftens Udnyttelse omkring Aarhundredskiftet. Den var forholdsvis billig i Anskaffelse og var særlig anvendelig med Hensyn til Vandforsyningen baade paa større Gaarde, i Sogne og mindre Stationsbyer. I de større Byer hjalp man sig jo med Dampanlæg. Var Vindmotoren særdeles anvendelig til Vandforsyningen, saa var den mindre ideel til Hjælp ved Tærskning, paa Savskærerier og ved industrielle Anlæg. Her blev Elektromotoren, der efterhaanden vandt stor Udbredelse, den absolut ideelle. Den var konstant i Modsætning til Vinden og derfor at foretrække, og den var endnu billigere baade i Drift og i Anskaffelse.

Det blev den moderne Eksplosionsmotor, der skulde bane den endelige Vej for Elektromotoren. Den sidste Snes Aar er der foregaaet en ligefrem revolutionerende Udvikling med Hensyn til Anvendelse af Raaolie og Benzin til Fremstilling af Elektricitet ikke blot til Drivkraft, men ogsaa til Lys! Det var jo Elektricitetens store Fordel, at den kunde be-

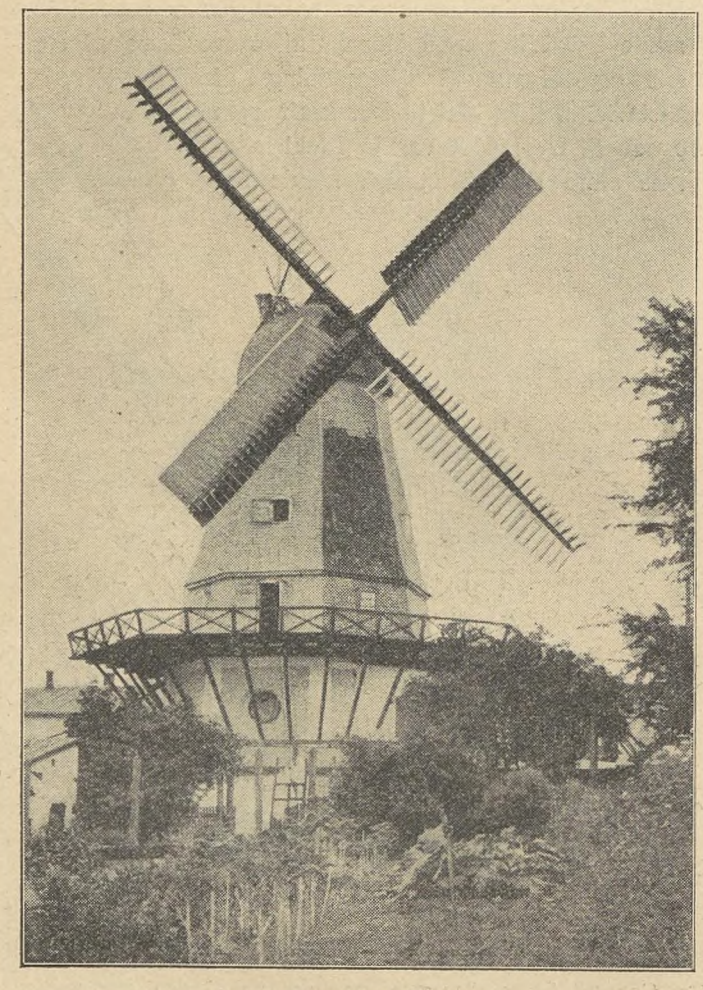
Gammel Stubmølle, som man ser den i den gamle By i Aarhus og paa Frilandsmuseet i Lyngby.

nyttes til begge Dele. De store Elektricitetsværker stak deres Forsyningsnet fra Byerne ud i Landsbyerne og over det vindaabne Land. Mølle, Vindmotor og Hesteomgang blev afløst af Elektromotoren, og i Stedet for Petroleumslampens blundende Skær straalede det hvide Lys fra de vældige Forsyningscentre i de fleste Hjem i vort Land. De aarhundredgamle Vindmøller, holdt egentlig bedst ud, men blev ogsaa een efter een sat ud af Drift, saa der i Dag kun er nogle faa brugelige tilbage. Nogle blev indrettet som Museer, men de fleste fik Lov at staa til landskabelig Pynt og som Minde om en Tid, vi trods alt ikke helt har kunnet give Slip paa.

Vandretliggende kinesisk Vindmølle, som man kan se endnu i vore Dages Kina. Den minder unægtelig om et Vandhjul, der er lagt op paa Land. Dens Effektivitet er ikke stor, og dens største Fordel er, at den altid er drejet op i Vinden.

Nu meldes der fra mange Kanter af Landet, at man er ved at gøre de gamle Vindmøller i Stand til Formaling af Sæd for at aflaste den efterhaanden dyrere Elektricitet. Hvor længe denne Vindmøllernes Renaissance vil vare, kan ikke vides, men sandsynligvis og forhaabentlig bliver den ikke af lang Varighed. Kan man benytte Vinden som Kraftkilde, kan man selvfølgelig ogsaa anvende den som Lyskilde. Det er klart.

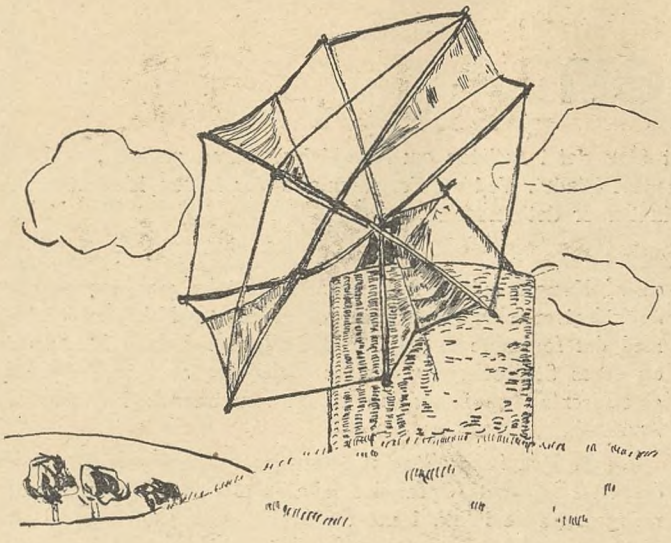

Nobis Mølle ved Birkerød.

Men en almindelig Forsyning af de større Beboelsescentre kan man med det samme godt se bort fra. Det vilde blive en baade for dyr og upraktisk Maade at løse Problemet paa. En almindelig Provinsby skulde jo have en Skov af Vindmotorer og kostbare Opsamlingsanlæg og vilde alligevel være daarligt hjulpne, fordi Vinden er saa lunefuld.

Om de smaa, saakaldte stationære Værker, det vil sige private Elektricitetsværker paa større Gaarde og mindre Industrivirksomheder, der den sidste Snes Aar har betjent sig af Petroleums-, Raaolie- eller Benzinmotorer, kan se nogen Fordel ved at tage Vindkraften i Brug, bliver maaske et aabent Spørgsmaal. Man ser ganske vist, at en Virksomhed som F. L. Smidt & Co. paatænker at optage en Produktion af Vindmotorer, dels til de stationære Værker og dels til »Paafyldning« af Elektricitet paa de store Værkers Forsyningsnet. Denne Tanke er ikke ny. Vindeksperten Professor la Cour, der byggede den i sin Tid saa berømmelig »Klapsejler« og gjorde Studier over Vindfangets Effektivitet, gav mange og udmærkede Bidrag til Udnyttelsen af det nationale Aktiv, der hedder Vinden, ved Fremstilling af Elektricitet.

Med Hensyn til »Paafyldning« af Ledningsnet, synes de hidtil foretagne Forsøg ikke at være kronet med synderligt Held. Og skal man kunne afløse Eksplosionsmotoren paa de stationære Værker med Vindkraft, hvilket muligt kan lade sig gøre, bliver det i allerførste Række et Raastofspørgsmaal og dernæst et Spørgsmaal om Anlægsomkostninger. Lederen af Danmarks i sin Tid største Vindmotorfabrik, Fr. Dahlgaard, Holbæk, der har bygget over 800 Vind-

Gammel portugisisk Taarnmølle fra det 14. Aarhundrede. Den har fast Akse og kan ikke drejes op i Vinden. Den blev derfor bygget mod den Retning, hvorfra Vinden blæste tiest.

motorer af forskellig Slags, deriblandt Landets største og dyreste — ved Lammefjordens Afvandingsanlæg — er saa skeptisk, at han siger: »Vi har overhovedet ikke Materialer her i Landet til en Genoplivelse af Vindmotorindustrien, og selv om vi havde, saa vilde Anlægsomkostningerne i Forhold til den sandsynligvis korte Tid, Eksplosionsmotoren er i Krise, blive alt for store. Saa vidt jeg kan skønne, har Vindmotoren ikke større Fremtid for sig.«

Hvor vanskeligt Vindmotor-Problemet er med Hensyn til Fremstilling af Elektricitet, faar man forøvrigt ogsaa ved at se paa Regnskabet for en middelstor Provinsbys Elektricitetsværk. I Fjor, da Olieprisen var 100 Kr. pr. Ton, beløb Omkostningerne i Brændsel pr. Kwt. sig til ca. 3 Øre, og Vedligeholdelsesomkostningerne var endog saa lave som omkring 2 Øre.

En almindelig Vindmotor paa 1—1½ Hestes Kraft kan under gunstige Forhold producere 5—6 Kwt. i Døgnet, det vil sige omkring et Par Tusind Kilowatttimer om Aaret, og det er ikke overvældende meget med det Forbrug af Lys og Kraft, vi har nu om Dage. Og under alle Omstændigheder kan Vedligeholdelsesomkostningerne ikke holdes paa 4 Kroner.

Mulighederne for Udnyttelse af Vindkraften er dog ikke udtømt dermed, men de er til Stede for andre Forbrugere. Vi tænker her paa Ejere af Kolonihavehuse, Beboerne i afsidesliggende Sommerbebyggelser ved Kysterne og Beboere i Huse paa Landet, som af een eller anden Grund ikke benytter Elektricitet.

I »Hjemmets Søndag« har Ingeniør H. Martens givet Anvisning paa Fremstilling af en saakaldt »Dynamovinge«, en tovinget Propel, der paamonteret en Ford T.-Model-Dynamo og med en Hastighed af 280 Minutomdrejninger — som efter vore Vindforhold nemt skal kunne opnaas — kan fremstille Strøm nok til en Radio og 4—5 Lamper. Det lyder ihvertfald af noget, og forsaavidt denne »Dynamovinge« holder, hvad den teoretisk lover, saa har den uden Tvivl en vældig Fremtid for sig. Ikke mindst, da dens Anskaffelsessum kan holdes under et halvt Hundrede Kroner. Det bliver muligt her, at Vindkraftens Udnyttelse faar sin største Betydning.

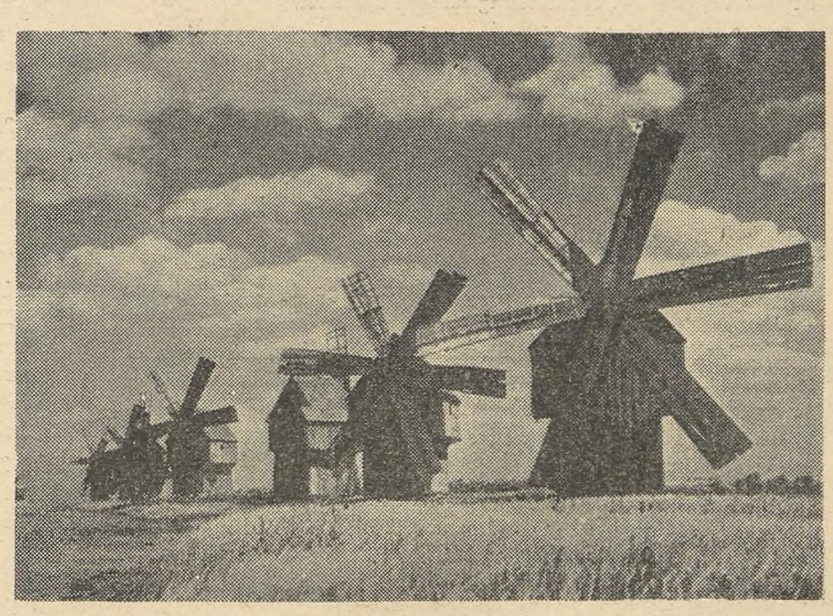
Man har ogsaa talt om Vindmotor-Elektricitet til Drift af Biler, og det kan lade sig gøre. Den gamle, utrættelige Opfinder Ellehammer har bygget sig en Akkumulator-Bil, men nogen Løsning af Benzinspørgsmaalet er ikke naaet. Den gamle Opfinder siger selv, at hans Bil nærmest er en Kuriositet, og at han kun har bygget den for at vise, det kan lade sig gøre.

Men er der saa slet ingen Udsigter for de Gaarde, Huse eller eventuelle Smaabebyggelser, der hidtil har haft stationært Værk? Opsætning af Ledningsnet til nye, fjerntboende Kunder kan ikke tænkes i større Stil baade paa Grund af Materialeknaphed og Ønskeligheden i nedsat Forbrug.

Jo, der er en Chance endnu: Hesteomgangen. Den gamle Hesteomgang, der i sin Tid benyttedes til Hakkelsemaskine og Tærskeværk, kan anvendes. I Forbindelse med Dynamo og Akkumulatoranlæg kan en Uges Forbrug til en stor Gaard fremstilles paa et Par Eftermiddage. Hesteomgangen kan ihvertfald fremstilles for en Pris, der ligger betydeligt under Vindmotorens. Det springende Punkt her bliver egentlig kun — Hesten.

Spørgsmaalet om Vinden som Kraftkilde, som vore Forfædre i Aartusinder har søgt at løse, har paa Grund af taabelige Tilstande atter faaet Aktualitet. Spørgsmaalet om Vinden som Lyskilde er kommet til og synes altsaa at have de største Muligheder for Løsning i det smaa. Og det er dog et Lyspunkt.

Tom Olufson.

Typiske Vindmøller fra det af Russerne fra Rumænien lige okkuperede Omraade Bukowina.

Arbejdsfordelingen

I sidste Nummer af Fagbladet blev det i Artiklen om Arbejdsfordelingen meddelt, at Loven herom vilde findes gengivet andet Steds i Bladet. Ved en Forglemmelse var Loven imidlertid ikke medtaget, hvorfor vi nedenstaaende indhenter det forsømte.

§ 1.

Stk. 1. Der skal efter Bestemmelserne i nærværende Lov søges gennemført en Fordeling og Regulering af Arbejdet inden for Erhvervs- eller Fagomraader eller Dele af disse, hvor saadanne Foranstaltninger skønnes egnede til at fastholde eller forøge Antallet af beskæftigede Personer.

Stk. 2. For de Omraader, hvor der træffes Aftaler om Arbejdsfordeling, ydes der Godtgørelse efter Reglerne i denne Lov under Forudsætning af, at Ordningen er godkendt af det i § 4 omhandlede »Arbejdsfordelingsnævn«. Nævnets Godkendelse forudsætter dels, at de aftalte Regler om Arbejdsfordeling — naar Hensyn tages til Forholdene inden for Omraadet — skønnes rimelige og i Overensstemmelse med Lovens nærmere Bestemmelser, dels at Forholdene inden for det paagældende Omraade findes at være saa overskuelige, at den fornødne Kontrol med Ordningens Overholdelse og Gennemførelsen af Straffebestemmelsen for Overtrædelser kan tilvejebringes, samt at det i de følgende Bestemmelser indeholdte Godtgørelsessystem er praktisk gennemførligt for Omraadet.

§ 2.

Bestemmelserne om Arbejdsfordeling og Arbejdsregulering i nærværende Lov kan bringes til Anvendelse paa enhver saavel organiseret som uorganiseret Person, der modtager Løn (Lønmodtager), hvad enten den paagældende er ansat ved offentlig eller privat Virksomhed, med Undtagelse af:

1) Personer, som udelukkende eller ganske overvejende beskæftiges i Arbejdsgiverens Husholdning eller ved personlig Tjenestegerning.
2) Arbejdsgiverens Børn under 18 Aar.
3) De ved Landbrug og Fiskeri beskæftigede Personer.

§ 3.

Stk. 1. Arbejdsfordelingen skal søges opnaaet ad Frivillighedens Vej gennem Forhandling mellem Parterne.

Stk. 2. En Arbejdsfordeling maa kun gennemføres, saafremt det fornødne Antal egnede Personer er til Stede, eller der ved Inddragning af arbejdsløse Personer fra andre Fag eller Omraader kan stilles fornøden egnet Arbejdskraft til Raadighed; der vil herved være at tage Hensyn ikke alene til den øjeblikkelige Beskæftigelsesgrad inden for paagældende Omraade, men ogsaa til den Ændring i Beskæftigelsen, der kan forventes En Arbejdsfordeling kan ikke omfatte saadanne — offentlig eller privat ansatte — Personer, hvis fulde Arbejde er nødvendigt for paagældende Virksomheds forsvarlige og økonomiske Drift.

Stk. 3. En Arbejdsfordeling maa som Hovedregel ikke gennemføres i et saadant Omfang, at der ved Faget fastholdes Personer, der heller ikke under normale Forhold vilde kunne forvente Beskæftigelse i Faget, eller for hvilke der findes passende Beskæftigelsesmuligheder i andre Fag.

Stk. 4. Arbejdsfordeling kan finde Sted saavel ved Nedsættelse af den daglige Arbejdstid som ved Indførelse af ugentlige Fridage, alternerende Arbejdssystem m. v.

§ 4.

Stk. 1. Der oprettes et Arbejdsfordelingsnævn bestaaende af en af Kongen udnævnt Formand, der ikke maa repræsentere Arbejdsgiver- eller Arbejderinteresser, samt 6 Medlemmer tillige med det fornødne Antal Stedfortrædere. Af de 6 Medlemmer og deres Stedfortrædere vælges Halvdelen af Dansk Arbejdsgiverforening og Halvdelen af De samvirkende Fagforbund i Danmark.

Stk. 2. Ved Behandling af Spørgsmaal vedrørende Omraader, der efter Nævnets Opfattelse ikke er tilstrækkeligt repræsenteret igennem de i Stk. 1 nævnte Medlemmer, skal Nævnet supplere sig med Repræsentanter for de paagældende Arbejdsgiver- og Arbejderinteresser.

Stk. 3. Der tilforordnes Nævnet en Repræsentant for henholdsvis Finansministeriet og Ministeriet for Handel, Industri og Søfart.

§ 5.

Stk. 1. Det paahviler inden for de enkelte Omraader af Erhvervslivet — om fornødent efter Opfordring af Hovedorganisationerne — vedkommende Organisationer at foretage de nødvendige Forundersøgelser af Mulighederne for og Virkningerne af en Fordeling af Arbejdet inden for Omraadet.

Stk. 2. For saa vidt der allerede er tilvejebragt en passende Arbejdsfordeling eller en saadan tilvejebringes gennem Forhandling mellem Parterne, fremsender Organisationerne Indberetning herom til Arbejdsfordelingsnævnet.

Stk. 3. Opnaas der ikke Enighed om Gennemførelse af en Arbejdsfordeling, afgiver Organisationerne Indberetning herom til Nævnet, ledsaget af de Oplysninger, der maatte være tilvejebragt.

§ 6.

Stk. 1. Skønner Arbejdsfordelingsnævnet, at en ved Overenskomst gennemført Arbejdsfordeling ikke eller ikke længere opfylder de i § 1 nævnte Forudsætninger for Godkendelse, eller er Ordningen ikke overensstemmende med de i Loven i øvrigt angivne Retningslinier, kan Nævnet, forinden der tages endelig Stilling til Godkendelsen, foranledige nye Forhandlinger optaget mellem Organisationerne; lignende Henstilling kan rettes, naar der ikke mellem Parterne er opnaaet Enighed om Gennemførelse af en Arbejdsfordeling.

Stk. 2. For Omraader, hvor Lov Nr. 119 af 7. Maj 1937 om Forbud mod Overarbejde ikke gælder, kan Nævnet bestemme, at Overarbejde ikke maa finde Sted.

§ 7.

Stk. 1. Arbejdsfordelingsnævnet har Adgang til at indkalde saavel Enkeltpersoner (Arbejdsgivere og Arbejdere) som Organisationer, der i saa Fald har Pligt til at give Møde for at meddele saadanne Oplysninger, som Nævnet maatte anse for nødvendige af Hensyn til Nævnets Afgørelser om Arbejdsfordeling eller Arbejdsregulering.

Stk. 2. Offentlige Myndigheder, hvis Afgørelser kan have Indflydelse paa Beskæftigelsen, er forpligtede til paa Begæring at meddele Nævnet de af dette ønskede Oplysninger.

§ 8.

Stk. 1. For saa vidt en Arbejdsfordeling gennemføres i Fag, hvor Arbejdsløsheden maa antages i særlig Grad at skyldes en

for stor Tilgang til eller for ringe Afgang fra Faget, skal Arbejdsfordelingsnævnet gøre Indstilling til Socialministeren om Gennemførelse af Foranstaltninger, der tjener til at modvirke, at et i Forhold til den forventede Beskæftigelse for stort Antal Personer bevarer Tilknytningen til det paagældende Fag eller Fagomraade.

Stk. 2. For Omraader, hvor der findes Mangel paa Arbejdskraft, paahviler det Nævnet at træffe Foranstaltninger til Uddannelse af den fornødne Arbejdskraft samt i Forbindelse hermed at gøre Indstilling til Socialministeren om saadanne Foranstaltninger, som iøvrigt maa anses for hensigtsmæssige for at tilføre det paagældende Omraade Arbejdskraft. De til Uddannelsen af Arbejdskraft fornødne Midler afholdes af Arbejdsløshedsfonden.

§ 9.

Det paahviler Arbejdsfordelingsnævnet at gøre Indstilling til Regeringen om saadanne Foranstaltninger af administrativ eller lovmæssig Karakter, der kan medvirke til at forøge Antallet af beskæftigede eller lette Gennemførelsen af en Arbejdsfordeling.

§ 10.

Bestemmelser i kollektive Overenskomster, hvorefter Lønninger er fastsat som Uge-, Maaneds- eller Aarsløn, er ikke til Hinder for, at der kan foretages en til en Arbejdsfordeling svarende Lønregulering.

§ 11.

Stk. 1. Personer, der er omfattet af en af Arbejdsfordelingsnævnet godkendt Arbejdsfordeling, kan ikke betragtes som arbejdsløs i Arbejdsløshedslovens Forstand og har heller ikke Adgang til Understøttelse i Henhold til Bestemmelsen i Arbejdsløshedslovens § 17, Stk. 1, Nr. 11. De paagældende er derimod berettiget til en Godtgørelse i Form af Dagpenge for det Antal fulde Normalarbejdsdage, den samlede Arbejdstidsnedsættelse har udgjort, beregnet inden for Perioder paa 6 Uger; Godtgørelse kan dog kun ydes for Nedsættelser, der sammenlagt udgør mindst 3 Normalarbejdsdage inden for det nævnte Tidsrum af 6 Uger.

Stk. 2. Ved Fastsættelsen af Godtgørelsen til Personer, der foruden Arbejde paa nedsat Arbejdstid har anden lønnet Beskæftigelse, skal denne tages i Betragtning i Overensstemmelse med de for Udbetaling af Understøttelse efter Arbejdsløshedsloven gældende Regler.

Stk. 3. For Personer, der modtager Godtgørelsen gennem en af de i § 12, Stk. 1, omhandlede Arbejdsfordelingskasser, udbetales Dagpengebeløbet med de for vedkommende Arbejdsløshedskasse gældende Dagpengesatser. For Personer, der modtager Godtgørelsen igennem den i § 12, Stk. 2, omhandlede Arbejdsfordelingskasse, og som tilhører Fag, for hvilke der er oprettet en anerkendt Arbejdsløshedskasse, udgør Godtgørelsen det Beløb, paagældende efter sine Forhold vilde være berettiget til, saafremt han var Medlem af Kassen; iøvrigt udbetales Godtgørelsen med det i Henhold til Arbejdsløshedsloven fastsatte Maksimum for Dagpenge. I intet Tilfælde maa dog Godtgørelsen udgøre mere end $^2/_3$ af paagældendes Arbejdsindtægt pr. Normalarbejdsdag.

§ 12.

Stk. 1. I Tilknytning til hver enkelt anerkendt Arbejdsløshedskasse oprettes en Arbejdsfordelingskasse, der foretager Udbetaling af de i § 11 omhandlede Godtgørelser til de dertil berettigede, der er Medlemmer af vedkommende Arbejdsløshedskasse.

Stk. 2. Under Arbejdsdirektoratet oprettes en fælles Arbejdsfordelingskasse, fra hvilken Udbetaling af Godtgørelse sker til de dertil berettigede Personer, der ikke omfattes af Bestemmelsen i Stk. 1. Arbejdsdirektøren kan overdrage den direkte Udbetaling til kommunale Myndigheder, offentlige Arbejdsanvisningskontorer, private Hjælpekasser og andre Organer, der alle er pligtige til at overtage Hvervet mod Andel i det i § 13, Stk. 2, omhandlede Administrationsgebyr efter Arbejdsdirektørens nærmere Bestemmelse.

§ 13.

Stk. 1. Personer, som ikke er Medlemmer af en anerkendt Arbejdsløshedskasse, og som er omfattet af en Arbejdsfordeling, maa for at komme i Betragtning ved Udbetaling af den i § 11 omhandlede Godtgørelse melde sig til den i § 12, Stk. 2, omhandlede Arbejdsfordelingskasse.

Stk. 2. De i Stk. 1 nævnte Personer er for det Tidsrum, i hvilket de er tilmeldt Arbejdsfordelingskassen, pligtig til at udrede et af Arbejdsdirektøren fastsat Administrationsgebyr til Kassen.

§ 14.

Stk. 1. Arbejdsdirektøren fastsætter de nærmere Regler for Arbejdsfordelingskassernes Aabning og for Udbetaling af den i § 11 omhandlede Godtgørelse, herunder Regler angaaende den fornødne Dokumentation for og Kontrol med Arbejdstidsnedsættelsens Omfang. Det skal i disse Regler kunne paabydes Arbejdsgiverne at afgive den for Udbetaling af Godtgørelse fornødne Attestation for Arbejdsfordelingens Omfang. Direktøren fastsætter ligeledes Regler for Tilmelding og for Opkrævning af Administrationsbegyr til de nævnte Kasser.

Stk. 2. Klager vedrørende Godtgørelsens Udbetaling og Beregning afgøres efter Reglerne i Arbejdsløshedslovens § 34, Stk. 3, 1ste Pkt., jfr. § 35, Stk. 5.

§ 15.

De af Arbejdsfordelingskasserne i Medfør af § 11 udbetalte Godtgørelser refunderes gennem Arbejdsløshedsfonden af de i § 16, Stk. 1, omhandlede Indtægter, der holdes adskilt fra Fondens øvrige Midler. De nærmere Regler herom fastsættes af Socialministeren efter Indstilling af Arbejdsløshedsfondens Bestyrelse.

§ 16.

Stk. 1. Arbejdsløshedsfondens Udgifter i Medfør af § 15 dækkes dels ved Bidrag fra samtlige Lønmodtagere, bortset fra de i § 2, Nr. 1, 2 og 3, nævnte Personer samt ved Kontrakt fast ansatte Lærlinge, dels ved Tilskud fra Staten.

Stk. 2. Bidraget tilbageholdes i Lønnen og indbetales af Arbejdsgiverne til det Forsikringsselskab, i hvilket Arbejdsgiveren har tegnet lovpligtig Ulykkesforsikring, der videresender Beløbene til Arbejdsløshedsfonden. Fra Arbejdsgivere, der i Medfør af Ulykkesforsikringslovens § 15 er fritaget for at afgive Risiko efter Loven til et anerkendt Selskab, sker Indbetaling direkte til Arbejdsløshedsfonden.

Stk. 3. Bidraget udgør nedenstaaende Beløb pr. helaarsbeskæftiget Lønmodtager, dog saaledes, at ingen maa faa en mindre faktisk Lønudbetaling, end han vilde faa, saafremt hans Lønningsindtægt svarede til Maksimum i den umiddelbart foranstaaende Løngruppe:

Aarlig Lønningsindtægt	Aarligt Bidrag
1 800 Kr. eller derunder	0 Kr.
1 801 Kr.—2 400 Kr.	12 —
2 401 Kr—3 600 Kr.	36 —
3 601 Kr.—4 800 Kr.	84 —
4 801 Kr.—6 000 Kr.	120 —
6 001 Kr. og derover	192 —

I Fag, hvor Normalarbejdstiden er 48 Timer ugentlig, vil der herefter ved hver Lønudbetaling være at tilbageholde følgende Beløb:

Gennemsnitlig Timefortjeneste	Tilbageholdelse pr. Time
75 Øre og derunder	0 Øre
76 — 100 Øre	½ —
101 — 150 —	1½ —
151 — 200 —	3½ —
201 — 250 —	5 —
251 Øre og derover	8 —

Stk. 4. Ved Afgørelsen af, til hvilken af de i Stk. 3 nævnte Lønningsgrupper en Lønmodtager skal henføres, vil der være at tage Hensyn til paagældendes samlede Løningsindtægt, uanset om den hidrører fra flere Arbejdssteder; Bidraget tilbageholdes af hver Arbejdsgiver i Forhold til den af denne udbetalte Del af Lønmodtagerens samlede Løn eller, hvis Bidragyderen ønsker det, for hele Bidragets Vedkommende af den Løngiver, som Bidragyderen selv udpeger.

Stk. 5. De i Medfør af Stk. 3 afholdte Bidrag fradrages ved Beregningen af den skattepligtige Indtægt.

Stk. 6. Socialministeren fastsætter de nærmere Regler for Bidragenes Beregning, Indbetaling og Revision, herunder Regler for Beregning af Bidragene i Tilfælde, hvor den beskæftigede ikke oppebærer Løn direkte fra den Virksomhed, for hvilken Arbejdet udføres, men aflønnes ved Drikkepenge eller paa anden fra de almindelige Lønningssystemer afvigende Maade. Socialministeren fastsætter ligeledes Vederlag til de anerkendte Ulykkesforsikringsselskaber for deres Medvirken ved Ordningens Gennemførelse; dette Vederlag afholdes af Arbejdsløshedsfonden.

Stk. 7. Den Del af Arbejdsløshedsfondens Udgifter i Henhold til Loven, der ikke dækkes gennem de i Stk. 3 omhandlede Bidrag, dækkes gennem Tilskud fra Staten. Saafremt Statens Tilskud herefter skønnes at ville overstige Summen af de Lønmodtagerne paahvilende Bidrag, skal Socialministeren fremsætte Forslag til Lov om Tilvejebringelse af Dækning for Merudgiften.

§ 17.

Stk. 1. Overtrædelse af Lovens Bestemmelser, herunder Beskæftigelse i Strid med en af Arbejdsfordelingsnævnet godkendt Arbejdsfordeling, Afgivelse af urigtige Oplysninger over for Forsikringsselskaberne eller urigtige Indbetalinger, straffes med Bøder, Hæfte eller Fængsel indtil 2 Aar, for saa vidt ikke højere Straf maa antages forskyldt.

Stk. 2. Sager herom behandles som Politisager. Bøder tilfalder Statskassen.

§ 18.

Tvivl med Hensyn til Omraadet for og Omfanget af en i Henhold til Loven gennemført Arbejdsfordeling afgøres af Arbejdsfordelingsnævnet.

§ 19.

Udgifter til lønnet Medhjælp for Arbejdsfordelingsnævnet samt til Vederlag m. v. til Nævnets Formand, Medlemmer, tilforordnede og Stedfortrædere afholdes af Statskassen. De i saa Henseende fornødne Beløb bevilges paa Finansloven.

§ 20.

Det paahviler Arbejdsfordelingsnævnet inden 3 Maaneder efter Lovens Ikrafttræden at afgive Indberetning til Socialministeren om det Omfang, i hvilket Arbejdsfordelingen i Henhold til nærværende Lov har fundet Sted.

§ 21.

Nærværende Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft den 1. Juni 1940 og gælder indtil 31. Marts 1941. Den første Tilbageholdelse af Bidrag sker ved første Lønudbetaling efter 1. Juni 1940. Tilbageholdelse af Bidrag for maanedslønnede sker første Gang pr. 1. Juli 1940, gældende for Juni Maaned, og sidste Gang pr. 1. April 1941, gældende for Marts Maaned 1941.

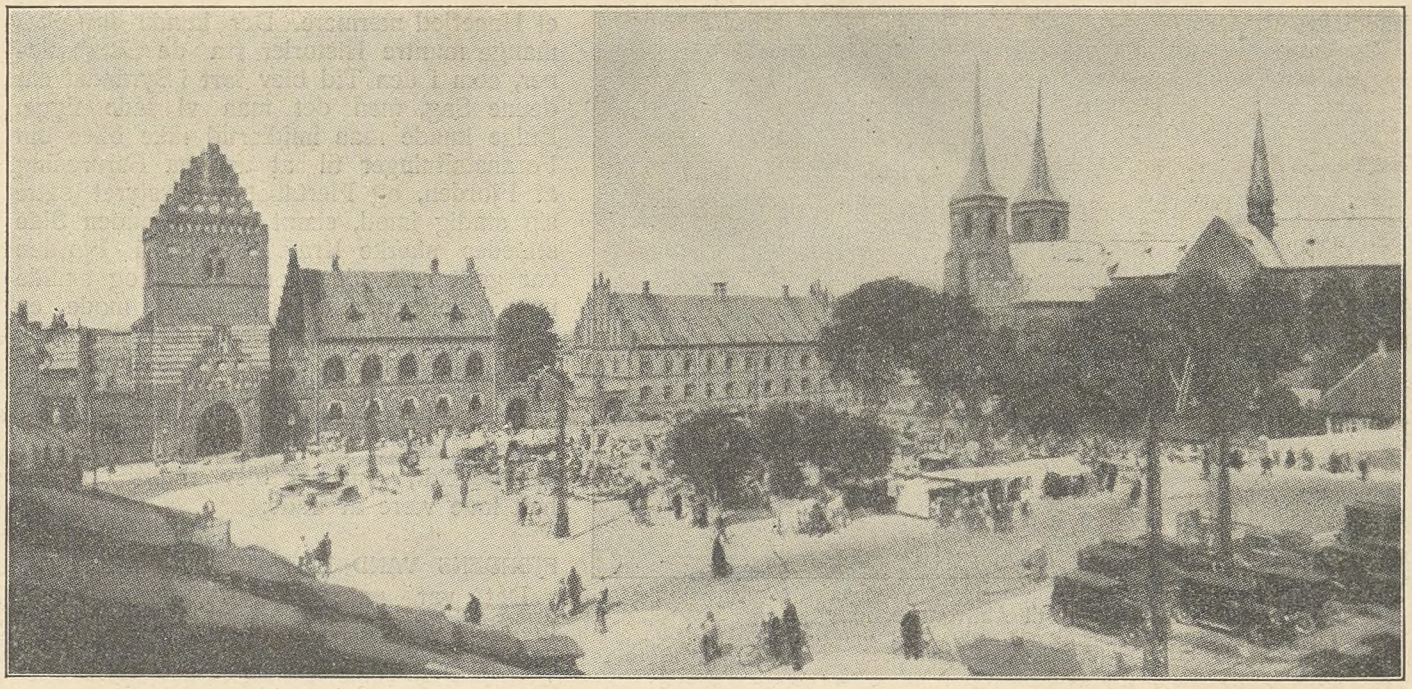
Løbende Konflikter

Arbejdsm. Ungdoms Afd. København	(Skotøjsfirmaet »Hector«)
Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flauenskjold	(Bygningsentreprenør Karl Pedersen)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jelling	(Murermester Rasmussen)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Nykøbing Sj.	(Bygmester Chr. Jacobsen)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Sdr. Vissing-Voer Ladegaard	(Sdr. Vissing-Voer Ladegaard Kommune)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsm., Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Jernbetonkonstruktionerne til det vældige Rensningsanlæg i Roskilde

Vi lever i en Tidsalder, hvor Kravene til Hygiejnen er store og kostbare. For Fødemidlernes Vedkommende er gennemført strenge Kontrolforanstaltninger, saaledes at Brød, Kød, Mælk, Smør og flere andre vigtige Næringsmidler naar ud til den store forbrugende Befolkning i saa frisk og fin Tilstand som overhovedet muligt og saadan, at Kravene til Sundheden er sket Fyldest.

Men ogsaa paa andre Felter maa der sættes ind, og Problemet Byernes Spildevand og dettes Rensning forinden det føres til Havet, til Fjorde, til Søer eller Vandløb har adskillige Steder i Landet staaet paa Kommunalbestyrelsernes Dagsorden gennem mange Aar, før de fandt deres endelige og rationelle Løsning.

KLOAKSYSTEMER FØR OG NU

I ældre Tider tog man det ikke saa højtideligt. Byernes Kloaksystem bestod i Reglen af Rendestene i Gaderne i hvilke Spildevandet samledes for at føres videre til en Mose, en Fjord, en Sø eller et Vandløb, og det var langtfra i alle Tilfælde, at disses Selvrensningsevne stod i Forhold til de Mængder af Uhumskheder, Smittekim o. s. v., som førtes med af Spildevandet.

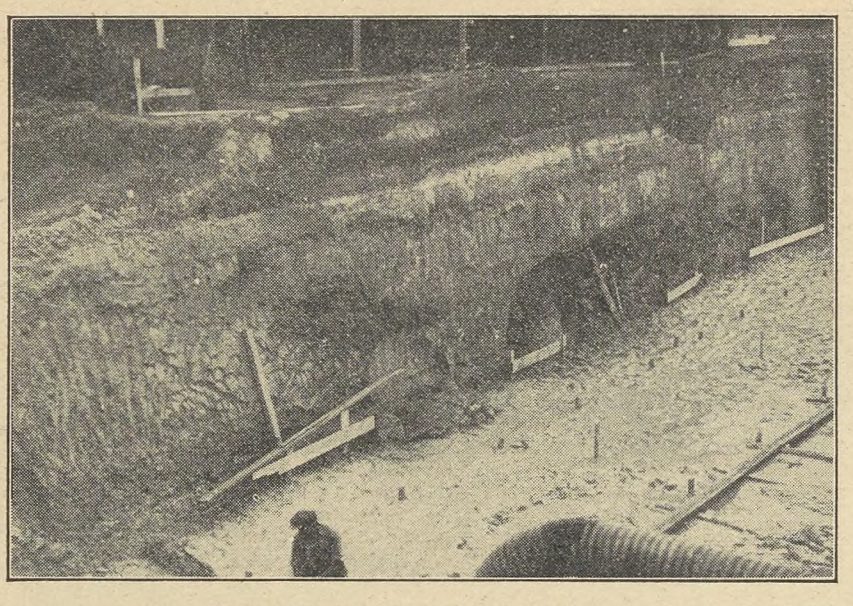
Nu er det anderledes, selv om det vel mange Steder endnu lader meget tilbage at ønske. En Storbys Kloaksystem er et vældigt Net af underjordiske Ledninger og Tunneller gennem hvilke Spildevandet føres videre til Havet, hvor Ledningerne ofte maa føres helt ud paa dybt Vand for at undgaa Forurening af Strandbred eller Fladvand. Undertiden maa Kloaksystemerne imidlertid kombineres med kostbare Rensningsanlæg, hvor Forholdene er af en saadan Art, at man selv ved at føre Kloakernes Udmunding helt ud paa dybt Vand, vilde forurene de naturlige Vande i saa høj Grad, at de vil blive en Fare for Sundheden.

Det har blandt andet været Tilfældet i Roskilde. Gennem Aarhundreder er Byens Spildevand blevet aftaget af Roskilde Fjord ved hvis »Bund« Byen har sin Beliggenhed, men efterhaanden, som Byen voksede og Spildevandsmængden steg, kunde Fjorden ikke klare Opgaven med Rensningen af dette Spildevand alene, og omkring Aarhundredskiftet besluttede man derfor at række Fjorden en hjælpende Haand ved at bygge et Klarebassin. I dette skulde Spildevandet bundfælde før det førtes videre ud i Fjorden, men som saa mange andre Steder, kom dette Klarebassin ikke til at svare til de Forventninger, man havde stillet til det. Det kunde gaa ved Lavvande og i stille Vejr, men saa snart Storm og Højvande satte ind, blev det galt. Man havde nemlig adskilt Klarebassinet fra Fjorden ved en Mur, men denne Mur var saa lav, at Bølgerne under Storm og Højvande slog ind over den og trak Slammet med sig paa Tilbagevejen ud i Fjorden.

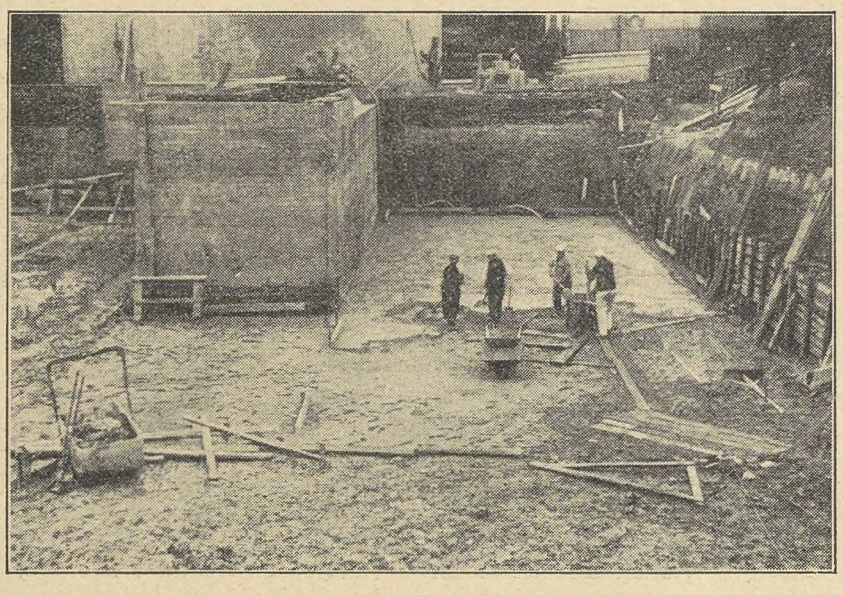
MISFORHOLD MELLEM FJORDENS SELVRENSNINGSEVNE OG MÆNGDEN AF SPILDEVAND

I 1906 indførte man Vandklosetter, og saa blev det først rigtig galt. Slamindholdet i Spildevandet blev forøget i betydelig Grad, og saa skred man til Bygning af et Septictankanlæg i Forbindelse med det omtalte Klarebassin, men heller ikke dette var tilstrækkeligt i det lange Løb. Byen voksede stadig, og da der samtidig opstod Fabriker, som afgav store Mængder af stærkt forurenet Spildevand, blev Misforholdet mellem Fjordens Selvrensningsevne og Spildevandsmængden saa stor, at Fjorden blev forurenet i den Grad, at man endog tvivlede paa, at der kunde holdes Liv i Fiskebestanden.

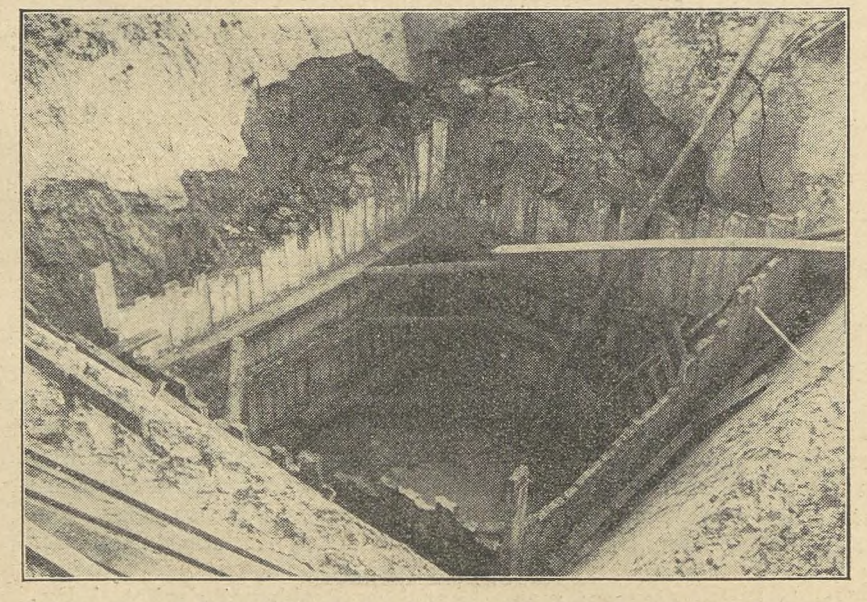
Gennem mange Aar blev Problemet drøftet i Bystyret, men uden at man syntes at komme dets Løsning

Udgravning til Aktiveringstank.

Støbning af Grovbeton i Aktiveringstank.

Udgravning af Efterklaringstanks dybeste Del. For at undgaa yderligere Skred har man maattet spunse.

et Hanefjed nærmere. Der kunde fortælles mange muntre Historier fra de Diskussioner, som i den Tid blev ført i Byraadet om denne Sag, men det maa vi lade ligge. Enige kunde man imidlertid ikke blive om Foranstaltninger til at undgaa Forurening af Fjorden, og Flertallet af Bystyret satte sig stadig imod, skønt der fra anden Side stilledes stærke Krav. Vandet i Fjorden var godt nok, blev der hævdet, og skulde man endelig paa en Svømmetur møde en eller anden mindre tiltalende Genstand, ja, Herregud, saa kunde man jo svømme uden om eller give den et lille Skub med Haanden, hvis ikke man ønskede at ændre Kurs. Endelig kunde man jo, hvis Vandet var saa beskidt, som der blev raabt op om, helt lade være at bade.

FJORDENS VAND BLEV SUNDHEDSFARLIGT

Det var naturligvis uholdbare Standpunkter, men det skulde dog alligevel gaa saa vidt, at Kredslægen erklærede Fjordens Vand for sundhedsfarligt, og direkte farligt at bade i. Da denne Autoritet havde udtalt sig med saa stor Styrke, begyndte man at se Sagen fra den anden Side. Der begyndte at komme lidt mere Fart i Forhandlingerne, men først da der kom rent socialdemokratisk Flertal i Bystyret, blev et Forslag om en rationel Løsning af Spørgsmaalet vedtaget, hvorefter man tog fat paa Arbejdet med Bygningen af et Rensningsanlæg, som er det eneste og største i sin Art her i Landet.

ET MEKANISK OG ET BIOKEMISK ANLÆG

Arbejdet med Bygningen af dette Rensningsanlæg blev delt i to Etapper, og allerede da den første var færdig i 1938 kunde det fastslaas, at der var sket en mærkbar Forbedring af Fjordvandet til det bedre. Og dog var det saaledes, at ikke engang Halvdelen af dette vældige Anlæg var færdigt. I Øjeblikket arbejder man paa den sidste Halvdel, og naar den en Gang i Løbet af indeværende Sommer staar helt færdig, vil Spildevandet fra Roskilde By strømme ud i Fjorden saa klart og gennemsigtigt som Kildevand. Det har man nemlig allerede Erfaringer for, idet der i Forbindelse med det Anlæg — det mekaniske Anlæg — der allerede er udført, er bygget et Anlæg, som det man nu er i Færd med at fuldføre — det biokemiske Anlæg — men i meget mindre Format, saaledes at man har kunnet behandle en Tiendedel af det Vand, som har passeret det mekaniske Anlæg. De Erfaringer, man her har indhøstet, er naturligvis blevet overført paa det store Anlæg, ligesom man paa Grundlag af det midlertidige biokemiske Anlæg har dimensioneret det, man nu er i Gang med at fuldføre, og som i sig selv er et saa interessant Stykke Jernbetonarbejde, at det fortjener et Kapitel for sig.

HVORLEDES ANLÆGGET ARBEJDER

Det er dog nødvendigt forinden Omtalen af selve Jernbetonkonstruktionerne, Dimen-

isonerne m. m. at give et kort Rids af, hvorledes dette vældige Anlæg, naar det staar helt færdigt, vil komme til at virke.

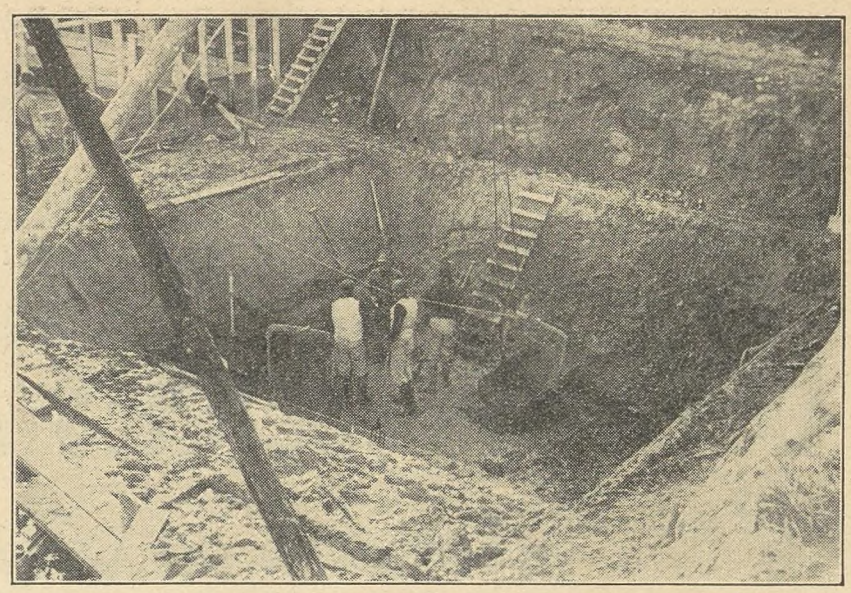
Det skal i Øjeblikket aftage Spildevand fra ca. 20,000 Personer, og det vil sige, at der skal renses 6500 Kubikmeter Spildevand i Døgnet. Anlæget er dog projekteret med Byens fremtidige Vækst for Øje, saaledes at det er i Stand til at rense endnu Tusinde Kubikmeter Spildevand, med andre Ord: dets Kapacitet ligger paa 7500 Kubikmeter Vand i Døgnet. Alene af disse Tal faar man jo en lille Forsmag paa, hvor stort Anlæget er.

Naar Spildevandet fra Byen er samlet i en sidste stor Ledning og i en Pumpestation fra de lavestliggende Dele, gaar det ind i det mekaniske Anlæg. Det maa da først passere en Grovrist, som frasorterer de største Urenheder, for derefter at løbe ind i et saakaldt Sandfang. Dette bestaar af en cirkelformet 7 Meter dyb Beholder, der har en Diameter paa 3½ Meter, og som i Bunden er kegleformet. Inden i denne Beholder er anbragt fire lodrette Cylindre inden i hinanden, og Beholderen er lukket med et Dæk, som omslutter den yderste Cylinder. Vandet kommer ind gennem en Kanal paa Beholderens Side og som udmunder i Beholderen i Højde med Cylindrenes Underkant. Vandet skal altsaa for at komme videre presses op gennem de fire Cylindre, men taber derved i Hastighed, og Sand og Grus faar Tid til at udskille sig og bundfælde. Rensningen af Beholderen for det udskilte Sand og Grus sker ved komprimeret Luft efter Systemet en Flitsprøjte.

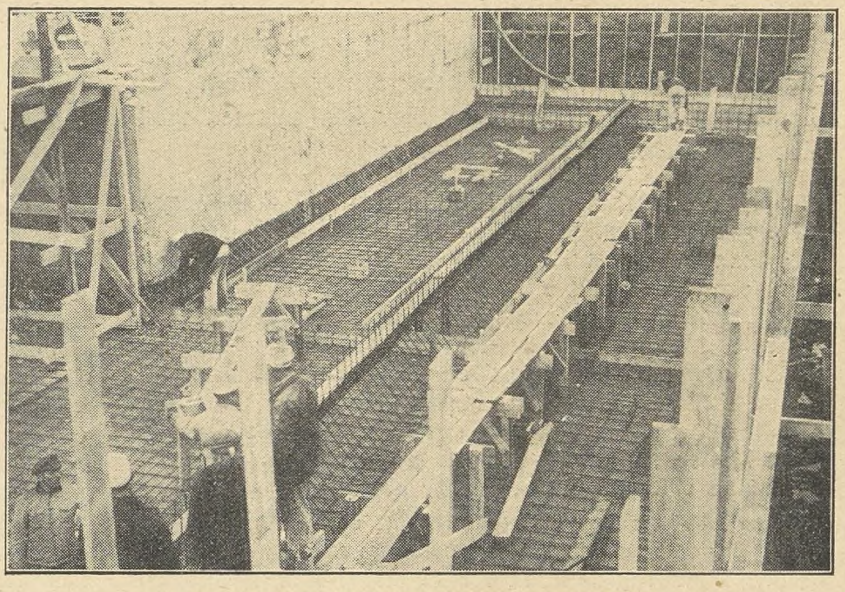
Fra Sandfanget løber Vandet videre ind i to Forrensningstanke eller Bundfældningstanke, som de ogsaa kaldes. Her synker Slammet til Bunds, og ved den Højdeforskel, der opstaar mellem Vand og Slam, trykkes Slammet op i store Raadningstanke, som er sammenbygget med Anlægets Maskinhus. Det tager Vandet 1½ Time at passere Forrensningsanlæget, hvor det bliver befriet for en meget stor Del af Slammet, saaledes at der kun bliver faa Procent tilbage.

SIDSTE RENSNINGSPROCES

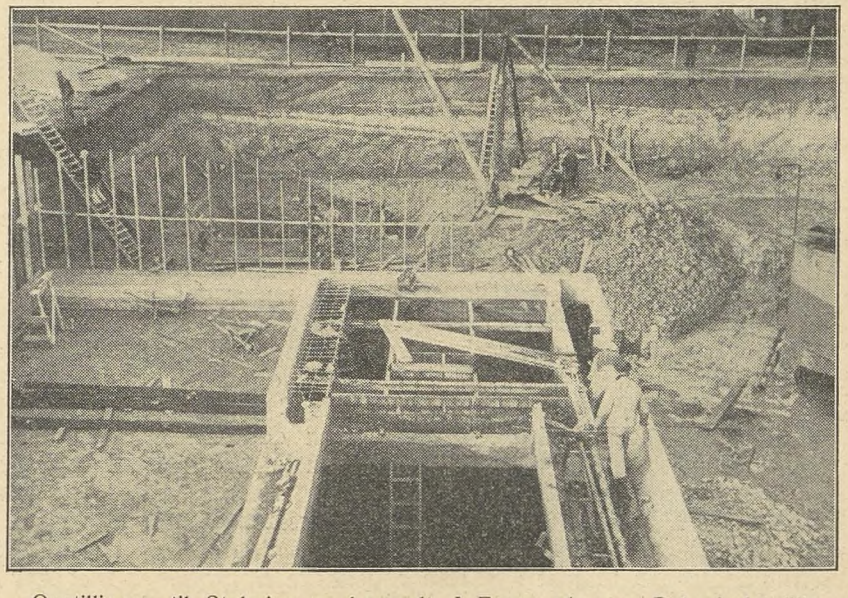
Men ogsaa disse faa Procent skal bort, og derfor fortsætter Vandet fra Forrensningstankene ind i det biokemiske Anlæg, som virker imponerende alene ved sin Størrelse. Her maa det først passere 6 Aktiveringskamre, som hver for sig er 30 Meter lange, 3½ Meter brede og 4 Meter dybe. De kan tilsammen rumme 3000 Kubikmeter Vand. Aktiveringen eller Rensningen i disse Aktiveringskamre foregaar ved, at der gennem et særligt Rørsystem, der gaar paa Kryds og Tværs gennem Kamrene, blæses Luft gennem Vandet, med andre Ord: Vandet iltes. Der er dog det mærkelige ved dette Anlæg, at der skal være 25 Procent Slam i Vandet, for at det kan virke tilfredsstillende, og det er derfor nødvendigt at tilføre Slam fra Forrensningstankene.

Udgravning til en 10 Meter dyb Efterklaringstank.

Armering af Bunden i Aktiveringstankene.

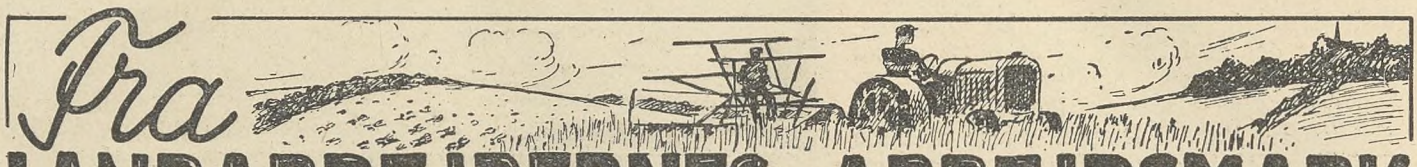

Opstillingen til Støbning er begyndt. I Forgrunden en Del af det lille Prøveanlæg, som indgaar i det store.

Den sidste Afklaring og Rensning sker i tre ca. 10 Meter dybe Efterklaringstanke, og naar Spildevandet har passeret disse løber det direkte ud i Fjorden, og er da saa rent, at det ikke kan gøre Skade hverken paa Mennesker eller Dyr eller paa de bekendte Roskilde-Rejer.

Hele Anlægget udføres i Jernbeton og i en følgende Artikel skal vi fortælle lidt om dette interessante Stykke Arbejdsmandsarbejde samt om den Proces, der foregaar i Raadningstankene og som ikke er det mindst interessante ved hele dette storslaaede Anlæg.

I. A. Ørsted.

Kornloven og Landarbejderne

Oscar Levinsen rejser i Rigsdagen Spørgsmaalet om Landarbejdernes Dyrtidstillæg

I.

I Forbindelse med Kornlovens 1. Behandling tog *Oscar Levinsen* Ordet i Folketinget og foreslog, at Landarbejdernes Dyrtidstillæg blev løst sammen med den nye Kornlov. *Levinsen* udtalte:

»Jeg har ønsket at tage Ordet under Behandlingen af dette Lovforslag, fordi det forekommer mig, at der mangler noget i Forbindelse med de Priser, der her foreslaas for Korn. Jeg har meget vel bemærket mig Landbrugsministerens Erklæring, afgivet paa Ministeriets Vegne, om, at det er Ministeriets Hensigt senere at søge gennemført en Tilpasning af Lønningerne som Følge af den Forhøjelse af Prisniveauet, der bliver en Følge bl. a. ogsaa af de Brødpriser, man kan se vil blive Resultatet af denne Lov, men det er altsaa et Spørgsmaal, der er udskudt til senere.

Ved Lovforslagets Gennemførelse staar vi imidlertid over for to Kendsgerninger, nemlig at det kornsælgende Landbrug faar en meget stor Indtægtsstigning, som, efter hvad vi kan se, bliver fra 50 til 70 Mill. Kr. om Aaret, og dernæst, at vi faar en meget stærk Stigning i Brødpriserne, en Stigning, som rammer den store arbejdende Befolkning særdeles haardt. Jeg tror, det vilde gøre et godt Indtryk og vilde virke beroligende i de mange Smaakaarshjem, som med Ængstelse imødeser denne nye Fordyrelse i Leveomkostninger, hvis man samtidig med denne Kornlov gennemførte den ved Prisforhøjelserne nødvendiggjorte Tilpasning af Lønningerne, som Regeringen gennem Landbrugsministeren har erklæret, at den erkender Nødvendigheden af. Jeg henstiller, at dette sker.

Dernæst forekommer det mig, at der mangler Bestemmelser om Landarbejdernes Stilling under denne Lov og under den for Landbruget foreliggende Situation i det hele taget. Landarbejderne har indtil nu faaet alle Prisforhøjelser, alle Skatteforhøjelser og alle de Byrder, der flyder af den foreliggende Situation, i samme Maal som andre Arbejdere, men de indtager en Undtagelsesstilling i Spørgsmaalet om Dækning for Prisstigningerne. De har saaledes ikke faaet noget som helst Dyrtidstillæg. Derimod har forskellige Ændringer i Vareforsyningerne ramt Landarbejderne og Arbejderne paa Landet stærkere end andre Borgere.

Jeg kan saaledes nævne en enkelt Ting som den af Situationen nødvendiggjorde Ombytning af Margarineforbruget med Smør. Det har ramt Arbejderne paa Landet og Landarbejderne specielt økonomisk meget stærkt, fordi deres Forbrug næsten udelukkende omfattede Margarine, medens Bybeboernes Levefod dog tillod et væsentligt større Forbrug af Smør. En Arbejderfamilie i Byerne havde et Margarineforbrug af 48 kg aarlig, medens en Arbejderfamilie paa Landet havde et Forbrug af 91 kg pr. Aar. Alene disse to Tal viser, hvor meget stærkere det har ramt Arbejderne paa Landet at skulle erstatte den billige Margarine med det langt dyrere Smør, der nu tilmed har faaet en væsentlig Forhøjelse i den seneste Tid.

Den Lov, vi her behandler, og iøvrigt hele den foreliggende Situation vil ogsaa paa et andet Omraade betyde en Merudgift for Arbejderne paa Landet. Jeg tænker her paa den Begrænsning, der sker af den Selvforsyning, som Landarbejderne hidtil har haft gennem Svine- og Fjerkræprodukter, hvilket hidtil har været en saa stærkt paaberaabt Begrundelse for, at Landarbejderne skulde kunne klare sig med en mindre Løn end andre Arbejdere. Denne Selvforsyning afskaffes i nogen Udstrækning og indskrænkes meget stærkt derved, at Loven nu kun giver Tilladelse til at beholde Korn til 10 Høns eller 2 Svin. Arbejderne bliver altsaa nødt til at indskrænke denne Selvforsyning og i Stedet for købe Varerne til Priser, der naturligvis bliver højere, og den Selvforsyning, som kan finde Sted, bliver altsaa til Kornpriser, der skal betales meget dyrt.

Jeg kunde nævne mange andre Eksempler paa, hvorledes Levevilkaarene for Arbejderbefolkningen ude paa Landet er blevet meget dyrere foruden den Fordyrelse, der er en Følge af Prisstigningerne for Arbejderne i Almindelighed.

For nogen Tid siden skulde en Voldgift afgøre, hvilket Dyrtidstillæg Landarbejderne skulde have. Denne Voldgift kom til det for mig ubegribelige Resultat, at Landarbejderne og Skovarbejderne intet som helst Dyrtidstillæg skulde have. Hvorfor, siger Voldgiftskendelsen ikke noget om, saa derom ved vi altsaa intet. Derimod ved vi en Del om, hvad der er sket, efter at denne Voldgiftskendelse er afsagt og som altsaa ikke kan være i dens Præmisser. For det første ved vi, at Smørprisen er steget med 60 Øre pr. kg og i Øjeblikket ligger en Krones Penge over Prisen for et Aar siden. Alene den 60 Øres Stigning pr. kg, som har fundet Sted i den seneste Tid, repræsenterer for Landbruget en Merindtægt paa over 2 Mill. Kr. om

Ugen eller 100 Mill. Kr. om Aaret. Det sammen med den foreslaaede Kornlov vil betyde, at Landbruget siden denne Voldgiftskendelse har faaet en Merindtægt paa over 3 Mill. Kr. om Ugen eller 160—170 Mill. Kr. om Aaret.

Nu har Landbrugerne i Diskussionen om Arbejdernes Lønninger hidtil hævdet, at de gerne vilde betale, naar de bare havde Raad dertil, og der er vel ingen, der vil bestride, at med de Forbedringer i Landbrugets Økonomi, som sker alene paa disse to Omraader, har Landbruget godt Raad til at betale højere Lønninger og yde de gifte Arbejdere, som jeg i den Forbindelse navnlig tænker paa, en rimelig og ordentlig Erstatning for den Fordyrelse i Landarbejdernes Leveomkostninger, som Landbruget selv tager en meget væsentlig Del af Fortjenesten ved.

Jeg savner, det maa jeg erkende, noget konkret derom i Forbindelse med dette Lovforslag. Jeg har bemærket mig af Hr. Grønnings Udtalelser, at han erkendte, at Landarbejderne skulde have noget mere i Løn, men jeg synes, det alt sammen har et vagt Udtryk. For Landarbejderne er det en Realitet, idet de maa betale de Priser, der maa betales af andre Borgere, og har faaet deres Leveomkostninger meget stærkt forhøjet, saaledes at Landarbejdernes Kaar for hver Dag bliver trangere og trangere, samtidig med at det Erhverv, hvori de er beskæftiget, faar lysere Kaar for hver Dag, der gaar.

Jeg synes, det maa være en Opgave for Samfundet under de herskende Forhold at medvirke til en rimelig Fordeling af de Livsgoder, der nu staar til Samfundets Raadighed. Naar et Erhverv i den Grad, som Tilfældet er med Landbruget, faar sine økonomiske Kaar forbedret, synes jeg ogsaa, det er en Samfundssag at foranledige, at Fremgangen ikke bundfælder sig saaledes, at alle Byrder falder paa den ene Part, nemlig Arbejderne, medens alle Fordele falder paa en væsentlig Del af den anden Part, nemlig det større Landbrug.

Jeg synes, at et saadant Indgreb fra Samfundets Side yderligere er blevet nødvendigt ved de Foranstaltninger, der af Arbejdsministeren er truffet for at sikre Landbrugerne den Arbejdskraft, de kræver og mener at have Brug for til at faa den Høst i Hus, som vi her lovgiver om. Selve de Foranstaltninger, der her er gennemført af Arbejdsministeren, synes jeg er et meget alvorligt Indgreb, og de er vist uden Sidestykke i dette Aarhundredes Indgreb over for andre Samfundsborgere. Der kunde siges meget om det voldsomme Indgreb, der her øves i tidligere Landarbejderes Ret til frit Erhverv, hvorved de nu af Samfundet kan forlanges afskediget fra det Arbejde, de paa fuldt ud lovlig Vis har forskaffet sig, for at blive overført til Arbejde af kortvarig og usikker Karakter og i alle Tilfælde til en væsentlig ringere Løn end den, de har paa den Plads, hvor de nu staar i Arbejde. I lignende Tilfælde vilde man jo kræve Erstatning for det Tab, der paa den Maade paaføres Samfundets Borgere.

Selv om vi nu ser bort fra disse meget alvorlige Sider af denne Foranstaltnings Virkninger for Arbejderne, saa staar dog tilbage et Spørgsmaal, som jeg ikke kan se at man med saglig Motivering kan afvise, nemlig dette: Til hvilken Løn skal disse Landarbejdere udføre Høstarbejdet? Der kan jo komme til at foreligge formelig Tvangsarbejdsanvisning af Arbejdere fra højere betalt Arbejde til Høstarbejde. Hvem skal bestemme Lønnens Størrelse, og efter hvilken Maalestok skal den ansættes? Egnens sædvanemæssige Løn, som man paaberaaber sig, saavel som den overenskomstmæssigt fastlagte Løn hviler jo paa Priser paa Livsfornødenheder fra 1938, altsaa Priser, der var meget lavere end Priserne i Dag, og paa Kornpriser, der var godt Halvdelen af de Priser, der kan forudses at blive Resultatet af den Kornlov, vi her beskæftiger os med.

Jeg er klar over, at det er hverken Regeringens eller Rigsdagens Mening, at Landarbejderne under disse saa stærkt forhøjede Leveomkostninger skal bjærge denne værdifulde Høst eller røgte Landbrugets Gerning til de Arbejdslønninger, der var gældende, da Landbrugets økonomiske Vilkaar var helt andre end i Dag — og det kan vel heller ikke være Landbrugets Mening. Men der siges ikke noget herom, og det savner jeg. Ved det foreliggende Lovforslag fastsætter man de Priser, til hvilke Landmændene skal aflevere en Del af deres Korn til Samfundets fælles Bedste, og de Priser, til hvilke de kan sælge Resten af deres Korn. Det er jo Priser, som Landbruget ikke har drømt om at opnaa i mange Aar. Jeg synes, at det vilde være et Sidestykke dertil, om man paa samme Maade fastsatte, til hvilke Priser de Arbejdere, der nu skal tvangsudskrives til Landbrugsarbejde, skal aflevere deres Arbejdskraft til Samfundets fælles Bedste for at bjærge denne i mere end een Henseende saa kostbare Høst.

Jeg ser ikke, hvordan Samfundet med saglig Begrundelse kan lade dette Spørgsmaal ligge. Jeg maa derfor meget henstille til Landbrugsministeren og til det Udvalg, der formentlig nedsættes til Behandling af det foreliggende Lovforslag, at man giver Lovforslaget en saadan Tilføjelse, at der sikres Landarbejderne et Dyrtidstillæg, som er afpasset under rimelig Hensyntagen til den betydelige Indtægtsstigning, Landbruget har haft, og de stærkt forøgede Leveomkostninger, som der alt taget i Betragtning er paaført Landarbejderne.«

II.

Da Udvalget ikke havde stillet Forslag om den af Levinsen ønskede Tilføjelse til Kornloven, men derimod i Betænkningen havde nævnt, at Spørgsmaalet om Landarbejdernes Lønninger havde været berørt, tog *Levinsen* Ordet ved Sagens 2. Behandling i Rigsdagen, ved hvilken Lejlighed han ogsaa tilbageviste Kommunisten, Herr Axel Larsens Forsøg paa at kaste Ansvaret for denne Sags nuværende Stilling over paa Socialdemokratiet. *Levinsen* udtalte her:

»Jeg er personlig ked af, at Udvalget ikke har givet Lovforslaget en Tilføjelse som den af mig ved første Behandling ønskede, selv om jeg har bemærket, at Udvalget har drøftet Spørgsmaalet om Landarbejdernes Lønninger. Jeg forstaar, at det skyldes, at der ikke i Øjeblikket har kunnet opnaas Enighed i Udvalget herom, men jeg forstaar ogsaa, at det kan ikke udlægges som en Afstandtagen fra min Opfattelse af, at Landarbejderne har et rimeligt og uafviseligt Krav paa at faa en Ordning med Hensyn til Spørgsmaalet om, til hvilken Pris de skal aflevere deres Arbejdskraft til Bjærgning af den Høst, vi her sætter saa betydelige Priser for. Landarbejdernes Arbejde er jo ogsaa en meget væsentlig Bestanddel af den Høst, der her takseres saa højt for Landmanden og for Samfundet. Derfor mener jeg ikke, at Samfundet med rimelig Motivering kan nøjes med at sikre Landbrugerne disse høje Priser paa Kornet og den nødvendige Arbejdskraft til at faa Høsten bjærget; der maa ogsaa sikres rimelige Vilkaar for de Arbejdere, uden hvis Medar-

bejderskab denne for Landet saa betydningsfulde Høst ikke vilde staa til Samfundets Raadighed. Disse Arbejdere har samme Ret som Landbrugerne til at faa værdsat det Arbejde, hvormed de sætter disse for Tiden saa kostelige Produkter paa Samfundets Bord, og jeg synes, det hører med til godt Samfundssind, at man anerkender dette.

Jeg vil gerne benytte Lejligheden til at takke Hr. Grønning, der som Landbrugets Repræsentant i Princippet har givet sin Tilslutning til de Betragtninger, jeg i denne Forbindelse har fremført.

Nu har Hr. Aksel Larsen stillet Ændringsforslag til Lovforslaget, som skulde dække de af mig fremsatte Ønsker, og Hr. Aksel Larsen forventer, at jeg skal stemme for hans Ændringsforslag. Jeg maa straks sige, at det vil jeg ikke. Som Situationen endnu ligger her, er jeg klar over, at saadanne Ændringsforslag ikke kan blive vedtaget, derfor kan jeg ikke gavne de fattige Landarbejdere, hvis Sag jeg her forsøger at tale, ved at stemme for disse Ændringsforslag. Derimod kan den Situation, der fremkaldes ved at stille disse Ændringsforslag og faa dem forkastet, være til Skade for denne Sag, idet Afstemningen om disse Ændringsforslag kan udlægges fejlagtigt og jo ogsaa af Hr. Aksel Larsen vil blive udlagt som et Vrangbillede af det Standpunkt, den væsentligste Del af Medlemmerne af dette Ting har til det Spørgsmaal, jeg har rejst.

Jeg forfølger for mit Vedkommende et reelt Formaal i denne Sag, nemlig at forsøge at opnaa et rimeligt Resultat for mine fattige Kammerater ogsaa ved at kalde paa Retsindigheden og Samvittigheden og den nationale Samhørighed med disse fattige danske Borgere, der trænger saa haardt til en Haandsrækning fra Statsmagten, fordi den Knude, der uheldigvis er slaaet paa Landarbejdernes Lønvilkaar, næppe kan løses uden en Tilkendegivelse fra Statsmagtens Side. Hr. Aksel Larsen, hvis Parti og Politik jeg ikke føler nogen Trang til at komme i Baas med, forfølger derimod et rent partimæssigt og agitatorisk Formaal med sit Forslag og ikke mindst det Formaal at skabe Basis for et Overfald paa mit Parti i denne Sag, endskønt han meget vel ved, at det slet ikke er her, Vanskelighederne ligger.

Derfor finder jeg ingen Anledning til at række Haand til det Vrangbillede af den foreliggende Situation, som Hr. Aksel Larsen ønsker at fremkalde, men jeg vil appellere til Landbruget og dets Repræsentanter her om, at de viser Retsindighed og Samhørighed med Arbejderne i denne Tid. Landbruget har ofte erklæret, at det vilde betale ordentligt, naar de fik Raad dertil. Her er en Situation, hvor Landbruget ubestrideligt har Raad til at give Landarbejderne Erstatning for de meget betydelige Prisstigninger, de er ude for. Jeg vil henstille til Ministeren at tage Sagen op til fornyet Behandling og bidrage til, at der kan fremkaldes en Løsning af disse Lønspørgsmaal for Landarbejderne, inden Høsten begynder, saa at Landarbejderne kan faa det Løntillæg, der her er givet et Tilsagn om skal gennemføres.

Personlig har jeg aldrig været imod, at Landbruget fik saadanne rimelige Priser for dets Produkter, at det kunde sidestilles, alt taget i Betragtning, med andre Erhverv. Jeg har blot fremholdt i direkte Forbindelse dermed, at saa maatte man ogsaa være med til at sikre saadanne rimelige Løn- og Arbejdsvilkaar for Landarbejderne, at de kom til at ligge paa samme Plan, og min Bebrejdelse mod Landbruget gaar ud paa, at man ikke har villet være med til en saadan Sikring. Jeg tror, det vilde have gavnet Landbruget stærkt, om det i de forløbne Aar var gaaet ind paa den Betragtning, som ogsaa Hr. Kristen Amby har været stærkt inde paa i sine Taler.

Selve Kornlovens Formaal anerkender jeg helt og fuldt. Den er nødvendig, og derfor agter jeg naturligvis ikke at stemme imod Lovforslaget, men vil stemme for det. Jeg venter saa, at den Bedring i Landbrugets Økonomi, som sker herigennem, maa blive omsat i bedre Kaar for de Arbejdere, der nu i snart et Aar har baaret alle Prisstigninger og Skatteforhøjelser uden nogen som helst Dækning.«

Fredeligt

Overlund Afd. — Asmild-Tapdrup Kommune. Mellem ovennævnte Parter er sluttet en Overenskomst angaaende Optagning af Stødbrænde. Overenskomsten er i Overensstemmelse med den med Statsskovene afsluttede og den gælder foreløbig for 4 Maaneder.

Forbundet (27. Kreds) — Vildmosetilsynet. I den angaaende Arbejdet i Vildmosen bestaaende Overenskomst er forudsat, at der optages Forhandling angaaende Betalingen for Planering af de sydøstlige Fenner. Vildmosetilsynet har nu meddelt, at man har anmodet Arbejdsformanden i Lille Vildmose om at betale fra 20 til 50 Kr. plus Dyrtidstillægget pr. ha. Det er gjort gældende, at denne Pris svarer til Betalingen i Store Vildmose, hvortil kommer Dyrtidstillægget. En af os foretaget Undersøgelse har godtgjort, at der hidtil er tjent fra 66 til ca. 80 Kr. ugentlig, og de ved Arbejdet beskæftigede 18 Mand har erklæret sig tilfreds med den tilbudte Akkord.

Vi har derefter meddelt Vildmosetilsynet, at vi for Tiden akcepterer det fremkomne Tilbud, men forbeholder os at komme tilbage til Spørgsmaalet, dersom der sker Ændringer i Arbejdets Art, Besvær eller Metoder.

Ravnkilde Afd. — Ravnkilde Kommune. Mellem ovennævnte Parter er afsluttet Overenskomst om Optagning af Stødbrænde i Nørlund Skovdistrikt. Priserne i Statsskovbrugsoverenskomsten følges og iøvrigt er Overenskomsten baseret paa kvalificeret Arbejdskraft. Kan opsiges med 14 Dages Varsel til en 1. i en Maaned, dog tidligst 1. Oktober 1940.

Slagelse A. — Træstødkompagniet A/S, København. Med nævnte Arbejdsgiver er oprettet 2 Overenskomster angaaende Optagning af Træstød, en egentlig Overenskomst for det Arbejde, der udføres direkte fra Træstødkompagniet og efter hvilken der betales 15 Kr. pr. rm. Løvtræ og 10 Kr. pr. rm. for Naaletræ, samt en Særaftale vedrørende Træ, der oparbejdes til Slagelse Kommune, og hvor Arbejdstiden er nedsat til 36 Timer ugentlig, imod at Arbejdspriserne ansættes til 19 Kr. pr. rm. for Løvtræ og Kr. 12,90 pr. rm. for Naaletræ.

Strands Afd. — Gdr. Rs. Rasmussen, Kristineholm, Begtrup. Gdr. Rasmussen har nægtet at udstede Feriemærker til Fodermester Svend Jensen. Sagen har været indbragt for Fabrikdirektoratet og er der afgjort saaledes, at Svend Jensen er berettiget til Feriemærker. Efter denne Afgørelse er Sagen berigtiget lokalt.

Jægerspris Afd. — Gerlev-Draaby Kommune. Mellem ovennævnte Parter er indgaaet Overenskomst om Optagning af Stødbrænde i Jægerspris Skove. Overenskomsten henholder sig for Prisernes Vedkommende til Statsskovenes Overenskomst, men Arbejdere, der ikke selv har Værktøj, faar dette udredet af Kommunen.

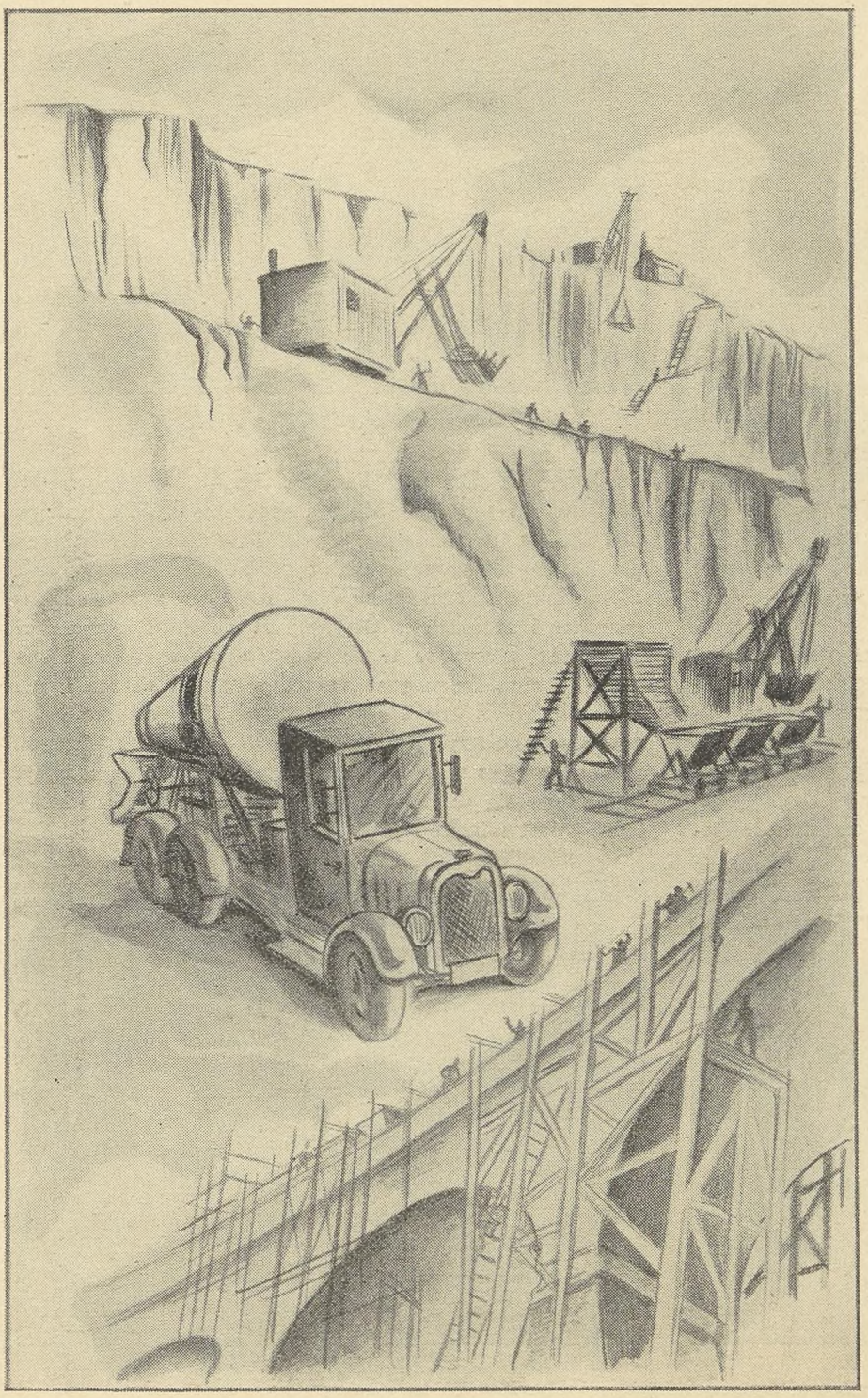
Dansk Arbejdsmand

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 15 15.-8. 1940 45. Aarg.

Cementen

Det er Arbejdets Eventyr,
den graa og haarde Cement,
det er Stoffet med sælsomme Kræfter,
som ingen Tider har kendt.

Vi tog det af Kridt og af Ler
og brændte det tørt og haardt,
det blev malet i knusende Kværne
og blev sendt saa langvejs bort.

Paa hver Klodens fjerneste Plet
det størkner i Væg og Mur
og forener de adskilte Stæder
i den graa Cements Kultur.

Vi gav den et smidigt Skelet
og tvang det ind i Facon,
vi fik rejst det i strædende Buer,
det blev Kraftens Jernbeton.

Det er Arbejdets Eventyr,
det gjorde en Verden ny,
det forvandlede bugtede Veje
og blev den moderne By.

Men kun ved de Arbejdets Mænd,
der ofrede Kraft og Sved
og fik bygget i fredlyste Tider,
hvad de tunge Aar rev ned.

Evald Longfors.

Boligforholdene paa Landet

Gennem adskillige Aar har Paastanden om Landbrugets manglende Arbejdskraft opskræmmet mange Sind i vort lille Samfund. Landbrugets Talsmænd har brugt stærke Ord om dette Forhold. Den sociale Lovgivning, der er bygget over kultiverede humane Synspunkter, er anført som Anledningen. Landbrugets Arbejdere bliver af de høje Understøttelser i Byerne lokket til Lediggang. Noget positivt Bevis for denne Paastands Rigtighed er aldrig bleven anført. Alligevel har efterhaanden mange udenfor Landbrugernes Kreds sluttet sig til Paastanden og ved dertil given Lejlighed draget politisk Fordel ved dens Udnyttelse. At der kunde være andre Forhold end Ulyst til Arbejdet, som medvirkende — eller maaske overvejende — Aarsag til den paastaaede Kalamitet, er ganske bleven afvist fra Klagernes Side.

Imidlertid har et mere dybtgaaende Kendskab til de virkelige Forhold for Arbejderne i Landbruget forlængst afsløret, at ikke, som paastaaet Socialunderstøttelsen og Ønsket om Lediggang drager Landarbejderne fra deres Beskæftigelse paa Landet; men tværtimod Landbrugernes tydeligt tilkendegivne Uvilje mod Opfyldelsen af selv de mest beskedne Krav af vital Betydning for Landarbejdernes Eksistens. De vigtigste er — Løn, Arbejdstid og Boligforhold.

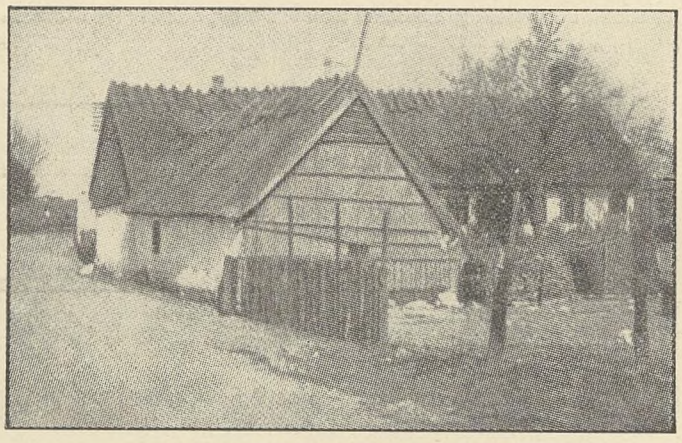
De to første Krav kan der for nærværende gaas let henover. Berettigelsen heraf er saa aabenlys — for Lønnens Vedkommende ikke mindst efter Vedtagelsen af den nye Kornordning, der har placeret Landbrugerne midt i en Højkonjunktur.

Boligspørgsmaalet er imidlertid lige saa vigtigt som Lønspørgsmaalet, fordi Tjenesteforholdet i de fleste Tilfælde beror paa en Kombination af disse Begreber. Heraf kan det forstaas, at en daarlig Lejlighed forringer Landarbejderens Løn proportionelt.

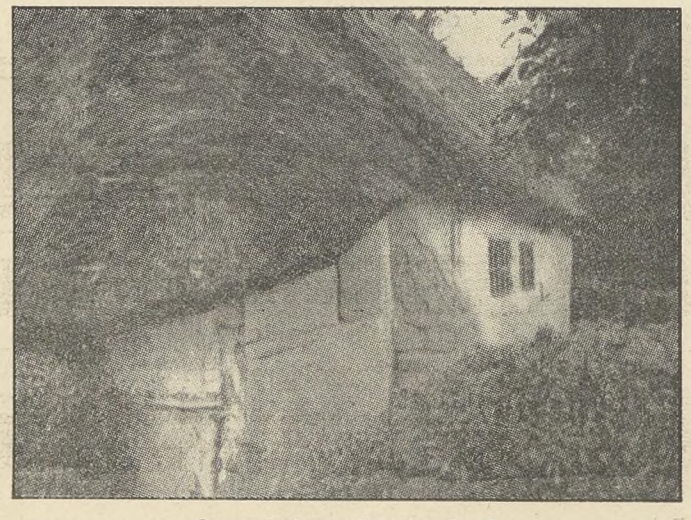
Interessant i denne Forbindelse er det, at der netop ved Civilingeniør Elna Hoffmeyer's Undersøgelser af Boligforholdene paa Landet er fremkommet meget overbevisende Talbeviser for Paastanden om de meget daarlige og i mange Tilfælde ganske kassable Boliger, der anvises Landarbejderne.

Fru Hoffmeyer har paa Grund af det omfattende Arbejde, som er forbundet med en virkelig og dybtgaaende Undersøgelse af dette Spørgsmaal, maattet indskrænke Omraadet til 5 Landkommuner. Resultatet maa som Følge heraf betegnes som en Stikprøve; men er derfor ikke mindre overbevisende og værdifuld i Anvendelsen som Grundlag for en samlet Bedømmelse af samtlige Boliger paa Landet i Danmark.

Forskellige Forhold har forhindret tilstrækkeligt lokal Medvirkning i enkelte Kommuner, hvorved kun et mindre Antal Boliger end oprindeligt bestemt er bleven besigtiget. 641 Boliger er dog naaet, hvilket er 84 % af det samlede Tal. Der har ligeledes været Vanskeligheder med Besvarelsen af de stillede Spørgsmaal, dels fordi en Del af Spørgsmaalene, af de paagældende Beboere maatte anses for værende af privat Karakter, og dels fordi mange efterhaanden har forligt sig med Boligens Mangler i et saadant Omfang, at de ikke længere er mærkbare. Desværre er det sidste ofte Tilfældet. Efterhaanden som Tiden gaar, maa den enkelte til Stadighed se Muligheden for Opfyldelsen af sine Ønsker blive forringet i en saadan Grad, at de lidt efter lidt afbleges. Derved tvinges man til at acquiscere ved det opnaaelige og forliger sig dermed paa en saadan Maade, at Manglerne bliver mindre iøjnefaldende.

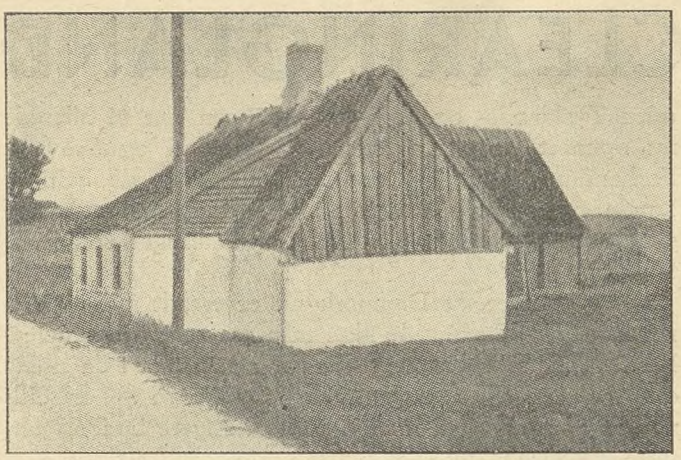
Hus med Gavlbeklædning af Halm.

Gammelt Hus i Nordsjælland.

Gammelt Hus med Staldlum.

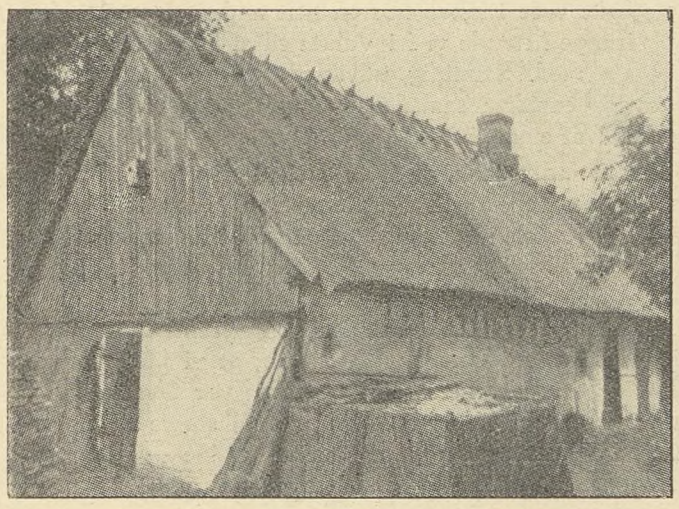
Gammelt Husmandssted. Gavlen af Brædder eller Udskær.

Undersøgelsen omfattede Ejendomme opført fra omkring 1840 til Nutiden, altsaa indenfor det sidste 100 Aar. 52 % af Ejendommene var opført med Grundmur, medens de resterende 48 % havde Ydermure hovedsageligt opført i Bindingsværk med Anvendelse af forskelligt Materiale varierende mellem klinet Ler, raa og brændte Sten. Endog stampede Lervægge forefandtes i flere Tilfælde.

34 % af Ejendommene maatte betegnes som utætte og 43 % som fugtige, uagtet Undersøgelsen fandt Sted i Juli—September Maaned, hvor disse Ulemper i Almindelighed er mindst fremtrædende. Aarsagen til Utætheden var væsentlig bortraadnende Vinduer og Døre eller Sætninger i de gamle Vægge. Brede Sprækker mellem smuldrende Brædder i Lofterne fører ved Gennemtræk iskolde Luftstrømme ned i Stuerne fra Loftsrummet.

Som allerede nævnt vægrer Befolkningen sig ofte ved at give tilstrækkelige Oplysninger. Man føler det som personligt nedsættende at skulle erkende Mangler ved sin Bolig, og fritager derved rette Vedkommende for det Ansvar, der maa siges at være forbundet med at stille defekte Lejligheder til Raadighed for Personer som ved Tjenesteforhold intet personligt Valg har, hvis det ønskede Arbejde skal opnaas.

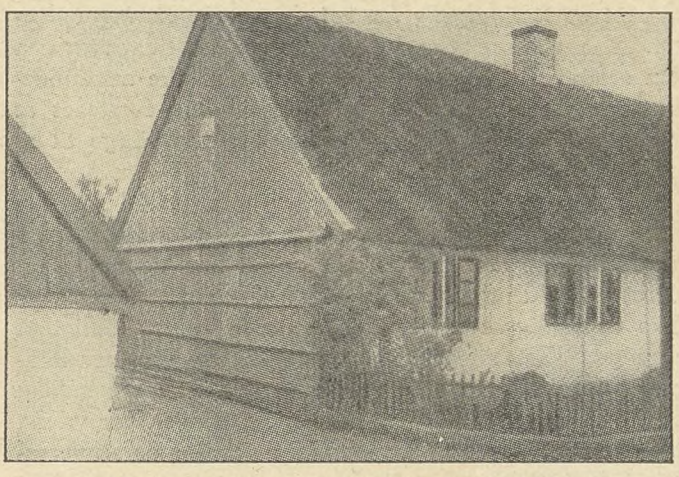
Den stedfundne Undersøgelse har afsløret omfattende Mangler ved saadanne Boliger. Et saadant Spørgsmaal som Adgang til Drikkevand eller Vand til Husholdningsbrug, betragtes af alle, hvad enten de har Bopæl i Byerne eller paa Landet, som meget vigtigt for Familiens Sundhed og Hygiejne. Det vil derfor vække berettiget Opsigt, naar det oplyses, at der indenfor det undersøgte Omraade fandtes 12 % af Boligerne, hvis Indehavere direkte klagede over daarligt Vand. Mange har uforholdsmæssigt langt til en Brønd og er ofte henvist til Bybrønden eller til venligtsindede Naboer. Atter andre i mere spredtbeboede Omraader maa hente Vandet kilometerlangt borte. Paa samme Maade staar det middelmaadigt til med de øvrige tekniske Indretninger, Kloakforhold og lignende, selv om Spørgsmaalene paa dette Omraade og i denne Forbindelse var formet spartansk.

Hus med Trægavl.

Beretningen viser ligeledes, at et forholdsvis stort Tal af Boligerne er overbefolkede, selvom de mindste Rum, der kun er fraskilt Lo eller Loftsrum med raa Brædder, medregnes.

For saadanne Boliger betales i mange Tilfælde en i Forhold til Lejlighedens Areal og øvrige Kvalitet en ublu Husleje. Hvor der har været Tale om Bolig i Forbindelse med Fæstemaal er det ikke ualmindeligt, at Huslejen naar op til 300 Kroner om Aaret.

Hus med Gavlvæg af Ler beklædt med Halm.

Det samlede Resultat af den stedfundne Undersøgelse maa siges at være mere end betegnende for de Boligforhold, der bydes de i Landbruget beskæftigede Arbejdere. De nævnte 5 Landkommuner er kun et lille Omraade af samtlige Landets Kommuner af samme Karakter, men alligevel var 128 eller 19 % af samtlige Boliger saa ringe, at Fru Hoffmeyer betegner dem som kassable og uforsvarlige, medens 92 Boliger eller 14 % trænger til større Reparationer for at kunne betegnes som brugbare.

Man kan derfor fuldtud tilslutte sig det resumerende Synspunkt: Boligkvaliteten er ringere, end det danske Samfund socialt kan være bekendt og økonomisk kan være tjent med.

R—dt.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

DANMARK SOM CLEARINGLAND

Vareforsyningen og Valutacentralen.

Naar Valutaloven i disse Dage paany er Genstand for Ændring, er der hverken noget enestaaende eller noget mærkeligt heri. Omkring en Lovgivning og en Administration af denne Karakter maa der nødvendigvis altid herske Uro. Dette beror dels paa de betydelige privatøkonomiske Interesser, der er afhængig af den og dels paa den intime Tilknytning, en saadan Ordning til enhver Tid maa have til den aktuelle økonomiske Situation, der som bekendt i hele Valutacentralens Virkeperiode fra 1932 til 1940 har været yderst omskiftelig.

Uden at gaa nogen for nær kan man vist godt sige, at det især er visse erhvervsdrivendes privatøkonomiske Interesser, der saa godt som uafladeligt siden Valutacentralens Oprettelse i 1932 har fremkaldt Krav om dens Afskaffelse. *Visse Importørgrupper har som Følge af Importreguleringen set deres Fortjenstmuligheder beskaaret og har følgelig krævet denne Regulering ophævet.* Til Trods for at andre Importører har tjent tykt paa den samme Regulering og paa Trods af alle samfundsmæssige Hensyn, har disse Grupper altid forstaaet at finde politiske Partier og Aviser, der var villige til at tale deres Standpunkt.

Ogsaa under den Debat, der er gaaet forud for den Ændring, der nu finder Sted, har dette Standpunkt været fremme. Men Afskaffelseskravet har denne Gang været paafaldende svagere end før. Aarsagen hertil er ikke vanskelig at finde. Det har hidtil været muligt at pege paa Erstatningsforanstaltninger for Valutaordningen, som ganske vist sagligt og socialt set lod uendelig meget tilbage at ønske, og som ogsaa teknisk var yderst ufuldkomne, men som tilsyneladende bragte de erhvervsdrivende Lettelser, der dog paa de fleste Omraader kun bestod i at flytte Vanskelighederne over paa andre Hænder. Vi tænker hermed paa den arbejdsløshedsskabende Told- og Kreditindskrænkningspolitik, som Valutacentralmodstanderne gjorde sig til Talsmand for. Efter den 9. April eksisterede dette Alternativ ikke mere. De handelspolitiske og importregulerende Opgaver, der nu krævede en Løsning, behøvede en direkte Regulering og lod sig ikke ordne ved Told- og Kreditsatsernes indirekte Mekanisme.

Danmarks Handelspolitik har som bekendt hidtil været baseret paa den Omstændighed, at vi ved en betydelig Merexport til nogle faa Lande, deriblandt især England, kom i Besiddelse af et betydeligt Overskud af fri Valuta, som derefter anvendtes til at betale Merimporten fra en lang Række andre Lande. Heroverfor var Valutacentralens fornemste Opgave at begrænse denne Import, saa der kom Ligevægt paa Handelsbalancen, samt at sørge for at den knappe frie Valuta blev anvendt til netop de Varer, der behøvedes mest: Raavarer til Industri og Landbrug. Herigennem forenedes den valutapolitiske og den handelspolitiske Opgave med den beskæftigelsesmæssige.

Efter den 9. April eksisterer Fri Valuta imidlertid ikke mere i Danmark. Vi har altsaa ikke andet at betale med end vor egen Export. Vil vi købe Staal i Sverige, Salpeter i Norge eller Foderstoffer i Centraleuropa, maa vore Leverandører tage danske Varer til Gengæld. Vi kan ikke som før klare Forholdet med en Sterlingnote eller en Dollarcheck. Derfor de mange nye Clearingsaftaler. Foruden Tysklands- og Italiens-Clearingen har vi allerede nu opnaaet Clearingsaftale med Finland og Schweiz. Forhandlingerne med Sverige, Rusland og de baltiske Lande er snart afsluttet, og med Norge, Holland, Belgien og Balkanlandene ventes Forhandlinger snart optaget.

Dette betyder, at Danmark nu er traadt ind i Clearingslandenes Række, hvilket maa ses som det endelige Resultat af en Udvikling, der har staaet paa i de sidste otte Aar siden Valutacentralens Oprettelse — en Udvikling i stærk Strid med Landets tidligere handelspolitiske Historie.

Fra Frihandel til Clearing.

Danmark var som bekendt et af de første Lande i Verden, der fra Merkantilismen (den senere Enevældes handels- og industriøkonomiske System) gik over til Frihandelen. Dette skete allerede i 1797 ved Indførelsen af en ny Toldlov med lave Satser, og det fastholdtes siden ved nye Toldreformer.

Ind- og Udførselsforbud kendtes efterhaanden overhovedet ikke. Lige saa lidt Transittold eller Exporttold. Raamaterialer og Hjælpestoffer til Industri og Landbrug gjordes toldfri. Og ved Reformen i 1908, der bærer Venstres Navn, ophævedes eller nedsattes Told for alle livsvigtige Forbrugsvarer saasom Kul, Petroleum, Kaffe, Ris og Salt. Told af væsentlig Betydning havde man efterhaanden faktisk kun paa »Luksus«varerne f. Eks. Tobak og Spiritus, og dette af finansielle Grunde. De nye Toldlove af 1921 og 1924 bevægede sig stort set i samme Retning.

Naar Danmark paa Linie med Lande som England og Holland kom til at spille saa fremtrædende en Rolle som Frihandelsland, skyldtes dette naturligvis ikke alene en ideel Stræben hos Landets liberalistiske Magthavere, men det bundede tillige i de erhvervsøkonomiske Forhold. Danmarks Livsrum var snævert. Vort eneste værdifulde Raastof var Jorden, og til Landbrugets og Industriens Opretholdelse krævedes derfor Raastoffer fra Klodens fjerneste Egne, medens vore Landbrugsprodukter, der ikke taaler lang Transport uden stærkt stigende Omkostninger til Køleindretninger, først og fremmest maatte afsættes til vore aller nærmeste Naboer. Med andre Ord: vi solgte vore Varer til en Gruppe Nationer og gjorde vore Indkøb hos en helt anden. Hos den første Gruppe hentede vi fri Valuta til at betale den anden Gruppe med. Samtidig udviklede vi vort Erhvervsliv temmelig ensidigt, saaledes at Selvforsyningsmulighederne kun var smaa.

Det er indlysende, at dette System trivedes des bedre, jo mindre Told og Protektionisme der var i Verden. Indgreb i Udlandet overfor Frihandelen gennem Told eller Handelsaftaler kunde kun bevirke, at vi blev tvunget til at sælge vore Landbrugsprodukter paa fjernere Markeder, hvor vi var mindre konkurrencedygtige paa Grund af Transportomkostningerne; at vi blev tvunget til at tage Produktionsgrene op, hvor vor Overlegenhed er mindre, eller at vi blev tvunget til større Selvforsyning. Derfor blev danske erhvervsdrivende — især Bønderne (men naturligvis ikke Hjemmeindustriens Mænd) — saa fanatiske Frihandelsvenner.

I 1929 udbrød den Verdenskrise, der i langt højere Grad, end man dengang vilde anerkende, beseglede den

liberalistiske Kapitalismes Skæbne. Og dermed sang ogsaa det danske Frihandelssystem paa sit sidste Vers. De engelske Ottawa-Forhandlinger i 1931 var det første Skridt paa Vejen. Man mærkede her for første Gang Tendensen til stærkere økonomisk Selvforsyning inden for det engelske Imperium. En Tendens, der senere tog meget stærkt til og gav sig meget smertelige Udslag i vore Exportmængder og Exportpriser til England. Dette kulminerede som bekendt i den dansk-engelske Handels- og Betalingsoverenskomst af 1940, der aldrig traadte i Kraft. Denne Overenskomst mellem to klassiske Frihandelslande var i Realiteten — selvom ingen holdt af at bruge Navnet — en *Clearingsoverenskomst*. Paa dette Tidspunkt havde den dansk-tyske og den dansk-italienske Clearing allerede været i Kraft i flere Aar, og overhovedet var der ikke meget tilbage af den danske Frihandel. Knapheden paa fri Valuta og Vanskeligheden ved en gunstig Afsætning af de danske Produkter førte til Valutacentralens Oprettelse i 1932. De danske Toldsatser var ganske vist stadig lave, men Importen var underkastet en mere pricipfast Regulering, end man har kendt de fleste andre Steder, og af beskæftigelsesmæssige Hensyn lod man Industrien blive en stærkere Beskyttelse til Del, end man før havde kendt. Og efter den 9. April kom — som allerede nævnt ovenfor — det endelig afgørende Brud med Frihandelen. Frihandel forudsætter fri Valuta, hvilket Danmark ikke har længere. Danmark er et Clearing-Land.

Hvad er nu Clearing?

Clearing i sin simpleste Form: den tosidede Clearing, er en Handels- og Betalingsaftale mellem to Lande om et storstilet Varebytte. Som oftest aftales paa Forhaand, hvilke Varer der skal udveksles. For Eks. vil man i en dansk-tysk Aftale bestemme, at Danmark skal levere Tyskland saa og saa store Kontingenter Kød, Smør, Æg, Ost, levende Kvæg og Cement, og Tyskland skal saa til Gengæld levere os bestemte Mængder Kul, Jern, Færdigvarer o. s. v. Under Forhandlingerne søger hvert Land at faa de størst mulige Kontingenter af de Varer, man savner mest (for Danmarks Vedkommende Brændsel og Raastoffer) og at sælge mest muligt af det, man helst vil af med.

Betalingerne er ved 1 : 1 Clearing præget af stor Simpelhed. Da Køb og Salg vejer hinanden op, behøver de to Lande ikke at betale Penge til hinanden. I Stedet betaler Importørerne Skylden for de udenlandske Varer til Nationalbanken, som derpaa udbetaler disse Penge til Eksportørerne.

Man vil forstaa, at en saadan Samhandel er af langt mere primitiv Karakter end den, der resulterede i den frie Handel med den frie Valuta, og at dens Muligheder er langt mere begrænset. Clearinghandel behøver imidlertid ikke at blive staaende paa saa uudviklet et Stadium. Særlig Tyskland har forstaaet at udvikle og udbygge Systemet gennem flersidige Aftaler. Naar den dansk-svenske Clearing, der i Øjeblikket forhandles om, saaledes indeholder Bestemmelser om, at Danmark for sit Tilgodehavende i Tyskland kan købe i Sverige (selvfølgelig mod at Tyskland til Gengæld paatager sig Danmarks Forpligtelser overfor Sverige), er det Resultatet heraf.

Valutacentralens Opgaver.

Det bliver i Forbindelse med disse mange Clearingsaftaler, at den omorganiserede Valutacentral faar sine væsentligste Opgaver. — Overfor de Lande, Danmark nu skal handle med, er vore Exportmuligheder (reduceret som de er af Raastofmangel) nemlig ikke tilnærmelsesvis saa store som vore Importønsker. De Varer, vi behøver, bliver altsaa i de forskellige Handelsaftaler kun stillet til Raadighed i smaa Kontingenter. At disse Kontingenter bliver saa fordelagtige for Landet som muligt, er Forhandlernes Sag. Bl. a. heraf vil Beskæftigelsen i den nærmeste Tid komme til at afhænge, og at de bliver overholdt og fordelt mellem Importørerne og Industribedrifterne paa rimelig Maade, bliver Valutacentralens Opgave. Hertil er dette Organ en uomgængelig Nødvendighed.

Kun overfor de Lande, hvor vor Export har en Tendens til at blive større end Importen (uden at fri Valuta erlægges for Differencen), ligger Sagen anderledes. Her er saa godt som enhver yderligere Import en Fordel for Landet, og enhver, der kan finde Mulighed for saadan et Indkøb, gavner herved Landets Økonomi og bør uhindret kunne foretage denne Forretning. Den Frihed, det saaledes vil være muligt at give Importører paa vort Hovedmarked, har gjort det naturligt, at det lovfæstede Importørbegreb med de dertil knyttede »retmæssige Importtal« ophæves. Enhver, der har bestilt en ukontingenteret Vare i Tyskland, og som kan dokumentere, at den vil blive leveret inden Aarets Udgang, kan faa en Attest udstedt.

Dette betyder naturligvis en Forenkling i Systemet. Samtidig forenkles der ogsaa paa anden Maade. Valutaraadet og det erhvervsøkonomiske Raad ophæves, og i Stedet oprettes et Vareforsyningsraad, der er mindre talstærkt end hvert af de to ophævede Raad.

Naar denne reorganiserede Valutacentral nu er færdig fra Rigsdagen og skal føres ud i Livet, vil den blive lagt i Handelsminister Christmas Møllers Hænder og hermed for første Gang faa en ikke-socialdemokratisk Chef. Formentlig (og forhaabentlig) vil Herr Christmas Møller, der tidligere paa andre Omraader har vist sig som en saare principfast Mand, ogsaa her forstaa at skelne mellem Særinteresser og Samfundsinteresser og vide at handle derefter.

Denne Udvikling bort fra Frihandel kan maaske fra mange Synspunkter beklages. Det bliver i hvert Fald de haardkogte Liberalisters Standpunkt. Men man maa ikke glemme, at naar Clearing for os staar som Symptomet paa en for os smertelig Nedgang i Udenrigshandlen, saa skyldes det, at den som handels- og valutapolitisk Redskab er kommet her til Landet samtidig med Krig og Krise. I Virkeligheden er Clearing en Samhandelsform, der alene er knyttet til saadanne unormale Tiders Fattigdom. *Clearingen er først og fremmest Planøkonomiens Redskab overfor Udlandet.*

Ved Hjælp af Importregulering og Clearing kan en Regering bringe Udenrigshandelen i Samklang med en intern Planøkonomi, og en saadan Politik vil ofte være nødvendig, for at planøkonomiske Foranstaltninger kan lykkes. — Under en ny Fred med statsreguleret Økonomi i de enkelte Lande, som bringes i Samarbejde gennem et højtudviklet Clearingssystem, *behøver Frihandelens Bortfald derfor ikke at betyde formindsket Samhandel.* Resultatet kan ogsaa tænkes at blive øget Samhandel og større Velstand. Som Socialister vil vi i den kommende Tid faa god Anledning til at erindre, at selvom de Former, hvorunder Planøkonomien nu sandsynligvis vil holde sit Indtog hos os, ikke er dem, vi havde tænkt os, saa behøver af den Grund selve de trufne Foranstaltninger ikke altid at være os imod. *J. O. K.*

ETAGEADSKILLELSER

I Tilslutning til en tidligere Artikel om Etageadskillelser bringer vi nedenstaaende en Beskrivelse af yderligere 2 Konstruktioner, Formeta- og Bison-Dæk. Beskrivelsen er udarbejdet af d'Herrer Civilingeniører A. J. Moe og Dr. techn. Erik V. Meyer, og gengives efter Tidsskriftet »Beton-Teknik« med Tilladelse af Cementfabrikernes tekniske Oplysningskontor. Enkelte Afsnit vedr. Prisberegning, der maa antages at være uden Interesse for vore Medlemmer er udeladt.

Formeta-Dæk

Formeta-Dæk er konstruktivt en ren Jernbetonkonstruktion, der fremstilles ved Hjælp af særlige Formelementer. Disse fremstilles fabriksmæssigt og bestaar af Forskallingsflager, hvorpaa er fastsømmet bueformede Krydsfinerplader som vist paa Fig. 1.

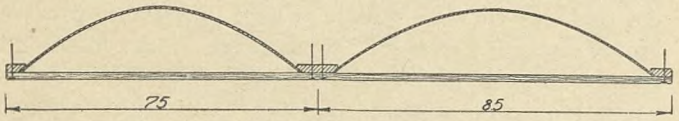

Fig. 1. Formelement.

Civilingeniør *J. Brandt,* som er Opfinderen af Formeta-Dæk har paa fortrinlig Maade løst den Opgave at konstruere en Forskalling til Jernbeton, som kan blive siddende i Konstruktionen uden Fordyrelse af denne, fordi der baade opnaas Besparelse i Beton- og Jernforbruget og i Afformningsomkostningerne. Samtidig opnaas en elegant Løsning af Opgaven: Jernbetondæk med betydelige Spændvidder og plan Underside.

Den færdige Konstruktion bestaar af Ribber med mellemliggende bueformede Plader af Jernbeton. Forskallingselementerne bliver siddende, og herved dannes Dækkets plane Underside af Forskallingsbræderne, der røres og pudses. Mellem Betonen og Forskallingen dannes altsaa en Række bueformede Hulrum, der bl. a. virker lyd- og varmeisolerende. Fig. 2 viser et Tværsnit af den færdige Konstruktion.

Formelementerne fremstilles i en Række Standardstørrelser, der gør det muligt at forskalle rektangulære Arealer (Rum) af praktisk talt enhver Form og Størrelse uden særlig Tildannelse af Formelementerne. Disse lader sig iøvrigt let tildanne paa Stedet, og endelig kan Formelementerne ogsaa fremstilles kileformede f. Eks. til krumme Huse med radiært anbragte Ribber. Formelementerne kan altsaa anvendes til Forskalling af Arealer af enhver Form.

Formeta-Dæk kan udføres saavel enkeltarmerede, d. v. s. alene med Ribber i een Retning, som krydsarmerede med Ribber i begge Retninger. I sidste Tilfælde benyttes Formelementer med cirkelafsnitformede Endestykker, som vist paa Fig. 3.

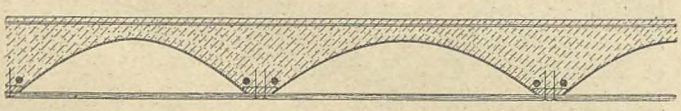

Fig. 2 Tværsnit i Formeta-Dæk.

EGENSKABER

Styrken er som for almindelige Jernbetonstruktioner. Med den sædvanlige Boligbelastning kan der med Minimumstoptykkelserne for Pladerne og ved simpel Understøtning opnaas ca. 5,5 m Spændvidde for enkeltarmerede Dæk og ca. 6,8×6,3 m for krydsarmerede Dæk. Ved Forøgelse af Toptykkelserne kan Spændvidderne let forøges, selv for tungere Belastninger.

Stivheden er langt større end Trædæks og ogsaa væsentlig større end Stivheden af tilsvarende almindelige krydsarmerede Jernbeton-Plader, navnlig i Forhold til Egenvægten. Man faar derfor ikke saa store Nedbøjninger fra Betonens Krybning som ved krydsarmerede Plader.

Brandsikkerheden er som for almindelig Jernbeton, selv om Forskallingen naturligvis kan brænde bort ved betydelige Brande. Til Gengæld har det vist sig, at Forskallingen beskytter Betonen selv ved temmelig alvorlige Brande.

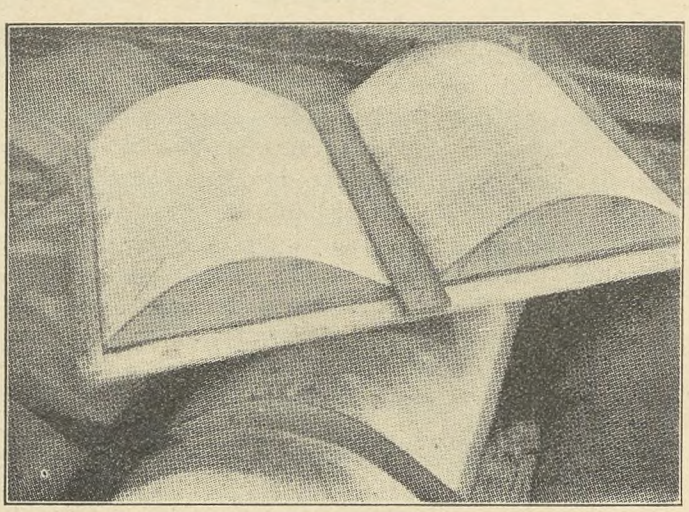

Fig. 3. Formelementer med Endestykker.

Vandtætheden er som for Jernbeton, altsaa overordentlig god, og nedsætter Vandskader til et Minimum. Herved forudsættes dog, at Dækkenes Plader udføres med Vederlag i alle Mure, f. Eks. ved Anvendelse af Formelementer med Endestykke ved enkeltarmerede Plader uden Tværribber.

Varmeisolation. Formeta-Dæk uden Puds og Slidlag har et Middel-Varmegennemgangstal k = ca. 1,5 (indendørs). Til Sammenligning kan anføres, at k er lig med ca. 2,25 for en 12 cm Jernbetonplade. Med Puds og Bøgeparket er k = ca. 0,75 for Formeta-Dæk.

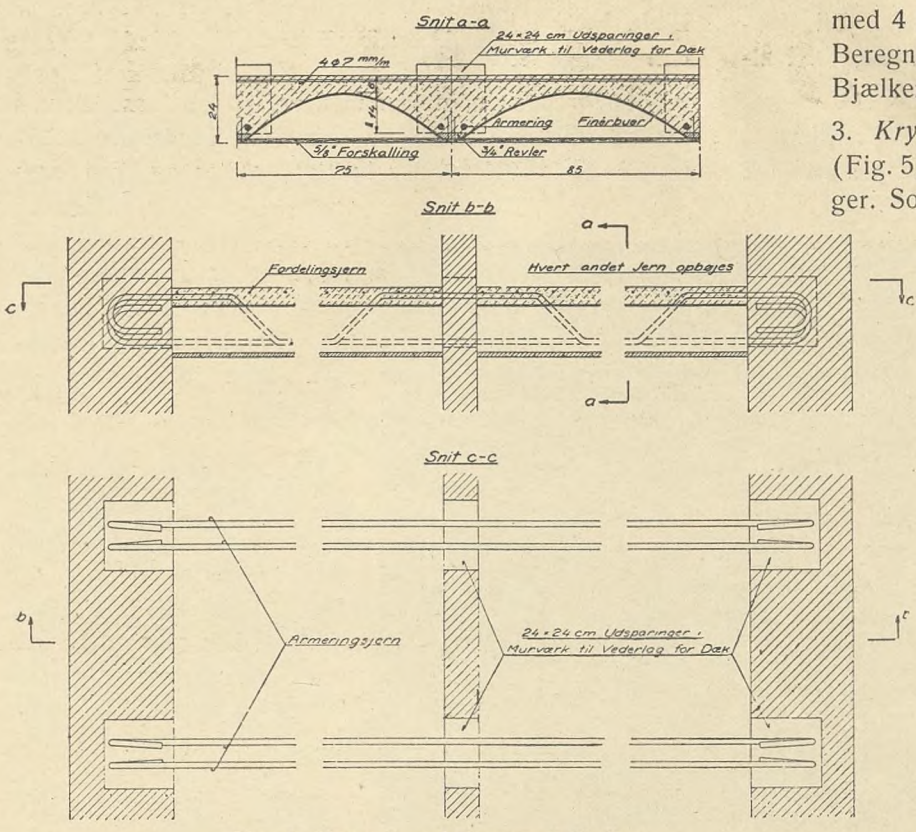

Fig. 4. Normalt, enkeltarmeret Dæk.

Lydtætheden er lidt bedre end for almindelig Jernbeton. Teknologisk Institut har foretaget Maalinger overfor Trinstøj paa udførte Etageadskillelser og har herved fundet, at den Værdi, der karakteriserer Isoleringsevnen af et Formeta-Dæk med 2 cm Bøgeparket paa Træunderligere med Indskud af Sand og 0,5 cm Kork-Linolag, var 55 Phon*), medens Værdien af Tegldæk med samme Belægning var 61 Phon og for en almindelig Træetaegadskillelse 76 Phon. Formeta-Dækkets Lydtæthed er altsaa betydeligt større end Trædæks. Det maa dog anbefales at indskyde Isolering mellem Slidlag og Dæk ligesom ved Jernbeton- og Telgdæk. Til Gengæld opnaas herved lettere helt tilfredsstillende Resultater end ved Trædæk.

DIMENSIONER OG DIMENSIONERING

1. *Normale, enkeltarmerede Dæk*
(Fig. 4 og 7) har en Tykkelse paa 24 cm fra Betonens Overside til Forskallingens Underside. Betonribbernes Totalhøjde er 20 cm og Pladernes Toptykkelse 6 cm. Der anvendes 4 Stk. 7 mm Rundjern som Fordelingsjern. Selve Dimensioneringen foregaar med de for almindelig Jernbeton gældende tilladelige Spændinger og iøvrigt lettest ved Hjælp af de foreliggende Tabeller over Modstandsmomenterne, saavel for positive som for negative Momenter.

2. *Enkeltarmerede, brandfri Dæk*
(Beskyttelse mod Luftangreb). Tykkelse fra Betonoverside til Forskallingsunderside: 26 cm. Betonribbernes Totalhøjde: 22 cm. Pladernes Toptykkelse: 8 cm. Foruden Ribbearmeringen skal Pladen armeres med 4 Stk. 7 mm Rundjern i begge Retninger. Beregningen udføres som for almindelige T-Bjælker med tyk Plade.

3. *Krydsarmerede Dæk*
(Fig. 5). Disse Dæk har Ribber i begge Retninger. Som Regel lægges de normale Ribber (mellem Buerne) i den korteste Spændviddes Retning, som ved enkeltarmerede Dæk. Vinkelret herpaa udføres 10 cm brede Ribber med 1,0 m Afstand fra Ribbemidte til Ribbemidte.

Normalt kræves ingen Armering ud over Ribbearmeringen. For brandsikre Dæk gælder Reglerne under 2.

Dækkets Tykkelse fra Betonoverside til Forskallingsunderside: 22 cm. Betonribbernes Totalhøjde: 18 cm. Pladernes Toptykkelse: 4 cm. Ved større Spændvidder og Belastninger maa Toptykkelsen dog forøges. For brandsikre Dæk skal Toptykkelsen mindst være 8 cm.

Krydsarmerede Dæk bestaar altsaa egentlig af Risteværker med Betonribber i to Retninger. Forsøg udført paa Danmarks tekniske Højskoles Laboratorium for Bygningsstatik i December 1939 har imidlertid vist, at de mellem Ribberne liggende Pladeelementer er i Stand til at optage de vridende og bøjende Paavirkninger, saaledes at Risteværket kan beregnes som en almindelig massiv krydsarmeret Plade. Da de halve Pladefelter langs Understøtningerne som Regel ikke kan regnes medvirkende til Optagelse af Bøjningsmomenterne, maa Formlerne for Beregning af krydsarmerede Plader modificeres lidt.

4. *Enkeltarmerede Dæk med Tværribber.*
Da man for Dæk med Tværribber kan gaa ned til en Toptykkelse paa 4 cm, er det i Almindelighed ikke dyrere at benytte denne Form til enkeltarmerede Dæk end Formen uden Tværribber. Samtidig opnaar man Anvendelse af de stivere Formelementer med Endestykker. Fordelingsjernene lægges udelukkende i Tværribberne. Disse kan tillige benyttes til Anbrin-

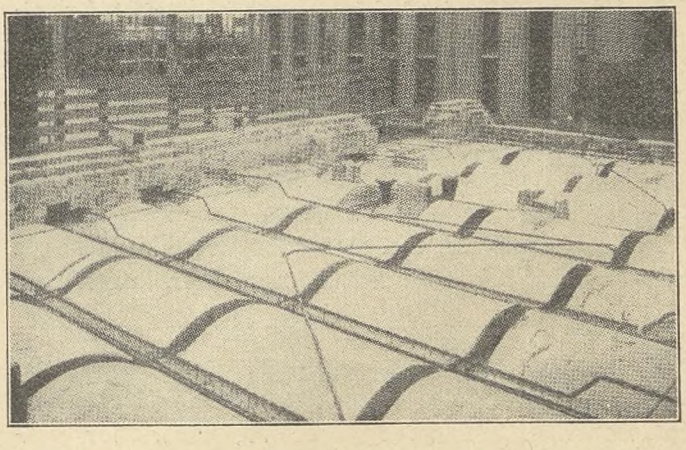

Fig. 5. Krydsarmeret Dæk.

*) Lydenhed.

gelse af Rør for den elektriske Installation. Til Gengæld kan saadanne Rør ikke trækkes senere, da Hulrummene er afbrudt af Tværribber.

Trækjern. Der anbringes som Regel 2 Trækjern i hver Ribbe. I Længderibberne kan anbringes indtil 2 Stk. 28 mm Rundjern eller 1 16 mm Isteg Rundjern plus 1 Isteg 17 mm, i Tværribberne — der er 10 cm brede — kan anbringes indtil 1 Stk. 22 mm plus 1 Stk. 24 mm eller 1 Isteg 13 mm plus 1 Isteg 14 mm under Forudsætning af, at Bøjler ikke er nødvendige. Normalt opbøjes et Jern i hver Ribbe i Afstanden ⅕ l fra Understøtningerne.

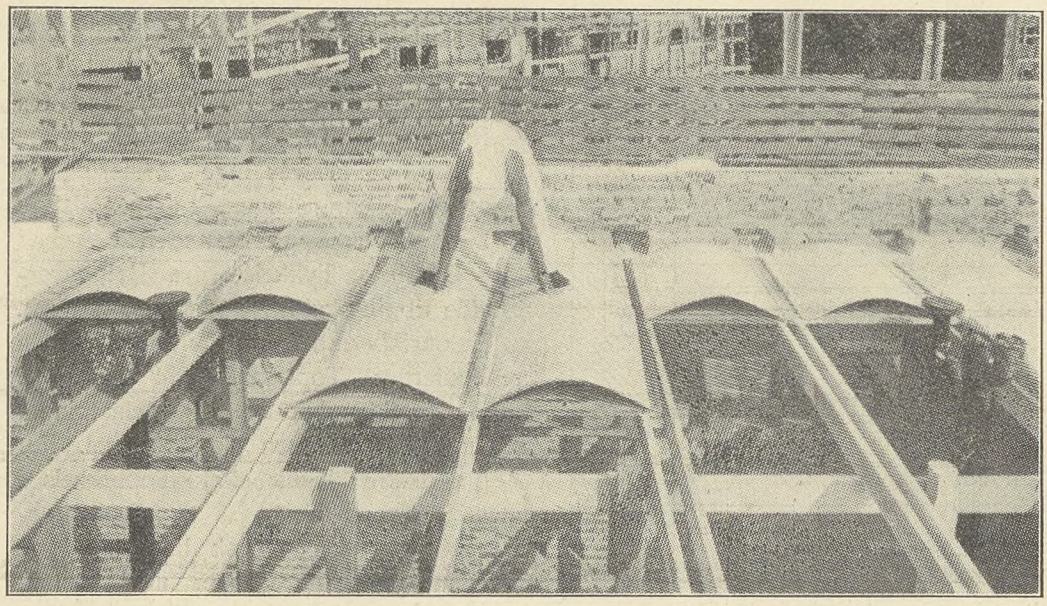

Fig. 6. Udlægning af Formelementer.

Bøjler anvendes som Regel ikke, men ved større Belastninger og Spændvidder kan Forskydningsspændingerne i Ribberne blive saa store, at Bøjler kræves. Beregningen sker som for almindelige T-Bjælker.

De tilladelige Spændinger bestemmes af Jernbetonnormerne.

Pladearmering. Ved enkeltarmerede Dæk uden Tværribber armeres Pladerne med mindst 4 Stk. 7 mm Rundjern. Normalt er en Beregning ikke nødvendig. Ved store Belastninger og ved koncentrerede Belastninger maa Beregning paa almindelig Maade foretages. Ved krydsarmerede Dæk og ved enkeltarmerede Dæk med Tværribber er Pladearmering unødvendig ved almindelig Boligbelastning. Ved enkeltarmerede Dæk med Tværribber anbringes Fordelingsjernene i Tværribberne, naar der ikke er Tale om store eller koncentrerede Belastninger. Det maa anbefales ikke at lægge mindre end 2 Stk. 10 mm Rundjern i hver Tværribbe.

Ribbehøjden bestemmes af Forskallingselementernes Pilhøjde, som normalt gøres 14 cm, og af Betontykkelsen over Pladernes Toppunkter. Dette fører til de foran nævnte normale Mindstedimensioner for henholdsvis enkeltarmerede, brandsikre og krydsarmerede Dæk. Iøvrigt kan Toptykkelsen og dermed Ribbehøjden forøges efter Behov.

Ribbebredden begynder med ca. 13 cm forneden ved Længderibberne; men paa Grund af Pladeundersidernes Bueform vokser den hurtigt opefter og kan som Regel regnes mindst lig med 16 cm i Højde med Trækarmeringens Tyngdepunkt. Dette Maal er bestemmende for Forskydningsspændingen. Tværribberne er 10 cm brede.

Ribbeafstande. Som Regel veksler Afstanden fra Midte til Midte af Længderibberne mellem 0,75 m og 0,85 m, saa man som Middelværdi kan regne med 0,8 m. Formelementerne leveres dog ogsaa med 0,95 m mellem Ribbemidterne.

Dragere af Jernbeton kan uden Vanskelighed indbygges overalt og saavel i Længderibbernes Retning som vinkelret paa denne. Dækkets normale Plade kan anvendes som Trykhoved efter samme Regler som gælder for almindelig Jernbeton. Ligger Drageren tværs paa Længderibberne kan Pladen kun regnes virksom med Toptykkelsen med mindre Krydsfinerpladerne fjernes til en vis Afstand fra Drageren.

Udvekslinger udføres let indenfor Dækkets Tykkelse ved Hjælp af Formelementer for krydsarmerede Formeta-Dæk.

Altaner kan direkte udkrages fra Etageadskillelsen.

Som Vinddragere kan Formeta-Dæk direkte anvendes paa samme Maade som almindelige Jernbetondæk.

UDFØRELSEN

Stilladset kan udføres ganske enkelt af Bomme (som Regel 10×10 cm) og Rideplanker, men uden Forskalling, da denne udgøres af selve Formelementerne. Fig. 6 viser et typisk Eksempel. Formelementerne er som Regel dobbelte. Der anbrin-

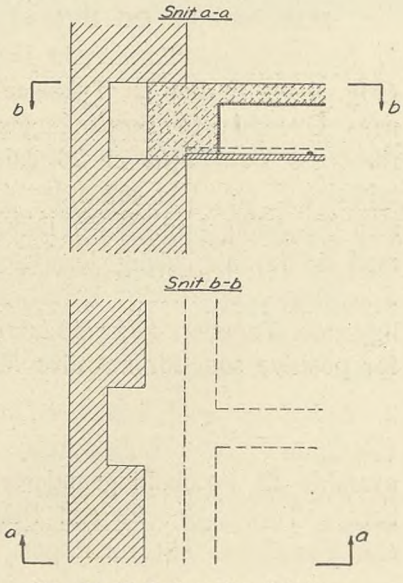

Fig. 7. Vederlag for Bjælke.

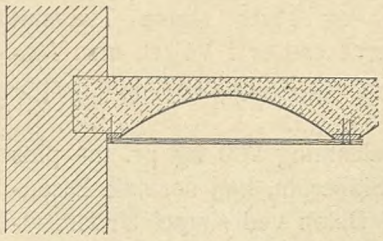

Fig. 8. Vederlag for Plade.

ges kun een Rideplanke under Midten; men dobbelte Rideplanker, hvor to Formelementer støder sammen.

Formelementerne udgør selv Forskallingen. Undersiden bestaar af 5/8" Brædder med 3/4" Revler. Elementerne henlægges direkte paa Stilladset og sømmes til dette. Der findes Rækker af Søm i Formene, som indstøbes direkte i Betonribberne (se Fig. 3). Selve Formelementerne bliver siddende i den færdige Konstruktion. Herved reduceres Afformningen alene til Nedtagelse af Stilladset. Formelementer til krydsarmerede Formeta-Dæk (Fig. 3) har Endestykker af Krydsfiner til Dækning af Hulrummet mellem Forskallingen og den buede Finerplade, for at hindre Betonen i at løbe ind i Hulrummet. Herved opnaas tillige, at Formelementerne bliver særlig stive, hvilket er en Fordel under Udførelsen. Endvidere er Forskallingen ført et Stykke (10 cm) udenfor Finerbuerne (Fig. 3), hvorved Bunden i Tværribberne dannes.

Vederlag i Mure udføres enten for hver Ribbe for sig, idet Hulrummene mellem Krydsfinerbuerne og Forskallingen lukkes ved Hjælp af Mursten som vist paa Fig. 5, eller ved Hjælp af Formelementer for krydsarmerede Formeta-Dæk.

I sidste Tilfælde faar ikke alene Ribberne, men ogsaa Pladerne Vederlag i Murene. Herved forøges Vandtætheden, og Afstivningen af Murene bliver lige saa god som for almindelige Jernbetondæk (Fig. 7).

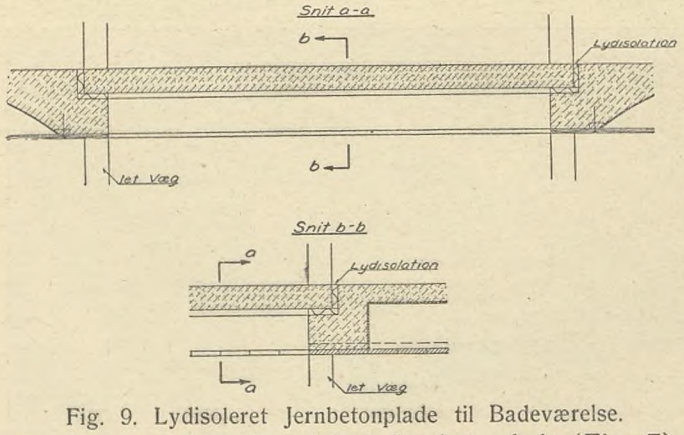

Fig. 9. Lydisoleret Jernbetonplade til Badeværelse.

Vinkelret paa Længderibbernes Retning støbes Vederlag direkte ind i Murene (Fig. 8). Naar dette Vederlag udføres i 1/2 Stens Dybde er Murankre unødvendige.

Loftspuds. Da Loftsforskallingen er af Træ røres og pudses som ved almindelige Trælofter. Store Svindrevner, som man ofte ser dem i Pudsen paa almindelige Trædæk, fremkommer ikke ved Formeta-Dæk. Derimod kan det ske, at mindre Revner fremkommer, naar Etageadskillelsens Beton opvarmes hurtigt. Dette hører dog til Undtagelserne. Forskallingsbrædderne er som Regel ikke forløbne, idet de oftest støbes samlet, hvor Formelementerne støbes. Formelementerne kan iøvrigt uden Vanskelighed lægges i Forbandt. De

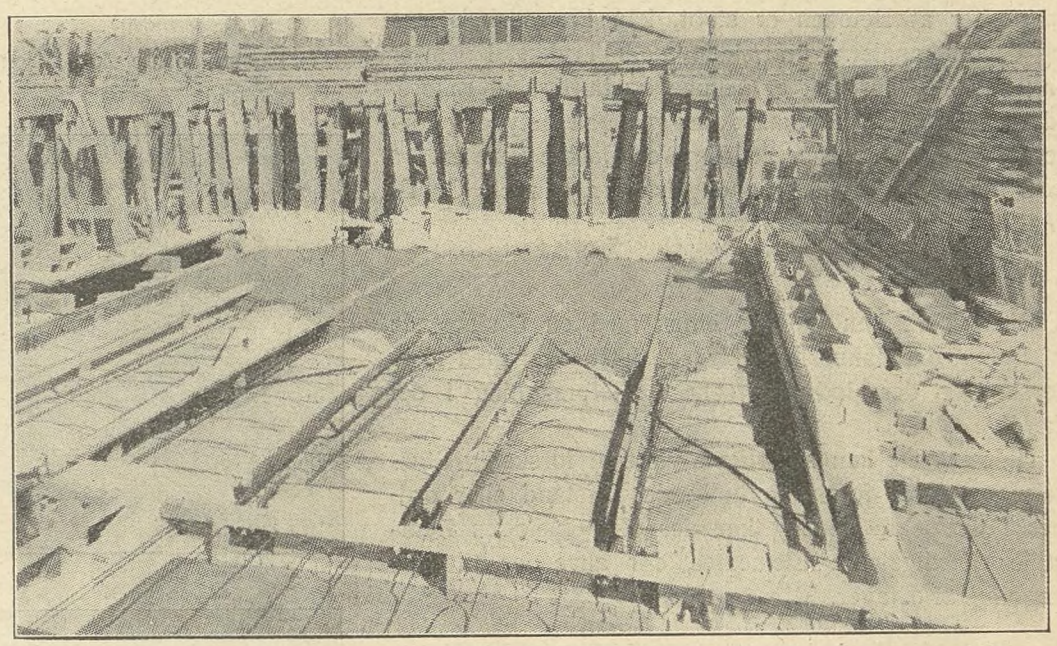

Fig. 10. Formeta-Dæk under Udførelse.

i Betonribberne indstøbte Søm giver en effektiv Forankring af Forskallingsbrædderne. Dobbeltrøring kan iøvrigt ogsaa anvendes som ved Trædæk.

Elektrikerrør anbringes i Ribberne eller Pladerne og udlægges som Regel efter Ribbernes Armering (Fig. 10).

Afløbsrør kan opstilles forud og indstøbes i Dækket (Fig. 6). I W.C.-Rum, Køkkener og Badeværelser, hvor mange Rør skal indstøbes, er det praktisk at anvende en anden Fremgangsmaade, hvorved man samtidig opnaar en udmærket Lydisolation over for Støjen i Faldrør, Cisterner, Vandrør o. l. I Formeta-Dækket afsættes et Hul for hele Gulvet i det paagældende Rum og langs Hullet afsættes False for en Jernbetonplade (Fig. 9).

Gulvet i Rummet udføres som en almindelig Jernbetonplade; men til at begynde med opsættes kun Forskallingen til denne. Installatørerne har da dette Trægulv til Støtte under Rørenes Montage og Udskæringerne for Rør samt Opstilling kan let foretages. Falsene isoleres før Jernbetonpladen støbes.

Bison-Dæk

I Boligbyggeriet er det meget ønskeligt, at Etageadskillelserne har plan Underside og er brandsikre, hvilke Betingelser massive Jernbetonplader opfylder. Deres Egenvægt er ofte urimelig stor. Man kom derfor tidligt ind paa at formindske Egenvægten ved Indlæg af lette, eventuelt hule Blokke, eller ved at indbygge lette Trækasser f. Eks. beklædt med Tagpap.

Bison-Dækket er Resultatet af videre Bestræbelser i denne Retning, idet Hulrummene fremstilles ganske uden blivende Begrænsning af fremmed Materiale, hvad der sker ved Anvendelse af luftfyldte Gummikanaler, beskyttede med Lærredshylstre. Nogle faa Timer efter at Betonen er støbt, kan Lærredshylstrene og Gummikanalerne udtrækkes, naar Trykket i dem er taget fra. Bison-Dæk er nemme og hurtige at udføre, idet en Gummikanal kan udlægges paa betydelig kortere Tid, end det tager at lægge en Række Hulsten.

Opfindelsen skyldes de engelske Ingeniører C. B. Matthews og J. G. Ambrose.

FORMER

Bison-Dæk kan udføres enten med en Underplade af Beton, der danner det blivende Loft, eller med Træforskalling, der indgaar som Loftsforskalling i det færdige Dæk.

Hulrummene kan naturligvis være af forskellig Størrelse og gives forskellig indbyrdes Afstand eller ordnes i Grupper. Endelig kan der efter Metoden fremstilles færdigstøbte Elementer, der anvendes til Oplægning af Etager.

EGENSKABER

Pris. Baade Jern og Beton udnyttes i Bison-Dæk omtrent som i Tegldæk. Hulstenene spares, men der maa bruges mere Beton, og Priserne for Bison-Dæk ligger omtrent som for Tegldæk. Badeværelsegulve og Altaner udføres uden Vanskelighed monolitisk med Bison-Dæk, og gør disse konkurrencedygtige overfor Trædæk.

Styrken. Der vilde naturligvis ikke være noget i Vejen for at udføre Bison-Dæk for enhver i Praksis forekommende Spændvidde. Gummikanalerne kan fremstilles i en hvilken som helst Størrelse, hvad angaar saavel Tværsnit som Længde, men det er sikkert mest praktisk at standardisere Kanalerne, og man kan saa, naar der skal fremstilles et Dæk med stor Spændvidde og deraf følgende større Tykkelse, lægge to Kanaler ovenpaa hinanden og ligeledes i Forlængelse af hinanden, idet de udtrækkes til hver sin Side af Dækket. Ved de Spændvidder, der forekommer i almindelig Husbygning, vil Standard-Kanalerne kunne anvendes ved blot at variere Armeringen og Ribbernes Bredde.

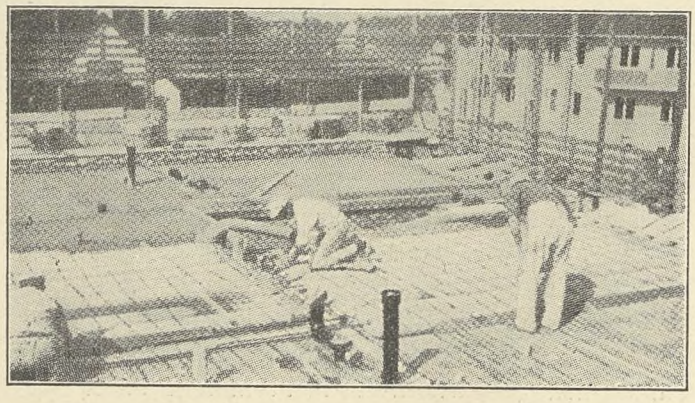
Da Jernet kan sænkes noget i Bison-Dæk med Underbeton, bliver det tilladelige Moment noget større i disse end i Dækkene med Træforskalling.

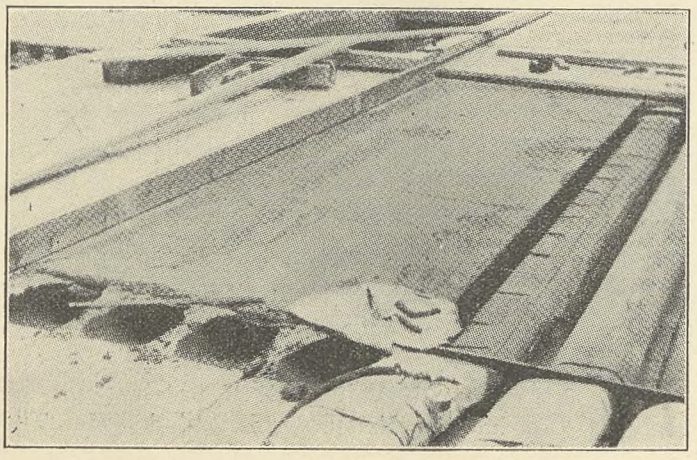
Kanalerne kan udvides og gives større Tværsnit ved, at Trykket i Kanalerne sættes i Vejret, men Metoden anvendes, da den er ret kompliceret, kun i specielle Tilfælde.

For almindelig Boligbelastning 200 kg pr. m² plus 100 kg pr. m² for lette Skillerum, kan normale Bison-Dæk med Underplade af Beton ved simpel Understøtning bruges for Spændvidder op til ca. 6,3 m og ved delvis Indspænding op til ca. 6,8 m, medens de tilsvarende Tal for Bison-Dæk med Træforskalling er ca. 6,0 og 6,4 m. Betonen er regnet at have en Bjælkestyrke paa 300 kg pr. cm² og med almindeligt Staal 37 med tilladelig Trækspænding 1200 kg pr. cm². For andre Værdier af Materialkonstanterne kan der naturligvis opnaas større Spændvidder.

Illustrationerne viser Bison-Dæk under Udførelse paa Hvidovrevej i København.

Naar der under Kanalerne anvendes Træforskalling i Stedet for Beton, skyldes dette, at det er lidt billigere, at den praktiske Udførelse lettes, samt at man ikke har nogen Risiko for, at der dannes Aftegninger eller Revner paa Undersiden af den færdige Etage.

Krybning. Problemet Krybning interesserer jo stærkt, da man i de senere Aar har set en Række Tilfælde, hvor Krybningen i Bettonen har bevirket stærk Nedhængning af Etageplader o. l. Det skyldes i Reglen Anvendelsen af for tynde Plader ved store Spændvidder, ofte i Forbindelse med for tidlig Fjernelse af Formene.

Ved Bison-Dæk har man en forholdsvis stor Konstruktionshøjde og ringe Egenvægt i Forhold hertil, hvad der gør Krybningen af underordnet Betydning, selv om man heller ikke ved denne Konstruktion bør negligere Spørgsmaalet.

Ledninger o. l. hugges let gennem Bison-Dæk, da man er klar over Kanalernes Beliggenhed. Vandrette Ledninger skjules i selve Kanalerne.

Brandsikkerheden er størst for Bison-Dæk med Underbeton, men naturligvis staar ogsaa et Bison-Dæk med røret og pudset Træforskalling langt over Trædæk med Hensyn til Bandsikkerhed.

Lydtætheden er ikke undersøgt, men maa antages at være noget større end et Jernbeton-Ribbelofts. Det maa dog anbefales at udføre Isolering for Trinstøj, medens Dækket selv kan regnes at isolere tilstrækkeligt mod Luftlyd.

Varmeisoleringsevnen kan udregnes ved Hjælp af de gængse Formler. Varmen trænger lettere op gennem Dækket end ned gennem Dækket.

Udførelse. Bison-Dæk med Underbeton. Der opstilles en Forskalling paa samme Maade som til almindelig Jernbeton. Herpaa udlægges et tyndt Lag Beton af den for Underpladen ønskede Tykkelse. Paa denne Plads anbringes de oppumpede Kanaler og Armeringen udlægges. Derefter støbes Resten af Betonen, som bearbejdes paa normal Maade. Dækket trækkes af med Trækkebrædt, og Trækkelisternes Afstand fra Forskallingen og dermed altsaa Dækkets Totaltykkelse sikres ved franske Skruer af en hertil svarende Længde. Overfladen bliver mere plan end for almindelige Jernbetonplader.

En 3—4 Timer efter at Betonen er støbt, kan Kanalerne udtrækkes. Ventilerne aabnes, hvorefter Gummislangerne straks kan udtrækkes. Derefter trækkes Lærredshylstrene ud. De er forsynet med et Bændel fæstet ved den lukkede Ende og ført ud gennem den aabne Ende. Ved Træk i Bændlet kan Hylstret trækkes ud, idet det naturligvis kommer vrangvendt ud.

Netop herved er de egnede til straks at trækkes paa en Gummikanal igen og renses til nyt Brug.

Bison-Dæk med Træforskalling. Disse udføres paa ganske lignende Maade som Dækkene med Underbeton. Forskallingen er forsynet med opragende Søm paa de Steder, hvor Ribberne skal være, hvorved Forskallingen hænger fast i den færdige Betonribbe.

De tre Billeder viser forskellige Stadier under Udførelsen.

Bison-Dæk kan bruges til baade Etager og Tage, og de kan udføres af enhver Entreprenør, idet de nødvendige Gummikanaler udlejes af Firmaet K. Hindhede, der har erhvervet Licensretten i Danmark for de to engelske Ingeniørers Opfindelse.

Løbende Konflikter

Arbejdsm. Ungdoms Afd. København	(Skotøjsfirmaet »Hector«)
Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Sdr. Vissing-Voer Ladegaard	(Sdr. Vissing-Voer Ladegaard Kommune)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsm., Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose) (Murerm. S. Christensen, Turup)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
Vinding	Sahl Kommune
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

LØN UNDER FLYVERVARSLING

Mellem De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening er der med Henblik paa Afbrydelse af Arbejdet under Flyvervarsling afsluttet følgende

Overenskomst.

1) Hvor Arbejdet under Luftalarm afbrydes ved Arbejdernes Ophold i Beskyttelsesrum, skal, hvor det er Arbejdsgiveren muligt, den tabte Arbejdstid for samtlige Arbejdere uanset deres Lønningsform indvindes samme Arbejdsdag, ved at Arbejdet fortsættes udover den gældende Arbejdstids Ophør uden Tillæg af Overarbejdsprocenter, dog ikke udover 2 Timer.
2) Ved Skiftearbejde udlignes Arbejdstabet saa vidt muligt af samme eller af de afløsende Hold. Træder Luftalarmen hindrende i Vejen for Afløsningen, er Holdet, der skulde afløses, pligtigt til uden ekstra Betaling fra Arbejdsgiveren at fortsætte Arbejdet, indtil Afløsning naar frem.
3) Foranstaaende Bestemmelser er ikke til Hinder for, at der lokalt kan træffes Aftale om en anden Udligning af den tabte Arbejdstid.
4) Den tabte Arbejdstid, for hvilken Udligning ikke finder Sted, sammenlægges idenfor hver Lønningsuge, og for den saaledes sammenlagte Tid ydes der Arbejderne halv Timeløn efter ansat Timeløn, eller, hvor denne Lønningsform ikke findes, efter den for vedkommende Fag gældende normale Timeløn.
5) Denne Overenskomst kan opsiges til den 1. i en Maaned med en Maaneds Varsel.

København, den 31. Juli 1940.

For De samvirkende Fagforbund i Danmark:
Laur. Hansen. *P. Andersen.*

For Dansk Arbejdsgiverforening:
Hans L. Larsen. *T. K. Thomsen.*

Med Hensyn til Overenskomstens Forstaaelse henvises til nedenstaaende ligeledes af De samvirkende Fagforbund givne Vejledning:

ad 1.

Hovedreglen heri er, at det tabte Arbejde og den tabte Arbejdsfortjeneste kan indvindes ved at forlænge Arbejdstiden med det tilsvarende Tidsrum, som Afbrydelsen har varet paa Grund af Flyvervarslingen; der ligger dog en Begrænsning deri, at Arbejdstiden højst kan forlænges med 2 Timer pr. Dag eller Vagt, jvf. iøvrigt Afsnit 4.

ad 2.

Ved Holddrift-Arbejde, hvor Forlængelse af Arbejdstiden i hvert Fald i 3-Holdsdrift ikke kan finde Sted, anvendes ligeledes Afsnit 4.

Til Eksempel kan vi nævne et andet Forhold: Hvis Hold-Skifte foregaar Kl. 22 og der er 4 Timers Flyvervarsling, fra Kl. 20—24, saa vil den Arbejder, der normalt har 2. Hold til Kl. 22, opholde sig i Fabrikens Beskyttelsesrum i samtlige de 4 Timer Varslingen varer, medens hans Afløser, som har 3. Hold fra Kl. 22—6, opholder sig i Beskyttelsesrum der hvor han bor. Arbejderen fra 2. Hold skal derfor blive paa Arbejdspladsen, indtil hans Kollega fra 3. Hold, efter Flyvervarslingens Ophør, kan indfinde sig paa Arbejdsstedet.

Betalingen i dette Eksempel bliver følgende:

a) Arbejderen fra 2. Hold faar halv Timeløn for de 2 Timer af hans Vagt, han har opholdt sig i Beskyttelsesrum.
b) Arbejderen fra 3. Hold faar en tilsvarende Betaling for de 2 Timer, han har opholdt sig i et andet Beskyttelsesrum.
c) Den Arbejder, fra 2. Hold, som skal blive paa Arbejdet til Afløseren fra 3. Hold naar at komme frem, kan ikke kræve Overtidsprocenter for den Tid Arbejdet varer, men kun almindelig Timebetaling.

ad 3.

Nærværende Overenskomst maa betragtes som en Rammeaftale, der kan udbygges ved lokale Aftaler mellem den enkelte Virksomhed og Tillidsmanden.

ad 4.

Hovedreglen er, som anført under 1, at tabt Arbejde arbejdes af, men hvor dette ikke lader sig gøre, deles Udgiften lige over mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, med den simple Motivering, at begge Parter er lige uskyldige i, at Flyvervarsling finder Sted.

Beregningen sker paa den Maade, at det nøjagtige Antal Minutter, som Flyvervarslingen i de enkelte Tilfælde varer, sammenlægges indenfor paagældende Lønningsuge.

ad 5.

En nærmere Forklaring er overflødig, men vi har ønsket en saa kort Opsigelsesfrist som mulig, idet Forholdene hurtigt kan ændre sig paa dette Omraade.

P. F. V.
sign. *Laur. Hansen.*

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Efter fornyet Anmodning fra Arbejdsdirektoratet skal vi, idet vi iøvrigt henviser til vore tidligere udsendte Meddelelser, senest vor Rundskrivelse Nr. 13/1940, erindre vore Afdelingsbestyrelser om, at I maa drage Omsorg for, at Bestemmelsen i Vedtægtens § 5, Stk. 8, nøje overholdes. Nævnte Stykke lyder saaledes:

> »Ingen kan forsikre sig for en større daglig Understøttelse, end hvad der svarer til to Trediedele af den gennemsnitlige Arbejdsfortjeneste i Faget, jfr. Arbejdsløshedslovens § 15, Stk. 3. Det paahviler derfor Afdelingerne at paase, at denne Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde nøje overholdes, og i Tvivlstilfælde at indberette Sagen for Hovedledelsen.«

I maa derfor nøje paase, at der ikke foregaar Flytning til en højere Kontingent- og Understøttelsesgruppe undtagen i de Tilfælde, hvor de vedkommende Medlemmer erholder Arbejde af udover midlertidigt Arbejdes Varighed indenfor en Lønningsgruppe, som giver Pligt og Ret til Opflytning i den højere Kontingentklasse.

Marius Sørensen.

Jernbetonkonstruktionerne til det vældige Rensningsanlæg i Roskilde

Jernbeton! — Der er Klang i Ordet, som der er Klang i selve Beton'en, naar den har fæstnet sig om et sindrigt Net af Jern, og der ved et Samarbejde mellem Arkitekter, Ingeniører og de praktiske Arbejdere er skabt et Værk, der skal blive staaende til sene Tider, enten det saa drejer sig om en Bro af gigantiske Dimensioner, et Bygningsværk, en Beholder eller en Blok, der skal danne Grundpillen, Fundamentet, til en Bygning, som skal kunne staa Sekler igennem.

Der er ogsaa Klang i de vældige Jernbetonbeholdere, der er støbt til det store Rensningsanlæg i Roskilde, som fremtidig skal fritage Roskilde Fjord for de ca. 20,000 Kubikmeter Slam, som indeholdes i Spildevandet fra Domkirkebyens ca. 20,000 Indbyggere, og som nu vil indgaa som et meget vigtigt Led i Byens Hygiejneforanstaltninger.

Aktiveringskamrene hvor Vandet iltes.

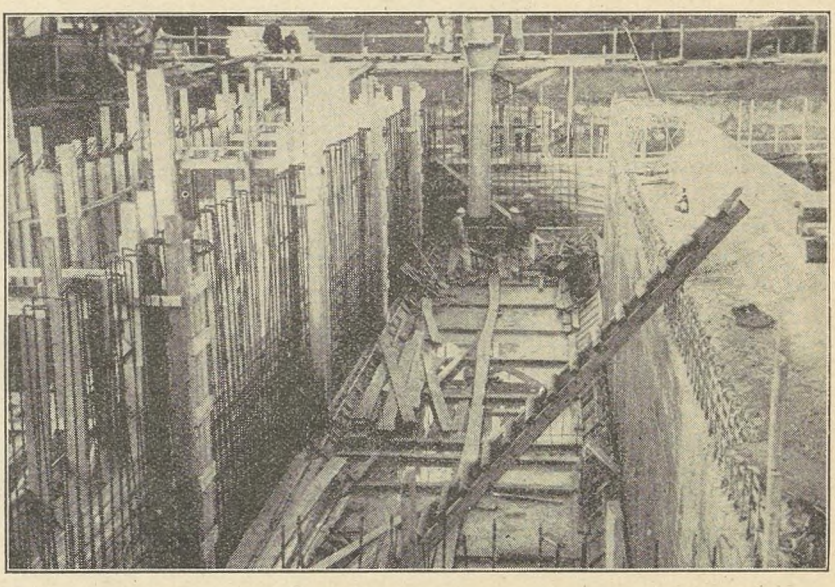
I en forudgaaende Artikel har vi omtalt Rensningsanlægets Historie og skitseret de Stadier, Spildevandet skal passere paa dets Gang gennem Anlæget fra det Øjeblik, det gennem Hovedkloakledningerne naar Rensningsanlæget, og til det som klart Vand uden Slamindhold af nogen Art atter forlader Anlæget for at løbe ud i Roskilde Fjord. Det vil deraf fremgaa, at det saakaldte biokemiske Anlæg, altsaa det man nu er omtrent færdig med, er langt det mest interessante og forøvrigt ogsaa det, som har de største Dimensioner. Det virker i det hele taget imponerende ved sin Størrelse, og det er da ogsaa det største i sin Art her i Landet.

Naar Vandet har passeret Forrensningsanlæget, løber det ind i det biokemiske Anlæg. Det bestaar af 6 Iltningskamre eller Aktiveringskamre, der hver for sig er 30 Meter lange, 4 Meter brede og 4½ Meter dybe. De rummer tilsammen 3000 Kubikmeter Vand.

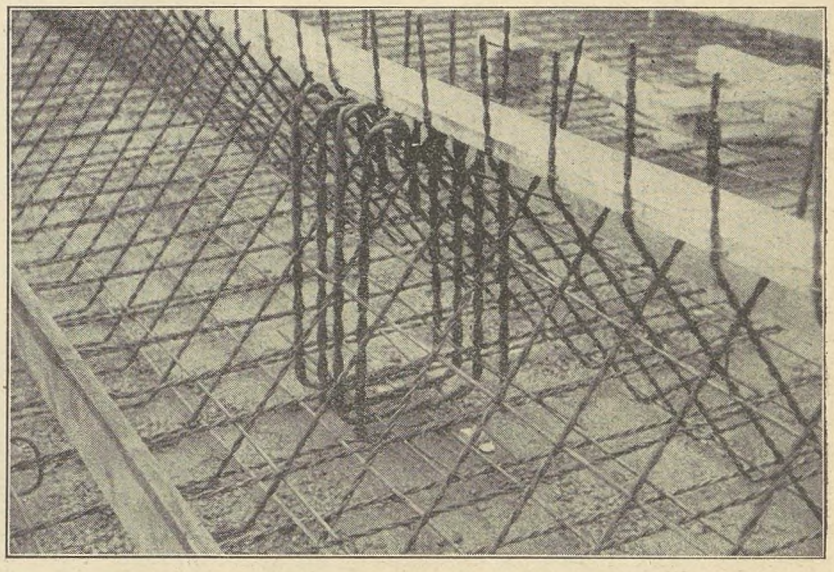
For at bygge disse Kamre, støbe dem i Jernbeton, maatte man naturligvis grave ud til alle 6 Kamre paa en Gang, støbe Bunden og armere Sider og Skillevægge, der skulde adskille de seks Kamre. Selve Udgravningsarbejdet har været ret omfattende, hvilket jo fremgaar af, at man skulde ned i mere end fem Meters Dybde, inden man kunde tage fat paa Støbearbejdet.

I hvert af Kamrene er anbragt et Rørsystem, dels i Bunden og dels i den ene Sidevæg, og naar Beholderne eller Kamrene er fyldt med Vand, blæses der gennem disse Rør Luft, som ved et særligt System forplanter sig ud i Vandet. Det sker paa en saadan Maade, at Vandet kommer i Bevægelse, en rullende Bevægelse, saa det stadig vender tilbage til den Sidevæg, i hvilken Rørledningerne er anbragt. Derved opnaar man, at hele Vandmassen iltes Gang paa Gang, indtil det er befriet for alle skadelige Stoffer. Der sker praktisk talt det samme i disse Aktiveringskamre som i et Vandløb med stærkt Fald: Vandet kommer i rullende Bevægelse, og hele Vandmassen kommer under Paavirkning af Luften i Modsætning til stillestaaende Vand, hvor kun Overfladen paavirkes af Luften. Her fremmer man blot Iltningsprocessen ved at blæse Luft ind i Vandet, og ret hurtigt tilintetgøres de skadelige Stoffer, og Slammet synker til Bunds.

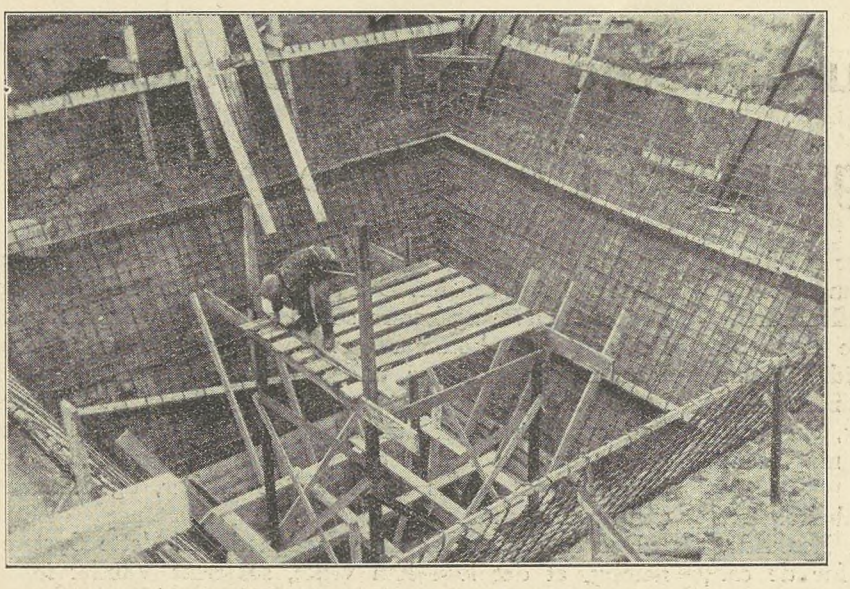
Der er dog en Ejendommelighed ved dette System, nemlig, at det kun kan virke, saafremt Vandet indeholder 25 pCt. Slam. Det gør Vandet ikke, naar det kommer fra Forrensningsanlæget, og for derfor at faa

Armering af Aktiveringstank.

Armering af Skillevæg mellem Aktiveringskamrene.

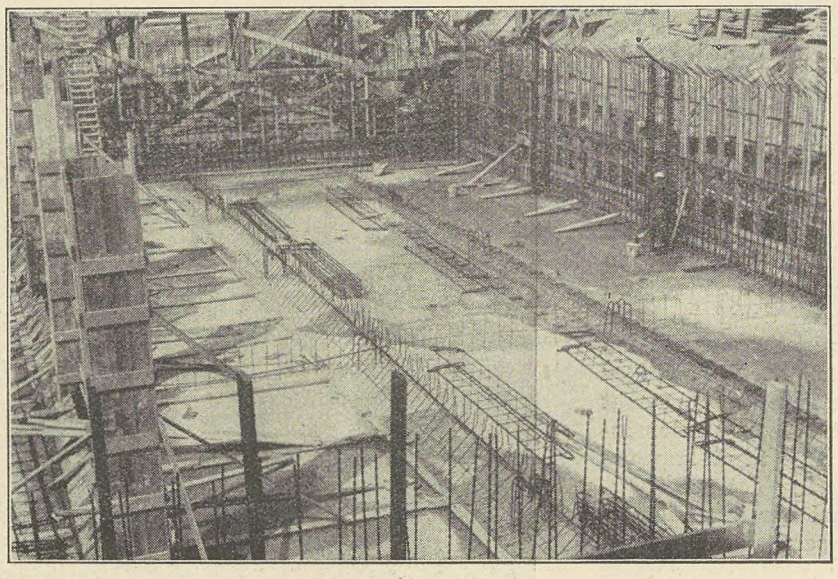
Et Kig ned i en Efterklaringstank.

det biokemiske Anlæg til at virke helt, som det skal, og helt tilfredsstillende, maa der tilføres Vandet det fornødne Kvantum Slam fra Forrensningstankene.

Vandet faar den sidste Afklaring.

Denne sidste Fase, som det gennemgaar i Rensningsanlæget, er i Efterklaringstankene. Af disse er der tre, og de bestaar af 10 Meter dybe pyramideformede Beholdere. Naar Vandet har gjort et Ophold i disse efter at have passeret Aktiveringstankene, er det fuldstændig klart, og indeholder kun saa ubetydelige Urenheder, at det ikke paa nogen Maade kan virke forurenende paa Vandet i Fjorden eller paa Fjordbunden. Ja, der hævdes endda, at Vandet er saa rent, at det uden Skade for Sundheden kan bruges som Drikkevand, men om det vil blive bevist i Praksis turde dog, naar man betænker, hvor Vandet oprindelig stammer fra, være et meget stort Spørgsmaal. Men det kan for den Sags Skyld ogsaa være ligegyldigt, dette Spørgsmaal ligger jo ikke for.

Bygningen af Efterklaringstankene har været et ret stort Arbejde. Alene deres Form har bevirket, at Udgravningsarbejdet og Støbningen har været besværlig, men alle Vanskeligheder blev overvundet, og Arbejdet forløb uden Uheld af nogen Art ud over, at der af og til er sket et Skred, saa man har maattet begynde forfra.

Armering af Sider og Skillevægge.

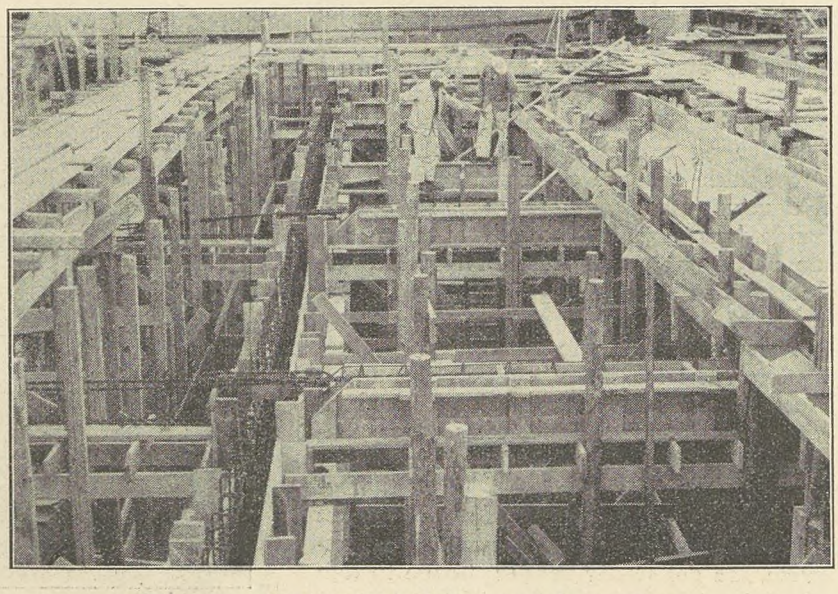
Slammet behandles i Raadningstanke.

Som allerede nævnt vil Spildevandet i Rensningsanlæget blive befriet for ca. 20,000 Kubikmeter Slam aarligt, inden det slippes ud i Fjorden.

Men hvor bliver dette Slam af? Det er jo udmærket — og det har jo ogsaa været Hensigten, at man ikke fylder dette vældige Kvantum Urenheder ud i den smukke Fjord, men det skal jo skaffes af Vejen. Saavel i Forrensningsanlæget som i det biokemiske Anlægs Tanke aflejrer sig meget hurtigt saa meget Slam, at disse paa kort Tid vilde blive fyldte til Randen, og derfor maa det af Vejen efterhaanden.

Det sker paa en meget sindrig Maade, idet man udnytter den Kraft, der ligger i Højdeforskellen mellem Vand og Slam. Ved stadig at holde konstant Vandstand i Tankene presses Slammet gennem særlige Ledninger op i de saakaldte Raadnetanke, der er sammenbygget med Anlægets Maskinhus.

Raadnetankene er cirkelrunde Beholdere, bygget oven paa Jorden, og indvendig er de forsynet med et Rørsystem, gennem hvilket ledes varmt Vand paa en Temperatur af omkring 30 Grader. Naar Tankene er fyldt med Slam, bevirker Varmen, at den Raadningsproces, som vilde indtræffe efter kortere eller længere Tid, saafremt Slammet laa i fri Luft, fremskyndes meget betydelig, og naar Processen er til-

Opstilling til Støbning af Skillevæg med Armering.

ende, er alle skadelige Stoffer i Slammet tilintetgjort. I Maskinhuset er installeret Pumper og Motorer, og gennem automatiske Anordninger dirigeres herfra Vandets Gang gennem Anlæget og Slammets Vej gennem Raadnetankene.

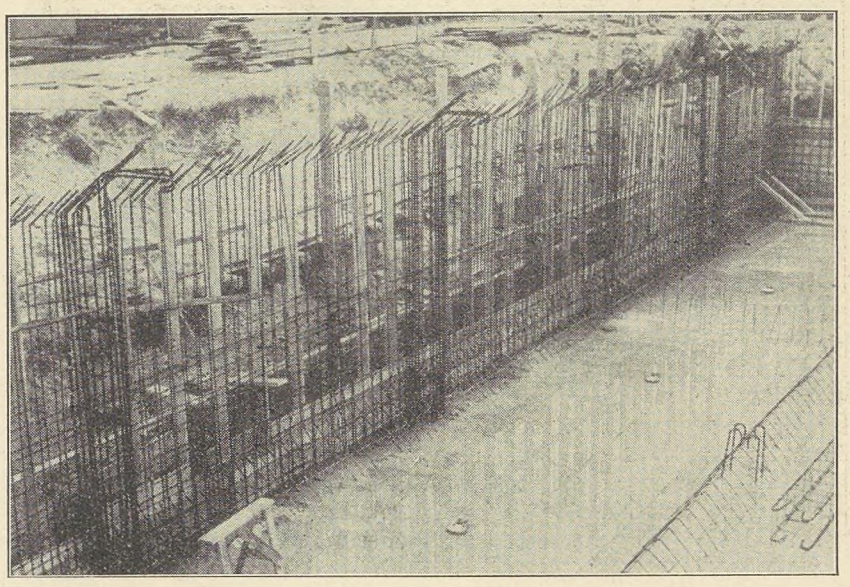
Der udvindes Gas af Slammet.

Under den Proces, der foregaar i Raadnetankene, sker der en stærk Udvikling af Gas, og denne Gas udnytter man ved at anvende den til Opvarmning af Vandet, der ledes gennem Rørsystemet i Raadnetankene, for at tilvejebringe den fornødne Varmegrad her. Det vil sige, det er kun en Del af Gassen, man anvender paa denne Maade. Hele Partiet af de 12—1400 Kubikmeter i Døgnet, det drejer sig om, medgaar ikke, og Overskudet tilfører man derfor Kommunens Gasværk, i hvis umiddelbare Nærhed Rensningsanlæget har sin Plads. Her anvendes Gassen til Underfyring i Retorterne, og man regner med herved at opnaa saa store Besparelser i Gasværkets Drift, at det skulde kunne dække Udgifterne ved Driften af det store Rensningsanlæg.

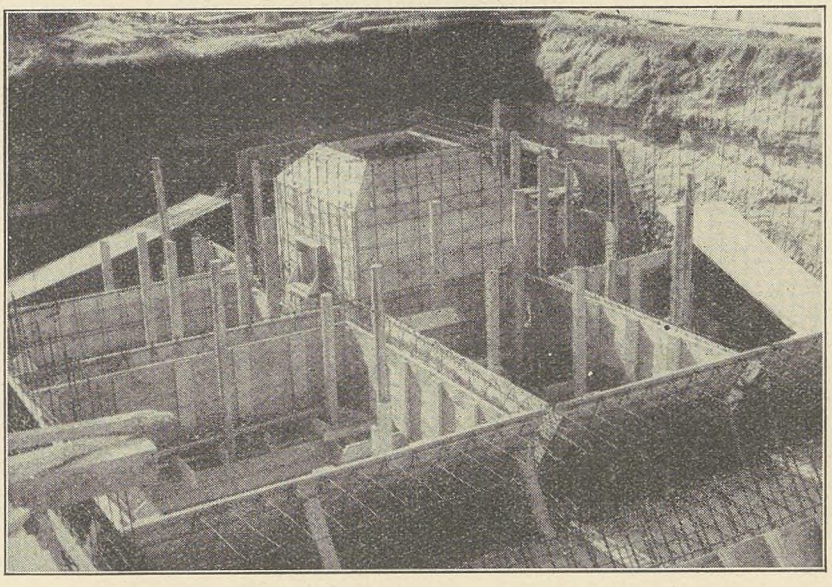
Slamgassen er bedre end Kogegassen.

Gassen, der opstaar under Processen i Raadnetankene, er Metangas, den simpleste af alle Kulbrinter. Den kaldes ogsaa Sumpgas eller Grubegas, fordi den dannes i Moser og i Kulgruber. Den har en meget høj Varmeevne, langt højere end den almindelige Kogegas. Denne har ca. 4—5000 Varmekalorier, medens Metangassen har 8—10,000 Varmekalorier, saa der er jo en betydelig Forskel.

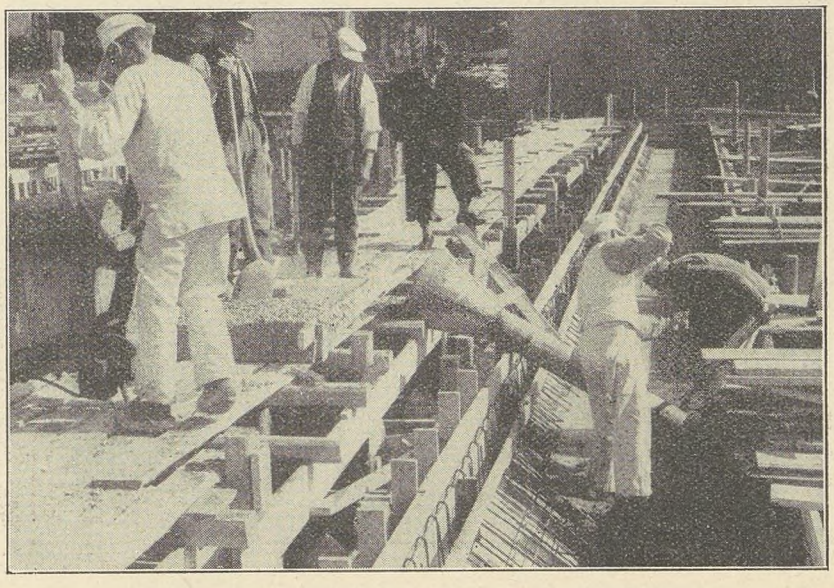
Man har overvejet at lade denne Metangas eler Sumpgas, eller maaske snarere i denne Forbindelse Slamgas, blande med Gasværkets almindelige Kogegas. Derved vilde man opnaa ikke alene at kunne nedsætte Gasværkets Produktion, men ogsaa at gøre den almindelige Kogegas bedre, altsaa forhøje Indholdet af Varmekalorier, men dette har man opgivet af Hensyn til den Fare, der kan være forbundet hermed. Metangassen er nemlig i Modsætning til Kogegassen tungere end Luft, og det vil sige, at den synker til Bunds i Gasværkets Beholdere, hvis den føres direkte ind heri. En skønne Dag kunde man saa risikere at staa over for det Tilfælde, at Beholderne kun indeholdt Luft i Stedet for Gas, og det kunde blive en meget alvorlig Historie. Rent bortset fra, at der vilde lyde et Ramaskrig, hvis Forbrugerne en Dag fik Luft gennem Ledningerne i Stedet for Gas, kunde der jo opstaa alvorlige Ulykker under en saadan Situation, hvis Folk glemte at lukke for de Gashaner, der stod aabne, da Gastilførselen svigtede. Den Risiko vil man altsaa ikke løbe, selv om Faren for, at det her omtalte Tilfælde skulde indtræffe, kun er minimal. Faremomentet er dog tilstede, og derfor foretrækker man at anvende Slamgassen til andre Formaal, hvor den ikke kan foraarsage Kalamiteter af nogen Art.

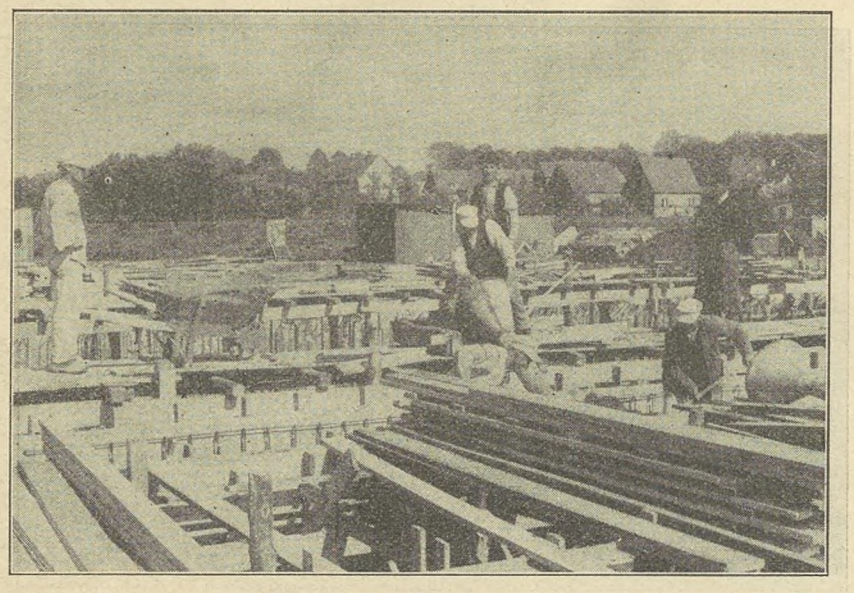
Her har vi den udvendige Side af en Aktiveringstank.

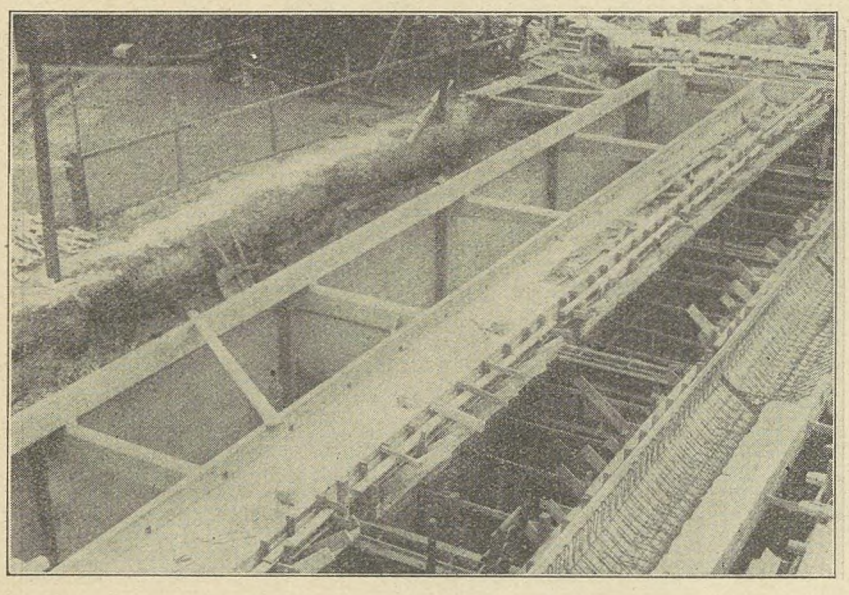
Her ses Jernkonstruktionen til en Efterklaringstank.

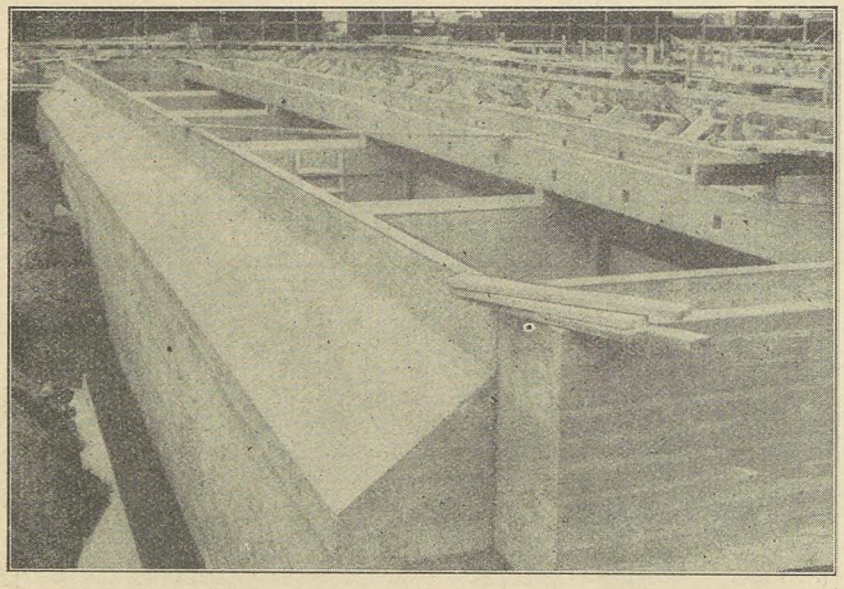
Støbning af en Skillevæg.

Et Kig ud over øverste Arbejdsplads.

Færdig Aktiveringstank set fra oven.

Det færdige Aktiveringskammer med Fordelingsrenden i Forgrunden til højre.

Anvendelse af Slammet.

Naar Raadningsprocessen i Løbet af nogle Timer er tilendebragt, er Slammængden blevet betydelig indskrænket. Der er kun en Ottendedel tilbage, som er saa godt som lugtfri. Fra Tankene gaar Slammet gennem Ledninger ud til nogle særlige Slambede, hvorfra det siden, naar det er størknet, transporteres bort, og dermed er den sidste Fase i den omfattende Rensningsproces tilendebragt.

Dog er der endnu et Problem tilbage: Udnyttelsen af den tiloversblevne Slam, og her har man forsøgt at eksperimentere sig frem, uden dog at naa til noget helt tilfredsstillende Resultat.

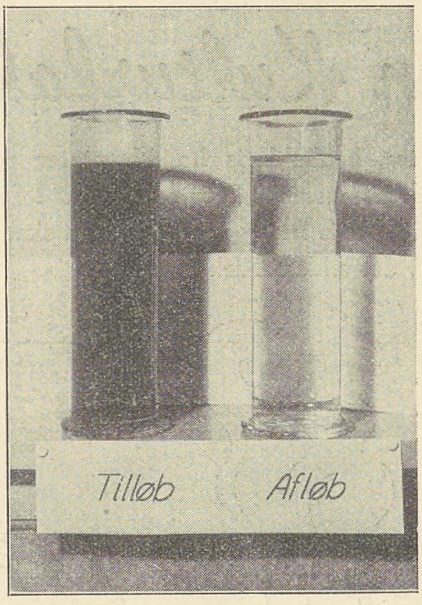
Det har vist sig, at Slammet egner sig udmærket til Gødning, og det har endvidere, hvor mærkeligt det end lyder, vist sig, at det kan anvendes som Brændsel. Man kan af Slammet lave fortrinlige Tørv, der indeholder ikke mindre end 4434 Varmeenheder og som brænder som almindelige Tørv fra vore Moser. De indeholder ikke nogen Art af Stoffer, som kan virke skadelige i hygiejnisk Henseende, hvilket er fastslaaet gennem foretagne Undersøgelser og Analyser, og Aske og Vandindholdet er ikke større end i almindelige gode Tørv. Hvorvidt det dog kan betale sig at lave Tørv af Slammet under normale Forhold turde være et stort Spørgsmaal, men foreløbig har en Mand for egen Regning faaet Lov til at lave Tørv, saa mange han vil, og hans Tørveproduktion har i indeværende Sommer slet ikke været saa lille.

Man har ogsaa forsøgt at presse Slammet til Briketter, men det menes her, at Slammængden er for ringe til, at det kan gøre det Fabriksanlæg, som er nødvendigt, rentabelt, og derfor har man kun gjort Forsøg i det smaa. Ved disse Forsøg er det fastslaaet, at Slammet kan presses til Briketter under en vis Varmegrad, men man kan ikke udelukke den Mulighed, at man for at tilvejebringe denne Varme maa benytte en meget stor Del af de fremstillede Briketter.

Men hvem ved, en skønne Dag er man maaske saa vidt, at der paa en eller anden Maade kan indvindes større Værdier af Slammet, end Tilfældet er i Øjeblikket.

Slammets Anvendelse til Gødning.

Med Hensyn til Slammets Gødningsværdi har man foretaget enkelte Forsøg. Disse er faldet ud til absolut Fordel for Slammet paa Bekostning af almindelig Staldgødning, men om dette holder Stik efter nyligt gennemførte Forsøg, er endnu et aabent Spørgsmaal. Foreløbig forsøger man at interessere Egnens Landmænd og Gartnere for Sagen for dog at faa Slammet fjernet uden Udgift for Kommunen. Og saa eksperimenterer man i øvrigt videre, og maaske naar man en Dag til et Resultat, saaledes at Slammet sammen med Slamgassen kan bidrage ikke alene til Anlægets Drift, men ogsaa til dets Rentabilitet.

Prøver af Vandet, inden det kommer til Rensningsanlæget, og naar det forlader det.

Som det nu er, maa Slamgassen alene udrede Driftsudgifterne, medens Kommunekassen maa sørge for Anlægets Amortisation. Hvad det betyder, behøver vi ikke at omtale, naar vi nævner, at hele Rensningsanlæget vil komme til at staa Roskilde Kommune i omkring 700.000 Kroner.

Arbejdets Detailler.

Det vilde være fristende at gaa i Detailler om dette omfattende Stykke Arbejde i Jernbeton, hvor Indsatsen fra Arbejdsmændenes Side ikke har været den mindste, men det vilde føre for vidt. Alligevel behøver man ikke at gaa Glip af en lang Række interessante Detailler, idet man gennem Illustrationerne vil kunne følge Arbejdets Gang lige fra den Dag, da Udgravningerne begyndte, og til den Dag, da de store Beholdere har faaet den sidste Afpudsning og er parat til at tages i Brug. — Og paa disse Billeder kan Fagmanden uden Tvivl finde mange interessante Ting.

I. A. Ørsted.

Skal Arbejderne have Moratorium

Siden sidste Sommer er Arbejdernes Realtimeløn — trods Bevarelsen af en Del af Dyrtidstillægget — faldet med mere end 12 pCt. Hertil kommer saa endda nogle Kvalitetsforringelser, som ikke lader sig registrere i Pristallet, men som ogsaa virker reallønsforringende, foruden det langt alvorligere Moment, at der er sket en Forskydning fra billigere til dyrere Varer bl. a. paa Grund af Rationeringen — man faar f. Eks. ikke Margarine, men maa i Stedet for købe den Luksusvare, som Smørret er — Forskydninger, som heller ikke tages med i Betragtning. Hermed er endda ikke alt sagt til Karakterisering af de ændrede Levevilkaar. Vi maa ogsaa tage med i Betragtning, at Arbejdsløsheden nu er væsentlig større end de sidste Aar. Er en Mand ikke kastet ud i Ledighed, arbejder han maaske paa indskrænket Arbejdstid. Man tager nok ikke meget fejl, naar man regner med, at den danske Arbejders Levefod siden Krigens Udbrud er forringet med over 25 pCt.

Det er ikke Stedet her at udmale, hvilke Følger dette maa faa — eller allerede har faaet — for et Budget, der i Forvejen ikke er alt for stort, og delvis haardt anspændt. Vi vil blot her gøre opmærksom paa et enkelt Omraade, hvor vi mener, at Hjælp fra Samfundet maa siges at være rimelig.

I de forholdsvis gode Aar, som gik forud for Krigen, har mangen Arbejder benyttet den Lønforøgelse, der er tilfaldet ham, til at sætte i eget Hus eller i Lejen af en moderne Lejlighed. Nu hvor lavineagtige Prisstigninger truer med at sprænge alle Budgetter og de Beregninger, som er gjort paa Grundlag af disse, vil mangfoldige mindre Hjem blive lagt øde, om ikke Samfundet træder hjælpende til. Spørgsmaalet for disse Mennesker drejer sig i al sin Enkelhed om, hvorfra de skal skaffe den næste Terminsydelse eller den kommende Maaneds Husleje. Det skal være sagt uden Bitterhed, at ingen kan være i Tvivl om, at Landbruget i en tilsvarende Nødssituation vilde have faaet den omtalte Støtte, det er der mangfoldige Beviser paa. Det vilde derfor være ejendommeligt, om man fra denne Side — navnlig lige efter at man har faaet en Kornordning til 100 Mill. Kr., mens Prisstigninger paa andre Landbrugsprodukter giver ca. 70 Mill. Kr. — skulde have noget imod en Betalingshenstand for Arbejdere og andre vanskeligt stillede. Med andre Ord, der skulde være politisk Mulighed for at naa frem til en Ordning.

Man har tidligere haft en Lovgivning om Betalingshenstand, ogsaa omfattende Lønarbejdere. Hvor stor Betydning den fik, ved vi ikke, men det maa blive Rigsdagens Opgave at gøre den saa effektiv som muligt, under Hensyntagen til de meget forringede Levevilkaar. Vi skal her kort omtale den Moratorielovgivning, som var gældende i Aarene omkring 1932, idet vi navnlig hæfter os ved de Bestemmelser, som tog Sigte paa Lønarbejdere.

Loven, der traadte i Kraft i Juni 1932, fastsatte, at Pantegæld ikke kunde fordres betalt inden 11. Juni Termin 1933, uanset om Opsigelse til et tidligere Tidspunkt havde fundet Sted. For at Lønarbejdere kunde falde ind under Loven, krævedes det, at deres Arbejdsfortjeneste i det sidste Aar paa Grund af Arbejdsløshed havde været væsentlig mindre end normalt — i 1940 bør ikke alene Arbejdsløsheden være Betingelse — og at Ejendommen kun rummede en af Ejeren benyttet Beboelseslejlighed. Der blev fremdeles givet Prioritetshaverne i de omhandlede Ejendomme Adgang til at give Skyldnere, der trods rimelige Bestræbelser ikke havde kunnet skaffe det til Terminsydelsernes Betaling fornødne Beløb, Henstand med disse for de tre første halvaarlige Terminer fra og med 11. Juni Termin 1931, saaledes at Prioritetshaverne, hvad der ellers ikke er Tilfældet efter Tinglysningsloven, bevarede Panteretten for disse Ydelser. Skulde en Prioritetshaver trods denne Bestemmelse, der sikrede ham fuldt ud, alligevel afslaa at give Henstand, kunde Skyldneren indgive Begæring til et Amtsudvalg, der da kunde bevilge Henstanden.

Paa en Tid, hvor Leveforholdene er saa forandrede som Tilfældet er, og efter en Periode, hvor Smaabyggeriet har haft saa stor en Blomstring, er det ikke mere end rimeligt, at Samfundet kommer Ejerne af disse Huse til Hjælp med en Henstandslovgivning. Formentlig bør man denne Gang ogsaa tage Spørgsmaalet om Henstand med Betaling af Lejen i Etageejendomme med i Betragtning.

Po.

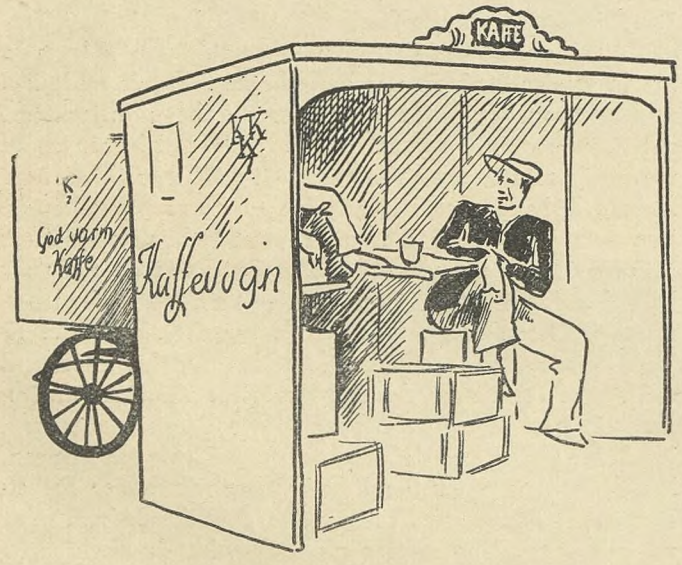
KAFFEN der blev en Kulturfaktor

Lidt om den sorte Bønne, hvis oplivende Virkning, vi mere og mere maa forsage.

Nu er Kaffe-Rationerne atter nedsat, og det har selvfølgelig været nødvendigt, men hvor samfundssindig man end er og maa være, saa tænker man dog lidt frygtsomt: Mon det i det hele taget ikke vil høre helt op! Og det er jo saare naturligt, om man tænker saadan. Det skyldes jo nemlig ikke forbenet, fatalistisk Tro paa, at alt bliver værre og værre, efterhaanden som vi bliver ældre, men simpelthen Frygten for, at vi skal miste noget, vi ikke blot i almindelig Forstand har faaet kært, men som har udfyldt en betydelig Del af vort Livsbehov, vor Trang til at mærke og fornemme, at Tilværelsens Problemer trods alt er overkommelige.

Kaffen er jo en Nationaldrik i videste Forstand. Den nydes, omend tyndere eller stærkere ligesaavel af Grøftegraveren ved det fortjente Frokosthvil, som af Rigets Lovgivere og i de kongelige Sale. Den opmuntrer den Arbejdsløse, der holder en kort Rast ved K. K.s K-Vogne, den forskønner de Gamles Livsaften, forlener vore Fester og vort Dagligliv med virkelig Munterhed og kultiveret Humør — Livet er i det hele taget sørgelig prosaisk uden Kaffe!

Hvordan man skal bære sig ad med at faa mere Kaffe, det tør man under de forhaandenværende Forhold ikke blande sig i — det er et diplomatisk og udenrigspolitisk Spørgsmaal, og det skal man i vore Dage vel vare sig for

at mene noget særligt om, men man har vel i al Beskedenhed Lov at fortælle, hvor Kaffen kommer fra, hvad den gennem Tiden har betydet ikke blot for den enkelte, men for Højnelse af almindelig Omgangstone og Livslyst.

Kaffen høstes nu mange Steder rundt i Verden, men udelukkende i de varme Lande. Af Kaffetræet gives der imidlertid kun to oprindelige Arter: Coffea arabica og Coffea liberica, henholdsvis fra Abessinien og Liberia. Navnet Kaffe stammer fra Provinsen Kaffa i det sydvestlige Abessinien, hvis Indbyggere forøvrigt skal have haft Kendskab til det ældste Kirkesprog.

Fra disse Egne førtes Kaffedyrkningen viden om og naaede en Gang i det 16. Aarhundrede til Arabien, hvorfra vi har den saakaldte Mokka-Kaffe, der i Østen forekommer i fine Kvaliteter med saa mærkelige Navne som Saki, Selabi og Bahouri. I Europa maa vi dog nøjes med en ringere Kvalitet, der hedder Epinoche.

Det er dog ikke Araberkaffen, der dominerer paa vore Breddegrader, men Sorter fra Brasilien, Mellemamerika og vel ogsaa hollandsk Ostindien. Venezuela, som vi paa anden og særlig Maade er kommet til at kende de sidste Par Aar herhjemme, er ogsaa Kaffeproducent og leverer ihvertfald tre Sorter: Caracas, Puerto Cabello og La Guyara.

Naar Kaffebønnerne, Kernerne i Kaffetræets Frugter, er indhøstede, behandles de paa forskellig Maade og gennemgaar en lang Række Processer, før de naar Forbrugeren.

I en meget instruktiv Artikel for nogle Aar tilbage oplyste Professor K. Meyer saaledes, at man blandt andet anvendte Dampning med Vand, Blegning med Svovlsyre og Ristning med Pulvere bestaaende af Parafin og Voks eller simpelthen Savsmuld.

Bønnerne bliver ogsaa farvede, for at de kan se rigtig tiltrækkende ud, og for at fastholde Farven bliver de skyllede i Kalkvand, faar en Omgang Talkum og lidt Okker, Indigo eller Grafit! Det hænder ogsaa, at Bøn-

nerne, før de brændes færdige glaceres med Sukkersirup og poleres med Vaselin eller Skellak!

Efterhaanden som Kaffen blev en eftertragtet Vare, forekom der selvfølgelig ogsaa Forfalskninger. Professor Meyer nævner saaledes, at man i sin Tid fremstillede kunstige Bønner paa Maskine og af en Dejg af saa delikate Ingredienser som Mel, Ler, Cikorie, Fedt og Jernvitriol. Disse Bønner var saa godt efterlignede, at de ved Blanding med rigtige Bønner kun kunde paapeges ved mikroskopiske Undersøgelser.

Den ægte Kaffebønnes Bestanddele er den i de senere Aar meget omtalte Koffein, et bittert Stof, der finder Anvendelse i Medicin. Koffeinen udgør dog kun en yderst ringe Procentdel af Bønnen 0.8—1.2, hvorimod der er 3—5 % Kaffegarvesyre, 11—13 % Vand, 10—13 % Fedt, 6—12 % Sukker og 30—35 % Træstoffer samt en Række Æggehvidestoffer.

Naar man hører dette og tager i Betragtning, at ikke blot Producenten, men ogsaa Forbrugeren bruger forskellige Fremgangsmaader, saa forstaar man paa en Maade ogsaa, at en Kop Kaffe sommetider kan give een Lyst til en Kop Te!

I denne Forbindelse bør man vel ogsaa minde om Kaffesurrogaterne, der, med de Tider vi er kommet ind i, sikkert vil faa en vældig Opblomstring.

Til Surrogater kan man ihvertfald anvende Rug og Byg, og de smager egentlig lidt af Fugl. Men man kan ogsaa anvende Cikorie, Agern, Malt, Sukkerroer, Olden, Hyben eller Kastanjer — det bliver altsammen en Smagssag. Og allerede nu er der Surrogatkaffe i Handelen, der kan købes mærkefrit og for kun 65 Øre pr. 250 Gram. Prisen frister ihvertfald.

Med Kaffens Optræden paa det europæiske Marked, skete der paa mange Maader betydende Forandringer, man kan godt sige, at Kaffen i nogen Grad blev en Art Kulturformidler. Det blev Tyrkerne, der skaffede Kaffen Indpas, idet de i 1555 gav et Par Syrere Lov til at starte et Kaffe-Hus i Konstantinopel. Et Hundrede Aar senere aabnedes der Kaffe-Huse i Venedig, London og Oxford. Frankrig og Holland kom ogsaa med, og meget pudsig er saaledes en Beskrivelse fra Paris, hvor Skakspillere mødtes i 1715 paa den navnkundige Café de la Régence ved Téâtre français, fordi Kaffen havde en stimulerende Virkning paa Hjernens Skakfunktioner.

Først i det 18. Aarhundrede naaede Kaffen til Danmark og blev almindelig som Nydelsesdrik, efter at man forholdsvis længe havde kendt den som Medikament og havde været vant til at faa den fra Apotekeren.

Kaffedrikningen har mødt adskillig Modstand paa sin Vej i Europa. Datidens Restauratører og Slingrevandsudskænkere var meget fortørnede over dens Forekomst, og mange Steder fik man udvirket Forbud mod Indførelse af Kaffe. Det skete bl. a. ogsaa i Sverige, hvor det ganske vist var Bønderne, der var i Vinden og paa Rigsdagen fik gennemtvunget et Forbud — fordi de ikke selv maatte brygge Brændevin.

Kaffens Sejrsgang var dog ikke til at standse, og over det meste af Europa oplevede man, at Livet paa offentlige Steder blev betydeligt præget heraf.

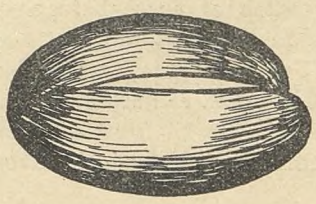
Der opstod Kaféer i alle Byer, og de har et stadig stigende Publikum. Kaffen som Nydelsesdrik er ogsaa at foretrække for de spirituøse Drikke. Kaffen giver jævnt Velvære, fremelsker Meddelelseslysten paa en Maade, saa berigende Meningsudveksling kan finde Sted under rolige og beherskede Former i Modsætning til Spirituskonversationen. Heller ingen Tvivl er der vel om, at Kaffen foruden sin Nydelsesværdi har været en ikke ubetydelig Faktor ved Bedring af Familielivet.

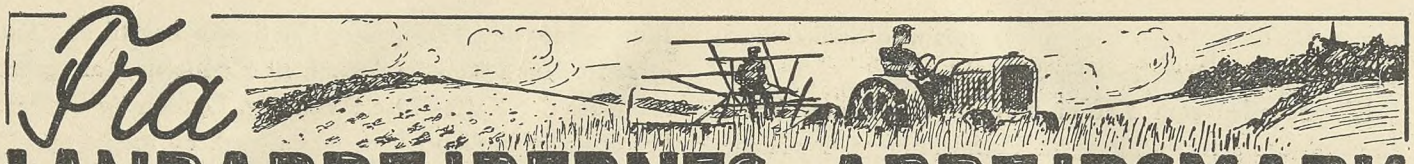
For vi Danske lyder Talen om Kaffens kulturhistoriske Betydning ihvertfald mere end sandsynlig. I gode Tider har vi Kaffe her til Lands — i daarlige Tider ikke, eller ihvertfald ikke megen.

Vi maa derfor haabe, og det ske inden længe, at Kaffen ikke er Rationeringsobjekt og heller ikke Skatteobjekt. Den Dag, det sker, vil mange Sorger være slukkede — og vi trænger til det!

Indtil det sker maa vi nøjes med vore Rationer og nyde dem med Følelse. Hvis Fornuften igen faar en Smule Plads i Verden, faar vi ogsaa Kaffe. Der produceres flere Millioner Tons hvert Aar, og det hænder, at Producenterne ikke en Gang rister deres Kaffe, men brænder den, lader den gaa op i Luer, sejler den ud og sænker den paa Havets Bund, fordi Vejen til Forbrugeren er i Ulave. Og det er den altsaa ogsaa nu, naar Talen falder paa os. Hvordan den er blevet det, er saa en hel Sag for sig.

Tom Olufson.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Landarbejder-Rundskue

For Landarbejdere er der naturligvis intet nyt eller overraskende i de Resultater, Civilingeniør Elna Hoffmeyer har faaet ud af sine Undersøgelser af Boligforhold for Arbejdere og Smaafolk paa Landet. Fra Barnsben er vi fortrolige med de smaa, fugtige, halvt eller helt faldefærdige Huse, der lejes ud til Landarbejdere eller gives som en betragtelig Del af Lønnen. Maaske har ingen saa godt som Johan Skjoldborg ramt det rigtige i Skildringen af Landarbejderens Barndomserindringer. Det hedder i hans »Hyttesang« fra 1911:

> »Vi glemmer ej en lille, fattig Stue med nøgne Vægge,
> Gulv af stampet Ler —«.

Som den store Kunstner, Skjoldborg var, maler han derefter med jævne og almindelige Ord Billede efter Billede af det Barndomshjem, de fleste Arbejdere fra Landet har kendt. Men Skjoldborg ved ogsaa, at

> »Det Hytte-Minde i vort Hjerte brænder, det slukkes
> aldrig før vi gaar i Grav —«.

Krav om Reformer og Forbedringer af Boligforholdene paa Landet har da ogsaa staaet i forreste Række paa det Program, Landarbejderne satte sig den Dag, de blev sig bevidst som Stand og fandt sammen i en Organisation. Mellem Skjoldborgs Hyttesang og Elna Hoffmeyers Skildring af landlige Boligforhold ligger 30 Aar. I denne Menneskealder er Danmark som Helhed blevet et andet Land, sociale og politiske Forhold er gennemgribende ændret, Arbejdsmethoderne mekaniserede og industrialiserede, Samfærdselsmidler og Radio har i mange Henseender fuldstændig slettet Skel mellem By og Land, Læger og Lægmænd. Enkeltpersoner og Organisationer har arbejdet og kæmpet for Højnelse af Sundhedstilstanden gennem ernæringsmæssige og hygiejniske Reformer — men Hytterne og Rønnerne, de ligger endnu som for 30 Aar siden.

Har Landarbejdernes faglige Organisationsarbejde da været helt forgæves paa dette Omraade, vil man maaske spørge. Netop ikke, kan der med Rette svares. Hvor Arbejds- og Boligforholdet er samhørende, altsaa hvor der er Tale om Tjenestehuse, har Organisationen ved de overenskomstlige Aftaler med Arbejdsgiverne kunnet sikre, at de anviste Arbejderboliger er i »god, forsvarlig og velvedligeholdt Stand«, at der til hver Bolig skal høre Spisekammer og nødvendige Udenomsbekvemmeligheder, Vaskekedel eller Vaskerum med saadan, Brændselsrum, Latrin, Hønsehus og Svinesti, og at der til hver Lejlighed skal høre mindst 1 Skæppe Land Havejord.

Paa de større Gaarde, hvor Arbejdsforholdet gennem Ejerens Medlemsskab af en Arbejdsgiverforening eller paa anden Maade er overenskomstligt fastlagt, skal man ikke lede efter den daarligste Trediedel af Arbejderboliger. Alle de Huse, som er karakteriserede som »næppe egnede« eller »uegnede« til Menneskeboliger, er utvivlsomt at finde enten paa Storgaarde, hvor man hverken har Organisation eller Overenskomst, eller som Fodermesterhuse ved Bøndergaarde, hvor man heller ikke er nogen Overenskomst underkastet, eller endelig som almindelige Lejehuse, paa hvis Beskaffenhed Fagorganisationen som saadan er uden Indflydelse, da Lejeforholdet er uden Forbindelse med Arbejdsaftale.

Hvis alt det Bavl om de mægtige Fagorganisationers altdominerende Indflydelse paa saa at sige alle Forhold i Samfundet, der nu er en Modesag i visse Kredse, havde noget paa sig, vilde de umenneskelige Boligforhold for Underklassen paa Landet for længst være afhjulpet. At vi trods Fagorganisationens Arbejde gennem en Menneskealder eller mere stadig kan konstatere en Boligstandard for en stor Del af Landets nyttige Samfundsmedlemmer, der med Rette betegnes som ringere end det, der bydes Bondens Kvæg og Svin, viser bedre end noget andet Hulheden og Usandheden i denne Agitation mod Fagforeningerne.

Nej, desværre har Fagorganisationens Indflydelse langt fra været stærk nok. Uden for enhver Kontrol har de uorganiserede Arbejdspladsers Boligforhold været, ligesom Fagorganisationen ikke har haft den politiske Indflydelse, der kunde tilvejebringe en tidssvarende Lovgivning paa dette Omraade for Lejehusenes Vedkommende. Hvis det ikke var mere til at tude over, maatte man smile højt og skogrende ved at se *»Kampblad for konservativ Ungdom«* drage i Leding sammen med *Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse* for bedre Landarbejderboliger. Konservativ Ungdoms ældre Partifæller er sammen med Venstrebønder og andre Reaktionære — derunder nazistiske Godsejere — Ejere af de Knaldhytter, der den Dag i Dag udlejes i dyre Domme til daarligt betalte Landarbejdere. Den konservative Ungdoms og tilsvarende Kredses Interesse for en Forbedring af Landarbejderes Boliger turde indtil videre være at rubricere som agitatorisk Humbug. Skulde det virkelig vise sig, at de unge Konservative reelt har en anden Indstilling end deres Fædre, skal de naturligvis hilses velkommen til Arbejdet sammen med Fagforeningerne. Højest kan man da beklage, at det har varet saa længe, inden *de* Killinger fik Øjne.

Indtil videre maa det imidlertid uden Anmasselse være tilladt at notere, at de eneste Faktorer, der hidtil har udrettet et Arbejde for en Forbedring af Boligforholdene paa Landet, er Fagforeningerne og Socialdemokratiet..

Efter Landstingssejren i 1936 er gennemført en Lovgivning til Støtte for Oprettelse af egne Landarbejderboliger og en Revision af Lejelovgivningen. Den konservative Ungdom og de andre nu, aah, saa landarbejdervenlige Agitatorer bedes venligst bemærke, at disse Reformer først kunde gennemføres, efter at Konservatives og Venstres Landstingsflertal var brudt og endda kun i den Udstrækning som det var muligt at faa det radikale Venstre med.

De »indflydelsesrige« Fagorganisationers Ønske til en

Reformering af Boligforholdene for Landarbejdere gaar betydeligt videre end den gennemførte Lovgivning, ikke mindst i Retning af at faa adskilt Arbejds- og Boligforholdet. Selvfølgelig skal det indrømmes, at selv den bedste Lovgivning nytter lidet, saa længe Arbejdere tvunget af Arbejdsløshed og Bolignød ser sig nødsaget til at indgaa Kontraktsforhold, der helt og holdent stiller dem retsløse overfor Arbejdsgiveren og Husejeren, og saa længe Mangel paa Boliger og Arbejde gør det muligt for Arbejdsgiveren at udnytte en Arbejders Nødsituation.

Der ligger paa mit Bord en Arbejds- og Boligkontrakt, indgaaet i Oktober 1939 mellem en nordjysk Sognefoged og en Fodermester. Den viser, hvad Landbrugets Arbejdere den Dag i Dag maa lade sig byde. En af Bestemmelserne i Kontrakten lyder saaledes:

> »Hvis de i denne Kontrakt indgaaede Forpligtelser ikke opfyldes efter Ønske forbeholder L. Jensen (Ejeren) sig Ret til at bortvise Fodermesteren, og Udflytning af Huset skal ske straks og senest om 2 Dage. Endvidere er den tilgodehavende Del af Lønnen forbrudt.«

Man erindrer, at det er en Sognefoged, der har affattet denne Kontrakt, altsaa en Mand, hvis Bestilling maa forudsætte, at han kender i hvert Fald de mest elementære Bestemmelser i Boliglovgivningen. Paa Trods af Lovens klare Ord om, at der altid og under alle Omstændigheder skal gives en Arbejder i Tjenestebolig *mindst* 4 Ugers Frist til at ryddeliggøre Boligen, fastsætter han, at Fraflytningen skal ske straks og senest om 2 Dage. Endnu mere horribelt forekommer det dog, at Ejeren forbeholder sig betingelsesløst og vilkaarligt at smide Arbejderen ud baade af Erhverv og Bolig uden Varsel, hvis alt ikke gaar »efter Ønske«. Her er ikke Tale om, hvorvidt Arbejderen har Ret eller Uret, her er ingen Tale om Appel til en udenforstaaende Myndighed, alene Arbejdsgiverens »Ønske« har Vægt. Enhver kan uden særlig Fantasi tænke sig denne Fodermesters Stilling, navnlig hen imod Tjenesteaarets Udløb. Den sidste Del af den citerede Kontraktbestemmelse viser nemlig hen til en foregaaende, hvorefter Fodermesteren skal lade en væsentlig Del af sin Løn — 1 Krone pr. 1000 Pund leveret Mælk — blive indestaaende til 1. Nov. 1940. Efterhaanden som dette indestaaende Beløb vokser, turde Fristelsen for Arbejdsgiveren til at finde et eller andet »uønsket« vokse i samme Forhold.

Altsaa, i større Betryk for Arbejdskraft er Landbruget dog stadig ikke, end at det er muligt at faa Arbejdere til at indgaa paa slige Vilkaar. Saa længe det er Tilfældet forstaar man ikke rigtig Nødvendigheden af ved Statsforanstaltninger at drive Arbejdere ud af andet lovligt Erhverv, som de selv har skaffet sig, for at stille sig til Raadighed for Landbruget til en Løn, der maaske er halv saa stor som i det Arbejde, de jages fra.

Vilh. Rasmussen.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Den gamle Skovarbejders Farvel til Skoven!

Saa endte de virksomme Arbejdets Dage,
nu Øksen staar støvet og henslængt i Krog
og Saven hænger stille paa Knage.
Jeg selv er nu blevet et uvirksomt Drog,
som nu er paa Pulterkammeret sat inde,
tilbage af Livet nu kun er et Minde.

Jeg elsker min Skov mest ved Foraarets Tider
med Livsdaab fra Skoven dens jublende Sang
hvor Livet med Døden ret kæmper og strider,
mens Livskilden atter paany frisk udsprang
af Muldet de gærende, spirende Kræfter,
med Livsmodets stigende Flugt højt derefter.

Ved Sommerens Sol højt i Manddommens Vælde,
alt bærende Livets den modnende Frugt,
om nu end lidt plettet og falmet af — Ælde
om end med Livsmodet i dalende Flugt.
Dog Livet endnu vel om Sejre kan melde
om end om Forkrænkelighed det fortælle.

Ved Efteraarstide med Trækfuglesladder
fra Luften saa høj, saa blaa og saa klar,
med Farvernes Spil som et Brus af Kaskader,
med Bladenes Fald indtil Grenen blev bar.
Naar Stormen den blæser sin raske Fanfare,
dog hver lille Bladknop et Livshaab bevare.

Ved Vintertid selv, alt med Frost og med Kulde,
hvor Skoven staa hvidklædt af Rimfrost og Sne,
et Livshaab dog lever saa dybt under Mulde
i Rodskud, som anes men ej man kan se.
I Skoven et puslende Liv dog sig røre
for den som ret derfor har Øje og Øre.

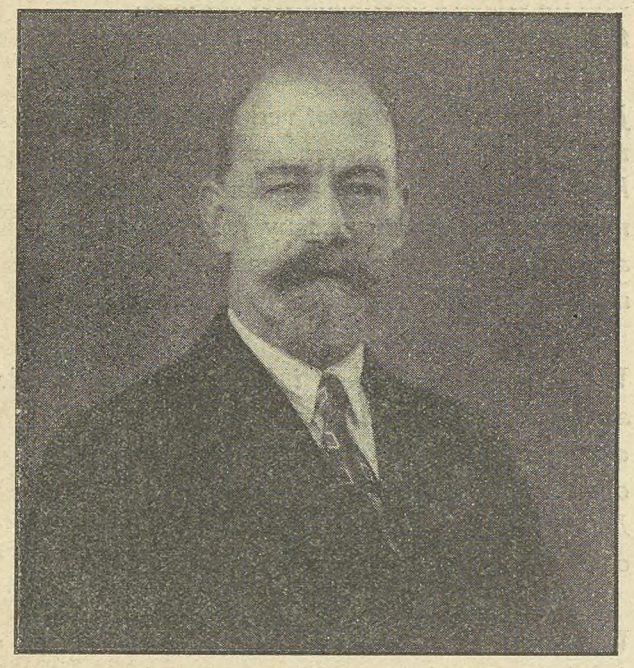
Og Træerne falder til Jord og forsvinder
for faste og skarpe Hug efter Hug.
Som dem jeg nu falde og blev kun et Minde,
for yngre gav Plads vel om end med et Suk.
Bestandig Naturen sin Ret dog vil kræve
men Livshaabet dybt dog i Hjertet vil leve!

Og naar jeg nu i mine ledige Stunder
tit vandre til dig, paa min ensomme Vej,
vi tale vil sammen om Livets Vidunder,
vi ret forstaar hinanden du og saa jeg.
Du taler til mig og mig hviske i Øre
jeg dertil opmærksomt vil lytte og høre.

H. P. Hansen, Vidstrup.

Afdelingskasserer i 40 Aar

Den 25. August er det 40 Aar siden Alb. Angelsø blev valgt til Kasserer i Brændselsafbærernes Fagforening. Denne Begivenhed var dog naturligvis ikke Angelsø's første Forbindelse med den faglige Bevægelse. I 1896 arbejdede Angelsø paa Christiansholms Fabriker og var den Gang Medlem af den københavnske Jord- og Betonarbejderafdeling.

Allerede Aaret efter var Angelsø med til Dannelsen af en selvstændig Afdeling for de paa Koks og Saltværkerne beskæftigede Arbejdere. Der bestod 3 Værker Christiansholm, Luneborg og Frederiksholm. Afdelingen, der naturligvis antog Navnet Koks- og Saltværksarbejdernes Fagforening, talte ved Starten 117 Medlemmer.

Kammeraterne var straks klar over, at Angelsø var en Mand, der kunde bruges i Organisationens Tjeneste, og indvalgte ham derfor i Bestyrelsen, hvor han virkede som Sekretær indtil han som nævnt ovenfor valgtes til Afdelingens Kasserer den 25. August 1900. Siden er Angelsø bleven genvalgt Aar efter Aar.

Det siger sig selv, at Arbejdet som Kasserer i en forholdsvis lille Afdeling, som Brændselsafbærernes, ikke gav nogen stor Indtægt. Det kunde endda hænde, at den lille Løn blev yderligere beskaaret gennem Laan til daarligt stillede Kammerater. Angelsø maatte derfor passe sit Arbejde dels paa Christiansholm Fabriker og dels som Koksafbærer, indtil 1920, da han blev ansat paa Arbejdsmændenes Kontrolkontor i København.

Ogsaa i denne Virksomhed kom Angelsø i Berøring med mange Mennesker, men fra alle Sider udtales der kun Lovord om hans Virke. Hensyntagen og dyb menneskelig Forstaaelse er fremtrædende Egenskaber, som ikke mindst de Arbejdsløse forstaar at værdsætte og dem har Angelsø vist sig at være i Besiddelse af i stort Omfang.

Det er kun givet faa at opleve et 40 Aars Jubilæum som Afdelingskasserer. Derfor vil Angelsø sikkert ogsaa blive Genstand for megen Opmærksomhed paa Festdagen, der fejres i Vesterbros Selskabslokaler. Ogsaa vi ønsker Angelsø til Lykke i Dagens Anledning og føjer hertil Ønsket om endnu mange gode Arbejdsaar.

FRA RIGSDAGEN

Denne Gang skal kun en enkelt Lov omtales, nemlig Loven om midlertidig Begrænsning i Adgangen til at tinglyse Gæld paa fast Ejendom.

Efterhaanden som Lagre tømmes, uden at der — paa Grund af Blokaden — er de samme Muligheder for at sætte Pengene i Varer igen, maa der opstaa en stor Pengerigelighed, eller sagt med andre Ord, som Følge af at Varelagrene tømmes og Besætninger realiseres i betydeligt Omfang, uden at Finansiering af Import og ny hjemlig Kapitalinvestering kan ske i samme Grad, maa man regne med, at der vil indtræde en væsentlig Forøgelse af Kreditmulighederne. I mange Tilfælde vil Folk, som ikke har Forudsætning for at drive Landbrug, være Købere af Landejendomme, det er Kapitalinteresser, der er Drivfjederen i saadanne Køb, man ønsker at anbringe sine Penge i noget fast og varigt, og sætter dem da i Jorden. Denne Udvikling rummer en Fare for en Stigning paa de faste Ejendomme, som er af rent pengemæssig Karakter, og som ikke modsvares af en *varig* Stigning i Ejendommenes virkelige Afkastningsevne — selv om de *øjeblikkelige* Priser paa Landbrugsprodukter, jfr. bl. a. Kornloven, tør siges at være gode nok — og som er uden Forbindelse med Størrelsen af de i de paagældende Ejendomme investerede Kapitaler. Under og efter Verdenskrigen blev der jo drevet en forfærdelig Spekulation med Landbrugsejendomme, hvad der var en medvirkende Aarsag til de Vanskeligheder, der ramte dansk Landbrug i Aarene efter 1930, idet mange Landmænd havde paataget sig Forpligtelser, som det selv under normale Forhold ikke var muligt at indfri. Bl. a. derved opstod Landbrugets Gældsproblem, der har voldt saa mange Kvaler for hele Samfundet.

Hvad man gør nu er da at lægge Loft over Prioritetsgælden, fordi man ellers frygter for, at den skal vokse uforholdsmæssigt i den kommende Tid. Det sker ved, at Tinglysning af Gæld paa fast Ejendom ikke kan finde Sted i det Omfang, Gælden overstiger Ejendommens Laanegrænse, som er sat til 100 pCt. af Ejendommens Vurderingssum til Ejendomsskyld. Den Betænkelighed har været fremført, at en saadan Gældsbegrænsning vilde hindre unge kapitalfattige Landmænd i at blive Ejere af et Brug, men Rigsdagen har altsaa ment, at Fordelene ved en saadan Gældsbegrænsning var større end Ulemperne. I øvrigt er der en Dispensationsbestemmelse til Brug, hvor særlige Omstændigheder taler derfor.

Den 1. August tog Rigsdagen en forsinket Sommerferie. Det er Meningen, den skal vare, indtil næste Rigsdagssamling begynder, først i Oktober.

G.

Fra medlemsbladet

Slagelse A—Entreprenør C. Andreasen, Slagelse. Afdelingen har oprettet Overenskomst vedrørende Entreprenørens Tørvearbejde. Timeløn + Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien og Dansk Arbejdsmands Forbund. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser.

18. Kreds—Proprietær Rs. Finsen, Mathildelund, Assens. Prprt. Finsen har nægtet at udstede Feriemærker til Fodermester Georg Jensen, der har været beskæftiget hos ham fra 15. Maj til 1. November 1939. Efter at Sagen har været forelagt Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet og der derefter var gjort Skridt til Søgsmaal, har Finsen bragt Sagen i Orden ved at tilstille Fodermester Jensen sine Feriemærker.

Stenlille Afd.—Gdr. C. Larsen, Atterup. Afdelingens Medlem Josef Stotski var fæstet til Gaardejeren for Sommeren 1940 for en Løn af 625 Kr. Den 26. April ringede Gaardejeren til Medlemmets daværende Husbond og bad denne meddele Stotski, at han ikke skulde tiltræde Pladsen. Gaardejeren opgav ikke nogen Grund til Ophævelsen af det indgaaede Fæstemaal. Senere forklarede han overfor Afdelingen, at han havde hørt, at Medlemmet ikke var paalidelig, idet han dog tilføjede, at hans nuværende Husbond gav ham et godt Vidnesbyrd. Da der saaledes forelaa en grundløs Afbrydelse af et indgaaet Fæstemaal, er der med Forbundets Assistance indledet Søgsmaal mod Gaardejer C. Larsen, og denne er herefter indgaaet paa i Erstatning at betale 600 Kr. samt 84 Kr. i Kostpenge og de paaløbne Sagsomkostninger.

Dalby Afd.—»Bødstrup« pr. Slagelse. Fra Bødstrup var der gennem Arbejdsgiverforeningen for Landbruget paa Sjælland klaget over, at et af vor Dalby Afdelings Medlemmer, Sønnik Feddersen, var udeblevet fra sin Plads, hvortil han havde fæstet sig fra 1. Maj d. A. I denne Anledning afholdtes der den 10. Juni en Mægling i Roskilde. Medlemmet havde imidlertid nægtet at deltage i Mæglingen, hvorfor man enedes om, at den organisationsmæssige Behandling af Sagen hermed var afsluttet, og at man saa iøvrigt maatte forholde sig i Henhold til Overenskomstens § 19, hvorefter Arbejdsgiveren kan forfølge Sagen ved Civilretten.

Farringløse-Giesegaard Afd.—Forpagter Gram-Hansen, Storgaarden. Mellem ovennævnte Arbejdsgiver og et Medlem af nævnte Afdeling var opstaaet Uoverensstemmelse angaaende Betalingen for at hjælpe en Tækkemand. Ved lokal Forhandling er Uoverensstemmelsen bilagt, saaledes at den paagældende faar Høstdagløn for de Dage, Tækkearbejdet har varet.

Højrup Afd.—Gartner H. D. Marstrand, Odense. Ovennævnte Arbejdsgiver nægtede at yde Feriegodtgørelse til vort Medlem, Fodermester Heinrich Jensen, der er gift. Efter at Sagen var indberettet for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet har Arbejdsgiveren gennem sin Sagfører tilstillet Medlemmet Feriemærkerne til et Beløb af ialt Kr. 87,20.

12. Kreds—Roeentreprenør C. Jensen, Udby pr. Stege. Nævnte Arbejdsgiver havde nægtet at udstede Feriemærker til Medlem Frede Sørensen, der hos ham har været beskæftiget paa 3 forskellige Gaarde. Efter at Sagen har været indbragt for Arbejds- og Fabriktilsynet, har Entreprenøren dog trukket i Land og har udstedt den afkrævede Feriegodtgørelse.

Købelev Afd.—Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet. Afdelingen indberettede, at et Medlem havde forlagt sin Feriebog, der indeholdt Feriemærker for Kr. 63,84. Fra Medlemmets nuværende Arbejdsgiver forelaa Erklæring om, at Feriebogen var tilstede i Maj Maaned, og at det paagældende Beløb indestod paa Bogen, men alligevel indtog Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet — hvor Forholdet var indbragt — det Standpunkt, at Direktoratet ikke kan gaa ind for, at der udbetales Arbejderen Erstatning for den bortkomne Feriemærkebog.

Arbejdsmændenes Ungdom—A/S »Vesta«. Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke aflønner en Ungarbejder, Chr. Krogh, efter den gældende Overenskomst, saaledes at denne har faaet et Beløb af Kr. 169,77 tilgode hos Firmaet. Sagen har været behandlet ved Mægling, og her er Sagen afgjort, idet Firmaet til fuld Afgørelse af det rejste Spørgsmaal betaler Kr. 170,15, der indbetales til Dansk Arbejdsmands Forbund gennem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

D. A. F.—Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien. Mellem Forbund og ovennævnte Arbejdsgiverforening er opstaaet en Strid om den territoriale Rækkevidde af den d. 18. April d. A. afsagte Nævnskendelse vedrørende Tørveindustrien. Sagen er forelagt Tørvenævnet, og Opmanden, Rigsadvokat F. Pihl, har den 4. Maj d. A. afsagt følgende Kendelse: Timelønnen udgør i 2. Zone Kr. 1,16, og i 1. Zone Kr. 1,38.

Aarhus O.—A/S H. C. Møllers Sæbefabrik og Oliemølle. Afdelingen indberetter, at der er opstaaet Uoverensstemmelse, idet Firmaet har reduceret Antallet af Presser, ligesom Arbejderne paa Grund af Ændring af Formbordet har faaet mindre Fortjeneste. Sagen har været behandlet efter Reglerne, uden at Enighed er opnaaet, og den er derefter forelagt en faglig Voldgift. Opmanden frikender Firmaet, idet han finder det betænkeligt at tilsidesætte Virksomhedens Skøn over Indskrænkningens Paakrævethed, og at de af Selskabet herfor paaberaabte Grunde ikke med tilstrækkelig Bestemthed er bestridt af Klagerne.

D. A. F.—Jern- og Metalindustriens Sammenslutning. Fra en Række Afdelinger har vi modtaget Klage over, at Firmaer, der er Medlemmer af Sammenslutningen, ikke vil betale det forhøjede Dyrtidstillæg pr. 1. Maj under Henvisning til, at 1. Maj var Helligdag. Sagen har været forelagt det i Henhold til Overenskomsten af 31. Oktober f. A. nedsatte Nævn, og Opmanden, Direktør Dreyer, har afsagt følgende Kendelse, der fastsætter, at Firmaerne er forpligtet til at betale deres Arbejdere Dyrtidstillæg i Overensstemmelse med det den 1. Maj 1940 offentliggjorte Pristal fra og med Torsdag den 25. April 1940.

34. Kreds—Boulstrup og Omegns Elektricitetsselskab. Kredsen har klaget over, at Elektricitetsselskabet lader vore Medlemmer udføre Arbejde paa Søndage, og for dette Arbejde kun afregner med almindelig Timeløn. Vi har tilskrevet Elektricitetsselskabet, og derefter har vi faaet Meddelelse om, at Afregningen er sket ved en Fejltagelse fra Kontorets Side, men at Fejlen er rettet, og Efterbetaling har fundet Sted.

Bedsted—Thy Højspændingsværk. Afdelingen meddeler, at Værket har nægtet at forhøje Dyrtidstillægget efter Pristallet 1. Maj d. A. Vi har tilskrevet Værket, men har derefter modtaget Meddelelse om, at Lønningerne nu er reguleret, saaledes som af os ønsket.

Oliemøllerne—Firmaet A. Stelling. Afdelingen har meddelt, at der hos Firmaet er opstaaet Uoverensstemmelse vedrørende Udlevering af Arbejdstøj. I Overenskomsten er fastsat, at Arbejderne skal have 2 eventuelt 3 Sæt Arbejdstøj om Aaret, og Tøjet er altid blevet udleveret vore Medlemmer den 1. Maj. Nu vil Firmaet imidlertid ikke udlevere mere end 1 Sæt Tøj den 1. Maj, idet det hævder, at det andet Sæt Tøj ikke skal udleveres før 1. November. Arbejderne har protesteret uden Resultat. Sagen er behandlet efter Reglerne for faglig Strid, uden at Enighed er opnaaet, og den er derefter forelagt en faglig Voldgift, og Kendelsen giver os Medhold, idet den fastsætter, at Firmaet er pligtig til den 1. Maj at foretage den af Arbejderne ønskede Udlevering af nyt Arbejdstøj overensstemmende med Overenskomstens § 9.

Rødkjærsbro—Landinspektør Nauntoft. Afdelingen indberetter, at den har haft Forhandling med Landinspektøren om Oprettelse af Akkordpriser ved hans Tørvearbejde, men at man ikke har kunnet komme til Enighed. Sagen har været behandlet ved et Mæglingsmøde, hvor der opnaaedes Enighed om Akkordpriser. Endvidere tiltræder Landinspektøren Nævnskendelsen af 18. April d. A.

30. Kreds—Proprietær P. Pedersen, Randersgaard. Kredsen meddeler, at der er opstaaet Uoverensstemmelse med Proprietæren vedrørende Fastsættelse af Akkordpriser for hans Tørvearbejde. Vi har tilskrevet Proprietæren, men har derefter modtaget Meddelelse fra Kredsen om, at der har været optaget ny Forhandling med Proprietæren, hvorved denne er indgaaet paa en Overenskomst. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 134 Øre. Holddriftstillæg efter Nævnskendelsen. Overarbejdsbetaling i H. t. Entreprenøroverenskomsten. Iøvrigt er oprettet Akkordpriser for Arbejdet. 4 % i Feriegodtgørelse. Der beskæftiges kun Familieforsørgere, som er Medlemmer af D. A. F. Regler for faglig Strid. Overenskomsten gælder for indeværende Sæson.

Aabybro og Tylstrup—Statens Jordlovsudvalgs Tørveindvinding i Store Vildmose. Afdelingerne meddeler, at der er opstaaet Uoverensstemmelse om Betalingen for Udlægning af Spor udenfor Mosen. Sagen har været behandlet ved Mægling, hvor man enedes om, at der for Sporoptagning og Sporudlægning i Forbindelse med Statens Tørveproduktion i Store Vildmose gives et Tillæg af 5 Øre til den Timeløn, som er fastsat i Kendelse af 18. April d. A., ialt 115 Øre pr. Time, og Efterbetaling skal finde Sted snarest.

Aarhus A. og Moselund—Entreprenørfirmaet H. Hoffmann & Sønner. Entreprenørforeningen har klaget til os over, at vore Medlemmer, der er beskæftiget ved Firmaets Tørvearbejde i Engesvang, har nedlagt Arbejdet. Vi har foranlediget Arbejdet genoptaget og har derefter, da Sagen drejer sig om Oprettelse af Akkordpriser, foranlediget en Forhandling afholdt under Organisationernes Medvirken, og her er man enedes om Akkordpriser for Firmaets Virksomheder i Moselund og Hernning samt for Lillevordslunde Mose ved Blaahøj. For alle tre Virksomheder gælder iøvrigt den med Moseindustrien oprettede Overenskomst.

Kolding A —Entreprenør Rabech, Dalby. Veest Mose. Brændselsindkøbsforeningen »Bif«, Kolding. Entreprenør Rabech, Vorbasse Mose. Proprietær Platz, Gesten Mose. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 118 Øre. Alm. Overtidsbetaling. Holddriftstillæg i Henhold til Nævnskendelsen af 1922. Endvidere er fastsat en Række Akkordpriser. Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Sommerferie i Henhold til Loven. Regler for faglig Strid. Arbejdsgiveren forpligter sig til kun at beskæftige organiserede Arbejdsmænd. Overenskomsten kan opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. April.

Ballerup, Lundby—Entreprenør H. Hammer Petersen. Gaardejerne Henry Hansen og Ingem. Pedersen, Lundby. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 118 Øre + Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Holddriftstillæg 15 Øre pr. Time fra Kl. 18—23 og 25 Øre pr. Time fra Kl. 23—6. Alm. Overtidsbetaling. Der træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie i Henhold til Loven. Regler for faglig Strid. Overenskomsten er gældende til 1. Marts 1941, til hvilken Tid den kan opsiges med 3 Maaneders Varsel.

Viksø—Murermester A. Davidsen, København, og Ingeniør K. Hindhede, København. Vordingborg—Købmand Rosengaard, Vordingborg og Tørvefabrikant Ejnar Petersen, Snertinge pr. Vordingborg. Tikøb—Ingeniør Bartens og Blaa Kors, Ørsholt. 10. Kreds—H. Larsen, Skovgaardsmosen. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 118 Øre + Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. 10 % Tillæg til begge Hold i 2-Holds-Drift og 12½ % Tillæg til alle Holdene i 3-Holds-Drift. Alm. Overtidsbetaling. Der træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie i Henhold til Loven. 4 Kroner i Dagpenge de første 13 Uger. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

Vejen—Entreprenør John Thomsen. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 134 Øre. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser. Ferie i Henhold til Loven. 4 Kroner i Dagpenge under Ulykkestilfælde. Regler for faglig Strid. Der beskæftiges kun Medlemmer af Vejen Afdeling. Overenskomsten kan opsiges med 2 Maaneders Varsel.

Vejen—A/S Vejen Tørvefabrik og Entreprenør Alfred Thomsen, Askov. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 134 Øre. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser. Arbejderne er ulykkesforsikret med en Dagpenge à 5 Kr. fra den første Ulykkesdag. Regler for Behandling af faglig Strid. Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten kan opsiges med 3 Maaneders Varsel til en 1. Marts.

5. Kreds—A/S Mosegaardens Tørvefabrik. Overenskomst oprettet. Timeløn i Henhold til Nævnskendelsen. Der er fastsat en Række Akkordpriser.

45. Kreds—Gdr. Thomas Eriksen, Sparlund, (Over Jerstal Afdl)—Jens Guhl, O. Jerstal. Entreprenør Johs. Møller, Lunderskov. Entreprenør C. Nielsen. 42. Kreds (Bække Afdl.)—Tørvefabrikant Chr. Mikkelsen. Humble—Ristinge Tørvefabrik og Proprietær P. Clausen, Bogøgaard. Tullebølle—Tørvefabrikant E. Knudsen, Tullebølle, og Simmerbølle Kommune. 2. Kreds—Tørvefabrikant K. Søndergaard, Borup, og Tørvefabrikanterne Toftgaard Jensen og H. B. Nielsen. Fakse—Fakse Sogneraad. Slaglille Bjernede—Fabrikanterne Juul Kjær og Carl V. Jensen. Kredsen har i Forbindelse med Øsby Afdeling oprettet Overenskomst med Arbejdsgiverne. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 118 Øre + Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. 10 % Tillæg til begge Hold i 2-Holds-Drift og 12½ % til alle 3 Hold ved 3-Holds-Drift. Alm. Overtidsbetaling. Der træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie i Henhold til Loven. 4 Kroner i Dagpenge de første 13 Uger efter Ulykkestilfælde. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

Vaalse—Tørvefabrikanterne Ejnar Sørensen og Peder Petersen. Der er oprettet Overenskomst med Tørvefabrikanterne, saaledes at disse tiltræder Overenskomsten mellem D. A. F. og Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien.

Ganløse—Tørvefabrikant N. J. Andersen og Tørvefabrikanterne J. Herbert, B Møller og E. Tuxen Hansen. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 124 Øre + Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Alm. Overtidsbetaling. 10 % Tillæg til begge Hold ved 2-Holds-Drift og 12½ % til alle 3 Hold ved 3-Holds-Drift. Der træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie i Henhold til Loven. 4 Kroner i Dagpenge de første 13 Uger efter Ulykkestilfælde. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

Rold Vebbestrup—Hobro Kulkompagni. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 155 Øre iberegnet Dyrtidstillæg og Tillæg for Holddriftsarbejde. Overarbejde betales med 100 % til Normaltimelønnen. Ferie i Henhold til Loven. 5 Kroner i Dagpenge under Ulykkestilfælde. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser. Overenskomsten gælder for Tørvesæsonen 1940.

Ballerup—P. Middelboe's Tørvefabrikation. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 116 Øre + Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Holddriftstillæg henholdsvis 15 Øre for Timerne 18—23 og 25 Øre for Timerne 23—6. Alm. Overtidsbetaling. Der aftales Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Akkordpriserne faar tilbagevirkende Kraft. Ferie efter Loven. Overenskomsten gælder til en 1. Marts.

Viksø—Proprietær Husted Andersen, Korshøjgaard, Gdr. Jens Hansen og Peter Hansen, Græsted, og Ejner Jensen, Stenlille. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer. Timeløn 116 Øre + Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. 10 % Tillæg til begge Hold i 2-Holds-Drift og 12½ % Tillæg til alle 3 Hold i 3-Holds-Drift. Alm. Overtidsbetaling. Der træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Presserne er indkørt, og Akkordpriserne skal have tilbagevirkende Kraft. Ferie i Henhold til Loven. 4 Kroner i Dagpenge de første 13 Uger efter Ulykkestilfælde. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

25. Agitationskreds—Tørvefabrikant Bech Hansen. Overenskomst oprettet. Timeløn 126 Øre. Arbejdstid 8 Timer. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 16 31.-8. 1940 45. Aarg.

De mørke Skyer!

Vi ved, der er Skyer paa Himlen,
truende, mørke og kolde,
vi ved, at et Uvejr raser,
mens Marker blir sorte og golde,
dog staar vi Mand ved Mand
paa Arbejdets frodige Ager,
rolige, ventende:
Snart, ja, snart det dager.

Vi ved, det er Dagenes Regel,
skiftende Vejrlig paa Jorden,
engang saa maatte de Storme
vel blæse sig frem imod Norden,
slaa et og andet om
og ryste befæstede Volde:
Pillerne, Grunden selv
ved vi skal nok holde.

Det er Idealernes Prøve,
svigter vi, braser det sammen,
tro mod vor Rejsnings Ideer
forbliver vi Kernen og Stammen,
Friheden er ved os.
Vi bliver paa Arbejdets Ager,
rolige, ventende.
Snart, ja, snart det dager.

Evald Longfors.

Skurrende Lyde i Samarbejdet

De nye og haarde Vilkaar, som med Besættelsen af vort Land den 9. April blev beskaaret Befolkningen, formidlede de divergerende Opfattelser mellem alle ansvarlige. Det stod alle klart, at Særinteresserne maatte vige selvom det vilde kræve store og tunge Ofre. I Nødens Stund blev der givet Løfter om Fællesskab og Samarbejde om ærlig Stræben i Retning af Byrdernes ligelige Fordeling. Kun et skulde fremtidigt være afgørende. Danmark og det danske Samfund, Kultur og Frihed skulde, koste hvad det vilde, reddes.

Imidlertid syntes det at dømme efter Tilkendegivelser i en Del af Dagspressen, der er Talerør for Arbejderklassens Modstandere under almindelige Forhold, ikke tilstrækkeligt klart opfattet, at Forudsætningen for et frugtbringende Resultat af Samarbejdet maa være Fællesskab om Bevarelsen i størst muligt Omfang af det, der gennem Aarene har vist sig at være af Betydning for Højnelsen af de sociale Forhold.

De økonomiske Retningslinier er totalt ændrede for det danske Samfunds Fælleshusholdning. En ligelig Fordeling af det, der er tilbage, og det lidet, der kan skabes af Værdier, vil hurtigt ændre Billedet fra »Faa har for meget og færre for lidt« til »Alle har for lidt«.

Maaske er det denne for en Del triste Udsigt, der lidt efter lidt — Forholdene taget i Betragtning — temmeligt hurtigt efter Tilsagnet om Fællesskab, har foranlediget de slet skjulte hadefulde Angreb paa Arbejderklassen og dens Organisationer, der aabenlyst tilkendegiver Ønsket om, at denne Befolkningsklasse paalægges yderligere Ofre.

Det er saaledes taget meget ilde op, at man fra Havnearbejdernes Side i Aarhus har rettet Henvendelse om en Ændring i den hidtidige Form for Losning, saaledes at de mekaniske Hjælpemidler træder ud af Funktion til Fordel for Opnaaelsen af udvidede Beskæftigelsesmuligheder for Arbejderne. En saadan Ændring vilde, paastaar man, virke tidsspildende og produktionsfordyrende. Arbejderne maa indstille sig paa at tage Arbejde andre Steder, hvis der ikke kan blive noget til dem i Havnen, fordi de mekaniske Hjælpemidler skal anvendes. Maskinerne maa under ingen Omstændigheder blive arbejdsløse.

Og man føjer til, at Havnearbejderne i Aarhus endelig ikke maa tro paa Fagforeningsbogens Evne til fortsat at værne dem mod Udøvelsen af Pligt til Arbejde andre Steder end i Havnen. Den gamle Skrøne om Arbejdernes Ulyst til Arbejdet og Interesse i Socialhjælpen er ligeledes genoplivet i samme Forbindelse.

Det maa naturligvis vække berettiget Harme blandt Arbejderne, naar saadant Nonsens fremsættes. Vi har altid været klar over, at Arbejderne kun havde sig selv at stole paa, og kun opnaaede Fordele gennem Kamp. Men vi havde tænkt os den Mulighed, at den fælles Ulykke, som har ramt det danske Samfund, til sidst vilde afsløre, at der blandt Arbejderklassens Modstandere trods alt var saa meget Ærlighed, at en fair Optræden kunde forventes.

De danske Arbejdere har intet at bebrejde sig under de nuværende Forhold. Store Ofre er bragt paa Fællesskabets Alter uden tilsvarende Ofre fra andre Samfundsklassers Side. Uden Indsigelse fandt Arbejderne sig i en meget væsentlig Forringelse af det paa fuldt lovlig Grundlag opnaaede Dyrtidstillæg, og modtog samtidig med Loven om Arbejdsdeling, der nedsatte Arbejdsfortjenesten føleligt, Meddelelse om Gennemførelsen af en Kornordning, som placerer Landbrugerne midt i en Højkonjunktur og bringer Brødpriserne til Stigning. Der blev ganske vist under Behandlingen af Kornloven i Rigsdagen stillet i Udsigt, at Landarbejderne, der blev skammeligt snydt for et højst fortjent Dyrtidstillæg, ved denne Lejlighed skulde have Erstatning, og at der ogsaa for de andre Arbejderes Vedkommende kunde blive Tale om Dyrtidstillæg udover det bestaaende, med hvilken Ordning Brødprisens Stigning maatte anses for stridende. Senere er der bleven mærkværdigt stille om denne ministerielle Udtalelse, og maaske høres der ikke mere til den, men tværtimod om nye Krav til Arbejderklassen, der øjensynligt til trods for alle forud givne Løfter er udset til at være Ofret for alle de Foreteelser, som fremkommer i Forbindelse med en abnorm Tid, som den, vi oplever.

Aarhus Havnearbejdernes Ønske, der syntes at have vakt saa stor Opmærksomhed, forekommer os at være ganske overensstemmende med Tidens Krav. Kan man uden Skrupler stille alle Landets Arbejdere overfor Løsningen af Spørgsmaalet om Tilvejebringelsen af en Arbejdsdeling til Sikring af den størst mulige Beskæftigelse, bør der ogsaa lyttes med Velvilje til de Ønsker, som til Opnaaelse af samme Formaal fremsættes fra Arbejdernes Side.

Det er ganske afgjort ikke for Fornøjelsens Skyld, det fremsatte Ønske er fremkommet. Ogsaa for Arbejdernes Vedkommende betyder de tekniske Hjælpemidler et betydeligt Fremskridt. Den Tid er forlængst forbi, da Arbejderne betragtede Maskinerne som deres Fjende, uagtet Tusinder er bleven arbejdsløse ved de tekniske Fremskridt. At Maskinernes Udelukkelse betyder et Tilbageskridt i Retning af det primitive er naturligvis rigtigt; men i saa Henseende er alt, hvad den nulevende Menneskehed oplever, et Skridt i samme Retning. Naar Menneskene i 1940 myrder hinanden i Milliontal, eller naar Levnedsmidler ødelægges i den ene Verdensdel, uagtet man dør af Sult i den anden, er det, selv om det sker ved mekaniske Hjælpemidler, dog trods alt et Udtryk for en yderst primitiv Livsopfattelse, der er stridende mod Civilisation og Kulturopfattelse.

Derimod kan man ikke uden en nøjere Undersøgelse paa Forhaand karakterisere en midlertidig Udelukkelse af Maskinerne som produktionsfordyrende. I mange Tilfælde vil en nærmere Beregning af dette Forhold bevise, at Fordyrelsen, alt taget i Betragtning, vil blive yderst minimal. I hvert Tilfælde vil ogsaa Arbejderne, der i Kraft af deres Antal ikke er de mindst konsumerende, selv komme til at betale en væsentlig Del som deres Tribut.

Lignende Betænkeligheder blev iøvrigt ikke gjort gældende, da Spørgsmaalet om Arbejdsfordeling blev rejst. Denne Ordning er saa sandelig ikke billig for Arbejderne. Lavere Levestandard, Vanskeligheder ved at svare til indgaaede Forpligtelser, herunder Rente og Afdrag

paa eget Hus og Grund, Husleje, Syge- og Ulykkesforsikringer m. m. Alt sammen Forpligtelser, der ikke i nævneværdig Grad eller slet ikke er taget Hensyn til. Samfundsmæssigt er der her begaaet en Uretfærdighed overfor Arbejderne, som disse med Rette kunde beklage sig over, ikke mindst under Henvisning til, at en anden Samfundsklasse, Landbrugerne, i saa udpræget Grad, som Tilfældet er, har haft Statsledelsens Øre for Krav om Hjælp og Tilskud til Imødegaaelse af enhver virkelig eller opdigtet Vanskelighed, som dette Erhverv har været ude for, baade nu og i Fortiden.

Selv om det til en vis Grad kan hævdes, at Landbrugerne har ydet en stor og bemærkelsesværdig Indsats til Fordel for det danske Samfund, saa behøver Arbejderklassen ikke at frygte en Sammenligning mellem denne og de ved Organisationerne opnaaede Resultater, der har været til uvurderlig Fordel, ikke alene for Arbejderne selv, men tillige og ikke mindst for Samfundet. Dette blev forøvrigt ogsaa erkendt af det konservative Partis tidligere Formand, Handelsminister Christmas Møller, ved Købestævnets Aabning i Aar. Ret skal være Ret — tilføjede Handelsministeren.

Denne Opfattelse synes imidlertid ikke at være hævdvunden indenfor den konservative Presse, der ikke alene gik stærkt i Rette med Ministeren for de fremsatte Udtalelser, men tillige ufortøvet fremturer ad de kendte Linjer med Nedrakning af Arbejderklassen og dens Organisationer svælgende i alle de kendte Beskyldninger om Arbejdsvægring til Fordel for Undersøttelse.

Maaske er man skuffet over Arbejderklassens fortsatte Velvilje og Loyalitet overfor Staten og Samfundet, uanset de stadige Stød tilbage og nedad, eller muligt ængstelig for Følgerne af en aaben Tilkendegivelse overfor Offentligheden af den virkelige Sandhed. Det sidste kan naturligvis være svært i Betragtning af det usandsynlige store Antal Uvederhæftigheder, som gennem Kampens Tid er anvendt for at hindre Arbejderne i at opnaa forbedrede Levevilkaar og Indflydelse i Samfundet.

Motivet er os imidlertid ganske ligegyldigt. Vi minder kun om, at der i Henhold til de ansvarlige politiske Partiers Proklamation under de nuværende for vort Land og Folk saa beklagelige Forhold er indledet et Samarbejde med det Formaal at sikre Danmarks og dermed Folkets Selvstændighed og politiske Frihed ubeskaaret, og at der i denne Forbindelse bestaar et Ansvar for alle, der tilslutter sig disse Partier. Derfor maa de skurrende Lyde, der meget vel kan bringe Samarbejdet i Fare, ophøre.

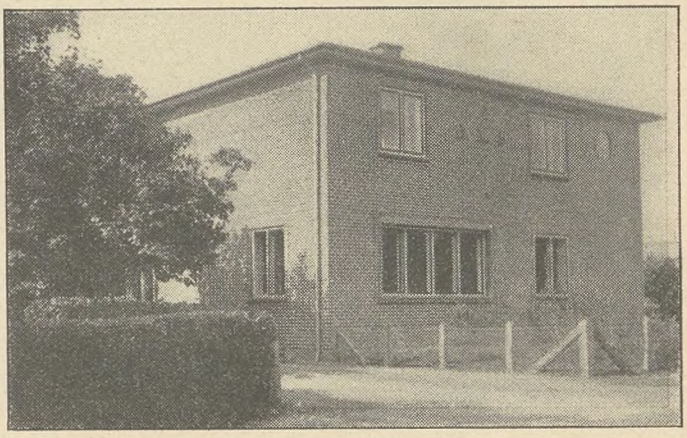
R—dt.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Nyt Afdelingshus

Atter har en af vort Forbunds Afdelinger løst Spørgsmaalet om eget Hus. Det er Bloustrød Afdeling i Nordsjælland, der foruden Bloustrød Kommune tillige har Lillerød Kommune under sit Omraade. Begge Kommuner er begunstiget af Udviklingsmuligheder. Den første ligger ved den brede Kongevej, som er Hovedstadens

Bloustrød Afdelings Hus.

Fangearm, og den anden er Stationsby i meget stærk Udvikling. Store Teglværker har gennem mange Aar dannet Basis for Afdelingen, og Lillerød Bys Udvikling har skabt Leverum for adskillige Virksomheder og øget Afdelingens Arbejde.

Huset er opført i Lillerød af røde Sten og med 2 Etager. I Stuen er indrettet Kontorlokaler bestaaende af et Opholdslokale paa 40 m², et Ekspeditions- og Bestyrelsesværelse. 1. Sal er beregnet til Beboelse og er indrettet som saadan med 3 Værelser og Køkken. Lejligheden er udlejet til et af Afdelingens Medlemmer.

Ejendommen blev allerede taget i Brug i Efteraaret 1939. Men da Afdelingens Ledelse ønskede at opnaa de bedst mulige Prioritetsforhold, og dette trak ud til Forsommeren 1940, udsattes den egentlige Indvielse til den 14. Juli. Bestyrelsen og Medlemmerne syntes først, at Huset kunde betragtes som Afdelingens eget, naar Prioritetsforholdene var bragt endeligt i Orden.

Som før nævnt indviedes Huset den 14. Juli ved en lille Festlighed, som Bestyrelsen holdt i Lokalerne, og ved denne Lejlighed glædede man sig naturligvis ved det opnaaede Resultat. Dette er saa meget mere anerkendelsesværdigt i Betragtning af, at Bloustrød Afdeling gentagne Gange har maattet afgive Medlemmer til Start af nye Afdelinger i Omegnen og alligevel som Følge af energisk Agitation havde været i Stand til at præstere et Medlemstal paa 300.

Vi ønsker Afdelingen til Lykke med det nye Hus.

Den danske Sukkerindustri

Sukkerroerne optages, Toppene afskæres og Roerne samles i Pyramider.

Sukkeret, der er en Nødvendighedsartikel i den daglige Husholdning, er under de nuværende Tilstande blevet et aktuelt Problem, idet Forbruget rationeres, saaledes som det skete under sidste Verdenskrig. I Modsætning til saa mange andre Varer, hvori der ogsaa sker Indskrænkning i Salget, producerer vi selv Sukker herhjemme, og mange Afdelinger af Dansk Arbejdsmands Forbunds Medlemmer er medvirkende til Fremstillingen heraf.

Som Fedtstofferne er et nødvendigt Led i Menneskets Ernæring, saaledes er Sukker et meget gavnligt Middel til samme Formaal. Men nødvendigt for vor Ernæring er det ikke. Sukker er kun et enkelt af den store Gruppe Stoffer, som Planterne har stillet til vor Raadighed og som vore Dages Videnskab kalder Kulhydrater, d. v. s. Forbindelser i forskellige Forhold mellem Kulstof og Vand. Og Kulhydraterne er en Nødvendighed for Menneskets Ernæring.

Det vildtvoksende Sukkerrørs Hjemsted er Bengalen i Indien. 1000 Aar før vor Tidsregnings Begyndelse lærte Oldtidsfolkene at tygge og suge paa Sukkerrør. Aleksander den Stores græske Ledsagere i Toget mod Indien 327 f. Kr. fortæller med Forundring, at man der spiste Honning, som Bier ikke havde lavet, og Historikerne skrev om et sødt Salt, der var gavnlig for Mave og Nyre. Det var dyrt at fremskaffe, og indiske Fyrster betalte saaledes Afgifter med Sukker.

I det tredie Aarhundrede efter Christi Fødsel førtes Sukkeret til Kina og senere til Java, Mesopotamien, Persien og Arabien. Araberne bragte det med sig saa langt deres hastige Erobringstogt rakte. Derved kom det til Syrien, Ægypten, Nordafrika og Spanien samt til Øerne Sicilien, Cypern og Kreta. Lærde arabiske Kemikere fandt Midler til at rense Sukkersaften ad kemisk Vej, og i Ægypten var omkring Aar 1000 en ældgammel, højt udviklet Sukkerindustri, som kun Staten maatte drive. Ved Kalifernes Hof og hos de rige Ægyptere anvendtes Sukkeret som Lægemiddel. Det er først Korstogene, der bragte Europæerne i Forbindelse med dette Nydelsesmiddel, og fra denne Tid begyndte Sukkerrøret sin store Vandring mod Vest. 1420 overførtes Sukkerrøret til de kanariske Øer og Azorerne, hvor det trivedes saa godt, at man herfra 1495 bragte Sukkerrøret til St. Domingo, og senere bragtes det videre til Kuba, Meksiko og Brasilien. Sukkeret ophørte med at være Luksusvare, da Amerika ved Hjælp af Negerslaverne fra Afrika fik billig Arbejdskraft paa Plantagerne. I Europa sygnede Dyrkningen hen, og Spanien er nu det eneste Land, hvor man dyrker Sukkerrørene.

I det 16. Aarhundrede naaede Sukkeret til Danmarks Befolkning. Det kostere 10—12 Gange saa meget som nu og blev solgt paa Apoteket, der ogsaa handlede med Akvavit, Syltetøj og Konfekt. Efterhaanden fik dog en Del Kræmmere Lov til at forhandle Sukker. Den ældste Form for Sukker i det danske Forbrug er Sukkerkandis, som man fik fra Venedig. Senere blev det hvide Sukker i Toppe den almindeligste Form i Handel og snart blev »Sukker canari« fra de kanariske Øer det hyppigst brugte. Samtidig brugte man en Art Sukker, der var løs og altid maatte indpakkes og som derfor blev kaldt »Ladesukker«. Fælles for alle Sukkermærker var, at de indførtes fuldstændige fra Udlandet. I det 17. og 18. Aarhundrede steg Forbruget ved Indførelse af Chokolade, The og Kaffe, der skabte en hel Omvæltning i de europæiske Sæder og Skikke. For at sætte Produktionen i Vejret prøvede man at udvinde Sukker af Palme- og Ahornsaft og forsøgte Udtræk af flere Planter, men disse Forsøg fik forholdsvis ringe Betydning.

Sukkerroen.

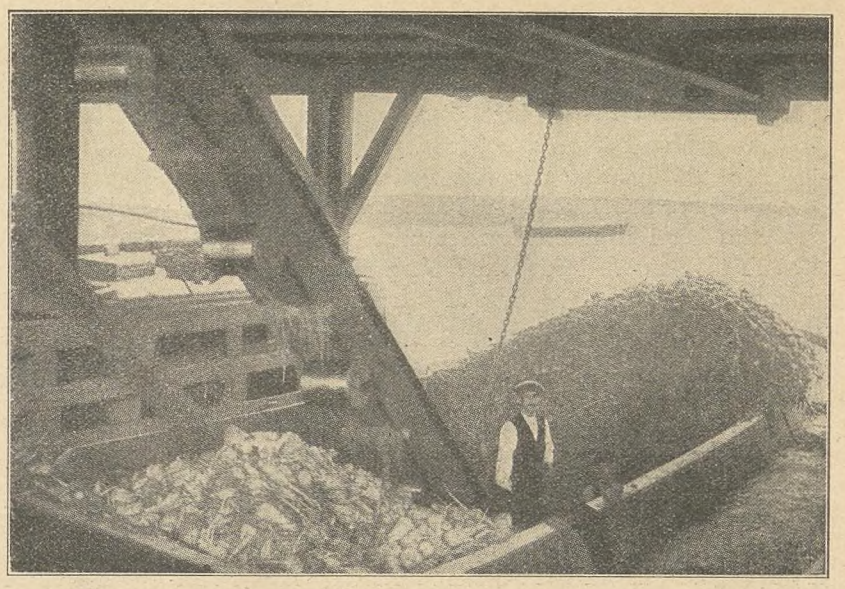
Allerede 1747 havde den tyske Apoteker, Kemikeren Andreas Sigismund Marggraf paavist, at der i Runkel-

roer, Gulerødder og andre Rodfrugter findes samme Sukkerstof som i Sukkerrøret. En af hans Elever, Frank Carl Achard, opnaaede i 1799 at fremstille Sukker af den hvide, schlesiske Runkelroe og indrettede 1802, understøttet af den prøjsiske Konge, en Sukkerfabrik, der paa Grund af teknisk Mangel og Roernes ringe Sukkerindhold gav daarligt Udbytte. Udsigterne for Sukkerindustrien i Forbindelse med Roer var ikke lyse, men saa kom historiske Begivenheder den til Hjælp. Under Napoleonskrigene søgte den franske Feltherre at svække Englænderne ved den saakaldte Fastlandsspærring. Det var en Blokadekrig af samme Art, som Englænderne sammen med Frankrig paabegyndte ved Krigsudbrudet i September i Fjor. Sukkerpriserne i Europa steg til ukendte Højder, og man begyndte for Alvor at vise Sukkerroen Opmærksomhed. Den franske Gartner Andre Leveque de Vilmorin prøvede at forædle Sukkerroen. Med et lille Instrument tog han en Prøve ud af Roer fra sin Forsøgsmark og undersøgte Indholdet. Frøene af de Planter, der havde størst Sukkerindhold, blev brugt til Udsæd. Af disse Planter valgtes atter Eliten o. s. v., og paa denne Maade avlede han i Løbet af nogle Aar Sorter, hvis Rod indeholdt 10—14 pCt. Sukker mod tidligere 2—3 pCt. Senere har andre Planteavlere drevet Indholdet op til 18—20 pCt. Gennemsnittet herhjemme er dog 17 pCt. Jordens Ydeevne og Sommerens Varme- og Vejrforhold har her stor Indflydelse.

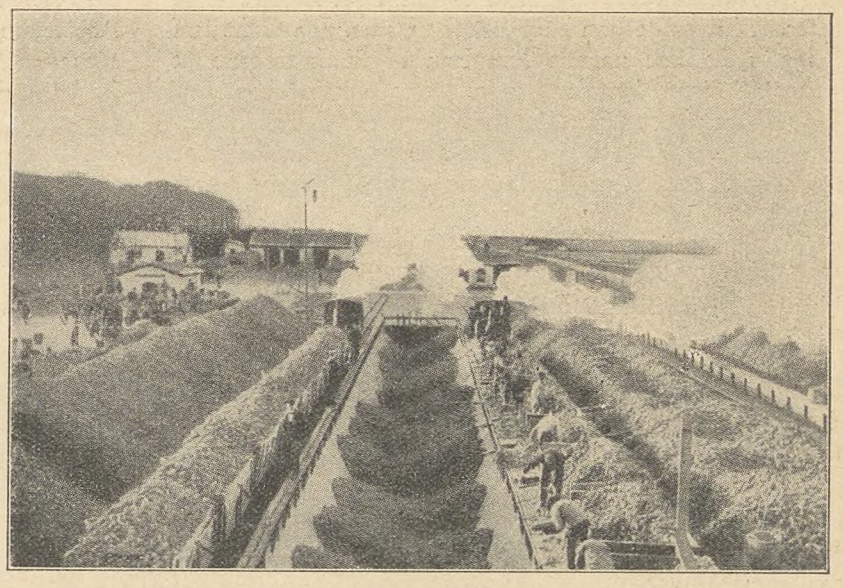
Efter Fastlandsspærringens Ophør gik Frankrig en Tid i Spidsen med Sukkerroedyrkningen, men fra 1880 tog Tyskland Førerskabet. I Begyndelsen af 80'erne naaede Roesukkerproduktionen paa Højde med Kolonialsukkeret, og det blev vanskeligt for de tropiske Lande, der ikke længere raadede over den billige Arbejdskraft med Slaver, at deltage i Konkurrencen.

Allerede 1620 blev der i Danmark givet Privilegium til Oprettelse af Sukkerraffinaderi til Rensning af det indførte Sukker, men naturlig Basis kom først i Gang, da Handelskompagnierne paa Afrika og Vestindien opstod. Ved Statens Overtagelse 1754 af St. Croix, som Frankrig havde ejet, traadte Danmark ind i de raasukkerproducerende Landes Rækker, men Plantagerne var under daarlig Drift, der anvendtes forældede Metoder, og Udbyttet blev slet, bl. a. som Følge af Mangel paa Vandanlæg. Øerne blev, som bekendt, senere overtaget af De forenede Stater.

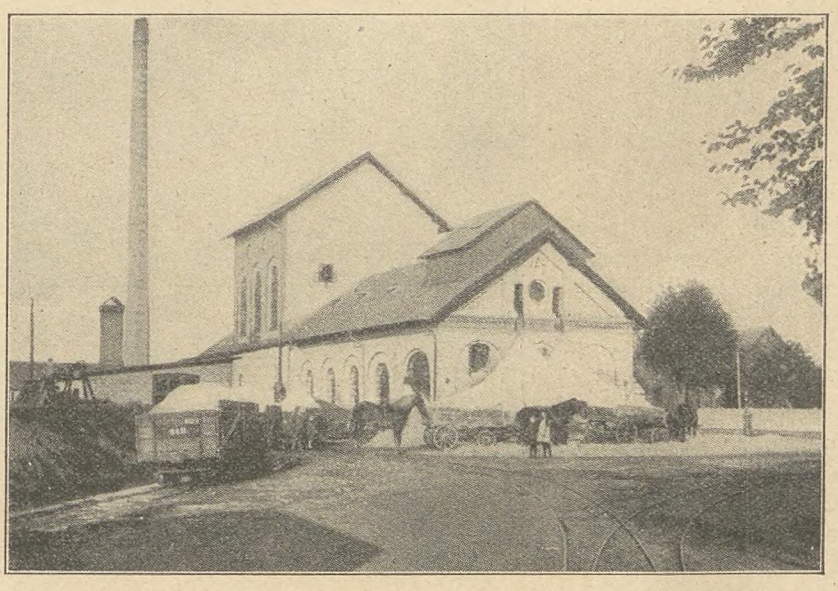
Efterretningerne om de heldige Forsøg paa at fremstille Raasukker naaede hurtig Danmark. Den af Blokadeforholdene ved Napoleonskrigene fremkaldte Sukkertrang skabte selvfølgelig ogsaa herhjemme en be-

Paa Transportbaand føres Roerne fra Prammen ind i Fabrikken.

Roeaflæsning fra Tog til Svømmerender.

Raasukker-Dynger ved Saftstationen.

tydelig Interesse for Fremstillingen af et Produkt, der kunde erstatte Rørsukkeret og muligvis holde baade Raffinaderivirksomheden og Forbruget oppe. En Henvendelse fra Achard bragte Liv i Sagen. Frederik VI, der allerede forud var interesseret i Sagen, beordrede Kommercekollegiet til at fremkomme med Forslag om, hvorledes saadanne Fabrikker kunde anlægges, opmuntres og fremstilles her i Landet. Derefter udstedte Kongen Privilegium til Grev Ahlefeldt til Anlæg af »en Fabrik for fuldstændig Sukkertilvirkning af »den hvide Bede« — mod en Afgift paa 8 pCt.«

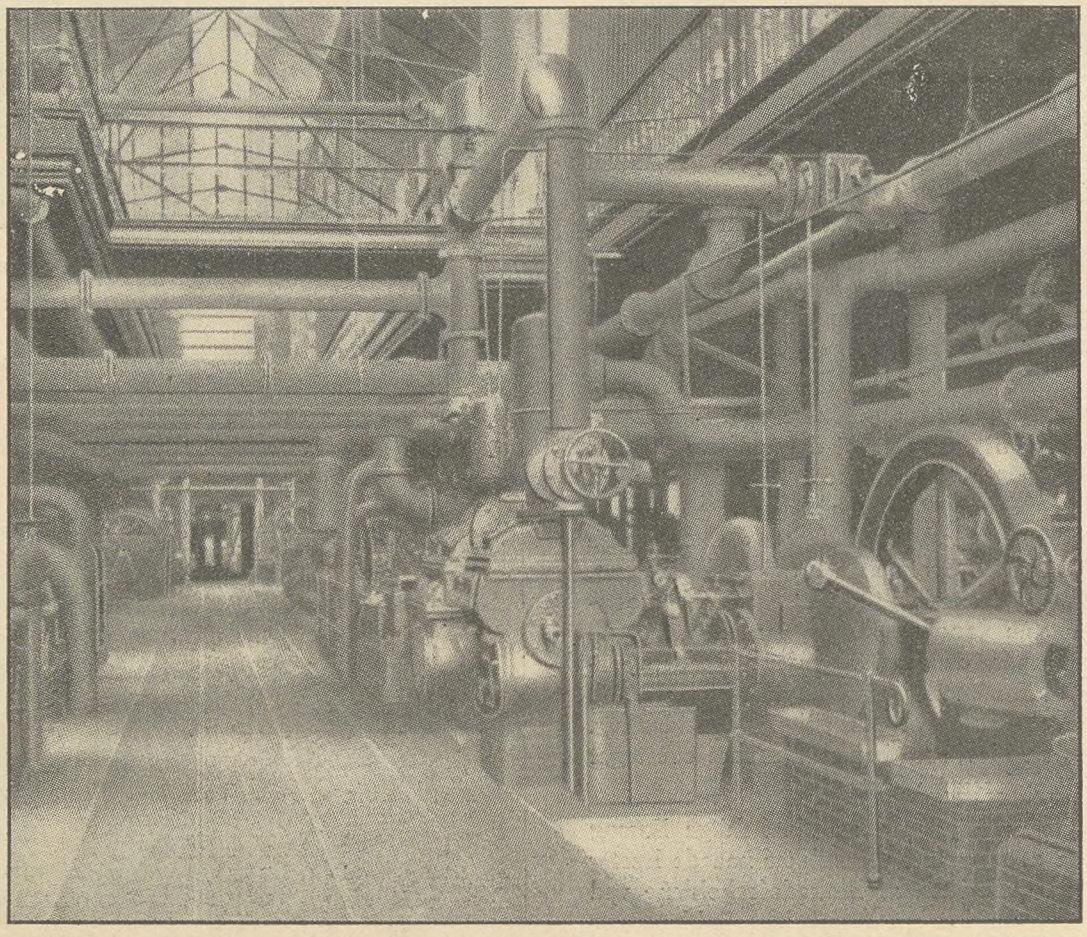
Omlægning af Landbruget.

Omlægningen af vort Landbrug begyndte 1860, idet man paa den Tid var blevet klar over, at den ensidige Kornproduktion var en Rovdrift af Jorden og at man for at bevare dennes Ydeevne maatte gaa over til mere vekslende Driftsformer. Ved kraftig Tilskyndelse udefra »opdagede« altsaa det danske Landbrug Roedyrkningen og dens Betydning for det rationelle Landbrug.

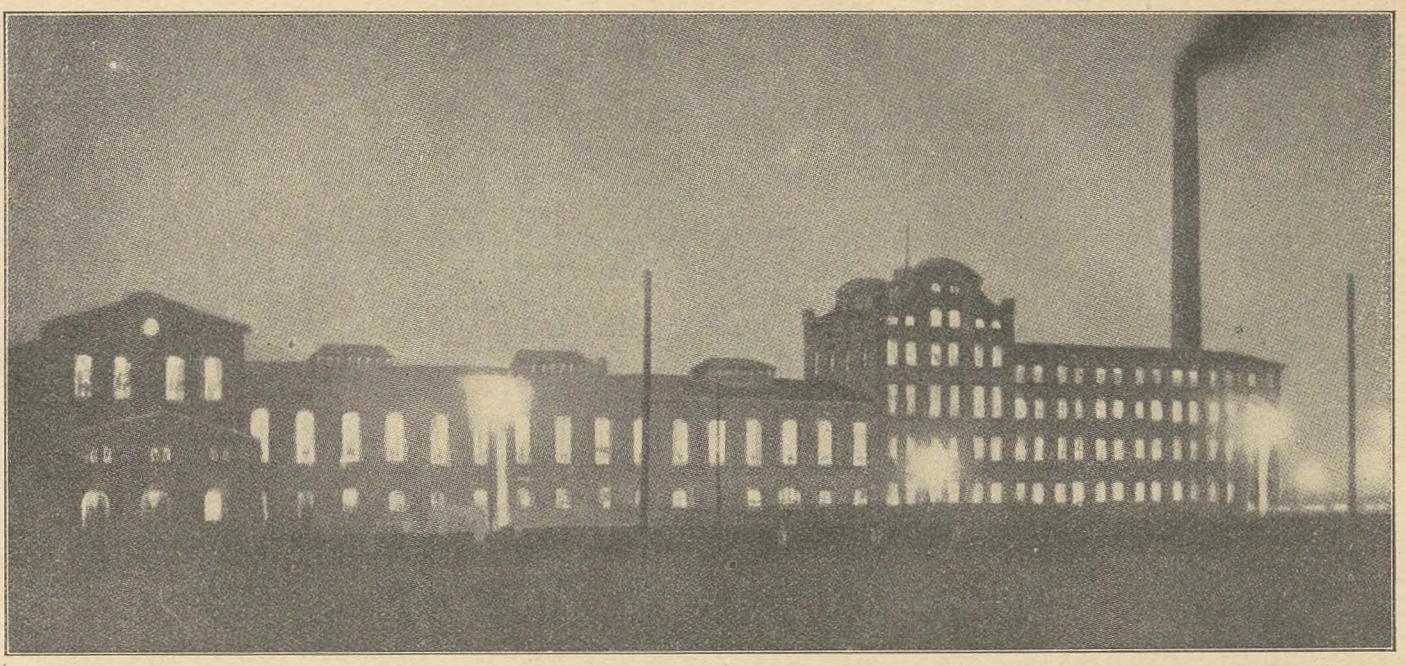
1812 byggede Grev Ahlefeldt en Sukkerfabrik ved Tranekær paa Lolland. Det var en efter Datidens Forhold stor Fabrik, som forøvrigt staar endnu. I det efterfølgende Efteraar begyndte han Fabrikationen, men paa Grund af fejlagtig Ledelse naaede han kun af Sukkerroerne at fremstille Sirup, hvorfor han realiserede Fabrikken. Endelig 1872 stiftede C. F. Tietgen, som var Leder af Privatbanken, De danske Sukkerfabrikker paa Opfordring af Godsejerne paa Lolland. Han fik Raffinaderierne interesseret i den hjemlige Sukkerproduktion og satte Sukkerkogeriet »Odense« i Gang samtidig med, at Brd. Erhard og Johan Frederiksen startede Fabrikken »Lolland«. I Halvfjerdserne maatte Fabrikkerne selv dyrke de fleste af de Roer, de skulde bruge. Staten, som nu ængstedes for, at indenlandske Fabrikker vilde forringe den Indtægtskilde, den havde i Indførselstold paa Sukker, 30 pCt. af de samlede Toldindtægter, beskattede 1873 Roesukkeret i samme Grad som Kolonialsukkeret, endskønt der til Indvinding af Roesukker skulde bruges Kul etc. Landmændene blev endnu mere bange for at indlade sig paa Roekultur, og først efter 1877, da en ny Lov nedsatte Afgifterne, begyndte Landmændene at forstaa den store Fordel, de havde i Sukkerroedyrkningen.

De heldige Forhold, hvorunder Sukkerfabrikkerne paa Lolland arbejdede efter Aarhundredskiftet, skabte Ønsker fra mange Sider om Oprettelse af Sukkerfabrikker. I Vestsjælland stillede Godsejer Lawaetz, Kalundborg Slots Ladegaard, sig i Spidsen for et Aktieselskab, der fik Teknik og Kapital fra Tyskland. Raasukkeret, der fremstilledes, blev eksporteret, og man fik paa et vist Tidspunkt Støtte fra F. L. Smidth, men ved en Rekonstruktion 1933 blev Fabrikken overdraget De forenede Sukkerfabrikker. Tabet opgives til 5 Millioner Kroner. Udviklingen af den hjemlige Sukkerproduktion foregik med rivende Fart, og De forenede Sukkerfabrikker har nu ni Fabrikker, nemlig som nævnt »Odense« samt »Lolland«, »Nakskov« (opført 1883), »Assens« (1884), »Stege« (1884), »Maribo« (1897) og »Sakskøbing« (1910) med tilhørende Saftstationer foruden de to Fabrikker »Nykøbing« (1885) og »Vestsjælland« (1912). Desuden ejer de Sukkerraffinaderiet i Valby. Til Fabrikkerne og Saftstationerne slutter sig store Smalsporbaneanlæg og en Del Prammateriel, idet der dyrkes mange Sukkerroer paa Øerne i Smaalandshavet. Der findes 500 Kilometer Roebaner — en Strækning som København—Aalborg — og paa disse kører 39 Lokomotiver og 2300 Godsvogne. En Syvendedel af det dyrkede Areal paa Lolland anvendes da ogsaa til Roer. Man har tilsigtet at opnaa saa stor Vægtudbytte som mulig pr. Arealenhed. Her i Landet har Høstudbyttet i Dobbeltcentner (100 kg) pr. Tønde Land gennemsnitlig i de sidste 10 Aar været 160—170. En middelstor Fabrik bearbejder ca. 20.000 Dobbeltcentner i Kampagnen.

Der skulde dog i arbejdsmæssig Henseende en Verdenskrig til i Forbindelse med Landarbejderforbundet for at faa Greverne, Baronerne og deres Forpagtere paa Danmarks bedste Jord til at fatte, at de danske Landarbejdere og Husmænd lige saa godt kunde rense Roer paa Lollands brede Agre som polske og galiziske Arbejdere.

Kogehallen med Saftpumper.

Sakskøbing Sukkerfabrik ved Nat — før Mørkelægningen.

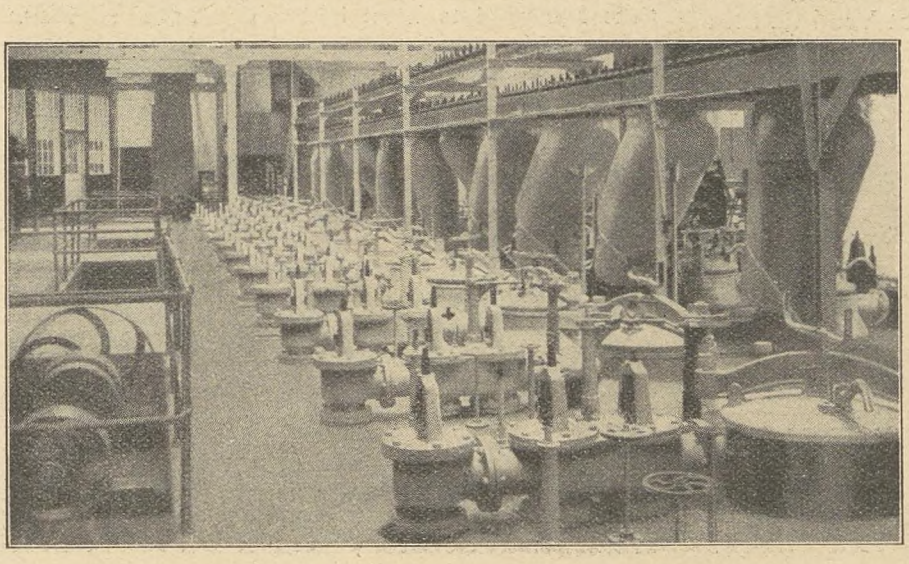
Sukkerroeavlen i Danmark.

Der er noget eventyrligt over Sukkerroens Saga: Som Ætling af en uanselig Strandplante, hvis Hjem var paa mager Sand, er den til Gavn for Millioner af Mennesker rykket ind over de rige Marker, hvor den har behersket og omformet Landbruget, alt som Følge af at den bevarede sin Slægts bedste Egenskaber: Evnen til at samle Reserver og til at lade sig kultivere.

Sukkerroen hører hjemme i det tempererede Klima, omend den har stor Tilpasningsevne, saaledes at den baade kan trives i Norditalien og Nordspanien og saa højt mod Nord som i Finland. Danmark ligger paa den normale Nordgrænse for Sukkerroer.

De Institutioner og Forsøgsvirksomheder, der i vore Dage arbejder med Frøavl og Forædling, skyer ingen Anstrengelser for at tiltrække og vedligeholde Sukkerroesorter og -stammer, der kan give godt Udbytte. Selvregistrerende Termometre, Barometre og Regnmaalere kontrollerer de Vejrforhold, hvorunder Væksten paa Forsøgsmarken foregaar, og videnskabeligt uddannede Folk anvender Maaleteknikkens og Arvelighedsteoriens Finesser i Forsøgsarbejdets Tjeneste. Man undersøger paa velindrettede Laboratorier Sukkerindholdet, Haardførheden, Modstandsdygtigheden overfor Sygdomme, Spireevnen, Længde- og Tykkelsesvækst og Voksetid, undersøger det heldigste Forhold mellem Bladmængde og Rodstørrelse samt Roernes anatomiske Bygning og anstiller Forsøg over Jordbehandling (Gødnings- og Pløjeforsøg) og Opbevaring.

Sukkerroerne saas i Begyndelsen af Maj, og Frøene der anvendes udleveres af Fabrikkerne, som har Frø nok til Eksport. Fabrikkerne har Kontrakt med Landmændene. Disse tegner sig for et bestemt Areal, som de forpligter sig til at dyrke med Sukkerroer. Foruden Frø leverer Fabrikken dem Kunstgødning og et Driftsforskud til at begynde med. Markerne maa behandles med stærke, dybtgaaende Plove, og der kræves veldrænet Jord med tykt Muldlag. Naar Roerne kommer op og begynder at skifte Blade, udtyndes de. Det sker ved Haandarbejde. Der hakkes og pilles saa mange Planter bort, at Afstanden bliver paa 23,5 (9"). Det gælder om at holde Jorden løs og fri for Ukrudt. Landboerne kan i det hele taget ingensinde gøre for meget Arbejde i Roemarken, og denne giver derfor Sysselsættelse for mange Hænder til Gavn for hele det roedyrkende Oplands Befolkning.

Diffusionsbatteri i en Sukkerfabrik.

I Juli har Sukkerroen gennemsnitlig 9 Blade, i August 14. Nu er Roerne saa udviklede, at man begynder at tage Prøver af dem for at danne sig en Mening om den kommende Høsts Størrelse og Kvalitet. I Slutningen af September er de tidligt saaede Roer modne, har 28 Blade. Efteraaret er kommet med Væde og korte Dage. Naturen har gjort sit Arbejde. Række efter Række staar Roerne fyldt med Sukker. Nu er det Menneskets Sag at udløse de bundne Kulhydrater. Al den Arbejdskraft, der kan stilles paa Benene, gaar i Gang paa Roemarkerne og i Fa-

brikker. 3800 Mand arbejder paa Lolland i Fabrikkerne og 1200 udenfor disse.

Roearbejderne i Aktivitet.

Roeløfterne bevæger sig langsomt over Marken, mens Roearbejderne ryster Roerne fri for Jord, afhugger Toppene og kaster Roerne i Bunker, der dækkes med de afhuggede Blade. De Roer, der først senere skal bringes til Fabrikken, samles i jorddækkede Kuler rundt omkring ved Vej eller Roespor. Ogsaa Toppene nedkules, da de kan bruges som Vinterfoder.

For at sikre Fabrikkerne jævn Gang lægges før Kampagnens Begyndelse en omhyggelig og detailleret Plan for Roeleveringen, udarbejdes Togplan for Roebanerne, Fartplan for Pramtrafikken og træffes saa vidt mulig Aftaler med Jernbanerne om Vognfordelingen. Hver Roedyrker faar Meddelelse om, hvor mange Læs eller Vognladninger han skal levere pr. Uge og paa hvilke Ugedage. Af Hensyn til Frost og Svind i Sukkerindholdet paa Grund af Cellernes Aanding fremskyndes Arbejdet. Hele Døgnet rundt kommer Roerne pr. Hestevogn, Lastbil og Tog. Paa Fabrikkerne indvejes de, og under Aflæsningen foretages Prøver til Bestemmelse af »Jordprocenten« eller rigtigere Bestemmelse af Mængden af »rene kontraktmæssige Roer«, da der foruden med medfølgende Jord gøres Fradrag for uafskaarne Bladskiver og Roetoppe. Indvejningen og Prøvetagningen med den paafølgende »Prøvevaskning« og Afpudsning af Toppen giver Grundlaget for Betalingen af Roerne. Jordprocenten kan variere stærkt med Vejrlig og Jordbundsforhold. I tørre Efteraar ligger den gerne mellem 3 og 12 pCt., i fugtigere Aar mellem 20 og 35 pCt., men ofte forekommer langt højere Jordprocenter, særlig fra tunge lerede Jorder.

Fra Vognene aflæsses Roerne i betonstøbte Svømme-Render, der har et stærkt Fald ind mod Fabrikken, og som gennemstrømmes af Vand. Roerne faar afskyllet noget af det vedhængende Jord. I moderne Anlæg er 1 til 2 Mand i Vagten nok til en Transport af hele Fabrikkens Forsyning. Man kan forestille sig det Antal Mænd, der skulde bruges, hvis dette Arbejde, som i gamle Dage, skulde udføres med Bør og Skovl. Ved Hjælp af et Løftehjul hæves Roerne og renses i et Jerntrug ved rent mekaniske Midler for Resten af Jorden. Truget er forsynet med en halvcylindrisk Siplade og en Mængde Rørearme paa en Aksel. Disse Arme gnubber Roerne rene, mens der stadig sættes rent Vand til. Sten synker til Bunds, og det snavsede Vand lukkes ud i store Bassiner paa 1—2 Tønder Land, omgivet af høje Jordvolde med Bund i Niveau med det omgivende Terræn, saa »Roejorden«, der er særdeles frugtbar, om Sommeren kan bortkøres pr. Bane til Marker, hvor den gør god Nytte.

Naar de rensede Roer forlader Vasken, er Forberedelserne til Fabrikationen afsluttet. Roerne vejes automatisk og føres til Skæremaskinerne, hvori de i rasende Fart snittes op til lange, tynde Spaaner paa højst 5 mm's Tykkelse. Spaanerne er efter de anvendte Knives Art enten trekantede, flade eller v-formede i Tværsnit. Strimlerne falder ned i et Rum og besørges videre af en Rivetransportør.

Saftudvindingen.

Vi er saa naaet til Saftudvindingen. Hvor Fabrikkens Opland er meget stort, har man indrettet Saftstationer, hvor Udtrækket foregaar, og hvorfra Hovedfabrikken gennem underjordiske Kanaler kan suge den søde Saft fra en hel Landsdel til sig. Sukkeret, som er opløst i Roens Cellesaft, kan med Lethed udvindes ved systematisk Udludning med Vand, naar Roens Celler først er dræbt ved Opvarmningen, idet Sukkeret da vandrer — diffunderer — gennem Cellevæggen fra Celle til Celle og ud i et omgivende Opløsningsmiddel, Vand eller fortyndet Roesaft, og den byder de store Fordele, at man i Stedet for som tidligere at rive Roen saa fint som overhovedet muligt nu kan nøjes med at skære den til smalle Spaaner, og af disse kan udvindes Sukker omtrent til sidste Rest.

Raasaften er en smudsig blaa, svagt syrlig Vædske, som foruden Roens Sukker indeholder en Mængde fine Roepartikler og opløste Stoffer, som saa vidt mulig maa fjernes før Sukkeret udkrystalliseres. Saften maa altsaa undergaa en Rensningsproces. Gangen i denne er, at der sættes findelt, brændt Kalk til den opvarmede Saft. En Del af Kalken gaar i Forbindelse med de Stoffer, som skal fjernes og udskiller Hovedmassen af dem, mens Resten af Kalken opløses i Saften og atter udskilles af den som kulsur Kalk ved, at der pumpes en brusende Strøm af Kulsyre igennem den. Den kulsure Kalk omgiver og indkapsler de øvrige klæge og slimede Urenheder og bevirker, at det hele lader sig frafiltrere. Processen kaldes »Saturation« og foregaar ved 85—90 Grader i Kedler, som er paa 10—12 Meters Højde for at forhindre Overskumning. Efter Saturationen filtreres Saften gennem svært Bomulds- og Jutestof i Filterapparater, de saakaldte Filterpresser, men indeholder endnu noget opløst Kalk, som fjernes ved 2. og 3. Saturation med efterfølgende Filtreringer. Den rensede Saft, Tyndsaften, er nu saa ren, som den kan blive, en krystalklar, svagt gullig Vædske, som indeholder 15 pCt. Sukker og 1,2 pCt. opløste »Ikke-Sukkerstoffer«. Kalken, som anvendes, brændes paa Fabrikken i taarnlignende, kontinuerligt arbejdende Ovne, som minder meget om Jernfabrikationens Højovne. Tidligere var Kalkslammen Fabrikkernes største Plage. Kalken blev anbragt i Bunker, der flød ud og udbredte en ulidelig Stank. Nu er den akcepteret som et værdifuldt Gødningsstof, som blandet med Vand pumpes gennem Rørledninger ud over Markerne.

Koncentreringen af den rensede Saft foregaar af praktiske Hensyn i to Trin: i Fordampningen, hvor Tyndsaften inddampes til en Sirup, »Tyksaft«, med 60 pCt.s Tørstofindhold, og Kogningen, hvor Resten af det overflødige Vand bortkoges samtidig med at Sukkeret udkrystalliseres. Det er store Vandmængder, der skal fjernes, ca. 1 Ton pr. 1 Ton Roer. Ved stærk Opvarmning omdannes det opløste Sukker til Invertsukker, som skader Udkrystallisationen, og samtidig risikerer man, at Saften »brænder paa« og brunfarves. Dette sker ikke i et Vacuumapparat, hvor Vandet fortættes og benyttes som Besparelse andet Steds i Fabrikken, og Processen kan foregaa under lav Temperatur. Kalkforbindelserne sætter sig imidlertid paa Varmerørene og nedsætter disses Effekt, saaledes at man en eller to Gange i Kampagnen maa standse Fabrikken for Rensning.

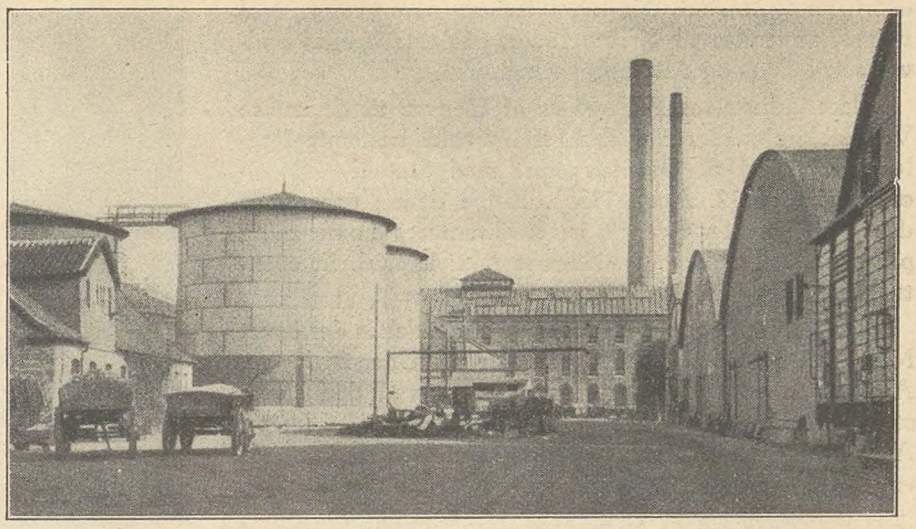
Naar Koget er færdigt, er Tyksaften omdannet til en tyk Grød af Krystaller og Sirup, Fyldmasse. Ved Hjælp af kæmpemæssige Centrifuger, der kan rumme 4—5000 kg, slynges Sirup'en bort fra Sukkerkrystallerne gennem

Huller i Væggen og opfanges i en omgivende Centrifugekappe. Sukkeret fremtræder nu som en brunlig, grovkornet Vare, der skal til en afsluttende Rensning.

Til Raffinaderiet.

Denne finder Sted i Raffinaderiet. Forsendelsen til København sker i Sække og pr. Skib. Fra Kajen i Københavns Havn føres Sukkeret til Lagerbygningen, hvorfra det bringes pr. Transportbaand videre til Raffinaderiet, som arbejder jævnt hele Aaret. Sukkeret styrtes ned i en »Maischer«, oprøres med Sirup, der svinges af i Centrifuger. Efter Gentagelse af denne Proces fremtræder Sukkeret som en fugtig, næsten hvid Masse, der gaar videre til »Smeltepander«, hvor det ved Hjælp af Vand forvandles til Saft. Denne gaar gennem en Si og pumpes derefter til højtliggende Beholdere, hvorfra den ledes over sindrigt konstruerede Sandfiltre for endelig at gaa til den afsluttende Filtreringsproces i Benkulfiltre. Sluttelig koges Sukkersaften i store Vacuumapparater. Paa denne Maade fremkommer de forskellige Melissorter, men det kan ogsaa i frisk og fugtig Tilstand presses til Plader eller Stænger, som tørres og hugges til Tabletter.

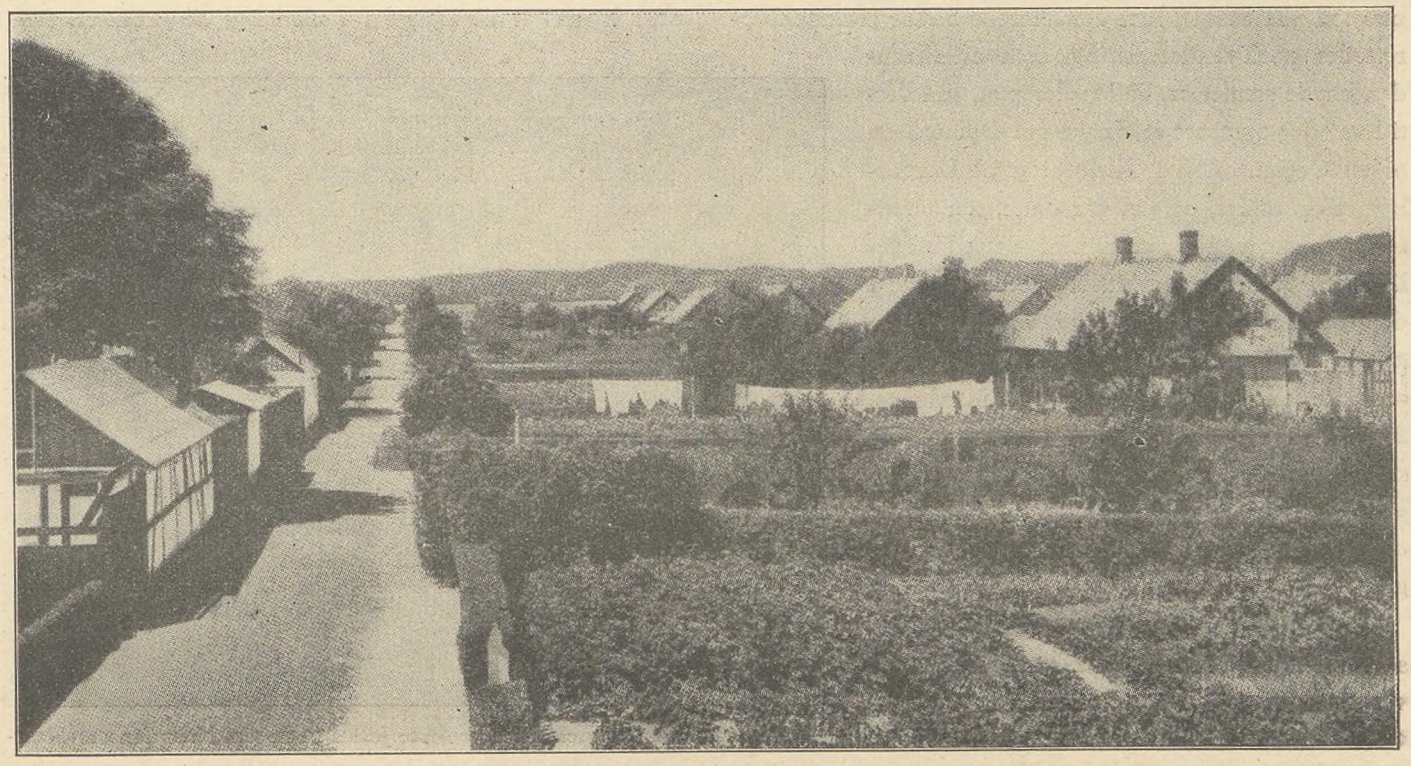
Siruppen, som udskilles i Centrifugen, aftvinges sit Sukkerindhold, og Efterproduktet benævnes Melasse. Den iblandes Klid og Palmekerne-

Melassecisterner paa Nakskov Sukkerfabrik.

Udskæring af Sukkerblokke til Plader.

Arbejderboliger ved Højbygaard Sukkerfabrik (»Lolland«).

mel. Melassefoderet, der har Næringsværdi svarende til Havre, anvendes til Kreaturfoder. Melasse bruges endvidere til Gær- og Alkoholfabrikationen.

Sukkerindustriens Forhold er af Hensyn til de usikre Verdenskonjunkturer underkastet ganske bestemte Regler i Henhold til Overenskomst med Staten (Sukkerordningen af 12. April 1935). Ifølge denne garanteres der Dyrkerne en Roepris samt garanteres Forrentning paa 4 pCt. af Sukkerfabrikkernes Aktiekapital. Et eventuelt Overskud tilfalder alle tre Parter.

Ved Rationeringen under sidste Krig tildeltes der hvert Menneske i Danmark ½ kg Sukker pr. Uge, 26 kg pr. Aar. Siden er Forbruget steget og var ved den sidste statistiske Undersøgelse i 1938 gennemsnitlig 50,6 kg pr. Aar. Under den nuværende Krig har vi Rationering med en Tildeling i August paa 1½ kg.

Tilstedeværelsen af en dansk Sukkerindustri i Krigsaarene 1914—18 sparede den danske Befolkning for et Beløb af 3—400 Millioner Kroner, og ogsaa under de nuværende Forhold vilde vi være meget ilde stillet, hvis vi ikke var selvforsynende paa dette Omraade.

Vi har i ovenstaaende fulgt Sukkerets Tilblivelsesproces fra det Øjeblik de jordtunge Roer styrtedes ned i Fabrikkernes Svømmerender til det færdige Sukker i Kasser og Sække forlader Raffinaderiet. Fra Fabrik og Mark toner Arbejdets Sang. I Teknikens og Naturens underfulde Sammenspil skabes den Rigdom, den Fremdriftens Aand, der præger det danske Sukkerland.

Gunnar Fogh.

AFDELINGSJUBILÆUM

Den 9. September kan vort Forbunds Ørsted, Sjll. Afd., fejre 25-Aarsdagen for Afdelingens Oprettelse. Egentlig havde der forud for denne Dato i 1915 bestaaet en Organisation paa Stedet, idet der allerede 3 Aar forinden oprettedes en Tyendeforening, som efterhaanden havde samlet ca. 30 Medlemmer. Imidlertid var der opstaaet et Ønske om Oprettelsen af en Organisation i Tilslutning til Landarbejderforbundet, og det var dette, der manifesterede sig ved Dannelsen af Ørsted Afdeling den 9. September 1915. Medlemmerne i den omtalte Tyendeforening var dog ikke alle interesseret heri, hvilket fremgaar deraf, at den nye Landarbejderafdeling kun talte ca. 20 Medlemmer, da den paabegyndte sin Virksomhed. Men det lykkedes alligevel Afdelingen at hævde sig paa Egnen. Agitationen blev drevet energisk og intensivt og gav god Fremgang i Medlemstallet.

I Afdelingsarbejdet har de skiftende Ledelser været ivrigt bistaaet af Hans Hansen, der var Foreningens første Formand og fungerede som saadan indtil 1921 og igen fra 1923 til 1927. Desuden har Hans Hansen været

Hans Hansen og Hustru Anna

Afdelingens Kasserer og Kontrolbestyrer i 10 Aar, ivrigt og vel bistaaet af sin interesserede Hustru, Anna.

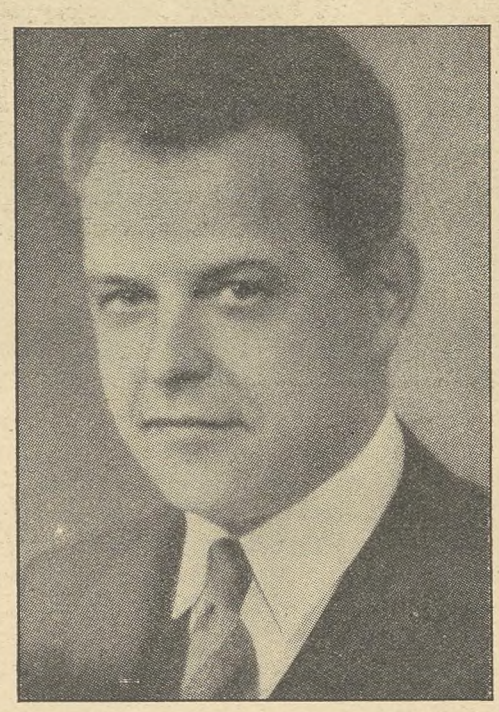
Hans Hansen, der kan holde Jubilæum sammen med Afdelingen, har været en ivrig Forkæmper for Fagbevægelsen og har saaledes udover sit Arbejde for den lokale Afdeling været Kredsbestyrelsesmedlem i 10 Aar, heraf 5 Aar som Kredsformand. Ogsaa paa anden Maade har Hans Hansen arbejdet som Pioner i Arbejderbevægelsen, bl. a. som Medstifter af Socialdemokratisk Forening i Ørsted-Daastrup og Formand og Kasserer for samme Forening gennem en Aarrække. Med samme aldrig svigtende Interesse har han deltaget i det offentlige Liv, som Medlem af Sogneraadet, og som saadan Formand i Direktionen for Ørsted Fattiggaard, Kasserer for Aldersrenteudvalget samt Tilsynsførende med den kommunale Skole. Vi ønsker Afdelingen samt Hans Hansen og Hustru hjerteligt til Lykke i Anledning af Jubilæet.

Den nuværende Bestyrelse. Fra venstre: Julius Pedersen, Niels Jensen (Næstformand), Frederik Neiiendam, Olaf Andersen (Formand), Regner Nielsen (Kasserer) og Jens Jensen. Siddende: Karl Rasmussen.

Nyorientering i Forbindelse med Vejvæsenet

Som det vil være opmærksomme Dagbladslæsere blandt vore Medlemmer bekendt, nedsatte den nye Minister for offentlige Arbejder, Civilingeniør Gunnar Larsen, umiddelbart efter sin Tiltræden et Udvalg med det Formaal at søge hele vort Vejvæsen centraliseret.

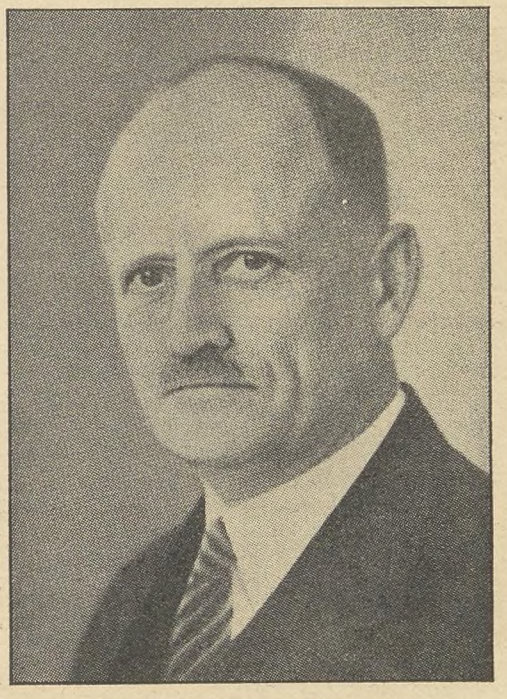
Trafikminister Gunnar Larsen.

Denne Beslutning maa hilses med Tilfredshed af enhver der blot har nogen Kendskab til Forholdene vedrørende dette Problem. Vejanlægene har i de senere Aar, som Følge af den stærkt stigende Motorisering af næsten alle Befordringsmidler, udviklet sig til et Spørgsmaal af vital Betydning for hele det danske Samfund, og kan som Følge heraf ikke længere karakteriseres som et lokalt Anliggende, der kan løses ensidigt efter Ønsker, som maatte gøre sig gældende indenfor begrænsede Omraader. Ganske vist har de øjeblikkelige Forhold medført en Stagnation i Udviklingen, men den kan fornuftigvis kun bestaa i en Periode af kortere eller længere Varighed. Og det kan forudsættes, at Udviklingen paa dette Omraade, naar normale Forhold igen indtræder, vil stille om muligt forøgede Krav til Vejbygningsteknikken. Det er som bekendt store Beløb, der gennem Aarene er ofret paa Udvidelse og Forbedring af det bestaaende Vejnet. Alene i 10-Aaret 1925—35 er saaledes medgaaet 700 Millioner. Og selv om det vilde være hasarderet at tillægge de hidtil bestaaende Vejautoriteter Ligegyldighed ved Placeringen af de anvendte Beløb, kunne der, uden at ville gaa de Paagældende for nær, anføres adskillige Eksempler paa en mere formaalstjenlig Anvendelse af Bevillingerne.

Som paa adskillige Omraader i dansk Administration, hviler Vejudviklingen og hvad dertil hører paa en stærk forældet Lovgivning, nemlig Vejloven af 1867, og ikke mindre end 25 Amtsraad, 89 Byraad og 1300 Sogneraad har hver for sig Indflydelse paa Forvaltningen af det danske Vejnet. Det er derfor kun naturligt, at det med alle de lokale Interesser, som gør sig gældende, har vist sig umuligt at opnaa den højst fornødne Ensartethed i Vejenes Bygning og Vedligeholdelse. Dette er ikke mindst bleven konstateret i de senere Aar, hvor Spørgsmaalet vedrørende Omkørselsveje i Tilknytning til de forskellige Byer er bleven forhandlet mellem Overvejinspektøren og de lokale Vejautoriteter. En mere utiltalende og tidsspildende Tovtrækning, med Anførelse af de mest sekundære Interesser som Argumenter, skal man lede længe efter.

Det er derfor kun naturligt, at hele dette til Vejvæsenet hørende Forhold har været Genstand for Drøftelse indenfor Vejteknikernes Kreds, der ganske naturligt maatte føle sig ilde berørt ved Gang paa Gang at se formaalstjenlige Projekter vraget af lokale Personer i offentlig Hverv, der qua deres borgerlige Livsstilling og erhvervede Indsigt dog kun kan betragtes som Lægmænd i dette for det samlede danske Samfund uhyre vigtige Spørgsmaal.

Dansk Ingeniørforening har rettet adskillige Henvendelser til Ministeriet for offentlige Arbejder om Sagen. Dette skete blandt andet, da Ministeriet for ca. 2 Aar siden oprettede et nyt Vejkontor, som overtog en Del af det Arbejde, det tidligere havde paahvilet Overvejin-

Civilingeniør Knud Højgaard.

spektøren. Henvendelsen var den Gang af en særlig Form, idet Foreningen fandt Tidspunktet særligt egnet til en rationel Ændring af Vejenes Administration. Der blev samtidig indgivet en fuldstændig Plan for, hvorledes Ingeniørforeningen kunne tænke sig Sagen ordnet. Ministeren stillede sig velvilligt og stillede i Udsigt, at han vilde lade det paagældende Forslag indgaa i det Materiale, som bearbejdedes af en ministeriel Kommission, med det Formaal at udarbejde Forslag til en ny Vejordning.

Efter det oplyste, omfattede Planen Forslag om en

Centralisering af hele Problemet under en Vejdirektør, som skulde være Ministerens Raadgiver i alle Vejforhold, samt administrere samtlige Hovedveje. Endvidere skulde han behandle alle Projekter fra offentlige Myndigheder, hvortil der søgtes Bidrag fra Vejfonden, men det mest betydningsfulde var dog, at den paagældende Vejinspektør, skulde overdrages at udarbejde en samlet Vejplan for Danmark og Regler for Vejenes Plan og Profil.

Det var dog ikke Hensigten at gaa til en udpræget Centralisering af Vejarbejdet i Danmark. Det skulde i størst mulig Udstrækning blive hos de lokale Myndigheder og de lokale Vejteknikere. Men man vilde centralisere Tekniken, frugtbargøre de vundne Resultater og skabe Garanti mod, at Vejadministrationen stykkedes ud i Smaastykker, hvis organiske Sammenhæng ved Amtsgrænser og Kommunegrænser var meget spinkel og i uheldige Tilfælde helt kunde svigte.

Til Formand for det føromtalte af Ministeren for offentlige Arbejder nedsatte Udvalg er udpeget Civilingeniør Knud Højgaard, og iøvrigt er Civilingeniørerne, som rimeligt er, fyldigt repræsenteret i Udvalget.

Det er vel nok muligt, at en Del indenfor de lokale Kommunalbestyrelser vil opfatte Ministerens Initiativ som et Angreb paa det kommunale Selvstyre, som ikke mindst vort Forbund har Erfaring for hævdes og fremhæves baade i Tide og Utide som noget næsten helligt og ukrænkeligt. Imidlertid vil alle, der virkelig ønsker Fart og Udvikling over Udviklingen paa dette Omraade, hilse det Skridt, som Ministeren her har taget, med Glæde. Ikke mindst, fordi der i selve Handlingen er et Løfte om øget Beskæftigelse.

R—dt.

Højskolesæsonen er inde

Borups Højskole aabnes med et Møde Torsdag den 3. Oktober Kl. 20 Frederiksholms Kanal 24. Skolen, der er statsanerkendt, er beregnet for saavel Nybegyndere som Viderekomne. Fredag den 4. Oktober begynder Undervisningen, og den varer i syv Maaneder indtil Udgangen af April. *Indmeldelsen er bindende fra Indmeldelsesmaaneden indtil Skoleaarets Slutning.*

Dagsundervisningen (9—16) er fortrinsvis beregnet for de Elever, som ønsker den samlede Undervisning, dog saadan, at de tillige har Adgang til Aftenundervisningen. Saavel til Dags- som Aftenundervisningen kan man tage Kursus i enkelte Fag.

Indmeldelser modtages Frederiksholms Kanal 24 Kl. 13—14 og 19—20 hos Forstander Hans Borup: Central 3445.

Om Skolens Virksomhed indeholder Programmet følgende:

En Højskole i København skal være københavnsk, og da Københavnerne først og fremmest er optaget af sociale Spørgsmaal, saa bygger vor Højskole paa det sociale, ligesom Landets Højskoler bygger paa det religiøse. Med det sociale følger andre Sager af kulturel Betydning saavel i Naturvidenskaberne som i Aandsfagene, og Maaden at undervise paa kommer af sig selv; Københavneren med sin Hurtighed i Tanken holder af at debattere Tingene, og derfor bliver Undervisningen gerne til en Samtale, hvorunder man kan stille Spørgsmaal og faa Svar med det samme.

Mange Mennesker af forskellig Udvikling og Opdragelse mødes paa Skolen, ogsaa Folk fra Landet, der kommer herind for at lære de nye Bevægelser i Hovedstaden at kende; og da vor Skole hævder en til det yderste gennemført Aandsfrihed, saa kan enhver Mand og Kvinde trygt udtale sin Mening, sikker paa at blive hørt; saa ad den Vej bliver Samtalen gerne til en Forhandling, hvor ikke blot Spørgsmaalene bliver belyst fra mange Sider, hvad altid er en Fordel, men hvor man tillige gennem Brydninger mellem de forskellige Anskuelser lærer at forstaa og agte Folk, som er anderledes indrettet end en selv.

Med alt dette er Skolens Formaal først og sidst, at man maa lære at forstaa den Tid, vi lever i, og finde sin Plads i den.

Johan Borup.

Den internationale Folkehøjskole i Helsingør

Den internationale Folkehøjskole i Helsingør har nu bestaaet i omtrent 20 Aar. Siden 1923 har unge Arbejdere i stort Tal besøgt dens Vinterkursus med Understøttelse fra Arbejdsdirektoratet. Da Undervisningen er tilrettelagt baade for Begyndere og Viderekomne, er der mange, som har deltaget flere Vintre.

Kursus varer fra 3. Novbr. til 26. April.

Undervisningsfagene er:

Teoretisk Husholdningsundervisning for unge Piger: Ernæringslære, Budgetlægning for mindre Husholdninger, Udarbejdelse af Kostplaner, Husholdningsregnskab etc.

Dansk: Oplæsning, Analyse, Retskrivning og Fristile for Begyndere og Viderekomne, Litteraturlæsning og Litteraturhistorie.

Regning: For Begyndere og Viderekomne. For Viderekomne evt. Matematik.

Historie: Den nyeste Tids Historie i Foredragsform. Hovedskikkelser i Aandshistorien.

Samfundslære: Det danske Folk, dets Livsvilkaar og Arbejdsformer, derunder Andelsbevægelse og Kooperation, Samfundets Styrelse og den offentlige Forvaltning. Hovedsagelig i Form af Studiekredse.

Geografi: Foredrag over Lande og Folk, paa Dansk eller oversat til Dansk fra Engelsk og Tysk, Sætning for Sætning. Foredragene ledsages af Lysbilleder.

Engelsk og Tysk for Begyndere og Viderekomne. Opøvelse af Tale-, Læse- og Skrivefærdighed gennem Klasseundervisning. Konversation og Lysbilledforedrag.

Bogføring, Stenografi, Fransk: Undervisning heri gives, forsaavidt et tilstrækkeligt Antal Deltagere melder sig.

Ved Ankomsten vælger Eleverne i Samraad med Forstanderen den Undervisning, der passer for deres Standpunkt. De, der ikke ønsker at deltage i Sprogundervisning, faar i Stedet Undervisning i teoretisk Husholdning og/eller Dansk, Regning og andre Fag.

Betalingen er 100 Kr. pr. Maaned. Baade mandlige og kvindelige Elever optages. Skolen sørger for Sengetøj og Lagener, men Haandklæder medbringes. Arbejdsløse kan søge Understøttelse til Dækning af hele Opholdet ved at indgive Ansøgning derom paa Skemaer, der faas sammen med Program for Kursus ved Henvendelse til Skolen.

Arbejdsteknisk Skole

Det vil sikkert være alle vort Forbunds Medlemmer bekendt, at der sideløbende med det almindelige faglige Arbejde ogsaa fra Hovedledelsens Side er gjort et stort Arbejde med det Formaal at give det størst mulige Antal Medlemmer Adgang til Erhvervelse af baade teoretisk og praktisk Viden i adskillige Retninger.

Med dette Maal for Øje har der allerede gennem flere Aar været etableret Kursus for Deltagere fra Forbundets forskellige Brancher, først paa Arbejderhøjskolerne i Roskilde og Esbjerg og senere i Forbundets egen Bygning, hvor dertil egnede Lokaler er indrettede. Disse Kursus af faglig teoretisk Karakter er endvidere efterfulgt af aarlige Kursus paa de førnævnte Højskoler af mere sociologisk Tilsnit.

Man var imidlertid klar over, at den tekniske Udvikling med de i stadig større Omfang tilvejebragte mekaniske Hjælpemidler gjorde det baade ønskeligt og nødvendigt, at vore Medlemmer fik Adgang til en Undervisning, der i tillæmpet Form tangerede de tekniske Skolers Virksomhed, hvortil der som bekendt kun er Adgang for Lærlinge indenfor Fagene.

Det lykkedes at skabe den fornødne Interesse og Tilslutning til Løsning af dette Problem mellem flere indflydelsesrige Faktorer, og et Samarbejde blev etableret mellem Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse, Dansk Arbejdsgiverforening, Teknologisk Institut og vort Forbund.

Teknologisk Institut gik straks i Gang med at tilrettelægge Rammen om selve Undervisningen. Hovedfaget blev betegnet Erhvervsfysik. Herunder skal der i størst mulig Udstrækning gives Eleverne Kendskab til de tekniske Hjælpemidler, som anvendes i det daglige Arbejde og som betjenes af Arbejdsmænd, d. v. s. Transportapparater, Løftningsmekanismer, Pumper og Kraftmaskiner, og i Forbindelse hermed Oplysning om de Farer af forskellig Art, som kan opstaa under Anvendelsen, herunder Brand- og Eksplosionsfare. Hermed opnaas to Ting, for det første, den størst mulige Intensitet, der vil være af Betydning baade for Arbejdsgivere og Arbejdere, og for det andet, at Faren for Arbejderne ved Benyttelsen i væsentlig Grad forringes. Det sidste til Fordel baade for Arbejderne og Samfundet, der i lige Grad er interesseret i den mindst mulige Invaliditet i Forbindelse med Udførelsen af det daglige Arbejde. Som naturlige og nødvendige Tilknytningsfag valgtes Dansk og Regning, med Opgaver direkte forbundne Hovedfaget, og senere Motor- og Transmissionslære.

Teknologisk Institut paatog sig endvidere Instruktionen af de Lærere, som skulde medvirke ved Skolen.

Efter Undervisningsplanens Godkendelse af et Udvalg repræsenterende de samarbejdende Institutioner paabegyndtes først paa Aaret i Januar Maaned Prøvekursus i Byerne København, Odense, Aarhus, Sønderborg og Kalundborg, idet det naturligvis var nødvendigt at tilvejebringe Erfaring paa flere Omraader, der er af vital Betydning for en heldig Gennemførelse af Planen, som fra Begyndelsen tilsigtede at skabe en landsomfattende Skole med treaarig kontinuerlig Undervisning.

De saaledes etablerede Kursus forløb i alle Maader tilfredsstillende. Indberetningerne om Forløbet saavel fra Afdelingernes som fra Lærernes Side understreger samstemmende de deltagende Elevers store Interesse, der blandt andet gav sig Udslag i en mere end minimal Forsømmelsesprocent og en udtalt Forventning til en Fortsættelse af Skolen i det kommende Vinterhalvaar. Ogsaa med Hensyn til Lokalespørgsmaal og det økonomiske Grundlag for Skolen havde de afholdte Kursus været vejledende for det nedsatte Udvalg.

Da de saaledes opnaaede Erfaringer var de bedst mulige, blev det besluttet at føre Arbejdsteknisk Skole videre og at udvide dens Omraade til Byerne Horsens, Randers, Aalborg, Grenaa, Kolding, Svendborg, Nakskov, Fredericia og Nykøbing F. Alle Steder med Begynderhold, medens der i de førnævnte Byer, hvor Prøvekursus tidligere fandt Sted, bliver baade et Begynder- og Fortsættelseshold. For Københavns Vedkommende, hvor man ved Prøvekursusets Paabegyndelse ikke kunde tage alle de Elever, der ønskede at komme med, i det kommende Semester vil paabegynde 3 nye Klasser.

Det er ikke alene Skolens Omraade, der udvides ved den for det kommende Vinterhalvaar vedtagne Plan. Ogsaa Undervisningsfagene vil blive suppleret med et saa interessant Fag som Erhvervskemi. Undervisningen i Forbindelse hermed tilsigter at give Skolens Elever Indsigt i og Kendskab til forskellige Materialers Sammensætning og Reaktioner.

Arbejdsteknisk Skole paabegyndtes med og vil ogsaa til de nu planlagte Kursus væsentlig tage Elever, der er tilknyttet vort Forbunds Fabrikbranche, uden at dette, hvor der enkelte Steder skulde vise sig Mangel paa Elever, skal virke hindrende for Tilgang af andre Medlemmer, som er beskæftiget ved beslægtet Virksomhed. Vi er, selv med den nu besluttede Udvidelse af Skolen, kun ved Begyndelsen. Senere naar Rammen er endnu mere fastlagt, vil der blive Kursus paa samme Maade ogsaa for Forbundets Medlemmer af andre Brancher.

Naturligvis er der foruden Spørgsmaalet om Elever, Undervisningsplan, Lærer og Lokaliteter ogsaa en økonomisk Side af Sagen, hvis Løsning ikke er den mindst vigtige. Udgiften til Begynderkursusene afholdtes af Arbejdsgiverforeningen og vort Forbund i Fællesskab. Men ved den paatænkte Udvidelse af Skolen vil Udgiftstallene blive betydeligt større. Fra Udvalgets Side er der derfor rettet Henvendelse saavel til Kommunalbestyrelserne i de omtalte Byer, som til Staten for at opnaa Tilskud, hvad der i Betragtning af Formaalet vel maa anses at ligge indenfor Mulighedernes Grænse.

En tilfredsstillende Løsning af Spørgsmaalet: Arbejdsteknisk Skole — er som allerede nævnt af vital Betydning for vort Forbunds Medlemmer. Vel bliver ingen Deltager i Skolens Undervisning ved Afslutningen af denne at betragte som faglært Arbejder; men han opnaar en Viden om Anvendelse af tekniske Hjælpemidler, der ikke kan tilegnes bevidst gennem dagligt Arbejde med disse Redskaber. En Viden, der utvivlsomt vil betyde en Forbedring af Hjælpemidlernes Ydeevne, baade produktivt og kvantitativt, og forlænge baade deres og i givet Tilfælde ogsaa Arbejdernes Levetid. Samtidig vil ogsaa det nærmere Kendskab til de fysiske Loves Formidling gennem mekaniske Hjælpemidler og den omend begrænsede Indsigt i Kemiens, for almindelige Menneskers Opfattelse, mystiske Formler, udvide Begrebernes Horisont og kaste et lysere Skær over det daglige Arbejde.

Forhaabentlig vil det være muligt uanset de herskende Forhold at løse denne for de danske Arbejdsmænd og ikke mindre for det danske Samfund overordentligt betydningsfulde Opgave. *R—dt.*

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE

i Voldgiftssag melem Dansk Arbejdsmandsforbund og Isoleringsfabrikantforeningen.

Nedenfor omhandlede Uoverensstemmelser mellem Klagerne, Dansk Arbejdsmandsforbund, og de Indklagede, Isoleringsfabrikantforeningen, er henvist til faglig Voldgift, og da der ikke blandt Voldgiftsmændene har kunnet blive Flertal for en Afgørelse, paahviler det undertegnede af Parterne valgte Opmand at afgøre Tvisten ved Kendelse.

I § 32 i den mellem Parterne bestaaende Overenskomst bestemmes:

»Saafremt Arbejderne ikke anvises Opholdsrum paa Arbejdsstedet, ydes der i Erstatning herfor 1 Kr. pr. Mand pr. Dag, dog ikke for Arbejde i Villaer.

Opholdsrummet skal være opvarmet i Spisetiderne fra 1. Okt. til 15. April.

Ved Arbejde af under 6 Dages Varighed ydes ovennævnte Tillæg dog ikke.«

Otte af Firmaet Aug. Olsen til Arbejde i Skibe paa Refshaleøen antagne Arbejdere fik anvist som Opholdsrum dels en tidligere Vejerbod og dels et Rum, der tillige benyttes til andet Brug (Lager) formentlig fire Mand hvert Sted.

Idet Klagerne gør gældende, at Anvisningen af de nævnte Lokaliteter ikke fyldestgør Firmaets Forpligtelse efter den citerede § 32, paastaar de Firmaet tilpligtet at betale Skurpenge til de otte Arbejdere 1 Kr. pr. Mand pr. Dag, ialt 484 Kr.

De Indklagede og Firmaet erkender, at det til Lager benyttede Rum i Henhold til tidligere afsagt Opmandskendelse af 22. November 1938 ikke fyldestgør Kravene, der kan stilles til Opholdsrum, og at Firmaet for de dertil henviste Arbejderes Vedkommende derfor er pligtig at betale Skurpenge, men det kunde under Proceduren ikke fastslaas, hvor stor en Del af det krævede Beløb der i Henhold hertil skulde betales, idet Klagerne opgjorde det til 204 Kr., medens de Indklagede ikke paa Stedet kunde erkende Rigtigheden heraf.

Iøvrigt paastaar de Indklagede Frifindelse.

Klagerne anfører til Støtte for Paastanden med Hensyn til Vejerboden, at Rummet, der maalte 2 Gange 4 m, var alt for lille i Forhold til det Antal Mænd, der skulde benytte det, idet et andet Firma havde anvist det til Opholdsrum for ni Sejlmagere, saaledes at ialt tretten Mand skulde bruge det til Opholdsrum, det vil sige til Ophold under Spisning og eventuelt i andre Tilfælde, til Omklædning, Opbevaringssted for Beklædningsgenstande o. s. v. De tretten Arbejdere kunde ikke samtidig være i Rummet, og den snævre Plads var navnlig generende, fordi Isoleringsarbejdernes Arbejdstøj ofte er stærkt tilsmusket af anvendte Materialer som Magnesia og Tjære. Til Anvendelse som Spisested var Rummet, hvori der ikke fandtes Bord, ganske uanvendeligt for det Antal Arbejdere, der var henvist til det.

De Indklagede henviser i første Række til de særlige Forhold paa Refshaleøen, hvor det er vanskeligt eller umuligt at tilvejebringe andre Opholdsrum. Arbejderne kender disse Forhold og var gaaet ind paa at bruge de anviste Rum. De finder ogsaa efter Omstændighederne Vejerbodsrummet fyldestgørende, navnlig da det ikke skulde benyttes som Spiserum, idet alle Arbejderne paa Refshaleøen i Følge et der gældende Reglement er henvist til at spise deres Mad i Marketenderiet, og det er en almindelig Regel, at saavel Firmaet som Arbejderne skal underkaste sig Arbejdspladsens Reglement. Da der saaledes er Spisested anvist Arbejderne, anser de det i hvert Fald for urimeligt af Klagerne at kræve Skurpenge med det fulde i Overenskomsten fastsatte Beløb. De Indklagede hævder endeligt, at der, da Arbejderne var gaaet ind paa Ordningen, ikke bør kunne blive Tale om at kræve Skurpenge for Tiden forud for Klagernes Fremsættelse af Kravet, hvilket var den 16. April 1940.

Klagerne protesterer imod, at Marketenderiet skulde kunne erstatte Opholdsrum som Spisested; de bestrider, at noget Reglement forpligter de her omhandlede Arbejdere til at spise i Marketenderiet. De fremhæver dernæst, at dette drives ganske restaurationsmæssigt af et særligt Selskab, og Arbejderne kan ikke der nyde medbragte Drikkevarer, men saadanne maa købes i Marketenderiet. Hensigten med Bestemmelsen i § 32 var imidlertid netop at fritage Arbejderne for at søge Beværtning i Spisetiderne, og den i Bestemmelsen fastsatte Krone er bl. a. Erstatning for Udgifterne paa Beværtning. Klagerne bestrider, at Arbejderne er gaaet ind paa den trufne Ordning; de paaførte netop straks Skurpenge paa første Ugeregnskab; men forøvrigt vilde Aftale med Arbejderne være uforbindende for Klagerne. De bestrider endelig, at de særlige Forhold paa Refshaleøen kan have Indflydelse paa Afgørelsen af denne Sag, da Arbejdet er udført i Henhold til Overenskomsten; maatte Firmaet ønske en særlig Ordning derude, maa det optage Forhandling derom forud for Arbejdets Udførelse.

Som Sagen herefter foreligger, angaar Uoverensstemmelsen kun, hvorvidt Anvisningen af Vejerboden var behørig Opfyldelse af den Arbejdsgiveren i Henhold til § 32 paahvilende Pligt. Efter Indholdet af § 32 gaar Arbejdernes Berettigelse ud paa anvist »Opholdsrum paa Arbejdsstedet«, og det forudsætter, at Rummet er egnet til Spisested for de dertil henviste Arbejdere. I Ordet »Opholdsrum« ligger formentlig ogsaa, at de paagældende Arbejdere i paakommende Tilfælde samtidig skal kunne tage Ophold i Rummet. Det er uomtvistet, at Rummet tillige skal kunne benyttes til Omklædning og Opbevaring af Beklædningsgenstande. At Vejerboden herefter efter sin Størrelse og sit Udstyr ikke er overenskomstmæssig fyldestgørende for tretten Mand, maa anses for utvivlsomt. Og da Boden blev benyttet af ni Mand, der var beskæftiget af anden Arbejdsgiver, saaledes at de under denne Sag omhandlede fire Arbejdere skulde respektere disse ni Mands Brug af Boden, findes Klagerne med Rette at kunne afvise Anvisningen af Boden som behørig Opfyldelse af Firmaets Pligt efter § 32 overfor de fire Mand. Hvad dernæst Henvisningen til Marketenderiet som Spisested angaar, kan det paa den ene Side ikke anses for godtgjort, at der er Pligt for Arbejderne til at benytte det som Spisested for Maaltider, der indtages paa Arbejdspladsen, og paa den anden Side maa der efter de foreliggende Oplysninger gaas ud fra, at Arbejderne i alt Fald vanskeligt vil kunne benytte Marketenderiet uden at faa Udgifter deraf, og der skønnes allerede herefter ikke at være Grundlag for at nedsætte Erstatningen efter § 32. Idet endnu bemærkes, at der ikke er godtgjort at foreligge noget Klagerne bindende Afkald for nogen Del af det omtalte Beløb, vil der i Henhold til det anførte være at give Kendelse efter Klagernes Paastand.

Kendelse:

Firmaet Aug. Olsen bør for manglende Opholdsrum ved det ovenomhandlede Arbejde betale Klagerne, Dansk Arbejdsmandsforbund paa vedkommende Arbejderes Vegne, Erstatning for 484 Arbejdsdage à 1 Kr.

Den 8. Juli 1940.

sign. **Jesper Simonsen.**

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Landarbejderboliger ved Statens Forsøgsgaarde

Det er ikke paa alle Omraader Staten er foran

I min Barndom, altsaa for mere end 30 Aar siden, kunde man finde adskillige Karlekamre og Landarbejderboliger, som var mildest talt uhyggelige. Bønderne havde deres Stadsstuer, og selv om disse vel i Dag ikke taaler nogen Sammenligning med en moderne Lejlighed af 1940, saa var de dog saa langt forud for de »Boliger«, man bød Landarbejderne, at der opstod et skærende Misforhold, et Misforhold det er vanskeligt at beskrive, det skulde ses.

Lugten af Mug og Raaddenskab blandet med Stanken fra nærliggende Møddinger, hvor Fluerne holdt til i millionvis, lagde sig som en tung Byrde paa Brystet. Naar man kom ind i disse Boliger, snøredes Lunger og Luftrør sammen, saa man fik Kvælningsfornemmelser og maatte søge ud i fri Luft.

Der er langt endnu, inden vi naar Vejs Ende.

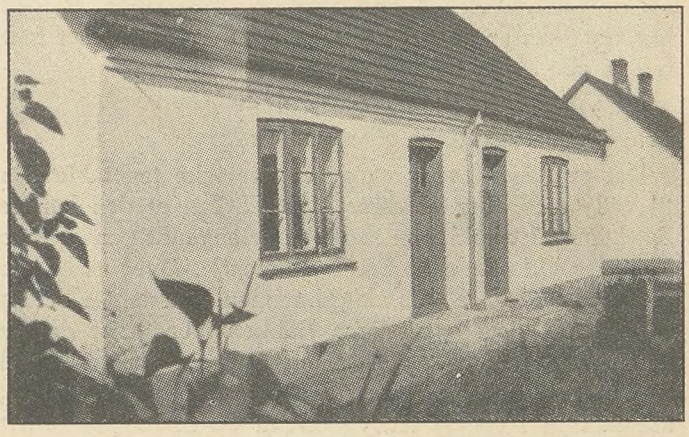
Der er rettet meget paa dette Forhold gennem det forløbne kvarte Aarhundrede, men alligevel bliver man slaaet med Forbavselse, naar man læser i den Beretning, Civilingeniør Elna Hofmeyer har udsendt, efter at have foretaget en Række Undersøgelser af Boligforholdene paa Landet, at der endnu findes i titusindvis af Landarbejderboliger, som slet ikke burde anvendes til Boliger for Mennesker, men kasseres og rives ned som værende i skærende Modstrid med den Hygiejnens Tidsalder, vi lever i, med Krav om sunde Boliger, om sunde og gode Forhold i et og alt, der stilles fra alle Sider, ikke mindst fra Lægevidenskabens.

Utætte og fugtige Huse berettes der om, usle Boliger med Bindingsværk og Straatag, intet Vand og intet Afløb. Der fortælles om Boliger, som er opført for et Par Menneskealdre siden, og som forlængst burde være jævnet med Jorden og erstattet af gode og sunde Boliger, hvor Landarbejderne kunde leve deres Liv som andre Mennesker, og hvor deres Børn kunde vokse op under gode og sunde Forhold og uden at faa Stemplet Fattigdom præget paa sig.

De bare Mursten griner een i Møde, og Spildevandet driver ud over Gaardspladsen.

Man bliver slaaet med Forbavselse, naar man læser, at vi virkelig ikke er naaet videre paa dette Omraade, at man endnu kan finde Menneskeboliger, hvor end ikke det mindste af Hygiejnens Krav er opfyldt. De fleste har sikkert gaaet rundt i deres daglige Trummerum og troet, at man dog ogsaa paa Landet, i nogen Grad fulgte med Udviklingen med Hensyn til Bolig-

Vejgræsset vokser højt helt ned til Husene.

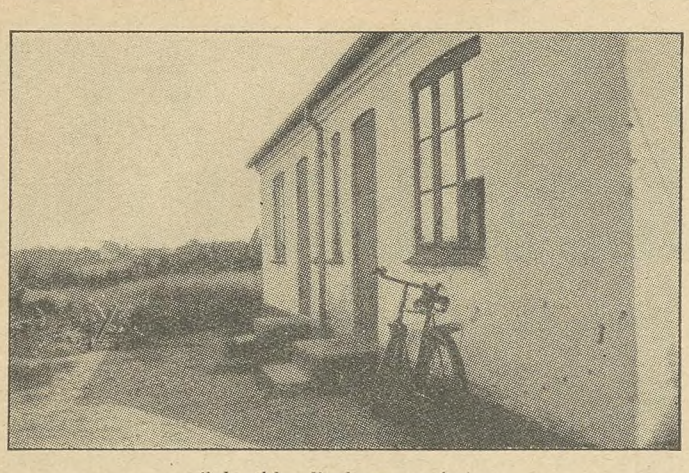
forholdene, og saa kommer denne Beretning og slaar det hele omkuld og fortæller, at der endnu er meget lang Vej, før vi naar frem til de helt ideelle Boligforhold paa Landet.

Et skærende Misforhold.

Fornylig var der her i Fagbladet et Par Artikler, der omhandlede Statens Forsøgsgaarde ved Hillerød. I disse kunde man læse om lyse og luftige Stalde, der ligefrem duftede af Renlighed, og man fik ganske uvilkaarlig det Indtryk, at alt var gennemført her lige til de mindste Enkeltheder.

Det er det ogsaa, derom kan der ikke herske den ringeste Tvivl, men kun med Hensyn til de Forhold, der angaar Dyrene. Den Renlighed, der møder een overalt paa Statens Gaarde, staar i det skarpeste Misforhold til det Indtryk af Fattigdom og Elendighed, der møder een, naar man kigger lidt nærmere paa Boligerne, som bydes de Landarbejdere, der har deres Beskæftigelse paa Forsøgsgaardene.

Ikke saaledes, at Boligerne er usunde og fugtige. Det var de for en Del Aar tilbage, skønt det ikke er mere end en Snes Aar siden, at de er opført. Siden er der rettet en Del paa dette Forhold, men hele Milieu'et er af en saadan Karakter, at man ogsaa her bliver slaaet med

Selv ikke Ruderne er hele.

Forbavselse over, at Forsøgsgaardenes Ledelse vil byde Landarbejderne saadanne Forhold.

Husene er opført et godt Stykke fra Gaardene. Det var jo, mente man velsagtens den Gang Husene skulde opføres, af Betydning at Landarbejderne og deres Børn blev holdt paa saa stor Afstand, at man ikke behøvede at nære Frygt for at blive generet af dem. Saadan var Mentaliteten for ikke en Gang tyve Aar siden, og den har vist ikke forandret sig ret meget siden da. Det faar man i alle Fald Indtrykket af.

Penge, der vilde være givet godt ud.

Det rent skønhedsmæssige er der ikke taget Hensyn til ved Opførelsen af disse Huse. Stilen er den kendte Fattighusstil og ikke en rød Øre er anvendt paa at gøre Husenes Udseende en Smule tiltalende. Dybt nede i et Hul ved Foden af en Bakke har man lagt dem, i Stedet for at lade dem opføre paa Bakketoppen, hvor der er Luft og frit Udsyn. En støvet og knudret Vej fører ned til Husene, der ligger betydelig under Vejens Niveau, saaledes at Regnvandet, og endnu værre, Smeltevandet om Vinteren, *skal* blive til Gene ved at oversvømme Gaardspladsen. Det kan simpelthen ikke undgaas.

Det er naturligvis Forhold, som er vanskelige at rette nu, men saa er der til Gengæld andre Omraader, hvor man kunde sætte ind for at gøre disse Huse lidt mer tiltalende af Udseende. Hvidtekalk koster ikke ret meget, men alligevel synes det, som om man sparer paa det. Ikke naar det gælder Forsøgsstaldene, det være langt fra, men naar det gælder disse Landarbejderhuse, hvis Ydermure er snavsede og utiltalende, og hvor hist og her en Mursten griner en i Møde. Vinduesruderne burde være hele, saa det ikke skal være nødvendigt at erstatte dem med gamle Sække, en Visk Halm eller lignende, og hvis saa tillige de smaa Vinduer og Døre blev vedligeholdt med Maling og der blev sat et fikst Hegn op om Forhaverne, saa vilde det hele straks komme til at se lidt mere tiltalende ud end Tilfældet nu er, og Indtrykket af Fattigdom og Elendighed vilde forsvinde. Og det hele kunde gøres for en Bagatel, der ikke vilde faa nogen som helst Indflydelse paa Forsøgsgaardenes Budget. Det koster Staten ikke saa faa Penge at opretholde Forsøgsgaardene, og de Penge er givet godt ud, men de Penge man behøver at ofre paa at fikse de til Gaardene hørende Landarbejderhuse op med, vilde være givet endnu bedre ud. De vilde nemlig være medvirkende til at hæve Beboerne op i et andet Niveau og fritage dem for det Stempel af Fattigdom, som Husene alene ved deres Udseende hæfter paa dem. Og ikke mindst Børnene burde man tænke paa i denne Forbindelse!

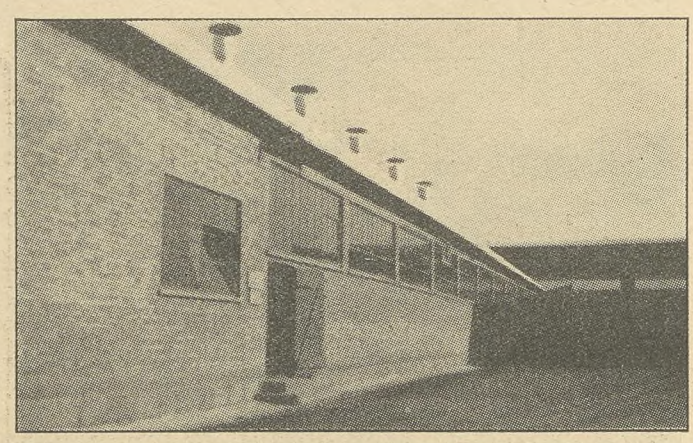
En herlig solbrunet Gut, der har slaaet sig ned i Kvasbunken.

Hvorfor er Husene i en saadan Tilstand?

Hvorfor man lader Husene ligge i en saa elendig Forfatning, er der ikke til at finde nogen Grund for. Den er i alt Fald ikke umiddelbart indlysende, men usandsynligt er det ikke, at man forsøger at klare sig med den kendte Undskyldning, at det er Beboerne, som selv er Skyld i, at de ser saa farlige ud, fordi de ødelægger alting, og at de ikke er værd at gøre noget for o. s. v., o. s. v. Og Børnene bliver vel heller ikke sparet. Man kender jo sikkert ingen Børn, der er værre til at ødelægge end netop dem . . .

Det er jo en Skrøne, som man altid plejer at klare sig med i en snæver Vending, men den holder ikke Stik her simpelthen af den Grund, at intet som helst tyder paa, at der nogensinde er gjort noget virkeligt for at fikse disse Huse op. Maaske har man Eksempler paa, at Beboerne har været slemme til at ødelægge, men man kan nu engang ikke skære alle over een Kam, og med Hensyn til Børnene, ja, saa er det jo saadan, at Børn kan være tankeløse, men værre end andre er Landarbejdernes Børn ikke. Vel er de meget overladt til sig selv, fordi baade Mand og Kone maa paa Arbejde, men deres Ødelæggelsestrang er sikkert ikke større af den Grund.

Med Hensyn til Huslejen, ja, saa er den egentlig det eneste, der ikke er noget i Vejen med. Den er nemlig een Krone om Dagen, saa der skulde jo nok kunne blive Raad til af dette Beløb at ofre lidt paa Husenes Udseende.

Et Hjørne af den moderne Kostald, der hører til Forsøgsgaardene. Læg Mærke til de store Vinduer, som skaffer Sol og Lys i Stalden og Ventilerne, der sørger for frisk Luft.

I Mangel af bedre Havelse er Vandbaljen taget i Brug som Legeplads.

Det havde været rart ...

Det havde været rart, om vi paa denne Plads, som en Fortsættelse af Artiklerne om Statens Forsøgsgaarde, kunde have skrevet om mønstergyldige Landarbejderhuse i Stedet for at kritisere. Det havde været rart, om Staten, som gaar foran paa Forsøgsvæsenets Omraade, ogsaa var gaaet foran, naar det gælder Landarbejdernes Boligforhold, saaledes at vi kunde have fremhævet Landarbejderhusene ved Statens Forsøgsgaarde som Eksempel for andre i Stedet for at vi nu er tvunget til det modsatte.

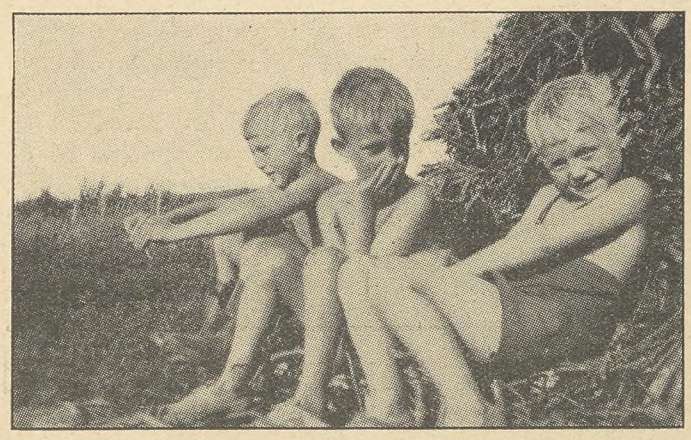
Forhaabentlig rettes der dog paa Forholdet inden længe.

Til Forsøgsgaardene hører Danmarks dyreste og mest moderne Kostald. Den er bygget saadan, at den i alle Enkeltheder nøje opfylder de Krav om Hygiejne, der stilles paa dette Omraade. Overalt paa Gaardene skinner det af Renlighed af Hensyn til Dyrene og de Forsøg man foretager, men Landarbejdernes Boliger tænker man ikke paa. Det er et Misforhold, et skærende Misforhold, som bør rettes snarest.

Man bør ikke alene tænke paa Dyrenes Velbefindende, man bør ogsaa tænke paa Menneskenes og drage Omsorg for, at de Landarbejdere, der udfører strengt — og mindre godt lønnet Arbejde — paa Statens Forsøgsgaarde, faar de bedst mulige Boligforhold. Her er en Opgave at løse, en Opgave som vil tjene dem til megen Ære, der gaar i Gang med den, og naar til det Resultat, at Landarbejderhusene paa naturlig Maade kan falde ind i Rammen om Forsøgsvirksomheden og saaledes, at man med lige saa stor Stolthed som man nu foreviser denne Forsøgsvirksomheds forskellige Afdelinger for Fremmede, kan forevise de Boliger, der bydes Medhjælperne, som værende mønstergyldige, og som helt igennem svarende til de Krav, der stilles paa Boligspørgsmaalets Omraade.

Som det er nu, maa der omhyggeligt sørges for, at Fremmede ikke kommer i Nærheden. Det kan man nemlig ikke være bekendt!

I. A. Ørsted.

Kærnesunde, solbrunede Landarbejderbørn, der burde vokse op i smukkere Omgivelser.

SANGEN —

Danmarks Sang i Kornet suser,
den med Blæst og Bølge bruser
gennem Siv og Straa.
Danmarks Sang mod Lyset klinger
løftet op paa Lærkevinger
under Himlens Blaa.

Danmarks Sang i Bønnen bæver,
den med Spurv og Svale svæver
over Rosen-Hegn.
Hver Dag, Danmarks Folk har levet,
i dets Flag stod Sangen skrevet
som et Fredens Tegn.

Danmarks Sang har Skorstenspiber
skrevet med de sorte Striber
over Taarn og Tag,
og fra Skibets Skrue klang den,
og Fabrikens Svinghjul sang den
i hvert Stempelslag.

Danmarks Sang i daglig Tale
og i festligt Digt kan male,
hvad vi vil og véd,
og i Splittelsen og Skammen
var det den, der sang os sammen
til en Enighed!

Alt for aabent ligger Landet,
men det v i l slet ikke andet!
Uden Vaabenklang,
stundom haanet, stundom hærget
var og er det altid værget
af den danske Sang!

AAGE HERMANN

Sagkundskab eller -?

Ingen opmærksom Avislæser kan have undgaaet at bemærke de Angreb, som i den seneste Tid er fremsat mod Arbejdernes faglige Organisationer, dertil er de efterhaanden blevet for hyppige. Det er snart fast dagligt Stof saavel i den kapitalistiske Storborgerpresse som i den storagrariske Landbopresse. Det er ganske tydeligt, at man i visse Kredse anser den Situation, der efter den 9. April er opstaaet i vort Land, for gunstig til at rette et dræbende Slag mod Fagforeningerne og Arbejderklassens Indflydelse i det hele taget. Disse Angreb fremkommer ofte i Form af Interview med Folk, som indtager en ledende Stilling indenfor Erhvervslivet. Metoden er ikke ueffen, de Herrer Bladledere ved jo meget godt, at det bider bedre, der kommer fra Folk, som ikke ligefrem selv er professionelle Propagandister, end det, de reaktionære Blades Penneførere selv præsterer, og saa har det jo desuden den Fordel, at det kan anføres som Udtryk for den højeste Sagkundskab, hvad da ogsaa prompte bliver gjort. For disse Overklasseaviser er enhver, der er Leder eller blot med i Ledelsen af en større Bedrift særlig sagkyndig ikke blot indenfor det faglige Omraade, hvor han har sin Uddannelse, men ogsaa naar det drejer sig om politiske og sociale Spørgsmaal. Er den paagældende bare tilstrækkelig reaktionær og arbejderfjendtlig, er han ogsaa sikker paa at kunne blive præsenteret som en særdeles indsigtsfuld og fremragende Kender af, hvad der baader Land og Rige bedst, og der er nok, som heller end gerne vil agere og lade sig stille op, eller om nødvendigt, selv stille sig op som Samfundsreformator, der føler sig kaldet til at være Danmarks Redningsmænd i Nødens Stund. Ja! der er formelig Trængsel af saadanne initiativrige og behjertede Herrer, undertiden ogsaa Damer, i den paagældende Presse. —

Dersom nu disse opreklamerede Eksperter var saa indsigtsfulde og sagkyndige, som de bliver udgivet for og aabenbart ogsaa anser sig selv for at være. Ja, saa maatte det vel vise sig, naar de henvender sig til Offentligheden og optræder som Vejledere, hvad enten dette nu er af egen Drift, eller det sker paa Opfordring fra anden Side, man maatte være berettiget til at vente, at de anviste Veje, som kunde føre fremad, det har man Lov til at kræve af Vejledere. Men noget saadant vil man forgæves efterspore i de Udtalelser og Artikler, som de hidtil er fremkommet med, de er gennemgaaende af den Beskaffenhed, at Ophavsmændene klassificerer sig selv sammen med de øvrige politiske Kandestøbere og nationaløkonomiske Gaardmissionærer, der i de senere Aar er dukket op med det aabenbare Formaal at fiske i rørt Vande. Hvad mener man f. Eks. om følgende Mundfuld:

> »Det er Arbejdernes Ledere, der misbruger deres Magt. Det er det samme Misbrug, som vi tidligere har oplevet. Først var det Adelen, der misbrugte sin Magt, saa var det Arbejdsgiverne, og nu er det Arbejdernes Organisationer, der misbruger deres Magt.
>
> I totalitære Stater har man tidligere indset dette end i de demokratiske Stater. Vi opererer stadig med et Begreb, der hedder »Menneskerettigheder« — undskyld, at jeg siger det, men det er et forfærdeligt Ord! — Denne Menneskerettighed er nu praktiseret som Retten til Understøttelse — uden Arbejde. Vi maa imidlertid revidere vore Begreber, vi fødes ikke længere med Rettigheder, men med Pligter. Det hedder nu Pligten til Arbejde.«

Dette er taget fra et Interview, Berlingske Tidende har haft med en Fabrikant. — Og hvad siger man til følgende Udgydelse, der forekommer i en Artikel, skrevet i Dagbladet »Børsen« af en meget fremragende Industrileder:

> »— Der er ingen Mening i, at Folk, som ikke kan klare sig selv, skal være medbestemmende om Landets Ledelse. Naar man er gammel eller hjælpeløs, har man selvfølgelig Krav paa Samfundets Hjælp, men man maa give Afkald paa at have Indflydelse paa Forhold, som man savner Forudsætninger for at bedømme — ligesom man dog ikke i gamle Dage vilde have sat Aftægtsfolk til at bestemme, hvordan Gaardene skulde drives ....
>
> Ogsaa de helt unge og uerfarne Menneskers Valgret er meningsløs. I alle Livets Forhold er det jo ikke de unge og umyndige, som bestemmer, heller ikke i et fornuftigt Arbejderhjem, derfor er det ikke saa underligt, at naar man indfører et saadant Princip i Samfundshusholdningen, saa skal det føre til uholdbare Samfundstilstande ....«

Vi ældre genkender de Argumenter, her føres frem, de er blevet brugt overfor Arbejderne fra den første Dag, da de gennem deres faglige og politiske Organisationer rejste Kravet om Medbestemmelsesret med Hensyn til Løn og Arbejdsvilkaar og politisk Ligestilling med andre Samfundsklasser. Vi har været præsenteret for dem, hver Gang Spørgsmaalet om at skabe bedre Forhold for de fattigste stod paa Dagsordenen. —

De her gengivne Udtalelser er taget i Flæng ud af den Bunke lignende Publikationer, Kapitalistpressen har bragt til Torvs i den senere Tid. Med Sagkundskab har de intet at gøre, og med Samfundskundskab endnu mindre, og der vilde for saa vidt ikke være nogen Grund til at beskæftige sig hermed, dersom det ikke var fordi, at de repræsenterer en Tendens indenfor visse Overklassekredse, som ganske vist altid har været tilstede, men som for Tiden træder stærkere frem end sædvanligt, fordi Forholdene i vort Land for Tiden er unormale. Men en Tendens, som er farlig netop paa Baggrund af disse Forhold, og som Arbejderne for deres vedkommende maa være paa Vagt overfor.

Det danske Folk kaldes i denne Tid til Samling for at bevare vort Lands Selvstændighed og alt, hvad der har Værdi for os, som et frit dansk Folk. — Det er i høj Grad betimeligt at spørge: Er det i Overensstemmelse med Tanken om national Samling og Fællesskab, at man fra visse Kredse arbejder paa at fratage en saa stor Del af Befolkningen, som Arbejderklassen nu en Gang er, de vigtigste og mest betydningsfulde af de Goder, der er sikret alle Landets Borgere i Grundloven, og saaledes bevidst søge at undergrave Landets lovlige Forfatning?

M—O.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Ærteplukning og Konservering

Børn og Kvinder travlt beskæftiget ved Ærteplukning.

Vi lever i en Tid, hvor Ernæringsproblemet er overordentligt aktuelt. Der er sikkert ikke et eneste Menneske, som vil være i Stand til at ignorere dette Spørgsmaal og dets store Betydning. Man plejer i daglig Tale at drage en Parallel mellem de saakaldte »gamle« Dage og vor Tid. Nogle hylder Datiden og den primitive Opfattelse af det ernæringsmæssige. Det gjaldt den Gang om at opnaa Mæthedsfølelsen uden kritisk Indstilling overfor de Fødemidler, der blev benyttet til Formaalet.

Ganske anderledes er Forholdet i den nyere Tid. Videnskaben er bleven populariseret i stor Udstrækning og er til en vis Grad bleven hver Mands Eje. Gennem talrige dokumenterede Forsøg er man naaet frem til et Resultat, som ikke kan afvises. Der gives sikkert ikke mange Husmødre af i Dag, som ikke i det daglige Problem vedrørende Husstandens Ernæring aabent eller skjult eksperimenterer eller beskæftiger sig med Vitaminspørgsmaalet. Enhver, der føler Tidens Pulsslag banke, kan simpelthen ikke tilsidesætte dette — ikke mindst for den opvoksende Slægts — overordentlig betydningsfulde Problem.

Vi kender alle af Erfaring, at Sommeren med dens Sol og lyse Tid har en velgørende Indflydelse paa Velbefindendet. Humøret staar højt baade hos Børn og Voksne med Trang til Foretagsomhed. Dette skyldes, at Solen ganske gratis forærer den menneskelige Organisme det uundværlige Vitamin i store Mængder, baade direkte og indirekte gennem Nydelsen af Grøntsager, der virker som Depot gennem Vokseperioden.

Vintertiden er derimod Reaktionstiden. Solens Aktion er betydelig mindre, og Kulden bevirker Nødvendigheden af tykkere Beklædning, som gør det vanskeligere for Huden og Solen at kontrahere. Resultatet bliver for mange Træthed og Uoplagthed.

Paa denne Kalamitet kan der bødes ved ogsaa om Vinteren i saa stor Udstrækning som muligt at nyde Grøntsager af forskellig Art i konserveret Stand, hvilket er bleven muliggjort gennem Videnskabens Paavisning af, at Konservering kan gøres paa en saadan Maade, at de i Grøntsagerne under Sommerperioden opsamlede Vitaminer bevares.

En af de største Artikler indenfor Konserveringen af Grøntsager er Ærterne. Vi kender alle — ihvertfald dem, der er saa heldige at være i Besiddelse af en Have — den Proces, der foregaar efter Saaærtens Anbringelse i Jorden, og følger med Glæde og Interesse den lange Stængels Klatring op ad Støtteriset. Den smukke Blomsterudfoldelse og endelig Bælgens og Ærternes Dannelse. Det er imidlertid kun en kort Periode vort Bord kan prydes og Ganen krydres af den grønne Ærts friske Smag.

Baade af Hensyn hertil og til Ærtens Betydning som Næringsmiddel er man efterhaanden kommen ind paa Konservering af Ærter i stor Stil. For at sikre Muligheden herfor maatte der naturligvis drages Omsorg for Dyrkning af Ærter i betydeligt Omfang. En saadan Dyrkning af Ærter har fundet Grundlag gennem Aftaler

Stænglerne befries for de grønne Bælge.

mellem Konserveringsfabrikanterne og interesserede Landmænd med dertil egnede Jorder. Hvert Foraar oprettes der Kontrakter mellem Fabrikanterne og en Række Landmænd væsentlig i Vestsjælland og paa hele Fyn; idet der ved Aftalerne drages Omsorg for, at Ærterne kan leveres til Fabrikerne successivt af Hensyn til Behandlingen. Da det ikke er alle Arter af Ærter, der egner sig til en Henkogning, faar Avlerne de nødvendige Saaærter udleveret af Fabrikanterne.

Det kunde være fristende i denne Forbindelse nærmere at omtale Ærtens Oprindelse, dens Historie og Forædling; men det skal vi afstaa fra og kun nævne, at den kendte Haveært menes at være af asiatisk eller europæisk Oprindelse, samt at den er paavist som tidligere eksisterende ved Undersøgelser af Stenalderpælebygninger baade i Schweiz og Forindien.

Ærterne lægges om Foraaret i god og kalkrig Muldjord. Der kræves ikke særlig store Gødningsmængder og navnlig ikke Kvælstofgødning, da Planten gennem sin lange Stængel intensivt udnytter Luftens Kvælstofindhold. Til Dyrkning paa lavtliggende Mose- og Kærjorder egner Ærten sig ikke, da Planterne i saa Tilfælde vokser uden at sætte Bælge. Til Konserveringsærter anvendes baade Krybærter, hvis Stængler er forholdsvis korte, og Ærter med høje Stængler, der til Støtte maa have enten Ris eller Traadvæv, som anbringes langs Ydersiden af Rækkerne hældende ind mod Rækkeparrets Midte. Indenfor Landbruget har man i den nyere Tid adskillige Midler til Forøgelse af Afgrødernes Foldudbytte i betydelig Grad, blandt andet ved Tilførsel af Kunstgødning i Forbindelse med Valg af de mest ydende Sorter indenfor de enkelte Dyrkningsobjekter. Dette synes imidlertid ikke at have væsentlig Indflydelse paa Ærternes Foldudbytte.

Ærteplanten er følsom for Tørke i Forsommeren og i Somre med ringe Nedbør, i Foraarsmaanederne Maj og Juni, saaledes som Tilfældet har været i Aar, bliver Ærteafgrøderne ringe. I Slutningen af Juli Maaned paabegyndes Ærteplukningen og fortsætter til omkring Midten af August Maaned. Paa Ærtemarkerne foregaar Arbejdet fra tidlig Morgen til sen Aften. Baade Mænd, Kvinder og Børn er travlt beskæftiget. De svulmende Bælge plukkes af Stænglerne og fyldes i Sække, som derefter transporteres til Fabrikerne. Ogsaa her arbejdes der under Højtryk. Paa Transportbaand føres Ærterne fra Maskine til Maskine, bælges og sorteres i forskellige Størrelser, saaledes som vi kender dem fra de kendte Emballeringer, i fine, mellemfine og grove Sortiments. De fine, der bestaar af de mindste og sprødeste Ærter, anses for de bedste. Efter Rensningsprocessen faar Ærterne et Forkog, bliver lagt i Daaser og overhældes med en Lage. Derefter lukkes Daaserne hermetisk og Ærterne koges under et bestemt Atmosfæretryk, hvorved eventuelle tilstedeværende Bakterier dræbes. Efter denne Behandling kan Ærterne, forudsat Emballagens rigtige Lukning, holde sig i Aarevis.

For det Arbejde, som Ærteplukkerne udfører, har vort Forbund tilvejebragt Overenskomster. Det er dog ikke hidtil lykkedes at opnaa en fuldtud tilfredsstillende Arbejdsløn; idet Avlerne har paastaaet og bevist ved de mellem dem og Fabrikanterne oprettede Kontrakter, at der opnaas en forholdsvis ringe Betaling for Avlen. Der er altsaa et Stykke Vej tilbage paa dette Omraade.

De fyldte Sække paa Vej til Konserveringsfabriken.

Det vilde netop i Aar være formaalstjenligt at tilvejebringe den mest mulige Ærtekonserves, men dette har dels paa Grund af Vækstbetingelserne og dels som Følge af Vanskeligheder ved Fremskaffelsen af den fornødne Emballage ladet en Del tilbage at ønske. Det forventes dog, at de frembragte Forsyninger vil dække vort eget Behov.

Overenskomster

23. Agitationskreds—Tørvefabrikant Karl Johansen og Tørvefabrikant H. Nielsen, Nr. Raunstrup. Overenskomst oprettet. Timeløn 118 Øre. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser. Overenskomsten gælder til en 1. Marts.

Søllerød—Søllerød Kommune vedr. Tørveskæring i Kratmose. Overenskomst oprettet. Timeløn 138 Øre + Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Desuden er fastsat en Række Akkordpriser.

37. Agitationskreds—A/S Jens Hansen, Fiskbæk, og Carsten Pedersen, Odense. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer daglig. Timeløn 118 Øre + Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Alm. Overtidstillæg. Der skal træffes Aftale om Akkordpriser, saasnart Forholdene gør det muligt. Overenskomsten kan opsiges til en 1. Marts.

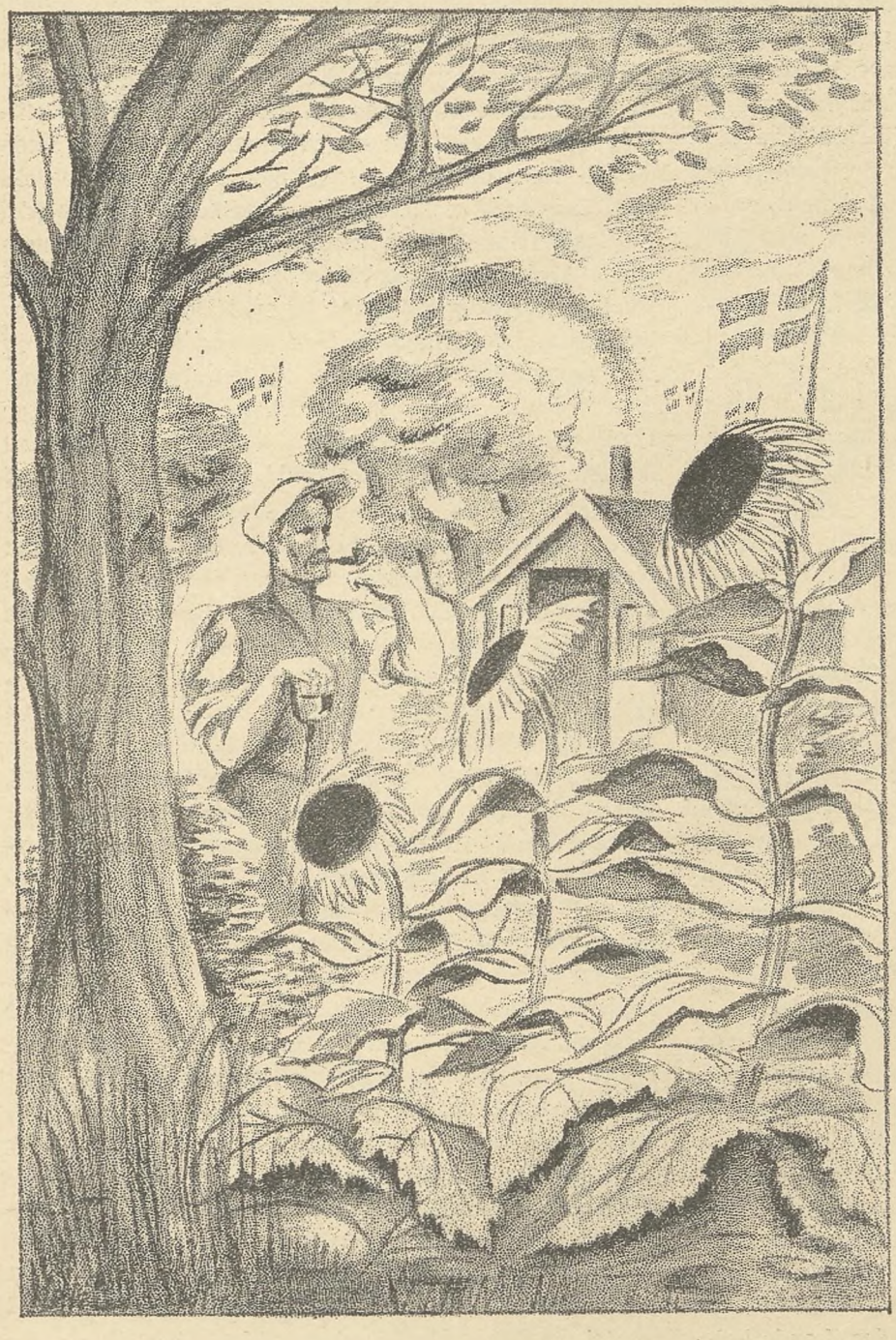
22. Agitationskreds—Kvissel Teglværk. Kredsen har fornyet Overenskomsten 1 Aar med Timelønnen forhøjet til 121 Øre. Haandstrygning og Rankning er forhøjet med 10 %, og endelig har Brænderne faaet Ugelønnen forhøjet med 8 Kroner.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 17 15.-9. 1940 45. Aarg.

Kolonihaven

Hver Sommeraften gik de her
og glemte Byrder og Besvær,
naar Far og Søn fik Piben tændt,
og hver Klump Jord blev endevendt.

Tilsammen har de slæbt og slidt
og sat et lille hvidt Stakit,
og selv om det blev nok saa sent,
fik de dog luget og holdt rent.

Var Haven tør af Solens Brand,
saa gik de langvejs efter Vand,
og Blomsten, som begærligt drak,
stod paa sin Rod og sagde: Tak.

Kartoflerne gav mange Fold,
Kartoflen er en nyttig Knold.
En Purløgs-Tot stod ogsaa godt,
saa der var baade Knold og Tot.

Thi Høsten kom og fyldte Maal
og Skæp: Kartofler, Løg og Kaal.
Med Velstand fra sin egen Jord
man dækker bedst til Fest sit Bord.

Det dufter over Hæk og Høj
af Kaffetaar og Tørverøg,
og herligt taler Høstens Tid
om Løn for vore Hænders Flid.

Aage Hermann.

Landbrugets Arbejdskraft

Et af de mest omtalte og diskuterede Spørgsmaal i vort lille Samfund, har gennem flere Aar været det fra Landbrugets Side rejste Spørgsmaal om manglende Arbejdskraft. Saa ofte og indtrængende er denne Sag bleven omtalt, at der langt ind i Byboernes Kreds — ogsaa blandt Arbejdere — har dannet sig den Opfattelse, at der burde gøres noget effektivt for Opfyldelsen af dette Krav. Ikke mindst har Landbrugernes Paastand om, at det var Loven om offentlig Forsorg og i Forbindelse hermed store Understøttelser i Byerne, der affolkede Landet, bidraget hertil. Konkurrencen om Arbejdet i Industrien indenfor Byomraaderne er i Forvejen stor mellem Byarbejderne. Resonnementet var derfor lige til. Landarbejderne — specielt de unge — burde søge Arbejde der, hvor de retteligt hørte hjemme, og der efter Sigende var Mangel paa Arbejdskraft.

Løsning af dette Spørgsmaal er imidlertid ikke saa ligetil som det øjensynligt opfattes. For det første maa selve den rejste Paastand om manglende Arbejdskraft, efter de foreliggende Oplysninger, modtages med det største Forbehold. Amtsarbejdsanvisningskontorerne har jo til enhver Tid kunnet dokumentere Tilstedeværelsen af disponibel Arbejdskraft og har været rede til at anvise saadan til Landbrugere som henvendte sig herom. Endvidere har det sidste Forsøg paa eventuelt ved Tvangsarbejdsanvisning at sikre Landbrugerne den manglende Arbejdskraft til Høstens Bjergning, gennem Udtalelser af fremtrædende Personer indenfor Landbruget, nærmest bekræftet den efterhaanden voksende Formodning om Kravets Overdrivelse.

For det andet maa der, uanset den Mulighed, at Landbruget paa visse Aarstider kan beskæftige flere Arbejdere end i Almindelighed, ydes de til Byerne indvandrede Landarbejdere fuld Rehabilitering for saa vidt angaar Beskyldningen, — hellere at ville oppebære Understøttelse i Byerne end udføre Arbejde paa Landet. Ganske andre Aarsager har været medvirkende til den dragende Virkning Byerne har haft paa baade unge og ældre Landarbejdere. Aarsager som alene maa søges i Landbrugernes manglende Forstaaelse af Landarbejdernes Krav om løn- og arbejdsmæssigt at blive stillet paa lige Fod med Byarbejderen.

Vort Land er kun lille. I bogstavelig Forstand kan vi kigge ind af hinandens Vinduer. Landarbejderne var derfor — trods de daarlige kulturelle Forhold paa Landet — ikke længe om at opdage de forbedrede Forhold som Byarbejderen efterhaanden opnaaede direkte følgende Organisationernes voksende Styrke og Indflydelse. Bedre Løn, Arbejdsforhold, Boliger og kulturel Højnelse vidnede om den Respekt Industriens og andre Arbejdsgivere efterhaanden viste Byarbejderens Krav.

Paa Landet var det fremdeles anderledes. Landarbejdernes Organisation havde her en næsten uløselig Opgave som Formidler af de yderste Interesser. Landbrugerne er i Almindelighed ikke som Enkeltpersoner Arbejdsgivere i større Omfang, men beskæftiger kun faa Arbejdere. Der var derfor ikke Grundlag for Overenskomster af vidtrækkende Betydning. Dette lod sig kun praktisere i Forbindelse med større Ejendomsbesiddere eller enkelte Landbrugersammenslutninger. Medvirkende til det utilfredsstillende Resultat var og er desuden Vanskeligheden ved at faa Landarbejderne organiseret i samme Omfang som Byarbejderne. Hvilket ogsaa er en Følge af de smaa Bedrifter; ligesom ogsaa de helt unge Karles mindre Forstaaelse for Organisationstanken og de anvendte Fæstemaalsregler i dette Forhold virker hindrende.

Havde Landbrugerne stillet sig forstaaende overfor de af Landarbejderne gennem deres Organisation stillede Krav og vist blot nogen Imødekommenhed, vilde derved være opstaaet netop den gensidige Respekt som skal til for at skabe et tilfredsstillende Samarbejde. En saadan Forstaaelse havde man imidlertid ikke, men fortsatte efter de gamle Linier. Landarbejderen fik ikke sin Løn væsentlig forbedret og med Hensyn til de Boliger gifte Landarbejdere faar overladt til Brug og som repræsenterer en vis Del af den aftalte Løn, viser den af Civilingeniør Elna Hoffmeyer nylig foretagne Undersøgelse af Boliger paa Landet, at der ikke er sket mindste Fremskridt. I hvert Fald er Forbedringerne af mikroskopisk Art.

Foruden de utaalelige Forhold under selve Arbejdet kommer desuden, at det for enhver, som er beskæftiget indenfor Landbruget, maa være naturligt at beskæftige sig med Muligheden for i Fremtiden at skabe en tilfredsstillende Eksistens. Resultatet af en saadan Overvejelse maa imidlertid, alt taget i Betragtning udfra de foreliggende Kendsgerninger, falde ud til Fordel for en Bortvandring fra Landbruget. Ikke fordi Arbejdet som saadant betragtet er ringere end anden Beskæftigelse. Ejheller fordi Landarbejderne mangler Interesse for eller Kendskab til Landbruget. De fleste Landarbejderbørn beskæftiges jo som Regel ved Landarbejdet allerede fra 6—7 Aars Alderen og erhverver derved en indgaaende Orientering om alt vedrørende dette Arbejdsfelt. Det viser sig da ogsaa, at Landbrugerne først og fremmest ønsker at benytte de yngste indenfor de voksne Landarbejderes Rækker, fordi disse efter Landbrugets Mekanisering yder en Indsats i Arbejdet, der ganske erstatter ældre Arbejdere. Da Lønnen for unge Arbejdere i Alderen fra 14—18 Aar ogsaa er mindre, bliver Anvendelsen af saadanne direkte i Landbrugernes Favør.

Vanskelighederne ved at bevare Interessen for Landbrugsarbejdet hos vor Tids Unge ligger først og fremmest i, at Selvetablering, der under de bestaaende Arbejds- og Lønningsforhold er den eneste Udvej for i

Landbruget at opnaa taalelige Vilkaar, praktisk talt er umuligt. Dette er ikke alene bemærket af Landarbejderne og deres Børn, men tillige ogsaa af de besiddende Landbrugeres Unge, der i mangfoldige Tilfælde ytrer Ulyst til Overtagelse af Fædrenegaardene og dermed Forpligtelse til Forrentning af de store Gældsstiftelser, som paahviler en meget stor Del af Landejendommene. Mange Gaardmandssønner har derfor valgt at søge ind til Byerne og fundet Beskæftigelse baade i kommunale Institutioner og ved Arbejde i Industrien.

Det kan derfor ikke med nogen som helst Ret bebrejdes Landarbejdernes Sønner og Døtre, at de søger til Byerne for at frigøre sig for det Aag, hvis Tryk de allerede mærkede i Barndommens Tid, medens de trælled paa Bondens Mark fremfor at leve et Barns normale sorgløse Liv. Af Forældrenes Livsskæbne har de endvidere lært, at dette Aags Tyngde ikke blev mindre, efterhaanden som Aarene gaar, men tværtimod tiltager i Vægt.

Den menneskelige Egoisme er stor paa alle Omraader, men det synes, selv efter den mest objektive Bedømmelse, som Landbrugernes Indstilling paa dette Omraade overstiger alle Muligheder og forlængst har passeret Maksimum. Utvivlsomt har Ønsket om Tilvejebringelsen af en passende Reservearme af arbejdsløse Landarbejdere, som en praktisk Modvægt over for stigende Lønkrav, været større end Ønsket om at tilvejebringe taalelige Arbejdsforhold i Tilslutning til Landbruget.

Billig Arbejdskraft har altid staaet som det mest eftertragtelsesværdige for Landbrugerne. Derpaa tyder blandt andet den første Lov om Udstykning af Jord til Landarbejderne, der blev til omkring 1899, efter hvilken der kun kunde opnaas et Jordtilliggende af mellem 3½—5 Td. Land Middeljord. Og selv om den Art Lovgivning i de efterfølgende Aar blev noget forbedret, viste det sig i de fleste Tilfælde umuligt for Landarbejderne at klare Dagen og Vejen paa denne Maade. Det blev til Dagarbejde hos Bønderne, de større Gaarde, eller paa Amtets og Sognets Veje, og Natarbejde paa egen Bedrift. En glædesløs Tilværelse, der skabte et Proletariat, som hverken Landarbejderne selv eller Samfundet kunne være tjent med. Resultatet blev baade aandelig og materiel Fattigdom. I de senere Ændringer af Husmandslovgivningen er der ganske vist sket Ændringer til det bedre, men der er langt tilbage, før en ideel Løsning af dette Spørgsmaal er naaet.

Det havde været en let Sag for Landbrugerne med den Indflydelse, Standen har haft i politisk Henseende, at skabe betryggende Udviklingsmuligheder og Forhold for den opvoksende Ungdom paa Landet. Der er Jord nok her i Landet og selv om en Del Gaarde ved Udstykning fik et mindre Jordtilliggende, vilde en mere intensiv Dyrkning og Udnyttelse hurtigt opveje den øjeblikkelige Indskrænkning. I Kontinuitet med en fornuftig tilvejebragt Udstykning, der aabnede Adgang for Landarbejderne til en formaalstjenlig Selvetablering, skulde Landbrugerne endvidere have vist Forstaaelse for Tidens Krav og tilvejebragt en fornuftig Ændring i Forholdet mellem Husbond og Medhjælper. Det skulde her, hvor de to kontraherende Parter mødes i det daglige Arbejde, ikke være nødvendigt ved Lov at sikre den ene Part Ret til et ordentlig Opholdssted og derefter konstatere, at Lovens mindste Krav i saa Henseende saboteres i saa omfattende Grad, at kun Mindsteparten af Landbrugerne har følt sig forpligtet til at opfylde Bestemmelserne. Den, der udfører det groveste og sværeste Arbejde i en Virksomhed, der betegnes som Landets bærende Erhverv, maa til hver Tid have Krav paa en Behandling, der ikke giver Anledning til Mindreværdskomplekser.

Havde Landbrugerne i rette Tid bemærket den fremadhigende Trang, der — mirabile dictu — trods alt lever i den opvoksende Slægt paa Landet og rettet sig derefter, vilde intet Spørgsmaal om Flugten fra Land til By være skabt og intet Problem om manglende Arbejdskraft til Landbruget bestaaet.

R—dt.

Esbjerg

ARBEJDERHØJSKOLE

flytter til Bramminge

Den 12. April blev Esbjerg Arbejderhøjskoles store smukke Bygning ved Strandskoven taget i Brug til andet Formaal, og Sommerskolen maatte skyndsomst lægges andre Steder hen. Afdelingen for Ungdomsledere kom til Roskilde Højskole, medens Sommerskolen for unge Piger med en Del af Lærerstaben fik en Bygning stillet til Raadighed paa Askov Højskole.

For ikke at standse et yderst vigtigt Ungdomsarbejde har Højskolen nu lejet den gamle Herregaard »Bramminge Hovedgaard« 2½ km fra Bramminge St. og 20 Min. Jernbanerejse fra Esbjerg. Der vil Vinterskolen blive afholdt. Den gamle Gaard er velholdt og velegnet til Formaalet. I underste Etage kommer Eleverne til at sove under solide, aarhundredgamle Hvælvinger, der vil tale deres tavse Sprog til Eleverne om forrige Tiders Levesæt, og saaledes paa en meget haandgribelig Maade supplere Historieundervisningen. Stuerne ovenpaa, der skal bruges til Undervisningslokaler og Opholdsstuer, er store og næsten fornemme, og som de fleste gamle Herregaarde har denne ogsaa en lille Klynge historiske Personer knyttet til sin Fortid. Kendt og sagnomspunden er især Kai Lykke, en af det 17. Aarhundredes mest lebendige Adelsmænd, som slog sig ned paa Gaarden, da han efter mange Aars tvungen Udlændighed i 1685 kom tilbage til Danmark.

Pladsforholdene er ikke saa store som i Esbjerg. Til Gengæld kan Elever, der virkelig vil fordybe sig i Skolearbejdet, sikkert ikke finde et mere fredeligt og velegnet Sted til deres Studium. I en Samtale med For-

stander Poul Hansen understreger han derfor ogsaa, at Højskolen vil søge at finde en udvalgt og lærelysten Elevflok, som har de bedst mulige Betingelser for at udnytte de særlige Forhold.

Vi forstaar endvidere paa Forstanderen, at der vil blive holdt Foredrag over Hovedlinierne i vor Kultur, men at Hovedvægten vil blive lagt paa Studiekredsene, hvor Lærere og Elever kan samarbejde mere intimt. Desuden undervises der i skriftlig og mundtlig Dansk, fremmede Sprog, Regning, Bogføring, Sang etc.

To forskellige Understøttelser kan søges til Betaling af selve Skolepengene. For det første den almindelige Amtsunderstøttelse, der maa søges snarest muligt og senest 1. Oktober, men som ikke dækker Skolepengene fuldt ud og derfor forudsætter, at Eleven paa en eller anden Maade kan skaffe nogle Midler selv. For det andet er der Arbejdsløshedsfondens Understøttelser, der kan søges af alle unge Mennesker, der har været arbejdsløse i en Uge eller der over. Denne Understøttelse svarer til Skolepengene i Størrelse og søges gennem Arbejdsløshedskasser og offentlige Arbejdsanvisningskontorer lige efter 1. Oktober.

Nærmere Oplysninger om Undervisning, Betaling og Understøttelser kan faas ved at skrive til Forstander Poul Hansen, Esbjerg.

Tiden er ikke til Lediggang, og mange Kræfter sættes i Øjeblikket ind for at forhindre, at nogen ung Mand, der selv vil noget andet, kommer til at tilbringe en ørkesløs Vinter. For den unge Mand med gode Evner og Lære- og Virkelyst er Højskolen ikke alene en Udvej, den er en Forpligtelse baade mod Landet og mod ham selv. Der er Brug for Arbejdsdygtighed og Kunnen og en fast fundamenteret Kærlighed til alle danske Værdier. For den rigtige unge Mand kommer et Højskoleophold altid til at betyde noget afgørende, nye Evners og større Maals Gennembrud. Faa derfor Indmeldelsen i Orden i god Tid. Skolen begynder den 3. November.

DET DAGLIGE BRØD

Blandt alle de Ulykker og andre Fortrædeligheder, der som Følge af Krigen har ramt det danske Samfund og den danske Befolkning ganske uforskyldt, er nu ogsaa ikke alene Rationering af vigtige Brødsorter, men tillige en særdeles kraftig Prisstigning, som vil virke meget føleligt i enhver Husholdning.

Den direkte Anledning til Prisforhøjelsen paa dette højst nødvendige Næringsmiddel er den i Rigsdagen tidligere vedtagne Kornlov, der paalægger Landbrugerne Afleveringspligt omfattende forskellige Kornsorter, som er anvendelige til Brødfabrikation og andre livsvigtige Næringsmidler, i hvilken Forbindelse der ligeledes er fastsat stærkt forhøjede Priser til Kornavlerne. Samtidigt med Fastsættelse af de derefter passende Brødpriser er der endvidere taget Hensyn til Møllere og Bagere, som hver for sig faar en mindre Del af Forhøjelsen.

Af alle de ekstraordinære Foranstaltninger Befolkningen hidtil har været præsenteret for, kan det uden Overdrivelse paastaas, at den sidste vedrørende Brødfordyrelsen har vakt den største Opsigt. Her er nemlig et Omraade, hvor det er vanskeligt selv for den mest paapasselige at opnaa Besparelser, der blot nogenlunde skaber Mulighed for Imødegaaelse af stigende Udgifter. Brød spises der som bekendt ikke til Overflødighed af under almindelige Forhold.

Utilfredsheden er i dette Forhold ikke alene til Stede i den almindelige Befolkning, men kom ligeledes kraftigt til Orde under Spørgsmaalets Behandling i Rigsdagen, hvor adskillige Repræsentanter endog i stærke Ord tog Afstand fra den foreslaaede Brødfordyrelse. Naturligvis var der ogsaa nogle tilfredse Rigsdagsmænd, bl. a. en af Landmændenes Repræsentanter, der forunderligt nok have Mod til at fremsætte Paastand om, at Befolkningen altid havde betalt smaa Priser for Landbrugernes Produkter. En saadan Paastands Betydning som Argument bliver dog ikke stærkt iøjnefaldende, naar Kendsgerningernes aabenbare Bevis peger i modsat Retning. Samme Repræsentant havde endvidere Dristighed til yderligere Paastand om, at den stedfundne Brødfordyrelse, der kun andrager 12 Kroner aarligt pr. Individ, ikke afgav Grundlag for Krav fra Arbejdernes Side om Lønforhøjelse.

Denne Udtalelse viser imidlertid, at den paagældende Landbrugerrepræsentant ikke har større Evne til Bedømmelse af det foreliggende end hin Mand, der læssede Brænde paa Vognen efter Opfattelsen: Kan Hesten trække det Stykke Brænde kan den ogsaa trække dette. Vi kender alle Resultatet. Hesten blev overlæsset. Men vi forstaar endvidere, at den fremsatte Udtalelse tilsigtede Fjernelsen af Grundlaget for det under Kornlovens Behandling givne Ministertilsagn om et Dyrtidsreguleringstillæg til Arbejderne paa Grundlag af Brødprisernes Stigning, som ganske forrykker det tidligere tilvejebragte Basis for Ændring af den mellem Arbejdsgivere og Arbejdere frivilligt tilvejebragte Aftale om Lønningernes automatiske Regulering som Følge af Prisniveauets periodevise Stigning.

Forudsætningen for Tilslutning fra Arbejdernes Side til dette Statsindgreb i den organisationsmæssige Frihed var det Løfte, som blev givet i samme Forbindelse om, at Prisstigninger skulde hindres. Ikke desto mindre har det vist sig, at Udviklingen paa forskellige Omraader har medført øgede Vanskeligheder, der har

bidraget til at gøre Arbejdernes Leveniveau ringere. Derfor kan meget vel den nu stedfundne Brødfordyrelse for mange vanskeligt stillede — og dette gælder ikke mindst børnerige Familier — betyde, at selv den bedst opbyggede Økonomi bryder sammen. Det maa stadigt ikke glemmes, at der findes adskillige tusinde Arbejdere i dette Land, der endnu overhovedet ikke har modtaget Dyrtidstillæg under nogen Form. Dette gælder blandt andet det nu stærkt favoriserede Landbrugs Arbejdere.

Der faldt ogsaa i Rigsdagen en Bemærkning om, at der ikke var Anledning til Hysteri i Forbindelse med Brødprisernes Stigning, hvilket skete under Henvisning til det føromtalte Beløb pr. Individ. Om Hysteri er den rette Betegnelse for den tilkendegivne Reaktion mod Brødfordyrelsen kan der diskuteres. Rigtigere vilde det sikkert være at benytte Ordet Ængstelse. Det kan nemlig ikke længere skjules, at der i Befolkningen næres en voksende Følelse af Ængstelse efterhaanden som stadig mere og mere indgribende Restriktioner fra Statens Side forringer den enkeltes Mulighed for at opfylde privat indgaaede Forpligtelser. Vel er et Beløb paa 12 Kr. aarligt ikke af Betydning for en Husholdning paa 2—3 Personer, men er Familien paa 6—8 Personer, bliver den samlede Brødudgift straks et anseligt Beløb, der maa regnes med i et Budget, som i Forvejen er anstrengt til det yderste. Det maa vel huskes, at Brødfordyrelsen ikke er den eneste Byrde, som er bleven Befolkningen paalagt. Tværtimod har alle det friskeste Indtryk af de økonomiske Følger, som staar i Forbindelse med øgede Skatter, Arbejdsfordeling, Brændselspriser og meget andet af samme Karakter, der er den nulevende Menneskeheds ægyptiske Plager.

Ingen behøver at skjule den naturlige Ængstelse, som Forhøjelsen af Brødpriserne har medført. Og det vil ikke kunne betegnes som ubeskedent, at Arbejderne bringer Ministerens tidligere Udtalelser, om Muligheden for en Udligning af Brødfordyrelsen gennem et Løntillæg, i Erindring. En saadan Udgang af Sagen vil være ganske naturlig ikke mindst paa Baggrund af den Favør, som Staten har ydet Landmændene gennem Kornprisens Forhøjelse, der er af saa formidabel Karakter, at end ikke Landbrugerne har fundet sig foranlediget til at protestere, hvad der i Betragtning af deres ellers højlydte Utilfredshed med alt, fortjener at bemærkes som en iøjnefaldende Begivenhed.

R—dt.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Sygehjælp til Arbejdere i Statsskove og Klitplantagerne

Under Forhandlingerne om den med Klitinspektoratet sidst afsluttede Overenskomst, blev der fra Forbundets Side stillet Krav om, at der blev ydet Arbejdere, som kom til Skade ved Arbejdet i Klitplantagerne, Sygehjælp i samme Forhold, som er sikret Arbejderne i Statsskove.

Klitinspektoratet henviste angaaende dette Spørgsmaal til Landbrugsministeriet, med hvilket der senere er blevet forhandlet. Herunder blev der fra Forbundets Side, under Henvisning til det stillede Krav, foreslaaet, at den hidtil ydede Understøttelse i et Tilfælde, som det omskrevne forhøjedes til samme Beløb som efter Ulykkesforsikringsloven ydes efter Forløbet af 13 Ugers Arbejdsudygtighed. Hidtil har de tilskadekomne Arbejdere i Statsskovbruget modtaget Understøttelse for de første 13 Uger saaledes: de løse Arbejdere 2½ og de faste Arbejdere 3 Kroner pr. Dag.

Forhandlingerne med Landbrugsministeriet resulterede i, at der udsendtes et ministerielt Cirkulære omhandlende Understøttelse, Sygehjælp og Ulykkesforsikring. Heraf skal vi citere følgende:

»I Tilfælde af Sygdom, der skyldes Tilskadekomst ved Arbejde i Skoven, kan der efter Ansøgning i indtil 13 Uger efter Tilskadekomsten ydes Skovløbere, Tilsynsmænd og Skov-Arbejdere et Beløb, der ikke kan overstige 3,75 Kr. om Dagen og med et Tillæg af Dagpenge fra Sygekassen ikke kan overstige 4,75 Kr. pr. Dag.

I Tilfælde af, at vedkommende normalt ikke har fuld Arbejdsevne, ydes Sygehjælpen reduceret i Forhold til Arbejdsevnens Nedsættelse.

Udgift til af Læge ordineret Medicin, som ikke maatte blive betalt af Sygekasse, resp. Sygeforsikring, vil kunne refunderes med indtil Halvdelen efter dokumenteret Ansøgning.

Samtlige de ifølge ovenstaaende ydede Former for Sygehjælp kan for den enkelte Skovløber eller Arbejder normalt ikke ydes med mere end tilsammen 400 Kr. indenfor et Finansaar.«

Samtidigt har Ministeriet meddelt, at Cirkulærets Bestemmelser om Sygehjælp ogsaa vil være anvendelige paa de under Klitvæsenet beskæftigede Arbejdere.

Af den citerede Del af Cirkulæret fremgaar det, at tilskadekomne Arbejdere fremtidigt kan understøttes med samme Beløb som Skovløbere og Tilsynsmænd, og at Beløbet, der kan ydes, er forhøjet til 3,75 Kr. pr. Dag.

Samtlige Afdelinger, der har Medlemmer beskæftiget i Statsskovene og Klitplantagerne, er gennem Cirkulære fra Hovedkontoret underrettet om de stedfundne Ændringer og interesserede Medlemmer kan faa alle ønskede Oplysninger ved Henvendelse til Afdelingsledelserne.

HØRDYRKNINGEN I DANMARK

I de sidste tre-fire Aar har man nu og da hørt, at det skulde være muligt at dyrke Hør i Danmark, og at der var Kræfter i Bevægelse for at gøre Dyrkningen saa rentabel, at det faktisk kunde siges, Landbruget her stod overfor en ny, lovende Produktionsgren. Den store Offentlighed har dog vist modtaget Meddelelserne om disse Hørprojekter paa samme Maade som Meddelelserne om, at det virkeligt var muligt at lave Tøj af Kvas og Valle og Strømper af Halm. Man slog Valle-Tøjet og Halmstrømperne i Hartkorn med Hørret og tænkte i sit stille Sind, at nu var Tiden vel nok ved at gaa over Gevind med forrykte og inderlig overflødige Opfindelser.

I denne Sommer er vi imidlertid blevet præsenteret — bl. a. paa Købestævnet i Fredericia — elegant Tøj af Træ, og en vittig Skræder har allerede skrevet et Digt, hvor han i Aanden ser sig siddende paa sit Arbejdsbord med Sav og Søm og Hammer i Færd med at sy et Par Bukser. Halmstrømpen, som vore Damer lo saa hjerteligt af, er en Realitet, og den er klædelig og slidstærk, men kan bare ikke rigtig lide helt varmt Vand.

Og som man til en Begyndelse trak paa Skuldrene af Hørfantasierne og tilskrev dem nogle enkelte Landmænd og forstyrrede Stuelærdes Middelalderpip, kom man ogsaa her ud for den Overraskelse, at Hørdyrkning var blevet en Realitet. For blot tre Uger siden kunde Dansk Arbejdsmands Forbund saaledes meddele, at der for første Gang i Forbundets Historie var sluttet Overenskomst med de sjællandske Hørdyrkere om »Ruskning« af Hør. Denne Overenskomst er faktisk en Stadfæstelse af, at Hørdyrkningen billedlig talt er traadt ud af sit Svøb og er indgaaet i det normale Produktionsliv. Og man maa vist vente, at denne Produktionsgren, ikke mindst som Tiderne for Landbruget saa afgørende har ændret sig, maaske vil faa en Udvikling, der afspejler sig i Stormskridt.

Medens der for fire Aar siden faktisk ikke dyrkedes Hør i Danmark, er der nu et Par Hundrede Dyrkere med et Areal paa opimod 1000 Hektar, og der har i denne Høst været 500 Personer beskæftiget ved »Ruskning«.

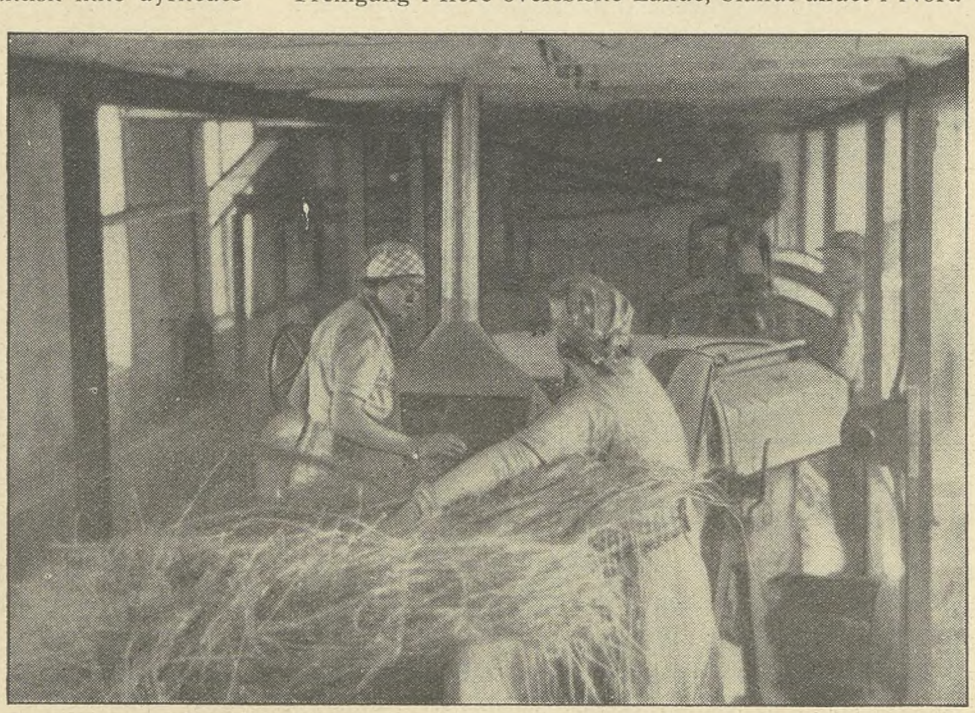
Men lad os nu lige se lidt paa Hørdyrkningens Historie ude og hjemme og saa aflægge et Besøg hos en Dyrker, hos »Ruskerne«, og paa et moderne dansk Hørskætteri, hvor Hørren faar den sidste Tilberedning og Behandling, før den gaar til Spinderierne.

Hørdyrkningen var jo ret kendt i vore Bedsteforældres og Oldeforældres Tid, og vi ved, at den jyske Digterpræst Steen Steensen Blicher paa forskellig Maade slog til Lyd for Sagen og fandt, at den kunde blive til meget stor Nytte for hele vort Folk. Ved en Optælling, foretaget 1860, var der ca. 4000 Hektar Hør i Danmark, men efterhaanden som de nye udenlandske Spindestoffer af forskellige Grunde vandt frem paa Markedet, og det danske Landbrug gik over til Fedevareproduktionen, svandt Interessen for det i Virkeligheden gode danske Hør mere og mere og ebbede ud efter Aarhundredskiftet, saa Dyrkningsarealet efter Verdenskrigen ikke oversteg 50 Hektar.

Statskonsulent K. Hansen skrev i en Artikel i Begyndelsen af Tyverne, at skulde Høravlen i Danmark genoplives, hvilket der efter hans Mening næppe var naturlige Hindringer for, maatte Vejen rimeligvis gaa igennem Andels- eller Fællesforetagender, saa at Avlen kunde ledes efter faste Regler, og de mange smaa Produktioner samles og tilberedes ensartet. Og heri saa Statskonsulenten rigtigt.

Mens Høravlen gik stærkt tilbage i Danmark, var den i stor Udvikling i det øvrige Europa, Rusland, Nordamerika, Brasilien og Australien. Før Verdenskrigen udgjorde det efter Statskonsulent Hansens Opgivelse dyrkede Hørareal i Europa og Rusland ca. 2 Millioner Hektar, deraf de tre Fjerdedele alene i Rusland. Den samlede Produktion af europæisk Skættehør ansloges i samme Tidsrum til en halv Million Tons, heraf var Rusland præsenteret med 300.000 Tons, Østrig-Ungarn 50.000, Tyskland 45.000, Belgien 25.000, Frankrig, Storbritannien, Irland og Italien hver med 20.000 Tons og Rumænien med 15.000.

I Tiden efter Krigen syntes Hørproduktionen i Europa imidlertid at være i almindelig Tilbagegang, hvilket fremgik af en Artikel, som Professor K. Meyer skrev om Sagen i 1922. Han paaviste her, at de bedste Sorter — irlandske, belgiske, hollandske og bøhmiske paa det nærmeste blev brugt paa Produktionsstederne, ligesom de østpreussiske Provinser og Italien kun udførte ringe Mængder. Medens Dyrkningen af Hør, skrev Professoren bl. a., i Europa stadig gaar tilbage, er den i stærk Fremgang i flere oversøiske Lande, blandt andet i Nord-

Hørskætteriet i Skævinge, hvor man nu er gaaet i Gang med at modtage og skætte Aarets Høst af Hør.

amerika, særlig i Ohio, Brasilien, Australien og i Afrika, hvor Ægypten i mange Aar har kunnet udvide Dyrkningen navnlig i Algerie.

— — —

I denne Sommer har et Par Hundrede danske Landmænd altsaa vovet Forsøget med en Genoplivelse af Hørdyrkningen, og den smukke, blaablomstrede Hør har givet de sjællandske, fynske og bornholmske Marker et nyt Farvepræg. I April blev Hørfrøene lagt i Jorden med Radsaaer, ca. 150 Kilo pr. Hektar, og Sommeren igennem er Planteraderne blevet luget. De mest generende Ukrudtsplanter er den saakaldte Hørsilke, Dodder og Rajgræs. Omkring Midten af August var Hørren moden til »Ruskning«, og Tørring og Bundtning var forbi, saa Skætningen kunde begynde i Begyndelsen af September.

En af de sidste Aars ivrigste Forkæmpere for Hørdyrkningen herhjemme, Manden der blev den praktiske primus motor og Organisator af Høravlen paa Sjælland, er den unge Proprietær Stenbock-Nielsen, Øllingegaard, som nu er Leder af det store, moderne Hørskætteri ved Skævinge. For fem Aar siden læste han tilfældigt i et Tidsskrift en Artikel om Høravl og blev klar over, at der maatte være gode Muligheder herhjemme. Han gav sig derefter til at læse alt, hvad der var at opdrive om Hørdyrkning og Tilberedningen, og rejste en Tur til Belgien for at studere Rødningsmetoder og se paa Skætterier. Og senere realiserede han det, han selv kalder for sin Hør-Drøm.

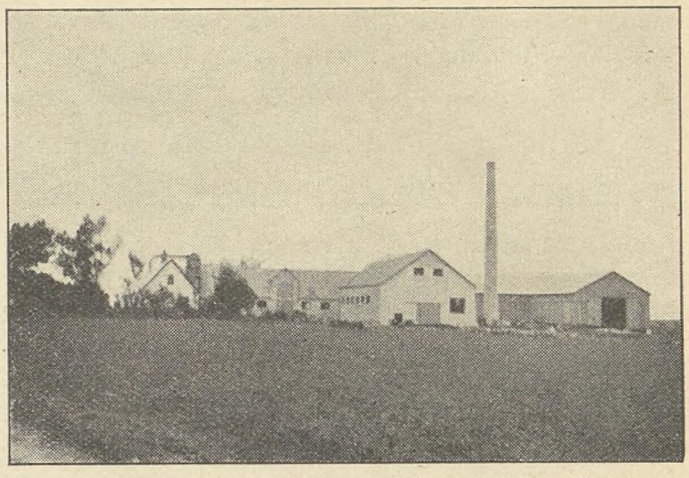
Vi aflagde Hr. Stenbock-Nielsen et Besøg midt i »Ruske«-Sæsonen. En Snes kvindelige og mandlige Arbejdere var ivrigt optaget i Hørmarken med at »ruske« de modne Hørplanter op og lægge dem til Tørring, som man ser et udadslaaet Kornskaar. Arbejdet er træls. Arbejderen maa nemlig gaa bukket helt sammen og arbejde med Hænderne nede ved Planterødderne, saa man skulde synes, at Lænder og Knæhaser efter blot en halv Dags Arbejde maatte komme til at værke som Bylder. Det gik imidlertid morderlig rapt fra Haanden. Med nogle Minutters Mellemrum rettedes Ryggen et Par korte Sekunder, og saa gik det løs igen.

Hørren skal ligge til Tørre en Uges Tid, udtalte Stenbock-Nielsen, saa bundtes den sammen i Neg og sættes i Hobe som Korn, og naar den har staaet saadan et Par Uger, leveres den til Skætteriet.

I gamle Dage saa rødnede man Hørren, før Taverne — Hørret i Naturtilstand — løsnedes. Taverne er fastgjorte til den indre Stængel med et Limstof, og vore Bedste- og Oldeforældre klarede Rødningen ved Hjælp af Natteduggen. Det var imidlertid en meget vanskelig Metode, fordi Taverne tit blev jordslaaede, ja, raadnede i Stedet for rødnede. Belgierne fandt paa at lægge de tørrede Hørplanter i Vand, idet de opdagede, at Vandet i en af deres Floder var særlig egnet til at opløse Limstoffet. Paa denne Maade undgik de tillige, at Taverne blev jordslaaede. Senere fandt man paa at anlægge Bassiner og varme Vandet op til ca. 36 Grader, hvorved Rødningen kunde tilendebringes paa den halve Tid.

Til de finere Hørkvaliteter skal Hørren dog vandrødnes, men selv til Fremstillingen af for Eksempel Lagener og Duge er den mekaniserede Hør ligefrem fortrinlig. Tillige har den mekaniserede Rødning bevirket, at Driftsudgifterne er gaaet ned med mellem Trediedelen og Halvdelen.

Det er mærkeligt nok, at Landmændene ikke for længe siden har taget fat paa Hørproduktionen. Hørplanten er jo i Realiteten en Universalplante, det vil sige, at Rub og Stub af den kan anvendes. Frøene kan jo bruges til Udsæd eller Fremstilling af Linolie eller de saakaldte Hørfrøkager. Blaaren anvendes til Rebfremstilling, og Skæverne — det egentlige Affald — er glimrende som Brændsel. Det eneste *virkelige* Affald bliver derfor kun den Aske, der bliver tilbage under Fyret, og den smider vi ud paa Marken som Gødning!

Det nye Hørskætteri i Skævinge. Tilvenstre selve Skætteriet. I Midten til højre Maskinhuset, hvor der bl. a. ogsaa er store, lyse Omklædningsrum for Arbejderne. Yderst til højre den store Hør-Lade.

Vi beser nu Hørskætteriet, der netop i Sommer har været Genstand for en gennemgribende Modernisering. Skættemaskinen minder om en Tærskemaskine. Hørren stikkes haandfuldvis i Slaglegabet, hvorved Frøhusene slaas af og behandles for sig, mens Hørtaverne bliver valkede og heglede og gennemblæst og kommer ud af den anden Ende og er dermed færdig til at sendes paa Spinderiet.

Skæverne bliver blæst ind under en stor Fyrkedel, der producerer Damp til en Turbine, som igen leverer hele Strømforbruget til baade Kraft og Lys. Det lyder jo altsammen saa praktisk og ligetil, men inden man naaede saa vidt, var der adskillige »Børnesygdomme«, der skulde overvindes.

Det første Aar raadnede Hørren for mig under Rødningen. Da jeg senere havde Held med Rødningen, stak en gal Mand Ild paa min Lade, saa baade den og Høsten gik op i Luer. Da der tillige var megen Modstand mod Tankens Realisering, idet det var vanskeligt at faa Folk overtalt til at dyrke Hør — noget, der har ærgret mig allermest — ja, saa var jeg nu fast besluttet paa, at der ikke var ti vilde Heste, der skulde faa mig trukket med længere i den Sag. Men alligevel, der var ogsaa nogen, der opmuntrede mig, og efter nogen Tids Forløb tog jeg fat igen. Flere og flere blev interesserede, vi fik dannet en Hørdyrkerforening, og ved Samarbejde med Firmaet Jacob Holm & Sønner, Aarhus Oliemølle, Godsejer Hasselbalch og andre fik vi Skætteriet startet som et Slags baade Aktie- og Andelsforetagende. Bygningerne og Montagen skal være tilendebragt til September, og det ser ud til, at Høsten, skønt Vejrforholdene har været ret uheldige, og Hørplanterne ikke er mere end halvt saa store som i Fjor, vil give Arbejde til 3-Holdsdrift.

Proprietær Stenbock-Nielsen oplyser sluttelig, hvad der slet ikke er saa uvæsentligt, at han havde regnet med en Nettofortjeneste paa 1000 Kr. pr. Tønde Land, men eftersom hans Høst i Højden kun maaler 35—40 cm mod

godt 1 Meter i Fjor, vil han anslaa Fortjenesten til 6—800 Kr. pr. Tønde Land. Der er Fremtid i det — men man skal være forsigtig!

— — —

Efter ovenstaaende Regnestykke kan man meget vel forstaa, at der skulde være Interesse for Hørsagen, ikke mindst i Tider som disse. Krigen har paa mange Maader grebet dybt ind i vort Dagligliv og aabnet nye økonomiske Perspektiver, i Hovedsagen desværre ikke af de glædeligste.

Alt tyder imidlertid paa, at Hørdyrkningen vil gaa en Renaissance i Møde, som vi vil studse over. I Øjeblikket drøfter man allerede Muligheden af at oprette Skætterier i Holbæk, Grenaa, Kolding, paa Fyn, Bornholm og i Sydsjælland. Blot disse Projekter nu ikke vil vise sig at være af lignende Art som forrige Krigs Kartoffelmelsfabrik-Spekulationer!

Det burde undgaas. Vi har nemlig her Nøglen til en sund, hjemlig Industri, der vil give meget Arbejde, baade direkte og indirekte og styrke Landets Økonomi.

Tom Olufson.

Til Familier som vil medvirke ved

Statens Undersøgelse af Folkekosten under Krigen

Enhver mærker Krigens Følger. Husmoderen føler dem maaske haardere end de fleste. Hun skal sørge for Maden, føre Huset og ofte faa knappe Indtægter til at slaa til. Hun skal købe ind, sørge for at Kosten er tilstrækkelig til, at Familiens voksne Medlemmer kan beholde fuld Arbejdskraft, Børnene vokse normalt samt sørge for, at hele Familiens Sundhed ikke tager Skade ved mangelfuld eller fejlagtig Ernæring. Som bekendt er Priserne paa flere Levnedsmidler steget, og visse Varer rationerede. Gas, Elektricitet og Brændsel er ogsaa blevet dyrere. Alt dette vil medføre, at man maa vente gennemgribende Ændringer i den daglige Kost, i dens Mængder, Sammensætning og Tilstand.

Sundhedsmyndighederne har længe været klar over, at de Ændringer i Folkeernæringen, som nu er ved at ske, meget vel kan faa skæbnesvangre Følger for Folks Sundhed. Det er derfor klart, at Myndighederne maa foretage en Undersøgelse og Kontrol med alle disse Forhold for at kunne gribe ind med Oplysningsarbejde og andre Foranstaltninger, hvis det begynder at gaa galt.

Hvordan kan man nu kontrollere Folkekosten og Folkesundheden i Forbindelse dermed? Det ideelle vilde være at foretage meget omfattende Undersøgelser i alle Samfundslag. Dette vilde imidlertid koste meget i Penge og Arbejde. Man har derfor valgt at undersøge enkelte Grupper i bestemte Indtægtsklasser i By og paa Land, idet man regner med, at Ændringer i Kosten og de Følger, som disse Ændringer maatte faa for Sundheden, fortrinsvis vil gøre sig gældende paa de udvalgte Grupper og kan studeres der. Disse Grupper vil være Familier med Indtægter, som ligger omkring eller under 3500 Kr. aarlig, og man har valgt at lade Undersøgelserne foregaa i København, Aarhus og Landdistrikter i Holbæk Amt.

Derfor henvender man sig nu til saadanne Familier med Opfordring om at medvirke ved Undersøgelsen. Denne Henvendelse sker i Samraad med den øverste Fagforeningsledelse og igennem Fagforeningerne. Naar man har valgt netop disse Organisationer, er det navnlig, fordi man venter at finde Forstaaelse for denne yderst samfundsvigtige Sag i de Kredse.

Selve Kostundersøgelsen vil blive gennemført paa den Maade, at der føres Husholdningsregnskab i 14 Dage ad Gangen, 4 Gange om Aaret. Dette sker ved hyppige Besøg og kyndig Vejledning af en Husholdningskonsulent. Saaledes bliver Ulejligheden for Husmoderen minimal og maaske slet ikke noget videre udover den Kontrol med deres egen Husholdning, som mange Hjem i Forvejen har, og det bliver som sagt kun 14 Dage ad Gangen hvert Kvartal og derimellem slet intet.

Den Sundhedsundersøgelse, som samtidig skal foregaa af de Personer, der tilhører de kostundersøgte Familier, er ikke nogen egentlig Lægeundersøgelse. Det vigtigste er at kontrollere Børnenes Vækst og Vægt, undersøge Folk for enkelte bestemte Tegn paa Fejlernæring. Sundhedsundersøgelsen foretages kun 2 Gange om Aaret og vil ske saaledes, at den ikke generer Arbejdsforhold eller Fritidsbeskæftigelse.

Ved Valget af Familier, hvis Kost undersøges, maa man ogsaa tage Hensyn til Familiemedlemmernes Antal og Alder. Familien bør mindst bestaa af Mand, Kone og 2 Børn.

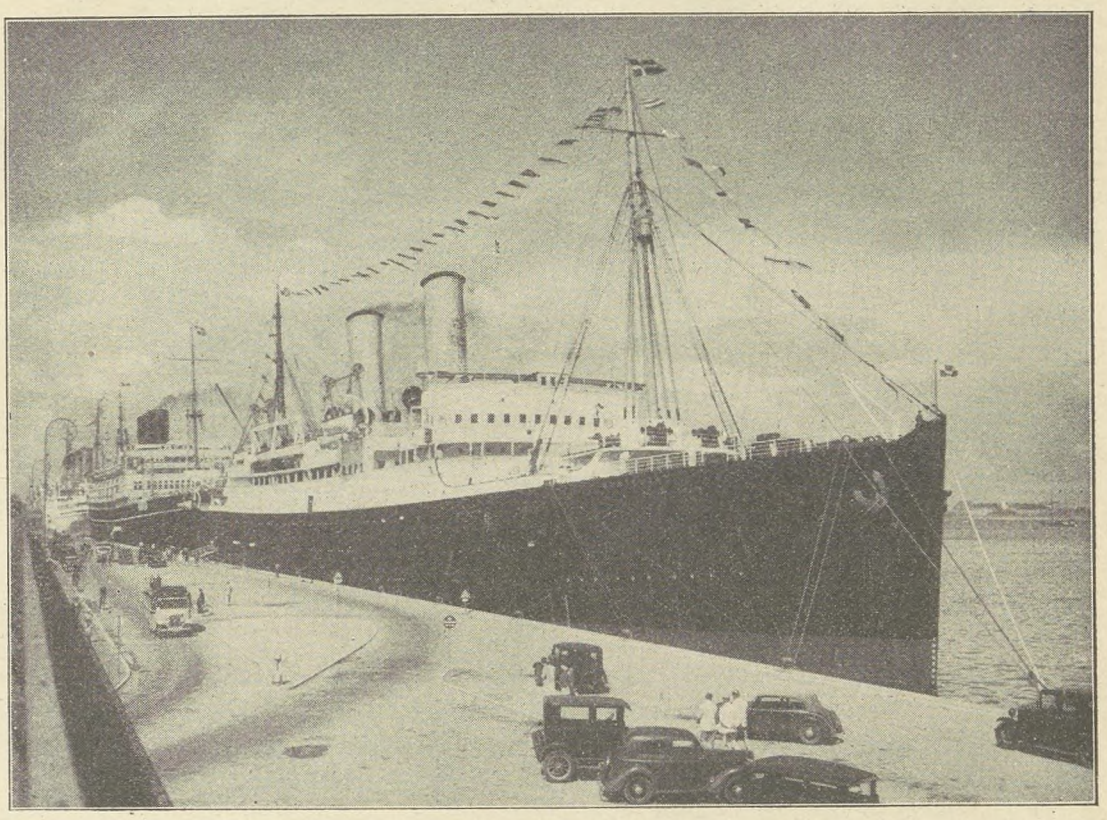
Tilsidst vil jeg rette en personlig Appel til Familierne.

Fra mit mangeaarige Arbejde som Overlæge ved Fabriktilsynet har jeg efterhaanden faaet visse Erfaringer med Hensyn til Masseundersøgelser, baade af arbejdshygiejnisk og ernæringshygiejnisk Art. Disse Undersøgelser har jeg altid foretaget i nøje Samarbejde med Arbejderorganisationerne og Arbejderklassen. Mit Samarbejde med disse Parter har altid været tillidsfuldt og godt fra alle Sider, og jeg kender bedre end mange andre Arbejdernes Forstaaelse af samfundsnyttige Problemer og da særlig de sundhedsmæssige Problemer, som jeg især har beskæftiget mig med. Naar jeg nu paany retter en indtrængende Appel til Arbejderhjem om ogsaa denne Gang at træde i Samarbejde med mig, haaber jeg, at det ikke vil være forgæves. Jeg henstiller derfor indtrængende til Dem at være med i dette Arbejde og udfylder Anmeldelsesblanketten om Deltagelse, som faas enten gennem Deres Organisation eller ved direkte Henvendelse til Ernærings- og Husholdningsnævnet, Slotholmsgade 16, Tlf. Palæ 5378.

Skuli V. Gudjonsson.

Professor i Hygiejne ved Aarhus Universitet.
Leder af Ernærings- og Husholdningsnævnets Sundhedsundersøgelser.

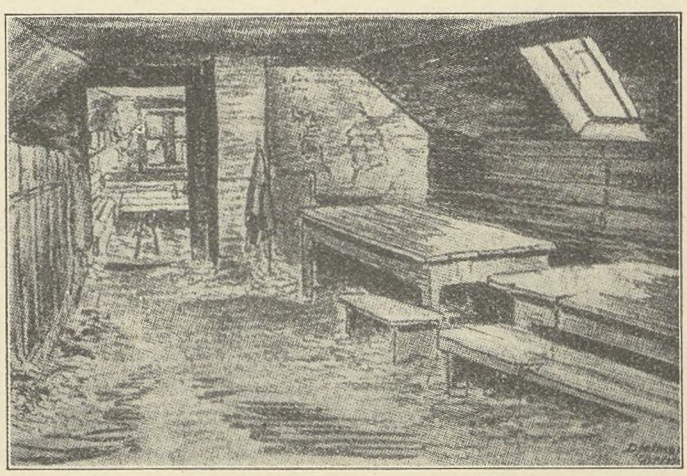
Københavns Havn og Arbejdere

Oceanfarere ved Langeliniekajen.

Har man een Gang spist af Bliktallerken, skriver Hans Fallada i en af sine Bøger, vil det stemple En for hele Livet. Har man een Gang faaet Saltvandssprøjt i Næsen, vil det mærkes hele Livet, mener andre.

Mange af Københavns Havnearbejdere er Folk, der paa en eller anden Maade tidligere har haft Forbindelse med Søen. Den bjergtager dem, og de finder Arbejdsglæde ved at tumle med Kasser, Sække og tungt Gods ved Hjælp af Kran og Spil fra de store Sejlere til Pakhusene paa Kajerne. Det er et drøjt Arbejde at være Havnearbejder, men prøv en solfyldt Arbejdsdag at studere Havnearbejderne, som f. Eks. bringer Brædder fra Skibene til Jernbanevognene. Kun det nødvendigste Tøj har de paa. Musklerne spiller og alle Kræfter lægges i Arbejdet. Der er ingen Surhed over Slæbet. Det gaar saa — tilsyneladende — legende let, ja mange Steder sker det med Sang paa Læben. Under Arbejdet i det fri bliver Huden brunet og hærdet. Tatoveringerne træder frem som blaa Aarer og Aftegninger. Den friske Havluft kan indaandes i fulde Drag. Kun naar Arbejdet indstilles under Hvilepauser, søger Arbejderne Ly i de nu mange Steder moderne, hygiejniske Opholdslokaler, hvor der skiftes Tøj og hvor Maden indtages. Her søger Havnearbejderen ogsaa hen i daarligt Vejr samt tilbringer Tiden, naar han venter paa at kunne paabegynde Arbejdet.

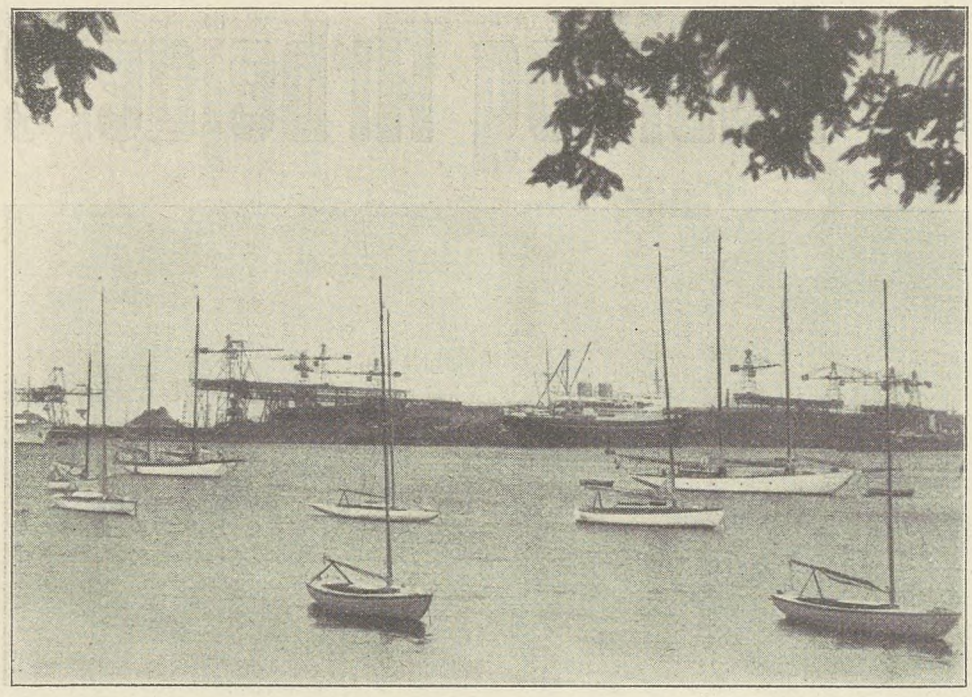

Borgstuen, der gav Anledning til Arbejdsnedlæggelse.

Det er Millionværdier, der fra Udlandet er gaaet gennem Havnearbejdernes Hænder over Københavns Havn til Forbrugerne saavel i Hovedstaden som i Provinsen. Ifølge de sidste statistiske Efterretninger, der stammer fra 1938, blev Havnen dette Aar besejlet af 19940 indgaaende Skibe. Det er gennemsnitlig 54 Fartøjer hver Dag, Hverdag som Helligdag. Der blev udlosset 7,472,000 Register Tons, medens der blev indlosset 1,407,000 Register Tons.

HISTORISK TILBAGEBLIK

Kaster man et historisk Tilbageblik over Københavns Havns Tilblivelse, vil man se, at Væksten, der nu midlertidig er standset, tog sin Begyndelse i Midten af det 12. Aarhundrede, skabt af Biskop Absalon, som ændrede Byens Navn »Havn« til Købmannehavn. Den indre Havn strakte sig fra Ladbro udfor nuværende Magstræde til Stedet for den nuværende Holmensbro, hvor den blev beskyttet ved Bomme, der lukkedes om Aftenen og aabnedes om Morgenen, naar Vagtklokken lød. Vanddybden var 2—3 m, medens der ude fra Sun-

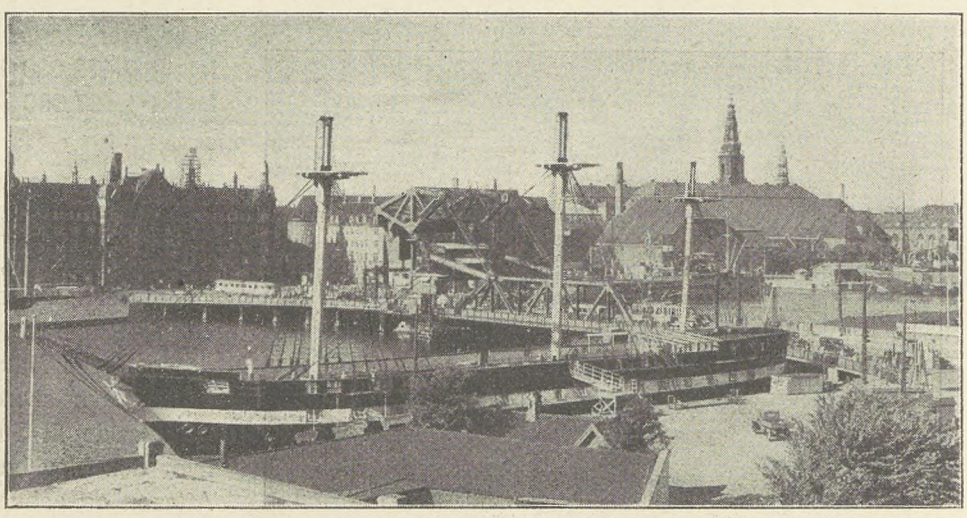
Københavns Red fyldt med slanke Lystkuttere.

det fra Kronløbets Dyb strakte sig en 5 à 6 Meter dyb Rende ind til Syd for den nuværende Knippelsbro.

Udviklingen i de følgende fire Aarhundreder var ikke rivende. I 1461 nævntes for første Gang Bolværker langs Strandgrundene, som skabtes ved Opfyldninger paa Fladvandet langs Havnens Sider. Sin betydeligste Udvikling gennemgik Havnen i Christian d. IV.s Tid, da Christianshavn grundlagdes, og Havnen antog en Form, som blev bevaret til sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede.

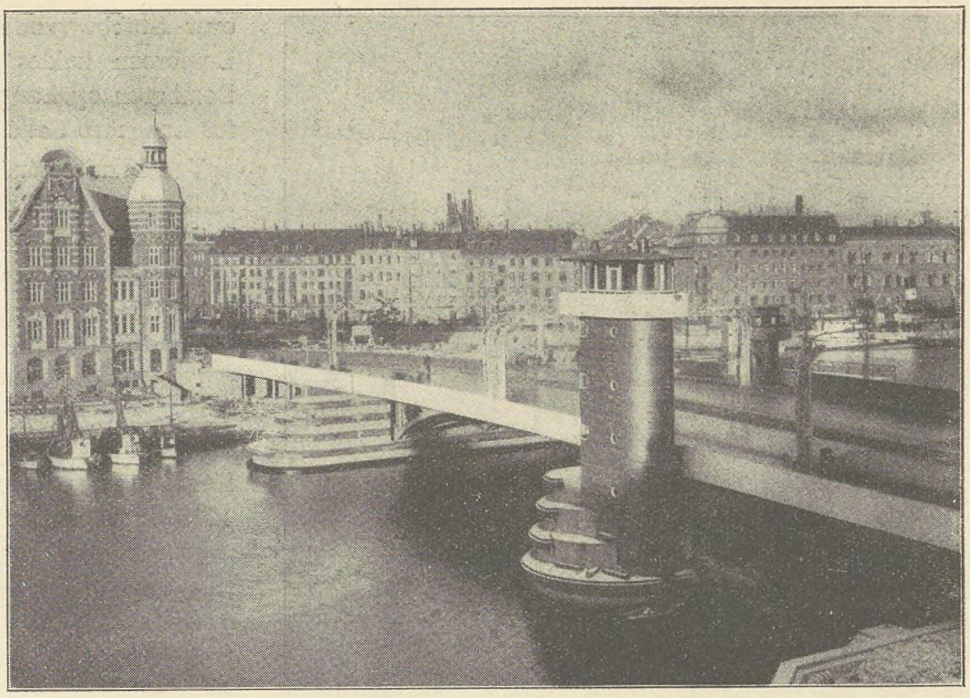
1662 paabegyndtes Anlægget af Citadellet, tæt ved Toldboden, hvorved Havnens Indsejling beskyttedes. 1668 skete Udgravningen af Frederiksholms Kanal som en Fortsættelse af Gammel Strand og 1671 skete Udgravningen af Nyhavns Kanal. Grundejerne maatte selv sætte Bolværker udfor deres Pladser. 1682 anvistes Plads paa Revshalegrunden til mellem høje Pæle at losse Ballast og herved skabtes den første Grund til Nyholm, hvorfra det første Orlogsskib løb af Stablen i 1692. Flaadens Leje indrettedes paa det store Vandareal Vest og Syd for Nyholm. I 1686 byggedes den anden Bro over Havneløbet fra Enden af Volden paa Københavnssiden over til Amager, kaldet Kalvebodbroen, nu Langebro. Den begyndte med kun at være 5 Alen bred og blev kun anvendt af Fodgængere.

1739 byggedes Marmorbroen, dengang kaldet Slotsbroen, over Slotsholmen i Forbindelse med Opførelsen af Christiansborg. 1735 var man gaaet i Gang med Skibsbygger Anders Bjørns Holm med tre Bassiner, nu Øen med Wilders Plads, Krøyers Plads og Grønlandske Handels Plads. Nord for Øen opfyldte Kaptajn Motzmann Christiansholm. Christian den VI opfyldte den vestlige Del af Arsenaløen og Frederiksholm. Frederik den V lod paa Christianshavn bygge Gamle Dok ved Asiatisk Co.s Plads. Den blev nedlagt 1918 af den nuværende Ejer, De forenede Oplagspladser. Omkring 1700 opfyldtes det sumpede Terræn ved Kvæsthusgade i den yderste Grænse for Sejlløbet umiddelbart Nord for Nyhavns Kanal. Der blev her Tømmerpladser, som af Hensyn til Amalienborg senere blev flyttet til bag Dronningens Enghave udfor Rysteens Bastion og Langebro. Sidst i det 18. Aarhundrede, da Danmark oplevede en glimrende Handelsperiode, blev der bygget nye Bolværker, Handelshuse blev rejst og Havnen blev gjort dybere. I den Periode opstod Toldkammerbygningen, Kieler Pakhus, Vestindisk Pakhus, Gule Pakhus og bl. a. de mægtige Korntørremagasiner, som tilhørte Østersøisk Pakhus og som med en Række andre Pakhuse bidrog til at give Havnen Karakter. 1787 anlagdes Søfortet Trekroner. Et Knæk, Handelen led i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, bevirkede, at der ingen Udvidelser skete af Havnen. Først efter 1840 steg Dampskibstrafikken saa meget, at man ved Skt. Anna Plads anlagde en paa Pæle bygget bred Dampskibsbro ved Kvæsthusgade, senere 1877 og 1905 blev Broen fyldt op og betydelig udvidet. Efter Krigen 1848 uddybedes Reden, Kanalerne og der blev indvundet Land paa Revshaleøen, paa Gammelholm, paa Strækningen mellem Knippelsbro og Langebro (Tøjhushavnen) og paa Kalvebodstrand. 1880 førte De sjællandske Baner Spor ned til Havnegade og der byggedes Jernbanebroer

Langebro med Fregatten »Jylland« i Forgrunden.

over Børskanalen og Frederiksholmkanalen.

Knippelsbro, et Bindeled mellem København og Amager.

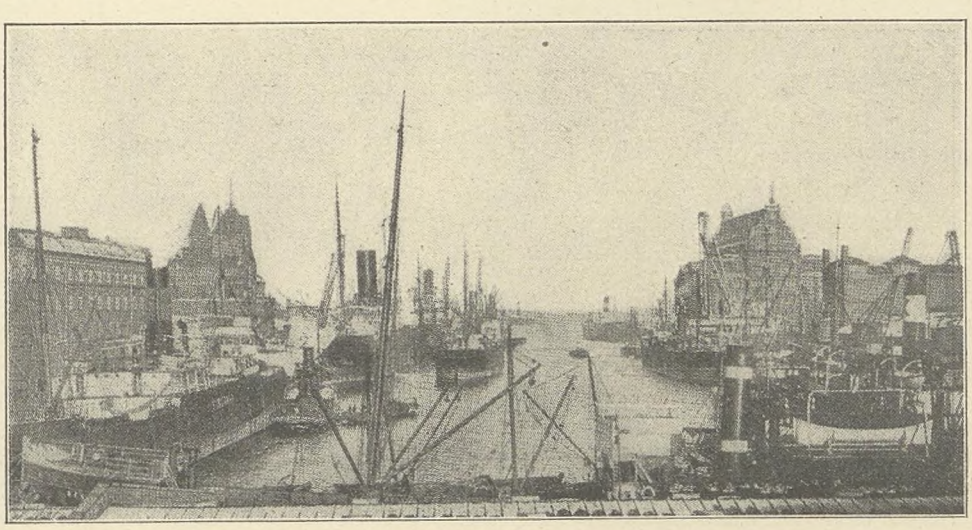
A/S KØBENHAVNS FRIHAVN

Frihavnen opstod paa Grund af Københavns Beliggenhed med det dybe Vand ved Indgangen til Østersøen. Aabningen af Kielerkanalen, hvorved Sejlads mellem Nord- og Østersø kunde finde Sted, gav Stødet til Havnens Paabegyndelse.

Københavns Havnevæsen overdrog 1892 Anlægget med Bolværk, Kajer og Veje til Aktieselskabet Københavns Frihavn for 80 Aar mod Afgifter af Skibene i Forhold til Fartøjernes Nettotonnage, til Tons af losset og ladet Gods, men ingen Vareafgift. For Varer indført fra Udlandet og udført fra Frihavnen til Toldlandet saavel ad Sø- som ad Landvejen betales til Københavns Havnevæsen en Vareafgift. Overenskomsten med Aktieselskabet lyder paa, at af Nettoudbyttet tilfaldt Halvdelen Havnevæsenet indtil 4 pCt. af Aktiekapitalen, 4 Millioner Kroner, var dækket. Derefter deles Overskudet i 4:1, indtil Havnevæsenet har faaet 4 pCt. af sin Anlægsudgift (14 Millioner Kroner), hvorefter Forholdet atter bliver med Halvpart til hver.

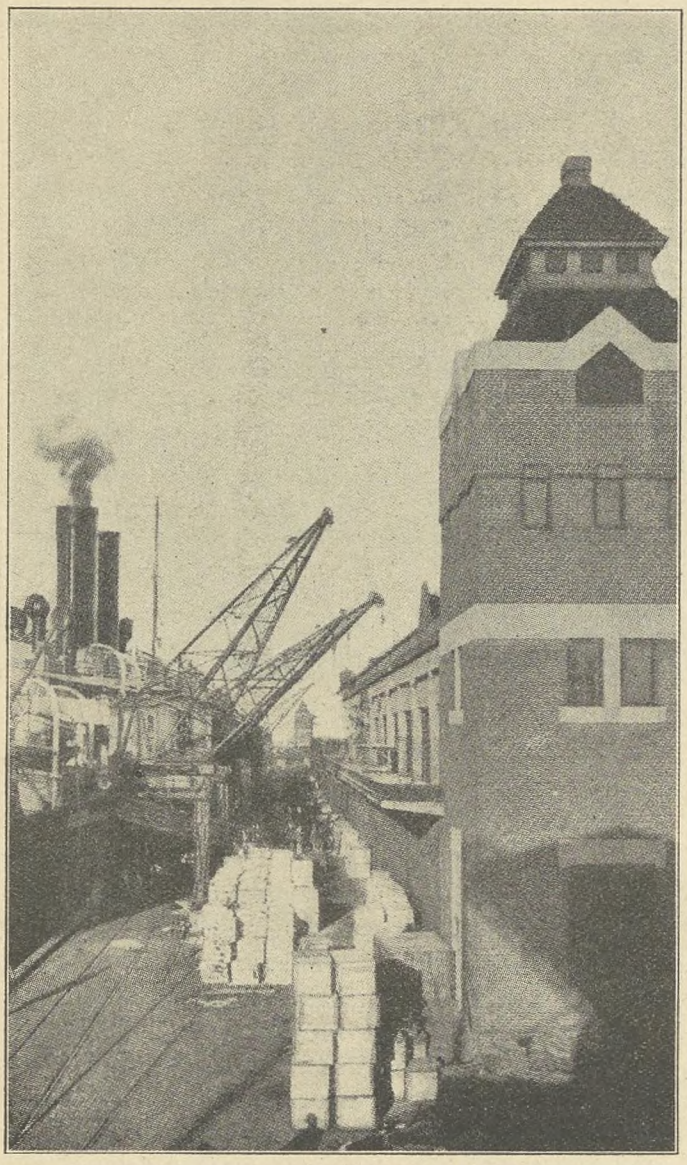
Havnen, der blev færdig tre Aar efter, fik tre Bassiner: Sydbassinet, Mellembassinet og Nordbassinet og mod Reden kom Yderhavnen, den 940 m lange og 85 m brede Østmole, som mod Nord ender i en med et Fyrhoved forsynet Ledemole. Paa Midtermolen, der deler Sydbassinet i et Vest- og Østbassin, byggedes et momentalt Silopakhus, der kan rumme 11,000 Tons Korn og som er Frihavnens Midtpunkt. Det Danske Kulkompagni anlagde Oplagningsplads herude og endvidere findes Anlæg af industrielle Virksomheder. Paa Vestkajen kom det store Manufakturpakhus med 8,000 Kvadratmeter Gulvareal og Siloer af samme Kapacitet, som de paa Midtermolen.

1915 udvidedes Frihavnen til at omfatte Arealer Nord for Havnen, bl. a. det nedlagte Kalkbrænderifort og med Havnebassinet kaldet Kronløbsbassinet. Bag Kajerne opførtes enetages Pakhuse med ialt en Gulvflade paa 32,000 Kvadratmeter. 1920 indlemmedes et af Havnevæsenet opfyldt Areal paa 3 ha Nord for Kronløbsbassinet. Efter Verdenskrigen kom de store Jernbeton-Pakhuse C og D ved Dampfærgevej og ved Østmolekajen. Ialt har Frihavnens Pakhuse et Gulvareal paa 200,000 Kvadratmeter, medens der ved Indvielsen kun fandtes 22,000 Kvadratmeter. Der findes en 20 Tons elektrisk Kørekran, 42 elektriske Kajkraner fra ½ til 2½ Tons, 7 kørende Dampkraner fra 5 til 8 Tons, 3 Kornelevatorer med 120, 150 og 200 Tons Ydeevne samt 1 Sugeelevator paa 100 Tons med 4 Sugetaarne. Det Danske Kulkompagni har 5 Kulkraner paa 80 Tons pr. Time og to elektriske Omladningskraner paa 100 Tons pr. Time. Bolværkernes og Kajmures Længde er nu paa 5,2 km. Bassinernes Vandareal er 34,2 ha og Landarealet 51,1 ha.

Travlhed i Københavns Frihavn.

Redmolen anlagdes 1915 paa Frihavnens Nordside som Oplagsplads for Brændselsolie. Molespidsen benyttes dog til Kabellager for Store Nordiske Telegrafselskab. Paa Resten af Grunden er bygget 15 Tanks, der kan rumme 35,000 Tons Olie. Paa Frihavnens Østmoles Nordside har Det Danske Petroleumsaktieselskab sit Lager. Endvidere findes herude 10 m Bassinet, som ud-

Fra Havnearbejdernes Virkefelt.

førtes 1919 og paa Østenden af Frihavnens Sundmole Lagerskure for brandfarlige Vædsker.

INDUSTRIELLE VIRKSOMHEDER

I Københavns Havn findes endvidere Langelinieanlægget og Lystbaadehavnen, Kalkbrænderihavnen, anlagt 1893 og ved Kalvebod Strand Gasværkshavnen, der 1895 blev bygget i Forbindelse med den nye Godsbanegaard. I Løbet af de efterfølgende Aar byggedes der Kajer langs Havnegade, Christiansgade og Kalvebod Brygge. Paa Søndre Toldbod og Larsens Plads udrykkedes 1898 Bolværkerne og erstattedes med Kajmure og 1900 anlagdes i Kalvebod Strand den øformige Fiskerihavn, populært kaldet Djævleøen, der 1906 kom i Forbindelse med Enghave Brygge. Et Par Aar før anlagdes to Bølgebrydere fra Trekroner over Stubbegrunden, hvorefter Farvandet Nord for Bombroen kaldes Yderhavnen, Strækningen mellem Bombroen og Langebro Inderhavnen og Havnen Syd for Langebro Søndre Havn eller mere kendt Sydhavnen.

Ved Landindvindingen ved Islands Brygge kom 1909 Anlæget af Sojakagefabrikken, Østasiatisk Kompagnis Raffinaderi etc.

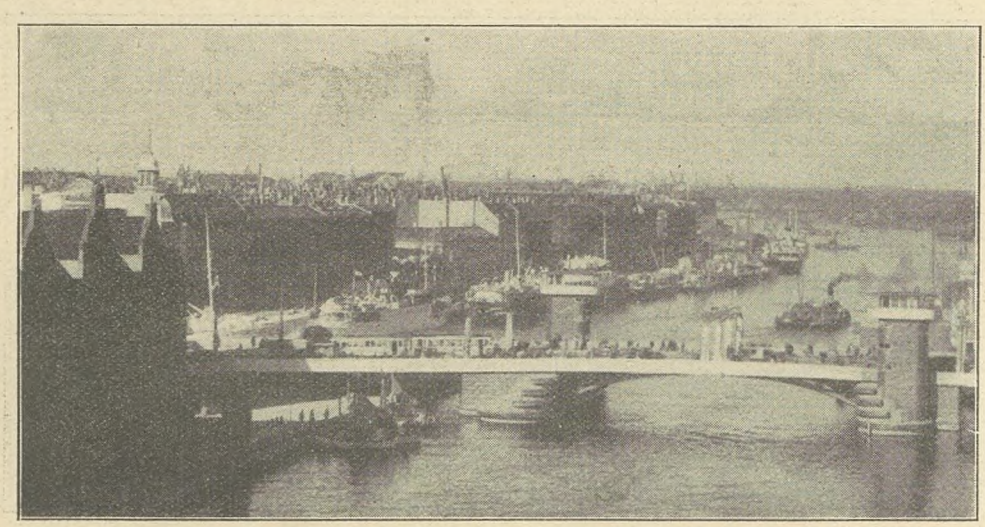
Langebro ombyggedes 1851, forbedredes 1875 og har i de sidste Aar faaet helt ændret Skikkelse. Det samme er Tilfældet med Knippelsbro, der var ombygget 1869. Højbro og Holmensbro, der tidligere var Vindebroer, ombyggedes 1879 til faste Broer, Stormbro 1900 og Tøjhusbroen 1927. Over Christianshavns Kanal ombyggedes Wildersbro 1903, Børnehusbroen 1915 og Snorrebro 1924.

1911 begyndte Opfyldningen af Svanemøllebugten til Park- og Villabebyggelse og paa Kalvebodstrand kom Ørstedværket. Mellem Knippelsbro og Langebro anlagde De Danske Sukkerfabrikker Raffinaderi og Syd for Knippelsbro Lagerpakhus og Ekspedition. Under og efter Verdenskrigen udvidedes og uddybedes Kalkbrænderihavnen, Skudehavnen, Benzinhavnen, hvor Dansk-Engelsk-Benzin- og Petroleums Co. og De forende Oliekompagnier 1921 har lavet Aftapningsanlæg, der af Hensyn til Brandfaren holdes lukket af en flydende Ponton af Jernbeton.

Under Verdenskrigen skete i Sydhavnen Udvidelse af Enghave Brygge, Udførelse af Teglværkshavnen, hvor Aktieselskabet Frederiksholms Tegl- og Kalkværker havde Lergrave. Paa Baglandet opstod industrielle Virksomheder som General Motors, Fords Montagefabrik, Citroën og paa Nordsiden Otto Mønsteds Margarinefabrik. Endvidere kom Anlæg paa Teglholmen af B. & W.s rotunderformet Støberi og Presseværk

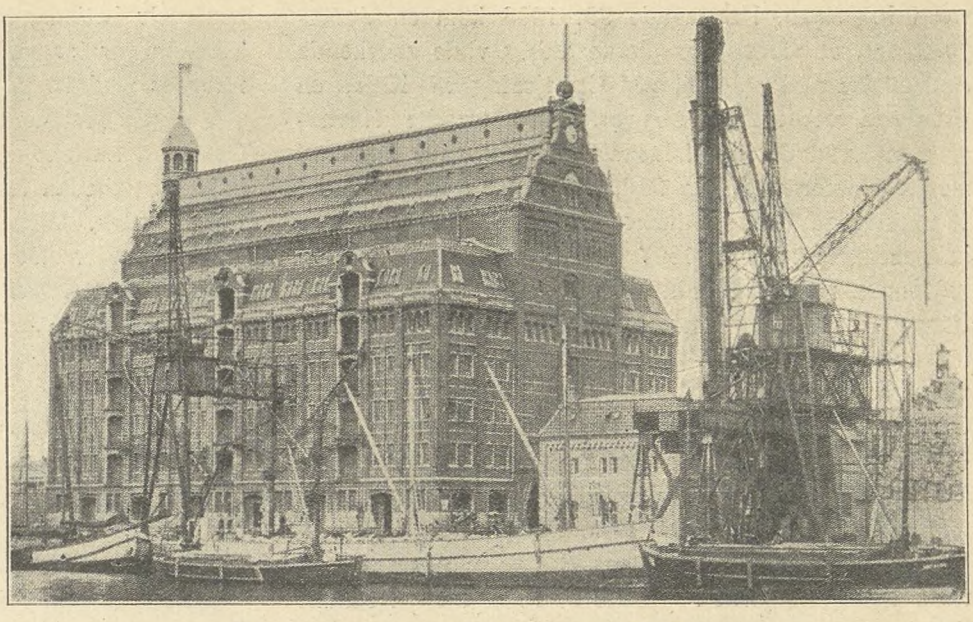
HAVNENS UDSTRÆKNING

Den samlede Længde af Bolværker i Københavns Havn udgør paa Grund af de mange Kanaler 34 km og hele Havnens Udstrækning mellem Grænserne er paa 13 km. Vandarealet er paa 1865 ha, hvoraf 430 ha udgør Bassinet og Sejlløb, medens Resten henligger

Der losses og lades ved Kajerne nær Knippelsbro.

ubenyttet. Foruden Frihavnskranerne er Havnen forsynet med stationære Kraner langs Kajerne med Løfteevne fra 5 til 25 Tons. B. & W.s Maskin- og Skibsbyggeri paa Revshaleøen har Kraner paa 100 Tons og endvidere findes tre flydende Kraner med Løfteevne indtil 75 Tons. Alene Kulimportørerne har 28 hurtiglossende Kraner. Den forholdsvis billige Fremstilling af Bolværker har medført, at der her ikke, som almindelig i moderne Havne, gennemgaaende er opført høje Pakhuse med tilhørende Krananlæg bag Kajen til fuld Udnyttelse af denne, men at der, naar undtages det oprindelige Frihavnsomraade, i Stedet for er udført længere Kajstrækninger med billige enetages Skure eller kun Oplagspladser og uden større Krananlæg.

Det monumentale Silopakhus i Frihavnen.

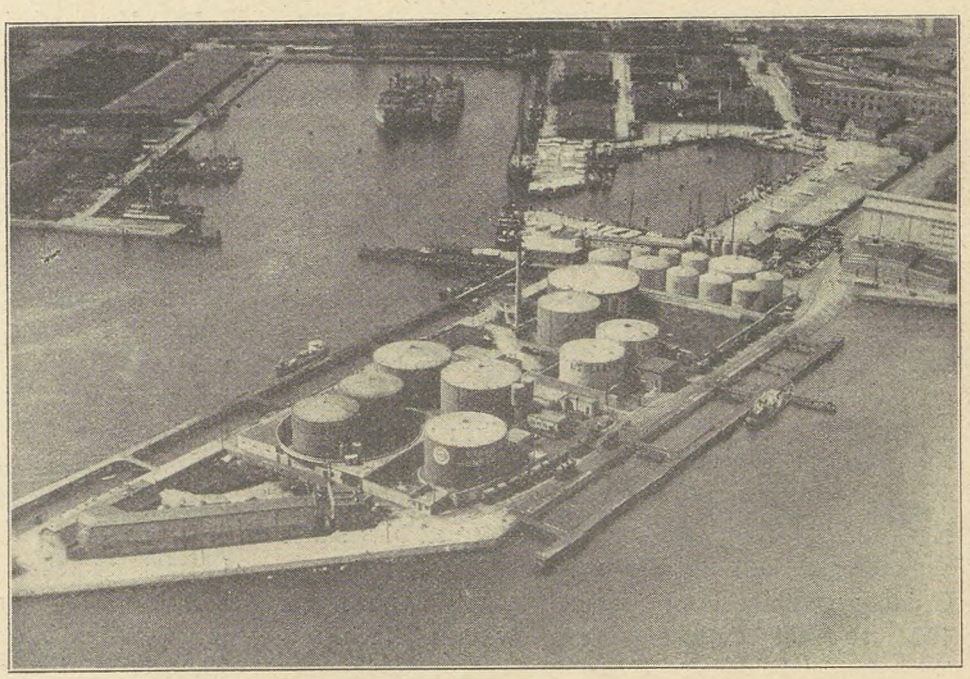
Københavns Havn, der ligger i Skellet mellem Kattegat og Østersøen, og som er Landets bedste og største, har Skibsforbindelse med de fleste af Landets Havnebyer, dels ved Dampskibe i faste Ruter for Passagerer og Stykgods, paa enkelte Undtagelser nær henhørende under Det Forenede Dampskibsselskab og med Anlæg ved Kvæsthusbroen, og dels ved Smaaskibssejladsen, herunder Stykgodsparketterne, som hovedsagelig er Motorskonnerter og mindre Motorskibe. Af Havnens Forbindelser med Udlandet kan anføres det store Antal Sejlskibe, som i Sommerhalvaaret kommer med Trælast fra Sverige og Finland, og hvortil det ofte, trods Havnens mange Bolværker, er vanskeligt at skaffe Plads.

Hvad angaar Storskibssejladsen paa Udlandet, bestod denne før Krigens Udbrud af Stykgodstrafikken i faste Ruter. Hovedsagelig kom der Kul og Koks fra England, Tyskland og Polen, chartrede Skibe kom med Foderstoffer og Raastoffer til Industrien. Af de faste Ruter kan nævnes D.F.D.S. Linier til Nord- og Sydamerika, Island, Norge, England, Belgien, Frankrig, Middelhavslandene og Østersølandene, Ø. K.s oversøiske Linier, Kgl. Grønlandske Handel, de islandske og færøske Dampskibsselskaber, Øresundslinier paa Malmø og Helsingborg samt en Række svenske, finske, tyske, engelske, hollandske og amerikanske Skibe, der gik paa København.

FAGLIGT TILBAGEBLIK

Foretager man et fagligt Tilbageblik over Havnearbejdernes Historie, vil man se, at endnu 1845 havde vi kun 11 Dampskibe med 646 Tons, men 1862 43 med 4000 Tons. 1866 dannedes Det Forenede Dampskibsselskab. Paa den Tid laa Arbejdsmandslønningerne nede paa omkring 1 Kr. 50 Øre om Dagen. En Undtagelse dannede Havnearbejderne i København, der allerede fra 1847 havde en Dagløn af 2 Kr. 33 Øre, men naturligvis var det uregelmæssig Beskæftigelse.

Blandt de smaa faglige Sektioner, Internationale skabte i Begyndelsen af Halvfjerdserne, var ogsaa en Fagforening for Arbejdsmænd i København, oprettet 1873, hvori fandtes Havnearbejdere. Sektionen sygnede dog hen i Løbet af faa Aar. 1889 kom Havnearbejdernes Forbund, der bestod af en Sammenslutning af Kularbejdernes Fagforening og Sæd- og Stykgodsarbejdernes Fagforening. Man mente herigennem bedre at kunne holde Medlemmerne samlet. Første Lokale

Flyvebillede af Københavns Havn.

var i Kælderen, Havnegade 35. 1896 kom en Vedtagelse om, at »Havnearbejderne aldrig vilde anerkende Anvendelse af Dampspil ved Ophejsning af Kul«, en Udtalelse, der maatte stryges. 1904 traadte Havnearbejderforbundet ind i Dansk Arbejdsmands Forbund med et Medlemstal paa 224, der ved Fællesforbundet 1914 steg til 771. Fællesforbundet opstod, da Frihavnsarbejderne, som 1907 genindtraadte i Dansk Arbejdsmands Forbund, kom over i Havnearbejdernes Gruppe. 1910 var Trælastarbejdernes Klub kommet ind under Havnearbejderafdelingen. Allerede 1897 var under Medvirken af Havnearbejdernes Forbund lagt Grundlaget til Sømændenes Forbund.

Fællesforbundet blev stiftet midt i en Kamptid. Den urolige Krigsperiode, der begyndte i August 1914, satte Sindene i Bevægelse og affødte megen Utilfredshed. Varepriserne steg uafbrudt, og det varede nogen Tid, forinden Lønningerne begyndte at bevæge sig i samme Retning.

De løse Arbejdsforhold, skriver A. Kocik i »De københavnske Havnearbejderes Festskrift« ved 25 Aars Jubilæet i Fjor, de hyppigt skiftende Arbejdspladser, de frie Omgivelser og hele Arbejdets Art har bevirket, at Havnearbejderne ikke i samme Grad som Arbejderne i Værkstederne og Fabriksvirksomhederne er knyttet til den enkelte Virksomhed.

OPRAAB FRA LYNGSIE

Der var Havnestrejke 1919, hvorunder M. Chr. Lyngsie sendte Havnens Arbejdere et harmfnysende Opraab. Heri stod bl. a.:

> »Hvorfor har I nu i en Maaned strejket hveranden Dag, bebyrdet Eders Hjem med unødvendige Tab og fordyret Eders Standsfællers, hele den københavnske Befolknings Livsfornødenheder med Millioner og atter Millioner?
>
> Gør en Ende paa Galskaben, genvind Eders Klassefællers Respekt og Agtelse. Jag Cigaretdrengene ud af Havnen, naar de forsøger at optræde som Eders Formyndere og lad os blive fri for fortsat at se Eder som blinde Redskaber for den nye Antisocialisme.«

Fra 1914 til 1938 steg Timefortjenesten fra 75 Øre til 173 Øre, Ugefortjenesten fra 40 Kr. 50 Øre til 83 Kr. 04 Øre. Pristallet steg med 82 pCt., Timefortjenesten med 131 pCt. og Ugefortjenesten med 105 pCt. Siden er Tallet forandret en Del. Hvis Havnearbejderne havde Beskæftigelse hele Aaret rundt, vilde de opnaa en rimelig Fortjeneste, men desværre er Havnearbejdet et af de Fag, som er haardest ramt af Arbejdsløshed. I Tiden indtil Verdenskrigen var den alm. Regel, at Arbejdet ombord i Skibene udførtes af Havnearbejderne, men efter Krigsaarene skete det ved Hjælp af Skibenes Besætninger, der derved blev større end normalt. Det skabte Arbejdsløshed og den tidligere Ordning genindførtes, ligesom Havnearbejderne fra 1924 har faaet Lov til at betjene Skibenes Winch. Akkordarbejdet kunde paa Grund af Sprogvanskeligheder og under ukyndig Sømands Optræden som Winchman blive nedsat. Dog gives der Undtagelser, hvor Søfolkene selv betjener Winch'en, men i saa Tilfælde skal Taksten for saavel Bordarbejdet som Landarbejdet forhøjes med 10 pCt.

Ved Hejseværker, Kraner, Hængebaner kan paa Grund af Løftehøjden, Transportvejens Længde og Arbejdshastigheden let ske Ulykker, hvoraf mange medfører Døden. Derfor har Havnearbejderne ønsket at komme under Beskyttelseslov. Man lægger særlig Vægt paa, at Byrderne skal være begrænset i Forhold til Løftehøjden. Ved al Transport skal der, naar Godsets Vægt eller Form gør det paakrævet, og det er praktisk muligt, anvendes særlige Hjælpemidler af solid og hensigtsmæssig Konstruktion for at værne Arbejderne mod Ulykker og Overanstrængelse. Ved Transportmidlerne skal det særlig iagttages, at alle bærende Dele har fornøden Styrke og holdes i forsvarlig Stand, at Overbelastning ikke finder Sted, at Byrden befæstes og frigøres paa forsvarlig Maade, og at Byrden under Transporten ikke udsætter Mennesker for Fare. Spørgsmaalet er iøvrigt aktuelt i mange Lande og har været Genstand for internationale Forhandlinger, nemlig paa den internationale Arbejdskonference i 1929 i Genéve og senere ved Konferencen i 1932.

At der findes Vand og Toilette paa Arbejdspladserne er en vigtig Faktor, men desuden er Opholdsstedernes Tilstand af Vigtighed. De har tidligere været under al Kritik og førte bl. a. 1914 til Standsning af Arbejdet hos De Forenede Kulimportører i Gasværkshavnen, da Arbejderne under en Snestorm i Januar paa Grund af Utæthed ikke kunde opholde sig i Borgstuen. Først i de senere Aar er der bleven indrettet tidssvarende Lokaler. Begyndelsen hertil blev 1929 foretaget af Tuborg Bryggerierne, der i sin Havn indrettede et helt Hus med Opholdsrum, Baderum og Skabe til 100 Mand.

FERIE OG KOOPERATION

For Havnearbejderne har Feriespørgsmaalet indtil Ferielovens Ikrafttrædelse ikke spillet nogen Rolle, idet den Opfattelse blev gjort gældende, at Havnearbejderne havde Ferie nok gennem den store Arbejdsløshed. Nu skal der som bekendt udbetales Feriegodtgørelse af al udbetalt Arbejdsløn med Undtagelse af Overarbejdstillæg o. lign. Med Københavns Frihavnsselskab har Forbundet dog truffet en særlig Aftale, idet man er enedes om som Fradrag for Overarbejdstillæg at fradrage 3 pCt. i den til hver enkelt Mand udbetalte samlede Løn, hvorefter der beregnes Ferieløn for Resten. Paa Grund af det løse Arbejdsforhold og den store Arbejdsløshed vil dog kun et forholdsvis mindre Antal af samtlige københavnske Havnearbejdere opnaa en aarlig Ferie af 12 Dage.

Ogsaa paa det kooperative Omraade er gjort en Indsats, saaledes har Havnearbejderne Restauration »Capella«, der har en aarlig Omsætning paa over en kvart Million Kroner, De kooperative Kaffestuer og Klubben »Frihavnen«. Overskudet anvendes til syge Medlemmer.

Gunnar Fogh.

De kan ikke tage Svingningerne med

Det var i 1920, at den fremragende nu afdøde Industrimand Alexander Foss gik imod Arbejdernes Krav om Andel i Bedriftsledelserne og Andel i Bedrifternes Udbytte og udtalte, at det kunde Arbejderne ikke være tjent med, for »de kan ikke tage Svingningerne med«. Han mente hermed, at Arbejdernes Lønninger ikke kunde følge med Erhvervenes skiftende Evne til Afkastning af Udbytte, thi naar Konjunkturerne viste Udsving til den gale Side, vilde Arbejderne komme ud for altfor lave Lønninger, der ikke svarede til et minimalt Behov.

Selvfølgelig var denne Paastand kun et Postulat med den Hensigt, at Arbejderne skulde opgive den Tids Krav om Andel i Bedrifternes Overskud, thi hvis der er nogen, der har maattet tage Svingningerne med under skiftende Konjunkturforhold, saa er det jo netop Arbejderne, der kastet ud i Arbejdsløshed med en ringe eller slet ingen Understøttelse har maattet tage Følgerne af Konjunktursvingningerne i langt højere Grad end nogen anden Samfundsklasse her i Landet.

Og det er jo ogsaa netop denne Evne til i vanskelige Tider at kunne staa imod, bevare Organisationerne intakte, værne dem mod ødelæggende Angreb inde- og udefra, der har gjort det muligt for Arbejderne i gode Tider fortsat at kunne følge den opadstigende Linie, som har karakteriseret Fagforeningernes Vækst og Indflydelse gennem Tiden til Gavn ikke alene for dem selv, men for det hele Samfund!

»De kan ikke tage Svingningerne med«, Arbejderne altsaa. Spørgsmaalet er aktuelt nu netop i disse Dage.

Arbejdsløsheden og de forringede Indtægtsmuligheder for de arbejdende samt visse pessimistiske Tanker i Forbindelse med den særlige politiske Situation, vort Land befinder sig i i Øjeblikket, har fremkaldt en Bevægelse blandt Fagforeningernes Medlemmer, der bl. a. gaar ud paa nu af Fagforeningernes Midler at sikre sig, hvad sikres kan, *før andre kommer og tager det.*

Altsaa, man vil tage vore Penge menes der. Men hvem, hvem vil tage vore Penge? Vi ved ikke noget herom, og vi tror heller ikke derpaa. Tanken er kun et fantastisk Produkt af den Nervøsitet, som hos enkelte Medlemmer er fremkaldt af den særlige Situation, vort Land for Tiden befinder sig i, hvis ikke andre endnu mere uklare Motiver foreligger, og det er paa Tide, der sættes Stop heroverfor, thi hvis den Opfattelse breder sig, at nu gælder det hurtigst muligt om at afsvække vore Organisationer økonomisk, saa er vi ved Begyndelsen til Arbejderbevægelsens fuldstændige Sammenbrud, saa sandt som vore økonomiske Resourcer er det eneste, vore Modstandere har virkelig Respekt for.

At Organisationerne i en vanskelig Tid for Medlemmerne efter Evne rækker en Haand ud til Hjælp er naturligvis en Ting for sig, men at saadant skulde tage Form til et fuldstændigt Run paa Fagforeningskasserne, saaledes at disse ikke er i Stand til at røgte deres vigtige Opgave, er en anden og meget alvorlig Sag. Lige saa vel som det kun er et Postulat, at Arbejderne ikke kan tage Konjunktursvingningerne med, er det ogsaa kun en ligesaa ubevist og urimelig Paastand, at Fagforeningerne i Fremtiden ikke har Brug for deres særlige Fond i Konfliktøjemed.

At der i den *foreliggende Situation* og med et ganske ekstraordinært Formaal for Øje er truffet Aftale om, at i den kommende Overenskomstsituation bør uafgjorte Spørgsmaal henvises til Afgørelse ved Voldgift i Stedet for at kunne give Anledning til Konflikt er der, for den, der vil tænke sig lidt om, ikke for Fagbevægelsen noget nedslaaende eller selvopgivende i, og enhver Paastand om det modsatte har intet med de virkelige Forhold at gøre. Den foreliggende Voldgiftsordning er da ogsaa kun og skal ogsaa kun være en *midlertidig* Ordning gældende for den nærmest kommende Overenskomstsituation, hvilket ogsaa fremgaar af den Tidsbegrænsning, denne Ordning har faaet.

Efter den Tid maa Fagforeningerne igen kræve deres frie Stilling genindført, og naar Hensyn tages til de Afsavn, der er blevet paalagt Arbejderne i Kraft af de forringede Indtægtsmuligheder, skal der saa sandt nok blive Brug for al den Styrke, Organisationerne ligger inde med, til Generhvervelse af, hvad der i disse Maaneder er tabt.

Solidaritet er godt, men Fagforeningerne kan ikke leve af den alene, thi naar den ikke støttes med Pengemidler, er det kun smaat bevendt med, hvad den kan udrette alene for sig. Vore Penge er det eneste, de andre har Respekt for. Foran enhver Konfliktsituation kikker de i vor Pengekasse, og deres Modstand er nøje afpasset efter vore økonomiske Midler. Penge er vore Organisationers Rygrad, uden Penge ingen Saft eller Kraft i Organisationernes Virksomhed.

Den økonomiske Stilling for vort Forbund er desværre den, at vi hører ikke til de Kasser, der er særlig velfunderede. Vi ejer kun til Husbehov med Hensyn til, hvad der skal bruges til Udbetaling de første Uger under en Konflikt. Andre Organisationer er maaske mere velhavende og derfor i Stand til at række Haanden længere ud til Hjælp, men det vilde være fejlagtigt at tro, at man ikke i disse Organisationer har akkurat det samme Syn paa Organisationens Virksomhed og dens Pengemidler, som i vort Forbund, og vi skal faa at høre i den kommende Tid fra disse Organisationers Side akkurat den selv samme Argumentation, som vi her fremsætter for Bevarelsen af Organisationernes Kampkraft.

Og hvorfra er det saa ogsaa, at Bevægelsen om at tømme Fagforeningskasserne støttes. Prøv og læs i Bladene. Læs Venstrebladene, der repræsenterer en

Landbostand, der, trods deres egne Økonomiske- og Produktions Organisationer, der er gennemført til en Grad, der har gjort dem til attraaværdig Efterlignelse i Udlandet, for den største Parts Vedkommende altid har vendt sig principielt og hadsk mod Arbejdernes faglige Organisationer. Se til, hvad disse Blade skriver om Fagforeningernes skadelige Indflydelse her i Landet, og se til, hvad de skriver om Fagforeningernes Pengemidler. Man vil deraf se, at disse Fagforeningsmodstandere netop ogsaa er ude efter Fagforeningsmidlerne, netop skriver om disse Fagforeningskasser, der »bugner af Millioner af Kroner« til Skade for det danske Samfund, og som burde likvideres med den deraf følgende Afsvækkelse af Organisationernes Virksomhed for Øje.

Saadan staar der i Landboernes Blade, og deres Repræsentanters Virksomhed paa Rigsdagen er kun en tydelig Afspejling af dette Fagforeningshad, der her gør sig gældende. Selvfølgelig melder disse Landboere sig til Tjeneste i Rækken, hvor det drejer sig om at faa gjort Fagforeningerne betydningsløse.

Og hvem ellers? Se til Højrebladene, hvad de skriver om det samme Forhold. Fagforeningerne skal svækkes, deres Forbindelse med Arbejdsløshedskasserne skal afbrydes, deres Forbindele med Socialdemokratiet skal ophøre, og Fagforeningsmidlerne skal stilles til Disposition for Formaal, der ligger ganske udenfor, hvad Pengene er samlet ind til. Og se til alle de øvrige nazistiske og kommunistiske Angreb paa Fagbevægelsens Virksomhed, hvor der udvises en Opførsel mod vore Organisationer, der er i den Grad ansvarsløs, at man knap kan finde Ord, der er stærke nok til at karakterisere den.

Det er dette Tryk, Fagforeningerne er ude for i disse Dage, et Udsving af et Omfang, som den ovenfor nævnte Industrimand udtalte, at Arbejderne ikke kunde tage med uden at bryde sammen. Men lige saa vel som tidligere Konjunkturfald og Vanskeligheder for Fagorganisationerne ikke har formaaet at sætte disse i Knæ og ud af Virksomhed, lige saa lidt vil det være muligt i den nuværende vanskelige Situation, selv om mange Kræfter er forenet derom, at faa Fagforeningerne til at gaa fra Koncepterne og lade haant om deres fundamentale Interesser af Hensyn til en lille yderst beskeden pengemæssig Fordel i Øjeblikket, der om 14 Dage iøvrigt slet ikke vil kunne mærkes længere. Saa dumme er de danske Arbejdere nu engang ikke, har aldrig været det tidligere og vil heller ikke være det i den kommende Tid, selv om den skulde blive endnu vanskeligere end i Øjeblikket.

Det, det gælder om, er at staa sammen og holde fast ved vore Organisationer og ikke lade dem blive Kastebold for Stemninger indefra, som virker nedbrydende paa Organisationens Virksomhed, og mod Stemninger og Anslag udefra, der kun har til Formaal at ødelægge det overmaade vigtige Aktiv, som Arbejderne har i deres faglige Organisationer og disses Kampkraft.

Naar voldsomme Forstyrrelser i Samfundets økonomiske Struktur til Skade for Erhvervene tvinger det økonomiske Liv ud af sit normale Kredsløb, maa vi kunne tage Svingningerne med, hvis vi ikke med Centrifugalkraftens Styrke vil kastes helt ud af Banen, ud i det tomme Rum.

Denne Smidighed maa Fagforeningerne udvise. Her er ingen Vej udenom, det bør alle interesserede Fagfæller forstaa og hjælpe til med at holde nedbrydende Kræfter i Ave, saaledes at vor Organisation i kommende Dage kan være den Beskyttelse for vore mange Tusinde Medlemmer, som den har været lige fra allerførste Stund, da kun nogle faa Tusinde Medlemmer samlede sig til Dannelse af vort eneste Værn, vort Forbund.

A.

Løbende Konflikter

Arbejdsm. Ungdoms Afd. København	(Skotøjsfirmaet »Hector«)
Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsm., Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose) (Murerm. S. Christensen, Turup)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

OPHÆVEDE KONFLIKTER

Sdr. Vissing-Voer Ladegaard	(Sdr. Vissing-Voer Ladegaard Kommune)

FRA RIGSDAGEN

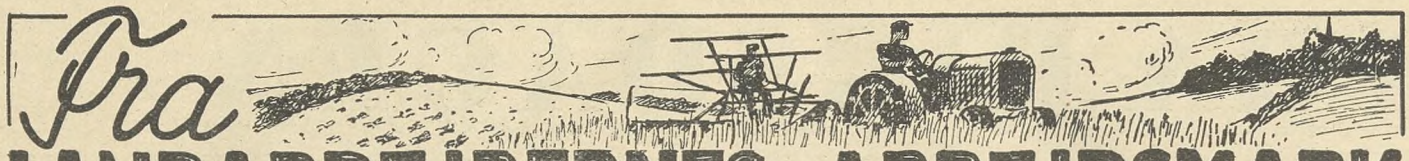
Der blev i Fjor i September Maaned gennemført en Lov om Afgift paa Hvede og Hvedemel. Loven gav Bemyndigelse til at opkræve en Afgift paa de nævnte Varer for derigennem at tilvejebringe Midler til at holde Rugbrødspriserne nede. Sagen er, at Rugbrødsprisen var steget saaledes, at man, om ikke Modforanstaltninger foretages, maatte regne med, at denne Stigning i Raastofprisen vilde slaa igennem paa Rugbrødets Pris, der antagelig maatte stige 10—12%. Men ved at lægge en Skat paa det Fødemiddel, der ansaas for mindre vigtigt, fik Staten Midler til at give et Tilskud til Rugbrødsfremstillingen for derved at holde Prisen nede paa det vigtigste Næringsmiddel.

Den her omtalte Lov forlænges nu, og der sker ikke den mindste Ændring i den. Hvad der har givet Anledning til en stor Debat i Rigsdagen er da heller ikke selve Loven, hvis Formaal praktisk talt alle har billiget, men den Kendsgerning, at Loven træder i Kraft samtidig med, at det nye Høstaar tager sin Begyndelse — 2. September — det Høstaar, i hvilket Danmark skal brødføde sig selv. Med Henblik paa den sidste Kendsgerning vedtog man, som det vil huskes fra Omtalen her i Bladet, for en Maaneds Tid siden en Kornlov, der bestemmer, at de Priser, Landmændene skal have for Korn i Høstaaret 1940—41, skal forhøjes ganske betydeligt, i Forhold til i Fjor der er praktisk talt en Stigning paa 50%. Man har sikkert heller ikke glemt, at Grunden til denne Forhøjelse var at faa Landbruget til at producere saa meget Korn som muligt. At dømme efter de Oplysninger, der kommer frem i Pressen ude omkring i Landet, skal Kornarealerne i Sommeren 1940 være en hel Del mindre end sidste Sommer, saa man vil forstaa, at der har skullet drastiske Foranstaltninger til for at vende denne Udvikling.

Hvorom alting er, Korn og Mel er blevet meget dyrere, og det vil atter sige, at Brødpriserne maa stige betydeligt — vel at mærke, hvis ikke Brødfremstillingen sker med offentligt Tilskud. Et 4 kg Rugbrød kostede tidligere 93 Øre — idet man ved den nævnte Afgift paa Hvedebrød i det sidste Aar har undgaaet en Forhøjelse paa Rugbrødsprisen, der antages at beløbe sig til 12 Øre. Nu skal Rugbrødet koste 145 Øre — uden Hvedemelsafgiften vilde det altsaa blive 157 Øre. Af den faktiske Forhøjelse paa 52 Øre (145÷93) kommer lidt over Halvdelen Landbruget til Gode gennem de højere Kornpriser. Dertil kommer i Aar nogle ekstra Transportudgifter; da vi nemlig helt skal klare os med dansk Korn, skal der transporteres Rug fra Jylland til Øerne, medens Hvede gør den omvendte Tur. I tidligere Aar har man i langt højere Grad kunnet anvende den danske Rug, der hvor den var avlet, og suppleret med indført Rug. Endvidere opstaar der nogle Tørringsudgifter for dansk Rug og Udgift til Oplagring, da det gælder om at strække Beholdningerne hele Høstaaret ud. Disse Udgifter plejer man at undgaa, da man bruger den danske Rug først paa Vinteren, og derefter lader importeret Korn dække Behovet. Yderligere maa det fremhæves, at man tidligere har købt Kornet hos Landmændene, efterhaanden som man skulde bruge det. Det tør man ikke vente med i Aar, for naar man ved, at vi mangler ca. 1500 Mill. hkg. Korn og Foderstoffer i det normale Forbrug til Menneske- og Husdyrføde, vil man se, at der bliver en saadan Knaphed paa Korn, at det vil være det rigtigste, at man, naar Landmændene skal aflevere det, er rede til at tage det saa snart, de vil af med det, intet maa gaa til Spilde. Paa den Maade nærmer man sig de 52 Øre stærkt. Det har været diskuteret, om ogsaa Bagere og Møllere d. v. s. Driftsherrerne — ikke Arbejderne i disse Fag — skulde have noget ekstra. Det er selvfølgelig helt forkasteligt, al den Stund der er dekreteret Lønstop. Det maa i hvert Fald være et rimeligt Forlangende, at dette ikke kun kommer til at gælde Arbejderne, men ogsaa Arbejdsgiverne.

Den skete Prisforhøjelse paa Brød er enorm, og den rammer efter det kendte Princip, som siger noget i Retning af, at de, der har lidt skal endog fratages det lidet, de har. Forhøjelsen rammer jo nemlig de store Brødforbrugere, d. v. s. de fattigste Familier. At undgaa Prisstigningen helt vil koste Staten 40—50 Mill. Kr. om Aaret. Ordningen bliver billigere alt efter, hvor mange man vil unddrage fra den. Regeringen har ikke ment, at der var politisk Mulighed for at tilvejebringe det store Beløb ved Beskatning. Efter alt at dømme vil den gennemføre en Rabatordning, der skal komme de daarligst stillede til Gode. Men hertil kommer, at man fra Regeringens Side, saaledes som Landbrugsministeren lovede det under Kornlovens Behandling, vil gennemføre en vis Tilpasning mellem Lønninger og Priser. Dette Løfte blev gentaget forleden, og inden længe kan man vente en Ordning.

G.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Landarbejder-Rundskue

Tørveskær, Stødoptagning og ekstraordinære Arbejder af forskellig Art rundt i Landet har i denne Sommer skabt Arbejdsmuligheder i Landdistrikterne som ikke i de seneste Aartier. Det er derfor ikke at undres over, at bekymrede Medborgere har spurgt om, hvordan det under disse Forhold skulde gaa med Bjergningen af den dyrebare Høst. I Forvejen har Landmændenes Organisationer og Presse bibragt Offentligheden det Indtryk, at Landbruget gennem mange Aar har lidt under Mangel paa Arbejdskraft. Fra Arbejdernes og den offentlige Arbejdsanvisnings Side har disse Paastande forgæves været bestridt. Den vedholdende Propaganda har utvivlsomt i store Dele af Befolkningen nedfældet det Indtryk, at Byerne vrimler med offentligt understøttede Arbejdsløse, medens man paa Landet sukker efter Arbejdskraft. Og et nærliggende følgende Ræsonnement — i hvert Fald fra visse Hold — har været, at der kan man se. Sociallovgivningen har demoraliseret Arbejderne, de vil heller leve paa Understøttelse end tage ud paa Landet og bestille noget.

Set paa denne Baggrund er det ikke svært at forstaa Bekymringerne for Høsten. I Krigs- og Blokadetider taler alle Mennesker jo om *den*. Formodentlig for bl. a. at berolige de ængstelige udgik derfra Socialministeriet et Paalæg til de kommunale Arbejdsanvisningsudvalg om omhyggeligt at udspørge samtlige Landmænd angaaende deres Behov om Arbejdskraft i Høsten og Anvisning paa, hvorledes et saadant Behov skulde dækkes. Resultatet af dette Rundspørge kendes fra Dagspressen. Trods den foretagne Sommertrawling er der for hele Landet kun begæret 3000 Arbejdere til Høstarbejder, og trods den store Beskæftigelse paa andre Omraader var der samtidig indtegnet 9000 arbejdsledige Landarbejdere. For Gud ved hvilken Gang, er det paany fastslaaet, at Paastanden om den manglende Arbejdskraft ved Landbruget bunder i noget helt andet end Virkeligheden.

Tilmed synes det som om det er saa som saa med Alvoren i en Del af de fremkomne Begæringer om Arbejdskraft, og at man er berettiget til at nære Tvivl om, at det opgivne Tal, 3000, nu ogsaa passer. I hvert Fald har der i Provinspressen været fremdraget adskillige Tilfælde af forfejlede Arbejdsanvisninger. Der meddeles om Arbejdsgivere, som har ønsket Arbejdskraft, men naar de anviste Folk henvendte sig paa Arbejdsstedet, blev de afviste med Besked om, enten at man ikke manglede Folk eller selv havde antaget den fornødne Arbejdskraft. Ogsaa paa Forbundskontoret kender man Klager fra Folk, der er rendt Nar efter Arbejde, anvist af de kommunale Udvalg.

Det kunde se ud, som om der har været nogen Spekulation i Landbrugsoverenskomstens Bestemmelser vedrørende Daglejerkarle. En af de Aviser, der har beskæftiget sig med Spørgsmaalet, klager over, at det er vanskeligt at forstaa, hvorfor en Daglejerkarl i Høstens Tid efter Overenskomsten kan faas for 4 Kr. 10 Øre pr. Dag plus Kost og Logi, medens en Løsarbejder skal have 8 Kr. om Dagen.

Misforstaaelsen bunder naturligvis først og fremmest deri, at man ikke er klar over, at Betegnelsen »Daglejerkarl« er ensbetydende med »Tjenestekarl antaget paa ubestemt Tid, men mindst for 1 Uge«, men dernæst i, at Satsen for Daglejerkarle er *Minimalløn*, medens den for Løsarbejdere er *Normalløn*. En Daglejerkarl er overenskomstlig berettiget til at forlange mere end Minimallønnen. En Forskel gør det ogsaa, at en Løsarbejder kun skal have Løn for den Tid, han arbejder, medens Tjenestekarlen — eller Daglejerkarlen om man vil — faar Kost og Logi baade paa Søndage og Hverdage og ikke kan sendes hjem i Tilfælde af Regnvejr eller anden Aarsag.

Det er tænkeligt, at netop Bestemmelserne om Daglejerkarle og disse Bestemmelsers rigtige Forstaaelse kan komme til at spille en større Rolle end hidtil, efterhaanden som Spørgsmaalet om Anvisning af ganske ung ledig Arbejdskraft til Landbruget maatte blive aktuelt. Rimeligvis vil der hos mange, maaske de fleste, Arbejdsgivere være en vis Modvilje ved at lade sig anvise Tjenestekarle i Hel- eller Halvaarsfæste af de kommunale Anvisningsudvalg, og paa Arbejderside vil tilsvarende Følelser gøre sig gældende. Et Medhjælperforhold kan nu en Gang ikke direkte sammenlignes med et alm. løst Arbejdsforhold. Medhjælperen bor og spiser hos Arbejdsgiveren og befinder sig ud over selve Arbejdet i et saa udtalt Underordnelsesforhold til denne, at det maa være med de største Betænkeligheder en Arbejder erfarer, at en offentlig Myndighed har bortfæstet ham for maaske et helt Aar til en Mand, han ikke kender eller muligt kender altfor godt. Men de selvsamme Betænkeligheder endda i forstærket Form vil sikkert gøre sig gældende hos Arbejdsgiveren. Han vil i Almindelighed ikke føle sig rolig ved at skulde modtage i sit Hus og i sit Arbejde enhver ukendt Tjenestekarl, som Arbejdsanvisningsudvalget sender ham, naar han samtidig paadrager sig Forpligtelsen til at beholde vedkommende i halve eller hele Aar. Bonden ved godt, at i Fald paagældende Arbejder mod sin Vilje er kæppet ind i et saadant langvarigt Af-

hængighedsforhold, kan det meget vel blive ham og ikke Karlen, der trækker det korteste Straa i de Gnidninger, der uvilkaarligt vil opstaa. Det er gammel Bondevisdom, at man nok kan tvinge en Hest til Vandtruget, men ikke tvinge den til at drikke.

Netop fordi begge Parter vil føle sig bedst tilpas med ikke at være bundet fastere til hinanden, end at Forholdet til enhver Tid kan bringes til Ophør, maa man mene, at Daglejerkarlesystemet vil egne sig bedst, naar der er Tale om offentlig Anvisning af Tjenestekarle til Landbruget. De etablerede Arbejdsforhold behøver ikke af den Grund at blive mere kortvarige. I Byerne kender man f. Eks. ikke ret meget til at fæste Husassistenter halvaarsvis eller endnu længere. Det almindelige er Maanedsfæste, men det betyder ingenlunde, at man skifter Plads eller Husassistent hver Maaned. Hvor det er ordentlige Mennesker paa begge Sider, er Forholdet mindst lige saa stabilt og varigt, som hvis Parterne var bundet til hinanden ved langtløbende Kontrakter, maaske mere. Paa mange Gaarde, navnlig de større, kendes paa tilsvarende Vis Daglejerkarleaftaler, der har løbet i Aarevis.

Det eneste Arbejdsomraade paa hvilke har været større Efterspørgsel af Arbejdskraft til Landbruget er ved Høhøsten. Paa en Del øst- og midtsjællandske Storgaarde er i Aar dyrket ret store Arealer med Hør. I de forholdsvis faa Dage, Ruskningen staar paa, kræves et saa stort Mandskab, at Egnens normale Arbejderstab ikke kan overkomme det, navnlig da Ruskningen falder sammen med den øvrige Høst. Paa en Gaard, hvor der dyrkes 50 Td. Land Hør, vil man til Ruskningen gerne have lige saa mange Mand. Det siger sig selv, at naar en Del Gaarde paa en og samme Egn hver for sig har Brug for saa stort Ekstramandskab kan Egnens normale Landarbejderstab ikke bestride denne Efterspørgsel — Gudskelov, saa fantastisk er Landdistrikterne da heller ikke overbefolket med ledige Arbejdere. Men Landmændene har ikke af den Grund staaet uden Arbejdere. Fra Køge, Ringsted, Næstved og andre Byer er anvist den nødvendige Arbejdskraft. Da Arbejdet med Hørhøst ikke har været kendt her i Landet i nogen Udstrækning den sidste Menneskealder eller mere, har der givetvis ikke i Organisationernes Overenskomster været optaget Bestemmelser herom. Baade Arbejdsgivere og Arbejdere har været interesseret i Akkordaftaler for Arbejdet, men det har naturligvis været vanskeligt at træffe saadanne, forinden man gensidig havde nogen Erfaring for, hvad der kan udrettes pr. Dag og pr. Arbejder. Repræsentanter for Landbrugets Arbejdsgiverforening og for Forbundet har derfor besøgt en Del Arbejdspladser for ved Selvsyn og Samtale med haarde Arbejdsgivere og Arbejdere at sætte sig ind i Arbejdsmetoder og Arbejdspræstationer. Resultatet heraf er blevet en Organisationsaftale, der saa vidt det kan skønnes efter foreliggende Oplysninger sikrer Arbejderne en rimelig Fortjeneste maalt med, hvad der iøvrigt betales for Landbrugsarbejde, men dette sidste maa rigtignok ogsaa tages i Betragtning. Det er forstaaeligt, at Folk fra Byerhvervene, hvis normale Lønninger ligger betydeligt højere end Landarbejderens og som i mange Tilfælde har maattet cykle langvejs til og fra Arbejdet, vil finde, at de aftalte Akkorder ligger i Underkanten af det rimelige. Netop fordi Erfaringsgrundlaget for Aftalen har været særdeles begrænset, har det været nødvendigt at give denne en vis Elasticitet med Hensyn til Tillæg og Fradrag til de aftalte Normalpriser eftersom Jordbund, Hørrens Renhed, Rækkeafstand m. m. maatte betinge det, men for at forhindre Vilkaarlighed og at lokale Forhandlinger herom gaar i Haardknude, har man fastslaaet, at hvor Enighed ikke kan opnaas, skal Arbejdet udføres paa Dagløn, d. v. s. Høstdagløn, saa en Dagsfortjeneste paa 8 Kr. er de anviste Arbejdere under alle Omstændigheder sikret.

Vilh. Rasmussen.

Skal Gaardmandssønnerne gaa fri?

En af de Foranstaltninger, der er kommet ud af den nye Samlingsregering, er Cirkulæret om Arbejdskraft til Landbruget, hvorefter Arbejdskraft eventuelt kan sikres ved Overførelse af Arbejdere, der tidligere har været beskæftiget ved Landbruget, fra andre Fag til dette. Som Eksempel er nævnt, at Arbejdere i Tørvefabrikationen og ved Landkommunernes Vejvæsen vil kunne overføres til Landbrugsarbejde, medens deres Arbejde saa skulde overtages af arbejdsløse Arbejdsmænd og andre ledige.

Uden at komme ind paa Berettigelsen af Cirkulæret, som en Række Landmænd har udtalt deres fulde Tilfredshed med, medens de iøvrigt hver for sig ikke mener, at der bliver Brug for Folk paa deres Egn(!), skal der rejses en Indvending mod Cirkulæret for dets Ensidighed overfor en bestemt Klasse af den danske Befolkning.

Jeg skrev i Efteraaret 1937 i en Artikel følgende, som vistnok stadig holder Stik:

Først maa vi klare os, hvilke Unge det er, der rejser til Byerne. Vi ved fra talrige Erfaringer, at det ingenlunde er Landarbejderens og Husmandens Børn, der rejser til Byerne som ganske unge. Det sker først, naar de kommer lidt op i Alderen, og de skal til at sætte fast Bo. Det er kun faa Landarbejdere og Husmænd, der har Raad til at sætte deres Børn i Lære — og kun faa gør det. Men der er en Del af Landarbejdernes og Husmændenes Børn, der allerede som ganske unge finder et Job inde i Byerne som Kuske, Gaardskarle, Køkkenkarle, Kioskbude o. s. v. Til Gengæld er der en Del Gaardmandsbørn, der kommer i Lære, og en Del kommer til at læse. Som ældre er der ogsaa mange Gaardmandssønner, der, efter at de har tilbragt deres Ungdom paa Landet, søger til Byerne, enkelte som Arbejdsmænd, andre som Funktionærer og Handlende, Benzintankpassere o. s. v.

Under Diskussionen om Landbrugets Arbejdskraft synes man helt at glemme, at det er Landmændenes egne Børn, der rejser til Byerne, og at Problemet egentlig bestaar i at hente dem tilbage, hvis der er

nogen, der skal hentes tilbage. Modsat sender Byerne stadigvæk Tjenestedrenge paa Landet, der vokser op og bliver til Karle. Markus Bjerre, der igennem mange Aar har talt Landbrugets Sag, indrømmede engang under en Diskussion med Oscar Levinsen Landmandssønnernes Flugt paa følgende Maade: »Der er naturligvis baade blandt Gaardmandsbørn og Husmandsbørn nogen, der har særlige Anlæg. De tager ind til Byerne og hævder sig godt.« Og Højskoleforstander Hans Lund, der vil opretholde det gamle Tyendeforhold, slutter en Beviskæde paa denne Maade: »Dette betyder, at Landbruget afgiver megen Ungdom til andre Erhverv«. Højskoleforstander Uffe Grosen siger det paa følgende Maade: »Tilstanden paa Landet karakteriseres altsaa nu ved følgende alvorlige Kendsgerning: En Flugt af voksen, moden Ungdom... Den unge Landmandssøn, som havde haabet engang at faa sin egen selvstændige Landbrugsbedrift, og som derfor havde paabegyndt en god Uddannelse, springer fra. Han bliver Chauffør eller Pakhuskarl, eller han kaster misundelige Blikke til den solidt klædte Sporvognskonduktør.«

Under saadanne Forhold kan der spørges: Hvorfor ikke lige saa godt hente nogle af de Gaardmandssønner, der er blevet Tankpassere og meget andet, tilbage til Landet, thi hvis de overhovedet har noget at lave, kan deres Arbejde nemt overtages af byfødte Arbejdere. Lad ogsaa Gaardmændenes Sønner komme til at arbejde som Landarbejdere og lad dem faa Del i Velsignelsen. Lad Sønnerne af de Bønder, der nu længe har skreget paa en Slags Stavnsbaand for Landarbejderungdommen, faa det at føle. De har vist glemt sidste Gang, der var Stavnsbaand her i Landet, og hvorledes det var at være under Tvangen.

Uden at komme ind paa Grunde som Arbejds- og Leveforhold, som Civilingeniør Elna Hoffmeyers Beretning om Undersøgelse af Lejehuse giver et mørkt Billede af, og ej heller af manglende Fremtidsmuligheder som Aarsager, der tvinger Ungdommen til at rejse til Byerne, skal her bringes et Citat af endnu en Højskoleforstander, der giver hele Problemet om Landbrugets Arbejdskraft i en Nøddeskal. Citatet er af Jens Marinus Jensen og er hentet fra »Jydske Tidende«, 14. Februar 1937: Men Forholdet er dog det, at enhver dygtig Karl kan faa Plads, *og enhver god Plads kan faa Folk.*«

Svend Sandland-Nielsen.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

Da man vilde have Kinesere til Danmark som Landarbejdere

Mangelen paa Arbejdskraft til Landbruget er et af de Spørgsmaal, der har været meget fremme i de sidste Aaringer. Der har været fortalt meget om de Unge, der drog fra Landet til Byerne, og der blot og bart hævede Understøttelse. Men det var nu ikke saa galt, som Præsten prædikede. Der var saaledes vældigt Overbud af Arbejdskraft til den Høst, der nu er i Hus.

Som Propagandaen blev drevet, fik man ofte det Indtryk, at hvis der var Mangel paa Arbejdskraft paa Landet, saa var det noget, der var af nymodens Dato, og nærmest var skabt af den slemme Sociallov, medens den før bemeldte Lov saa sandelig havde været andre Tider, hvor der ingen Mangel var paa Arbejdskraft.

Men saadan er det jo ikke. Fra 1893 fik vi i Aarevis de store Invasioner af Polakker, og før denne Tid var man endda ved at tage Kinesere til Danmark som Landarbejdere. Man havde hørt om disse Folks enorme Nøjsomhed. Der var noget med, at de kunde klare sig for en Klat Ris om Dagen. Det maatte da være noget, der kunde bruges.

Da man drøftede Kineserne til Danmark.

Det var en Kaptajn Bluhme, der paa et Møde i Holstebro havde rejst Spørgsmaalet, om der ikke skulde være Muligheder for at faa de billige Kinesere til Danmark som Landarbejdere. I »Ugeskrift for Landmænd« 1883 refereres følgende om Sagen fra et Delegeretmøde i Aalborg:

Kaptajn Bluhme meddelte, at der fra flere Sider var rettet Forespørgsler til ham angaaende den af ham paa Holstebromødet omtalte kinesiske Arbejdskraft. Han havde derfor henvendt sig til vor Ministerresident i Amerika, og havde fra ham modtaget en Del Oplysninger om Indvandringen af Kinesere. Denne er hidtil nærmest foregaaet fra Kinas sydlige Provinser, hvor Klimaet er meget varmt, og Befolkningen derfra vilde derfor næppe kunde trives i Danmark. Skulde der skaffes Kinesere til os, maatte det være fra de nordlige Provinser, og Standsningen af den kinesiske Udvandring til Amerika vilde derfor næppe kunde komme Danmark til Gode. I Amerika huses og fødes Kineserne meget forskelligt, og Lønnen er mindst 20—30 Dollars (ca. 75—112 Kr.) om Maaneden. Under en maanedlig Løn af 12—15 Dollars (45—56 Kr.) og Kosten vilde man næppe kunde faa kinesiske Arbejdere her til Landet. Alt Markarbejde og Malkegerning vilde være nye og fremmede Arbejder for dem, men deres Lærenemhed og Efterlignelseslyst vilde dog snart gøre dem fortrolige dermed. Kina tillader ikke, at der oprettes Kontrakter med dets Undersaatter, hvorved deres Frihed bindes, og der vil derfor blive en stor Risiko med Hensyn til Rejseomkostninger, som Arbejdsherren maatte erlægge eller give i Forskud. Der er ingen Myndighed eller privat Selskab, som paatager sig Leverance af Kinesere, men

man maatte vel henvende sig til den danske Konsul eller en paalidelig Købmand i Nordkina, for at han kunde samle Folk, hvis saadanne overhovedet kunde faas paa de Vilkaar, som danske Arbejdsherrer kunde byde ...«

Saadan lyder Beretningen om de første Undersøgelser for at faa Kinesere hertil som Landarbejdere. Men man fik ingen. Det var for voveligt.

Men man prøvede saa andre Steder, der laa betydeligt nærmere end det fjerne Kina. Et Billede af de nye Forsøg faar man i »Social-Demokraten« 2. Marts 1884 i en Artikel »Den nyeste Plan til Landarbejdernes Udsultning«. I denne Artikel — hvor man ogsaa omtaler Kineser-Forsøgene — skrives:

»Det har hidtil været en sand Trøst for vore Storbønder, at der findes samvittighedsløse Personer, der ved at agere »Fæstemænd« eller »Kommissionærer« har forstaaet den Kunst at forsyne vort »Marked« med »billig Arbejdskraft« ovre fra Sverige. Det er derved lykkedes Storbønderne at faa et tilstrækkeligt Antal faste Arbejdere til at udføre Arbejde paa deres Gaarde for en Sulteløn, som Landets egne Arbejdere hverken kan eller vil udføre Arbejdet for ... En »agtet Landmand« i Randersegnen klager saaledes i »Ugeskrift for Landmænd« over, at der er Mangel paa Malkepiger. Danske Piger har man som bekendt i længere Tid ikke kunnet faa til dette Arbejde for den Betaling, Gaardmændene har fundet for godt at byde, men der har dog i de sidste Aar været gode Raad herfor, idet man har »indført« det fornødne Antal Malkepiger fra Sverige og Norge. »Nu er Sverige omtrent lukket for Piger til dette Brug« skriver imidlertid den af Ugeskriftets Redaktion »agtede Landmand«, og i Norge »skal Udsigterne heller ikke være gunstige«, hvilket jo tyder paa, at Landarbejderne i Sverige og Norge ikke længere har Lyst til at være Genstand for samvittighedsløse Agenters Spekulation, og begynder at indse, at det kun er en lidet misundelsesværdig Lod at blive Trælle for de danske Storbønder. Denne Arbejdsköberklasse har dog ikke derved mistet Troen paa, at det vil lade sig gøre at indføre billig Arbejdskraft fra Udlandet. Efter at Tanken om at indføre Kineserne maatte opgives — ikke fordi der blandt Storbønderne hævede sig Stemmer i de danske Arbejderes Interesser, men fordi den kinesiske Arbejdskraft viste sig at være for dyr — har Medarbejderen af »Ugeskrift for Landmænd« kastet sine Øjne paa Polen og Østprøjsen. Om disse Lande oplyses det, at der »hersker en stor Armod og Mangel paa Arbejde.« Der er saaledes noget at spekulere i...«

Det lille Citat viser, at man i Aarene 1883—84 søger at faa udenlandsk Arbejdskraft til Danmark baade fra Kina, Norge, Sverige, Polen og Tyskland.

Vandringen bort fra Landet.

Og har der i vore Tider været talt om, at de Unge fra Landet flygtede til Byerne — og Understøttelseslovgivningen har faaet Hovedskylden — saa er en saadan Vandring foregaaet ogsaa den Gang, da der overhovedet ingen Understøttelse var. Men de Unge drog bort fra Landet, fordi de ingen Chancer saa derude, og mente, at der var større Muligheder i Byerne og ude i det fremmede. Det var mange Unge, der fra Danmark tog til Udlandet. I 1882 udvandrede der til U. S. A. ikke mindre end 11,614, og man regner med, at omkring Halvdelen af Udvandrerne er »Arbejdsmænd og Tyende«. Fra Landdistrikter bortvandrer i (Aarene 1880—90 155,308 Personer, i Aarene 1890—1901 122,564 Personer. I Byerne blomstrer den nye Storindustri op. Den trækker Ungdommen fra Landet.

»Danskerne det mest fordrukne Folk«.

Grunden til Flugten fra Landet var daarlige Forhold. Georg Nørregaard skriver i »Arbejderspørgsmaalet i Firserne« om Landarbejdernes Kaar:

»Arbejdslønnen var ringe. Hele den Frihedsbevægelse, der kulminerede ca. 1788 og blev fortsat af Lovgivningen efter 1848, havde kun løftet Gaardfolkene op fra den undertrykte Stilling, som hele Landbrugsbefolkningen med Undtagelse af Herremændene levede under ca. 1750. Endnu ved de Undersøgelser af Landarbejdernes Løn, som blev foretaget af Falbe-Hansen 1871—72 og af Indenrigsministeriet 1872—74 var Pengelønnen saa lav, at den slet ikke, undtagen i Københavns Amt, kunde dække de allernødvendigste Udgifter. Ganske vist kom der hertil »halvt som Gave, halvt som Løn« en hel Del Naturalier, f. Eks. gratis Mælk, Græsning til en Ko, lidt Uld etc., men Kaarene har dog været fattige... Iøvrigt kommer der en lang Serie Klager fra Tyende saavel som fra Herskaber. De Steder, hvor alt gaar godt, hører man naturligvis intet om. Det sker, at en Pige jævnlig tituleres »Taske«, og at hun bliver jaget hjem Helligdage uden Mad. Paa Landet hænder det, at Folkene fodres af med Rugbrød og Fedt, medens Bonden ved den anden Bordende spiser Æg og Kød, eller der klages over, at Tyendet i Fritiden tvinges til at sidde i Ørkesløshed i Bondens Stue. Værst behandles dog de svenske Piger. Fra alle Steder høres der om utilfredsstillende Kamre, særligt for Karle og Malkepiger. Kamrene er utætte og snavsede, nærmest en Del af Stalden ...

De daarlige Forhold og Indforskrivningen af fremmed Arbejdskraft skaber megen Bitterhed og ofte haarde Ord. Det, at man fra Storbøndernes Side endda forsøgte at faa Kineserne hertil, gaar igen mange Gange. I »Ugeskrift for Landmænd« skriver i 1889 en Indsender under Mærket »Kh.«, at de svenske Arbejdere er »Nordens Kinesere«. Dette faar i næste Nummer en Proprietær Edvard Bech til at vælte følgende skrappe Skylle ud over de danske Arbejdere:

»Hvad der berettiger Kh. til at kalde de svenske Arbejdere for »Nordens Kinesere«, ved jeg ikke, er det paa Grund af deres Flid, saa bliver det jo et Hædersnavn, er det paa Grund af den Umoralitet, der kan findes ogsaa blandt dem, saa maa Kh. erindre, at de fra tarvelige Forhold kommer herover til os, det tredjelider-

ligste og mest fordrukne Folk blandt de civiliserede Nationer, saa det vilde være for meget forlangt, om de skulde være uimodtagelige for det daarlige Eksempel og den daarlige Omgang...«

Det er jo en ret ejendommelig Karakteristik, Proprietæren bruger om Danskerne som det mest fordrukne og det tredjeliderligste Folk af alle civiliserede Nationer. Men Eksemplet viser, at man ikke tog med Fløjlshandsker, naar man omtalte Arbejderne. Proprietæren gjorde det for at forsvare Svenskerne, der kom til Danmark. Men i Sverige selv saa man nu heller ikke altid med blide Øjne paa, at saa mange Svenskere tog til Danmark for at arbejde som Landarbejdere for en ringe Løn. »Smålandsposten« skrev endda dengang om »Slavehandelen paa Danmark.«

Lidt Jord til Landarbejderne skulde være »en Bom for Socialismen«.

For at faa Arbejdskraft til Landbruget forstod man dog lidt efter lidt, at man maatte gøre Forholdene paa Landet bedre, saa de Unge følte, at de kunde danne sig en Eksistens paa Jorden. Man arbejdede for, at Landarbejderne kunde faa Jord. Men ogsaa her spillede andre Synsvinkler ind. Fra mange Sider vilde man kun give saa lidt Jord, at de smaa Husmænd for overhovedet at kunne leve i høj Grad blev nødt til at tage Arbejde hos Herremændene og paa de store Gaarde.

I 1892 udtaler J. C. la Cour, at man af Mangel paa Tyende gaar over til at anvende Husmænd, og at der er almindelig Enighed om, at disse bør have Jord, der er kun Uenighed, om det skal være en Have eller en Lod paa 2 eller 4 Tdr. Land.

G. Boesen skriver i »Husmand og Landarbejderspørgsmaalet i Halvfemserne«:

»Om Stemningen blandt Landarbejderne selv er det vanskeligt at danne sig nogen Opfattelse, da de ret sjældent vovede sig frem i offentlig Debat. En Husmand, der skriver i »Husmandsbladet« 1893 er overtydet om, at Planerne om en Lod paa 2 Tdr. Land mest er udkastet til Arbejdsgivernes Fordel, men mener dog ogsaa, at de byder Fordele for Arbejderne, der derfor bør tage imod det foreslaaede, hvis der kan skaffes billige Statslaan. En jordløs Landarbejder hævdede derimod sammesteds, at man hellere maatte undvære Jorden end have den at slide med efter Fyraften, da den dog ikke kunde drives ordentligt, naar man samtidig skulde arbejde for andre. Han krævede derimod, at Arbejdsgiverne skulde skaffe stadigt Arbejde og højere Løn...«

Da Bojsen og Claussen i Rigsdagen foreligger Forslag om, at Kommunerne skal indkøbe Jord, der skal udlejes i Lodder paa 1—2 Skæpper Land udtaler Claussen, at Maalet er, at »gøre det rart hyggeligt« ude paa Landet, og derved standse Vandringen til Byerne. Men ogsaa andre Forhold spillede ind i Bestræbelserne for at skabe Arbejdskraft til Landet ved at give Landarbejderne lidt Jord: Angsten for, at det voksende Socialdemokrati skulde faa Foden ind ogsaa paa Landet.

National- og Landøkonomen H. Hertel skriver saaledes i en Afhandling i 1885: »Det gælder om at dæmme op for og tage Brodden af Agitationen, at Landarbejderstanden ikke skal blive en frugtbar Mark for de socialistiske Sædekorn.« Hertel anbefaler varmt, at man skaffer Jord til Landarbejderne, men dog kun i ganske smaa Lodder, blot store nok til at give Arbejderne et vist økonomisk Rygstød, og navnlig gøre dem tilfredse og lykkelige — og derigennem uimodtagelige for den socialistiske Agitation.

Om Statshusmandsloven af 1899 udtalte Alberti sin Forvisning om, at den vilde komme til at lukke Landarbejdernes Øren for de socialistiske Sirenesange, og en anden Venstreformand, Jensen-Bælum, kaldte Loven »en Bom for Socialismen«. Og mange lignende Udtalelser foreligger ogsaa fra Højres Side.

Disse Profetier gik jo nu ikke i Opfyldelse, hvad der vel ikke er noget at sige til. Det har altid været svært at være Profet. Men Forhaabningerne var der dengang.

G. Boesen summerer paa dette Omraade op i sin Afhandling om Husmands- og Landarbejderspørgsmaalet i Halvfemserne:

»Undersøger man nu til Slut de *Motiver,* der førte til Vedtagelsen af Husmandsloven af 1899, finder man, at det i Hovedsagen er de samme, som vi allerede har set livligt diskuteret i den offentlige Debat. Vi møder i talrige Udtalelser paa Rigsdagen Følelsen af, at der maa gøres noget for at skaffe lykkeligere Hjem for de fattigste i Samfundet og hjælpe dem til lysere Kaar. Men sammen med denne Følelse spiller mere praktiske Overvejelser ind. Der er de politiske — nævnt er allerede deres Betydning for Højres Stilling, at Loven skulde være et Vaaben i Kampen mod Socialismen, udtales klart flere Gange bl. a. af Bojsen. Men dernæst spillede, som vist, det rene Arbejdsgiversynspunkt sin store Rolle ved Siden af den virkeligt sociale Tanke om nye, selvstændige Hjem — og sejrede, for saa vidt som de nye Husmænd faktisk kom til at søge gennemsnitligt Halvdelen af deres Erhverv uden for deres egen Bedrift.«

Fra at ville have Kinesere til Danmark, og at have faaet Polakker, Svenskere, Tyskere og Nordmænd hertil, over det at ville skabe egne Hjem med lidt Jord, har der dog stadig været Tale om Mangel paa Arbejdskraft til Landbruget. Som Forholdene nu ligger ser det ud til — som Arbejds- og Socialminister Kjærbøl udtalte ved et Møde i København for et Par Maaneder siden — at man i nogen Grad vil se Strømmen vende fra By til Land.

Oskar Hansen.

DANSK PRESSE

Fra gammel Tid har Danmark haft en Dagspresse, som baade med Hensyn til Bladenes Antal, og de enkelte Blades Udbredelse maa siges at være betydelig set i Forhold til Befolkningsantallet. Oprindelsen til Nutidens Presse var periodiske Skrifter. Det var en Slags Nyhedsblade. Naar der udbrød Krig et eller andet Sted, dukkede de op, de bragte Beretninger om Krigens Gang, men de tog ogsaa andre Begivenheder med, som f. Eks., naar der havde fundet en Kejser- eller Kongekroning Sted, naar der havde vist sig en Komet paa Himlen, naar der var født en Kalv med to Hoveder eller lignende blev det meddelt og kommenteret. Holberg har i en af sine berømte Komedier, »Den meget talende Barber« givet en Prøve paa disse Avisers Indhold i en Scene fra et Værtshus, hvor nogle af Byens Borgere sidder og resonnerer over et Glas Øl, lader han Værten læse bl. a. følgende op af de sidst udkomne Aviser; det lyder saaledes i Datidens Skriftsprog:

> »Udi i Siebenborgen skal der være nyelig fød en Kalv med en Haarhue paa Hovedet og Fryndser om Beenene/hvilket Indbyggerne holder for/icke betyder meget got. Samme Kalv døde strax/men talede/førend han døde/disse Ord: væ! væ! Siebenborgen!«

Politik eller Spørgsmaal af økonomisk og social Karakter beskæftigede de sig ikke med, det var forbudt Omraade for dem at bevæge sig paa. Det var i Enevældens Tid, og den Gang var det en fastslaaet gylden Regel, at Samfundsspørgsmaal, være sig af en hvilken som helst Art, var noget, der ikke vedkom den almindelige gemene Befolkning. Den almindelige menige Mand og Kvinde havde bare at passe deres daglige Dont, pukle paa med deres Arbejde, og saa iøvrigt holde Kæft, og overlade til en Klike, der ansaa sig selv for at være de klogeste at bestemme, hvordan Landet skulde styres, og Samfundet i det hele taget skulde indrettes. Den store, brede Befolkning levede kort sagt i Umyndighed. Det ansaa Datidens Magthavere nu for at være det bedste og lykkeligste, en Opfattelse, som jo i vore Dage paany gøres gældende af Folk, som giver sig ud for at være Samfundsreformatorer.

Forholdene førte efter haanden med sig, at disse Skrifter, der udkom i Ny og Næ, ikke længere tilfredsstillede. Trangen til Aviser, som udkom hyppigere og regelmæssigt, voksede, hertil bidrog bl. a. Landboreformerne og hele den Udvikling, som stod i Forbindelse hermed. Der opstod et Oplysningsbehov blandt Almuen først og fremmest paa Landet, som maatte tilfredsstilles, dersom disse Reformer skulde føres ud i Livet, efter deres Hensigt. Det var en Lykke, at de Mænd, som stod i Spidsen for dette Reformværk, var klar herover. Der blev taget fat paa en Forbedring af Folkeskolevæsenet, som fik sit konkrete Udtryk i Skoleloven af 1814. Nu vil man maaske spørge, hvad det har med Aviserne at gøre? Det har det hermed at gøre, at Befolkningen lærte at læse, hvilket er en væsentlig Betingelse for Udviklingen af en Presse i større Stil. Det viste sig altsaa i dette Tilfælde som altid, at det er de økonomiske Forhold i et Samfund, der er bestemmende ogsaa for Samfundslivet i det hele.

I den første Halvdel af Attenhundrede opstod der da, fremskyndet af de her nævnte Begivenheder, en Dagspresse her i Landet, der vel i Begyndelsen ikke havde nogen særlig Udbredelse i det brede Lag af Befolkningen, men som dog var stor nok til, at den kunde øve en betydelig Indflydelse i de bevægede Aar, som gik forud og tildels fulgte efter, at vi havde faaet den fri Forfatning. Med Grundloven af 1849 blev der som bekendt indført Pressefrihed i Danmark, dette havde til Følge, at Udviklingen af Dagspressen tog forøget Fart. Det varede ikke længe, før der udkom mindst 2 lokale Dagblade i saa godt som hver eneste dansk Købstad i Landet, det var de politiske Skillelinier her gik igen. Nu var Politik jo ikke længere banlyst fra Bladenes Spalter. Pressefriheden betød, at den aandelige Tvangstrøje de tidligere var klemt ind i nu var kasseret og smidt paa Møddingen, hvor den hørte hjemme. Meningsudvekslingen var givet fri, det medførte ganske naturligt, at de Problemer, der var oppe i Tiden, og havde Interesse for Befolkningen, blev taget op til Behandling i Pressen. Med faa Undtagelser tilhørte disse nye Presseorganer et af de to Partier Højre eller Venstre, som ret hurtigt efter Grundlovens Givelse blev de toneangivende paa Rigsdagen og vedblev at være det i mange Aar. Senere er der jo foregaaet en Ændring med Partilinierne. I Halvfjerdserne rejste Arbejderne deres eget Parti og stiftede samtidig deres egen Presse. Reformpartiets Stiftelse i 1894 gav Anledning til, at der blev startet endnu en Række Dagblade Landet over. I 1905, da en Fløj af Reformpartiets Medlemmer skilte sig ud fra dette Parti og stiftede det radikale Venstre, fik de lokale Blade endnu en Forøgelse. Paa et vist Tidspunkt kunde der forekomme det Tilfælde, at der udkom 3 Venstreblade i samme By, nemlig et for det gammelmoderate, et for Reformpartiet og et for det radikale Parti. Endelig er der jo, for at tage det hele med, i de senere Aar dukket forskellige Blade frem, som Organer for de forskellige Outsiderpartier, der er opstaaet i disse Aar, og vi kan vist vente flere af samme Slags. Disse Partier har øjensynligt ogsaa det tilfælles med Bløddyrene, at de formerer sig ved Selvdeling.

Stillingen i Dag er saaledes denne: Vi har her i Landet et meget stort Antal Dagblade, repræsenterende mange forskellige Partifarver, men dersom nogen af den Grund vilde paastaa, at vort Lands Presse spiller i alle Regnbuens Farver, saa vilde det dog ikke være helt korrekt, sort forekommer ikke i Solspekteret. I dansk Presse forekommer der derimod Sort i Overflod, en meget stor Part af den er saa formørket af Reaktion, at det undertiden er vanskeligt at skelne de forskellige Partiorganer fra hinanden, dette træder tydeligt frem hver Gang de skriver om Tidens Problemer. Men det

viser sig særlig grelt, naar de i denne Forbindelse beskæftiger sig med Arbejdernes faglige Organisationer. Det hører til Dagens Orden, at Fagforeningerne er Genstand for de mest hadefulde og samtidig de mest sindssvage Angreb. Det er ikke til at tage fejl af, at det, der tilstræbes, er Fagforeningernes Tilintetgørelse, og hermed Arbejdernes Indflydelse paa Arbejdsforholdet. At man ogsaa ønsker, der skal gaa andre Ting med i Løbet, lægges der jo heller ikke Skjul paa. Vi gengav i sidste Nummer et Par Indlæg fra to af Højfinansens specielle Presseorganer. »Berlingske Tidende« og »Børsen« skrevet af to dertil særlig udvalgte »Sagkyndige«. De samme to Herrer nøjedes jo ikke med billedligt talt at forlange Fagforeningernes Hoved paa et Fad, den sagkyndige i »Berlingske Tidende« gjorde det ogsaa af med Menneskerettighederne i Almindelighed, slet saa vidt gik »Børsen«s Ekspert ikke, han nøjedes med at ville tage Valgretten fra Aldersrentenydere og andre hermed ligestillede samt Ungdommen. Men med Hensyn til Fagforeningerne synes der ikke at være nogen Forskel paa de Herrers Indstilling. Fagforeningerne skal likvideres, og heri er den samlede Højre- og Venstrepresse enige med dem, det fremgaar tydeligt nok af alt, hvad der skrives i disse Dage. »Tiden kræver Ofre af os alle, og enhver er pligtig at yde disse Ofre for Landets Skyld«. Dette er det stadige Omkvæd i disse Blades daglige Skriverier.

Det Offer disse Presseorganer har tænkt at bringe paa Fædrelandets Alter er efter alt at dømme Arbejdernes Organisationsret. Men om dette Spørgsmaal maa de nu alligevel være forberedt paa, at ogsaa Arbejderne agter at tale med.

M. O.

Overenskomstforhold

Tarm — Tarm Sæbe- og Kødmelsfabrik. Afdelingen har fornyet Overenskomsten til 1. Januar, hvorefter Firmaet indgaar paa at betale Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Fabrikarbejderne — Iresko, Kemisk-Teknisk Fabrik A/S. Afdelingen har sluttet Overenskomst. Arbejdstiden 48 Timer pr. Uge. Timelønnen 125 Øre plus Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Almindelig Overtidstillæg. Ferie efter Lov. Regler for Behandling af faglig Strid. Overenskomsten gælder til 1. Marts.

Viksø — Tørvefabrikant, Propr. Husted Andersen og Tørvefabrikant Vald. Petersen, København. 10. Kreds — Tørvefabrikant Bylov-Olsen og Petersen, Næstved. Afdelingen har sluttet Overenskomst. Arbejdstiden 8 Timer. Timeløn 118 Øre. Alm. Overtidstillæg. Ved Holddriftsarbejde betales 10 pCt. Tillæg til begge Holdene i 2-Holdsdrift og 12½ pCt. til alle Holdene i 3-Holdsdrift. Man er enige om, at der aftales Akkordpriser, saasnart Presseren er indkørt og Arbejdsforholdene er til at overse, og Akkordpriserne faar tilbagevirkende Kraft. Til Lønningerne betales Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Overenskomsten gælder til 1. Marts.

Fredericia A. — Fredericia Kommune. Afdelingen har aftalt følgende Akkordpriser for Fremstilling af Tørv i Fuglsang Kær: Afgravning af Overjord, Æltning og Udkørsel i en Trilleafstand paa 50 m Kr. 6,00 pr. 1000, Vending og Skruning Kr. 2,00 pr. 1000. Oprensning af Grøfter m. m. udføres paa Timeløn.

Birkerød — A/S Balto (Sjælsø Tørvemose). Afdelingen har sluttet Overenskomst. Akkordpris er 11 Kr. pr. Ton i tør Tilstand. Kørerne indbefattes i Akkorden. Timelønnen i 1. Zone er garanteret.

Birkerød — A/S Balto. Afdelingen har sluttet Overenskomst for Tørvearbejde. Akkordpris Kr. 3,40 pr. 1000 ved de røde Værker. Ved Hvids Værker Kr. 3,70 pr. 1000. Ved Maskinstandsning o. l. betales Ventetid med Timeløn. Ferie efter Loven. Iøvrigt gælder Overenskomsten med Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien.

Maarum — Maarum Teglværk, Tørvemose. Overenskomsten er oprettet. Akkorden omfatter 12 Mand i 2 Hold, og der betales 4,5 Øre pr. Brædt af 24 Tørv til Deling mellem 6 Mand. Der ydes 10 pCt. Tillæg for Holddrift.

Ølstykke — Tørvefabrikant, Propr. H. Øvlisen, Gl. Toftegaard. Overenskomst oprettet. Arbejdstid 8 Timer daglig. Timeløn efter Entreprenøroverenskomsten. Ved 2-Holdsdrift betales 10 pCt. Tillæg. Ved Maskinstandsning betales Timeløn for Ventetid. Ferie efter Loven. 4 Kr. i Dagpenge ved Ulykkestilfælde de første 13 Uger. Akkordprisen er fastsat til 3,40 Kr. pr. 1000 Tørv med 4 Mand i Holdet.

Kolding A. — Kolding Kommunes Elektricitetsværk. Der er oprettet Overenskomst for Tørvearbejde. Akkordpris for Aflæsning af Tørv paa Værket incl. Trilning, Opbygning og Nedbrydning af Stilladser pr. Ton Kr. 2,20. Mandskabet, der er beskæftiget ved Lempning m. m., aflønnes med den samme Timeløn, som tjenes i Akkord.

27. Kreds — Mosebruget »Quarto«. Kredsen har sluttet Overenskomst. Firmaet tiltræder Overenskomsten med Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien. Akkordpris for Presning af Tørv er Kr. 2,56 pr. 1000, fordelt til 5 Mand pr. Maskine. Ved Maskinskade betales Ventetid med Timeløn. Udover de fastsatte Lønninger betales Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

27. Kreds — Tørvefabrikant Berg Bach og Egemose Hansen. (Refsnæs Kær). (Kærene ved Bjerregaarden). Overenskomsten er en Tiltrædelse af Overenskomsten med Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien. Akkordprisen for Presning af Tørv er Kr. 3,85 pr. 1000 fordelt til 5 Mand ved Maskinen, men til Akkordprisen ydes intet Dyrtidstillæg eller Holddriftstillæg.

Aabybro og Tylstrup — Lindholm Brændselsindustri, Nørresundby. Afdelingerne har sluttet Overenskomst for Tørvearbejde i St. Vildmose. Firmaet tiltræder Overenskomsten med Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien. Akkordpriserne fastsættes til Timeløn plus 3,5 Øre pr. 1000 Tørv pr. Mand. Det forudsættes, at der køres med 8 Pressere. Køres der kun med 4 Pressere, er Prisen Timeløn plus 7 Øre pr. 1000 Tørv pr. Mand. For Arbejdet ved Flytning af Spor og Presser betales Kr. 280,00 pr. Gang.

Tarm — Odderup Teglværk. Afdelingen har fornyet Overenskomsten 1 Aar med Akkordpriser for Indsætning og Udtagning forhøjet med 10 Øre pr. 1000 og Brænderlønnen forhøjet med 2 Kr. pr. Uge. Endvidere er Teglværket gaaet ind paa at betale Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Mønsted og Stoholm — I/S Rosborg Mose. Afdelingerne har sluttet Overenskomst. Arbejdstid er 8 Timer. Alt Arbejde udføres i Akkord. Akkord er fastsat til 31 Øre pr. 1000 Tørv pr. Mand.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

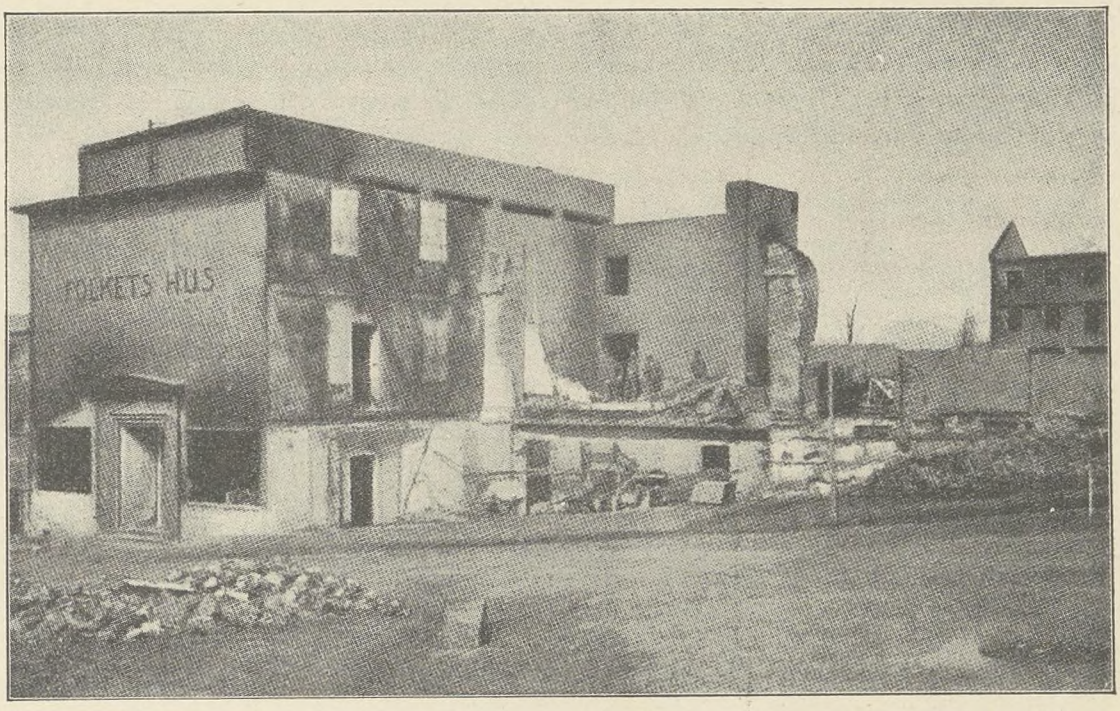
Dansk Arbejder

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 18 30.-9. 1940 45. Aarg.

FOLKETS HUS I NARVIK

Se, Kammerater, det er Krigens Saar,
alt, hvad vi kæmped for, i Sten og Grus:
Den graa Ruin, den flammebrændte Tomt,
de sprængte Mure — det er Folkets Hus.
Hvor er de Mænd, som lagde Sten paa Sten
og rejste Monument for Folkets Sved?
Den stærke Hær, hvis Kamp var Liv og Brød
og skøn Kultur i Sammenhold og Fred?

Vi saa Jer jaget under Ild og Brand
ad øde Veje i det barske Nord,
et Arbejdsfolk fra Fredens Hverdagsdont
paa Flugt fra Bygden og den trange Fjord.
Og bag Jer blussed Krigens onde Brand,
Sprængbomber braged mellem Fjeld og Li,
mens Røgen bragte Bud om Hundred Hjem,
som stod i Flammer i den hadske Krig.

Vi ser dig, norske Arbejdskammerat,
som Uskyldsoffer i en Jættestrid:
Din Sorg er vor, men ogsaa al din Trods
og seige Vilje til en Opdriftstid.
Vi ser dig vende hjem til Grus og Tomt
og atter sprede Fredens gode Frø,
vi ser dig uden Mismod bryde Vej,
vi ved, din Fremtidstro kan aldrig dø.

Endnu engang skal Hjemmet bygges op
og Jorden ryddes for en bedre Høst,
med Tro skal Folkets dybe Fællesaand
gaa Vejen frem trods Krigens Saar og Brøst.
Og Folkets Hus skal blive Samlingsted
for stærke Kræfters maalbevidste Strid:
Ny Jord, ny Lykke, ny Retfærdighed
for Folkets Liv i Fredens gyldne Tid.

Ja, F o l k e t s H u s skal blive F o l k e t s H j e m.
Endnu staar Fundamentet stærkt og haardt,
og nye Kræfter, ungdomsfriske Sind
skal jage alle Mismodstanker bort.
Et Hjem for Folkets Trang til større Liv,
til Frihed under Arbejdsdagens Lov,
til mere Glæde over Dagens Sved
ved Hjul og Hammer, Baadelag og Plov.

Evald Longfors.

DER FABLES -

Samtidig med Offentliggørelsen af det mellem Hovedorganisationerne, Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund, udarbejdede Forslag til Lov om Tilvejebringelsen af et Arbejds- og Forligsnævn som Formidler af de mellem Parterne opstaaende Stridsspørgsmaal, paabegyndtes baade i den konservative og venstres Presse en Pressekampagne, der indgaaende beskæftigede sig med Fagorganisationernes Kampfond og som det karakteriseredes »Strejkekontingenterne!«

Det sidste Spørgsmaal er igen bleven aktuelt i Forbindelse med det af Arbejds- og Socialministeren forelagte Lovforslag om Dyrtidstillæg til de lavest lønnede Arbejdere. Man har, paastaas det, under de forberedende Forhandlinger om Lovforslaget, fra konservativ Side henledt Ministerens Opmærksomhed paa Sagen. Og denne har lovet at drøfte Spørgsmaalet med Fagforbundenes Ledelse.

Af det saaledes foreliggende ser det ud til, at der fra konservativ Side tilsigtes en Forbedring af Arbejdernes Økonomi og Levestandard gennem en Nedsættelse af Kontingenterne til Fagforeningerne.

Denne Aktion er den naiveste som hidtil er indledet og afslører til Evidens i hvor høj Grad der indenfor disse Kredse mangler Kendskab til de Problemer, man beskæftiger sig med. Resultaterne af Organisationernes Indsats og den Udholdenhed, hvormed de enkelte Arbejdere kæmpede sig igennem de fra Tid til anden stedfindende Arbejdskampe, har hos Modstanderne tilvejebragt og næret Formodningen om Tilstedeværelsen af Kæmpeformuer som opsummeredes gennem formidable Strejkekontingenter med hvilke Fagorganisationernes Ledere brandskattede Medlemmerne.

Kontingenterne har ganske vist været mere end høje nok for den enkelte, men det syntes ganske undgaaet Opmærksomheden, at langt den overvejende Del af dette Kontingent gaar til Arbejdsløshedskasserne, hvis Virksomhed gennem Kriseaarene med den stadig stigende — i Perioder — katastrofale Arbejdsløshed, er bleven udvidet til et Omfang, langt ud over hvad der oprindeligt var tænkt.

Ganske vist har ogsaa Staten gennem Tilskud fra Arbejdsløshedsfonden ydet sit Bidrag, men dets Størrelse har altid været afhængig af det Beløb Arbejderne selv indbetalte. Derfor har Kontingentet til Arbejdsløshedskasserne gennem Aarene været stigende, og med Mellemrum krævet betydelige Ekstrakontingenter. Arbejderne har paa denne Maade ledet af en i Kammeratskabet dybt forankret Solidaritetsfølelse ladet sig indirekte beskatte til Dækning af en Udgift i hvis Tilstedeværelse de ingen Skyld havde. Arbejdsløshedens Oprindelse og Tilstedeværelse skyldes, uanset de stadig skiftende Hypoteser, manglende Plan i Samfundsøkonomien og deraf følgende uretfærdig Fordeling af de indtjente Værdier. Det vilde derfor være naturligt, at den hermed følgende Udgift alene blev afholdt af dem, der profitere af den nuværende Samfundsorden og med alle Midler søger den opretholdt.

Men tilbage til Strejkekontingenterne. Disse bestaar kun i Fantasien og er et Foster skabt gennem stadige Postulater om Organisationstyranni, der hos de paa dette Omraade ganske uvidende har tilvejebragt en suggestiv Fagforeningsskræk under hvis Indflydelse de mest fantastiske Rygter om Organisationernes økonomiske Manipulationer sættes i Omløb.

Organisationerne kan roligt se en Drøftelse af dette Problem i Møde. Muligt har nogle Organisationer i deres Love Bestemmelse om, at en vis Procent af det til Forbundets Administration indbetalte Kontingent baandlægges i et Strejkefond, men om et særligt til dette Formaal fastsat direkte Kontingent er der saavidt vides ikke Tale.

For Dansk Arbejdsmands Forbunds Vedkommende er Forbundskontingentet fastsat i Vedtægternes § 29. For Gruppe A og B, som er heltbetalende Medlemmer, er Ugekontingentet 40 Øre og for Gruppe C, de halvtbetalende Gruppe, 25 Øre. Af dette Kontingent udbetales til Agitationskredsene 5 Øre pr. Uge pr. Medlem foruden et Grundkontingent paa 300 Kr. pr. Kvartal. Af det resterende Beløb udredes derefter Udgifterne vedrørende Forbundets store og efterhaanden stærkt voksende Oplysningsvirksomhed. Tilskud til Oplysning som udøves gennem andre Organisationsled. Kontingenter til Centralorganisationen, udenlandske Forbindelser, herunder det skandinaviske Samarbejde, samt afholdes den med Forbundets Virksomhed forbundne Udgift. Af det tiloversblevne Beløb dannes Forbundets Kassebeholdning, hvoraf der under Konflikter udredes de i Forbundslovene fastsatte Understøttelser.

Det siger sig selv, at det kun med Gennemførelsen af største Økonomi er muligt med det anførte Kontingent som Grundlag at skabe Sikkerhed for Varetagelsen af Medlemmernes Interesser paa tilfredsstillende Maade i det daglige Arbejde, og derudover tilvejebringes de Ressourcer, som en faglig Organisation nødvendigvis maa være i Besiddelse af til Imødegaaelse af de Overraskelser, der — som Udviklingen har vist det — kan forekomme.

Iøvrigt er hele dette Forhold af en saa intern Karakter, at det meget vel kan overlades til Organisationerne selv at træffe Bestemmelse. Under alle Omstændigheder maa det staa klart, at nogen forbedrende Indflydelse paa Medlemmernes økonomiske Forhold ikke kan opnaas ved Ændring af de bestaaende Kontingenter til Organisationerne.

R—dt.

Arbejdsmarkedets Problemer i Krigstid

Det er blevet udtalt, at den nuværende Krig i mere end en Henseende er en Fortsættelse af den forrige Verdenskrig. Hvad saaledes de statslige Indgreb i Samfundslivet angaar, er det uomtvisteligt, at man denne Gang har haft rige Erfaringer fra Fortiden at drage Nytte af, saa at man nu straks kunde sætte det krigsøkonomiske Apparat i Gang uden som sidst at skulle famle sig frem til en Løsning. De to Felter indenfor Arbejdsmarkedet, der i Krigstid navnlig er Genstand for offentligt Indgreb, er Arbejdstidens og Lønpolitikkens Omraade. Det er navnlig dem, vi her skal beskæftige os med.

En statslig Lønpolitik i Krigstid kan slaa ind paa to principielt adskilte Veje: den kan hindre enhver Lønstigning, eller ogsaa lade Lønningerne tilpasse sig. Den sidste Udvej betyder dog ingenlunde, at Arbejderen faar den fulde Mulighed for Udnyttelse af Lønnen; gennem Skatter og Tvangslaan overføres den Købekraft, der ikke er strengt nødvendig for at holde Liv i ham, til Staten. Opsuges Arbejderens Lønstigning i Skatter, er Fordelen ved Stigningen jo noget tvivlsom. Optræder han derimod som Laangiver til Staten, har han dog i hvert Fald paa Papiret en Chance for at faa sine Penge igen.

Den 4. September 1939 udstedtes i Tyskland en vigtig Krigsøkonomiforordning, som bl. a. vedrører Arbejdsforholdene under Krigen. I Henhold hertil skal en urimelig høj Fortjeneste hindres, og Lønnen skal tilpasses de særlige krigsøkonomiske Betingelser, d. v. s. ikke sættes op. Principielt skulde Akkordlønsprincippet bevares. Det bestemtes endvidere i Dekretet, at fremtidig alle Tillæg for Overtids-, Nat-, Søndags- og Helligdagsarbejde skulde bortfalde. Senere hen paa Efteraaret vedtoges det dog, at Tillæg for Nat- og Søndagsarbejde atter skulde udbetales, og i December Maaned genindførtes ogsaa Overtidsbetaling for Arbejdstid overstigende 10 Timer. Man motiverede Forandringerne med følgende: »Natarbejde, særlig i Tilfælde af Mørkelægning, stiller større Krav til den arbejdende, end Tilfældet er under sædvanlige Forhold. Ogsaa Søndagsarbejde fordrer under Krigsforhold større Opofrelser fra Arbejderens Side og motiverer en Lønkompensation«. Med Hensyn til det ved Krigens Udbrud udstedte Ferieforbud udtaltes det straks ved Ikrafttrædelsen, at der kun var Tale om en foreløbig Ordning. Forbudet ophævedes da ogsaa den 15. Januar 1940.

Det vigtigste Element i den tyske Krigslønpolitik er formentlig for Tiden den generelle Lønstopforordning af 12. Oktober 1939. Den tillader hverken Lønforhøjelser eller Lønsænkninger. Gennem Hindring af Arbejdspladsskiften er der ikke mange Chancer for individuelle Lønforbedringer. Forordningen vil ogsaa hindre Driftsherrerne i at omgaa Bestemmelser ved forbedrede sociale Ydelser f. Eks. højere Familiebidrag, Overtagelse af Arbejderens Forsikringsudgifter og Skatter o. l. Visse andre sociale Ydelser som f. Eks. Forbedringer i Arbejds- og Ferievilkaar er tilladte. Den Stabilitet, der har præget Lønningerne, har ogsaa delvis præget Leveomkostningerne. Ved 1913—14 = 100 var de i Oktober 1939 = 126, i Juni 1940 = 131.

Nu kan Kravet om Lønstabilisering ikke have betydet nogen ny Kurs i de senere Aars tyske Lønpolitik, idet dennes Maal jo har været et konstant Lønniveau, og det tyske Arbejdsministeriums officielle Organ »Reichsarbeitsblatt« har da ogsaa netop betegnet Lønstabilisering som et af den nationalsocialistiske Lønpolitiks mest storslaaede Fremskridt. Dekreterne af 4. September og 12. Oktober 1939 indeholder dog andet og mere end en blot og bar Programudtalelse. Principielt mest betydningsfuldt var det, at de ovennævnte Tillæg for Overarbejde og andet ekstra Arbejde skulde bortfalde — omend kun en Tid, som vi allerede har omtalt —. De Overskud, som Arbejdsgiveren herved fik, skulde anvendes til tilsvarende Prissænkninger, idet Realindtægten skulde fastholdes. Senere opgav man denne Politik. I Stedet for at anvendes til Prissænkninger skulde de sparede Beløb indbetales til Rigskassen, saaledes at de stigende finansielle Behov blev en dominerende Faktor i den tyske Lønpolitik. Efter at disse Beløb nu ikke mere unddrages Arbejderne, spiller denne Form for Krigsfinansiering nu ikke mere nogen Rolle. Til Gengæld er Skatterne ogsaa saa store, at ifølge officielle Beretninger Halvdelen af Nationalindtægten beslaglægges gennem Skatterne.

Idet der iøvrigt henvises til de Bemærkninger, der om Arbejdstiden allerede er gjort under Omtalen af Lønpolitikken, skal det tilføjes, at Arbejdstidsbegrænsning principielt afskaffedes ved Krigens Udbrud. I en ny Forordning af 12. December genindførtes imidlertid den tidligere Begrænsning af den normale Arbejdstid til højst 10 Timer pr. Dag eller højst 12 Timer ved kontinuerligt Skifteholdsarbejde samt i saadanne Tilfælde, hvor Arbejdstiden ikke effektivt udnyttedes i tilstrækkeligt Omfang. I Undtagelsestilfælde kan dog ogsaa den normale Arbejdstid forlænges. En saadan yderligere Forlængelse af den normale Arbejdstid har Arbejdsministeren den 17. Januar 1940 tilladt for samtlige Grene af Transportvæsenet. Unge Mennesker og Kvinder skal regelmæssigt ikke have en længere Arbejdstid end 8 Timer om Dagen, i Undtagelsestilfælde dog 10 Timer, men aldrig mere end 56 Timer om Ugen. Disse Grupper maa heller ikke have Natarbejde, dog at Arbejdstiden i visse Fald kan lægges inden for Kl. 5 Morgen til Kl. 24 Aften. Vi kommer altsaa til det Resultat, man i Tyskland har valgt den Fremgangsmaade at holde Lønnen stabil. Denne Maade at fremkalde en Forbrugsindskrænkning paa, som utvivlsomt er nødvendig af Hensyn til Krigsformaalene, er sikkert ogsaa den enkleste, men den lader sig formodentlig kun praktisere med Held i et autoritært styret Land. Som det vil fremgaa af det følgende, har man i England ladet Lønnen tilpasse sig Priserne, mens Forbrugsindskrænkningen er gennemført ved Skatter m. m.

Medens i Tyskland Priskontrollen og en omfattende Rationering har hindret betydelige Prisstigningstendenser at gøre sig gældende, har der i England siden Krigens Udbrud fundet en helt anseelig Prisstigning Sted. Fra August 1939 til Maj 1940 er Leveomkostningerne steget ca. 16 %.

Den Højkonjunktur, Krigen paa mange af Erhvervslivets Omraader har fremkaldt, har vist sig at være særlig gunstig for Lønkrav, og skønt der ikke har fundet samlede Lønaktioner Sted, var Antallet af Arbejdere, der i Tiden fra September 1939 og Aaret ud fik Lønforhøjel-

ser ca. 3 Mill. Bevægelsen er fortsat i 1940. I Slutningen af 1939 var det navnlig Transportarbejderne, der krævede og gennemtvang Lønforbedringer. Senere er ogsaa Arbejderne i Staalværkerne kommet med. Krigskonjunkturer for Industrier, som i mange Aar har befundet sig i Krisetilstand som f. Eks. Kulgruberne og Tekstilindustrien er af Arbejderne benyttet til Lønfremstød, saa at endog deres Realløn er forbedret. Disse Forbedringer har som Ringe i Vandet bredt sig til større og større Omraader, bl. a. kan nævnes Møbelindustrien. Den intensive Landbrugsproduktion, som i England nu er en bydende Nødvendighed, har ogsaa givet Landarbejderne en Chance. Det er interessant, at Organiseringen af denne Gruppe af Lønarbejdere nu foregaar med stor Kraft.

I England er Arbejdsvilkaarene principielt for voksne mandlige Arbejdere fastsat ved kollektiv Overenskomst, saaledes at alle nødvendige Ændringer i Reglen enten fastsættes ved direkte Forhandling mellem de paagældende Arbejder- og Arbejdsgiverorganisationer eller af særlige Instanser, hvor begge Parter er repræsenteret. Det gælder ogsaa med Hensyn til Arbejdstiden. Inden for visse Omraader er der opnaaet Enighed om en Ordning, der bl. a. indeholder Bestemmelser om Forskydning af Arbejdstiden paa Grund af Mørkelægning samt en vis Erstatning for Løntab som Følge af Arbejdets Afbrydelse under Luftangreb, saaledes som vi ogsaa kender det herhjemme. I mange Industrier er der aabnet Mulighed for Overarbejde, dog kun mod Ekstrabetaling, og kun hvis Arbejderne ved Urafstemning med ¾ Majoritet giver deres Tilladelse. For Arbejde udover 48 Timer ugentlig skal der ydes et Tillæg paa 50 % af den normale Timeløn. I Maj Maaned fik Englands Regering formentlig under Tilskyndelse af de politiske Begivenheder i Europa en meget vidtgaaende Fuldmagt. Efter Bemyndigelsesloven af 22. Maj 1940 har Regeringen fuldstændig Kontrol over Person og Ejendom. En hvilken som helst Person kan anvises et hvilket som helst Arbejde. Der kan paabydes Oprettelse eller Udvidelse af Fabrikker og Industrier, Flytning af Maskiner og Nedrivning af Bygninger, og Myndighederne kan kræve Adgang til Virksomhedernes Forretningsbøger. Arbejdsbestemmelser og faglige Overenskomster kan ophæves og nye anordnes, og økonomiske Sammenslutninger skal rette sig efter Regeringens Anvisninger og kan eventuelt opløses.

Paa Grundlag af Bemyndigelsesakten blev der straks indført Døgndrift i alle Ammunitionsfabrikker og krigsvigtige Industrier. Det er blevet meddelt, at man i de fleste af disse Foretagender har besluttet at indføre Døgndrift ved Hjælp af to 12-Timers Skifter. Samtidig med Døgndriften er den 7 Dages Arbejdsuge indført i Rustningsindustrien. Enhver Strejke og Lockout i England kan forbydes af Arbejdsministeren, der ogsaa uden om alle Voldgiftsdomstole og Organisationer kan beordre indført Arbejdsreformer af enhver Art. Det kan fremdeles nævnes, at Emergence Powers Act som Fuldmagtsloven hedder, har givet Anledning til Indførelse af en skarp Kontrol med de arbejdsløse. En arbejdsløs, der faar tilbudt et for Nationen vigtigt Arbejde, er pligtig at modtage det, selvom det er ringere betalt end hans tidligere Arbejde, og Arbejdsvægring medfører Tab af Understøttelse. Endog en Person, der har Arbejde, og som faar tilbudt en krigsvigtig Beskæftigelse, skal modtage den, selvom han derved tjener mindre. Men det er af Interesse at tilføje, at Lønningerne i alle Tilfælde skal være de i Fagforeningstarifferne fastsatte.

Mens Tyskland praktisk talt ingen Arbejdsløse har, eller rettere Mangel paa kvalificeret Arbejdskraft, havde England endnu i April en Arbejdsløshedshær paa henved 1 Mill. Tallet var i September 1939 1,4 Mill. Procenterne var henholdsvis 6,7 og 9,1, altsaa en under normale Forhold ringe Arbejdsløshed. Paa den ene Side vil man kunne se en voksende Arbejdsløshed og Produktionens Indskrænkning i Forbrugsindustrierne, bl. a. fremkaldt af Regeringens bevidste Bestræbelse paa at nedpresse Konsumen, for at Folk kan faa Penge tilovers til Sparekasser, d. v. s. til Køb af Statsobligationer, paa den anden Side stiller selve Krigen, ikke mindst efter at den nu er blevet en Materialekrig, enorme Krav til Arbejdskraften. Hvad det drejer sig om, er da at opnaa en heldig og rationel Fordeling mellem Krigsstyrkernes Krav og Hjemmeindustriens Behov for paa denne Maade at faa det bedst mulige Resultat af Landets Anstrengelser. I disse Bestræbelser er Fuldmagtsloven af 22. Maj 1940 et særdeles vigtigt Led.

Det er naturligvis ikke blot i de krigsførende Lande, man beskæftiger sig med Arbejdsmarkedsproblemer, det sker i høj Grad ogsaa i ikke-krigsførende Lande. Sovjetunionen har indført 8-Timers Arbejdsdag og 7 Dages Arbejdsuge. I Slutningen af 1927 blev det bestemt at indføre 7-Timers Arbejdsdag i Sovjets Industrier m. m. Det tog ca. 5 Aar at lægge Arbejdet om herefter, og først i 1932 regner man med, at Fabrikkerne helt var gaaet over fra 8 til 7 Timers Arbejdsdag. Trafik- og Transportvæsenet behøvede længere Tid for at tilpasse sig de nye Rammer. Ved Forordning af 26. Juni 1940 har Præsidiet for Sovjetunionens øverste Raad nu bestemt paany at fastsætte Arbejdsdagen til 8 Timer. Desuden forlænges den daglige Arbejdstid fra 6 til 7 Timer paa Arbejdspladser med indskrænket Beskæftigelsestid, dog med Undtagelse af Professioner med »Skadelige Arbejdsforhold«. Endvidere forlænges Arbejdstiden fra 6 til 8 Timer for Funktionærer og for Personer, der har naaet 16 Aars Alderen. Der henvistes ved Forordningens Udstedelse til, at kapitalistisk Udnyttelse i Udlandet havde skruet Arbejdsdagen op til 10—12 Timer og mere i Døgnet og afskaffet Søn- og Helligdagshvilen. Krigsfaren var derved vokset for Sovjetunionen, hvorfor dette Land som tro mod Fredens Politik var nødsaget til i Sovjetfolkets Interesse at øge sin Forsvarsevne og økonomiske Magt.

Det er interessant at lægge Mærke til de Bestemmelser, der knytter sig til Arbejdsdagens Forlængelse. Det bestemtes nemlig, at »Produktionens Kvantiteter skal øges, og Lønsatserne for Akkordarbejdet skal nedskæres. Reduceringen af Lønsatserne skal foretages i Forhold til Forlængelse af Arbejdsdagen«. Det fastsloges yderligere, at de bestaaende Dag- og Maaneds-Lønninger uden Forandringer skal bibeholdes. Der skal med andre Ord ikke gives nogen Godtgørelse for den øgede Arbejdsmængde.

Det var første Halvdel af Dekretet af 26. Juni om Sovjetunionens Arbejdsforhold. Den anden handler om Arbejdspladsskiften. Det bestemmes, saaledes som det ogsaa kendes fra Tyskland, at Arbejderne og Funktionærerne er bundet til den Plads, hvor de er ansat. Uden Tilladelse fra den paagældende Virksomheds Ledelse maa man ikke skifte Arbejdsplads. Og Ledelsens Ret til at give Tilladelse til at skifte er ogsaa stærkt begrænset.

I en følgende Artikel vil Arbejdsmarkedsforholdene i Skandinavien under Krigen blive omtalt. *P.*

TOLV MAANEDERS KRIG -

Samfundsklassernes indbyrdes økonomiske Stilling ændredes fuldstændig den 9. April.

Det er naturligvis altfor tidligt at begynde at skrive Krigens Historie. Paa mange afgørende Punkter ved vi for lidt om, hvad der skete, og hvorfor det skete, og om nogen nøgtern Bedømmelse af Begivenhederne kan der kun vanskeligt blive Tale; dertil sidder vi endnu i alt for høj Grad midt i det hele.

Alligevel er det fristende, nu da det første Krigsaar er gaaet, at prøve paa at kaste et Blik tilbage og se Tingene i Sammenhæng. Og naar vi vælger et tilstrækkeligt begrænset Emne, nemlig Danmarks Økonomi gennem det første Krigsaar, skulde det heller ikke være helt ugørligt.

Betragtningerne behøver ikke at blive kedelige af den Grund. Det er nemlig ikke paa det militære Omraade alene, at Situationen uafbrudt er skiftet, og at de mest uventede Begivenheder er indtraadt. Ogsaa paa det økonomiske Omraade har der været Sceneskifte. Allerede Krigsudbruddet i September satte alvorligt Liv i de Problemer, vi havde tygget Drøv paa alle Trediverne igennem. Og netop som vi i Slutningen af Marts var naaet frem til nogle principielle Løsninger, kom Besættelsen og vendte Bunden i Vejret paa det hele. Hvad der havde været Livet om at gøre den ene Dag var dødt historisk Stof den næste, og Samfundsklassernes indbyrdes Stilling i Kampen om det daglige Brød var totalt ændret.

Vi vil nu i det følgende give en kort Skitse af de principielle Hovedlinier i den økonomiske Politik og Debat før og efter den 9. April.

Før den 9. April: Englænderne er usentimentale i deres Prispolitik, Landbruget klager sig og gør Arbejdslønnen til Syndebuk.

Vilde vore Handelsskibe faa frit Lejde over Havene? Kunde vi fortsat — i Overensstemmelse med de afsluttede Traktater — afsætte vore Varer til begge Parter? og til hvilke Priser? Kunde vi faa Raastoffer til at opretholde Produktion og Beskæftigelse? Det var de Spørgsmaal, der summede i vore Hoveder i Dagene efter Krigsudbruddet. Verden var tydeligt nok i Støbeskeen, og Tanken om, hvad Fremtiden kunde bringe, gav os alle de ubehageligste Følelser af fuldstændig Usikkerhed.

Hurtigt centraliserede Problemerne sig imidlertid om to Punkter: *Valutastillingen og Krigen til Søs,* hvortil Naturen føjede et tredje: *Isvinteren.* — Gullasch-Periode blev der ikke Tale om. Englænderne og Tyskerne, vore to Hovedkunder, samlede alle Indkøb paa een Haand i statsorganiserede Indkøbscentraler og fastsatte Maximalpris, der uden Medfølelse af nogen Art fratog det danske Samfund alt, hvad der kunde ligne Krigsgevinst, og lidt til. Samtidig steg Priserne enormt paa de Varer, vi skulde købe (ikke mindst som Følge af Fragterne, der fra September til April femdobledes). Resultatet blev, at Exportpriserne i Løbet af Krigens første Halvaar steg med kun 8 % mod en Stigning i Importpriserne paa over 80 %. Dette betød, at den relativt store Valutabeholdning (70 Mill. Kr.), som den gode Del af Aaret 1939 havde efterladt sig, blev opbrugt i en Haandevending. Hertil medvirkede Lagerkøb og Udlandets Krav om Forudbetaling i Stedet for normale Tiders 3—9 Maaneders Kredit. Trækket paa Valutareserven søgte man at dæmme op imod ved haardhændet Importbegrænsning og Kreditindskrænkning.

Isvinteren sluttede os inde i en endnu haardere Blokade, end Krigen havde paaført os. Alle Tilførsler standsede, ikke mindst af Brændsel, af hvilket Kulden samtidig medførte et ekstraordinært Forbrug. Landbrugets Afgrøder skadedes, og det var alt i alt et svækket Danmark, Foraarssolen skinnede paa, da den endelig brød frem. — De Farer, disse Forhold frembød for Søens Folk, kender vi alle. Virkningerne paa Produktion og Arbejdsløshed vil vi senere komme ind paa.

Men hvorom stod nu den indrepolitiske Debat i den Periode? Den var præget af to Ting, dels af Arbejdernes og Arbejdsgivernes Overenskomst om *Lønregulering efter Pristal* — og dels om *Landbrugets Klager over de lave Priser* paa Landbrugsprodukterne. Resultatet blev et Angreb paa Arbejdernes Levefod fra to Fronter.

Samtidig med at alle andre Samfundsklasser krævede højere Pengeindtægter — dette gælder saavel de erhvervsdrivende som det større Landbrug — erklærede man i Kor med et Par hæsblæsende Nationaløkonomer i Spidsen, at Arbejdernes Indtægtsregulering var i aller højeste Grad samfundsskadelig, dels var den nemlig umoralsk, idet den gav Arbejderne den privilegerede Stilling at have konstant Realindkomst, og dels medførte den automatisk Inflation. Hvor høj denne »sikrede« Realindkomst var i Forhold til andre Klassers Indkomst, eller hvilke Erfaringer Arbejderne havde med Hensyn til Lønhøjden under sidste Krig, da der ingen Lønregulering fandt Sted, men alligevel kom Inflation, — det lod man ude af Betragtning. Det, man paa det Tidspunkt i alle politiske Kredse saa hen til med størst Spænding var de dengang løbende Englands-Forhandlinger. De afsluttedes i Slutningen af Marts med en Clearing-Aftale, der saavel med Hensyn til Eksportmængder som Eksportpriser yderligere forringede Landbrugets Indkomstmuligheder. Herefter skete nu det, at de to Regeringspartier paa Rigsdagen kom Landbrugets Krav i Møde gennem en Tilskudsordning, der bevirkede, at Landmændene nu fik lige saa meget for deres Varer, som hvis 22,40-Kursen var blevet opretholdt. Denne Ordning vilde i de syv Maaneder, den var vedtaget for, paaføre Staten en Udgift paa 36 Mill. Kr. foruden de 14 Mill. Kr., der skulde gives som Tilskud til Indkøb af Foderkorn. — Nu er Landbrugets »principielle Krav blevet opfyldt, og Retfærdigheden overfor Landbruget er sket Fyldest«. Saadan lød Landbrugsraadets Kommentarer.

Er alt dette nu ikke Historie, vil man spørge. Jo, men det er en lærerig Historie. Ordningen traadte ganske vist aldrig i Kraft, idet Englands-Aftalen først blev underskrevet den 7. April, men det viser, hvorledes man fra Arbejdernes Side viste Villighed til, trods egne tunge Byrder at komme en betrængt Samfundsklasse til Hjælp. I Dag, hvor det, som vi senere vil se, er Landbruget, der er ovenpaa, er dette værd at huske.

Efter den 9. April: Erhvervslivet omlægges, Lønreguleringen efter Pristal opgives og Landbruget faar gyldne Tider.

Medens Debatten om Arbejdernes Lønregulering, om Englandsaftalen og om den nye Landbrugsordning stod paa sit højeste, oprandt den 9. April. Paa denne friske og solfyldte Aprilmorgen tordnede de tyske Maskiner over vore Hoveder, og de første tyske Feltgraa viste sig i Gaderne. Feberen forlod som bekendt Patienten, da han døde, og paa samme Maade gik det med alle de danske Problemer fra før den 9. April. Hvad Englænderne agtede at betale for Smør og Flæsk, eller hvad det behagede Amerikanerne at forlange for Staal, kunde nu være os komplet ligegyldigt. I Stedet kom nye Vanskeligheder. Den vigtigste Halvdel af Importen vilde nu udeblive, de bedste Eksportmarkeder var vi lukket ude fra, og den nødvendige Følge heraf blev, at hele vor økonomiske Politik maatte lægges om.

Alt det, der nu fulgte, vil være Læseren bekendt. Vi har faaet Clearing-Aftaler med Finland, Sverige, Norge, Rusland, Litauen og Svejts. Aftalerne med Tyskland og Italien er blevet udvidet. Nye Produktioner er blevet optaget. Vi dyrker Hør, Hamp og Tobak og har udvidet Skovning og Tørvedriften. Et stort System af Rationeringer og Produktionsreguleringer er vokset frem. Samlingsregeringen er dannet, og Valutacentralen har faaet nyt Navn og nye Opgaver.

Karakteristisk frem for alt andet er imidlertid den Forskydning, der er sket i Samfundsklassernes Indkomster. Gennem de ni Nødlove af 30. Marts fandt der bl. a. en Ophævelse Sted af Lønreguleringen efter Pristal. Lønnen blev stoppet ved det Tillæg, Januarpristallet havde givet. Man fandt dette nødvendigt for at undgaa den Prisstigningsudvikling, man kalder »Skruen uden Ende«. Vi skal ikke her komme nærmere ind paa en Diskussion om Nødvendigheden af dette Indgreb. Paa den ene Side havde Forholdene jo unægtelig ændret sig væsentligt siden Hovedorganisationerne i Efteraaret 1939 indgik Aftalen, men paa den anden Side maatte det vel opfattes som afgørende Forudsætning for Arbejdernes Deltagelse i Nødlov-Komplekset, at der samtidig med Løn-Stoppet kom et Prisstop. Og her har det paa Trods af en ganske udmærket Prislov skortet i meget høj Grad. Lønstigningen til de lavest lønnede i Anledning af Brødpriserne maa vel ogsaa opfattes som en Indrømmelse heraf.

Medens Arbejdernes Stilling saaledes er blevet betydeligt forringet siden den 9. April, er det gaaet helt anderledes for Landbruget. Fra den Bølgedal dette Erhverv befandt sig i umiddelbart før Besættelsen, har det hurtigt bevæget sig opad til et Indtægtsniveau, som det ikke har kendt i mange Aar. Hele Eksporten gaar nu til Tyskland, og Priserne er steget enormt. Ved Udgangen af September er Smørprisen oppe paa 3,69 Kr. mod ca. 2,25 for et Aar siden, hvilket dengang betragtedes som relativt gunstigt. Flæsket har passeret de 2 Kr. pr. kg mod ca. 1,75 Kr. i Fjor; og Æggene betales nu med 1,68 Kr. pr. kg mod ca. 1,20 for et Aar siden. At den extraordinært store Indtægt, som disse Priser skaffer Landmændene, kun er et midlertidigt Fænomen, er saa en anden Sag. Som Følge af Mangelen paa udenlandske Foderstoffer kan den nuværende Produktion ikke opretholdes, men Besætningerne maa indskrænkes, og dermed vil Eksporten og Landbrugets Indtægter automatisk gaa ned, selvom Priserne fortsætter Stigningen. Landbrugsraadet regner saaledes med en Reduktion af Svine- og Hønseholdet paa 50 %, af Ungkreaturerne paa 25 % og af Kvægbestanden paa 12 %. Disse Nedslagtninger vil imidlertid i Overgangsperioden yderligere sætte Indtægterne op.

Nu kan man jo mene, at denne økonomiske Opgang for Landbruget kun kan glæde og gavne det øvrige Erhverv. Det kommer imidlertid lidt an paa, hvordan man ser paa det. Som bekendt foregaar Handelen med Tyskland paa Clearingbasis, og det betyder, at vi for vor Eksport til dette Land kun faar Betaling i Varer, d. v. s. i ny Import. Herved er der imidlertid den Hage, at Tyskland for Tiden som Følge af Krigen ikke er i Stand til at levere Varer i nær samme Udstrækning som i Fredstider. Dette bevirker, at vor Import fra Tyskland ikke kan opveje Eksporten, saa at vi i Stedet for kontant Betaling faar et stadigt stigende Tilgodehavende i Tyskland. I Slutningen af September er det oppe paa ca. 300 Mill. Kr.

Men faar Bønderne da ingen Penge for de eksporterede Varer? Jo de gør. Det ordner man paa den Maade, at Nationalbanken overtager Tilgodehavendet og udbetaler Landbruget Pengene paa Forskud. Herved kommer Landbruget i Besiddelse af en større Andel af den Købekraft, der er til Stede i Landet, end tidligere og kan altsaa disponere over en større Del af de økonomiske Goder paa Bekostning af de andre Samfundsklasser.

Kort sagt: gennem den økonomiske Udvikling, vi er gledet ind i efter den 9. April, er Købekraft blevet overført fra de Samfundsklasser, der ikke tjener paa Prisstigningen (Arbejdere, Tjenestemænd, Social- og Rentenydere) til Landbrugerne og visse Erhvervsdrivende, som er sluppet heldigt gennem Maximalprisernes Skærsild.

Dette kunde tyde paa, at vi nu er kommet ind i et økonomisk System, som ligner sidste Verdenskrigs, med stigende Priser, der bringer Fortjeneste og Foretagsomhed til en Part af Befolkningen og et faldende Leveniveau for en anden Part. Saadan vil det imidlertid ikke gaa. Ganske vist betyder Nationalbankens Udbetalinger til Bønderne for Tysklandseksporten en Kreditudvidelse, der nok i det lange Løb kunde føre til Inflation — men der bliver ikke Tale om noget langt Løb. Mangelen paa udenlandske Raastoffer vil, som allerede nævnt, standse denne Eksport, og den vil samtidig standse Erhvervsvirksomheden paa mange andre Punkter, bl. a. i Industrien og Byggeriet.

Om disse Forhold: Produktionens og Beskæftigelsens Udvikling indenfor de enkelte Erhvervsgrene og Fremtidsudsigterne vil vi bringe en følgende Artikel.

J. O. K.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Har du Snekastningspligt?

Se Snekastningslisten efter

Hver Vinter, naar Snefald indtræffer i saadan Mængde, at det er nødvendigt at rydde Vejene for Sne og derved gøre disse farbare, rejser der sig en hel Del Spørgsmaal om, hvorvidt det nu er med Rette, at Snefogeden lader de enkelte Arbejdere tilsige til at forrette Snekastning som Pligtarbejde.

Da Snekastningsloven af 13. April 1938 nu har virket i 2 Aar, hvor der hver Vinter har været meget Snefald, er mange Forhold med Hensyn til Forstaaelsen af Loven blevet afklaret, dels ved voldgiftsretlige Afgørelser og dels ved Afgørelser truffet af Ministeriet for offentlige Arbejder i de Tilfælde, hvor Sagerne ifølge deres Natur skulde afgøres rent administrativt.

For at gøre saa mange af vore interesserede Medlemmer som muligt bekendt med, hvorledes de paa Grundlag af hidtil trufne Afgørelser kan forholde sig, vil vi i det efterfølgende belyse visse Forhold, hvor man netop i disse Dage med ringe Ulejlighed kan forebygge, at der senere paa Vinteren opstaar alt for mange Misforstaaelser.

I Henhold til Bestemmelserne i Snekastningslovens § 8 skal de enkelte Sogneraad, — uanset om Snekastning udføres som Pligtarbejde eller ikke — i Tiden fra 1. til 7. Oktober lade fremlægge en Fortegnelse over de Beboere, der har Snekastningspligt. Klage over den skete Ansættelse indgives til Sogneraadet inden d. 15. Oktober, der, for saa vidt Klagen ikke findes begrundet, skal forelægge den for Amtet, hvis Afgørelse er endelig, dersom Klagen er fremsat over den skete regulativmæssige Ansættelse til Snekastning, der finder Sted efter Lovens § 4.

I Henhold til den nævnte Paragraf paalægges Snekastningspligten den enkelte Ejendomsbesidder efter den paa vedkommende Ejendom værende Ejendoms- og Grundskyld, dog saaledes at den Del af den paagældende Ejendoms Grund- og Ejendomsskyld, der er skattefri jvf. Lov af 20. Maj 1933 »om kommunale Ejendomsskatter«, fradrages, inden Snekastningspligten paalignes. Det nævnte skattefrie Beløb udgør fra Kr. 3000,00 til Kr. 5000,00, alt eftersom de enkelte Kommuner træffer Beslutning. Paa den tilbageværende Skyldværdi paalignes den Pligtydelse, den enkelte skal præstere, saaledes at der skal ydes en halv Dags Arbejde i Omgangen for hver paabegyndt 6000 Kr. Skyldværdi.

Denne Bestemmelse berører stærkt de mange af vort Forbunds Medlemmer, der selv ejer et Hus. Mange har ofte ydet for meget Pligtarbejde, enten fordi de ikke har været fuldt klar over, hvor megen Pligtydelse de kunde afkræves, eller fordi de ikke har efterset de fremlagte Snekastningslister og klaget, hvis der har været Grundlag herfor.

Dersom en Husejers snekastningspligtige Skyldværdi bliver Nul eller derunder, kan han ikke ansættes til Snekastning efter Lovens § 4, men kan i Henhold til § 7 uden Betaling afkræves 1 Dags Arbejde hver Vinter. — Det samme gælder de Lejere, der bebor et helt Hus og har en selvstændig Brugsret over det af nogenlunde stadig Karakter. Selvstændig Brugsret maa i dette Forhold forstaas derhen, at der foreligger et rent Lejeforhold, uden at der heri er gjort Indskrænkninger, f. Eks. derved at det som Betingelse for Lejemaalets Indgaaelse er fastsat, at Lejeren skal præstere en vis Arbejdsydelse hos Ejeren enten mod Betaling eller som en Del af den aftalte Husleje. Er saadanne Indskrænkninger til Stede i Lejeforholdet, paahviler der ikke Lejeren nogen Pligt til at forrette Snekastning uden Vederlag herfor.

Lejere, der bebor en enkelt Lejlighed i en Ejendom med flere Lejligheder kan i Lighed med de Lejere i hvis Lejeforhold, der er sket saadanne Indskrænkninger, at de ikke har Snekastningspligt, overhovedet ikke tilsiges til Pligtarbejde.

Naar nu Snekastningslisterne i disse Dage ligger til Eftersyn i Kommunerne, vil vi anbefale vore Medlemmer at paatage sig den ringe Ulejlighed, som det er at efterse disse Lister, og deraf slutte, om man efter det foran fremførte er snekastningspligtig.

Er nogen med Urette opført som snekastningspligtig, maa denne enten selv eller gennem sin Organisation sørge for at klage over den skete Ansættelse inden den 15. Oktober. Derved kan Sagen formentlig bringes i Orden straks, hvilket er betydeligt lettere end, naar man maaske senere, naar Snevejret indtræffer, bliver tilsagt og er nødt til at møde og udføre det Arbejde, man ingen Pligt har til at præstere. — Selv om den enkelte senere gennem sin Organisation kan skaffe sig sin Ret, er det dog mere tilfredsstillende, om man ved at sige til i rette Tid og paa rette Sted selv faar bragt Sagen i Orden.

Alle, der har Snekastningspligt, ansættes til at udføre den dem paahvilende Pligtydelse i Omgangsarbejdet med en halv Dag i Omgangen, dette uanset om den enkelte er ansat efter § 4 eller til efter § 7 at udføre 1 Dags Snekastning hver Vinter.

Det gælder derfor om for hver især at være klar over, hvornaar Pligtarbejdet hører op, saaledes at der kan gøres Indsigelse, dersom en eller anden Snefoged skulde forsøge at tilsige den enkelte til at præstere større Ydelse, end han er paalignet. Dette er nemlig et Forsøg, der ikke sjældent er prøvet, enten det saa er bevidst eller ubevidst.

Selv om den enkeltes Snekastningspligt er ophørt, kan han dog jvf. Lovens § 9 tilsiges til mod Betaling at forrette Snerydningsarbejde. Dette kan ske, naar det ikke er muligt ved Hjælp af det paa Listerne opførte Mandskab indenfor Omgangen at foretage en rettidig Rydning af Vejene. Ingen kan dog tilsiges til udenfor Omgangen at udføre mere end 1 Dags Arbejde, førend alle paa Fortegnelsen opførte har været tilsagt paa denne Maade.

Betalingen, der skal ydes for dette ekstra Arbejde, er den af Amtet jvf. Lovens § 6 fastsatte Betaling for Afløsningsarbejde for de Skovejere, der paa visse nærmere Betingelser kan kræve sig fritaget for at stille Pligtmandskab. I de Tilfælde, hvor der med Kommunen bestaar en Overenskomst, er det dog den i denne fastsatte Betaling, Arbejderne har Krav paa for den Dags Arbejde, de tilsiges til udenfor Omgangen.

A. P.

Det sociale Boligbyggeri og Boligkooperationen

I alvorlige Tider udtales fra næsten alle Sider, at det gælder om at holde sammen, at lade partipolitisk Strid og Klassekamp hvile for at samle alle Kræfter om de nærmestliggende Opgaver: i videst muligt Omfang at fremme eller dog opretholde Beskæftigelsen og skaane Befolkningen for Følgerne af Dyrtid og Varemangel.

En og anden vil maaske tænke, at Løsningen af disse Opgaver kræver en energisk Indsats og derfor netop forudsætter, at man tager Stilling til politiske Standpunkter, der til syvende og sidst bliver afgørende for, paa hvilken Maade Opgaverne skal løses. Men da politiske Standpunkter i meget stort Omfang er bestemt af Klasseinteresser, kan det slet ikke undgaas, at Klassekampen spiller ind.

Hvad enten man nu hører til dem, der tror paa Muligheden af Klassekampens Likvidering, eller til dem, der mener, at Klassekampen er uundgaaelig, selv om den kan maskeres, burde man dog kunne enes om, at man i Krisetider maa benytte sig af alle de Kræfter, der vil indordne sig under Samfundets Kontrol. Medens man fra Lønerhvervets Side har forstaaet dette og er ganske klar over, at bestaaende Erhvervsvirksomheder maa udnyttes bedst muligt, selv om deres Organisationsform i normale Tider maatte være Lønerhvervet imod, synes man fra anden Side — uanset de ovennævnte Ønsker om Samarbejde — at have bevaret sin Modvilje mod Kooperationen, og man fortsætter aabenlyst eller skjult sin Kamp mod den.

Ganske vist er det kun sjældent, at Landbrugets Andelsbevægelse angribes. De fleste har forstaaet, hvilken Betydning Andelsbevægelsen har haft og stadig har for det danske Landbrugs Kvalitetsarbejde. Heller ikke Kreditforeningerne — i Almindelighed Sammenslutninger af Laantagere — er udsat for principielle Angreb; ogsaa disse Foreningers Virksomhed anerkendes, skønt Foreningerne i Virkeligheden er kooperative. Men vender vi os til Arbejderkooperationen, faar Piben en anden Lyd. Hvad nu Kooperationen i Almindelighed angaar, er Angrebene saa ofte omtalt og gendrevet, at jeg ikke skal trætte med Gentagelser. Men med Hensyn til Boligkooperationen er det vist paa sin Plads at fastslaa nogle Fakta, ikke mindst fordi der ogsaa indenfor Kredse, der iøvrigt er sympatisk indstillet overfor Arbejderbevægelsen, ja selv indenfor dennes egne Rammer, ofte gives Udtryk for en Opfattelse af Boligkooperationens Forhold og den Støtte, der fra det offentliges Side ydes, som er ganske misvisende. Da Sagen her kun kan behandles i Hovedtræk, henvises særligt interesserede Læsere til Socialt Tidsskrift, Januar 1940, hvor Formanden for Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskaber, Kontorchef K. Korsgaard, under Titlen »Boligloven i Praksis« indgaaende har behandlet Indholdet af Lov Nr. 153 af 13. April 1938 om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede, børnerige Familier, og de Problemer, der knytter sig til denne Lov for Boligforeningernes Vedkommende.

Ordet »socialt« bruges i vore Dage i saa vidt Omfang, at det næsten ikke har noget virkeligt Indhold. Her forstaas ved socialt Boligbyggeri Byggeri iværksat af Boligforeninger eller Boligselskaber, hvis Vedtægter er godkendt af Indenrigsministeriet i Henhold til den nævnte Lov af 13. April 1938. Vedtægterne indeholder herefter den vigtige Bestemmelse, at Foreningens Midler, herunder de Midler, der maatte fremkomme ved Omprioritering, skal anvendes til Boligformaal og sikres behørigt indtil deres Anvendelse som nævnt. Ved denne Bestemmelse adskiller det sociale Boligbyggeri sig skarpt fra det private. Bestemmelsen betyder i Virkeligheden, at de sociale Boligforeninger og Boligselskaber maa betragtes som særligt organiserede Led i den almindelige Samfundsforvaltning.

Boligkooperationen kan fra gammel Tid deles i Andels-Boligforeninger, der er Sammenslutninger af Boligsøgende (Lejere), og Byggeforeninger, der er oprettet af og som Regel ejes af fagkooperative Haandværksvirksomheder. Hertil har i nyere Tid sluttet sig en tredie Organisationsform, »selvejende« Virksomheder som »Socialt Boligbyggeri«.

Alle tre Arter af Boligforeninger har beskæftiget sig med socialt Boligbyggeri i den foran nævnte Betydning.

Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskaber har 4 Medlemmer i Hovedstaden og 21 Medlemmer i Provinsen. Af disse 25 Foreninger har 16 opført Ejendomme med offentlig Støtte i Henhold til Lov af 1938. Pr. 1. August 1940 var der fuldført 2886 Lejligheder i København og 586 i Provinsen, medens der var henholdsvis 1424 og 435 Lejligheder under Opførelse. Alle disse Lejligheder hører med Hensyn til Indretning og Beliggenhed til de bedste i de paagældende Byer, og alle er de overtaget eller vil blive overtaget af Andelshavere eller Lejere til en Pris, der kun dækker de nødvendige Omkostninger ved Ejendommenes Drift. I første Linie har Boligforeningernes Virke her gavnet de Familier, der faar Lejligheder i Ejendommene. Men dernæst vil den Omstændighed, at et forholdsvis stort Antal gode Lejligheder tilføres Boligmarkedet, gavne Boligstandarden, idet andre Bygherrer tvinges til at følge med. Endelig — og ikke mindst — er der ydet en væsentlig Indsats til Fordel for Beskæftigelsen.

Alligevel rettes der, som nævnt, stadig Angreb mod Boligkooperationens sociale Boligbyggeri. Kritikken samler sig i Hovedsagen om to Punkter. For det første hævdes det, at Boligkooperationen begunstiges i en urimelig Grad i Forhold til det private Boligbyggeri; i denne Forbindelse møder man ofte den Paastand, at Boligkooperationen modtager kontant Tilskud fra det offentlige. For det andet ankes der over, at Boligkooperationen bygger for dyre Lejligheder, idet man hævder, at det sociale

Boligbyggeris naturlige Opgave er at bygge Lejligheder, som kan betales af de allerfattigste, medens det private Boligbyggeri alene bør forsyne de lidt bedre stillede med Boliger.

Det skæve i den sidstnævnte Anke viser sig klart, hvis man tænker sig en lignende Betragtning anlagt paa Landbrugets Andelsbevægelse. Netop den Omstændighed, at denne omfatter alle Landbrugere, ogsaa de bedre stillede, har givet Andelsbevægelsen økonomisk Rygstød og muliggjort dens Indsats som Løftestang for Landbrugets økonomiske og sociale Vilkaar. Paa tilsvarende Maade er det naturligt, at Boligkooperationen i første Omgang henvender sig til Kredse, der er i Stand til ved fælles Hjælp at skabe den fornødne økonomiske Basis for Byggevirksomheden i Form af Andelsindskud. Naar Kooperationen efterhaanden har opsamlet de fornødne Midler — der som nævnt skal anvendes til Boligformaal — vil der være Mulighed for at drage større og større Kredse ind i Samvirket. Denne Fremgangsmaade er i den bedste Overensstemmelse med de oprindelige kooperative Ideer, der kræver fælles Indsats til fælles Gavn. At Fremgangsmaaden ogsaa lader sig praktisere er bevist gennem den storstilede Virksomhed, som »Hyresgästernes Sparkasse- og Byggnads-Föreningar« har gennemført i Sverige. Disse Foreninger har bl. a. ved Opførelse af et stort Antal Lejligheder for den bedre stillede Arbejderklasse og Middelstanden skabt sig et Kapitalgrundlag, der har muliggjort Opførelse af store Ejendomme for den daarligere stillede Del af Arbejderklassen, derunder børnerige Familier, saaledes at de Andelsindskud, der kræves i de sidste Ejendomme, andrager en langt mindre Procent af Bygningsudgifterne end i de førstnævnte.

Hvad angaar Paastanden om, at det sociale Byggeri modtager kontante Tilskud fra det offentlige, skal her slaas fast, at saadanne Tilskud ikke ydes og ikke kan ydes i Henhold til den gældende Byggestøttelovgivning. Derimod er det ganske rigtigt, at de Boligforeninger, hvis Vedtægter er godkendt af Indenrigsministeriet, paa anden Maade i Henhold til Loven kan opnaa større Støtte fra det offentliges Side end private Bygherrer. Saaledes kan Boligforeningerne navnlig opnaa Statslaan som 3. Prioritetslaan til en rimelig Rente, medens private Bygherrer maa søge 3. Prioritetslaan paa det private Laanemarked til ofte meget høj Rente. Denne Fordel er af væsentlig Betydning for Huslejens Størrelse.

Men naar dette er indrømmet, maa det fremhæves, at ikke alene kooperative Foreninger kan opnaa den nævnte Fordel, men ogsaa andre Boligforeninger og Boligselskaber, der vil underkaste sig de i Loven fastsatte Betingelser. Det skal saaledes nævnes, at Københavns almindelige Boligselskab har oprettet et nyt Selskab Københavns almindelige Boligselskab II, der har opnaaet Indenrigsministeriets Godkendelse, og som allerede er i fuld Gang med Opførelse af Ejendomme, hvortil der ydes Statslaan. Men bortset fra dette Eksempel og Kommunernes ofte omfattende Byggeri er det formentlig overvejende kooperative Virksomheder, der har taget det sociale Byggeri op.

Naar man ser nærmere paa Byggestøttelovens Betingelser for Anerkendelse, er dette næppe overraskende.

Det er allerede nævnt, at en anerkendt Forenings Vedtægter skal indeholde Bestemmelse om, at Foreningens Midler skal anvendes til Boligformaal. Medlemmerne — eller for Selskabers Vedkommende Aktionærerne — kan altsaa ikke faa Midler udbetalt, efterhaanden som Prioriteterne afdrages, og der bliver Mulighed for Optagelse af nye Laan. Videre kræves det, at Foreningen skal eje Grunde og Bygninger, saaledes at Konjunkturgevinst for Medlemmerne er udelukket. Regnskaberne skal revideres af statsautoriseret Revisor og tilstilles Kommune og Stat, der ogsaa iøvrigt fører effektiv Kontrol med Foreningens Forhold. Indenrigsministeriets Samtykke kræves til Ændring af Vedtægterne. Endelig forudsættes det i Loven, at Foreningernes Byggeforetagender indeholder Lejligheder, der er egnede for mindrebemidlede børnerige Familier, og fastsættes, at disse Familier skal have Fortrinsret til saadanne Lejligheder.

Det fremgaar af det anførte, at de Boligforeninger, der ønsker at opnaa Statslaan m. m., maa underkaste sig saa strenge Betingelser, at deres Selvstændighed i Virkeligheden er ophævet eller i hvert Fald meget stærkt begrænset. Man kunde derfor spørge, om det ikke var naturligere, at det offentlige — Kommunerne — selv direkte paatog sig det sociale Boligbyggeri i Almindelighed, saaledes som det allerede er Tilfældet paa specielle Omraader: Aldersrentenyderboliger og Lejligheder for børnerige Familier. Svaret maa vistnok blive Nej. Saafremt det sociale Boligbyggeri udelukkende var kommunalt, vilde man savne den ideelle Konkurrence, som nu findes mellem de forskellige Arter af Boligforeninger, Boligselskaber og Kommunernes Byggevirksomhed. Thi uanset at Boligforeningernes Selvstændighed formelt er indskrænket stærkt, har man fra det offentliges Side i rigt Maal givet Plads for Foreningernes Initiativ og Virkelyst, saaledes at Befolkningens forskelligartede Ønsker med Hensyn til Boliger i videst mulige Omfang har kunnet imødekommes.

Paa den anden Side er der ikke nogen Betænkelighed ved at overlade den her omhandlede Samfundsvirksomhed til Boligkooperationen og andre sociale Selskaber, saa længe disse opfylder de nævnte strenge Betingelser. Man forstaar og anerkender, at det offentlige maa kræve Sikkerhed for de støttede Foretagenders samfundsmæssige Organisation, men forventer til Gengæld, at det offentlige fastholder det Princip, der blev fastslaaet i Byggestøtteloven af 1938: ingen Støtte uden Pligter.

Sker dette, er der ikke Tvivl om, at de kooperative Boligforeninger vil kunne yde en betydelig Indsats selv i vanskelige Tider.

Finn Trier.

(Geng. ef. Kooperationen).

Chaufførernes Musikforening

optager musikinteresserede Medlemmer i sit Blæseorkester. Øvelse hver Søndag Kl. 10—12 i Rantzausgade 58, St. Kontingent 50 Øre ugl. Indskud 1 Kr.

BJERGVÆRKET VED FAXE

Faxe Kalkbjerg, dets Oprindelse og Historie ned gennem Tiderne.

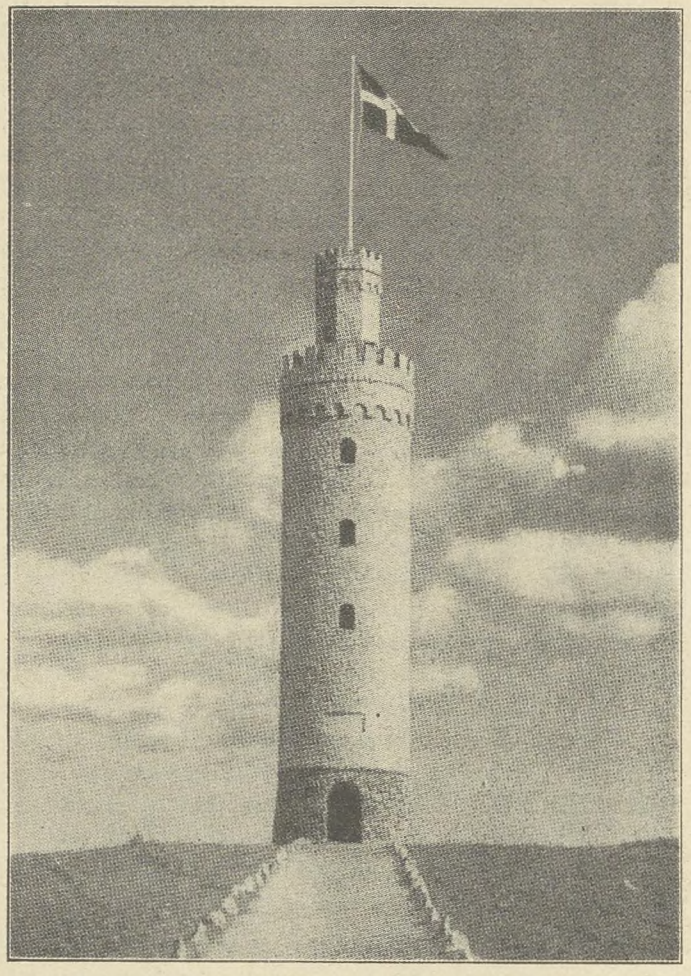
Det er ikke med Urette man kalder Fakse for Danmarks eneste Bjergværksby. Intet Sted i Landet finder vi et Sidestykke til det vældige Fakse Kalkbrud hvis 40 Meter dybe Grube har en Udstrækning paa een Kilometer i Længden og en halv Kilometer i Bredden. Millioner af Tons Kalk til Brænding, til Gødning eller til Bygningsmateriale er gennem Aarene hentet op fra Gruben, ja, helt siden Middelalderen har man udnyttet Koralkalken fra Fakse til forskellig Bygningsbrug. Det ser man bl. a. i en stor Del af Østsjællands middelalderlige Kirker, hvor Faksekalk og Limsten fra Stevns indgaar som dekorative Bygningsemner.

Staar man paa Kanten af Gruben og lader Fantasien spille øjnes et Sidestykke til de vældige Malmgruber i det svenske Lapland, de Malmgruber, der i Krigen mellem Europas Stormagter har spillet en saa uhyre Rolle. Man har nemlig ikke altid, som det sker nu, systematisk bortsprængt Kalken, men har hist og her ladet en Klump faa Lov at blive staaende, saa der er dannet et ejendommeligt Klippelandskab med frodigt grønt i Dalene. Ind imellem slynger sig Jernbanespor, hvor Togene kører og bringer Kalken ud til Højovnene eller til Fakse Ladeplads, hvorfra den afskibes, og alt dette giver et saa ægte Billede af den Bjærgværksdrift, som finder Sted i vore Nabolande, og som altsaa her har sit Sidestykke, om end i mindre Format.

Men der ses andet end Kalkbrudet fra Bakketoppen ved Grubens Rand. Vender man sig om, fyldes Synskredsen af et herligt dansk Landskab, der strækker sig fra Fakse og videre mod Øst til Stevns Klint og mod Syd til Fakse Bugt og Østersøens blaanende, tilsyneladende uendelige Flade. Og gaar man op i Rollotaarnet, som Fakseboerne har rejst af Granit og Fakse Kalksten paa Kanten af Grugen, aabnes en Udsigt, der strækker sig fra Storstrømsbroen i Syd til Byen med de skønne Taarne, Danmarks Hovedstad, i Nord. Jo, Fakse har noget at byde paa. — Her mødes Modsætningerne!

Der klinger Danmarkshistorie ....

Vest for Kalkbrudet, ja næsten hængende paa Kanten af dette, ligger Fakse By, den gamle Herredsby, der nu smykker sig med Navnet: Danmarks eneste Bjærgværksby. — Den er dog ikke opstaaet som Bjærgværksby og skylder ikke Bjærgværksdriften i Fakse Kalkbjerg sin Oprindelse. — Men der klinger Danmarkshistorie i dens Navn. Fra ældgammel Tid har Byen været et vigtigt Vejknudepunkt i Datidens besværlige Samfærdsel fra Nord til Syd fra Øst til Vest. Over Fakse gik fra Arilds Tid ad den gamle, slyngede Landevej, Færdselen fra Landets Hovedstad til Lolland-Falster og derfra videre til det store Udland i Syd. I Fakse gjorde Kongerne Holdt, naar de drog paa Gæsteri i Sydsjælland eller Smaalandene, de bedede i Fakse og Vindbyholt Kroer, der har huset adskillige danske Konger og Fyrster. Paa mange andre Omraader har Fakse spillet en Rolle i Danmarkshistorien, men at den skulde have været »en rig Stad med Taarne og Tinder«, som gamle Krønikeskrivere fortæller, turde dog være mere end mild Overdrivelse.

Rollotaarnet ved Fakse Kalkbrud opført af Granit og Fakse Kalksten.

Derimod er der næppe nogen, der vil bestride, at Rollo, som blev den første Hertug af Normandiet og Stamfader til de berømmelige normanniske Hertuger og den engelske Kongeslægt, er Fakses navnkundige Søn. Mindet om ham er i alt Fald blevet bevaret i Rollotaarnet, hvis Forbillede er et gammelt Fæstningstaarn i Oberwesel ved Rhinen, og selv om man fra norsk Side har gjort et Forsøg paa at gøre Rollo til Nordmand, er der dog næppe nogen Grund til at tvivle paa de gamle normanniske Krønikeskrivere, naar de fortæller, at Rollo drog ud fra Fakse, betvang Vestfrankerne og blev Hertug af Normandiet i Aaret 911. Rollo var en Fyrstesøn, som blev Anfører for en Del utilfredse, som Kongen havde bestemt skulde drage udenlands, fordi der var opstaaet Overbefolkning i Landet. Det kom til en Kamp mellem Kongen og Rollo og hans Broder Gurim og disses Tilhængere, med det Resultat, at Brødrene sejrede. Kongen sluttede Fred med dem, men i Stedet for at holde sit Fredsløfte, lagde han sig i Baghold i en Egeskov uden for Fakse, indtil Rollo havde aftakket de fleste af sine Krigere. Saa drog Kongen ind i Rollos Territorium med en Afdeling Krigere og røvede og brændte, og da Rollo paany samlede sine Folk og drog ud mod Kongens røvende Styrker, anfaldt Bagholdsafdelingen i Egeskoven Fakse og indtog den værgeløse By.

Efter dette maatte Rollo flygte til Skaane og her fik

han en Vision. Da han fik den tydet, drog han paa Vikingetogt til England, slog den engelske Konge i et Par Træfninger, saaledes at denne til sidst saa sig nødsaget til at slutte Fred. Om Foraaret derefter drog han paa et nyt Togt, men denne Gang anfaldt han de vestfrankiske Kystegne, hærgede og plyndrede og drog op ad Floderne langt ind i Landet, indtil han i Aaret 911 modtog et Fredstilbud fra den vestfrankiske Konge, hvorefter denne afstod store Landstrækninger til Rollo, det senere Normandi. Her slog Rollo sig ned, blev Hertug under Navnet Robert af Normandiet, og blev gennem den senere Hertug Vilhelm af Normandiet, med Tilnavnet Erobreren, og dennes Sønner, Stamfader til den engelske Kongeslægt.

Saaledes har Fakse altsaa ogsaa spillet en Rolle i Europas Historie!

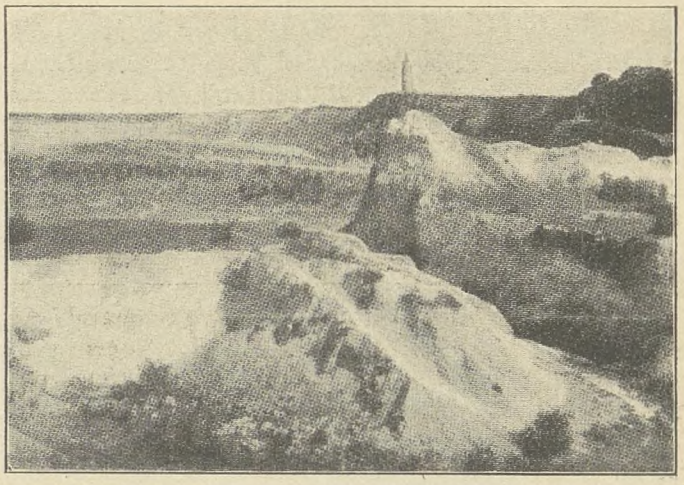
Ogsaa Symbolik.

Men der er ikke alene historisk Klang i Navnet Fakse, der er ogsaa Symbolik. Fakse betyder nemlig oprindelig Manken paa en Hest og er kendt fra de mytologiske Dyr *Skinfaxe og Hrimfaxe,* Dagens og Nattens Hest eller den *skinnende* og den *rimede* Manke. Og Forbindelsen mellem en Hestemanke og et Kalkbjerg forklares paa den Maade, at Kalkbjergets høje, hvide Kam engang i fjerne Tider har taget sig ud som Manken paa en Kæmpehest — som en Hests skinnende Manke har det lyst ud over Østsjællands skønne, skovrige Egne.

Det er Forklaringen paa Navnet Faxe. Nu er Bjerget som sagt blevet til et Hul, et gabende Hul, hvorfra der hvert eneste Aar hentes vældige Værdier, og Byen, den historiske By, er blevet til en Bjergværksby — Danmarks eneste . . .

Kalkens Oprindelse.

Men for at vende tilbage til Kalken, hvorledes er nu dette vældige Kalkbjerg, hvorfra vi i Dag henter de saa værdifulde og uundværlige Raastoffer til Bygningsindustrien, til Sukkerfabrikationen m. m., en Gang i Tidernes Morgen opstaaet? For at give Svaret herpaa, maa vi tage Geologien til Hjælp og gaa Millioner af Aar tilbage i Tiden, til den yngre Kridttids Hav eller Danien-Havet, som dybt paa Bunden gemte det Fundament, hvorpaa Danmark senere blev bygget. Det var saa varmt dette Hav, at der ligesom i Stillehavet i vor Tid, kunde dannes Koral-Rev i det, men forud for denne Periode var der paa dets Bund dannet et Lag Skrivekridt af vældig Tykkelse, ved at Kalkskeletterne af de smaa Havdyr, der levede i det varme Hav, gennem Aartusinder var sunket til Bunds og havde dannet dette Kridtlag. I samme Jordperiode holdt Koraller og Mosdyr deres Indtog i Havet, og gennem nye Aartusinder dannede de et Koralrev, hvis Tykkelse angives til mere end Hundrede Meter. Saa kom der nye Perioder, under hvilke der skete store Forskydninger i Havbunden, og Koralrevet, hvoraf Fakse Kalkbjerg bestaar, blev hævet højere op end Bakken i Dag.

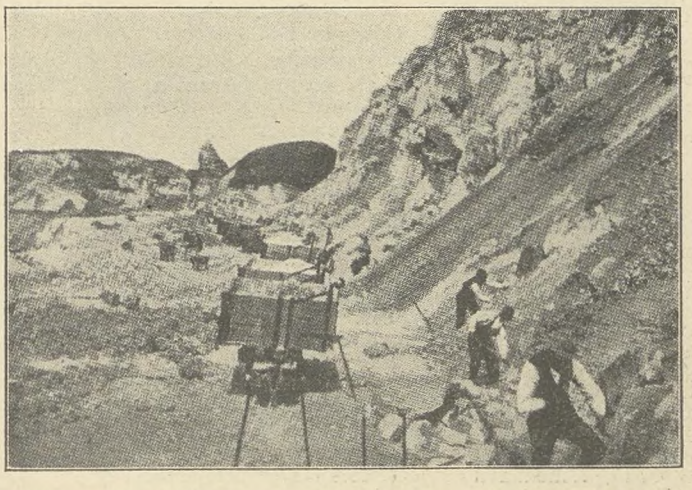

Et Kig ud over det vældige Grubeomraade.

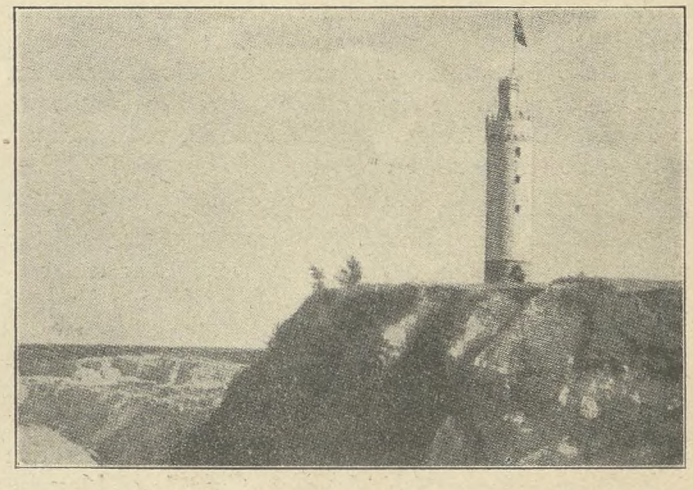
Det tropiske Klima blev imidlertid gennem nye Aarhundreder forvandlet til et Istidsklima, og under skiftende Istider kom mægtige Bræer sejlende ned gennem Havet. De grundstødte paa Koralrevet, men deres Kraft og Fremdrift var saa uhyre, at intet kunde standse dem. De sejlede videre og paa deres Fart hen over Koralrevet skurede de Kanterne af, saa Revet fik Bakkens afrundede Form. Materialet, som Bræerne sleb af Koralrevet, aflejrede de paa deres videre Fart, og deraf blev Sydsjællands bakkede Landskab skabt.

Paa Kalkklippernes Overflade kan man endnu se Skurestriberne efter Bræernes Fart over Koralrevet, og mellem Kalkbrudets Koraller og Mosdyr findes en Rigdom af Kridthavets uddøde Dyreliv sammen med en Del kemiske Omdannelsesprodukter, som Dolomit, Travertin og Krystaller af forskellig Art.

Det er i korte Træk Historien om Fakse Kalkbjergs

Arbejdet i Gruben med Læsning af den udsprængte Kalk.

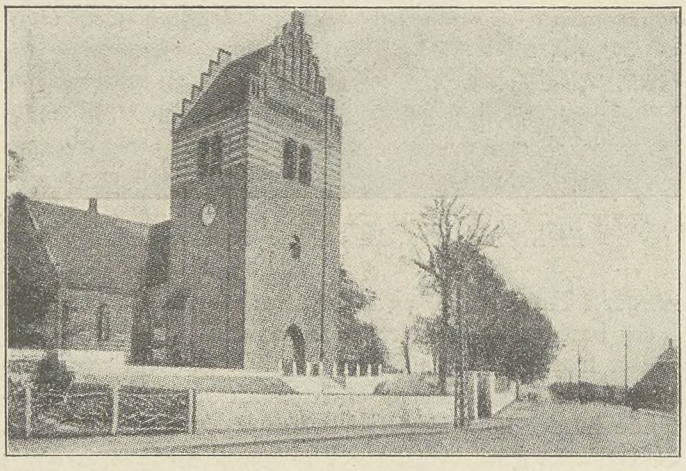

Et Udsnit af Gruben med Rollotaarnet højt paa Bakkens Top.

Oprindelse, en Historie for øvrigt, der nok skal bidrage til at sætte Fantasien i Sving, naar man staar ved Fakse og lader Blikket glide ud over det vældige Grubeomraade, eller man gaar ned i Gruben og følger den Strækning, hvor det varme Danien-Havs Bølger, efter Geologernes Udsagn, for Millioner af Aar siden, i vældige Braadsøer har slaaet ind mod Koralrevet og søndret dets Kyst....

Hvad er Kalk?

Hovedmassen af Kalken ved Fakse bestaar af Koralkalk, og det er det eneste Sted i Landet, hvor denne Kalkart findes i større Mængde. Dog har man ogsaa fundet Koralkalk ved Herlufsholm og ved Sjellerup Sydvest for Næstved, ligesom man for Jyllands Vedkommende kender en lille Forekomst ved Løgstør.

Fakses ældgamle Kirke, hvor Kalksten meget dekorativt er anvendt ved Udsmykning af Taarnet.

Koralkalken er en gullig Kalksten uden Lagdeling, og den har oprindelig bestaaet af utallige, grenede Koralstokke med en Mellemmasse af fint Kalkslam. I Tidernes Løb er Koralkalken undergaaet forskellige Forandringer, som giver sig Udtryk i flere Kalkvarieteter nemlig:

1) Kalk, der viser velbevarede Koralstokke i løst, næsten uomdannet Kalkslam.

2) Kalk, hvor Koralstokkene ligger mere eller mindre frit, overtrukket med en Klakspatskorpe. Slammet delvis fjernet.

3) Løst Kalkslam. Koralstokkene er opløst, men røber deres tidligere Tilstedeværelse ved Aftryk i Mosdyr, de saakaldte Bryozoer, og Østersskaller.

4) Kalk, bestaaende af hærdnet Kalkslam, hvori ses Hulrum efter opløste Koralstokke (pibet Koralkalk).

5) Tæt, haard, klingende Kalk, opstaaet ved Kalkspatudskillelse i Typerne 1 og 4.

Kalken, der findes ved Fakse er Type 3 og den egner sig særdeles godt til Brænding, fordi den er porøs.

Type 5 findes dog ogsaa ved Fakse. Det er den saakaldte Bryozokalk, hvoraf den tætte og haarde Varietet kaldes for Fakse Marmor og anvendes meget i Bygningsindustrien samt til Skulpturarbejder. I Bryozokalken findes et underordnet Lag, gulbrun Dolomit, som har fundet Anvendelse til Terazzo.

Der findes ikke Flint i Koralkalken, men undertiden kan Kalkstenen være forkislet og antager da en blaagraa Farve.

Kalkens Udnyttelse.

Gruberne ved Fakse er gennem Tiderne blevet udnyttet af Hovedejerne: Vemmetofte Kloster, Rosendal, Bregentved og Gaunø, men dels det, at Virksomheden var paa flere Hænder og dels, at man savnede en ordentlig Udskibningshavn, hæmmede i nogen Grad Afsætningen af den fortrinlige Kalk. Først da Tietgen i 1884 dannede A/S Fakse Kalkbrud og for henved 6 Millioner Kr. købte alle Brudene og dannede en Enhed, kom der rigtig Sving i Foretagendet. Man satte fra Begyndelsen meget ind paa ogsaa at udnytte Kalken som Byggeemne, men det slog ikke rigtig an. Dog blev den engelske Sct. Albans Kirke i København bygget af Fakse Kalksten, men man maatte hurtig begrænse sig til at bryde Kalk til Brænding og Gødning.

Tiden har imidlertid forandret meget ogsaa paa dette Omraade, og den smukke Fakse Marmor benyttes nu til mangt og meget og har forlængst indtaget den Position, som Tietgen altsaa havde forudset den skulde faa, men som blot ikke lod sig befæste i Tiden for et halvt Hundrede Aar siden. Men om Grubernes Historie og deres Udnyttelse ned gennem Tiderne skal vi fortælle i en følgende Artikel.

I. A. Ørsted.

Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsm., Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune)
	(Gdr. Jørgen Nielsen, Søby)
	(Murerm. S. Christensen, Turup)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

OPHÆVEDE KONFLIKTER

Arbejdsm. Ungdoms Afd. København	(Skotøjsfirmaet »Hector«)
Turup	(Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)

FRA RIGSDAGEN

At det i denne Oversigt først og fremmest er den nylig vedtagne Lov om Arbejdsforhold, som maa omtales, er uden for al Tvivl. Loven indfører som bekendt tvungen Voldgift i Uoverensstemmelser paa Arbejdsmarkedet. Det er ogsaa kendt af alle, at Udgangspunktet for den af Lovgivningsmagten trufne Ordning var en Plan fremsat af de to Hovedorganisationer.

Det er vel egentlig overflødigt at gøre opmærksom paa Baggrunden for dette Forslag. Alligevel er det ingen Skade til at understrege, hvor forrykket Grundlaget for Danmarks Økonomi er blevet ved Begivenhederne i April. Til Forklaring heraf er det nok at nævne, at en Undersøgelse omfattende ⅔ af vor samlede Import har vist, at ikke mindre end 64 % kom vestfra.*) Udførselsforholdene viser samme Billede. Og dertil kommer den vigtige Forskydning i vore Samhandelsforhold, som yderligere forøger Vanskelighederne for dansk Erhvervsliv: vi faar nu færre Raavarer og flere Færdigvarer. Alt dette har ført til, at de to Parter paa Arbejdsmarkedet har sagt til hinanden, at det gælder om at holde Produktionen oppe det mest mulige, og at man ikke maa spilde Tid og Kræfter med at strides om Fordelingen af en Kage, som alt imens der strides, bliver mindre og mindre. Det er et Udtryk for denne Indstilling, naar det indledningsvis i Loven som en Slags Programerklæring hedder: »Til Varetagelse af faglige, økonomiske og sociale Interesser for derved at fremme Landets produktionsmæssige og erhvervsmæssige Forhold oprettes der et Arbejds- og Forligsnævn.«

Vi skal iøvrigt ikke her i Enkeltheder gennemgaa Loven, der er i den Grad uklart og kompliceret affattet, at det heldigvis er en Sjældenhed, men blot trække Hovedlinierne op og samtidig foretage en Sammenligning med Hovedorganisationernes Forslag. Kardinalpunktet i Loven er den Bestemmelse, at det paahviler det ovenomtalte Nævn (der bestaar af 3 Repræsentanter for hver af Hovedorganisationerne samt 3 Embedsmænd) at træffe Afgørelse af saadanne Spørgsmaal vedrørende overenskomstmæssige Løn- og Arbejdsforhold, som forelægges det. Der er her Tale om en Slags frivillig Voldgift i Forbindelse med Oprettelsen af et saakaldt Fællesudvalg. Et saadant Udvalg skal nemlig etableres paa Felter, hvor der nok er overenskomstmæssige Forhold, men hvor der ikke findes Regler om fagretlige Organer til Behandling af Interessekonflikter. Meningen er altsaa, at der overalt, hvor Arbejdsforholdene iøvrigt er underlagt Organisation, skal oprettes første Instanser, som skal søge at finde en Løsning paa de opdukkende Problemer vedrørende Løn og Arbejdstid. Hvis der ingen Enighed opnaas paa dette Stadium, kan en af Parterne forlange Sagen henvist til Afgørelse hos Arbejds- og Forligsnævnet. Ja, men hvis nu ingen af Parterne ønsker Sagen henvist til Afgørelse hos Nævnet, kan der saa udbryde aaben Konflikt, kunde man spørge. Svaret er selvfølgelig benægtende. Det hedder nemlig, at Nævnet i Tilfælde, hvor Gyldighedsperioden for Løn- og Arbejdsvilkaar, der er fastsat paa en af følgende 3 Maader, nemlig 1) af Nævnet, eller 2) ad overenskomstmæssig Vej eller 3) af det omtalte Fællesudvalg, er udløbet, uden at ny Bestemmelse har kunnet træffes ad sædvanlig Vej, kan fastsætte paa hvilke Vilkaar, der skal arbejdes inden for paagældende Omraade. Da nu Loven kun gælder for det organiserede Arbejdsmarked, er det givet, at en af de 3 Muligheder altid vil passe paa en eventuel Konfliktsituation, saaledes at Nævnet vil være kompetent til at træffe en Afgørelse. Her har vi den tvungne Voldgift i Renkultur.

Det er blevet udtalt, at Loven i dens nuværende Skikkelse ikke principielt adskiller sig fra Hovedorganisationernes Forslag. Dette er fuldstændigt fejlagtigt. Der er en fundamental Forskel paa de to Ordninger. Efter Hovedorganisationernes Plan skulde Nævnet kunne bestemme uden videre, at Løn- og Arbejdsvilkaar paa et Omraade skulde være bindende ogsaa for dem, der ikke er tilsluttet faglige Organisationer — saavel de organiserede Arbejdere som Arbejdsgivere er jo af Konkurrencehensyn interesseret heri. Ganske vist findes nogle Regler i den Retning i den vedtagne Lov, men de er uden enhver Betydning, saaledes som det selvfølgelig ogsaa har været Meningen. Hvis en af de uorganiserede Parter ønsker det, *kan* han nemlig ad Omveje faa en Uoverensstemmelse frem til Nævnet. Men intet fornuftigt Menneske kan dog vel forestille sig f. Eks. uorganiserede Arbejdere, der ønsker saadanne Nævnsafgørelser, det drejer sig jo netop her om Folk, der af en eller anden Grund lader sig byde, hvad det skal være. Dog kan der vel blive Tale om at bruge Reglen i Tilfælde, hvor det drejer sig om organiserede Arbejdere, der ikke er omfattede af en Overenskomst. Men da det skal være Uoverensstemmelse om *generelle* Arbejdsvilkaar, paa det uorganiserede Arbejdsmarked, og altsaa ikke Vilkaarene i en enkelt Virksomhed, vil det ses, at Reglerne definitivt er gjort absolut ubrugelige — og Venstre har dermed tilfulde faaet sin Vilje, saaledes som det ogsaa var Tilfældet, da man strøg den meget omtalte Paragraf i Organisationernes Forslag, at Lønarbejdere *skal* være Medlem af en Arbejdsløshedskasse.

Hvorom alting er, man har fra Rigsdagens (og Regeringens) Side pillet de Ting ud, som man i Organisationsplanen syntes om, Resten har man droppet. Men saa er det bare højst kedeligt, at det var denne »Rest«, som gjorde det oprindelige Forslag værdifuldt, og derfor er det ikke rigtigt at hævde, at den principielle Retningslinie i alt væsentligt er bibeholdt. For det maa vi dog være klar over, at var tvungen Voldgift ikke kommet *med* Organisationernes Billigelse, saa var den kommet uden; Statsmagten vil ikke under de nuværende Forhold taale Arbejdskampe. Med andre Ord, Organisationernes Initiativ har ikke, naar Ordningen ikke kommer til at omfatte de uorganiserede, givet sig noget som helst selvstændigt Udslag. Den Afgørelse, man nu er naaet frem til, kunde Staten ogsaa selv have fundet, uden paa nogen Maade at skulle skubbes i Gang af Hovedorganisationerne, hvis Forslag iøvrigt var højst anerkendelsesværdigt, netop naar der henses til Bestemmelserne vedrørende den uorganiserede Del af Arbejdsmarkedet.

At Arbejdsstandsninger ikke maa iværksættes, saalænge Loven gælder — nemlig indtil 1. November 1941 — med mindre det drejer sig om særlige Undtagelsestil-

*) Af Korn kom 66 % vestfra, Frø til Oliepresning 100 %, Spindestoffer 89 %, Garn og Traad 76 % samt Brændsel 80 %.

fælde, er for en Sikkerheds Skyld udtalt i Lovens sidste Paragraf. — — —

Det er et Par Gange i Rigsdagsoversigterne blevet nævnt, at de store Stigninger i Leveomkostningerne har givet Regeringen Anledning til at overveje en Regulering af Arbejdslønningerne som Kompensation herfor. Da Lønningerne i Foraaret sømmedes fast, var der i alle Kredse, og da ikke mindst hos Arbejderne, en almindelig Forventning om, at saa maatte ogsaa Priserne stabiliseres. Fra visse Gruppers Side kastede man sig med den største Voldsomhed over Pristalsordningen, idet man paastod, at Bestræbelserne for at hindre Inflation svævede i Luften, saalænge Lønningerne var pristalsregulerede. Det vil erindres, at andre Grupper af Befolkningen fik deres Pristalsregulering før Arbejderne f. Eks. ved Prisbekendtgørelsen af 19. Okt. 1939, der »pristalregulerede« Avancerne. Der er fra deres Side, der har angrebet Arbejdsoverenskomsten, ingen Sinde blevet tænkt paa en Reallønsbegrænsning for de paagældende Klassers Vedkommende. Uden iøvrigt at gaa dybere ind paa en Diskussion af hele Problemet, kan der dog være Grund til endnu engang at præcisere Fagbevægelsens Standpunkt i Striden. Hvis de besiddende Klasser var gaaet ind paa en Begrænsning af deres Avancer og Fortjenester, eller hvis de var gaaet ind paa en Skattelovgivning, der virkelig lagde Forbrugsindskrænkning paa de Skuldre, der kan bære den, og hvis man endelig brugte de derved frigjorte Penge til saadanne prispolitiske og socialpolitiske Indgreb over for vigtige Varer af lignende Art, som de Indgreb, der er blevet iværksat overfor Rugbrødet, vilde der ikke være Fare for Inflation.

Lønningerne fastlagdes paa Pristallet 203 (Januar 1940) men siden den Tid er Pristallet steget ca. 35 Points. For saa vidt nu Prisernes Stigning er begrundet i Forhold, som har sin Rod i Aarsager, hvis Virkninger det ligger uden for Landets Magt at bekæmpe, kan man ikke med nogen Ret bebrejde de priskontrollerende Myndigheder noget, men under alle Omstændigheder er Forudsætningen for Fagbevægelsens Tilslutning til Lønreguleringens Ophævelse bortfaldet. Der er da nu blevet gennemført en Lov, som for de lavestlønnede i nogen Grad giver Kompensation. Men fuld Udligning har Forholdene ikke givet Mulighed for. Fuld Udligning vilde betyde en Forhøjelse for voksne mandlige Arbejdere af ca. 30 Øre i Timen, men den bliver kun paa 6,25 Øre. Det vil med fuld Arbejdstid give 3 Kr. pr. Uge. For kvindelige Arbejdere og for Ungarbejdere vil Forhøjelsen i Almindelighed andrage 4,15 og 2,60 Øre pr. Time. Ingen Ugelønning kan ved Tillægene forhøjes ud over et Beløb af 80 Kr. Men Arbejdsgiverne skal alligevel betale Udgiften for Dyrtidstillæg til alle Arbejdere, idet resterende Dele af Tillæg*) samt Tillæg til Lønninger over 80 Kr. skal indbetales til Arbejdsløshedsfonden og komme Arbejdsfordelingskasserne til Gode. Loven omfatter ikke Landarbejderne, men hvis ikke Forhandlinger mellem dem og Arbejdsgiverne fører til en Løsning, vil Regeringen forbeholde sig en Ordning ad Lovgivningsmagtens Vej. Det samme gælder Slagteriarbejdere og Mejerister.

Ved en samtidig gennemført Lov er Rugbrødspriserne blevet nedsat. Jeg skal her benytte Lejligheden til at rette en Fejl, som er indløbet sidste Gang ved Omtalen af Brødpriserne. Det forholder sig saaledes, at Rugbrødet indtil August i Aar er holdt i en konstant Pris trods stigende Fremstillingsomkostninger. Det er sket ved Hjælp af en Hvedemelsafgift. Indtil 24. Januar 1940 beløb Nedsættelsen sig til 15 Øre pr. 4 kg, efter denne Dato til 27 Øre; Rugbrødsprisen var stadig 92—93 Øre pr. 4 kg. Saa kom den nye Kornordning — omtalt sidste Gang — og Prisen steg til 145 Øre. Hvad der sker med Virkning fra 1. Oktober er, at den i Loven om Afgift paa Hvede og Hvedemel omhandlede Fond, hvis Midler anvendes til Nedbringelse af Prisen paa Rugbrød, forøges ved Statstilskud med et saadant Beløb, at det derved bliver muligt yderligere at nedbringe Prisen med et Beløb svarende til 24 Øre pr. kg. Dette vil antagelig koste 16,5 Mill. Kr.

Hvorledes Regeringen vil tilvejebringe Dækning for dette Beløb er endnu et aabent Spørgsmaal. Ud fra et demokratisk Synspunkt maa direkte Skatter foretrækkes. Subsidiært maa man anvende Laan til Dækning. Hvis man derimod bruger indirekte Skatter (f. Eks. Omsætningsafgift) er det at tage fra den ene Lomme og lægge over i den anden. Det minder jo stærkt om den Metode, at man fodrer en Hund med dens egen Hale. Som Landbrugsministeren for nogen Tid siden sagde: Det er, som Forholdene er i Øjeblikket, at føre Befolkningen bag Lyset, hvis man vil løse Spørgsmaalet paa den Maade.

Den sidste Lov, Rigsdagen vedtog i denne Samling, der slutter den 30. September, var en Lov, der bemyndiger Socialministeren til i Oktober Kvartal at anvende ca. 1¾ Mill. Kr. til Smørrabatkort til mindrebemidlede. Hvert Kort giver en Rabat af 60 Øre pr. ½ kg Smør.

G.

*) Har en Mand f. Eks. 78 Kr. i Ugeløn med fuld Tid, saa faar han 2 Kr. i Tillæg, den ene Krone gaar til Arbejdsløshedsfonden.

Aftenskolearbejdet er vigtigt - navnlig i en Mørketid

Nu er Tiden inde til at forberede Aftenskolernes Undervisning for den kommende Vinter. Fra alle Sider haaber man paa en stor Oplysningssæson. Men selvfølgelig er Oplysningsarbejdets Ledere klar over, at der i Aar er ganske særlige Vanskeligheder at kæmpe med. Ingen er i dette Øjeblik helt paa det rene med, hvad Mørklægningen kan komme til at betyde for de talrige Foranstaltninger, som hvert Aar plejer at foregaa indenfor Oplysningsorganisationerne. Og hertil kommer endvidere Vanskelighederne med Lys og Brændsel til Skolerne og Forsamlingshusene. Men alligevel. Mon man ikke overalt er besjælet af den Tanke, at det gælder om i videst mulig Udstrækning at støtte ethvert Initiativ, som maatte vise sig — og som almindeligvis kommer fra de Kredse, der bærer det folkelige Oplysningsarbejde her i Landet.

Folkeoplysningen har gennem mere end 100 Aar været et stærkt Udtryk for dansk Folkeliv og Kultur. Under skiftende Tider har den brede Befolkning søgt Dygtiggørelse paa Højskoler, Aftenskoler, Foredragsvirksomhed og i de sidste 20 Aar er Studiekredsarbejdet kommet til som en ny Arbejdsform i dansk Folkeoplysning.

Med særlig Forkærlighed har Stat og Kommuner med Tilskud og andre hjælpende Foranstaltninger rejst en Aftenskolebevægelse af et meget betydeligt Omfang. Omkring *4000 Aftenskoler* samler langt over *100.000 Elever* hver Vinter, og den største Halvdel heraf findes i Land-

kommuner og den mindre i Byerne. Det er saaledes en Virksomhed, som har meget dybe Rødder i den danske Befolkning — og en Virksomhed, som tillige nyder stor Anerkendelse og Beundring, ikke mindst fordi den er startet og bæres oppe udelukkende ved Initiativ og Offervilje fra de tusinder af Medarbejdere, som Folkeoplysningsbevægelsen raader over i alle Dele af Landet.

Aftenskolernes Arbejde bør overalt paabegyndes tidligere, end vi ellers plejer. Maanederne September, Oktober, November og December har altid været den bedste Tid for Aftenskolearbejde, og netop nu under de ekstraordinære Forhold maa denne Kendsgerning bevirke, at Aftenskolernes Ledelser søger at faa Skolerne i Arbejde tidligst muligt og helst inden 1. Oktober.

Vi opfordrer indtrængende alle gode Kræfter indenfor Aftenskolebevægelsen til ufortrødent at paabegynde det forberedende Arbejde, hvis det ikke allerede er gjort: Opstilling af Undervisningsplaner med Fag og Lærere, Ordning af Lokaler, herunder Mørklægningen samt Indsendelse af Planerne til Skolemyndighederne efter de sædvanligt gældende Regler.

Der er ingen Tid at spilde; jo før Arbejdet kommer i Gang, des bedre Resultater er der Mulighed for at naa.

Aftenskolen er blevet det jævne Folks *Højskole*, fordi det ikke er muligt for alle at tage paa Højskole et halvt Aar; en Aftenskole kan derimod startes i hver eneste Kommune Landet over og give rig Adgang til en Oplevelse og en Dygtiggørelse, som kan faa skelsættende Betydning for hele Livet.

Arbejdernes Oplysningsforbund i Danmark, Nr. Farimagsgade 11, København K. er gerne til Tjeneste med Hjælp og Støtte ved Oprettelsen af Aftenskoler baade i Byerne og i Landkommunerne, og vi opfordrer til, at Initiativ og Virkelyst paa Oplysningsvirksomhedens Omraade ikke maa savnes noget Steds her i Landet.

Chr. Christiansen.

En Tjeneste der ikke bør agtes ringe

For nogle Maaneder siden blev der truffet en Ordning hvorefter danske Arbejdere kunne opnaa Beskæftigelse i Tyskland paa nærmere angivne Vilkaar. Oplysninger herom er udsendt af Statens Oplysningskontor og har helt eller delvist været gengivet og omtalt i Dagspressen.

Anledningen til det etablerede Forhold er officielt angivet som staaende i Forbindelse med det danske Samfunds Forsyning med Kul og andre betydningsfulde Brændselstoffer. Adskillige Dagblade har til Offentliggørelsen af de omtalte Betingelser føjet en Henstilling til de danske Arbejdere om i størst muligt Tal at melde sig til dette Arbejde, og enkelte har endda tilføjet, at saafremt ikke et tilstrækkeligt Antal Arbejdere frivilligt meldte sig, burde de danske Autoriteter drage Omsorg for en Ordning af videregaaende Karakter til Sikring af Landets Tilførsel af fornødent Brændsel i størst muligt Omfang. Ligeledes blev det ogsaa tilkendegivet, at de Arbejdere, der meldte sig til Arbejdet gjorde det danske Samfund en stor Tjeneste. Det sidste kan der ikke være ringeste Tvivl om.

Samfundet appellerede ikke forgæves til de danske Arbejdere. I dette som i andre Tilfælde viste Arbejderne sig villige til at gøre en Indsats og i dette Øjeblik arbejder ca. 12000 danske Arbejdere i Tyskland til Opfyldelse af det angivne Formaal.

Da den i Danmark tilbageblevne Familie naturligvis maatte sikres økonomisk i den Tid Forsørgeren opholder sig udenfor Landets Grænser, blev der ved Aftale mellem de danske og tyske Myndigheder truffet Bestemmelse om, at en Del af den indtjente Løn paa nærmere angivne Vilkaar kan overføres og udbetales til de Paarørende. Nogen Tid maatte imidlertid forudsættes at hengaa forinden Pengeforsendelserne kunne komme i Orden. Dette er ogsaa forudsat i de udsendte Oplysninger, idet der anføres, at 5 Uger kan forventes som Interval mellem Afrejsen og Modtagelsen af den første Pengeforsendelse.

Til denne Ordning er intet at indvende. Men der kan ikke være ringeste Tvivl om, at Ventetiden for den tilbageblevne Familie i høj Grad er kritisk. Selvom en meget stor Part af de paagældende Arbejdere forinden Afrejsen var uden Beskæftigelse, og som Følge heraf oppebar Understøttelse af den ene eller anden Art, der placerede Familien paa et Eksistensminimum saa subsisterede man dog.

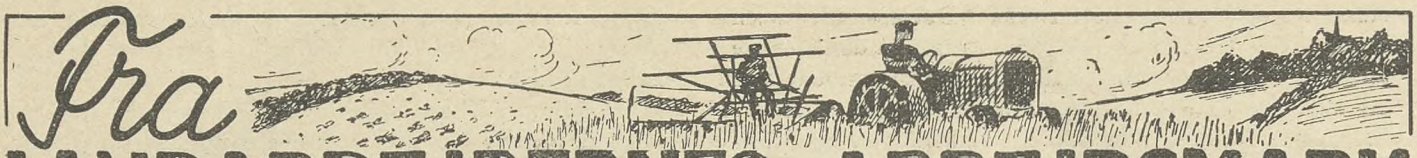
For Arbejdsløshedskassernes Vedkommende afbrydes Understøttelsen automatisk ved det paagældende Medlems Afrejse, idet Udbetaling af Understøttelse kun kan finde Sted paa Grundlag af daglig kontrolleret Arbejdsløshed. Er Familien saa daarligt stillet, at den ikke kan klare de 5 Ugers Ventetid — hvilket maa forudsættes at være Tilfældet for de flestes Vedkommende — er der derefter kun en Udvej: Det sociale Udvalg.

I de Tilfælde, hvor Familien forud for Forsørgerens Afrejse, paa Grund af opbrugt Arbejdsløshedsunderstøttelse, har modtaget Underholdshjælp i Henhold til Loven om offentlig Forsorg, er Forholdet naturligvis ligetil. Her bør Understøttelsen vedvare, indtil Pengeforsendelsen indtræffer. Lige saa naturligt vil det være, at det sociale Udvalg træder hjælpende til overfor den Familie, hvis Understøttelse fra Arbejdsløshedskassen afbrydes ved Forsørgerens Afrejse og i samme Tidsrum som ovenfor nævnt. Dette vil vel ogsaa i de fleste Tilfælde ske, men ingenlunde i alle. Der findes Eksempler baade paa Afvisning og Karrighed overfor Ansøgere, der med Forsørgerens Afrejse til Tyskland som Grund, har henvendt sig om offentlig Hjælp.

I hvor stor Udstrækning saadanne Afvisninger har fundet Sted foreligger der intet positivt dokumenteret, og det maa oprigtigt haabes, at de enkelte Tilfælde, hvortil Kendskab er opnaaet ikke er en Bekræftelse af en almindelig Kotume.

Den Tjeneste de paagældende Arbejdere, som er rejst til Tyskland for at arbejde, baade direkte og indirekte gør det danske Samfund, er af en saadan Karakter, at deres tilbageblevne Familier ikke bør udsættes for at lide Nød eller Savn af nogen Art i den Tid, der medgaar forinden Pengeforsendelserne indtræffer. Dette er en Æressag for alle Danske.

R—dt.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Høsten i Hus

Høsten er nu forlængst i Hus for Kornafgrødernes vedkommende. En Rekordhøst som de foregaaende Aar blev det ikke, der har været stor Forskel paa Udbyttet i de forskellige Egne, men regner man med Gennemsnitsudbyttet for hele Landet, bliver Resultatet efter de foreliggende Oplysninger lidt under Middelhøst. Heldigvis synes Rodfrugterne at tegne godt, hvilket vel kan bøde noget paa det ringe Kornudbytte, men helt opveje det kan det ifølge Sagens Natur ikke. Situationen tegner sig saaledes alt andet end lys for Landets Forsyning med Levnedsmidler i det kommende Aar. Det er desværre vel ogsaa sandsynligt, at dette Aars Kornhøst, ogsaa med Hensyn til Kvalitet, vil vise sig at være mindre god. Vejret har jo været saadant i mange Egne af Landet, at det har været vanskeligt at faa Kornet godt bjerget. Høstarbejdet har ikke kunnet tilendebringes saa let og hurtigt, som det har været muligt foregaaende Aar. Men de Vanskeligheder, der har været, skyldes som sagt Vejret. Den paastaaede Mangel paa Arbejdskraft, som man fra visse Sider saa at sige havde forudbestilt, mærkedes der derimod intet til, tværtimod. 15.000 kvalificerede Landarbejdere havde Socialministeriet til Raadighed for Landbruget i Høsttiden, men af disse 15.000 kunde de kommunale Arbejdsløshedsudvalg kun skaffe Plads til 3.000.

Det er en gammel Agitationsløgn, som Kendsgerningerne hermed har aflivet, det vil sige, man skal nu ikke være alt for sikker paa, at Livet er helt taget af den. Løgnen er uhyre sejglivet, saa sejglivet, at man fristes til at tro, den er udødelig. Nu siger man jo ganske vist, at om Kendsgerningerne kan der ikke diskuteres, men det er kun delvis rigtigt, der findes i hvert Fald Folk, som ikke er bange for at forsøge Eksperimentet, kan de ikke omstøde de foreliggende Kendsgerninger, nuvel, saa kan de i det mindste forsøge at bortforklare dem. Dette bliver da ogsaa forsøgt i de Kredse, der nu i flere Aar har opereret med Begrebet Landbrugets Mangel paa Arbejdskraft.

Saa snart Resultatet af den mislykkede Arbejdsanvisning var blevet bekendt, tog man fat paa at dække over Fiaskoen saa godt, det lod sig gøre. —

Eksperterne rykkede ud i den dertil indrettede Presse. Formanden for De danske Landboforeninger, Jakob Tvedegaard, har været fremme med en Udtalelse, bl. a. til »Kristeligt Dagblad«, og Venstrepressen har mønstret saadanne Kapaciteter paa dette Omraade som Venstrefolketingsmændene S. P. Larsen og Jensen-Broby, med det Formaal at forklare, hvordan det kan hænge sammen, at den Mangel paa Arbejdskraft ved Landbruget, som disse Herrer selv og deres Presse har talt og skrevet vidt og bredt om og gjort meget Væsen ud af, at den pludselig har forvandlet sig til en saadan Overflod, saa det kun var muligt at skaffe Beskæftigelse til 1/5 Del af den Arbejdskraft, som var til Raadighed. For en umiddelbar Betragtning tager dette sig noget mystisk ud, og trænger unægtelig til en nærmere Forklaring. Dette har de paagældende Eksperter altsaa ogsaa selv haft paa Fornemmelsen. Men den Forklaring, de giver, er nu ikke meget fyldestgørende, de søger at komme udenom Spørgsmaalet ved at henvise til, at Høsten ikke mere er den travle Tid for Landbruget, den tidligere var, idet Arbejdet nu for Størstedelen udføres med Maskiner. Men dette bortforklarer jo ikke den Kendsgerning, at de Herrer, saavel som deres Parti og Presse, Aar efter Aar, naar Høsten stod for Døren, har larmet op om, at nu var den rivende gal med at faa den nødvendige Arbejdskraft til Høstarbejdet. Høsten var i Fare, fordi de Arbejdsløse gik til Kontrol og fik Understøttelse i Stedet for at blive sendt paa Høstarbejde o. s. v. o. s. v. Vi kender alle disse Ugleskrig fra de foregaaende Aar. Og hvorledes var det i Aar? Værre end nogensinde. Dersom de tidligere Aar tegnede Situationen Graat i Graat, saa malede de den i Aar kulravende Sort, for ikke at sige, de malede Fanden paa Væggen. Nu var det ikke alene de Arbejdsløse, det var galt med, nu var det ogsaa de Arbejdere, som var beskæftiget ved Tørvearbejde og Stødoptagning og andet ekstraordinært Arbejde. Landbruget manglede disse Arbejdere, og vilde navnlig komme til at mangle dem i Høsten, hævdede man, og det maatte derfor kræves, at de blev henvist til at tage Landbrugsarbejde, dersom vi ikke skulde udsætte Landet for den Katastrofe, at Høsten raadnede paa Marken som Følge af Mangel paa Arbejdskraft. —

Vi undgik altsaa den Katastrofe, som det afgjort vilde være, dersom Høsten ikke var kommet i Hus paa Grund af manglende Arbejdskraft. De Skræmmebilleder, man havde malet op, blev grundigt visket ud af Kendsgerningerne. Det foreliggende Resultat afgiver jo absolut ikke noget Basis for fornyet Hetz overfor Fagforeningerne og de Arbejdsløse, det viser derimod tydeligt, hvor forløjet den Agitation, der er drevet paa dette Spørgsmaal, har været. Dette er blevet bevist før, men det er ikke tidligere blevet dokumenteret saa eftertrykkeligt som i dette Tilfælde. Den naturlige Konsekvens af det foreliggende, skulde man synes, maatte være, at de Folk, som staar bag ved Agitationen, nu erkendte Sandheden og indrømmede, at det hele kun har været Agitationsrummel uden Bund, i Virkeligheden iværksat for at lægge Arbejdernes Organisationer og den sociale Lovgivning for Had hos den øvrige Befolkning. Saadan maa det i det mindste staa for en almindelig, ærlig Lægmandsbedømmelse. — Men de Folk, her er Tale om, er nu ikke Lægfolk, og de er navnlig ikke almindelige Lægfolk. I deres Egenskab af Landboforeningsledere, Folketingsmænd, Dagbladsredaktører med videre er de Agitatorer, og i deres Agitation er de igen først og fremmest Fagforeningsædere, for at sige det vulgært. For dem er Arbejdernes Organisationer en Vederstyggelighed, som skal bekæmpes med alle til Raadighed staaende Midler. Skrønen om, at Landbruget mangler Arbejdskraft, er en af disse, og endda et af de mest yndede og

mest brugte Midler. Naar »Fyns Tidende«, »Frederiksborg Amts Avis« eller et andet af de talrige Tidender eller Amts Aviser, vort Land er saa velforsynet med, udvikler, hvordan Landbruget sukker under Mangel paa den nødvendige Arbejdskraft, samtidig med at der er stor Arbejdsløshed i Landet, og naar disse Skriverier saa tilmed vedlægges Udtalelser fra f. Eks. ledende Landboforeningsfolk, ja, saa er der naturligvis altid nogle, som lader sig forvirre og tror paa det. Det er for galt, siger man, det vilde det ogsaa være, dersom det var rigtigt, som det fremstilles fra den Side, men det er ikke rigtigt, de ovenfor angivne Tal sletter man ikke ud, de er indsamlet af Socialministeriet gennem de kommunale Arbejdsudvalg, der bestaar af lokale kendte Folk, om deres Paalidelighed kan der ikke herske Tvivl. Det Vidnesbyrd, der indeholdes i disse Tal, afkræfter man heller ikke ved at fortælle, at Høstarbejdet nu udføres med Maskiner, saa der af den Grund ikke mere er Brug for den menneskelige Arbejdskraft i Høsten. Alle Mennesker her i Landet ved, at Maskinerne benyttes i stor Udstrækning til Høstarbejdet, den Oplysning er for saa vidt overflødig. Men hvilket Landbrugsarbejde er der snart, som der ikke anvendes Maskiner til, selv til Roearbejdet, der vel nok er det, som kræver mest Haandarbejde, benyttes Redskaber, hvis Anvendelse svarer til Høstmaskinernes derved, at de udfører Arbejdet hurtigere, end det kan gøres med Haandkraft. — Hvilken Periode af Sommerhalvaaret, der er den travleste Tid for Landbruget, er nu ikke saa ligetil at afgøre, det er ogsaa forskelligt for de forskellige Landsdele. For de sukkerroedyrkende Egne er der baade i Roelugningstiden og Optagningstiden utvivlsomt Brug for mere Arbejdskraft, end Tilfældet er paa Egne, hvor der kun dyrkes Foderroer. Men Høsttiden er alligevel ikke nogen Steder Ferietid i den Betydning, at der ikke er noget at bestille. — I deres Omtale af Landbrugets Beskæftigelsesproblem gør de Herrer Landbrugseksperter sig forøvrigt skyldig i en fundamental Fejltagelse, naar de fremstiller det som om, det er Flugten fra Landbruget, og en heraf opstaaet Mangel paa Arbejdskraft, som har foranlediget, at ogsaa dette Erhverv er slaaet ind paa Anvendelse af Maskiner, de forveksler her Aarsag og Virkning. Det var Maskinteknikkens Udvikling og dens Indflydelse paa Erhvervslivet i det hele, herunder ogsaa Landbruget, der fremkaldte Flugten fra Landbruget. Landboungdommen er i Tusind, ja, Titusindtal i Aarenes Løb drevet bort fra Landbruget, bogstavelig talt med Maskinkraft. — Men Flugten fra Landbruget har aldrig været saa stor, saa det af den Grund har været umuligt at faa det nødvendige Landbrugsarbejde udført, og i Øjeblikket er det faktiske Forhold altsaa det, at der er langt mere Arbejdskraft til Raadighed for Landbruget, end der kan finde Beskæftigelse. Kornet kunde trods ugunstigt Vejr komme i Hus uden, at man behøvede at beslaglægge mere end en Brøkdel af den forhaandenværende Arbejdskraft, og der er desværre, fristes man til at sige, ingen Grund til at tvivle paa, at det vil gaa ligesaadan med Indbjergningen af de Afgrøder, der endnu er paa Marken.

M. O.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Landarbejdernes Dyrtidstillæg er endnu ikke løst

Landarbejdernes og Skovarbejdernes Dyrtidstillæg har ikke været omtalt her i Fagbladet i de sidste Maaneder.

Derfor har Sagen dog ikke været glemt, tværtimod.

Forbundsledelsen har søgt enhver mulig Anledning til at faa denne Sag rejst, hvor der maatte foreligge nogen Mulighed for at faa den løst.

Men vi har samtidig i den senere Tid ment, at vi var Sagens Løsning saa nær, at det tjente Sagen bedst at vente med at omtale den til vi kunde meddele, at Resultatet forelaa.

Som det imidlertid vil være Medlemmerne bekendt gennem Dagspressen er Forhandlingerne mellem Organisationerne foreløbig sluttet uden Resultat, hvorfor det vil være naturligt at vende tilbage til Sagen her i Fagbladet.

Siden Voldgiften den 6. Juni afsagde sin urimelige og meningsløse Kendelse har Forholdene i Landbruget udviklet sig paa en Maade, som var at forudse og som vi ogsaa meget stærkt understregede i Voldgiften nemlig, en voldsom Stigning af Landbrugets Produktpriser med en deraf følgende Stigning i Leveomkostningerne og med en mægtig Indtægtsstigning for Landbrugserhvervet. I saa Henseende har Udviklingen saa eftertrykkeligt som ønskes kan vist, hvor umulig Voldgiftskendelsen var.

Landbrugserhvervet er nu inde i en Højkonjunktur særlig for de større og store Brug, som dette Erhverv for et Aar siden ikke engang turde drømme om. Men den Sag, der her var overladt Voldgiftsretten, er administreret med saa ringe Forstaaelse, at Landarbejderne for hver Dag forarmes, uagtet deres Arbejdsgivere tjener store Penge.

For der er jo intet der i de senere Maaneder har ramt Arbejderhjemmene paa Landet haardere end Prisstigningerne paa Korn, Brød, Smør, Flæsk og Kød, for slet ikke at tale om Fedt, hvor Prisen nu er det dobbelte af Prisen i Maj og det tredobbelte af Priserne før Krigen.

Udenfor de særlig haardkogte Landborepræsentanter er det ogsaa sjældent at finde et Menneske — Voldgiftens Medlemmer naturligvis undtagen — som begriber denne Kendelse. Arbejdsgiverne, der over al Forventning fik et saadant Resultat, har naturligvis overvundet deres maalløse Forbløffelse og indrettet sig paa, at de intet skal give, selv om adskillige iblandt meget vel kan se, at den Situation, der nu er skabt, er i Bund og Grund urimelig og uholdbar og skaber Tvedragt, hvor Tiden kræver Samarbejde og Samhørighed.

Først i Juli Maaned fik Landbruget en Stigning i Smørprisen paa 40 Øre pr. kg, det betød for Landbruget en lille 100 Mill. Kr. aarlig eller ca. 2 Mill. Kr. pr. Uge. I Slutningen af Juli fik Landbruget fastsat nye Kornpriser, hvorved Priserne steg med ca. 7 Kr. pr. Td. op til 28—29 Kr. for Hvede og Rug mod 15 Kr. i August 1939 og 21—22 Kr. i Maj 1940.

Alene disse 7 Kr. pr. Td. Korn betød en Merindtægt for det kornsælgende Landbrug paa 50—60 Mill. Kr. aarlig. I Juli Maaned steg Landbrugets Indtægter saaledes med ca. 3 Mill. Kr. om Ugen eller ca. 150 Mill. aarlig, og denne Indtægtsstigning faldt fortrinsvis paa større og store Landbrug, som netop i væsentlig Grad beskæftiger lønnet Medhjælp.

Vi mente, at Forudsætningerne for den urimelige Kendelse dermed maatte være bristet og at den Statsmagt, som

godkendte de højere Kornpriser med deraf følgende Stigning i Brødpriserne ogsaa maatte gøre den Uret, der var forøvet mod Landarbejderne god igen.

Vi gik stærkt ind for dette Standpunkt og undertegnede rejste det fra Folketingets Talerstol. Den konservative Ordfører syntes dog, at Arbejdsgiverne burde give deres Arbejdere et Løntillæg, men der var ingen Mulighed for at faa Rigsdagen til at løse Sagen eller give den det »Skub«, der skulde til.

Jeg føler ingen Trang til at skjule, at den afgørende Modstand herimod blev mødt fra det Landbovenstre, der altid har Munden saa fuldt af, at der skal øves Ret og Skel, og at Landbruget nok af egen Retfærdighedstrang skal give Arbejderne den Løn, som er rimelig og retfærdig, blot Landbruget har Raad dertil.

Nu stod Landbrugserhvervet med en Indtægtsstigning paa ca. 150 Mill. Kr., men det havde ikke 10 Mill. Kr. til deres Arbejdere til delvis Dækning af de Prisfordyrelser i Arbejdernes Husholdning, som Landbruget selv tog Fortjenesten ved.

I Forbindelse med De samvirkende Fagforbunds Forhandlinger med Dansk Arbejdsgiverforening om Loven vedrørende et Arbejds- og Forligsnævn i August 1940, blev der truffet Aftale om, at man ved nye Forhandlinger skulde forsøge at faa Landarbejdernes Dyrtidstillæg ordnet og fastlagt, og Dansk Arbejdsgiverforening lovede for sit Vedkommende Medvirken hertil. Det lykkedes da ogsaa at faa et Forhandlingsmøde aftalt til den 5. Sept., men dette Møde aflyste Landbrugets Arbejdsgivere en halv Time før det skulde begynde.

Vi har senere erfaret, at de forskellige Landbrugs- og Skovbrugsorganisationer havde holdt Møde den 4. Sept. og at man ikke her kunde blive enige om at tage en Forhandling med os om at give deres Arbejdere et Dyrtidstillæg.

Samme Dag som Landbrugets Arbejdsgivere saaledes aflyste Dyrtidsforhandlingerne steg Smørprisen paany med 45 Øre op til 369 Øre pr. kg mod 264 Øre i Maj 1940 og 219 Øre i August 1939. Disse 45 Øre betød for Landbruget en ny Merindtægt paa 60—70 Mill. Kr. eller mere.

Siden den urimelige Voldgiftskendelse, der blev afsagt den 6. Juni, var Landbrugets Indtægter nu forøget med omkring 5 Mill. Kr. pr. Uge eller ca. 250 Mill. Kr. pr. Aar, naar de andre Stigninger i Landbrugets Produktpriser tages med i Betragtning.

Saaledes var Landbrugets fornyede Afvisning en talende Illustration til Landbrugets Trang til at betale Arbejderne en ordentlig Løn, naar det har Raad. Fornentlig har Organisationerne dog følt, at Situationen var temmelig uholdbar, idet det lykkedes at faa aftalt et nyt Forhandlingsmøde til Fredag den 20. Sept. Dagen før fremsatte Regeringen Forslag til Lov om Tillæg til Arbejdslønninger under 80 Kr. pr. Uge, men undtog her Landarbejderne og Skovarbejderne m. fl., som i Henhold til Voldgiftskendelsen intet Dyrtidstillæg havde faaet. Det skete med Henvisning til, at man vilde afvente Resultatet af de Forhandlinger, der var aftalt til den 20. Sept. og med Tilføjelse af, at saafremt der intet Resultat opnaaedes, vilde Regeringen tage disse Arbejderes Sag op i et nyt Lovforslag.

Det hensigtsmæssige i denne Fremgangsmaade kan der diskuteres om. Det Tryk der hermed skulde lægges over Forhandlingerne for at faa Sagen i Orden, bragte i alt Fald intet Resultat.

Da vi ikke opnaaede Enighed med Arbejdsgiverne kom Landarbejderne, Skovarbejderne m. fl. til at staa i den højst uheldige og nedslaaende Situation, at de for tredie Gang heller ikke fik noget, medens andre Arbejdere fik et tiltrængt Dyrtidstillæg.

Det tjener naturligvis ikke til at mildne den Bitterhed Landarbejderne føler over alle de Urimeligheder, der er overgaaet dem.

Forhaabentligt vil Tiden meget snart vise, at denne Maade at løse Dyrtidsordningen paa ikke skal komme Landarbejderne til Skade.

Der foreligger for første Gang positive Tilsagn fra den samlede Regering om, at Landarbejdere skal have et Dyrtidstillæg og at den vil fremsætte Forslag til Løsning heraf saafremt Parterne ikke selv kan forhandle sig til Rette. Om Forhandlingerne med Arbejdsgiverne er at sige, at Arbejdsgiverne ialt Fald nu var indforstaaet med, at der skulde betales et Dyrtidstillæg, selv om de slog paa, at der jo forelaa en Kendelse for at vi intet skulde have, og at de benyttede sig deraf, var deres Tilbud et talende Vidnesbyrd om.

Deres Tilbud har nærmest Præget af: vil I have dette eller slet ingen Ting.

Men selv under en for os saa ugunstig Situation er der dog Grænser. Vi anser dog ikke Sagen for Slut med at disse Forhandlinger bristede.

Selv om Voldgiften har udleveret os til Arbejdsgivernes Forgodtbefindende, hviler der et moralsk Tryk paa dem, som de begynder at føle; de forstaar derfor, at der snart maa tilvejebringes en Ordning, og tilvejebringes denne ikke ved Forhandling mellem Organisationerne har Regeringen lovet at tage sig af Sagen. Vi skal dog ikke lægge Skjul paa, at vi helst ser, at Parterne ordner Sagen, men det maa ske snarest.

Alene Velanstændigheden kræver, at den nuværende taabelige Situation bringes til Ophør.

Oscar Levinsen.

Kommunisten Aksel Larsen

I det kommunistiske Smudsblad »Arbejderbladet« har Partiføreren, Hr. Aksel Larsen skrevet en Artikel om min Ringhed og mine Nederdrægtigheder.

Hensigten hermed er ligetil.

Den Bitterhed og Irritation, Landarbejderne føler over den urimelige Situation, den taabelige Voldgiftskendelse har skabt, skal Hr. Aksel Larsen udnytte, eller rettere misbruge, til Fremme af sine partipolitiske Formaal.

Det er der i og for sig intet overraskende i; men Maaden, hvorpaa det sker, viser, at for en kommunistisk Partifører sætter end ikke Velanstændigheden nogen Grænse for, hvad han kan tillade sig at byde sine Læsere.

Artiklen søger at fremkalde det Indtryk, at jeg paa intet Punkt har vist den ringeste Interesse for, at Landarbejderne fik et Dyrtidstillæg, men at jeg tværtimod personlig har været indforstaaet med, at Landarbejderne skulde undtages fra de andre Arbejdere gældende Dyrtidsregler.

De Arbejderrepræsentanter, der siden 3. November i Fjor har deltaget i de forskellige Møder, hvor Dyrtidsreguleringen ogsaa for Landarbejderne har været drøftet eller forhandlet, ved, hvor gemen denne taabelige Paastand er. Men at Aksel Larsen fremsætter den i overlagt ondsindet Øjemed, fremgaar af følgende Citat:

»Disse Forhandlinger lod Levinsen trække ud til henad Foraaret. Endelig i Marts kom Sagen til Forligsmanden, som stillede et meget beskedent Forslag om Løntillæg. Levinsen anbefalede kraftigt dette Forslag og fik Organisationerne til at godkende det. Men det blev forkastet af Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere.

Nu skulde der altsaa strejkes, og Tiden var ikke daarlig dertil, det var midt i Foraarets Travlhed paa de store Gaarde. Men Levinsen stillede Sagen i Bero indtil videre. Derpaa kom 9. April, og saa stillede han den i Bero igen, idet han henviste til, at nu vilde Regering og Rigsdag nok ordne Sagen.«

Man maa gaa ud fra, at Partiføreren, der vel har sat sig ind i Sagen, før han skriver om den, ved, at der efter Krav fra vor Organisation afholdtes Forhandlingsmøde den 30. November, 22. December og 4. Januar. At Overenskomsterne opsagdes den 15. Januar til Udløb 1. April, at vi fik nye Forhandlinger 9. Februar og 26. Februar. De var alle resultatløse, fordi Arbejdsgiverne intet vilde give, og vi kan nu en Gang ikke tage selv. Den 2. Marts afsendte vi første Strejkevarsel. Forligsmanden greb ind 7. Marts, men opgav den 20. Marts at stille Mæglingsforslag. Vi afsendte da andet Varsel om Konfliktens Ikrafttræden til den 1. April, den første Dag vi lovligt kunde iværksætte Konflikten.

Den 30. Marts indkaldte Forligsmanden paany Parterne og stillede den 3. April et Mæglingsforslag, som Parterne skulde svare paa den 15. April, 6 Dage efter at Besættelsen havde fundet Sted.

Alt dette ved Partiføreren naturligvis; men det har han ingen Interesse i at fortælle, naar han skal drive sin kommunistiske Spekulation i Uvidenhed og Mistænksomhed.

At det netop er ondsindet Løgn, Hr. Aksel Larsen ønsker at bruge i sin Agitation blandt Landarbejderne, derom vidner følgende senere Passus i Artiklen om Dyrtidsforhandlingerne den 20. September, der er saalydende:

»Levinsen fik arrangeret Forhandling med Landbrugets Arbejdsgiverforeninger i Fredags Eftermiddag — tilfældigvis paa et saa godt Tidspunkt, at Forhandlingen hindrede ham i at være tilstede i Folketinget og personlig være med til at nedstemme det kommunistiske Splittelsesforslag om, at ogsaa Landarbejderne skulde have de 3 Kroner.

Saasnart denne Afstemning havde fundet Sted, fik Levinsen pr. Telefon Meddelelse om, at Kommunisternes Forslag var forkastet. Han lod sin Viden gaa videre til Forhandlingens øvrige Deltagere. Arbejdsgiverrepræsentanterne samlede med svedne Grin deres Dokumenter sammen, erklærede, at saa var der ikke mere at forhandle om, og forlod Lokalet.«

Jeg skal erkende, at jeg aldrig har vist Interesse for de kommunistiske Paradenumre i Rigsdagen, men hele Fremstillingen er interessant til Forstaaelse af Partiførerens Moral og Mentalitet.

Jeg har denne Dag ikke haft Telefonsamtale med Rigsdagen og har hverken søgt eller faaet nogen Meddelelse om Afstemningen over de kommunistiske Forslag, som jeg iøvrigt heller ikke kendte og derfor ejheller kunde omtale noget Steds.

Men det er altsaa med saadanne Midler, Aksel Larsen mener at kunne spekulere i den urimelige Situation, Voldgiften har skabt blandt Landarbejderne.

Jeg tror nu, Landarbejderne vil bede sig fritaget for at blive gjort til Analfabeter, som man kan byde saadanne hjemmelavede Røverhistorier som politisk Oplysning.

Oscar Levinsen.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Vejledning angaaende arbejdsløse Medlemmers Adgang til at søge Arbejdsløshedsfonden om Understøttelse til Højskoleophold.

Da der i Lighed med tidligere Aar stadig er indgaaet Forespørgsler vedrørende arbejdsløse Medlemmers Adgang til at oppebære Understøttelse af Arbejdsløshedsfonden under Højskoleophold kan vi nu meddele, at Arbejdsdirektoratet har tilstillet Arbejdsløshedskassen Reglerne for arbejdsløse Medlemmers Adgang til Understøttelse af Arbejdsløshedsfonden for den kommende Vinter, og vi har derefter straks ansøgt Direktoratet og faaet Godkendelse for, at der gives vore arbejdsløse Medlemmer Adgang til at søge den nævnte Understøttelse, og skal vi oplyse, at de udarbejdede Regler fastsætter, at arbejdsløse Medlemmer i det kommende Vinterhalvaar fra 1. Oktober til 1. April kan søge Arbejdsløshedsfonden om Understøttelse til Kursus eller Højskoleophold og vil, uanset hvilken Understøttelse han er berettiget til af Kassen, eller om han endnu ikke har opnaaet Understøttelsesret i denne, kunne forvente at faa bevilget det Beløb, Højskoleopholdet andrager, dog forbeholder Direktoratet sig at foretage Fradrag forsaavidt et Medlem har haft stor Fortjeneste eller faar bevilget Tilskud af Amts-Skolefonden eller lignende, ligesom der ej heller ydes Hjælp til Bøger, Kontingenter, Vask eller lignende, men herom kan den paagældende søge det hjemlige Socialudvalg, idet Udgiften hertil maa være sikret, forinden han tiltræder Højskolen.

Vilkaarene for at faa bevilget Understøttelse til Ophold paa Folkehøjskoler og Landbrugsskoler er, at Vedkommende for det første opfylder Betingelserne i Vedtægtens Prg. 10, Stk. 2, det vil sige, at Medlemmet har dokumenteret, at han ved sin Optagelse i Kassen havde Arbejde af mere end midlertidig Karakter, og uden egen Skyld umiddelbart forinden Kursusets Paabegyndelse har været arbejdsløs i mindst 1 Uge eller inden for de sidste 4 Maaneder forinden Kursusets Paabegyndelse, har været arbejdsløs i mindst 45 Dage.

For andre Kursus og Skoler, herunder Højskolernes Haandværker-Afdeling, kræves dog mindst 2 Uger umiddelbart forud for den Dato, Medlemmet paabegynder Kursuset. Dog er det en Betingelse for at faa bevilget Understøttelse, at den Paagældende er anmeldt ledig til det offentlige Anvisningskontor.

Til Brug ved Ansøgning af ovennævnte Understøttelse maa kun bruges hvidt Skema (Blanket A), der skal benyttes af Medlemmer af statsanerkendte Arbejdsløshedskasser. Disse Blanketter kan nu rekvireres af Afdelingerne fra Kassens Hovedkontor, og de enkelte Medlemmer, der ønsker at søge Kursus, maa derfor henvende sig til deres Afdelingsbestyrelse eller Kontrolkontor for at faa Skema, idet Kassens Hovedkontor ikke kan paatage sig at korrespondere med de enkelte Medlemmer.

Ansøgningsblanketterne maa være nøje udfyldt og underskrevet af det paagældende Medlem, ligesom de paa Skemaets Side 3 under Rubrik A. skal være paategnet af Medlemmets sidste Arbejdsgiver og Rubrik B. af den Højskole, hvor Medlemmet har sikret sig Plads. Rubrik C. skal udfyldes af Afdelingens Kontorbestyrer, hvorefter de skal indsendes til Arbejdsløshedskassens Hovedkontor, som udfylder og paategner Rubrik D. og

videresender derefter Andragendet til Arbejdsdirektoratet.

Vi gør opmærksom paa, at Medlemmet maa sætte sig i Forbindelse med den Højskole, han ønsker sig optaget paa, ligesom vi ikke undlader at gøre opmærksom paa, at mangelfuldt udfyldte Blanketter, saavel som Brug af forældede Skemaer vil blive kasseret af Direktoratet, og det paagældende Medlem vil derved blive afskaaret fra at opnaa Bevilling.

Samtidig kan vi meddele, at et Medlem kun kan forvente at faa bevilget Understøttelse een Gang til samme Højskole og vil kun tredie Gang faa bevilget Understøttelse, for saa vidt det drejer sig om Højskoler med udvidet Undervisning, og at Medlemmer, der ved tidligere Deltagelse er blevet bortvist fra en Skole, ikke vil kunne forvente ny Bevilling, ligesom Elever, der bliver bortvist eller uden særlig Grund i Utide forlader Skolen, som Regel vil være afskaaret fra Adgang til Understøttelse af Arbejdsløshedskassen for den resterende Del af Kursusperioden.

Endvidere gør vi opmærksom paa, at Medlemmer, der deltager i Højskole- eller andre Kursus uden Understøttelse af Arbejdsløshedsfonden, ikke har Ret til at oppebære Arbejdsløshedsunderstøttelse, uden først at have indhentet Arbejdsdirektoratets Godkendelse herfor, og Vilkaarene for at faa Adgang til at oppebære sin Arbejdsløshedsunderstøttelse under Kursus er de samme, som der kræves af Medlemmer, der søger Understøttelse af Arbejdsløshedsfonden. Det er saaledes en Fordel for et arbejdsløst Medlem at søge Kursusunderstøttelse gennem Fonden, idet han derved sparer Understøttelsen i sin Arbejdsløshedskasse, og saaledes i Stedet for at opbruge denne, have den i Behold ved Kursusets Afslutning.

Vi vil derfor meget indtrængende henstille til vore Afdelingsledelser at søge at interessere unge, arbejdsløse Medlemmer for at benytte Vinterens arbejdsløse Periode til at dygtiggøre sig gennem et Højskole- eller andet fagligt Kursus.

Marius Sørensen.

Fra Medlem til Medlem

Vissenbjerg — Tørvefabrikanter i Vissenbjerg og Omegn. Afdelingen har oprettet Overenskomst med 6 Fabrikanter. Arbejdstiden er 8 Timer. Timelønnen 118 Øre. Holddriftstillæg efter Nævnskendelsen. Alm. Overtidsbetaling. Ferie efter Loven. Overenskomsten gælder til en 1. Marts. Samtidig er der oprettet en Række Akkordpriser.

Køge — Ingeniør A. Rasmussen. Afdelingen har oprettet Overenskomst vedrørende Ingeniørens Tørvearbejde. Arbejdstiden er 8 Timer daglig. Akkordprisen Kr. 4,40 pr. Brædt udlagt Tørv. Overenskomsten gælder for Sæsonen.

Nykøbing Fl. — 4 Tørvefabrikanter. Frederikssund — Fabrikant Lillelund, Slangerup Mose. Propr. Jensen, Strengholmgaard pr. Lindholm. Stokkemarke — Tørvefabrikanterne M. Mølholm og O. S. Christensen. 15. Kreds — Landinspektør Stoltze Møller og Entrepr. H. K. Rasmussen. Horsens A. — Automobilfabrikant Rich. Rohdemeier. Vognmand Chr. Mortensen. Aars — Rutebilejer Carl E. Sørensen. Ringsted. — Chr. Mønsted & Co. (Ang. Tørvearbejde). Afdelingerne har oprettet Overenskomster. Arbejdstiden er 8 Timer. Timeløn 110 Øre plus Dyrtidstillæg. Holddriftsarbejde efter Nævnskendelsen. Almindelig Overtidsbetaling. Ferie efter Loven. Overenskomsten gælder til en 1. Marts. I Tilslutning er der oprettet en Række Akkordpriser.

Hammersholt — Frederiksholm Kalk- og Teglværker.

Thirstrup — I/S Bjørnholms Mosebrug. Afdelingerne har indberettet, at Frederiksholm Kalk- og Teglværker og I/S Bjørnholms Mosebrug har paabegyndt Tørvegravning, og man har derefter forhandlet om Fastsættelse af Akkordpriser for dette Arbejde, uden at Enighed er opnaaet. Der har været optaget Forhandling under Forbundets Medvirken, hvorunder der opnaaedes Enighed om Akkordpriser, der er tilfredsstillende for Arbejderne.

Skibsværftsarbejderne — A/S Burmeister & Wain, Refshaleøen. Afdelingen klager over, at Firmaet fradrager Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden for Akkordoverskud, der er indtjent Maaneden før 1. Juni, hvorved det Beløb, der bliver fradraget, bliver betydelig større, end det vilde være, hvis Akkordoverskuddet bliver fordelt paa samtlige Timer, Akkorderne andrager. Vi har ladet Klagen gaa videre, og Firmaet har taget Klagen til Følge.

Nørre Snede — Tørveentreprenør Jokum Boest. Afdelingen har klaget over, at det ikke er muligt at faa fastsat Akkordpriser paa Tørvearbejde. Der har været optaget Forhandling under Forbundets Medvirken, og her er der opnaaet Enighed om Akkordpriser, der er tilfredsstillende for Arbejderne.

Hammer — Handelshuset »Balto«. (Tørvearbejde). Afdelingen har klaget over, at Firmaet ikke overholder den gældende Overenskomst, men har nedsat Timelønningerne under Paaberaabelse af, at det har indmeldt sig i Foreningen af Arbejdsgivere indenfor Moseindustrien, og at det derfor maa have Lov til at aflønne vore Medlemmer efter den med denne Forening gældende Overenskomst. Der har været optaget Forhandling om Sagen, og herunder har Firmaet maattet indgaa paa at overholde den gældende Overenskomst og efterbetale, hvad det har betalt for lidt.

4. Kreds — Hedehus Teglværk's Tørvearbejde i Knardrup. Horsens A. — Firmaet M. Laursen og Linde Sørensen. (Tørvearbejde). **Vejen — Entreprenør John Thomsen.** (Tørvearbejde). Kredsen og Afdelingerne har klaget over, det ikke har været muligt at komme til Enighed om Fastsættelse af Akkordpriser for Tørvearbejde. Der har været afholdt Mægling, og herunder opnaaedes der Enighed om Priserne, der er tilfredsstillende for Arbejderne.

Odder — Elektricitetsselskabet »Østjylland«. Afdelingen har klaget over, at Selskabet ikke vil betale Helligdagstillæg for Arbejde, der er udført i Paaskedagene. Sagen er behandlet ved Mægling, hvor Selskabet er indgaaet paa at betale det krævede Tillæg.

Vordingborg — Sydøstsjællands Elektricitetsværk. Paa Værkets Vegne foreslog Sammenslutningen, at Læsning af Mursten betales med Timeløn. Efter at have korresponderet med Afdelingen om Sagen, har vi meddelt Sammenslutningen, at for saa vidt Firmaet vil indgaa paa at betale 149 Øre pr. Time plus Feriegodtgørelse, kan man tiltræde Firmaets Forslag, og dette er Firmaet indgaaet paa.

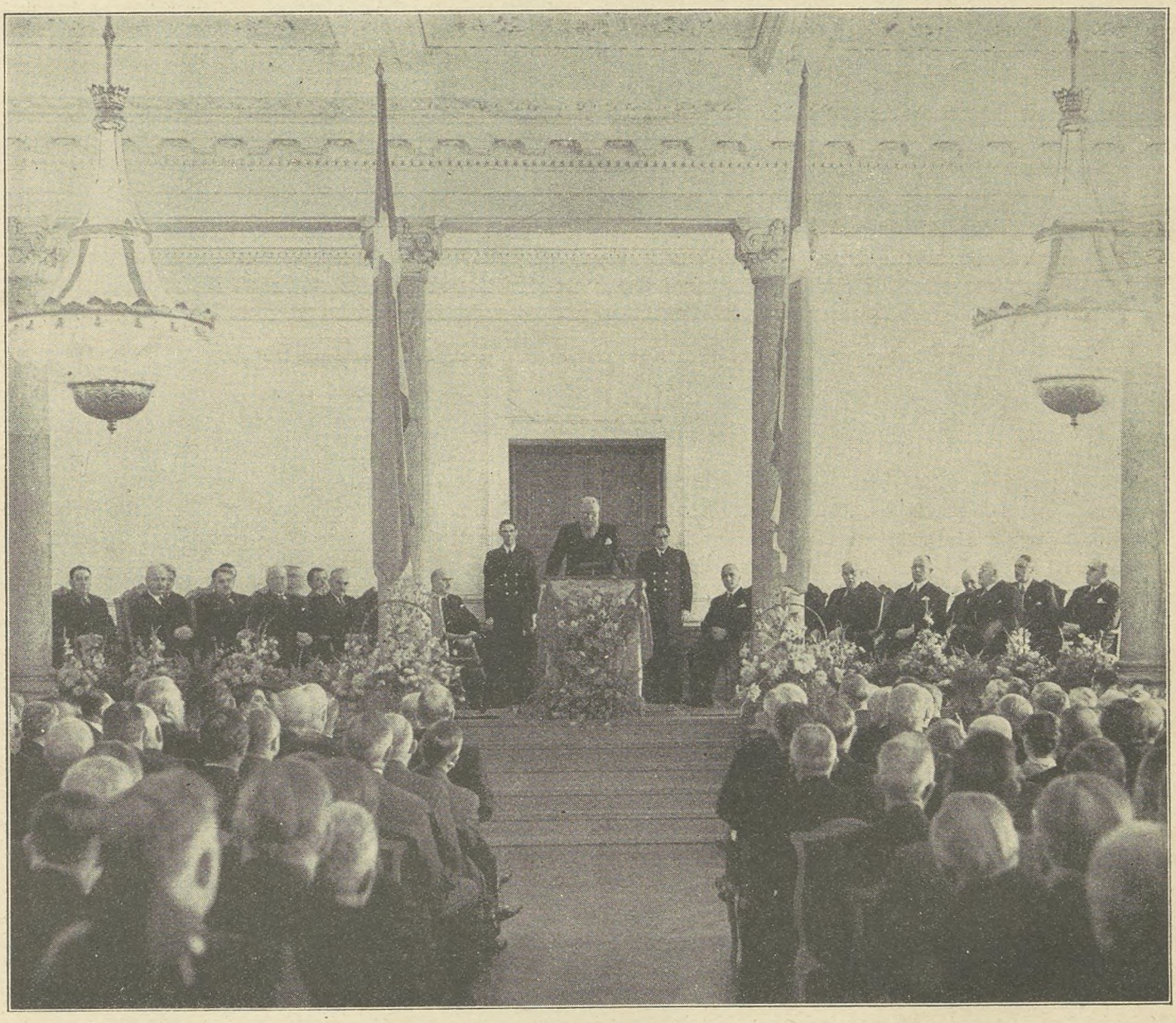
Knabstrup — Tørvefabrikant Martin Westesen. Tørvefabrikant O. Riegels & P. Dandanell, Undløse. Tørvefabrikant, Forpagter F. R. Plesner, Anneksgaarden og A/S Knabstrup Teglværk. (Tørvearbejde). Afd. har sluttet Overensk. Timeløn 118 Øre. Alm. Overtidsbet. Holddriftstillæg efter Nævnskendelsen. Der er fastsat en Akkordpris paa 4 Kr. pr. Maskine pr. 1000 Tørv med 9 Mand i Holdet. Til Akkordprisen tillægges Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne. Gælder til 1. Marts.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 19 15.-10. 1940 45. Aarg.

Statsminister Stauning taler i Fællessalen ved Rigsdagens Aabning

SKRUEN UDEN ENDE

Da Krigen sidste Aar i September Maaned brød ud mellem Stormagterne og Virkningerne af Forsynings- og Transportvanskelighederne meldte sig, begyndte samtidig Priserne at stige paa alle Livets Fornødenheder. Ved Forhandlinger mellem Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbunds Repræsentanter opnaaedes Enighed om en progressiv Stigning i Arbejdslønnen med de kvartaarlige Pristal som Grundlag.

Denne Ordning blev — hvor rimelig den end maatte siges at være — øjeblikkelig gjort til Genstand for en omfattende Drøftelse i Landets konservative og venstreindstillede Presse. Skruen uden Ende var paa ny sat i Sving, blev der paastaaet, og der var ingen Ende paa alle de Fortrædeligheder, som Arbejdernes derved opnaaede Mulighed for delvis Dækning af Dyrtidsstigningen, kunde bringe over det danske Samfund.

Man trak derfor Vejret lettet, da det endelig lykkedes at træffe en Ordning, hvorved Lønstigningen stoppede med det tillagte Januarpristal. Derefter skulde der foreligge Muligheder for at standse Prisskruens Omdrejninger. Men det viste sig hurtigt, at Arbejdslønnens Fastlæggelse overhovedet ikke havde nogen Indvirkning paa Prisernes Bestandighed.

I Løbet af meget kort Tid steg Priserne paa en Række af de mest nødvendige Varer og blandt disse ikke mindst Fødevarer. Vi oplevede endvidere, at Brødpriserne fordobledes og skabte Samvittighedsnag hos Lovgiverne. En Lov om ekstraordinært Dyrtidstillæg til de lavestlønnede Arbejdere blev forelagt og vedtaget i Rigsdagen; ligesom Rugbrødsprisen blev reguleret nedefter.

Ved Arbejdernes Tiltrædelse af den med Lønreguleringens Ophævelse bortfaldne Mulighed for Kompensation til Dækning af Prisstigninger, blev der bragt et meget stort Offer. Det havde derfor været rimeligt om der til Gengæld fra andre Samfundsklasser var tilkendegivet en lignende Forstaaelse af de Vanskeligheder, Befolkningen under Situationens Udvikling efterhaanden stilles overfor. Som Forholdene imidlertid har udviklet sig med Hensyn til Prisfordyrelse, ser det ud til, at Arbejderne har bragt deres Offer forgæves.

Man vil maaske kunne hævde, at der aldrig er givet noget Løfte til Arbejderne om, at Prisstigninger i Fremtiden vilde blive undgaaet, men der var dog Grund til for disse at forvente en større Indsats fra Statens Side til Imødegaaelse af denne Kalamitet end Tilfældet har været. Det bestaaende Priskontrolraad syntes ikke i fornødent Omfang at have gjort Brug af sin Myndighed. Prisskruen har faaet adskillige Omdrejninger som Følge af Beklagelser over nedsatte Indtægtsmuligheder fra forskellige Grene indenfor Næringslivet. I dette som i andre Tilfælde er der sprunget over Gærdet paa det laveste Sted. Megen Bitterhed er derved skabt blandt Arbejderne og deres Paarørende, der i dette, som andre Tilfælde, syntes udset til at bære de tungeste Byrder i Forbindelse med Tidens mangeartede Vanskeligheder.

Der kunne i Tilknytning til det anførte nævnes en Række stærkt talende Eksempler paa Rigtigheden af denne Paastand, men det er ufornødent, da der kun vilde blive Tale om Gentagelser. Derimod maa der paa det kraftigste advares imod en Fortsættelse af den hidtil fulgte Linie, hvad der øjensynligt er et Ønske om i visse Kredse at bringe til Virkeliggørelse i Forbindelse med de Beskæftigelsesforanstaltninger, som forberedes med Henblik paa den kommende Vinterperiode.

Vi staar nu overfor en Afslutning af Sommerens Beskæftigelse, der i meget stort Omfang har været koncentreret om Tilvejebringelsen af indenlandsk Brændsel som Erstatning for manglende Tilførsler udefra. Tørveproduktionen er afsluttet. Tilbage staar i Forbindelse hermed kun Fordelingen af det producerede Brændsel til Forbrugerne eller Bjærgningen af de sidste Tørv fra Oplægningspladserne. Kun Stødoptagning beskæftiger fremdeles en Del Arbejdere.

Det kan saaledes forudses, at Arbejdsløsheden i den nærmeste Tid vil stige ganske betydeligt. Hertil vil foruden det allerede anførte ogsaa den efterhaanden stigende Raastofmangel bidrage. Industriarbejdere og Bygningsarbejdere vil i stigende Tal søge Kontrolstederne.

For at modvirke og mildne Følgerne heraf, agtes der forelagt Rigsdagen Lovforslag om Iværksættelsen af en Række offentlige Arbejder af betydeligt Omfang, ligesom der ogsaa med Støtte fra Staten som Grundlag vil blive appelleret til det private Initiativ specielt med Henblik paa Opførelsen af Landarbejderboliger og Udførelse af Reparationer paa privat Ejendom.

Vedtagelsen af disse Lovforslag og Paabegyndelsen af det omhandlede Arbejde vil blive imødeset med den største Interesse fra Arbejdernes Side. Men det er ikke uden Betydning under hvilken Form disse Arbejder iværksættes. Fortilfælde virker her afskrækkende ikke mindst for saa vidt angaar det saakaldte Nødhjælpsarbejde.

Denne Tanke, at der kunde blive Tale om Nødhjælpsarbejder, er allerede luftet for kort Tid siden paa de danske Privatbankers Aarsmøde, hvor man drøftede den som Følge af Krigen stedfundne Udvikling. Varelagrene tømmes uden Udsigt til Fornyelse og Kreaturbesætninger formindskes paa Grund af manglende Foder. De derved frigjorte Penge hobes op og kan ikke komme til Anvendelse paa sædvanlig Maade. Ogsaa Pengene har maattet lide den Tort at blive arbejdsløse, og Følgen heraf frygtes svarligen.

Men naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest, siger et gammelt Ordsprog, og som forebyggende Middel mod det værste som kunde ske, nævntes det ønskelige i, at de Arbejder om hvis Iværksættelse Rigs-

Arbejdsmarkedets Problemer i Krigstid

Skandinavien

NORGE

I Slutningen af 1939 fik i *Norge* Arbejderne en Dyrtidsordning, som i mangt og meget kom til at ligne den danske. Den blev til paa en ganske ejendommelige Maade, idet der ikke blev sluttet nogen Overenskomst mellem Hovedorganisationerne, men det flaskede sig saaledes, at det var et enkelt Fag, Transportarbejderne, der tog Initiativet og hævdede, at da Priserne var steget væsentligt siden deres Overenskomst var indgaaet — hvilket var sket i Slutningen af 1938 — saa var Forudsætningerne for denne Aftale bristet, og deres Arbejdsgivere maatte være forpligtet til at give dem et Dyrtidstillæg. Sagen gik til Voldgift, og Retten kom til det Resultat, at da Indekstallet for Leveomkostninger fra den 15. Oktober 1938 til den 15. November 1939 var steget med 4,7%, skulde der gives et Dyrtidstillæg paa 5% (Stigningen afrundet) til de gældende Tarifsatser. Reguleringen skulde ske saaledes, at de lavere Lønninger fik et forholdsvis større Tillæg end de højere Lønninger; saafremt det officielle Indekstal for 15. Marts og 15. Juni 1940 vilde vise en Stigning eller et Fald paa 3% eller mere, skulde alle Lønninger reguleres. Denne Kendelse blev normgivende for hele det organiserede Arbejdsmarked i Norge. Som man vil se ligner Reglerne i deres Virkemaade den danske Dyrtidsoverenskomst.

Paa Arbejdsmarkedsomraadet har de nye Forhold i Norge manifesteret sig ved en Forordning, som efter Forhandling mellem Arbejdsgiverforeningen, Fagbevægelsen og de tyske Okkupationsmyndigheder er blevet udfærdiget den 22. Maj af Administrationsraadet. Herved bortfaldt Strejkeretten. Forhandlingsarbejdet mellem Parterne indskrænkes, og Rigsmæglingsmanden samt Socialdepartementet fastsætter nu Løn- og Arbejdsvilkaar i Norge.

SVERIGE

I *Sverige* sluttede Aaret 1939 med to meget vigtige Foreteelser paa Arbejdsmarkedet. Den ene var Loven om Tjenestepligt, den anden Aftalen mellem Arbejdere og Arbejdsgivere om en Dyrtidsordning. Loven gaar ud paa, at man til Sikring af Arbejdskraft i visse samfundsvigtige Virksomheder, saasom til Fremstilling af Krigsmateriel, Levnedsmiddelproduktionen og Samfærdselen, kan ophæve Arbejdskraftens frie Bevægelighed og det frie Beskæftigelsesvalg, med andre Ord man vil kunne tvinge Folk til at arbejde paa disse Felter. Man maa altsaa ikke uden Myndighedernes Tilladelse nedlægge Arbejdet her eller søge andet Arbejde. Hvis der alligevel opstaar Mangel paa Arbejdskraft til disse Virksomheder, kan der ske Overførsel af andre Arbejdstagere dertil i Form af almindelig Tjenestepligt, omfattende alle Personer mellem 16 og 70 Aar.

Forandringer i Arbejderbeskyttelses- og Arbejdslovgivningen har gjort det muligt at anvende Kvinder i Skiftearbejde, og med Hensyn til Arbejdstiden er der i tvingende Tilfælde blevet givet vidtgaaende Dispensationer. I nogle Tilfælde kan en Forøgelse af Arbejdstiden til 56—60 Timer om Ugen tillades. Arbejdsmarkedsloven af 14. Juni 1940 giver ved Krig eller Krigsfare eller iøvrigt under overordentlige af Krig foranledigede Forhold Mulighed for i fornødent Omfang at udstede Forordning om, at Bestemmelserne i en lang Række nærmere opregnede Arbejdsmarkedslove af arbejderbeskyttende Karakter ikke skal være gældende. De Bestemmelser, man i disse Love navnlig kan se bort fra, er Arbejdstidsbegrænsningerne.

Vi har nævnt, at Sverige ved Nytaarstid fik en Dyrtidsordning. Det drejede sig om en Hovedoverenskomst, en Rammeaftale, der kun fastlægger Principperne og overlader Dyrtidsreguleringens enkelte Spørgsmaal til Forhandlinger i de enkelte Forbund. Iøvrigt blev Ordningen af principielt samme Karakter som den norske og danske, idet den dog kun gav Kompensation for ¾ af Prisstigningerne. Løntillægene ud-

---

dagen skal træffe Bestemmelse om blev henhørende under Kategorien Nødhjælpsarbejder, hvis Udførelse sker til nedsat Betaling. Dette i Forbindelse med andre Midler, herunder Skatter til Hemning af Købevnen, skulde medvirke til Sikring af Pengenes Tilstedeværelse og deres Frugtbargørelse, naar normale Tider atter indfinder sig.

Hvorfor Nødhjælpsarbejder til nedsat Betaling skulde vise sig at være et særligt virkningsfuldt Middel i denne Forbindelse, vil for de fleste være en Gaade. Der bestaar vist ingen særlig Fare for, at Arbejdere, der faar Beskæftigelse ved de paatænkte Arbejder, selv om disse bliver normalt betalt, opnaar en saadan Fortjeneste, at de skulde henfalde til et uforholdsmæssigt Forbrug. Alene de stedfundne Rationeringer vil hindre dette, og der kan vel ventes mere af samme Karakter.

Alt taget i Betragtning vil der ikke med Rette kunde kræves flere Ofre af Arbejderne i vort lille Samfund. Nu maa det saa kraftigt som muligt henstilles, at ogsaa andre Samfundsklasser med stærkere økonomisk Rygstød faar Lejlighed til at vise det Samfundssind, der i denne Tid er saa stærkt efterlyst. Og lad os endelig blive fritaget for Gentagelse og Videreførelse af det paradoksale Snak om, at offentlige Arbejder til nedsat Betaling skal være særligt velegnet til Stimulering af den danske Samfundshusholdning.

R—dt.

regnes efter Gennemsnitslønnen for voksne mandlige og kvindelige Arbejdere — det lønsolidariske Moment — enten for hver Virksomhed for sig eller for et større industrielt eller lokalt Omraade. Som bekendt er den svenske Dyrtidsordning nu den eneste overlevende af de 3 skandinaviske Reguleringer, som fremstod i Slutningen af 1939.

DANMARK

Den første Foreteelse af Betydning paa Arbejdsmarkedet i *Danmark* var Indførelsen af Pristalsreguleringen af Arbejdslønningerne i Henhold til Overenskomsten af 31. Oktober 1939. Men den gemmer vi lidt endnu og springer helt frem til Arbejdsfordelingsloven af Maj 1940, ikke for at omtale dens Lønskatbestemmelser, men for at se lidt nærmere paa de Regler, der er retningsgivende for Arbejdsdelingen. Der skal ikke alene tages Hensyn til den øjeblikkelige Beskæftigelsesgrad inden for paagældende Omraade, men ogsaa til den Ændring i Beskæftigelsen, der kan forventes. Saaledes maa en Arbejdsfordeling som Hovedregel ikke gennemføres i et saadant Omfang, at der ved Faget fastholdes Personer, der heller ikke under normale Forhold vil kunne forvente Beskæftigelse i Faget, eller for hvilke der findes passende Beskæftigelsesmuligheder i andre Fag, og Socialministeren kan træffe Foranstaltninger, der tjener til at modvirke, at et i Forhold til den forventede Beskæftigelse for et stort Antal Personer bevarer Tilknytningen til det paagældende Fag eller Fagomraade. For Omraader, hvor der findes Mangel paa Arbejdskraft, paahviler det Nævnet at træffe Foranstaltninger til Uddannelse af den fornødne Arbejdskraft samt i Forbindelse hermed at gøre Indstilling til Socialministeren om saadanne Foranstaltninger, som iøvrigt maa anses for hensigtsmæssige for at tilføre det paagældende Omraade Arbejdskraft. Midler til Mobilisering af Arbejdskraften, d. v. s. Foranstaltninger, der muliggør en hurtig Forbindelse mellem Efterspørgeren og Udbyderen af Arbejdskraft, er naturligvis kun af det gode — forsaavidt de holder sig inden for Rammerne af det frie Beskæftigelsesvalg. Men man kan ikke helt frigøre sig for den Tanke, at der her er Tale om en Indrømmelse til de Kredse, der evindeligt skriger op om »Fagbindinger«, »Arbejdsmonopolisering« o. s. v. som Aarsager til Arbejdsløsheden. Det vilde i det hele taget nok være fordelagtigt for det nationale Samarbejde her i Landet, om Venstres og Højres Socialpolitikere i noget højere Grad satte sig ind i, hvad de taler om, og f. Eks. gav sig til at undersøge, hvor Dansk Arbejdsmands Forbund faar sin Tilgang fra — der findes f. Eks. Materiale i Jørgen Dichs Bog om Arbejdsløsheden — saa vilde disse Folk maaske holde op at vrøvle om manglende Bevægelighed o. s. v. — og dog.

Tallet paa Arbejdere, der har delt Arbejdstid er ca. 100.000. Der er gennemsnitlig Tale om en saa betydelig Reduktion af Arbejdstiden som paa en Fjerdedel. Selvom den meget omtalte Lov om Voldgift var den, der for Landarbejderne rent økonomisk var af umiddelbar størst Betydning — eller rettere mindst Betydning, idet den ikke gav dem noget som helst til Dækning af Dyrtidens Merudgifter — saa maa det dog siges at være Loven om Beskæftigelse og Arbejdsanvisning, der har størst principiel Betydning; Baggrunden er den paastaaede Mangel paa Arbejdskraft i Landbruget.

Det er i Loven, der først og fremmest tager Sigte paa Landet, men ogsaa omfatter Byerne, udtalt, at Arbejdsanvisningsudvalg, hvor ogsaa Arbejdsmandsforbundet er repræsenteret, bør tilrettelægge Arbejdsanvisningen saaledes, at det bedst lønnede Arbejde fortrinsvis tilfalder gifte Personer og Forsørgere, mens der til Arbejde, for hvilket der kun ydes en mindre Løn, henvises Ikke-Forsørgere. Fremdeles kan yngre Ikke-Forsørgere — i Lovforslaget hed det Ikke-Forsørgere under 25 Aar i Landkommunerne — ikke oppebære Understøttelse fra Arbejdsløshedsforsikringen i en sammenhængende Periode af over 2 Maaneder eller Hjælp til Underhold fra Kommunen, med mindre der af Udvalget er meddelt Bevis for, at Udvalget ikke har kunnet skaffe vedkommende egnet Arbejde i Kommunen eller paa Egnen

Den her omtalte Lov maa ses i Forbindelse med det under den 14. Juli af Arbejds- og Socialministeren udsendte Cirkulære, der tilsigter at sikre den fornødne Arbejdskraft til det da forestaaende Høstarbejde. De tidligere omtalte Arbejdsløshedsudvalg skulde snarest muligt ved Henvendelse til samtlige Landbrugere i Kommunen undersøge om de mangler Arbejdskraft til Høsten. Fremdeles fik Udvalgene Beføjelse til at sørge for, at Behovet for Arbejdskraft blev dækket, eventuelt ved Overflytning fra andet Arbejde.

Straks efter Cirkulærets Offentliggørelse fremkom der Udtalelser fra Landbrugsrepræsentanter, som aabenbart blev bange for, at deres Arbejdsmangelsvindel skulde blive afsløret, gaaende ud paa, at deres Egn savnede ganske vist ikke Arbejdskraft, men andre Steder skulde det nok være galt. Den 8. August kunde det af Socialministeriet meddeles, at Behovet for Arbejdskraft havde udgjort 3000 Arbejdere. Heroverfor stod ca. 15.000 Mand, der tidligere havde været beskæftiget ved Landbrugsarbejde, og af hvilke 9000 var ledige, og ca. 6000 beskæftiget ved Arbejde af ekstraordinær Karakter, men som i paakommende Tilfælde vilde have kunnet frigøres i Overensstemmelse med de angivne Retningslinier.

Efter at disse Oplysninger er fremkommet, har der ikke siden været Tale om Mangel paa Arbejdskraft.

Den nyeste Begivenhed paa det hjemlige Arbejdsmarked er den de sidste Gange indgaaende omtalte Fredsslutning mellem Parterne med Etablering af tvungen Voldgift.

Fører Stigning i Arbejdslønninger til Inflation?

Vi har gemt Omtalen af Pristalsregulering til sidst, fordi den vel nok er den mest interessante, i hvert Fald den Arbejdsmarkedsordning, der har vakt mest Røre. Da Hovedoverenskomsten af Oktober 1939 blev vedtaget, hilstes det med stor Glæde af alle Parter. Det varede dog ikke længe, inden det første Angreb blev sat ind mod dem af de to Økonomer fra Aarhus, Jørgen Pedersen og Thorkild Kristensen — den sidstnævnte er som bekendt blevet den ene af de 3 »uvildige« og »upartiske« Formænd, som Venstre ønskede i Voldgiftsretten. De to Herrer forudsaa, hvorledes Skruen uden Ende nu var sat i Gang.

At Lønbevægelserne har en Indflydelse paa Prisforløbet skal selvfølgelig ikke benægtes. Men ser man paa Prisbevægelserne i det sidste Aar, hvor Pristallet i Oktober 1939 var 190, i Januar 203, i April 222 — hvilken Stigning væsentlig skyldes indirekte Skatter Juli 233 og — efter en Beregning — i September ca. 238, saa vil ingen kunne sige med Sikkerhed: paa det Tidspunkt satte Lønreguleringen ind, og her hørte den op. Man skal i hvert Fald være Økonomiprofessor i Aarhus — eller maaske snarere Medarbejder ved henholdsvis Berlingske Tidende og Jyllandsposten — for at kunne se det. De to Herrer hævder som deres Program, at Arbejdslønnen maa holdes konstant — det er en Indrømmelse til slette Instinkter at hæve den, siger Jørgen Pedersen — mens Varepriserne skal stige. Med andre Ord, Arbejderne skal have en mindre Realindtægt, mens Landmænd, Grossister, Fabrikanter og andre Kapitalister gennem en stigende Avance skal sikres en uforandret Realindtægt. Der er jo klart, at naar Nationens Realindtægt, Summen af Goder, falder, saa kan ikke hvert enkelt Individ opretholde en uforandret Realløn; herom er ingen Uenighed. Men hvad de to Professorer mener, er at alene Arbejderne maa skæres ned, ikke blot skal de have samme Andel af den forringede Nationaltotalrealindtægt, men de skal have en *mindre* Procentdel af den, nemlig saa meget mindre, at de andre Klasser kan opretholde en konstant Sum af Goder, ogsaa naar Totalrealindtægten er formindsket.

Det skal ikke benægtes, at om alle vil have samme Levefod som tidligere, hvor »Kagen« bliver mindre, da indtræffer den Prisstigning, som kan ende i Inflation. Nogen maa skæres ned. Men fra et socialt Synspunkt er det urimeligt ikke først at ramme de Indtægter, som bedst kan taale det, uden at det nødvendige Forbrug rammes. Skaber man en øverste Grænse for Arbejdslønnen og bestemmer man gennem Lovgivningen Levestandarden for Arbejderne, saa maa man ogsaa fastsætte Levestandarden for de øvrige Borgere. Før man begynder at tale om en yderligere Sænkning af Levestandarden for dem, der har Aarsindtægter paa 2000—3000 Kr., burde man stille det Spørgsmaal, om ikke f. Eks. højst det dobbelte kan betragtes som et Maksimum for alle Borgere i Krigstid. Og dersom man f. Eks. gennem Lovgivning ophæver Arbejdernes Lønkompensation for de grundet paa Krigstilstanden opstaaede Prisstigninger, kan dette kun godkendes under den Forudsætning, at alle nøjes med samme Standard. Det maa ogsaa gælde med Hensyn til Arbejdstidens Længde og andre Forhold.

Naar saavel Jørgen Pedersen som Thorkil Kristensen gaar ind for konstant Arbejdsløn og stigende Priser, er Motiveringen den, at under saadanne Vilkaar arbejder Erhvervslivet bedst. Meningen maa jo være, at med mindre alle de andre Produktionsfaktorer end Arbejdskraften faar samme Aflønning i reelle Goder eller mere end hidtil, gider de ikke udrette noget. Hvad derimod Arbejdskraften angaar, saa kan man roligt nedpresse Betalingen til den; dens Præstationer bliver ikke ringere af den Grund. I og for sig er der altsaa Tale om en Kompliment til Arbejderne, dog er det vist en af dem, man helst ønsker sig foruden.

Efter det beskedne Løntillæg, som nu er blevet Arbejdere paa under 80 Kr. om Ugen til Del, har de to Nationaløkonomer igen raabt Vagt i Gevær for Inflation. Det gør de hver Gang, der sker en Forhøjelse af Arbejdslønningerne, hvorimod de, naar der sker Prisstigninger som Følge af, at andre Samfundsklasser end Arbejderne faar højere Betaling, nikker bifaldende. De ser ikke heri nogen Inflationsfare, men en naturlig samfundsøkonomisk Foranstaltning til Opmuntring af de paagældende Samfundsklasser.

Men hvis Jørgen Pedersen og Thorkil Kristensen lod være med at stirre sig blinde paa de Uretfærdigheder, der opstaar ved, at selvstændige Næringsdrivende faar Stigning i deres Omkostninger, og søgte at sætte sig ind i de Uretfærdigheder, der begaas mod den brede arbejdende Befolkning, hvad enten den er paa fuld Arbejde, paa Arbejdsdeling eller helt uden Arbejde, ved fortsatte Prisstigninger, og hvis de samtidig besindede sig paa, hvor de største Aarsager til stigende Priser ligger, maatte de, i Stedet for at kritisere Lønreguleringen, kræve, at Prisloven blev fortolket saaledes, at Næringsdrivende nu ikke maa forhøje deres Avancer, men at Lønreguleringen skal bæres af Overskud og Kapitaludbytte. Dermed vilde den samfundsøkonomisk nødvendige Forbrugsindskrænkning overvejende ske hos de Befolkningsgrupper, der bedst kan taale en Nedskæring af Forbruget. Hvad de Næringsdrivende angaar, der ikke er bedre stillede end de lavest lønnede Arbejdere, bliver der ikke noget større Problem her, eftersom de kun i ganske faa Undtagelsestilfælde beskæftiger fremmed Medhjælp.

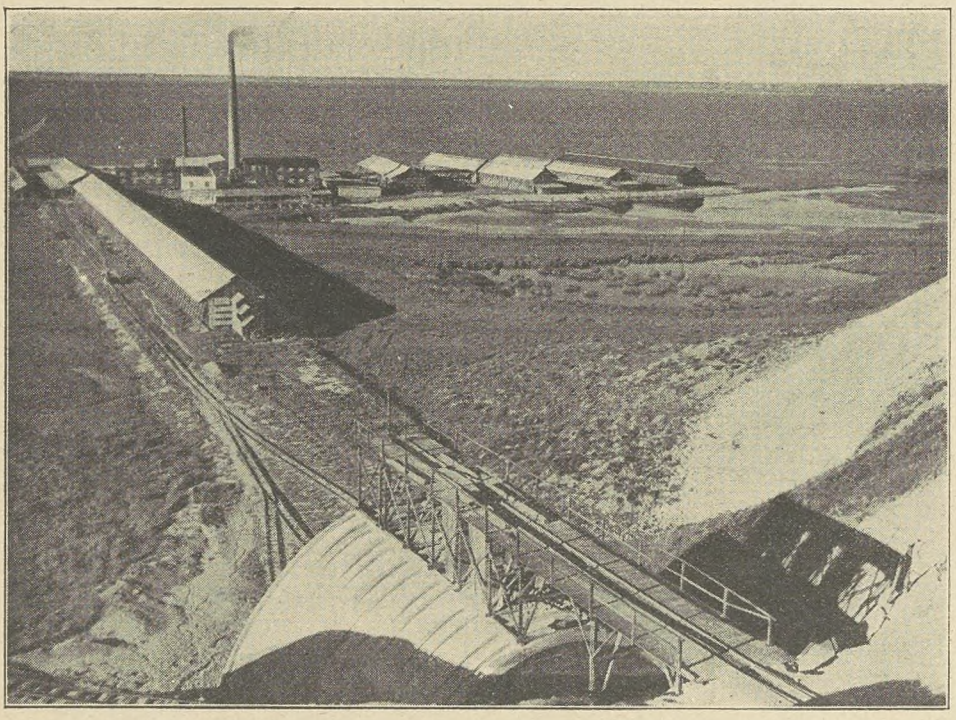
G.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

MOLER-INDUSTRI

Af L. Andkjær Jensen

Skarrehage Molerværk.

Moler findes paa Limfjordens vestlige Kyster og saa vidt vides ikke noget andet Sted i Verden. Moleret har været til Stede indenfor sit Omraade i op mod 50 Mill. Aar, men Molersten er først bragt paa Markedet omkring 1912 som meget lette og forbløffende bæredygtige Mursten. Det var dog først i Tyverne, da man fik Øje for Molerstenenes gode Varmeisoleringsevne, at de fik Anerkendelse som et værdifuldt, dansk Byggemateriale.

Moler bestaar af Milliarder af mikroskopiske Alger, der efterhaanden er døde og som Kisel sunket til Bunds i lune Havdybder. En stærk Lagdeling kunde tyde paa, at Bundfældningen er sket periodevis, maaske aarligt. Grunden til Molerets tekniske Anvendelighed maa søges i, at der sammen med Algerne er bundfældet Ler — plastisk Ler — i varierende Mængde. Leret er sandsynligvis tilført gennem jævnt flydende Tilløb, Aaer eller Floder. Mellem de bundfældede Lag af Kisel og Ler findes tynde eller svære Lag af vulkansk Aske, der maa stamme fra Vulkaner, hvis Beliggenhed man har forsøgt at finde. Der er paavist ikke mindre end 179 forskellige Askelag, der paa Grund af forskellig Farve kan følges fra den ene Molerklint til den anden, skønt Jordlagsforskydninger ved Jordskælv og lignende har bragt et slemt Virvar i Lagene. Oprindelig har Moleret været en samlet Aflejring, som saa senere ved Jordskælv o. lign. er blevet splittet i en Mængde Flager og ved Hjælp af Indlandsisen er strandet paa Kysterne af Mors, Fur, Salling og Thy. Lagene ligger dels vandret, dels skraat og dels lodret, ja, somme Tider i voldsomme Foldninger, hvis ikke Aflejringerne helt er vendt »paa Hovedet«, saa de ældste Aflejringer er kommet øverst. Det er for Resten disse ældre Aflejringer, der brydes mest, særlig paa Mors og Fur.

MOLERETS FABRIKATION

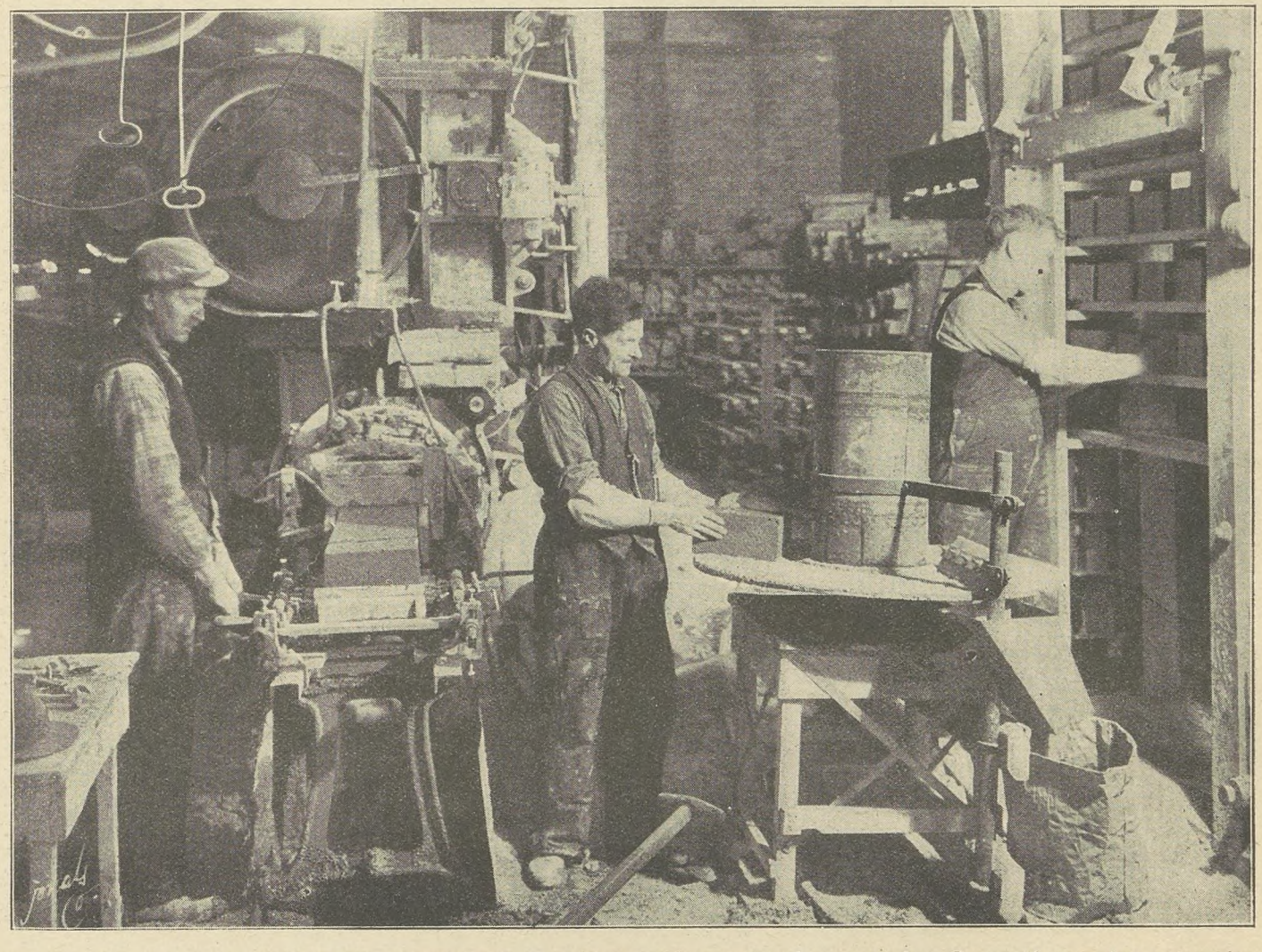
Moleret ved Skarrehage paa Mors har en Dybde af ca. 30 m, og man har regnet ud, at her ligger 6 Mill. Kubikmeter Moler, hvilket skulde være tilstrækkeligt til at opretholde den nuværende Produktion i 200 Aar. I Strygesæsonen (Marts—December) er der 3-Holdsdrift i selve Bruddet, der forsyner Værket med det nødvendige Moler. Efter Fjernelsen af de tynde Muld- og Lerlag graver man en Slags Trappe ned ad Skrænten. Paa Vej nedad graver Arbejderen stadig nye Trin, idet det afgravede Moler kastes ned i Bunden af Bruddet. Derpaa foretages en tilsvarende Bortgravning, idet Arbejderen trinvis bevæger sig op til Væggens Overkant, idet han nedbryder det Trin, han netop har forladt.

Naar Arbejderne efterhaanden kaster Moleret ned ad Skrænterne, rammer det Tragten af en Læssetransportør, der ved Hjælp af et vandret Gummibaand sender Moleret til den ventende Tipvogn. Arbejderne ved Læssetransportør, Gummibaand og Tipvogn er i Besiddelse af sjælden Dygtighed og Kvalifikation, idet de efterhaanden faar et enestaaende klart Blik for, om Urenheder som Cementsten o. a. følger med Moleret. Paa Vej til Tipvognen fjernes disse Urenheder med en forbavsende Rutine. Naar en Tipvogn er fuldt lastet med Moler, afgaar den pr. Motortraktor, og en tom Tipvogn kører frem. Fra Bruddet gaar den fyldte Tipvogn ud paa en Bro, og herfra styrtes en Del af Moleret fra 16 Meters Højde ned i en Jernbetonsilo; en Del gaar direkte til Fabrikken Siloen kan rumme 2200 m³ Moler, der saaledes er til Raadighed for Fabrikationen i Tilfælde af alt for stærkt Regnvejr, under hvilket det er umuligt at grave i Bruddet.

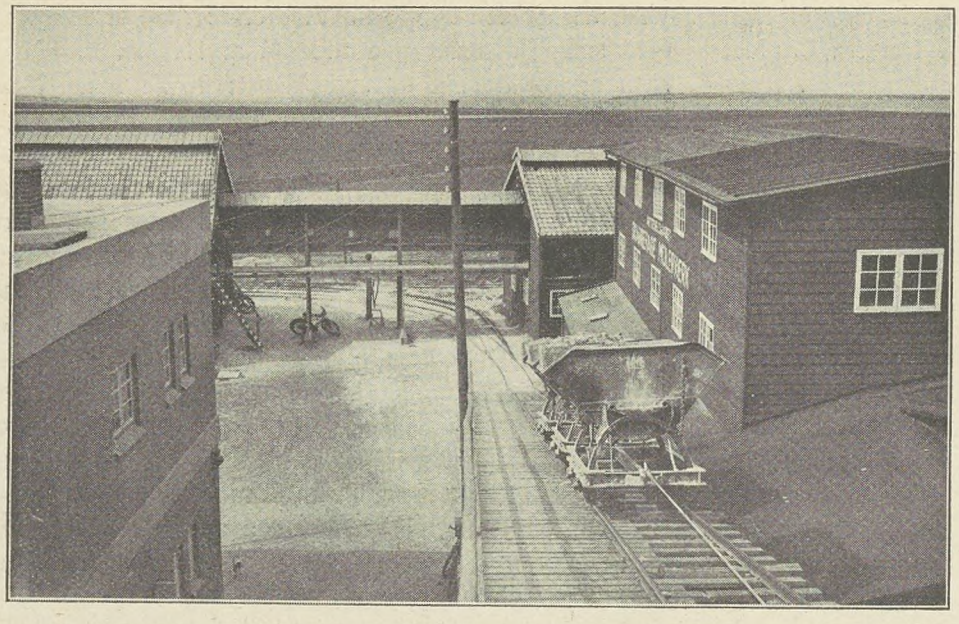
Paa en Ophalerbro føres de fyldte Tipvogne op i Fabrikkens øverste Etage til Tømning. Over en Rist, der tilbageholder store Klumper, som knuses for Haanden, tømmes Moleret ned i en flerdelt Beholder, fra hvis tragtformede Underdel Indholdet løber af de enkelte Rum, reguleret ved et Spjældsystem. Paa Lamel-

fødebaand afleveres derpaa Materialet til en stor med Dobbelttallerken forsynet Kollergang. Det fra Bruddet indkomne Moler blandes, til det faar den rigtige Konsistens, ligesom Tilsætning af andre Materialer sker her. Kollergangen sønderdeler og blander Moleret. Over Transportbaand gaar Materialet til Forældere og svære Dobbeltvalseværker og derfra til to Strygemaskiner, hvor de forskellige Formater afskæres og sættes over paa en af de to lange Kredstransportører, som man paa Vandring gennem Værket møder Gang paa Gang. Disse op-, ned- og rundkørende Transportører befarer en Strækning af over 1 Kilometer og har som Hovedopgave at betjene Tørreladerne. Af disse har Skarrehageværket ialt 650 løbende Meter med Tværsnit 8,5×4,5 Meter.

For de færdige Molerprodukter er Porøsiteten en afgørende Egenskab og i Fabrikationen en kostbar Kendsgerning. Milliarder af smaa Hulrum i Isolationsmaterialet er fyldt med Luft, men i det friskgravede og ubrændte Moler med Vand. For hvert kg Tørstof i friskformede Sten indeholder de 1,5 kg Vand, dels i Leret, dels i Mellemrummene mellem Partiklerne. Alt dette Vand skal fjernes, først og mest i Tørreladerne, som tager 85 pCt. Resten i Ovnene. Tørreladerne har Retning Nord-Syd, for at Langsiden kan vende mod Vest, der er den hyppigste Vindretning. De er forsynet med smaa Jalousier paa Siderne af Hensyn til Slagregn og for hastigt tørrende Blæst; thi de friske Molersten revner ved for voldsom Tørring. Endnu vigtigere er imidlertid Tørreladernes særlige Tagkonstruktion med en lav Aabning under Tagryttere og en fra Tagrygningen udgaaende lodret Skillevæg ned mod Ladernes Midtgang. Ved denne Konstruktion opnaar man, at frisk og tør Luft presses ind under Rytteren, ned langs Skillevæggen og under denne ind over de i Læsiden staaende Sten, som ellers kun vilde blive overstrøget af Luft, der allerede var temmelig mættet med Vanddamp fra Vindsidens Sten. Paa 10—12 Dage fjernes de 85 pCt. Vand, i hvert Fald i Sommertiden. Derefter sættes Stenene i en almindelig Hoffmann-Ringovn, hvor Brændingsprocessen varer en Uges Tid, med en Temperatur af 825—875°C. Brændingen sker ved, at Stenene stables paa Ovnens flade Herd, hvorpaa Brændingen indledes ved Hjælp af kulfyrede Sidefyr. Flammerne herfra slaar ind over Herden og antænder i Løbet af kort Tid de organiske Materialer, der er blandet i Moleret. Naar denne Antændelse har fundet Sted, slukkes Sidefyrene, og Brændingen fuldføres med tilstrækkelig Næring i Molerstenenes Indhold af brændbart Stof.

Strygning af Molersten. Naar Molerstenene tages fra Afskærebordet, sættes de paa et Lag Savsmuld paa den roterende Plade, inden de sættes paa Tørrehylderne. Savsmuldet bevirker, at Stenene ikke hænger fast i Hylderne.

Skarrehage Molerværk. Ophaling af Raaler i Tipvogne.

Derpaa sker Afkølingen, Ovnportene nedbrydes, og Stenene køres paa Lager, hvor de i videst muligt Omfang skærmes mod Fugtighed. Under Tørringen sker det, at de brændte Sten kan gaa itu. Dette Spild var før i Tiden et rent Nettotab. Men Forholdene har ændret sig, saa de før værdiløse Affaldsprodukter er blevet til kostbare Hovedprodukter. Noget sættes som Tørmel til de almindelige Sten under fugtige Vejrforhold, andet tjener til at forøge baade Porøsitet og Styrke af de højporøse Materialer, men det meste pakkes i Papirsække til Salg, dels ubrændt som Mørteltilsætning m. m., dels brændt og knust som absolut tørt Indskud i Bjælkelag og endelig som Ekspansionsfyld i store Ovnes Isolation.

Afsendelsen af Sten m. m. sker dels pr. Lastbil, mest til Jylland og Fyn, og dels pr. Skib til Provinshavnene, København og Udlandet. Fra Lagerbygningerne kan man endvidere pr. Skinnevej køre Sten ud paa en 120 m lang Pælebro, hvor Skibe med indtil 4 m Dybgaaende kan laste. Her ligger Skibe, som henter Sten til København og danske Provinser, og her kommer praktisk talt hver Uge de moderne, bredbugede 2—300 Tons hollandske Motorbaade, som er særlig egnede til Transport af Sten. De henter Skarrehages Produkter til engelske og skotske Østkysthavne eller til Flodhavne paa Schelde, Rhinen og Elben, hvorfra Centraleuropas Industridistrikter — under normale Forhold — forsynes med de danske Molersten.

Medens et Teglværk, der arbejder for et begrænset Opland, kan nøjes med at føre højest en Snes Typer af Sten paa Lager, maa Skarrehage, der søger sit Marked over store Dele af Jorden, have ca. 150 Formater paa Lager, foruden at der efter de enkelte Kunders Ønske fabrikeres særlige Sten til bestemte Formaal.

MOLERSTEN OG VARMEØKONOMI

Spildt Varme er spildte Penge, hedder det. Særlig under de nuværende brændselsvanskelige Tider har vi alle faaet Øjnene op herfor i særlig Grad. Naar vi ikke ved, om vi kan faa tilstrækkelig Brændsel til Vinterforbrug, melder sig straks Spørgsmaalet, om hvordan man kan økonomisere med det, man har. Isolation er blevet et Løsen i vor Tid; thi Isolation giver mere Varme med mindre Brændsel. Før nøjedes man med at isolere Dampledninger mellem Kedel og Maskiner paa Land og Sø, men meget ofte kun med Asbestsnor eller andre mindre gode Isolationsmidler. Den billige Varme vilde man gerne have, men meget maatte det ikke koste at isolere, baade naar Talen var om Opvarmning af Huse eller Varmeproduktion i industrielle Anlæg.

Men Verdenskrigen lærte Folk noget andet. Ikke alene maatte man spænde Livremmen ind, men Brændselsnødens Spøgelse truede os alle, idet Koks stod i en Pris af 15 Kr. pr. Hektoliter, og Industrien maatte i Sommeren 1920 betale 235 Kr. pr. Ton Kul. Baade Teknik og Videnskab tog da Kampen op mod Varmespildet. Brændselsøkonomi blev et Slagord! Og nu kunde det for Alvor betale sig at ofre noget paa Isolation, og denne Lære har vi ikke glemt endnu, men har atter sørgelig stærkt Brug for den. Ordet Isolation blev et saa anvendt Ord, at man nu taler om at isolere mod Varme, Kulde, Lyd og Fugtighed, mod Elektricitet og Radiumstraaler, ja, endog om Isolering af sine mindre heldige Medmennesker i Fængsler, Hospitaler og Karantænestationer — for ikke at tale om Koncentrationslejre. Men ved Isolation forstaar man dog i Almindelighed Varmeisolation, og det er det, vi her beskæftiger os med.

Isolationsproblemet er et uudtømmeligt Virkefelt for et Molerværks Ledere og Teknikere, ja, ligesaa stor Interesse har man for dette Problem som for selve Produktionen.

Skarrehages Produktion deler sig i Materialer til Husbygning og Industribrug. Til Husbygning skal Molersten skille to Temperaturer, den udenfor Huset og den i Huset. Denne Temperatur kan oftest kun variere mellem ÷25 og +25°C. Tillige stilles der Krav til Molersten om Bæreevne. Stenkvalitet til disse Formaal fremstilles af rent Moler uden Tilsætning af nogen Art og er brændt ved en Temperatur af ca. 850°C. En Forædling af denne normale Kvalitet finder Anvendelse i en Række industrielle Isolationskonstruktioner, nogle med særlig udpræget Isoleringsevne, andre med speciel Bæreevne, alt efter den Anvendelse, Stenene er bestemt til.

Hovedmængden af de Sten, der fremstilles alene af raat Moler uden Tilsætning af organisk Udbrændingsmateriale, anvendes til Husbygning i Skandinavien,

Storbritannien, Holland og Belgien, medens de særlig »højporøse« Materialer saa godt som udelukkende bruges til industrielle, isolationstekniske Formaal, hvorfor de eksporteres næsten over hele Verden. Vi vil først omtale

MOLERSTEN I INDUSTRIEN

Skarrehage Molerværk eksporterer Molersten til et Utal af store og smaa europæiske Industrivirksomheder, og alle Vegne har Stenene vundet den største Anerkendelse. Den største Forbruger er Jernindustrien, saavel den Del, der producerer Jernet, som den der forarbejder det. Molersten bruges i de store Koksværker, der er knyttet til Højovnsanlæg, samt i Højovnens saakaldte Blæstvarmere. En saadan Blæsevarmer, der varmer Luften til selve Ovnen, er et helt Taarn, hvortil der medgaar 250 m³ Molersten og Molermasse. Ved denne Anvendelse reduceres Varmetabet fra ca. 10% til 2½ à 4%, saa Anskaffelsen af Isolationen er snart indtjent i Driftsbesparelse. I Staalværkerne anvendes ogsaa i udstrakt Grad Moler-Isolation samt i de Ovne, der tjener til Raajernets og Raastaalets videre Tildannelse til Krumtappe, Dragere, Skibsprofiler, Skinner, Rør, Plader, Blik, Stangjern, Traad o. s. v. Skarrehages Moler findes praktisk talt alle Vegne, hvor der produceres Jern og Staal i Europa.

Fortsætter vi nu til Støberier og Maskinfabriker, finder vi ogsaa her Molersten som Isolationsmateriale i et Utal af Ovnformer til Smeltning, Glødning, Hærdning, Indsætning o. s. v.

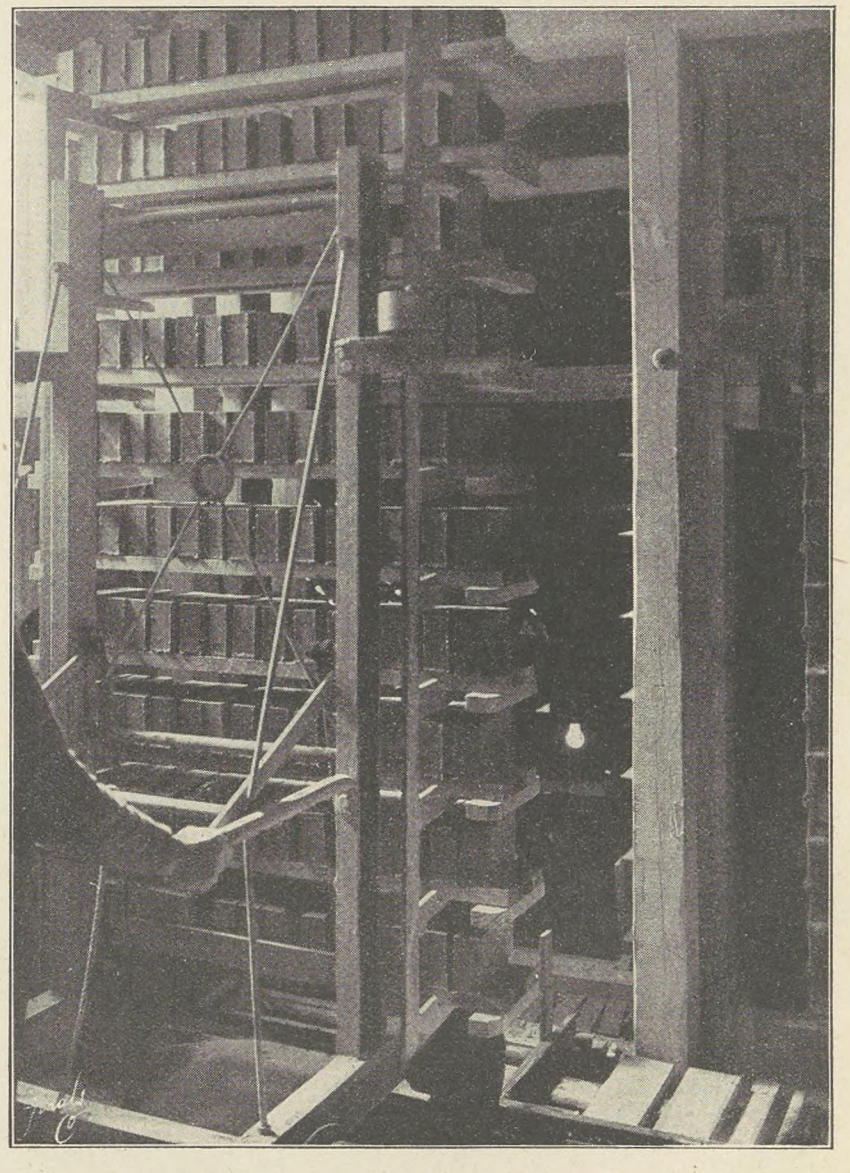
Udenfor Jernindustrien finder man Moler anvendt i Koks- og Cindersværker, Glasværker, Kedelanlæg til Lands og til Vands. Udenfor Europa er der f. Eks. leveret Molersten til Kedelanlæg i Tientsin, Shanghai, Yokohama, Batavia, Victoria Falls, Rodesia og mange andre Steder Kloden rundt, i Kinas Elektricitetsværker, i Japans og Indiens Cementfabriker, i Sydafrikas Mineselskaber, i Olieraffinaderierne i Syd- og Mellemamerika, i Koks- og Gasværker Jorden over. I Europa findes Moler i næsten alle Staalværker, thyringske og belgiske Glasværker, norske Kvælstoffabriker, svenske Staalværker, italienske Automobilfabriker o. s. v. Pr. Skib, pr. Jernbane, i Biler, i Pramme og paa Kuliryg trænger Molerstenene fra Mors sig ind paa Industriens mangfoldige Felter under Mottoet: Dansk Molersten giver god Varmeisolation.

MOLERSTEN TIL HUSBYGNING

Mere hjemligt skal vi nu behandle det vigtige Spørgsmaal om Molerstenenes Nytte i vore Huse.

Molersten er ikke noget Bygningsmateriale, der konkurrerer med Mursten, Beton, Træ eller Jern. For det første er Molersten vandsugende og kan derfor ikke anvendes yderst i et Hus' Murværk. For det andet har Molersten i de Udførelser, hvor netop deres fornemste Egenskaber kommer frem, ikke den samme Trykstyrke som de nævnte Byggematerialer. Men til Gengæld har Molersten andre værdifulde Egenskaber, som giver dem rige Muligheder for Anvendelse bag Facaderne og paa Steder, hvor Isolationsevne og Lethed er af større Betydning end Styrke.

En Molersten af samme Form og Størrelse som vore almindelige Mursten vejer 1,1 kg. Den kan derfor svømme paa Vand, saa længe dens Porer ikke har suget sig vandfyldte. Letheden er et Udtryk for Isolationsevne, som først og fremmest gør Molerstenen anvendelig fremfor almindelige Mursten paa Steder, hvor man tænker mere paa Varmeisolation end Bæreevne. I og for sig var der intet i Vejen for ved kraftig Brænding at gøre en Molersten lige saa fast og tung som almindelige Mursten og Kalksandsten. Men den vilde da miste sin værdifulde Egenskab, Isoleringsevnen, og

Ved Vinterfabrikation tørres Molersten i Tørrekamre, hvori der indblæses varm Luft.

det er jo ikke Hensigten, da det er denne Evne og Letheden, der gør Molerstenen til en eftertragtet Handelsvare. Molersten kan dog udmærket taale Tryk, og har derfor saa stor Bæreevne, at Københavns og de fleste Provinsbyers Bygningskommissioner har turdet tillade Molerstens Anvendelse i Ydervægges Bagmur, og der findes ikke noget Eksempel paa, at Molersten ikke taaler Bjælketrykket. Derimod maa man sikre sig imod, at Slagregn gaar gennem Facaden ind i Molerstenen, hvilket sker ved Indlægning af Asfaltpapir i visse Sammenmuringsfuger eller lignende, hvilket ogsaa er almindeligt brugt i mange af Landets Egne ved Bygning med almindelige Mursten alene.

Medens Arbejdsomkostningerne ikke forøges, naar man bygger med Molersten, vil Udgiften til Sten blive noget større paa Grund af Molerstenenes højere Pris. Denne Merudgift til Sten kan dog atter spares paa Opvarmningsindretninger og Brændsel. Varmebesparelsen for Mursten alene andrager over 35%. Men da man ogsaa her skal tage Hensyn til Vinduer og Døre, kommer Besparelsen ned paa 10—15%. Og saa er der endda Ting, som ikke kan opgøres i Kroner og Ører, nemlig Fordelen ved tørre og lune Vægge. »Udblomstringer« og ødelagte Tapeter kendes ikke paa Molervægge. Da Gigt og kolde Ydervægge siges at høre sammen, vil en lun Molervæg ogsaa med Hensyn til Sundheden være af Betydning. Hvem kender ikke Udstraaling af Kulde fra en Stues Ydervægge.

I helstøbte Betonhuse er Varmeisolering en Nødvendighed, fordi Betonen bortleder Stuens Varme. Her er Moler paa sin Plads, ogsaa fordi det er brandsikkert og ikke modtageligt for Svamp, Utøj og lign. De »kolde« Betonhuse kan ved Brug af Moler blive lige saa behagelige, lune og tørre som Bygninger af gammeldags Mursten. Allerede for 25 Aar siden var Molersten et fuldt anvendeligt Byggemateriale i lette Skillerum, der ikke skulde udsættes for alt for stort Tryk. Derfor vandt de Anvendelse i Storbyernes vældige Husblokke. I Stedet for Mur brugte man en speciel Skillerumsplade, der heller ikke tog saa megen Plads. Disse Skillerumsplader er tillige lyddæmpende, hvilket er en stor Fordel, hvor mange Lejligheder findes under samme Tag. Hvad denne Lyddæmpning betyder i vor Radiotid, vil enhver kunne skønne over. I Laboratorier, Forsøgshuse og Fabriker hele Jorden over er Lyddæmpning stadig et brændende Problem. Som Eksempel paa Interessen for Molersten kan nævnes, at den belgiske Radiofonis Studiebygning for et Par Aar siden anvendte 200 m³ Skarrehage Molersten til Vægisolation for Lyddæmpning.

En anden Form for Molersten er de velkendte gennemhullede Molerfyldblokke til Indstøbning i Betonblokke. De fabrikeres oftest i 30×30 cm og i Tykkelse varierende fra 10 til 25 cm. De simplificerer i høj Grad Forskallingsarbejdet ved Konstruktionen af Etageværk, og deres Ry blev yderligere befæstet og udviklet, da Skarrehage for 15 Aar siden fandt paa at anvende en særlig tynd Plade til Indstøbning paa Bjælkernes Underside.

Molersten i Staldhvælvinger burde egentlig have et særlig Kapitel. Vi bliver alle ofte smerteligt og uhyggeligt berørt, naar vi læser i Aviserne om de mange Ildebrande paa Landet. Ofte ender Aviserne deres Meddelelser med følgende Ord: hele Besætningen indebrændte! Vi læser det stadig, men alligevel bliver vi aldrig ligegyldige over for det. Og mange af os tænker vel ofte: Hvorfor bliver der ikke gjort meget mere for at sikre vore bundne Husdyr for det forfærdelige at blive brændt ihjel. Den, som har set en Brandtomt paa Landet med døde, forbrændte og forvredne Dyrekroppe, vil aldrig glemme dette Syn. Og den, som har hørt Dyrenes Jamren, før alt blev stille, bliver fyldt med Gru — men ogsaa med Harme, naar der ikke bliver gjort tilstrækkeligt for at sikre vore Dyr. Der burde vedtages en Lov, hvorefter alle Staldhvælvinger skulde være brandsikre. Og her er Moler det bedste Middel. Naar det har vist sig, at en Staldbygning med Molerhvælvinger kan nedbrænde, uden at Dyrene har taget Skade under Molerhvælvinger, hvorfor skal vi da stadig høre om indebrændte Dyr?

De nuværende Molersten til Staldhvælvinger fremkom takket være et Par Haandværkere, der kom ind paa Skarrehages Kontor med en Ide, som Fabriken straks optog. Resultatet blev den mest hensigtsmæssige og smukkeste Konstruktion til Sten til Staldhvælvinger, som tænkes kan. Naturligvis fik de to Mænd da ogsaa i en rimelig Aarrække et efter Salget afpasset, kontant Udbytte af deres Ide.

Mere og mere gaar man over til at bygge Staalskelethuse. I Fabriker, store Forretnings- og Beboelsesejendomme trænger Staalet sig frem paa Træets Bekostning. En Brand i Staalskelethuse kan dog under uheldige Omstændigheder faa slemme Følger, som det er kendt fra Billeder af brandhærgede Bygninger med forvredne og sammenkrøllede Jernkonstruktioner. Men omgiver man Staalbjælkerne med en Skal af Molersten, har man paa en nem, billig og sikker Maade skabt Sikkerhed mod Sammenstyrtninger, som ellers altid finder Sted, naar Bjælkerne opvarmes nogle hundrede Grader. En af de største Leverancer af denne Art havde Skarrehage i 1931 til Belgien, hvor der til en 30 Etagers Bygning blev brugt 6000 m² Molerblokke. Som Indskudsmateriale i Træbjælkelag anvendes knuste brændte Molerbrokker, der forsendes i Papirsække; Varmeisoleringsevnen for dette Stof er særlig stor. Vigtigt er det ogsaa, at dette Indskudsmateriale altid er absolut tørt og frit for Svampekim, Insektæg o. l., hvilket i vore Dage har saa meget større Betydning, som man i Forvejen har vanskeligt ved at fremskaffe tilstrækkeligt tørt Tømmer, og Byggetempoet er saa stærkt, at det ikke levner Tid til en rimelig Udtørring af det stampede Lerlag.

Skarrehage Moler har som her paavist mangfoldige Former for Byggemateriale. Moler er intet Kunstprodukt, men stillet til Raadighed af Naturen selv, og man kan roligt regne med, at Moleret vil fortsætte sin Fremtrængen indenfor Byggevirksomheden. De fortsatte Undersøgelses- og Forskningsarbejder vil sikkert blive nyttiggjort i endnu videre Udstrækning i den kommende Tid. Udviklingen staar aldrig stille.

Skandinavisk faglig Gensidighed

Den skandinaviske Gensidighedskomité afholdt sit aarlige Møde i Stockholm den 3. og 4. Aug. 1940.

Vore Medlemmer vil erindre, at den skandinaviske Gensidighed, der her er Tale om, er en Organisation stiftet for mange Aar siden med Medlemmer af Arbejdsmandsorganisationerne i Danmark, Norge og Sverige, hvortil Finland nu er kommet med. Formaalet med Organisationen er i Almindelighed at støtte hinanden med Raad og Vejledning, men dertil ogsaa at yde hinanden moralsk og økonomisk Bistand.

Paa disse Møder aflægges Rapport om de tilsluttede Organisationers Virksomhed i det forløbne Aar, saaledes at Arbejdsmandsorganisationerne i de nordiske Lande har haft nogenlunde Føling med hinanden med Hensyn til Løn- og Arbejdsvilkaar, Sociallovgivning og andre Ting, der kan have Interesse for Arbejdernes Organisationer.

I det følgende skal vi give en noget sammentrængt Beretning fra Mødet.

Følgende Forbund var repræsenteret:
Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet,
Dansk Arbejdsmandsforbund,
Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark,
Keramisk Forbund i Danmark,
Norsk Arbeidsmandsforbund,
Norsk Byggningsarbeiderforbund (Medlem med Byggningsindustriarbejderne) men ikke repræsenteret paa Mødet,
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund,
Finska Byggnadsarbetareförbundet og
Finska Glasarbetareförbundet.

Der forelaa Forslag om at optage de finske Bygningsarbejderorganisationer i Samarbejdet, hvilket efter en vis forudgaaende Orientering vedtoges uden Omtale.

Det drejer sig herved om en Medlemsforøgelse paa ca. 6.000 Mand.

Keramisk Forbund i Danmark havde ogsaa anmodet om Optagelse med sine ca. 2.300 Medlemmer, hvilket ogsaa uden Omtale vedtoges.

De tilsluttede Organisationer havde ved tidligere Lejlighed vedtaget en økonomisk Hjælp til de finske Organisationer, som imidlertid ikke var blevet udbetalt til Finland paa Grund af Vanskeligheder ved Valutaoverførelse, og det besluttedes derfor at stille dette Spørgsmaal i Bero, indtil de nuværende Forhold havde ændret sig.

Af de aflagte Beretninger giver vi nedenstaaende et noget sammentrængt Referat, idet vi dog ikke medtager de danske Organisationers, om hvis Virksomhed det forudsættes, at danske Læsere alt er bekendt.

Svenska Grov- och Fabriksarbetarförbundet.

Indenfor Forbundets forskellige Virksomhedsomraader er i Løbet af Aaret 1939 341 nye Overenskomster, omfattende mellem 8 a 9.000 Medlemmer, traadt i Kraft. Nye Landsoverenskomster er oprettet indenfor Glasindustrien samt indenfor Isolerings- og Tagdækningsbranchen.

Ved Aaret 1939's Slutning udgjorde Overenskomstantallet indenfor Forbundet 1.638 gældende Overenskomster, omfattende rundt 90.000 Medlemmer. Antallet af Arbejdsgivere, med hvilke Overenskomst oprettedes eller fornyedes, gik op til noget over 5.000. Som Sammenligning kan nævnes, at ved Aarsskiftet 1937—38 gik de gældende Overenskomsters Antal op til 1.471.

I Aaret 1939 har Lønkravene i Almindelighed kunnet gennemføres uden Konflikter. Saadanne kunde imidlertid ikke helt undgaas. Der har været 57 forskellige Konflikter, som imidlertid kun omfattede tilsammen 550 Medlemmer. Af disse Konflikter var der 16 Strejker paa Grund af ikke udbetalte Lønninger og 11 paa Grund af Arbejdsgiveres Vægring ved at godkende de indenfor Arbejdsomraadet med andre Arbejdsgivere oprettede Overenskomster. Kun to Konflikter havde noget større Omfang, nemlig ved Bohus Elektrokemiska A. B., som berørte 153 Medlemmer og stod paa i Tiden fra 11. Januar til 3. Juli, samt Konflikten ved A. B. Glava Glasbruk, som udbrød partielt den 2. Januar og udvidedes til total Konflikt den 29. Marts og berørte 187 Medlemmer. Denne Konflikt medførte, at Driften ved Glava Glasbruk helt nedlagdes, og ikke er genoptaget siden. Ved Konflikterne tabtes sammenlagt 57.057 Arbejdsdage og udbetaltes af Forbundskassen 205.195,75 Kroner i Strejkeunderstøttelse.

Arbejdsløsheden var i 1939 ganske ubetydelig. Ved Regnskabsaflæggelsen fra Afdelingerne til Forbundet gik Antallet af fristemplede Arbejdsløshedsuger op til 18,64 % af samtlige Regnskabsuger. I 1938 udgjorde Antallet af Arbejdsløshedsuger 23,8 % af samtlige Regnskabsuger.

De Overenskomster, som har været gældende i 1937-38, opsagdes praktisk taget alle til Udløb ved Aarsskiftet 1938-39. Ved de Forhandlinger, som optoges vedrørende nye Overenskomster, kom Spørgsmaalet om Lønnens Regulering i Overenskomsttiden i Forgrunden, og ved den i September Maaned 1939 udbrudte Stormagtskrig forstod Arbejderne, at en Forhøjelse af Vareprisniveauet vilde komme. Forbundet fremholdt derfor, at det ikke kunde slutte bindende Overenskomst for det nye Aar, medmindre der gaves Garanti for en Kompensation for øgede Leveomkostninger.

Da disse Forhold berørte alle Arbejdsgrupper i samtlige Forbund indenfor Landsorganisationen i samme Grad, var der Enighed om, at dette Forhold burde forsøges klaret gennem en central Forhandling mellem Landsorganisationen og Svensk Arbejdsgiverforening. Da Landssekretariatet havde faaet Landsorganisationens Repræsentantskabs Bemyndigelse til at optage Forhandlinger herom med Svensk Arbejdsgiverforening, førte dette til, at Overenskomst kunde træffes den 16. December 1939. Denne Overenskomst havde følgende Ordlyd:

»Kompensation for Prisstigning i Overenskomsttiden.

1. Dersom Socialstyrelsens almene Leveomkostningspristal — med Aar 1914 som Basis — pr. 1. April 1940 med mindst 6 Point overstiger Pristallet pr. 1. Januar 1940, skal Lønregulering ske fra og med den Aflønningsperiode, som løber fra 1. Maj 1940. Saadan Regulering foretages derefter paa samme Maade fra og med Indgangen af Kalenderkvartalets anden Maaned, dersom Pristallet pr. Kvartalets Begyndelse med mindst 6 Points overstiger Pristallet paa det Tidspunkt, da Lønregulering sidst fandt Sted, eller — dersom saadan ikke efterkommes — den 1. Januar 1940.

Dersom Pristallet falder, skal Lønregulering ske paa ovennævnte Grundlag, dog at i intet Tilfælde foretages Nedsættelse af den ved kollektiv Overenskomst fastsatte Løn.

2. Det Tillæg, som ifølge Pkt. 1 indtræder skal beregnes efter et Procenttal svarende til 0,42 % for hver Point, hvormed Pristallet stiger eller falder. Det ved Reguleringsforholdet tillempede Procenttal regnes efter den i Aaret 1938 i ordinær Arbejdstid opnaaede gennemsnitlige kontante Timefortjeneste for voksne mandlige Arbejdere og for voksne kvindelige Arbejdere hver for sig. Det saaledes fremkomne Øretal udgør pr. Arbejdstime lige meget for alle voksne mandlige resp. voksne kvindelige Arbejdere.

3. Tillægget udgør for Arbejdere under 16 Aar 30 %, for Arbejdere, som er fyldt 16 Aar, 45 %, og for saadanne Arbejdere, som er fyldt 18 Aar og ifølge Kollektiv-Overenskomst ikke aflønnes som voksne Arbejdere, 65 % af Tillægget for voksne Arbejdere af samme Køn.

4. Det med Tillæmpning af Reglerne i Punkterne 2 og 3 beregnede Øretal afregnes pr. Aflønningsperiode som et særskilt Tillæg ved Siden af den ifølge Overenskomsten for Perioden fastsatte Løn.

Efter at denne Overenskomst er truffet genoptoges Overenskomstforhandlingerne mellem de direkte berørte Parter, og det kunde herved konstateres, at Enighed opnaaedes for praktisk taget alle Industrier. De trufne Overenskomster indebar en vis Lønforhøjelse udover det som Dyrtids-Overenskomsten mellem Landsorganisationen og Svensk Arbejdsgiverforening indebar med yderligere i Gennemsnit 3 a 4% som Kompensation for den Leveomkostningsforøgelse som fandt Sted før Aarsskiftet 1939.

Forbundets Virksomhed første Halvaar 1940.

I den forløbne Del af indeværende Aar er Flertallet af de Overenskomster, som blev truffet omkring Aarsskiftet, traadt i Kraft. I de Tilfælde, hvor Overenskomsterne har været løbende fra 1939 over Aaret 1940 er der gennemført, at faa tilført disse Overenskomster Dyrtids-Overenskomsten mellem Landsorganisationen og Svensk Arbejdsgiverforening. Omkring 1.100 nye Overenskomster er traadt i Kraft indenfor Forbundets forskellige Virksomhedsomraader, hvilke Overenskomster omfatter omkring 73.000 Medlemmer.

I Halvaaret har Forbundet haft forskellige Konflikter i et Antal af 27 og har hertil udbetalt sammenlagt 48.268.25 Kr. Nogen Konflikt af større Omfang har ikke fundet Sted. Den største berørte 53 Medlemmer og stod paa i 13 Uger.

I Løbet af Maanederne Januar til og med Maj er Arbejdsløsheden tiltaget noget og Antallet af fristemplede Uger paa Grund af Arbejdsløshed udgjorde 30 % af det samlede Antal Kontingentuger.

Selvom Arbejdsløsheden saaledes ikke har været fremtrædende indenfor Forbundet eller i Landet iøvrigt, maa der paa den anden Side, paa Grund af Forholdene i Verden, desværre imødeses en mere omfattende Arbejdsløshed i Slutningen af indeværende Aar og særlig i Vinterhalvaaret. Den praktisk taget totale Standsning af Søfarten, som finder Sted, vil uundgaaelig indebære betydelige Besværligheder for Landets Export og Import, og vil utvivlsomt komme til at medføre en betydelig Stagnation indenfor Landets Industri! Dog tilstræbes det fra Statsmagtens Side at iværksætte Foranstaltninger til Imødegaaelse af denne Arbejdsløshed, hvorfor Forbundet alligevel med en vis Tillid imødeser den nærmeste Fremtid.

Norsk Kjemisk Industriarbejderforbund.

(Selv om Forholdene i Norge i den allerseneste Tid har faaet en ganske særlig Udvikling, vil Beretningen fra nogle Maaneder tidligere nok kunne paaregne Interesse, hvorfor vi gengiver den temmelig udførlig.)

1. Krigsudbrudet og Landets Administration.

Tirsdag Morgen den 9. April blev Norge angrebet af den tyske Krigsmagt, og vigtige Byer og Steder blev besat, bl. a. Oslo, Bergen, Trondheim, Kristianssand, Horten og Narvik. Fjendtlighederne fortsatte over store Dele af Landet, indtil de for det sydlige Norges Vedkommende blev afsluttet den 2. Maj, da de engelske Tropper trak sig tilbage fra Åndalsnes. I Nord-Norge varede Krigen til den 9. Juni, da de norske Tropper overgav sig, og de allierede Hjælpetropper forlod Landet.

Regeringen Nygårdsvold rejste fra Oslo den 9. April sammen med Kongefamilien, og samme Dag erklærede *Vidkun Quisling* i en Proklamation til det norske Folk, at han havde overtaget Regeringsledelsen og udnævnt en Regering. Denne Regering havde ingen Tillid hverken hos Folket, Administrationen eller de forskellige Næringsorganisationer, og stærke Kræfter var snart i Virksomhed for at tilvejebringe en Ændring i den uholdbare Situation. Højesteretsjustitarius *Paal Berg* tog Initiativet til Forhandlinger med de tyske Myndigheder, og i disse Forhandlinger deltog Repræsentanter for Næringsorganisationerne, Arbejdernes faglige Landsorganisation og de administrative Myndigheder.

Den 15. April forelaa Resultatet af Forhandlingerne i Form af Oprettelse af et *Administrationsraad* for de besatte Omraader.

Samtidig traadte Regeringen Quisling tilbage, og Administrationsraadets Virkefelt er senere efterhaanden udvidet til at omfatte hele Landet.

Det ligger i Sagens Natur, at Administrationsraadets Virke blev begrænset til den indre Administration af Landet, samt at det blev tilknyttet de tyske militære og civile Myndigheder.

Af Administrationsomraadets omfattende Virkefelt skal her kun nævnes de Sager, som angaar Arbejdet og Arbejderbevægelsen.

En Række Nævn og Udvalg blev straks oprettet, blandt dem skal særligt nævnes *Nævnet for Industri og Omsætning* (herunder Transportvirksomhed), som blev oprettet den 3. Maj.

Nævnenes Hovedopgave er at holde Produktions- og Arbejdsforholdene i Industrien saavel som Omsætnings- og Transportvirksomheden oppe, undersøge Spørgsmaalet om nye Arbejdsmuligheder og Omlægning af Produktionen, og ogsaa undersøge, om Arbejdsindskrænkning og Reduktion af Lønninger finder Sted i større Udstrækning, end det er tvingende nødvendigt.

Om Fastlægning af Løn- og Arbejdsvilkaar indenfor de besatte Omraader gav Administrationsraadet den 23. Maj følgende Forordning:

§ 1.

Enhver Ændring af de Løn- og Arbejdsvilkaar, som gjaldt indenfor Nærings- og Forretningslivet den 9. April er ugyldige uden Socialdepartementets Samtykke.

Ændringer, som er aftalt i Tiden mellem den 9. April 1940 og den Dag, disse Forskrifter træder i Kraft, skal straks forelægges Socialdepartementet til Godkendelse. De gælder indtil videre, men deres fremtidige Gyldighed er afhængig af, at de inden den 1. Juli 1940 er godkendt af Socialdepartementet.

§ 2.

Fremgangsmaaden ved Ændringer af Løn- og Arbejdsvilkaar skal være:

1. Naar Ændringer af tariffæstede Løn- og Arbejdsvilkaar kræves af en af Tarifparterne, skal der først optages Forhandlinger imellem dem. Kræves Ændringer af Løn- og Arbejdsvilkaarene ved Foretagender, hvor de ikke er tarifordnet, skal Forhandlingerne føres med Arbejdernes Tillidsmænd.
2. Opnaas der ved Forhandling Enighed om en Ændring, skal Parterne uden Ophold forelægge den for Socialdepartementet til Godkendelse.
3. Fører Forhandlingerne om Løn- og Arbejdsvilkaar ikke til Enighed inden 2 Dage efter, at Krav om Forhandlinger er rejst, skal Parterne uden Ophold sende Meddelelse herom til Rigsmæglingsmanden eller til en Kredsmæglingsmand efter nærmere Forskrifter, givet af Socialdepartementet. Mægling skal straks prøves.

   Fører Mæglingen til Forlig, skal Resultatet straks forelægges Socialdepartementet til Godkendelse.
4. Fører Mæglingen ikke til Forlig inden 2 Dage efter, at Mæglingen er begyndt, skal Mæglingsmanden uden Ophold forelægge Sagen for Socialdepartementet med Forslag til en Ordning.
5. Socialdepartementet har den endelige Afgørelse af Løn- og Arbejdsvilkaarene.

§ 3.

Socialdepartementet kan ogsaa fremsætte Ønske om Ændringer i Løn- og Arbejdsvilkaar efter eget Tykke. I saa Fald skal Socialdepartementet kræve, at der bliver optaget Forhandlinger om Løn- og Arbejdsvilkaar under Ledelse af en Mæglingsmand. Vedkommende Mæglingsmand eller Tarifparterne skal i disse Tilfælde inden 2 Dage, efter at Forhandlingerne er begyndt, sende Socialdepartementet Forslag til en Ordning.

I særlige Tilfælde kan Socialdepartementet træffe sin Afgørelse ogsaa uden forudgaaende Forhandlinger.

I Juni 1940 blev der givet en Række Tillægsbestemmelser, der gav Rigsmæglingsmanden og Kredsmæglingsmændene visse Beføjelser i særlige Tilfælde af Ændringer i Bedriftens Funktioner.

Af regulerende Indgreb, som rammer Arbejdslivet, kan nævnes følgende Vedtagelser af Administrationsraadet:

Rationering af diverse Varesorter, deriblandt: Brændsel, Benzin, Smøreolier, Brændselsolier, Metaller, Bilgummiringe, Kraftfoder, Smør, Margarine, Kunstspisefedt og Spiseolier. *Omsætningsforbud* for Hvalolie, Sildeolie. *Regulering* af Sæbeomsætningen. *Forbud* mod Salg af Metaller, mod Salg og Udlevering af alle Slags Olier til Opvarmning af Hus og til industrielt Brug m. v.

Bestemmelser om Salg af Sildemel, om Køb og Transport af Sprængstof og om Fabrikation af Gummivarer.

Omsætningsafgift til Statskassen blev øget til 3 % fra 1. Juli.

2. Arbejdernes faglige Landsorganisation og dens Virksomhed.

Fredag den 12. April holdt Sekretariatet sit første Møde efter Okkupationen. Den valgte en midlertidig Ledelse, Formand, Viceformand og Sekretær og vedtog at udsende følgende Opraab:

Til Landsorganisationens Medlemmer.
Fra Landsorganisationens Sekretariat.

Sekretariatet for Arbejdernes faglige Landsorganisation i Norge har Fredag d. 12. April holdt Møde i Oslo sammen med Repræsentanter for Fagforbundene. Mødet vedtog at udsende dette Opraab:

Den Situation, der raader i Landet, gør det mere nødvendigt end nogen Sinde før, at Medlemmerne og Tillidsmændene kender deres Ansvar og ikke lader sig gribe af Panik og Modløshed.

Den norske Fagorganisation har altid drevet sin Virksomhed indenfor Rammen af gældende Love.

Vi maa ogsaa gøre dette i det videre Organisationsarbejde, som maa tilpasses de nye Forhold paa en saadan Maade, at Arbejdet kan fortsættes.

Vi beder alle Medlemmerne af Fagorganisationen om at sætte Kræfterne ind for at opretholde Organisationernes Virksomhed.

Udbetalinger af Arbejdsledighedskasser og andre Forsikringskasser maa fortsætte efter de Love, som gælder for Kasserne og efter de Vedtagelser, som sker.

Fagforeningerne og Forbundene maa som før paa bedste Maade søge at tage sig af Medlemmernes Interesser paa Arbejdspladserne.

Vi slutter os til Parolen om at hver Kvinde og hver Mand skal blive paa sin Post og gøre sin Pligt. Dette gælder baade i Arbejdslivet og i Tillidshvervene.

Dette Opraab fik Tilslutning fra samtlige større Fagforbund, som sendte det rundt til alle Afdelinger og blev ligeledes godkendt paa Tillidsmandsmøder, som blev afholdt rundt om i Distrikterne, saasnart det blev muligt at kalde sammen til Møder igen.

Okkupationen betød en voldsom Paavirkning af Næringslivet. Bedrifter i og uden for Krigszonen standsedes, der blev foretaget Opsigelser, Indskrænkninger, Lønreduktioner o. s. v. Alt dette skabte en kolossal Arbejdsforøgelse for Landsorganisationen og foranledigede en lang Række Indberetninger, Rundskrivelser og Kundgørelser til Medlemmerne om Organisationens Stilling til de *nye* Forhold.

Den 22. Maj holdt Oslo og Akerhus faglige Samorganisation et fagligt Tillidsmandsmøde, som havde samlet 600 Deltagere. Her fremlagde Sekretariatet et Forslag til Arbejdsprogram for Organisationen under den tyske Okkupation af Landet.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget af Mødet og har senere faaet Tilslutning i alle de Møder, hvor det er blevet lagt frem.

Landsorganisationens Repræsentantskab blev sammenkaldt til Møde 24. Juni og gjorde da en Vedtagelse angaaende den nye Situation.

I Samarbejde med Nævnet for Industri og Omsætning satte Landsorganisationen en Undersøgelse i Gang om Arbejdsforholdene efter Okkupationen ved Spørgeskemaer til alle Forbund og Afdelinger.

3. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbunds Virksomhed.

Forbundets Virksomhed har ikke mærket nogen Afbrydelse som Følge af de indtrufne Begivenheder, Forbundets Kontor har arbejdet ordinært, og Kontakten har været opretholdt med Afdelingerne, først indenfor det okkuperede Omraade og senere over hele Landet ved Korrespondance, og ved at Tillidsmændene har besøgt Distrikterne.

Forbundet har paa forskellig Maade støttet krigs- og kriseramte Medlemmer. Den 30. April vedtoges saaledes Oprettelse af *Arbejdsledigheds-Kasse.*

Vedtagelsen var saalydende:

»1. Der oprettes en midlertidig Arbejdsledighedskasse.

2. Der overføres Kr. 500.000,— fra Reservekassen til Arbejdsledighedskassen.

3. De nærmere Bestemmelser om Udbetaling fastsættes efter Konference med Landsorganisationens og de offentlige Myndigheder.«

Denne Bevilling maa ses paa Baggrund af, at Administrationsraadet i Mødet 4. Maj gjorde Vedtagelse om, at *»Arbeidsledighetstrygden«*, som skulde være sat i Kraft 13. Maj paa Grund af Forholdene maatte udsættes indtil videre.

Da Sagen med Arbejdsledighedskassen trak saadan i Langdrag, besluttede Forretningsudvalget den 19. Juni at foretage en foreløbig Udbetaling til ledige Medlemmer efter følgende Regler: Kr. 10,— for Enlige og Kr. 5,— for hver forsørget Person, Maksimum Kr. 35,—. Berettiget til Bidrag er alle, som har Medlemsskab i Forbundet fra 1. Juni 1939 til 1. Juni 1940 med mindst 5 betalte Mærker, og som blev ledige 9. April i Aar og var ledige 1. Juni, eller havde været ledige i 3 Maaneder.

Den 18. Juli vedtog Udvalget at gentage denne Udbetaling endnu en Gang. Udgifterne ved disse Krisebidrag er beregnet til ca. Kr. 120.000 ialt.

Til Genopbygningen i de krigshærgede Omraader blev den 19. Juni bevilget Kr. 100.000,— som er tegnet i Genrejsningslaanet og til Norsk Folkehjælp blev bevilget Kr. 50.000,—.

Til brandlidte Medlemer bevilgede Forretningsudvalget den 9. Juli Støtte efter følgende Regler:

»1. Til helt brandlidte:
a. med Forsørgerbyrde Kr. 300,—
b. uden Forsørgerbyrde Kr. 200,—
2. Til delvis brandlidte:
a. Med Forsørgerbyrde Kr. 200,—
b. Uden Forsørgerbyrde Kr. 100,—
3. For evakuerede i Kristiansund N. som ikke faar Bidrag efter foranstaaende betales Kr. 100,—.«

Ved Siden af disse ekstraordinære Foranstaltninger for at møde Situationens Krav har Forbundet fortsat sin ord. Virksomhed og søgt at opfylde alle Forpligtelser.

Forbundets økonomiske Stilling er ikke i nogen væsentlig Grad svækket af Situationen. Regnskabet viser en Formue pr. 30. Juni 1940 paa Kr. 1.841.264,82 mod Kr. 1.868.934,47 pr. 31. Marts.

Indtægterne i 2. Kvartal 1940 var Kr. 141.487,94.

Udgifterne i 2. Kvartal 1940 var Kr. 169.023,00.

Medlemmernes Kontingentindbetaling har holdt sig godt oppe, og man har Indtryk af, at den Nedgang, som har fundet Sted, saa godt som udelukkende skyldes den øgede Arbejdsløshed.

4. Beskæftigelse og Arbejdsforhold efter Okkupationen.

Kriseoperationerne fra den 9. April og fremefter greb, som ventet var, stærkt ind i Landets Næringsliv og Beskæftigelsen paa alle Arbejdsfelter. Byer og Steder blev tildels angrebet fra Land, fra Søen, fra Luften, dels blev de rømmet eller evakueret af Frygt for Angreb. Transportvirksomheden til Lands og til Vands standsede øjeblikkelig, Jernbaner, Veje og Broer blev brudt, Kysttrafikken blev helt lammet, og Fiskeflaaden blev liggende inde. Tilførsler til Bedrifterne blev stoppet, og Afsætningsmulighederne omtrent stoppet. Vanskelighederne meldte sig med forskellig Styrke i de enkelte Brancher

og indtraadte til forskellig Tid i de enkelte Distrikter, men stort set blev ingen Branche og intet Sted sparet. Til Støtte for Medlemmerne greb Organisationen øjeblikkelig ind saavel overfor selve Indskrænkningerne i Bedriftslivet som overfor eventuelle Misbrug af Situationen til egen Fordel fra Arbejdsgivernes Side, og den fik i sine Bestræbelser paa at mildne Virkningerne af Krigsudbrudet Støtte baade fra den offentlige Administration og fra *Arbejdsgiverforeningen*, som rettede stærke Opfordringer til de Næringsdrivende om saa vidt muligt at holde Virksomhederne oppe i normal Højde.

Driftstandsninger, Indskrænkninger, Opsigelser og Afskedigelser var imidlertid ikke til at undgaa, og de hørte i den første Tid til Dagens Orden; ogsaa *Statens Arbejdstilsyn* var opmærksom paa dette Forhold og sendte Socialdepartementet en Skrivelse den 18. April 1940, hvori Opmærksomheden paakaldes.

Landsorganisationens Repræsentantskab vedtog følgende:

»Repræsentantskabet vil pege paa Fordelingen af de Arbejdsmuligheder, som er til Stede, saaledes at Opsigelser af Arbejdere saa vidt muligt undgaas. Det gælder Indskrænkning af Overtids- og Akkordarbejde, Dobbeltstillinger og Forholdene, hvor flere Medlemmer af en Familie er i almindelig godt lønnet Arbejde.

I disse overmaade vanskelige Spørgsmaal maa de enkelte Fagforeninger træffe sine Afgørelser under Hensyntagen til økonomisk Evne og almindelig Solidaritetsfølelse.«

En stor Del af Vanskelighederne knyttede sig til selve Krigsoperationerne og de brudte Forbindelser og ophørte ved og med, at Fjendtlighederne blev indstillet eller forlagt til andre Distrikter. Men Forstyrrelserne i Næringslivet var alligevel saa vidtrækkende, at Konsekvenserne er yderst følelige, fremdeles og sikkert vil blive det i lange Tider, og endda udnyttes Situationen enkelte Steder til egen Fordel paa andres Bekostning til Trods for offentlige Indgreb for at hindre netop en saadan Udvikling.

Om selve Virkningerne af Indskrænkningerne i Arbejdslivet er der indhentet Opgaver efter Initiativ af Nævnet for Industri og Omsætning. Landsorganisationens statistiske Kontor har bearbejdet Opgaverne og udgivet en Oversigt over Resultaterne.

Fra Undersøgelsen anfører vi følgende Resultater:

Før Okkupationen beskæftigede alle de Industribedrifter, som falder ind under Loven om Ulykkesforsikring for Industriarbejderne — bortset fra Hermetikfabriker — Elektricitets- og Gasværker og Byggevirksomheder — ialt ca. *150.000 Arbejdere.*

I sidste Halvdel af Maj var Tallet gaaet ned til ca. *110.000 Arbejdere* med en Arbejdstid paa gennemsnitlig 35 Timer pr. Uge. Antallet af helt Arbejdsløse i Industrien er beregnet til ialt ca. 52.000 i Slutningen af Maj, hvoraf 39 a 40.000 er blevet ledige efter 9. April.

For hele Industrien giver Undersøgelsen som Resultat, at Antallet af beskæftigede Arbejdere er aftaget med hele 26 % fra 9. April til omkring 15.—31. Maj. Hertil kommer, at der i adskillig Udstrækning arbejdes paa indskrænket Tid. Den gennemsnitlige Arbejdstid for hele Industrien var 35 Timer pr. Uge i sidste Halvdel af Maj. Regner man med en normal Arbejdsuge paa gennemsnitlig 45 Timer (Spisetid etc. fratrukket), bliver Nedgangen 10 Timer eller ca. 22 %: Lægger man saa de 26 % til, som Arbejderantallet er gaaet ned med, faar man et tilnærmelsesvis Udtryk for i hvilken Grad, Arbejdernes Indsats i Industrien er reduceret i Tiden fra den 9. April til den 15.—31. Maj, nemlig ca. 48 %.

Jordbruget og Skovbruget arbejder nu under Højtryk med Mad- og Brændselsforsyning og beskæftiger megen ledig Arbejdskraft. Det samme gør Anlægs- og Byggevirksomheden. Cellulose- og Papirindustrien har faaet en Aftale om Levering til Tyskland, hvilket beregnes at omfatte omtrent 20 % af normal Produktion, og skal desuden levere 100.000 Tons Cellulosefoder til delvis Erstatning for indført Kraftfoder. Denne Indførsel udgør normalt 400.000 Tons pr. Aar, men vil gaa betydelig ned, og der er derfor haardt Brug for, hvad der kan produceres indenlands.

5. Lønninger, Priser, Økonomi og Finanser.

Til Trods for de energiske Forholdsregler, som Regeringen straks tog, var det umuligt helt at hindre en Prisstigning i Tiden efter Krigsudbrudet i September 1939. Fagorganisationerne, som ud fra Stillingen i Sommeren 1939 havde besluttet ikke at opsige »Høsttarifferne« samme Aar, tog meget hurtigt Hensyn til de ændrede Forhold og rettede Henvendelse til Norsk Arbejdsgiverforening om Forhandlinger om Udligning for Dyrtiden, som Perioden snart med Rette blev kaldt, og Landsoverenskomsten for Transportfagene blev sagt op.

Forhandlingerne med Norsk Arbejdsgiverforening førte ikke til noget Resultat, og efter at Transportfagene forgæves havde været til Mægling, blev deres Overenskomst henvist til en Voldgiftsret udnævnt af Regeringen.

Dyrtidsforhandlingerne blev saa udsat, indtil Voldgiftsdommen var afsagt, og da denne var faldet i December 1939, blev Forhandlingerne om Udligning for Dyrtiden taget op igen mellem Hovedorganisationerne. Forhandlingerne forløb imidlertid ret trægt, og det var først, da Statens Forligsmand tog Ledelsen, at der blev Tale om Realitetsforhandlinger. Det lykkedes at naa frem til et Resultat: *Statens Forligsmands Forslag af 4. Januar 1940*, som blev vedtaget af begge Parter.

Forslaget tager sit Udgangspunkt i Gennemsnitslønnen Kr. 1.71 pr. Time for Mænd og Kr. 1.08 for Kvinder samt Pristallet 171 og bestemmer:

»Samtlige Tarifaftaler, hvori de to Hovedorganisationer, deres Underorganisationer eller Medlemmer er Parter, og som har Udløbstid i 1940, fornys for et Aar fra den i vedkommende Overenskomst fastsatte Udløbsdato, paa følgende Betingelser: — Dyrtidstillæg fra 1. Januar 1940.

I. Samtlige voksne mandlige Arbejdere gives et Tillæg pr. Arbejdstime stort een Øre pr. Point. Pristallet pr. 15. December 1939 har steget i Forhold til Pristallet 171. Paa samme Maade fastsættes Tillægget for voksne Kvinder til 0.63 Øre pr. Arbejdstime. .....

II. Hvis Det Statistiske Centralbureaus Pristal for Leveomkostninger pr. 15. Marts og 15. Juni 1940 viser en Stigning henholdsvis et Fald paa 5 Point eller mere fra sidste Regulering, skal alle Lønninger i samtlige Tarifaftaler, undtagen de, som omfattes af Voldgiftsdom af 12. December 1939 og de for hvilke nedenfor er truffet særskilte Bestemmelser, forandres op eller ned paa følgende Maade:

For hvert Point, Pristallet er forandret, skal Lønningerne forhøjes eller sænkes, for mandlige Arbejdere med 0,75 Øre pr. Point og for kvindelige Arbejdere med 0,47 Øre pr. Point, alt pr. arbejdet Time.«

Efter at dette var vedtaget, blev samme Ordning truffet med saa godt som samtlige uorganiserede Arbejdsgivere.

Pristallet pr. 15. December 1939 var 183, altsaa en Stigning af 12 Point fra 171, hvilket berettigede Arbejderne til et Tillæg af 12 Øre pr. Time for Mænd og 8 Øre for Kvinder. Den 15. Marts steg Pristallet videre til 194, og Arbejderne skulde da have et Tillæg af henholdsvis 8 og 5 Øre pr. Time.

Dette Pristal blev imidlertid ikke offentliggjort før den 6. April, og da Krigen kom, havde Organisationerne ikke naaet at faa sendt Meddelelse ud om Tillæggets Størrelse. Det blev derfor mere tilfældigt, hvorvidt Bedrifterne udbetalte Tillægget eller ikke, Arbejdslivet var som nævnt helt ude af Gænge i den første Tid, og Forbindelsen mellem Landsdelene var brudt, saa der gik en Tid, inden Orden blev oprettet efter ensartede Regler for alle.

Allerede den 17. og 18. April holdtes Forhandlingsmøde mellem Hovedorganisationerne Norsk Arbejdsgiverforening og Arbejdernes faglige Landsorganisation, hvor Arbejdsgivernes Repræsentanter fremholdt Vanskelighederne for Erhvervslivet ved forhøjede Lønninger, og hvor Arbejderrepræsentanterne fastholdt Dyrtidstillægget.

Der opnaaedes under Forhandlingerne Enighed om, at ingen Ændringer skulde ske i alt Fald før 15. Maj samt at Forhandlingerne da skulde fortsættes.

Den 23. Maj forelaa Administrationsraadets Regler for Ændringer af Løn- og Arbejdsvilkaar, og den 28. Maj

blev der i Overensstemmelse med disse optaget Forhandlinger under Rigsmæglingsmandens Ledelse.

Arbejdsgiverforeningens Krav var herunder, at begge Dyrtidstillæg skulde bortfalde samt 10 Øres Nedsættelse af den ordinære Løn.

Den 1. Juni opnaaedes Enighed om følgende Forslag:

»De Dyrtidstillæg, som blev givet paa Grundlag af Pristallet 15. Marts 1940 (194) bibeholdes. De tidligere i Henhold til Voldgiftsdommen af 12. December 1939 og Rigsmæglingsmandens Forslag af 4. Januar 1940 givne Dyrtidstillæg bortfalder. Det samme gælder andre Tarifaftaler for den Del af Dyrtidstillægget, som dækker Tillægstallet fra 171 til 183. For Udenrigsfarten gælder Forslaget den Fart, som er omhandlet i Rigsmæglingsmandens Forslag af 23. Maj 1940.

Akkordtarifferne i Bygningsfagenes (Norsk Bygningsarbejderforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstationsforbund og Norsk Murerforbund) optages snarest til særskilt Behandling.

De nye Lønninger gælder fra 1. Juni 1940 indtil videre.«

I andre Dele af Landet laa Situationen anderledes. Forbindelseslinierne var som nævnt brudt, og mange Byer og Landdistrikter var henvist til udstrakt Selvstyre og Selvhjælp. Manglen paa likvide Midler var meget følelig mange Steder, og den blev afhjulpet ved *Nødpenge* garanteret af Kommunen, af Norges Banks Afdeling eller af private Firmaer, f. Eks. Malmbolaget i Narvik.

Sidstnævnte Sted cirkulerede forøvrigt 3 Slags Nødpenge samtidig. Disse ekstraordinære Forhold paavirkede ogsaa Lønudbetalingen og selve Lønnens Højde.

Saaledes fik Bergen og Vestlandet en Særaftale om, at begge Dyrtidstillæg skulde sløjfes, og i Trøndelag sløjfede man sidste Dyrtidstillæg. Disse Aftaler er senere ændret i Overensstemmelse med Hovedorganisationens Vedtagelse, saaledes at samme Regler maa gælde for hele Landet.

Fuld Oversigt over Lønforholdene kan man først faa ved at kende Priser og øvrige økonomiske Forhold.

En af Forudsætningerne for saavel Lønnedsættelsen som Rentelettelsen var, at *Huslejen* skulde reguleres nedad. Fuldstændigt Forslag om saadan Regulering er ogsaa udarbejdet og ligger for Tiden i vedkommende Departement, men nogen Afgørelse er hidtil ikke truffet i Sagen trods flere Rykninger fra Organisationens Side.

De statistiske Oplysninger om Landets Næringsliv offentliggøres ikke for Tiden, og noget samlet Billede af Situationen er det derfor umuligt at give.

Man er klar over, at Levestandarden er sunket, men hvor meget kan man ikke udtale sig om.

Arbejdsløsheden er helt forsvundet fra enkelte Byer og Distrikter, i andre er den stærkt paa Retur, men den er fremdeles en alvorlig Faktor at tage med i Betragtningen, baade naar det gælder Situationen i Dag og den nærmeste Tid.

6. Udsigter for Fremtiden.

Som det vil have fremgaaet af det Program og de Retningslinier, som Fagorganisationens ledende Instanser har lagt frem til forskellige Tider efter Okkupationen, er det det positive, byggende Genrejsningsarbejde efter Krigens Hærgninger og Arbejdet med at holde Næringslivet oppe og udnytte de Chancer, der foreligger, som i første Række kan gøre Regning paa Organisationens Interesse og Støtte.

Krigsskaden er stor, for enkelte Steder er den total, andre Steder er sluppet let, men saa at sige overalt er der Arbejde at udføre. Det er den offentlige Administration, som planlægger og leder Genopbygningen, og denne er allerede begyndt at skabe Arbejdsmuligheder, som i første Række aabner for Bygge- og Anlægsvirksomheden, men som ogsaa naturligt skaber øget Tilgang paa Arbejde i de Industrier, som leverer Materialer, Værktøj o. a.

I al Almindelighed kan siges, at hele Norges Næringsliv er afhængigt af Handelsforbindelserne. Der trænges til Madvarer og Raastoffer udefra, og der trænges til Markeder for Eksportartikler: Papir, Cellulose, Fisk, Hermetik, Metaller etc., ligesom der trænges til Tonnage til at fragte disse Varer til og fra Landet.

For Tiden befinder $^7/_8$ af Norges Tonnage sig udenfor Landets Grænser og Kontrol, og den ene Ottendedel, som er igen, skal klare saavel Indenrigs- som Udenrigsforbindelserne. Kysttrafikken, som længe var helt lammet, er kommet i Gang igen i en vis Udstrækning; men den er forbundet med saa stor Risiko og Fare, at det er rimeligt, at den bliver meget begrænset. Det samme gælder Fiskerierne. Minefaren og Risikoen hindrer Fiskerne i at gaa ud, ligeledes Oliespørgsmaalet.

Norges Handel søges nu dirigeret til Nabolandene samt sydover og østover. Der er nyligt afsluttet en Handelsaftale med Sverige, som drejer sig om en Udførsel fra Sverige til Norge paa ca. 25 Mill. Kr., og en Udførsel fra Norge til Sverige paa ca. 30 Mill. Kr., i første Række kemiske Produkter. Tallene gælder 2. Halvaar 1939. Desuden har Sverige besluttet at udføre 5.000 Tons Sukker til Norge, hvilket har vakt stor Tilfredshed i Norge.

Ogsaa med Tyskland er Handelssamkvemmet i Gang gennem Aftale for Cellulose og Papir, ved at Tyskland overtager Aarets Produktion af nedlagt Brisling og paa anden Maade. Norge har fra Tyskland og Polen faaet indført $1\frac{1}{2}$ Mill. Tons Kul og 500.000 Tons Koks til industrielt Brug.

Norges Handelsbalance har altid været ugunstig, det vil sige, Indførselen har oversteget Udførselen. Differencen er betalt med Indtægter af Skibsfart, Hvalfangst og Turisttrafik, som tilsammen indbragte ca. $^1/_3$ af Nationalindtægten eller ca. 1000 Mill. Kr.

Disse Indtægter, som danner Grundlaget for Folkets høje Levestandard, er baseret paa Fred og frit Samkvem mellem Folkene.

Norsk Arbejdsmandsforbund.

Aaret 1939 var for Forbundets Vedkommende et særligt godt Aar. Medlemsantallet var ved Aarsskiftet 27000. Lønningerne for Vejarbejderne forhøjedes i Januar 1940 med 8 Øre i Timen. Ved Norges Okkupation i April mistede vi Kontakten med vore Afdelinger, men den er i de seneste Tider atter blevet oprettet i en vis Udstrækning. Der er visse Omraader, som vi endnu ikke har faaet Forbindelse med. Særligt gælder dette Nord-Norge. Okkupationen har skabt mange Vanskeligheder, først og fremmest paa det økonomiske Omraade. Arbejdsløsheden indenfor vort Forbunds Omraade er særlig stor, selvom Tyskerne efter Okkupationen har igangsat omfattende Arbejder ved Flyvepladser, Vejanlæg og lign. Disse Arbejder er dog sikkert kun af kortere Varighed, og navnlig hvis de bliver forceret frem i stærkt Tempo, og Arbejdsløsheden vil sikkert senere saa tage til.

Forbundet har sat sig til sin første Opgave at søge at holde Organisationen sammen og saa godt som muligt varetage Medlemmernes Interesser.

Fortsættes i næste Numer.

Tillidsmandsskolen i København

Det indenfor Arbejdsmændenes Fællesledelse i København nedsatte Skoleudvalg har i Forbindelse med Arbejdernes Oplysningsudvalg udarbejdet Undervisningsplan for »Arbejdsmændenes Tillidsmandsskole« i det kommende Vinterhalvaar.

Af det vedtagne fremgaar det, at der intet er ændret i selve Grundlaget for Skolen. Som tidligere er Skolen planlagt med een Klasse for Begyndere og een Klasse for viderekomne. For sidstnævnte Klasses Vedkommende er Undervisningen tilrettelagt med Deltagernes selvstændige Arbejde som Grundlag med efterfølgende Korrigering af Skolens Lærere.

For Begynderholdet, hvis Undervisning tidligere var formet som Foredrag med efterfølgende Spørgetime, er der for den kommende Undervisningsperiode sket en

Ændring, der i mere udpræget Grad tangerer Deltagernes personlige Medarbejde. Undervisningen vil herefter forme sig saaledes: Der udarbejdes en Række forskellige Opgaver i Tilknytning til de Emner, der omfattes af Undervisningsplanen. Disse medgives Deltagerne til Hjemmebearbejdning forud for Emnets Behandling i Skoletimen.

Skolen begynder for 1'ste Klasses Vedkommende Onsdag den 23. Oktober og for 2'den Klasses Vedkommende Mandag den 21. Oktober d. A. Undervisningen foregaar som sædvanligt i Lokalerne Suhmsgade 4., 2'den Sal, de fastsatte Aftener i Tiden mellem 19½—21½.

Betalingen for Bøger og Materialer, samt Deltagelse i Nytaars- og Afslutningsfesten inclusive, er ligesom i tidligere Aar fastsat til 10 Kr. pr. Deltager — 5 Kroner af Deltageren selv og 5 Kroner af Paagældendes Afdeling.

Indmeldelser til Skolen modtages af samtlige københavnske Afdelinger, og vi henstiller til alle interesserede om snarest at drage Omsorg for Tilmelding, saaledes at Skolen kan faa den størst mulige Tilslutning.

En Skole for alle

er Arbejdernes Oplysningsforbunds Korrespondanceskole,

der i Aar har Undervisning i følgende Fag:

1. *Skriftlig Dansk.* Lærer: Lærer *Chr. Hougaard.*
2. *Skrivning.* Lærer: Lærer *Chr. Hougaard.*
3. *Enkelt Regnskabsføring.* Lærer: Viceinspektør *Arne Jørgensen.*
4. *Dagliglivets Regning.* Lærer: Viceinspektør *Arne Jørgensen.*
5. *Skattevæsen og Skatteligning.* Lærere: Folketingsmand *Johs. Hansen.* Landstingsmand *Hans Hansen.*
6. *Dirigentvirksomhed.* Lærer: Folketingsmand *Chr. Christiansen.*
7. *Faglige Problemer.* Lærer: Næstformand i D. s. F. *Eiler Jensen.*
8. *Vore Raastoffer.* Lærer: Højskolelærer *Frode Kristensen.*
9. *Samfundskundskab.* Lærer: Sekretær, cand. polit. *J. O. Krag.*
10. *Dagliglivets Retsregler.* Lærer: Fuldmægtig, cand. jur. *A. Vikelsøe-Jensen.*
11. *Samfundsøkonomi.* Lærer: Fuldmægtig, cand. polit. *Erik Reeh.*
12. *Noder, Sang og Musik. Lærer:* Kommunelærer *Otto V. Nielsen.*

Prisen for Deltagelse er *2 Kr. pr. Fag,* og det gør det overkommeligt for alle at være med. Vi opfordrer derfor enhver interesseret til at melde sig ind.

Korrespondanceskolen har mange Fordele, bl. a. at man ikke er tvunget til bestemte Aftener at sidde paa Skolebænk, at man kan benytte sin Fritid, som den falder til at gennemgaa Stoffet, og at man kan tage den Tid, det er nødvendigt for en til at besvare Brevene. Sidst men ikke mindst kan man dels genopfriske dels forøge sin Viden paa alle de Omraader, Skolen underviser i.

Indmeldelse til Korrespondanceskolen kan ske hos *Arbejdernes Oplysningsforbund, Nr. Farimagsgade 11, København K.,* Tlf. Central 12887, Postgiro 2945.

Folkelige Forelæsninger i Universitetsannexet

Folkeuniversitetsforeningen, hvis Formaal er at tilvejebringe og ordne en videnskabelig Undervisning, som er tilgængelig for enhver, der ikke har Lejlighed til at deltage i Universitetets almindelige Undervisning, har udsendt Programmet for første Del af Vinterhalvaaret. Der arrangeres 2 Forelæsningsrækker som følger:

I. »NOGLE AF VOR TIDS VIGTIGE KUNSTSTOFFER«,

4 Forelæsninger m. Lysbilleder og Spørgetime, nemlig:

1—3. Sekretær i Industriraadet, Civilingeniør *Niels Lichtenberg:* »Kunstige Spindestoffer (Kunstsilke, Kunstbomuld, Kunstuld), syntetisk Benzin og Kunstgummi«, *Tirsdag den 22. Oktober 1940 og følgende 2 Tirsdage Kl. 20.*

4. Professor ved Den polytekniske Læreanstalt, Danmarks tekniske Højskole *P. E. Raaschou:* »De moderne kunstige Formstoffer Celluloid, Galalit, Bakelit og lignende Kunstharpikser m. m., deres Fremstilling og Anvendelser«, *Tirsdag den 12. November 1940 Kl. 20.*

II. »GIGT — KRÆFT — TUBERKULOSE«,

6 Forelæsninger m. Lysbilleder og Spørgetime, nemlig:

1—2. Overlæge ved Andelsforeningernes Gigtsanatorium, Dr. med. *Aage Nyfeldt:* »Gigten — de rheumatiske Ledsygdomme«, *Torsdagene den 24. og 31. Oktober 1940 Kl. 20.*

3—4. Prosektor ved Finseninstitutet og Radiumstationen, Dr. med. *J. Engelbreth-Holm:* »Nyere Synspunkter om Kræftsygdommenes Væsen og Opstaaen«, *Torsdagene den 7. og 14. November 1940 Kl. 20.*

5—6. Assisterende Læge ved Københavns Kommunes Centralstation for Tuberkulosebekæmpelse, Dr. med. *Johs. Holm:* »Hvad ved vi om Tuberkulose, og hvorledes kan vor Viden om Tuberkulose udnyttes til Erkendelse af Sygdommen, Behandling og Forebyggelse?«, *Torsdagene den 21. og 28. November 1940 Kl. 20.*

I Forbindelse med Forelæsningerne om Kræft og Tuberkulose vil der blive søgt arrangeret Forevisning af Radiumstationen og Tuberkulose-Centralstationen.

Alle Forelæsningerne holdes i Universitetsannexet, Studiestræde 6, o. G., Auditorium B.

Alle kan deltage og Adgangskort erhverves paa følgende Betingelser:

Medlemmer af F. U. F. har Ret til gratis Adgangskort, beregnet til Kr. 1,50 pr. Række, for deres indbetalte Kontingents Beløb. NB. Foreninger, der er Medlemmer af F. U. F., kan ud over det Antal gratis Adgangskort, som deres Kontingent giver dem Ret til, faa Kort à Kr. 1,50 til deres Medlemmer. Adgangskortene udleveres paa F. U. F.s Kontor eller tilsendes efter skriftlig Bestilling.

Ikke Medlemmer kan løse Adgangskort *(Kr. 2,00 pr. Række à 4 Forelæsninger og Kr. 2,25 pr. Række à 6 Forelæsninger)* hos Laboratoriebetjent Fr. Petersen, Universitetsannexet, Studiestræde 6, og paa F. U. F.s Kontor.

F. U. F.s Kontor, Universitetet, Frue Plads, 2. Sal tv., aabent Tirsdag og Fredag Kl. 14½—15½ samt desuden i Dagene 15. til 24. Oktober daglig Kl. 14½—15½. Tlf. C. 10828, Lokal 907.

Deltagerne i Studiekredse under Arbejdernes Oplysningsudvalg for København kan faa Adgangskort ved Henvendelse til Studiekredslederne.

Arbejdsteknisk Skole

Mørketiden er nu over vort Land. Lysene tændes, og hvis Forholdene havde været, som vi i Almindelighed plejer at opfatte dem — normale, kunde en vis Hyggestemning sænke sig over Landet med dets Tusinder Hjem. Nu er Forholdene anderledes. Utryghed er det raadende Moment, men Livet skal desuagtet leves og opretholdes, og Haabet om en lysere Tid for Frihedens og Kulturens høje Idealer maa frem for alt holdes levende ved den rette Næring og Pleje. Der maa ikke blive Plads for Gru i vort Sind.

Det bedste Middel i Kampen mod alt det onde, der som en moderne Pest, truer os alle, er Oplysning og Viden. Gennem Tilegnelsen heraf rustes den enkelte til en Modstandsydelse af virkeligt Format og forberedes samtidigt til at møde den lysere Tid, der før eller senere vil genfødes, med Initiativets kraftfulde Indsats.

Vejen til Oplysning og Erhvervelse af Kendskab til de forefaldende Begivenheder og udvidet Indsigt paa det faglige Omraade er lige for. Aftenskolerne, Studiekredse eller Højskoleophold bør i Aar søges i langt større Omfang end tidligere. Og for dem, der ikke ønsker at forlade Hjemmet, men alligevel gerne vil berige sin Aand, er Korrespondanceskolen at anbefale.

For Arbejdsmændenes Vedkommende er der til Forbundets Oplysningsvirksomhed gennem det sidste Aar knyttet et nyt Led — den arbejdstekniske Skole. Som tidligere nævnt etableredes Skolen forsøgsvis i 5 Købstæder fra Januar til Marts Maaned i Aar. De indhøstede Erfaringer afgav et godt Grundlag for en Udvidelse og Fortsættelse af Skolen, og dette sker nu i Efteraaret med Afdelinger af Arbejdsteknisk Skole i 17 Byer.

Undervisningen i Arbejdsteknisk Skole adskiller sig fra de almindelige Kursus eller Aftenskoler derved, at der ikke som i disse regnes med et afsluttende Pensum i hvert Semester; men at der tværtimod som Grundlag for Skolen er tilrettelagt en treaarig kontinuerlig Undervisning. Emnerne hertil er endvidere taget direkte fra Arbejdspladsen. Hovedfaget er Erhvervsfysik og Undervisningen heri har til Formaal at udvide Erkendelseskredsen af de tekniske Apparaters Egenskaber og Anvendelse i det daglige Arbejde.

Man vil maaske hævde, at de paagældende Arbejdere gennem det daglige Arbejde har erhvervet tilstrækkelig Rutine i Anvendelsen af saadanne Redskaber. Men dette er kun rigtigt til en vis Grad. Af de Resultater, der opnaas ved Apparaternes Anvendelse kan der drages visse Slutninger; men om selve Teknikens Udvikling og de enkelte Hjælpemidlers Betydning vil det praktisk tillærte ikke være fyldestgørende. Kendskab til de fysiske Love og derigennem Forstaaelse af Tyngdekraft og Udveksling med mere, vil derimod stille Arbejdets Udøvere betydeligt gunstigere i Samkvemmet med de tekniske Apparater.

Et vist Maal af Beregningsevne er ligeledes en Nødvendighed og dette søges opnaaet ved at give Skolens Elever Undervisning i Regning med Opgaver, der staar i Forbindelse med Erhvervsfysiken. Paa samme Maade er Danskundervisningen tilrettelagt.

Men da der som tidligere nævnt er Tale om en kontinuerlig Undervisning gennem 3 Vinterhalvaar, har man ikke villet nøjes med de allerede anførte Fag, men stillet i Udsigt efterhaanden at udvide Undervisningen til ogsaa at omfatte Erhvervskemi, det vil sige Kendskab til Materialers Sammensætning.

Det er saaledes et overordentligt interessant Arbejdsprogram, der er tillagt denne Skole, som i enhver Henseende maa forudsættes at vække Elevernes Interesse og knytte dem fast til Undervisningen, ikke alene i Begyndelsen, men i hele den 3-aarige Periode. Denne Forudsætning hviler ikke alene paa Formodning, men paa den Kendsgerning, at der næsten ingen Forsømmelser fandt Sted under de indledende Kursus, og at der under de forberedende Arbejder omfattende Skolens Virksomhed i den kommende Vinter har været tilkendegivet den største lokale Interesse ud over den Kreds af Byer, der fra Ledelsens Side oprindeligt var tænkt inddraget under Skolens Omraade.

Denne Interesse er ikke alene sporet fra Elevernes Side. Ogsaa de Lærere, som er udset til at forestaa Undervisningen, har med den største Iver deltaget i et Informationskursus paa Teknologisk Institut i Slutningen af September Maaned. Alt synes saaledes at give Løfte om det bedst mulige Resultat.

Dette Løfte er endvidere bekræftet gennem den Velvilje, hvormed Sagen er bleven modtaget baade af Kommunerne og Staten, der hver for sig har bevilget eller givet Tilsagn om Tilskud til Dækning af de med Skolen forbundne Omkostninger.

Det var ønsket, at Undervisningen allerede skulde være paabegyndt først i Oktober Maaned, men forskellige Forhold medførte imidlertid nogen Udsættelse. Formentlig vil dog alle Vanskeligheder være overvundne, naar dette læses og Skolen paabegyndt.

Alle vil sikkert være enige om, at Arbejdsteknisk Skole opfylder et hos de ufaglærte Arbejdere længe næret Ønske om Tilvejebringelsen af et Organ, gennem hvilket de paa samme — eller dog paa lignende Maade som de faglærte Arbejdere kunde erhverve Kundskaber i Tilknytning til det Arbejde, der udføres. Naturligvis vil det staa de fleste klart, at Løsningen af Problemet kan forekomme vanskeligt under de givne Forhold, hvor saa meget, der har Relation til vor kulturelle Opfattelse, gøres til Genstand for Omsmeltning. Disse Vanskeligheder kan imidlertid overvindes, blot vi forstaar Betydningen af i dette, som i alle andre Tilfælde, at staa sammen om Løsningen af Opgaven.

R—dt.

Sølvbryllup

Torsdag den 31. Oktober holder en velfortjent Fagfælle i Marmor- og Granitslibernes Fagforening Sølvbryllup. Det er den nuværende Formand *Frits Andersen.* Han blev indmeldt i Aaret 1900 og udviste snart stor Interesse for Fagbevægelsen. Efter at have været i Bestyrelsen i flere Aar, blev han valgt til Kasserer. Dette Hverv udførte han til Medlemmernes store Tilfredshed i 16 Aar, hvorefter han blev Formand, hvilken Post han endnu bestrider, samtidig med at han er ansat i Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse som Udbetaler i København, hvor sikkert mange arbejdsløse Kammerater kender ham for hans rolige og besindige Optræden samt gode Humør.

I alle disse Aar har hans Hustru — *Anna Marie* — været ham en god Hjælp, og Sølvbrudeparret vil sikkert i Dagens Anledning blive hædret paa forskellig Vis.

20 Aar som Kasserer og Kontrolbestyrer

Den 1. Oktober afgav Brendekilde-Sanderum Afdelings Kasserer og Kontrolbestyrer, *P. Pedersen,* sit Hverv efter at have bestridt Arbejdet i 20 Aar — stadig genvalgt — til Medlemmernes fulde Tilfredshed.

Mange Penge er gennem den forløbne Aarrække passeret gennem P. Pedersens Hænder, dels ind i Afdelingens Kasse og dels som Understøttelse til arbejdsløse Kammerater. Valget til disse Tillidsposter indenfor Afdelingen var naturligvis ikke P. Pedersens første Indsats i Fagbevægelsen, men tværtimod Resultatet af en mellem Kammeraterne tilstedeværende spontan Tillid, der aldrig er bleven gjort til Skamme.

P. Pedersen har ofret meget af sin Tid til dette Fritidsarbejde og vilde dog ikke have været i Stand til at løse Opgaven fuldt ud, hvis ikke hans dygtige og flittige Hustru, ud over det huslige Arbejde, havde bistaaet ham med Udførelsen af Arbejdsløshedskontrollen. I Fællesskab har de begge udført et Arbejde, for hvilket Afdelingens Medlemmer er dem dybt taknemmelig.

60 Aar

Tirsdag den 29. Oktober fylder Medlem af vort Forbunds Hovedbestyrelse og Formand for Fredericia Afdeling A., *Hans Møller,* 60 Aar.

Hans Møller er kendt af de fleste Tillidsmænd indenfor vort Forbund. Som Afdelingsformand har han med en enkelt Afbrydelse fungeret i 13 Aar. Energi og Virketrang har i høj Grad kendetegnet Hans Møllers Virksomhed og været til megen Fordel for Afdelingens Medlemmer. I Hans Møllers Formandstid udførtes bl. a. Lillebælts-Broen og den i Tilknytning hertil store Udvidelse og Omlægning af Fredericia Banegaard. Begge Arbejder udførtes efter Gennemførelsen af Landsoverenskomsten for Jord- og Betonarbejde i 1930. Mange Uoverensstemmelser opstod efterhaanden som Arbejdet skred fremad, og Møller har i den Anledning maattet krydse baade Store- og Lillebæltet adskillige Gange, naar Forhandlinger eller Voldgifter krævede hans Nærværelse i Hovedstaden.

I 10 Aar har Hans Møller været Medlem af vort Forbunds Hovedbestyrelse og har ogsaa her paa forskellig Maade ydet sin Indsats.

Det er en alvorlig Tid vi gennemlever, og der er ikke nogen udtalt Trang til at feste; men den store Kreds af Arbejdsmænd i Fredericia By, som ved mange Lejligheder har nydt godt af Hans Møllers Beredvillighed, og mange Tillidsmænd ud over Landet, der sætter Pris paa ham, som den gode og ærlige Kammerat, vil sikkert mødes i fælles hjertelige Ønsker om Held og Lykke ikke alene til selve Dagen, men ogsaa til Fremtiden.

Mod Vinter

Den svundne Sommer ligger langt tilbage,
og den var altfor kold og altfor kort,
maaske den ogsaa gav os Grund til Klage,
men hjælper det at jamre Tiden bort?
Paa hver sin Front vi værner om Kulturen,
og intet af vort Hjærtes Tro gik tabt,
eet véd vi: Konerne ved Grædemuren
har ingen Stordaad eller Fremtid skabt.

Se Havets Bølge stiger for at falde,
men efter Faldet stiger den paany,
og Bølgeslagets Lov er for os alle:
vi fødes, og vi har vort Morgengry,
vor Viden vokser, og vor Styrke stiger,
vor Tanke slibes som en klar Krystal,
a l t, hvad vi møder, styrker og beriger
os paa vor Vej mod Stigen eller Fald.

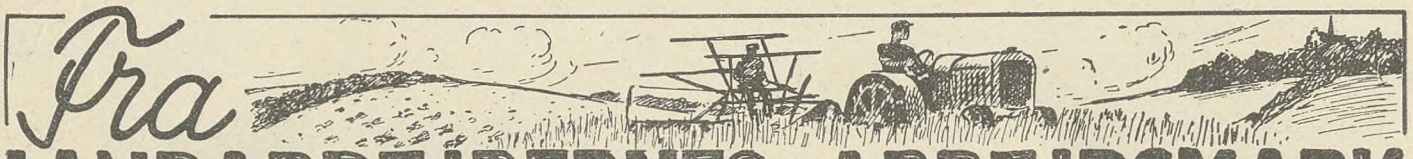
Og naar vi nu gaar Vinteren imøde,
mens Mørket sænkes over Land og By,
véd vi, bag Mørket skal vi Lyset møde,
og efter Vinter vaares det paany.
Der vokser Stjerner frem, naar Solen blegner.
Har stride Storme pisket Land og Sø,
er Loven dog, at Bølgen altid segner
for at genfødes, aldrig for at dø.

Hvert Saar, som Livet slaar, skal een Gang heles,
er Vejen trang, vi véd den fremad gaar;
jo mindre Brød, jo bedre skal det deles,
og Sammenhold kan lindre vore Kaar.
Det er dog samme Vaar, vi længes efter,
det samme Gry, den samme lyse Dag,
og Enighed gav altid Folket Kræfter,
men Splid gør kun den svage mere svag.

En Skat af Viden i Reolen venter,
og Aandens Lys i Mørketid blev støbt,
fra Bøgerne i Lampens Skin du henter
den Tro og Viden, som er dyrekøbt.
Fra Markens Muld og Byens Asfalt-Flader
vil sammen vi til Læsesalen gaa.
Naar haarde Hænder gennem Bogen blader,
skal Aandens Kraft i Folkets Dyb opstaa.

Vor Videns lille Ager vil vi dyrke
i denne Vintertid med dobbelt Flid
og vinde Kundskabs Magt og Aandens Styrke
og glemme for bestandig Splid og Strid.
Det bliver Vaar, der sker et skønt Mirakkel,
naar Livet atter sprænger Dødens Baand,
og Mørket viger for den Kundskabs Fakkel,
som løftes af hver arbejdshærdet Haand.!

AAGE HERMANN.

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Landarbejder-Rundskue

Alle Slags Bønder lige fra de i Arbejdsgiverforeninger organiserede til L. S.-Højttalerne har sjældent forsømt nogen Lejlighed til at forkynde for Omverdenen, at det saa sandelig ikke var efter deres Hoved og Hjerte, naar Løn og Arbejdsforhold ved Landbruget var saa betydeligt ringere end i andre Erhverv, som Tilfældet er. Det var Nødvendighedens jernhaarde Lov, der til enhver Tid tvang Landbruget til med blødende Hjerte at stritte imod Forbedringer af dets Arbejderes Kaar. Og denne Nødvendighed var tilstede under alle Forhold — har i hvert Fald været det, saa længe der har været ført Overenskomstforhandlinger mellem organiserede Arbejdsgivere og Arbejdere ved Landbruget. Enten var Tiderne nedadgaaende for Landbruget og maatte befrygtes at blive endnu ringere, hvorfor Forbedringer var absolut umulige, og eventuelle Forandringer i Arbejdsaftalerne kun kunde gaa i Retning af Arbejdsgivernes Favør, eller ogsaa var Tiderne vel opadgaaende, men ikke noget, der var værd at tale om, og under ingen Omstændigheder af et saadant Omfang, at Landbruget havde blot tilnærmelsesvis kunnet inddække den foregaaende Nedgangsperiodes Tab. Havde man endelig ikke andet fra Landbrugets Side at argumentere med, var der altid Frygten for, at de gode Tider var ved at vende, og man derfor maatte konsolidere sig for at kunne imødegaa den ventede Nedgangsperiode.

At dømme efter Forløbet af Forhandlingerne om Dyrtidstillæg til Landarbejderne vil den før nævnte Nødvendighed stadig tvinge Bønderne til — og stadig med blødende Hjerter — at sige Nej til rimelige Krav ud i al Fremtid. At Kornet er steget med over 100 Procent, at Hø nu koster lige saa meget pr. Kg, som Korn kostede for et Par Aar siden og Halm det halve, at Kartoffelhøsten kalkuleres til et Par Tusinde Kroner pr. Tønde Land, at almindelige Markærter handles til 125 Kr. for Tønden, at Smør er steget med over 60 Procent og Kød med 50 Procent siden den nugældende Overenskomst blev sluttet, har ikke sat Landbruget i Stand til at tilbyde sine Arbejdere et Dyrtidstillæg, der staar i noget rimeligt Forhold til, hvad andre Erhvervs Arbejdere — selv med den lovmæssige Nedskæring in mente — har faaet, eller i Forhold til den uhyggelige Prisstigning paa selv de elementæreste Livsfornødenheder.

Det er maaske misvisende at kalde de mellem Organisationerne stedfundne Meningsudvekslinger for Forhandlinger. Forholdet er jo det, at Landbrugets Arbejdsgiverforeninger rent juridisk er placeret ved den i Juni afsagte Voldgiftskendelse saadan, at ethvert Tilbud om selv den beskedneste Dyrtidserstatning kan de selv betragte som en storslaaet Gestus tjenende til at vise deres gode Sindelag.

Den nævnte Overenskomstkendelse bringer oftere og oftere en politisk Anekdote i Erindring. Det er Politikeren og Skribenten Asger Karstensen, som i sine Erindringer fortæller om en noget ubehjælpsom Modkandidat, der paa Vælgermøderne kraftigt agiterede for, at alle mellemfolkelige Uoverensstemmelser burde ordnes ved Volds*tægt*. Landarbejderne føler samstemmigt, at for deres Vedkommende har man naaet alt i Retning af, hvad Asger Karstensens Modkandidat kunde ønske sig til Bilæggelse af Uoverensstemmelser.

Klassekamp og Klassehad skal likvideres. Nu er *det* Mode. Behandlingen af Landarbejderne maa siges at være et noget ejendommeligt Bidrag til den nye Modes Gennembrud. Mon det alligevel ikke gik baade bedre og sikrere ved at følge Socialdemokratiets hidtil anvendte Fremgangsmaade, nemlig at udelukke Had mellem Klasser ved at udjævne og slette Forskellen mellem Klasser.

I Kredse, der navnlig har været flinke til at annamme den nye Modes Slagord, synes det at volde de fleste Vanskeligheder at faa den gamle Adam dødet. »Berlingske Tidende« giver stadig Husly til en saa udpræget Landarbejderæder og Klassehadsprædikant som Skribenten Christen Hansen. Samtidig med at samme Mand udgiver en Bog, hvor han gaar ind for »det nye Europa« og alt *det*, fortsætter han uhindret sine uvederhæftige og fjendske Skriverier mod Landarbejderne. Hans Artikler om, hvorledes de stakkels Bønder er magtesløse i Hænderne paa uopdragne, svinske, dovne, lømmelagtige og samvittighedsløse Landarbejdere er uforfalsket 18-Karats Klassehad og Klassekamp og et bemærkelsesværdigt — omend vel ubevidst — Bidrag til Belysning af den nye Modretnings Logik. Det gælder baade Skribenten og Bladet, der giver ham Husly.

Den kommende Vinter vil for Arbejderne i det egentlige Landbrug utvivlsomt medføre en betydelig Arbejdsløshed. Indskrænkning i Kreaturholdet og mange andre Omstændigheder maa forudses at ville medføre en Nedgang i Beskæftigelsesmulighederne i Landbruget. Det er derfor med Tilfredshed, man gennem Statsminister Staunings Trontale erfarer, at de Beskæftigelsesforanstaltninger, der paatænkes fra det Offentliges Side, for en væsentlig Del placeres paa Landet i Form af forøgede Grundforbedrings-, Afvandings- og Inddæmningsarbejder, og ved at stimulere Interessen for Ombygning, Udvidelse og Reparation af Bygninger paa Landet. Alt dette vil give gode Arbejdsmuligheder paa Landet og vil ogsaa paa anden Vis kunne komme Landarbejderne tilgode. Udvidet Adgang til Oprettelse af nye Landarbejderhjem er kun den ene Side af Sagen. Muligheden for at faa Statsstøtte til haardt tiltrængte Reparationer og Udvidelser af ældre Huse vil være en kærkommen Haandsrækning til mange, der nok har eget Tag over Hovedet, men vel at mærke kun et gammelt, gennemhullet og utæt Tag, som det ikke hidtil har været muligt at faa tætnet. Mange af de gamle Landarbejderhuse, som nu spøgefuldt, men temmeligt træffende karakteriseres som en sammensunken Halmstak, vil forhaabentlig i den kommende Tid genopstaa som brugbare og sunde Boliger.

Og til Ombygning og Modernisering af Medhjælperværelserne vil der efter den paatænkte Lovgivning kunne ydes Statsstøtte. I Forsvar for at Karle- og Pigekamre mange Steder endnu henligger i en svinagtig og uanstændig Forfatning, saare langt fra de beskedne Fordringer til en Menneskevaaning, som Medhjælperloven af 1921 fastsætter, har det ofte af Landbruget været paaberaabt, at man — lige som naar det gælder Aflønning af gifte Arbejdere — »vilde saa gjern', saa gjern'«, men man har ikke haft Raad til den Slags Ekstravagancer. Nu falder formentlig det Argument bort.

Der er dog ingen Tvivl om, at det vilde sætte betydeligt Skub i Foretagendet, om man kunde enes om den Revision af Medhjælperloven, der nu har været bebudet de sidste 3—4 Aar. Det vilde ikke misklæde de fem samarbejdende Regeringspartier, om man netop i denne Tid i Fællesskab løste en virkelig Kulturopgave som denne.

En ny Medhjælperlov med tidssvarende Regler for Indretning af og Tilsyn med Medhjælperværelser, for Arbejds- og Fritid, for Lønudbetaling, for Ferie o. m. a. vilde utvivlsomt i høj Grad modarbejde den Animositet mod langvarige Arbejdsaftaler, som nu paastaas at være til Stede hos navnlig de ældre Medhjælpere. Hvis en saadan Modvilje er tilstede, er den forklarlig. Som bekendt gælder Medhjælperloven kun for Fæstemaal, der er indgaaede for mindst 1 Maaned. Da nu Medhjælperloven paa forskellige Omraader vitterligt stiller Medhjælperen i en Undtagelsesstilling i Forhold til løst antagne Arbejdere, er der en fuldt forstaaelig Forklaring paa Lysten til at blive fri for den Lovs Indflydelse paa Ens Arbejdsforhold. Man behøver blot at nævne Feriespørgsmaalet. Den Karl, der er fæstet for et Halvaar eller for mindst en Maaned og altsaa er Medhjælperloven underkastet, har kun Krav paa 6 Dages Ferie i Løbet af 1 Aar, medens Daglejerkarlen, der er antaget ugevis eller i hvert Fald for mindre end 1 Maaned ad Gangen, falder under Ferieloven og derfor har Krav paa 12 Feriedage om Aaret. Hertil kommer, at Daglejerkarlen har Ret til Ferie eller Feriemærker — saa snart han har tjent i 25 Dage paa en Gaard, hvorimod den fast antagne Karl skal være fæstet for eller have tjent i mindst et halvt Aar, før han opnaar Ret til sine første 3 Feriedage. Ja, saa tosset er det, at en maanedsfæstet Karl — eller Husassistent —, der opsiges eller selv flytter efter f. Eks. 5 Maaneders Tjeneste, overhovedet ikke har Krav paa Ferie efter hverken den ene eller den anden Lov.

En saadan Forskel kan ikke vedblivende forenes med den Lighed for Loven, der skulde være Demokratiets Adelsmærke.

Nu skal det indrømmes, at ogsaa Ferieloven kan give unødigt Vrøvl, og at det endnu mange Steder skorter med Hensyn til Opfyldelse af dens Tilsagn. Der er fremdeles i vide Arbejdsgiverkredse en mærkbar Uvilje mod at efterkomme Lovens Bestemmelser om Udstedelse af Feriemærker. Forbundets maanedlige Beretninger viser, at der vedblivende maa indklages et urimeligt stort Antal Sager for henholdsvis Fabriksdirektoratet og Domstolene. Det kunde synes som om en medvirkende Aarsag hertil er, at mange Arbejdere er for lidt paapasselige med at faa ordnet deres Feriebøger, *mens Tid er.* Et lille ugentlig Beløb udstedt i Mærker giver utvivlsomt ikke det Gnaveri og den Modstand mod at opfylde Lovens Bud, som mange Arbejdsgivere nu præsterer, naar de paa een Gang skal af med Feriepenge for et halvt Aar eller mere. Det for begge Parter klogeste er aabenbart at faa klaret Feriemærkerne *ved hver Lønudbetaling.* Desværre er der ogsaa Anledning til at raade til Forsigtighed med Hensyn til hvem man betror sin Feriebog. Bl. a. overfor en Proprietær paa Herlufmagleegnen og en Dræningsmester fra Jyderup har det været nødvendigt at gøre kriminel Anmeldelse for uberettiget Tilbageholdelse af dem betroede Feriebøger. Baade hos Arbejdsgivere og Arbejdere synes der i nogen Udstrækning at raade den Misforstaaelse, at Arbejderen har Pligt til at aflevere sin Feriebog ved et Arbejdsforholds Begyndelse. Det er derfor nødvendigt at understrege, at Feriebogen er Arbejderens personlige Ejendom, og at det er en fuldkommen frivillig Sag, om han vil overlade Arbejdsgiveren den til Opbevaring eller ikke.

Vilh. Rasmussen.

Angaaende Deling af Landarbejdernes Ferie

I Ferielovens § 4, Stk. 3, er fastsat, at for de i Landbruget beskæftigede Personer kan Ferien deles, saaledes at mindst de første 6 Dage af Ferien skal gives i Sammenhæng i Tiden fra 2. Maj til 30. September, medens den øvrige Del af Ferien skal falde i Tiden fra 1. Oktober til 31. Marts.

Fabriksdirektoratet har paa given Foranledning fastslaaet, at Bestemmelsen er at forstaa derhen, at det er Beskæftigelsen paa det Tidspunkt, Ferien skal holdes, der afgør om Deling af Ferien skal finde Sted. Det vil til Eksempel sige, at en Arbejder, som oparbejder sin Ferieret ved Skovarbejde, Vejarbejde, Jord- og Bygningsarbejde o. lign., men derefter i det følgende Ferieaar tager fast Plads som Landarbejder, han skal, saafremt Arbejdsgiveren forlanger det, dele sin Ferie med 6 Dage i Sommerhalvaaret og Resten i Vinterhalvaaret. Modsætningsvis skal en Arbejder, som har oparbejdet sin Ferieret ved Landbrugsarbejde, ikke dele sin Ferie, saafremt han paa det Tidspunkt, Ferien holdes, ikke er beskæftiget ved Landbrugsarbejde.

Hovedreglen for, hvorvidt Ferien kan eller skal deles, er i alt væsentligt afhængig af, hvorvidt Arbejderne paa det Tidspunkt, Ferien skal holdes, er beskæftiget efter 25 Dages Reglen. Er han det, kan Ferien deles.

Feriepenge ved Feriens Deling.

Paa given Foranledning har vi afæsket Fabriksdirektoratet en Afgørelse for, hvordan Arbejdere, der har Feriemærker for mere end 6 Dage, men som skal nøjes med at tage de første 6 Dages Ferie i Sommerhalvaaret, skal forholde sig, naar de hæver deres Feriepenge. Direktoratet meddeler, at i saadanne Tilfælde, skal Arbejderne kun hæve Feriegodtgørelse paa sin Feriebog for de første 6 Dage, medens Restbeløbet skal blive staaende, til Arbejderne senere i Ferieaaret holder den sidste Del af Ferien.

Oscar Levinsen.

Landarbejderne og Arbejdsfordelingsfonden

Loven om Arbejdsfordeling omfatter som bekendt ikke de ved Landbrug og Fiskeri beskæftigede Personer, og naturligvis skal kun de, som er omfattede af Loven, betale Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden. Imidlertid har vi faaet hyppige Forespørgsler om, hvorvidt bestemte Grupper af Arbejdere beskæftiget i Forbindelse med Landbruget skal betale Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden. Paa Basis af de Afgørelser, der allerede foreligger mener vi at kunne fastslaa som Hovedregel, at de ved Landbruget beskæftigede Arbejdere, som i Henhold til Ferielovens Regler § 2, Stk. 4, skal have 25 Dages Arbejde paa en Arbejdsplads, før de har Krav paa Feriemærker ikke henhører under Arbejdsfordelingsloven, og de skal derfor ikke betale Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden. Modsætningsvis maa de i Forbindelse med Landbruget beskæftigede Arbejdere, som har Krav paa Feriemærker efter Ferielovens 6 Dages Regel, betragtes som ikke værende egentlige Landarbejdere, hvorfor disse henhører under Arbejdsfordelingsloven, og de maa derfor betale Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden.

Det gælder saaledes rene Skovarbejdere, Drænningsarbejdere etc., Arbejdere ved Stødoptagning o. lign. For de ved Tærskeselskaberne beskæftigede Arbejdere er i Forbindelse hermed truffet den Afgørelse, at de af Tærskeværkets Bestyrelse fast antagne Folk, som hai Krav paa Feriemærker efter 6 Dages Reglen, skal betale Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden, medens de øvrige ved Tærskeværkerne beskæftigede Folk, som antages af de Landmænd, for hvilke Tærskningen udføres, er at betragte som egentlige Landarbejdere, hvorfor de ikke skal betale til Arbejdsfordelingsfonden.

Paa visse Omraader er Reglen endnu ikke afklaret. Vi har saaledes afæsket Arbejdsdirektoratet en Afgørelse for, at Havne- og Pakarbejdere ikke skal betale til Arbejdsfordelingsfonden, men der foreligger ikke nogen endelig Afgørelse endnu. Naar en saadan foreligger, skal denne blive meddelt.

Hvor Arbejdere er beskæftiget snart ved egentligt Landbrugsarbejde og snart ved Arbejde, som henhører under Arbejdsfordelingsloven, skal de kun betale Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden for det Antal Arbejdstimer, de er beskæftiget indenfor Lovens Omraade. Land- og Skovarbejdere skal saaledes ikke betale til Arbejdsfordelingsfonden af den Fortjeneste eller for den Arbejdstid, hvor de er beskæftigede ved egentligt Landbrugsarbejde.

Oscar Levinsen.

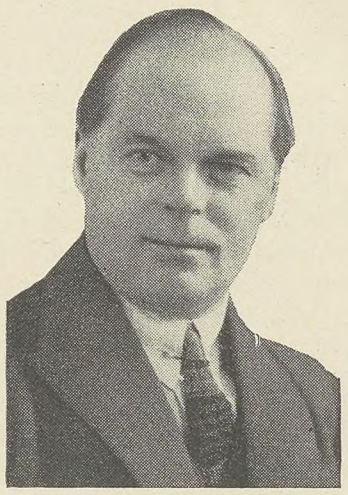
FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Levinsen 25 Aars Jubilæum

Den 1. November kan Forretningsfører *Oscar Levinsen* fejre 25 Aars Jubilæum som Organisationsleder. Det er ingen Tilfældighed, at Levinsen, skønt han endnu ikke har rundet de halvthundrede, allerede kan se tilbage paa en 25-aarig Virksomhed som Landarbej-

derorganisationens første Mand, uden mindste Overdrivelse kan det siges, at det er de personlige Egenskaber, han straks ved sin første Indtræden i Organisationslivet lagde for Dagen, der har sat ham paa den Plads, han indtager i Dag.

Paa den Kongres i Foraaret 1915, hvor Landarbejderforbundet blev stiftet, og de to hidtil bestaaende Forbund likvideredes, blev Levinsen indvalgt i det nye Forbunds Bestyrelse, og han var en af de fem Agitatorer, der blev sendt ud paa den Agitationsturné, som Socialdemokratiet bekostede, og som begyndte i Juni Maaned 1915. Han fik Nordsjælland tildelt som sit Agitationsomraade.

I Slutningen af September kunde Levinsen indkalde til Møde i Hillerød og oprette en Kredsorganisation, som talte 500 Medlemmer fordelt i 20 Afdelinger, et usædvanligt flot Resultat, naar man tager i Betragtning, hvordan Forholdene var. Der var mange Vanskeligheder at kæmpe med.

Da Møderne bl. a. af Hensyn til Udgifterne var Friluftsmøder, hændte det ofte, at de blev ødelagt af Vejret. Naar Mødet var bekendtgjort til at skulle finde Sted ved Gadekæret, Sprøjtehuset eller en anden aaben Plads, og det saa indtraf med Regnvejr, ja, saa var Chancen for Tilslutning jo ikke stor, og var der kommet Folk tilstede, var det som oftest umuligt at finde et Sted, hvor de kunde være i Tørvejr. Det var jo ikke alle Steder, der var Forsamlingshus, og desuden blev det ofte nægtet at udleje disse til saadanne Møder. I den Henseende mødte disse Agitatorer de samme Besværligheder, som Partiets Landagitatorer saa godt kendte fra tidligere Tid. Den Uvilje, for ikke at sige det Had, hvormed de blev mødt fra Arbejdsgiverkredse, var heller ikke mindre, snarere tværtimod. Her drejede det sig jo om Ting, der berørte disse Kredse direkte. Levinsen kom naturligvis ogsaa ud for

dette Had, det mødte ham bl. a. i Skikkelse af en Jægermester, som paa det Tidspunkt var Ejer af en af Nordsjællands større Gaarde. Først forbød Jægermesteren Afholdelse af et Møde, som Levinsen havde indvarslet paa en Plads, som viste sig at høre under Jægermesterens Domæne, og da det alligevel lykkedes for Levinsen at faa Gaardens Folk i Tale og indmeldt i Organisationen, saa afskedigede Jægermesteren samtlige de formastelige. Jægermesterens Aktion førte nu kun til at skabe Interesse og øge Tilslutningen til Organisationen. Dette er nu forresten kun et enkelt og forholdsvis godartet Eksempel paa den Forfølgelse, som Organisationens Agitatorer ofte var ude for, det gik saamænd undertiden saa vidt, at de blev Genstand for voldelige Overfald.

Levinsen var saaledes godt informeret med Hensyn til de Hindringer, den nye Organisation vilde faa at kæmpe med i Fremtiden, og i det hele veludrustet, da han overtog Stillingen som Formand. Det skete som nævnt den 1. November 1915. Sofus Westergaard, som paa daværende Tidspunkt var Formand, blev indkaldt til Sikringsstyrken, og Ledelsen konstituerede Levinsen som Formand, der var ingen Uenighed herom; vi var alle klar over, at han var den bedst egnede.

Det var ingen stor Organisation, Levinsen kom i Spidsen for, da han overtog Stillingen — vel omkring et Par Tusind Medlemmer. Men det var en Organisation med Udviklingsmuligheder, og han tog med en enestaaende Energi fat paa at udnytte disse Muligheder, og der var nok at rive i. En Bevægelse, der faktisk havde eksisteret i det meste af en halv Snes Aar, men nærmest som en Slags social Vækkelsesbevægelse, skulde omdannes til en faglig Organisation, hvor Gennemførelse af overenskomstmæssige Løn- og Arbejdsvilkaar stod først paa Dagsordenen. Rammerne skulde lægges for en fagforeningsmæssig Virksomhed i Fremtiden, nye Love affattet efter de nye Forhold skulde skrives, Agitationsarbejdet udvides og systematiseres o s. v. Endvidere var der Spørgsmaalet om Oprettelse af en Arbejdsløshedskasse at tage op til Løsning, dette var blevet et af Tidens allervigtigste for Landarbejderne. Masser af dem var blevet overflødige paa Grund af Landbrugets Industrialisering, og Industrien kunde ikke fortsat i samme Grad som før aftage dem, som blev fordrevet fra Landbruget. Hertil kom, at Udvandringen, som tidligere androg ca. 20,000 aarlig helt var standset.

Levinsen forberedte og gennemførte Arbejdsløshedskassens Oprettelse trods stærk Modstand fra visse Sider. Og da det Tidspunkt kom, hvor der kunde være Tale om at gennemføre kollektive Arbejdsaftaler, var det atter Levinsen, som var den bærende Kraft. Levinsen var i lang Tid saa godt som ene om det daglige Arbejde paa Kontoret.

Det var et kæmpemæssigt Arbejde, Levinsen udførte i denne Tid, det kan jeg tale med om, fordi jeg har haft Lejlighed til at følge det paa nærmeste Hold.

For dette Arbejde og for hans Indsats i det hele gennem de forløbne 25 Aar, siger vi Levinsen Tak paa hans Jubilæumsdag. Vi gør det med saa meget større Varme og Inderlighed, som vi ved, at det ogsaa i Dag er en vanskelig Post, han staar paa, hvor han er udsat for mange uberettigede, ja helt urimelige Angreb.

Til Lykke med Jubilæumsdagen!

M. O.

Fra den vidt

Horsens A. Afd. — Dræningsmester Jørgen Nielsen. En Uoverensstemmelse mellem 2 Medlemmer af ovennævnte Afd. og Dræningsmester Jørgen Nielsen angaaende Beregning af Dyrtidstillægget er ved en Mægling afgjort derhen, at de omhandlede Arbejdere faar efterbetalt i Henhold til det under Arbejdet rejste Krav.

Haderslev A. Afd. — Dræningsmester Anders Jensen, Haderslev. En Uoverensstemmelse mellem Medlemmer af ovennævnte Afdeling og Dræningsmester Anders Jensen, angaaende Beregning af Dyrtidstillæget, er afgjort ved Mægling, hvor man enedes om, at det paagældende Arbejde afregnes i Overensstemmelse med Entreprenøroverenskomstens Timeløn.

Vestenskov Afd. — Gdr. W. Gerhardt, Strandgaard, Munkeby. To Medlemmer af Afdelingen har haft Aftale med Gaardejeren om at bo husfrit i et Gaardejeren tilhørende Hus imod at være til Raadighed som Løsarbejdere, naar han havde Brug for dem, og at paatage sig Roearbejde. Grundet paa, at Arbejderne ved Ferieaarets Udløb forlangte Feriegodtgørelse for den af dem indtjente Arbejdsløn, fandt Gaardejeren sig foranlediget til at kræve Husleje, og fastsatte denne til 10 Kr. pr. Maaned samt tilbageholdt for 7 Maaneder for hver Mand af den fortjente Løn, de paagældende havde haft ved Roelugning. Ved en derom afholdt Mægling, er Sagen bilagt ved at de paagældende faar deres fulde Tilgodehavende udbetalt og bor husfrit indtil 1. December d. A., til hvilket Tidspunkt de erklærede sig villige til at fraflytte Lejligheden.

Forbundet — Arbejdsdirektoratet. I ovennævnte Sag var rejst Spørgsmaal om, hvor vidt de ved Tærskeværkerne beskæftigede Arbejdere skulde yde Bidrag til Arbejdsfordelingsfonden. Sagen har været til Erklæring i Forbundet og er nu af Direktoratet afgjort derhen, at de af Tærskeværket fast antagne Arbejdere, ligesom er Tilfældet med Ferieloven, ikke er at betragte som Landbrugsarbejdere, og at de derfor skal betale til Arbejdsfordelingsfonden, medens de øvrige ved et Tærskeværk beskæftigede ikke fast antagne Folk er Landbrugsarbejdere og de derfor ikke skal betale til Arbejdsfordelingsfonden.

Esbjerg — Esbjerg Vognmandsforening. I Anledning af Vognmændenes Vægring ved at betale Visum til Chauffører, der kører Fisk til Tyskland, har der været afholdt forskellige Møder uden Resultat, hvorefter Sagen har været indbragt for Den faste Voldgiftsret, hvor der paa det forberedende Møde opnaaedes Enighed om, at Sagen skulde behandles endnu engang ved lokal Forhandling. Ved denne Forhandling er Sagen gaaet i Orden, idet der er opnaaet Enighed om følgende: »Udgifterne til Visum deles mellem Vognmanden og hans Chauffører eller (og) Beifahrer, at der optages ny Forhandling, hvis Visumudgifterne til Tyskland og Holland overstiger Kr. 40,00 maanedlig og at Forholdene iøvrigt er som hidtil.«

Gudumholm-Gudum — Entreprenør Chr. Sørensen, Skalborg. I ovennævnte Sag har vort Medlem Traktorfører Chr. Sørensen, Kærsholm, faaet udbetalt sin resterende Løn med ialt Kr. 410,00, hvormed Sagen er afsluttet.

Oue Afd. — Propr. K. Glerup, Stubberup Mølle, Doense. I ovennævnte Sag har vort Medlem Henry Christensen faaet Feriemærkegodtgørelse for, at han er berettiget til Feriemærker for sit Arbejde som Fodermester hos Propr. Glerup med 4 pCt. af den fortjente Løn 670 Kr. Imidlertid er Propr. Glerup gaaet fra Ejendommen, og denne er overtaget af Jydsk Landhypotekforening. Glerup siges ikke at eje nogen Midler til at udbetale de Kr. 26,80, Sagen drejer sig om, og Jydsk Landhypotekforening vil ikke udstede Feriemærker til vort Medlem, fordi vort Medlem er gaaet fra Pladsen den 23. Oktober altsaa før Gaarden blev overtaget af Jydsk Landhypotekforening. Selvom Standpunktet synes urimeligt, er det næppe muligt ad juridisk Vej at angribe det, hvorfor vi indtil videre maa henlægge Sagen som afsluttet, idet vi har henstillet til vor Afdeling at være opmærksom paa Sagen, dersom Glerup paany skulde komme til Penge.

Sønderborg A. Afd. — et Tærskeselskab i Ulkebøl. I ovennævnte Sag har vore 2 Medlemmer, efter at Sagen har været indbragt for Fabrikdirektoratet, faaet udstedt deres Feriemærker for deres Arbejde ved Tærskeselskabet.

Gimming Lem Afd. — Propr. J. Sloth, Tjæreby, Randers. I ovennævnte Sag har vort Medlem Marius Petersen efter Sagens Indbringelse for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet og Domstolene faaet udstedt sine Feriemærker med et Beløb af ialt 51 Kr.

Arninge Afd. — Gdr. Peter Larsen, Gloslunde Kovej. Gaardejeren har nægtet at yde Feriegodtgørelse til et af Afdelingens Medlemmer med den Motivering, at Kravet om Feriemærker først var rejst 8 Maaneder efter, at den paagældende var ophørt med Arbejdet, og under Hensyn til, at Arbejdsgiveren havde et Modkrav. Sagen har været forelagt Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet, der udtaler, at den Omstændighed, at Kravet om Feriegodtgørelse først er rejst paa et sent Tidspunkt, ikke berøver ham hans Ret, og at der ikke kan gøres Modregning gældende i den en Arbejder tilkomne Feriegodtgørelse. Alligevel nægtede Gaardejeren at betale, og først efter at Sagen var indbragt for Underretten, blev den forligsmæssigt afgjort efter vort Krav.

Aalsø Afd. — Propr. Lichtenberg, Trustrup. En Feriesag for Medlem af nævnte Afdeling Peter Grøn er, efter at Direktoratets Afgørelse har været indhentet, ordnet ved civilretsligt Forlig.

Rødding-Sønderjylland-Afdeling — Forp. M. N. Bech, Røddinggaard. Ovennævnte Arbejdsgiver har nægtet at udstede Feriemærker til Medlem Villy Christensen, der har været beskæftiget hos ham som fast Daglejer i en Periode. Sagen har vært forelagt Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet og er efter dettes Afgørelse ordnet i Mindelighed ved, at Forpagteren gennem sin Sagfører har udbetalt til Afdelingen det omstridte Beløb Kr. 47,96.

Sakskøbing Afd. — Gdr. Chr. Madsen, Langfeldt. Afdelingen har klaget over, at Gaardejeren har nægtet at udstede Feriemærker i fuldt Omfang til Medlem Johannes Jensens Hustru for Løn indtjent ved Malkning. Under Sagens Behandling blev det opklaret, at Jensens Hustru gennem længere Tid har været underbetalt, idet der er beregnet en langt større Husleje, end angivet i den mellem Parterne oprettet Kontrakt. Ved en derom afholdt Mægling er opnaaet Enighed om, at Gaardejeren til fuld Afgørelse betaler 125 Kr. Organisationerne er endvidere enige om, at den paagældende Kontrakt, der nu er overført til Gaardejerens Søn, maa annulleres, og Forholdet paa regulær Vis deles op i et Lejeforhold og i et Boligforhold i Overensstemmelse med de Aftaler, Organisationerne har sig imellem. Dette vil betyde, at der fremtidig yderligere skal betales et Par Kroner mere pr. Uge for Malkningen.

Korsør A. — Mathiesens Planteskole, Korsør. Ovennævnte Sag er bilagt med, at der efter Mægling og Fællesmøde er betalt 175 Kr. til vore to Medlemmer, Hans R. Hilkjær og Jac. B. Nielsen. Sagen drejede sig om, at de paagældende to Medlemmer efter at have været fyldt 18 Aar ikke var aflønnet med den overenskomstmæssige Løn, skønt de hævder at have gjort Arbejdsformanden bekendt med, at de skulde have denne højere Betaling, og da de saa senere forebragte Kravet direkte overfor Planteskoleejer Mathiesen, blev de afskediget. I Sagen er man enige om, at man fremtidigt skal overholde, at de unge Arbejdere, naar de fylder 18 Aar, gaar til Planteskoleejer Mathiesen og gør denne bekendt med dette, saaledes at de straks kommer ind under en anden Aflønning.

30. Kreds — Gdr. P. Kirkegaard, Hvalløse pr. Randers. Ovennævnte Sag, der drejer sig om Udstedelse af Feriemærker, er efter at Sagen har været indberettet til Dir. for Arbejds- og Fabriktilsynet, bilagt med, at Fodermester I. Pedersen har faaet udstedt sine Feriemærker med et samlet Beløb af Kr. 38,50.

Herlufmagle Afd. — Dræningsmester Carl Olsen, Gelsted, Herlufmagle. Ovennævnte Sag, der drejede sig om forskellige Uoverensstemmelser angaaende Betaling ved udført Dræningsarbejde, er nu bilagt med, at vore Medlemmer har faaet udbetalt 64 Kr. til fuld Afgørelse. Dernæst har Dræningsmesteren skrevet under paa at respektere den til enhver Tid gældende Dræningsoverenskomst for Sydsjælland.

Herritslev-Stubberup Afd. — Gdr. Harris Hansen, Bregnholt. Medlem af nævnte Afdeling, Peter Nielsen, har været beskæftiget ved et Nedbrydningsarbejde hos Gaardejeren, og ved dette aflønnet med Løsarbejderdagløn med et Tillæg af 1 Kr. pr. Dag i Stedet for efter Murarbejdsmandsoverenskomsten. Der er derved fremkommet en Difference paa Kr. 34,30. Ved en derom afholdt Mægling, er Beløbet efterbetalt.

Søllested Loll. Afd. — Gdr. R. E. Petersen, Tranemosegaard. Mellem Medlem af ovennævnte Afdeling, Aage Christiansen, og Gaardejeren er oprettet en Fodermesterkontrakt. Der er imidlertid ikke, som forudsat i Overenskomsten, ydet Fodermesteren tarifmæssig Løn. Ved en derom afholdt Mægling er opnaaet Enighed om, at Gaardejer Petersen for Tiden indtil 1. Maj d. A. efterbetaler 125 Kr. og at Kontrakten i nævnte Tidsrum bringes i Overensstemmelse med de overenskomstmæssige Bestemmelser.

Terslev Afd. — Ritmester Lunn, Kildegaard, Thureby. Ovennævnte Sag, der drejede sig om 3 Medhjælperes Forhold ved Ejerskifte den 1. Juni 1939, er nu afsluttet med, at de paagældende 3 Karle har faaet udbetalt ⅔ af den for Sommerhalvaaret aftalte Løn.

Aars Afd. — Propr. A. Kold, Højslev Møllegaard, Østrup. I ovennævnte Sag har vort Medlem Chr. Vestergaard, efter at Sagen har været indberettet for Dir. for Arbejds- og Fabriktilsynet, faaet udstedt sine Feriemærker for 223 Dages Arbejde.

Graasten Afd. — Gdr. P. Thaysen, Trimmelsberg. Efter at en Feriesag vedrørende Afdelingens Medlem Marius Olsen har været indbragt for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet med Afgørelse i vort Medlems Favør, er Sagen ordnet forligsmæssigt.

Barrit-Vrigsted Afd. — Gdr. Niels Rasmussen, Langbjærggaard. Efter at Feriesag vedrørende Afdelingens Medlem Michael Jensen har været indbragt for Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet og afgjort i vort Medlems Favør, er Sagen ordnet forligsmæssigt.

26. Kreds — Dræningsmester Chr. Nielsen, Hornum. I ovennævnte Sag var det konstateret, at Dræningsmesteren havde søgt at gennemføre en Akkordaftale for Dræningsarbejde, der unddrog de paagældende Arbejdere en 7—800 Kr., de kunde tilkomme i H. t. den paagældende Overenskomst. Sagen er nu bilagt ved et Mæglingsmøde, saaledes at der er afregnet i H. t. den gældende Overenskomst og med Betaling af Dyrtidstillæg, som ogsaa var undgaaet Dræningsmesterens Opmærksomhed.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

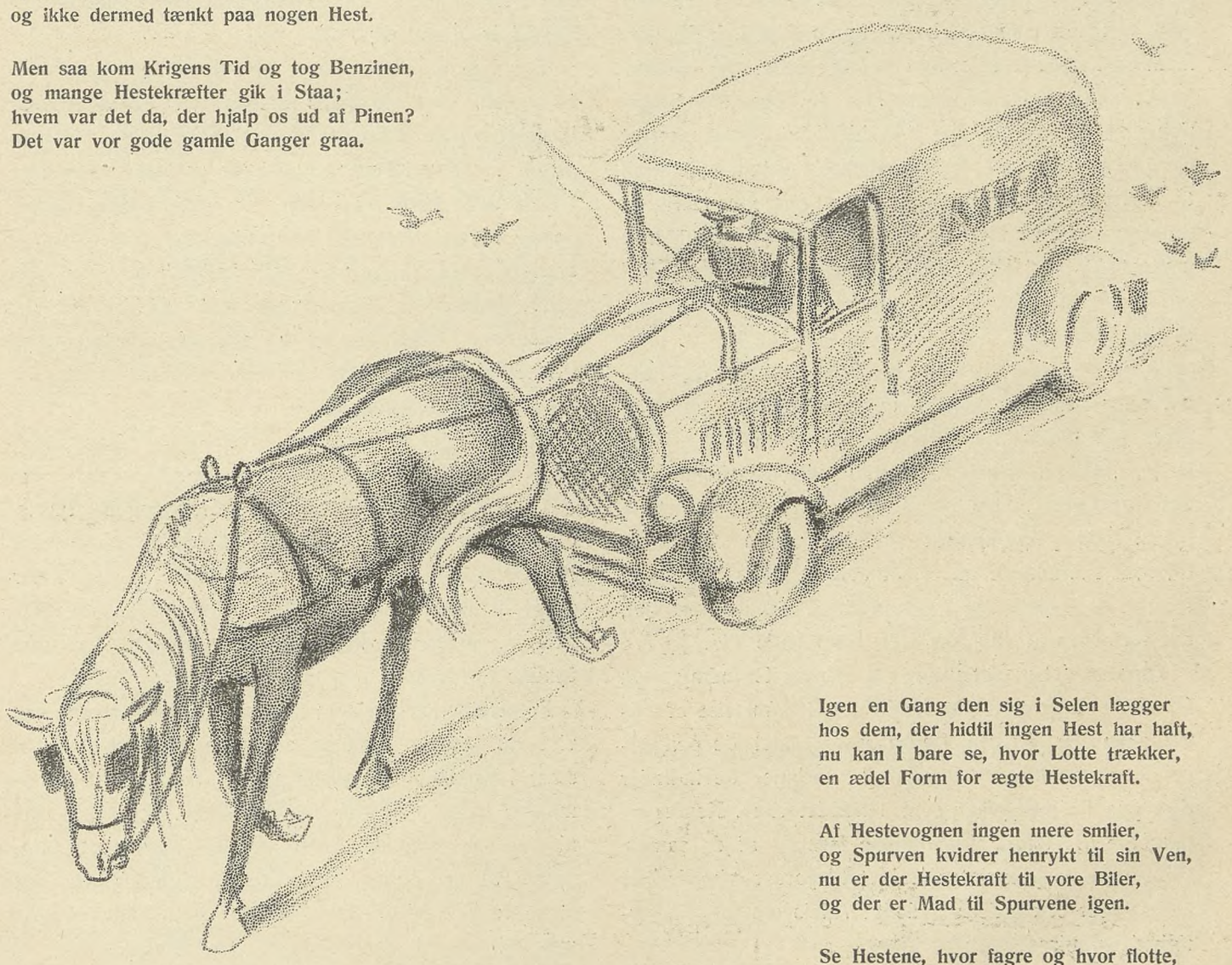
UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 20 | 31.-10. | 1940 | 45. Aarg.

Hesten og Bilen

Det er de nye Tider, der bekræfter,
at endnu er det gamle stundom bedst,
vi har saa ofte talt om Hestekræfter
og ikke dermed tænkt paa nogen Hest.

Men saa kom Krigens Tid og tog Benzinen,
og mange Hestekræfter gik i Staa;
hvem var det da, der hjalp os ud af Pinen?
Det var vor gode gamle Ganger graa.

Igen en Gang den sig i Selen lægger
hos dem, der hidtil ingen Hest har haft,
nu kan I bare se, hvor Lotte trækker,
en ædel Form for ægte Hestekraft.

Af Hestevognen ingen mere smlier,
og Spurven kvidrer henrykt til sin Ven,
nu er der Hestekraft til vore Biler,
og der er Mad til Spurvene igen.

Se Hestene, hvor fagre og hvor flotte,
hør Hovens Slag i Trav og i Galop,
og udbring saa en Skaal for gamle Lotte,
den Hestekraft, der aldrig giver op.

Aage Hermann.

Tiden, der kommer efter -

Medens Mørklægningen vedvarer, fortsættes Arbejdet med at omdanne den bestaaende Verden til en Ruinhob, saaledes som vi forlængst forudsagde det vilde ske, naar Stormagterne tørnede sammen. Reflektioner over denne Kendsgerning og de Begivenheder som heraf følger er for Tiden nytteløs af flere Grunde, som det vilde være formaalsløst at kommentere i Øjeblikket.

Uagtet det Hele saaledes maa betragtes som flydende uden sikkert Holdepunkt for den ene eller anden Slutning, er der alligevel nogle som mener, at man uden Skrupler kan paabegynde Diskussionen om alt det, den nye Tid — den Tid, der følger efter Opgøret — vil bringe. Heller ikke paa dette Omraade vil det være formaalstjenligt at beskæftige sig med de Spørgsmaal og Projekter af stratorsfærisk Højde, som optager Storpolitikerne. Derimod har den foreliggende Situation givet visse Folk, der ikke hidtil har aabenbaret at være i Besiddelse af større aandeligt Format, Anledning til at fremsætte Formodninger om en efter Krigens Slutning kommende politisk Udvikling diametralt modsat den vort Folk indtil 9. April i saa stort Tal havde tilsluttet sig. Hvilket vi i det efterfølgende skal se lidt paa.

At der kommer en Dag, hvor Oplysninger og Forklaringer om alt det, vi nu gennemlever, frit kan gives hele Folket, maa forudsættes i Henhold til det Løfte, om Bevarelsen af Landets politiske Frihed og Selvstændighed, som blev givet af den besættende Magt. Beklageligt kun, at man ikke finder Anledning til, som Forholdene nu er, at afvente dette Tidspunkt fremfor at fortabe sig i abstrakte Profetier om det, der formodes at ville ske i en kommende Tid.

Foruden det meget usikre og spinkle Grundlag, som Øjeblikket afgiver til Fordel for en Bedømmelse af Udviklingen efter Krigen, findes ogsaa andet, de paagældende gjorde klogt i at iagttage, forinden de indlader dem paa Forudsigelser, som Tilfældet viser. Kendsgerningerne om andre Spaadomme fremsat af de samme Folk, og som ynkeligt er faldet til Jorden, burde her have været et særdeles tydeligt Advis om at Forsigtighed var tilraadeligt.

Dette gælder ikke alene Hypotesen om Arbejdslønnens Indflydelse paa Pristallet, men tillige mange andre uholdbare Postulater, der paa det ubarmhjertigste har afsløret hvor lidt de emsige Samfundsreformatorer i Virkeligheden kender til de Problemer, der jongleres med paa Papiret.

Vi ser i denne Forbindelse ganske bort fra de politiske Afarter, der i Kraft af manglende Samfundsfølelse og Ansvarsbevidsthed søger at udnytte Situationen paa en Maade, der frastøder enhver, som blot har et Minimum af de førnævnte Egenskaber i Behold. For saadanne Foreteelser er der givet ingen Jordbund i en dansk Befolkning, som fortsat frit faar Lov at vælge.

Men ogsaa andre politiske Partier syntes stadig til en vis Grad at overse den svækkende Virkning, som de evindelige selvberegnende Tilkendegivelser maa have paa Betydningen af det Samarbejde, der er indledet til Fordel for Land og Folk.

Man har end ikke undset sig ved at tage det Folkefællesskab, som paastaas afsløret af Forholdene, til Indtægt for de abstrakte Formodninger om en tilstundende Vending i Folkets hidtidige politiske Indstilling. Ogsaa dette viser og afslører en fuldkommen Fejlvurdering af den folkelige Indstilling før hin skæbnesvangre Besættelsesdag. Folkefællesskabet har altid været tilstræbt af Socialdemokratiet, Formen for den stedfundne Lovgivning og den stigende Tilslutning til Partiet, saa længe Forholdene var normale, er det bedste Bevis for Rigtigheden heraf.

Det har altid været de nu optrædende Profeters store Fejl, at de opfattede Begrebet Folkefællesskabet udfra den forkerte Forudsætning, at Befolkningens Flertal, de daarligst stillede, skulde yde til Fordel for de andre. Nu har Forholdene formet sig saaledes, at der midlertidigt er skabt Mulighed for en Hævdelse af dette Princip. Hvilket noksom bevises gennem den stedfundne Lovgivning.

Folkefællesskabet, som der saa glædestraalende henvises til, som et Resultat af fælles Bestræbelser, bestaar i Virkeligheden alene af de Ofre, Arbejderne har maattet bringe, og kommer vort Land og dets Befolkning saa nogenlunde uskadt gennem Vanskelighederne, maa Takken herfor rettes til Arbejderklassen, ikke alene fordi Byrden blev baaret med Taalmodighed, men tillige fordi denne ene af alle Klasser viste det rette Samfundssind.

Og lad os saa vente med at tale om Tiden, der kommer efter, til den opleves.

R—dt.

Skandinavisk faglig Gensidighed

(Fortsat).

Finske Bygningsarbejder Forbund.

Efter Fredsslutningen den 13. Marts herskede der i Finland i det hele taget en optimistisk Opfattelse af Forholdenes Udvikling. Man troede paa Mulighederne af et hurtigt og omfattende Genopbygningsarbejde. Deri tog man dog Fejl.

Da Tysklands Angreb paa Danmark og Norge indtraf, forandrede dette fuldstændigt Forholdene ogsaa for Finlands Vedkommende. Forbindelserne med Udlandet blev afbrudt, Handelen indskrænkedes og Importen af Nødvendighedsartiklerne forværredes, Omstændigheder som føleligt indvirkede paa Arbejdsmarkedet. Paa Bygningsomraadet forværredes Indførselen af Raamateriale mere end før, og Paabegyndelsen af Bygningsarbejdet blev udskudt bortset fra Reparationsarbejdet af de gennem Krigen beskadigede Huse, hvilket mødte mange Besværligheder.

Det har hidtil været meget svært at importere Bygningsmateriale. I Almindelighed hersker der Mangel paa Betonjern, elektriske Artikler, Rør m. m., som maatte hentes fra Udlandet. Priserne paa disse Varer er steget saa meget, saa Bygningsvirksomheden ogsaa derigennem er blevet besværliggjort.

I de seneste Uger er der dog kommet en vis Lettelse i Spørgsmaalet om Import af Materiale.

Ogsaa fra Regeringens Side har man i høj Grad henledt Opmærksomheden paa, at Bygningsvirksomheden saa hurtigt som muligt bør igangsættes. Ogsaa Kreditspørgsmaalet har været en Besværlighed for Bygningsvirksomheden.

I alle Byer hersker en kendelig Boligmangel. Behovet af et virkeligt Nybygningsarbejde er derfor stort i Finland. Den Befolkning, som gennem Krigen forlod deres Hjemsted, har forøget Byernes Befolkningsantal, og da Beboelserne ikke er istandsatte i tilsvarende Grad, er Bolignøden blevet endnu vanskeligere.

Dette har ogsaa gjort Bygningsspørgsmaalet meget aktuelt.

Transportspørgsmaalet er ligesaa vanskeligt. I de seneste Aar er Tømmertransporten f. Eks. saa godt som udelukkende sket med Biler. Nu, da der hersker Mangel paa Benzin, er Spørgsmaalet svært at løse. Man haaber, at der ogsaa i denne Henseende saa hurtigt som muligt opnaas Forbedring.

Til en Forbedring af Forholdet har i den sidste Tid de igangsatte Handelsaftaler med Sovjetunionen og Tyskland bidraget. Fra disse Lande kan erholdes diverse Nødvendighedsvarer. Handelsaftalen øger ogsaa Arbejdsmulighederne paa mange Omraader og virker forbedrende paa det almindelige Arbejdsforhold.

Arbejdsforholdet er for Tiden særdeles vanskeligt. Paa en Del Pladser ytrer sig allerede Arbejdsmangel, medens der andre Steder spørges efter Arbejdskraft. Paa Landet hersker der Mangel paa Skovarbejdere og Landbrugsarbejdere. Derimod er det paa Bygningsomraadet sværest at placere Arbejdskraften paa Hjemstedet. Det har derfor været nødvendigt at organisere en Forflytning af Arbejdskraft til Landet, og det ser ud, som om det stadig er nødvendigt at fortsætte dermed. Det er svært nu at sige, hvorledes Forholdet paa Arbejdsmarkedet kommer til at se ud i Høsten, men i hvert Fald forekommer det, som om de arbejdsløses Antal vil øges i Særdeleshed indenfor Bygningsfaget.

Prisniveauet er steget ganske bemærkelsesværdigt. Da der var stærk Efterspørgsel efter en Del Varer, har dette medført stigende Priser, og da Transportomkostningerne ligeledes stadig steg, indvirkede dette ogsaa paa Priserne. Foruden de Tilfælde, hvor der virkelig har forekommet Anledning til Prisforhøjelse, er der ogsaa kommet Forsøg paa Prisjobberi for Dagen. Derfor er der fra Statsmagtens Side gjort Forsøg paa at hindre meningsløse Prisstigninger ved for visse Varer at fastsætte Maksimalpriser, som ikke uden Folkeforsørgelsesministeriets Tilladelse maa overskrides. Leveomkostningerne er ifølge officielle Pristalsberegninger steget med nærmest 20 % siden September Maaned sidste Aar.

Lønspørgsmaalet har hele Sommeren staaet paa Dagsordenen. Fra Arbejderside har man krævet en Regulering af Lønningerne svarende til Leveomkostningernes Stigning. Fra Arbejdsgiverside har man hidtil været uvillig til Lønregulering bortset fra de allerlaveste Lønninger, for hvilke smaa Forhøjelser er givet. Nu er man dog i de seneste Uger kommet derhen, at en almen Forhøjelse af Bygningsarbejdernes Lønninger opnaaedes. I Helsingfors opnaaedes gennem Forhandlinger, at Fagarbejdernes Timeløn forhøjedes med 1 Mrk., hvilket udgør ca. 8 % og Hjælpearbejdernes og Kvindernes Timelønninger med 1:25, hvilket for Kvinderne indebærer 15—20 % og for Hjælpearbejderne ca. 15 % Forhøjelse. Akkordlønningerne skal forhøjes med 10 %. For Tiden foregaar indenfor Afdelingerne Afstemning om, hvorvidt dette er tilfredsstillende eller ikke. Det er meget muligt, at dette Forslag endnu ikke anses som tilfredsstillende. Lønningernes Afhængighed af Pristallet er et Spørgsmaal, som Arbejdsgiverne ikke gerne gaar ind paa.

Forbundets indre Virksomhed er endnu ikke paa alle Steder ordnet tilfredsstillende, og da en Del af Medlemmerne og Funktionærerne, i Sommerens Løb kaldtes til Hærens Reservemanøvre, har dette atter forstyrret Organisationsarbejdet.

Hvor meget Medlemstallet er dalet, er endnu ikke opgjort. For Tiden kommer Regnskaberne fra Maj og Juni ind. Først af de følgende Regnskaber for Juli og August kan en bedre Udregning af Medlemstallet faas. I Landafdelingerne synes Medlemstallet at holdes mere stabilt, da Arbejderne atter er vendt tilbage til deres Hjemsteder. Men i de store Byer, hvor Medlemmerne for en stor Del har været indkaldt, har man endnu ikke faaet nogen Klarhed derpaa. Forholdene forekommer i al Almindelighed ustabile. Da Lønforholdene ikke har kunnet ordnes tilstrækkelig hurtig, er Bitterhed opstaaet blandt Arbejderne. De af Krigen foraarsagede Skader øger Vanskeligheden, hvilke Omstændigheder misfornøjede forsøger at udnytte til sin Fordel. Blandt de kommunistiske Elementer raader nu en intensiv Aktivitet. De herskende Forhold opmuntrer dem til Virksomhed.

Forbundets økonomiske Stilling er svækket paa Grund af, at Medlemsbidragene udeblev i over ½ Aar, medens Udgifterne atter øgedes i Form af Understøttelse m. m. Denne Omstændighed hindrer Forbundet i at drive Organisationsarbejdet i det Omfang, som er nødvendigt, men man maa haabe, at ogsaa dette Spørgsmaal kan løses.

Finske Glasarbetareförbundet.

Arbejdsmarkedet:

Som man havde ventet fik Vinduesglasindustrien straks efter Freden meget Arbejde. Vore Vinduesglasfabrikker har arbejdet med fuld Kraft udenom de finske Vinduesglasfabrikker i Hangö, som ligger indenfor det Omraade, som ved Fredsvilkaarene overgik til Sovjet-Rusland. Men Bygningsindustrien er nu næsten ophørt, og Vinduesglasbrugen har ikke Muligheder for at fortsætte med denne Fart længere.

Husholdnings- og Flaskeglasindustrien har man for nylig faaet i Gang i næsten normalt Omfang. Naturligvis arbejder ikke alle Fabrikker med fuld Kapacitet. Nogle arbejder saaledes kun indtil videre og man kan ikke garantere samme Muligheder for dem i Fremtiden.

Porcelænsfabrikkerne har ogsaa kun haft lidt Arbejde. Siden Krigen sluttede, har den største Porcelænsfabrik »Arabia« arbejdet med nedsat Arbejdstid, d. v. s. 6 Timer daglig. Antallet af Arbejdere er mindre end normalt. I Sommer har Fabrikken været lukket hele Juli Maaned. I Åbo Porcelænsfabrik har man hidtil arbejdet normalt, men nu er ogsaa denne Fabrik lukket indtil 15. Oktober.

Lønspørgsmaalet:

Gennem Forbundets Forslag til Arbejdsgiverforeningen, er Glasmestrenes Timebetaling forøget med 1—1,25 (Fmk) til 12,50 og 14,50 pr. Time. For Akkordarbejder forhøjedes Tarifferne med 15—20 %.

Indenfor Porcelænsindustrien er der mindre Muligheder for højere Løn, thi Industrien har store Vanskeligheder, og dens Arbejdere er daarlig organiseret.

Hjælpevirksomheden:

I Krigen døde 11 af Forbundets Medlemmer. Til disse Medlemmers Familier har Forbundet givet 200 Fmk. i Hjælpepenge pr. Maaned. Men i Anledning af Pengemangel har man maattet slutte disse Udbetalinger. De hidtil udbetalte Hjælpepenge udgør 15.000 Fmk.

Opkrævning af Medlemsbidrag:

Under Krigen maatte Forbundet holde op med at opkræve Medlemsbidrag; thi Foreningens mandlige Medlemmer og Tillidsmænd kom næsten alle til Fronten og til forskellige Poster for Hjemmeværnet. Opkrævning af Kontingent fandt dog igen Sted fra den 1. Maj. Indtil videre kan man heller ikke faa det nøjagtige Tal paa Medlemmerne i Forbundet. Det kan være, at Antallet er blevet mindre, idet f. Eks. Hangö-Afdelingen indtil videre ikke er tilsluttet Forbundet, da denne Fabrik, som nævnt, er blevet evakueret.

Undervisningsarbejdet.

For at Undervisningsarbejdet skal gaa fremad og for at drive det paa samme Maade som tidligere, har Forbundet haft store Vanskeligheder, nærmest fordi man paa Grund af Pengemangel ikke kunde antage nogen fast Instruktør. Foreningens Virksomhed paa dette Omraade var efter Krigen bleven ganske minimal. Forbundets Sekretærer gjorde derfor en Rundrejse til Afdelingerne for at faa Arbejdet igang, hvorefter Virksomheden er blevet livligere. Aarsmøderne er blevet forsinkede, men nu er Mødevirksomheden i fuld Gang igen. Nye Medlemmer har indmeldt sig i Foreningen, og man kan med Tilfredshed sige, at Virksomheden saa smaat er ved at nærme sig sit normale Omfang.

Til Forbundets Medlemmer sendes frit en Forbundsavis »Palkkatöläinen«, et Organ, som er udgivet af Finlands Centralorganisation S. A. K. (svarende til L. O.) og som svarer til den svenske »Forbundskammeraten«. Bladet udgives en Gang om Ugen.

Enkelte Træk af de finske Fagorganisationers Vanskeligheder.

Angaaende Forholdene i Finland netop nu er det svært at ytre sig med større Bestemthed, udtalte de finske Repræsentanter. Det er ligeledes svært at ytre sig om Kommunisternes Indflydelse paa Udviklingen i Finland. Alt beror paa den Stilling, Sovjet-Rusland indtager. I Øjeblikket giver Forholdene ikke Anledning til særlig Uro. Kommunisterne har dog faaet mere Luft under Vingerne takket være Arbejdsgivernes uforstandige Modstand overfor Fagbevægelsen, som medvirker til Udbredelsen af Misfornøjelse. Deres Modstand mod at give Kompensation for Prisstigningen og deres uforstaaende Holdning iøvrigt overfor Arbejdernes berettigede Krav har udløst stor Bitterhed. Nu indser Arbejdsgiverne deres Ansvar her, men nu er Kravene steget, og det er svært at dæmpe den Storm, Arbejdsgiverne har fremtvunget. Kommunisterne søger at paavirke Massen ved at fremføre, at den politiske Situation for Finland er den bedst tænkelige, men at Arbejdsforholdene er de daarligst mulige.

Da en Prisstigning indtraadte, som ikke kompenseredes gennem tilsvarende Lønforhøjelser, er det let at paavirke Sindene. Endog Regeringen var til en Begyndelse imod Lønforhøjelser af rent pengepolitiske Grunde. Nu er den imidlertid indstillet paa, at Lønforbedringer maa i Stand og søger paa sin Maade at paavirke Arbejdsgiverne.

I Oktober i Aar afholdes Fagforeningernes Repræsentantskabsforsamlings Møde. Kommunisterne søger at faa saa mange valgt som muligt, og man vil ved denne Lejlighed faa at se, hvor stor Indflydelse de har. Argumentet i deres Agitation er, at de nuværende Ledere ikke er tilstrækkelig agressive. Om Forholdene ikke forværres, skulde dog ingen Fare for særlig voldsomme Udslag foreligge. Hvordan Forholdene i de baltiske Lande — til hvilke Kommunisterne henviser — samt Molotovs Tale ved det højeste Sovjets Sammentræde kan indvirke, kan endnu ikke siges.

I Fagforeningerne har Kommunisterne en vis Indflydelse og behersker ogsaa Møderne. Dette beror ikke paa deres Antal, men mere paa at de bevidste Medlemmer viser Mødetræthed, bliver hjemme i Stedet for at besøge Møderne. Den Opposition, som er forekommet indenfor Socialdemokratiet, har Kommunisterne udnyttet og forstærket.

Hvad Fremtiden vil bringe for Finsk Arbejderbevægelse, beror paa Ruslands Stilling.

A.

Højskolekursus 4. November — 27. April

Den internationale Højskole i Helsingør har nu bestaaet i omtrent 20 Aar. Siden 1923 har unge Arbejdere i stort Tal besøgt dens Vinterkursus med Understøttelse fra Arbejdsdirektoratet. Da Undervisningen er tilrettelagt baade for Begyndere og Viderekomne, er der mange, som har deltaget flere Vintre.

Undervisningsfagene er:

Dansk: Oplæsning, Analyse, Retskrivning, Fristile, Litteraturlæsning.

Regning: For Begyndere og Viderekomne. For Viderekomne eventuelt Matematik.

Historie: Den nyeste Tids Historie i Foredragsform.

Samfundslære: Det danske Folk, dets Livsvilkaar og Arbejdsformer. Andelsbevægelse og Kooperation. Samfundets Styrelse og den offentlige Forvaltning. Hovedsagelig i Studiekredse.

Geografi: Foredrag over Lande og Folk.

Engelsk og Tysk: Begyndere, Fortsættere, Viderekomne. Opøvelse af Tale-, Læse- og Skrivefærdighed gennem Klasseundervisning, Konversation og Lysbilledforedrag.

Bogføring og Stenografi: Kun saafremt et tilstrækkeligt Antal melder sig.

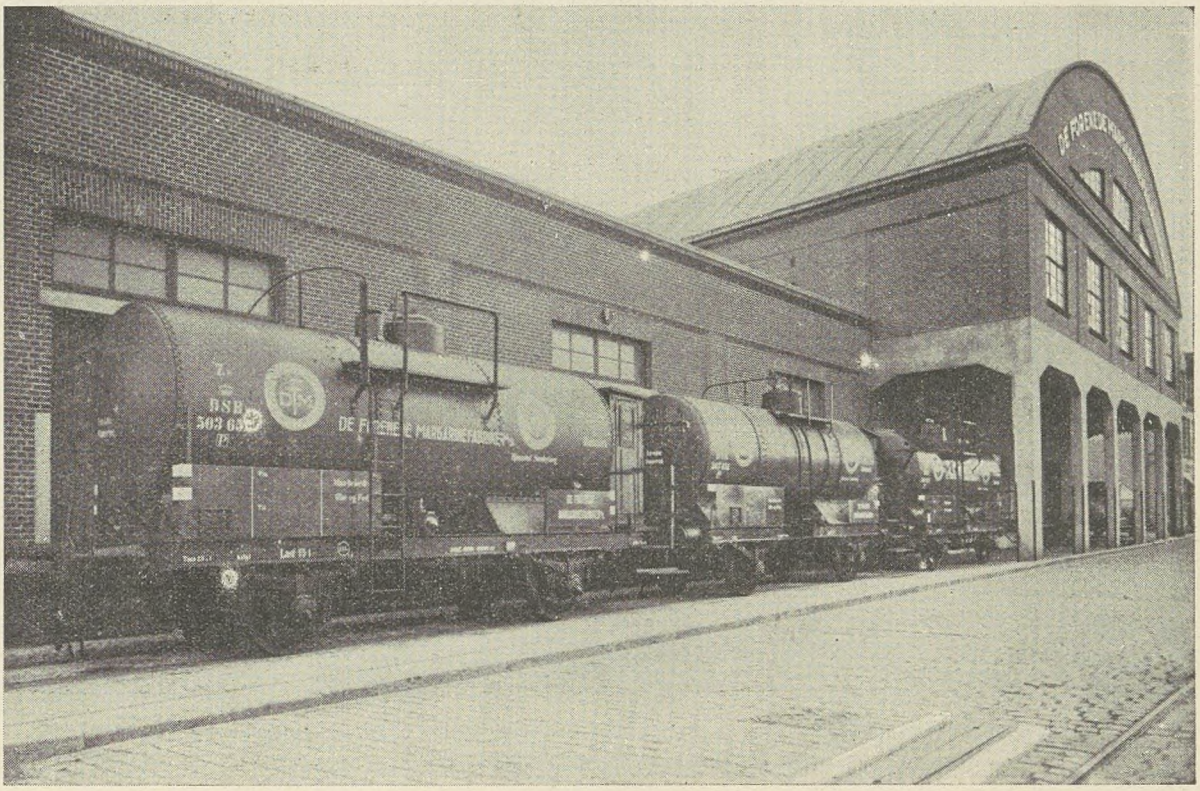
Betalingen er 100 Kr. pr. Maaned. Baade mandlige og kvindelige Elever optages. Skolen sørger for Sengetøj og Lagener, men Haandklæder medbringes.

Arbejdsløse kan søge Understøttelse til Dækning af hele Opholdet ved at indgive Ansøgning derom paa Skemaer, der sammen med Program faas ved Henvendelse til Skolen.

Moderne Margarinefabrikation

Befolkningens rette Ernæring har altid været et af de vigtigste Samfundsspørgsmaal. I Krigstider og Dyrtider volder dette Spørgsmaal store Vanskeligheder, enten fordi Tilførslerne fra Udlandet bliver stoppet, eller fordi Befolkningens Købeevne bliver forringet. folkning — og da ganske særlig Fattigfolk — ikke havde Raad til at købe Smør.

Hertil kom yderligere, at en stærk Stigning i Fedtbehovet ad naturlig Vej skabtes under den fransk-tyske Krig 1870—71 gennem det enorme Fedtforbrug,

Olietankvogne tilfører daglig Solofabrikken Raastoffer fra de forskellige danske Oliefabrikker. Transporten sker med Fabrikkens egne Tankvogne, som hver indeholder 15.000 kg.

Ved saadanne Lejligheder har det været af særlig Betydning at fremstille billige, men alligevel sunde og nærende Fødemidler til den almene Befolknings Behov, ogsaa under normale Forhold har disse Bestræbelser afgørende Betydning for Tusinder af Hjems Økonomi, fordi Husholdningsbudgettet ellers vilde blive for stort.

Blandt Bestræbelserne for at skaffe Befolkningen billige, men alligevel sunde og nærende Fødemidler, maa i første Række nævnes Margarinefabrikationen, som dog under de nuværende Krigsforhold er ude for stærk Modvind.

TILBAGEBLIK

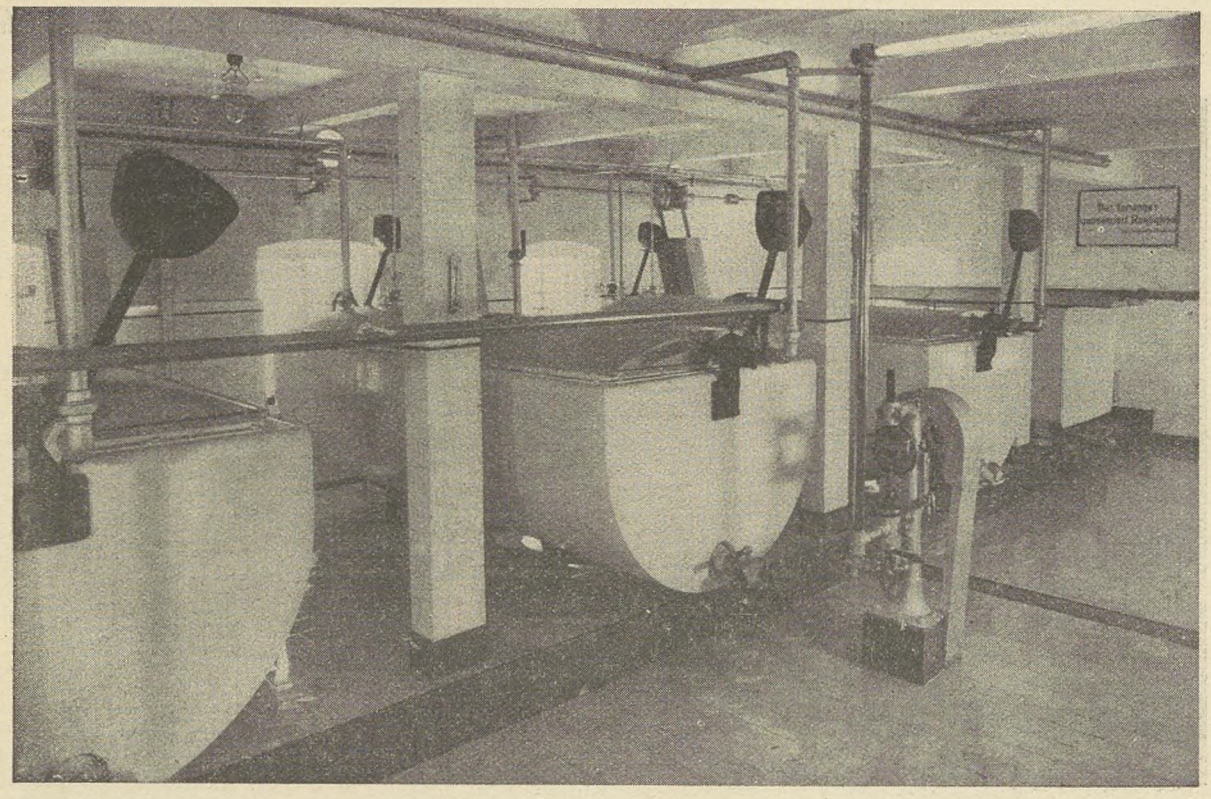
Den væsentligste Aarsag til Margarinefabrikationens Begyndelse maa søges i Befolkningstilvæksten i de forskellige Lande. Smørproduktionen havde i en Aarrække været tilstrækkelig til Befolkningens Behov, men alt som Folketallet steg, blev denne Produktion ikke mere tilstrækkelig. Efterspørgslen efter Smør steg og derfor steg ogsaa Priserne, saa den almindelige Besom de store, staaende Hære krævede, og Kejser Napoleon den Tredie, hvis Hæres Fedtbehov vanskeligt kunde dækkes, var opmærksom paa Nødvendigheden af Fremskaffelse af et Erstatningsprodukt for Smørret. Napoleon den Tredie overdrog derfor den franske Kemiker og Videnskabsmand Meges Mourier at løse denne Opgave, idet Kejseren stillede Forsøgsgaarde til Disposition for denne. Mourier udfandt efter mange Forsøg med Oksetalg en Maade, hvorpaa han af dette kunde udskille Fedtstof, der til Dels erstattede Smørret, og Meges Mourier maa derfor betragtes som den egentlige Opfinder af Margarine, hvilket Navn det eftertragtede Erstatningsprodukt for Smørret senere fik.

Man blev snart i Danmark bekendt med Margarinefabrikationen, der mærkeligt nok i et Landbrugsland som Danmark tog et mægtigt Opsving. En af Margarinefabrikationens Pionerer her til Lands var Otto Mønsted. At Danmark blev et stærkt margarineproducerende og margarineforbrugende Land, maa søges i den Omstændighed, at vor Smøreksport derved blev

større, fordi der gennem det hjemlige Margarineforbrug blev store Kvanta Smør til overs til Eksport. Saaledes blev Margarinefabrikationen da Aarsag til, at dansk Landbrug kunde tage mange flere Penge hjem fra Udlandet.

Som Raastof for Margarinefabrikationen anvendtes i adskillige Aar Oksetalg, hvoraf udskiltes et Stof, som man først kaldte Oleomargarin, der nogenlunde havde samme Smeltepunkt som Smørret. Ved Blanding med Mælk, Salt, Farve m. m. fremstilledes da det den Gang benævnte Kunstsmør, der senere fik Navnet Margarine.

Smørproducenterne var dog fra første Færd fjendtlig indstillet overfor Margarineindustrien, fordi denne blev en skarp Konkurrent paa det hjemlige Marked. I Kampens Hede undervurderede man ofte den Betydning, Margarinefabrikationen havde for vor Smøreksport. Lovgivningsmagten havde i høj Grad Opmærksomheden henvendt paa Margarineindustrien som en Konkurrent til Landbruget. Ved mange omfattende og indgribende Love søgte man derfor helt op til vore Dage at indkredse Margarinefabrikationen for at beskytte Smørproduktionen. Grunden hertil maa dog for en Del ogsaa søges deri, at indført Margarine til Tider blev solgt som Smør. For at bøde paa saadanne Misgreb blev det blandt andet lovbestemt, at Margarinefustagerne ikke maatte have samme Form som Smørfustagerne, og at Margarinefustagerne skulde være paastemplet Varebetegnelsen »Margarine«. Saadanne Bestemmelser var simpelthen naturlige og retfærdige, og ingen indenfor den danske Margarineindustri har været imod saadanne Bestemmelser, fordi man aldrig havde tænkt sig at sælge Margarine i Ly af Smørnavnet. En anden Sag er, at man har bestræbt sig for at give Margarinen en tilnærmelsesvis lige saa frisk Aroma, Smag og Udseende som Smørret, saa at Margarinefabrikationen kunde naa det eftertragtede Maal: at yde en sund, nærende og velsmagende og billig Erstatning for det dyrere Smør.

Nogle af Solofabrikkens Mælkesyrningsbeholdere. Den friske Mælk afhentes daglig paa Mejerierne i Sundeved og paa Als.

MARGARINEINDUSTRIENS RAASTOFFER

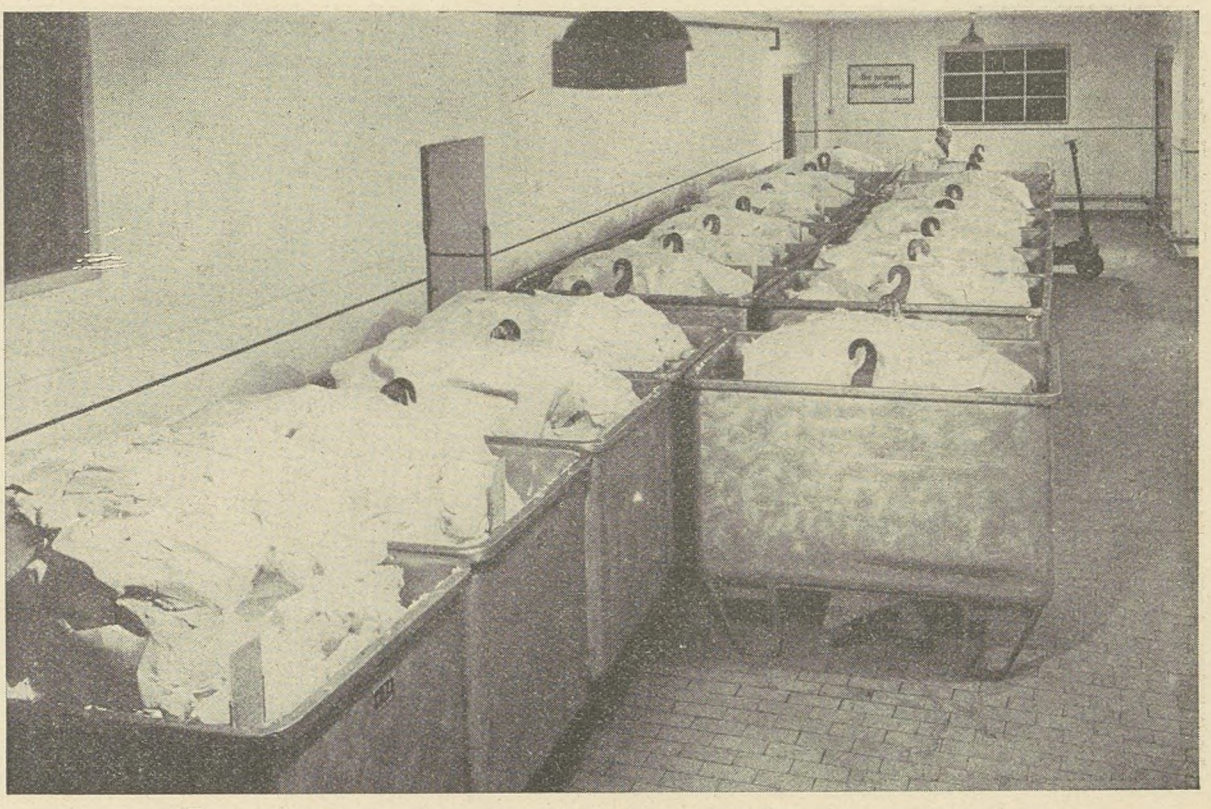
Oleomargarin vedblev ikke at være det vigtigste Raastof i Margarinefabrikationen. Nu anvendes hovedsagelig vegetabilske Olier, der udvindes af forskellige, olieholdige Plantefrø. I det følgende vil vi nævne nogle af de vigtigste.

Kokosolien udvindes af Kokospalmens Frugt (Kokosnødder) og er Margarinefabrikationens vigtigste Raastof. Kokosnødden er saa stor som et Barnehoved og bestaar yderst af et Bastlag, der anvendes til Bastmaatter, Kokostæpper og lignende. Under Bastlaget findes en haard Skal, Kokosskallen, som i Kokospalmens Hjemland anvendes som Drikkeskaale samt til Brændsel. Under Skallen ligger, den olieholdige Kokoskerne, der i tørret Tilstand kaldes Kopra. I Kokoskernens Indre findes Kokosmælken, der er en læskende og nærende Drik for de indfødte. Vi kender allesammen Kokosnødden. Vi har alle prøvet at stikke Hul i Nøddens »Øjne« og drukket dens nærende Mælk.

Kokospalmen har hjemme paa Ceylon, paa alle Sydhavsøerne og i Vestindien. Palmen kan blive indtil 25 m høj. Dens Blade sidder i en Dusk i Træets Top og her udvikles Blomster og Frugter. Det er ikke noget

helt let Arbejde at plukke Frugten ned fra de høje Palmer, men de indfødte har en forbavsende Øvelse i at gaa op ad de glatte, slanke Stammer for at nedplukke de modne Nødder. Paa enkelte Sydhavsøer holder de indfødte dresserede Aber, som, naar Indhøstningstiden for Kokosnødderne indtræffer, er dresserede til at nedplukke Kokosnødderne. Naar disse er nedplukkede, aftages Bastlaget ved Hjælp af et spydligsel i Almindelighed finder Sted. Soyabønnen er en Bælgfrugt, og Bønnerne ser ud fuldstændig som vore almindelige Ærter. Soyabønnen indeholder ca. 18 pCt. Olie, og Affaldproduktet »Soyaskraa« er et udmærket Kvægfoder.

Jordnødolien udvindes af Jordnødden, der er Frugten af ca. 30 cm høje, jordsøgende Planter. Blomsten udvikler sig som sædvanlig paa grønne Planter, men saa

Færdigfabrikeret Margarine, der henstaar i Solofabrikkens hygiejniske, rustfrie Staalvogne, indtil Pakkemaskinerne omdanner den til 1/2 kg Pakker.

nende Redskab. Nødden flækkes med en lang, skarp og tung Kniv og lægges til Tørring, hvorefter »Kødet«, som nu i Handelssproget betegnes som Kopra, frigøres og yderligere udspredes paa Jorden til Tørring. Naar Kopraen har naaet den Tørringsgrad, som er nødvendig, fyldes den i Sække og transporteres i Lægtere ud til store Skibe, der sejler den til Europa. Danmark har flere store Oliefabrikker, bl. a. Aarhus Oliefabrik og Dansk Soyakagefabrik, der udpresser og behandler Kopraens Olie. Denne Olie føres i store Tanke bl. a. til Margarinefabrikkerne, hvor den som sagt er det vigtigste Raastof i Margarinefabrikationen. Af Affaldet fra Olieudvindingen fremstilles Oliekager, der er et værdifuldt Kvægfoder.

Kopraen indeholder ca. 65 pCt. Olie, og Dyrkningen af Kokospalmen er derfor i Almindelighed en indbringende Forretning for de paagældende tropiske Lande. Kokospalmen blomstrer først, naar den er 5 Aar gammel, og den begynder ikke at give Udbytte, d. v. s. sætte Frugter, før den er 8—10 Aar gammel.

Soyaolien faas af Soyabønnen, mest fra Mansjuriet (Manchukuo). Ogsaa i de forenede Stater dyrkes der Soyabønnen, men ikke i saa store Mængder, at Udførsnart Afblomstringen har fundet Sted, og Frugtknuden begynder at udvikle sig, bøjer Blomsterstænglen sig og vokser af sig selv ned i Jorden igen, hvor Frugten udvikles og modnes. Nødden udvikler sig altsaa under Jorden, deraf Navnet Jordnødder. Til Fremstilling af Marcipanmasse anvendes (foruden Mandler) ogsaa Jordnødder. Jordnødden indeholder ca. 40—42 pCt, Olie, og Affaldsproduktet anvendes til Oliekager, der ogsaa er et udmærket Kvægfoder.

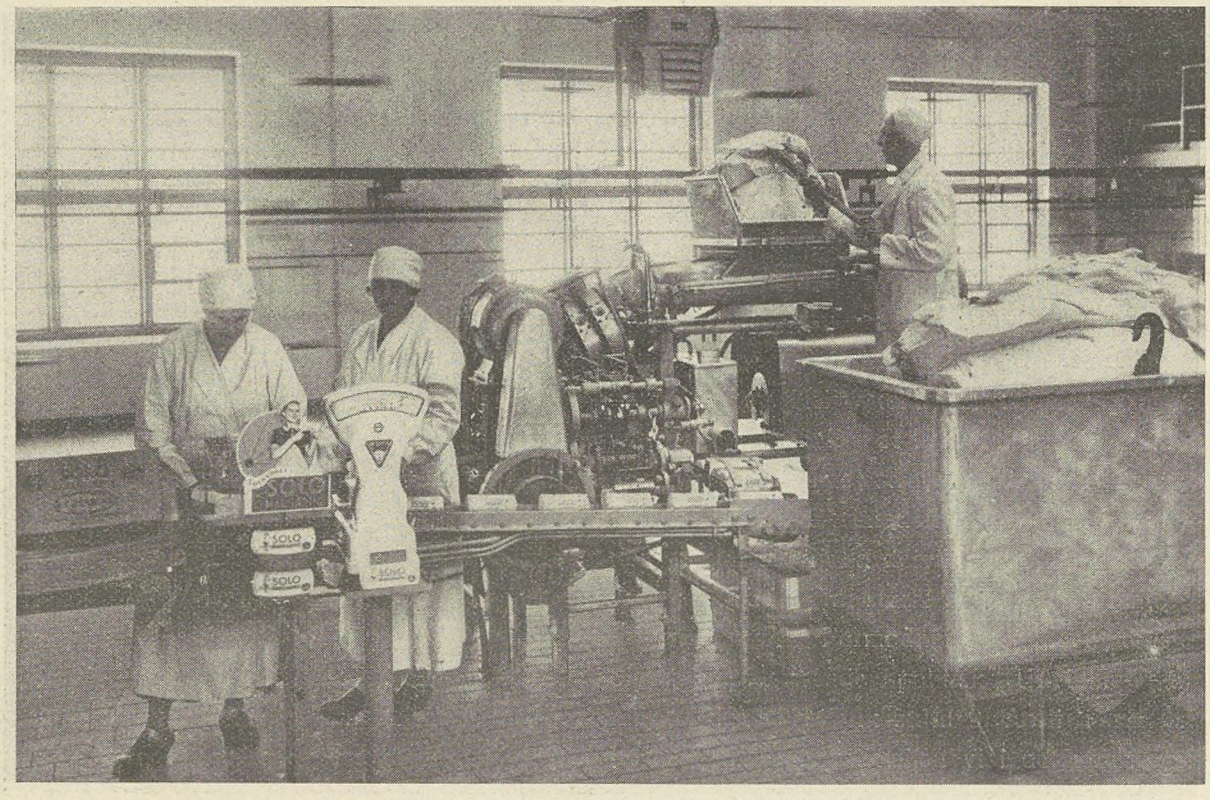
Palmekerneolien, der nu anvendes i mindre Udstrækning i Margarineindustrien, faas af Oliepalmen. Den har sit Hjemsted i Asien og Amerika og er et højt, søjleformet Træ med fjer- eller vifteformede Blade i Toppen. Affaldet fra Olieudpresningen kaldes Palmekager og anvendes til Kreaturfoder.

Sesamolien udpresses af Sesamplantens Frø. Planten vokser i det sydlige og østlige Indien og andre Steder i Troperne. Frøene indeholder ca. 45 pCt. fed Olie. Det er lovbefalet i Danmark, at der skal tilsættes Margarinen en bestemt Procentdel af Sesamolie, idet denne ved en kemisk Prøve giver en bestemt Farvereaktion, hvilket i Praksis vil sige, at man ved denne Prøve kan afgøre, om eet af to »smør- eller margarinelignende

Fedtstoffer« er Margarinen, idet Sesamreaktionen »røber« Margarinen, medens Smørret, som ikke indeholder Sesamolie, naturligvis ikke giver denne Farvereaktion. Sesamkager anvendes til Kvægfoder.

Smørfarve. Ligesom alle Landets ca. 1600 Mejerier anvender Farve for at gøre Smørrets Farve mere tiltrækkende i vore Øjne, finder der en tilsvarende Tilsætning af Smørfarve Sted i Margarinefabrikationen.

lig den mindre bemidlede Befolkningsdel et Næringsmiddel, der hele Aaret rundt havde det for vor Sundhed nødvendige Vitaminindhold. Denne Opgave blev løst, og Resultatet blev Vitamin-Koncentratet. Det var Solofabrikken i Sønderborg, der først af alle indførte den vitaminiserede Margarine i Danmark, hvilket gav til Resultat, at Regeringen den 12. August 1937 foreskrev, at al Margarine, der fremstilles i Danmark, skal

En Pakkemaskine i Arbejde. Man ser, hvorledes Margarinen fyldes ind i Maskinen for senere uberørt af Menneskehaand at komme ud i 1/2 kg Pakker (25.000 Pakker pr. Maskine pr. Dag).

Flydende Æggeblommer anvendes i Margarinen til Bord- og Stegebrug, fordi man herigennem blandt andet opnaar, at det, man steger, brunes smukt og hurtigt paa Stegepanden.

Mælk. Den raa Mælk, som Margarinefabrikken modtager fra Mejerierne, bliver paa Fabrikken pasteuriseret, for at alle Sygdomsbakterier i den raa Mælk kan blive dræbt. Derefter gaar den pasteuriserede Mælk over i Syrmodningsbeholderen. Her syrnes Mælken paa samme Maade, som Mejerierne syrner Fløde, og ved at iagttage den største Omhu under Syrningen opnaar man, naar Mælk og Olie sammenkærnes, at give Margarinen den friske Smag og Lugt. Før i Tiden afhentedes Mælken paa de forskellige Mejerier i Transportspande, som var meget vanskelige at holde rene og kostede meget Arbejde. Nu har man specielt konstruerede rustfri Staaltankvogne, der daglig sørger for, at den friske Mælk ankommer til Fabrikken saa fri for Sygdomsbakterier, som den moderne Videnskab har muliggjort det.

Vitamin-Koncentratet er et Raastof, som betyder et mægtigt Fremskridt i ernæringsmæssig Henseende. Margarineindustrien saa sin Opgave i at skaffe navnvære vitaminiseret i et bestemt lovbefalet Forhold hele Aaret rundt.

Svinefedt og renset Oksetalg anvendes i stor Udstrækning til Fremstilling af Bagerimargarine. Tidligere indførtes disse animalske Raaprodukter, men i vor Tid fremstilles de her i Danmark af danske Kreaturer.

Som man ser, anvendes i Margarinefabrikationen en Mængde værdifulde Raastoffer, hvis Anvendelse fuldtud bygger paa videnskabeligt Grundlag.

MARGARINEFABRIKATIONEN

At vandre gennem en moderne Margarinefabrik er noget af et Eventyr. Solofabrikken i Sønderborg f. Eks., forbavser den besøgende ved fuldtud gennemførte hygiejniske Foranstaltninger. Properhed under hele Fabrikationen er et uafviseligt Krav til alt og alle. For at tage et Par Eksempler kan nævnes, at alle Arbejdere maa vaske sig, lige før de gaar ind i Fabrikken til Arbejdet, og for at Kulstøvet fra Fyrkedlerne ikke skal spredes omkring i Luften, gaar Kullene i lukkede Rør paa Transportbaand fra det Øjeblik, de gaar fra Kullageret, til de befinder sig paa de roterende Riste i selve Fyret. I alle Rum undgaas støvsamlende skarpe

Hjørner og Kanter — ved Loft, Gulv og langs Væggene. Lokalerne er høje, lyse og ventilerede, saa der stadig er frisk Luft overalt. Det vilde nemlig være skæbnesvangert for Fabrikationen, om Bakterier fik Adgang til Raastoffer og færdige Produkter. Renlighed er saaledes i et og alt gennemført til det yderste.

Men nu til selve Fabrikationen.

Til Fabrikken kommer daglig — under normale Forhold — en Mængde Olie, enten pr. Skib eller pr. Tog. Transporten sker i de velkendte store Tank-Jernbanevogne. Naar Olien er vejet og blandet, pumpes den op i selve Fabrikken, hvis Tankbeholdere kan rumme over 1 Million kg Olie. En saa stor Beholdning af Raastoffer er nødvendig af Hensyn til Fabrikkens normale Drift. Man kan ikke udsætte sig for at »løbe tør« for Olie, f. Eks. paa Grund af, at Skibene med Olie-Raastofferne fra fjerne Lande er blevet forsinket nogle Dage. Sker dette, og man ingen Beholdninger har at tære paa i Fabrikken, betyder det en Katastrofe for Virksomheden. Men har man over 1 Mill. kg Olie at tage af fra Fabrikkens egne Beholdere, kan man klare Driften baade een og to Uger uden nye Tilførsler, og i den Tid vil Tilførslerne almindeligvis atter være normale.

Egne Raffinaderi-Anlæg betyder ikke alene en stor Besparelse for Virksomheden, men man kan tillige raffinere netop det Kvantum Olie, Fabrikken hver Dag har Brug for. Nyraffinerede Produkter giver den bedste Margarine, og det giver baade større Stabilitet og bedre System i Driften, at man selv er Herre over, hvor stort Kvantum man daglig ønsker at raffinere. Paa det videnskabelige Laboratorium undersøges og kontrolleres alt, lige fra ankomne Raavarer — Luftens Renhed — Folkenes Redskaber, Pakkematerialer til hver enkelt Kærnings Brunings- og Stegeevne. Selv mikroskopisk Fotografering gaar man ikke af Vejen for.

Ved de kemiske Forsøg er nøjagtig Vejning en absolut Nødvendighed. Fabrikken raader da ogsaa over en elektrisk Finvægt, der er i Stand til at veje de mindste Partikler. Selv en Underskrift paa et Stykke Papir kan vejes med den største Nøjagtighed uden at tage Papirets Vægt med.

Raastofferne gaar paa deres Vej videre til Olieblandingsmaskinerne, og Olien blandes her i forskellige Kompositioner, eftersom der skal fabrikeres Bagerimargarine eller Spisemargarine. Disse Blandingsbeholdere er i sig selv et Vægtsystem, som bevirker, at Fabrikkens forskellige Kvaliteter med automatisk Nøjagtighed kan sammensættes ens hele Aaret rundt. Derefter sammenblandes Olien med den syrnede Mælk, og i Kærnen piskes og kærnes disse to Stoffer til en tyk, flydende Creme, der mest ligner rigtig tyk Fløde. Nu gælder det om at omdanne denne flydende Emulsion til en fast Margarinemasse, og dette sker ved at pumpe den saakaldte Emulsion hen paa Køletromlen, hvis Temperatur er ca. ÷19 Grader Celsius. Naar den flydende Emulsion kommer i Forbindelse med denne Kulde, fryses den straks til Krystaller og forvandles derved fra flydende til fast Margarinemasse.

Fabrikens Prøvebageri, hvor den specielle Bagermargarine til Stadighed gennemprøves og kontrolleres.

Emulsionen bringes til at forlade Tromlen ved Hjælp af en Kobberkniv, der presses let ind mod Tromlens Flade, og den faste Krystalmasse gaar derefter ind i forskellige Æltemaskiner, transporteret i rustfri Staalvogne. En Tid maa dog Krystalmassen blive staaende i Vognene, for at den kan faa Lejlighed til at hvile og sætte Aroma — »sætte sig«, som det hedder i Margarinesproget. Æltemaskinerne har tre Sæt sorte Marmorvalser, der kører rundt mod hinanden. Transportbaand fører Margarinen fra Valse til Valse, der holdes tættere og tættere sammen under Behandlingen. Ialt gaar Margarinen to Gange gennem de tre Sæt Valser — altsaa faar den ialt seks Behandlinger i Æltemaskinerne. Endelig faar Margarinen en sidste Æltning paa et Æltebord, for at den kan blive rigtig jævn og smidig. Efter Æltningsprocessen, hvorunder Bagerimargarinen faar sin særlige

Behandling, gaar Margarinen til Pakkehallen, hvor den emballeres i Bøtter eller Pakker.

Pakkemaskinerne besørger Pakningen, uden at Menneskehænder berører Margarinen. Disse Pakkemaskiner er saa sindrigt udført og virker med en saadan Præcision, at man maa undres. Hvad Mennesker vilde være Minutter om, udfører Pakkemaskinerne i Sekunder, og saa ensartet er Maskinernes Arbejde, at Vægten paa hver eneste Pakke er nøjagtig ens.

Pakkemaskinerne former Margarinen i en lang Rulle (Cylinder), afskærer nøjagtig af Rullen det halve Kilo Margarine, der skal indpakkes, og fører det videre. Fra modsat Side kommer Papiret. Hvert Stykke løftes ved Sugning op fra en Stabel Indpakningspapir og føres sammen med Margarinen. Hvad der derpaa sker, kan Øjet næppe følge, men naar den smukt indpakkede Margarine kommer ud af Maskinen paa Transportbaand, ser man Resultatet.

Imens dette er foregaaet, har andre Maskiner — Emballagemaskinerne — samlet og sømmet de nydeligste Kasser og Æsker, og efter at Margarinepakkerne er anbragt i disse, føres de fyldte Kasser ad Rullebaner til de afkølede Lagerrum for snarlig Udbringning i Bil, Tog eller Skib, der fører Margarinen til de handlende. Faa Timer efter staar den paa Bordet i de tusind Hjem. *L. Andkjær Jensen.*

Normal Løn ved Nødhjælpsarbejderne?

Eller skal Arbejderne alene bære Krigens Byrde?

»Ud fra et rent økonomisk Synspunkt vilde det efter Nationalbankdirektørens Mening være bedst, om Betalinger og Lønninger ved saadanne Nødhjælpsarbejder kom til at ligge lavere end normalt.« (Af Dagspressens Referat af Nationalbankdirektør Bramsnæs' Tale ved Provinsbankforeningens Aarsmøde den 28. September d. A.).

Maaske kan det virke lidt søgt at citere netop denne Udtalelse af Direktør Bramsnæs. Dels kom Bramsnæs ved samme Møde med mange andre Udtalelser, hvoraf en Del godt kan vinde vort Bifald, og dels er det slet ikke nødvendigt at søge netop til Bramsnæs for at finde en Udtalelse, der rummer et Angreb paa Arbejdernes Levefod. Saadanne er der nemlig nok af for Tiden, og det er de færreste af Angriberne, der udtrykker sig saa hensynsfuldt som Bramsnæs.

Den kendte Aarhus-Professor Jørgen Pedersen fortæller saaledes i en Artikel i »Berlingske Tidende« om sine Følelser i Anledning af de tre Kroner om Ugen de lavest lønnede har faaet til Rugbrød, Smør og Fedt (hvilket han noget overdrevent betegner som »Genindførelsen af Pristalsreguleringen«) at »... den Beslutning som Regering og Rigsdag tog i sidste Uge, og som gik ud paa atter at knytte Forbindelsen mellem Prisbevægelsen og Lønniveauet, har vakt dyb Sorg og Skuffelse ...« *Sorg og Skuffelse.* Overfor de store Indtægter, der i Øjeblikket tilflyder Landbruget, føler Professoren derimod helt anderledes: »Det er et Gode, som ikke kan vurderes højt nok ...«. (Ak ja, og det kommer fra det Universitet, som vore Partifæller i sin Tid lagde sig saa stærkt i Selen for at faa oprettet).

Naar vi alligevel har valgt at citere Bramsnæs, skyldes det, at han formentlig er en Mand, man kan henvende et Par fornuftige Ord til om Sagen.

*

Det hvorom Sagen drejer sig, er Regeringens nye Arbejdsplan. Fra Statens Side stilles der ca. 200 Mill. Kr. til Raadighed som direkte Udgifter, Laan og Tilskud til en lang Række Formaal, hvorved ca. 50.000 Mand kan sættes i Arbejde. Diskussionen staar nu paa, om disse Arbejdere skal aflønnes med normal tarifmæssig Betaling *eller* om man skal spise dem af med et mindre Beløb. Og nu har Dir. Bramsnæs altsaa sluttet sig til dem, der mener det sidste.

Desværre melder Dagspressens Referater af Bramsnæs' Tale intet om, hvorfor han mener saadan. Nu er der jo ingen Tvivl om, at Nationalbankdirektøren har sine Argumenter i Orden — det plejer han i hvert Fald at have — men indtil vi har hørt dem, kan vi ikke gøre andet end prøve selv at finde ud af, hvad der »fra et rent økonomisk Synspunkt« kan tale for og imod en undernormal Løn ved Nødhjælpsarbejderne.

*

1. Rentabilitetssynspunktet. Det Argument for Lønsænkning, der frem for noget andet i normale Tider har nydt Arbejdsgivernes Tilslutning, er det, der gaar ud paa, at en lavere Løn er nødvendig for at gøre en større Produktion rentabel: »Jo lavere Pris Arbejdskraften har, des mere vil vi købe af den«. Uden at indlade os paa nogen Diskussion af dette Arguments Værdi iøvrigt, kan vi straks slaa fast, at det i hvert Fald ingen Værdi har i Forbindelse med de offentlige Arbejder. Der er overhovedet ingen, der stiller noget Krav om, at de skal være rentable paa sædvanlig privatøkonomisk Vis. Det Argument kan altsaa ikke bruges.

2. Vi kan straks nævne et andet Synspunkt fra normale Tider, som hyppigt er blevet fremdraget specielt for at begrunde en lavere Løn for de ved Nødhjælpsarbejder beskæftigede. Dette gaar ud paa, at det er nødvendigt, at Lønnen ved saadanne Arbejder er lavere end i det private Erhvervsliv, idet Arbejderne ellers ikke har nogen Tilskyndelse til at søge normal Beskæftigelse, og at Nødhjælpsarbejderne derved let kommer til at vare længere end nødvendigt samtidigt med, at Erhvervslivet efterhaanden faar vanskeligt ved at skaffe sig den fornødne Arbejdskraft. Heller ikke her skal vi indlade os paa nogen Diskussion om Argumentets Værdi under normale Forhold, men blot sige, at saa længe Krigen varer er det i hvert Fald værdiløst. I Løbet af Vinteren kommer vi i Danmark op paa en Arbejdsløshed paa mellem 200,000 og 300,000 Mand, og der vil vi sikkert blive staaende til Krigen er forbi. Saa selv om 50,000 Mand knyttes til offentlige Arbejder, kan man ikke sige, at der just er nogen overhæn-

gende Fare for Mangel paa Arbejdskraft til Erhvervslivet.

3. Inflationsfaren. Lad os nu skride til et af de Forhold, der specielt gør sig gældende under Krigen og Besættelsen: Faren for Inflation.

Først maa vi klare Begreberne lidt. Hvad er Inflation? Herved forstaas almindeligvis en Prisstigning, som har Tendens til stadig at fortsætte og tage til i Styrke, og som har sin væsentlige Aarsag i, at Pengemængden i Samfundet gennem Seddeltrykning og Kreditudvidelse stiger stærkere end Varemængden.

En truende Inflation vil saaledes kunne modvirkes *enten* ved at man øger Samfundets Varemængde (at dette er ugørligt i den nuværende Situation hvor Produktion og Beholdninger tværtimod daglig skrumper ind, vil enhver kunne indse) *eller* ved at formindske Samfundets Pengemængde (Købekraften).

Det er utvivlsomt dette sidste, der foresvæver de Mennesker, der fra rent økonomiske Synspunkter ønsker Lønningerne, i dette Tilfælde specielt Nødhjælpsarbejdernes, nedsat. Hvorledes skal nemlig disse Arbejder finansieres? Ja, ganske vist er Loven herom, mens dette skrives, endnu ikke vedtaget; men saa vidt det kan skønnes af de Forlydender, der er fremme, er det Meningen, at Finansieringen skal ske ved en Kreditudvidelse gennem Nationalbanken. Det vil sige, at den samlede Pengemængde i Samfundet bliver forøget med omtrent lige saa meget som disse Arbejder koster (de sparede Understøttelser gaar fra, idet de ikke længere kommer til Udbetaling). At dette maa øge Inflationstendensen, er utvivlsomt, idet der næppe ved disse Arbejder samtidig fremkommer en øget Produktmængde; og det er ogsaa rigtigt, at hvis man ved at give de 50,000 Mand, der kommer i Arbejde en lavere Løn, kunde sænke den aarlige Udgift f. Eks. fra 200 Mill. Kr. til 150 Mill. Kr., saa vilde Inflationstendensen være formindsket i samme Grad.

Men vilde der nu være nogen Rimelighed i en saadan Politik? Nej, det vilde der ikke. Den vilde tværtimod være en topmaalt Uretfærdighed mod de ubemidlede Arbejdsmandsfamilier, der bliver ramt af den lavere Løn — ganske paa samme Maade, som hvis man lagde en Særbeskatning paa de lavest lønnede. Sagen er nemlig den, at der overhovedet ikke i nævneværdig Grad paa andre Felter gøres noget Forsøg paa at føre en saadan deflativ Politik. Tværtimod tillades paa andre Omraader en Politik af stærk inflatorisk Islæt til Fordel for andre Samfundsklasser — uden at nogen rører en Finger imod den.

Som Hovedeksempel herpaa kan man nævne de Millionbeløb, der i Øjeblikket udbetales til Landbruget for dettes Eksport til Tyskland. Som det vil vides, er Tyskland for Tiden som krigsførende Land ude af Stand til at betale for alle de Landbrugsprodukter, der modtages fra Danmark. I Stedet for Betaling i andre Varer eller i Valuta faar Danmark da et Tilgodehavende i Tyskland. Dette Tilgodehavende overtager Nationalbanken imidlertid for sin Regning og Risiko, og udbetaler i Stedet Bønderne Pengene kontant. Det Beløb, der er blevet betalt paa denne Maade har forlængst passeret de første 300 Mill. Kr. og vil snart komme meget, meget højere op. Og disse Penge repræsenterer i lige saa høj Grad som dem, der bruges til de offentlige Arbejder, en inflationsskabende Udvidelse af Købekraften her i Landet. Ogsaa paa anden Maade kommer der Prisstigningstendenser fra Landbruget. Fra Juni til September er Smørprisen steget fra 264 Øre til 368 Øre, Flæskeprisen fra 182 Øre til 200 Øre og Ægprisen fra 112 Øre til 165 Øre. Og hvad med de andre Erhvervs stigende Fortjeneste. Fragterne stiger til Fordel for Rederne, og den ueffektive Priskontrol maa jo efterlade sig store Fortjenester hos Handlende og Fabrikanter.

Lad os sige det paa den Maade: Skal der føres en deflativ Politik i dette Land, all right, saa lad os gribe den konsekvent an. Først og fremmest maa Nationalbankens Udbetaling af det tyske Clearingtilgodehavende til Bønderne ophøre; for det andet maa Priskontrollen gøres effektiv, Rationeringerne maa udvides og Maksimalpriser sættes (ogsaa overfor Landbrugets Produkter, der udmærket godt kan have en lavere Pris i Indland end i Udland), eventuelt maa en Del af Beskatningen strammes f. Eks. overfor Aktieselskaberne og offentlige Arbejder bør maaske finansieres ved Laan paa Markedet frem for ved Kreditudvidelse. *Men at lade en inflatorisk Udvikling gaa sin Gang hele Samfundet igennem og saa springe over, hvor det politiske Gærde er lavest og udrette en Bagatel der hvor Samfundets daarligst stillede skal have en Fortjeneste ved Nødhjælpsarbejderne — det forekommer os med et mildt Ord urimeligt.* Som allerede antydet, vil det virke ganske som, hvis man besluttede at modvirke Inflationen ved en Særbeskatning af de lavest lønnede.

4. Maaske vil endnu et Argument blive ført i Marken for en lavere Løn ved Nødhjælpsarbejderne; nemlig det, at en mindre Købekraft hos Arbejderne vil medføre et langsommere Forbrug af vore knappe Lagre af forskellige Fødemidler og Raastoffer, saaledes at disse vil strække længere.

Argumentet er uhyre realistisk, idet Arbejdernes Indkomster ikke behøver at falde ret meget, før det bliver umuligt at udnytte de tildelte Rationer. Masser af Arbejdere har allerede nu været ude af Stand til at benytte A- og B-Brændselsmærkerne. Og naturligvis vil Forbruget af Fedt, Frugter, Gryn og Tøj blive mindre, naar Lønnen bliver det.

Men dette er dog den daarligst mulige Maade at regulere Forbruget paa. De Varer, Arbejderne ikke faar Raad til at købe vil de mere bemidlede sætte sig i Besiddelse af. Hvis Lagrene skal strækkes, maa det ske ved Rationering. Og vil man sørge for den brede Befolknings Forsyning maa der samtidig iværksættes Maksimalprisordninger, saa den brede Befolkning kan købe de tildelte Rationer. Følgerne af, at man ikke har gjort det ved Brændselsordningen, vil vise sig, naar Kulden sætter ind.

*

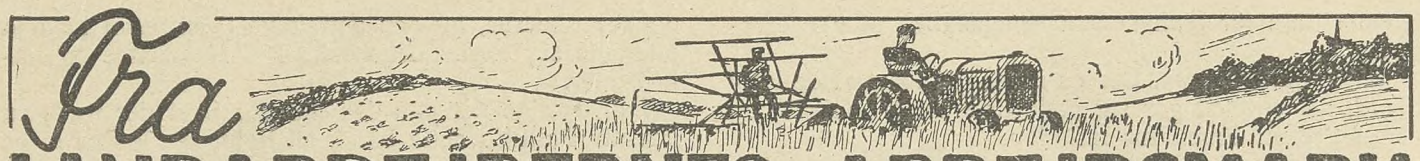
Der tales i Øjeblikket saa meget her i Landet om, at Landets Realkapital af Bygninger, Maskiner og Transportanlæg skal holdes ved lige, for at den kan staa parat den Dag, Krigen er forbi, og Erhvervslivet igen kan sættes i Sving. Det danske Samfund ejer imidlertid anden værdifuld Kapital end denne Realkapital, nemlig en dygtig og sund Arbejderbefolkning. Ogsaa denne personelle Kapital maa holdes ved lige. En udhungret og demoraliseret Befolkning vil være lige saa katastrofal for Landets Erhvervsliv som rustne Maskiner og forfaldne Bygninger. Alene dette, at Arbejder sættes igang i det Omfang, Regeringen her har foreslaaet, er af stor Værdi. Men presses Arbejdernes Levefod for langt ned vil mange af de gjorte Anstrengelser vise sig at være spildte.

J. O. K.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Loven om Landarbejderboliger foreslaas udvidet

Som bekendt er der forelagt Rigsdagen Lovforslag om Udvidelse af Loven om Landarbejderboliger; samtidig er der stillet 8 Millioner Kroner mere til Raadighed for dette Boligbyggeri. Ved Lovens første Behandling i Folketinget holdt Forretningsfører Oscar Levinsen som Socialdemokratiets Ordfører følgende Tale:

Det foreliggende Lovforslag om Ændringer i Lov om Opførelse og Udleje af Arbejderboliger paa Landet indeholder en Række betydningsfulde Forbedringer i Loven af 13. April 1938. Jeg vil derfor gerne takke den højtærede Landbrugsminister for dette Lovforslag.

Lovforslaget maa vel siges at tilsigte baade en Forøgelse af Beskæftigelsen paa Landet og en Forbedring i Boligstandarden paa Landet, og begge disse Formaal kan jeg ubetinget tiltræde.

Jeg har bemærket mig, at der fra flere Sider udentings er rejst Indvendinger mod Opførelsen eller Forbedringer af Landarbejderboliger. Dels under Paaberaabelse af, at det ikke var nogen særlig rentabel Anbringelse af Statens Midler, som kunde give et større samfundsmæssigt Udbytte ved at blive anbragt til Forbedring af Landbrugsproduktionen, og dels ud fra den Anskuelse, at man ikke skulde skaffe Boplads for flere Landarbejdere, for dem var der nok af. Jeg maa overfor saadanne Betragtninger fremhæve, at der ikke er Overflod af Arbejderboliger paa Landet, hvad Vandringen til Stationsbyer og Købstæderne, selv af Arbejdere som søger deres Beskæftigelse paa Landet, er et levende Vidnesbyrd om. Det næste Vidnesbyrd har vi i de Boliger paa Landet, der endnu kan faas Lejere til. Jeg henviser i saa Henseende til Civilingeniør, Fru *Elna Hoffmeyers* Undersøgelser i Sommeren 1939. Jeg synes nok, den taler sit eget Sprog i saa Henseende.

Det har i mange Aar været anset for en forsvarlig Pengeanbringelse at bygge nye og gode Boliger i By som paa Land for alle andre Samfundsklasser — baade for Husmænd, Gaardejere og Professorer. Det kan formentligt hverken økonomisk eller socialt være mindre rimeligt at anbringe en Del af Samfundets Kapital til Forbedring af den Boligstandard, der er den ringeste i vort Land, nemlig Landarbejdernes. Meningen med at forbedre og højne Landbrugets Produktionsevne maa til syvende og sidst dog være at højne Livsvilkaarene for Landbrugets Udøvere, og hertil hører Landarbejderne nu ogsaa. Og ærlig talt, naar man erindrer sig den Boligstandard, der efterhaanden er skabt for Landbrugets Avlsdyr, saa synes jeg virkelig, at det er Landarbejderne, der *nu* staar for Tur. Jeg vil derfor ogsaa udtale min Tak til det Udvalg, som vel i Anerkendelse af disse af mig fremhævede Betragtninger, har udarbejdet dette Forslag.

Der er et Punkt i Forslaget, som jeg personlig er meget betænkelig overfor. Det er det nye Afsnit V, der giver Ejere af Landejendomme Adgang til at opføre Arbejderboliger med Laan efter Loven. Jeg kender meget vel Problemet, og jeg forstaar Arbejdsgivernes Motivering for denne Form for Arbejderboliger. Men det kan ikke ændre mit Syn paa denne Boligform. Ligesom Husmændene vil have Foden under eget Bord og Bonden vilde være fri af Fæstevæsenet, er det naturligt for den gifte Landarbejder, at hans Bolig er hans Hjem, som han besidder uafhængigt af sin Arbejdsgiver, et Hjem han kan frede og hygge om og indrette med Fremtiden for Øje. Det er det sundeste baade for Landarbejderen, for hans Børn og for Samfundet. Jeg synes, det er et trøstesløst Skue for den gifte Landarbejder, der maa skifte Bolig, naar han skifter Arbejdsplads, og som ofte aarlig med Hustru og Børn maa flytte med sit fattige Indbo til en ny Bolig, som ogsaa kun er et midlertidigt Hjem. Jeg maa derfor meget stærkt understrege *den højtærede Landbrugsministers Udtalelse ved Lovforslagets Forelæggelse om, at Lovens Hovedformaal er Opførelse af Landarbejderboliger ved Landarbejderen selv,* og jeg haaber derfor, at der i Afsnit V kun er Tale om et Forsøg af forbigaaende Karakter, affødt af de foreliggende politiske Forhold. Jeg tillader mig imidlertid at henstille, at det ved en Ændring i Lovforslaget eller ved en Bemærkning i Betænkningen fastslaas, at Lovens Hovedformaal fastholdes ved Fordeling af de Midler, der her er stillet til Raadighed.

Med de foreslaaede 8 Millioner Kroner udover de allerede bevilgede kan der vel opføres ca. 1000 nye Landarbejderboliger. Disse Beløb maa derfor ikke kunde beslaglægges forlods til Byggeri efter det nye Afsnit V; men jeg lægger ikke Skjul paa, at der kan være en Risiko derfor, saafremt der ikke træffes Bestemmelser derimod.

Ved Loven af 13. April 1938 blev ogsaa stillet 3 Millioner Kroner til Raadighed af Jordfondens Midler. Nu har Jordlovsudvalget fortolket dette saaledes, at disse 3 Millioner Kroner kun kunde stilles til Raadighed for Boliger, der opførtes paa Jord i Statens Eje. Denne Fortolkning har imidlertid virket derhen, at der kun er opført faa Boliger for disse 3 Millioner Kroner. Resten er i Behold. Forholdet er jo dette, at hvor Jordlovsudvalget har Jord, er der foretaget en Udstykning, eller

der skal foretages en saadan, saa her er i Reglen ikke Brug for nye Landarbejderboliger. Jeg maa imidlertid henstille, at der nu ændres paa Administrationen af disse for snart 3 Aar siden bevilgede 3 Millioner Kroner, saa de kommer i Anvendelse som Tillæg til de foreslaaede 8 Millioner Kroner.

Iøvrigt kunde jeg ønske, at der i disse Tider blev stillet større Midler til Raadighed for Boligbyggeriet paa Landet; der er god Anvendelse for dem ud fra enhver Betragtning, og det er væsentligt billigere at bygge Boliger paa Landet end i Byerne.

De foreslaaede Forhøjelser henholdsvis af Byggelaanene og det rentefrie Laan paa 500 Kroner maa siges at være særdeles betimelige og nødvendige. Jeg er ganske særlig tilfreds med Lovforslagets § 3, hvorefter der kan gives et Tilskud paa indtil 1500 Kroner, til at Landarbejdere, som har ældre kassable Bygninger, kan indløse Pantegælden og saa opføre et nyt Hus paa Grunden med Laan efter Lovens Regler. Jeg anser det for at være et meget betydningsfuldt Led i Bestræbelserne for at faa en Række gamle, daarlige Arbejderboliger erstattet med nye Boliger. Paa samme Maade maa jeg udtale min Glæde over Lovens nye Afsnit VI angaaende Laan og Tilskud til Istandsættelse af Landarbejderboliger. Jeg gaar ud fra, at dette Afsnit omfatter alle Landarbejderboliger uden Hensyn til Ejerforhold. Ialt Fald har jeg ingen Indvendinger herimod, da jeg ubetinget kan tiltræde, at Staten under de herskende Forhold med Laan og Tilskud medvirker til Istandsættelse og grundig Forbedring af de Landarbejderboliger, der ved saadanne Foranstaltninger kan gøres sunde, hyggelige og tidssvarende. Imidlertid maa jeg henstille, at de Tilskud, som ydes til Nedrivning eller Reparation af gamle Huse, gøres skattefri, ligesom Tilfældet i Reglen er med andre Tilskud.

Landarbejdernes og Skovarbejdernes Dyrtidsordning

Det varede altsaa længe, men endeligt den 9. Oktober lykkedes det dog at opnaa Enighed med vore modstaaende Arbejdsgiverorganisationer om et Dyrtidstillæg for Landbrugsarbejde paa Sjælland og Møn og i Maribo Amt, for Sukkerroearbejde i hele Landet, Skovbrugsarbejde paa Sjælland og i Maribo Amt, Dræningsarbejde i Holbæk, Frederiksborg og Gl. Roskilde Amter, samt Maribo Amt, og Planteskolearbejdet. Ordningen gaar i al Korthed ud paa:

Landbrugsarbejde og Sukkerroearbejde:

De gifte Landarbejdere faar et Dyrtidstillæg paa 1 Kr. pr. Dag, Kvinder faar et Dyrtidstillæg paa 50 Øre pr. Dag, det samme gælder for Malkearbejdet. Fodermestre faar for Besætninger paa 20 Malkekøer et Dyrtidstillæg paa 120 Kr. aarlig plus et Tillæg paa 3 Kr. pr. Ungkreatur. For Besætninger over 20 Køer er Tillægget 6 Kr. pr. Ko, og samtlige øvrige Priser i Overenskomsterne, som hidtil er blevet reguleret, herunder samtlige Akkordsatser, forhøjes med 12½%. Tjenestekarlene i § 56 dog undtagne.

Skovbrugsarbejde:

Timelønnen forhøjes med 12 Øre, samtlige Akkordsatser forhøjes med 12½%.

Dræningsarbejde:

Dræningsarbejde i Holbæk, Frederiksborg og Gl. Roskilde Amter samt i Maribo Amt: Samtlige Akkordsatser saavel som Timelønnen tillægges 12½%.

Planteskoleoverenskomsten:

Samtlige Arbejdspriser forhøjes med 12½%.

Samtlige disse Dyrtidstillæg for alle de foranførte Overenskomster gælder fra 1. Oktober at regne.

Det opnaaede Resultat bærer helt igennem Præg af Landbrugets særegne Stilling i Lønspørgsmaal: Naar Landbruget har Viljen til at give gode Lønninger, har det desværre ikke Raad. Naar Landbruget har Raad til at betale, mangler det desværre baade Vilje og Lyst dertil. Saaledes er der altid en gyldig Grund for Landbruget til at holde Lønnen nede. Saadan har vi jo ogsaa kendt Landbrugets Indstilling i mange Aar, og under de forløbne 10 Maaneders Dyrtidsforhandlinger har Landbruget med Flid afpasset efter Situationen forfægtet begge Standpunkter.

De har heller ikke undset sig for med Flid at paaberaabe sig den under 6. Juni afsagte ud fra enhver Betragtning saa urimelige og meningsløse Kendelse. I Dag kan enhver se, at denne Kendelse var uden nogen saglig Begrundelse. De Regnskabsresultater Landøkonomisk Driftsbureau offentliggjorde for nogle Dage siden, viste nemlig, at i det sidste Aar har det større Landbrug, som beskæftiger lønnet Medhjælp, haft det bedste økonomiske Resultat i de sidste 10 Aar. Det var netop det, vi paaviste i Voldgiften overfor Arbejdsgivernes Benægtelse. Derfor er disse nu offentliggjorte Regnskabsresultater i sin Realitet den stærkest tænkelige saglige Fordømmelse af Arbejdsgivernes Argumentation i Voldgiftsretten og af Voldgiftens Kendelse. Men desuagtet har Arbejdsgiverne med Basis i denne Kendelse fastholdt, at vi intet juridisk Krav havde paa et Dyrtidstillæg udover det, som andre Arbejdere fik ved Loven af 23. September.

Under disse Vilkaar er Dyrtidsforhandlinger nu i Efteraaret ført og under denne Synsvinkel maa Resultatet ses.

Vi forstaar meget vel, at vore Medlemmer har været stærkt irriterede over, at de i saa overmaade lang Tid har maattet arbejde til de gamle Arbejdspriser tiltrods for de stærke Prisstigninger paa Livsfornødenhederne samtidig med, at de har kunnet konstatere, at Landmændene Dag for Dag har taget stadig større Fortjenester hjem for deres Produkter. Det har ogsaa harmet os, vi tror, lige saa meget som vore Medlemmer, og

vi har derfor forsøgt alle de Veje, ad hvilke det overhovedet har været os muligt at komme frem, for at faa et rimeligt Dyrtidstillæg til vore Medlemmer og for at faa det til at træde i Kraft i nogenlunde rimelig Tid.

Vi vil ikke sige, at nogen af disse Forudsætninger er opfyldt i den Ordning, der nu er afsluttet, i alt Fald føler vi os ikke tilfreds med det opnaaede Resultat. Imidlertid har der ikke været nogen Muligheder for at faa et Resultat tidligere og ejheller for at faa noget bedre Resultat, og saadan som Situationen ligger efter den afsagte Voldgiftskendelse og de politiske Muligheder, der for Øjeblikket er, har vi ikke haft nogen Tro til, at vi ved at lade den sidste Forhandling den 9. Oktober briste, vilde opnaa nogen bedre Ordning, og vi har ikke ment det forsvarligt at undlade at tage det, vi nu kunde faa, og saa igen staa i den Situation, hvor det eneste sikre var, at der igen gik Dage og Uger, uden at vore Folk fik noget Dyrtidstillæg.

Derfor har vi taget den Chance, der nu forelaa, overbevist om, at vi dermed i Øjeblikket tjener vore Medlemmers Interesser bedst.

Det er naturligvis rimeligt, at de Arbejdsgivere, som ikke endnu har betalt noget Dyrtidstillæg, nu betaler dette. Vi er derfor i Færd med at revidere de Priskuranter, som ikke tidligere har faaet Dyrtidstillæg, og disse nye Priskuranter vil hurtigst blive udsendt til de paagældende Afdelinger.

De Arbejdsgivere, vi har Overenskomst med, er — eller vil — blive tilskrevet om at følge Reguleringen. Vi forudsætter, at vore Medlemmer og Afdelinger selv rejser Sagen overfor de Arbejdsgivere, vi ikke ad denne Vej kommer i Forbindelse med. Det maa vel antages, at de Arbejdsgivere, som har henvist vore Medlemmer at vente med Dyrtidstillæg til disse Forhandlinger var afsluttede, nu ogsaa er rede til at betale det Tillæg, der er opnaaet.

Oscar Levinsen.

Er det Kleptomani?

Selv i en Tid, hvor Sparsommelighed ikke blot er en Dyd, men ogsaa en Nødvendighed for Arbejderne, kan det jo hænde, at en Arbejder flotter sig med at byde nogle Kammerater hjem til sig en Aften til en Kop Kaffe, f. Eks. i Anledning af en Fødselsdag.

Ved en saadan mindre Komsammen faldt Talen ogsaa paa den nærgaaende Interesse for Fagforeningernes Penge, som visse Kredse i den sidste Tid har lagt for Dagen, og de Skriverier den dertil indrettede Presse har publiceret. »Det er s'gu Udslag af Kleptomani«, erklærede Hansen. »Det er jeg nu ikke saa sikker paa, man kan sige«, bemærkede Christensen, »hvad forstaar du forresten ved Kleptomani?« »Det skal jeg sige dig«, svarede Hansen. »Ser du, naar en Grossererfrue eller en anden Borgøjserdulle kommer ind i et Modemagasin og benytter Lejligheden til at stikke et Par Silkestrømper til sig, som ikke kommer med paa Regnskabet, saa er det Kleptomani. Men dersom hendes Tjenestepige gør det samme, saa er det slet og ret Tyveri.« »Hm!«, sagde Christensen. »Den Udlægning kan vist ikke staa for en nærmere Prøvelse, og jeg forstaar forøvrigt ikke, hvad det kommer det foreliggende Spørgsmaal ved.« Nu greb Værten ind i Diskussionen, han tog et Leksikon ud af sin Bogreol, og læste følgende op for dem.

> »Kleptomani (gr.) er en sygelig driftmæssig Trang til at stjæle. Den adskiller sig fra den mere »normale« Stjæletrang ved, at Vedkommende stjæler nyttigt og unyttigt mellem hinanden og ikke anvender det stjaalne, men gemmer det hen eller tilintetgør det. Kleptomani kan være Sympton paa forskellige Sindssygdomme og dementia præcox; den kan ogsaa forekomme som et ret isoleret Fænomen hos Mennesker (navnlig Kvinder), der ellers ikke viser hverken moralske Defekter eller Tegn paa Sindssygdom.«

Der opstod nu almindelig Diskussion mellem de tilstedeværende, som viste, at disse ikke var enige med Hansen i, at man kunde anvende Betegnelsen Kleptomani paa det Tilfælde, her var Tale om, derimod var de helt enige med Andersen, da han udtalte: »Ja, man kan jo kalde det, hvad man vil, og diskutere om det, saa meget man vil, men een Ting er da sikkert og vist, at det, man fra den Side tilstræber, er at afvæbne Arbejdernes Organisationer og dermed Arbejderklassen ved paa en eller anden Maade at berøve Fagforeningerne de Midler, de i Tidens Løb har samlet for at kunne hævde sig overfor Arbejdsgiverne«. Men det er nu Penge, som er indbetalt til et bestemt Formaal, og dersom de skal anvendes til noget andet, saa maa det da være Arbejderne, der gennem deres Organisationer træffer Bestemmelse herom. At udenforstaaende Personer og Aviser, som er kendt for at være Modstandere af Fagforeningerne, kommer og vil være med at bestemme herom, fordi de mener, Tiden er gunstig til at ødelægge vore faglige Organisationer, det er frækt.«

M. O.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Efter fornyet Anmodning fra Arbejdsdirektoratet skal vi, idet vi iøvrigt henviser til vore tidligere udsendte Meddelelser, senest vor Rundskrivelse Nr. 13/1940, erindre vore Afdelingsbestyrelser om, at I maa drage Omsorg for, at Bestemmelsen i Vedtægtens § 5, Stk. 8, nøje overholdes. Nævnte Stykke lyder saaledes:

> »Ingen kan forsikre sig for en større daglig Understøttelse, end hvad der svarer til to Trediedele af den gennemsnitlige Arbejdsfortjeneste i Faget, jfr. Arbejdsløshedslovens § 15, Stk. 3. Det paahviler derfor Afdelingerne at paase, at denne Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde nøje overholdes, og i Tvivlstilfælde at indberette Sagen for Hovedledelsen.«

I maa derfor nøje paase, at der ikke foregaar Flytning til en højere Kontingent- og Understøttelsesgruppe undtagen i de Tilfælde, hvor de vedkommende Medlemmer erholder Arbejde af udover midlertidigt Arbejdes Varighed indenfor en Lønningsgruppe, som giver Pligt og Ret til Opflytning i den højere Kontingentklasse.

Marius Sørensen.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE
i
Voldgiftssag Nr. 212
mellem
Dansk Arbejdsmands Forbund
og
Entreprenørforeningen paa Firmaet Wright, Thomsen & Kiers Vegne.

Nedenfor omhandlede Uoverensstemmelse mellem Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, og de Indklagede Entreprenørforeningen paa Firmaet Wright, Thomsen & Kier's Vegne, er henvist til faglig Voldgift, og da der ikke blandt Voldgiftsmændene har kunnet blive Flertal for en Afgørelse, paahviler det undertegnede af Parterne valgte Opmand at afgøre Tvisten ved Kendelse.

Uoverensstemmelsen angaar, hvorvidt Entreprenørfirmaet Wright, Thomsen & Kier i H. t. den mellem Parterne bestaaende Overenskomsts § 1, Punkt o, pligtig at yde Arbejdere, som Firmaet har beskæftiget ved Anlæg af en Flyveplads ved Borris, Betaling for Afsavn af Skur.

Overenskomstens § 1, Punkt o, er saalydende:

»Entreprenøren skal sørge for, at Arbejderne, saafremt der er 3 eller flere paa en Arbejdsplads, faar anvist Skur eller andet passende Opholdsrum med tilstrækkelig Plads for Arbejderne under Spisetiderne og ugunstigt Vejrlig — beliggende paa Arbejdspladsen eller i dennes umiddelbare Nærhed.

Skuret skal være forsynet med Gulv af Sten eller Træ samt tæt Tag, saa det beskytter mod Regn. Ovn opsættes i Tidsrummet fra 1. Oktober til 1. April. Brændsel tillægges af Entreprenøren. Opvarmning og Rengøring paahviler Arbejderne uden Ekstrabetaling.

Ved Arbejder, der ikke varer udover 3 Dage, er Entreprenøren berettiget til ikke at opstille Skur, men betaler i saa Fald, samt i de Tilfælde, hvor Entreprenøren i H. t. foranstaaende ikke er forpligtet til at opstille Skur eller anvise andet Opholdsrum, en Erstatning pr. Mand pr. fulde Arbejdsdage af ..... 94 Øre.

Ved Arbejder af saa ringe Udstrækning, at det kan udføres, uden at Arbejdernes Spisetider berøres, er Arbejderne ikke berettiget til at stille Krav om Skur eller forlange Erstatning for manglende Skur.«

Der er ikke under det paagældende Arbejde, hvor der har været beskæftiget optil 1500 Mand, anvist Arbejderne Skur eller Opholdsrum, og Klagerne paastaar under Paaberaabelse af den citerede Bestemmelse Firmaet tilpligtet at betale Arbejderne 94 Øre pr. Mand pr. Dag som Betaling for Afsavn af Skur i den Tid, hvori de har været beskæftiget ved Arbejdet.

De Indklagede paastaar Frifindelse.

Klagerne anfører nærmere til Støtte for Paastanden, at Firmaet efter den citerede Bestemmelse i et Tilfælde som det foreliggende, hvor Retsforholdet mellem Firmaet og Arbejderne er bestemt ved Overenskomsten, ubetinget er forpligtet at anvise Arbejderne Skur eller andet passende Opholdsrum; de fremhæver herved, at et saadant ikke alene tjener som Beskyttelse mod Vejrliget og Spisested, men ogsaa til Omklædning, til Opbevaring af Beklædningsgenstande o. s. v. Da Skur nu ikke er anvist Arbejderne, har de efter Bestemmelsens Indhold og dens hidtidige Forstaaelse i Praksis som Vederlag for Afsavnet Krav paa paastaaede Godtgørelse for Afsavnet, som de ansætter til det i Overenskomsten nævnte Beløb, skønt de formener, at de i et Tilfælde som dette, hvor der er ubetinget Pligt til at anvise Skur, kunde kræve mere.

De Indklagede anfører, at de paa Grund af de herskende, ekstraordinære Forhold har været forbundet med praktisk taget uoverstigelige Hindringer at tilvejebringe Skure eller Opholdsrum til den store Arbejdsstyrke; de fremhæver i saa Henseende, at Arbejdet skulde fremmes med ekstraordinær Hurtighed, og at der er Mangel paa Materiale som Brædder og Søm. De mener derfor, at force majeure Synspunktet maa komme i Anvendelse paa Forholdet. De bestrider iøvrigt, at det i den citerede Bestemmelse fastsatte Beløb paa 94 Øre, som kun er fastsat for særlige i Bestemmelsen nævnte Tilfælde, kan kræves i et Tilfælde som det foreliggende, navnlig da Afsavnet af Skur har været uden væsentlig Betydning, idet Arbejdet er udført i Foraarstiden under gunstige Vejrforhold. De bemærker specielt, at 175 af Arbejderne, som boede i nogle paa Stedet værende Barakker, der var stillet gratis til Disposition for dem, medens Arbejdet stod paa, maa være udelukkede fra at kunne kræve Skurpenge, allerede fordi de anviste Barakker fyldestgjorde Retten til Opholdsrum.

Klagerne afviser som ubegrundet de Indklagedes Paaberaabelse af force majeure Synspunktet og hævder, at Barakkerne ikke opfylder de Krav, der overenskomstmæssigt kan stilles til Skur eller Opholdsrum.

Til det saaledes foreliggende skal Opmanden bemærke:

Den Arbejderne ved Overenskomstens § 1, Punkt o, hjemlede Ret til Skur eller andet passende Opholdsrum paa Arbejdspladsen eller i dennes umiddelbare Nærhed gælder efter Bestemmelsens Indhold klart ved Arbejde som det i Sagen omhandlede, og da Arbejderne er antaget i H. t. Overenskomstens Vilkaar og saaledes har udført det paagældende Arbejde paa det ved Overenskomsten fastlagte Kontraktforhold mellem Firmaet og Arbejderne, er det disses kontraktmæssige Ret som Bestanddel af Arbejdsgiverens Vederlagsydelse at erholde Skur eller Opholdsrum anvist.

Det er uomtvisteligt, at der ikke er anvist Arbejderne Skur eller Opholdsrum bortset fra de 175 Mand, som fik Tilladelse til at bo i nogle ved Arbejdspladsen beliggende Barakker. Naar Klagerne gør gældende, at disse 175 Arbejdere trods Tilladelsen til at benytte Barakkerne maa have Krav paa Skurpenge, kan der ikke gives Medhold heri, thi efter alt foreliggende maa det antages, at Barakkerne, som de paagældende Arbejdere ogsaa havde Adgang til at benytte om Dagen, kunde fyldestgøre de Formaal, som Opholdsrum skulde tjene, og for disse Arbejderes Vedkommende kan der derfor ikke kræves Skurpenge.

Hvad de øvrige Arbejdere angaar, vil de Grunde, som de Indklagede anfører til Støtte for Arbejdsgiverens Fritagelse for Pligten til at anvise Opholdsrum, ikke kunne tillægges denne Retsvirkning, thi trods Vanskelighederne ved at skaffe Skur eller Opholdsrum — det være sig af Brædder eller andet Materiale — og Forholdenes øvrige ekstraordinære Karakter, findes disse Omstændigheder ikke at have berettiget Arbejdsgiveren til at kræve Arbejdet udført i H. t. Overenskomsten med Bortseen fra denne Del af den Arbejderne tillagte Vederlagsydelse eller ekvivalent derfor. Det bemærkes herved, at Arbejdernes Krav rettidig er gjort gældende.

Idet der saaledes savnes Hjemmel til at anse Arbejdsgiveren for frigjort for dette Led i den ham paahvilende kontraktmæssige Pligt, maa han være pligtig at yde en Godtgørelse i Stedet. Dette, som i og for sig følger af almindelige Retsgrundsætninger om Ansvar for Ikke-Opfyldelse af Kontrakter, maa i det foreliggende Tilfælde anses særlig hjemlet ved selve Reglen i § 1, Punkt o; thi naar Entreprenøren skal yde Godtgørelse i Tilfælde, hvor Bestemmelsen fritager ham for Pligten til at opstille Skur eller anvise Opholdsrum, maa han saa meget mere være pligtig hertil, hvor Undladelsen af at anvise Opholdsrum er uberettiget; jfr. ogsaa Forudsætningen i Bestemmelsens sidste Stykke. Den her antagne Opfattelse af Bestemmelsen er efter det oplyste ogsaa i tidligere forekommende Tilfælde fulgt af Parterne.

De anførte Betragtninger vedrørende Forstaaelsen af den citerede Bestemmelse maa endvidere føre til, at Godtgørelsen ikke vil kunne sættes lavere i et Tilfælde som det foreliggende end det i Bestemmelsen overenskomstmæssigt fikserede.

I Henhold til det anførte vil de Indklagede, for saa vidt de 175 Arbejdere angaar, være at frifinde, medens Klagernes Paastand iøvrigt vil være at tage til Følge.

KENDELSE:

Entreprenørfirmaet Wright, Thomsen & Kier er pligtig i H. t. Overenskomstens § 1, Punkt o at yde de ovenommeldte Arbejdere som Godtgørelse for Afsavn af Opholdsrum 94 Øre pr. Mand pr. Dag, dog med Undtagelse af de særlig nævnte 175 Mand, for hvis Vedkommende de Indklagede, Entreprenørforeningen paa Firmaet Wright, Thomsen & Kiers Vegne, bør for Tiltale af Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, fri at være.

Voldgiftssagens Omkostninger betaler Klagerne og de Indklagede med Halvdelen hver.

København, den 15. Juni 1940.

sign. Jesper Simonsen.

Bjergværket ved Fakse

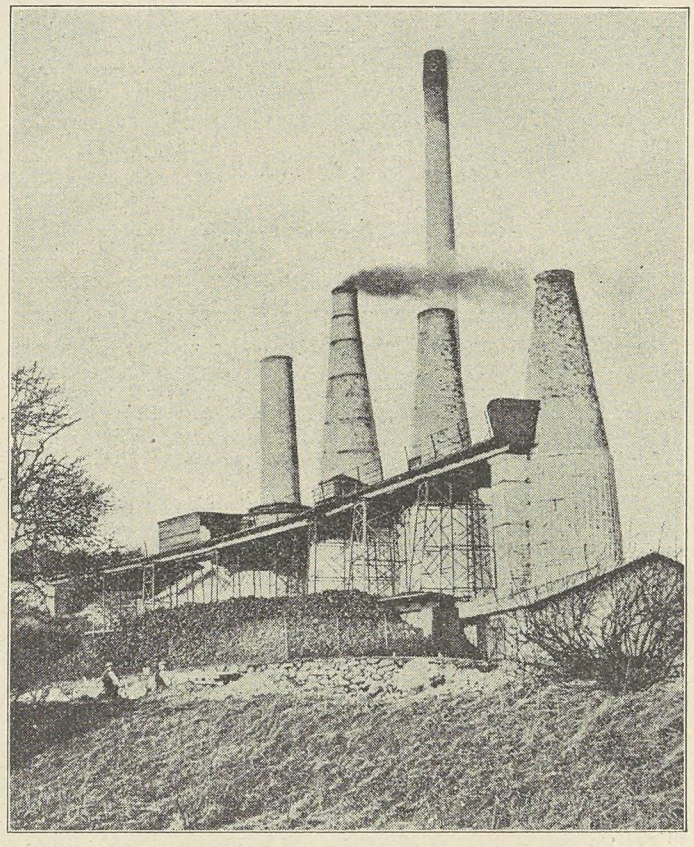
Som nævnt i en foregaaende Artikel har der været brudt Kalk ved Fakse lige siden Middelalderen, hvor man bl. a. anvendte den udmærkede Kalksten til Bygningsmateriale, og ned gennem Tiderne er Kalken i Fakse Kalkbjerg blevet udnyttet som det med de forhaandenværende Midler lod sig gøre, eller saa godt eller daarlig som Kalkbjergets Ejere formaaede det. Allerede paa et tidligt Tidspunkt var man dog klar over, at der her laa store Værdier — meget store Værdier, som kunde og burde udnyttes for at give Ejerne — Herremændene paa de store Godser — en ekstra — maaske tiltrængt — Indtægt. Og man var ogsaa klar over, at det ikke drejede sig om smaa, men derimod om uhyre Mængder af Kalk, der fandtes i Kalkbjerget, hvilket fremgaar af følgende, som Ejeren af det nuværende Rosendal, Holger Rosenkrantz, skrev engang i det 18. Aarhundrede:

»Paa Grunden ved Faxe og Stubberup Byer findes saadan en Mængde Kalksten, som til Verdens Ende aldrig kan savnes.«

Selv om Sproget er knudret, som det var det paa hin Tid, kan der dog næppe herske nogen som helst Tvivl om, hvad Meningen har været, nemlig at forklare, at der overhovedet ikke fandtes nogen Ende paa Rigdommene i Fakse Kalkbjerg. Kalk var der allenfals nok af, det gjaldt blot om at udnytte den, og udnytte den paa den rigtige Maade, saa den gav det størst mulige Udbytte til sine Ejere.

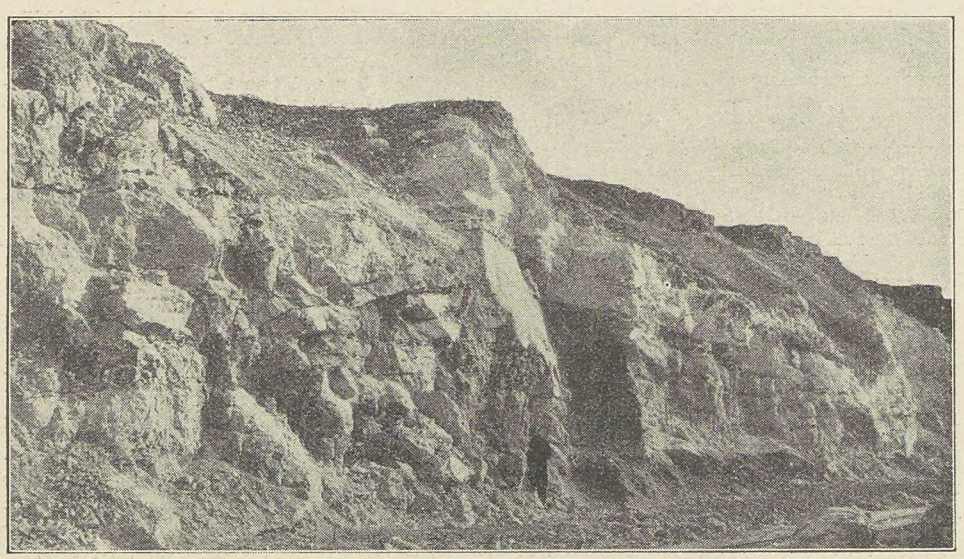
Kvinder blev anvendt som Arbejdskraft.

Det kneb det for øvrigt med, medens Gruberne var underlagt de forskellige store Herresæder. Det kneb vistnok med at forliges, og Savnet af en Udskibningshavn gjorde ikke Produktions- og Afsætningsforholdene bedre, og Grubedriften blev i høj Grad hæmmet heraf.

Højovne hvor Kalken brændes.

I Midten af forrige Aarhundrede forsøgte man at bøde paa dette Forhold ved at anlægge en Skibsbro ved Stranden, hvor Skibene kunde lægge til for at faa indladet Kalken. Det havde hidtil foregaaet meget primitivt. Kalken blev med Hestevogne kørt ud i Vandet for saa at blive omladet i Baade og færget ud til de ventende Skibe, som laa længere ude, hvor der var tilstrækkelig dybt Vand. Det var selvfølgelig en meget omstændelig Historie og forbundet med ret store Omkostninger, selv om man anvendte Kvinder til dette strenge Arbejde, som i alt Fald set med Nutidens Øjne, maatte være udpræget Mandfolkearbejde. Men Historien fortæller os, at det var Kvinder, som maatte tage deres haarde Tørn her, og det skal ogsaa nok være rigtig. Vel var Arbejdslønnen for Mænd ikke ret høj den Gang, men man kan vist rolig gaa ud fra, at den i hvert Fald var mindre for Kvinder.

Her staar Kalken i en lodret Klippevæg.

Der bygges Havne ved Fakse.

Heller ikke Skibsbroen svarede imidlertid til Forventnin-

gerne og Kravene, og i 1862 paabegyndte Vemmetofte Kloster og Grev Moltke, Bregentved, i Fællesskab Anlæget af en Udskibningshavn ved Fakse Strand, og i Løbet af et Par Aar var dette Arbejde tilendebragt. Kort efter blev der anlagt en Hestebane fra Gruberne til Havnen, hvorefter der begyndte at komme lidt mere Fart i Foretagendet. Man tog Datidens moderne Hjælpemidler i Brug, og saa tidligt som i 1866 begyndte man at transportere Kalktogene fra Gruberne til Havnen med Lokomotiv, hvad der vakte en ikke ringe Opsigt paa Egnen. Jernbanedrift var jo ikke saa almindelig paa den Tid og Østsjællandsbanen, som hører til en af de ældste Privatbaner i Landet, blev saaledes først aabnet i 1879.

Det konkurrerende Selskab kunde dog ikke roligt se paa den Udvikling, der nu fandt Sted, og i 1870 tog Rosendal fat paa at anlægge nok en Havn ved Fakse Strand. Den kom til at ligge lige Øst for den af Vemmetofte og Grev Moltke anlagte, og da den Østsjællandske Jernbane i 1879 blev aabnet for Driften blev Havnesporet sat i Forbindelse med denne.

Da Tietgen overtog Gruberne.

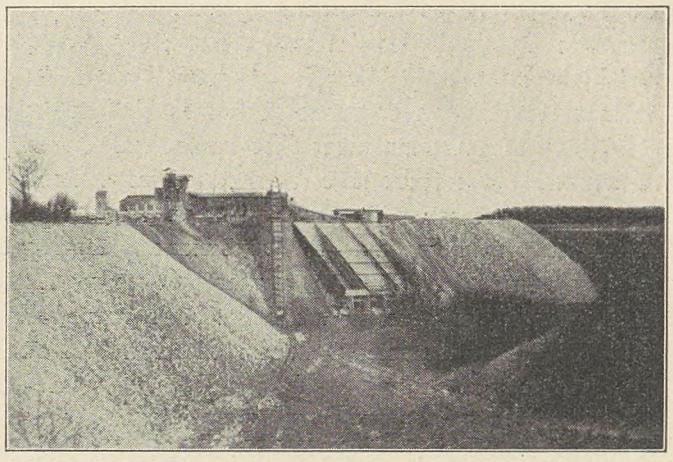
Faa Aar senere, i 1884, var det saa, at Tietgen købte hele Herligheden og samlede Grubedriften i et eneste Selskab. Ogsaa Fakse Stenværker, der var anlagt ved Kalkgruben i 1868, men tre Aar senere flyttet til Fakse Ladeplads, blev overtaget af Tietgen tillige med de to Havne. Den først anlagte af disse sandede dog meget hurtigt til, medens den anden senere er blevet uddybet og nu har en ret betydelig Trafik.

Efter at Sammenslutningen havde fundet Sted, tog man fat paa en mere rationel Udnyttelse af Gruberne, og fra den Tid skriver sig Kalkbrudets sunde og naturlige Udvikling, selv om man vel til en Begyndelse maatte overvinde store Vanskeligheder. Ikke mindst havde man, som kort omtalt i den foregaaende Artikel, ventet sig en Del af Kalkstenens Udnyttelse i raa Tilstand som Bygningsmateriale, men det blev en Skuffelse. Det var »Tiden« ikke til og andre Bygningsmaterialer var den Gang »moderne«, hvorfor man maatte koncentrere Driften omkring den brændte Kalk til Fremstilling af Mørtel og Gødningskalk og til Sukkerfabrikationen. Kontinuerlige Kalkovne blev anlagt, og man gik over til en fabriksmæssig Behandling af Kalkstene ved Hjælp af mekanisk Kraft.

Arbejdet i Kalkgruben.

Kalkbrudet spænder som allerede nævnt over et Areal, der er en halv Kilometer i Bredden og een Kilometer i Længden. Dets Dybde er noget varierende og de fleste Steder omkring 40 Meter, men naar dog paa et enkelt Sted op paa et halvt Hundrede Meter, uden man af den Grund er naaet til Kalklagets Bund.

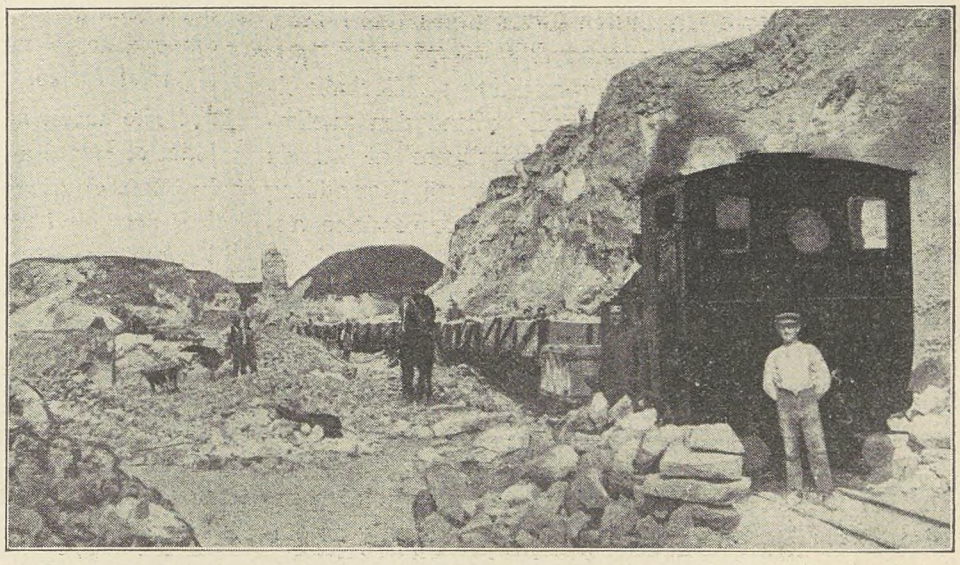
Tidligere blev Kalken sprængt ud af Klippen ved Hjælp af Krudt eller Dynamit, men da disse Sprængstoffer er meget kraftige og desuden farlige, var det forbundet med en ikke ringe Risiko saavel for Arbejderne som for de, der færdedes i Nærheden af Gru-

Et Hjørne af Farum Kalkbrud med det store Sortereværk.

Et Kig ned i en af Farum Kalkbruds store Grusgrave.

Et Kalktog paa Grubens Bund. Ad en Ringbane transporteres det ud af Gruben og der skal kraftige Lokomotiver til.

ben. Større eller mindre Kalkstykker slyngedes vidt omkring, og for derfor at advare, naar Sprængningerne skulde finde Sted, var der en Mand, som blæste i et Horn. Saa gjaldt det om at forføje sig til et sikkert Sted.

Nu er man forlængst gaaet over til at benytte det danske Sikkerhedssprængstof, Aerolit, der selv om det er kraftig i sin Virkning, ikke frembyder nogen Fare af Betydning. Med elektriske Boremaskiner, bores der ind i Klippevæggen fra Siden, og naar Hullet har en passende Dybde fyldes det med Aerolit, der antændes ved Elektricitet.

Naar Kalkklippen er sprængt, læsses Kalkstykkerne ved Hjælp af Gravemaskiner eller Haandkraft i særlige til Kalktransport indrettede Vogne, hvorefter kraftige Lokomotiver besørger Transporten af de lange Kalktog op af Gruben og videre ud til Kalkovnene. Her knuses Kalkstykkerne ned til 2—3 Tommer inden Brændingen finder Sted i Højovne eller særlige Roterovne af lignende Art, som de, der anvendes i Cementindustrien.

Kalkens Brænding og dens Anvendelse.

Naar Kalken brændes sker der som bekendt en kemisk Proces. I Ovnene opvarmes den til ca. 1000 Grader og derved fraspaltes og forsvinder et Stof, der kaldes for Kuldixodyd, og tilbage har man saa den brændte Kalk som en porøs Masse. Den lader sig forene med Vand, og bliver da til noget, som i Kemien kaldes for Kalciumhydroxyd, og af denne faar man saa igen Melkalk, almindelig læsket Kalk eller Kalkmælk, alt efter hvor meget Vand, der anvendes. Processen, der i almindelig Sprogbrug kaldes for Læskning, sker, som enhver ved under stærk Varmeudvikling, og bruger man lidt Vand, faar man den saakaldte Melkalk, medens man faar en dejgagtig Masse, læsket Kalk, hvis der anvendes mere Vand. Den sidste anvendes til Fremstilling af Mørtel eller Murkalk, der igen, hvilket formentlig ikke er nogen Hemmelighed for dette Blads Læsere, finder Anvendelse som Bindemiddel mellem Murstenene ved Opførelse af Bygningsværker. Her sker der imidlertid atter en Proces, idet Kalken under Optagelse af Kulsyre fra Luften bliver til en fast Masse, som binder Murstenene sammen.

Melkalk bruges bl. a. til Fremstilling af Klorkalk eller Ammoniak, medens Kalkmælk, altsaa den mælkelignende Vædske man faar ved yderligere at blande den læskede Kalk med Vand, benyttes til Fremstilling af Natriumhyxodryd, som igen finder Anvendelse andre Steder i den kemiske Industri bl. a. ved Hjælp af Elektrolyse til Fremstilling af Natrium, og endelig har vi jo Kalkmælken i Form af den noksom bekendte Hvidtekalk. Desuden anvendes Kalk i meget stor Udstrækning til Gødning, og til Fremstilling heraf har man en stor Gødningskalkfabrik i Fakse Ladeplads, en af de største i Norden.

Men Kalken finder Anvendelse paa mangfoldige andre Omraader, som det vilde blive for udførlig at omtale her. Dog skal kort omtales den brændte Kalks Anvendelse i Sukkerindustrien til Rensning af Sukkersaft. Naar Roerne er skaaret i Snitter udludes disse, som det kaldes, og Rensningen af Saften foregaar derefter paa den Maade, at man ved Hjælp af brændt Kalk fælder Fosforsyre, organiske Syrer, Magnesia og Jern, medens Overskudet af Kalken sammen med Sukkeret danner noget man i denne specielle Industri, der tidligere har været omtalt i Fagbladet, kalder for Kalciumsakkarat. Den Proces, der saaledes er foregaaet ved Hjælp af Kalken kaldes for Skilning, men der maa et Par Processer til endnu for at faa Kalken helt fjernet fra Sukkeret. Det sker først ved at der tilsættes Kulsyre, og naar denne Proces er tilendebragt filtreres Saften, som da kaldes for Tyndsaft. Denne renses yderligere ved Hjælp af Svovlsyrling, som fælder den sidste Rest af Kalk.

Antallet af beskæftigede Arbejdere.

Det er ikke al Kalk, som egner sig til Brænding. Af de forskellige Kalkarter, vi har her i Landet, kan den almindelige Kalksten samt Blegekridt brændes, hvorimod Skrivekridt ikke egner sig dertil. Den er for løs.

Naar Kalken har gennemgaaet Brændingsprocessen transporteres den videre pr. Jernbane ud i Landet eller til Fakse Ladeplads, hvorfra den udskibes eller omdannes til Gødningskalk i den store Gødningskalkfabrik for saa at gaa videre pr. Skib eller Jernbane til den Plads, hvortil den er bestemt. Store Dele gaar under normale Forhold til Udlandet, men en ikke ringe Mængde finder Anvendelse herhjemme.

Antallet af beskæftigede Arbejdere i Fakse Kalkbrud varierer ret stærkt, men det normale ligger paa et Par Hundrede. Alene dette Tal giver jo et Fingerpeg om de umaadelige Værdier, der Aar efter Aar hentes op fra Fakse Kalkbjerg i Form af den fortrinlige Faksekalk, eller den smukke Fakse Marmor som Dyrelivet i det varme Danienhav for Millioner af Aar siden lagde Grunden til.

Kalkbrud andre Steder.

Jeg skylder at oplyse inden denne Artikel sluttes, at der ogsaa andre Steder i Landet findes store Kalkbrud, om end de vel næppe i Størrelse og Omfang kan maale sig med Fakse.

I Nærheden af Farum i Nordsjælland finder vi saaledes et meget stort Kalkbrud, »Farum Kalkbrud«, men her maa dog indskydes, at Navnet er noget misvisende. For om noget »Brud« i den Forstand er der ikke Tale. Kalken forekommer nemlig ikke som Klippekalk, men som almindelige Sten med afrundede Former, og Hovedproduktionen er da heller ikke Kalk, men Grus og forskellige Stenarter. Kalkstenene sorteres fra under Arbejdet i Grusgraven eller i det store Sortereværk, hvorefter de gaar til Brænding i den særlige Kalkovn, som hører til Virksomheden. Kalken her er ligesom ved Fakse af fortrinlig Art, men den findes undertiden blandet med Flint, som dog omhyggelig sorteres fra, saaledes at kun den rene Kalk gaar til Brænding. Der er gravet Kalk her i ca. et halvt Hundrede Aar, og

»Gruberne« spænder over et meget stort Areal, og er af en ret anselig Dybde.

Og saa har vi Kalkbrudene i Mønsted og Daubjerg, 14—15 Kilometer udenfor Viborg. Her er der brudt Kalk i mere end Hundrede Aar og Mønsted Kalkværk hører endnu til et af Landets betydeligste. Her er man forlængst ophørt med at bryde Kalken i det fri, og det sker nu i Skakter under Jorden, hvor der ofte er 15—16 Meter til Loftet. Grubegangene er gennem Aarene naaet op paa en Længde af ca. 11 Kilometer og gennem disse Gange er lagt Tipvognsspor ad hvilken Kalken paa Tipvogne transporteres op i fri Luft op til Kalkovenene.

Det er dog ikke Koralkalk — hvoraf man i Jylland som omtalt kun kender en mindre Forekomst i Nærheden af Løgstør — men derimod den løse Blegekalk, som findes her, hvorfor Brydningen foregaar paa en helt anden Maade end ved Fakse. *I. A. Ørsted.*

BESKÆFTIGELSESLOVENE

I sin Tale ved Rigsdagssamlingens Begyndelse den 1. Oktober bebudede Statsministeren flere Forslag til Fremme af Beskæftigelsen, og i de følgende Dage fik Offentligheden Kendskab til Resultatet af de Overvejelser, Regeringens Beskæftigelsesudvalg — det vil sige samtlige Ministre minus Udenrigs-, Kirke-, Forsvars- og Justitsministeren — i saa Henseende foreløbig var kommet til. Det drejer sig om Bevilling af Midler til forskellige Beskæftigelsesformaal paa lidt over 200 Mill. Kr., som angives at kunne skaffe Arbejde til et halvt Hundred Tusind Mand, hvoraf dog en væsentlig Part vil faa nedsat Arbejdstid.

Med Hensyn til de Forslag, der hidtil er kommet frem, og som udgør Led af Regeringens Beskæftigelsesplan, kan det være nyttigt at sondre Projekterne i to Grupper: i den ene er det det private Initiativ, der bestemmer, om Planerne skal komme til Udførelse, idet dog de private skubbes i Gang ved Hjælp af Tilskud eller Laan fra det Offentlige. Vi kalder for Nemheds Skyld disse Forslag for Privatforslagene. I den anden Gruppe af Planerne er det derimod Staten, der har Initiativet, dem kalder vi Statsforslagene i det følgende. I sidste Tilfælde har man altsaa større Sikkerhed for, at Planerne bliver til Virkelighed. Nu har det maaske ikke saa megen Betydning at gennemføre denne Skillelinie, thi hvis Tilskudene for de private er store nok, skal Midlerne nok blive udnyttet, al den Stund hele Udbyttet af de færdige Arbejder vil tilfalde dem selv, uden at Staten har Krav paa noget. Alligevel kan det være nyttigt at opstille den nævnte Grænse, fordi man derved faar Øje paa et ganske ejendommeligt Sammenspil mellem de to Forslagskategorier. Det forholder sig nemlig saaledes, at hvis de private Arbejdsgivere, Landmænd, Skovejere, Husejere o. s. v. ikke udnytter Bevillingerne, som tager Sigte paa dem, saaledes at der altsaa ikke kommer Folk i Arbejde, saa vil disse Mennesker, som er uden Beskæftigelse, fordi de private Arbejdsgivere ikke gider gøre en Indsats, i Henhold til de Love, hvor Staten har Initiativet, blive underkastet Arbejdstvang, eventuelt komme i Arbejdslejr, til en stærkt nedsat Betaling. Det synes at være at rette Smed for Bager og har ikke meget med social Retfærdighed at gøre. Men vi maa nok hellere se paa, hvad de enkelte Love indeholder, inden vi kommer ind paa Spørgsmaal af mere principiel Natur.

Der er et enkelt Forslag, som der kan være Grund til særlig at fremhæve, og som man har villet stille som Motto over hele Komplekset: det er Forslaget om *Landvinding*. Vi staar utvivlsomt ogsaa her overfor en meget vigtig Plan, fordi den tager Sigte paa at udbygge vore Produktionsmidler. Til Fremme af Produktion af Korn og Foder m. v. og til Igangsættelse af formaalstjenligt Arbejde til Imødegaaelse af Arbejdsløsheden kan Landbrugsministeren nemlig efter Anmodning af interesserede Lodsejere bestemme, at der foretages Foranstaltninger til Landvinding, Afvanding og Beskyttelse af lave Arealer. Statskassen udreder indtil ⅔ af Udgifterne, og der stilles i to Aar 25 Mill. Kr. til Raadighed til dette Formaal. De Beløb, som Lodsejerne skal udrede (⅓), kan de laane af Staten, og de skal først forrentes og afdrages efter 3 Aars Forløb, altsaa naar Anlægget begynder at give Udbytte i Form af Korn m. v. Det tør siges at være fine Finansieringsvilkaar.

I Tilslutning til Landvinding maa Forslaget om Grundforbedring nævnes, som nu ogsaa kommer til at omfatte Skovejendomme, et Spørgsmaal der f. Eks. for Lollands Vedkommende — hvor megen Skov trænger til Afvanding — vil være af største Betydning. Tidligere har det kun været muligt at faa offentlige Tilskud til Grundforbedringsarbejder, der udførtes ved Haandkraft. Større Arbejder f. Eks. Regulering af brede og dybe Vandløb, vil det jo imidlertid ofte være umuligt at gennemføre med Haandkraft alene, og hvis Planen ikke kan faa Tilskud, vil den maaske ikke komme til Realisation; der vil altsaa ikke blive nogen Beskæftigelse paa dette Felt. Dette afhjælpes ved, at der nu ogsaa skal kunne gives Tilskud til Arbejder, hvor det er teknisk nødvendigt at bruge Gravemaskine. For at animere Iværksættelsen af Grundforbedringsarbejde til Støtte for Produktion af Korn og andre Foderemner og Imødegaaelse af Arbejdsløshed foreslaas Statslaan paa gunstige Vilkaar. Til Finansiering af Grundforbedringsarbejder oprettes en Fond paa 30 Mill. Kr.

Det er ogsaa et Led i Bestræbelserne paa at udvide Landets Produktionskapacitet, naar man udvider de gældende Regler om Laan til *Opførelse af Ensilagebeholdere* ved Landbrugsejendomme. Som de tidligere Forslag, vi har nævnt, har denne Plan nemlig ikke blot beskæftigelsesmæssig Betydning, men bidrager ogsaa til Løsning af Foderstofproblemet. Ved at man forhøjer Laanebeløbet for Tilfældet fra 2000 til 3500 Kr. menes det, at der er aabnet Mulighed for at faa Ensilagebeholdere paa de fleste Ejendomme. I Stedet for Laan kan Landbrugeren faa et Beløb forærende som Tilskud, dækkende ¼ af Omkostningerne.

Af betydelig Interesse maa ogsaa det Forslag siges at være, hvorefter der i to Aar stilles 15 Mill. Kr. til Raadighed som Laan og Tilskud til *Nybygninger, Ombygninger og Hovedistandsættelse af Landejendomme.* Tilskudene beløber sig til 25% af Udgifterne til Arbejdsløn og Materiale (naar dette er dansk!) dog højst 5000 Kr. pr. Tilfælde. Hvis en Landmand ikke kan klare de 75%, kan han faa Laan indtil et vist Beløb. Hvad Loven bl. a. tilsigter er at fremkalde en bedre Boligstandard paa Landet. »Dette vil bevirke en bedre Sundhedstilstand navnlig for Landarbejderes og Karles Vedkommende og en deraf følgende større Arbejdsevne og Arbejdsvilje«, siges det i Bemærkningerne til Lovfor-

slaget. Det vil ved saadanne Foranstaltninger ogsaa blive lettere at fastholde den kvalificerede Arbejdskraft paa Landet, som ellers har Tilbøjelighed til at vandre til Byerne. Nu er det ogsaa gaaet op for Lovgivningsmagten, at Arbejder- og Tjenestekamre mange Steder er saa daarlige, at man ikke kan forvente, at en kvalificeret Arbejdskraft, der har gode Chancer for at klare sig i Konkurrencen i Byerne vil have særlig Lyst til at blive slige Steder.

Saa kommer vi til Udvidelsen af Loven om *Opførelse og Udleje af Arbejderboliger paa Landet.* I 1938 blev der ydet 3 Mill. Kr. til Formaalet, senere er bevilget 4 Mill. Kr., og nu foreslaas yderligere bevilget 8 Mill. Kr. indtil 1942—43. Byggesummen pr. Hus sættes til 7500 Kr. mod hidtil 7000 Kr. Der findes en Del ældre ubrugelige Landarbejderboliger, der ikke kan fornyes paa Grund af de indestaaende Prioriteter. Ejeren har altsaa ikke Raad til at rydde Grunden, men maa flikke paa Rønnen ved Hjælp af Tillægslaan. For at hjælpe Landarbejderen fri af en saadan Bolig kan han faa Penge (indtil 1500 Kr.) til at indfri ældre Pantegæld med. Det er en højst værdifuld Udvidelse, her er Tale om. Det samme kan derimod ikke siges om den Bestemmelse, efter hvilken der indenfor de 8 Mill. Kr. kan bevilges Midler til Opførelse af Landarbejderboliger for Landmandens Regning, og altsaa paa hans Grund og som hans Ejendom. Det er et smukt Udtryk for det patriarkalske Forhold i Landbruget, siger Venstrepressen. Det lyder rørende! Der er jo ogsaa dem, der hævder, at dette »patriarkalske« Forhold har en vis Indflydelse paa Medhjælperens Stilling til Fagforeningen.

I Beskæftigelsesplanen er der ogsaa tænkt paa *Byernes* Boligforhold. Til *Bygningsistandsættelser og Varmeisoleringsarbejder i Boliger* stilles 30 Mill. Kr. til Raadighed, idet 10% skal udredes af Kommunen. Arbejderne skal i Gang inden 31. Maj 1941, og Ansøgning om Tilskud skal indgives til Kommunalbestyrelsen inden Aarets Udgang. Tilskuddet, der kan ydes saavel Ejere som Lejere, der har Vedligeholdelsespligten, udgør 30% af Udgiften, dog med visse Begrænsninger. Til Isoleringsarbejder kan der foruden det nævnte Tilskud ogsaa ydes Laan, 35%.

Det var første Gruppe af Lovforslagene, Privatforslagene, hvor de private har Initiativet, ganske vist skubbet i Gang ved offentlige Tilskud og Laan. Fælles for Planerne er, at det først og fremmest gælder om at forøge Landets Produktionskapacitet samt bevare Samfundsformuen. Arbejderne sættes ikke i Gang *blot* for at skabe Beskæftigelse. Den anden Gruppe Forslag, giver Staten Initiativet, og her er Beskæftigelsen af arbejdsløse traadt i Forgrunden, dog at der ogsaa lægges Vægt paa at fremme samfundsnyttige Foranstaltninger.

Vi kommer altsaa til en Omtale af de famøse Love om *Iværksættelse af offentlige Arbejder og Beskæftigelse af arbejdsløse og Ungdomslejre.* De offentlige Arbejder, man tænker paa at udføre, er Vejanlæg, Viadukter, Havne- og Kanalanlæg, Kloakanlæg, Vandkraftværker m. v. Der bevilges 35 Mill. Kr., og der skal beskæftiges langvarigt arbejdsløse. Arbejdstiden skal være paa 40 Timer ugentlig, saaledes at tabte Arbejdstimer (Vejrliget og Helligdage) søges oparbejdet ved, at der indenfor samme Lønningsuge eller de følgende saa vidt muligt arbejdes 8 Timer daglig. Arbejdsløsnen udgør for Storkøbenhavn 52 Kr. pr. Uge, for Købstæderne 48 Kr. og for Landkommunerne 44 Kr. pr. Uge. Ved Akkordarbejde — og det bemærkes, at Akkordarbejde skal anvendes, med mindre det er teknisk umuligt — skal man ved en normal Arbejdspræstation kunne komme op paa 60 Kr., 55 Kr. og 50 Kr. for 40 Timers Arbejde. I ganske særlige Tilfælde bliver der Tale om et Løntillæg. Til de i denne Lov — Loven om offentlige Arbejder og Beskæftigelse af arbejdsløse — omhandlede Arbejder skal henvises arbejdsløse Forsørgere i Alderen 18—60 Aar og ugifte arbejdsløse fra 50—60 Aar. Ugifte arbejdsløse fra 25 til 50 Aar kommer først i Betragtning, naar der ikke er nogen Personer af de andre Kategorier at opdrive nær Arbejdsstedet. Ugifte arbejdsledige fra 18—25 Aar falder uden for denne Lov, de skal i Arbejdslejr, jfr. senere. De længst arbejdsløse kommer først.

For at kunne henvise til Nødhjælpsarbejderne skal man have været uden Beskæftigelse i 4 Maaneder (100 Dage) indenfor det sidste Aar. Det er en betydelig Skærpelse i Forhold til, hvad der hidtil har været gældende. Betingelsen var nemlig tidligere: mindre end 10 Maaneders Arbejde paa 2 Aar. Man regner da ogsaa med, at 50% af de ledige bliver henvist mod ca. 20% før. Man mister Ret til Understøttelse ved at vægre sig ved at deltage i Lovens umiskendelige Angreb paa Tariflønningerne. Man vil jo hurtigt have opdaget, at de nævnte Lønninger ligger langt under, hvad der er Tariflønninger. Fra socialdemokratisk Side var man betænkelig ved dette Angreb, som er sat i Gang af Venstre.

Vi kommer saa endelig til Loven om *Ungdomslejren,* hvor ugifte arbejdsløse fra 18 til 25 Aar skal beskæftiges i 6 til 12 Maaneder. Man kan enten selv fremsætte Ønske om at komme i Lejr, eller man kan »tvangsindlægges«, hvortil blot kræves uafbrudt Ledighed i to Maaneder 50 Dage), eller 4 Maaneders (100 Dage) Ledighed i det sidste Aar. Vægring medfører Tab af Understøttelse. Deltagerne skal beskæftiges 40 Timer ugentlig ved Arbejde og derudover ved Undervisning og Sport. Man faar Kost, Logi og Tøj samt 10 Kr., hvoraf de 4 Kr. opspares og udbetales ved Løsladelsen. Det er altsaa en Slags Forudbetaling af Socialhjælp. Man skal hverken betale Arbejdsløsheds- eller Sygeforsikring.

Vi har flere Gange nævnt, at ved Størsteparten af Foranstaltningerne er Fremgangsmaaden hovedsagelig den, at Initiativet ligger hos de private, der er interesseret i Arbejdernes Udførelse. Staten giver da efter visse Regler Laan eller Tilskud (Gave). Følgen heraf er en vis Usikkerhed med Hensyn til de beskæftigelsesmæssige Virkninger. Man kan jo ikke vide, i hvilket Omfang, Landmændene vil benytte sig af Tilbudene. Men et er sikkert, hvis de ikke gør det, bliver de arbejdsløse tvunget ind i Arbejde til nedsat Betaling. Undermineringen af Tariflønningerne motiveres med bl. a. Inflationsfare. Der er dog ikke samtidig Tale om Tvangsnedsættelse af Renteomkostninger, Profitter, Avancer, Honorarer og Salærer og hvad andet der medgaar til Arbejdernes Udførelse. Den fagforeningsfjendtlige Tendens i Lovkomplekset mærkes ogsaa paa anden Maade f. Eks. derved, at man gaar bort fra den hidtil gældende Regel, at Arbejde iværksat med offentlig Hjælp skal udføres af arbejdsløshedsforsikrede.

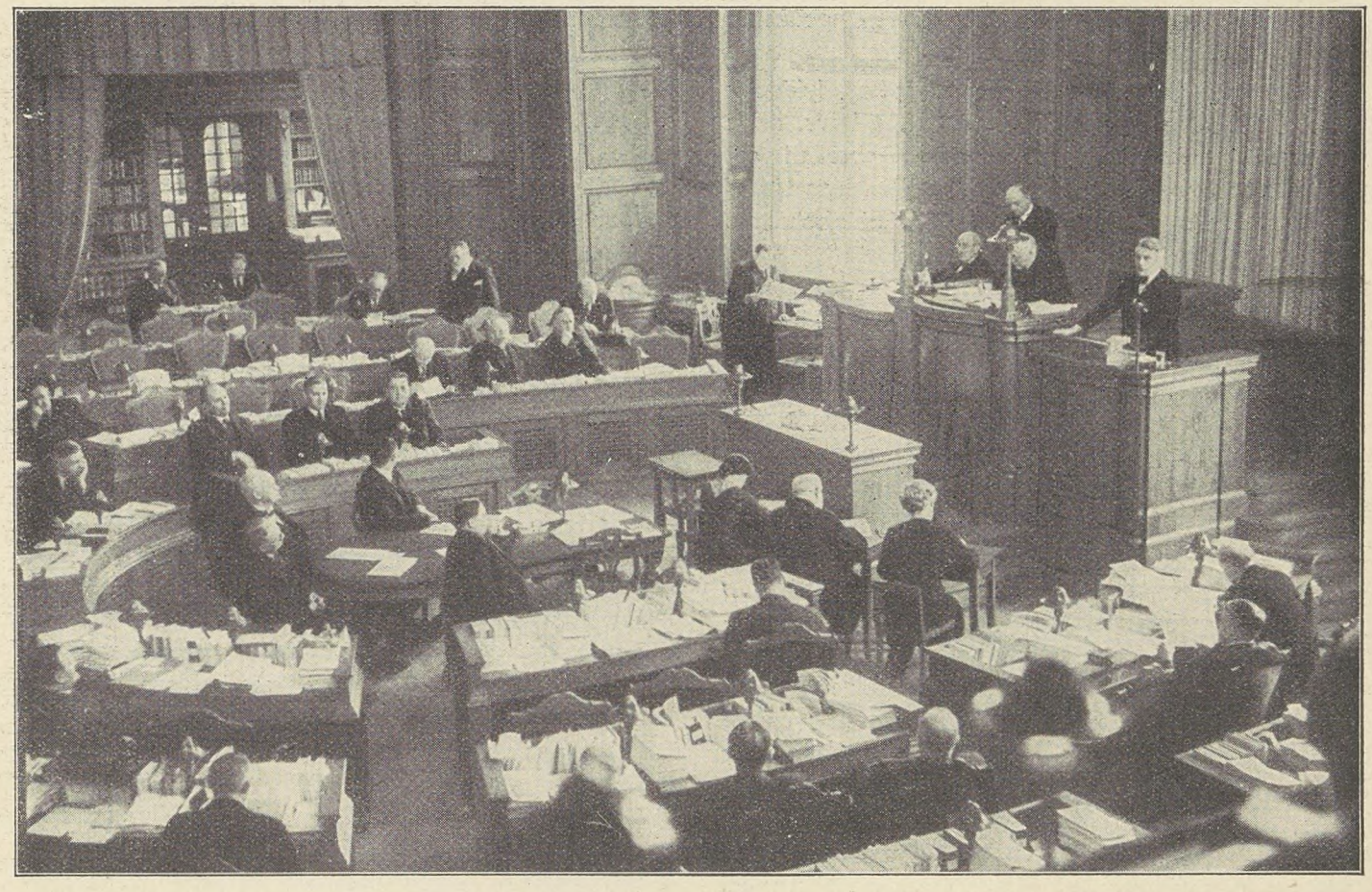
Et særligt Punkt er Finansieringen. Man har valgt Laanevejen, idet man udnytter den herskende Pengerigelighed. Men naar Regeringen er bange for Inflation — d. v. s. et stærkt Misforhold mellem Købekraft og Varer, som fører til Pristigning — vilde det saa ikke være bedre at søge Midlerne tilvejebragt direkte ved de Kilder, hvorfra Pengestrømmen for Tiden flyder. Det kunde gøres ved en særlig Beskatning eller en tvungen Laantagning hos dem, der først og fremmest nyder godt af den nuværende Pris- og Produktionsudvikling. Man kunde simpelthen tilbageholde de store Beløb, Landbruget faar for sin Eksport, og som udbetales af Nationalbanken, som til Gengæld ikke faar andet end nogle Tal paa et Stykke Papir. Denne forskudsvise Udbetaling burde gøres betinget af, at Landmanden udførte de i denne Artikel omtalte Arbejder. *G.*

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 21 15.-11. 1940 45. Aarg.

Den danske RIGSDAG

For Folkets Mænd er her et Mødested,
her værner vore Tillidsmænd paa Tinge
vor Friheds-Ret mod Fratald og Fortræd,
som vil vor fælles Sag i Misry bringe.

I denne Sal lød mange kloge Ord,
og stundom ogsaa nogle mindre kloge,
og her er Stedet, hvor vort Lov-Træ gror;
vi hører Mindets Røst fra alle Kroge.

Her baade haaber, venter vi og tror,
at fælles Sag i Dag kan samle alle;
thi alle er i Danmarks Baad ombord,
vi sejrer sammen — og maa sammen falde!

Af megen Snak er ingen blevet stærk.
Er Tiden inde i en stor Forvandling,
skal af vor Tale fødes værdigt Værk,
af vore Ord skal skabes nyttig Handling.

Husk da hver den, som dette Ansvar bær,
at skal vi ikke Folkets Frihed miste,
da er vort gode Skjold og stærke Sværd
kun Sammenhold og Troskab til det sidste.

Aage Hermann.

PRIVAT INITIATIV

Rigsdagen naaede ikke at faa færdigbehandlet Forslaget til Lov om Iværksættelse af offentlige Arbejder og Beskæftigelse af arbejdsløse forinden Ferien. Der blev derved yderligere Lejlighed for Lovgiverne til endnu en Gang at gennemtænke dette mærkelige Forslag, der i den forelagte Ordlyd med Henblik paa Aflønning af Arbejderne, ganske bryder med det Tarifprincip, som gennem Aarene har været Aftalegrundlag mellem Hovedorganisationerne, og iøvrigt godkendt som saadan af Statens Forligsmænd.

Forinden Lovgivernes Ferie paabegyndtes, lykkedes det i Rigsdagen at gennemføre en Række Love, der i det væsentlige maa betragtes som en Appel til det private Initiativ om at iværksætte Arbejder, hvis Udførelse skal danne Modvægt overfor Arbejdsløshedens Stigning.

Dermed er der fra Statens Side givet Anvisning paa et Omraade, hvor en omfattende Kreds af Medborgere, der hidtil meget skaansomt har mærket Krigens Byrder, kan faa Lejlighed til at vise Samfundssind. Og de skal ikke gøre det gratis. Staten yder baade Tilskud og Laan, alt efter de foreliggende Forhold. Det private Initiativ er dermed af det offentlige løftet op i et Plan, hvor det selv burde have bragt sig ved Tilkendegivelse af Foretagsomhed.

Naar Staten saaledes i en for Landet meget alvorlig Periode viser privat Foretagsomhed den Tillid at basere Kampen mod Arbejdsløsheden væsentlig paa Beskæftigelse, der maatte opstaa her fra, følger dermed ogsaa et Ansvar. Andre Samfundsborgere, hvis eneste Udvej til Opfyldelsen af paatagne Forsørgerbyrder er Adgangen til Arbejde, bliver i meget høj Grad afhængig af Initiativets Udfoldelse. Der er saaledes Lejlighed til at skabe det private Initiativ i Danmark en Renæssance, og gøre det billigt oven i Købet med Statstilskud.

Forresten vilde det ogsaa være rimeligt om der fra privat Side ved denne Lejlighed blev ført Bevis for den ofte fremsatte Paastand om, at offentlige Arbejder baade er for dyre og lidet egnet til at afskaffe Arbejdsløsheden. Det Offer, der i saa Henseende skal bringes opvejes rigeligt gennem de vedtagne Love.

Af de sidst i Forbindelse med Forhandlingerne paa Rigsdagen nævnte 200 Mill. Kr. til Iværksættelse af Arbejde stilles ca. ¾ til Raadighed for Iværksættelse af private Arbejder. Det er derfor aabenlyst, at kun en kraftig Indsats fra de Private vil kunne skabe Mulighed for en virkningsfuld Opdæmning mod den Arbejdsløshed, der ligger truende forude. Om den trufne Beslutning for Tilvejebringelsen af det fornødne Arbejde, vil svare til Forudsætningerne, vil først Udviklingen vise.

Skulde Beregningerne paa dette Punkt skuffe, kan store Vanskeligheder meget vel opstaa paa det beskæftigelsesmæssige Omraade. Og kender vi Betydningen af det private Initiativs Indsats, til Fordel for en samfundsøkonomisk og sociologisk Udvikling ret, vil Regering og Rigsdag gøre klogt i at være forberedt paa i givet Tilfælde, ved supplerende Iværksættelse af Arbejde, at modvirke det svigtende Initiativ.

Det Ansvar, som Regering og Rigsdag har for en heldig Gennemførelse af de vedtagne Love om Tilskud til privat Arbejdes Udførelse, elimineres ikke ved eventuel Vedtagelse af Lovforslaget om Iværksættelse af offentlige Arbejder og Beskæftigelse af arbejdsløse, idet kun en forholdsvis lille Del af de før omtalte 200 Mill. Kroner er reserveret hertil. Desuden er det forudsat, at Arbejde udført i Henhold til dette Lovforslag skal betales med en lavere Løn end den, der sædvanligt betales for lignende Arbejde.

Naar der tidligere har været Tale om offentlige Arbejder til nedsat Betaling i Relation til en arbejdsfattig Periode, har Begrundelsen for en lavere Løn altid været, at de ved det paagældende Arbejde beskæftigede Arbejdere skulde være interesseret i at opnaa Beskæftigelse ved privat iværksat Arbejde.

Denne Begrundelse vil der ikke være Motivering for, saaledes som Beskæftigelsesforholdene ligger i Øjeblikket, og formentlig heller ikke i den kommende Udvikling paa dette Omraade. Det kan tværtimod forudsættes, at de Arbejdsløse vil forekomme i saa store Tal, saa kun den mindste Del vil kunne blive beskæftiget ved privat Arbejde. Der vil derefter foreligge en Tvangssituation, som uanset den Interesse de paagældende maa have i at opnaa Arbejde udenfor Lovens Rammer, vil placere dem i Arbejde permanent til nedsat Betaling.

En saadan Udvikling maa anses for ganske uretfærdig, ikke mindst paa Baggrund af de Ofre, den danske Arbejderklasse allerede har bragt paa Fællesskabets Alter, og som har sat dybe Spor i Hjemmenes Økonomi. Derfor maa de i Lovforslaget stipulerede lave Lønninger, der er uden Forbindelse med de overenskomstmæssige, som forøvrigt ved tidligere Love er betydeligt formindsket i Værdi, ændres overensstemmende med Arbejdernes Krav.

Og det bør være en Æressag for Rigsdagen at gøre dette.

R—dt.

Og Højskolen kaldte -

Roskilde Højskole. Skolen ved Fjorden, ved de historiske Bakker, hvem kender ikke den. Enhver Tillidsmand inden for vor Bevægelse kender den. Sommer efter Sommer er den blevet besøgt af Kursister fra alle Fag, der i et kort Nu har gennemgaaet et eller andet Fagkursus.

Skolen er kendt af tusinder unge fra By og Land, der i Vintermaanederne i Kammeratskab har deltaget i et Oplysningsarbejde af ægte Værdi.

Da Skolen blev indviet i 1930, skrev Fr. Dalgaard en Sang om Fjorden, om Bakkerne:

Saa grønt er Græsset, og saa blaa er Fjorden,
og Bølgen nynner som i tusind Aar —
vi synger med, vi frie Børn af Jorden,
den Jord, der grønnes til sin Frihedsvaar.

Historien skal vel gaa sin Gang, og den Frihedsvaar, der synges om, var ved at bryde frem, da Himlen pludselig formørkedes, og Danmark blev hvirvlet ind i Krigens uhyggelige Malstrøm, ikke aktiv, men dog som et Offer, eller et Redskab for de store Magters Opgør om Herredømmet i Europa. Det skal blive Vaar igen, »thi aldrig kan et Folk forgaa, som ikke vil det selv«.

Den, der skriver disse Linier, deltog i et af Dansk Arbejdsmands Forbunds Tillidsmandskursus paa Roskilde Højskole.

Tillidsmænd indenfor vort Forbund mødtes her til en Uges Samvær, for at drøfte Problemerne, for at høre Foredrag af saavel faglige som politiske Ledere. Hvis man tror, at Tillidsmændene fik et ensidigt Indblik i vore Dages Forhold, maa denne Tanke revideres, thi i Kursusugen blev der ligeledes talt af fhv. Handelsminister *Christmas Møller*.

Folketingsmand *Christmas Møller* besøgte Højskolen for første Gang, og blev i hjertelige Ord budt Velkommen af Højskolens Forstander *Hj. Gammelgaard*.

Revyforfatternes og Karikaturtegnernes dejlige Offer stod her paa Højskolens Talerstol og lignede slet ikke den »lille Mand hvad nu«, som vi saa ofte har set i Piccolouniformen. Et nydeligt Menneske, en herlig Stemme, et prægtig Foredrag, klart og ligetil, tydeligt og præcis, et Foredrag, der hilstes med kraftigt Bifald, et rigtigt Mandfolk — det var *Christmas Møller*.

Dagen efter, at Konservatismens Generalsekretær har talt, staar Socialdemokratiets Partiformand, Folketingsmand *Hedtoft Hansen* paa Talerstolen. Forinden har vi dog sunget Jeppe Aakjærs skønne Vise »Jeg bærer med Smil min Byrde«. Det er sikkert ikke nogen let Byrde i Dag at være Partiformand for det danske Socialdemokrati, og om *Hedtoft Hansen* bærer sin Byrde med Smil, er vist nok et Spørgsmaal, men han bærer den i Troen paa, at Dagens Gerning skal bære Frugt, og at dansk Arbejderbevægelse skal komme igennem denne for hele vort Land saa skæbnetunge Tid.

Hvis man vil spørge, om der var en Kløft mellem disse to Foredrag, holdt af to kendte Mænd fra de to store Partier, kan man kun dertil svare, at der var een Generalnævner i disse Foredrag, og det var den, at vi er danske. Klassekamplurene er gemt hen. I en Tid som denne, er der ikke Raad til at diskutere divergerende Meninger. I samme Nu en lille Nation drives ind i de store Staters Opgør, gælder Partiprogrammer ikke længere. De Partier, der staar paa Folkestyrets Grund, danner sin Folkefront. Og det er sket.

Et Par Dage senere ankommer til Skolen Arbejdsmændenes Fører, *Axel Olsen*. Han modtages med hjerteligt Bifald fra sine Tillidsmænd, og det virker næsten symbolsk, da Johan Skjoldborgs Hedesang et Par Minutter efter toner gennem Foredragssalen:

Endnu engang forynger
sig gamle Danmarks Jord,
det suser i de unge Graners Toppe,
det suser og det synger
om Mænd i Fædres Spor,
med stolte Viljer og med stoute Kroppe.
Der vokser Skov paa Heden,
der vokser ogsaa Mænd.

Axel Olsen staar paa Talerstolen, hans sølvhvide Manke fortæller om et langt Livs utrættelige Arbejde for den danske Arbejdsmand, hans stoute Skikkelse siger os, at her er en Støbning, der næsten var forudbestemt til at deltage i danske Arbejderes Frigørelseskamp. *Axel Olsen* taler om de faglige Problemer, om Fagbevægelsens Struktur. Det er ligesom Ordene faar en Klang af Vemod, da han omtaler det Undermineringsarbejde, der er i Gang indenfor vor Fagbevægelse. Der er Folk, der ikke forstaar den alvorlige Situation, som Organisationerne arbejder under. Fællesskabsfølelse ejer disse Folk ikke, der kun pønser paa at sætte Splittelseskiler ind i Organisationerne. Det, der er vigtigst i Dag, er at bevare og styrke Sammenholdet. Efter *Axel Olsens* Indlæg er det ligesom H. V. Kaalunds Sang »Paa det jævne, paa det jævne« faar mere Værdi, end man tidligere havde tiltænkt den:

Paa det jævne, paa det jævne,
ikke i det himmelblaa,
der har Livet sat dig Stævne,
der skal du din Prøve staa.
Alt hvad herligt du kan nævne,
alt hvad højt din Sjæl kan naa,
skal hernede paa det jævne
først sin Rod i Livet slaa.

Et andet Foredrag hedder »Undersøgelser i Danmarks Undergrund«. Det bliver holdt af Dr. phil. *Victor Madsen.* Er der Olie i Jorden? Er der Salt? Er der Raastoffer? Det er de Spørgsmaal som en Del Videnskabsmænd er stærkt interesseret i at faa løst. Vi andre er selvfølgelig morderlig spændt paa at faa at vide, om der langt, langt nede i den danske Jord findes Salt. Der er fundet lidt ovre ved Kolding, og er der Salt, er der ogsaa Mulighed for Olie. Vi maa vente og se Tiden an.

Studiekredsene indtager en særskilt Plads i Højskolearbejdet. Eleverne skal ved Selvstudium udarbejde deres Indlæg, og ved et saadant kort Kursus er der Studiekredse i »Rentabilitet i privat og offentlig Virksomhed«, »Raastofproblemet«, »Danmarks Erhvervsliv« samt »Den moderne Stat og dens Organisationer«. Disse Emner interesserer enhver Fagforeningsmand. Der er 3½ Times Gruppearbejde hver Dag, hvilket vil sige 17½ Times Studiekredsarbejde paa de 5 Dage, Arbejdsplanen omfatter. Lærerkræfterne i Studiekredsene er Forstander *Hj. Gammelgaard,* Højskolelærerne *Frode Kristensen, Kaj Bundvad* og *Ib Koch Olsen.*

Der er noget herligt ved disse Højskolestudiekredse, thi foruden selve Emnet, som Eleverne selv har valgt, er der Sproget — Tonearten. Dette at gaa i en Studiekreds og saa høre det danske Sprog i de forskellige Dialekter, ærkekøbenhavnsk, bredt sjællandsk, syngende fynsk, de varierende jyske Toner, og det velklingende bornholmske, jo, det er dejligt. Den, der elsker Sproget, elsker ogsaa disse forskellige Tonearter, og man undgaar ikke at lægge Mærke til de lyse velklingende Strofer, som det fynske og bornholmske kan have til fælles.

Morgensangen er noget for sig selv. Arbejdsdagen paa Højskolen begynder med Fællessang i Foredragssalen. Morgensolen titter ind gennem Ruderne, og skinner venligt paa Mogens Lorentzens Freskoer. Forstander *Hj. Gammelgaard* sætter sig hen ved Klaveret, og siger Nr. 108. Eleverne slaar op i Arbejdersangbogen, og finder Johs. V. Jensens prægtige Sang: »Hvor smiler fager den danske Kyst«. *Hj. Gammelgaard* giver Tonen an, Eleverne begynder at synge med, til at begynde med lidt forsigtig, men inden længe er Sangen lært, en let Melodi, og saaledes gaar det de fleste Sange, og inden Ugen er omme, har Eleverne lært en Del af vore prægtige Sange at kende. Arbejdersangbogen faar mere Værdi. Arbejdersangbog, naa ja, den spænder over mere end Socialistmarchen og Internationale. Den giver os et Indblik i dansk Folkekarakter, fortæller os om den jyske Hede, den danske Kyst, bringer et Pust af Aarstiderne, det spirende Foraar, den grønne Sommer, det gyldne Efteraar og den barske Vinter, Arbejdersangbogen er blevet til en prægtig Digtsamling.

Den sidste Dag, Eleverne er sammen, afholdes der en Afskedsfest, og næste Morgen rejser Eleverne hjem.

Tillidsmænd indenfor Dansk Arbejdsmands Forbund har ved dette korte Kursus lært Fagfæller at kende, hørt deres Meninger, talt med hinanden om de ekstraordinære Forhold, hvorunder vor Fagbevægelse samt den øvrige Arbejderbevægelse i Dag arbejder.

Et saadant kort Kursus kan, foruden den Viden man indhøster, ogsaa paa anden Maade virke styrkende paa det Sammenhold, som skal være det bærende og som til syvende og sidst bringer Arbejderbevægelsen i Danmark frelst igennem den Brændingens Storm, der i Øjeblikket gaar over Verden.

Georg Leth.

Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsm., Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Murerm. S. Christensen, Turup)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

OPHÆVEDE KONFLIKTER

Arbejdsm. Ungdoms Afd. København	(Skotøjsfirmaet »Hector«)
Turup	(Grusgravsejer Peter Hansen, Damgaard, Lillemose)

Kulsviere og Kulsvidning gennem Tiderne

Krigen skaber Omvæltninger paa mangfoldige Omraader. Befolkningen tvinges paa Grund af stigende Priser, Rationering, Mangel paa visse Varer m. m. til at lægge den tilvante Levevis om, Fabriker og andre Virksomheder tvinges til at indskrænke, helt standse eller til at slaa ind paa andre Produktionsomraader for at holde Beskæftigelsen vedlige og derved indtjene det nødvendige til Bedriftens Opretholdelse, indtil der — det ske snart — paany indtræder mere normale Tilstande.

Men som altid under en vanskelig Tid, hvor det kniber med at fremskaffe Varer, som hidtil har staaet til Befolkningens Disposition og som for en stor Del er uundværlige, opstaar nye Virksomheder, nye Industrier, og Produkter, som forlængst er blevet en saga blott, fordi der ikke mere findes Afsætning for dem, kommer atter paa Markedet og oplever en Renæssance, som man ikke vilde have troet muligt, og i alt Fald slet ikke under almindelige Forhold. Vi kender det fra Verdenskrigen, hvor den ene Virksomhed efter den anden saa Dagens Lys, for saa at afgaa ved en blid og rolig Død, da der atter indtraf normale Tilstande, og vi ser det samme gentage sig under den nuværende Krig, om end ikke i samme voldsomme Omfang. Den Gang var det Spekulationen, som sad i Højsædet og rundt om i Landet ligger den Dag i Dag store Fabrikskomplekser og minder om en svunden »gylden« Periode og taler deres eget tavse Sprog om den Mentalitet, der herskede den Gang i store Dele af Befolkningen. De ligger som Monumenter over en kort Tidsperiode, hvor Spekulationen havde Tag i visse Befolkningskredse, som ingen Sinde før.

Den Tid vender ikke tilbage! Det er der sat en forsvarlig Bom for, men da der for at holde hele Samfundsmaskineriet i Gang maa og skal skaffes Erstatning i hvert Fald for en Del af de Varer, vi ikke kan faa fra Udlandet, maa der nødvendigvis ogsaa opstaa nye Virksomheder, og noget af det, som vi for Aar tilbage har holdt op med at producere, maa der tages fat paa igen.

Det gælder f. Eks. Kulsvidningen, som har haft sit Hjemland i Nordsjælland, hvor i fordums Tid Røgen fra Kulmilerne hang som en blaa Taage over Landskabet. Den sidste Mile var ved at slukke, da Krigen brød ud og skabte en Renæssance for dette Erhverv, selv om det naturligvis ikke bliver i samme Omfang som for Hundrede Aar siden eller mere. Generator-Bilerne skal bruge Trækul, og heldigvis er der endnu Kulsviere tilbage, som kender Kunsten at svide Kul og kender den til Bunds, noget, som for øvrigt, hvis man skal tro, hvad de Gamle fortalte, ikke kan læres, hvis man ikke har særlige Anlæg derfor. Det skal være en medfødt Gave, som er gaaet i Arv gennem Slægtled.

Milerne maa klappes til for at ikke Ilden skal bryde igennem.

Abbed Wilhjelm indforskrev Kulsviere fra Ardennerne.

Men lad os gaa tilbage i Tiden og se lidt paa Kulsvidningen dengang og Kulsvierne i Nordsjælland, disse særegne, mørkladne Mennesker, der har staaet saa megen Gny om, og hvis Forfædre skal være indvandret fra Ardennerne medbringende deres »sorte« Kunst. Det hævdes, at det var Abbed Wilhjelm, der fik Ideen til at lade svide Kul af Træet i Nordsjællands Skove, da han for syv-otte Hundrede Aar siden havde ladet Æbelholt Kloster opføre lidt uden for Hillerød. (Klosterruinen er i de sidste Par Aar blevet afdækket og har afsløret, at der her har ligget et monumentalt Bygningsværk, hvis Kirke alene har været af samme Størrelse som Grundtvigskirken ved København). Han saa de vældige Skove, der omgav Klostret, og fandt, at disse maatte kunne blive en Indtægtskilde for Klostret, og i den Anledning lod han indkalde en Del af sine Landsmænd fra Frankrig, fra Ardennerne, hvor man gennem Aarhundreder havde svedet Kul og saaledes var kendt med denne Kunst, og disse Ardennere er altsaa blevet Stamfædre til den Kulsvierslægt, der siden opstod i Nordsjælland. Saaledes hævdes der, uden at man dog har stort andre Holdepunkter end mundtlige Overleveringer og saa det, at baade Æbelholt Kloster og Esrum Kloster, som ligger højere oppe i Nordsjælland, har haft en Indtægtskilde i Kulsvidning.

Dybt inde i Skoven ligger Ovnbrænderens Virksomhed.

Kulsvierne var nogle gudsforgaaende Karle.

Endnu lever denne Kulsvierslægt i nordsjællandske Egne som en Fabel. De skal have været nogle hidsige og forvovne Krabater, disse Kulsviere, som ikke gik tilside for noget, og selv om meget af det, der gennem Tiderne er tillagt Kulsvierne, ikke har nogen Bund i Virkeligheden, saa er der dog ingen Tvivl om, at det har været nogle gudsforgaaende Karle, som ikke skyede hverken Ild eller Vand. Forfatteren Anders Uhrskov afskriver i andet Bind af sin Bog, »Fra Stavnsbaand til vore Dage«, en Artikel han har fundet i »Sjællandsposten eller Nestved og Callundborg-Ugeblad« for den 19. Januar 1839, altsaa for mere end Hundrede Aar siden. Det hedder i denne Artikel bl. a.:

»Hvo af vore Læsere har ikke hørt Tale om Kulsvierne? Hvo forbinder ikke med dette Navn Begrebet om en ucultiveret, lidenskabelig og voldsom Menneskeklasse? Og i Sandhed! De Helte, der ere udgaaede fra deres Midte, synes at kunne hjemle en saadan ilde Mening, skjøndt ogsaa Kulsvierne i den senere Tid have tilladt Civilisationen at komme dem nærmere end »tre Skridt fra Livet«, og som Følge deraf ere blevne noget fredsommeligere og roligere stemte. Men for ti eller tyve Aar siden, vare de meget slemme Mennesker, og at komme i Kast med dem, var omtrent det samme som at blive pryglet halvt tildøde eller om muligt underkastet en endnu større Ulykke. Vare de velhavende, saa kjendte deres Overmod og ubændige Trods ingen Grænser, og vare de fattige, saa gjorde denne Fattigdom dem endnu mere ondskabsfulde. Vi erindrer at have hørt af en af vore Bekjendte, at han engang paa Vejen fra Frederiksborg til Kjøbenhavn, omtrent en Mil fra sidstnævnte Stad, i et Selskab af flere Personer mødte en Kulsvier paa en elendig Karre og med ligesaa elendige Heste. Haaret hang filtret og uredt ned om Ørene, Ansigtet var forkradset og opsvulmet og hans Klæder lasede og pjaltede. Det tilkom ham at kjøre af Veien, men i dets Sted dreiede han sin Vogn tversover Sporet, uden at betænke, at han tillige med sin Karre og dens jammerlige Krikker kunde kastes i Grøften, saasnart det blot maatte behage de Reisende. Disse lode imidlertid deres Kudsk dreie af, og, da nu Kulsvieren saae, at han aldeles intet kunde udrette, rakte han Tunge af de Reisende, »og det en Tunge«, tilføjer vor Hjemmel, »der i Længde og Bredde ikke gav en Oxetunge meget efter«. Naar Kulsvierne om Natten førte deres Kul til Kjøbenhavn, pleiede de ofte at anholde de Vogne, de mødte, og for Morskabs Skyld gennemprygle Passagererne paa disse, og derfor gik almindeligt det Ord, at Kulsvierne kjørte deres Kul tiltorvs med fem Vognkjæppe, nemlig med de fire under Fjællene og den femte i Haanden for derved at tractere de Reisende. At de ikke engang respecterede Postvognene, vil man kunne se af efterstaaende Fortælling, der af en paalidelig Mand er blevet os meddelt.« Og derefter følger en Skildring af en Tur den »paalidelige Mand« havde gjort med Postvognen til Frederiksborg. Undervejs havde man mødt flere Tog af Kulsviere og hver Gang en Kulsvier passerede Postvognen, raabte han til Kusken paa denne, som hed Jost:

»Er det dig, Jost? Fanden spjaltre dit Kjød!«

Og hver Gang havde Kulsvierne slaaet efter Kusken med den femte Vognkæp. Tilsidst gik det galt. Postvognen paakørte et Kulsvierkøretøj, som væltede, og saa spændte alle Kulsvierne deres Heste fra Vognen og satte ridende efter Postvognen. »Vi fore henad Landeveien som en Stormvind«, hedder det i Beretningen, men Kulsvierne naaede først Postvognen, da den kørte gennem Bommen ved Frederiksborg. Og ind i Byen turde Kusvierne ikke forfølge dem, »og saaledes vare vi da reddede for denne Gang. Gud veed, hvad der var blevet af os, hvis de havde naaet os!« slutter denne dramatiske Beretning.

Kulsvierhistorier.

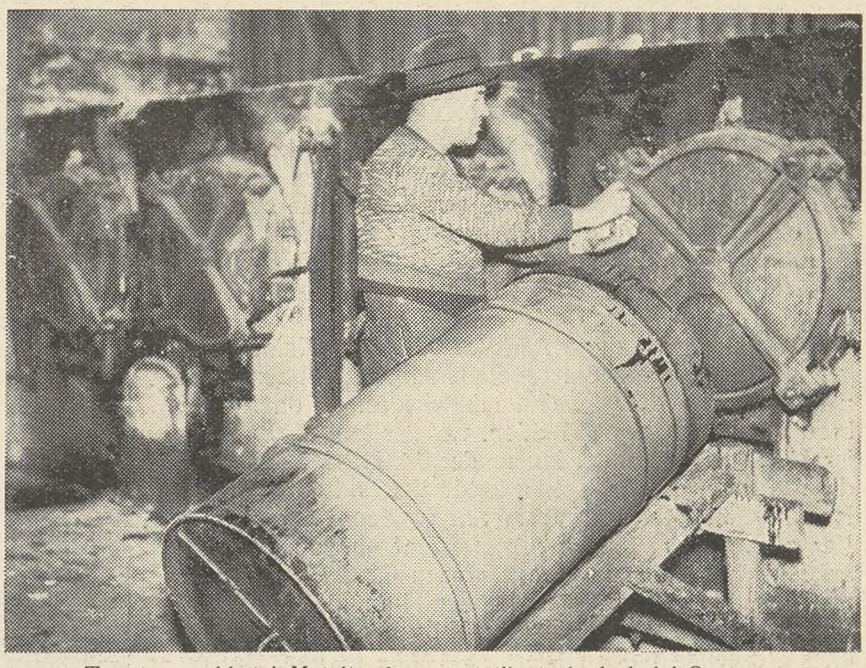
Det er, hvad en Samtidig mente om Kulsvierne, og hvis man erindrer sig de Historier, der fortaltes om Kulsvierne for blot 30—40 Aar tilbage i Tiden, saa forekommer Beretningen slet ikke usandsynlig. Det var mildest talt haarrejsende. Der blev ikke levnet Kulsvierne Ære for to Skilling, og det var vel Aarsagen til, at Børn helst gik tilside for een, der gik under Betegnelsen »Gammel Kulsvier«, skønt der ikke var noget at gaa af Vejen for. De var som andre Mennesker, men Historierne om deres Forfædre forlenede dem med noget raat og brutalt. Et Udtryk som »med Kulsviertryk« var Betegnelsen for en Ed, som ingen andre end Kulsviere var i Stand til at faa over sine Læber. Saa kraftig var den.

Historierne var som sagt haarrejsende. De berettede ofte om, hvorledes Kulsvierne ved Nattetid overfaldt og udplyndrede fredelige Vejfarende, slog dem ihjel og begravede Ligene i Skoven, men som det gaar nu, gik det ogsaa den Gang. Historierne gik fra Mand til Mand, og efterhaanden udviklede de sig som Fjeren, der blev til syv fede Høns. Jeg husker en enkelt, som dog ikke tager Sigte direkte paa Kulsvierne, men som dog sikkert er typisk for sin Tid — hvis den da altsaa er sand! En Kromand i en afsides liggende Landevejskro, skulde staa i Ledtog med Kulsvierne, og naar velhavende Landevejsrejsende indlogerede sig paa Kroen, underrettede han i al Stilhed sine Medsvorne, og saa gik det, som det gaar i de gamle Romaner: De Rejsende forsvandt sporløst, og Kromanden blev efterhaanden velhavende. Kromanden var ilde set af Egnens Befolkning i den Anledning, og Kroen fik et Øgenavn, som ikke var smigrende hverken for Kroen eller dens Ejer, og det førte med sig, at Vejfarende drog

den forbi. Kromanden indbød saa Egnens Befolkning til et Gilde, hvor enhver gratis kunde æde og drikke saa meget, han orkede, paa den Betingelse, at ingen mere saa meget som blot hentydede til Kroens uhyggelige Tilnavn. Befolkningen mødte ogsaa frem alle som en og der blev ædt og drukket tæt, navnlig det sidste. Men den gode Kromand maa have forregnet sig med Hensyn til de Kvanta, der kunde sættes til Livs, for ud paa Natten var Kroen fuldstændig tørlagt. Der fandtes intet drikkeligt tilbage ud over det Vand, der kunde hentes i en Aa, der løb lige forbi, og da Kromanden med Beklagelse maatte meddele dette, var der et poetisk Gemyt mellem Gildesdeltagerne, der sprang op paa et Bord og under Jubel fra de øvrige deklamerede:

Nu er Tønden tom og Tappen tør,
lad den saa bare hedde ...kroen som før!

Og saadan blev det. Kroen skiftede ikke Navn og Kromanden kom aldrig paa Talefod med Befolkningen og maatte forlade Egnen.

Træet er pakket i Metaltønden parat til at skyde ind i Ovnen.

Disse Kulsvierhistorier er imidlertid kun mundtlige Overleveringer, og deres Ægthed og ejheller deres Oprindelse kan konstateres. Det maa anses for sandsynligt, at Historierne gaar helt tilbage til de Kulsviere, altsaa den særlige Race, som Abbed Wilhjelm indkaldte fra Ardennerne for mange Hundrede Aar siden, og at de saa har fulgt Slægten ned gennem Tiderne, og stadig har haft et Sandsynlighedens Præg paa Grund af Kulsviernes iltre og ubændige Sind, deres Trang til at yppe Klammeri, Væddekørslerne paa Landevejene, naar de vendte tilbage med de tomme Vogne efter at have afsat Kullene i Hovedstaden, og det vilde Liv i Landevejskroerne, hvor Kulsvierne bedede paa Turen til og fra København. Dertil kommer, at Sagn om dette mærkelige Folkefærds Oprindelse, Digtning om deres Liv og Færden i Skovene, alle Dage har omgivet dem med et Skær af Mystik og Romantik, og har forøget det stærke Indtryk, man har haft af dette Folk, der Dag og Nat vaagede ved de brændende Miler i Nordsjællands Skovegne, eller færdedes paa Landevejene med deres Køretøjer.

Da Kulsvidningen blev privilligeret.

Efterhaanden var der dog ogsaa andre end den egentlige Kulsvierrace, som gav sig til at svide Kul. Husmænd og mindre Gaardmænd tog fat paa Kulbrændingen, som det ogsaa kaldtes, for derigennem at forøge den sparsomme Indtægt, de magre og sandede Jorder gav. Kulsvidningen havde de efterhaanden lært af Kulsvierne, men da disse Landmænd ogsaa skulde til København for at afsætte deres Kul, lærte de meget andet. De lærte ogsaa at kende det vilde Liv i Kroerne, og i et Værk fra omkring 1800-Tallet »Beskrivelse over Landbrugets Tilstand i Sjælland og Møen«, hedder det efter en Omtale af hvor stor Fortjeneste, der kunde opnaas aarlig ved Kulsvidning: »Men naar man igjen betragter, hvad der tilsættes paa Heste og Vogne, det bestandige Kroliv, hvorved disse Mennesker lettelig forfalde til Drik, og Forsømmelse af deres Avling, vilde det uden Tvivl være for disse Skovegnes Bønder og Huusmænd fordeelagtigere mindre at tage Deel i slig Fortjeneste, og kun paa saadanne Tider paa Aaret, at de uden Tab kan være fra deres Gaard.«

I det 17. Aarhundrede blev Kulsvidningen privilligeret Sognefogeder, Skovfogeder, Vangemænd og forskellige andre, men de maa formodentlig ikke have forvaltet dette Privillegium paa rette Maade, for et Stykke ind i det næste Aarhundrede blev der udstedt en Forordning, eller en Befaling, som det hed, hvorefter Kulsvidningen blev indskrænket betydelig. Det blev fastsat, hvor meget hver enkelt maatte brænde, og hvor stor en Afgift, der skulde betales af hver Mile. Af den Grund gled Kulsvidningen derefter noget i Baggrunden, men senere tog den atter til, da disse Bestemmelser blev ophævet, og navnlig i Gribskovegnen udskilte sig efterhaanden en særlig Kulsvierrace, hvis Erhverv saa godt som udelukkende var at svide Kul, og som ikke havde anden Indtægtskilde ud over maaske lidt Krybskytteri en Gang imellem.

For Krybskytter var Kulsvierne, eller i alt Fald en Del af dem, men det var sjældent, de blev taget paa fersk Gerning. Man betænkte sig mere end een Gang paa at give sig i Kast med Kulsviere, der var paa ulovlig Jagt, fordi man vidste, at det kunde blive en Kamp paa Liv og Død. Overbevise dem om ulovlig Jagt kunde man ikke, hvis ikke man kunde tage dem paa fersk Gerning, og Vildthandleren i København spurgte ikke om, hvor Vildtet var skudt.

Men som sagt: Der udskilte sig i forrige Aarhundrede en særlig Kulsvierrace, og det ligger nær at antage, at det har været mere eller mindre direkte Efterkommere af de indvandrede Franskmænd, der har sluttet sig sammen om det Erhverv, der laa dem i Blodet, og har dannet den Slægt, der tænkes paa, naar man i vor Tid taler om Kulsviere. Den Gang var det almindelig, at Slægterne holdt sammen. De blandede sig ikke med andre, og der skete kun undtagelsesvis Indgifte i andre Slægter, hvorfor en særlig Race kunde vedblive at bestaa og bevare de Egenskaber, som var et Særkende for denne Race. Og at de har været Efterkommere af hine Franskmænd, som Abbed Wilhjelm lod indforskrive fra Frankrig for syv otte Hundrede Aar siden til Kulbrænding i Æbelholt Kloster, kan der næppe herske Tvivl om. Deres karakteristiske Udseende og deres mørke Lød vidner derom.

Kulsvierracen forsvinder.

Efterhaanden blandede Kulsvierracen sig dog med Egnens øvrige Befolkning, og selv om man vel endnu

kan træffe Typer, der saavel i Udseende som i Temperament minder meget om forrige Aarhundredes Kulsviere, saa maa det dog siges, at Racen forlængst er forsvundet.

Ogsaa selve Erhvervet, Kulbrændingen, kom ind under andre Former, og det blev efterhaanden sjældent at finde Kulsviere, som udelukkende ernærede sig ved Kulsvidning. Det blev igen Husmænd og mindre Landmænd, som gav sig af med Kulsvidning, som dog var Hovederhvervet for manges Vedkommende, da Jorden var af daarlig Bonitet.

Et Stykke ind i dette Aarhundrede, blev Kulsvidningen imidlertid sjældnere og sjældnere, simpelthen fordi Efterspørgsien efter Trækul mindskedes, og da Krigen brød ud for et Aars Tid siden, var der kun enkelte Miler i Gang i Gribskov. Nu er der 14 Miler i Gang og de passes af en, man har kaldt den sidste Kulsvier. Han har lært Kunsten af sin Far og denne igen af sin Far o. s. v., saa han er altsaa ud af en gammel Kulsvierslægt, uden at man dog af den Grund behøver at tænke paa den særlige Race. Om han kan føre sin Herkomst til Abbed Wilhelms Kulsviere ved jeg ikke, hans Udseende tyder i hvert Fald ikke derpaa. Høj og kraftig som han er, er han Typen paa en ægte Nordsjællender. Sønnen er gaaet i Faderens Fodspor, og enten de nu er de sidste Kulsviere eller ikke, gaar man dog vist ingen for nær ved at paastaa, at de tilfulde forstaar Kunsten at svie Kul og forstaar at hævde nedarvede Traditioner for dette ældgamle nordsjællandske Erhverv.

Træet til Kulbrænding.

Men tilbage til selve Kulsvidningen. For at kunne svide Kul maatte Kulsvierne naturligvis først og fremmest skaffe sig Træ. Det skaffede de sig i Skoven, hvor de havde Lov at samle nedfaldne Grene, Ros, Kvas og Stød, og som Betaling herfor maatte de betale 9 Skilling i Afgift for hver Mile. Fra Begyndelsen af 1700-Tallet findes der forskellige Forordninger herom, og der opstod nogle Gnidninger mellem den daværende Amtsmand og Amtsforvalteren, der uden videre tillod sig at opkræve 12 Skilling for hver Mile. Kulsvierne klagede til Amtmanden, der gav Kulsvierne Medhold, idet han fandt, at der var god Grund til at hjælpe de fattige Kulsviere med Brænde til Milerne, naar dette kunde ske uden at Skoven led Skade. Naar det i Forordningen sagdes, hævdede han, at ingen maatte tage nedblæste Grene eller Vindfælder i Skoven, skulde herved kun forstaas, hvad der var af virkelig Betydning, og at det ikke gjaldt Rødder, Ros og Kvas, som kun var til Skade, idet det forhindrede Skovens Fremvækst. Derimod maatte Kulsvierne ikke af deres Udvisning brænde noget til Kul, der kunde benyttes som Gavntræ.

Om det nu var paa Grund af dette Medhold eller andre Grunde vides ikke, men det synes at fremgaa af gamle Dokumenter, at Kulsvierne var blevet dristigere og havde fortolket Ordet Kvas paa deres egen Maade, og allerede Aaret efter Striden med sin Amtsforvalter, maatte Amtmanden udfærdige et Regulativ for Kulbrænding, hvori bl. a. var den Bestemmelse, at alle, der blev antruffet i Skoven i Færd med at nedbryde Grene af Træerne eller med at stjæle Vindfælder, skulde tiltales og straffes.

Men lad os springe over det videre i dette Regulativ og gaa over til at se lidt paa, hvorledes den egentlige Kulbrænding fandt Sted.

Milen stables og brændes.

Naar Milen skulde opbygges blev der sat fire Pinde og mellem disse anbragtes »Hjertet«. Det bestod af smaa, tørre Ris eller Granpinde, der let kunde antændes. »Hjertet« var ca. 1 Alen højt og omkring 8 Tommer i Diameter. Omkring »Hjertet« anbragtes Brændestykker paa en Alens Længde, det saakaldte Fodbrænde, der stod paa Enden. Derefter lagdes Rester fra tidligere Brændinger, Kul, som ikke var helt gennembrændt og som benævnes Brøndet, og oven paa Hjertet blev lagt en Granrod, ca. 15 Tommer i Diameter. En saadan Granrod kaldes en Palleknude. Derefter paabegyndtes Opstablingen af det Brænde, som skulde forkulles, altsaa svides til Trækul. Det kaldes for Pallebrænde og var ca. en halv Alen langt. Det blev stablet saadan, at Milen fik Kegleform. Milens Højde var 3—4 Alen og dens Diameter ved Jorden omkring 3 Alen.

En tyk Røg, der svider i Øjne og Hals, hænger over Milerne, saalænge Brændingen staar paa.

Naar Brændet var stablet, blev der rundt om Milen sat en Række Sten med bestemte Mellemrum, de saakaldte Boller, og mellem disse anbragtes Træstykker, saa der fremkom Luftkanaler for at skaffe tilstrækkelig Træk i Milen. Derefter blev Milen tildækket med Hø eller Halm og omvundet med Halmbaand. Endelig blev det hele tildækket med Trækulssmuld fra tidligere Brændinger, Kolster, og saa var Milen klar til Antændelse.

Det skete paa den Maade, at en Stang med en Brand paa blev ført ind gennem en af Kanalerne til det letfængelige Materiale i Hjertet, hvorfra Ilden bredte sig til Brændet i Midten og lidt efter lidt forplantede sig ud i Brændet. Ilden reguleres gennem Trækkanalerne, og det maa stadig paases, at Ilden ikke brænder gennem Kolsterlaget og slaar ud i lys Lue, for saa bliver der nemlig ingen Trækul, men kun Aske. Derfor maatte Kolsterlaget stadig klappes til, hvorfor det var nødvendigt at holde Vagt ved Milerne baade Nat og Dag, saa længe Brændingen stod paa. Det kunde vare et Par Døgn, undertiden mindre, undertiden mere alt efter Brændets Kvalitet og hele Brændingens Forløb. Paa et vist Tidspunkt aabnedes der for Kanalerne i Milen og Ilden brænder da med klar Flamme og vandrer gennem Milen, saa det hele er i Glød. Saa længe det staar paa, maa det passes nøje paa, at Ilden ikke noget Sted brænder igennem Kolsterlaget, for saa bliver der som sagt kun Aske i Stedet for Kul.

Naar Milen er gennembrændt foretages noget, som i Kulsviernes Fagsprog kaldes for Krogningen. Det vil sige, at Kolsterlaget tages af, og med en lang Trækrog trækkes i Brændet, saa Milen synker sammen og slukkes. Det er af stor Betydning for Kullenes Kvalitet, at Krogningen og Slukningen af Milen foretages omhyggelig. Naar Ilden er slukket, tages Trækullene ud

og »resles«, det vil sige, at Smuldet, Kolstret, sigtes fra ligesom de ikke gennembrændte Træstykker sorteres fra, saa kun den rene, fine Trækul bliver tilbage.

Saaledes bar de gamle Kulsviere sig ad med at brænde Kul i Miler, og saaledes sker det den Dag i Dag. Der er ikke ændret noget som helst i Fremgangsmaade, hverken med Hensyn til Træets Opstabling eller med Hensyn til selve Brændingens Forløb.

Trækullene afsættes.

Naar Kullene var sorteret, blev de fyldt i Sække og læsset paa Vogne, og saa gik Turen til København, og paa disse Ture blev der som allerede nævnt bedet i Landevejskroerne, hvor det ikke sjældent gik temmeligt haardt til, dog særlig naar Kulsvierne var paa Hjemvejen, og der var Penge paa Lommen. Det ytrede sig ofte ved Drik og Svir, Kortspil og undertiden Slagsmaal og iøvrigt Væddekørsel paa Landevejen. Saa var Vognen jo tom, og saa gik den vilde Jagt!

Kullene blev afsat til forskellige Kunder i København — Haandværkere m. fl. Der brugtes mange Trækul den Gang. Blikkenslagerne skulde bruge Trækul til Opvarmning af Loddekolben, Guldsmedene var ligeledes Aftagere og Skræderne skulde bruge Trækul til deres Pressejern o. s. v., og mange private havde ligeledes Brug for Trækul bl. a. til Opvarmning. Kulsvierne var ogsaa Hofleverandører, men der var den Forskel paa den Gang og nu, at det ikke var nogen frivillig Sag at være Hofleverandør, og slet ikke saa eftertragtet en Titel som i vore Dage. I 1711 skulde Kusvierne saaledes levere 1800 Tønder Kul til Rosenborg og Amalienborg, og der var lovet dem en Betaling af 12 Skilling pr. Tønde. Udenfor Nørreport maatte de imidlertid betale 8 Skilling i Akcise og 1 Skilling til Porthold, og desuden maatte de ganske gratis levere en Pose Kul til Portvagten. Det gav jo forringede Indtægter, og der er derfor intet at sige til, at Kulsvierne langt hellere vilde afsætte deres Kul til Private, og de søgte da ogsaa, saa vidt det kunde lade sig gøre, at knibe uden om Hofleverancerne. Det ses af gamle Dokumenter, og i 1719 blev der klaget over, at Kulsvierne ikke overholdt deres Forpligtelser, men i Stedet solgte de Kul til Private, som de skulde have leveret paa Slottene. Endvidere blev der klaget over, at de, naar de endelig leverede Kul til Hoffet, altid leverede de sletteste, skønt de havde Forpligtelse til at levere de bedste. Hvorledes denne Sag blev klaret, melder Historien intet om, men det kan sikkert anses for givet, at Hoffet har faaet de Kul, det skulde bruge og af den Kvalitet som var foreskrevet.

Iøvrigt havde mange af Kulsvierne deres faste Kunder at levere til, og Kullene var forskellige, alt eftersom hvem der skulde benytte dem. Guldsmede skulde have Kul, der gav stærk Varme, og disse Kul var som Regel brændt af Bøgebrænde. Skrædere og Syersker fik Kul af Birk og Eg, og Haandværkere iøvrigt Kul af Gran. Trækul blev for øvrigt ogsaa anvendt som Medicin til Dyr. Bl. a. var det meget almindeligt at kurere Grise, der led af Mavesyge, med Trækul.

Naar Kullene var afsat, gik Turen atter hjemad, men det var ikke altid, Kulsvierne naaede hjem med Fortjenesten i Behold. Det hændte, at den blev sat til, inden man naaede saa langt, nemlig i en af Kroerne, men saa tog man bare fat paa en frisk, tog fat paa en ny Brænding, og saa gik Turen atter til København!

Kulsvierne havde ogsaa deres gode Sider.

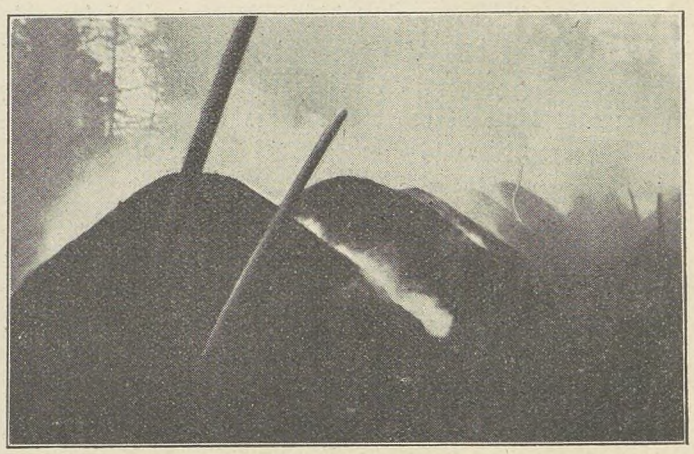
Det fremgaar af de sparsomme Beretninger, der foreligger om Kulsviernes Liv og Færden, at de har været nogle forhærdede Sjæle. Altsaa den Race, der benævnes Kulsviere, og en og anden vil muligvis faa det samme Indtryk efter den Skildring, der er givet af dem her. Men der har dog ogsaa været noget godt i dem, og et enkelt Træk, som Forfatteren Andersen-Nexø skildrer i sine Barndomsindtryk fra København i »Et lille Kræ«, synes jeg bør anføres her. Andersen-Nexø fortæller: »Mellem Fællederne løb Kongevejen, som vi kaldte den, og førte ud i det Ukendte — til Kongeslotte og Søer i store Skove, hvor Kulsvierne holdt til. Om Morgenen, naar min Bror og jeg traskede ud til Kirstineberg Brødfabrikker ude forbi Vibenshus efter natgammelt Brød til halv Pris, mødte vi dem. De var kørt hjemmefra ved Midnat, sortsmudskede og fremmedartede sad de og nikkede halvsovende paa deres høje Læs af Trækul eller Riskoste og Kurve. Det hed om dem, at de smed med Kniv efter Folk; og vi søgte for en Sikkerheds Skyld helt ned i Vejgrøften. Derfra laa vi og skreg: »Gi' lidt Trækul, Kulsvier!« En og anden hev lidt Trækul over i Grøften til os, og vi samlede det omhyggeligt op i vore Huer og tog det med hjem til Mor — til hendes Dampstrygejern. »Saa er den Toskilling sparet«, sagde Mor og roste os.

Kulsvidning i vor Tid.

Som allerede nævnt brændes der nu atter Kul i Grib Skov i større Format. For Tiden er der fjorten Miler i Gang, men Fremgangsmaaden er den samme som for Hundrede Aar siden eller mere, og Kvaliteten af Kullene er ikke blevet ringere end den Gang, og Blandingen er hverken blevet sværere eller lettere. Maaske dog snarere det første, for Forholdene har ført med sig, at Brændet, man nu anvender, er vaadt, fordi det tørre som bekendt finder Anvendelse paa andre Omraader. Tørt Træ er ellers langt at foretrække. Det giver god Brænding og det giver fine Kul.

Brændet, der skal blive til Trækul, saves og hugges.

Milerne brænder Dag og Nat.

Moderne Kulsvidning i Ovne.

I de sidste Aar har man gjort Forsøg paa at brænde Trækul i dertil særlig indrettede Ovne. Man skal have opnaaet gode Resultater, men om Kulsvidning i det hele taget har nogen Fremtid for sig, naar vi atter kommer ind i normale Tilstande, kan der intet siges om paa nuværende Tidspunkt. Til at begynde med kunde Ovnbrændingen ikke betale sig, men for Tiden gaar det vist helt godt.

Ovnene er indrettet som Retortovne af samme Art som de, der anvendes paa Gasværker ved Fremstillingen af Gas og Koks. Træet — der anvendes for Tiden Trærødder — pakkes i Metaltønder, som derefter skydes ind i Ovnene, der har Underfyring. I Løbet af kun tre-fire Timer er Træet gennembrændt og Trækullene færdige og Metaltønden tages atter ud af Ovnen og faar Lov at staa til Kullene er tilstrækkelig afkølet. Det hævdes, at man ved denne Metode faar langt mere ud af Brændet end ved Kulsvidning paa gammeldags Maner. Ikke alene faar man flere Kul rent vægtmæssig i Forhold til Brændet, men man er ogsaa i Stand til at opsamle forskellige Biprodukter som Træsprit, Eddikesyre og Tjære, som gaar tabt ved Milebrænding. Desuden skal Kullene være af bedre Kvalitet, men her staar Paastand mod Paastand. Kulsvieren, der brænder Kullene i Miler, hævder, at ingen er i Stand til at fremstille saa fint et Produkt, som det der fremstilles i Milerne, medens Ovnsvieren hævder, at hans Kul bliver de bedste. Hvem af Parterne, der har Ret, skal vi ikke blande os i, men en Ting er sikkert, nemlig at Milebrændingen har bestaaet sin Prøve gennem Hundreder af Aar, medens Ovnbrændingen endnu befinder sig paa Begyndelsesstadiet, og saa maa Aftagerne jo iøvrigt afgøre Spørgsmaalet om Kvaliteten.

Saa vidt vides foregaar Ovnbrændingen kun et enkelt Sted i Landet — i Nordsjælland — og kun i mindre Format. Der er kun tre Ovne i Gang, og Produktionen er ikke særlig stor.

Milebrænding finder derimod Sted ogsaa i Jylland, bl. a. i Rold Skov.

I. A. Ørsted.

De Unges Idræt

Landsforbundet udsender i Aar Juleheftet »Knallerten«. Heftet er paa 28 Sider. Prisen er 60 Øre. Et flerfarvet Omslag er tegnet af Wålinder (Børn og Sne). Bidragyderne er Harald Bergstedt, der har skrevet en Skolefortælling: »Et Kursus i Høflighed«, Højskolelærer Ib Koch Olsen har skrevet en Drengefortælling: »Laban«. Børnebibliotekar Helga Mollerup fortæller nogle morsomme Oplevelser fra sit Arbejde blandt Børnene. Caja Rude har skrevet en lille Skitse: »En Oplevelse paa Eremitagesletten«. Sekretær Urban Hansen fortæller om sin Drengetid i D. U. I. Kommunelærer Holger Jensen fortæller om en Ferietur til Norge. Heftet er illustreret af Tegnerne Gunnar Andersen, Beier Holgersen, Bramming og Oskar Jørgensen.

Heftet kan bestilles hos Boghandlerne.

I Arbejdsdagen

Der bliver vel en lille Stund
til Eftertanke. — Se, vi staar
med Kraft og Mod som hidindtil
og deler Arbejdslivets Kaar.
Hver Mand paa Plads bag Hjul og Plov,
hver enkelt Mand sit Ansvars Vægt,
mens Hverdagsstræbet bygger op
vor Fremtids Jord, vor Fremtids Slægt.

Maskiner snurrer uden Stands,
og Marker pløjes, Veje bær
vor dyre Last af Arbejdsguld
til Slot og Rønne fjernt og nær.
Hver Mand er med i Sind og Tro,
og Livet gror og bringer Høst:
Det Hverdagsstræb gav Livet Sol
og Sandhed om et Gry i Øst.

Tog vi da fejl af Kurs og Tro?
Nej, mere Brød og mere Smil
var vore Sejre, mens vi stred
os frem igennem Aar og Mil.
Det gamle Land fik Plads for os,
selv tog vi Fødslens Borgerskab
og gjorde Danmark mere rigt;
vi vandt og skabte ingen Tab.

Med Myreflid og Taalsomhed
blev Stene samlet til et Hus,
en Samfundsborg, som skulde staa
urokket fast i Stormes Sus.
Det var vor Frugt af Dages Slid:
Et Fædreland, som gav os Ly,
og gav vor Fremdrift gode Kaar,
vor Samfundsorden Ret og Ry.

Men Storme rusker, sønderslaar
— vi tænker efter, og vi ved,
at Trofasthed i onde Aar
er Tegnet paa vor Mandighed.
Vort Maal er stort. Der kommer Tid
for vore Tanker, for vort Kald:
Vi staar i Arbejdsdagens Strid
og kæmper tavst i Tusindtal.

Evald Longfors.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Revnedannelse i nystøbt Beton

I Beton opstaar undertiden Revner nogle faa Timer efter Udstøbningen. Revnernes Opstaaen synes ofte vanskelig at forklare, og man har ikke været paa det rene med, om det er forsvarligt at lukke Revnerne under Betonens Afbinding, dersom man allerede indenfor dette Tidsrum har opdaget Revnerne. Ved Samarbejde mellem Københavns Bygningskommissions Ingeniørafdeling, De danske Betonfabrikker og C. t. O. er der foretaget nogle Forsøg for at belyse disse Forhold, og i Forbindelse med nogle almindelige Betragtninger over Problemet meddeles her Resultaterne af disse Forsøg.

Beton er som bekendt et Materiale, der lige fra sin Udstøbning undergaar visse, ganske smaa Formforandringer. Mest kendt er det Svind — eller om man vil — den Sammentrækning, der finder Sted i Betonen under Udtørring. Udsættes Betonen senere for Fugtighed, enten Vand eller meget fugtig Luft, udvider den sig atter, saaledes at Processen i hvert Fald delvis er reversibel.

Som allerede nævnt er disse Bevægelser smaa. Betonen hindres desuden ofte i sine Bevægelser af Armering eller af Nabomateriale — eller den fremskyndes i Bevægelserne af Tyngdekraften eller andre Kræfter, saaledes at en nærmere Udredning af Svindforholdene for Beton, omfattende Svind, Udvidelse, Krybning og deres Afhængighed af Betonens Sammensætning, Dimensioner og dens Plads i Bygværket, meget vanskeligt kan gives.

Denne Artikel har da heller ikke til Hensigt at beskrive den hærdnende Betons Volumenændringer eller den Revnedannelse disse kan give Anledning til. Artiklen vil behandle Spørgsmaalet Revnedannelse i nystøbt Beton, altsaa den Revnedannelse, der kan ske mellem Udstøbningstidspunktet og den første halve Snes Timer.

Inden for dette Tidsrum foregaar der i Betonmassen en Række fysiske og kemiske Processer, der giver Anledning til en »Sætning« af Betonmassen, og de Følger denne Sætning kan have er i meget høj Grad afhængig af hvilke Former (Søjler, Plader, Bjælker) Betonen støbes i, og af hvorledes Betonen bliver placeret og bearbejdet.

Nogle tidligere Undersøgelser over Bevægelser i frisk Beton.

Undersøgelser over Størrelsen af Volumenvariationerne under Afbindingen er foretaget af *O. Graf* og meddelt i »Beton und Eisen« 1921, Pag. 49, af *I. C. Pearsson* og meddelt i »Proceedings of the American Concrete Institute« 1921, Pag. 133, samt af *E. Suenson* og meddelt i »Ingeniøren« 1923, Pag. 61.

Graf fandt, at jordfugtig Mørtel næsten ingen Ændring viste i de første 24 Timer, medens blød og meget fugtig Mørtel viste fra 2,3 til 4,4 mm/m Sammentrækning. Graf undersøgte ogsaa hvilken Indflydelse Rumfangsændringen under Afbindingen og Hærdningens første Tid havde paa Armeringen, og fandt, at Mørtelen det første Døgn frit kunde trække sig sammen om Jernene.

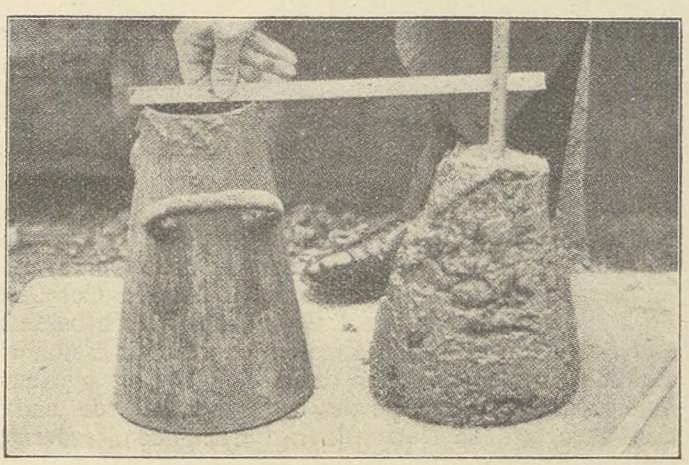
Pearsson undersøgte Volumenændringerne indenfor det første Døgn. De første 4 Timer fandt han ingen udprægede Forandringer, men en kraftig Sammentrækning mellem 4. og 12. Time, efter hvilket Tidsrum der næsten ingen Ændringer foregik.

Suenson har for Portlandcement med 26½% Vand (Normalkonsistens) fundet 0,5—3,4 mm/m Svind efter 4 Timers Forløb, og 1,1—4,1 mm/m efter 24 Timer. For Alcement med 22½% Vand (Normalkonsistens) var Tallene ganske lidt større.

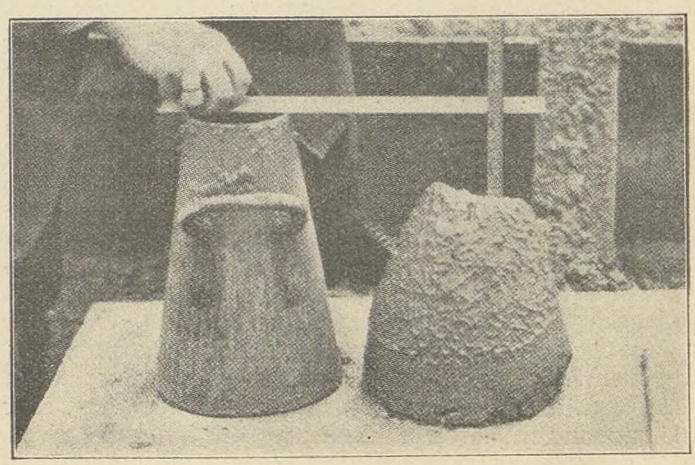
Betragtninger over de fundne Resultater.

Der er jo ikke helt Overensstemmelse mellem disse Resultater, idet Pearsson fandt, at Bevægelserne væsentligt foregik fra 4.—12. Time, medens Suenson fandt, at den væsentligste Del allerede var foregaaet efter 4 Timers Forløb.

Imidlertid er der næppe Tvivl om, at Beton allerede kort efter sin Udstøbning begynder en Slags fysisk Sætning, der delvis skyldes undvigende Vand, eventuelt indeholdende visse fine Partikler. Derefter tager de kemiske Processer Fart, Cementen begynder Afbindingen under Vandets Paavirkning, og efterhaanden dannes et Gel- og Krystalvæv, der binder Tilslagsmaterialerne sammen. Uden at komme ind paa Ændringerne i Systemet Cement + Vand, kan man sige, at Massen som Helhed snart efter Udstøbningen og i de første Timer trækker sig sammen, og at Sammentrækningen rimeligvis er des større, jo større Betonens Vandtilsætning er, og jo mere bearbejdelig den er.

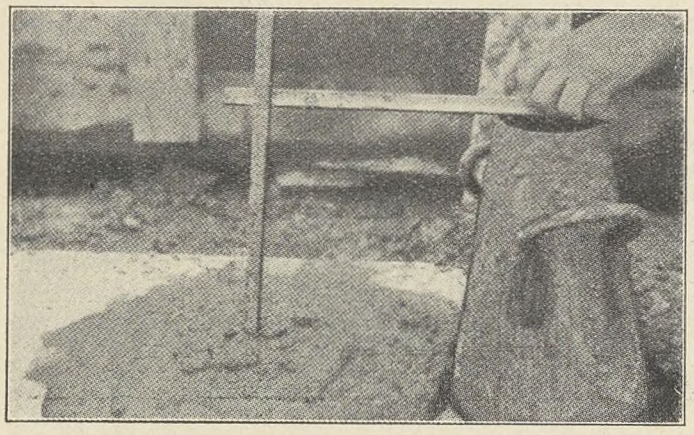
Halvplastisk Beton.

Plastisk Beton.

Revnedannelsen optræder i større Udstrækning.

De her omtalte Fænomener har naturligvis været knyttet til al udstøbt Beton gennem Aarene, og Bevægelserne er næppe blevet nævneværdigt større efter at man er gaaet over til mere finmalet Cement. Derimod har Anvendelsen af meget flydende Beton og

Flydende Beton.

Indførelsen af visse forenklede Arbejdsmetoder givet Anledning til, at Betonens Svind i de første Timer har afstedkommet større Revnedannelse end man tidligere har været ude for.

Afdelingsingeniør, cand. polyt. A. Taumose i Københavns Bygningskommission, har fremdraget Spørgsmaalet over for C. t. O., og har sammen med os besigtiget forskellige Byggepladser, hvor udpræget Revnedannelse havde fundet Sted i nystøbt Beton. Vore Ingeniører har ogsaa iagttaget Fænomenet baade her og paa Byggepladser i Udlandet.

Revner i nystøbt Beton var især konstateret i Dæk med Bjælker og Plade, hvor hele Dækket var udstøbt paa een Gang. Der kunde her findes Revner, der løb langs Bjælkerne, omtrent ved disses Kant, og Revner paa tværs af Bjælkerne, for det meste lige over Bøjler. Selv om disse Revner ikke var særlig gabende eller lange, maa de dog siges at være uheldige, fordi de gaar tværs paa Retningen for Betonens Trykpaavirkning, og det vilde være af Værdi at finde frem til Arbejdsmetoder, hvor disse kunde undgaas.

Ved de her anførte Iagttagelser ser man altsaa straks, at Grafs Paastand om, at Betonen frit kan trække sig sammen om Armeringen, ikke er helt rigtig. Betonen vilde da »sætte sig« og samle sig under Armeringen og ikke revne over den.

De udførte Forsøg.

Efter Forslag af De danske Betonfabrikker, som havde deltaget i en Del af de ovennævnte Besigtigelser, og under Ledelse af Civilingeniør Folmer Jørgensen, blev der paa en af Betonfabrikkernes Pladser, hvor der netop skulde udstøbes et Betontag, foretaget et omfattende Forsøg, hvortil Udgifterne blev afholdt af Betonfabrikkerne. Betonfabrikkernes Laboratorieingeniør, cand. polyt. M. Holst-Jensen foretog de nødvendige Opmaalinger, Udtagelse af Prøveterninger og disses Knusning. Udstøbningen og Revnernes Fremkomst blev desuden kontrolleret af Københavns Bygningskommissions Ingeniørafdeling og C. t. O.

Formaalet med Forsøgene var at faa fastslaaet, hvilken Indvirkning Betonens Konsistens i Forbindelse med god eller daarlig Bearbejdning under og efter Udstøbningen har paa Tendensen til Revnedannelse.

Forsøgsstøbningen omfattede baade et almindeligt Jernbetondæk med 10 cm Plade og 30×50 cm Dragere og et Formeta-Dæk. I begge Slags Dæk havde man tidligere konstateret de her omtalte Revner.

Planen Side 450 viser de Baner, hvori Dækket var opdelt for Anvendelsen af forskellig Beton. Kun Betonen i den ene Halvdel af Konstruktionen blev bearbejdet kraftigt, medens den anden Halvdel blev støbt med mindst mulig Bearbejdning.

Betonen blev hejst op til Taget og i Trillebøre kørt ud og tippet direkte af paa Forskallingen. Straks efter Udstøbningen og den eventuelle Bearbejdning blev Betonen trukket af med et Brædt eller glattet med Skovl, men fik ingen Efterbehandling.

Der anvendtes Portland-Cement til Forsøgene. De forskellige Slags Betons Sammensætning og Grusmaterialernes Kornsammensætning fremgaar af Skemaerne.

Den anvendte Beton.

Bane	Betonens Tilslagsmateriale	Blandingsforh. (efter Rumfang) Cement: Sand: Neddesten	Vand-Cement-Tal	Konsistens	Maalt Sætmaal cm	28 Dages Bjælkestyrke kg/cm²
1	Sømaterialer	1 : 1,7 : 2,5	0,61	flydende	23—24	414
2	Bakkematerialer	1 : 2,3 : 3,2	0,65	plastisk	14—15	453
3	Sømaterialer	1 : 2,3 : 3,2	0,61	plastisk	9—14	396
4	Sømaterialer	1 : 2,3 : 3,2	0,53	halvplast.	5—9	450

Kornanalyse af det anvendte Grusmateriale.

Kornstørrelser under	Vægtprocent			
	Søgrus til			Bakkegrus til
	halvplastisk Beton	plastisk Beton	flydende Beton	plastisk Beton
15 mm	98,3—97,5	99,0—99,0	97,3—98,8	100 —100
10 »	96,3—95,3	97,2—96,7	94,1—97,1	97,5—98
7 »	94 —93	95,0—94,4	91,3—94,9	88,8—93,5
2 »	71 —75	72,8—73,2	68 —71,6	73 —76,6
1 »	54 —60	57,5—57,2	51 —54,3	48,5—53,2
0,5 »	30 —35	32,5—35	30 —31	20 —22,7
Lermængde Rumfang	2 %			6 %

Revnedannelsen.

Der fremkom i Støbningen en hel Del Revner, og disse er indtegnet paa Planen, paa hvilken ogsaa de Stolper og Rideplanker, der danner Forskallingens Understøtning, er antydet.

De første Revner viste sig allerede omtrent ½ Time efter Udstøbningen. De fremkom i alle Felter, baade med bearbejdet og ubearbejdet Beton, dog med Undtagelse af Dragerstykket med ubearbejdet, halvplastisk Beton, der kun fik en ganske enkelt Revne efter en Times Tids Forløb.

Den mere eller mindre gode Bearbejdning af Betonen synes ingenlunde bestemmende for Revnernes Opstaaen, saaledes som man maaske vilde vente det. Tværtimod opstaar der for Beton af Sømaterialer flere og for det meste bredere Revner i den velbearbejdede end i den ubearbejdede Beton. For plastisk Beton af Bakkematerialer kom der derimod færre og gennemsnitlig smallere Revner i den godt bearbejdede end i den ubearbejdede Beton. Iøvrigt fremgaar Revnernes Antal, Bredde og Beliggenhed af omstaaende Skema:

Skema over Revnedannelsen.

Betonens Tilslagsmaterialer	Konsistens	Bearbejdning	Almindelig Jernbeton					Formeta-Dæk	
			Revner i Dragere			Revner i Plader			
			Antal		Bredde			Antal Revner	Bredde mm
			paa tværs	paa langs	mm	Antal	Bredde mm		
Sømaterialer	halvplastisk	god	7	0	0,4–0,8	0		0	
		ingen	1[1])	0	1,0	0		0	
	plastisk	god	10	4	0,15 –0,3	0		0	
		ingen	3	0	1,0–1,2	0		0	
	flydende	god	7	3	1,5–2,0	0		0	
		ingen	11	3	0,8–4,0	2	0,5	0	
Bakkematerialer	plastisk	god	7	0	0,2–0,9	0		0	
		ingen	10	0	0,1–2,0	0		6[2])	0,2–1

[1]) Der fandtes et meget stort Hulrum under de ophøjede Dragerjern.
[2]) Heraf fremkom 5 Revner ved Overgangen mellem Dæk og Kantdrager, 1 Revne over en af Buerne.

Langt de fleste Revner forløb vinkelret paa Dragernes Længderetning og var fra 5—25 cm lange. Over Dragersiderne fremkom et mindre Antal langsgaaende Revner paa det Sted, hvor Betonlagets Tykkelse pludselig ændres ved Overgang fra Plade til Drager. Der fandtes flest af denne Slags Revner i Betonen af Sømaterialer.

Ved Ophugning omkring nogle af de større, tværgaaende Revner i Dragerne blev det konstateret, at Revnerne som ventet havde dannet sig over Bøjlerne og strakte sig ned til disse. I nogle Tilfælde havde der dannet sig et lille Hulrum under Bøjlejernene, hvilke Hulrum maaltes til følgende Højde: I bearbejdet flydende Beton med Sømaterialer: 3 mm. I ubearbejdet flydende Beton med Sømaterialer: 1 mm. I bearbejdet plastisk Beton med Sømaterialer: 1 mm.

De langsgaaende Revner naaede 2—3 cm ned under Overfladen og det blev konstateret, at de i Reglen udsprang fra en Sten — eller standsede ved en Sten, om man vil, altsaa ikke forløb omkring eller delte sig om Stenen.

Den ubearbejdede, halvplastiske Beton havde som nævnt mindst Tilbøjelighed til Revnedannelse, men en Ophugning viste, at der i hele Dragerens Bredde var et Hulrum under de opbøjede Jern paa fra 3—10 cm Højde.

Pladerne var næsten helt fri for Revner, men de to mindre Revner, der opstod i ubearbejdet, flydende Beton af Sømaterialer viste sig at være opstaaet over opbøjede Jern, altsaa ganske analogt med de øvrige Revner.

I Formeta-Dækket fremkom kun Revner i den ubearbejdede plastiske Beton af Bakkematerialer. Der dannede sig en 155 cm lang, 0,2 mm bred Revne over Toppen af en af de yderste Bueforskallinger i Feltet. Den naaede 4,5 cm ned i den 6 cm tykke Beton. Endelig fandtes nogle Revner ved Overgangen til Kantdrageren. De tværgaaende skyldtes Jern, der fra Formeta-Dækket gik ud i Drageren, medens de langsgaaende skyldtes Tværsnitændringen.

Umiddelbart før Støbningen foretoges blev der anbragt et Par 30 mm Rundjern i Oversiden af Formeta-Dækkets Bjælker. Ved Ophugningen fandtes der intet Hulrum under dem.

Betonens Tæthed.

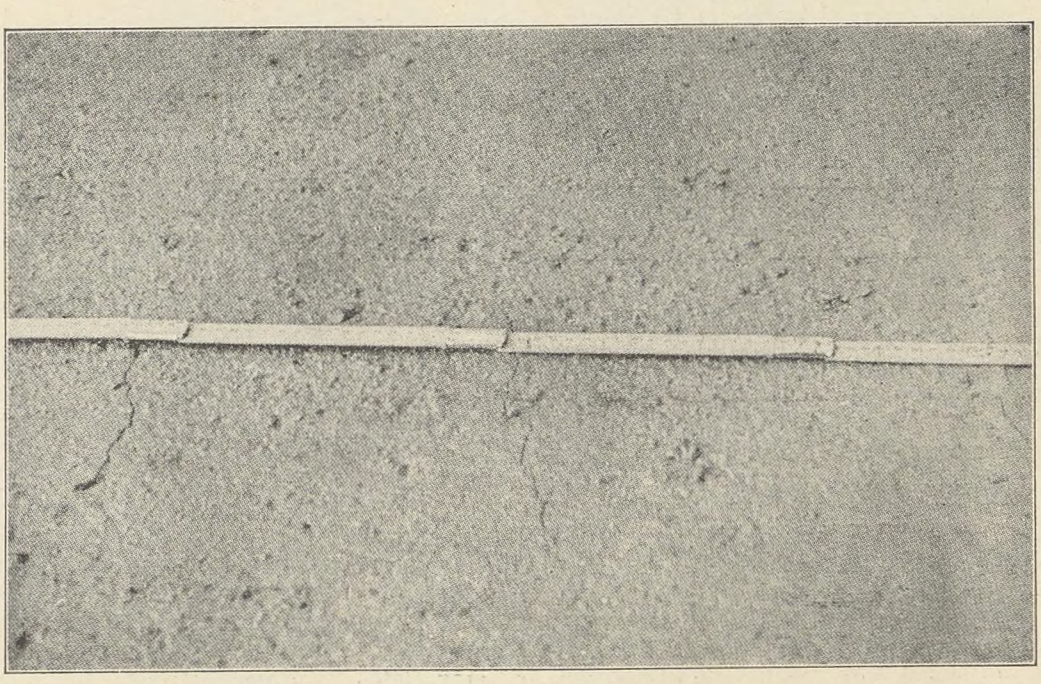
Efter Afformningen viste de forskellige Afsnit meget forskellig Tæthed. Den velbearbejdede Beton var uden Hensyn til Materialer eller Konsistens overalt lige tæt at se til.

Uden Bearbejdning var:
den flydende Beton af Sømaterialer tæt,
den plastiske Beton af Sømaterialer utæt baade i Plade og Drager,
den plastiske Beton af Bakkematerialer utæt i Pladen (enkelte større Stensamlinger),
den halvplastiske Beton af Sømaterialer utæt baade i Plader og Drager.

Hvad Forsøget viser.

Det udførte Forsøg viser, at en Bearbejdning af Betonen er nødvendig af Hensyn til Tætheden, undtagen hvis der anvendes flydende Beton. Men Forsøget viser endvidere, at Bearbejdningen slet ikke giver nogen Sikkerhed for, at Revner ikke opstaar — ja endog i visse Tilfælde forøger Revnedannelsen, antagelig ved at gøre Betonen mere levende og derved lette de Processer, der netop betinger Sætningen.

Bevægelserne foregaar paa et tidligt Tidspunkt og støtter som anført E. Suensons Resultater fremfor Pearssons. Grafs Iagttagelse, at en tør Mørtel næsten

Typisk Revnedannelse.

ingen Forandring undergaar, bekræftes ogsaa — blot giver en intensiv Bearbejdning en saadan Mørtel mere Tendens til Sammentrækning.

Hvorledes Revnedannelsen imødegaas.

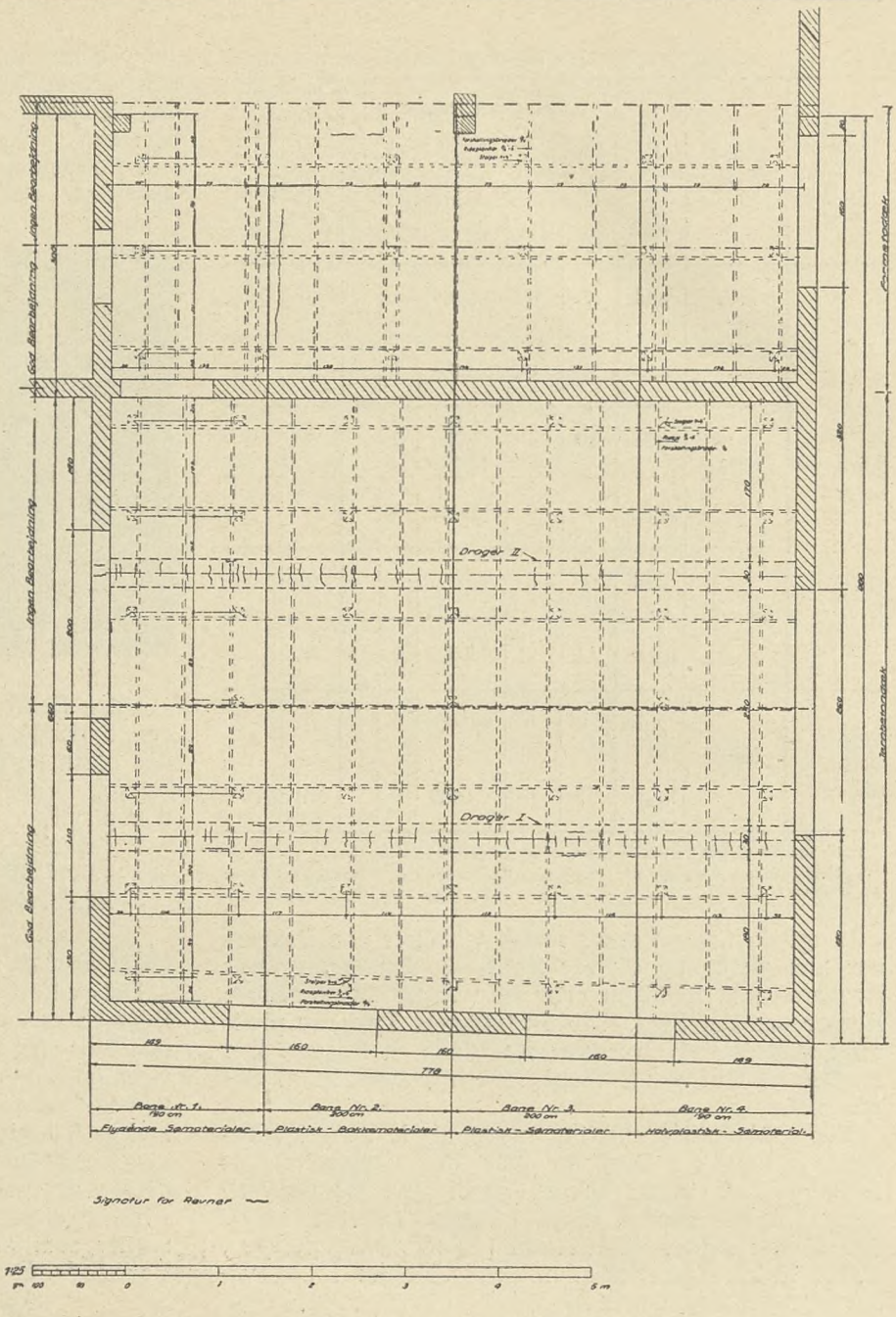
Som tidligere nævnt har Fænomenet været kendt længe, men de tidligere anvendte Arbejdsmetoder gav mindre Revnedannelse. E. Suenson skriver f. Eks. i sin Jernbeton, 1931, Pag. 532: Støbningen afsluttes ved Pladens Underside. Følges denne Anvisning undgaas rimeligvis baade Revner langs Dragere og over Bøjlejern.

Det er imidlertid blevet almindeligt at støbe Bjælker og Plader samtidigt, saaledes at de nævnte Revner opstaar. Mange Entreprenører lukker saa disse opstaaede Revner ved efter nogle Timers Forløb at bearbejde Betonen en ekstra Gang med Skovl, Kost eller Stamper. Mange spørger, om Betonen da ikke tager Skade af denne Efterbehandling. Indtil for ikke særlig mange Aar siden mente man, at Betonen absolut ikke maatte forstyrres i sin Afbinding, da den derved vilde blive ødelagt.

Flere Forsøg, f. Eks. af *R. H. A. Johnson,* meddelt i Concrete & Constructional Engineering, 1939, Pag. 491, viser imidlertid, at Beton ved Bearbejdning efter sin Udstøbning vinder i Styrke, saa længe denne ekstra Bearbejdning sker med en vis Omhu og indenfor et Tidsrum af ca. 4 Timer — altsaa det Tidsrum, indenfor hvilket Sammentrækningen i Hovedsagen finder Sted.

For at verificere, at Betonen ingen Skade tager af Efterbehandlingen, udførtes følgende to Forsøg:

Af en Nøddestensbeton 1 : 2 : 3 (haandblandet) støbtes 5 Par 20 cm Prøveterninger, af hvilke de 4 Par blev taget ud af Formene og umiddelbart støbt om uden Anvendelse af ekstra Vand efter henholdsvis 1, 2, 3 og 4 Timers Forløb. Resultatet af dette Forsøg blev følgende:

Plan over det støbte Dæk.

	28 Døgns Terninge-styrke kg/cm²	Styrkeforøgelse i %
Ikke støbt om	229	
Støbt om efter 1 Time	248	8,3
Støbt om efter 2 Timer	253	10,5
Støbt om efter 3 Timer	261	14,0
Støbt om efter 4 Timer	258	12,6

Betonen, der endnu var støbelig paa de anførte Tidspunkter, led altsaa ingen Styrkeforringelse ved at blive støbt om.

Det andet Forsøg gik ud paa at vise Virkningen af selve »Sammenklapningen« af Revnerne. Der blev støbt 4 Par Betonterninger for hver af Konsistenserne plastisk, næsten flydende og flydende og saavel af Beton med Bakkematerialer som med Sømaterialer.

I det ene Par Terninger af hvert Sæt lod man Betonen urørt, medens man i de andre Par kunstigt frembragte en 6 cm dyb og foroven 4 mm bred Revne, aftagende til 0 mm Bredde i Dybden og gaaende i hele Terningens Bredde. Det skete ved Indstøbning og senere Optrækning af en 4 mm Jernplade, der var slebet smig. Pladerne blev fjernet parvis henholdsvis 2, 4 og 6 Timer efter Betonens Udstøbning, og Revnerne umiddelbart derefter lukkede ved, at der blev banket meget let paa Betonen med en Gaardkost. Endelig blev i nogle Tilfælde Pladerne trukket Dagen efter Støbningen og Revnerne udløbet med tynd Cementmørtel 1:3.

Ved Trykprøvningen paaførtes Trykket vinkelret paa Revnens Plan.

Alle Terninger behandlet efter 2 og 4 Timers Forløb steg i Styrke, ligesom Terninger med udløbet Revne. Terninger behandlet efter 6 Timers Forløb viste derimod i enkelte Tilfælde en ganske ubetydelig Styrkeformindskelse.

Af Hensyn til Forsøgets Gennemførelse indenfor en rimelig Tid prøvedes de forskellige Sæt Terninger i forskellig Alder. Forsøgsresultaterne fremgaar af følgende Skema:

Tilslagsmaterialer	Konsistens:	Plastisk			Plastisk			Næsten flydende			Flydende		
	Lukning af Revne efter	Prøvealder Dage	Styrke kg/cm²	Stigning %	Prøvealder Dage	Styrke kg/cm²	Stigning %	Prøvealder Dage	Styrke kg/cm²	Stigning %	Prøvealder Dage	Styrke kg/cm²	Stigning %
Sømaterialer	Ud. Revne	7	233	—	28	291	—	12	220	—	7	168	—
	2 Timer	—	252	8,1	—	312	6,8	—	245	11,3	—	181	7,7
	4 Timer	—	246	5,6	—	—	—	—	258	17,2	—	182	8,3
	6 Timer	—	233	0	—	285	÷2,1	—	242	10	—	165	÷1,8
	Udl. Revne				—	308	5,8						
Bakkemateriale	Ud. Revne				28	396	—	15	217	—	28	198	—
	2 Timer				—	437	10,3	—	240	10,6	—	225	13,6
	4 Timer				—	424	7,1	—	239	10,1	—	209	5,5
	6 Timer										—	213	7,6
	Udl. Revne				—	414	4,5	—	233	7,4			

Konklusion

Det synes herefter at være fuldt forsvarligt at lukke Sætningsrevner i nystøbt Beton ved en Efterbehandling, naar blot denne foregaar senest 4 Timer efter Udstøbningen.

Man bør være paa Vagt overfor disse Revner, der ofte opstaar vinkelret paa den Retning, i hvilken Betonen er paavirket til Tryk. Selv om Konstruktionerne for det meste er rigelig stærke og Revnerne derfor ingenlunde særlig farlige, bør man dog saa vidt muligt støbe saaledes, at de ikke opstaar, som omtalt ovenfor. Opstaar de, bør de lukkes ved passende Efterbehandling.

Revnerne har Tendens til at fremkomme saadanne Steder, hvor en ensartet Sætning vanskeliggøres af pludselige Højdeforandringer i Betonen eller af Jern i Betonens Overside. En skraa Støbeflade kan ogsaa bevirke uensartede Sætninger og Revnedannelse, især hvor der er Overjern og hvor Forskallingen for een Del rystes under Nabodelenes Støbning.

Revnerne bør altsaa helst lukkes snart efter deres Opstaaen eller udløbes med tynd Cementmørtel Dagen efter Betonens Støbning.

Gengivet efter C. t. O.

Produktion og Beskæftigelse

i det første Krigsaar

FORSKYDNINGEN I SAMFUNDSKLASSERNES INDTÆGTSFORHOLD

I sidste Artikel om det første Krigsaar paaviste vi, hvorledes Begivenhederne efter den 9. April har bevirket en voldsom Forskydning i Samfundsklassernes indbyrdes Stilling. Landbruget, der indtil Besættelsen kun i ringe Grad nød godt af Krigskonjunkturen, bevæger sig nu — især for det store Landbrugs Vedkommende — opad til et Indtægtsniveau saa højt, som det næppe har oplevet det siden sidste Krig. Eksportpriserne er oven i Købet steget yderligere siden den foregaaende Artikel blev skrevet. Vi behøver blot at nævne Smørprisen, der nu er oppe paa 4,50 Kr. pr. kg mod 2,40 Kr. for et Aar siden. For Arbejderne er det gaaet nogenlunde omvendt. Pristalsreguleringen, der hidtil havde sikret Reallønnen, er opgivet, og Arbejdsfordelingen samt Skatten hertil formindsker ikke alene Realindtægten, men ogsaa Pengeindtægten, og samtidig har Priskontrollen, som man satte saa store Forventninger til, svigtet paa afgørende Punkter, saaledes at Prisopgangen fortsættes. Dette maa sandsynligvis hos de heldigst stillede Handlende og Fabrikanter efterlade sig en Styrtsø af Fortjenester, der yderligere stiller Arbejderne ugunstigt. Kun i det Omfang, hvor danske Arbejdere faar Beskæftigelse for tysk Regning, har Arbejderne nydt godt af Udviklingen. At dette paa enkelte lokale Omraader specielt i Jylland har spillet en ret betydelig Rolle, skal ikke nægtes. Saa længe det danske Clearingtilgodehavende i Tyskland er stigende, nyder saavel Landbruget som disse Arbejdergrupper, som forklaret i den foregaaende Artikel, midlertidigt godt af de Forhold, som Krigen har skabt, *paa det øvrige Samfunds Bekostning*. Danmarks Tilgodehavende i Tyskland passerede i Oktober de første 350 Mill. Kr.

PRODUKTION OG BESKÆFTIGELSE

Men hvorledes har nu Produktionen og Beskæftigelsen udviklet sig i den forløbne Del af Krigen?

	1939 %	1940 %
Januar	29,7	30,1
Februar	26,8	32,9
Marts	22,8	30,6
April	16,9	26,0
Maj	11,5	20,3
Juni	11,1	16,9
Juli	11,0	16,1
August	9,5	17,8
September	12,5	17,8
Oktober	16,0	
November	21,3	
December	32,2	

I hosstaaende lille Tabel ses Arbejdsløshedens Udvikling i Aar i Sammenligning med 1939. Tallene gælder samtlige organiserede Arbejdere i Gennemsnit.

Som bekendt var 1939 et ualmindelig godt Beskæftigelsesaar. Efter at Vinterarbejdsløsheden var overstaaet, gik Ledigheden i raske Spring nedad for at kulminere med 9,5% i August, hvilket var en Rekord, som man maa helt tilbage til de gode Aar før Krisen for at finde slaaet. Den forventede Krig satte overalt Sving i Hjulene. Ikke mindst Udlandets Ordrer til vor Eksportindustri og Byggeriets store Omfang bidrog hertil. Saa kom Krigen i September, og Ledigheden steg straks 3 Points, derefter kan man tydeligt af Tallene aflæse Krigens og Isvinterens Indflydelse. Ledigheden stiger næsten uafbrudt indtil Februar, hvor den kulminerer med 33% — den højeste Februar-Arbejdsløshed Danmark har haft siden den akute Krisevinter 1933.

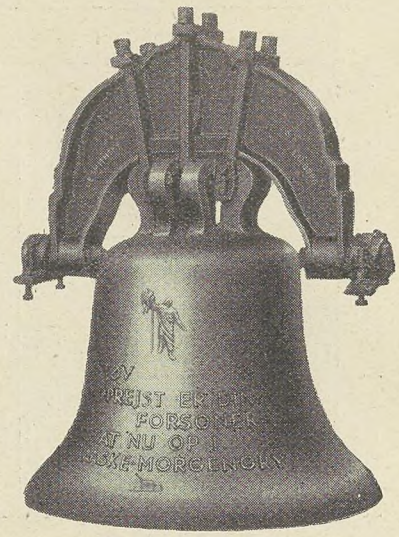
Trods Forvirringen og Usikkerheden lige efter Besættelsen fortsatte imidlertid den Sæsonforbedring, der allerede sporedes i Marts, alle Foraars- og Sommermaanederne igenem, og ved Udgangen af Juli var vi naaet ned paa 16,2% eller ialt (de uorganiserede iberegnet) paa 92,000 arbejdsledige. Dette ser ganske vist paa Baggrund af 1939's Resultat ualmindeligt sløjt ud, men man maa her tage i Betragtning, at 1939 i beskæftigelsesmæssig Henseende var saa unormalt godt et Aar. Vælger man i Stedet 1938 til Sammenligning, vil det sikkert forbavse de fleste at høre, at *Arbejdsløshedsprocenten i Juli i Aar var lavere end i Juli 1938*. I August forværredes Arbejdsløsheden noget, men undlod til Gengæld at stige i September, hvad den plejer som Følge af Sæsonen.

(Fortsættes.)

Klokkestøbning

Kirkeklokke, ej til Hovedstæder
støbtes du, men til den lille By —

Saaledes staar der i en gammel, kendt Salme af Grundtvig, fordi han var et Landsbybarn. Saavel i By som paa Land lader Kirkeklokkerne deres kaldende Røst lyde paa hellige som paa søgne Dage. Men den, der er født paa Landet, vil dog som Grundtvig give Landsbyklokken Fortrinet. Der er saa mange Lyde i en Købstad, at de hindrer Klokkeklangen i at trænge igennem. Sporvognes Klemten, Bilers Tuden, Gadens forskelligartede Larm tager ofte Feststemningen fra Købstadklokkernes Klang. Anderledes paa Landet! Hvem har ikke en tidlig Morgen ved Solopgang lyttet til Landsbyklokken, naar Solen fra Øst kastede sine første Straaler hen over Mark og Vej og Landsby. Og om Aftenen, naar Dagens Gerning er endt, og Solen gaar purpurrød ned i Vest, falder der en egen Stemning af Aftenfred i vore Sind, naar Klokkeklangen atter lyder fra Taarnet. Landsbybefolkningen er stærkt indlevet med den Stemning, der udgaar fra Klokkeklangen. I Sorg og i Glæde og ved Højtidernes Klokkekimen taler Klokkerne deres dybe Sprog. Hvor vilde det være fattigt paa Landet, om Klokkerne tav — som f. Eks. under Verdenskrigen 1914—18 — da Sønderjyllands Kirkeklokker blev omstøbt til Kanoner.

Klokke til Sdr. Vissing Kirke.

Klokkeklangen hører sammen med det Landskab, vi holder af, fordi det er vor Hjemegn, maaske vor Barndoms Hjemstavn.

Naar da saaledes Kirkeklokkerne betyder saa meget for os Mennesker, ligger det nær at spørge: »Men hvordan bliver egentlig en Kirkeklokke til?« Her skal da som Svar fortælles lidt fra Klokkestøbningens Historie.

Klokkestøbning er en meget gammel Kunst. Man kan med Sikkerhed paavise, at Kineserne allerede omkring Aar 2600 før Kristi Fødsel har støbt store Broncеklokker. Men ogsaa andre Steder har man tidligt faaet Kendskab til at støbe Metal i Klokkeform. Saaledes findes der paa et Museum i Berlin en Klokke fra omkring Aar 850 før Kristi Fødsel, som er fundet ved en Udgravning af et Palads i det gamle Ninive.

Interiør fra de Smithske Støberier.

Men Støbningen i disse og senere Tider var yderst primitiv. Der skal nemlig mere til end at give Klokken Form. Det er Klangen, som det dog i et og alt kommer an paa. Og paa dette Omraade havde man i gamle Dage ikke tilstrækkelig Forstaaelse. Man savnede bl. a. de musikalske Forudsætninger hos de gamle Klokkestøbere samt Forstaaelsen af de ydre Rumforhold (Akustik), som er nødvendige, for at Klokkens Toner kan komme til sin Ret. Og man kan vel vanskeligt kalde de Lyde, der udgik fra de første Klokkestøberes Klokker, for Toner, snarere var det ildelydende Støj. Men Formaalet var jo at bortskræmme »vrede Aander«, og til dette Brug har de sikkert været udmærkede.

Den Lyd, der opstaar, naar man slaar paa en Klokke, bestaar nemlig ikke, som nogle maaske kan mene, af en enkelt Tone, men derimod af en Række af Toner, og det er af det rette indbyrdes Forhold mellem disse Toner, at Klokkens Vellyd afhænger. Der gik lange Tider, før man opdagede dette, og endnu længere varede det, inden man gennem utallige Forsøg lærte at støbe Klokkerne med det rette indbyrdes Forhold mellem Tonerne. Æren herfor tilkommer Nederlænderne, blandt hvis Klokkestøbere bør nævnes Waghhevens i Malines og Peter van Ghein i Louvain i det sekstende Aarhundrede samt Brødrene Franz, Peter og Melchior de Haze i Amsterdam i det syttende Aarhundrede. Disse Klokkestøbere har støbt mange af de vidunderlige Klokkespil, der findes dernede.

Senere er Kunsten at støbe Klokker imidlertid paa en eller anden Maade forsvundet her, saa at man i Nutiden endog har maattet lade de hollandske og belgiske Klokkespil restaurere af Udlændinge.

For os Danske er det en Glæde at kunne konstatere, at den i Nederlandene hensygnende Klokkestøberkunst har faaet en sjælden smuk Opblomstring paa dansk Grund, nemlig i Aalborg hos Aktieselskabet De Smithske Jernstøberier og Maskinværksteder, som nu er absolut førende paa Klokkestøbningens Omraade, takket være et omhyggeligt Samvirke mellem teoretisk Viden, praktisk Kunnen og en interesseret og dygtig Arbejderstab.

Som det saa ofte sker, var det ved et rent Tilfælde, at Firmaet i Limfjordsbyen kom ind paa dette Speciale, som senere skulde bære Firmaets Navn ud over hele Landet og en god Del af Verden.

Det gik saaledes til: I Støberiet arbejdede en Former, som var Methodist, og da den methodistiske Menighed i Aalborg i Midten af Halvfemserne skulde bygge en Kirke og dertil havde Brug for en Klokke, henvendte Formeren sig til Firmaets Direktør og spurgte om »Smithske«, der jo var kendt med al anden Metalstøbning, ikke ogsaa kunde støbe en Klokke. Dette var jo et nyt Felt for Firmaet, men man lovede trods store Betænkeligheder at gøre et Forsøg. Dette faldt saa tilfredsstillende ud, at Klokken blev antaget og er i Brug den Dag i Dag. Hermed var Begyndelsen gjort, og siden er der udgaaet en Mængde Klokker fra Smithske Jernstøberier.

Det er en Selvfølge, at det Renomé, som Smithske Klokkestøberi nu har, er man ikke kommen sovende til. Efterhaanden som man har indhøstet Erfaringer, er der sket stor Fremgang, saa at der nu kan ydes det absolut ypperste, saavel paa det haandværksmæssige Omraade, som hvad Tonernes Renhed og Fylde angaar. Det er særlig paa det sidste Felt, at de allerseneste Aar har været kendetegnet ved bemærkelsesværdige Forbedringer, saaledes at Klokker og Klokkespil nu kan leveres med fuldstændig nøjagtige, forud bestemte rene Klange og Akkorder.

Den Klokketype, som de Smithske Jernstøberier gennem talrige Forsøg paa videnskabeligt Basis har fundet at være den mest vellydende og mest anvendelige til Klokkespil, fabrikeres i stadig større og større Antal. I denne Forbindelse kan det nævnes, at det senere har vist sig at være samme Klokketype, som Brødrene Hermony benyttede til deres Klokkespil, om end de Smithske er sværere og mere klangfulde.

Firmaet »De Smithske Jernstøberier og Maskinværksteder« er saa betydelig paa forskellige Omraader, at selve Klokkestøbningen kun betyder lidt i Firmaets samlede Omsætning. Men netop derfor har det været muligt at ofre endda meget betydelige Summer paa Eksperimenter og Forbedringer. Og har en Klokke undtagelsesvis ikke vist sig helt tilfredsstillende, er man aldrig veget tilbage for at kassere paagældende Klokke. De strengeste Krav har altid været opfyldt, før en Klokke blev afleveret.

Hvorledes fremstilles nu en moderne Klokke?

Klokken er et Omdrejningslegeme, d. v. s. at et vilkaarligt Snit vinkelret paa Omdrejningsaksen vil vise sig som to Cirkler, den ydre og den indre Begrænsning. Herpaa hviler hele Klokkestøbningens Teknik.

En Tegning viser Klokkens Profil, d. v. s. et Snit gennem Omdrejningsaksen. Efter de derved fremkomne to Kurver fremstilles en Skabelon, der angiver Klokkens indre Form, en anden angiver den ydre Form. Midt i Formkassens Underpart er anbragt en lodret, drejelig Aksel, som bærer Skabelonen til Fremstilling af Klokkens Hulrum. Man murer nu med Ler op om Akselen, samtidig med at Skabelonen drejes rundt, indtil Klokkens Hulrum er fremstillet. Derefter fjernes Skabelonen, og Formen tørres i en Ovn. Dernæst anbringes Skabelonen til Fremstilling af Klokkens ydre Form paa Akselen, og her varierer Klokkens Godstykkelse paa de forskellige Steder. Der bygges nu videre med Ler, idet Skabelonen stadig drejes rundt og skraber det overflødige bort, indtil hele Klokkens Yderflade er fremstillet. Skabelonen fjernes og Formen tørres igen i Ovnen. Med Knappenaale paasættes Inskriptioner og Ornamenter i Voks. Dermed er den saakaldte »falske Klokke« færdig.

Nu anbringes efterhaanden 3 til 4 Jernrammer — Mellemparter — oven paa Underparten, og der stampes Formsand op omkring den falske Klokke. Sluttelig stampes Overparten op, hvori Støbehullet findes.

Naar dette Arbejde er gjort, skilles Formen ad i 3 Parter, Lerklokken fjernes, Parterne tørres og sammenboltes, hvorefter Formen er klar til Støbningen.

Dertil anvendes Klokkemalm, en Legering af Kobber og Tin og intet andet. Den »sølverne« Klokkeklang skyldes altsaa ikke Tilstedeværelsen af Sølv eller andet ædelt Metal. Klangen stammer udelukkende fra, at Klokken har den rette Form, og at Kobber og Tin i Legeringen er til Stede i det rette indbyrdes Forhold.

Naar Støbningen skal finde Sted, smeltes Kobberet først i en Ovn. Smeltningen sker ved 1100° Celsius, og det smeltede Kobber tappes ud i en Kranske, og heri tilsættes Tinnet i Form af Barer, der næsten øjeblikkelig smelter, idet Tinnets Smeltepunkt ligger omkring 240°. Naar Legeringen saa har naaet en ganske bestemt Temperatur, hvilket kontrolleres ved Hjælp af et Pyrometer, sker Støbningen ved, at Metallet hældes ud i en Tragt — Støbesoen — som er anbragt oven paa Støbehullet, og herigennem flyder Metallet ned og udfylder Formens Hulrum. Naar Metallet er størknet og afkølet, slaas Formen itu — og Klokken er skabt.

Det er ikke nok, at Støbningen er lykkedes, og at Klokken har faaet et sundt Legeme. Det vigtigste er, om »Sjælen« — Klangen — ogsaa er god. Dette undersøger Klokkestøberen ved Hjælp af et Sæt meget

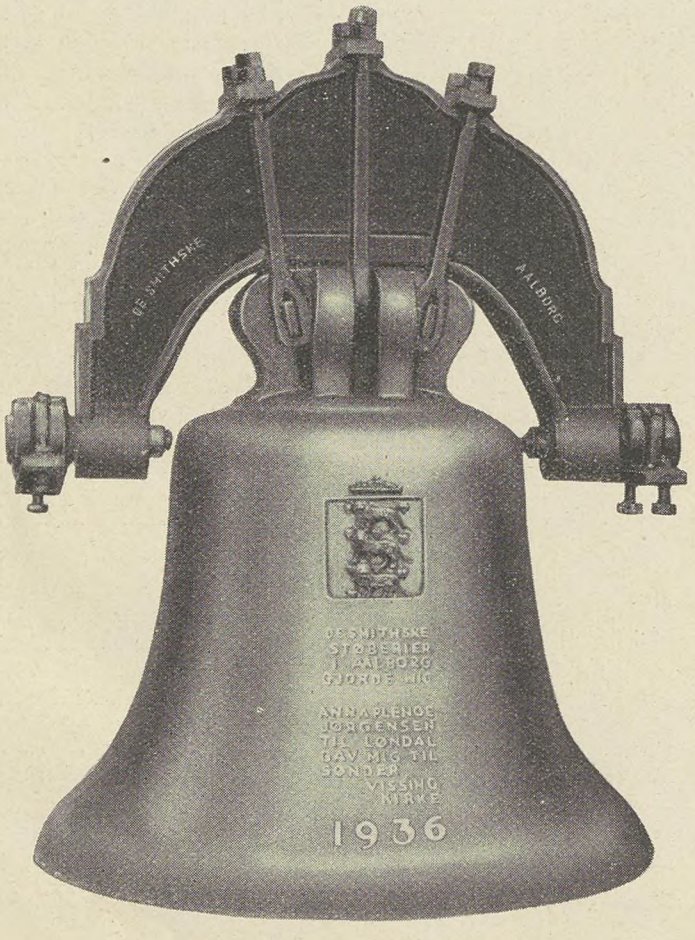
fine justerede Stemmegafler, der er indstillet paa de Toner, man venter, at Klokken skal indeholde. Stemmegaflerne anslaas, og Klokken berøres let med disse een efter een. Saafremt Klokken svarer tydeligt og klart hver Gang, er de rigtige Toner til Stede, og nu er Klokken, hvad man kalder en »Jomfruklokke«.

Er Tonerne ikke helt, som de skal være, kan der — dog kun indenfor ret snævre Grænser — bødes herpaa ved Materialaftagning. Det bedste er dog altid, at Klokken er støbt, som den skal være. »Smithske« er nu naaet saa vidt, at det hører til Sjældenhederne, at en Klokke ikke svarer til Forventningerne, og det er da rene Ubetydeligheder, det drejer sig om. Det er en Æressag for A/S De Smithske Jernstøberier og Maskinværksteder i Aalborg at fremstille det bedste. Har man Evnen hertil, har man ogsaa Pligten.

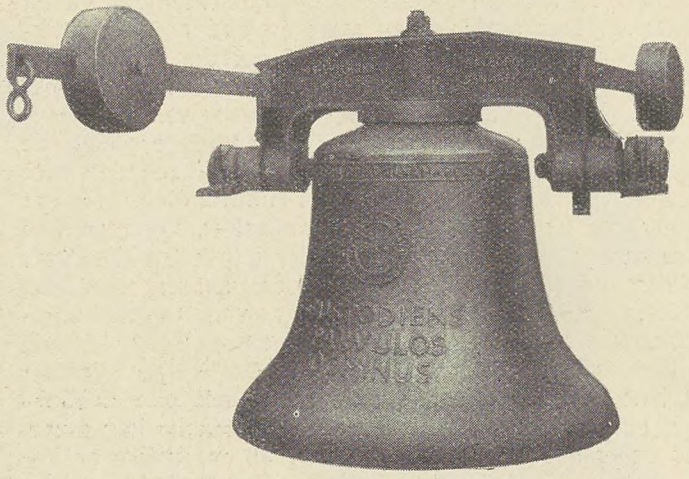
Naar Tonerne er afprøvet, monteres Klokken med Bom og Knevel. Derpaa prøveringes Klokken uafbrudt i to Timer som en Slags Styrkeprøve. Samtidig afbalanceres Klokken, saa den faar den mest passende Gangart. Den skal slaa jævnt og være fri for at »halte« — en Skavank, som mange ældre Klokker lider af.

»Smithske« har leveret Klokker rundt om til alle Egne af Landet, og ogsaa til Færøerne og Island er der sendt Klokker fra Aalborg, ja, endog til saa fjerntliggende Steder som Grækenland, Vestindien, Argentina og Kina.

47 Klokker blev efter Genforeningen leveret til Sønderjylland, fordi de gamle var blevet støbt om til Kanoner. 40 Klokker er leveret til Klokkespillet i Vor Frelsers Kirke paa Christianshavn. En meget vanskelig Opgave var Støbningen af nogle Klokker til Klokkespillet paa Frederiksborg Slot, idet de skulde harmonere med nogle derværende, ikke helt gode Klokker af belgisk Oprindelse.

Monteret Klokke.

Klokke til Rio de Janairo 1939.

De mange Klokker, der er udgaaet fra Aalborg, er leveret i alle Størrelser. En af de største hænger i Grundtvigskirken paa Bispebjerg. Denne Klokkes største Diameter er 1521 mm, dens Malmvægt er ca. 2300 kg; den er dog kun 1 mm større end en anden stor Klokke, der er leveret til Kirken i Sønderborg. Landets største Klokke hænger i Vor Frue Kirke i København. Den er ca. 2 m i Diameter og vejer ca. 4500 kg. Den er altsaa betydelig større end Klokken i Grundtvigskirken, der jo egentlig som Landets største Kirke ogsaa burde have Landets største Klokke. Det kan imidlertid opnaas endnu, idet Grundtvigskirken kun har faaet denne ene Klokke som en Begyndelse. Det er Tanken senere at anskaffe endnu 4 Klokker. Hvor store disse skal være er egentlig kun et Pengespørgsmaal. I Kreml i Moskva fandtes for Resten tidligere den største Klokke, der nogen Sinde er støbt i Verden. Om den eksisterer endnu vides ikke. Den blev støbt 1734 og vejede 200.000 kg. Dens største Diameter var 6,8 m. Allerede 1737 styrtede denne mægtige Kolos ned, ved hvilken Lejlighed der sloges et »Skaar« paa 11.000 kg af den. Den blev derefter anbragt paa en Sokkel og forevist som en Seværdighed. Den havde dog været mere værd som saadan, hvis den havde været hel, thi dens usædvanlig dybe Tone var mærkelig betagende og ejendommelig.

At smykke en Kirkeklokke er en vanskeligere Opgave, end mange maaske tænker, fordi Opgaven baade er stærkt begrænset og kræver en simpel Løsning. Det simple og ligefremme er næsten altid det bedste, men ogsaa det sværeste, fordi der ikke derved er saa mange Muligheder, og fordi Fejl let kan vise sig. Det, man har at gaa ud fra, er Klokkens Form. Den kan der naturligvis ikke forandres ved, fordi den regelmæssigt rundede Flade har et fast og bestemt Omrids, hvori Klangen dannes. Udsmykningen maa ikke gøre Skaar i Renheden og Klokkens Lydevne. En let Indrisning vilde være det allersimpleste, men vilde blive for svagt synlig, og stærkt ophøjede Prydelser kunde blive farlige for Klokkens Klangtone. Af Hensyn til Klangtonen maa man ogsaa holde Udsmykningen paa Klokkens øverste Halvdel. Et lavt Relief er det bedste, og en gammel Regel hævder, at en Klokkes Udsmykning skal samle sig om en opgiven Indskrift.

Paa alle de nye sønderjyske Kirkeklokker, som blev skænket til Landsdelenes Kirker efter Verdenskrigen, er sat en Indskrift. Ligesom de gamle Klokker har de alle et kort Vidnesbyrd om deres Tilblivelse med Navnet paa Støberiet og Giveren, Hjemstedet og Aarstallet. Det lyder i Lighed med den gamle Formular saaledes:

De Smithske Støberier i Aalborg gjorde mig,
og det danske Folk gav mig til N. N. Kirke
i Genforeningsaaret 1920.

Desuden bærer alle de nye Klokker, ogsaa ligesom de gamle, en kort Versindskrift, der næsten aldrig er den samme som den, der stod paa den omsmeltede Klokke. De allerfleste Indskrifter er som i alle protestantiske Kirker paa Dansk, ogsaa til Minde om Sognets og Landets genvundne Danskhed. En smuk Indskrift er følgende Vers:

Til at samle danske Sjæle
gav mit Folk mig atter Mæle.

Et andet Vers har denne korte Form:

Gæst byder jeg,
Fest pryder jeg,
Død bryder jeg,
Dansk lyder jeg.

Et Vers er oversat fra en plattysk Indskrift:

Jeg slaar saa mange faste Slag
til Aften-Fred og Arbejds-Lag.

Paa Klokken i Bylderup staar:

I Sorg som i Lyst,
er der Sang i min Røst.
Aar og Liv kan falme,
evig er min Salme.

Klokkens kulturhistoriske og æstetiske Værdi er betydelig, men dens fineste Egenskab bliver dog altid den musikalske. Tidligere vurderedes Klokken historisk eller efter sin skønne Udsmykning, eller slet og ret efter sin Størrelse; men nu til Dags, hvor en nøjagtig Analyse af Klokkens Tonebundt er mulig, bør Toneindholdet være det virkelige Maal for Værdien af Klokken. Forholdet er her som ved ethvert andet fint musikalsk Instrument: Foruden Tonens Styrke er det dens Klangfarve, det vil sige Sammensætningen af og Styrkeforholdet mellem Grundtonen og dens Overtoner, der bestemmer Tonens Fylde og Skønhed.

Klokken skal ikke blot klinge harmonisk, naar den lyder alene, men dens Tonebundt skal, naar den klinger sammen med andre Klokker, smelte sammen med disses Tonebundter, for at de gensidigt kan forstærke hverandre, saa at Samklangen bliver fyldig og vidtrækkende.

De Smithske Støberier kan nu paatage sig at levere rene Klokkespil og Kirkeklokker med forud given Form. Endvidere kan Firmaet ved Nyleveringer eller Omstøbninger opnaa fuldstændig Harmoni med forud tilstedeværende Klokker. Firmaet leverer Ringeanlæg og automatiske Spilleværker og udfører Ophængning af Klokker paa en saadan Maade, at der ringes med langt mindre Kraftanvendelse end før, saa der udøves meget mindre Paavirkning paa Klokkespil og Taarn, og Klokken skaanes under Brugen i højere Grad end tidligere.

Klokkestøbning er en Specialitet, der stiller store og mange forskellige Krav til sin Udøver. Ikke alene den egentlige Støbning skal være den erfarne Fagmands Værk. Men den musikalske Indstilling og Forstaaelse er til syvende og sidst det afgørende.

L. Andkjær Jensen.

Forbrugsafgifterne

Mens Indkomst- og Formuebeskatning er en moderne Foreteelse, der først kom frem rundt om i Landene i det 19. Aarhundrede, er Forbrugsskatter af gammel Oprindelse, ogsaa i Danmark. Allerede i det 12. Aarhundrede fandtes de. Igennem Tiderne er de optraadt under to forskellige Former, som Toldafgifter, der opkræves ved Landegrænser, og som indenlandske Produktions- og Omsætningsafgifter. Man kalder gerne Indkomst- og Formueskatten for direkte, Forbrugsafgifterne for indirekte Skatter. Denne Inddeling sættes i Forbindelse med Evnen til at betale Skat, og Sondringsmærket er, at ved direkte Skatter bliver Skatteevnen fastslaaet umiddelbart paa Grundlag af Indtægtens og Formuens Opgørelse, mens man ved de indirekte Skatter sluttes tilbage fra Personernes Udgifter til deres Skatteevne.

Den Tanke, som ligger til Grund for Beskatningen af Forbruget, er, at der bestaar en nødvendig Forbindelse mellem en Persons Indtægter og hans personlige Udgifter. Ved at lægge Skatter paa Individernes personlige Udgifter er Hensigten indirekte at beskatte deres Indtægter, saaledes som disse viser sig i deres Udgifter. Det er imidlertid klart, at der ikke kan siges at bestaa nogen nøje Overensstemmelse mellem de forskellige Personers Udgifter og Indtægter som Vejledning med Hensyn til Skatteevnen. Derfor bliver ved en almindelig Forbrugsbeskatning de, der forbruger meget af deres Indtægt, i Virkeligheden for højt, de, der bruger lidt af deres Indtægt, for lavt beskattet. Enhver ved jo, at desmindre en Indtægt er, jo mere forbruges der af den — der er visse Fornødenheder i Form af Føde, Klæder og Bolig, der *skal* tilfredsstilles, hvis man ikke vil lægge sig til at dø, eller dog leve i ren Elendighed — jo større en Indtægt er, jo mindre en Del af den forbruges, eller omvendt jo mere kan opspares. Hermed er det slaaet fast, hvilken udemokratisk Beskatning, Forbrugsafgiften er Udtryk for.

I Teorien har der almindeligvis været Enighed om, at der paa de absolutte Livsfornødenheder aldrig burde lægges nogen Skat. Det finansielt rigtige vilde nemlig være, at de Personer, hvis Indtægter ikke er mere end tilstrækkelige til, at de kan opretholde en vis Levestandard, skulde kunne sammensætte deres Forbrug, saaledes at de slap for at betale Skat. Men dette retfærdige Krav er sjældent opfyldt, heller ikke i Danmark.

I Slutningen af Tyverne udgjorde Forbrugsafgifterne 60% af den samlede Beskatning til Staten. Under Verdenskrisen faldt denne Andel til 56%, væsentlig paa Grund af mindre Import. Omkring 1933 gennemførtes som Led i nogle Kriseforanstaltninger en væsentlig Forhøjelse, og Afgifternes Andel var i 1935 vokset til 66% af Statsbeskatningen. Siden er Andelen reduceret til 60% igen, navnlig fordi den direkte Statsbeskatning — Merindkomsten — er steget. Efter

at saavel den indirekte som navnlig ogsaa den direkte Beskatning under Krigen i absolutte Tal er vokset meget, udgør Forbrugsafgifterne nu ca. 56% af den samlede Beskatning til Staten.

Det var i Marts Maaned, vi fik den midlertidige Lov om Forbrugsafgifter, hvor bl. a. de velkendte Omsætningsskatter kom til Verden. Der indførtes en 10% Importafgift paa en hel Del Varer og en lidt højere Afgift paa nogle andre Varer ved Salg til Forbrugerne. Foruden paa Guld- og Sølvting, Lædervarer og Ure lagdes der ogsaa en Omsætningsafgift paa Manufakturvarer. Man indførte endelig nogle specielle Afgifter paa Øl, Sodavand, Parfume, Kosmetik og andre Toiletartikler, dog ikke Sæbe. Motiveringen for disse Skatter var, at Staten havde Pengebehov for Udgifter til Militæret samt til Landbruget — med Hensyn til det sidste bemærkes, at Landbruget skulde have denne Hjælp i et Regnskabsaar, der ved en senere Opgørelse har vist sig at være det bedste for det i de sidste 10 Aar. Begge Udgiftsposter er nu faldet bort, men andre er opstaaet, saa at Staten stadig har Brug for Pengene. I og for sig er det ganske naturligt, hvis Staten stadig ønsker at bevare den udemokratiske Form for Beskatning, at gennemføre de Forhøjelser her er Tale om. Man maa nemlig ikke glemme, at Toldindtægterne m. v. er gaaet tilbage paa Grund af den svigtende Import, derfor beskattes saa meget mere de Varer, der endnu kommer frem i Omsætningen.

Staten har imidlertid ogsaa en anden Forklaring paa Beskatningen: For at undgaa Inflation maa Forbruget skæres ned. Her synes det straks at knibe med Logikken. Inflation er jo en voldsom Prisstigning som Følge af Misforhold mellem Købekraft (Efterspørgsel) og Varemængde. Nu ønsker man altsaa at nedskære Forbruget, d. v. s. at dæmpe Efterspørgselen, og det sker ved at lægge Skat paa Varerne, altsaa forhøje Priserne. Forøgelsen i den direkte Beskatning virker derfor, i hvert Fald i første Omgang, nærmest i Retning af Inflation.

Vi ser nu Betydningen af denne indirekte Beskatning. For det første skal Staten bruge Penge, for det andet skal Forbruget ned — det gælder om at Loven laves saadan, at begge Formaal opfyldes — idet man forhøjer Priserne saa meget, at Folk simpelthen ikke kan følge med, naar deres Indtægt ikke f. Eks. ved Pristalsregulering stiger i samme Takt. Dette har yderligere den Virkning, at de beskattede Virksomheder maa indskrænke, hvad der atter medfører Forbrugsindskrænkning.

Det er de i Marts gennemførte Afgifter, hvis Gyldighed nu er blevet forlænget et Aar, dog med enkelte Lempelser bl. a. den, at Omsætningsskatten nedsattes fra 11,1 til 10% — det betyder 1,5 Mill. Kr. paa 5 Maaneder. Der er ogsaa gennemført Lempelser i en Del Importafgifter til Gavn for Erhvervslivet — Industri, Byggeri, Landbrug, Handel o. s. v. Vi kan ogsaa nævne, at Afgiften paa Husholdningsøl er ophævet, derimod ses det ikke at være af nogen som helst reel Betydning for den brede Befolknings Forbrug, at Omsætningsafgifterne paa stærke Drikke, Chokolade- og Sukkervarer samt Parfumer og kosmetiske Artikler er nedsat. Derimod er det af højst reel Betydning, at der er bevilget Midler til Udstedelse af Købskort til Personer med Børn under 15 Aar, for saa vidt de paagældende Personer har en vis lavere Indtægt. Der gives hertil 8 Mill. Kr., og naar hvert Kort lyder paa 10 Kr. udstedes der altsaa 800.000 Kort, saaledes at 85—90% af Danmarks Børn faar Gavn af denne Foranstaltning.

Efter en skønsmæssig Opgørelse vil Afgifterne for Resten af indeværende Finansaar, d. v. s. fra November til Marts (incl.) give

Importafgift	ca.	10	Mill.	Kr.
Omsætningsafgift	»	15	»	»
De øvrige Forhøjelser	»	10	»	»
Ialt		35	Mill.	Kr.

Det er ca. 7 Mill. om Maaneden. I Marts regnede man med at faa 12 Mill. Kr. pr. Maaned. Forbruget lader virkelig til at være indskrænket.

G.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Efter fornyet Anmodning fra Arbejdsdirektoratet skal vi, idet vi iøvrigt henviser til vore tidligere udsendte Meddelelser, senest vor Rundskrivelse Nr. 13/1940, erindre vore Afdelingsbestyrelser om, at I maa drage Omsorg for, at Bestemmelsen i Vedtægtens § 5, Stk. 8, nøje overholdes. Nævnte Stykke lyder saaledes:

> »Ingen kan forsikre sig for en større daglig Understøttelse, end hvad der svarer til to Trediedele af den gennemsnitlige Arbejdsfortjeneste i Faget, jfr. Arbejdsløshedslovens § 15, Stk. 3. Det paahviler derfor Afdelingerne at paase, at denne Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde nøje overholdes, og i Tvivlstilfælde at indberette Sagen for Hovedledelsen.«

I maa derfor nøje paase, at der ikke foregaar Flytning til en højere Kontingent- og Understøttelsesgruppe undtagen i de Tilfælde, hvor de vedkommende Medlemmer erholder Arbejde af udover midlertidigt Arbejdes Varighed indenfor en Lønningsgruppe, som giver Pligt og Ret til Opflytning i den højere Kontingentklasse.

Marius Sørensen.

Landarbejder-Rundskue

Nogle Nætters Frost i Slutningen af Oktober skabte en mærkbar Frygt for, at vi stod umiddelbart overfor Vinteren — mærkbar ikke mindst paa Kontrolkontorerne i de sukkerroedyrkende Egne, hvor Landmænd fra baade nær og fjern rekvirerede Arbejdskaft i lange Baner til Roeoptagning. Ikke sjælden var disse Bestillinger af nærmest panikagtig Karakter og afgivet med meget lidt Besindelse. De senere Aars kraftige Agitation for at faa Landmændene til at benytte de offentlige Arbejdsanvisningskontorer har virket, sommetider synes man lidt for godt. Der er aabenbart hos mange Arbejdsgivere paa Landet skabt den Opfattelse, at der ved ethvert Anvisningskontor til Stadighed staar opmarcheret Mængder af ledige Arbejdere, som det kun koster et Fløjt eller dog kun en Telefonopringning at faa tilkaldt, og det uanset hvor lidt Arbejde eller hvor lang Vej det drejer sig om. Saa nemt er det med Arbejdsanvisningskontorerne, og saa stramt administrerer disse i Almindelighed Forskrifterne om Pligten for den ledige Arbejder til at tage et hvilket som helst anvist Arbejde, at der ikke sjældent sendes Arbejdere fra Byerne ud til Landbrugsarbejde i Kommuner, hvor der i Forvejen gaar ledige Landarbejdere nok. Det lyder saa tilforladeligt og *all right,* naar en Landmand siger: »Naar jeg betaler tarifmæssigt, og naar der er ledige, understøttede Arbejdere nok, kan jeg vel ogsaa forlange at faa mit Arbejde gjort, naar det *skal gøres.*« Det er dog ingen Skade til at erindre, at de tarifmæssige Akkordlønninger ved Landbruget er beregnede for Folk, som fra Barnsben er fortrolige med og indøvede i disse Arbejder. Hvad der for øvede Arbejdere kan give en efter Lønniveauet paa Landet rimelig Fortjeneste bliver for uøvede Byfolk ofte til mindre end ingenting.

Tarifmæssigt og tarifmæssigt er to Ting. Det er snart mange Aar siden jeg fik Syn for det ved en drastisk Fortolkning af en Akkordpriskurant. Under den normale Middagspavse i en Købmandsgaard skulde en Mand fra Landet have udleveret og læsset en Sæk Cement. Købmanden fik fat i en tilfældigt forbipasserende Arbejdsmand og fik ham til at læsse Cementen, hvorefter han med en flot Gestus overrakte Arbejdsmanden — en Tøre. Arbejderen afviste naturligvis med Foragt denne storslaaede Betaling, men minsandten om ikke Købmanden fik ham overbevist om, at han blev tilbudt lige netop, hvad han havde Krav paa. Fra Inderlommen hentede Købmanden den lokale Overenskomst for Havne- og Lagerarbejde og pegede triumferende paa Satsen: »Læsning af Cement paa Køretøj 2 Øre pr. Sæk.«

Paa samme bogstavrette Maade vil mangen Landmand gerne læse Landbrugsoverenskomsten eller Priskuranten. Der er f. Eks. sendt Folk fra Byerne paa Roearbejde 4 Mil eller mere fra deres Hjem. Det er klart, at saadanne Afstande forudsætter, at Arbejderen bor og spiser ved Arbejdsstedet, da Vejlængden ikke kan tilbagelægges paa Cykle Morgen og Aften.

Nu findes der i Landbrugsoverenskomsten ogsaa godt nok Bestemmelse om, at Sæsonarbejderen har Krav paa for en bestemt fastsat rimelig Betaling at faa Kost og Logi hos Arbejdsgiveren. Og netop i et Tilfælde som det her omtalte, maa de anviste Arbejdere betegnes som tilrejsende Sæsonarbejdere. Men ikke desto mindre har man ladet ganske som om den ovennævnte Overenskomstbestemmelse ikke eksisterer. Arbejderne har i dyre Domme maattet leje Værelser og tinge sig i Kost hos Private. Det siger sig selv, at med den Fortjeneste, der er paa Roearbejde selv for øvede og vel oplærte Folk, kan der ikke betales Pensionatspris for Mad og Værelse, hvis der da skal blive til andet og mere. Men Arbejderens Familie derhjemme i Byen skal vel ogsaa leve. Kan en Arbejder ved strengt og snavset Arbejde, hvor han rakker godt med Tøj af, ikke tjene til mere end sit eget Underhold, medens Familien paa en eller anden Maade skal understøttes, sætter det med god Grund ondt Blod. En anden tilsvarende Bestemmelse i Sukkerroeoverenskomsten gaar man ogsaa ofte let hen over. Det er den, som siger, at Optagning af Sukkerroer kan ikke kræves udført til de i Overenskomsten anførte Priser af Folk, der ikke har luget Roerne. Normalt er Lugning og Optagning af Sukkerroer et gennemgaaende Arbejde, for hvilket Prisen er beregnet som en Helhed, og for hvilken der er den Bestemmelse, at det oprindeligt paatagne Arbejde har Arbejderen baade Ret og Pligt til at fuldføre for den fastsatte Helhedspris. Motiveringen for den ovenfor nævnte Undtagelse er lige til den, at Arbejdere, som maaske sent paa Sæsonen, naar Frost eller dagelang Regn og Slud sætter ind og vanskeliggør Arbejdet, tilkaldes for at bjerge den sidste Del af Roehøsten vel hjem, ikke kan være tjent med at gøre dette Hjælp-i-Trang Arbejde til samme Betaling som de Arbejdere faar, der har haft hele Roesæsonens Fortjenestemuligheder.

Forstandige Arbejdsgivere indser meget vel dette og kommer let til rette med ekstraordinært tilkaldte Arbejdere om et rimeligt Tillæg, medens andre mere kra-

kilsk indstillede Naturer standhaftige bider sig fast i det Standpunkt, at en Pris er en Pris og at det ikke »vilde se godt ud« om fremmede Arbejdere skulde have mere for det samme Arbejde end Gaardens egne Folk. Overfor saadanne Arbedsgivere er anviste Arbejdere naturligvis berettigede til med samme Standhaftighed at holde fast ved, at den ene Bestemmelse i Overenskomsten er lige saa vægtig som den anden, og at Betingelsen for at Arbejdsforholdet kommer i Stand er, at man enes om et Tillæg overensstemmende med, hvad der andre Steder under tilsvarende Forhold er ydet. Det samme gælder i Tilfælde, hvor en Arbejdsgiver mener det foreneligt med godt Landmandsskab at forsøge paa at fedte sig fra det almindelige Dyrtidstillæg til Landbrugsarbejde, som nu efter de egentlige Overenskomsters Revision ogsaa er indarbejdet i de Priskuranter, der anvendes hos Landmænd som ikke staar i overenskomstligt Forhold til Forbundet.

Efter hvad der hidtil ligger oplyst er de uorganiserede Landmænd som Helhed godt nok indstillede paa at yde samme Dyrtidstillæg som Arbejdsgiverforeningernes Medlemmer — og Skam faa de om det ikke var saaledes — men der har dog hist og her været paaholdende Sjæle, der har reageret mod at betale dette beskedne Tillæg. Betegnende nok var den første Klage herover fra en stor fynsk Gaard, hvor man nok vilde betale Tillæg til Sukkerroearbejde — fordi Gaarden er Medlem af Sukkerroedyrkerforeningen — men ikke give Tillæg til andet Roearbejde.

Aviserne har i Dagene efter 1. November kunnet berette om særlig stærk Efterspørgsel efter Karlepladser. Fæstemænd og andre, der med større eller mindre Grund anses for at have Betingelser for at udtale sig herom, er blevet spurgt om Aarsagen og har forklaret, at den stedfundne Indskrænkning i Kreaturholdet allerede giver sig Udtryk i en tilsvarende Indskrænkning af det faste Folkehold. Usædvanlig mange Tjenestekarle er — siges der — blevet sagt op til November Skiftedag, uden at der er blevet fæstet nye i Stedet. Mange pladssøgende Karle og faa ledige Pladser har allerede trykket Lønnen i »det frie Marked« — som det med et betegnende liberalistisk Udtryk hedder. Hvis virkelig Fæstemændene og de andre kloge Hoveder har Ret, vil de optimistiske Naturer, som hidtil frejdigt har talt om de store Beskæftigelsesmuligheder i Landbruget, faa Anledning til at revidere deres Begreber. Hvor ofte har man ikke stødt paa Beregninger over Arbejdsløshedens komplette Afskaffelse omtrent fra den ene Dag til den anden, blot ved at vort Lands omtrent 100.000 Bøndergaarde hver beskæftigede en Mand eller to mere. Naar dette ikke allerede var sket, mente man, at det væsentlig skyldtes to Aarsager: Landbrugets daarlige økonomiske Vilkaar — for Størstedelen stammende fra en for stor Skattebyrde — og en forfejlet Sociallovgivning, der tillod de Unge at leve af Understøttelse i Stedet for at arbejde. For Øjeblikket er Landbruget omtrent det eneste Erhverv med Indtjeningsmuligheder og har vel saa gode økonomiske Betingelser, som ikke er set siden sidste Krig. Alligevel indskrænker man altsaa den faste Arbejdsstyrke. Nu skal det bare blive interessant at se, hvor mange Dage det varer, før de Aviser, som ved Skiftedagen konstaterede dette, har glemt, hvad de selv skrev og paany docerer Sociallovens demoraliserende Indflydelse paa Ungdommen, der hellere vil leve af Understøttelse end søge Arbejde ved Landbruget, som hungrer efter Folk.

Visselig vil Vinteren og den kommende Tid blive skral ogsaa for den arbejdsløse Ungdom. Mange forskellige og forstaaelige Grunde har hidtil gjort, at man i størst mulig Udstrækning har forbeholdt offentligt understøttet eller iværksat Arbejde for Familieforsørgere. Men skal man undgaa at drive Ungdommen — Danmarks dyreste Aktiv — ud af Landet, maa givetvis baade de private Erhverv og det Offentlige i højere Grad end før blive interesseret i at ogsaa de Unge faar Lov til at eksistere ved eget Arbejde. Ligesom det maa karakteriseres som daarlig og kortsynet Erhvervsøkonomi, naar Bondebruget for en øjeblikkelig Vindings Skyld foretager Masseafskedigelser af arbejdsglad og arbejdsduelig Ungdom, saaledes er det lige saa daarlig Nationaløkonomi, hvis Forholdene lægges saaledes tilrette, at en stor Del af vor Arbejderungdom mere eller mindre frivillig maa søge Eksistensmuligheder i fremmede Lande. At vi maa dele de forhaandenværende Arbejdsmuligheder, har der i Almindelighed været Enighed om i Arbejderkredse, forhaabentlig vil der være lige saa stor Enighed om, at vi ogsaa deler Arbejdsmulighederne med Ungdommen.

Det paa Landet forefaldende Arbejde er blandt andet grundet paa Vejrets dominerende Indflydelse langt mere ustabilt og ustadigt end f. Eks. Fabrikarbejde, og netop derfor har der maaske hidtil været større Vanskeligheder ved Udnyttelse af Loven om Arbejdsdeling indenfor saadanne Omraader som Dræning og Skovbrug end Tilfældet synes at have været i industrielle Brancher. Det skal dog noteres, at der mellem Forbundet og Jysk Dræningsmesterforening er aftalt en saakaldt »Rammeoverenskomst« for Iværksættelse af Arbejdsfordeling og tilsvarende Overenskomster er oprettet med Klitinspektoratet og Hedeselskabet. Det maa dog betones, at der ikke dermed er truffet Aftale om Arbejdsfordeling indenfor de nævnte Omraader, saadanne Aftaler træffes nemlig direkte for den enkelte Arbejdsplads, men Rammerne for Aftalerne er altsaa skabt. Formentlig vil tilsvarende Rammeoverenskomster kunne imødegaas fra andre Egne af Landet.

Vilh. Rasmussen.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

Loven om Opførelse af Landarbejderboliger

(Sluttet.)

Mange betydningsfulde Forbedringer.

Ved de i Rigsdagen i Oktober Maaned vedtagne Ændringer i Loven om Opførelse af Landarbejderboliger er der gennemført flere betydningsfulde Forbedringer.

De i Loven fastsatte højeste Bygningsomkostninger er saaledes forhøjede med 1000 Kr. og kan nu udgøre ialt 8000 Kr., i særlige Tilfælde for Familier med mindst 3 hjemmeværende Børn 9000 Kr. Staten udlaaner dem, som bygger efter Loven, 90% af Opførelsesomkostningerne, børnerige Familier dog indtil 95%. De 1500 Kr., der var Maksimum for rentefrit Laan, er slettet, saaledes at der herefter kan gives Rentefrihed for indtil 25% af Bygningslaanet. Herefter kan der til Landarbejdere, som vil bygge, ydes et Jordkøbslaan paa indtil 1000 Kr. og et Byggelaan paa 7200 Kr., i særlige Tilfælde kan Byggelaanet dog ydes med 8100 Kr. og for børnerige Familier kan det udgøre 8550 Kr., hvoraf de 25% altsaa er rentefri. Landarbejdere, som har ældre kassable Bygninger, kan faa et Tilskud paa indtil 1500 Kr. til at indløse Pantegæld med, saaledes at de kan nedrive de gamle Bygninger og derefter med Laan efter Loven opføre et nyt Hus paa den gamle Grund. Medvirkende til disse Forhøjelser i Byggelaanene har ogsaa været, at de Boliger, som nu opføres, alt under Hensyn til de foreliggende Omstændigheder, bør varmeisoleres paa hensigtsmæssig og overkommelig Maade.

Landarbejdernes Fortjenstmuligheder nødvendiggør, at Byggeomkostningerne holdes indenfor de saaledes i Loven fastsatte Omkostningsbeløb. Landarbejderne vil have svært ved at svare til deres Forpligtelser, hvor disse Grænser naas. Det vil derfor være formaalstjenligt at søge Byggeriet gennemført til lavere Omkostninger. Men det maa ikke ske ved Forringelse af Boligernes Kvalitet. Hvad der spares ved ringere Materialer maa utvivlsomt betales dyrt ved større Brændselsforbrug og større Vedligeholdelsesomkostninger. Derfor bør Landarbejderne hellere bygge godt og solidt — med Varmeisolation — og saa nøjes med 2 Værelser og Køkken end bygge 3 Værelser med en ringere Standard. Det 3die Værelse kan saa komme med Tiden.

Der skal altsaa bygges godt. Hellere bygge smaat, men godt, end stort og skidt.

Til Opførelse af Landarbejderboliger er der udover de 7 Mill. Kr., som er anvendt, stillet yderligere 8 Mill. Kr. til Raadighed; samtidig er Loven ændret, saa Landmænd ogsaa kan laane indtil 7000 Kr. til Opførelse af en Landarbejderbolig. Imidlertid er de 6 Mill. Kr. paa Forhaand sikret for det Boligbyggeri, der udføres ved Landarbejderne selv, medens kun de 2 Mill. Kr. er reserveret Landmændenes eget Byggeri. Man har herved fastholdt Hovedparten af de 8 Mill. Kr. for det, der er Lovens Hovedformaal, nemlig at hjælpe Landarbejderen til at bygge sit eget Hjem. Hertil kommer saa, at der af Jordlovsudvalgets Midler i sin Tid blev stillet 3 Mill. Kr. til Raadighed, hvoraf kun en ringe Del er brugt. Saaledes er der ialt 11 Mill. Kr. til Landarbejderboliger.

Folketingsudvalget har herom været enig om at henstille, at de 3 Mill., der i den nugældende Lov er stillet til Raadighed af Jordfondens Midler til Boligbyggeri, nu bringes i Anvendelse ved en dertil svarende Administration af disse Midler.

Da Staten sjældent ejer Jord, hvor der er Trang for Landarbejderboliger, kan de 3 Mill. Kr. formentlig lettest bringes i Anvendelse ved, at Jordlovsudvalget tilbyder saadanne Landarbejdere, som har erhvervet sig Byggegrunde og søger Laan til Byggeri, at købe Grunden og lade Opførelsen foregaa efter Lovens Afsnit II om Opførelse af Arbejderboliger paa Jord i Statens Eje. Jeg henstiller meget, at dette sker, da det jo ogsaa har været Lovgivningens Hensigt at der skulde bygges Boliger for disse 3 Mill. Kr.

Endeligt henstiller Udvalget, at der drages Omsorg for, at Byggeriet efter denne Lov iværksættes snarest muligt, hvorfor de Andragender om Laan og Tilskud, der indsendes til Husmandskommissionerne, bør behandles og afgøres, efterhaanden de indkommer.

Bygningslaanene saavel som Jordkøbslaanet forrentes med 4% og afdrages med 1% aarlig. Børnerige Familier kan dog bevilges Afdragsfrihed af hele Laanet, saa længe der er mindst 3 hjemmeværende Børn under 15 Aar.

Istandsættelse af Landarbejderboliger.

Overensstemmende med Loven om Istandsættelse af Bygninger paa Landet kan Landarbejdere, som ejer Boliger, der egner sig for Istandsættelse eller Reparation, faa Laan og Tilskud til Istandsættelse af deres Boliger, naar de anvendte Materialer er af dansk Oprindelse. Tilskudet udgør 25% af Reparationerne og Laanet de resterende 75%.

Andragender om Laan eller Tilskud til Opførelse af Boliger, saavel som Tilskud til Nedrivning af gamle Huse eller Reparation og Ombygning af bestaaende Huse indsendes til Amtets Husmandskommission.

Det er de væsentligste af de Ændringer, der er vedtaget i Loven af 13. April 1938. Men de rækker ogsaa vidt. Med det foreliggende mener jeg, at der fra Statens Side er øvet en meget betydelig Indsats til Fremme af gode og sunde Arbejderboliger paa Landet. Jeg føler mig forvisset om, at Sagen er grebet helt rigtig an fra Lovgivningsmagtens Side. Der kan foregaa en meget rig Udvikling af Boligstandarden efter de Regler, som denne Lovgivning nu tilvejebringer. Formentlig og forhaabentlig vil de Midler, som her er stillet til Raadighed vise sig at være utilstrækkelig overfor den Trang og Evne, der er hos Landarbejderne for at bygge efter denne Lovs Regler. Men skulde det nødvendiggøre, at nye Midler snart igen maa stilles til Raadighed, er det jo kun et Bevis paa, at vi med heldig Haand er i Færd med at løse det store sociale og kulturelle Problem om tilstrækkelige og gode og sunde Arbejderboliger paa Landet.

Oscar Levinsen.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE
i Sagen
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Skovbrugets Arbejdsgiverforening for Sjælland.

Under nærværende Sag, der i Mangel af Enighed mellem Voldgiftsmændene vil være at afgøre ved Opmandens Kendelse, har Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, overfor de Indklagede, Skovbrugets Arbejdsgiverforening for Sjælland, nedlagt endelig Paastand om, at de Indklagede tilpligtes at anerkende, at et nedenfor nærmere omtalt Skovarbejde falder udenfor den mellem Parterne gældende Overenskomsts Tarifbestemmelser og skal behandles efter Reglerne om Arbejde, der ikke er nævnt i Overenskomsten.

De Indklagede paastaar Frifindelse.

I »Overenskomst og Arbejdsprisliste for Skovbrug paa Sjælland«, dateret d. 25.April 1938, hedder det under Opregningen af forskellige Arter Løvtræs-Effekter:

»**Industribrænde** (Flæk) fremstillet ved Skovningen af samtlige alm. kløvbare Brændeeff. 60 cm kløvet t. 11 cm i Siderne«, for hvilket Arbejde der derefter angives forskellige Akkordprissatser pr. rm. Som Note hedder det endvidere:

> »Industribrænde kan kun forlanges fremstillet af alm. kløvbart Træ, saasom Klov, Fagot, Knippel og let kløvbare Knuder ...«

I Overenskomsten findes derhos en Bestemmelse om, at »Arbejder, der ikke er nævnt i foranstaaende Overenskomst, betals med Tidløn, indtil Aftale om Akkord er opnaaet.«

I et den 5. November 1937 dateret »Sorteringsreglement for Skovbruget paa Sjælland«, der fremtræder som underskrevet af de Indklagede og tiltraadt af Klagerne, findes først en Opregning af forskellige Løvtræseffekter, hvor det om Industribrænde anførte ganske svarer til Overenskomstens førstciterede Anførsel herom.

Under »Beskrivelse af Effekterne. Bøg« — hvortil der for de andre Løvtræsorters Vedkommende henvises — findes dernæst følgende:

> **»Industribrænde I** (Flæk 1). Ubeskadiget, kløvet Træ, almindelige kløvbare Effekter (Klov, Fagot, Knippel og let kløvbare Knuder). Kløvningen foretages saa vidt, at Stykket paa bredeste Led ikke overstiger 11 cm.
>
> **Industribrænde II** (Flæk II). Ubeskadiget, kløvet Træ af almindelige kløvbare Effekter (Klov, Fagot, Knippel og let kløvbare Knuder). Kløvningen som Industribrænde I. Træet kløves ikke fra 5—7 cm.
>
> **Industriknippel** (Flæk III). Ubeskadiget, kløvet og ukløvet Træ udelukkende af Knippeldimension. Kløvningen se Industribrænde I. Træ fra 5—7 cm kløves ikke.«

Under Oparbejdningen i Lystrup Skovdistrikt til Industribrænde af et Parti Hvid-El, hvor der fandtes Træer med en Diameter af op til 20 cm, men ogsaa meget Brænde af Knippeldimension (5—12 cm), krævedes alt Brændet ned til 7 cm kløvet, og i den Anledning rejste Arbejderne Krav om et Tillæg paa 35 Øre pr. rm til de for Industribrænde iflg. Overenskomsten gældende Akkordsatser.

Dette Krav vilde vedkommende Arbejdsgiver ikke imødekomme, og efter afholdt Mægling, hvor man enedes om, at det oparbejdede Effekt maatte betegnes saaledes som sket i Sorteringsreglementet som Industribrænde II, men som iøvrigt var forgæves, bragtes Sagen ind for Voldgiftsretten, hvor Klagernes endelige Paastand er som foran anført.

Til Støtte for Paastanden har Klagerne anført:

Overenskomstens Bestemmelser om Industribrænde hjemler ikke Kløvning af Brænde af en ringere Diameter end 11 cm, og Sorteringsreglementet har ikke haft til Hensigt at ændre Overenskomstens Bestemmelser, men kun nærmere at beskrive Arten af det Arbejde, som kan kræves udført. Naar der derfor kræves Kløvning af Brænde af Diameter mellem 7 og 11 cm, er dette et Arbejde, for hvilket Prislisten ikke har Bestemmelser, og for hvilket særlig Akkord bør aftales. Arbejdet med Kløvning af saa tyndt Brænde er besværligere og tager længere Tid end Kløvning af Brænde af større Dimensioner, og det er derfor rimeligt, at der betales et Tillæg. Som yderligere Støtte for deres Fortolkning af Overenskomsten og dens Forhold til Reglementet anfører Klagerne, at det vilde være urimeligt at læse Overenskomsten saaledes, at Kløvning skulde kunne kræves af Brænde af en hvilken som helst selv nok saa ringe Tykkelse, og at Overenskomsten overhovedet ikke indeholder Betegnelsen »Industriknippel«, saa at Arbejdet hermed i alt Fald ikke omfattes af Overenskomstens Ordlyd, hvilket viser, at Reglementet gaar videre end Overenskomsten. Klagerne hævder, at der ikke for dem tidligere har foreligget Tilfælde af tilsvarende Art, saa at de ikke har haft Anledning til at tage Spørgsmaalet op under Overenskomstforhandlingerne i Foraaret 1938 og Foraaret 1940.

De Indklagede gør gældende, at Reglementet blot indeholder en nærmere Forklaring af de Effekter, som Overenskomsten opregner, og af Arbejdet hermed, og at Overenskomstens Prislister følgelig maa gælde for det i Reglementet beskrevne Arbejde, herunder det heromhandlede. Iøvrigt anfører de, at der i talrige Tilfælde er forekommet Arbejde af tilsvarende Art, der er afregnet efter Akkordprislisten uden noget Tillæg.

Overenskomsten indeholder ingen udtrykkelig Bestemmelse om, hvor langt ned Træet kan forlanges kløvet, men det ligger sprogligt nærmest at forstaa den saaledes, at den forudsætter at alt Brændet skal kløves som Led i Effektets Oparbejdning. Bestemmelsen om Kløvning til 11 cm tilsigter at udtrykke Maksimum for den Diameter, Træet i kløvet Stand maa have. Herved bemærkes, at Udtrykket »alm. kløvbar(t)«, der findes saavel i selve Teksten som i Noten, i sig selv muliggør en praktisk rimelig Begrænsning i de Krav, der kan stilles til Kløvning af Brændet. Afgørende for Sagen er det imidlertid, at det findes at være den eneste naturlige Forstaaelse af Sorteringsreglementet — og af Klagernes Tiltrædelse af det — at det for det her omstridte Punkts Vedkommende tilsigtes udtrykkeligt at fastslaa, hvor langt ned Træet kan forlanges kløvet for de i Overenskomsten angivne Akkordsatser for Industribrænde. Saafremt Klagerne havde en herfra afvigende Opfattelse af Reglementets Betydning, burde de derfor have taget behørigt Forbehold herom.

Som Følge af det anførte vil de Indklagedes Paastand være at tage til Følge.

Kendelse:

De Indklagede, Skovbrugets Arbejdsgiverforening for Sjælland, frifindes for Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbunds Tiltale i denne Sag.

Sagens Omkostninger, derunder Opmandens Honorar 150 Kr., deles mellem Parterne.

29/9 1940.

A. D. Bentzon.

Mørke

Der gaar nu en Blæst gennem Natten
— der jager de begsorte Skyer
som tunge itusprængte Masser
— ud over Lande og Byer.

Der gaar nu en Blæst gennem Natten
som Strofer af Toner, der flænges
— som Ekko af Sangen, der lyder
fra dem, der nu lider og længes.

Der gaar nu en Blæst gennem Natten.
Som i Tusinde Suk af Klage
hviskes der tyste Ord om Døden
— der henter de solfyldte Dage.

Der gaar nu en Blæst gennem Natten
— som Jamren, der stiger og falder,
som angstfyldte Bønner og Budskab
fra nødstedte Sjæle, der kalder.

Eivind.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

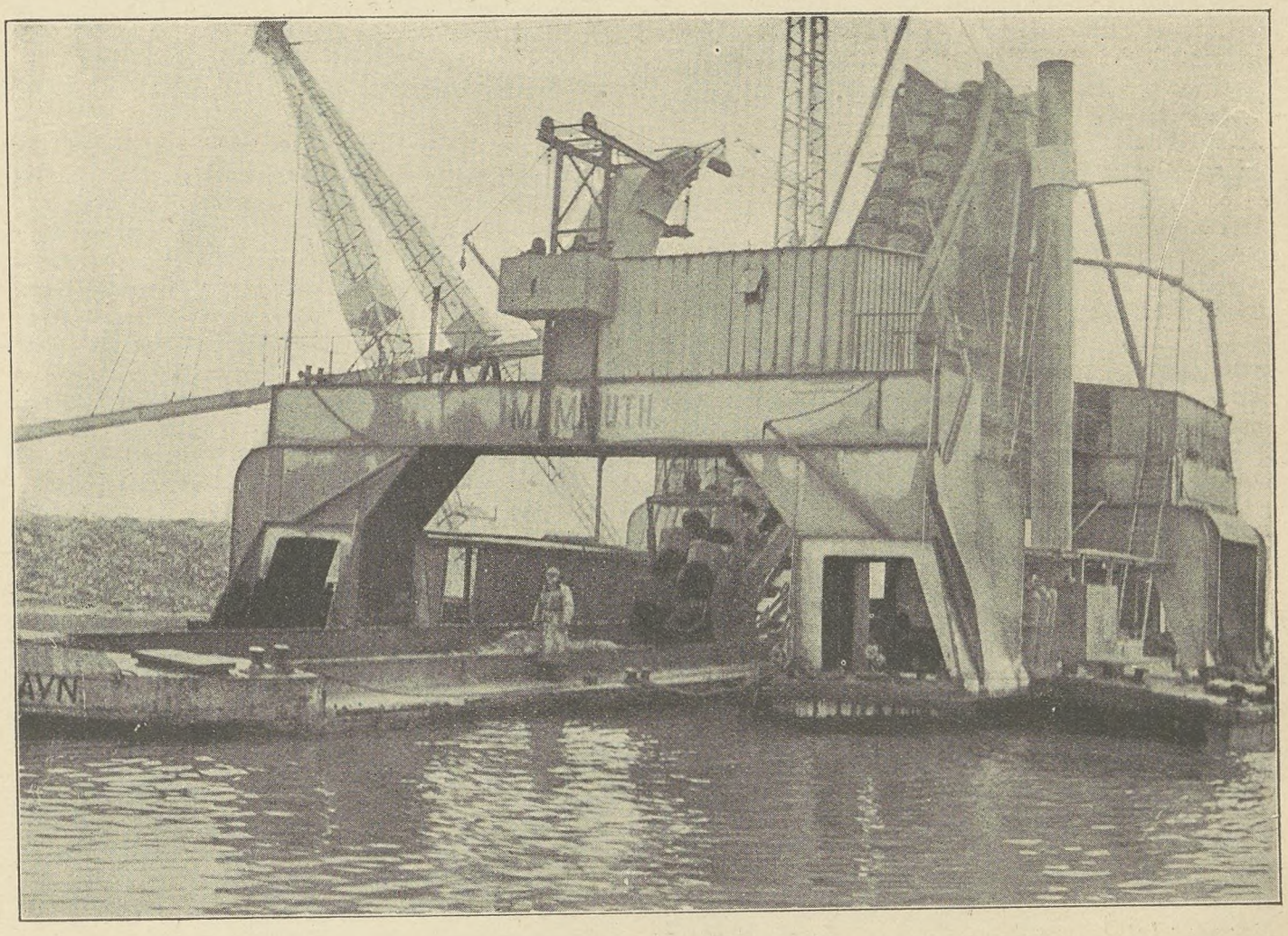
Dansk Arbejder Blad

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 22 30.-11. 1940 45. Aarg.

„Mammuth" Gravemaskinen arbejder ved Landvindingen i Kalvebod Strand.

KAMPEN MOD INFLATION

I en Redegørelse, som Priskontrolraadet fornylig har tilstillet Handelsministeren, inddelte man Aarsagerne til Prisstigninger i 4 Grupper: 1) Prisstigninger fremkaldt af Import- og Eksportpriserne, 2) Prisstigninger fremkaldt direkte og indirekte gennem Kornlovens Bestemmelser, 3) Prisstigninger som Følge af offentlig Takstpolitik og Lønregulering samt endelig 4) Prisstigninger som Følge af de erhvervsdrivendes, Handlendes og Producenters ulovlige Avancepolitik. Det er tydeligt, at der i den Nummerering, man gav Prisstigningsaarsagerne, ligger en Vurdering af Styrkeforholdene, det er derfor ikke noget Tilfælde — og for saa vidt ej heller noget nyt — at man har sat Eksport- og Importpriserne i Spidsen. Derimod kan man tvistes om, hvorvidt det ikke var rigtigere at placere de erhvervsdrivendes Avancepolitik som Nr. 3 i Stedet for som Nr. 4.

Det bliver nu Priskontrollens Sag — men dertil kræves en vidtgaaende Bemyndigelse — at føre en saadan effektiv Kontrol med Erhvervslivets Avancer, at man hindrer, at enhver Omkostning af de selvstændige erhvervsdrivende kalkuleres ind i Priserne, hvorved de opretholder deres Fortjeneste, idet de skubber Omkostningen fra sig, saaledes at den til syvende og sidst kommer til at hvile paa de Led i Produktions- og Omsætningsprocessen, der ingen Mulighed har for at ryste den af sig. Som det er nu, kommer den i Form af en Forbrugsindskrænkning uvægerlig til at ligge hos Arbejderne og andre fastlønnede, hvem man har frataget Pristalsreguleringen. Ophævelsen af Pristalsreguleringen har gjort det lettere for de andre Samfundsklasser at hævde, ja endog hæve deres respektive Aflønninger i Form af Anvisninger paa Samfundets Varemængde — det er det, vi ogsaa kalder Penge. Det maa nu blive en Opgave ved Prisstop og Avancebegrænsning at standse den Trafik, at de selvstændige erhvervsdrivende sikrer sig paa Bekostning af Arbejderne, hvis Levefod gennemgaaende er ikke saa lidt lavere end de førstnævntes.

Imidlertid er det klart, at Inflation ikke blot sætter sig igennem fra Omkostningssiden, men ogsaa fra Efterspørgselssiden. De velhavende kan ikke blot ved Hjælp af Prisstigninger skubbe enhver Byrde fremkaldt af Krig og Blokade fra sig og lade Arbejderne bære den, de kan yderligere forøge deres Købekraft gennem Mobilisering af deres Pengeværdier bl. a. i Banker og Sparekasser.

Det Spørgsmaal rejser sig imidlertid, om det overhovedet i et Land som Danmark, hvor Udenrigsomsætningen spiller saa overordentlig stor en Rolle, og hvis Priser vi ikke selv er i Stand til at beherske, er muligt at drive en effektiv Prispolitik og iværksætte saadanne Foranstaltninger, at Inflation undgaas. Det er jo ganske klart, at det er i Forbindelse med Spørgsmaalet om Priserne paa vore Landbrugsprodukter og Importvarer, at Bekymringerne for Udviklingen herhjemme opstaar. Det var dette Problem, vi her skulde behandle.

Enhver ved, hvordan Priserne paa vore Landbrugsvarer er steget i den senere Tid, ellers fremgaar det af det følgende, hvor den første Pris er Noteringen pr. 8. April, den anden Noteringen pr. 4. November: Smør 2,52 og 3,89 Kr. pr. kg, Æg 0,96 Kr. og 2,00 Kr. pr. kg og Flæsk 1,62 Kr. og 2,20 Kr. pr. kg. Vi maa her understrege den Sammenhæng, der er mellem Kornlovens eller rettere Kornets Priser og Priserne paa de forædlede Landbrugsprodukter. Naar Prisen paa Flæsk, Kød, Smør, Æg o. s. v. stiger, maa Prisen paa Brødkorn alt andet lige stige parallelt hermed, ellers fodrer Landmændene — trods alle Forbud — Kornet op, idet dette giver større Udbytte end i Form af Mel og Brød, eller Landmændene vil overhovedet ikke dyrke Brødkorn mere. — Det kan jo være udmærket, at Landmændene faar mere for deres Produkter i Udlandet — bare vi ikke her i Landet skulde give tilsvarende mere, hvad vi jo bortset fra en mindre Forskel paa Smør skal — men vi maa blot ikke glemme, at for Samfundet som Helhed behøver det ikke være nogen Gevinst, og er det i Øjeblikket ikke. Tyskerne kan være ligeglade med, hvad de skal give for Landbrugsvarer, for dem er *Forholdet* mellem Priserne paa vore Landbrugsvarer og Priserne paa de Produkter, Tyskerne sælger os til Gengæld, det afgørende. Derfor ser vi ogsaa, at samtidig med at danske Eksportvarer er steget i Pris, er Importvarerne ogsaa gaaet op. Tyskland indtager en monopolistisk Stilling i Forhold til Danmark. Eksportprisindekset var i April Maaned 119, i Oktober Maaned 173, Importprisindekset var henholdsvis 205 og 213. Der kan i Parentes bemærket være Anledning til at gøre opmærksom paa, at der ingen Grund er til, at vi gør denne Stigning i Importpriserne værre end i Forvejen, ved at danske Importører i Konkurrence med hinanden om de i mange Tilfælde knappe tyske Varepartier driver Priserne yderligere op. Man kan daarligt forlange, at man fra tysk Side med en gennemkontrolleret og — reguleret Udenrigshandel skal undlade at udnytte den Mulighed for at drive Prispolitik, der ligger i, at de som Modpart har en Samling indbyrdes stridende Købere — der er jo fri Import paa en Mængde tyske Varer her i Landet, enhver kan faa Valutabevilling.

Vi kommer imidlertid først nu til det mest afgørende Punkt, den Omstændighed nemlig, at vi i stort Omfang giver Tyskerne Kredit. Før den 9. April skyldte Danmark Tyskland 25 Mill. Kr., mens Danmark pr. 8. November havde et Tilgodehavende paa ca. 400 Mill. Kr., men det er Nationalbanken, ikke Landmændene, der yder denne Kredit. Nationalbanken afkøber Eksportørerne deres Tilgodehavende og giver dem rede danske Penge, som de kan gøre med, hvad de vil. Gennem denne Politik øges Købekraften i Samfundet paa samme Tid som de Goder, Efterspørgslen skulde vende sig imod, gennem forceret Eksport og ringe Import bestandig bliver færre. Her ligger aabenbart en alvorlig Fare.

I den Diskussion, der paa Baggrund af disse Kendsgerninger er opstaaet, vil man fra Landbrugets Side hævde, at det er urimeligt ikke at unde Landmændene gode Tider, naar Vilkaarene for dem i den sidste halve Snes Aar tages i Betragtning, og forøvrigt er der kun Tale om en Tidsfrist, inden de paa Grund af Besætningsreduktionen maa se deres Indtægter falde. Hvad nu det første angaar, saa forholder det sig saaledes, at man gaar ud fra en »normal« Forrentning paa 5 pCt. (Bankrente), idet Landbruget saa skulde være daarligt stillet, hvis dets Forrentningsprocent var under 5. Men det er interessant at lægge Mærke til, at i det snart kvarte Aarhundrede,

Landøkonomisk Driftsbureau (som udregner Procenten) har bestaaet, har Forrentningsprocenten kun i faa Aar været over 5, nemlig i de værste Inflationsaar under og efter forrige Krig, sædvanligvis har den ligget paa 3. Dette berettiger til at sige, at Kapitalen i Landbruget lader sig nøje med en Forrentningsprocent paa ca. 3 (efter at Brugeren er godskrevet Vederlag for Arbejde- og Driftsledelse), hvorfor en højere Procent blot vil medføre Stigning i Ejendomspriserne, indtil Forrentningsprocenten kommer ned paa 3 igen (Forrentningsprocenten er jo Udbytte sat i Forhold til Ejendommens Værdi). Man har derfor ingen Ret til uden videre at kalde et Aar med et Udbytte paa 3—4 pCt. for et daarligt Aar for Landbruget.

Hvad den anden Paastand — om den kortvarige Højkonjunktur er der det at sige, at Beregninger foretaget af sagkyndige viser, at Landbruget i indeværende Høstaar 1940/41 kan vente en *Mer*indtægt i Sammenligning med 1939/40, som med sine 5 pCt. var det bedste i 10 Aar, paa ikke langt fra en ¼ Milliard Kr. Der *er* naturligvis taget Hensyn til mindre Indtægter som Følge af Besætningsreduktioner m. m. At der vil ske Indtægtsforskydninger indenfor Landbruget — til Ugunst for de smaa Brug, hvem de høje Kornpriser og Besætningsreduktioner rammer — er en anden Sag.

Med de stadig stigende Fødevarepriser og den Prisstigning paa øvrige Varer, som fremkaldes af Folk med Penge, bl. a. Landmændene, vil vi med lavineagtig Fart ende i et fuldkomment Ragnarok, hvis ikke der gribes til Modforanstaltninger. Men hvilke bliver det? Man kan for det første ophæve Forbindelsen mellem Eksport og Hjemmemarkedspriser, saaledes som det allerede er sket for Smørrets Vedkommende. Baade Smør- og Flæskepris o. s. v. har forlængst overskredet »Produktionsomkostninger« og rimelig Fortjeneste. Man kunde tænke sig, at det blev Staten, der afhændede alle Produkterne til Udlandet som under forrige Verdenskrig med Smørret, da Staten overtog hele den producerede Mængde og derefter opnaaede den mulige Eksportpris og endelig ved Hjælp af de saaledes opnaaede Midler og ved Tilskud fra anden Side foretog en Nedsættelse af Smørprisen paa Hjemmemarkedet. For hele Smørproduktionen fastsattes efter Overenskomst mellem Regering og Mejeribrug en Produktionspris, og denne betalte Producenterne i Henhold til foreliggende Produktionsvilkaar. Da Hjemmemarkedsprisen indtil fornylig var højere end Eksportprisen, havde Landbruget ikke noget imod en Prisforskel. Maaske er denne Fremgangsmaade dog udenrigspolitisk uigennemførlig.

Men for at bringe Harmoni mellem Landbrugets Priser og den øvrige Befolknings faldende Indtægter, kan der ogsaa være Grund til at se paa Valutakursen. For at give Landmændene en større Indtægt, blev Kronen i sin Tid sænket overfor Sterling. Af Hensyn til at etablere en Smule Ligevægt vilde det ikke være unaturligt nu at hæve Kronen over for Mark. Der er ingen rimelig Grund til, at Mark skal være dobbelt saa meget værd som en Krone, indtil for faa Aar siden var de lige meget værd. Ganske vist er Priserne siden da steget mere i Danmark end i Tyskland, men dog ikke mere, end at man med det nuværende Forhold mellem Kronens og Markens Købeevne indadtil maa kalde Kursforholdet kunstigt. Med det Forbehold, som ligger i saadanne Beregningers Vanskelighed, kommer »Finanstidende« til det Resultat, at Varer af nogenlunde ens Kvalitet er billigere i Danmark end i Tyskland. Saaledes koster p. T. i henholdsvis København og Berlin Kartofler 26 Øre og 33 Øre, Hvedemel 71 og 99 Øre, Sukker 49 og 153 Øre, Kalvekød 225 og 418 Øre, Smør 450 Øre og 746 Øre, altsammen for 1 kg, 1 Snes Æg 308 Øre mod 497 Øre og 1 Liter Sødmælk 37 Øre mod 54 Øre. Almindeligvis er nu en Kroneopskrivning ikke at anbefale, netop fordi den medfører Prisfald og fremkalder Køberstrejke — i Forventning om yderligere Fald — og dermed Arbejdsløshed (Deflation). Men det skulde ikke være sandsynligt, at en saadan Køberstrejke for Tiden skulde sætte sig igennem. Der vil derfor antagelig ikke indtræde Prisfald, men Prisstabilisering. Af forholdsvis sikre Virkninger af en Kroneopskrivning kan nævnes, at Landbrugets tyske Indtægter regnet i Kroner bliver formindsket — uden at det dermed er sagt, at Hjemmemarkedet vil faa flere Landbrugsvarer, og Prisfald opnaas, men en Hæmning paa yderligere Prisstigning vil formentlig dog derved blive tilvejebragt.

For at standse Inflationen kan man imidlertid gribe til andre Foranstaltninger ved Siden af eller uafhængig af de allerede nævnte. Den mest effektive vil være, at Nationalbanken ophører med at finansiere Landbrugets Kredit til Tyskland. I Øjeblikket, hvor de danske Landmænd faar kontant Betaling for Eksporten til Tyskland til Trods for, at en væsentlig Del af Eksporten ikke modsvares af dansk Import fra Tyskland, er det Nationalbanken, der finansierer de danske Landmænds Kredit. Dette betyder en Forøgelse af Pengemængden, og den Omstændighed, at der sættes flere Penge i Omløb samtidig med at Varemængden her i Landet bliver mindre, indebærer en Fare for Inflation. Men Landbruget kan ikke med Rette forlange baade at sælge paa Kredit og faa Penge kontant til at drive Priserne i Vejret med her i Landet.

Skulde Landmændene selv yde Kreditten, vilde deres Begejstring nok tage af.

Forskellige gode Sider ved denne Forøgelse af Pengemængden vil sikkert blive fremdraget: Landmændene vil bringe Gælden en ekstra Tak ned, de vil ved deres Efterspørgsel gavne adskillige Produktioner — maaske fremkalde nye — eller Pengene vil ende i Bankerne og blive brugt til Finansiering af Projekter af den ene eller den anden Art. Lad os først se paa Gældsafdragelsen; i sig selv er den udmærket, selvom det tør siges at være noget uheldigt for os andre — vi er jo med til at betale — at det sker paa nuværende Tidspunkt. Men vil den ikke blot medføre, at de passive Kapitalister af Frygt for Inflationens tilintetgørende Virkning paa deres Pengeværdier realiserer disse og ved at flygte over i Realværdier yderligere forstærker Inflationen. Man har ingen som helst Garanti for, at det ikke sker. Og hvad angaar de nye Produktioner, saa har man jo ingen Sikkerhed for, at det netop er de mest samfundsnyttige og beskæftigelsesskabende, der derved fremmes. Kritikløs Spekulation har vi ingen Brug for. Pengenes Anbringelse burde altid holdes under Kontrol, men ikke mindst i denne Tid er dette nødvendigt. Iøvrigt synes det en fortrinlig Maade at fjerne Misforholdet mellem Pengemængde og Varemængde paa, at forøge Varemængden gennem ny Produktion. Dette er den bedste Løsning, men forekommer ikke at være den, Regeringen har fundet det muligt at anvende. I Stedet for kaster man sig over iøvrigt fortjenstfulde

Ting som Byggeri og Landvinding, men uden at benytte sig af den Adgang til at øve Kontrol med Pengemængdens Anvendelse, som ligger i, at Nationalbanken kunde nægte at udbetale mere end et vist Beløb — dette gælder naturligvis ikke Ejerne af de smaa Brug — hvis ikke Pengene blev brugt til Igangsættelse af Arbejde efter de nye Love. Men Landmændene skal jo have Penge til at remplacere deres Besætninger m. m. efter Krigen med, siges det. Dette er i hvert Fald ingen samfundsmæssig Betragtning, hvad det gælder om, er at have fremmed Valuta til at købe for, men derfor kan Pengene jo godt i Mellemtiden anvendes til Igangsættelse af Arbejde. At dette er nødvendigt bliver for hver Dag mere aabenlyst. Det er derfor højst anerkendelsesværdigt, at der nu skal sættes ca. 200 Mill. Kr. ind til dette Formaal — selvom antagelig ca. ¼ heraf skal sættes i underbetalt Arbejde. Der er imidlertid stor Fare for, at de 200 Mill. Kr. vil komme til at virke som effektiv Købekraft — med Prisstigning til Følge. Vi har herved et nyt Inflationsmoment. Men Beskæftigelse skal og maa skabes, derfor er det tvingende nødvendigt paa anden Maade at bremse for Inflationen. Vi har her peget paa nogle af de Muligheder, der i denne Henseende ligger for.

G.

Produktion og Beskæftigelse i det første Krigsaar

(Fortsat).

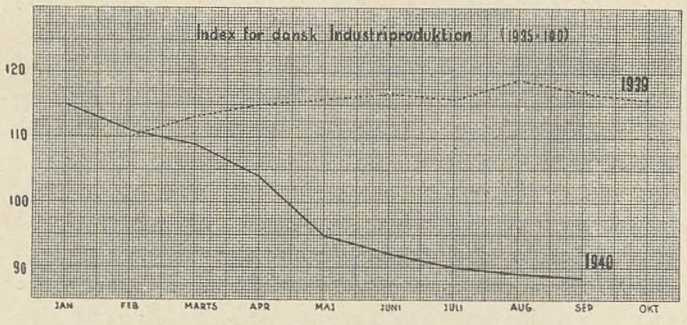
Bag denne Beskæftigelsesudvikling ligger naturligvis Bevægelserne i Produktionen. Paa vedføjede Kurve ses *Industriproduktionens Udvikling* i 1939 og i 1940. Forskellen i Udviklingstendensen i de to Aar er iøjnefaldende. Fra Januar—Juni 1939 *steg* Produktionen med 8%; i samme Tidsrum i 1940 viser Kurven *et Fald* paa ca. 20%. Den Nedgang, der har været i Arbejdsløsheden i Sommer, modsvares altsaa ikke af Stigning i den industrielle Produktion, og maa altsaa have sine Aarsager andre Steder. Lad os nævne dem straks: danske Arbejdere i Tyskland, Arbejdsdeling, Tørvearbejde, Skovarbejde, Arbejde for den tyske Værnemagt. Dette viser os, at den almindelige Udvikling, der er gengivet ovenfor, dækker over store Forskelligheder i de enkelte Beskæftigelsesgrene. Hvilke Fag er nu gaaet frem — hvilke tilbage?

BYGGERIET

Lad os begynde med *Byggeriet.* Her beskæftiges normalt ca. 80,000 Mennesker, hvoraf 27,000 Arbejdsmænd. Og medregner man foruden de direkte beskæftigede ogsaa dem, der gennem Byggeriet faar Arbejde i de forskellige Materialeindustrier, for Eks. Lerindustrien og Glasindustrien, kommer man op paa over 100,000 Mennesker, altsaa mere end for Eks. Jern- og Metalindustrien beskæftiger.

Arbejdsløsheden i Byggefaget er fra 50% i Februar faldet til ca. 20% i September. Nedgangen er størst i Provinsen: fra 65% til 13%. De høje Februar-Procenter (selv for dette sæsonprægede Fag er 65% vistnok en Rekord) skyldes naturligvis Isvinteren. Til Gengæld laa en Række paabegyndte Foretagender ufærdige, og de knappe Materialelagre laa urørte Vinteren igennem, saa at Sommeropsvinget blev saa meget desto større.

Trods den gunstige Sommerperiode ser Byggeriets Fremtidsudsigter imidlertid alt andet end lyse ud. Dette lader sig dokumentere med ganske faa Tal. Hvis man i Stedet for at se paa Antallet af Lejligheder *under Opførelse,* der i Overensstemmelse med den gode Beskæftigelse ligger ret højt (10,400), ser paa Antallet af de i Juni i Aar *paabegyndte Lejligheder,* finder man at der er en betydelig Nedgang i Forhold til i Fjor. I Hovedstaden og de fire store Provinsbyer paabegyndtes der i Juni 1939 1962 nye Lejligheder mod kun 444 i Juni 1940. Altsaa en Indskrumpning til ca. en Fjerdedel. Og endnu værre bliver det, hvis vi ser paa det Antal Lejligheder, der er *anmeldt til Udførelse* i Fremtiden. Det er i Juni i Aar 126 mod 2461 i Juni 1939. Og saa har man endda ingen Sikkerhed for, at alle de anmeldte Projekter virkelig bliver udført. Erfaringen viser, at en Del falder fra paa den lange Vej fra Arkitektens Tegning til Planernes Realisation.

Hvad er nu Aarsagen til denne nedadgaaende Kurve for Byggeriet? Ja, i Danmark er vi jo ikke uvant med Byggekriser, og disse plejer at have deres Aarsag i Stigning i Byggeomkostningerne, specielt i de Omkostninger der vedrører Finansieringen, »Kurstabet« som de populært kaldes. Naar Kurserne er høje, florerer det private Byggeri. Omvendt naar Kurstabet stiger ved faldende Kurser. Midlet herimod er ligetil. Nationalbanken gennemfører Rentesænkning, Kreditudvidelse og foretager Obligationsindkøb. Herved stimuleres Kurserne. Og træffer Regeringen samtidig Foranstaltning til at yde billige Laan, Skattelempelser for Nybygninger m. v., er Resultatet saa sikkert som 2 plus 2 er 4: Byggeriet gaar i Vejret igen.

Saa let lader denne Byggekrise sig imidlertid ikke ordne. Ganske vist laa Kurserne omkring April temmelig lavt (Indexet laa paa godt 87), men nu er de steget til omkring 95 og udgør ingen Hindring for Byggeriet. Vanskelighederne ligger to helt andre Steder: for det første er Efterspørgslen efter nye Lejligheder som Følge af de faldende Indtægter gaaet tilbage. Ledighedsprocenten for moderne Lejligheder er tredoblet, og for det andet (det værste): *Vi mangler Raastoffer til Byggeriet.* Dette gælder saavel Træ som Jern og andre Metaller og Sanitetsinstallation. Groft kan man anslaa, at den Mængde Materialer, der staar til Raadighed, højst vil række til en Fjerdedel af det sædvanlige Byggeri.

Her hjælper altsaa ingen finansielle Heksekunster. Det eneste der kan sætte Beskæftigelsen op paa dette Omraade er, at nye Boligtyper og nye Byggemetoder tages i Anvendelse, som tillader Anvendelse af flere danske Materialer. For Eks. maa Byggevedtægtens Bestemmelse om Jernbjælkernes Dimension m. v. lempes efter Forholdene. Ogsaa det offentlige maa have sin Støttelovgivning henvendt paa saadanne nye Metoder. Normalt er Bygherrerne nemlig ikke særlig ivrige efter at anvende andre Materialer end de sædvanlige, idet man frygter en for hurtig Forældelse af Bygningerne. Eventuelt burde en Rationering af de for Haanden værende Materialer paatænkes, saa Bygherrerne herigennem faar en Stimulans til at spare paa disse og anvende danske Materialer, hvor det er muligt. Byggeriet er Beskæftigelsens Livsnerve, og ingen Mulighed for dens Fremme maa staa uprøvet.

JERNINDUSTRIEN

er vel den Gren af Erhvervslivet, der i mest udpræget Grad har været præget af Krigskonjunkturen. Dette hænger dels sammen med, at det er Produktionsmiddelindustri, dels med at Afhængigheden af udenlandske Raastoffer er saa stor. Udenlandske Bestillinger paa Skibe og Maskiner sammen med et stort Byggeri bragte i August 1939 Arbejdsløsheden helt ned paa 5%. Det vil erindres, hvorledes Overarbejdsloven maatte lempes for dette Fag. Straks ved Krigens Udbrud steg Ledigheden, den var i Februar naaet op paa 17%, og efter den 9. April røg den igen et Spring op, til 23% for April og til 25% for Maj. Til Trods for at Arbejdsfordelingsloven har hindret ca. 4000 Smedes Afskedigelse, og at godt 2000 har faaet Arbejde i Tyskland, lykkedes det først i August og September at bringe Tallet ned til 16—17%. Aarsagen er naturligvis Raastofmanglen og de stængede Eksportmarkeder. Naar de Metallagre, man i Øjeblikket arbejder med, er opbrugt, vil Forholdene forværres betydeligt. Alene Mangel paa et enkelt vigtigt Metal (f. Eks. Kobber) kan være tilstrækkeligt til at vanskeliggøre Produktionen uhyre. Hertil maa dog siges, at man fra udenlandsk Side vil være levende interesseret i en stor Del af denne Industri, hvilket sandsynligvis vil give sig Udslag i Beskæftigelsen.

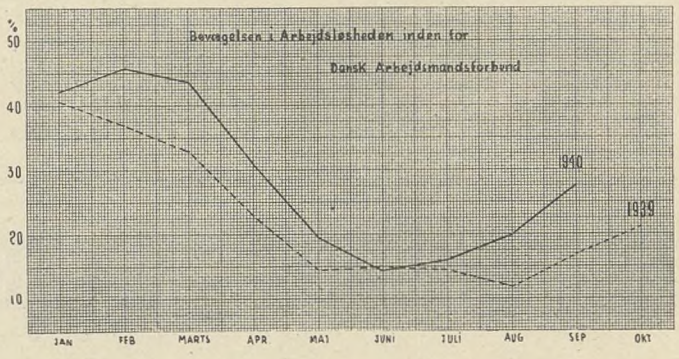
Arbejdsmændene har Sommeren igennem kunnet glæde sig over en relativ god Beskæftigelse, især i Provinsen, hvor Ledigheden er faldet fra 50% i Februar til 13% i Juni (mod 16% i Juli i Fjor). Naar Fremgangen er størst i Provinsen, hænger det ikke alene sammen med, at Provinsens Byggeri er størst, men ogsaa med, at Tørvearbejdet og det af den tyske Værnemagt iværksatte Arbejde især foregaar i Provinsen. Endelig er over Halvdelen af de i Tyskland beskæftigede danske Arbejdere Arbejdsmænd.

FORBRUGSINDUSTRIEN

Det er en gammel økonomisk Regel, at Forbrugsindustrien under næsten enhver Form for Konjunktur udviser langt større Stabilitet end Anlægsfag som Byggeri og Jernindustri. Dette kan ogsaa iagttages for den nu forløbne Del af denne Krig. Der er dog ret stor Forskel mellem Fagene bestemt af Raastofmanglens forskellige Virkning og Fordelingen af Forbrugsnedgangen. Stort Fald i Arbejdsløsheden finder man saaledes for Mølleriarbejdere, disse har i August i Aar 5,9% Arbejdsløshed mod 10% paa samme Tid i Fjor. Det er den fuldstændige Afspærring for udenlandsk Mel, der har faaet denne Virkning. *Tekstilarbejderne* og *Skrædderne* ligger til Gengæld paa over dobbelt saa stor Arbejdsløshed som i Fjor. Her arbejder Raastofmanglen og svigtende Købeevne Haand i Haand.

FØRER BESKÆFTIGELSESLOVGIVNING TIL INFLATION?

Vi havde altsaa ved Udgangen af September godt 100,000 arbejdsløse. Under den foreliggende Situation kan dette ikke siges at være en paafaldende stor Ledighed. Tværtimod anslog pessimistiske Eksperter i Sommer en Ledighed paa mellem det to- og tredobbelte. Disse øjeblikkelige, relativt gunstige Forhold bør imidlertid ikke give Anledning til falske Forhaabninger. Gennemgangen foran har vist, hvorledes Byggeriet og Jern- og Metalindustrien i Løbet af forholdsvis faa Maaneder vil komme ud i en haard Krise, og selv Forbrugsindustrien, der plejer at holde den jævneste Beskæftigelse gennem alle økonomiske Svingninger, vil mærke Raastofmanglen. Margarineindustrien, Textilarbejderne og

Skrædderne er som vist ovenfor allerede haardt ramt, og senere vil Arbejderne i Sæbefabriker, Slagterier, Mejerier m. v. følge efter. Maaske bliver Slutresultatet ikke saa slemt som ventet, men der bliver i alle Tilfælde her Tale om en haard Krigsbyrde, som yderligere vil forstærke den Indkomstforskydning til Ugunst for Arbejderne, der omtaltes i Indledningen. Da der til ledige Arbejdere svarer ledige Maskiner, maa det dog indrømmes, at Overklassen ogsaa rammes, men Kapitalisten har sine Indtægter mange Steder fra, og har mange Maader at forøge dem paa. Gaar det ham galt paa et Punkt, tjener han til Gengæld stort paa et andet. Arbejderen har kun en Maade at tjene Penge paa, nemlig ved at bestille noget, og nægtes han Adgang til Arbejdet, er han slaaet ud.

Det Middel Samlingsregeringen valgte at sætte ind mod Krigsarbejdsløsheden, blev det, der har faaet Udtryk i Beskæftigelseslovene. Med en Udgift paa 200 Mill. Kr. vil det offentlige direkte kunne sætte 50,000 Mand i Arbejde og indirekte flere endnu. De detaljerede Planer har været refereret saa mange Steder, at det ikke er nødvendigt at gøre det igen her. Denne Beskæftigelsesplan er efter Regeringens Udsagn kun at betragte som den første i en lang Række.

Som bekendt finansieres Planen dels ved Laan i Nationalbanken (Kreditudvidelse) og dels ved Laan hos private. I begge Tilfælde sættes Penge i Omløb, som ellers *enten* slet ikke vilde være blevet trykt, *eller* som vilde havde ligget uvirksomme hen i Strømpeskafter og Bankkasser. Dette har naturligvis straks i vide Kredse vakt Betænkeligheder. Sagen er jo den, at selv om der ved de iværksatte Arbejder skabes Værdier saasom ny Agerjord, nye Skoler, bedre istandsatte By- og Landejendomme, Stier m. v., store Værdier endda, der nok samfundsmæssigt modsvarer Omkostningerne, saa fremkommer der alligevel ikke nogen Forøgelse af Samfundets øjeblikkelige Varemængde. Derimod stiger Pengemængden betydeligt, og da det er de to Faktorer, Varemængde og Pengemængde, der bestemmer Prisniveauet, er det naturligt, at man bliver bekymret for et stadigt stærkere stigende Prisniveau: Inflation.

I Forbindelse med Inflationsfaren kunde der fra Ar-

bejderside siges mangt og meget, især om Forskudsbetalingerne til Landbruget for Tysklandseksporten, om Fødevarepriserne, om Aktieudbytterne m. v. Vi skal her nøjes med at pege paa en enkelt Ting: Selve det at Pengemængden i Samfundet stiger behøver ikke at være nogen større Fare. Det afgørende er, hvorledes denne store Pengemængde gives ud. Der er i Øjeblikket to Grupper Varer til Salg paa det danske Marked. Den ene Slags findes kun i meget knappe Mængder, der enten slet ikke eller kun i ringe Omfang kan forøges ved Tilførsler udefra. Giver Forbrugerne Pengene ud til denne Gruppe Varer, vil Resultatet dels blive en kolossal Prisstigning, dels en Styrtsø af Gevinst til de heldige Grosserere og Fabrikanter, og endelig at det bliver den bemidlede Del af Befolkningen, der faar Varerne. En saadan Udvikling er i enhver Henseende uønsket, og man bør sætte en Stopper for den ved stærkt udvidede Rationeringer, Produktionsregulering og Maksimalprisfastsættelser. Og saa er der en anden Slags Varer. Det er dem, der stadig produceres herhjemme, og som laves af Raastoffer, vi har. Hvis Købekraften i stigende Omfang vender sig mod saadanne Varer, er det kun godt, og en stigende Beskæftigelse vil fremgaa heraf. En let Prisstigning paa disse Omraader vil stimulere Produktionen og ikke være nogen Skade til, saa længe den er under Kontrol. Til denne Gruppe Varer hører bl. a. Erstatningsprodukter, Grøntsager, dansk Hør og Hamp, dansk Tobak og vigtigst af dem alle er vel de personlige Tjenesteydelser. Faar en Del af Befolkningen trods de Forbrugsmuligheder, de to Varegrupper tilsammen byder, alligevel Penge til overs, bør man fra det offentliges Side søge at trække disse Købemidler til sig ved Obligationslaan, tvungne eller frivillige, samt ved Skatter. Det er denne sidste Mulighed, man med saa stor Virtuositet har udnyttet i den tyske Økonomi, for derved at dæmme op for de ledige Penges inflationære Tendens.

Har man først faaet et saadant System til at virke, er der ingen Grænser for, hvor mange offentlige Arbejder man kan sætte i Gang. I hvert Fald ikke før den sidste Arbejdsløse er indsuget i Produktionen. Men saa har vi ogsaa naaet, hvad vi vil. *J. O. K.*

DANSKE „TUBUS" TRÆRØR

Af Hj. Ørnholt, M. Ing F., Stads- og Havneingeniør, Korsør.

Paa Grund af de vanskelige Importforhold og de mange Bestræbelser for at fremstille Fabrikata af dansk Materiale og dansk Arbejde vil jeg henlede Opmærksomsomheden paa en for Landet meget vigtig Artikel, nemlig danske Trærør, som jeg gennem mange Aar har studeret og fulgt med stor Interesse.

Selve det at bruge Træ til Vandledninger er ikke noget nyt. Som bekendt har man for flere Hundrede Aar siden anvendt gennemborede Træstammer til Vandledninger. Man kan endnu støde paa disse Ledninger ved Udgravninger, f. Eks. i København, og de er stadig friske og velbevarede, hidrørende fra at Godstykkelsen var meget stor, at Ledningen som Regel ligger i fugtig Bund, og at den til Stadighed har været vandfyldt. Det nye ved vore Dages Trærør er, at de fremstilles af opskaaret Træ som Staver. Begyndelsen er sket i Amerika, men omkring 1914 optoges Fabrikationen i Norge efter moderne Principper, tilpasset og forbedret efter de skandinaviske Træsorter og øvrige Forhold. I 1936 blev Fabrikationen paabegyndt i Danmark.

Ved Opskæring af Træ til Staver kan man faa den ønskede Tykkelse, og det meste af Træets Materiale kan udnyttes, saaledes at meget lidt gaar til Spilde, til Fordel for Prisen.

Rørene fremstilles med Diameter fra 10 cm til 400 cm. Staverne fremstilles derfor med forskellig Radius, og da de er dobbelt falsede og alt udføres paa Maskine, forstaar man, at disse er meget komplicerede. Rørene samles af Stavene (fra 5 cm Bredde) paa 2 Maader, enten i Rør paa forskellig Længde paa Fabrikken og forsynet med Muffer, eller ogsaa kontinuerligt, d. v. s. Staverne samles paa Brugsstedet med forløbne Stød, altsaa uden Muffer. Ved Dimensioner fra 10 til 60 cm anvendes for det meste det første System. Staverne lægges sammen i den ønskede Dimension i en Maskine, og ved Rotation bliver Røret spiral-dobbeltviklet med galvaniseret Jerntraad. Den dobbelte Bevikling skaber større Sikkerhed mod Brud. Armeringen er dimensioneret for det ønskede Tryk og med 5 Gange Sikkerhed. Rørenes Samling sker ved Muffer, der drives paa den ene Ende af Røret, som indvendig er afdrejet, saa det svarer til Naborørets tilstødende udvendig afdrejede Ende. Begge Ender er udvendig afdrejet, saa Muffen faar Anslag i begge Ender. Man faar derved tre sammenstødende ringformede Flader til Tætning.

De kontinuerlige Rør samles med svære Spændebaand, hvis Afstand bestemmes af Trykket. Stavstødene tættes med galvaniseret Baandjern.

I særlige Tilfælde kan ogsaa anvendes Spændebaand i Stedet for Maskinvikling. Rørene bliver udvendig smurt i Asfalt og strøet med Savsmuld eller Gasolie. Herved forhindres Pæleormsangreb. Til Syre-, Saltvands- og Kloakledninger fuldimprægneres Rørene eller stryges med Cuprinol.

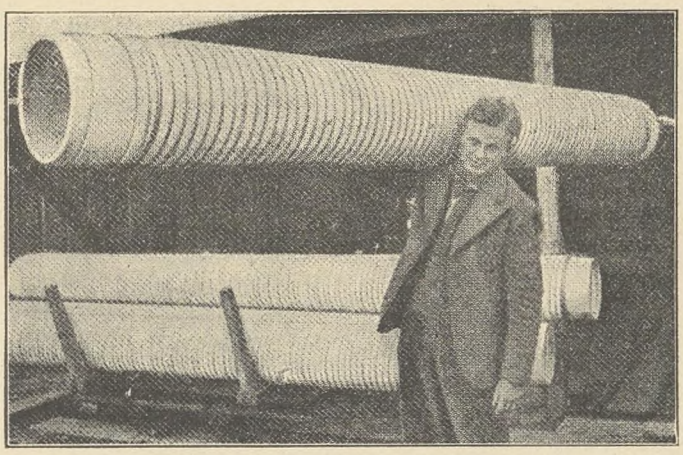
Rørene leveres for Tryk op til 120 m Vandtryk.

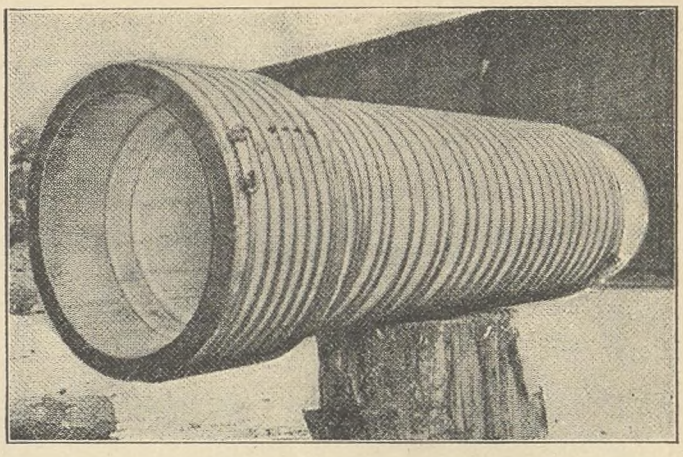
Til Drikkevandsledninger anvendes Gran, men ikke Fyr, der giver Afsmag.

Træet til Staverne skal være sundt og saa fejlfrit som muligt. Findes der Knaster, skal de være fuldstændig friske og koniske med den spidse Ende udefter. Der maa absolut ikke findes harpiksholdige Striber i Træet, da disse Steder ikke kan staa for Trykket.

Til Faconstykker anvendes Støbejernsfaconstykker med paasatte Træmuffer, pakket med Bly.

Trærørene kan benyttes til næsten alle Slags Ledninger, særlig i større Dimensioner. De anvendes til Hovedvandledninger, til Vandledninger i Gader, idet de let anbores (set i Frederiksstad), til Saltvandsindtagning (Gummifabrikkerne i Køge og Helsingør), til Kloakledninger, særlig til Udløb, der skal føres et Stykke ud i Stranden (Korsør, Tikøb og Haderslev), til Fjernopvarmningsanlæg, brugt f. Eks. i Island, hvor Vandet fra de varme Kilder anvendes. Dette Vands kemiske Sammensætning kan være skadelig for Støbejernsrør, derimod ikke for Trærør. Til Ledninger, der skal føre syreholdige Vædsker, er de fortræffelige, da Træ ikke angribes deraf.

Jordbundens Indhold af forskellige Syrer skader ikke Træet, dog bør man i Slaggefyld, Mosebund eller lignende sørge for svære Spændebaand eller dække med et Lerlag, for ikke at Jernet skal ruste op.

Træet kan holde sig friskt i næsten ubegrænset Tid, naar Rørene altid er vandfyldte eller af anden Grund altid er vanddrukne. Jeg har saaledes set fritliggende Vandledninger ved Vandkraftanlæg i Sverige være helt blegede af Solen, men alligevel gode.

Da Træ er meget isolerende, fryser Vandet i Trærør mindre let end i andre Rør, og de har den meget store Fordel, at gennemfrosne Vandrør ikke springer og efter Optøning ikke bliver utætte. Et 12" Rør, fyldt med Vand under Tryk, var gennemfrosset i en haard Vinter, og efter Optøningen stod det for samme Tryk som før Frysningen uden at være utæt. Rørene kan altsaa lægges i mindre Dybde, ligesom der er mindre Forskel paa Vandets Minimums- og Maksimumstemperatur. Vandet er fri for Rustdannelser og fuldstændig rent i Smagen. Trærør er meget elastiske samt modstandsdygtige overfor Slag, f. Eks. taaler de Nedstyrtning af Sten i Udgravningen.

Trærør ekspanderer ikke, saa skiftevis Opvarmning og Afkøling gør ikke Rørene utætte eller forandrer deres Længde eller Stilling.

Lægning af Rørene er meget let og hurtig og derfor billig. Da de er meget lette, kan der være mange Rør paa et Læs, og een Mand kan let bære en Rørlængde paa indtil 6 m, 12" Diameter. De samles f. Eks. i Bunden af en Rende ved, at Rørenden drives ind i Muffen, idet der paa den modsatte frie Ende støddes med en vandret ophængt Bjælke; paa denne Maade kan der lægges indtil 400 løb. m om Dagen.

Efter Lægningen dækkes de afskrabede Steder med Asfalt og Savsmuld. Før Renden tilkastes, trykprøves Rørene ved Vandtryk for Tæthedens Skyld, ikke for Styrkens, og man maa derfor ikke prøve med ret meget større Tryk end det normale Brugstryk.

For at prøve om Rørene har den forlangte Styrke, prøves enkelte udtagne Rør paa Fabrikken. Er Brugstrykket f. Eks. 15 m Vandtryk, prøves med 4 Gange Sikkerhed, altsaa 60 m Tryk.

Skal Rørene bruges som Kloakledninger og f. Eks. føres langt ud i Stranden, sker Lægning paa lavt Vand letlest ved at samle Rørene enten som hele eller kontinuerlige paa lave Bukke; efter Samlingen fjernes Bukkene. Kan en Flaade flyde, kan man samle Rørene paa denne og sænke dem, efterhaanden som Flaaden rykker ud. Her kommer Ledningens Elasticitet rigtig til sin Ret.

Skal Ledningen lægges paa flere Meters Vanddybde, hvor der ofte er Søgang, samles Rørene paa Land. Saasnart der saa er stille Vejr, rulles Ledningen i Vandet og slæbes paa Plads, hvorefter den sænkes ved Belastning og Betonryttere. Dybtliggende Ledninger holdes paa Plads med nedrammede Pæleaag og Stenkastning. Paa lavt Vand kan man nøjes med Stenkastning.

I Vandlinien bør man bruge Spændebøjler samt svær Stenkastning eller Betonstøbning, idet her er Fare for, at Isskruning eller Baades skarpe Køl skal skære Spiralviklingen over.

Til Slut skal jeg anføre, at her i Korsør lagde vi i Aaret 1935 en 12" Kloakledning 125 m ud i Store Bælt, indtil 4 m Dybde paa foran beskrevne Maade efter i flere Uger at have ventet paa stille Vejr. Det gik let og simpelt og tog kun een Dag. Med andet Materiale vilde det have været et vanskeligt Arbejde paa et saa udsat Sted.

I 1936 lagde vi 10,5 km 10" Hovedvandledning fra et nyt Vandværk ind til Korsør By. Ledningen blev lagt i en ugunstig Tid — Oktober, November og December — gennem et vanskeligt Terræn med stærkt afvekslende Jordbundsforhold og Grundvandstand. Trods dette har den fungeret til vor fulde Tilfredshed og gav med de daværende Priser en Besparelse paa ca. 30 % i Forhold til udenlandske Støbejernsrør.

I Aaret 1938 udlagde vi paa fladt Vand 100 m 10" Kloakledning samlet paa Bukke. Da der ikke kunde sejles Sten til denne, blev de den næste Vinter slæbt paa Isen og plumpet ved Siden af; ikke desto mindre blev den i Isvinteren 1939/40 forskubbet noget. Om Foraaret trak vi den paa Plads igen, uden at den havde lidt Spor af Skade. Den ligger tør ved Lavvande og vanddækket ved Højvande, og trods dette er den stadig lige frisk.

I 1936 blev Patent erhvervet for Danmark og Island, og siden er alle de Trærør, der er anvendt i Danmark, fabrikeret her i Landet.

Danske Trærør besidder derfor den for Tiden uvurderlige Egenskab helt igennem at være dansk Arbejde og dansk Materiale.

Gengivet efter »Ingeniøren«.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

En eventyrlig Arbejdsmands-Skæbne

Fabian Månsson, „Rallaren", der blev Forfatter, Rigsdagsmand og Æresdoktor ved Universitetet i Upsala.

Nikker man genkendende til Navnet Fabian Månsson? Nej — det gør man ikke. Det er kun faa Danskere, der kender ham. Og dog var han en af svensk Arbejderbevægelses — og man tør godt sige Sverrigs eventyrligste Skikkelser.

Grunden til, at vi i Danmark ikke kender meget til ham, er dels, at vi, trods ærlige nordiske Følelser, ikke kender saa altfor meget til, hvad der sker i de andre nordiske Lande. En anden Grund, og maaske dog den væsentligste i denne Forbindelse, er, at i den Tid, Fabian Månsson virkede og voksede i den svenske Arbejderbevægelse, var det Hjalmar Branting, der ragede saa højt op, at han internationalt kom til at stille de andre svenske Arbejder-Politikere i Skyggen. Man fik ikke rigtigt Øje paa dem. Talte man og læste man om svensk Socialdemokrati, saa var det næsten ensbetydende med at tænke paa Hjalmar Branting.

Men i Sverrig kendte man Fabian Månsson. Hele Sverrig var paa Fornavn med ham. Han hed ikke andet end »Fabian«.

Eventyret om Arbejdsmanden.

Og Grunden til, at Fabian Månsson blev en af Sverrigs kendteste Mænd, var hans eventyrlige Livsskæbne, en Skæbne, der var bestemt af en lynende Intelligens og en Jernflid.

Fabian Månsson begyndte som »Rallar«. Baade Svenskerne og Nordmændene brugte denne Betegnelse for de Folk, der drog Landet rundt og væsentligt tog Job ved Anlægsarbejder og lignende. Det var haarde Negle. De var slemme at bides med. Der er skrevet meget om dem, og de har forresten ogsaa selv skrevet. Paa Norsk kom der for et Par Aar siden en Samling af de gamle Rallar-Viser. De fleste af dem har Rallerne selv digtet. Det er primitive Sange om haardt Arbejde, om Kærlighed og Piger — og om Spiritus.

I Visen om den lystige Raller hedder det:

> En Raller udi Norden det er Fan' til Krop,
> han fjumser hele Landet rundt i fuld Galop,
> og Job det faar han lidt af baade her og der,
> tænker nok, at han engang skal bli' Miljonær.
> Tjener han en Krone blank,
> sættes den i »Drammen«s Bank.
>
> En Raller bor i Huler som en Eskimo,
> i Halmbaase der ligger man nu to og to,
> hele Stadsen ligner et Menageri,
> fy for tusind Djævle, sikket Svineri.

Men her og der i Viserne kommer der ogsaa de sociale Træk ind. Rallerne bragte Organisationstanken med sig mange Steder i Norge og Sverrig, hvor den ikke var naaet hen. Det er sikkert ogsaa blandt Rallerne, at Fabian Månsson har lært Tankerne at kende om at skabe Organisationer og Sammenhold. Primitivt og stærkt kan Rallerne i deres Viser digte om deres haarde Arbejde. En af dem digter:

> Fortjenesten er daarlig,
> og Provianten dyr,
> og simpel er vor Bolig,
> vi lever li'som Dyr.

Og Oprørsglød finder man i en lang Vise — 37 Vers — som en Raller digter, da han var med til at bygge Vossebanen:

> Og dette stolte Værk, som vi har faat i Stand,
> det er et Mindesmærke for hver ulykket Mand,
> thi mangen en blev gemt i Muld,
> og faldt som Offer for det Guld,
> hvormed de fyldte Kassen til Arbejdsherren fuld.

Og han slutter sin lange Vise:

> Om nogen han vil vide, hvem Visen digtet har,
> mit Navn jeg skriver under, det er vel lige bra?
> Jeg træffes baade her og der,
> og midt i Proletarens Hær,
> til Fremskridt og til Frihed jeg mane vil enhver.

Det er vist forresten næsten umuligt at oversætte Ordet Raller til Dansk. En Overgang havde vi i Danmark Betegnelsen »Børster« paa dem, der drog rundt paa lignen-

STRIDSSÅNG.

Till vapen, kamrater! Se, viggarne ljunga.
och stormmolnen vältra sig, brandröda, tunga
ur öster, där nyss man en ljusning förnam.
Ur grändernas kyffen, ur vildmarkens kojor,
till vapen! förrn valdet i eviga bojor
slar fast var för friheten kämpande stam.

— — —

Jag skulle bli slaf! Nej, så djäflar anamma!
Om biltog och brödlös jag blir gör detsamma.
men frihet skall kämpa om fädernas jord,
så länge en man mäktar öppna ett öga,
så länge en trasa finns kvar af de höga,
de trotsiga, skumstänkta klippor i nord.

Fabian Månsson och två strofer ur hans Stridssång, tryckt i Fram oktober 1903.

de Arbejder som Rallerne, men ikke nær saa vældige Arbejder som i Norge og Sverrig. Og mon ikke »Børste« alligevel er det danske Ord, der dækker »Raller« bedst.

Fabian Månsson begyndte som Raller. Han blev senere Forfatter og Rigsdagsmand, blev anerkendt Videnskabsmand og som saadan udnævnt til Æresdoktor ved Universitetet i Upsala i 1932.

Jo — hans Liv var et Eventyr.

Kun 18 Ugers Skolegang i hele Barndomstiden.

Og han naaede alt det med kun 18 Ugers Skolegang i hele sin Barndomstid. Og ved Siden af alt det andet lærte han sig selv 5 Sprog: Tysk, Engelsk, Fransk, Italiensk og Spansk.

Han var en Mand »fra neden« af det store Slag.

Han blev født 20. Jan. 1872 paa Hasslø i Blekinge. Faderen var Fisker og havde lidt Jordbrug ogsaa. Fra ganske lille var Fabian med i Arbejdet. Var med paa Jorden og var med ude paa Havet. Han har fortalt, at der var mange Tider, hvor hans Far kun tjente et halvt Hundrede Øre om Dagen. Fabian lærte Respekten for Arbejdet, og han glemte den ikke senere i Livet.

Ser man paa, hvad han naaede, skulde man vel tro, at han i Livet udviklede sig til at blive en Bogorm. En Mand, der lukkede sig inde ved sine Studier. Men det gjorde han ikke. Tværtimod har han sagt mange barske Ord om de Studenter, der troede, at med Bogen og Eksamenen var Livet klaret. Han vilde have dem ud af Studerekamrene, ud for at lære Livet og Arbejdet og Arbejdets Sved at kende.

Ud og spred Møg.

Han skrev engang:

Naar Skolerne slutter ved Vaaren, skal Drengene sendes ud for at sprede Møg eller grave Grøfter, og Pigerne skal gaa paa Malkning eller hjælpe i Køkkenet. Ungdommen skal vinde fysisk Kraft og faa lært sig det, at det lige lidt er nogen Skam at arbejde med Hænderne som med Hovedet.

Og da han blev Rigsdagsmand, udtalte han sig ofte saa kraftigt for, at alle ogsaa lærte det fysiske Arbejde at kende, at Karrikaturtegnerne rykkede i Ilden, og bl. a. tegnede Fabian staaende og dirigere nogle af Datidens kendteste Folk, endda selve den svenske Konge.

Han havde selv maattet tage fat, og havde alligevel præsteret store aandelige Værdier. Han forlangte Respekt af andre ogsaa for det grove Arbejde.

Hans lyse Hovede fornægtede sig ikke som ganske lille. En Husassistent, der kom paa Besøg i hans Barndomshjem, lærte ham at læse. Da han var 3 Aar, forundrede han sin Familie ved at læse lidt højt af Katekismussen. Da han var 5 Aar, læste han højt for sine Forældre en Tale, Frimenigheds-Prædikanten Waldenström havde holdt i Rigsdagen.

Men Skole var der ikke megen Tid til, da han kom i den Alder, hvor Skolegangen skulde begynde. Hjemmet og Hjemmets Arbejde paa Jorden eller paa Havet havde Brug for ham. Og i hele sin Barndom blev det altsaa sammenlagt kun til ca. 18 Ugers Skolegang.

20 Liter Brændevin og 80 Flasker Øl for at komme ind i Sjakket.

Da Fabian Månsson var 15 Aar, kom han hjemmefra. Til Karlskrona som Arbejdsmand. Arbejdstid fra 6 Morgen til 7 Aften. Dagløn: 1 Kr. Han boede i en Barak sammen med 30 andre. De var klemt sammen paa en lille Plads, men Lejen pr. Mand var saa ogsaa kun 25 Øre om Ugen.

Fabian Månsson kom til Stockholm og blev Soldat. Den mindste Fritid benyttede han til at læse. Han var trofast Gæst i det kongelige Bibliotek.

Efter Soldatertiden flakker han igen rundt som »Raller« — men med Bøger hos sig. Han er i Aarene 1896—98 med til at bygge Jernbanelinien mellem Malmø og Trälleborg.

Han har fortalt om denne Tid, og man faar gennem hans Fortælling et Billede af Forholdene, som de var ved disse store Banearbejder, hvor Rallerne mødtes og tjente det, man dengang kaldte helt gode Penge, ca. 2½ Kr. om Dagen.

Rallerne havde deres egne Love. Det var ikke saadan ligetil at komme ind i et Sjak. Der var visse Ting, der skulde bringes i Orden først, og det var ingenlunde Smaating.

Da Fabian Månsson skulde arbejde ved Jernbanen, var han sammen med to andre nye. Men de nye kunde ikke saadan lige begynde at fange an paa Arbejdet. Der skulde først en hel Del »Omgange« til. For Fabian Månssons og hans to Kammeraters Vedkommende blev det til ikke mindre end 20 Liter Brændevin og 80 Flasker Øl.

Og saa var Prøvelsernes Tid endda ikke overstaaet, før man kunde blive optaget i Sjakket. Der skulde bestaas en Prøve endnu, og den var betydeligt vanskeligere end at give en Omgang — selv om Omgangen var saa fyldig som 20 Liter Brændevin og 80 Flasker Øl.

Den nye, og den endelige Prøve bestod i følgende:

Sjakkets bedste Mand kørte foran paa en smal Planke med sin fyldte Trillebør. Efter ham kom den nye Mand. Og efter ham igen det øvrige faste Sjak. Og saa kørte man til. Det gjaldt for den nye om at følge med Sjakkets Anfører paa Vejen over den smalle Planke, ellers fik han de andre i Hælene og røg udenfor Planken — og dermed ogsaa ud af Sjakket. Rallerne vilde kun have Folk, der kunde følge med og klare det haarde Arbejde.

Naa — Fabian Månsson klarede Raller-Skærsilden og arbejdede et Par Aar paa Malmø—Trälleborg Linien. Derefter kom han til at arbejde paa Jernbanestationen i Malmø.

Arbejdsmand fra Kl. 6—17, Journalist fra Kl. 18—2.

Fabian Månsson begyndte at skrive som Raller. Det fik han ogsaa Tid til. Han fik nogle Ting optaget i »Malmø-Tidningen« og havde ogsaa nu og da noget redaktionelt Arbejde. Hans Jernflid klarede det for ham. Han arbejdede som Arbejdsmand ved Jernbanestationen fra Kl. 6 om Morgenen til hen ved 17-Tiden om Eftermiddagen. Saa maatte han til Logiet for at faa Arbejdsskidtet vasket af og faa noget at spise, og saa arbejdede han paa Redaktionen nogle Gange til 2—3 om Morgenen.

Ingeniørerne lagde Mærke til denne mærkelige Mand. Da Jernbanestationen var bygget færdig, blev den ene af Ingeniørerne Trafikchef. Han tilbød Fabian Månsson Plads som Stationsskriver. Det var jo fast Arbejde. Fast Indtægt. Fabian Månsson tænkte og tænkte, og var ved at slaa til. Men da »Malmø Tidningen«s Redaktør hørte det, skaffede han Fabian Månsson mere at bestille paa Bladet, saa han kunde klare sig igennem med det.

Fabian møder den unge Per Albin Hansson.

Han kommer til en anden Avis. Endnu engang skifter han Avis. Han faar noget at gøre i den gryende Fagbevægelse, og er et halvt Aar Landarbejder-Agitator.

Og saa faar han nærmere Føling med Socialdemokratiet. Malmø har altid været en politisk livlig By. I Begyndelsen af 1900 var der Kampe i det svenske Socialdemokrati. Det var Branting og den mere anarkistisk prægede Hinke Bergegren, der ikke kunde sammen, og Hinke blev smidt ud af Partiet. I Malmø dannede nogle unge Mennesker en socialdemokratisk Ungdomsbevægelse i Tilknytning til det socialdemokratiske Parti. Mellem de unge Mennesker var en særlig ung en med stort Flagreslips og bredskygget Hat. Han var ikke kendt af mange. Han hed Per Albin Hansson, og sammen med ham og andre kom Fabian Månsson ind i Socialdemokratiet og voksede med dette.

Det unge Socialdemokrati har Brug for en særpræget Kraft som Fabian. Han bliver Skribent, Foredragsholder, Agitator. Han kan holde Folk i Aande. Han ved noget og kan sige det paa en Maade, saa Folk lytter. Han har ved Møder talt op til 4 Timer — og haft Folk med sig hele Tiden.

Han bliver Rigsdagsmand i 1911. Ogsaa her lytter man til ham. En Bog, der er skrevet om ham i Sverrig, fortæller, at naar Fabian talte i Rigsdagen, kom Rigsdagsmændene ind fra Korridorerne for at høre. Han havde sit eget, brede, folkelige Sprog, hentet fra mange Arbejdspladser. Han skældte engang Bønderne særligt kraftigt ud. Han mente, de var for egoistiske. »Skam jer, skam jer syvfold,« raabte han. Disse Udtalelser blev der en Masse Debat om, og Karrikaturtegnerne fik en Del at bestille. Hans impulsive Optræden ved Møder og i Rigsdag gør, at man nogle Gange kommer til at mindes vor egen Peter Sabroe. En Gang i Rigsdagen, da han skulde tale mod Korntolden, mødte han med nogle Brød. Da han en anden Gang skulde tale imod Lædertolden, mødte han paa Rigsdagens Talerstol med et Par Læderlapper. Han mente, at Lædertolden skabte baade daarlige Forhold og daarligt Læder, og med sine vældige Arbejdsmandsnæver tog han fat i Læderlapperne og flængede dem i smaa Stykker.

Midt i alt sit Arbejde driver han sine Selvstudier videre. I 1914 begynder han at studere Sverrigs Historie, især fra Gustav Vasa-Tiden. I 1916 debuterer han som Forfatter med en Bog om de religiøse Brydninger, der havde fænget i Blekinge i hans Barndom. Sine historiske Studier fortsætter han. Naar Kildematerialet i Sverrig ikke slaar til, rejser han udenlands for at »støve« noget op der. I Aaret 1922 begynder han at udsende sine historiske Skildringer. I 1931 sender 3 af Sverrigs kendteste historiske Professorer et Brev til Regeringen, hvori de anmoder om, at der ydes økonomisk Støtte til Fabian Månssons videre historiske Arbejde. De 3 Professorer skriver om den fhv. Raller bl. a.:

— Den historiske Interesse og den historiske Forskning har modtaget mange nye og værdifulde Indtryk gennem Fabian Månsson. Det er lykkedes ham at afvinde sit Emne Synspunkter, overordentligt værdifulde ogsaa fra rent videnskabelige Synspunkter.

Og Aaret efter naaede Fabian Månsson sit Livs Højde, da han — Drengen, der kun havde haft 18 Ugers Skolegang — udnævntes til Æresdoktor ved Upsala Universitet.

Fabian Månsson døde 9. Januar 1938. Hvad saa Livet havde bragt ham, glemte han ikke de gamle Dage som Raller. I Telefonbogen stod han ikke med sin fine videnskabelige Titel, han stod ikke som Forfatter og heller ikke som Rigsdagsmand — han stod som Jernbanearbejder.

Oscar Hansen.

FAAR DU FAGBLADET NU?

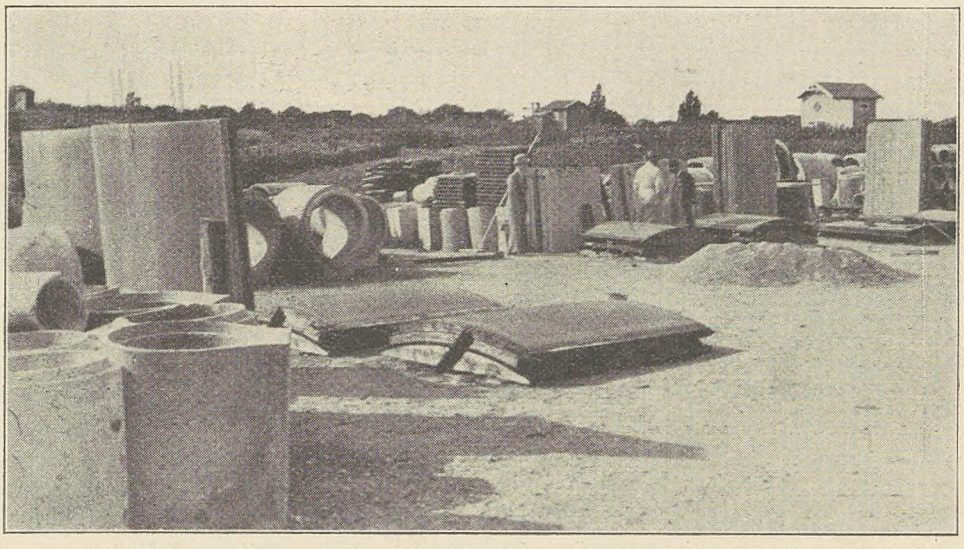
Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

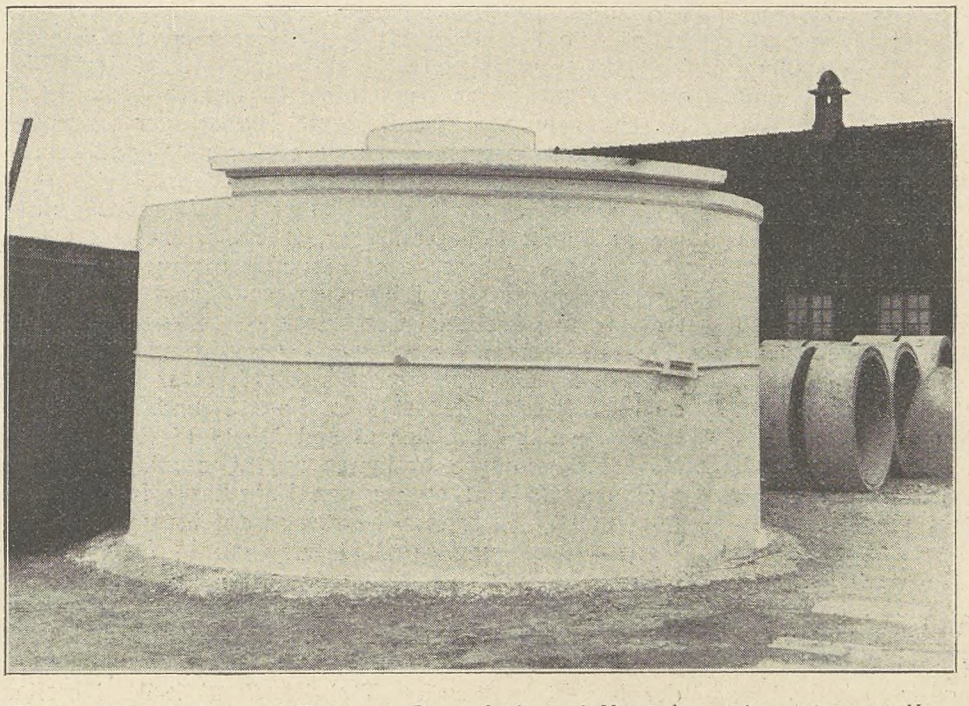
Fabriksmæssig Fremstilling af

AJLE- OG ENSILAGEBEHOLDERE

Dønningerne fra Stormagternes voldsomme Opgør ruller ustandselig ind over vort lille Land, og efterlader dybe Spor. Mangelen paa vigtige Raastoffer og en lang Række andre Varer, sætter vor Evne til Selvforsyning paa en meget haard Prøve, og tvinger os til at tage selv de mindste Ting i Betragtning. Foruden Bedrifternes Omlægning, saa de kommer til at svare til de ændrede Vilkaar, maa vi paa andre Omraader sætte ind for at klare Situationen med de forhaandenværende Midler. Intet, der paa nogen Maade kan drages Nytte af, maa gaa til Spilde, og mange Smaating, som tidligere var uænsede, maa nu tages i Betragtning og søges udnyttet til fælles Bedste. Det gælder for Brændslets Vedkommende, det gælder for Metallerne og det gælder paa en lang Række andre Omraader — ikke mindst for Landbruget, hvor man maa søge at udnytte alt anvendeligt for at holde Produktionen af vigtige Levnedsmidler saa højt oppe som muligt. Roetoppene maa ensileres m. m. for at faa Foderet til at slaa til igennem den lange Vinter, nu da udenlandsk Foder som Majs, Foderkager o. s. v. ikke kan fremskaffes. For at holde Jorden i Kultur og øge dens Ydeevne til det yderste, maa vi sørge for ogsaa paa Gødningsstoffernes Omraade at opsamle det, der kan opsamles for at erstatte de Gødningsstoffer, som ikke mere kan indføres fra Udlandet. Og her spiller Ajlen en meget vigtig Rolle. Denne maa omhyggelig opsamles, for at vi dermed kan erstatte den Kvælstofgødning, som bliver vanskelig for ikke at sige umulig at faa fat paa i den kommende Tid. De Landmænd, der hidtil har vist Efterladenskab paa dette Omraade, maa nu gøre deres Pligt og indrette Ajlebeholdere ved deres Bedrifter.

I Midten af Billedet ses de færdigstøbte Flager til Ajlebeholdere.

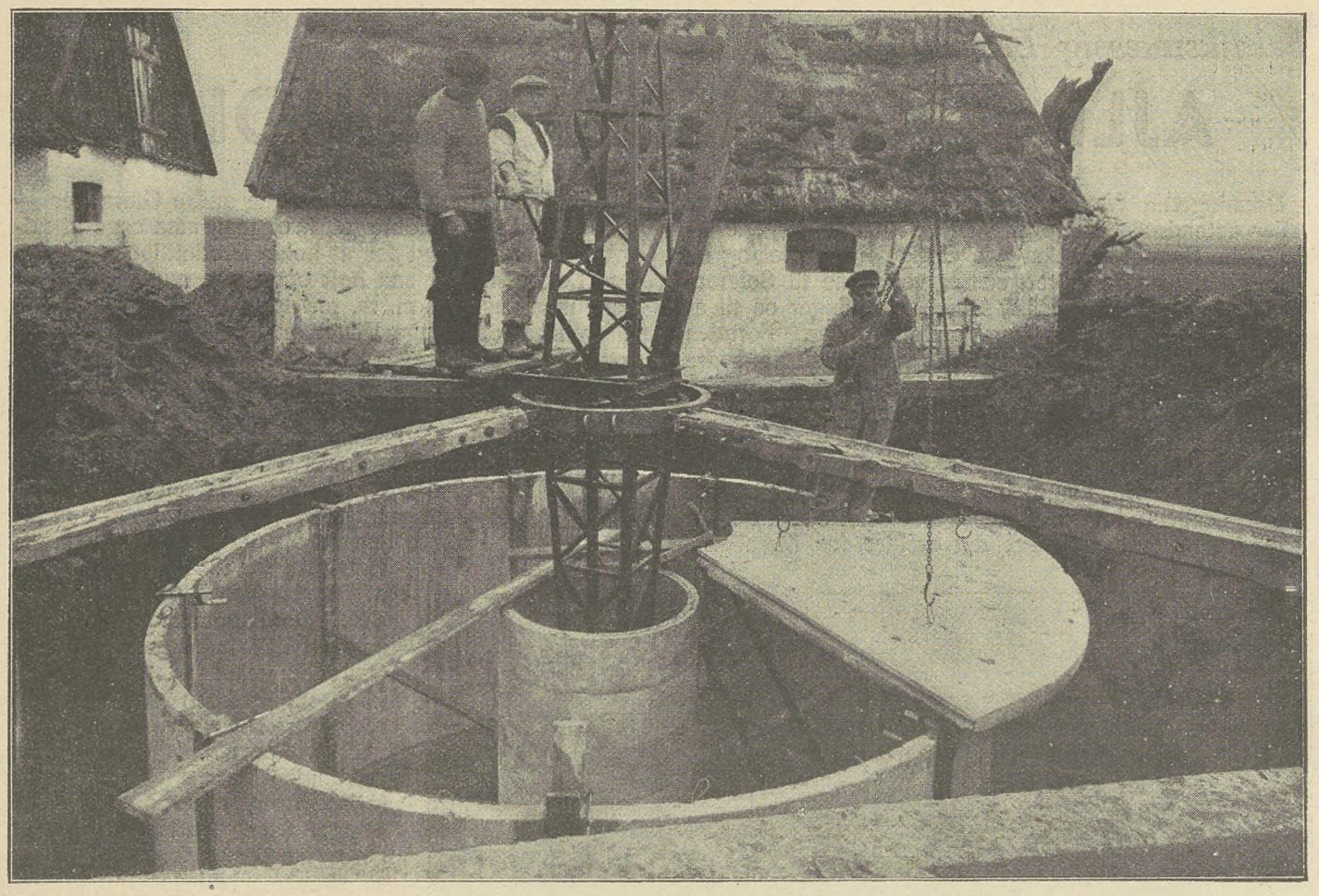
Færdig Ajlebeholder opstillet paa Prøve fyldt med Vand for at konstatere, at Konstruktionen yder Garanti for Tæthed. Beholderen har staaet i flere Maaneder uden at vise mindste Tegn paa Utæthed.

Endvidere maa der udbygges paa anden Maade. Ved Grundforbedringsarbejder maa nye Arealer tages under Kultur og gøres frugtbare for derigennem at skabe udvidede Muligheder for Landets Selvforsyning med Landbrugsprodukter.

STATSSTØTTE TIL GRUNDFORBEDRINGSARBEJDER

Som bekendt blev der i 1937 vedtaget en Lov, hvorefter der kan ydes Statsstøtte til Grundforbedringsarbejder. Da Loven fornylig blev forlænget oplystes det, at der i de godt tre Aar, den havde eksisteret, var ydet Støtte til Grundforbedring af 60,000 Hektarer. Udgifterne til dette store Kultiveringsarbejde har været 24,4 Millioner Kroner. I Arbejdsløn alene, medregnet Arbejdsløn til Fabrikation af Rør, er udbetalt 23½ Million Kroner. Det er dog en Post.

Efter samme Lov kan der ydes Statsstøtte til Opførelse af Ajlebeholdere og Møddingsteder. Til saadanne Arbejder er der i de forløbne tre Aar udlaant 8,9 Millioner Kroner. Det er ikke noget ringe Beløb, der saaledes er anvendt til Udbygning af vore Landbrugsbedrifter; men Pengene er givet godt ud. Det gælder ikke alene for den enkelte Landmand, det gælder ogsaa for Landet som Helhed. De Værdier, der aarlig kan opsamles i Ajlebeholdere Landet over er en nationaløkonomisk Gevinst, der kommer hele Samfundet tilgode. Og

Her ses en Beholder under Opstilling. Ydervæggen og Midterbrønden er opstillet, og man er ved at lægge Dækpladerne paa Plads.

som sagt: Tiden kræver nu mere end nogen Sinde, at det mindst mulige gaar til Spilde.

AJLEBEHOLDERE FØR OG NU

I tidligere Tid kendte man vel til Ajlebeholdere, men ved de fleste Landbrugsbedrifter fandtes en saadan dog ikke. Man var vel klar over Ajlens Betydning som Gødningsmiddel og søgte da ogsaa at opsamle den. Dette skete som Regel i den saakaldte Møddingpøl, en Sænkning i Jorden, der laa lidt lavere end selve Møddingstedet. Her samlede Ajlen sig praktisk talt af sig selv. Denne Form for Opsamling af Ajle var ikke alene uhygiejnisk, men tillige lidet økonomisk. En stor Del af Ajlen forsvandt i Jorden, medens en anden stor Del forsvandt i Luften, idet der simpelthen fandt en Fordampning Sted.

Forudseende Landmænd var paa et tidligt Tidspunkt klar over, at der gik store Værdier til Spilde ved ikke at udnytte Ajlen paa rette Maade. Mange Steder gik man over til at opsamle Ajlen i murede Beholdere, der senere blev erstattet af de støbte Betonbeholdere. De første led af den Skavank, at de sjælden var tætte, hvorfor der stadig kunde noteres et ret stort Svind. Ogsaa Betonbeholderne har mange Steder denne Fejl, især hvis Støbearbejdet ikke er udført meget omhyggelig og af kyndige Folk. Navnlig kan der, hvad enhver, som har beskæftiget sig med Betonarbejde, ved, let ved Overgangen mellem Bund og Sider, fremkomme en Utæthed, da Støbeskellet er vanskelig at holde rent. Jorden kan let skride ned, og naar først Inderformen er opstillet, er saadan Jord vanskelig, ja, umulig at fiske op, saaledes at Støbefladen bliver ren. Og saa er Faren for en Utæthed tilstede.

AJLEBEHOLDERE AF JERNBETON

Nu er der imidlertid — som et Produkt af de Bestræbelser, der altid finder Sted i en vanskelig Tid for at afhjælpe Savn og Mangler, opstaaet noget nyt paa dette Felt, nemlig Ajlebeholdere af Jernbeton, fremstillet fabrikmæssig. Det lyder maaske lidt mærkeligt, at man skulde være i Stand til paa en Fabrik at fremstille Betonbeholdere af de Dimensioner, der her er Tale om, og derefter stille dem op paa den dertil bestemte Plads. Men det har sin Rigtighed. Beholderen bestaar nemlig af færdigstøbte Flager, der transporteres til det paagældende Sted og derefter opstilles efter at Bunden er blevet støbt paa Stedet.

Beholderens Form er cirkulær og Væggene udføres af buede Jernbetonflager, 2 Meter høje og 1½ Meter brede. I Siderne er Flagerne forsynet med Noter, som griber ind i hinanden ved Opsætningen, og tætnes med stærk Cementmørtel. Bunden støbes skaalformet dels for at give det størst mulige Rumindhold og dels for Styrkens Skyld. Naar Flagerne er opstillet lægges der et eller flere Spændebaand omkring, og disse trækkes til ved Hjælp af Bolte, hvorefter Jernbaandene beskyttes med Cement.

Ogsaa Dækslet støbes paa Fabrik og fremstilles i Jernbeton af en saadan Styrke, at det foruden Jordens Vægt — det kommer til at ligge ca. ½ Meter under Terrænoverfladen — tillige er i Stand til at bære de tunge Ajlevogne. I Midten af Beholderen sættes en Brønd af en Meters Diameter. Paa denne Brønd samt paa Beholderens Ydervægge kommer Dækpladerne, der har Form som en Trekant, til at hvile. Derefter kommer Dækslet til Brønden, ligeledes af Jernbeton, som er forsynet med et Hul til Ajlepumpen. Forneden

i Midterbrønden er ved Udskæring i Betonen tilvejebragt en Aabning saa stor, at en Mand kan krybe igennem og foretage Rensning af Beholderen. Endvidere er der flere mindre Aabninger forneden, saaledes at Slammet kan løbe til Midten og samle sig her.

HVAD OPNAAS DER VED DENNE FORM FOR AJLEBEHOLDERE?

Ved denne særlige Konstruktion opnaas, at der sker den mindst mulige Overfladefordampning, idet kun Ajlen, som staar i Midterbrønden, kommer i Forbindelse med Luften, medens der fra den store Overflade i den øvrige Del af Beholderen ikke kan ske nogen Overfladefordampning, da Beholderen her er fuldstændig tillukket. Og det er naturligvis af ikke ringe Betydning, navnlig hvor det drejer sig om Beholdere af store Dimensioner.

Desuden opnaar man ved denne Konstruktion stor Garanti for Tæthed, der yderligere sikres ved Asfaltering af Beholderen indvendig. Det sker dog ikke alene som en Garanti for Tæthed, men ogsaa for at gøre Beholderen modstandsdygtig overfor Ajlen.

Med en særlig konstrueret Kran sættes Sideflager, Brønd- og Dækplader paa Plads, og Opstillingen tager kun faa Dage.

Beholderen tænkes, som det vil fremgaa af foranstaaende, opstillet i Jorden i en saadan Dybde, at Dækpladerne ligger ca. en halv Meter under Terrænoverfladen. Der er dog intet til Hinder for, at Beholderen kan opstilles fritstaaende paa Jorden, hvis ellers Forholdene tillader det. I de fleste Tilfælde vil det dog være nødvendig af Hensyn til Afløbsforholdene fra Stalden at sætte Beholderen ned i Jorden. Herved opnaas ogsaa større Garanti for, at Frost og Temperaturforandringer i det hele taget, ikke indvirker paa Beholderen og foraarsager Skade.

De enkelte Dele fremstilles som nævnt rent fabriksmæssig med Undtagelse af Bunden. Materialet er stærk Beton med Jernindlæg. Ved en fabriksmæssig Fremstilling opnaas større og mere effektiv Kontrol med Støbningen og ved Anvendelsen af Jernbeton en ret betydelig Materialebesparelse. De Standardforme, man anvender ved Fremstillingen af Flagerne, kan anvendes et meget stort Antal Gange, før de skal fornyes. Dette betyder naturligvis ogsaa en Besparelse. Derved kan de her omtalte Ajlebeholdere fremstilles betydeligt under den Pris, det koster hvis en Beholder skal støbes paa Stedet. Og det har jo sin store Betydning, naar Landmanden skal gøre sine Beregninger, forinden han skrider til Anskaffelse af en Ajlebeholder.

ENSILAGEBEHOLDERE

Ogsaa Ensilagebeholdere fremstilles fabriksmæssig paa lignende Maade som for Ajlebeholderens Vedkommende. Buede Flager udgør Sidevæggene, og som Flagerne til Ajlebeholderne er de forsynede med Noter. Desuden er Flagerne for oven i den ene Side forsynet med en vandret svalehaleformet Udsparing og i den anden Side med et Armeringsjern, som passer ind i Udsparingen. Flagerne kan paa denne Maade laases sammen, hvorefter Udsparing og Noter tætnes med Cement. Efter Opstillingen asfalteres Beholderen indvendig for at gøre den modstandsdygtig over for Ensilagesyrens Angreb.

Ensilagebeholderne er i Reglen 1,5 Meter høje uden Hensyn til Rumindholdet med en ca. 2 Meter høj Overdel af Træ, der er konstrueret saaledes, at den er let at skille og flytte. Saaledes fremstillet kan den bruges til forskellige Underdele. Bunden bestaar af stampet Jord med Dræn og Afløb. Hvor Grundvandet trænger op i Beholderen maa der naturligvis støbes en vandtæt Bund.

Saavel Ajlebeholderen som Ensilagebeholderen er konstrueret af Ingeniør Ernst Ishøy, København. Selv om Konstruktionen er af forholdsvis ny Dato, synes den allerede at have vakt stor Interesse blandt Landmændene. Og det kan kun hilses med Glæde, for derved opnaas forhaabentlig, at der kommer mere Fart i Opstillingen af Ajlebeholdere og Ensilagebeholdere rundt om i Landet ved Gaarde og Husmandssteder, hvor saadanne Beholdere endnu mangler. Dette vil betyde forøget Beskæftigelse ikke alene ved Opstilling, men ogsaa ved den fabriksmæssige Fremstilling. Loven forudsætter, at der anvendes organiseret Arbejdskraft, idet den ikke er blevet til alene for at hjælpe Landmændene, men ogsaa for at skabe øget Beskæftigelse. Her maa vore Repræsentanter i Grundforbedringsudvalgene Landet over gøre en Indsats og sørge for, at Lovens Bogstav, hvad Arbejdskraften angaar, nøje overholdes.

I. A. Ørsted.

Løbende Konflikter

Arden	(Dræningsm. Søndergaard, Arden)
Aulum	(Tørvefabr. Karl Bjerregaard)
Bonderup-Haverslev	(Murerm. P. Pedersen, Bonderup)
Bække	(Tørvefabr. Harald Schelde, Bække)
Dronninglund	(Murerarbejde)
Flintinge	(Br. Clausen, Thoreby pr. Flintinge)
Helsinge	(Brøndgraver Marius Nielsen)
Ikast	(Murerm. Kresten Krestensen, Birk pr. Herning)
Jexen	(Th. Nielsen, Møbelf. i Skanderborg)
Kolding A.	(Viggo Højrup, Haderslevgade 69, Kolding)
Lyngby	(Malkemaskinfabriken »Benzona«, Lyngby)
Redsted-Hvidbjerg	(Murerm. N. Chr. Mosborg, Sindbjerg)
Roskilde	(Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard)
Salling	(Oudrup Andelsplantage)
Skærbæk	(Vognm. Laurits Brandt, Skærbæk)
Strøby	(Dræningsm., Grundforbedringskonsulent Ibsen, Myggegaard pr. Strøby)
Søllerød	(Holte Taxa (undt. Vognmand N. Baandsgaard)
Turup	(Søby-Turup Kommune) (Gdr. Jørgen Nielsen, Søby) (Murerm. S. Christensen, Turup)
Vejgaard	(Dræningsm. Viggo Olsen, Aalborg)
26. Kreds	(Dræningsmester Laurits Christensen, Nysum)
32. Kreds	(Murermester Rasmussen)
40. Kreds	(Murerm. N. Petersen, K. Jochumsen, Sdr. Bjært)
41. Kreds	(Vognm. Hans Hansen, Glejbjerg)
45. Kreds	(Vandmøllen i Løgumkloster)

Hvad de foran konfliktberørte Virksomheder angaar, er det en Selvfølge, at ingen af D. A. F.'s Medlemmer maa søge eller tage Arbejde paa disse Steder, forinden nærmere Meddelelse paa behørig Maade fremkommer enten gennem Dagspressen eller gennem Fagbladet.

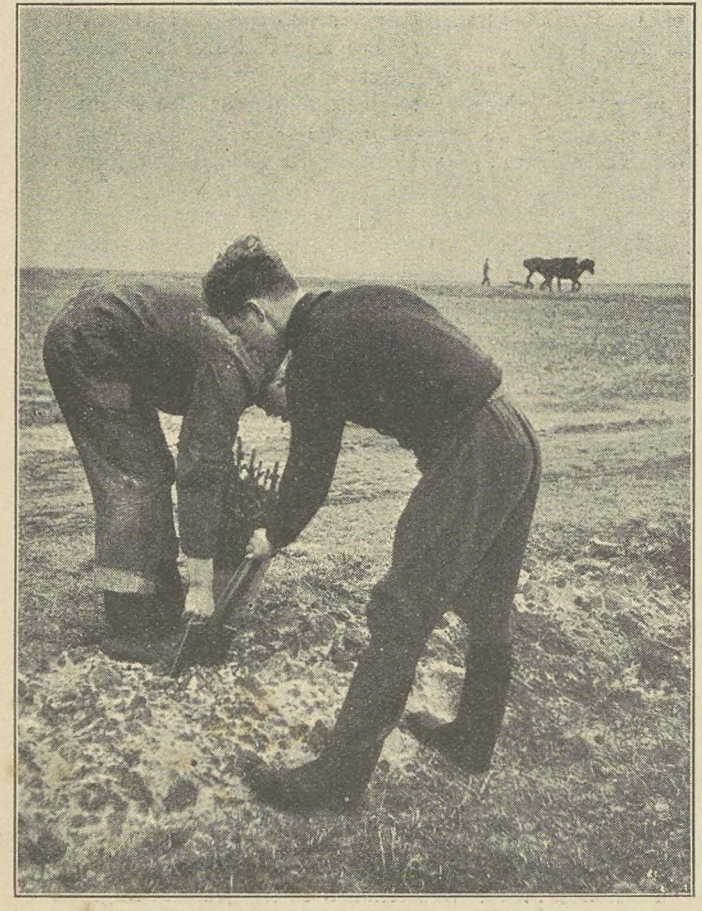
Det danske Hedeselskab

For ret at fatte »Det danske Hedeselskab«s store Betydning for vort Land maa man vide lidt om Hedelandskabets Udseende og Hedebondens Kaar før Selskabets Stiftelse i Aaret 1866 og ud fra dette Kendskab drage en Sammenligning mellem Heden før og nu.

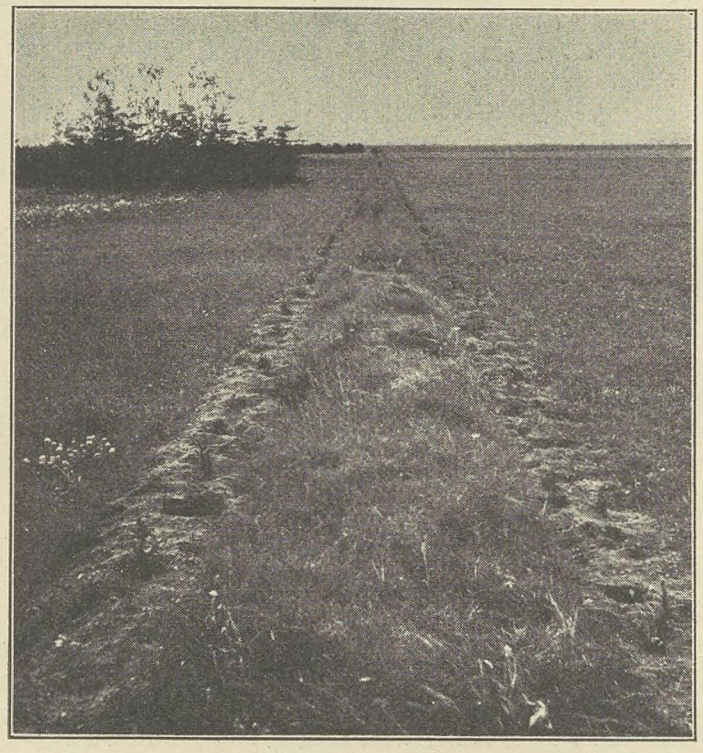
Hedens Digter, St. St. Blicher, kan her være os til stor Nytte. Han skildrede den gamle Hede saa lyslevende, at kommende Slægter ved Fordybelse i hans Skildringer forstaar ham, naar han skriver:

»Skummel og graa er min Fædrene Hede,
dog under Lyngtoppen Blomsterne staar;
Lærken blandt Gravhøje bygger sin Rede
og sine Triller i Ørkenen slaar.« —

Ja, Heden var netop en Ørken. Uendelig stille, uendelig fattig og øde. Milevidt kunde man gaa uden at se en menneskelig »Vaaning« eller møde et Menneske. Langt ude i »Kimingen« saas Skorstensrøgen fra en fattig Hedebondes Hus. Var man heldig, kunde man træffe en omvandrende Hosekræmmer eller en Flok af Keltringefolk — Tatere — der levede deres omflakkende Liv paa de øde Vidder, hvor man ikke saa let kunde efterspore dem for deres mere eller mindre lyssky Virksomheder — og hvor Vejen til Øvrigheden var længst muligt. Hist og her fandtes en fattig Hedelod, der gav et kummerligt Udbytte til sin Ejer. Enkelte Faareflokke søgte en fattig Føde paa Lyngbakkerne. Faarehyrden med Bindehosen var ofte det eneste Menneske i den store Ensomhed.

Det flyvende Korps planter Læhegn ved Hodsager.

Læhegn, dobbeltrækket Naaletræshegn, plantet af det flyvende Korps.

Der var tidligere en Række stærkt skovbevoksede »Bakkeknuder«, som skilte det frugtbare Østjylland fra Vestjylland. Og der var tre store »Hedeflader« med en næsten vandret Overflade og med en ufrugtbar Undergrund af Sand, som laa nærmest Bakkeknuderne, og som ved smalle, sandede Strækninger langs Hovedvandløbene stod i Forbindelse med de flade Egne ved Vesterhavets Fjorde. Og der var tillige i Vestjylland adskillige mindre og tre meget store »Bakkeøer«, som baade ved deres bølgeformige Overflade og deres delvis lerblandede Undergrund adskilte sig stærkt fra Hedefladerne. Maaske har disse engang været dækkede af stillestaaende Vand og ufremkommelige Moser.

Allerede ved Midten af det 18. Aarhundrede blev der gjort Tilløb til Plantning paa Heden, men dette førte ikke til noget, og Planerne om Hedeplantning blev snart opgivet. Men da Chr. D. F. Reventlow var blevet Finansminister, blev Sagen taget op for Alvor. Selv var Reventlow kyndig i Skovbrug, og han havde gjort Bekendtskab med den kendte Forstmand G. W. Brüel, som senere

hjalp Reventlow ved Skovdriften paa Christianssæde. Brüel blev betroet at lede Tilplantningen af nogle jyske Hedestrækninger, og han beholdt Tilsynet hermed til sin Død 1823, skønt han ellers havde nok at gøre andre Steder, først som Forstinspektør i Sorø, siden som Overførster i Nordsjælland. Brüel var godt skikket til at have med Hedeplantning at gøre; thi der hører »et lyst Mod, en stærk Vilje og en stor Sejghed til at kæmpe med Lyngen«, og disse Egenskaber besad Brüel i fuldt Maal. En fortrinlig Medhjælper havde Brüel i Skovrider paa »Stendalsgaard« Jens Bang, der døde 1862.

Disse tre, Reventlow, Brüel og Bang, var saaledes Hedeplantningens Pionerer, og skønt der ikke kom særlig meget ud af deres Arbejde, viste de dog Vejen frem.

Naar en stor Del af Plantningerne fra den Periode ikke vilde trives, skyldes det ikke blot Jordbundens uheldige Beskaffenhed, men ogsaa Valget af den rette Træsort. Man begyndte med *Skovfyrren*, der i Norge, Sverrig og Finland gav saa store Indtægter. Skovfyrren trivedes da ogsaa godt paa de nye Plantager, men kun til den naaede Mandshøjde. Saa gik den ud. Saa gik man over til *Rødgranen*, der lykkedes paa den forholdsvis gode Jord, men gik ud, hvor Lyngen havde taget Magten og gjort Jorden sur.

I 1851 blev Spørgsmaalet om Beplantning af Klitterne rejst, idet det i Landstinget blev gjort gældende, at tidligere Tiders mislykkede Forsøg ikke var tilstrækkeligt Bevis for, at Sagen ikke kunde gennemføres, naar man greb den an paa en anden og bedre Maade. Regeringen bestemte da, at Klitterne skulde bringes under Skovkultur, og at denne Sag var et Statsanliggende af vidtrækkende Betydning. I 1853 blev der da med Statsstøtte foretaget Forsøg med Beplantning af Klitterne. Men Valget af Træsorter gav atter daarlige Resultater. Man prøvede baade med Hvidellen, forskellige Naaletræarter og Løvtræer fra vore Skove, Guldregn, vild Kirsebær, Kanadisk Poppel, Hyld m. m. Det Træ, man ventede sig mest af, var dog *den østrigske Fyr*. Men der skulde hengaa endnu Aar og Dag, før man kom ind paa de rigtige Baner. Og St. St. Blicher havde lige til sin Død Heden at drømme i. Men et er Poesi, et andet den barske Virkelighed for den fattige Hedebonde, der trods et Liv i Slid og Nøjsomhed ikke havde andet i Vente end et opslidt, værkbrudent Legeme og en usikker Alderdom.

Lad os fastholde dette Billede, naar vi i det følgende ser Forandringerne i Hedelivet — som H. C. Andersen har anet, da han sang:

»Skynd dig — kom! om føje Aar
Heden som en Kornmark staar!«

Det var en Spaadom, men Hedeselskabet gjorde Spaadommen til Virkelighed. Lad os da se lidt paa, hvorledes dette blev muligt.

Dalgas.

Enrico Dalgas har faaet Hædersnavnet »Hedens Konge«, og Navnet passer saa godt som noget:

»Af brunrød Al og graagult Sand
du skænkede dit Fosterland
en rig og frugtbar Agerjord,
hvor Græs staar grønt, og Rugen gror.
I Kamp du Hedetrolden bandt,
i Kampen dine Dage runde, —
nu mættes mange Tusind Munde
af Byttet, du i Striden vandt.«

Der var noget af Eventyret over den 38-aarige Ingeniørofficer, som kort efter den ulykkelige Krig i 1864 og Sønderjyllands Tab søgte at faa danske Mænd til at samarbejde om det Maal at gengive den i Aarhundreder mest forsømte Del af Danmark den Betydning, som den engang havde haft. Han var en Foregangsmand, der utrættelig paa Rejser ad daarlige Hedeveje, og hvor der slet ingen Veje var, søgte at skaffe sig et Overblik over Vestjyllands naturlige Beskaffenhed. Han kunde opfatte Skønheden i Bakkeknuderne, Hedefladerne og Bakkeøerne, og han samlede omhyggeligt paa alle Vidnesbyrd fra Fortiden, fra gamle Papirer og fra Skovmoser, fra Bynavne og fra Kæmpehøje, som kunde støtte hans Paastand om, at Vestjylland havde været et skovrigt Land, som han atter vilde gøre det til.

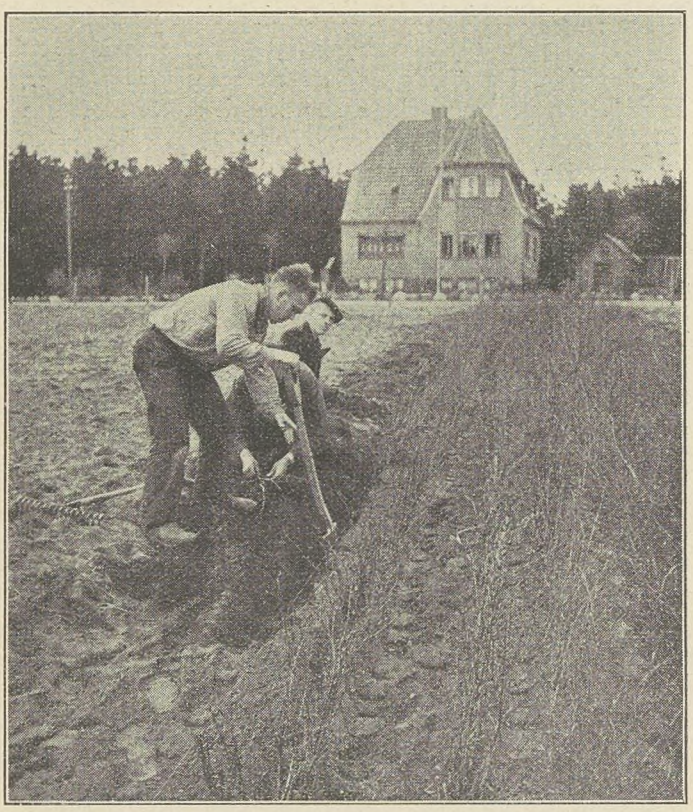

Ca. 50-aarig Hedeplantage.

Enrico Mylius Dalgas blev født 16. Juli 1828 i Italien, hvor hans Fader dengang var Købmand. Da Enrico var 7 Aar gammel, kom Familien til København, hvor han kom i Realskole. 1846 blev han Elev paa den militære Højskole og var som Ingeniørofficer med i Krigen 1848. Derefter fik han Ansættelse ved de store Vejanlæg i Jylland. Han kom til at bo i Viborg. Arbejderne ved Vejanlæggene i Vestjylland havde for Dalgas været en betydningsfuld Forskole til hans senere Virksomhed som administrerende Direktør for Det danske Hedeselskab. Det var baade Naturen i Vestjylland og Befolkningen, som han paa sine Rejser for Vejanlæggenes Skyld lærte nøje at kende. Han deltog i Krigen 1864. Da Hovedvejen i 1867 gik over til Amterne, blev Dalgas Assistent hos Overvejinspektøren. 1880 blev han forfremmet til Oberstløjtnant, og 1885 blev han selv Overvejinspektør. Men allerede i Halvfjerdserne var han bleven Hedeboernes Yndling, og af dem blev han altid kaldt for »Kaptajnen«.

Paa sine Rejser overvejede Dalgas ofte Mulighederne for en Ophjælpning af Befolkningens Kaar gennem en

Forbedring af den simple Hedejord. Og Tanken vandt ham mange Venner, der senere blev hans trofaste Medarbejdere paa Virkeliggørelsen af denne store Tanke. Blandt sine Venner og Medarbejdere maa først og fremmest nævnes Overretsprokurator G. Morville i Viborg, Etatsraad G. Bruun, Asmildkloster, Etatsraad Regnar Westenholz til Mattrup og Fabriksejer Mikael Drewsen i Silkeborg.

Langvarigt Arbejdsløse Unge arbejder i det flyvende Korps Planteskole ved Brande.

Disse fem Mænd mødtes i 1865-66 i Silkeborg til Forhandlinger, der resulterede i Stiftelsen af »Det danske Hedeselskab« den 28. Marts 1866. Selskabets Hovedformaal var Frugtbargørelsen af den jyske Hede. Men mange andre Opgaver blev taget op.

Ved Hedeselskabets Stiftelse udgjorde det ukultiverede Areal i Danmark ca. 7400 km² (ca. 130 Kvadratmil), hvoraf største Delen henlaa som øde Flader over Midtjylland og Vestjylland, d. v. s. ca. en Sjettedel af Landets samlede Areal, og i 1866, da vi lige havde mistet Sønderjylland, hvoraf den danske Del udgjorde 80 Kvadratmil, følte man vel i endnu højere Grad end før, at vi ikke havde Raad til at lade et saa stort Areal ligge ubenyttet hen, thi »hvad udad tabes, bør indad vindes«.

Vanskeligere end at stifte Hedeselskabet var det imidlertid at faa Hedeboerne selv med i Arbejdet — den fattige Hedebefolkning med de lyngtækkede Huse, med den fattige Jord og de mange Faareflokke.

Den Tid var forlængst forbi, da der boede rige Herremænd i Vestjylland. Sammen med de store Skove var det spiselige Storvildt forsvunden. Da Skovene ikke længere var til Stede som naturlige Vandbeholdere, hvorfra Aaer og Søer kunde faa Tilløb, sank Vandet, og Vinden, som ikke mødte Modstand paa de store Sletter, fik mere Magt til at udtørre Aaer og Søer. Fiskerigdommen ophørte. Engen blev mindre, idet Aaerne skar sig længere og længere ned i Bunden af Dalene. Den Støtte, som Landbruget havde haft af Skovene, hvor der kunde holdes Oldensvin og græsses Køer og Heste, var ogsaa borte. Saa forlod de store Herrer den fattige Egn, eller deres Efterkommere blev jævne Bønder. Ingen forstod, at en Forbedring i Vestjylland kun var mulig, hvis Fugtighedsforholdene forandredes ved Skovplantning, og hvis Vindens Magt blev brudt ved Plantninger omkring Gaardene og i Markskellene. Kunde det lykkes at gøre Landet »laaddent«, vilde Fugtighedsforholdene forbedres, Engstrækningerne udvides, Klagen over Jordens Tørhed forstumme, medens ogsaa Jagten igen vilde faa Betydning. Men den Befolkning, som det gjaldt om at faa i Tale, var ikke vant til at regne med store Tal. Men de var oplært til en Sparsommelighed, som vi ikke kan gøre os nogen rigtig Forestilling om. Skulde man gaa til nærmeste Købstad, sparede man sine Træsko for Slid ved at tage dem i Hænderne og gaa barfodet. Og da Orla Lehmann var Amtmand i Vejle, opdagede han engang, at Sognefogden i et af de vestlige Sogne i hans Embedskreds bødede sine Benklæder med en gammel Hattepuld — og da forstod han, at »Jyderne kunde samle Penge af en Graasten!«

Frygt for at gøre Gæld, Sparsommelighed og medfødte Gaver som Handelsmænd har man fundet hos Vestjyderne, og alt dette forenet med Sejghed, Jævnhed og Arbejdsomhed gav dem Betingelsen for at kunne arbejde sig frem, naar de fik en Haandsrækning til at komme over det døde Punkt. Men de maatte have Udsigt til, at det ikke vilde vare for længe, inden de fik Udbytte af, hvad de vovede paa et nyt Foretagende. Og de foregaaende mislykkede Forsøg med Hedeplantning gjorde dem mistroiske. Det var ikke noget for Smaafolk, sagde de.

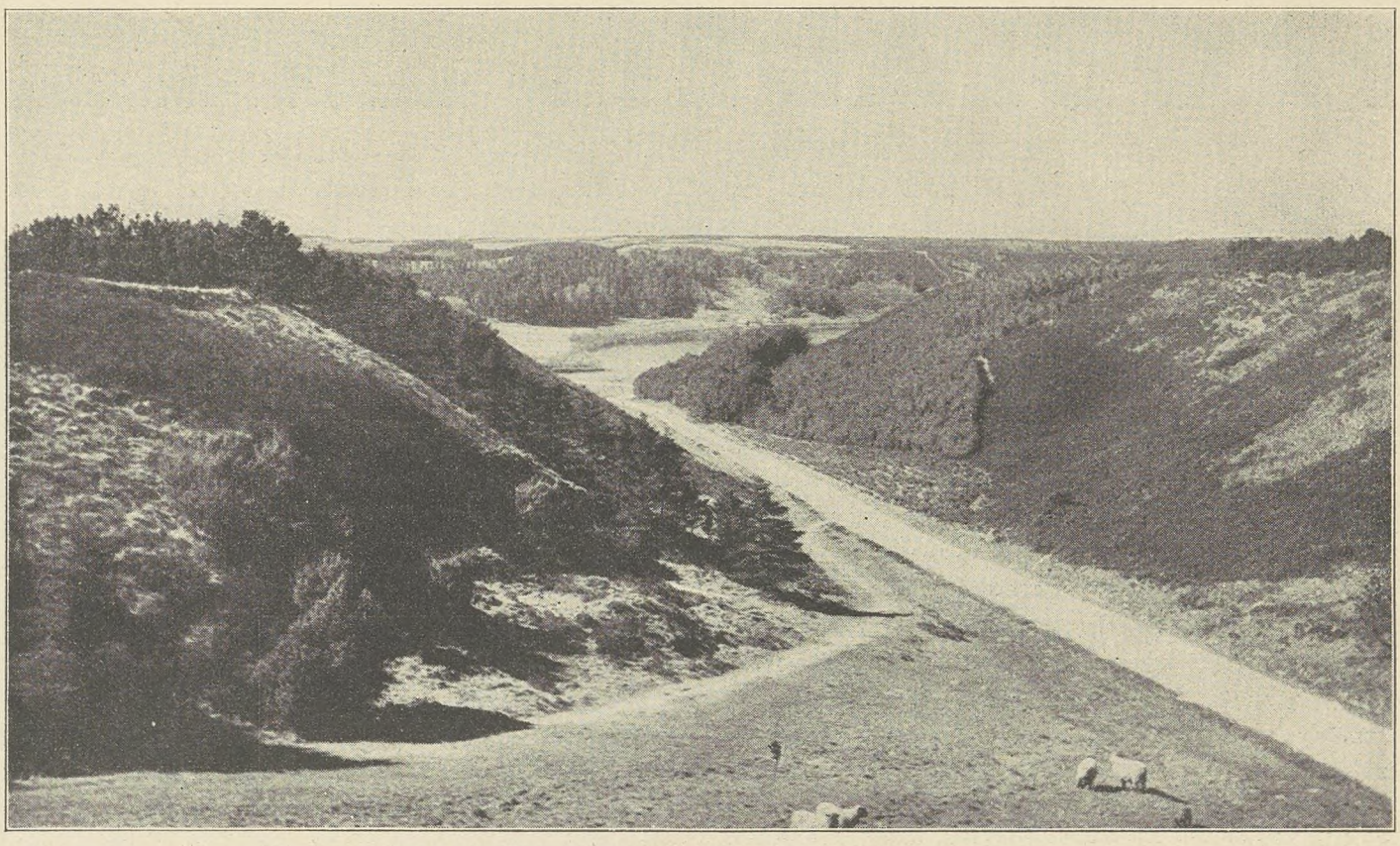
Engvandingen.

Det var Engvandingen, der skabte Kontakt mellem Befolkningen og Hedeselskabet. Dens Nytte forstod de, fordi de selv havde prøvet Engvandingerne, selv om de kun havde anvendt primitive Metoder.

Her satte saa Dalgas Arbejdet ind, og Hedeboerne tog med Taknemmelighed mod den Hjælp, som Hedeselskabet her kunde yde. Ved Dalgas' Evner til at vinde Hedeboerne for sig og sine Metoder tog Engvandingen da

Dræningsarbejde under Udførelse.

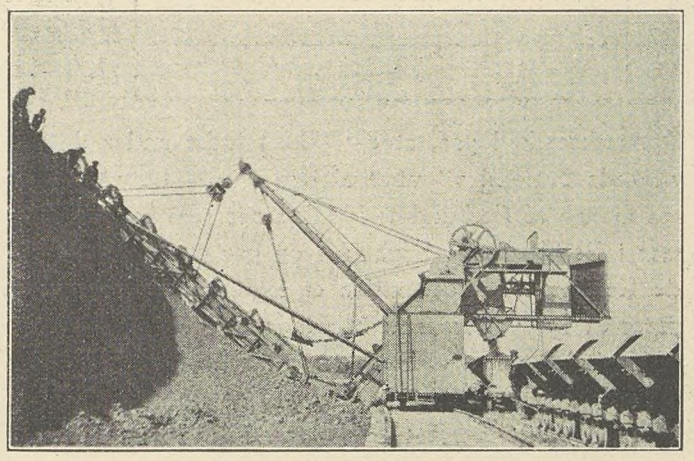
Hedelandskab med Smaaplantning.

hurtigt et stort Omfang og blev baade direkte og indirekte af stor Betydning. De første 20—25 Aar blev Vandingsanlæg drevet saa vidt, at der næsten ikke var mere Vand at hæve. Der anlagdes over 100 Vandingskanaler med en samlet Længde af ca. 407 km (54 Mil) og med et Vandingsareal af ialt 7115 ha.

Alt, hvad E. Dalgas foretog sig, blev udført til Bunds. Da Befolkningens Kendskab til Engvanding som nævnt var yderst primitiv, gjaldt det om at gøre dem bekendt med de moderne Engvandingsmetoder. Derfor oprettede Dalgas en Skole for Engvanding paa sin Gaard »Hesselvig Enggaard«, en Forsøgsstation, der ved Eksempler kunde vise Engenes Detailbehandling. Her blev de grundlæggende Vandingsforsøg gjort paa et Areal af 56 ha.

Det største Engvandingsforetagende blev iværksat ved Anlægget af den store Skjernaakanal, der har en Længde af 21 km, og fra hvilken Kanal der vandes ca. 365 ha Landjord.

Et Indtryk af Kanalanlæggenes Betydning vil man kunne faa ved at betragte en enkelt Egn. Før Anlægget af den store Skjernaakanal i 1872 var Sønder-Felding Sogn en mager By. Jorden om Byen var høje, tørre Sandmarker, og selv ved Skjernaaen var Engene mest tarvelige, græsbevoksede Sandarealer. I 1872 anlagdes Kanalen, og den skar sig igennem højt oppe paa den flade Sandmark. Herfra rislede Vandet ned over Markerne fra Afsats til Afsats for sluttelig at vande de gamle, naturlige Enge ved Skjernaaen.

Gravemaskine i Mergelleje.

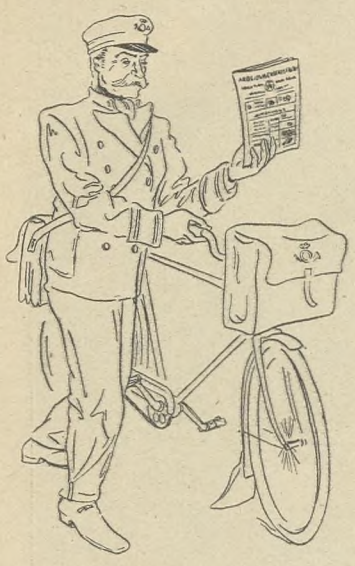
Og hvad blev da Virkningen? Virkningen blev, at disse fordums Heder eller disse fordums tørre Sandmarker, hvor Solen sved de usle Græstotter, hvor Rug og Kartofler, Spergel og Boghvede sparsomt groede op af det golde Sand — der gror nu *alle Landbrugets sædvanlige Afgrøder* kraftigt og paalideligt, og Sandjorden er i Aarenes Løb bleven Muldjord. Man har dog ikke alene vandet, men ogsaa gødet og merglet Jorden, hvorved Vandet helt blev udnyttet.

Men Virkningen illustreres bedst ad anden Vej. Besætningen er siden 1872 steget til det 3—4 dobbelte. Saaledes havde f. Eks. Drongstruplund med et Areal af ca. 300 ha i 1872 ialt 5 Heste og 24 Kreaturer. Allerede for en længere Aarrække siden var Ejendommen delt i fem Ejendomme, der da havde ca. 30 Heste og over 100 Kreaturer foruden Faar. Enhver maa glæde sig over saadanne Resultater.

Lidt efter lidt erfarede man, at det ikke var tilstrækkeligt at fremskaffe Vandet og foretage Overrislingen. Vandet alene gav daarlige Afgrøder. Der maatte mere til, fordi Vandet i Hedeegnenes Vandløb er for magert. Lyngen forsvandt ganske vist, og Græsset blev grønt, men det var kort og magert. Man ved nu, at den Jord, der skal vandes, skal have sin øvrige Næring tilført ligesom al anden Jord.

(Fortsættes i næste Numer).

FAGBLADET og dets Distribuering

I Henhold til Beslutning af vort Forbunds Kongres, distribueres vort Fagblad gennem Postvæsenet, efter Adresser, som er opgivet Ekspeditionen, direkte til hvert enkelt Medlems Bopæl. For at opnaa fejlfri Ekspedition, eller Bladets Udebliven, er det dog fremdeles nødvendigt at underrette enten Ekspeditionen eller det stedlige Postkontor om eventuelle Bopælsforandringer.

Dette sker vel ogsaa i Almindelighed, men der er fremdeles en Del Medlemmer, som enten ved en Forglemmelse eller anden Aarsag undlader at opfylde Forpligtelsen til at anmelde ønskede Ændringer i Bladets Forsendelse. Resultatet bliver Reklamation gennem Afdelingen til Bladets Ekspedition og derfra videre til Postvæsenet, hvis der da ikke forinden er tilgaaet Ekspeditionen Meddelelse om, at Postvæsenet har inddraget Bladet med Bemærkning om Adressatens Bortflytning fra den anmeldte Adresse uden Anmeldelse af ny Bopæl.

Er det sidste Tilfældet, maa Afdelingen forespørges om Medlemmets nye Adresse og ny Anmeldelse foretages, hvilket kun kan ske mod Betaling af nyt Anmeldelsesgebyr. Altsaa en Udgift, som kunde være undgaaet, hvis blot det enkelte Medlem opfyldte sin Pligt.

For at kunne kontrollere de Bevægelser, der naturligvis til Stadighed er i et saa stort Medlemstal, som vort Forbund har, hvoraf over 100,000 modtager Fagbladet, har Ekspeditionen et Kartotek, i hvilket hver enkelt Fagblads Modtager har sit Kort. Af disse Kort fremgaar det efterhaanden, hvilke af Medlemmerne der opfylder Bestemmelsen om Tilmelding af ændret Bopæl.

For at illustrere Forholdet, skal vi anføre et enkelt Eksempel. Paa nedenstaaende Kort ses det, hvorledes et Medlem har faaet omflyttet Modtageradressen ikke mindre end 4 Gange. Kun 1 Gang har Vedkommende husket selv at meddele Bopælsforandringen, medens Postvæsenet 3 Gange har maattet inddrage Bladet, fordi Adressaten var bortflyttet fra den anmeldte Adresse. 2 Gange har Ekspeditionen maattet foretage Nyanmelding af denne Aarsag.

Hvis paagældende Medlem havde opfyldt Pligten til Anmeldelse af Bopælsforandring, vilde Kartotekkortet have set ud, som Kortet paa næste Side. Medlemmet vilde derved have undgaaet Standsning i Fagbladets Modtagelse, og Ekspeditionen været sparet for Nyanmelding med deraf for Forbundet følgende unødige Udgifter.

I samme Forbindelse henledes Afdelingsbestyrelsernes Opmærksomhed paa, at det ikke mindst under de nuværende Forhold vil være af den største Betydning, at saa mange af Forbundets Medlemmer som muligt kommer i Besiddelse af Fagbladet og gør sig bekendt med de Kommentarer, der udfra et fagligt Standpunkt kan gøres til Begivenhederne. Fagbladet har under hele Udviklingen af de nuværende abnorme Forhold indeholdt en Række Artikler i Tilknytning til de ændrede Vilkaar, hvorunder hele Landets Befolkning maa tilpasse den dag-

Arbl. k. Nr.	Medlemmets Navn Navn Afdeling	Postadresse.
1 / 1 19 37	Aarhus J. B.	Skjoldborgvej 20, Aabyhøj
11 / 5 19 38	bortrejst	inddraget af Postvæsenet
1 / 7 19 38	Aarhus J. B.	Østergade 10, Vejlby, Risskov
24 / 1 19 39	"	Klostergade 70, 2. Baghus, Aarhus
27 / 8 19 39	bortrejst	inddraget af Postvæsenet
1 / 12 19 39	Aarhus J. B.	E. Warmingsvej 12, Aarhus
23 / 10 19 40	bortrejst	inddraget af Postvæsenet
/ 19		

lige Levevis, og som ikke mindst berører Arbejderbefolkningen.

Ogsaa Rigsdagens Arbejde har været omtalt, og de vigtigste Love er gjort til Genstand for Omtale i vejledende Form. Dette gælder ikke mindst Beskæftigelseslovene, som vort Forbunds Medlemmer har den allerstørste Interesse i. Vi vil fortsætte hermed og henstiller til Afdelingsbestyrelserne at gøre Medlemmer, der endnu ikke har anmodet om at faa tilstillet Fagbladet, opmærksom paa dette og eventuelt drage Omsorg for, at det forsømte indhentes.

Arbl. k. Nr.	Medlemmets Navn Navn Afdeling	Postadresse.
1 / 1 19 37	Aarhus J. B.	Skjoldborgvej 20, Aabyhøj
1 / 7 19 38	"	Østergade 10, Vejlby, Risskov
21 / 1 19 39	"	Klostergade 70, 2. Baghus, Aarhus
1 / 12 19 39	"	E. Warmingsvej 12, Aarhus
/ 19		
/ 19		
/ 19		
/ 19		

Husmænd og Landarbejderboliger

Paa det jydske Husmands Sendemandsmøde benyttede Formanden, P. Nielsen Tvis — ifølge Referat i Pressen — Lejligheden til at angribe de da foreliggende Forslag om Opførelse af Landarbejderboliger. I denne Forbindelse pegede han paa, at Landboungdommen vilde have noget selv at virke med paa eget Ansvar, og sluttelig konkluderede han i, at han ansaa det for en Umulighed at nedbringe Arbejdsløsheden, medmindre Landboungdommen kan komme i Besiddelse af en Arbejdsplads paa den danske Jord.

Udtalelserne er i Referaterne noget uklare, men de synes dog at tendere imod, at man ikke skal opføre Landarbejderboliger, men derimod opføre nogle flere Husmandsbrug for Pengene.

Betragtningen maa forekomme noget overraskende set paa demokratisk og social Baggrund.

Hvad enten man nu er Tilhænger af større eller mindre Udstykning af Jorden i Husmandsbrug, er det en Realitet, at vi har mange Tusinde gifte Landarbejdere, og at mange Tusinde gifte Arbejdere stadig vil være henvist til at søge deres Erhverv som Landarbejdere, uden Hensyn til, om Udstykningen foregaar i stærkere eller langsommere Tempo.

Selv Husmændene har jo Anvendelse for gifte Landarbejdere, hvilket fremgaar af, at de ca. 78,000 Husmandsbrug paa 3—10 ha, aarlig beskæftiger ca. 3,500 gifte Landarbejdere.

Den næste Realitet er, at Landarbejdernes Boligforhold er de ringeste i vort Land, og endelig at der mangler tilstrækkelige Arbejderboliger paa Landet, hvorfor Landarbejderungdommen, derunder ogsaa Husmændenes egne Børn ved Giftermaal tvinges til at bosætte sig i Byerne.

Det maa dog anses for at være en sund social Opgave for Samfundsmagten at hjælpe Landarbejderne til en højere Boligstandard og at faa bygget tilstrækkelige Arbejderboliger paa Landet, saa den Landboungdom, som ønsker at forblive paa Landet, ogsaa faar Mulighed derfor.

Man kan dog ikke feje disse og mange andre Problemer, der repræsenterer Landarbejdernes vitale Interesser, tilside med et Krav om, at der skal opføres saa og saa mange flere Husmandsbrug.

Den gifte Landarbejder, der har en meget ringe Udsigt til selv at blive Statshusmand, kan jo dog ikke hygge sin fattige Bolig med, at et Par Hundrede Gaardmands- og Husmandssønner mere end sædvanlig er blevne Statshusmænd. Det forekommer mig, at den Husmandsbevægelse, der i en Grad som ingen andre har nydt Statsmagtens Bevaagenhed i Bestræbelserne for Standens Højnelse og Vækst, skulde være den sidste til at kritisere, at Statsmagten nu ogsaa ved Statslaan vil støtte Landarbejderne til at højne deres Boligstandard.

Man skulde tværtimod mene, at Husmandsstanden skulde støtte Landarbejderne i deres Bestræbelser for ogsaa at kunne opføre deres egne smukke Hjem og ligesom Husmændene paa deres Vis faa Foden under eget Bord. Ligesom man ogsaa skulde mene, at Husmændene paa mange andre Maader maatte være interesserede i en Højnelse af Landarbejdernes sociale og økonomiske Kaar, al den Stund Landarbejdernes Kaar ogsaa bliver Livsvilkaar for mange af Husmændenes egne Børn.

Vi ved jo alle, at de Problemer, Landarbejderne paa saa mange Maader maa kæmpe med, hverken løses eller lettes ved en endog meget stærkt forceret Udstykning. Landarbejdernes Krav kan derfor ikke fejes til Side med Henvisning til en saadan øget Udstykning.

Oscar Levinsen.

Genrejsere, eller hvad?

Det er efterhaanden blevet til et helt anseligt Antal nye Partier, der i de senere Aar er dukket op herhjemme, hvormange det drejer sig om, er jeg ikke i Stand til at angive nøjagtigt, jeg har ikke andet at anføre til min Undskyldning herfor end dette, at det for en udenforstaaende er meget vanskeligt at følge med i de Forskydninger, som der stadig forekommer indenfor disse Partier, at konstatere, naar et nyt kommer til, og et tidligere eksisterende forsvinder, de er som et uroligt, evindeligt vekslende Vejr af Byger, der gaar og kommer. Men en Ting kan dog selv en udenforstaaende konstatere, at dersom de havde en Tilslutning i Befolkningen, som blot tilnærmelsesvis stod i Forhold til Partiernes Antal, vilde de repræsentere en Massebevægelse. Nu maa de nøjes med at være en Bevægelse, der ganske vist spænder fra Knud Bach til Frits Clausen, men alligevel kun har Tilslutning fra et forsvindende Mindretal af Landets Befolkning. Denne Kendsgerning lægger dog som bekendt ikke den mindste Hemning paa deres Udfoldelse. Det afholder dem f. Eks. ikke fra at kræve Regeringens Afgang, og endda give Kravet en formelig ultimativ Form. Det har i den sidste Tid praktisk talt været fast Kotume, at de i deres Aviser og paa Plakater med visse Mellemrum i usminkede Vendinger lader Statsministeren vide, at nu vil de ikke finde sig i hans Tilstedeværelse længere, han maa gaa sin bare Vej med det samme, og der gives ham sjælden meget over 24 Timers Betænkningstid, det er strenge Herrer, »Førerne«. Hvad er det saa, de vil, disse Outsiderpartier? — Ja, for det første vil de altsaa have Regeringen væltet. Men de lader det ikke bero hermed. Rigsdagen skal ogsaa væk. Det er Folkestyret og de Frihedsgoder, dette Styre giver Befolkningen, man vil til Livs. Valgret, Organisationsfrihed, Ytringsfrihed o. s. v. — Folkestyrets Princip, hvorefter enhver voksen Mand og Kvinde, der ikke har forbrudt sig overfor Samfundet, er berettiget til at lægge deres Lod i Vægtskaalen, naar det skal afgøres, hvordan og af hvem Landet skal regeres, og at hvert enkelt Lod har samme Vægt, og at det Parti, der mønstrer de fleste Stemmer, hermed er kaldet til at overtage Regeringen, det er efter deres Mening helt tosset.

Ved et Møde, som et af dem for nogen Tid siden holdt, gav en af Talerne et ganske karakteristisk Udtryk herfor. — »Hvorfor«, spurgte han, »skal det netop være Flertallet, der skal bestemme, hvem der skal regere? Det kunde jo med den samme Ret forlanges, at det f. Eks. skal være enten de tykkeste eller de tyndeste« — Taleren tog mægtigt Bifald paa dette »logiske« Ræsonnement, navnlig det med de tykkeste syntes at falde i god Jordbund, den overvejende Del af Forsamlingen var aabenbart Frits Clausens Folk. Hvor meget den paagældende Taler betyder, ved jeg ikke, men hans Udtalelser kvalificerer ham i hvert Fald til at indtage en fremskudt Stilling i en hvilken som helst skør Bevægelse, og en Kendsgerning er det i hvert Fald, at de paagældende Partier, uanset Navn- og Nummerforskel arbejder i Overensstemmelse med den Teori, at det er ligegyldigt, hvad Befolkningens Flertal ønsker og mener, og at enhver Kværulant, som er i Stand til at leje et Kontor og udsende et Smudsblad, er berettiget til at optræde paa Befolkningens Vegne og kræve Landets Forfatning omstødt, og den lovlig valgte Regering og Rigsdag sat af, eventuelt at stille dens Medlemmer op ad Muren, som det hedder i deres specielle Sprogbrug. Dette kan vistnok siges at være den Fællesopfattelse, som gaar igen hos alle disse Partier, hvad Navn de og deres Fører saa end bærer. — Genrejsere, er den Benævnelse, som de ynder at smykke sig med, de vil genrejse Danmark, erklærer de, og det skal altsaa foregaa paa den Maade, at Befolkningen skal formenes Adgang til at være medbestemmende om, hvordan Landet skal styres. — Hvad Slags Folk er de nu, disse »Genrejsere«? Derom er man berettiget til at spørge, naar de kommer og gebærder sig, som om de var kaldet til at frelse Land og Folk fra Undergang. Svaret har de selv givet gennem de Afsløringer af hverandre, som de i den sidste Tid saa grundigt har besørget i den meget omtalte Sehestedsag. Bestikkelser, Pengeafpresning, ja endogsaa Tyveri er de mest fremtrædende Momenter i denne uappetitlige Affære. Den vidner ikke om nogen høj Standard, hverken med Hensyn til Forstand eller Karakter hos disse Folk, den vidner derimod om en høj Kriminalitet indenfor samtlige de paagældende Smaagrupper. Det Folk, der havde Brug for saadanne Genrejsere, maatte i Sandhed være ulykkeligt. Heldigvis har vi ikke Brug for dem her i Landet. At de selv mener det, maa skyldes, at de lider af Vrangforestillinger, noget der ifølge Lægevidenskaben hyppigt forekommer hos Kværulanter.

M. O.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 23 15.-12. 1940 45. Aarg.

Den lyse Stjerne, den mørke Nat

Julen 1940

Enhver har Lov at tvivle eller tro,
det maa hans eget Sindelag bestemme;
men jeg har set en sølvklar Stjerne gro
af Himlens Hvælv, og jeg har hørt en Stemme,
som steg med andre Stemmer til et Kor,
der sang, mens Hænder greb i gyldne Strenge,
og alle Klokker klang om Fred paa Jord.
I Skyens Graa jeg saa en sølvhvid Flænge,

hvorfra det gyldne Straaleskær brød frem
og bragte Haabets Bud fra Himmelblaaet
til Stalden, som var nu en Flygtnings Hjem,
og hvor et Barn blev lagt paa Krybbestraaet;
og Hynder slog om Krybben Kreds og Krans,
fordi de vidste, de og deres Lige
og Fiskere og Fattigfolk var h a n s
og skulde føres frelste til hans Rige.

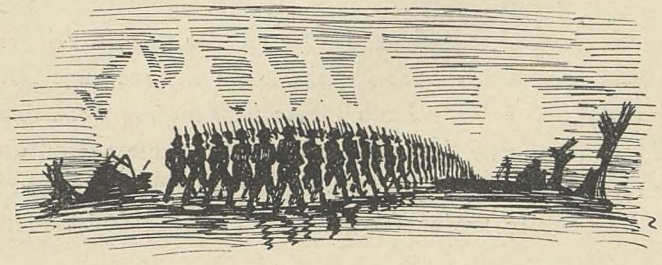
Jeg véd det godt, det er min Barndoms Drøm,
som jeg ved Juletid paany kan drømme,
men naar jeg ser i Nat den sorte Strøm
af al Slags Ufred over Jorden strømme,
den lyse Stjerne i den mørke Nat
er blevet dobbelt skøn og klar at skue
paa Himlen som et Haabets Budskab sat,
et Haab, som ingen jordisk Magt kan kue.

Den blinker saa fortrøstningsfuld og blid,
den lyser i og udenfor vor Kirke
og lover os en ny og bedre Tid
med Plads til Fredens Aand og Fredens Virke,
hvor ingen slaar sin Broder Dødens Saar,
hvor ingen aabner Hadets kolde Kløfter,
men hvor vi Haand i Haand mod Gryet gaar,
og vi med fælles Kræfter Byrden løfter.

Bliv tavs hver Skændegæst i denne Stund!
Naar endnu trindt omkring os Byer brænder,
saa er det ikke Tid at bruge Mund,
nu gælder det at bruge dine Hænder.
Ved Himmelranden lyser røde Baal,
vi hører Fødders Tramp fra store Hære,
saa ikke Kiv, men Kundskab er vort Maal,
en Skat som ingen Flamme kan fortære.

Kom Jul og fyld os med din Fredens Aand,
lad Sneen som et Fredens Budskab dale,
og gør os fri af alle tunge Baand,
saa vi kan tænke frit og frit kan tale,
lad ham, som Verdens Vrede har gjort blind,
den genopstandne Julestjerne skue,
fyld os med Fællesaand og Brodersind,
tænd i os Næstekærlighedens Lue.

Aage Hermann.

SOLHVERV 1940

For Nordens Folk har Solhvervstiden til alle Tider været imødeset med den største Forventning. Dermed havde Mørketiden naaet sit Klimaks. Langsomt, men sikkert vendte den lysere Tid tilbage og med den en Tryghedsfølelse, som skabte Ligevægt i Sindene. Deraf skabtes den Feststemning, der fik en særlig Glans gennem Forventningens lyse Haab til den kommende Tid, som indeholdt saa mange Muligheder. Man drømte om Frihed og Udfoldelse af Virksomhedstrangen, under den Form dette kunne ske i Forhold til Udviklingens skiftende Stadier. Mørketiden lagde Baand paa Bevægelsesfriheden. Initiativet stagnerede; man maatte nøjes med at fundere over Spørgsmaalene, hvis Løsning fremdeles stod hen.

Alle har vi kendt den Følelse af Afmagt, der sniger sig ind i Sindet under Presset af indestængt Virksomhedstrang, og forundres derfor ikke over Beretningerne om Fortidens Solhvervsfester, der er gaaet i Arv fra Slægtled til Slægtled. Mere kultiverede i deres Form ganske vist, men ikke mindre løftegivende for den lysere Tid, som fremdeles følger efter i Naturens Orden.

Det hændte vel for vore Forfædre, som det desværre i den sidste Menneskealder er hændt for alle nulevende, at de lyse Forhaabninger blev gjort til Skamme af tilstødende Begivenheder, som ikke kunde forudses at ville indtræffe, eller ikke blev taget med i Betragtning under Udfoldelse af Festlighederne.

Noget saadant vil ikke ske i Forbindelse med det forestaaende Solhverv. Kendsgerningernes ubarmhjertige Tilkendegivelse af fortsat bestaaende Ufred og begrænset Frihed, har fyldt alle Nordboere, der uden egen Skyld er draget ind i det store Opgør, med Afsky, som ikke alene vil kaste en dyb Skygge over Solhvervets Tid, men tillige fylde Sindet med Utryghed for den kommende Udvikling.

I Forbindelse hermed gaar Tanken til vore nordiske Stammefrænder. Til Finland, der ved sidste Aars Solhverv stod midt i Kampen for Landets Frihed, som kæmpede sig igennem omend med haarde Tab. Til Norge, der staar midt i Kampen. Og til Sverige, der sammenbidt staar Vagt mod alle Eventualiteter. Vi forstaar de Følelser, der lever i vore Brødrefolks Hjerter. Selvoplevelsens dybe Erkendelse har givet os Evne dertil.

Og saa har vi endda ikke oplevet det værste, som kunde være sket. Bortset fra de Landsmænd, der heltemodigt ofrede Livet for Danmark hin skæbnetunge Foraarsmorgen, er vort Land blevet skaanet for det aabne Opgørs grufulde Foreteelser. Vi ærer og agter dem, der mistede Livet og takker samtidig de ledende Mænd, som ved en hastig Beslutning reddede Tusinder andre Menneskeliv og som tog Ansvaret for de efterfølgende Begivenheder. Et Ansvar, der i Dag deles af alle gode danske Mænd og Kvinder, som i Fællesskab deler de Byrder, der fulgte.

Solhvervet 1940 vil ikke skabe den Feststemning, som sædvanlig forventes i denne Forbindelse. Men for Danmark og Landets Befolkning vil der dog, uanset de mørke Betragtninger Begivenhederne iøvrigt kan give Anledning til, alligevel være et Lyspunkt, som kan skimtes forude og som trods alle onde Anelser ikke maa lades ude af Betragtning. Vi har Løfte om, at det danske Folks Frihed skal agtes og Landets fremtidige Uafhængighed fuldt ud sikres.

Dette Løfte er givet frivilligt og Giveren kan ikke bryde det eller tage det tilbage uden at miste sin Ære.

Paa dette Løfte leves Livet videre i vort Land. Det er det samlende Element i Befolkningen uanset vidt forskellige personlige Interesser. Fra den almindelige Opfattelse udskiller sig vel enkelte Individer, hvis Flertal kun er det danske Samfund bekendt gennem Domssager eller forbryderiske Handlinger. Og deres Virksomhed betragtes af alle virkelige danske som direkte landsforræderisk og bedømmes derefter.

Evigt ejes kun det tabte — siger den norske Forfatter Henrik Ibsen et Sted i sin Digtning. Ordene lyder vel paradoksale i Udtrykket, men er fuldt forstaaelige i deres Virkning. Værdien af det, der er mistet bliver ofte først virkeligt erkendt i det Øjeblik Tabets Omfang og Betydning opfattes og Følgen bliver Tankernes stadige Kredsen om Problemet, hvorved det fastholdes i Bevidstheden. Ofte kommer vel Erkendelsen for sent til Generhvervelse, men det sker under Tiden, at det man har agtet ringe pludselig afslører sin fulde Værdi og kalder alle Kræfter til Samling om Bevarelsen.

Vort Folks Frihed har gennem Aarhundreder været dets største Eje. Netop derfor er vor og hele den nordiske Kultur blevet af en saadan Karakter, at den blev eftertragtelsesværdig og til Eksempel for andre Nationer. Vor Kultur er stærkt og dybt rodfæstet netop fordi den er Frugt af en Folkekarakter, som er bleven til uden Tvang af nogen Art.

Derfor bestaar der i Dag for alle danske et Problem, der bærer ud over det, der til dagligt og under normale Forhold skiller: — Vort Lands Selvstændighed og Folkets Frihed. Dette Problem og dets Løsning staar over den enkeltes Opfattelse og forener Folket i en stærk Fællesfølelse, som bærer udover alle delende Indvendinger.

Muligheden for Opfyldelsen heraf vil præge alle danskes Ønsker i Forbindelse med det forestaaende Solhverv.

R—dt.

FRA RIGSDAGEN

Rødby-Femern-Ruten

Trafikministeren har fremsat Forslag til Lov om Tilvejebringelse af en Jernbane- og Automobilfærgefart over Femern Bælt, udgaaende fra Rødby Havn, med tilhørende Jernbaneforbindelse.

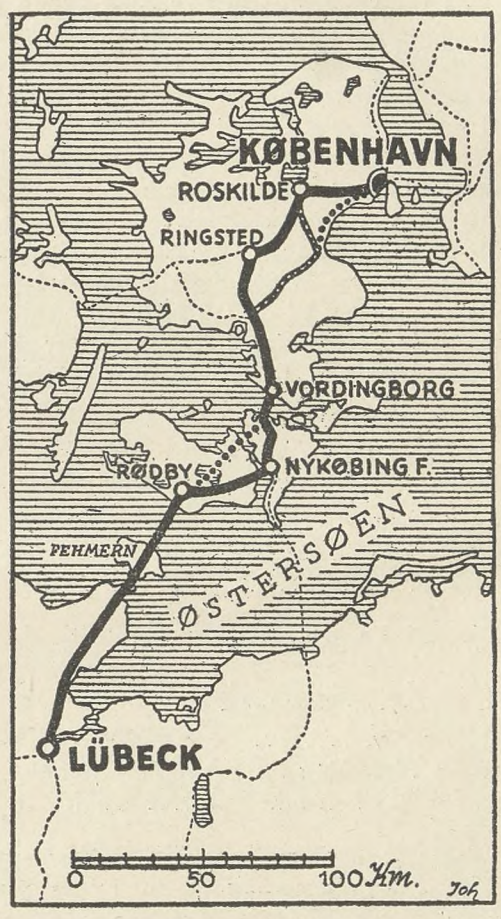
Naar der nu skal etableres en Overfart mellem Rødby paa Lolland og Femern er det ingenlunde en ny Tanke, der hermed realiseres. Tværtimod er der Tale om en meget gammel Rute, som navnlig havde stor Betydning i det 16.—17. Aarhundrede, og det af den simple Grund, at det er den korteste Vej fra Sjælland og Lolland-Falster til Tyskland. Ruten fik ejendommeligt nok efterhaanden kun ringe Betydning, men omkring Midten af det 19. Aarhundrede dukker Tanken om en regelmæssig Færgefart op igen, navnlig blandt Handelsfolk (Tietgen). Da Gedser—Warnemünde-Ruten aabnes i 1886 svandt Interessen for Rødbyforbindelsen noget, men den fremstod igen omkring Aarhundredskiftet og gav sig Udtryk i Dannelsen af en Komité med Rødby—Femern-Ruten som Arbejdsopgave. Ogsaa fra tysk Side viste man Sagen megen Interesse, men hævdede, at Danskerne maatte vise deres gode Vilje ved at bygge en Storstrømsbro — imens kunde der maaske saa være Haab om, at Hamburg kunde faa overbevist Berlin om Rigtigheden af Projektet, thi Sagen har voldt megen stor Uenighed de to Byer imellem.

Danmark begyndte da i 1908 de forberedende Øvelser til Planen ved, at der blev fremsat Forslag til Lov om en Storstrømsbro. Men en stor Del af Rigsdagen var herimod, og Forslaget fik 49 Stemmer mod 49, og var hermed faldet. Hvis ikke Venstremanden Neergaard i det kritiske Afstemningsøjeblik var gaaet ud paa Gaden — saaledes fortæller Sagnet, for at faa sig en Cigar, vilde Broen være sikret, han var nemlig indstillet til Gunst for dens Bygning. Under Verdenskrigen skrinlagde man Tanken i første Omgang, men et Broforslag blev dog fremsat. Det naaede ikke Gennemførelse. Først i 1931 fremsattes Forslaget igen af Friis-Skotte, og denne Gang blev Planen til Virkelighed, Forudsætningen for Rødbyforbindelsen i Overensstemmelse med tysk Ønske var skabt.

Lovforslaget bestemmer, at Ministeren for offentlige Arbejder bemyndiges til for Statskassens Regning at lade tilvejebringe en Jernbane- og Automobilfærgefart over Femern Bælt, udgaaende fra Rødby-Havn, samt til i denne Anledning

1) *at* udvide den Rødby Kommune tilhørende Rødby Havn samt i og ved Havnen at tilvejebringe de til Overfarten fornødne Anlæg,
2) *at* lade anlægge en enkeltsporet Jernbane fra Nykøbing Fl. til Rødby med Bro over Guldborgsund (som trukket efter en Lineal, uden Mellemstation),
3) *at* lade foretage de Forlægninger og Ændringer i det bestaaende Jernbanenet paa Falster og Lolland, der er nødvendige for at tilvejebringe det nye Baneanlæg og for at sætte dette i Forbindelse med det bestaaende Banenet, og
4) *at* anskaffe en Jernbane- og Automobilfærge.

Da Ruten — Fugleflugtslinien, som den kaldes — formenes at faa lige stor Betydning for Jernbane- og Automobiltrafikken, forudsætter Lovforslaget tilvejebragt en fælles Jernbane- og Automobilfærgefart, som ved en enkelt-sporet Jernbane Nykøbing Fl.—Rødby Havn forbindes med det eksisterende Statsbanenet.

Den fede Linie viser Rødby—Femern-Ruten, som den nu vil blive gennemført. De to prikkede Jernbanestrækninger angiver dels den oprindelig planlagte, senere opgivne Køge-Bane og dels den ligeledes som Led i Rødby—Femern-Ruten først paatænkte Bane fra Orehoved til Rødby, der nu er opgivet, idet man benytter den bestaaende Banestrækning til Nykøbing F.

Ved Anlæg af denne Linie opnaas en Fremskyndelse og Billiggørelse af Trafikken mellem Danmark paa den ene Side og Vest- og Nordvesttyskland samt det øvrige Vesteuropa paa den anden Side. Tilmed vil Ruten aflaste de to eksisterende Forbindelser mellem Landsdelene Øst for Storebælt og Tyskland, nemlig Gedser—Warnemünderuten og — omend i ringere Omfang — Forbindelsen over Storebælt. Med Hensyn til Forbindelsen over Storebælt maa det forventes, at navnlig en Del Automobilister vil foretrække den nye Rute for Storebæltsruten. Aflastningen vil her overflødiggøre eller i hvert Fald udskyde en ellers som Følge af den forventelig stigende Automobiltrafik muligvis paakrævet Forøgelse af Færgemateriellet. For begge de nævnte Forbindelsers Vedkommende vil en Aflastning endvidere kunne bidrage til, at den Godstrafik, som naturligt forbliver paa disse Ruter, vil kunne fremskyndes. Iøvrigt hævdes det, at Rødby—

Femern-Ruten vil byde følgende Fordele: For Jernbanerejsende en Nedsættelse af Rejsetiden mellem København og Hamburg paa ca. 50 pCt., og der skal vel nok være dem, der synes, at det er en Fordel. En Nedsættelse af Sejltiden over Østersøen fra ca. 2 Timer til ca. 50 Minutter, hvorved Benyttelsen af denne Overfart bliver billigere end af de nuværende. En Billiggørelse af Godsfragterne mellem Sjælland, Lolland-Falster samt Sverige og Norge paa den ene Side og Nordvesttyskland paa den anden Side ved Benyttelse af den nye Rute i Stedet for af nuværende Ruter.

Det maa forventes, at den nye Rute baade, hvad angaar Jernbanetrafik og Automobiltrafik, vil skabe en væsentlig Nytrafik som Følge af de meget forbedrede Rejse- og Transportmuligheder, som Ruten byder. Med andre Ord det skulde være muligt at trække nogle travle Nordmænd og Svenskere over Danmark, i Stedet for at de benytter svensk-tysk Færgefart.

Udgifterne ved Gennemførelse af samtlige Anlæg, Arealerhvervelse undtaget, er anslaaet til ca. 27,5 Mill. Kr. (Priser Oktober 1940), Erstatningerne for Arealerhvervelse er anslaaet til ca. 0,6 Mill. Kr. Anlægskapitalens eventuelle Forrentning i Byggetiden er ikke indbefattet i foranstaaende Poster, jævnfør iøvrigt følgende Overslag:

1.	*Udvidelse af Rødby Havn:*		
	Moler, Kajmure, Glacis, Uddybning m. v.	2.400.000 Kr.	
	Ledeværker i Færgeleje, Broklap o. lign.	700.000 »	3.100.000 Kr.
2.	*Rødby Havn Færgestation m. v.:*		
	Jord- og Afvandingsarbejder	600.000 Kr.	
	Spor-, Perron- og Bygningsarbejder m. v.	800.000 »	1.400.000 Kr.
3.	*Banelinie Nykøbing Fl. (ekskl.) — Rødby Havn (ekskl.) heri ikke Bro over Guldborgsund:*		
	Jordarbejder inkl. Dæmning over Guldborgsund og Sikring af denne	3.600.000 Kr.	
	Broer forBaner, Veje, Vandløb samt Vejarbejder	3.500.000 »	
	Sporarbejder	4.900.000 »	
	Bygninger og Udstyr paa Krydsningsstationer samt Linieudstyr	500.000 »	12.500.000 Kr.
4.	*Bro over Guldborg ekskl. Dæmninger*		
	Underbygning	1.000.000 Kr.	
	Overbygning	1.100.000 »	2.100.000 Kr.
5.	*Udvidelse af Nykøbing Fl. Station*		500.000 Kr.
6.	*Anskaffelse af tresporet Færge*		5.400.000 Kr.
7.	*Uforudsete Udgifter ca. 10 pCt.*		2.500.000 Kr.
		Ialt..	27.500.000 Kr.

Loven om offentlige Arbejder og Beskæftigelse af arbejdsløse.

Dette Forslag er tidligere blevet udførligt omtalt. Det indeholder som bekendt et alvorligt Anslag mod Tarifferne, og Folk, der vægrer sig ved at gaa ind herpaa, vil miste Retten til Understøttelsen. Lovforslaget har været ualmindelig længe i Udvalg, men har stadig sin ubehagelige Karakter i Behold. Der er sket den Ændring, at medens der oprindelig fastsattes en garanteret Minimumsløn paa 52 Kr., 48 Kr. og 44 Kr. pr. Uge i Hovedstaden, Provinsbyerne og Landdistrikterne med 40 Timers Arbejde, idet tabte Timer paa Grund af Vejrlig og Helligdage, skulde oparbejdes gennem Arbejde i indtil 8 Timer daglig de følgende Uger, saa bestemmes det nu, at Arbejdstiden fastsættes til 40 Timer ugentlig, og Arbejdslønnen udgør for Storkøbenhavn med Zoner 1 Kr. 30 Øre pr. Time for Købstæder med Zoner og de større bymæssige Bebyggelser 1 Kr. 20 Øre pr. Time og for Landet 1 Kr. 10 Øre pr. Time; til de saaledes for 40 Timers Arbejde opnaaede Lønninger ydes der af Staten et Tilskud paa henholdsvis 5 Kr., 4 Kr. 50 Øre og 4 Kr. ugentlig. Til de Arbejdere, der paa Grund af daarligt Vejr og Søgne-Helligdage el. lign. har mindre end 40 Timers Arbejde pr. Uge, ydes et yderligere Tilskud paa 50 Øre for hver Time, den samlede ugentlige Arbejdstid ligger under 40 Timer pr. Uge.

Lad os belyse Forskellen ved et Eksempel. En Mand kommer paa Grund af Vejret til kun at arbejde i 30 Timer en Uge. Han er 10 Timer i Underskud. Som Københavner vil han efter Forslag I faa 52 Kr. pr. Uge, — vi ser bort fra Akkord — men skulde saa indhente de 10 Timer i Løbet af de følgende Uger, idet han højst maa arbejde 8 Timer om Dagen. Efter Forslag II vil han med 30 Timers Arbejde tjene 30 × 1,30 Kr. (Kbhvn.) = 39,00 Kr. Staten yder et Tilskud, der pr. 40 Timers Arbejde udgør 5 Kr., for 30 Timer altsaa 5 Kr. × ¾ = 3,75 Kr., hvortil kommer et yderligere Tillæg af 50 Øre pr. hver Underskudstime, altsaa 0,50 Kr. × 10 = 5,00. Ialt tjener han paa 30 Timer 39,00 + 3,75 + 5 Kr. = 47,75 Kr. Med 40 Timers Arbejde vilde han tjene 40 × 1,30 Kr. = 52,00 Kr. + 5 Kr. = 57,00 Kr. Efter Forslag I vilde Ugelønnen altid være 52 Kr. (Kbhvn.), den nye Affattelse giver større Spillerum.

Loven siger om Akkordarbejde, at Arbejdet skal udføres i Akkord, medmindre økonomiske eller tekniske Grunde maatte være til Hinder derfor, og Akkordsatserne skal fastsættes saaledes, at de vil paaregnes at ville afkaste en Fortjeneste af henholdsvis 64 Kr., 59 Kr. og 54 Kr. pr. fuld Uge à 40 Timer. Kan Parterne ikke opnaa Enighed om Akkord, vil Arbejdet være at udføre i Timeløn.

Forslag om Tilplantning af Heder, Klitter og andre uopdyrkede Arealer.

Landbrugsministeren bemyndiges til om fornødent ved Ekspropriation at erhverve indtil 5000 ha Heder o. s. v. til Beplantning med Skov.

Landets Skovareal udgjorde i 1929 391.000 ha eller 9,1 pCt. af Landets samlede Areal. Paa Øerne fandtes 135.000 ha Skov (10,1 pCt. af det samlede Areal), medens Skovarealet i Jylland udgjorde 256.000 ha (8,7 pCt. af det samlede Areal). Under de anførte Skovarealer er dog indbefattet ret store ubevoksede Arealer. De bevoksede Arealer udgjørde saaledes efter sidste foreliggende Opgørelse (1931) 347.000 ha eller 8,1 pCt. af Landets samlede Areal, heraf faldt 222.000 ha paa Jylland (7,5 pCt. af Landsdelens samlede Areal) og ca. 126.000 ha paa Øerne (9,4 pCt. af disses samlede Areal).

I Forhold til de øvrige europæiske Lande er Danmark meget skovfattigt. Kun Holland og England er i saa Henseende endnu ringere stillet. Eksempelvis skal anføres, at Skovarealet for nedennævnte Lande udgør:

Finland	74	pCt.	af	Landets	samlede	Areal
Sverige	58	»	»	»	»	»
Rusland	33	»	»	»	»	»
Jugoslavien	31	»	»	»	»	»
Tyskland	27	»	»	»	»	»
Norge	24	»	»	»	»	»
Rumænien	24	»	»	»	»	»
Schweitz	24	»	»	»	»	»
Frankrig	19	»	»	»	»	»
Belgien	18	»	»	»	»	»
Danmark	9,1	»	»	»	»	»
Holland	5	»	»	»	»	»
England	5	»	»	»	»	»

De danske Skove har i en længere Aarrække givet et Udbytte paa 4,9 m^3 pr. ha og indtager herved en førende Stilling. Til Sammenligning skal anføres:

Finland	1,7	m^3	aarlig	pr. ha.
Sverige	2,1	»	»	»
Jugoslavien	3,9	»	»	»
Tyskland	3,9	»	»	»
Schweitz	3,2	»	»	»
Frankrig	2,5	»	»	»
Danmark	4,9	»	»	»
Holland	2,8	»	»	»

Trods det store Udbytte pr. ha er de danske Skove dog langtfra i Stand til at dække det indenlandske Træforbrug. Indførslen har saaledes udgjort:

	Gavntræ	Brænde
1914	35 Mill. Kr.	587.000 Kr.
1920	72 »	2.827.000 »
1925	64 »	487.000 »
1930	71 »	369.000 »
1935	44 »	25.000 »
1939	61 »	289.000 »

Selv en betydelig Forøgelse af Skovarealet vil saaledes ikke medføre Fare for Overproduktion, og det maa tilmed forudses, at Træ i Fremtiden vil finde endnu større Anvendelse end hidtil.

Udgifterne ved Arealerhvervelsen vil stille sig forskelligt efter Jordbundens Beskaffenhed og Beliggenheden. Prisen for til Beplantning egnede Klitarealer (Klitter og Klitheder) har i de senere Aar ligget omkring 55—90 Kr. pr. ha; egnede Hedearealer maa antages at kunne erhverves for fra 100 Kr. til 200 Kr. pr. ha. Ogsaa Tilkultiverings- og Beplantningsudgifterne er ret forskellige, idet Klitter og Klitheder kan kultiveres og beplantes for højst 300 Kr. pr. ha, medens Jordbehandling og Tilplantning af egentlig Hede med svær Al ved Anvendelse af Maskinkraft kan ansættes til 600 Kr. pr. ha og ved Anvendelse af Hestekraft og Haandkraft til 800 Kr. pr. ha.

Under Hensyn til, at Skovplantning paa tarvelige Klit- og Hedearealer ikke er direkte rentabel, men medfører store samfundsmæssige Fordele, f. Eks. for Befolkningens Friluftsliv og ved den Opdyrkning og Bebyggelse, som erfaringsmæssigt lidt efter lidt sker i Læ af de anlagte Plantager, og tillige ad Aare vil faa ikke ringe nationaløkonomisk Betydning, har Regeringen i en Tid med stor Arbejdsløshed anset det formaalstjenligt at udvide Statens Skovplantningsarbejde ud over de ved tidligere Tiders Arealerhvervelser givne Rammer og at beskæftige en Del af de arbejdsløse ved dette Arbejde.

Den 5. December 1940. *G.*

Lommebog for Arbejdere 1941

Under Hans Jacobsens omhyggelige Redaktion foreligger nu 28. Aargang af Lommebog for Arbejdere for Aaret 1941. Forlaget Fremad har meget prisværdigt nøjedes med at forhøje Prisen med kun 10 Øre, trods de stærkt forøgede Fremstillings-Omkostninger krævede det mangedobbelte, en Handling, som sikkert vil blive paaskønnet netop af Lommebogens store Publikum i Tider som disse. Dette er naturligvis kun muligt paa Grund af den stadig stigende Tilgang af nye Købere, og at de, der en Gang har købt Lommebogen er faste Abonnenter for de kommende Aar.

Lommebog for Arbejdere er da ogsaa en uhyre nyttig Bog. — Ikke uden Grund er den kaldt Arbejdernes *Statskalender*. Den indeholder nemlig et Væld af Oplysninger fra alle Arbejdernes Interesseomraader. Den er af stor Værdi for enhver Arbejder, og den er først og fremmest uundværlig for ethvert Bestyrelsesmedlem i en Arbejderorganisation. Partiforeningsmanden, Fagforeningsmanden, Kooperatøren og den interesserede unge Socialdemokrat finder her alle de Oplysninger, han har Brug for. Lommebog for Arbejdere har alt det sædvanlige Lommebogstof: Kalender, Post- og Telegramtakster, Noteringsblade o. s. v., men desuden indeholder den et righoldigt Udvalg af særlige Oplysninger, som man ellers maa støve forskellige bindstærke Værker igennem for at faa.

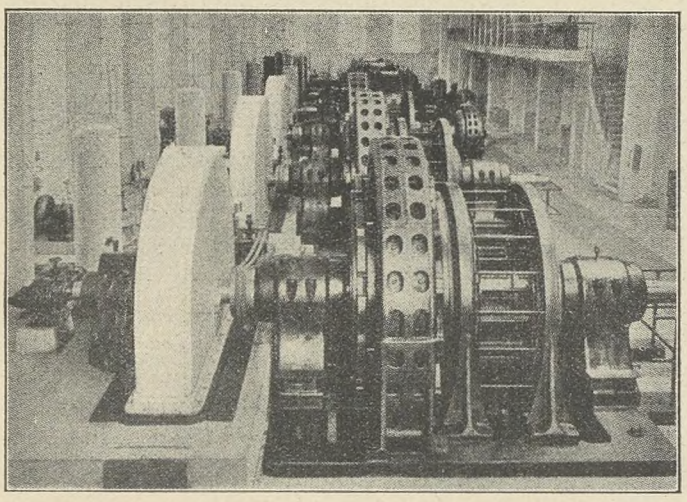
Hvad vil De vide? Adressen paa Ulykkesforsikrings-Raadet eller en anden vigtig social Institution? Hvilke Byraad har socialdemokratisk Flertal? Og hvad er Skatte- og Ligningsprocenten? Hvor stor Deres Indtægt maa være for at kunne staa i Sygekasse? Hvem der er Formand for Fællesorganisationen i X-køb̊ing? Besked om Højskoler, der kan besøges? Hvormeget De maa fradrage paa Skatteblanketten? Adressen paa Socialkontoret i Deres Distrikt? — Ja, og de Tusinde andre Ting, De saa ofte har spurgt om, og som De i de kommende Aar igen vil staa og savne. Arbejderlommebogen besvarer det hele. Og saa er det ikke nogen stor Bog. Den kan lige være i Inderlommen. Og — det er det bedste ved det hele — den er billigere end de fleste andre Lommebøger. Den koster kun Kr. 1,75 i Helshirtingsbind og for et finere Bind Kr. 2,40 og Kr. 4,75 i Helskindbind. Lommebog for Arbejdere er i Handelen fra i Dag. Forlang den straks, den plejer hurtigt at blive udsolgt.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

ALUMINIUM - Sølvet af Ler

I den sidste knapt halve Snes Aar er Verdensforbruget af Aluminium — Sølvet af Ler, som det ogsaa kaldes — steget med en rent ud forbløffende Fart. I 1933 var Verdensproduktionen af dette lette, sølvglinsende Metal knapt 150,000 Tons, men i Løbet af fire Aar steg Produktionen saa voldsomt, at den i 1937 var helt oppe paa 450,000 Tons. Og siden da er der sket en yderligere voldsom Stigning, en Stigning, som

Turbinerne i det store Vandkraftanlæg i Høyanger.

utvivlsomt vil fortsætte med rivende Fart, idet man mere og mere gaar over til at anvende Aluminium, hvor før anvendtes Staal.

Ikke mindst i Flyvemaskineindustrien finder dette Metal stor Anvendelse, ja, man kan vist uden Overdrivelse sige, at det er en Livsbetingelse for denne Industri, for uden Aluminium vilde det ikke være muligt at bygge Flyvemaskiner, der kan medtage saa stor en Last, og opnaa en saadan Hurtighed som Tilfældet er i Dag, hvad enten det drejer sig om Maskiner, som bruges i militære Øjemed eller om de komfortable indrettede Passagermaskiner, der besørger Post- og Passagertrafiken mellem Landene. Paa utallige andre Omraader finder Aluminium imidlertid ogsaa Anvendelse, men lad os først se lidt paa, hvad Aluminium bestaar af, hvem der opdagede det, og hvorledes det fremstilles.

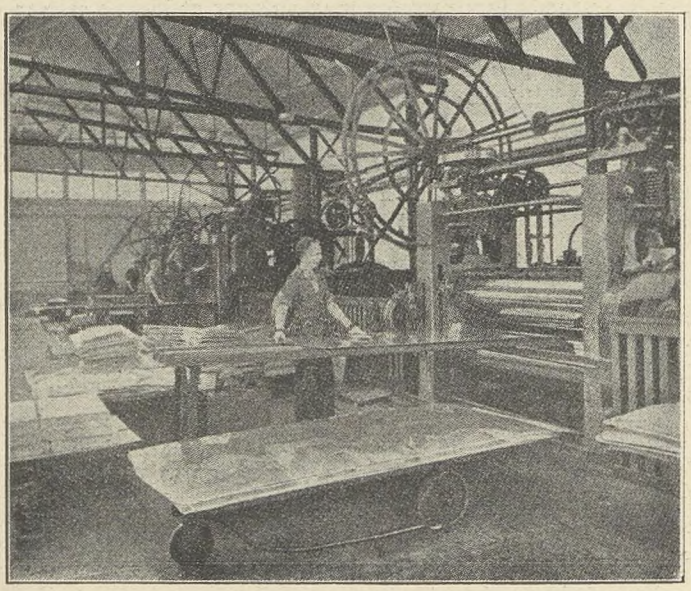
Aluminium findes ikke rent i Naturen.

Skønt Aluminium er det Metal, der i størst Mængde findes i Jordskorpen — det udgør en Tolvtedel af hele dennes Vægt — saa har man dog aldrig fundet saa meget som blot en Antydning af rent Aluminium i Naturen. Det findes kun bundet til forskellige andre Stoffer, og er f. Eks. Hovedbestanddelen i Mineraler som Feldspat, Skifer og Ler, men i Modsætning til de fleste andre Metaller lader det sig ikke saa let isolere. Man kan ikke nøjes med en simpel Nedsmeltning, og heri maa vel søges Aarsagen til, at Opdagelsen af Aluminium lod vente saa længe paa sig som den gjorde. Aluminium udvindes væsentlig af et Mineral, der hedder Bauxit, som findes i meget store Mængder forskellige Steder i Verden, især i Amerika, Frankrig, Italien, Ungarn og Balkan. Ved skønsmæssige Undersøgelser har man fastslaaet, at der findes Raamateriale til Fremstilling af Aluminium nogle Tusinde Aar frem i Tiden selv om Forbruget stadig viser en opadgaaende Linie. Men skulde dette Raamateriale slippe op findes dog andre at ty til, f. Eks. Ler. Det er nemlig teknisk muligt at fremstille Aluminium af Ler, og af dette er der jo mere end nok, ja, saa meget, at selv om Aluminiumproduktionen blev tyvedoblet, vilde der være nok til Fremstilling af Aluminium 4 Millioner Aar frem i Tiden. Men foreløbig er der altsaa Bauxit nok, og vi kan derfor lade Leret ude af Betragtning.

H. C. Ørsted var den første, der udvandt Aluminium.

Allerede omkring 1800-Tallet var man klar over, at der i forskellige Mineraler, bl. a. i Ler, fandtes et Metal. Man kaldte det Lermetallet, men trods ihærdige Forsøg vilde det ikke lykkes at faa det udskilt. Først i 1825 lykkedes det H. C. Ørsted, Opdageren af Elektromagnetismen, at faa en lille metallisk Kugle frem, som han mente var det ukendte Lermetal, og som senere Undersøgelser har vist var Aluminium. Han tillagde dog næppe selv denne Opdagelse nogen videre Betydning, men lod den tyske Kemiker Wöhler arbejde videre med Sagen og anviste ham den Vej, han skulde gaa.

Først to Aar senere lykkedes det Wöhler at fremstille Aluminium, men kun som et graat Pulver. Alligevel tillagde man senere Wöhler Æren for først at have fremstillet Aluminium. Først for en Snes Aar si-

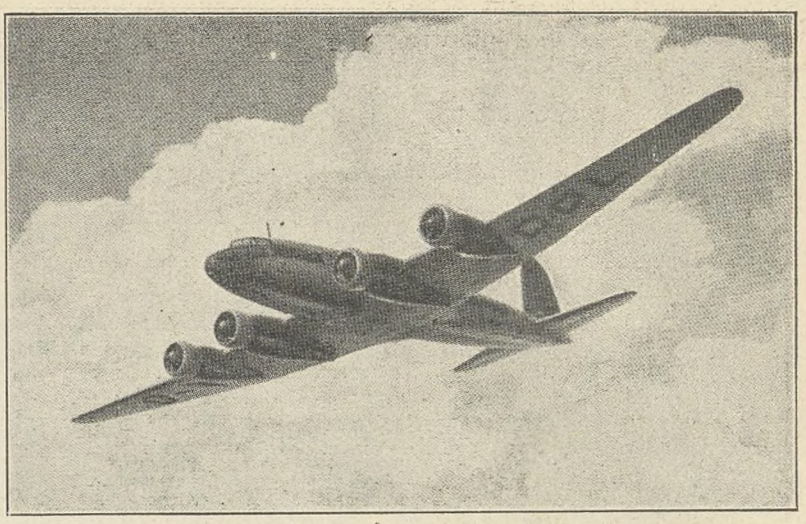
Paa dansk Valseværk udvalses de raa Aluminiumsblokke.

den blev det imidlertid ved grundige Undersøgelser bevist, at det var H. C. Ørsted, der burde tillægges denne Ære. Hvad Wöhler da ogsaa har erkendt i et Brev, han har skrevet til sin danske Kollega, ligesom han har erkendt, at Ørsted har ydet en grundlæggende Indsats paa dette Omraade.

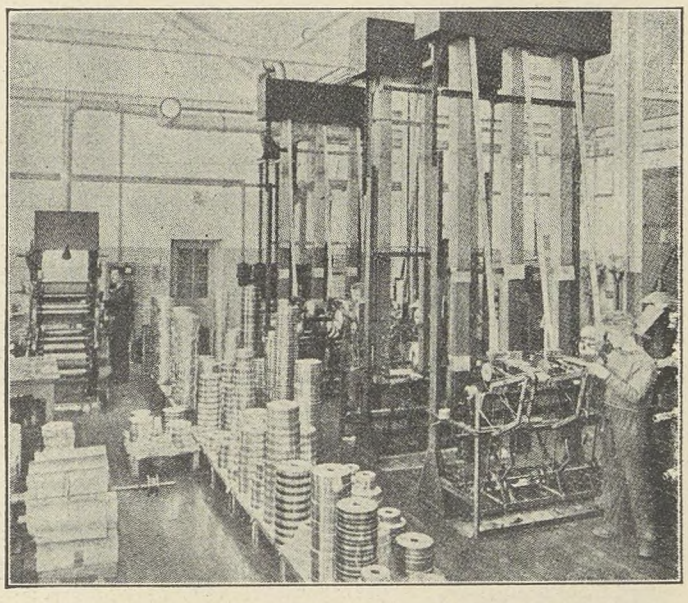
Den af de to Videnskabsmænd benyttede Fremgangsmaade kunde dog ikke anvendes til en fabriksmæssig Fremstilling af Aluminium, hvorfor dette Metal holdt sig oppe i fantastiske Priser. Saa sent som i 1855 kostede det 4000 Kr. pr. Kilo. Paa dette Tidspunkt fandt en Franskmand en bedre Fremstillingsmetode og paabegyndte ogsaa en Fabrikation, men alligevel holdt Prisen paa Aluminium sig i flere Aar paa samme Niveau som Guld og Platin. Det fortælles, at Napoleon d. III lod fremstille Tallerkener af Aluminium, som blev benyttet ved særlige festlige Lejligheder dog kun til Brug for Kejseren selv og de allerfornemste Gæster. De mindre fornemme Deltagere i det kejserlige Taffel maatte nøjes med at spise at simple Guldtallerkener!

Det er derfor saare naturligt, at Metallet vakte stor Opmærksomhed. Man kaldte det Sølvet af Ler, og det var ikke ualmindelig, at Professorer ved Københavns Universitet fik sendt Pakker med Ler fra Folk ude paa Landet, som vilde vide Besked med, om det var muligt at fremstille dette »Sølv« netop af det Ler, der fandtes paa deres Mark. I saa Fald vilde jo nemlig en almindelig Lergrav blive til en om ikke Guldgrube saa dog en Sølvgrube.

Prisen paa Aluminium blev dog ikke ved at holde sig oppe i de store Højder. I 1885 var den faldet til 70 Kr. pr. Kilo. Alligevel var det jo for høj en Pris til, at der kunde være Tale om nogen almindelig Anvendelse af Metallet. Men som det saa ofte er sket i Udviklingens Historie, indtraf der Aaret efter, i 1886, en Begivenhed, som fuldstændig forandrede Situationen. Den 23-aarige Franskmand Heroult og den ligeledes 23-aarige Amerikaner opfandt næsten samtidig og ganske uafhængig af hinanden den elektrolytiske Metode, man i Dag anvender ved Fremstillingen af Aluminium. Og saa kom der Gang i Aluminiumsfremstillingen. I Løbet af faa Aar faldt Prisen til nogle faa Kroner pr. Kilo. Samtidig steg Efterspørgselen og dermed Produktionen, og fra 1888 til i Dag er Verdensproduktionen steget fra knapt 100 Tons til omkring en halv Million Tons aarligt.

Moderne dansk Trafikflyvemaskine bygget saa godt som udelukkende af Aluminium.

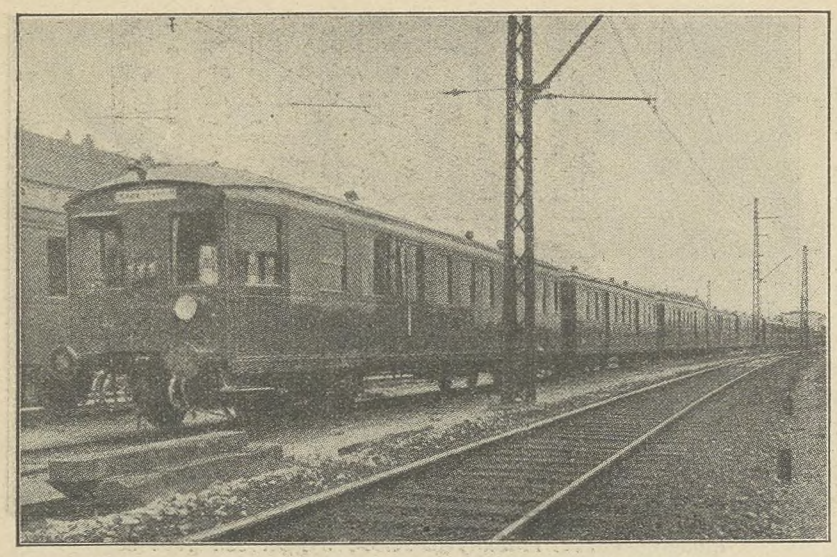
Udvalsning af Aluminiumsfolie paa dansk Fabrik til Mælkekapsler, »Sølvpapir« o. l.

Kryolit nødvendig ved Fremstilling af Aluminium.

Ved Fremstillingen af Aluminium er det nødvendigt som Hjælpestof at anvende Kryolit. Det er derfor ikke uden Interesse, at Danmark ejer Verdens eneste Kryolitbrud, som er beliggende paa Grønland.

Af Raastoffet, Bauxiten, der er en uren Aluminiumilte, som indeholder ca. 50 pCt. Aluminium, fremstilles først ren Aluminiumilte. En Proces, der kræver store Anlæg og som er temmelig vanskelig. Den rene Aluminiumilte skal derefter spaltes i sine to Bestanddele Aluminium og Ilt, og hertil er det, at man anvender Kryolit. Processen sker ved at opløse Aluminiumilten i et Bad af glødende smeltet Kryolit, derefter sendes en elektrisk Strøm gennem de smeltede Mineraler, hvorved Spaltningen sker; den rene smeltede Aluminium samles nederst i Badet og tappes fra, medens Kryoliten bliver tilbage. Der sker dog et Tab af Kryolit under Processen og man regner med, at der medgaar 4—5 kg Kryolit til Fremstillingen af 100 kg Aluminium.

Som nævnt bruges der Elektricitet til Fremstillingen. Derfor er de store Aluminiumsfabriker som Regel anlagt ved store Vandkraftanlæg, hvor Elektriciteten kan fremstilles for en meget billig Penge. Verdens største Aluminiumsfabriker ligger saaledes ved Niagarafaldet i Amerika, men ogsaa i Tyskland, Frankrig og Svejts er der store Aluminiumsfabriker, ligesom Norge har sin, hvorfra Danmark forsynes med Aluminium.

Togstamme paa den københavnske S-Bane, bygget hovedsagelig af Aluminiumslegeringer.

Den norske Aluminiumsfabrik.

Den norske Aluminiumsfabrik er ligeledes lagt ved et stort Vandkraftanlæg dybt inde i en af Norges mange skønne Fjorde. Her er der i Løbet af en Snes Aar vokset en By op, som tæller ca. 3000 Indbyggere, der saa godt som udelukkende har deres Udkomme ved Aluminiumsfabrikationen. Gennem vældige Rør føres Vandet fra de højtliggende Søer ned i Fjordens Bund, til Vandkraftanlægget, hvor Vandkraften gennem vældige Turbiner koblet til Dynamoer omsættes i elektrisk Strøm, som anvendes ved Aluminiumsfremstillingen. Elektriciteten er her saa billig, at vi Danske, særlig under de nuværende Forhold, maa blegne af Misundelse. Kun een Øre pr. Kilowatttime betaler Beboerne i denne Aluminiumsby for deres Elektricitet, og Fremstillingsprisen ligger endda betydelig under denne. Men det maa vi finde os i. Vi mangler Fjældene og de vældige fossende Vandmasser, der er en Nødvendighed for Tilvejebringelsen af lignende Kraftværker her. Men i Stedet faar vi saa godt som hele vort Forbrug af Aluminium, der andrager ca. 1200 Tons om Aaret, fra det norske Værk, som kaldes Høyanger. Det meste faar vi i raa Blokke, som i danske Fabriker udvalses til Plader og Profiler, alt efter det Formaal, Metallet skal anvendes til. Og det finder jo efterhaanden Anvendelse paa Hundreder af Omraader.

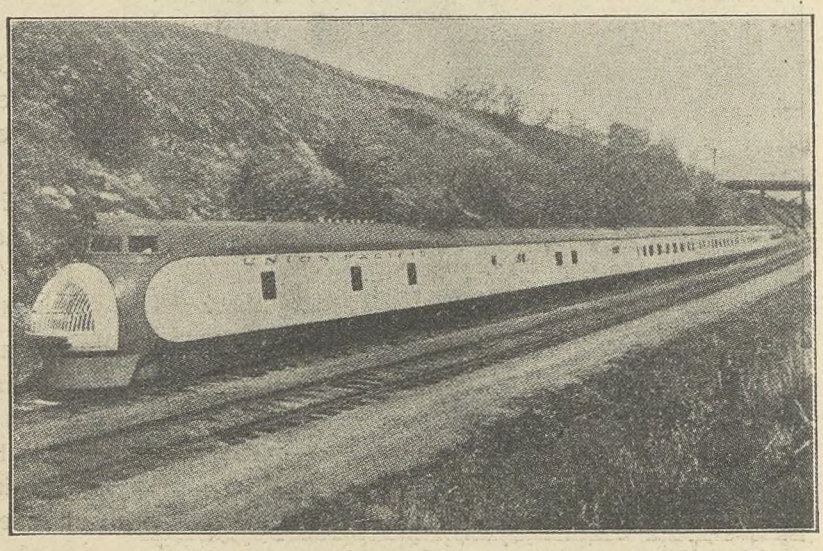
Hvor Aluminium anvendes.

Køkkentøjsindustrien var en af de første, der gjorde Brug af Aluminium til Fremstilling af Gryder, Potter og Pander. Adskillige kan sikkert endnu erindre, hvilken Opsigt dette skinnende, blanke Køkkentøj vakte, da det begyndte at komme frem. Senere gik man over til at anvende Aluminium til Fremstilling af Mælkejunger, Ostekar, Mælkebeholdere, ja, i det hele taget paa en lang Række Omraader, der tangerer Mejeribruget. Ogsaa i Bryggerivirksomheden fandt Aluminium Anvendelse, f. Eks. til de store Lagerfade, hvortil tidligere anvendtes Træfade, endvidere til Forsendelse af Eksportøl og paa forskellige andre Omraader indenfor denne Industri. I de senere Aar har ogsaa Hermetikindustrien taget Aluminiumet i sin Tjeneste til Emballage. Ved Chokoladefabrikationen anvendes ligeledes Aluminium, det saakaldte »Sølvpapir«, der fremstilles af Aluminiumfolie, til Indpakning af Chokolade og mange andre Ting. Selv den lille blanke Skive, der sidder i Ølkapslerne er Aluminium, og Mælkekapsler og Vinkapsler finder man ligeledes af dette Metal.

Paa disse Omraader er det Metallets kemiske Egenskaber, som spiller ind. Det kan jo som bekendt ikke ruste, og det er modstandsdygtigt overfor forskellige Syrer m. m. Metallets lette Vægt spiller derimod en afgørende Rolle, saa snart der er Tale om Transportmidler. Som nævnt i Indledningen ikke mindst ved Bygningen af Flyvemaskiner. Men ogsaa Jernbanevogne, ja hele Tog — Lyntog — og Biler fremstilles af Aluminium for at opnaa saa ringe Vægt som mulig. Vi lever jo i Fartens Tidsalder, men for at opnaa Fart, maa man ned i Vægt. For hvert Kilo, der spares i Vægt, kan der med samme Kraftforbrug opnaas større Hastighed. Og Aluminium er jo betydelig lettere end andre Metaller, og navnlig lettere end det mest almindelig anvendte, Staal. Aluminium har kun en Tredjedel af dettes Vægt. Altsaa fylder det tre Gange saa meget som Staal af samme Vægt. Aluminium er omtrent af samme Vægtfylde som almindelig Granitsten, men tager man en Brosten og en Aluminiumsblok af samme Størrelse, vil Stenen pudsig nok føles tungere, skønt Vægten er saa godt som den samme.

Højspændingsledninger med en Spændvidde paa 900 m.

Naar man er naaet saa vidt, at Aluminium kan an-

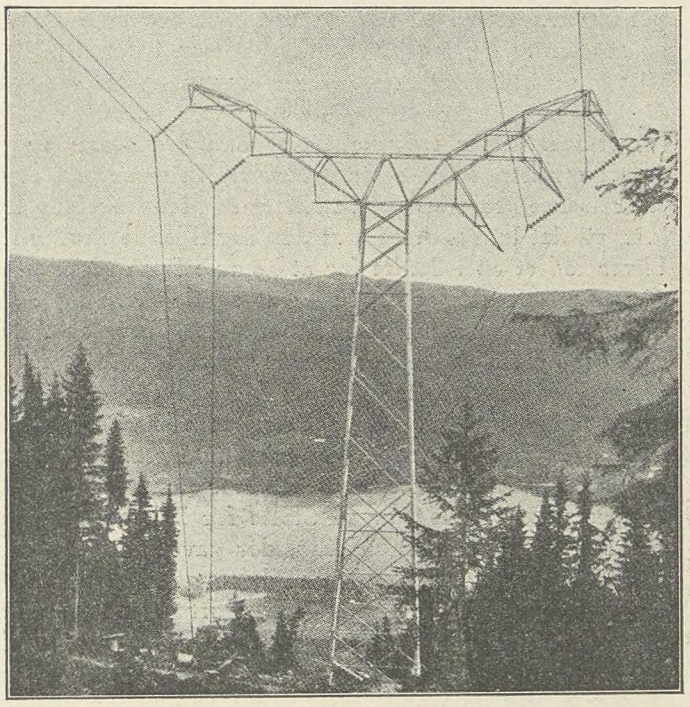

Amerikansk Lyntog af Aluminium. Det vejer 85 Tons og befordrer 116 Passagerer og 11 Tons Post og Baggage med en Gennemsnitshastighed af 144 km i Timen. Maksimalhastigheden er 177 km i Timen.

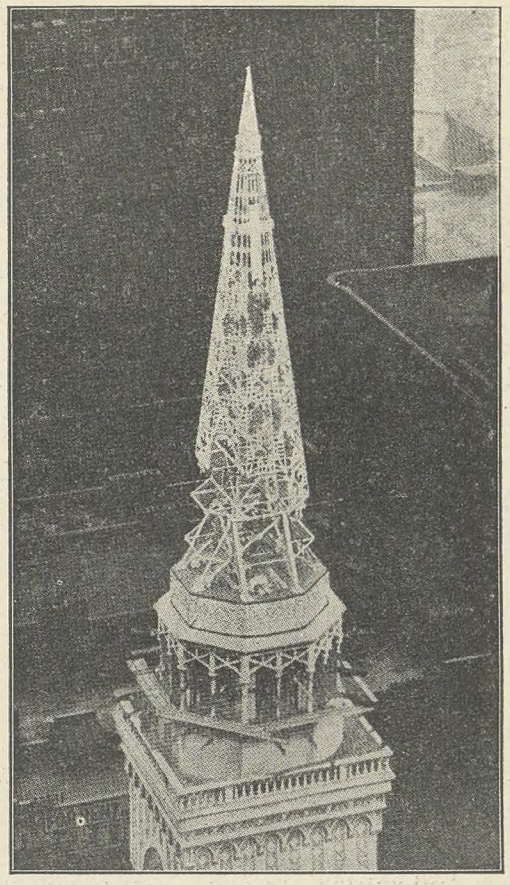
vendes paa næsten alle Omraader, hvor Jern og Staal før blev benyttet, skyldes det naturligvis talrige Eksperimenter med Hensyn til Metallets Haardhed, Strækbarhed og Bøjelighed. Resultatet heraf er blevet en lang Række Legeringer hvert til sit Formaal. Det vil dog føre alt for vidt at komme ind paa dette, og det vilde vel heller ikke have nogen synderlig Interesse. Det skal dog lige nævnes, at man bl. a. i Norge har elektriske Højspændingsledninger af Aluminium, der er saa stærke, at de enkelte Steder, hvor Ledningerne fører over Dale, kan holde til en Spændvidde paa 900 Meter. Og endelig er Aluminiumet ogsaa taget i Arkitekturens Tjeneste til Udsmykning af Bygninger baade udvendig og indvendig, ligesom ogsaa Kunstnerne har beyntet det, idet man har udført Statuer af Aluminium.

Stor beskæftigelsesmæssig Betydning for Danmark.

Det var lidt om »Lermetallet«s Opdagelse, dets Fremstilling og Benyttelse. Det maa dog ikke i denne Forbindelse glemmes, at dette Metal mere end noget andet, har rent beskæftigelsesmæssig Betydning for Danmark. Ganske vist fremstiller vi ikke selv Aluminium her i Landet, men alligevel har vi Interesse i, at det stadig vinder frem. Kryoliten er som nævnt et nødvendigt Hjælpestof ved Fremstillingen af Aluminium. Dette Mineral fremdrages ved Hjælp af danske Arbejdere fra den grønlandske Undergrund. Det er heller ikke uden Betydning, at vi i Modsætning til Staal og Jern kan nøjes med at indføre Aluminium som raa Blokke og selv ved Hjælp af danske Arbejdere og paa danske Fabriker, kan udvalse dem til de Plader og Profiler, vi har Brug for. Derved skaffes der Arbejde til mange danske Arbejdsmænd, hvilket ikke har været Tilfældet for Staal og Jern, som vi — i alt Fald hidtil — har maattet indføre fra Udlandet væsentlig som Halvfabrikata.

Aluminiumsledning i Norge med et Spænd paa 900 Meter.

Her ses et Kirkespir under Bygning, hvortil anvendes Aluminiumslegering.

Fremtiden vil vise om Aluminiumet — Sølvet af Ler — vil fortsætte sin Sejrsgang og om vi — som fra en vis Side hævdet — er ved at bevæge os fra Jernalderen ind i »De lette Metallers Tidsalder«.

Der er jo en hel Del, der kunde tyde derpaa.

I. A. Ørsted.

Landets lødigste Almanak

I disse Dage udsender Forlaget Fremad Arbejderens Almanak for 1941. Redaktionen, der bestaar af Trekløveret Tabor, Bomholt og Hedtoft Hansen, har gennem en Aarrække været saa omhyggelig og alsidig, at Almanakken langt har overfløjet sine Konkurrenter. Den nye Aargang bringer foruden underholdende Digte og Noveller af førsteklasses, danske Skribenter som Hans Hartvig Seedorff Pedersen, Johs. V. Jensen, Karl Bjarnhof, Mogens Klitgaard, Jørgen Nielsen, Caja Rude, Bertel Budtz Müller, Nils Nilsson med flere. Statsminister Th. Stauning har skrevet en Artikel »Hvorledes med Fremtiden?«, som anstiller interessante Betragtninger over den kommende Tid og fhv. Justitsminister K. K. Steincke tager sin aarlige Karruseltur med morsomme og satiriske Strøtanker.

Almanakken er rigt illustreret af vore bedste Tegnere som Hans Bendix, Herluf Bidstrup, Anton Hansen, Sikker Hansen og Peter Koch. Udover nævnte Bidrag findes en munter Aarsrevy med Vers af Poul Berg og Bilagsbillederne er i Aar: Lauritz Hansen (De samv. Fagforb.) og Høstak i Morgensol af Sigurd Svane.

Arbejderens Almanak 1941 er fuldt paa Højde med sit velfortjente Renommé.

Prisloven skal ændres igen

Men bliver Skærpelsen radikal nok!

Nu skal Prisloven igen revideres.

De fleste vil sikkert synes, at det ogsaa er paa Tide. Og det er rigtigt. De fortsatte, stærke Stigninger, som Pristallene har udvist, har forlængst godtgjort, at de hidtidige Foranstaltninger paa dette Omraade ikke er tilstrækkelige.

Da Loven sidst blev ændret, var det som et Led i det store Kriseforlig af 30. Maj, og Tendensen gik dengang udpræget i Retning af Udvidelse og Skærpelse. Motiverne hertil har formentlig dels været et Ønske om at imødekomme Arbejdernes Krav om en Bremse paa Prisstigningerne til Gengæld for Lønstoppet og dels visse mere uklare Forestillinger om, at man ad denne Vej kunde skaffe sig et Redskab mere i Bestræbelserne for at undgaa Inflationen.

Loven kom nu til at indeholde et almindeligt Forbud mod urimelige Priser og Forretningsbetingelser, og en rimelig Pris defineredes i Lovens Tekst som den Pris, der dækker de *virkeligt afholdte, nødvendige Omkostninger* tillagt den sædvanemæssige Avance. Hermed var det prisstigningsfremmende Genanskaffelsesprisprincip slaaet for Panden. Videre foretoges den Ændring, at et Paabud fra Kontrolraadet ikke længere kan indankes for Domstolene med udsættende Virkning. Er en Fabrikant eller en Grosserer utilfreds med Kontrolraadets Afgørelse, kan han forelægge Sagen for et af Handelsministeriet nedsat Ankenævn og skal uanset en saadan Klage alligevel følge Paabudet medmindre Ankenævnet træffer modgaaende Beslutning. Endelig fik Kontrolraadet efter § 13 Ret til at fastsætte Maksimalpriser og Maksimalavancer (undtagen for Landbrugsvarer og Fisk); samt til at bestemme at Priserne paa visse Varer ikke maa forhøjes uden at de store Virksomheder eller Sammenslutninger paa Forhaand har indhentet Priskontrolraadets Samtykke (§ 11).

*

Det vil ses, at der her er Tale om en betydelig Udvidelse og Skærpelse af Priskontrolraadets Bemyndigelse. § 11 om Forbud mod Prisforhøjelse uden forudgaaende Tilladelse og § 13 om Maksimalpriser maa anses for let anvendelige Midler, hvorved meget kan udrettes paa relativ fredelig Vis, og især § 11 — Bestemmelsen gav Erhvervene og de private Selskaber al mulig Anledning til den »Snakken sig til Rette om Tingene«, som der nu raabes saa meget paa. Skulde det endelig vise sig, at de Midler ikke slog til, kan Kontrolraadet altid falde tilbage paa det almindelige Forbud mod urimelige Priser.

Alligevel fortsættes Prisstigningen med usvækket Hast. Hverken Loven eller det Apparat, der var stillet til Raadighed for dens Administration, slog til. I det Krigshalvaar, der gik *forud* for den nye Lov, steg Pristallet ialt med 16 %, og i det Halvaar, der nu er gaaet *under* den nye Lov, er Stigningen 15 %. Tilsammen giver dette en Prisstigning paa ca. 31 %. Det vil sige det dobbelte af Prisstigningen i Løbet af Verdenskrigens første Aar. Store Resultater er altsaa ikke opnaaet. — Dette maa undre os saa meget desto mere, som Lønstigningerne jo ophørte samtidig med, at Loven skærpedes. Og fra fagforeningsfjendtlig Side havde man netop hævdet, at Lønningernes Stigning med Pristallet var om ikke den eneste Kilde til Prisernes Stigning saa i hvert Fald Hovedaarsagen. Udviklingen siden har vist, hvad den Slags »Teori« er værd. Man maa lykønske de Nationaløkonomer, der velvilligst stillede sig til Raadighed for Tanken.

Men hvad er nu Grunden til, at Prisstigningerne fortsat kunde slippe igennem den stærkt forbedrede Lov. Ja, lad os se lidt paa de enkelte Varegrupper og Prisstigningsaarsager.

*

Først og fremmest maa *Landbrugsvarerne* nævnes. Pristallet viser for Fødevaregruppens Vedkommende en Udgiftsstigning paa 30 % fra Oktober i Fjor til Oktober i Aar. Stigningen har her været stærkest i sidste Kvartal. Ialt steg *Smørret* i Løbet af det første Krigsaar fra 3.04 Kr. til 4.20 Kr. pr. kg, *Margarinen* fra 1.21 Kr. til 1.83 Kr. pr. kg, *Fedt* fra 2.01 til 4.50 Kr. pr. kg og *Rugbrød* fra 0.93 Kr. til 1.21 Kr. pr. 4 kg. Videre er *Kartofler, Gryn Kød og Flæsk* steget betydeligt. Men hvorledes har det kunnet gaa til? Danner Landbrugsvarerne en Undtagelse fra Loven? Svaret maa blive, at det gør de ikke. Landbrugsvarer omfattes ligesom andre Varer af Forbudet mod urimelige Priser. Ogsaa for dem kan der fastsættes Maksimalpriser; det skal blot gøres af Landbrugsministeren og ikke af Kontrolraadet. Men Forbrugerne er komplet ligeglade med, hvem der foretager Indgrebet, blot det foretages. Imidlertid blev der gennem lang Tid intet effektivt gjort bortset fra Brødordningen, og Grunden hertil er sikkert politisk. Landbruget har været stærkt nok til at hævde de høje Priser, og det kan muligvis ogsaa tænkes, at man fra anden Side vil være interesseret i høje Landbrugspriser, for saa vidt disse stimulerer Landbrugerne til større Produktion.

Det maa ogsaa indrømmes, at Landbrugsvarer er et meget vanskeligt Omraade at regulere Priserne paa. Sættes Priserne paa Korn og Kartofler til Menneskeføde for lavt, vil det let resultere i, at de paagældende Produkter bliver fodret op i Stedet for at komme frem til Byerne. Og naar det betaler sig bedre at hælde Korn og Kartofler i Svin og Køer end i Mennesker, lader en Afleveringspligt sig vanskeligt gennemtvinge.

En Ting bør imidlertid slaas fast: at det er ganske unødvendigt, at Hjemmemarkedspriserne paa Smør, Kød, Flæsk, Æg m. v. følger Eksportpriserne. Dette Synspunkt hævdede Landbrugerne med stor Iver under Krisen, da Eksportpriserne faldt, og til Støtte for Landbruget gennemførtes da en Smørordning, der gav en højere Pris paa Hjemmemarkedet end paa Eksportmarkedet. Under de ændrede Forhold med høje Eksportpriser maa dette Synspunkt stadig have bevaret sin Værdi. Uanset, hvilke Priser der opnaas i Tyskland, bør de paagældende Produkter derfor ikke stige mere her i Landet. En Begyndelse hertil blev allerede gjort ved sidste Smørprisfor-

højelse, der kun delvis gennemførtes paa Hjemmemarkedet, saaledes at Hjemmemarkedsprisen paa Smør i Øjeblikket er lavere end Eksportprisen.

Kunde de danske Priser paa Landbrugets Eksportvarer lægges fast, vilde et væsentligt Hul i Prisreguleringen være dækket.

*

En anden Varegruppe, der bør drages frem, er *Importvarerne*. I den første Tid efter Besættelsen faldt Importpriserne som Følge af, at de høje Fragter og Forsikringer ved Søtransport faldt væk samtidig med, at den oversøiske Import ophørte. Siden er de imidlertid steget igen. Grunden hertil er formentlig den, at man fra tysk Side til Gengæld for de højere Priser, man er gaaet ind paa at betale for danske Landbrugsprodukter, forlanger større Priser paa de Varer, der sælges her til Landet. Det bedste Middel til at hindre yderligere Stigning paa Importvarerne vil altsaa være at holde op med at forlange højere Priser for Landbrugseksporten. Man maa haabe, at den Hensmuldring, der i Øjeblikket finder Sted indenfor L. S., kan medvirke til en Ændring af den Politik, der hidtil er ført paa dette Felt.

*

Endelig maa de *indirekte Skatter* nævnes. De ekstraordinære Afgifter, der indførtes i Paasken, udgjorde en stor Del af Juli-Pristallets Stigning. Denne meget udemokratiske Skatteform bør snarest muligt ophæves igen.

*

Udover de her nævnte specielle Prisstigningsaarsager bliver der imidlertid tilbage: Den almindelige Prisstigningstendens for næsten alle Varer. Skylden herfor maa i hvert Fald for en Del lægges paa en utilstrækkelig Priskontrol.

Et af de vigtigste Punkter, en Reform maa rette sig imod, er sikkert selve den praktiske Gennemførelse og Haandhævelse af Loven. Hvad hjælper det at have en nogenlunde god Prislov, hvis man ikke har Midler til at gennemtvinge dens Overholdelse. Det er da ogsaa paa dette Felt, at de af Handelsministeren foreslaaede Ændringer sætter stærkest ind.

Først og fremmest bliver *Straffene* for at overtræde Loven skærpet. Mildeste Straf er en Bøde paa 10 Gange det Beløb, der er indvundet ved Overtrædelsen. Ellers anvendes Hefte eller Fængsel paa indtil 2 Aar.

Videre foreslaas det, at Priskontrollen kan bestemme, at der til Vejledning for Forbrugerne skal sættes Prisangivelser paa visse Varer eller opslaas Prislister i Butikkerne.

Endelig staar der i Tilføjelserne til Lovforslaget, at man for at gøre de lokale Prisudvalgs Arbejde effektivt i hvert Fald i de større Byer vil søge gennemført, at der stilles fornøden Hjælp til Udvalgenes Raadighed til at føre Stikprøvekontrol med de Priser, der forlanges af Forbrugerne.

Den vigtigste Udvidelse af Raadets Bemyndigelse i det sidste Forslag lyder som følger: »Priskontrolraadet kan endvidere, hvor særlige Forhold gør det paakrævet, for et Tidsrum af indtil 3 Maaneder ad Gangen bestemme, at der for bestemte Varers eller Branchers Vedkommende ikke uden Raadets Samtykke maa beregnes højere Priser end de paa en bestemt Dato lovligt gældende Priser«.

Det er lidt uklart, hvad denne Magt til at diktere Prisstop i en enkelt Branche skal bruges til. Det vil dog være meget ønskeligt, om den kunde anvendes til at opnaa Overenskomster med de enkelte Brancher om Nedlæggelse af de dyrest arbejdende Virksomheder, saaledes at den paa Grund af Raastofmanglen stærkt nedskaarne Produktion kunde samles paa de mest moderne Bedrifter, hvor der produceres med de laveste Omkostninger. Ad denne Vej vil Priserne kunne presses en Del ned. F. Eks. er der utvivlsomt i Øjeblikket alt for mange Margarine-, Sæbe- og Skotøjsfabriker. Hvis de tilladte Priser skal dække de daarligste Virksomheders Omkostninger, vil de moderne Virksomheder nemlig herigennem opnaa et stort Overskud.

*

Endelig hedder det i Forslaget, at der »ved Ansættelsen af en Vares Pris ikke maa indregnes en større Andel af Generalomkostningerne i den enkelte Vareenheds Pris end under normale Forhold sædvanligt«. Ogsaa dette er et Fremskridt, men var det mon ikke bedre straks at komme helt væk fra Princippet om, at alle »virkeligt afholdte nødvendige Omkostninger« maa dækkes. I mange Tilfælde foreligger der sikkert saa store Fortjenester paa Produktionen, at visse Omkostningsstigninger kan bæres af Virksomheden selv.

*

Nu faar vi imidlertid se, hvad der kommer ud af det fremsatte Forslag. Gennem de konservative Aviser kan man allerede nu skimte en begyndende Frygt for, at de mange Statsindgreb skal udvikle sig for meget. Visse kapitalistiske Kredse vilde meget nødigt se et vellykket planøkonomisk System vokse frem af Tidens Vanskeligheder. Et saadant System vil det blive vanskeligt at ryste af sig igen senere hen. Det kan derfor forventes, at disse Kredse vil gøre, hvad de formaar for at forplumre Vandene og forhale og paavirke Afgørelsen.

J. O. Krag.

Meddelelse fra Arbejdsløshedskassen

Efter fornyet Anmodning fra Arbejdsdirektoratet skal vi, idet vi iøvrigt henviser til vore tidligere udsendte Meddelelser, senest vor Rundskrivelse Nr. 13/1940, erindre vore Afdelingsbestyrelser om, at I maa drage Omsorg for, at Bestemmelsen i Vedtægtens § 5, Stk. 8, nøje overholdes. Nævnte Stykke lyder saaledes:

> »Ingen kan forsikre sig for en større daglig Understøttelse, end hvad der svarer til to Trediedele af den gennemsnitlige Arbejdsfortjeneste i Faget, jfr. Arbejdsløshedslovens § 15, Stk. 3. Det paahviler derfor Afdelingerne at paase, at denne Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde nøje overholdes, og i Tvivlstilfælde at indberette Sagen for Hovedledelsen.«

I maa derfor nøje paase, at der ikke foregaar Flytning til en højere Kontingent- og Understøttelsesgruppe undtagen i de Tilfælde, hvor de vedkommende Medlemmer erholder Arbejde af udover midlertidigt Arbejdes Varighed indenfor en Lønningsgruppe, som giver Pligt og Ret til Opflytning i den højere Kontingentklasse.

Marius Sørensen.

Det danske Hedeselskab

(Fortsat).

Mergel og Gødningskalk.

Enhver Kamp mod Lyngen — imod Heden — uden Mergel eller Kalk er haabløs.

Hedeselskabets første Arbejde i Mergelsagen paabegyndtes umiddelbart efter Selskabets Stiftelse. Det bestod i Udsendelse af Mergelsøgere. Mergelsøgning foretages ved mindre Boringer, idet dens Opgave kun er at fastslaa Mergelens Tilstedeværelse og fremskaffe Prøver af den til Analysering. Saadan Mergelsøgning er foretaget over 6000 Steder, og der er fundet ca. 2700 Mergelgrave.

Havde man saa fundet Mergellejet samt ved grundigere Undersøgelser konstateret Lejets Omfang, Dybde, Lejringsforhold og Kvalitet, stod man overfor Transportspørgsmaalet. Der maatte en større Organisation til, hvis Fordelingen af Mergelen skulde være tilfredsstillende.

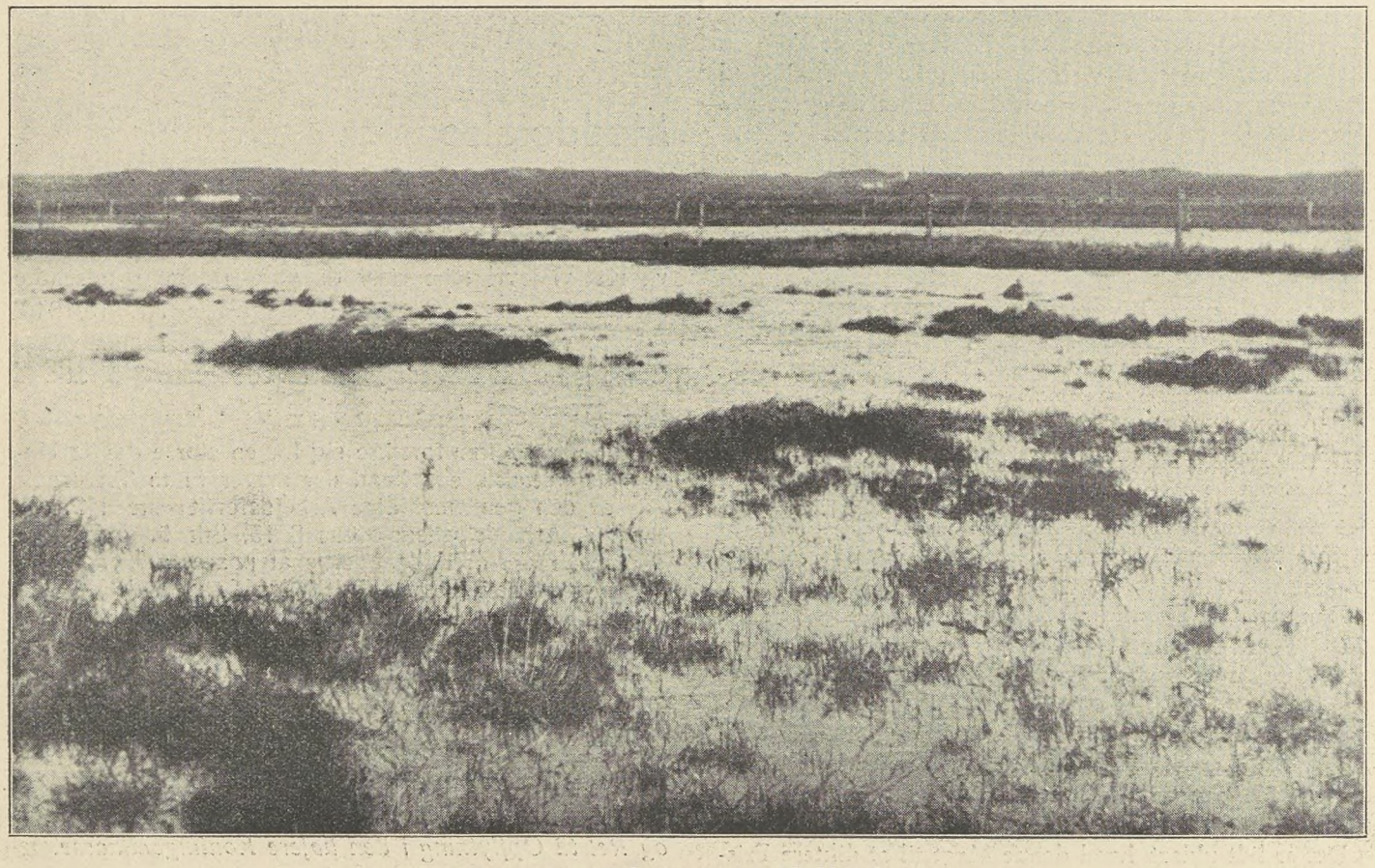
I 1875 etableredes da ved Samvirken med Landbrugsministeriet Mergeltransport paa Trafikbanen. Ogsaa Transport af Gødningskalk gik ind i dette Samvirke. Fra 1907 til 1927 transporteredes 342,963 Vognladninger Mergel à 10,000 kg og 35,798 Vognladninger Gødningskalk à 10,000 kg. Det var lykkedes at erholde Tilladelse til Aflæsning af Mergel og Kalk paa fri Bane overalt, hvor Forholdene tillod det. Med Statens Bistand har man adskillige Steder faaet anlagt Vigespor til Aflæsning af Mergel og Kalk langs Jernbanelinien.

For at gøre Mergelfordelingen mere effektiv er der i stort Tal oprettet Mergel-Andelsselskaber. Af disse kan nævnes »Vestjyllands Mergelforsyning«, der omfatter Midt- og Vestjylland og har fortrinlige Mergellejer i Rindum Mergelleje ved Ringkøbing, Damhusaa Mergelleje ved Vemb og Klaabygaards Mergelleje ved Vedsted. Et andet tilsvarende Selskab er »Alhedens Mergelforsyning«, der transporterer Mergel fra Kølsen Mergelleje ved Viborg.

Hedeselskabet staar ogsaa i Kontakt med Mergelselskaber udenfor Jylland. Et af de mest bekendte virker bl. a. omkring Lammefjordens udstrakte Eng- og Mosearealer. Dets Navn er »Holbækegnens Mergelselskab«.

Til de Egne, der har for langt til et Mergelleje og for langt til Jernbane, har man anlagt særlige Sporbaner, hvoraf de første var fastliggende. Senere gik man over til flyttelige Sporbaner, der kunde flyttes fra én Egn til en anden, eftersom der blev Brug for dem.

Der er paa saadanne flyttelige Mergelspor, der dels

Lavtliggende Areal, der trænger til Afvanding.

Første Aars Havreafgrøde paa en nykultiveret Mose.

ejes af Hedeselskabet, dels af private Entreprenører, i Tiden fra 1907 til 1927 udkørt ialt 8,271,373 Kubikmeter, og der er i samme Periode pr. Trafikbane og Baad transporteret 342,963 Vognladninger Mergel à 10,000 kg, saaledes at man kan regne med, at der ad de nævnte Veje er tilført Mergel og Kalk paa et Areal af 466,179 ha eller ca. 81 Kvadratmil. Mergelselskaberne støttes af Staten, og man kan vist ganske roligt sige, at disse Penge er vel anvendt, de kommer igen med Renter i Form af større Skatter og i det hele i Form af større Velstand for det danske Samfund.

Hedeplantning.

Om Hedeplantning skrev Dalgas: »Enganlæg, Opdyrkninger, Mergelbaner, gode Transportmidler og flittigt Arbejde er alt af den største Vigtighed, og der arbejdes ogsaa flittigt af Tusinder, men den Ramme, som hele denne Virksomhed nødvendigvis maa have, for at den ikke skal falde fra hinanden igen, er de nye Skove og Plantninger om Marker, Gaarde og Haver.«

Som man af denne Udtalelse kan forstaa, er Hedeplantningen Livsnerven i Hedeselskabets storstilede Virksomhed gennem Tiderne. Læ og Ly for Afgrøderne paa Markerne er først og fremmest paakrævet. Den store Fjende, Vestenstormen, skal overvindes, saa Markens spæde Spirer kan vokse og sætte Frugt.

Derfor blev Plantningen i Hedegnene paabegyndt straks efter Hedeselskabets Stiftelse. Under Selskabet sorterede ved Udgangen af 1931 ialt 2555 Plantager med ca. 86761 ha, hvoraf 65565 ha var tilplantet

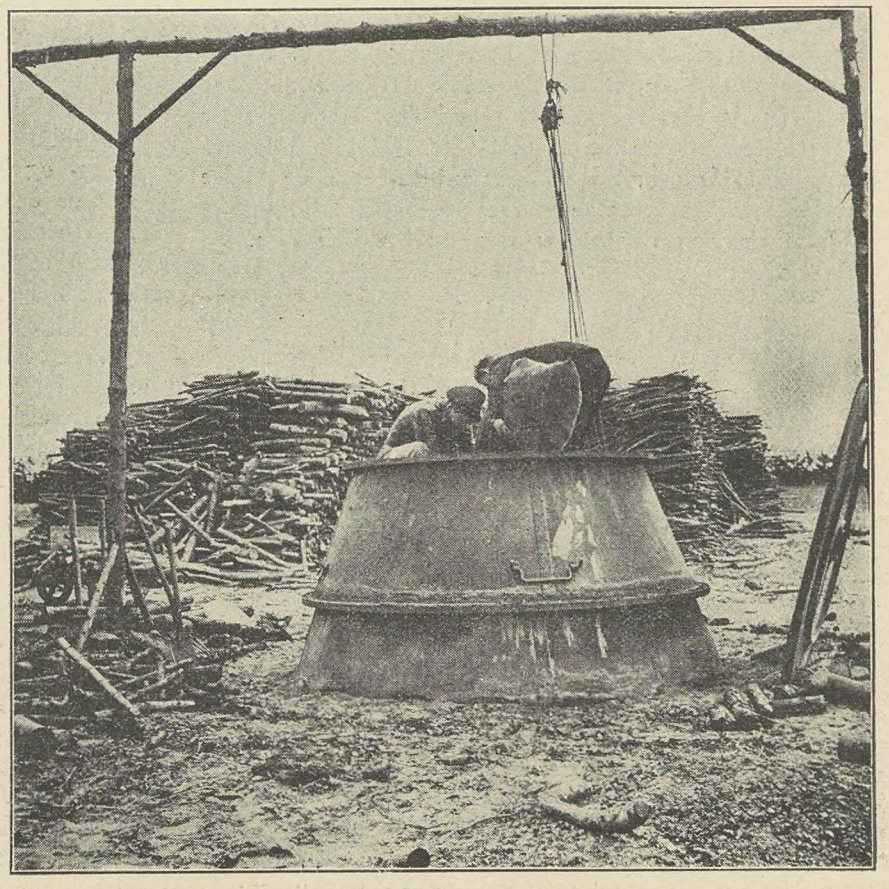
Plantningen har store tekniske Vanskeligheder. Der er Al'en, som findes overalt i Heden noget under Jordoverfladen. I den urørte Hede finder man øverst fra 3 til 8 cm Lyngskjold, der er en Tørvedannelse. Derunder ligger fra 15—30 cm affarvet Sand — »Blysand« eller »Blegsand«; derunder 10—30 cm Al eller »Rødjord« og atter derunder »Rødsand«. Oprindelig har hele Jordsmonnet bestaaet af »Rødsand«, d. v. s. Kvartssand omgivet af en Hinde af Jerntveilte eller Rust, men efter at Lyngen har dannet Lyngskjolden eller Moren, har Humussyrerne fra Lyngskjolden ført Jernet, der har farvet Rødsandet rødt, nedad og har under det afblegede Blegsand dannet en undertiden ret haard Al. Denne smuldrer dog atter, naar den udsættes for Luftens Paavirkning.

Al'en gennembrydes ved Reolpløjning, Undergrundspløjning eller Gravning, inden Plantningen finder Sted.

Dette Arbejde er Forberedelserne eller Forarbejderne, før Plantningen kan paabegyndes.

Samtidig med Anlæg af Plantager paabegyndtes Uddeling af Planter til Hegn, Haver og Smaaplantninger. Plantningsforeninger blev oprettet i stort Tal, og disse Foreninger har nu i en Aarrække sammen med Husmandsforeninger og Landboforeninger uddelt 10—12 Mill. Planter hvert Aar til deres Medlemmer ved Hjælp af Statstilskud til nedsat Pris. Læplantningerne breder sig rundt om i Landet til Værn, især mod de skadelige Foraarsstorme.

Ved Anlæg af Plantager og Smaaplantninger er det private Skovareal i Danmark steget fra 95,400 ha til 235,300 ha. Jyllands Skovprocent, der i 1860 var 2,7, var i 1928 ca. 8,3 (uden Sønderjylland). Som man vil forstaa, er Plantningerne ikke alene et mægtigt Foretagende, men en stor Indtægtskilde, efterhaanden som Træerne vokser til og kan give Træ til Gavntømmer m. m.

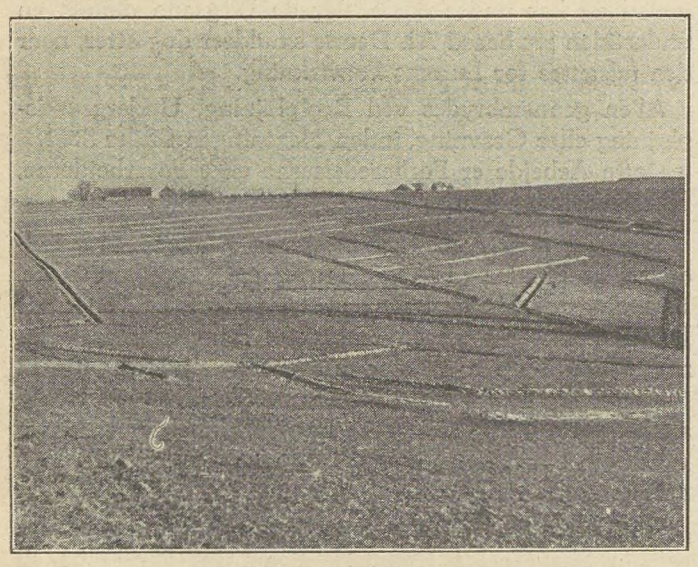

Trækulsbrænding, udført som Ungdomsbeskæftigelse.

Afvanding.

Først omkring Aarhundredskiftet kom der rigtig Liv i Arbejdet med Afvanding.

Langs Vandløb ligger ofte lavtliggende Arealer, der paa Grund af for høj Vandstand i Vandløbet giver for ringe eller daarlig Afgrøde. For at hjælpe paa dette Forhold maa Vandløbet udvides, saa Vandstanden sænkes under Landoverfladen fra 1,2 til 1,5 m. Herved kan de omliggende Arealer ved Dræning eller Udgrøftning faa Afløb til Vandløbet.

Dræningsarbejde.

Af saadanne Vandløbsreguleringer har Hedeselskabet fra 1918 til 1928 planlagt og udført 1368 Arbejder med et interesseret Areal af 66,759 ha.

Vandstandssænkning er ogsaa foretaget ved Udpumpning, ligesom udsatte Arealer er blevet beskyttet ved Digebygning eller Anlæg af Dæmninger. Af saadanne kunstige Afvandinger, Inddigninger og Inddæmninger har Hedeselskabet indtil 1928 gennemført 205 Arbejder med et interesseret Areal af 24,237 ha. I Henhold til Hedeselskabets Udarbejdelse af Dræningsplaner og andre Detailafvandingsplaner er der fra 1918 til 1928 udført 3072 Arbejder med et interesseret Areal af 19,384 ha.

Mose- og Engkultur.

Fra gammel Tid har rundt i vort Land henligget Mose- og Engdrag, der paa Grund af for store Vandmængder har været til liden Nytte. Særlig gælder dette Vestjylland, hvorfor Hedeselskabet her i 1888 paabegyndte en storstilet Kultivering af Mose- og Engarealer. Paa saakaldte Mosestationer demonstreredes de bedste Kultiveringsmaader, og herfra bredte Kendskabet til Mosekulturen sig, saa Arbejdet kunde ledes ind i de rette Spor. Af saadanne Mosestationer er anlagt ca. 700. Desuden er udarbejdet Vejledninger for ca. 7200 forskellige Kultiveringsarbejder i lave Arealer.

Paa Hedeselskabets Ejendom »Mosestationen Pontoppidan« ved Herning er udført de grundlæggende Arbejder for Højmosekultur her i Landet.

Der er ved Hedeselskabets Hjælp dannet Opdyrkningsselskaber af Lodsejerne. Af saadanne Fællesdyrkninger kan nævnes Bække Mose i Sydjylland og Stenrøgel Mose ved Viborg, hver paa ca. 300 ha Lyngmose. Fællesopdyrkningen af Borre Mose ved Aars, der paabegyndtes i 1928, er nu ogsaa tilendebragt. Arealet er her 176 ha.

Store Arealer af forhen omtrent værdiløs Mose-, Eng- og Kærstrækninger er forvandlet til frodige Græsmarker. Gennem de mange udførte Kulturarbejder har man opnaaet, at en almindelig Forstaaelse af Sagens Betydning har vundet Udbredelse. Men der er langt igen, saa Arbejdsmuligheder vil ikke mangle. De lave Arealer bliver endnu ikke udnyttet godt nok, skønt ingen kan være i Tvivl om, hvilken Rigdom der er i disse Arealer, og skønt man ogsaa ved, hvilke Midler der skal anvendes for at give Fremskridt paa dette Omraade.

Kalktrangs- og Fugtighedsforhold.

Hedeselskabets Virksomhed omfatter nu ogsaa systematiske Undersøgelser angaaende de forskellige Egnes Kalktrangs- og Fugtighedsforhold, hvilket er af overmaade stor Betydning, hvis man skal naa til fuld Udnyttelse af Jorden. Saadanne Undersøgelser, der udføres i Forbindelse med de landøkonomiske Foreninger, har indtil 1. Januar 1928 omfattet et Areal af 340,734 ha Ager og Eng. Af de undersøgte Omraader har de 27 pCt. vist sig at være vandlidende, og 50 pCt. har vist Kalktrang, foruden at 11 pCt. har vist Overgang til Kalktrang. Enhver vil forstaa at vurdere Betydningen af at erholde saadanne Oplysninger om Jorden.

Vejledning og Undersøgelser.

Som bekendt er der i Moseegne anlagt en Mængde Tørveværker til Udnyttelse af Tørven. Her har Hedeselskabet ydet en værdifuld Bistand gennem Undersøgelse af de paagældende Mosearealer. Fra 1910—26 er udført 1024 saadanne industrielle Undersøgelser og i Tilslutning hertil ofte udarbejdet Forslag til Anlæg og Drift af Tørvemoser. Herunder kan nævnes, at Hedeselskabet har ladet udføre en Del Fyreforsøg, f. Eks. paa Mejerier, for derigennem at konstatere Økonomien ved Benyttelse af Tørv som Brændsel.

Eng- og Moseundersøgelser er bleven fortsat. I 1919—22 er der saaledes foretaget Rekognescering af alle Danmarks Mosearealer over 25 ha (dog med Undtagelse af Vildmoserne). Formaalet med denne Undersøgelse var at faa en samlet Oversigt over, til hvilket Brug de forskellige Mosearealer er bedst egnede. Disse Undersøgelser er bleven fortsat for de mindre Mosers Vedkommende og er afsluttet i Aarhus, Ribe og Vejle Amter.

Hedeselskabet har sit eget Laboratorium til Udførelse af Jordbundsanalyser, Mergelanalyser Brændselsværdibestemmelser af Tørv m. m.

Tillige har Selskabet iværksat Vandstandsmaalinger og Afstrømningsmaalinger i næsten alle større Vandløb i Landet til Brug ved Afvandingsforetagender, ligesom Selskabet i de senere Aar har anlagt Dræningsforsøg og Forsøg vedrørende Grundvandstandens Indflydelse paa Vegetationens Sammensætning og Udvikling.

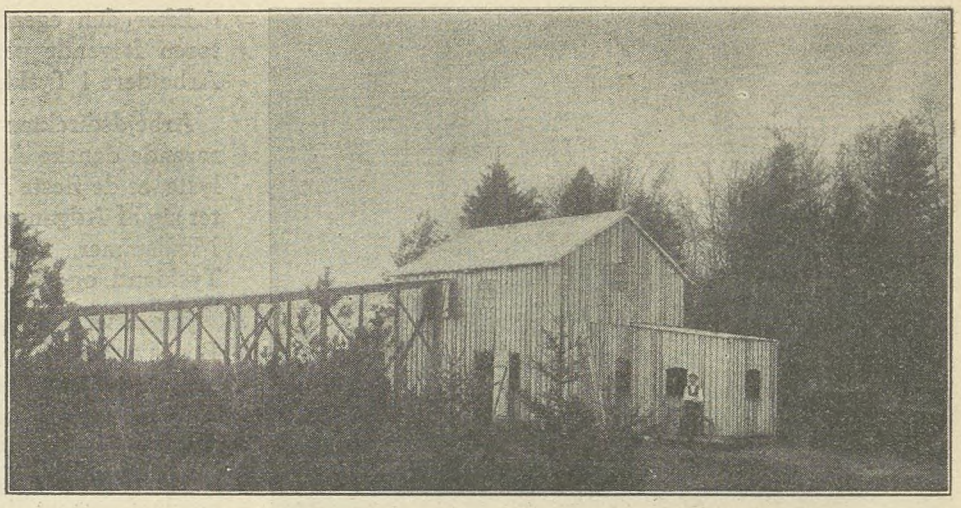
I 1860 var der i Jylland ca. 5800 km² Lynghede, ca. 1030 km² ukultiverede Moser og ca 570 km² ukultiverede Klitter, ialt ca. 7400 km² (Sønderjylland ikke medregnet) ukultiveret Areal, der i 1928 var indskrænket til mindre end Halvdelen, og hermed har især Hedeboerne og Hedeselskabet trofast hjulpet hinanden.

Man kan ikke frigøre sig for Indtrykket af, at det er

den for Jyderne ejendommelige og særegne Folkekarakter, der her har fejret sin største Triumf: »Tøv lidt, sagde Jyden ved Frederiksstad«, og dette Billede paa jysk Sindighed og Vilje kan ogsaa passe udmærket paa Jydens Forhold til den Folkesag, som kaldes Hedens Opdyrkning under Hedeselskabets Førerskab.

Der staar et romantisk Skær over den jyske Hede baade før og nu. St. Blichers Hede var Poesiens Rige, nu er Heden et Eventyr i Arbejde og Energi og Fremsyn. Hedeselskabets Gerning kan man i Sandhed kalde produktivt Arbejde — synligt for alle. Det er vort Lands Opbygning indvendig fra. De Mænd, der har staaet og staar i dette Arbejde, har en Arbejdets Glæde, som ikke bliver alle til Del. Men Glædens Art er noget af det smukkeste, man kan se i Menneskelivet, nemlig Skaberglæden — ikke for egen Skyld eller for Arbejdet alene. Det har en videre Adresse: Fra Enrico Dalgas Dage og indtil nu er den inderste Drivkraft i dette Arbejde at skabe gode Menneskekaar og derigennem — Menneskelykke.

L. Andkjær Jensen.

Oliefabrikken i Birkebæk-Komplekset (Danapin-Olie).

Billederne udlaant af »Det danske Hedeselskab«.

Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde

Den 30. November samledes Arbejdsløshedskassernes Delegerede til Møde i Studenterforeningens store Sal paa Vester Boulevard. Henved 300 Repræsentanter havde givet Møde. Arbejdsdirektør Aage Vater aflagde Beretning for Regnskabsaaret 1939—40. Beretningen var meget omfattende, og vi skal derfor undlade at gengive denne in extenso, hvad den meget vel fortjente i Henhold til den Interesse, Indholdet i Virkeligheden har for alle arbejdsløshedsforsikrede. Af Beretningen anføres nedenstaaende Uddrag:

Antallet af Kasser var den 31/3 1940 uforandret 68. Det samlede Medlemstal pr. 31/3 1940 var ca. 497.000 mod 473.082 foregaaende Aar, og Stigningen i Aarets Løb har saaledes været ca. 24.000 eller 5,0 %.

Det samlede Udgiftsbeløb i Regnskabsaaret 1939/40 har andraget 116,5 Mill. Kr., hvoraf 86,6 Mill. Kr. faldt paa Hovedforsikringen og 29,9 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne. Af de samlede Udgifter faldt de 112,1 Mill. Kr. paa Understøttelser (i Hovedforsikringen 82,3 Mill. Kr., hvoraf Brændselshjælp 3,7 Mill. Kr. og i Fortsættelseskasserne 29,8 Mill. Kr.), 4 Mill. Kr. er medgaaet til Administration og Resten 0,4 Mill. Kr. er Fritagelse for Medlemsbidrag.

Til Dækning af disse Udgifter har Kasserne i Aarets Løb haft en samlet Driftsindtægt paa 121,9 Mill. Kr., hvoraf 88,1 Mill. Kr. faldt paa Hovedforsikringen og 33,8 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne.

I Hovedforsikringen fordeler Indtægterne sig saaledes:

41,4	Mill.	Kr.	paa	Medlemsbidrag
30,1	»	»	»	Statstilskud
8,6	»	»	»	Tilskud i Henhold til Lov Nr. 366 af 21/12 1938
5,2	»	»	»	Tilskud i Henhold til Lov Nr. 425 af 16/12 1939
2,8	»	»	»	andre Indtægter (heraf Renteindtægt 2,4 Mill. Kr.)
88,1	Mill.	Kr.		

I Fortsættelseskasserne fordeler Indtægterne sig saaledes:

9,1	Mill.	Kr.	paa	Medlemsbidrag
7,7	»	»	»	Statstilskud
14,1	»	»	»	Arbejdsløshedsfondens Andel af udbetalt Understøttelse i 1939/40
1,6	»	»	»	Tilskud i Henhold til Lov Nr. 425 af 16/12 1939
0,4	»	»	»	Tilskud i Henhold til Lov Nr. 366 af 21/12 1938
0,9	»	»	»	andre Indtægter (væsentligst Renteindtægter)
33,8	Mill.	Kr.		

Arbejdsløshedsforsikringen har haft et samlet Driftsoverskud paa 5,4 Mill. Kr., heraf 1,5 Mill. Kr. i Hovedforsikringen og 3,9 Mill. Kr. i Fortsættelseskasserne.

Kassernes samlede Formue, der pr. 31/3 1939 udgjorde 91,1 Mill. Kr. eller 193 Kr. pr. Medlem, er den 31/3 1940

Arbejdsdirektør Vater.

steget til 96,5 Mill. Kr. eller 194 Kr. pr. Medlem. Af Formuen faldt 57,2 Mill. Kr. paa Hovedforsikringen og 39,3 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne.

Kassernes samlede Gæld androg pr. 31/3 1940 2,9 Mill. Kr., hvoraf 2,7 Mill. Kr. til Staten, 75,000 Kr. til Arbejdsløshedsfonden, 100.000 Kr. til faglige Forbund og Resten Fortsættelseskassers Gæld til Hovedforsikringen.

Antallet af ledige Dage har i 1939/40 været ialt 28,4 Mill. mod 30,7 Mill. i 1938/39. Nedgangen andrager 7,5 %, og Nedgangen i Antal ledige Dage pr. Medlem 10,6 %.

Aarslønnen i Fagene, der er afgørende for Satserne for Tilskud fra det offentlige, udviser en Fremgang i Forhold til Aaret 1938/39, idet den gennemsnitlige Aarsløn er steget fra 2.469 Kr. i 1938/39 til 2.643 Kr. i 1939/40 eller med ca. 7 %.

Pristalsreguleringen af den ved Lov Nr. 426 af 16/12 1939 og Lov Nr. 135 af 30/3 1940 indførte nye (mere specificerede) Tilskudsskala medfører, at Maximumsgrænsen for Berettigelse til 90 % Statstilskud hæves fra 2.000 Kr. til 2.333 Kr. for Regnskabsaaret 1939/40. Dette bevirker, at medens der i Regnskabsaaret 1938/39 kun var 7 Kasser med ca. 26.000 Medlemmer eller 5,5 % af Medlemsbestanden, der havde en Aarsløn under 2.000 Kr. og altsaa fik 90 % Statstilskud, er der i Regnskabsaaret 1939/40 15 Kasser med ca. 293.000 Medlemmer eller ca. 59 % af Medlemsbestanden, der faar 90 % Statstilskud, idet Aarslønnen har ligget under 2.333 Kr.

Efter den egentlige Beretning tilføjede Arbejdsdirektøren følgende personlige Bemærkninger om de danske Arbejdere i Tyskland:

Arbejdsdirektøren fortalte om den trufne Ordning vedrørende danske Arbejderes Beskæftigelse i Tyskland, oplyste, at de fleste Arbejdsløshedskasser, ca. 50, har benyttet sig af Adgangen til at give Kontingentfrihed for deres Medlemmer, naar de paa ordinær Maade arbejder i Tyskland, og tilføjede:

Jeg anser mig forpligtet til at oplyse, at jeg under mit Besøg paa adskillige Steder i Tyskland, hvor danske Arbejdere er beskæftiget, kun kunde faa den Opfattelse, at 90 % af de danske Arbejdere var prima Folk, der efter Udtalelser fra tysk Side præsterede første Klasses Kvalitetsarbejde, men destoværre var der ca. 10 pCt., der ikke havde forstaaet den foreliggende Situation og dels ved utilbørlig Optræden, dels ved uberettiget Arbejdsforladen ganske ansvarsløs gjorde sit til at nedsætte den Agtelse, danske Arbejdere altid har nydt i Udlandet.

Direktør Vater bebudede, at Arbejdsløshedsforsikringen i en nær Fremtid vil komme ud for en alvorlig Belastningsprøve, der kun vil kunne bæres af de Kasser, som har forstaaet Nødvendigheden af Konsolidering. Imidlertid maatte man forenes i Haabet om en god Fremtid med Arbejde til alle. Arbejdsdirektøren formede dette Haab i et lille Vers, en Omskrivning af »Danmark for Folket«:

Arbejd' for alle,
Arbejd' til alle, der vil.
Danmark er Landet.

Statistiken og Kasserne.

Hovedkasserer A. Johansen omtalte efter Direktørens Beretning nærmere den nye Statistikordning og understregede, at ved Opgørelsen af Udgifter hertil fra Kassernes Side drejer det sig ikke alene om Statsudgifter, men i høj Grad ogsaa om den daglige Administration i Afdelingerne, og for det betydelige Ekstraarbejde ved det statistiske Materiales Fremskaffelse var det nødvendigt at yde Vederlag, hvis man ikke vilde gøre Stillingen uholdbar for de mange gode Tillidsmænd, som hidtil har udført Arbejdet til almindelig Tilfredshed.

Da der ikke var flere, som ønskede Ordet, sluttede Mødet med denne Udtalelse og en Replik fra Arbejdsdirektøren.

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Jul

Julen er en urgammel Højtidsfest, dens Oprindelse fortaber sig i Oldtidens Mørke, den er under forskellige Former blevet fejret i mange Lande og af talrige Folkeslag Jorden over saa langt tilbage, som det er muligt at følge Menneskeslægtens Levnedsløb. — I de nordiske Lande, og ikke mindst i vort eget Land, har den vundet Hævd som Aarets største Højtidsfest, der fejres med en ydre Udfoldelse, som ingen anden af Aarets Højtider. Ogsaa her kan Julen spores tilbage til den graa Oldtid, hvor Folkets Liv er hyldet i Dunkelhed, som ikke oplyses af paalidelige historiske Beretninger, her har man kun Sagaernes Beretninger, der er bygget paa mundtlige Overleveringer at holde sig til. Men en Ting ved vi, at man holdt Jul her i Norden længe før Ansgar bragte Kristendommen her til Landet, og at den blev højtideligholdt ved Solhvervstid. Dette har givet Anledning til, at man har sat den i Forbindelse med Solhvervet og forklaret den som en Fest for Solen. Den Opfattelse ligger da ogsaa ret nær, at man paa det Tidspunkt, hvor Mørket er kulmineret, og det atter bærer fremad mod længere og lysere Dage, kunde føle Trang til at festligholde Solens Atterkomst. —

En saa fremragende Forsker paa dette Omraade, som den kendte Folklorist H. F. Feilberg, der har skrevet et bindstærkt Værk om Julen, benægter dog, at den gammelnordiske Jul skulde have noget med en Solkultus at gøre. Om Navnet Jul siger nævnte Forfatter: »det synes at stamme fra et Ord, der betyder at holde sig lystig, maa vel altsaa blot betyde en lystig Gildestid«. — Men det maa altsaa betragtes som en Kendsgerning, at de nordiske Folk, ogsaa i den førkristne Tid, som nævnt fejrede Julen ved større Sammenkomster, hvor man festede og holdt sig lystig med megen Mad og Drikke. Disse Sammenkomster, kunde være foranstaltede og bekostede af en enkelt Stormand, det gav Anseelse og Respekt for den, der gav et saadant Gilde, ogsaa den Gang bedømte man altsaa Folk efter, hvad de havde Raad til. Men som oftest var det Sammenskudsgilder, hvor hver enkelt Deltager medbragte, hvad der hørte til af Naturalier, bl. a. ogsaa hvad der skulde bruges som Ofringer til Guderne, saadanne Ofringer fandt Sted ved de Fester, som skulde holdes i Hovet. Til Grøde, til Aarsvækst og Fred, til Fred og god Vinter bragte man Offer, skriver Feilberg i det omtalte Værk, og han føjer til: »det var naturligt for et korndyrkende og kvægavlende Folk, der haabede paa Vinterføde ad Aare, mens det i festligt Lag fortærede en Del af den svundne Sommers Frugt«. — De gæve, gamle Nordboere var jo imidlertid ikke alene Korndyrkere og Kvægavlere, en Del af dem, i hvert Fald, var ogsaa drabelige Krigere, som drog paa Vikingefærd til fjerne Lande, og naar de samledes i et festligt Lag, hvad enten det nu var Midvinterfesten, som Julen ofte kaldtes, eller f. Eks. Arveøl for en afdød Stormand, var det jo naturligt, at Samtalen kom til at dreje sig om disse Togter, og det resulterede ofte i, at man ikke blot drøftede de Bedrifter, der var udført, men ogsaa hvilke man agtede at udføre i Fremtiden. Jeg erindrer, at jeg som Barn hørte i Skolen om, at en vis Palnatoke ved en saadan Lejlighed afgav det Løfte, at han vilde skyde et Æble af sin Søns Hoved og staa paa Ski ned ad Kullen, det skulde være en ikke særlig god Ven af ham, som lumskelig fik Palnatoke provokeret til at afgive dette letsindige Løfte. I samme Historie insinueres det, at den, der provokerede Palnatoke, skulde være Svend Tveskæg. Iøvrigt skal Palnatoke være sluppet heldigt fra begge Eksperimenter. Det være nu med denne Historie, som det vil, et synes i hvert Fald at være hævet over enhver Tvivl, at saadanne Løfter om Præstationer af den ene eller anden Art hørte med til de nordiske Højtidsfester og først og fremmest Julefesterne. —

Efter Kristendommens Indførelse fik Julen jo en ny Betydning derved, at den blev gjort til Mindefest for Kristi Fødsel. Der dannede sig efterhaanden en Sagnkreds af kristelige Legender om den, som gav de Forestillinger, der knytter sig til Julen, et eget poetisk Skær. — Traditioner af forskellig Oprindelse, umiddelbar Naturopfattelse og kristelige Legender har forenet sig om at give Julen en særlig Glans, at lægge en særegen højtidsfuld Stemning over den, som over ingen anden af Aarets Festtider. Men den kristne Jul er ikke blot en religiøs Fest. Selv om det for den kristne maa være Juleevangeliet, vel det skønneste, der nogensinde er forkyndt paa Jorden, der er det centrale i Julefesten, saa er Julen dog tillige i høj Grad en folkelig og menneskelig Fest. Der klæber saamænd adskilligt af det, som med et teologisk Udtryk kaldes Verdslighed ved Julen endnu i vore Dage, og det har der gjort lige siden Kristendommen besejrede Asadyrkelsen her i vort Land. Vel skiftede Julen dengang Indhold, men ligesom den fremdeles fejredes paa samme Aarstid, bevarede den ogsaa stadig meget af Midvinterfestens Karakter, først og fremmest vedblev den at være det Feilberg kalder en lystig Gildestid, hvor man nød Livet i Form af megen og god Mad og Drikke, ogsaa mange Juleskikke, som først i den seneste Tid er gaaet af Brug, er beviseligt Levn fra den hedenske Tid. — Men ellers har den Maade, Julen er blevet fejret paa naturligvis ændret sig i Tidens Løb. De fleste af de gamle Juleskikke er vel gaaet af Brug og glemt, men til Gengæld er ny kommet til, f. Eks. Skikken med Juletræet, den er af forholdsvis ny Dato. Som paa næsten alle Omraader gælder det ogsaa med Hensyn til Julen og de Former, hvorunder den fejres, at den største Forandring har fundet Sted i Løbet af de sidste Par Menneskealdre. Paa Landet er Forandringen vel nok mest iøjnefaldende, her fejredes Julen i vore Bedsteforældres Tid vel nok omtrent som den havde gjort det gennem Aarhundreder. Dengang var Julen ikke blot nogle faa Helligdage, som den nu er for dem, der ikke kan tillade sig at holde Ferie, den betød faktisk en Ferietid for alle. Julefesten var i Virkeligheden en Række sammenhængende Festdage, som varede fra Juleaften til Helligtrekongerdag, saaledes at Nytaarsfesten fejredes i Fortsættelse af Julen. Og Jul og Nytaar er jo endnu i vor Tid kædet saadan sammen, saa naar vi sender Julekort til Familie og Venner, er det i Reglen samtidig en Nytaarshilsen. —

*

Saa stærke har Julens Traditioner vist sig at være, saa denne Højtid har været i Stand til at overleve alle de Omvæltninger i Folkenes Liv, saavel aandelige som materielle, der har fundet Sted igennem Tiderne og stadig er Aarets største folkelige Fest.

Det er under ekstraordinære Forhold vi kommer til at fejre den i Aar, det bliver i dobbelt Forstand en mørk Tid, det bliver bag mørkelagte Vinduer Juletræerne tændes i Aar. Men vor gamle Klode gaar sin Gang uanset Bombemaskiner, Slagkrydsere, Undervandsbaade, langtrækkende Kanoner og andet Djævelskab, og naar Juleaften oprinder, har vi ogsaa i Aar passeret Aarets korteste Dag, og bevæger os atter henimod en lysere Aarstid med Foraar og Sommer. Den kunstige Mørkelægning, og det som har nødvendiggjort den, vil ogsaa engang være et overstaaet Stadium, og afløst af lysere og lykkeligere Forhold, hvor Folkene kan øve Fredens Gerning. Øjeblikkets Opgave for danske Arbejdere er at bevare vore faglige og politiske Organisationer saadan, at de kan gøre den Indsats, der er nødvendig, naar Fremtidens Danmark skal bygges.

M. O.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

Voldgiftskendelse.

Nærværende Sag drejer sig om nogle Uoverensstemmelser mellem Murermestrene L. Sørensen & Søn i Varde og deres Arbejdsmænd om Betaling for Udgravning paa Elektricitetsværket i Varde. Efter Mæglingen har der været afholdt Voldgiftsmøde i Varde den 18. ds., hvor Parterne gav Møde ved henholdsvis Centralforeningen af Murermestre i Danmark og Dansk Arbejdsmands Forbund med Dommer Roepstorff som valgt Opmand.

Udgravningen er foretaget i en Kælder, hvis Gulv ligger 2,8 m under udvendigt Terræn, i en Dybde af 1,70 m fra Gulvet, i en Længde af 10 m og Bredde 5,30 m, og Uoverensstemmelsen angaar følgende Punkter.

I. Om *Løsningstillægget* skal beregnes fra den udvendige Jordhøjde eller fra Kældergulvets Beliggenhed til Tyngdepunktet.

Forbundet hævder, at Tillægget efter Overenskomstens § 6 skal beregnes fra den udvendige Jordhøjde, som er det egentlige »Terræn«, medens Foreningen mener, at Beregningen skal ske fra Kældergulvet, hvorfra den egentlige Udgravning foregaar, og anfører til Støtte herfor, at den først foretagne Udgravning skete i 1931, da Elektricitetsværket blev udvidet, og at den her omtalte Udgravning ikke staar i nogen Forbindelse hermed. Endvidere anfører Foreningen en Voldgiftskendelse af 6. Januar 1940.

Uoverensstemmelsen drejer sig om ca. 50 Kr.

II. Om *Extra Læsningstillæg* 60 Øre. Forbundet hævder, at der først foregaar en Læsning nede i Udgravningen paa Hejsevognen og derefter en yderligere Læsning ovenpaa i Kørevognen, hvorfor Arbejderne, som ikke faar »Løftning«, skal have to Læsningstillæg. Foreningen protesterer herimod under Henvisning til Overenskomstens Side 40 øverst, hvor det bestemmes, at for at der kan være Tale om Betaling for to Læsninger, kræves, at den udgravede Jord skal have henligget i mindst 3 Maaneder før Bortkørselen finder Sted, og det har den ikke her.

Uoverensstemmelsen drejer sig om et lignende Beløb som under I.

III. Om Arbejderne i Henhold til Post 1 *b* S. 37 i Overenskomsten skal have Tillæg for *Løsning med Greb.*

Foreningen protesterer herimod, da der kun kan være Tale herom paa et lille Stykke, og iøvrigt skulde der snarere fra Mesterens Side kunne være Anvendelse for Sandfradrag efter Post 1 *a.*

Forbundet anfører, at Arbejderne her brugte Greben til Løsning og ikke til Læsning, saa der er netop Anvendelse paa Posten 1 *b.*

Uoverensstemmelsen drejer sig om en halv Snes Kroner.

IV. Striden paa dette Punkt drejer sig om *Tillægget* i Overenskomsten *S. 39 Pos. 17* for Udgravning fra Kælder gennem Døre og Vinduer med Løftehøjde mellem 3 m og 4,5 m.

Forbundet hævder, at Arbejderne skal have dette Tillæg, idet Jorden først smides op og derfra gennem en Port paa 2 m.s Bredde. Foreningen mener ikke, at Arbejderne har Krav paa dette Tillæg, da Jorden ikke løftes, men ophejses.

V. Dette Punkt angaar »Hejsetillæg« i Henhold til Overenskomstens S. 53, Opmaalsregnskabets 4 sidste Poster til et samlet Beløb af ca. 103 Kr.

Foreningen protesterer mod disse Tillæg, da Hejsning med Kran ikke findes omtalt under »Jordarbejde« i Overenskomsten, og som Følge deraf burde være udført som Timelønsarbejde. Betalingen kan naturligvis ikke ske efter Priserne for Hejsning af Beton, saaledes som Regnskabet gaar ud paa. Det beregnede Beløb staar heller ikke i noget som helst Forhold til den samlede Udbetaling. Prisen maa skønsmæssigt nedsættes til et rimeligt og passende Beløb.

Der var i Voldgiften Enighed om, at det paa Grund af Forholdene var rigtigst at samle alle Uoverensstemmelserne til en Fællesafgørelse, uden at denne fik Virkning som Præjudicat, saaledes at Arbejderne fik et skønsmæssigt fastsat Beløb, hvorfor der med samtlige Voldgiftsmedlemmers Tilslutning afsagdes følgende

KENDELSE:

Der udbetales Arbejderne foruden det alt udbetalte et Beløb stort 75 Kr.

Odense, den 24. September 1940.

sign. *A. S. Roepstorff.*

Opmandskendelse
i Voldgiftssag Nr. 213:
Dansk Arbejdsmands Forbund
mod
Entreprenørforeningen.

I § 3, Afsnit B (Timeløn), Nr. 4, Stk. 2, i Hovedoverenskomsten mellem Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsmands Forbund vedrørende Arbejdsforholdene i Provinsen og i Nordsjællands 2den Zone hedder det:

»Naar Jordlæsning udføres i Akkord, betales Aflæsnings- og Tipmandskabet — i de Tilfælde, hvor de ikke skal afregnes efter Priskuranten — med samme Timefortjeneste, som opnaas for Læsningen.«

Om Forstaaelsen af denne Bestemmelse er der opstaaet Strid mellem Parterne i Anledning af et Arbejde, udført af Entreprenør Ejner Mikkelsen, Aarhus, paa Grove Flyveplads ved Karup. Striden drejer sig om, hvorvidt nogle Arbejdere, der et Sted paa Pladsen har aflæsset Jord, som af andre Arbejdere var udgravet i Akkord med et Overskud paa 98 Øre i Timen, ved Bygning af Beskyttelsesrum et andet Sted paa Pladsen har Krav paa samme Timefortjeneste eller kun paa almindelig Timeløn. Da det ikke er lykkedes at løse denne Strid i Mindelighed, er den indbragt til Afgørelse ved faglig Voldgift, og i Mangel af et Flertal indenfor de af Parterne valgte Voldgiftsmænd afgøres Sagen nu af undertegnede, der af Parterne er blevet valgt til Opmand.

Forbundet paastaar, at Aflæsningsmandskabet ifølge den ovenfor gengivne Bestemmelse har Krav paa samme Timefortjeneste som Læssemandskabet.

Foreningen paastaar, at Aflæsningsmandskabet kun har Krav paa almindelig Timeløn, idet den nævnte Bestemmelse ikke kan komme til Anvendelse i dette Tilfælde, hvor de Arbejdere, der har deltaget i Aflæsningen, var Folk, som Entreprenøren hidtil havde beskæftiget ved andet Arbejde paa Pladsen, men som han nu ikke mere havde Beskæftigelse til og derfor, for at undgaa at afskedige dem, lod deltage i Aflæsningen. Man har dernæst henvist til, at der ikke har været foretaget nogen Tipning eller Planering med Hensyn til den aflæssede Jord.

Da den omhandlede Bestemmelse ifølge sit Indhold er gældende i et Tilfælde som nærværende, og da de af Entreprenørforeningen anførte Omstændigheder ikke skønnes at kunne gøre Bestemmelsen uanvendelig, findes Forbundets Paastand at burde tages til Følge.

KENDELSE:

For det ovennævnte Aflæsningsarbejde tilkommer der Aflæsningsmandskabet samme Timefortjeneste som opnaaet af Læsningsmandskabet.

København, den 25. September 1940.

sign. *Victor Hansen.*

Fra LANDARBEJDERNES ARBEJDSMARK

Landarbejder-Rundskue

Der er dog immer Bevægelse og Liv i Landbruget selv i Aarets korteste og mørkeste Dage. December Maaned indledtes med en Ritzaumeddelelse om, at Grev Knuth til Knuthenborg og andre fremtrædende Medlemmer af Majoratsforeningen har dannet en Faggruppe indenfor Fritz Clausens »Arbejder«parti. Det faar være usagt, om denne Meddelelse fremkom for direkte at bekræfte Christmas Møllers og andres Omtale af »det, der sker paa vore Herregaarde«. Men hvis det passer, at der ogsaa er rigtige Arbejdere og Tjenestekarle i Herr Clausens »Arbejder«parti, saa maa det jo erkendes, at de nu er kommet i særdeles dekorativt Selskab. Desværre tør man ikke tro, at Majoratsbesiddernes Faggruppe vil sætte sig Spor i Form af bedre Forhold for Landarbejderne. I hvert Fald mærkede man intet til, at disse Besiddere af nogle af de største og fedeste lollandske Godser rent personligt gjorde en Indsats for at afbøde den Uretfærdighed, at Land- og Skovbrugsarbejdere i et helt Aar blev holdt udenfor enhver Dyrtidsordning. Heller ikke paa Omraader, hvor de i hvert Fald ikke var bundet af Hensyn til formelt bestaaende Overenskomster. Knuthenborg Skovdistrikt var saaledes, lige til man for nylig fik en Aftale med Arbejdsgiverforeningen om Prisen for Optagning af Stødbrænde, en af de laveste Betalere paa Lolland for dette Arbejde.

Der er i det hele taget ikke Grund til at tvivle om, at Majorats-, Stamhus- og andre Godsbesiddere baade inden- og udenfor det clausenske »Arbejder«parti aabenlyst eller dulgt nærer Forventninger om, at den nu bestaaende Tingenes Tilstand vil resultere i, at Arbejdernes sociale Stilling skrues tilbage til, hvad den var for en Menneskealder eller mere siden. Det er i saa Henseende meget betegnende, at en af de større Landmænd paa Sjælland for nylig nægtede at udlevere Feriemærker — foreløbig. Hans Motivering var ganske simpelt den, at »hvis Ferieloven nu bliver ophævet inden næste Ferieaar, er Pengene jo smidt ud.« Det er saamænd langtfra det eneste Udtryk for glade Forventninger om en snarlig Tilbagevenden til gode, gamle Dage. Mere end een lokal Afdelingsleder er endogsaa direkte blevet truet med de fremmede Magthavere her i Landet.

Det maa være tilladt fra Arbejderside, specielt Landarbejderside, at paapege, at til godt Landsmandskab hører mere end at vi deler »Kong Christian stod —« og anden Alsang. Menneskene lever ganske vist ikke af Brød alene, men heller ikke Brød foruden. Men Erkendelsen heraf skorter det tilsyneladende ikke saa lidt paa hos mange af de Folk, der har lettest til fede Ord om Folkefællesskab, Borgersind, Fællesnytte fremfor Egennytte og alt *det*. Den Del af Danmark, der hidtil har lidt mest under de unormale Forhold og som har bragt de største Ofre paa Helhedens og Sammenholdets Alter, skønt den havde mindst at ofre af, vil med Rette kunne møde de mange liflige Ord med et skeptisk: Vis mig din Tro med dine Gerninger.

Nægtes kan det ikke, i alt for mange Tilfælde taler Munden eet Sprog, Gerningerne et andet. Det viser sig bl. a. i de mange Mæglinger og Retssager, som Organisationen er nødt til at foranledige for at skaffe sine Medlemmer deres soleklare overenskomstlige eller lovmæssige Rettigheder. Og det viser sig paa de mest uventede Omraader. Saaledes oplyses det nu, at naar der paa de sukkerdyrkende Egne har været stærkere Efterspørgsel efter Ekstraarbejdere til Roeoptagning end normalt, maa det for en stor Del tilskrives, at Arbejdsgiverne er kommet ind paa at afvise de arbejdssøgende fra andre Landsdele, der ganske naturligt stiller Krav om Kost og Logi hos Arbejdsgiveren. Der er i Overenskomsten om Landbrugsarbejde fastsat bestemte Priser for Kost og Logi til saadanne Sæsonarbejdere, Priser, som naturligvis staar i nøje Forhold til Fortjenstmulighederne ved Landbrugsarbejde og til Arbejdsgiverens beregnede Udgifter. Men medens Landbrugets Arbejdsgivere i et helt Aar unddrog deres Arbejdere ethvert Dyrtidstillæg og kraftigt benægtede, at det stigende Prisniveau mærkedes synderligt paa Landet, erkendte de i Gerning, at Priserne var steget saa betydeligt, at de ikke længere var tjent med at give Kost til de i Overenskomsten fastsatte Priser. Lille Træk maaske, men betegnende.

Samtidig med at Lønningerne langt om længe fik et Tillæg, blev Priserne paa Kost og Logi naturligvis tilsvarende forhøjet. Om det har bevirket, at man nu paany fra Arbejdsgivernes Side finder at kunne være tjent med at yde Sæsonarbejdere Ophold paa ovenskomstlige Vilkaar, forligger der intet om. Med Udgangen af November eller dog senest første Del af December er Udearbejdet i Landbruget tilendebragt og Arbejdsstyrken indskrænket til det mest nødtørftige. Den tilbageblevne Arbejdsstyrke generes aabenbart betydeligt i det daglige Arbejde af Mørklægningsrestriktionerne og Normaltidens Forskydning. Man raver i Mørke til langt op paa Formiddagen, og meget bedre er det ikke henimod Fyraften. Det er maaske værd at gøre opmærksom paa, at Organisationerne er enige om, at Overenskomstens Bestemmelser om Arbejdstidens Begyndelse og Slutning ikke skal være til Hinder for, at Arbejdsgiver og Arbejdere kan enes om at forskyde Arbejdstiden, saa Dagens Lys udnyttes bedst. Der kan naturligvis ikke trækkes fra eller lægges til selve den fastsatte Arbejdstids Længde, og det er ogsaa en Betingelse, at man lokalt kan blive enige. Arbejderne paa en Arbejdsplads kan ikke mod Arbejdsgiverens Vilje gennemføre en saadan Forskydning, men det kan Arbejdsgiveren til Gengæld heller ikke mod Arbejdernes Vilje.

Med Midtvinter maa man vel, hvis Naturen ellers ter sig nogenlunde som den plejer, kunne imødese Frost og Sne med hvad deraf følger. Rimeligvis vil man rundt om paa Skovdistrikterne paa Sjælland og Lolland-Falster

komme til at staa overfor en Del Divergenser om Betaling af Snekastning paa offentlig Vej, eftersom det endnu ikke er lykkedes at blive enig med Skovbrugets Arbejdsgiverforening og den lollandske Arbejdsgiverforening om en Pris for dette Arbejde. Indtil for nogle Aar siden havde man i Skovbrugsoverenskomsterne Bestemmelse om, at dette Arbejde skulde betales som andet Skovbrugsarbejde, men da det fra Arbejderside blev krævet aflønnet med samme Pris, som Kommuner og Amter betaler, og man ikke kunde enes med Skovejerne herom, blev man enig om helt at udtage Bestemmelsen af Skovoverenskomsterne. I Øjeblikket findes der faktisk altsaa ingen overenskomstlig Aftale herom paa Sjælland og Lolland-Falster, og Arbejdere, der af Skovdistrikter forlanges til Snekastningsarbejde paa offentlig Vej, maa anses berettiget til at kræve sig betalt med samme Løn, som Kommunen giver for dette Arbejde — hvilke de allerfleste Steder vil være Entreprenørlønnen — vel at mærke, naar Kravet herom fremsættes, *inden Arbejdet paabegyndes.* Der ligger nemlig en forunderlig Voldgiftskendelse til Afgørelse af en Strid om et saadant Forhold, og Kendelsen siger, at vel er der ikke længere nogen overenskomstlig Hjemmel for at aflønne Snekastning som Skovbrugsarbejde, men paa den anden Side er det ikke stridende mod Skovbrugsoverenskomsten at gøre dette. Hvis Arbejderne derfor ikke inden Arbejdets Paabegyndelse ganske utvetydig gør opmærksom paa, at de forlanger den almindelige kommunale Snekastningsløn, maa Arbejdsgiveren maaske have Lov til at tro, at de vil gaa billigere for ham end for Kommunen, og der vil næppe kunne faas Dom for noget andet. Det er altsaa her som ved Lysning til Bryllup: Man sige til i rette Tid og tier siden stille.

Forøvrigt er der baade ved de almindelige Overenskomstforhandlinger i Foraaret og senere fra Forbundets Side stillet Forslag om Oprettelse af en særlig Snekastningsoverenskomst med de ovennævnte Arbejdsgiverforeninger, uden at det er lykkedes at opnaa Enighed herom. Arbejdsgiverne mener ikke, at der er Brug for en saadan Overenskomst, formentlig fordi de regner med at faa Arbejdet gjort billigere uden. Det maa antages, at Overenskomstkravet nu bliver forelagt Arbejds- og Forligsnævnet.

Vilh. Rasmussen.

Opførelse af Landarbejderboliger eller Reparation af disse

Nu er det Tid at indsende Ansøgning om Laan og Tilskud

Landbrugsministeriet bekendtgør, at Arbejdere, som ønsker at komme i Betragtning ved Laan til Opførelse af Landarbejderboliger, eller som ønsker at faa Laan og Tilskud til Istandsættelse af den Ejendom, de besidder, skal fremsende Ansøgning i nær Fremtid. Nærmere betegnet skal Ansøgningerne være indsendt senest den 1. Februar.

Det drejer sig om:

1) **Laan til Opførelse af Landarbejderboliger** saavel paa Stats- som paa Privatjord.
2) **Tilskud** (indtil 1500 Kr.) **til Indløsning af Pantegæld** paa ældre kassable Landarbejderbygninger, der skal nedrives for at Laan kan faas til Opførelse af en ny Ejendom.
3) **Laan og Tilskud** til Istandsættelse af gl. Landarbejderboliger.

Skemaerne til Ansøgning om Laan og Tilskud kan faas udleveret ved Sogneraadsformanden, eller Formanden for den stedlige Husmandskommission, eller Arbejdernes Repræsentant i Husmandskommissionerne.

Naar Ansøgningsskemaerne er udfyldt, skal de atter sendes til Sogneraadsformanden, der med Bekræftelse af visse af Skemaerne givne Oplysninger skal videresende dem til Husmandskommissionen.

Arbejdernes Repræsentanter i Husmandskommissionen er:

Københavns Amt: Kredsformand Poul Andersen, Hovedgaden 10, Herlev.

Gl. Roskilde Amt: Hovedbestyrelsesmedlem Chr. Christiansen, Herslev, Roskilde.

Frederiksborg Amt: Ole Olsen, Strølille pr. Skævinge.

Holbæk Amt: Henry Jensen, St. Fuglede St.

Samsø: Kredsformand Johs. Jensen, Ørby Mark pr. Kolby, Samsø.

Sorø Amt: Afdelingsformand Magnus Heidelbach, Bastholm pr. Slagelse.

Præstø: Kredsformand Jens Hansen, Dame Kobbel pr. Askeby, Møen.

Bornholms Amt: Hr. Karl Landin, Vesterhus, Klemens By, Klemensker.

Maribo Amt: Kredsformand Simon Kjeldsen, Stokkemarke.

Svendborg Amt: Kredsformand Viggo Heegaard, Taarup Maemose pr. Frørup.

Odense Amt: Hr. Peter Petersen, Rynkeby St.

Assen Amt: Kredsformand Henning Karlsson, Ebberup pr. Ebberup.

Vejle Amt: Kredsformand Aage Petersen, Stenderup pr. Varmark.

Aarhus Amt: Kredsformand Ferdinand Frederiksen, Tilst pr. Mundelstrup.

Skanderborg Amt: Kredsformand Hakon Olesen, Østbirk.

Randers Amt: Hr. Chr. Andersen, Hem pr. Mariager.

Aalborg Amt: Kredsformand Martinus Wammen, Vaarst.

Hjørring Amt: Afdelingsformand Johs. Jensen, Dværgetved, Kvissel.

Thisted Amt: Arbejdsmand Chr. Mikkelsen, Svankjær pr. Bedsted.

Viborg Amt: Kredsformand Chr. Ludvigsen, Krejbjerg.

Ringkøbing Amt: Kredsformand Martin Kristensen, Kongevejen 35, Skjern.

Ribe Amt: Kredsformand Martin Andreasen, Vester Gesten pr. Gesten.

Haderslev Amt: Kredsformand Michael Warming, Gram.

Aabenraa Amt: Kredsformand Herbert Høeg, Krusaa pr. Padborg.

Sønderborg Amt: Kredsformand Hans Hymøller, Blans pr. Aunbøl.

Tønder Amt: Kredsformand Jeppe K. Christensen, Dragonvej 7, 1., Tønder.

Vi bringer samtidig en

Fortegnelse over Formændene for Husmandsbrugskommissionerne i Amtsraadskredsene.

Aalborg: Grd. L. Laursen, Astrup pr. Arden, Tlf. Astrup 7.

Aarhus: Hmd. A. Svoldgaard, Højby pr. Boulstrup, Tlf. Fensten-Søby 11.

Aabenraa: Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup pr. Aabenraa, Tlf. Aabenraa 247.

Assens: Husejer Andreas Pedersen, Sandager pr. Assens, Tlf. Salbrovad 92.

Bornholm: Hmd. Viggo Petersen, Bakkehuset pr. Aakirkeby 68x.

Frederiksborg: Jordbruger Bendix Hansen, Moselund pr. Helsingør, Tlf. Helsingør 822x.

Haderslev: Gdr. Jørgen Petersen, Sommersted, Tlf. Sommersted 31.

Hjørring: Hmd. O. Thorhauge, Kirkedal pr. Bonderup, Tlf. Bonderup 23.

Holbæk med Undtagelse af Øen Samsø: Hmd. Holger Sørensen, Kallerup pr. Kalundborg, Tlf. Raklev 81.

Øen *Samsø:* Boelsmand Jens Gylling, »Oldtidsminde«, Koldby, Samsø, Tlf. Tranebjærg 19.

København: Hmd. Ole Nielsen, Risby pr. Glostrup, Tlf. Hedstedvester 33.

Maribo: Sadelmager C. Madsen, Rørbæk pr. Sakskøbing, Tlf. Sakskøbing 4136.

Odense: Gdr. Mads Larsen, Hessum pr. Otterup, Tlf. Otterup 200.

Præstø: Gdr. H. P. Nielsen, »Danehøj« pr. Storehedinge, Tlf. Storehedinge 136.

Randers: Gdr. A. Nørgaard, Faarup, Tlf. Faarup 21, (ved Hobro).

Ribe: Hmd. Andreas Thomsen, Lindknud pr. Brørup.

Ringkøbing: Husejer Søren Kjærgaard, Sørvad St., Tlf. Vinding 16, (ved Holstebro).

Roskilde: Hmd. Jens Andersen, Tune pr. Roskilde, Tlf. Tune 10.

Skanderborg: Hmd. Rasmus Jensen, Sdr. Vissing, Tlf. Sdr. Vissing 35.

Sorø: Hmd. P. Chr. Skov, Lille Egede, Korsør, Tlf. Boeslunde 57.

Svendborg: Sognefoged Lars Pedersen, Vormark pr. Hesselager, Tlf. Hesselager 57.

Sønderborg: Hmd. Karl Petersen, Kær Hestehave pr. Sønderborg.

Thisted: Hmd. Niels Christensen Serup, Sindbjerg pr. Redsted M.

Tønder: Gdr. Mads Warming, Raahede pr. Hvidding, Tlf. Hvidding 10.

Vejle: Hmd. N. P. Rasmussen, Torted pr. Horsens, Tlf. Torsted 27, (ved Horsens).

Viborg: Niels Jørgensen, Sall, Tlf. Sall 37.

Angaaende nye Landarbejderboliger.

Som det er bekendt, er der af Rigsdagen stillet 6 Mill. Kr. til Raadighed for Opførelse af nye Landarbejderboliger paa Privatjord. Til nye Landarbejderboliger paa Statsjord er der fra 1938 en Bevilling paa ca. 3 Mill. Kr.

Der staar saaledes ca. 9 Mill. Kr. til Raadighed til nye Landarbejderboliger, udover de 2 Mill. Kr., som foreløbig er forbeholdt de Landmænd, som vil bygge Landarbejderhuse.

Disse 9 Mill. Kr. bør i nær Fremtid bringes i Anvendelse baade til Højnelse af Boligstandarden paa Landet og til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden.

De Vilkaar, der nu gælder for dette Boligbyggeri, gør det ogsaa muligt for Landarbejderne at bygge.

Til Opførelse af Landarbejderboliger kan nu faas et Jordkøbslaan fra Staten paa 1000 Kr. Det forrentes med 4 % og afdrages med 1 %.

Til Opførelse af Boligen kan faas et 4 % Laan paa 90 % af hvad Opførelsen koster, idet Huset exclusive Jordlaanet dog ikke maa koste over 8.000 Kr. 25 % af Bygningslaanet er rentefrit.

For et Hus, hvor Grunden koster 1000 Kr. og Opførelsen 8.000 Kr., stiller Regnskabet sig saaledes:

Ejendommens Erhvervelse Kr. 9000.

Hertil faas følgende Statslaan:

Jordkøbslaan	»	1000,00
Bygningslaan 90 % af Bygningsomkostningerne	»	7200,00
Landarbejederen skal selv betale	»	800,00
	Ialt Kr.	9000,00

Ialt er der laant Kr. 8200,00. 25 % af Bygningslaanet er rentefrit. Resten forrentes med 4 % og afdrages med 1 %.

Renter og Afdrag bliver herefter:

Afdrag Kr. 8200 à 1 % pr. Aar	Kr.	82,00
Renter 4 % af Kr. 6400, idet de Kr. 1800 er rentefri	»	256,00
	Ialt Renter og Afdrag Kr.	338,00

Det er Omkostningerne ved at bygge helt op til Lovens Maksimumsgrænse.

Eksemplet viser, at man skal bestræbe sig for at faa Omkostningerne længere ned baade ved Jordkøbet og Bygningsomkostningerne, men det maa ikke gaa ud over Ejendommens solide Standard.

For Familier med mindst 3 hjemmeværende Børn er der Adgang til for Bygningsomkostningerne at gaa helt op til 9000 Kr., men hvad der er langt mere væsentligt, er, at saadanne Familier kan laane 95 % af Bygningsomkostningerne, og der tilstaas saadanne Arbejdere Afdragsfrihed, saalænge de mindst har 3 hjemmeværende Børn under 15 Aar.

Vil saadan en Arbejder bygge et Hus med de forannævnte Ydegrænser, bliver Forholdet saaledes:

Jordkøb	Kr.	1000,00
Bygningsomkostninger	»	8000,00
	Ialt Kr.	9000,00

Som Statslaan faas:

Jordkøbslaan	Kr.	1000,00
Bygningslaan 95 % af Bygningsomkostningerne	»	7600,00
Landarbejderen maa selv betale	»	400,00
	Ialt Kr.	9000,00

Udgifterne til Renter og Afdrag bliver:

Afdrag 1 % af 8600 Kr.	Kr.	0,00
saalænge der er mindst 3 hjemmeværende Børn.		
Forrentning:		
Jordkøbslaan	Kr.	40,00
Bygningslaan Kr. 5700 à 4 %	»	228,00
	Ialt Kr.	268,00

Den børnerige Familie opnaar saaledes de 2 væsentlige Indrømmelser, at de særlige Renteudgifter gaar ned til 268 Kr., og at kun af egen Lomme skal bestride 400 Kroners Udbetaling til Bygningens Opførelse.

Naturligvis er der andre Udgifter paa Ejendommen end Renter og Afdrag, men disse er dog alligevel væsentligste.

Ejendomme paa Statsjord

opføres efter de samme Regler som foran nævnt, men kun med den Ændring af, at Jorden ikke skal købes, men derimod lejes af Staten.

Hvor Statsjord kan faas, bliver Udgifterne til Forrentning og Afdrag af Grunden ringere, end hvor det drejer sig om den noget dyrere Privatjord.

Det kan derfor anbefales, at man søger at faa Byggegrund paa Statsjord, hvor saadan findes. Det medfører ogsaa, at Laanet saa gives fra de 3 Mill. Kr. til dette Formaal.

Der kan ogsaa være Tale om at forsøge at faa Staten (Jordlovsudvalget) til at købe den Byggegrund, man maatte være i Besiddelse af for at faa Laanet **fra de 3 Mill. Kr.**

En første Betingelse for at søge om Laan til nye Landarbejderboliger er imidlertid, at man har en Byggegrund paa Haanden, saaledes at man kan disponere over den saasnart man faar Statslaanet.

Saa den Side af Sagen maa Landarbejderen, som vil bygge, altsaa først og fremmest faa klaret.

Angaaende Nedrivning af gamle Huse.

Landarbejdere, der har søgt og faaet de førnævnte 1500 Kr. til Indløsning af gl. Pantegæld til Nedskrivning af deres gamle Hus, faar iøvrigt bevilget Laan til Opførelse af deres nye Huse efter samme Regler som allerede nævnt. De 1500 Kr. i Tilskud skal hverken forrentes eller afdrages. Men der kan naturligvis ikke bevilges større Tilskud end nødvendigt til Indfrielse af den Pantegæld, som maa indløses før Huset kan rives ned.

Betingelsen for at faa Laan til Opførelse af en Landarbejderbolig er iøvrigt:

1) At paagældende Arbejder skal være myndig, have Indfødsret og ikke være over 55 Aar.
2) At Byggegrunden er mindst 800 og ikke over 3000 m² samt at paagældende iøvrigt iagttager følgende:
3) fremskaffer en Attest fra Kommunalraadet og to med hans Forhold nøje kendte, troværdige Personer for at være en ædruelig og hæderlig Person,
4) ikke ved egne Midler kunne komme i Besiddelse af en Bolig af den i denne Lov omhandlede Art,
5) være beskæftiget ved normalt forefaldende Arbejde paa Landet,
6) i det sidste Aar have haft fast Bopæl i den Kommune, hvor han ansøger om Byggegrund, eller i det mindste 12 Maaneder have haft Arbejde i vedkommende Kommune,
7) være i Stand til, dersom den ansøgte Støtte ydes ham, at lade de foreskrevne Byggearbejder udføre samt efter sine hidtidige Forhold antages i det hele at kunne opfylde sine ved den ansøgte Tildeling paatagne Forpligtelser,
8) ikke paa Grund af Straffedom være ude af Besiddelse af sine borgerlige Rettigheder.

Dersom ikke alle kvalificerede Ansøgere kan komme i Betragtning, skal det ved Udvælgelsen komme Ansøgeren til gode, dersom han

9) har 3 eller flere Børn, for hvilke Forsørgerpligten paahviler Ansøgeren,
10) er syge- og arbejdsløshedsforsikret,
11) for at komme i Besiddelse af eget Hus har sammensparet et efter hans Forhold, Familiens Størrelse, hans Familiemedlemmers Indtægt m. v., antageligt Beløb.

Det maa i denne Forbindelse fremhæves, at Sogneraadene ikke skal stille nogen Garanti for de Landarbejdere, som søger Laan efter denne Lov, de har derfor ejheller nogen Indflydelse paa, hvem der kan søge eller hvem der faar Laanene, det afgøres alene af Husmandskommissionerne og Jordlovsudvalget.

Sogneraadene skal blot udtale sig om Rigtigheden af enkelte af de af Ansøgeren i Skemaet givne Oplysninger og attestere nogle enkelte personlige Data.

Laan og Tilskud til Istandsættelse af Landarbejderboliger og Arbejderboliger paa Landet.

I Lov Nr. 563 af 31/10 1940 om Istandsættelse m. v. af Bygninger paa Landet er der ogsaa aabnet Adgang til Laan og Tilskud til Istandsættelse af Arbejderboliger og Medhjælperværelser.

I Tilskud kan der efter Loven ydes 25 % af Omkostningerne ved den godkendte Istandsættelse, som ogsaa kan omfatte Varmeisolering. Tilskud ydes til Udgifterne ved Arbejdsløn og Indkøb af danske Materialer ved Istandsættelsen. Dog ydes der ikke Tilskud til Vederlaget for Arkitekt-Honorar o. l.

Endvidere kan der ydes Laan til saadan Istandsættelse.

Forsaavidt det drejer sig om **Istandsættelse af Landarbejderboliger** ydes Laan og Tilskud til hele det Beløb, Istandsættelsen andrager, idet Tilskudet ydes med 25 % og Laanet med 75 % af Omkostningsbeløbet. Altsaa er Omkostningerne til Arbejdsløn og Materialer ved Istandsættelse af en Landarbejderbolig f. Eks. 400 Kr., saa ydes der i Tilskud 100 Kr., medens Resten 300 Kr. gives som Statslaan.

Laanet forrentes med 4½ % og afdrages i Løbet af 15 Aar med 1/30 halvaarlig, som indbetales til Amtsstuen.

Ansøgning om Laan og Tilskud til Istandsættelse af Landarbejderboliger skal ligesom Laan til Opførelsen af Landarbejderboliger indsendes til Sogneraadet, som skal videresende det til Husmandskommissionen, som iøvrigt skal behandle og afgøre Sagen.

I denne Forbindelse rejser sig Spørgsmaal af væsentlig Betydning, nemlig:

1) hvad forstaas ved en Landarbejderbolig?

Ved Landarbejderboliger maa forstaas de Arbejderboliger, som falder ind under Loven om Opførelse og Udleje af Arbejderboliger paa Landet.

I Lovens § 29 defineres dens Omraade overfor Lejeboliger derhen, at Loven finder Anvendelse paa Huse og Boliger i Landkommuner udenfor bymæssig Bebyggelse til Arbejdere, der beskæftiges ved normalt forefaldende Arbejde paa Landet udenfor nævnte Bebyggelse.

Altsaa maa der ved Landarbejderboliger forstaas de Arbejderboliger, der ligger paa Landet, og hvis Beboer beskæftiges ved normalt forefaldende Arbejde paa Landet, hvad enten dette nu er egentligt Landbrugsarbejde eller andet Arbejde, der normalt forefalder paa Landet, saasom Skov-, Dræning-, kommunalt Arbejde o. desl.

Hele dette Omraade dækkes ogsaa af Loven om Istandsættelse af Bygninger paa Landet.

Arbejderboliger paa Landet

som ikke opfylder disse Betingelser, altsaa f. Eks. Arbejderboliger paa Landet, der ejes eller beboes af Arbejdere, der søger deres Arbejde i den nærliggende Købstad eller større Stationsby, kan meget vel faa Laan og Tilskud til Istandsættelse af deres Bolig, men for disse maa Laan og Tilskud tilsammen ikke udgøre over 70 % af Istandsættelsesomkostningerne, men Tilskudet udgør 25 % af Omkostningerne, og Laanet maa ikke overstige 25 % af Ejendomsskyldværdien og skal i Forbindelse med Ejendommens Pantegæld ligge indenfor 120 % af Panteværdien, som for en alm. Bolig nogenlunde vil svare til Ejendomsskyldværdien.

Renter og Afdrag er iøvrigt her som foran oplyst.

Ansøgning om Laan og Tilskud skal ogsaa her paa Skema, der udleveres fra Sogneraadet, indsendes til Sogneraadsformanden, der videresender Andragendet til et for Amtet nedsat Byggeudvalg, som tager Stilling til Andragendet.

Sluttelig er der saa Spørgsmaalet, hvilket Omraade omfatter Loven om Istandsættelse af Bygninger paa Landet. Det er ikke klart defineret i Loven, men da Loven i første Række tager Sigte paa Landbrugsbygninger og dertil knyttede Arbejderboliger, maa man vist gaa ud fra, at Loven ogsaa omfatter samtlige de i Landkommunerne beliggende almindelige Arbejderboliger, hvad enten disse findes i en indenfor Kommunen beliggende Stationsby, eller i en Landsby. Saaledes skulde kun de indenfor Købstadskommunernes Bygrænse beliggende alm. Arbejderboliger være udenfor denne Lovs Omraade. For Købstæderne og de større bymæssige Bebyggelser gælder jo nemlig den for disse Omraader noget tilsvarende Lov om Bygningsistandsættelser og Varmeisolering.

Det maa derfor antages, at Arbejdere, der besidder en Bolig i en Stationsby, kan faa Laan og Tilskud til Istandsættelse af saadan Bolig efter Loven om Istandsættelse af Arbejderbygninger paa Landet.

Oscar Levinsen.

FAAR DU FAGBLADET NU?

Husk at henvende dig til din Afdeling snarest med Anmodning om Optagelse paa Bestillingslisten.

Husk at give Meddelelse om Flytning til din Afdeling.

Fra det nordlige Sjælland

Stouby Afd. — Rosenvold Skovdistrikt.

Rosenvold Skovdistrikt er indgaaet paa som Tillæg til den bestaaende Overenskomst at betale det til Oktober vedtagne Dyrtidstillæg paa 12½ % fra 1. Oktober at regne.

D. A. F. — Ministeriet for Landbrug og Fiskeri.

I Skrivelse af 5. November 1940 meddeler Ministeriet, at det i Henhold til Forbundets Indstilling har udpeget som Medlem af Jordlovsudvalget Forretningsfører Lorents Petersen og som Suppleant Gruppeformand Oscar Levinsen for et Tidsrum af 6 Aar fra 11. November 1940.

D. A. F. — Ministeriet for Landbrug og Fiskeri.

I Henhold til Forbundets Indstilling har Ministeriet for Landbrug og Fiskeri under 4. November udpeget Kredsformand Aage Petersen, Sdr. Stenderup pr. Varmark, som Medlem af Grundforbedringsudvalget i Vejle Amt.

Forbundet ang. Dyrtidsreguleringen for Overenskomsten om Kartoffeloptagning i Gl. Roskilde og Frederiksborg Amter.

I den med Kartoffelentreprenørerne for Frederiksborg og Gl. Roskilde Amter gældende Overenskomst om Kartoffeloptagning er i § 3 fastsat en Regulering paa ½ % for hvert Point Pristallet stiger. Denne Regulering er fastsat i 1937. I Henhold til denne Regulering havde vi for Tiden til og med Februar Pristalsreguleringen Krav paa et Tillæg paa 12½ %. Ved Forhandling med de underskrevne Entreprenører er der nu opnaaet Enighed om, at dette Tillæg fra 1. Oktober at regne maatte ansættes til 18 %, da Overenskomsten er omfattet af den under 23. September vedtagne Lov om Regulering af Arbejdslønningerne. Meddelelse herom er udsendt til vore interesserede Afdelinger.

Helsinge Afd. — Maarum Skovdistrikt.

Paa Nejlinge Skovpart under Maarum Skovdistrikt var en Arbejder blevet bortvist, fordi Kommunen havde sendt hans Skatteregning til Incassation hos Skovvæsenet, og det var som Følge heraf kommet til noget Klammeri mellem Skovfogeden og Arbejderen. Skovfogeden havde forlangt, at Manden selv skulde ordne dette Forhold omgaaende, men dette var Manden ikke i Stand til, og det har han formentlig forklaret Skovfogeden noget kraftigt, i alt Fald blev Resultatet en Bortvisning fra Arbejdet.

Da Skovfogeden naturligvis ikke har Ret til at kræve, at Manden skal berigtige sin Skat, naar han vitterligt ikke kan det, og vel næppe heller kan have Ret til at afskedige Manden, fordi det offentlige paalægger ham en lovmæssig Funktion, begærede Forbundet Mægling i Sagen. Ved denne Mægling enedes man om, at den Omstændighed, at der fra det offentliges Side blev stillet Krav om Tilbageholdelse af Arbejdsløn til Dækning af Skat, ikke kunde have nogen Indflydelse paa Arbejdsforholdet, og man var herefter enig i, at Forholdet genetableredes, idet man fra begge Sider beklagede det forefaldne. Sagen er hermed sluttet.

Herlufmagle Afd. — Proprietær Fischer Rasmussen, Raunstrup.

Mellem Proprietær Fischer-Rasmussen og nogle af hans Arbejdere var der opstaaet en Uoverensstemmelse i Anledning af, at Fischer-Rasmussen havde krævet, at Arbejderne skulde stille op paa Række, naar de sattes i Arbejde, men dette havde man nægtet inden Arbejdstidens Begyndelse i alt Fald, hvorfor de ikke var kommet i Arbejde. Man krævede nu til hver en halv Dagløn i Overensstemmelse med Overenskomstens § 36. Ved et Mæglingsmøde i Næstved paa Sagfører Krog Aages Kontor enedes man om, at Fischer-Rasmussen til fuld Afgørelse af Sagen betalte 10 Kr. Pengene blev betalt paa Stedet til Afdelingsformanden, der sørger for Fordelingen.

Bjeverskov Afd. — Forpagter Aage Nielsen, Juellund.

Mellem Medlem Chr. Petersen og Forpagter Aage Nielsen, Juellund, var der opstaaet en Strid i Anledning af, at Chr. Petersen, der har arbejdet i 3½ Aar paa Juellund og mente, at han var fæstet af Fodermesteren som Kreaturpasser, med denne havde aftalt, at Arbejdsforholdet kunde ophæves straks, da Chr. Petersen saa kunde faa Arbejde i Vallø Skovdistrikt, medens Forpagteren nedlagde Indsigelse mod Arbejdsforholdets Ophævelse. Chr. Petersen forlod alligevel Arbejdet paa Juellund og fik Arbejde i Skoven, men blev afskediget fra dette Arbejde igen efter, at der fra Arbejdsgiverforeningen var sket Henvendelse til Skovdistriktet. Man havde med andre Ord iværksat en Blokade af vort Medlem, uden at man iøvrigt fra Arbejdsgiverforeningen havde rejst Klage overfor Forbundet i Sagen. Ved sin Bortgang fra Juellund havde Kreaturpasser Chr. Petersen og Hustru ca. 50 Kr. tilgode, hvilket Beløb man ogsaa nægtede at udbetale.

Ved en Mægling i Køge bilagdes Forholdet imidlertid saaledes, at Chr. Petersen fik udbetalt sit Tilgodehavende og Arbejdsgiverforeningen forpligtede sig til at hæve den iværksatte Blokade overfor Chr. Petersen, saaledes at han omgaaende kunde faa Arbejde i Skoven. Af Hensyn til, at Medlemmet jo meget gerne ønskede at komme til at arbejde igen, frafaldtes et Krav om yderligere Erstatning.

St. Nustrup Afd. — Gdr. Erik Petersen, Gabøl.

Ovennævnte Sag, i hvilken Gaardejeren ved mindre end Halvaarsfæste havde nægtet at udbetale vort Medlem Maanedsløn, hvorefter vort Medlem forlod Pladsen, er nu bilagt med, at vort Medlem har faaet udbetalt ialt 250 Kr. dels som Løn og dels som Erstatning. Derudover har Gaardejeren betalt ogsaa vore Sagføreromkostninger. Sagen er dermed sluttet.

Middelfart A. Afd. — Forpagter Buch, Hindsgaul Avlsgaard.

Forpagter Buch, der har tiltraadt Maribo Overenskomsten, havde til Høstarbejde antaget 2 yngre Mennesker, der dog ikke fik Kost og Logi paa Gaarden, men maatte betragtes som almindelige Løsarbejdere, men Forpagteren havde ikke desto mindre aflønnet dem med 3 Kr. for lidt pr. Dag.

Endvidere havde Forpagteren foretaget Lønfradrag paa 22 Kr. 50 Øre hos en syg Medhjælper, samt nægtet at lade ham faa sin fulde Ferie. — Ved et i Middelfart afholdt Mæglingsmøde bilagdes Sagen derved, at Forpagter Buch efterbetalte for ialt 30 Dage à 3 Kr. samt indgik paa at betale til Medhjælperen de 22 Kr. 50 Øre samt redressered Feriespørgsmaalet.

Daugaard Afd. — Dræningsmester Niels Christensen, Engom.

En mellem Daugaard Afd. og nævnte Arbejdsgiver opstaaet Uoverensstemmelse angaaende Udregning af Dyrtidstillægget for Arbejde udført i Maj Maaned er ved en derom afholdt Mægling afgjort saaledes, at der til fuld Afgørelse til de her omhandlede Medlemmer efterbetales 70 Kr.

D. A. F. — Dræningsmesterforeningen for Præstø og Sorø Amter.

Dræningsmesterforeningen har paa Forbundets Henvendelse meddelt, at for deres Vedkommende vilde en Aftale om Arbejdsfordeling være upaakrævet. De henviser til, at Arbejdstiden er saa afhængig af Vejret, at man aldrig vil kunne regne med mere end 36—40 Timer om Ugen, samt at Dræningsarbejdet af Hensyn til Landbrugsbedrifternes Produktion først kan komme saa sent i Gang, at det er nødvendigt at fremskynde Arbejdet mest muligt for at faa det paabegyndte Dræningsarbejde fuldendt inden Vinteren, da der her skal tages Hensyn til Saatiden.

Foreningen ønsker derfor ikke at deltage i en Forhandling om Arbejdsfordeling, som den mener ikke kan etableres ved almindeligt Dræningsarbejde.

Forbundet — Dræningsmestrene i Københavns Amt.

Mod Dræningsmestrene i Københavns Amt, med hvem vi har Overenskomst, aftaltes efter Oprettelsen af Hovedorganisationernes Dyrtidsoverenskomst af 31. Oktober 1939, at det heri omhandlede Tidstillæg skulde omregnes til et Procenttillæg, saaledes at der for hver Øres Timetillæg blev givet 1 % i Tillæg til Akkorderne.

Efter Vedtagelsen af Lov Nr. 496 af 23. September har man foreslaaet Dræningsmestrene, at ogsaa det heri omhandlede Tillæg af 6,25 Øre pr. Time blev omregnet paa samme Maade.

En herom stedfunden Forhandling er imidlertid forblevet resultatløs, men man har ved Forhandlingen fastslaaet, at den for Tiden gældende overenskomstlige Betaling for Dræningsarbejde udregnes saaledes, at til Overenskomsten af 1. Februar 1938 gives først et Dyrtidstillæg af 16,15 % og derefter et ekstra Tillæg paa 6,25 Øre pr. Arbejdstime.

Forbundet — Dræningsmestrene i Aalborg Amt.
Forbundet — Sydsjællands Dræningsmesterforening.
Forbundet — Jysk Dræningsmesterforening.

Vi har tilskrevet ovennævnte Dræningsmestre og gjort dem bekendt med, at senest fra og med 30. September er Dyrtidstillægget 22,40 Øre pr. Arbejdstime. For Sydsjællands Dræningsmesterforening og Jysk Dræningsmesterforening gælder det tillige, at man for Akkordarbejdes Vedkommende i Stedet for Timelønstillæg kan give et procentvis Tillæg til Akkordpriserne paa 22 %. Endvidere er man enig med Jysk Dræningsmesterforening om, at Timelønstillægget afrundes til 22 Øre.

Forbundet — Dræningsmesterforeningen i Thisted Amt.

I ovennævnte Sag har Dræningsmestrene i Thisted Amt erklæret, at de ikke ønskede at yde Dyrtidstillæg paa 22 % til Akkordpriserne, idet de i Stedet foretrak at betale Tillægget i Henhold til den oprindelige Aftale med 22,40 Øre pr. Arbejdstime.

D. A. F. — Det Danske Hedeselskab.

Med Hedeselskabet er der Enighed om, at det sidste Dyrtidstillæg 6,25 Øre pr. Time tillægges det allerede eksisterende, saaledes at Dyrtidstillægget ialt udgør 22,4 Øre pr. Time = 110,4 Øre i Timen.

For Akkordarbejdets Vedkommende er man endvidere enige om, at det samlede Dyrtidstillæg herefter udgør 25 %, som betales i Tillæg til Akkordarbejdet.

D. A. F. — Foreningen af Dræningsmestre i Thisted Amt.

Med Dræningsmestrene i Thisted Amt er afsluttet Overenskomst om Arbejdsfordeling, hvilken Overenskomst nu er godkendt af Arbejdsfordelingsnævnet, hvorefter den bliver udsendt til Afdelingerne, ligesom vi har givet Arbejdsløshedskassen en Meddelelse.

Der er her Tale om en Rammeoverenskomst, der jo forudsætter, at der træffes en lokal Aftale om Arbejdsfordeling paa de enkelte Arbejdspladser, hvor denne skal foregaa, og Arbejdsfordelingen omfatter kun saadanne Afvandingsarbejder, der omfatter mere end 12 Arbejdsdage, og kun saadanne Arbejdere, der hos samme Arbejdsgiver har haft mere end 50 Dages Beskæftigelse. Overenskomsten udløber af sig selv til 31. Marts 1941.

Sværdborg Afd. — Paludans Planteskole.

Planteskoleejer Paludan har i længere Tid betalt 2 af vore Medlemmer, der var over 20 Aar, 61 Øre i Timen. Efter at vi nu har paatalt Sagen overfor Arbejdsgiverforeningen, bliver vore 2 Medlemmer aflønnet med den overenskomstlige Timeløn. Sagen er dermed sluttet.

Hejnsvig Afd. — Gyttegaards Plantage.

Mellem vor Hejnsvig Afdeling og Gyttegaards Plantage har der gennem flere Aar af og til været Uoverensstemmelser om Tillæg for besværlig Skovning, idet Distriktet, der er et privat Distrikt, som ganske vist staar under Hedeselskabets Tilsyn, systematisk har vægret sig ved at give et Tillæg for besværlig Skovning, og det har heller ikke været muligt før nu at faa Hedeselskabet til at gaa ind paa Tanken om Tillæg for besværlig Skovning i det nævnte Distrikt. Nu synes man imidlertid at have indset det berettigede i Kravet, idet man fornylig ved en Forhandling er enedes om et Tillæg paa den Skovpart, hvor der for Tiden foretages Hugst.

Ansvarshavende Redaktør: Rich. Børgesen.
Tryk: Det grafiske Institut, København V.

ARBEJDSMÆNDENES FAGBLAD

ORGAN FOR DANMARKS ORGANISEREDE ARBEJDSMÆND

UDGIVET AF DANSK ARBEJDSMANDS FORBUND

Nr. 24 31.-12. 1940 45. Aarg.

NYTAAR 1941

Paa det nye Aars Tærskel -

Ret skal være Ret. Ingen havde ved Nytaarsskiftet 1940 stillet store Forventninger til de Begivenheder, der kunde forudses at følge Udviklingen i det Aar, som nu er gaaet over i Historien. Tværtimod havde alle de Foreteelser, som efterhaanden tog Form i Slutningen af 1939, meget tydeligt adviseret om de Lidelser, der var i Vente. Alt syntes at have sammensvoret sig med det Formaal at give alle Mennesker en Lære, som sent vilde blive glemt. Selv Naturen mødte ved den usædvanlig strenge Vinter med Prøvelser af den Art, der brændes ind i Hukommelsen og som huskes fra Slægtled til Slægtled.

Det vil ikke være urimeligt at betegne hver eneste Dag i det forløbne Aar som en Plage for alle, der ejer Evne til at opfatte Oplevelsernes Karakter. Vi lever ganske vist i et lille Land paa den yderste Kant af den vide Verden, men dette har ikke fritaget os fra at blive draget ind i det store Spil om Verdensherredømmet.

Allerede i Opgørets første Dage lagde der sig et knugende Tryk baade over vort Land og Folk. Indenfor Rigsdagens Mure og i Dagbladenes Spalter blev der fremsat Udtalelser, som pegede i Retning af større Samling i Folket og blandt dets politiske Repræsentanter. Ikke alle forstod Storheden i denne Tanke og Styrken i den Virkeliggørelse. Vinteren gik og Foraaret rykkede nærmere og med dette Begivenheder, som viste sig hurtigt at faa Bugt med de Indvendinger af forskellig Art, der hidtil havde hindret Samarbejdets Etablering paa bred Front.

Den 9. April blev vor Skæbnedag. En af Deltagerne i den aabne Kamp følte sig truet af den anden Part over vort Lands Territorium og lod derfor sine Tropper skride til Besættelse. Baade fra Land- og Søsiden hastede Besættelsestropperne frem mod Danmarks Grænser og store Flyvemaskiner buldrede ulykkesvarslende gennem Luften. En knugende Følelse fandt Vej til Befolkningens Sind. I et Nu stod det klart for alle, at de Begivenheder, vi tidligere kun havde stiftet Bekendtskab med gennem Nyhedsbureauernes og Bladenes Meddelelser, nu var rykket farligt nær. Senere spredtes Meddelelsen om vore egne Troppers heltemodige Indsats ved den sydlige Grænse og Regeringens Beslutning om mod Protest at lade Besættelsen ske. For første Gang i Danmarks tusindaarige Bestaaen blev hele Landet besat af fremmede Tropper. Et Lyspunkt i Tildragelsen var det Løfte, som samtidigt med Besættelsen blev givet om Respektering af vort Lands Integritet og Generhvervelsen af Selvstændighed og Frihed, naar Krigen en Gang bliver afsluttet.

Alle forstod imidlertid, at Situationen fremdeles maatte bedømmes og karakteriseres som alvorlig og at der maatte handles i Overensstemmelse hermed. Hvad vi ikke evnede at kæmpe os igennem ved at møde Magt med væbnet Modstand, maatte nu gennemleves under det Værn, som Aarhundreders stadig udviklede og stigende Kultur giver vort Folk. Og vi behøver ikke at skamme os over den Tid, der er forløbet siden hin skæbnesvangre Aprildag.

Det danske Samfund var før de omvæltende Begivenheder saa vel funderet og organiseret, at der intet Sted opstod Forvirring. De ledende og ansvarlige Mænd besad Folkets fulde Tillid, derfor blev alle Anvisninger fulgt. Med Resignation imødesaa man de Foranstaltninger, som nødvendigvis maatte blive Følgen. De ledende politiske Partier udløste Folkeviljen gennem Samarbejde og de Linjer, der hidtil havde skilt, traadte i Baggrunden. Nogle enkelte mindrebetydende politiske Afskygninger fandt sig ikke foranlediget til at deltage i Samarbejdet og demonstrerede derved deres udanske Sindelag. For denne Handling vil de til sin Tid modtage Vælgernes Dom. Befolkningens aabne Foragt har de allerede erfaret paa følelig Maade.

Koalitionen mellem Partierne har naturligvis sat sit Spor paa det Lovgivningsarbejde, den danske Rigsdag i den forløbne Tid har beskæftiget sig med. Ikke alle de fremkomne Resultater er mødt med lige stor Velvilje. Fra Arbejderklassens Side er der en berettiget Følelse af i lidt for høj Grad at være udnyttet til Fordel for Fællesskabet uagtet givne Løfter gik i Retning af Byrdernes ligelige Fordeling. Det vil derfor være rimeligt at forvente stigende Vilje til Formidling af de paa dette Omraade begaaede Fejltagelser, saa meget mere som det hidtil ikke har været muligt at tilvejebringe en normal Udvikling i Forholdet mellem det overfor Lønarbejderne dekreterede Lønstop og det stadig skiftende og stigende Prisniveau. Arbejdernes Loyalitet overfor det givne Løfte om i Fællesskab at medvirke til den bedst mulige Løsning af Tidens Problemer, burde have animeret ogsaa andre Samfundsklasser til at vise Forstaaelse for Arbejdernes beskedne Krav om Respekt for trufne Lønaftaler, ogsaa naar Staten til Imødegaaelse af Arbejdsløsheden iværksætter Arbejder. Mange forskelligartede Love er bleven nødvendige som Følge af Krigen mellem Stormagterne, der har bragt Uorden i Danmarks ellers velordnede Samfundshusholdning. De er dog alle bleven modtaget om ikke med Begejstring saa dog med Forstaaelse enten det drejede sig om Arbejdsdeling eller Lønskat. Men Loven om Beskæftigelse af arbejdsløse, der ikke blev væsentligt bedre end det oprindelige Forslag, har været en besk Pille at sluge for den arbejdende Klasse.

Ordførernes nyskabte filosofiske Betragtninger om den i Loven anvendte Lønforms praktiske Virkninger for Arbejderhjemmenes Økonomi har end ikke formaaet at skabe større Tilfredshed eller Forventning til Loven i Praksis.

Vendes Blikket udefter til den store Verden, registreres en broget Forvirring. Ufreden er det fremherskende Moment. Officielt føres Kampen mellem gamle og nye Ideologier. Men det er vanskeligt at fæste Lid til alle de Løfter, der gives af den ene eller anden Part. For Arbejderklassens Vedkommende viser Historien en Række Fortilfælde, hvor selv den smukkeste Ideologi og de rigeste Løfter blev glemt, naar den aabne Kamp var sluttet og de graa Hverdage vendte tilbage.

Det er bleven sagt om os danske, at vi stiller os skeptiske overfor det nye, som efterhaanden er groet frem paa Kontinentet i Sporene af en ny Ideologi. Og det vilde være urigtigt at benægte dette. Vort Folk besidder et højt kulturelt Stade. Det hedder i et gammelt Ordsprog, at Dansken taalte ikke Tvang. I stort Omfang har vi derimod ad Frivillighedens Vej kunnet tilegne os mangt og meget, der viste sig af Betydning for Kulturens videre Udvikling. Smaalige har vi aldrig været, men neutrale i Bedømmelsen, hvadenten det nye kom fra det ene eller andet Verdenshjørne.

Vi stiller dristigt de af os hidtil opnaaede Resultater i samfundsmæssig Henseende frem til Bedømmelse paa lige Fod med andre Nationers Resultater. Enige har vi maaske ikke altid været, men Respekten for Friheden og Kulturen har i alle Samfundsklasser været saa stærk, at Menneskerettigheder efterhaanden løftedes opad og blev afgørende for de Beslutninger, der blev taget. Om dette Standpunkt vidner de sociale Reformer overbevisende.

Oplysningen er universal for Danmarks Vedkommende, derfor stirrer vort Folk sig ikke blind paa nye Ideologier, men bevarer Sindets Ligevægt selv under de vanskeligste Forhold. Det er Demokratiets Styrke, at der bygges paa Individets Bevidstheds- og Ansvarsfølelse, hvilket gør de enkelte til selvtænkende Ener. Den, der saaledes er et Hestehoved foran ved Maalet, lader sig ikke godvilligt trække tilbage.

Saadan er vort Standpunkt paa Tærskelen til det nye Aar, og det lader sig ikke rokke af udanske Synspunkter, der i den senere Tid meget malplaceret er kommet til Orde fra enkelte Individer, hvis danske Oprindelse kun er herostratisk bekendt. Vi ved, at det kommende Aar vil stille endnu større Krav til det danske Folks Fællesskabsfølelse end det, der nu er afsluttet, men vi tror ogsaa paa Besiddelse af den fornødne Styrke til at kæmpe os igennem og at der et Steds forude igen vil blive Brug for det danske Folks Arbejdsevne og Initiativ. Og til dettes Udfoldelse tilsiger vi de danske Arbejdsmænds Medvirken.

R—dt.

Nødhjælpsarbejdsloven

Under betydelige Fødselsveer i en ca. 2 Maaneder lang Behandling i Udvalg blev Nødhjælpsarbejdsloven for ca. 1 Maaned siden vedtaget af Rigsdagen, og er gældende fra 1. Januar 1941.

Vi optrykker Loven i dens Helhed, for at det størst mulige Antal af vore Medlemmer kan blive bekendt med den i dens Enkeltheder til Sammenligning med de almindelige overenskomstmæssige Lønninger, der som bekendt var gældende under den hidtil eksisterende Lov om Nødhjælpsarbejde og Loven om Beskæftigelse af langvarig arbejdsløse.

Enhver, der kender vore Overenskomster, vil nok kunne se Forskellen.

Vi vil af særlig foreliggende Grunde ikke føje udtømmende Kommentarer til de stedfundne Lønnedskæringer. Det er heller ikke nødvendigt, enhver maa jo tænke sit; dog saa meget vil vi anføre:

Da vi uden Kendskab til Sagen iøvrigt kom til Kundskab om, at man agtede at forelægge Rigsdagen en Lov om Nødhjælpsarbejde med Reduktion af de overenskomstmæssige Lønninger, protesterede vi omgaaende paa rette Sted, men, som det nu altsaa har vist sig, uden Virkning, bortset fra de Beklagelser, der med Henblik paa de nedskaarne Lønninger af Partiernes Ordførere har ledsaget Loven paa dens Gang gennem Rigsdagen. Disse Beklagelser burde man i det mindste have forskaanet os for; vi for vort Vedkommende kunde i hvert Fald godt have undværet dem. De lyder saa underlig tonløse i Forhold til det Brud, der her er gjort paa den i Almindelighed foreliggende Respekt for de faglige Overenskomster og deres Overholdelse, og det er svært at finde ud af, at det har været nødvendigt at bringe et saa alvorligt Offer for at faa de heromhandlede Arbejder sat i Gang i en Tid, hvor unødvendig Uro og Bitterhed i Erhvervslivet skal holdes nede til Fordel for Fordragelighed og Borgersind, thi de væsentligste af de fremsatte Begrundelser for Lønnedskæringerne gælder — naar de skal bedømmes under en praktisk Synsvinkel — til Wandsbeck.

Nu er Loven imidlertid en Kendsgerning og ikke til at komme udenom.

Paa en Række Punkter er den uklar og kun lidet udtømmende.

Vort Forbund vil nu saavidt gørligt her søge at skaffe Klaring og vil til Vejledning for Medlemmerne holde Afdelingerne underrettet efterhaanden.

A.

Lov

om

Iværksættelse af offentlige Arbejder og Beskæftigelse af arbejdsløse.

I. Planlæggelse af offentlige Arbejder.

§ 1.

Stk. 1. Ved Arbejder, der agtes iværksat af Staten med Bekæmpelse af Arbejdsløsheden som væsentligt Formaal, skal Indberetning ske til Arbejds- og Socialministeren angaaende Stedet og Tidspunktet for Arbejdet samt om Arbejdets beregnede Varighed og Antallet af Arbejdere, der agtes beskæftiget. Saafremt

Arbejdsstedets Beliggenhed eller Tidspunktet for Arbejdets Udførelse maa formodes at ville medføre, at det til Arbejdets Gennemførelse fornødne Antal arbejdsløse ikke vil være til Raadighed, kan Arbejds- og Socialministeren efter Samraad med vedkommende Fagminister bestemme, at Arbejdet udsættes.

Stk. 2. Det samme gælder for Arbejder, der iværksættes af Kommuner, hvortil der ydes Tilskud af Staten efter nærværende Lov eller efter anden Lov, naar Bekæmpelse af Arbejdsløsheden har været det væsentlige Formaal for Tilskuddets Ydelse, hvilket afgøres af Arbejds- og Socialministeren efter Samraad med vedkommende Fagminister.

§ 2.

Ved de i § 1 omhandlede Arbejder kan alene beskæftiges arbejdsløse, jfr. nærmere Bestemmelserne nedenfor i §§ 4 og 5, og Bestemmelserne i denne Lov om Henvisning af Arbejdskraft, om Arbejdstid og om Lønvilkaar finder Anvendelse paa disse Arbejder.

II. Iværksættelse af og Tilskud til offentlige Arbejder.

§ 3.

Stk. 1. Til Arbejder af den i § 1 omhandlede Karakter samt, hvor Forholdene taler derfor, til tilsvarende Arbejder, der iværksættes af private Institutioner, kan der efter Indstilling af det i § 8 omhandlede Beskæftigelsesudvalg ydes Tilskud af Arbejds- og Socialministeren.

Stk. 2. Hvor der er opnaaet Tilskud til et Arbejdes Gennemførelse i Henhold til anden Lov, kan der dog kun, hvor særlige Omstændigheder taler derfor, ydes Tilskud i Henhold til Stk. 1.

Stk. 3. Hvor Forholdene taler derfor, kan Arbejds- og Socialministeren bestemme, at der i Stedet for Tilskud helt eller delvis ydes Laan. Udlaansvilkaarene fastsættes af Arbejds- og Socialministeren efter Forhandling med Finansministeren.

Stk. 4. Saafremt Iværksættelsen af et af en Kommune planlagt Arbejde forudsætter, at der ud over Tilskuddet opnaas et Laan, og Begæring herom fremsættes over for den kommunale Laanefond, skal Arbejds- og Socialministeriet have Lejlighed til at udtale sig i Sagen, forinden Afgørelse træffes.

Stk. 5. Hvor beskæftigelsesmæssige Hensyn taler for, at Arbejdsopgaver, der ellers ikke kan forventes taget op, bringes til Udførelse, kan Arbejds- og Socialministeren efter Forhandling med vedkommende Fagminister tage Initiativet til, at saadanne Arbejder iværksættes med Tilskud efter nærværende Lov. For statslige Arbejders Vedkommende kan paagældende Fagminister, efter at Bevillingsmyndighedens Tilslutning til Arbejdets Gennemførelse paa sædvanlig Maade er indhentet, overdrage til Beskæftigelsescentralen at forestaa Arbejdets Udførelse.

Stk. 6. Hvor Forholdene taler derfor, kan Arbejds- og Socialministeren kræve et efter denne Paragraf iværksat Arbejde fremskyndet eller udsat.

§ 4.

Stk. 1. Ved Arbejder af den i § 1 omhandlede Karakter kan alene beskæftiges arbejdsløse, jfr. Bestemmelserne i § 5, og den fornødne Arbejdskraft henvises af den offentlige Arbejdsanvisning.

Stk. 2. Arbejdstiden fastsættes til 40 Timer ugentlig, og Arbejdslønnen udgør for Storkøbenhavn med Zoner 1 Kr. 30 Øre pr. Time, for Købstæder med Zoner og de større bymæssige Bebyggelser 1 Kr. 20 Øre pr. Time og for Landet 1 Kr. 10 Øre pr. Time; til de saaledes for 40 Timers Arbejde opnaaede Lønninger ydes der af Staten et Tilskud paa henholdsvis 5 Kr., 4 Kr. 50 Øre og 4 Kr. ugentlig. Til de Arbejdere, der paa Grund af daarligt Vejr og Søgne-Helligdage el. lign. har mindre end 40 Timers Arbejde pr. Uge, ydes et yderligere Tilskud paa 50 Øre for hver Time den samlede ugentlige Arbejdstid ligger under 40 Timer pr. Uge. Arbejdet skal udføres i Akkord, medmindre økonomiske eller tekniske Grunde maatte være til Hinder derfor, og Akkordsatserne skal fastsættes saaledes, at de vil paaregnes at ville afkaste en Fortjeneste af henholdsvis 64 Kr., 59 Kr. og 54 Kr. pr. fuld Uge à 40 Timer. Kan Parterne ikke opnaa Enighed om Akkord, vil Arbejdet være at udføre i Timeløn. For saa vidt der efter nærværende Lovs Ikrafttræden generelt fastsættes Dyrtidstillæg for almindeligt forekommende Arbejder i henholdsvis Storkøbenhavn, Købstæderne eller Landkommunerne, vil forannævnte for paagældende Omraade fastsatte Lønninger være at forhøje med samme Beløb. For særlig betroet Arbejde eller for Arbejde, der kræver særlig Faguddannelse, kan der ydes et Kvalifikationstillæg af indtil 25 Øre pr. Time. Saafremt Forsørgere fra Løngrupperne Storkøbenhavn eller Købstæderne henvises til Arbejde i en lavere Løngruppe, kan der efter Arbejds- og Socialministerens nærmere Bestemmelse ydes de paagældende et Løntillæg af indtil 25 Øre i Timen. I særlige Tilfælde kan Arbejds- og Socialministeren godkende Afvigelser fra de her fastsatte Regler.

Stk. 3. For Personer, der som en Del af Vederlaget faar Kost og Logi, foretages der et Fradrag paa 40 pCt. i den indtjente Løn, dog ikke ud over 3 Kr. pr. Dag. For Personer, der alene faar Logi, fradrages 15 pCt. af den indtjente Løn, dog ikke ud over 1 Kr. pr. Dag. For saa vidt Forholdene gør det rimeligt, kan Arbejds- og Socialministeren bestemme, at de nævnte Fradrag forhøjes eller nedsættes.

Stk. 4. Arbejds- og Socialministeren kan bestemme, at Tilbud fra Entreprenører, Haandværkere og andre paa Udførelse af Arbejder i Henhold til denne Lov skal undergives Kontrol af Priskontrolraadet.

§ 5.

Stk. 1. Til de i denne Lov omhandlede Arbejder skal som Hovedregel henvises arbejdsløse Forsørgere i Alderen fra 18 til 60 Aar og arbejdsløse Ikke-Forsørgere i Alderen fra 50 til 60 Aar, der bor ved eller i en saadan Nærhed af Arbejdsstedet, at de kan befordre sig selv til og fra dette.

Stk. 2. Saafremt der ikke i Arbejdsstedets Nærhed findes det til Arbejdets Gennemførelse fornødne Antal Arbejdere blandt de i Stk. 1 omhandlede arbejdsløse, kan der derefter henvises arbejdsløse Ikke-Forsørgere i Alderen fra 25 til 50 Aar, der enten bor ved eller i en saadan Nærhed af Arbejdsstedet, at de kan befordre sig selv til og fra dette, eller er bosat i Byer eller bymæssigt bebyggede Kommuner med over 1500 Indbyggere.

Stk. 3. Det er en Betingelse for Henvisning af arbejdsløse, at de paagældende har været uden Beskæftigelse i mindst 4 Maaneder (100 Dage) inden for det sidste Aar, og at der — som Regel — er hengaaet mindst 14 Dage siden sidste Arbejdsophør. Ved Henvisningen skal det paa den ene Side iagttages, at de, der har haft den længste Ledighed inden for det sidste Aar, udtages først, medens det paa den anden Side maa paases, at arbejdsløse, der tilhører Fag, inden for hvilke Arbejdsløsheden er ringe, eller som har en vis Mulighed for snart at opnaa ordinært Arbejde, ikke henvises.

Stk. 4. Saafremt særlige Hensyn taler derfor, kan Arbejds- og Socialministeren træffe Beslutning om Fravigelse fra foranstaaende Bestemmelser.

§ 6.

Stk. 1. Af de i Henhold til § 3 afholdte Udgifter til Arbejdsløn til henviste arbejdsløse udreder den fælleskommunale Udligningsfond 30 pCt.

Stk. 2. Hvor der til et i Henhold til § 3 iværksat Arbejde i større Omfang henvises arbejdsløse andetsteds fra, kan Arbejds- og Socialministeren gøre det til et Vilkaar for Henvisningen, at der af de Kommuner, hvis Arbejdsløshed herved nedbringes, ydes et efter Forholdene afpasset Bidrag til Arbejds- og Socialministeriet til Supplering af de i § 12 til Arbejds- og Socialministerens Raadighed stillede Midler.

§ 7.

Stk. 1. Saafremt et i Henhold til § 3 iværksat Arbejde maa antages at ville medføre en ikke uvæsentlig Værdiforøgelse af private Ejendomme eller medføre væsentlige økonomiske Fordele for Kommuner eller Institutioner, og der ikke opnaas passende Bidrag til Arbejdets Gennemførelse, kan Arbejds- og Socialministeren om fornødent paalægge de paagældende at yde

et saadant Bidrag. Bidraget fastsættes af en af Arbejds- og Socialministeren i hvert enkelt Tilfælde nedsat Kommission paa 3 Medlemmer, hvis Formand skal være Landsdommer eller Underretsdommer, og af hvis øvrige Medlemmer det ene skal være i Besiddelse af fornødne tekniske Kundskaber og det andet have Kendskab til paagældende Erhverv. Kommissionernes Afgørelser er endelige. Udgifterne ved Kommissionernes Virksomhed afholdes af Staten efter nærmere af Arbejds- og Socialministeren fastsatte Regler.

Stk. 2. Saafremt det ved Udførelsen af et i Medfør af § 3 iværksat Arbejde bliver nødvendigt at foretage tvungen Erhvervelse af Grunde, Bygninger eller Værker, Rettigheder og Materialer m. v., sker denne Ekspropriation i Overensstemmelse med Reglerne i Forordning af 5. Marts 1845, jfr. Lov Nr. 6 af 10 Januar 1928, for Vej- og Viaduktarbejder dog i Overensstemmelse med de hidtil benyttede Regler.

III. Almindelige Bestemmelser.

§ 8.

Stk. 1. Arbejds- og Socialministeren bistaas ved Administrationen af denne Lov af Arbejds- og Socialministeriets Beskæftigelsescentral og af Arbejds- og Socialministeriets Beskæftigelsesudvalg.

Stk. 2. Beskæftigelsescentralen varetager den daglige Administration af denne Lov og forbereder de Sager, der skal forelægges for Arbejds- og Socialministeren og Beskæftigelsesudvalget, ligesom Beskæftigelsescentralen fører det fornødne Tilsyn med de med Tilskud i Henhold til § 3 iværksatte Arbejder og i øvrigt paaser, at de i denne Lov foreskrevne Bestemmelser om Henvisning af arbejdsløse, om Arbejdstid og om Lønvilkaar sker Fyldest.

Stk. 3. Arbejds- og Socialministeriets Beskæftigelsesudvalg bestaar af Departementschefen i Arbejds- og Socialministeriet som Formand, Beskæftigelsescentralens Leder og Arbejdsdirektøren samt 4 andre Medlemmer, der vælges henholdsvis af Ministeren for offentlige Arbejder, Ministeren for Landbrug og Fiskeri, Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund. Beskæftigelsesudvalget afgiver Indstilling til Arbejds- og Socialministeren om, hvorvidt et Arbejde maa anses for at være af den i § 1 omhandlede Karakter, samt om, hvorvidt et Arbejde maa anses for egnet til Udførelse i Henhold til Lovens § 3.

§ 9.

Stk. 1. Ved de i Henhold til denne Lov iværksatte Arbejder maa ikke beskæftiges arbejdsløse, der kan faa normal Beskæftigelse. Der skal under i øvrigt lige Vilkaar fortrinsvis beskæftiges Medlemmer af det eller de Fags Arbejdsløshedskasse, under hvis Arbejdsomraade det paagældende Arbejde henhører.

Stk. 2. Arbejdsløse, hvis personlige Forhold er af en saadan Art, at de vil være udelukket fra Optagelse eller Forbliven i en Arbejdsløshedskasse i Medfør af Arbejdsløshedslovens § 10, Stk. 1, eller er udelukket fra Understøttelse i Henhold til § 17, Stk. 1, kan dog ikke uden Arbejds- og Socialministerens Godkendelse henvises til Foranstaltninger, der er iværksat efter denne Lov.

Stk. 3. Personer, der efter Reglerne i § 5 er henvist til Arbejder, der iværksættes efter denne Lov, kan ikke med Rette vægre sig ved at efterkomme Henvisningen, jfr. Arbejdsløshedslovens § 17, Stk. 1, Nr. 10.

Stk. 4. Personer, der ved deres Optræden viser sig uskikkede til at deltage i et i Henhold til denne Lov iværksat Arbejde, vil være at bortvise. Ved Bortvisningen afgiver Arbejdsledelsen in duplo en Erklæring paa en af Arbejds- og Socialministeren godkendt Blanket, der blandt andet skal indeholde Oplysning om Grunden til Bortvisningen. Det ene Eksemplar udleveres til paagældende, det andet beror hos Arbejdsledelsen. Arbejdere, der anser sig for uretmæssigt bortvist, kan under Vedlæggelse af den udleverede Erklæring inden for en Frist af 14 Dage indanke Spørgsmaalet for Arbejds- og Socialministeriet, hvis Afgørelse er endelig.

§ 10.

Stk. 1. Arbejde ved et i Henhold til denne Lov iværksat Arbejde er at betragte som Arbejde inden for vedkommende Fag i den i Arbejdsløshedslovens § 10, Stk. 2, omhandlede Betydning.

Stk. 2. Medlemmer af statsanerkendte Arbejdsløshedskasser er fritaget for at betale Bidrag til Arbejdsløshedskassen, ligesom henviste Arbejdere ikke omfattes af den i § 16 i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejde paahvilende Bidragspligt, saa længe de er beskæftigede ved Arbejder, der udføres efter nærværende Lov. Denne Fritagelse føres ikke til Afdrag i Kontingentet ved Beregning af Stats- og Kommunetilskud.

§ 11.

Arbejds- og Socialministeren fastsætter de nærmere Regler for Gennemførelsen af de i nærværende Lov indeholdte Bestemmelser, herunder om Henvisning af Arbejdskraft og om Kommunernes og Arbejdsløshedskassernes Medvirken, bl. a. i Henseende til Indberetning om og Udvælgelse af de arbejdsløse samt til Samarbejdet mellem Kommunerne, Arbejdsløshedsforsikringen og den offentlige Arbejdsanvisning.

§ 12.

Stk. 1. Til Ydelse af Tilskud og Laan til eller til Iværksættelse af de i § 3 omhandlede Arbejder bemyndiges Arbejds- og Socialministeren til at anvende de i Medfør af Lov Nr. 169 af 13. April 1938 om Beskæftigelse af arbejdsløse til Raadighed stillede Beløb, over hvilke der ikke maatte være disponeret, hvorhos der indtil Udløbet af Finansaaret 1941—42 stilles yderligere et Beløb af 35 Mill. Kr. til Arbejds- og Socialministerens Raadighed. For efterfølgende Finansaar vil Bevillinger være at optage paa de aarlige Finanslove.

Stk. 2. Udgifter til Vejarbejder, til hvilke der ydes Tilskud i Henhold til § 3, kan af Amts- og Sognekommuner, uanset Bestemmelsen i § 9, Stk. 6, i Lov Nr. 123 af 23. Marts 1932 om Afgift af Motorkøretøjer, fuldt ud medregnes blandt de regnskabsmæssige Vejudgifter, i Forhold til hvilke Andelene i de almindelige Motorafgifter, for saa vidt angaar de nævnte Kommuner, beregnes.

Stk. 3. Statens Udgifter i Medfør af § 3 afholdes af den ved Lov Nr. 559 af 31. Oktober 1940 om Tilvejebringelse af Midler til beskæftigelsesfremmende Foranstaltninger oprettede Fond.

§ 13.

De i Arbejdsløshedslovens § 31 indeholdte Bestemmelser vedrørende Nødhjælpsarbejder har ikke Gyldighed, saa længe nærværende Lov er i Kraft.

§ 14.

Stk. 1. Bestemmelserne i nærværende Lov finder med de fornødne Lempelser Anvendelse paa de i Henhold til §§ 2 og 3 i Lov Nr. 169 af 13. April 1938 godkendte Arbejder.

Stk. 2. Til et Nødhjælpsarbejde, der er godkendt i Henhold til § 2 i Lov Nr. 169 af 13. April 1938, ydes Tilskuddet af Arbejdsløshedsfonden, indtil Arbejdet er bragt til Afslutning.

§ 15.

De i Lov Nr. 169 af 13. April 1938 om Beskæftigelse af arbejdsløse indeholdte Bestemmelser vedrørende Nødhjælpsarbejder og Beskæftigelsesforanstaltninger ophæves.

§ 16.

Denne Lov træder i Kraft den 1. Januar 1941 og udløber den 31. Marts 1946.

Arbejdernes Lommebog, som udgives paa Fremads Forlag, kan rekvireres fra vort Forbunds Hovedkontor. Om Lommebogens Indhold henvises til tidligere her i Bladet fremkommet Anmeldelse.

De danske Spritfabrikker

Ædrueligheden i Danmark stod i gammel Tid paa et usædvanlig lavt Stade. Helt tilbage til de gamle Nordboere har man Beretninger om et stort Forbrug af Spiritus. »Nordboerne er lettere at vinde ved Drik end at overvinde ved Sværd«, hed det; thi Tørst kunde de allermindst udholde. Umaadeholdenhed ved Drikkelagene var de derfor bekendt for ogsaa langt udenfor Landets Grænser.

Det var særlig Øl og Mjød, der var Datidens Drikke. Senere kom Vinen til, og den blev i Vikingetiden hentet ved Plyndringstog i fremmede Lande. Umaadeligheden ved Drikkelag vedblev langt ned i Tiden at være et fremtrædende Træk hos de nordiske Stammer. Mange for Land og Rige betydningsfulde Begivenheder staar i Forbindelse med saadanne Drikkelag, og som det gik ved Kongers og Stormænds Borde, gik det ogsaa, naar den simple Bondemand samledes til Gilde med sine Frænder.

Efter at Bysamfundene havde dannet sig om Haandværksfag og Handelsvirksomhed, vedblev da ogsaa de stærke Drikke at gøre sig gældende og blev en vigtig Vare for Tidens Vareomsætning. Øllet var stadig den daglige Drik for den store Befolkning, baade »Hjemmeøl« og »Købeøl«.

I det 17. Aarhundrede fik Nordboerne saa i Brændevinen en langt kraftigere virkende Alkoholdrik, og Kunsten at brænde Brændevin blev snart lige saa almindelig kendt, som Kunsten at brygge Øl var det. Forbruget af Spiritus steg senere med rivende Hast. Vin indførtes til Herregaardene og Købstæderne i store Mængder, Øl bryggedes rundt om i Husholdningerne, ligesom Brændevinen brændtes af Hvermand.

Selv i disse Tider blev Drikfældigheden i det daglige Liv betragtet som en Skam. Men en Rus ved festlige Lejligheder undskyldtes. Og fik Gæsterne ikke ved saadanne Lejligheder en »ærlig Rus«, regnede man med, at der var noget galt enten med Gæsten eller Værten. Den, der ikke vilde drikke, mistænktes for Lumskeri, og den Vært, der ikke sørgede for, at Gæsterne fik Lysten styret, var ingen god Vært. Adskilligt taler dog for, at de uhyre Drikkelag optraadte jævnsides med stor Nøjsomhed i det daglige.

Ved Udgangen af det 18. Aarhundrede var Sæder og Skikke med Hensyn til Drikkeriet kommet et langt Skridt fremad. Saaledes blev det betragtet som en Skam at beruse sig ved et Gilde. Samledes man i Klubberne om Punchebordet og sang Drikkeviser, hørte det ikke til god Tone at »drikke for meget«.

Efterhaanden som bedre Levevilkaar og større Oplysning gav Livet et andet Indhold og Fritiden en bedre Anvendelse, traadte de berygtede Drikkelag stærkt i Baggrunden.

Ved denne Tid var forlængst Tilvirkning af og Handel med alkoholholdige Drikke kommet ind under regelmæssige Former; Staten fulgte nøje Forbruget og søgte med skiftende Held at forsone de mange modstridende Interesser, som mødtes paa dette Omraade. Statistiske Oplysninger om Produktionens og Forbrugets Størrelse fandtes endnu ikke, i hvert Fald ikke i et saadant Omfang, at man deraf kunde drage Slutning om Befolkningens Ædruelighedstilstand.

Brændevinsbrændingen var i første Halvdel af det 19. Aarhundrede saa udbredt i Danmark, at Antallet af Hjemmebrænderier løb op i Tusinder. Hertil kommer saa de erhvervsmæssige Brænderier, ialt ca. 600. Hele Landets erhvervsmæssige Produktion ansloges til i 1845 at have udgjort ca. 25 Millioner Potter.

I Tiden før Verdenskrigen var Spiritusforbruget nedadgaaende, dels paa Grund af en stærk Beskatning. »Fattigmands Snaps« er derved blevet en Luksusartikel, særlig i de senere Aar, da Skatterne er blevet forøget.

Gær- og Spritfremstillingens tekniske Udvikling.

Alkohol var ikke kendt i den klassiske Oldtid. Man var saaledes ikke klar over, at Offerildens Opflammen ved Paagydning af Vin skyldtes en særlig Bestanddel af denne. Man kendte ikke Kunsten at destillere Vin. Derimod var Destillation af Vand velkendt.

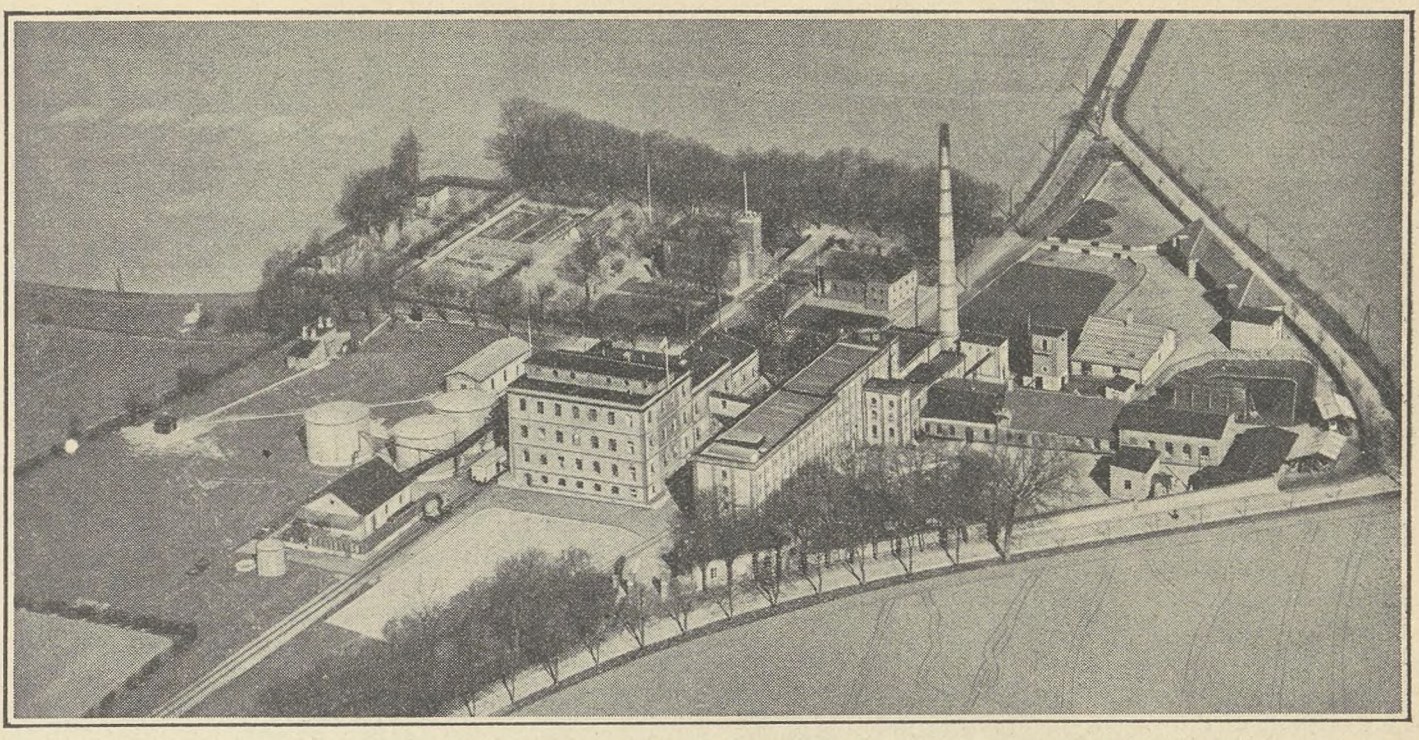
Man antog først, at Kendskabet til Alkohol stammede fra Araberne, men dette viste sig at være urigtigt. Nu ved man, at den første Udvinding af Alkohol ved Destillation af Vin først har fundet Sted i Italien, hvor der var en betydelig Vindyrkning. Alkohol blev første Gang fremstillet i det 11. Aarhundrede, og en Tid derefter omtales Alkohol som »det brændende Vand«, ikke »brændende Vin« eller Brændevin. I Lighed hermed ved man, at Indianerne langt senere kaldte Produktet for »Ildvand«. Omkring Aar 1250 begyndte man at anvende Alkohol som Lægemiddel under Betegnelsen »Livets Vand«. Brugen af Alkohol som Lægemiddel bredte sig i det 14. Aarhundrede ud over hele Europa, muligvis i Følge med den store Pestepidemi »Den sorte Død« i 1348, og omtrent paa denne Tid begyndte man at fremstille Alkohol af Korn i Stedet for af Vin. Hermed var Brændevinen opfundet, og fra at være et Lægemiddel blev det et Nydelsesmiddel, og Fremstillingen skete derefter ikke mere paa Apotekerne, men rundt i Hjemmene sidestillet med Ølbrygning for senere at blive et selvstændigt Erhverv.

Kendskabet til Gærfremstilling er af langt nyere Dato, idet Udvinding af Gær først begyndte henimod Slutningen af det 18. Aarhundrede. Fabriksmæssig Fremstilling af Gær falder endog saa sent som i sidste Halvdel af 19. Aarhundrede.

Alkohol dannes ved Gæring af Sukker. Som Raastoffer anvendes i Danmark Byg, Majs eller Kartofler og til teknisk Sprit tillige Melasse.

Byggen udblødes i ca. 3 Døgn og bearbejdes derefter i Malteriet i ca. 9 Døgn, idet Temperaturen og Byggens Fugtighed reguleres saaledes, at der i Løbet af de 9 Døgn foregaar en jævn Udvikling af saavel Rodspiren som Bladspiren.

Ved Spiringsprocessen dannes i Malten de vigtige Stof-

Luftfotografi af Gærfabrikken i Slagelse.

fer, der betinger Maltens Anvendelse i Spiritusfabrikationens Tjeneste ved Stivelsens Omdannelse til Sukkerstof. Naar Spiringen er til Ende, knuses Malten paa Valser og passerer dernæst sammen med koldt Vand en Mølle, der yderligere findeler Malten, der saa henstaar nogen Tid, før den sættes til Mæsken.

Majsen formales paa dobbelte Valsestole, og den henligger en Tid, før den koges. Majsmelet udblødes og underkastes nogle Timers Kogning under stærkt Tryk. Ved Kogningen faar Stivelsen sin første Behandling, saa at der senere kan udvikles Sukkerstof. Stivelsekornene bulner ud, og Majsens Cellevægge blødgøres. Ved et mindre Tryk sprænges Cellerne, hvorefter Forsukringsprocessen kan foregaa ved Tilsætning af Malt.

Kartofler modtages ofte paa Fabrikkerne i meget snavset Tilstand, og de maa derfor vaskes grundigt før Kogningen. En stor Del af Jorden fjernes allerede i de »Flyderender«, i hvilke Kartoflerne »svømmer« ind i Fabrikken, og Kartoflerne vaskes yderligere i et særligt Kartoffelvaskeapparat. Efter en Kogning under Tryk blæses Kartoflerne op i Mæskekarret, hvor Mæskningen og Forsukringen finder Sted.

Naar Forsukringsprocessen har varet en Time, afkøles Mæsken til ca 18° C, og nu tilsættes den i Forvejen tilberedte Forgær, hvorefter Mæsken tømmes ud i Gæringskarret, hvor Hovedgæringen finder Sted.

Efter ca. 3 Døgns Forløb er Mæsken udgæret, og den pumpes nu til Brændapparatet, hvor Spritten bliver destilleret (udskilles) som Raasprit, hvorefter den renses.

Gæren bestaar af levende, eencellede Planter — Gærsvampe eller Gærceller. Cellens Formering sker ved, at den stadig deler sig. Disse Celler er meget smaa og kan kun iagttages ad mikroskopisk Vej. For at give en Forestilling om, hvor smaa disse Væsener i Virkeligheden er, kan nævnes, at et enkelt Gram Gær indeholder 3 Milliarder Gærceller. Det vil sige, at hvis man udrørte et Gram i 100000 Liter Vand, vilde hver Liter dog indeholde 30000 Gærceller. Derfor var man i tidligere Tid slet ikke klar over, hvad der bevirkede Øllets eller Vinens Gæring eller Brødets Hævning. Først da man i Aaret 1683 fik konstrueret det første Mikroskop, fik man et Begreb om, hvad Gær i Virkeligheden bestod af.

Det viste sig ret tidligt, at den Gær, der tilfældigvis blev tilbage ved Spritfabrikation, egnede sig udmærket til Brødgær. Man søgte da at bevare den størst mulige Mængde heraf ved at udskille Gær før Sprittens Brænding og forhandle den som en selvstændig Vare til Bagere o. a. I gamle Dage benyttede man ikke Gær eller Gæringsmidler ved Brødets Tilberedning. Det skete først, da man begyndte at bruge Surdejg. Senere kom man ind paa at anvende Gær, der dannedes ved Øllets Gæring. Men da man havde opdaget, at Gær, der samlede sig paa Overfladen af en Spritmæsk eller paa Bunden af Gæringskarrene i en Spritfabrik, var bedre egnet til Brødbagning end den ellers anvendte Ølgær, og da man saa lærte at presse denne Gær, blev det almindeligt at anvende den i Stedet for den bitre, halvflydende Ølgær.

Gær fra Spritfabrikken forhandles nu under Navnene Pressegær, Skumgær og Luftgær. Skumgærfremstillingen er her i Danmark udviklet til stor Fuldkommenhed af A/S De Danske Spritfabrikker.

Som omtalt byggede de tidligere Gærmetoder alle paa en Udnyttelse af den Gærdannelse, der fremkom ved Alkoholtilvirkning. Men indenfor A/S De Danske Spritfabrikker har man senere lagt Gærfabrikationen om efter et helt nyt Princip, saa Gærdannelsen blev Hovedsagen, mens Sprittilvirkningen kom i anden Række. Opfindelsen blev gjort af daværende tekniske Direktør i Selskabet Søren Sak, og Patent blev udtaget i næsten alle Lande.

Raastofferne i Gær- og Spritindustrien.

Først og fremmest maa Raastofferne for Gær- og Spritfabrikationen indeholde Kulhydrater og Æggehvidestoffer. Disse Stoffer findes i de fleste Frugter. Men praktisk Betydning har naturligvis kun de Frugter og Plantedele, som indeholder de nævnte Stoffer i større Mængde, og som er tilstrækkelig billige. Kornsorterne maa her nævnes i første Række, navnlig Byg og Majs. Endvidere spiller Kartofler, Sukkerrør og Sukkerroer i vore Dage en stor Rolle i denne Henseende, men ogsaa Affaldsproduk-

tet ved Sukkerfabrikationen, Melassen, der anvendes i større og større Udstrækning, ligesom Cellulosen i Træ har været anvendt som Raamateriale til Fabrikation af Spiritus til teknisk Brug.

Forbruget af Raastoffer til Gær- og Spritfabrikationen har i de to sidste Aar været følgende:

	1938	1939
Majs	3,760 Tons	3,400 Tons
Andre Kornsorter	2,440 —	2,867 —
Melasse	17,990 —	23,867 —
Kartofler	37,530 —	38,602 —

Produkternes Anvendelse.

Om Produktionens Udvikling i de senere Aar taler følgende Tal:

	Gær:	ren Sprit:
1925	5,130 000 kg	6,690 000 Liter
1930	5,630 000 —	7,160 000 —
1935	6,700 000 —	8,710 000 —
1938	7,020 000 —	9,570 000 —
1939	7,154 000 —	11,078 000 —

A/S De Danske Spritfabrikker fremstiller ikke alene Sprit. En Mængde andre Produkter fremstilles og finder Anvendelse paa mange forskellige Omraader. Her skal nævnes *Brødgær*, som vi ikke kan undvære ved Bagning i Bagerierne og Hjemmene, *Bærme*, som sendes rundt til Omegnens Landbrug til Kreaturfoder, *Finsprit*, som Husmoderen bruger til Syltning, Rengøring og Pudsning, *teknisk Sprit*, der anvendes i Porcelænsfabrikker, Eddikefabrikker, Krudtværker, Tobaksfabrikker, Clichefabrikker, Renserier, Snedkerværksteder og en Række Virksomheder indenfor Industri og Haandværk. Parfumerier og Fabrikker for kosmetiske Artikler bruger *Kolokvinsprit*, og Læger, Apoteker, Laboratorier og Vinhandlere den rene *udenaturerede Sprit*, Akvavit og Likør anvendes til Bordbrug. I denne Forbindelse skal et særligt Omraade nævnes, nemlig Anvendelsen af *Sprit til Motordrivkraft*. Selskabet har gennem længere Tid foretaget Forsøg med Anvendelse af Sprit til dette Brug, og disse Forsøg har vist, at der teknisk set intet som helst er i Vejen for at benytte en Blanding af f. Eks. 75 pCt. Benzin og 25 pCt. Sprit. Hidtil har imidlertid Prisforholdene og nationaløkonomiske Betragtninger stillet sig hindrende i Vejen for Iværksættelse af en Produktion af Motorsprit her i Landet, skønt de store Forhøjelser af Benzinprisen og den Rationeringsordning, som gennemførtes umiddelbart efter Krigens Udbrud, naturligvis gav Anledning til en stærkt forøget Interesse for Erstatningsprodukter til Automobildrift, herunder Sprit.

Spritfabrikkerne er ikke alene en producerende Virksomhed, men ogsaa en *Handelsvirksomhed* med ca. 30 000 direkte indenlandske Kunder. Varerne fordeles gennem Forhandlere og Købmænd paa Skib, Bane, Hestekøretøj og Automobil. Om Vinteren er Automobilernes Kølere forsynet med *Kølersprit* — den billigste og bedste Kølervædske.

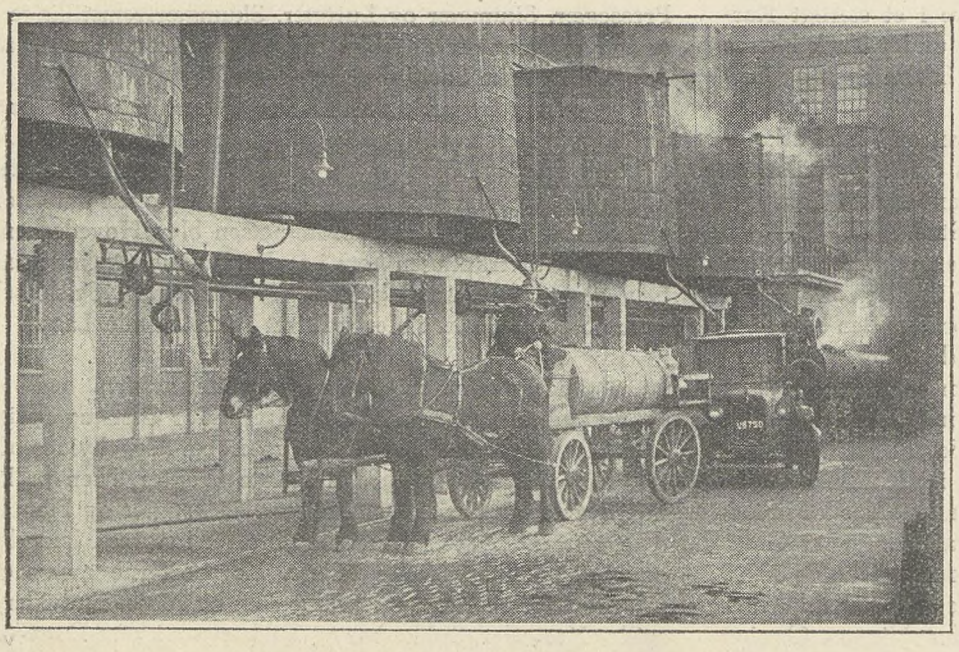
Selskabets Forsøgsgaarde.

I Aarene før Verdenskrigen havde Selskabets Fabrik i Aalborg en ret regelmæssig Tilførsel af 2—3 Millioner kg Kartofler aarlig. Da det midlertidige Forbud mod Spiritusfremstilling i 1917 førte til en fuldstændig Standsning af Fabrikken, blev den indrettet til Kartoffelmelfabrik.

Omtrent samtidig rejstes rundt om i Landet en stor Interesse for Kartoffeldyrkning i Anledning af den skærpede U-Baadskrig, som havde afskaaret Danmark fra Tilførsler udefra. En udvidet Kartoffeldyrkning blev da ønskelig. En Pjece »Agt paa Kartoflen« blev udsendt i 200.000 Eksemplarer og bidrog til Forstaaelsen af Kartoflens store Betydning. Landets Kartoffelarealer forøgedes meget betydeligt, og i Efteraaret 1918 kunde Ernæringsmyndighederne stille 10 Millioner kg Kartofler til Aalborg-Fabrikkens Raadighed til Oparbejdning af Kartoffelmel.

Det stod fra første Øjeblik Ledelsen af Selskabet klart, at en Forudsætning for rationel Kartoffelavl maatte være, at man var i Stand til at levere Avlerne sundt og rent Læggemateriale af de bedst egnede Sorter. Fremskaffelsen af saadant Læggemateriale krævede, at Selskabet raadede over de nødvendige Arealer, og derfor erhvervede det i 1921 den ca. 80 ha store Gaard »Frederikshøj« ved Svenstrup i Jylland, samtidig med, at der indledtes et Samarbejde med Statens Forsøgsstation i Tylstrup.

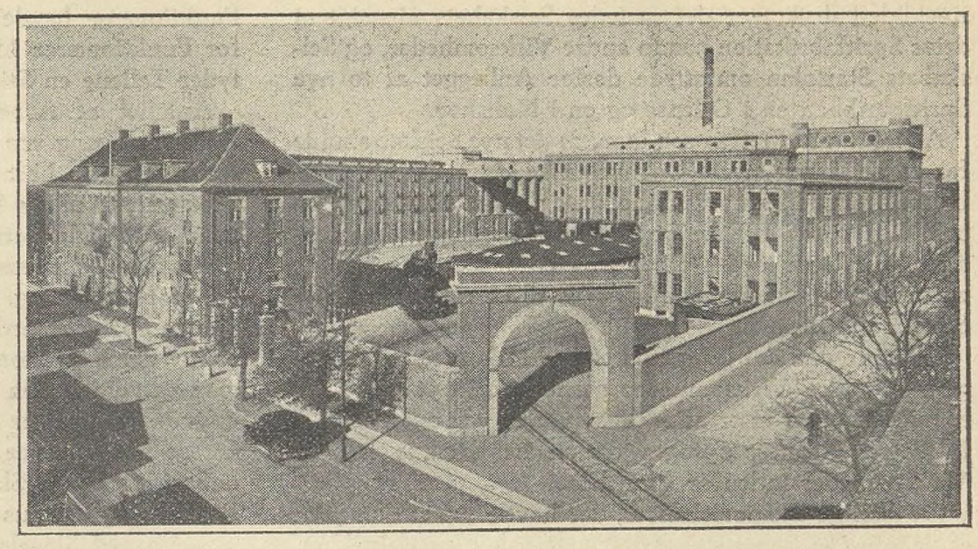
Arbejdet paa »Frederikshøj« udviklede sig paa tilfredsstillende Maade. Det lykkedes ikke alene at skaffe Avlerne sundt og godt Læggemateriale af Sorter, som var særlig egnet for saavel Avlerne som Industrien; men fra Studierejser i de Lande, hvor Dyrkning af Industrikartofler i længere Tid havde været praktiseret, hentedes Kendskab hjem til særlig fordelagtige Dyrkningsmetoder, som blev bragt videre til Kartoffelleverandørerne, efter at de var blevet gennemprøvet paa »Frederikshøj«. Ved Udsendelse af klare og letfattelige Pjecer om Kartoffelspørgsmaalet lykkedes det hurtigt at tegne Kontraktarealer svarende til Aalborg Fabrikkens og senere ogsaa til Hobrofabrikkens Behov af Kartofler. Hele det til denne Kontraktavl nødvendige Læggemateriale kunde imidlertid ikke fremskaffes paa »Frederiks-

Bærmen hentes paa Spritfabrikken.

høj«. Derfor blev det nødvendigt at erhverve yderligere Arealer, og i Efteraaret 1929 forpagtede Selskabet Gaarden »Scheelsminde« under Aalborg Kommune.

Foruden Fremskaffelsen af Læggekartofler søger Gaardene ogsaa at finde de bedste og mest fordelagtige Dyrkningsmetoder. Samtidig fortsættes stadig Bestræbelserne for at finde nye endnu mere tørstofrige og mod Sygdomme mere modstandsdygtige Sorter, og Forbindelsen med Udlandet holdes vedlige, saaledes at de nye Sorter, der kommer frem, saavel herhjemme som dér, og som kan tænkes at være bedre til Formaalet end de allerede kendte, hurtigst muligt afprøves.

Indkørsel til Spritfabrikken i Aalborg.

For hele dette Arbejde med Kartoffelspørgsmaalet har det været af stor Betydning, at Selskabet gennem Udenrigsministeriets Repræsentationer i Udlandet til Stadighed har været i Stand til at følge Udviklingen rundt om i Verden.

Foruden »Frederikshøj« og »Scheelsminde« har Selskabet nu ogsaa »Jærnbjærggaarden« ved Slagelse samt en 40 ha stor Ejendom i Vildmosen, »Taffelgaarden«, hvor særlig Forsøg med Dyrkning af Spisekartofler finder Sted.

Med et aarligt Forbrug af 38 Millioner kg Kartofler har man nu naaet Grænsen for Kartoffelspritproduktionen under de nuværende Beskatningsforhold og med de nu kendte Anvendelsesomraader for Spritten.

Af A/S De Danske Spritfabrikkers Historie.

I sidste Halvdel af forrige Aarhundrede var der et Navn, man stadig stødte paa, naar der skulde sættes store handelsgavnligt Foretagender i Gang. Dette Navn var C. F. Tietgen. Vi træffer hans Navn, da Store nordiske Telegrafselskab blev startet, da Det forenede Dampskibsselskab begyndte sin Virksomhed. Dette Navn er bl. a. ogsaa knyttet til Foretagender som Privatbanken, Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri, Københavns Havn, Sukkerfabrikkerne paa Lolland, private Jernbaner, Københavns Sporveje, foruden en Mængde store Bygninger i København. Det er da heller ikke saa underligt, at Navnet C. F. Tietgen ogsaa er knyttet til et saa omfattende Foretagende som A/S De Danske Spritfabrikker, der med Malteserkorset som Varemærke tidligt blev kendt under Bogstaverne D. D. S. F..

I korte Træk skal her nævnes lidt af A/S De Danske Spritfabrikkers Historie:

I Slutningen af Halvfjerdserne fremkom fra Spanien og Frankrig en stærk Efterspørgsel efter Sprit. Denne Efterspørgsel var fra dansk Side udnyttet ved Oparbejdelsen af en betydelig Eksport. Det Produkt, der efterspurgtes, var renset Sprit, og en stor Del af Middelhavslandenes Forsyning foregik over Hamborg, hvor Spritten blev rektificeret, d. v. s. at den ved en passende Destillation fik en renere Tilstand. Det drejede sig om en Omsætning af meget betydelig Størrelse, og i den herved skabte Trafik deltog ogsaa Det forenede Dampskibsselskab (jvfr. C. F. Tietgen). Det var derfor en nærliggende Tanke, at Danmark, der laa som et naturligt Mellemled mellem Ruslands Produktion af raa Sprit og Spaniens Forbrug af rent Sprit, skulde gribe de Forretningsmuligheder, som en Virksomhed med Rektifikation (Rensning) af Sprit kunde frembyde, naar den blev anlagt i stor Maalestok.

Udnyttelse af disse Muligheder var den direkte Foranledning til Oprettelse af A/S De Danske Spritfabrikker, der saa skulde indrette en stor moderne Fabrik, i hvilken dansk eller i Udlandet indkøbt Raasprit skulde renses og derefter eksporteres videre til Middelhavslandene, idet C. F. Tietgen gennem sin Forbindelse med Det forenede Dampskibsselskab var blevet opmærksom paa den Betydning, denne Opgaves Løsning vilde have for dansk Trafik og dansk Handelsomsætning. Teknikeren C. A. Olesen havde samtidig indset de fabriksmæssige (tekniske) Muligheder for en storstilet dansk Industri.

At disse to Mænd »fandt hinanden«, var saare naturligt. Thi uden en storstilet teknisk Fremstilling af renset Sprit kunde Tietgen ingen Varer faa at sejle og handle med — og uden Tietgen og Det forenede Dampskibsselskabs Trafikmuligheder kunde den rensede Sprit ikke blive eksporteret.

Den 9. August 1881 blev da A/S De Danske Spritfabrikker oprettet. Dette skete ved et Møde i Privatbanken, hvor Tietgen var Direktør. Selskabets Stiftere var Etatsraad Tietgen, Fabrikejer G. A. Hagemann, Grosserer Jacob Holmblad, Professor Vilhelm Scharling og Grosserer Erik Stokkebye. Selskabets Formaal var »at drive Fabrikation og Rektifikation af indenlandsk og udenlandsk Sprit, foreløbig ved tvende Fabrikker, af hvilke den ene alt eksisterede, nemlig Roeskilde Spritfabrik (Møllehusene), samt ved Anlæg af en større Rektifikationsanstalt i eller ved Kiøbenhavn«. Selskabets Love blev vedtaget og Stifterne valgtes som dets første Bestyrelse, idet Etatsraad Tietgen dog udtrykkelig bemærkede, at han forbeholdt sig efter et Tidsrum af ca. 3 Maaneder, naar Selskabet var i Gang, at udtræde af Bestyrelsen, et Træk, der tydeligt fortæller os, at den Tids største danske Handelsfyrste saa sin Glæde over at være med til at skabe en ny Virksomhed, men iøvrigt havde nok at varetage paa mange andre Omraader.

Aktiekapitalen fastsattes til 1,5 Millioner Kroner.

Selv om Selskabet navnlig tog Sigte paa at arbejde som et Led i den internationale Omsætning, forsømte man dog ikke Varetagelsen af den nationale Produktionsopgave. Foruden paa den moderne — men ikke særlig store —

Roskilde-Fabrik, var det saaledes Selskabets Hensigt at drive Spritfabrikation paa to andre Virksomheder, og Selskabets Startplan omfattede derfor Anlægget af to nye Spritfabrikker, en i Odense og en i Nakskov.

Allerede ved Starten saa man, at det nye Selskab skulde faa en anden og større Opgave end Udnyttelsen af Øjeblikkets store Eksportmuligheder, og at det skulde indgaa som Led i den Række af landsomspændende Sammenslutninger, som med Tietgen som Fører skulde omforme en splittet, konkurrerende Industri til en rationelt anlagt Storproduktion.

Allerede paa det konstituerende Møde meddelte Tietgen, at andre Virksomheder gerne vilde optages i det nye Selskab, og efter at Aktiekapitalen var udvidet til 3 Millioner Kroner, optoges da en hel Række mindre Virksomheder indenfor Branchen.

De særlige Eksportchancer, der havde været den ydre Anledning til Starten af A/S De Danske Spritfabrikker, glippede imidlertid fuldstændigt af forskellige Grunde. Alligevel blev Virksomheden ikke rystet ved disse fejlslagne Forhaabninger, da det havde vundet sikkert Fodfæste indenfor det hjemlige Marked, særlig gennem en stor Handelsorganisation, der i Aarenes Løb gjorde Selskabet til et af Landets største Handelsforetagender med over 23.000 direkte Kunder, og baade Spritsalget og Gærsalget tog et saa stort Opsving, at det dækkede Forbruget.

Siden Oprettelsen af A/S De Danske Spritfabrikker er der ikke udadtil sket nogen Forandring i Selskabets Karakter. Indadtil har derimod Udviklingen bragt Omvæltninger saa store som vel næppe i nogen anden Industrivirksomhed. Et Foretagende, der var baseret paa Produktion af Sprit til Eksport, blev forvandlet til en Virksomhed, der fortrinsvis forsynede Hjemlandet med Akvavit. En Gærproduktion, der var taget op for at udnytte Salgsmuligheder til England, maatte omstilles paa en Fabrikation hovedsagelig med Hjemmemarkedet for Øje, og der oparbejdedes her et saadant Salg, at Virksomheden i lige høj Grad blev Gærproducent og Spiritusproducent.

Dansk Skattepolitik under Verdenskrigen medførte, at Spiritusproduktionen gik 80 pCt. ned, men som Erstatning oparbejdedes øget Forbrug af teknisk Sprit m. m. Ved denne Udvikling er Grundlaget for A/S De Danske Spritfabrikker i Aarenes Løb udvidet, og de forskellige Salgs- og Produktionsomraader har bevirket Opbygningen af særlige Organisationsformer, ligesom ogsaa Aftalerne med Staten har givet Anledning til en Deling af Selskabets Virksomhed.

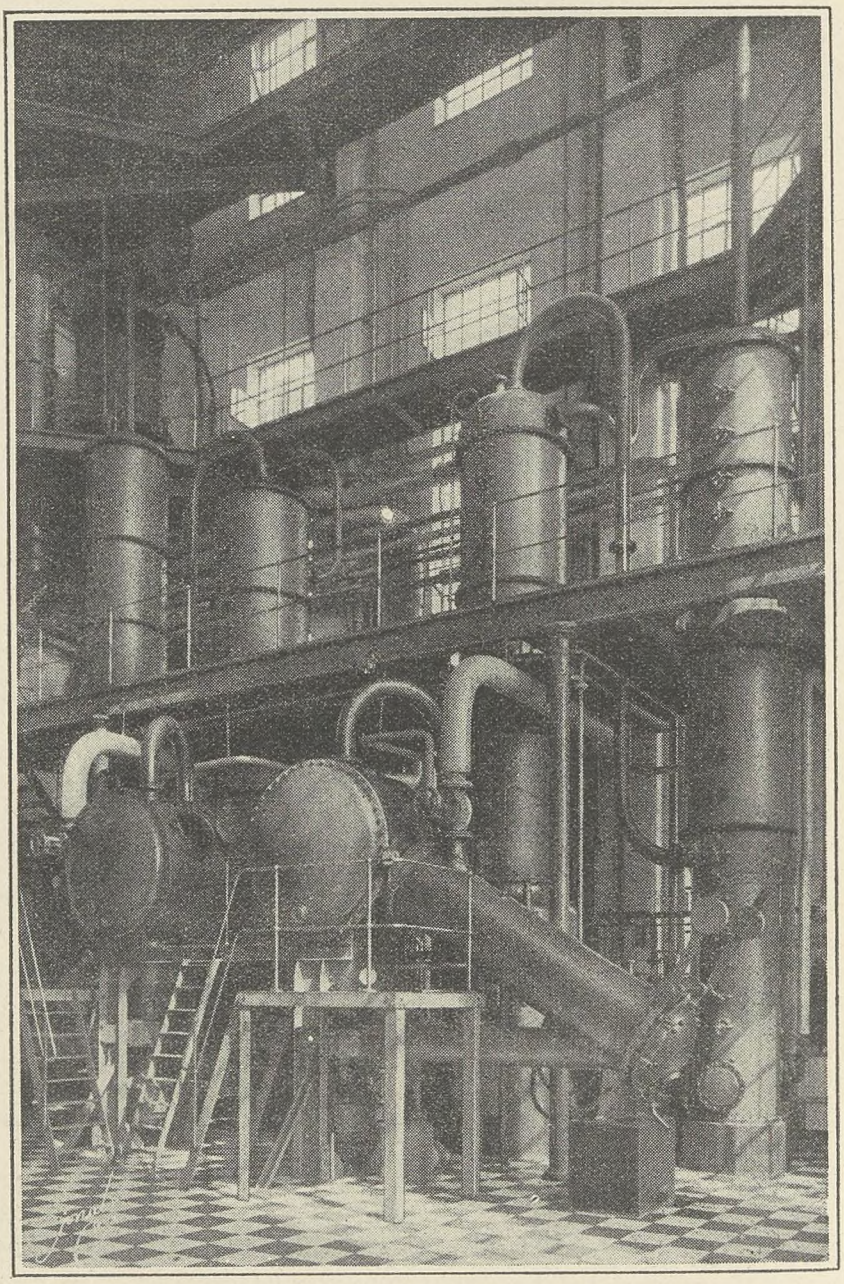
De enkelte Grene indenfor Selskabet er nu følgende: Spiritus, Sprit, teknisk Sprit, denatureret Sprit, Bærme, Mæsk, Gær og Likør.

Ved Udgangen af 1938 beskæftigede Selskabet 243 Funktionærer, og 30 Funktionærer og Funktionærenker var pensionerede paa dette Tidspunkt. Interessekontoret for Funktionærer havde 215 Medlemmer, og Rejseforeningen for Funktionærer 137 Medlemmer. I begge Tilfælde betyder Tallene en Stigning i Tilslutninger.

Antallet af Arbejdere beskæftiget af Selskabet ved Aarets Udgang var ca. 500. Ogsaa Interessekontoret for Arbejdere har haft stigende Tilslutning, og Antallet af Medlemmer er nu 300, medens 255 Arbejdere er Medlemmer af Arbejdernes Rejseforening.

Rent arbejdsmæssigt har A/S De Danske Spritfabrikker stor Betydning. Rundt omkring i danske Købstæder og paa Forsøgsgaarde paa Landet har et stort Antal Personer deres Udkomme indenfor Virksomheden. Hvor stor Betydning den har i denne Henseende vil man faa et Indtryk af, naar man hører, at dens Fabrikker ligger spredt næsten over det ganske Land: Aalborg, København, Roskilde, Slagelse, Odense, Fredericia, Hobro, Randers og Aarhus foruden Forsøgsgaardene Jernbjerggaarden ved Slagelse, Frederikshøj ved Svenstrup i Jylland, Scheelsminde ved Aalborg og Taffelgaarden i Vildmosen.

L. Andkjær Jensen.

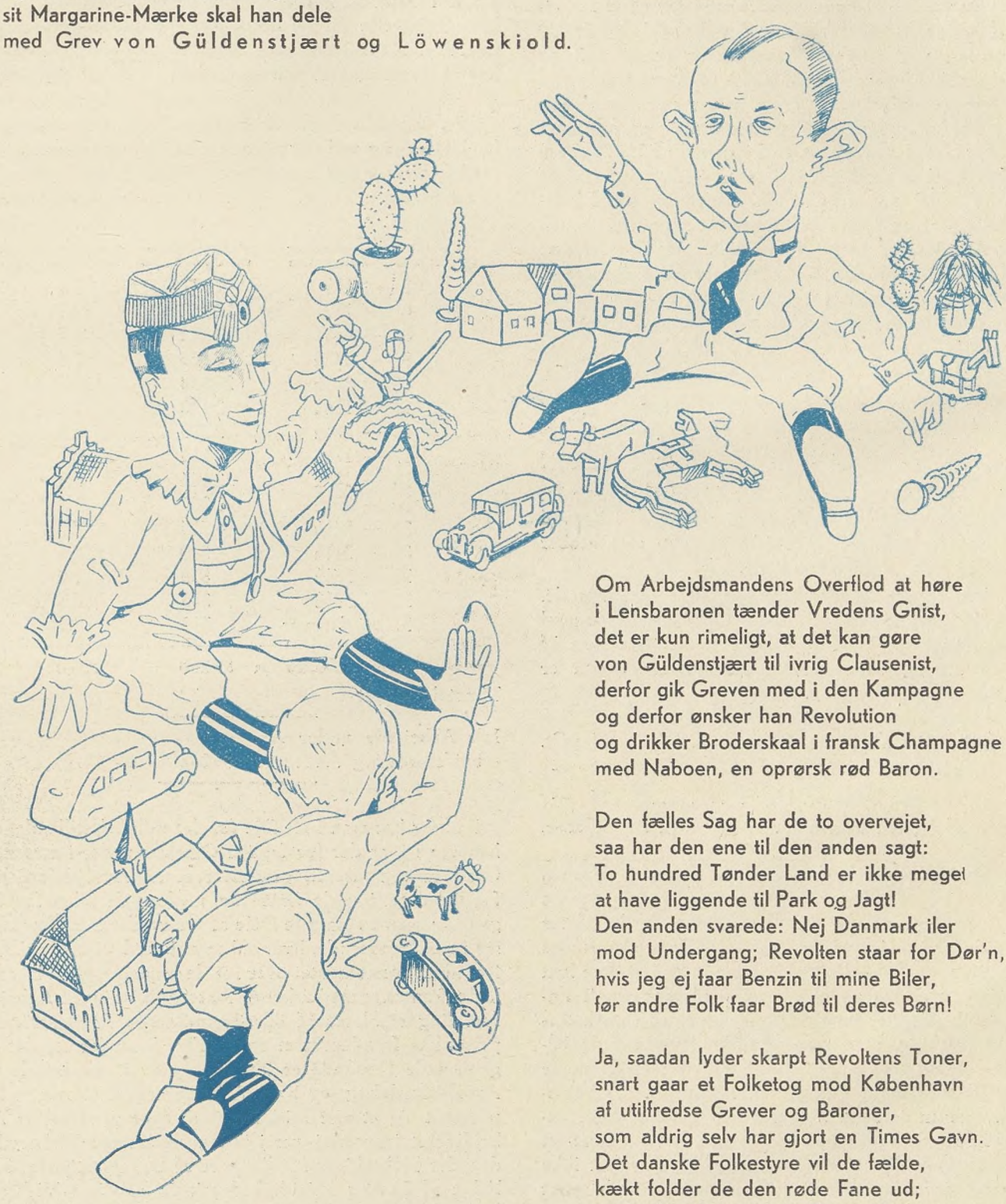

Brænderitaarn paa Spritfabrikken i Aalborg.

Proletarer fra alle Grevskaber!

Hvad skal man sige om en fattig Greve,
hvad skal man sige om en arm Baron,
de Stakler de skal da vel ogsaa leve
og kræver kun en rimelig Ration.
Hvorfor skal Arbejdsmanden ha' det hele
og tumle rundt i Ødselhed og Sold,
sit Margarine-Mærke skal han dele
med Grev von Güldenstjært og Löwenskiold.

En Gruppe danske Grever og Baroner har tilsluttet sig Clausenisterne og L. S.

Om Arbejdsmandens Overflod at høre
i Lensbaronen tænder Vredens Gnist,
det er kun rimeligt, at det kan gøre
von Güldenstjært til ivrig Clausenist,
derfor gik Greven med i den Kampagne
og derfor ønsker han Revolution
og drikker Broderskaal i fransk Champagne
med Naboen, en oprørsk rød Baron.

Den fælles Sag har de to overvejet,
saa har den ene til den anden sagt:
To hundred Tønder Land er ikke meget
at have liggende til Park og Jagt!
Den anden svarede: Nej Danmark iler
mod Undergang; Revolten staar for Dør'n,
hvis jeg ej faar Benzin til mine Biler,
før andre Folk faar Brød til deres Børn!

Ja, saadan lyder skarpt Revoltens Toner,
snart gaar et Folketog mod København
af utilfredse Grever og Baroner,
som aldrig selv har gjort en Times Gavn.
Det danske Folkestyre vil de fælde,
kækt folder de den røde Fane ud;
nu brøler den stupide Enevælde
saadan, som det kan ventes af en Stud!

Peter Simple.

FRA RIGSDAGEN

Arbejdsfordelingsloven ændres.

Stort set har Arbejdsdeling kunnet gennemføres paa alle de væsentlige Omraader, hvor der findes Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationer og i et ikke helt ringe Omfang endvidere kunnet udstrækkes til Enkeltvirksomheder, der ikke er Medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, eller til Arbejdere, der ikke staar tilknyttet nogen faglig Organisation. Der er saaledes gennemført Rammeoverenskomster for 71 Fagomraader med et samlet Arbejderantal paa ca. 280.000. Af dette Antal skulde ca. 75.000 ved Slutningen af August Maaned eller ca. 15 pCt. af samtlige Arbejdsløshedskassemedlemmer have været omfattet af en Arbejdsfordeling, og, hvis man regner med, at Arbejdstiden pro persona gennemsnitlig er forkortet med ¼ pr. Uge, faar man, at en Fjerdedel af 75.000 d.v.s. ca. 19.000 fuldt beskæftigede eller ca. 24.000 paa nedsat Tid er det Antal, der er holdt i Beskæftigelse ved Fordelingen af Arbejdet. Dette Tal ligger nu noget højere, thi medens Arbejdsfordelingen i den sidste Uge af August omfattede 75.000 Arbejdere i Arbejdsfordelingskasserne, omfattede den i den sidste Uge af Oktober 89.300 Arbejdere, hvilket udgør 18,3 pCt. af Medlemstallet i paagældende Kasser.

I Oktober Maaned var hos Arbejdsmændene 9,3 pCt. af Medlemmerne paa Arbejdsdeling. Størst var Procenten hos Bryggeriarbejderne med 78, dernæst følger Skraatobaksarbejderne med 77,5, Sukkervarearbejderne med 71, Tobaksarbejderne med 68. Det kan endvidere nævnes, at Procenten for Malerne var 61 og for Metalarbejderne 33. For en Fuldstændigheds Skyld vil vi nævne, at i henved 30 Fag omfattede Fordelingen i Slutningen af Oktober mere end 25 pCt. af Medlemmerne.

Arbejdsdeling er gennemført paa forskellig Maade. Mest almindeligt er det, at Arbejdstiden nedsættes med et Antal Timer pr. Uge, saaledes som det fremgaar af denne Opstilling, der viser, at Arbejdsfordelingen er foretaget.

med et fast Antal Timer pr. Dag	11 pCt.
med et Antal Timer pr. Uge	52 —
med et Antal fulde Dage pr. Uge	15 —
med et Antal Uger i Turnus ..	22 pCt. af Arbejderne.

Som antydet i Overskriften er Arbejdsfordelingsloven blevet ændret. Hermed forholder det sig saaledes, at mens Arbejdsfordeling som alt sagt har kunnet gennemføres paa alle de væsentlige af de Omraader, hvor der findes Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationer, og i et ikke helt ringe Omfang endvidere har kunnet udstrækkes til Enkeltvirksomheder, der ikke er Medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, men som paa den anden Side beskæftiger organiseret Arbejdskraft, har der været nogle enkelte Tilfælde, hvor den Omstændighed, at Arbejdsfordelingen kun kan gennemføres ved frivillig Overenskomst mellem de vedkommende Parter, har medført, at et i alle Henseender rimeligt og ønskeligt Resultat ikke har kunnet naas. Det har saaledes inden for et bestemt Fag, der har haft en betydelig Arbejdsløshed, og hvor Tanken om en Arbejdsfordeling var opstaaet allerede lang Tid inden Lovens Ikrafttræden, ikke været muligt at naa til en Arbejdsfordelingsordning, idet Parterne, om end de var enige om Ønskeligheden i at gennemføre en Arbejdsfordeling, dog ikke trods Nævnets Formidlingsforsøg har kunnet naa til Enighed om de Former, under hvilke Arbejdsfordelingen skulde gennemføres. Inden for Byggefagene og Entreprenørfaget har man efter langvarige Forhandlinger tilvejebragt en Overenskomst om Arbejdsfordeling, der imidlertid kun har kunnet træde i Kraft i Provinsen, idet 2 københavnske Fagforeninger, hvis Deltagelse var en Betingelse for Ordningens Ikrafttræden i København, paa afholdte Generalforsamlinger har vedtaget ikke at ville gaa med i en Arbejdsfordeling.

Den følgende Tabel viser Antal Arbejdere under Arbejdsfordeling ved Slutningen af Oktober Maaned 1940 fordelt efter Antal Timer, med hvilke Arbejdstiden har været nedsat pr. Uge.

Antal Timer, med hvilke Arbejdstiden gennemsnitlig har været nedsat pr. Uge	Antal Arbejdere ult. Oktober 1940	I pCt. af samtl. Arbejdere m. Arbejdstidsnedsætt.
1 — 5½	2 977	3,3
6 — 7½	10 752	12,1
8 — 8½	28 312	31,7
9 — 11½	6 379	7,1
12 — 12½	20 858	23,4
13 — 15¾	2 140	2,4
16 — 16½	5 819	6,5
17 — 17½	114	0,1
18 — 18½	2 144	2,4
19 — 23½	1 269	1,4
24 — 24½	6 513	7,3
25 — 31½	540	0,6
32 — 35½	859	1,0
36 — 36½	255	0,3
37 og derover	319	0,4
Tilsammen	89 250	100,0
Timetal uoplyst	32	
Ialt Arbejdere under Arbejdsfordeling	89 282	

Endelig har man haft Øje for det utilfredsstillende, der kan være i, at der for faglige Omraader, der i væsentlig Grad er organiseret, gennemføres en Arbejdsfordeling for det organiserede Omraade, medens de uden for Organisationerne staaende Dele af Omraadet intet foretager sig i saa Henseende, hvorved man ikke kan udelukke, at Konkurrencemomentet over for de organiserede Virksomheder kan være medvirkende Aarsag til, at ingen Arbejdsfordeling etableres af ikke-organiserede Parter. Eksempelvis kan fremhæves et enkelt Fag, hvor der for det organiserede Omraade er tilvejebragt en Rammeaftale om Arbejdsfordeling, og hvor Arbejderorganisationerne har paataget sig et vist Initiativ til at søge gennemført Arbejdsfordelingsordninger i ikke-organiserede Virksomheder, der beskæftiger Medlemmer af Organisationen. Som Følge af Lovens Frivillighedsprincip er disse Virksomheder dog ganske frit stillet overfor, om de ønsker at gennemføre en Arbejdsfordeling eller ej, og det er i hvert Fald udelukket ad denne Vej at faa gennemført Ord-

ninger for Virksomheder, hvor begge Parter er uorganiserede.

Allerlettest vilde det naturligvis være at rette paa disse Skavanker ved en tvangsmæssig Gennemførelse af Arbejdsfordeling, saaledes som Socialdemokratiets Ordfører var inde paa, men saavidt gaar Loven ikke, den nøjes med at sige, at der tillægges Arbejdsfordelingsnævnet Beføjelse til i Tilfælde, hvor mindst 5 af Nævnets 7 Medlemmer finder det paakrævet under Hensyntagen til i øvrigt gennemførte Arbejdsfordelingsordninger, at Arbejdsfordeling gennemføres inden for et Omraade, da at træffe Beslutning om Gennemførelse af en saadan Foranstaltning under den Form, som Nævnet finder svarende til det paagældende Omraades Forhold.

En anden Ændring af Loven gaar ud paa, at Godtgørelse for nedsat Arbejdstid ydes, saafremt den paa Grund af Arbejdsfordeling tabte Arbejdstid udgør mindst 1/5 af den normale Arbejdstid. Tidligere udbetaltes Godtgørelsen paa Grundlag af den inden for et Tidsrum af 6 Uger tabte Arbejdstid, en Bestemmelse der fortolkedes saa urimeligt, at Timetal under 8 inden for 6 Ugers Pereioder ikke kunde overføres til næste Periode. Ændringen er altsaa en afgjort Forbedring.

Forhøjelse af Dagpengenes Maksimumsbeløb i Arbejdsløshedskasserne og Udbetaling af Børnetillæg til Arbejdsløshedsforsikrede.

For saa vidt en statsanerkendt Arbejdsløshedskasse træffer Bestemmelse derom, kan der for Tidsrummet fra 1. Oktober 1940 til 31. Marts 1941 forhøje Maksimumsbeløbene for Understøttelse med 35 Øre for Forsørgere, 25 Øre for Ikke-Forsørgere med mindre end 8 Aars Medlemstid og 30 Øre for Ikke-Forsørgere med 8 Aars Medlemstid og derover. I Forvejen var Maksimalunderstøttelserne 5 Kr. for Forsørgere og 3,80 Kr. og 4,80 for Ikke-Forsørgere med under og over 8 Aars Anciennitet. Disse Tal er fastsat paa Grundlag af Januar Pristallet 1940. Men siden er Priserne jo steget ikke saa lidt, eller som det hedder i Ministerialsproget: »Prisgrundlaget er »i nogen Grad forrykket« — det tør siges.

Den »Kompensation« for Prisstigningerne, de Arbejdsløse faar, gives paa den Maade, at det tillader Arbejdsløshedskasserne at forhøje Maksimumsbeløbene for Dagpenge med et Beløb, der svarer til 25 pCt. af den Forhøjelse, der vilde være motiveret ved Oktober-Pristallet og *derudover at yde de Medlemmer, der oppebærer Understøttelse som Forsørgere, et Børnetillæg paa 30 Øre daglig for hvert hjemmeværende Barn, dog ikke over 1 Kr. 20 Øre pr. Dag.* Den sidste Bestemmelse er en vigtig Nydannelse i Loven og bøder i nogen Grad paa det iøvrigt kummerlige Resultat.

De Merudgifter for Arbejdsløshedskasserne, som en Vedtagelse om Forhøjelse af Satserne og Børnetillæg vil medføre, maa afholdes af Kassernes egne Midler. Dette betyder, at Udgifterne maa dækkes af vedkommende Kasses opsamlede Medlemsbidrag og det paa Grundlag af disse Bidrag beregnede Statstilskud i Henhold til Arbejdsløshedsloven. I denne Forbindelse er det værd at huske, at de enkelte Fagforbund af deres Midler i indeværende Regnskabsaar regner med at yde et Beløb paa ca. 20 Mill. Kr. til Dækning af normale Kontingenter og Ekstrakontingenter i Arbejdsløshedskasserne samt til Brændselshjælp, Huslejehjælp m. v. til arbejdsløse Medlemmer; alligevel siges det, at det forventes, at Fagforbundene ogsaa vil overføre Dele af deres Midler til Arbejdsløshedskasserne til Dækning af de Kontingentforhøjelser, som maatte blive nødvendige i Anledning af de forøgede Udgifter efter Loven.

I visse Tilfælde har man dog ment, at Statskassen burde udrede et direkte Tilskud til Dækning af vedkommende Kasses og Fortsættelseskasses Merudgifter, nemlig hvor det drejer sig om de vanskeligt stillede Arbejdsløshedskasser. Afgrænsningen af disse Kasser er sket paa Grundlag af den gennemsnitlige Aarsfortjeneste (3200 Kr.) og Ledighedsprocent i Kasserne (ca. 20 pCt.) Tilskuddet til de vanskeligt stillede Arbejdsløshedskasser og disses Fortsættelseskasser er fastsat til 70 pCt. af de Merudgifter for Kasserne, som en Vedtagelse om Forhøjelse af Satserne og Udbetaling af Børnetillæg vil medføre.

Saafremt Kasserne udnytter den dem givne Adgang til at forhøje Dagpengesatserne og yde Børnetillæg, vil Tilskudsreglerne efter foretagne Beregninger medføre en Udgift for Statskassen, der kan anslaas til ca. 7,8 Mill. Kr., det er jo ikke Storlandbruget, det drejer sig om.

Fordeling af Flæsk og Svinekød til trængende Personer og Hjælp til Indkøb af Sødmælk.

Ved en Lov af December 1939 om Fordeling af Oksekød m. v. bemyndiges Arbejds- og Socialministeren til for Lovens Gyldighedsperiode, det vil sige i Tiden fra den 1. Januar 1940 til den 31. December 1941, til Fordeling af Oksekød og Flæsk og Svinekød samt til Hjælp til Indkøb af Sødmælk, og Fisk til trængende Personer at anvende henholdsvis 7 Mill. Kr., 9 Mill. Kr., 11 Mill. Kr. og 2 Mill. Kr.

Da der siden Lovens Forelæggelse i Efteraaret 1939 er indtraadt en betydelig Stigning i Priserne for de væsentligste af de paagældende Fødemidler, har Regeringen anset det for ønskeligt, at der *udover* de allerede til Raadighed staaende Midler stilles et Beløb til Raadighed for de omhandlede Foranstaltninger. Dette Beløb har man under Hensyn til den nævnte Prisstigning og til en mulig Stigning i Arbejdsløsheden ment at burde fastsætte til 4 Mill. Kr. ialt, som fordeles saaledes, at det til Raadighed for Fordeling af Flæsk og Svinekød staaende Beløb forøges med 1 900 000 Kr. og Beløbet til Indkøb af Sødmælk med 2 100 000 Kr.

Uddeling af Smørrabatkort til trængende.

I Januar Kvartal kan der anvendes 2 035 000 Kr. til ovennævnte Formaal foruden 150.000 Kr., som er tilbage af tidligere bevilgede Midler.

Aluminiumsmønter.

Den kgl. Mønts Beholdninger har vist sig utilstrækkelige til at imødekomme de Udmøntningskrav, som Danmarks Nationalbank har maattet stille for at kunne opfylde det for den nærmeste Fremtid paaregnede Behov for Skillemønt, og da det har vist sig vanskeligt at købe den fornødne Mængde Kobber, har det maattet optages til Overvejelse at foretage de paagældende Udmøntninger under Anvendelse af et andet dertil egnet Metal.

Efter de foreliggende Erfaringer har Den kgl. Mønt fundet det mest hensigtsmæssigt at anvende Aluminium til Udmøntning af 5-Ører, 2-Ører og 1-Ører, idet dette Metal, hvoraf der kan paaregnes fremskaffet den tilstræk-

kelige Mængde har vist sig at kunne udpræges saaledes, at den fornødne Holdbarhed opnaas. Foreløbig skal der dog ikke udmøntes 1-Ører.

Ændringer i Toldloven.

Ifølge Toldloven af 1924 er Beskatningsniveauet for Kunstsilke og andre kunstige Tekstilfibre langt højere end for Uld, Bomuld og Hørvarer.

Der er i de senere Aar foregaaet en stærk Udvikling indenfor den syntetiske Tekstilindustri, og en vis Udjævning af de store Forskelle i Toldsatserne for de forskellige Varearter har derfor i længere Tid været ønsket, saa meget mere som det er blevet almindeligt at blande eller paa anden Maade kombinere de forskellige Stoffer i Varerne, f. Eks. at blande Celluld i Uld eller Bomuld inden Spindingen eller at væve Kunstsilke sammen med Celluldgarn.

Efter at Tilførslerne af rene Uld- og Bomuldsvarer paa Grund af Krigsbegivenhederne er blevet i højeste Grad vanskeliggjort, saaledes at Befolkningens Forsyning med Tekstilvarer i meget stor Udstrækning kommer til at bero paa Tilførslerne af kunstige Stoffer er det imidlertid blevet endnu mere paakrævet at foretage en Ændring af Toldsatserne i Retning af en Udjævning af de bestaaende store Forskelle i Beskatningen. Ændringen er sket paa den Maade, at Tolden paa Uld forhøjes, mens den nedsættes paa Celluld.

Udjævning paa den Maade, at Satserne for Uld samt Bomuld og andre vegetabilske Stoffer forhøjes noget, og at Satserne for Celluld og andre kunstige Tekstilfibre sættes væsentligt ned er foreslaaet for ikke at formindske Statens Toldindtægter for stærkt og for ikke at svække den danske Tekstilindustris Stilling som Helhed.

G.

Sølvbryllup

Den 11. Januar kan Rejserevisor I. P. Johannesen og Hustru fejre deres Sølvbryllup.

Der er kun kort Tid tilbage forinden I. P. Johannesen passerer 25 Aarsdagen for sin Ansættelse som Rejsesekretær i Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse, og er han derfor velkendt af alle Tillidsmænd indenfor Kassens store Virksomhedsomraade. Betegnelsen Rejsesekretær er i Mellemtiden forandret til Rejserevisor, men Johannesen er fremdeles den samme gode Kammerat, han altid har været. Denne Egenskab har altid været iøjnefaldende og fremtrædende under Johannesens Virksomhed og har skaffet ham mange Venner blandt Arbejdsløshedskassens Kontrollerede udover hele Landet, der i den længste Tid af Johannesens mange Arbejdsaar var underlagt hans Kontrol alene.

Den overfladiske Betragter af en Rejserevisors Virksomhed vil maaske bedømme dette Arbejde som henhørende under det mindst krævende i Forbindelse med Organisationsfunktionen, men dette er ganske forkert. Tværtimod stiller korrekt Udførelse store Krav til Udøveren. Vedkommende har ikke alene et meget stort Ansvar for at alt gaar rigtigt til, men det kræves tillige, at Rejserevisoren er nøje bekendt med de til Stadighed forekommende Ændringer i Arbejdsløshedslovgivningen og de i Tilknytning hertil fra Kassens Hovedkontor udsendte vejledende Cirkulærer for at kunne give de lokale Tillidsmænd udførlige Oplysninger om Fortolkninger og Afgørelser.

Foruden disse Egenskaber skal Rejserevisoren desuden være i Besiddelse af personlig Vitalitet, hvortil der stilles

store Krav under det stadige Rejseliv i Tilknytning til hvilket selve Revisionen ofte maa foregaa i Aften og Nattetimer, da disse Tidspunkter er de eneste Afdelingernes lokale Tillidsmænd har til Raadighed.

Værst bliver det naturligvis naar Forholdene, som for Tiden, medfører Indskrænkning i Brugen af Befordringsmidlerne. Automobilet, der har været Rejserevisorernes meget vigtige Hjælpemiddel som Formidler af Afstandene mellem Afdelingerne, kan nu slet ikke anvendes. Men Johannesen løser Befordringsspørgsmaalet ved Anvendelsen af Cyklen og fører dermed Beviset for, at Vitaliteten, trods de mange Arbejdsaar og 60-Aarsdagen er passeret, ligefuldt er tilstede.

I det meget enerverende Arbejde har Johannesen haft en udmærket Hjælp og Støtte i sin Hustru, Ellen, der meget ofte har taget Plads i Bilen ved sin Mands Side og gjort Turen med ud i Landet. Hun har saaledes ikke alene været sin Mand en god Ægtefælle, men tillige hans gode Kammerat i det daglige Arbejde.

Det er vel sjældent, at en Virksomhed som den Johannesen udøver i Arbejdsløshedskassens Tjeneste skaber personlige Venner, man skal være i Besiddelse af særlige Egenskaber for at opnaa sine Medmenneskers Tillid, naar det drejer sig om kritisk Tilsyn med deres Arbejde. Johannesen har imidlertid vist sig i Besiddelse af saadanne Egenskaber og at Vennekredsen er stor vil sikkert give sig til Kende ved gode Ønsker fra nær og fjern paa Sølvbryllupsdagen. Ogsaa vi ønsker hjerteligt Tillykke.

Kommune og Amtsraadsvalgene i 1941

Det var ventet at den indeværende Valgperiode for Kommunalbestyrelserne, under Hensyn til de for Tiden bestaaende Forhold i Landet, vilde være blevet prolongeret. Det kan imidlertid nu efter alt foreliggende at dømme betragtes som givet, at der til Foraaret vil blive afholdt Kommunevalg ved Udløbet af den normale Valgperiode. Desuden skal der for første Gang afholdes Valg til Amtsraadet paa samme Tidspunkt som Valget til Kommunalbestyrelserne.

Det gælder derfor om, at alle nødvendige Forberedelser træffes, og at Socialdemokratiets Medlemmer og Vælgere er klar over Valgretsbetingelserne og især de Bopæls- og Skattebetingelser, der gælder ved de kommunale Valg og Amtsraadsvalgene. Dette Spørgsmaal gøres der nærmere Rede for i det efterfølgende, som vore Læsere anmodes om at gøre sig bekendt med eventuelt i et saadant Omfang, at denne Viden kan gives videre til andre.

Bopæl, Skattebetaling og Valgret.

For at kunne stemme ved de kommunale Valg og Amtsraadsvalgene i Marts 1941 skal først og fremmest følgende Betingelser være opfyldt:

1. Man skal paa Valgdagen have Bopæl i Kommunen og have haft Bopæl i Kommunen *uafbrudt siden 15. November 1940.*
2. Man skal være Skatteyder til Valgkommunen paa det Tidspunkt, da Valget finder Sted (d. v. s. være *paalignet* Skat for Januar Kvartal 1941. Det er dog *ikke* en Betingelse, at Skatten for dette Kvartal er *betalt.)*
3. *Desuden skal man have betalt sin direkte Skat til Kommunen indenfor Skatteaaret 1939—40; d. v. s. April, Juli og Oktober Kvartaler 1939 og Januar Kvartal 1940.*

Det afgørende er, at *den paalignede Skat* er betalt. Man bevarer altsaa Valgretten, selv om man kun har været paalignet Skat til den paagældende Kommune (Valgkommunen) for en Del af Skatteaaret 1939—40, *naar denne Skat er betalt.*

Har man *ikke* været paalignet Skat for Skatteaaret 1939—40 til den Kommune, hvor man opfylder Bopælsbetingelsen for Valgret, *bevares Valgretten alligevel, naar man er paalignet og har betalt direkte Skat til denne Kommune indenfor Skattehalvaaret 1. April—30. September 1940.* Ogsaa her gælder det, at man kun skal have betalt den *paalignede* Skat. Er man f. Eks. kun paalignet Skat for *Juli Kvartal 1940* og har betalt denne, bevarer man Valgretten.

Tilflyttere, der er flyttet til Kommunen *mellem 1. Juli og 15. November 1940* (begge Dage inclusive), og som *ikke opfylder* en af foranstaaende Skattebetingelser, kan alligevel opnaa Valgret, naar følgende opfyldes:

Vedkommende maa *senest 15. December 1940 indsende skriftlig Begæring til Valgkommunen om at blive optaget paa Valglisten.* Med Begæringen skal følge en Erklæring *fra den Kommune, hvor vedkommende har været ansat til Opholdskommuneskat for Januar Kvartal 1940, om at han (hun) har betalt de til denne Kommune indenfor Skatteaaret 1939—40 paalignede direkte kommunale Skatter.* (I Tilfælde, hvor *Hustruen selvstændig* har været paalignet Kommuneskat til en fremmed Kommune for Januar Kvartal 1940, maa der for hendes Vedkommende fremskaffes en tilsvarende Erklæring.)

Eftergivet Skat.

Tillidsmændene bedes dog erindre og oplyse om, at man ikke har mistet Valgretten, selv om man har faaet eftergivet Skat eller faaet Henstand. Det afhænger af paa hvilket Tidspunkt, Andragendet herom er indgivet!

I Henhold til Valgloven kan Eftergivelse af *personlig* Kommuneskat finde Sted i ganske særlige Tilfælde, naar den skattepligtiges Indtægt som Følge af Sygdom, Dødsfald, trykkende Familieforhold, Indkaldelse til Militærtjeneste, Arbejdsløshed og lignende Forhold er blevet væsentlig mindre end den Indkomst, hvorefter Kommuneskatten er lignet.

Ansøgning skal være indgivet i hvert enkelt Tilfælde.

Der kan *ikke for noget Skattekvartal* (Skattehalvaar, hvis Kommuneskatten forfalder halvaarsvis) *eftergives mere end Halvdelen af Kvartalets* (Halvaarets) *Skat*, dog *undtagelsesvis indtil to Trediedele af Kvartalets* (Halvaarets) *Skat*, hvor Eftergivelse finder Sted paa Grund af Sygdom, Dødsfald eller iøvrigt, naar *ganske særlige Omstændigheder* taler derfor.

Valgretten bevares, naar Eftergivelse, Henstand eller Udsættelse er bevilget efter Andragende, der er indgivet inden Udgangen af September Maaned 1940.

Kommunale *Ejendomsskatter* kan *ikke eftergives.*

Ejendomsskatterne.

Som direkte Skat til Kommunen regnes ikke alene *personlig Indkomstskat*, men *ogsaa kommunale Ejendomsskatter. (I København* alene de personlige Skatter).

Den, der er *ansat til begge Arter* af Skat, skal altsaa have betalt begge Dele for at blive Vælger.

Er en Mand imidlertid *ikke ansat* til personlig Kommuneskat, har han Valgret, naar de paalignede Ejendomsskatter er betalt.

Dette sidste gælder altsaa *ikke* i København.

De samlede Betingelser for Valgret er:

at man har *Indfødsret,*

at man senest Valgdagen er *fyldt 25 Aar,*

at man *ikke* nyder eller har nydt offentlig Understøttelse, der efter Lovgivningen medfører Fortabelse af Valgret, som ikke enten er eftergivet eller tilbagebetalt,

at man *ikke* er ude af Raadighed over sit Bo,

at man *ikke* ved Dom er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling, uden at denne Virkning af Dommen er bortfaldet. En strafbar Handling kan ikke anses for vanærende, med mindre Domfældte paa Gerningstiden var fyldt 18 Aar, og der er idømt ubetinget Straf af Fængsel i 4 Maaneder eller derover, Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring, ej heller, naar der er forløbet 5 Aar fra Straffens Udstaaelse, Forældelse eller Eftergivelse eller fra den endelige Løsladelse fra Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring,

at man opfylder de foran nævnte Betingelser angaaende Bopæl i Kommunen og angaaende Skattebetaling.

NB.! *Ugift Kvinde* maa selv opfylde samtlige Betingelser.

Gift Kvinde opfylder Skattebetingelsen, naar hendes Mand har betalt Skat efter Reglerne.

Er gift Kvinde selvstændig skatteansat, har hun dog Valgret, saafremt hun har betalt den hende selv paalignede Skat, uanset om Manden har betalt sin egen Skat.

Enke har Valgret, *naar hendes afdøde Mand har betalt Skat efter Reglerne,* eller *naar hun er selvstændig skatteansat efter Mandens Død og selv opfylder Skattebetingelsen.*

Eftergivelse af Fattighjælp.

I H. t. Lov om offentlig Forsorg § 309, Stk. 2, *skal* Fattighjælp eftergives, naar der er gaaet *3 Aar* efter Hjælpens Ophør. I H. t. samme Paragraf, Stk. 3, *kan* Kommunalbestyrelsen under særlige Omstændigheder ved enstemmig Vedtagelse beslutte at eftergive Fattighjælpen efter 1 Aars Forløb.

I begge Tilfælde skal der indsendes Ansøgning til Forsørgelseskommunen om Eftergivelse. Naar den kommunale Valgliste da fremlægges i Opholdskommunen, maa man se efter, om man er paa *Valglisten* der. Er det ikke Tilfældet, maa man indsende Begæring om Optagelse bilagt med Dokumentation for, at Fattighjælpen er eftergivet, eller ledsaget af Oplysning om, at Ansøgning om Eftergivelse er indsendt til paagældende Kommune.

Efter Kommunalbestyrelsernes hidtidige Praksis vil Eftergivelse efter 1 Aars Forløb — i alt Fald i alle socialdemokratiske Kommuner — kunne forventes i de fleste Tilfælde. Dette gælder dog *ikke Alimentationshjælp,* hvorom Loven siger, at Retsvirkningerne af, at et Bidrag ikke betales, *bortfalder 5 Aar efter,* at Bidraget forfaldt.

Eftergivelse bevilges — som sagt — kun efter Anmodning, og saadan Ansøgning bør i alle Tilfælde indgives, naar Vedkommende har holdt sig fri af Fattigvæsenet 1 Aar.

De socialdemokratiske Foreninger yder i alle saadanne Tilfælde gratis den fornødne Assistance.

Opmærksomheden henledes særlig paa, at hvor Kommunen har udredet Alimentationsbidrag for en gift Mand, der lever sammen med sin Kone, *mister kun Manden sin Valgret* paa Grund af Fattighjælpens Modtagelse. Hustruen *bevarer* altsaa i saadanne Tilfælde sin Valgret, hvis de andre Betingelser iøvrigt er opfyldt.

For *Barnets Moder* betyder det heller *ikke* Fattighjælp. Hun mister altsaa ikke Valgretten af den Grund.

Hvad der skal gøres.

Det maa være Tillidsmændenes Opgave at gøre opmærksom paa disse Forhold overalt — paa Møder i de socialdemokratiske Foreninger, paa de enkelte Fagforeningers Generalforsamlinger og i det hele taget overalt, hvor Spørgsmaalet kan bringes paa Bane.

Følgende Ting maa indskærpes:

1. Det er *stadig en Betingelse for Valgrettens Bevarelse, at man har betalt Kommuneskat.*
2. *Enhver maa efterse sine Skattekvitteringer* (Skattehæfter) og sikre sig, at Skatten er betalt i Overensstemmelse med omstaaende Regler. Ellers mistes Valgretten.
3. Selvom man har faaet eftergivet Skat eller faaet Henstand eller Udsættelse, *bevares Valgretten, naar Andragendet om Eftergivelse eller Henstand (Udsættelse) var indgivet inden Udgangen af September 1940.*

Spørgsmaalet om Valgretten ved de kommunale Valg og Amtsraadsvalgene maa fra nu af og til Valgene i Marts Maaned 1941 holdes levende i alle Arbejderforsamlinger.

Alt maa gøres for at sikre Socialdemokratiet fortsat og voksende Indflydelse og Magt i Kommunalbestyrelserne og Amtsraadene.

Kasserer i 25 Aar

Den 20. Januar 1941 har Kassereren for Frederikshavn Afdeling A. Søren Chr. Mortensen udført Hvervet som Afdelingskasserer i 25 Aar.

Chr. Mortensen er født i Als Østjylland den 6. Juli 1869. Som saa mange andre begyndte han sin Livsbane med at vogte Kreaturer paa Landet. Efter Konfirmationen fortsatte Mortensen som Landarbejder og var desuden beskæftiget ved Mejerifaget i 6—7 Aar.

I 1909 blev Chr. Mortensen Medlem af Arbejdsmændenes Fagforening og har i de forløbne Aar beklædt forskellige Tillidshverv. Blandt andre Formandsposten i et Aar. Organisationsarbejdet har altid haft Mortensens varmeste Interesse. Han har aldrig skaanet sig selv, naar det drejede sig om at gøre en Indsats til Gavn for Fagforeningen og dens Medlemmer. Mortensen og Fagforeningen er saa tæt sammenknyttet, at man ikke kan nævne Mortensens Navn uden at tænke paa Afdelingen.

Afdelingens Regnskab har dog alle Dage haft Mortensens største Interesse, han har derfor altid røgtet sit Hverv som Afdelingskasserer paa en Maade, der tjener ham til stor Ære. Afdelingen er vokset betydeligt i Aarenes Løb, men Mortensen fører, trods sin høje Alder, desuagtet Regnskabet, der omfatter ca. 900 Medlemmer, med en sjælden Dygtighed og Pligtopfyldelse og varetager sit Hverv, og hans gode Kammeratskabsfølelse og dybe Interesse for Organisationsarbejdet fornægter sig aldrig.

Vi vil derfor gerne benytte Lejligheden til at bringe Mortensen vor Tak og Anerkendelse for vel udført Arbejde gennem de svundne Aar, og knytter hertil Ønsket om, at han fortsat maa have Evne og Helbred til at gøre en Indsats til Gavn for Kammeraterne i Frederikshavn. Tillykke med Jubilæet.

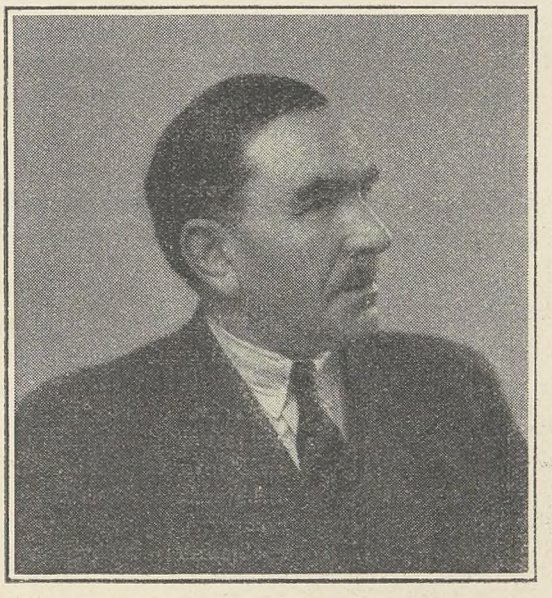
Arbejdsmændenes Ungdomsafdeling

i København har bestaaet i 10 Aar

Ungdomsafdelingen i København har den 6. Januar 1941 bestaaet i 10 Aar.

Efter forudgaaende Undersøgelser besluttede Arbejdsmændenes Fællesledelse i December 1930 at oprette en fælles Ungdomsafdeling for ufaglærte Ungarbejdere, og ved ihærdig Agitation, samt Overførelse af Medlemmer fra Budenes og Støberiarbejdernes Afdelinger, der lokalt havde organiseret en Del Ungarbejdere, holdtes konstituerende Generalforsamling den 6. Januar 1931, og et nyt Led var knyttet til de faglige Organisationer, og dermed Muligheder for at forbedre Løn og Arbejdsforhold for de unge ufaglærte Arbejdere, hvis Forhold var under al Kritik. Det viste sig dog snart, at Vanskelighederne var mange og store og den Kamp, der maatte kæmpes, var den samme som de faglige Organisationer var ude for i deres første Aar. Ikke alene manglende Forstaaelse hos de voksne Arbejdere, men ogsaa Arbejdsgivernes Modstand mod at slutte Aftale om Løn- og Arbejdsforhold for Arbejdsomraader, hvor de anvendte unge Arbejdere, satte Afdelingen og dens Leder paa en haard Prøve, der blev bestaaet med Glans.

Paa Dansk Arbejdsmands Forbunds Kongres i 1932 blev Ungdomsafdelingen lovformelig konfirmeret som Afdeling under Hovedforbundet og forskellige Ændringer medførte, at den københavnske Fællesledelse vedtog at ansætte Formanden for Fællesledelsen som fastlønnet Forretningsfører.

Chr. Gram forlod da Formandsposten i Fabrikarbejdernes Afdeling og han har siden varetaget de fælles københavnske Interesser. Det var en Ændring til Gavn for de unge Arbejdsmænd. Chr. Gram forstod ikke alene at komme paa Talefod med de Unge.

Han fik vakt Interessen for deres Organisation og de faglige Forhold. Mange Medlemmer er, skolede under Grams Ledelse, overflyttet til de voksnes Afdelinger. Med den Viden og Erfaring som Formandsposten i en stor Organisation har givet ham, gik han i Gang med Oprettelsen af Overenskomster, og Resultatet af dette Arbejde har sat sine Spor Landet over. Landsoverenskomsten med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning indeholdende Lønninger for Ungarbejdere, gav et godt Grundlag for Oprettelse af Ungdomsafdelinger i Provinsen, og ogsaa paa dette Omraade satte Chr. Gram ind med personlig Agitation og har medvirket ved adskillige Provinsafdelingers Oprettelse. Herudover er der oprettet Landsoverenskomst med Arbejdsgivere indenfor Tapetindustrien og Foreningen af Arbejdsgivere af danske Læderfabrikanter, samt Arbejdsgivere indenfor Papirvareindustrien. Med disse Overenskomster plus Overenskomster, der dækker det københavnske Omraade og lokale Overenskomster raader Ungdomsafdelingen over 340 Overenskomster omfattende 2500 Medlemmer og har opnaaet at blive anerkendt af Arbejdsgiverforeningen paa samme Maade som Forbundets øvrige Afdelinger. Arbejdsgiverforeningen nægtede tidligere at afslutte Overenskomst med Ungdomsafdelingen uden Hovedforbundets Medvirken. Dette Standpunkt vilde og kunde Afdelingen ikke anerkende og fik Medhold heri af Transportgruppens Ledelse. Ved Fremsendelse af Overenskomstforslag overfor en Række Firmaer indenfor københavnske Grossisters Arbejdsgiverforening maatte Transportgruppen varsle Strejke, førend Modstanden blev opgivet. Ogsaa paa Underbetalingsspørgsmaalet har Afdelingen sat kraftigt ind, og ved Forlig i Den faste Voldgiftsret faaet anerkendt, at Efterbetaling i saadanne Forhold skal

indbetales til Afdelingen. De ti Aars Arbejde har givet gode og store Resultater og placeret Ungdomsafdelingen, baade i Medlemstal og som Bidragyder til Forbundet, paa en fremtrædende Plads blandt D. A. F.'s 1200 Afdelinger.

Paa selve Dagen den 6. Januar samles Bestyrelsen paa Kontoret for at modtage eventuelle Gratulanter og Søndag den 12. afholder Afdelingen en stor Fest paa Enghavevejen for sine Medlemmer. Vi benytter Lejligheden til at bringe Afdelingen og dens Ledelse vor Tak for godt udført Arbejde med Ønsket om Held og Lykke med Arbejdet i Fremtiden for den yngste Arbejdsmand.

e.—n.

Adel forpligter

De forskellige Smaapartier her i Landet, som ynder at bruge Betegnelsen Genrejsere om sig selv, men hvis Opgave jo iøvrigt er efter Evne at spekulere i de Vanskeligheder, vort Land paa Grund af Krigen og Krisen befinder sig i, har som bekendt ogsaa deres Opmærksomhed henvendt paa Arbejdernes faglige Organisationer, De vil ogsaa have disse »genrejst«, ja de skal simpelthen fornys helt fra Bunden af. Til den Ende har f. Eks. Frits Clausens Parti oprettet nogle saakaldte Faggrupper, hvis Opgave er at samle baade Arbejdere og Arbejdsgivere indenfor et Erhverv i de samme Organisationer. De synes det er Synd, at Arbejderne skal være ene om at varetage egne Interesser. — Ligesom de vil fritage Befolkningen for den Ulejlighed at bestemme, hvorledes Samfundet skal styres og ledes, som vor Forfatning nu forudsætter, saadan vil de ogsaa spare Arbejderne for Besværet, selv at bestemme deres Forhold til Arbejdsgiverne, det skal Arbejdsgiverne hjælpe dem med. Der arbejdes, som det vil ses, paa bredt Grundlag.

— Nu er danske Arbejdere ikke doktrinære, det har deres faglige Organisationer heller aldrig været. Men paa den anden Side er de i Besiddelse af saa megen Realitetssans, at de er mistænksomme overfor alt for nært Makkerskab med Arbejdsgivere, naar det drejer sig om at fastsætte Løn- og Arbejdsvilkaar.

Dette er vel nok Forklaringen paa, at »Genrejserne« ikke har formaaet at vinde Tilslutning blandt Arbejderne til deres Virksomhed. Alt hvad de har været i Stand til at indfange, har været nogle Personer, hvis Meriter i Fortiden har gjort dem mislibige indenfor Arbejdernes Organisationer, og saa nogle faa unge Mennesker, der som saakaldte Landvæsenselever billedligt talt er taget med Lasso omkring paa forskellige Herregaarde. —

En blakket Fortid i de bestaaende Arbejderorganisationer skader ikke i Genrejserbevægelsen, her gælder det med en lille Omskrivning: Kom! kom! til Frelserhæren, kom! ligesaa syndefuld du er, der er alligevel gode Muligheder her. — Noget bedre Held har disse »Genrejsere« øjensynlig haft med deres Propaganda iblandt de større Godsbesiddere, i hvert Fald har en Greve og to Baroner fornylig fundet sig foranlediget til at udsende følgende Proklamation:

> »Som Følge af Forholdenes Udvikling har Repræsentanter for en Række Majoratsgodser og andre Slægtsgodser dannet en Faggruppe, der ønsker at søge Tilknytning til D. N. S. A. P. og L. S. og alle andre Kræfter, der arbejder for en lykkelig Fremtid for Danmark.
>
> For Ledelsen:
> *J. O. Raben-Levetzau.*
> *Otto Rosenørn-Lehn.*
> *F. M. Knuth.«*

Nu har vi vel nok alle hørt om, at »Adel forpligter«, hvad det forpligter til, har vi derimod ikke hørt saa meget om. Men nu har vi altsaa faaet det at vide, og det skulde endda være fra bedste Kilde, at Forpligtelsen bestaar i, at de vil ofre sig for »Fædrelandet«. Men det »Fædrelandet«, de vil ofre sig for, er nu ikke Landet Danmark, det deres Forfædre har misrøgtet gennem Aarhundreder, men et Bladforetagende, som man ikke uden Sans for det parodiske har valgt at give dette Navn.

M. O.

Har Du set

din Kammerats Medlemsbog? Husk, at personlig Kontrol paa Arbejdspladsen er den mest effektive. Spørg derfor om du maa se din Arbejdskammerats Medlemsbog, og vis ham din egen.

FRA DEN FAGLIGE VOLDGIFTSRET

OPMANDSKENDELSE

i Sagen:

Dansk Arbejdsmands Forbund

mod

Foreningen af danske Privatbaner under Arbejdsgiverforeningen for Sydfynske Jernbaner.

Nærværende Sag, der i Mangel af Enighed mellem Voldgiftsmændene vil være at afgøre ved Opmandens Kendelse, drejer sig om følgende Forhold:

I Overenskomst af 9. Sept. 1938 mellem Privatbaner tilsluttet Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsmands Forbund findes saalydende Bestemmelse:

»Læsning eller Aflæsning af Kul eller Koks i eller fra Jernbanevogne betales med 28 Øre ekstra pr. Time, for saa vidt Arbejdet ikke gives i Akkord.«

Efter at der var opstaaet Vanskelighed ved Fremskaffelsen af udenlandske Brændselsstoffer — Olie, Kul og Koks — er Banerne gaaet over til i betydeligt Omfang at anvende Tørv, og Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, hævder nu, at det 28 Øres Tillæg ogsaa bør gives ved Læsning og Aflæsning i eller fra Jernbane af dette Brændselsmateriale.

De Indklagede, Foreningen af danske Privatbaner under Arbejdsgiverforeningen, paastaar Sydfynske Jernbaner frifundet med den Begrundelse, at Kravet er uden Hjemmel i Overenskomsten, der ikke nævner dette Arbejde som betingende en Ekstrabetaling, hvorfor det maa aflønnes med den almindelige Timelon, der for Provinsen er 118 Øre. De Indklagede gør iøvrigt gældende, at Bestemmelsen stammer fra en Tid, hvor Kul og Koks leveredes i hele Skibsladninger, hvad der medførte et forceret Tempo, medens det i de senere Aar har drejet sig om enkelte Jernbanevogne, hvor Tempoet er roligt, hvad der ogsaa gælder Arbejdet med Tørvene. De anfører ogsaa, at der efter Oplysninger hentede andetsteds fra ikke ellers ydes Ekstrabetaling for dette Arbejde.

Spørgsmaalets Afgørelse beror efter Opmandens Opfattelse alene paa, om Arbejdet med Læsning og Aflæsning af Tørv frembyder en saadan Lighed med Læsning og Aflæsning af Kul og Koks, at det 28 Øres Tillæg bør betales, uanset at Tørv ikke udtrykkelig er nævnt i Overenskomsten. Det maa nu anses ubestridt, at Arbejdet med de tre nævnte Brændselsmaterialer i alt væsentligt er af ensartet Beskaffenhed, og at der i og for sig ikke er mindre Grund til at yde Tillægget, naar det drejer sig om Tørv, end naar det drejer sig om Kul og Koks.

Herefter, og idet der her er Tale om et Erstatningsmateriale, der under ganske ekstraordinære Forhold, som man ikke kan forlange, at Parterne ved Overenskomstens Indgaaelse skulde have haft deres Opmærksomhed henvendt paa, er bragt i Anvendelse i Stedet for det hidtil anvendte, findes det heromhandlede Arbejde lønmæssigt at maatte henføres under den Bestemmelse i Overenskomsten, der handler om Betalingen for Arbejdet med Af- og Paalæsning af det hidtil almindeligt anvendte Materiale — bortset fra Olien, hvis Anvendelse ikke giver Anledning til tilsvarende Læsningsarbejde.

Som Følge af det anførte vil der være at give Klagerne Medhold i deres Paastand, hvorved bemærkes, at Klagerne under den mundtlige Forhandling for Voldgiftsretten har udvidet deres Paastand til ogsaa at omfatte Briketter, uden at dette har givet Anledning til nogen særskilt Indsigelse fra de Indklagedes Side.

Parterne har overladt Opmanden at fastsætte det Tidspunkt, fra hvilket den nævnte Betaling bør ydes. Da det efter det oplyste maa antages, at Kravet er rejst omkring den 15. Juli 1940, findes det rettest at lægge dette Tidspunkt til Grund.

KENDELSE:

For Læsning eller Aflæsning af Tørv eller Briketter i eller fra Jernbanevogne bør Sydfynske Jernbaner fra d. 15. Juli 1940 at regne betale det i Overenskomsten mellem Klagerne, Dansk Arbejdsmands Forbund, og de Indklagede, Foreningen af danske Privatbaner under Arbejdsgiverforeningen, nævnte Tillæg til Timelønnen af 28 Øre pr. Time.

16. September 1940.

A. D. Bentzon.

Opmandskendelse

i Voldgiftssag Nr. 216

mellem

Dansk Arbejdsmandsforbund

og

Entreprenør G. Susaa, Roskilde.

Tvist om Afregning for et Kloakarbejde.

Sagen blev behandlet paa et Voldgiftsmøde i København den 17. August 1940, uden at der mellem Voldgiftsmændene kunde opnaas Flertal for nogen Afgørelse, hvorfor den bliver at afgøre ved Kendelse af undertegnede Opmand.

Sagens Omstændigheder er følgende:

Ved Birkerød er et Stykke Vej blevet rettet ud. En Strækning af dette Vejstykke løb før langs en Bakkefod, og denne Strækning blev ved Udretningen ført ind i Bakken, saa den kom til at ligge i Afgravning. Jordarbejdet blev udført af Vejvæsenet og blev færdigt i Slutningen af forrige Aar, færdig Vejbelægning blev ikke foretaget. Lægning af en Kloakledning i Vejen blev udbudt. Arbejdet blev overdraget Entreprenør Susaa og paabegyndt, da det blev Arbejdsvejr i Foraaret i Aar.

I den afgravede Vejstrækning er Kloaken af Betonrør med spids Bund, dens Udgravning skal betales efter Hovedoverenskomstens § 4, hvad der ikke er Uenighed om. Tvisten angaar Beregningen af Tyngdepunktets Dybde for Jordens Løsning.

Forbundet paastaar, at Tyngdepunktets Dybde bør beregnes fra det oprindelige Terræns Højde, som den var før Afgravningen for Vejen, og henviser som Begrundelse for sit Synspunkt til Overskriften i Kolonne 1 i den til § 4 hørende Tabel 1 og til de til § 4 knyttede Beregningseksempler samt til, at Vejarbejde og Kloakarbejde er udført i umiddelbar Fortsættelse af hinanden.

Entreprenørforeningen paastaar, at Tyngdepunktets Dybde bør beregnes fra Terrænhøjden paa den afgravede Vejbane. Som Begrundelse henvises til, at Udtrykket »Terræn« i Overenskomsten alene kan betyde »eksisterende Terræn«, saa at tidligere bestaaende Terrænforhold maa være uden Betydning, endvidere at Vejafgravning og Kloakgravning her er to adskilte og selvstændige Arbejder, og endelig at de efter § 7 udførte Ledningsarbejder betales efter Dybden fra det til enhver Tid bestaaende Terræn.

Begge Parter henviser til tidligere Kendelser.

I nærværende Tilfælde er de to Arbejder, Afgravningen for Vejen og Kloakgravningen, udført i saa umiddelbar Tilknytning til hinanden, at de i Betragtning af det i Hovedoverenskomstens § 4 for Jordens Løsning fastsatte Betalingsprincip betalingsmæssigt set maa anses som Faser i et og samme Jordarbejde.

Det findes herefter, at der maa gives Forbundet Medhold i dets Paastand, og der afsiges følgende

KENDELSE:

Ved Beregning af Tyngdepunktsdybden for den her omtvistede Afgravning bliver der at tage Hensyn til Højderne paa det før Vejudgravning bestaaende Terræn.

København, den 24. August 1940.

sign. *Poul Sørensen.*

Juridisk Spørgetime

Landsretssagfører Krøl Nielsen besvarer juridiske Spørgsmaal hver Mandag Aften i Tiden fra Kl. 18—19 (6—7) — *altsaa fremtidigt kun een Dag om Ugen* — Spørgsmaalene besvares gratis for vort Forbunds Medlemmer mod Forevisning af Medlemsbogen. Landsretssagføreren træffes som hidtil Nørrevoldgade 22, 1.

Sølvbryllup

Onsdag den 15. Januar kan Formanden for vort Forbunds Græsted Afdeling, Peter Jensen og Hustru fejre deres Sølvbryllup.

Peter Jensen er født i Højelt, der er beliggende i Nærheden af Græsted. I sin Ungdom fandt han Beskæftigelse som Tjenestekarl paa forskellige Gaarde i Nordsjælland. Da Peter Jensen i 1916 stiftede eget Hjem var det imidlertid nødvendigt at søge anden Beskæftigelse. Dette fandt han ved Anlæget af Hornbæk—Gilleleje Banen og senere arbejdede han i mange Aar paa Dønnevælde Teglværk og endelig har Peter Jensen i en Aarrække været beskæftiget ved Jord-, Beton og Bygningsarbejde.

I 1917 blev Peter Jensen Medlem af Græsted Afdeling og indvalgtes i Afdelingens Bestyrelse 1920. I 1932 valgtes han til Afdelingens Formand og er siden bleven genvalgt. Saavel Formandshvervet som den hertil senere i 1936 knyttede Kontrolbestyrervirksomhed er altid bleven udført til Medlemmernes fulde Tilfredshed. Meget af sin Fritid har Peter Jensen maattet ofre for at kunne udføre Afdelingens Arbejde, og det er altid udført paa den bedste Maade. Dette i Forbindelse med Peter Jensens rolige og bestemte Optræden har skabt Respekt for Organisationens Virke og givet ham Medlemmernes Tillid. Ogsaa indenfor Agitationskredsen har Peter Jensen udført et fortjenstfuldt Arbejde.

Foruden det faglige Arbejde i Forbindelse med Afdelingens Ledelse har Peter Jensen ogsaa maattet afgive en Del af sin Arbejdskraft til en politisk Indsats, idet han er Medlem af Græsted Maarum Sogneraad valgt af Socialdemokratiet.

Peter Jensens Hustru, Ingeborg, er født i Hellested Sogn ved Stevns. Som ung Pige kom hun til Nordsjælland og fik Beskæftigelse ved Tjenestegerning. Hun har gennem de mange Aar været sin Mand en stor og trofast Hjælp i Afdelingens Arbejde, og udfører blandt andet den daglige Kontrol med Afdelingens arbejdsløse. Fru Jensen er stærkt interesseret i Afdelingens Arbejde og modtager med godt Humør — uanset Vejr og Føre — undertiden op mod 100 Medlemmer til Kontrol i sit eget Hjem. Hvad dette betyder for en Husmoder ved enhver der kender Forholdene.

Sølvbrudeparret er begge fra Smaakaarshjem og har altid følt stærk Tilknytning til Arbejderbevægelsen og har givet dette Udtryk gennem uegennyttigt Arbejde. Derfor skal der i Anledning af Sølvbrylluppet siges dem en hjertelig Tak saavel fra Afdelingen i Græsted som fra Forbundet, idet dertil knyttes Ønsket om en fortsat lykkelig Fremtid og mange gode Arbejdsaar.

Fredens pagt

Trustrup Afd. — Proprietær D. Juul-Madsen, Parcelgaarden. Med ovennævnte Arbejdsgiver er afsluttet Overenskomst, hvorefter han forpligter sig til at respektere de til enhver Tid gældende Overenskomster mellem Arbejdsgiverforeningen for Land- og Skovbrug i Maribo Amt og Dansk Arbejdsmands Forbund.

19. Kreds — Holckenhavn Skovdistrikt. Med Holckenhavn Skovdistrikt er paa sædvanlig Maade truffet Aftale om Priser for Skovningsarbejde i den kommende Vinter. Skovdistriktet er indgaaet paa at betale de 12½ % Dyrtidstillæg og disse er indarbejdet i de nye Priser. Skovningspriserne er kun gældende for Sæsonen 1940/41.

13. Kreds — Bornholms Sogneraadsforening. Mellem ovennævnte Parter er afsluttet Overenskomst om Betaling for Stødoptagning, hvilken Overenskomst svarer til den med Statsskovbruget gældende med den Ændring, at Arbejderne selv skaffer og vedligeholder Værktøjet og herfor erholder et Tillæg af 50 Øre pr. rm.

Thirstrup Afd. — Høegholm Skovdistrikt. Med ovennævnte Skovdistrikt har Afdelingen afsluttet Overenskomst, hvorved den har opnaaet et Dyrtidstillæg gennemgaaende paa 22 % til den i 1938 afsluttede Overenskomst. Endvidere er der opnaaet Enighed om, at ved senere almindelige Lønreguleringer op eller ned underkastes de i Overenskomsten fastsatte Arbejdspriser en tilsvarende Regulering. Overenskomsten kan iøvrigt opsiges med 3 Mnd. Varsel til en 1. Oktober.

Løgten Afd. — Vosnæsgaard og Studstrupgaarden. Mellem Løgten Afd. og Vosnæsgaard er afsluttet ny Overenskomst henholdsvis om Landbrugsarbejde og Skovbrugsarbejde. Lønningerne er blevet forhøjet med 35 Øre. Det bemærkes, at man her fik et Dyrtidstillæg i Foraaret i Forventning om, at dette ogsaa vilde blive Tilfældet for de større Overenskomster. Satserne ligger paa det nærmeste paa Maribo Landbrugsoverenskomstens Niveau. Overenskomsten gælder til 1. April 1942, idet det er vedtaget, at de i Overenskomsten fastsatte Takster skal omreguleres i Forhold til de Reguleringer, der forekommer i Maribo-Overenskomsten.

Gl. Ry Afd. — Skovejerne i Gl. Ry. Mellem Gl. Ry Afd. og Skovejerne i Gl. Ry er afsluttet Overenskomst i alt væsentligt paa Basis af Overenskomsten af 1938, men med den Tilføjelse, at der betales et Dyrtidstillæg paa 30 %, for første og anden Udhugning i Gran dog 35 %, Timelønnen er 115 Øre. Overenskomsten gælder, til den med en Maaneds Varsel opsiges til en 1. Oktober.

Forbundet — Lodsejerne i Kolindsund, ang. Landbrugsarbejde. Lodsejerne i Kolindsund har meddelt Forbundet, at de fra 1. December at regne forhøjer den i Landbrugsoverenskomsten fastsatte Dagløn med 1 Kr. pr. Dag.

Sjørring-Vinge Afd. — Hofjægermester Lüttichau, »Tjele«. Med Hofjægermester Lüttichau, Tjele, er truffet Aftale om, at